

Ball...
A
3
44

F77

~~11-3-11~~

8-4-3

14

INDEX ARGUMENTORUM IN DISCURSIBUS;

Qui habentur in Parte Prima Libri XIV. de Regularibus,
& Monialibus.

DISC. I.

Generalis, sive instructivus in universa materia Regularium, & Monialium.

DISC. II.

Romana, seu Parisien. juris eligendi Generalem.

De jure eligendi Generalem Ordinis Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captivorum, an spectare debeat ad universam Religionem, omnesque eius Provincias, vel potius ex consuetudine, vel præscriptione spectet ad aliquas Provincias tantum.

DISC. III.

Romana, seu Camaldulensis electionis Generalis.

De turno, seu alternativa per nationes, vel Provincias in passiva electione Generalis, aliorumque Prælatorum, an & quando subsistat.

DISC. IV.

Romana, seu Vallis umbrosæ Turni.

Ordinato turno, seu alternativa, super Generalis, aliorumque Prælatorum passiva electione, inter plures Religiones simul unitas, vel inter ejusdem Religionis Provincias, vel nationes, si contingat, quod Generalis electus decedat, seu ad alium statum assumatur, durante termino, seu Prælaturæ, an subrogari debeat alius de eadem Religione, vel Provincia, ut turnus pro toto tempore fortia- tur effectum, vel potius eo jam consumpto, fiat locus turno ad favorem alterius expectantis.

DISC. V.

Eadem, seu Vallis umbrosæ divisionis.

An, & quando procedi debeat ad dissolutionem jam sequutæ unionis plurium Religionum, seu Congregationum.

DISC. VI.

Romana prorogationis officii.

De alternativa inter Minores Observantes nuncupatos de Familiæ, & Minores Observantes reformatos Familiæ Cismontanæ in officio Commissarii generalis, quando Minister generalis est de Familiæ ultramontana, divisa inter ipsos Ordines in sexennii tempore; an eidem alternativæ præjudicatum dicatur, si ille, qui pro primo triennio dicto muneri præfectus est, prorogationem Apostolicam pro alio triennio habeat; Et an ex isto capite, prorogatio subreptitia dicenda veniat.

DISC. VII.

Romana juris visitandi.

De jurisdictione Ministri Generalis Minorum Observantium visitandi PP. Tertii Ordinis Italiæ, & confirmandi Visitatorem generalem à Capitulo ejusdem Ordinis eligendum; an, & quomodo procedat.

DISC. VIII.

Romana Vicariatus.

In concursu deputationis Vicarii Generalis factæ per Papam, & alterius factæ per Ministrum Generalem, quænam prævalere debeat, & cum qua forma Minister Generalis Observantium deputare debeat Vicarium generale; Et an consilii aliorum PP. sit per necesse sequendum, necne.

Card. de Luca, Lib. XIV.

DISC. IX.

Fanen. Vicarii Provincialis.

De eadem materia concursus inter Vicarium Provinciale suffectum à Diffinitorio in locum Provinciale defuncti, & alterum, qui postea per Papam deputatus fuerit; Et an deputatio facta à Diffinitorio, importet veram electionem, vel potius dicenda sit deputatio provisionalis.

DISC. X.

Aprutina, seu Neapolitana Turni.

De alternativa, seu ordine turnario, inter plures alicujus Provinciæ partes, vel nationes, super passiva electione Provincialis; an turnus consummi, seu respectivè adimpleri dicatur, per deputationem Provincialis, quæ extra Capitulum, ac extra formam electionis facta sit per Generalem, vel per Papam.

DISC. XI.

Baren. electionis.

An electioni Provincialis factæ in Capitulo per schedulas secretas, cum scrutatoribus, aliisque formalitatibus, obstat, necne deficientia alicujus voti, seu schedulæ, quia nempè cum essent 45. Vocales, repertæ essent solum 44. schedulæ, & quando id obstat, necne.

DISC. XII.

Angelopolitana electionis.

De eadem materia electionis Provincialis; an & quando valida, vel invalida censenda sit, præsertim ob mutationem loci destinati pro Capitulo, an ista causet nullitatem; Et quando contra electores, ad censuras, aliasque poenas procedi valeat &c. Et de nova creatione Abbatum, vel Prælatorum vocalium, electione imminente.

DISC. XIII.

Romana Prioratus.

De differentia inter electionem, & postulationem, & quale jus, una, vel altera tribuat; Atque electione non facta, vel non subsistente, ad quem fiat devolutio; Et de aliquibus circa potestatem Generalis Ordinis S. Dominici.

DISC. XIV.

Romana, seu Vallis umbrosæ contraventionis.

An Generalis deputare possit, extra Capitulum generale, Diffinitores, aliosque officiales, in locum deficientium, quamvis in Constitutionibus mandetur, ut id fiat in Capitulo, & non aliàs; Et an prohibitio Constitutionum, ne Generalis, ac Diffinitores obtineant Abbatis, percutiat casum fixæ unionis alicujus Abbatis, quæ officio, seu prælaturæ Generalis facta sit.

DISC. XV.

Romana, seu Montis Virginis remotionis Priorum.

An, & quando Priores, vel alii Prælati, vel officiales, per Generalem intra consuetum tempus, destitui, vel amoveri valeant, necne.

DISC. XVI.

Romana Præcedentia.

De quæstione præcedentiæ inter Assistentes, seu

Collegas generalis, & locales, vel Provinciales Superiores, in loco propriae praelaturae.

D I S C. XVII.

Romana praecedentia.

An Vicarius Guardiani, seu alterius superioris, qui secundum locum prope superiorem occupare debet; in casu, in quo idem superior, ob interventum alterius superioris maioris, occupet secundum locum, debeat occupare tertium, vel potius, continuando prope personam dicti superioris localis, debeat occupare quartum, cedendo tertium alteri digniori; Et generaliter de gradibus, & praecedentiis in Religione Minorum strictioris observantiae.

D I S C. XVIII.

Romana praecedentia.

De ordine praecedentiae, sive antianitatis, inter Magistros Ordinis Sancti Dominici, an desumi debeat a die magisterii, vel a die admissionis intra numerum praefinitum; Et quid in concursu illorum, qui sint de provinciis numeratis, cum aliis de provinciis non numeratis.

D I S C. XIX.

Mediolanen. praecedentia.

De praecedentia inter Religiosos, & de eorum divisione, si aliquo tempore uniti incedere consueverint; Et incidenter de origine Ordinis Sancti Benedicti, ejusque variis Congregationibus.

D I S C. XX.

Neapolitana associationis Statuta.

De pluribus Ordinibus ejusdem Instituti Montis Carmeli, antiquo scilicet Calceatorum, & moderno Discalceatorum, vel S. Teresiae; An constituent unum, vel potius duos distinctos ordines, ad effectum celebrationis solemnitatum, aliosque effectus.

D I S C. XXI.

Hispalen. habitus.

An una Religio prohibere possit professoribus alterius Religionis, gestationem proprii habitus, vel consilium, ad effectum, ut una distinguatur ab altera.

D I S C. XXII.

Toletana de Veles.

In causis Regularium, ad quos Judices sit appellandum, vel habendus recursus, Et quomodo in causis Regularium procedendum sit, praesertim in Religionibus militaribus.

D I S C. XXIII.

Neapolitanae Monasterii.

De controversia jurisdictionali inter Cardinalem Protectorem, & Ministrum Generalem Ordinis, super regimine Monasterii monialium subiecti eidem Ordini, ac super facultate deputandi Guardianum, seu Praelatum, aliosque Officiales.

D I S C. XXIV.

Brixinen. jurisdictionis.

Commisso regimine Monasterii monialium alicui Religioni, ejusque Praelatis, & Religiosis; An id intelligendum sit quo ad omnimodam jurisdictionem, vel potius quoad regimen spirituale administrationis sacramentorum, & divinorum aliosque actus particulares.

D I S C. XXV.

Angelopolitanae Conventus.

An, & quando Monasterium, vel Conventus, dicatur principale, quod sit de per se, vel potius membrum dependens alterius Monasterii, cui annexum sit, adeo in divisione Provinciae,

quamvis ejus situatio sit in una Provincia, pertinere censetur ad aliam Provinciam, in qua sit Monasterium principale, seu dominans.

D I S C. XXVI.

Tudertina collectarum.

De eadem materia, quando scilicet unum Monasterium ab altero dependens dicatur, ejusque membrum sit, praesertim ad effectum communicationis exemptionum, & privilegiorum, quibus gaudet ipsum Monasterium principale.

D I S C. XXVII.

Portugallien. divisionis Provinciae.

An, & quando locus esse debeat divisionis alicujus provinciae Regularium, necne.

D I S C. XXVIII.

Baren. & Sipontina consinium.

De divisione consinium, inter duas provincias Religiosorum Mendicantium, ad effectum quaestuationis, & ne quaestuarii unius provinciae fines alterius ingrediantur.

D I S C. XXIX.

Cesaravulguna fundationis Conventus.

De requisitis necessariis pro nova fundacione Conventus Religiosorum in loco, ubi praesertim agatur de Religiosis mendicantibus per veritatem, ut pote ex ostiaria mendicitate, & quaestuatione viventibus.

D I S C. XXX.

Vicana Monasterii.

De eadem materia novae fundacionis, an in ea requiratur beneplacitum Apostolicum, ubi non agatur de religiosis Mendicantibus, sed de Monachis; Et an consensus Episcopi, & Parochi sufficiat tacitus, sive implicitus.

D I S C. XXXI.

Murana fundacionis Conventus.

De eadem materia novae fundacionis Conventus, non faciendae sine consensu Religiosorum existentium infra quatuor milliaria; Et de modo mensurae dicti spatii, quomodo faciendae sit, & quae mensura debeat attendi.

D I S C. XXXII.

Romana hereditatis de Rubis.

De Constitutionibus Apostolicis prohibentibus novas erectiones Conventuum, vel Monasteriorum, in quibus duodecim Religiosi sustentari non possint, an locum habeant in Urbe; Et quatenus habeant, quando eis dispensatum censetur; Et an redditus & bona unius Monasterii applicari possint pro sustentatione alterius.

D I S C. XXXIII.

Neapolitana Seminarii.

De eadem materia novae fundacionis Monasteriorum, vel Ecclesiarum, seu aliorum piorum locorum in eadem Civitate sine consensu aliorum Monasteriorum, vel Ecclesiarum existentium intra certum spatium; Quando, & quomodo hujusmodi prohibitiones procedant; Et de modo mensurandi hoc spatium.

D I S C. XXXIV.

Marsicana legati, seu fundacionis.

De eadem materia novae fundacionis Conventus, quando illa sequuta dicatur ad effectum inspiciendi, an defecta sit, necne conditio, sub qua altera Religio vocata sit, sive ad substitutionis, vel alterius effectus purificationem.

D I S C. XXXV.

Nullius Baren. fundacionis.

An pro fundacione Conventus Capuccinorum, vel Minorum Observantium, valeant legata, & dona-

Index Argumentorum.

donationes, aliaeque dispositiones, incapacitate non obstante; Et de aliis addictam in capacitate pertinentibus; Et quatenus dispositio fiat per viam irrevocabilis donationis inter vivos, an ob Religionis incapacitatem, ea sit revocabilis, necne.

D I S C. XXXVI.

Eugubina Abbatiae.

De manualitate beneficiorum, seu officiorum regularium, quodque in eis non detur perpetuitas; Et quid si illa concedatur regulari professo, cui ex religionis Instituto permittatur vivere extra claustra etiam in habitu clerici saecularis.

D I S C. XXXVII.

Romana, seu Papien. transitus.

De translatione, seu transitu Religiosi professi, ab una Religione ad alteram; An, & quando, & quomodo concedatur; Et quid ubi sit unica Religio, quamvis divisa in diversum vitae Institutum, ut sunt Minores Observantes de Familia, & alii Observantes Reformati; Atque sub nomine alicujus Religionis ad quam transitus concedatur, veniat illa, ex qua plures filiales prodierint.

D I S C. XXXVIII.

Romanae regressus ad Religionem.

De eadem materia transitus ab una Religione ad alteram; Et quando Sacra Congregatio Regularium absque oraculo Sanctissimi hanc licentiam concedat, & de effectibus hujusmodi transitus; Et in specie si secunda Religio supprimatur, an ille, qui ab alia ad transitum fecit, teneatur, necne redire ad primam.

D I S C. XXXIX.

Neapolitana transitus.

De eadem materia transitus religiosi, vel monialis, de una Religione, seu de uno Monasterio ad alterum; An ultra effectus spirituales, quos operatur, eosdem operetur, quoad bona temporalia, quae sequantur personam religiosi; Vel potius ea remaneant penes primam Religionem, seu primum Monasterium.

D I S C. XL.

Bononien. census.

De tacita professione resultantem a gestatione habitus, aliisque actibus, qui professis conveniunt, an, & quando sequi dicatur, necne; Et de differentia inter casum, in quo nullus expressae professionis actus accedat, vel probetur; Et alterum, in quo accedat, sed nulliter, unde per confessionem tacitam inferatur ad sanationem. Et an nullitas professionis allegari possit a tertio, si ipse professus usque ad obitum in Religione perseveravit.

D I S C. XLI.

Romana nullitatis professionis.

De professione emissa ante annum decimum sextum, cum dispensatione Apostolica, an dicatur valida, vel invalida; Et quatenus invalida sit, an, & quando per diuturnam continuationem in Religione cum susceptione ordinum inducatur rati habitus sanativa, seu nova professio; Et de forma tenenda in iudicio nullitatis professionis, ad praescriptum Concilii Tridentini. Et incidenter, an annullata professione, bona interrim quaesita, & possessa per religiosum, ei restitui debeant, vel remaneant penes Religionem, vel Monasterium.

D I S C. XLII.

Neapolitana nullitatis professionis.

De eadem forma praescripta a Concilio Tridentino.

no super annullatione professionis, an procedat, quando non ipse professus reclamatur, sed ipsa Religio ob invalidam professionem, professum dimittat.

D I S C. XLIII.

Romana, seu etc. nullitatis professionis.

An, & quando dicatur assumptus habitus in alia Religione, unde propterea resultet nullitas professionis emissa in altera Religione ob ejus Constitutiones, vel Institutum non admittendi eos, qui alterius Religionis habitum gestaverint.

D I S C. XLIV.

Bononien. nullitatis professionis.

De nullitate professionis emissa per vim & metum; Et an, & quando expressa ejus ratificatio nullitatem sanet, necne; Ac de aliquibus circa interruptionem novitatus ob egressum intra annum.

D I S C. XLV.

Parmen. nullitatis professionis.

De nullitate professionis emissa in Religione Hierosolymitana ob non servatam formam Stabilimentorum circa deputationem Commissariorum, ac professionis emissionem ante aetatem in ipsis Stabilimentis praefinitam; Et de modo reclamationis infra quinquennium quomodo faciendae sit.

D I S C. XLVI.

Melovitana nullitatis professionis.

De nullitate professionis in eadem Hierosolymitana Religione ex defectu novitatus, & quando iste corruptus, vel interruptus dicatur ob egressum a Conventu, seu a loco ad id destinato, adeo ut novus novitatus ex integro requiratur.

D I S C. XLVII.

Romana seu Florentina transactionis.

An & quando fidei commissa, & invalida dicatur conventio, super statu religioso, assumendo, vel retinendo, ob aliquam rem temporalem, datam, vel resectam.

D I S C. XLVIII.

Neapolitana donationis.

De eadem materia, an scilicet id, quod ingreditur Religionem, vel Monasterium, dat, vel promittit, ut ad professionem admittatur, importet simoniam.

Et incidenter, quatenus donatio adhuc effectum facta non subsistat, firma vero remaneat professio, quae non impugnetur, cui tam acquirantur bona in hac invalida donatione contenta, & an religiosus de eis disponere possit.

D I S C. XLIX.

Lucana fidei commissi.

Religiosorum nomine, seu appellatione, quinam veniat; Et de religiosorum exclusionem a fidei commissis, aliisque successibus ex iudicio testatoris.

D I S C. L.

Mediolanen. Conservatorii.

An & quando domus, in qua collegialiter sub certo instituto etiam Regulari vivunt aliquae mulieres, dicatur Monasterium monialium, ipsaeque mulieres dicantur moniales, & personae ecclesiasticae, vel potius dicatur domus saecularis, ipsaeque mulieres etiam saeculares, qualemve potestatem isto secundo casu habeat loci Ordinarius.

D I S C. LI.

Turritana conservatorii.

An, & quando facultas eligendi, & habendi Confer-

servatorem privilegiorum, amissa, seu præscripta dicatur per non utum; Et quam potestatem, seu jurisdictionem hodie habeant hujusmodi Conservatores, & in quo eorum potestas per Constitutionem Gregorii XV. moderata fuerit.

D I S C. LII.

Papien. seu Mediolanen. Conservatoris.
De eadem materia Conservatoris privilegiorum Regularium, an scilicet deputatus in loco, ubi est Monasterium principale, ibique cum eo Diocesano servata sit forma Constitutionis Gregorii XV. jurisdictionem habeat in aliarum diocesium locis, in quibus adsint ejusdem Monasterii grancia, seu membra, vel bona, quamvis cum illo Ordinario dicta forma Gregoriana Constitutionis servata non sit.

Et quid in iis, quæ concernunt jura parochialia, an Conservatores possint se ingerere, vel potius cognitio de eis pertineat ad loci Ordinarium.

D I S C. LIII.

Colonien. coadjutoris.
De electione Abbatis, vel Prælati regularis, alicujus Monasterii, spectante ad Capitulum Cœventuale ejusdem Monasterii, quomodo explicanda sit; Et an ejus forma adimpleri debeat, quando vivente adhuc Prælato, agatur de consensu præstando super deputacione Coadjutoris.

D I S C. LIV.

Romana, seu Montis Virginis redditiois rationum.
An, & de quibus, Generalis, vel alter Prælati regularis, expleto officio, teneatur reddere rationes; Et præsertim, an teneatur de œconomica administratione inferiorum officialium, ac ministrorum.

D I S C. LV.

Caven. Abbatia.
De intelligentia decretorum generalium Sacræ Congregationis Concilii prohibentium, ne Prælati, ac Superioris Regulares, mutuas pecunias sub usuris accipere possint, sive bona pignori dare, vel ea obligare.

D I S C. LVI.

Romana pecunie, seu annui redditus.
An monialis condonare, seu remittere possit debitori, seu alias alienare annuam vitalitiam subventionem, quæ pro communi stylo pro ejus extraordinariis usibus sibi constituta fuerit.

D I S C. LVII.

Licien. Salviani, seu Annualitatum.
De eadem materia vitalitiæ præstationis assignatæ religioso, vel per eum reservatæ ad ejus dispositionem, si sint decursæ, & non exactæ plures annualitates, an esse debeant ad dispositionem ipsius religiosi, vel spectent ad Monasterium, vel Religionem; Et incidenter, cui Monasterio, acquirantur bona Religiosi.

D I S C. LVIII.

Spolezana donacionis.
De forma, vel solemnitate, cum qua concipi debent renunciaciones, vel donaciones, aliaque dispositiones volentium profiteri in aliqua Religione; & de differentia inter eas, quæ fiunt post susceptum habitum in statu novitii, & illas quæ fiunt ante ingressum in statu seculari.

D I S C. LIX.

Parmen. renunciacionis.
De eadem materia renunciacionis, vel alterius contractus iniri per ingressum Religionem, in statu, quod fuerit jam acceptatus, atque de facto vivat in novitatu sub disciplina magistris, & in

statu novitii, adhuc tamen ex Religionis instituto, retineat habitum sæcularem.

D I S C. LX.

Neapolitana Pharmacorum.
An Regularibus liceat vendere sæcularibus pharmaca, quæ conficiantur in Monasteriis, vel domibus regularibus, pro servitio religiosorum, & aliorum ibi viventium; Et quando dicatur illicita negotiatio, necnè.

D I S C. LXI.

Melvitana suspensionis receptionis.
An M. Magister, ejusque Consilium demandare possint suspensionem receptionis aliquorum fratrum in genere de uno trium ordinum; Et de ordinibus, ex quibus Religio Hierosolymitana constituitur; Et de modo, seu gradu appellandi ab eodem M. Magistro, vel Consilio ad Papam, ejusque Curiam.

D I S C. LXII.

Januen. Testamenti.
An clericatus regularis, seu professio in Religione, tollat obstaculum patriæ potestatis, ad effectum, ut filius familias fiat testabilis; Et quid de illis, qui primam, vel simplicem professionem emisserunt in Societate Jesu, ante scilicet emissionem quarti voti, an habeant testamenti factionem, atque de bonis patrimonialibus disporre valeant.

D I S C. LXIII.

Romana, seu Alatrina hereditatis.
De incapacitate Domuum Professarum Societatis Jesu; Et an, & quomodo obtinere possint hereditates, & legata, aliaque dispositiones, ubi præsertim annexum habeant onus perpetuum missarum, & anniversariorum; Et de hereditatibus, & legatis, relictis ipsis professis in particulari.

D I S C. LXIV.

Surrestina functionum.
An Regulares impedire possint ne Episcopus, vel eo absente, aut impedito, prima Dignitas, principales functiones peragere valeat in eorum Ecclesiis, sed quod illæ peragi debeant ab ipso Prælato Regulari; Et quando Ecclesia cui serviunt Regulares, adhuc dicatur sæcularis, atque primævum statum sæcularem retineat.

D I S C. LXV.

Neapolitana Funerum.
An interveniente Capitulo Cathedralis in funere cadaveris sepeliendi in Ecclesia Regularium, idem Capitulum jus habeant ingrediendi Ecclesiam cum cruce, cum qua peracta fuit processio, ibique erectam retinendi; Vel potius à Regularibus id impediri possit; Et de jure faciendi officium super cadavere.

E X S U P P L E M E N T O.

D I S C. LXVI.

Romana Professionis, seu Monasterii.
De eadem materia, de qua supra disc. 50. an & quando domus, in qua sub aliquo regulari, vel pio instituto collegialiter vivatur, dicatur verum Monasterium, ipsæque mulieres dicatur Moniales professæ.

D I S C. LXVII.

Majoricen. fundacionis Conventus.
De eadem materia, de qua supra disc. 39. cum pluribus sequ. & præsertim disc. 31. super nova fundacione Conventus Mendicantium per veritatem, reluctantibus aliis consimilibus Mendicantibus.

D I S C.

D I S C. LXVIII.

Forolivien. erectionis Monasterii.
An nova fundatio Monasterii Monialium impediri possit per vicinos ex eo, quod eis præjudicet in aspectu, vel prospectu; Vel per Religiosos in vim privilegiorum super distantia cananarum.

D I S C. LXIX.

Hospitalis Potentina.
De eadem materia, de qua disc. 12. de Donat. an scilicet bona assignata, seu elargita pro erectione Monasterii, vel Conventus, ob istius suppressionem redeant ad concedentem, necnè; Et an id procedat ubi agatur de concessione Hospitalis facta Religioni, ut illud administret.

D I S C. LXX.

Romana præcedentiæ.
An Sacerdotibus istius Ordinis debeatur præcedentia supra alios, qui nullos Ordines sacros habeant quamvis ratione antianitatis, ac munerum sint in Religione digniores.

D I S C. LXXI.

Oxomen. Concordiæ.
An valeat, & substatueatur conventio, per quam Regulares priventur facultate tumulandi cadavera, & habendi sepulturas in eorum Ecclesia, vel Cœmeterio, sive id non faciendi sine licentia Cleri sæcularis.

D I S C. LXXII.

Montis Cassini Abbatissæ.
De electione Abbatissæ, quando dicatur conclusa, & quatenus non concludatur, quomodo Prælati debeat se gerere.

D I S C. LXXIII.

Sublacen. Monasterii.
An jurisdictione delegata super clausura Monasterii

Monialium, quæ competit Ordinario in Monasteriis existentibus sub regimine, & jurisdictione Prælatorum inferiorum, procedat ubi iste Prælati sit ejusdem ordinis, & ejusdem Monasterii dati in Commendam, poenes quod sit jurisdictione ordinaria.

D I S C. LXXIV.

Nullius Regiminis, & Superioritatis.
An Commendatarius Monasterii dicatur Judex, & superior Monachorum in eo degentium cum facultate deputandi Superiorem, & alia faciendi etiam circa vitam, & mores, ac disciplinam regularem.

D I S C. LXXV.

Majoricen. Reddituum.
De incapacitate Minorum observantium, & an Episcopus, non obstante eorum exemptione possit procedere contra debitores, & vendentes pro applicatione reddituum ad alios pios usus.

D I S C. LXXVI.

Romana, seu Placentina Præeminentiarum Abbatialium.

An Abbates titulares morantes in Monasteriis sub Abbate actuali præterdere possint cœquales prærogativas competentes Superiori, & Abbati actuali, ac exemptionem ab ejus obedientia, & à servitiis, & muneribus, quibus subjacent alii Religiosi in eo Monasterio morantes.

D I S C. LXXVII.

Romana Dotis, & alimentorum.
An id, quod datur per mulieres ingredientes Monasteria, vel Conservatoria sub nomine dotis, repetatur illis egredientibus, ubi habeant egrediendi libertatem; Et quatenus repetant, an solvere debeant alimenta pro tempore, quo in loco steterunt.

I N D E X C A U S A R U M

De Regularibus, ordine alphabetico per Dioeceses dispositus.

<p>A Angelopolitana Conventus, disc. 25. Eadem electionis, disc. 12. Aprutina, seu Neapolitana Turni, disc. 10.</p> <p>B Baren. electionis, disc. 11. Eadem, seu Syontina confinium, disc. 28. Bononien. census, disc. 40. Nullitatis professionis, disc. 44. Brixien. jurisdictionis, seu regiminis Monasterii, disc. 24.</p> <p>C Caven. Abbatia, disc. 55. CæsarAugustana fundacionis Conventus, disc. 29. Colonien. Coadjutoria, disc. 53.</p> <p>E Eugubina Abbatia, disc. 36.</p> <p>F Forolivien. Erectionis Monasterii, disc. 68.</p> <p>H Hispalen. habitus, disc. 21.</p> <p>I Januen. testamenti, disc. 62. Vicarii Provincialis, disc. 9. Card. de Luca, Lib. XIV.</p>	<p>L Licien. Salviani, disc. 57. Lucana fideicommissi, disc. 49.</p> <p>M Majoricen. Fundacionis Conventus, disc. 67. Reddituum, disc. 75. Marsicana Legati, seu fundacionis, disc. 34. Mediolanen. Conservatorii, disc. 50. Eadem Præcedentiæ, disc. 19. Melvitana nullitatis professionis, disc. 46. Suspensionis receptionis, disc. 61. Montis Cassini Abbatissæ, disc. 72. Murana fundacionis Conventus, disc. 31.</p> <p>N Neapolitana affociacionis statua, disc. 20. Eadem Donationis, disc. 48. Eadem Funerum, disc. 65. Eadem Monasterii, disc. 23. Eadem nullitatis professionis, disc. 42. Eadem Pharmacorum, disc. 60. Eadem Seminarii, disc. 33. Eadem Transitus, disc. 39. Nullius Baren. fundacionis, disc. 35. Nullius Regiminis, & Superioritatis, disc. 74.</p>
---	--

- O
Oxomen. Concordiæ, disc.71.
 P
Papien. seu Mediolanen. Conservatorii, disc.52.
Parmen. nullitatis professionis, disc.45.
 Eadem renunciacionis, disc.59.
Portugallien. divisionis provinciæ, disc.27.
Potentina Hospitalis, disc.69.
 R
Romana, seu Vallis Umbrosæ Contraventionis, disc.14.
 Eadem Vallis Umbrosæ divisionis, disc.5.
Romana Dotis, & Alimentorum, disc.77.
 Eadem, seu Camaldulen. electionis Generalis, disc.3.
 Eadem, seu Alatrina hæreditatis, disc.63.
 Eadem Hæreditatis de Rubeis, disc.32.
 Eadem, seu Parisien. Juris eligendi Generalem, disc.2.
 Eadem Juris visitandi, disc.7.
 Eadem, seu nullitatis professionis, disc.43.
 Eadem nullitatis professionis, disc.41.
 Eadem Pecuniaria, seu annui redditus, disc.56.
 Eadem Præcedentiæ, disc.16.
 Eadem Præcedentiæ, disc.17.
 Eadem Præcedentiæ inter magistros Provinciæ Romanæ, & illos aliarum Provinciarum, disc.18.
 Præcedentiæ, disc.70.
 Professionis, seu Monasterii, disc.66.
 Seu Placentina præminentiarum Abbatialium, disc.76.
 Eadem Prioratus, disc.13.
 Eadem Prorogationis, disc.6.
 Eadem, seu M. Virginis Redditionis rationum, disc.54.
 Eadem regressus ad Religionem, disc.38.
 Eadem, seu M. Virginis Remotionis Priorum, disc.15.
 Eadem, seu Florentina Transactionis, disc.47.
 Eadem, seu Papien. Transitus, disc.37.
 Eadem, seu Vallis Umbrosæ Turni, disc.4.
 Eadem Vicariatus, disc.8.
 S
Spoletana donationis, disc.58.
Sublacen. Monasterii, disc.73.
Surrentina functionum, disc.64.
 T
Toletana de Veles, disc.22.
Tudertina Collectarum, disc.26.
Turritana Conservatoriæ, disc.51.
 V
Vicana Monasterii, disc.30.

INDEX ARGUMENTORUM IN DISCURSIBUS,

Qui habentur in Parte Secunda Lib. XIV. de Matrimonio
 Sponsalibus, & Divortio.

DISC. I.

Romana nullitatis matrimonii.

An, & quando dicatur contractum domicilium in aliqua parochia, ad effectum, ut coram illo Parocho contrahi possit matrimonium, ad formam Concilii Tridentini; Et quid ubi novum domicilium ita affectat, ac in fraudem contrahatur, ut actus clandestine fieret; Et quid operetur licentia, quæ Parocho conceditur per Ordinarium loci pro statu libero.

DISC. II.

Neapolitana matrimonii.

De matrimonio celebrato coram Parocho proprio unius ex contrahentibus, an valeat, si Parochus non audivit quid ageretur; Et an ejus diffensus, a comisso denuntiationum obstat, nec ne; Et quomodo probetur quod matrimonium contractum sit, & qui testes admittatur.

DISC. III.

Bononien. matrimonii.

De matrimonio contracto coram simplici presbytero non Parocho cum licentia Ordinarii, concessa sub nomine, vel cognomine diverso contrahentium, an valeat.

DISC. IV.

Mechlinien. matrimonii.

De eadem materia matrimonii contracti coram non Parocho de Parochi licentia, an valeat, si licentia sit vaga, & incerta, contrahentium nominibus non expressis; Et de matrimonio contracto per militem coram Vicario, seu Capelano exercitus.

DISC. V.

Lodien. nullitatis matrimonii.

De matrimonio contracto inter raptorem, & raptam, an, & quando ex decreto Concilii Tridentini dicendum sit invalidum, & qualis proprie dicatur raptus, de quo Conciliare decretum loquitur; Et incidenter de invaliditate matrimonii coram Parocho loci contracto per exteros ibi casualiter moram trahentes.

DISC. VI.

Vicentina matrimonii.

De probatione matrimonii coram Parocho, & testibus, juxta formam Sac. Concil. Trid. per solos testes; Et an obstat validitati matrimonii diffensus Parochi: Seu quod idem, ac testes, cum dolo & fraude ad id vocati sint, non factis denuntiationibus.

Et de invaliditate matrimonii, ea causa metus, in casu præciso, quod de nocte vir in domo mulieris, cum ista, per conjunctos deprehensus esset, eique mors comminetur.

DISC. VII.

Romana matrimonii.

An, & quando, ex sponsalibus nulliter contractis cum patre, resultet impedimentum publicæ honestatis, quod irriter matrimonium contractum cum filio; Et an dispensatio concedenda sit super præcedenti matrimonio rato tantum, ad effectum, ut substineatur secundum matrimonium consummatum.

DISC. VIII.

Romana sponsalium.

De obligatione ad matrimonium, quæ resultet à sponsalibus, necne, Et quomodo ad hujus obligationis executionem procedi possit, & de causis excusantibus.

DISC. IX.

Januen. matrimonii.

De matrimonio rati dissolutione, ob unius conjugis impotentiam, quomodo de ista constare debeat; Et an sufficiat unica triennialis cohabitatio, etiam ante Judicis decretum, vel potius nova post illud requiratur.
 Et an Papa, ex justa causa, possit, ac soleat dissolvere, super dissolutione matrimonii rati.

DISC. X.

Romana pastorum dotalium.

De pacto, per quod unus conjugum obligatur vivere in certo loco, seu in certa domo, an valeat, & obliget; Et an attentatorum purgatio in materia matrimoniali, quando illa cohabitationi conjugali, ipsique matrimonio præjudicare potest.

DISC. XI.

Neapolitana separationis thori.

De sequestro mulieris à viro divertæ sub prætextu separacione thori, istius causa pendente; Et de loco, in quo sequestranda sit.
 Et an donec causa decidatur per Judicem Ecclesiasticum; coram quo pendet, possit Judex secularis se ingerere circa restitutionem dotis, vel circa alia temporalia, ex dicti articuli separationis decisione resultantia.

DISC. XII.

Romana præterse reconciliationis.

Sequuta separatione thori inter conjuges, per sententiam transactam in judicatum, & executam, ex causa inimicitiarum; An subsequens reconciliatio tribuat jus illi, qui sententiam

passus est, cogendi conjugem, qui obtinuit, ad cohabitationem, in qua manutentionem petere valeat.

DISC. XIII.

Romana separationis thori.

De separatione thori, ob unius conjugis fornicationem, quando hæc ad hujusmodi effectum sufficienter probata dicatur; Et aliqua de materia mutue compensationis delicti, excludentis jus petendi separationem.

DISC. XIV.

Avenionen.

De conditione, vel præcepto testatoris, nubendi in certo loco, vel cum certa persona, seu genere personarum, an adverteretur libertati matrimonii, adeo, ut citrà incursum penæ adjectæ, sperni valeat; Et quatenus non, an & quando contraveniens excusetur, vel restitutionem in integrum petere valeat.

Et de aliquibus ad materiam civilitatis, quando dicatur retenta, vel respectivè amissa &c. Et quis dicatur verus, & originarius civis.

DISC. XV.

Romana matrimonii Hebræorum.

De matrimonio Hebræorum, ejusque requisitis ad perfectionem, ut sit obligatorium.

EX SUPPLEMENTO

DISC. XVI.

Romana matrimonii.

De matrimonio inter absentes per literas, an & quando valeat; Et incidenter de matrimonii probatione.

DISC. XVII.

Romana separationis thori.

De eadem materia de qua supra disc. II. separationis thori ex causa sævitæ, & quomodo in hujusmodi causis procedendum sit.

INDEX CAUSARUM

Hoc titulo de Matrimonio, Sponsalibus, & Divortio ordine alphabetico per Dioceceses dispositus.

- A
 Avenionen. disc. 14.
 B
 Bononien. matrimonii, disc. 3.
 I
 Januen. matrimonii, disc. 9.
 L
 Leodien. nullitatis matrimonii, disc. 5.
 M
 Mechlinien. matrimonii, disc. 4.
 N
 Neapolitana matrimonii, disc. 2.
 Separacionis thori, disc. 11.

- R
 Romana matrimonii, disc. 16.
 Romana matrimonii, disc. 7.
 Matrimonii Hebræorum, disc. 15.
 Nullitatis matrimonii, disc. 1.
 Pastorum dotalium, disc. 10.
 Præterse reconciliationis, disc. 10.
 Separacionis thori, disc. 17.
 Separacionis thori, disc. 13.
 Sponsalium, disc. 8.
 V
 Vicentina matrimonii, disc. 6.

INDEX ARGUMENTORUM IN DISCURSIBUS,

Qui habentur in hoc Lib. XIV. Parte III. de Decimis,
& Oblationibus, &c.

DISC. I.

Hispalen. decimarum.

De privilegio exemptionis à solutione decimarum, an & quando ei obstat Concilium Lateranense in cap. nuper, de decim. Et de istius decreti Conciliaris intelligentia.

An decimæ debitæ sint potiùs Ecclesiæ prædiali, quàm sacramentali, vel è contra; Et quæ consuetudo, vel præscriptio in hoc attendi debeat.

Et an Parochus Parocho decimam solvat, sive una Ecclesia alteri.

DISC. II.

Palentina decimarum.

De eadem materia text. in c. 2. de decimis, ut scilicet clerici clericis decimas non solvant, quomodo id intelligendum veniat, & an procedat in illis bonis quæ assignata sunt pro dote beneficiorum, & capellaniarum existentium in eadem Ecclesia parochiali, non tamen ex causa parochialitatis, & curæ animarum.

DISC. III.

Calaguritana decimarum S. Ascentii.

Ad materiam text. in c. suggestum, de decim. an scilicet, & quando privilegiativa, vel conventionalis exemptio à solutione decimarum cessare, vel moderari debeat, si tractu temporis id magnam redeleat læsionem; Et incidenter de probatione, ac signis parochialitatis, ad effectum juris decimandi; Et de validitate transactionis super decimis.

DISC. IV.

Toletana decimarum horti.

Ad materiam textus in cap. ex part. de decim. & cap. fin. de privileg. super exemptione ab onere decimarum ex novalibus, & quæ sint novalia. Et incidenter de exemptione Religiosorum à decimis, pro hortis, & rebus ad proprium usum defervientibus; Et de aliquibus ad materiam privilegiorum exemptionis.

DISC. V.

Viterbien. decimarum.

De differentia inter decimas prædiales, & Sacramentales, Et de prima decimarum specie debita per dominos prædiorum, quamvis ibi non vivant, neque sacramenta percipiant.

DISC. VI.

Taurinen. decimarum.

De concessionibus decimarum, seu juris decimandi, facti per Episcopos, aliosque Prælatos, cum Apostolica confirmatione, vel respectivè sine, ad favorem laicorum; An & quando cadant sub revocatione Concilii generalis in cap. nuper, de decim. Et quando decimæ præsumendæ sint temporales, vel spirituales; Et de aliquibus ad materiam immemorabilis pro capacitate laicorum in hoc jure activo decimarum.

DISC. VII.

Illerden. decimarum.

De eadem materia laici obrinentis jus decimandi in vim immemorabilis, & quando huic obstat, quæ sub diversa re agitata fuerit nec ne.

DISC. VIII.

Rossanen. decimarum.

An privilegia exemptionis, quantumvis ampla, suffragentur pro bonis conductis, seu arrendatis: Et an pro decimis temporalibus; Et quando istæ dicantur temporales potiùs, quàm spirituales.

DISC. IX.

Ferrarien. decimarum.

An exemptio generalis, concessa per Papam, in ejus Statu temporali, & ex causa temporali, ab omnibus oneribus, comprehendat etiam decimas spirituales; Et de materia novalium, seu bonorum, quæ licet verè non sint novalia, pro talibus tamen habenda sint; Et de aliquibus circa potestatem Papæ concedendi exemptionem à decimis; Et de juris assistentia in Episcopo.

DISC. X.

Urbinate. decimarum.

De jure decimandi in aliena parochia, privativè ad proprium parochum, an, & quando congruat; Et quid ad talis juris acquisitionem requiratur.

DISC. XI.

Barbastren. decimarum.

De eadem materia juris decimandi, quod possessor alterius Ecclesiæ, vel dignitatis, obtineat intra fines alicujus parochiæ, privativè ad proprium parochum, ratione unionis, ex qua jus habituale resultet.

DISC. XII.

Novarien. decimarum.

Facta erectione nove parochialis, cum dismembratione partis territorii, & populi alterius parochiæ; An jus decimandi, intra fines novæ parochiæ assignatos, in istam transferatur, vel potiùs remaneat penes antiquam Ecclesiam matricem.

DISC. XIII.

Pampilonen. primitiarum.

De primitiis, an debeantur potiùs Ecclesiæ prædiali, quàm Sacramentali, vel è contra; Et an inter primitias, & decimas aliqua dignoscatur differentia.

DISC. XIV.

Marsicana decimarum.

Si ex consuetudine decimæ solvantur solum de quibusdam fructibus, in aliis autem generalis exemptio habeatur, an ille solvendæ sint ex specie fructuum de novo in regione, seu loco introducta; Vel potiùs isti cadant sub genere exempto.

DISC. XV.

Arminen. decimarum.

An, & quando, restricto jure decimandi ad certas fructuum species, illud competat pro aliis fructibus, qui percipiuntur ex agris, vel prædiis, ex quibus aliàs fructus decimabiles percipi solebant, ob immutatam culturæ formam; Et è converso quid ubi mutatio fiat ex fructibus non decimabilibus, ad decimabiles; Et incidenter de judicio summario, & executivo in exactio-
ne decimarum.

DISC.

Index Argumentorum.

DISC. XVI.

Urbevetana decimarum.

De decima, seu duplici decima, an, & quando debita sit; Et incidenter, an venditor prædii, qui expressè illud asseruit, ac promissit liberum, & exemptum ab oneribus, & præstatione, teneatur de evictione, vel actione quanti minoris pro onere decimarum parochi solvendarum.

DISC. XVII.

Toletana decimarum de Uzeda.

De portione canonica debita Episcopo ex decimis, an sit quarta, vel alia portio, & quomodo consuetudo in ea attendi debeat, Et qualem juris assistentiam, vel directam actionem contra parochianos Episcopus habeat.

DISC. XVIII.

Corduben. decimarum.

De decimis molendinorum, an dicantur prædiales, vel potiùs personales, & industriales; Et de consuetudine non solvendi decimas de industriis.

Et de regula, an, & quando expensæ deducantur, necne, ante decimationem.

Et an Capitulum habeat assistentiam juris in causa universali sine Episcopo.

DISC. XIX.

Prænestina oblationum.

De oblationibus, quæ fiant sacris, ac devotis imaginibus intra limites Ecclesiæ parochialis, an &

quando pertineant ad Parochum, seu Rectorem, sive ad Episcopum, aut alium.

DISC. XX.

Januen. eleemosynæ, vel subventionis.

An eleemosynæ, ac subventiones, quæ ex judicio testatoris, vel ex alia dispositione, in certos usus erogari debent, erogari valeant, ac debeant in alios usus majoris pietatis, & indigentæ, & præsertim in redemptionem existentium in captivitate infidelium; Et generaliter de modo distribuendi eleemosynas, & quinam dicantur pauperes.

EX SUPPLEMENTO

DISC. XXI.

Conchen. Decimarum.

An ille Decimator, qui participet solum de aliquibus speciebus fructuum, pretendere valeat participationem de illis fructibus, qui colliguntur, mutata cultura de illis prædiis, ex quibus dictæ species percipiuntur, ad eandem materiam, de qua supra disc. 14. & 15.

DISC. XXII.

Sutrina Decimarum.

De modo exigendi decimas, & quando plures invicem conviventes, vel focii unam constituent domum, sive unum foculare.

INDEX CAUSARUM

De Decimis ordine alphabetico per Dioceces dispositus.

<p>A Arminen. decimarum, disc. 15.</p> <p>B Barbastren. decimarum, disc. 11.</p> <p>C Calaguritana decimarum S. Ascentii, disc. 3. Conchen. decimarum, disc. 21. Corduben. decimarum, disc. 18.</p> <p>F Ferrarien. decimarum, disc. 9.</p> <p>H Hispalen. decimarum, disc. 1.</p> <p>I Januen. eleemosynæ, disc. 20. Illerden. decimarum, disc. 7.</p> <p>M Marsicana decimarum, disc. 14.</p>	<p>N Novarien. decimarum, disc. 12.</p> <p>P Palentina decimarum, disc. 2. Pampilonen. primitiarum, disc. 13. Prænestina oblationum, disc. 19.</p> <p>R Rossanen. decimarum, disc. 8.</p> <p>S Sutrina decimarum, disc. 22.</p> <p>T Taurinen. decimarum, disc. 6. Toletana decimarum horti, disc. 4. Decimarum, de Uzeda, disc. 17.</p> <p>V Viterbien. decimarum, disc. 5. Urbevetana decimarum, disc. 16. Urbinate. decimarum, disc. 10.</p>
---	---

INDEX ARGUMENTORUM IN DISCURSIBUS,

Qui habentur in Parte IV. Lib. XIV. Miscel-
lanei Ecclesiastici.

DISC. I.

De Episcopis, & locorum Ordinariis, aliisque Præ-
latis, & Officialibus Ecclesiasticis.

DISC. II.

Discursus generalis instructivus super iis, quæ tri-
plicem localem, personalem, & realem immuni-
tatem respicientia, tractari solent in Sacra Con-
grega-

gregatione Immunitatis, divisus ut infra.

D I S C. III.

Melphiten. contributionis.

An clerici, & Ecclesiastici contribuere debeant in expensis in constructione mœnium, & arcium pro defensione civitatis ab infidelibus.

D I S C. IV.

Melevisana collecta.

De eadem materia contributionis clericorum, & ecclesiasticorum in expensis, pro mœniis, & fortificationibus, adversus incurfiones infidelium; Et de modo quo ista contributio faciendâ sit; Et incidenter de modo præstandi consensum per ecclesiasticos in hujusmodi contributionibus; Ac etiam de materia monetæ reprobæ seu inferioris valoris, quam Princeps emittat, qualis effectus exinde resultet.

D I S C. V.

Bituntina Gabella farinæ.

De exemptione ecclesiasticorum à gabella farinæ, seu panis, quomodo eis debita sit, ad tollendas fraudes; Et de antiquis transactionibus, vel conventionibus in hac materia, an debeant servari; Et incidenter de gabellis, & oneribus Regni Neapolitani & taxa franchitiarum.

D I S C. VI.

Eadem Bituntina.

De gabella vini quod vendatur ad minutum, an debeat per ecclesiasticos pro vino, quod colligunt in prædiis patrimonialibus, vel ecclesiasticis, & quomodo.

D I S C. VII.

Boianen. decima.

An, & quando clerici, aliive ecclesiastici teneantur ad decimas, aliaque onera laicalia, quæ ratione bonorum, solvantur Baronibus, vel Domino temporali loci; Et quid ubi iste sit etiam Episcopus, qui habeat utramque potestatem.

D I S C. VIII.

Parmen. Prædii.

De exemptione clericorum, & personarum Ecclesiasticarum, à Statutis, & legibus laicalibus, an operativa sit ad effectum subvertendi contractus, qui contra ejusdem legis formam, initus sit per laicum ipsi legi subditum favore clericis, vel alterius personæ exemptæ à potestate statutis.

D I S C. IX.

Licien. Immunitatis.

Qualis dicatur proditio, quam Gregoriana constitutio recenset inter casus exceptuatos, eique immunitatem ecclesiasticam denegat.

D I S C. X.

Nullius seu Parmen.

An, & quando dicatur commissum delictum in Ecclesia, ad effectum ut dicatur casus exceptuatus à Gregoriana Constitutione.

D I S C. XI.

Lucana Immunitatis.

Quinam dicantur latrones exceptuati per eandem Gregorianam Constitutionem; Et de aliis circumstantiis immunitate privantiibus; Et de provisionibus, quæ per Sedem Apostolicam, vel per S. Congregationem capi solent super aliqua pena extraordinaria facinorosorum hominum, qui ad ecclesias confugiunt.

D I S C. XII.

Urbevetana censurarum.

An domus canonicæ, vel domus Prælati, seu aliorum Ecclesiæ ministrorum, gaudeant eccle-

siastica immunitate; Et quid ubi illas inhabitent personæ sæculares.

D I S C. XIII.

Messanen. Censurarum.

An inferior Prælati Ecclesiæ exemptæ, in qua actualem jurisdictionem habeat, se ingerere valeat in causis concernentibus immunitatem ejusdem Ecclesiæ, vel aliarum sibi subiectarum, atque censuras proferre sine consensu Ordinarii loci; Et è converso, an & quando Ordinarius proferre possit censuras contra exemptos, ubi præsertim isti habeant speciale indultum, ut ab Ordinariis locorum censurari non possint.

D I S C. XIV.

Neapolitana censurarum.

An, & quando Ordinarius declarare possit excommunicatos, seu in alias censuras incurfos Regulares exemptos ab ejus jurisdictione; Et incidenter, an, & quando intrent censuræ prolatæ à Concilio Tridentino, & Apostolicis Constitutionibus contra usurpatores, & occupatores bonorum Ecclesiæ.

D I S C. XV.

Nuscana censurarum.

An, & quando Ordinarius loci procedere valeat ad censuras contra Regulares exemptos; Et quatenus procedat, an ab illis detur appellatio suspensiva, necne; Ac etiam ubi agitur de processionebus aliisque ecclesiasticis functionibus; An scilicet Regulares exempti istas facere valeant sine licentia parochi, vel Ordinarii.

D I S C. XVI.

Neapolitana jurisdictionis.

An, & quando Ordinarius jurisdictionem exerceat cum Regularibus exemptis pro contraventione eorum, quæ sibi commissa sunt; Et in specie pro accessu ad Monasteria Monialium; Et quid in concursu cum Nuntio Apostolico Commissario generali Regularium, an huic competat cognitio privativa.

D I S C. XVII.

Asculana Censurarum.

De censuris aliisque penis incurrendis ob recursus ad Magistratus sæculares in causis ecclesiasticis, an, & quando eis locus fiat, & an Ordinarius contra exemptos ad censurarum declarationem procedere valeat; Et quid de trahentibus personas ecclesiasticas ad forum laicalem.

D I S C. XVIII.

Casaraugustana absolutionis.

An obtinens absolutionem ab aliquibus expressis censuris, dicatur rectè ab illis absolutus, si aliis censuris non expressis innodatus esset; Et an detur absolutio ab una specie censurarum, alia sit remanente.

D I S C. XIX.

Faventina Censurarum.

De eadem materia validitatis, vel invaliditatis declarationis incurfus censurarum contentarum in Bulla Cœnæ ob turbatam, vel impeditam ecclesiasticam jurisdictionem.

D I S C. XX.

Neapolitana censurarum.

An, & quando occidens, vel graviter percutiens clericum ex causa defensionis vitæ, vel honoris, five ex causa indignationis, vel magnæ provocationis, evitet censuram contentam in Canonibus si quis suadente diabolo.

D I S C. XXI.

Casri maris, seu &c.

An absolutio à censuris Papæ reservatis, obtenta à quolibet probato, & legitimo confessario in vim Jubilæi, suffragetur pro censuris in judicium deductis, per publicos cedulones jam declaratis.

D I S C. XXII.

Neapolitana impartitionis Brachii.

An possit Nuntius Apostolicus, invito, vel infcio Ordinario loci, in ejus dioecesi impartiri brachium alteri Ordinario, volenti ibi exequi ejus sententias contra proprios subditos; vel potius id privativè spectare debeat ad Ordinarium loci in quo executio fieri debet.

D I S C. XXIII.

Neapolitana Competentia.

An illa jurisdictio, quam Nuntius habet in causis particularibus, præsertim in causis illicitæ negotiationis, & receptionis bannitorum, intret in illis, qui sint ministri, officiales, vel familiares Ordinarii loci; Et quid ubi idem Ordinarius sit etiam Cardinalis.

D I S C. XXIV.

Neapolitana adjunctorum.

An, & quando intret decretum Concilii Tridentini sess. 25. de reform. cap. 6. super modo procedendi in causis Capitularium cum Adjunctis.

D I S C. XXV.

Neapolitana collationis.

An Episcopus cogi possit invitus conferre primam tonsuram, aliosque ordines proprio dioecesano, adeo ut à denegatione detur appellatio, vel recursus ad superiorem, qui eundem ordinem conferat, vel alteri conferendum committat; Et ad quem superiorem isto casu sit recurrendum.

D I S C. XXVI.

Acheruntina, & Materanen. Distributionis Olei Sancti.
De consecratione olei Sancti, ejusque distributione per dioecesim, quando agatur de pluribus dioecesibus æque principaliter unitis, quomodo faciendâ sit.

D I S C. XXVII.

Prænestina concionatoris.

An, & quando Populus, vel communitas cogi valeat ad præstandum elemosynam concionatori per ipsam non nominato, sed deputato per Episcopum; Et de aliis ad hanc materiam concionatoris.

D I S C. XXVIII.

Romana Sepulchri.

De jure sepulchri an sit hæreditarium, vel familiaris, five, an veniat subfidei commissio, vel remaneat in hæreditate directâ; Et de jure prohibendi illationem cadaverum in propriam sepulchram.

D I S C. XXIX.

Vulturarien. Restaurationis Ecclesiæ.

Ad quem pertineat onus restaurationis Ecclesiæ, an scilicet ad Rectorem habitualem, qui ejus fructus, & emolumenta obrinet, vel ad Rectorem actualem, aut ad Episcopum, qui ejus usum habeat, five ad populum, vel alios.

D I S C. XXX.

Romana, seu Prænestina fundationis Monasterii.

An, & quando ille, qui incipit construere Ecclesiam, vel Monasterium, teneatur opus perficere ac dotare; Et incidenter de facultatibus executoris testamentarii; Ac etiam an certa destinatio bonorum pro pio opere adimplendo, sit taxativè, vel demonstrativè.

D I S C. XXXI.

Majoricen. Juris quæstionandi.

De jure quæstionandi competente alicui Hospitali, vel Ecclesiæ sub certa invocatione privativè ad alios, quando per consuetudinem acquisitum dicatur, necne; Et quomodo ut procedat; & quæ species præscriptionis, vel consuetudinis requiratur.

D I S C. XXXII.

Andrien. Solemnitatis.

An una Ecclesia possit alteri prohibere celebrationem ejusdem solemnitatis; Et quatenus non, quomodo utraque peragenda sit; Et an, & quando Cathedralis cogat clericos aliarum inferiorum ad interveniendum in processionibus; Et de istarum ambitu, seu modo.

D I S C. XXXIII.

Senen. celebrationis, vel reductionis Missarum.

De reductione, vel cessatione assumpti oneris missarum, ob deficientes redditus bonorum, assignatorum, Et an bona assignata stare dicantur potius demonstrativè, adeo ut per fundatorem, vel per hæredes pie dispositis aliunde supplendum sit pro implemento pii operis, vel potius taxativè.

D I S C. XXXIV.

Romana, seu &c.

An Judæi aliique infideles ad fidem conversi, vel eorum filii aliquam patiantur irregularitatem pro assequutione ordinum, vel beneficiorum; Et quid ubi talis vigeat consuetudo inhabilitativa, an afficiat illos originarios, qui contraxerint domicilium in alio loco, in quo ea non vigeat.

D I S C. XXXV.

Lucana opera.

An administratio oblationum, & elemosynarum, quæ fiunt alicui Ecclesiæ, vel devotæ imagini, necnon sacræ supplicetiles, esse valeant penes sæculares, privativè ad Rectorem, vel ad Capitulum Ecclesiæ, in qua Imago existat.

D I S C. XXXVI.

Romana administrationis.

An administratoribus Montis Pietatis erecti pro subventione indigentium, cum mutuo gratuito, liceat occasione Banci, seu Mensæ nummulariæ, quæ hac occasione teneatur, mutuarè in summa considerabili pecunias mercatoribus, & aliis Banci correspondalibus, præter ejusdem Montis institutum.

D I S C. XXXVII.

Theatina præminentiarum.

An, & quando Clerici unius Ecclesiæ, accedere teneantur ad processiones publicas, & solemnnes, quæ per aliam Ecclesiam ejusdem loci celebrantur, vel potius præterdere possint facere proprias processiones, & solemnitates distinctè, ac independentes.

D I S C. XXXVIII.

Calaguritana Præminentiarum.

An ubi Capitulum, ex consuetudine, vel ex conventionione, in aliqua Ecclesia, vel solemnitate intervenire debet, requiratur interventus omnium Dignitatum, & Canonicorum, vel sufficiat aliquis competens eorum numerus; Et de obligatione Capituli associandi Episcopum, five illi obviandi, eidemque assistendi, de tempore concionum, aliarumque functionum.

D I S C. XXXIX.

Majoricen. Jurisdictionis sedendi.

De jure, seu ordine sedendi in choro; Et an Canonici occupare possint sedes vacuas Dignitarum, vel

respectivè an beneficiati sedes Canonicorum; Ac etiam de sede, & præcedentiâ celebrantis, cum aliis ad hanc materiam chori.

D I S C. XL.

Romana denominationis.

De ordine tenendo per quamdam speciem præcedentiâ, tam super expressione nominum, quam super expressione imaginum, inter plures Dei servos, ab Ecclesia eodem tempore canonizandos, atque Sanctorum catalogo adscribendos,

D I S C. XLI.

Imolen. Venationis.

An clericis, & Ecclesiasticis prohiberi possit per Baronem, vel Dominum temporalem, venatio, vel piscatio in locis prohibitis, seu reservatis; Et quando hæc prohibitio intret, seu quomodo practicanda sit.

EX SUPPLEMENTO

D I S C. XLII.

Romana Jubilæi universalis.

De modo visitandi Ecclesias, & numerandi dies visitationis, ad effectum assequendi Jubilæum uniuersale, quod dicitur Anni Sancti.

D I S C. XLIII.

Ruben. Gabellæ.

De eadem materia de qua supra disc. 5. super franchitia Ecclesiasticorum à gabella farinæ, vel panis.

D I S C. XLIV.

Castren. Subjectionis.

An & quomodo clericus sæcularis nullum habens beneficium residentiale dicatur subiectus Episcopo, Et an eodem tempore possit esse subditus plurium Episcoporum.

D I S C. XLV.

Alexandrina Præminentiarum.

An Ecclesia collegiata inferior teneatur accedere processionaliter ad aliam collegiatam digniorem, ut exinde accedatur ad Cathedralam, idemque agere in regressu in processionibus, quæ per Cathedralam fiunt.

D I S C. XLVI.

Nullius Baren. seu Iuvenacen. Clericatus.

Ad intelligentiam Clem. prima de Panis super inha-

bitatione filiorum, & descendentium eorum, qui occidunt Episcopum, vel alium Prælatum, & an procedat pro assequutione primæ tonsuræ, aliorumque ordinum.

D I S C. XLVII.

Romana franchitiarum.

De Franchitiis, quibus Clerici Cameræ, aliique Camerales potiuntur à Dohanis, aliisque Gabellis quomodo competant.

D I S C. XLVIII.

Romana taxæ viarum.

De exemptionibus, & Franchitiis à taxis, & contributionibus pro refectionibus pontium, & viarum quibus in Urbe competant, & quomodo intelligi debeant.

D I S C. XLIX.

Romana Immunitatis duodecim filiorum.

De immunitate duodecim filiorum, quando, & quomodo competat.

D I S C. L.

Senecen. Translationis.

An, & quando Ecclesia Cathedralis ab uno loco ad alterum eiusdem Diocesis transferri possit, ac debeat.

D I S C. LI.

Romana dimissionis episcopatus.

An, & quando constare dicatur de causis dimittendi Episcopatum, tam pro dimissione libera, quam pro translatione ad aliam Ecclesiam.

D I S C. LII.

Bituricen. & Albicen. Juris metropolitici.

De dismembratione provinciæ, & erectione unius ex Ecclesiis suffraganeis in Metropolitanam, cum assignatione suffraganeorum provinciæ antiquæ.

D I S C. LIII.

Helnen. seu Narbonen. juris metropolitici.

De iure metropolitico per unam Ecclesiam prætenso cum Ecclesia cathedrali, quæ se prætendat exemptam, vel subiectam alteri Metropolitano.

D I S C. LIV.

Romana sive &c. commendarum.

An concedi possint, ac respectivè debeant Monasteria regularia in commendam Clericis sæcularibus, quando, & quomodo.

Melphicten. contributionis, disc. 3.
Messanen. censurarum, disc. 13.

N

Neapolitana adjunctorum, disc. 24.
Eadem censurarum, disc. 14.
Eadem censurarum, disc. 20.
Eadem collationis clericatus, disc. 25.
Eadem competentia, disc. 23.
Eadem impartitionis brachii, disc. 22.
Eadem iurisdictionis, disc. 16.

Nullius, seu Parmen. Immunitatis, disc. 10.
Nullius Baren. sive Iuvenacen. Clericatus, disc. 46.
Nuscana censurarum, disc. 15.

P

Parmen. Prædii, disc. 8.
Prænestina concionatoris, disc. 27.

R

Romana, seu &c. disc. 34.
Administrationis M. Pietatis, disc. 36.

Romana, sive &c. Commendarum, disc. 54.
Denominationis, seu ordinis, disc. 40.
Dimissionis Episcopatus, disc. 51.
Franchitiarum, disc. 47.
Immunitatis duodecim filiorum, disc. 49.
Jubilæi uniuersalis, disc. 42.
Seu Prænestina fundationis monasterii, disc. 30.
Sepulchri, disc. 28.
Ruben. Gabellæ, disc. 43.
Taxæ viarum, disc. 48.

S

Senen. celebrationis, vel reductionis missarum, disc. 33.
Senecen. Translationis Cathedralis, disc. 50.

T

Theatina Præminentiarum, disc. 37.

V

Urbetana censurarum, disc. 12.
Vulturarien. Restaurationis Ecclesiæ, disc. 29.

INDEX ARGUMENTORUM

Quæ continentur in Adnotationibus ad Sac. Conc. Trid.

DISCURSUS GENERALES

Instructivi.

Super iis, quæ in foro magis practicabilia, concernunt praxim, vel observantiam aliquorum Sac. Concil. Trid. decretorum super reformatione, ac materiis forensibus.

D I S C. I.

Procemialia.

D I S C. II.

Super lectione Sac. Scripturæ, & Theologiæ in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis; Ac etiam super præbenda Theologica, & altera præbenda Canonici Pœnitentiarum, ac erectione scholæ grammaticæ, ad sess. 5. cap. 1. & sess. 24. cap. 8. de Reformat.

D I S C. III.

Super prædicatione Verbi Dei, & facultate prædicandi, ad sess. 5. cap. 2. de Reformat.

D I S C. IV.

Super residentia Episcoporum, & Prælatorum, Ac etiam Parochorum, & Canonicorum, aliorumque beneficiatorum, ad sess. 6. cap. 1. & 2. sess. 23. cap. 1. & sess. 24. cap. 11. de Reformat.

D I S C. V.

Super visitatione Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum, ac etiam Ecclesiasticorum, vel piorum locorum, vel operum, ad sess. 6. cap. 4. sess. 7. cap. 8. sess. 13. cap. 1. sess. 21. cap. 8. sess. 22. cap. 8. & 9. sess. 24. cap. 3. & 9. de Reformat.

D I S C. VI.

Inhibetur Episcopis, ne in aliena diocesi absque Diocesani licentia, pontificalia exercent; Ideoque agitur, an, & quos actus iurisdictionales, vel pontificales Episcopus in aliena diocesi facere possit, ad sess. 6. de reformat. cap. 5. & 8.

D I S C. VII.

De prohibita pluralitate beneficiorum, ad sess. 7. de Reformat. cap. 2.

D I S C. VIII.

De unione beneficiorum, & Ecclesiarum ad sess. 7. cap. 6. sess. 21. cap. 5. sess. 23. c. 18. sess. 24. cap. 13. & sess. 25. cap. 9. de Reformat.

D I S C. IX.

De Vicariis Ecclesiarum Parochialium, eorumque congrua, ad sess. 7. cap. 7. sess. 21. cap. 6. & sess. 25. cap. 16.

D I S C. X.

De Visitazione Hospitalium, & piorum locorum, quæ à laicis administrantur; Et de revisione rationum, ad sess. 7. cap. 15. sess. 22. cap. 8. & 9. & sess. 25. cap. 8. de Reformat.

D I S C. XI.

De nova forma inducâ in probatione juris patronatus potentium; Et de prohibitione patronorum, ne se ingerant in administratione bonorum, & perceptione fructuum, ad sess. 14. c. 12. & 13. sess. 25. cap. 9. de Reformat.

D I S C. XII.

De clerico homicida ad effectum dispensationis pro capacitate ordinum, & beneficiorum, ad sess. 14. c. 7.

D I S C. XIII.

De incapacitate Regularium obtinendi beneficia sæcularia; Et de capacitate necessaria pro obtinendis beneficiis regularibus, ad sess. 14. c. 10. & 11.

D I S C. XIV.

De facultate conferendi ordines; Et quando Episcopus propriis subditis in aliena diocesi, vel in propria subditis alienis conferre possit, ad sess. 21. c. 1. & 2. sess. 23. c. 8. sess. 24. c. 1. 2. & 3.

D I S C. XV.

De distributionibus quotidianis, & earum lucro, ac privilegiis, ac aliis earum materiam concernentibus, ad sess. 21. c. 3. sess. 22. c. 3. sess. 24. c. 2.

D I S C. XVI.

De novis erectionibus Parochiarum, vel aliis provisionibus ob excessum iam populi, ad sess. 21. c. 4.

D I S C. XVII.

De Ecclesiarum profanatione, & destructione, quando paupertas, vel inducentia ita exigat, ad sess. 21. cap. 7.

D I S C. XVIII.

De prohibitione Quæstuariorum; Et de iure quæstuarii, ad sess. 22. c. 9.

D I S C. XIX.

De prohibitione ludendi, ac de illicita negotiatio-

INDEX CAUSARUM

Hujus Miscellanei Ecclesiastici ordine alphabetico per Dioceses dispositus.

A

Acheruntina, & materanen. distributionis Olei Sancti, disc. 26.
Alexandrina Præminentiarum, disc. 45.
Andrien. solemnitatis, disc. 32.
Asculana, censurarum, disc. 17.

B

Bituntina Gabellæ farinæ, disc. 5.
Eadem gabellæ vini, disc. 6.
Bituricen. & Albicen. Juris Metropolitici, disc. 52.
Bojanen. decimæ, disc. 7.

C

Calaguritana præminentiarum, disc. 38.
Castri maris, vel Stabbiën. Censurarum, disc. 21.
Castren. Subjectionis, disc. 44.

Cæsaraugustana abolitionis, disc. 18.

F

Faventina censurarum, disc. 19.

H

Helnen. seu Narbonen. Juris Metropolitici, disc. 53.

I

Imolen. Venationis, disc. 41.

L

Licien. immunitatis, disc. 9.
Lucana immunitatis, disc. 117.
Lucana operæ, disc. 35.

M

Majoricen. juris quæstuarii, disc. 31.
Juris sedendi, vel chori, disc. 39.
Meleuitana collectæ, disc. 4.

- 32 An Ordinarius possit se ingerere, ubi adest Nuncius Apostolicus Commissarius Generalis Regularium.
  - 33 De Conservatoribus privilegiorum, eorumque jurisdictione, & modo deputandi.
  - 34 An, & quando Regulares teneantur accedere ad Synodum.
  - 35 An cogantur accedere ad Congregationes, vel lectiones casuum conscientia.
  - 36 Potest Ordinarius dare licentias Regularibus audiendi confessiones ad tempus, eoque denuo examinare.
  - 37 Sunt quandoque Regulares subditi Ordinario ex lege fundationis.
  - 38 Sicque quia Ecclesia saculares precarium usum habeant.
  - 39 Quid de Ecclesiis titularum Cardinalium in Orbe, ubi degant Regulares.
  - 40 S. Congregationes non se ingerunt in negotiis Orbis.
  - 41 De controversiis super jurisdictione activa, quam habeant Praelati Regulares in vassallos saculares, & quomodo procedat.
  - 42 De differentia inter Praelatos, & superiores Regulares locales, & Generales Religionum, seu capita ordinum; Et de jurisdictione Ordinarii cum Regularibus executoribus ultimarum voluntatum.
- III.
- 43 In aliquibus partibus Episcopus est parochus universalis in tota dioecesi.
  - 44 De controversiis super exemptione Regularium à solutione decimarum, & de ratione, cur non sint exempti.
  - 45 Causa decimarum cum Regularibus, ubi tractentur.
  - 46 De aliis controversiis cum parochis super jure sepeliendi, ac exequiis, & quarta funeralium.
  - 47 Non possunt Regulares sepelire cadavera decedentium intra limites parochiae sine proprio parcho.
  - 48 Etiam si cadavera sine eorum factio ad eorum Ecclesiam asportentur.
  - 49 Ad quid deseruiant, seu quid operentur privilegia sepeliendi.
  - 50 Conclusio, de qua num. 47. ampliatur, etiam si secularis decedat in ipso Monasterio cum declaratione.
  - 51 Fallit, ubi agatur de morientibus in hospitali erecto per Regulares.
  - 52 Quid ubi morientes in hospitali Regularium, volunt sepeliri extra hospitalia, vel Ecclesiam.
  - 53 Ad quem pertinet facere officium super cadaver, quod sepeliatur in Ecclesia Regularium.
  - 54 An in Ecclesia Regularium Parochus, vel Capitulum, seculare introducat ejus Crucem.
  - 55 Quid ubi in funere, quod peragitur in Ecclesia Regularium, intervenit Capitulum Cathedralis.
  - 56 Et quid de exequiis alicujus Principis in Ecclesia Regularium, an Episcopus possit illas velle facere, & Regularibus prohibere.
  - 57 De quarta debita parcho, an & quando debeatur per Regulares.
  - 58 Quarta sit, & an varietur, & de consuetudine Orbis.
  - 59 De quarta legatorum.
  - 60 De Sacramentis, & aliis divinis, qua ministrantur infirmis, an possint ministrari per Regulares.
  - 61 An Regulares intervenire debent in funere teneantur accedere ad parochiam.
  - 62 Clerici saculares semper procedunt Regulares.
  - 63 An Regulares deferant propriam Crucem, vel accedant sub Cruce Ecclesiae majoris.
  - 64 Quas processiones Regulares sine parcho facere possint.
  - 65 An clerici saculares possint prohiberi per Regulares ne habeant Capellanas, vel celebrent Missas in eorum Ecclesiis, & contra.
  - 66 De aliis questionibus inter clericos saculares, & regulares.
- IV.
- 67 De oppositione regularium, ne nova Monasteria erigantur cum distinctione.
  - 68 Oppositio eorum, qui sunt infra quatuor miliaria, procedat solum in Mendicantibus veris.
  - 69 De requisitis necessariis pro novis foundationibus.
  - 70 De his agitur in S. Congregatione Regularium, qua aliquando consentium supplet, & oppositiones rejicit.
  - 71 De mensura distantia quatuor miliarium, an ab ipsi

- 72 Mensura facienda est per vias magis usitatas.
  - 73 Et more Romano, & quomodo constituatur unum miliaria.
  - 74 Distantia moraliter intelligenda est, neque curanda modica diversitas.
  - 75 De oppositionibus Religiosorum, & non Mendicantium ejusdem loci infra certas cannas, & quomodo fiat divisio.
  - 76 Quando istud spatium attendi debeat, & de quibus domibus, vel foundationibus intelligitur, ut scilicet non procedat in hospitium sine Ecclesia.
  - 77 Et non refert, an domus sit propria, vel conducta.
  - 78 Religiosi impediunt aliis easdem solemnitates, & functiones.
  - 79 Religiosi unius Religionis impediunt aliis delationem ejusdem habitus.
  - 80 De questionibus honorum Religiosi transitum facientis de una Religione ad aliam, vel de uno Monasterio ad alterum.
  - 81 De controversiis inter plures Religiones unitas, & unionis dissolutione.
  - 82 De illis Religionibus, quae sint de jure eadem, sed de facto diverse.
  - 83 De praecedentia inter Religiosos diversarum Religionum, & quid de super disponat Constitutio Gregor. XVII.
  - 84 De questione praecedentia inter Generales Religionum, & Praelatos utriusque Signature.
  - 85 De praecedentia tenenda inter Beatos occasione canonizationis.
  - 86 Qualis ordo teneri debeat, si in eadem Civitate plures ejusdem Religionis Conventus diversis temporibus fundati sint.
  - 87 Quando dicatur sequuta fundatio Monasterii in loco, ut non fiat locus substituitio.
- V.
- 88 De speciebus controversiarum, quae inter Regulares ejusdem Religionis haberi solent.
  - 89 De Praeeminentiis, quae remaneant ob munus Provincialis, vel alterius Praelaturae, quando competant, & quid requiratur.
  - 90 De differentia inter magistratos, vel graduatatos numeratos, & non numeratos.
  - 91 De materia valida, & canonica electionis.
  - 92 De turno, seu electione passiva alternata inter provincias, vel nationes.
  - 93 An una pars Religionis acquirat jus eligendi Generalem, vel convocandi Capitulum.
  - 94 Quomodo Sac. Congregatio in causis electionis procedere soleat.
  - 95 Quod quandoque electiones invalidas sanet, & electos confirmet.
  - 96 De questionibus, quae habeantur super nullitate professionis, & de causis nullitatis.
  - 97 An quod datur Religioni per ingredientem, vel profitentem, importet simoniam.
  - 98 De questionibus super jure quatuorandi, ac divisione finium, & provincialium.
  - 99 In concursu Praelatorum deputatorum à Papa, & à Generali, quae deputatio prevaleat.
  - 100 De questionibus inter professores S. Religionis Hierosolymitanae super Commendis, & dignitatibus.
  - 101 De aliis inter eandem Religionem, & illos, qui petant habitum super probatione nobilitatis.
  - 102 De legatis, quae fiant Religiosis sub lege ne Religioni, vel Monasterio quarantur.
  - 103 An Religiosus possit esse executor testamentarius.
  - 104 De Apostatis, & ejectionis, & de incorrigibilibus remissive.
- VI.
- 105 Regulares habent jus expellendi personas inhonestas, vel scandalosas à vicinatis.
  - 106 An prohibeat elevationes domorum, vel fenestras ob aspectum, vel prospectum, & an hoc privilegium competat solum Monasteriis Monialium.
  - 107 Quando de his questionibus agere congruat coram Magistratibus secularibus.
  - 108 De redditione rationum Praelaturae, vel alterius administrationis, & de penis alienantium, vel debita contrabentium.
  - 109 An, & quando debita contracta per Praelatum, vel adm

- 110 De decretis de celebratione Missarum super acceptationibus onerum Missarum, & investmentis pecuniarum.
  - 111 De licentia, qua concedi solet super alienationibus, quas Regulares faciant, & de revocatione illarum facultatum, quas Regulares Praelati habebant.
  - 112 De Religiosorum capacitate succedendi in fideicommissis, vel hereditatibus eorumque exclusione resultant à dispositionem voluntate, vel à propria renunciatione eorumdemque Religiosorum testamentis ante professionem, & similibus.
  - 113 An, & quando Regulares incapaces in communi ob profectam paupertatem sint capaces legatorum, & dispositionum.
  - 114 De eodem, de quo num. 22. super capacitate Religiosorum Religionum capacium in communi succedendi in fideicommissis.
  - 115 De renunciationibus aliisque contractibus, qui fiant ante professionem.
  - 116 De testamentis, quae fiant per ingredientem Religionem, quando recipiant perfectionem.
  - 117 De solemnitatibus adhibendis in renunciationibus, quae fiant per ingressuros.
  - 118 De intestata successione Novitii decedentis in novitatu.
  - 119 De questionibus super successione, & bonis, ubi Religiosus fiat Episcopus, vel à Religione capaci ad incapacitatem transeat, sive ob suppressionem Religionis ad saculum transeat.
  - 120 De generali exemptione Regularium à legibus, & oneribus laicalibus.
  - 121 An milites S. Stephani, aliarumque similium militiarum professores sint Religiosi, vel Ecclesiastici.
  - 122 Quando Religiosi subiciantur gabellis, & oneribus publicis laicorum.
  - 123 De distinctione mendicantium inter veros, & falsos, seu privilegiatos.
  - 124 De capacitate, vel incapacitate Regularium obtinendi beneficia Ecclesiastica secularia, vel pensiones super eis.
  - 125 De eorumdem capacitate succedendi in feudis, vel in emphyteusis.
- VII.
- 126 Quae sint vera Moniales, & an sint tales mulieres oblatae.
  - 127 De jurisdictione Ordinarii in his oblatas, vel mulieribus, quae vivunt in Conservatoriis more Monasteriorum.
  - 128 An id quod datur istis mulieribus dicatur dos, & an eis congruant legata subsidiorum dotialium.
  - 129 De Canonissis.
  - 130 Quod non dentur praesertim in Italia vera moniales sine clausura.
  - 131 De Monasterio Turris specularum Orbis, & similibus.
  - 132 De distinctione inter Monasteria Monialium exempta, & non exempta.
  - 133 Etiam non exempta esse solent sub regimine Regularium qui in hoc munere subjacent Ordinario, cui subest Monasterium.
  - 134 In quibus Ordinarii potestas sit restricta in Monasteriis Monialium, unde propterea recurratur ad Sac. Congregationem.
  - 135 De controversiis super Abbatissa.
  - 136 De concessionibus servarum particularium.
  - 137 De controversiis super Concessariis ordinariis, vel extraordinariis.
  - 138 De delegata jurisdictione Ordinarii loci in Monasteriis exemptis circa clausuram, & alia.
  - 139 De praesentibus deputatorum laicorum super clausura, & aliis concernentibus Monasteria Monialium.
  - 140 Cujus aetatis esse debeat Abbatissa.
  - 141 Electio Abbatissae fieri debet per duas ex tribus partibus votorum, eisque non concordantibus, quid Ordinarius, vel Praelatus facere debeat.
  - 142 Abbatissa est triennalis, sed quandoque perpetua, & non potest confirmari in consulta Sacra Congregatione.
  - 143 Tertia soror non habet votum actiuum, vel passivum.
  - 144 Quomodo novatum monialium acceptatio fieri debeat circa solutionem, vel depositum dotis.
  - 145 Non sequuta professione etiam per mortem Novitiae, ad quem dos data pertinet.

- 146 Dos Monialium est uniformis, & an alteretur, & quando sit duplicata, vel major.
  - 147 Et licita, & debita, & an per Monasterium minui, vel remitti possit, & quando condonari, vel minui soleat.
  - 148 Quod sit vera dos ad omnes effectus, omniaque privilegia, & aliqua recentiora.
  - 149 Legata dotium, an conveniant his dotibus Monialium, & quomodo.
  - 150 De competentia dotis, ubi Monialis transeat de uno Monasterio ad aliud.
  - 151 De transitu perpetuo, vel temporali de uno Monasterio ad alterum, & de egressu.
  - 152 Quid veniat sub nomine dotis prestanda Moniali.
  - 153 An vitalis praestatio Monialis ab ea remitti valeat.
  - 154 De privilegio Monialium impediendi casticia, vel profectus.
  - 155 De novis erectionibus Monasteriorum Monialium.
  - 156 De educandis.
  - 157 De Concessariis, & aliis ad materiam remissive.
- DISC. I.
- I.
- De occasione scribendi, & de antiquo statu Regularium; Et unde proveniant illorum controversia.
- Cum quidam nobilis magnatitum etiam primarii ordinis, dignè ad purpuram evehctus esset, sufficientem verò negotiorum Curiae peritiam non haberet, utpotè per gradus Praelaturae non incesstus, atque Sacris Congregationibus Episcoporum, & Regularium, & Sac. Concilii Tridentini, ac Ecclesiasticae Immunitatis adscriptus esset; Hinc proinde, piè ac prudenter cupiens, suum munus, quo magis fieri posset, benè explere, aliquam à me petiit generalem hujusmodi negotiorum instructionem; Unde propterea in quodam autumali Tusculano otio, (cui aliquorum meorum laborum, non infucunda matris titulus non immeritò congruit,) quantum memoria suggerere potuit, quatuor edidi distinctos Discursus generales; Unum scilicet super negotiis Regularium, & Monialium; Alterum super negotiis Episcoporum, aliorumque Ordinariorum, & Praelatorum pro Congregatione Episcoporum, & Regularium; Tertium super triplici ecclesiastica immunitate, personali scilicet reali, & locali pro S. Congregatione Immunitatis; Et quartum pro Sac. Congregatione Concilii super magis contingibilibus, & practicis questionibus, de quibus in eadem Sac. Congregatione, vel in Rota, aliisque Tribunalibus agi contingit super obsevantia, & praxi, non autem super interpretatione decretorum Sac. Concilii Tridentini, non tamen me ingerendo in iis, quae respiciunt Fidei dogmata, siue forum internum, utpotè extra propriam sphaeram, siue professionem, cum semper in me, ac in aliis laudaverim illud vulgare diciturum, *ne Sutor ultra crepidam*; idèoque ut pluries in omni ferè materia advertitur, praesertim verò *sub tit. de usuris*, nimium deferendo (ut par est) Moralibus, in iis, quae forum internum concernunt, nunquam commendare potui, ut in iis, quae concernunt forum externum, ipsi debeant se ingerere, siue quod per Judices in concursu forensium Canonistarum esse deferendum sit; Et è converso non laudo forenses, qui se ingerant in iis, quae forum externum concernunt.
- Primus discursus Regularium habetur in praesenti; De secundo infra hoc eodem lib. tit. *miscellan. disc. 1.* De tertio pariter dicta tit. *miscellan. disc. 2. in fin.* Et de quarto pariter infra eod. lib.
- Quatenus igitur pertinet ad hunc primum, circa materias Regularium; illud in primis admonebam, mirandum non esse, quod apud antiquos Canones, siue apud primos, ac antiquos Canonistas, non habentur illae Regularium quaestiones, quae hodie, vel cum Episcopis, & clericis secularibus, vel inter se ipsos, adeò frequentes habentur, quoniam relinquendo locum veritati, super quaestione, in qua Regularis vitae professores adeò insudare solent, super origine scilicet, siue introductione vitae regularis discretæ à clericis secularibus, an à temporibus D. Petri, aliorumque Apostolorum, in ipsa nascente primitiva Ecclesia, vel potius ab introductione vitae anachoretica, cuius auctor fuit S. Paulus primus Eremita, & sequuti fuerunt S. Antonius Aegyptius, S. Hilariion, ac alii; Sive à Regulari Instituto, cum quo collegialiter vivere coepert S. Augustinus, S. Hieronymus, S. Basilius, & S. Benedictus, ac similes; Quidquid enim sit de his. a
- Illud tamen certum est, atque apud omnes Scriptores concordè, quod antiqui, siue monachi, siue anachoriti, aliique

Regulares, qui à Monachis differunt Mendicantes dicuntur) non erant clerici; Quinimo clericis prohibiti erant, ideoque more reliqui populi secularis sub patocho vivebant, à quo sacramenta, aliaque divina recipiebant; h indeque prodit, quod decimas, reliqui populi more, solvebant; c Ac etiam ejusdem populi, & cleri secularis more subiacebant; Ista verò ultima inspectio ecclesiasticæ immunitatis personalis, vel realis materiam potius percutit, ideoque de illa agitur in *dicto disc. 2. tit. miscellan.* In præsentibus autem agitur de dictis sex aliis speciebus, earumque appenditiis.

8 Hinc proinde sequebatur, quod nulla aderat controversiam occasio inter Regulares, & Ordinarios, vel Parochos, alioque Clericos seculares, quoniam si more reliqui populi Ordinario, & parochi respectivè in omnibus subiacebant, atque non se ingerebant in divinatorum, & sacramentorum administratione, minusque in funeribus, & anniversariis, utique nulla suberat controversiam occasio.

9 Prout ferè nulla suberat occasio controversiarum, sive inter diversarum Religionum professores, super præcedentiis, aliisque præsentibus, ut hodierna praxis docet; Aut inter ipsosmet religiosos ejusdem Ordinis, vel Instituti; Tum quia cum non interveniret in processibus, aliisque ecclesiasticis functionibus deerat præcedentiis occasio; Tum etiam, quia attentio eo primario statu, ejusdem Ordinis, vel Instituti professores, ac Monasteria, non constituebant illam universitatem, quam penè omnes Religiones hodie constituunt sub uno Prælati Generali, aliisque Officialibus, ac Prælati, qui sub Distinctione, vel Assistentium, seu Consultorum, ac Provincialium, & Visitationum, seu alio vocabulo nuncupantur, cum formalibus comitiis generalibus, ac provincialibus, quæ statutis temporibus celebrari solent, unde propterea manant inter eosdem Religiosos pro hujusmodi Prælatibus, aliisque muneribus contentiones, ac factionaria emulaciones, & divisiones, cum solum aliqua rara dissentio pro electione Abbatis, ac Prælati localis inter singulorum Monasteriorum alumpus antiquitus audiri solita esset, dum quodlibet Monasterium de per se, ac independenter regeretur, eo modo quo hodierna quoque praxis docet, in iis, Germaniæ præsertim, aliarumque provinciarum ultra montes Monasteriis, quæ antiquum statum retinendo; ita singulari jure reguntur, &

10 Postquam verò Sedes Apostolicæ benignitas cœpit, aliqua conspicua, nimiumque qualificata Monasteria, sub ejus, ac B. Petri immediata protectione, ac subjectione recipere, ideoque ab Ordinario, seu Diocesanorum potestate, ac jurisdictione eximere, quod paulatim tractu temporis, sive per privilegia expressa, sive per extensionem, aut per communicationem, omnibus penè Religionibus, præsertim citra montes concessum esse praxis docet.

11 Atque omnium Religionum, vel Ordinum regimen ad formam Reipublicæ, sive universitatis redactum est; Necnon Regularibus concessa fuerunt indulgentia se clericandi, sacrosque ordines suscipiendi, ac etiam sacramenta, aliaque Divina ministrandi.

12 Hinc factum est, ut tot audiantur Regularium quæstiones; inter seipos in eadem Religione; Vel inter plurium Religionum professores; Vel cum locorum Ordinariis, aut cum Parochis, & cum Capitulis Cathedralium, & Collegiarum, aliisque Clericis secularibus.

13 Quamvis autem, etiam ex juris communis dispositione, vel intentione, religiosorum causas, non per juris apices, neque cum tela judiciali, sed summarie, ac potius in forma extrajudiciali (ut religiosam simpliciter decet) tractari debeant, etiam antiquiores Canonistæ firmaverint; Contrarius tamen in valuerat usus; Unde propterea Sixtus V. per ejus Constitutionem, h inter quamplures alias Congregationes, istam quoque crexit, super negotiis Regularium, eam conjungendo cum altera super negotiis Episcoporum, ita ut unam, eamdem que constituerent; Et merito, ob hujusmodi negotiorum frequentem connexionem, ut ita more Principis, absque strepitu, & figura judiciali, & absque processu, vel tela judiciali, summarie, sola facti veritate inspecta, & quandoque, imò frequentius, etiam per solas extrajudiciales, ac secretas informationes, controversiæ terminet, prudentiales regulas sapienter adhibendo potius, quam rigores legales.

14 Plures igitur sunt Regularium controversiarum species, quas pro clariori notitia distinguere congruit; Primò nempe inter Regulares viros, & locorum Ordinarios, seu Diocesanos, aut alios Prælatos, qui ordinariam ecclesiasticam jurisdictionem habeant in loco; Secundo inter eosdem Regulares viros, & Parochos, alioque Clericos seculares, absque eo, quod Episcopus, vel Ordinarius sit in causa; Tertio inter eosdem plurium Religionum professores; Quarto inter profes-

sores ejusdem Religionis, vel Instituti, seu Monasterii, sive inter religiosum, & ipsam Religionem; Quintò inter religiosum, & privatum secularem super rebus temporalibus; Sextò circa Monasteria Monialium, ipsaque moniales; Et septimò inter aliquarum Militiarum ecclesiasticarum professores, sive inter laicos Regularium servientes, & Magistratus seculares; Ista verò ultima inspectio ecclesiasticæ immunitatis personalis, vel realis materiam potius percutit, ideoque de illa agitur in *dicto disc. 2. tit. miscellan.* In præsentibus autem agitur de dictis sex aliis speciebus, earumque appenditiis.

a *tit. de jurisd. disc. 28. & hoc tit. disc. 19. b tit. de decim. disc. 1. & seqq. & d. disc. 28. de jurisd. c ibidem d. disc. 28. de jurisd. laicus Card. de Albiz. in discept. super tit. Cardinal. impress. post eund. tit. de jurisd. e dicto disc. 28. de jurisd. & hoc tit. disc. 53. f eod. disc. 28. de jurisd. Card. de Albiz. ubi supra g hoc tit. disc. 22. h Conf. 74. Sixti V.*

II.
De controversiis inter Regulares, & Episcopos, seu locorum Ordinarios.

Quatenus igitur ad primam pertinet, ea in duas alias subdividitur species; Unam scilicet passivæ exemptionis, de qua Regulares contendunt cum Ordinario, seu Diocesanorum præsentem cum eorum personis, vel servientibus, ac ministris, atque in eorum Ecclesiis ejus jurisdictionem ac potestatem exercere; Et alteram jurisdictionem ecclesiasticam, activam, quam ipsi Regulares, eorum Prælati, cum clero, & populo seculari habere, ac exercere præstant, privati-
17

17 In prima specie; Regula generalis, ubi præsertim de illis Religionibus agatur, quæ universitatem, ut supra constituant, jureque Reipublicæ regantur, assistit Regularibus super exemptione ab Ordinariis, seu Diocesanorum jurisdictione, visitatione, correctione, ac potestate, cum, sive ex privilegio directe concessis, sive indirecte, ac implicite per communicationem, nulla dignoscitur videretur Religio per Sedem Apostolicam approbata, cui hoc privilegium non competat.

Dubitandi etenim ratio cadit in illis, etiam antiquis, ac primariarum Religionum, Monasteriis, & Religiosis, in quibus universitatis, vel Reipublicæ qualitas non verificetur, quia nempe, quodlibet Monasterium singulariter, ac independenter se regat, ut supra insinuatum est, cum in eis, exemptionum, ac non exemptionum discretiva praxis, seu observantia doceat.

18 Ex ea nimium probabili differentia ratione, inter unam speciem, & alteram, quod ubi agitur de Monasteriis, vel Regularibus domibus, universitatem constituentibus, atque Reipublicæ gubernium habentibus sub Prælati Generali, aliisque Officialibus, ac Prælati, ut supra tunc Religiosi, eorumque locales Superiores, Visitatores, & congruos correctores habent, qui rectè suppleant eas partes, quæ Diocesanis, seu locorum Ordinariis per sacros Canones commissæ sunt, quod non contingit in altera specie.

19 Multis autem eadem generalis exemptio subiacet limitationibus per Concilium Tridentinum, & per Apostolicam Decreta, sive per receptam DD. traditionem, ex Canonum mente præsumpta resultantibus in plerisque casibus, in quibus exemptione non obstante, Diocesanus, vel Sedes Apostolica jure delegato, vel ejus antiquum, ac nativum reassumendo potestatem, Regularium Superior, & protector est; Longum verò, ac tædiosum esset omnes hujusmodi casus recensere, nulla exigente necessitate, cum de facili inspicere possint apud modernos Collectores, qui eos referunt.

20 Ultra verò dictos casus, Constitutiones Urbani VIII. & Innocentii X. quasdam magis generales induxerunt limitationes per quamdam speciem regulæ, in iis scilicet Monasteriis, vel regularibus domibus, quæ de novo funduntur cum minori numero duodecim religiosorum, sive etiam in antiquis, in quibus sex minus non vivant.

21 Ea quoque generali limitatione, seu regulæ declaratione accedente, ut exemptio, quæ subjectionem jurisdictionalem substat, alteram tamen reverentiam non aboleverit, ideoque Regulares, & alii, quantumvis exempti, reverentiam, ac obsequium Ordinario debeant, in pristina potestate, ac superioritatis reverentiam, ac etiam ob eam habitum, ut in plerisque casibus ad æquum deducibilem, quam adhuc retinet.

22 Hinc proinde, quamvis in Regularium Ecclesiis exemptis, Ordinarius visitandi, seu alias corrigendi jus non habeat, quod generaliter in sua diocesi, vel territorio Ecclesiis

habere dignoscitur, adhuc tamen, ubi in eis adesse casus præbeat, throni erectio, aliaque præminentiæ Episcopo, vel Ordinario in sua diocesi Ecclesiis de jure competentes, competunt, ipsoque præsentem, in Divinis celebrandis, aliisque ecclesiasticis functionibus jus non est Prælati Regularis eas exercere functiones, & præminentiæ, quæ alias de jure, vel ex privilegiis competunt, nisi ipsomet Diocesanus permittente, cum debita reverentia ratio id exigat.

23 Juris communis autem dispositione atenta, Regularibus Prælati Pontificalium utrumque habentibus, loci Ordinarius prohibere potest illum immoderatum, vel etiam consuetum ipso præsentem; Hodie verò per Decreta Generalia S. Congregationis Rituum hic usus nimium est restrictus ad certas anni solemnitates, & cum nimia moderatione.

24 Frequentiores verò, super casibus limitatis quæstiones canunt, ubi Regulares, in iis se ingerant, quæ clerum, ac populum secularem Diocesanorum subiectum percutiant; Puta in Divini verbi concione, ac Sacramenti poenitentia administratione, aliisque actibus, animarum curam, ac Sacramentorum administrationem concernentibus.

In istis etenim, absque Ordinarii licentia, & auctoritate, quovis amplo privilegio non obstante, se ingerere non possunt, ideoque se ingerendo, ipsum Ordinarium in Superiorum agnoscere tenentur, atque ab eo corrigi, ac puniri possunt ex ea congrua ratione, quod ad Pastorem inspicere pertinet, an sibi commissis ovibus per inferiores ministros Divina pabula, bene, vel male ministrantur, ipsique exempti, in iis se ingerendo, per implicitam suæ exemptionis cessationem, ejusdem Pastoris, ac primi regulatoris subditos se faciunt.

25 Quamvis autem in hujusmodi rebus, præsertim verò in Sacramento poenitentia ministrando, etiam in propria Ecclesia, cum clero, & populo seculari, certa sit Ordinarii potestas, atque in ejus arbitrio repositum sit, licentiam Regularibus concedere, vel denegare, aut concessas suspendere, seu revocare, aut novum examen super idoneitate in earum renovatione exigere; Attamen discretè hanc potestatem exercere debet, ne erga universam Religionem, seu Ordinem, animosa sit; Ideoque ubi hac facultas, omnibus illius Religionis, vel Monasterii Religiosis, absque meriti, vel demeriti personalis discretione, denegatur, vel adimatur, pluries Sac. Congregatio id damate consuevit, atque Ordinarii prohibere; Quoties particulares facti circumstantiæ, ob rebellionem, vel denegatam reverentiam in universum, seu ob aliam justam causam, quæ omnes tangat, aliud non suadeant.

26 Istaque potestas in animatum cura, & sacramentorum administratione, Ordinario cum Regularibus exemptis etiam in eorumdem Ecclesiis, in iis tamen, quæ id concernant, non autem in aliis, nedum competat, ubi Regulares voluntariè, sed procatò hanc administrationem capiant, vel assumant, sed etiam ubi de jure, ac in titulum id eis competat, ut frequens praxis docet, ubi ipsum Regularium Ecclesiæ parochialis existat, sive ipsi animarum cura annexa sit, cujus exercitium ipsi Regularibus competat, quoniam ii, qui huic muneri per Superiores Regulares præstantur, ab Ordinario, prævio etiam examine, super idoneitate scientiæ, ac moribus, approbati debent; Atque approbati, in iis, quæ id concernunt, ei subiacet, ipsaque Ecclesia etiam subiacet, limitatè tamen ad Sacramenta, & curam.

27 Alia verò Divina, quæ devotionem potius concernunt, atque jus parochiale non ledunt, ut sunt Missarum, ac officiorum celebrationes, ac etiam processiones intra tamen propria septa, etiam cum cleri, & populi secularis intervenitu, non prohibentur; Prohibitione cadente in processibus; quæ extra propria septa, in territorio Episcopi, vel Parochi fiant; Nisi speciale indultum Apostolicum, vel antiqua consuetudo, cujus vigore idem indultum iudicè allegari valeat, id concedat.

28 In visitatione autem, aliavè jurisdictione, ac Superioritate Societarum, seu Congregationum, aliarumque adunantiarum, quæ ex clero, & populo seculari constitutæ, in Regularium Ecclesiis exemptis, vel domibus erectæ sint, quæstiones cadunt; Regula tamen Ordinario, seu Diocesanorum assistit, nisi peculiare privilegium aliter concedat, cum ad diocesanum pertineat de hujusmodi adunantiis inquirere, ne aliàs prohibita conventuale, cum Catholica Religionis præjudicio, vel bonorum morum corruptione fiant, sive abusus inducantur, pro facti qualitate.

29 In delictis, & excessibus, quæ per Regulares, extra claustra committantur, per locorum Ordinarios jurisdictione, seu potestas præstendi solet, pluries tamen Sac. Congregatio censuit, ut ubi de casibus exceptis non agatur, in quibus ille

jurisdictionem habeat, possit quidem in eos manus injicere, atque carcerare, sed proprio superiori intra brevem terminum, puniendos, & corrigendos remittere debeat; Nisi jam experta Regularium Superiorum negligentia, etiam in casibus non exceptis, hanc potestatem Ordinario tribuat, cum tunc eos cognoscere, & corrigere valeat.

30 Cùmque plerisque Religionibus, specialiter per Apostolicam sedem indultum sit, ne eorum professores excommunicari, aliisque censuris innodari valeant, minusque eorum Ecclesiæ, Ecclesiastico interdictione subiecti, nisi quando interdictum generale loci, respectu populi id exigat; Hinc frequentes cadunt quæstiones, an hujusmodi privilegio non obstante, ad censuras Ordinarius contra eos procedere valeat.

31 Receptaque distinctio est, ut auctoritate sua, eas non inferat, quas ab homine inferri DD. dicunt; Nisi rebellionis, vel injuriæ, seu violentiæ ratio in forma extrajudiciali per speciem defensionis id exigat; Bene tamen à jure illatas declarare possit, cum tunc propriam jurisdictionem, ac potestatem cum exemptis exercere non dicatur, neque eos censuris subicere, sed jam à lege affectos declarare, seu denunciare, legis ministrum agendo, sive (magis ad rem) sibi commissum clerum, & populum monendo, ut sciant à quorum commercio abstinere debeant, sive quos fidelium communioni admittere non debeant, ita cum ejus subditis suum munus exercendo.

32 Ultra verò casus, qui per Collectores, ut supra enumerantur, in quibus specialiter Concilium Tridentinum, vel Apostolica decreta, Regulares, exemptis privilegiis non obstantibus, Ordinarii subiacent, ut (ex. gr.) sunt accessus ad publicas processiones, festorum observantia, & similia; Ea generalis, ex juris communis dispositione limitatio resultat, quam turbata jurisdictione, vel offensa aures inducant, cum ab omni exemptione, hujusmodi casus excepti sint, illique, quantumvis incompetentibus, competentiam, ac jurisdictionem tribuant, quoties omnimoda incapacitatis ratio non urgeat, ut ea per Canonistas recensentur, quam in Judice laico, cum clericis, vel ecclesiasticis, sacri Canones induxerunt.

33 Quia verò hujusmodi exemptiva privilegia, Monasteriorum, ac Regularium domorum, colonos, ac famulos, & servientes, aliosque ministros, ferè generaliter complectuntur, quamvis de clero, & populo seculari existant, Ordinariis alias ex lege diocesanæ subiecti. Hinc proinde, super hac personarum specie, frequentiores quæstiones cadere solent.

34 Ex pluribus tamen tam istius S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, quam alterius S. Concilii Tridentini Interpretum declarationibus, ac Rotæ decisionibus, hodie firmum, ac certum videtur, ut exemptio non intret, nisi copulativè concurrentibus, ac verificatis tribus requisitis à Constitutione Gregorii XIII. præscriptis; Primò nempe, ut Monasteriis, vel Domus regularis servitio formiter addicti sint; Secundo, ut intra ejusdem domus septa vivant; Et tertio, ut ibidem, non more populi, sed eo modo quo ipsi met Regulares, sub Prælati, vel Superioris regularis obedientia vivant; Secus autem, ubi extra septa, intra quæ regularis claustra restricta est, cum uxori, & familia more populi, quamvis in aliquo adjacenti ejusdem Monasterii, vel domus regularis ambitu, seu recinctu vivant, qui tamen extra regulatam claustram existant.

35 In iis verò locis, in quibus existat Sedes Apostolica Nunciatus, vel alter, ab eodem ad aliquod causarum genus deputatus, qui Regularium, ac exemptorum Commissarius Generalis, vel Delegatus quoque deputatus fuerit, ut præsertim est Neapolitani Regni Apostolicus Collector Generalis, cui Nuncii nomen tribuitur, (illud retinendo quod habebat, quando apud Reges ibi morantes residebat,) quæstiones cadere solent, cum Diocesanis, seu locorum Ordinariis, potissimum verò cum ipsius Regiæ residentialis Civitatis, in qua ipse Nuncius quoque residet, Archiepiscopo, ipso Nuncio præsentente cum Regularibus privativam cognitionem; Improbabilem tamen hanc præsentem pluries Sacra Congregatio censuit; Vel quia in Regularibus delegata jurisdictione, seu commissio ad certos casus restricta sit; Vel quia ea procedat in concursu cum Prælati, vel Superiori regulari pro iis casibus, in quibus exemptio intret, non autem in iis, in quibus exemptione cessante, Ordinarius, delegato, vel proprio ordinario jure, per oblatum remotionem competat.

36 Eadem quæstiones, inter locorum Ordinarios cadere solent, ac speciales Delegatos, qui privilegiorum Conservatores dicuntur, dum sæpius isti longè majorem sibi assumunt jurisdictionem, ac potestatem, quam de jure competat, ipsi Ordinariis inhibendo.

Sacrorum autem Canonum generali dispositione attendita, istorum potestas, ad solos manifestæ injuriæ, seu manifestæ violentiæ casus restricta est, ideoque formalis Tribunalis erectio est eis prohibita.

Alioquin tamen Religiosis, ut sunt præsertim Sacra Religio Hierosolymitana, & illa Societas Jesu (aliis non exclusis, quibus id quod concessum esse dignoscatur) ex Apostolico speciali indulto tributum est, ut omnium causarum civilium, criminalium, & mixturam Judices existant, sive sint activæ, sive sint passivæ, ac sive sint rei, sive sint actores.

Id autem rationabiliter Gregorius XV. Constitutio moderata est, ut in causis passivis, in quibus ipsi Regulares Rei existant, id procedant, non autem in activis, in quibus sint Actores; Cum præsupposito tamen etiam in passivis, ut de iis causis agatur, quæ sub regula generali exemptiva cadant, ideoque ratio conservacionis privilegiorum intret, non autem in exceptis, in quibus privilegia cessant, ideoque Ordinarii, ex ordinaria, vel delegata potestate, competentes existant.

Super hujusmodi autem Conservatorum electione, seu deputatione, eadem Gregoriana Constitutio, certam induxit formam, qua nullatenus, vel malè servata, hæc potestas ipsis locorum Ordinariis commissa est, ipsique Conservatores censentur, ut scilicet quodlibet Monasterium, seu quælibet Regularis Domus, cui exemptiva privilegia competant, unum tantum, & non plures singulis quinquenniis interdictæ variandi potestate, in eo loco, in quo ipsum Monasterium est, deputare debeat, ac deputationem ejusdem loci Ordinario denunciare, ejusque authenticum documentum penes eumdem acta exhibere.

Cadente quæstione ubi contingat, quod Monasterium, vel Domus regularis, gratias, & membra, seu bona in aliis diocesis possideat, an in eis eadem forma denunciacionis, ac exhibicionis coram illis Ordinariis servari debeat, sive potestas dicti Conservatoris exerceri, quod adhuc indecisum remanet.

Apostolici Delegati, hujusmodi Conservatores dicuntur, à quibus ad Papam delegantem, non autem ad Metropolitanos, vel Primates, quinimò neque ad Legatos appellare licet; Nisi Legato id specialiter in facultatibus attributum sit, ut quandoque praxis docet; Vel nisi de illo generali Apostolico appellationum Judice agatur, qui generaliter pro aliquo Regno, vel regione ob difficultatem accessus ad Curiam, deputatus fuerit, ut de Judice appellationum Insulæ, seu Regni Sardinia Sacra Congregatio Concilii declarat.

An autem hæc appellatio, suspensivum quoque effectum operetur, vel ad devolutivum tantum admittenda sit, pendet ex causæ qualitate, ac celeritatem desideret, eique mora præjudicet, necne, ut præsertim in casu regularis, & consuetæ hujusmodi Conservatorum potestatis contingit, quod scilicet de manifestis injuriis, aut violentiis agatur, cum tunc ad solum devolutivum appellationem intrare eadem Sacra Congregatio Concilii decrevit; Secus autem ubi hæc ratio cessat.

Hujusmodi autem Conservatoribus, alium subdelegandi, vel suo loco substituendi facultas denegata videtur; Atque pleræque aliæ super eis contingunt, magis tamen raræ, minque frequentes quæstiones, quas memoria recensere non concedit, de facili tamen apud peculiaris materiæ Auditores tractatæ habentur, apud quos in casu occurrence inspicere poterit, ut generaliter de aliis Regularium, ac Ordinariorum quæstionibus dici potest.

A supra dicta distinctione, inter concernentia curam animarum, & Sacramentorum administrationem, aliaque super spirituali regimine cleri, & populi secularis, quod Ordinatio loci tanquam illarum ovium pastoris commissum est, ac ea quæ concernunt ipsorum Regularium disciplinam, sive propriæ Ecclesiæ cultum, aliaque indifferentia, quæ ovile Episcopi, seu Ordinarii non percutiunt, pendet decisio quæstionis, an Regulares ad Diocesanam synodum accedere teneantur, necne; Ut ii, qui in prima parte distinctionis versantur, atque illi qui dicti ovilis interiores operarii sint, accedere teneantur, ut à pastore leges recipiant, quomodo oves regere debeant, si quæ divina pabula ministrare, ideoque ubi Ecclesiæ regularium annexa sit cura animarum, sive sit Sacramentalis, sive sit Jurisdictionalis Ordinatio subordinata, illi qui dictam curam exercent in Synodo intervenite debent, non autem alii, quamvis tanquam indifferentes Regulares, sine jure parochiali, ad audiendas secularium confessiones, vel ad faciendam conciones populo ab Ordinario licentiam habuerint, nisi legitima consuetudo aliter

suadeat, cum Regulares, quoad seipfos, eorumque regimen, non juxta regulas diocesanæ, sed juxta propriam regulam sub propriis regularibus Prælatiis vivant.

Non improbabiliter tamen dici posse videretur, ut si Regulares parvorum Conventuum, qui ad præscriptum Constitutionis Innocentii X. super reformationem Regularium, jurisdictioni, & correctioni Ordinarii loci in omnibus subjacent, ad instar Clericorum secularium, eisque exequari, tanquam per restitutionem antiqui status ex remotione obstatu exemptionis, ad id cogi valeant.

Eademque distinctio cadere videretur in alia quæstione, an Regulares, ab Ordinario cogi valeant, accedere ad lectiones, vel congregationes, aliaque conferentias casuum conscientia, vel Sacra Scripturæ; Bene verum quod isto casu si non præcisè, at tamen cautivè videretur, ut Ordinarius ad id cogere valeat illos Regulares, qui etiam sine formalia annexione, vel exercitio curæ animarum, & audire volunt confessiones secularium, quoniam probabiliter Ordinarius in licentia, quam eis tribuit, hanc legem, seu conditionem adijcere potest, sine qua talis facultas exerceri non valeat.

Quemadmodum enim verius, magisque receptum est, atque ab ista, ac altera Sac. Congregatione, Concilii pluries determinatum, ut Ordinarius possit hujusmodi licentias audiendi confessiones concedere ad tempus determinatum, eoque elapso denegare confirmationem, vel protogationem absque novo examine, ad effectum inspiciendi, an in eo munere ille profecerit, atque in studiis ad id necessariis se exercuerit, cum etiam ii, qui uno tempore sint idonei, ac habiles, deserendo studia, atque in otio, & ignavia torpescentes, indocti, minisque idonei evadere possint, ut occasione agendi de novo examine etiam parochorum habentium parochias in titulum perpetuum, habetur in propria parochorum sede; Ita probabilius ad allicendum ad studia, sive ut hujusmodi operarii in proprio munere melius se exercent, atque istud faciant circuli studium, quod est omnium melius, magisque proficuum, debeant in hujusmodi congregationibus, vel conferentiis intervenire; Istaque lex, seu conditio, eis præscribi possit.

Contingit etiam quandoque, ejusdem exemptionis Regularium, singularis, ac extraordinaria limitatio ex lege fundationis, quia nempe Regularibus, Ecclesiæ, vel Domus, aliaque bona sub hac lege concessa sint in ipsa eorum introductione, seu fundatione.

Vel quod, Ecclesiæ remanente in suo statu seculari, sub Rectore etiam seculari, illius usus preparatio Regularibus ibi adjacentibus concedatur, ut ibi ministrare, atque Divinum cultum peragere valeant, quoniam in iis, quæ concernunt ipsius Ecclesiæ cultum, non autem disciplinam regulatam, vel alia, quæ extra Ecclesiam in Conventu sequantur, Ordinarius rectè dici potest superior.

Ad instar eorum, quæ ex probabiliori sententia, habentur in illis Ecclesiis, quæ assignatæ sunt pro titulis Cardinalium in Urbe, quibus inferiori, atque in eis Divina peragunt, ibi adjacentes Regulares, (ut frequens praxis docet,) quoniam in iis, quæ concernunt ipsam Ecclesiam, ejusque cultum, multoque magis curam animarum, quæ eisdem Ecclesiis annexa sit, Cardinalis Titularis, qui in ea reputatur tanquam Ordinarius, ac Diocesanus, erit superior etiam exemptorum; Quamvis de his, quæ contingunt in Urbe, in hac Sacra Congregatione agi non solet, ex ratione, de qua in relatione praxis Curia, ubi generaliter de istis Sacris Congregationibus, earumque auctoritate, & 40 stylis agit.

Alia hujus inspectionis pars est, ubi inter loci Ordinarium, & Regularem Prælatum quæstio fit, super Ecclesiastica, vel quasi Episcopali jurisdictione activa in clerum, & populum secularem; Cum etenim frequenter casus præbeat, ut Monasteria, ex antiquis Principum concessionibus, possideant aliqua Oppida, vel Castra, cum jurisdictione temporali in vasallos, vel incolas; Atque Apostolica privilegia exemptiva, concessa eisdem Monasteriis, vel Religioni in universum, loqui etiam soleant de colonis, ac servientibus, & vasallis; Hinc proinde inolevit usus penè universalis, quod cum Monasterii Prælati essent personæ Ecclesiastica, quibus ecclesiastica jurisdictio non incongrua est, utramque jurisdictionem spirituales, ac temporalem tam cum populo, quam cum clero exercere consueverint, Episcopis negligentibus; Potissime verò quoniam ante Concilium Tridentinum, usus vel abusus inolverat, concedendi Cardinalibus, vel Prælati Ecclesiæ Cathedralis, & Metropolitanas, in commendam absque residentia, eo modo quo dantur Monasteria, &

Abbatiz, ideoque Vicarii, ac Ministri id negligebant, proindeque iidem Prælati Regulares, se loci Ordinarios esse, cum plena, & quasi Episcopali jurisdictione, privative ad Diocesanos pretendere cæperunt.

Verum quia id non est peculiare Regularium tantum, cum generaliter in plerisque inferioribus Prælatiis id verificari solet, atque pariformiter procedat; Hinc proinde de hoc agitur infra, d. disc. i. tit. miscellan. ubi generaliter de hujusmodi controversiis jurisdictionibus inter Episcopos, seu locorum Ordinarios, & Prælatos inferiores; Quamvis etenim, pro frequentiori contingencia cum Prælati Regularibus istæ quæstiones quoque contingant, at tamen in secularibus etiam Prælati, vel Capitulis, seu Collegiis, eadem contingere solent, neque status regularis, in hoc aliquid peculiare habet ab aliis Prælati inferioribus secularibus discretum, cum illa eorum ampla privilegia exemptiva, quæ colonorum, ac servientium, & vasallorum mentionem quoque continent, (ut supra advertitur) jurisdictionem, vel subjectionem passivam percutiant, & quatenus in secularibus, hujusmodi servitii, vel coloniz, aut vasallagii qualitatem habentibus, superius recensita tria requisita Constitutionis Gregorii XIII. concurrant.

Vel quod activa jurisdictione Ordinarii, vel alterius Prælati, non percutiat personas ipsorum secularium, tanquam de populo, & clero seculari, ac de ovili, cujus regimen Ordinatio loci, vel alteri Prælato commissum est, sed infuset in bona, & jura ipsorum Regularium; Unde propterea privilegiorum, ac exemptionis violacionem id redoleat; Istorumque casuum, vel effectuum confusio, vel non bene facta distinctio, tot producere solet in hac materia æquivoca, & non bene regulata judicia, & quandoque etiam scandalosæ quæstiones.

Illud autem in Regularibus quoad inferiorum Prælatonum hanc activam spirituales, seu quasi Episcopalem jurisdictionem cum clero, & Populo seculari, considerabile videtur, quod ubi agatur de ipsarum Religionum Generalibus, sive (adhibendo verba Concilii Tridentini) de Religionum Capitibus, tunc magis circumspectè cum eis proceditur, dum pleraque eis conceduntur, quæ aliis inferioribus Prælatiis permittenda non sunt; Ex ea congrua ratione, quod illi, qui idonei reputantur pro regimine alicujus universæ Religionis, mereantur reputari congrui, ac idonei in regimine cleri, & populi secularis alicujus loci, ideoque qualitas nullius cum plena ordinaria quasi Episcopali jurisdictione facilius admittitur in iis locis, in quibus ordinariam residentiam habeat, atque fit Prælati ille, qui est universæ Religionis caput, vel Superior Generalis, cum in reliquis ea, quæ infra d. disc. i. tit. miscellan. habentur, circa hujusmodi Prælatos inferiores, de activa jurisdictione spirituali, in clerum, & populum seculares, contententes cum Diocesanis, seu Ordinariis locorum, a quibus percutiunt Prælatos regulares, ac seculares, neque Regularium privilegia in hoc operativa sint.

Quando autem Regulares se ingerunt in munere executoris testamentarii prout præsertim dispositionum, rectè locorum Ordinarii, exemptivis privilegiis non obstantibus, eos cogunt, ad suæ administrationis rationes reddendas; Ideoque eorum Regulares superiores id minus eis prohibere solent, ut infra in quinta Rubrica advertitur.

i eod. disc. 28. de jurisd. & alibi, ut supra. l. Barbof. de potest. Episcopi, alleg. 105. Tamb. de jur. Abbat. tom. 1. disp. 15. quest. 2. Frances in manual. Pastor. Regul. par. 2. quest. 2. & d. disc. 28. de jurisd. m. tit. de jurisd. disc. 35. n. tit. de jurisd. disc. 31. & tit. de præcimen. disc. 22. o dicto tit. de jurisd. disc. 31. & de præcimen. disc. 15. & in tit. miscellan. disc. 1. & in annot. ad Sac. Concil. Trident. p. De his omnibus concernentibus curam animarum, & administrationem sacramentorum, ac licentias audiendi confessiones, & similia sub tit. de jurisd. disc. 6. 15. 32. & 34. & in discept. Card. de Albia, post d. tit. & sub tit. de paroch. disc. 11. & 12. & in aliis. q. locis proximè citatis. l. Barbof. de Episc. alleg. 78. & in summ. Apostol. dec. collectan. 695. l. hoc tit. disc. 50. & sub tit. de jurisd. disc. 45. l. apud eisdem, de quibus supra, num. 19. & Barbof. in summ. Apostol. decif. collect. 639. u. tit. de jurisd. disc. 47. x. eod. tit. de jurisd. disc. 29. & infra hoc eod. lib. tit. miscellan. ad materiam immunitatis, disc. 2. y. eod. tit. de jurisd. disc. 36. z. eod. tit. de jurisd. disc. 1. 4. & 6. & in aliis. a dicto tit. de jurisd. disc. 36. & infra hoc eod. Card. de Luca, Lib. XIV.

lib. disc. 1. tit. miscellan. ubi quod ita resolutum fuit per S. Congreg. Episcoporum favore Archiepiscopi Neapolitani. b. De hac materia Conservatorum hoc tit. disc. 51. & 52. & tit. de jurisd. disc. 49. cum ibi allegatis. c. tit. de jurisd. disc. 37. d. tit. de paroch. disc. 16. ubi de materia cum ibi allegatis. e. eod. disc. 16. de paroch. f. sub tit. de jurisd. disc. 30. g. eod. tit. de jurisd. disc. 34. & in discept. Cardin. de Albia eod. tit. h. locis proximè citatis. i. Sac. Conc. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 11. hoc eod. lib. in fine, & de jurisd. disc. 12. & in aliis.

I I I.

De controversiis inter Regulares, & Parochos, alioque Clericos seculares, vel eorum Capitula, & Collegia.

Inter Regulares, à Parochorum etiam jurisdictione, ac parochiali jure exemptos, ipsosque parochos, alioque clericos seculares, vel regulares, qui hoc jus parochiale habeant, sive etiam ipsum tunc Episcopum, seu Ordinarium loci, & Capitulum Cathedralis, quod jus connexum cum Ordinario habeat tanquam parochum in illis diocesis, in quibus parochiarum distinctio non habeatur, unde propterea universa diocesis unicum constituat parochiam in Ecclesia Cathedrali, ideoque Episcopus sit unus, ac universalis parochus, ut in plerisque Hispaniarum præsertim Diocesis, ac præcipuè magnis, & qualificatis, Toletana, & Hispalen. l. praxis docet, quod plures cadere solent controversiæ, præsertim verò illa decimarum, seu juris decimandi, ob exemptiva privilegia, quæ per Regulares præterduntur, etiam ab ea solutione decimarum, ad quam generaliter omnes de clero, & populo erga parochum tenentur.

Atque in hoc, quidquid antiquiori tempore, inter Scribentes certatum fuerit; Hodie per tot Rotæ Romanæ decisiones, materia explanata videtur, ut scilicet, regula generalis parochi assilant, quibuscumque privilegiis exemptivis non obstantibus, quæ derogationem non habeant Concilii Generalis Lateranensis sub Innocentio III. celebrati, ac registrati, in cap. super, de decim. Præterquam quoad illos hortos, aliaque prædia, quorum fructus deferantur pro usu præciso ipsorum Regularium, eorumque servientium, qui in ipsis eorum septis vivant, adeo ut sub eorumdem Regularium privilegiis cadant; Alia etenim, quæ in hac decimarum materia habentur, super novalibus, vel aliis dictæ regulæ generalis limitationibus, non percutiunt aliquod ipsorum Regularium peculiare jus, vel privilegium, sed proveniunt à subjecta materia, seu ratione, quæ omnibus congruit.

Merito autem Regulares, quamvis à parochi sacramento, aliaque divina hodie ex Apostolico indultis non percipiant, sed sibi ipsi ea, aliaque jura parochi alia ministrant, quoad hoc decimarum onus, reliqui populi, & cleri seculares jure recensendi veniunt, spectato scilicet eorum originario, ac primævo statu, qui propterea misteriosè supra insinuat, illeque in consideratione habendus venit, quoniam regularis Instituti professores antiquitus, clericati, atque divina peragere prohibiti erant, ideoque more relicti populi, in parochia sacramenta, aliaque divina recipiebant; Et consequenter decimas solvebant tanquam hujusmodi oneris, seu ministerii præmium congruum; Et licet Sedes Apostolica, gratosè eis concesserit privilegia se clericandi, atque sacramenta, aliaque divina sibi ipsi ministrandi, noluit tamen jus parochorum tollere in bonis jam decimalibus quæstrum; Unde propterea, non improbabilis opinio est, ut in eis, quæ nunquam decimata fuerunt, Regularium privilegia à quibuscumque oneribus exemptiva, hanc speciem non complectantur, neque sub dicto decreto Concilii Generalis Lateranensis cadant, ut in sua peculiari decimarum sede, latius, magisque distinctè advertitur, ac examinatur.

Verum ista controversiæ species, pro frequentiori praxi, in forma judiciali agitari solita est in Rota, alioque contentiosis Tribunalibus, utpotè exigens formalem processum, ideoque tractari non solet in ista Sacra Congregatione, quæ ex ejus instituto, illa solum tractare solet, vel debet, quæ in forma summaria, & extrajudiciali, formalem processum, ac telam judicialium non exigunt.

Alteræ frequentiori species controverfarum cadit inter Regulares, & Parochos, alioque Clericos, jus parochiale habentes, vel exercentes, percuti defunctorum sepulturas, & exequias, ac funera, sive anniversaria; Eaque plures habet species; Primò nempe super ipso jure sepeliendi; Secundo

super jure faciendi officium ; Et tertio super emolumentis , seu quarta parochiali .

47 In prima specie , juris scilicet sepeliendi ; Ubi agatur de defuncto , qui sit de populo , vel de clero seculari vivente in privato domo , tunc extra omnem controversiam est , ut Regularis , quantumvis privilegiati , atque in specie habentes hoc expressum in privilegiis , quod a parochio impediti non possint , ne in eorum Ecclesiis sepulturam cadaveribus tribuant , non possint sine parochio funus peragere extra eorum Ecclesiam , ut ad illum cadaver ducatur , quoniam esset ex recere jurisdictionem in territorio parochi , in quo ipsi nullum jus habent , utpotè restrictum ad territorium proprium , quod consistere dicitur intra ambitum , ac septa Monasterii .

48 Quinimo neque in propria Ecclesia funus peragere possunt , ac sepulturam fidelibus de clero , & populo seculari , qui sub parochio vixerint , tribuere , sine ejus interventu , seu consensu puta , quia absque ipsorum Regularium interventu , vel factu , conjuncti , vel benevolenti defuncti , clam de nocte , seu alias illud cadaver ad eorum Ecclesias asportarent , quoniam neque id fieri potest , ex quo ipsum jus funerandi , & sepeliendi dicitur parochiale ex jure privato parochi .

49 Privilegia verò de hoc in specie agencia percurritur remotione illius obsecrali , seu prohibicionis , quam antiquitus Regularis habebant , ut in eorum Ecclesiis , nulli seculari , quamvis ex electione , sepultura daretur , eo modo quo de presentia , ex proprio tamen Instituto ab eisdem Religionis Prælati dispensabili , servat Religio Capuccinorum .

50 Ac fortius , etiam si casus præbeant , ut agatur de eo , qui intra ipsum Monasterium , vel Domum regularem , ejusque septa decedat , adhuc tamen , quoties non concurrant superiora enunciata tria requisita Constitutionis Gregorij XIII. ex quibus ille dici valeat formalis serviens , vel minister comprehensus sub privilegiis exemptivis , pura quia hospitalitatis gratia , seu alias accidentaliter , ibi defunctus vixerit , ac decederet , adhuc tamen privilegia non intrent , sed jus funerandi pertinet ad parochum , cujus , ac Ordinarii jurisdictione , turbari ita dicitur , & consequenter est unus ex casibus , in quibus , exemptione non obstante , Regularis efficiuntur subditi Ordinarii , ac de ejus foro .

51 Nisi agatur de illis Regularibus , qui ex Instituto pauperum infirmorum hospitalitatem exercent , ut est Religio Beati Joannis Dei vulgò nuncupata *face ben fraielli* , quoniam intra eorum Conventus , vel domus ambitum , ex Apostolicis indulgiis , ipsimet religiosi dicuntur infirmorum parochi , ideoque eis viventibus omnia sacramenta ministrare possunt , morientibus autem dare sepulturam , ac facere funus in eorum annexa Ecclesia , ut me scribente cum acridi disputatione decisum fuit per Rotam , atque ita servatur .

52 Ubi verò ille , qui in hospitali moriatur , in alia Ecclesia sepulturam eligat , unde propterea cadaver cum funere asportandum sit , tunc non possunt Regularis hospitalis in hoc se ingerere extra septa propria Domus Regularis , sed tali casu subintrat parochus ; Non quidem ille loci materialis , in quo hospitalis situm sit , sed parochus proprius defuncti , sub cujus parochia vivebat ; Nisi ex privilegio , vel ex consuetudine , quæ improbabilis non est , præsertim in magnis Civitatibus , in quibus id causare confusionem , sive magnum incommodum , quod pertinet ad parochum , intra cujus fines hospitalis situm sit , alias statutum sit , ut in Urbe docet praxis insignis hospitalis S. Salvatoris propè Basilicam Lateranensem .

53 Quoad secundam hujus controversiæ speciem , super jure scilicet celebrandi funus , sive ut vulgò dicitur , faciendi officium postquam defunctus in Ecclesia Regularium ratione electionis , vel quia ibi sit sepultura majorum , tumulendus veniat ; Hodie per plures determinationes S. Congregationis Rituum (ad quam potius , quàm ad istam hujusmodi materie pertinent) decisum est quæstio , quæ retroactis temporibus plurimum inconvenientium , ac scandalorum productiva fuit , quoniam tam in domo defuncti , quàm per viam , donec accedat ad Ecclesiam Regularem , in qua exequia peragenda sint , ad parochum pertinet officium peragere , atque cum stola in ultimo , & digniori loco jurisdictionaliter incedere , omniaque alia peragere , quamvis oporteat per aliarum parochiarum fines transire facere , dum ita dicitur continuare jus suum jam inceptum in suo termino , à quo , usque ad terminum , ad quem ; Verum in ingressu portæ , vel arvis Ecclesiæ regularis , parochus suum munus dimittit , illudque reasumit Prælati illius Domus Regularis , vel alter Religiosus de ejus mandato , qui in propria Ecclesia officium peragit supra funus , quoniam ibi habetur tamquam parochus .

54 Duplex autem isto casu quæstio cadere solet ; Primò nem-

pè , an Parochus , vel Capitulum Ecclesiæ Cathedralis , seu Collegiatæ , in ipsamet Ecclesia Regulari intervenire debeat in celebratione funerum , atque erectam crucem retinere , eodem modo , quo in viasportaret , vel potius in hoc per Regularis prohiberi possit , atque per S. Congregationem etiam per viam Decreti generalis , decisum fuit contra Regulares .

55 Altera verò quæstio est , an hoc jus officandi in propria Ecclesia locum habeat , quando in funere intervenit Capitulum Cathedralis ; Non quidem representando parochum tantum ratione curæ , quæ annexa sit Ecclesiæ Cathedrali , sed tanquam Capitulum Cathedralis contradistinctum a parochio ratione majoris pompæ , vel solemnitatis , & isto pariter casu favore Regularium , quandoque S. Congregatio Rituum decrevit ; Quod tamen mihi non placet , parumque probabile videtur , ut in propria sede particulariter actum est .

56 Prout probabilis videtur , ut hoc jus peragendi solemne funus alicujus Principis , vel Magnatis in propria Ecclesia , Regularibus comperere non debeat quando Episcopus loci Ordinarius cum suo Capitulo ibi intervenire velit , illudque munus peragere ; Quamvis in casus contingentia , Regularium potius favore ab eadem Sacra Rituum Congregatione resolutio prodierit ex quadam tamen particulari circumstantia .

57 Ex eisdem distinctionibus , resultat determinatio super tertia hujus controversiæ specie , circa scilicet quartam parochialem , seu funeralem parochio debitam ex cereis , & candelis , ac etiam ex culcitra , & ornamentis , aliisque emolumentis omnibus funeris , & exequiarum , ac etiam aliarum functionum , quæ pro locorum moribus etiam post sepulturam cadaver in eorum commemoratione fieri solent ; Atque in hoc regula assistit parochio , quoties agatur de funere ejus subditi , adeo ut , (ut supra distinctum est) ad ipsum jus sepeliendi tamquam parochiale pertineat ; Nisi aliter concedant indulgentia Apostolica , quibus aliquæ Religionis , seu aliqua Monasteria particularia potiuntur , ut præsertim potiri videtur Religio Minorum Observantium , Quatenus tamen in loco in usu sint , cum declarationibus , de quibus specialiter agitur in ejus propria , & peculiari parochorum , seu parochiarum sede , ubi advertitur , ut generaliter hæc privilegia in Urbe locum sibi non vendicent .

58 Quamvis autem ista portio parochio debita , quotitativa sit in quarta parte , quæ illi generaliter pro frequentiori usu nomen tribuit , non tamen semper , ac perneccesse talis est , cum ex locorum consuetudine , major , vel minor esse possit , sive ad certam quantitatem reduci ; Et præsertim in Urbe est in medietate .

59 Super legatis autem piis , quæ per defunctum facta sunt Ecclesiæ , in qua sepulturam elegerit , quæstiones cadere solent , an parochio quoque ista portio , seu quarta parochialis debita sit ; Atque cessante consuetudine , cui affirmativa , vel negativa deferendum venit , decisio pendet à circumstantiis facti , an scilicet legatum sit sepulcræ præcisè correspondivum , vel potius , ex alia causa , seu motivo factum sit , ut patet in dicta parochiarum , seu parochorum sede advertitur .

60 Pariter ex eisdem distinctionibus pendet decisio aliarum quæstionum , quæ inter Parochum , & Regulares oriri solent super administratione sacramentorum , quæ moribundis fiat , & quæ regulariter sit de jure parochiali , ut est Sacramentum Eucharistiæ pro viatico , & alterum Extreme unctionis , (cum illud poenitentia sit absque dubio etiam apud moribundos liberum) quoniam hæc jura connexa sunt cum jure sepeliendi , atque sub eisdem regulis , vel respectivè limitationibus cadunt , utpotè dependentia ab eodem principio jurisdictionali .

61 Super funere quoque processionaliter peragendo , quæstiones inter parochos , vel clericorum secularium Capitulum , & Regulares , cadere solent , an scilicet Regulares teneantur accedere ad Ecclesiam parochialem , vel matriem , seu digniorem , ex qua processio dirigenda sit , ad effectum accipiendi cadaver in propria domo , illudque cum solita funebri pompa asportandi ad locum sepulcræ , vel potius sufficiat , quod Regularis invitati referantur in loco , in quo sit cadaver , exinde tantum processionem peracturi ; Atque in hoc deferendum pariter est consuetudini , in hujusmodi Ecclesiasticis functionibus , & caeremonialibus , seu præminentialibus controversiis , magnum locum occupat ; Ea verò cessante , contra Regulares , quandoque decisum fuit , ut scilicet ad Ecclesiam parochialem , vel majorem , à qua funeris processio dirigenda est , accedere teneantur .

62 Nulla verò in hujusmodi , vel similibus functionibus , in-

ter Clericos seculares , & regulares loci , seu præcedentia quæstio cadit , cum extra omnem controversiam sit , ut ratione simetrici , vel hierarchici ordinis , clerus secularis præcedat regularem in genere ; Ideoque Clerici Ecclesiæ collegiatæ , vel etiam simplicis modernæ , digniorem occupant locum supra regulares quantumvis in loco antiquos , quoniam dicta controversia esse non dicitur inter singularem Ecclesiarum Clericos , vel religiosos respectivè , sed inter unum , & alterum genus , seu ordinem in universonum .

63 Bene tamen quæstio cadere solet , super jure deferendi cruces , an scilicet in processionibus , quæ fiunt ratione funerum , regulares , proprias cruces erigere possint , vel potius sub unica Ecclesiæ Cathedralis , vel majoris loci , incedere debeant ; Atque regula est , ut omnes sub unica cruce incedant , nisi consuetudo aliter statuat , In aliis verò processionibus , ac solemnitatibus , singuli proprias cruces deferant , ita tamen , quod si in eadem Civitate plures existant ejusdem Religionis conventus , vel domus , omnes sub unica conventus antiquioris cruce incedant , ut advertitur infra in proximè sequenti inspectione super controversiis inter ipsosmet regulares diversarum Religionum professores , quamvis & id non ad hanc S. Congregationem Regularium , neque ad illam Concilii , sed ad superius enunciata Rituum , decidendum pertineat , atque in ea hujusmodi quæstiones peragi soleant .

64 In eadem quoque Rituum Congregatione , ut plurimum peraguntur illæ controversiæ , quæ frequenter cadunt inter regulares , & parochos , aliarumque Ecclesiarum clericos super processionibus , & solemnitatibus , quas regulares , vel in vim privilegiorum , vel in vim consuetudinis peragere velint etiam extra propria claustra , seu septa ; Quinimo etiam in propriis Ecclesiis , vel sepris , quod quandoque parochi , vel clerici seculares impedire pretendunt ratione aversionis concursus populi , quia nempe eadem functio celebraretur in parochia , seu alia Ecclesia seculari , super quo certa , & determinata regula dari non potest , cum tunc pendeat , vel a consuetudine , vel à privilegiis , vel à populo , & locorum qualitate , aliisque facti circumstantiis .

65 Super jure celebrandi Missas , inter clericos seculares , & regulares (secluso etiam jure parochiali) quæstiones cadere solent , quia nempe regulares prohibeant , ne clerici seculares capellanas in eorum Ecclesia obtineant , seu Missas celebrare valeant , & e converso seculares regularibus ; Decisum tamen patet est , ut id prohiberi non possit , nec debeat , quodque aliud in summo (parum tamen commendabili) rigore pretendi non valeat nisi , ut celebrare volentes , contribuere teneantur in expensis desuper necessariis , candelarum , hostiarum , vini , paramentorum , & clericorum , sive infervientium ; Dummodò tamen agatur de capellantiis manualibus nullum titulum præbentibus , ac æquipollentibus illi Missarum celebrationi , quæ ex devotione , vel pro diurna elemosyna fiat ; Secus autem ubi de capellantiis , vel beneficiis perpetuis in titulum , cum tunc inter diversa ratio prohibitionis beneficiorum secularium in Ecclesia regulari , vel e contra , seu incompatibilitatis , ut seculares regularia , vel regulares secularia obtineant beneficia .

66 Quamplures alix (quamvis magis raræ) inter clericos seculares , & regulares oriri solent controversiæ , etiam quandoque super jure quæstionandi , quæ tamen ex consuetudine , vel ex privilegiis determinationem recipiunt .

I Infra sub tit. de decim. disc. 1. m. Dist. tit. de decim. disc. 1. cum plur. seqq. n. Constit. 74. Sixti V. & lib. 15. in relat. Curia. n. Sub tit. de Paroch. disc. 23. & seq. Rot. dec. 348. par. 11. rec. o Hoc tit. disc. 52. p. D. disc. 23. de Paroch. & d. dec. 348. par. 11. rec. q. Dist. tit. de Paroch. disc. 38. r. D. tit. de Paroch. disc. 25. & tit. de jurisd. dist. 22. f. De quo in causa Neapolitana enunciata infra in tit. miscel. r. D. disc. 22. de jurisd. & de Paroch. disc. 25. u. Tit. de jurisd. disc. 31. x. Tit. de Paroch. disc. 25. y. Ibidem. z. Eod. disc. 25. de paroch. a. Et idem locis proximè citat. b. Barbos. de jur. Eccl. lib. 3. cap. 10. n. 65. & in summ. Apost. decis. collect. 393. num. 5. c. Sub tit. de præminent. disc. 24. & infra hoc tit. disc. 19. d. D. tit. de præminent. disc. 25. & infra d. tit. 19. e. Barbos. in summ. Apost. decis. collect. 605. & faciunt quæ habentur sub tit. de præminent. disc. 10. f. Tit. de legatis disc. 25.

IV.

De controversiis inter ipsos Regulares diversarum Religionum.

67 Requentiores quæstiones huic Sacra Congregatione Regularium congruæ , cadunt inter plures Religiones , seu earum professores , quæ percurritur novas fundaciones Monasteriorum , & Conventuum , quibus se opponant Religionum aliarum religionum , qui in eodem loco , vel in aliis ibi adjacentibus habeant jam Monasterium , vel Conventum , eorumque propterea inter se aliam Religionem non introduci ; idque duplicem habet inspectionem ; Unam scilicet , ubi agatur de oppositione religiosorum unius loci , ne fiat erectio in altero contiguo ; Et alteram , ubi de illa religioforum ejusdem Civitatis , vel loci , in quo nova erectio facienda sit .

68 Quatenus pertinet ad primam , ea percurrit solum Religionis mendicantes per veritatem , non autem per fictionem , seu privilegium juxta hujusmodi mendicantium distinctionem , de qua infra cap. 6. quia nempe ex actuali diurna ostiaria mendicitate omnino vivunt ; Sive etiam , ubi honorum , ac reddituum capaces , eis tamen non sufficienter provisis , pro consuetudine , ex mendicitate victum in notabili parte obtineant ; Tunc etenim , inter plura requisita in novis fundacionibus necessaria , quæ sunt ; Primò consensus Apostolicus ; Secundò illo Episcopi seu Ordinarii loci ; Tertiò parochi , & cleri ; Quarto populi ; Et quinto ille religiosorum ejusdem loci , juxta alteram inspectionem , de qua infra ; Et ulterius ex Apostolicis Decretis , requiritur etiam consensus religiosorum habentium conventus , vel domos in aliis locis adjacentibus infra spatium quatuor milliariarum , idque ratione præjudicii , quod ita eis inferretur super quæstione , ac elemosynis , aliisque obligationibus , & emolumentis .

69 De his autem quæstionibus in ista Sacra Congregatione tractari contingit ; Tum quia consensus Apostolicus per ejus organum , seu non nisi prævia ejus consultatione præstari solet . Tum etiam quia hujusmodi aliorum regularium , ac etiam Ordinarii , vel parochi , seu cleri oppositiones examinare solet , & quandoque eas rejicit , illorumque consensus supplere ; Quando scilicet iusta causa suadeat , quia nempe , oppositio ex parum rationabili motivo sequatur ; Sive ubi etiam iustum habeat motivum , adhuc tamen judicetur quod præponderent alia motiva , quæ novam fundacionem exigunt ; h. Ideoque certa , & determinata regula generalis super tradi non potest , quicumque casui applicabili , cum determinatione , pro ejusdem S. Congregationis prudenti arbitrio , ex facti qualitate , singulorumque casuum circumstantiis pendeat , bene ponderando ea , quæ hinc inde urgeant , atque præponderantia attendendo .

70 Super distantia verò , seu mensuræ modo quatuor milliariarum disputari solet , circa unumque terminum , à quo scilicet , & ad quem ; Et an siturione Conventuum , in quibus existunt , vel respectivè destinati sint , vel ab ipsis Oppidis , seu locis inhabitatis ; Cum etenim Minores præsertim Observantes , vel Capuccini , inter quos frequentius hujusmodi quæstiones oriuntur , ac similes Mendicantes per veritatem , pro frequentiori stylo , præsertim ubi non agatur de magnis Civitatibus , procul à sæcularium habitacione , saltem per quandam imaginem anachoretici Instituti vivere soleant ; Hinc propterea , notabilis differentia distantiae dignoscitur , an uno , vel altero modo fieri debeat mensura ; Probabilis tamen est , ut ipsorum Oppidorum , seu locorum , in quibus populi respectivè vivunt ; ratio habenda sit ; Ex ea congrua ratione , quod cum hæc distantia certam rationem habeat , seu certum finem , vel effectum percurrit , circa præjudicium scilicet quæstionandi , & elemosynarum ; Ideoque immorandum non est in sola materialitate distantia inter unos religiosos , & alios , sed inter populos , à quibus elemosyna obtinentur .

71 Atque ex eadem ratione , probabilis est , atque ita per hanc Sacram Congregationem quandoque determinatum fuit , ut hæc mensura , non per aerem , neque recta via per campos , sive per scortos , ac semitas parum usitatas , sed per vias publicas magis frequentari solitas , fieri debeat .

72 Eaque fiat more Romano , qui legalis est , nempe ut quod liber milliare constituitur ex mille passibus , & quilibet passus ex quinque pedibus latinis , & quilibet pes ex sexdecim digitis juxta pedis delineationem , quæ juxta antiquorum traditionem habetur in sculpa in lapide æthio in quodam loco fori Capitolini , neglecta consuetudine loci super diverso modo mensurandi ; Ex ea congrua ratione , quod cum de hoc

hoc agendum sit, ad effectum practicandi Apostolicum Decretum Clementis VIII. idcirco attendenda venit illa distantia, quam verisimiliter in animo habuerunt idem Pontificis legis auctor, & illi qui in Urbe ejus Consilii fuerunt. *m*

74 Cumque ista, & alia circumstantia principaliter attendi soleant, spectato sine, seu effectu ut supra, hinc proinde, ista distantia potius moraliter, quam physice attendi solet; Incongruum siquidem esset, quod si casus praeberet, ut ob aliquam modicam passuum differentiam, istius distantiae affirmativa, vel negativa resultaret, alia autem rationes, vel circumstantiae erectionem exigenter, vel respectivè prohiberent, ratione praedicti quod aliis resultat, ita judaico more in sola littera, seu formalitate immorandum esset.

75 Quo vero ad alteram inspectionem, oppositionis, quae novae fundationi fieret, per alios religiosos in eadem Civitate, sive in eodem loco existentes, frequentius id provenit à privilegiis, quibus directè, vel per communicationem, potantur Religiones se opposentes, ne scilicet infra certum annuum spatium, novae fundationes fieri possint; Illoque casu probabilis est, magisque receptum, ut per aerem distantiae mensura fieri debeat; Et nihilominus isto etiam casu, cum debita proportione intrat idem, quod in praecedenti inspectione observatum est, ut scilicet moraliter id attendi debeat, spectato sine, sive effectu, ob quem privilegia prodierunt, quodque praefatum non remaneat Sac. Congregationis arbitrium ex causa magis praeponderanti, cum oraculo Sanctissimi super dispensatione hujusmodi privilegiorum oppositionem rejicere.

76 Ex dicta igitur congrua ratione, ut non sola materialis distantia, ad litteram judaico more attendi debeat, sed principaliter inspicitur sine, seu effectu, ob quem ita statutum est; Rationabiliter pluries determinatum fuit, tam per istam sacram Congregationem, quam per Rotam, ut haec prohibito, non percutiat illas regularium domos, quae pro sola habitatione personarum ad formam hospitii, acquirantur seu fundentur cum interno oratorio, ad effectum Missae, aliaque divina private, pro eorum spirituali usu celebrandi, quoties non erigatur Ecclesia formalis, cum janua in via publica, ita ut divina publice peragantur, atque sacramenta ministrantur, publicaeque fiant conciones, aliaque functiones, unde propterea intrat ratio spiritualis aemulationis, ac diversionis populi. *n*

77 Atque hinc etiam manat, ut nil referat, an nova aliorum religiosorum mansio in loco, in propria, vel in aliena conductitia domo sequatur, quoniam punctus est in effectu ut supra. *o*

78 Inter religiosos Monasteriorum, seu Conventuum jam in loco existentium, quaestiones, huic pariter Sac. Congregationi congruè cadunt, vel circa modum quaestiuandi, vel circa functiones spirituales, ac solemnitates super eadem celebritate aliquis Sancti, seu super eadem invocatione, vel super piarum Societatum, seu Congregationum erectionibus, in quibus eadem spiritualis aemulationis ratio super populi concursu, vel diversione cadat, quod etiam inter clericos saeculares contingit; Idque certam ac determinatam regulam generalem non recipit, cum pro singulorum casuum qualitate, ac circumstantiis spectato sine, seu effectu, de quo supra, pro arbitrio id decidi solet. *p*

79 Super delatione ejusdem habitus, vel similis, aut aliquis signi, quaestiones quoque cadunt, pro facti qualitate etiam decidenda, spectato pariter sine, seu effectu, ne scilicet ita confusiones oriuntur, & ne scandala, quae in populo ex magis licentiosa vita religiosorum unius Instituti resultare possunt, praedictum alteri Instituto, vel Religioni causent, ideoque tunc prohibendum est. *q*

80 Temporalium bonorum quoque, oriri solent quaestiones inter unam, & alteram Religionem, sive ejusdem Religionis diversa Monasteria, quando contingat, ut religiosus ab una ad alteram transferatur; Idque pariter certam non recipit regulam generalem, cuicumque casui applicabilem, sed ex qualitate transitus, aliisque circumstantiis determinationem expectat, ita se regulando cum resolutionibus alias per eandem Sacram Congregationem capris, cum debita tamen combinatione circumstantiarum facti, debitaque casuum proportione, ac resolutionum applicatione, non autem ut resolutiones in aliquibus casibus sequatur, quibuscumque aliis indifcretè applicanda sint. *r*

81 Quia verò, quandoque contingit, ut plures Religiones, vel Congregationes simul uniantur; Id aliquando controversas inter easdem ita unitas producere solet, vel super unius dissolutione, vel super Praelaturarum asequutione, cum ordine curatorio, cum similibus, super quibus pariter,

certa regula dari non potest, cum totum pendeat à facti qualitate, & circumstantiis, ex quibus S. Congregationis arbitrium est regulandum juxta consimilium casuum continuentias, ac resolutiones, de quarum aliquibus in meis annotationibus habetur; De facili autem dissolutio concedi solet, cum hujusmodi unio, post exortas discordias, multa pariat inconvenientia. *s*

Tanquam diversa de facto frequenter reputari solent, cum acerbis controversiis inter eas, illae Religiones, quae de jure pro una habendae sint, ut (ex. gr.) est Religio Minorum Observantium de facto diversa inter Observantes, qui de Familia dicuntur, ac alios cujusdam strictioris Instituti, qui Reformati appellantur, tam super libero transitu religiosorum de uno ordine ad alterum, quam super illis praelaturis, & numeribus, quae utrique communia sint, sive super quibusdam aliis praerogativis. *t*

Præcedentia quaestiones quoque inter Religiones ipsas in universum, sive inter singulorum locorum Conventus frequentes esse solent occasione interventus in publicis processibus, vel funeribus, aliisque functionibus; De istis tamen, non ad istam Congregationem Regularium, sed ad alteram Rituum agere pertinet; Atque licet ante Constitutionem Gregorii XIII. magna desuper dignosceretur opinio diversitas, stantibus praerogativis aliarum Religionum privilegiis praecedentiam concedentibus, ac etiam ob nimium controversam originem, seu antiquitatem, ex qua supponebatur, ut praecedentia ordo regulari deberet; Hujusmodi tamen quaestiones, in magna parte subtilitè dicta Constitutio, quae in primis mandat, ut antiquae legitime consuetudini, ubi extet, deservi debeat; Et merito, cum in ista praecedentia materia, observantia nimium deferendum veniat, eaque principatum obrinere videatur. *u*

Ubi vero consuetudo desit, sive quod pacifica, & legitima dici non valeat, tunc disponitur, ut in singulis locis, attendi debeat antiquitas receptionis, seu fundationis, ut scilicet ille Ordo, qui prius in loco receptus est, ac Monasterium fundavit, digniorem occupet locum, Religionis antiquitate, vel privilegio firmo remanente in actibus singularibus explicandis, non per singulorum Conventuum religiosos collegialiter, ac in forma universitatis, sed per singulos religiosos, juxta illum ordinem, quem Praelati, vel Conservatores generales servant in Capella Pontificia, aliisque functionibus. *x*

De quaestione autem praecedentiae inter Religionum Generales, & Praelatos utriusque Signaturae Referendarios habetur infra in *miscellaneo Eccles.* ubi de Episcopis, & Praelatis, ac etiam insinuat *sub tit. de judic. in relatione, & praxi Curiae*, occasione agendi de utraque Signatura, gratiae, & Justitiae. *y*

Inter plurimum Religionum professores jam defunctos, quibus tanquam Beatis, Ecclesiae cultum praerati posse concesserit, occasione solemnium canonizationis factae de anno 1671. per Clementem X. quinque Sanctorum, praecedentia quaestiones nostris temporibus excitavit Regulares (qui ex pio- rum dispositionibus, ac elemosynis, de victu, & vestitu, ac habitatione provisi, sustentationis propriae familiae, aliarumque Mundi rerum onus non sentientes, de facili hujusmodi piis quaestionibus se occupant;) Atque juxta meum votum, proditit resolutio, ut non attenda mortis, vel Beatificationis antiquitate, in eorundem Sanctorum ordine, seu hierarchia, puta inter aequè Confessores, vel respectivè inter aequè Martyres, servaretur idem ordo hierarchicus, qui inter Ecclesiae militantis ministros, seu milites servatur, ut scilicet (ut supra insinuat) univèrsus clericus saecularis praecedat clericum regularem, Et consequenter Sancti de uno clero praecedant illos de altero, Inter ipsos autem ejusdem cleri, seu hierarchici ordinis, servetur antiquitas ex Beatificatione desumenda, *ut infra in miscellanea.* *z*

Adhuc tamen dicta Gregoriana Constitutio hujusmodi quaestionibus omnimodum non dedit finem, eaque non obstante plures exoriri solent controversiae, praerogativa verò, ubi contingat, ut ejusdem Religionis plura in eadem Civitate adsint Monasteria, quarum aliqua antiquiora, aliqua verò recentiora sint; Intermedia verò adsint aliarum Religionum Monasteria; Atque ubi de processibus generalibus agatur, in quibus omnium Monasteriorum religiosi interveniunt, tunc plana res est, cum omnes ejusdem Religionis, vel Instituti professores, sub unica antiquioris Monasterii, vel Conventus cruce incedant, ideoque unum corpus repraesentent; Quaestio autem est ubi contingat, ut in funeribus, aliisque privatis processibus, quae ex devotione peragantur, invitentur solùm, ac interveniant religiosi conventus

ventus recentioris, non autem illi antiquioris, an scilicet ex propria, vel ex alterius fundatione locus mereri debeat; Atque per Sacram Rituum Congregationem, me scribente, decium fuit, ut idem locus antiquae fundationis retineatur, ne eadem Religio apud Populum has distinctiones non calentem, modò in loco digniori, & modo in altero minus digno cernatur; At etiam quia universa Religio cum prima fundatione locum ita occupasse videtur, recentioresque conventus tanquam antiqui membra, seu dependentia quodammodo censeri debeat. *y*

87 Super fundatione item Monasterii, vel Conventus in loco, quaestio inter diversas Religiones esse solet, cum cumulatim pro pluribus fundationibus, ut supra, sed private, quianempè, vocata per disponentem una Religione, sub lege fundationis intra certum tempus faciendae, eaque non sequuta vocata sit altera; Per quem scilicet actum conditio fundationis adimpleta dicatur, ad effectum, ut alterius substitutio deficiat, necnè; Idque me scribente disputatum fuit in hac Sacra Congregatione Regularium, atque decium, ut omninò formalis, ac perfecta fundatio, cum omnium requisitorum interventu intra praefinitum tempus, necessaria sit, sed sufficiat initiatio, seu ille actus preparatorius, qui desuper haberi solet, ad acceptationem denotandam; Istaque dici meretur quaestio potius facti, & voluntatis, quam juris, certam, ac determinatam non recipiens regulam cuicumque casui applicabilem, sed pro facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis recipiens determinationem, quoniam voluntas disponentis varia esse potest, atque validam, ac perfectam fundationem in conditione ponere potuit, ut quandoque praxi docuit. *z*

g Hoc tit. disc. 29. & 31. h Locis proximè citatis. i Dicitur disc. 31. hoc tit. l Ibidem. m Eod. disc. 31. hoc tit. n Hoc tit. disc. 30. & 33. o Eod. disc. 23. p Sub tit. de praerogativis. disc. 10. q Hoc tit. disc. 21. r Hoc tit. disc. 38. & 39. s Hoc tit. disc. 5. t Hoc tit. disc. 20. & 37. u Hoc tit. disc. 19. & sub tit. de praerogativis. disc. 24. & 25. x Eisdem locis proximè citatis. y Tit. de praerogativis. disc. 25. & hoc tit. disc. 19. z Hoc tit. disc. 34.

V.

De controversiis inter ipsos Regulares ejusdem Religionis seu inter Religiosum, & Religionem.

88 **A**D tres species frequentius quaestiones, inter ejusdem Religionis, seu plurium simul unitarum, unicam ita constituentium, professores, inter se ipsos, vel inter eos, ipsamque Religionem testringi solent; Primò nempe super praecedentia, aliisque praerogativis inter singulos; Atque de his praecedentia, vel praerogativarum quaestionibus privatis, quae Ecclesiasticis titis in genere non percutiunt, non ad Sacram Congregationem Rituum, sed ad istam Regularium agere pertinet; Secundo super electionibus, quae in Capitulis generalibus, vel provincialibus, aut etiam conventualibus sequantur de Praelato Generali, vel Provinciali respectivè, sive de localibus Superioribus, aliisque Praelatis & Officialibus; Et tertio super nullitate professionis, quam intendit professus, vel cum Religione, quae illi se opponat, vel cum interessat; Quamvis etenim aliae non desint species controversiarum, illae tamen magis rarae sunt.

89 Quatenus pertinet ad primam; Impossibile est, certam, ac determinatam regulam generalem, cuicumque casui applicabilem de super statuere, cum totum pendeat; Vel à singularum Religionum legibus scriptis, vel non scriptis; Vel à singularum casuum particularibus circumstantiis; Praerogativa verò, ubi agatur de illis praerogativis, quae remaneant ob jam obtentam praelaturam, quomodo scilicet ista esse debeat. *z*

90 Sive ubi graduatorum numerus praefinitus in una provincia adsit, in altera verò non, quomodo inter eos praecedentia ordo servari debeat, cum similibus, de quorum aliquibus, in meis particularium casuum adnotationibus, seu discursibus actum habetur; *a* Aut inter Superiores locales, & Generales socios, vel ministros. *b*

91 Super secunda specie, pariter impossibile est, certam regulam generalem statuere, cum determinatio etiam pendeat à singularum casuum qualitate, ac particularibus circumstantiis, ex quibus, attentis legibus particularibus Religionis, vel regulis generalibus juris communis, quas in hac ele-

ctionis materia habemus, inspiciendum est, an electio canonica sit, necnè, ejusque forma bene servata; Sive autem quando inter plures Nationes, vel Provincias bene servetur alternativa, seu ordinatoria, qui in ea religione servati debeat in electione passiva; Vel in aliqua Religionis pars facultatem eligendi Generalem praescripserit, cum similibus, de quorum aliquibus pariter in meis particularium casuum notis, vel discursibus actum est. *c*

Illud tamen generaliter insinuando, quod cum haec Sacra Congregatio, more Principis, potius, quam Judicis, rigorosis legum cancellis adstricta non sit, sed cum prudentialibus legibus frequenter procedere solet; Hinc proinde sepius contingit, ut electio, quamvis de stricta juris censura invalida censenda sit, adhuc tamen quandoque revalidari solet, ubi non ex vitio personae, minisque ex vitio culpa, seu peccaminoso actus, sed ex sola juris virilitate, nullitas proveniat; Quoties dignoscatur, quod electio de persona digna sequuta sit; *d* Quod tamen, ut dictum est, ex singularum casuum circumstantiis prudenti arbitrio pensari solitis, varias recipit determinationes, secundum loca & tempora, aliasque contingentias.

Facti potius, quoque, quam juris est tertia species quaestionum frequenter contingibilium, super professionis nullitate, quae; Vel ex novitatus non legitime peracti; Sive ex defectu legitimi, ac liberi consensus; Aut ex defectu aetatis, vel simili, invalida praetendatur, cum totum pendeat ex facti circumstantiis, ex quibus etiam pender inspectio revalidationis, quae ex quinquenniali gestatione habitus, aliisque actibus professio congruis, deduci solet; *e* Sive an iusta accedant, necnè cause restitutionis in integrum adversus quinquennium, ob cujus lapsum, Sacrum Concilium Tridentinum audientiam denegat, atque iudicandi potestatem adimit; Ideoque impossibile quoque redditur, certam regulam generalem desuper statuere; Aliqua verò materiae notitia, si non omnimoda, in magna tamen parte haberi potest ex iis, quae in eisdem meis particularibus notis habentur. *f*

In quibus etiam habetur, an id, quod per professurum datur Religioni, vel Monasterio, simoniam sapiat, necnè. *g*

Prout in eisdem sub hac regularium fede agitur de plerisque aliis quaestionibus, puta de quaestione inter unum, vel alterius provinciam, sive unum, vel alterius conventus religiosos intra certos fines. *h* Aut super ipsarum provincialium, vel finium divisionibus. *i* Vel super provisionibus Praelatorum, quae in eadem Praelatura, vel munere fiant per Papam, & per Generalem, quae scilicet prevalere debeat, *l* cum omnia pendeant à facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis.

Religio praerogativa militaris Hierosolymitana, plures producere solet quaestiones, quae secularium potius, quam Regularium more, prius in ejusdem Religionis Linguis, vel respectivè, Ordinario, & Completo Consiliis, peragi solent, deinde verò in forma iudiciali & contentiosa, in Signatura Gratiae pro appellationum commotionibus, quae Rotae dirigi solent; Quod etiam in aliquibus aliis militariibus Religionibus, quandoque (licet rarius) praxi docere solet. Ideoque non de facili in ista, vel alij Congregationibus audiuntur hujusmodi quaestiones, quae, vel inter ipsos milites, vel Cappellanos, ac respectivè servientes, esse solent super Commendis & Dignitatibus, cum ordine antianitatis, vel respectivè cum qualitate benemerentiae in concursu obtinendis, ideoque sub beneficii materiae potius de his agitur. *m*

Vel super sufficienti justificatione generosa nobilitatis, aliique requisitis pro assumptione praerogativa habitus Justitiae, idque pariter certam regulam non recipit, cum ex facti particulari qualitate totum pendeat. *n*

Super passiva intestabilitate particularium Religiosorum cum ipsa Religione, ejusque superioribus disputari solet, ne scilicet legata, aliaque dispositiones sub exequutoria, vel distributionis praerogativa obtineant, ob fraudem, quae voto pauperum, ac prohibita proprietati fieri valeat. *o*

An autem Religiosus testamentarii exequutoris munus acceptate, ac exercere valeat, est sub quaestione, cujus decilio à variis pender distinctionibus, ideoque ex facti qualitate regulanda venit, certamque determinationem non recipit. *p*

De Apostatis quoque, & ejectis, atque incorrigibilibus, pluries agi contingit, cum quibus pro singularum Religionum Instituto, seu legibus procedi solet, sive cum generali-

bus Decretis, quæ desuper habetur apud modernos Colletores; apud quos facile est in apud occurrentia reperire, cum occasio non dederit de his peragere.

- z Hoc tit. disc. 16. 17. & 18. a Eodem tit. disc. 18.
- b Hoc tit. disc. 16. c De hac materia electionis activa & passiva, ac alterativa, vel turno, & aliis hoc tit. à disc. 2. usque ad 14. & sub tit. de Canonic. & Capitulo pluribus, & ad S. C. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 6.
- d Hoc tit. disc. 3. & 4. & 53. & d. tit. de Canonic. & Capitulo, disc. 27.
- e De hac materia nullitatis professionis hoc tit. disc. 41. cum pluribus, seqq.
- f Locis proximè citatis. g Disc. 47. & 48.
- h Hoc tit. disc. 28. i Hoc tit. disc. 27.
- l Hoc tit. disc. 8. & 9. m Sub tit. de benefic. disc. 68. & 69. n Tit. de præminent. disc. 32. & seqq.
- o Sub tit. de testam. disc. 56. & sub tit. de legat. disc. 27.
- p Eod. disc. 56. de testam. disc. 27. de legat.

V I.

De controversiis inter Regulares, & privatos seculares, super rebus temporalibus, & aliis.

105 **I**nter illas controversias, quæ in ista Regularium Congregatione, inter regulares, & seculares, summariè, & absque figura iudicii peragi solent. Sunt illæ, quæ scandali occasionem, vel disciplinæ regularis corruptionem, seu præjudicium causare possunt, purâ super jure expellendi à domibus, quæ Monasteriis, vel Conventibus regularium proximæ sunt, meretricis, aliasque personas scandalosas.

106 **S**ive super jure impediendi vicinis, ne aliis elevent eorum domos, ac ædificia, ex quibus prospectus, vel intropectus activus, vel passivus in regularium cellas, & claustra, vel ortos, aliasque officinas haberi valeat, unde propere ex hujusmodi aspectu, vel intropectu activo, vel passivo, scandali, vel tentationis occasio referatur; Aut ubi de jam constructis ædificiis agatur, consulendo, ut idem prospectus, vel intropectus tollatur. q

Quamvis etenim istud, pro frequentiori contingentiâ, peculiare sit privilegium Monasteriorum Monialium, in quibus majus viget periculum, non solum disciplinæ regularis, sed etiam virginalis pudoris, vel honestatis, ideoque major subest scandalii ratio, ac propereâ, rejectis distractionibus desuper tradi solitis, super majoris antiquitate Monasterii, vel domorum respectivè; Aut super regula subsidii, ut scilicet vicinis id prohibendum sit, quando cum majori elevatione murorum Monasterii, seu aliis ex ejus parte consulti non potest, quasi generaliter, & indefinitè hujusmodi provisiones capi solent; Atque sub quæstione sit inter Doctores, an ea, quæ de monialibus disposita sunt, in viris religiofam viram profitentibus quoque locum habeant, probabiliorque videatur opinio negativa, quæ pro regula statutuenda sit, ob longam differentiam rationem. r

Ahuc tamen refrænatum non est, etiam ordinarij Judicis arbitrium, multò verò magis illud istius adeò supremi Magistratus qui Principis potius, quam Judicis partes expleat videtur, etiam cum Monasteriis, vel Conventibus, virorum, eisdem adhibere provisiones, potissimè verò ubi de illis agatur, qui strictum profiteantur Institutum, pro facti qualitate, & circumstantiis, ex quibus hoc arbitrium regulandum est, ideoque certa, & determinata regula desuper statui non potest. s

107 **H**ujusmodi autem provisiones per hanc Sacram Congregationem indefinitè adhibentur, sive vicini sint personæ Ecclesiasticæ æque regulares, vel seculares in temporalis Ditione Ecclesiæ, in qua, uterque gladius, spiritualis & temporalis in eadem manu est; Extrâ verò hanc Ditionem, in Principum secularium dominiis, circumspectè procedi solet, ubi agatur de puris laicis, qui in hac prohibitionis Rei censendi sint; Quamvis etenim de stricta juris censura, sacrorumque Canonum, & Conciliorum, seu Apostolicorum decretorum, dispositione attenda, plurius DD. sensus sit, ut etiam loci Ordinarij, sicut cum remedio spirituali censurarum, ita inhibere valeat. At tamen quia juxta aliquorum Principatum leges, vel stylos id non de facili per seculares Magistratus permittitur, idcirco, quidquid sit de hoc, super quo relinquatur locus veritatis, prudens consilium reputatur, pro faciliiori, ac celebriori hujus finis assuetudine, rem cum delicatis quæstionibus jurisdictionalibus non involvere, atque ita potius desideratum effectum impedire,

sed conniventibus oculis permittere, ut ipsa Monasteria, sive sint mulierum, sive virorum, à secularibus Magistratibus, contra laicos hujusmodi petant provisiones, pie, ac prompte in aliquibus Principatibus dari solitas, ita expresse disponentibus eorum legibus particularibus, ex quibus juris communis dispositionem ampliatur, aliqui DD. credunt, ut ita facilius, etiam favore virorum, idem recipiendum sit. t

Super alienationibus bonorum, & jurium Monasterii, 108 Sive super debitis à Prælato, vel administratore contractis, aut super redditione rationum per ipsos regulares facienda de administratione, quæ prælatuæ, vel alteri officio incumbat, audiuntur quoque in ista Sacra Congregatione quæstiones, inter ipsos Regulares; Potissimè verò, ac frequentius ad effectum incurtus pœnam, & præsertim privationis officii, ac vocis activæ, & passivæ ac Statutis Religionis, vel ex Apostolicis Decretis, seu legibus resultantium ab alienationibus, vel ab æris alieni contradictione. u

109 **U**bi etenim de privatis quæstionibus agatur, cum secularibus, super validis, vel invalidis alienationibus, sive super debitis contractis cum eisdem secularibus, an scilicet obligent, necne Monasterium, sive ipsosmet religiosos, agi solet in forma judiciali, & contentiosa coram Judicibus competentibus; Quamvis aliquando ipsis secularibus ad hanc Sacram Congregationem recurrentibus, ac desuper præviis opportunis veritatis informationibus providere oportune quandoque soleat, cum ejus consuetis legibus prudentialibus ad eorum regularium fidem conservandam, & ne alias in indigentis destituti sint eo notabili beneficio, quod fidei observantia, & communis commercii libertas, ac securitas præbet, atque ad id referendum est.

Hinc proinde in hujusmodi casuum occurrentiis frequenter disputatis, laudare non confuevit illos summos juris rigores, quibus mediantibus Monasteria, vel successores in Prælatuæ juridicæ, ac citra justitiæ læsionem denegare possunt solutionem æris alieni contracti per prædecessorem Prælatum; vel alium administratorem, sed mea confuendo fuit, frequentius consulendi implementum, vel saltem honestum temperamentum pro fide, & libertate commercii conservanda, quores in seculari mutante, seu aliàs credente, fraudis, & collusionis probabilis suspicio non urgeat, cum sæpius verificari videatur vulgare dictetium, seu axioma, quod summum jus, summa injuria. x

110 **E**t quamvis in hac Sacra Congregatione Regularium, ac in altera Concilii Tridentini, frequenter agatur de alienationibus, quæ per regulares faciendæ sint; Sive de acceptationibus piorum legatorum, cum perpetuis Missarum, & anniversariorum oneribus, Aut de investmentis pecuniarum, quæ ex eisdem legatis, seu aliis obveniunt; At tamen id non percutit causas contentiosas cum secularibus, sed sequi solet, vel ad satisfaciendum decretis generalibus Sacre Congregationis Concilii, quæ vulgò dicuntur de celebratione Missarum, aliisque Apostolicis Constitutionibus, & decretis super hujusmodi legatorum, & onerum acceptationibus, ac pecuniarum investmentis. y

111 **V**el ad satisfaciendum dispositioni Extravagant. Ambrosiana, de rebus Eccles. non alienan. aliisque prohibitionibus, quæ super alienatione habeantur, præsertim per decreta generalia ejusdem Sacre Congregationis Concilii, adimentia, vel reformantia illas facultates, quas ex privilegiis Apostolicis aliquarum Religionum, Prælati in hac alienationis materia habebant, ad effectum scilicet habilitandi ad contrahendum, ac reddendi actum validum, cum illud Apostolicum beneplacitum, quod per Daratiam, vel Secretariam Brevium super alienatione bonorum Ecclesiæ expediti solet, in regularibus, pro specie tamen, seu qualitate alienationum, ac Religionum respectivè, sive pro diversis Pontificum styliis ab ista Congregatione, vel ab altera Concilii concedi solet. z

112 **A**liæ verò forenses quæstiones, quæ inter regulares, & seculares haberi solent, vel super retractatione bonorum male alienatorum, vel super intestatis, ac testatis directis, ac obliquis, seu fideicommissariis successioneibus, Aut super obstantia, vel operatione renunciacionum, sive testamentorum, aliarumque dispositionum, quas religiosi fecerint ante professionem, cum similibus, de quibus infra, peragi solet in Tribunalibus, & foris ordinariis in forma judiciali, & contentiosa, cum tela iudicii, formalique processu, quamvis aliquando ista Sacra Congregatio pro facti qualitate hujusmodi causas quoque summariè cognoscere, ac tractare soleat, nimium tamen raro, ac fonte præter ejus

Institutum, suæque erectionis legem diversimodè disponentem. a

113 **S**olumque ubi de legatis, aliisque piis dispositionibus agatur ad favorem Religionum, quæ etiam in communi incapaces existant, quæstiones peragi solent, adhuc tamen frequentius in forma contentiosa in Tribunali Fabricæ Sancti Petri, & quandoque in ejusdem Fabricæ Congregatione generali, super capacitate scilicet, vel incapacitate, cum in casu incapacitatis intrent facultates ipsius Fabricæ sibi applicando hujusmodi legata, aliaque dispositiones; Non semper tamen etiam in Religionibus incapacibus ista incapacitas intrat; Vel quia illa percutiat perpetuam retentionem, non autem assuetudinem ad effectum vendendi, & erogandi pretium in ejus quotidianas indigentias; Vel quia ipsa dispositio sit pro illis usibus, pro quibus necessaria sit pecunia in notabili quantitate, neque cum ostiaria mendicitate consulti valeat, puta pro constructione, vel refectione, aut ornatu Ecclesiæ, seu Conventus, vel pro sacra suppellectili Sacristiæ, aut pro infirmaria, vel pro libraria, sive pro illis provisionibus, quæ necessariæ sunt ad vestitum cum similibus. b

114 **U**bi verò agatur de Religionibus capacibus in communi; Receptum est, ut professio in Religione non tollat iura sanguinis, ac successioneis, perinde ac si persona esset in statu seculari, idque non solum in successioneibus intestatis, vel testamentariis directis, sed etiam in illis fideicommissariis, quæ agnationis, ac familie favore ordinatæ sunt, nisi expressa, vel tacita, seu conjugaliter accedat contraria dispositio voluntas, quam hodie in foro, extra controversiam receptum est, validam, ac servandam esse, rejecta opinione negantium hanc potestatem. c

115 **S**ive ubi non obstant renunciaciones, vel aliæ dispositiones factæ per ipsos religiosos ante professionem, super quam validitate, vel operatione, sive interpretatione, quæstiones esse solent, quasi quod renunciaciones, quæ fiant per ingressus Religionem, majorem habeant operationem quam illæ, quæ fiant per seculares adhuc in sæculo permanentes, ut etiam in propria renunciacionum sede habetur, cum desuper certa, ac determinata regula generalis statui non valeat, ex quo decisio ex singulorum casuum particularibus circumstantiis pendet. d

116 **P**ro ut etiam circa testamenta, aliasque dispositiones per ultimam voluntatem, quando scilicet perfectionem, ac irrevocabilitatem recipiant, an per mortem civilem, quæ ex professione resultat, vel mors naturalis potius expectanda sit; Atque prior pars probabilior, magisque recepta videtur, nisi facti circumstantiæ aliud suadeant. e

117 **C**um autem Sacrum Concilium Tridentinum in renunciacionibus, aliisque dispositionibus, certam præscripserit formam, atque præsertim in Italia frequentia sint Statuta certam formam in donationibus, aliisque contractibus præscribentia, præsertim in minoribus, ac mulieribus; Hinc proinde super hujusmodi actuum validitate, vel invaliditate, ex unius, vel alterius formæ defectu quæstiones audiuntur, super quibus certa regula statui non potest, cum ex facti circumstantiis, ac perisque distinctionibus, decisio pendeat, neque de his in hac Sacra Congregatione agi soleat. f

118 **P**ro ut etiam quæstiones audiuntur super intestata successione in bonis ipsius religiosi, qui ante solemnem professionem in statu novitiatus obierit; g Aut inter seculares, ipsi sumque religiosum, vel ejus respectivè Religionem, ubi ex causa Episcopatus, vel aliàs à Religione egrediatur, atque ad sæculum redeat; Sive à Religione incapaci ad capacem in communi transeat; Aut quod ob Religionis suppressionem ad sæculum redeat, h cum similibus, de quibus in suis sedibus in meis notis agitur, ut potè extra hoc Institutum, quod est insinuandi ea, de quibus pro frequentiori contingentiâ in Sacris Congregationibus, in ista præsertim Regularium, agatur.

119 **D**e regularium verò personali, vel reali exemptione à foro, ac legibus & oneribus laicalibus, agere non oportet, cum id non percutiat peculiarem ipsorum Regularium materiam, sed generaliter clericis, & personis Ecclesiasticis congruat. i

120 **S**olumque in illis alienis Instituti Ecclesiastici, seu religiosi professoribus, personali, vel realis exemptionis quæstio cadit, qui de facto extra claustra, secularium more, in domibus vivunt, ut sunt aliquarum militiarum professores, præter illam Sancti Joannis Hierosolymitani, quæ in omnibus est vera Religio, ejusque professores sunt veri religiosi, ut potè prævio formali novitiatu, formalia vota emittentes, ut in jurisdictionali materia advertitur. l

121 **Q**uia verò in temporalis Ecclesiæ Ditione frequentius, ac

etiam alibi ex Apostolica concessione, ex iustis motivis fieri solita, etiam Ecclesiastici, & religiosi publicis oneribus, & gabellis subijci solent, cum expressione, ut etiam mendicantes comprehensi censentur; Hinc proinde sub quæstione cadere solet, de quibus mendicantibus id intelligendum sit.

122 **S**iquidem istud Mendicantium vocabulum duplicem habet significacionem; Unam scilicet veram, ac propriam in illis verificabilem, qui juxta primævum Institutum, in statu mendicitatis ex quæstione, ac elemosynis vivunt; Et alteram impropriam, seu fictam, & privilegiativam eorum, qui ex primævo Instituto, erant quidem veri mendicantes, deinde verò ex Apostolicis indultis, ad possidendum bona, & redditus, ex quibus vivant, habilitati sunt, dictum titulum adhuc retinentes, ut ita distinguantur à monachis; Ac etiam pro retentione privilegiorum, quæ mendicantibus concessa sunt.

123 **I**taque distinctio sic stante, intrat quæstio prædicta, in qua variè tunc judicatum, ut in meis adnotationibus advertitur; Regula verò videtur assistere mendicantibus per veritatem, ut hujusmodi oneribus eorum statui incongruis non subiaceant, quodque asperum videatur, ut pro elemosynis gabellæ solvi debeant; Adhuc tamen ex observantia, aliisque facti circumstantiis, ac ponderantibus, à me factis in dictis adnotationibus, decisio pendere videtur; Ideoque certa, & determinata regula desuper non cadit; m Alia etenim, quæ onerum, & gabellarum laicalium solutionem, vel respectivè exemptionem percutiunt, clericis secularibus, aliisque personis Ecclesiasticis communia sunt, ideoque de eis habetur infra disc. 2. tit. miscellan.

124 **S**uper regularium incapacitate obtinendi beneficia Ecclesiastica secularia, vel Ecclesiasticas pensiones super eis, quæstiones in Rota, aliisque Tribunalibus, non autem in ista Sacra Congregatione audiuntur, occasione dispensationum Apostolicarum, quæ desuper obtineantur, sive quando talis sit status regularis, ut hunc effectum producat. n

125 **A**c pariter super capacitate eorumdem obtinendi feudâ, vel emphyteusim, atque in eis succedendi, vel obrenta retinendi, sive an succedat Monasterium, ad emphyteuticam, ac feudalem pertinet materiam, ab eadem S. Congregatione extraneam.

- q Sub tit. de servitut. disc. 1. & 22. r eod. tit. de servitut. disc. 18. cum plur. seqq. s d. disc. 1. & 22. de servit. t apud Rovit. dec. 92. cum aliis, de quibus locis proximè citatis. u hoc tit. disc. 54. & 55. & sub tit. 5. de cred. disc. 82. & 83. x Ibidem. y agit. sub tit. de donat. disc. 24. z tit. de alien. & contract. prohib. disc. 9. & 12. hoc tit. disc. 55. & seqq. a Constit. 74. Sixti V. & habetur lib. seqq. in relatione, & praxi Curia. b hoc tit. disc. 35. c sub tit. de fideicommiss. disc. 42. & 44. & 63. cum plur. seqq. & sub tit. de success. & intest. d sub tit. de renunc. discurs. 1. & seqq. & sub tit. de donat. discurs. 15. & hoc tit. discurs. 58. & 59. e sub tit. de testam. disc. 35. & 36. f dicto disc. 58. & 59. hoc tit. & ad S. Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 16. g hoc tit. disc. 40. h hoc tit. discurs. 38. & 39. & sub tit. de renunc. discurs. 17. i infra. tit. miscellaneo Eccl. disc. 2. l sub tit. de jurisdict. disc. 92. & tit. de jurepatron. disc. 20. & tit. de Regal. disc. 84. m sub tit. de Regalib. disc. 57. n sub tit. de benef. & sub tit. de pension. o tit. de feud. disc. 47. & sub tit. de emphyteus. disc. 28. & 50.

V.

De Monialibus, earumque Monasteriis.

126 **M**oniales, quæ virgines Deo sacratæ, vel sanctimoniales, in utroque jure appellatur, verè, & propriè illæ sunt, quæ cum solemnium votorum substantialium emissionem, matrimonium spirituale, quod per professionem contrahi dicitur, Christo desponsatæ sunt, prævio integro probationis anno, ac in legitima ætate, eo modo, quo in viris religiosis professis, ex Canonum, & Concilii Tridentini decretis requiritur ad hujusmodi regularis status immutationem, ac impressionem; Illæ siquidem mulieres, quæ virginitatem, vel castitatem Deo offerentes, atque sub aliquo Instituto ab Ecclesiæ approbato, more monialium vivunt, adeo ut vulgò moniales, pariformiter nuncupentur, ac existimantur, professionem tamen cum dictorum votorum solemnitate non emittunt, neque formalem novitiatum peragunt.

ragunt, Oblata potius; quam moniales censenda sunt; Quæstione cadente, an licet non sint personæ religiosa, at tamen personæ Ecclesiastica reputari debeant, quoad fori, ac legum, & onerum laicalium exemptionem, quod certam non recipit regulam generalem cuiusque casui applicabilem ob Institutum huiusmodi varietatem diversarumque regionum, seu principatum observantiam, cui desuper nimium deferendum videtur. p

127 Quamvis etenim, cessantibus privilegiis explicitis, vel illis implicitis, quæ vigore immemorabilis, vel centenaria scriptio bene probata, allegare licet, certa sit Ordinarii loci iurisdicção, ordinaria, vel delegata super visitatione, ac recognitione huiusmodi adunationum mulierum, quibus scholarum, vel conservatoriarum, seu templorum nomen congruit, ac etiam ex vulgari usu, Monasteriorum; At tamen, hoc iure secluso, in reliquis, an personæ seculares, vel Ecclesiasticae censenda sint, ex singulorum casuum, seu locorum qualitate, ac circumstantiis pendet, attentis præsertim legibus fundationis, aliaque lege, quam observantia producit; Ideoque respectu istarum mulierum, quæ verè moniales ac personæ religiosa non sint, sive collegialiter cum formali clausura, sive absque clausura vivant, super huiusmodi visitatione, vel recognitione quæstiones frequenter audiuntur, etiam in Sacris Congregationibus Concilii, & Immunitatis, frequentius verò in ista Regularium, quæ aliquando huiusmodi adunationum dissolutionem demandare solet, mulieres ad proprias domos transmittendo, quando facti circumstantiæ ita suadeant. q

128 Cumque dos, à matrimonio carnali, vel spirituali, nomen, ac essentiam recipiat, illaque, sine uno, vel altero matrimonio non detur; Hinc proinde, quemadmodum in istis mulieribus, quamvis coelibem vitam collegialiter in habitu monasticæ ducentibus, nullum dignoscitur matrimonium, ita quoque dotata dici non possunt, quamvis ad instar monialium, sub nomine dotis, certa summa in ingressu solvatur Loco, quoniam in effectu non est dos, sed quædam alimentorum assignatio ad sustentationis recompensam; Adeo pia legata, quæ pro dotalibus subsidiis monialium facta sint, huiusmodi mulieribus non congruere Sacra Concilii Congregatio in facti contingentiâ decreverit. r

129 Postâ igitur qualitate formalis Monasterii, ac monialium per veritatem, ut supra; Quidquid sit in aliquibus regionibus, ultra montes, in quibus aliquarum Canonistarum usus absque clausura adhuc retinetur, quæ tamen sæculares potius reputantur. s

130 Quatenus pertinet ad mores præsertim Italiae, non datur hodie huiusmodi monialium professorum usus, nisi venturum in Monasteriis, sub formali perpetua clausura, cum ea Monasteria, in quibus illam non servari praxis docet, verè Monasteria non sint, sed potius Conservatoria, ipsaque mulieres non moniales, sed oblatae.

131 Ut est præsertim celebre Monasterium Turris speculorum Urbis, ad cuius instar, pleraque alia per Italiam, & extra, erecta sunt, & quod tanquam exemplar communiter DD. de hac materia agentes, allegare solent, cum in eo mulieres primariæ nobilitatis exemplarissimè sub nimium austero Instituto vivant, fundaricem habentes Sanctam Franciscam Romanam, & tamen revera moniales, ac personæ religiosa non sunt, quamvis Ecclesiasticæ censentur. t

132 Duplicis autem generis, Monasteria monialium dignoscuntur, Aliqua enim ex Apostolicis privilegiis, frequentius in limine fundationis concedi solitis, ab Ordinarii loci iurisdicção, ac potestate exempta sunt, Regularium iurisdicção, ac regimini, pro frequentiori contingentiâ commissa; Alij verò non exempta, sed sub omni-moda Ordinarii iurisdicção, ac administratione.

133 Adhuc tamen aliqua etiam non exempta, pro eorum regula, seu Instituto, Regularium spirituali regimini commissa sunt, cum pleraque Monasteria, etiam non exempta, confessarios, aliosque ministros habeant regulares, & istoque casu Regulares, in iis quæ hanc administrationem concernunt, ipsi Ordinario, eorum exemptione non obstante, subiacent, eo modo quo supra de Regularibus in eura animatum, ac sacramentorum administratione cum clero, & populo sæculari se ingerentibus, advertitur.

Respectu autem non exemptorum, raro in hac Sacra Congregatione audiuntur quæstiones, inter Ordinarium, ipsaque Monasteria in universum, seu singulares moniales, præterquam pro recuribus, in casu gravaminum, eo mo-

do quo illum habent omnes clerici, omniaque personæ Ecclesiasticæ subditæ.

134 Frequens autem huius Sac. Congregationis occupatio est in iis, in quibus Ordinationum potestas per Apostolicas Constitutiones, aut per eisdem Sacra Congregationis, vel alterius Concilii decreta generalia, vel particularia, restricta est; Puta circa admissionem monialium supra numerum præfixum; Sive circa admissionem trium fororum, & fortius in majori numero; Aut circa admissionem viduarum, seu alias corruptarum, circa Monasterii Institutum; Vel circa ingressum, ac moram puellarum secularium educationis gratia, & quandoque etiam custodiæ, quamvis de nuptis mulieribus agatur, cum similibus prohibitionibus, in quibus dispensare oportet.

135 Aut circa controversias, quæ nascuntur, super electione Abbatis, quando una Partium, suspectum habeat Ordinarium, sive sentiendo ab eo se gravatam, recurrat, ut frequens praxis docet; Vel quod de eisdem Abbatibus prorogatione, ad majus tempus ipso Monasterio flagitante, agatur; Aut de concessione majoris numeri Conventuum.

136 Potissimè verò, & frequentius, (in magnis præsertim Civitatibus) tam ipsi Ordinarii, quam Sacra Congregatio, magnas inferunt molestias petitiones super concessione conventuum, seu familiarium, monialibus particularibus ratione gravis ætatis, vel infirmæ valetudinis, sive nimis nobilitatis, vel ex alia iusta causa, quod certam non habet regulam, cum totum pendeat ab arbitrio, ex singulorum casuum qualitate, ac particularibus circumstantiis regulando; Licet enim à S. Congregationis potestate, id pendeat, Ordinarii tamen arbitrio, vel relationi in his nimium deferri solet.

Eademque molestiæ frequentes, ob ipsarum monialium factionarias divisiones, per Ordinarios, & per hanc Sacram Congregationem habentur, super prorogatione confessarii ordinarii ultra triennii tempus consuetum; Sive super eisdem remotione infra dictum tempus præfixum; Aut super concessione confessarii extraordinarii, tam in universum, quem Concilium Tridentinum dari mandat, quam aliquibus monialibus in particulari, cum similibus contingentiis, pro mulierum perpetuo reclusarum, connaturali, (compatibili tamen) inquietudine, quæ levitate.

137 Majores autem quæstiones, quæ in ista, vel altera Concilii Congregatione audiuntur, sunt circa iurisdiccionem, quam in Monasteriis exemptis, Concilium Tridentinum, & Apostolicæ Constitutiones, locorum Ordinariis delegarunt, circa plura, præsertim vero circa visitationem, & custodiam clausuræ, & quid sub hac iurisdicção veniat, an scilicet id solum, quod materialem clausuram concernit, vel quod etiam formalem; seu ea, quæ ad clausuræ custodiam, & conservationem tendunt, occasionem violationis removendo.

138 Super his autem pariter certa, & determinata regula statui non potest, cum ex privilegiorum tenore, seu qualitate, vel ex illa interpretatione, quam ei dederit observantia, determinatio pendeat, potissimè ubi alter Prælati in loco existat, cui Apostolica Sedes huiusmodi visitationem, & custodiam commiserit, an scilicet Ordinarii loci delegatio cesset, vel cumulativa sit; Atque juxta hanc posteriorem partem, una, vel altera Sacra Congregatio respondere consuevit; Quamvis aliquando, in casibus particularibus, pro eorum qualitate, ac particularibus circumstantiis, diversimode demandari solet tanquam per speciem limitationis regulæ. x

139 Tam in exemptis, quam in non exemptis, cum Ordinariis, aliisque Prælati, Monasteriorum curam, ac iurisdiccionem habentibus, & cum sæcularibus, qui per Communitates laicorum deputati sint, audiuntur quæstiones, super ingressu præsertim in clausuram, ut per ipsosmet Prælatos, vel alios officiales, sive per confessarios, vel per medicos, & chirurgos, aliosque operarios fieri non possit sine eorum interventu; Pluries tamen una, vel altera Congregatio censuit, ut cessante expresso Apostolico privilegio, sive lege fundationis, per Sedem Apostolicam approbata id ab Ordinario, vel alio Superiore invito, in ratione auctoritativa, prætendi non valeat; Non improbando tamen, sed potius laudando, ut per ipsos Ordinarios, aliosque Prælatos ex regulis prudentialibus ista cautela liberè adhibeatur, quando mores regionis, aliaque facti circumstantiæ, ita exigant, ideoque id certam non recipit regulam generalem cuiusque casui applicabilem. y

Abba-

140 Abbatissa eligi non potest nisi ea, quæ ad minus quadrageneraria sit, atque per plures annos professa; Ideoque electio alias invalida est, si moniales provectæ ad sint; Non tamen prohibetur eadem deinde eligi in ipsam vacatione, ubi interim ætatem expleverit, quoniam, ubi electio non ex vitio personæ, vel alio defectu positivè criminoso, sed ex legali impedimento cassata sit, non prohibetur idem malè electus, denuo valide eligi. z

141 Et quamvis de iure, major pars votorum concludat electionem, quamvis in dimidiato voto mediataris accessus concurrat; At tamen in electione Abbatissæ statutum est, ut duæ ex tribus partibus votorum concurrere debeant; Quando autem non concordent, tunc per Sacra Congregationis decreta, monetur Ordinarius, vel alter Prælati, ad quem pertinet, scrutinium in forma servari solita pluries repetere, seu vota monialium audire pro ejus arbitrio; Eisdem non concordantibus, Abbatissam præferre, & ut egomet in praxi habui, dum eum Vicarius Capitularis in patria, quod cum moniales in factionarias divisiones abiissent, ita tenaciter, ut per exactissimas diligencias, ac monitiones, in quinque, vel sex scrutiniis, neque unum votum immutari potuerit, præficiendam censui eam, quæ majorum votorum partem habebat, ultra medietatem, adeo ut juris communis dispositione attenda, electio conclusa esset, quamvis in altera factiones tres meæ germanæ sorores adessent, monialem conjunctam promovendo.

142 Temporale pro frequentiori usu ad solum triennium est Abbatissæ munus, nisi Monasterii Institutum, vel consuetudo, aliud suadeat, cum in plerisque, præsertim ultra montes, perpetua, sive ad vitam sit, idque toleratur; Neque eadem denuo eligi, seu confirmari potest, inconsulta Sacra Congregatione, quæ quandoque concedit, & quandoque denegat pro ejus arbitrio ex facti qualitate, & circumstantiis regulando. b

143 Activa autem, ac passiva vocis privationem pati solet tertia foror, seu alia, quæ ex dispensatione ad professionem admittitur pro facti qualitate.

144 Moniales de novo non recipiuntur, nisi de consensu monialium capitaliter prælati, sive de iis intra, sive supra numerum agatur, atque juxta generalia decreta Sacra Congregationis receptio, seu admissio ad habitum sequi non potest, nisi prævio deposito dotis dari solito faciendi penes eadem Sacram, vel penes idoneum campforem, ab Ordinario loci, vel Monasterii Prælati approbatur, hisque modis deficientibus in arca depositorum Monasterii sub pluribus clavibus quatum unam ipse Ordinarius, vel Prælati retineat, ad effectum, ut sequatur professio, pecunia deposita, ad Monasterii commodum in bona stabilia, vel æquivalentia investiatur. c

145 Quatenus vero non sequatur professio, vel quia puella propositum mutaverit, atque ad sæculum redeat, vel redire velit, vel quia adhuc novitia decedat, eadem dos restituatur, cui de jure, adeo ut quamvis non completo anno novitatus, vel ante legitimam ætatem moribunda ex devotione, seu pro spirituali consolatione, vel indulgentiarum acquisitione, emittat professionem, quæ valida, & perfecta dici non valet, adhuc tamen dos restituenda est, neque exinde à Monasterio retineri potest. d

146 Eisdem dotis taxa, uniformis est, regulariter non alterabilis, nisi facti circumstantiæ alterationis iustam causam præbeant, quæ tamen generalis, non autem particularis esse debet; Alteratio autem quotitativa potius quam quantitativa præcari solet, ubi aliqua alterativa qualitas in muliere accedat, quia nempe vidua, vel corrupta sit, sive in gravi ætate, aut externa, vel supranumeraria, sive tertia foror &c. cum in his, vel similibus casibus duplicata, & quandoque etiam triplicata dos præstari solet. e

147 Quamvis etenim aliqui, illicitam hanc dotis solutionem crediderint, quasi quod dimoniacum habem sapere videatur pro admissione ad habitum monasticum, tanquam pro re spirituali, pecuniam, vel aliam rem temporalem dare; Omnino tamen probabilis, rejectaque est hæc opinio, quoniam non pro spiritualitate, sed pro recompensa temporalium sumptuum, in monialium sustentatione, id præstatur, ad instar dotis, quæ viro per mulierem carnaliter nubentem solvitur, cum eadem sit ratio, cum in matrimonio carnali quoque Sacramenti spiritualitas addit.

Adeoque id firmum est, ut neque volens possit Monasterium hanc dotem dari consuetam, in toto, vel in parte remittere, atque minori summa contentari, nisi lex fundationis, alicujus generis puellarum favore ita disponat; Vel nisi iusta accedat causa, per hanc tamen Sacra Congregationem approbanda, & non nisi de hujus licentia, quæ quandoque

(ubi paupertas exigat) favore puellarum de genere fundatoris, vel magni benefactoris, sive ratione eximie nobilitatis, aut virtutis personalis puella, præsertim in musica, concedi solet, pro arbitrio ex facti qualitate regulando, ideoque certam non recipit regulam. f

148 Ob existentiam igitur veri matrimonii spiritualis, dicitur ista vera dos, quoad omnes effectus, omniaque privilegia, quæ doli matrimonii carnalis in utroque civili, & canonico Jure attributa leguntur, super jure scilicet cogendi ad dotandum, sive super jure extrahendi dotem ex fideicommissis; Ac etiam super usuris, vel fructibus dotalibus, quæ Monasterio ad instar viti debeantur, cum similibus. g

149 Sub doliorem item, vel subsidiorum dotalium legatis, vel dispositionibus, hæc dos matrimonii spiritualis quoque venit, nisi contraria accedat expressa, vel conjecturata dispositionis voluntas, quæ servanda est; Vel quia ad solas carnalis nuptias ea restricta sit; Vel quia minor summa pro una specie, quam pro altera solvatur, ac reprobrata opinione, quæ potestatis defectum in disponente credit ratione averfionis à statu Religioso, cum id ad aliam iustam, & non criminofam causam referendum sit. h

150 Eisdem dotis acquisitio per validam ac perfectam professionem irretractabiliter fieri dicitur, adeo ut, quidquid de successione bonis, aliique bonis dicendum sit, in casu transiit, quamvis necessarii, vel liciti de uno Monasterio ad alterum, an ea sequatur personam, necne, quod à facti circumstantiis, pluribusque distinctionibus, decisionem recipit, firmum est, ut dos non restituatur, atque ad summum, ex iusta causa per ipsam Sacram Congregationem cognoscenda, ad alimenta suppeditanda donec vivat, primum Monasterium cogi solet, quando alias consultum non sit. i

151 Super hoc autem transitu de uno Monasterio ad alterum, sive perpetuo, sive provisionaliter, Aut super temporali egressu pro aeris salubritate, ac valepudine recuperanda, inanes hodie remanent omnes illæ quæstiones, quæ per DD. disputari consueverunt, cum locorum Ordinariis, aliisque Monasteriorum Prælati ista potestas adempta sit; Licet fieri non valeat, nisi de licentia Sacra Congregationis, quæ nimium raro, ac non nisi ex magna causa id concedit; Ea solum Ordinario, vel Prælati remanente potestate, quam periculi præcisâ imminente concedat, adeo ut moram non admittat, quæ in consulenda hæc Sacra Congregatio sit necessaria, quod tamen nimium raro praxis docet.

152 Sub nomine, vel obligatione dotis, non solum venit id quod Monasterio ad effectum deponendi, & respectivè investendi, ut supra tradit solet, sed etiam totum id, quod pro aliis expensis, ac provisionibus etiam honorificis juxta Monasterii, ac personarum qualitatem, & consuetudinem necessarium, vel congruum reputatur; Præsertim verò illa annua, vel menstrua vitalitate subventio, quæ ex consuetudine per Ecclesiam tolerata monialibus assignari solet pro illis indigentibus, vel honestis usibus, quibus Monasterium non occurrat.

153 Cadente quæstione, an monialis hanc præstationem remittere, seu alias alienare valeat, quod à pluribus distinctionibus in reum Regularium adnotationibus recensitis determinationem recipit. l

154 Privilegium vero, quod in præcedenti Rubrica respectu virorum infirmorum est, prohibendi sæcularibus vicinis novas ædificiorum elevationes, seu alias generaliter præjudiciales aspectus, vel prospectus, Clarus, atque cum minori dubitatione in monialibus locum sibi vindicat, ut ibidem advertitur; Dubitandi solum ratione cadente, ubi cum consimili monialium Monasterio quæstio sit, cum tunc honestatis, vel scandali ratio cesset, ideoque solum illa urgeat amentiaris ædium, vel ventorum salubritatis, idque propterea certam non recipit regulam generalem, sed à facti qualitate, & circumstantiis arbitrium regulare debentibus determinationem recipit. m

Novorum Monasteriorum erectio fieri non potest, inconsulta ista Sac. Congregatione, quæ nimium circumspicte in hoc procedere solet, tam circa congruam dotem ab initio, ut ita cum ea aliisque subsidiis dotalibus, tam in primo ingressu, quam successivis temporibus Monasterium bene provisum remaneat, adeo ut præsertim vita communis peragi possit, illaque non sequatur inconvenientiæ, quæ in antiquis Monasteriis inconsulto fundatis, ac non bene provisus dignoscuntur circa vitam communem, cuius introductionem Sac. Congregatio Ordinariis locorum inculcare solet, frequenter tamen Monasterii inopia cogit, ut vita privata toleretur.

156 Plures quoque habentur in hac materia, provisiones per decreta generalia hujus Sacra Congregationis, vel alterius Concilii, circa puellas sæculares educationis gratia in Monasteriis.

nasteriis morari solitas, præsertim vero, ut non nisi ante ætatem septem annorum permitatur ingressus, atque post illam annorum viginti quinque demandetur egressus, quodque a monialibus separatæ vivant, neque ultra præfinitum numerum recipiantur.

Ac etiam circa Confessarios tam ordinarios, quàm extraordinarios, aliasque medicorum, & chirurgorum, ac operatorum introducciones in claustra, quæ omnia, ac familia, nec memoria suggerit, neque facillè est absque radio recensere, nimium vero de facili apud Modernos declarationum unius, vel alterius Sac. Congregationis elaboratos, ac notos collectores, quando occasio suppetat, videri poterunt: Istaque pro aliqua Regularium, ac monialium materia instructio, seu generica notitia adnotasse satis videtur.

An autem donationes, vel aliæ dispositiones, quæ fiant pro Monasteriis, vel conventus erectione resolvantur, ipsa erectione effectum non sortiente, vel ea sequuta, sed postmodum contingente suppressione, vel desertione, donationum materiam potius percurit, atque ex variis distinctionibus determinationem recipit. n

- p tit. de jurisd. disc. 45. & 92. & hoc tit. disc. 50. & in notis ad S. Conc. Trident.
- q d. disc. 45. de jurisd. & hoc tit. discurs. 50. & fuit de cefum per Sacram Congregationem Episcoporum de anno 1670. in una Revenerat.
- r sub tit. de dote disc. 167. ubi generaliter de dotibus monialium, & in aliis ibidem.
- f Rot. apud Buratt. dec. 821. 827. & 840. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 19. num. 15.
- t sub tit. de dote disc. 5. & disc. 167. & in notis ad S. C. T.
- u Hoc tit. disc. 24.
- v tit. de jurisd. disc. 26. & seq. & in notis ad S. C. T.
- x dicto tit. de jurisd. disc. 18. & disc. 25. & duob. seqq. & hoc tit. disc. 24. & in notis ad S. C. T.
- y hoc tit. disc. 27. in fin.
- z hoc tit. disc. 2. cum plurib. seqq. ad materiam electionis, & de eadem sub tit. de Canon. & Capitulo, & in adnot. ad S. C. T. sess. 25. de Regul. cap. 6. & 7.
- a in dictis adnot. ad S. C. T. sess. de Regul. cap. 6. & 7.
- a in adnot. ad S. C. T. ubi supra.
- b Rot. apud Orthob. dec. 115.
- c sub tit. de dote disc. 167. ubi de dote monialium.
- d eodem disc. 167. sub tit. de dote. e ibidem.
- f eodem disc. 167. de dote.
- g eod. disc. 167. de dote, & in aliis ibid.
- h eod. tit. de dote disc. 12. & 167.
- i hoc tit. disc. 39. & dicto disc. 167. de dote.
- l de his vitalitiis subventionibus, quod etiam remitti, vel alienari possint, hoc tit. discurs. 56. & 57. tit. de Regal. disc. 34. de dote disc. 145. & 167. de donat. disc. 32. & 49. m sub tit. de servit. disc. 18. cum pluribus seqq.
- n tit. de donat. disc. 12. cum duobus seq.

ADNOT. AD DISC. I.

Iste Discursus utpotè generalis, & instructivus in hac materia Regularium habet suas adnotationes ab eodem Authore in glossis marginalibus apponitas, ac propterea alia non indiget suppletione; Solumque in idem videri poterunt ea, quæ latius habentur superaddita in Summa, sive compendio, quod antea impreffum non fuerat, dum unà cum d. disc. generali confert ad universam materiam.

ROMANA SEU PARIEN. JURIS ELIGENDI GENERALEM

PRO ITALIÆ, ET HISPANIÆ PROVINCIIS CUM QUATUOR PROVINCIIS GALLIÆ.

Responsum pro veritate.

De iure eligendi Generale Ordinis Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captivorum, an spectare debeat ad universam Religionem, omnique eius Provincias, vel potius ex consuetudine, vel præscriptione spectet ad aliquas Provincias tantum.

S U M M A R I U M.

De fundatione Religionis redemptionis captivorum, & de consuetudine Religionis circa electionem Generalis.

- 2 De stylo sanandi electiones invalidas.
- 3 In prudentialibus non se ingerunt Respondentes de iure.
- 4 Solet consuetudinibus derogari.
- 5 De potestate Papa derogandi etiam Conciliis generalibus.
- 6 De eadem absoluta potestate in beneficalibus, ac in officii Regularium.
- 7 Quando derogatio juris tertii sit favorabilis, & iusta.
- 8 De confirmatione in forma specifica, vel communi.
- 9 Quando dicatur in forma specifica.
- 10 De clausula adjici solita in confirmatione in forma communi.
- 11 De eadem materia confirmationis.
- 12 Statuta, vel leges regredientia ad jus commune antiquum dicuntur favorabilia.
- 13 Generalis debet eligi ab universa Religione.
- 14 De virtute immemorabilis, vel centenaria.
- 15 Mala fides impedit præscriptionem.
- 16 Quando dicatur adesse mala fides.
- 17 De mutatione instituti Regularium.
- 18 De requisitis immemorabilis.
- 19 De eadem, & an admittat initium.
- 20 Eligentes possunt suo juri renunciare.
- 21 Improbabile videtur quòd Prælati unius regionis tantum habeant jus eligendi Generalem totius Religionis.
- 22 Quando excludantur actus facultativi.
- 23 Observantia æquivaoca, & referibilis ad alium titulum non attenditur.
- 24 Ubi res reducitur ad injustitiam debet moderari.
- 25 De stylo aliarum Religionum in electione Generalis.
- 26 De rationibus ob quas convocari solet Capitulum generale universæ Religionis.

D I S C. II.

F Undata, sive approbata de anno 1198. sub Innocentio III. Religione sub invocatione Sanctissimæ Trinitatis, cujus institutum est, vacandi pio operi redemptionis Christianorum, qui sub infidelium captivitate existant; In ipsa primæva regula fundamentali, registrata in Constitutione prima dicti Pontificis eius confirmatoria, inter alia statuitur, id, quod omnibus approbatis Religionibus est commune, ut electio Ministri generalis per omnium fratrum Concilium fieri debeat; Eademque regula registrata quoque est in Constitutione 10. Clementis IV. occasione aliquarum reformationum ejusdem Ordinis, atque ita circa ea primæva tempora pluries practicata fuit convocatio Capituli generalis in Urbe.

Cum autem per aliqua sæcula casus dedisset, (incertum est, ex quo principio seu causa) quod Capitulum generale in aliquo Galliarum Conventu celebrari consueverit per solos Religiosos, vel Prælatos vocales quatuor provinciarum, Franciæ, Piccardiæ, Campaniæ, & Normandiæ, cum consuetudine obtinendi à Sede Apostolica confirmationem singulorum Ministrorum Generalium, ita electorum; Atque ista confirmatio sub Innocentio X. peteretur per Ministrum Generalem electum in Conventu Parisiensi, celebrato de anno 1652. Huic petitioni se opposuerunt Provinciæ Hispaniæ, & Italiæ, allegantes dictæ electionis nullitatem, quodque propterea confirmatione, vel sanatione indigna esset, utpotè facta contra formam regulæ legitimè non convocata universæ Religionis; Quare remisso (juxta stylum,) negotio Consultationi Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium negotiis præpositæ, ex prudentialibus motivis, visum fuit confirmationem concedere, cum dictæ nullitatis sanatione.

Id autem per Sedem Apostolicam prudenter praticari solet, quando electionis jam factæ irritatio, inconvenientia causare potest, ut advertitur sub tit. de Canon. & Cap. in Monasterien. Coadjutorie, disc. 27. & infra, hoc eod. tit. in Colonien. Coadjutoria, disc. 52. ac etiam infra in adnot. ad S. C. T. Trid. Potissimè verò, ubi nullitas non sit culpa de facto, quia ex dolo, vel delicto positivo resultet, sed potius proveniat à dispositione juris, quia nempe facta sit juxta consuetudinem, quamvis à jure improbata, ut in proposito alterius electionis Generalis habetur disc. proxime sequenti. Idque comprobatur etiam ex pluribus sacris Canonibus sub tit. de elect. in Decretalib. & sexto, occasione tunc frequentiorum questionum in electionibus Episcoporum, quoniam pluries de electionis nullitate, vel cassatione respondere consuevit, personam tamen electam tam-

tamquam dignam, Ecclesiæ vacanti præficiendo Apostolica Autoritate.

In eisdem tamen literis Apostolicis, super hujusmodi confirmatione emanatis dispositum fuit, ut quacumque consuetudine non obstante, Capitulum generale singulis sexenniis, in loco à præcedenti Capitulo determinando, celebrari deberet, cum intervenit universæ Religionis, duorum scilicet vocalium cujuslibet provinciæ, nempe Ministri Provincialis, & socii; Atque in eisdem literis injunctum fuit Cardinali, tunc temporis Ordinis Protectori, ut juxta aliarum Religionum universalem usum, Constitutiones pro regulæ observantia, & interpretatione, bonoque Religionis regimine edi deberent ut de facto de anno 1656. editæ fuerunt, quæ per Alexandrum VII. successorem de anno 1658. in forma specifica (earum tenor inserto) confirmatæ fuerunt, demandando observantiam per universam Religionem, cum amplissimis derogatoriis quatumcumque obstantiarum, & præsertim consuetudinum, sub decreto irritanti; Atque inter alia in ejusdem Constitutionibus contenta, præscripta fuit forma Capituli generalis, ac electionis Ministri Generalis, aliorumque Prælatorum, cum intervenit universæ Religionis ad præscriptum regulæ & dictarum Constitutionum Innoc. III. & Clementis IV. ac etiam dictarum literarum Innocentii X. Cùmque his non obstantibus, dictæ quatuor provinciæ Galliarum, in earum præsentione persistenter, juris convocandi Capitulum ac eligendi Ministrum Generalem privativè ad alias provincias, atque de facto ad id processum fuisset; Hinc proinde, dum ex parte moderni Cardinalis Protectoris desuper pro veritate consultus fuerim.

Respondi, quod quidquid esset de motivis prudentialibus de quibus ad J. Consultos responderere debentes de jure agere non pertinet, (ubi præsertim in iis, qui consilium petunt, utpotè in hac majori ecclesiastica dignitate constitutis, atque per Summum Pontificem ad universalem Ecclesiæ regimen pro consilio assumptis, hujusmodi prudentialium regularum peritia major, quam in fori judiciarii professoribus præsupponenda est;) Quatenus tamen pertinet ad ea, quæ juris sunt, pro dictæ præsentione improbatione, ac regulæ fundamentalis, modernarumque Constitutionum observantia responderi debere censui, dictæ consuetudine non obstante, absque necessitate examinandi de ejus veribus, ac validitate.

Siquidem, ubi etiam de stricta juris censura, consuetudo valida dici possit, atque hujus juris privativè præscriptiva, adhuc tamen, stante geminata ejus improbatione per literas Apostolicas, Innoc. X. & Alexandri VII. planum remanebat, ut ea in futurum attendi non deberet, ob Sedis Apostolicæ, ac generalium Conciliorum frequentem stylum in Religionum reformationibus, ac aliis provisionibus, ipsius Catholicæ Ecclesiæ universales reformationem concernentibus contrariis consuetudinibus derogandi, ut præsertim patet ex iis, quæ infra hoc eodem libro habentur in remissivis adnotationibus ad sacrum Concilium Tridentinum, super iis, quæ externum forum judicium concernunt.

De supræmæ verò Summi Pontificis potestate id agendi, inter Catholicos nefas est dubitare; Si etenim, juxta veriorè opinionem in Romana Curia de plano receptam, derogare potest sacris Canonibus, aliisque Apostolicis Constitutionibus, & Decretis, quinimò etiam Conciliis generalibus, quorum respectu, aliud non dignoscitur speciale, nisi quædam magis certa voluntas, ob quam specialis mentio desiderata est, ut in eisdem adnotationibus ad Concil. Tridentinum advertitur, ac etiam infra, sub tit. de decim. occasione agendi de decreto Concilii Lateranensis sub Innocentio III. super exemptione Regularium à solutione decimarum & de decreto alterius Concilii Lateranensis sub Alexandro III. occasione incapacitatis secularium obtinendi visum activum decimandi cum similibus. Multò minus dubitandum est de potestate derogandi huic juri non scripto, quod ex quadam antiqua observantia resultaret. Potissimè verò in iis quæ sunt merè spirituali, atque ecclesiastica beneficia, vel officia concernunt, dum in istis, ex veriori, ac recepta sententia, Papa dicitur supremus, ac absolutus dominus, removendo provisiones, vel electos etiam ab ipsam Sede Apostolica, quamvis nulla iusta causa accedat, quoad ea, quæ concernunt forum externum, quidquid sit de iis, quæ concernunt forum internum, de quibus Theologi morales loquuntur, ex iis, quæ circa hanc potestatem habentur deducta sub tit. de Regal. disc. 148. ubi specialiter agit de potestate Papæ, aliorumque Principum tollendi jus tertii.

Clarius verò, ac potissimè, ubi (ut in hac facti specie) derogatio juris tertii non fiat in gratiam alterius privati, ad Card. de Luca Lib. XIV.

istius supplicationem, vel suggestionem, aut aliàs ex aliqua privata affectione, vel motivo, (quo casu aliqua major dubitandi ratio de potestate cadere viderit, plerisque distinguere solitis inter ordinariam, & absolutam, seu plenam potestatem;) Sed agitur de provisione perpetua, & universali per viam legis pro alicujus Religionis, vel ecclesiasticæ universitatis reformatione, ac meliori regimine, prævio etiam sacre Congregationis maturo consilio, causa cognita, cum tunc absque dubio id magis de plano procedat.

Adeò etenim considerabilis est hæc circumstantia præcedentis consultationis prælatæ per aliquam Congregationem ordinariam, seu aliam extraordinariam, & specialem, quod licet receptam distinctionem habeamus in materia Apostolicæ confirmationis, inter illam, quæ fiat in forma specifica, ac alteram in forma communi, ob longè diversam operationem, unius ac alterius, quia nempe confirmatio in forma communi non attendatur in iis; quæ sint expresse juri contraria, sicuti attenditur, ac operativa est altera in forma specifica. Istaque non dicatur talis, nisi ubi rei confirmatæ tenor sit insertus, seu alias de certa & specifica scientia Papæ confirmantis, cohæret juxta distinctionem, de qua, cæteris relatis Mantic. dec. 222. Spad. conf. 38. lib. 2. dec. 192. & 210. par. 1. rec. dec. 166. par. 5. & 222. par. 7.

Atamen ubi confirmatio sequatur ex voto alicujus Congregationis ordinariæ, vel particularis, cujus consultationem Papa desideraverit, ad effectum deliberandi, an petita confirmatio concedi debeat, necnè, tunc quamvis ista fiat in forma simplici absque insertione tenoris, adhuc tamen dicitur in forma specifica, ejusque vim ac operationem habet, dum ita ex causa cognitione habita per Congregationem resultat certa scientia, ac informationis probatio, ex qua dicta differentia oritur, ut in specie advertitur dicta dec. 192. & 210. par. 1. rec.

Nisi ista etiam confirmatio explicite contineat clausulam in confirmationibus in forma communi adjici solitam (& quæ etiam non adjecta in confirmationibus in forma communi subintelligenda est.) Dummodo scilicet ea, quæ confirmantur, non sint juri, vel Conciliis præsertim Tridentino, ac Apostolicis Constitutionibus, & Decretis contraria.

Talique naturæ, in forma scilicet communi reputatur confirmatio præsumpta, quæ resultat ex longissimi temporis observantia, ex iis, quæ ad hanc materiam confirmationis, vel beneplaciti præsumpti ob temporis lapsum junctum cum observantia, habentur sub tit. de alien. & contract. prohib. disc. 1. & seq. ac etiam sub tit. de dote disc. 143. & alibi pluries.

Cum igitur omnia præmissa (quæ singulariter, ac disjuncta sufficerent,) in hac facti specie simul juncta concurrerent, quod scilicet, Constitutionum confirmatio cum contrariæ consuetudinis derogatione erat in forma verè specifica, inserto scilicet ipsarum Constitutionum integro tenore, eamque præcesserit matura consultatio ordinariæ Congregationis, Regularium negotiis & consultationibus præpositæ; Idque non per viam gratiæ, vel provisionis specialis ad alicujus privatam utilitatem, cum alterius privato præjudicio gestum esset, sed per viam generalis, ac perpetuæ legis pro universali regimine Religionis. Hinc de defectu potestatis, vel etiam de altero, qui in Papa, alioque supremo Principe considerari solet, non bene regulatæ voluntatis, dubitandum non videbatur.

Ponderando quoque in idem ea, quæ recepta habemus in materia Statutorum, & consuetudinum, aliorumque novarum legum & provisionum super earum favore, vel respectivè odio, & consequenter super lata, vel stricta, sed favorabili, vel odiosa interpretatione, quod scilicet, ubi nova lex scripta, vel non scripta, quamvis alterius legis correctoria sit, attamen contineat restitutionem alterius legis antiquæ, ad quam fiat reversio, & tunc dicatur potius favorabilis, ideoque benigne, ac late interpretanda veniat, juxta celebre consilium Ancharani, ut advertitur pluries sub tit. de success. ad invest. & alibi; Et hunc dicebam esse casum, cum ista nova lex, intermedia contrariæ non scriptæ revocatoria, restitutiva sit primæ regulæ fundamentalis; Et quod magis, circa id, quod tam per sacrorum Canonum dispositionem, quam per aliarum Religionum universalem stylum statutum est, unde propterea versari videbamur in terminis clarioribus.

Hinc proinde, nulla supponebat necessitas agendi de prælatæ consuetudinis validitate, & an ea dici deberet legitima, necnè, dum ista etiam qualitate postea, difficultas cessabat ex dicta revocatione. Verum ubi de hoc puncto agendum esset, Respondi adhuc probabilius videri, ut ista consuetudo minus legitima esset, ideoque revocatione, vel improbatione digna, quamvis id sequutum non esset, cum dubitari non posset, quod multiplicem haberet claram juris resistentiam;

Tum ob sacrorum Canonum dispositionem expressam, ut Religionum supremi Prælari, seu Ministri Generales, ab universa Religione, non autem ab aliqua ejus parte eligi debeant, ut multa desuper colligit modernus Passer. in tract. de elect. c. 35. n. 3. Tum etiam, ob universalem aliarum Religionum consuetudinem, ita statuta temporibus Capitulum generale convocandi, ibique supremum moderatorem, alioque Prælatos eligendi; Ac etiam ob ipsam naturalem rationem, ut qui omnibus præesse debet, omnium habeat consensum, quoties legitime confuetudo non induxerit, ut aliquis personam ordi hinc univertum Reipublicæ consensum omnium vice explicare possit.

Postea igitur clara, & expressa juris resistentia, exinde resultat certa consequentia, ut contraria consuetudo regulariter improbat sit, atque corruptelæ speciem potius redoleat, quoties ea non sit immemorabilis, de cujus vitioso, vel infecto initio non constat, ob hujus præscriptionis peculiarem virtutem, seu operationem frequenter in omni præ materia infirmatam, præsertim infra sub tit. de decim. pluribus & sub tit. de alien. & contr. prohib. in Colonien. disc. 3. ubi etiam de centenaria, quid scilicet ejus vigore quicumque titulus de Mundo melior allegari potest, absque justificatione, & sic privilegium, vel decretum Apostolicum etiam cum consensu aliarum provinciarum, eoque alio meliori modo, quo id sequi poterit.

Quare ponderabam, quod controversa restringeretur ad punctum hujusmodi probationis, pro cuius exclusione considerabam; Primò malam fidem, quæ ex recepta dispositione juris canonici etiam in profanis, ac in foro Principum sæcularium recepta perpetuo impedit præscriptionem, quantumvis longissimum tempus accedat juxta vulgarem textum in c. fin. de præscrip. Itamque malam fidem resultare dicebam ex eo, quod tam Minister Generalis, quam Provinciales, aliique Officiales, & Vocales istarum provinciarum, quinimo privati Religiosi, utpotè viventes cum dicta regula fundamentali, eam semper retinuerunt, atque præ manibus habuerunt, ideoque ita per eam in mala fide constituti fuerunt, utpotè disponerem; quod electio Ministri Generalis per omnes fieri debeat juxta celebre cons. 96. Gemin. passim receptum per Rotam præsertim apud Caval. dec. 77. n. 7. & 91. n. 10. apud Merlin. dec. 663. repetit. dec. 3. p. 7. rec. n. 27. & frequenter.

Verum reflectendo ad veritatem; Quamvis conclusio in abstracto vera sit; Dubitabam tamen de applicatione, quoniam non implicat, ut primæva, seu fundamentalis regula uno modo statuat, deindeque tractu temporis, ac Apostolicis privilegiis, seu ex ejusdem regulæ relaxatione per Sedem Apostolicam tolerata, vivendi diversus modus inductus fuerit, in plerisque, ac penè in omnibus Religionibus habemus, quod nimium diversus est modus, cum quo hodie vivitur ab eo; qui per primævum institutum præscriptus fuit; Et præsertim primus in Ecclesia Latina Ordo Benedictinus, in ejus primæva erectione, diversissimo regebat, quam hodie, ut advertitur infra in Mediolanen. disc. 19. & sub tit. de jurisd. disc. 28. Ac etiam Ordo Minorum, in primæva erectione erat unicus in strictissimo paupertatis voto erectus, nunc verò divisus in tot species, quæ majorem, vel respectivè minorem habent regulæ relaxationem, ac præsertim circa modum celebrandi Capitulum generale, ac eligendi Ministrum Generalem, & quoad Religionem Minorum Observantium, qui ex Constit. 23. Leonis X. retinet titulum universæ Religionis S. Francisci, introducta fuit divisio inter ultramontanam, & citramontanam familiam, cum alternativa, tam circa locum celebrationis Capituli, quam circa passivam electionem Ministri generalis, ex deductis infra in Romana juris visitandi, disc. 7. Et consequenter, cum diversis statibus subséquens, ob istam mutationem sit comparabilis cum antiquo, dici non potest, ut ex scientia primævæ regulæ, ista mala fides resultet; Potissimè quia in Prælatis, ac religiosis aliarum provinciarum, intrat eadem scientia, & tamen id passi sunt, unde propterea legitimi tituli præsumptio vehementer resultare videtur.

Ponderabam quoque, circa defectum probationis immemorabilis, quod nullum accederet requisitum ex iis, quæ recententur per celebrem glof. in cap. 1. de præscrip. in 6. dum nulli inducti fuerunt testes deponentes de quadragenaria pacifica de visu, subducto utroque tempore litis ac eorum pupillariorum, ac de auditu à majoribus, absque eo quod unquam contrarium gestum, dictum, vel auditum sit, & cum probatione famæ per capitulum separatam, ac particulare, ut in omni ferè materia advertitur, & præsertim in sua peculiari sede sub tit. de judic. Et fortius, quia immemorabilis præ-

scriptum requisitum est illud, ut non constet de ejus initio contrario, cum initium dicatur immemorabili de directo oppositum, ut d. disc. 3. de alienat. & contr. & infra, sub tit. de decim. & sæpius.

Sed pariter istud fundamentum videbatur parum tutum; Vel quia etiam centenaria eamdem virtutem habere videtur, ut ejus vigore quicumque possibilibus, ac melior titulus allegari possit, ex deductis præsertim d. disc. 3. de alien. & contr. prohib. Vel quia non implicat, ut etiam immemorabilis, sine testibus, per scripturas, vel alias certas probationis species probari possit; Dicta enim propositio, quod initium excludit immemorabilem, eique se opponit, procedit, quando illud statum diversum ita denotet, quod infectum, vel illicitum declarat alium, qui supra hominum memoriam inductus fuerit, non autem ut ita res à Mundi creatione esse debuerit, quoniam ut advertitur d. disc. 3. de alien. ac alibi pluries, dari non possent immemorabilis super dominiis temporaneis, ac libertate in iis, quæ per historias notorium esse fuisse Romani Imperii, minusque in jurepatronatus Ecclesiarum, quarum usus utique habebatur priusquam Ecclesia modernis sæculis, ad allicendum sæculares ad fundandas & dotandas Ecclesias, istud jus introduxerit, ut in sua materia sub tit. de jurepatr. cum similibus; Ideoque, cum ex chronicis Religionis, ipsaque facti notorietate, certum esset, quod supra hominum memoriam, & per plura sæcula ita servatum est, rectè hæc sufficiens probatio adesse videbatur.

Tertiò ponderabam ad hujusmodi præscriptionem, vel consuetudinem impediendam, quod in facultate sit Provincialium, aliorumque Prælatorum, & Vocalium accedere, vel non accedere ad comitia, ibique votum proferre, quoniam quilibet potest suo juri renunciare ab eo se extraneum, ut ad hanc materiam electionis advertitur pluries infra, & sub tit. de Canon. & Capit. disc. 27. Et consequenter intraret vulgaris, ac recepta conclusio, de qua infra in dicta Romana juris visitandi disc. 7. ac etiam apud Rojas dec. 327. & 356. & dec. 337. p. 10. rec. & in aliis, quod in facultativis præscriptio non intrat, quia nempe aliæ provinciæ noluerint istud incommodum pati.

Verum pariter istud motivum periculosum videbatur; Tum quia in Religionibus, (quarum præcipuum peculiunt consistit in obedientia) singulis quibusque temporibus ad Capitulum generale celebrandum statutus, fieri solent omnium Vocalium convocationes per consuetas litteras circulares, & consequenter improbabile est, ut tam diuturno tempore, ac reiteratis actibus per tot Religiosos, & Prælatos universæ Italiæ & Hispaniæ, aliorumque locorum hæc obedientia regulari Instituto adeo opposita adesse potuerit; Tum etiam quia ubi accedunt duæ circumstantiæ; Primò, nempe, diuturna & reiterata frequentia actuum; Et secundo inverisimilitudo faciendi, vel respectivè negligendi id, quod non expedit, vel pro communi usu fieri, vel negligi non solet, cessat præsumptio facultatis, ac potius intra altera necessitatis ex iis, quæ cæteris relatis habentur in Majorie. celebrationis Missarum cor. Bichia inter suas dec. 522. & 542. repetit. dec. 186. & 380. p. 11. rec. Nimia etenim improbabilitas facultatis exclusiva adesse videtur, quoniam istud jus electionis activæ, & passivæ in Capitulis generalibus Regularium ex omnium Religionum usu est majus negotium, majusque studium, ac sollicitudo.

Tria verò alia fundamenta videbantur magis probabilia, non quidem singulariter ea considerando, sed simul juncta, cum regula, ut singula quæ non profunt, &c. quodque ita præcedentia pariter simul juncta, considerabilia remanent pro istis cõprobandis, vel cõfendis; Seu verius cum ex omnibus, & præsertim ex sequentibus tribus justum resultet motivum, ob quod rationabiliter Sedes Apostolica istam consuetudinem, ut supra improbaverit, atque rem primævum statui restituerit.

Primò scilicet ex eo facti præsupposito (ubi subsisteret) quod modernis temporibus, per alias provincias contradicium fuerit, celebrando etiam diversum Capitulum generale, præsertim de anno 1546. & 1570. quodque ubi casus dedit, ut alium provinciarum Prælati, & Vocales ad Capitulum accesserint, admissi fuerint, ac votum protulerint, quod tamen facti potius, quam juris erat.

Secundò fortius quia dici non poterat, ut adesset pacifica observantia præscriptiva, dum ista potius destructa remanebat, ex eo quod Minister Generalis pro tempore ita electus, præter aliarum Religionum styllum, curavisset obtinere Apostolicam confirmationem cum suppletionem omnium defectuum, unde propterea duo exinde resultare observabam; Primò nempe agnitionem defectus potestatis hujus Capituli celebrati per unam partem Religionis, ita curando obtinere

hanc suppletionem, vel sanationem aliis nec necessariam, nec usitatam; Et secundo, quod observantia dici non poterat univocam, dum obedientia, quam aliæ provinciæ hujusmodi Generalibus, aliique Officialibus pro tempore præstiterunt, Apostolica potius, quam ipsius Capituli potestati referenda erat; Ideoque intrat vera & recepta conclusio, de qua præsertim sub tit. de jurepatr. & sub altero de benef. in proposito juris conferendi, vel præsentandi, sive firmandi statum pro observantia, quod ista eatenus suas conseruas facti operationes, quatenus univoca sit, adæqu, id quod gestum est, pernece illi juri, vel titulo referri debeat. Secus autem, ubi æquivoca & referibilis diverso titulo, vel juri.

Et tertiò nimium probabilitet quod intrarent saltim à simili termini textus in cap. suggestum, de decimis, vel similes in proposito exemptionis Regularium à decimis pluries ponderati infra sub tit. de decim. quod scilicet, quando tractu temporis consuetudo, vel etiam expressum privilegium, quinimo contractus correspondens ad aliquam magnam iniuriam, vel irrationabilitatem reducerit, etiam ex inferioribus, ac ordinarij Judicis officio, reformari, vel irritari, aut aliàs ad justitiam, & æqualitatem reduci debet; Ideoque cum attento præsertim statui, numerus Conventuum, ac Religiosorum Italiæ, & Hispaniæ in triplo, vel quadruplo excederet numerum Conventuum ac Religiosorum istarum quatuor Provinciarum, quod antiquioribus temporibus forte non verificabatur; Ita justè Summus Pontifex, non solum tanquam supremus Princeps Ecclesiasticus, ac dominus absolutus, cum superiùs insinuata suprema & absoluta ejus potestate, sed etiam tamquam justus Judex, benè abrogavit hanc consuetudinem, quæ ita ad corruptelæ speciem potius devenisse dicitur; Ac propterea probabilius videbatur, ut prædictarum Apostolicarum litterarum observantia omnino incumbendum esset.

Supponebatur quod ex parte dictarum provinciarum, fundamentum constitueretur in pluribus consimilibus consuetudinibus aliarum Religionum, & præsertim Cisterciensis, & Præmonstratensis, ac etiam Carthusianæ, quod semper Capitulum generale celebraretur in Gallia, atque electio passiva Ministri generalis in illius nationis Religioso cadere soleat; Verum istud non videbatur fundamentum considerabile, quoniam respectu Cisterciensis, & Præmonstratensis, id provenit ob earumdem Religionum divisionem in plures Congregationes, vel provincias, quarum singulæ propriam Generalem, alioque Officialis, in proprie respectivè Capitulo generali eligunt; Et consequenter merito Itali, ac alii in eo Capitulo non interveniunt, quoniam ille Generalis non est illorum superior, ideoque non intrat inconveniens, ut aliæ provinciæ obedire debeant illi Generali, in cujus electione nullam habeant participationem; Ut etiam observantia comprobatur in Ordine S. Teresæ, quod diversus est Generalis, qui eligitur in Hispaniis, ab eo qui eligitur in Italia, cum diverso Capitulo generali; Idemque praxis docet in aliis Religionibus.

Et quoad Religionem Carthusianam, advertebam, quod ejus praxis potius retorqueretur, quoniam licet semper Capitulum celebrari soleat in Gallia, at tamen in eo intervenit universa Religio, mediantibus omnium provinciarum Prælatis, & Officialibus; Aliud enim est consuetudo localis eo modo, quod est alia superiùs insinuata in Religione Sancti Francisci, seu Minorum Observantium; Aliud verò, ut una pars Religionis privatè ad alteram hoc jus habere debeat, potissimè quia dicta consuetudo circa localitatem in hac Religione Carthusiana probabilem habet rationem initii, seu foundationis Religionis in eo loco.

Alia etiam nimium convincenti ratione ponderata, ob quam, justè, ac primum dicta consuetudine improbat, restituta fuit prima regula fundamentalis, quoniam in Capitulo generali, vice omnium Religionum intervenire debent omnium provinciarum, ac nationum Prælati, & deputati, non solum ex insinuata ratione, ut omnium in jure activo, & passivo coæquale sit jus eligendi, omneque participant in electione illius superioris, cui obedire debent; Sed etiam, ac fortius, quia potissima causa convocandi statutus temporibus comitia generalia, respicit totius Religionis, ac singularum ejus partium regimen, tam spirituale circa observantiam regularem, quam etiam temporale & æconomicum, cum singulis provinciales, ac Socii, vel discreti, relationem faciant de provinciarum statu ac styliis, ut ira dignoscatur, an adhiit abusus, quibus occurri possit, novusque Minister Generalis, alique Diffinitores, vel Officiales in univerto regimine deputati, informationem habeant de statu universæ Religionis, ac singularum partium; Nec non ut ab universa Religio-

ne ita congregata, audiri valeant recursus, & querelæ illorum Religiosorum, qui credant, se à Superioribus, & Prælatis oppressos, & consequenter dicta restrictio perniciose est, atque clarum redoleret abusum, merito sublatum; Hæc respondendi consultus; Incertum verò est quid sequutum sit.

S U M M A R I U M.

- 1 De electione Prælatorum Regularium.
- 2 Turnus quando dicatur consummatus.

ADNOT. AD DISC. II. cum seq.

Agitur in his discursibus de electione Generalium, aliorumque Prælatorum Regularium, ac respectivè confirmatione, & deputatione, super qua in hoc tit. alia non superfluit occasio disputandi præterquam in casu, de quo disc. 72. in quo agitur de electione Abbatissæ.

Quo autem ad ea, quæ concernunt alternativam, seu turnum ad effectum videndi, quando iste dicatur consummatus, habetur sub tit. de jurepatr. disc. 41.

Et de pluribus ad materiam electionis videri poterunt deducta sub tit. de Can. & Capit. & in Adnot. ad S. C. T. disc. 31. & 37.

ROMAMA SEU CAMALDULENSIS ELECTIONIS GENERALIS

PRO GENERALI ELECTO, CUM OPPOSITORIBUS.

Casus disputatus in Sac. Congregatione Episcoporum, & Regularium, resolutus pro Generali electo.

De turno, seu alternativa per nationes, vel provincias in passiva electione Generalis, aliorumque Prælatorum, an & quando subsistat.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Ad materiam text. in c. consultationibus de jurepatr. favore possessoris.
- 3 Quod eadem dispositio procedat etiam in electionibus.
- 4 De distinctione inter jus quæstum, vel quarendum in beneficium, & quando in manualibus non detur remotio.
- 5 De stylo sanandi nullitatem electionis, atque electum ex integro deputandi.
- 6 Quando sit locus rigorosæ revocationi attentatoris, necne.
- 7 De causis inducentibus bonam fidem.
- 8 De clausula sublata, & decreto irritanti, eorumque operatione.
- 9 An admitti debeat in Religionibus turnus per nationes, vel Provincias in Prælaturis.
- 10 De eodem, & quando hæc alternativa, vel turnus admitti debeat.
- 11 Quod auctoritati Fagnani in his materiis Regularium sit deferendum, & de ratione.
- 12 De alio casu controversia super eodem turno, seu alternativa.

D I S C. III.

Cum in Capitulo generali Camaldulensium sequuta fuisset electio Abbatis Generalis in Persona P. Jo. Marinetti Provincie Venetæ, post aliquod temporis intervallum, ipso electo jam pacificè administrante, de electionis nullitate opposuerunt aliqui Religiosi Provincie Etruriæ, ob neglectum alternativæ ordinem in hac Religione præscriptum, in electione passiva per literas Apostolicas Pauli V. ut scilicet Generalis, aliique officiales per turnum provinciarum, seu nationum eligi deberent, prohibita continuatione ejusdem provincie, seu nationum; Introductaque causa in Sac. Congreg. Episcoporum & Regularium, prodiit de mensè Junii 1670. resolutio electo favorabilis, electionem scilicet substitueri.

In disputationibus autem desuper habitis, duo erant puncti; Primò nempe super validitate, vel invaliditate hujus electionis particularis, & an electus, qui jam pacificè prælaraturam per aliquod tempus possederat, continuare deberet pro toto tempore præfinito usque ad novum Capitulum generale; Et secundo quid servandum esset in futurum, & an litteræ prædictæ suo effectum sortiri deberent, necne.

Quatenus pertinet ad primum, scribens pro electo, dicebam etiam cum sensu veritatis, quod cum in facto, ex Capitulum generalium, ac respectivè electionum serie constaret, quod modus in dictis literis præscriptus, non esset serva-

tus, sed quandoque continuata effectio passiva in eadem provincia, vel natione, quandoque autem in religiosis diversarum provinciarum electio contigisset ex casu, absque eo, quod servatus fuisset turnus iuxta ordinem in eisdem litteris prescriptum; Hinc proinde de plano intrabat conclusio desumpta ex textu in cap. consultationibus, de iurepar. de qua pluries sub tit. de iurepar. præsertim in Capuana Abbacia, disc. 36. ubi de recepta distinctione in proposito ultimi status, & an iam facta præsentatio, vel provisio sufficere debeat, quod scilicet; Aut res est integra, quia nempe, nemine ex contententibus adhuc instituto, disputetur quam præsentatio prævalere debeat, & quis eorum sit instituendus, & tunc ubi constat de bono iure unius in petitorio, istud absorbeat possessorem, neque attendatur ultimus status, qui non sit legitime prescriptivus status antiqui; Aut verò iam sequuta est pacifica institutio eius, qui præsentatus fuit per existentem in quasi possessione præsentantem, atque ad limites ultimi status, adeo ut ille, qui contendit de bono iure in petitorio, agat de removendo iam institutum, vel possessorem; Et tunc secus, quoniam ejus boni juris canonizatio suffragabitur pro futuris vacationibus, non autem pro ea, quæ jam effectum sortita est, ex ibi deducit.

3 Quod autem ista conclusio, ex rationis identitate, procedat quoque in materia electionis, probare videtur textus in cap. querelam, de electione, ac advenit Abb. in eodem cap. consultationibus, n. 2. & alii apud Fagn. ibidem, n. 7. Atque ubi non haberentur auctoritates, id clarè convinceret identitas rationis, à qua in iure in iis, quæ in contrarium decisa non sunt, rectè licitum est arguere; Si enim ut pluries in omni ferè materia advertitur, in casibus expressè à jure, vel per receptas DD. traditiones non decisus, licet est recurrere etiam ad leges particulatè aliarum Ditionum, vel provinciarum, Multo magis ad jus commune.

4 Ac etiam, ad evidentiam comprobati dicebam ex ipsamet ratione, quæ tam à naturali, quam à positivo jure manat, quod scilicet sine delicto irrogari non debeat poena, vel gravis injuria fieri, ut in præsertim per remotionem Generalis, aliorumque Prælatorum, re non integra sequeretur; quoniam iuxta receptam distinctionem frequenter insinuam præsertim sub tit. de benef. disc. 70. inter non admissionem ad jus querendum, ac privationem juris quæriti, ista posterior formalè poenam irrogare dicitur; Porrius verò ubi talis privatio, vel remotio gravem injuriam, ac famam, seu existimationis præjudicium causeret, cum tunc, etiam in iis, quæ de sui natura sunt manualia, atque ad nutum amovibilia circumspicè procedatur, neque remotio permittatur, ubi dicta ratio urgeat, ut ad materiam manualitatis advertitur eod. tit. de benef. disc. 80. & 97.

5 Hinc proinde, ut insinuat disc. præcedenti, atque in hac materia electionis habetur pluries sub tit. de Canon. & Capitul. præsertim disc. 24. & seq. antiquus est Sælis Apostolicæ stylus de præserti etiam continuati solitus, quod ubi electionis nullitas non proveniat ex culpa inexcusabili de facto, adeo ut, tam in eligentibus, quam in electo, mala fides non dignoscatur, atque eorum, quæ gesta sunt, retractatio ali-quod scandalum, vel grave præjudicium parere potest, tunc nullitatem sanare solet, sive electum, cassata electione, ex sua auctoritate eidem muneri præficere; Istaque est etiam frequens stylus hujus Sacræ Congregationis, in electionibus Provincialium, vel Superiorum localium, quod scilicet, ubi etiam electio de stricta juris censura sit nulla, adhuc tamen rescribi solet, ut electus (præsertim ubi res non est integra) in suo munere continuet, tamquam ab ipsa Congregatione deputatus; Ut etiam in electionibus Vicarii Capitularis Sede vacante practicavi.

6 In idem conferentibus iis, quæ sub tit. de judic. habentur in materia revocationis, vel purgationis attentatorum, quod scilicet ea negligitur, ubi non agatur de attentatis inexcusabilibus, quæ facti, seu dolosa dicuntur, sed de illis, quæ proveniunt ex dispositione juris, ubi revocatio scandalum, vel aliud inconveniens, seu grave præjudicium paritura sit.

7 Id autem in hac facti specie, rectè verificari observabam, quoniam ex retroacta diversarum observantia annorum circiter sexaginta, ac etiam ex plerisque aliis facti circumstantiis, præsertim ex eo quod illi religio, qui in sacra Religione, istas litteras à Paulo V. obtinuerat, in primo Capitulo generali postmodum celebrato de anno 1611. eis in Definitorio exhibitis, declaraverant rolle uti, ipso Definitorio huic declarationi plaudente; Et fortius quia, vel sufficiens probatio, vel satis vehemens sumus dabatur, quod deputata per Urbanum VIII. particulari aliquorum Cardinalium Congregatione, super istarum litterarum observantia, prodierat resolutio, ut

earum ratio habenda non esset, utpotè ad aliquorum particularium religioforum supplicationem, vel suggestionem emanatum; Quamvis etenim per scribentes in contrarium utrumque factum, seu ejus concludens probatio negaretur, attamen ubi etiam ista non adesset, negari non poterat, quin exinde resularet, tam eligentis, quam electi iusta credulitas, bonaque fides, exclusiva culpe, & delicti, sine quibus deveniendum non erat ad hanc irritationem, ex qua injuria, non solum electo, sed etiam universæ Religioni, seu ejus generali Definitorio inferri dicebatur; Ideoque quoad hunc primum punctum resolutio (reflectendo etiam ad solam veritatem) probabilis, beneque fundata visa est.

Licer enim Scribentes in contrarium nimium insisterent in clausula sublata, & decreto irritanti, contentis in dictis litteris Apostolicis, quorum virtus, ac operatio est inficiens quamcumque contrariam possessionem, vel observantiam, ideoque impediendi ipsius observantia, vel consuetudinis initium, & ne illa nascatur, ex iis, quæ plenè habentur, cæteris relatis in Casenaten. seu Sarasinaten. Laudemiorum cor. Gbiserio, & Alberгато impress. dec. 400. par. 9. & dec. 199. par. 12. rec. & frequenter insinuat in omni ferè materia, præsertim verò sub tit. de judic. Attamen, ut ibidem, ac alibi pluries advertitur, id rectè procedit, quando omnino certum, ac indubitatum est, ut servari debeat id, cujus observantia cum dictis clausulis demandata est, adeo ut contraria observantia inexcusabilis, & culposa dicenda veniat; Secus autem ubi aliqua probabilis dubietas desuper cadat, cum tunc in possessorio, vel alio incidenti, cui eadem congruat ratio iustissimi clausularum obstantia non attendatur, ex iis, quæ aliis relatis habentur apud Caval. dec. 522. nu. 2. & 3. Buratt. & Add. dec. 131. 659. & 720. & frequenter.

Quo verò ad alium punctum petitorii, super observantia 9 turni, seu alternativa, ad formam dictarum litterarum pro tempore futuro; Ista questio, an scilicet congruat, necne, ut in Religionibus iste turnus introducatur, vel permittatur in passiva electione Generalis, aliorumque Prælatorum, plenè disputatur per Fagn. in cap. cum dilectus, de consuetudine, ubi constituitur regula negativa firmata per Rom. dec. 65. n. 7. & 8. p. 1. rec. quod scilicet iste turnus potius est in jure prohibitus, & contra naturam electionis, quæ debet esse libera, cum apud Deum non sit acceptio personarum, & ne alias contingat, ut electores, neglectis personis dignis, quas agnoscant Religionis bono regimini, ac administrationi magis proficuas, cogantur eligere minus dignum, ex sola ratione nationalitatis.

Et quamvis idem Fagn. agendo de Congregatione Somasca, examinata per partes questione, atque deductis argumentis, quæ hinc inde urgent, pro ejus voto concludat, ut id potius permittendum sit, ad pacem in Religione conservandam, ac ad evitandas oppressiones, vel monopolia alicujus nationis, adhibendo præsertim juridicam, beneque fundatam distinctionem, de qua in proposito libertatis matrimonii, vel ad alios similes effectus, plenè habetur sub tit. de testam. disc. 73. an scilicet provincia, vel nationes, inter quas hæc alternativa, seu turnus introducatur, sint magnæ, atque notabilem habeant numerum Religioforum, inter quos, probabiliter personæ dignæ, ac idoneæ extiterint, unde propterea rectè practicabilis remaneat electionis libertas; Secus autem in casu converso; Accedente porrius plurium aliarum Religionum consimili usu insinuat disc. proxime seq.

Attamen dicebam (quatenus ad hanc rem pertinet), ut id rectè procedat, quando ipsa Religio pro bono pacis, & quietis universalis ita concorditer statuit, adeo ut ea supplicante Sanctissimo pro approbatione hujus Sratuti, vel determinationis, de hoc disputari contingat, ad effectum consulendi Papæ, an petitam approbationem sit concessurus, vel denegaturus; Atque in his terminis, & ad hunc effectum loquitur Fagn. Secus autem ubi majori parte Religionis reluctante, aliqui particulares unius provincie, vel nationis id petant, cum tunc ex sensu ejusdem Auctoris, contrarium dicendum sit.

Huic autem auctori in ista præsertim Regularium materia nimium deferendum venit, tamquam in ea per annos circiter quinquaginta, & forsân ultra, nimium versato, præsertim verò occasione reformationis Regularium sub Innocentio X. sibi commissa, sub aliis quoque Pontificibus successoribus continuata.

Hinc proinde in una Portugallien. electionis disputata in eadem Sacra Congreg. Episcoporum, & Regularium de eodem anno 1670. inter provinciam Interamnensem, & religiofos aliarum provinciarum Congregationis Benedictinæ Regni Portugallie; Cum dicti Religiosi aliarum provinciarum

instarent pro dicta divisione, seu alternativa, ex eo fundamento, quod ob majorem numerum religioforum dictæ provincie Interamnenfis inter eos penè semper caderet electio passiva, ideoque ipsi recurrentes à muneribus Religionis penè exclusi remanent, me scribente pro dicta provincia resplendentem majorem partem Congregationis, ita quoque resoluendum fuit, adhibitis tamen aliquibus prudentialibus temperamentis, pro illis prudentialibus legibus, cum quibus ista Sacra Congregatio (commendabiliter quidem) procedere solet, more Principis potius, quam more Judicis, juxta finem, ob quem instituta fuit, ut advertitur in lib. seq. de Judic. occasione agendi de relatione, & praxi Curie.

ROMANA SEU VALLIS UMBROSÆ TURNI
INTER
CONGREGATIONEM VALLUMBROSANAM,
ET CONGREGATIONEM SILVESTRINAM;

Responsum pro veritate.

Ordinato turno, seu alternativa super Generalis aliorumque Prælatorum passiva electione inter plures Religiones simul unitas, vel inter eisdem Religionis provincias, vel nationes, si contingat, quod Generalis electus decedat, seu ad alium statum assumatur, durante termino suæ prælaturæ, an subrogari debeat alius de eadem Religione, vel provincia, ut turnus pro toto tempore forgiatur effectum, vel potius eo jam consumpto, fiat locus turno ad favorem alterius expectantis.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Moriente Generali intra solitum tempus, quid agendum sit.
- 3 An & quando provisio, vel electio consumat turnum, distinguatur.
- 4 Moriente officiali infra suum terminum, an subingrediat alter deputatus pro alio termino.
- 5 An mortuo Generali, in creatione novi mutari etiam debeant alii Officiales, & Diffinitores.
- 6 De Cæsario Bruno Episcopo Bojanen. Venerabili insigni Theologo.
- 7 Beneficia, & officia Regularia sunt omnia manualia, & obedientialia.
- 8 De consuetudine Regni Sicilia circa deputationem officialium.
- 9 De turno in Congregatione Olivetanæ.
- 10 Consequendo strictè intelligenda est, & non datur extensio.
- 11 In quo consistat jus turnarium.
- 12 Resolutio causa.
- 13 Quandoque prodeunt resolutiones ex motivis ignotis, & non deducitis à partibus.

D I S C. IV.

Antiquiori tempore, unitis consimilis habitus, ac penè ejusdem Instituti Congregationibus Vallumbrosana, & Sancti Joannis Gualberti, cum quodam turnario in ordine in Prælaturis inter eas pacificè servato; Censuit tempore moderno Alexander VII. eidem quoque unite alteram Congregationem Silvestrinam, quæ sub eodem turno, de prima prælatura Generalatus, aliisque muneribus participare deberet, ut scilicet singulis vicibus celebrando Capitulum ex tribus Congregationibus constituendum in quolibet earum una per turnum Abbas Generalis eligi deberet, qui omnibus præficeret; Cum autem in primo Capitulo ad formam ejusdem unionis celebrato, electus fuisset Abbas Generalis P. Tamburinus, Auctor tractatum de Jur. Abbatum, & de Jure Abbatissæ, professus Congregationis Vallumbrosanæ, ipseque ad annum circiter diem clausisset extremum, unde propterea per Cardinalem protectorem ex Pontificio oraculo processum esset ad convocationem Capituli generalis in Urbe; Atque Vocalibus jam congregatis, propè diem ad Capituli celebrationem deveniendum esset; Exorta est difficultas, super passiva electione Generalis, aliorumque Prælatorum, an scilicet subrogandus esset alter professor ejusdem Vallumbrosanæ Congregationis, qui suppleret quadriennium à defuncto inceptum, ut ita ista Congregatio ejus turno perfectè gauderet; Vel potius eodem turno jam consum-

pro juxta ordinem litterarum Apostolicarum subintrare deberet turnus Congregationis Silvestrinæ; Quare desuper tam per dictum Cardinalem Protectorem, quam per univèrsam Capitulum pro veritate consultus fui, ut alios quoque Advocatos desuper consultos fuisse credo.

Respondi incongruam videri consilii petitionem, utpotè re non integra, cum id fieri debuisset, priusquam ad Capituli generalis convocationem cum jam subsequuto coadunationis effectu deveniretur; Tunc enim, ex fundamentis, de quibus infra, probabilis pro suffectione alterius professoris ejusdem Congregationis, in locum defuncti responderi debuisset, ut ita totus præcedentis Capituli generalis ordo in aliis Prælati non resolveretur pro hujusmodi suffectione facienda per Diffinitorium generale deputatum regimini Congregationum, & pro graviorum negotiorum determinatione, eo modo quo praxis me docuerat in casu enunciato infra disc. 6. quod scilicet mortuo infra sexennium Ministro Generali familia cismontana Minorum observantium, dilata fuit celebratio Capituli usque ad consueti temporis præfinitionem, suffecto interim per Diffinitorium alio Religioso ejusdem familia cismontana pro exercitio muneris cum nuncupatione Vicarii Generalis, atque ita rectè adaptabilia essent fundamenta, de quibus infra; Secus autem, dum jam ad Capituli generalis imminens celebrationem processum fuerat, cum tunc in puncto juris verius videtur, ut (turno jam consumpto,) electio novi Abbatis Generalis, ex alia Congregatione fieri deberet.

In ista etenim questione super turnario jure conferendi, vel præsentanti activo, vel respectivè passivo per Beneficialistas disputari solita, atque in suis respectivè materiis pluries insinuata sub tit. de benef. & sub altero de iurepar. Verior, magisque recepta distinctio est, de qua cæteris relatis plerè apud Gonzal. ad reg. 8. glof. 45. §. 3. per tot. & Rot. dec. 398. par. 4. diversè, cum aliis deductis in præfatis sedibus, quod scilicet; Aut turnaria provisio, vel præsentatio nullum effectum sortita est, non quidem ex casu, sed ex impedimento, quod collocat, vel respectivè provisus indebitè passus fuerit, eo quod durante contigerit mors naturalis, vel civilis; Et tunc, juxta unam sententiam, turnus non dicitur consumptus, ex regula quod qualibet dispositio intelligenda est cum effectu; Juxta verò alteram opinionem, intrat distinctio, an impedimentum præstitum fuerit ab alio, cui successivus turnus competeat, vel à tertio, absque facto, vel culpa ejus, qui turnum expectabat; Ut primo casu non intrat consumptio, ex regula quod impeditus, in odium impediens habetur pro faciente, vel non faciente, prout impedito magis expedit, ne alias impediens, ex propria culpa, vel delicto, commodum reporter; Secus autem ubi à tertio, ut tunc id cadat sub diversâ regula casualis ineffectionis, quæ non impedit turni consumptionem, quamvis provisus, beneficii possessionem adeptus non esset, dummodo provisio esset jam perfecta, adeo ut provisus habere diceretur jus in re, non autem actus remaneat in solis terminis preparatorijs, pro futuro jure asequendo, juxta distinctionem, de qua in Calagur. benef. de Bilbao, sub tit. de benef. disc. 70. Multo verò magis, ac extrâ controversiam, ubi provisio, jam plenarius effectum sortita est, etiam cum possessione, & exercitio, pro aliquo tempore, cum isto casu cesset omnis ratio dubitandi.

Potissime verò, quoniam literæ Apostolicæ hunc turnarium ordinem præscribentes, non disponebant, ut qualibet Congregatio integro quadriennio præfinito, inter unius, ac alterius Capituli celebrationem, habere deberet Generalem, aliosque Prælatos, sed in eis disponebatur, ut in Capitulis generalibus pro tempore celebrandis, iste ordo turnariv super passiva electione servari deberet, ideoque attenduntur solum Capitula generalia, quoties eorum celebratio sequi contingat, tempus autem quadriennii est accidentale, tamquam spatium quod intermedie debet, quatenus aliter casus non præberet.

Atque ad id proximè conferti dicebam doctrinam Felin. 4 in c. fin. de judic. post n. 4. & Roman. in l. fin. Cod. qui admittit. num. 5. quod scilicet, stante statuto, vel conventione, ut unus officialis pro primo anno, vel semelstri administrare debeat; Alter verò in alio anno, vel semelstri subintrare, si casus præbeat, quod primus infra istum terminum deficiat, illic subintrare debeat alter, non expectato termino, cum jam turnus in primo consumptus fuerit, terminus autem esset adjectus, cum præsupposito, quod primò electus naturaliter, vel civiliter viveret, ac administrare posset, unde propterea licet aliqua inæqualitas ita resularet inter habentes hoc jus turnarium, id casui referendum est, qui læsionem non causet.

Majorum autem difficultatem inferebat inconveniens, quod resultabat aliis Prælati, & officialibus in præcedenti Capitulo electis, quoniam, aut isti continuare debuissent per integrum quadriennium, juxta formam deputationis, & ita revolvebatur ordo celebrationis futuri Capituli; Aut ad novam electionem totius Diffinitorii procedendum erat, & tunc istis jam electis grave præjudicium, ac injuria inferri diceretur, eos removendo à munere infra tempus, absque culpa, vel demerito.

Verum advertebam, quod hæc difficultas non videbatur considerabilis, quodque potius ad integri Diffinitorii novam electionem, juxta consuetam formam Capituli generalis procedendum esset, ita edoctus ad observantiam, seu decisionem te qua de anno 1649. in Religione S. Augustini; Cum etenim in præcedenti Capitulo, pro consueto sexennio, electi fuissent Generalis, & Diffinitores generales, seu nationum Assistentes; Atque ad assentium Italiæ electus fuisset insignis Theologus meus concivis Coelestinus Brunus Auctor *qualibet* aliorumque operum, qui postmodum ad Ecclesiam Bolognansem assumptus fuit; Casus autem dedisset mortem Generalis infra sexennium, unde propterea, hujus termini lapsu non expectato, ad Capituli generalis celebrationem devenit esse, processum fuit quoque ad electionem novorum Assistentium, rejecta oppositione eorum, qui in præcedenti Capitulo electi instabant pro continuatione eorum temporis; Atque mihi, licet more Advocati, ad petitionem dicti concivis, pro antiquis Assistentibus scribenti, justa, beneque fundata visa est resolutio, quoniam quando devenit ad convocandum Capituli generalis, quod universonam religionem repræsentat, ita dissolvi dicitur totum illud corpus politicum, seu intellectuale, quod in præcedenti Capitulo ipsa Religio formaverat, eique suas vices commiserat, efformando ex integro corpus novum constitutum ex Generali tamquam capite, & ex Assistentibus, aliiisque officialibus, tamquam membris, ideoque truncato capite, membra inutilia remanent.

Eatenus autem antiquorum officialium continuatio locum habere solet, quatenus, expectato consueto termino, pro universæ Religionis convocatione, novique corporis efformatione, alter sufficiat in locum capitis defecti, quod ita fingitur, ut nunquam formaliter defecerit, mutando solum personam materiale, in eadem persona formali, quæ ex legis fictione, vel operatione adhuc continuare dicitur; Et consequenter non sequitur dissolutio capitis, unde propterea ad novi corporis efformationem procedere oporteat.

Potissimè verò quia ut advertitur *sub tit. de benef. pluribus præferti disc. 97.* ac etiam infra, *disc. 36.* omnia officia, & beneficia regularia sunt manualia, & obedientiaria, neque provisi, invito superiori, continuationem prætertere possunt, quamvis pro stylo eadem officia, vel beneficia, ad vitam, vel ad certum tempus retineri solita essent, ut contingit in Dignitatibus, & Commendis Hierosolymitanæ Religionis, quoniam non per hoc tollitur manualis, seu obedientiaria qualitas, quæ oritur ex voto obedientiæ, quod regularis profertur.

Atque hinc resultare dicebam responsionem ad ea, quæ pro continuatione ejusdem Congregationis facere videbantur, & præferti in ea quæ habentur apud Maltrill. *de Magistr. lib. 2. c. 7. n. 75.* ubi agendo de stylo Regni Sicilia ultra Pharam, ut in comitiis, quæ singulis statutis temporibus celebrantur super deputatione Judicum magnæ Curia, & Consistorii, cum hoc turnatio ordine inter tres Civitates, vel partes, in quas illud Regnum divisum est, Panormitanam scilicet, Messanensem, & Caranensem, cum suis respectivè annexis, quod scilicet si contingat, ut intermedio tempore, inter una, & alia comitia decederent aliqui officiales, eorum loco subrogatio fieri debet ex eadem Civitate, vel Natione, ex qua erant defecti; Quoniam id rectè procedere dicebam eo quia, juxta supra infinuatum exemplum Religionis Minorum Observantium, hæc successio non fit à comitiis generalibus, denuò congregatis, sed per Proregem, cum consilio eorum, qui juxta laudabiles illius Reges consultendi sunt, unde propterea continuare dicitur eorumdem officialium persona formalis, mutata solum persona materiali.

Magis autem proximè, obstat videbantur ea, quæ habentur apud Vermigliol. *conf. 464. & seq.* ubi agendo de Olivetana Congregatione, in qua electio Abbatis Generalis singulis trienniis est turnaria inter sex provincias, juxta ordinem per ejus Constitutiones præscriptum, ut scilicet deficienti Generali jam electo infra triennium, subrogati debeat in ejus locum, usque ad trienni complementum alteri religio-

sus ejusdem provincia, quoniam id rectè procedit per viam subrogationis ratiendæ à Diffinitorio tantum, non autem ubi novi Capituli generalis formalis convocatio sequatur.

Sive ubi etiam in casu hujus convocationis, in ea Congregatione ita servaretur, id referendum est particulari consuetudini, cujus extensio in jure non datur, sed attendi debet in casu præciso, ac individuo, in reliquis autem procedendum esse cum dispositione, vel ratione juris communis juxta celebre, ac receptum *conf. 237.* Oldradi, ex deductis apud Mantic. *decif. 357.* Gregor. & *Add. dec. 45. & 162. dec. 278. & 304. par. 12. rec.* & habetur pluries in omni ferè materia, præferti in *Majoricen. Canonicius sub tit. de benef. disc. 30.*

Licet enim Vermigliol. potissimum fundamentum constituere videatur in motivo servandi æqualitatem, procedendo cum propositionibus, seu axiomatibus generalibus; At tamen istud pro meo judicio videbatur debile fundamentum, tam docto viro parum dignum, quoniam æqualitas consistit in ordine turnario servando in Capitulis generalibus, quoties ea celebrari contingit, dum juxta regulas beneficiales magis præximis, & in hac materia attendendas, turnus consumi dicitur per effectuationem electionis, non curata ineffectuacione exercitii per consuetum tempus ob impedimentum, quod à casu resultet.

Quamvis autem in puncto juris, ita probabilis respondendum mihi videretur; Auditis tamen motivis, ex quibus Cardinalis protector, erat in sensu, ut electio Generalis cadere deberet in persona religiose professi ejusdem Congregationis Vallumbrosanæ, stante consensu alterius S. Joannis Gualberti, eundem sensum laudavi, atque ita sequutum fuit, eo quia cum experientia docuisset, quod hæc nova unio Silvestrinæ Congregationis, ob habitus, ac etiam Instituti, & morum difformitatem, disensiones, ac inconvenientia potius producebat, neque sequebatur ille bonus finis, ob quem Pontifex ad hujusmodi unionem devenerat, idem Pontifex jam in animo determinaverat ad dissolutionem procedere, ut illinc ad aliquod tempus sub Clemente successore, voluntatis prædecessoris benè conscio, ad consultationem Sac. Congreg. Episcoporum, & Regularium sequutum fuit juxta deducta *disc. seq.*

Atque inde edocemur id, quod benè observat Rovit. *dec. 49. n. 13.* quod scilicet per magna præferti Tribunalia, vel supremos Magistratus, frequenter procedunt resolutiones, ex motivis, quæ ipsismet Partibus obtinentibus, vel earum Advocatis ignota sint; Subsequutus etenim eventus divisionis, iustam, ac prudentem comprobavit hanc resolutionem, quæ tunc, illis Curialibus, qui cum regulis legalibus solum procedebant, parum probabilis visa fuit.

EADEM SEU VALLISUMBROSÆ DIVISIONIS
INTER
EASDEM CONGREGATIONES.

Casus resolutus per Sac. Congregationem Episcoporum, & Regularium pro divisione.

An, & quando procedi debeat ad dissolutionem jam sequutæ unionis, plurium Religionum, seu Congregationum.

S U M M A R I U M

- 1 Facti series.
- 2 Quod unio Religionum dissolvenda non sit.
- 3 Novitates sunt præjudiciales, ideoque non defacili admittenda.
- 4 Dismembratio, vel divisio Ecclesiarum, vel corporum ecclesiasticorum, est species alienationis prohibita.
- 5 Quando non intret conclusio, de qua n. 2. atque unio dissolvenda sit.
- 6 Quod leges, & provisiones Principum debeant revocari, ubi praxis eas doceat præjudiciales.
- 7 Principi est replicandum, neque ejus provisiones tertio præjudiciales sunt exequenda.
- 8 Quando provisio reducitur ad in iustitiam, vel alia producit inconvenientiam, est reformanda.
- 9 In communi nemo vivere tenetur, atque contrarium præceptum sperni potest.
- 10 Unio duarum Universitatum super pascuis est quando-cumque dissolubilis.
- 11 In specie dissolutionis unionis Religionum.
- 12 Dantur exempla plurium dissolutionum unionum Religionum.

- 13 De Historia Religionis Minorum, ac divisione Observantium à Conventualibus.
- 14 De divisione Religionis Capuccinorum ab illa Conventualium.
- 15 De alia divisione Observantium, & Reformatorum.

D I S C. V.

Experientia docente, quod unio istarum Congregationum, effectus produceret diversos ab illis, qui sperabantur, idem Alexander VII. qui eam fecerat, in animo concepit ad dissolutionem procedere, quod tamen morte præventus, perficere non potuit. Quare instantibus duabus Congregationibus Vallumbrosana, & S. Joannis Gualberti, neque Silvestrina dissentiente, positivum tamen consensum non tribuente, pro eadem dissolutione supplicatum fuit Clementi IX. in immediato successori, qui licet voluntatis prædecessoris benè conscius esset, attamen ex motivo honestatis, & ne vulgus crederet, quod prædecessoris gesta revocaret, negotium (pro frequentiori stylo) remisit consultatori Sacrae Congregationis Episcoporum, & Regularium, ex cuius voto id sequutum fuit, cum Partium acquiescentia.

In propositione autem causæ, cum duo essent puncti, unus scilicet prudentiæ, vel honestatis, super celeri retractatione eorum, quæ à prædecessore gesta fuerant, & alter juris, an scilicet ad dictam dissolutionem procedendum esset; Hinc proinde super utroque pro parte dictarum Congregationum petentium divisionem scribendo.

Quatenus pertinet ad primum, dicebam, quod tunc aliqua probabilis difficultas cadere posset, quæ in alterum punctum quoque influeret, quando ageretur de divisione, vel de dismembratione ejusdem Religionis, sive etiam duarum, quæ ab antiquo unitæ, per pacificam observantiam; ita simul coagulata, seu conglutinata essent, quod apud populum, seu vulgus, antiqua diversitatis ignarum, id scandalum, vel novitatem considerabile causare posset; Tunc etenim circumspicere procedendum est; Tum ex dicto motivo, ut non de facti retractanda sint gesta per prædecessorem; Tum etiam ex generali axiomate, quod novitates frequentius esse solent perniciose, neque regulariter immutanda sunt quæ longa observantia dedit, ex deductis *sub tit. de præferti disc. 30.* & alibi.

Ac etiam quia divisiones, vel dismembrationes Ecclesiarum, vel corporum Ecclesiasticorum, speciem formalis alienationis redolere dicuntur, adeo cadant sub dispositione *extravag. Ambrosiæ*, omnique, ac fortè majores solemnitates exigunt, cum iustæ causæ, necessitates, vel utilitatis requisito, eo modo quo in formalibus alienationibus desideratur, ex iis, quæ cæteris relatis habentur apud Orthob. *dec. 6. & dec. 224. p. 10. rec.* & frequenter ut advertitur in sua materia *sub tit. de alienat. & contract. prohib. disc. 1. & sub tit. de benef. disc. 43. cum seq.*

Hæc autem omnia, in hac facti specie cessabant, quoniam unio erat valde recens, istaque Silvestrina Congregatio aliis duabus adiuncta, diversitate habitus adhuc retinebat, cum Instituti etiam, ac moris vivendi diversitate, adeo esset solum quadam unio intellectualis, cujus praxis habebatur tantum apud ipsos Religiosos in Capitulo generali, Vulgus autem, seu populus id ignoraret, easque tanquam diversas, ut prius crederet; Ideoque experientia probante, etiam circa ipsa initia, quod unio potius malos produceret effectus, exinde resultare dicebam, quod omnes juris, ac prudentiæ, & congruentiæ regulæ exigerent, ut procedendum esset ad dissolutionem ab ipsoe Autore destinatam.

Cum etenim Principes, alique Reipublicæ directores, tanquam homines, futurorum præsentiam habere non valeant; Frequens autem experientia doceat, ut ea, quæ ad salutem remedium Reipublicæ, vel proficuum finem dirigitur, diversum quandoque producat effectum. Hinc proinde, quando id sequi contingat, prudentiæ potius adscribitur, mutare consilium in melius, ad notata per Canonistas in *cap. novit. de Judic.* cum concordantibus relatis per Galeot. *respons. sic. 23.* Rovit. *super pagm. 1. de gratiar. revocat. Add. ad dec. 2. par. 3. rec. n. 237.* & habetur præferti *sub tit. de Regal. disc. 148.* ubi de materia potestatis Principis rollendi jus tertii, ac revocandi privilegia, vel alia, quæ à seipso, vel prædecessore gesta sint.

Quinimò, ut eod. *disc. 148.* habetur, etiam ejusdem Principis magistratibus, ac ministris conceditur denegate executionem eorum, quæ ab ipso Principe demandata sint, eique etiam pluries replicare, donec melius certiorerur, ut retractet, cum ad id agendum potius teneatur, si non ex vi *Card. de Luca, Lib. XIV.*

coactiva, quàm Princeps non agnoscat in iis, quæ sunt juris positivi, ex vi tamen directiva.

Quoverò ad secundum punctum legale, deducebam ea, quæ infra *sub tit. de decim.* pluries infinuatur ad materiam textus in *cap. suggestum. de decim.* ac etiam alibi, præferti *sub tit. de emp. & vendit. ac sub altera de alien. & contr.* quod scilicet, quando sive sit privilegium, sive sit contractus, tractu temporis ad talem reductur statum, quod injustitiam, vel nimiam læsionem redoleat, sive alia inconvenientia producat, tunc retractationi, vel moderationi locus esse debet.

In idem quoque ponderando ea, quæ generaliter in jure habemus de necessaria societate, vel communiione non permitienda, adeo ut, etiam testatorum præcepta de non dividendo sperni valeant, quoties ex iusto motivo, restrictionem non habeant ad certam ætatem, vel certum tempus ad notata in *l. nemo potest. ff. de leg. 1. cum concordantibus per Rotam dec. 241. nam. 33. par. 5. rec.* Adeo ut non desint Canonistæ, & Morales volentes, ut etiam juratæ conventiones de non dividendo, ac permanendo in communiione, non sint obligatoriæ.

Et de unione duarum Universitatum, seu Communitatum, super promissio usu pascuorum, & territorii, ut una partium petente, debeat esse quodcumque dissolubilis, habetur apud Rovit. *super pragm. in Rubr. de pascuis. n. 18.* Ac in specialibus terminis dissolutionis unionis aliquorum Monasteriorum, quando dignoscatur, quod unio sit præjudicialis, vel inconvenientium productiva, cæteris relatis firmatur per Rotam *dec. 65. p. 1. rec.* quæ reputatur in hac materia magistratralis.

Deducebam quoque plura exempla dissolutionum hujusmodi unionum, per Pontifices prædecessores factarum, & præferti, cum Clemens VIII. & Paulus V. universonas duas Congregationes Somascam scilicet, & illam Doctrinæ Christiane, ob inconvenientiam, quæ praxis docebat ex tali unione resultare, Innoc. X. eam dissolvit, ut testatur Fagn. in *c. novit. de sed. vac. n. 45. ubi n. 40. & seq. & in cap. jam. de Regal. n. 64.* testatur de dissolutione consimilis unionis alias factæ, Congregationis Montis Cotone, & alterius Congr. Camaldulensium Eremitarum, cum aliis pluribus exemplis, quæ infinuabantur, non solum circa dissolutionem unionis plurium Religionum, vel Congregationum, quæ verè ac de facto antiquitus essent diversæ, sed etiam in eadem Religione, quando diversa vivendi forma, latior, vel respectivè strictior ea irrepisset.

Atque inter plura exempla valde frequentia, infinuabam præferti illud Religionis Sancti Francisci juxta ejus historicam seriem enunciatam *sub tit. de præferti disc. 11.* occasione agendi de controversia habita in Rota inter PP. Observantes Conventus S. Mariæ Angelorum, & PP. Conventuales Sacri Conventus Assisi, super oblationibus, quæ fiant in die Portiuncule.

Quod scilicet, fundata per S. P. Franciscum Religione Minorum, in summo statu paupertatis, per quamdam speciem vitæ eremiticæ, seu anachoreticæ, extra dictæ Civitatis Assisi ejus patriæ mœnia, in loco, qui *Rivus tortus* dicitur, ita circa ea prima tempora religiosi anachoretico more viventibus in speluncis, vel capannis; Postquam magnifico, pænæque Regio sumptu, constructus fuit intus eandem Civitatem dictus Conventus, (qui proinde tanquam primus per antonomasiam *Sacer* appellatur) unde propterea ex tunc irrepfit nomen Conventualium, distinguendo scilicet alios, qui in speluncis, vel capannis vivebant, introductoque postmodum usu studii sacrarum literarum, & concionum, quarum primus professor fuit Sanctus Antonius, qui vulgò *Pavavinus* dicitur; Hinc proinde, ex Apostolicis privilegiis, pro sacrarum literarum meliori cultura, ex qua majus Ecclesiæ Catholice servitium resultabat, relaxatus fuit primævi Instituti usus, ac regulæ fundamentalis observantia, multis circa eandem regulam in illis temporibus habitis etiam scandalosis questionibus per Sedem Apostolicam decisis in *cap. exiit. de verb. signific. in 6. & in Clementina exiit. eodem tit.* Quare tractu temporis, aliqui Religiosi prius instituti, ac regulæ fundamentalis zelantes, in eodem Sacro Conventu Assisi, aliique partibus, juxta illud, non curatis privilegiis dispensativis vivere cæperunt, quorum author, vel unus ex illis primis observantibus reputatur S. Bernardinus Senensis; (Unde propterea Observantium nomen irrepfit discretive ab aliis in antiquo Conventualium vocabulo continentibus) Verum quia hæc diversæ vivendi forma in eodem loco, tractu temporis, disensiones, ac inconvenientia producebat, Hinc proinde, sub eorumdem Superiorum obedientia, per solum modum diversæ materialis habitationis,

nulla data formali divisione, illis, qui juxta rigorosam regulam observantiam vivere volebant, assignata fuit Ecclesia Sanctae Mariae Angelorum, quae tunc erat membrum; ac de pertinentiis dicti Sacri Conventus; Quia vero dicti Observantes nimium creaverant, atque ista materialis separatio non suffragabatur, idcirco, sub Leone X. processum fuit ad formalem separationem, etiam cum diverso Generali, ut patet ex ejus Constat. 23. Insuper etiam disp. 7. occasione agendi de Religiosis tertii Ordinis.

14 Et in nostro saeculo, in ipsamet Religione Conventualium, sub quorum regimine, ac obedientia vivebant alii ejusdem strictioris observantiae professores, Cappuccini nuncupati; Cum inconvenientia in dies resurgere ex unionem personarum agentium diversam vitam, Hinc proinde sub Paulo V. de anno 1617. ad formalem separationem cum omnino distinctis Generalibus, aliisque Praelatis processum fuit.

15 Quinimo inter ipsosmet Observantes, ut supra, per Leonem X. divisos, cum tot majoribus praerogativis; Cum antiquus rigor aliquam accepisset relaxationem, atque ad instar ejus, quod ut supra inter Conventuales gestum fuerat, alii strictiorem vitam ad praecisam formam regulam ducere coepissent per quamdam speciem reformationis, ideoque Reformatorem nomen irrepsit sub eisdem tamen Praelatis, & Superioribus. Idcirco sub Urbano VIII. firmo solum remanente Ministro Generali, qui promissus ex uno, vel altero Ordine eligi solet, provincialium, ac Provincialiarum, aliorumque Praelatorum formalis divisio sequuta fuit, remanente quaestione super libero transitu de uno Ordine ad alium; ut infra, disp. 37. Igitur multo magis in isto casu.

ROMANA PROROGATIONIS OFFICII PRO P. BONAVENTURA CABALLO CUM OPPOSITORIBUS.

Casus disputatus in Congregatione particulari, resolutus pro P. Bonaventura.

De alternativa inter Minores observantes nuncupatos de Familia, & Minores observantes reformatos Familiae Cismontanae in Officio Commissarii Generalis, quando Minister Generalis est de Familia ultramontana; divisio inter ipsos Ordines sexennii tempore; An eidem alternativae praedictae dicatur, si ille, qui pro primo triennio dicto muneris praefectus est, prorogationem Apostolicam pro alio triennio habeat; Et an ex isto capite, prorogatio subreptitia dicenda veniat.

S U M M A R I U M.

- 1 De alternativa in Praelaturis in Religione Minorum Observantium.
- 2 Facti series, cum resolutione casus.
- 3 De materia invaliditatis gratiae ex defectu subreptionis, vel defectu intentionis.
- 4 Quando intret regula de jure tertii quaestio non tollendo.
- 5 Quod inane sit cumulatae allegationes in conclusionibus plaris, & receptis.
- 6 Omnes quaestiones hodie videntur solvite, atque difficultas est in applicatione.
- 7 Materia subreptionis, vel obreptionis est arbitraria pro facti qualitate decidenda.
- 8 Quomodo concepta sit alternativa, de qua n. 1.
- 9 Quando quis ratione tui, vel alternativae, aut qualitatis nationalis habere dicatur jus quaesitum in beneficio.
- 10 Prorogatio, sive gratia non expirat super alicujus, non tollit jus alterius.
- 11 In facultate transferendi pensionem super beneficio de jurepatronatus non est facienda ejus mentio.
- 12 Idem in facultate retinendi, non obstante mutatione status incompatibilis.
- 13 Sive in retentione beneficiorum de jurepatronatus.
- 14 De gratiis expectativis, vel de investituris abusivis, ut non impediant resignationes, & alienationes.
- 15 Quando prorogatio temporis tollere dicatur jus quaesitum tertio.
- 16 De distinctione quando officium prorogatum sit idem, vel diversum.

- 17 De eadem materia prorogationis non praedictantis alternativa.
- 18 De praedictio resultante a legitimazione illegitimos, vel dispensatione inhabilitum.
- 19 Fideiussor officialis ad certum tempus, non obligatur pro tempore prorogatio.
- 20 De ratione cui innixus est ordo turnarius, sive alternativa.

D I S C. VI.

A Tenta alternativa in hac Religione introducta super celebratione Capituli Generalis, ac electione Ministri Generalis, ut scilicet in uno sexennio Capitulum celebraretur ultra montes, ibique electio Ministri Generalis cadere debeat in Religioso familiae Cismontanae, & in alio celebraretur intra, seu citra montes, & e converso electio dicti Ministri cadere debeat in ultramontano; Quando iste secundus casus contingit pro familia Cismontana, tunc ex eadem eligitur alter Praelatus, cui Commissarii generalis nomen. (ad differentiam Ministri) tribuitur, quod etiam in casu converso, pro Hispanis, aliisque ultramontanis partibus sequitur juxta quaestionem inter Ministrum Generalem, & Commissarium disputatam per Rot. dec. 577. 584. & 598. par. 5. rec.

Quamvis autem inter duos Ordines Observantium, & Reformatorum, hanc Religionem aequae constituentes, eadem dignoscatur habitas super electione passiva; Attamen cum id praesertim in hac cismontana familia aliquam amulationem, & inconvenientiam produceret; Hinc proinde in Capitulo generali celebrato de anno 1664. super isto munere Commissarii generalis, pro bono pacis concorditer statuta quoque fuit divisio per turnum, ut scilicet una vice Commissarius esse deberet de Familia, & in altera Reformatus, vel e contra.

Cumque casus dedisset, quod in primo triennio electio facta in Capitulo generali sequuta esset in persona insignis Concionatoris P. Bonaventurae Caballi Reformati, atque imminente lapsu triennii, Alexander VII. motu proprio prorogationem officii ad aliud triennium, atque usque ad futuri Capituli generalis celebrationem illi concessisset; Hinc acriter se opposuit alter Ordo, ob praedictum, quod sibi resultabat, circa dictam alternativam, cujus respectu haec prorogatio subreptitia, atque invalida praetendebatur, Unde propterea deputata particulari Congregatione, atque puncto acerrime disputato, prodit resolutio super prorogationis validitate; Ad consulendum tamen inconvenientibus, quae ex hujusmodi scissura oriri posse praevidebatur, idem P. Bonaventura (ejus meritis ita quoque exigentibus) provivus fuit de Ecclesia Casertana, unde propterea vacante officio, in eo deputatus fuit, pro dicta alternativa observantia, Religiosus alterius Ordinis Familiae.

In disputationibus autem desuper habitis, Scribentes pro oppositoribus deducebant praeterea Apostolicae provisionis subreptionem, ac invaliditatem ex eo, quod non contineret derogationem regulae de jure tertii quaestio non tollendo; Ac etiam insistebant in consuetis generalitatibus, quae adversus Principis gratias, ac provisiones deduci solent, ut scilicet regulariter sub se contineant praeservationem juris tertii, ob praesumptionem generalem, quod Princeps non censetur voluisse praedictare tertio, juxta ea, quae in foro habemus quotidiana in materia obreptionis, vel subreptionis, seu defectus intentionis, ratione taciturnitatis eorum, quae Principem retraxissent, vel difficiliorem reddidissent, cum similibus.

E converso autem, ego & alii pro hac parte scribentes, insistebamus quoque in aliis generalitatibus; Primo scilicet, quod dicta regula de jure tertii quaestio non tollendo non intrat in gratias de sui natura praedictialibus; Secundo, quod ad evitandum defectum subreptionis, vel obreptionis, vel defectus intentionis sufficit generica cogitatio, seu probabilitas, quod Princeps potuerit cogitare, istaque probabilitas adeste videbatur, dum factum erat recens, quod scilicet idem Pontifex Statuta edita in dicto proximo Capitulo generali in forma specifica confirmaverat, & tamen in literis super ista confirmatione editis, amplissima continebantur derogationes quorumcumque in contrarium obstantium cum specifica mentione Statutorum Religionis, quae Apostolica auctoritate munita essent; Et tertio clarius, quod non ageretur de gratia ad Partis supplicationem, sed de illa motu proprio, quae non subiacet defectui subreptionis, vel obreptionis. Atque super praedictis conclusionibus hinc inde deductis, fiebant consueti allegationum cumuli hodie vere in-

nes, & inepti, utpotè super valde notis, ac receptis conclusionibus, de quibus pluries habetur sub diversis materiis, praesertim vero in sua peculiari sede sub tit. de judic. occasione agendi de executione literarum Apostolicarum, & quaenam illis impedimentum praebere soleant, adeo ut nullae videntur cadere quaestiones juris, sed illae sint solum facti, & applicationis.

6 Advertetam tamen, quod istae essent generalitates pro meo sensu in causis decidendis non de facili attendendae; ubi solae sint, ideoque cum eis tantum procedendum non est, quoniam omnes ferè legales quaestiones, quae apud nostros majores erant, nimium involuta, atque hinc inde habebant sequae quasi per classes divisos, hodie per Tribunalium, decisiones videntur penè solvite, statuta scilicet pro regula, ea opinione, quae magis communis, ac recepta vis sit. Altera vero opinio recepta pro limitatione, ac propterea, ut plurimum omnes juris propositiones, quae per Advocatos hinc inde deduci solent, generaliter, ac in abstracto sunt vere, fallacia vero est in applicatione, quae regulanda est ex particularibus facti circumstantiis.

7 Praesertim vero in hac materia subreptionis, & obreptionis, vel defectus intentionis tollendi jus tertii, quoniam quidquid alicui involvant; Verius est, atque frequentius per Rotam firmatum, ut ista sit quaestio iudi facti, & voluntatis, & consequenter arbitrii, ideoque non apta recipere certam regulam generalem cuicumque casu applicabilem cum potius juxta generalem naturam quaestionum voluntatis, decisio in singulis casibus ex eorum peculiari qualitate pendeat, ex adeo frequenter in omni penè materia insinuatis.

8 Quare praemissis dictis generalitatibus, quae pro ornatu scripturae, juxta currentem styllum cum superstitis allegationibus comprobantur; Atque descendendo ad magis specialia, quae pro meo sensu oppositionem improbabilem reddebant; Advertetam in primis, quod dictum Statutum Religionis non habet praescriptionem certi temporis, quia nempè dicat, ut divisio inter istos Ordines sexennio, pro uno triennio deberet esse unus, & pro alio triennio alter, & quo casu aliqua probabilis dubitandi ratio cadere potuisset, sed dicitur per verba praecisa, quod una vice eligatur Commissarius generalis cismontana familia ex Reformatis, altera vero vice ex Observantibus; Et sic praescribitur solum circa passivam electionem, illa lex turnaria, de qua habetur in praecedentibus, ut scilicet quoties contingat electionem fieri, talis ordo servari debeat, ne possint eligentes illum pervertete; Id autem non importat aliquod jus formale, quod quaestio sit certa persona, unde propterea intrare possit dicta regula de jure tertii quaestio, sed solum importat quamdam majorem aptitudinem, ut scilicet illi de uno ordine solum dicantur candidati, super quibus cadere debeat electio passiva, non autem illi de altero.

9 Ad instar eorum, quae habentur sub tit. de benefic. disc. 70. quomodo scilicet dicatur quis habere jus quaesitum ob qualitatem patrimoniam, sive ob illam sanguinis, seu de certo genere habente jus patronatus passivum, seu privilegium, ut intra illud praesentatio, vel provisio cadere debeat, quoniam id non tribuit jus formatum alicui, neque in re, neque ad rem, sed solum quamdam spem, seu majorem aptitudinem, quando contingat praesentationem, vel provisionem fieri debere.

10 Ideoque si Papa, vel alter, qui ad id sufficientem habeat potestatem, occurrat vacationi, atque impediatur, nec illa sequatur, adeo ut prior provisio, quae aliàs de jure cessare debuisset, per prorogationem termini, vel per remotionem obstaculi, continuet, tunc non dicitur tolli jus activum, vel passivum praesentandi, vel eligendi, seu conferendi, sed dicitur solum impediri ne fiat casus vacationis, ob quem dictum jus exerceri deberet; Ideoque magna differentia est inter unum casum, & alterum.

11 Ad quod comprobandum deducebam ea, quae habentur sub tit. de pensionibus, praesertim, disc. 58. quod licet super beneficiis, quae sint de Regio jurepatronatus, non soleant reservari pensiones abque patroni consensu; Attamen in facultate transferendi pensiones jam reservatas, iste consensus non desideratur, quoniam non dicitur imponi, seu reservari nova pensio, sed mutata solum persona materiali, eadem pensio continuat.

12 Sive ea, quae habentur eod. tit. de pension. disc. 1. & in aliis quod licet in reservationibus pensionum super Ecclesiis Metropolitanis, vel Cathedralibus requiratur derogatio Concilii Generalis Lateranensis, vel respectiva alia derogatio, sive alicujus consensus desideretur; Attamen id non requiri-

tur in indulto, quod concedatur pensionario retinendi pensiones, matrimonio, vel bigamia, seu militia, aut professione in Religione, non obstante, quoniam non est pensio conferre, vel reservare, sive Ecclesiam novo onere gravare, sed solum removere obstaculum futurae extinctionis, quae alias est tali statu incompatibile de jure resutare debuisset, ita occurrendo per quamdam speciem remedii praeservativi, unde propterea eadem antiqua pensio continet jure suo primario.

Idemque habetur sub tit. de jure patron. praesertim disc. 66. quod licet regulariter invalide sint provisiones, quae fiant beneficiorum de jurepatronatus laicorum, abque istius specialis mentione, ac derogatione; Attamen si possessori beneficii de hoc jurepatronatus, etiam Regio (quod in hac parte saltem de facto est magis privilegiatum, quoniam illi derogari non solet) promotus ad Episcopatum, vel alium alium statum incompatibilem, ob quem beneficii vacatio sequi deberet, concedatur indultum retinendi incompatibilia, non requiritur consensus patroni, vel derogatio jurepatronatus, neque intrat ratio praedicti, quoniam dispensatus nihil obstat de novo, sed solum ei removeretur obstaculum; Adinstar illius, qui ex potentia supernaturali impeditur, nemoretur ille, qui pro naturali cursu tunc morti debebat, quoniam conquirit non potest ille, qui per talem mortem tanquam de genere vocato, obtinere debuisset officia, vel beneficia per hunc morturum possessa, quoniam non est tollere jus expectantis, sed principaliter concedere beneficium mortituro, ne moriatur, ut ita vivendo continetur in retentione eorum, quae jam habebat.

Ut etiam in proposito habentium gratias expectativas, de beneficiis, vel officiis vacaturis per cessum, vel decedum possessoris, ut praesentationes ad favorem, vel permutaciones non dicantur tollere jus habentis hujusmodi gratiam, sed solum impedire, seu differre; ne sequatur casus, advertitur in sua materia sub tit. de benefic. praesertim disc. 40. Ac etiam sub tit. de Regularibus ad materiam officiorum disc. 3. & sub tit. de emphyr. disc. 1. in proposito investiturae praeventivae, seu abusivae, cum similibus.

Igitur in hac materia, prorogationis officii, vel alterius juris, quod quis habeat, atque alter speret, vel expectet; in duobus casibus advertetam, quod adesse potuissent considerabile praedictum juris tertii, unde propterea intrare dicta regula de jure tertii quaestio, &c. Primo scilicet ubi in praecedenti Capitulo Generali jam facta esset electio utriusque Commissarii, cum distinctione, ac praescriptione temporis, quod scilicet pro primo triennio exercere deberet Reformatus, & pro altero ille de Observantia, quoniam tunc uterque diceretur officialis jam deputatus ab initio, atque ambo haberent coaequale jus quaesitum habituale in officio, divisio solum exercitio, juxta illam turnariam divisionem in exercitio juris infolidum pluribus coaequaliter competentis, & de qua habetur pluries sub tit. de jurepatron. ac etiam sub tit. de feud. dif. 8. ideoque prorogatio termini contineret praedictum formale in jure jam quaesito.

Et secundo ubi prorogatio officii pro majori termino concederetur post jam elapsum terminum, quoniam tunc diceretur nova concessio officii ex integro, atque ille reputaretur novus, ac diversus officialis, & consequenter de dicto violaret alternativam, secus autem termino adhuc durante, juxta receptam distinctionem Bartoli, Baldi, Romani, Castrensi, & aliorum in l. dies cautioni, ff. de damn. infect. & l. sed si manente, ff. de precar. Unde propterea praesertim Castrensi in dicta l. dies cautioni, n. 2. in specie advertit, quod si officium de sui natura duraturum erat ad biennium, eoque adhuc durante Princeps, vel alter habens sufficientem potestatem, illud proroget ad aliud biennium, tunc erit unum, & idem officium, perinde ac si ab initio illud collatum esset ad quadriennium, cum ista sit natura prorogationis, quae obveniat re integra, atque per viam continuationis non interrupta; Ut in terminis officiorum firmant Aponi de potest. Proreg. tit. de divers. provision. in Rubr. de potest. subtit. in officio, n. 7. Larre. alleg. 50. n. 108. in fine, Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 28. n. 68. Rovit. conf. 104. n. 12. lib. 2. Staiban. jun. ref. 59. n. 40. & caeteri plenè collecti per Noguero. allegat. 21. & Salgad. in labyrinth. par. 2. cap. 27. n. 62.

Et in specie prorogationis, quae esset praedictialis alterativae statuta inter provinciales, vel nationes, super passiva electione Ministri provincialis Regularium habetur apud Barbof. var. 47. n. 91. & seqq. Et bene ad rem conferunt ea, quae habentur apud Marcell. de Maur. alleg. 10. quod fuisse si pro quolibet parlamento statutis temporibus habendo, eli-

gi debeat Syndicus, cum alternativa, seu cum ordine tutnario, inter plures Civitatis, vel Provincias, five inter eju- dem Civitatis plateas, vel contratas, tunc si differatur par- lamento ad aliquod tempus ultra consuetum, durat idem Syndicus, neque exinde præjudicatum dicitur alterna- tivæ, cum similibus.

18 Et bene conferunt quoque ea, quæ habentur sub tit. de fi- deic. & alibi pluries, & præsertim sub tit. de Regal. disc. 148. in materia legitimacionis naturalium, five dispensativæ ha- bilitacionis aliis inhabilium, ut præsertim contingit in cle- ricis super successione feudorum, circa dictam distinc- tionem habilitacionis præventivæ, priusquam fiat casus succes- sionis, & quando alteri jus quæsitum dici non potest, ac al- terius, quæ sequatur post jam factum casum, & jus quæsi- tum.

19 Tunc etenim, ut advertunt superius allegati, præsertim Castrenf. in dicta. dies cautioni, n. 2. cum aliis per Marcell. de Maur. dicta alleg. 10. n. 8. & 9. etiam ex prorogatione, quæ re integra, durante adhuc primo termino facti tertius, læ- di dicitur, atque suum jus tolli, quando fieret major ejus obli- gatio, seu positive deterior efficeretur ejus conditio; Pura (juxta exemplum quod tradit Castrenf.) quod quis fidejuf- ferit pro officiali ad certum tempus, puta ad annum, vel biennium, quoniam tunc, licet tempus prorogatum re in- tegrali, primo tempore inesse dicitur, atque reputetur unum, & idem, non tamen id præjudicare debet fidejussori, qui ad primum tempus suam obligationem restrinxit; Ut præ- sertim habemus de fidejussore conductoris, ut non remaneat obligatus pro reconductione sub tit. de locat. dist. 36. cum similibus, in quibus eadem intrat ratio; Ideoque pun- ctus est, quod prorogatio non inducit novum terminum, sed solum impedit ne primus terminus expiret, ut bene ha- betur per Rotam, dec. 21. de præben. in nov. n. 5. & 8. ideo- que justa, beneque fundata visa est resolutio.

20 Ponderando etiam rationem, ob quam hujusmodi alter- nativa, five ordo tutnarius in passiva electione in Religioni- bus statui solet, ad tollenda scilicet monopolia, & ne super- iores pro tempore, assumendo ad officia, & prælaturas per- sonas ejusdem provincie, vel nationis, aut ordinis, à qui- bus pender futura electio, ita supplantarent alios, atque per- petuum redderent in una natione regimen Religionis, ut per Fagnan. in cap. cum dilectus, de consuet. & Rota dict. dec. 65. part. 1. rec. Ita etenim ratio cessat his casibus, in quibus accidentaliter prorogatio, vel provisio, aliis quam per ele- ctionem sequatur; Et conferunt quæ habentur supra, disc. 3. & in aliis hoc eod. tit.

ROMANA JURIS VISITANDI

P R O

MINISTRO GENERALI ORDINIS MINORUM OBSERVANTIUM,

C U M

VISITATORE GENERALI, ET RELIGIONE PP. TERTII ORDINIS ITALIE.

Casus disputatus in Congregatione particulari deputata, non resolutus.

De Jurisdictione Ministri Generalis Minorum Observantium visitandi PP. Tertii Ordinis Italiae, & confirmandi Visitatorem generalem à Capitulo ejusdem Ordinis eligendum, An, & quomodo procedat.

S U M M A R I U M.

- 1 De origine, progressu, & institutione Tertii Ordinis Sancti Francisci.
2 Jus, seu facultas visitandi, an amittatur per longævum non usum.
3 Declaratur quando id procedat, & quando non.
4 Quando dicatur adesse mala fides impeditiva præscrip- tionis.
5 Quando procedat conclusio, quod jus superioritatis non præscribitur.
6 De eadem materia præscriptionis juris superioritatis, & jurisdictionis.
7 Alius visitationis faciendæ per superiore, an, & quando dicatur actus facultativus, vel necessarius.
8 Visitator generalis Tertii Ordinis non est caput, & supremus superior Ordinis.

Quamvis moderni, ad propriam affectionem potius, quam ad veritatem scribentes, varia dicant sæpe origi- ne, ac progressu Religionis Tertii Ordinis; Scribens ta- men in ista controversia, circa initia præfessionis pro Mini- stro Generali Minorum Observantium, atque historica ve- ritate desumpta solum, ex Constitutionibus Apostolicis, cano- nizatæ etiam per Rotam in Olyssiponen. juris conferendæ habitum coram Pirovano, & Merlino impress. inter recent. decif. 577. 584. & 598. part. 5. recent. Supponebam in facto, pro causæ congrua resolutione; Quod tertius ordo Peni- tentium à S. P. Francisco institutus fuit de anno 1221. non quidem ad formam Religionis, ut institutus fuit ipse ordo Minorum, ac etiam alter Sanctæ Claræ, sed pro personis sæ- cularibus extra claustra in propriis domibus degentibus, cujuscumque sexus, gradus, & qualitatibus, quibus non regulæ, sed tantum certum vitæ, ac vestitus modum honestum oretenus præscripsit, cum non reperitur scriptura per di- ctum fundatorem desuper edita, eo modo quo de aliis Or- dinibus reperitur, ut observat Rota locis citatis.

Hinc autem Ordinem, in Italia, & Sicilia crescentem, Innocentius IV. de anno 1247. regendum, & gubernandum commisit Ministro Generali Ordinis Minorum, qui tunc unicus erat, neque tantas scilicet iste Ordo adhuc passus fuerat; Verum quia non habebat regulam scriptam, à Sede Apostolica approbatam; Hinc eam præscripsit Nicolaus IV. de anno 1289. atque in ea illud præsertim continetur, ut Fratres, ac Sorores, in qualibet Civitate, vel loco, unum Visitatorem haberent, per ipsos discretive eligendum, qui esset alicujus approbatæ Religionis sacerdos; Consulendo tamen, ut quò magis fieri potest, assumeretur ex ipso ordi- ne Minorum, per loci Guardianum assignandus, atque ex hoc tempore irrepsit in hoc ordine nomen Visitatoris, cujus officium propriè verfabatur circa directionem Fratrum, ac Sororum, ad vitam spiritualem, ut hodie (exempli gra- tia) sunt Præfeti Congregationis Rosarii, & Carminis, ac similes, dum quoad jurisdictionalia subjacebant Ordina- riis locorum, ac respectivè Judicibus, & Magistratibus sæ- cularibus, ut post alios firmat Rota dicta dec. 598. n. 3. & 4. part. 5. recent.

Quia verò nonnulli ex istis Fratribus, & Sororibus, circa annum 1440. vivere ceperant collegialiter, & in communi, ad instar Regularium; Atramen malè absque Superiore vivebant; Hinc proinde Martinus V. de anno 1427. univer- sum eorum Tertii Ordinis, mandavit subjacere regimini, visitationi, & correctioni Generalis, ac Provincialium prædictorum, quòd Sixtus IV. de anno 1471. ad universum Orbem ampliavit, atque sub eodem celebratum fuit Capitu- lum generalissimum, omnium trium Ordinum complexi- vum; Idemque deinde mandavit Julius II.

Demùm verò Leo X. anno 1521. multa circa hunc ordi- nem providendo, præsertim Conventuales ab Observanti- bus separando, ex iis, quæ habentur in Assisen. obligationum, sub tit. de præminent. disc. 11. Existimans inconveniens esse, ut sub eodem Instituto, & regula viverent claustrales, ac personæ uxoratæ, in sæculo degentes, unos ab aliis sepa- ravit, mandando, ut existentes in sæculo vivere deberent sub regula, jam ut supra præscripta per Nicolaum IV. Regu- lares autem viverent juxta regulam Minorum, sub dicto Gene- rali, & Provincialibus Minorum Observantium; Ideoque Ordo Regularis Claustralis Tertii Ordinis in hac for- ma, in qua nunc existit, tunc initium habuit; Quamvis enim Clemens III. deputavit quemdam Superiorem sub nuncupatione visitatoris generalis Tertii Ordinis in aliqui- bus locis, & Regionibus Hispaniarum; Atramen Pius V. de anno 1578. hujusmodi officium suppressit, atque inha- rendo prædictis Leonis X. & aliorum Pontificum Constituti- onibus, mandavit, ut hic Tertius Ordo, ut supra subja- cere deberet jurisdictioni, atque correctioni Ministri Gene- ralis, & Provincialium Minorum Observantium.

Ita verò ex tunc de facto per totum Orbem servatum fuit, ac servatur, præterquam in Italia, in qua Sixtus V. reinte- grando antiqua officia Visitatoris Generalis, & aliorum in- feriorum officialium, ab istis intra hanc provinciam, Ordine prædictum regi voluit, ita tamen, quòd dictus Visita- tor, in Capitulo Generali Minorum Observantium, suæ electionis confirmationem obtineret, quodque dictus Mi- nister Generalis, singulis quadriennibus post expletam visita- tionem factam à dicto visitatore, eumdem Ordinem per se ipsum, non autem per Substitutum visitaret; Hæc tamen visitatio, ob residentiam, quam hujus Ordinis Generales,

pro notabili parte temporis facere solent in Hispania, atque in reliqua sexennii parte alias provincias peragrari, adeout parum in Italia resideant, utpotè personaliter faciendæ, ne- glecta fuit, cum solum appareat de aliquibus actibus visita- tionis circa illa principia in Urbe per duos Ministros Gene- rales, quorum unus de Gonzaga, & alter de Calragirona nuncupatur.

Cum autem modernus Minister Generalis ejusdem Ordinis Minorum Observantium nuncupatus P. Jo. de Neapoli, hujusmodi jurisdictionem exercere veller, eique se oppone- rent Visitator Generalis, totusque Ordo prædictus Italiae; Hinc desuper per Innocentium X. deputata fuit aliquo- rum Cardinalium Congregatio particularis; Verùm ob sub- sequentem morrem dicti P. Generalis causâ ulteriorem pro- gressum non habuit.

In disputationibus autem in ista Congregatione habitis, scribens pro dicto Ministro Generali, fundatam dicebam ejus intentionem ex præfata serie historica, per Rotam aliis in locis citatis in parte deducta, atque concludenter, non ex modernorum Chronistarum affectatis, & mendacibus præsuppositis, sed solum ex Constitutionibus Apostolicis comprobata, illis præsertim Leonis X. & Pii V. in viridi ob- servantia quoad reliquum Orbem existentibus, solumque quoad Italiam moderatis per litteras Sixti V. eandem Gene- ralis jurisdictionem, ita restrictam comprobantes.

Ideoque fundata evidenter intentione actoris, totus dis- putationis punctus restringebatur ad rei conventi exceptio- nes, quæ unice consistebant in prædictæ jurisdictionis, ac facultatis amissione per longævum non usum, per quem privilegia amitti, atque libertatem præscribi, ultra regulas generales in materia indifferenti, de qua scribentes in l. 1. ff. de nundinis, & in cap. cum accessissent, de consuet. In spe- cialibus terminis jurisdictionis, ac juris visitandi, adduce- batur text. in cap. cum ex officio, de præscriptio. ubi Abb. & cæteri, de quibus Fuc. de visitatione, lib. 1. cap. 2. num. 16. Præsertim verò ubi agitur de præscribendo libertatem ad- versus visitare volentem, non de jure communi, ut est Dia- cesanus, qui visitare velit Ecclesias, ac personas intra suæ Diæcesis limites existentes, sed ex privilegio, ac jure spe- ciali, ut advertunt Zabarel, & Imolin. in Clem. 1. de censibus, ille num. 8. hic num. 10. Soccin. in tract. de visitatione, nu. 53. Felin. in eodem cap. cum ex officio, num. 15. Et in specie præscriptionis juris visitandi præsertim per hunc Ministrum Generalem ad versus Fratres Tertii Ordinis, adducebantur auctoritates Calderin. in conf. 13. ad med. tit. de censibus, & Bero (qui loquitur etiam de hoc Ministro generali) conf. 25. num. 10. lib. 1.

Pro hujusmodi objecto removendo dicebam, quòd tunc illud alicujus momenti esse posset, quando ageretur de jure visitandi competente ex privilegio particulari, cui privile- giatus posset expressè renunciare, cum tunc intret illa re- nunciatio tacita, quæ ex longo non usu, seu ex longæva contraria patientia resultat; Secus autem ubi hæc potestas desit, quoniam nunquam fictio superare potest veritatem, neque tacitum, vel præsumptum esse potest majoris opera- tionis quam expressum; Ideoque ubi persona privilegiata non potest privilegio expressè renunciare; Fortius verò ubi non est privilegium particulare, sed facultas, quæ de jure generali competat; Tunc non potest inferior præscribere contra suum Superiorem jurisdictionem, ac obedientiam, & jus visitandi, sub prætextu non usus, etiam quòd ille longitimus esset, ad text. in cap. cum ex officio, de præscript. ubi Innoc. Abb. & cæteri de quibus Bald. de præscript. pri- ma, p. 8. partis principalis, quest. 12. n. 2. Barbof. de Offi- cio Episcopi, alleg. 128. & 129. Rota in Pamplonen. juris vi- sitandi 15. Martii 1624. coram Merlino inter suas decif. 101. & habetur sub tit. de jurisd. disc. 1. cum pluribus seqq.

Hinc proinde, ultra dictum fundamentum non dandi præscriptionem in subdito adversus Superiorem, minusque dandi immisionem per actus tacitos illius juris, quod expres- sè renunciari non potest, resultare dicebam alterum funda- mentum malæ fidei, quòd est præscriptionis omnino exclu- sivum; etiam si mille annorum spatium intercederet juxta text. in cap. fin. de præscript.

Cum enim juxta jam dictam hujus Ordinis nativam sub- jectionem, fundata esset intentio dicti Ministri Generalis tanquam superioris ordinarii totius Ordinis extra casus ex- ceptos, & qui proinde causam, seu regulam generalem pro se haberet; Intentio autem hujus Religionis intra Italiam fundaretur in exceptione resultante ex dicta concessione Sixti V. quæ habet in ventre dictam præservativam antiquæ ju- risdictionis; Hinc proinde sequi dicebam, ut tam Visitator,

quam Religiosi in hac Provincia existentes, istarumque li- terarum vigore prædicantes exemptionem ab alia omni- moda, & ordinaria jurisdictione dicti Generalis, ita dicantur habuisse scientiam explicitam, dicti juris ejdem refer- vari impeditivam, unde propterea resultat mala fides, jux- ta celebre, ac receptum punctuale conf. 96. Geminian. num. 4. vers. sed quoties legitur, sæpius per Rotam canoniza- tum, præsertim, disc. 324. num. 8. part. 1. recon. apud Cavaler. decif. 91. num. 10. apud Baratt. decif. 912. num. 9. & in aliis; Istudque fundamentum esse irrefragabile dice- bam, neque pendente disputatione per alteram partem illi adæquate responsum fuit.

Scribentes in contrarium respondendo alteri infinitas conclusiones de non dando præscriptionem in inferiori erga Superiorem, illam admittendo dicebam, ut procedat, quando ipsi subditi hujusmodi præscriptionem allegarent, adeò ut acephali, & abque superiore remaneret; Se- cus autem ubi alter Prælati, vel superior talem jurisdictionem præscripsisset alleget contra Ordinarium, quoniam non implicat, ut ab alio Prælato, quamvis inferiori, jurisdic- tio adversus loci Ordinarium acquiratur, ex deductis in dicta, Toletana jurisdictionis, sub tit. de jurisdictione, disc. 1. & seq. Quamvis autem hæc distinctio alicquam non levem impressio- nem apud non nullos ex deputatis faceret, eo quia tali casti- cessare dicitur inconveniens, ut subditi remanere dicantur, acephali, & sine superiore; Attamen replicando motivo, duo deducebam pariformiter solida, quorum unum suffi- cere videbatur; Primum nempe, quòd ubi jurisdic- tio inferiori Prælati, restricta non est ad certos actus particulares, sed prætenditur omnimoda, cum totali privatione Ordina- rii superioris, & per quamdam speciem omnimodæ sepa- rationis, seu dismembrationis, tunc non sufficit ordinaria, præscriptio quadragenaria, sed (cessante explicito privi- legio Apostolico) requiritur, vel immemorabilis, vel sal- tem centenaria, de cujus initio vitio non consistet, ex de- ductis in allegata Toletana jurisdictionis, & in aliis fre- quenter dict. tit. de jurisdictione.

Ex his autem, nec una, nec altera erat justificabilis, adeo- que cessaret potentia probationis, dum à tempore Pontificæ, seu Sixti V. non aderet tanti temporis lapsus; Multò verò magis, stantibus aliquibus actibus jurisdictionalibus, ac su- perioritatis gestis per dictos duos Ministros Generales, ideo- que dicebam, quòd difficultas cessabat, ex solo facto.

Et secundo, quòd tunc dicta conclusio de præscribendo, 6 jurisdictionem per alium Prælatum procedit, quando hic, alium visitandi, vel jurisdictionis exercendæ ritulum non habet, adeout suæ jurisdictionis exercitium sit incompati- bile cum illa Superioris, ejusque actus ad illum privandum tendant; Tunc enim Superior, videndo, quòd alter exer- ceat jus suum, atque longo tempore pariendo, & non pro- hibendo, nequidem jus exercendo, videtur tacite illi re- nunciare; Secus autem ubi alter Prælati, actus jurisdic- tionales exerceat jure suo, compatibili cum jure alterius Prælati superioris, quoniam tunc actus referuntur ad jus proprium, sine præjudicio alterius, qui licet superioritatem longo tempore non exerceat, semper tamen retinere dicitur habitum, proindeque tanquam ex omissione actus facultati- vi sibi non præjudicat, Innocen. in cap. auditis, de præscrip- tione, & bene ad rem Calderin. conf. 2. de præscript. circa med. cum aliis sub tit. de præminent. disc. 26.

Unde propterea, si Prælati inferior, qui de jure, vel ex privilegio, seu consuetudine habet jurisdictionem cumu- lativam, seu compatibilem cum Episcopo, ut præsertim ho- die generaliter habemus ex Concilio Tridentino in locis exemptis, sub inferiori Prælato existentibus intra limites Diæcesum, longo tempore videret, suamque ordinariam ju- risdictionem exerceat; E conversò autem Episcopus suam delegatam exerceat negligat, non per hoc inducitur priva- tio, vel præscriptio, nisi constet, quòd Prælati inferiori voluit omnimodam jurisdictionem exerceat, non cumulati- vè, vel subordinatè, sed privativè ad Episcopum, seu alium Superiorem, cum istius prohibitione, ac scientia, & patien- tia, cum nunquam præscriptio jurisdictionis detur per so- lam negligentiam non exercentis abque actu positivo im- portante privationem favore præscribentis, Bald. conf. 439. nu. 11. lib. 3. Oldrad. conf. 172. n. 11. Calder. d. conf. 2. Tufic. verb. Præscriptio, concl. 136. & seq. & 543. & melius, con- clus. 585. Caputaq. decif. 305. nu. 7. par. 1.

Arque receptum habemus in materia beneficii, vel in altera jurisdictionis, quòd si unus ex patronis, vel col- latoribus presentet, vel respectivè conferat; Alter verò præsentare negligat, non per hoc sibi præjudicat, neque præ-

præsentationes ab uno factæ inducunt præscriptionem, nisi constet, præsentantem id egisse tanquam unicum patronum, privativè ad alium, animo præscribendi; Et sic similiter de collatore.

Idque potest etiam exemplificari in Metropolitanano habente facultatem visitandi Provinciam, ac Synodum Provinciam celebrandi, quoniam si longo tempore, Episcopi suffraganei visitant eorum respectivè diocesium, atque Constitutiones Synodales ordinant, omnimodamque jurisdictionem exercent, non per hoc tamen præscriptum dici potest jus Metropolitanum, quamvis longo tempore suam potestatem exercere non curaverit, stante actum, & jurisdictionem compatibilitate. Ac etiam quia tractatur de actibus merè facultativis, in quibus officii necessitas non exigit eorum necessarium exercitium, quoniam superior videndo fortè, quod per inferiorem bene administratum fuerit, neque haberentur subditorum recursum, & quare læ, idcirco necessarium non judicaverit suam jurisdictionem exercere.

7 Ex hoc autem responderi dicebam ingenioso motivo deducto per aliquos Scribentes pro altera parte, quod scilicet visitatio non sit actus merè facultativus, sed necessitatis, eò quia malè faciunt Prælati, ad quos spectat, si non visitant, ut firmant gloss. & Vitalin. ac Imol. & alii in Clem. 2. de statu monachorum, & benè in his terminis præcisè observat Calderin. in consil. 13. in fine de censibus; Id etenim rectè procedit in ea visitatione, quæ ex debito officii faciendæ est, quia nempe aliàs subditi remanerent sine visitatore; Secus autem, ubi ordinarius visitatorem, ac superiores habent, quo benè exercente suum officium, Prælati major, cessantibus inconvenientibus potest se abstinere, ab actu, quem non reputet necessarium.

Clarius autem præmissa procedere dicebam in proposito facti specie, ex ejus particularibus circumstantiis; Facultas enim visitandi, concessa est singulis quadrienniis Ministro Generali per se ipsum, & non per alium, idque vix redditur practicabile, quoniam cum hujusmodi Religione servetur, ut Ministri Generales alternatim singulis sexenniis eligantur, ex cismontana, & ultramontana familia, atque ubi est ultramontanus soleat, parum curando res Italiae, eorum administratione commissa Commissario generali, pro majori parte temporis peragrari reliquis provinciis, atque ut plurimum in Hispaniis residere, apud Curiam Regis Catholicæ, fortè, ut aliqui dicunt, ut expleto Generalatu, sibi pareat illis magnos honores, quos summa pietas dicti Regis eis concedere solet; Idemque stimulus viget in cismontano, qui pariter ex dicto fine, dictam residentiam potius affectat quam illam Italiae, & Curia Romanæ; Hinc proinde mirum non est, si hujus Religionis prærogativæ in hac regione negliguntur, neque eadem Religio habeat eam majorem existimationem, quam in aliis regionibus, præsertim in Hispania retinetur.

8 Clarius verò dum idem Ministri Generales, continuare dicitur in hujus Tertii Ordinis superioritate, atque in prærogativa, ut sit ejus caput, & superior, dum per reliquum Orbem actu jurisdictionem, ac superioritatem habet Ordini prædicti, qui tanquam unicus, & idem, habere non potest, esse plura capita, nec datur monstrum plurium capitum in uno corpore; Ideoque visitator, qui per solam Italiam eligi solet, dicendus non est caput Ordinis, sed Prælati inferiori, Ministro Generali subordinatus, eodem modo, quo in eadem Religione Minorum, sunt Commissarii Italiae, ac respectivè Hispaniæ in Curia Romana, vel in Curia Regis absente Generali; Atque sunt plurium Congregationum Vicarii Generales in Religione Eremitarum S. Augustini, cum similibus; Itaque mihi videatur veritas; Nihil tamen resolutum fuit in causa, quæ ut præmissum est, remansit indecisæ ob diffezum ab Urbe, & mox sequutum obitum dicti zelantis Generalis, cujus vestigia in hac parte successores ex jam dictis causis hucusque sequi, ac imitari neglexerunt.

ROMANA VICARIATUS.

PRO P. MENDOZA,

CUM P. ASCANIO DE ASSISIO.

Causa disputata in Congregatione particulari, & resoluta ut infra.

In concursu deputationis Vicarii Generalis factæ per Papam, & per Ministrum Generalem, quænam prævalere debeat, & cum qua forma Mini-

ster Generalis Observantium deputare debeat Vicarium Generalem; Et an consilium sit per necessè sequendum, necnè.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series,
- 2 Papa potest concurrere cum quolibet Prælati inferiori.
- 3 Quomodo Generalis Minister debeat deputare Vicarium generalem.
- 4 Negativa est probanda per allegantem.
- 5 An, & quando consilium sit sequendum.
- 6 De differentia inter Judicem ordinarium, & delegatum.
- 7 De alia differentia inter delegationem generalem, & particularem.
- 8 Quomodo facere sufficiat deputationem, de qua nu. 3.
- 9 Et quare expediat id non facere publicè, sed clam.

D I S C. VIII.

Quomodo ex infnuatis, d. præcedenti, quando in hac Religione Minorum Observantium Minister Generalis est ultramontanus, eligitur de familia cismontana Commissarius generalis, ita è converso, quando est cisramontanus, eligitur pro partibus ultramontanis Commissarius generalis, ex ista natione, atque ubi contingat, quod Minister Generalis Italiam egrediatur, pro ista deputare solet duplicem Vicarium generalem, unum scilicet pro Observantibus nuncupatis de Familia; Et alterum pro aliis, qui nuncupantur Reformati ad formam Constitutionis 23. Leonis X.

Hinc proinde, discessurus ab Italia Minister Generalis, deputavit Vicarium Reformatorem P. Mendozam in Civitate Mediolani, seu in aliis partibus ibi adjacentibus; Verùm cum hujusmodi deputationes publicari, ac effectum sortiri non soleant, nisi postquam Minister Generalis Italiam egressus est, idcirco cum adhuc dictus egressus sequutus non esset, cum ejus præsupposito, post plures dies, Pontifex deputavit in eodem munere P. Ascanium de Assisio, qui de facto administrationem suscepit; Unde propterea accedendo ad Urbem P. Mendoza cum litteris suæ deputationis, invenit locum occupatum; Exortaque propterea desuper controversia, atque deputata particulari Congregatione, post aliquas disputationes, nulla (quæ mihi innotescat) prodidit resolutio, dum ex aliquibus prudentialibus motivis, Pontifex mandavit supersederi usque ad ejus novum ordinem, unde propterea P. Ascanio possessore in exercitio officii continuante, controversia habuit illum finem, quem (ut vulgè dicitur) habere solent controversiæ super banco prædicationis tempore Quadragesimali, dum per reditum Generalis, cessavit causa litigandi.

In disputationibus autem desuper habitis, duo fuerunt puncti; Primò scilicet in concursu provisionis Papæ, & alterius Prælati ordinarii, quæ prævalere deberet; Et secundo quatenus (ut infra) in puncto juris prævalere deberet illa Generalis, an adhuc ea cornere deberet, tanquam invalide facta non servata forma dictæ Constitutionis 23. Leonis X. vel Statutorum Religionis.

Primus punctus erat potius facti, quam juris, super veritate scilicet datæ, sub qua concepta legebatur deputatio facta per Ministrum Generalem, ob antedatam à colligante præsentam, unde propterea deducebantur hinc inde facti circumstantiæ veritatem, vel respectivè antedatam suadentes; Posita autem veritate actus, dicebam scribens pro deputato à Ministro Generali, quod in puncto juris huic omnino assistebat major probabilitas; Quamvis etenim Papa tanquam supremus Ecclesiæ Prælati, dicitur Ordinarius Ordinarium, atque concurrere possit cum quolibet Ordinario collatore, eumque prævenire; Attamen (ultra quod in dubio non presumitur, quod hac facultate uti voluerit) quando etiam de hoc constet, intelligitur cum certo præsupposito quod prævenit; Sive difficultas cadere potest, ubi id sit incertum, quia nempe eadem die utraque deputatio facta sit, non confitio quænam sit prior, vel posterior; Secus autem, ubi certum sit, quod inferior collator jam prævenit, quoniam tunc, nisi constet, quod Papa ejus supra, & absoluta potestate uti voluerit, removendus jam deputatus, seu provisum, Apostolica provisio non attenditur, ex iis, quæ cæteris relatis habentur apud Dunozetum, decis. 856. plenius decis. 25. part. 10. recent. & habetur actum sub tit. de beneficio. disc. 23.

Retento igitur dicto præsupposito veritatis datæ, unde de consequenti resultabat dicta juris conclusio ad favorem provisæ ab Ordinario collatore; Hinc proinde causa restringi videbatur ad secundum punctum objectæ nullitatis dictæ provisionis ob non servatam formam præscriptam in dicta Constitutione 23. Leonis X. quod scilicet deputatio fieri debeat cum interventu Diffinitorii, quod sequutum non erat.

3 Verùm hæc difficultas cessabat ex Statutis Religionis editis de annis 1639. & 1642. habentibus Apostolicam confirmationem cum amplis derogatoriis quibuscumque contrariis Constitutionibus, per quæ disponitur, ut hæc deputatio spectare debeat ad Generalem, de consilio aliquorum discretorum Ordinis, unde propterea cessat necessitas interventus, & consensus Diffinitorum, sed sufficit adhibere consilium aliquorum discretorum ad libitum ipsius Generalis, ut in specie observat P. Sanctioris Melphien. Ordinis Reformatorem professor in commentar. dictorum Statutorum, cap. 8. Statut. 27. fol. 607.

4 Et quamvis Miranda ejusdem Ordinis Observantium Reformatorem professor, contrarium dicat, Attamen eadem responderi Sanctor. quod scilicet ipse loquatur cum præsupposito antiquioris Statuti Toletani editi pro deputatione Vicarii Familiae ultramontanæ, dum hæc Statuta, pro Familia cismontana edita fuerunt; postquam Miranda scripsit.

4 Replicabant autem Scribentes pro altera parte, quod adhuc nullitas firma remanebat, ex eo quod non constaret de isto consilio, & an ad ejus normam deputatio sequuta esset; Unde propterea assumpta fuit disputatio articuli, an lege disponente, ut aliquid de consilio alterius fieri debeat, istud, nedum adhibendum, sed etiam sequendum sit; Et in hoc dicebam pro nullitate evitanda; Primò nempe, quod cum per alteram partem opponeretur de hac negativa consilii non adhibiti, vel non sequuti, atque in hac negativa consisteret fundamentum intentionis ejus, qui allegat nullitatem actus, pro cuius validitate in dubio stat præsumptio, idcirco onus non erat istius Partis probare affirmativam, sed alterius probare negativam, quæ probanda est per allegantem, quoniam in ea consistit suæ intentionis fundamentum, ex relatis per Gabriel. de probat. conclus. 6. num. 5. Buratt. & add. decis. 10. & 948. Franch. decis. 241. num. 2. ubi add. & passim.

5 Et secundo clarius, quoniam licet aliqui (ut pro stylo nihil in hac facultate pacificum relinquere) velint, ut per necessè sequendum sit consilium à lege demandatum; Atque alii adhibeant distinctionem, an lex utatur dictione, de, vel ex, vel potius dictione cum, ut isto secundo casu consilium non sit necessarium, secus autem in primo.

6 Et quam distinctionem habemus in Curia per practico-ram ora volitantem in commissionibus alicui directis cum voto, vel de voto alterius Judicis, vel respectivè Tribunalis, ut advertitur in sua materia sub tit. de judic. & in relatione, ac praxi Curia.

Nihilominus, indistinctè, verior videtur generalis theoria Innocentii, Ancharan. Abb. Card. Anan. Imolæ, & aliorum in cap. cum olim. de arbit. ut plenè firmatur apud Buratt. conf. 90. num. 36. & seqq. ubi. num. 46. & seqq. in specie rejicit dictam distinctionem, Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 34. num. 4. cum seqq. Rot. apud Buratt. decis. 29. n. 16.

7 Potissimè verò, & cum minori difficultate, ubi agatur de Prælati, vel Judice ordinario, qui ex dispositione, vel intentione juris communis, in vim ordinariæ, vel universalis jurisdictionis, hanc potestatem habet, tanquam nativam, & annexam ejus ordinariæ, ac universali jurisdictioni, ac de natura prælatuæ, cum aliqua dubitandi ratio cadat in delegatis ad casus particulares, qui seclusa commissione, seu delegatione, habentur tanquam persone private, jurisdictionem dativam, seu accidentalem metientes ex commissione, quæ præcisè, & cum qualitatibus in ea annexis attendi debet, ut in specie advertit Buratt. d. conf. 90. nu. 39. & est communis, ac recepta distinctio inter jurisdictionem ordinariam, seu nativam, & delegatam, seu dativam.

8 Clarius autem, ubi non agatur de delegatione ad universitatem causatum, sive de illa delegatione, quæ sit potius restitutiva antiquæ jurisdictionis ordinariæ, ac remotiva obstaculi exemptionum, ut est illa delegata jurisdictioni, quam Concilium Tridentinum, & Apostolicæ Constitutiones tribuunt locorum Ordinariis supra Regulares, alioque exemptos juxta plures deducta in sua materia sub tit. de jurisdict. disc. 1. cum seqq. Cum tunc ista jurisdictioni delegata, ordinariæ æquipollere videatur, eandemque latam, & favorabilem na-

turam habeat, quoniam in effectu est restituere id, quod erat proprium, ac removere intermedium impedimentum, juxta ea, quæ sub tit. de benef. habentur in materia indultorum, quæ locorum ordinariis conceduntur conferendi beneficia reservata; Secus autem, ubi agatur de delegatione speciali facta personæ, quæ in eo genere causatum, nativam, seu habitua-lem propriam jurisdictionem, vel potestatem non habeat, cum tunc strictè ad limites verborum, ac juxta præcisam formam delegationis jurisdictioni attributa conferatur, ad textum in cap. P. & G. de offic. delegat. cum concordantibus in sua materia d. tit. de judic. ac etiam habetur infra hoc eod. lib. sub tit. de matrim. in Bonon. ac disc. 3.

Hinc proinde cum ageretur de Prælati ordinatio, cui de jure communi competeat hæc facultas, in ejus absentis, vel impediti locum, deputandi Vicarium, eo modo, quo competit Episcopis, aliique Ordinariis, ita verfabamur in prima parte distinctionis; Et fortius ratione subjectæ materiæ, quoniam non agebatur de exercitio jurisdictionis contentiosæ, faciendæ causa cognita, sed de actu extrajudiciali, quod potius occultè, cum regulis, ac circumspecionibus prudentialibus explicare expedit, ut occurratur favorum violentiis, quas ambitiosi adhibere solent, vel calumniantium oppositionibus adversus personam destinatam, seu electam, ut fre-quentis praxis docere solet, ob æmulationes, quæ Regularibus solent esse quodammodo connaturales, ideoque non est desuper fabricandus processus, sed sufficit singulariter, ac in forma confidentiaria audire sensum aliquorum, sive extrajudicialibus informationes accipere de idoneitate, aliique qualitatibus aliquorum Religiosorum, inter quos electio faciendæ sit, adeo ut, pro consilio potius, quam pro forma præcisæ, id præscriptum videatur; Et consequenter, istius causæ difficultas non residebat in jure, sed in facto, scilicet in dicta antedatæ suspensione, quæ tamen benè tolli videbatur, neque in dubio præsumenda est ex regula generali exclusivæ delicti; Sive fortius, major difficultas residebat in aliquibus motivis prudentialibus, ex quibus revera hæc deputatio effectum sortita non fuit.

JANUEN. VICARII PROVINCIALIS.

PRO P. BENEDICTO A POMPEJANA.

CUM P. GEORGIO A SAXELLO.

Causa disputata in Congregatione particulari sub incerto exitu.

De eadem materia concursus inter Vicarium Provinciale suffectum à Diffinitorio in locum Provincialis defuncti, & Alterum, qui postea per Papam deputatus fuerit; Et an deputatio facta à Diffinitorio, importet veram electionem, vel potius dicenda sit deputatio provisionalis.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Quomodo in forensibus questionibus procedendum sit.
- 3 Provisionaliter deputatus non dicitur verè, ac propriè officialis.
- 4 Papa potest prevenire quemcumque Prælatum inferiorem in provisione officiorum.
- 5 Provisio Vicarii non consumit vacationem.
- 6 Distinguntur plures species Vicariorum.
- 7 De eadem conclusione, de qua, num. 3.
- 8 Quando Vicarius dicitur versus Prælatus; vel Officialis.
- 9 De eodem, & de modo distinguendi unam speciem deputationis ab altera.
- 10 Verba præsuppositiva non inducunt dispositionem.
- 11 De observantia hujus Religionis.
- 12 Quod non expediat immutare tempora consuetæ celebrationis Capituli generalis, vel provincialis.

D I S C. IX.

Defuncto Ministro Provinciali Provinciae Januensis Ordinis Minorum strictioris Observantiæ, adhuc non expleto primo anno sui officii; Diffinitorium, ad præscriptum Statutorum Ordinis, sub die 2. Novembris elegit in Vicarium Provinciale P. Benedictum, atque electio per Ministrum, seu Vicarium generalem confirmata fuit sub die 12. ejusdem, cum subsequuta possessione, ac administratione; Verùm P. Georgius ejusdem Ordinis obtinuit se depu-

tari Vicarium per litteras Apostolicas in forma Brevis, unde propterea exorta desuper controversa, atque per eundem Pontificem deputata Congregatione particulari aliquorum Praelatorum, incertum est quid determinatum fuerit, cum post unicam disputationem, non audierim amplius de negotio actum.

Hujus controversiae punctus erat super iure quaesito dicto Vicario electo per Diffinitorium, pro quo scribebam; Sive super dicti Vicariatus qualitate, an scilicet esset solum deputatio provisionalis, donec de mandato Ministri Generalis (quamprimum commodè sequi posset) celebraretur Capitulum pro novo Provinciali eligendo; Vel potius esset formalis electio, quam Diffinitorium vice universae provinciae fecisset, tanquam per speciem veram, ac formalis subrogationis in locum defuncti, adeo dicendus veniret vetus provinciae ordinarius Praelatus, eo modo quò erat defunctus, cujus formalem personam in omnibus repraesentaret, ideoque duraturus per totum tempus, in quo defunctus durare debuisset.

Ex hac etenim distinctione pendebat determinatio, seu applicatio conclusio, quae hinc inde deducebantur, cum omnes in suis respectivè casibus essent verae, punctus autem consisteret in applicatione, juxta frequentiore, ac penè generale naturam quaestionum forensium, cum ex hoc, juxta adeò frequenter insinuatam, pendebat omnia aequivoce, quòd scilicet procederet cum generalitatibus, sive cum decisionibus, ac doctrinis in sola littera, non reflectendo ad differentiam circumstantiarum inter casum controversiae, & casus, de quibus ipsa agunt.

Ubi etenim hac deputatio esset provisionalis, tunc ita deputatus habere non dicitur officium in aliquem titulum, sed est simplex manualis ad nutum deputantis quodcumque amovibilis, ex iis, quae in terminis Vicarii, ceteris relictis habentur apud Fagnan. in cap. nullus, n. 49. & 50. de elect. & in qua auctoritate insisteretur; Potissimè quia idem Auctor erat unus ex Praelatis istius Congregationis; E converso autem, ubi esset juxta supradictam speciem, formalis electionis, ac subrogationis in universum jus defuncti, ita translatum in hunc Vicarium, qui continuaretur cum diversa persona materiali, eandem formalem personam ordinarii Praelati habentis praerogativam in officium, atque in illum titulum, qui datur pro subiecta natura officiorum, ac beneficiorum regularium manualium, ac obedientiariorum, tunc secus dicendum est.

Quamvis enim, ut advertitur, disc. procedenti, etiam in beneficiis secularibus, de sui natura perpetuis in verum titulum conferri solitis, de suprema, & absoluta Papae potestate non sit dubitandum, non solum in praeveniendo quemcumque ordinariam collatorem, sed etiam removendo jam provivum, ac possessorem, aliumque deputando; Artamen id facere non solet, neque ejus voluntas praesumenda est, quoties clara, & expressa non sit, ideoque prevalere debet provisio ordinarii collatoris, qui praevenerit, ut ad litteram disponitur in cap. dudum, § non igitur, & cap. si de sede de prob. in 6. cum concordantibus per Gonzal. ad regul. 8. §. 3. progm. num. 1. cum seqq. Lotter. de benef. lib. 2. q. 23. nu. 1. cum seqq. Rot. decis. 25. par. 10. roc. & apud Dunoz. decis. 856. & in alijs pluribus, ac habetur in sua materia sub tit. de beneficio. disc. 23.

Id autem non negabant Scribentes in contrarium, quoties ista deputatio fuisset in titulum, ut supra. Et è converso ego non negabam eorum assumptum, quando ea fuisset provisionalis, quoniam quemadmodum, citra injuriam, vel praedictum personae deputatae potuisset Generalis demandare quamprimum convocacionem Capituli pro electione Provincialis, sive postquam alium huic muneri praefecerit, juxta praxim, de qua in alia Religione, disc. proxime seq. ita multò magis id facere potuisset Papa.

Et in summa punctus erat, an istud officium dicendum veniret adhuc esse in statu vacationis, ut esse dicuntur Ecclesiae parochiales, donec juxta formam à Concilio Tridentino praescriptam, ab Ordinario, vel à Sede Apostolica fiat formalis provisio, quae effectum fortiat, quamvis ad eisdem Concilii praescriptum, interim deputetur Vicarius, juxta deducta in sua materia tit. de paroch. quoniam id non consumit vacationem, neque ita deputatus aliquod jus, vel titulum habet.

Pro congrua igitur dictae theoriae applicatione, in qua totus punctus residet; Advertetbam, quòd triplex Vicariorum species in hujusmodi officiis regularibus, vel respectivè in beneficiis secularibus habetur, inter se diversae naturae, seu qualitatibus, ideoque non omnes auctoritates, quae de vicariis

loquuntur, cuicumque vicario applicandae sunt, sed reflectendum est ad eorum species; Prima etenim est illa superius enunciata, quae per Ordinarium, vel per alium superiorem, juxta expressam determinationem legis communis, vel particularis fiat, donec duret vacatio, atque fiat nova provisio, ut interim Ecclesia, vel administratio detrimentum non patiat, adeo non dubitetur de qualitate provisionali; Et tunc rectè procedant ea, quae per alteram partem dicebantur, quòd iste nullum jus formatum habeat, neque dici possit, quòd ordinarius collator Papam praevenerit.

Alter est species illorum Vicariorum, qui per Praelatos, etiam praesentes, deputantur pro quodam eorum ad iudicium, atque pro supplendis aliquibus muneribus, quae non de facili per eos explicari possunt; Ad instar illius deputationis Vicarii Generalis, vel respectivè Foranei, quam faciunt Episcopi, atque est in usu inter regulares, quòd superiores etiam locales, quamvis praesentes, vicarium deputant, ut advertitur infra, disc. 17. Et tunc benè dicitur, quòd iste vicarius praecario deputatus nullum habere dicitur titulum, vel jus formale, ut per Abb. & Butr. & alios in cap. G. perpetuus, de fid. instrum. n. 1. ubi Fagn. nu. 5. Et in terminis regularium Passarin. de elect. c. 25. q. 20. nu. 220. Tertia demum est species illius Vicarii, qui mortuo Praelato, in istius locum, ac universum jus subrogatur, tanquam persona materialis, quae repraesentet eandem personam formalem, ac jure formalis praerogativa independentis, adeo non differat à Praelato ordinario, qui in Capitulo, seu alijs eligi solet, nisi in sola nuncupatione; Et tunc per istius deputationem vacatio officii consumi dicitur, istaque dicitur verus Praelatus ordinarius habens jus in officio, ut advertit Passer. d. cap. 25. q. 20. n. 220. Atque in vicariis Ecclesiarum parochialium, de eadem distinctione inter illum vicarium, qui pendente vacatione, seu provisione deputatur solum provisionaliter, & alterum perpetuum, qui provideatur in titulum sub hoc nomine vicarii propter jus habituale rectoriae, quòd penes Capitulum, vel aliquam Dignitatem resideat, habetur in dicta sua materia sub tit. de Paroch. & advertitur per Fagnan. in d. cap. G. perpetuus, n. 2. cum seqq.

Quòd autem iste Vicarius esset hujus naturae, seu qualitatis, clarè comprobari dicebam ex pluribus; Primò nempe quia ejus deputatio fit capitulariter, ac in forma verae electionis, eodem modo, quo fit electio Provincialis in Capitulo, cum sola differentia numeri Vocalium, quòd scilicet illa potestas, quae per universam Provinciam attributa est superioribus localibus, & alijs, qui pro Religionum instituto habent vocem in Capitulo, ex istius delegatione in hujusmodi contingentibus, restricta est ad solos Diffinitores, & alios juxta Religionum Statuta praescriptos, qui universam provinciam repraesentant.

Secundo quia hic Vicarius formiter confirmatur à Generali, eodem modo, quo confirmatur Provincialis electus in Capitulo; Et tertio, quòd non solum durante officio, obtinet eandem potestatem, eandemque praerogativam Provincialis in capite, absque aliqua differentia, sed etiam expleto officio, gaudet illis prerogativis, quibus gaudet Provincialis post officium expletum.

Restringi autem videbatur difficultas per Scribentes in contrarium ad punctum, quòd iste Vicarius non haberet certam durationem per totum tempus triennii, quòd decurrere debet inter unum Capitulum, & alterum, eo quia in libito Generalis esset quamprimum demandare Capituli convocacionem pro nova electione, ideoque inferebatur, quòd ita resultaret, ut hac deputatio esset provisionalis, constituendo fundamentum in quodam Brevi Urbani VIII. anni 1625. Verum istud videbatur parum probabile fundamentum; Tum quia istud Breve non loquitur de hoc dispositivè, sed solum praesuppositivè, quòd non inducit dispositionem aliquam juxta axioma, de quo apud Gregor. & Add. decis. 208. & dec. 62. post collect. Borden. & frequenter; Tum etiam quia contrarium dispositum videretur per Statutum editum in Capitulo generali celebrato de ann. 1639. ab eodem Pontifice confirmatum, unde propterea posteriora derogant prioribus.

Magna item opinio diversitas fuit inter aliquos ejusdem Religionis PP. antianos, qui in muneribus Vicarii, vel Commissarii generalis versari fuerant super hac observantia an scilicet vicarius, ita per diffinitorium deputatus in locum provincialis defuncti, continuaverit necne, per totum tempus, quo defunctus durare debuisset, dilata celebratione Capituli ad tempus commodum, vel potius istius anticipatum esset; Magis autem concordantiam videbantur testimonium ad favorem istius partis super continuatione; Aliqui verò dabant

bant quandam conciliativam distinctionem, an vacatio contingeret potius circa initium, vel respectivè circa finem triennii; Dicebam verò, ut magis deferendum esset deponentibus de hac observantia juxta sensum istius partis; Tum quia magis assilire videbatur dictum Statutum anni 1639. Tum etiam observantiam majorem de recenti sequamur in eo Ministro Generali, cujus mentio habetur supra, disc. 7. quoniam eo defuncto intra sexennium per diffinitionem aliquorum PP. in Urbe electus fuit Vicarius generalis, qui continuavit usque ad integri sexennii complementum; Et merito quidem, quoniam ita expedit, magisque laudabile est ob inconvenientiam, quae alias interrumpendo cursum ordinarii Capitulum, resultant circa diffinitores, aliosque officiales in Capitulo eligi solitos, quoniam oporteret, vel eos intra terminum removere, vel pati eorum continuationem ultra tempus juxta casum, de quo supra, disc. 4.

APRUTINA, SEU NEAPOLITANA TURNI

PRO NATIONE NEAPOLITANA, CUM NATIONE HETRUSCA.

Responsum pro veritate.

De alternativa, seu ordinaturnario inter plures alicujus provinciae partes, vel nationes, super passiva electione Provincialis; An turnus, consumi, seu respectivè adimpleri dicatur, per deputationem Provincialis, quae extra Capitulum, extra formam electionis facta sit, per Generalem, vel per Papam.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Quando turnus consumi dicatur.
- 3 Provisiones Apostolicas non mutant statum.
- 4 Tempus belli humani non computatur in termino.
- 5 Idem de bello divino pestis.
- 6 Quod à jure activo non inferatur ad passivum.
- 7 Contrarium.
- 8 Quomodo intelligenda sit turni praescriptio in electione.
- 9 Quod magis existimatur Praelati per electionem, quam per provisionem unius.
- 10 Officialis ad tempus durat etiam elapso tempore, si non potest haberi successor.

D I S C. X.

Provincia Aprutina Ordinis Praedicatorum, constituta est ex tribus nationibus, quae ex antiqua consuetudine, jure cujusdam societatis simul junctae sunt. Ad tollendas vero dissensiones, quae ortiri solebant, super electione ministri Provincialis, in Capitulo generali celebrato de anno 1629. conditum fuit Statutum Apostolica auctoritate confirmatum, super alternativa, seu turno inter istas nationes, ad aequalitatem inter eas servandam, ut scilicet, in uno Capitulo, passiva electio Provinciales cadere deberet in una natione, & sic successivè in alijs duabus; Cum autem de anno 1656. peste in Neapolitana Civitate adeo grassante, obissent Provincialis in ultimo Capitulo electus nationis Etruscae; Idcirco stante dicto impedimento, ob quod Capitulum celebrari non poterat Generalis Ordinis, dispensando cum ea, quam habet potestate quibuscumque obstantis, (eadem dispensatione Apostolica quoque auctoritate munita) deputavit usque ad futuri Capituli celebrationem, in Provinciale quemdam religiosum nationis Neapolitanae, qui officium exercuit penè per totum illud tempus, in quo Provinciales electi exercere solent, deinde celebrato Capitulo electus fuit religiosus nationis Aprutinae, cui post Etruscum, juxta retroactum ordinem electio debita erat; Hujus autem Provincialis termino expirante, novaeque Capituli celebratione imminente; Cum juxta ordinem turni, electio cadere deberet in natione Neapolitana, excitata fuit difficultas coram P. Generali ex parte alterius nationis Etruscae, quod ei potius passiva electio debita esset, dum Neapolitana jam suum habuerit Provinciale inter Etruscum, & Aprutinum ut supra; Quare desuper ex parte Neapolitanae nationis meum pro veritate responsum expetitum fuit, etiam pro directione ut supponebatur, ipsius Generalis; Incertum tamen est quid sequatur sit; Credo autem quòd juxta votum, ad favorem nationis Neapolitanae fuerit resolutum, cum juxta

regulas juris, ita pro meo iudicio, justitia exigere videretur.

In responso igitur desuper tradito, Dicebam quòd punctus in eo residebat, an per dictam provisionem factam per Generalem extra Capitulum, ac sine forma electionis, consumptus esset, necne turnus debitus hujus Neapolitanae nationi, quoniam non data consumptione, idem oppositores, hunc ordinem non negabant.

In hoc autem, pro non consumptione respondendum censui, quoniam de jure hujusmodi turnariae divisiones intelligendae veniunt, in illis provisionibus, quae sequuntur per viam electionis factae per ipsos, inter quos hac alternativa, seu turnaria divisio introducta est, pro aequalitate servanda, seu pro aequali exercitio illius juris, quòd omnibus pariformiter, & coaequali jure competit, non autem ubi id, citra ipsorum factum proveniat, ex provisione superioris, quae pro ea vice impedit dicti juris exercitium, quoniam tunc id quòd eas habetur pro infecto, atque ex quodam jure postliminii, sublato hoc intermedio tempore, quilibet juxta praescriptum ordinem, exercet jus suum juxta conf. 26. Calderin. de praebend. rejecta contraria opinione Joan. Andr. & aliorum antiquiorum, ut per Rotam dec. 2. de praeb. in antiq. & dec. 10. Castador. n. 3. de concess. praebend. cum concordantibus per Gonzal. ad regul. 8. glof. 45. §. 3. n. 8. cum seq. Rot. apud Buratt. dec. 153. n. 4. & dec. 926. n. 10.

Ad quòd confert regula generalis, de qua pluries sub tit. de beneficio, ac etiam sub altero de jure praeb. quòd scilicet provisiones Apostolicas, sive sint per resignationem, vel permutationem, sive quia Papa cum ejus suprema potestate, quam habet in beneficiis, praevenerit voluerit inferiorem collatorem, vel etiam patronos, pro ea vice derogando juri patronatus non immutat statum beneficii, neque aliquam inducunt alterationem.

Potissimè verò ubi hac extraordinaria provisio per Superiorem facta sit ex iusto motivo impedimenti belli Divini, vel humani, cum tunc intrare videatur dispositio textus in l. 1. 2. 4. & fin. Cod. quib. non obf. long. temp. praeser. cum concordantibus per Rovit. super praeb. 3. de passis de retrovend. n. 3. & habetur sub tit. de feud. disc. 57. in fin. quòd scilicet tempus belli non connumeratur in termino conventionali, seu alias non habetur in consideratione, sed eo subdcto, ac si non existisset, tanquam per postliminii fictionem, conjungitur primum cum ultimo tempore. Iste terminus adaptabiles videbantur, cum pestis dicitur bellum Divinum, ideoque cadit sub eisdem legibus, quae de bello loquuntur, ut pluries occasione defalchi, seu remissionis pensionis ex causa unius, vel alterius belli humani, vel Divini, habetur sub tit. de Regalibus, ac etiam sub altero de locat. & conducti. & occasione curfus fatalium habetur sub tit. de judic.

Non negabant Scribentes pro oppositoribus, veritatem dictae conclusionis, utpotè receptae; Dicebant tamen, ut ea procedant, in eligendi, vel conferendi, seu praesentandi jure activo, non autem in jure passivo; Ex ea differentiae ratione, quòd isto secundo casu, provisio extraordinaria facta per Superiorem in persona unius nationis, vel generis, cui turnaria passiva electio debita erat, eundem producit effectum, atque per eam adimpletur ille finis, ob quem idem turnarius ordo introductus est, ut scilicet quilibet natio, seu pars, ita honorata remaneat, atque servetur aequalitas; Et consequenter, quòd à jure activo licitum non sit arguere ad passivum, ob deficientem rationis identitatem.

Hoc autem fundamentum mihi parum probabile videbatur; Tum quia hac distinctio nullibi in jure inducta videtur, neque Scribentes in contrarium desuper auctoritates, vel juridicas rationes deducebant; Atque ut advertitur sub tit. de jure praeb. hoc argumentum è jure activo ad passivum vel è contrà, licet non sit concludens per se, attamen est probabile.

Tum etiam quia Statutum in verbis adhibet verbum eligere, ibi, *alternatim semper Provinciales eligantur, sicut ex eadem natione bis Provincialis immediatè eligi non possit*, ex quibus verbis hac duo inferri observabam. Primò nempe quòd Statutum prohibet solum immediatam continuationem, tanquam per speciem successiois, ne Provinciali praecessor, successorem, cum factionaria potentia per eum in officio parata, ex eadem natione sibi deputet, quòd ita cessabat. Et secundo quòd licet in consequentiam, Statutum inhabiliter in passiva electione illam nationem, ex qua in praecedenti Capitulo electus fuit Provincialis, attamen principaliter praescribit legem electoribus.

Ac etiam quia, licet quoad effectus juris, hujusmodi Provinciales, qui ob aliquod accidens deputantur quasi provisionaliter per Generalem, vel per Papam, sive per particulare Diffinitorium, juxta casum de quo *disc. prac.* Attamen de facto non reputantur veri Provinciales, illius majoris exstimationis, ut reputantur illi, qui ab universa provincia formiter eliguntur, utpotè ex iudicio multorum dignioris reputati, cum illa provisiones, quæ ab unius tantum iudicio pendunt, quandoque casui, vel fortunæ, quæ frequentius imprudens est, atque à ratione deviat, referendæ veniant.

Ponderabam quoque, quod licet tempus hujus officii sit præfinitum; Attamen id intelligitur, quatenus juxta styllum, commodè celebrari possit Capitulum pro successoris electione, unde propterea si legitimum superveniat impedimentum, etiam post tempus, tunc idem Provincialis in munere continuabit; Ad instar eorum quæ passim recepta habemus in officiis annalibus, ut sunt gubernia in Regno Neapolitano, quod hoc non obstante, etiam post annum, si non veniat successor, continuant illum expectare debentes, & in specie Provincialis habetur actum apud Barbof. *vor. 47.* Adeo ut si Provincialis nationis Etruscæ non obisset, itante hoc impedimento, etiam post expletum triennium, continuaret debuisset per totum illud tempus, in quo, expectandum commodam convocacionem Capituli post omnino cessatum impedimentum, ejusque suspicionem, continuavit iste ejus loco subrogatus, in quo casus præbuit, ut de una vel altera natione esset, cum de nulla quoque ex his tribus esse potuisset; Prout etiam ex casu provenit, ut sui muneris exercitium duraret penè eodem tempore, quod durat Provincialis electus; Et consequenter non dicebatur, ut honorata tota ipsa natio in iure electionis passivæ, ad quam omnes habiles, ac habentes requisita concurrere potuissent, Itaque mihi videbatur veritas, atque ita credo quod sequentium sit,

BAREN. ELECTIONIS PRO PROVINCIALI ELECTO.

Votum decisivum traditum Commissario generali pro electionis confirmatione.

An electioni Provincialis factæ in Capitulo per schedulas secretas cum scrutatoribus, aliisque formalitatibus, obstat, necne deficientia alicujus voti, seu schedulæ, quia nempe cum essent 45. Vocales, repertæ essent solum 44. schedulæ, & quando id obstat, necne.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Publicato scrutinio non est deveniendum ad novum, si electio sit conclusa.*
- 3 *Ideoque non obstat, quod in secundo schedula non repertur integra.*
- 4 *Major pars, quæ concludit electionem, est, ubi excedit medietatem.*
- 5 *Post publicatum scrutinium schedulae lacerantur, vel comburantur, seu negliguntur.*
- 6 *Recensetur casus electionis Urb. VIII. super errore unius schedulae.*
- 7 *Quando vota sunt excedentia nil obstat, quod deficiat una schedula.*
- 8 *Possint aliqui Vocales non dare votum, atque se facere extraneos.*
- 9 *Quod schedula alba non obstat.*
- 10 *Et quando intret dubitatio.*
- 11 *In dubio pro electione.*
- 12 *Etiam ubi electio est nulla, solet sanari, vel deputari electus.*
- 13 *An id fieri possit per Generalem Religionis.*
- 14 *In quo differant in hoc Papa, vel Sacra Congregatio, & Generalis.*

D I S C. XI.

Coadunato Capitulo Minorum Observantium Provinciae Baren. pro electione Ministri provincialis, atque servatis iis, quæ ad formam Statutorum servanda erant, intervenerunt 44. Vocales provinciae, ultra exterum Visitatorem, Capituli Præsidentem, qui votum quoque habebat; Cùmque singuli, juxta morem schedulas in urna posuissent, atque tres Disquisitores, bis publicè dictas schedulas numerassent

in integro numero 45. eisque apertis, ac lectis, ex votorum annotatione pro stylo facta per Secretarium, compertum fuit, quod triginta tria vota concurrebant in persona P. Grariani ab Altamura, decem verò in persona P. Michaelis ab Andria; & reliqua duo erant dispersa in aliis personis; Verum his sequitis, Visitator Capituli Præsidentis, schedulas jam apertas, ac lectas numerari denuo demandavit, atque in ista numeratione compertæ fuerunt in solo numero 44. Quare idem Præsidentis, asserendo quod electio non esset canonica, benèque completa mandavit ut procedi deberet ad novum scrutinium; Se opposuerunt autem Vocales, qui pro majori parte, asserendo quod electio erat jam perfecta, ac exeundo à loco Capituli, cantantur juxta styllum hymnum, seu canticum *Te Deum laudamus &c.* dictoque P. Grariano electio obedientiam pro more dederunt; Hinc proinde re delata ad eundem Commissarium generalem, de quo agit supra *disc. 6.* pro electionis confirmatione, vel respectivè irritatione, idem Commissarius meum, ac alterius Advocati votum pro veritate, desuper petiit.

Auditus itaque partibus, earumque defensoribus, atque benè concordato facto super legitima Convocatione Capituli, aliisque validæ electionis requisitis, quæ tam de jure, quam ex Statutis Religionis desiderabantur; Unica dubitanti ratio restringebatur ad deficientiam dictæ schedulæ, ob quam Præsidentis Capituli ad novum scrutinium procedi debere mandaverat.

Hoc tamen defectu non obstante, fuimus in voto respondendi pro electionis validitate, quoniam cum jam scrutinium esset publicatum, ad novam electionem, seu novum scrutinium, procedi non poterat, *ad text. in cap. publicato, de elect. glof. in ca. quia propter verbo publicat eod. tit. cum concordantibus collectis per Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. c. 19. n. 217.*

Neque obstat censuimus deficientiam dictæ schedulæ; quoniam (ut præmissum est) illa non erat in primo scrutinio, qui jam fuerat integer, atque integritas ad abundantiorē cautelam, confirmata fuerat per secundam numerationem; Hæc autem ulterior numeratio sequuta fuerat post schedulas jam apertas, lectas, & publicatas, ex quarum publicatione constabat, quod electio erat benè conclusa, non solum cum excessu medietatis votorum, quod sufficit ex deductis ad hanc materiam electionis *sub tit. de Canonic. & Capit. disc. 25. & seqq.* Sed etiam ultra duas tertias partes, unde propterea juxta communem usum, de quo testatur Barbof. *dicto cap. 19. nu. 217.* dictæ schedulæ erant lacerandæ, vel potius comburendæ, cum solum in eis diligentia adhibeatur, quando præcisè numerus necessarius adest; Et consequenter tanquam jam effectæ inutilis, & igni destinata, negligi poterant, ideoque non mirum si una earum perire potuit, excludendo etiam quaecumque malitiam, vel fraudem; Multò magis dum istius aliquis vehemens fumus aderat à præfata incongrua tertia renumeracione nimium administratus, cum id denotaret magnam affectionem.

Ac etiam quia (quidquid sit circa formam electionis Summi Pontificis præscriptam per Apostolicas Constitutiones Gregorii XV. & Urbani VIII. super deficientia unius schedulæ juxta casum, qui contigit in electione ejusdem Urbani VIII. qui cum hoc non obstante de suo jure tutus esset, adhuc tamen cum adeo memoranda generositate, ad omnem suspicionis umbram, vel occasionem tollendam, voluit ut deveniretur ad novum scrutinium, per quod, cum integris schedulis, primum approbatum fuit) eum de hoc agere, nulla in isto casu exigeret necessitas.

Quatenus pertinet ad terminos generales juris communis, credidimus, quod ubi etiam ille defectus fuisset in ipso primo scrutinio, adhuc tamen, dum vota erant adeo exuberantia, id non præjudicaret, cum provenire potuerit ex eo, quod aliquis ex electoribus, forte indeterminate, vel ex alio motivo, votum dare noluerit, seu schedulam non apponere in urna; Id etenim aliud non operatur, nisi quod vota illius, vel eorum, quorum schedulæ deficiunt, non numerantur, perinde, ac si non esset in Capitulo, à quo, atque à jure vrandi, se extraneos reddunt illi, qui in Capitulo existentis, nullatenus, vel inutiliter votum proferunt, eodem modo quo habetur de illis, qui voluntariè à Capitulo discedunt, sive legitime convocati ad illud accedere negligunt, *ad textum in cap. cum nobis, cap. quod sicut, cap. Ecclesia vestra 2. cap. quia propter, de electione cum concordantibus relatis per Barbof. dicto cap. 19. nu. 223. & seqq. Add. ad Burrat. decis. 809. nu. 12. & dicto tit. de Canonic. & Capit. disc. 27. & in aliis ibi proximis.*

Et in specie, ubi in urna reperitur aliqua schedula alba, idem concludunt Roderic. *quæst. regular. tom. 2. qu. 52. art. 13.*

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Puncti, seu species nullitatis electionis.*
- 3 *De decretis Sac. Conc. Trid. ne imminente electione possint creari novi Abbates, vel Priors.*
- 4 *Excepit Conventibus, vel Monasteriis, ut eorum Prælati intervenerint in Comitibus.*
- 5 *An, & quando Vocales puniri, vel processari possint imminente electione.*
- 6 *De mutatione loci jam destinati pro electione, seu Capitulo.*

D I S C. XII.

Cum in Civitate Angelopolitana, duo adessent Conventus Ordinis S. Dominici, unus intra, & alter extra moenia, sub invocationibus Sancti Pauli, & Sancti Dominici respectivè; Destinata verò esset celebratio Capituli Provincialis in Conventu Sancti Dominici, atque ita per consuetas literas facta esset vocalium convocatio; Eis jam coadunatis, atque ante ejusdem Capituli convocationem occasione rebellionis, vel inobedientie Prioris, & aliorum vocalium dicti Conventus Sancti Dominici adversus Provincialis ordinationem ab eis speras cum scandalosis recursibus ad magistratus seculares, censuerit Provincialis pro majori libertate electionis, mutare locum, atque Capitulum celebrare in alio Conventu Sancti Pauli intra moenia, cum notificatione dictæ destinationis omnibus Vocalibus jam coadunatis, qui in totum erant viginti quinque; Ex istis decem & septem prioris præcepto obedientes, ad præfatum alium Conventum accesserunt in eadem Civitate existentem; Accedere autem noluerunt præfati Prior, & adherentes, qui ob infirmam inobedientiam, cum recurru ad seculares, tanquam notorie inobedientes ab eodem Provinciali declarati fuerunt excommunicati, atque privati utraque voce activa, & passiva; Atque celebrato Capitulo in dicto alio Conventu, per dictos 17. vocales concorditer in Provinciale electus fuit Ferdinandus; E converso dictus Prior, aliique septem vocales illi adherentes, Capitulum quoque in dicto alio Conventu celebrant, ibique elegerunt in Provinciale Andream; Quare delata re ad Generalem, hic partibus auditis, cum consueto consilio PP. sibi assensum, juxta hujus Religionis styllum, confirmavit electionem factam in Conventu Sancti Pauli, in persona Ferdinandi, alium verò actum gestum in Conventu Sancti Dominici invalidum, ac attentarum declaravit, adversus quam declarationem alter electus, eique adherentes recursum habuerunt ad Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium, assumptaque desuper disputatione, credo quod approbatum fuerit iudicium P. Generalis.

In hac autem disputatione, tres erant puncti; Primò nempe, an per Provinciale, ejusque Diffinitorium, imminente celebratione Capituli, ad effectum augendi numerum votorum, deputati potu erint Vicarii, in quatuor Conventibus, qui Priore carebant. Secundò, an post jam convocatum, & coadunatum Capitulum, ejus electione imminente, potuissent dictus Prior, & septem alii vocales excommunicati, atque voce privati. Et tertio, an post jam sequutam eandem convocacionem, & coadunacionem, fieri potuerit dicta mutatio loci jam destinati, cum in his consistenter oppositorum objecta; Verum scribens pro electionis validitate (etiam in sensu veritatis) dicebam ea obstat non debere.

Quatenus igitur pertinet ad primum, per oppositores fundamentum constituatur in decreto Sacri Concilii Tridentini *sess. 25. de Regular. cap. 6.* per quod prohibetur nova creationes Abbatum, & Priorum, & aliorum Prælatorum, qui alias votum in Capitulo habeant, ut ita numerus votorum augeatur.

Verum istud erat fragile fundamentum, quoniam hoc decretum percutit creationem Abbatum, seu Priorum, aliorumque officialium, merè ritualium, unde propterea nulla concurrat necessitas, vel justa causa, sed probabiliter id referri valeat ad affectum augmentum votorum, atque ut ita Superior, ad quem dicta creatio pertinet, supplantare valeat majorem partem legitimum vocalium, quos dignoscat, vel suspicetur in diversam abire sententiam, ideoque decreti ratio consistit in hac fraude, seu affectione; Secus autem, ubi accedat justa causa providendi de Superioribus illos Conventus, qui eo carebant, ut isti non remaneret privati jure interveniendi in comitiis.

Id etenim ipsimet Conventibus nimium expedit; tam ob 4

13. & Passarin. *de elect. c. 18. n. 24. & 25.* qui excitat difficultatem, quando studiosè, ac affectatè id gestum esset, ad effectum, ut ita electio remaneret à majori parte, quæ alias conclusa adesset, istaque suspicio in hac facti specie non cadebat, ob adeo magnam votorum exuberantiam.

11 Nihilominus dicebamus, ut sufficeret casum reddi probabiliter dubium, in quo pro electionis validitate respondendum est, cum validitatis præsumptio potius assistat ex iis, quæ cæteris relatis habentur *dec. 289. par. 6. recent. num. 25. & seqq.* ex autoritate Canonistarum in *alicet Episcopus de præbend. in 6.*

12 Potissimè verò, quia non controvertebatur in facto, quod electus esset dignus, & qualificatus, cum isto casu, ut pluries ego præticavi, occasione hujusmodi quæstionum, de quibus frequenter super electionibus Provincialium agi contigit in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, etiam ubi in electione adesset aliquis defectus, ob quem de stricto jure, illa invalida censenda veniret, adhuc tamen, ubi sit nullitas, quæ proveniat solum à subtilitate juris, adeo ut ab eis non redoleat turpitudinem, seu machinationem, Sacra Congregatio solet nullitatem sanare, seu ex integro electum deputare, inherendo antiquo sedis Apostolicæ stylo, quem etiam hodie retinet Sacra Congregatio Consistorialis in electionibus Episcoporum, vel Coadjutorum ut supra *hoc eod. tit. & alibi insinuat, ac etiam habetur dicto tit. de Canonic. & Capit. dicto disc. 27.* Attendendo etiam distinctionem, quam in foro receptam habemus circa attentata, vel nullitates inter attentata juris, & facti, seu dolosa, & non dolosa, ex deductis in sua materia *sub tit. de iud. cum similibus.*

13 Quamvis enim probabiliter dubitari posset; an hæc potestas competeret dicto Commissario (cum id, utpotè non necessarium, pro commendabili Curia stylo, examinare neglexerimus;) Idque pendere videatur à singularum Religionum Constitutionibus, vel privilegiis particularibus, hanc facultatem Generali tribuentibus, necne; Attamen id ponderabatur ad quandam superabundantiam pro dicto effectu, quod scilicet, ubi etiam veresceretur in dubio, adeo ut aliquod intraret Judicis arbitrium (quod tamen ex facti qualitate & circumstantiis, junctis cum regulis legalibus, non autem ex propria service, seu voluntate regulandum est,) adhuc tamen istud pro validitate interponendum veniret.

14 In hoc autem differunt Papa, vel ejus supremus Magistratus, (qui in his materiis est Sacra Congregatio Regularium,) & Generalis, coram quo, de confirmatione, vel infirmatione disputare contingat; Quod scilicet accedente justa causa, quæ resultat ab idoneitate personæ electæ, atque à sinceritate actus, qui ex ignota subtilitate juris rigorose nullitati subjaceat; Quod nullitas sit omnino certa, & clara, Pontifex, vel Sac. Congregatio, nullitatem sanat, vel deputationem ex integro facit. Generalis autem eandem causam attendit, pro regulando ejus arbitrium in casu dubio. Sive ubi ex Constitutionibus Religionis posita certa nullitate electionis, non debeat demandati nova convocatio Capituli, sed jus deputandi Provinciale, tanquam ex jure devoluto ad ipsum pertineat, cum tunc prudenter, ac laudabiliter agat, deputando eundem electum, qui tali casu esse non debet deterioris conditionis quocumque alio, quem deputare posset, dum per electionis actum, quamvis injuriliter, de facto resultat certificatio, quod illa persona grata sit Religioni, seu provinciae, atque ab ea digna reputetur.

ANGELOPOLITANA ELECTIONIS

PRO FERDINANDO DE GALLINDO ELECTO,

CUM ANDREA DE MONTE.

& aliis Oppositoribus.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Episcoporum & Regularium, credo resolutus pro Ferdinando electo.

De eadem materia electionis Provincialis, an & quando valida, vel invalida censenda sit, præfertim, ob mutationem loci destinati pro Capitulo, an ista causet nullitatem; Et quando contra electores, ad censuras, aliasque poenas procedi valeat &c. Et de nova creatione Abbatum, vel Prælatorum vocalium, electione imminente.

Card. de Luca, Lib. XIV.

eorum novam provisionem de Priore, seu Prælatu, tum etiam quia in Capitulo non solum sic electio Provincialis, aliorumque officialium per regimine provinciarum in universum, sed agit etiam de statu, bonoque regimine singulorum Conventuum, quorum necessitates, vel occurrence præponuntur per eorum Prælatos, vel Discretos, ut congrue provisiones dari valeant, & consequenter fuit iusta & rationabilis provisio, quæ cadere non videtur sub dicto decreto Concilii.

Quo vero ad secundum punctum; Licet prohibitum sit, imminere electione, ac etiam per aliquod tempus præcedens specialiter præscriptum per hujus Religionis Constitutiones, ac generaliter per illas aliarum Religionum, inquisitiones formare contra vocales, vel ad censuram declarationem seu comminationem contra eos procedere, ex iis quæ cæteris relatis, habentur apud Barb. vob. 47. n. 183. & seq. Passarin. de elect. cap. 3. n. 13. Attamen (admittendo veritatem assumptam) dicebam illud rectè procedere, quando ejus ratio urgeat, quia nempe id per Superiorem in fraudem affectari posset, ex eodem motivo, de quo supra prodit d. ceterum Concilii Tridentini prohibitum creationis Abbatum, vel Priorum titularium; Isto enim casu rectè Superiori ita inquitenti imputandum venit, cur id præcedenti tempore neglexerit, ut etiam advertitur sub tit. de Canon. & Capit. disc. 27.

Secus autem, ubi hæc ratio cesset, quinimo fortius altera probabilis in contrarium urgeat, quia nempe id proveniat ex norico delicto rebellionis ac inobediencie, vel recurfus ad laicos, vel simili, quod secum absque dubio trahat incursum censuram, atque privationem vocis ipso jure, ad superioris tunc, ad reprimentum delictum, quod de novo ex improvviso patrum sit, procedat ad declarationem incursum censuram, aliarumque poenarum, cum tunc utraque affectio, ac negligentia ratio cessare dicatur; Et consequenter dicta propositio non est adaptabilis, quoniam alias esset dare anam vocalibus, ut infra terminum comitibus proximum, quinimò in ipsomet loco comitibus; quæcumque gravia scandalosa delicta committere possint, atque superiori obedientiam impunè denegare, quo nil absurdius, & magis id intelligendum venit, ad limites rationis, cui istud assumptum innixum est.

Demum quoad tertium obiectum mutationis loci; Tunc illud fuisse considerabile, quando ageretur de illa mutatione loci, quæ facta fuit in provincia Trinacria, pro electione Diffinitoris, qui intervenire debebat in Capitulo generali istiusmet Religionis (quamvis & hic defectus in eo casu factus fuerit) quod scilicet facta convocatio pro uno loco, ad quem plures vocales accesserint, deinde sequuta fuerit immutatio alterius loci remoti, ita & taliter, quod vocales qui ad locum primò destinatum accesserunt, sive iter direxerunt, in alio loco statuta die moraliter intervenire non valeant, cum tali casu rectè intrat ratio fraudis, & contemptus; Secus autem in hæc facti specie, quod uterque locus erat in eadem Civitate, adeout ad horam, ac minus, promptè ab uno ad alium Conventum accedi poterit, atque mutatio omnibus innotuerat, alique concorditer eam acceptarunt; Aliorum autem non accessus provenit potius à positiva inobediencia; Unde propterea non intrabat ratio dubitandi.

ROMANA PRIORATUS PRO GENERALI S. DOMINICI, CUM PROVINCIALI LOMBARDIÆ.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, resolutus pro Generali.

De differentia inter electionem, & postulationem, & quale jus una, vel altera tribuat; Atque electione non facta, vel non subsistente, ad quem fiat devolutio; Et de aliquibus circa potestatem Generalis Ordinis S. Dominici.

S U M M A R I U M.

- 1 De introductione Tribunalis Inquisitionis, & de privilegio provincia Lombardia Ordinis S. Dominici.
2 Facti series.
3 Electus habet terminum unius mensis ad acceptandum electionem, & alterius mensis ad petendum confirmationem.
4 Per secundum beneficium incompatible censetur renunciatum primo.

- 5 Electus non potest duobus electionibus inherere.
6 Dari non potest de jure tertii.
7 Superior absque iusta causa non potest negare confirmationem, alias potest appellari.
8 In Religionem Sancti Dominici, electio non tribuit jus electio.
9 Postulatio nullum jus tribuit.
10 Ad quem devolutio in hac Religionem, si electio non fiat, vel electus non acceptet.
11 De magna potestate Generalis hujus Religionis.
12 Papa potest concurrere cum quocumque inferiori collatore, eumque prevenire.
13 Declaratur, quando exerceri debeat potestas, de qua num. 11.

D I S C. XIII.

Cum occasione hæresis tunc Lombardiam infestantis, iste Ordo Sancti Dominici (ipsomet fundatore vivente, & majores in ea Italia parte progressus fecerit circa Fidei Catholicæ defensionem, & hæresum expulsiorem, adeout fortè dici valeat, ut exinde Inquisitionis Tribunal initium habuerit, primusque Inquisitor fuit S. Petrus Martyr, vel secundus post Sanctum Dominicum, ac propterea, ex ista provincia Commissarius Sancti Officii, alique Inquisitionis officiales, ejusdem Ordinis assumuntur; Idque occasionem præbuit plurium professorum assumptioni ad Cardinalitiam, ac etiam ad Pontificiam dignitatem, ut præsertim in B. Pio V. contigit; Hinc proinde, illa provincia, quandam longè majorem prærogativam, supra alias habere videtur, illeque Provincialis, eam omnimodam subordinationem Generali, quam alii habent, non de facili agnoscit, ut frequentes controversiæ doceant, quæ nostris temporibus disputata fuerunt, tam in S. Congregatione Regularium, quam in aliis particulariter deputatis.

Inter alias autem controversias fuit ista super deputatione Prioris Conventus Sanctæ Sabinae Urbis, qui annexus est dictæ provinciæ Lombardiæ, ejusque membrum; Cum etenim vacante Prioratu, Capitulum particule ipsius Conventus, juxta hujus Religionis institutum, congregatum esset pro electione Prælati, in scrutinio desuper habitu sequuta fuit electio in persona cujusdam P. Vincentii, cum postulatione aliorum duorum Religiosorum; Cumque pendente confirmatione electionis, quæ aliquoties neglecta fuit per dictum Provinciale, ad quem ea pertinet, idem Vincentius (pariter per electionem, cum subsequuto effectu) obtinisset Prioratum Regii. Hinc proinde, adhuc durante termino unius mensis, per Constitutiones præscripto P. Generali cum ejus plenaria potestate, quemdam P. Maurium Priorem deputavit, idque ægrè ferendo Provincialis, recursum habuit ad Sac. Congr. Regularium, à qua post bisam acertimam disputationem, prodit resolutio Generali favorabilis super approbatione dictæ deputationis.

In hujusmodi autem disputationibus, tria ex parte Provincialis, ac adherentium deducebantur; Primò nempe, quod cum de jure electus habeat terminum mensis ad acceptandam electionem, & alterius mensis ad petendam confirmationem ad textum in cap. cupientes, & cap. quam sit, de elect. in 6. cum concordantibus relatis per Donat. in prax. reg. par. 3. tract. 6. de elect. q. 3. Passarin. de elect. cap. 20. n. 23. & 24. (qui ambo sunt hujus Ordinis professores,) Hinc proinde dicto termino durante non poterat procedi ad provisionem hujus officii in præjudicium electi, ac juris ei quaesiti.

Secundò, quod ubi etiam, ob acceptationem secundæ electionis, cum subsequuta effectu, dici posset, quod simpliciter resolutæ non acceptatio primæ electionis, seu renunciatio cuiuscumque juri ex ea quaesito ad terminos textus in cap. de multa, de præbend. & cap. eum qui, de præbend. in 6. de quibus in sua materia sub tit. de benef. super vacatione primi per assequutionem pacificam secundi beneficii incompatibilis; Adhuc tamen potuisset Generalis alium religiosum præficere in Priorem, dum aderant alii duo postulari ab eodem Capitulo conventuali.

Et tertio, quod in omnem eventum, durante adhuc termino, procedi debuisset ad novam electionem, potissimè quia idem Generalis eam demandaverat, & consequenter quod hæc deputatio fieri non poterat in præjudicium, tam Capituli habentis jus eligendi, quam Provincialis habentis jus constituendi electum.

Nullum tamen ex his fundamentis habere substantiam, dicebam ego scribens pro Generali (etiam cum sensu veritatis).

tis) qualem in secunda propositione, rematurus examinata, agnovit quoque Sacra Congregatio, quæ primo aspectu magnam conceperat difficultatem, adeout in prima propositione, fuerit in limine resolutio contraria.

Singula etenim examinando; Quatenus pertinet ad primam, illud multipliciter sollebat; Primò nempe ex iam insinuata conclusione, occasione secundi obiecti, quod per acceptationem cum subsequuto effectu secundæ electionis, renunciatum fuerat primæ; Istaque conclusio, quæ generaliter procedit in beneficiis, quæ jure provisionis in titulum conferuntur, etiam in illis, quæ de facto jam obtenta, & possessa sint, multò magis procedit in hoc jure, potius ad rem, quam in re, quod per electionem acquiritur dicitur.

Ex alia etiam regula, quod non potest electus duabus electionibus inherere, ut in cap. ut qui duas, de elect. in 6. ubi gloss. & DD. communiter relati per Passarin. ibidem, & per Donat. in dicta prax. eod. tract. 6. par. 3. q. 12.

Secundò, quia esset date de jure tertii non conquærentis, de quo planum juris principium est dari non posse agendo, quidquid sit excipiendum, ex iis, quæ pluries alibi habentur ad hæc materiam exceptionis juris tertii, præsertim in sua sede sub tit. de judic.

Et tertio clarius, quoniam ea, quæ de jure communi habentur circa jus, quod electo per legitimam, benèque conclusam electionem acquiritur, adeout superior, ad quem confirmatio pertinet, sine iusta causa eam denegare non possit; atque in casu denegationis, concedatur electo appellatio, vel recursum ad Papam, vel alios superiores, non procedunt in ista Religione Sancti Dominici, ex cujus Instituto, ac legibus, per electum nullum jus totarum acquiri dicitur, per quod Generalis, cessante iusta causa, ex lege justitiæ, dicatur obligatus illum confirmare, sed in ejus libertate potestate repositum est, etiam nulla assignata causa, confirmationem denegare, mandando, ut ad aliam procedatur electionem, sive alias providendo.

Hinc proinde, inter electionem, & postulationem, in hac Religione nulla dignosci videtur differentia, cum adinstar postulationis, electio nullum jus electo tribuat, neque facultatem appellandi, vel recursum habendi adversus denegatam confirmationem concedat, ut advertunt superius allegati ejusdem Religionis professores, nempe Donat. d. tract. 6. de elect. q. 1. n. 8. in fin. & q. 16. n. 4. & Passarin. dicto tract. de elect. c. 19. n. 21.

Atque ita per argumentum à fortiori, magis de plano resultabat solutio secundi obiecti, fundati in jure postulationum, quoniam si in hac Religione ipsa electio nullum in tribuit, multò minus tribuere potest postulatio, quæ etiam in terminis juris communis, quibus attentis, per electionem acceptatam, vel pendente termino ad acceptandum quoddam jus quaeri dicitur, adhuc tamen postulatio nullum jus quaerit, cum postulatio redoleat solum preces, quæ porriguntur superiori, ut ex gratia, non autem ex iustitia postulationum præficiat, ideoque in superioris arbitrio est concedere, vel denegare, neque exinde postulatio jus competit appellandi, vel recursum habendi ad textum in c. unic. de postulat. in 6. ubi gloss. & Scribentes communiter, Hostien. in sum. tit. de postulat. prælator. n. 1. cum concordantibus per Donat. dicta prax. par. 3. tract. 1. de form. elect. q. 1. n. 11. Passarin. dict. tract. de elect. c. 24. n. 72. ubi ponit casum in individuo, quod pro stylo forsitan hujus Religionis, Capitulum eligat unum, & postulet plures, an scilicet, denegata confirmatione electi, teneatur Generalis deputare unum ex postulari, & benè conclusit negativè.

Demum quoad tertium obiectum; Scribentes pro Provinciali, longas inutiles retexendo allegationes, & conclusionum cumulos, quasi per viam formalis tractationis, deducebant ea, quæ apud Beneficialistas habentur in materia devolutionis, quasi quod dici non possit devolutum esse ad Generalem jus deputandi istum Priorem; Tum quia adhuc durabat terminus, intra quem integrum erat jus Capituli Conventualis, procedendi ad novam electionem; Tum etiam quia data etiam negligentia, undè propterea factus esset locus devolutioni, adhuc tamen juxta hujus Religionis ordinem, illa aperta erat ad beneficium Provincialis, quo etiam negligente aperitur jus Generali, juxta illum gradualement ordinem, quem in jure habemus de collatione beneficiorum, quæ sint ad alterius electionem, vel præsentationem, idque in prima propositione magnam inferebat difficultatem.

Verùm advertēbam, quod in hoc procedebatur cum æquivoeco, quoniam Generalis hujusmodi deputationem non fecerat ex jure devolutio, sed in vim ejus supremæ, & Card. de Luca, Lib. XIV.

absolutæ potestatis, cum ipse ex hujus Religionis Instituto, ac legibus, dicatur omnium, & singulorum Conventuum Prior, ac Prælati immediatus, unde propterea Priores, alique Prælati locales dicantur nudi vicarii deputati ad solum exercitium regiminis, adinstar illorum rectorum, seu parochorum, qui deputantur in illis diocæsiis, in quibus non habeatur vera, & formalis distinctio parochiarum, quod Episcopus dicitur unicus parochus immediatus, qui cum non possit per se ipsum omnibus vacare, curam exercet per Rectores locales tanquam ejus vicarios, ut advertitur hoc eod. lib. sub tit. de decim. disc. 1. ac etiam pluries sub tit. de Benef. & sub altero de Paroch. dictaque potestas hujus Generalis insinuatur etiam alia occasione sub tit. de præminent. disc. 27.

Et quamvis adversus hanc supremam, & absolutam potestatem, idem Provincialis Lombardiæ, alique adherentes, sub Innocentio X. (sub quo magna fuit rerum Regularium revolutio) oppositio facta esset, exaggerando inconvenientiam exinde resultantem; Nihilominus à Congregatione particulari desuper deputata de mense Junii 1652. prodit resolutio, ut expediret hanc potestatem Generalis substatinere, neglectis aliquibus inconvenientibus ob præponendam majoris utilitatis Ordinis, ad ejus unitatem conservandam, & ne alias aperiretur via illis scissuris, quæ per tot diversas Congregationes passæ sunt plures Religiones, & præsertim Benedictina, Augustiniana, Carmelitana, & omnium magis Franciscana.

Quare per quandam similitudinem, atque cum ea proportionem, quæ comparativè dari possit; Dicebam quod huic Generali congruerent ea, quæ habentur sub tit. de benef. præsertim disc. 23. circa potestatem Papæ concurrendi cum quolibet ordinario collatore inferiori; eumque preveniendi, ac etiam providendi beneficia, quæ ad alterius electionem, vel præsentationem provideri solent.

Et licet ista propositio dura videretur, eo quia (ut aliquid Cardinales Congregationis dicebant,) id esset revolvere hujus Religionis ordinem, ac tollere jus electivum, quod comperit, non solum Provinciali in electionibus Provincialium, aliorumque Prælatorum, sed etiam singulis Conventibus in deputatione Prælati localis. Attamen dicebam quod quemadmodum Papa, qui hac potestatem habet, ob ejus nimium usum, ac discretum usum, hunc ordinem non pervertit, ita à pari, & cum debita proportione, in præsentis dicendum veniebat, quod tunc exaggeratum inconveniens esset considerabile, quando adesset talis facultatis frequens, ac indiscriminatus usus, in cujus casu ipsa Congregatio provideret; Expedi autem hanc potestatem conservare ob insinuatam congruam rationem conservandi unitatem Ordinis.

ROMANA SEU VALLIS UMBROSÆ CONTRAVENTIONIS PRO GENERALI CONGREGATIONIS VALLUMBROSANÆ, CUM OPPOSITORIBUS.

Casus disputatus in Congregatione particulari, resolutus pro Generali.

An Generalis deputare possit, extra Capitulum generale, Diffinitores, aliosque officiales, in locum deficientium, quamvis in Constitutionibus mandetur, ut id fiat in Capitulo, & non aliis; Et an prohibitio Constitutionum, ne Generalis, ac Diffinitores obtineant Abbatias, percutiat casum fixæ unionis alicujus Abbatia, quæ officio, seu prælaturæ Generalatus facta sit.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series, & de prohibitione in ista Congregatione, ne Generalis, & Diffinitores habeant Abbatias.
2 De rationibus dictæ Constitutionis, & quando non dicitur intrare ratio ambitus.
3 Esse potest Generalis totius Religionis, & Abbas unius Monasterii.
4 Dantur exempla, ut unus representet plures personas diversas.
5 Quando intrat beneficiorum incompatibilitas.
6 Unio, vel suppressio importat alienationem.

- 7 *Generalis habet juris assistentiam super superioritate in omnibus non exceptivatis.*
- 8 *Diffinitores sunt Prælati habentes administrationem Religionis.*
- 9 *Quod mortuo Generali, Diffinitorium interim alium subrogat.*
- 10 *De subrogatione Examinatorum synodali extra synodum.*
- 11 *Apæna qualibet causa excusat.*

D I S C. XIV.

Disponentibus Constitutionibus hujus Congregationis, editis sub Gregorio XIII. ut electio Diffinitorum in Capitulo generali fieri deberet, quodque Præfex Generalis, ac Diffinitores, durante eorum officio, Abbatias obtinere, vel sibi appropriare non possent, in juncta genericæ pœna privationis officiorum, ac dignitatum inobservantibus, Cum infra spatium, quod intercedit inter unum Capitulum, & alterum, aliqui Diffinitores obissent, atque Generalis (qui tunc erat P. Sertalis Neapolitanus) alios eorum loco subrogasset; Idemque, ad sublevandam Congregationem à consuetis contributionibus, pro sustentatione Generalis, aliorumque officialium, perpetuam annexionem fecisset Abbatia Viculi, dignitati, seu Officio Generalatus, ut cum ea se sustentare posset; Hinc aliqui æmulum, vel zeloteros, præcedentes, quod ob hanc duplicem Constitutionum contraventionem, à prælatura cecidissent, preces portexerunt Pontifici, qui desuper deputavit particularem Congregationem, à qua proditit resolutio Generali favorabilis, non constare scilicet de aliqua contraventione.

Duo igitur erant hujusmodi questionis puncti; Primo nempe, circa appropriationem dictæ Abbatia sibi ipsi factam; Et secundo circa deputationem Diffinitorum; Quatenus igitur pertinet ad primum; Dicebam (etiam cum sensu veritatis) quod oppositio verè in iusta, maleque fundata esset, quoniam Constitutiones in hac parte ad duas referri poterant rationes; Vel scilicet ad illam incompatibilitatis, juxta terminos textus in cap. de multa, de præbenda, cum concord, de quibus ad materiam incompatibilium sub tit. de benefic. Vel (& verius) ad tollendum ambitum, sive aliorum Religiosorum oppressionem, ne scilicet ipsi Generalis, & octo Præsidentes, ad quos Abbatiarum vacantium provisio spectare solet, vel in quorum provisione, etiam in Capitulo generali faciendi, magnam partem, ac auctoritatem habent, sibi ipsis applicent meliores, ut fortè retroacta praxis induxerat.

Utraque autem ratione ardentia, earum neutra ad rem aptabilis erat; Non quidem prima, quoniam Generalis, non ex ambitu, vel ex avaritia, majorisque utilitatis motivo, id egerat, ut scilicet obtineret copulativè, officii, ac Abbatia redditus, & emolumenta, sed ex bono animo, rectoque sine sublevandi Congregationem, quæ ærealieno pressa erat, à consuetis impensis, pro sustentatione Generalis, ejusque familiarie, ita hanc Abbatiam officio, pro majori Religionis utilitate prudenter unire curavit, absque aliqua utilitate propria; Ita etenim dicebam rectè intrare verum principium, quod utilitas publica præferenda est utilitati privatæ, dum hæc annexio importabat solum diminutionem unius Abbatia, & sic præjudicium unius religiosi, qui de illa providendi debuisset, cum utilitate omnium Abbatiarum, totiusque Religionis, ideoque sine dubio applicabilis non erat secunda ratio ambitus, vel oppressionis, dum utilitas Generalis non crescebat, neque duplicabatur.

Minutæque intrabat prima ratio incompatibilitatis juxta dictos terminos beneficiales; Tum quia revera isti non cadebant, cum Generalatus non importet certum beneficium, vel prælaturam unius Monasterii, unde propterea inter illa incompatibilitas, quæ datur inter duo beneficia inter se distincta, duos rectores, vel Prælatos regulariter exigentia, ad infra duos viros habere debent, non autem, ut unus duas habeat uxores, quod Apostolica auctoritate non dispensante in prælaturis in jure prohibitum est; Siquidem Generalatus est officium, quod importat quandam præsentiam generalem omnium Monasteriorum, quæ proprios habent Prælatos, pro subitorum recursibus, aliisque contingentiis Religionis; Ideoque nil implicare videtur, ut possit una, & eadem persona materialis hanc duplicem personam formalem repræsentare.

Eo modo quod infra, hoc tit. disc. 32. & in Miscell. Ecclesiastico, disc. 1. & sub tit. de præemin. disc. 1. & alibi pluries habemus in persona Summi Pontificis, qui, secluso Principatu

temporali, ac agendo solum de regimine spirituali, reduplicativè consideratur tanquam Episcopus particularis Urbis, & tanquam Episcopus universalis totius Orbis; Atque Generales Duces exercituum, habent particularium cohortem, cuius respectu, considerantur tanquam Duces, seu Capitanei particulares, & tamen præsumunt universo exercitui, aliisque Ducibus, & Capitaneis, cum similibus, taliter est aliqua- rum Religionum, seu Congregationum praxis.

Et nihilominus, ubi etiam dicti termini incompatibilitatis intrarent; Adhuc tamen cessare dicebam eorum applicationem, quoniam, ut in dicta sua materia beneficiorum advertebatur, illi procedunt, præsupposita continuatione utriusque beneficii incompatibilis, in priori natura, vel statu, adeo ut requirerentur duo rectores distincti, eodem modo quo ut supra, duæ mulieres, duos diversos habere debent viros; Secus autem ubi unum beneficium alteri uniar per viam accessoriae, ac subjectionis unionis, quoniam tunc beneficium unum definit esse tale, ejusque nomen, ac essentiam amittit, atque efficitur prædium Ecclesiæ dominantis, ut pariter in dicta sua materia sub tit. de benefic.

Quare unica dubitandi ratio cadere posse videbatur in eo, quod hæc unio subjectionis, vel hujus Abbatia suppressio, redoleret speciem alienationis cadentis sub prohibitione extrax. Ambrosia, de reb. Eccles. non alienari, ex iis, quæ ad hanc materiam alienationis bonorum Ecclesiæ habentur sub tit. de alienat. & contralt. prohib. disc. 1. & seqq. Verùm hæc difficultas neque intrabat, ex dicta ratione, quod verè non agebatur de duobus beneficiis, ex quibus, uno suppresso, remaneret alterum tantum, ob dictam numerum, seu respectum diversitatem, ob quam cessabat ratio inconvenientis, cui incompatibilitas innixa est, ut unus esset vir duarum mulierum, dum hæc Abbatia remanebat in suo esse, habendo proprium Abbatem, cui fixè annexa esset præsentia universæ Congregationis; Illeque absque dubio rectè dici poterat casus omnisus.

Quo verò ad alterum punctum; Dicebam, quod regula assistebat Generali, ut scilicet, ad instar illius assistentia, quam habet Episcopus, circa universam jurisdictionem in sua diocesi, in omnibus causis, & personis, in quibus de limitatione non doceatur, ex deductis sub tit. de jurisdict. disc. 1. cum pluribus seqq. ac etiam infra, sub tit. de Episc. & Prælat. disc. 1. & pluries, Ita Generalis Religionis habere dicatur jurisdictionem, seu causam universalem, ut gerere possit omnia ea, quæ per jus commune, vel per Constitutiones Religionis sibi prohibita non sunt juxta celebres decisiones Tulen. reformationis coram Dunozerro, Remboldo, & Piravano, quæ habentur impressæ apud Tambur. de jur. Abbatiss. dec. 15. cum pluribus seqq. usque ad 24. earumque plures repetitæ inter illas Dunozerri, & in Ulyssippon. iuris conferendi habitum, coram Pitovano, Merlino, & Rojas par. 5. recent. dec. 577. 584. 598. & 618. quarum aliquæ sunt repetitæ inter eorumdem decisiones particulares, nempe apud Merlin. dec. 720. & apud Rojas dec. 3. 1. Et consequenter dicebam, quod intraret sæpius insinuata propositio vulgaris, quod habens pro se regulam habere dicitur intentionem fundatam, donec doceatur de limitatione in dubio non præsumenda, sed probanda per allegantem.

De ista verò limitatione dicebam, quod ex tenore Constitutionum non docebatur, quodque revera esset iste casus omnisus, quoniam rectè per Constitutiones disponitur, ut in Capitulo generali, post sequutam electionem Præsidentis generalis per universam Religionem, cum eadem forma electionis, fieri deberet electio octo Diffinitorum, cum isti quoque dicantur Prælati, seu officiales, qui universæ Religionis regimini deputati sunt, tanquam ejus mysticum corpus constituentem; Sed postquam isto corpore efformato, ipsoque Capitulo generali dissoluto, contingat deficientia alicuius ex his membris, tunc dicitur casus omnisus per Constitutiones, ideoque intrat dicta regula generalis permissiva, nulla de adesse dicitur prohibitio, sed potius permissum, ac laudabile dicendum est, ut reliquum corpus, constitutum ex Generali, & aliis Diffinitoribus, istud membrum quod deficit, suppleat ad ipsius corporis integritatem conservandam; Atque si ex deductis in præcedentibus, istius corporis capite deficiente, nempe Generali, cum tunc promptè universa Religio congregari non possit; neque expediat comitorum tempora consueta intervertere, conceditur pro aliquorum Religionum styli, vel legibus, reliquod diffinitorii corpori, caput sufficere; Multo magis dicebam, ut licitum esset capiti, aliisque membris, unum inferius membrum deficienti supplere.

Ad id autem comprobandum ponderabam ea, quæ habentur sub tit. de Paroch. & Parochiis, disc. 17. in proposito Examina-

minatorum synodali, coram quibus parochialium concursus haberi debent, quoniam eorum deputatio fieri debet in ipsa synodo constituta ex universa diocesi, seu à deputatis, qui illam repræsentent; Et tamen si inter unius, ac alterius synodi convocacionem, ac celebrationem sequatur mors, vel aliud longum impedimentum aliquorum Examinatorum, tunc solus Episcopus, cum consensu Capituli Cathedralis, rectè alios subrogat, quoniam aliud est facere electionem, vel deputationem universalem ex integro; Aliud verò facere particularem subrogacionem provisionalem.

Clarius verò, ac extra omne dubium præmissa procedere advertebam, spectato effectu, ad quem de eis agebatur, quod scilicet principalis questio non erat, de validitate, vel invaliditate gestorum, & an ea, approbati, vel reprobari deberent, (ad quem effectum quoque credebam, quod præmissa procederent;) Sed agebatur ad effectum excusandi ab incursum poenarum gravium, qualis præsertim est illa caducitatis ab adeo qualificato officio, ad quem effectum, vulgare principium est, in foro quotidianum, ut quævis causa etiam injusta, quæ citra dolum, ac malitiam, iuste opinata sit, atque ut nostri vulgò dicunt, etiam fatua, & bestialis sufficit, cum pro incursum poenæ formalis requiratur delictum, & consequenter dolum, ac malitia ex pluries deductis sub tit. de emphyt. ac etiam sub tit. de fideicom. in proposito caducitatis ob contraventionem, ac pluries in omni alia ferè materia præsertim sub tit. de benefic. disc. 70. & seqq. super distinctione inter exclusionem juris assequendi, & privationem juris questi, cum similibus.

ADNOT. AD DISC. XVI. & seqq.

De materia præcedentiæ inter Regulares habeatur in hoc tit. disc. 70. Et generaliter sub tit. de Præemin. tam in discursibus jam impressis, quam postmodum in Supplemento eod. tit.

R O M A N A
S E U M O N T I S V I R G I N I S R E M O T I O N I S
P R I O R U M .
P R O P R I O R I B U S R E M O T I S ,
C U M G E N E R A L I .

Casus disputatus in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, sopitus cum prudentiali temperamento.

An, & quando Priores, vel alii Prælati, vel officiales locales, per Generalem infra constitutum tempus, desintui, vel amoveri valeant, necne.

S U M M A R I U M .

- 1 *Facti serici.*
- 2 *De potestate Generalium Religionum.*
- 3 *Beneficia, & officia Regularia sunt obedientiarum, & manualia.*
- 4 *Quid de Commendis, & Dignitatibus Religionis Hierosolymitanae, & quomodo conferantur.*
- 5 *Quando etiam manualium amotio non detur.*
- 6 *De præjudicio, quod resultat amotio à Prioratu.*
- 7 *Quod in Regularibus non de facili intrent limitationes, de quibus, nu. 5.*
- 8 *De distinctione inter Abbatias, quæ dantur in Capitulo generali, & officia prioratus.*
- 9 *Quod præjudicia resultantia à remotione non sint considerabilia.*
- 10 *De differentia inter remotionem generalem, & particularem.*
- 11 *Ordinariis an possint revocare licentias concessas Regularibus audiendi confessiones.*
- 12 *Generalis allegatio suspitionis non attenditur.*
- 13 *Quomodo in his materiis procedendum sit, & de stylo S. Congregationis.*

D I S C. XV.

Congregatio fundata per S. Gulielmum, quæ Montis Virginis appellatur, utpotè, neque per universam Italiam dilatata, sed infra quosdam breves Regni Neapolitani fines restricta, cum unico Monasterio in Urbe, singulo quoque triennio suum celebrat Capitulum, in quo interveniunt Abbates, ac fortè etiam Priores locales, atque facta electione Abbatia Generalis, sunt mutationes Abbatum, aliorumque Prælatorum; Quò verò ad Priores, qui pro

eiusdem Congregationis Instituto, præsentantur illis parvis, Monasteriis, quæ Abbatia ritulum non habeant, sive in Monasteriis Abbatialibus, sub Abbate tanquam vicario, per ejus Constitutiones disponitur, ut sint annales, cum admonitione tamen, ut crebræ mutationes, tanquam damnosæ, quò magis fieri potest, vitari debeant; Cum autem Generalis, primo anno expleto, præter Congregationis stylium (ut cessante demerito, Priores etiam per integrum triennium continent) ferè omnium Priorum amotionem fecisset, alios de novo creando; Hinc amoti, ac etiam aliqui Abbates, eis assistentiam præbentes, recursum habuerunt ad Sacram Congregationem Regularium, quæ cum consuetis ejus legibus prædentialibus, quoddam adhibuit temporarium, per quod, Generalis existimationi, ac dignitati, ac etiam recurrentium indemnitati, pro majori parte contentum extitit.

In disputatione autem desuper habita; Scribentes pro Generali dicebant, fundatam esse ejus intentionem super hæc potestate removendi Priores; Tum ex regula generali, de qua disc. præced. ut Generalis habeat causam universalem in omnibus iis, quæ non sint prohibita; Tum etiam in natura beneficiorum, vel officiorum regularium, ut ob votum obedientia, non dentur in regularibus beneficia, vel officia perpetua, sed omnia sint manualia, & obedientiarum, nisi Pontificia potestas aliter disponat, quamvis de facto pro communi, ac frequentiori usui ad certum tempus conferri soleant; Quinimò etiam si vitam, ut sunt præsertim Dignitates, & commendæ Hierosolymitanæ Religionis, quoniam adhuc de stricto jure beneficia manualia, seu obedientialia sunt, ut habentur in sua materia sub tit. de Regal. disc. 148.

Et tamen hæc obtineri dicuntur, potius ex justitia, quam ex gratia, cum dignitates conferri debeant, habita ratione benevolentia, commendæ verò habita ratione antianitatis, concurrentibus tamen pluribus requisitis necessariis ad habilitationem inducendam, nempe, caravania, residentia in Conventu, alia residentia in commendis, istarum melioramentis, & quod non sit debitor facturi, cum aliis de quibus sub tit. de benef. disc. 68. & seqq. Ex quibus patet, quod non est in libito M. Magistri, vel Religionis gratificari magis uni, quam alteri, dictumque ordinem intervertere; Multo igitur magis, in hujusmodi Prioratibus, vel similibus prælaturis localibus, cum non sint beneficia, sed mera officia, collata ad libitum Superioris, qui poterat alium deputare.

Scribens ego pro Prioribus amoris, non negabam præmissorum veritatem, pro regula generali, cum sint vera de jure, atque controverti non possint; Dicebam tamen ut intrarent limitationes, de quibus in materia manualium habetur in eodem tit. de benef. disc. 80. & 97. ac etiam in proposito officiorum dicto disc. 148. de Regalibus; Primò scilicet ubi grave præjudicium in fama, seu aliis, amoto exinde resulteret; Et secundo, ubi amotio, ex livore, seu ex malo animo fiat.

Utramque autem limitationem dicebam ad rem applicari; Primam scilicet gravis præjudicii; Tum ob diminutionem famæ, seu existimationis, quæ resulteret ex remotione præter solum; Tum fortius, quia ex Constitutionibus hujus Congregationis, ad instar Cassinensium, ac aliarum similiarum, vacantibus Abbatia, quæ formalem prælaturam, saltem habitualiter perpetuò importate dicuntur, illæ providendi debent personis in hoc prioratus gradu constitutis; Et consequenter remotio à prioratu causat hanc inhabilitationem (prout in facto supponebatur, atque nonnulla dabantur argumenta,) ut non ex aliqua demerentia, vel iusto motivo, sed ex factionariis æmulationibus id provenisset, ut ita æmuli factio debilitaretur, atque propria impingueretur, juxta naturalem malum, quod regnare solet inter Regulares, omnesque alios, cum quibus comicia, vel actus electivi practicantur.

Quamvis autem istæ limitationes (quæ more Advocati scribentes ad causæ opportunitatem, latè exornabantur cum copiosis allegationibus transcriptis ex iis, quæ habentur insinuata, disc. disc. 80. & 97. de benefic.) sint pariter in abstracto veræ in suis respectivè casibus, Attamen reflectendo ad veritatem, advertebam, quod periculosum esset cum hac generalitate procedere, quodque ubi ageretur de singularibus remotionibus, difficile videatur cum Regularibus, ubi agatur de hujusmodi officiis, & prælaturis localibus, eas ad praxim reducere, cum ita esset intervertere regimen Regulare, ac Regularem disciplinam destrueret, tollendo obedientiam, quæ est primum, ac potissimum vitæ Regularis fundamentum.

Potissimè verò in hac facti specie, quod non agebatur de

remotione omnino debita infra annum contra formam Constitutionum precipientium, ut Priores debeant esse anuales, ad differentiam Abbatum, qui sunt triennales.

In quo casu magis circumspicere procedendum est, praesertim ubi agatur de officiis, vel praelaturis collatis, non ex solo libito, vel benevolentia Superioris amoventis, sed in Capitulo, vel Congregatione generali, vel provinciali respective, cum tunc, circa obedientiam violationem, si non per viam formalis appellationis, quae non datur illi, qui sui formatum non habet, saltem per viam recursum, vel querelam, per Superiores, & praesertim per hanc sacram Congregationem demandari solet reintegratio, ut frequens praxis docet.

Si quidem id sequutum fuerat expleto anno, ad formam Constitutionum, ideoque fuit solum negare illam conniventiam, quae haberi solet super continuatione integri triennii, quando recte se gerant in munere; Ac propterea, ubi ageretur de una, vel de duabus remotionibus inter plures, tunc mihi videbatur, ut in contrarium assisteret major probabilitas, nisi clare doceretur de livore, qui in dubio non est praesumendus. Neglecta altera limitatione, quae resultat ratione praedicti resultantis ob diminutionem existimationis, vel ob contingentiam vacationis Abbatia, quoniam ista videntur praedicta connaturalia remotionis, ejusque consequentia, ideoque in hujusmodi officiis Regularibus, non de facili attendenda, quoniam, ut dictum est, ita perverteretur ordo disciplinae regularis, cum saepius congruat removere a loco superiori localem ex justis causis occultis, quas pro decore Religionis, aliique justis, vel prudentialibus motivis patefacere non expedit.

Quia vero agebatur de remotione penae generali omnium Priorum, adeo ut importaret universalem mutationem, cui congruere non poterant praemissae rationes, quae intrant in aliqua remotione particulari; Hinc proinde stantibus praesertim probationibus, vel efficacibus argumentis, ut id ex motivo factionariae divisionis, vel emulationis proveniret, dicebam (etiam cum sensu veritatis) ut pro retractatione eorum, quae gesta erant, responderi deberet, ut de facto saltem pro majori parte, cum insinuatō prudenti temperamento, sequutum fuit.

Ad id autem probandum ponderanda ea, quae habentur in Panorm. sub tit. de juris d. disc. 32. & supra disc. 1. & in adnot. ad S.C.T. quod scilicet quamvis in libito Episcopi sit revocare licentias, vel facultates concessas Regularibus, audiendi confessiones sacramentales secularium, neque exinde detur appellatio, vel recursus, quoniam id sequi potest ex justis causis sibi cognitis per extrajudiciales notitias & informationes, quas patefacere non convenit; Atamen si esset remotio generalis, puta omnium Regularium in genere, sive omnium professorum illius Religionis, (quando illi essent in aliquo numero considerabili,) ista generalitas, cuiusdam livori potius referenda venit. Ideoque sacra Congregatio restitutionem demandare solet, juxta plures declarationes relatas per solitos earum Collectores, praesertim per eosdem Regulares, qui ut plurimum scribere student, atque libros edere, pro eorum juribus, ac praerogativis tuendis.

Atque in idem considerabam ea, quae in jure recepta habemus, ac in foro quotidiana circa recusatōnem Assessorum, vel peritorum, seu Rotariorum, vel delegatorum, ac aliorum, quos de jure, absque necessitate probandi justam causam, recusare licet, quoniam si fiat indiscriminata recusatō generalis, puta omnium petitorum & professorum alicujus Civitatis, tunc ista tanquam indiscriminata, & emulationis, vel calumniae potius habens suspitionem non venit attendenda, Bald. in l. hoc modo, sub num. 1. ff. de condit. & demonstr. cum concordantibus per Laurent. de iud. suspent. c. 3. num. 5. Cyriac. contror. 373. n. penult. & sim. & habetur sub tit. de judic.

Hinc proinde, in hac materia remotionis superiorum localium, certa, & determinata regula dari non potest, atque erroneum est cum generalitatibus procedere, cum verius sit, ut totum pendeat ex facti qualitate, & circumstantiis, praesertim vero ex stylo particulari illius Religionis, unde merito (ut occasione agendi de ista sacra Congregatione Regularium lib. sequenti agendo de relatione Curiae advertitur,) ea cum regulis prudentialibus pro facti qualitate procedere solet potius, quam cum legis rigoribus; Et consequenter, materia non est capax certae, ac determinatae regulae generalis, quae cuicumque casui applicari possit.

ROMANA PRÆCEDENTIÆ PRO ASSISTENTIBUS, VEL COLLEGIS GENERALIS MINIMORUM, CUM PROVINCIALIBUS, ET CORRËCTORIBUS LOCALIBUS.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, resolutus pro Assistentibus.

De quaestione praedicta inter Assistentes, seu Collegas Generales, & locales, vel Provinciales Superiores, in loco propriae praelaturae.

S U M M A R I U M.

- 1 Fauti series.
2 Resolutio.
3 De praedicta debita Parocho, vel Rectori in propria Ecclesia supra digniores.
4 Declaratur quando & quomodo id procedat.
5 De differentia inter socios Generales, & socios Provinciales.
6 Membra non debent separari a suo capite, neque corpus scindi.
7 De distinctione, an Canonici interveniant cum Episcopo jure singulari, vel potius capitulariter.
8 Subditus non debet praedictam habere supra superiorem.
9 De auctoritate speciali in casu, & de ratione.
10 Rejicitur specialis auctoritas contraria.
11 De ratione, ob quam Cardinales praecedunt Patriarchas, & Archiepiscopos, ac Episcopos, & qualem participationem habeant Cardinales cum Papa.

D I S C. XVI.

Ordo Minimorum, in universum regitur per Generalem, & tres Assistentes (qui Collegae nuncupari solent,) atque in Capitulo Generali eliguntur eodem modo quo ipse Generalis, cum distributione nationum, Unus scilicet pro Italica; Alter pro Gallica; Et alter pro Hispanica, votum decisivum cum eo habentes, generale Diffinitorium constituentes, eo modo quo ferre omnes Religiones reguntur, cum sola vocabulorum diversitate, quod scilicet, In aliquibus dicuntur Assistentes; In aliis Diffinitores; In aliis Consultores; Et in aliis Socii &c. Isti autem, quando extra visitationem, singulariter morantur in sibi destinatis conventibus, suum locum, pro Religionis legibus, vel styli occupant, sub locali Superiore, qui omnes praecedit, Ubi vero una cum Generali, occasione visitationis, Religionem peragrunt, tunc digniorem locum propè Generalem, supra locales, vel provinciales superiores, in choro, & in mensa, aliiquae functionibus habere consueverunt, usque ad annum 1655. in quo in Capitulo Generali Romae celebrato, statutum fuit, ut Collegae, tam Generales, quam Provinciales, juxta mentem regulae, etiam in actu visitationis, alium non debeant habere locum, nisi illum suae primogeniturae.

Hinc proinde adversus istud decretum, Assistentes, vel Collegae Generales electi in Capitulo celebrato de anno 1667. recursum habuerunt ad Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium, praevio restricto Sanctissimi, eidem directo, a qua de anno 1668. prodiit resolutio, ipsis Assistentibus favorabilis, in alia propositione, occasione novae audientiae, confirmata, incertumque est, an controversia ulteriore progressum habuerit dum de illa amplius actum non audivi.

In disputationibus autem desuper habitis; Scribentes pro superioribus localibus potissimum fundamentum constituiebant in iis, quae habentur sub tit. de praeminent. disc. 17. super praedicta debita Parocho in propria Ecclesia, supra Canonicos; vel Dignitates, aliosque digniores Praelatos, quoniam tam legis dispositio, quam naturalis ratio suadent, ut Praelatus in propria praelatura, omnes alios praecedere debeat, Unde propterea Episcopus in propria dioecesi, qui leges congruentiae, ac urbanitatis servare nolit, praecedit, ac longè majores habet praeminentias, supra Archiepiscopos, aliosque digniores Praelatos exteros, qui cum sine dubio in loco tertio praecedent; Ita in hujusmodi, ac similibus generalitatibus immorando, easque cum consuetō inepro stylo moderno, cum inani chartarum repletionē, copiosissimis allegationibus exornando, quamvis plana & praesupponenda essent.

Scribens autem pro Assistentibus (etiam cum sensu veritatis, qualem Sacra Congregatio agnovit,) dicebam quod dictae generalitates sunt verae in suis casibus, ubi scilicet dicti Assistentes singulariter in loco morantur, sive ubi essent solum focii materiales Generales abique voto decisivo, adeo ut non haberent regimini necessariam participationem, quamvis votum consultivum haberent, adeo ut non efformarent corpus politicum, seu intellectuale, quod sit universae Religionis representativum; Ad instar eorum, quae sub dicto tit. de praeminent. eodem disc. 17. habentur de illis Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis, qui associant Episcopum visitantem dioecesim, quoniam, cum non habeant necessariam participationem in visitatione, vel administratione, minusque efforment unum corpus cum Episcopo, eo modo quo efformat totum Capitulum Cathedralis, idcirco non praecedunt Rectores in propriis Ecclesiis, vel Capitulum Collegiatum.

Eodem modo, quo in hac Religione praeticatur in focis Provincialis, quibus merito, etiam quando sunt cum Provinciali provinciam peragrante occasione visitationis, non competit praedicta super Correctores, vel Praelatos locales, quoniam habent solum votum consultivum, non autem decisivum; Atque in hoc dicebam, quod verabatur aequivocum, cum quo in dicto Capitulo generali anni 1656. processum fuerat, exequando socios, vel collegas Provinciales, istis Assistentibus, ita cum istis pariformiter determinando id, quod in focis Provincialis praeticandum est; Id etenim continet aequivocum manifestum, ob notabilem differentiae rationem, quoniam isti Assistentes electi in Capitulo Generali habent votum decisivum, atque constituunt unum, & idem corpus, universae Religionis representativum, cujus Generalis est caput, ipsi vero sunt membra, eo modo quo Ecclesia Cathedralis corpus constituunt Episcopus, & Capitulum.

Hinc proinde duae intrabant planae propositiones; Primò nempe, quod membra non debent a suo corpore separari, neque corpus per frustra scindendum est, Fœlin. in cap. cum non liceat, de prescript. n. 2. cum concordantibus per Barbof. de Canonic. c. 18. n. 44. & seqq. Grat. discip. 101. nu. 2. cum seqq. cum concordantibus d. disc. 17. de praedict. & in decisionibus in ea causa editis ubi de distinctione, an cum Episcopo interveniat Capitulum ejusdem corporis constitutum, vel interveniant solum aliqui Capitulares, tanquam singuli pro associatione materiali, & consultiva, adeo ut non intrat dicta ratio.

Et secundò, quia cum isti Assistentes, dum sunt in visitatione, sint superiores Provincialium, & Correctorum, adeo ut possint ex justis causis, eos punire, corrigere, privare, & carcerare, juxta facti qualitatem, hinc proinde dicuntur superiores; Provincialis autem, vel superior localis est subditus, & consequenter improprium esset, ut subditus praecedat superiori, atque Judex iter sub eo, juxta plenè deducta per Abb. conf. 21. lib. 1. & habetur pluries in dicta sua materia sub tit. de praeminent. occasione agendi de hac materia praedicta, cujus sedes ibi est.

Ideoque fundatè Pereirus ejusdem Ordinis professor in gloss. ad Constit. Urban. VIII. num. 18. in specie hoc firmat, assignando dictam rationem, quod scilicet isti sunt conjudices, ideoque praecedere debent omnes illos, qui eorum visitationi, & correctioni subiecti sunt, nam alios eorum dignitates vilesceret, neque subditus timeret superiorem, atque in dies orirentur inconvenientia, nullatenus permittenda, quoniam isti primarii superiores universae Religionis directores, ipsam representantes, cogerentur quotidie lites suscipere cum iis, quo judicare debent super eorum primogenitura, seu antianitate, illamque justificare, etiam in remotis Provinciis diversis idiomatis, quo nil absurdum.

Dictum verò aequivocum, cum quo in praefati decreti editione processum fuit, provenit ab erronea assertionē Pasfareli ejusdem Ordinis professoris, praesupponentis, quod isti essent solum focii Generales, pro materiali honorifica associatione, eo modo quo sunt focii Provinciales, juxta dictum exemplum Canonicorum Cathedralis associantium Episcopum, qui non sunt conjudices, neque faciunt corpus; Contrarium etenim est in istis Assistentibus, qui propterea condendi sunt, post Generalem, primates Religionis, adeo ut eis congruat ea, quae aliis relatis habentur apud Lotther. de benefic. lib. 1. q. 8. n. 34. & seqq. & praesertim n. 57. & seqq. superatione, ob quam Cardinales praecedunt Patriarchas, & Archiepiscopos, ac Episcopos, quamvis isti sint constituti in ordine majori, ob quamdam scilicet participationem, ad quam per Papam assumpti sunt pro

gimine Ecclesiae universalis, unde propterea dicendi veniunt Judices, & superiores Episcoporum, & Archiepiscoporum ab eis judicandorum.

Quinimò advertendam, quod major urgeat ratio in isto casu, quam in dicto exemplo Cardinalium, quoniam ipsi in iis, quae concernunt usum clavium, & Pontificiam administrationem, habent eam participationem, quam Papa, qui absolutum est, atque unicum caput, dare voluit, ut haberet lib. seg. in relatione Curiae occasione agendi de Sacra, Consistorio, & de Collegio Cardinalium; Isti autem sunt electi non ab ipso Generali, sed ab universa Religione, atque habent votum decisivum, & poenè coaequale tamquam membra aequè concurrentia ad constitutionem corporis, in quo Generalis facit figuram solum capitis non facientis suas operationes, sine reliquo corpore, unde propterea termini sunt foriores.

ROMANA PRÆCEDENTIÆ INTER ALIQUOS MINORES OBSERVANTES REFORMATOS.

Responsum pro veritate.

An Vicarius Guardiani, seu alterius superioris qui secundum locum propè superiorem occupare debet; in casu, in quo idem superior, ob interventum alterius superioris majoris, occupet secundum locum, debeat occupare tertiam, vel potius, continuando propè personam dicti superioris localis, debeat occupare quartam, cedendo tertium alteri digniori; Et generaliter de gradibus, & praedictis in Religione Minorum strictioris observantiae.

S U M M A R I U M.

- 1 Casus controversa.
2 Prima Dignitas, quae occupare solet primum locum in Choro à dexteris Episcopi, interveniente Vicario Generali sedet à sinistris.
3 Quae verba ostendant sessionem immediatam.
4 Quando sessio propè superiorem, & supra alios digniores, non importet praedictam, sed alium effectum.
5 De alio casu controversa.
6 De praeminentia etiam finitio officio, vel praelaturae.
7 An in ista Religione reformata, & aliis similibus congruat, ut adest gradus, & praedicta.
8 De historia Religionis Minorum.

D I S C. XVII.

Cum Urbanus VIII. in quibusdam ejus literis in forma brevis expeditis de mense Decembris 1642. praescribendo modum praedictae inter PP. Minores strictioris observantiae, qui vulgò Reformati nuncupantur, statueret, ut Vicarii locales, qui omnes alios religiosos praecedunt, locum cedere debeant illis, qui nuncupantur, Patres Ordinis, vel Patres Provinciae, utpotè dignioribus, praetertquam in refectorio, in quo juxta, ac propè Guardianos sedere debeant; Cumque consuetudo sit, ut Guardianus sedeat in principio mensae, hinc resultat, ut Vicarius praecedat illos digniores religiosos, qui sint Patres Ordinis, vel Provinciae, qui in choro, ac processionibus, aliiquae actibus, super eum praedictam habent; Verum quia aliquando contingit, ut in refectorio interveniat Minister, seu Vicarius Generalis, qui ex consuetudine, non sedet in principio mensae, ut facit Guardianus, sed in medio, unde propterea Guardianus, tanquam omnibus dignior, occupando secundum locum, sedet à dexteris Generalis, à sinistris vero sedere debet alter dignior, qui immediatè veniat post Guardianum, & sic succedive. Hinc proinde orta controversa, an dignior tertius locus à sinistris Generalis, occupari debeat per Vicarium, qui utpotè sedere solitus propè Guardianum, omnes alios praecedat, vel potius iste locus debeat occupari per digniorem Patrem Ordinis, vel Provinciae, Vicarius autem continuando sessionem propè personam Guardiani à dexteris, in quarto loco sedere debeat; Atque super hoc per hujus Ordinis Ministrum Generalem pro veritate consultus.

Respondi, quod ubi Vicarius, ratione officii praedictam generalem haberet supra omnes alios religiosos, tunc indubitanter, pro eo respondendum esset, quoniam illa immediata sessio post Guardianum, non diceretur localis, seu materialis, sed formalis, ideoque sedere deberet in tertio loco

co propè Generalem, ne daretur inconveniens, ut minus dignus præcederet magis dignum.

Hinc proinde habemus, quod cum Vicarius Generalis, præcedendo omnibus Canonicis, & Dignitatibus fedeat in loco digniori immediate post Episcopum, si casus præbeat, ut interveniret Metropolitanus, vel Cardinali Legato, qui occuparet primum locum, adeo Episcopus secundum occuparet, tunc Vicarius non sedebat in quarto loco post Episcopum, sed in tertio propè Legatum, vel Metropolitanum; Ut sepè declaravit S. Congregatio Rituum in casu frequenter contingibili, de Vicario Generali interveniente in choro, in quo sedes Episcopi sit in medio, adeo propè eundem à dextris sedeat prima, & à sinistris secunda Dignitas, quoniam interveniente Vicario Generali, qui occupet primam sedem à dextris Episcopi, quæ occupari solet per primam Dignitatem, tali casu dicta prima Dignitas, non sedebat in quarta sede à dextris post Vicarium, sed in tertia à sinistris propè Episcopum, quoniam semper locus dignior per digniorem est occupandus, & sic successivè.

Verum quia in isto casu Vicarius Conventus non est dignior PP. Ordinis, vel Provinciæ, dum isti eum in aliis omnibus functionibus præcedunt; Hinc proinde mea sententia fuit, ut huiusmodi Vicarii sessio propè Guardianum in refectorio esset potius materialis, quam formalis, ut scilicet semper sedere debeat propè personam Guardiani; Id autem mihi probari videbatur, tam in sensu litterali, quam in analogico litterarum Apostolicarum; Siquidem confideratis illis verbis juxta, propè, & immediatè, illa proximitatem materiale denotant, adeo inter unum, & alterum nullus addit intermedium, ex deductis in Valentina juris sedendi coram Merlino inter suas dec. 607. & in ead. dec. 31. 66. & dec. 224. par. 7. rec.

Si verò attendimus sensum analogicum, illa immediata sessio Vicarii post Guardianum, sonare non potest in dignitatem, ac præminentiam supra PP. Ordinis, vel Provinciæ, dum isti in omnibus aliis actibus reputantur digniores, eumque præcedunt, ex præscripto earundem litterarum, quæ alias contradictionem continent; Ideoque dicendum esse mihi videbatur, ut hæc sessio in refectorio, ita demandata fuisset, ad duos effectus, ex quibus de materialis immediata sessione Papa sensisset; Primò nempe, ut si contingat, quod Guardianus abesse à mensa, vel ex alio accidenti non possit munus suum explere, esset ibi proximus Vicarius, qui promptè illius partes suppleat; Et secundò (meo iudicio proprius) quoniam in refectorio culpa religiosorum auscultantur, atque mortificationes imponuntur, pro culpis commissis in choro, vel in Conventum, aut in ipso refectorio; Officium autem Vicarii videtur principaliter in hoc versari, in advertendo scilicet religiosorum defectus, illosque referendo Guardiani, qui ut plurimum, cum sit senex, vel alias impeditus, non potest omnia per se ipsum observare; Ideo expedit, ut Vicarius sedeat propè, ac juxta personam Guardiani immediatè, ad hoc ut possit illum ad aures certiorari de erroribus, & culpis religiosorum; Id autem sine scandalo contingere non potest, si alter adesse intermedium inter Guardianum, & Vicarium, ideoque sedere debet juxta ipsum materialiter, ad effectus prædictos; Istudque fuit meum votum; Incertum tamen est quid in praxi fervetur.

In hoc autem proposito graduum, ac præcedentiarum, in ista reformata Religione proficente vivere juxta primævum Institutum, disputavi in Sacra Congregatione Vistationis Apostolicæ, cui Pontifex rem consulendam commisit, an permittendi essent quidam gradus honorifici, seu præminentiales secum ferentes quasdam prærogativas, illam præsertim, quæ in Religione Minorum explicari solet sub nomine paternitatis Ordinis, vel paternitatis provinciæ; Cum etenim de anno 1634. per literas Urb. VIII. in istis Minoribus strictioris Observantiæ, huiusmodi gradus, vel honores aboliti essent, qui tanquam pristinae dignitatis reliquæ remanent penes eos, qui Ministri, vel Commissarii, aut Procuratores, aut Secretarii, aut Diffinitores generales, vel respectivè provinciales, aut per aliquod tempus concionatores vel lectores fuerint; Deinde verò de anno 1642. experientia docente nimium præjudicialia videri, ut eadem esse deberet literatorum, ac merentium conditio, qualis erat illa demerentium, & fegniorum; Hinc idem Urbanus moderato dicto decreto anni 1634. priorem statum restituit, observatum usque ad annum 1665. in quo Alexander VII. ad petitionem aliquorum religiosorum provinciæ Romanæ tantum dictas literas Urbani de anno 1634. reintegravit, revocando illas anni 1642. unde propterea aliarum provinciarum re-

ligiosi istas prærogativas habentes recursum habuerunt. Scribendo autem pro eis dicebam, quod juris regulæ ipsi assistunt, ut scilicet iis, qui in iis officiis, & prælatis majoribus versati fuerint, aliqui retineant prærogativas tanquam reliquias pristinae dignitatis, textum in l. major dignitas, Cod. de dignit. lib. 11. l. 1. & 2. Cod. de præf. prætor. lib. 12. cum concordantibus plenè collectis per Masrill. de magistrat. lib. 4. cap. 13. n. 69. & 72. Apont. de potest. Pro. de magistrat. lib. 4. cap. 13. n. 19. Rovit. pragm. 1. de siml. abus. n. 24. & segg. & habetur alibi insinuatum præsertim sub tit. de feud. disc. 84. occasione agendi, an Barones post venditum, vel refutatum feudum retineant baronales prærogativas, ac veniant sub Bulla Baronum.

Difficultas autem residebat in ratione assignata in proemio literarum Alexandri, quod scilicet, cum juxta primævum institutum, isti religiosi summam paupertatem summamque humilitatem profiteantur, idcirco eidem instituto, ac regulæ fundamentali adversari videntur huiusmodi honores, & prærogativæ, quasi quod illæ prodierint ex eadem relaxatione, ex qua prodit acquisitio, ac retentio bonorum, & reddituum, ac etiam latior modus, circa vestitum, & vestitum.

Verum in hoc mihi videbatur, quod procederetur cum aliquo æquivoco, quoniam, cum ista Religio profiteatur studium literarum, tam pro concionibus, & confessionibus, quàm etiam pro aliis Ecclesiæ universalis occurrentiis; Hinc quàm etiam istæ honorificentia videntur congruæ, & quodammodo necessariae ad allicendum religiosos, ut vacent studio laboribus, quos frequentius natura abhorret, ut potè salutis, ac vitæ destructivos; Cumque in victu, & vestitu, ac aliis, quæ concernunt corpus, ad præscriptum regulæ, literatorum, ac illiteratorum, & sic laborantium, & fegniorum, aequalis sit conditio, congruum idcirco est, ut partes intellectus, in quibus isti differunt, aliquam habeant præminentiam, quoniam aliàs ita paulatim esset inducere desertionem culturae literariæ, Et consequenter de duobus, eligendum est id, quod sit minus malum, seu Religioni in universum, vel universali Ecclesiæ servitio est magis proficuum.

Quodque huiusmodi honorificentia, non advenitur primævo Instituto, atque sint compatibles cum summa paupertate juxta modum præscriptum in cap. exii. de verbor. signis. in 6. & Clementina ex vi. eodem tit. repetebam scribendo in ista causa eandem huiusmodi Religiosis historiam, de qua habetur supra, disc. 6. & sub tit. de præminent. disc. 11. quod scilicet, etiam circa ea primæva tempora quando his religiosi, Conventualium nomen, etiam sub Innocentio IV. attributum legitur, (non quia haberent illam privilegiatam regulæ relaxationem, quam habent hodierni Conventuales, sed ita explicari ad differentiam illorum, qui non vivebant in Conventibus, sed more anachoritico in speluncis, vel capannis,) istæ præminentia erant in usu, atque continuantur, etiam postquam juxta enunciatam historiam, S. Bernardinus Senensis, & alii, hanc strictiorem regulæ observantiam induxerunt; Nimiumque in hoc defertur debere dicebam iudicio universæ Religionis simul congregatæ in Capitulo generali celebrato de anno 1593. in quo iste punctus examinatus fuit, atque discussis argumentis hinc inde confluentibus, conclusum esse, ut ita continuari deberet, ob dictam rationem præponderantiæ majoris boni, quod ob culturam literarum, ac majorem emerentiam resultat, nedum ipsi Religioni, sed etiam Ecclesiæ universali, cum sine præmio virtutis, ac sine punitione vitii, nulla Respublica bene administrari valeat, minusque proficere, præsertim in studiorum occupatione, quæ pessima dici solet; Bene verum, quod istæ regulæ hodie videntur abire in desertionem.

ROMANA PRÆCEDENTIÆ INTER MAGISTROS PROVINCIÆ ROMANÆ ET ILLOS ALIARUM PROVINCIARUM ORDINIS S. DOMINICI.

Responsum pro veritate.

De ordine præcedentiæ, sive antianitatis, inter magistros Ordinis Sancti Dominici, an desumi debeat à die magisterii; vel à die dimissionis intra numerum præfinitum, Et quid in concursu illorum, qui sint de provinciis numeratis, cum aliis de provinciis non numeratis.

SUM.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series, & de ordine Magistrorum.
2 Magisterium idem est, ac Doctoratus.
3 Inter Doctores attenditur antiquitas Doctoratus, & si eadem die ambo creati sint, attenditur ætas.
4 De ordine præcedentiæ inter Episcopos, & alios Prælatos.
5 Canonicus supranumerarius non est verus Canonicus.
6 Quod creatio supranumerariorum importet gratiam expectantiam.
7 Quando incipiunt prærogativæ ejus, qui creatus est officialis.
8 De concursu Canonici ab initio talis, & Canonici supranumerarii.

D I S C. XVIII.

IN Ordine Prædicatorum, sive Sancti Dominici, circa gradum magisterii, ejusque præminentias, difformis habetur unus, quoniam in aliquibus provinciis eo ipso quod aliqui Religiosi creati est magister, obtinent omnes magisterii prærogativas, absque aliqua numeri præfinitione; In aliis verò, adest numerus præfinitus, adeo ille, qui creatus est magister, potius solum prærogativa nuncupationis, alias verò non obtineat, nisi postquam admissus fuerit intra numerum præfinitum, ut præsertim servatur in provincia Romana, quæ est numerata; Cum autem in Conventu Urbis supra Mineravam, ob residentiam Generalis contingat, ut frequenter moram trahant plures, ferè omnium provinciarum magistri; Hinc inter istos, præsertim provinciarum Aragoniæ, Portugalliæ, & Trinacriæ, quæ non sunt numeratæ, & magistros Romanos, adhuc intra numerum non admissos, quamvis prius creatos, vel etiam admissos de recenti post creationem illorum aliarum provinciarum, orta est præcedentiæ questio, an scilicet, & ex quo tempore, antianitas magistrorum provinciæ Romanæ metienda esset, atque de super per magistros provinciarum extertarum consultus.

Respondi, ut pro istis probabilibus respondendum videretur, quod scilicet, quoad Romanos, vel alios numeratarum provinciarum creatio sequi dicatur, non quando dignitas magisterii confertur, sed quando sequitur ejus effectus, per admissionem intra numerum, cum tunc incipiunt esse magistri, atque obtinere illos magisterii effectus, quos in instanti creationis obtinent illi aliarum provinciarum, non numeratarum; Cum etenim magisterium vetè, ac propriè importet, id quod inter faculares scientiarum professores importat doctoratus; Hinc proinde, ad effectum præcedentiæ, inspiciendum est, quando iste gradus obtineri incipiat, quoniam in jure passim receptum est, ut antiquior Doctor præferatur juniori, ex glof. in l. cum quis, verbo novum, ff. si cert. per. & in l. providendum, C. de postul. cum concordantibus Chafian. in catalog. glor. mand. p. 10. considerat. 19. & tanquam absolute habetur apud Bart. in l. ff. de obseq. à liber. patr. præstand. ubi de duobus, qui doctorantur eodem tempore, quis eorum præcedere debeat, ut attendatur ætas, de quo Masrill. de magistr. lib. 5. cap. 4. n. 15. Fab. de Ann. seu scribentes apud eum, conf. 136. n. 7. ubi multa de præcedentiæ attendenda ex prioritate temporis, de quo etiam apud Capyc. Larr. confult. 43. n. 8. & apud alios frequenter.

Idque etiam habetur in omnibus aliis gradibus, Canonicorum Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiarum, ubi ordines non sint distincti; Atque ubi sint distincti, intra illos ejusdem ordinis; Ut etiam inter Cardinales, ac Archiepiscopos, & Episcopos respectivè praxis docet, ut sub tit. de præminent. disc. 16.

Quod autem in istis magistris provinciarum numeratarum, attendi non deberet tempus creationis, sed illud admissionis intra numerum præfinitum, & consequenter, quod runc dicerentur creati magistri, non autem prius; Ponderabam ea, quæ habemus in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis numeratis, in quibus contingat creati Canonicos supranumerarios, quoniam isti non dicuntur veri Canonici, sed potius Canonici in herbis, tanquam expectantes futuram qualitatem canonicalem, quando locus præfinitus eis aperitur. Interim verò non sunt Canonici, sed incipiunt esse, quando locus aperitur, ad notata per Abbat. in cap. cum M. Ferrariensis, de Constit. cum concordantibus collectis per Barbof. de Canonic. c. 3. n. 13. & segg. & insinuat in sua materia sub tit. de Canon. & Cap. præsertim in Collect. disc. 6.

Hinc proinde creatio illorum magistrorum, dicitur solum quædam concessio gratiæ expectantiæ, sive præventiva futuræ dignitatis preparatio, sine effectu, sortituro postquam

locus aperitur, vel aliqua solemnitates adimpleantur. In idem quoque conferre dicebam ea, quæ habentur sub 7 tit. de præminent. disc. 28. super officialibus creatis, ut locum, seu præcedentiam non occupent, aliaque officii prærogativas non obtineant, nisi postquam servatis servandis, ad Collegium seu Tribunal admissi fuerint.

Ac propterea, si una Ecclesia Cathedralis, vel Collegiata sit non numerata, itaut, eo ipso, quod quis effectus est Canonicus, obtineat omnia jura canonicalia; Altera verò sit numerata, unde propterea non obtineat jura canonicalia, nisi illi qui sunt de numero, utique nil refert, quod aliqui Canonicus supranumerarius creatus fuerit, in ista numerata priusquam crearetur alter Canonicus in non numerata, quoniam hic secundus erit dignior, dum illic, & ab initio est perfectè Canonicus ad omnes effectus, qualis non est alter, qui incipit esse talis, quando ejus gratia effectum recipit. Istique mihi videbantur termini ad rem applicabiles, incertum est autem quid sequutum sit.

MEDIOLANEN. PRÆCEDENTIÆ PRO PP. CISTERCIENSIBUS CUM PP. CASSINENSIBUS.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Rituum, & resolutus, ut infra.

De præcedentiâ inter Religiosos, eorumdemque divisione, si aliquo tempore uniti incedere consueverint; Et incidenter de origine Ordinis Sancti Benedicti, ejusque variis Congregationibus.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 De suppressione Humiliatorum.
3 Resolutio causa.
4 Quod error sit assumere questiones juris extra causa necessitatem.
5 Canonici Regulares Lateranenses censentur potius de clero seculari.
6 Res judicata facit statum, atque de albo nigro.
7 Consuetudo in materia præcedentiæ est attendenda, & de Constitutione Gregorii XIII. in hac materia.
8 De præminentia Ecclesiæ S. Ambrosii Mediolani.
9 De ordine Hierarchiæ, ob quam ordinem seculares præcedunt Regulares.
10 De præminentia Basilica Sancti Pauli de Urbe.
11 Et de illa ejus Abbatis, in quo differat ab Abbatis aliorum Monasteriorum.
12 Antiquitas reptionis in loco, seu fundationis attendi debet pro præcedentiâ.
13 De præcedentiâ Ecclesiæ matricis supra filiales.
14 Attenditur tempus fundationis Conventus, non curata mutatione Religiosorum.
15 Capitulum quod de seculari fiat Regulare, vel è contra, non amittit suam antiquitatem, & præminentias.
16 De historia Religionis Sancti Francisci, ejusque reformationum.
17 De historia Religionis Sancti Benedicti, ejusque Congregationum.
18 Quomodo antiquitas Monasteria Monachorum regebantur.
19 De introductione diversarum Congregationum S. Benedicti, sed quod omnes dicantur ejusdem Ordinis.
20 De Congregatione Cisterciensium præsertim.
21 De Congregatione Cassinensi.
22 An unio aliquarum Religionum, vel Monasteriorum debeat dissolvi.
23 Incessus sub Cruce, vel vexillo denotat subjectionem.
24 De pluribus speciebus unionum, & quando ea dicatur coequalis, vel subjeiva.
25 De interesse in continuatione antiqui status ob retentionem alicujus dignitatis, vel præminentia.

D I S C. XIX.

AD tollendas præcedentiæ controversias in Civitate Mediolani exortas inter Cassinenses, & Humiliatos, usque ab anno 1492. Cassinenses ex quadam amicali compositione Ducis, ac Senatus inceserunt sub cruce Cisterciensium Sancti Ambrosii, quibus Humiliati locum concedebant. Postquam verò juxta seriem enunciatam sub tit. de regularib.

galib. disc. 51. Ordinis Humiliorum suppressa fuit; Cassinenses inestum sub propria cruce, ac praecedentiam supra Cistercienses praetendere coeperunt; Cumque non proficere aliquid provisiones desuper captae, idcirco delata fuit causa ad Sac. Congregationem Rituum, quae Cisterciensibus manentem in quasi possessione praecedentiam, Cassinensibus autem remissioriam concessit, ad faciendum eas probationes, ex quibus ipsorum bonum jus resultare praetendebant. Deindeque perita per eisdem Cassinenses divisione, ut scilicet interim, ad scandalam tollendam, divisi incederent, huc usque causa proposita non fuit, ideoque pendet.

In his itaque disputationibus, duo fuerunt puncti; Primum nempè super praecedentia; Et secundò super divisione, cum super utroque disceptatum esset.

Quatenus pertinet ad primum; Absque necessitate affumendi aliter inspectiones super ipsis Religionibus, vel Congregationibus in genere; Dicebam scribens pro Cisterciensibus (etiam cum sensu veritatis) quod planum esset illorum bonum jus ex tribus fundamentis peculiaribus, cum quibus pariter S. Congregatio processit, cum assumi non debeant magis alia, & ambigua quaestiones generales in abstracto, quoties in concreto ex peculiaribus circumstantiis casus contrarii, quæritio decidi potest; Isteque videtur unus ex intolerabilibus modernorum erroribus, praeter causam necessitatem, ac punctum præcium hujusmodi evagationes faciendi, atque genericam tractationem materiam illam, ipsum punctum, in quo cardo difficultatis consistit, quandoque neque gustando, atque chartas, cum superfluis digressionibus, & naufragiis adhoritatum cumulis inaniter implendo.

Primo nempè, quoniam usque ab anno 1499. Archiepiscopus sententiam per quamdam speciem Statuti, seu legis generalis protulit, super utriusque secularis ac regularis cleri ordine in processibus, aliique functionibus, atque in ista sententia post clerum secularium, inter regulares primus locus huic Monasterio Sancti Ambrosii tribuitur.

Licet enim supra hos Monachos, dignior legatur attributus locus Canonici Regularibus Lateranensibus loci Caxoreti, vel S. Mariae passionis. Attamen, id primum locum Monasterii S. Ambrosii inter Regulares non tollit, quoniam ex iis, quæ habentur sub tit. de praeminent. disc. 24. dicti Canonici Regulares utpotè clericorum secularium potius habitum deferentes, atque figuram facientes, de clero seculari juxta hierarchicum ordinem recensentur.

Dum igitur desuper habeatur sententia adeò antiqua, in rem judicatam transacta, atque diutius servata, & quod magis est, lata per quamdam speciem legis generalis ad effectum firmandi utriusque Cleri statum, ac ordinem, ita dicebam intrare vulgarem, & quotidianam propositionem, quod res judicata firmat statum, atque ut nostri dicunt, facit de albo nigrum, seu ens de non ente.

Secundò stante adeò diuturna consuetudine, quæ in omni materia nimium attendenda est; & multò magis ac peculiariter attendi debet in ista materia praecedentia, in qua totum facit consuetudo, quæ omnimoda regulatrix dicitur, Bald. in c. causam. n. 6. de prob. & in c. cum olim. de consuet. cum concordantibus apud Gregor. & Add. dec. 124. & dec. 254. n. 15. & seq. par. 10. rec. & habetur pluries in sua sede sub tit. de praeminent. ac etiam ita disponitur per Constitutionem Gregorii XIII. quæ ad has controversias tollendas prodiit, enunciatam dicto tit. de praeminent. disc. 25. & alii.

Et tertio ob specialem praerogativam Ecclesiae Sancti Ambrosii, quæ post Metropolitanam (cujus ipsemet Sanctus fuit Episcopus) est absque dubio omnium aliarum Ecclesiarum illius Civitatis prima, & major, ut docet praxis Capituli, seu cleri secularis ejusdem, (cum utrumque ordinem sacralem, & regularem ejus servitio addidit habet,) quod scilicet ejus clerici, omnes alios post Capitulum Metropolitanam praecedunt.

Adeò ut, nisi obstarat ordo Hierarchicus, vel symmetricus, qui id prohibet juxta ea, quæ habentur dicto disc. de praeminent. post Metropolitanam, cum ejus clero seculari etiam ille Regularis istius Ecclesiae supra Capitula secularia aliarum Collegiarum ejusdem Civitatis locum digniorem occupare deberet, quod ex praemissa ratione non sequitur.

Atque ex hoc, non autem ex antiquitate Religionis in genere resultat, quod in Urbe Cassinenses Monasterii Sancti Pauli in Clero regulari primum occupant locum, & praeminentia scilicet Ecclesiae, quæ est una ex Basilicis Patriarchalibus constitutibus (juxta unam opinionem) Ecclesiam Cathedralis, seu Patriarchalem Urbis, contradiſtinctam ab Ecclesia universalis Orbis, cuius est Episcopus Papa uti Papa. Unde propterea nisi obstarat dicta ratio Ordinis Hierarchici,

isti religiosi occupare debet illum locum, quem occupant Capitula secularia aliarum trium Basilicarum Patriarchalium. Multaque huic Monasterio, ejusque Abbati competunt privilegia, & praeminentia, quae non conceduntur aliis ejusdem Congregationis Monasteriis, & Abbatibus, ut in specie advertitur sub d. tit. de praeminent. disc. 35. ubi declarantur ea, quæ habentur sub tit. de jurisdict. disc. 31. circa Abbatum pontificalia.

Ac etiam, quia in isto Monasterio intrat quoque ratio antiquioris receptionis in loco ad praescriptum etiam Constitutionis Greg. XIII. de qua cod. tit. de praeminent. disc. 25. quoniam illud est antiquissimum, ac omnium primum in Urbe, ideoque ab isto ad alia Monasteria arguere non licet.

Et converso, duo potissimum deducebantur fundamenta; Primum nempè, quod in hoc Monasterio Sancti Ambrosii, Cistercienses adessent à tempore moderniori, & postquam ipsi Cassinenses jam erant in eorum Monasterio Sancti Petri in Glustiate, quodque propterea dictum argumentum antiquitatis foundationis retorqueretur; Cum antiquiori tempore in isto Sancti Ambrosii adessent Cluniacenses; Et secundò, quod ipsi Cassinenses essent veri Monachi nigri primævi Instituti Sancti Benedicti, & consequenter, quod ipsa esset Religio matrix; Alia verò Religiones, vel Congregationes, quæ ab ea, tanquam à matre prodierunt, essent filiales, ideoque improprium, ac irrationabile sit, ut filia matrem praecedat, ex iis, quæ in materia praecedentia, aliarumque praeminentiarum inter Ecclesiam matricem, & filiales habentur sub dicto tit. de praeminent. disc. 3. cum seqq. & disc. 9. & sub tit. de Paroch. disc. 33. & 36.

Primum motivum nullius ponderis videbatur; Tum quia in facto negabatur ex hac parte praesupposita introductio Cassinensium in dicto Monasterio S. Petri, priusquam Cistercienses introducerentur in illo Sancti Ambrosii, super quo tamen puncto, tanquam nudifacit, nulla (pro laudabili stylo) erant Advocatorum partes; Tum clarius, quia cum omnes istæ Congregationes sint verè, ac pariformiter ejusdem Ordinis S. Benedicti, ut infra, idcirco pro antiquitate regulanda, attendendum est tempus suæ foundationis in ista Religione in universum, non autem tempus commutationis, unius, vel alterius speciei ejusdem generis, cum id non immutet statum Ecclesiae, vel Monasterii.

Si enim existentibus in Ecclesia Cathedrali Canonici Regularibus, eis amotis, introducantur Canonici seculares, vel è converso, non per hoc ipsius Ecclesiae Capitulum, attento statu praesenti dicendum erit novum, quoniam ista est commutatio jure omnimodæ subrogationis in universum jus, ac statum.

Ut magis ad rem, comprobat praxis Religionis S. Francisci, quoniam juxta ejus historiam, enunciatam supra disc. 6. attempto primævo Instituto, unica erat Religio, quæ Conventualium nomen habebat; Supervenit postmodum quædam reformatio sub nomine Observantium, ac etiam ab ista prodit altera strictior sub nomine Reformatorum, unde propterea casus dedit, quod à multis Conventibus remoti fuerunt Conventuales, eorumque loco subrogati Observantes, deinde istis etiam remotis, fuerunt subrogati Reformati, ut praesertim contigit in casu, de quo sub tit. de jurisdict. disc. 26. & seq. & in aliis; Non per hoc tamen Conventus, suam amisit antiquitatem, quoniam istæ Religiones, vel Congregationes, quæ inter se, quoad aliquod strictius vitae institutum, in ea potius quam in altera, de facto reputantur diversæ, de jure tamen sunt eadem, ex deductis d. tit. de praeminent. disc. 25. cum similibus.

Ad probandum autem, quod Cistercienses essent verè de eodem ordine Sancti Benedicti, eodem modo, quo sunt Cassinenses, ac etiam tales essent Cluniacenses, qui prius in hoc Monasterio Sancti Ambrosii morabantur; Advertebam ad hujus Ordinis historiam recensitam sub tit. de jurisdict. disc. 28. nempè quòd.

Celeberrimus Ordo iste, in Ecclesia Latina primus Sancti Benedicti (cum ille Sancti Basilii sit Ecclesiae Græcæ,) originem, primævamque foundationem habuit in loco, qui Sumblacus dicitur, cujus Monasterii mentio habetur in cap. cum ad Monasterium, de statu Monachorum, deindeque S. P. fundator sedem fixit in alio Monasterio fundato in Monte Cassino ubi obiit, ut docet ejus legenda, quæ in Breviario habetur; Istiusque Ordinis professores, utentes illo habitu nigro, quo magis exactè utuntur Cassinenses, Monachi nigri, appellabatur; ut patet ex relatis dicto disc. 28. de jurisdict.

Non regebatur autem hic Ordo, jure illius universalitatis, vel Reipublicæ, ut nostris temporibus, praesertim in Italia reguntur omnes Religiones, quia scilicet omnia Monasteria

ria, omnesque Religiosi, sociative quodam jure, unicum, constituerent corpus politicum sub Prælo Generali, aliiſque Prælatiſ, qui per provincias, vel nationes, aut alias, pro diversis moribus deputati solent, per electionem ab universa Religione in Capitulo generali, vel per universam provinciam in Capitulo provinciali, ex deductis supra disc. 1. cum seq. quod quodlibet Monasterium regebatur singulariter, & de se ab aliis independentem, ut etiam hodie in aliquibus Germaniæ, & Galliæ partibus praxis docet, ac patet ex dec. 24. p. 9. rec. & ex casu, de quo infra in Colon. coad. jurisdict. disc. 53. Eo modo quo in Italia, & ubique reguntur Monasteria monialium, atque habentur in Congregationibus clericorum secularium clauſtrali more viventium, juxta institutum S. Philippi Neri, vel Oratorii (qui in eorum primæva introductione Hieronymi appellabatur, eo quia in Ecclesia S. Hieronymi Charitatis Urbis istud adeò laudabile institutum initium habuit, istudque nomen retinent praesertim in Civitate Neapolis.)

Hinc proinde sequebatur, quod in eodem Ordine, regularis disciplina, nimium diversa esset, pro Abbatum, & Monachorum in singulis Monasteriis viventium majori, vel minori relaxatione, ut de relaxatione ipsius primi Monasterii Sublaci habetur in dicta cap. cum ad Monasterium, de statu Monachorum. Ideoque unum Monasterium erat in summo statu perfectionis, alterum verò in statu relaxationis, eo quia non erat unum, & idem regimen sub uno Prælo Generali, unaque Republica, vel universitate.

Agnoscentes autem aliqui zelantes, ac sancti hujus Ordinis professores, quod pro conservatione disciplinae regularis, atque pro tollendis scandalis, quæ in universum Ordinis præjudicium licentiosa vita religiosorum unius Monasterii producebat, necessarium esset istud regimen ad formam universalitatis, hinc introducere coeperunt quamdam speciem reformationis, conjunctam cum unitate; Atque, ut ab aliis magis relaxatis distinguerentur, uti coeperunt quotidiano habitu aliquid diverſo, ejus tamen unitate retenta in illo habitu solemnî, qui ecculla nuncupatur; Istique fuerunt praesertim Cluniacenses, & Cistercienses, ac alii, qui sunt de Benedictinis Congregationibus; Et in specie Cluniacenses appellatur Monachi Sancti Benedicti in Constitutione S. Gregorii IX. atque de istis, & similibus habetur in Salamantina c. nulli coram Cero, dec. 399. par. 12. rec. & dec. 56. post collat. Bat. Bonden. Atque hinc sequutum est idem, quod supra in Religione S. Francisci insinuat, quod scilicet à plerisque Monasteriis, per Sedem Apostolicam amoti fuerunt antiqui religiosi, eorumque loco subrogati alii hujusmodi Congregationum, seu Reformationum.

Ista verò praesertim Congregatio Cisterciensium, quæ fundata fuit circa annum 1100. mirabiliter crevit, adeò ut de tempore Concilii Lateranensis celebrati sub Innoc. III. habeatur mentio Capituli Generalis, quod ab ista Congregatione celebrabatur, atque de ejus dilatione, & opibus, ut patet ex dicti Concilii decreto registrato in fati celebri cap. nuper, de decim. de quo pluries infra in materia sub tit. de dec.

In Monasterio autem B. Justinae de Padua Monachorum nigrorum primævi Instituti, circa annum 1400. introduci coepit quaedam reformatio, primævique instituti restititio; Atque illi boni, ac pii Religiosi, cum eorum exemplari vita, alliciendo eos, qui in adjacentibus Monasteriis vivebant, introducere coeperunt quamdam formam Congregationis, quæ nomen unitatis, vel B. Justinae de Padua accepit, eique Eugenius IV. multa concessit privilegia enunciatà dicto disc. 28. de jurisdict.

Cumque Monasterium Cassinense, Cardinalibus, vel Prælatiſ commendari solitum esset, idque Julius II. incongruum reputaret; Hinc proinde illud huic Congregationi concessit, quæ ab eo tanquam capite nomen recipere deberet; ut patet ex ejus Constitutione 1. Itaque Congregatio Italiae fines non egredietur, cum in aliis partibus ultramontalis alia adſint Congregationes enunciatæ d. disc. 28. de jurisdict.

Ex his autem resultare dicebam, ut esset quidem verum assumptionem Cassinensium, quod scilicet ipsi essent de vero Ordine S. Benedicti, sed non exinde inferri potest ad effectum istius, vel similibus controversiarum, cum aliis ejusdem Ordinis professibus, sub aliquibus diversis Congregationibus, vel Institutiſ, quoniam isti pariter sint verè ejusdem Ordinis, omnesque sunt ejusdem Patris veri, ac legitimi filii, ita tractu temporis inter se divisi; Ad instar illius divisionis, quæ in filiis, ac respective fratribus carnalibus, eorumque descendentiſ resultat solet in plures lineas, vel colonellos.

Est bene verum, quod cum ista Congregatio Cassinensis, possideat antiqua, & prima Monasteria Sublaci, Montis Cassini, & Sancti Pauli de Urbe, atque antiquum habitum

nigrum retineat, ita videtur, quod inter alias, faciat primævi instituti pari; Sed quoad ipsam Congregationem, seu universitatem, per quam dictum primævum institutum quodammodo restitutum fuit, ipsa est aliquid recentior, quamvis singula Monasteria suam antiquitatem retineant; Eo modo quo de restitutione antiquæ observantiae regulæ Sancti Francisci modernioribus temporibus in Observantibus, & Reformatiſ, & Capuciniſ, ob antiquæ Religionis relaxationem cernimus.

Potissimè quia in ista etiam Congregatione Cassinensi sequutum est id, quod in dicta Religione S. Francisci contigit, quoniam post istius unitatis, vel reformationis introductionem, pleraque Monasteria possessa per Cluniacenses, aliaque ejusdem Ordinis Congregationes, ipsis concessa fuerunt, sive per viam novæ concessionis, sive per viam retentionis, ut in facto moderniori tempore post introductionem Cisterciensium in locum Cluniacensium in hoc Monasterio S. Ambrosii, sequutum supponatur circa introductionem eorumdem Cassinensium in dicto Monasterio S. Petri, in quo Cluniacenses pariter antiquitus morabantur.

Quo verò ad alium punctum separationis, quodque in futurum non uniti sub unica cruce Sancti Ambrosii, sed sub propria S. Petri Cassinenses incedere deberent; Quamvis ex hac parte illa unio non curaretur, atque potius daretur manus, dummodo cederetur puncto praecedenti, in qua erat quaestio principalis; Adhuc tamen scribendo morè Advocati ad causam opportunè dicebam, quòd licet regula sit in materia societatis, vel communionis, cum cuius terminis, ista materia unionis regularum, ut ea esse debeat, quodcumque dissolubilis, neque debeat quis cogi perseverare in unitate in communione, ex iis quæ in hoc proposito habentur supra disc. 5. Attamen id procedit in ea unione, quæ sit coequalis, atque per veram speciem societatis, vel communionis bonorum, vel juriſ. Secus autem, ubi agatur de unione subjectiva, & per quamdam speciem deditioſis protectionis, ut ita obrineatur praerogativa, & exemptionis, aliaque privilegia, quæ alias non competere, sive ut evitaretur alterius oppressio, vel occupatio, ut praxis antecedentium saculorum Italia docuit in plerisque Civitatibus, vel earum Dominicis, qui alicujus adjacentis Reipublicæ, vel potentioris Principis collegationi, & confederationi se dederunt; quoniam tunc non est confederatio, coequalis, ac sociative jure facta, sed potius deditioſis protectionem, ut ita favorè obrineatur, tempore necessitatis, vel formidatæ oppressionis; Ideoque cessante necessitate, non debet esse liber recessus, ne alias intret fabula illius societatis; quæ tempore hiberno tantum fiat cum habente ignem, accedente autem vere dissolvenda sit.

Et hic videbatur casus, quoniam non agebatur de coequali unione sub aliquo vexillo communi cum promissa praeminentia in incessu, adeò ut dici possent duo focii coequali jure viventes; Sed Cassinenses ita se quodammodo dederunt subjectioni, ac protectioni majoris Monasterii Sancti Ambrosii, ut evitarent subjectionem Humiliorum, cum quibus erat contentio; Itaque fuit deditioſis subjectiva dupliciter; Primum nempè, quia non incederunt sub vexillo, quod utrique Monasterio esset commune, atque utriusque signa haberet, sed sub vexillo proprio, ac singulari istius Monasterii S. Ambrosii, quod subjectionem denotat, ut advertitur dec. 320. num. 27. par. 11. rec. & dicto disc. 25. de praeminent. Et secundò quia ubi fuisset unio merè sociative ex jure coequali, juxta illas unionis diversas species, de quibus habetur cod. tit. de praeminent. disc. 7. tali de casu debuissent Religiosi utriusque Congregationis promissive incedere juxta ordinem antianitatis, vel dignitatis singulorum, non autem ut in propria domo, & sub propria Cruce Cisterciensium, acciperent locum minus dignum, cum id non daret inter aequales, sed inter superiores, & subditum, sive inter protectam, & protectam, ut digniorem, & minus dignum. Ideoque dicebam, quod intererat huic Monasterio S. Ambrosii, quod ista unio continuaret pro conservando ejus praeminentiam juxta ponderationes, de quibus supra de praeminent. disc. 11. in proposito juris, quod retinet Conventuales Assili, celebrandi solemnitatem Portiunculæ in Ecclesia S. Mariae Angelorum Minorum Observantium, cum similibus.

NEAPOLITANA ASSOCIATIONIS
STATUTE
PRO CARMELITI DISCALCEATIS, SEU
S. TERESIAE,

CUM ANTIQVIS CARMELITIS CALCEATIS,

*Casus disputatus in Sacra Congregatione Rituum,
variè resolutus.*

De prædictis Ordinibus ejusdem Instituti Montis
Carmeli, antiquo scilicet calceatorum, & mo-
derno discalceatorum, vel S. Teresiae; An con-
stituant unum, vel potius duos distinctos Ordines,
ad effectum celebrationis solemnitatum
aliosque effectus.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series,*
- 2 *Resolutiones,*
- 3 *In functionibus merè privatis non intrant quaestiones inter Religiosos.*
- 4 *Religio antiqua debet præcedere modernam ejus filialem.*
- 5 *Attenditur solemnitas illius Sancti, in cujus honorem fit principaliter.*
- 6 *Associatio reliquiarum, vel statua non arguit locum, vel præcedentiam.*
- 7 *Dantur exempla.*
- 8 *De aliquibus Religionibus postea divisus in plures species.*
- 9 *De alio exemplo, num. 7.*
- 10 *Quando plures ordines, vel Religiones habeant aequale jus in solemnizatione alicujus Sancti ejusdem Ordinis.*
- 11 *Quod S. Teresia sit de Ordine Discalceatorum.*
- 12 *Negotia Regularium à quibus Advocatis trahuntur.*
- 13 *De controversiis inter Religiosos ejusdem Ordinis inter se divisas.*
- 14 *De quaestionibus super alternativa in Prelaturis.*
- 15 *De eisdem super præcedentiis, vel præminentis.*
- 16 *De transitu ab uno Ordine ad alterum ejusdem Religionis.*
- 17 *An plures Ordines distincti ejusdem antiquae Religionis, incedant unti in præjudicium aliarum Religionum.*

D I S C. XX.

Cum piissima Civitas Neapolitana, cum magna facilitate, atque frequentia, (non foret adeo commendabili, Sanctos tutelares, vulgo protectores assumere soleat, & de consequenti eorum status argenteas, seu de alia materia pretiosa collocare in insigni Reliquiarum capella, quae per eandem Civitatem cum magno sumptu constructa fuit in Ecclesia Metropolitana, sub vocabulo, seu nuncupatione Theauri, juxta seriem, de qua, agendo de hujus capella regimine, ac privilegiis habetur *sub tit. de præminent. disc. 12* Inolevit quoque mos, ut in solemnissima, adeoque magna processione eodem *disc. 12*. insinuata, quæ de mense Maji celebratur in memoriam translatione reliquiarum Sancti Januarii primi Patroni, cum asportatione capitis, ac sanguinis ejusdem Sancti, conservati in quibusdam vitreis ampullis, (unde propterea sequitur singularis annis in toto Orbe celebratum miraculum, cujus mentionem habet Sacra legenda Brevarii, in officio ejusdem Sancti) asportari quoque processionaliter solent dictæ statuae aliorum Sanctorum tutelarium; Atque ubi isti sint alicujus Instituti regularis, tunc ejusdem Instituti professores, propriam respectivè statuam, cum faculis cereis pro custodia, & cultu, ac Religionis honore associare solent; Ac etiam in die, quo celebratur festum ejusdem Sancti, ad propriam Ecclesiam illius Ordinis à dicta Capella asportari solet eadem statua, ut ibi, quæ ante solemnitate, exposita sit, eaque completa, proprio loco restituantur; Istaque asportatio, ac restitutio respectivè, pro magis decenti cultu, ac populi devotione, fieri solet cum processione privata Religiosorum illius Instituti, unde propterea, frequenter in ea Civitate, hujusmodi, & similes pie, ac devotæ functiones cernuntur, quoniam inexplicabilis est illius populi devotio, ac pietas; Commendabilis quidem, sed majori commendatione digna, si illud summum studium, quod in actibus pietatis, ac devotionis adhibetur (his virtutibus non derelictis) cum sua congrua moderatione adhiberetur etiam in majori justitiæ, bonorum-

quemorum naturalium cultura, ne aliàs detur occasio dicendi quod summè coluntur, ac servantur consilia, spernantur autem præcepta; Sive quod studeatur pietati, negligatur autem justitia, quæ confendenda est domina, cujus comes, vel pedissequa est pietas.

Cum itaque inter dictas statuas, esset illa S. Teresiae, constructa ex piorum elemosynis collectis opera & diligentia ejus alumnorum Carmelitarum discalceatorum illius Instituti, quod per istam Dei famulam fundatum fuit; Hinc proinde ista duplex statua associatio processionalis, controversiam excitavit, inter præfatos Carmelitas discalceatos, & alios Carmelitas antiqui Instituti, qui (ad differentiam) Calceati appellantur. Istis prætendentibus, quod cum unus & idem sit Ordo, eorum autem sit primævus, qui Matris nomen, & prærogativa congruat, dicta Sancta in eo vixerit, atque professæ fuerit, quamvis hanc reformationem induxerit, tanquam speciem restitutionis primævæ austeritatis, idcirco ipsis quoque competere debet jus dictæ associationis, ob eorum Ordinis decorem.

Introductaque causa in Sac. Congregatione Regularium, de mense Septembris 1666. prodiit resolutio Carmelitis calceatis favorabilis, ut scilicet per Discalceatos in utraque processione invitari debent, ipsique à dexteris, ac digniori loco incedere, & è converso, calceati invitari deberent Discalceatos, in processionibus, aliisque solemnitatibus, quas celebrant, Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, ac aliorum Sanctorum Ordinis; Et repropofita causa de mense Januarii 1667. perstitit in decisis, circa publicam solemnem processionem mensis Maii, quo verò ad alteram privatam mensis Octobris, remissum fuit arbitrio Cardinalis Protectoris, qui declaravit, ut per solos Discalceatos, ea fieri deberet, absque calceatorum mixtura; Quare Discalceati non acquiescentes, habito recurso ad Sanctissimum, obtinuerunt causam remitti Sacra Congregationi Rituum, quæ de mense Junii 1668. censuit servari debere dictam ultimam determinationem Sacra Congregationis Regularium, & Protectoris respectivè; Verùm concessa nova audientia, & repropofita causa, cum maturiori disputatione, me in hac repropofitione tantum scribentibus, recedendo à decisis, circa finem ejusdem anni 1668. vel initio anni sequentis, ad favorem Discalceatorum prodiit resolutio, ut scilicet per ipsos tantum, utraque associatio fieri deberet privativè ad Calceatos, neque, quod sciam, causa ulteriorem progressum habuit, & forte hæc ultima resolutio pro majori firmitate, & observantia, confirmatione Apostolica munita fuit.

In hac igitur disputatione, pro clariori determinatione, scribent per Discalceatis, distinguebam inspectiones, juxta varias processiones; Atque agendo de illa privata, quæ fieri solet de mense Octobris ad dictum effectum asportationis statuae à capella ad dictam Ecclesiam, ut ibi in die solemnitatis exposita esset; Dicebam quod casus erat omnino planus, ac disputatione indignus, dum hic erat actus merè privativus illius Ecclesiae, in qua hæc expositio, pro majori populi concursu, ac devotione, faciendæ erat, quodque nulla suberat necessitas id agendi processionaliter, dum etiam occultè, super curru, hæc asportatio fieri poterat; Fiebat autem isto modo pro quadam decencia, & devotione per Religiosos commorantes in illa Ecclesia, in qua expositio faciendæ erat, adeo ut neque id perceretur ejusdem Religionis jus in universum, unde propterea neque iidem Discalceati, qui morantur in aliis Conventibus, vel domibus in eadem Civitate, ejusque suburbis, vel adjacentiis, hunc interventum præterire possent, ut eadem Congregatio Regularium jam agnovit; Porrius quæ ista actus concessionis statua, ut in die solemnitatis exponeretur in propria Ecclesia, non provenit ex aliqua obligatione, vel dispositione juris, sed ex quadam congruentia, seu lege honestatis, vel obligationis antidotalis donatarii erga donatorem; Ideoque Civitas cum hanc statua habeat in ejus capella, utpotè constructam ex opera, & diligentia Religiosorum istius Conventus, idcirco erga eos tantum, dicta lex, seu ratio congruentiæ urgebat.

Major igitur, ac tota quaestio fuit super altera processione de mense Maii, utpotè solemnè, & publica, concernente Ordinem, seu Religionem in universum; Ac propterea dicebant Scribentes pro antiquo Ordine Calceatorum, quod cum ista Sancta, illum ordinem principaliter professæ fuerit, neque unquam ab eo discesserit, sed sub eo Instituto vivendo, hanc strictiorem regulam observantiam restituere curaverit, non tamen exinde desit esse religiosa dicti Ordinis, ac propterea inter ejus Sanctos numeranda venit; & conse-

quena.

4 *quenter in suis solemnitatibus coæquale est jus ejusdem Ordinis professorum, quinimò majus illud Religionis antiquæ, seu matricis, ne aliàs detur absurdum insinuatum *disc. præcedenti*, ut filia sit supra matrem, vel discipula supra magistrum, Vel quod filia, & respectivè discipula, matrem, ac magistrum excludat ab illis præminentis, quas illas habebat, priusquam altera prodiret.*

His tamen non obstantibus; Contrarium in casu, de quo agebatur, omnino verius esse dicebam, quoniam quidquid sit de casu, in quo principaliter ageretur de publica processione, vel de alia solemnitate, quæ fieret in honorem hujus Sanctæ, quàm quælibet Religio ex contententibus, suam respectivè dicere posset, ut infra.

5 *Ad effectum tamen, de quo præfens quaestio erat, hæc inspectio concursus plurium Religionum, vel Congregationum ejusdem Instituti non intrabat, ex eadem ratione superius ponderata in præcedenti inspectione privatæ associationis statuae de mense Octobris, occasione accessus, & recessus à capella Theauri ad Ecclesiam propriam; Siquidem ista solemnitas processio fit solum in honorem, & commemorationem Sancti Januarii primi Patroni, ac translationis ejus reliquiarum; Pro majori verò ejusdem processiois pompa, illiusque populi devotione, asportantur etiam aliorum Sanctorum tutelarium statuae, tanquam per speciem associationis, vel comitatus, vulgo *correggio*, quem alii Sancti tutelares recentiores faciunt primo tutelari, tanquam eorum Principi in hoc genere; Itaque gestatio statuarum non fit intra locum, in quo incedat clerus regularis, adeo ut quilibet per propria cruce statuum Sancti ejus ordinis gestaret, quo casu ratio dubitandi caderet, ut infra, quoniam gestantur statuae, vel intra clerum sæcularem, vel postea, seu ante utrumque abique unius, vel alterius interfectione.*

Atque religiosi, qui statuas comitantur, non considerantur tanquam illi, qui ex præcepto, & obligatione, sive ex devotione interveniant in processione, sub propria cruce, & in proprio loco, cum symmetrico, seu hierarchico ordine, de quo *sub tit. de præminent. disc. 24. & 25. & hoc tit. disc. præced.* sed considerantur tanquam ministri, & custodes illius statuae, vel reliquæ, eo modo quo incedunt, & considerantur aliàs insinuat Canonici Lateranenses existentes in Ecclesia Sanctæ Genuefæ Parisiis, quoniam ita occupare dicuntur locum digniorum, etiam supra Capitulum Cathedralis, ipsamque Archiepiscopum, non inde tamen inferri potest ad ipsorum tutelarium, vel sui Ordinis præminentiam, ut malè credit Vamell. *lib. 1. consil. canonic. consil. 10.* sed referendum est cuidam ministerio, seu famularui, qui ipsis reliquiis præstat, atque ad denotandum, quod ipsi sunt earum ministri, & continui custodes, ut advenit *sub tit. de præminent. disc. 5.* Sive ad ostendendum quod illi qui statuas associant, circumdant, eam confluxerunt, vel confluxuram, eamque dono dederunt Civitati, seu capelle; Et an sequenter non est præminentia, quæ concernat Religionem, vel Ordinem universum, quoniam, ut superius dictum est, possunt bene stare simul, ut hanc functionem peragant solum religiosi unius Monasterii, vel Conventus privativè ad alios religiosos, ejusdem individui, ac specialis Ordinis, qui commotantur in aliis Monasteriis, vel Conventibus in eadem Civitate;

7 *Ad probandum autem quod hic actus associationis alicujus imaginis, vel reliquæ, non importet præminentiam Ordinis eorum, qui hujusmodi famularum, vel obsequium præstent. Dabam practicum exemplum universale, quod habemus in laicorum piis Societatibus, & Confraternitatibus, quæ cum sacro, aliisque signis, pro Ecclesiastico ritu, sub earum vexillis, & cum ordine præcedentiæ inter easdem interveniunt, in processionibus, quoniam incedunt ante utrumque clerum, sæcularem, & regularem, infimum, seu minus dignum locum occupantes, & tamen, si in ea processione, vel processionaliter ad illum effectum, vel accessorè ad pompam, & ornatum gestetur statua, vel imago, quæ sit sub alicujus Confraternitatis custodia, & cultu, & tunc aliqui ex illis confratribus eam gestant in fine processiois, in loco digniori, supra clerum sæculares; Non tamen dici potest, quod illa sit præminentia Confraternitatis, dum ea incedit in loco suo, ibique ejus corpus repræsentatur; Illi verò singuli accidentaliter aliud agunt ministerium, juxta distinctionem inter Capitulum Cathedralis, & alios; Canonicos singulares, qui Episcopum peragrarent diocesim associant, de qua *sub tit. de præminent. disc. 17.* cum similibus.*

8 *Item (magis ad rem) ponderabam praxim, seu observantiam aliarum statuarum, vel respectivè Reliquiarum, quæ in*

eadem processione, vel in aliis similibus gestari solent, illorum Sanctorum, cujus Instituti, ob diversas Congregationes, vel reformationes exinde ortas plures diversi Religiosi existant. Et præsertim habemus de Sancto Antonio Ulyssiponen, qui vulgo Patavinus nuncupatur, quoniam ipse fuit primò Canonicus regularis, à quo Ordine legitimum transitum fecit ad illum Minorum tanquam strictiorem, & qui Ordo, juxta ejus historiam recensitam *supra, disc. 6. & sub tit. de præmin. disc. 11.* in illis primis temporibus, in quibus ipse Sanctus vixit, erat unicus juxta primævum suum Institutum, postmodum divisus in adeo magnum numerum diversarum Religionum, vel Reformationum, & Congregationum, quarum quilibet eum rectè dicit suum, cum inspecta origine, omnes sint ejusdem Ordinis, tanquam plures rivuli manantes ab eodem fonte, seu scaturigine. Unde propterea quælibet Religio, vel Congregatio eum repræsentare curat, cum proprio habitu, ut etiam de ipso fundatore S. Francisco, aliiq; Sanctis ejusdem ordinis faciunt, ac etiam faciunt tot congregationes Benedictinæ, quæ in habitu, & Instituto sunt inter se diversæ, quoniam omnes agnoscunt in eorum Patrem, & fundatorem ipsum S. Benedictum, quem in statuis, & imaginibus cum proprio habitu repræsentant, ut *disc. præcedenti*. Idemque de S. Augustino; Et à quibus regulis, vel Ordinibus Sancti Benedicti, & S. Augustini, adeo magnus, ac fortè omnium majorum Ordinum, ac Religionum, vel Congregationum numerus manavit, cum similibus, quoniam si casus præbeat, quod unus Ordo, vel una Congregatio; illius Sancti solemnitate agat, vel statuam cum ejus habitu confect, ac donet, non tamen possunt alii, quamvis eundem Sanctum pariter eorum Ordinis dicere possunt, in hoc se ingerere, dum illa est functio particularis, quam quilibet respectivè facit.

Et magis proximè, imò in terminis fortioribus (non discedendo ab eadem Civitate, in qua frequentius, quam in quolibet alia Catholici Orbis, ob illius populi nimiam devotionem, & mores, Regularium contentiones, ac spirituales æmulationes audiuntur;) Quando de anno 1631. Mons Vesuvius adeo magnam ignis evaporationem fecit, ad satisfaciendum illi populo, id tumultuariè de more nimium exoptanti, (nescio quantum prudenter) processionaliter per Civitatem, asportatum fuit corpus Beati Jacobi de Marchia, quod integrum, & omnibus publicè expositum in arca vitrea aservatur in Ecclesia Sanctæ Mariæ Novæ, sub custodia Minorum Observantium; Ipsam arcam cum faculis de more, associabant solum Religiosi illius Conventus, absque eo quod se ingererent alii, qui morabantur in aliis Conventibus ipsiusmet individui Ordinis Minorum Observantium, qui vulgo dicuntur de familia, ad differentiam aliorum Minorum Observantium strictioris Instituti, qui vulgo Reformati dicuntur. Et tamen etiam isti, utpotè ejusdem Ordinis, in eodem Capitulo generali interveniunt, atque coæquale habent jus activæ, & passivæ electionis, ideoque potuissent præterire interventum. Quinimò etiam Conventuales, quoniam juxta historiam recensitam *supra, disc. 6.* licet dictus servus Dei, ac etiam Sanctus Bernardinus Senensis, aliisque coætanei fuerint auctores illius reformationis, vel regressus ad observantiam regulæ, juxta primævum institutum; Attamen ipsi vixerunt inter Conventuales, vel sub ipsis, dum adhuc sequuta non erat illa divisio, quæ de anno 1517. facta fuit per Leonem X. de qua in ejus Constitutione 23. & tamen proctus improbabilis fuisset hujusmodi aliorum religiosorum præsentio.

Tunc autem dicebam, quod universus Ordo in genere, quoniam subdivisus in diversas species, præterire posset coæquale interventum, quodque unus non possit præterire solemnitatis celebrationem privativè ad alium, vel alios, quando scilicet ageretur de processione, vel alia solemnitate, quæ principaliter fieret per Civitatem, & in loco tertio, in honorem illius Sancti, quem attento primævo Instituto, juxta præmissa exempla, rectè omnes subdivisi Ordines, vel Congregationes, proprium dicere possunt. Puta quia (ex.gr.) Civitate unum Sanctum recipientem in tutelarem, pro solemnitate receptionis fieret processio, vel alia functio, ad id principaliter ordinata; Sive ubi ageretur de illa processione, vel functione, quæ fieret ex causa canonizationis illius Sancti, cum similibus, quoniam tunc non posset unus ordo, privativè ad alios, id præterire, nisi Apostolica decreta, seu privilegia, aut legitima consuetudo aliàs fuaderent.

Præterea ex abundantia ad probandum, quod isti Ordines essent inter se diversi, quodque ista Sancta, peculiariter censenda esset potius Ordinis Discalceatorum. Ponderabatur observantia Sedis Apostolicæ sub Clemente VIII. Paulo V. Gregorio XV. & Urbano VIII. occasione beatificationis, vel con-

concessionis cultus, ac facultatis recitandi officium, & Mis- sam, sive concessionis Indulgentiarum, quod solum Ordini Discalceatorum, non autem alteri Indulta concessa fuerunt; Eiusdemque Ordinis tantum, non autem alterius, sumptu, cura, studio & laboribus fabricati fuerunt processus super canonizatione; Istaque sequuta fuit.

Deducendo in idem Apostolica diplomata super omni- moda huius Ordinis separatione, ac independentia ab altero sub proprio Generali, propriisque Prælati, adeo non di- gnoscatur illa dependentia; & antiqua subjectio, quæ di- gnoscitur in pluribus reformati in Religionibus Ordinis Sancti Francisci, vel Sancti Augustini, quamvis deinde tra- ctu temporis eorum formalem separationem Sedes Apostoli- ca, ad tollenda scandala, vel pro meliori regimine facere opportunum censuerit.

In hoc autem proposito plurimum Religionum, quæ de fa- cto, ob Instituti diversitatem, diversæ sint, attenda tamen origine, seu stirpe, censenda veniant unica, iuxta superius enunciata exempla Ordinum Sancti Francisci, Sancti Au- gustini, & Sancti Benedicti, cum similibus; Occasione plu- rimum controversiarum, quas frequenter disputavi, tam in Sacra Congregatione Regularium, quam in altera Rituum, præsertim circa professionis initia (in quibus frequentius per Romanæ Curie Advocatos hæc negotia pertractari so- lent, dum seniores in aliis gravioribus, ac difficilioribus causis profanis occupati, quandoque ea negligunt.) Ad- vertere consuevi, quod procedendum quoque est cum plu- rimum diversorum casuum distinctione, sine qua facilis est æquivocorum incursum.

Primus enim casus est, ubi contentio sit inter ipsosmet eisdem primævi Instituti professores, ita in diversis Con- gregationibus, vel Reformationibus divisos, inter quos intrent controversiæ super iure celebrandi solemnitate alicujus Sancti eiusdem Ordinis, qui inspecta origine, sit omnibus communis; Sive super iure representandi illius Sancti im- aginem, potius cum uno, quam cum altero habitu, iuxta stultas, & scandalosas controversias, quas nostris tempo- ribus, in eadem præsertim Neapolitana Civitate, audivimus, ac vidimus, inter Capuccinos, & Conventuales, vel Observantes, & tunc intrant superius dicta, quoties Apostolica decreta, seu legitima locorum consuetudo aliter non suadeat.

Alter controversiarum casus esse solet ille, de quo supra, disc. 6. super alternativa in iure electionis passiva, sive in præ- fecturis, ac prælaturis, inter plures Congregationes, vel Or- dines sociativo iure sub eisdem Prælati viventes, ut ibi.

Tertius est controversiarum casus super præcedentiis, vel aliis præminentibus, vel iurisdictionibus iuxta casus de quibus supra, disc. præcedenti, & in aliis, & sub tit. de præmin. disc. 11. & in aliis ibidem.

Quartus, ubi contingat disputari de unitate, vel diversitate Ordinum, ad effectum liberi transitus, concedendi, vel denegandi ab uno ad alium, iuxta quæstionem, de qua infra, disc. 37. an scilicet liber sit transitus ab Observantibus stri- ctioris instituti, qui vulgo Reformati dicuntur, ad Obser- vantes aequaliter a rigore primævæ regulæ relaxatos, qui ad differentiam vulgo dicuntur de Familia, cum similibus.

Quintus demum (omissis aliis, qui contingere possunt) est ille, quando ipsi Ordines origine identici, sed postmo- dum divisi, de unitate, vel identitate contendant cum ter- tio, cum aliis scilicet Religionibus, vel Ordinibus iuxta ca- sum, de quo agitur dicto tit. de præmin. disc. 25. quia nempe Observantes de familia, & alii Observantes Reformati, sub eodem Generali, eodemque Capitulo generali viventes, tan- quam unicum Ordinem, vel unicum Religionem consti- tuentes, uniti in processibus incedere velint, sub unica cruce, Ordinis, vel Conventus antiquioris, ut ita religiosi recentioris Ordinis, vel Conventus præcedentiam habeant supra religiosos aliorum Conventuum intermediorum, at- que ut patet ex deductis dicto disc. 25. de præmin. isto casu quæstio bulla esse solet, quando utriusque Ordinis, vel Con- ventus professores, ita sub unica cruce uniti incedant, tan- quam unicum Ordinem, vel Conventum representantes, sed quando contingat, quod religiosi unius tantum Con- ventus, & non alterius in functione interveniant, ut contingit in defunctorum funeribus, vel in privatis processibus ex devotione, an scilicet religiosi Conventus, vel Ordinis re- centioris, adhuc retineant eundem locum, quem occupant, quando incedunt uniti cum illis Conventus, vel Ordinis an- tiquioris; Atque pro eisdem loci retentione decidit fuit ex- ibi deductis; Ideoque ad huiusmodi distinctiones reflecten- dum est, ob notabilem differentiam, quæ viget inter huius-

modi controversiarum casus, & sine qua distinctione, faci- lis, ac frequens est æquivocorum incursum.

ANNOT. AD DISC. XX. & XXI.

Videantur ad hanc materiam deducta in *Miscell. Eccles. disc. 32.*

HISPALEN. HABITUS PRO RELIGIONE S. DOMINICI, C U M

RELIGIOSI REDEMPTIONIS CAPTIVORUM ALIQUARUM PROVINCIA RUM HISPANIE.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Regularium, resolutus pro Religione S. Dominici.

An una Religio prohibere possit professoribus alterius Religionis, gestationem proprii habitus, vel consimilis, ad effectum, ut una distingua- tur ab altera.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *Qualis dicatur color niger, & qualis brunus.*
4 *Attendi debet usus loquendi.*
5 *Reformata religiones non solent mutare colorem habitus, sed solum eius materiam magis rudem, vel formam magis humilem.*
6 *Quod una Religio possit prohibere, ne alii Religiosi eum- dem habitum assument.*
7 *Clerici non possunt uti vestibus laicalibus, & e contra laici vestibus clericibus.*
8 & 9 *De toga doctorali, qualis sit, & an Doctores etiam hodie eam deferre possint, si ex usu communi denotet potius vestem clericalem.*
10 *De iure prohibendi ne quis assumat proprium cognomen.*
11 *De iure ornandi antiqua sepulchra, aliaque similia fa- ciendi.*
12 *Quod in scenis, & ludis non possint adhiberi vestes clericorum, vel religiosorum.*
13 *Quomodo huiusmodi controversia decidi debeant.*

D I S C. XXI.

Religio Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captivo- rum, de qua agitur supra, hoc eodem tit. disc. 1. pro ejus Instituto, utitur generaliter vestibus albis, tam superioribus, quam inferioribus, præsertim in aliquibus Hispaniarum provinciis Aragonensi scilicet, Castellæ, & Beticæ, in quibus antiquiori tempore professores uti solebant veste inferi- ori, seu interiori alba, alia vero superiori, quæ cappa dici- solet, erat cujusdam coloris brunus, seu brunus, qui est medius inter nigrum, & rubeum, atque vulgo in Italia *ranè* dicitur, eo modo quo utitur eadem Religio reformata discalceatorum, quæ ex dictis provinciis manavit, ac habet in Urbe Conven- tum in Ecclesia Sancti Caroli ad quatuor fontes in Quirinali; alii vero ejusdem Religionis reformati, seu discalceati man- nantes à Provinciis Galliarum, atque in eodem Quirinali ibi proximè Ecclesiam, & Conventum habentes, adhibent om- nes vestes, tam inferiores, quam superiores albas.

Ab aliquo autem tempore, prædictorum trium provincia- rum professores primævi Instituti, seu calceati, cappæ, seu ves- tis superioris colorem mutando, assumpserunt nigrum, iden- tificum cum illo habitu, quem habet Ordo Prædicatorum, seu Sancti Dominici, nulla penitus intercedente differentia, nisi quod gestant in pectore super veste alba interiori, sive super scapulari, quandam crucem, quam gestant omnes huius Reli- gionis professores, sed illa de facili cooperta à cappa, seu veste superiori, frequentius apud populum, præsertim in Urbe, aliisque Italiæ locis, in quibus ignotus est hic particularis usus dictarum provinciarum, nulla dignoscitur differentia, adeo ut communi opinione reputentur ordinis S. Dominici.

Cum itaque occasione Capituli Generalis celebrati in Urbe, in quo ordinatæ fuerunt huius Religionis Constitutio- nes enunciatae supra, dicto disc. 1. ad Urbem accessissent plures istarum provinciarum religiosi, in quorum aliquibus, casus, vel imprudentia, aliqua prodixisset inconvenientia, existi- mationi Religionis præjudicialia, apud populum opinantem, quod esset Ordinis Dominicani; Hinc proinde ejus Præla- ti, ut his inconvenientibus in futurum occurrerent, adje- runt Sacram Congregationem Regularium, à qua prodixit refo-

resolutio huic Parti favorabilis, ut scilicet prohibitionis ges- tationis dicti habitus, ejusque mutationi locus esset. Incer- tus tamen est huius resolutionis progressus, vel exequutio in partibus, cum in urbe ob discessum dictorum religiosorum cessasset occasio.

In disputationibus autem de super habitibus, major quæstio fuit, potius in facto, quam in iure, super probanti fide cujus- dam indulti Clementis Quarti, quod deducebatur ex parte dictorum religiosorum, ut adhibere possent vestes brunus coloris, quoniam ex hac parte dicebatur, quod licet ejusdem Clementis Constitutio iuxta aliquas impressiones in Bullario ira simpliciter huiusmodi facultatem contineret; Nihilomi- nus recognitio originali registri Apostolici Archivi Vati- cani, dicta permissio qualificata erat, quando scilicet il- li accedant ad partes infidelium, pro captivorum redem- ptione iuxta eorum institutum, ut tunc id agere possent ho- nestatis causa. Et nihilominus, etiam isto casu, dicta Con- stitutio non loquitur de colore nigro, sed de brunis, qui est diversus, atque super huius verbi, seu vocabuli significa- tione, magna hinc inde fuit colluctatio, cum grammatico- rum, ac eruditorum artefactionibus.

Super hoc autem, ultra generalia, quæ in iure habemus, super communi usu loquendi, qui attendendus est, ac præ- valeat etiam rigorose significationi grammaticali, ex plene cumularis dec. 135. par. 10. recent. ac pluries alibi insinua- tur; Ponderabam in specie ego illud porriusimum huius ve- ritatis argumentum, quod cum de anno 1599. hic Ordo in istis provinciis reformari cœperit, atque reformatio fuerit approbata per Sedem Apostolicam de anno 1599. per Con- stitutionem 62. Clementis VIII. isti Religiosi, Observan- tes, seu Reformati, iuxta generalem styrum reformatio- nem, non alterandi colorem habitus, sed solum materiam magis rudem, & asperam, ac etiam formam vestitus magis humilem, ut comprobatur praxis in reformationibus fetè om- nium Religionum antiquarum, præsertim Sancti Augusti- ni, Sancti Francisci, & Carmelitarum, assumpserunt cap- pam, quam etiam hodie gestant, dicti brunus coloris, qui vulgo *brunel*, seu *ranè* dicitur.

Quamvis etenim ex hac parte, deducerentur plures Con- stitutiones Pontificiæ, præsertim Innocentii IV. & Gregorii XI. prohibentes, ne alii Religiosi hunc habitum assumere possent, quod etiam moderno tempore per Constitutiones Pontificiæ Gregorii XIV. Clementis VIII. & Urbani VIII. in Religionibus Minorum Observantium, & Capuccino- rum dispositum est, ex relatis per Rodriq. *quest. Regular. tom. 2. q. 77. art. 4. Novar. in lucern. Regular. verbo Cappucini, n. 2.* & per alios modernos Morales, qui ut plurimum, scri- bentes ad causæ propriæ defensionem, in huiusmodi colle- ctionibus nimium immutantur; Attamen quando hic usus esse antiquus utpotè originatus à dicta moderatione Cle- mentis IV. ac etiam corroboratus à quodam diplomate, quod super eodem sub nomine Pontificis Pii IV. concessum fuit, iuxta illius temporis styrum, per Cardinalem Pœnitenti- arum, atque quam prodiret ejusdem Pii IV. Constitutio 53. huiusmodi facultatem reformativa, tunc nimium dubitari posse credebam, quoniam licet ex hac parte ad Constitutio- nem Clementis IV. responderetur modo quo supra; Atque ad aliud diploma sub Pio IV. responderetur, quod non esset Summi Pontificis, sed Cardinalis Pœnitentiarii non haben- tis facultatem derogandi Apostolicis Constitutionibus, & privilegiis, ac tollendi jus tertii, quod neque ipsemet Papa tollere velle, nisi specialiter dicat, proferitur per ejus Re- gulam *de jur. tert. quest. non tollend.* Nihilominus negari non potest, quin ex his resuleret titulus coloratus bonæ fi- dei putativus, qui junctus cum observantia, magnam habet operationem, & consequenter punctus erat in negatione di- ctæ observantia, utpatè in diverso, non autem in nigro colore, qui à moderno tempore assumptus fuit.

Ultra verò præmissa, quæ consistebant in nudo facto (su- per quo Curia stylo, nulla videntur Advocatorum par- tes, totaque sunt causæ Patroni) Scribens ego pro hoc Or- dine Prædicatorum, deducebam quoque more Juristæ ea, quæ in iure statuta sunt, super facultate prohibendi aliis illam habitus formam, quæ ab aliquo personarum genere solum adhiberi consuevit ad evitandas confusiones, & scandala; Undè propterea habemus, quod clericis prohibitum est uti vestibus laicalibus, & e converso laicis prohiberi potest per Episcopum, aliosque ecclesiasticos superiores, nè clericorum habitum utantur ad communiter notata per Canonistas, præ- sertim per Geminian. & Franc. in *c. fin. de bigam. in 6. cum concordantibus relatis per Bellet. *disq. cleric. tit. de disciplin. regul. §. 2. n. 22. & tit. de favor. cleric. real. §. 5. n. 18.* & ha-*

berur *sub tit. de juri. auct. disc. 93.* Ubi de puncto an Episco- pus prohibere possit laico Doctoratus gradum obtinendi, in- cessum cum ea toga, quam in Urbe, & in Srau Ecclesiasti- co defertur Doctores, & professores, in nihilo distincti à Canonicis Cathedralium, vel Basilicarum, vel à Parochiis, aliisque clericis etiam in sacris,

Quamvis etenim in eo casu ego scribens pro Doctore, more Advocati circa professionis initia, cum historiis, & cum DD. traditionibus probarem, quod clerici non possint uti toga adeo longa, cum iuxta antiquorum Canonum dispo- sitionem, clericorum vestes, non debeant esse nimium breves, nè videantur laici, minusque nimium longa, nè tran- seant in luxum togæ, sed sint vestes humiles, nempe inter ge- nua & talos, ut praxis docet in Religionibus reformatis, ita regredientibus ad primævum Institutum, ac antiquum incedendi morem, adeo ut clerici a moderno tempore assump- erint hunc usum togæ, quæ tempore antiquissimo Romanæ Reipublicæ est Doctorum, & professorum, ideoque incon- gruum est, ut exemplum debeat suffocare exemplar.

Nihilominus (reflectendo ad veritatem, ut ibi advertitur) credebam, quod Episcopus rectè id prohibere possit, ex sola ratione consuetudinis, quoniam extra Urbem, in qua anti- quitate consuetudinis, quoniam extra Urbem, in qua anti- quissima, ac verus togæ usus perseverat, in aliis Principatibus DD. & professores sæculares, vel alii officiales, & magi- stratus adhibent vestem brevem more aliorum sæcularium, vel quandam brevioris togam usque ad genua, sub diversa forma togæ potius Senatoriæ, quam Doctoralis, adeo ut an- tique togæ doctoralis usum retinere solum videatur Curia Romana, & consequenter intrat ratio confusionis, & scan- dali, quoniam ille Doctor, qui incedendo rogatus, publicè gereret ea, quæ licita sunt laicis, illicita verò clericis, induceret scandalum ordini clericali præjudiciale, cum populus il- lum reputet clericum; Ut quotidiana praxi docet in Urbe, quod exteri ad eam accedentes, priusquam styli informatio- nem obtineant, scandalizari solent, in spiciendo rogatos in curribus euntes cum mulieribus, quæ sint uxor, & filia, aliæve conjunctæ cum sint puri laici, quos ipsi pro more pa- triæ, clericos etiam in sacris reputant.

Ponderabam quoque in idem ea, quæ pluries insinuata ha- bentur *sub tit. de præmin. ac etiam infra, sub tit. miscell. Eccles. quest. 1.* super iure prohibendi denominationem Capituli, vel Ecclesiæ, seu capelle, vel congregationis; Ac etiam ut possit quis prohibere alteri assumptionem sui cognominis, seu fami- liæ, vel insignium, ex deductis per Chassan. *in catalog. glor. mund. par. 1. considerat. 1. n. 21.* Rota apud Caval. *dec. 549. n. 2. in Ampuriæ. denominations Canoniarum 20. April. 1646. coram Melrio* cum aliis, de quibus locis citatis.

Ac etiam à simili super facultate tenovandi antiqua sepul- chra, vel antiquas inscriptiones personarum alicujus familie, iuxta casum, de quo habetur apud Duno. *dec. 894.* Ex ea pro- babili ratione, quod quamvis nomina sint ad placitum, ac etiam ad placitum sint modi vestiendi; Attamen, ubi hæc, & similia, quæ attenta naturali libertate licent, alteri præjudi- cium inferre possunt, rectè per se potest eorum prohibitio; Ideoque habemus, quod prohibitum est in scenis, seu ludis bacchannaibus, in quibus mos est, extravagantes ac solitas vestes adhibere, ut adhiberi possint vestes religiosorum, & clericorum, ex dicta ratione scandali, vel contemptus; Quod tamen pro regionum moribus, ac styli recipiendum videtur, dum apud aliquos æteros Comicos legimus in scenis fingi Religiosos, quoniam & Sanctos, ipsumque Patrem æter- num, quod ibi nullam præbet scandalum, sed potius ædifi- cationem illi regionis moribus exigentibus; Et tamen in Italia id est nimium scandalosum, in tragediis, vel com- mediis profanis, cum solum in metè spiritualibus repræ- sentationibus id nimium circumspèctè permittatur.

Et consequenter, applicando ad rem, cogitabam (refle- tendo ad veritatem) quod in ista controversia hæc partitio justa, & consona esset in Urbe, aliisque partibus, in quibus non habetur usus dictorum Religiosorum diversis Ordinibus, hunc adeo confimilem habitum deferentium, & tamen quod dictum inconveniens non adesset in illis provinciis, in quibus populus est assuetus, atque unum Ordinem ab alio bene distinguit.

TOLETANA DE VELES PRO. CONSILIO ORDINIS S. JACOBI DE SPATA.

Discursus pro veritate. In causis Regularium, ad quos Judices sit appel- landum, vel habendus recursus; Et quomodo in

in Regularium procedendum sit, præsertim in Religionibus militaribus.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 A decretis visitationis non datur appellatio suspensiva, & nu. 6.
- 3 In causis Regularium appellandum non est ad Tribunalia forensia, sed illa cognoscenda sunt intra ipsorum Ordinem.
- 4 Qui dicitur de Ordine ad dictum effectum.
- 5 Quare appellatur ad Rotam, & Tribunalia forensia in causis Religionis Hierosolymitana.
- 6 De conclusione, de qua nu. 2.
- 7 Qualificatio eligendorum non tollit jus eligendi, neque eis præjudicare dicitur.

D I S C. XXII.

Ordines militare S. Jacobi de Calatrava, de Alcantara, & de Spata, per Sedem Apostolicam, in perpetuum administrationem concessi fuerunt Regi Catholico, qui tanquam M. Magister, plenam ac omnimodam jurisdictionem per ejus consilium, quod ex eorumdem Ordinum militibus, seu religiosis constitutum est, in milites religiosos, ac etiam inseruientes, & quoscunque alios, qui sub Ordinum privilegiis, ac obedientia videntur, exerceret, omniaque alia gerit eorumdem ordinum gubernium, & administrationem concernentia; cumque præsertim ille S. Jacobi de Spata, in duas species divisus esset, unam scilicet militum de Justitia, qui licet sint professi, artem in propriis domibus in Civitatibus, & locis extra claustra, more secularium vivunt, & alteram sacerdotum, seu capellanorum, qui in aliquibus Conventibus more aliorum claustralium religiosorum vivunt; atque istis, (quibus ex Constitutione Apostolicarum, ac privilegiorum præscripto incumbit exercere curam animarum, & ministrare sacramenta in quampluribus oppidis, ac villis, & locis ad eundem Ordinem pertinentibus) eadem Constitutiones, seu privilegia Apostolica, vel explicite, vel ex interpretatione deducta ab observantia concedant, ut in singulis quibusque Conventibus, ac eos pertineat, religiosos in locum deficientium eligere, seu admittere; Compertum verò esset per dictum consilium Regium (quod figuram cuiusdam Diffinitorii generalis facere videtur) ex relationibus Visitatorum, quos ipsummet consilium deputare solet, quod plures abusus in hujusmodi Conventibus irrepissent, ille præsertim, admittendi in capellanos, seu religiosas personas, quæ ex defectu literaturæ, vel vitæ, ac morum, ad curam animarum & sacramentorum administrationem essent minus aptæ, cum notabili illorum populorum præjudicio, & scandalo; Hinc proinde, plures edidit ordinationes, illam præsertim, ut in futurum eligi, seu admitti non deberent, nisi illi, qui prius ab ipso Consilio, prævio examine circa literaturam, ac informatione circa ritales, ac vitam, & mores, probati, atque habiles, & idonei declarati fuerint; Cumque his ordinationibus omnes alii Conventus acquiescissent; Ille autem de Velas (qui supponebatur major, magisque conspicuus) ab eis, præsertim verò à jam dicta, circa restrictam libertatem admittendi ad Religionem personas sibi bene visas, appellasset ad Sedem Apostolicam, atque appellationis causam, juxta consuetam formam forensium controversiarum, obtinisset committi in Rotam, per quam ad formam commissionis expedita fuit solita inhibitiō, idcirco ex parte dicti Consilii Ordinum insistebatur super dictæ inhibitionis moderatione, saltem quoad effectum suspensivum, atque desuper tanquam Regius Advocatus per ejusdem Regis ministros in Curia consultus fuit; Postmodum verò transmissus ad Curiam quidam procurator specialis, alios adhibuit defensores, ideoque incertus est causæ exitus, vel status.

Dicebatur autem in informationibus transmissis, ut deberet esse locus dictæ moderationi, dum agebatur de decretis factis in visitatione juxta dispositionem S. Concilii Trid. sess. 24. de reform. c. 10. ob quam, ita committere fiant DD. ut ab his decretis non deat appellatio suspensiva, ex collectis per Scacc. de appell. qu. 17. limit. 26. num. 1. Barbof. ad Concil. loco cit. nu. 2. & sess. 13. de reform. cap. 1. n. 5. Quarant. in summa bullar. verbo Archiepiscopi antiorias, ubi registrata habentur Decreta generalia edita in materia appellationis per Sacra Congregationem Concilii de anno 1600. Donat. Lainet. in praxi rerum Regular. tom. 1. part. 2. tit. de appell. fr. 10. qu. 18.

Quamvis autem de hujus conclusionis applicatione possit

nimum dubitari, quando ageretur inter seculares, ex iis, quæ ad hanc materiam habentur in sua sede sub tit. de Judiciis & in adnot. ad S. C. T. Artaem eum ageretur de Religione, credebam quod iusta erat petitio, quoniam nimium perniciosum est inter regulares praticare hanc viam appellandi à provisionibus superiorum Regularium ad Tribunalia forensia, ac extra ipsos Ordines, ex earatione, quod inter religiosos, potissimè verò in concernentibus reformationem disciplinæ regularis, & statum Religionis in universum, seu alicujus Provincia, procedendum non est per apices juris, neque per ordines judicarios, motelium, & controversiarum forensium inter seculares, sed summarie ac simpliciter, de bono, & æquo, omnia cognoscenda sunt intra ipsum Ordinem.

Sub Ordinis autem nomine, ubi gravamen præterdatur illatum à Superiore Generali, seu à M. Magistro, vel à Diffinitorio, adeo ut non superfit in Religione alter superior, ad quem sit recurrendum, tunc veniunt, vel Cardinalis Protector (in Religionibus, quæ illum habent); vel Sac. Congr. Episcoporum, & Regularium, quæ ad hunc effectum à Sixto V. erecta fuit; Ac etiam quandoque Sac. Congr. Conc. ubi ad istius mentem emanant provisiones, quæ pretenduntur gravatorie; vel demum, ipsemet Pontifex, qui aliquam Congregationem particularem desuper deputare solet, ut de his omnibus actum habetur per Fagnan. in cap. Priore, à num. 15. usque ad fin. de appellat. ubi referre decreta desuper edita de anno 1650. per Congregationem deputatam.

Et generaliter, ut in causis Regularium, ita procedendum sit, bene firmat Lopus alleg. 73. num. 4. ubi Adden. lit. M. qui alios cumulat, ac dixit pluries Rota, præsertim apud Dec. sec. 25. num. 9. Major etenim reputatur subjectio, & obedientia religiosi erga Abbatem, vel alios superiores Ordinis, quàm sit illa, ad quam tenentur clerici seculares erga proprium Episcopum; Atque ita omnium Religionum Ecclesiæ Catholicæ observantia docet, quoniam aliis maximum esset inconveniens, ut Capitulo, vel superiore Generali, aliquas ordinationes, vel Constitutiones faciente pro recto regimine Religionis, ac pro restitutione, seu reformatione antiquæ observantiæ, & disciplinæ regularis, licitum esse deberet singulis religiosi, vel Conventibus, ad Judices ordinarios, ac Tribunalia forensia appellare, atque causas in forma contentiosa ad instar privatarum controversiarum pertractare more secularium.

Quamvis enim frequenter habeamus in Rota disputatas controversias concernentes regulares, & præsertim militaris Religionis Sancti Joannis Hierosolymitani in forma judicialia, & contentiosa; Attamen id praticatur, inter singulos religiosos super commendarum, ac prioratum, aliarumque dignitatum, vel beneficiorum pertinentia, postquam ejusdem Religionis Consilium Ordinarium, vel Complectum tanquam Judex primæ, vel ulterioris instantiæ judicavit, ut habetur sub tit. de beneficiis.

Sive inter ipsam Religionem, & singulos, qui ad habitus susceptionem, ob non bene probata requisita, admitti non fuerunt, ideoque introduxerunt causam appellationis, ex deductis sub tit. de præminentis, disc. 32. & seq. Non autem circa concernentia statum Religionis in universum, seu correctionem morum, ac extirpationem abusum, & restitutionem regularis disciplinæ.

Ideoque ea, quæ circa appellationem à decretis in visitatione, habentur apud Scacc. de appell. cap. 17. limit. 26. & Fagnan. in cap. dilectus, nu. 29. & seq. de rescript. an scilicet sint diffinitiva, vel interlocutoria, ac in forma judiciali, vel potius extrajudiciali, ac summarie procedatur, sive an jure ordinario, vel delegato, cum aliis, quæ apud allegatos in proposito habentur, procedunt positis terminis habilibus, interpositæ appellationis ad eos, qui legitimi Superiores jam præsupponuntur, adeo ut sola quæstio sit super appellationis effectu, an scilicet utrumque suspensivum, & devolutivum operari debeat, vel potius devolutivum tantum; verum de hoc non erat præsens controversia, cum ea percurreret solum punctum qualitatis Judicis recursus, vel appellationis.

Ex hac autem ratione extranea etiam videbantur ea, quæ supponebantur deduci ex parte ejusdem Conventus appellantis circa dictarum provisionum injustitiam, ac præjudicialitatem, quod scilicet ita singuli Conventus privati essent jure eligendi, ac admittendi personas ad habitum, & statum religiosum, contra formam Constitutionum Apostolicarum, & contra diurnam observantiam; dum hæc respiciebant merita disputanda coram Judicibus à Papa declarandis.

Verum diffurrendo etiam de meritis causæ, adhuc inju-

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De potestate Ministri Generalis Minorum Observantium.
- 3 De eodem, & quod habeat jurisdictionem.
- 4 Protectoria non tribuit jurisdictionem.
- 5 Delegatio est strictè intelligenda, & non extenditur de persona ad personam.
- 6 Expirat per motem persona, cui facta est delegatio.
- 7 Ad Pontificem pertinet tollere jura uni Religioni, & dare alteri.
- 8 Exequantoris Apostolicis jurisdictione, quando duret, vel expiret respectivè.
- 9 Non est præsumendum in provisione Apostolica præjudicium tertii.
- 10 Jurispatronatus Regio non solet derogari.
- 11 Ad materiam regulæ de jure quæstio non tollendo, & quando gratia dicitur de sui natura præjudicialis.

D I S C. XXIII.

Præsupposita eadem facti serie, de qua super constructione, ac exemptione, & regimine insignis Monasterii Monialium S. Claræ Neapolis habetur sub tit. de jurisd. disc. 26. ubi de jure visitandi claustrum præteno per illius Civitatis Archiepiscopum, amplissima exemptione non obstant; Cum ejusdem Monasterii regimen, quod prius erat sub conventualibus, de anno 1568. per Pium V. instante Rege Philippo II. concessum esset Minoribus Observantibus, deindeque anno 1598. Clem. VIII. illud privative ad observantes qui dicuntur de familia concessisset aliis Observantibus, qui dicuntur reformati, istamque mutationem commisit Cardinali, tunc temporis Ordinis Protectori; Hinc proinde, præsertim ab anno 1620. circa Cardinalis Protector pro tempore præterdendo quod dicta delegatio non esset personis, sed directa protectori, atque non percurreret illum solum actum, sed haberet tractum successivum, se ingerere coepit in deputatione Guardiani, & Confessarium, aliorumque officialium, privative ad Ministrum Generalem, isto ex quadam reverentia tolerante, dum casus præbere consuevit, ut istius adeo magni, & qualificati Ordinis protectione haberent Cardinales Pontificum nepotes; Quare circa professionis initia, per eundem Ministrum Generalem P. Joannem de Neapoli (qui nisi immatura morte præteritum fuisset, multa ejus dignitate, ac prælatura à prædecessoribus neglecta restituisset, ut patet etiam ex alio casu, de quo supra disc. 7.) meum desuper pro veritate consilium peritum fuit.

Respondi verò, quod illud marurum desuper tradi non poterat, nisi prius, visis, vel auditis juribus, in quibus hæc facultatem fundare Cardinalis protector, cum desuper aliquod speciale indultum Apostolicum habere posset; ideoque decisio pendat ex circumstantiis facti potius quàm ex puncto juris in genere.

Quatenus verò, aliquod speciale indultum non adesset, ut per aliquos ejusdem Ordinis Religiosos supponebatur, atque id fundaretur in dicta delegatione Clementi VIII. facta Cardinali tunc temporis Protectori, tali casu dicebam, ut probabiliora viderentur jura Ministri Generalis super hujus Monasterii regimine, & administratione, Tum ex specialii lege fundationis enunciata dicto disc. 26. de jurisd. cujus tempore attento, unicus erat iste Ordo Minorum, atque unicus Minister Generalis, in omnibus pro generali regula, exceptis casibus limitatis, representatus ab isto, qui ad præscriptum Constitutionis 23. Leonis X. dicitur Minister Generalis totius Ordinis Sancti Francisci; Unde propterea, ut habetur supra dicto disc. 7. exceptis aliquibus Ordinibus, qui habent Generalem particularem, ut sunt Conventuales, & Capuccini, huic subjacent omnes adeo diversi Ordines, vel Congregationes in tam copioso numero in partibus ultramontanis.

Tum etiam ex juris regula, vel assistentia in præcedentibus quoque pluries insinuata, respectu omnium Religionum quod scilicet Minister, vel Prior Generalis, tanquam primus, ac major Religiosis, vel Ordinis Prælatus, ac director, per universam Religionem, in Capitulo generali deputari solitus, quando Apostolica auctoritas aliis non disponat, habet jurisdictionem in omnibus, suæ Religionis Monasteriis, domibus, ac personis eodem modo, quo Episcopus illam habet in omnibus Ecclesiis, & personis ecclesiasticis suæ Diocesis juxta decisiones in præcedentibus allegatas, præsertim in Tullen. post Tambur. de jur. Abbatis: decisione 15.

stam, maleque fundatam dicebam hujusmodi querelam, quoniam dicta provisio, super prævio examine, & approbatione admittendorum, non tollebat jus eligendi, vel respectivè admittendi, sed solum concernebat qualificationem personarum in genere, ex quibus, in libito singulorum Conventuum positum sit, aliquos præzeligere, alios, autem rejicere; ideoque nullum juris eligendi, seu admittendi præjudicium adesse dicitur, ad instar illius juris eligendi ad Magistratam, quod antiquitus competeat Populo, vel Senatui Romano, quoniam eligi non poterant, nisi candidati, sive illi, qui haberent qualitates per leges Republicæ præscriptas.

Ac etiam à simil. habemus de electione Vicarii sede vacante, quæ competit Capitulo Cathedrali, quoniam electio est libera, sed ex præscripto Concilii Tridentini, fieri debet de Doctore, vel licentiatio in jure canonico, vel in Theologia, ex deductis sub tit. de Canonis, & Capitulo disc. 24. & seq. ac etiam infra in Miscell. Eccles. & in adnotation. ad Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 16. atque in Monasteriis Monialium, electio Abbatissæ, ad ipsas moniales pertinet, sed ea cadere debet in personam, quæ certam præfinitam ætatem certum quæ monaçandi tempus, aliaque requisita habeat.

Et generaliter in omnibus Religionibus, electio Generalis vel respectivè Provincialis, aliorumque superiorum, pertinet ad ipsam Religionem seu Provinciam, vel Conventum. Verum ex ipsius Religionis Constitutionibus, vel Apostolicis provisionibus, electio cadere non potest, nisi in personis, quæ certa requisita habeant; Id etenim non est tollere jus, vel libertatem eligendi, sed solum præscribere eligendorum qualitatem, ac habilitatem.

Tunc etenim juri eligendi diceretur præjudicari, quando eos, quos Consilium approbasset, Conventus invitus reciperet teneretur; Id autem à Consilio non præterdatur, sed solum, ut ab ipso Consilio qualificarentur personæ, quæ hujusmodi habitum suscipere cupientes, ab eo idoneæ, declararentur, ut benevolos receptores deinde invenire, debeat, cum recipientium libertate.

Cum etenim de dictis Consilii potestate non dubitarentur, ut occasione visitationis, seu alias ex justa causa removeret possit ab exercitio curæ, & administratione sacramentorum seu etiam ab ipsismet Conventibus expellere illos religiosos, quos, vel ratione illiteraturæ minus idoneos, vel ob vitam, ac mores scandalosos inveniret; Hinc proinde, omnino melius, ac sanius consilium videbatur, in materia adeo periculosa curæ animarum, prius malo occurrere, quàm illud curare. Potissimè quia hujusmodi expulsiōnes, non absque scandalo sequi solent, dum per eas (ut experientia docet) neque omnino Religionis bono consilium, eo quia hujusmodi vitiorum conservatio, alios etiam probos, corrumpere, vel alterare solet, juxta vulgatum dictum morbidam facta pecus, &c.

Ideoque (cum sensu etiam veritatis) justam; ac rationabilem, & propterea omnino approbandam esse dicebam hujusmodi provisionem; Spectata potissimè majestate, & qualitate Concilii, à quo prodiit; adhuc tamen his non obstantibus per Congregationem particularem desuper deputatam resolutum fuit, ut causa remaneret in Rota, ubi pendet, atque incertum est, in quo statu reperiat; Et de aliquibus provisionibus Religionis Hierosolymitanæ habetur infra disc. 61.

ADNOT. AD DISC. XXIII.

Quomodo procedendum veniat in causis Regularium habetur supra disc. 1. hoc tit. & in Adnot. ad S. C. T. disc. 16. & 34. & conferunt deducta in Miscell. Eccles. disc. 16. Et de Militibus Hierosolymitanis habetur latius hoc eod. tit. disc. 61.

NEAPOLITANA MONASTERII INTER MINISTRUM GENERALEM MINORUM OBSERVANTIUM, ET CARDINALEM PROTECTOREM EJUSDEM ORDINIS.

Responsum pro veritate.

De controversia jurisdictionali inter Cardinalem Protectorem, & Ministrum Generalem Ordinis super regimine Monasterii subjecti eidem Ordini, ac super facultate deputandi Guardianum, seu Prælatum aliosque Officiales.

cum pluribus seqq. & in Ulyssiponen. dec. 577. 584. 598. & 618. par. 5. rec. & in aliis.

4 E converso autem, nullibi in jure hæc assistentia, seu jurisdictionis attributa legitur Cardinali Protectori, cui commissio solum esse potest, quæ de sui natura jurisdictionem non importat, ut firmatur per Rot. dec. 34. n. 5. par. 4. rec. tom. 2. Aliaque cetera esse juris regula, de qua *sub tit. de jurisd. disc. 1. & seqq.* & plene in decisionibus proditis in casibus ibi enunciatis, quod scilicet jurisdictionis privilegii, ubi præsertim præteratur privative ad Prælatum Ordinarium, non præsumitur, nisi probetur.

5 Neque obstat dicebam dictam Apostolicam delegationem Clementis VIII. Tum quia ejus tenore accepto, personæ potius, quam officio directæ videtur; Ideoque intrat certum juris principium, quod delegatio est stricti juris, strictèque intelligenda, neque datur extensio de persona ad personam in cap. *significavit de rescr. & cap. P. & G. de officio delegat. cum concordantibus per Barb. in l. 1. art. 1. n. 204. & seqq. ff. de officio delegat.* Fagnan. in cap. *quoniam de officio delegat.* & consequenter expiravit per motum delegati ad textum in cap. *quoniam Abbas & c. cum litteris de offic. delegat.*

6 Tum clarius, attamen in subiecta materia, seu causa delegationis, extra causam, seu punctum controversie, quoniam aliud est, an istud Monasterium in sua Regia fundatione commissum regimini, ac jurisdictioni Ordinis Minorum, qui tunc erat unicuique, esse debeat post ejusdem Ordinis divisionem, potius pænes unam ejusdem Religionis speciem, quam pænes alteram, sive an eodem regimine jam existente, pænes unam speciem, ab ista tolli possit, ac transferri in alteram; Aliud vero, firmato jam regimine in una specie, seu Ordine, super ejusdem regimini praxi, & exercitio.

7 Prima enim pars est solius Pontificiæ potestatis, tollendi scilicet jus uni, & dandi alteri, ut adyeritur *sub tit. de præmuni. disc. 11.* ubi de jure oblationum ablati Conventualibus, & concessio Observantibus, idque non cadit sub jurisdictione, vel potestate Ministræ Generalis, vel aliorum Prælatorum Religionis, ut docet praxi præcedentis translationis hujus regimini factæ per Pium V. à Conventualibus ad Observantes, unde propterea Pontifex circa ejus partes explicandas, vel exequendas, congruè id commisit, potius illi Cardinali, qui erat utriusque Ordinis Protector, quam alteri, ut potè magis informato de statu, ac stylis utriusque Ordinis, & qui magis opportunè, atque cum minori strepitu, vel scandalo id praticare poterat, non autem exinde inferri potest, ut post jam exequatur, ac effectuam hanc delegationem, in eum translata censentur ea, quæ ipsum regimen, ita translatum percutiant in futurum cum tractu successivo.

8 In id conferente nimium frequentis, ac recepta conclusione quàm præsertim præ manibus frequentem habemus in materia beneficiis, vel simili, quod jurisdictionis executoris Apostolici, post jam consummatam executionem, tanquam ex cessante causa, expirat, seu evanescit; Atque eatenus durationem habere potest, quatenus res habeat tractum successivum, pro cuius, ipsiusque executionis observantia, idem executor adiri valeat, ex iis quæ habentur ex theoria Innocen. in cap. *pro illorum, 3. de præben. cum concordantibus per Rot. dec. 21. & 26. p. 7. rec.* & in sua materia *sub tit. de jud. Idèquæ ubi etiam admittendum esset, quod hæc delegatio, seu commissio, directæ esset, potius officio, quam personæ, etiam cum tractu successivo, attamen id percuteret casum conservationis hujus Ordinis Reformatorem in hoc regimine adversum alterum Ordinem observantium de familia, quando spreta Apostolica provisione, vellem antiquus Ordo illud reassumere; Secus autem extra istum casum, atque in iis quæ concernunt actus faciendos per eum, qui jam obrinuit effectum Apostolicæ provisionis executioni demandatæ.*

Potissimè verò, atque pro meo iudicio, extra controversiam, quod utriusque Ordinis, sive ejusdem ob quemdam diversum vivendi modum ita discretum, unus & idem est Minister Generalis, unumque & idem Capitulum Generale, quod est utriusque Ordinis æque representativum, unde propterea ista Apostolica provisio directæ Cardinali Protectori, importaret formalem privationem jurisdictionis ordinariæ, ac jure competentis, & possessæ, tam à Ministro Generali, quam à Capitulo, ipsaque Religione in universum, ac tolleret jus tertii, cuius mentio aliàs facta fuisset, si Papa id habuisset in animo; Tum ex frequenter insinuatâ propositione, quod Principum gratiæ, ac provisiones intelligendæ veniunt sine præjudicio tertii; Tum clarius in Summo Pontifice ralem animum expressè declarare per ejus regulam de jur. tert. *quæ sit. non tollendæ.*

Accedente quoque in idem alia notabili circumstantia, quod cum istud Monasterium sit de jure patronatus Regio ex fundatione, & donatione juxta seriem, de qua *disc. 26. de jurisd. disc.* atque ex ejusdem fundationis lege, Monasterium esse debeat sub regimine Ministræ, & Capituli generalis, idcirco derogatio specialis necessaria fuisset, stante consuetudine Papæ non derogandi Regio jure patronatus quod propterea speciali nota dignum est, ut in materia *sub tit. de jure patron.*

Tunc etenim dictæ propositiones, tam circa Regulam de jure tertii quæ sit non tollendo, quàm circa specialem derogationem juris patronatus Regii cessarent, quando ageretur de Apostolica provisione, quæ perneceffe, seu in necessariam consequentiam hoc præjudicium juris tertii, seu derogationem dictæ legis fundamentalis importaret, ex alia recepta conclusione, de qua *sub tit. de præmuni. disc. 9. & sub tit. de Regal. disc. 247.* & alibi frequenter, quod in gratiis de sui natura præjudicialibus expressa derogatio dictæ regulæ, seu mentio juris tertii non requiritur, sed implicite subintelligitur, quando scilicet ageretur de duabus omnino diversis Religionibus, diversæ corpora constitutibus cum diverso Diffinitorio, seu Capitulo generali diversèque Ministro, seu Prælato Generali, ut verificatur in prima mutatione facta per Pium V. à Conventualibus ad Observantes, quoniam tunc, dismembrando Monasterium ab una Religione, illudque tribuendo alteri, in necessariam consequentiam venit præjudicium Prælatorum Religionis, à qua dismembratio facta est, itaque casu diceretur gratia perneceffe, ac de sui natura præjudicialis; Id autem ad rem applicabile non erat; Idèquæ nisi aliquid speciale indultum adesset, respondi quod omnino probabilius videretur bonum jus Capituli, ac Ministræ Generalis; Verum, ut dictum est, superventa mors dicti nimium zelantis, ac generosi Prælati, hujus puncti ulteriorem prosecutionem impedivit.

ADNOT. AD DISC. XXIII. & XXIV.

Circa facultatem deputandi Guardianum, aliosque Prælatos Regulares, de qua in *disc. 23.* habetur in *Supplemento hoc tit. disc. 74.* occasione agendi de puncto, an Commissarius Monasterii dicatur Judex, & Superior Monachorum in eo degentium; Et quoad alia concernentia Monasteria Monialium, earumque regimen conferunt deducta in eodem *Supplemento, disc. 73.*

BRIXIEN. JURISDICTIONIS, SEU REGIMINIS MONASTERII ÆNIPONTI, SEU CONSERVATORIO GENERALI ORDINIS SERVORUM.

Commisso regimine Monasterii Monialium alicui Religioni, ejusque Prælatis, & Religiosis; an id intelligendum sit quoad omnimodam jurisdictionem, vel potius quoad regimen spirituale administrationis Sacramentorum, & divinorum, aliosque actus particulares.

- 1 Facti series.
2 Resolutiones.
3 Quid operetur assistentia juris.
4 De subjectione mulierum profertium aliquod Institutum superiori Generali et jusdem Ordinis.
5 Declaratur de quibus mulieribus intelligatur.
6 Limitatio qualificata est probanda cum qualitate.
7 & 8 De facti circumstantiis excludentibus applicationem conclusam, de qua n. 4.
9 Actus, qui sine aequivo, & referribiles ad alium titulum, non tribuuntur.
10 Quando Monasteria Monialium non debeant stare sine Superiore, ac visitatore.
11 & 12 An magis expediat, ut Monasterium sit sub Nuntio Apostolico, quam sub Ordinario loci.

DISC. XXIV.

Cum Archiducissa Anna Catharina de Austria in loco Æniponti duo fundasset Monasteria, unum scilicet Monialium formale cum clausura, & alterum sine clausura, seu potius Conservatorium mulierum, quibus dedit nomen Servorum B. Mariæ, ex motivo, quod fundatrix (adhuc non conscia de existentia hujus Religionis,) dictis mulieribus idem nomen, seu titulum attribuisset, atque tractu temporis inter hoc secundum Monasterium, seu Conservatorium, ejusque Abbatisam, seu Prælatissam, dictæque Religionis Generale, seu Provinciale aliæque ortæ essent controversiæ; Monasterio, seu Abbatisa præterende, quod Religiosi huic servitio; vel regimini præpositi, ingerere se non possent, nisi in administratione sacramentorum, ac divinorum, & in quibusdam aliis actibus particularibus; è converso autem præterende Religione jurisdictionem, ac superioritatem universalem.

Hinc introducta causa in Sacra Congregatione Regularium, de anno 1669. prodiit resolutio juxta Monasterii votum; ut scilicet dictæ Religioni, ejusque Prælatis, jure cujusdam specialis commissionis, ea tantum competere, quæ in ipsius Monasterii Constitutionibus expressa sunt, eisque commissio fuerint, reservata inspectione super jurisdictione generali, an competere Episcopo jure ordinario, vel delegato; Vel potius ea committenda esset Nuntio Apostolico apud Imperatorem; Et quamvis super hoc etiam puncto posset scriberetur pro Monasterio exoptante, ut Nuntio id committeretur, incertum tamen est quid exinde sequeretur, cum non audierim amplius de causa actum.

Quatenus igitur pertinet ad dictum punctum, qui in forma contentiosa per juris tramites disputatus fuit, inter Monasterium, & Generale, seu alios Prælatos dictæ Religionis; Dicebam scribens pro Monasterio, etiam cum sensu veritatis, quod decisio controversiæ pendebat à puncto competentis, vel respectivè incompetentiæ causæ universalis, vel assistentiæ juris in Generali, aliiusque Prælatis, qui in sua Religione habet juris assistentiam; Ubi etenim hæc adesset, tunc fundata dicitur intentio Prælati illam habentis, donec ille, qui exemptionem passivam, vel respectivè jurisdictionem activam privative præterdit, illam ex privilegio, vel legitima prescriptione probet, cum ista sit virtus, seu operatio presumptionis, vel assistentiæ juris, ut fundet intentionem ejus, qui eam habet ab alio extrinsecæ probationis fomento, cujus onus transfert in alteram partem, quæ hujus regulæ limitationem præterdat: ubi vero hæc probatio accedat, quæ certos actus particulares percutiat, tunc ad illos tantum ejus jurisdictionis restringitur, firma in reliquis remanente causa universalis ad favorem ejus, qui juris assistentiam habet, juxta ea, quæ pluries firmata habentur in sua materia *sub tit. de jurisd. præsertim disc. 1.* qui videtur regulator hujusmodi controversiarum, cadentium inter Ordinarium, habentem assistentiam juris super causa universalis intra suum territorium, vel sibi commissam universitatem, & exemptos, vel Prælatos inferiores præterentes hujus regulæ generalis particularem limitationem, & habetur etiam in pluribus aliis *disc. seqq. eod. tit. de jurisd. disc.*

Ista igitur generali, ac vera theoria præmissa, seu constituta: Quatenus ad ejus applicationem pertinet; Stantibus Apostolicis Constitutionibus Innocenti VIII. enunciatis per Rotam in *dec. 566. n. 6. & 17. part. 5. rec.* quæ (ut infra) alia occasione edita fuit super hoc eodem Monasterio, ut omnes scilicet mulieres, quæ sub Pinzocheriarum, vel Tertiarium, aut Mantellarum nomine, seu vocabulo explicari solent, atque hoc Institutum Servorum Beatæ Mariæ profertentur, ab Ordinariorum jurisdictione exemptæ, atque sub immediata Sedis Apostolicæ protectione receptæ, sub regimine, ac jurisdictione hujus Ordinis, ejusque Generalis, ac Provincialium, aliorumque Prælatorum esse deberent; Hinc proinde punctus erat in applicatione, an scilicet mulieres viventes in hoc Monasterio, seu Conservatorio, essent, necnè de hoc genere; Hoc etenim posito admittebam, quod ad prædictarum Constitutionum normam, regula, seu causa universalis assisteret Generali, aliiusque Prælatis; Secus autem è converso, juxta præmissam distinctionem.

Ex defectu autem applicationis, cum justitiæ fundamento dicta resolutio prodiit, quoniam dictæ Constitutiones Apostolicæ, præsertim illa Innocentii VIII. cum qua proceditur, ut potè omnium aliorum præcedentium innovativa, & confirmativa, loquuntur de mulieribus viventibus, juxta instituta hujus Ordinis, ad normam declarationum, seu ordinatio-

num Martini V. Et consequenter est concessio qualificata; intelligenda ad limites qualitatis, juxta axioma, super qualitate limitatione, vel concessione non attendenda, nisi ad limites qualitatis, istaque justificata, super quo plura colliguntur Fontanell. de *part. clasif. 5. Glof. 1. par. 2. n. 19. cum seq. & Rota dec. 357. n. 24. par. 10. rec. & passim.*

Ista verò qualitas non justificabatur, quoniam ejus probatio expressè excludebatur, dum istæ mulieres vivunt, juxta particulares Constitutiones per fundatricem in ipso limine fundationis ordinatas, atque à Sede Apostolica confirmatas, continentis diversum Institutum; Et quod magis est, de tempore quo ram fundatio, quàm Constitutiones sequeræ fuerunt, istique mulieribus attributum fuit nomen Servorum B. Virginis, non habebatur in eo loco notitia hujus Ordinis, cujus professoribus, ob superventam hanc notitiam, fundatrix, regimine spirituale committere voluit, dum perneceffe sacerdotibus secularibus, vel regularibus committendum erat, ita ex hac ratione similitudinis nominis, vel Instituti, eos prælegendum, non autem, quod esset Monasterium fundatum cum hac regula, vel Instituto, adeo ut caderet sub præfata jurisdictione, seu causa universalis, quam dictæ Apostolicæ Constitutiones concedunt; Accedentibus præsertim pluribus facti circumstantiis fundatricis voluntate comprobantibus, ut istorum religioforum assumptio, seu præfatura esse deberet manualis, quodque ubi non bene, ac diligenter suum munus expleverit, dimitti possent, alique assumi, quod de directo regnabat proprie, ac native jurisdictioni ordinariæ competentem Generali, aliiusque Prælatis in Monasteriis, & domibus ipsius Ordinis, eique subiectis.

Atque hinc de consequenti, corruere dicebam plures actus jurisdictionales gestos per Provinciales, aliosque Prælatos Ordinis, cum ita remaneret æquivoci, ut potè referribiles ad dictum manuale titulum deputationis, quoniam, nisi ab eis gesti essent, perneceffe, ac de natura regimini, & administrationis, geri debuissent ab aliis clericis secularibus vel regularibus, qui eidem muneri præpositi fuissent, & consequenter fuerunt actus præcarii, seu famulatorii, quibus, ac possessionem non tribuunt.

Major igitur, totaque dubitanti ratio restringi videbatur ad ejusdem Monasterii præteritionem sub exemptione jurisdictionis Episcopi; contra quem in possessorio idem Monasterium curaverat in Rota obtinere favorabiles resolutiones registratas *par. 5. rec. dec. 546. & 566.* quasi quod ita, ne alias Monasterium remaneret acephalum, & sine superiore agnitus fuit, quod Ordinarius ac universalis superior esset hujus Ordinis Generalis, vel Provincialis; Verum istud non videbatur motivum considerabile; tum quia esset de jure tertii, de quo regula est dari non posse; tum clarius, quoniam licet Monasterium præterenderet ex lege fundationis saltim implicita, exemptionem ab Ordinario, non tamen præterdebat stare sine superiore, cum vellet agnoscere in superiore Nuntium Apostolicum apud Cæsarem, qui pluries Monasterium visitaverat, aliosque jurisdictionis ac superioritatis actus gesserat.

Unde propterea quæ sit potius reducebatur ad dictum alium punctum inter Nuntium, & Episcopum; Et hic non erat juris, sed facti, quoniam petitio, ut ejus regimen committeretur potius Nuntio, quam Episcopo, non erat ex fundamentum justitiæ, vel ex dispositione juris, cujus assistentia favore Episcopi non controvertatur; Sed erat ex gratia regulanda à motivis prudentiæ, quibus attentis, pro gratiæ concessione dicebam respondendum videri, dum ita, non tam ratione majoris vicinitatis, quæ haberetur potius de Nuntio, quàm de Episcopo; Ac etiam fortius; quia occasione transitus Nuntiorum pro tempore in accessu ad Curiam Imperatoris, vel recessu, frequentius Monasterium adeo qualificatum Visitatorem habere potest, dum ob distantiam & consuetam qualitatem Episcopi, fottè nullus, vel nimium rarus est casus ejus accessus, ac visitationis personalis, sed eam facere solet per ministros, & delegatos, idèquæ magis congruum est, ut id fiat personaliter per Nuntium Sedis Apostolicæ, qui majorem habet auctoritatem, quoniam non solum habet eandem potestatem, quam Episcopus cum illis de clero, & populo seculari, sed etiam alteram cum regularibus, aliiusque exemptis, quos proinde magis coercere potest.

In idem ponderando ea, quæ in hoc proposito Monasteriorum exemptorum sub jurisdictione ac regimine Nuntii Apostolici, ut subjacere non debeant alteri delegati jurisdictioni Ordinaris loci, habentur *sub tit. de jurisd. disc. 26.* Non tamen super hoc offerri potuit iudicium, nisi sique constanter asseverati, quod ita iustitia exigere, cum hæc sit materia gratiosa & arbitrii, regulanda potius ex legibus proceduralibus,

bus, in quibus, certa, & determinata regula dari non potest, quorum pendet ex facti circumstantiis, ac præsertim ex temporum contingentiis, ut quotidiana praxis docet.

ANGELOPOLITANA CONVENTUS PRO PROVINCIA ANGELOPOLITANA, CUM PROVINCIA MESSICANA.

Responsum pro veritate.

An, & quando, Monasterium, vel Conventus dicatur principale, quod sit de per se, vel potius membrum dependens alterius Monasterii, cui annexum sit, adeo in divisione Provinciae, quamvis ejus situatio sit in una Provincia, pertinere censetur ad aliam Provinciam, in qua sit Monasterium principale, seu dominans,

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Dismembratio est species alienationis prohibita.
3 Mutato facto mutanda sunt resolutiones.
4 & 5 De materia unionis, e jusque probatione, ac effectibus.
6 De distinctione inter observantiam præscriptivam, & interpretativam.
7 Ex quibus constat, an Monasterium sit principale, & de per se, vel, dependens ab altero, jusque membrum.
8 Quando quis dicatur legatarius, vel exequutor.
9 De ratione, ob quam nova fundationis conventuum alicui conventui dirigantur.

D I S C. XXV.

Loyfius de Leone Romanus, degens in Civitate Antequera Indiarum, in ea provincia, quæ nova Hispania nuncupatur, de anno 1557. in ejus testamento quoddam pingue legatum reliquit Conventui Sancti Francisci Messicana Civitatis, ad effectum, ut in eadem Civitate, vel in altera Angelorum, ad electionem Proregis (qui deputatus fuit exequutor testamentarius) erigeretur Collegium, seu domus studiorum pro 24. alumnis ejusdem Ordinis, ad instar Collegii Sancti Pauli Vallisoletanæ, quodque ubi dictus Conventus Sancti Francisci nollet, vel negligeret dictam dispositionem acceptare, ea censeretur facta ad favorem Conventus S. Dominici ejusdem Messicana Civitatis; cumque Religiosi S. Francisci declararent nolle acceptare legatum, ut pote ab eorum summa paupertatis Instituto prohibito, illud acceptatum fuit per Conventum Sancti Dominici, atque facta per Proregem electione in dicta Civitate Angelorum, in quodam loco contiguo Conventui ejusdem Ordinis, processum fuit ad fundationem, sub nomine Collegii, de Regio jurepatronatus, attributo illius superiori titulo Rectoris, atque per spatium continuatum centum annorum, superior electus pro stylo hujus Religionis, per capitulum ejusdem Conventus, cujus Syndici & Administratores, Provinciali in visitatione rationes reddere consueverunt; atque superior vocem habuit in Capitulo provinciali, aliaque præminentias, quas aliorum Conventuum Priores, vel Superiores habere solent; cumque de anno 1656. provincia Messicana, ob ejus amplitudinem, & ex aliis justis causis per P. Generalem Ordinis in vim ejus facultatum, Apostolica etiam confirmatione accedente, divisa fuisset in duas, antiquam scilicet Messicanam, & novam Angelopolitanam, cuilibet proprios fines assignando, & consequenter Conventus intra eosdem fines constructos, vel construendos; ac propterea istud Collegium S. Pauli, utpote situm in ipsamet Civitate Angelorum, quæ nomen dedit novæ Provinciae, sub ista caderet, recursum habuit ad eundem Generalem Conventum Civitatis Messicanae, excitata præfensione, ut dicta divisione non obstante, istud Collegium remaneret in eadem antiqua provincia Messicana, tanquam ejus membrum; Quare Generalis desuper adhibuit votum duorum ex senioribus Romanae Curiae Advocatis, qui concorditer consulenter quod justa, beneque favorata esset petitio, ideoque ad voti normam, prodit determinatio; Adversus quam recurrentem nova provincia Angelopolitana, desuper ex parte ejus Nuntii, seu procuratoris ad hunc effectum transmissi & communicato dicto voto, pro veritate consultus fuit.

Per Consilientes autem, firmato præsupposito, quod ob restatoris dispositionem directam Conventui Messicano pro fundatione Collegii, istud quamvis materialiter in diversâ

Civitate, pro majori forsan commoditate fundatum, censendum esset membrum ejusdem Conventus, sub cujus administratione Collegium fuerit. Hic de consequenti concludendum, ut illud remaneret in eadem provincia antiqua, de qua erat Conventus principalis, dicta divisione non obstante ex defectu potestatis Generalis, dum id importaret formalem dismembrationem, quæ in jure reputatur species veræ alienationis cadentis sub extrava. Ambrosio, de reb. Ecclesie non alienan. juxta auctoritates, ac decisiones, quas desuper habemus, plenè in eodem voto cumulatam, de quibus in sua materia sub tit. de alien. & contract. prohibet. disc. 1. & in aliis.

Quinimò quod adesse etiam defectus voluntatis; tum ex juris regula, ut voluntas merienda sit à potestate, ultra quem præsumenda non sit, tum etiam ob expressam declarationem ejusdem Generalis, quæ divisionem fecerat, ut tanquam ignarus hujus circumstantiæ, id in animo non haberet; Potissimè verò stante etiam præcepto testatoris adjecto pro lege fundationis in capitulationibus initis inter Proregem exequutorem, etiam nomine Regis patroni, & procuratorem dicti Conventus, ut statum Collegii alterare non posset sub pena caducitatis ad ejusdem Regis favorem, vel dispositionem.

Quando subsisteret dictum præsuppositum, quod istud Collegium esset membrum dicti Conventus, Respondi, quod ego quoque in eandem devenirem sententiam, cum hoc posito, præscriptæ consequentiæ exinde resultantes de plano procederent. Advertebam verò, quod clara fallacia consisteret in dicto facti præsupposito, quo cessante, vel variato, iudicium quoque variandum est, ut bene præsertim advertitur per Rotam dec. 372. n. l. par. 11. rec. & habetur sub tit. de judic. in relar. & praxi Curie, in Rubrica, in qua agitur de Rotæ Romanæ Auditorio, occasione agendi, de ejusdem, aliorumque Tribunalium stylo variandi in resolutionibus.

In factio siquidem, nulla accedebat hujus præsuppositæ annexionis, vel subjectionis unionis probatio, adeo ut istud Collegium dicendum esset membrum, seu de mensa dicti Conventus, idque de jure non præsumitur, cum unio subjectionis reputetur odiosa, juxta ea, quæ in specie Ecclesiarum, vel Conventuum dependentium, necnè ab alio Monasterio, vel conventu habetur sub tit. de paroch. disc. 10. & 12. & 35. ac etiam pluries sub tit. de benef. Ibique advertitur, quod non omnis actus, qui aliquam superioritatem, vel respectivè subjectionem importet, hunc effectum producat, cum protectioni, vel patronatus, seu tributo, aut censuram id referri possit juxta auctoritates, ac decisiones ibi relatas, quas in hoc responso quoque cumulam.

Clarius verò, quia neque aliquod hujus subjectionis argumentum accedebat, sed multa in contrarium urgebant, hujusmodi subjectionem annexionem, seu dependentiam excludentium; ut enim pluries advertitur in dicta sua materia sub tit. de benef. ac etiam habetur sub tit. de præmunit. disc. 7. ubi formiter agitur de materia unionis, e jusque pluribus speciebus inter se omninò diversis; inter alias subjectionis unionis; vel annexionis effectus, ille est præcipuus, ut res unita priorem essentiam, ipsumque nomen amittat, atque efficiatur prædicti rei dominantis, cui facta est unio, & cui de consequenti pertinet omnimoda administratio; quam de reliquis bonis, ac prædiis habet, adeo ut ille superior, qui in hujusmodi membris, seu grangiis deputatur, non mereatur nomen Prælati, neque ejus prerogativas, ac præminentias habeat, sed potius reputetur vicarius, seu minister deputatus ad nudum exercitium facti, juxta eaque de vicariis Ecclesiarum parochialium unitarum alicui Capitulo, vel universitati, vel alicui dignitati, habentur in præfatis suis sedibus, de benef. & de paroch.

Contrarium etenim, in omnibus docebat adeo diuturna & continuata observantia unius sæculi, ab ipso limite fundationis, quæ observantia adeo antiqua dici potest etiam præscriptiva juris clari, multò magis, ac extra omnem controversiam, illam attendendo tanquam interpretativam juris dubii, juxta pluries enunciatam distinctionem (qua fortè nil in foro frequentius) inter observantiam præscriptivam, & interpretativam, ut illa odiosa sit, atque rigorosa præscriptionis requisita exigat, ista verò sit favorabilis, dictoque rigori non subiaceat.

Certum enim erat in factio, quod istud Collegium, cum omnimoda independetia à præfato Conventu, proprium elegerat Rectorem, seu Prælatum, qui votum in Capitulo provinciali, aliaque omnes prerogativas, seu præminentias habuit, ad instar aliorum Priorum, & Prælatorum, absque aliqua differentia, illique eodem modo, quo alii superiores Conventuum formalium, juxta hujus Religionis Institutum, eligi consuevit per ejusdem Capitulum Conventuale, absque par-

participatione, vel confirmatione dicti alterius Conventus Messicani, à quo cum omnimoda independetia, bona propria ejus syndici administrant, atque rationes directè reddiderunt Provinciali in visitatione eo modo quo alii Conventus principales, ac independentes, unde propterea videbatur, quod versaremur in claris.

Ponderando quoque eam notabilem circumstantiam diversitatis nature, quod scilicet dictus Conventus Messicanus esset liber, iste autem ex ordinario fundatoris, ac legibus fundationis, esset de Regio jurepatronatus; Ac etiam ponderando nimiam distantiam inter unam & alteram Civitatem, quoniam si in animo habuisset fundandi istud Collegium ad usum studiorum tanquam membrum, seu pars dicti Conventus principalis, probabiliter hæc fundatio sequura esset in eadem Civitate, vel in alio adjacenti loco, ut ita promptius, ac melius Prælatum Conventus principalis, alique administratores, hujus membri regimini, ac administrationi vacare possent, atque invigilare, an studia benè dirigerentur, necnè; Quamvis enim praxis doceat, quod aliqua Monasteria, grangias, seu membra dependentia possideant etiam in partibus remotis, & cum notabili distantia, attamen id frequentius provenit ex accidenti, ratione unionis, vel concessionis postmodum sequuta, secus autem, dum agebatur de nova constructione, juxta præmissa facti series, ob omnimodam inverisimilitudinem. Ideoque licet istud non esset argumentum univocum, & concludens perneceffe, attamen junctum cum tot aliis videbatur nimium efficax.

Dependentia autem præfensio deducebatur solum ex eo, quod fundatoris dispositio directæ esset ad ipsum Conventum Messicanum, ejusque Religiosos, quodque idem cum Prorege conventiones, seu capitulationes super dicta fundatione iniissent; Verum dicebam, quod id nil concluderet, quoniam cum nullum dictæ dispositionis emolumentum cedere deberet ad commodum ipsius Conventus, cui dispositio directæ erat; Quinimò id expressè prohiberetur esset, ut scilicet omnes effectus per testatorem destinati in hunc prædictum usum erogari deberent, neque alibi applicari possent; Hinc proinde advertebam intrare conclusionem, de qua cæteris relatis apud Gregor. dec. 544. & Add. ad decisionem 25. par. 3. rec. & in sua materia sub tit. de legalis, quod scilicet in hoc distinguitur legatarius ab exequutore testamentario, in quod quando totum id, quod relinquitur, erogandum est in opus destinatum, & absque eo quod aliquid emolumentum cedat ad commodum ejus, cui legatum directum est, tunc id non importat legatum, neque ille dici potest legatarius, sed nudus exequutor; Et hic erat casus.

Diciturque commissæ exequutionis congrua ratio aderat, quod scilicet circa illa tempora fundationis, in quibus Religio in iis partibus adeo prorogata non erat, sed medici aderant Conventus, quorum primus, ac major erat iste Messicana metropolitana Civitatis; idcirco rationabiliter, ac prudenter ei directæ fuit dispositio, cum in omnibus penè Religionibus in aliqua provincia, vel regione introductis, atque tractu temporis dilatatis, iste fuerit stylos, fundandi scilicet primum locum in Metropolitica, seu magna Civitate, atque ab eo tanquam scaruriginis, seu fonte prodierunt alii Conventus, magnam provinciam constituentes; Ideoque merito ad hunc effectum huic Conventui dispositio directæ fuit; atque juxta præmissa credo quod prodierit resolutio, ut comprobata ea, quæ habentur deducta supra, disc. 12. occasione electionis Provincialis hujus provincie Angelopolitanæ; ubi habetur mentio istius Conventus, seu Collegii.

ADNOT. AD DISC. XXV. & XXVI.

Quando Monasterium dicatur dependens ab alio, vel potius sit de per se, nullibi occasio dedit postmodum disputare; videri tamen poterunt deducta sub tit. de regal. disc. 165.

T U D E R T I N A C O L L E C T A R U M PRO CIVITATE TUDERTINA, CUM MONASTERIO MONIALIUM S. MARGARITÆ.

Causa disputatus in Congregatione Boni Regimini, resolutus pro Civitate.

De eadem materia, quando scilicet unum Monasterium ab altero dependens dicatur, ejusque membrum sit, præsertim ad effectum communi- Card. de Luca, Lib. XIV.

nicationis exemptionum, & privilegiorum, quibus gaudet ipsum Monasterium principale.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Monasterium alteri unitum, efficitur illius membrum, ac prædium.
3 De effectibus ex ista unione, vel dependentia resultantibus.
4 Quare in statu Ecclesiastico etiam clerici seculares, & regulares oneribus subjaceant.
5 An mendicantes per veritatem subjaceant oneribus gabellarum.
6 Congregationes Benedictina non sunt magis exempta, quam alia Religiones, sed quomodo onera solvant.
7 Onera Camera alia non solvantur Communitati, sed directè Camera Apostolica.
8 De compositione dillarum Congregationum Benedictinarum.
9 Non capit bona quasvis post compositionem.
10 De regula nemo plus juris &c.
11 Pro eisdem bonis duplicatum onus non est solvendum.
12 Non dantur franchitiæ privilegiativa in Statu Ecclesiastico.
13 In qua consistat Judicamus, vel Consulens peritia.

D I S C. XXVI.

Cum Benedictinae Congregationes, ob compositionem ininitam cum Camera Apostolica, cui notabilem solvunt contributionem inter ipsas pro viribus, seu pro modo facultatum reparitam, non subjacent collectis, quæ per Communitates imponi solent, pro solutione onerum camerarum atque Monasterium Monialium Sanctæ Margaritæ hujus Tudertinae Civitatis viveret sub aliquo regimine, ac directione Monasterii Sancti Pauli Urbis Congregationis Cassinensis, ex eo quod Moniales eandem Sancti Benedicti regulam profiterentur; Hinc proinde, Civitatis Administratores de more negligentibus, vel adeo subtiliter non perscrutantibus istius Monasterii bona, ea per aliquod tempus à collectis exempta fuerunt, cum hoc præsupposito, quod tanquam membrum præfati Monasterii Sancti Pauli, eadem exemptione gauderet, verum ad hunc errorem tractu temporis Communitate advertente, eaque hujus Monasterii bona collectate volente, orta desuper controversia in Congregatione Boni Regimini, prodit resolutio Civitati favorabilis, in repositione confirmata, neque quod sciam, hucusque causa alium progressum habuit, unde propterea, credo quod Monasterium acquieverit, vel se concordaverit.

In disputationibus autem de super habitis; scribentes pro Monasterio (cui quoque ipsum Monasterium principale Sancti Pauli adhaerebat,) immorabantur in generalitatibus insinuatæ disc. præcedenti, quod scilicet Monasterium unum alteri Monasterio majori, dicitur ejus membrum, vel pars, quinimò reputatur ejus prædium, & consequenter dicebant, quod de plano intraret consequentia, ut omnia privilegia, & exemptionis capitibus, competere etiam membris plenè hanc annexionem, ac subjectionem dependentiam curando probate cum pluribus articulis, & argumentis, super quorum singulis, pro stylo moderno, longissimas re-rexerant allegationes; deductas præsertim ex decisionibus editis in Senogallien. Parochialis, de qua sub tit. de paroch. disc. 12. & in Sancti Severini parochialis, vel jurisdict. de qua sub tit. de jurisdict. disc. 14.

Scribens ego pro Civitate, advertebam, quod quidquid esset de præmissis, in suis casibus, vel ad illos effectus, pro quibus agi foret de natura unionis, vel dependentiæ unius Monasterii ab altero, juxta insinuatam disc. præcedenti, ad effectum scilicet prælatuæ contradistinctæ, necnè, & quando unum, vel potius duo Monasteria dicantur juxta considerationes, de quibus in Eugubina Abbatiæ sub tit. de præmunit. disc. 36. ubi occasione agendi de prælatibus Monasteriorum debitis nationalibus, agitur de hoc puncto, ad effectum videndi quinam dicantur cives, seu nationales &c. Sive ad effectum aliorum privilegiorum, & præmunitiarum, imò etiam ad hunc effectum exemptionis à gabellis, & collectis, quibus etiam clerici tam seculares, quam regulares in Statu Ecclesiastico frequentius esse solent subjecti, ex rationibus ponderatis sub tit. de Regularibus, disc. 55. & 56.

Ubi etiam disc. 57. agitur, an posita subjectione Regularium solvendi gabellas pro carne, & vino, aliiisque victualibus, comprehenduntur illi religiosi mendicantes, qui elemosynaliter, atque ex vera ostitaria mendicitate vivunt, cum

similibus, in quibus eadem intrat ratio, ut scilicet de natura vel privilegio capitis participant etiam membra.

Attamen omnia hæc extranea esse dicebam à casu controversiæ, adeo ut ea, quæ cum copiosis allegationibus deducebantur, ad hujus dependentiæ, vel annexionis probationem intrinsecam chartarum repletionem, inanemque laborem contingerent; siquidem ipsum principale Monasterium Sancti Pauli, pro ejus boni, ac membris nullum habet privilegium exemptionis ab oneribus cameralibus, eaque de facto solvit, atque sola diversitas est in modo solvendi, quod scilicet aliæ Religiones, quæ se non concordantur cum Camera, eadem onera solvunt Communitatibus locorum, in quibus bona sita sunt, non ex jure collectandis, quod ipsis Communitatibus laicalibus competat, quoniam eis absque dubio ecclesiastici non subjacent, nisi quando ita per Papam demandetur citra directam violationem immunitatis ecclesiasticæ, ad rationibus, de quibus dicto disc. 55. de Regal. sed quia ut advertitur eodem tit. de Regal. disc. 92. & sub tit. de servit. disc. 35. & sæpius, hæc onera directè, ac immediatè solvuntur Papæ tanquam prædiorum tributæ, seu decimæ; Communitates verò ejusdem Papæ nomine hoc exactiois ministerium explacant.

Eatenus verò prædia, & bona istius Monasterii, omniumque exemptionum Sancti Benedicti communitatum collectis exempta sunt, quatenus mediante dicta compositione, directè eadem onera solvant. Cameræ in quadam annua summa pro modo facultatum, seu per æs, & libram, inter ipsas Congregationes in genere, ac respectivè inter cujuslibet Congregationis Monasteria, eorumque membra repartita; adeo ut illa bona, quæ post dictam compositionem ab aliquibus Monasteriis acquisita fuerint, è manibus eorum, qui hæc onera solvebant sub Communitarum collectis, adhuc sub eisdem collectis perseverent, utpotè sub dicta compositione non comprehensa, juxta determinationem Congregationis boni regimini ad praxim redactam.

Hinc proinde dicebam, quod vis non erat in privilegiis, & an ea; quæ sunt concessa Monasterio principali, conveniant etiam membris, seu grangiis, aliique dependentiis, quoniam ipsum Monasterium principale in hoc nullum habet privilegium, quod propterea ejus membris communicare non potest, ex vulgari axiomate nemo plus juris &c. ac etiam quia accessorium regulatur à suo principali, plus obtinere non potest, quam illud habeat; sed punctus erat, an prædia, alique bona hujus Monasterii monialium de tempore repartitionis factæ inter istas Congregationes, ac singula Monasteria respectivè, pro solutione summae compositæ, posita essent in libro, seu caractere bonorum Monasterii Sancti Pauli, adeo ut de facto supportarent, necne hæc onera. Si enim posita erant in dicta repartitione, tunc admittebam, quod Communitalis peritio iusta non esset, cum pro eadem re idem duplicatum onus solvi non debeat, quamvis de facto moniales nihil solverent, quoniam earum loco solutionem facere potuit Monasterium principale ad sublevandum illud suum membrum, quod alias de proprio sustentare deberet, quatenus esset tale, ut supponebatur.

Ubi verò hæc circumstantia in facto non verificaretur, & tunc (eriam cum sensu veritatis) dicebam quod manifesta esset iustitia Civitatis, quoniam alias esset dare hujusmodi bonorum omnimoda exemptionem, seu franchitiam merè privilegiativam, quæ hodie in Statu Ecclesiastico non datur ob Constitutiones Apostolicas, quatenus cumque exemptionum revocatorias, illis exceptis, quæ ex causa merè onerosa, & respectivè concessæ sint, ex deductis pluries sub tit. de Reg. ad hanc materiam collectarum, & gabelatarum præsertim disc. 47. Istique videbantur proprii, ac præcii hujus controversiæ termini, quoniam ubi dispositio certum effectum respicit, ille attendendus est, non curatis verborum formalitatibus, vel Juristarum generalibus propositionibus; Et consequenter, extranea seu evagatoria erant ea, quæ deducebantur hinc inde super hujus Monasterii subjectione, ac dependentia, & an verè dicendum esset membrum, necne, quoniam sive esset, sive non, effectus erat idem.

Hinc proinde edocebam, quod Judicantis, vel Consulens peritia, vel doctrina, non consistit in evagatoriis conclusionibus, & autoritatum consarginationibus, sed in percipiendo punctum præcium, congruè applicando activam passivam, & quò brevius, eò melius.

Ubi tenemur ad prædictam, quod scilicet de natura vel privilegio capitis participant etiam membra. Attamen omnia hæc extranea esse dicebam à casu controversiæ, adeo ut ea, quæ cum copiosis allegationibus deducebantur, ad hujus dependentiæ, vel annexionis probationem intrinsecam chartarum repletionem, inanemque laborem contingerent; siquidem ipsum principale Monasterium Sancti Pauli, pro ejus boni, ac membris nullum habet privilegium exemptionis ab oneribus cameralibus, eaque de facto solvit, atque sola diversitas est in modo solvendi, quod scilicet aliæ Religiones, quæ se non concordantur cum Camera, eadem onera solvunt Communitatibus locorum, in quibus bona sita sunt, non ex jure collectandis, quod ipsis Communitatibus laicalibus competat, quoniam eis absque dubio ecclesiastici non subjacent, nisi quando ita per Papam demandetur citra directam violationem immunitatis ecclesiasticæ, ad rationibus, de quibus dicto disc. 55. de Regal. sed quia ut advertitur eodem tit. de Regal. disc. 92. & sub tit. de servit. disc. 35. & sæpius, hæc onera directè, ac immediatè solvuntur Papæ tanquam prædiorum tributæ, seu decimæ; Communitates verò ejusdem Papæ nomine hoc exactiois ministerium explacant.

Eatenus verò prædia, & bona istius Monasterii, omniumque exemptionum Sancti Benedicti communitatum collectis exempta sunt, quatenus mediante dicta compositione, directè eadem onera solvant. Cameræ in quadam annua summa pro modo facultatum, seu per æs, & libram, inter ipsas Congregationes in genere, ac respectivè inter cujuslibet Congregationis Monasteria, eorumque membra repartita; adeo ut illa bona, quæ post dictam compositionem ab aliquibus Monasteriis acquisita fuerint, è manibus eorum, qui hæc onera solvebant sub Communitarum collectis, adhuc sub eisdem collectis perseverent, utpotè sub dicta compositione non comprehensa, juxta determinationem Congregationis boni regimini ad praxim redactam.

PORTUGALLIEN DIVISIONIS PROVINCIÆ PRO EJUSDEM PROVINCIÆ RELIGIOSIS DESIDERANTIBUS UNITATEM, CUM DESIDERANTIBUS DIVISIONEM.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Regularium, resolutus promunitate.

An, & quando locus esse debeat divisioni aliqujus provincie Regularis, necne.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Principi est replicandum, neque ad executionem deveniendum est, sed supersedendum, ubi mandata sunt alteri præjudicialia.
3 Resolutio.
4 De materia dismembrationis, ac divisionis, novaque erectionis.
5 Divisio provinciarum fieri potest ex causa per Generalem.
6 De rationibus, ob quas ad divisionem non erat procedendum.
7 Parvi Conventus, vel parva provincia improbantur, & quare.
8 Novitates regulariter perniciose, & non laudabiles.
9 Quomodo in hujusmodi controversiis procedendum sit.

D I S C. XXVII.

IN Regno Portugallia, ab annis 170. circiter, erecta fuit quædam Congregatio Minorum strictioris observantiæ nuncupata Discalceatorum pietatis, quæ tractu temporis dilatata fuit in 38. Conventus unicum provinciam in toto Regno constituentes. Cum autem, (ut frequenter contingit) inter aliquas ejusdem Regni contratas, seu nationes, aliqua factionariæ emulacionis exorta essent; Hinc proinde, illa natio, seu pars, quæ minore religioforum numerum habebat, cum præsupposito amplitudinis Provincie, quam singulis annis Minister Provincialis pedester, juxta institutum, peragrare, ac visitare non posset, præsupposito etiam omnium consensu, de anno 1668. obtinuit à Sacra Congregatione Regularium, ut in duas, pro regionum, seu contratarum qualitate, dividi debeat; Atque ad normam resolutionis; expeditæ fuerunt literæ Apostolicæ in forma brevis, directæ Ministro Generali Ordinis, ut veris existentibus narratis, pro ejus conscientia, & arbitrio, ad divisionem deveniret; Cùmque id pervenisset ad notitiam aliorum Religioforum, qui unitatem desiderabant, illique apud Generalem, dictarum literarum executionem se opposuissent, unde propterea idem Generalis abstinuit, ad hoc ut ad eamdem Congregationem recursus haberetur.

Ita prudenter practicando propositionem insinuatam præsertim disc. 148. de Regal. quod scilicet Magistratus, cui Principis, vel alterius superioris mandatorum, seu provisionum executio commissæ est, ad eam facilis, ac promptus esse non debet, quoties ex interessatorum oppositionibus, vel ex aliis iustis causis, agnoscat super sedendum esse, eundemque Principem, vel Superiorem consulendum; Hinc proinde delata causa ad eamdem Sacram Congregationem, de anno 1670. recedendo à resolutis, pro unitatis continuatione responsum fuit.

Pro dicta unitate scribens, adhibebam eos terminos, qui deducti habentur sub tit. de præemin. disc. 6. in materia divisionis, vel dismembrationis dioeceseum, cum novæ Cathedralis erectione, juxta plura ibi deducta exempla; ac etiam in eisdem adhibebam eosdem terminos, quos habemus in materia divisionis, vel dismembrationis Ecclesiarum parochialium sub tit. de Paroch. disc. 33. & seq. quod scilicet regulariter divisio, seu dismembratio dicitur prohibita alienatio, quæ cadit etiam sub dispositione extrav. Ambiosa, de reb. Eccles. non alienan. & consequenter exigit, non solum solemnitates consistentes in beneplacito Apostolico, & in consensu interessatorum, sed etiam iustam causam necessitatis, cui alias oportune provideri non possit, quodque verificentur duo essentialia extrema, seu requisita. Primò nempe, ut antiquæ Ecclesiæ, seu provincie dignitates per hujusmodi dismembrationem, seu divisionem non vilescat, sed in suo congruo, ac decenti statu remaneat; & secundo ut novum cor-

corpus filiale, juxta debitam decentiam, constituti valeant alias eadem vilipendi ratio inter, ut etiam advertitur in notis ad S. C. T.

Ubi etenim dicta iusta causa necessitatis urgeat, dictaque extrema, seu requisita verificentur, tunc admittebam, ut etiam cum autoritate Ministrum Generalis, ad hanc divisionem provinciarum procedi valeat; Imò ubi necessitas, vel boni regimini ratio exigat, id fieri debeat, ex deductis per Pasqual. ref. moral. 141. Rot. dec. 279. n. 9. & 10. par. 11. rec. Tali que est praxis, ut præfortin habetur supra in Angelopolitana disc. 25. ex eadem ratione, de qua in proposito erectionis novarum Cathedralium, vel novarum parochialium locis supradictis, quod scilicet omnia principia sunt debilia, & exigua, unde propterea, provincias, vel dioeceses, ex materialium finium amplitudine, constitutur oporteret Traru verò temporis, populo, vel numero Religioforum, & Conventuum excrecente, adeo ut unus Prælati, vel superior non de facili supplere possit, unde detrimentum resultet subditorum, vel disciplinæ regularis, tunc oportunitas est, ac laudabile, ad hujusmodi divisiones devenire, quando alias commode consuli non potest.

Applicando autem ad rem; Omnia dicta requisita in facto cessare videbantur, unde propterea (eriam cum sensu veritatis per Sacram Congregationem quoque agnitæ) dicebam ut hujusmodi divisioni locus non esset; Tum quia cessante præsupposito inconveniens, quod Provincialis status temporibus univertim provinciam personaliter visitare non posset, dum ex parte desiderantium unitatem docebat, quod id semper sequitur esset; Tum etiam quia cum numerus Conventuum, ac respectivè religioforum, non esset valde copiosus, cum essent solum 38. Conventus & 400. circiter religiofi; Hinc proinde remaneret duæ provincie nimium exiguæ, peneque contemptibiles, quod expressè per sacros Canones prohibetur ex deductis d. disc. 6. de præem.

Ponderando in idem Constitutionem Innocentii Decimi de anno 1650. editam super Conventuum suppressione, ob rationem ibi assignatam, quod scilicet, ubi magis numerofum est corpus, eo magis viget observantia disciplinæ regularis; Et è converso, cum eadem sit proportio in singulis, quibusque Conventibus, ac respectivè in provinciis, dum quo major est religioforum numerus, eò magis adfunt viri literati, ac exemplares ad prælaturas idonei.

Cùmque experientia probaret, quod hæc provincia per duo penè sæcula in hac unitate bene vixerat, ac profecerat, non de facili admitti debent novitates, quæ pro earum regulari natura, perniciose potius esse solent, ex deductis præsertim sub tit. de præem. disc. 30. & alibi; Potissimè quia etiam Rex, qui hujus Congregationis ab antiquo tempore, introductor, & author fuit, eamdem exoptabat unitatem, atque vehementia urgebat adminicula, ut divisionis peritio ex factionariis emulacionibus potius proveniret; Ideoque ista materia, certam, ac determinatam non recipit regulam, cumque casus applicabilem, cum ex singulorum casuum circumstantiis decisionem recipiat potius cum regulis prudentialibus, quam cum rigorosis propositionibus legalibus.

ADNOT. AD DISC. XXVII. & XXVIII.

DE materia divisionis, & dismembrationis habetur in sua Sede sub tit. de Paroch. disc. 34. & seq. & in eod. tit. disc. 42. Et quoad concernentia materiam quæstionis habetur in Adnot. ad S. C. T. disc. 18.

BARON. ET SYPONTINA CONFINIUM INTER CAPUCCINOS PROVINCIARUM SANCTI NICOLAI, ET SANCTI ANGELI.

Responsum ad oportunitatem.

De divisione confiniorum, inter duas provincias Religioforum mendicantium, ad effectum quæstionis, & ne quæstuarium unius provincie, fines alterius ingredi valeant.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Quomodo dividantur provincia mendicantium pro quæstione.
3 Affinitas temporalibus non infertur ad spirituales, & è contra.
Card. de Luca, Lib. XIV.

- 4 Fines Regularium sumi diversi à saecularibus, & ecclesiasticis.
5 Regulares degentes extra claustra præsertim quæstuarium subjacent loci Ordinarii, & de ratione.
6 Quare danda non est confusio Dioeceseum.
7 De modo distinguendi quæstionem Conventuum parochialium.
8 Quando debeat praticari divisio per aquas, de qua num. 2.
9 Non debent Religiosi unius loci, quæstuarium in territorio alterius.
10 Datur exemplum, & de situatione Civitatis Venusinae.
11 Resolutio casus, & de eius ratione.

D I S C. XXVIII.

Cum ultimus Capuccinorum locus provincie Sancti Nicolai Barenis, ad oras maris Adriaticæ Apulie versus montem Garganum, sit in insigni oppido Barolinum cui Civitatis nuncupatio merito quoque tribui solet; Et è converso ultimus locus, versus eamdem partem, seu contratam provincie Sancti Angeli, seu Apulie planæ, sit in oppido Cirignola; atque in territorio adiacente unum, ac alterum locum intermediet nimium amplum, præsertim ovium pastus hiberno tempore congruum spatium, unde propterea ab utraque Apertii provincie, aliique montuosis partibus, animalia confluant sub ea dohana, cujus mentio habetur sub tit. de Regal. disc. 94. Religioforum autem verè mendicantium, ut præsertim est ista Capuccinorum, quæstio in hac parte, nimium profusa sit, potissimum pro lana, quæ religioforum indumento necessaria est, ac etiam pro cafeo, & fætibus.

Hujus autem Religionis laudabile sit institutum, penè omnibus aliis eandem mendicantem præsentibus communibus, per Apostolicas Constitutiones, vel decreta quoque comprobatur, ut quilibet Conventus, vel respectivè quælibet provincia quæstionem exerceat intra proprios fines, neque unus illos alterius ingrediarur, atque in dicto spatio, quidam fluvii, seu aquarum rivuli existant; Hinc proinde inter dictas provincias, in Capitulo generali Romæ celebrato anno 1671. extra judicialis benevola orta est controversia, super hujusmodi provinciarum finibus, an scilicet illi regulandi essent ex dictis fluvii seu rivulis, ut ex parte provincie Sancti Angeli prætendebatur, vel potius ex dictorum locorum finibus territorialibus, ut prætendebat provincia Barenis; Pro parte itaque istius requisitus ad ejus iura tendenda, dum propria patria Conventus in hac Sancti Nicolai provincia situs est.

Scribens ad requirentis oportunitatem, dicebam, quod ubi isti fines territoriales, qui non solum distinguunt territoria dictorum oppidorum Baroli, & Cirignolæ, sed etiam ipsam provinciam Regiæ Barensem, & Comitatus Molitii, percuterent solum jurisdictionem temporalem: tunc admittebam, quod illi non bene concluderent divisionem hujusmodi provinciarum regularium, quæ ex frequentiori usu, dividuntur per flumina, vel per torrentes, tanquam per confines certos, ac notorios, qui confundi non possunt; tum ex regula generali, quam habemus in dioeceseum divisionibus, quod ex finibus temporalibus inferendum non est ad spirituales, ex iis quæ, habentur pluries sub tit. de jurisd. præsertim disc. 1.

Tum clarius, quia ut magis in specie super divisione provinciarum regularium habetur sub tit. de præemin. disc. 29. confines hujusmodi provinciarum regularium, non solum diversi sunt à finibus temporalibus, dum non provincia Regularis consistere solet ex partibus existentibus, etiam in pluribus principatibus inter se omnino diversis, ac independentibus; sed etiam neque regulantur cum finibus spiritualibus dioeceseum, vel provinciarum, cum frequentur casus præbeat, ut unius, ejusdemque dioecesis loca ad diversas pertineant provincias, ut dicto disc. 29. advertitur.

Verum quia isti fines territoriales, non erant solum temporales, sed etiam spirituales, utpotè dividentes etiam dioeceses; Hinc proinde dicebam, quod eandem divisionem attendenda esset in hoc proposito, ex eo potissimum fundamentum, quod licet regulares, sive directè, ac specialiter, sive ob communicationem privilegiorum, sint exempti à jurisdictione Ordinariarum, attamen in plerique casibus collectis per Barhol. de Episc. alleg. 105. & per Tambur. de jure Abbat. & alios ac habetur pluries sub tit. de jurisd. illis subjacent; Præsertim verò hanc subjectionem sentiunt isti quæstuarii de tempore, quæ extra claustra, ista occasione commorantur, dum absque dubio Ordinarius loci eos inquire-

re potest, præsertim stante Constitutione Innocentii X. super statu & reformatione Regularium, an habeant, necne legitimum licentiam, ac facultatem superiorum, sive ubi in aliquo delinquerent, vel scandalum præberent, dum non valente proprio Prælato regulari desuper providere, remaneant partes Ordinarii loci supplendi, ut etiam advertitur infra in *nois ad S. C. T.*

6 Hinc proinde inferrebam, quod isti quæstuarii debent respectivè se continere intra limites illius diœcesis, in qua morantur, atque ubi situs est ipse Conventus ibi proximus, in quo quæstuationem faciunt, ne alias detur inconveniens, in Ordinarius loci, in quo morantur, cognoscat de iis, quæ occurrunt in territorio alieno; vel è converso Ordinarius in cuius territorio casus punibilis contingit, apponatur manus cum personis de diversa provincia, non habens cognitionem Provincialis, aliorumque officialium; ut habet alter Ordinarius loci existens intra eam provinciam, ut ita dignoscere valeat, an licentia, seu facultas sit vera, & legitima, necne, unde propterea confusiones, & inconvenientia resultare possent.

7 Clarius verò, quia in utroque loco, Baroli, & Citrigonæ, adfunt Conventus, & consequenter, intrat alterum inconveniens, ut religiosi unius Civitatis, vel oppidi accedant ad quæstuationem in altera Civitate, vel oppido, eiusque territorio, quod est expressè prohibitum, ut advertitur infra in *Murana disc. 31.* ubi de fortioribus terminis mendicantium aliarum Religionum.

8 Tunc etenim sustentabilis videretur usus hujus Religionis dividendi, ut vulgò dicitur, confines per aquas, quando ageretur de intrusione, vel pertinencia locorum adjacentium, in quibus Conventus non assent, ut practicum fuit in consimili controversia, quæ habebatur inter hanc provinciam Sancti Nicolai Barenfis, & provinciam Basilicatæ; pro locis Barillis, Ripacandidæ, & Ginestræ, existentibus inter Conventum Civitatis Venusinæ ultimam provincie Barenfis, & Conventum contiguum Civitatis Melphensis, primum ex hac parte provincie Basilicatæ, quoniam in Capitulis generalibus celebratis de anno 1619, & 1625. processum fuit cum hac regula divisionis æquarum, cum aliis similibus, quæ deducebantur; bene verum, quod in isto casu, in quo præfata loca assignata fuerunt provincie Basilicatæ, & pro Conventu Melphensi, aderat quoque altera congrua ratio, quod eadem loca sunt de eadem diœcesi Melphensi unita; Secus autem, ubi inter duas Civitates, vel duo oppida confinantia, ac existentia in extremitatibus provinciarum, nulla alia intermediet loca, cum tunc Religiosi cuiuslibet loci jus habeant privativum in territorio proprio, ne alia detur inconveniens, ponderatum per textum in *l. præsens Cod. de ser. & aqu.* cum concordantibus *sub tit. de servit. disc. 29.* ut scilicet cogatur ille, qui habet fontem, vel flumen in proprio prædio, ab usu aquæ abstinere, atque proprios agros sitientes relinquere, ut alieni remotiores agri irrigentur, quod utique est absurdum.

Atque ad idè practice comprobandum, dabam exemplum adjacentium Civitatum, Venusinæ, & Lavellensis, in quarum singulis adfunt Conventus hujus Religionis, ambo ejsdem provincie Barenfis, quoniam cum prope mœnia Civitatis Venusinæ adfit fluvius, qui Dauni nomen habet, ex antiqua traditione, à Dauno Apulizæ Rege sumptum, ut advertitur *sub tit. de præminent. disc. 35.* ubi de hujus Civitatis descriptione. Major autem, magisque fecunda & aprica territorii pars; præsertim pro pastura ovium, aliorumque animalium hiberno tempore, sit per longum spatium ultra dictum fluvium, versus territorium dictæ alterius Civitatis Lavellensis, utique magnum esset inconveniens, ut attentata hac divisione per aquas, religiosi Civitatis Venusinæ, prohibendi essent quæstuarie, relinquendo meliorem partem territorii proprii exteris, pluraque similia exempla dabantur.

11 Quamvis autem præmissa probabilia viderentur, Nihilominus majori parti illorum Religiosorum, quos Diffinitorium deputavit ad id decidendum, visum fuit, quod istæ essent subtilitates legales, non attendendæ per ipsos, qui procedere debeant, cum religio simplicitate super observantia usus Religionis circa terminos dividentes provinciarum (quidquid sit inter loca singularia ejsdem provincie) faciendi divisiones per aquas seu flumina tanquam per terminos perennes & invariables, quoadque cum iste usus sit generalis, violari non debebat, quamvis in aliquibus casibus particularibus, aliqua urgeret probabilis ratio, quæ contrarium suaderat, quoniam magis expedit conservare usum generalem; Dictaque ratio, mihi reflectenti ad veritatem, non

displicebat, etiam legaliter ex regula textus in *l. nam ad ea ff. de regul. jur.* cum ibi notatis.

CÆSARAUGUSTANA FUNDATIONIS CONVENTUS

P R O

UTROQUE CLERO, SÆCULARI, ET REGULARI ET PARTE POPULI OPPIDI CARINENNÆ, CUM PP. CAPUCCINIS.

Casus decisus per Rotam pro Clero, & Oppidioribus, &c.

De requisitis necessariis pro nova fundatione Conventus Religiosorum in loco, ubi præsertim agatur de Religiosis mendicantibus per veritatem, utpote ex ostiaria mendicante, & quæstuatione viventibus.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Resolutiones cause.
- 3 De stylo, ut decisiones stent loco informationum.
- 4 De distinctione mendicantium.
- 5 Te requisitis necessariis pro nova fundatione.
- 6 Agitur de primo requisito beneplaciti Apostolici.
- 7 Quod cesset per Concilium Tridentinum.
- 8 Contrarium verius.
- 9 Quod Canonistis potius deferendum sit, quam Moralibus.
- 10 Cessat questio, de qua n. 8. & 9. per Constitutionem Urb. VIII.
- 11 Quid in religione Capuccinorum.
- 12 De altero requisito consensus Ordinarii, & an per superiorem possit suppleri.
- 13 Quis sit iudex appellationis in his causis.
- 14 & 15. De consensu parochi, & clericorum secularium.
- 16 De consensu populi.
- 17 An Capitulum sede vacante veniat sub nomine Ordinarii.
- 18 De consensu aliorum Religiosorum.
- 19 Leuca quid significet.
- 20 Quando ad mensuram distantie non si procedendum.
- 21 Quomodo istæ quæstiones decideri debeant.

D I S C. XXIX.

Desiderante parte populi oppidi Carinennæ, ibi erigere Conventum Capuccinorum provincie Aragoniæ, atque se opponentibus parochi & beneficiatis, necnon Minoribus Observantibus, in eodem loco Conventum habentibus, quibus pro frequentiori contingentia, quædam pars populi adharebat, iuxta illas factionarias divisiones, quæ ex Religiosorum, vel ecclesiasticorum controversiis inter faculares causari solent enunciata, præsertim *sub tit. de præem. disc. 9.* Delata causa ad Ordinarium, hic erectionem denegavit; Interposita verò appellatione ad Nuntium Apostolicum, atque per istum commissio negotio Episcopo Osenfis, hic supplendo consensum Ordinarii, pro erectione pronuntiavit; Quare commissa per Sanctissimum causa appellationis in Rota coram Bevilacqua *sub die 18. Maji 1657.* iuxta sententiam Ordinarii, contra fundationem prodiit resolutio, ad cuius limites emanavit sententia, confirmata per duas alias Rotaes coram Melio, & Cervo prævisiis decisionibus, quæ habentur impressæ *par. 12. rec. decis. 289. & 309.* Commissa de novo causa in eadem Rota coram Verosio, cum solita clausula *confitto de tribus*, prævia resolutione super degregatione remissoria *sub die 17. Martii 1659.* deinde *sub die 6. Julii ejsdem anni* prodiit resolutio super dictarum sententiarum executione, istaque decisiones habentur impressæ post colluctat, Bonden, *dec. 60. & 67.* Adhuc tamen novus recursus habitus fuit ad Sanctissimum, in plena Signatura Gratiæ, sed nihil rescriptum fuit, unde propterea controversia finem habuit, plures tamen ex dictis decisionibus prodiierunt, hac parte solum informante, in alterius contumaciam, unde propterea, non in omnibus instantiis scribere oportuit, cum ex laudabili stylo, decisiones Parti obtinenti sufficiant loco informationum Advocatorum, quorum partes sunt esse parati respondere earumdem decisionum impugnationibus.

In his disputationibus habitis in Rota, & in utraque Signatura, actum fuit de requisitis necessariis, pro nova fundatione

atione Conventus Regularium in aliquo loco, ubi præsertim agatur de hujusmodi Regularibus Mendicantibus de facto, seu per veritatem discretis ab illis, qui dicuntur Mendicantes improprie, seu privilegiativè, sive distinguantur à Monachis, quamvis de redditibus provisè, mendicantem non exerceant iuxta distinctionem hujusmodi Mendicantium per veritatem & per fictionem, de qua *sub tit. de Regal. ad materiam vectigalium*, seu gabelatarum *disc. 57.* ubi de puncto, apposta subiectione etiam regularium mendicantium solutioni gabelatarum pro victualibus, gabellæ solvi deberent pro illis victualibus, quæ elemosynaliter ex quæstuatione parata, in Civitatem, seu locum introducuntur ex ibi deductis.

5 Cum itaque, ex hac parte oppositorum quinque deducerentur defectus super hujusmodi nova fundatione, in qua dicti religiosi in vim sententiæ Episcopi Osenfis, de facto se intruserant, ob calorem Magistratus, ac majoris partis populi; Primò nempe defectus beneplaciti Apostolici; Secundò alter defectus consensus Ordinarii, Tertio quod non accederet consensus totius populi; Quarto alter defectus consensus parochi & beneficiatorum; Et quinto consimilis defectus consensus aliorum Religiosorum existentium in eodem loco, vel in aliis adiacentibus infra quatuor milliaria iuxta decretum generale Clementis VIII. de quo agitur infra in *Murana disc. 31.* Et potissimè, quia Minores Observantes; habentes Conventum in eodem loco, expressè se opponerent, atque erant in causa, utpote omnium magis interestati, dum ex eadem quæstuatione, & mendicatie vivunt; Hinc proinde super singulis dictis defectibus habitæ fuerunt disputationes, an scilicet, & qui subsisterent, necne.

6 Quatenus igitur pertinet ad primum requisitum beneplaciti Apostolici, ut in nova fundatione Monasteriorum, & Conventuum, necessarium esset; Ex hac parte dicebatur, clare probari per textum expressum in *cap. 1. de excess. præl. in 6.* & per alium text. in *cap. unico de Relig. domib. pariter in 6.* Non negabant Scribentes in contrarium, ut de iure communi illud necessarium esset, dum Canones sunt literales, ac in specie loquuntur de his Mendicantibus, unde propterea cessat questio, de qua infra in *Vicana disc. seq.* an eorum dispositio locum habeat in Monachis.

Dicebant tamen, ut eorum dispositio moderata sit per Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 25. de regul. cap. 3.* ac etiam per Apostolica privilegia, ut credunt Rodricq. Lezzan. & alii Morales relati per Donat. in *praxi regul. to. 1. p. 2. tract. 1. de Monast. adificand. quest. 13. n. 4. & seq.* & hanc opinionem tenuisse visâ est Rota in alia Cæsaraugustana *dec. 745. par. 1. rec.*

Contrarium verò etiam in sensu veritatis, dicebam scribens pro oppositoribus, esse verius, magisque receptum; tum quia ex magis communi sensu etiam modernorum, qui scripserunt post Concilium Tridentinum, istud requisitum reputatur necessarium, ut præsertim ceteris relatis Campanil. in *diver. jur. canon. rubr. 12. cap. 13. nu. 80.* Barbof. de *Episc. alleg. 26. nu. 4. & in collectan. ad cap. unicum, num. 3. de excess. prælator. ac etiam Ricc. Novat. Zerola, & alii relati per Donat. ubi supra, nu. 1.* ideoque ista opinio prævalere deberet cum ob majorem calculum; tum etiam ob propositionem pluries insinuatam, præsertim *sub tit. de usur. disc. 1. & 3.* ac etiam hoc eodem libro *sub tit. de matrim. disc. 6.* & alibi & per Card. de Albicis initio eius *secunda discept. registrat. post tit. de iuri. dict. ut in iis, quæ ad forum externum ac judicium pertinent*, Canonistis forensibus potius quam Theologis seu Moralibus deferendum sit; Potissimè quia ex iisdem quoque plures idem tenent, ut patet ex Donat. loco *supra cit. dicto n. 1. & Tambur. de jur. Abb. to. 3. disp. 5. q. 1. n. 3.*

Verum ubi etiam, antequam prodiit Constitutio 25. Urbani VIII. desuper cadere posset questio ista hodie cessat, utpote per dictam Constitutionem decisâ, ut agnoscit idem Donat. ubi supra, ac etiam *q. 9. n. 11. & q. 15. n. 5.* Atque de tempore istarum disputationum particulariter discussio articulo firmatum fuit per Rotam in *Cracovien. fundationis coram Cefso* inter suas *dec. 60. & 97.* atque ita responsum remanebat *dict. dec. 745. par. 1. rec.* cum tunc dicta decisio adhuc non emanasset; idque pro absoluto habitum fuit in alia acerrima disputatione habita de anno 1659. in Romana hereditatis, de qua infra *disc. 32.* dum etiam scribentes pro fundatione, id admittebant tanquam certum, insitebant autem in eo, quod dicta Constitutio locum non haberet in Urbe, sive quod beneplacitum Apostolicum jam præstitum esset per organum Vicegerentis, ex ibi deductis.

11 Adhuc tamen dicebant Scribentes pro nova fundatione, quod ubi etiam talis esset regula generalis in aliis Regulari-

bus; Ea limitanda esset per privilegium Apostolicum, quod deducebat ex constitutione Urbani VIII. confirmante in forma specifica ejsdem Religionis Constitutiones, in quibus præscribitur forma novatum fundacionum Conventuum, cum licentia scilicet Ordinarii loci, & cum consensu Communitatis, ideoque ad hæc tantum requisita necessitas restricta esset.

Verùm id continebat æquivocum clarum meritò in decisionibus rejectum, quoniam istud est monitum, seu præceptum ipsarum Constitutionum, directum in ejus Religiosos, ne facerent novas fundaciones, nisi cum consensu & bona gratia Ordinarii, totiusque populi, cui grati sint, ne alias eis invidis introducantur; non autem ut exinde resultaret hoc privilegium, dum in contrarium inconcussa est praxis Sacre Congregationis, cuius plura decreta in specie Capuccinorum referuntur per Barbof. in *Summa Apostolicarum decisionum collect. 386. n. 69. & collect. 503. n. 10.* pluraque alia dabantur manuscripta, præsertim in una *Majoricen.* atque reverèta est res indubitata, disputatione indigna.

Quò verò ad alterum requisitum, consensus seu licentiæ Ordinarii loci; Scribentes pro erectione, non negabant hujus requisiti necessitatem, utpote absolutam, tam de jure communi, quam clarius ex Conc. Tridentino; insitebant autem in eo, quod idem consensus jam adesset, utpote jam suppletum per Episcopum Osensem deputatum per Nuntium Apostolicum procedendo cum propositione generali, quam habemus in praxi frequentem super suppletionè consensus injustè denegati; per Judicem, vel superiorem faciendâ.

Non negam ego assumpturam etiam in his terminis, quod scilicet, ubi Ordinarius, absque justa causa, istud consensum negaret, recursum haberi possit ad superiores, qui illum suppleant, cum non agatur de actu faciendò ex gratia, & mera liberalitate, sed ex iustitia, sive pro arbitrio boni viri, adinstar illius suppletionis, quam in materia beneficii, vel altera jurisprætoratus habemus in terminis *Clementina Adit. de rescript.* vel illius de quo habetur infra *sub tit. misseclan. eccl. disc. 3. & seq.* in proposito collectarum, cum similibus quoniam in libito Ordinarii, cessante iustacausa, aliisque requisitis accedentibus, repositum esse non debet, populis ita desiderantibus, ac expedire opinantibus, de negare introductionem Regularium in loco; verum dicebam fallaciam consistere in applicatione dupliciter; Primò ex cessante dicto præsupposito, quod denegatio esset irritabilis, & sine justa causa, dum stantibus tot defectibus, licentiæ scilicet Apostolicæ, vel Sacre Congreg. & consensus totius cleri, & partis populi, aliorumque Regularium, prudens, ac iusta fuit denegatio; secundò fortius ob defectum potestatis, seu competentie, tam Nuntii delegantis, quam Episcopi ab eodem delegati, quoniam per Constitutionem 31. Greg. XV. statutum est, ut ab hujusmodi denegationibus appellari non possit, nisi ad Papam, vel ad Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium, privativè quoad omnes, & consequenter Metropolitanus, vel Nuntius, aut alter Judex appellationis non potest se ingerere.

Oppositio parochi, & beneficiarum, regulariter in hac materia est considerabilis, cum eorum consensus quoque sit requisitus, ratione præjudicii resultantis in emolumentis oblationum, & elemosynarum ratione anniversariorum & missarum aliorumque divinorum, ut ceteris relatis habetur apud Donat. in *dicta praxi, regul. tom. 1. par. 2. tr. 1. de Monast. adif. q. 15. n. 1.* Barbof. de *Episc. alleg. 26. nu. 5.* Ventrigl. in *prax. adnot. 18. n. 21.* Est bene verum, quod ubi ad hunc solum defectum causa restringeretur illius suppletio per superiorem intrare debuisse, eodem modo quo supra dictum est, de suppletionè consensus Ordinarii; Cum enim ista Religio se non integrat in administratione sacramentorum, & præsertim illius poenitentia, neque accedat ad funera, minuscule admittat sepulchrum cadaverum in Ecclesia; Hinc sequitur, ut nullum, aut modicum, ac remotum præjudicium parochi, aliisque clericis secularibus, ejus introductio causet. Istaque oppositio per Sacram Congregationem negligi solet, quando populus concorditer id desideret, neque alia justa motiva denegandi obstant.

Magis verò considerabilis, ac substantialis erat alter defectus consensus populi, cuius pars fortiter se opponerent etiam per viam factionariæ divisionis, juxta quæ timebatur, ut scandala oriri possent; Quamvis enim ex parte sustinere volentium fundationem, deduceretur consensus Decuriorum, seu Magistratus Communitatis; Attamen cum ageretur de negotio, quod omnes, ac singulos tangit; atque perpetuum successivum præjudicium continere potest, requiritur consensus potius populi in Consilio generali, ex

aus in digitis 18. qui excessus pro singulo quoque milliari importat passus 225. Et propterea cum iuxta attestaciones peritorum deducas ex parte eorumdem oppositorum, hac distantia iuxta illam mensuram esset passuum ternaille sexcentum, ita facta reductione dicti excessus, planum remanebat ut distantia, juxta mensuram viae publicae frequentate, esset major dicto spatio quatuor milliariam.

8 Quo vero ad alterum punctum, an scilicet hac mensura faciendae esset per aerem, vel per terram; Et quatenus per terram, an per lineam rectam, & per campos, vel per scortos, vel potius per viam publicam magis usitatam a viatoribus; Quamvis aliqua opinio diversitas dignoscatur, adhuc tamen magis communis est, ut fieri debeat per vias usitatas ad communiter notata per DD. in l. 1. ff. sequis cautionibus, ubi praesertim Castrensis, & Jaf. advertunt, quod sub nomine viae non veniunt scortis, sed viae frequentatae, atque ceteris relatis, habetur apud Rovit. in pragmat. de salar. eorum qui mittuntur pro servitio, &c. num. 7.

9 Advertebam tamen, quod ista quaestio non benè cum generalitatibus tractanda est, sequendo potius unam, quam alteram opinionem, perinde, ac si esset nudus articulus juris dubius, sed videtur quaestio potius facti, variè decidenda, juxta subjectam materiam, sive spectata sine, ob quem, distantia praescripta sit, aut attenda qualitate locorum, in quibus mensura cadat, & quomodo illa practiacari debeat.

10 Ubi etenim agatur de mensura distantiae inter unam Ecclesiam, & alteram, sive inter duas ejusdem aetis apothecas, juxta ipsarum artium Statuta intus eandem Civitatem, juxta illam mensuram quaestio disputatur infra in Neapolitana Seminarii, disc. 33. & tunc verius videtur, ut fieri debeat per aerem, cum ob aedificiorum interfectionem, non videatur alia mensura practiacabilis; potius vero attentis aliis quibus Constitutionibus Apostolicis, quoniam praescribendo certum spatium cannamur inter unam, & alteram Ecclesiam, seu domum Regularem, id exprimitur.

11 Aut vero agitur de mensura distantiae agrorum seu camporum pro pasuis, aliique usibus, ut ita ad tollenda iurgia, quae inter pastores, & rusticos oriri solent, quilibet habeat proprios fines, atque inter unum & alterum gregem, seu armentum, certa sit distantia, & tunc mensura faciendae est per campos, non autem per vias, nec per scortos, cum ita subjecta materia suadeat.

12 Aut agitur de mensura distantiae, pro regulando itinere, in illa possibilitate, cum qua adhibitis majoribus diligentis sequi potest iter brevis juxta quaestionem, de qua sub tit. de jure par. disc. 71. ad materiam verisimilis notitiae, & tunc, ubi tabellariorum cursus, equestri, vel respectivè pedestri modo diligentior per scortos, vel campos brevior esse potest, iste mensurae modus attendendus est, quoniam ita pariter suadet subjecta materia, seu finis, ob quam mensura faciendae est.

13 Aut demum, ad hunc finem regulandi commercium de loco ad locum pro quaestione, vel pro aliis effectibus in idem tendentibus; Sive pro regulandis Judicium & officium dietis, quando accedunt ad locum differentiae, ut ita constitueretur dieta legalis 20. milliariam, pro quolibet die, sive ad effectum taxandi salarium tabellariorum, aut vectorum sportantium fruges, aliaque bona de loco ad locum cum similibus; Et tunc verius est, ut mensura fieri debeat per vias usitatas; Atque talis in isto casu fuit determinatio Sacrae Congregationis, cum in his terminis versauerunt.

14 In consimili autem quaestione distantiae de recenti habita in Tribunali Sacrae Consulta, super comprehensione affirmativa, vel negativa Reatinæ Civitatis intra Urbis districtum, de cujus praescriptione habetur sub tit. de Regal. disc. 72. ac etiam sit pluries mentio sub tit. de jurisd. ita pariter determinatum fuit, & merito, quoniam subjecta materia, seu finis, vel effectus, ob quem distantia praescribitur, in hoc proposito attendi debet, ideoque ubi percutit commercium humanum, iste pro frequentiori usu de loco ad locum, non per campos & scortos, sed per vias publicas, & magis usitatas habetur; Igitur iste mensurae modus attendi debeat.

15 Quamvis autem in hac controversia, ita ex solo facto, omnis quaestio cessaret, dum oppositores morabantur in loco ultra quatuor milliaria; etiam si juxta eorum praetensionem, mensura distantiae faciendae esset inter unum Conventum, & alterum; Quod tamen minus probabile videbatur, dum ista distantia praescripta est pro fine, seu effectu quaestionis, & consequenter, pro commercio cum populo utriusque loci.

16 Adhuc tamen, ex abundanti dicebam, quod ubi etiam dicta distantia non adesset, adeo ut intraret decretum Clementis VIII, nihilominus ex facti qualitate ejusdem decreti mo-

derationi locus esse debuisset, ita interponendo illud arbitrium, quod quandoque ex justa causa etiam inferioribus Judicibus, ac Magistratibus conceditur temperandi regularem stricti juris rigorem; Siquidem supponebatur, quod ageretur de populo numeroso, ac rixoso, & armigero, quodque pro moribus regionis cum magno rigore videretur circa mulierum honestatem, juxta frequentiore stylium parvorum locorum, potissime in montibus, in quibus minor viget urbanitas, quodque propterea nullo Regularium Conventu ibi existente, aliqua dignosceretur inconvenientia, circa praesertim sacramentum poenitentiae administrandum per solos clericos saeculares ejusdem loci, ideoque pro illius populi spirituali salute, nedum expediens, sed quodammodo necessarium judicabatur, ut ibi erigeretur Conventus Regularium, qui sacramenta praesertim istud poenitentiae ministraret, atque cum opere, & exemplo adeo observantia Religiosis conciliarentur inimicitiae & rancores; Et consequenter prorsus improbabile dicebam, ut ob adeo modicum remotionem interesse quaestio Religiosorum in diverso loco commorantium, istius populi adeo necessarium publicum bonum negligi deberet.

17 Atque talis sine dubio fuisset causae exitus, nisi supervente revolutione populares, istius loci, ac populi statum omnino revolvisissent, & praesertim illum aliarum divitum, & nobilium familiarum, quae adeo laudabile opus sustinebant, atque huic infortunio, aliud quoque pestis accessit, unde propterea ob utriusque Divini & humani belli exitium, magna sequuta est hujus populi immutatio, cum aliis attentio eo statu supponeretur, quod commode iste Conventus sustineri poterat, non impedita dictionum aliorum Religiosorum quaestione; Sed quando id sequi non potuissent, melius esse dicebam, ut dictionum religiosorum oppositionem numerus minueretur, vel quod potius populus Civitatis, in quo Conventus erat, consueti numeri continuationem desiderando, eos sustentaret, quam ut istius populi publicum bonum impeditur, adeo ut verificaretur dispositio textus in l. Praeses, C. de servit. & aqua, de qua sub tit. de serv. disc. 29. ut usus proprius alieno semper praeseri debeat; Longe autem post has annotationes prodierunt aliqui labores Pacicchelli studiosi juvenis Romani super hac materia distantiarum; Et in quo tractatu praesertim insitus est copiosus, ac eruditus discursus amice mei Marcelli Severoli tunc Advocati, nunc Utriusque Signaturae Referendarii super distantia arborum, & sepium inter vicinos in praediis rusticis post dec. 34. Rot. ibid. registratam.

ROMANA HEREDITATIS DE RUBEIS PRO PRESBYTERIS CONGREGATIONIS S. PANTALEONIS IN MONTIBUS,

CUM RELIGIONE BEATI PETRI DE PISIS.

Casus decisus per Rotam pro Congregatione Praesbyterorum.

De Constitutionibus Apostolicis prohibentibus novas erectiones Conventuum, vel Monasteriorum, in quibus duodecim Religiosi sustentari non possint, an locum habeant in Urbe, & quatenus habeant, quando eis dispensatum censeatur, Et an redditus & bona unius Monasterii applicari possint pro sustentatione alterius.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutiones. cause.
3 De constitutionibus Greg. XV. & Urbani VIII.
4 Quod declarationes Sacrae Congregationis non attendantur in Urbe.
5 & 6 Quando dicantur Constitutiones Apostolicae.
7 Declarationi Papae in Signatura est deferendum.
8 An Constitutio Urb. VIII. corrigat Constitut. Greg. XV.
9 De viis vocis oraculo officiorum.
10 De pluribus personis in Papa concurrentibus pro diversis respectibus.
11 Quomodo dignoscatur, quando Papa unam, vel alteram gerat personam.
12 An Religio aliunde suppleat.

- 13 Bona unius Monasterii non possunt alteri applicari.
14 Ita bona unius Ecclesiae alteri.
15 De varietate ingeniorum, ut quod uni videtur solidum, ab altero negligatur.
16 Declaratur conclusio, de qua n. 13. & quando Religio redditus unius Conventus applicet alteri.

D I S C. XXXII.

1 R Etenta facti serie de qua in hac eadem causa sub tit. de fideicom. disc. 155. Cum punctus quaestionis esset super purificatione conditionis substitutionis, quatenus succederet Religio primò instituta, ad effectum erigendi novum Conventum, non obineret dispensationem Apostolicis Constitutionibus prohibentibus novas erectiones Conventuum, in quibus sustentari non possint duodecim religiosi; Hinc proinde, in disputationibus habitis in Rota, praesertim ultimo loco coram Meltio, in qua post multas propositiones sub die 28. Aprilis 1659. prodiit resolutio Congregationis substituta favorabilis impress. post collectat. Borden. dec. 62. quae aniam dedit concordiam, super tribus fuit questio; Primò nempe, an Constitutiones Apostolicae, ita disponentes locum haberent in Urbe; Secundo an quatenus locum haberent, adesset Apostol. derogatio; Et tercio, an Religio posset aliunde supplere, ut eisdem Constitut. satisficeret.

2 Quatenus pertinet ad primum; Dubitandi ratio ex eo pendebat, quod Constitutio 31. Gregorii XV. constat esse in effectu ex quibusdam declarationibus Sacrae Congregationis, quae ob confirmationem Papae inter ejus Constitutiones, insertae fuerunt, eodem modo, quo in hac materia Regularium est celebris Constitutio 25. Urbani VIII. per quam disponitur, ut si de facto ad hujusmodi erectiones procederetur, deberet Conventus subjacere jurisdictioni Ordinarii; Ut etiam deinde de parvis Conventibus dispositum fuit per Constitutionem Innocentii X. Et consequenter ut ad formam decreti particularis desuper editi, quod declarationes Sacrae Congregationis, ad quatum normam omnes Episcopi, aliique Ordinarii locorum, & quicumque alii Praelati, vel Officiales Ecclesiastici se regulare debent, locum non habeant in Urbe, cujus est Episcopus ipsamet Papa, ita in isto casu attendi non deberent.

3 Verum in sensu etiam veritatis dicebam, quod istud erat fragile fundamentum, quoniam pleraque Apostolicae Constitutiones ex alicujus Congregationis Cardinalium ordinariae, vel particularis consultatione pro commendabili stylo editae sunt, sed quando Papa hujusmodi consultationes, vel resolutiones approbat, demandando earum perpetuum observantiam, atque ponuntur in Bullario inter alias Constitutiones Pontificias, tunc jure Constitutionum Apostolicarum, non autem simplicium declarationum, vel decretorum quae ipsamet Congregatio revocare potest, censendae sunt.

4 Ad quod conferunt ea, quae in proposito Sixtinae, & Clementinae super moderatione dotium habentur sub tit. de dote disc. 22. & 142. ubi de his larius.

5 Omnique difficultas in hoc puncto cessabat ex duplici circumstantia; Primò scilicet ratione observantiae, dum hujusmodi Constitutionibus tanquam talibus dispensari quandoque consuevit ex gratia speciali, quod supponit obstaculum; Et secundo, quia aedentibus ipsismet religiosiis teis conventus Innocentium X. in Signatura Gratiae, pro declaratione praesertim derogationis, de qua infra, prodiit rescriptum, ut observentur Constitutiones; Et consequenter ita accedebat expressa declaratio Papae, cui facta in Signatura Gratiae, & si oretenus deferendum esset, ut apud Royas, dec. 217. & in hujus causa decisionem, & dicto disc. 155. de fideicom.

6 Disputatum quoque fuit, circa hujusmodi Constitutionum obstantiam, an dicta posterior Constitutio 25. Urbani VIII. per quam adicitur subjectio novorum Conventuum non habentium numerum duodecim religiosorum, jurisdictioni Ordinarii loci, essent moderativa dictae precedentis Constitutionis 31. Gregorii XV. Vel potius cumulativa, seu additativa, ut scilicet firma remanente dicta prohibitive contenta in Constitutione Gregoriana, superaddita sit haec provisio, potius in poenam contraventionis, non autem, ut ita haec facultas concessa esset, atque juxta hunc secundum sensum, quod una esset alterius accumulativa, non autem moderativa decimum fuit, & merito; Tum ob dictam Pontificiam declarationem in Signatura Gratiae, cui omnimò deferendum esset, ut pluries decimum fuit, ut supra, & alibi pluries insinuat, praesertim sub tit. de pensionib. Tum etiam quia iste est sensus, & inconcussa praxis Sacrae Congregationis.

7 Aliqua major difficultas habita fuit, super secundo pun-

cto, an scilicet adesset Apostolica licentia cum derogatione obstantiae resulantia a dictis Constitutionibus; Idque praetendebatur sequitur esse per licentiam super hac nova fundatione concessam per Cardinalem Vicarium Urbis, seu per ejus Vicegerentem afferentem id agere ex viva vocis oraculo Papae, dum in iis, quae ad hujusmodi officialium munus pertinent, istae assertiones super viva vocis oraculo attenduntur, ut advertitur sub tit. de judic. in relar. seu prax. Curiae, occasione agendi de Cardinali Vicario, aliiisque similibus officialibus.

8 Cessavit autem haec difficultas ex praedicta Pontificia declaratione in Signatura Gratiae, quae revera fuit causa resolutionis, dum prius in tot propositionibus capi non potuerat, quoniam dum Papa mandavit, quod servarentur Constitutiones, ita declaravit, quod eis non derogasset.

9 Et ulterius, ubi etiam haec declaratio (ex imprudenti consilio teorum prodita) sequuta non esset, adhuc tamen dicebam scribens pro actoribus, atque in causa decisionem firmatur, quod haec licentia non sufficeret, deducendo ea, quae pluries alibi insinuat habentur, & praesertim sub tit. de praerogative. disc. 1. & sub tit. de judic. in relar. Curiae, occasione agendi de Papa, vel de Cardinali Vicario; Quod scilicet in persona Papae multiplices diversae personae formaliter considerantur; Una scilicet Papa, Christi Vicarii, & Ecclesiae universalis Episcopi; Altera Patriarchae Occidentis; Tertia Principis temporalis illius Ditionis, quae sub vocabulo Status Ecclesiastici mediati, & immediati explicatur; Et quarta Episcopi particularis, seu Ordinarii Urbis; Cumque juxta firmata supra in Calarogustana, disc. 29. duplex licentia copulativè requiratur in novis erectionibus Conventuum, seu Monasteriorum, una scilicet Papae, & altera Ordinarii loci; Hinc proinde dicta licentia concessa per Urbis Vicarium, seu V. Gerentem, referenda erat ad hanc posteriorem concessam ab Ordinario, non autem ad primam Apostolicam.

10 Organum autem, quo mediante, actus explicari solet, rectè comprobare videtur volunratem Papae, ex qua persona illum facere voluerit, quoniam ea, quae concernunt hanc personam Episcopi particularis Urbis, pro istud organum explicare solet, alia vero quae concernunt regimen Ecclesiae universalis, atque ab eo sunt tanquam a Papa, explicare solet per organum Datarii, vel Secretarii Brevium, aliorumque officialium deputatorum illis muneribus, quae concernunt dictum regimen universale; Quamvis enim aliquando ex utraque persona aliquod de hujusmodi organa particularia, explicare solet, attamen id est insolitum, ac per accidens, atque exprimitur, ut advertitur in dicta sua sede sub tit. de judic. occasione agendi de Papa, & de hujusmodi officialibus.

11 Demum quoad tertium punctum, an scilicet admittenda veniret oblatio Religionis adimplendi Constitutiones, ac sustentandi aliunde duodecim religiosos, ita supposito id, quod desiceret ex hujus hereditatis redditibus; Ille punctus in Rota reputatus fuit minus dubitabilis; Tum ex voluntate testatoris, ut iste novus Conventus ex ejus hereditatis redditibus tantum sustentari deberet, unde propterea testator agnoscedo, quod non sufficeret ad dictum numerum, dictam conditionem adiecit; Tum etiam ex conclusione, de qua, dec. 277. num. 7. & seq. part. 4. rec. 10. 2. dec. 56. 1. par. 5. nu. 7. & dec. 19. 1. 1. par. 7. quod bona unius Monasterii, vel Ecclesiae non possint alteri applicari, & habetur sub tit. de alienat. & contrall. prohib. disc. 1. & seq. ubi quod etiam inter duas Ecclesias, quinimò inter ejsdem Ecclesiae duas Capellas, locum habeat dispositio Extravag. Ambrosio de reb. Eccl. non alien.

12 Verum, ubi factum non prodesset, quod scilicet ista Religio ob ejus exiguas vires non de facili practiacare poterat, unde propterea videbatur potius oblatio ad terrorem, juxta litigantium artificia; Quatenus pertinet ad ea, quae sunt juris, iste punctus qui fuit magis planus, mihi majorem inferrebar timorem, ac difficultatem, illeque me impulit ad consulendam, ac facilitandam concordiam, quae controversiae finem dedit, unde propterea in dies experimur effectus, qui ex ingeniorum varietate resultant.

13 Tum quia dicta conclusio super prohibita applicatione bonorum unius Monasterii ad favorem alterius, in sua origine, prodiit cum praesupposito antiqui status regularium enuntiato supra, disc. 26. & sub tit. de jurisdict. disc. 28. & in aliis, quod scilicet quolibet Monasterium regebatur de per se, independenter ab aliis, cum proprio Praelato, eo modo, quo praxis docet in Monasteriis Monialium, absque illo usu, quem hodie habemus, universalitatis constitutae ex omnibus Mo-

Monasteriis, vel Conventibus jure cujusdam societatis, ideoque merito bona unius Monasterii in alterum, in eo statu transferri prohibitum erat.

Tum etiam clarius, quoniam attentio quoque isto modo statu universitatis, quæ ita ex omnibus Monasteriis constituta est, dicta conclusio rectè procedit, ubi agatur de formalis translatione ipsorum bonorum, vel jurium, cum abdicacione ab uno, & translatione in alterum, cum tunc sequi dicatur dimembratio, quæ redoleat speciem formalis alienationis prohibetæ; Secus autem, ubi in ipsa Religio, eodem modo, quo imponit collectas singulis Conventibus, vel Monasteriis pro sustentatione Generalis, aliorumque officiorum, vel pro aliis ejus occurrentiis, ita hanc voluntariam collectam imponeret pro hujusmodi suppletionem; Sive quòd, ubi etiam ad collectam generalem devenire non congrueret, nil prohibere videret, ut quemadmodum circa formalem alienationem, vel assignationem perpetuam, superiores in Monasterio, vel Conventu diviti, atque exuberantes redditus habente, collocare possunt aliquem minorem numerum religiosorum, dummodò non minuatur duodenarius per dictas Apostolicas Constitutiones prescriptus, ad effectum, ut aliqui exuberantes redditus erogentur in elemosynas pauperibus loci distribuendas, sive in alium pium, ac laudabilem usum; Ita ad instar ejus quòd præcepit S. Silvester Primus, ut clerici divites, clericis egenis subvenire debeant, huic usui dicta applicatio fiet.

Porissimè quia, ista erectio pro testatorem demandata fuerat, pro illis religiosis, quia juxta primævum institutum magis à commercio separati eremiticam vitam ducere vellent, unde propterea nil implicaret, quòd ita aliqui ex illis religiosis, qui assignati sunt Conventui vivo, ac diviti, in isto novo Monasterio ad hunc finem magerent, ita tamen ut deberent sustentari à Conventu propriæ assignationis, perinde, ac si ibi morarentur; Eodem modo quo aliquod Monasterium, vel Collegium, pro suorum, præsertim juvenum, seu alumnorum meliori educatione, & studiis, illos sustentat in aliquo Collegio Urbis, ejusdem Religionis, cum similibus; Ita verò discussa non fuerunt, atque, ut dictum est, magis factum, quam jus dubitandi rationem tollebat; Ideoque concordia utriusque parti congrua fuit, multumque honesta, & laudabilis.

NEAPOLITANA SEMINARIUM PRO SEMINARIO NOBILIUM CUM DIVERSIS DOMIBUS REGULARIBUS.

Casus decisus per Rotam pro Seminario.

De eadem materia novæ foundationis Monasteriorum, vel Ecclesiarum, seu aliorum piorum locorum in eadem Civitate sine consensu aliorum Monasteriorum, vel Ecclesiarum existentium intra certum spatium; Quando, & quomodo hujusmodi prohibitiones procedant; Et de modo mensurandi hoc spatium.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutio causa.
3 De privilegiis Regularium super Constructione Ecclesiarum, & Conventuum.
4 An ea procedant in magnis Civitatibus.
5 De ratione eorum privilegiorum, & in quibus casibus ea non procedant.
6 De ratione ob quam novæ Congregationes, vel fundationes prohibentur.
7 & 8 De eodem, de quoniam.
9 Interesse remotum in hoc non advertitur.
10 Consensus in hoc sufficit etiam presumptus, & tacitus.
11 Ad effectum privilegiorum non refert, an domus sit propria, vel conducticia.
12 Idem circa seminarium.
13 De erectione Instituti Sancti Philippi Neri.
14 Quando Privilegium Principis faciat legem.
15 De mensura faciendâ per aerem.

D I S C. XXXIII.

Demandata per Marchionem Villæ Joannem Baptistam Manzium, fundacione Seminarii puerorum nobilium in ejus domibus, sed educatione, & doctrina PP. Societatis

Jesu; Cùm ex aliquibus causis, in dictis domibus, id sequi non potuisset, unde propterea sequutum fuit in qua jam alio domo conducticia, quam post habitationem per annos 12. Gubernatores ab eodem fundatore deputati emerunt, pro perpetua permanentia, atque hujusmodi emptione sequuta, ad aliquam diversam structuram Seminario magis adaptatam, ea reduceretur; Hinc se opposuerunt plures Religiosi, præsertim ibi magis adjacentes Conventus Sancti Dominici, & Domus Sancti Pauli, quibus etiam adhærebatur Archiepiscopus, à cujus sententia, vel provisione, introducta per appellationem causa in Rota coram Dunozeo, datoque dubio super attentatis; Cùm juxta frequentem stylum, nulla desuper capta resolutione, rescriptum fuisset, ut videretur de bono jure, idcirco sub die 12. Maii 1656. ad favorem Seminarium prodiit resolutio, quæ habetur impressa. Inter illas Dunozeo. dec. 912. cui oppositorum acquieverunt, neque causa ulteriore progressum habuit.

In disputationibus desuper habitis, oppositorum fundamentum consistebat in privilegiis Apostolicis, quæ, vel directè, vel per communicationem ipsis competunt, nec intra certum annorum numerum, seu spatium, aliæ Ecclesiæ, ac domus Regularium erigi possint, & de quibus privilegiis, post Morales ad eò frequenter de eis agentes, ac plures antiquiores Rotæ decisiones ibidem recessit, habetur plenè in celebri Januæ privilegiorum coram Royas, dec. 327. & 356. inter suas, & coram Corrado, dec. 337. par. 10. recent. illæque sunt etiam impressæ apud Pasqualig. quælib. mor. 339. & Dian. part. 9. moral. in fin.

Non negabam ego, scribens pro Seminario, veritatem dictorum privilegiorum; Quamvis etenim alii pro hac eadem parte scribentes, morivarent quòd in magnis Civitatibus non essent in usu provisiones Apostolicæ, quæ habentur in hac materia novarum fundacionum; Nihilominus istud erat æquivoceum, licet id præticaverim in plerisque similibus quæstionibus disputatis in Sacra Congregatione, præsertim in duplici Mediolanæ. quòd ille fuerint neglectæ; Quoniam differentia, quæ dignoscitur in magnis Civitatibus; in quibus allegatus non usus verificatur, percutit aliam diversam distantiam quatuor miliarium, de qua supra in Murana, disc. 31. non autem istam certi spatii, seu distantie ex privilegiis particularibus, quæ diversimodè aliquibus Religionibus concessa fuerunt.

Dicebam verò (etiam cum sensu veritatis, qualem Rota quoque agnovit) quòd non veritatem in casu privilegiorum, dum non agebatur de fundacione Ecclesiæ, in qua regulares, concionari, vel sacramenta ministrare, sive alia divina celebrare deberent, sed agebatur de domo pro scholaribus secularibus, ad solam educationem, & doctrinam, ad quem effectum ibi vivebant aliqui religiosi, qui proinde potius tanquam educatores, & magistri, quam tanquam religiosi in propria domo regulari vivebant; Et consequenter non adaptabantur privilegia, super quorum applicatione, vel observantia, procedendum non est cum sola formalitate verborum, sed spectato fine, vel effectu, ob quem concessa fuerunt, ad tollendas scilicet consuetas clericorum, præsertim regularium, emulaciones spirituales, invitandi populum, qui ita ab alia Ecclesiâ divertatur, pro Divinis recipiendis, ut advertitur in supra allegatis decisionibus, & in aliis antiquioribus ibidem recentis; Ideoque, cum ista domus habitura non esset Ecclesiam cum publica janua in via, minisque ibi congruer dicta ratio, de consequenti non intrabant privilegia, quamvis aliqui religiosi ad dictum alium effectum ibi morarentur.

Ad quod comprobandum, deducebam practicum exemplum, in decisione quoque ponderatur, insignis seminarii Urbis, à quo, Pontifices, Cardinales, ac Prælati aliique eximii viri, prodierunt, atque in dies prodeunt, sub educatione, ac doctrina religiosorum ejusdem Societatis Jesu, quoniam penè adjacet Conventui Prædicatorum supra Minervam, non tamen exindè dignoscitur hac emulatio, quæ est solum inter Ecclesias, & religiosos, qui in eis divini ministrant.

Et ad quam emulationem evitandum habetur plures sub tit. de præmin. præsertim, disc. 10. ut prohiberi possint erectiones plurius Congregationum, vel aliorum Institutorum, seu operum, sive plures processionis, seu functiones ex ibi deductis.

Adeout recepta praxis doceat, etiam in Urbe, atque ego plures practicavi in Sacra Congregatione Regularium, ac admittunt moderni Morales, de hoc frequenter agentes, & præsertim Lezan. in ejus summ. quòd hujusmodi privilegia non comprehendunt illas domus regulares, quæ Ecclesiam

formalem, ac januam in via publica non habent, neque sacramenta; aliaque divina ministrant, & quæ vulgò hospitia dicuntur, quamvis per speciem Conventus, sub disciplina regulari ibi vivatur, quoniam punctus non est in materiali habitatione religiosorum, sed in dicto fine, seu effectu.

Unde propterea in una Mediolanæ disputata in Sacra Congregatione Regularium, in qua agebatur de fundacione ejusdem domus novitatus, seu probationis Societatis Jesu; Cum se præsertim opponeret parochus, advertebatur quòd in ipso nullum aderat interesse, dum ex istius Societatis instituto, in Ecclesiis, quæ deserviunt pro domibus Probationis, non administrantur sacramenta, illud præsertim poenitentia, ut fit in aliis Ecclesiis domorum professorum & Collegiorum, minuse, saltem pro frequentiori usui, tumulari solent cadavera; vel fieri exequia, aut recipi elemosynæ pro Missis, vel anniversariis, ideoque cessabat privilegiorum finis.

Et quamvis ex parte parochi replicaretur, quòd adhuc vigeret ejus præjudicium, quòd in dies crescere poterat ob ejusdem domus dilatationem juxta frequentem praxim, unde propterea ita pateretur diminutionem populi secularis viventis in adjacentibus domibus, quæ cum hujusmodi dilatationibus incorporari solent; Nihilominus, ut advertitur sub tit. de Paroch. disc. 29. ubi in individuo de hoc interesse, seu præjudicio agitur, illud videretur nimis remotum, ideoque non cadens sub istis privilegiis, quæ in prædicta ratione emulationis principaliter fundata sunt.

Clarius verò in hac facti specie, præmissa procedere dicebam, stante diuturna patientia eorumdem oppositorum spatio annorum duodecim, præstatio enim, consensus religiosorum adjacentium non exigere necesse scripsuram, vel aliam formam præcissam, sed probari potest etiam per præsumptiones, & conjecturas ex deductis apud Grægor. decis. 57. nu. 7. & 353. nu. 10. Buratt. & add. decis. 842. n. 4. & in his terminis, decis. 87. num. 3. & 4. part. 4. recent. cum aliis in hujus causæ decisione; in qua id ponderatur adversus oppositionem Archiepiscopi, vel promotoris fiscalis; quòd hujus seminarii fundatio facta esset sine ejusdem Ordinarii recognitione, & approbatione in literis Apostolicis demandata.

Pro isto motivo evitando, Scribentes pro regularibus oppositoribus, ac etiam pro Ordinario, nimium insistebant in eo, ut allegari non posset retroacta observantia, eo quia de præterito Seminarium fuerat in ea domo tanquam conducticia, sequura verò emptione, resultabat novus status fixus, cui habet oppositio; Verùm istud erat debile fundamentum, quoniam in hac materia (ut superius dictum est) jus non consistit in domo, vel in habitatione materiali, sed in dicto fine, vel effectu, quo accedente, nil refert, an domus sit conducticia, vel propria, ut in his specialibus terminis advertitur per Rotam, dicta dec. 87. par. 4. recent.

Et conferunt quæ habentur in materia Seminarii, de quo loquitur Concilium Tridentinum apud Gonzal. ad regul. 8. glos. 5. §. 7. nu. 73. Barbof. de Episc. alleg. 77. nu. 25. add. ad Buratt. dec. 691. num. 15. cum aliis in hujus causæ decisione in proposito unionis beneficiorum, Seminario faciendæ; quòd punctus non est in domo materiali, an sit propria, & fixa, vel conducticia, & variabilis, sed est in ipso collegio formali puerorum, an adsit necnè, ut habetur in sua materia sub tit. de benefic. ac etiam infra in adnot. ad Sacr. Conc. Trident.

Quia verò Presbyteri oratorii S. Philippi, qui in ea Civitate, Hieronymi dicuntur (ita retinendo illud primævum nomen, quod in Urbe habuerunt ob hujusmodi Congregationis initium in Ecclesiâ Sancti Hieronymi charitatis) ac etiam alia domus Theatinorum sub invocatione SS. Apostolorum habebant indultum speciale Urbani VIII. ut intra certum spatium, neque puerorum secularium seminaria, sub regularium educatione, & doctrina, fundari possent ipsis invicis; Hinc proinde, occasione hujusmodi indultorum specialium, de duobus actum fuit; Primo scilicet, an exindè inferri posset ad pontificiam declarationem, ut hujusmodi privilegia, etiam hæc puerorum seminaria complecterentur, atque de hoc agitur in causæ decisione, bene firmam quòd cum id concessum esset per viam gratiæ specialis, trahendum non esset ad legem generalem, vel ejus declarationem, juxta textum clarum in l. 2. Cod. de legibus, ubi glos. respondendo ad text. in l. fin. Cod. eodem, declarat illum procedere in determinationibus factis per Principem super aliquo articulo dubio, cujus dubietas ab alicujus legis interpretatio-

ne penderet, quoniam licet de erminatio prodierit occasione causæ particularis, at tamen percuit punctum generalem atque determinatio non est per viam gratiæ & privilegii, sed potius per viam justitiæ, ita declarando, quòd jam inest, juxta eam declarationem legis ab eodem Legislatore conditæ de qua sub tit. de donat. in Engubina, disc. 35. Sive juxta illam declarationem quam facere potest donator etiam ex intervallo, cum similibus; Secus autem per viam gratiæ, & privilegii specialis, ut ponderatur apud Bichium, dec. 625. num. 52. occasione agendi de indulto Gregorii XIII. pro Civitate Perusina super comprehensione Monialium, & Ecclesiasticorum sub eo Statuto exclusivo; Quamvis istud exemplum à me tanquam Advocatum deductum, (refectendo ad veritatem) non placeret, cum potius considerandum veniret in ratione interpretativa, seu comprobativa illius opinionis, quæ probabilior videtur, ut ad verò in eadem Bononiæ de Zanis, in qua dicta decisio prodiit sub tit. de success. disc. 5. Ac etiam occasione alterius indulti Pii, vel Sixti IV. super solutione gabelle vini, quòd vendatur ad minutum, advertitur in Perusina sub tit. de Regal. disc. 52. cum similibus.

Alter punctus, occasione dictorum indultorum disputatus, quamvis in decisione non tactus, fuit super distantia dictorum indultuorum, & quomodo mensura faciendâ esset, ob quamdam diversitatem notabilem, ubi per terram, vel per aerem mensura fieri deberet, pro inspicendo, ad adesse præscriptus annorum numerus; Atque in hoc dicebam (etiam pro veritate) ut attendi deberet mensura per aerem, dum ita expressè determinat Apostolicæ Constitutionis, illa præsertim Clementis IV. super consimili privilegio originaliter concessio Religioni PP. Carmelitarum, atque ita etiam suadet subiecta materia, quòd in Civitatibus, & locis inhabitatis, ob adificiorum intersecationem, non videtur alias hic mensura modus practicabilis; Cum quæ juxta istam mensuram sine dubio distantia esset major, hinc proinde per oppositores hoc motivum derelictum fuit, ideoque non mirum, quòd in decisione negligitur.

M A R S I C A N A L E G A T I, SEU FUNDATIONIS

PRO CONGREGATIONE SILVESTRINORUM, CUM ALTERA CONGREGATIONE SCHOLARUM PIARUM.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Regularium, resolutus pro Congregatione Scholarum.

De eadem materia novæ fundacionis Conventus, quando illa sequuta dicatur ad effectum inspicendi, an defecta sit, necnè conditio, sub qua altera Religio vocata sit, sive ad alterius substitutionis, vel alterius effectus purificationem.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Dispositio conditionalis non impleta conditione evanescit.
3 4 & 5 De differentia inter conditionem, & modum, & quando inter excusatio non implementi.
6 Verba intelligenda sunt cum effectu.
7 Legatum factum ingrediendi Religionem intelligitur cum effectu.
8 Idem de legato factio pro studiis.
9 Et idem de onere assumendi cognomen, & insignia.
10 De eodem, de quo nu. 3. quando scilicet sit conditio, vel modus.
11 De alio casu controversia.
12 Quando dicatur Conventus jam perfectus, & quomodo id dignoscatur.

D I S C. XXXIII.

Retenta facti serie, de qua, agendo de hac eadem dispositione, habetur sub tit. de legatis, disc. 44. Cum testator mandasset, ut in ejus domo fundari deberet domus Scholarum Piarum, dictaque erectione effectum non sortiente, neque altera Religiosis Minorum, id sequi deberet in Religione eligenda per Communitatem; Atque Religiosi primo loco vocati infra annum à testatore præfinitum ad locum accedentes cum licentia, & auctoritate Ordinarii testamentum, in quo erectio faciendâ erat, ibique plantata cruce,

ce, atque adhibitis quibusdam aliis solemnitatibus, in hoc adhiberi solitis, aliquod etiam adficiendum inchoasset, Deinde verò ob aliqua hujus Congregationis, seu Religionis impedimenta, plurimum annorum spatium opus derelictum esset, idcirco Communitas nominavit Congregationem Silvestrinorum acceptantem, ac ibi de facto introductam; Cumque primi Religiosi prætenderent, ut in præjudicium juris ejus qui questio, id fieri non potuisset, causam introducerent in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, à qua prodiit resolutio eis favorabilis.

In disputationibus autem desuper habitis, punctus erat super implemento conditionis per testatorem præscriptæ, super fundatione Conventus, vel domus intra annum quo termino elapso alia substituebatur Religio, an scilicet factus esset casus substitutionis, necne, juxta consimilem dispositionem de qua supra, *disc. 32. & sub tit. de fideicom. disc. 115.* Cum etenim primæ Religionis vocationi adjectum esset certum tempus per viam conditionis suspensivæ potius, quam per viam modi. Hinc proinde, scribens pro Congregatione Silvestrina dicebam idem, quod ceteris relatis habetur *disso. disc. 155. de fideicom.* ac in decisionibus in ea causâ editis, quod scilicet nil referebat, an Religio primò vocata, impedita fuisset infra præfixum terminum conditionem implere, necne, quoniam juxta distinctionem, de qua latius *eadem. de fideicom. disc. 154. & alibi*, quoties agitur de dispositione merè conditionali, tunc attenditur nudum factum non implementi intra terminum à testatore præfixum, non curato, an illud fuerit culposum, necne, quoniam ille, qui non adimplet, nullum sentit dampnum, vel præjudicium, sed solum non obtinet lucrum quærendum, quod non reputatur considerabile, ut beneficium restitutionis in integrum intrare debeat, nisi agatur de acquisitione quasi debita ex ordine nature, ut est illa filiorum in bonis parentum, vel nisi tales accedant particulares facti circumstantiæ, quæ suadeant ut intrare valeat Judicis arbitrium, seu officium pro æquitate temperante hunc juris rigorem, fundata etiam in præsumpta, seu verisimili ejusdem disponentis voluntate adiciendi conditionem, vel tempus discretè, & quatenus legitima excusatio, seu impedimentum non accedat juxta distinctiones, de quibus *sub tit. de testam. disc. 73. & infra sub tit. de matrimon. discurs. 14. & alibi.*

Quamvis autem ista theoretica, quam ego scribens more Advocati deducebam, generaliter verâ fuit; Nihilominus reflectendo ad veritatem, dubitabam de applicatione, ut huic Parti meam operam requirenti ab initio insinuavi, ideoque resolutio probabilis visa est. Tum quia disputationes plurimum annorum intervallo habitæ in dicto consimili casu, de quo *disso. disc. 32.* me docuerant, quod revera ista theoretica quamvis primò rejecta *in dec. 416. coram Rojas, deinde eque admilla coram Albergato, dec. 107. p. 12. recitat.* Attamen in tertia instantia coram Meltio in qua decies causa proposita fuit sine resolutione, revera hujus theoreticæ rigor attentus non fuit, sed resolutio prodiit ob declarationem Innocentii X. in Signatura Gratiæ, quod serventur constitutiones, denegando petitam derogationem; Unde propterea certificatum fuit, quod impossibilis esset conditio purificatio, adeo ut si de tempore dicti recursum ad Pontificem in plena Signatura, qui fuit per decennium, & ultra post elapsam terminum sex mensium à testatore præfixum, derogatio in conditione posita, concessa fuisset, utique datus non esset locus substitutis, ex dicta ratione, quod ista regula, seu theoretica generalis intelligenda non est cum judæico rigore ad literam in omni casu, sed discretè, pro facti qualitate, ac verisimili disponentis voluntate, istius substantiam potius attendendo, quam verborum formalitatem, seu grammaticalem significationem, & clausularum, ut quandoque pro consueta ineptia fieri praxis docet, & ad veritur locis citatis, præsertim *disso. disc. 154. de fideicommissis.*

Tum clariùs quoniam, licet verba dispositionis ætant potius conditionalia, quam modalia, super susceptione loci infra annum, cum expressa substitutione, quatenus infra dictum tempus, dicta susceptio non sequatur; Attamen illa jam sequuta erat, juxta præmissam facti seriem, quamvis deinde prosequuto, ex aliquibus hujus Congregationis accidentibus super ejus statu, impedita, seu neglecta fuisset per aliquod tempus spatium; Et quamvis ego scribens more Advocati insistere in axiomate, super quo multa cumulantur per *Surd. conf. 3. num. 25. cum seqq. & per Barbof. axiom. 222. num. 10.* quod scilicet verba intelligenda sunt cum effectu, & sic, quod loci susceptio, seu fundario validè, ac perfectè sequuta esset servatis debitibus requisitis recensitis supra in *Cesar Augustana fundationis, disc. 29.* ac in

decisionibus in ea causâ editis, quas, aliasque ibi recensitas deducebam.

Ac etiam deducere ea, quæ juxta nam opinionem, habemus in materiâ conditionis ingressus in Religionem 7 adjectæ in legato, vel alia dispositione, ut intelligenda sit cum effectu ex deductis pro utraque opinione per *Honed. conf. 73. lib. 2. Menoch. lib. 4. præsumpt. 84. Capob. de Baran. p. 1. n. 97. & seq. Sanch. de matr. lib. 1. disp. 34. n. 16. Amend. ad Franch. dec. 14. Et ea quæ habentur *sub tit. de legatis, disc. 36.* in proposito conditionis studiorum, ac Doctoratus, 8 ut pariter intelligatur cum effectu.*

In idem conferentibus iis, quæ habentur pluries *sub tit. de fideicom. præsertim, disc. 7.* in proposito conditionis, vel oneris suscipiendi cognomen, & insignia testatoris, quod non sufficiat verbaliter, vel ad breve tempus suscipere, postea verò deserere, sed conditio intelligenda sit cum effectu perseverantiæ, cum similibus.

Attamen fallacia esse videbatur in applicatione, quoniam, cum juxta dictam distinctionem inter conditionem, & modum, de qua *disso. disc. 154. de fideicom. & disso. disc. 73. de testam.* quod conditionis natura sit, ut ejus implementum præcedat, atque, ut nostri dicunt, stet à parte antea, priusquam sequatur emolumenti assequutio, hinc proinde impossibile est, ut sub conditione adjecta sit fundatione, & constructio formalis, cum uterque actus, tam circa implementum requisitorum præsertim licentiæ Sac. Congregationis supplementis beneplacitum Apostolicum, quam circa materiale constructionem, exigat longè majus tempus, ac notabiles sumptus, & diligentiæ respectivè; Ideoque hæc omnia potius respiciunt modum, nempe prosequutionem à parte postea, & consequenter non intrat privatio, vel amissio juris quæriti ob non prosequutum, vel non continuatum implementum, nisi prævia mentione Judicis, aliique actibus constituentibus in contumacia, & culpa positiva ex insinuatione, *d. disc. 7.* ac etiam *d. disc. 154. de fideicom. & in eod. in supplemento*, & alibi; Et sic quod conditio super susceptione loci infra annum percurreret solum declarationem animi Religionis acceptandi dispositionem, cum subsequuto actu reali destinationis loci, ac illarum simplicium solemnitatum, quæ ex parte ejusdem Religionis proveniant, super imitatione operis, quod jam sequutum fuerat, unde propterea defectus potius erat in non implemento modi, quam conditionis; Potissimè verò ob impedimenta præfixa, tam per Religionem Minorum prætendentem incapacitatem hujus Religionis primò vocatæ, super quo etiam litigatum fuit, quam etiam per hæredes super adimplemento legati ad hunc effectum facti, unde propterea ex pluribus probatum remanebat, quod substitutionis casus factus non esset.

In hoc autem proposito fundationis, ac perfectionis novi Conventus per testatorem demandatæ de ejus bonis hereditariis, cum substitutione alterius personæ, vel piæ causæ, in eo quod, dicta fundatione facta, superesset; Consultus fui pro veritate in una *Esina hereditatis* ex parte Minorum Observantium, seu aliorum, interessarum; Cum etenim Nicolaus Pacificus senior, avus probati Curialis Nicolai junioris, institutus filius cum substitutione ad favorem descendendum his defectis, mandasset constitui, ac per se in Conventum Minorum Observantium in patria, cum subministratone omnium necessariorum, substituendo in eo quod superesset Camaldulenses; Atque unus ex dicti testatoris filiis dicti Ordinis professus, nimiumque qualificatus religiosus, in sua provincia prælaturis veratus, curasset, dicta conditione adhuc pendente, cum elemosynis, ejus cura, & diligentia partis, dictum Conventum fundare, adeo ut jam in eo viverent duodecim religiofi; Hinc proinde, adhuc vivente dicto Nicolao juniore, per cuius mortem verisimiliter sine prole sequuturam, futurus est locus dictæ substitutioni, consultus fui, an stante jam sequuta fundatione aliunde, ac stante incapacitate hujus Religionis possidendi bona in reddito, dici posset, quod omnia bona, quæ sub dicta substitutione caderent, debita essent alteri Religioni capaci substituta; seu potius quid huic Conventui, erga quem Nicolaus majorem habebat affectionem, utpotè à patruo fundatum, applicari posset.

Respondi, quod punctus videbatur potius facti, & arbitrii, quam juris, quodque propterea determinatio penderet ab arbitrio Superiorum, Sacræ scilicet Congregationis Regularium, quæ in his materiis videtur proprius Judex, ac regulator, super perfectione scilicet eorum, quæ requiruntur, ut Conventus jam bene completus dici possit circa ea, quæ sumptum exigunt, atque cum officaria mendicitate expleri non possunt, ideoque intrat capacitas legatorum, aliarumque dispositionum, non obstantè incapacitate regulæ jux-

ta ea, quæ in hoc proposito habentur, *disc. proximè seq.* Non enim sufficit, quod constructæ sint cellæ pro habitatione religiosorum in numero necessario ad formam Apostolicarum Constitutionum, sed requiruntur, Ecclesiæ, & Sacristiæ, earumdemque congrua provisio, quæ Religionis, ac loci qualitati proportionata sit de sacra suppellectili, aliisque ornamentis, nec non Conventus perfectio, tam circa clausuram, & claustrorum symmetricam perfectionem, quam circa constructionem alicujus majoris numeri cellarum; pro hospitacione religiosorum transeuntium, ac Ministri generalis, vel respectivè Provincialis, occasione visitationis; Quinimò Prælatorum secularium, occasione transitus, cum his Religiosis, ex mendicitate viventibus, expedit, cum hujusmodi officiosis hospitacionibus, devotorum benevolentiam captare, & conservare (non tamen abutendo isto prudenti consilio cum receptione bannitorum, & malefactorum;) ac etiam circa congruam provisionem adjacentis viridarii, cum tectinè murorum pro custodienda clausura, & cum aliis officinis, pro loci qualitate necessariis & opportunitis, ad hoc ut Conventus dici valeat perfectè fundatus; Hæc autem omnia non adversatur Religionis Institutum, ejusque incapacitati, quæ solum percutit ordinariam sustentationem religiosorum in victu, de quo certi esse non possunt, non autem præmissa, ac alia, quæ utpotè notabilis sumptus, pecuniarum usum exigunt, atque cum diurna officaria mendicitate non de facili expleri possunt, ut sunt libraria, infirmaria, & familia pro locorum qualitate; Ita tamen, quod iste non sit color quæritus, quo mediante, legi, seu regulæ fraus fiat, ut advertitur, *disc. seq.* Et consequenter est quæstio facti, seu arbitrii, quæ pro singulorum casuum particularibus circumstantiis decisionem recipit abique eo quod certa, & determinata regula, seu taxa generalis dari valeat, Idèoque concludendo, consulebam, ut adiri deberet Sac. Congregatio, quæ prævia consueta informatione, ad occurrendum litibus, id determinaret.

NULLIUS BAREN. FUNDATIONIS

PRO

CAPUCCINIS, ET COMMUNITATE FASANI, CUM MARTA, ET ALIIS DE PATERNIS.

Causa disputata in Congregatione Fabricæ, cum exitu ut infra.

An pro fundatione Conventus Capuccinorum, vel Minorum Observantium, valeant legata, & donationes, aliaque dispositiones, incapacitate non obstante; Et de aliis ad dictam incapacitatem pertinentibus; Et quatenus dispositio fiat perviam irrevocabilis donationis inter vivos, an ob Religionis incapacitatem, ea sit revocabilis, necne.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De punctis controversis.
- 3 Donatio facta piæ causæ, nemine pro ea acceptante, & stipulante, perfectæ est.
- 4 Juramentum excludit poenitentiam.
- 5 Ad quem effectum acceptatio sit necessaria.
- 6 Quando donatio ex causa onerosa ante acceptationem sit revocabilis.
- 7 & 8 Monasterium erectum si deseratur, cui bona donata acquirantur.
- 9 De bonis donatis Religionibus incapacibus.
- 10 An valeat donatio facta pro Monasterio construendo.
- 11 De unione facta Seminario.
- 12 De incapacitate Minorum.
- 13 In quo differant Minores ab aliis Religionibus incapacibus.
- 14 Quando in Minoribus permittantur provisiones.
- 15 In quibus incapacitas Minorum non obstat pro Ecclesiæ, vel Conventui.
- 16 An minores teneantur ad solvendum quartam Parochie.
- 17 De eodem, de quo n. 15. cum declaratione.
- 18 De incapacitate domorum professarum, & Ecclesiarum Societatis Jesu.
- 19 & 20 De intelligentia Decretalium, ut quod datur Minoribus, remaneat in dominio largientium.

Card. de Luca, Lib. XIV.

Uceteria Pistoria Vidua, irrevocabilitè inter vivos, omnia ejus bona, reservato usufructu, donavit pro constructione Conventus Capuccinorum in Oppido Fasani ejus patria; Cumque mori proxima per aliquos conjunctos, quos hæredes instituit, inducta fuisset ad eam revocatum, hinc proinde inter dictos hæredes, & Communitatem, aliosque devotos, dictam fundationem operantes, introducta causa in Tribunali Fabricæ Neapolis, prodiit in prima instantia sententia pro donationis validitate, & executione, revocata in secunda instantia, sed prævia infirmatione sententiæ revocatoriæ, confirmata in tertiâ; Unde propterea hæredes ex scripto Sanctissimi obtriverunt causam revideri in Urbe, in plena Congregatione Fabricæ, à qua prodiit resolutio, dictis duabus sententiis conformis; Nullo tamen subsequuto effectu, quoniam revolutiones populares, aliaque supervenita accidentia, ita rerum statum immutaverunt, quod iidem Capuccini, qui huic fundationi pro commoditate Provinciæ nimium incumberant, opus deseruerunt; unde propterea credo, quod causa habuerit illum finem, quem frequentius hujusmodi piæ dispositiones habere solent, per compositionem scilicet, cum eadem Fabrica.

In disputationibus autem desuper habitis (in quibus ego ad requisitionem Capuccinorum propriæ provinciæ, scripti cum patrio stylo ex motivo charitatis circa ipsa initia accessus ad Urbem ex causa negotiorum, antequam in Romana Curia vitam ducere, atque Advocacionis munus suscipere determinassem) Scribes per hæredibus reis conventis ad prædictam donationem elidendam, quatuor deducebant fundamenta; Primò nempe, quod dicta donatio facta esset absenti, nemine pro Religione acceptante, & stipulante, ideoque ante acceptationem revocari poterit; Secundo, quod fieri non possit donatio futuro Monasterio, quod adhuc non sit in rerum natura; Tertio ob incapacitatem regulæ, quam in strictissimo ejus primævo Instituto Capuccini profitentur in summa paupertate; Et quarto, quod ubi etiam pro fabrica, aliique usibus comparabilibus, istorum religiosorum favore disponi valeat, adhuc tamen, donec sequatur dispositionis effectus, bona remaneant in dominio largientis, atque ad ejus liberam dispositionem.

Nullum tamen ex his fundamentis substantiam habere dicebam; Singula etenim examinando; Quatenus pertinet ad primum, deducebam eadem, quæ de hac materiâ speciali donationis factæ piæ causæ, nemine pro ea acceptante, & stipulante, habentur in sua materiâ *sub tit. de donat. præsertim disc. 14.* quod scilicet quamvis aliquorum, præsertim Moralium, sententia sit, ut te integra ante acceptationem ejus, ad quem pertinet locus sit poenitentiam; Attamen juxta alteram magis communiter receptam, verius est contrarium, quoniam dispositiones ad piæ causas principaliter fieri dicuntur Deo, qui ubique est præsens, nostraque opera, & vota acceptat, ex ibi deductis.

Multò verò magis, ubi accedat juramentum, quod etiam in profanis donationibus, ex magis recepta sententia, poenitentiam excludit ex deductis *sub tit. de donat. præsertim disc. 56.* Ubi etiam advertitur, quod requisitum acceptationis, necessarium in jure reputatur ad effectum translationis domini, quatenus bona donata, medio tempore inter donationem, & acceptationem, validè in alium transferantur, atque donatio munita sit hypotheca, quod patiter, ubi agitur de Ecclesiâ, vel pia causâ, non ita procedit ex deductis in dicta sua sede.

Et quamvis hæc difficultatem habeant, ubi agatur de donatione onerosa, quæ speciem contractus correspectivi potius redolet, ut in terminis donationis factæ cum onere Missarum alicui Ecclesiæ, vel Monasterio advertitur *eodem tit. de donat. disc. 24.* ac etiam in hoc speciali proposito fundacionis Monasterii, vel Conventus habetur *eodem tit. disc. 14.* Attamen, ultra ibi ponderata, hæc difficultas procedere potest in Religionibus capacibus, quibus, juxta unam opinionem, incumbere dicatur onus jure contractus correspectivi initi cum donatore, seu fundatore, sustentandi Monasterium, seu Conventum, quamvis etiam bona ad hunc effectum donata deficerent, vel minuerentur; Quod tamen neque in praxi receptum videtur, quoniam ubi iste casus contingat, illa Religio deserit Monasterium, neque ad aliud de facto adstringitur, ut recens praxis generalis per universam Italiam docuit in suppressione parvorum Conventuum facta sub Innocentio X. de qua agit Fagnan. in cap.

Relatum nu. 38. cum seq. Ne cler. vel monac. dum dictus Auctor fuit Secretarius, ac forte director major Congregationis particularis ab eodem Innocentio deputatæ super reformatione Regularium.

8 Quinimo (quod magis est) quamvis juxta specialem traditionem *Hornæ tituli, de Capitul. Corrad. n. 23. circa finem*, & alibi, non improbabili ter sequito isto casu, bona donata seu assignata, ad hunc effectum, tanquam ex cessante causa, reverti debeant ad donatorem; Attamen, ubi adjectum non sit expressum pactum reversivum, contrarium in Romana Curia est magis receptum, ut pluries practicavi, præsertim in una Campanien. & in aliis, & plene comprobatur idem Fagnan. in dicto cap. *Relatum*, nu. 37. & seq. ubi quaestionem examinat, quoniam hujusmodi bona, remanent apud ipsam Religionem, applicanda alteri contiguo Monasterio, vel Conventui, vel alijs pijs usibus, ac operibus applicatur arbitrio Papæ, ut in dicta generali suppressione practicata fuit, quod scilicet juxta locorum indigentias, vel opportunitates, applicata fuerunt Ecclesijs parochialibus, vel Seminario, aliisque similibus pijs usibus, & quandoque eriguntur in beneficia secularia collativa, ut fub eodem Innocentio, & successoribus præsertim Clemente IX. praxis docuit in bonis aliquarum Religionum, quæ in totum suppressæ fuerunt, ideoque hujusmodi pii elargitores adjectæ debent pacta reversiva clarissime explicanda.

9 Hæc autem omnia cessant ubi agatur de bonis donatis ad hunc effectum construendis, seu fundandi Conventus, & Ecclesias hujusmodi regularium incapacium in communi, strictissimum pauperatis votum profitentium, quoniam ipsa bona donata non retinentur, sed alienantur, ut pretium irretractabiliter erogetur in fabricam, & consequenter intrare non possunt considerationes, quæ cadunt in Religione capaci super obligatione supplendi aliunde, cum istæ Religiones nihil possideant, neque ipsasmet domos, & Ecclesias, in quibus permanent, quoniam adhuc esse dicuntur in dominio Ecclesiæ universalis, ut infra declaratur in quarto objecto.

10 Quovero ad secundum objectum, super articulo, an valeat donatio facta Monasterio construendo; Quamvis Abbas in cap. 3. de *reclam. n. 2.* id asserat, motus ex dispositione textus in cap. *Abbate sancti de præbend. in 6.* eumque aliqui sequantur; Attamen contraria opinio est verior, magisque communiter recepta ex ijs, quæ cæteris relatis habentur apud Bern. *conf. 21. n. 8. & p. lib. 2. Gonzal. ad regul. 8. §. 7. glof. 5. n. 100. & seqq. Grat. discept. 359. n. 34 cum seq. Garz. de Benef. par. 5. c. 9. n. 49. & 50.*

11 Clarius vero in hac facti specie, quod (ut præmissum est) non agitur de donatione ipsorum bonorum ad commodum Conventus formalis, ac religiosorum ibi morari debentium, quo casu intrat dicta difficultas, quæ neque subsistit, cum solum id habeamus in unionibus beneficiorum, quæ ad præscriptum Concilii Tridentini per Ordinariorum fieri possunt ad favorem seminarii, ut non valeant factæ seminatio adhuc non erecto, ex deductis *sub titul. de benef. disc. 7. & infra in adnot. ad S. C. T.* Quoniam, ut præmissum est, hujusmodi donationes non sunt ipsi Conventui formaliter religiosorum utpotè in communi, & in particulari incapaci, sed sunt ipsi pio operi constructionis domus, vel Conventus ad effectum futuræ introductionis religiosorum, unde per necessè dicitur actus, qui præcedat efformationem futuri Monasterii, seu Conventus.

12 Circa tertium objectum incapacitatis, deductum ex dispositione textus in cap. *Exiit. de verb. signific. in 6. & in Clementin. Exiit. cap. tit. illa non negatur ex hac parte, utpotè incontrovertibilis; Dicebam tamen, eam procedere ubi bona donata, cessura etiam sint ad commodum ipsorum religiosorum, ut ex eorum fructibus, ac redditibus, victum, alique ad eorum usum quotidianum necessaria obtinere possint, quoniam ita est contra institutum strictissimæ pauperatis, ac omnimodæ incertitudinis, a comparandi in dies victum ex offitiatia mendicitate, & non congregandi pecunias, alique bona pro futuri temporis sublimitatione.*

13 Atque in hoc differt ista Religio Capuccinorum, ac altera Minorum strictioris observantia, seu Reformatorum, ab alijs Religionibus, quæ pauperatam quoque profitentur, abstinendo a retentione bonorum stabilium, seu annuorum reddituum, ut sunt præsertim Domus professæ Societatis Jesu, ac etiam Domus Theatinorum, ex insinuatis *sub tit. de testam. disc. 36. & sub tit. de legat. disc. 1. & alibi*, quoniam sunt capaces legatorum, & hereditatum, aliarumque dispositionum etiam in bonis stabilibus magni valoris ad ef-

fectum tamen vendendi, atque pretium erogandi in eurrentes usus, pro quibus prohibita non est contractatio pecuniarum, & frugum, aliorumque victualium anticipata œconomica provisio; Hæc autem omnia prohibita sunt istis Minoribus Capuccinis, vel Observantibus, utpotè ex diuturna mendicitate vivere debentibus, sibi præmissa aliqua provisione illarum rerum, quæ ex mendicitate pariter comparatæ, obtineri non solent in dies ex offitiatia quaestuatione, sed ista solum practicabilis est certo tempore perceptionis, ut (ex. gr.) sunt, lana pro vestibus, caseus, oleum, legumina, & aliqua similia.

Verum ista incapacitas, non intrat in iis, quæ sine pecunia in notabili quantitate experiri non possunt, & quibus cum offitiatia mendicitate, occurrere non valet, quoniam ad instar dictarum aliarum Religionum, prohibita est retentio ad redditum, non autem ad effectum vendendi, ut pretium erogeretur in illos usus, quibus aliis occurrere non potest, ut sunt constructio Ecclesiæ, vel Conventus, Sacrificia suppellectilibus sacra, necnon libraria, infirmaria, & similia extra quotidianum usum victus ipsorum religiosorum, Bart. *conf. 5. num. 3. lib. 1. & in tract. Minorar. lib. 1. distinct. 4. cap. 2. Abb. conf. 63. nu. 4. par. 2. Federic. de Sen. conf. 12. n. 4. & alijs relatis plene firmatur per Rotam apud Merlin. *decis. 456. repetit. dec. 365. part. 5. recent. & dec. 16. part. 11. & in alijs*, cum sit principium certum, ac receptum; Ideoque cum ista donatio esset ad effectum construendi fabricam Conventus, & Ecclesiæ pro habitatione religiosorum ex eleemosynis quotidianis vivere debentium, ita cessabat objectum incapacitatis.*

Hinc proinde, in quaestione enunciata *sub tit. de paroch. disc. 25.* an scilicet de legatis, aliisque largitionibus, quæ occasione sepulturae, vel funerum, sunt iis religiosis, debeatur quarta canonica, dubitatum non fuit de validitate pinguis legati in summa notabili, quod factum fuit Conventui Reformatorum S. Francisci ad Ripam Urbis pro refectione, & meliori structura Ecclesiæ, aliisque ædificiis Conventus, cum talis sit recepta praxis.

Nisi fabrica, vel sacrificia, sive infirmaria, sit color quaeritur, ad fraudandam Regulam, adeoque effectus dispositionum, seu retentionis reddituum tendat ad commodum, & sustentationem ipsorum religiosorum, ut advenit in supra allegatis decisionibus Rotæ, & ego pluries practica-vi, præsertim vero in una Romana legati disputata coram A. C. inter Minores Conventuales SS. Apostolorum, & Minores Observantes Araceli super annuo legato perpetuo cum onere Missarum relicto sacrificiæ Araceli, adjecta prudenter substitutione in casu incapacitatis ad favorem dictorum Conventualium, ne alias legatum sibi applicaret fabrica Sancti Petri, juxta ejus facultates enunciatas *sub tit. de fideicom. disc. 108. & alibi*, quoniam dicebam scribens pro Conventualibus, quod hic erat color quaeritus, dum sacrificia dictæ Ecclesiæ Araceli, quæ est Capella Populi Romani, providetur de omnibus necessitatibus, imò etiam exuberanter, ut ejusdem Populi majestatem decet, per ejus Cameram; Potissimum verò ob adjectum onus Missarum celebrandarum per ipsos religiosos, quorum commodo, non autem sacrificiæ in effectu annuus redditus, ita cedere debebat.

Ideoque non intrabant considerationes, de quibus in proposito legati cum onere Missarum, vel anniversariorum facti sacrificiæ Ecclesiæ Domus professæ Societatis Jesu, habetur infra *disc. 62.* quod scilicet ipsi religiosi, vel solus sacrificiæ Præfectus gerit partes nudi administratoris, vel exequutoris piæ dispositionis, nihil autem cedit ad commodum ipsorum religiosorum, vel eorum domus, quoniam Missæ, & anniversaria celebrantur per clericos seculares, quibus pro eleemosyna distribuuntur redditus, adeout ipsa Religio aliud hujus laboris, ac administrationis præmium non assequatur, nisi illud decoris, & honorificentia præcipue Ecclesiæ pro majori numero Missarum, quæ ibi celebrantur, ac propterea ista dicitur potius quaestio facti, ex ejus qualitate, & circumstantiis decidentia.

Demum quoad ultimum objectum; Ex parte dictorum hæredum dicebatur, quod per strictas Decretales in cap. *Exiit. de verb. signif. in 6. c. ceterum cum in eadem regula. & §. seq. incipien. & quia oportet*, expresse disponitur, ut elargita his Patribus, eis non acquirantur, sed remaneant adhuc in dominio, & dispositione ipsorum elargientium cum facultate revocandi, quamvis donatio, seu alia elargitio facta esset pro Ecclesiis, vel ædificiis construendis, aliisque usibus, pro quibus, ut supra incapacitas Regulæ non obstat, atque super hoc puncto fuit major istius causæ difficultas, dum textus de-

descendit ad hanc speciem donationis etiam pro ædificio Ecclesiæ, vel domus.

Verum istud objectum merito quoque neglectum fuit, admissa duplici responsione, quam ego dabam, Primò nempe, ut dictæ Decretalis dispositio procedat ubi agatur de elargitione pecunie numeratæ, cujus contractatio etiam materialis his religiosis prohibita est, sive alterius rei acqui-pollentis, ne ita fraus regulæ fiat, atque usus pecuniarum introducatur; Secus autem ubi agatur de bonis stabilibus, vel etiam talibus mobilibus, quod eis dicta ratio non congruat, quoniam hæc esse dicuntur in dominio Ecclesiæ universalis, ut probat eadem decretalis in c. *Exiit. in §. ad hæc cum fratres, & §. seq. præterea loca, &c.* & clarius explicatur in *Clementin. Exiit. §. parvò cum dicitur Sanctus*.

Et secundo quia eadem Decretalis supponit, quod elargitio facta sit ipsi religiosis, jam in loco introductis, ac extitibus, quod in præsentem applicari non poterat, dum donatio facta erat ad effectum parandi, & construendi habitationem, ut illi invitati, ac introduci possent, ideoque dicebam, quod potius videbatur donatio ad commodum, & gratiam, illius populi, ut ab istorum religiosorum exemplari vita alique spiritualibus exercitiis, & auxiliis in vita spirituali proficeret, ac etiam obtineret illa temporalia beneficia, quæ reportari solent a charitate religiosorum, eorum partes bene expientium in sedandis inimicitias, vel protegendis apud Judices, ac Magistratus, & Superiores, miserabilibus personis, aliisque oppressis, &c.

ANNOT. AD DISC. XXXV.

De Incapacitate Minorum Observantium habetur in hoc tit. *disc. 75. & in Adnot. ad S. C. T. disc. 35. Faciunt ad præcedentem discursum sequentes decisiones.*

R. P. D. EMERIX DECANO.

Turritana Eleemosynarum, seu Legatorum

Luna 10. Januarii 1595.

Septem perpetua pia Legata annua, singula sub expresso Eleemosynarum titulo instituit, & ordinavit in suo Testamento condito anno 1645. Petrus Moros de Molinos favore Ecclesiæ, sive Conventus, & Fratrum Sancti Petri de Synchis Minorum de Observantia Sancti Francisci. Primum, Librarum 25. pro suis Exequiis quotannis cum certo Missarum numero peragendis. Secundum, Librarum 40. pro Oleo Lampadis, quæ diu, nocturne ardere deberet in Capella Majori Jurisprætoratus fuscæ Familia. Tertium, Librarum 112. pro celebratione Missæ quotidianæ. Quartum, Censum Librarum 300. in sorte, cujus redditus erogandum esset in emptionem Syndonum pro Fratribus Infirmis. Quintum, alterius Censum in sorte Librarum 500. cum onere celebrationis trium Missarum qualibet hebdomada. Sextum, Librarum 28. Et septimum, Librarum 12. in adimplementum Legatorum Missarum à semetipso relictorum per utrumque Parentem. Solutis autem, & satisfactis hisce Legatis, in reliquis omnibus suis Bonis instituit hæredes Filios, si quando ipsos suscepisset, & si iis non suscepisset, Deum Dominum Nostrum, & Animam suam, cum ordine, quod de illis erigeretur in Cathedrali Ecclesiâ Turritana Archidiaconatus Tertia Dignitas cum Dote annuarum Librarum mille, ac de eo, quod superesset, tot in eadem Ecclesiâ Canonice. Erectus fuit post ejus obitum Archidiaconatus, & ad ipsum institutus Didacus ejus Frater, qui pro tempore, quod vixit, exactè satisfecit præstatis Legatis, sed eo defuncto, Carolus ejus successore continuare renuit in eorum satisfactioe, ex capite incapacitatis Fratrum, & introducta Causa in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium Decretum prodit tenoris sequentis: *Dandus esse declarationes sepe aliàs factas, videlicet Fratres Minores de Observantia non posse possidere Censum, & Bona Stabilia, posse tamen recipere per viam eleemosynæ quidquid eis traditur pro celebratione Missarum, & Anniversariorum, proinde censui committendum, prout commisit Archiepiscopo Turritano, ut ad limites prædictarum declarationum in Casu procedat: quod deinceps approbatum, & confirmatum fuit per Breve San. mem. Clementis Decimi, ac in ejus executionem Archiepiscopus mandavit Legata pro Oleo Lampadis, & Syndonibus Infirmorum liberè solvi Syndico Apostolico Conventus, & alia pro Anniversariis, & Missis in manibus Tertiæ, ad effectum de iis disponendi, prout de Jure. Reclamante autem ad eamdem Congregationem Carolo, placuit Eminentiſſimis PP. exqui-*

rere desuper Vorum nostri Auditorii; Unde subscripto per me Dubio: *An, & quæ Legata debeantur? sive quæsecundum voluntatem Testatoris sint adimplenda? Eoque hodie proposito, responsum fuit, Legata deberi, & esse adimplenda juxta modum inferius exponendum.*

Deberi siquidem visum fuit Legatum pro Oleo Lampadis; nam licet Fratres Minores ex Regula Sancti Francisci quam profitentur, & Constitutionibus san. mem. Nicolai Tertiæ, & Clementis Quinti in cap. *Exiit. & cap. Exiit. de Paradiso, de verb. signif. incapaces sint cujuscumque Juris*, & proprietatis, tam in communi, quam in proprio, hujusmodi tamen incapacitatis procedit quoad ea, quæ concernunt utilitates, & commoda ipsorum Fratrum pro quotidiano victu, & vestitu, non autem quoad ea, quæ concernunt decorem eorum Ecclesiæ, ac eorum usum Cultus Divini, ut in terminis similibus Legatorum vini pro Sacrificiis, frumenti pro hostiis, pecuniæ pro luminaribus, tradunt Anchar. in d. *Clem. Exiit. de Paradiso, verb. cumque annui redditis. n. 13. Abb. conf. 63. nu. 4. lib. 2. Pellizar. in Manual. Regular. de pauperi. Frat. Minor. tract. 4. cap. 3. sect. 2. nu. 103. Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 7. cap. 26. n. 42. Rodriguez quaest. Regular. tom. 2. qu. 126. art. 5. per tot. Amoltaz. de caus. pijs. lib. 4. cap. 3. nu. 59. & in puncto Legati pro Oleo Lampadis, Menoch. *conf. 1014. nu. 37. Barbos. in Jus Canonic. tom. 4. lib. 5. Clement. tit. 11. n. 19. Camarell. de Legat. lib. 2. tit. de depporat. num. 40. Adden. ad Buratt. dec. 756. n. 22. Rot. dec. 456. nu. 27. & seq. coram Merlino.* Hocque Legatum uti non in Fratres ipsos collatum, sed in earum Ecclesias, quæ sunt in proprietate Ecclesiæ Romanæ, eorum nomine peti poterit per Syndicum Apostolicum. Pellizar. in *Manual. Regular. tom. 1. tract. 4. de vot. Regular. cap. 2. sect. 2. num. 103. 105. & 110. in fin. Suarez. tom. 2. de Religione. lib. 7. c. 17. nu. 28. Barb. in Jus Canon. 10. 4. lib. 5. tit. 11. n. 28. & seqq. Amoltaz. de caus. pijs. lib. 4. c. 3. n. 78.**

Simili modo deberi visum fuit Legatum pro Syndonibus Infirmorum: quidquid enim sit in abstracto, loquendo, an Legatum Fratribus Minoribus factum pro Infirmitate subsistat, aliis affirmantibus, ut in specie Joan. de Anan. *conf. 30. nu. 5. & per tot. Duran. de art. test. tit. 1. cap. 11. n. 2. Rodriguez quaest. canon. & Regular. tom. 2. qu. 126. art. 4. §. ultimo, Dian. resol. moral. part. 3. tract. 2. resol. 33. in princ. ut videtur fuisse de mente Rotæ dec. 319. nu. 5. & 6. coram Cero, & Sac. Congregationis Concilii in una, Romana Donationis relata per Lannusc. in *Tractat. Regul. verb. Legatum. nu. 1. alii autem negantibus, ut plene Fagnan. in cap. in presentia. n. 55. usque ad 69. de probat. Castropal. tom. 3. tract. 15. disp. 3. punct. 9. nu. 12. Torr. de pact. futur. success. cap. 36. num. 81. Castrell. de aliment. cap. 5. num. 29. difficultas cessat in concreto Legati, de quo agitur, quod tamquam relictum pro Syndonibus Infirmorum non pertinet ad alimoniam, seu necessariam sustentationem Fratrum, sed ad solatium, seu sublevamen, & majorem quandam ipsorum curam, quam quæ aliis illis præstari posset per eorum Conventus, quod proinde ex natura rei, & motivo pietatis erga pauperes infirmos videtur subsistere. Et hic forsitan fuit sensus Sac. Congregationis Concilii in dicta Romana Donatione, in qua agebatur de annuo legato pro pane alio ministrando Fratribus infirmis. Pro eo autem non competit actio Syndico Apostolico, ut supra; nomine Ecclesiæ Romanæ, sed solum officium Judicis, quod succedit in locum deficientis actionis, ut per Rodriguez *disc. quaest. 126. artic. 4. §. final. Castropal. tom. 3. tract. 15. disput. 3. punct. 9. n. 22. vers. deinde.***

Quo verò ad alia pro Anniversariis, ac Missis visa fuerunt non deberi, quia repugnat Instituto Fratrum Minorum in arctissima paupertate, ac mendicitate fundato, possidere redditus annuos, qui inter stabilia computantur, ut in d. *Clement. Exiit. §. cumque annui redditis, de verb. signif.* tam etsi maxime relicta fuerint cum onere celebrationis Missarum, quia possunt quidem ipsi Missarum stipendia recipere per modum eleemosynæ manualis, non autem per modum assignationis perpetuæ; nam toti debent ac incerto pendere, totique nixi providentiæ Divinæ, ut in his terminis firmant Barbos. in d. *Clement. Exiit. numer. 29. & de Jur. Eccl. lib. 3. cap. 27. numer. 77. Fagnan. in cap. nimis prava, numer. 31. usque ad 46. de excess. Prælat. Sanchez ad præcept. Decal. lib. 7. cap. 26. num. 49. Lezan. in Sum. ver. legata relicta Regularibus, numer. 21. & in Mar. Minorum numer. 121. Amoltaz. de caus. pijs. lib. 4. cap. 3. numer. 70. Card. de Luca ad Regular. disc. 35. numer. 17. Add. ad Buratt. dec. 756. numer. 15. Tot. dec. 456. numer. 15. coram Merlino, ac pluri-*

ries declarantur Sac. Congregationis Concilii, R. Fabricæ S. Petri, & particularis super ipsorum Minorum negotiis deputata à san. mem. Urbano VIII. ut referunt Fagnan. in d. cap. nimis prava. numer. 3. Lantusc. in Theatr. Regular. verb. bona temporalia. Pignatelli. consult. canon. 26. numer. 7. & 8. tom. 3. Tort. de pact. fut. success. lib. 2. c. 36. numer. 75.

Sed cum nihilominus legata hujusmodi adimplenda sint ex parte hæredum juxta Text. in l. hæredes in fin. de petit. hered. ibi: *Quamvis enim stricto jure nulla teneatur actio hæredes ad monumentum faciendum tamen Principali, seu Pontificali auctoritate compelluntur ad obsequium supremæ voluntatis*, Bart. in l. Civitatis. n. 5. ff. de leg. 1. & in rr. minorit. lib. 12. dist. 7. nu. 41. Lara in l. si quis. d. lib. 5. Ferrum. nu. 14. ff. de lib. agnosc. Sorb. in compend. priviil. Mendic. verb. Legata. in adnot. ad fin. & num. 58. Cordub. in reg. cap. 6. quest. 7. & quest. 11. punct. 2. & 4. Rodon. de spol. Eccles. quest. 8. numer. 47. & possit, ac debeat Juxta ad id auctoritatem suam interponere, vel ex officio, vel ad instantiam etiam cujuslibet de Populo pluribus adductis Leoncl. de privileg. pauper. par. 2. priviil. 52. num. 5. Amoltaz. de caus. piis. lib. 4. cap. 3. n. 56. Non restagantibus autoritatibus in contrarium adductis, quæ procedunt in Legatis factis sine onere, non autem in Legatis, ut hic, annexum habentibus onus celebrationis Missarum, cum non sint animæ Testatorum debitæ suffragiis fraudanda, ut declarat Amolt. ubi proxime. n. 74.

Poterunt Fratres illa recipere ab Hæredibus, seu Exequutoribus, vel à Judice sponte dantibus per modum puræ, ac simplicis elemosynæ, ac cum ipsis satisfacere Missis, aliisque oneribus injunctis à Testatore, ita tamen, ut prius solemnem protestationem emittere teneantur sub signato sigillo Conventus, & in ejus libris insinuandam, transmittendamque Hæredibus, seu Exequutoribus, quod ipsi nullum sibi jus vindicant, aut asserunt ex iisdem legatis, ne non modò non sint, sed ne videri quidem possint regulæ transgressores, juxta mentem Divi Bonaventuræ relatum per Fagnan. in cap. Nimis prava. num. 58. in fin. de excess. Pralat. & ita expressè sentiunt Cordub. in expositi. regul. S. Francisci. cap. 6. quest. 11. punct. 4. notab. 2. Rodrig. tom. 2. quest. regul. quest. 126. art. 4. per rot. tom. 2. & in sum. tom. 1. cap. 199. verb. Elemosynarum. 8. Miran. in expositi. dist. regul. cap. 65. diffic. 12. Villalob. in sum. 2. part. 1. tractat. 35. de voto. pauper. diffic. 35. Ant. Ciach. in sum. canon. tit. 1. num. 36. & segg. Silvest. in sum. verb. Legatum 1. quest. 3. num. 5. Pellizar. in manual. regular. tom. 2. tract. 4. de vot. regular. cap. 2. lect. 7. num. 42. & 95. Royas de incompatib. part. 7. cap. 5. num. 54. Amoltaz. de caus. piis. lib. 4. cap. 3. num. 56. Barbof. in sum. Apostol. decis. collecti. 446. num. 4. & constans, & inconcussa fuit opinio Sac. Congregationum, videlicet Sacræ Congregationis Concilii super fundatione Conventus Victoriar apud Fr. Joan. de Neapol. in tract. de Pontific. Constit. ad Seraph. Relig. speitan. fol. 378. Congregationis particularis Consultationibus Fratrum Minorum de Observantia Cismontanæ Familie propozita à san. mem. Urbano VIII. necnon R. Fabricæ Sancti Petri apud Fagnan. in sepe dicto cap. Nimis prava. n. 49. & 61. de excess. Pralat. & Congregationis Episcoporum, & Regularium, ut in resolutione edita in una Lucana anno 1677. Sum. Syndici Apostolici. n. 7. lit. A.

Neque hoc modo offuscatur puritas regulæ, quoniam Fratres legata recipiunt, ut præfertur, non tanquam debita, sed tanquam puras, & simplices elemosynas, neque rursus de illis sunt omninò certi, quia semper residet in prudenti, & rationabili judicio Exequutorum, vel Judicis super hoc aditi perfectis circumstantiis elemosynatum, atque locorum piarum Testatorum voluntates exequen. vel iisdem Fratribus legatariis relinquere, vel aliis committere. Imò quandoque eorum officio continebitur, ut aliis committatur, si compertant legata, seu elemosynas sic adauctas, ut examinant Fratres à necessitate sibi victum querendū incerta mendicitate, quemadmodum tenentur, ut constat ex traditis per Castill. de aliment. c. 5. n. 26. vers. Propterea observo, Amoltaz. de caus. piis. lib. 4. c. 3. n. 66.

Nec officio, quòd in præfenti pro consequitione præfatorum legatorum agat Syndicus Apostolicus, quia id urgetur, quoties Syndicus Apostolicus ageret tanquam Syndicus Fratrum, non autem quoties, ut ex ejus instantia, & sententia Archiepiscopi pater, agit tanquam unus de populo, pro ut ex præmissis ipsi de Jure permittitur; nec pariter relevat, quod aliqua ex iisdem legatis præferant relictum sortium, quia ex eorum leclura liquet in legato principaliter fuisse

annuum redditum, & fortes stare loco cautionis pro securiori, seu commodiori eorum satisfactione, & in omnem casum ex duobus expressis modis expressio unius illiciti non vitiat alium licitum, & à Jure non improbatum, ut concludit Abb. cons. 63. n. 7. vers. Non obstat argumentum. lib. 2. Denique non obstat quòd instantia dirigatur adversus Archidiaconatum, vix hodie ob decretum reddituum hæreditariorum potenter dote annuarum librarum 500. ita ut æquitas non suadeat, quòd iste, qui jam erectus existit, extenuetur, ac subvertatur ad effectum substantiandi legata; quia (præter quòd nullum documentum allatum fuit decrementi præfati) contrarium procedit, stante expressa voluntate, & judicio Testatoris sub initio recensito, quòd primitus persolvantur, ac satisfiant ipsa legata.

Et ita decisum fuit utraque &c.

R. P. D. EMERIX DECANO.

Turrinana Elemosynatum, seu Legatorum

Veneris 6. Aprilis 1696.

Domini, re iterum sedulo, ac mature discussa, steterunt in decisis sub die 10. Januarii 1695. juxta modum inferius exprimentum; Retenta liquidem divisione Legatorum de quibus agitur, in tres species, quò ad illud pro oleo lampadis retinendæ in Ecclesia ante Capellam de Jurepatronatus Testatoris, rursus censuerunt deberi, & esse adimplendum, quia non concernit commoditates, aut quotidianum victum, & vestitum ipsorum Fratrum, sed tantum usum cultus divini, & majus Ecclesie ornamentum, ac decorem, ut præter allegatos in præterita decisione in terminis similis legati tradunt Ventrigl. in prag. p. 2. adnot. 28. §. 2. n. 17. Portell. in dub. Regul. verb. Legatum. sub n. 3. Cucchi. in sum. lib. 3. tit. 1. n. 36. cum segg. Marant. contr. lib. 1. resp. 41. n. 30. Barbof. de Jur. Ecclesie. univ. lib. 3. c. 27. nu. 76. à S. Ubald. in quolibet. Regul. quodlibet. 11. n. 1117.

Quo verò ad aliud pro emendis Syndionibus ad usum Infirmitum, visum fuit, absolute loquendo, non deberi, utpote collatam in ipsomet Fratres, & Conventum per modum annui, ac perpetui Census, cujus illi sunt prorsus incapaces ex Regula S. Francisci, quam profitentur, quamvis fuerit relictum ad usum Infirmitatis, cum pro ejus necessitatibus, & urgentiis, ipsi, ut perpenis verbis ejusdem Regulæ inquit Text. in cap. exiit vers. in alio quoque Capitulo, & Clement. exivi §. porro cum d. Sanctus, de verb. signifi. debeant recurrere ad amicos Spirituales, & sibi providere ex incerta quaestione, ac vivere in spe divinæ providentiæ, & de veriori sententia etiam tenent Caltr. Pal. io. 3. rr. 15. disp. 3. punct. 9. n. 19. Castill. de aliment. cap. 5. n. 29. Torr. de pact. futur. success. lib. 12. cap. 36. n. 81. Sanchez ad præc. decal. lib. 7. c. 26. n. 47. & reprobat Anania, aliisque ejus sequacibus, late probat Fagn. in cap. in præfentia. d. n. 55. ad plures segg. de probat. Et licet Rot. coram Cero. dec. 319. n. 8. videatur inclinasse in opinionem contrariam, ex ejus tamen lectura apparet, non fuisse tunc examinatum articulum ex professo, sed potius tactum incidenter, & relationem fuisse stabilitam in alio fundamento penitus diverso.

Nihilominus tam inspecta illius speciali natura, non respiciente victum, seu necessariam substantiationem Infirmitum, sed potius majorem quamdam ipsorum curam, & solatium, quam etiam ponderata obligatione illa naturali, qua hæres, ac executor tenetur erga defunctum pro totali adimplimento ejus voluntatis, maxime circa executionem operis adeò pii, & tam enixe pro ipsium voliti, non videbatur adeò irritum, & improbatum in præcatis Pontificis Constitutionibus, quin, rejecto modo illicito, non possent ipsi Fratres annum præstationem recipere per modum simplicis Elemosynæ ab hærede, seu executore sponte dantibus facta prius solemnem protestatione, sibi nullum jus competere ad illius consecutionem juxta formulam registratam per Fagn. in cap. nimis prava. n. 57. de excess. pralat. & montium D. Bonaventuræ relatum in præcedenti decis. ut in specie de simili legato pro pane albo ministrando Fratribus Infirmitis respondit Sac. Congreg. Concilii in Romana Donatione, de qua Lantusch. in Theatr. regul. verb. legatum. n. 2. & in alia penes Nicol. in stolsul. verb. Legatum. n. 1. Ita tamen ut Archiepiscopus tanquam Ordinarius Executor quatumcumque piarum dispositionum juxta text. in cap. Nos quidem de restam. possit rationabiliter arbitrari respectu subministratiōis prædictarum Syndionum juxta majores, vel minores Infirmitum indigentias, & necessitates; Et quidem in ipsamet specie, seclusa ex parte Fratrum quavis instantia, etiam per implorationem simplicis officii Judicis, atque hoc modo

do obviare, nè in alios usus convertantur. Et hoc facilius videbatur dicendum, dum idem Archiepiscopus, qui fuit per Testatorem electus in executionem hujus piæ dispositionis non solum contradicere illius implemento, quinimo procedens tanquam Juxta auctoritate Apostolica delegatus pronunciat per sententiam illam esse executioni demandandam, ac proinde sublata remanet cuiusque alteri exceptio nullitatis, ac incapacitatis Fratrum, qui alias possunt per viam Elemosynæ recipere sponte datum ex superius firmatis.

Demum quo ad reliqua legata pro Anniverfarij, & Missis, similiter censuerunt, non deberi ex eodem capite incapacitatis Fratrum possidendi, aut habendi quicumque annum redditum, tanquam redolentem speciem immobilium, & repugnantem arctissimæ paupertatis eorum Regulæ juxta text. in d. Clement. exivi §. cumque annui redditus de verb. signifi. etiam si fuerint relicta cum onere perpetuæ celebrationis Missarum, cum eis non liceat habere Missarum stipendia per modum annuæ, & certæ assignationis, utpote destructivæ puræ mendicitatis, & quotidiani questus, sed tantum per modum manualis Elemosynæ pendentes ab incerta fidelium largitione, & pietate, ut communiter tradunt Lexan. oper. tom. 2. verb. Legata. n. 21. Sanch. ad præc. Dec. d. cap. 26. n. 44. Pignat. conf. 16. n. 6. Marant. contr. lib. 1. d. resp. 41. n. 70. Ubi dicit hodie inanem esse hanc quaestione, adden. ad Buratt. dec. 756. n. 15. Rot. coram Merlin. dec. 456. n. 15. & segg. cum aliis antiquioribus, & resolutionibus Sac. Congregationum, relatis in præcedenti decisione. Præsertim, quia pleraque ex illis fuerunt facta ipsis Fratribus, & Conventi mediante assignatione, & Constitutione certorum Capitalium, seu Census de directo ad versantium eorum Regulæ, juxta quam non possunt quidquam habere in proprietate, ut præter supra allegatos late tradit Pasqualig. de Sacrif. Missæ. q. 1092. n. 2. & segg. Unde tamen si idem sint capaces recipiendi, & possint actualiter recipere hujusmodi legata ab hærede, seu executore sponte dantibus per modum Elemosynæ, & stipendij manualis Missarum facta prius memorata potestazione; Nihilominus quia id intelligitur, dummodo hæres, aut executor ex eorum omnimoda voluntate, & libertate illis committant Missarum celebrationem, ita ut nullus præcedat impulsus Judicis, per quem indirectè violenter puritas Regulæ, in quo sensu loquuntur, & intelligi debent Doctores, & resolutiones Sac. Congregationum allegati in præterita decisione, §. poterunt, ut declarantur duo Capitula Generalia convocata Burgis anno 1523. & Assisi anno 1526. in his terminis relata per Sanch. ad præc. Decal. d. c. 26. n. 49. circa fin. Et consonant verba D. Bonaventuræ impressa apud Fagn. ubi supra. n. 58. ibi & si post obitum illius, uxor ejus, vel alii amici pro animi, illius adhuc velint aliquo tempore talem nobis Elemosynam per se, vel ex dispositione illius largiri, postsumus similiter recipere ex eadem gratia, ita quòd quandoque nollent amplius ista dare, nil peteremus ab eis quasi ex debito, sed more Mendicorum recurreremus ad Domum Clementis Domini pro quotidiana Elemosyna, quam diu illi placeret, sed quando plus nollent, abiremus vacui, gratias agentes de dato, & non murmurantes de negato. Non possunt Fratres neque per se, neque per Syndicum Apostolicum, etiam agentem tanquam uno de populo, imò neque extrajudicialiter molestare hæredem, aut executorem, ut sibi Missarum celebrationem committant, nec per æquipollens sibi liceat habere, quòd ex Regula, & Pontificis Constitutionibus prohibentur ad trad. per Marant. d. resp. 41. n. 73. Pignat. d. conf. 16. n. 6. vers. de sane & ita negotio mature examinato, resolvit Congreg. specialiter propozita à S. mem. Urbano VIII. negotiis eorundem Fratrum, ut apud Fagn. d. cap. nimis prava. n. 53. ac similiter decrevit Congreg. Rev. Fabricæ relata penes Marant. d. resp. 41. vers. finem vers. prohibuit, ubi in casu contraventionis comminatur poena excommunicacionis. Non resistitibus auctoritatibus in contrarium allegatis, quia illæ procedunt in legatis relictis modo licito, seu non repugnantibus eorum Instituto, non autem in relictis modo illicito, qualia sunt legata annui redditus, licet habentia annexum onus Missarum, ut per text. in d. c. exiit vers. ad hæc quia, late distinguit Fagnan. in d. cap. nimis prava. n. 46. & segg.

Quoniam verò legata hujusmodi stante incapacitate Fratrum non ita corruunt, & caducantur, ut hæres, aut executor omninò liberentur ab onere ipsius injuncto, vel bonis annexo in suffragium animæ Testatoris, sed ipsi, quantum in se est, adhuc tenentur illius voluntatem adimplere modo meliori, quo fieri potest, ne ejus anima debitæ suffragiis

Missarum, & Anniverfariorum defraudetur, ut argumentum text. in l. 1. §. proficundo vero. Cod. de caduc. tollen. & in fin. ff. de petit. hered. Marant. d. resp. 41. n. 83. Sanchez d. cap. 76. n. 50. Castropal. d. punct. 9. num. 17. Amoltaz. de caus. piis. lib. 4. c. 3. nu. 74. plenè Didacus de Cea in allegatione profundatione Conventus Victoriar impress. inter Pontific. Constit. recollect. per P. Joannem à Neapoli ferè per totam. Imò pinguius adimpleant, si per ipsos Fratres, & in altaribus à Testatore designatis id exequi curent, ut monet Sanchez d. cap. 26. num. 50. Potest, & debet Archiepiscopus, vel ex officio, uti ordinarius executor omnium piarum dispositionum juxta relatum text. in d. cap. nos quidem de restam. vel ubi executor specialiter per Testatorem deputatus, curare, & sollicitus esse ut celebrentur Missæ, vel per ipsomet Fratres, vel alios Sacerdotes ad ejus arbitrium, ut tradit Marant. d. resp. 41. n. 78.

Et hoc modo nedum non leditur, verum quorivis religiosè servatur puritas eorum instituti, tolliturque quævis certitudo Elemosynæ ex parte Fratrum, cum semper stet in prudenti arbitrio, & vigilantia ejusdem Archiepiscopi, pensatis omnibus circumstantiis, Elemosynarumque augmentis, ac respectivè decrementis, vel ipsis Fratribus, vel aliis committere Missarum celebrationem, ut bene advertitur in præcedenti decisione. Imò si eidem constiterit, quòd annui redditus assignati Archidiacono in erectione dignitatis fuerint adeò diminuti, ut ex iis evidenter substantiari nequeat, ei pro tempore applicet partem proventuum ad hunc effectum relictorum, injuncta illi proportionabili Missarum celebratione.

Nec turbat, quòd legata relicta Fratribus minoribus modo illicito, seu repugnantia eorum Instituto, quippe quæ recipiunt substantiam à modo, sint nulla, & consequenter caduca, ac si non fuissent scripta. Quoniam quidquid sit de articulo in genere, respectu legatorum ad piarum causas, in quo plures Patres sentiunt posse per Episcopum commutari, intelligitur de legatis relictis sine onere perpetuo, veluti agto, seu censu ad fruendum, possidendum, aut locandum, tunc enim, cum illa appareant facta sola contemplatione ipsorum Fratrum, & sub unico fine, ut illis acquiritur, tanquam defectum in substantia, corruunt, & caducantur ad commodum hæredis, & in hoc sensu distinguendo modum licitum ab illicito loquuntur Lezan. loc. cit. sub num. 6. Sanchez d. cap. 26. num. 18. Fagnan. d. cap. nimis prava. num. 31. & segg. Barbof. de Jur. Eccles. d. cap. 27. num. 76. Secus verò procedit in relictis cum onere celebrationis Missarum; quia cum Testator non minus censetur voluisse satisfactionem onerum, quam quòd legata acquirere voluit Fratribus legatariis, stante eorum incapacitate, remanent quidem nulla in ordine ad ipsos, ita ut eis nullum jus tribuant ad illorum consecutionem, sed adhuc onus adimpleri debet ex parte hæredis, vel executoris, ut explicat Amoltaz. de caus. piis. d. cap. 3. n. 74. Barbof. d. cap. 27. n. 81. Sanch. d. c. 26. n. 50.

Idque est adeò verum, ut in similibus legatis cum onere Missarum non obstante incapacitate Fratrum, inrent facultates R. Fabricæ S. Petri, quòd utique non eveniret, si ea essent omninò nulla, & caduca, ut tradunt Marant. sepe dict. resp. 41. num. 116. Rota coram Cavalero. dec. 212. sub num. 6. vers. supererat, & ita resolvit Congregatio particularis deputata à Sa. mem. Urbano VIII. apud Fagnan. in dist. cap. nimis prava. sub num. 53. & Congregatio ipsius Fabricæ apud Marant. ubi proxime num. 88. Ibi declaratum hujusmodi, quæ à principio personis incapacibus facta sunt, sive ex post facto incapaces sunt redditæ, seu ut caduca ab eis vindicari posse, sed ad Fabricam ipsam &c.

Et in hunc modum, suffragantibus hodie omnibus Dominis post secundam causam propositionem conclusum fuit utraque &c.

EUGUBINA ABBATIE

PRO ANTONIO DE BENEDICTIS,
CUM CONGREGATIONE CANONICORUM
REGULARIUM S. SALVATORIS.

Causa disputata in Sacra Congregatione Regularium, & resoluta pro Congregatione.

De manualitate beneficiorum, seu officiorum regularium, quodque in eis non deur perpetuitas; Et quid si illa concedantur regulari professo, cui

ex religionis Instituto permittatur vivere extra claustra etiam in habitu clerici secularis.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Qui dicantur cives, vel nationales.
3 Resolutio.
4 Etiam in beneficiis Reus vincit per non jus actoris.
5 De regula de triennali.
6 Text. in l. si quis conductionis, C. locat. procedit in omni materia.
7 Restitutio Conventuum suppressorum quomodo intelligatur.
8 Quare non sit deferendum Consulentibus.
9 Declaratur quando introit regula de triennali.
10 An Canonici Regulares sint capaces beneficiorum secularium.
11 Posita capacitate, quid beneficii affectu operetur.
12 De regula, de qua n. 6.
13 Apostolica provisione non mutant statum beneficii.
14 Beneficia Regularia sunt manualia.

D I S C. XXXVII.

Equata de anno 1653. per Constitutionem 28. Innocentii X. in generali suppressione parvorum Conventuum, suppressione Monasterii Sancti Ambrosii extra monia Eugubina Civitatis Congregationis Canoniorum Regularium Sancti Salvatoris, de quibus, discretis a Canonis regularibus Lateranensibus habetur actum sub tit. de praemin. disc. 24. Cum ipsa Civitas, ob hujus Monasterii, ejusque Ecclesiae antiquitatem, ac devotionem, preces desuper eidem Papae Innoc. porrexisset, idem Pontifex Abbatiale titulum jam suppressum restituit, dictamque Abbatiam contulit Alfonso ejusdem Congr. professo, & concivi, eoque defuncto, Alex. VII. ad preces ejusdem Civitatis, dictam Abbatiam contulit Antonio, pariter professo, & civi, istam hujus Congregationis Instituto enunciato sub tit. de praem. disc. 36. conferendi Abbatias, seu praeturas nationalibus, ibique igitur de puncto, an, & qui dicantur nationales, & quid in hoc proposito illud nationis vocabulum denotet.

Cum autem idem Antonius, postmodum de quadam Ecclesia parochiali seculari ab eodem Pontifice provivus esset, in dioecesi Acheruntina, seu Materanen. eique juxta istius Congregationis mores, vel privilegia, concessa fuisset a Superioribus licentia, ut dicta Ecclesia seculari servire posset extra claustra, & in habitu clerici secularis, lapsusque triennio, pro ejusdem Congregationis stylo, in Capitulo generali, alteri religioso professo habitum regularem gestanti, haec Abbatia collata esset, Antonius autem praetenderet in ejus praerogativa id fieri non posse; Hinc proinde introducita causa in Sacr. Congregatione Regularium, prodiit resolutio Religioni favorabilis, illaque mihi (licet scribenti pro Antonio succumbente) fuit visa bene fundata, & juxta votum ab initio praevia, & requiritur ad scribendum insinuata; Ideoque mea sententia, ut opus non assumerentur, sed curaretur obtineri indultum a Papa ex gratia speciali, quandoque concedi solitum, ut dicta provivus facta per predecessorem duratura esset ad vitam.

Scribens autem pro Antonio more Advocati, fundamentum constituebam in regula, quam in omni materia habemus receptam, etiam in beneficiis, juxta doctrinam Innocentii in cap. ex insinuatione, de praerog. & c. olim, de rescript. ubi etiam Felin. & alii de quibus Rota apud Mauric. dec. 278. n. 4. dec. 364. n. 9. Buratt. & add. dec. 380. & in sua materia sub tit. de benef. quod scilicet reo, & possessore sufficit vincere fugiendo, ac per non jus actoris, absque aliqua necessitate docendi de jure suo; Et consequenter, quod opus non esset assumere inspectionem super qualitate provisionis per Pontificem factae, de dicta Abbatia in persona Antonii possessoris, & an censenda esset temporalis juxta usum, seu circulum Religionis, quoniam sufficiebat, ut ipsa Religio nullum jus haberet.

Porro similis verò ex duplici circumstantia. Primò nempe quod versabatur in triennali pacifico possessore, quem tueretur, tam in petitorio, quam in possessorio, regula de triennali, quae possessorem eximit ab onere justificationis tituli, ex his quae hujus regulae materiam habentur sub tit. de benef. disc. 91. Et secundò quod idem Antonius non agnoscebat ipsam Religionem in auctricem, quia nempe ab ipsa de Abbatia provivus fuisset, quo casu non potuisset objicere de non jure

sui auctoris juxta regulam textus in l. si quis conductionis, Cod. locati, quam receptum est generaliter procedere in omni materia, omnique casu, in quo possessor ab alio, & jus obtineat, ex copiose desuper cumulatis per Add. ad dec. 420. ex n. 50. par. 4. rec. 10. 2. & insinuat pluribus alibi, dum ipse provivus fuerat à Papa independenter à Religione.

Quod autem ipsa Religio, nullum jus haberet, clarè probari dicebam ex dicta Constitutione 28. Innocentii X. per quam istud Monasterium suppressum fuit, cum suppressione rituli; Et quamvis deinde obtenta fuisset ab preces Civitatis gratia reintegratoria, nihilominus illa habenda erat, ac si concessa non esset, cum explicitum, vel implicitum praesuppositum haberet, quatenus ibidem ad ejusdem Constitutionis praescriptum adesset numerus sex religiosorum juxta generalem declarationem proditam de anno 1655. relata per Fagn. in cap. Relatum, n. 71. & 72. de restam.

Quamvis autem, more Advocati, haec deducerem, eaque cum aliis regulis, ac propositionibus generalibus exornare curarem; Nihilominus, reflectendo ad veritatem, (Parti, ut dictum est ab initio liberè insinuatam,) adverterebam quod omnes supradictae propositiones, in suis casibus verè sunt, fallacia verò erat in applicatione, undè propterea ex pluribus insinuat is monemur quantum deferri debeat auctoritati Consulentium in iis consiliis, quae dam nabiliter publicè luci prodant, eo modo quo ad causae, & clientis opportunitatem siye ad pecuniam, conductioque more prodierunt.

Fallacia verò in eo consistebat, quod, tam dicta regula, vincendi per non jus actoris, quam alterum praesidium Regulae de triennali, locum habent, praesuppositis terminis habilibus, quatenus scilicet agatur de beneficio seculari de sua natura perpetuo, ac possessore per personam capacem illud obtinendi, quia nempe esset clericus secularis, unde propterea verificari valeant illi legitimi tituli, possibilitas, vel praesumptio, quam jus commune in possessore inducit, magis verò dicta Regula de triennali; Secus autem ubi haec possibilitas excluditur, cum numquam praesumptio excedere, vel superare possit veritatem, ut in hujusmodi materia frequenter insinuat is est, praesertim verò sub tit. de alien. & contrah. disc. 1. & seq. in proposito beneplaciti Apostolici, praesumpti ob diuturnam observantiam, cum similibus.

Haec autem possibilitas in presenti exclusa remanebat de se, quoniam quidquid sit an isti Canonici Regulares provivi de aliquo beneficio seculari facultatem habeant assumendi habitum secularem, ac vivendi extra claustra, & an per Superiores regulares evocari possint, ex deductis per Trulen. de ord. Canon. regul. lib. 1. c. 4. Andreol. contr. 340. cum aliis collectis per modern. Pignatell. in quibusdam collectaneis, quibus consultationum canonicarum titulum attribuit, lib. 1. cons. 44. ubi latè multa refert, & an id procedat in Canonis Regularibus Lateranensibus, qui de clero seculari potius censeri videntur, non autem in istis Sancti Salvatoris venientibus sub clero regulari juxta distinctionem, de qua d. disc. 24. de praem. (cum de his adhuc occasio non praebuerit formiter disputare.)

Adhuc tamen certum est, quod admissa etiam ista facultate, illa non solvit à vinculo Religionis, neque religiosum professum, efficit clericum secularem, sed solum eum habilitat, ut vivere possit extra claustra in habitu clerici secularis, sub jurisdictione Ordinarii, ut quandoque per gratiam specialem aliquibus religiosis concedi solet, ex pio motivo, ut ita miserabilibus conjunctis providere possint juxta casum insinuat is infra disc. 43. idèoque remanet regularis incapax beneficiorum secularium, illis exceptis, quae per Papam scienter cum dispensatione hujus oblati sibi collata fuerint.

Et clariùs, quoniam haec provivus sequuta fuit de tempore, quo ipse vivebat in claustris, & in habitu regulari tamquam de Abbatia Religionis, cum praerogativa voti in Capitulo generali, aliisque praeminentis, quae competunt aliis Abbatibus Religionis, & consequenter bene intrabat dicta regula textus in l. si quis conductionis, Cod. locat. ut Religioni ejus auctrici non possit religiosus refricari dominii quaestionem, ac objicere de dicta reintegracione nullitate, seu inefficacia ex deficiente praesupposito Conventus actualis cum sex ad minus religiosis, quoniam de hoc ad Ordinarium loci, vel ad alios objicere pertinet, non autem ad ipsum religiosum provivum tamquam de ea praetura fuisse Religionis.

Neque alicujus momenti videbatur, quod haec provivus non emanaret ab ipsa Religione, sed à Papa, quoniam ut advertitur pluribus in sua materia sub tit. de benef. recepta est regula beneficialis, quod Apostolica provisione non mutant statum, nisi ubi de animo immutandi constet, aliud enim ita Papa facere non dicitur, nisi uti ea facultate, quam habet

bet praevieniendi quemcumque Ordinarium, vel inferiorem collatorem, ex deductis dicto tit. de benef. praesertim disc. 23. & alibi, non autem immutandi naturam, seu qualitatem beneficiorum, vel officiorum regularium, quae ut in praecedentibus insinuat is, ac in dicta sua materia de benef. & in altera de pensantibus, pluries, ob solemne votum obedientiae, sunt manualia, & obediencialia, quoties particularis Apostolica dispensatio accedat; Talisque est quotidiana praxis, quod Papa praevieniendo electores, solet per breve creare Generales, & Provinciales, vel Abbates, & Commendatarios, alioque Superiores, & Praelatos locales, sed ubi expressè non dispensat, provivus intelligitur juxta vulgum ordinarium, ac regularem cursum, officiorum, vel beneficiorum natura non immutata.

ANNOT. AD DISC. XXXVI.

Id. Adnot. ad disc. 64. de benef. ROMANA SEU PATIEN. TRANSITUS Ad PETITIONEM PROCURATORIS GENERALIS MINORUM OBSERVANTIUM REFORMATORUM. Responsum pro veritate.

De translatione, seu transitu Religiosi professi, ab una Religione ad alteram; An, & quando & quomodo concedatur; Et quid ubi sit unica Religio, quamvis divisa in diversum vitae Institutum, ut sunt Minores Observantes de Familia, & alii Observantes Reformati; Atque sub nomine alicujus Religionis, ad quam transitus concedatur, quanam veniat, si ex illa plures filiales prodierint.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Transitus à strictiori ad laxiorem omnino prohibitus.
3 Quid de transitu à laxiori ad strictiorem.
4 In casu transitu faciendus est novus novitatus cum nova professione.
5 De transitu inter Minores Observantes de Familia, & Reformatos.
6 & 7 An istae Religiones sint distinctae, vel potius habeantur pro unica.
8 De alio casu transitu.
9 Usus loquendi est attendendus.
10 Qui Religiosi veniant sub nomine Religionis S. Augustini.

D I S C. XXXVII.

Occasione transitus, quem de licentia Ministri Generalis, fecerat quidam religiosus Papiensis, à Minoribus Observantibus Reformatis, ad alios Minores Observantes, qui nuncupantur de Familia; Procurator generalis Reformatorum, reputando id reformationis perniciosum, quodque iste transitus esse posset mali exempli, quando non impugnaretur, circa professionis initia meum desuper pro veritate consilium petiit, ad effectum deliberandi, an deberet, impugnando Ministri generalis potestatem, recursum habere ad Sacr. Congregationem Regularium.

In Responso autem desuper edito, duas constituebam inspectiones; Unam scilicet reterens terminis generalibus transitus de una Religione ad alteram, cum praesupposito quod illa sint inter se omnino diversa; Et alteram, descendendo ad speciem super isto transitu speciali, vel alio simili, inter hos Ordines ejusdem Religionis, quae unicum habet Ministrum superiorem Generalem, & unicum Capitulum, seu diffinitorium generale.

Quatenus pertinet ad primam; Dicebam, quod quidquid ante Concilium Tridentinum, Canonis, vel Morales pro consueta varietate teneant; Hodie casus remanet extra quaestionem quoties agatur de transitu à strictiori ad laxiorem, cum iste fieri non possit, quamvis accedat licentia, seu consensus Religionis, nisi etiam accedat licentia, & auctoritas Apostolica, quam nomine Papae, ex ejus commissione, concedere solet Sacra Congregatio Regularium, ut expressè disponit Sacr. Conc. Trid. sess. 25. de Regul. cap. 19. & cetera. Card. de Luca, Lib. XIV.

ris relatis habetur apud Barbof. de jur. Eccl. tit. de transseunt. ad Relig. c. 42. n. 76. ac per omnes alios hujusmodi Collectores, vel Morales passim, quorum auctoritas desideranda non est, ubi habemus expressum decretum Conciliare ab inconcussa quotidiana praxi comprobatum.

Ubi verò agatur de transitu ad strictiorem, tunc quaestio videtur potius facti, quam juris, non de facili recipiens certam, ac determinatam regulam generalem, cuicumque casui applicabilem, quoniam ferè omnes Religiones in hoc habere videntur Apostolica privilegia, sive propria Statuta Apostolica auctoritate munita super certa forma desuper adhibenda, qua non servata actus remanet sine dubio invalidus, ex relatis per Barbof. disc. c. 42. n. 51. cum seqq.

Ubi verò certa forma praecisa non habeatur, tunc intra quaestio, de qua apud eundem Barbof. c. 42. n. 57. & 58. Fagnan. in c. ne Religiosi, n. 70. de Regul. & latius in c. licet, eodem tit. Et qui eodem tit. de Regul. in c. ad Apostolicam plenè agit de alia quaestione, an regulares ad laxiorem religionem ejusdem ordinis transeunt, teneantur iterum profiteri, ac novitatum peragere, & de quo etiam disc. seq. An scilicet sufficit sola peticio licentiae à Superioribus laxioris Religionis, quamvis non obtineatur, Et licet distingui solet, an verè fiat ex zelo, bonoque spiritu, vel ex alio motivo; At tamen penè nullus est hodie hujus quaestio casus, cum ad occurrendum hujusmodi controversis penè omnes Religiones desuper habeant proprias Constitutiones; Ideoque ubi pacificus consensus Religionis à qua, non accedat, tunc transitus ad praxim deducibilis non est, nisi cum auctoritate dictae Sacr. Congregationis, quoniam Superiores strictioris Religionis, aliis non recipiunt transire volentem; Id autem in hac facti specie circa transitum à laxiori ad strictiorem obiter deducebatur, cum posita diversitate ordinum, versaremur in casu converso transitus à strictiori ad laxiorem, qui ex dicto Conciliari decreto remanet extra quaestionem.

Descendendo autem ad alterum punctum specialem; Supponebatur, quod difficultas reduceretur ad formam praescriptam per Constitutionem 31. Pauli V. §. 6. ubi praescribitur forma concedendi licentiam faciendi hujusmodi transitum ex aliqua legitima causa, cum consensu Custodis, & majoris partis Vocalem custodis in Capitulo, seu Congregationis provinciali; Unde propterea ex parte translati praetendebatur, quod si id fieri potest de consensu Custodis, & Diffinitorii particularis, multò magis de consensu, & licentia Ministri generalis, cum ejus Diffinitorio, dum non agitur de transitu ab una Religione ad alteram, quoniam in effectu ista est unica sub unico Ministro generali, & unico, eodemque Capitulo, & Diffinitorio generali, ut pluries agendo de hac Religione, in praecedentibus ad vertitur.

Verum ubi praxis non esset in contrarium etiam de praesenti, cui tamquam observantiae interpretativae deferri debere dicebam; Pro meo iudicio contrarium, attento istorum Ordinum hodierno statu, ac regimini modo, probabilibus videbatur, adeo ut cum dicta Constitutione Pauli V. procedendum non esset; Siquidem attento tempore quo dicta Constitutio prodidit, isti duo Ordines, magis promiscui erant atque pro unico habebantur, non solum circa unitatem Capituli generalis cum promiscua coequali voce activa, & passiva in omnibus Praelaturis, & officiis, sed etiam circa regimen particulare provinciarum, quoniam unicus erat Minister provincialis, atque unicum Capitulum, seu Diffinitorium provinciale, solumque reformati habebant quemdam Custodem subordinatum; Hodie verò immutatus est status, quoniam sub Urbano VIII. ad occurrendum inconvenientibus, quae ex ista mixtura resultabant, ob diversum vitae institutum, ad instar pluries enunciatae divisionis factae per Leonem X. facta fuit formalis divisio provinciarum, ideoque Reformati habent proprias provincias distinctas, cum distincto Ministro provinciali, ac Diffinitorio, adeo ut de facto faciant figuram duarum diversarum Religionum, quarum una sit laxior, altera strictior, undè propterea de plano intrare videtur dictum decretum Concilii Tridentini.

Neque obstat dicebam unitatem Capituli generalis, ac Ministri Generalis, quoniam ut insinuat supra, disc. 7. sub hoc eodem Ministro Generali sunt multae Congregationes, seu Ordines, in quos ista Religio Minorum divisa est, ut sunt praesertim illi tertii Ordinis extra Italiam, qui sunt caelesti, & possident redditus, atque habent longè laxiorem vivendi modum ad instar Conventualium, ipsique interveniunt in Capitulo generali, & tamen absonum esset dicere, quod isti Reformati, vel alii forte strictioris Instituti, qui habentur in Hispania, Gallia, & Lusitania, aliisque partibus transitum facere possent ad dictum tertium Ordinem cum simi.

similibus; Supponitur tamen quod cum licentia Generalis iste transitus, quandoque practiceretur, licet raro.

In hoc autem proposito, transitus de una Religione ad alteram; In una Lugdunen. cum quidam professus in Societate Jesu à Sacra Congregatione obtinisset licentiam, servata prius certa forma, transeundi ad quosdam prænitus Religiones, inter quas erat illa Sancti Augustini, Religiosus autem transitum fuisset ad Religionem Canonicorum Regularium; Dixi consultius pro veritate, quod iste transitus fuisset illicitus, quoniam licet Religione Sancti Augustini, seu ab ejus Regula multas prodierint alie Religiones, & Congregationes, tanquam à matre, eodem modo, quo de Religione Sancti Benedicti, & aliis insinuat supra in Mediolanen. disc. 19.

Attamen cum singula Religiones filiales propria habeant vocabula cum diverso habitu, diversoque Instituto, atque per communem usum loquendi, sub nomine Religionis Sancti Augustini, veniat solum illa eremiticum primævi Instituti hodie contradistincta in Calceatos, & Discalceatos, seu Reformatos, hinc proinde voluntas Sac. Congregationis, quæ ex Sanctissimi oraculo hanc licentiam concessit, regulanda est ab hoc usu loquendi, qui in metienda voluntate generaliter attendi debet adnot. per Abb. & Fclin. in proam. decretali, Mantic. dec. 59. num. 8. cum aliis plene deductis per Rotam dec. 135. n. 4. & 5. par. 10. rec. atque frequenter insinuat sub tit. de fidei commiss. & terè in omni alia materia, Alias etenim fieri potuisset transitus ad aliquam Religionem militarem ab eadem Regula Sancti Augustini derivantem, atque ita Religioso professio in claustrali, & stricta Religione, licitum fieri posset, redire ad sæculum, ac vivere eo modo, quo militarium Religionum professores, more sæcularium vivunt, in privatis domibus, quoniam isti quoque, in larga, & generali significatione, desumpta ex Regula originali, dici possent Ordinis Sancti Augustini, quo nil absurdum.

ANNOT. AD DISC. XXXVII. cum seqq.

De transitu ab una Religione ad alteram in his discursibus contento non adfuit occasio postmodum disputandi; Videri tamen poterunt deducta in Adnot. ad S. C. T. disc. 34. & 41.

ROMANA REGRESSUS AD RELIGIONEM PRO URBANO, ET MARIO DE MILLINIS, CUM JOANNE CELSO FRATRE.

Casus disputatus in Rota, non resolutus.

De eadem materia transitus ab una Religione ad alteram; Et quando Sac. Congreg. Regularium absque oraculo Sanctissimi hanc licentiam concedat, & de effectibus hujusmodi transitus; Et in specie si secunda Religio supprimatur, an ille, qui ab alia ad eam transitum fecit, teneatur, necne redire ad primam.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Per transitum ad aliam Religionem, solvitur vinculum prima.
3 Declaratur ubi transitus sit validus, secus autem si invalidus.
4 Dari solet, ut religiosus retenta prima religione, vivat in alia.
5 De licentia transitus ab una Religione ad aliam.
6 Quando, & quomodo Sac. Congregatio Regularium id concedat.
7 Que dicatur Religio laxior, vel strictior.
8 Religio, ad quam fit transitus, debet esse probata per Sedem Apostolicam.
9 Doctorum assertionibus in iis, que facti sunt, non deservitur.
10 Communis existimatio sufficit; ut pro valida transitu, Religio judicetur probata.
11 Quomodo consistat de vero, & formali transitu.
12 Possunt non obstante transitu retineri aliqua vincula prima Religionis.
13 Ex validitate, vel invaliditate transitus resultant ejus effectus.
14 De quasi contractu inter Religionem, & professum.

- 15 De conclusione super transitu suorum effectuum operati-vo quatenus sit perpetuus.
16 Suppressa Religione, ejus professores, licet vivant in sæculo, adhuc sunt Religiosi.
17 Transiens de una Religione, vel Monasterio ad alterum debet denud facere novitiatum, & professionem emittere cum ampliatione.
18 Quando super Novitiatu abbreviatio solet dispensari.

D I S C. XXXVIII.

Juxta facti seriem recensitam sub tit. de renuntiationib. disc. 17. Joannes Celsus, de anno 1615. prævia renuntiatione ad favorem ejus fratrum, professionem emisit in Religione Clericorum Regularium Minorum, deindeque de anno 1639. de licentia Sac. Congreg. Regularium, ac etiam Generalis Religionis, transitum fecit ad Congregationem Boni Jesu Ravennæ; Cumque istam de anno 1651. Innocentius X. suppressisset ex eo præsertim motivo, quod non bene constaret de ejus fundatione cum autoritate Sedis Apostolicæ, concedendo ejus professes juxta generalem styllum aliarum Religionum suppressarum, facultatem vivendi in sæculo in habitu, & more clericorum sæcularium sub Ordinario loci, quadam congrua ex proprii Monasterio redditibus assignata pro sustentatione, ut in specie de hujus Congregationis suppressione fit mentio sub tit. de loco disc. 35. unde propterea Joannes Celsus, suscepto habitu clerici sæcularis, vivendo in Urbe, lites excitasset cum fratribus, tam super renuntiatione, de qua d. disc. 17. de renuntiat. quam etiam super testata hereditate alterius fratri defuncti juxta casum de quo sub tit. de testam. disc. 38. Hinc proinde alii fratres, præntionem excitaverunt, ut ad primam Religionem redire deberet, atque in claustris vivere; Commissisque per Papam omnibus causis in Rota coram Cervo, inter alia dubia pro earum diversitate disputata, fuit istud an dictus Joannes Celsus esset solutus à prima Religione, vel potius ad eam redire teneretur, habitaque de super bina disputatione sub diebus 27. April. 1657. & 25. Januarii 1658. nulla prodidit resolutio, atque ob subsistentiam in omnibus concordiam quæstio remansit indecisa.

In disputationibus autem desuper habitis, Scribentes hinc inde concordare videbantur in conclusionibus, seu theoricis juris, ideoque major controversia erat super earum applicatione; Scribentes etenim pro hac parte fratrum pentium regressum ad primam Religionem, admittebamus conclusionem deductam per Scribentes in contrarium, quod scilicet posito legitimo ac perfecto transitu de una Religione ad alteram, eo ipso, quod in secunda emissa est professio, solvitur quodcumque vinculum primæ, atque translatus habetur in omnibus tanquam religiosus secundæ, perinde ac si eam ab initio ingressus esset, ut aliis relatis firmant Sanch. ad præcept. decal. lib. 6. c. 7. n. 87. Bordon. de profess. c. 2. q. 72. Castropal. par. 3. tr. 16. disp. 3. p. 17. Barbos. in collect. ad c. licet de Regul. n. 28. Bottigl. de success. c. 2. theorem. 77. n. 14. & alii, qui cum longa superflua serie per dictos Scribentes pro Joanne Celso cumulabantur.

E converso idem Scribentes admittebant conclusionem seu ejusdem conclusionis limitationem, quam ego & cæteri deducebamus, ut dictus effectus, qui ex translatione resultat, non intret, ubi transitus non sit legitimus, ac omnino perfectus, cum tunc paria sint nullum, & nihil, ut firmant Abb. conf. 95. n. 2. lib. 1. Sanch. ad præcept. decal. dicto lib. 6. cap. 7. n. 105. Donat. in præx. ver. Regul. par. 2. tr. 5. de transuentibus q. 52. n. 3. & 13. & alii, quos forsitan pariter cum superfluo labore ad satisfaciendum moderno inepto stylo cumulabamus.

Sive ubi dato etiam transitu legitimo, ac perfecto, constaret de voluntate Papæ, vel alius Superioris, qui licentiam tribuit, ut translatus adhuc remanere deberet alligatus votis an vinculis primæ Religionis. Tunc etenim cum implicare videatur, ut quis eodem tempore duarum Religionum professor existat, atque duplici votorum vinculo adstrictus sit, hinc proinde dicebam, quod consisto de hujusmodi voluntate non solvendi à vinculis primæ Religionis, verè & proprie non esset translatio de una Religione ad alteram, sed potius illi religioso continuanti in primævo statu suæ Religionis, concessa fuerit facultas vivendi extra illam, intra claustra alterius Religionis; Si etenim etiam citrà casum suppressionis, ut advenit supra disc. 36. ac etiam alibi infra, solet quandoque ex justa causa concedi indultum religiosi vivendi in sæculo cum habitu sæculari sub Ordinario loci, & tamen remanet verus religiosus, ejus Religionis, va-

ris adstrictus; Ita fortius non implicat, ut eidem religioso detur facultas vivendi in alia Religione, observando istius institutum pro modo vivendi in iis, quæ sunt compatibilia cum votis Religionis propriae.

Hinc proinde tota erat quæstio facti, & applicationis, an scilicet iste transitus dici posset validus & perfectus, & quatenus cum sufficienti facultate factus esset, an adesse censetur dicta voluntas superiorum, ut firmo remanente vinculo primæ Religionis, istud dicendum esset transitus potius provisionalis ut supra, quam ille omnimodus ac formalis, qui causat dictam totalem dissolutionem primi vinculi.

Prævidebatur autem ex hac parte, dicti transitus nullitas ex duobus fundamentis; Primo nempe, ex defectu potestatis Sac. Congregationis, ac etiam Generalis primæ Religionis concedendi licentiam faciendi hunc transitum à strictiori ad laxiorem; Et secundo ratione deficientis voluntatis, seu falsi præsuppositi, quod ista esset Religio probata per Sedem Apostolicam, quod in facto supponebatur non subsistere, & consequenter, quod deficeret extremum habile ad quod, istaque fundamenta examinando.

Quatenus pertinet ad primum, dicebam idem, quod habebatur insinuat disc. præcedenti, quod scilicet, quamvis inter scribentes ante Concilium Tridentinum, opinio-num diversitas habebatur super ista facultate concedendi licentiam transitus ab una Religione ad alteram; Attamen quæstio sopita fuit per decretum dicti Concilii sess. 25. de Regul. c. 19. quod scilicet, ubi agatur de transitu à strictiori ad laxiorem, tunc soli Papæ id reservatum sit, remanente facultate aliorum superiorum, in casu converso transitus à laxiori ad strictiorem, ut per Navar. conf. 63. de Regular. atque agendi in specie de Cardinali protectore habetur apud Grat. disc. 434. n. 2. & apud Barbos. loc. cit. disc. præcedenti.

Clarius verò id comprobari observabam per Constitutionem 64. Sixti V. super erectione hujus Congregationis Regularium, quæ in dicta Constitutione est undecima in ordine, dum ei conceditur facultas concedendi licentias, pro transitu à laxiori ad strictiorem, ideoque denegatur altera in casu converso; Tali quæ videtur praxis, quoniam licet etiam in isto casu transitus à strictiori ad laxiorem, id frequenter, ac penè semper, ab eadem Sacra Congregatione concedi solet; Attamen isto casu, id non agit ex sola autoritate propria, sed ex illa Papæ, cujus organum ita dicitur; vel quia ad preces volentes transitum facere, Papa negotium remittat eidem Sacra Congregationi, ista facultatem ita ei communicando; vel quia ubi eadem Congregatio, maturè pro stylo, examinato negotio, credat impartitioni licentia locum fore, adici solet clausula, si placuerit Sanctissimo, à quo Præfectus, vel Secretarius, vivæ vocis oraculum accipit, quod in præsentem sequutum non fuerat.

Atque ex vulgari recepta axiomate metiendi voluntatem à potestate, Advertetbam, id sequutum non esse, ex præsupposito facto per oratorem, quod ista Religio seu Congregatio sit strictior, dum etiam in his disputationibus habitis in Rota, Scribentes pro eo, id sustinere conabantur, deducendo ejusdem Congregationis Regulas fundamentales comprobantes, quod majora essent onera, & vincula, magisque strictum institutum, quam illud primæ Religionis, & consequenter, quod facta Congregatio rectè crederetur, quod dictam licentiam ex propria facultate concedere potuerit.

Verùm istud præsuppositum remanebat falsum, & consequenter dicebam, etiam cum aliquo sensu veritatis, ut exinde de plano resultaret transitus invaliditas ex defectu intentionis, qui sine dubio resultare dicitur à falso præsupposito, quoniam licet in verbis, attenta regula fundamentali, istius Congregationis institutum strictius, magisque rigorosum videretur; Attamen in facto justificabatur, quod dicta Regula nullatenus servabatur, sed universa Congregatione redacta ad modicum numerum 24. virorum, in ea viveretur cum omnimoda relaxatione, more clericorum sæcularium, quod ansam dedit ejus suppressioni; Ideoque in hoc proposito non debet attendi origo, seu primævum Institutum, sed status hodiernus super ejusdem Instituti observantia, vel relaxatione, Fabulosum enim esset dicere, quod (ex gr.) Minorum Conventuales; sicut strictum institutum justificare vellet, cum primæviva Regula fundamentali ordinata per S. Franciscum, stante subsequuta adè norabili relaxatione, ex privilegiis Apostolicis; cum similibus, ut in specie advertunt Canonistæ in cap. Jane de Regul. præsertim Jo. Andr. n. 5. & Abb. n. 6. ubi bene advertitur, quod strictius est Monasterium Religionis laxioris, in quo servetur Regula, quam illud Religionis strictioris, in quo Regula non servetur.

Nil enim refert, quod Regula sit stricta, si vita est larga, neque perfectio consistit in Instituto, sed in observantia, seu (ut Morales dicunt) in actu signato, ut cæteris relatis advertit Donat. ver. regul. 5. de transitu. q. 36. n. 2. & 5. Atque ut bene advertit S. Thomas secunda secunda q. ult. art. 3. in fine, nil refert, quod Religio instituta sit ad officium in choro, si ejus professores chorum non adeant.

Quo verò ad alterum punctum, an ista Congregatio dici possit vera, & probata Religio, in qua vota regularia emitti potuerint, adeo verificabile remaneret extrinsecum habile ad quod, sine quo, absque dubio, verificabilis non est transitus legitimus, qui à prioris Religionis vinculo solvat; Quamvis ex hac parte ad probandum, quod verè non esset talis, deduceretur Pontificium oraculum, in diplomate suppressionis, in quo asseritur, quod maturè examinato negotio per Congregationem ad id deputatam, compertum fuit istam non esse Religionem à Sede Apostolica approbatam; Attamen reflectendo ad veritatem, mihi videbatur, quod istud esset fragile fundamentum, quamvis aliqui ex nostris, in eo potissime insisterent, (talis est ingeniorum varietas, quoniam per Scribentes in contrarium, ob diligentiam forsitan ab ipso principali, cum majori otio adhibitam, fiebat magnus cumulus Auctorum, reponentium istam Congregationem inter Religiones; Et quamvis replicaretur, quod in hoc deferendum non esset attestacionibus DD. quorum unus ab altero murare solet sub cæca fide, ideoque receptam propositionem habemus; quod DD. assertionibus non defertur in iis, quæ facti sunt, ut præsertim de assertionibus alicujus Constitutionis Apostolicæ, vel alterius decreti, Rot. apud Bich. dec. 567. & 626. & sub tit. de Canon. disc. 12. & alibi pluries, ac propterea magis deferendum esset Pontificiæ assertioni causa cognita; Attamen ad effectum, de quo agebatur, id non intrabat cum de anno 1639. in quo iste transitus sequurus fuit, communi opinione de facto isto reputaretur probata Religio.

Potissimè verò, quia talem eadem sacra Congregatio tunc censuit, ideoque intrabat regula, deducta ex vulgari textu in l. Barbarius, ff. de offic. Præf. vigili. ut communis reputatio pro veritate habeatur; Potissimè verò, quia magis pertinet ad sacram Congregationem scite ac indagare, quæ nam sint Religiones à Sede Apostolica approbatæ necne, quam pertinere ad privatum religiosum, qui ab adolescentia, in cella & claustris reclusus, hæc verumiliter ignorat, unde propterea esse eos decipere sub publica fide; Ac etiam quia per Innocentium non fuit positivè declaratum, quod hæc non esset talis, sed quod adhibitis diligentibus non bene certificari potuit, unde propterea hæc dubietas impulsam dedit suppressioni, & consequenter istud motivum non videbatur nimium considerabile.

Minusque tutum videbatur alterum supra insinuatum motivum voluntatis sacra Congregationis non solvendi à vinculo primæ Religionis, sed solum concedendi provisionalem religiosi moram intrà claustra alterius Religionis, quod verè nullam translationem vel translationis effectum importat, Quoniam motivum verum de jure, tollebat ex facto, ex cujus circumstantiis constabat, quod ageretur de vero ac formali transitu, cum novitiatu præcedenti, ac formali emissionem novæ professionis in ista Religione; Declaratio autem circa retentionem quarti voti, de non ambiendo, quod in ista Religione Clericorum Minorum emittitur, potius probat contrarium ex vulgari axiomate, quod exceptio firmat regulam in contrarium; Ita etenim quoad tria consueta vota omnibus Religionibus communia, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, eis in genere firmis remanentibus, concessa fuit facultas illa servandi, potius sub una, quam sub altera Regula, quod respicit accidentia potius, quam substantiam.

Quia verò in hac secunda Religione non emittebatur dictum singulare, ac extrinsecum votum, atque dubium cadere poterat, an transitus ad diversam Religionem, illud solvat, necne; Hinc proinde sacra Congregatio, ad hujusmodi dubium tollendum, hanc declarationem adiecit, ut vinculum inhabitativum ad dignitates in uno statu impressum, adhuc afficeret personam, quamvis ad alium transiret, cum id nullam redoleat incompatibilitatem, ut scilicet profrens in una Religione, ultrà vincula & onera, quibus ex ejus Instituto omnes alii subjacent, ipse aliud quoque habeat vinculum, quod cum Instituto sit compatibile, neque ad verum observantiam propriæ Regulæ, ut in iis, qui quartum solemne votum in Societate Jesu emiserunt, deindeque ad aliam Religionem transeunt, praxis docet.

Hinc proinde cautè pendebat à puncto invaliditatis transitus;

fitus; Vel ex defectu potestatis Superioris, qui licentiam dedit; Vel ab altero voluntatis, seu falsi præsuppositi ut supra; Postquam enim invaliditate, certa remanebat necessitas regrediendi ad primam Religionem, cum ista deficeret transitus in substantiam, perinde, ac si sequutus non esset; Ubi verò esset validus, tunc producebat effectum ut supra, ex eo resultantem omnimodæ liberationis à vinculis primæ Religionis, perinde ac si esset novus, ac integer homo in hac secunda, idcirco istius fortunam, quæ bonam, sive malam sequi debuit, nullaque adeest ratio, quæ cogat ad redeundum ad primam.

14 Utenim, advertitur pluries infra, ad materiam nullitatis professionis, inter Religionem, & religiosum iniri dicitur contractus mutus, ac vicissitudinariæ obligationis inductivus, quod scilicet religiosus teneatur vivere in Religione & obedientia eius regulæ; è converso autem Religio teneatur eum retinere, & sustentare, nisi incorrigibilitas exigat ejectionem, quæ operatur ut religiosus, in odiosus remaneat talis, non autem in favorabilibus; Cum igitur prima Religio istum religiosum jam ab ea egressum, quamvis regredi volentem, invita suscipere non teneatur, ita è converso.

35 Et quamvis ex hac parte, ego & alii, nimium insistere in conclusione, quod transitus de una Religione ad aliam, eatenus solvat à vinculo primæ, quatenus ita sequatur, ut perpetuo in altera permaneat; At tamen quamvis conclusio sit vera, & certa, pariter defectus erat in applicatione, quoniam id procedit, ad effectum ut qui vult transire ad diversam Religionem, teneatur ibi perpetuo proficere, adeo ut mutato solum instituto, firmus remaneat status religiosus, nè aliàs ita non proficendo in hac secunda, arque solutus à prima, licentiam sibi assumat redeundi ad sæculum; Secus autem, ubi formiter professus est perpetuo permanere in secunda, atque non permanentia non proveniat ex eius culpa, seu voluntate, sed ex accidenti suppositionis Religionis, per quam professi non efficiuntur sæculares, neque solvantur à votis, quibus adhuc adstricti remanent, sed solum eis permittitur vivere in sæculo, & in habitu clerici secularis sub obedientia Ordinarii, ex iis, quæ cæteris relatis habentur apud Donat. *ver. regul. tom. 1. vr. 8. q. 30. n. 2. & q. 38.*

17 Deducebatur etiam ex hac parte nullitas professionis in secunda Religione ex substantiâ defectu, continui & integri anni novitatus, qui requiritur etiam in casu huiusmodi transitus de una Religione ad alteram, ex deductis ab eodem Donat. *in prax. ver. reg. vr. 5. de transunt. q. 29. vol. 1. & per Fagn. in cap. ad Apostolicam. ex n. 34. de Regul. Idque verum etiam si ex origine esset eadem Religio, postea verò formaliter divisa cum diverso laxiori, vel strictiori instituto, ut (ex. gr.) à Reformatis Discretis S. Augustini, vel Carmelitarum, ad Calceatos primi instituti laxioris, cum eadem intrat ratio, dum supponebatur, quod steterit in novitatus solum per dies quadraginta; Verum, reflectendo ad veritatem agnoscebam, quod istud esset fragile motivum, quoniam licet regulariter novitatus in nova religione requiratur ad formam Concilii, atque aliàs professio in ea non bene emitti dicitur; At tamen sacra Congregatio passim dispensare solet, aliquo brevi termino contenta, quoties præsertim non agatur de transitu ad strictiorem, magisque asperam vitam, quoniam rigor integri & continui anni, cui regulariter dispensari non solet, procedit, ubi agatur de imprimendo statum regularem in genere, cum formalis, ac omnimoda mutatione status irtractabilis, de sæculari in regularem, ac de libero in servum, seu de vivo in mortuum; Secus autem, ubi isto statu jam impresso, agatur solum de accidentali mutatione vitæ, potius sub una, quam sub altera regula; Non quod licitum sit absque dispensatione novitatum negligere, sed ut facilius dispensetur, cum longiori, vel breviori termino, ex arbitrio regulando ex facti qualitate, potissimum verò ex laxiori, vel respectivè strictiori instituto secundæ Religionis, ad quam fiat transitus; Ex sequuta verò concordia super his nulla prodit resolutio.*

NEAPOLITANA TRANSITUS PRO MONASTERIO D. REGINÆ, CUM MONASTERIO SAPIENTIÆ, ET ALIIS.

Causa disputata in Congregatione particulari, decisus pro Monasterio Sapientia, postea concordatus.

De eadem materia transitus religiosi, vel monialis, de una Religione, seu de uno Monasterio, ad alterum. An ultra effectus spirituales, quod operatur, eodem operetur, quoad bona temporalia, quæ sequuntur personam religiosi; vel potius, ea remaneant penes primam Religionem, seu primum Monasterium.

S U M M A R I U M.

- 1 *Fabbi series.*
- 2 *Resolutiones causæ.*
- 3 *Quare non sit deferendum Consulentiis.*
- 4 *De punctis causæ.*
- 5 *In claris non intrant quæstiones.*
- 6 & 7 *De stylo sacre Congregationis circa transitum monialium de uno Monasterio ad alterum circa dotem.*
- 8 & 9 *Donationes quæ fiunt per professum alii personis, non cessant ob translationem.*
- 10 *Transitus cum clausula præservativa conservat iura, sed non dat de novo.*
- 11 *De circumstantia, ob quam transitus non præjudicat primo Monasterio, etiam ubi alias præjudicare deberet.*
- 12 *Donatio non debet causare damnum de proprio.*
- 13 *In quo consistat doctrina Consulentiis, vel iudicantis.*
- 14 *De tractantibus quæstionem, an bona translati sequantur personam.*
- 15 *Et quæstio decidenda cum distinctione casuum.*
- 16 *Acquiruntur primæ Religioni ea, quæ inus ipsam Religionem quæsitæ sunt, & de ratione.*
- 17 *In patrimonialibus referuntur plures opiniones, & statuitur regula pro secundo Monasterio, & de rationibus.*
- 18 *Donationes factæ intuitu ingressus in Religionem, quam conditionem contineant.*
- 19 *Quid ubi agatur de transitu de Monasterio ad alterum eiusdem Religionis.*
- 20 *Expediit, ut Religio regatur iure universitatis, & Reipublicæ.*
- 21 *Quomodo decideri debeat quæstio, de qua n. 19.*

D I S C. XXXIX.

Leonora neptis secundo genita ex filio Caroli Gesualdi ultimi Principis Venuisini de hac familia, habens dotem ducatorum 100. m. ex dispositione avi, de qua habetur actum in *Venusina legati coram Coccino dec. 493. par. 4. rec. tom. 2.* In valde tenera ætate, educationis gratia, reclusa in Monasterio Sapientiæ Neapolis archi Instituti, sub regula S. Dominici, sub regimine autem spiritali Clericorum Regularium, qui vulgo Theatini nuncupantur, vix agens annum decimum sextum, qui ad professionem est necessarius, prævio novitatu, illam ibi emisit; Antè verò professionem, de dicta dote omnino se denudavit, dum detracta dote solita dari Monasterio in modica summa scutorum bis mille circiter, reliquum totum donavit, partim Principi Ludovico, eius fororis primogenitæ viro, partim aliquibus Ecclesiis, vel domibus ipsorum Theatinorum, & partim in summa ducatorum 30. m. ipsi Monasterio, ad effectum tamen eos erogandi in constructionem, vel perfectionem Ecclesiæ, reservato usufructu ad favorem Principissæ matris; Cum autem ad aliquos annos ob infirmam valetudinem obtinisset à sacra Congregatione Regularium licentiam, cum clausula sine præiudicio primi Monasterii, faciendi transitum cum nova dote ad aliud Monasterium nuncupatum D. Reginæ, eiusdem Civitatis, sub regula Sancti Francisci, vel Sanctæ Claræ; Hinc emissa professione, eadem monialis, nuncupata Maria Constantia, seu ex eius persona, secundum Monasterium prætensionem excitavit contra primum, super resolutione donationis, ac pertinentia bonorum; Et quamvis ego ex parte eiusdem monialis, pro veritate consultus, respondi sem in contrarium, eam proinde monendo, ut amplectere-

tur satis honestam, ac proficuum sibi oblatam concordiam; Sequendo tamen consilium aliorum, ex delegatione Apostolica causam introduxit coram illo Archiepiscopo, à quo Scribente, præsertim pro ea Bottigli, qui illos labores registravit in ejus tractatu de *success. theorem. 78.* prodit sententia sibi favorabilis, à qua per primum Monasterium, aliasque Ecclesias donatarias interposita appellatione, & commissa per Papam causam Congregationi particulari, trium doctissimo- rum nimiumque qualificatorum Cardinalium Franciotti, Corradi, & Orthoboni, prodit sententia revocatoria; Commissaque denuo causa alteri consimili Congregationi particulari trium, doctrina, & qualitate primum Cardinalium, Sacchetti, Albicini, & Paulucci, posterior sententia confirmata fuit, deindeque controversiæ finem dedit concordia, honesta quidem, sed longe inferior illa, quæ ante litem oblata, à me omnino consulabatur.

3 Ex ista præsertim verò causa edocemur, quàm erroneus sit, arque irritio dignus, adeò frequenter (numquam tamen satis) declamatus abusus pragmaticus, deferendi sub cæca fide doctrinis, non inquirendo earum fundamenta, vel occasionem, quoniam in occurrentia casus, in quo de hoc articulo disputari contingat, tractu temporis, auctoritatem, forte facient scripta per Bottigli. ubi supra, & Straiban. *jun. ref. 125. & seq.* qui alios cumulant, & præsertim Menoch. *de arbitrar. casu 436. cum addit.* ubi late de hoc agit; Et tamen ea contentæ fallaciam, non solum directam per contrariam causæ decisionem, sed etiam à me infirmatam à primo Responso pro veritate desuper edito, quamvis deinde in toto causæ progressu, ad hujus partis opportunitatem, aliis fortè scripsissem tanquam Advocatus, ideòque si mea Responsa ad causam, ut faceret, imprimerentur, quod utriusque damnable senso, deberent adinstar aliorum consiliorum facere auctoritatem contra mei ipsius sensum, ac propterea nil isto abusu contemptibilis.

4 Quamvis etenim per Scribentes hinc inde, ab alto, & cum magnis laboribus, tractata fuerit quæstio, frequenter per antiquos, ac modernos Canonistas, ac etiam per Morales tractata; An scilicet monachus, vel monialis transiens de uno Monasterio ad alterum, secum quoque trahat, necne, bona primo Monasterio quæsitæ ex eius persona, quam sequi debeant; Nihilominus pro meo iudicio, in dicto primo Responso pro veritate infirmato, iste videbatur improbus labor inanis, ac extra controversiæ necessitatem, vel opportunitatem, ut frequens videtur modernorum Legistarum vitium, cum ex factis cessaret omnis quæstio; Distinguendo siquidem istam causam in tres inspectiones; Primò scilicet; circa dotem priori Monasterio in ingressu, vel susceptione habitus traditam; Secundò circa dictam donationem ducatorum 30. m. in limine professionis eidem Monasterio factam; Et tertio circa alias donationes factas aliis Ecclesiis.

5 Super prima bonorum specie, nulla cadere videbatur quæstio, utpotè in facto expressè decisa, dum sacra Congregatio, in licentia concessa super transitu, expressè, ac decisivè statuit, ipsam monial consentiente, atque id offerente, quod secundo Monasterio nova dos ex integro dari solita, præstari deberet, absque eo quod quidquam de prima prætendi posset, atque ita de facto sequutum fuit, unde propterea hoc respectu de plano intrabat sæpius infirmata vulgaris regula, textus in *l. ille aut ff. de leg. quod in claris, & expressis non intrant quæstiones & argumenta, adeo ut omnia, quæ circa hanc primam in speculationem deducerentur, verè inanem, ac evagatorium laborem continerent.*

6 Et nihilominus, ubi etiam hæc expressè determinatio non adesset, idem quoque dicebam, quod in puncto juris verius esset, quoniam ut ad hanc materiam doris Monialium habebatur *sub tit. de dote, disc. 167.* ac etiam advertitur infra in altera *Neapolitana*; Ista dos non præstatur ob admissionem ad Monasterium, vel professionem, cum id redoleret simoniam, sed præstatur in recompensam alimentorum, alioquin onerum temporalium, quæ Monasterium in se suscipit pro sustentatione monialis; Ideòque ipsa voluntariè ab uno Monasterio exeunte, atque ad alterum transire volente, pro Monasterio sufficit dicere, quod per ipsum non fiat, quominus alimenta in communem mensam aliarum monialium parata, ipsa suscipiat, quodque ista summa solvi solita sub nomine doris rectè dici valeat reciprocus contractus emptionis futuræ incertæ alex, quæ equaliter se habeat ad commodum, vel incommodum, quoniam monialis potest tamdiu vivere cum infirma tamen valetudine, ut Monasterium in ejus sustentatione, ac in Medicinis & famulatu, norabiliter lætum, ac damnificatum remaneat; Et è converso ob celestem ejus-

dem monialis mortem, citò ab hoc onere se eximendo, potest esse in lucro summa, quæ sub nomine dotis ita soluta est; Et consequenter nulla foret probabilis ratio repetitionis.

Talisque est praxis ejusdem Sac. Congregationis, quæ pluries ita determinavit, discernendo solum, quandoque pro ejus arbitrio, quando transitus ab uno Monasterio ad alterum sit justus, vel necessarius, ob infirmam valetudinem, seu ex alio justo motivo, ut teneatur primum Monasterium, subsidiariè, & quando aliàs ob paupertatem monialis consulti non potest, illi suppeditare alimenta moderata pro locorum qualitate juxta infirmata *ditto disc. 167. de dote*, ubi generaliter agitur de hac materia doris monialium.

8 Pariter extrà casum, seu punctum quæstionis erat tertia inspectio, super donationibus scilicet factis aliis Ecclesiis, quæ in hoc proposito reparandæ veniebant tanquam tertia, ac omnino extraneæ personæ, quibus volens affumere statum religiosum, atque ita se reddere mortuum mundo, & incapacem possidendi bona in particulari, ea elargiri voluit, eodem modo quo elargita fuit pars fororis viro, quoniam sicut ista profana donatio non impugnabatur, neque impugnari poterat; ob transitum de uno Monasterio ad alterum, dum hoc non obstante, firmus remanet idem status regularis; Ita multò magis quoad donationes pias, in quibus non intrat illa ratio correceptivitatatis, quæ intrat in ea donatione, quæ fiat Monasterio, in quo donans proficere velit, ut infra.

9 Et quamvis Scribentes pro hac parte dicerent, quod adesse correceptivitatatis, ex eo quod Ecclesiæ donatarie spectarent ad dictos religiosos, qui primi Monasterii spirituale curam, & administrationem habeant; At tamen istud videbatur motivum, quod fabulosum dici merebatur, utpotè nulla probabilis ratione, vel auctoritate munitum, quoniam dicta cura, vel administratio, esse quidem potuit impulsus, seu motivum, ad contrahendam aliquam affectionem, vel devotionem erga istorum religiosorum Ecclesias, & domos, non tamen exinde inferri poterat ad causam finalem, ac præcisam, adeo ut intraret termini correceptivitatatis; Ideòque hic punctus pariter videbatur planus; ac extrà casum quæstionis, quæ tota proinde restringebatur ad secundam inspectionem; & super bonis donatis primo Monasterio.

10 Verum pariter advertebam, quod quæstio tolli videbatur ex facto, ideòque ex tunc remanerent ea, quæ per DD. in hoc articulo disputantur, dum S. Congregatio, stante oppositioe primi Monasterii ex motivo deficientis veritatis causæ per moniale narratæ, utrique parti consulere voluit, moniali scilicet potius gratiosè, & cum magna difficultate dictum transitum indulgendo; Et Monasterio, ita præservando omnia ejus jura, & præjudicia cum clausula *sine præiudicio*, cujus notoria virtus, & operatio est præservandi omne jus, ac præjudicium, perinde ac si actus non esset sequutus, nihil tamen de novo concedendo, quod prius non haberet juxta quotidianum, ac notorium axioma.

11 Et ulterius, ubi etiam dicta præservativa non adesset; Ad hæc, ex alia facti circumstantia, tolli videbatur necessitas assumendi articulum juris, quoniam non agebatur de donatione simpliciter facta primo Monasterio, quod propterea fovere diceretur causa lucrarivam, adeo ut dici posset; quod donatio contineret solum expressionem ejus, quod de jure inest, dum etiam sine donatione, per professionem, eadem bona, ipso jure acquisita essent Monasterio; Sed erat donatio causativa, ad certum scilicet effectum, erogandi in constructionem, vel perfectionem, aut magis sumptuosam structuram, ac ornatum Ecclesiæ, quod jam adimpletum supponebatur, adeo ut, si donatio effectum sortiri non deberet, resultaret damnus, ac jactura de proprio Monasterii, quod rectè dicere poterat, se gessisse partes administratoris, vel executoris voluntatis donatricis, erogando summam donatam, in illam majorem, magisque sumptuosam Ecclesiæ structuram, vel ornatum, quorum neutrum fecissent, eo quod sibi sufficeret Ecclesiæ minoris structura; vel quod eam perficere distulisset, ut id paulatim commode agere posset cum fructibus exuberantibus, vel cum piorum elargitionibus.

12 Quamvis etenim, ipsi effectus donati, adhuc extarent, utpotè consistentes in capitalibus fructibus, ratione usufructus adhuc durantis favore matris donatricis, attamen in facto supponebatur, quod erogatio, & consumptio jam sequuta esset in opus destinatum pro æquipollens, contrahendo scilicet tot debita adhuc vigentia, pro quorum satisfactioe, ista proprietates, assignata, seu destinata fuerat, dilata executione ad tempus consolidationis cum usufructu; Et consequenter Monasterium non contendebat de lucro, sed de damno vitando, & nè aliàs beneficium in maleficium convertere-

verteretur, juxta ponderationes de quibus in Romana seu Volaterrana subtit. de donat. disc. 43. Istaque circumstantiæ facti erant illæ, quæ me torquebant, inaneque reddebant labores adhibitos in articulo juris; In hoc etenim consistit iudicium, ac doctrina iudicantis, vel Consulentis, bene scilicet ponderandi circumstantias facti, atque juxta eas applicare, seu regulare conclusiones, vel doctrinas, non autem assumere in abstracto questionis juris, non reflectendo, an theoricæ, vel propositiones, bene congruant, necne, cum istæ sint partes Scholasticorum, vel Academicorum disputantium in abstracto, non autem forensium disputantium in concreto, quo magis strictè, ac præcisè fieri potest, refecando superfluas evagationes.

14 Quatenus verò pertinet ad ipsum articulum juris in genere; De illo pluries agere occasio dedit, tam pro consimili casu monialium transeuntium de uno Monasterio ad alterum, quam etiam virorum transeuntium de una Religione ad alteram; Præsertim verò in una Prægen, in qua desuper consultus pro veritate, ut ex tero stylo satisfacerem, plenè reasumebam questionem disputatam per antiquos Canonistas in c. quod ante, de cleric. conjug. reasumptam per Capell. Tolos. & ibi Aufser. dec. 39. & per alios moderniores de quibus Bottiglier. & Staiban. jun. ubi supra, Fontanell. dec. 226. & seqq. Pillicion. illustr. g. 21. c. 10.

15 Comperi verò, erroneum esse procedere cum generalitatibus, quoniam verè procedendum est eo modo, quo in omnibus penè forensibus questionibus advertitur, cum distinctione, an transitus sit licitus, & perfectus, adeòque operetur illum effectum, de quo disc. præcedenti, potius illicitus, sive provisionalis, eo modo quo eodem disc. præced. advertitur; Iste etenim secundo casu, in quo transitus non sit perfectus, ac omnimodus, tam de jure, quam de facto, tunc quæstio cessat in radice, cum religiosus perseverare dicatur in primo Monasterio, vel in prima Religione, eaque solum intrat in primo.

16 Valido autem transitu præsupposito, pariter distinguendum est, an agatur de bonis acquisitis per religiosum, inquitur primæ Religionis, vel Monasterii, five etiam ex ejus labore, industria personali, puta ex prædicationibus in viris, & ex laboribus in monialibus; Et tunc pariter, quæstio non intrat, quoniam, cum hujusmodi bona, directè, ac immediate irretactabiliter acquirantur ipsi Religioni, vel Monasterio, non solum ob incapacitatem religiosi habendi proprium, nec quidem temporis momento, citra proprietarii reatum; Sed etiam quia, dum ab ea Religione, vel Monasterio, de victu, & vestitu, aliisque necessariis, provisos fuit, atque pro frequentiori contingentia, imbutus illa doctrina, vel peritia, quæ fuit causa acquisitionis, verisimiliter aliàs, ex propria persona, in statu seculari non sequitur, idcirco iustum, & congruum est, ut Religioni, vel Monasterio debeatur, tamquam acquisitio facta, ab ejus servo, vel operario.

Hinc proinde restringitur quæstio ad bona patrimonialia, sub quorum genere veniunt, non solum, quæ ante, vel post professionem, ex conjunctorum successione, vel amicorum merè profanis, & personalibus dispositionibus obvenierunt, sed etiam ea, quæ in statu seculari ex propria industria, vel labore, sive ex beneficio fortunæ parata sint; transitus autem non sit culposus ex parte Monasterii, vel Religionis, neque culposus, sed tamen voluntarius ex parte ipsius religiosi, translati à Superioribus, etiam de consensu primæ Religionis, vel Monasterii.

Et isto casu, quatuor habemus opiniones. Unam scilicet simpliciter, ac indefinite tenentium partes primi Monasterii, seu Religionis, ex limitatione, quam recipit regula cum cessante &c. ubi scilicet effectus est jam consummatus; Cum etenim ob incapacitatem religio professi, in ipso instanti professionis; tamquam per mortem, bonorum dominium acquisitum fuerit Monasterio, ita dicitur consummatus effectus acquisitionis, ideòque cessare non debet, quamvis cesset causa.

Altera est opinio distinguendum inter illam acquisitionem merè causativam, seu accessoriam, quæ ex juris ministerio resultat per professionem; Et illam, quæ etiam ante professionem, proveniat à voluntate professuri, per donationem scilicet ab eo factam juxta casum præsentis questionis; Ut uno casu bona abdicentur à primo, atque transeant cum persona ad secundum; non autem in altero.

Tertia est pariter distinguendum; inter proprietatem, & usumfructum, ut scilicet, proprietates remaneant penes primum Monasterium, alterum verò obtinere debeat usumfructum durante vita religiosi.

Et quarta demum est simpliciter, ac indefinite tenentium partes secundi Monasterii, ut ad illud, cum persona transeant bona; Istaque opinio, in sensu Canonistarum (quibus, quod ea, quæ ad forum judicium pertinent, ex pluries insinuatis magis deferendum est, quam Moralibus,) probabilior, magisque recepta videretur, eamque sequuta est Rota apud Seraph. dec. 1361. & dec. 109. & 155. p. 2. rec. & in aliis, ex duplici ratione. Primò nempe quod bona dicuntur accessoria, & consequitiva personæ, adeòque illorum acquisitio, dicatur merè occasionalis, vel causativa, cum præsupposito durationis causæ pro toto tempore viræ religiosi, unde propterea non intrat dicta limitatio de effectu jam consummato, cum procedat in eâ consumatione, quæ perfectè sequuta sit in ipso instanti seu momento, absque necessitate perseverantia causæ productivæ, sine qua effectus progressum, vel durationem non habere.

Et secundò in idem, quia, ut in hoc proposito donatio, vel renuntiationem, quæ per professurum fit Religioni, vel Monasterio habetur præsertim in altera Neapolitana subtit. de donat. disc. 15. hujusmodi donationes, vel renuntiationes tacitam, seu implicitam habent conditionem, quatenus donator professionem validè emitrat, atque in ea perseveret, cum aliàs, non sequuta professione evanescat, nisi expressè contrarium, ita dispositum sit, quodque dispositio sustineatur; Ideòque cum transitus legitimus, ac omnimodus omnino extinguat primævam statum, fingendo quod in prima professus non fuerit, sed ex integro in secunda cuius statum, ac fortunam sequitur, ac deductis d. disc. præc. Hinc proinde, quemadmodum sit professio sequuta non esset, vel ea invalida detecta, resolvitur acquisitio, ita ubi ejusdem professionis sequatur dissolutio per eum, qui ad id potestatem habet, tamquam per speciem resolutionis acquisitionis dotis, vel donationis propter nuptias inter conjuges; ubi de eorum consensu, seu aliàs, ex iusta causa, cum auctoritate superioris sequatur verum, ac omnimodum divortium vinculi matrimonialis dissolutivum, juxta casum de quo intrat, subtit. de matrim. cum similibus; Talis quoque videtur regula, juxta hanc ultimam opinionem, generaliter, ac in dubio statuenda, limitationem tamen recipiens, ubi facti circumstantiæ aliter suaderent.

Procedunt autem hæc, ubi agatur de formali transitu ab uno Monasterio ad alterum, inter quæ nulla adit connectio, sed unum sit ab altero omnino independentens; ut pro communi usu etiam hodie sunt Monasteria monialium, atque antiquiori tempore erant Monasteria virorum, juxta insinuata supra in Mediolanen. disc. 19. & subtit. de jurisdictione. disc. 28. Et cum quo præsupposito loquuntur antiqui Canonistæ, de quorum tempore etiam in Italia iste usus vigeat, ut etiam hodie viget in aliquibus virorum Monasteriis Germaniæ, Galliæ, & Poloniæ; Secus autem, ubi agatur de transitu religiosi ab uno Monasterio ad alterum ejusdem Religionis, quæ constituit universitatem ex omnibus Monasteriis, vel Conventibus, quodam forarivo jure concurrentibus, tamquam membra, ad efformandum unum corpus sub uno capite, unoque regimine juxta distinctionem, de qua supra d. disc. 19.

Tunc etenim intrare non videntur isti termini translationis, seu transitus, dum religiosus non immutat statum, vel institutum, quod omnibus monasteriis, vel domibus regularibus est commune, sed solum mutat domicilium, juxta illam obedientiarum mutationem, quam praxis moderniorum Religionum Mendicantium, quodvis esse saluberrimum pro conservatione ipsarum Religionum, ac disciplina regularis, cum frequens experientia doceat, ut religiosus in una Civitate, vel Provincia discolor, & scandalosus, in altera Civitate, vel Provincia efficiatur, optimus, & exemplaris, juxta naturalem praxim transplantationis arborum, ac etiam hominum in seculo viventium, unde propterea etiam antiquæ Religionis monachales hunc usum introduxerunt.

Hujusmodi verò quæstiones, quæ circa bona patrimonialia, vel quæstia contingant inter ejusdem Religionis Monasteria, vel domos, ubi religiosus de una ad aliam transferatur per hanc speciem translationis improprie, ita dictæ per modum loquendi, certam ac determinatam regulam in puncto juris habere non videntur, sed potius decidenda veniunt pro singularum religionum statutis, vel consuetudinibus, & an eis, in usu sit illa certi monasterii addictio, quæ vulgò inter regulares filiaris dicitur; Sive an debeat attendi locus emissæ professionis, vel locus mortis, aut ille, in quo diu, ac pro majori parte vitæ religiosus permanerit, quodque in dubio deferendum sit iudicio ipsius religionis, seu ejus Capituli, vel diffinitorii Generalis, quoniam in hujusmodi Religio-

gionibus, quæ universitatem constituunt, adeòque dici non valeat, quod quis sit professus præcisè, ac taxativè in uno monasterio, non professus in altero, sed proficitur universè Religionis, vel Congregationis institutum, quod omnibus monasteriis, vel domibus regularibus sit uniforme, ipseque professus efficiatur merè obedientiaris, ut certum habere non debeat domicilium, sed vivere debeat in loco, in quo superiori eum collocare placebit, ac videbitur; Tunc acquisitio bonorum profertis, habitualiter fieri dicitur ipsi Religioni in universum, actualis autem applicatio, pendet à futuro eventu, sive à futura contingentia, quatenus ejusdem religionis, leges, vel consuetudines, aliter non suadeant, atque ita super hujusmodi controversiis, quandoque respondere consuevi, ut præsertim infra in Licien. disc. 57.

BONONIENSIS CENSUS PRO CONVENTUS S. DOMINICI BONONIÆ CUM N.

Casus disputatus coram Prælati. Iudice commissario, sub incerto exitu.

De tacita professione resistente à gestatione habitus, aliisque actibus, qui professis conveniunt, an, & quando legi dicatur, necne; Et de differentia inter casum, in quo nullus expressæ professionis actus accedat, vel proberur; Et alterum, in quo accedat, sed nulliter, unde per professionem tacitam inferatur ad sanationem.

Et an nullitas professionis allegari possit à tertio, si ipse professus usque ad obitum in Religione perseveravit.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *De distinctione, an, & quando per gestationem habitus resistat tacita professio.*
- 3 *In specie de Religione Hierosolymitana.*
- 4 *De Monialibus.*
- 5 *In quibus Concilium Tridentinum innovaverit dispositione Canonum.*
- 6 *Distinguuntur casus ad effectum, de quo n. 2.*
- 7 *Quare hodie non detur de facili casus hujus professionis tacita.*
- 8 *Lapsus quinquenni inducit presumptionem tantum contraria probatione elidibilem.*
- 9 *De domicilio, quando dicatur contractum necne.*
- 10 *Quare in casu expressæ professionis non resistet illa ratificatio, qua alius ex gestatione habitus resisteret.*
- 11 *Quid ubi de professione agatur incidenter ad effectum successione.*
- 12 *Quando nullitas à tertio allegari possit.*
- 13 *Professio ante legitimam ætatem emissa ex causa devotionis, & indigentiarum, habetur ad alios effectus pro non facta.*
- 14 *De questione, an, & quando Novitia decedenti in Religione cum animo proficendi succedat Monasterium.*

D I S C. XL.

EX pecuniis paternæ hereditatis ejus, qui suscepto habitu Sancti Dominici in Civitate Bononiæ, novitiarum peragebat, creatus fuit controversus census, super cuius pertinentia, sequuta morte creditoris, ad biennium post emissam professionem, orta fuit quæstio inter ipsum Conventum, in quo creditor, seu dominus obierat, & ejus venientes ab intestato, prætendentes, quod ille mortuus esset potius in statu seculari, seu novitii ob professionis nullitatem, cum detectum esset, quod ea emissa fuisset, adhuc non expleto ætatis anno decimosexto requisito per Concilium Tridentinum sub decreto annullativo, de quo disc. seq. Introducitur desuper causa in partibus, prodiit sententia favore venientium ab intestato, quæ in gradu appellationis cotam A.C. revocata fuit, ab alio tamen Iudice commissario, (coram quo tantum, ac semel pro Conventu scripsi) prævia infirmatione secundæ, prima confirmata fuit, incertumque est qualis fuerit causæ finalis exitus, quem probabiliter credo per concordiam, dum de illa amplius actum non audivi.

Non potui autem desuper maturum iudicium efformare, dum jurium alterius partis communicatio sequuta non fuit,

minusque habita disputatio formalis in contradictorio, unde propterea audiri poterint alterius Partis fundamenta, sine quorum noticia non de facili late iudicium efformari potest.

Scribendo igitur more Advocati ad causæ oportunitatem dicebam, quod ubi ageretur de illa Religione, in qua habitus novitiorum, est diversus ab illo professorum, ut (exempli gratia) est Religio Hierosolymitana, tunc nil refert, quod novitius, etiam post expletum annum novitatus perseveret in Religione per quantumvis notabile tempus, eodem novitiorum habitu retento; Secus autem ubi hæc difformitas habitus non adit, sed idem sit ille professorum, ac novitiorum, ut contingit in omnibus ferè Religionibus claustralibus, quoniam tali casu, si post legitimè peractum annum probationis, ac expletam ætatem, quæ ad professionem necessaria est, ille continet in retentione habitus, ac in exercitio actuum, qui religiosi professis conveniunt, inducitur professio tacita, juxta text. in cap. ex parte, de Regular. cum concordantibus relex per Monach. lib. 4. præsumpt. 84. nu. 7. & cons. 396. num. 12. & seqq. Donat. rerum regular. tom. 2. tit. de profess. solemn. quæst. 23. ubi in puncto de hac Religione Dominicana, ut habitus sit indifferens, prout in vitis regularibus Religionum claustralium videtur generale, dum hac differentia dignoscitur in militaribus, præsertim in insinuata Sancti Joannis Hierosolymitani, in qua plures senescunt in statu novitiorum, quia non expedit castitatis voto se adstringere, nec incurratur inhabilitas in successione feudorum, vel contrahendi matrimonium &c. Ac etiam dignoscitur in monialibus, in quibus diversus est habitus novitiarum ab illo professorum.

Neque dictæ Decretalis dispositio correctæ, seu alterata videtur per Concilium Tridentinum, quoniam, ut constat ex iis, quæ habentur infra *discuribus sequentibus*, innovatio à Concilio inducta, consistere videtur in duobus. Primò nempe in ampliacione ætatis ad alios duos annos post pubertatem; Et secundò in anno probationis continuo, & non interrupto ita dirimendo quæstionem, quæ vigeat super conjunctione temporum, de qua infra, disc. 46. In reliquis autem firma remanet ea, quæ per Canones disposita sunt, ut per Navarr. Rodriq. & alios apud Donat. lib. 4. præsumpt. 84. nu. de profess. solemn. quæst. 11. & tract. 12. de reclamation. quæst. 3. Et consequenter cum iste religiosus peracto anno novitatus, atque expleta ætate 16. annorum, per aliud biennium in Religione continuasset, gestando habitum, ac gerendo omnia alia, quæ per alios religiosos fiebant, ita dicebam, quod de plano intraret dispositio dictæ Decretalis.

Verùm reflectendo ad veritatem, ubi ista quæstio esset principaliter super statu profertis cum ipsomet se allegante non professum, ad effectum obtinendi libertatem redeundi ad sæculum; Advertendam quod dictæ Decretalis dispositio non intraret; Siquidem duo casus in hoc proposito distinguendi videntur. Primò nempe, ubi post expletum annum novitatus, nullus explicetur professionis actus solemniter, ac explicitus, unde propterea ea deducatur tacite ut supra. Et secundò, ubi fiat quidem actus expressus, ac solemniter, sed ille sit invalidus, ut potest adhuc non completa ætate necessaria, ut in præsentis, sive ex alio defectu.

Primus casus, de quo proprie Decretalis loquitur, nimium raro ad praxim videtur hodie deducibilis, quoniam ex omnium ferè Religionum lege scripta, vel non scripta, non datur casus professionis tacite, ob certam præfinitam formam, vel solemnitatem, quæ adhibenda est, præsertim circa prævia acceptationem Capituli conventualis per vota secreta, nisi concurrat lapsus quinquenni præfinita à Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 19. seu accedant alia adminicula bene conclusiva reciproco consensum tam ipsius religiosi profertis, quam Religionis eum recipientis, cum iste dicatur mutus, & correspondivus contractus, qui utriusque consensus conjunctionem exigit ob reciprocam utriusque contrahentis obligationem, adeòque quiddam more consuetis, ingenium acuendo, probare conetur, Menoch. diff. cons. 396. ubi agit de tacita professione in moniali, nimium difficile videatur id ad praxim reducere, præsertim ante lapsum quinquenni; Nisi hujus reciproci perfecti consensus probatio saltem adminiculativa accedat.

Quamvis etenim Concil. Tridentinum loco supracitato, & tam in isto casu, quam in alio sequenti prædictum terminum statuat; Nihilominus ut firmatur præsertim per Rotam in *Disposponen. nullitatis professionis 19. Januarii, & 10. Decem. 1646. coram Arguelles impress.* apud Dian. par. 9. dec. 1. & 2. atque alibi advertitur, iste terminus non inducit certam, ac determinatam probationem, sed solum quamdam vehementem.

mentem præsumptionem; cõtraria tamen probatione, eriam administrativa elidibilem, tam ubi elapsum sit quinquennium, ut eo non obstante allegari possit tacitæ professionis exclusio, juxta casum, de quo *disc. sequenti*, & patet ex casu, de quo agit *sub tit. de benef. disc. 75*, ubi quod non obstante probata decenniali permanentia in Religione, adhuc difficile erat concludere professionem; Quam etiam adhuc dicto termino non lapsu, pro ejusdem professionis inclusione, quoniam cum super hac probatione non habeatur forma præcisa, nil prohibet eam fieri posse per modos, vel species jure inductas, unde propterea dictus terminus sit quædam norma in dubio.

Ad instar eorum, quæ habentur *sub tit. de præminentis, disc. 36. & seqq. & sub tit. de Canonic. & Capit. discurs. 21.* super domiciliaria civilitate contrahenda per decennalem habitationem, quoniam ista est præsumptio, contraria probatione, vel fortiori præsumptione elidenda, vel supplenda, quod scilicet possit quis in loco habitare per tempus longissimum, & tamen non contrahere domicilium, & è converso possit eum brevi mora illud acquirere ob declaratam voluntatem, aliaque probationes, cum similibus.

Quidquid autem sit de isto primo casu, in quo hæc obiter insinuantur pro ejuo contradistinctione ab altero, in quo proprie versabamur, quod scilicet expressa professio emissã esset, sed nulliter, unde propterea deducatur rati habitio sanativa nullitatis per subsequentem continuationem in Religione juxta casus, de quibus infra, *disc. seq.*

Abque dubio iste casus est longè difficilior, ex duplici consideratione. Primum nempe quia ex continuatione gestationis habitus, ac exercitio illorum actuum, qui professis conveniunt, non potest ita inferri ad tacitum recipiorem consentium, seu contractum, ut inferatur in casu precedenti, dum id sequutum fuit ex præsupposito, quod ille esset jam expressè professus, stante subsequuto actu expressè solemnem. Et secundo in idem quoniam juxta ea, quæ pluries habetur *sub tit. de alienationib. & contractib. prohib. & alibi*, ad effectum inducendi ratificationem sanativam nullitatis, necessaria est scientia ejusdem nullitatis tam in facto, quam in jure, cum aliis animus trahi non valeat ad ignorantia, atque actus subsequenti rectè dici valeant æquivoci, seu gesti cum falso præsupposito, quod religio sus se crederet, vel è converso Religio eum judicaverit validè, ac legitime professum.

Et consequenter (applicando ad rem,) cum neque dicta præsumptiva adesse probatio, quæ resultat a lapsu quinquennii, neque alia urgerent administrativa, difficile opus videbatur hanc tacitam professionem sublinere per solam continuationem biennalem in statu ante ordines sacros, in quo statu hac præsertim Religione, etiam solemniter, ac validè professus, more novitiorum vivere videntur, atque parum forte que nihil ab eis differre.

Difficultas verò, quæ in ista causa maturè examinata non fuit, neque adhuc occasio dedit eam examinandi, in eo consistebat, quod non agebatur de professionis nullitate, seu validitate principaliter inter Religionem, & professum, sed incidenter ad effectum intestatæ successione cum legitimis hæredibus, hanc nullitatem allegantibus, an scilicet ipso religioso usque ad obitum in eo statu perseverante abque aliqua contrariæ voluntatis declaratione, ipsaque Religione eum professum asserente, licitum sit tertio hujusmodi nullitatem allegare.

Et quamvis adhuc anceps remaneret; Attamen generales propositiones, quas habemus in ista questione, an scilicet nullitas allegari possit à tertio, mihi inferebant difficultatem contra Religionem, seu conventum, quoniam juxta receptam distinctionem, de qua pluries in sua materia *sub tit. de alienat. & contract. prohib.* tunc nullitas à tertio allegari non potest quando non est inducta ipso jure, sed ope exceptionis, secus autem ubi adesse expressum decretum irritans, quod ipso jure inficiat, ut in præsentem contingit, ex decreto Conciliari, ubi professio emittatur ante legitimam aetatem, ut in specie *disc. seq.*

Et magis proximè, quoniam juxta plures declarationes Sac. Congregationis relatas per notos earum Collectores, quos hodie frequentes habemus, etiam expressa professio, quam novitius, vel novitia moriens de consensu Religionis, vel Monasterii emittat ante legitimam aetatem, ac annum probationis, aliaque servari solita, vel debita, non suffragatur ad hunc effectum successione, vel lucri dotis date in ingressu, ut etiam forte advertitur *sub tit. de dor. disc. 167*, ubi generaliter de dote monialium, quoniam ista professio sequi dicitur potius ex devotione, & pro indulgentiis, & consequenter quod non professus obierit in eo statu, non videtur

hujusmodi novum contractum revalidativum concludere; Adhuc tamen reservo maturius cogitandum.

De hoc autem agit præ cæteris Menoch. *de arbitr. casu 436. præsertim, n. 12. & seqq.* & aliqua insinuantur occasione dotis monialium *dicto disc. 167. de dote.*

ANNOT. AD DISC. XL. cum seqq.

Nulla pariter adfuit occasio postmodum disputandi circa materiam validitatis professionis, de qua agit in his discursibus; Insinuantur tamen, aliqua in *ejusd. Adnot. ad S. C. T. disc. 39. & 41.*

Deciso prodita in casu, de quo *disc. habetur in press. par. 13. rec. dep. 211.*

ROMANA NULLITATIS PROFESSIONIS PRO CONGREGATIONE CASSINENSIS, C U M N.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Regularium, & resolutus ut infra.

De professione emissã ante annum decimum sextum, cum dispensatione Apostolica, an dicatur validã, vel invalidã; Et quatenus invalidã sit, an, & quando per diurnam continuationem in Religione cum susceptione ordinum inducatur rati habitio sanativa, seu nova professio; Et de forma tenenda in judicio nullitatis professionis, ad præscriptum Concilii Tridentini.

Et incidenter, an annullata professione, bona interim quæsitã, & possessã per religiosum, ei restitui debeant, vel remaneant penes Religionem, vel Monasterium.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Quare superiores Regulares debeant esse faciles in his causis nullitatis professionis.
- 3 Papa potest solvere religiosum à vinculo.
- 4 De ordine iudicii in hoc servando.
- 5 Stylus est Curia etiam occasione incidentium agendi de meritis causæ.
- 6 De punctis causæ.
- 7 Iusta causa excusat à temeritate.
- 8 De forma præscripta à Concilio.
- 9 Quid operetur an habitus temerè sit dimissus necne.
- 10 De ratione ob quam demandatur reassumptio habitus, & reditus ad claustra.
- 11 De lapsu quinquennii quid operetur, an, & quando competat restitutio in integrum.
- 12 Quomodo cognoscatur, an hac restitutio concedi debeat.
- 13 De eodem, & de stylo, qui desuper tenetur.
- 14 De aetate, quæ de jure communi necessaria est ad professionem.
- 15 De eodem, & qua regula teneri debeat.
- 17 Laudatur major aetas ad professionem.
- 18 Aetati ampliatã pro Concilio Papa dispensat.
- 19 Quomodo procedatur in questione voluntatis.
- 20 An, & quando gratia presumatur obventa per oratorem.
- 21 De mandato presumpcio.
- 22 De aliis argumentis voluntatis.
- 23 Susceptio ordinum inducit tacitam professionem.
- 24 Annullata professione, an, & quæ bona professus recuperet.

D I S C. XLI.

Apostolica autoritate per litteras in forma brevis, dispensatione concessa super aliquibus mensibus, quoad adhuc deerant ad complementum aetatis 16. annorum per Sac. Concil. Trident. requisitã, completo jam anno probationis, aliisque servatis, quæ de jure, vel consuetudine servanda sunt, in Monasterio Sublacen. professionem emisit N. qui deinde suis temporibus, ad paupertatis, ac Religionis titulum ad sacros ordines promotus fuit, pluraque in proprio Monasterio Urbis munera gessit in statu professi, continuato spatio annorum circiter duodecim; Deinde verò mutato consilio, cupiens ad sæculum regredi, in quodam remoto Monasterio ultra, vel propè montes, ubi ex electione, vel Superiorum præcepto moram trahebat, coram Ordinario

natio loci, illiusque Monasterii Superiore, adversus professionem provocavit, obtenantque ab eis sententia super ejus nullitate, utpotè emissã ante aetatem à Concilio præsentiam, ad sæculum rediit; Agnoscens verò gestorum insubsistentiam, à Sac. Congregatione Regularium ex Pontificio oraculo obtinuit, ut juxta formam Conciliarum, abque necessitate reassumendi habitum, ac redeundi ad claustra, ejusdem nullitatis causam institueret, ac prosequi posset coram Vicario Urbis, & Superiore proprii Monasterii, Cùmque se opponeret Religio, assumpta fuit disputatio in eadem Congregatione, an constaret de temeraria dimissione habitus, quod negativè resolutum fuit; Deindequæ à Judicibus prædictis super nullitate proditi sententia, à qua commissã fuit causa appellationis in Rota, ubi tamen (me quoque consulente) causa ulteriori progressum non habuit, ob Religionis acquiescentiam, eaque stante, postmodum omnis defectus, hujus regressus ad sæculum, Apostolica auctoritate sanatus, vel suppletus fuit.

Libenter autem Religioni, pro qua scribebam, consului acquiescentiam, quinimò, ut in ipsamet prima instantia strigidè se opponeret, quoniam pro meo sensu, saluberrimum religionibus videtur egressus obitum apertum, vel facile, perniciosum autem è converso, illud rigorosè clausum retinere, ob axioma, seu dicitur, *ut morbidã facta pecus &c.* Porro si verò, dum ob jam notam Pontificis propensionem, ex personalis affectione, cum ejus potestare sanandi, vel supplendi quemcumque defectum, cum enim id non sit de facili cum aliis practicabile, ita cessabat inconscientiã; Cùm dubitandum non sit de potestate Papæ dispensandi, etiam gratiosè hujusmodi votis regularium, atque religiosum quamvis validè professum, restituenti primævo statui sæculari.

Nimium verò displicuit ordo, seu iudicii modus desuper tentus, neglecta scilicet forma per Concil. Tridentinum præscripta *sess. 25. de Regular. c. 19.* ob malam introductionem, adeo minus prejudiciali fuisse gratiosè dispensatã dictamque restitutionem concedere, quàm hanc viam aperire.

In disputationibus autem habitis in Sac. Congregatione, super dicto dubio temerarii egressus, de toto causæ statu quoque actum fuit, ex Curia stylo, præsertim in his Sacris Congregationibus, in quibus abque telâ judiciali proceditur, agendi etiam de meritis negotii principalis, quamvis esset questio super aliquo incidenti, pro istius meliori regulatione quatuor fuerunt puncti. Primum nempe, an constaret de temerario egressu. Secundo super forma iudicii habendi coram Ordinario, ac superiore loci an scilicet stante lapsu quinquennii, audiri posset, & quomodo. Tertio super ipsius professionis validitate, vel invaliditate. Et quarto, posita etiam nullitate professionis expressæ, an adesse professio tacita.

Quatenus pertinet ad primum; Quamvis Scribentes pro ipso religioso actore nimium insisterent in propositionibus generalibus super qualibet causã justè opinata quamvis talis non esset, excusante à temeritate & delicto; Ac propterea admittitur quidem invaliditatem dictæ sententiæ obventæ ab Ordinario, & Superiore Monasterii, in quo accidentaliter morabatur, cum Concilio disponat, ac passim interpretatum sit de Ordinario, vel Superiore Monasterii proprii, attamen id saltem sufficere deberet Religioso substitutarum juris ignaro ad justam excusationem inducendam.

Dicebam tamen scribens pro Religione, quod hic erat labor inanis, ideòque incongruum esset hoc dubium extra causæ opportunitatem, cum pro meo iudicio præcisus punctus esset secundus super ordine, seu modo tenendo,

Siquidem ad tollendas tot disputationes, diversarumque opinionum Canonistarum, & Moralium, quæ in hac materia habebantur ob diversam Religionum, vel locorum præxim, unde propterea inconvenientia in dies resultabant, legem generalem Concilium *dicta sess. 25. cap. 19.* cum certa forma præscripsit, ut scilicet regularis professus, qui de sua professionis nullitate objicere velit, non audiatur nisi infra quinquennium, dictoque termino adhuc durante, si habitum dimiserit, audiri non valeat, nisi ad Monasterium cum habitu redeat; istaque causã cognosci non possit nisi conjunctim per Ordinarium loci, & Superiorem Monasterii, in quo professus est, ut de hujusmodi tribus requisitis communiter agunt Scribentes post Concilium relati per Barbof. *in glos. ad idem c. 19.* inter quos de illis omnium latius, ac melius agit Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 37.*

Hinc proinde, quando sive temerè, sive non temerè, habitus dimissus sequatur sit, cum egressu à claustris, cum indefinitè præscribatur forma, ac prohibeatur professum audiri, nisi ad claustra redeat, atque habitum reassumat, id-

circo ista forma impleri debet, non curato modo prius tenore. Qualitas autem criminosa, alium non operatur effectum, nisi illum rigoris, qui adhiberi solet super formali carcere: ob apostasiam, seu temeritatem, ac inobedientiã reatum, donec causã nullitatis cognoscatur.

Et consequenter dicebam, quod hæc disputatio super temerario egressu, inanis erat, quoniam Religio non prætendebat dictum rigorem adhibere, sed solum ut servaretur forma reassumptionis habitus, ac regressus ad claustra, quæ servari debet, quamvis ex justa causã id sequatur sit, adeo ut fingendum sit, ac si nunquam habitus fuisset dimissus, minusque sequitur aliquis egressus. Ideòque non videbatur, qualis esset hujus disputationis effectus; Ea quoque nimium probabiliter ratione accedente, ob quam reassumptio habitus, atque regressus ad claustra omnino demandari debet, ne scilicet alias religio sub hoc prætextu concedatur licentia vivendi extra claustra durante lite, quæ ita in longum protrahi posset, quamvis agnosceretur, quod litis eventus futurus esset malus, dum ita obtineretur intentum vivendi interim in sæculo.

Præterea ex dictis tribus requisitis, non solum obstat isten non reassumptionis habitus intra claustra, sed etiam alter lapsus quinquennii, imò decenniis & ultra; Quamvis etenim super utroque obtentum esset dictum rescriptum Sacræ Congregationis, in hoc tamen dicebam, quod male professum esset, ideòque dictum rescriptum revocari debuisset, utpotè inaudita Religione obtentum, ob malum exemplum, malamque introductionem, contra inyeteratam receptissimam præxim. Siquidem, ubi lapsus quinquennii accedit, per quod Concilium Tridentinum inducit, seu præsumit quandam tacitam professionem, seu revalidationem, cujuscumque defectus, quo emissã professio laboraret, tunc questio esset inter DD. an ad versus hujusmodi temporis lapsum ex aliqua justa causã concedi debeat, necne in integrum restituitur; Atque una opinio simpliciter tenet negativam, quasi quod iste terminus inducat quandam reassumptionem juris, & de jure dictæ tacitæ professionis, seu ratificationis, quæ non admittat probationem in contrarium; Sive quod idem tempus inducat quandam præscriptionem preemptivam hujus actionis dicendi de nullitate, ex deductis per *Parisi. de resignat. lib. 13. q. 5. n. 46. & plenè Sanch. d. 9. 37. num. 21.* ubi de pluribus istius opinionis fundamentis.

Quamvis autem contraria opinio probabilior sit, magis que recepta, ut scilicet istius termini lapsus simpliciter juris præsumptionem inducat, contraria veritatis probatione elidibilem; sive quod ad versus hanc præscriptionem restitutio in integrum concedenda sit, quoties tamen justa causã accedat, juxta terminos generales, quos habemus in materia restitutionis in integrum ex clausula: *si qua mihi &c.* etiam adversus longissimi temporis præscriptionem, omniaque alia præjudicialia, ex relatis per Sanch. *d. quest. 37. nu. 22. & Barbof. ad idem decretum Concil. n. 8.* atque hanc pluries firmavit Rota, præsertim in *Ussiponen. nullitatis professionis 19. Januarii, & 10. Decemb. 1646. coram Arguelles. impress.* apud Dianam *resol. moral. par. 9. dec. 1. & 2. in Bononien. nullitatis professionis 5. Maii 1660. coram Bevilacqua* edita in casu, de quo infra *disc. 44.*

Attamen non pertinet ad Judicem de hujus restitutionis in integrum concessione cognoscere, vel judicare, cum id privatè pertineat ad Papam, qui eadem restitutionem concedere non solet, nisi prævia consultatione Sacræ Congregationis Concilii, cui frequentius ommissiones super hujusmodi restitutionis petitione dirigi solent; Licet quandoque, sed nimium raro, etiam huic Congregationi Regularium directæ fuerint; Ac propterea, in una, vel altera Congregatione, assumitur formalis disputatio, an constet, necne de sufficienti causã dictæ restitutionis; Istaque judicatione accedente figuratur commissio, directã præfatis Judicibus à Concilio demandatis.

Quinimò, quandoque neque simpliciter remittitur commissio dictæ Congregationi, sed Religioni, vel parte interessata audita, præcedere solet formalis disputatio in plena Signatura Gratiæ, ut præsertim contingit in commissionibus, quæ proponuntur per professores in Religione Hierosolymitana, ut præsertim fuit in duobus casibus, de quibus infra, *disc. 45. & 46.* adeo ut quandoque etiam dicta commissio denegeretur, atque commissio simpliciter rejiciatur, quia nempe justæ causæ vehementer sumus non detur.

Atque ad hunc effectum, in hujusmodi disputationibus, 14 quæ habeantur in Signatura Gratiæ, vel in Congregatione Concilii agitur quasi ex professo de ipso puncto principali nullitatis, seu de meritis causæ, adeo ut, quando prævia hæc

hac formali cognitione, emanat iudicium Congregationis super concessione restitutionis; multoque magis, ubi istud sit geminatum, prius scilicet plenae Signaturae Gratiae, deinde Congregationis, tunc apud Iudices, causa videatur frequentius decisa, eorumque processum quodammodo caeremoniales; Licet quandoque, sed raro, diversus sit eventus, cum formales probationes coram eis fiant, dum Signatura, vel respectivè Congregatio quemdam probabilem, sive sufficientem summum attendit, ex quo non sunt processus formales; Ac propterea ad hunc effectum in ista controversia, etiam occasione disputationis dicti incidentis, deducebantur merita causae principalis, ut ita dignosceretur, quod malè processum fuerat, ideòque revocandum esset dictum rescriptum, ac demandanda observantia huius formae, seu praxis.

Quatenus igitur pertinet ad dictum tertium punctum, validitatis, vel invaliditatis professionis de per se consideratae, praescindendo à motivo tacite professionis, seu ratificationis; Non negabam, quod seclusa dicta dispensatione Apostolica, nullitas esset indubitata, ob expressam dispositionem Concilii Tridentini, cum decreto annullativo; Prout è converso Scribentes in contrarium non negabant, quod ubi constaret de voluntate profecti obtinendi dictam dispensationem, ejuisque vigore profitendi ante tempus, quod validitas esset indubitata & merito.

15 Siquidem in iure expressè cautum non est, qualis aetas necessaria sit pro solemnem emissionem votorum Regularium, unde propterea, ex magis communi, ac recepto sensu, proceditur cum regula generali, quam habemus in omnibus humanis actibus viventium, ac morientium, ex voluntate pendeant, ut suffragia illa aetas, in qua voluntatis perfectae exercitium, vel sufficiens iudicium, à lege praesupponitur, idque regulariter procedit, ubi post completam pupillarem aetatem pubes quis dicitur habilis ad testandum & contrahendum, ut in his terminis professionis regularis, quod de iure aetas quatuordecim annorum completorum sufficit, firmant magis communitè DD. relati per Sanchez ad praescript. decal. lib. 5. cap. 4. num. 2. per text. in cap. 1. & cap. ad nostram de Regular. cum ibi notatis.

16 Benè verum, quod eodem modo, quo habemus in matrimonio carnali, ac etiam in votis non solemnibus, necnon super observantia iuramenti in contractibus profanis interpositi, ista aetas praefinita est per legem civilem, quae in his materiis spiritualibus nullam habet potestatem, ideòque per Canones, & Canonistas, ac Theologos, circa istam aetatis praefinitionem, ea recepta est, potius ex ordine naturali, cui iuxta magis communem hominum usum, innixa est, ita statuendo hanc regulam generalem, praesumptivam potius, quam certam determinationem inalterabilem; Ideòque est praesumptio juris, elidibilis per contrariam veritatem, cui dicta praesumptio semper cedit. Si enim agatur de puero proacacis ingenii, in quo natura, iudicii professionem acceleraverit, eodem modo quo circa matrimonium carnale habemus de malicia suppleta aetatem, tunc nil prohibere videtur ut etiam ante completam aetatem pupillarem, ius contractus spiritualis fieri valeat; Et è converso, si aedè tardi, vel hebetis ingenii sit, ut etiam in aetate 15, vel 16. annorum, adhuc dicti valeat puer, non habens perfectum velle vel nolle, tali casu non videtur hac major aetas considerabilis, quoniam procedendum est cum aedè frequenter insinuata propositione, quae à Judicantibus & Consulentibus perpetuo, ac principaliter praeculis habenda est, quod scilicet lex non est imposita verbis, sed rebus; Ideòque immortandum non est in solis formalitatibus more judaico, sed inspicere debet finis, vel effectus à lege consideratus, seu volutus, ubi praesertim agitur de huiusmodi actibus spiritualibus, qui cum Deo fiant, in quibus sola veritas naturalis attendenda est, lex autem positiva esse solum ministrat, statuendo certum tempus, vel certam formam pro quadam regula desumpta ex magis communi usu, ad refecandas lites, ac dubitationes, non autem ut contraria veritate naturali accedente, ista praevaleat non debeat, ut in proposito ultimarum voluntatum ad pias causas habetur pluries sub tit. de testam. ac etiam in proposito donationis, vel renuntiationis factae per ingressurum Religionem in aetate pupillari, ad vertitur sub tit. de donat. sive sub altero de renuntiat. cum similibus.

17 Ampliatè autem facta per Concilium ad alios annos duos, prudenter quidem facta fuit, imò fortè laudabilis esset, si protraheretur usque ad eam majorem aetatem, in qua ex magis communi regionis usu, qui in omnibus perfectè major reputatur, eodem modo quo in voto castitatis emittitur in susceptione sacrorum ordinum habemus, cum sit major contractus, qui per hominem fieri possit super per-

petua sui status immutatione; Et hoc stante dicta forma est inalterabilis, quamvis celer, ac extraordinaria iudicii perfectio accedat, nisi Apostolica auctoritas illi dispenset, cum indubitata sit potestas dispensandi, utpotè super impedimento resurgente à iure positivo, non autem ab illo naturae, iuxta inconcussam praxim, quam habemus in dispensatione super aetate ad ordines, vel ad dignitates, ex collectis per Pirt. Corrad. in eius prax. dispens. lib. 4. c. 1. & 2. & est in praxi valde notorium.

Hinc proinde quaestio reducebatur ad punctum voluntatis 20 profecti, quod scilicet ipse in animo habuerit, hanc dispensationem obtinere, vel ab aliis obtenta utri; Isteque punctus videbatur potius facti, quam juris, utpotè pendens à probationibus & argumentis, super quibus certa & generalis regula cuiuscumque casui applicabilis statui non potest, cum materia probationis, praesertim adminiculativae, seu praesumptivae, arbitraria sit, pro facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis, ideòque, ut frequenter advertitur, pro meo iudicio, fatuitatis, vel futilitatis species est, procedere cum propositionibus generalibus, vel cum decisionibus ac doctrinis, quae certos diversos casus percutiant.

Applicando autem ad rem; Quamvis ex parte profecti de 21 duceretur quaedam inverisimiles, ac affectatae ejus conjunctorum attestaciones, quod dicta dispensatio, eo inscio, obtenta esset per ejus parvum; Attamen argumenta, quae in contrarium urgebant simul juncta, nimium concludere videbantur; Primò etenim ponderabam regulam, seu praesumptionem generalem, quod gratia praesumitur obtenta per eum, cuius favore cantat, ex deductis caeteris relatis apud Donoz. jun. decis. 81. nu. 7. & decis. 966. n. 8. Bononien. pecuniaria, seu transactionis 24. Novembris 1670. §. fin. coram Albergato; Potissimè verò, ubi sit gratia, de qua suspicari non possit, quod per alium affectari, seu procurari potuerit potius in supplantationem, ac praesudicium oratoris, puta juxta casum, de quo in Eugubina donationis 23. Januarii 1671. coram Bevilacqua, & 23. Januarii 1672. coram Rondino, de qua habetur actum sub tit. de donat. in supplemento; Sive (magis proxime & ad rem, ut in praxi non semel expertus sum) quod aliquis alienorum bonorum captator, puerum inducat ad suscipiendum habitum in aliqua Religione, ita ab eo extorquendo suorum bonorum donationem, vel aliam dispositionem, atque ut se assuret de non regressu dispositionis ad saeculum, ita curet, cum dispensatione super aetate, vel super alio obstaculo, professionem accelerari, cum similibus; Secus autem ubi, ut in praesenti, huiusmodi machinationis suspicio non addit, cum id absque notabili lucro, seu interesse fieri non solet, ut advertitur in Avenionem. sub tit. de testam. disc. 39. & alibi. Ideòque ista materia super praesumptione impetrationis gratiae per oratorem est pariter facti potius, quam juris pro facti qualitate regulanda.

Alterum erat argumentum notabilis impensa 22 ducatorum Camerae, quam ultra mercedem expeditoris facere oportuit, juxta receptam, ac frequentem propositionem quam habemus circa mandatum praesumptum in actibus judicialibus, quod scilicet illud praesumatur, ubi agatur de aliqua impensa considerabili, quae unum securum excedat, ut in sua materia sub tit. de judic. & habetur sub tit. de benef. disc. 5. in proposito differentiae protonotoriaris, qui per Breve obtineatur à Papa cum impensa notabili, & alterius, qui sine impensa obtineatur à Nuntio, vel Legato.

Benè verum, quod istud argumentum subjacet eisdem 23 considerationibus habitis super argumento praecedenti, quoties suspicio adesse possit, ut gratia per tertium pro ejus interesse ad supplantandum potius gratiatum etiam cum sumptu notabili impetrari potuerit; Ideòque pro facti qualitate, non autem generaliter, ac indefinitè istud argumentum quoque capiendum est.

Tertium erat argumentum, quod licet de per se debile, ac fallax, attamen videbatur considerabile simul junctum cum aliis, quod scilicet istud breve reperit fuisse inter scripturas ejusdem profecti.

Et demum quarto clarius ob attestaciones aliquorum 23 religiosorum probatae fidei, qui novitarius, ac professionis collegae fuerant, quod scilicet ipsemet profectus de hac dispensatione sollicitus fuerit, ut professionem acceleraret pro antianitate in Religione, ex qua honores, ac praeturae nimium pendunt.

In idem quoque magnificandum esse dicebam alterum fortissimum argumentum, quod resultabat à perseverantia in Religione cum gestatione habitus, ac exercitio omnium illorum actuum & officiorum; quae non nisi profectis congruunt.

24 Et magis à susceptione Sacrorum ordinum ad titulum Religionis & paupertatis cum ex hoc actu aedè reiterato indubiam centeri novam professionem praecedentis invalidae sanativam pluries fuisse decisum per Sacram Congregationem testatur Tambur. de jur. Abb. tom. 3. disp. 6. q. 13. Barbof. in collect. ad Concil. sess. 25. de Regular. c. 11. ambo circa fin. & alii moderni huiusmodi declarationum collectores seu relatores.

Quidquid enim esset de puncto, an isti actus, soli & de per se sufficientes, ad id ita concludendum, ut adimant contrariam probationem, vel restitutionem in integrum ex supra insinuat; Attamen negari non posse dicebam, ut exinde saltem vehementissimum resultaret argumentum, ut omnibus simul junctis ista veritas manibus palpabilis redderetur, unde propterea, sententia lata per Iudices super nullitate professionis, omnino injusta; maleque fundata mihi visa est, idque etiam benè agnovit idem profectus, qui prudenter specialem gratiam revalidatoriam à Papa obtinuit, per quam suae conscientiae benè consultum remanet.

Sopita ista causa; Alia in eadem Sacra Congregatione excitata fuit difficilis, non tamen formiter disputata, nec decisa, utpotè, (me quoque consulente, & cooperante,) per quandam honestam concordiam sopita, super bonis scilicet reperitis in cella hujus profecti, quando discessit, vel alibi; An. f. stante annullatione professionis, aedè jure retroactionis ad initium, ita consensu esset ab initio saecularis, bona sibi restituenda essent, utpotè Religioni numquam acquisita.

Atque super hoc, etiam pro veritate pro parte Monasterii, seu Religionis consultus, dicebam quod, si ageretur de bonis patrimonialibus, sive ex conjunctis, vel amicum elargitione, sanguinis, vel personalis affectionis intuitu obventis, tunc iusta esset petitio, ob ita praesupponendam sententiam declarantem professionem invalidam ob retroactionem ad suum initium, quod scilicet ille numquam censetur fuisse religiosus; Secus autem, ubi de hoc, vel simili acquisitionis modo non constaret, quoniam tunc praesertim ob officia magnae administrationis ab eo exercita, restè intrare videbantur ea quae à simili habemus ad materiam textus in l. Quintus Mutius, ff. de donat. inter vir. & uxor. Sive ea, quae habemus in materia peculii servorum super iis acquisitionibus, quae fiant per servum à domino alicui administrationi praepositum, quamvis deinde detegatur non servus, ac libertati restituitur; Ac etiam ea, quae habentur supra, disc. 38. circa religiosum translationem de uno Monasterio ad alterum, ut secum non trahat ea bona, quae in statu regulari acquisivit, dum esset in primo Monasterio aliàs quam ex merè temporalibus acquisitionum modis, cum similibus.

NEAPOLITANA NULLITATIS PROFESSIONIS PRO PP. CARMELITIS DISCALCEATIS IPSOQUE PROFESSO CONCORDIBUS.

Causa disputata in Sacra Congregatione Concilii, & resoluta ut infra.

De eadem forma praescripta à Concilio Tridentino super annullatione professionis, an procedat, quando non ipse profectus reclamat, sed ipsa Religio ob invalidam professionem, profectum dimittat.

S U M M A R I U M.

- 1 De Constitutionibus Ordinis Sanctae Theresae.
- 2 Facti series.
- 3 Resolutoria causa.
- 4 In iis defectibus, qui sunt fixi, & naturales, non inratata causa ratificatio professionis.
- 5 De differentia inter casum, in quo religiosus dicat de nullitate, vel ipsa Religio circa lapsum quinquennii.
- 6 De eodem, & quando lapsus quinquennii non debeat obstrare.
- 7 An forma Conciliaris super iudicio Ordinarii, & Superioris localis, requiratur ubi ipsa Religio expellit nulliter profectum.
- 8 De eodem, & de ratione differentiae.
- 9 De expulsiōne incorrigibilium.
- 10 Ejectus tamquam incorrigibilis habetur pro religioso in odiis.
- 11 Quod forma Conciliaris exorbitet à jure communi.
- 12 De casu in quo nullitas resultet à contractu.

Card. de Luca, Lib. XIV.

- 13 An valeant Statuta Religionis invalidantia professionem ob aliquos defectus non detectos.
- 14 Quando Statuta dicantur confirmata in forma specifica.
- 15 De Statutis excludentibus à Religione descendentes ab infidelibus.
- 16 De ratione inhabilitatis Superiorum ad ordines & beneficia.
- 17 Quid differat in hoc status Regularis.
- 18 Lex revocata attenditur tamquam doctrina.
- 19 De Statuto attendendo in ratione contractus.
- 20 An, & quando animus unius ex contrahentibus attendatur, necne.

D I S C. XLII.

Disponentibus Constitutionibus Ordinis Carmelitarum 1 Discalceatorum, seu Sanctae Theresae, Apostolica auctoritate confirmatis, ut ad Religionem admittendi non essent illegitimè nati, ac alii, qui sanguinis impuritatem patenterent, aedè ut profectio eorum, qui celato defectu admittantur, invalida sit, ob deficientem Religionis animum, huiusmodi perfonas admittendi; Cum Dominicus illegitimus, a celato defectu; professionem emisisset, eoque directo, per Diffinitorium provinciale, fuisset dimissus, etiam volens, atque deinde matrimonium carnale contrahere vellent, hinc occasione denunciationis, excitata fuit hæc difficultas, an scilicet obstraret dicta profectio; Quare de super consulta per 2 Ordinarium Sac. Congregatione Concilii, ista respondit pro dicta dimissionis invaliditate, ob non servatam formam praescriptam à Concilio Tridentino sess. 25. de Regular. cap. 19. unde propterea concessa restitutione in integrum adversus lapsum quinquennii, atque servata in omnibus dicta forma, prodiit sententia Ordinarii & Superioris regularis super professionis annullatione.

In disputationibus autem de super habitis in Sacra Congregatione, in quibus scripti pro Religione, concorditer procedente cum ipso dimisso; Duo erant puncti; Primò nempe, an obstraret lapsus quinquennii, juxta ejusdem Conciliaris decreti dispositionem; Et secundò, an dicta forma Conciliaris super cognitione causae conjunctim per Ordinarium & per Superiorem localem, habeat locum quando, non ipsa profectus dicit de nullitate professionis, sed potius ipsa Religio, agnoscendo illum esse nulliter profectum, cum dimittit.

Quatenus pertinet ad primum; Dicebam, etiam cum sensu veritatis, qualem Sacra Congregatio quoque agnovit, respondendo de restitutione in integrum, quodque dicti Iudices procedere possent; Ut iste quinquennialis lapsus obstrare non deberet, quoniam ubi non agitur de illo defectu, qui pendeat à sola voluntate profectus, puta, quia per vim & metum &c. Sed agitur de defectu naturali ignoro, & cujus cognitio verisimiliter Religionem retraxisset ab admissione ingredientis ad professionem, tunc quinquennium ad inducendum tacitam professionem, seu ratificationem, computandum est à die, qua ipsius impedimenti scientia habita fuit ex generali propositione, de qua pluries sub tit. de contract. & alienat. prohibet. quod animus trahi non potest ad ignorata, ideòque sine scientia dari non potest ratificatio, ut in his terminis Navar. consil. 26. num. 12. de regular. Barbof. in Collectan. ad idem Concil. Trid. dicto c. 19. n. 59. Donat. in praxi Regular. tom. 2. de reclamari. profess. q. 10. ubi concordantes.

Item quia idem Conciliare decretum percutere videtur 6 ipsum profectum reclamare volentem, ad quem verba dirigit, ideòque in eo casu intelligendum venit, non autem in converso, ex ea clara differentiae ratione, quod ipse profectus rectè conscius est proprii defectus de tempore professionis, ac tempore subsequenti, unde propterea non reclamando infra tantum tempus videtur denuò tacite profiteri, sive renuntiare juri allegandi suae professionis nullitatem, vel ex huiusmodi negligentia pati dicti juris sibi aliàs competentis praescriptionem, cum dictae tres rationes per Scribentes juxta ingeniorum varietatem in proposito allegari soleant, Earum prout nulla congruit ipsi Religioni, nisi, ut dictum est, in ea probaretur defectus certa scientia, ex cuius tempore quinquennium computari deberet; Hujus autem scientiae probatio penè impossibilis videtur quoad ipsam Religionem ita & taliter, quod exinde resultet tacitus contractus obligatorius, pro quo non sufficeret scientia, vel suspicio aliquorum religiosorum in particulari.

Ac etiam quia nullitas jam proposita fuit infra quinquennium cum subsequo etiam effectu dimissionis post scientiam; Et quamvis ex sensu Sac. Congregationis postmodum detectum esset dicta dimissionis modum malè servatum esse.

se. Attram ex fundamentis, de quibus infra in secundo puncto, & fortius & inconcussa continuata observantia ejusdem Religionis, iuste, ac probabiliter opinatum fuit bene processum esse; Et consequenter impossibile videbatur, ut illud tempus, in quo in bona fide professus fuit in statu seculari, & extra religionem, computandum veniret pro tempore continuationis status in Religione, ex quo tacita professio, seu jam emissa ratificatio deduci posset, quoniam esset deducere ex impugnatione ratificationem, atque gesta ad unum finem operarentur effectum de directo contrarium contra principia juris, & naturæ, juxta ea quæ habemus in minore, cui factio majori conceditur jus petendi restitutionem in integrum infra quadriennium, quo elapso ea denegatur, quoniam si minor intra dictum tempus coram Judice incompetente, quem tamen bona fide, ac probabiliter competentem credidit, restitutionem petat, atque actum irritari obtineat, non ex eo quod tractu temporis detegatur non vera opinata Judicis incompetencia, seu altera iudicii male versari nullitas, exinde dicendum est, tempus quadriennii decurrisse, cum saltem istud dicendum veniat iustum impedimentum prohibens temporis lapsum.

Quo verò ad alterum punctum, an scilicet dicta conciliaris forma super cumulativo concursu Ordinarii loci, & Superioris regularis omnino servari debeat, quando non ipse professus reclamaret, atque professionem nullitatem allegaret, sed ipsa Religio detecta nullitate ipsum male professum dimittit; Dicebam magis communem, ac etiam probabilem opinionem assilere Religionis pro negativa, ex ea ratione, quod decretum prædictum inductum videtur ipsarum Religionum favore, contra professos reclamare volentes; Ideoque inducta ad favorem, retorqueri non debent in odium. Potissimum quia ubi agitur de hujusmodi impedimentis perpetuis, publicum Religionis bonum in universum percutientibus, multa resultare videntur inconvenientia, si ipsi Religioni hæc facultas interdiceretur, ut ex Navarr. d. conf. 26. de Regular. bene probat Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 37. n. 31. Rodriguez, quæst. regul. tom. 3. q. 11. art. 2. Petreus de Relig. subdito, tom. 1. q. 1. c. 25. tom. 3. Cespedes de exempt. cap. 3. Abb. 48. Pellizar in manual. Regular. tract. 2. c. 3. q. 15. §. 28. & 29. & alii Morales, qui non quidem ex meo labore, vel genio collecti fuerunt, sed ex illoaliquorum ejusdem Religionis professorum, cum iste collectorum labor, utpote nullas habens ingenii, vel scientiæ partes perpetuo sit abhorritus; Ex eis enim liquet hanc opinionem majori calculo receptam esse, ideoque prævalere debere contrariæ sententiæ Bordoni resol. 22. & aliorum in minori numero, præsertim ob magis venerabilem autoritatem Navarr. Rodriguez, & Sanchez antiquiorum, ac etiam quia ratio eis magis assilere videretur.

Secundo ob diversitatem rationis inter unum casum, & alterum; Quando enim ipse professus vult impugnatæ professionem, adversus Religionem, tunc quoniam cogi non debet expectare Capitulum generale, vel provinciale, quod non nisi statutis temporibus congregari solet, atque in locis remotis, & incommodis, ac etiam quia ob alia graviora Religionis negotia ibi pertractanda, non de facili de hujusmodi nullitate cognosci potest, & causa terminari, hinc propterea congruit, ut id fiat per Superiorem localem, cui ob causæ gravitatem congruit dari Ordinarium in adiunctum; Hæc autem ratio in omnibus cessat, quando agitur de dimissione faciendâ per ipsam Religionem in Capitulo Generali, vel Provinciali; Tum quia cessat dicta consideratio, ut id sequatur ex iudicio unius tantum, cum accedat iudicium graviozem PP. universam Religionem, vel provinciam representantium; Tum fortius quia in hujusmodi comitiis, ne dum legaliter, sed etiam prudentialiter, consideratis omnibus motivis concernentibus bonum Religionis in universum, hujusmodi negotia maturè examinari solent; Et quod magis est, frequenter contingit, ut hæc negotia non sint singularia, sed plura, quia nempe detectis plurium religiosorum male professorum defectibus, re delata ad comitia generalia, vel provincialia, ibi de omnibus tractetur; Et consequenter impossibile est servare dictam formam cumulativè interventus Ordinarii loci singularum, qui de omnino diversis locis, & provinciis, quinimo, & remotissimis regionibus esse possunt; ac etiam quia incongruum videretur hujusmodi negotia in forma iudicialia pertractare; Ideoque magna differentia videtur inter unum casum, & alterum.

Considerando quod per decreta Sac. Congregationis edita de anno 1624. & approbata per Urbanum VIII. inserta in Bullario inter eisdem Pontificis Constitutiones 26. statutum est, ut expulsiones professorum ob incorrigibilitatem

& alia crimina fieri non possint per Superiores locales, sed solum faciendæ sint in Diffinitorio generali, vel provinciali, cum interventu plurium PP. ex gravioribus absque eo quod Ordinarii loci interventu desideretur, ex dicta ratione, quod magna differentia est inter iudicium singulare unius Superioris localis, & generale plurium insimul congregatorum universam Religionem, seu universam provinciam representantium; Et tamen magis gravis, & odiosa est dimissio Religiosi ex capite incorrigibilitatis, vel alterius criminis quam sit ex capite nullitatis; Isto enim secundo casu, absque alicujus infamiae, vel alterius notæ incurfu dimissus restituitur pristinae libertati in omnibus; In altero autem, ultra notam quam incurrit, adhuc remanet obnoxius omnibus vinculis, & odii, privatus tamen favoribus, & privilegiis ex statu religioso resultantibus, cum religiosus ejusdem ratione incorrigibilitatis, vel aliorum criminum, remaneat talis quoad ejus odia, & præjudicia, & tamen non reputetur talis quoad favores, & privilegia. Cardin. in clem. 1. §. quia vero, de statu Monach. cum concordantibus per Sanchez ad præcept. Decal. lib. 6. cap. 9. num. 45. Add. ad Buratt. decif. 756. num. fin. Rot. decif. 100. num. 8. part. 5. recent. Et conferunt quæ habemus in hærede indigno, ut in odiosis habeatur pro hærede, & in filiofamilias ingrato cum similibus.

Ideoque si in regraviori, ac magis præjudiciali sitendum est de iudicio Diffinitorii absque mixtura Ordinarii, multo magis in re minoris præjudicii ut supra, & consequenter mihi videbatur, quod cessaret ratio, quæ induxit Concilium ad desiderandum Ordinarii interventum; Illud etiam considerando, quod dicta Conciliaris dispositio in aliquo exorbitare videtur à jure communi, quo attento ipse solus Superior regularis tamquam religiosi ordinarius esse competens, ideoque tamquam nova lex exorbitans attendenda est in solo casu, de quo loquitur, quando scilicet ipse professus reclamaret, non autem in casu converso.

Item dicebam, quod cum de tempore quo fit professio, servetur in hac Religione, ut profertur volens expressè certioreretur de dicta Constitutione, illa etiam explicando in lingua materna, eique denunciaretur, quod in casu quo detegatur aliquis ex illis defectibus tunc ignoris, Religio declarat non habere animum eum admittendi ad professionem, sibi que licitum esse illic detecto defectu eum dimittere, atque ipse profitens easdem Constitutiones, dictamque religionis protestationem, ac declarationem acceptat, hinc proinde dimittendi facultas resultare dicitur, non ex dispositione Juris, sed ex particulari conventionione inter Religionem, & profitentem; tamquam per speciem pacti resolutivum, & ad instar illius facultatis, quæ per unum ex contrahentibus alteri conceditur apprehendendi possessionem propria autoritate cum similibus. Ideoque fatis præsertim inconcussa observantia ab istius religionis initio, atque stantibus dictis rationibus, & fundamentis, reflectendo ad veritatem, nimium rigorosa videbatur dicta resolutio, literæ magis quam par est innixa. Si enim Religio malitiosè occultaret novitio aliquas ejus asperitates, & rigores durante anno probationis, ne aliàs ille retrahatur à professione, utique de nullitate opponere posset ipse novitius, qui in actu professionis, ita protestatus esset, cum ad hunc effectum per Sac. Concil. Trident. pro forma desideretur annus continuus, ut ita in omnibus anni temporibus experimentum fiat, ita à pari, & fortius.

Motivabatur etiam per aliquos Dominos Congregationis, de hujusmodi Statutorum invaliditate, seu inefficacia, ad inducendam nullitatem professionis, quæ aliàs servata dispositione Canonum, & S. Concil. Trident. emissa sit; Verum non videbatur, quod motivum haberet substantiam, cum difficultas rectè caderet, ubi ageretur de statutis, quæ ipsius Religionis tantum autoritate edita essent, in quibus terminis loquuntur omnes tenentes hanc opinionem, quam tali casu admitterem esse magis communem, & receptam. Secus autem accedente confirmatione Apostolica in forma specifica, qualis erat ista; Tum quia in Bulla confirmationis est insertus illarum tenor, ex deductis, dec. 222. n. 52. par. 7. rec. & sæpius; Tum etiam quia confirmatio emanavit causa cognita, & prævia relatione Cardinalis Protektoris, ut observat Rot. dec. 194. n. 3. p. 1. rec. tunc enim ob autoritatem Papalem nemo dubitat.

Et ulterius considerabam in hac facti specie duas particulares circumstantias, Unam scilicet, quod dicta questio super hujusmodi Statutorum validitate ex iis, quæ frequentius per DD. exemplificantur, percutit casum, in quo juris dispositio repugnet, ita ut dicantur Statuta contra Jus, ubi nempe accedant à Religione descendentes ex Judæis, aliisque infidelibus,

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De validitate Constitutionum Societatis Jesu super invalida professione eorum, qui in alia Religione fuerint.
- 3 De incapacitate clericorum in feudis.
- 4 De nullitate admissionis ad professionem ob defectum consensus in ratione contractus.
- 5 Quando susceptio habitus in Religione sit formalis, vel ex devotione.
- 6 De eodem.
- 7 Sacularibus potest prohiberi habitus Regularis.
- 8 Novitius potest per aliquod tempus vivere in domo seculari conjunctorum, & quando.
- 9 De atate necessaria ad professionem.
- 10 De atate ad matrimonium.
- 11 De eodem, de quo num. 8.
- 12 Declarationis facientis, quando deferatur.
- 13 Quare in dubio pro nullitate professionis de facili responderi debeat.
- 14 De lapsu quinquennii.

D I S C. XLIII.

Cum Constitutiones Societatis Jesu, inter alias qualitates quas in eorum professoribus exigunt, sub Decreto annullativo professionis; ex deficiente voluntate aliàs admittendi, eam exigant præcipuam, ut ille, qui admittitur, aliam Religionem numquam ingressus fuerit, quamvis non emissa professione ab ea egressus esset, idcirco ad multos annos post emissam professionem per N. detecto quod in adolescentia suscepisset habitum alterius Religionis, orta est dubitatio, super dictæ professionis nullitate; Cumque in facto non dubitaretur de susceptione dicti habitus, illa verò facta esset in nimium tenera ætate annorum decem. Hinc proinde, dubitandi ratio cadebat, an dicta susceptio, ac respective gestatio dici posset talis, ut caderet sub dictis Constitutionibus habitibus indubitatum decretum annullativum. Quare desuper pro veritate Consultus.

Respondi tres constituendo inspectiones; Unam scilicet super dictarum Constitutionum efficacia, seu operatione inefficaci, necne solemnem professionem potissimum à diuturna observantia comprobaram. Secundam super qualitate istius susceptionis, ac gestationis habitus, an scilicet esset talis, de quo Constitutiones loquuntur; Et tertiam an obtineret revalidatio, quæ regulariter resultat à lapsu quinquennii, aliisque actibus, qui non actu legitime professo conveniunt.

Super prima, ultra ea, quæ super hoc puncto in specie firmat præsertim Suarez, de Relig. lib. 2. c. 1. nu. 20. super hujusmodi Constitutionum validitate, ac efficacia, & rationalitate ad conservandum hujus Religionis unitatem; Deducebam in hoc Responso eadem, quæ habentur disc. præcedenti super consimili Constitutione circa legitimis naturalibus, vel sanguinis puritatem: Ac etiam à simili ponderabam ea, quæ habentur sub tit. de feud. disc. 54. super reflexione ad leges feudales inhabilitantes clericos, & personas ecclesiasticas, ad obtinendum, vel retinendum feuda, an cedere debeant, necne sub dispositione text. in Auth. cass. & irrita, C. de Sacrosanct. Eccles. & cap. Ecclesia Sancta Mariæ, de Constitut. cum concordantibus relatis per Fagnan. in cap. qua in Ecclesiis, de Constit. quod scilicet verior sit, passimque recepta opinio pro validitate hujusmodi legum, non quidem in ipsarum ratione autoritativa, sed in ratione declarationis voluntatis in feudantis, non contrahendi, seu non in feudandi, nisi personas, quæ habeant certam qualitatem, sine qua adesse non dicatur animus, quo cessante, in iis, quæ sunt voluntatis, dari non potest actus, validus, & obligatorius.

Ita à pari, non videtur quid prohibeat Religioni, etiam per leges ejus privata autoritate conditas animus declarare, non faciendi ipsam contractum, nisi cum personis certam qualitatem habentibus, adeo ut quando profitentis, qui aliquo defectu laborent, Religionem decipiant, illam occultando, habeantur pro non receptis, & non admittis, ex illa nullitate, quæ in omnibus contractibus, etiam in illis, ubi admixtum est sacramentum, vel admixta est aliqua spiritualitas, resultat ratione erroris, vel falsi præsuppositi, ut habemus in matrimonio cum similibus; Ideoque iste primus punctus mihi videbatur planus, potissimum stante confirmatione Apostolica in ampla, & specifica forma, per quamque omnis tolli videretur difficultas.

Alterâ inspectio videbatur potius facti, quam juris, an

delibus, vel hæreticis, aut ex aliqua natione, ex ea ratione, quod in Ecclesia non est distinctio Judæi, & Græci, omnesque Christiani non habentes canonicum impedimentum admittendi sunt ad Religionem, aliaque vota, & in his terminis loquuntur Navarr. d. conf. 33. lib. 3. de Regular. Rodriq. q. Regular. tom. 3. dicta q. 11. art. 2. Perein. d. cap. 25. qu. 1. §. 3. Sanchez de nar. rimos. d. lib. 7. disp. 37. nu. 30. & alii de materia agentes; Secus autem ubi agitur de hoc defectu natalium habente aliquid speciale, dum habemus quod illum repellat à sacerdotio, aliisque ordinibus, à quibus dicti alii defectus non repellunt, necnon à dignitatibus, & beneficiis ex particulari ratione, quod tamquam in peccato geniti ut plurimum incontinentiæ paternæ hæredes esse solent, ut in cap. 1. 56. dist. cap. 1. de filiis presbyterorum in 6. cum pluribus concordantibus.

Et quamvis circa ingressum in Religionem, seu admissionem ad habitum monasticum, in jure communi particularis prohibitio non habeatur, quinimo potius præsuppositivè videatur contrarium disponi, dum habemus, quod ingressus in Religionem abluat natalium maculam; Nihilominus tamquam in casu omisso, rectè adaptabilis videretur eadem ratio inhabilitativa ad ordines, & beneficia, vel saltem, ut ita Statuta dicantur, præter, non autem contra jus; Et clarius ob Constitutionem 71. Sixti V. per quam eadem inhabilitatio inducitur; Quamvis enim dicta Constitutio moderata fuerit per Gregorium XIV. argue per Clementem VIII. redacta ad terminos Juris communis; Nihilominus, si attendenda non est tamquam lex obligatoria, attendi debet tamquam doctrina magistralis, & canoniciora illius rationis, qua Superiores Religionum impulsi ad hujusmodi Statuta ordinanda, ideoque rectè deducuntur leges revocata in argumentum, & pro doctrina magistrali, ex deductis per Salgad. in labyrinth. p. 2. cap. 29. n. 24. & 26. & dixit sæpius Rota præsertim in Ferrarient. personis coram Dunozeo inter suas dec. 830. n. 27. ubi de declaratione.

Et secundo quoniam hæc difficultas cadit, quando agitur de Statuto remanente in simplicibus terminis legis, cujus vigore actus annullario præterditur; Secus autem, ubi ut in hac facti specie, ut supra insinuatum est, Constitutio deducitur potius ad probandum animum Religionis non contrahendi, nisi sub certa conditione, qua defecta, expressè declaravit noluisse contrahere, ac habere actum profecto; Cum enim aliud non sit professio in Religione, nisi contractus metè correlative, & hincinde obligatorius, hinc proinde nulla juris ratio, vel dispositio prohibere videtur, cur id quod fieri potest in aliis contractibus, in isto non procedat; Potissimum verò, ubi in actu profertur, per lecturam, ac certiorationem individuum, & speciem istius Constitutionis, eam etiam vulgarizando fiat protestatio alteri contrahenti præsertim, & acceptanti, unde propterea cessat ea difficultas, de qua sub tit. de dot. disc. 27. & in decisioibus in ea causa editis, & aliibi, quod scilicet in contractibus correlative non sufficit propositum in mente retentum, & quid in animo haberet unus contrahentium; Quinimo etiam si verbo, vel scripto eundem animum explicasset, præter notitiam alterius contrahentis, cui id explicandum est, ut hoc non obstante, & cum ea lege contraxisset dicatur; Ita enim cessat hæc difficultas, atque Constitutio potius tamquam pactum, & privata conventio, quam tamquam pura lex attendi debet, stante præsertim subsequuta continua observantia ab ipso initio instituti, aliisque rationibus satis de congruo, ut supra suadentibus, magis istam formam, quam alteram judiciale à Concilio Tridentino præscriptam pro minoribus scandalis, ac Religionis honestate, & decore servari debere.

R O M A N A

S E U

NULLITATIS PROFESSIONIS AD PETITIONEM RELIGIONIS, ET PROFESSI.

Responsum pro veritate.

An, & quando dicatur assumptus habitus in alia Religione, unde propterea resultet nullitas professionis emisse in alia Religione ob ejus Constitutiones, vel Institutiones non admittendi eos qui alterius Religionis habitum gestaverint.

scilicet dicta susceptio, ac gestatio habitus, sequuta esset per viam formalis ingressus in Religionem, ad effectum probationis assumendo statum novitii, atque vivendo intra claustra sub obedientia Superiorum, & sub observantia regulæ, quo casu tantum recipienda videtur dictarum Constitutionum dispositio, quasi quod illa persona jam, licet in statu retractabili, vixerit sub diversis institutis; Ad instar illius mulieris, quæ licet per matrimonium adhuc non contractum dici non valeat quod fuerit alterius viri uxor, artamen fuerit ejus sponsa per contractum sponsalium, atque in hoc statu cum eo cohabitaverit; Secus autem ubi susceptio, ac gestatio habitus fuisset ex sola devotione, adhuc permanendo in sæculo, atque vivendo propriæ domi, in statu merè seculari; Quinimò etiam vivendo in aliquo Conventu, vel domo regulari, ex causa ejusdem devotionis, vel ex causa servitii, ac famulatus, ut præsertim in pueris ex devotione, vel non solemnii voto, praxis docet in Civitate, ac Regione Neapolis frequens; Vel (ut quandoque præcari vidi,) ad effectum ita occultandi personam, ut usquequo, effugiat inimicos, vel Curiam, ita inter benevolos religiosos per aliquod tempus vivat, adeout non accedat illa cæremonialis susceptio habitus, quæ per manus Superiorum in Ecclesiis sequi solet, quando persona secularis vult effici regularis, ac propterea non constituitur in eo formali statu novitii, qui proinde, licet ad effectum interstabilitatis alioque similes, jure secularis potius, quam regularis censendus veniat, ad alios tamen effectus potius dicitur persona religiosa, vel ecclesiastica, ut *hoc eodem tit. pluries, & alibi advertitur.*

6 Plura verò hincindè argumenta super hoc facto colluctantur; Majora verò, magisque congruentia videbantur esse illa pro formali susceptio habitus, ac status novitii; Tum ob consuetam cæremonialiam, vel solemnitatem adhiberi solitam, quando quis verè Religionem ingreditur, illique statui se addicit, cum permanentia per tempus notabile in tra claustra more novitiorum, ejusque collocatione locali per Superiores facta; Tum clarius quia, cum Provinciæ, vel conventus Prælati de ejus potestate dubitaret, ob nimium teneram ætatem, ad preces parentum, obtemperata fuit dispensatio, seu licentia Generalis, quod utique necessarium non fuisset pro simplici gestatione habitus ex sola causa devotionis, cum in pueris id praxis doceat, ex sola privata electione parentum, vel conjunctorum.

7 Quamvis enim tam ex omnino ferè Religionum privilegiis, quam etiam ex intentione, vel ratione Juris communis, secularibus prohiberi possit, ne laici religiosorum, vel clericorum habitu utantur, dum etiam una Religio professoribus alterius Religionis, ad tollendas confusiones, vel scandala id prohibere potest, ex deductis *supra, disc. 21.* ac etiam *sub tit. de jurisdict. disc. 93.* Attamen id procedit, ubi urgeat dicta ratio confusionis, & scandali, vel ubi adesse possit altera ratio contemptus, vel etiam scandali, puta in scenis, & in ludis bacchanalibus, cum similibus, pro facti qualitate; Secus autem ubi in hujusmodi pueris ex parentum devotione erga aliquem sanctum illius Religionis.

8 In contrarium, duo obflare videbantur; Primò nempe, nimium tenera ætas infansilis; Et secundò, quod quandoque extra Conventum in parentum domo pernoctare consuevisset; Verùm hæc obflare non videbantur, quoniam supradicta contraria argumenta, videbantur præponderantia, istique actus non erant omnino incompatibiles, quoniam egredi à domo regulari, ac vivere per aliquod tempus in domo seculari, non est actus omnino incompatibilis cum statu novitii, neque semper novitiatum corrumptit, ex iis, quæ habentur intra *in Melevisana, disc. 46.* Et nihilominus id operari posset corruptionem dicti status, ad effectum ut annus probationis ex integro esset inchoandus, ex ibi deductis, non autem facere potest, quin persona de facto non fuerit in eo statu.

9 Quo verò ad teneram ætatem, ut insinuatum est *supra, disc. 41.* difficultas circa ætatem, ac perfectum consensum, seu perfectum iudicium, intrat ad effectum professionis, per quam sequi dicatur contractus obligationis actus retractabilis; Secus autem ad effectum suscipiendi habitum monasticum, cum tunc certa ætas præsumitur, non sit, neque prohibendum videatur pueros, vel puellas etiam in pupillari ætate admittens ad habitum, ac statum novitii, protrahendo tamen professionem ad ætatem congruam, quoniam annus novitiatu necessarius est; ne possit esse minoris temporis, sed non est præcisus, atque potest esse per tempus majus plurium annorum, ut verius probant Sanchez, Suarez,

& alii relati per Barbof. in *collectan. ad Concil. sess. 25. de Regular. cap. 15. n. 7.*

10 Idque comprobari dicebam à simili ex iis, quæ habentur circa matrimonium, quoniam illud de præsentis perpetuè obligatorium, ac indissolubile, contrahi non potest ante pubertatem, & tamen etiam in infanti ætate contrahuntur sponsalia de futuro subsequuntur matrimonii præparatoria, & quibus, data proportione, susceptio habitus, ac status novitiatu assimilari possunt.

11 Quodque etiam novitii ex causa infirmitatis, vel post expletum annum integrum continuum, donec perficiatur tempus emittendi professionem, citra corruptionem novitiatu, concedi valeat habitatio in domo parentum, vel conjunctorum, habitu retento, videtur magis receptum, ex iis, quæ desuper pro consuetudo labore, & commendabili diligentia colligit Barbof. *ad idem, c. 15. sess. 25. de Regular. nu. 28. & seqq.*

12 Et quando super his aliqua cadere potuisset difficultas, adhuc dicebam, quod defendendum esset declarationi, quam faciebat idem professus, quod scilicet dicta susceptio, ac gestatio habitus respectivè fuisset pro formali ingressu, ac animo profitendi in eo Instituto, dum susceptio sequuta fuerat in ætate proxima pubertati, & in qua doli capax dici poterat; Fortius verò ob continuationem in ætate, in qua iste animus proprius erat exercibilis; Atque ad probandum quod dicta declarationi defendendum esset, deducebam conclusionem pluries in omnibus ferè materiis insinuatam præsertim verò *sub tit. de donat. quod scilicet, quamvis in donationibus inter vivos, vel in aliis legitimis, ac perfectis contractibus non detur penitentia, vel aliqua declaratio, quæ redoleat explicitam, vel implicitam revocationem, sive propriæ obligationis dissolutionem, adhuc tamen ubi agitur de actu ambiguo, qui sit declarationis, vel interpretationis capax, rectè illi deferitur, clarius verò ubi talis declaratio probabilibus adminiculis, vel argumentis munita sit.*

13 Ac etiam ponderabam eadem quæ insinuantur supra, *disc. 41.* quod scilicet in hac materia in dubio pro invaliditate potius, quam pro validitate respondendum videtur, quoniam quando religiosus constituit in animo redire ad sæculum, ac non permanere in eo statu, perniciosum videtur illum invitum retinere; Non quod ista ratio simpliciter, ac indefinitè admittenda sit, ne aliàs detur anã is, qui statum regularem jam professi sunt, pro libito redeundi ad sæculum, sed ut quoties probabile dubium desuper cadat, non adeò mordicus insistentum sit, sed potius in dubio judicandum sit pro egressu ex ejusdem Religionis bono publico, ut istius Societatis commendabile probat institutum priusquam emittatur quartum votum, quod hujusmodi questiones parere solet, ut in præsentis producebat.

Demum quoad tertium punctum tacite professionis, vel ratihibitionis resultantis à lapsu quinquennii, & ab actibus professo congruis, ponderabam eadem, quæ habentur in hoc proposito eodem *disc. præcedenti*, quod scilicet ante prohibita qualitatibus noticiam hoc tempus non currit, cum sine scientia dari non possit contractus, vel ratihibitio ex ibi deductis; atque ita juxta hoc votum, sequutus est exitus, servatis iis, quæ servanda erant, unde propterea professus in statu clerici secularis repositus fuit.

BONONIEN. NULLITATIS PROFESSIONIS

PRO EMILIO DE BLANCHIS,

CUM ALIIS DE BLANCHIS.

Causa decisiva per Rotam pro Emilio.

De nullitate professionis emissa per vim & metum; Et an, & quando expressa ejus ratificatio nullitatem sanet, necnè; Ac de aliquibus circa interruptionem novitiatu ob egressum intra annum.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Resolutio causæ.
- 3 Professio per vim & metum est absque dubio nulla.
- 4 Qualis debeat esse metus.
- 5 Et quomodo istius probatio regulanda sit.
- 6 Lapsus quinquennii purgat defectum metus.
- 7 An in ista materia procedat conclusio, ut ad validam ratificationem requiratur scientia certa facti & juris.

8 Qui

8 Qui defectus sanentur per ratificationem.

9 Cum quibus debeat fieri ratificatio, ut validam professionem inducat.

10 De interruptione novitiatu.

D I S C. XLIV.

Defuncto patre, à quo Emilio supponebat se coactum fuisse ad profitendum in Religione Cruciferorum, obtemperata commissione directa Cardinali Vicario Urbis, & Procuratori generali Ordinis, per sententiam, servatis servandis, declarata fuit invalida professio, unde propterea ad sæculum regressus, suscepta animi uxore, litem introduxit contra consanguineos super majorum fideicommissis, de quibus habetur actum *sub tit. de fideicom. disc. 68.* Istaque lite pendente, Rei conventi, ac bonorum fideicommissariorum possessores, Præsententes, quod dicta sententia super invaliditate professionis absque oppositore non subsisteret, curarunt adversus eam committi appellaciones, vel restitutionis in integrum causam in *Rota coram Bevilacqua*, datoque dubio, an professio subsineatur, *sub die Maii 1660.* ad favorem Emilii, negativa producit resolutio, cui oppositores acquieverunt circa istum punctum, reassumendo causam principalem super fideicommissis.

2 Duæ autem erant species nullitatis; Prima nempe, ob vim, & metum à patre illatum; Et altera ob interruptionem novitiatu, eo quia pluries infra annum per fenestras Conventus aufugisset, atque dimisso habitu steterat in amicorum privatis domibus per aliquod dies, quamvis postea ab eodem patre ad Conventum cum reassumptione habitus redire coactus fuisset.

3 Super prima specie, nulla cadebat inspectio juris, cum tota esset facti & probationis; Indubitatum siquidem est de jure, quod professio emissa per vim & metum, est invalida, tanquam ex deficiente consensu, sine quo nullus contractus obligatorius dari potest, ex iis quæ plenè firmantur in sæpius allegata *Ussiponen. nullitatis professionis 19. Jan. & 10. Decemb. 1646. coram Arguelles* impressa post *Dian. part. 9. decis. 1. & 2.* cum aliis in hujus causæ decisione; Sed quia ut frequenter habemus in hac materia metus, seu violentiæ, tam occasione hujus matrimonii spiritualis, quam etiam carnalis, omniumque aliorum contractuum, etiam indifferentiæ in profanis, non omnis metus, neque omnes minæ sufficiunt, sed tales circumstantiæ requiruntur, ut debeat esse metus cadens in constantem virum, adeout dicatur abesse animus, vel consensus. Hinc proinde certa juris regula desuper statui non potest, ac propterea omnino erroneum est, cum doctrinis, & decisionibus editis in aliis casibus procedere, sive generalitates indefinitè attendere, cum decisio, prudentis Judicis arbitrio, pendeat à singulorum casuum individuorum circumstantiis, qualitate scilicet personæ incurientis metum, vel minas, & qualitate personæ, cui inferantur, tum in ordine ad sexum, quam ad ætatem, necnon attentis moribus regionis, attentaque causâ, ob quam moveri potuerit quis ad cogendum aliquem, ut per vim & metum illum statum assumat.

5 Laudando quidem, imò necessarium reputando noticiam opinionum generalium, ac etiam decisionum, aliarumque autoritarum specialium, quæ in materia habentur, indagando quid in similibus casibus aliàs decisum fuerit, ut ita legaliter, ac fundatè, non autem ex proprio capite tantum arbitrium interponi valeat, principaliter tamen reflectendum est ad applicationem. Fabulosum etenim est, ut illas minas, vel species metus, quæ sufficientes reputatæ fuerint in puero teneræ ætatis, vel in puella à patre, vel alio conjuncto terribilibus, magnaque autoritatis, cui alter se opponere non possit, attendere debeamus in viro perfectæ ætatis, verisimiliter non adeo timente personam, quæ ipsum inducat ad profitendum, puta quia sit mater, vel etiam pater lenis nature; seu timorata conscientia; Multò magis si remotor conjunctus, attentus, (ut dictum est,) potissimum verisimilitudine, vel inverisimilitudine, resultantè à causâ finali, vel impulsiva id faciendi, cum istud dicatur turpe delictum in utroque foro, ideoque absque notabili interesse, vel alio iusto motivo, non de facili præsumendum est; Et consequenter, totum pendet ex facto, ejusque circumstantiis, unitim considerandis, juxta pluries insinuatam regulam tenendam in conjecturalibus, seu adminiculativis in his præsertim materiis difficultis probationis, in quibus benignius proceditur, cum hujusmodi minæ, & concussiones, occultæ, ac intra domesticos parietes, ut plurimum sequi soleant.

Card. de Luca, Lib. XIV.

In hac autem facti specie, sufficientes adesse videbantur 6 probationes in causæ decisione enunciatæ, adeout id agnoscerent etiam Scribentes pro impugnantibus hanc nullitatem, ad quam, ac ad alteram deductam ex interruptione novitiatu evitandam, fundamentum solum constituebant in quodam actu ratificativo per illum expressè facto ad aliquos annos, quod scilicet in publico refectorio coram Superiore locali, & aliis religiosis in eo Conventu existentibus, declarasset se velle esse religiosum, non obstante quocumque defectu, qui tam ratione nullitatis, quam ratione non liberæ voluntatis adesse posset, quodque ita quicumque defectus sanatus remaneret juxta firmata in *Meren. professionis, decis. 3.* post *Tambur. de jur. Abbat. & in Ussiponen. nullitatis professionis coram Carrillo inter suas decis. 178. & 229.* cum aliis relatis per *Adden. ad decis. 179. nu. 8. & seq. par. 4. recent.* in quibus firmatur, ut conclusio, quam frequentem, ac receptam habemus in profanis in materia ratificationis sanativæ actus invalidi, quod scilicet requiratur scientia certa nullitatis tam facti, quam juris, ex pluries deductis in sua materia *sub titul. de alienat. & contract. prohib.* non procedat in isto contractu spirituali professionis in Religione juxta aliquas declarationes Sacræ Congregationis relatas per *Add. ad dictam dec. 179. par. 4. recent.*

Quidquid autem sit de hoc assumpto, de quo occasio non dedit formiter in specie disputare, unde propterea, maturum iudicium desuper efformari potuerit, cum illud durum videatur, ipsique naturali rationi contrarium; ut animus ad ignorantiam trahi valeat, dum actus subsquentes approbativi, congruè referri possunt ad præsupposita precedentis professionis validè emissa, qua præsupposita professus crediderit se ad illos actus tanquam consecutivos obligatum esse.

Adhuc tamen, in relinquendo locum veritati, dicebam, quod ubi, absque istius præjudicio, dictum assumptum admittendum esset, adhuc cessabat ejus applicatio; Tum ex ea facti circumstantiis, in qua nullæ erant Adlocutorum partes, quæ solum erant causæ Patroni, quod scilicet partita libri, ex qua hæc probatio defumebatur, non esset legalis, & authentica, sed valde suspecta, Tum etiam ex alia facti circumstantia, super cuius sufficienti justificatione, erat pariter certamen ex exceptionibus, quæ dabantur contra testes, quod scilicet adhuc duraret eadem causa metus, quodque iste actus pariter ex eadem causâ sequutus esset, unde propterea idem erat effectus.

Verùm quatenus pertinet ad ea, quæ juris sunt, seclusis etiam dictis motivis facti. Dicebam, etiam cum sensu veritatis, ut hic actus ad id sufficiens non esset ex duobus fundamentis.

Primò nempe quia ratificatio, sive sit expressa, sive tacita, 8 apta est quidem sanare defectum liberi consensus, dummodo tamen professio non laboret defectu alterius formæ substantialis, quæ non pendeat à solo facto, vel animo profitentis, sed à dispositione legis, aliàs actum irritantem, quoniam numquam actus approbativus videtur majoris efficaciz, quam si ipsam solemnem professio sincerissimè, & cum omnimoda libertate, liberoque, ac perfectò consensu facta sit; Et tamen ista, præsertim post Concilium Tridentinum, invalida est, quoties non præcedat integer, & continuus annus novitiatu, utporè requisitus pro forma præcisa, ex deductis infra *disc. 46.* Et consequenter ubi egressus à novitiatu cum desertione habitus, essent tales, quod illum corrumperent, seu interrumpissent, ita planum remanebat, ut hic actus nullius momenti remaneret, quamvis reciprocos Religionis, & professi novus liber, ac perfectus consensus accesserit, cum in eorum potestate non sit hunc defectum supplere, vel remittere.

Et secundò clarius quia cum postea nullitate primæ professionis, iste novus actus speciem habeat novæ professionis ex integro, juxta sæpius enunciata veram, ac receptam conclusionem præsertim *sub dicto tit. de alienat. & contract. prohib.* ac etiam *sub tit. de credit. & alibi*, ut scilicet ratificatio actus invalidi, operetur ut nunc, non autem ut tunc, atque habeatur pro actu omnino novo; Professio autem in Religione importat contractum reciprocum, hincinde obligatorium, Religionis scilicet, ac profitentis. Hinc proinde unum ex essentialibus professionis requisitis, est illud, ut e fiat coram superiore; qui ab universa Religione, vel à Conventu Capitali sufficienter mandatam, vel sufficientem facultatem habeat contrahendi pro ipsa Religionis eamque obligandi, cum aliis perfectus, & obligatorius contractus dari non valeat, ut firmatur in dicta *Ussiponen. nullitatis professionis 19. Januarii, & 10. Decembris 1646.*

F 3

ca-

coram Arguelles, in quibus receditur à præcedentibus firmatis in eadem causa coram Carillo; Et hic erat casus, quoniam hic novus actus gestus non erat cum superiore, qui talem potestatem haberet, atque ex eadem ratione, quod esset species novæ professionis requirebatur alter novitatus.

Quo verò ad alterum punctum, seu caput nullitatis ob interruptionem novitatus, cum super hac materia deducerentur eadem quæ habentur infra in Melevitana. dist. disc. 46. hinc proinde, ne eadem repetantur, ad ibi dicta relatio sufficiat.

PARMEN NULLITATIS PROFESSIONIS PRO JOANNE BAPTISTA DE S. VITALI, CUM RELIGIONE HIEROSOLYMITANA.

Casus disputatus in Signatura Gratia cum incerto exitu.

De nullitate professionis emissæ in Religione Hierosolymitana ob non servatam formam Stabilimentorum circa deputationem commissariorum, ac professionis emissionem ante ætatem in ipsis Stabilimentis præfinitam; Et de modo reclamationis infra quinquennium, quomodo faciendâ sit.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Commissiones Religionis Hierosolymitana proponuntur solum in Signatura gratia.
3 Non signatur commissio restitutionis in integrum, non dato fumo iusta causa.
4 An reclamationis fieri debeat coram utroque superiore.
5 Potest fieri etiam coram amicis.
6 Professio emissâ in ætate præscripta per Sac. Conc. Trid. est valida, quamvis statuta Religionis majorem ætatem exigant.

D I S C. XLV.

Upientibus parentibus Comitibus Joannis Baptistæ de Sancto Vitali, ut hic assumeret habitum militum iustitiæ in Religione Hierosolymitana, deputati fuerunt commissarii de tempore quo erat in ætate annorum 15. adhuc non completorum; Cùmque ob notoriam nobilitatem, brevi tempore expletus esset processus, idcirco professionem emissâ in ætate annorum sexdecim, & mensum quatuor; Cuius autem factus major ad sæculum redire, cum libertate contrahendi matrimonium, elapsum verò esset quinquennium, unde propterea iuxta sæpius enunciatum decretum Concilii Tridentini, indigebat speciali commissione Sanctissimi, directâ Ordinario, ac Superiori locali. Stylus autem sit negotiorum istius Religionis non signandi commissiones, ipsa Religione non consentiente, nisi in plena Signatura Gratia, ut infra, dist. 61. & habetur etiam sub tit. de præminem. dist. 34. ubi de appellationibus, quæ ad Sanctissimum interponi solent per volentes admitti ad hunc habitum iustitiæ à non admissione facta per Religionem; Hinc proinde pro hujusmodi commissione obtinenda, adita fuit plena Signatura Gratia, incertumque est rescriptum emanatum. Probabiliter tamen credo, quod commissio rejecta fuerit, quoniam ubi non præbatur sufficiens fumus nullitatis, vel respectivè iustæ causæ restitutionis in integrum hujusmodi commissiones signari non solent, nec debent, ne ita detur aditus iniustitiis, & corruptelis, ubi præsertim non agatur de dirigendo commissione Rotæ, vel alteri magno Tribunali, sed Judicibus in partibus; Proindeque ex eadem ratione, quando hujusmodi commissiones porrigitur per professos aliarum Religionum, in quibus non vigeat hic stylus audiendi in plena Signatura Gratia, commissiones diriguntur consultationi Sacræ Congregationis Concilii, quæ de hoc cum formali disputatione cognoscit, audita Religione, vel ejus Procuratore generali, & quatenus Congregatio censear, quod commissio signanda sit, illa signatur in camera.

Oppositiones quæ fiebant ex parte Religionis duæ erant; Prima nempe lapsus quinquennii, unde propterea, eodem decreto Concilii sess. 25. de Regular. c. 19. desumebatur tacta professio cuiusvis ætatis, quæ nullitatis sanativa, si præscriptio juris dicendi de nullitate; Et secundo quod nulla adesset sufficiens causa nullitatis, adeoque etiam si reclamationis fuisset rears, & intra quinquennium, in nihilo proficeret.

Prima obiectio facilis videbatur solutionis ex solo facto,

in quo sufficienter docebatur de reclamatione facta infra quinquennium coram Ordinario loci; Quamvis etenim replicaretur, ut id non sufficeret, dum copulativè decretum Conciliare hanc jurisdictionem tribuit Ordinario, & Superiori locali conjunctim, non autem divisim, Attamen erat levis oppositio; Tum ex ea facti circumstantia, quod in Civitate Parmensi, patria reclamantis, tunc non resideret Commendatarius, quodque adhibitz fuerint exuberantes diligentia faciendi eundem reclamationis actum coram ejusdem Religionis Oratore, vel Receptore residente apud Rempublicam Venetam, qui pro Superiore in ea Provincia Lombardiae recognoscit solet.

Tum etiam, quia dicta jurisdictio cumulativa, rectè procedit in ordine ad cognitionem cause principalis, & ne unus sine altero processum facere possit, atque sententiam super nullitate proferre, cùm receptissimum sit, ut conjunctim, non autem disjunctim procedere debeant; Non autem ad hunc effectum reclamationis, quoniam cùm ista contineat solum declarationem contrarii animi, qua mediante tollatur illa professio tacita ratificatio, quæ ex pacifica continuata observantia quinquennali inducta est, hinc proinde ista animi declaratio etiam in forma extrajudiciali coram amicis fieri potest, ex relatis per Barbof. in collect. ad idem Concil. dicto cap. 19. & in sæpius allegata Ulyssiponen. nullitatis professio de Anno 1646. coram Arguelles apud Dian. par. 9. decis. 1. & 2. Nimum autem referat, ut ea fiat coram uno ex dictis Judicibus in forma judiciali, ut ita obtineatur major certitudo actus, atque excludantur illæ affectatæ, ac minus veræ probationes, quæ ad complacentiam per conjunctos, vel amicos desuper fieri solent, ut non femel sum expertus, ac præsertim vidi practicari in casu, de quo supra, dist. 41.

Major igitur difficultas residet in altero obiecto, quod scilicet caput nullitatis ut supra, deductum ex eo quod contra formam stabilimentorum facta esset commissariorum deputatio, ac respectivè admissa professio sequuta esset ante præfinitam ætatem, quoniam ubi Statuta Religionis per Sedem Apostolicam specialiter approbata id præcisè non disponant sub decreto annullativo tamquam per declarationem animi aliàs non contrahendi, juxta ea, quæ in proposito aliarum qualitarum personalium habentur supra, dist. 42. & 43. tunc hujusmodi præfinitiones majoris ætatis, ultra eam, quam Concilium Tridentinum ampliando dispositionem juris communis, præfinit, important consilium, vel etiam præceptum superioribus ipsis Religionis, ne aliàs ad professionem admittant, adeoque, contraveniendo, possint etiam puniri, non autem exinde inferri potest ad nullitatem professionis, ut rejecta contraria sententia Navar. conf. 25. lib. 4. tit. de Regular. firmant Sanchez ad præcept. decal. lib. 5. cap. 4. n. 6. & 7. Barbof. de Episc. alleg. 101. num. 15. & in collect. ad Concil. dicta sess. 25. de Regular. cap. 15. num. 12. & 13. apud quem concordantes, occasione agendi de consimili statuto in Religione Minimorum, in qua ob instituti nimiam asperitatem, statutum est, ut professio emitti non debeat nisi in magis adulta ætate annorum 18. laudabiliter quidem, quoniam si emittatur antea, dummodo adimpleatur forma Concilii, non potest exinde inferri ad nullitatem professionis; Solumque stabilimentorum contraventione punibilis esse potest in Superiore contraveniente, ac etiam in ipsomet professo, ut scilicet, ita sibi non currat antianitas, vel ut non obtineat alias Religionis prærogativas, non autem ad hunc effectum nullitatis, quoniam, (ut dictum est) statutum à Sede Apostolica approbatum non contineat decretum irritativum. Non audivi autem amplius de ista causa actum, vel quia rejecta fuerit commissio; vel quia illa obventa, & directâ Judicibus in partibus, cessaverit occasio adhibendi operam patrocinantiam in Urbe.

MELEVITANA NULLITATIS PROFESSIONIS PRO MARCHIONE ANDREA CORSINO, CUM MARCHIONE PETRO FRATRE.

Casus decisus per Rotam pro Marchione Petro.

De nullitate professionis in eadem Hierosolymitana Religione ex defectu novitatus, & quando iste, corruptus, vel interruptus dicatur ob egressum à Conventu, seu à loco ad id destinatum, adeoque novus novitatus ex integro requiratur.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 De solemnitate cinguli militaris.
3 Refolutio causa.
4 Nullitates ex causa metus tota est facti.
5 De puniis causa.
6 Quod in Religionibus militaribus non requiratur novitatus.
7 Concilium Tridentinum, quid de novo disposuit circa novitatum.
8 Contraventione Statutorum inducit nullitatem professionis.
9 Declaratur quando procedat id quod habetur, n. 6.
10 De aliis militis Ecclesiasticis.
11 Quid de ista S. Joannis Hierosolymitani.
12 In quo isti Militis S. Joannis differant à Religiosis claustralibus.
13 Quod decisio placeat circa ea quæ firmanur super novitatu.
14 De novitatu, an in eo detur conjunctio temporum.
15 An, & quando comparatur novitatus per egressum.
16 Est questio facti, & quomodo decidenda sit.
17 De eodem, & de distinctione diverforum Regularium.
18 De differentia inter Religiones claustrales, & militares.
19 Quomodo vivunt novitii in claustris.
20 Et quomodo in Religione Hierosolymitana.
21 Expleto anno non habet differri professio.
22 Quod resolutio in hac parte non placeat.

D I S C. XLVI.

POenitens Marchio Petrus Corsinus professionis emissæ in Religione Hierosolymitana in manibus Prioris Urbis, qui ex speciali indulto Apostolico ad id potestatem habebat, obtentaque commissione directâ aliquibus Cardinalibus de voto Rotæ coram Royas, deduxit primo loco nullitatem ex defectu cinguli militaris, de cujus solemnitate plenè agit per Fagnan. agentem in individuo de ista causa in cap. qui Presbyteri, de penitent. & remiss. n. 1. & seqq. ea que rejecta fuit sub die 10. Decembris 1649. ut patet ex decis. 410. integr. suas; In repositione sub die 13. Januarii 1653. pro nullitate responsum fuit ex alio capite, quod emissâ esset per vim, & metum, ut patet ex decis. 491. ejusdem Royas, obtentaque adversus hanc secundam resolutionem nova audientia per Marchionem Andream, cujus intereter professionem subsisteret, ut ita subsisteret tentantio ad ejus favorem facta; Cum ex hac parte Andree plura deducerentur nimium stringentia pro exclusione metus, idcirco convolatum fuit ad aliàs deductam, sed rejectam nullitatem ex defectu novitatus, eaque post plures disputationes fuit admissa sub die 27. Januarii 1659. coram Melio subrogato, ista que decisio habetur impressa apud Zuff. de legit. process. dec. 42. deindeque eventum est inter dictos fratres ad concordiam, quæ aliam produxit litem, de qua dist. proxime seqq.

Ego scripsi solum in ultimis disputationibus super puncto metus, & super altero novitatus, non autem super illo cinguli; Et quatenus pertinet ad punctum metus, ille, ut insinuat supra dist. 44. erat potius facti quam juris, ut potè pendens ex probationibus, ex quibus revera excludi potius, quam concludi videbatur; Ideoque majores, serèque omnes disputationes fuerunt super altero puncto, seu defectu novitatus.

In hoc autem duplex cadebat inspectio: Primò nempe circa ipsius novitatus substantiam, seu necessitatem in genere, an scilicet ille præcedere debeat in ista Religione, quæ non est claustralis, sed militaris; Et secundo, quatenus etiam requiratur, an per discessum à Conventu Melevitano, redeundo ad Urbem, atque habitus gestationem deferendo, censeretur, ita corruptus novitatus, jam per integrum annum continuum, & ultra in dicto Conventu peractus, ut opus esset alium ex integro facere.

Quoad primum, ego more Advocati cause inservientis, inherendo aliis qui pro hac eadem parte scribebant, & qui tamquam motivi promotores in eo nimium insistebant, negabam novitatus necessitatem, ut potè vigentem in Religionibus claustralibus, non autem in hujusmodi militaribus, quarum professores vivunt extra claustra in privatis domiciliis more secularium, deducendo ad id probandum firmata per Rotam apud Seraph. dec. 121. repetit. decis. 91. par. 1. divers. & in voto trium Auditorum Rot. dec. 228. par. 3. rec. cum aliis de quibus sub tit. de jurisdict. dist. 92. & de jurepar. dist. 20.

Card. de Luca, Lib. XIV.

Neque obstat dicebam statutum Religionis tit. de receptio. frat. cap. 16. ubi in specie disponitur, ut servati debeat decretum Concilii Tridentini circa novitatum per annum continuum, quoniam ubi subsisteret, quod de jure novitatus in his Religionibus militaribus non sit necessarius, & consequenter quod non intrat decretum Concilii, non exinde inferri poterat ad nullitatem; Siquidem istud Conciliare decretum, Juris communis dispositionem non alteravit, neque novitatus necessitatem induxit, ubi ea non adesset, solum dirimere voluit antiquam questionem, de qua infra, super conjunctionem temporum interpositionum, ita demandando continuationem integri anni; Et consequenter cum hoc Statutum non habeat decretum annullativum, non est aptum inducere nullitatem professionis, ex deductis in specie hujus Religionis, dist. proxime præced.

Verùm reflectendo ad veritatem (quam ab initio in congressibus pro stylo liberè insinuavi) agnoscebam motivi fallaciam, quoniam dicta decisio Seraphini impressa etiam post Statuta religionis Sancti Stephani, ac etiam vorum ibidem quoque impressum, aliquæ similes auctoritates, quarum mentio habetur sub tit. de jurisdict. dicto dist. 92. & sub tit. de jurepar. dist. 20. loquuntur de dicta religione Sancti Stephani.

Maxima verò differentia est inter prædictam, aliasque similes militares Religiones, ac istam Hierosolymitanam, quoniam in illa, & similibus non emittuntur vota formalia, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, sed solum fit quedam promissio observantiæ statutorum, per modum loquendi, de facto dicitur professio, sed de jure, ac verè non est talis; Ad instar illius professionis, quam faciunt Oblatz in Monasterio Turris Speculorum Urbis, de quibus sub tit. de dote, dist. 5. & 167. & infra dist. 50. cum similibus, unde propterea dubium est, an tales milites dici valeant persone Ecclesiasticæ, etiam respectu fori localis, vel privilegii clericalis, de quo in cap. Odoarius, de solutio. & eorum commende spirituales, vel potius mere temporales dicantur, ex deductis, dist. 92. de jurisdict. dist. 20. de jurepar. & dist. 118. de credit. Ideoque non redduntur intestabiles, vel aliàs incapaces possidendi bona in particulari, jure veri, ac privati dominii.

Ista verò Religio Hierosolymitana, est in omnibus vera, & propria Religio, ejusque professores sunt verè religiosi professi, ac subiecti tribus formalibus votis castitatis, obedientiæ, & paupertatis, adeoque efficiuntur intestabiles, & incapaces habendi bona in particulari, ut apud Gregor. dec. 87. & 109. dec. 15. par. 11. rec. cum aliis deductis, dist. dist. 92. de jurisdict. & dist. 9. & 35. de restam. ubi agendo de istorum militum intestabilitate, distinguuntur plures eorum ordines, ex quibus, alii sunt professi, & alii non ac etiam contradistinguendo novitatus à professis habetur sub tit. de feud. dist. 16.

Hinc proinde, novitatus formalis, ac formam Juris communis, & Concilii Tridentini, est præcisè necessarius, eodem modo quo in aliis religiosis claustralibus, à quibus, in alio non differunt, nisi quod non coguntur vivere collegiali more intra claustra, ut per Paris. de resgn. lib. 6. quest. 2. nu. 120. Barbof. de Episc. alleg. 101. num. 8. & in collect. ad Concil. sess. 25. de regular. c. 15. n. 5. Grat. disceptat. 363. n. 27. Spad. conf. 16. & 127. lib. 1. & communiter; Et consequenter Statutum Religionis dicendum non est dispositivum, vel novi juris inductivum, sed dictæ veritatis agnitivum, & comprobativum. Ideoque mihi, licet in contrarium scribenti, in hac parte, seu puncto, iusta, benèque fundata visa est resolutio.

Quo verò ad alterum punctum interruptionis, vel corruptionis novitatus, è converso resolutio non placuit; Siquidem advertebam in primis, quod non verabamur in casu questionis disputatæ per Bartholom. Brixien. quest. 68. Abb. in c. ad Apostolicam, n. 9. de Regular. Lap. alleg. 47. Sylvestr. in summa, verbo Religio 5. q. 4. in fin. Angel. Tabien. Arnil. & alios antiquos Canonistas, & Morales, qui scripserunt ante Concilium Tridentinum, circa conjunctionem scilicet temporum, quamvis interruptorum, ad perficiendum annum integrum probationis, quoniam quidquid fit de veritate unius, vel alterius opinionis, hodie questio sopita est per istud decretum Conciliare, per quod præscribitur antus integer, & continuus absque interruptione, ut ita in omnibus, & singulis mensibus, ac anni partibus, Religionis experimentum habeatur, idque jam adimpletum fuerat, cùm peractus fuisset novitatus in Conventu Melevitano per menses sexdecim continuos.

Quare restringebatur causa ad punctum alterius diversae quaestiones, praeferat excitate per Bartholom. Brix. d. q. 68. an scilicet, dato jam complemento anni continui, adeo sit satisfactum sit dicto decreto Concilii, subsequutus egressus non novitatus, illum corumpat; Super hoc autem Morales, ac etiam aliqui Canonista, scribentes post Concilium, quorum plures recensentur in hujus causae decisione, & per Fagnan. (agentem pariter de isto casu) in d. cap. quia praesbyteri, n. 116. & in c. insinuante qui clerici, &c. nimum se involvere videntur, atque in varias scanduntur sententias, distinguendo inter egressum licitum, utpotè vestitum, non solum à licentia Superiorum, sed etiam à justa causa, puta infirmitatis; Et alium egressum, licitum quidem, ob licentiam Superiorum, sed voluntarium, quia sine causa; Ac alium illicitum, quia non solum sit voluntarius sine causa, sed etiam sine licentia, atque ubi agitur praesertim de secunda specie licitae, sed voluntariae, & sine causa, tunc major est scissura; Adhuc tamen magis communiter concludi videtur cum distinctione Bartholom. Brixien. an scilicet discessus sit talis, cum desertione habitus regularis, ut exinde desumatur animus omnino deserendi religionem, atque redeundi ad saeculum, in quo per adeo notabile tempus vixerit, ut quodammodo dici valeat oblitus prioris status religiosi, & consequenter quod requiratur novum experimentum.

16 Hinc proinde in effectu, ista dicitur quaestio voluntatis, ideòque potius facti, quam juris, & consequenter non apta recipere uniformem regulam generalem, cuiusque casus applicabilem, cum in singulis casibus pro eorum individuis circumstantiis unam, vel alteram voluntatem suadentibus decidenda sit; Et nonneque propterea est, cum generalitatibus eam tractare, sive applicare illas doctrinas, vel autoritates, praesertim antiquorum scribentium ante Concilium, procedentium cum praesupposito interruptionis in annum, non autem ubi iste accedat integer, & continuus iuxta formam Concilii, quae jam adimpleta sit.

17 Constituta igitur ista theoria, seu distinctione, quae generaliter, ac in abstracto verissima est; Dicebam (etiam cum sensu veritatis) quod fallacia clara consistere videbatur in applicatione, non bene distinguendo casus, ac Religionum species, atque indefinitè applicando ea, quae in hoc proposito Canonista, & Morales, praesertim scribentes post Concilium, & postquam ex ejusdem Concilii sensu, ob Religionum reformationem illae in meliori statu, seu regimine constitutae sunt, utpotè percutientes Religiones claustrales, de quarum genere sunt fere omnes, excepta ista militari Hierosolymitana, quae non claustralis, verè & propriè Religio est, cum aliae militares, potius improprie, ac remotè sint tales, ut supra.

18 Longa verò differentia est in hoc proposito, inter Religiones claustrales, & istam militarem; In illis etenim; ut advertitur supra in Bonon. disc. 44. & alibi, novitiorum habitus est idem, ac ille professorum, atque ubi etiam in aliqua Religione signum aliquod dignoscatur inter professos, & novitios, adhuc tamen istorum habitus est formaliter regularis in omnibus, adeo ut populus non de facili distinguat professos à non professis, eosque indefinitè reputet religiosos, atque sequaces illius Instituti, quod ipse habitus praeserferat.

19 Et quod magis est, in Religionibus claustralibus, sive sint Monachorum, sive mendicantium, novitii sub arcta custodia, nimiae asperitate retinentur sub valde probato magistro ejusdem religionis in eodem loco contradistincto ab aliis ejusdem Conventus, vel Monasterii paritibus, in quibus professi vivunt, adeo ut, non permittatur eorum conversatio, neque cum ipsismet ejusdem ordinis, vel Conventus religiosi professi, multò minus cum saecularibus, neque datur casus, ut permittantur soli accedere, imò neque per ipsum Conventum, multò minus extra.

Et consequenter quando novitius egreditur à loco novitatus, atque derelicto habitu regreditur ad saeculum, ibique in habitu, & statu saeculari vivit, ita ejus voluntatem declarasse videtur poenitentiae, in assumendo illum statum, illumque propterea omnino deserendi, & consequenter, quod rectè dici valeat corruptus praecedens novitatus, quodque propterea oportet novum ex integro peragere juxta sensum eorum, cum quibus in hujus causae decisione proceditur, quoniam bene processum fuisset, quoniam in his terminis vereremur.

20 Haec autem omnia cessant in hac religione, quoniam licet illius habitus suscipientes, novitatum per integrum annum continuum peragant in Conventu Melevitano, qui neque formalis Conventus claustralis est, cum tota Civitas, in qua

residet M. Magister cum ejus Consilio, dicatur Conventus, ac pariter in privatis domibus mote saecularium vivatur; Attamen post peractum annum, unde propterea satisfactum est Concilio, & Statutis, non omnes milites illicè professionem emittunt, quoniam multi, utpotè nobiles, ac filii Magnatum, & feudatiorum, ne se adstringant voto castitatis, quod nobilibus, & magnatibus domibus notabilia praedicta causare solet, sed se continent in statu novitiorum, in quo plures fenebant, ac moriantur, ut insinuat sub tit. de penson. disc. 42.

Neque stabilimenta Religionis eos obligant ad profitendum, nisi post aetatem 25. annorum, quae etiam completa, concedi solent licentiae, & prorogationes, istique religiosi non habent habitum regularem à saecularibus contradistinctum, nisi quando sint professi, quod habitu saeculari pariter utentes gestant crucem relae albae in parte sinistra pallii (cum magnam in pectore non gestent, nisi illi qui habeant dignitates,) novitii vero nullum habent habitum, vel signum, nisi quod eis licitum est deferre in pectore parvam crucem auream, quae adeo exigua esse solet, ut vix dignoscatur, neque semper gestetur, adeo ut in nihilo dignoscantur differentes ab aliis nobilibus saecularibus; Et consequenter, proptus improprium esse dicebam, ut per discessum à Conventu Melevitano cum venditione suppellestilium, quae ibi habebantur, atque per aliquam moram in Urbe in domo patrum insignis Praelati, vel in domo paternam in patria, desumi posset ea desertio, quae per DL. vel Morales consideratur in praefato alio diverso casu novitiorum religionum claustralium, cum fallacia videatur manifesta; Et ex his mihi videbatur, quod probabiliter sperari debuisset recessus, quando ulteriorem disputationem non impedivisset subse-quuta concordia inter fratres, per quam conventum fuit de solo actu negativo, id est quod in eo statu, causa absque ulteriori progressu quiescere deberet, quamvis concordia deinde effectum sortita non sit, ut habetur, disc. proxime sequenti.

R O M A N A
SEU FLORENTINA TRANSACTIONIS
INTER EOSDEM MARCHIONES ANDREAM,
ET PETRUM DE CORSINIS.

Causa decisus per Rotam pro Petro.

An & quando simoniaca, & invalida dicatur conventio, super statu religioso assumendo, vel retinendo, ob aliquam rem temporalem datam, vel receptam.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Resolutio causa.
- 3 De simonia pro admissione ad habitum, & professionem regularem dando rem temporalem.
- 4 Declaratur quando id procedat.
- 5 De alia declaratione.
- 6 Datur exemplum super prima declaratione, de qua n. 4.
- 7 Et de secunda declaratione, de qua n. 5.
- 8 Potest secundogenitus cum muneribus allicere primogenitum, ut Religionem ingrediatur, vel sacros ordines suscipiat, ut ipse succedat in primogenitura.
- 9 Temporalitas, qua incidenter, vel accessorie sequatur non attenditur.
- 10 In conventionem, ut abstineatur à lite, non intrat conclusio, de qua n. 3.
- 11 Conventio super recessu à lite beneficiati, an, & quando importet simoniam.
- 12 De conventionem status persona.

D I S C. XLVII.

Quaestio super nullitate professionis, disc. praeced. examinatum, atque per ibi insinuatam concordiam sopitam; Ad breve tempus, idem Marchio Petrus suscitavit, praetendendo dictae concordiae invaliditatem, quasi quod ob quandam pecuniarum summam à fratre acceptam, ne litem ulterius prosequeretur, ita impeditur remaneret sententiam super declaratione ejus status saecularis, ac liberè reportare, & consequenter quod in statu potius regulari, & impedito, vel saltem incerto vivere cogetur; Ideòque reasumpta causa in eadem Rota coram Cerro subrogato, atque dato dubio, an concordia obtaret sub die 4. Junii 1660. negat

gativa prodiit resolutio, quae habetur impressa apud Zuff. de legit. process. dec. 50. & apud Bonden. dec. 75. & p. 13. rec. dec. 187. Eique Andreas acquievit, non curando sustinere amplius renunciationem, unde propterea ad bonorum divisionem devenitum est, quae alias inter eos prolixè controversas disputatas, coram Magistratibus Florentinae Civitatis communis patriae.

3 Resolutio prodiit ex fundamento simoniacae infectionis, ex eo quod per istam conventionem Petrus accepisset ab Andree fratre secuta decem mille, aliasque proficias promissiones, ad effectum, ut deserendo litem perseveraret in statu regulari & consequenter, quod intraret dispositio textus in cap. veniens, de simon. ubi expresse deciditur, ut conventio, vel datio rei temporalis ad hoc, ut quis habitum monasticum, vel statum religiosum habeat, dicitur simoniaca, ibique firmant communiter Canonista, ac etiam Bal. Castr. Salicet, & alii Civilista in l. fin. c. de transact. Navar. cons. 85. lib. 5. de simon. Quar. de Relig. tom. 1. lib. 4. de simon. cap. 17. nu. 5. & 6. & alii Morales in decisione recensiti.

Verum, (reflexendo etiam ad solam veritatem,) istud fundamentum omnino minus probabile videbatur, quodque dicta juris conclusio in suo casu vera, nullatenus ad rem adaptabilis esset, ideòque manifesta esset fallacia in applicatione dupliciter.

Primo nempe, quoniam tunc simonia committi dicitur, quando ex pacto, & voluntaria conventionem datur res temporales, quae alias debita non sit ob finem assequendi rem spirituales; Secus autem, ubi datur id, quod jam debitum erat, quoniam pactum, vel implementum quod est debitum, atque juri consonant, non inducit simoniam, ut bene Geminian. cons. 84. n. 18. & 19. Dec. cons. 118. nu. 5. Paris. de confidentia, qu. 27. n. 131. Tondut. q. civil. 96. tom. 1. num. 42. Buratt. dec. 444. n. 2.

5 Ac etiam, quia (ut ex eisdem patet) intrat simonia, ubi datur res temporales ad finem assequendi rem spirituales, quae sit principalis in intentione, secus autem, ubi alius sit finis ejus, qui dat, vel pomittit, juxta exempla, de quibus infra.

Utramque verò declaratio ad rem adaptabilis erat; Prima siquidem, quoniam per istam conventionem nil de novo datum, vel promissum fuit, sed adimpletum id, ad quod in vim renuntiationis, Andreas renuntiatarius Petro renuntiant certis temporibus promiserat, justè autem recusabat praestare, ob litem introductionem, cuius eventus infuebat in ejusdem renuntiationis resolutionem, unde propterea concordia aliud non importabat, nisi primae conventionis, seu renuntiationis observantiam, abstinendo ab impugnatione.

6 Ad quod comprobandum dabam exemplum, quod si resignatarius beneficii, intuitu resignationis, apostolica auctoritate, legitime se obligat solvere resignanti annuum pensionem, vel aliam summam, neget autem obligationem implere, ob litem ab eodem resignante motam, super resignationis nullitate, vel super alia re, à qua consequutivè ipsa resignatio corrumpat, resignans verò paciscendo renuntiet liti, atque ita tollat obstaculum, sive impedimentum, ob quod justè debitor negabat debiti solutionem, tunc si pensionis solutio fiat, vel promittatur, nullum malum fieri dicitur, neque exinde dici potest, quod actus sit simoniacus; Sive quis intuitu admissionis propriae filiae, vel fororis in Monasterio, licitè se obligaverit illi solvere dotem dari solitam, vel aliam extraordinariam, ob aliquam alteratam qualiter mulieris ita receptae, deinde verò solutione pendente, Monasterium litem introducat super monialis ejectione, atque ita debitor justè differat suam obligationem implere, si postea Monasterium cedat liti, bene solvitur debitum jam constitutum tamquam ex cessante causa impedimenti, cum similibus.

7 Et quoad alteram declarationem, pariter ea de plano intrare videbatur, quoniam Andree fratris majoris uxori, atque numerofam familiam jam habentis nil intererat, an Petrus frater minor efficeretur religiosus, vel alium statum Ecclesiasticum susciperet ratione spiritualitatis, sed ejus interesse principaliter consistebat in fine temporalis, ne frater uxorem susciperet, ac filios procrearet, unde resultaret divisio bonorum in hac nobili familia existentium ex fideicommissis majorum; Et hic erat finis principalis, ad quem assequendum intererat sustinere professionem, sive ad illius nullitatis declarationem non procedi, tamquam medium, per quod dictus finis poneretur in tuto, ut in his terminis specialibus adverteat per Tondutum d. q. 96. n. 24. & seqq.

8 Hinc proinde, ut quotidiana praxis docet, atque licitè fieri posse, habetur apud Sanchez. consil. moral. lib. 2. c. 3. du-

bitat. 16. in fin. si filius secundogenitus possessoris alicujus majoratus, vel principatus, curet, cum muneribus, vel oblationibus pinguium provisionum, aliisque artificijs, etiam dolosis, inducere fratrem primogenitum, ut assumat ordines sacros, vel ingrediatur Religionem, ibique profiteatur, ad effectum, ut ita se inhabilitet ad successionem majoratus, vel principatus seu feudi, in quo propterea, secundogenitus efficiatur primus, sicut plures casus, quos temporibus nostris practitari vidimus in Urbe, & in Civitate Neapolitana, aliisque locis, non exinde dici poterit, quod ita committatur simonia, dando, vel promittendo rem temporalem spirituali, quoniam nihil datur, vel promittitur pro spiritualitate, quam nil interest datoris, vel promissoris obtinere, sed datur ad dictum effectum temporalem, pro cuius assequutione allicitur quis ad assumendum statum spirituale tamquam medium, ideòque attendendum est id ob quod principaliter alias res temporales datur, vel promittitur, quamvis incidenter spiritualitas ita admixta sit, ut dec. 28. n. 1. & seq. par. 4. rec. tom. 2.

Clarius, quoniam neque ista conventio, seu transactio percutiebat ipsum statum, quod scilicet ea mediante Petrus, qui praetendebat se non professum, efficeretur professus, sive de saeculari efficeretur regularis obligatus ad vota & onera Religionis, sed solum conventio erat, ut abstineret à prosecutione litis, ad effectum, ut ita remaneret causa suspensa & indecisa, postea quidem stantibus decisionibus Rotalis Petrus quoad onera Religionis se reputare exemptum, sed ita remaneret impeditus assumere statum matrimoniale, cujus impedimentum, ex supra insinuatō fine temporali desiderabatur.

10 Hinc habemus, quod aliud est conventio super ipso jure, vel alia re spirituali principaliter in contractum deducta; Et aliud est conventio super renunciatione litis tamquam remotionem obstaculi, juxta dec. 15. renunciat. in antiq. & dec. 3. de renunciat. in nov. cum concordantibus apud Garz. de benef. p. 11. c. 3. §. 3. nu. 235. Suarez. lib. 1. tom. 4. de simon. cap. 51. num. 5. ubi quod conventio sub obligatione non ligandi non dicitur percutere jus spirituale, quod uni datur, & alteri tollatur, quoniam quilibet remanet in suo statu, solumque est species suspensionis armorum, quodque interim res perseverent in eo statu, in quo reperiebatur; Atque eatenus in litibus, quae sunt super beneficiis Ecclesiasticis, cum aliqua circumspectione in hac materia proceditur, quatenus subsistat ratio fraudis, quae simoniacae fieri potest, ut ita ille, qui agnoscit deterius jus in beneficio habere, illud mediante pecunia obtineat; Et sic ubi res spiritualis est principaliter in lite, adeo ut ejus assequutionem bona temporalia dentur, vel promittantur, non autem ubi conventio est principaliter super re temporalis hincinde; Ideòque pro meo iudicio, à casu istius controversiae omnino extraneus videbatur iste terminus simoniacae, qui in his terminis status regularis cadere potest, ubi agatur de conventionem inter Monasterium, ejusque Praelatum, & profiteri volentem, juxta casum, de quo infra, disc. seq. In isto autem casu potius juxta dispositionem, vel intentionem juris civilis cadere potuissent termini diversi invaliditatis istius conventionis, tamquam inductivae servitutis in persona libera; Verum de his actum non fuit.

ADNOT. AD DISC. XLVII. & XLVIII.

A D hanc Simoniacae materiam videti poterunt deducta sub tit. de Dot. disc. 11. & 167. Et aliqua in Supplemento hoc tit. disc. 77. & infra Sede sub tit. de Benef. disc. 70. & 71. Et sub tit. de Pens. disc. 41. & 80. & tit. de Canon. disc. 29.

NEAPOLITANA DONATIONIS
PRO ANTONIO ET CONSORTIBUS,
CUM COLLEGIO S. DEMETRII.

Causa disputatus in Sacra Congregatione Regularium, resolutus pro Collegio.

De eadem materia, an scilicet id, quod ingrediens Religionem, vel Monasterium, dat, vel promittit, ut ad professionem admittatur, importet simoniam.

Et incidenter, quatenus donatio ad hunc effectum facta non subsistat, infirma verò remaneat professio, quae non impugnetur, cuius acquiritur

rantur bona in hac invalidatione contenta, & an religiosus de eis disponere possit,

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De simonia recipiendo rem temporalem pro admissione ad Religionem.
- 3 Non tamen exinde inficitur professio.
- 4 Exitus cause.
- 5 Quid requiratur ad effectum simoniae.
- 6 Quando verificetur ea simonia, de qua n. 3.
- 7 Quandoque datur aliquid licite Monasterio pro admissione ad habitum.
- 8 De dote monialium.
- 9 Et quando detur etiam dos duplicata, & de ratione.
- 10 Etiam in casu simoniae ut n. 2. cui applicentur bona.
- 11 Camera Apostolica succedit in bonis religiosi decedentis extra claustra.
- 12 Quod religiosus etiam post professionem possit declarare eius voluntatem.

D I S C. XLVIII.

Obtenta per Antonium à Sacra Congregatione ex iustis causis, licentia facienti transitum à Religione Discalceatorum S. Teresiae, ad laxiorem Congregationem Somascam, factaque cum prima Religione concordia per eandem Congregationem approbata super bonis ab eodem Religioso in saeculo possessis, ita dirimendo quaestionem, de qua supra in alia *Neapolitana*, disc. 39. Attributa eidem facultate de illa parte, quae in vim dictae concordiae sibi remanebat, disponendi ad favorem conjunctorum, vel secundae Religionis, ad quam transitum faciebat; Ipse de omnibus aliis disposuit, ad favorem fratris numerosae familiae onerati, atque juxta gradum suae nobilitatis, non bene provisit, praeterquam de scutis mille, quos investitis in quibusdam juribus fructiferis, cum quibusdam aliis bonis donavit Collegio S. Demeirii, in quo professionem emittire debebat postea enisam; Ad aliquot vero annos, idem Antonius, ex asserito motivo charitatis erga fratris familiam, cupiens, ut hic effectus illius beneficio cederet, nullitatem dictae donationis promovit ob simoniacam infectionem, ex eo quod facta esset tamquam praemium admissionis ad non impugnatam professionem, fretus dispositione textus in *cap. veniens, de simonia*, ubi praecise deciditur, nullum ac simoniacum sit id quod Abbati, vel Monasterio datum est à professo, cum concordantibus, de quibus *disc. praecedenti*.

Quamvis etenim id non inficiat ipsam professionem, quae valida remanet, ut supponitur in *dicto c. veniens*, ac etiam habetur in *c. quoniam eod. tit.* neque ista quaestio assumetur, quia professio non impugnabatur; Nihilominus id, quod ita turpiter receptum est, retineri non potest, sed restituendum venit, ut literaliter in eodem textu deciditur.

Introducitur vero causa in dicta Sac. Congregatione Regularium; Cum per Antonium requisitus fuisset ad scribendum, agnita difficultate, illam pro stylo insinuavi, eum memento ut desisteret, atque potius quamdam honestam oblatam concordiam amplecteretur, cum pro meo iudicio potius timendum esset malus, quam sperandus bonus causa eventus, qualem non obstantem hoc monito, ipse experiri voluit, illeque fuit juxta votum, dum pro validitate prodit resolutio, quae mihi licet scribenti pro succumbente, iusta, benèque fundata visa fuit.

Dicebam siquidem, in discursu ad veritatem edito pro causa directione, quod licet, ob literalem dispositionem dicti textus, & communem sensu, non solum Canonistarum, & Moralium, sed etiam Civilistarum, de quibus *disc. praeced.* certa sit superius insinuatam propositio; Nihilominus difficultas erat in applicatione, quoniam ut patet, ex deductis in *T. Olet. Archiepiscopatus, sub tit. de benef. disc. 36.* & alibi, ac etiam advertitur *disc. praecedenti*, ad effectum simoniae, duo copulative desiderantur. Primo nempe, pactio respectiva rei temporalis pro spirituali, adeo ut aliàs ista sine illa concessa non esset, secus autem, si re spirituali pure concessa, ille qui recepit, ex mera gratitudine, liberaque voluntate, nulla cogente actione aliquid temporale elargiatur. Et secundo, ut res temporalis, principaliter detur pro assequutione rei spiritualis, secus autem pro alia re temporalis, quamvis sequatur occasione status spiritualis, & sic ubi ex pacto aliquid datur, vel promittitur pro admissione ad habitum, vel ad professionem, ut in eadem Decretali supponitur.

Id autem, attento illorum temporum statu, erat contingi-

bile, dum admissio ad professionem in aliquo Monasterio nimum professe poterat pro capacitate electionis passivae in Abbatem, ut etiam hodie praxis docet in aliquibus Germaniae Monasteriis nimium qualificatis, quorum Abbatia redolere videntur speciem Principatus, unde propterea etiam filii magnorum Principum student admitti ad professionem, ac effici de numero monachorum ut dictum capacitate passivae electionis, juxta casum de quo infra in *Colonien. disc. 53.* Cumque receptio penderet à consensu capitulari, dari potest iste casus, ut mediante pecunia, vel alia recompensa temporalis id obtineatur.

Neutrum verò ex his requisitis in facto justificabatur, Quamvis enim aliquis vehementer fumus daretur, quod dictum Collegium se facilem reddiderit ad hunc religiosum admittendum ob istud emolumentum, sine quo probabiliter admisisset; Adhuc tamen admisa pro concludenti ista probatione, non exinde inferri poterat, ut versarem in casu dictae Decretalis, cum ad aliam justam causam temporalem id referendum veniret, quod scilicet, cum admittendus constitutus esset in gravi aetate, ideoque non ita idoneus ad Religionis servitium, ut sunt juvenes, sed potius majoribus incommodis, & sumptibus subiectus, cum ipsamet senectus dicatur infirmitas, & propterea majora incommoda, & dispendia parere soleat, hinc proinde Monasterium, rationabiliter, ac licite, sollicitum fuit de ista provisione, qua mediante à dictis oneribus, ac sumptibus merè temporalibus eximeretur, justaque sine illa eum recipere recusasset.

Ad quod comprobandum ponderabam ea, quae habentur *sub tit. de dote, disc. 14. & disc. 167.* super dote, quae datur Monasterio per puellas ibi profiteri volentes, quod scilicet quamvis aliquorum opinio sit, ut ea citra simoniacam labem recipi non valeat, attamen haec opinio passim rejecta est, atque contrarium docet inconcussa praxis, ipsa Sede Apostolica, non solum approbante, sed etiam prohibente, ne Monasterium, quamvis volens solitam dorem remittere, vel diminuire valeat, ex ea ratione, quod non datur ob spiritualitatem professionis, vel habitus monastici, sed in recompensam oneris temporalis, quod Monasterium in se suscipit, ad instar dotis, quae constituitur viro pro matrimonio carnali, in quod eadem spiritualitatis ratio intrat.

Quinimò ubi agatur de muliere vidua, vel corrupta, vel sene, aut parùm valida, vel de supernumeraria, aut de tertia sorore per S. Congregationem demandari solet solutio dotis duplicatae, vel triplicatae, ut advertitur *dicto disc. 167. de dote*, ubi de hac materia dotis monialium, non tamen exinde inferri potest ad simoniam, cum id non detur principaliter professionem, vel habitum monasticum, sed in recompensam oneris, vel praedicti temporalis; Et hic mihi videbatur casus, unde propterea imprudens consilium censui hoc opus asumere, quod tamen aliis defensoribus assumendum esse visum fuit; (Talis est ingeniorum varietas.)

In eodem discursu edito ad veritatem pro directione, motivabam, quod ubi etiam intraret dispositio dictae Decretalis, adeo ut ista donatio cedere non debuisset ad commodum dicti Collegii, non exinde tamen obtrineretur intentum, ut bona donata remanerent ad liberam dispositionem ipsius religiosi professi, sed vel acquisita essent ipsius Religionis universitati, vel quatenus universa Religio culpa dici posset, quia nempe Generalis, aliique Praelati ipsam representantes, hujus conventionis participes fuissent, adeo ut eadem intraret ratio, ut turpiter quaesitum retineri non posset, acquireretur Ecclesiae universali, sui ejus loco Camera Apostolica eo modo quo acquiruntur bona religioforum decedentium extra claustra, juxta Constitutionem Gregorii XIII. 43. & habentur aliis relictis apud Fontanell. *dec. 227. in fine*, & per Rotam *dec. 121. n. 17. & 18. p. 6. rec.* ubi declaratur, ut non procedat in iis, quae jam Monasterio, vel Religioni quaesita erant, dum religiosus erat in claustris, quoniam professus in ipso instanti professionis servo assimilatus contrahit incapacitatem habendi dominium bonorum in particulari cum eorum libera dispositione.

Nisi dici posset, quod cum (his bonis exceptis) de aliorum universitate, instante professione, juxta sibi attributam facultatem, disposuerit ad favorem fratris, ita etiam ista bona, quae ob actus infectionem habenda essent pro non donatis sub dicta universitate comprehenderentur; Quodque adaptari posset et, quae in terminis testamenti conditi pro volentem profiteri, habentur *sub tit. de testam. disc. 35.* quod scilicet quamvis non possit post emisam professionem testamentum revocare, seu alias de bonis disponere, attamen possit ejus dubiam dispositionem declarare, ad instar illius declarationis, quae conceditur donatori, quamvis eidem deneg-

negetur facultas revocandi validam, ac perfectam donationem inter vivos; Haec autem deducebantur in sola ratione motivandi, sed disputata non fuerunt.

LUCANA FIDEI COMMISSI.

Responsum pro veritate suppressis nominibus.

Religiosorum nomine, seu appellatione, quinam veniant; Et de religiosorum exclusione à fideicommissis, aliisque successionebus ex iudicio testatoris.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 An religiosi excludi possint à fideicommissis, & legatis, aliisque dispositionibus.
- 3 De triplici distinctione religiosorum.
- 4 De distinctione clerici secularis, & regularis, & qui proprie dicantur religiosi.
- 5 An professores militiarum ecclesiasticarum sint religiosi.
- 6 Quid de novitiis.
- 7 De distinctione Mendicantium à non Mendicantibus.
- 8 De verbo saecularium contradistincto à Regularibus quibus congruat.
- 9 De regularibus viventibus in saeculo.
- 10 De ratione ob quam regulares excludi solent.

D I S C. XLIX.

Ordinatio per testatorem fideicommissio particulari in quibusdam bonis ad favorem descendentium masculorum nepotis ex fratre, quem haerem instituit, exclusus voluit omnes religiosos, tam saeculares, quam claustrales, & tam mendicantes, quam non mendicantes sub qualibet Religione, & regula vocatos; Cumque defuncto primo instituto, plures ejus filii successissent, quorum aliqui jam clerici in minoribus, vellent sacros ordines suscipere; Hinc pro veritate consultus fui, an ita effici deberent religiosi, adeo ut sub dicta exclusione caderent; Atque dubitandi rationem praebat contradistinctio saecularium à regularibus, quasi quod religiosi saeculares dicendi non essent, nisi clerici saeculares, cum alii in aliqua Religione proficentes, venirent sub nomine claustralium; Ac etiam in petitione motivatum fuit de dicta dispositionis validitate.

Quatenus ad hanc secundam dubitationem pertinet; Respondi, quod hodie, illa omnimò abolita videret, ideoque dispositionem non admittit; Licet enim ut advertitur *sub tit. de fideic. disc. 63. & segg. & sub tit. de dote, disc. 12.* Aliqui Canonistae, magis vero Morales creditur, ut hujusmodi religiosorum, seu aliàs vitam ecclesiasticam profitentium exclusionem, pro non scriptis habenda veniant, ex generali dispositione, seu ratione textus in *Authentica cassata, & irrita, Cod. de Sacrosanctis. Eccles.* cum concordantibus, quasi quod à religione, seu vita ecclesiastica id avertat, atque meliorem partem eligentes puniat, eosque successione indignos reputet, ducto à fortiori argumento ad iis quae in iure statuta sunt super conditionibus inducentibus viduitatem, sive matrimonii libertatem adimentibus, vel restringentibus, cum similibus.

Nihilominus, ista opinio rejecta, passim, ac extra omnem controversiam, contraria opinio hodie recepta est, quoniam dispositio referenda non venit ad odibilem exclusionem eligentium vitam religiosam, vel ecclesiasticam, ob illius vitae, seu status odium, sed ad honestum finem vocandi solum existentes in saeculo pro familiarum conservatione, & propagatione, ac decore, quamvis id non exprimat, quoniam praesumitur, nisi ista praesumptio pro contrariam probationem cesset, per quam constat, quod odio dicti status id dispositum sit, quod inter catholicos nunquam, vel nimum raro in praxi verificabile videtur ideoque non est exclusio poenalis ob illum statum, sed potius est adjectio diversae qualitatatis, quam dispones in successoribus desideravit, ex deductis *d. disc. 2. de dote*, occasione agendi de puncto, an relictum pro dote matrimonii carnalis conveniat ingredientibus Monasterium, & *d. disc. 63. & segg. de fideic.* ubi in specie de successione religiosorum in fideicommissis; Et conferunt quae generaliter habentur *sub tit. de testam. disc. 73. & sub tit. de feud. disc. 54.* ubi de exclusionem clericorum, & ecclesiasticorum à successione, vel retentione feudorum, & tamen extra claustra in privatis domibus more saecularium vivunt.

Prout etiam, si ve ex indultis specialibus, si ve ob eam plerumque Religionum commendabilem suppressionem, quam nostra aetas experta est, plures adesse solent religiosi, qui regularem statum adhuc retinentes, atque votis regularibus adstricti vivunt in saeculo in habitu clericorum saecularium sub obedientia Ordinariorum, ideoque tamquam non viventes in claustris de facto dicuntur religiosi saeculares, contradistincti à claustralibus.

Ponderatis etiam illis aliis verbis ex facti serie narratis, quod scilicet non contentus testator praefata distinctione mendicantium à non mendicantibus addidit alia verba *sub aliqua Religione, vel regula*, cum ita ad oculum desicbantur illi, qui regulari Institutum formiter proficentur.

venirent clerici saeculares constituti in sacris; Respondi quod pariter negativa videretur indubitata; Siquidem religiosi in triplici significatione capi possunt; In latissima scilicet, lata, & stricta; Latissima etenim, ac impropria ea est quae complexiva sit omnium illorum qui Christianam religionem profitentur, cum ita discreti ab infidelibus, religio rectè dicantur; Lata verò ea quae continet genericam distinctionem verè saecularium, qui veniunt sub nomine populi, & ecclesiasticorum venientium sub generico nomine cleri, sub cuius nomine veniunt omnes clerici tam saeculares, quam regulares, absque distinctione ordinum laicorum, vel minorum, quoniam etiam clerici in minoribus ordinibus constituti, dicuntur veri religiosi, & ecclesiastici, eandem habentes personalem, ac realem ecclesiasticam immunitatem, quam obtinent illi in sacris, ubi non obstat defectus requisitorum Concilii Tridentini, per quem in effectu declarantur non clerici, ut infra advertitur, agendo de clericis saecularibus; Et consequenter, in hac facti specie nil referebat, an essent clerici in minoribus tantum, vel etiam in sacris.

In stricta verò, ac propria significatione, juxta communem usum loquendi, sub nomine religiosorum, veniunt solum illi, qui alicujus Religionis institutum, cum solemnem emissionem votorum proficentur, ideoque de clero regulari efficiuntur, juxta communem distinctionem, super qua, agendo de hoc nomine, seu vocabulo religiosi, plura de more colligit elaboratus Barbof. *inter tract. var. de appellat. verbor. appellat. n. 23.* atque de hac distinctione habetur *sub tit. de praem. disc. 30.*

Adeo ut, ex deductis in alia *Lucana sub tit. de jurisd. disc. 92.* quamvis alicujus militiae à sede Apostolica approbatae pro aliquo religioso, vel pio instituto erectae de facto ex communi usu loquendi dicantur Religiones, attamen verè, & proprie non sunt tales, earumque professores non sunt verè religiosi, ut etiam de mulieribus vitam caelibem, ac spirituales etiam sub clausura eligentibus habetur *disc. sequenti*, quoniam religiosi proprie dicuntur illi, qui regulare Institutum cum formali votorum emissionem proficentur; Adeo ut etiam illi, qui hujusmodi Religionum Institutum regulare assumunt, ac habitum deferunt, donec sint novitii, quamvis ad certos effectus favorabiles, sub nomine ecclesiasticorum, seu religiosorum veniant, eorumque aliquibus immunitatibus, ac privilegiis participant; Attamen in effectu non sunt tales, quoniam sunt testabiles, atque dominium bonorum retinent, quinimò sunt capaces feudorum, ac beneficiorum ecclesiasticorum saecularium, vel pensionum super eisdem beneficiis, ut in suis respective materiis advertitur *sub tit. de benef. & sub altero de pensionibus*, ac altero de feudis, cum similibus.

Clarius verò in hac facti specie, quod testator contradistinxit mendicantes à non mendicantibus, cum ita clara videretur intentio agendi de vero regulari tantum, ita distincto inter mendicantes, & non mendicantes, ut alibi *hoc eodem titulo* advertitur, quae distinctio non cadit in clero saeculari.

Unica dubitandi ratio resultare videbatur à discretiva loquutione saecularium, & claustralium; Et quidem ubi istud verbum claustrale explicatum fuisset sub altero regularium, ratio dubitandi fuisset nimium probabilis, quoniam verbum genericum regularium, clerum regularem complectitur, dum alterum verbum saecularium clero saeculari congruit; Verum difficultas cessabat ex eo quod hoc verbum saecularium positum fuerat contradistinctè à claustralibus ad effectum explicandi omnes regulares, seu religiosos, quamvis extra claustra viverent, ut fuit praesertim milites Hierosolymitani, qui ut advertitur *supra, disc. 46.* & alibi, sunt verè religiosi tria solemnium vota praevio formali novitiatu emittentes, ideoque inestabiles, atque incapaces possidendi bona in particulari redduntur, ac saeculo moriuntur, & tamen extra claustra in privatis domibus more saecularium vivunt.

Prout etiam, si ve ex indultis specialibus, si ve ob eam plerumque Religionum commendabilem suppressionem, quam nostra aetas experta est, plures adesse solent religiosi, qui regularem statum adhuc retinentes, atque votis regularibus adstricti vivunt in saeculo in habitu clericorum saecularium sub obedientia Ordinariorum, ideoque tamquam non viventes in claustris de facto dicuntur religiosi saeculares, contradistincti à claustralibus.

D I S C L

Cum enim formalem professionem in aliquo Instituto regulari emittentes, ita efficiantur incapaces possidendi in particulari bona, vel jura, quae juxta opinionem Canonistarum in Romana Curia, ac generaliter in foro ecclesiastico magis receptam directe transeunt ad Religionem, vel Monasterium, quod directe, ac immediate jure suo succedere, vel obtinere dicitur, non autem mediante persona religiosa, ut Civiliter volunt. Hinc propterea procedendo cum saepius innuata propositione, ut in hujusmodi quaestionibus voluntatis, non formalitas verborum, sed substantia voluntatis attendi debeat, ita testator eos tantum providere voluit, qui viventes in saeculo indigent honorum, ac reddituum temporalium subsidio, quo non indigent religiosi, dictumque subsidium, ita congruum est laicis, quam cleris in saeculo viventibus, ut praefertim advertitur sub tit. de fideicommiss. dicto disc. 64. ne alias Religiones, ita in hujusmodi bonis succederent, ac se ingererent; Itaque videatur istius voluntatis substantia, quae speciato effectu attendenda est, neglectis (ut dictum est) verborum formalitatibus, vel grammaticalibus significationis, cum id grammaticorum partes esse videatur.

ANNOT. AD DISC. XLIX.

DEReligionum exclusionem, Vid. Adnot. ad disc. 63. de fideicom.

MEDIOLANEN. CONSERVATORII

PRO GUBERNATORIBUS DOMUS PIAE MULIERUM POENITENTIUM.

Discursus pro directione.

An, & quando domus in qua collegialiter sub certo Instituto etiam Regulari vivant aliquae mulieres, dicatur Monasterium monialium, ipsaque mulieres dicantur moniales, & personae ecclesiasticae, vel potius dicatur domus secularis, ipsaque mulieres etiam saeculares, qualemve potestatem isto secundo casu habeat loci Ordinarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 In Monasteriis Monialium, certa est Ordinarii loci jurisdictione ordinaria, vel delegata.
- 3 De errore scribentium in materiis jurisdictionalibus.
- 4 De diversis Institutis, vel Religionibus mulierum.
- 5 Recensentur puncti causae, seu effectus jurisdictionales.
- 6 Ordinarius habet regulam generalem in omnibus Ecclesiis dioecesis.
- 7 Ecclesia secularis precario concessa Regularibus non mutat statum.
- 8 Oratoria privata secularium subjacent Ordinario.
- 9 In Ecclesia nulla est laicorum potestas.
- 10 Quare in capellis Regiis, & aliquibus Ecclesiis Ordinarius non habeat jurisdictionem.
- 11 De eadem conclusione, de qua n. 4.
- 12 In conventibus curam animarum cum clero, & populo certa est jurisdictione Ordinarii, sive sit ordinaria, sive delegata.
- 13 De jurisdictione Ordinarii in Conservatoriis, vel adunantiis mulierum secularium.
- 14 De eadem jurisdictione cum administratoribus piorum locorum, etiam secularium.
- 15 Aliud est locum esse pium, & Aliud esse Ecclesiasticum.
- 16 Sine distincta notitia circumstantiarum facti non datur materiam iudicium.
- 17 De signis argumentibus, quod sit Monasterium Monialium.
- 18 Quando observantia deferatur, & quomodo attendi debeat.
- 19 Quae signa sint aequivoca, & convenientia etiam secularibus.
- 20 An unio beneficiorum sit compatibilis cum loco pio seculari.
- 21 De modo distinguendi locum ecclesiasticum a loco pio seculari ex fundatione.
- 22 Quando auctoritas ecclesiastica in fundatione sit aequivoca.
- 23 Sedes Apostolica non committit secularibus Monasteria Monialium.
- 24 Voluntas Papae arguitur ex stylo.

DE anno 1532. aliqui mercatores, aliique prohi viri saeculares, pium assumpserunt opus erigendi in hac Civitate domum, in qua se recipere, ac honeste vivere possent illae inhonestae mulieres, quae poenitentes, ad meliorem frugem regredi vellent, juxta Urbis institutum, cuius mentio habetur sub tit. de restam. disc. 37. occasione agendi de hujusmodi inhonestarum mulierum interstabilitate; Dicitur autem opus de anno 1534. perfectum fuit, atque de anno sequenti, tunc regnantis Ducis diplomate munitum, aliisque privilegiis, & concessionibus ditatum fuit, & praefertim circa jurisdictionem, & facultates Gubernatorum saecularium, ad quorum preces de anno 1538. Paulus III. dum Placentiae moraretur, ne istae mulieres pro Missa audienda, aliisque divinis, ac sacramentis recipendis, domum egredi, atque per Civitatem evagari cogerentur, indulgentiam in forma brevis concessit, in quo (pro stylo) eandem Domum, pro mulierum poenitentium confugio deputando, & approbando, sub dictorum Gubernatorum saecularium regimine, & administratione, facultatem dedit habendi capellanum, qui in proprio oratorio Missam celebraret, ac sacramenta, aliaque jura parochialia dictis mulieribus ministrare posset, independentem ab Ordinario, & a Parocho, a quorum jurisdictione locum, & Gubernatores exemit; Successivis autem temporibus, pio opere excrecente, utraque ecclesiastica, & laicali potestate in idem cooperantibus, eadem Domus ad formam magni Monasterii, cum cujusdam Ecclesiae parochialis suppressae annexione, redacta fuit, atque Archiepiscopi, & praefertim S. Carolus Borromeus cum ejus consueta piissima sollicitudine, in vim indulti Apostolici enunciati sub tit. de benef. disc. 47. aliquas Ecclesias, seu beneficia univit; Prout etiam Carolus V. & Philippus II. aliique Reges quamplura privilegia concesserunt.

Cum autem post decursum annorum circiter 105. inter Archiepiscopum, seu ejus Officiales, dictisque Gubernatores aliqua exorta essent controversia super hujus Domus, ac mulierum in ea existentium jurisdictione, ac regimine, casus dedit, quod ex imprudenti consilio cujusdam Curialis opinantis, quod totum jus Gubernatorum pendere a praefato indulto Apostolico Pauli III. monitorium A. C. super ejus observantia obtentum fuit, pro cuius moderatione instantem Promotore Fiscali Curiae Archiepiscopalis, assumptaque desuper disputatione, Iudex difficultatem restrinxit ad punctum, an dictum indulgentium exemptivum caderet sub decretis revocatoriis, vel moderatoriis S. Concilii Tridentini, & sub aliis Constitutionibus Apostolicis agentibus de Monasteriis monialium.

Cumque in hoc statu, (pro Curiae frequenti stylo) ad causam jam vulneratam, vel male directam defensionem super dicta restrictiva evocatus essem; Dixi quod si admitteretur praesuppositum, ut ageretur de Monasterio monialium, tunc opus esset desperatum, ideoque punctus restrictus, esset incapax defensionis ex inferius deducendis; Ac propterea dixi quod unicuique, ac verus modus defensionis iurium Gubernatorum consisteret in defensione diversi puncti, super hujus scilicet loci qualitate, vel statu, negando quod ageretur de Monasterio monialium, ac de personis ecclesiasticis, sed potius quod ageretur de pia domo seculari, ac de personis secularibus, laicali potestate subjectis, aliqua tamen admissa potestate Ordinarii in actibus, de quibus infra.

Quare convocato desuper (pro Curie commendabili stylo) Advocatorum congressu, conclusum fuit, ut pro obtinenda magis distincta facti notitia, ex qua melior causae directio metienda erat, desuper a me ederetur discursus (ut editus fuit) in quo in forma discursiva, cum praefata distinctione, materia theoretice peragebatur, quod scilicet, si istud esset Monasterium, atque mulieres in eo viventes dicendae venissent moniales, tunc planum esset bonum jus Archiepiscopi super dicti indulti moderatione, ex iis quae habentur deducta sub tit. de jurisd. disc. 25. cum plurib. seqq. Secus autem est converso ex deductis eodem tit. disc. 45.

Rei tamen eventus, a meo sensu diversus fuit, quoniam Gubernatores, eorumque consultores, loco respondendi petitis, ad instruendi causam defensores in Curia, Senatui adierunt, exhibitoque dicto meo responso, seu discursu, ob ibi motivata fundamenta, Regio Advocato fiscalis eis adherente, aliquas obtinuerunt provisiones, super quarum executione pro consueto non multum discretio stylo, qui in partibus adhiberi solet, nonnulla resultatur inconvenientia, unde propterea Archiepiscopo (meo etiam in aliquibus causis cliente) desuper consulente Sanctissimum, atque ab isto particulari Con-

Congregatione deputata, ex parte eorumdem Gubernatorum, magis vero ex illa tractantium negotia Regis Catholici, tamquam ejus Advocatus, denuo desuper consultus fui.

In hoc itaque secundo responso, assumendo potius partes respondentis de jure pro veritate, quam scribentis more Advocati ad causam opportunitatem, ne alias consimilia resultarent inconvenientia; Visis utriusque partis fundamentis deductis in quibusdam mihi communicatis informationibus; Dicebam, idem, quod pluries infra in Miscellan. ecclesiast. agendo de controversiis jurisdictionalibus, vel de ecclesiastica immunitate advertitur, quod scilicet, ut bene praefari posset celeberrimum divinum oraculum reddendi, quae sunt Caesaris, Caesari, & quae sunt Dei, Deo; Quod verbis, quidem, per ora defensorum utriusque potestatis quotidie volitrat, factis autem ferè nunquam servatur, dum iidem defensores, factionario more, de consueto extremorum vitio peccantes, atque adulationi potius quam veritati studentes, totum pro se volunt, totumque alteri negant, unde propterea dixi, quod procedendum esset cum debita casuum, sive cum diverforum effectuum distinctione, qua mediante, utriusque parti posset esse bene consultum, praefatumque oraculum bene praefari.

Priusquam autem ad praedictam causam, seu effectuum distinctionem descenderem; Illud praemittebam, ut incongruum esset assumere quaestionem, quam cum aliquo aequivoco in consimilibus controversiis plenè aliis de more relatis assumunt Menoch. conf. 948. & Cyriac. contrrov. 504. super istam, vel super Ecclesiastica, aut saeculari qualitate illarum mulierum, quae aliquod religiosum institutum profiteantur, & quae enunciantur in Clementina 1. de religiof. domib. & in extrav. unica, eod. tit. & in Clementia unic. de stat. monach. & quae appellari solent Converteris, Tertiaria, Biguina, Corrigiana, Mantellata, Pinzoncheria, Canonissa, Jesuitissa, & cum aliis vocabulis diligenter collectis, & enunciatis per Tambur. de jur. Abbatif. disp. 7. quaest. 2. cum pluribus sequentibus, ac etiam mentio habetur sub tit. de jurisd. disc. 45. In his enim mulierum generibus dicta quaestio status cadit non ratione loci, in quo vivant, juxta casum praesentis quaestionis, sive an dici valeant moniales, necne alicujus particularis Monasterii, sed ratione instituti diversi, quasi quod istae essent species religiosarum, quae ad instar virorum religiosorum, atque ad formam universitatis, vel Reipublicae regantur, sive collegialiter in una domo, sive singulariter in propriis domibus vivant; Unde propterea, quidquid sit de hujusmodi mulieribus, Religionibus, vel institutis, prudenter per Sedem Apostolicam in totum, vel pro majori parte suppressis, dum illae mulieres, quas cernimus habitum alicujus Religionis gestare, atque tertiaras, seu pinzoncherias appellamus, ex devotione potius saecularem statum retinentes, atque in privatis domibus viventes, censendae sunt, id extraneum erat a casu controversiae.

Quatenus igitur ad istum casum pertinet, decem distinguerebam diversos casus, vel effectus; Primo nempe circa visitationem, ac regimen spirituale Ecclesiae exterioris, cui populo pateat accessus ad divina, ac etiam Ecclesiae interioris, siquae adest, in qua divina peragantur; Secundo circa administrationem Sacramentorum, aliorumque iurium parochialium, cum ipsismet mulieribus in isto Conservatorio viventibus; Tertio circa visitationem semel in anno, vel in illis temporibus, in quibus universalis visitatio Civitatis, & dioecesis fieri solet; Quarto circa regulas meram spiritualitatem concernentes; Quinto circa regimen oeconomicum, seu merè temporale; Sexto circa regimen mixtum super electione scilicet Priorissae, aliarumque officialium; Septimo circa licentiam egressus ipsarum mulierum a domo, vel ingressus aliarum in eandem; Octavo circa potestatem dimittendi a domo easdem mulieres; Nono circa cognitionem causarum ipsius Conservatorii in universum, Et decimo circa cognitionem aliarum causarum civilium, criminalium, & mixtarum singularium personarum in dicto Conservatorio viventium, vel aliarum, quae in eo, vel ejus occasione delinquant.

Super primis quatuor; Ubi etiam admitteretur tamquam certum assumptum saecularium, quod ista esset domus secularis, ac etiam saeculares essent mulieres in ea viventes, adhaerentem pro Archiepiscopo respondendum esse dixi, singulos etenim examinando; Quatenus pertinet ad primum, regula generalis astitit Ordinario super jurisdictione plena in omnibus Ecclesiis suae dioecesis, non docto de exemptione, quae tamquam limitatio non praefertur ad vulgarem textum in cap. omnes basilic. &c. cum concordantibus, de quibus sub tit. de jurisd. disc. 1. & seqq. & alibi pluries, un-

de propterea cum de nulla exemptione constaret dum illa concessa per Paulum III. respicit domum, non autem Ecclesiam aliquam, intrare de plano regula.

Clarius vero, ac extra omne principium dubitandi ex pluribus circumstantiis, quarum singulas dicebam considerabiles, multò magis simul junctas; Primò nempe, quia ista non est Ecclesia constructa pro ipsas mulieres; vel eorum Gubernatores, adeo, ut dici valeat membrum ipsius domus exemptae, sed est antiqua Ecclesia parochialis ibi proxima jam libera, & de dispositione Episcopi, qui eam concessit his mulieribus ratione contiguitatis per quandam speciem usus precarii, ideoque ejus natura immutata non fuit, juxta ea, quae plenè habentur in fortioribus terminis Ecclesiarum saecularium concessarum Regularibus exemptis sub tit. de jurisd. disc. 30. & cap. 34. ac etiam sub tit. de Regular. in Synod. veneta, disc. penult. vel final.

Secundo, quia si dicimus, quod istae sunt mulieres saeculares, quae ita voluntariae in hac saeculari domo pro meliori fruge vivant, ut infra, exinde sequitur, ut dici non valeant capaces possidendi Ecclesiam jure suo, adeo etiam si aliquam haberent Ecclesiam interioriorem pro majori commoditate, non haberent januam in via, adeo, ut reliquo populo non pateat accessus, eo modo quo est Ecclesia celeberrimi Conservatorii Turris Speculorum Urbis, adhuc tamen idem dicendum esset, quoniam in substantia tunc esset privatum oratorium personarum saecularium, quod absque dubio subjacet visitationi, ac moderationi Ordinarii.

Et tertio, quia esset dare absurdum, ut Ecclesia nullum haberet Ecclesiasticum Praelatum, vel Rectorem, atque etiam in divinis esset sub omnimoda jurisdictione, & administratione Gubernatorum saecularium, quod implicat.

Unde propterea in casu, de quo sub tit. de jurisd. disc. 40. Quamvis ageretur de hospitali sub regia protectione, unde propterea supponeretur, quod caderet potius sub limitationibus contentis in Sac. Conc. Tridentino, adhuc tamen quoad Ecclesiam, vel divina, jurisdictione Ordinarii non ponebatur in controversia.

Quamvis etenim, pleraque habeantur Ecclesiae adiacentes hospitalibus, aliique piis locis Regiae protectionis immediatae, vel in archibus, aut in Regiis palatiis, sive Ecclesiae nationales, in quibus Ordinarius non se ingerit; Attamen (omisso quod in plerisque casibus id provenit potius de factore ratione potentiae, vel reverentiae alius Principis, sub cuius protectione sit ille locus,) etiam in illis, in quibus id iuridice sequatur, provenit ex indultis Apostolicis, per quae provisum remanet de Praelato, ac Superiore, & Visitatore Ecclesiastico, puta vel Nuntio, vel alio delegato Apostolico, vel de Regio Capellano majori, cui per Sedem Apostolicam per indulgentiam speciale omnes capellae regiae commissae fuerint, cum similibus.

Quoad secundum effectum, curae animarum & administrationis Sacramentorum cum ipsismet mulieribus, planè non pariter dicebam esse bonum jus Ordinarii, cum eo dilemmate; Aut enim istud dicendum est Monasterium monialium, & certum est, quod hodie per Concilium Tridentinum, & Apostolicas Constitutiones, quacumque exemptione non obstante, in his subiecto Ordinario saltem jure delegato, ut frequenter in dicto tit. de jurisd. & tamquam absolutum supponitur supra in Brixinen. disc. 24. & alibi; Aut dicimus, quod est domus merè saecularis, in qua vivunt personae saeculares de populo, & sic de ovibus ipsi Episcopo commissis, & tunc penes eum idem resultat, dum privilegiatae exemptiones in his, quae concernunt curam animarum & administrationem Sacramentorum, respectu clerici & populi saecularis, hodie extra controversiam cadunt sub moderationibus Concilii Tridentini, & Apostolicarum Constitutionum, ex deductis sub tit. de jurisd. disc. 1. cum pluribus seqq. & passim.

Idem dixi favore Archiepiscopi respectu tertii, & quarti casus circa visitationem, ac regulas, seu modum vivendi in iis, quae concernunt spiritualitatem, vel possibilitatem scandalorum, ex iis quae in specialibus terminis conservatorii, vel domus merè saecularis mulierum habentur dicto tit. de jurisd. disc. 45.

Super quinto puncto merè temporali oeconomicae administrationis nulla aderat controversia, quae solum cadere posset super revisione rationum, & aliis dispositis per Sacrum Concilium Tridentinum sess. 23. de reform. cap. 8. & 9. Sed ubi subsisteret facti praesuppositum, quod in hoc Archiepiscopo nunquam se ingererit, tunc stante observantia unius saeculi, & ultra, dicebam adaptari posse, ea quae habentur in dicto tit. de jurisd. disc. 41. & 95.

15 Restringeretur igitur questio ad alios supra recensitos quinque casus, vel effectus, quorum omnium determinationem pendere dicebam ab eodem principio, status loci, & personarum, an scilicet istud dicendum esset Monasterium monialium, adeo ut, tam locus, quam personae essent in statu ecclesiastico, vel e converso esset domus secularis, ipsaeque mulieres pariter seculares, quamvis sub pio instituto viuentes, quoniam, aliud est locum esse pium, aliud verò esse ecclesiasticum, ex deductis in alia Mediol. dicto tit. de jurisd. disc. 60. ac etiam latius eodem tit. disc. 92. & sub tit. de alienat. & contr. prohib. disc. 7. & 8. & alibi.

16 Questio itaque (ut dicebam,) remanebat potius facti & applicationis, quam juris, ac propterea, non bene firmato facto, (in quo aliqua notabilis discordantia dignosci videbatur,) atque non visis iuribus partis, dicebam quod certum, ac maturum iudicium efformari non poterat; Ex his autem, quae defumebantur a quibusdam scriptoris, ex pluribus praetendebant Scribentes pro Archiepiscopo probari, quod istud esset Monasterium monialium, ac etiam quod illi antisteret observantia.

17 Primum nempe, quod istae mulieres uniformem monasticum habitum gererent, atque sub certa regula S. Augustini, vel S. Clarae viverent, quamdam speciem professionis emittentes, in choro etiam divina psallendo, aliaque gerendo, eodem admodum modo, quo omnes aliae moniales.

Secundo ob unionem aliquorum beneficiorum ecclesiasticorum eidem Monasterio factam. Tertio, quia esset locus fundatus Apostolica auctoritate per dictum indultum Pauli III. Et quarto demum propter observantiam, quod scilicet Archiepiscopus plures actus jurisdictionales, ac superioritatis exercere consuevit, quodque praeterim quasdam regulas eis praescripserit, juxta quas illae vixerint.

18 Excepto autem tertio fundamento, ad quod ut infra difficultas restringi videbatur, advertentem, quod reliqua omnia essent aequivoca, & non conclusiva, in casu, & ad effectum, de quibus agitur, & praeterim ultimum observantiae, ea etiam admittenda, dicebam quod licet ei nimium in his materiis deferri debeat, attamen procedit, ubi est univoca, seu conciliabilis cum statu seculari, utpotè referibilis ad primos quatuor casus, vel effectus superius deductos, in quibus pro Archiepiscopo respondendum esse dixi, dum circa concernentia spiritualitatem, ac etiam circa modum clausurae, quamvis voluntariae, ut occurrat scandalis & conventiculis. (posita in Ordinario loci, jurisdictione,) resultat facultas gerendi omnia alia, quae ad eundem finem tendunt, juxta plures enunciatae propositionem, ut concessio sine, concessa censentur omnia media, sine quibus ad illum perveniri non potest.

19 Quo verò ad signa monastica contenta in primo fundamento; Dicebam (etiam in sensu veritatis,) quod illa nil concluderent, ex eadem ratione, quod essent aequivoca, & convenientia etiam secularibus voluntariis, & ex devotione sub aliquo pio instituto vivere volentibus, juxta exemplum dicti insignis Monasterii Turris Speculorum Urbis, dum eundem habitum monasticum, adinstar aliarum monialium gestant, strictissimam, ac rigorosam regulam profitentur, sub obedientia Praelatae, vel superioris vivunt, divina in choro peragunt, quemdam novitium faciunt, ac etiam quamdam speciem professionis emittunt, & tamen non sunt moniales, sed simplices oblatae, retinentes dominium & administrationem bonorum, ac habentes factionem testamenti, omniaque alia quae secularibus competunt, etiam cum libertate redeundi ad saeculum, & contrahendi matrimonium, cum non contrahant verum matrimonium spirituale, neque civiliter moriantur, ut in solemniter profitentibus contingit, ex deductis sub tit. de dot. disc. 5. & 162. ac etiam dicto disc. 45. de jurisd. & plenius eodem tit. disc. 92. occasione agendi de profertibus militias ecclesiasticas, quoniam non omnis promissio obedientiae importat professionem, neque omnis modus pie, ac laudabiliter vivendi importat statum religiosum, vel ecclesiasticum, ex ibi deductis.

20 Alterum argumentum unionis aliquorum beneficiorum pariter aequivocum remanet, tum quia est referibile ad ipsam Ecclesiam ibi annexam pro Missis celebrandis; tum etiam quia, ex recepto ac notorio beneficiali statum axiomate plures enunciato sub tit. de benef. unio accessoria, vel subjectiva extinguit beneficii nomen, ac substantiam & essentiam; unde propterea efficitur dicitur nudum praedium, & consequenter nulla dignoscitur implicancia, quod ea bona, quae prius erant ecclesiastica, utpotè effecta quodam per Papam tanquam dominum assignarentur alicui loco pio, qui non per

hoc immutat naturam, eo modo quo sunt beneficiorum ecclesiasticorum uniones feminariis puerorum, qui propterea remanent saeculares, neque per hoc illa domus dici potest ecclesiastica, quamvis sit sub cura, & administratione Ordinarium, vel Regularium, ex deductis supra in Neapolitana Seminarii disc. 32.

21 Unica igitur difficultas restringebatur ad dictas litteras Pauli III. stante quod in illis dicitur, quod ea domus pro utu & habitatione mulierum impudicarum honestè vivere volentium, perpetuo deputabatur, & sic quod esset locus fundatus cum auctoritate Apostolica juxta distinctionem, de qua caeteris relatis Rota dec. 313. par. 10. & 248. par. 11. rec. quarum prima prodit in alia Mediolanen. de agitur dicto tit. de jurisd. disc. 60. & haberetur etiam sub tit. de alien. & contr. disc. 7. & 8.

22 Verum pariter istud erat aequivocum, quoniam, ut in eisdem Apostolicis literis enunciatur, iste locus erat jam per plures annos antea fundatus, atque ex deductis cum auctoritate laicali; dicta verò ecclesiastica, seu Apostolica auctoritate, adhibita non fuit pro frondatione, sed solum pro dicta facultate habendi oratorium cum capellano administrante sacramenta, aliaque divina; Atque dicta verba prudenter, ac mysteriosè per Papam adjecta fuerunt, ex superius insinuata ratione, de qua praeterim in similibus conservatoriis mulierum d. disc. 45. de jurisd. ac etiam dicto disc. 92. eodem tit. & alibi, quod scilicet etiam saecularium scholae, & adunantiae sub quantumvis pio instituto, fieri non possunt, nec debent sine auctoritate Papae, vel Ordinarii loci; omnesque piae confraternitates laicorum perneceitas habent aliquam ecclesiasticam approbationem, non indè tamen inferri potest ad ecclesiasticam qualitatem, ut locis citatis advertitur.

23 Omnemque difficultatem in hoc proposito ad evidentiam tolli dicebam ex illa circumstantia, quod Pontifex istum locum commisit totali regimini & administrationi dictorum Gubernatorum saecularium absque alterius ecclesiastici Praelati visitatione, & jurisdictione, quod implicare videtur, quoniam licet praeterim in duobus saeculis antecedentibus frequens fuerit Sedis Apostolicae stylus concedendi hujusmodi exemptiones ab Ordinario loci; Attamen alteri Praelato Monasterii commissum est, ut patet ex casibus, de quibus dicto tit. de jurisd. disc. 25. & seqq. signum clarum quod Papa praesupponit domum verè saecularem; Ex stylo autem Papae, ejusque Datariae, vel Secretariae, regularum ejus voluntas, ut apud Mant. dec. 214. n. 4. Greg. & add. dec. 150. & passim cum sit positio quotidiana; Quamvis enim Papa id possit, non tamen solet, ut in beneficiorum sede plures advertitur; Adhuc tamen maturiori iudicio locum reservavi.

ADNOT. AD DISC. L.

DE hac eadem materia Conservatorii haberetur actum in hoc tit. disc. 66.

TURRITANA CONSERVATORIAE
PRO COLLEGIO SOCIETATIS JESU
CUM ARCHIEPISCOPO.

Casus decisus per Rotam pro Collegio.

AN, & quando facultas eligendi, & habendi Conservatorem privilegiorum, amissa, seu praescripta dicatur per non usum; Et quam potestatem, seu jurisdictionem hodie habeant hujusmodi Conservatores, & in quo eorum potestas per Constitutionem Gregorii XV. moderata fuerit.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
- 2 Resolutio causae.
- 3 De punctis controversis.
- 4 An & quando in facultativis detur praescriptio.
- 5 Religiosorum negligentia non praedat Religioni, vel Monasterio.
- 6 An Religiones gaudeant privilegio centenariae.
- 7 Ob decretum irritans non potest dari de non usu.
- 8 Declaratur.
- 9 Non datur praescriptio ob non usum, ubi non adfuerit occasio usus.

- 10 De exiguis principiis Conservatorum quando fundantur.
- 11 Ubi non deputatur Conservator subintrat Ordinarius.
- 12 De eodem, de quo n. 4. & 5. quando praescriptio invenit.
- 13 Quandoque Monasteria fundantur sub lege, ut subjaceant Ordinario.
- 14 Quando immemorabilis sit improbabilis.
- 15 Quid Constitutio Gregorii XV. innovet.
- 16 De differentia inter Conservatores privilegiorum Societatis Jesu, & illos aliarum Religionum.
- 17 Quid de causis miserabilium personarum, an in eis cessent privilegia Regularium.

D I S C. L I.

1 C O Ncesso per Pium V. Societati Jesu, ejusque Collegiis, ac Dombus indulto sibi eligendi Conservatorem eorum privilegiorum, cui ampla potestas, ac jurisdictione competeret, cognoscendi quascumque causas, civiles, criminales, & mixtas, in quibus dictae Domus, vel Collegia, seu professores essent, non solum Rei, sed etiam Actores, & super quo indulto, ob superentam dicti Pontificis mortem per Gregorium XIII. successorem in consueta forma, quae dicitur *rationi congruit*, expeditae fuerunt litterae, quae haberent registratae in Bullario inter Constitutiones ejusdem Greg. Constitutione 1. Cum ob forte non urgentem occasionem, casus dedisset, quod Collegium Turritanæ Civitatis, fundatum usque ab 1572. retroactis temporibus, Conservatorem ad formam dicti indulti, sibi eligere neglexisset; De anno verò 1664. servata forma Constitutionis 9. Gregorii XV, id egerit, seiv innovatiōis se opposuit Archiepiscopus, inhibendo Conservatori electo, ne se ingereret, atque per appellationem ab hac inhibitione commissa causa in Rota coram Albergato ex parte Archiepiscopi perita fuit remissoria, ad effectum probandi immemorabilem super non usu istius privilegii, quod propterea ita amissum, seu praescriptum esset, atque super eius denegatione prodit resolutio sub die 24. Februarii 1677. Deinde verò assumpta disputatione in negotio principali super dubio, an & in quibus casibus jus competere eligendi Conservatorem, sub die 15. Junii 1668. pariter Collegio favorabilis resolutio prodit, cui Archiepiscopus acquievit, neque causa ulteriorem progressum habuit, cum moderatione tamen ad limites dictae Constitutionis 9. Gregorii XV, ut Conservatoris jurisdictione esset per causas passivis tantum, in quibus scilicet Collegium esset reus, non autem in quibus esset actor.

2 In disputationibus autem super utroque dubio habitis, tres fuerunt puncti; Primo scilicet, an per non usum, amissa, seu praescripta esset haec facultas, adeo ut, etiam in casibus, in quibus Collegium esset reus, procedi deberet coram ipso Ordinario loci; Secundo quatenus ista facultas competere, atque amissa non esset, an & quomodo exercenda esset, an scilicet in solis casibus manifeste injuria, seu violentiae, non autem in illis, in quibus cum ordine iudicario procedendum est; Et tertio, quatenus etiam jurisdictione cognoscere, an locum haberet in causis viduarum, ac miserabilium personarum, stante quod de facto quaedam mota per viduam contra Collegium disputationi, atque huic controversiae occasionem dederat.

3 Quatenus pertinet ad primum, merito denegata fuit remissoria ex capite improbabilitatis, quoniam seclusa immemorabili, vel centenaria, qualibet alia praescriptio, absque dubio, ad id suffragari non potest, ex tribus distincta fundamentis, quorum unum sufficeret multo magis eis simul junctis; Primum nempe quod cum ageretur de actu facultativo, intrat certum juris principium frequenter in omni ferè materia enunciatum, praeterim insit sub tit. de decim. quod in facultativis nunquam intrat praescriptio, nisi consilio de voluntate exercendi facultatem, cui subsequuta sit prohibitio per longissimum tempus effectum sortita cum pacifica acquiescentia; Clarius verò ubi non agatur de actibus facultativis, qui consistant in aliquid faciendo cum frequentibus reiteratis actibus positivis, in quibus cadere potest dubitatio, an iure facultatis, vel potius obligationis gesti sint juxta deducta in Majoricen. celebratiōis Missarum coram Bichio inter suas dec. 522. & 542. repetit. dec. 186. & 380. par. 11. recent. sed agatur de actibus negativis, in quibus conclusio magis de plano procedit; Ut ultra generalia, in terminis non usus privilegiorum, quae alicui Religioni concessa sint, plenè habetur apud Royas dec. 327. & 359. & in eadem causa, dec. 337. par. 10. rec.

4 Secundo clariorque privilegium concessum esse Religioni cui, quinimo ipsi Collegio particulari, praedictae non potuit negligentia Praelatorum per tempore, ex deductis in proximè allegatis decisionibus, ac sua materia sub tit. de alie-

nat. & contr. ubi quod praescriptio est species alienationis. Et tertio quod cum plures Religiones habeant privilegium Apostolicum, communicativum privilegii Ecclesiae Romanae, super centenaria; Hinc proinde stante fere generica communicatione privilegiorum inter omnes Religiones, ita videtur, quod centenaria requiratur, ut advertitur in eisdem supra allegatis dec. coram Royas, & in altera eorum confirmatoria dec. 337. par. 10. rec. in quibus agitur de privilegii in praecedentibus pluries enunciatis impediendi, ne iura certum spatium novae Ecclesiae construi possit.

5 Iis motivis alterum addebam scribendo more Advocati, quod hoc privilegium contentum in dicta Constitutione prima Gregorii XIII. habet decretum irritans, cuius visus, ac operatio est inficere quamcumque possessionem, & consequenter impedire contrarium consuetudinem, vel praescriptionem, quae sine possessione non datur ex iis, quae plenè caeteris relatis habentur dec. 400. par. 9. rec. & dec. 92. par. 12. & sapius.

6 Verum istud motivum de jure verum, agnoscebam quod esset fallax quoad applicationem, quoniam ut habetur apud Orthob. dec. 157. n. 16. & in aliis, atque in omni ferè materia advertitur, id procedit in eo decreto irritanti, quo adjectum sit in aliqua lege, qua non possint subditi non uti, ut praeterim frequenter habetur in proposito decreti irritantis contenti in Constitutione Pii IV. super confirmatione Concilii Tridentini, ad effectum, ut non usus, vel contrarius usus adversus disposita in eodem Concilio, attendi non debeat, quoties sit observantia, quae praescriptiva, seu destructiva sit juris clari, non autem interpretativa dispositionis ambiguae juxta receptam distinctionem sepius insinuata; Secus autem ubi agatur de decreto irritanti adjecto alicui privilegio concesso ex jure speciali in gratiam, & favorem alicujus personae, vel universitatis quae potest nolle uti, suoque favori renunciare; Ideoque istud motivum non erat tutum.

7 Bene tamen solida erant alia superius insinuata, praeterim verò primum, & secundum, pro quorum corroboracione, ultra generales regulas, quas in jure habemus; Alteram ego addebam satis notabilem considerationem, quod non usus provenire potuerit ex deficiente occasione, quo casu planum est, ut per quodcumque tempus quamvis longissimum, non inducatur praescriptio, ut pluries alibi advertitur praeterim in Baren. Baldachini sub tit. de praem. disc. 26.

8 Probabilem autem dicebam occasionis deficientiam; Tum quia, ut insinuatur pluries infra sub tit. de decim. ac etiam in Melevisana contributionis sub tit. de benef. disc. 88. & alibi, quando religiosi, in aliquo loco introducuntur, initia solent esse debilia, paulatim verò, cum longo temporis tractu, ex piis dispositionibus acquirunt bona, quae hujusmodi controversiis frequentibus occasione praebent, potissimum ubi agatur de antiquis fundationibus, antequam prodirent pluries enunciatae Constitutiones Gregorii XV. & Urbani VIII. prohibentes novas erectiones absque dote sufficienti ad sustentationem duodecim religiosorum; Tum etiam quia cum novae introductiones Religionum, ut plurimum fiant ex desiderio, ac benevolentia populi, & clericis, in ea prima aetate continuare solet amor, qui deinde tractu temporis frigeat, ob longam conversationem, quae nauseam introducit, ideoque oriuntur controversiae praeterim cum clero, unde propterea oportet recurrere ad privilegia, & consequenter ad eundem Conservatorem.

9 Ponderabam quoque, quod cum per Constitutionem nominam Gregorii XV. disponatur, ut negligentibus Regularibus alicujus loci sibi eligere Conservatorem specialem juxta formam ibi praescriptam, subintrat Ordinarius, ita exinde resultat, ut non possit allegari non usus habendi Conservatorem, eumque eligendi, dum ejus electio, ita implicite cum solo silentio facta est, usquequo alium deputare videatur, dum ipsamet Constitutio Gregorii, praesupponit indubitatae facultatem variandi, disponendo de novo, ne id infra quinque annis fieri possit.

10 Necessaria igitur est, vel immemorabilis, vel centenaria, non quidem in ratione praescriptionis, quoniam haec in facultativis non intrat, etiam per decursum mille annorum; Ac etiam quia nimium facile est illam impedire praescriptionem, quae deducatur ex negligentia eorum, qui positive praedictae non poterant juxta ea quae in hoc proposito habentur in Colonien. sub tit. de alien. & contr. disc. 3. Sed in ratione possibilitatis allegandi contrarium privilegium Apostolicum, sive quemcumque alium auctorem meliorem, ex deductis eodem disc. 3. de alienat. ac pluries infra sub tit. de decim. & alibi.

11 Itaque possibilitas, etiam secluso privilegio Apostolico, viget

COLONIEN. COADJUTORIÆ
PRO CARDINALI DE BADAN TUNC ABBATE
FULDENSI,

CUM ALIQUIBUS RELIGIOSIS MONA-
STERII SICBURGENSIS.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Concistoriali,
resoluitus pro Cardinali,

De electione Abbatis, vel Prælati regularis alicujus Monasterii, spectante ad Capitulum Conventuale ejusdem Monasterii, quomodo explicanda sit; Et an ejus forma adimpleri debeat quando, vivente adhuc Prælato, agatur de consensu præstando super deputatione Coadjutoris.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De usu coadjutoria cum futura successione in Ecclesiis Germaniæ.
- 3 Resolutio causa.
- 4 De stylo Sedis Apostolicæ sanandi defectus electionum, casque confirmandi, nullitas non obstant.
- 5 Contemptus aliquorum vocalium, etiam unius vitiati electionem.
- 6 Vota singularia extra Capitulum non attenduntur.
- 7 Citatio probatur per comparationem, quomodo de illius executione non constat.
- 8 Non curantes intervenire in capitulo, vel ab illo exeuntes, aut nullatenus, vel inutiliter votantes habentur pro non intervenientibus.
- 9 Capitulum potest representari etiam in duobus capitularibus, imò etiam uno.
- 10 De causis ex quibus expediti deputari Coadjutorem.
- 11 Capitulares Prælati rebelles non sunt convocandi.
- 12 De loco, in quo electio, vel alter actus Capitularis fieri debeat.
- 13 Interventus eorum qui non habeant votum in Capitulo, an præjudicet electioni.
- 14 In electione coadjutoris non est necessaria forma electionis, vel consensus Capituli.
- 15 De ratione, ob quam alicui Doctori nimum deferri debeat.
- 16 Papa non ligatur consensu Capituli, imò neque Prælati in deputatione coadjutoris.
- 17 De potestate Papa in beneficiis.
- 18 De distinctione consensuum Capitularium.

D I S C. LIII.

1 CUM Abbas Monasterii Sicburgensis Ordinis Sancti Benedicti, adeo infirma valetudine laboraret, ut congruè sibi coadjutorem petere posset, juxta ea coadjutoria requisita, de quibus habetur in sua materia *sub tit. de benefic. Ex aliquibus autem impedimentis resultantibus à persona magnæ potentia in loco, idem Abbas residentiam non haberet in ipso Monasterio, sed in quadam ejus grancia, seu membro intus Civitatem Coloniensem; Atque ex eodem impedimento, sibi ac plerisque monachis ei adherentibus, non pareret tutus, ac liber accessus ad ipsum Monasterium; Hinc proinde, cum consuetis literis citatoris, convocavit omnes religiosos vocales pro certa die in dicta grancia coadunando ad præferendum effectum eligendi coadjutorem, prout sequutum fuit, quod illi, qui patendo citationem, se congregaverant, concorditer elegerunt Marchionem de Badan Abbatem Fuldensis, quo petente Apostolicam auctoritatem pro hujusmodi coadjutoria cum futura successione, juxta frequentem Germaniæ stylium, de quo in *Monasterii. sub tit. de Can. & Cap. disc. 27.* ita prudenter foret inducendum ad occurrendum majoribus inconvenientibus resultare solitis in electionibus, quas facere oporteat Sede vacante pro electione novi Prælati Ecclesiæ viduatæ. Remissoque negotio juxta stylium consultationi Sanctæ Congregationis Concistorialis, ad quam de his negotiis agere pertinet, de *mensis Julii 1671.* prodidit resolutio pro concessione coadjutoria, adversus quam oborta nova audientia per oppositores, qui erant aliqui Capitulares in ipso Monasterio principali residentes ab eorum Abbate rebellantes, atque aliis adherentes literis convocatoriis parere noluerunt, assumpta desuper magis formali disputatione in forma contentiosa, quod in prima propositione sequutum non fuerat, de mense Novembris, vel Decembris ejusdem anni, prior resolutio approbata fuit, idèque coadjutoria concessio effe-*

ctum sortita est cum consueta suppletione, vel sanatione defectuum, qui adessent in dicta electione, seu præstatione consensuum, juxta praxim tentam in dicta *Monasterii. sub tit. de Can. & Cap. disc. 27.* pluries quoque supra *hoc eod. tit.* insinuatum, præsertim *disc. 11. & 12.* quod scilicet stylium est Sedis Apostolicæ, vel Sanctæ Congregationis Regularium, in electionibus Provincialium, aliorumque Prælatorum Regularium, supplendi, vel sanandi defectus, quibus de rigore juris electio laboraret deputando ex integro personam electam, quando ista digna sit, neque nullitas sit criminosa.

In disputatione igitur habita in secunda propositione, in qua solum scribebam pro coadjutore electo, (qui postmodum dignè ad purpuram evectus fuit) plura erant oppositorum objecta, ex quibus dicta electio invalida prætedebatur, & præsertim, quod non esset conclusa à majori parte, dum ex viginti septem Capitularibus, congregata fuerat tertia pars circiter, atque ex congregatis plures erant adhuc non constituti in factis, & consequenter non habebant votum in Capitulo; Potissimè verò, quia actus capitularis gestus non erat in Monasterio loco solito, ubi aderant oppositores, qui erant octo vocales, quorum spretus irritabat quoque actum ex certo juris principio, de quo *sub tit. de Canon. & Capitul. disc. 27.* & in aliis, ut scilicet etiam contemptus unius ad id sufficiat.

Et quamvis post sequutum hunc actum capitularem, plures vocales, qui statuta die non comparuerant, illi adhererint per actus singulares; At tamen dicebant, quòd de eis nullatio habenda esset, cum in actibus particularibus, seu collegiatis, qui gerendi sunt à pluribus, tanquam constitutentibus universitatem, seu unum corpus politicum, non attenduntur hæc vota singularia, tradita extra Capitulum, seu extra comitia, ut habetur *ead. tit. de Canon. & Capitul.* ubi agitur de electione, aliisque actibus capitularibus, ac etiam habetur pluries *sub tit. de jurepatr.* occasione agendi de jure præsentandi, quod competat universitatibus, vel corporibus politicis.

Scribens ergo pro validitate actus dicebam, quòd ubi etiam ageretur de formali electione Prælati, seu Pastoris Ecclesiæ viduatæ, juxta terminos textus in *cap. quia propter, de elect.* cujus forma servata fuerat, adhuc actus esset validus, dictis objectis non obstantibus; Siquidem quatenus pertinet ad magis substantiale objectum contemptus ipsorum oppositorum; Ubi etiam non constaret de eorum legitima citatione, (quæ tamen aderat) adhuc defectus non intrabat, itante quadam protestatione per eos facta, in qua fe citatos appellant, atque actus qui fieri debebant, scientiam ostendunt; Ad alium enim effectum non desideratur citatio, nisi ut deducatur ad notitiam, qua còcurrente, dicitur ejus finis impletus, omnique defectus sanatus, ex deductis apud Greg. & add. *dec. 27.* & Bur. & add. *dec. 727. dec. 231. in fin. par. 10. rec. & passim.*

Hinc proinde, tam istorum, quam aliorum absentium respectu, intrabat certa propositio, de qua per textus litterales in *cap. cum nobis, & cap. quod sicut, de elect.* habetur pluries in dicta sua materia *sub tit. de Canon. & Capitul.* quòd scilicet Capitulares convocati, si intervenire negligunt, vel intervenientes, deinde voluntariè exeunt à Capitulo, vel non exeuntes, nolunt proferre votum, sive illud inutiliter proferunt, aut scienter indignum eligunt, pro ea vice se faciunt à jure votandi extraneos, illique renuntiare dicuntur, totumque jus Capituli consolidantur in iis, qui se congregant, atque legitime actum capitularem perficiunt, quamvis essent in parvo numero, quoniam, ut habetur præsertim *sub tit. de benef. in Casarugustana Canonice, disc. 23.* & alibi, jus Capituli, aliis imperditis, vel se extraneos facientibus, etiam in uno residere potest.

Et ulterius, ubi etiam dicitur octo vocalium convocatio sequuta non fuisset; Adhuc tamen electioni non præjudicasset, cum in facto bene justificatum esset, quòd ipsi adherentes illi potenti seculari potestati, ob quam Abbas, & alii in Monasterio non residebant, neque ad illud patebat tutus accessus, rebelles erant, ac inobedientes proprio Prælati, adeo ut eorum convocatio, impedimentum, vel scandalum parere potuissent in actu, quem gerere oportebat præcisè ex eadem causa recensita per Fagnan. in *cap. nulla, de concess. præbend. n. 72. circa med.* super necessitate scilicet ex hujusmodi, vel simili causa assumendi coadjutorem magnæ auctoritatis, ac potentia, & consequenter isti rebelles, & contumaces licite contemni poterant, utpotè notoriè censurati, ac privati voce activa, & passiva.

Unde meritò in fortioribus terminis consimilis electionis coadjutoris, pro Ecclesiæ Leodiensii facta extra ipsam Ecclesiam ob non tutum accessum, sive ob non probabilem timorem

rem impedimenti cum connemtu majoris partis Canonico-Prælati rebellium, actus reputatus fuit validus, ex deductis ab eodem Fagnan. in *cap. cum ex injuncto de novi oper. nuntiat.* ubi registrantur etiam literæ Innocentii X. super illius actus approbatione.

42 Arque exinde resultabat responsio ad aliud objectum, quòd electio facta non esset in Monasterio tanquam loco consueto, cum adamussem idem defectus concurreret in dicta *Leodiensii;* Ac etiam advertebam, quòd id nullibi in jure cautum reperitur, potissimè ubi actus fiat in eisdem Monasterii grancia, seu membro, & sic non in loco omnino extraneo, & tali, ut vocales justè recusare potuissent accessum. Dando in hoc prædicatum exemplum actuum capitularium gerendorum per Monasterium S. Pauli extra Urbem, qui fiant in membro, seu hospitio Sancti Callisti ejusdem Monasterii intra Urbem propè Ecclesiam Sanctæ Mariæ trans Tyberim, cum similibus.

13 Et quoad interventum Monachorum, qui non erant in factis justificabatur in facto Monasterii consuetudo; Ac ulterius, cum vota fuissent concordia, nil referebat dictus interventus, cum mixtura non habentium votum non contradiçta, non præjudicet electioni, quæ ab aliis bene conclusa sit, dum difficultas cadit, quando talia vota illegitima ipsam electionem concluderent, secus autem ubi ipsius etiam non intervenientibus, actus esset bene conclusus.

14 Deducebantur autem hæc ad exuberantiam, ac præter causæ necessitatem, quoniam non agebatur de eo confirmatione concedenda, vel deneganda verè, ac formalis electionis, quæ facta esset de Prælati Ecclesiæ viduæ, juxta casum disputatum in Tridentina, de quo *eodem tit. de Canon. & Capitul. disc. 28.* & ad quem effectum, de electione disputari solet in forma judicii, ac per rigorosos tramites juris, coram eo, ad quem confirmatio pertinet, justitiam commutatam administrando; Sed agebatur de coadjutoria cujus concessio petita à Prælato, qui coadjutore indigeat, penderet à mera gratia Papæ, qui in ut ejus arbitrium in gratia concessione bene interponat, petitionem examinandam remittit consultationi S. Congregationis concistorialis gerentis partes affectis, seu consultiis Papæ, qui ex laudabili, ac prudenti stylo circumspectè in hac materia procedere solet, delectanda scilicet consensum Capituli, seu monasterii, non quòd ille sit necessarius, neque quòd ipsum Capitulum aliquod jus, vel participationem habeat in ipsius gratia concessione; Sed ut ita Papa certificetur de animo Capitularium, ne alius, eis in vitium, & odibilem, seu malè meritum præficiat coadjutorem, qui futurus erit successor, & sic ad sui animi instructionem, ut advertitur *d. dec. 27. de Canon. & Capitul.* Atque in ista causa dabatur votum Maraldi editum in alia consimili controversia; Huic autem votonimum deferendum esse advertebatur non solum quia erat doctissimus Canonista, ut testabantur iis, qui cum practica-verant, & quem ego quoque in ejus ultima senectæ agnovi, & practica-vi, sed etiam quia erat in his materiis versatissimus, utpotè in muneribus, Subdatarii, ac Dararii, & Secretarii brevium per quinquaginta annos, & ultra versatus in ista Congregatione, ac negotiis concistorialibus.

16 Absurdum etenim esse dicebam, ut potestas Papæ in concessione, vel denegatione coadjutoria omni modum dependentiam habere deberet à consensu Capitularium, qui, ut dictum est, ex quadam congruentia laudabiliter adhiberetur, quoniam attentò stylo, magis necessarius est consensus ipsius coadjutori, qui etiam præstitus re-integra revocari potest, unde propter gratia coadjutoria ita corruit ex iis, quæ habentur *sub tit. de benefic. disc. 78.* Et tamen receptum est, quòd ubi justa causa accedat, postquam Papa, atque laudabiliter quandoque agat, Prælato, quamvis non consentienti, imò invito dare coadjutorem juxta doctrinam Jo. Andr. in *cap. consultationibus, num. 10. de cleric. agror.* Ideoque inter requisita coadjutoria recensita per Fagnan. in *cap. de Restore, & in duobus aliis seqq. de cleric. agrorant.* & in *cap. nulla, de concess. præbendæ,* ubi omnium latius de ista coadjutoria materia tractando, istud requisitum non recenset.

17 Et meritò, quoniam si juxta veriorum sententiam, de qua *sub tit. de Regal. disc. 148.* & alibi, Papa tanquam in beneficiis, ac spiritualibus supremus, ac absolutus dominus, tollere potest prælaturas; Ac etiam ex justa causa cogere Episcopum, ut mittat Episcopatum, ex collectis per Barb. de *Episc. allegat. 13. nu. 9.* quidquid circa hunc defectum potestatis in contrarium plenè deducat idem Fagnan. in *cap. consultationibus, n. 24. & seqq. de cleric. agrorant.* cui alioquin docto, & probo Canonista in hac parte deferendum

Card. de Luca, Lib. XIV.

non est, cum agendo potius causam propriam, in hac parte non videatur idoneus testis, vel ea quæ ipse deducit intelligenda veniant in foro interno, ex deductis *dicto disc. 148.* Igitur multò magis dare potest Prælato coadjutorem, etiam sine ejus consensu, ac propterea si iste negligi potest, multò magis ille subditotum.

Exinde autem, de plano resultabat responsio ad aliud 18 objectum, circa vota singularia data per alios Monachos extra Capitulum, ac etiam circa alia data per non constitutos in factis, ex quorum numeratione constabat, quòd, exceptis dictis oppositoribus, omnium aliorum consensus aderat, cum ita Papa certificaretur de consensu, ad quem effectum attenduntur etiam vota extra Capitulum, quoniam aliud est formalis electio, seu actus capitularis solemnus, ac jurisdictionalis; Et aliud est consensus approbatus, ut magistratè distinguit Innoc. in *cap. in genesi, de elect. nu. fin.* ibique alii, & præsertim Abb. *num. 11.* atque cum hac distinctione pertransit Rot. apud Buratt. *dec. 259. num. 5.*

ADNOT. AD DISC. LIII.

DE IIS, QUÆ PERTINENT AD ELECTIONEM REGULARIUM HABETUR SUPRA *hoc tit. disc. 1. cum seqq.* Quo verò ad materiam coadjutoria videri poterunt deducta *sub tit. de Benef. disc. 42. & in eod. tit. disc. 122. & 123.*

ROMANA, SEU MONTIS VIRGINIS
REDDITIONIS RATIONUM.

PRO ABBATE URBANO DE MARTINO.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Regularium,
resoluitus cum concordia temperamento.

An, & de quibus Generalis, vel alter Prælati regularis, expleto officio, teneatur reddere rationes; Et præsertim, an teneatur de economica administratione inferiorum officiarum, ac ministrorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 An, & quando proponens teneatur de facto præpositi.
- 3 Generalis Religiosis assimilatur Episcopo in sua Diocesi.
- 4 An Vicarius Capitularis teneatur de Vicariis foraneis cum similibus.
- 5 Observantia est deferendum.
- 6 Resolutio casus.

D I S C. LIV.

DISPONENTIBUS CONSTITUTIONIBUS CONGREGATIONIS MONTIS VIRGINIS, UT ABBAS GENERALIS, EXPLETO TRIENNALI OFFICIO SUÆ ADMINISTRATIONIS, RATIONES REDDERE TENEAR GENERALI SUCCESSORI, AC TRIBUS JUDICIBUS IN CAPITULO GENERALI AD HUNC EFFECTUM DEPUTANDIS; CUM IN REDDITIONE RATIONUM AD FORMAM DICTARUM CONSTITUTIONUM FACTA, PER ABBATEM URBANUM DE MARTINO POST EXPLETUM SUUM OFFICIUM GENERALIS, PER JUDICES CONDEMNATUS FUISSET AD NOTABILEM SUMMAM PECUNIARUM, QUÆ SUPPONEBATUR MALÈ ADMINISTRATA, PER CELLERARIOS, ALIOSQUE INFERIORES PRÆLatos, VEL MINISTROS; HINC, TANQUAM GRAVATUS, RECURSUM HABUIT AD SACRAM CONGREGATIONEM REGULARIUM, QUÆ CUM CONSUETIS EJUS LEGIBUS PRUDENTIALIBUS, CONTROVERSIAM TERMINAVIT CUM QUODAM CONCORDI TEMPERAMENTO, QUO MEDIANTE RECURRENTS PENÈ IN TOTUM VICTORIAM REPORTAVIT, ATQUE INTENTUM OBTINUIT, CUM EX FACTI CIRCUMSTANTIIS, CLARÈ PATERET DE DICTÆ CONDEMNATIONIS ANIMOSITATE, AC FACTORIAS DIVISIONES INTER RELIGIOSOS, NIMUM FREQUENTIS.

Facti autem potius, quam juris, ista quæstio erat super disputatione partiarum, unde propter eam pro commendabili Curie stylo, nullæ penè videbantur partes Advocatorum, sed totæ erant causæ Patronorum; Ut autem meam Justitiæ operam, circa professionis inritia à recurrente adhibitam, in aliquo præstarem; Dicebam, etiam cum sensu veritatis, quòd verè injusta, & animosa esset dicta condemnatio in concernentibus merè economiam administrationem gestam per cellerarios, & procuratores, aliosque ministros inferiores deputatos in ipsomet Capitulo, in quo ipse Generalis electus fuerat; atque ubi etiam aliqui ex eis intermedio tempore ab ipsomet Generali deputati fuissent, non tamen de eorum factis, vel culpa teneri debuissent, dum eos deputaverat ex necessitate officii, circa ea quæ ab hujus-

modi inferioribus ministris explicanda sunt, neque explicari debent, vel possunt per ipsum præponentem.

2 Eatenus enim præponens de facto præpositi, vel substituti tenetur, quatenus voluntariè id agat in iis numeribus, quæ ad ipsum præponentem gerere spectabat, juxta receptam distinctionem, de qua cæteris relatis habetur quod Royit. conf. 87. lib. 1. & decis. 79. Farinac. quæst. 110. num. 111. Gregor. dec. 233. Orthobon. dec. 142. Revetter. & Add. dec. 206. & 325. Et conferunt etiam quæ habentur in Romana redditionis rationum sub tit. de Regal. disc. 86.

3 Siquidem Abbas, vel alter Prælati generalis Religionis, assimilatur Episcopo in sua Diocesi, ut advertunt Rodriq. quæst. regul. tom. 1. quæst. 22. art. 10. Suarez. de relig. tom. 4. cap. 12. lib. 2. num. 2. & 9. Mirand. in manual. Prælat. part. 1. quæst. 13. art. 3. & 5. & cæteri; Ideoque ejus administratio concernit justitiam, ac observantiam disciplinæ regularis, aliæque concernentia Religionis regimen in universum, non autem œconomicam administrationem, explicari solitam, per cellerarios, & procuratores, alioque ministros inferiores.

4 Ad quod comprobandum dicebam valdè proximum practicum exemplum vicarii, vel respectivè œconomij generalis Ecclesiæ per Capitulum Sede vacante deputati ad præscriptum Sacri Concilii Trid. sess. 24. de reform. c. 16. Quoniam vicarius tenetur stare syndicatui, seque administrationis rationes reddere, ut etiam tenetur œconomus generalis; Sed si in eodem munere deficiant vicarii foranei, alique inferiores œconomij, & ministri, quos de necessitate deputare oportet in singulis locis Diocesis circa ea, quæ per ipsum vicarium explicari non possunt, neque convenit, non exinde dicendum erit, ut in ejus syndicatu de his teneri debeat, cum reddito rationum, ad quam obligatur, concernat administrationem justitiæ, ac ea, quæ directe per ipsum gesta sunt; Talisque est praxis.

5 Clarius verò in hac facti specie, quoniam in facto justificabatur, quod talis quoque esset observantia, non solum generica aliarum Religionum, sed etiam specifica ipsius, unde propterea deducebam adeo frequentem, ac vulgarem propositionem, quam in foro quotidianam habemus, ut observantia dicatur optima interpres, ac interpretatio regimæ, eique deferendum sit, adeo ut verborum proprietatis quoque prævaler; Et consequenter merito in dicto temperamento, cum quo causa sopita fuit, habita solum est ratio de aliquibus partibus, quæ de ipsius Generalis mandato honestè erogate fuerant, sed citra necessitatem, contra eorumdem Constitutionum formam, cum in reliquis circa œconomica nulla videantur partes Prælati Generalis, vel Provincialis, nisi quatenus de ejus culpa positiva constet, sive quod ita expressè suadeant leges, vel observantia Religionis.

ANNOT. AD DISC. LIV.

Quando Dominus, seu præponens tenetur de facto famuli, seu Præpositi habetur sub tit. de Locat. disc. 9. & substit. de Regal. in disc. 180.

CAVEN. ABBATIE PRO P. FLAMINIO DE NEAPOLI.

Causa disputata in Congregatione particulari, cum exitu, ut infra.

De intelligentia decretorum generalium Sac. Congregationis Concilii prohibentium, nè Prælati; ac Superiores Regulares, mutuas pecunias sub usuris accipere possint, sive bona pignori dare, vel ea obligare.

S U M M A R I U M.

- 1 De decretis generalibus nè prælati regulares possint contrahere debita.
2 Facti series.
3 In casibus exemplaribus procedi solet cum nimio rigore.
4 De intelligentia dictorum decretorum.
5 De distinctione pignorum, vel nullitatis actus.
6 Pæna privationis vocis est magna inter Regulares.
7 An sub prohibitione alienationis veniat hypotheca.
8 Quid requiratur ad usuram.
9 Consuetudo etiam mala excusat à pænis.
10 De casu, in quo excusetur Superior à contraventione decretorum, de quibus n. 1.

11 Prohibitio Extravag. Ambitiosa cessat in casu necessitatis.

12 & 13 De calamitatibus tempore pestis, vel belli.

14 De debitis contractis per Abbatem, vel etiam per Monachum privatum remissive.

D I S C. LV.

P Et decreta generalia Sac. Congregationis Concilii, edita de anno 1643. & ab Urbano VIII. approbata, statutum est, ut Prælati, ac Superiores Regulares, non possint absque ejusdem Sacre Congregationis licentia accipere pecunias mutuas ad cambium, vel aliud interesse, sive etiam sub mutuo gratuito dato pignore, vel cum hypotheca bonorum Monasterij, seu Conventus, sub aliquibus poenis illa præsertim privationis prælaturæ, ac vocis activæ, & passivæ, quæ inter regulares est gravis, ac fortè omnium major; Cum autem P. Flaminus præsideret Monasterio Sanctissimæ Trinitatis Cavæ, de cujus prærogativis habetur per Rotam in Caven. collationis ordinum coram Verofilio impress. post Tondut. de penson. decis. 31. atque ob indigentiam Monasterij, causata à peste, quæ in illis partibus, ac etiam in Urbe adeo grassata est de anno 1656, quamdam pecuniarum summam mutuum sub usuris accepisset sine dicta licentia; Hinc proinde Visitatores, eum incursum declararunt in poenas à dictis decretis inflictas; Quare Abbas recursum habuit ad Sacram Congregationem Regularem, à qua causam evocavit Congregatio particularis aliorum Cardinalium deputata pro œconomica reformatione aliquarum Religionum; Cumque iste fuisset primus casus, qui post dictam deputationem contigerat super dictorum decretorum contraventione; Idcirco, juxta regularem naturam primorum casuum, ad aliorum exemplum, ac terrorem, procedebatur cum aliquo rigore, ut ex prudentialibus motivis sustinerentur gesta per visitatores; Verùm nisi mors dicti recurrentis controversiæ finem dedisset, probabilius sperari debuisset revocatio dictæ condemnationis.

Dicebam siquidem scribens pro recurrente, quod non improbabili ter prædici poterat, ut præfata decreta non disjunctive, sed conjunctive intelligenda essent, quia scilicet unum de duobus ad pænam incursum non fuisset, sed conjunctim requirerentur, ut esset contractus sub usuris pro accepta pecunia, ac datio pignoris, sive hypotheca bonorum accederet, quodque ubi etiam contrarium esset verius, adhuc tamen negari non poterat, ut id induceret talem dubietatem, seu credulitatem, quæ licet non sufficeret ad validitatem actus, sufficeret tamen ad excusandum incursum poenarum, pro quibus necessaria est malitia, seu talis culpa, quæ redoleat delictum, sine quo formalis pæna dari non debet, juxta distinctionem, inter nullitatem actus & incursum poenarum, de qua in his terminis alienationis bonorum Ecclesiæ sub tit. de alienat. & contract. disc. 1. Et confert altera distinctio inter poenam caducitatis ob alienationem, & istius nullitatem sub tit. de fideicom. pluries præsertim in Bononien. disc. 157.

Potissimè verò, ubi agatur de gravissima poena, qualis inter regulares rectè dici potest ista privationis prælaturæ jam possessæ, ac etiam illa privationis vocis activæ, & passivæ, ad instar eorum, quæ habentur sub tit. de benef. circa pænam privationis beneficiorum, quod scilicet sicuti in temporalibus, seu corporalibus gravis est pæna capitalis, ita in beneficialibus, vel hujusmodi spiritualibus, per modum loquendi, atque cum debita proportionem, est ista pæna privationis de præsentibus, ac inhabilitatis de futuro.

Verùm ubi etiam admittendum esset, quod clarè, ac inexcusabiliter dicta decreta disjunctive intelligenda essent, Adhuc tamen in neutro casu verari dicebam, quoniam quidquid sit de questione, de qua apud Royas decis. 261. quæ in materia reputatur magistralis cum aliis dicto disc. 1. de alien. & contract. & latius sub tit. de credito disc. 13. & 151. An scilicet prohibitio hypothecæ, intelligenda sit de speciali, non autem de generali; Cessabat necessitas assumendi hanc questionem, cum neque generalis adesset, nullumque pignus datum, unde propterea contraventio deducebatur solum ex eo quod mutuatores aliqui fructus, seu interusura soluta essent pro more regionis pluries enunciato in sua materia sub tit. de usur. Ut enim ibidem advertitur, atque est principium certum, ad effectum, ut contractus dicatur usurarius, atque termini usuræ intrent, requiritur præcedens pactio obligatoria, cujus vigore lex præsumit, quod debitor non voluntariè, sed coactè solverit usuras; Secus autem ubi nulla accedente pacto, nullaque necessitate cogente debito spontè sua, & ex ratione obligatio-

ROMANA PECUNIARIA, SEU ANNUI REDDITUS.

PRO ANDREA PETRILLO CUM MONASTERIO N.

Causa disputata coram A. C. sub incerto exitu, credito per concordiam.

An monialis, condonare, seu remittere possit debitori, seu aliàs alienare annuam vitalitiam subventionem, quæ pro communi stylo pro ejus extraordinariis usibus isti constituta sit.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Vitalitia præstatio Monialium est pars dotis eis debita.
3 Bona religioso delata acquiruntur directè Religioni.
4 De differentiâ inter jus quæsitum, & querendum.
5 Mulier non potest facere dotis conditionem deteriorem.
6 Monialis non potest alienare vitalitiam assignationem.
7 Contrarium quod alienatio fructuum non cadat sub prohibitione.
8 De eodem, & declaratione.
9 Monachus restituit jura pro ipsum quæsitâ.
10 Quomodo questio decipi debeat.
11 & 12 De distinctionibus super conclusione, de qua n. 6. & 7. & quomodo intelligatur.
13 Retrodonatio exigit eadem solemnitates, quas donatio.
14 De validitate retrodonationis contemplatione matrimonii.
15 De interesse Monasterij in dicta assignatione.
16 De causis ob quas dicta remissio fieri possit.
17 De eodem, & quando id licitè fiat.
18 De eodem, de quo n. 10.
19 Cui applicentur decursæ annualitates non exactæ.
20 De alio casu notabili in eodem proposito.
21 Quando contra Monasterium, vel piam causam potius inclinandum sit.

D I S C. LVI.

Andreas, in prospera, ac melioris fortunæ statu constitutus, ex benevolentia erga conjunctam, cum qua nullam habebat legalem necessitatem, ei constituit illum annuum redditum vitalitium pro extraordinariis indigentibus, ac usibus, qui hodie ex communi consuetudine per Ecclesiam tollerata videtur adeo frequens, & connaturalis, ut dicatur pars dotis, ideoque de necessitate præstandus sit, etiam ubi agatur de obligatione merè subsidiaria in vim Auth. res que, Cod. commun. de legat. ex deductis in sua materia sub tit. de dote, pluries præsertim dis. 145. & 167. Cumque ob aliqua infortunata, dicti elargitoris fortuna deterior facta esset, atque Monialis piè, ac prudenter agendo, eumque commiserando, receptis pro una vice quibusdam effectibus eum pro tempore futuro liberavit à dicto onere, quod importabat annua scuta 36. Hinc sequuta (ut probabilius credo) morte Monialis, Monasterij Administratores pro quodam indiscreto zelo, judicium contra dictum Andream coram A. C. instituerunt, pro valdè notabili summa, quam importabant decursæ annualitates, incertumque remanet causæ exitus, qualem credo per concordiam, dum post unicam, vel binam disputationem, amplius de illa actum non audivi.

Scribentes itaque pro Monasterio actore, pro consuetudine inepto stylo pragmatico, chartas implebant cum copiosa allegationum congerie ad probandum, quod ob incapacitatem religiosi professi aliquid habendi in particulari, omnia bona, & jura sibi delata, juxta opinionem Canonistarum, quæ in Curia de plano recepta est, directè, ac immediatè acquiruntur Monasterio, ideoque ipse religiosus dispositionem non habet etiam per actum negativum non acquirendi, cum eo nolente acquirere, vel agnoscere, ipsum Monasterium directè, ac jute suo agnoscere, & acquirere possit, ut in jure dispositum est favore Domini, vel patris in juri-bus delatis servo, vel filio in potestate, ideoque multò minus remittere, vel condonare potest jus quæsitum, quod est quid magis juxta ea quæ ad materiam textus in l. qui autem i. ff. qua in fraudem credit. habentur pluries sub tit. de creditor. præsertim dis. 137.

Potissimè verò quia juxta firmata locis supra insinuatibus

nis antidotalis pro officio ita impenso aliquam accessionem mutuatores solvat ex deductis præsertim sub d. tit. de usur. & in aliis; Tunc etenim, quidquid sit in foro interno, de quo solus Deus judicat, circa usuram mentalem; Quoad ea quæ pertinent ad forum externum, cum in dubio delictum non præsumatur, certum est, quod dicta obligatoria pacto non accedente, dici non potest mutuum usurarium, potissimè ubi de hoc non agatur ad solum effectum impediendi lucrum, in mutuatore accessiones faciat, sed eas restitue-re, vel imputare teneatur, sed agatur ad solos effectus poenales.

Ac ulterius, certa supponebatur consuetudo hujus Congregationis, aliorumque Abbatum saltem in eo Regno, ubi ex insinuatibus d. tit. de usur. in urbe est ista præstatio interesse etiam pro mutuo, ex propositione, quod ubi etiam consuetudo prava, & reproba dici valeat, pro effectibus civilibus exinde resultantibus, ad commodum, & utilitatem, adhuc tamen sufficit ad excusandum à poena ex insinuatibus eodem tit. de usur. & alibi pluries; Ideoque ubi etiam ageretur de debito voluntariè contracto, cui dictorum decretorum prohibitio congrueret, adhuc tamen dictæ condemnationi locus non videbatur.

Clarius verò, atque pro meo judicio extra omnem ansam dubitandi, quoniam hujusmodi prohibitiones, discretè intelligendæ veniunt pro iis casibus, quibus congruat ratio prohibitionis inductivæ, ubi scilicet voluntariè id sequatur pro quotidianis usibus, quibus Abbas, vel alter Superior, se gerendo more diligentis patris familias, cum ipsius Monasterij fructibus, ac redditibus, occurrere potest, ac debet; An instar illius prohibitionis contrahendi debita præsertim usuraria, ac pignorandi, vel hypothecandi bona pupilli quam habemus in tutoribus, quorum jure, Prælati, ac Administratores Ecclesiarum tendendi veniunt; Secus autem ubi magna, & inopinata necessitas urgeat, cui aliàs consuli, seu occurri non valeat, cum à cessante ratione iste casus non videatur sub prohibitionem comprehensus, præsertim (ut dictum est) ad affectus poenales, ex iis, quæ in fortioribus terminis formalis alienationis cadentis sub Extravaganti Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien. ubi necessitas urgeat, habentur d. dec. 1. de alienat. & contract. cum aliis ibidem insinuatibus.

Et hic erat casus, quoniam, ut omnes experti sumus, in eo calamitoso tempore, impedito commercio, fructus, ac redditus non de facili exigi poterant, longæque majores, ac extraordinarii erant sumptus, qui tam ex notabiliter alterato valore victualium, quam pro diligentibus præservativis necessariis erant, nimiumque opportuna erat pecunia numerata in notabili quantitate, adeo ut in Urbe etiam Cardinales, & Magnates, alique nobiles, ac etiam idonei, & prudentes populares, circa initia hujus belli divini, loca montium, & aliæque jura etiam pro viliori pretio, & cum notabili jactura distraxerint, sive gemmas, & argenta sub gravibus usuris pignori dederint, ut pecuniam numeratam domi promptam haberent, ac etiam ut magnam ac insolitam facerent provisionem victualium, edocti de adeo gravibus inconvenientibus sequaris in Civitate Neapolis, in qua pestis adeo magnam stragem fecit, quod scilicet majus flagellum fuit famæ, quam ipsa pestis, adeo ut quoad usum pecuniarum, ac victualium, (ut dici solet) neque frater fratrem agnosceret, vel filius patrem; Ideoque revera hujusmodi condemnatio improbabili videbatur, atque revocatio digna, ut sequatur fuisset, nisi mors recurrens questionem terminasset, quoniam licet discretè intelligenda est, spectato fine pro quo prodit, seu ratione, cui mixta est, judicium verò est cum sola generalitate literæ in omni casu procedere.

De hac autem materia, mutui, vel alterius debiti, contracti, per Abbatem, vel alium Superiorem, sive procuratorem, aut administratorem Monasterij, an istud obliget, & quomodo, habetur actum sub tit. de credito, disc. 81. Ubi etiam dis. 83. agitur de alia notabili, & curiosâ questione, an scilicet religiosus professus in particulari contrahere, ac se obligare, inhabilitatus, validè contrahat, atque se obliget, ubi obligationem dirigat ad tempus habile, in quo, sæculo, seu contrahendi habilitati sit restitutus, puta per promotionem ad Episcopatum, ex ibi deductis.

ADNOT. AD DISC. LV.

Ide ad materiam præsentis dis. Annot. ad disc. 82. & 83. de Cred.

sub tit. de dote, ista vitalicia subventio constituta moniali dicitur dos, seu ejus pars, atque exindè inferebant ad conclusionem, de qua in eadem sua materia sub tit. de dote, ut mulier non possit suæ dote deteriorere facere conditionem, ideoque invalida fit quæcumque obligatio, vel alienatio ob quam indonata remaneat, quamvis agatur de muliere majore, liberam suorum bonorum, administrationem habente, multò igitur magis, ubi de Moniali professa hanc non habente libertatem.

Atque descendendo ad magis specialia, deducebant firmata individualiter per Romanam in Viterbien. salviani 20. Junii 1659. coram Cerro impress. decis. 100. par. 13. recent. ubi in specie firmatur, quòd Monialis non potuerint hanc annuam, quamvis vitalitiam præstationem debitori dimittere.

E converso autem, Scribens ego pro Andrea reo convento, deducebat ea, quæ ex autoritate Sanchez ad præcept. Decal. lib. 7. cap. 22. nu. 16. Barbos. ad Sac. Conc. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 2. nu. 14. habentur firmata per Romanam in Romana salviani 23. Januarii 1446. coram Verespio, ubi agendo de milite Hierosolymitano professo dicitur, quòd remittere potest hujusmodi præstationem, quæ consistit in fructibus, non autem in substantia, neque tangit præjudicium Religionis, vel Monasterii, ut etiam insinuat in sua materia sub tit. de alienat. & contrah. disc. 12. dum de facto ex tolerata Ecclesiæ consuetudine, Monasterium non impedit hujusmodi præstationis usum, ubi ille non sit illicitus, ut supponitur per Rotam in Romana census 27. Maii 1652. coram Bichio inter Jus dec. 508. repetit. decis. 253. par. 11. recent. confirmata 27. Aprilis 1654. coram Bevilacqua, ubi agendo de religioso, qui aliorum bonorum, ac reddituum ex ejus conjunctorum successione obventorum ex Apostolico indulto habebat, deciditur, quòd non potuerit pecunias erogare in contractum census vitalitii; Et de consimili indulto habetur in Romana fideicommissi de Cuppis sub tit. de fideic. disc. 64.

Ac etiam deducebam firmata per Rotam dec. 284. nu. 7. part. 3. divers. lib. 3. ubi quòd monachus remittere potest jura per ipsum quaesita ex ejus stipulatione, seu alia proviso de priusquam Monasterium acceptaret, atque super his generalitatibus disputabatur hinc indè.

Reflectendo autem ad veritatem, credebam quidem, ut in hac facti specie, ex ejus qualitate, ac particularibus circumstantiis, probabiliores esse partes rei conventi, pro quo scribebam, quodque indiceret per pium locum ista fieret petitio, ex ratione de qua infra; Erroneum tamen putabam, ut cum dictis generalitatibus indefinitè in omni casu procedendum esset, cum potius, quaestio cum plurimum casuum distinctione, atque pro facti qualitate, & circumstantiis, decidenda videatur.

Aut etenim, absque justa causa, quæ saltem causativè, seu moraliter necessaria censenda sit, ipsa moniali adhuc vivente, facta sit remissio ipsius annui redditus, ac juris percipiendi in futurum; Et tunc rectè intrent firmata in d. Viterbien. 20. Junii 1659. coram Cerro, super invaliditate remissionis non quidem ex prohibitione contenta in Extrav. Ambitiosa, cum non agatur de bonis in proprietate, sed de fructibus assequendis sub incerta alea vitæ, ac verè destinatis pro usu personæ particularis, ut ad materiam alienationis bonorum Ecclesiæ advertitur d. tit. de alienat. & contrah. disc. 1. & d. l. 12. Sed ex duplici alia ratione.

Primò nempe, quia etiam ubi assignatio, vel alia dispositio præcisè fiat pro usu personæ particularis religiosi professi, vel monialis, cum prohibitione, quòd Monasterio non acquiratur, neque fe ingerat, atque dispositio valida supponenda sit, adeo ut ex consuetudine ab Ecclesiâ tolerata, servari debeat; Adhuc tamen ad evitandam incompatibilitatem ne religiosus professus contra votum paupertatis dicatur habere aliquid proprium, lex præsupponit dominium in Religione, vel Monasterio, cum obligatione permittendi religiosi, usum, & administrationem, non quidem per speciem usufructus, prout juris est, cum illius quoque religiosus sit incapax, sed per quamdam speciem, seu imaginem commoditatis, ut est nudi facti, adeo ut substantiam non percipiat.

Quinimò si religiosus malè uratur convertendo pecunias in alios usus quam pios, vel necessarios, seu aliàs religioso congruos, ipsa Religio seu Monasterium potest impedire, imò disposita retractare, juxta firmata in dicta decis. 508. Bichii repetit. decis. 253. p. 11. recent. & in ejus confirmatoria superius allegata, cum ibi plene deductis; Et consequenter nulla in ipso religioso potestas residet, remittendi, vel retro-

donandi, dum remissio, seu retrodonatio juris jam validè, ac perfectè quaesiti, quamvis facta eidem donatori alienationis, ac novæ donationis speciem habeat, ideoque eandem exigat solemnitates, ac potestatem ex pluries insinuatis in sua materia sub tit. de donat. & formiter actum fuit in Eugubina donationis eod. tit. in supplemento.

Secundò ex superius motivata ratione, quæ per Scribentes in contrarium in ista causa deducebatur, quòd scilicet hujusmodi vitalicia subventio dicitur dos, seu dotis pars, & consequenter quod mulier non possit ira fe reddere indotatam, quamvis esset secularis liberam habens dispositionem ideoque multò minus monialis professa.

Et tertio præsuppositis etiam eisdem fortioribus terminis personarum secularium capacium dominii cum libera facultate disponendi, ut scilicet intrarent ea, quæ habentur sub tit. de donat. disc. 2. & seq. super invaliditate retrodonationis, vel remissionis donationis contemplatione matrimonii ob jus, vel interesse secundarium uxoris, ac filiorum; Sive ea, quæ habentur in Baren. sub tit. de alienat. & contrah. disc. 38. super invalida alienatione, vel obligatione, aut alia conventionne super bonis, ad quorum titulum quis ad sacros ordines, vel ad prælaturam promotus fuerit, cum similibus.

Siquidem, ubi etiam excludatur Monasterii interesse primarium ne scilicet nihil de hoc redditu sibi ipsi applicare possit, neque religioso, vel moniali impedire administrationem, & usum, adhuc tamen dicitur habere interesse, cum ita eximatur ab illis expensis, ac oneribus, quæ in infirmitate, vel in vestitio, sive in aliis usibus de necessitate, vel de congruentia ipsi religioso, seu moniali suppeditare oporteret; Ac etiam quia, cum in religiosis præsupponendum non sit delictum, sed quod agatur id, quod de jure faciendum est, ita etiam frequentiori usu docente, hujusmodi redditus, vel subventiones erogari solent, ut insensibiliter in aliorum religiosorum, ac Monasterii utilitatem cedant, sive quòd erogentur in libros, vel tabulas pictas, aliaque mobilia religioso statui non incongrua, quæ moriente religioso remanent penes Religionem, seu Monasterium.

Eatenus verò in hac facti specie contrarium dicebam probabilius, quatenus ita fuaderet justa causa, ob quam retrodonatio, seu remissio dici non mereretur alienatio voluntaria, sed potius necessaria recognitio veritatis, ac bonæ fidei, sive exercitio illius virtutis gratitudinis, ad quam donatarius erga donatorem, quandoque etiam sub vinculo peccati teneretur, juxta deducta præsertim sub tit. de Regal. disc. 1. & alibi; Siquidem cum in facto supponeretur, quòd ista monialis, vel cum ejus licitis, ac virtuosis laboribus, vel ex bonis, aliunde obventis, esset congruè, ac sufficienter provisâ, pro illis usibus, & indigentis, pro quibus hujusmodi subventio destinata est, adeo ut Monasterii indemnitati consulum remaneret, atque supponeretur, quòd donator, qui ex mera liberalitate, & charitate, nullo jure cogente, ad hanc subventionem se obligaverat, fortunam, seu conditionem detororasset, adeo ut istud annuum, vel mensurum onus ejus personæ, ac familiæ sustentationi magnum impedimentum, vel incommodum præstaret, adeo ut fuisset tollere necessaria, ut haberentur superflua, hinc proindè dicebam, quòd pie, ac laudabiliter ista monialis egerat, veritatem, ac bonam fidem potius agnoscendo.

Hinc proindè, ut pluries pro veritate consultus, respondere consuevi, quando monialis, vel alter religiosus cum virtuosis laboribus, seu aliàs absque aliquo Religioso, vel Monasterii incommodo se providendo de iis, pro quibus hujusmodi vitalitii redditus assignari solent, vetè ex justo, & charitativo motivo erga parentes, vel conjunctos abstinerit ab hujusmodi vitalitii præstationis exactione, atque in hac voluntate usque ad obitum perseveret, quamvis nullam expressam remissionem faciat, non tamen dicendum est ut Religioni, vel Monasterio illa tribui debeat actio, quæ in merè legale rigore competeret petendi omnes decursas annualitates, quoties earum non solutio non proveniret ex mera contumacia, & concussionem, quam conjuncti religiosi facere solent, juxta casum de quo disc. seq. sed justum, ac probabile accedat motivum voluntariè abstinentiè ab exactione; Quemadmodum enim, si exactio sequuta fuisset, atque monialis, vel religiosus exactum erogasset ex motivo charitatis in subventionem conjunctorum, vel alicujus nobilissimæ familiæ, non posset, quòd datum est retractari, ita videtur quòd implicite hanc piam, ac laudabilem erogationem singulis annis erga parentes, vel conjunctos religiosus facere voluerit per actum negativum, seu abstinentiam absque inani circuitu.

Ideoque ista materia, facti potius, quam juris est pro facti

eti qualitates, & circumstantiis decidenda, non autem juxta consuetam pragmaticorum ineptiam cum regulis, & præscriptionibus generalibus, illas indefinitè cuiusque casui applicando, non distinguendo casum à casu, undè torresulant æquivoca justitiam, ac reipublicæ adeo præjudicialia. Ubi verò non exactio proveniat ex contumacia debitoris, adeo ut dicta rationalis implicita remissio non intret, & tunc super jure annualitates decursas exigendi, & applicandi intrat quaestio, de qua disc. seq.

In hoc autem proposito annuæ vitalitiae subventiones assignatæ moniali, de notabili casu agitur sub tit. de Regal. disc. 34. quòd scilicet parentes, vel conjuncti moniali assignaverant emolumenta locorum montium, vel aliorum jurium vacabillum ad vitam; Cùmque casus præbuisset extinctionem dictorum locorum montium, mediante restitutione fortis orta est quaestio, ad quem scilicet ista spectaret, atque ibi dicitur probabilius videri, ut vel denudè eroganda esset in census vitalitios, vel alia jura similia, ut adimpletæ finis, ob quem ea jura assignata sunt, vel quòd ipsum Monasterium, cui de jure illius fortis dominium delatum est factum habitualiter si vult eam obtinere, atque in effectus perpetuos investire, teneatur suppeditare moniali eundem redditum, qui ex investimento vitalitio perciperetur; Adinstar eorum, quæ habentur sub tit. de servit. ad materiam usufructus circa prudens, ac rationale temperamentum judicis ad inventum per modernis ita temperantes merè legalei cum indifferetum rigorem antiquorum, quando usufructuarius pecuniam, vel illorum bonorum, quæ servando servari non possunt, cautionem à lege requisitam prestare non potest, ut scilicet ipse proprietarius, si eligat in vestimentum cum aliis non facere, proprietatem penes se retineat, usufructuario autem de illo honesto fructu respondeat, qui ex investimento tuto aliàs obtineretur, cum similibus; Adhuc tamen, neque omnino certa regula generalis cuiusque casui applicabilis desuper statuenda videtur, sed utpotè in quaestione facti potius quam juris, singulorum casuum circumstantiis attendendæ videntur, ex quibus regulandum est Superioris arbitrium, cui id remissum videtur, dummodo tamen istud prudenter, ac discretè interponatur, non autem cum eo indifferetum zelo, qui haberi solet erga Monasterium, & Religionem, ita ex morivo pietatis lædendo justitiam, atque præter domini, seu largitoris voluntatem, privando personam illius religiosi, vel monialis, illa majori subventionem, quoties facti circumstantiæ non doceant, ut id quòd obtinetur ex investimento perpetuo, sufficiat etiam de congruo; quodque excessus esset potius suspectus, ac præjudicialis, adeo ut religiosi, delinquendi potius, parum religiosè vivendi, ansam, & commoditatem præberet, Ideoque singulos casus, vel quaestiones considerando, semper edocemur, atque fateri cogimur, ut totum consistat in applicando congruè activa passivis pro facti qualitate.

ADNOT. AD DISC. LVI. & LVII.

DE hujusmodi vitalitii præstationibus habetur quoque actum sub tit. de dote disc. 167. & tit. de Testamen. disc. 36. 37. & 56.

Decisiones præterea in casu, de quo disc. 57. habentur impressa dec. 405. & 410. par. 15. recent.

L I C E N. S A L V I A N I S E U ANNUALITATUM PRO P. HENRICO BROCCA, CUM MONASTERIO LICII.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Regularium, ubi pendet.

De eadem materia vitalitiae præstationis assignatæ religioso, vel per eum reservatæ ad ejus dispositionem, si sint decursæ, & non exactæ plures annualitates, an esse debeant ad dispositionem ipsius Religiosi, vel spectent ad Monasterium, vel Religionem, Et incidenter, cui Monasterio acquirantur bona Religiosi.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutiones in alio puncto in eadem causa.
3 Status causæ.
4 Cui acquirantur bona relicta monacho sub lege, ut non acquirantur Monasterio.
Card. de Luca, Lib. XIV.

- 5 Annualitates decursæ, qua Religioso reservata sint, cui debeantur.
6 De alimentis præteritis habentibus naturam futurorum, sive eis contracta sint debita.
7 Quod pro congrua declaratione procedi debeat cum distinctione casuum.
8 Datur distinctio diversarum specierum transitus ab uno Monasterio ad alterum.
9 De differentia inter has species, & qualis sit proprie transitus.
10 Quid referat professionem fieri in Religione, qua regitur jure universitatis, & ad quem spectet recipere professionem, vel admittere ad habitum.
11 Distinguntur plures species bonorum.
12 An bona donata Monasterio transeant cum persona professa ad aliud Monasterium ad quod est translatus.
13 De bonis acquisitis per Religiosum in intuitu status religiosi.
14 Quid de bonis Religiosi morientis.
15 Et de bonis patrimonialibus, vel obventis ex successione.
16 De regula quod quidquid acquirit monachus acquirit Monasterio.
17 Quod bona delata ex persona Religiosorum possint applicari usibus Religionis in universum.
18 De annuis vitalitii præstationibus Religiosorum, an sint permittendæ, & quomodo.
19 Et quid de relictis sub conditione, ut non acquirantur Monasterio, sed erogentur in pios usus occultos.
20 Ad quem pertineant annualitates decursæ, & non exactæ.
21 Quodlibet Monasterium agit pro juribus Religionis, vel religiosi.

D I S C. LVII.

Volens Henricus professionem emittere in Congregatione Cœlestinorum in Monasterio Civitatis Licienfis ejus patriæ, donationem suorum bonorum fecit conjunctis, cum reservatione annuæ præstationis ducatorum 70. ad ejus vitam, ejusdemque usum, ac dispositionem, expressè desuper obventa Licientia Sacræ Congregationis Regularium, quodque sequuta ejus morte, per quam istud onus cessaturum est, tenerentur conjuncti solvere pro una vice dicto Monasterio ducatos 800. Cum autem donatarii, ex mera contumacia, per plures annos à dicta solutione defecissent, hinc proindè idem donator, jam professus, judicium in Salviano pro annualitatibus decursis, ac in futurum decurrentis, ad ipsam bona donata instituit coram Ordinario, à quo prodiit sententia reorum contentorum abolitoria ex defectu legitimisationis personæ ex incompetentia actionis, ob incapacitatem religiosi professi possidendi, vel exercendi jura nomine privato; Unde proterea novum judicium institutum fuit sub nomine Monasterii, cujus favore prodiit sententia in secunda instantia confirmata per A. C. & in tertia per Rotam prævis duabus decisionibus 19. Junii 1669. coram Carpineo, & 23. Junii 1670. coram Bourlemont subrogato.

Præfatis autem sententiis executioni demandatis, alia orta est controversia inter ipsum P. Henricum, ac præfatum Monasterium, sub cujus nomine causâ acta erat, non quidem super annuo reddito currenti, cujus di posito, juxta licentiam Sacræ Congregationis, ac frequentiorum Religionum toleratum usum, non controverebatur, sed circa annualitates decursas, quas sibi ipsi dictum Monasterium deberi, & applicari prætendebat; E converso autem religiosus prætendebat esse debere ad ejus dispositionem, quam declarabat facere velle ad favorem aliquorum Monasteriorum ejusdem Religionis, in quibus ipse moratus fuerat tanquam monachus, vel eorum Abbas, unde propterea re delata ad Sacram Congregationem Regularium, adhuc pendet ejus resolutio dilata ob aliqua impedimenta oppositorum, probabiliter tamen creditur, juxta petita per religiosum pro dicta applicatione respondendum sit.

In disputationibus itaque desuper habitis, duo erant puncti; Primò nempe circa usum, vel dispositionem particularem dicti religiosi, an scilicet decursæ annualitates, multorum annorum notabilem summam constituentes, cadere deberent sub ea dispositione, & administratione, sub qua cadebant redditus currentes singulorum annorum; Et secundò, postea, quòd non caderent, circa pertinentiam ad dictum Monasterium Licii.

Super utroque ex parte hujus Monasterii objiciebatur, quòd casus esset jam decisus per dictas decisiones Rotæ in ista causâ editas, in quibus firmatur, ut non obstante lege in eadem donatione contenta, quòd de hujusmodi reddi

tu nihil Religioni, vel Monasterio acquiri valeat, adhuc tamen substantia domini, acquiratur Monasterio, juxta doctrinam Bart. in *Ausb. excipitur, Cod. de bon. quilib. nu. 2.* cujus verba præcisa registrantur in secunda decisione cum aliis per Sanchez. *ad præcepta decalog. lib. 5. cap. 4. num. 98. & lib. 7. cap. 17. num. 25.* Barbof. *de Episc. alleg. 105. num. 3. & 4.* Rota apud Peniam *decif. 1214. num. 7.* cum quibus proceditur.

5 Scribens pro ipso religioso admettebam, præmissa generaliter, ac abstractè vera esse, dicebam verò fallaciam consistere in applicatione, Quatenus enim pertinet ad primum punctum, non negabam, sed positivè admettebam (quamvis ipsi principali, id non placeret) quòd ista decursæ annualitates fortiori non debent eandem naturam, quam quilibet annualitas currens in singulo quoque anno; Quamvis etenim veriùs videatur; ut illæ non immutent suam naturam fructuum, licet notabilem summam ob annualitatem multipliciter constituentur, Attamen id rectè procedere observabam, ad effectum, ut non caderent *sub Extravag. Ambitiosa*, eo modo quo cadunt capitalia, neque in eis procedat illa præcisa necessitas investendi, quæ cadit in pecuniis constitutis debentibus capitale fructiferis, ut (ex gr.) sunt legata per Missis in perpetuum celebrandis ex fructibus singulorum annorum, sive sunt capitalia restituta pro extinctione censuum, cum similibus, de quibus in sua materia alienationis bonorum Ecclesiæ *sub tit. de alien. & contract. prohib. disc. 1.* & in aliis; Adeo ut pro arbitrio Superiorum hujusmodi pecuniæ constat ex fructibus similibus, qui plurium annorum spatio exacti non sunt, converti possint in fabricam, vel in ornamenta, sacramque suppellectilem Ecclesiæ, vel Sacrificiæ, aliasque Monasterii indigentias, vel majores commoditates, ut quotidiana recepta praxis docet, ac etiam comprobat altera praxis in beneficiis, vel Ecclesiis secularibus, quòd hujusmodi annualitates, tanquam fructus maturi, & non exacti, cadunt sub spolio Episcopii, vel beneficiati defuncti, sub quo non cadunt capitalia.

Non tamen exindè resultat effectus, ut hæc massa fortiori deberet eandem naturam, quam sortiuntur annualitates currentes singulorum annorum, ob longam rationis diversitatem, quoniam Ecclesiæ tolerat istam consuetudinem, eo quia administratio est modica, & proportionata piis, ac religiosis usibus quotidianis, ac extraordinariis indigentis currentibus, per quamdam speciem pinguioris provisionis alimentorum, & consequenter id non congruit notabili massæ constatæ ex annualitatibus decursis, cum illa ita contradistinctè, quamdam speciem capitalis redolere videatur, atque esset facere monachum professum proprietarium; Nisi idem professus, sincere, ac circa fraudem, & collusionem, in illis annis, in quibus iste redditus exigi non potuit, po extraordinariis indigentis, ac licitis usibus, mutuas pecunias ab aliis accepisset, vel alia debita contraxisset, ex hujusmodi redditus recuperatione dissolvenda, quoniam isto etiam casu intrare videtur limitatio similis alteri, de qua *sub tit. de credit. disc. 82. & 83.* super regula prohibitive religiosi professi contrahendi, vel se obligandi, cum tunc adaptari videantur ea, quæ in jure habemus de alimentis præteritis, ita habentibus naturam currentium, vel futurorum, ubi pro eis contracta sint debita; Sive ea, quæ habentur *eadem tit. de credito, disc. 86.* super obligatione patris, solvendi debita contracta per filium in causam alimentorum, cum similibus.

Quare tota disputatio restringebatur ad secundum punctum applicationis hujusmodi decursarum annualitatum, cui scilicet, & quomodo faciendæ esset; Cumque super hoc scribentes pro Monasterio, elaboratè quidem ac ingeniosè multa cumularent, quæ plures longæque inter se diversos casus percipiunt, præsertim in casu transitus de uno Monasterio ad alterum; Hinc proindè (pro mea consuetudine) dicebam advertendum esse ad solitam distinctionem casuum, sine qua semper in æquivoca incidit, frequens praxis docet.

8 Dicebam itaque, ad eam in primis generalem distinctionem referendum esse, inter illum formalem distinctum, qui fiat ab uno Monasterio ad alterum independens, ac omninò diversum, ut sunt hodie Monasteria Monialium, atque in vicis erant antiquitus Monasteria præsertim Ordinis Sancti Benedicti, ex quibus etiam hodie aliqua extant ultra montes, ex deductis supra, *disc. 19. & sub tit. de jurisd. disc. 28.* Et illum transitum quem de ordine Superiorum faciunt viri religiosi de uno Monasterio ad alterum ejusdem Religionis, ac fortius ejusdem provincie.

Longa siquidem differentia est inter unum casum, & alterum; In primo etenim, ille, qui in uno Monasterio proficitur, illi se addicit, atque in eo juxta exacti institutum vivere se obligat, cum reciproco contractu inter ipsum, & Monasterium, adeo ut transitus ad alterum dicatur formalis immutatio vitæ, seu status, eo modo, quo hodierna praxis docet in transitu Monialium, ex deductis supra, *disc. 39.* dum etiam inter Monasteria ejusdem Ordinis, ejusdemque regulæ, puta Sancti Benedicti, inter se independentia, datur major, vel minor vitæ austeritas, vel, quòd magis, aut minus regularis disciplina vigeat observantia, ut advertitur supra, *disc. 19. & dist. disc. 28. de jurisd. disc.* Adeo ut idem ferè videatur transitus de uno Monasterio, ad alterum, ac ille de una Religione ad alteram, potissimè ubi illa antiquitas esset eadem, juxta casum, de quo supra, *disc. 37.*

In altero autem casu translationis religioni de uno Monasterio, vel Conventu ad alterum ejusdem Religionis, quæ, ex illo Republicæ, vel societatis jure insinuat *dicto disc. 19.* regatur per eosdem Prælatos, Generales, & Provinciales; Et tunc juridicè dici non potest formalis transitus, quoniam verè, & propriè ille, qui in aliqua Religione proficitur, non se addicit magis uni, quam alteri Monasterio, sed contrahit cum universa Religione, ejusque instituto observare proficitur sub obedientia Superiorum, in quorum libito est, religiosos mutare statutus temporibus de loco ad locum, istaque mutatio, regularem disciplinam nimium conservat, unde propterea proficere in uno Monasterio est per accidens necessarium, cum in uno loco professionem emittere oporteat.

10 Clarius verò ex ea consideratione, de qua ad illud propositum supra, *disc. 44.* quòd scilicet in istis Religionibus, quæ ad formam Republicæ, vel Universitatis reguntur, non cuilibet locali Superiori facultas competit admittendi aliquem ad habitum, & ad novitium, & multò minus ad professionem, cum ex decretis Clementis VIII. aliorumque Pontificum, certa Monasteria, vel certi Conventus in singulis provinciis destinantur pro locis novitatus, ibique professio emittitur in manibus illius Prælati, vel Superioris ad id deputati, qui facultatem habet contrahendi nomine universæ Religionis, Ideoque in tali Conventu multi novitii de diversis patriis, vel provinciis professionem emittunt, non pro illo particulari Monasterio, sed in genere pro Religione; Et consequenter nullatenus intrant, sed omninò impropriè sunt termini transitus, vel translationis, cum potius intrent illi mutationis domicilii de loco ad locum.

11 His itaque ita generaliter prænotatis; Quatenus ad applicationem pertinet; Cum versarem in hoc secundo casu Religionis, quæ regitur jure Republicæ connexionem omnium Monasteriorum, sociativo, & coequali jure ipsam Religionem constituentium, eo modo quo plura membra efformant unum, & idem corpus; Hinc proindè, aliam distinctionem pariter generalem adhibendam esse advertēbam, inter casum scilicet controversiæ super pertinentia bonorum, vel jurium religiosi professi inter seculares, & aliquid Monasterium, absque aliorum Monasteriorum contradictione, juxta casum in specie hujus Religionis disputatum apud Royas *dec. 91.* cum aliis, de quibus pluries *hoc eadem tit. & sub altero de donat. ac altero de fideicommiss. & de successione, ac de renunciationibus*, & alibi, & casum in quo quæstio sit inter diversæ ejusdem Religionis Monasteria, vel ali-quod Monasterium, & ipsam Religionem in universum, & super eadem bonorum pertinentia.

12 Quidquid igitur sit de primo casu controversiæ cum secularibus, absque eo quod Religio sit in causa, utpotè ab illo præsentis quæstionis extraneo; Quatenus pertinet ad secundum, quinque species bonorum distinguendæ sunt; Prima etenim est illorum, quæ per professurum, alicui certo, ac determinatio Monasterio, per donationem, vel aliam dispositionem dantur; Altera eorum, quæ acquirantur per ipsum religiosum intuitu status religiosi, & occasione permanentiæ, ac exercitiorum spiritualium in aliquo Monasterio; Tertia eorum quæ reperiantur penes religiosum in cella, in qua degit, vel alibi, quæ vulgò sub nomine spoliis explicari solent; Altera eorum, quæ juris ministerio per professurum in sæculo possessa, per professionem Religioni, vel Monasterio acquiruntur; Sive in idem, quæ ex causa sanguinis, vel ex alia profana, jure restatæ, vel intestatæ successione, vel aliâ, ex persona religiosi deferuntur; Et quinta demum (juxta hanc præcisa facti speciem) ubi agatur de hujusmodi vitalitiis, annuis, vel mensuris assignationibus, quæ pro extraordinariis usibus, ac indigentis fiant religioso in particulari.

Prima

Prima quæstio circa bona donata, disputata per Canonistas in cap. quod à te, de cler. conjug. cum aliis de quibus supra *disc. 39.* omnes ex regula cum cessante, &c. nullatenus intrat in isto casu, in quo non agatur de forma transitus, sed solum de locali, ac temporanea mutatione, ideòque omnia quæ istam quæstionem percipiunt, prorsus extranea remanent.

13 In secunda specie bonorum, quæ per religiosum acquirantur intuitu, vel occasione status religiosi de tempore quo in eo Monasterio permaneat, dupliciter acquisitio contingere potest; Primò scilicet ob devotionem largientium bona, principaliter erga Religionem, vel Monasterium, ejusque Ecclesiæ, in qua devoti divina recipere soleant, & præsertim ibi habere confessarium, unde propterea per accidens illa persona religiosi, occasione audiendi confessiones in Ecclesiâ, vel assistendi infirmis, elemosynas, aliasque largitiones habeat; Et isto casu, absolutum videtur, ut acquisitio fiat illi Conventui, seu Monasterio, in quo moratur, cum ita principaliter ipsius Monasterii intuitu ipse religiosus, tamquam ejus operarius, acquisitionem fecisse videatur.

Alter autem acquisitionis modus est, occasione etiam status religiosi, sed cum ejus virtutibus personalibus, puta in concionibus; Et tunc ista acquisitiones de communi usu habere potius videtur naturam quintæ speciei, de qua infra, ut scilicet sint personales, ideòque personam sequantur; Adhuc tamen deferendum videtur legibus scriptis, vel non scriptis particularibus singularum Religionum.

14 In tertia specie, pariter legibus scriptis, vel non scriptis singularum Religionum deferendum videtur; Sive decisio pendet ex singularium casuum circumstantiis, & an mors sequatur ex causa moræ accidentalit, vel potius, ut ibi ordinariam, ac fixam residentiam haberet, cum ea quæ inter religiosos dicitur *filio*, ideòque non de facili certa regula desuper statui potest; Arque revera in isto casu, ratæ videntur quæstiones, quæ in solo puncto juris decidende sint, cum quælibet Religio desuper Constitutiones, vel Statuta habere solet.

15 Major itaque difficultas cadit in quarta specie, atque pariter, ubi adfunt Constitutiones, vel consuetudines particulares, his deferendum est, neque aliud querendum est, cum in rebus, quæ expressè in jure decise non sunt, consuetudine totum facere videatur; Quatenus autem ista, vel alia scripta lex Religionis desit, adeo ut in solo puncto juris quæstio decidenda sit; Tunc licet quædam communis vulgi opinio, ex notoria regula, de qua in *dist. decis. 91.* Royas, & passim, ut quidquid acquirit monachus, acquirat Monasterio, ut juxta sæpius insinuatam opinionem Canonistarum, in Curia Romana receptam, acquisitio fiat directè, ac immediatè; Credat regulam assistere illi Monasterio, in quo professio emissa sit, sive illi, in quo professus filiationem elegerit; Attamen, secluso (ut dictum est) particulari jure, scripro, vel non scripro, quamvis occaso adhuc non dederit id formiter disputare, pro meo judicio istud videtur æquivoalum quorundam decipientium cum dictis regulis, desumptis ex jure civili, vel canonico, quorum utrumque ita disponit cum eo præsupposito, quod tunc vigeat, quòd scilicet quodlibet Monasterium se regebat de per se, independentè ab aliis, adeo ut professio emitteretur limitatè super vitæ religiosi in eo Monasterio duenda, cum præcisa, & perpetua additione; Id autem hodie, præsertim circa montes, non est in praxi, cum omnes Religiones tam monachales, quam mendicantes se regant juxta supradictam formam Republicæ, vel universitatis, neque religiosi addicuntur potius uni Monasterio, vel Conventui, sed proficentes illud institutum in genere, efficiuntur merè obedientiarii Religionis ad superiorum nutum amovibiles de loco ad locum; Et consequenter dictæ regulæ generales quæ in utroque jure Civili, & canonico habentur de acquisitione favore Monasterii, intelligendæ videntur favore ipsius Religionis in universum, quasi quòd ipsa efformet unum Monasterium formale, constitutum ex tota materialibus inter se distinctis gratia majoris commoditatis, seu melioris divini cultus.

16 Undè propterea, ut advertitur supra, *disc. 32.* & in aliis, si necessitas, vel utilitas, aut majestas Religionis exigeret, ut bona quæ obveniunt ex persona religiosi, erogentur in usus concernentes bonum Religionis in universum, etiam cum erogatione in loco particulari, puta in aliquo Collegio pro studio totius provincie, cum similibus, non videtur fuisse congrua ratio, quæ id prohibeat, dum in professis, juxta istum modernum usum, non videtur habere majus jus unum Monasterium, quam alterum,

Discurrebam hæc obiter pro sola distinctione casuum, atque ad effectum offendendi incongruam applicationem regularum, & doctrinarum, quæ dictos casus percipiunt, ad illum præsertim controversiæ, quæ præcisè cadit in quinta, & ultima specie vitalitiorum subventionum particularium; Ideòque in præmissis relinquatur locus veritati, omniaque utpotè obiter insinuata reservantur maturiori judicio.

17 Quatenus itaque pertinet ad dictum casum præcisa quæstionis super dicta scilicet quinta specie vitalitiæ præstationis, quæ singulis annis, vel mensibus, religioso in particulari assignari, vel reservari solent pro extraordinariis indigentis, vel usibus, ut occasione Monialium pluribus insinuat præsertim *sub tit. de dote, disc. 145. & sub tit. de Regal. disc. 34.* ac etiam *sub tit. de Regular. disc. præcedent.* Quamvis ut pater præsertim ex plenè deductis per Sanchez *ad præcept. decal. lib. 7. cap. 22.* Castropol. *oper. moral. tract. 15. de obligat. Relig. disp. 3. punct. 7.* Morales nimium se involvant, an id permittendum sit, atque cum statu religioso, & paupertatis compariatur, præsertim post decretum Concilii Trid. *sess. 25. de Regul. cap. 2.* Attamen hodie receptum est id esse permillum ex consuetudine per Ecclesiæ toleratam, dummodo tamen præcitetur compatibiliter cum statu paupertatis, ut scilicet pecuniæ retineantur in deposito, vel arca communi Monasterii, atque exinde religiosus à manu superioris eas percipiat, erogaturus in religiosis, vel honestis usibus, de quibus superior inquirere potest, id denegando, quando illi non videntur congrui, vel honesti, quoniam ut cæteris relatis firmatur per Ror. apud Bich. *decif. 508. reper. decif. 253. par. 9. rec.* & in alia edita in eadem causa de anno 1654. *coram Bevilacqua*, etiam ubi ex Apostolica dispensatione religiosus bonorum eorumque fructuum administrationem, ac dispositionem obtineat, adhuc idem intelligendum est, istaque dicitur conditio intrinseca, & subintelligenda quamvis non exprimitur.

Ad tollendam etenim compatibilitatem prædicta datur distinctio inter dominum, vel jus habituale, & actualem administrationem, vel usum de facto, ut prima species sit penes Religionem, vel Monasterium, altera verò penes religiosum in particulari; Juxta eam conciliationem, quæ datur in hujusmodi annualitatibus, vel bonis quæ dantur, vel relinquuntur religioso sub expressa lege, ut non acquirantur Monasterio, ex deductis, *sub tit. de donat. disc. 25. & in dictis hujus causa decisionibus*.

18 Benè verum religiosi ad evitandam dictam necessitatem ponendi pecuniam in deposito, vel arca Monasterii, ac reddendi rationes de usibus, in quos erogant, solliciti esse solent de cautela, de qua habetur actum *sub tit. de testam. disc. 56.* quòd scilicet faciunt se deputare exequutores, ad effectum erogandi pecuniam in pia opera occulta, quæ publicè non teneantur, sed sint certa, nè alias ratione incertitudinis Fabricæ manus apponant, unde propterea ejusdem Fabricæ officiales exigunt juramentum à religioso fiduciario compatibile cum violatione secreti, quòd scilicet jurget agi de operibus certis absque necessitate exprimiendi, quæ, & qualia sint, atque ita sunt fraudes, quibus data parum timorata conscientia non de facili occurri potest.

19 His itaque sic instantibus, sequitur ut hujusmodi annualitates dicendæ veniant merè personales, ideòque sequi debeant personam religiosi, & consequenter illæ quæ ex mora debitoris exigi non potuerunt, spectare debeant ad Monasterium, in quo in illis annis religiosus vixit, quoniam in effectu permittuntur tanquam per speciem commodioris, ac pinguioris substantiationis; Et de consequenti dicebam, quòd injusta esset ista præsentio Monasterii patriæ religiosi, quòd nullum substituit onus in substantiatione ejusdem; Et è converso nimium justa, & probabilis erit petitio, ut applicentur prædictis aliis Monasteriis in quibus vixerat; Potissimè verò, quoniam in eis non vixerat, tanquam subditus obtinendo illum victum ordinarium, qui omnibus pariformiter suppeditatur, sed tanquam Abbas, & superior administrans bona Monasterii, ideòque potuit sibi ipsi pinguis suppeditare ea, quæ pro commodiori substantiatione, vel usu solitus erat erogare, quando annualitates exigebat, animo tamen, ac intentione illud reintegrandi cum eisdem post exactationem, eodem modo, quo si ab amico in eandem causam mutuas pecunias accepisset, ita restitutus esset, adeo ut isto casu etiam congruè applicentur ea, quæ super debito contracto per religiosum professum habentur *sub tit. de credit. disc. 83.* dum ita erat potius cognitio veritatis, & obligationis, etiam pro exoneratione conscientie, quæ prohibenda non est.

Ne-

20 Neque præmissis obstat dicebam, quod lis super recuperatione facta esse nomine illius Monasterii; Tum quia illud habebat principale interesse pro forte scilicet. 300. Tum etiam quia id provenerat ex imperitia Ordinarii, vel eius Vicarii, qui absolutorem dederat debitori Reo convento ob incompetenciam actionis in iudicio intentato per ipsum religiosum, dum idem agere poterat, neque Iudex eum repellere debebat, sed bene restringere executionem juxta modum præmissum, ut non darentur liberè ipsi religioso, sed ponerentur in communi deposito sub dispositione Superiorum, & consequenter, multo magis potuit agere ipsum Monasterium, dum cullibet religioso conceditur agere ad favorem Religionis, vel Monasterii, ad effectum tamen prædictum, non autem ad commodum privatum; Verum id non efficit, ut applicatio fieri debeat ei, cui facienda non est, ex deductis per Poth. *de manut. obser.* 55. nu. 133. Caval. *decif.* 629. nu. 6. & communiter; Potissimè verò, quia ob istam modernam introductionem regiminis Religionum ad formam Reipublicæ, vel Universitatis, ita inter eisdem Religionis Monasteria adesse dicitur quedam societas, seu iudicium, ut unum pro alio agere valeat, cum in effectu suo residat pænes ipsum corpus Religionis, eo modo, quo est negotium, vel patrimonium sociale pænes plures fratres, vel focios, cum similibus, neque ex eo quod aliquis se ingerat in exercendo actionem, resultare debet pertinencia juris aliis non competentis.

SPOLETANA DONATIONIS
PRO
ANDREA GALASSO
CUM
CONVENTU SANCTI SIMEONIS SPOLETI.

Casus decifus per Rotam pro Galasso.

De forma, vel solemnitate, cum qua concipi debent renuntiationes, vel donationes aliæque dispositiones volentium profiteri in aliqua religione, & de differentia inter eas, quæ fiant post susceptum habitum in statu Novitii, & illas quæ fiunt ante ingressum in statu sæcularis.

SUMMARIUM.

- 1 Fælli series.
- 2 Resolutio causa.
- 3 & 4 Donatio cum aliquo onere, an, & quando revocari possit.
- 5 Renuntiatio per Novitium fieri potest post decem menses.
- 6 Sed non antea quam si deficiant aliqui dies.
- 7 Solemnitates Concilii non requiruntur in renuntiatione facta ante ingressum.
- 8 Et an isto casu requirantur solemnitates statuti laicalis.
- 9 Alius non solemnis, qui non sufficit ad obligandum, sufficit ad probandum.
- 10 Quando etiam quis dicatur Novitius.
- 11 Solus habitus non facit novitium.
- 12 Et quando etiam non novitii sint persona ecclesiastica.
- 13 De eodem circa renuntiationem novitiorum.

D I S C. LVIII.

1 Petrus, suscepto jam habitu tertii Ordinis Sancti Francisci, sive ut vulgo dicitur *Tertiarius*, adhuc tamen in sæculo permanendo, in oppido Trebii, donationem fecit inter vivos Andreæ fratri, sub assertiva destinati ingressus in Religionem Conventualium, qui postmodum de facto sequutus fuit, atque post decem menses novitiatum dictam donationem ratificavit, & quatenus opus de novo fecit; Cumque ob aliquam infirmam valetudinem, Andreas per plures annos à patria abesse, atque in Urbe morari coactus esset, istoque medio tempore idem donator jam professus, bonorum donatorum fructus perciperet, atque donatario regredienti, impugnata donatione, eorum dominium, & possessio à Conventu controveterentur: Hinc proinde, iudicium associationis instituit coram Ordinario, à quo favorabilem sententiam obtinuit, in secunda instantia confirmatam per A. C. & in tertia per Rotam coram Calataju, prævia decifione 16. Martii 1671. cum subsequuta executione.

3 In disputatione habita in Rota, per qua solum pro Andrea donatario scribebam; de duobus, ex parte Conventus possessis

foris objiciebatur: Primò nempe de invaliditate donationis ob defectum utriusque formæ, ac solemnitatis, illius scilicet præscriptæ à Sacro Concilio Tridentino *sess.* 25. *de Regular. cap.* 16. & alterius requisitæ per Statuta laicalia loci: & secundò quod cum hæc donatio contineret aliqua onera; illud præsertim cujusdam vitalitiæ præstationis ad favorem donatoris, illa potuisset re integra, & ante acceptationem revocari, juxta firmata per Rot. *dec.* 27. *par.* 7. *rec.* apud Royas, *dec.* 314. n. 21. & in aliis recentioribus pluries, in quibus recensentur autoritates dictam distinctionem adhibentes inter donationem lucrativam, & onerosam absentem factam.

Scribens pro donatario; Quatenus pertinet ad hoc secundum obiectum, dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod illud nulla consideratione dignum esset; Tum quia de plano tollebatur ex facto, in quo constabat de acceptatione ab initio; tum etiam ob eisdem conclusionis, seu distinctionis declarationem pluries deductam in sua materia *sub tit.* *de donat. præsertim, disc.* 56. ubi allegantur autoritates, ac decifiones ut scilicet id procedat in ea donatione onerosa, & respectiva, quæ contineat tale onus, ut dampnum donatario in proprio patrimonio inferre valeat, adeo ut possit expedire non acceptare, quia beneficium converti posset in maleficium, atque ex parte donatoris esset potius industria, quam benevolentia, & liberalitas, juxta casum de quo plenè agitur in Romana seu Alban. *Unica* 20. Junii 1670. cor. Alberg. de qua *sub tit.* *de donat. in supplemento*, cum similibus; Secus autem, ubi semper donatio lucrativa est, atque donatarius certat de lucro absque timore damni, quamvis admixtum sit aliquod onus, quod sit emolumento inferius; Potissimè verò, ubi non sit perpetuum, sed ad vitam donatoris tantum, ex deductis in dicta sua materia *sub tit.* *de donat.* & hic erat casus controversiæ, cum onus consisteret in annua præstatione vitalitiæ, quæ inferior erat ipsorum bonorum fructibus, illaque adjecta erat per viam simplicis reservationis, ex ipsismet fructibus bonorum donatorum.

Quo verò ad alterum obiectum, patiter illud, absque ulteriori disputatione, tolli videbatur ex facto, ob secundam scilicet donationem factam post ingressum Religionis; atque post lapsum decem mensium novitiatum, servata forma Concilii Triden. Et quamvis objiceretur, quod dictæ formæ satisfactum non esset, eo quia donatio facta non erat infra duos menses ante professionem, sed per plures menses post lapsum decimum mensem; Nichilominus istud non erat motivum considerabile, quoniam ut patet ex deductis per Sanchez ad præcepta decalog. *lib.* 7. *cap.* 5. n. 64. & *seqq.* Baros. *de Episc. alleg.* 99. n. 6. Rot. apud Merlin. *decif.* 869. & advertitur *sub tit.* *de donat. disc.* 15. magis communiter, ac hodie extra controversiam receptum est, ut decretum conciliare ita loquatur præsupponendo, quod juxta eisdem Concilii mentem, statim expleto anno, vel admittatur novitius ad professionem, vel dimittatur, non tamen præcisè requiritur, ut actus sequi debeat infra duos menses ante professionem, sed sufficit, ut sequatur post jam expletos decem menses novitiatum, adeo ut non fiat antea, unde propterea apud Royas *dec.* 91. n. 23. Rota invalidam censuit donationem à novitio factam in decimo mense incepto, sed non expleto, quoniam si completo probationis anno, professionis actus ad alios menses differatur id non præjudicat validitati actus, qui post completos decem menses initus est.

Verum ubi cessante hoc secundo actu, de primi validitate agendum esset; Dicebam quod neuter defectus obstaret; Non quidem primus, ob non servatam formam Concilii Tridentini, cum hodie magis receptum sit, ut ea non intret in donatione, vel alio contractu facto per sæcularem ante Religionis ingressum, & susceptionem habitus, quamvis eo intuitu actus factus esset, ex iis quæ habentur in *disc. proximè sequenti*.

Et quoad alterum defectum solemnitatum requisitarum à Statuto laicali, quod neque illæ adhibendæ non essent, deducebam eadem quæ habentur *dicto disc.* 15. *de donat.* Quamvis enim quoad conclusionem in genere, sive in abstracto, haberem difficultates insinuatæ *eodem disc.* 15. quoniam durum, parumque probabile videretur, atque contra verisimilem eisdem Concilii intentionem, ut ita per imprudentem adolescentem ignorantem quid agat, atque seductionibus de facili subiectum, iste actus utraque forma, vel solemnitate careat, ut ibi ponderatur; Attamen in isto casu, ex facti circumstantiis hæc dubitandi ratio tollebatur, cum esset dispositio prudenter, beneque regulata juxta debitum naturæ ordinem, seu charitatem bene ordinatam.

Et quod magis est, ponderabam, quod secundus actus 9 fa.

factus in statu novitii nimium attendendus esset, quamvis rigorosè invalidus dici posset, eo quia non esset in omnibus præcisè servata forma conciliaris, quoniam juxta pluries insinuata *sub tit.* *de alien. & contrall.* actus minus solemniter gestus, quamvis inefficaces censentur ad obligandum, at tamen sunt efficaces ad probandum veritatem, seu istius agnitionem ubi potissimè ipsa aliunde administrata sit, & sic quod saltem iste secundus actus operativus esset ad probandum sinceritatem primi, quodque non irrateret rationes, vel suspensiones ob quas solemnitates statutariæ desiderantur.

10 Et quamvis objiceretur, quod neque primus actus dici posset gestus à sæculari, sed potius à religioso post jam susceptum susceptionem habitus, eo quia erat jam tertiaris, qui gestabar eisdem Religionis habitum, potissimè quia in ipsamet donatione se epuntiat cum adjecto, seu nuncupatione fratris, eo modo quo faciunt regulares, & non faciunt sæculares, unde propterea inferrebat, quod versarumur in casu decreti conciliaris; Attamen istud erat leve fundamentum, cum ex donationis contextu pateret, quod ea facta esset in oppido Trebii, ubi nullus adest hujus Religionis Conventus, quod neque fuisset, cum ex constitutionibus Apostolicis, novitiatum formalis peragi debeat in Conventibus ad id particulariter destinatis cum suo magistro, alisque requisitis, neque alibi fieri valeat sub decreto annullativo, unde propterea frequenter, subsequente reclamatione intra quinquennium ex isto capite, professiones annullari consueverunt.

11 Sola etenim gestatio habitus sine formali illius susceptione se constituendo in statu novitii, non reddit religiosum, vel novitium; Potissimè ubi vivat adhuc in sæculo, quoniam id fieri potest, vel ratione habitus illius tertii Ordinis sæcularium, qui contradistinctus ab alio tertio Ordine regulari enunciat *supra disc.* 7. vel gestari solet per oblatos, qui etiam quoad forum & onera laicalia reputari solent puri sæculares, ubi vivant in sæculo, atque eorum bona ad proprium privatum commodum administrant, ut alibi advertitur: Quinimò ubi etiam sint veri oblato, qui vivant in ipsis Conventibus, seu domibus regularibus, more religiosorum, sub obedientia Superioris, cum gestatione habitus, discreti tamen ab illo quem gestant novitii, & professi, Adhuc tamen licet quoad exemptionem fori, ac onerum, aliæque privilegia, & exemptiones etiam spirituales, non habeantur pro puris laicis, non tamen sunt religiosi, minusque novitii, sed potius veniunt sub nomine servitium, qui pro devotione, vel signo servitii gestant illum tertiariorum habitum, quem pro libito dimittere possunt, sive illum suscipiunt tanquam præparationem futurae per eos sperate admissionis ad habitum, ut in ista præsertim Religione Conventualium ego pluries sum expertus; Ideoque probabilis videtur, ut non intret decretum Conciliare, quod juxta magis communem opinionem, exigit formalem statum religiosum existentis in probatione, ut in specie firmat Pasqualig. *q. moral.* 273. cum aliis *disc. seg.* Bene verum quod isto casu, nimium circumspicte procedendum videtur in renuntiationibus aliisque dispositionibus, quæ fiant per istos, ita de facto viventes cum habitu in domibus regularibus, sub obedientia superioris regularis, cum ita nimium adaptari videatur eadem ratio, cui Conciliare decretum innixum est.

ANNOT. AD DISC. LVIII. & LIX.

DE solemnitatibus requisitis in renuntiationibus quæ fiant ob futurum ingressum habetur actum in Adnor. ad S. C. *Trid. disc.* 40.

PARMEN. RENUNTIATIONIS

PRO

P. FLAVIO CALENDÆ CASSINENSIS.

Responsum pro veritate.

De eadem materia renuntiationis, vel alterius contractus initi per ingressum Religionem, in statu quod fuerit jam acceptatus, atque de facto vivat in novitiatu sub disciplina magistris, & in statu novitii, adhuc tamen ex Religionis instituto, retineat habitum sæcularem.

SUMMARIUM.

- 1 Laudabile est, ut novitii non detur statim habitus.
- 2 Fælli series.

- 3 De natura, seu qualitate renuntiationis.
- 4 Distinguantur plures casus circa solemnitates renuntiationis, quæ fiunt occasione ingressus in Religionem.
- 5 Solemnitates Concilii non intrent in puro laico.
- 6 In eo qui est verus novitius intrent sine dubio.
- 7 Quid in eo, qui ante ingressum facit renuntiationem in itinere ingressus.
- 8 Quomodo oporteat judicare, & n. 14.
- 9 Quando permanentia in Monasterio, vel gestatio habitus non faciat novitium.
- 10 De casu præfæto ejus, qui est receptus in novitiatu adhuc in habitu sæculari, & de differentis inter illum qui suscepit habitum, & non suscepti.
- 11 De declaratione Sac. Congregationis in hac materia.
- 12 Quomodo fiant acceptationes monialium.
- 13 De opinione Auhoris in questione, de qua n. 7.
- 14 De eodem de quo ut. 8.

D I S C. LIX.

EX instituto Congregationis Cassinensis, quod ex sententia Divi Basilii, & aliorum, laudat Vecchius in *tract. de Novitiis disput.* 11. *cap.* 1. Quando aliquis jam admittus est ad susceptionem habitus, atque collocatus in loco consuetorio inter novitios, sub eorum magistro, vivendo in propria cella more aliorum novitiorum, adhuc tamen per quindecim saltem dies, retinet ejus consuetum habitum sæcularem, ut ita possint interim melius ejus mores considerari.

2 In hoc autem statu, constitutus Vincentius in ætate 17. annorum, solitam renuntiationem ejus bonorum, ac successioem, fecit Antonio patri, qui prius ad favorem eisdem Vincentii, & Octavii alterius filii, donationem suorum bonorum fecerat, cum reciproca substitutione inter eos; Cumque post patrem, sequuta esset quæ mors dicti Octavii fratris absque prole, instituta hæredæ uxore; Hinc respectu dictorum bonorum donatorum, ex parte dicti Vincentii (qui in Religione, mutato nomine appellatur Flavius) pro veritate de duobus consultus fui; Primò nempe super hujus renuntiationis subsistentia; Et secundo ea posita, super comprehensione, seu operatione respectu dictæ reciproge substitutionis.

Super hoc secundum puncto, maturum responsum dari non potuit, ob non exhibitam renuntiationem, ex cuius renore conspici potuerit, an esset merè realis, vel personalis, sive extinctiva, vel translativa; vel ita concepta, quod istum casum comprehenderet, necnè, juxta distinctionem de qua in sua materia *sub tit.* *de renuntiat.* cum ex ibi deductis, ista sit questio potius facti, quam juris, ex facti qualitate, & circumstantiis decidendæ.

Quatenus verò pertinet ad primum punctum invaliditatis quæ prætendebatur, ex eo quod non esset servata forma præscripta per sac. Conc. *Trid. sess.* 25. *de reform. cap.* 16. Dicebam, quod iste casus esset mixtus, utpote participans de una, & altera illarum specierum, de quibus frequentius per DD. disputari solet; Ideoque ad veritatem melius indagandam, advertebam pro stylo, ut plures casus distingui debeant; Primò nempe, ubi agatur de donatione, vel renuntiatione facta per sæcularem, qui nulla, & explicita, vel implicita, mentione facta, vel contemplatione habita, futuri ingressus in Religionem, aliis assignatis causis, seu motivis, actum fecerit, quamvis deinde, casus præberet, ut etiam intra breve tempus, aliquam Religionem ingrediat; Secundo, ubi è converso agatur de renuntiatione, vel alia dispositione facta per novitium, postquam Religionem jam ingressus est, atque habitum suscepit; Tertio ubi agatur de renuntiatione, vel alia dispositione, quæ fiat per merè laicum adhuc existentem in sæculo, in habitu sæculari, sub expresso tamen intuitu futuri ingressus in Religionem; Quarto, ubi etiam per sæcularem, qui in habitu sæculari vivat in Monasterio, vel domo regulari, non tamen cum formali destinatione in statu novitii, ut (ex gr.) sunt puellæ sæculares, quæ degunt in Monasterio gratia educationis; Quintò, ubi etiam per sæcularem, qui vivat in sæculo, vel etiam in Monasterio, atque gesserit habitum Religionis, contradistinctum tamen ab illo novitii, & professorum, juxta casum de quo *disc. præcedenti*; & sexto demum, ubi (juxta istum casum prædictum) volens ingredi Religionem, per Superiores admittus, atque collocatus fuerit in loco solito novitiatum, ibique vivat in sua cella sub magistro novitiorum, dudendo eorum asperam vitam, adhuc tamen retineat per aliquos dies habitum sæcularem, quia sic exigat Religionis institutum.

In primo casu, omnes concordant, ut decretum Conciliare non intret, ideoque casus regulandus veniat cum terminis ge-

generalibus contractum, qui fiant indifferenter à puro laico, ut præsertim advertit Sanchez ad præcept. decal. lib. 7. cap. 5. num. 2. Pasqualig. resol. moral. 273. in princ. & omnes de quibus infra.

6 In secundo autem, è converso, nemine dissentiente, planum est, ut forma conciliaris servari debeat, adeo ut Rot. apud Royas, dec. 91. nu. 23. invalidam dixerit donationem factam per novitium ad favorem matris in decimo mense novitatus, ex eo quod defecerit aliqui dies ad complementum decimi mensis, unde propterea non verificetur decretum Conciliare, quod iste actus fieri debeat intra duos menses ante professionem.

7 In tertio; Una opinio, quæ antesignanum habet Navar. non improbabiler credit, ut ex identitate rationis, idem quod in proximè præcedenti casu dicendum sit, istamque opinionem sequuntur multi, qui diligenter cumulantur in d. dec. 91. Royas. n. 3. ideoque transcribere non oportet, ac etiam referunt ultra ibi allegatos, Bottillier. de success. v. beor. 65. qui eam sequitur, & Pasqualig. dicta quest. 243. nu. 2. atque hanc tenuit Rota apud Carill. decis. 29. repetit. decis. 586. par. 5. rec. unde quando ita tenenda esset, magis de plano ea procederet in aliis tribus sequentibus, ut potè fortioribus.

8 Contraria verò opinio, majores habet sequaces, ut patet relatis cum eadem diligentia, quæ forsitan in ex tenore in solita dici potest (ideoque referenda patientiæ alicujus ex scribentibus in causa) d. dec. 91. Royas. n. 6. reasumpta per addent. ad d. dec. 586. par. 5. rec. Et ultra ibi allegatos cumulant Pasqualig. dicta quest. 263. nu. 3. Bottillier. ubi supra, Altogr. conf. 35. & 36. lib. 1. Istamque postmodum sequuta est eadem Rota in Neapolitana, de qua habetur actum sub tit. de donat. disc. 15. & recentius in Spoletana, de qua disc. præcedenti; Ideoque cum ista sit opinio magis communi DD. calculo recepta, atque ita pluries per Rotam firmata, stante Juristarum stylo, seu obligatione, in judicando & consulendo ad veritatem, procedendi cum magis communi opinione, quæ à magnorum Tribunalium decisionibus, vel judicaturis pluries canonizata sit, idcirco dixi, licet contra proprium sensum, quod non videbatur ab ea recedendum.

9 Eadem opinio, pariter recepta est in quarto, & quinto casibus, in quibus revera ille dicitur adhuc verus secularis, cum gestatio materialis habitus vivendo in sæculo, sive materialis permanentia in Monasterio gratia educationis, non faciant religiosam, neque constituent in statu novitii, ut advertunt superius allegati, vel respectivè in allegatis recensiti, ac etiam comprobatur ex iis, quæ habentur infra à fortiori in sexto, & ultimo casu, ac advertitur etiam disc. præced.

10 Major igitur dubitandi ratio cadere posse videbatur in sexto, & ultimo casu (qui erat præsentis controversiæ præcisus) quod scilicet adolescens jam fuerit acceptatus, atque de facto receptus in Monasterio, ac repositus in loco novitatus vivendo in cella sub magistro novitiorum, & in illius status austeritatibus, retento solum habitu pro quadam cæremonia, ut satisficeret Instituto Religionis; Isto enim casu nulla videbatur subesse, nec quidem imaginabilis differentia, inter istum, ac alios novitios, tam circa illum fervorem, qui per novitios haberi solet, quam circa maximam obedientiam, ac subordinatorem cum omnimoda denegatione propriæ voluntatis; Quinimo, cum ea humana conditione, vehementer optentur ea, quæ non habentur, postquam verò habita sunt, vilescant; Hinc proinde, major ex communi usu videtur fervor illorum adolescentium, qui in hoc statu constituti sunt, jam de facto ducentes vitam novitiorum, habitum verò desiderantes; Ideoque magna differentia videtur inter istos, ac illos, qui facta quidem determinatione ingrediendi Religionem, adhuc vivunt in sæculo, ac in propriis domibus more secularium, cum aliis secularibus liberè conversando, juxta tertium, ac etiam quartum casum.

Atque in quinto, licet ad illius permanentia materialis in Monasterio, ut contingit in illis puellis, quæ in Monasteriis vivunt educationis gratia; Artaem differens est vivendi modus, cum ad instar aliarum puellarum permanentium in propriis domibus, incendant ornata, atque nullum sentiant chori, vel observantia regulæ onus, neque vivant sub exacta discipline magistræ novitiorum, quæ omnino segregata, non solum à secularibus, sed etiam ab ipsismet professis, ut novitii vivunt in bene regularis Monasteriis.

Solæque differentia inter eos, qui de facto susceperunt habitum materialem, & eos, qui adhuc non susceperunt, in eo consistere videtur, ut aliqua major renitentia, seu vis interpretatæ urgeat in desertione habitus suscepti, ex axiomate, quod turpius ejicitur &c. Verum ista videtur differentia nimium levis, quoniam quoad erubescendum exeundi è Mo-

nafterio, & redeundi ad sæculum, apud sæculares, eadem, ac individua videtur, cum de facto, eo ipso quod quis propriam domum deferendo, Monasterium ingressus est, atque sub consueta novitiorum arcta custodia repositus, non habet amplius liberam conversationem secularium, sed de facto apud populum reputatur jam effectus religiosus, unde propterea quando egreditur à domo regulari, atque regreditur ad sæculum, de facto vulgo reputatur egressus à Religione, quam ingressus fuerat, cum vulgus non distinguit illas formalitates, quæ considerantur, præsertim per Pasqualig. resol. 274. in iis religiosis, qui per certum tempus, etiam suscepto habitu, reputantur tanquam hospites, quoniam ista innotescunt solum professoribus illius Religionis, qui notitiam habent eorum Instituti, sed quoad clerum, & populum, ac etiam attentis rationibus quibus inniti potuit Concilium Tridentinum, decernendo hanc formam, nulla videtur subesse imaginabilis differentia, quoniam si dicatur, quod isti dici non possunt veri religiosi, sed potius pro secularibus pro retentione domini bonorum, ac libertate de iis disponendi more secularium, idem quoque pariformiter procedit in illis novitiis, qui habitum susceperunt, atque per annum, & ultra in eo statu permanerint usque ad ultimum solemnium professionis momentum.

11 Neque videtur, quod ad rem faciat declaratio Sacre Congregationis Concilii, quæ movit Menoch. de arbit. cas. 436. in addit. ad tractandam sententiam, quam prius consulendo tenuerat cum aliis per Grat. dec. M. vch. 37. & Ricc. decis. 295. par. 2. cum quibus alii moderniores in consuetæ cæca fide, more avium, vel ovium, uno alterum in sequente pertraheant, relati per Donat. in prax. rer. regular. tom. 2. par. 4. tract. 7. de bon. novitior. quest. 20. n. 5. & seq. Quoniam dicta declaratio percutit casum puellæ viventis in Monasterio, quæ per moniales jam acceptata fuerit, non tamen adhuc suscepto habitu; Iste verò casus omnino diversus est, quoniam ut communis praxis docet (atque ego occasione exercendi per quinquennium, & ultra munus Vicarii Capitularis, ac Generalis, expertus sum) cum in Monasteriis monialium præfinitus sit certus numerus, pluresque puellæ etiam ex iis, quæ per plures annos in eodem Monasterio vixerunt gratia educationis, ad illum locum obtinendum aspirare solent, adeo ut frequenter factionariæ divisiones inter ipsas moniales habeantur, tanquam in actu electivo, per majorem partem votorum concludendo, magis ad unius, quam ad alterius puellæ favorem; Idcirco ille actus acceptationis dicitur solum preparatorius futuræ susceptionis habitus, eo modo quo est depositum dotis antecedenter faciendum, juxta decreta generalia Sac. Congregationis, de quibus sub tit. de dote, disc. 167. sed puella interim perseverat in eodem statu inter educandas, eodem modo quo prius, atque non subjacet observantia regulæ, neque oneribus Religionis, vel Monasterii sub rigoroso Magistro, ut vivunt illi juvenes, qui recepti sint inter novitios juxta præsentem casum; Porrius quia in Monasteriis mulierum, circa novitias, pro frequentiori usu non dignoscitur illa austeritas, diversaque vivendi forma, quæ in Religionibus virorum; Ideoque dicta declaratio S. Congregationis emanata in dicto casu, revera percutere non videtur illum, de quo in præsentibus, qui nullam habere dignoscitur differentiam ab eo, de quo loquitur decretum Conciliare.

12 Ex præmissis autem, ita pro meo sensu probabilius videtur; Fortius verò, ubi tenenda sit altera opinio insinuata disc. præcedenti, & de qua plenius, dicto disc. 15. de donat. ut scilicet hujusmodi renunciaciones, vel alii contractus non subjacent solemnitaribus statutorum secularium; Id etenim prorsus improbabile videtur, atque contra omnem naturalem, ac legalem rationem, quæ debet esse anima legis, cum ita longè facilius resistent in convenientia, ad quibus occurrendum, Concilium Tridentinum, eam induxit formam, cum adolescentes in ea tenera ætate magis conjunctorum, vel aliorum, qui eorum bona sperata captare student seductionibus, ac violentiis in eo statu subjacent, quam de tempore quo susceperunt habitum vivunt in novitiatu, quando respectu parentum, vel conjunctorum, quorum favore renunciaciones fiant; absque dubio longè major est libertas, firmaque voluntas, dum sæculares non de facili cum eis tractare possunt; Et quatenus admittantur, neque loqui possunt de solo ad solum cum facultate seducendi, vel incutiendi vim & merum; Quinimo potius, pro diversarum Religionum stylo (sine aliquarum tamen præjudicio) quædam interpretatæ violentiæ in contrarium adesse solent, quod scilicet ipsi magistri, vel alii religiosi, potius ab hujusmodi renunciacionibus, vel dispositionibus eos avertere satagunt; Et consequenter meus intellectus non percipit hu-

hujus opinionis fundamentum, neque placent ea, quæ in casu fortiori firmantur apud Pasqualig. d. ref. 274.

14 Verum quia pro stylo ab initio teno, & conaturali, abhorrendi munus transcriptoris, seu collectoris, atque parvipendendi doctrinæ Consulentiæ, vel Modernorum Collectorum, quando juris principii, vel rationibus bene mixta non sint, ita videor in hoc nimium diffamatus (cum aliqua tamen propria complacentia) gerendi scilicet partes ratiocinatoris absque autoritatibus; Idcirco in hoc Responso, concludendo dixi quod durum esset dictum meum sensum in foro sustinere, ex præmissis in contrarium deductis, quodque propterea potius insistendum, esset in altero puncto comprehensionis, super quo judicium reservavi viso tenore renunciacionis.

NEAPOLITANA PHARMACORUM PRO REGULARIBUS CVM UNIVERSITATE PHARMACOPOLARUM.

Casus disputatus coram A. C. postea concordatus.

An Regularibus liceat vendere secularibus pharmaca, quæ conficiantur in Monasteriis, vel domibus regularibus; pro servitio religiosorum, & aliorum ibi viventium; Et quando dicatur illicita negotiatio, necnè.

SVMARIUM.

- 1 Facti series.
2 De fundamentis prohibitionis.
3 Quando adesse dicatur mercatura clericis prohibita.
4 In specie de pharmacia.
5 Quod id non avertat à divinis, neque præbeat scandalum.
6 Quod in Religiosis sit laudabilis labor propriis manibus.
7 De ratione prohibitionis in Minoribus observantibus.
8 Quales proprie dicantur Bulla Apostolica tanquam leges generales.
9 De Congregatione Visitationis Apostolica.
10 Sensus Authoris, & quomodo in materia procedendum sit.
11 Quare in pharmacia permittatur pretium alteratum.

DISC. LX.

1 CUM in Civitate Neapolis (ubi pro nimia illius populi pietate, ac devotione, singulariter fortè ad universum Orbem catholicum, quamplura magna adfunt Monasteria regularium, etiam plura singularum Religionum) Atque juxta generale consuetudinem regularium, tam virorum, quam mulierum, præsertim ubi agatur de magnis Domibus, vel Monasteriis regularibus, retineatur officina pharmacorum pro servitio infirmarum, adeo ut ex insinuatis pluries supra præsertim, disc. 35. etiam in Minoribus Observantibus, juxta primævum rigorosum Institutum in summo paupertatis statu viventibus, cum omnimoda bonorum incapacitate in communi, adhuc deuti capacitas legatorum, aliarumque dispositionum pro isto usu; Mos autem inoleverit, ut vel ob devotionem, vel ob compositionem excellentiam, seu puritatem, plures sæculares, pharmaca in eorum infirmariis ex hujusmodi officinis religiosorum habere curant; Hinc proinde Universitas pharmacopolarum secularium, id repudando nimium ei præjudiciale, item de super instituit coram A. C. tanquam Judice exemptorum, atque sententiam favorabilem super hac prohibitionem reportavit, quasi quod esset negotiatio religiosi illicita; Introducta verò per appellatorem causa in Rota, desuit ulterioris disputationis occasio eo quoddam concorde temperamentum, quod controversiæ finem dedit.

2 Ex parte autem dicte universitatis, prohibitionem petentis, quatuor deducebantur fundamenta; Primò nempe regula generalis, quæ in jure canonico habetur de clericis negotiatoribus; Si enim ea procedit in clericis secularibus, multo magis, & absolute dubio in regularibus; Secundo quod ubi etiam de stricto jure ista dici non posset ex illicitis negotiatio, de qua canones loquuntur, adhuc tamen ea prohibenda esset, vel ratione sordidis, & mechanici exercitii, vel ratio-

ne avertionis à divinis officiis, & contemplationibus; Tertio deducebatur Constitutio Urbani VIII. per quam præcisè, ac in individuo id prohibetur in universum Religionis Minorum Observantium; Ita etenim dicebant, quod resularet lex generalis ex determinatione Papæ, quamvis facta esset pro casu, & Religione particulari juxta dispositionem text. in l. fin. Cod. de legib. cum ibi communitè notatis; Et quòd clarius ob decretum sub eodem Urbano VIII. per quod generaliter omnibus regularibus utriusque sexus id prohibetur; Atque istud ultimum fundamentum movit Judicem ad ita sententiandum.

3 E converso scribens ego pro regularibus, circa professionis initia, deducebam cum copiosis allegacionibus (juxta juvenum stylo) regulam generalem, quæ pro libertate facit in exclusionem servitium, vel prohibitionis, atque singulariter respondendo ad objecta; Quatenus pertinet ad primum, non negabam regulam prohibentem clericis negotiationem, vel mercaturam. Negabam tamen applicationem, quoniam mercatura clericis prohibita, verè & propriè dicitur illa, quæ consistit in emptione mercium ad effectum, ut lucri causa carius vendantur; Secus autem ubi aliqua res emanat tanquam materia artificii, seu officii, ut ex urroque ex arte scilicet, & ex materia, simul junctis aliquid diversum compositum fiat, quod vendatur, juxta celebre conf. 207. Federici de Senis pluries enunciatum sub tit. de Regal. occasione agendi de vena ferrea Insule Ilvæ; Ibi enim agitur de religiosis emeritis ferrum, ad effectum illud elaborandi, ut in subtilia opera reducatur, atque apud Scribentes passim dantur exempla emptionis coriorum ad effectum faciendi sotulares, sive chartarum pro componendis libris, aut viminorum pro componendis canistris, sive filis pro componendis retibus cum similibus, de quibus Canonice in cap. fin. de vit. & honest. cleric. & in cap. 1. ne clerici, vel monach. ex plene relatis per Redoan. de spol. cleric. quest. 2. Carol. de Graf. effect. cleric. 6. nu. 35. & seq. Bellet. discipl. clerical. tit. de discipl. cleric. §. 2. 1. num. 12. cum seqq. Barbof. de Episc. alleg. 3. nu. 11. Et in specie ut licitum sit emere zacharum, ac herbas, & aromata pro conficiendis syrupsis, ac aliis medicamentis etiam ad effectum vendendi, aliis relatis Lezan. in sum. tom. 1. cap. 9. num. 39. & tom. 4. vers. negotiatio quoad regulares, n. 6. cum seqq.

4 Clarius verò, ac extra omne dubium, quoniam ista officina non tenebatur principaliter pro exercendo hanc artem, cum qua victus, ac divitiæ parari possent, ut faciunt sæculares, sed principaliter retinetur ex necessitate usus proprii, idque licitè imò laudabiliter, unde propterea venditio compositorum exuberantia est incidens, seu accessoria.

5 Ad secundum respondebam, quod neutra ratio adaptabatur; Non quidem illa avertionis à divinis officiis, & contemplationibus, cum hujusmodi officio deputari solear aliquis conversus, eo modo quo conversi deputantur in aliis exercitiis magis avertentibus, ut sunt coquina, & similia; Et quatenus etiam deputetur religiosus clericus in sacris, artem in magnis Conventibus, unus, vel duo religiosi applicati hujusmodi exercitiis, divino cultui non præjudicant. Et quoad scandala, de plano intrabat responsio superius tradita, quod scilicet non agebatur de officina principaliter, ac publice in via exposita ad industriam, ut sunt officinæ secularium, sed principaliter id fit pro servitio Monasterii, vel domus regularis.

6 Et nihilominus apud antiquos canones in cap. 21. quest. 1. 6. cap. 2. & 3. 9. distinct. cap. ejiciens 88. d. distinct. & cap. nunquam, de consecrat. distinct. 5. & in aliis; In monachis, & religiosis laudantur potius hæc exercitia personalia compatibilia cum officiis divinis, post illa expleta in horis otiosis, exemplo antiquorum Anachoretarum Thebaides, seu Egypti, Ac etiam exemplo Apostoli se gloriantis, ut ea que sibi, & suis necessaria erant, propria manu contractaverit; Unde propterea plurimum sententia est (quæ improbabilis non videtur) ut restituendo hunc antiquum Anachoretarum, & monachorum usum, id præcisè, atque pro regula religiosi præcipiendum esset, ut ita non ex certis redditis, vel ex mendicitate, & ostiaria quæsituatione, sed ex labore personali, victum, ac vestitum procurando, evitaretur illa otiositas, quæ forsitan multa inconvenientia producit in Ecclesia Catholica (cujus tamen judicio in hoc deferendum est.)

7 Ad tertium fundamentum Constitutionis Urbani VIII. advertēbam, quod ea adduci non poterat in exemplum, neque facit legem generalem, cum prodierit ex peculiari ratione, huic Religioni tanquam incapaci congrua, non autem aliis capacibus; Cum etenim in Religione Minorum Obser-

vantium, cum aliqua relaxatione Instituti, introductus esset...

- 4 Quorum causarum cognitionem habeat Religio.
5 De eodem de quo numer. 1. de ordinibus hujus Religionis.
6 Non possunt M. Magister, & Consilium se ingerere in...

D I S C. LXI.

Grè ferentes Milites Justitiæ istius Hierosolymitanæ Religionis, usum fratrum Servientium armorum, quem ob...

Et demum quoad quartum fundamentum deductum ex decreto visitationis Apostolicæ advertentem, quod ut alias dictum...

Ista deducebam more Advocati scribens ad causæ oportunitatem; Reflectendo autem ad veritatem, advertentem, ut in hoc proposito...

Cumque hujusmodi compositiones non sint conservabiles, undè propterea revolvente novo anno, vel statuto tempore...

ANNOT. AD DISC. LX.

Emergunt, & negotiatione Clericis prohibita habetur sub tit. de Camb. disc. 18. & in eod. tit. disc. 32. & in Adnot. ad S. C. T. disc. 19.

MELEVITANA SUSPENSIONIS RECEPTIONIS PRO FRATRIBUS SERVIENTIBUS ARMORUM GALLIÆ

CUM M. MAGISTRO, SEU RELIGIONE HIEROSOLYMITANA.

Causa disputata in Congregatione deputata pro negotiis dicta Religionis, & pendet.

An M. Magister, ejusque Consilium demandare possint suspensionem receptionis aliorum fratrum in genere de uno trium ordinum; Et de ordinibus, ex quibus Religio Hierosolymitana constituitur; Et de modo, seu gradu appellandi ab eodem M. Magistro, vel Consilio ad Papam, ejusque Curiam.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series, & de ordinibus ex quibus constituitur Religio Hierosolymitana.
2 De istius Religionis privilegiis circa appellationem, & modum committendi appellationes.
3 An deat appellatio suspensiva.

de concursibus ad Commendas, vel Dignitates agatur, vel de admisione ad habitum non congruit illud expectare.

Adhuc tamen arctatum non est ejusdem Papæ arbitrium, etiam dictum ordinem intervertendi, atque per saltum causam appellationis committere ob facti circumstantias redolentes M. Magistri, ac Religionis talem enixam voluntatem, ut ordo prædictus inane circuitum verisimiliter redoleat, juxta casum; de quo disc. 34. de Præm. cum ibi deductis, Ideoque est materia arbitraria, quæ certam ac præcisam non habet regulam cuiuscumque casui applicabilem, sed pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, arbitrium regulari solet.

Applicando autem ad rem; Ultra quod dictus ordo utriusque Consilii tentus videbatur; Adhuc dicebam intrare debere arbitrium prædictum committendi per saltum omisso medio, dum facti circumstantiæ clarè comprobant, quod esset circuitus inanis.

Neque videbatur opus assumere quæstionem pluries disputatam in eadem Signatura gratiæ, præsertim in Melevitana Commenda pro Priore de Sangil in Gallia, enunciata sub tit. de Judic. in discursu, in quo agitur de materia appellationis, an scilicet doctorum Consiliorum sententiæ executioni demandari debeant, appellatione non obstante, utpotè ad mittenda ad solum effectum devolutivum, non autem ad suspensivum, juxta ea quæ habentur præsertim apud Dunozett, decis. 643, & 690, cum aliis in discursu, de Judicis; Cum enim ageretur de sententiis negativis, ita implicitam secum trahebant executionem de facto, ideoque ista quæstio cessabat in radice, cum ea intreret, quando agatur de sententiis latis in materia, in qua intreret executio positiva, puta in adjudicatione Dignitatum, vel Commendarum, seu officiorum, in quibus casibus hujusmodi quæstio auditur; Secus autem, ubi de illis sententiis, vel decretis negativis, quæ pro frequentiori contingentiæ emanant in negatione admissionis ad habitum, cum in his ipsa subiecta materia de facto secum trahat executionem, non concedendo id quod petitur.

Deducebam hæc ad superabundantiam, ac præsupponendo etiam Religionis, ejusque M. Magistri, & utriusque Consilii competentiam; Verum assumendo alteram inspectionem dicebam, quod de stricta juris censura videbatur, quod id rectè negari poterat, ideoque postro defectu jurisdictionis, & competentiæ in genere, ut non intraret dicta prima inspectio ordinis, seu gradualitatis, quod quæretur cognitio etiam in prima instantia spectaret ad Papam.

Siquidem jurisdictionis, seu competentia Religionis rectè intrat in causis supra exemplificatis cum personis singularibus, puta super admisione certarum personarum ad habitum, sive super adjudicatione Dignitatum, & Commendarum magis uni, quam alteri; Aut super spoliis militum defunctorum, vel similibus causis, etiam inter ipsam Religionem, & personas particulares, sive cum aliquibus universitatibus, quæ jure personæ particularis censendæ sint, puta si contentio sit inter unam linguam, & alteram, vel inter unam & alteram Prioratum, cum similibus.

Secus autem in casu præsentis controversiæ, in quo agebatur de provisione directæ ad quamdam implicitam, seu insensibilem suppressionem unius ex tribus ordinibus, ex quibus coequaliter, juxta ejus primævam fundationem, ista Religio constituta est, ex uno scilicet ordine militum Justitiæ, altero fratrum capellanorum, & altero fratrum servientium armorum, & qui tres ordines pariformiter, & æque principaliter istam Religionem constituunt, ut aliis relatis habetur decis. 15. par. 11. rec. adeout omnes interveniant, ac votum habeant in electione M. Magistri; Alii verò hujus Religionis professores, ut sunt milites, qui dicuntur obedientiæ, seu mediæ crucis, ac donati, & oblati, verè non sunt fratres professi, ut advertitur dicta disc. 15. ac alibi etiam insinuat.

Et consequenter ita esset immutata statum Religionis, ac suppressimè unum ex ordinibus illam constituentibus, quod fieri non potest, nisi per Papam, cujus tantum potestas est; Religionis approbate, vel suppressimè, ut dividere; Effect enim aliàs dare, quod tribus pro communi eadem bona, sive idem patrimonium coequali jure possidentibus, repositum esset in facultate duorum, sive unius potentioris, majoremque administrationem de facto habentis, focios, seu condominos excludere, quod in jure implicat; Ideoque Religionis, ejusque M. Magistri, & Consilii jus est, cognoscendi, an aliquæ personæ, vel nationes ad dictos ordines respectivè admitti debeant necne, suspendendo etiam admissionem personarum de aliqua provincia, vel natione in genere, ob illius provincie, vel nationis demerentiam erga ipsam Religionem, & quandoque praxis docuit, etiam in aliquibus Ditionibus, vel Civitatibus Italiæ, non autem decernere super destructione, & non progressu unius ordinis in genere, cum tunc intreret ratio, de qua supra.

Neque his adversari videntur ea, quæ habentur supra in Tolerana, disc. 22. ubi de consimili provisione facta per M. Magistrum, seu verius per Diffinitorium super receptione ad consimilem ordinem inferiorum; Tum quia etiam in eo casu appellatio admissa fuit, & causa commissa in Rota, ubi pendet, unde propterea illum casum deducebam pro exemplo, arguendo etiam à fortiori; Tum clarius quia, ut ibi advertitur, illæ provisiones non concernunt prohibitionem, vel suspensionem receptionis ad ordinem, cujus conservatio, & progressus ita impediatur, minusque super jure eligendi, vel admittendi, sed solum super qualificatione personarum, & ne admitterentur indigni, vel incapaces, quod rectè fieri potest, & est munus, quod pertinet ad ipsam Religionem, ideoque magna differentia est inter unum casum, & alterum.

Adhuc tamen, non auditis iuribus, vel motivis alterius partis, maturum iudicium super meritis negotii principalis, efformari non potuit, & an adit necne talis justa causa, quæ suspensionem receptionis ad aliquod tempus compatibiliter cum ipsius ordinis conservacione, suadere posset, puta quia numerus fratrum in hoc ordine nimium excretus esset, juxta illas ponderationes, quæ in similibus habentur sub tit. de Canon. & Capitulo, discurs. 19. & seqq. Quod scilicet quamvis ex legibus fundationis, vel ex antiqua consuetudine ad aliquam Ecclesiam non numeratam, seu ejus massam, vel communiam, recipi debeant omnes nationales, vel patrioræ, ceteras habentes qualitates, adeout ipsa congregatio, vel communia non possit denegare hanc receptionem in genere, non tamen prohibenda videtur, per aliquod tempus, ob excrementum numerum receptionem suspendente, sive quandoque pro facti qualitate certum numerum præfinire; Ita à pari, quoties tamen suspensio sit ad tempus, dictumque justum, motivum habeat impediendi multipliciter productivum inconvenientium; Licet in hac facti specie, ob præxim præsertim Italiam, aliisque facti circumstantias, revera finis videretur hunc ordinem paulatim supprimere, ut etiam supponebatur.

AD NOT. AD DISC. LXI. De modo, & gradu appellandi in Religione Hierosolymitana habetur quoque in Relat. Curia, disc. 30. n. 25. & seqq. occasione agendi de Signatura Gratæ, & insinuantur aliqua supra, disc. 22.

JANUEN. TESTAMENTI PROMARCHIONE JULIO SPINOLA CUM GHERARDO FRATRE. Responsum ad causam.

An clericatus regularis, seu professio in Religione, tollat obstaculum patriæ potestatis, ad effectum, ut filius familias fiat testabilis; Et quid de illis, qui primam, vel simplicem professionem emisserunt in Societate Jesu, ante scilicet emissionem quarti voti; an habeant testamenti factionem, atque de bonis patrimonialibus disponere valeant.

S U M M A R I U M. Facti series. De Statuto Januæ super testamento filii familias. In quo corrigat jus commune. Testamentum conditum pro presbyterum in Religione, a quo tempore perfectionem recipiat. Professio in Religione liberat à patriæ potestate. Non sequitur per novitium, sed per professionem. De errore assumptionum inanes labores extraneos à casu. Clerici filii familias habent testamenti factionem. Si sunt in minoribus, ad hanc etiam effectum debent habere requisita Concilii Tridentini. Quid operetur in Societate Jesu professio simplex cum solis tribus votis. An isti ita professi in Societate Jesu habeant testamenti factionem, aliisque disponendi facultatem &c.

Defuncta Marchionissa Faustina Doria, superstitibus tribus filiis, æque succedentibus in ejus dote scut. argenti 4500. unus eorum ingressus Societatem Jesu, post emissã tria vota simplicia, volensque emittere professionem solemnem cum quarto voto, patre adhuc supervivente, testamentum condidit, in quo, jure prælegati, reliquit Marchioni Julio fratri primogenito portionem maternæ hereditatis, de aliis vero bonis ad favorem utriusque fratris, ac etiam patris respectivè disposuit; Cùmque ob mortem patris, inter dictos duos fratres faculares, plures controversiæ exortæ sint, de quibus *sub tit. de feud. in supplemento, ac etiam sub tit. de dote, & sub tit. de testam. pariter in supplemento, & præsertim super successione feud. Arquat; Super illius quoque testamenti validitate, quæstio orta est, prætendente fratre secundogenito, ut ob dictæ dispositionis invaliditatem, jus cœquale in defectu portione dicti fratris religiosi sibi competeret, quodque propterea primogenitus eam præcipuam habere non deberet; Quare desuper ex parte dicti primogeniti testamentarii, ad causâ defensionem, seu opportunitatem requisitus fuit.*

Cùm autem in hac Civitate adfuit statutum, *lib. 5. cap. 12. §. 4. incipiens. filii, vel filie familias*, per quod disponitur, ut filii familias condere possint testamentum, quatenus testari infra mensam à die habite notitiæ post mortem patris illud non impugnet, adeoque solus actus negativus impugnandi, deserviat loco approbationis.

Hinc ad duo inferrebatur; Primò nempe quod istud Statutum non alterat dispositionem Juris communis, in præjudicium testamenti conditi per filium familias, sed potius illam alterat pro eo substituendo, quoniam de Jure communi filius familias, neque patre consentiente testari potest, minusque testamentum invalidè conditum à paterna approbatione validitatem recipere potest, cùm donationis causâ mortis tantum id concedatur; Et consequenter, ubi de jure ad ambiguitatem reducatur validitas ut infra, tunc Statutum potius adfuit quàm resistat testamenti.

Et secundo, quod ita superviventiæ patris, ejusque acquiescentiam, non solum per mensam, sed per annos, inducã esset dicti testamenti approbatio, quatenus scientia accederet, non obstante, quod testator adhuc naturaliter viveret, dum juxta veriorẽ, magisque receptam opinionem testamentum conditum pro profecturum in Religione, non expectat perfectionem à morte naturali, sed illam recipit à morte civili, quæ ex professione resultat, unde propterea ad hunc effectum testator pro mortuo habendus est, quoriam contrarium cautum non sit, ex iis quæ habentur in alia Januæ. *sub tit. de testamentis, disc. 35.* Ideoque difficultas remanebat in verificatione facti mihi ignoti, an scilicet verificaretur necne requisitum scientiæ patris, cum ea data, cessaret omnis dubitatio.

Verùm ubi etiam, seclusa ista lege particulari, in solo puncto Juris communis, de illius testamenti validitate agendum esset; in aliquibus responsis, vel adnotationibus ab eodem testamentario transmissis, fundamentum principale constituit, videretur in conclusione super quæ multa elaboratè de more colligit Boss. *de Parr. potest. cap. 2. §. 5. n. 26.* ubi refert Sanchez, & alios loquentes in specie de religiosis hujus Societatis Jesu, qui ante emissionem quarti voti emisisset solum tria vota simplicia, quod scilicet professio in Religione liberat à patria potestate, reprobatis Harpreët. & aliis scholasticis; qui contrarium sentiant, sed malè, etiam in rigorosis terminis juris civilis, ex ejusdem juris principio, quod non potest quis eodem tempore, esse in potestate duorum infolidum, juxta ea quæ habentur in filio familias per extraneum arrogato, cum illa formali arrogatione, per quam in arrogatoris potestatem transferat; Et consequenter, cum religiosis professus transeat in plenam, ac omnimodam potestatem Religionis ejusque superiorum, remanere non potest in potestate patris.

Approbando autem motivum, seu conclusionem in genere; Advertebam ad illius irrelevantiam ex defectu applicationis, quoniam cum in sensu eorumdem, qui hæc tenent opinionem, ista solutio partiæ potestatis sequatur per professionem, non autem per ingressum in Religionem donec persisteret in statu novitii; Hinc sequitur, ut nullus exinde referret effectus ad rem nostram, quoniam eo ipso quod datus professum, illum dare debemus intestabilem; & consequenter liberatio à patria potestate nullius operationis remanet circa istum effectum facultatis testandi; Ideoque verificari observabam consuetum Modernorum errorem, cum ma-

gno labore se diffundentem in quæstionibus inutilibus ad rem non facientibus, nullumque proficuum effectum producentibus, quod est proprium scholasticorum, quibus id rectè congruit, forensibus autem omninò incongruum est.

Solidius itaque fundamentum respondi (etiam in sensu 8 veritatis) ut esset illud circa facultatem testandi, quæ refertur à clericatu, etiam de bonis adventitiis, juxta opinionem, quam (retractando me ipsum super motivis *sub tit. de servit. disc. 61.*) veriorẽ agnosco *sub tit. de testam. disc. 34.* Quamvis enim in eo casu scriberem favore patris impugnan- do testamentum à filio familias conditum non obstante clericatu; Attamen id non provenit ex defectu dictæ conclusionis, sed ex altero motivo non benè probati clericatus; Sive (data etiam ejus probatione) ex defectu requisitorum, quæ ex dispositione Sac. Concil. Trid. requiruntur in clericis in minoribus pro competenti privilegio clericali; & ex quo motivo, Rota in ea causa recedendo à decisione 13. Junii 1670. coram Boutlemon, in qua pro validitate testamenti responsum fuerat, pro invaliditate respondit *sub die 4. Aprilis 1672.* coram eodem; Et merito quidem, quoniam ut advertitur in causa *sub eodem titulo de testamentis in supplemento*, ac etiam in annotationibus ad Conc. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 6.* profus incongruum est dicere, ut ille qui non obstante clericatu, per facularem potestatem, furcis suspendi, atque in frustra scindi potest, aliisque ignominiosis poenis affici, remanere debeat in statu clericali pro hujusmodi minoribus privilegiis; Ideoque verus est, ut amissio privilegii fori stet demonstrativè, non autem taxativè ad denotandam omnimodam amissionem clericatus, quodque non habens requisita, habendus veniat pro laico, ita exprimendo privilegium majus, vel casum magis dubitabilem, ut sub eo alii minus dubitabiles veniant.

Ista verò difficultas in hac facti specie cadere non poterat 9 cùm hic testator supponeretur in presbyteratus ordine constitutus; Et ob quam circumstantiam, neque oportebat aliam assumere conclusionem, an religiosi dicendi sint clerici adeoque clericibus privilegiis gaudeant, & in qua etiam hodie, tam per Apostolicas Constitutiones, quàm per communem usum, verior est opinio affirmativa, cum antiquorum propositio, quod monachi sub nomine populi potius, quàm cleri veniant, procedat attentò tempore antiquo, quando religiosi nullos suscipiebant ordines, neque divinis ministrabant, quinimò erant expressè prohibiti clericari; Ideoque more reliqui populi, sacramenta, aliisque divina recipiebant in parochia, ut insinuat *sub tit. de decimis, & alibi.*

Difficultas autem restringi videbatur ad superius insinua- 10 tam intestabilitatem de jure resultantem à professione in Religione, ut pluries habetur, in sua materia *sub tit. de testam. disc. 35.* & alibi. Quamvis etenim in hac Societate, ex ejus peculiari instituto per emissionem trium votorum constitutis, paupertatis, & obedientiæ, non contrahatur ille perfectus contractus hincinde obligatorius, qui in aliis Regionibus inter Religionem, & profitemem contrahi dicitur ob libertatem quam retinent superiores ex causis sibi benè visis dimittendi profitemem, qui usque ad emissionem quarti voti apud eos non habetur pro verè professo, sed est in implicito statu faculari, & tanquam per quandam speciem novitii, ex iis quæ aliis relatis plenè habentur per Rot. apud Bich. *dec. 52. reperita, decis. 32. par. 9. rec.* Attamen ipsi profitemes ad omnes alios effectus, donec ista dimissio sequatur, unde propterea redeant ad statum facularem, sunt verè religiosi, & professi.

Adhuc tamen credebam, ut verius esset id, quod in specie 13 in hoc proposito facultatis testandi, non obstante istorum votorum emissionem, donec sequatur professio solemnem per emissionem quarti voti, firmant Castropal. *oper. moral. p. 3. rr. 16. disp. 12. n. 2. & seq. Marz. de testam. tit. 2. n. 273.* & alii, ut scilicet isti religiosi sint testabiles, suorumque bonorum dispositionem habent, ex ea ratione quod interim compatibiliter cum voto paupertatis, ob dependentiam à Præposito generali, aliisque superioribus, adhuc sunt capaces domini bonorum patrimonialium, ut habetur apud Fagnan. *in c. in presentia de probat. n. 90. & 188. de Marin. ref. 195. n. 9. lib. 2.* apud quos alii; Quinimò retinent etiam pensiones ecclesiasticas super beneficiis facularibus, quarum regulares professi sunt incapaces ex pluries insinuat in sua materia *sub tit. de pens. sen. atque sola difficultas est in modo disponendi, an scilicet esse debeat cum licentia superioris, & ad usus pios, ex relatis per Sanchez ad præcept. decal. Castill. Cutell. & alios quos refert Censal. ad Peregrin. art. 28. vers. quinto observat, ac etiam advertebam sufficere; ut id non haberetur expressè decisum*

ita contrarium, ut deferendum sit praxi, vel observantiæ tanquam interpretatiæ, quodque licitum non esset arguere ab illis regulis generalibus, quas in materia aliorum regularium habemus, ob istius Societatis institutum peculiare ab aliis Religionibus diversum, potissimè in hoc proposito testandi, vel disponendi, quoniam in aliis professis id provenire dicitur etiam ex defectu subjecti, dum bona ipso jure acquiritur in ipso instanti professionis Monasterio, vel Religioni, quod in ista Societate non contingit; Et propterea quamvis esset requisitus ad scribendum more Advocati ad causæ opportunitatem pro validitate testamenti, attamen in sensu etiam veritatis credebam, ut ita quoque responderi deberet; Quamvis non visis juribus, ac fundamentis oppositoris, omninò maturum judicium desuper formati non potuerit.

13 Quamvis enim, (ut insinuatum est) professores hujus Societatis (qui antè emissionem quarti voti ad discretionem hujusmodi profectorum, apud eos scholasticè potius dicuntur) sint veri Religiosi donec per Superiorem à societate dimittantur, ob expressam declarationem constitutionis 89. Greg. XIII. ut advertitur per Fagn. *in dicto c. in presentia n. fin.* Attamen ob quemdam implicitum statum facularem, quem habitualiter retinent, redeundi ad facularem, superiore dimittente juxta plenè deducta in *disc. dec. 52.* Bichii, non videtur adeò incompatibilis hæc retentio domini, & dispositionis in particulari, absque repugnantia religiose paupertatis; Potissimè quia cum ista incompatibilitas non proveniat à jure divino, sed ab humano, vel positivo, omne illius obstaculum tollere potest Pontificia potestas, quæ hæc retentionem concedit; Ideoque de consequenti resultat testandi facultas antè dicti quarti voti emissionem, ut etiam praxis, & observantia comprobat.

ANNOT. AD DISC. LXII.

DE Testamenti factione, quam habent Clerici filii familias, habetur in sua sede *sub tit. de Testam. disc. 33. & 61. & in adnot. ad d. disc. 34.*

ROMANA, SEU ALATRINA HEREDITATIS PRO DOMINA PROFESSA SOCIETATIS JESU URBIS CUM FABRICA SANCTI PETRI.

Causa disputata in Sacra Congregatione Fabricæ, ubi pendet.

De incapacitate Domuum Professarum Societatis Jesu; an, & quomodo obtinere possint hæreditates, & legata, aliasque dispositiones, ubi præsertim annexum habeant onus perpetuum missarum, & anniversariorum, & de hæreditatibus & legatis, relictis ipsis professis in particulari.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De facultatibus Fabricæ in operibus incertis.
- 3 Quod professi sint capaces legatorum.
- 4 De eorumdem incapacitate in aliis successioneibus.
- 5 Quid si professus ante professionem cedat alteri ejus juribus.
- 6 De legatis cum onere missarum Ecclesiæ, vel sacristia domus professe Societatis Jesu.
- 7 Facultates Fabricæ, quando intrent.
- 8 An Religiosi sint executores testamentarii.
- 9 De eodem de quo n. 6.
- 10 Quando dicatur legatarius, vel executor.
- 11 Quod domus professe Societatis Jesu sint capaces hæreditatum.
- 12 De eodem, & de rationibus id probantibus.
- 13 Quod universa Societas Jesu sit de verè mendicantibus.
- 14 De differentiis inter Minores, & Jesuitas.
- 15 De tempore incapacitatis Jesuitarum.
- 16 Observantia dicitur interpretari, eique deferendum est.
- 17 An in his professoribus differant hæreditates à legatis.
- 18 Quod non detur hæc distinctio in piis dispositionibus.
- 19 Quando religiosus professus sit capax legatorum, & hæreditatum, necne.
- 20 De eodem, de quo n. 6. ubi dispositio est cum onere missarum.
- 21 Onus missarum potest impleri per alium.
- 22 Dispositio inutilis non vitiat totum testamentum.
- 23 Et an cavetur, & quando &c.

Fulvia Molella Alatrina Civitatis, in eadem patria degens, ac moriens, hæredes instituit PP. Societatis Jesu Domus professe Urbis, atque per novam periodum incipientem per verbum *Item*, mandavit, ut dicti PP. deberent pro ejus anima celebrare missam quotidianam, & anniversarium, injungendo etiam onus faciendi celebrare singulis sabbatis missam in Ecclesiâ S. Mariæ Gratiarum dictæ ejus patriæ, aliisque adjectis legatis, & oneribus. Quare præsentem executionem Procuratores Fabricæ S. Petri, ut ob dictorum PP. fuit domus incapacitatem stante præsertim dicti onere eis injuncto celebrandi missam quotidianam, & anniversarium, intra- rant Fabricæ faculteres, ac propterea introducta fuit causâ in ejus plena Congregatione, ubi pendet.

Scribens autem pro domo professa, ejusque capacitate, in exclusione facultatum Fabricæ, ad tollenda, seu elucidanda æquivoca, cum quibus aliqui scribentes pro Fabrica procedebant, fundamentum præcipuè constituentes in quibusdam recentibus exemplis cum eisdem religiosis super casibus, in quibus ego quoque pro eis scripseram, & præsertim *sub tit. de testam. disc. 23.* advertebam, ut procedi deberet cum distinctione diversorum casuum, diversam habentium rationem, ex quorum confusione, adeo frequentia apud modernos æquivoca oriuntur.

Primus igitur casus est ille, de quo habetur actum *d. disc. 23. de testam.* quod scilicet Ducissa Ceræ reliquerat religiose professo quarti voti Præfecto Congregationis quinque Plagatum Urbis annua scuta bis centum ad vitam eroganda in pios occultos usus ejusdem religiosi arbitrio, & super quo legato Fabrica manus apposuit, unde propterea hæres cum eadem Fabrica se concordavit, idque deducebatur tanquam unum ex exemplis; Verùm æquivocum esse dicebam ad rem deducere istum casum, quoniam in eo quæstio non erat ob incapacitatem religiosi, quatenus ipse dicti debuisset legatarius, quodque legatum ad ejus favorem factum esset, dum verius, magisque in praxi receptum est, ut professi hujus Societatis, quamvis habendi sint pro omninò mortuis, & incapaces quoad intestatas, vel fideicommissarias successiones, stante utraque incapacitate in communi, attamen sint capaces legatorum, aliarumque dispositionum ex testamento, aliave ultima voluntate, ad effectum ut acquiratur eorum domui professe, eo modo quo ipsa domus capax est illarum dispositionum, quæ directè, ac immediate, ejus favore fiant ut infra, cum nulla substatio differentie; sed præsentiones Fabricæ in eo casu fundabantur in incertitudine piorum operum, quodque religiosus non esset legatarius, sed executor, ideoque iste casus omninò extraneus est ab illo præsentis controversiæ.

Alter casus est, ubi agatur de hæreditatibus, aliisque successioneibus ab intestato, vel ex testamento delatis religiose professo quarti voti, post jam emissam professionem; Et in hoc admittendam omnimodam incapacitatem, tam in particulari, quàm in communi, non quidem ut bona delata acquirantur Fabricæ, vel Ecclesiæ universali, sed ut persona religiosi habenda veniat pro verè mortua, & non existente in rerum natura, ad effectum, ut successio deferatur aliis proximè venientibus in gradu, vel respectivè caducetur, quando de fideicommissaria agatur, ut pluries advertitur in sua materia *sub tit. de fideicommissis.* occasione agendi de capacitate religiosorum succedendi in fideicommissis; Et in specie istius Societatis habetur actum per Cardinalẽ de Lugio in ejus *responsis. lib. 4. dub. 4. & 5.* cum aliis de quibus infra, & latè Giovagnon. *conf. 85. lib. 1.* cum aliis per Censal. ad Peregrin. *art. 28. vers. quintus est casus.*

Solumque isto casu in facti contingentia dubitatum vidi, an proximè succedens in fideicommissis, vel in alio jure, possit ante professionem hanc spem cedere alteri personæ capaci, atque conclusum fuit negativè, quoniam volens profiteri in hujusmodi Religionibus omninò incapax est, tam in communi, quàm in particulari, potest quidem in personam capax ante professionem transferre, non solum bona, & jura in proprietate, sed etiam jura personalia, seu vitalia duratura ad ejus vitam naturalem, ex deductis per Apon. *conf. 159. lib. 2.* & juxta casum, de quo in specie *disc. 36. de testam.* & alios; Secus autem, ubi agatur de hujusmodi juribus quærendis, & in spe, pro quibus assequendis requiritur existentia, & capacitas de tempore quo illa apiuntur, adeout extrema sint habilia, cum cessationis dicatur procurator cedentis, ejusque personam representet,

ter, seu ex ea emolumentum capiat juxta casum, de quo d. d. c. 36. ubi de cessionario jurtum ad vitam professuri in hac Societate, ideoque pariter casus extraneus remanebat ab ipsa quaestione.

Tertius casus, me quoque scribente in hoc eodem Tribunali, cum ista Domo Professa disputat cum haerede, qui ut se eximeret a legato, se composuerat cum Fabrica, quod scilicet agebatur de legato quatuor locorum montium facto per Fulvium Curandinam sacrifici dictae Domus ad effectum, ut ex fructibus, Religiosi sacrificii Praefecti celebrari facerent singulis annis anniversarium; Isteque casus pariter extraneus est, quoniam substantia totius dispositionis consistit in ipso onere anniversarii, vel missarum, cujus susceptio istis religiosis expressè prohibita est; unde propterea nulla erat quaestio super eorum capacitate, vel incapacitate, sed ego scribens pro validitate legati in exclusionem facultatum Fabricae, insitebam in eo, quod reverà non ageretur de legato facto ipsi Domui, vel ejus religiosis cum onere per ipsos explicando, sed legatum directum erat in ipsum pium opus, quod ubi est certum, praecise adimplendum est, atque excludit Fabricae facultates, intrantes solum, ubi opera sunt incerta, vel ubi sint certa, & adimpleri tamen non possint ob insufficientiam rei ad id destinatae, juxta casum, de quo infra in Miscellan. d. c. 30. Ibi autem religiosi in dicta dispositione considerantur tanquam Praefecti sacrificii ad effectum faciendi adimplere pium opus, & sic tanquam executores potius, quam legatarii ratione officii, quod istis, ac similibus religiosis etiam medicantibus per veritatem de licentia Superiorum esse permittitur; Potissimè verò, ubi munus executoris non obligat ad strepitum fori, vel ad alia saecularia negotia eis incongrua, sed solum versetur circa opera pietatis, quo casu hoc munus eis congruum est, ut in specie istorum Professorum Societatis Jesu advertunt Sanchez ad praecipua Decal. lib. 6. c. 11. n. 17. & segg. ac n. 31. & segg. Add. ad Buratt. dec. 34. lit. A. Et generaliter, agendo de aliis Religiosis verè mendicantibus Professoribus, & praesertim de PP. Theatinis habetur actum d. tit. de test. d. c. 56.

Solaque difficultas in hujusmodi dispositionibus, quae sunt favore sacrificii religiosorum incapacium, cadere potest quando iste remanere possit color quaestus ad faciendam fraudem regulae, contra cujus dispositionem, vel mentem ipsi religiosi provisi remanent de redditibus, cum quibus certi essent de illo victu, qui pendere debet ab elemosynatum incertitudine, juxta casum, de quo supra, d. c. 35. cum similibus, & sic ubi ageretur de missis, vel anniversariis celebrandis per ipsos pro religiosis, ad quorum commodum cedere deberent redditus destinati pro elemosyna.

Sed ubi ipsi religiosi in hoc nullatenus se ingerunt, sed solum curam habent, ut per clericos saeculares pia opera impleantur eisdem clericis assignatas elemosynas, vel redditus integrè distribuendo abque aliqua eorum utilitate, vel participatione, tunc revera ipsi dicuntur nudi exequutores, atque cessat ratio prohibitionis, ex recepta distinctione quam habemus inter legatarium, & exequutorem, ut scilicet legatarius dicatur ille, quando id quod post adimplendum onus exerceat, ejus commodo cedit; Executor autem ac minister est, quando nullum commodum reportat, sed totum expendendum est, vel si exerceat, cedit commodo haereditis, ex deductis per Mantice de conjest. lib. 8. tit. 4. num. 13. Adde, ad Greg. dec. 446. ad fin. Add. ad dec. 25. n. 35. & segg. par. 3. rec. ubi concordates, & habetur pluries deductum sub dicto tit. de testam. ac propterea inhumanum, & irrationabile esset, quod pie restantibus prohibendum esset committere piorum operum curam, & executionem religiosis magis observantibus, ac professoribus pauperatis, in quibus rationabiliter major fiducia habenda venit; sed quidquid sit, pariter iste casus diversus erat ab illo praesentis controversiae, & consequenter aequivocum erat illum ad rem deducere.

Quartus demum est casus praecisus, controversiae, ubi scilicet ipsi Domui Professae directè relinquatur legatum, vel haereditas ex testamento, vel alia dispositione, an scilicet obstat necne incapacitas; & iste casus subdistinguiendus est inter illum, in quo institutio sit pura absque aliquo onere perpetuo, & successivo missarum, & anniversariorum, & alterum, in quo tale onus adiectum sit.

Primus casus hodie videtur planus, non admittens amplius disputationem, quoniam illae difficultates, quae subesse poterant ex Constitutione Pauli Tertii confirmatoria hujus instituti, ejusque primae regulae, (sublatae fuerunt per subsecutas declarationes factas ab eodem Sancto fundatore, ac approbatas per Apostolicas Constitutiones illam praesertim Greg. XIII. ac propterea firmum est, ut prohibitio, seu inca-

pacitas ad assequendas haereditates, & legata, aliaque bona percipiat retentionem, non autem assequutionem ad effectum vendendi, atque pretium erogandi in victum, & vestitum, alioquin quotidianus usus, quoniam ratio prohibitionis consistit in retentione, ob quam verificetur eadem ratio, quae superius in Minoribus, Capuccinis, & Observantibus insinuata est d. c. 35. Ne scilicet ita professores certi reddantur de victu, & vestitu, aliisque necessariis cum annuis redditibus, atque ita devietur ab instituto vivendi in statu pauperatis ex elemosynis, super quarum qualitate, vel quantitate aliquid statutum non haberetur; Ideoque nihil refert, quod in magna quantitate à pie disponentibus, sive sub nomine legati, sive sub illo haereditatis, aut alias fiant, quoniam punctus non est in verbis, sed in effectu, ut plene probant Menoch. 1014. & ex eo, aliisque ibi relatis, ex professo disputato articulo firmatur per Rotam apud Buratt. dec. 245. quae reputatur in materia magistralis, & firmant alii relati per Barbof. in Collect. ad C. T. eodem c. 3. sess. 25. de Regul. n. 9. & Fagnan. dicto c. in praesentia, de probat. n. 66. Censal. ad Peregr. art. 28. vers. Quintus est casus, & alii plures.

Idque convincentem habet rationem, quoniam cum per eandem regulam prohibeatur etiam retentio, & cultura illorum horrotum, qui permittuntur Minoribus, Capuccinis, & Observantibus, qui ex illorum oleribus & fructibus notabilem victus partem comparant, & è converso institutum, tam circa victum, & vestitum, & quàm circa habitacionem, aliaque commoditates, & Ecclesiarum cultum, potius de magnifico, seu lauto habere videatur, ex eo valde probabiliter morivo, ut ita melius conservetur Religio in ejus observantia & majestate, seu existimatione, quodque ejus Professores de omnibus sufficienter provisi, facilius vitae adivae, ac proximi salutem cum praedicationibus, & confessionibus aliisque spiritualibus exercitiis, vacare valeant, neque ob victum, & vestitum, cogantur aliis vacare; Hinc propterea longè major sumptus est necessarius, quam in dictis Capuccinis, & Observantibus longè humiliores statum in vestitu, ac victu, & in aliis proficentibus, & de consequenti perneceffe ista capacitas est supponenda.

Atque ita observabam, quod congruè adaptentur ea, quae habentur supra, dicto d. c. 35. in ipsismet Minoribus super capacitate pro Fabrica Ecclesiae, & Conventus, vel pro sacristia, sive pro infirmeria, & similibus, in quibus provideri non potest cum oleraria quaestuatione incerta, ideoque perneceffe his omnibus ponderatis danda esse ista capacitas in assequutione, firma remanente incapacitate in retentione, cum dicta assequutio sine retentione non tollat veram, ac propriam mendicantem.

Rationem dubitandi circa mendicantem, & an istius Societatis Professores dicendi veniant verè, & proprie mendicantes, cadit in collegiis possidentibus bona stabilia, & redditus, ex quibus sustentantur absque aliqua mendicatione; Et nihilominus ob assistentiam Constitutionum Apostolicarum, verius, magisque receptum est, universam Religionem etiam respectu collegiorum, hoc non obstante, esse verè, & proprie mendicantem, cum bona, & redditus esse dicantur, non in collegiorum privato dominio, sed sub dispositione Praepositi generalis, ex iis quae plene ad partes disputato articulo, aliisque relatis firmantur per Fagnan. in dicto cap. in praesentia, de probat. ex num. 61. usque ad finem, & per Rot. dec. 101. par. 10. recent. ubi concordantes, sed respectu Domuum professorum ob cessantem retentionem, ista dubitatio non intrat.

Ponderando potissimè notabilem differentiam inter dictos Minores Observantes, & Capuccinos, ac istius Societatis Professores, quod scilicet, non solum illa Minorum est etiam de facto circa usum pecuniae, ut advertitur sub tit. de testam. d. c. 36. sed etiam quia Minorum incapacitas praecise provenit à sacris Canonibus in cap. exiii. de verb. signif. in 6. & in Clem. exviii. de paradiso, eodem tit. ac etiam ex Decreto Concil. Trid. dicta sess. 25. de Regul. c. 3. per quod, ad tollendas omnes quaestiones, & ambiguitates, aliquorum inconvenientium productivas, statuta fuit regula generalis capacitas omnium regularium in universum, dictis Observantibus & Capuccinis exceptis.

Incapacitas autem istius Societatis est potius voluntaria, ob voluntariam scilicet renunciationem; quàm ipsius Societatis nomine in eodem Concilio fecerunt illi ejus Professores, qui in eo aderant, ut restantur Sanchez, & alii relati per Fagnan. in dicto cap. in praesentia, num. 84. Ac etiam ob ejus Constitutiones, quae licet ratione Apostolice confirmationis, obligatoriae sint; attemen ad praescriptum earundem, ab ipsamet Societate, & ejusque Praeposito generali vel Capitulo,

tulo, seu Congregatione generali moderati, ac declarati, vel interpretari possunt, ut advertitur in eadem decis. 245. Buratti.

Ista verò interpretatio super capacitate obtinendi etiam haereditates, ad dictum tamen effectum vendendi, non autem retinendi, implicite adest per observantiam, quae in omnibus actibus, praesertim verò in legibus, & Statutis dicitur optima interpretres, ex relatis dec. 59. par. 10. rec. n. 12. & segg. & passim.

Inter autem plures hujusmodi plures observantiae casus, duos praecipuos ponderabam magna consideratione dignos, duorum scilicet, dignitate, eximia doctrina, ac nimia pietate insignium, hujus Societatis Professorum, Cardinalium scilicet Bellarmini, & de Lugo, qui morientes hanc eandem Domum Professam haeredit instituerunt, Ideoque dici potest doctrina solidior, ut potè in facto potius quàm in verbis consistens; Potissimè dum posterior Cardinalis de Lugo, de hujus Societatis instituto, quasi ex professo agit in ejus respons. moral. lib. 4. ac etiam in tractat. de just. & jur. tom. 1. disp. 3. sect. 5. n. 99. ideoque erat in materia peritissimus, ac propterea mortiens, rem illicitam non fecisset, neque illa effectum sortita esset in ea Domo, quae Caput est Religionis, ob continentiam residentiam Praepositi generalis, & Assistentiarum, & in qua Capitula generalia, & Congregationes celebrantur. Ideoque melior, & clarior interpretatio desiderari non potest.

Et quamvis aliqui distinctionem adhibere soleant inter legata, & haereditates, quasi quod prima species permittitur, non autem posterior, atamen ista distinctio, nullum habet rationis, vel auctoritatis probabile fundamentum, atque ut advertitur pluries sub tit. de testam. occasione agendi de dispositionibus per ultimam voluntatem ad pias causas, praesertim d. c. 13. & segg. Ac etiam sub tit. de fideicommissis, d. c. 108. & alibi, istae distinctiones inter haereditates, & legata, & fideicommissa, sive inter testamenta, & codicillos, sive inter dispositiones directas & obliquas, proveniunt à subtilitate juris civilis, quae attendenda non est in piis, ac spiritualibus dispositionibus, in quibus sola naturalis veritas attenditur; ac etiam quia nulla dignoscitur videtur probabilis ratio differentiae, contrariumque convincit observantia, ut supra.

Huic autem distinctioni, ansam, seu occasionem dederunt traditiones Scriptorum ejusdem Societatis, & praesertim Molin. Sanchez, Suarez, & de Lugo, & aliorum agentium de singularibus professis quarti voti, quod scilicet per regulam, vel per Constitutiones & Decreta, dicuntur incapaces haereditatum, & successionum, non solum ab intestato, sed etiam ex testamento, & tamen reputantur capaces legatorum, verum istud est aequivocum super mala intelligentia, quoniam Constitutiones & Decreta super hujusmodi incapacitate, etiam ex testamento, percipiunt dispositiones profanas ratione personae, vel generis, ut contingit praesertim in fideicommissariis successibus, quae testamentariae etiam dicuntur, ac etiam in successibus directis, quia nempe professus, de tempore quo erat saecularis, sive scholasticus, instituitur haeres, vel alia dispositio ejus favore fiat, quoniam si hanc professionem quarti voti emittat, redditur hujus dispositionis incapax, per speciem illius caducationis, quae etiam de jure civili resultat per mortem naturalem testamentarii ante testatorem, cum ista professio huius mortis equipollet, atque isto casu idem est in haereditatibus, ac in legatis, vel fideicommissis particularibus, cum in omnibus intret eadem ratio caducationis; Sed si post professionem, per testatorem, sive sit iure institutionis universalis, sive iure legati, vel fideicommissi particularis, aliqua fiat dispositio ad favorem Professus, tunc indistinctè illa valida censenda est, eodem modo quo ad favorem ipsius Domus professae, ad commodum tamen commune, non autem particulare, atque ad eundem effectum vendendi, & expendendi, non autem retinendi, cum nulla subsit differentia ratio.

Difficultas itaque in hac facti specie residebat in perpetuo onere pro celebratione missae quotidianae & anniversariae, quod supponit successivam, ac perpetuam retentionem reddituum, ex quibus successivis annis, & temporibus hoc onus adimplendum est; ac etiam quia hujusmodi onerum susceptio est expressè per regulam, & Constitutiones prohibita.

Advertebam tamen, quod tunc difficultas esset considerabilis, quando tale onus praecise adimplendum esset per ipsosmet religiosos, ad quorum commodum cessatum esset emolumentum elemosynae, quae pro missis, & anniversariis dari solet, cum ita fieret fraus legi, vel prohibitioni, juxta ponderationes, de quibus supra, d. c. 35. Secus autem,

ubi istud esset simplex onus injunctum haereditati, explicabile per alios clericos saeculares, vel regulares, adeo ut ipsi Professores gerant solum eas partes, quas gerunt haereditas, etiam saeculares, quibus hujusmodi onera injungantur, cum tunc cesset ratio, sive effectus, qui principaliter considerandus est.

Agnocebant Scribentes pro Fabrica vim responsionis, ideoque insitebant in eo, quod dum testatrix disposuerat, quod dicti religiosi haereditas instituti deberent missam quotidianam, & anniversariam celebrare, ita personarum industria electa esset; verum (in sensu etiam veritatis) dicebam contrarium esse verius, ex magis communi, & recepta conclusione, quod per onus celebrationis missarum, aliorumque divinatorum injunctum in ipsamet erectione beneficii, vel capellaniae, non inducitur qualitas sacerdotalis, cum idem onus rectè adimpleri possit per substitutum, quoribus non constat de enixa, & praecisa voluntate, ut celebratio fieri debeat per se ipsum, ex plenè firmatis apud Merlin. dec. 825. & habetur pluries in sua materia sub tit. de benef. d. c. 67. cum plurib. segg.

Et nihilominus, ubi etiam de tali voluntate constaret, adeo ut dispositio esset inutilis, adhuc tamen dicebam, quod non exinde inferri poterat ad caducationem totius haereditatis, sed solum illius parte bonorum, vel pretii, quae proportionata esset dicto oneri, super quo praetendi poterat, quod facultates Fabricae intrarent, dum ista erat dispositio particularis facta per capitulum, seu periodum separatam post institutionem universalem pure conceptam, ideoque ista pars accidentaliter inutilis, vitari non deberet totam dispositionem; Idque admittendo, etiam quod in hac pia particulari dispositione, non intrarent (ut verè non intrare credebam) ea quae habentur deducta sub tit. de testam. d. c. 73. super conditione, vel dispositione à lege prohibita, ut in ultimis voluntatibus non vitiet, sed potius ipsa vitata remaneat, adeo ut ea habita pro non scripta ex beneficio juris non decrescendi, haeres obtineat totum, perinde ac si onus adiectum non esset, quoniam dum agebatur de opere pietatis pro salute animae testantis, admittebam, quod dispositio non esset inutilis, sed adimpleri deberet eo modo, quo adimpleri potest in specie, vel in aequivalenti, non autem, ut totam dispositionem vitare deberet. Atque in hoc erat punctus, ob quem dicebam, quod praesentio Fabricae non esset justa super tota haereditate, sed ad summum pro rata cadente super dicti oneris implemento; Adhuc tamen causa pendet, & forsitan ejus exitus annotabitur infra post judicem,

ANNOT. AD DISC. LXIII.

DE incapacitate Jesuitarum latius habetur actum in Adnot. ad Sac. Concil. Trid. Et in Adnot. ad d. c. 35. & 36. de Testam.

SURRENTINA FUNCTIONUM

PTO ARCHIEPISCOPO ET CAPITULO. Casus disputatus in Sacra Congregatione Rituum, & resolutus pro Archiepiscopo, & Capitulo.

An Regulares impedire possint ut Episcopus, vel eo absente, aut impedito, Prima Dignitas, principales functiones peragere valeat in eorum Ecclesiis, sed quod illae peragi deberent ab ipso Praelato Regulari; Et quando Ecclesia cui serviunt Regulares, adhuc dicatur saecularis, atque primarium statum saecularem retineat.

S U M M A R I U M.

- 1 Falsitas series.
2 Absente vel impedito Episcopo, functiones spectant ad primam Dignitatem.
3 Resolutio causa, & de ratione resolutionis.
4 Quando dicatur Ecclesia Regularis.
5 Clerici saeculares possunt habere capellaniam in Ecclesia Regulari.
6 De Ecclesiis saecularibus cui serviunt Regulares, & de titulis Cardinalium.
7 Quomodo probetur Ecclesia saecularis.
8 Episcopus non potest mutare statum Ecclesia, & de saeculari facere regularem.
9 De eodem, & quod id importet alienationem.
10 De beneficio Apostolico presumpto ex lapsu temporis.
11 De eodem, de quo n. 7.

- 12 De stylo Curia non immorandi in superfluis.
- 13 In functionibus Pontificalibus Prælati regularis etiam in Ecclesia propria non ingerit.
- 14 De eodem, de qua n. 2.
- 15 Exemptio non tollit reverentia erga Episcopum.
- 16 De usu pontificalium Prælatorum regularium, & aliorum inferiorum.
- 17 Quando istis consultum sit, si Episcopus eos impediatur.
- 18 De capitulo succedente in jurisdictione Episcopi, & de ratione.
- 19 De jure faciendi officia in funere in Ecclesia regulari.

D I S C. LXIV.

AD facilitandam introductionem clericorum Regularium (qui vulgo Theatini nuncupantur) in hac Civitate, Archiepiscopus illius temporis, de anno 1608. eis concessit usum Ecclesie S. Antonini præcipui Patroni Civitatis habentis Rectorem in titulum collativum simplicis beneficii ab Ordinario, vel respectivè Sede Apostolica provideri soliti; Cumque per piam secularium confraternitatem in eadem Ecclesia erectam, solemnitas dicti Sancti cum magna pompa celebrari solita sit, cum interventu Archiepiscopi pontificaliter celebrantis, & Capituli Cathedralis, adeo ut videatur loci major, seu primaria solemnitas; Casus autem in illo anno præberet, quod Archiepiscopus impeditus esset pontificaliter celebrare, vellet autem cum Capitulo assistere, ac propterea missæ solemnem celebrationem in juxta prædictam Dignitati, cui absente, vel impedito Episcopo jus pontificales functiones peragendi competit, ex pluries deductis sub tit. de præminent. præsertim disc. 19. & 20. ubi de solitis controversiis inter Archidiaconum, & Archiepiscopum, se opposuerunt dicti religiosi præcedentes, quod cum Archiepiscopus per se ipsum pontificaliter celebrare nollit, vel non posset, tali casu, non ad primam Dignitatem Capituli secularis, sed ad eorum Præpositum tanquam Prælatum in propria Ecclesia, istas partes explicare pertineret. Quare delata re ad sacram Congregationem Rituum de anno 1657. pro Archiepiscopo & Capitulo resolutum fuit.

Resolutionis unicum fundamentum fuit qualitas Ecclesie, quod scilicet ea non esset regularis, sed adhuc retineret antiquum statum Ecclesie secularis, & consequenter ita cessare fundamentum dictorum religiosorum, quod in propria Ecclesia regulari jus peragendi primarias functiones, pertineret ad proprium Prælatum, ideoque iste punctus remanet indelicatus, totaque disputatio fuit super dicta Ecclesie statu, an scilicet esset secularis, vel regularis, quoniam postro statu seculari, iidem Scribentes pro Regularibus dabant manus victas.

In hoc autem, Scribens pro Archiepiscopo, & Capitulo (etiam cum sensu veritatis) dicebam, quod planus esset status secularis, qui rectè compatibilis est cum usu, quem habeant clerici regulares, qui conventum, seu Domum ibi adjacentem habeant; Siquidem non omnis Ecclesia, cui regulares inserviant, dicenda est regularis, sed illa quæ per eodem fundata, seu constructa sit, tanquam pars, vel membrum Monasterii, seu conventus, adeo ut superior Regularis dicatur ejus Prælati, vel Rector, secus autem, ubi Ecclesia jam existens in statu seculari, atque habens proprium Rectorem, eis precario concedatur ad hoc, ut in ea divina peragere valeant, quoniam erit Ecclesia secularis, cui compatibiliter regulares inserviant, eodem modo quo Ecclesie regulari inservire possunt clerici seculares, ibique capellanus, seu beneficiarius habere, dummodo non sint in altari majori, adeo ut redeoant ipsius Ecclesie principalem rectoriam, seu prælatum; ut de clericis secularibus, qui cum hac distinctione sint capaces habendi capellanas, ac non impediendi celebrare missas in ecclesiis regularibus, habetur sub tit. de legatis, disc. 25.

Et è converso de regularibus habentibus hunc precarium usum Ecclesiarum secularium, earum natura non immutata, habetur sub tit. de jurisdictione, disc. 30. & plenius eodem tit. disc. 34. ubi de pluribus Ecclesiis titularibus Cardinalium in Urbe quibus regulares inserviant, & in ibi annexis disputationibus Cardinalis de Albicis, in quibus ex professo de his titulis cardinalitiis agitur.

Quod autem ista Ecclesia continuaret in ejus antiquo statu seculari, planum erat ex probata continuatione providendi in titulum ejus rectoriam in persona clericis secularis, quod fieri non potest, ex pluries deductis in sua materia, sub tit. de Benef.

Ac etiam, quia regulandam voluntatem à potestate, atque juxta generalia, & recepta axiomata, quæ in foro quotidiana habemus, ad excludendum delictum, actus interpretari de-

beat, quod gestus censetur eo modo quo valide, ac licitè fieri poterat, ita dicendum erat, quod concessio facta per Archiepiscopum referibilis esset ad dictum usum precarium tantum, ipsius Ecclesie statu non immutato, juxta consilium casum, de quo dicto disc. 30. de jurisdictione. Siquidem ut habetur sub tit. de alien. & contr. prohib. disc. 1. ac etiam sub tit. de Paroch. disc. 35. divisio, vel suppressio, aut dismembratio, seu alia concessio Ecclesiarum redoler prohibita alienationem, quæ ab Episcopo, vel alio Prælato fieri non potest absq; copulari, vo concursu solemnitatis, & justè causæ, ut in specie super facultate mirandi statum Ecclesie, atque de seculari facere regularem, communiter firmant Canonistæ in c. cum de benef. c. de Preben. in sexto, & firmatur per Ror. apud Buratt, dec. 635. n. 9. dec. 163. n. 4. par. 1. rec. & dec. 368. n. 4. par. 2. & in aliis frequenter; Quamvis enim in hac specialisationis spiritualis non intret necessitas solemnitatis beneplaciti Apostolici ad præscriptum Extravag. Ambrosiana; Attamen intrant alia solemnitates ad præscriptum antiquorum Canonum, ac etiam necessitas justæ causæ, de quibus non constabat.

Istud fundamentum (refectendo ad veritatem) videbatur parum tutum, quoniam stante lapsu tam diuturni temporis annorum ferè 50. intrabat præsumptio solemnitatis, ac justæ causæ, quæ refultat ab observantia temporis longissimi 30. annorum, ex deductis d. disc. 1. de alien. & contr. & sub tit. de dote disc. 143. & alibi.

Et quamvis scribendo more advocati deduxerem Constitutionem Urb. VIII. dirimentem hanc præsumptionem, at tamen motivum erat fallax, tum quia percutit illas alienationes, vel concessiones, in quibus necessarium est beneplacitum Apostolicum; tum etiam quia procedit cum secularibus, non autem inter Ecclesiasticos, ex deductis eod. disc. 1. de alien. & contr.

Solidum autem, ac irrefragabile erat motivum voluntatis ejusdem Archiepiscopi, quoniam si id in animo habuisset, suppressisset rectoriam secularem, ob manifestam implicanciam; ut eadem Ecclesia possit eodem tempore esse duplicis naturæ diversæ, imò contrariæ, atque ita duplicem Rectorem, seu sponsum habere, neque solum accedere actus negativus non suppressionis rectoriæ secularis, sed etiam positivus novæ provisionis factæ post dictam concessionem ab eodem Archiepiscopo, & successivè ab aliis, vel juxta vacationum species, à Sede Apostolica, atque ita conturbaret etiam dictum motivum præsumptionis solemnitatis, & causæ ob deficientem observantiam veram, & univocam, quæ præcisè necessaria est, cum temporis lapsu, qui solus quantumvis magnus non sufficit, ex ibi deductis ad hanc materiam.

Hinc proinde, nulla suberat necessitas assumendi aliam inspectionem, an scilicet, postro etiam quod Ecclesia esset regularis, jus peragendi primarias, ac pontificales functiones, absente, vel impedito Episcopo, spectaret ad primam Dignitatem, vel alium digniorem Capituli Cathedralis, ac propterea prudenter Sacra Congregatio, inhærentem valde commendabili stylo non immorandi in superfluis, neque evagatorijs disputationibus assumendi, hunc punctum in ista causâ disputare noluim, dum stante statu seculari Ecclesie, cessabat occasio questionis in radice.

Ad satisfaciendum tamen partibus Advocati deducere debentis omnia motiva ob ingeniorum diversitatem, ut advertitur in titulo de Judic. in relatione, & praxi Curia agendo de Advocatis; deducebam quoque istud motivum, quod scilicet, postro etiam statu regulari Ecclesie, adhuc hujusmodi functiones peragi deberent à prima Dignitate, seu à Digniori Capituli.

Duas itaque cum præsupposito, quod ageretur de Ecclesia regulari constituendam inspectiones; Primò nempe super jure ipsius Episcopi præsentis, ac intervenientis in functione, ac volentis celebrare pontificaliter, sive solemniter assistere missæ ab alio celebrandæ; & secundo absente, vel impedito Episcopo, ubi solum Capitulo interveniat, ut potè solum intervenire cum Episcopo.

Primò casu planum est, ut ad Episcopum pertineat functionem peragere, sive ipso non celebrante, pertineat ad digniorem de Capitulo, vel ad alium de eodem corpore ad Episcopum deputandum, absque eo quod Prælati regularis possit se ingerere, ut agendo de hoc eodem casu insinuat dicto disc. 30. de jurisdictione. in fin. ac etiam disc. 31. Ex ea congrua ratione, quod cum Ecclesie regulares sint in dicesi, ac territorio Episcopi, ipse est superior Prælati, quo præsentè, ac invito, alter ejus subditus se ingerere non potest; Nisi quando compatibiliter cum subjectione, ad illum de jure functio pertineat, unde propterea Episcopus non potest tollere jus tertii; Puta quia eo nolente, vel non valente

ANNOT. AD DISC. LXIV. & LXV.

AD hanc materiam, præsertim in concernentibus funera videri poterunt deducta sub tit. de Paroch. disc. 30. & in eod. tit. disc. 43. ac etiam in hoc eod. tit. de Regul. disc. 71.

NEAPOLITANA FUNERUM
PRO CAPITULO METROPOLITANÆ
CUM PP. CARMELITIS S. MARIE DE VITA

Casus disputatus in Sacra Congregatione Rituum resolutus pro Capitulo.

An interveniente Capitulo Cathedralis in funere cadaveris sepeliendi in Ecclesia Regularium, idem Capitulum jus habeat ingrediendi Ecclesiam cum cruce, cum qua peracta fuit processio ibique erectam retinendi; vel potius à Regularibus id impediri possit; Et de jure faciendi officium super cadavere.

S U M M A R I U M.

- 1 De stylo faciendi funera solemniter.
- 2 Quomodo incedant regulares in funere sepeliendi in eorum Ecclesia.
- 3 Resolutio antiqua.
- 4 Facti series in casu controversia.
- 5 Resolutio.
- 6 Quod jus officiarum etiam in Ecclesia regulari debeant spectare ad Capitulum.
- 7 De differentia inter Parochum & Capitulum.
- 8 Quæ jura parochialia possint regulares exercere in eorum Ecclesia.
- 9 De differentia inter jura parochialia cum vivis, & officium super cadavere.
- 10 De ratione conclusionis, de qua n. 6.
- 11 Capitulo Cathedralis præcedit Parochus, & Capitulum inferiora in eorum Ecclesia.
- 12 Quando in funere, in quo intervenit Capitulum, procedant nec ne ea, de quibus n. 9. & 10.
- 13 Datur exemplum Collegium Cardinalium.
- 14 An Regulares possint excommunicari ab Episcopo.
- 15 Etiam non subditi efficiuntur subditi ob turbamam jurisdictionem.

D I S C. LXV.

lente celebrare pontificaliter, jus peragendi functionem de jure pertineat ad primam dignitatem, sive nullis extantibus dignitatibus ad digniorem de Capitulo, quoniam non potest Episcopus mandare, ut functio peragatur ab ejus Vicario generali, vel alio, ut advertitur sub tit. de præminent. disc. 19. & 20. ubi concordantes, quoniam constituentibus Episcopo, & Capitulo unum & idem corpus formale Cathedralis, nihil intermedie potest inter caput, & reliquum corpus, atque capite impedito, operatio facienda est à reliquo corpore, cujus vice illam ab una persona tantum explicabilem, primum, vel dignius membrum explicat, ex ibi deductis.

Exemptio autem Ecclesie, ac personarum per Apostolica indulta concessa regularibus, in hoc nullius est operationis, quoniam ut advertitur dicto tit. de jurisdictione. disc. 35. exemptio tollit, sive impedit jurisdictionem, non autem reverentia, ac præminentia, dum, ut satis frequenter insinuat hoc eod. tit. & alibi, attenta origine, omnes etiam regulares, sunt subditi Episcopo, ad instar reliqui cleri, & populi, ac propterea accidentaliter, ac privilegiativa exemptio, non tollit reverentiam debitam ratione primatû superioritatis, quæ etiam de præsentè ad est habitualis, atque frequenter est ad actum deducibilis ob jurisdictionem, tam ordinariam, quam delegatam, quam præsertim à Concilio Tridentino citra, Dioecesanum cum regularibus, aliisque exemptis.

Adque adeo verum, quod licet Prælati regularibus, vel aliis, etiam secularibus, exemptis, ex Apostolicis indultis, concedatur in propria Ecclesia pontificaliter celebrare, ac etiam thronum erectum habere, cum moderationibus tamen moderno tempore demandatis per decreta generalia hujus Sacre Congregationis Rituum, de quibus dicti disc. 31. de jurisdictione. & tit. de præminent. disc. 15. Attamen neque in illis temporibus, in quibus id licitè explicari potest ipso Episcopo præsentè, nisi quatenus ipse permittere velit, ut locis citatis advertitur; Solumque ubi affectatè per quamdam speciem animositate, Episcopus, præter solum, vel let intervenire in illis functionibus, quæ ab ipsi regularibus eorumque Prælati fieri solent, ut à exercitium hujusmodi præminentiarum impediatur, haberi potest recursus ad Sac. Congregationem quæ inhibeat Episcopo ne se ingerat, abstinendo ab interventu, non autem, ut eo interveniente, atque pontificaliter celebrante, sive etiam pontificaliter, ac jurisdictionaliter assistente, inferior Prælati præterdere possit peragere functiones, ex generali ratione, quod ubi major adest, minor cessat, atque luminare majus occupat luminare minus, neque inter caput, & corpus dari potest intersecratio membri extranei, præsertim verò diversæ, imò contrariæ naturæ, ut est Prælati regularis.

Non negabantur hæc, sed potius admittentur à scribentibus pro altera parte; Insistebatur verò mordicus super altero casu, in quo Episcopo absente, vel impedito, solum Capitulum interveniret, quasi quod tunc cessaret dictæ rationes militantes in Episcopo, ratione superioritatis.

Verum posito, quod ex consuetudine ista esset functio Pontificalis, peragi solita cum interventu Episcopi, & Capituli, ad invitationem præsertim Civitatis, & populi, qui illam sollemniter celebrant, adeo ut, non sit ultro-neus, ac insolitus, & affectatus interventus; Dicebam quod eadem rationes pariformiter intrabant, quoniam ut advertitur dicto tit. de præminent. disc. 21. & 22. & alibi pluries & præsertim sub tit. de jurisd. & sub altero de Canonici, & Capitula, occasione devolutionis jurisdictionis Episcopalis ad Capitulum Sede vacante, vel impedita, cum corpus Ecclesie Cathedralis efformetur ab Episcopo tanquam capite, & à Capitulo tanquam reliquo corpore, hunc proinde, sublati, vel impedito capite, lex fugit id, quod non facit natura, ut scilicet reliquum corpus, etiam sine capite ex quodam jure accrescendè, vel non decrescendè, exceptis iis que sunt ordinis Pontificalis, omnes alias faciat operationes, ipsumque corpus repræsentet.

Atque hinc sequitur, ut intellectus acquiescere non possit opinioni, in qua resider Sacra Congregatio Rituum, ut Capitulo solemniter, & capitaliter interveniente in executione, vel funebribus, jus peragendi officium in Ecclesia regulari spectare debeat ad Prælatum regularem, quoniam id bene, ac rationabiliter locum habet in concursu parochi, non autem in concursu Capituli Cathedralis, ex deductis disc. curs. 22. de præminent. & insinuat disc. sequenti.

Card. de Luca, Lib. XIV.

Cum pro moribus illius Civitatis, Capitulum Ecclesie Metropolitanæ intervenire soleat in funeribus, quæ solemniter, & cum aliqua processionali pompa celebrantur, ex insinuat sub tit. de Paroch. disc. 28. omnesque clerici regulares, & regulares in eodem intervenientes, in executionem decretorum generalium Sac. Congregationis incedant sub unica cruce ipsius Capituli, juxta declarationes relatas per Barbof. de Paroch. par. 3. c. 26. n. 78. Præsentionem autem excitaverint Regulares de anno 1640. signanter Cassinenses, Colesantini, & Olivetani, non licere Capitulo erigere crucem in ingressu eorum Ecclesie, quasi quod tunc cessaret ejus jurisdictione, tanquam in loco exempto, ita arguendo ab iis quæ habentur in materia officii, quod scilicet in domo defuncti, ac etiam in via, parochus desert stolum, atque digniorem locum occupando, omnes alias peragit functiones, ipsi autem regulares, in quorum Ecclesia suus peragendum esset, incedunt in loco suo, juxta ordinem suæ fundationis; Sed eo ipso, quod cadaver ingreditur Ecclesiam regularium, parochus dimittit stolum, suumque officium, illudque in omnibus reasumit Prælati regularis, vel alter ab eo deputatus, juxta declarationes Sac. Congregationis Rituum recentis sub tit. de præmin. disc. 22. quasi quod eadem esset ratio; unde propterea re delata ad eandem Sac. Rituum Congregationem de mense Januarii 1641. prodiit resolutio ad favorem Capituli, super ingressu, & retentione crucis erectæ.

Quia verò dicta resolutio prodiit cum regularibus trium Ordinum tantum, ut supra, ideoque alii, præsertim Mendicantes, de facto in eadem præsentione continuabant, sed occasio non dedit illam ad exercitium deducere nisi de anno 1670. ob mortem Ventrigliæ auctoribus tractatus de auctoritate Archiepiscopi, & nobilium Ecclesiasticorum, quod cum esset Episcopus Casertanus, obiisset autem in Civitate Neapolis cum electione sepulturæ in Ecclesia S. Mariæ de Vita Ordinis

in is Carmelitanorum, in solemni funere peracto cum inter-
 ventu Capituli, volentibus istius ministerii ingredi Ecclesiam
 cum cruce erecta, dicti religiosi januas clauerunt, unde pro-
 pterea cum aliquo scandalo cadaver, de ordine Capituli, ad
 aliam Ecclesiam asportatum fuit, ibique funus peractum; Quare
 Archiepiscopus Ecclesiam prædictam ecclesiastico interdictione
 5 interdixit suppositis, dicitque regularibus (quibus omnes
 alii adhaerebant) recurrentibus ad eandem Sacram Congre-
 gationem Rituum, prodit resolutio Capitulo favorabilis, at-
 tenturam improbando, atque mandando servari dictum de-
 cretum anni 1641. & approbando appositionem interdicti.

In disputatione itaque desuper habita, duo deducebantur
 ex parte regularium. Primum nempe circa ipsum punctum
 principalem ingrediendi eorum Ecclesiam cum cruce ere-
 cta, quod scilicet iste esset actus jurisdictionalis, qui exerce-
 ri non potest in loco exempto, & extra proprium territo-
 rium, ad instar ejus quod (ut supra insinuatum est,) & habe-
 mus receptum ex pluribus declarationibus S. Congregatio-
 nis circa jus parochi ingrediendi Ecclesiam regularium ju-
 risdictionaliter, ac faciendi officium super Cadavere ut su-
 pra; & secundo super defectu jurisdictionis Ordinarii sup-
 ponendi Ecclesiam prædictam interdictione, statibus privi-
 legiis Apofthicis concessis huic Religioni in specie, ne per
 locorum Ordinarios, eorum personarum, vel Ecclesiarum censuris
 innodari, vel supponi valeant.

His tamen non obstantibus, etiam cum sensu veritatis,
 dicebam scribens pro Capitulo, quod super utroque respon-
 deri deberet pro hac parte, ut sequitur fuit; Quatenus enim
 6 pertinet ad primum, deducebam eadem quæ insinuantur
disc. præced. & habetur particulariter actum *sub tit. de præ-
 eminent. disc. 22.* quod scilicet etiam respectu juris offician-
 di super cadavere, omnino probabilis esse videretur, ut ea
 quæ deposita sunt de Parocho, nullatenus locum habere de-
 beant in Capitulo Cathedrali interveniente solemniter, ac
 in forma Capituli; Secus autem ubi intervenient aliqui
 Canonici jure singulari tanquam repræsentantes potius Pa-
 rochum ratione curæ, quæ ipsi Ecclesiæ Cathedrali annexa
 esset, ut ita declarando resolutionem emanatam in Andri-
 en. quæ videtur in hac materia originalis, advertitur *dicto disc. 22. de præminent.*

Magna etenim differentia est inter Parochum, & Capitu-
 lum Cathedralis, quoniam Parochus habet territorium limi-
 tatum intra suos fines, ac etiam intra istos, respectu eo-
 rum, qui subjacent ejus curæ, & jurisdictioni, & consequen-
 ter, ubi ingrediuntur Ecclesiam exemptam, dicitur esse extra
 proprium territorium, & in loco, in quo nullam habet ju-
 risdictionem, nullumque jus reverentiale, vel præeminen-
 tiale, ut agendo de hoc jure funerum in specie quoad hospi-
 talia exempta, vel domus regularium, advertitur *sub tit. de
 Paroch. disc. 23.*

Et quamvis, ut habetur supra in *Papien. seu Mediolanen.
 Conservatoris, disc. 52.* & alibi, etiam in Conventibus, alii-
 que domibus regularium, in invito parochi non possint exerceri
 8 jura parochialia cum parochianis, dum ex privilegiis Apof-
 thicis, eorumdem jurium exercitium conceditur solum respectu
 ipsorum religiosorum, ac etiam illorum secularium, qui
 intra eadem septa more eorumdem religiosorum, sub obedi-
 entia superioris, ac servitio addicti vivunt, juxta tria re-
 quisita præscripta per Constitutionem Greg. XIII. recentia
sub tit. de jurisd. disc. 4. & Alibi; Attamen id provenit prin-
 cipaliter ratione personarum subditarum, potius quam ratio-
 nis loci Ecclesiæ, & sic ex eo quod exerceri non possit ju-
 risdictio cum non subditio, & cum ovibus alienis, diverso
 pastoris commissis, unde propterea refertur formalis turbatio,
 ac usurpatio alienæ jurisdictionis.

Hæc autem ratio non intrat in officio, quod geratur su-
 per cadavere jam annihilato, quoniam illa est functio, quæ
 9 principaliter est ecclesiastica ratione loci, & consequenter
 non eadem est ratio inter istum casum, & alterum admini-
 strationis sacramentorum, aliorumque jurium parochia-
 lium cum parochianis viventibus, ideoque dictæ resolutio-
 nes habent probabile fundamentum.

Non sic est in Capitulo Cathedrali, quoniam ex insinua-
 10 *dicto disc. præced.* ac etiam *dicto disc. 22. de præminent.* Capitu-
 lum format unum, & idem corpus cathedralicum cum
 Episcopo; ideoque in omnibus locis, & Ecclesiis, ac etiam
 personis intra universam diocesim habet jus reverentiale, &
 præminentiale, etiam cum personis, & locis exemptis
 ratione pristinæ, ac habitualis jurisdictionis, & superiorita-
 tis, atque in plerisque casibus præsertim in Concil. Trid. cit-
 ra, habet jurisdictionem actualem, tam Sede plena in iis
 actibus, qui de jure geri debent à Prælato cum consensu Ca-

pituli, quàm fortius Sede vacante, vel impedita, atque exem-
 ptio non tollit jus territoriale, & quod illa Ecclesia exempta
 dicitur in proprio territorio, quamvis in aliquibus casibus,
 ipsius juris territorialis exercitium sit accidentaliter per
 exemptiva privilegia impeditum, ideoque profus impro-
 prium videtur, exequare Parochie Capitulum Cathedralis.

Atque ad id comprobandum deducebam eadem quæ ha-
 bentur *eodem tit. de præmin. disc. 17. & 21.* quod scilicet
 quamvis parochus in propria Ecclesia omnes præcedat,
 etiam in majori dignitate ecclesiastica constitutus; Atta-
 men non præcedit Capitulo Cathedrali, cui etiam in pro-
 pria Ecclesia locum cedit; Quando tamen capitulariter Ca-
 nonici interveniunt, ipsum corpus Capituli repræsentantes,
 secus autem ubi aliqui Canonici, vel Dignitates jure singu-
 lari; Ideoque si Capitulum in propria Ecclesia præcedit pa-
 rochum, vel etiam totum Capitulum Collegiatum ex deduc-
 tis *disc. disc. 17. de præmin.* hinc non videtur cur eandem
 præminentiam habere non debeat in Ecclesia regularium in
 iis præsertim, quæ percutiunt jurisdictionem, ac præmi-
 nentiam ipsius Capituli, directè juxta casum præsentis quæ-
 stionis, quod scilicet ipsi Capitulo impediatur ingressus
 præminentialis cum propria cruce.

Tunc etenim, etiam in funere capitulari rectè procedere
 videntur dictæ declarationes super jure offician- di spectante
 ad Prælatum regularem privativè ad parochum, quando scilicet
 Capitulum intervenit in funere pro sola honorifica as-
 sociatione, non autem in forma jurisdictionali ipsum funus
 peragendo, adeòut parochus quoque stolum deferat; atque
 officium in domo defuncti, & in via faciat, sive in Ecclesia
 sepultura non exempta, non autem in exempta, cum tunc
 Capitulum, quodam jure privato potius, solum actum hono-
 rificum associationis, peragere dicatur; Secus autem ubi
 agatur de funere verè capitulari, idest, quod prima Digni-
 tas, vel dignior Canonici, sive concorditer Canonici
 hebdomadarius ad quem pro stylo id pertinet, juxta casum
 de quo *eodem tit. de præmin. disc. 19.* incedit cum pluviali,
 adeòut etiam parochus locum ei cedat; ut ex. gr. in funere
 Episcopi, vel Principis, aut magni Magistratus, sive in aliis
 casibus, in quibus ex illius diocesis consuetudine, id licitum
 sit; Isto enim casu profus fabulosum videtur, ut ille dignior
 de Capitulo, ipsum corpus Capituli repræsentans in Ecclesia
 regulari, sibi quoque habitualiter subditus, exuere debeat stola-
 m, & pluvialem, atque cedere locum inferiori, proprio-
 que subdito, cum id repugnet omnibus juris principiis, ac
 rationibus, atque cum hac distinctione bene conciliabiles
 videntur declarationes favore regularium emanatæ, etiam
 in casu quo in funere interveniat Capitulum, ubi scilicet
 adhuc parochus officium peragat, unde propterea contentio
 fit inter Parochum, & Prælatum regularem, nilque Capitu-
 lum interit, an officium ab uno, vel ab alio peragatur, dum
 ab eo solum quædam honorifica assistentia de facto jure pri-
 vato præstari dicitur.

Dabam in hoc præctico exemplum solemnitatum, quæ
 celebrantur in Urbe cum interventu Cardinalium, quoniam
 ubi non sunt capellæ, vel solemnitates formaliter cardina-
 litatæ, in quibus non interveniat Collegium, ut Collegium
 repræsentando ipsum corpus, sed solum ex devotione, vel
 benevolentia invitati interveniant aliqui Cardinales, etiam
 in numero notabili, pro quadam honorifica assistentia, tunc
 illa non dicitur formalis capella cardinalitia, atque alique
 functiones permittuntur clericis secularibus, vel regulari-
 bus illius Ecclesiæ in qua solemnitas peragatur, Secus autem
 ubi interveniant in forma Collegii, & Capellæ formiter car-
 dinalitatæ, quoniam tunc clerici ipsius Ecclesiæ omnino extranei
 remanent ab actu, omnesque functiones fiunt per ip-
 sium Collegii, seu Pontificiæ capellæ ministros, ita à pari data
 debita proportione.

Quo verò ad alterum punctum interdicti, in quo scribe-
 bam potius pro Archiepiscopo; Quamvis ex parte regula-
 rium deducerentur solitæ autoritates Moralium, qui scrip-
 serunt ante Constitutionem Gregorii XV. pluries enuncia-
 ti *hoc eod. tit. & sub altero de jurisd. disc.* quod scilicet etiam in
 casibus, in quibus Ordinarius aliquam ordinariam, vel de-
 legatam jurisdictionem habeat cum regularibus exemptis,
 non tamen ad personalem coercionem, minusque ad cen-
 suras procedere valeat; Attamen dicebam idem, quod eis-
 dem præcatis locis nimium frequenter dicitur occasio de-
 dit, quod scilicet quidquid sit de ista quæstione ante editio-
 nem dictæ constitutionis, ob eam tamen ipsa decisa remanet.

Fortius verò quoniam, ut præsertim ad vertitur *sub tit. de
 jurisd. disc. 36.* ista quæstio cadere potest in casibus, vel
 actibus indifferentibus, in quibus Ordinarius habeat solum
 quam-

quandam competentiam, vel cognitionem, secus autem
 ubi ut in præsentia accedat formalis turbatio, ac offensio suæ
 jurisdictionis, ac majestatis, cum tunc, non solum illi, qui
 sunt naturaliter, sed habitualiter subditi, ita accidentaliter
 exempti, sed etiam illi qui sunt naturaliter non subditi, puta
 alienarum diocesium, efficiantur subditi, cum competentia
 ratione offensæ propriæ jurisdictionis dicatur omnibus ma-
 jor, neque detur exemptio, quæ illam tollat, quories adit
 competentia in genere, adeòut dari possit prorogatio, ex
 deducis *dicto disc. 36. de jurisd. & alibi.* Cum sola dubitan-
 datio cadat, ubi accedat omnimoda incompetencia, ac
 negatio prorogationis, ut est illa Judicis laici cum clericis,
 de quo tamen agere non oportebat, utpote extra casum
 quæstionis; Siquidem ex eadem ratione superior insinuatæ,
 quod corpus cathedralicum efformatur ab Episcopo, & Ca-
 pitulo, utriusque injuria, vel restituta facta Capitulo solem-
 niter intervenienti jure Capituli, ut supra, fieri quoque
 dicitur Episcopo, cum de offensæ facta corpori, participare
 dicitur etiam caput.

ROMANA PROFESSIONIS
 SEU MONASTERII INTER PARTES
 UT INFRA.

Casus disputatus in Sac. Congregatione Concilii, &
 resolutus, ut infra.

Decadem materia, de qua supra, *disc. 50. An &
 quando domus, in qua sub aliquo regulari, vel
 pio instituto collegialiter vivatur, dicatur ve-
 rum Monasterium, ipsæque mulieres dicantur
 moniales professæ.*

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series cum resolutionibus.*
- 2 *Solemnis professio in Religione præstat impedimentum dirimens matrimonium.*
- 3 *De voto Authoris.*
- 4 *Dicitur votum solemnæ Religionis, ubi emitatur in aliqua Religione à Sede Apostolica approbata.*
- 5 *De eodem etiam si tria vota substantialia non exprimatur.*
- 6 *De clausura Monialium, sed quod non sit de essentia Religionis.*
- 7 *De eadem clausura, & quando adesse dicatur, necne.*
- 8 *De signis, & argumentis, affirmativis, vel negativis status Monasterii.*
- 9 *Quod signa, & verba, seu vocabula soleant esse æquiva-oca, & dantur similitudines.*
- 10 *Quomodo verè dignoscendum sit, an sit Monasterium, & aliqua requisita desiderentur in foundationibus Monasteriorum Monialium.*
- 11 *Stylus Papæ probat ejus voluntatem.*
- 12 *Quid servetur in novis foundationibus Monasteriorum monialium.*
- 13 *Quod non soleant permitti istæ foundationes sine clausura.*
- 14 *Ad quid consideretur defectus clausura.*
- 15 *De conclusione, de qua n. 4. ut votum solemnè dicatur illud, quod emitatur in aliqua Religione approbata per Sedem Apostolicam.*
- 16 *De mutatione status Religionum, earumque divisione, ac diversis institutis.*
- 17 *In quo loco, & quomodo fieri debeat professio.*
- 18 *Quod non soleant monialium, & quomodo professio fiat.*
- 19 *Quando attendantur signa, & argumenta, de quibus num. 8. & seq.*
- 20 *Constitutionum editio, & approbatio convenit etiam conservatoriis Oblatarum, vel mulierum secularium.*
- 21 *De aliis argumentis destructivis monasterii Regularis.*

D I S C. LXVI.

Nobilis Matrona Romana Joanna de Sabelis, Lateræ Du-
 cissa, prole destituta, de viri etiam placito, imitando
 forte illos conjuges Romanos patritios, de quibus in sacra Le-
 genda S. Mariæ Majoris, vel ad Nives fit mentio; In ejus pro-
 pria domo, adunantiam fecit honestarum puellarum Virgi-
 num, sub eo Sancti Augustini originario instituto vel regula,
 quam moderno tempore S. Franciscus de Sales innovavit;
 Traçu verò temporis, etiam primariæ, ac magnatitæ nobili-
 tatis puella, eandem domum ingressæ sunt, aliquibus ordina-
 tis Constitutionibus, circa puellarum receptionem, novitiam
 oblationem, ac vivendi formam, cum omnium uniformi
 Card. de Luca, Lib. XIV.

habitu more Monialium; Deindeque ab Alex. VII. obtentum
 fuit indulgentiarum à Parocho, facultate attributa
 proprio Capellano exercendi jura Parochialia.

In hoc autem statu in loco recepta fuit, prævioque anno
 Novitiarum, alique ad prædictarum Constitutionum nor-
 mam adimpletis, tanquam per speciem professionis, oblatio-
 nem emisit Livia Ducis Cæsarinæ filia; Postmodum verò aliæ
 ordinatæ fuerunt Constitutiones, quæ per Clementem Decim-
 um in forma specifica confirmatæ fuerunt, earumque
 observantiam in manibus Prælati deputati ejusdem loci re-
 gimini, omnes aliæ ibi existentes mulieres promiserunt,
 præfata Livia excepta; Clausuram verò etiam juxta Consi-
 tutiones, domus prædicta non habebat, dum pro Superiorissæ
 libito ad instar domus Turris Speculorum intra Septa
 admittuntur sæculares viri, ac mulieres, ipsius quoque Mo-
 nialibus, vel oblati permisso egressu, in aliquibus anni tem-
 poribus, cum aliquibus tamen majoribus restrictionibus,
 quàm in præfata domo Turris Speculorum prædicetur.

Cum itaque post Fundatricis obitum, prædicta Livia, cum
 Federico Sfortia ex Comitibus Sanctæ Florentiæ matrimonium
 contraxerit, in eadem domo; Hinc Cleria Somneni Princi-
 pissa, natu minor, ob interesse primogenitura, de qua agitur
sub tit. de fideic. disc. 201. & 204. hujus matrimonii effectua-
 tionis se opponendo præsentem excitavit super dicti ma-
 trimonii nullitate ratione solemnis professionis, ac status
 Monastici; atque remisso per eundem Clementem Decim-
 um negotio Sac. Congregationi Concilii, pro matrimonio
 validitate præfatam Liviam sæculem non autem professam
 declarando, resolutio prodit, Assumptaque postmodum de
 ejusdem Papæ mandato, alia disputatione super statu dictæ
 Domus, pariter resolutum fuit eam non esse regularem, mi-
 nutique mulieres ibi oblatas esse veras Moniales professas so-
 lemni Religionis voto adstrictas.

In disputationibus itaque super primo puncto particulari
 desuper habitis, quamplures Advocati, in majori autem nu-
 mero Theologi ex parte dictæ Principissæ oppositis consulti,
 atque ad oppositionis defensionem assumpti, copiosissi-
 mis desuper editis responsis, ac informationibus, opinaban-
 tur, quod iusta, beneque fundata esset oppositio, quodque
 præfata Livia esset solemnè Religionis voto adstricta; Quo
 posito, de consequenti indubitata resultabat consequentia
 nullitatis matrimonii, cujus impedimentum dirimens so-
 lemnis professio regularis inducit, atque super isto indubita-
 to, ac notorio principio, pro consueto modernorum inepto
 stylo, cum inani chartarum repletionem, magnum faciendo
 legationum cumulum; Ego verò, quamvis tanquam Advoca-
 tus ad causæ opportunitatem per eandem Principissam as-
 sumptus, super ejusdem status regularis probatione quoque
 scripserim, sive aliorum scriptis subscripserim, ab initio ta-
 men fui in contrario voto, pro stylo Partibus liberè, apertè, ac
 sincerè indicato, nedum oretenus, sed etiam in scriptis, e-
 eadem promovendo motiva, ex quibus ambæ particularis, &
 generalis prodierunt resolutiones, quæ propterea mihi, quan-
 vis in contrarium scribenti iuste, beneque fundatæ viisæ sunt.

In præfatis itaque Juristarum, ac Theologorum copiosis
 responsis, quæ penè volumina constituebant, generalitati-
 bus, & superfluitatibus pro ignari vulgi placito repleta, in eo
 4 principaliter, ac potissimum insistebatur, quod ad effectum
 ut votum dici valeat solemnè, & regulate inductivum status
 religiosi sufficit, quod illud sit emissum in una ex Religioni-
 bus per Sedem Apostolicam approbatis *ad text. in c. unic. de
 vot. in 6.* ubi communiter Scribentes, de quibus plenè San-
 chez de *matrim. lib. 7. disp. 25.* & omnes communiter, & in
 specie Monialium, aliter relatis habetur per Rot. *dec. 216. n. 6.
 cum seq. p. 2. divers.* quæ videtur autoritas in hac materia
 Monialium omnium melior, magisque præcisa.

Quod autem istud esset verum Monasterium, dicebam
 sufficere, quod in eo servaretur Institutum, seu Regula Divi
 Augustini, quæ sine dubio est una ex approbatis à Sede Apo-
 stolica; Nullatenus curando formulam oblationis emissæ, &
 quod explicitè non contineret tria vota essentialia castitatis,
 paupertatis, & obedientiæ, quoniam eo ipso, quod prævio an-
 no integro Novitiarum ad Concilii Tridentini præscriptum,
 atque in ætate legitima, ab eodem Concilio statuta, in mani-
 bus Superioris sit promissio vivendi in eo instituto, eo ipso
 hujusmodi trium votorum emissio facta censetur, cum cer-
 ta profitendi formula non habeatur, A bb. in *cap. porrextum, de
 Regular. num. 13. cum concord. per Sanch. ad præcep. decal. lib.
 5. c. 3. n. 5.* Bordon. *de profess. Regul. c. 18. n. 16. & communi-
 ter,* cum sit assumptum verum; desuper quoque ponderan-
 do formulas, cum quibus solemnè emittitur professio in
 plerisque Congregationibus Benedictinis, præsertim in Cas-
 6 sinen-

finem, ac etiam in Religione S. Augustini, in illa Prædicatorum, seu S. Domini, & in aliis, cum vis non stet in verbis, sed in substantia veritatis.

Ad obiectum verò deficientis clausuræ, quæ ad præscriptum Constitutionis Bonifacii Octavi in cap. periculosus de Religio. ordin. in 6. innovata per Concilium Tridentinum, magis verò per Constitutiones Beati Pii V. & Gregorii Decimertii; Monasterii Monialium connaturalis videtur; Respondent quod clausura non est de essentia, vel substantia Religionis, seu status Regularis, Suar. de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 8. num. 1. Giballin. de clausur. dispur. 1. cap. 1. num. 2. Spada consil. 92. num. 2. lib. 3. & alii qui desuper deducebantur.

Potissimè verò, & clarius, dum præfatæ Constitutiones in quibus Monialium egressus juxta ibi statutam formam permittitur, ac etiam ingressus sæcularium, in forma specifica per Summum Pontificem approbatæ, & confirmatæ fuerint, cum consuetis obstantium derogatoriis, cum quibus præfatæ Bonifacii, Pii, & Gregorii Constitutionibus derogatum erat, cum istæ Constitutiones, ut etiam ipsæ Concilium Tridentinum, non habeant illam Concilio generalium prærogativam, ut non veniant sub generalibus derogatoriis, sed speciali mentione indigeant ex deductis in Adnotationibus ad Concilium Tridentinum disc. 1. & sub tit. de decim. disc. 4. & alibi.

His autem respectu clausuræ, addebam ego ea quæ habentur in allegata decif. 216. p. 2. diversif. quod scilicet in ea præsupponitur, quod Moniales existant aliquando de Monasterio cum licentia Abbatis, sine quæ egressus illicitus erat, adeo ut possent etiam per censurâ compelli ad redeundum, & tamen firmatur, quod ibi aderat clausura; à qua arguitur ad Monasterii qualitatem; & per consequens non dicitur abesse clausura, ex eo quod aliquando Moniales egrediantur, ubi non ad libitum proprium, propriæ auctoritate id fiat, sed cum licentia Superioris, atque juxta modum, & tempus ab ea præscriptum.

Fortius verò, quoniam per dictas Constitutiones, etiam ille egressus, qui à Superioribus aliquibus anni temporibus, conceditur, est nimium restrictus, ut scilicet solum concederetur pro visitandis Basilicis, & Patriarchalibus, aliisque insignibus Sanctuariis, absque eo quod diverti possint etiam ad domus Laurentum, vel Fratrum, & Sororum, sive aliquem etiam conjunctum in via, vel in Ecclesia alloqui; quinimò, ut neque pro itinere adhibere possent cutrus; seu rhedam, etiam parentum, & conjunctorum; sed solum rhedam propriam Monasterii ipsi rhedario, eidemque Monialibus egressibus ignorantibus, ad quatum ecclesiarum visitationem accedendum esset, & qua die, dum in ipso actu egressus Superioribus explicat loca, ac propterea dicebam, quod non erat egressus clausuram formalem, sed solum materiale ad finem spirituale sub obedientia, & custodia illius provectæ Monialis, quam ipsa Superioribus præficeret; Ad instar illius egressus, qui occasione solemnitatis professionaliter fieri solet per aliquem ambitum, dum non exinde violari dicitur clausura; atque ad idem comprobandum deducebamur, quæ in materia Ecclesiasticæ immunitatis localis habentur in Miscellan. Ecclesiastic. disc. 2. quod scilicet ille, qui detentus per familiam Curie, atque in sua libertate non existens, ingrediatur locum immunem, vel per eum transeat, non gaudet Ecclesiastica immunitate, cum etiam in via, vel in eo loco dicatur potius esse in vinculis, cum similibus.

Ponderabantur quoque quamplures enunciativæ Pontificiæ, tam in literis in forma Brevis super exemptione à jurisdictione Parochi, quam in dicta confirmatione Constitutionum, aliæque enunciativæ Cardinalis Vicarii, ipsarumque Monialium Superioris, in quibus locus appellatur Monasterium, ipsæque mulieres Moniales professæ; Magis verò deducebantur eadem signa ponderata in dicta decif. 216. par. 2. diversif. quinimò, & alia majora, super formali scilicet novitiatu per annum integrum, cum solemnium susceptione habitus, uniformis & cum incisione capillorum, & insuper cum alia solemnitate in emissione oblationis cum pulsatione campanæ in signum mortis, cum aliis actibus, qui in emissione veræ professionis fieri solent, & cum abjectione proprii nominis sæcularis, ac familie, assumendo novum nomen vel Monialium, ut ista nobilis puella fecerat, dum derelictis proprio nomine Livia propriæ familia, assumpserat nomen Sotolis Mariæ Pulcheriæ; Cum solutio dotis, & cum vita communi, faciendo renuntiationem bonorum, & jurtum fieri solitam per volentes profiteri in aliquo Monasterio cum enuntiatione propofiti vivendi in

eo loco in perpetuum in divino famulatu cum aliis similibus signis, & argumentis.

E converso autem Scribentes pro dicta Livia, ejusque statu sæculari, magnam, penèque totam vim consueverant in vocabulis, quod scilicet in Constitutionibus tam antiquis, quàm modernis non appellaretur Monasterium, sed Congregatio, quodque formula, per quam fiebat promissio non appellaretur professio, sed oblatio, ipsæque mulieres non appellarentur moniales, sed oblatæ, cum similibus formalitatibus verbalibus.

Magis verò, implicite admittendo, quod post sequentem specificam Constitutionum confirmationem per Clementem X. locus constitutus esset in statu Monasterii, in sistebatur in eo quod ista puella mutato jam proposito, nolisset facere illum acceptationis, vel novæ promissionis actum, quem alia fecerat, sed quod potius animum in contrarium declaraverat; Ac propterea in prima disputatione hujus causæ particularis quamplures pro hujus puellæ statu sæculari ex hac circumstantia responderunt opinantes, quod alia, in quibus eadem circumstantia non militabat, essent Moniales, quamvis deinde in alia disputatione generali istud præsuppositum juxta meum votum ab initio habitum, atque in congressibus apertum, detectum sit erroneum.

Fundamentum quoque constituendo in eo, quod istæ mulieres haberent retentionem domini, & possessionis illorum bonorum, vel reddituum, quæ sibi reservabant, cum libertate disponendi; Ac etiam deducendo aliquas attestationes super intentione fundatricis non faciendi formale Monasterium, sed potius conservatorium ad instar supraenunciati Turris Speculorum, ac attestationem, seu declarationem quamplurimum aliarum mulierum hujusmodi, quæ consimilem oblationem fecerant, quod non habuerant animum se obligandi solemnibus votis regularibus.

Ista itaque erant fundamenta, quæ per utramque Partem respectivè circumferebantur; Verum reflectendo ad veritatem, more Judicis potius, quàm Advocati, ut in congressibus pro directionibus causarum haberi solitis faciendum est; Mihi videbatur, quod omnia præmissa argumenta, hinc inde essent æquivoca, atque de facili solubilia; Ad instar eorum, quæ sub tit. de Benefic. disc. 14. & 59. ac etiam sub tit. de prærogativis. disc. 2. & seq. & in aliis habentur super signis Cathedralitatis, vel Collegialitatis Ecclesiæ, quoniam multa sunt signa, & argumenta, quæ Cathedralitati, vel Collegialitati congruunt illamque comprobant, ut sunt, Arca, Sigillum, Missa Conventualis, Syndicus, Celebratio dedicationis, Nomen Capituli, & similia; Et tamen ista signa verificari solent etiam in iis Clericorum Congregationibus, vel Adunantiis, seu Communiis, quæ in plerisque Parochialibus, vel simplicibus Ecclesiis locorum habentur.

Idemque circa enunciativas, seu nomina, vel vocabula, quoniam, ut docet praxis præfatæ Domus Turris Speculorum aliarumque similibus enunciatarum supra, hoc ead. tit. disc. 50. & sub tit. de Jurisd. disc. 45. & sub altero de Dote disc. 5. & 167. & alibi, etiam hujusmodi conservatoria appellantur Monasteria, ipsæque oblatæ nuncupantur Moniales, eatumque in habitu, & in aliis figuram faciunt, vel è converso, atque ut nimium frequenter in omni penè materia advertitur, præsertim verò sub tit. de fideicom. omnium levius, ac majoris fallaciæ argumentum videtur illud, quod à verborum, seu vocabulorum formalitatibus deducatur.

Dicebam itaque, quod præcipuus punctus erat in indaganda substantia veritatis, vel rei quid dicitur, & in animo Pontificis, qui in Monasterii Urbis ex insinuatione supra hoc tit. disc. 32. & alibi pluries duplicem gerit personam, five figuram facit, Unam scilicet Summi Pontificis, & alteram Episcopi particularis, ac Ordinarii loci; Et an ipse, sive ex una, sive ex altera, vel ex utraque persona verum regulare Monasterium Monialium erigere, & approbare voluerit.

Quidquid etenim sit de questione, an illud Apostolicum beneplacitum, quod cumulativè cum consensu Ordinarii loci ex veriori, hodieque recepta sententia requiritur in fundationibus Conventuum virorum, ex deductis supra disc. 29. & seq. requiratur etiam in fundationibus Monasteriorum Monialium, vel sufficiat sola approbatio Episcopi ex iis, quæ pro utraque sententia habentur deducta per Fagnan. in cap. grave de off. ordinar. n. 53. & seq. & qui licet concludere videatur, ut sola Episcopi auctoritas sufficiat, statuer tamen n. 69. quod de stylo saltem in Italia non permittitur novæ fundationes Monasteriorum Monialium, inconsulta Sacre Congregatione Episcoporum, & Regularium, quæ prius diligenter examinat tam provisionem temporalem ad præscri-

ptum enunciata Constitutionis Bonifacii Octavi in cap. periculosus de Regularib. in 6. quam etiam mores, & regulas vivendi, talisque esse inconcussa praxis.

Adhuc tamen in Urbe, in cuius negotiis dicta Sac. Congregatio non ingerit utramque personam gerit Papa, quamvis per diversa organa ejus voluntatem explicare solet in negotiis scilicet spectantibus ad Episcopatum per organum Vicarii; In aliis verò spectantibus ad Pontificatum per organum Secretarii Brevium, vel Secretarii Status, aut Datarii, aliorumque similibus Officialium.

Ad istam itaque voluntatem indagandam, ad ea argumenta recurrendum est, quæ à negotii qualitate, vel subiecta materia resultant; Potissimum verò, ac principaliter à stylo Datarii, & Cancellariæ, aliorumque ejus Magistrarum & Tribunalium, ut apud Mantice. dec. 214. Greg. & add. dec. 150. & passim.

Dupliciter igitur nimium clarè desumi videbatur Papæ voluntas non erigendi istum locum in formale Monasterium regulare; Primò nempe ex eodem insinuatō Sac. Congregationis stylo extra Urbem, quod scilicet moderno tempore post Concilium Tridentinum, & enunciata B. Pii V. & Gregorii Decimertii Constitutiones non introducantur puellæ in locum, neque in eis susceptio habitus, vel emissio solemnium professionis permittitur, nisi prius per Vicarium, vel alios, quibus ipse Papa committat, locus materialis visitetur, an sit benè constructus pro custodia clausuræ, & commoderate Monialium; Ac etiam an sit benè provifus, de redditibus, & suppellectilibus aliisque necessariis, præsumendo numerum, ac etiam dotem, necnon approbandum institutum, seu modum vivendi; Hisque præactis ab alio Monasterio assumi solent duæ Moniales professæ provectæ tanquam Magistra, & institutrices in vita religiosa, quorum nihil in præsentem sequutum fuerat, dum præfata nobilis Matrona, sæcularis, & nupra privata auctoritate, & spiritu pietatis, & devotionis, in ejus domo hujusmodi puellarum adunantiam, vel Congregationem fecerat, paulatim verò in hanc formam ad instar Monastici Status idem locus reductus fuerat.

Et secundo fortius, quoniam postquam Concilium Tridentinum innovavit præfatam Constitutionem Bonifacii Octavi in d. c. periculosus, magis verò, ac restrictius id egerunt præfatæ Constitutiones Piana, & Gregoriana, super clausura rigorosa, tam ab intra, quàm ab extra, quod scilicet Moniales non egredierentur Monasterium, neque personæ sæculares in illud introducerentur, nisi pro usibus necessariis, adeo ut etiam ipsismet Episcopis, vel Prælati ingressus citra visitationis occasionem prohiberetur, nunquam Sedes Apostolica præsertim intra Italiam, erectionem novi Monasterii, vel continuationem antiqui, sine ista rigorosa clausura permittit; Atque si aliqua ultra Montes dignoscitur permittit, illa nimium rara est, cum maxima difficultate, ad preces Magnorum Principum, cum speciali hujusmodi Constitutionum derogatione sequuta; Et per consequens nullatenus dicendum est, quod stante ista inconcussa observantia per sæculum, & ultra, ita implicite, & per argumenta in ipsamet Urbe, istud novum, ac præjudiciale exemplum introduci voluerit.

Ac propterea advertebam quod defectus clausuræ nimium considerabilis erat, non quidem in ratione requisiti essentialis professionis solemnium, status regularis, sed in ratione voluntatis Papæ, non concedendi fundationem Monasterii, sed potius approbandi hanc piam, & laudabilem mulierum Congregationem, seu adunantiam, in una domo benè administrata, juxta frequentem usum, quem hodie habemus de sumptum ex dicto celebri exemplari domus Turris speculorum, ex insinuatione d. disc. 45. de juris d. & disc. 167. de dote, & supra hoc eodem tit. disc. 50. Ideoque aliud est considerare clausuram tanquam requisitum essentialia professionis regularis; Et aliud illius defectum considerare, ad arguendam Pontificis voluntatem, non erigendi formale Monasterium; Atque in hoc consistunt adeò frequenter factis declamata modernorum pragmaticorum ejusmodi arguenda, quod attendendo in littera juris propositiones in abstracto veras, non reflectunt ad congruam applicationem.

Magis verò solemne dicebam esse alterum æquivocum præfati assumpti deducti ex text. in cap. un. de vot. in 6. quod scilicet illud dicitur solemne votum, quod in aliqua domo emittatur super observantia alicujus regulæ per Sedem Apostolicam approbatæ; Ita etenim esset dare quod aliquibus viris, vel mulieribus, cum privata auctoritate in aliqua domo se congregantibus; atque vivete statutibus sub regula Sancti Benedicti, sive alicujus ex quatuor Mendicantibus,

illa domus esset verè regularis, ipsæque personæ verè religiose, quo nil absurdus.

Clarius verò quoniam penè omnes antiquæ Religiones per Sedem Apostolicam approbatæ, hodie non remanent in primævo suæ fundationis statu, sed in parte relaxatæ, vel alteratæ fuerunt, unde tractu temporis ex earum singulis, quamplures aliæ inter se diversa prodierunt Religionem, vel Congregationes, seu reformationes, (ut ex gr. loquendo de hac eadem regula S. Augustini) illa instituta fuit circa finem quarti, vel initium quinti sæculi, eamque, sub diversis tamen, magis largis, vel strictis institutis, pro singularum Cathedralium, vel Metropolitanarum Ecclesiarum, vel religionum qualitate receperunt earum canonici, aliique clerici, qui regulatè dicebantur, deindeque ab eadem prodierunt tot diversæ canonicorum regularium Congregationes, vel militiae, aliæque instituta; Ac etiam post plurimum sæculorum decursum prodit religio Eremitarum, quæ prius dicebatur Guglielmitarum, hodie verò dicitur Augustinianorum, istaque pariter in tot Congregationes, & reformationes divisa est, cum institutis inter se nimium diversis; Idemque in Religione S. Benedicti divisa in tot congregationes enunciata supra, hoc tit. disc. 19. & in illa S. Francisci divisa, in Conventuales, in Observantes, in Reformatos, in Capuccinos, in illos Tertii Ordinis, in Recollectos, in Discalceatos, ac plures alias congregationes ultra montes, cum similibus; Et per consequens nimis improprium est dicere ita in genere, quod profiteri unam ex his regulis absque dubio per Sedem Apostolicam probatis, ad id sufficiat, dum oportet deducere ad speciem Institutum particulare ab eadem Sede approbatum, adeo ut legitime professus in Religione (ex gr.) Minorum Observantium, si velit facere transitum ad Religionem Minorum Conventualium, vel Minorum Capuccinorum, seu tertii Ordinis quamvis omnes profiteantur regulam S. Francisci, adhuc tamen ultra auctoritatem superiorum requiritur nova professio prævio novo novitiatu; Quinimò in eadem religione S. Augustini, si ab illa canonicorum regularium, ad alteram Eremitarum, vel etiam in eadem Eremitatum, ab illa calceatorum ad alteram discalceatorum, vel è contra, ut pluries à S. Congreg. Episcoporum, & regularium declaratum fuit cum similibus.

Et quod magis est, etiam in ipsamet individua particulari religione, vel Congregatione, quæ sub eisdem Generali, & Provincialibus superioribus, aliisque Prælati ad formam universitatis, vel Republicæ gubernetur, adeo ut professus in uno loco dicatur professus in universa illa Religione, cum mutatione domicilii de loco ad locum juxta placitum Superiorum, adhuc professionem emittere debet in illo Monasterio, quod per Superiores ad id destinatum est, ut contingit in illis Conventibus, vel Monasteriis, quæ pro novitiatu sunt in universa Religione, vel in ea Provincia destinati; Atque in Hierosolymitana religione est unicus Contentus Melevitanus; Ex ea convincenti ratione, quod cum professio continet contractum correspondivum hinc inde obligatorium, Religionis scilicet, & ipsius Profitentis, idcirco oportet ut emittatur coram illo, qui per ipsam Religionem deputatus est, atque ab ea habet mandatum ad ipsum obligandum, ut pluries in præcedentibus advertitur præsertim disc. 40.

Ex his autem, quæ procedunt in religionis sexus masculini, manifesta resultat illatio ad Moniales, quoniam istæ non constituunt aliquam Religionem per speciem reipublicæ, vel universitatis, sub ejusdem superioribus Generalibus, vel provincialibus, ut faciunt viri cum transitu de uno Monasterio ad alterum, sed quodlibet Monasterium regitur de per se, independentem, atque licet plura ad sint Monasteria in eadem Civitate sub eadem regula, plura S. Claræ, vel S. Francisci, sive S. Benedicti, aut S. Augustini in genere, attamen unum Monasterium, vel institutum est magis latum, & alterum magis arctum sub diversis vivendi modis.

Igitur manifestus error est, cum dicta generalitate procedere, quoniam est quidem valde professionis regularis, ne-

16

17

18

15

præscri-

necessarium requisitum, ut sit sub aliqua regula per Sedem Apostolicam approbata, sed approbatio debet esse specifica in eo speciali, ac præciso statu, ac instituto, in quo servatis aliis de jure servandis, ad sit ille, qui facultatem habeat obligandi Monasterium, qualis in Monasteriis Monialium dicitur Ordinarius loci, sive in Monasteriis exemptis est ille Prælatus, cui Sedes Apostolica in exemptivo privilegio id commiserit; Hæc autem omnia in præsentibus deficiant, & per consequens signa, & argumenta utpotè æquivoca, & apta etiam convenire Conservatoriis, non concludant.

19 Ita etenim signa, & argumenta, ubi alia in contrarium non adfint, rectè operativa sunt, in Monasteriis antiquis, ante Concilium, & ante modernas Apostolicas Constitutiones, dictique styli introductionem fundaris, non autem in Monasteriis modernis, quorum fundatio hodie non datur nisi cum præfatis requisitis, ac diligentibus; Multò vero magis dum concurrant alia argumenta, & adminicula contraria, superius recensita, quæ sola, & de per se non essent apta distinctionem Monasterii jam in eo statu constituti, & probati cum vehementibus argumentis; Secus autem ubi deferviant ad comprobationem ejus, quod ipsa loci qualitas, ob defectum clausuræ, regulariter præferat.

Nullius autem ponderis videatur constitutionum confirmatio, etiam in forma specifica, quoniam ut advertitur in sæpius allegatis *discursibus 45. de jurisdict. & disc. 50. supra hoc cod. tit.* etiam secularium mulierum, vel oblatarum Conservatoria, vel Congregationes, & adunantia sub alieno pio, & Ecclesiastico instituto reguntur sub jurisdictione, ac visitatione Ordinarii loci, in iis quæ spiritualitatem concernant; Ac propterea congruit, ut eorum leges, & Constitutiones pro recta administratione, & regimine Ordinarii loci, vel Pontifici approbationem habeant, non inde tamen ex ista inferri potest ad formalem erectionem monasterii in forma omnino insolita.

20 Magni faciendæ quoque videbantur tot attestations, & declarationes, tam plurimum personatum, quæ de voluntate fundatrici erant consciæ, quàm earundem omnium mulierum concorditer, cum nullatenus verisimile esset, quod omnes æternæ salutis immemores esse debeant; Pro ut magnum præbebat argumentum obtemperatio exemptio privilegiativa à jurisdictione Parochi, quæ aliis necessaria non fuisset, si de vero Monasterio regulari ageretur; Atque cum his simul juncta bene operativa videntur alia leviora argumenta ex verborum formalitate, ut supra deducta, quia nempe diceretur oblatio, & non professio, atque diceretur Congregatio, non Monasterium, cum aliis, de quibus supra.

MAJORICEN. FUNDATIONIS CONVENTUS: PRO PP. CAPUCCINIS, CUM PP. OBSERVANTIBUS.

Causa disputata in Congregatione particulari.

De eadem materia de qua supra, *disc. 39. cum pluribus seqq. & præsertim disc. 31.* super nova fundatione Conventus Mendicantium per veritatem, reluctantibus aliis consimilibus Mendicantium.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
2 Quod reprimi debeat licentia procedendi ad novas erectiones de facto.
3 De rationibus ob quas desideratur consensus aliorum religiosorum.
4 Quomodo intelligi debeat lex quæ desiderat consensum aliorum mendicantium.
5 Quale sit præjudicium, quod in hoc proposito debeat attendi.
6 Dantur similia in idem comprobandum.
7 Quod ista sint questiones potius facti, quàm juris, & quomodo decidi debeant.
8 Expediit quandoque, ut diminuat antiquus status pro novis fundationibus, vel erectionibus.
9 De ampliatione virtuosæ, & proficiæ.

1 I Ntroducitis in Civitate Majoricen. Capuccinis, cum omnibus illis consensibus, qui enunciantur supra *disc. 29. & in aliis seq.* adeo ut alia non adesset oppositio nisi illa Minorum Observantium duos Conventus in Civitate, alioque plures in Regno habentium, juxta casum controversum, de quo supra *disc. 31.* in quo Observantibus se opponebant Capuccini; Deputata desuper aliquorum Cardinalium particulari Congr. atq; proposita causa, alia non adfuit difficultas, nisi illa non partitionis cuidam rescripto, ut pendente determinatione dicti Parres de facto introducti discedere deberent, ideòque dictum fuit, quod doceatur de partitione, & in hac parte bene, ut ita reprimatur licentia procedendi de facto ad hujusmodi erectiones per populum, & clerum sæcularem, ipsosque regulares introducendos; Quatenus verò pertinet ad merita negotii principalis, ut mihi plures Cardinales Congr. retulerunt, ex tunc docto de partitione, conclusa fuit resolutio pro nova fundatione; Et merito quoniam, ut dicebam scribendo ad instantiam Civitatis, & Regni pro dicta fundacione, duæ sunt rationes, ob quas, tam ex diversis privilegiis particularibus aliorum Religionum, quæ ob communicationem videntur effecta penè universalia, enunciata supra *disc. 33.* quàm ex Decreto Clem. VIII. de quo *d. disc. 31.* desideratur consensus aliorum Regularium, quorum oppositio attendenda venit; Una nempe æmulationem spirituales in Confessionibus, & prædicationibus, ac funeribus, & sepultura, aliisque divinis; Et altera ob præjudicium quæstionis, & eleemosynarum. Prima ratio non videtur adaptabilis huic instituto, dum Religiosi in eorum Ecclesiis non admittunt sepulturas, & funera, minusque prædicant, neque confessiones audiunt, sed anachoretico more profitentur vivere ab aliis segregati, vacantes vitæ contemplativæ potiùs, quàm activæ, ideòque ista ratio cessabat, ut advertitur supra *disc. 33.* Et ulterius accedebat consensus aliorum Regularium existentium intra cannas contentas in privilegiis, & quibus magis illa congruebat.

4 Huic proinde quæstio restringebatur ad alteram rationem præjudicii quæstionis, atque in hoc, etiam cum sensu veritatis, dicebam idem, quod habetur supra, *d. disc. 31.* ac etiam observant Pasqualig. ad Franch. *tit. de feud. nov. Convent. n. 480.* Novar. *in pract. jur. pontif. conclus. 11. seu 12. n. 4.* & similes, quod scilicet cum ista lex habeat explicitam, vel implicitam rationem præjudicii eleemosynarum, & mendicationis, idcirco spectari debet ejus finis, vel effectus; Quando etenim nova fundatio præjudicare potest religiosi vetè mendicantibus antiquioribus; Tunc illa non est permittenda, ex regula quod non debet discoopirari unum alteri, ut alterum cooperiatur; Secus autem ubi potest utriusque remanere consultum. Quare punctus est in applicatione hujus theoricæ ad factum.

5 Siquidem generaliter, & in abstracto semper novæ fundationes, & introductiones ejusdem instituti Mendicantium per veritatem videntur præjudiciales utpotè tollentes jus accrescendi, quoniam id quod unis datur, si illi non adessent per devotos daretur aliis, istaque erat ratio, cui oppositio innitebatur, sed malè quoniam id rectè procedit intra limites congruentiæ, & honestatis, quando scilicet nova introductio impedimentum præstaret, ut in antiquo Conventu sustentari non posset decens numerus Religiosorum, adeo ut ejus majestas vilesceret, sive disciplina regularis pateretur illud detrimentum, quod consideratur in Constitutionibus Greg. XV. & Urbani VIII. super prohibitione erigendi novos Conventus, in quibus sustentari non valeant ad minus duodecim, non autem ut ista oppositio sit ad luxum, pro sustentatione numeri excessivi; Non quod restrictio faciendi sit ad præcisum numerum duodenarium, cum id practicum sit juxta qualitatem locorum, sed ut ad sit discretum moderatio, adeo ut oppositio non sit ad dictum excessum, in cuius casu intrare debet arbitrium S. Congreg. pro moderacione, ad instar eorum, quæ habentur *disc. 6. de præm.* super novis erectionibus cathedralium ad terminos Extravag. *Salvator*, ut non attendatur oppositio, quæ non habeat justum motivum diminutionis ejus congruæ sustentationis, & majestatis; Sive ad instar eorum, quæ habentur *disc. 79. de servit.* ut scilicet concedatur vicino facultas retrahendi rem vicini pro constructione novi conspiciæ ædificii ad ornatum publicum, sed cum debita moderacione, non ut efficiatur magnum palatium ad luxum exuberantem, cum similibus.

Ac propterea, hujusmodi quæstiones dicendæ veniunt potiùs facti, quàm juris certam non habentes regulam utpotè decisionem recipientes ex singularum casuum circumstan-

stantis pro qualitate locorum, & populi, & per consequens intrat vera, & in praxi frequenter recepta conclusio, quod quando de jure requiritur alicujus consensus, qui injuste, & sine probabili ratione denegatur, tunc illum supplet Juxta, vel superior.

8 Applicando autem ad rem, præsupponebatur, quod religiosi oppositores in ipsamet Civitate habebant duos magnos, nimirumque numerosos Conventus, quod quæ ob qualitatem Civitatis, & populi, absque diminutione consueti numeri potuissent quoque isti novi Religiosi congruè sustentari. Sed quando etiam istud præsuppositum non omnino subsisteret, adeo ut oportuisset diminuire aliquem numerum, adhuc tamen dicebam, quod hoc arbitrium interponendum erat juxta eosdem supra enunciatis terminos novarum erectionum Cathedralium, vel Parochialium, quoniam omnis nova erectio pernecessè, & de sui natura est præjudicialis, ob dismembrationem territorii, & populi, quam ab una facere oportet, sed non attenditur quando oppositio sit ad luxum, & excessum, non autem ad congruentiam. Magis etenim expedire dicebam, quod in istis antiquis Conventibus reseraretur numerus excessivus, quàm ut impediretur hæc nova introductio, tum ad satisfaciendum devotioni, ac pio desiderio populi; Tum clarius quia introductio aliorum Religiosorum profertur eandem rigorosam observantiam regulæ, præbebit stimulum antiquis bene vivendi, ac exactè observandi idem institutum; Ideòque dicitur species æmulationis virtuosæ, & proficiæ.

FORLIVEN. ERECTIONIS MONASTERII

PRO ARCHIPRESBITERO ASPINO, CUM MARCHIONE ALBICINO, ET ALIIS,

Causa disputata in Congregatione Episcoporum, & Regularium.

19 Nova fundatio Monasterium Monialium impediri possit per vicinos ex eo, & quod eis præjudicet in aspectu, vel prospectu; Vel per Religiosos in vim privilegiorum super distantia cannarum.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
2 Expenditur disc. 18. de Servit. & de differentia inter illum casum, & istum.
3 Quod non expediat construere Monasteria in locis commodis, & habitatis.
4 Quando locus erectionis percipiat substantiam erectionis.
5 Quod expediat vicinis quandoque erigi Monasteria, & de ratione.
6 Privilegium distantia religiosorum non intrat in erectione Monasteriorum Monialium, & de ratione.

D I S C. LXVIII.

19 A Rchipsbyter Cathedralis Aspinus, & ejus germana soror, quæ in statu cælibi, & virginali propria domi usque ad senectam vitæ cupientes totum assem Deo dicare, determinarunt in domo propria habitationis erigere Monasterium sub invocatione Visitationis, juxta regulam Sancti Francisci de Sales, cum assignatione aliorum bonorum annui redditus feutorum trecentum decem circiter pro dote, sub ea lege, quod dicto Archipsbytero tunc præmoriante, dicta soror ibi recipi deberet in unam ex monialibus; Cum autem huic erectioni se opponerent aliqui Religiosi cum privilegiis cannarum, de quibus supra *disc. 33.* ac etiam Marchio Albicinus, ex eo quod ita præjudicaretur conspicuo ejus palatio existente in conspectu, in S. Congregatione Episcoporum, & regularium, sine cujus licentia, ut sæpius insinuatum est, hujusmodi novæ erectiones sequi non possunt; Hinc assumpta disputatione; cum artificiosè ex parte oppositorum, præsertim ultimi, controvertetur factum, impugnano plantam, de ordine Congregationis facta per Episcopum allegatum susceptum, ut ita res in longum proraheretur, idcirco nulla facta resolutione mandatum fuit novam plantam confici debere per unum ex Episcopis vicinioribus, atque in hoc statu, quod sciam, causa pendet.

2 In una itaque disputatione, in qua Ego scripsi; Cum scribentes pro oppositoribus magnum peneque totum funda-

mentum constituerent in meis jam editis *discursibus 18. & seqq. de servit.* à quibus omnia desumebantur, cum aliquo tamen majori superfluo allegationum, & regularium cumulo, ea exornando; dicebam etiam cum sensu veritatis, quod licet de stricto jure ibi deducta extranea revera essent à casu quæstionis, cum præsertim in *disc. 18.* agatur de præjudicio, quod per novum ædificium minus Monasterii Monialium inferatur alteri consimili, in quo viget particularis ibi considerata ratio perpetuæ clausuræ, non adaptabilis domibus sæcularium; Adhuc tamen quando ageretur de nova erectione faciendæ ex alicujus defuncti pia dispositione in genere, sive ex aliis bonis ad id destinatis pro pietate, vel ex Civitatis, aut loci commoditate, & decore, absque certi loci præcisâ destinatione, tunc ex ratione congruentiæ, & honestatis admittendam, ut recipienda essent ea, quæ ibi dicuntur, cum tali casu nil inter sit erectionem in uno potiùs, quàm in altero loco sequi, sed solum spectetur ipsa substantia erectionis in genere, ideoque intraret æquativum axioma, ut quod uni non nocet, & alteri prodest, &c. Potissimè quia mihi semper inconveniens visum est, quando ratio particularis non urget, ut in præsentibus, fieri hujusmodi novas erectiones in locis habitatis ob norabilia incommoda exindè resultantia non solum dominis domorum adjacentium, sed etiam publicæ commoditati incolarum, ut notoria praxis in Urbe docet, aliisque Italia Civitatibus præsertim in Neapolitana, quod adeo multiplicata fortè in vitioso excessu monasteria occupant nobiliora, & commodiora palatia, aliæque ædificia.

Verùm in hac facti specie hujusmodi considerationes non intrare dicebam ex eo, quod locus non staret solum accidentaliter, ac propterea Judicis officium, vel arbitrium ex præfatis considerationibus interponi posset pro erectione in loco diverso minus præjudiciali, sed locus respiciendus potiùs substantiam erectionis, aliàs non sequituræ cum præjudicio publico, cuius magis, quam privati ratio habenda est, quod scilicet eatenus isti pii disponentes hoc opus peragere volebant, quatenus assequerentur id quod de Beata Cæcilia legitur, *ut domum meam Ecclesiam conservarem;* Potissimè quod unus eorum erat mulier, quæ cupiebat ibi petere vitam ducere, ob illam affectionem, quàm omnes, præsertim verò mulieres contrahunt in ea domo, in qua natales habuerunt, ac semper vixerunt, deducendo in id modernum exemplum in Urbe de Cardinali Gimnasio, & Catharina Neptæ, quod Monasterium nuncupatum de Gimnasio ordinis S. Tereasæ in parte propriæ domus ob consolationem habendi adjacenter, erexerunt, aliàs fortè non erecturi, cum similibus; Et per consequens æquativæ considerationes non intrabant, sed potiùs retorquebantur, atque huic parti assistere dicebam regulas generales assistentes cuiusque volenti ædificare in suo, cessante æmulatione, non ceteris de præjudicio, quod vicino resulteret, ex deductis *disc. 1. & seqq. d. tit. de servit.*

Clarius verò in hac facti specie, in qua oppositoris potiùs interesset videbatur istud monasterium constructi, dum ita reddebatur magis tutus ab omni servitute aspectus, vel prospectus, tum quia in planta supponebatur quod è conspectu ejus domus, vel palatii nullæ construerentur fenestras, tum quia ubi etiam essent constructæ, offerrebat id quod tam de justitia, quàm de honestate esset faciendum, ut insinuat *cod. tit. de servit. disc. 19. & seq.* quod scilicet ex parte Monasterii modernioris consuli deberet aspectui, & prospectui, non autem cogere vicinos ad patiendum præjudicium in propriis domibus, dum aliàs ista domo obvenerit ad manus alterius privati, qui de præsentibus, vel tractu temporis esse possit æque dives, & potens, ita constructi possit majus, & altius ædificium longè majoris præjudicii utriusque non impediendi, & per consequens dicebam, quod ita hæc oppositio convincebatur æmulatoria, utpotè potiùs oppositori damnosa, & præjudicialis; Atque ad id comprobandum deducebam practicum exemplum in Urbe Monasterii Sanctæ Catharinæ de Rota è conspectu insignis palatii Ducis Matthæi, quod utique longè magis interesset dominorum istius palatii adesse in eo situ istud Monasterium, quàm si ille situs efficeretur de dominio alicujus privati divitis, ac potentis, qui consimile magnum ædificium in eo construeret possit.

Quo vero ad aliam oppositionem Religiosorum illa videbatur profus improbabilis, omnique disputationis dote indigna, utpotè nulli innixa fundamento, sed esset fortè ad complacentiam, & gratificationem ejusdem vicini, ut ita ejus oppositio aliquod majus haberet fomentum, quoniam ut advertitur supra, *disc. 33.* & alibi, hujusmodi privilegia super

superdilatantia unice fundatur in ratione evitandi emulaciones in Ecclesiasticis functionibus, quæ ratio nullatenus adaptari potest Monasteriis Monialium, ita docente communi usu in ipsam Urbe, aliisque Civitatibus, quod passim in erectionibus hujusmodi Monasteriorum Monialium non desiderantur illi consensus, qui in novis fundationibus Monasteriorum, & Conventuum virorum ob cessantem rationem requiruntur.

Facit ad præcedentem discursum sequens decisio.

R. P. D. P I O.

Tarentina Fabricæ.

Veneris 25. Junii 1694.

Attres Conventus Sancti Petri Imperialis, Ordinis Prædicatorum Tarenti, ut impedimentum præstarent instructioni fabricæ, quam ad Ecclesiam in ampliore, ac sublimiore formam erigendam peragere intendunt moniales Sancti Joannis Baptistæ Ordinis Sancti Benedicti ejusdem Civitatis, appellarunt à sententia contraria favore dictarum monialium in Partibus lata, causamque interjectâ appellationis huic in Curia coram A. C. Tomato prosequuti fuere, ubi tamen denud succubuerunt. At adhuc non acquiescentes in ulterioris appellationis decursu novam commissionem à signatura Justitiæ mihi dirigi curarunt; Quapropter dato Partibus dubio, An sit locus constructioni fabricæ, eoque in Rota sub die 16. Junii 1692. disceptato, dilata fuit resolutio, & rescriptum, quod conscriberetur mappa, qua judicialiter explera, deinde quæ ab Architecto elevata, atque ab altero Architecto diligenter revisa, tandem in hodierna audientia recensitum dubium repropofui, cui DD. placuit affirmativè respondere.

Assistit liquidem Monialibus notissima sanctio textus in l. Altius 8. Cod. de servit. & aq. per quam unicuique in proprio solo usque ad sidera ædificium extollere permittitur, etiam si vicino officiar, quàm in terminis ædificiorum præjudicantium monasteriis, & Ecclesiis exornant Carol. Marant. contro. tom. 3. resp. 21. num. 2. & seqq. Capon. discept. forens. 381. num. 5. tom. 5. Rota coram Celso decis. 375. & coram Ubago decis. 92. utrobique n. 1. & in rec. dec. 272. pariter num. 1. par. 19. confirmata 30. Januarii 1679. §. Illius enim validitas, coram bonæ memoriæ Rondinino, & contra eosdem Patres Prædicatores Civitatis Gerunden. disc. 587. 599. 611. per tot. par. 5. tom. 2. recent. dummodò tamen id non fiat ex causa emulacionis, quæ nedom non præsumitur in Monialibus fabricandis ab majore Divini Cultus augmentum, Rota dicta decis. 272. num. 3. & 4. Verum hæc profus cessat ex legitima causa utilitatis, atque necessitatis Monasterium nimis angustum ampliandi, atque Ecclesiam sub decentiori forma construendi, ut habetur ex Testium depositionibus summario in præterito num. 2. littera C. testantur Capitulum, & Magistratus, summario num. 3. & referunt Periti summ. num. 4. littera B. quo casu extra omne dubium ulterior fabricæ prosequutio impediri non potest, optimè Rota coram Coccino decis. 2209. num. 16. & seq. & n. 24. & seq. latè in recent. decis. 31. num. 2. & seq. par. 17. & d. dec. 272. n. 4. par. 19. & in eorum confirmatoria §. 3. demum coram Rondinino.

Neque ad evitendam hanc juris assistentiam Patres prædicti objicere valent, quòd hic agitur de loco publico, proinde limitationem recipiat regula tradita per textum in d. l. Altius, ad præscriptam censuram alterius textus in l. prima, ff. ne quid in loc. publ. Cyriac. contro. 667. n. 28. Manf. consult. 228. n. 8. Namque præmissis, quòd Ritus, in quo fabricam construere nituntur Moniales, ad easdem spectet, ut deponunt Testes citato summ. n. 2. littera A. ideoque etiam si cæteris Civitatibus inviserit, non tamen viæ publicæ nomine meretur insigniri, sed haberi debet pro privata via, Scipio Theodor. allegat. 28. n. 1. & 9. ruit exceptio ex eo, quod Portulatii Civitatis Tarentinæ, qui juxta Romanorum leges Ediles appellantur, facultatem fabricandi prævia necessitatis cognitione elargiti fuerunt summ. n. 2. littera B. quòd jure eis permittitur, dum non agitur de via publica militari, & consulari, in quibus terminis intelligenda sunt contrariæ auctoritates, sed de ignobili, & angustissimo vico vicinali, vulgò Clavaa nuncupato, & concessio fit dumtaxat quoad usum pro commodo non magis privato, quàm publico; non autem quoad proprietatem, cum tunc supremi Principis beneplacitum requireretur,

Becc. conf. 15. n. 4. Surd. dec. 42. nu. 6. & in omnia casum cum exceptio ista sit de jure Tertii, ea certè jurariqueque Patres Prædicatores, absque eo, quòd illum ad solam emulacionem videntur promovere, ut regulariter Rota decis. 669. num. 17. part. 18. tom. 1. & decis. 389. num. .... part. 19. recent.

Haud refragante, quòd ex novæ fabricæ constructione obumbrabitur Ecclesia Partum, undè provenire poterit insalubritas aeris ob carentiam ingressus, & egressus ventorum, atque ulterius Maris aspectus impediatur, quibus concurrentibus de jure prohiberi potest novum ædificium ad celebrem constitutionem Zenonis in l. benultima, C. de edific. privat. Angel. in l. Imperatores, ff. de servit. urban. Prædior. Honded. conf. 81. nu. 1. aliique adducti à scribentibus pro Partibus, Tum quia hujusmodi exaggerata præjudicia evitantur ex factis; cum Ecclesia fabricanda, quæ erit altitudinis palm. 57. depressior evadet per palm. 5. sphaera coronali Ecclesiæ Partum, cujus altitudo est palmorum 62. prout bene constat ex planta elevata presentii summ. num. 2. littera I. & O. ex relationibus Peritorum, eodem summario nu. 1. ac demum ex depositionibus Testium, summ. præterita informationis, n. 2. littera D. & n. 5. littera C. tum etiam quia ex illis nullo modo verita censetur novi operis ædificatio, præsertim in solo proprio, nec inde emulatio deduci valet, ut de prospectu maris, montium, & similibus latè docent Gizzius in add. ad Capyc. latr. observat. 50. & ibi Mansfrell. à num. 5. Card. de Luca de servit. disc. 1. Capon. discept. for. 168. per tot. tom. 3. & latius Aloyf. Capac. in allegat. ibidem impress. num. 10. cum seqq. ubi quòd dicta Constitutio Zenonis abiit in desuetudinem, Mont. discept. 35. num. 43. Rota coram Celso, dicta dec. 375. à num. 5. ubi articulo maturè discusso, Ædificatur; Constitutionem Zenonis non esse attendendam tanquam apocrypham, & insertam in nova Codicis impressione facta Venetiis ab Antonio Contio Græcæ disciplinæ curioso, & in recent. dicta decis. 272. num. 10. par. 19. & de ingressu Solis, & Ventorum salubritum, Card. de Luca de servit. disc. 2. num. 5. & 6. Capon. discept. forens. 382. num. 41. tom. .... Rubens de validitate leg. cap. 10. à num. 36. Rota in dicta dec. 272. à num. 7. par. 19. confirmata 30. Junii 1679. coram bon. me. Rondinino.

Minusque refert, quòd ex Constitutionibus Apostolicis Clementis VIII. Gregorii XV. & Urbani VIII. prohibeantur novæ constructiones Monasteriorum, non servata certa distantia in eisdem præscripta. Quoniam quidquid sit, an illæ in magnis Civitatibus, hodiernis temporibus amplius præstentur, quod constanter negat Sorb. in add. not. ad Cassan. in compend. privileg. fratrum Minor. & aliorum Mendicantium, & non Mendicantium ad verb. edificare, in principio de privileg. Regul. tom. 2. in advor. ad Constitut. 7. Julii Secundi, §. Primo, fol. 119. col. prima, Tambur. de jure Abbatiss. 10. 3. disp. 5. q. 3. n. 2. Card. de Luca de Regular. disc. 68. n. 6.

Celari nihilominus in presenti, earumdem Constitutionum dispositio, vel quia non adaptatur ratio finalis, ob quam emanarunt, nimirum obviandi præjudicio aliis Regularibus inferendo in questionibus, & administratione Sacramentorum, quæ considerari non possunt in erectionibus Monasteriorum Monialium, ut in simili de erectione Hospitii Card. de Luca de Regularibus, disc. primo num. 67. Rota coram Dunozzetto Juniore dec. 982. num. 2. & in recent. dec. 124. num. 77. par. 12. dec. 275. num. 5. par. 13. & in famigerata Hispanen. fundacionis Hospitii 25. Januarii 1683. §. non autem coram Rever. Hispaniæv. Nuntio, 1683. §. Aprilis 1648. §. Sacri coram bona memoriae Alberga. & 3. Februarii 1685. §. Siquidem coram bona memoriae Benincasa. Vel etiam quia memorata Constitutiones loquantur de novis Monasteriis propè alia erigendis, non autem de veteribus jam erectis, qui sunt termini nostræ questionis, respectu quorum certum est, quòd neque unquam prohibitum legitur novum fabricæ argumentum, tametsi veteri continuo Monasterio adverteretur, ut distinguunt Rodriguez question. Regul. tom. 2. quest. 50. articulo 9. post med. Tamburin. de jur. Abbatiss. tom. 3. disput. 5. q. 1. num. 9.

Majorem denique animadversionem non promerit alterum objectum petitum ex confusione Sacræ Psalmodiæ, ac scandalo, quòd fortasse exoriri posset ex alloquutionibus Monialium cum Partibus, ad quod evitandum Concilium Agathense can. 28. demandavit Monasteria Monialium longius à Monasteriis Monachorum ædificari, aut propter infidias Diaboli, aut propter hominum alloquutiones, ut obser-

observat Tamburin. de jur. Abbatiss. disput. 25. quest. 1. num. 4. Quandoquidem confusio Psalmodiæ redditur impossibilis ob adeò considerabilem distantiam 70. palmorum inter presentem Patrum Ecclesiam, & futuram Monialium intercessionem, ut liquet ex sæpè citatis relationibus Peritorum; quando etiam minor ad hunc effectum exuberet, Rota in d. Neapolitana fabricæ 12. Junii 1679. §. Quod autem cor. bo. me. Rondinino.

Dispositio autem Concilii Agaten. obesse non poterit, quia canon ille adducitur per Gratianum, non ad effectum statuendi, ut in universum vetitum esset ædificare Monialium. Cœnobita propè Monachorum Conventus; Sed ad hoc, ut imposterum prohiberentur Monasteriorum duplicium Monachorum erectiones, nempè & Monialium insimul cum Monachis vitam degentium, quòd antiquitus ex regula Sancti Basilii permittebatur, ut adnotant Gloss. Archidiac. & Turcremat. ad c. Desimus 21. ex 7. Synodo de sumptu. 1. & disertè probant Joan. Diartii in Commento caus. 18. q. 2. in fine fol. mihi 22. col. 2. Rodricq. question. regul. tom. 1. q. 44. art. 1. sub n. 1. Basil. de Ponte de impedim. matrim. c. 6. §. Hinc factum est, Suarez. de Relig. to. 4. tr. 8. lib. 1. c. 10. sub n. 1. Theophil. Rayna. in dissert. de sobri. frequen. mulier. per sac. homin. oper. tom. 12. Miscell. sac. fol. 303. col. 1. in princip. Ultra quòd Ecclesia fabricanda non habet fenestras ad aspectum, ut ex planta, & sic evanescit excogitatum inconyeniens alloquutionum Patrum cum Monialibus.

Et ita his causâ propofita; utraque Parte acriter informante, &c.

POTENTINA HOSPITALIS PRO COMMUNITATE CIVITATIS POTENTIÆ.

Causa disputata in Congregatione super statu regularium, resolutus pro Communitate.

De eadem materia, de qua disc. 12. de donat. An scilicet bona assignata; seu elargita pro erectione Monasterii, vel Conventus, ob istius suppressionem redeant ad concedentem necnè; Et an id procedat ubi agatur de concessione Hospitalis facta Religioni, ut illud administraret.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series cum resolutionibus.
2 Bona donata in erectione, an in casu suppressionis redeant ad donantem.

D I S C. LXIX.

Cum in Civitate Potentiæ adesset pia Domus sub dominio, & administratione Communitatis, in qua Hospitalitas exercebatur, sequuta fundacione aliàs enunciata Religiosis Hospitaliorum nuncupata, fare ben fratelli, eadem Communitas de anno 1598. præfatos Religiosos convocavit, eisquè dictam domum cum bonis, & redditibus concessit sub lege administrandi Hospitalitatem, juxta eorum institutum, & sub diversis aliis pactis, & conditionibus, cum clausula, non aliàs, aliter, nec alio modo; Cumque per Constitutionem Innocentii X. sequuta esset suppressio omnium parvorum Conventuum Italie, in quibus sustentari non possent sex Religiosi, inter quos fuit iste, atque Episcopus cum auctoritate Congregationis super statu regularium, inaudita tamen Communitate, applicasset domum, ac bona, & redditus feminatio, hinc post sequutam ejusdem Episcopi mortem, Communitas recursum habuit ad eandem Congregationem, à qua prodiit resolutio pro reintegratione Conventus dictorum religiosorum; quatenus esset practicabilis, ut supponebatur, quòd scilicet quidam alii assignarentur redditus, ut propterea ad formam dictæ Constitutionis sex religiosi in eo vivere possent, si minus restituerentur antiquo, ac primævo statui sub administratione communitatis; Resolutio tamen remansit sine effectu, & merito ex dispositione text. in c. 1. tot. tit. ne sede vacante, expectando novum Episcopum, qui adiri debeat.

In informatione autem ad communitatis instantiam desuper edita, dicebam, quòd in isto casu non intrabat questio disputata per Fagnan. in c. relatum, ne Cler. vel Monach. n. 39. & seqq. & de qua disc. 12. de donat. an scilicet bona donata pro erectione jam effectuatâ alicujus conventus, vel

Monasterii ob itius suppressionem redeant ad donantem; quoniam opinio negativa, quam vetiorem proficietur Fagnan. ubi supra, & practica dicta Congregatio, procedit quando donatio facta est ipsi religioni, vel ipsi conventui, cui bona sint jam quæsitâ, atque de ejus dominio effecta. Sed non erat iste casus, quoniam communitas non donavit domum, & bona Conventui, vel religioni, sed solum eidem domui, non immutato ejus statu, ac destinatione præfecit istos religiosos tanquam ministros, & operarios magis aptos, & opportunos, per quos hospitalitas melius exerceretur, ita convertendo in substitutionem religiosorum id quod impendere aliàs oportebat in mercedibus, & sustentatione ministrorum, & inservientium sæcularium, ideo, que immutatio ministrorum non causat dominationem, & abdicationem, ac translationem domini respectivè, & per consequens ex defectu applicationis ad factum dicebam etiam pro veritate, quòd extranea esset dicta questio, indebitaque in isto casu practica non esset id, quòd generaliter dispositum est de applicatione bonorum, ac reddituum hujusmodi suppressorum Conventuum in alios usus pios arbitrio Episcoporum.

ROMANA PRÆCEDENTIÆ

PRO SACERDOTIBUS,

CUM ALIIS RELIGIOSIS ORDINIS B. JOANNIS DEI.

Causa disputata coram Cardinali Protectore, cum resolutione, ut infra.

An Sacerdotibus istius Ordinis debeatur præcedentia supra alios, qui nullos ordines sacros habeant, quamvis ratione antianitatis, ac munerum sint in Religione digniores.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series, & de instituto istius Religionis.
2 Subditi non debent, nec possunt habere præcedentiam supra superiores.
3 Decanus in Collegio præcedit omnes etiam digniores.
4 Parochus in Parochia præcedit omnes.
5 De ordine hierarchico attendendo in regulatione præcedentia.
6 Canonici in sacris præcedunt antiquiores, qui non sint in sacris.
7 An in hoc attendatur inhabilitatio ad Pralaturas, & Officia.

D I S C. LXX.

Cum in hoc ordine modernorum Hospitaliorum nuncupato, Fare ben fratelli, fundato per B. Joannem Dei, renovatus esset antiquus usus regularium, quod non clericalentur, quoniam stante obligatione, quam habent inferendi per se ipsos infirmis in operibus mechanicis, & viliibus, incongruum prudenter, ac piè à fundatore reputatum fuit id peragi per Sacerdotes, aliisque in sacris Ordinibus, constitutos, idcirco omnia munera religionis etiam illa Prælati Generalis, & provincialium, ac Priorum, aliorumque Officialium localium sunt penes illos religiosos, qui non sint in Ordinibus constituti, aliqui verd ex eis efficiuntur Sacerdotes pro administrandis Sacramentis, aliisque divinis, infirmis existentibus in Hospitalibus, adeout ibi dicantur Parochi, ut in specie advertitur disc. 23. de Parochis, isti que exempti sunt à dictis servitiis, & oneribus, sed è converso sunt incapaces munerum, & Officiorum religionis; Hisque sic stantibus orta est præcedentiæ controversia inter Sacerdotes, & alios qui ratione Officiorum, vel antianitatis essent in religione digniores, atque vel concorditer, vel ex Papæ rescripto assumpta desuper disputatione coram Cardinali Protectore Ordinis, ut audio, nulla desuper prodiit sententia, vel determinatio expressa, sed quòd ejus sensibus oretenus explicatis, servetur; ut post Prælatos, & Superiores actuales, quales sunt Generales, provinciales, Prior, & Vicarius localis, & fortè alii juxta leges, vel mores Ordinis, & qui actuales Superiores, & Prælati dici possunt, Sacerdotes præcedant alios, quamvis ratione munerum, & Officiorum aliàs exercitorum, vel ratione antianitatis isti essent de jure digniores, idque mihi scribenti pro Sacerdotibus visum est probabile.

Quatenus etenim pertinet ad præcedentiam Prælatorum,

tum, ac superiorum, licet quoad ordinem sint minus digni, adhuc tamen id videtur omni jure deberi ob incongruentiam, ut subditi præcedentiam habeant super Superiorem, ut docet praxis in capitulis Cathedralium, ac etiam Basilicarum Patriarchalium Urbis; & similium, quod licet adfint Canonici constituti in dignitate Episcopali, imò Patriarchali, adhuc tamen super eos præcedit Vicarius Episcopi, vel respectivè Archiepiscopi, quamvis esset simplex Clericus in minoribus, cum præcedentia non detur personæ, sed Officio, ac muneri, ob incompatibilitatem, ut membra sint supra caput; Ideoque ut advertitur in *relat. Curia* loquendo de Tribunalibus, & Collegiis; quamvis in eis adfint constituti in ordine Sacerdotali, vel Episcopali, imò Patriarchali, adhuc tamen eos præcedit Decanus, qui sit inferior ordine, ex eadem ratione, quod representat caput, ipsi verò representant membra, ac propterea apud Doctores passim deducit solet exemplum Episcopi, qui tanquam Scholasticus sit in scholis, quod subest Rectori occupanti primum, ac digniorem locum, ex eadem ratione; Ideoque Egomet scribens pro Sacerdotibus in hac parte dabam manus quoad superiores actuales.

4 Quo verò ad alios æque subditos, qui pro instituto Religionis, vel ob reliquas munerum, & Officiorum prætorum, vel ratione antianitatis essent digniores, dicebam etiam cum sensu veritatis pro Sacerdotibus respondere debere; Tum ex eo quod in hujusmodi Hospitalibus, & Conventibus ipsi sunt Parochi non solum infirmorum, sed etiam ipsorum Religiosorum, ut in *d. disc. 23. de Parochis*; Ideoque Parochus in Parochia præcedere debet omnes, qui alius essent digniores, ut *disc. 21. de præced. & alibi*, quod tamen motium non videtur ritum, quoniam verè ipsi Sacerdotes non sunt Parochi, sed istius partes gerunt tanquam Vicarii, & Ministri in solo exercitio jure Parochiali residente penes ipsum Hospitalis, vel ipsum conventum; Tum etiam, & turtius ratione Ordinis Hierarchici, de quo *disc. 23. & 24. eodem tit. de præm. & disc. 40. in Miscell. Eccles.* Et tertius ex eo, quod habetur inter canonicos, vel alios Beneficiatos ejusdem Ecclesiæ, quod constituti in sacris præcedunt alios, qui non sint in sacris, quamvis antiquiores, vel alias ratione munerum digniores, quoties non sint superiores actuales, ut declaratum fuit per Sac. Congreg. juxta declarationes relatas per Barbof. in *Summ. Apost. decis. verb. Canonici quoad sacrum collect. 91. n. 2. & seqq.* Multo magis, dum per statuta Religionis, seu per determinationes aliorum Generalium, ac etiam per Sac. Congr. ita declaratum supponebatur per causam Patronum in facto scribentem.

7 Er quamvis in contrarium magnum fundamentum constitueretur in Sacerdotum incapacitate ad munera, & Prælaturas Religionis, quasi quòd ita alii, qui non sint Sacerdotes ex hujus Religionis instituto, in ea censendi veniant digniores; At tamen dicebam istud esse fragile fundamentum, quoniam id non provenit ex eo quod alii declarentur digniores Sacerdotibus, sed potius ex majori dignitate, & reverentia Sacerdotum, ne cogantur subire illa servitia mechanica, & villia, quæ eorum ordini incongrua sunt, & sic id potius arguit majorem Dignitatem; & reverentiam juxta ea, quæ habentur in muneribus civitatum, quod clerici, quamvis sint Cives sicut alii, tamen ex legibus, vel ex consuetudine locorum, non sunt eorum capaces, quoniam non congruit, ut se impliceant Officiis secularibus, per quæ retrahantur à divinis Officiis, non inde tamen inferre licet, quòd laici ob istam capacitatem sint clericis digniores, eoque præcedere debeant, cum tressit in oppositum, ut *d. disc. 23. de præm. & alibi*.

OXOMEN. CONCORDIÆ

PRO CAPITULO CATHEDRALIS RESIDENTE IN OPPIDO DE BURGO,

CUM PP. CARMELITIS DISCALCEATIS.

Causa disputatus in Rota cum incerto exitu.

An valeat, & sustineatur conventio, per quam Regulares priventur facultate tumulandi cadavera, & habendi sepulturas in eorum Ecclesia, vel Cæmeterio; sive id non faciendi sine licentia Cleri secularis.

S U M M A R I U M.

1 Facti series.

2 De efficacia, & operatione transactionis.

3 Titulus.

- 3 Sub alienatione bonorum Ecclesia veniunt etiam jura incorporalia inter duas Ecclesias.
- 4 Quod per conventionem inter alios non præjudicatur tertio.
- 5 Per longissimam observantiam præsumuntur solemnitates, & causa.
- 6 Ex quibus inferatur ad scientiam, & consensum populi.
- 7 Quando non sit alienatio prohibita ut potest onus in acquisitione.
- 8 In specie de conventionem non dandi sepulturam in viâ Paracho.
- 9 Antiquitus Regulares non erant Clerici, & non peragebant divina.
- 10 Pe. Clem. dudum. de sepultur. non est derogatum cap. 1. & 3. de pact. in 6.
- 11 Actus non potest dividi, sed debet recipi cum sua causa, & qualitate.

D I S C. LXXI.

DE anno 1589. cum Patres Carmelita Discalceati, seu S. Teresie cuperent fundare eorum Conventum in Oppido de Burgo, ubi est residentia Episcopi, & capituli Cathedralis, se opponeret autem capitulum, penes quod juxta penè generale usum Hispaniarum pluries enunciatum *sub tit. de Decim.* absque distinctione Parochiarum resideret cura animarum totius Oppidi, hinc inter dictum capitulum, & Provinciale devenit ad concordiam, per quam præstante capitulo consensum huic novæ fundationi; E converso Provincialis promissit, quòd Religiosi in eo permanenti non prædicabunt in diebus, & horis, in quibus prædicaretur in Cathedrali, minusque concederet alicui sepulturam, nisi de ejuodem Capituli licentia, cum aliis conventionibus ad rem non facientibus; Cum autem post observantiam pacificam (ut ex hac parte præsupponebatur) annorum circiter 80. præfati Religiosi in vim eorum privilegiorum, & facultatum, contra formam concordie dedissent sepulturam aliquibus cadaveribus secularium; Hinc exorta lite coram Nuntio, à quo prodit decretum super concordia observantia, atque ab eo per appellationem introducta causa in Rota coram Vicecomite, datoque dubio, an observanda esset concordia, stante discordantia in facto inter causæ Patronos super retroacta observantia, dilata fuit resolutio, deindeque ex parte Religiosorum petita, & obtenta remissoria; Incertum est quid deinde sequatur sit, dum vel ob solitam mutationem defensorum, vel ob mei statum mutationem, ob quam forum dimisi, amplius de causa actum non audivi.

Quamvis autem plures habitæ fuerint disputationes, nihilominus illæ fuerunt potius super incidentibus, concessionis scilicet, vel negationis remissoria; ac etiam concessionis inhibitionis specialis, quæ ex hac parte petebatur, ne interim pendente lite, sepultura concederetur; Sed quatenus pertinet ad bonum jus in negotio principali super dicto dubio, an concordia sit observanda, necnè, unica, me scribente, habita fuit disputatio.

In hac itaque dicebam, quòd cum huic parti assisteret regula pro validitate, & observantia concordie, quæ tanquam res judicata omnes decidit, ac dirimit questiones, ac extinguit prætensiones, & jura donec de medio tollatur, adeò non nisi de ejus executione, & observantia agendum sit, ex frequenter insinuat sub diversis materiis, & præsertim *disc. 50. de alien. & contr. prohib.* ubi de aliquibus annotationibus ad hanc materiam concordie; Hinc punctus erat in objectis, quæ duo erant; Primum nempe potestatis dicti Provincialis absque mandato universæ religionis, & sine beneplacito Apostolico, & causa necessitatis, vel evidentis utilitatis privandi Religionem, vel Monasterium, hoc jure ubi competente in specie ex privilegiis, & concessionibus Apostolicis, dum receptum est; quòd prohibita alienatio, de qua in *extrav. Ambrosio, eum concord.* percutit etiam hæc jura incorporalia, quamvis agatur inter duas Ecclesias, vel duo corpora Ecclesiastica ex deductis *disc. 1. de alien. & contr. prohib.* & alibi pluries, adeò ut adeste videretur consuetum detestabile vitium scribentium pro Religiosis super magno superfluo cumulo allegationum in comprobatione hujus certæ, hodieque notoriæ conclusionis in suis casibus, dum in hac parte id non controvertebatur, ut in dies cum nausea contingit.

Et secundo, quòd ista conventio præjudicate non posset, nec deberet populo, qui in concordia non intervenerat, suumque non præstiterat consensum, dum ita sibi adimebatur libertas, ac facultas eligendi sepulturam, ideoque ada-

adaptari dicebant Scribentes in contrarium à simili, ac forius ea, quæ habentur in pactis, & renunciationibus hæreditatis, & successione tertii, cui præsertim non consentienti, vel consentienti, atque in ea voluntate non perseveranti, id præjudicare non debet, faciendo pariter de super eundem superfluum, & inutilem cumulum in certo principio non controverfo.

5 Admittendo itaque dictas conclusiones tanquam certas in suis casibus, dicebam pro frequenti consuetudine fallaciam esse in applicatione ad casum; Ubi etenim subsisteret facti præsuppositum, quòd ex hac parte dicebatur certum, pacifica, scilicet, & continuata observantia per dictum spatium annorum octuaginta, tunc ita de plano tolli dicebam utrumque objectum, quoniam per observantiam longissimi temporis etiam 30. annorum; Multo magis adeo deductum, intrat præsumptio tam solemnitate, & cautè ex deductis *ead. disc. 1. de Alienat. & Contract. prohib.* non obstante Constitutione Urb. VIII. quam receptum est prodiisse contra sæculares, ideoque locum non habere inter Ecclesiasticos, cum quibus adhuc proceditur cum dispositione juris communis, ut ibidem, quam etiam super præsupposito consensu populi juxta ea, quæ à simili habentur supra, *disc. 33.* Potissime in conventionibus quæ habere videntur speciem notorii non solum ob occasionem, ex qua illa prodit, dum fundatio ex ejuodem populi consensu, & desiderio sequuta fuit, ejuisque consensus quoque desideratur, sed etiam ratione subjectæ materiæ, quoniam quotidie homines moriuntur, & frequens est hodierna consuetudo ex motivo devotionis, vel intuitu confessoriorum, & assistentium in infirmitate, & agonia, eligendi sepulturam in Ecclesiis Regularium, ideoque subsistente isto præsupposito, cessare videbatur questio in radice, atque occasio asumendi disputationem in puncto juris.

7 Verum ubi seclusa observantia, agendum esset ex integro de hoc puncto tanquam in conventionem recentem, adhuc tamen advertebam, etiam in sensu veritatis, non intrare dictos terminos alienationis, sed quòd potius ista esset illa species conventionis, de qua *disc. 30. de Juri.* quòd scilicet ad effectum obtinendi id, quòd non habetur, promittatur non usui alicujus juris, & privilegii aliàs competentis, ut in eo casu, quòd obtenta fuit Ecclesia sub ea lege, ut Religiosi subjacere debeant visitationi Episcopi, adeò non possunt uti eorum privilegiis exemptivis, dum ita nihil alienatur, vel amittitur de bonis, & juribus jam obtentis, & possessis, sed obtinetur aliquid de novo, cum annexo onere, vel restrictione, ad instar novæ acquisitionis bonorum, quæ subjaceant censibus, & canonibus, vel servitutibus, aliisque oneribus; Quoniam imponere census, vel constituere servitutes, & onera super bonis, quæ jam possideantur est prohibeum per *extrav. Ambrosio*, sed non est prohibeum in se accollere onera, sub quibus bona acquirantur, dummodò ista non excedant valorem ipsorum bonorum, neque efficiant alia bona Ecclesiæ; Ideoque receptum est, quòd in acquirendis ista prohibeum non intrat, ut *ead. disc. 1. de Alien. & Contract. prohib. n. 122. & alibi*. Cum etenim ista fundatio sequi non posset absque consensu Parochi, & Cleri, quoties iste injustè denegatur non suppletur per Papam, vel per Sacram Congregationem, eatenus autem ille obtentus fuerit, quatenus adjecta fuerit ista qualitas, sine qua aliàs fundatio sequuta non esset; Hinc dicebam in nihilo præjudicatum esse juribus Religionis, circa hujusmodi facultates aliàs ei competentes in Ecclesiis, & Conventibus jam fundatis, & possessis, quoniam ita Religio non solum privata remaneret hoc accidenti, sed etiam ipsa substantia, quia Conventum, & Ecclesiam nullatenus haberet in loco, ideoque sicut prohibeum non est, quòd aliqui Religiosi voluntariè ex eorum instituto, vel stylo abstineant ab hujusmodi actibus, ut præsertim sequitur in Capuccinis, sive quòd in casu particulari declarent nolle officiare in Ecclesia, juxta casum, de quo supra, *disc. 33.* cum similibus, ita nulla urget ratio cur ad effectum obtinendi id quòd non habetur, atque faciendi rem utilem Religionis, huic conventioni consentiretur, idque esse solitum advertitur per Franc. *contrav. inter Episc. & regul. tit. de nov. fundat. n. 482. & seqq.*

Potissime verò, & clarum cum ista conventio non contineat rem exorbitantem, atque tollentem ea jura, quæ antiquorum Canonum dispositione Religiosis jure suo nativo competunt; Quoniam ut insinuat supra, *disc. 1. & alibi*, antiquioribus temporibus Monachi, aliique Regulares erant prohibiti clericari, & habere Ecclesias, in quibus divina peragerent, sed more populi secularis subjacebant Paracho, ut etiam advertitur *sub tit. de Decim.* sed paulatim

per privilegia, ad id habitati fuerunt cum præjudicio Patrochorum, quibus proinde reservata fuit portio canonica, ex iis, quæ habentur pluries *sub tit. de Paroch.* in proposito quartæ, seu portionis canonice; Ideoque ista est reversio ad jus antiquum, istaque esset ratio, cui inimica est dispositio text. in cap. 1. & 3. de pact. in 6. quibus derogatum non est per *Clem. Dudum. de sepult.* ut per Barbof. in *collect. ad disc. cap. 1.* atque tanquam absolutum firmat, vel præsupponit modernus moralis Petrus de Murga in *tract. de sepult. to. 1. tract. 7. disquis. 6. dub. 23. pag. 285.* quam allegare oportet in hujusmodi irreperibilibus scriptoribus, & habetur eodem *disc. 1. de Alien. & Contract. prohib. & disc. 26. de Paroch. & alibi*.

Hinc sequi dicebam quoque responsum ad alterum objectum præjudicii populi, quoniam si ille Conventus non esset fundatus, utique populus non haberet usum hujusmodi facultatis; Igitur eodem modo quòd supra non potest actus dividi; Et per consequens dicebam, quòd non solum in isto casu, in quo conventio inita est per primum Prælatum, & Rectorem istius Provinciae, juxta terminos dict. text. in cap. 1. & 3. de pact. in 6. sed ubi etiam inita esset per primum Conventum, vel Oblatum, aut simplicem sæcularem sine aliquo mandato, adhuc tamen intraret dilemma, quòd ut Religio volebat ratum habere actum ab eo gestum, aut non; Si volebat, prout de facto voluit, debebat conventionem observare; Si verò nolebat, quòd dimitteret Conventum, atque Religiosi à loco discederent, ut potè non legitime introducti, cum inter essentialia requisita sit illud consensus Ordinarii loci, ac etiam Parochi, & Cleri, qui ita deficere dicebatur, ut potè sub tali lege præstitus; Ac propterea aliquam concipiendam admirationem, quòd huic controverfæ tanta dubietas, ac disputationum dos tribueretur ob individuitatem consensus, & actus, qui dividi non potest, neque in parte acceptati, & in parte reprobari, repetendo quoad populum idem, quòd supra de statu antiquo super necessitate accedendi ad Parochiam absque hac libertate cum prohibitione Religiosorum hujusmodi functiones peragendi, quòd tamen dicebatur ad superabundantiam, dum populus non erat causa, sed opponebatur de jure tertii non conquerentis.

MONTIS CASSINI ABBATISSÆ PRO ABBATISSA ELECTA.

Causa disputatus in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, resolutus ut infra.

De electione Abbatissæ, quando dicatur conclusa, & quatenus non concludatur, quomodo Prælatus debeat se gerere.

S U M M A R I U M.

- 1 Quando dicatur conclusa electio Abbatissæ, & quid facere debeat Prælatus, ubi non concludatur.
- 2 Facti series cum resolutione.
- 3 Quomodo deseri debeat declarationibus Sacrarum Congregationum.
- 4 De lege particulari in electione Abbatissæ in Monasteriis sub Congregatione Cassinensi.
- 5 De quibus Monasteriis ista lex loquatur.
- 6 De differentia inter Prælatos inferiores sub altero Ordinario, & illos qui sunt Ordinarii cum territorio separato.

D I S C. LXXII.

Terminato officio Abbatissæ Monialium Monasterii S. Germani, cum in nova electione Abbas Cassinensis tanquam Ordinarius interveniret, Moniales autem ob scissuram votorum non concordarent in concludendo electionem pro duabus ex tribus partibus, quæ requiruntur juxta declarationes Sac. Congregationis relatas per Barbof. in *Summa Apostolicarum decis. verbo Abbatissa Collectan. 5. nu. 19. & 20.* ubi concordantes; Hinc Abbas observando id, quòd in eisdem declarationibus disponitur, replicando scilicet in diversis diebus scrutinia prævisis monitionibus, eisque adhuc non concordantibus, sibi bene vitam Monialem deputavit; Quare Monialibus diversæ factionis recurrentibus ad Sac. Congregationem Episcoporum, & Regularium, cum supponeretur in facto, quòd aliqua adfuisse violentia, vel precipitancia ex parte Abbatis protegentis diversam factionem concurrentem cum illa, quam ipse deputaverat rescriptum fuit, quòd unus ex Episcopis victioribus

bus exploraret voluntatem Monialium, habitaque istius Episcopi relatione mandatum fuit procedi ad novam electionem, principaliter ex motivis potius prudentialibus, & ex informationibus extrajudicialibus, juxta istius præsertim Congregationis styllum enunciatum disc. 16. in Relat. Curubi de ista Congregatione agitur.

3. Istaque est ratio, cui innititur pluries enunciatum assumptum, quod scilicet nimirum circumspicere procedendum est in deferendo determinationibus istius, aliarumque Congregationum Cardinalitarum, non quod magna non sit eorum auctoritas, dum Rota, aliaque Tribunaia profiterentur eis reverenter deferre, neque audent contrarium judicare, ideoque multò magis in aliis Judicibus, & Tribunalibus inferioribus id procedit, sed quod resectendum est ad distinctionem inter illas declarationes, quæ generaliter, & in abstracto emanant per viam oraculi pro interpretatione Concilii Tridentini, vel aliarum Constitutionum Apostolicarum, & illas determinationes, quæ sequuntur in casibus particularibus, ob eorum circumstantias, ut etiam habetur disc. 1. in adnot. ad Concil. Trid. & disc. 35. de Jadic. & alibi; Ac propterea irrisione digni censendi veniunt illi, qui alios non aperientes libros, nisi (ex gr.) Barbof. in ad. collect. Nicol. in flosc. & similes, eo ipso quod inveniunt relatum, quomodo in aliquibus casibus decium fuerit per Congregationem, absque alio discurfu, vel reflexione, ad literam id attendunt, cum id rectè procedat in declarationibus generalibus, quamvis proditis occasione casuum particularium, non autem in hujusmodi determinationibus particularibus, quæ in eo casu præcio prodierint frequenter cum legibus particularibus, & ob aliquas circumstantias, quæ non adaptentur ad alios casus.

4. In hac verò facti specie, quatenus pertinet ad juridicum, præsuppositum fuit processum esse ad informationem deputatoris ob non servatam formam particulariter statutam per Constitutionem, vel morem proprium Greg. XIII. in Monasteriis istius Ordinis S. Benedicti sub regimine Cassinensium, registrat. Bull. Cassin. Constit. 204. quod scilicet Monialibus non concordantibus in duabus ex tribus partibus, debet Prælatus proponere tres Moniales, atque præficere illam eis, quæ habeat majorem partem votorum.

5. Quatenus itaque pertinet ad hoc motivum, dicebam scribens pro Abbatis deputata, non bene ad rem applicari hujusmodi Constitutionem, eo quia illa in verbis loquitur de Monasteriis hujus Ordinis existentibus sub regimine, & administratione istorum Religiosorum, & sic ubi Abbas, vel alter Prælatus Regularis interveniat solum tanquam Prælatus Regularis Præpositus regimini Monasterii, quod fit in aliqua Diocesi sub Ordinario loci, juxta generalem frequentiore usum, non autem congruere huic Monasterio, in quo Abbas Cassinensis non habet illam simplicem administrationem, & superioritatem, quæ habetur in aliis Monasteriis ex sola ratione, quod sint Ordinis, sed consideratur tanquam Episcopus, vel Ordinarius loci, qualis est in hoc Oppido, tanquam in Territorio nullius; Quinimò apud Oppidanos opinio, ac præsentio est, quod ejusdem Oppidi Ecclesia Collegiata sit vera Cathedralis, quodque ejusdem Ecclesie Canonici constituent Capitulum, ut patet ex deductis disc. 52. de præmin. Quamvis etenim ista præsentio nullum haberet fundamentum ex ibidem deductis, adeo ut revera dicendum veniat Prælatus inferior.

6. At tamen quia nullus alius adest Episcopus tanquam in Territorio verè separato, & nullus, est verus Ordinarius loci, idcirco dicebam, quod illi non congruerent ea, quæ disponunt de Prælatis Regularibus inferioribus sub loci Ordinario, sed potius ea, quæ disponunt, & servantur in Episcopis, aliisque locorum Ordinariis; Ac propterea fit casus non comprehensus in dicta Constitutione ob notabilem differentiam, siquidem in illis Monasteriis, quæ sint sub regimine, & administratione hujusmodi inferiorum Prælatorum sub Ordinario loci, iste intervenit potest, si vult, in electione Abbatissæ, ut advertitur disc. 37. in adnot. ad Concil. Trid. ac etiam supra, disc. 1. & alibi, necnon sibi commissa est visitatio, & custodia clausuræ, ut in Sublacen. hoc eod. tit. disc. 18. & 26. de Jurisdic. & alibi, quæ omnia cessant in isto casu, quoniam Abbas facit figuram Episcopi, & veri Ordinarii, ideoque alter Ordinarius non potest in eo se ingerere; Id autem reputatum fuit ingeniosum ratiocinium quoniam cum Constitutio loquatur generaliter de Monasteriis subiectis huic Congregationi, idcirco processum est cum regula generali, quasi quod aliqua major jurisdictione, vel prærogativa, quam Congregatio habet potius in isto Monasterio, quam in aliis existentibus in alienis Diocesi-

bus, non faciat differre in specie, & non tollat, quin dicatur Monasterium Ordinis, & illi subiectum.

SUBLACEN. MONASTERII PRO ABBATE SUBLACI, ET CARDINALI COMMENDATARIO EJUSDEM ABBATIE.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, resolutus ut infra.

An jurisdictione delegata super clausura Monasterii Monialium, quæ competit Ordinario in Monasteriis existentibus sub regimine, & Jurisdictione Prælatorum inferiorum, procedat ubi iste Prælatus sit ejusdem Ordinis, & ejusdem Monasterii dati in Commendam, penes quod sit Jurisdictione ordinaria.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series cum resolutione.
2 De fundamentis pro Pralato inferiori contra Episcopum.
3 Id quod obtinetur in vim concordia, dicitur obtineri jure suo primo.
4 Respondetur ad fundamenta, de quibus n. 2.
5 De differentia inter Abbatem Regularem Monasterii, & Commendatarium ejusdem Monasterii.

D I S C. LXXIII.

Antiqua lis diu agitata inter Episcopum Tiburtinum pro tempore, & Abbatem, seu Commendatarium celeberrimi Monasterii Sublaci, quod est primum, ac originale Monasterium totius Ordinis Monastici in Ecclesia latina, super puncto de quo disc. 1. cum pluribus sequ. sub tit. de Jurisd. An scilicet illud circumdarium, in quo existunt aliqua Oppida, & Castra subdita huic Monasterio in jurisdictione spiritali, & Episcopali etiam cum Clero, & populo seculari, essent in dicta Diocesi Tiburtina, vel potius in territorio separato, & nullius, sub Urb. VIII. sopita fuit per concordiam, per quam data quadam recompensa Episcopo stabilitum fuit territorium separatum cum cessione quorumcumque ejusdem Episcopi jurium; Cumque sub Gregor. XIII. Cardinalis Columna in Oppido Sublaci fundasset cum Apostolica auctoritate de anno 1583. Monasterium Monialium sub regula S. Benedicti, & invocatione S. Jo. Baptistæ, illudque commississet curæ, & gubernio, ac jurisdictioni, & protectioni Abbatis Regularis ejusdem Monasterii, cujus ipse erat Commendatarius, hinc Cardinalis Carolus Barberinus Commendatarius de anno 1672. obtinuit à S. Congregatione Episcoporum, & Regularium declarari quod stante dicta transactione cum Episcopo Tiburtino, sibi competant circa clausuram Monialium, & alia contenta in Constitutionibus Apostolicis illa præsertim Gregor. XV. omnia quæ competunt Episcopis, & Ordinariis locorum, istaque declaratione sic stante dictus Commendatarius prohibuit accessum ad dictum Monasterium Monialium sine licentia ipsius, vel ejus Vicarii Generalis, alioque exercere coepit actus delegata jurisdictionis contentos in dictis constitutionibus, & enunciatis pluries hoc tit. ac etiam in Miscell. Eccl. & alibi, quare Abbas recursum habuit ad præfatum S. Congregationem, quæ tamen sterit in decretis.

In disputatione autem desuper habita scribens pro Abbate 2. more Advocati deducebam primò firmata apud Bich. dec. 459. repet. dec. 373. par. 11. rec. per quam decisionem dicebam causam decidi in individuo ad favorem Abbatis regularis contra Episcopum in regimine Monasterii ejusdem Ordinis. Et secundo quod cum istud Monasterium fundatum esset per illum, qui erat Commendatarius, & tamen voluit dare hanc jurisdictionem, & superioritatem Abbati regulati, ista dicebam quod adesse clara lex foundationis approbata per Sedem Apostolicam, ideoque intrare ea, quæ in puncto regiminis Monasterii Monialium sub regularibus contra Episcopum ob consimilem legem foundationis approbata ab eod. Greg. XIII. habentur disc. 27. de Jurisd.

Cumque Scribentes pro Comendatario penè totum fundamentum constituerent in novo jure, quod dicebant in eum superventum excessione dicti Episcopi Tiburtini, cujus personam ita repræsentaret; Respondebam, & in hac parte etiam cum sensu veritatis, quod istud esset clarum æquivocum quo-

quoniam Commendatarii prædecessores, & ipsemet immediatus, qui dictam concordiam fecit, semper subtinuerunt litem super territorio separato, & vera qualitate nullus independenter à dicto Episcopo, ideoque juxta plures enunciatum sub diversis materiis naturam transactionis, & præsertim, disc. 50. de alien. & cont. prob. illi non tribuit jus novum, quod acquiratur ab altero transigente, sed continuatur jure antiquo, & primævo proprio, ita assicurato ab incertitudine, & molestiis tanquam per remotionem obstaculi, & sic revera istud fundamentum erat fragile.

4. Reflectendo autem ad veritatem ab initio pro stylo requirentibus meam operam liberè insinuatam, habebam difficultatem, ideoque resolutio fuit juxta votum, quoniam in primis fallax erat fundamentum, quod constituerebatur in dicta decis. Bich. tum ob difficultates, quæ in individuo contra eam considerantur, disc. 18. de Jurisd. ideoque frustra repetendas tum ob notabilem differentiam inter illum Abbatem regularem Monasterii Cassinensis, & istum; In eo etenim nullus adest Commendatarius, ideoque ipse Abbas est Prælatus cum jurisdictione Episcopali, juxta ea, quæ de illo habentur in Notis Cassini jurisdictionis, vel Cathedraliatis, sub tit. de præmin. in hac supplemento, disc. 52. unde est Prælatus in toto territorio etiam cum clero, & populo seculari, adeo ut faciat figuram Episcopi, quamvis in casu, de quo d. decis. Bich. revera ista qualitas in consideratione habenda non esset, dum monasterium non erat in ejus Territorio, sed in diocesi alterius Episcopi; In præfenti autem Abbas regularis est solum superior Monachorum, & mensæ Monasterialis consideratus tanquam contradistinctus ab illo Abbate Monasterii, qui habet Territorium, & jurisdictionem ordinariam, & Episcopalem etiam cum clero, & populo, adeo ut Abbas regularis exceptis iis, quæ concernunt disciplinam regularem, & regimen Monachorum, & eorum mensæ, consideretur tanquam Vicarius, & minister ad negotia particularia Commendatarii, penes quem residere dicitur Prælatura veta & propria Monasterii, ne aliis detur inconveniens duorum capitum in uno corpore, juxta ponderationes, de quibus, disc. 34. de Jurisd. & hoc tit. ac alibi pluries. Et sic junctum fuit huic Abbati regulari tanquam ministro, & Vicario Commendatarii Ordinarii, loci regimen, & administratio hujus monasterii, vel sibi tanquam Prælato regulari inferiori sub Ordinario loci, in ejus Territorio Monasterium situm est, dum ita oportet dare Ordinarium loci, penes quem residet ista jurisdictione delegata contradistincta ab illa ordinaria, quæ in monasteriis exemptis residet penes Prælatos inferiores regulares vel alios exemptos, istaque persona Ordinarii loci nullo pacto verificabilis videtur in persona istius Abbatis, qui dicitur talis improprie, sive ad certum effectum tantum regimini monachorum, & intra ambitum monasterii, non autem cum jure territoriali, & territorio.

NULLIUS, REGIMINIS ET SUPERIORITATIS PRO CARD. OTHOBONO COMMENDATARIO, CUM CONGREGATIONE CAMALDULENSI.

Responsum pro veritate.

An Commendatarius Monasterii dicatur Judex superior monachorum in eo degentium cum facultate deputandi superiores, & alia faciendi etiam circa vitam, & mores, ac disciplinam regularem.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Religiosi exempti subjacent Pralato Ecclesie, cui inserviunt in concernentibus cultum, & servitium ipsius Ecclesie.
3 De aliis casibus, in quibus religiosi exempti subjacent Ordinario loci.
4 De his casibus, super antiquo modo regiminis religiosorum, & moderno.
5 Quare in religionibus que reguntur ad formam Communiatas, debeant omnes subjacere eidem superioribus Religionis.
6 Secus in altero casu, quod Monasteria reguntur jure singulari.
7 Quando erecta su Congregatio Camaldulensium Calceatorum.

Card. de Luca, Lib. XIV.

- 8 De observantia.
9 Respondetur ad Breve pontificium, & quid contineat.
10 De alia responsione ad obiectum in casu.

D I S C. LXXIV.

Ab Anno 1468. ac etiam antea, quo Monasterium S. Marie de Vangadititia nullius Diocesis, commendatum fuit Cardinalibus, vel Prælatis, & Clericis secularibus, observantia dedit quod Commendatarius in eo deputavit Priorem, & collocavit alios monachos Congreg. Camaldulensis eosque visitavit, atque alios superioritatis, & Prælaturæ actus gessit; Cumque de anno 1625. Religio tunc temporis in hoc Monasterio existentes controveterent hanc jurisdictionem, & superioritatem Commendatarii, iste desuper sententiam, vel decretum reportavit à Nuntio Venetiarum cum subsequuta executione, atque ita in postero continuatum fuit. Cum autem Congregatio ista Camaldulensium Calceatorum habentium in Urbe monasterium S. Gregorii, de anno 1657. obtinuisse declarari per S. Congr. ac etiam per Breve pontificium pro declarationis roboratione, quod ad Generalem, alioque superiores, non autem ad Commendatarios pertinet jurisdictione supra Monachos degentes in hujusmodi monasteriis commendatis, hinc cum de anno 1664. Apostolica auctoritate istud monasterium commendatum esset qualificato Card. Othobono prius Rotæ Auditori, ut volumen ejus decisionum Docet, ex istius parte pro veritate consultus fui, in præfatum Breve sibi obfiter, necne.

Negative respondi in omnibus; Pro clariori autem resolutione, & ne clarum confunderetur cum turbido præmittebam plures casus, vel effectus distingui debere. Aut enim agitur de concernentibus cultum, & servitium Ecclesie, præscindendo à disciplina regulari & à causis personalibus circa mores, & alia; Et tunc planum esse dicebam, ut quacumque exemptione non obstante subjacent commendatario tanquam Prælato, & Rectori illius Ecclesie, cujus servitio se adixerunt, juxta ea, quæ habentur deducta supra, disc. 64. ac etiam disc. 34. de Jurisd. frustra repetenda, in cujus casu agitur de Religiosis inservientibus in Ecclesiis titularum Cardinalium; Illa etenim difficultas, quæ in eo casu habita fuit ratione contrariæ consuetudinis, in præfenti cessabat, dum observantia potius assistebat, ideoque firma remanent illa fundamenta.

Aut agitur de illis actibus, & casibus, in quibus regulari exemptione non obstante, subjacent Ordinario loci ratione jurisdictionis delegatæ per S. Concil. Trid. & per Apostolicas constitutiones, etiam ubi agatur de eorum propriis Ecclesiis, quarum Ordinarius loci non sit Prælatus particularis, puta in concernentibus curam animarum, & administrationem Sacramentorum, & in concionibus, & processionibus, vel accessibus ad moniales, cum similibus, de quibus supra, disc. 1. & pluries sub tit. de Jurisd. & in Miscell. Eccl. & alibi; Et tunc pariter pro commendatario dicebam sine dubio respondendum venire, non ratione commendæ Monasterii, per quam repræsentet solum Abbatem, & Prælatum regularem, sed ex eo quod idem commendatarius, ob qualitatem Territorii verè separati, & nullius cum plena jurisdictione Episcopali cum Clero, & populo, dicitur Ordinarius loci, ideoque sibi competit dicta jurisdictione delegata etiam cum Religiosis aliorum monasteriorum, & Conventuum existentium in hoc territorio; Multò igitur magis in hoc Monasterio, cujus est etiam Prælatus.

Aut demum agitur de concernentibus disciplinam regularem, sive causas personales religiosorum circa mores, & alia necnon deputatione superioris, & collocazione, vel respectivè amotione Monachorum, cum similibus concernentibus regimen, & administrationem Monasterii, & ad quem casum verè, & proprie quæstio restringebatur; Et tunc præscindendo à dicto Breve, cui respondebam, ut infra; Quatenus pertinet ad articulum in genere, sive in abstracto advertebam pro tollendis æquivocis, & pro congrua determinatione puncti refecti debere ad sapiens enunciatum Regulæ historiam, de qua supra, disc. 1. & disc. 5. cum plur. seq. ac etiam disc. 28. de Jurisd. & alibi. Quod scilicet magna differentia est inter illa monasteria, quæ juxta antiquos mores regebantur singulariter, & de per se absque dependentia ab aliis; Et illa quæ quodam jure societatis, vel universitatis reguntur ad formam Reipublicæ sub eisdem superioribus; & Prælatis generalibus, & provincialibus.

In isto etenim posteriori casu, qualis etat ille, de quo agitur dicto disc. 34. de Jurisd. id quod. ut supra declaratum fuit nimirum congruum videtur, quoniam omnia monasteria, vel conventus, omnesque Religiosi tam superiores, quam subdi-

ri pariformiter vivere debent cum eisdem legibus, & institutis & sub eodem Superiore, & regulatore Generali cum crebris mutationibus de loco ad locum, prout stylus, vel opportunitas exigat, perinde ac si unum esset monasterium intellectuale, vel formale divinum in tot membra, vel partes materiales, & ac si esset unus Prælatas, & superior, qualis est ille, qui dicitur Generalis, qui in singulis locis deputat ejus Vicarios, & ministros ob impossibilitatem residendi ubique per se ipsum, ut occasione Generalis Ord. S. Dominici consideratur, *disc. 27. de præm.* magis docet praxis in Generali Societatis Jesu; Et per consequens incongrua est mixtura Prælatorum Clericorum secularium habentium hujusmodi commendas, nè contra Divinum oraculum detur inconveniens arandi in bove, & asino, ut advertitur, *disc. 4. & 5. eod. tit. de præm.* ac etiam ne pandantur secreta Religionis, ob quam rationem cause Religiosorum cognosci non debent extra Religionem, ac Prælatos regulares, ut advertitur *suprà, d. disc. 1. & alibi pluries.*

6 In altero autem casu, vel in altera specie regiminis singularis, & independentis; juxta morem antiquum, iste rationes non intrant, quoniam regula quidem præscripta per fundatorem Religionis est omnibus communis in partibus essentialibus, sed modus illam observandi, tam in iis, quæ concernunt præcepta, quàm & magis in iis, quæ concernunt consilia, est diversus, eodem modo quo ubique docet notoria praxis monasteriorum monialium ejusdem regulæ, ejusdemque instituti, ac etiam in partibus ultra montes, in quibus etiam in Monasteriis virotum adhuc idem viget usus; Eadem praxis docet, quod scilicet in uno Monasterio cum strictiori, & in altero cum laxiori vita, & observantia vivatur; Ideoque intrat solum controversia super subjectione Ordinaris inter istum, & proprium Prælatum regularem, quod pendet à privilegio exemptivo, juxta quæstionem, de qua, *d. disc. 28. de jurisd. & alibi*; Sed quando idem gerit utramque personam, quia sit Ordinarius loci, ac etiam superior, & Prælatas Monasterii subrogatus loco Abbatis, qui juxta antiquum morem habet Abbatiam in titulum, juxta considerationes, de quibus in Romana, & Placentina hoc eod. tit. *disc. 76.* Et tunc cessare videtur omnis ratio dubitandi.

7 Applicando autem ad rem advertebam, quod istud monasterium cadere non deberet sub Congregatione, vel universitate, ideoque illi non congruerent ea, quæ de specie communitativa superius dicuntur, quoniam cum antiquitus in ista Religione, ut forte generaliter in monachalibus servaretur stylus antiquus regiminis singularis, atque cum exemplo, vel Cisterciensium, in quibus legitur, priusquam in aliis, usus capituli generalis sub Innoc. III. in Concilio generali registrato in cap. *nuper, de decim.* vel cum exemplo Cassinensium de quo, *d. disc. 28. de jur. & hoc tit. d. disc. 76.* sub Martino V. vel Eugenio IV. ista sociata unio, decem & septem Monasteriorum Italiae sequuta esset sub Leone X. juxta istum regiminis modum, qui in specie hujus Congregationis enunciatur *suprà, disc. 3.* atque inter hæc decem & septem Monasteria, inter quæ hujusmodi societas contracta fuit, istud non legatur, hinc sequi dicebam, quod remanebat in prioribus natura, fortius verò ob continuatam observantiam annorum circiter centum sexaginta in contrarium ad favorem Commendatarii, dum ita cessare videbatur omne dubium, dum pro istius remotione, quando intraret, sufficeret aliud quod tempus quale ratione interpretationis, juxta deducta, *disc. 21. de judic. & alibi pluries*, multo verò magis accedente centenaria, per quam allegari potest privilegium Apostolicum, & quicumque alter titulus de Mundo melior, ex deductis *eod. disc. 21. de judic. ac etiam, disc. 3. de alien. & contr. prohib. & alibi pluries.*

9 Hinc de consequenti dicebam nullam habendam esse rationem de prædicta declaratione S. Congregationis, ac Brevis ejus confirmatorio, non quidem ex aliquo defectu, sed ex non comprehensione, quoniam ex præmissis rationibus vigentibus in illis Religionibus, vel Congregationibus, quarum regimen est ad formam universalitatis, vel Republicæ ut supra, istarum respectu declaratio est justa, benèque fundata, sed ex defectu non comprehensionis Monasteriorum singularium, quibus dictæ rationes non congruunt; Nil etenim Papa, vel Congregatio concedere voluit de novo per viam gratiæ specialis præjudicialis tertio, cuius jus tolleretur; Tunc quia id non præsumitur, juxta satis vulgarem, nimumque frequenter insinuatam conclusionem de gratiis, & concessionibus Principum, ut intelligatur sine tertii præjudicio; Cum ob omisam derogationem regulæ de jure tertii quæsitio non tollendo, sed solum declaratum fuit id, quod de jure inest, atque de justitia debetur.

Unicam dubitandi rationem in eo consistere advertebam quod recenti dicto antiquo stylo regiminis singularis, Monachi in quolibet Monasterio fixæ, & perpetuè addicuntur, ibique profitentur, ut docet praxis in monasteriis ultra montes, & circa montes in Monasteriis monialium, ac etiam in Canonicis, & beneficiatis Cathedralium, & Collegiarum Regularium, ex enunciatis, *disc. 3. cum duobus seq. de præm. & alibi*, ideoque præmissa non congruunt istis Religiosis, qui sumuntur de corpore Congregationis, atque tanquam addicti Reipublicæ, vel universitati uniformiter cum aliis vivere debent sub Prælato generali, & sub eisdem legibus, & crebris mutationibus.

Verùm observabam id esse quidem considerabile ad effectum, ut superiores Congregationis non tenerentur inviti assignare Monachos pro isto Monasterio, neque illos dismembrare à corpore, vel universitate, sed quod Commendatarius sibi quærat Monachos, qui in ejus Monasterio professionem emittant, ibique perpetuè vivant segregati ab aliis de Congregatione, nisi dicendum sit, quod in vim dictæ centenariæ allegari possit privilegium Apostolicum super isto necessario famulari, ad instar ejus, quod docet praxis in Religiosis, qui præficiuntur, vel assignantur servitio Penitentiarie in tribus Basilicis Patriarchalibus Urbis; Sed postea quod velint pati ut aliqui Religiosi pro commoditate, & exoneratione Religionis ejusque majori decore vivant in hoc monasterio exinde sequitur, ut pati debeant quod illi subsint Prælato, & Superiori ejusdem Monasterii, qualis est Commendatarius, ita litteris ejus commendæ expressè disponentibus.

MAJORICEN. REDDITUM PRO EPISCOPO,

CUM MINORIBUS OBSERVANTIIS, ET ALIQUIBUS CONFRATERNITATIBUS.

Casus disputatus in Congregatione Episcoporum & Regularium, resolutus pro Episcopo.

De incapacitate Minorum observantium, & an Episcopus, non obstante eorum exemptione possit procedere contra debitores, & rendentes pro applicatione reddituum ad alios pios usus.

S U M M A R I U M.

- 1 De incapacitate Minorum observantium, & quibus eorum bona applicentur.
- 2 Facti series, vel casus controversiæ.
- 3 Episcopus est executor piarum dispositionum, casque etiam ex causa commutat.
- 4 Non habens interesse est audiendus.
- 5 Quomodo religiosi incapaces dicuntur interessati super capacitate aliorum indirectè.
- 6 Interesse, vel jus mediatum non causat declinationem fori ex proprio privilegio.

D I S C. LXXV.

Postquam juxta seriem, de qua, *disc. 11. de præm. & disc. 5. & 6. 17. & 19. & alibi*, Religio Minorum observantium separata fuit ab illa Conventualium, ita efformando duas diversas Religiones sub diversis Generalibus ista Observantia profertente observantiam paupertatis ad præscriptum regulæ, juxta ejus declarationes contentas in cap. *exiit, de verb. sign. in 6. & Clem. exivi eod. tit. adeunt per Concil. Frid. sess. 25. de Regular. cap. 3.* statuendo regulam generalem capacitaris omnium Religionum ista, & alia Capucinarum tamquam per limitationem regulæ exceptatæ fuerint, ex deductis in *adnot. ad idem Concil. disc. 35.* Stantibus declarationibus, de quibus *eod. disc. 35. ad idem Concil. & supra, disc. 1. & 3. & in aliis, ac etiam sub tit. de legatis, disc. 1.* quod ista incapacitas non comprehenderet legata, aliasque piis dispositiones, quæ fierent pro Sacristia, seu infirmeria, & libraria, aut fabrica Ecclesiæ, & similibus; Sub hoc prætextu, vel pallio inolevit paulatim aliqua relaxatio prioris instituti, ut ad ipsorum religiosorum subsistentiam, & commodum acceptarentur, ac retinerentur bona stabilia; magis verò census, & alii redditus, adeo ut quodammodo isti Religiosi viverent eodem modo ac Conventuales, & alii incapaces, potissime verò postquam ad instar ejus, quod antiquior tempore sequutum est inter hos Observantes, & Conventuales alia exorta est diversa vivendi forma inter eosdem ad differentiam nuncupatos de Familia ejuisdem latioris

instituti, & alios strictioris observantia, qui propterea Reformati nuncupantur, ex pluries infinuatis supra locis citatis occasione agendi de muneribus, & præcedentiis, ac etiam de transitu ab uno ordine ad alium; Huic autem relaxationi etiam in familia, curavit Capitulum generale anni 1625. providere, prohibendo retentionem bonorum stabilitum, ac reddituum, utpote contra institutum, atque leges in eodem Capitulo emanatae ratione Apostolicæ confirmationis Urbani VIII. habentur registratae in Bullatio ejusdem Pontificis *Constitut. 49.* Unde sequutum est quod in plerisque locis in bonis, & redditibus hujusmodi erecta fuerunt beneficia Ecclesiastica secularia collativa, in aliis autem, in quibus receptum sit Tribunal Fabricæ S. Petri, ista hujusmodi redditus exigere, ac sibi applicare in vim ejus facultatum consuevit, & ubi istud Tribunal ministros non habeat, Episcopi exigere, alii que piis usus applicare consueverunt Declaratione postmodum ab eisdem Observantibus obtrata, ut solum à sponte dantibus hujusmodi census, & præstationes exigere possent, non autem petere.

2 Ad hæc verò legem fraudandam denunciatum fuit Episcopo, quod pecunia obvientes ex elemosynis alii que piis dispositionibus investitur in census aliosque redditus ad commodum, & favorem istorum Religiosorum in hac Civitate, & Insula Majoricem, existentiam sub nomine aliquarum societatum, vel confraternitarum secularium, erectarum in eorum Ecclesiis, & præsertim pro duobus numerosis Conventibus in Civitatibus, fierent investimenta sub nominibus societatum S. Mariæ Angelorum, & Conceptionis, quare Episcopus licet cum ejus ordinaria autoritate possit, artamen obtinuit per litteras in forma Brevis Apostolicam commissionem procedendi contra dd. Societates, & debitores, ac redentes, ad effectum detegendi fraudem, eaque detecta applicandi dd. redditus in alios pios usus; In cuius commissionis executionem plerique causis contra multos de Clero, & populo seculari, easdemque societates introductis, inserit Procurator generalis R. Religionis pro dicta commissionis moderatione ex motivo exemptionis ipsorum Religiosorum à jurisdictione Episcopi, quodque iste casus non esset de comprehensis sub jurisdictione delegata à Concilio Tridentino, & per Apostolicas constitutiones attributa Ordinariis, exemptione non obstante, ex infinuatis *suprà, d. disc. 1. & alibi pluries*, remissioque negotio consultationi S. Congregationis Episcoporum, & Regularium.

3 Dicebam scribens pro Episcopo, quod reverà ista commissio nullam contineret exorbitantiam exemptioni, ac privilegii Religionis præjudicalem: Quinimò quod neque erat delegatio, quæ tribueret illam jurisdictionem, quas alias Episcopus non haberet, sed potius quamdam excitationem propriam, ac ordinariam jurisdictionis, obtrantam ad quamdam exuberantem cautelam, quoniam cause non agebantur cum ipsi Religiosis exemptis, sed cum illis de Clero, & populo seculari subdito eidem Episcopo, cui etiam subiacent dictæ Societates, ad effectum detegendi hanc fraudem, atque applicandi hujusmodi redditus Religiosorum incapacium in pios usus, juxta ejus ordinarias facultates, ob quas Episcopus dicitur legalis executor omnium piarum dispositionum cum facultate eas applicandi in alios pios usus, quando non sint practicabiles illi usus, pro quibus ipse dispositiones

4 factæ sint, ex collectis per Carp. in *eius tract. de exequut. restam. lib. 1. cap. 21. & 22. ac habetur, disc. 21. in adnot. ad Conc. ubi de hac facultate commutandi, absque eo quod ipsi Religiosi esse possent in causa; Ac propterea ratione eorum exemptionis declarent hunc forum, ob dilemma inevitabile quod aut ipsi negando fraudem dicerent quod redditus hujusmodi non essent ad eorum commodum, & tunc exaudiendi non essent, ex regula, de qua *disc. 17. de judic. & alibi*, quod non habens interesse non debet audiri, neque ad causam admitti. Aut fatentur fraudem, atque dicunt se principaliter interefatos; Et tunc stante jam statuta incapacitate pariter repellendi veniebant, ex eo quod non habent jus, & personam standi in judicio, cum solum eis, ut supra; indultum sit recipiendi à debitoribus sponte dantibus. Et quando etiam dici possit quod habent interesse remouit, & mediatum, ut scilicet dd. piæ Societates in eorum Ecclesiis existentibus hujusmodi census, & redditus exigere possent eis elemosynas, aliasque piis largitionibus, quod cessante fraude, & collusione non videretur prohibitum; Adhuc tamen ob istud interesse secundarium, vel mediatum dicebam allegari non posse proprium privilegium propriamque exemptionem pro declinatione fori, cum sufficiat competentia cum eis, cum quibus tanquam possessoribus*

causa immediatè agebatur, ex deductis, *disc. 63. de jurisdictione, & alibi.*

ROMANA, SEU PLAGENTINA PRÆMINENTIARUM ABBATIALIUM. PRO CONGREGATIONE CASSINENSI, CUM ALIQUIBUS ABBATIBUS TITULARIBUS.

Casus disputatus in Congregatione Episcoporum, & Regularium, resolutus pro Congregatione.

An Abbates titulares morantes in Monasteriis sub Abbate actuali pretendere possint coequalis prærogativas competentes Superiori, & Abbati actuali, ac exemptionem ab ejus obedientia, & à servitiis; Et muneribus, quibus subiacent alii Religiosi in eo Monasterio morantes.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De antiquo modo regiminis Monasteriorum, & de hodierno.
- 3 Quales sint Abbates hodierni.
- 4 Et quibus gaudeant prærogativis, & quare.
- 5 Quibus prærogativis gaudeant Abbates titulares.
- 6 De eorum habitu.

D I S C. LXXVI.

Cum aliqui Religiosi Ordinis Cassinensis Monasterii S. Pauli de Urbe obtinisset ex gratia per Capitulum generale honoris ergo, creati Abbates rituales, obtrant etiam confirmatione Apostolica per Breve, sive per organum S. Congreg. Ac etiam quidam alius Religiosus Monasterii Placentiæ obtinisset per viam Datarie in titulum pro, videri de Abbacia antiquitus actuali ultra montes, hodie occupata ab infidelibus; Hinc isti respectivè Abbates rituales plures excitarunt præsentiones; Primò nempe exemptionis ab onere se præsentandi superiori in egressu, & regressu more aliorum Religiosorum; secundò super duplicato vestuario; Tertio super digniori Sede post Abbatem regiminis; Quarto super jure habendi famulum ejus arbitrio eligendum alendum à Monasterio alii ministris non applicandum. Quintò super usu pulvinarium in Choro. Sextò super incesu in eo habitu in quo incedunt Abbates regiminis, istamque præsentionem præsertim habebat Abbas titularis Monasterii ultra montes, ubi Abbates adhibent illum habitum prælatum quem in Italia adhibet solum Præfex Generalis; & septimò super exemptione à refectorio communi & cum latiori usu habitacionis, & commoditatum omnes autem hujusmodi præsentiones rejectæ fuerunt, & merito absque alia inspectione juris ex solo fundamentò Constitutionum Congregationis, magis vero ex altero observantia non solum consilium Abbatum titularium honoris gratia creatorum à Religione, vel per Breve respectivè, sed etiam illorum, qui fuerunt Abbates actuales Regiminis, quinimò Præsidentes Generales, ac propterea ita ex facto dirimi videbatur omnis quæstio, nullaque videbatur subsesse necessitas, adhibendi operam Juristarum; ut autem istam à Congregatione desideratam adhiberem, scribendo contra hujusmodi præsentiones pro generica earum rejectione, advertebam ad id quod habetur *suprà, disc. 1. & disc. 28. de jurisd.* quod scilicet antiquiori tempore omnes Religiones, vel ordines præsertim verò iste ordo Monachorum nigrotum S. Benedicti, de quo in species agitur in cap. *cum ad Monasteriorum, de Statu Monach. vixebant diverso modo quam de præsentis, quoniam singula Monasteria regebantur de per se, & singulariter cum suis Monachis fixis constitutibus capitulum, & cum Abbate habente Abbatiam in titulum, & Prælatum eodem modo quo etiam de præsentis præficiatur in plerisque Monasteriis ultra montes, præsertim occasione electionis Abbatis, vel ejus coadiutoris in hoc *supplemento sub tit. de Canon. & Capitulo, disc. 33.* occasione agendi de electione; Hodie verò in Italia diversus est ordo, vel modus, quoniam à temporibus Martini, vel Eugenio IV. quando sedato diuturno schismate in Concilio Constantiensis in plerisque initium habuit ille novus ordo, qui hodie præficiatur ad tollenda inconvenientia, quæ ex isto modo singulari oriebantur, quod in uno Monasterio viverent cum observantia regulæ in altero verò scandalosè, & cum relaxatione, erecta fuit ista Congregatio pro quamdam speciem societatis inter plura Monasteria, ut ita regerentur ad formam Reipublicæ, vel*

Universitatis, quodque ubique esset uniformis modus vivendi, cum crebra, & frequenti mutatione Abbatum, aliorumque superiorum, ac etiam quando opportunitas exigeret ipsorum Monachorum de loco ad locum, nuncupata proinde Congregatio Unitatis, vel B. Justinæ de Padua ratione loci, in quo hæc unio sequuta fuit usque ad tempora Julii secundi, quando ex eius concessione eadem Congregatio obtinuit Monasterium Cassinense prius commendari solitum sub hac lege, ut ab eo tamquam capite Religionis, denominationem sortiri deberet, mutando singulis trienniis Abbates de loco ad locum, & quandoque brevis, quando ipsa opportunitas exigeret; & quandoque etiam ut illi qui per aliquod tempus fuerunt Abbates cum actuali regimine acquiescant, atque adinstar aliorum Monachorum subditorum sub alio Abbate vivant.

3 Exinde autem sequi dicebam quod isti Abbates non sunt sicuti erant antiqui in Italia, & nunc sunt ultramontes ut supra, fixi scilicet, & perpetui Prælati, sed potius Officiales, & Gubernatores præfecti administrationi, & regimini ad tempus bene visum Superioribus, & ad eorum nutus manuales, obtinentes ex hoc titulo Abbatie illas honorificas præeminentiæ Ecclesiasticas, de quibus agitur, *disc. 15. Præmin. & disc. 31. de Jurisd. & alibi*, & per consequens ad duo inferrebam; Primum nempe, quod illæ præeminentiæ, quibus circa obedientiam, & modum vivendi potiuntur Abbates actuales, qui ad differentiam Abbatum titularium dicuntur Regimini, non competunt ex sola ratione tituli, & Dignitatis Abbatialis, sed potius ratione Superioritatis, & Præfecturæ; Et secundò de consequenti, quod Abbates titulares, qui ad instar aliorum Monachorum vivunt sub regimine, & obedientia alterius Abbatis, vel quia honoris gratia tales creati sunt, vel etiam quia retinent hunc titulum tamquam reliquias actualis Abbatie, & administrationis prius obtinere, in duobus differant ab aliis simplicibus Monachis. Primum nempe in illo usu pontificali, de quo *disc. 15. de Præmin.* & in quo parificantur Abbatibus actualibus. Et secundò in magis honorificis sessionibus, & tractatibus post Superiorem in Choro, & in mensa, aliisque locis juxta ea, quæ habentur in *Neapolitana Præeminentiæ sub tit. de Præmin. in hoc Supplemento, disc. 41.* de illis qui sunt Episcopi, vel Archiepiscopi titulares, & Canonici Basilicarum Patriarchalium Urbis, ac aliarum Cathedralium, quoniam in reliquis considerantur tamquam simplices Canonici, & hunc dicebam esse casum, quoniam in monasterio, in quo sub Abbate, & Prælato actuali vivunt tamquam subditi, considerantur tamquam simplices Monachi, non autem tamquam Abbates, ne detur monstrum plurium capitum in uno corpore.

5 Quo verò ad habitum, qui prætendebatur à dicto Abbate titulari monasterii ultra Montes, dicebam, quod accederet ad suum monasterium, ibique adhiberet habitum prælatium in proprio Territorio, dum ibi facit figuram Prælati; Secus autem in loco, ubi vivit tamquam simplex Monachus subditus eodem modo, quo de dictis Episcopis, & Archiepiscopis, & Patriarchis in partibus infidelium, ac etiam quia esset dare maximum inconveniens, ut majorem, magisque honorificum præeminentialem habitum haberet subditus, qui Abbatis solam nuncupationem honorificam obtineat, quam habeat Abbas actualis, & superior.

ROMANA DOTIS, ET ALIMENTORUM PRO MONASTERIO POENITENTIÆ AD LUNGARIAM,

CUM ANGELA, ET DIONYSIA.

Responsum pro veritate.

An id quod datur per mulieres ingredients Monasteria, vel Conservatoria sub nomine dotis, repetatur illis egredientibus, ubi habeant egrediendi libertatem; Et quatenus repetant, an solvere debeant alimenta pro tempore, quo in loco steterunt.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti sententiam responsi.
2 De dote Monialium, quando, & quomodo acquiratur.
3 Quod per declarationem S. Congregationis non statuatur regula generalis, & de ratione.

- 4 Quid importet id, quod per mulieres verè non Moniales datur Conservatoria, vel loco, in quo vivunt.
5 Alimentandus nil præstare potest qv ea, qua tenetur præstare alimenta, si voluntarie non curras percipere.
6 Quod ubi restituendum est datum in sorte, debeant restitui alimenta.
7 De refectioe alimentorum in pauperibus mendicantibus Hospitalis S. Sixti de Urbe.

D I S C. LXXVII.

Utra monasterium mulierum poenitentium in Via Curus, cujus pluries habetur mentio sub tit. de Testam. occasione instabilitatis mulierum inhonestarum, quarum illud est hæres necessarius, quod est verum Monasterium, atque mulieres in eo viventes sunt verè Moniales ob solemnem professionem, quam in eo emittunt, adest etiam pro eisdem mulieribus poenitentibus in via Hungaria Conservatorium, cui pro communi usu loquendi, Monasterii quoque nomen tribuitur, atque mulieres poenitentes, quæ illum locum eligant, nuncupantur Moniales, quia more Monialium tam in habitu, quam in aliis vivunt, sed reverà non sunt tales, quia solemnem professionem regularem non emittunt, juxta casum, de quo supra, disc. 50. ubi in specie de consimilibus mulieribus poenitentibus; Ac propterea libertatem habent egrediendi, sicuti è conversò eandem habent libertatem Superiores, & Administratores illas dimittendi. Cum itaque Angela, & Dionysia ex eorum libito essent egressæ ab isto Conservatorio, atque repeteret præstare id quod in ingressu ad instar Monialium dederant pro Dote, juxta illam impropram dotem, quæ in hujusmodi domibus, vel Conservatoriis quoque præstatur enunciatur sub tit. de dote, disc. 5. & 167. ac etiam sup. d. disc. 50. & 66. & alibi; E conversò autem per administratores loci exciperetur de repetitione alimentorum pro tempore, quo in eo vixerant, saltim in eo, quod excederet fructus proportionatos summae solutæ, qui utique pro omnibus expensis ad victum & vestitum, & medicamenta, & alia necessaria non sufficiunt, atque desuper coram Vicario penderet controversa; Hinc desuper ex parte Monasterii pro veritate consultus respondi quod de stricta, & rigorosa juris censura, neque ipsa fors per soluta repeti posset, quodque ubi ex quadam æquitate, vel congruentia præstata restitutioni locus esse deberet, adhuc tamen sine dubio intraret refectio alimentorum.

Distinguendo siquidem vera, & formalia Monasteria, in quibus emittitur professio solemnis ab hujusmodi Domibus, vel Conservatoriis. In prima specie hujusmodi quæstio non cadit, quoniam juxta ea, quæ habentur, d. disc. 167. de Dote, ubi agitur de hoc dote Monialium, ac etiam supra, disc. 1. ex n. 144. ubi etiam ex num. 126. cum seqq. de dicta distinctione inter vera Monasteria, & conservatoria, quando puella admittenda est ad habitum Monasticum, unde constituatur in statu Novitiæ, fit depositum dotis solitæ Monasterio in arca ad hunc effectum deputata, vel penes idoneum Camporem, juxta ea, quæ habentur, disc. 39. de cred. pro anno, vel alio ulteriori tempore novitiatus, adeo ut pecunia sterotiosa, & acquiri non dicatur Monasterio, quod exigit à Novitiæ alimenta; Unde quando Novitiæ mutata proposito velit egredi sive quod durante tempore probationis decedat, illi vel ejus hæredibus, aut aliis sub hac lege duntaxat dantibus restituitur; Si verò emittat professionem, tunc irrevocabiliter acquiritur Monasterio absque onere illam restituendi, quamvis de licentia Superiorum transferatur in aliud Monasterium, juxta casum, de quo supra, disc. 39. atque ad aliud Monasterium gravari non solet, nisi aliquando ad alimenta subsidaria, & doti proportionata, quia nempe non habeat conjunctos, qui ea suppeditare valeant, ut d. disc. 167. n. 29. & 30. de dote, atque Nicol. in flos. aliique similes collectores, quos mea consuetudo est, ex genio non de facili videre, & allegare, plures desuper referunt determinationes S. Congreg. per quas tamen certa, & generalis non statuitur regula, cum regulerentur juxta singulorum casuum circumstantias, ut advertitur, disc. 1. in Adnot. ad C.T. & disc. 15. & seq. in rel. Cur. & alibi; Ac propterea clarus remanet error, frequens tamen & quotidianus, in omni casu indifferenter deducere hujusmodi determinationes, earumque cumulum facere; Sed quidquid sit de isto casu, illam extraneum esse dicebam à præfenti quæstione.

In casu itaque præcisò advertēbam, quod non intrabant termini dotis, cum ista nomen, & essentiam recipiat à matrimonio carnali, vel spirituali, ut in specie advertitur, d. disc. 167. de dote, n. 9. & 10. sed potius dicendum est, ut id, quod

solvitur, habeat quamdam speciem census vitalitii, seu verius illius conventionis, quæ legitur sequuta inter improbum, & iniquum negotiatorem, & celeberrimum Picum Mirandulano, cui Foenicis ingeniorum attributum est communi consensu saltim in sæculis modernis congruit, conventionis scilicet sub certo pretio suppeditandi alimenta ad vitam tamquam per speciem incertæ aleæ, quæ se habere potest æqualiter ad lucrum, & damnum, quoniam ubi vita sit brevis, receptor pecuniæ est in lucro, ob quod dictus improbus negotiator mortem adeò celebri viro accelerare curavit, ubi verò sit longeva est in damno, juxta ea, quæ habentur, disc. 54. & 61. de donat. & alibi. Quinimò etiam in dote Monialium, eadem species contractus inesse videtur, quoniam ut advertitur d. disc. 167. & alibi pluries, non datur, neque dari potest dos pro Monachagio, quoniam esset Simonia, sed datur pro hujusmodi temporalitate, ac propterea fructus, quem ipsa dos investita præbeat est minor sumptibus necessariis pro sustentatione Monialis, quoniam illud damnum, quod ita Monasterium patitur, compensatum remanet à lucro fortis juxta ea, quæ habentur, in censibus, ac Officiis, aliisque iuribus vitalitii.

5 Hinc itaque sic stantibus dicebam intrare ea, quæ habentur in terminis census vitalitii; ut fors sit demortua, & irrepetibilis, solumque ille, qui eam dedit, jus habeat petendi conventionem præstationem, sive convenia alimenta, in quibus regula est, quod ubi alimentandus ex ejus libito, & voluntate nolit suscipere alimenta in domo illius, qui alere ex dispositione legis, vel hominis tenetur, aliud petere potest, quoties justa causa non accedat, ob quam Judicis officium vel arbitrium interponatur; Quoniam sufficit, ut non steterit per eum quominus illa præstet, ex collectis per addentes ad decif. 636. par. 4. rec. tom. 3. & sub tit. de Legat. disc. 24. & alibi, atque habetur, disc. 160. 161. & in aliis sub tit. de Dote, in viro faciente suos fructus dotis, quamvis non præstet alimenta uxori, quoties ista sine causa ab eo divertat, ut apud Peuting. decif. 235. cum aliis, de quibus locis citatis; Atque tunc locus videtur restitutioni ejus, quod acceptum est, quando puella invitæ dimittantur absque eorum factu, vel culpa ob dissolutionem loci de ordine Superiorum juxta casum, de quo disc. 17. de renunciat. nu. 5. cum similibus.

6 Hinc non videbatur opus assumere inspectionem refectioe alimentorum habiturum pro tempore moræ; Verùm quando ex quadam æquitate, seu ratione congruentiæ restitui deberet acceptum sub nomine dotis, tamquam

ex cessante causa, tunc indubitabile videri dicebam, ut reficiendum esset Loco illud plus, quod pro earumdem mulierum sustentatione, aliisque sumptibus ex pensum esset, ultra id, quod importaret fructus investimenti dictæ dotis ex infinuata ratione, quod istud majus onus supportatur intuitu, & contemplatione lucri fortis principalis, & non aliàs; Ideoque esset dare inconveniens, quod hujusmodi mulieres saltim in lege congruentiæ; & honestatis delinquendo, ac turpiter agendo, lucrum reportarent cum damno loci, cui quadam injuria ita fieri dicitur, ac etiam ex ratione deficientis intentionis.

Ac propterea à simili cum frequenter contingat, quod in Hospitali pauperum mendicantium S. Sixti, de quo sit mentio, disc. 99. cum duobus seqq. sub tit. de Regal. & alibi, per eos senes, vel infirmos, qui in illo recipiunt, aliaque pecuniarum summa, vel aliqua bona dentur etiam sub titulo donationis, si deinde causantes illam vitam, cupiunt egredi, quamvis de juris rigore donatio tamquam perfecta, & irrevocabilis non admitteret poenitentiam, at tamen ad instar illarum donationum, vel renuntiariorum, quæ fiunt per novitos, & ingrefturos, ut non sequuta professione resolvantur, censui, ac præstare feci, ut ex motivo verifimiliter cessantis intentionis, & causæ finalis ac etiam ex motivo congruentiæ, & honestatis eis restituatur quidquid dederint, retenta tamen summa proportionata alimentis, aliisque expensis ex eadem ratione respectivitatibus, deficientis voluntatis; Atque ex ista posteriori ratione, quando post mortem hujusmodi Mendicantium detectum est, quod ipsi fraudantes illam denuntiam, quam tenentur facere in ingressu, possiderent pecunias, & bona, de quibus ante ingressum, vel postea dispoferint, judicavi, quod dispositiones essent validæ; Quinimò quod haberent legitimis successores ab intestato juxta ordinem juris præterquam Picum, cui Hospitaliale præstatur, ex deductis disc. 149. de Regal. sed quod illi, quorum favore dispositum sit, vel qui succedere prætendunt, reficere debeant alimenta, aliaque expensas, pro quibus bona sint affecta ex dicta ratione deficientis præsuppositi, vel deficientis voluntatis recipiendi in loco, & alendi illum, qui esset provivus de proprio, contra loci institutum subveniendi pauperibus, & mendicantibus, ad instar eorum, quæ habentur, disc. 7. de dote, super subsidiis dotalibus non præstandis illis puellis, quæ sint de suo provisæ; Ac propterea quando id occultetur atque se præsupponentes pauperes, obtineant subsidium, istud revincatur, cum similibus, quibus eadem congruat ratio.

S U M M A

S I V E

C O M P E N D I U M

Eorum, quæ in foro magis practicable continentur in Lib. XIV. Par. I. de Regularibus utriusque sexus.

DE variis Regularium generibus, ac ordinibus; Et de variis Regularis professionis speciebus; Ac aliis ad materiam introductionem; Et de requisitis validæ professionis, ad effectus ex illa resultantibus.

IV.

De Regularium exemptionibus, prærogativis, & privilegiis, & de eorumdem privilegiorum conservatoribus, & aliis ad materiam.

V.

De Monialibus, & aliis ad earum materiam; Et de aliis mulieribus quæ more Monialium religiosè vivant.

S U M M A R I U M.

I.

De novis foundationibus Religionum, & congregationum, vel novorum Conventuum, & Monasteriorum, & de Prælati Regularibus, eorumque electione, & potestate.

III.

De translatione de una Religione ad aliam; Et de variis speciebus egressus à Religione, & mutationis status, cum effectibus exinde resultantibus.

- 1 De distinctione utriusque Cleri, & qualis sit Clerus secularis.
2 De Clero regulari, & qui sub eo vivunt.
3 Non est necessaria explicatio trium votorum Pauperiatis.

- Castitatis, & Obedientia, sed sufficit implicita in promissione vivendi sub regula.
- 4 De distinctione Regularium sexus masculini à Monialibus.
- 5 De alia distinctione plurium generum, vel Ordinum regularium sexus masculini.
- 6 Item de distinctione Mendicantium per privilegium, vel per veritatem, sive capacium, & incapacium, & qui sunt.
- 7 De Ordinibus Militaribus, eorumque distinctione, & qui sint regulares.
- 8 Ad quos effectus Canonici, & Clerici regulares cadant sub Clero seculari.
- 9 De Novitiis, ut sint viri regulares.
- 10 Non omnis professio facit Religiosum, sed ea qua sua habeat requisita.
- 11 Primum est, ut sit in religione probata, & quomodo intelligitur.
- 12 De novitiatu.
- 13 De atate.
- 14 Ut fiat in manibus legitimi superioris professio, & gratuita sine premio.
- 15 Consensus debet esse liber, & sincerus.
- 16 De requisitis particularibus, & extraordinariis aliquarum Religionum.
- 17 De reciproca Religionis, & Religiosi obligatione.
- 18 Quid in Societate Jesu.
- 19 De expulsi, vel ejectis.
- 20 Professio in Religione inducit impedimentum dirimens matrimonium.
- 21 Per eam vacant beneficia secularia, & cessant pensiones.
- 22 Sed acquiritur capacitas beneficiorum regularium.
- 23 Beneficia regularia sunt manualia.
- 24 De incapacitate bonorum in particulari, & cui acquirantur.
- 25 Fallit in Societate Jesu, & quomodo.
- 26 Cui Monasterio ex pluribus ejusdem religionis bona professe querantur.
- 27 De illis redditibus, quorum administratio, & dispositio Religiosi permansit.
- 28 Quid accedente dispositione, ut Monasterio, vel Religioni non quaratur.
- 29 An regulares sint exequutores testamentarii.
- 30 Bona Regularium extra Clausura acquiruntur Camera Apostolica.
- 31 Papa dispensare potest in predictis incapacitatibus.
- 32 In Religione Hierosolymitana, etiam M. Magister.

II.

- 33 Quando propriè intret transitus, vel translatio.
- 34 Translatio fieri non potest sine licentia Apostolica, & quando concedi solet.
- 35 Requiritur novus novitiatus in alia Religione, & quando non.
- 36 An religiosus translatus trahat secum bona ad secundam religionem.
- 37 Quid de dote monialium, vel simili solutione.
- 38 An religiosus translatus in religione incapaci ad eam recipere bona.
- 39 Quid ubi religiosus egrediatur à religione, distinguuntur plures casus.
- 40 De iudicio annulationis professionis, & de forma tenenda.
- 41 De lapsu quinquennii, & de restitutione in integrum ad versus eum.
- 42 De causis annulationis, de tacita professione, seu ratificatione, ac revalidatione.
- 43 De Societate Jesu instituto exempto à dicta forma.

III.

- 44 Nam postunt fundari nova religionis absque approbatione Sedis Apostolicæ, atque aliàs non datur solemne votum Religionis.
- 45 Sacra Congregatio Episcoporum, & regularium cognoscit de novis fundationibus Monasteriorum.
- 46 Recensentur requisita novarum fundationum monasteriorum, & præsertim de consensibus.
- 47 De illis monasteriis, in quibus adfit minor numerus duodecim, vel sex.
- 48 De requisito distantia cannarum, vel quatuor miliarium.
- 49 Quando requisita non desiderantur.
- 50 Quomodo sit faciendâ mensura quatuor miliarium.

- 51 Quod consensus absque iusta causa denegatus possit suppleri.
- 52 Hodie Superiores regulares non sunt Prælati in titulum, sed Officiales, & Magistratus ad tempus.
- 53 De modo, cum quo faciendâ est Prælatorum electio.
- 54 De aliis ad materiam eorumdem Superiorum.
- 55 Generalis debet eligi ab universa religione.

IV.

- 56 Monasteria singularia cessantibus privilegiis subjacent Ordinario loci.
- 57 Ubi vero agatur de Religionibus, qua reguntur jure Universitatis, generica est earum exemptio.
- 58 De hujus exemptionis limitationibus, & quando subjaceant Ordinario.
- 59 An, & quando Ordinarius procedat ad censuras, & penas cum Regularibus.
- 60 De aliis casibus, in quibus exemptionis privilegium per accidens cesset.
- 61 De conservatoribus privilegiorum.
- 62 De questionibus præcedentia inter Religiosos ejusdem Religionis.
- 63 De præcedentia inter Religiosos diversarum Religionum.
- 64 Professio in Religione causat legitimam illegitimum.
- 65 De aliis privilegiis Regularium.
- 66 De obligationibus & contractibus Religiosorum.
- 67 De exemptionibus à decimis, & à juribus Parochialibus.
- 68 De exemptione famulorum, colonorum, & servientium, ac Novitiarum.

V.

- 69 A Regularibus viris ad Moniales, & è contra licet arguere.
- 70 De jurisdictione Ordinarii circa clausuram, etiam in Monasteriis exemptis.
- 71 De electione Abbatis, & per quantum tempus duret.
- 72 In Monialibus non datur vera mendicitas.
- 73 De differentia circa clausuram.
- 74 Defectus clausuræ est magnum argumentum, quod non sit verum Monasterium.
- 75 Quando dicatur verum Monasterium, & mulieres dicantur vera Moniales.
- 76 De dote Monialium.
- 77 De vitalitiis redditibus, qui Monialibus assignari solent.
- 78 De eadem dote Monialium, & de pluribus ad ipsam pertinentibus.
- 79 De aliis Mulieribus extra clausuram religioè viventibus.

I.

De variis Regularium generibus, ac ordinibus; Et de variis Regularis professionis speciebus; Ac aliis ad materiam introductionem; Et de requisitis validæ professionis ac effectibus ex illa resultantibus.

EX duplici fidelium utriusque sexus genere, Catholica Ecclesia constituta, quorum unum Populi; alterum verò Cleri vocabulum, sive hierarchicum ordinem habet; Istud posterius, in duas divisum est species, vel genera subalterna, quorum unum sæculare, alterum verò regulare dicitur, Sæcularis enim Clerus ex illis constituitur personis, quæ clerici Militiæ adscripti, atque divino servitio, Ecclesiarumque cultui addicti, nullum emittunt solemne votum, illo castitatis excepto, quod per Latine Ecclesiæ Clericos, dum in Sacris constituuntur ordinibus, emittitur, sæcularium more, proprium habentes, atque in privatis domibus viventes, aliqua solum circa vitam, mores, & habitum, obligatione adstricti, ut à laicis distinguantur.

Sub Regularibus autem Cleri genere, veniunt illæ utriusque sexus personæ, quæ sub aliqua Regula (à qua denominationem accipiunt) per Apostolicam Sedem approbata solemnem emiserint professionem, quæ, pro diverso Religione, seu Monasterio stylo, explicuit, vel implicitum perpetuum, paupertatis, castitatis, & obedientiæ votum contineat; Quamvis etenim una opinio explicitam hanc desideret promissionem; Verius tamen est; ut ea implicita sit satis, quæ sub promissione vivendi sub probata regula adest A. dummodo ea, quæ per Ecclesiasticam legem pro forma vel substantia desiderantur, accedant.

Duo itaque sunt Regularium genera, Unum scilicet personarum masculini sexus; alterum verò foeminiini; Istud autem

tem sub Monialium genere, seu vocabulo pro loquendi usu explicari solet; ideoque sub regularium vocabulo primum masculini sexus tantum genus explicatur; altero foeminiini sub Monialium nomine inferius peracto.

Istud verò subalternum plurium generum, vel ordinum distinctionem recipit; ipsi namque est Canonicoorum, & Clericorum Regularium Ordo; alius Monachorum; alius Mendicantium; Et alius Militum, seu Militaris; Mendicantes verò aliam recipiunt distinctionem; inter illos qui re, & nomine sint de facto tales, quia nempe retentionis bonorum ac reddituum incapaces, ex elemosynis, ac mendicantibus vivunt; alii verò, qui ad certos favorabiles, ac privilegiatos effectus tales dicuntur, atque ex legis fictione censendi sunt, re autem, sive naturali veritate attenda, non sunt quia ex redditibus, quos retinent; non autem ex mendicantibus vivunt; Atque ex indè alia capacium, & incapacium in communi distinctione oritur, dum nulla ob votum paupertatis capacitas in particulari datur.

Prior item mera mendicitatis species, quoque diversa est, pro institutorum varietate; Alii enim, eam profitentur omnimodam, ut hæreditates, & legata aliasque universales, vel particulares non obtineant dispositiones, neque bona stabilia, vel mobilia notabilis quantitates, quæ provisionem temporis considerabilis importent, assequi, ac retinere possunt, ut ex diurna quæstuatione, Mendicorum ad instar vivant; iis exceptis, quæ non personarum victum quotidianum percutiant, sed illa opera, quibus cum mendicante, ac diurna quæstuatione consili non valeat, ut in Ecclesiæ, vel conventus constructione, vel refectione Ecclesiasticæ suppellestis, vel Sacrificiæ moderatæ, ac instituto proportionata provisione, infirmariæ, ac librariæ usibus, & similibus, quibus eadem congruat ratio, quales sunt illi, qui Minores Observantes, ac Minores Capuccini dicuntur, vel similes, qui sunt idem habentes institutum.

Alii verò incapacitatem habent, hæreditates, & legata, aliasque dispositiones in bonis stabilibus, vel redditibus ad perpetuum retentionem assequi, non autem ad momentaneam, vel brevi duraturam, pro eorum venditione, ut prærium quotidianis usibus inferviant, quales illi sunt Clerici Regulares, qui Theatini vulgò nuncupantur, ac alii, qui Jesuitæ appellantur, & quarto adstricti sint voto, non autem illi, qui tribus generalibus, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, voto tantum adstricti sint. Ideoque illa in eorum domibus distinctio cadit, ut illæ, quæ professatum domum nomen, ac statum habent, hujusmodi subjaceant incapacitati, non autem illæ, quibus Collegiorum nomen tribuitur.

Ea quoque inter explicatos, ac similes Ordines Mendicantes per veritatem distinctio cadit, quod primi, qui Minores Observantes, & Capuccini dicuntur, huic subjacent incapacitati ex Ecclesiasticæ conciliaris legis necessitate; alii verò, ex proprio instituto, ideoque quodammodo ex propria voluntate, dum enunciata Tridentini Concilii lex per duarum præmissarum Religionum exceptionem genericam in contrarium pro capacitate statuit regulam. B.

Militaris item ordo, aliam recipit distinctionem inter eas militia, quæ nedum piæ, & Ecclesiasticæ, sed verè religiose sunt, earum professores præmissorum trium, paupertatis, castitatis, & obedientiæ solemni voto adstrictos habentes, eoque in verè regulari statu constitutiones, ut ea præsertim Religio est, quæ Sancti Joannis Hierosolymitani vulgò Melevitana dicitur, aliæque similes; aliæ verò ratione instituti piæ sunt, atque ob Apostolicæ Sedis approbationem, Ecclesiasticæ, earumque professores una sententia, à contradicentibus non immunis, ut propterea ex observantia deciso pendear, in Ecclesiastico statu constituitur, quales illæ supponuntur, quæ in Italia S. Stephani, ac Sanctorum Mauriti & Lazari, vel similes appellantur; In Hispania verò S. Jacobi de Sæta, de Calatrava, de Alcantara, de Montesa, & similes; Plerisque aliis in Catholico Orbe existentibus Militaribus Ordinibus, quibus, aliquod pietatis Institutum annexum habentibus, priorum attributum rectè congruit, non autem alterum Ecclesiasticorum; quia nempe sæcularium Principum tantum, non autem Apostolicæ Sedis autoritate erectionem, ac regulam, sive institutum sortiuntur. C.

Primo item, Canonicoorum, & Clericorum Regularium enunciatus Ordo, duplicem, seu mixtam quoque habet speciem, ut in Ecclesiasticis scilicet functionibus, in quibus, pro Ecclesiæ ritu, solemnis adhibetur clericalis habitus à domestico, & quotidiano diversus, pro sæcularibus Clericis potius censendi sint, atque cum sæcularis Cleri hierarchico Ordine uniti incedentes, illum occupent locum, qui ab altero regularis Cleri sit diversus; In reliquis autem

veri sint regulares, atque sub altero hierarchico regularium Ordine cadant: D.

Istæ autem ita prænotatæ distinctiones, cum eo recipiendæ sunt præsupposito, ut de iis agatur personis, quæ cum enunciata solemni trium votorum emissionem, in hoc regulari statu, vel hierarchico Ordine jam constitutæ sint; Ideoque regularis habitus susceptio, vel etiam regularis vita, quæ professorum ad instar devotioris, vel probationis gratia ducatur, hunc non operatur effectum, sed personas in statu sæculari adhuc conservat, quamvis aliquorum privilegiorum quæ regularibus concessa sunt, participes fiant, ac respectivè Ecclesiasticum, non autem regularem assumant statum; ut in iis contingit, quos Novitios dicimus.

Non omnis tamen præmissorum votum emissio, vel professio, hunc operatur effectum, sed ea tantum, quæ illa habeat requisita, quæ per Ecclesiasticam legem statuta sunt, & sine quibus solemnis, ac legitima dicenda non est; Eaque sunt.

Primum superius enunciatum, ut juxta aliquam à Sede Apostolica probatam regulam, vivendi promissio sit, particulari, seu individuo instituto ad speciem deducta, ubi eadem originaria ac generica regula per Sedem Apostolicam approbata, ex ejusdem Sedis placito, diversas habeat vitæ formas vel modos; Ideoque generica regule promissio non sufficit. Secundo ut integer, & continuus præcedat probationis annus, qui per egressum cum notabili statu vitæ sæcularis, ac animo religionem deserendi, non adeo corruptus sit, ut nova ex integro desideranda sit probatio; Quamvis etenim antiquorum canonum dispositione attenda, continuationis requisitum necessarium non sit, ut propterea interruptorum temporum admittatur conjunctio, ad integrum constituendum annum; Tridentinum tamen Concilium, istud quoque continuationis adjunxit requisitum; Majoris temporis, post jam completum annum, casu in novitiatu, seu probationis statu non prohibito. D.

Tertium est ætatis requisitum ab eadem Tridentini Concilii lege in sexdecim completorum annorum ætate statutum, ut minor sufficiens non sit, major verò, quamvis ex Religionis legibus, vel instituto desiderata, non sit necessaria, nisi particularis lex, quæ Apostolicæ Sedis in specifica forma confirmationem habeat irritans, vel annullativum non contineat decretum. E.

Et denique quartum est potestatis requisitum, ut coram eo ista emittatur professio, quod ad id per ipsam religionem vel alios superiores ad quos pertinet, deputacionem habeat, ut propterea ipsam obligare valeat religionem ad illum respectivum, atque hinc inde obligatorum contractum, qui inter professum, & ipsamet Religionem iniri dicitur; Quodque gratuitus sit actus hinc inde, cum citrà simoniacam labem aliquid pro emittenda professione dari, vel recipi non valeat, nisi rei temporali dario aliam alimentorum, vel similem habeat causam correspondivam. F.

Alterum addi solet requisitum liberi, ac sinceri consensus profitentis, quodque doli, vel metus, qui in constantem cadat vitium, sive falsi præsuppositi, vel similem habeat defectum, qui profitentis adimat consensum; Illud autem generale vitium tam in quocumque contractu, vel obligatione licet profana, quam peculiare status regularis requisitum ab Ecclesiastica lege indensum dicendum est, cum absque libero, ac sincero consensu correspondivi non dentur contractus obligatorii, ac irtractabiles. G.

Ex aliquatum tamen religionum institutis à Sede Apostolica approbatis alia accedere debent requisita, quorum defectus professionem inficiat, eamque pro infecta haberi faciat ex deficiente consensu, quem aliàs Religio non præstare proficitur; Id autem certam non recipit regulam, cum à facti circumstantiis decisionem expectet.

Præmissis itaque accedentibus requisitis, ob quorum concursum, valida, & legitima professio supponenda sit, Ea quamplures producit effectus, quorum magis notabiles, ac practicabiles esse dignoscuntur.

Primo reciproca Religionis, & professi obligatio; Professi nempe perpetuè vivendi sub habitu, ac regula, seu instituto, & obedientia, eique inserviendi, juxta ejusdem religionis mores, ac institutum; Religionis autem è converso illum perpetuè apud se retinendi, atque de necessariis in vitæ, & vestitu, ac aliis pariter juxta mores, ac institutum providendi; Hujusmodi reciproca obligatione singulari quodam jure, Apostolicam habente approbationem, cessante in Societate Jesu, ut simplex trium votorum emissio, priusquam aliud magis solemne emittatur, quod quarrum dicitur, dictum operetur effectum, ut obligetur quidem ip-

- se professus non autem religio, quæ pro superiorum arbitrio eum dimittere valeat, atque sæculo restituere. H.
- 21 Eadem item Religionis obligatio, in casu incorrigibilitatis cessante, ut incorrigibile expellere valeat, eique necessaria denegare, ipso expulso in sibi odiosis Religionis, ac votorum vinculis adhuc adstricto remanente, filii familias vel servi ingrati adinstar. I.
- 20 Secundo ut ratione voti castitatis, matrimonium contrahendi, perpetuum, ac dirimens impedimentum exinde resultet, ut propterea illud quod de facto contractum sit matrimonium, omnino irritum, ac infectum habendum veniat.
- 21 Tertio incapacitas de novo obtinendi, vel obtenta retinendi Ecclesiastica beneficia secularia, vel Ecclesiastica pensiones super eisdem beneficiis reservatas, ut propterea professionis emissio, jam obtentorum vacationem, atque pensionis cessationem inducat; Præfata Societate Jesu excepta, quod retentionem jam obtentorum, donec quartum emittatur votum ob implicum sæcularem statum, in quo adhuc simplices ejus professi esse dicuntur ad religionis nutum. K.
- 22 E converso autem capacitate professio inducit, obtinendi regularia beneficia, & officia, quorum sæculares incapaces existunt, ex beneficii regula, ut nonnisi secularibus facultaria, & regularibus regularia, &c. Ita tamen ut ratione voti obedientiæ in Regularibus ea non detur perpetuitas, quæ in secularibus datur, sed manualia, seu obedientialia ad Superiorum nutum amovibilia sint beneficia. L.
- 23 Et quartò paupertatis votum, alia resultat incapacitas domini, ac veræ possessionis, sive quod proprium retinendi; Exindeque fervorum adinstar, quibus regulares professi assimilantur, utraque activa, & passiva intestabilis, omnique alia disponendi inhabilitas resultat; Ideoque ubi religio ob veram, quam proficitur mendicitatem, in communi quoque incapax existat, jam obtenta, & acquisita bona, nisi ante professionem idem disposuerit, iis deferuntur, quibus casus mortis ex legis, vel prioris domini dispositione, mors naturalis deferat, cujus vicem ista mors civilis habet. Ubi verò, eadem incapacitate in communi retenta, professio ipsius Religionis, vel religiosi status intuitu ex novis dispositionibus bona, vel jura deferantur, Ecclesie universali, sive ubi usi vigeant Vaticanæ Basilicæ privilegia, ejus Fabricæ deferuntur.
- 25 Capacitate autem Religionis in communi accedente ipsi, juxta Canonistarum in Romana Curia, atque in universo Ecclesiastico foro receptam sententiam directè, ac immediatè absque aliquo ipsius religiosi factò, vel medio deferuntur tam ea, quæ idem in sæculo obtinebat, quam illa quæ post professionem delata sint, nisi diversà ejusdem professi in statu habili facta dispositio, vel majorum voluntas, ipsorum quæ bonorum qualitas aliud suadeat.
- 26 Eadem, quæ in beneficiis, & pensionibus insinuata est, imitatione cadente in simplicibus Societatibus, Jesu professis, donec quartum emittatur votum, quod omnimodam tam Religionis in communi quam professi in particulari capacitatem inducit, veræque mortis naturalis producit effectus. Diversam verò Civilitatis opinionem tenent, eadem admissa professi incapacitate in particulari, pro delatione ad Religionem in communi mediatè ex ipsius Religiosi professi persona, cujus desideretur consensus, non autem directè, ac immediatè, ut Canonistæ volunt. M.
- 27 Quæstione cadente inter eundem Religionis Monasteria, vel domos, cuiam ista fiat acquisitio, vel delatio, ubi de iis agatur religionibus, quæ omnino Monasteriorum, vel domorum communicationem habeant, atque universitatem, seu Republicam constituent; In iis etenim in quibus Monasteria singulari, ac independenti jure reguntur, ipso monasterio in quo emissà est professio omnia congruunt, quæ de Religione insinuata sunt; Id autem certam non recipit regulam, cum à cujuslibet Religionis legibus, vel stylis decisio pendeat. N.
- 28 Quamvis autem ex quadam per Ecclesiam tolerata consuetudine, pro diversis Religionum moribus, præsertim verò militarium, quarum professi sæcularis, populi more in privatis vivant domibus, bonorum, vel reddituum possessionem, ac administrationem, & dispositionem de facto habeant; Quod etiam in Monialibus frequentior praxis docet; Non tamen propria, sed precaria ad Superiorum nutum possessio ac administratio est, antiqui fervorum, vel filiorum familiaris peculi adinstar cum pauperaris voto compatibilis. O.
- 29 Quia verò ex morientium, seu viventium dispositionibus, bona, vel jura, seu redditus, professis relinquuntur, vel donari sub ea lege solent, ut Religionis vel Monasterio, nullum jus, nul-

laque Superioribus potestas, quaratur; Hinc manat quæstio, consuetam habens opinionum scissuram, an ista lex servanda sit, ut una opinio credit; Vel potius vitiosa maneat, & pro non scripta, ut ea neglecta bona Religionis quaratur, ut aliorum est sensus; Vel ipsa dispositio vitietur, ut aliter tenet sententia; Probabilior verò illa videtur, media, seu conciliativa opinio, ut habituale bonorum dominium, ex eadem sic interpretata lege, religioni, vel Monasterio quaratur. P.

Ipsius autem observantia, ubi scandalum, vel inconveniencis ratio non prohibeat, quoad administrationem, & usum ipsi professi juxta clarigentis voluntatem permittatur, pro honestis tamen, ac religioso congruis usibus; Nisi eidem religioso, aliquorum operum executione commissa sit, ut propterea exequutoris munus gerat, quod ubi pietatem, vel honestatem contineat, nullamque occulte fraudem, professis non incongruit; Superiorum tamen, & non aliis accedente licentia. q.

In iis verò bonis, quæ per Religiosum, extra Claustra decedentem possideri, vel obtineri comperiat, non Religio, vel Monasterium, sed Apostolicus Ficus ex Apostolicarum legum præscripto succedit, sive illa occupat, dummodo per Religionem, vel Monasterium te integra, ipso religioso vivente, agnita non sint, seu aliis jam quæsitæ. r.

Cum autem, non ex divina, sed positiva Ecclesiastica lege præmissi, ac similes resultent effectus, vel incapacitates; Hinc manat, ut firmo manente religioso statu, Pontificia dispositio, eos beneficiorum, ac pensionum, vel bonorum, & facultatis testandi capaces reddat; Ista tamen dispositio, quæ possidendi, & administrandi bona habitationem concedat, eam sub se conditionem continet, ut in usus honestos religiosi congruos dispositio sequatur, nisi aliis latior indulgentior concedat. s.

In Hierosolymitana verò militari Religione, quamvis in ea professi, veri sint religiosi ad præmissas etiam incapacitates, Magni tamen Magistrum licentia testandi, seu aliis disponendi sufficit, pro dispositionis validitate, t.

a disc. 66. hoc tit. in Supplemento. b de his in adnot. ad Sac. Conc. Trid. disc. 35. c In eisdem adnot. ad S. Conc. Trid. disc. 34. & 39. d disc. 24. de Præmissis. d disc. 43. & 46. hoc tit. e disc. 41. f disc. 47. & 48. g disc. 43. & 44. h disc. 26. & tit. de renunc. disc. 17. i disc. 1. n. 104. & disc. 42. K disc. 62. l sub tit. de benef. disc. 64. & hoc tit. disc. 36. m disc. 56. & 57. n disc. 39. & 57. o disc. 56. & seq. p disc. 57. q sub tit. de testam. disc. 56. r disc. 48. s tit. de testam. disc. 23. & 37. t sub tit. de testam. disc. 28. & 35.

II.

De translatione, seu transitu de una Religione ad aliam; Et de variis speciebus egressus à Religione, & mutationis status, cum effectibus exinde resultantibus.

Super illa translatione quæstiones cadunt, quæ ab una, in qua professio emissà sit, ad aliam Religionem faciendā venit, quamvis origine inspecta, utriusque eadem sit regula, vel fundatio, ubi diversà sit vita, vel diversum institutum; Magis verò ubi etiam in origine, vel regulæ diversitas accedat; Idemque ubi ejusdem religionis diversa sint Monasteria, quæ singulari regantur jure, communionem, vel universitatem non constituentia, ut propterea aliqua instituti, seu vitæ diversitas dignoscatur; Ubi etenim de iis agatur Religionibus, quæ Republicæ, vel universitatibus more regantur, ut propterea in omnibus Monasteriis, vel domibus sub eorumdem Generali, & Provinciali Prælatorum obedientia, ac regimine, uniforme sit institutum, eademque vivendi norma, mutationes de loco ad locum commendabiles potius, atque Religiosæ disciplinæ conservationi congruæ dicuntur, non autem translationes, vel transitus, qui postea dicta vitæ, vel instituti notabili diversitate, ut supra cadunt. u.

Prohibitionem verò genericam, absque Sedis Apostolicæ placito hujusmodi formales transitus, vel translationes habent; Hujus verò beneplaciti, seu licentiæ concessio, illam habet regulam, quæ tamen Pontificiam non restringit potestatem, sed voluntatem regulare solet, ut Superiorum utriusque Religionis, à qua, & ad quam, accedente consensu, à laxiori ad strictiorem, non autem è converso à strictiori ad laxiorem concedatur, nisi aliis Papæ placeat, seu videatur.

Nova tamen in statu Novitatus probatio per integrum, & continuum annum ad Trid. Concilii præscriptum necessaria est, quamvis de illo minus remoto agatur transitus, qui in-

inter eas fiat Religiones, eandem habentes originem, seu fundationem, ubi tamen laxioris, ac respectivè strictioris vitæ ratione, de factò diversæ repurentur, secus verò, ubi eadem continuerent unitas, quamvis aliqua vitæ adit diversitas; Adhuc tamen super integri anni lapsu dispensari solet. x.

Super bonorum verò, vel jurium ex professi persona delatorum, vel competentium pertinentia, legitima translatione sequata, inter primum, & secundum Religionem, sive primum, & secundum Monasterium, quæstio cadit, ex lege in transitu licentia adjecta in primis decisionem recipiens.

Ea verò cessante, adeatur per juris tramites quæstionem decidere congruat, magna dignoscitur opinio scissura, probabilis cum ea concilianda distinctione, ut bona primæ Religionis, vel Monasterii intuitu, vel occasione, sive ex illa virtute, vel industria, quam ipse religiosus status causa verit, ad primam pertineant, sive illi eisdem perfecte delata, vel quæstia non auferantur; Alia verò bona secularia, quæ ob incapacitatem in particulari ex professione resultantem juris ministerio Religionis, vel Monasterio quæstia sint, personam sequantur, clarior verò ubi aliqua Religionis, vel Monasterii culpa, seu factum voluntarium transfusum causa verit; E converso autem, ista regula limitationem recipientem, ubi ex ipsius Religiosi factum culposo, vel omnino voluntario, quod justæ causæ culposum non habeat, transitus sequatur.

Aliaque majori dubitandi ratione, in iis cadente bonis, quæ per professum primæ Religionis, vel Monasterio, ante professionem cum expresso donationis titulo elargita sint; Adhuc tamen probabilis, tamquam ex cessante causa, eadem intrat regula, ut personam sequantur, ubi ipsa professio donationis causa finalis fuerit, secus autem si alia, sive ubi prima Religio, vel Monasterium non de lucro captando contenderet, sed de damno vitando, ut in fua sede latius; Ideoque non de facili certa, & uniformis desuper cadit regula, vel decisio, quæ à facti qualitate, ac circumstantiis pendet. y.

Id autem, quod in Monasteriis præsertim mortalium, pro dote in susceptione habitus, seu emissionis professionis pro profitemente solvitur, utpote ex contractu cortespectivo super futura incerta alea datum, non repetitur, sed ipsius Monasterii culpa, vel alia justa causa, aut professi transeuntis subsidiaria necessitas, ad proportionatam alimentorum supplementationem obligare solet; Idque in religionibus etiam virorum, si licitè aliquid ex eadem causa cortespectiva datum sit. z.

Ubi verò transitus, quandam status mutationem inducat, quia nempe à Religione incapaci, etiam in communi, ad aliam capacem sequatur, cum iis, quibus per hanc professi civilem mortem omnimodam, bona acquisita, vel delata sint, quæstio cadit, consuetam pariter habens opinionum scissuram, ac secunda Religio, vel Monasterium capax tamquam per speciem reviviscentiæ ea recuperet, ac avocet, probabilior tamen videtur negativa.

Egressus quoque à Religione qui reversionem ad sæcularem statum, vel facultatem in sæculo vivendi inducat, eadem parit quæstiones super bonorum evocatione, eaque ex ipsius egressus qualitate decisionem recipit; Ubi etenim ob professionis detectam nullitatem sequatur, plana est recuperatio, seu non amissio, vel continuata retentio, ac si professio emissà non esset, cum paria sint nullum, & nihil; Illis solum bonis Religionis, vel Monasterio remanentibus, quæ ejus, vel putativi religiosi status intuitu, vel occasione quæsitæ sint.

Si autem ex Apostolica dispensatione, vel ex causa illius Ecclesiasticæ dignitatis, quæ sæcularem redoleret vivendi formam egressus à Religione, vel Monasterio sequatur, ut in Episcopali, vel Archiepiscopali dignitate frequentius, & quandoquæ in Cardinalitate, etiam praxis docet, opinio non deest scissura; Probabilior autem negativa videtur opinio, ut bona jam quæstia non avocet, sive ex propria renuntiatione, vel dispositione, five ex illa majorum, ut in feudis, vel fideicommissis contingit; Aut ex altera legis; In feudis tamen, ubi ultimus de linea sit, ad devolutionem impediendum; In ea feudorum specie, quorum incapacitatem Clericatus non inducat, aliqua majori cadente dubitandi ratione, adhuc tamen negativa majorum forte probabiliter habet, rarus verò hujusmodi quæstionis est casus, cum iis exceptis feudis, quæ in temporalis Ditione Ecclesiæ sint, non de facili vera, & propria dentur feuda cum Clericatu compatibilia, eis exceptis, quæ Ecclesiæ, ejusque Prælati concessa sint. a.

Egressus ex enunciata causa nullitatis, majores fore quæstiones producit, illaque duplicem ordinem, & justitiam inspectionem habet, ordinis nempe ob formam à nova Tridentini

Concilii lege præscriptam, ut intra quinque annos terminum nullitatis causa conjunctim à loci Ordinario, & à Superiore regulari ejusdem loci cognoscenda sit, quocumque alio iudice incompetenti declarato; Istaque cognitio assumenda non sit, nisi professio, quatenus illum dimiserit, à Religionis habitum assumente, atque in claustra sub regularium superiorum obedientia redeunte, carcerationem etiam, vel alias afflictiones ob dimissionis habitus, vel egressus à Monasterio temeritatem, patiente.

Quinquenni verò accedente lapsu in eisdem aliis competentibus iudicibus, nulla habenda est jurisdictio, ac potestas, nisi eam deleget, seu communicer Apostolica Sedes cum restitutionibus in integrum adversus hujusmodi lapsum quinque anni concessione; Talisque restitutio nonnisi ex justa concedi solet causa per S. Congreg. ejusdem Concilii interpretet, vel coram ipso Papa in plena Signatura Gratiæ examinanda, ejusdem tamen Papæ libero non impedito arbitrio eandem restitutionem concedendi, quamvis causa juris rigore attento illam non exigat.

Reclamationes præsertim, quæ intra hunc quinque annos terminum extrajudicialiter etiam via coram conjunctis, vel amicis sequuntur, sive metus, vel alterius impedimenti duratio, causæ justitiam frequentius producant, aliis tamen casibus non exclusis; Quamvis etenim aliquorum opinio sit, ut quinque anni lapsus tacitè inducat professionis præsumptionem, quæ juris, & de jure sit, ut propterea contrariam non admittat probationem; Verius tamen, magisque receptum est, ut juris tantum præsumptionem inducat contrariæ elidibilem probatione. b.

Justitiæ verò inspectio certam non habet regulam, cum à facti probationibus, & circumstantiis nullitas pendeat, ratione scilicet illegitimæ ætatis, vel imperfecti novitatus, aut deficientis potestatis ejus, coram quo professio emissà sit, sive metus, aut vis, vel dolus, super hujusmodi defectuum insufficienti justificatione cadentibus quæstionibus, quæ facti potius, quam juris esse dicuntur; Sive probatione posita, aut ejusdem defectus voluntatis sufficiens subsequata sit suppletio aliis actibus, qui præsumptionem à quinque annis silentio resultantem magis coadjuvant, & confirmant, ut præsertim suscepio & administratio illorum officiorum, vel munerum, quæ nonnisi legitime professis congruant, considerari solet, sive suscepio Sacrorum Ordinum ad paupertatis, ac Religiosi status titulum, cum similibus pro facti qualitate, & circumstantiis. c.

Præmissis verò ex singulari instituto superius enunciata Societas Jesu non subiacet, ubi ad quarti voti devenit non sit emissio, ex qua quinque anni terminus juxta aliorum professorum præmissas regulas computandus est, atque Conciliaris forma servanda; Alios etenim trium simplicium votorum professos ipsius Societatis major Prælati ex sibi visa causa, cujus justificationis obligationem non habeat, libere concedit, vel præcipit egressum omnimodum, cum votorum solutione, ut propterea egressus sæcularem in omnibus assumat statum.

u disc. 37. cum duobus seqq. x locis proximè cit. y disc. 39. z In supplemento hoc tit. disc. 77. & disc. 39. a disc. 17. de renunc. b disc. 40. & seqq. & in adnot. ad Sac. Conc. Tridentinum, disc. 41. c Locis sup. cit. d disc. 29. & seqq. & 67. & 68. in hoc supplemento. e disc. 1. cum seqq. f dict. disc. 1. cum seqq.

III.

De novis foundationibus Religionum, & Congregationum, vel novorum Conventuum, & Monasteriorum; Et de Prælati Regularibus, eorumque electione, & potestate.

Super novis fundandis Religionibus, vel Congregationibus nulla cadit dubitandi ratio, ut nonnisi cum Apostolica autoritate, & probatione sequatur, quod soli pontificiæ potestati reservatum sit, ideoque illæ Congregationes, quæ militiæ, quæ pro collegiali Religioso vivendi modo, vel pro operum pietate, Religionis speciem, vel imaginem habeant, tales verè non sunt, neque personas in eis profitemes in statu regulari consistunt, atque castitatis, ac paupertatis, & obedientiæ, quamvis solemniter emissà vota simplicia, & privata, non autem solemnia, & regularia, censenda veniant, cum inter superius enunciata solemnibus, ac validè professionis requisita, illud primum, ac præcipuum sit, ut in Religione ab Apostolica Sede probata juxta pariter probatam regulam sequatur emissio.

45 Novarum itaque fundationum Monasteriorum, Conventuum, seu domorum quaestiones frequenter Romanae Curiae foris audit, praesertim vero Sacra Episcoporum, & Regularium Congregatio, cujus ex Pontificis legibus privativa est cognitio, quoties Pape non placeat eam in forma judiciali Tribunali Rotae committere, ut in causis ultra montes praesertim quandoque praxis docet.

46 Plura vero sunt novae fundationis requisita, copulativè desiderata, ut ea legitima dicatur; Primum nempè Sedis Apostolicæ placitum; Quamvis etenim aliorum sit sensus, ut in Mendicantium, non autem in Monachorum Ordine id procedat; Contrarium tamen magis receptum est, ut indistinctè istud accedere debeat requisitum.

47 Secundò consensus Ordinarii loci; Tertio ille parochi, vel respectivè, pro locorum qualitate, universi Cleri saecularis; Tertio alter consensus populi; Et quarto consensus aliorum regularium in eodem loco, vel respectivè in aliis adjacentibus, ut infra, existentium, Hisque omnibus accedentibus ea congrua, seu verisimiliter sperata, desideratur provvisio, ut ad minus duodenarius, Religiosorum numerus ibi sustineri valeat, exemptionis privilegio aliis denegato, ut ea novae fundationis Monasteria, vel Conventus, in quibus istud est requisitum, Ordinarii subiaceant jurisdictioni, ac potestati; In illis autem antiquae fundationis, quae pontificias leges desuper editas praecedant, sexenario major numerus eandem inducit subjectionem.

48 Quartum requisitum, quod aliorum regularium consensum percutit, diversas habet species; Ubi etiam de illorum Religiosorum novo ingressu agitur, qui ex redditibus viventibus vetè mendicantibus nullum in elemosynatum quaestione parant praedictum, illorum tantum Regularium desideratur consensus, qui intra certum spatium, à singularum Religionum indultis praefinitum, existant, spiritualis aemulationis, ac diversitatis populi gratia; Ideoque ubi simplex hospitii, vel collegii, seu pii loci regimen sit absque publica Ecclesia, cum praedicationum, & confessionum, aliorumque divinorum abstinentia, hujus requisiti necessitas cessat ex cessante ratione.

49 Mendicantes autem per veritatem ex elemosynarum diurna quaestione viventes, aliorum aequè mendicantium indigent assensu, qui intra quatuor milliarum ambitum, seu circuitum existant; Istius distantiae mensura juxta legales, seu Romanos passus per frequentes, ac usitatas vias, non autem per agros, vel per scortos faciènda, atque non ab ipsorum Conventuum, sed vicinarum, vel oppidorum, aliorumvè locorum situ metiènda distantia.

50 Omnes tamen hujusmodi consensus, Apostolica Sedes, ejusque vice enunciata Sacram Congregationem iusta exigente causa, quae denegationis iustitiam convincat, quandoque pro facti qualitate supplet, ideoque certam id non recipit regulam.

51 Ob superius enunciatum commendabilem recentiore usum regimini Religionum universitatis, vel Reipublicae more, omnium Monasteriorum, vel Conventuum, seu domorum communione quadam accedente, ut praesertim in Italia, & in Hispania generica praxis docet, perpetuorum Praetorum, seu regularium beneficiorum cum actuali conventu usus exulasse videretur, ut propterea primus, vel major Praetorus, cui Generalis vocabulum, pro communi usu, tribuitur, alique provinciales, seu locales, quibus Ordinarium, seu Metropolitanorum species, seu imago congruit, temporanea est potestas, pro majori, vel minori spatio per singularum Religionum leges, vel consuetudines statutum, aliquibus exceptis, quae majorem Praetorum ad vitam habeant, ipsius tamen Religionis placito durante; Istorumque Praetorum pro eadem legum, vel styolorum diversitate per electionem pro frequentiori usu fieri solet creatio.

52 Quamvis autem canonum dispositione attenda, in ista specie electionis scrutiniis formam per eosdem canones demandatam servare non oporteret, utpotè in iis deducta Praetoribus, quae viduatae Ecclesiae vetum, ac perpetuum redoleant sponfalitium, non autem simplex officium, vel Magistratum, quem hodiernae regulares Praeturae important; Moderna tamen Trid. Concil. lex, eadem secreti scrutiniis formam induxit, canonum dispositione in reliquis legitimè electionis requisitis, firma manente; In eo praesertim, ut illa dicatur major pars actus conclusiva, quae medietatem in uno, vel dimidivoto excedat, singularum Religionum salvis legibus valide, ac legitimè ordinatis, quae majorem votorum numerum, aliaque desiderant solemnitates, vel respectivè primi, seu majoris Praetati confirmatione, ideoque certam id non recipit regulam, cujus etiam est incapax eorumdem Praetorum,

vel superiorum duratio, vel major, ac minor potestas pro singularum religionum legibus, ac styliis.

In majoris verò Praetati, cui Generalis nomen congruit, electione, juris regula est, ut universa Religio singularè ejus partes, vel provincia jus habeant, nisi legitima scripta, vel non scripta lex aliter statuat. f

d. disc. 29. & seqq. & 67. & 68. in hoc supplemento. e. disc. 1. cum seqq. f. d. disc. 1. cum seqq.

IV.

De Regularium exemptionibus, praerogativis, praecedentibus, & privilegiis; Et de eorumdem privilegiorum conservatoribus, & de aliis ad materiam.

Edem superius insinuata distinctione retenta inter illos Regulares, quorum Monasteria, vel domus singulati jure regantur, quamvis idem profiteantur institutum, & eos illarum Religionum, quae omnium Monasteriorum, ac domorum connexione accedente, universitatis, vel Reipublicae speciem constituunt, sub unico primo, seu generali Praetato, ac aliis juxta earum diversum regimen, ut primo casu, qui in masculino sexu ultra montes etiam rarus, citrà vero nullus est, exemptio ab Ordinarii potestate, à singularum Monasteriorum, vel domorum speciali Apostolico indulto pendeat; Eoque cessante, sub antiqua cadunt regula, utrumque saecularem, ac regularem clerum Ordinatio, seu Dioecetano pariformiter subjiciente.

In altero verò ob communicationem privilegiorum, quae aliquibus Religionibus concessa, aliis per Apostolicam Sedem facta est, generica rectè statui potest regula exemptiva, ex moderna tamen Conc. Trid. lege, aliique posterioribus Apostolicis Constitutionibus, vel decretis, quampluribus subiecta limitationibus non de facili compendio congruis, de facili tamen apud collectores videndis. g

Eas tamen frequentior praxis docet, quae in obligatione accedendi ad publicas processiones, atque Ordinarii iudicio circa praecedentiam, vel incedendi modum, ac quietiendi, consistunt, sive ejusdem parenti mandatis, ac inhibitionibus super accessu ad Monasteria Monialium, vel super observantia festorum, sive interdicti, ac in aliis, quae publicam necessitatem, vel salurem, sive usum concernant, cum similibus, quibus eadem congruat ratio. h

Frequentior autem, ea est limitatio, quam exercitium curae animarum, vel administratio Sacramentorum, aliorumque jurium Parochialium, seu verbi Dei praedicatione, cum clero, & populo eidem Ordinario subiecto, producant; Itaque ac similes genericae sunt limitationes omnibus regularibus indifferenter congruae.

Quaestione cadente, an subiectione postea, facultas competat infigendi poenas, praesertim verò spirituales censurarum, super quibus specificum accedat Regularium privilegium, ne ad eas Ordinarius cum ipsis procedat; Quamvis autem non modica desuper opinio scissura dignoscatur; Modernae tamen Pontificae leges, super exemptionum privilegiorum quaestione decidunt, atque affirmativam sententiam statuunt veriore. i

Incurtas quoque censuras à lege inflictas Ordinarium denunciate, seu declarate posse privilegiis non obstantibus, verius est, ubi nulla super facti verificatione, causae judicialis cognitio cadat, quia nempè factum, ac jus certum sit, ideoque non iudicis, sed simplicis denunciatoris partes agat cum proprio populo suum munus potius exercendo, ut censuratos sciat, à quorum commercio abstinere debeat.

Particulares verò limitationes, à fundationis lege, quandoque derivant, quia nempè, sub hac lege per eos acceptata Regulares in loco per Ordinarium recepti sunt, sive aliquam taceperint concessionem; Vel à Religiosorum numero juxta superius enunciata distinctionem inter modernas, & antiquas fundationes; In modernis scilicet, post illius pontificae legis editionem, quae illa prohibet aedificari Monasteria, vel Domus Religiosorum duodenarium minorem numerum habentes; In antiquis verò, ut sit sexenario minor. k

Pro isto exemptionis privilegio, quod omnium est majus, omnibusque ut supra, commune, ac genericum, ac etiam pro aliis, quibus, una, vel altera religio potiar, conservandis, Apostolica Sedes, singulis Monasteriis, ac domibus indultit, ut Apostolicum sibi assumant, ac habeant Iudicem, eorumdem privilegiorum conservacioni incumbentem, cui propterea conservatoris privilegiorum nomen, seu vocabulum tribuitur. l

Quia verò in abusum hac facultas irrepserat; Hinc moder-

V.

De Monialibus, & aliis ad earum materiam; Et de aliis mulieribus, quae more Monialium religiosè vivunt.

Omnia quae solemniter, ac validè regularis professionis requisita, & effectus concernunt in masculini sexus professoribus recensita, Monialibus quoque pro generali regula congruunt, ut propterea arguendi licentia detur, iis exceptis, in quibus diversitas, aut limitatio statuta sit. m

Omnibus itaque praemissis praesuppositis; In exemptivis praesertim privilegiis ea dignoscitur differentia, ut Monialium quacumque exemptione non obstante, Ordinarii loci delegata intret facultas, ac jurisdictione super clausurae visitatione, & custodia tam materiali, quam formali, ne absque eius placito clausuram ingredi, vel Moniales alloqui non liceat, quamvis proprii Praetati licentia accedat, observantia deferendo an copulativè ejusdem Praetati placitum accedere debeat, & illud solius Ordinarii non sufficiat. n

Super Abbatissae, seu Praetatae electione duplex quoque differentia dignoscitur; Una scilicet, ut eodem exemptionis non obstante privilegio, loci Ordinarii electionis actui assistere valeat; Quodque non ab ea majori parte, quae votorum medietatem excedat, electio concludatur, sed duas ex tribus exigat, eadem tamen regulatiter accedente temporalitate, ut triennii metam non excedat, quamvis omnium uniformis super confirmatione, vel temporis prorogatione consensus accedat, nisi Sacrae Congregationis Episcoporum, & Regularium placitum addit, antiqua tamen non improbat consuetudine, quae citrà montes nulla est, ultra verò rara, ut ad vitam, sive ad longius tempus Abbatissae, vel Praetatae sit duratio. o

Ille item verè mendicitatis status, qui in masculini sexus Regularibus datur, cum bonorum stabilitum, ac reddituum incapacitate, ut ex diurna elemosynarum quaestione, aliaque obventione, vita ducatur, in Monialibus est prohibitus, cum sexus honestati, ac pudicitiae id incongruat, ejusque periculum importet.

Clausurae quoque rigor nimium diversus est; Quamvis etenim in claustralibus Religionibus vitorum clausura quaeque Monasteriorum, vel Domorum cadat, ne mulieribus accessus, vel egressus, aut mora pateat; Ea tamen larga, & impropria est, praemissam tantum concernens prohibitionem, in aliquibus solemnitaribus quoque limitari solitam, ideoque virorum saecularium ingressum, ac moram non prohibet, minusque eorumdem Religiosorum egressum illum, qui illicitè, & animo defendendi habitum, ac Religionem non sequatur; In Monialibus verò, longè strictior est clausurae lex, intrinsecus, & extrinsecus, sive activè, & passivè, ne scilicet ipsae Moniales ejus limites egredi valeant, sed sub perpetua clausura vivant, minusque inter eodem clausurae limites tam viri, quam mulieres sive saeculares, sive Ecclesiasticae sint, quinimo ipsimet Praetati, visitationis iusta causa, vel simili cessante, ingredi valeant, iis exceptis, quorum ingressum, necessitas exigat, ut Medici, & Chirurgi, ac Fabri, alique operarii sunt; Ideoque hujus requisiti rigorosa clausurae defectus magnum praebet argumentum veri Monasterii regularis exclusivum, quodque potius pia Domus saecularis sit, cui Conservatorii nomen vulgò tribui solet. z

Frequens etenim in Italia praesertim hujusmodi piarum Domorum usus est, in quibus Monasteriorum speciem pene in omnibus habentibus sub aliquo pio instituto, quinimò etiam sub aliqua electa regula, quae genericè per Apostolicam Sedem jam probata sit, collegialiter vitam ducant, Monialium more, etiam quoad habitum, ac aliquas promissiones, vel oblationes, vitaeque asperitatem, sub Praetata, aliorumque Ecclesiasticorum Superiorum, vel Ordinarii loci obedientia, & tamen Moniales non sunt, sed potius saeculares, illeque locus, saecularis potius est, quam Monasterium, cujus essentialè requisitum est formalis fundatio sub instituto, in ipso individuo loco per superiores probato; Idque pro moderna currenti Italiae praxi, non nisi cum Apostolica approbatione per Sac. Congregationis Episcoporum & Regularium organum explicari solita, sequitur. a

Differunt quoque Moniales à masculini sexus Regularibus, in eo pecuniario, vel quantitativo subsidio, quod sub dotis nomine Monasterio praestant Moniales, non autem viri, ex superius jam insinuata ratione, illam tollente sponalibus labi distributionem à plerisque habitam, ut non pro Monastico habitu, vel statu, sed pro alimentis, aliisque temporalibus subsidiis, praestetur, illius dotis ad instar, quae pro matrimonio carnali, viro per mulierem praestatur, ideoque, ut

na pontificia lex, quorumvis indulgentiarum, praevia moderatio- ne, aliquibus exceptis religionibus, quae absque individua mentione sub genericis provisionibus non cadunt, formam statuit, juxta quam hujusmodi Conservatorum deputatio faciènda est, eorumque numerus exercitium versari debet, ut in sua Sede videndum. m

Præcedentiarum quaestiones quoque inter regulares frequenter foris audit, illeque duplicem habent speciem; Nam nempè inter singulos ejusdem Instituti, vel domus professores; Altera verò inter illos diversorum Institutum, seu religionum.

62 In prima specie, certa, & generalis non cadit regula, cum à singularum religionum, vel respectivè domuum scriptis, vel non scriptis legibus decisio pendeat; Consuetudine praesertim in hac materia principatum obtinente.

63 In altera verò specie, inter solennes Ecclesiasticas functiones, & actus, vel congressus privatos, distinctio cadit, ut primo casu illi regulares, qui Clericorum saecularium Ecclesiasticum adhibeant habitum, eorumque figuram gerant, seu imaginem habeant, utpotè sub Cleri saecularis hierarchico ordine recensendi, reliquos omnes Cleri regularis praecedant; Inter illos verò, qui sub Cleri regularis hierarchico ordine cadunt, ex moderna Pontificae lege, quae Gregoriana dicitur: Religionum neglectis Indultis, vel antiquitatis praerogativa, prior receptio in loco, praecedentiam praebet, nisi aliter legitima exigat consuetudo.

Quaestione cadente, ubi plurium ejusdem Religionis, vel instituti domorum diversis temporibus fundario accedat; receptum vero est, ut prioris antiquitatis aliis ejusdem instituti domibus eandem communicet praerogativam, ne unum idemque corpus scissuram patiatur, seu diverso jure censetur.

In aliis verò privatis, ac indifferenteribus actibus religionis antiquitatis locum statuit, nisi Apostolicum Indultum, hujus regulae limitationem producat; Antiquitate, non ex Instituti iurisdictione, sed ex Apostolicae approbationis tempore metiènda. n

64 Inter status regularis favores, & privilegia, illud praesertim notabile censetur, ut illegitimorum natalium restitutionem inducat, atque ita illegitimos efficiat legitimos ad honorificos tamen effectus, non autem eos, qui in successione, aliisque prophatis iuribus legitimorum, vel aliorum jus tollant.

65 Pleraque alia religiosus status minus in praxi contingibilia producit privilegia in suis videnda Sedibus.

Illud autem est genericum, ut hodie regularis professio clericatus speciem habeat, ideoque saecularium Clericorum immunitates, ac privilegia communicet.

66 Super professorum item contractibus, & obligationibus sive in communi, sive in particulari cadunt quaestiones in contractuum, & prohibitarum alienationum, sive in debiti, & crediti sedibus peracta. p

67 Prout in altera decimarum, de eorumdem Regularium exemptione, & privilegiis in ea decimarum materia agitur; q Atque in altera Parochorum de funerum, & sepulchrorum, vel canonicae portiones, aut de jurium parochialium exercitio agitur; r Ac etiam in altera Sede praeminentiarum, ubi etiam de reverentia Ordinario, vel Dioecetano per regulares, exemptivis privilegiis non obstantibus, praestanda. f

68 In rerum jurisdictionalium altera Sede de multis quoque agitur, quae regulares concernunt; Et praesertim super eorum exemptionis, aliorumque privilegiorum communicatione ipsorum Coenobii, famulis, ac ministris, quamvis professi non sint, sed saeculares, ibique recensetur Pontificia Gregoriana lex, quae formam, seu regulam desuper statuit, ut illis Cleri, vel Populi saecularis personis ista competat privilegiorum regularium communicatio, in quibus tria copulativè accedant requisita; Primum nempè fixa, & perpetua, seu majoris partis vitae formalis additio religionis, & regularis domus servitio; Secundò vita intra ejusdem regularis domus clausura, vel septa eorumdem regularium more, non autem Cleri, vel Populi saecularis more in privatis domibus, quamvis de ipsius religionis, vel regularis domus dominio sit, Et tertio, ut sub regularis Superioris obedientia Religiosorum pariter ad instar vivant; Multò igitur magis eorum Novitius eadem competunt privilegia; Et de aliis in suis videndum est Sedibus. t

g de juris. disc. 25. & seqq. & disc. 1. hoc tit. ex n. 17. h locis proximè cit. & in Miscell. Eccl. disc. 16. & 32. i Miscell. Eccl. disc. 13. & seq. in adnot. S. C. T. disc. 43. & disc. 65. hoc tit. k ibid. l de hujusmodi conservatorib. disc. 51. & seqq. hoc tit. & de juris. disc. 49. m loc. cit. n disc. 16. & seq. o disc. 42. nu. 17. p tit. de credito, disc. 82. & 83. & hoc tit. disc. 55. q tit. de decimis, disc. 1. & seqq. r de Paroch. disc. 25. s tit. de juris. disc. 35. & disc. 64. hoc tit. t de juris. disc. 43. & alibi.

in sua dotali fede advertitur, ista quoque vera dicitur dos, omnibusque dotalibus potitur privilegiis, dummodo verum spirituale accedat matrimonium, quod per solemnem professionem cum Christo contrahi dicitur. *b*

Magis item in Monialibus, quam in viris, ea per Ecclesiam tolerata viget consuetudo, annuam, vel mensuram ad propriam dispositionem pro extraordinariis usibus, ac indigentis habendi vitalitiam praestationem, quae dotis pars, ex communi usu dicitur, ideoque sub dotis praestanda obligatione cadit. *c*

Omnium ejusdem Monasterii Monialium aequalis est, ac uniformis ea summa, quae sub dotis nomine ipsi Monasterio praestatur, difformitate cadente pro personarum qualitate, sive ubi aliquod urgeat objectum, puta quia Mulier corrupta, vel infirma, sive tertia soror, aut supernumeraria, ac propterea duplicatam, vel majorem dotem pro facti qualitate, vel consuetudine, aut pro Sacrae Congregationis arbitrio solvere debeat.

Et est converso minus ordinaria Summa solvendo; Vel quia de diverso ordine Conventuum inferioribus servitiis addicta sit; Vel quia de fundatoris, seu magni fundatoris sanguine; Aut quia animi doctes, ac virtutes, dotis partem compensent pro ejusdem Sac. Congregationis arbitrio, sive cuius placito huiusmodi diminutio interdicta est.

Ex ejusdem Sacrae Congregationis decretis in susceptione habitus, dos in ipsius Monasterii arca; vel penes idoneam personam pro locorum qualitate, & moribus deponenda est pro Novitiatu tempore, non nisi post solemnem, ac validam professionem probationis expleto anno in legitima aetate emissam, Monasterio applicanda; Ideoque puella egrediente, sive decedente ante professionem, dotalibus

restituenda est, quamvis ea emittatur professio, quae devotionis, vel spiritualis consolationis gratia per morientes Novitias emitti solet. *d*

Antiquitas plurium Religiosarum Mulierum habebat genera, quae diversas constituunt Religiones, vel Ordines sub Pinzocheriarum, Biguinarum, Tertiariarum, & Mantellatarum, pluribusque aliis similibus vocabulis explicari solitos; Hodie vero merito per Ecclesiam iste aboletus est usus, ut non nisi in legitime fundatis Monasteriis, sub enunciata stricta, activa, & passiva clausura, dentur verae Moniales professae. Aliae vero mulieres, quae antiquarum biguinarum, & tertiariarum, ac similibus ad instar in privatis domibus, ac etiam in adunantiis, & conservatoriis sub alicujus etiam probatae Religionis habitu, & regula, calibem, ac religiosam ducant vitam, iis accidentibus requisitis, quae per Pontificias leges statuta sunt, Ecclesiasticam ad summum, pro fori exemptione, vel immunitate, assumunt qualitatem, non autem regularem, ideoque verae Moniales professae censendae non sunt. *e*

De aliis vero minus in praxi frequentibus, in sua Sede videndum est.

u hoc tit. disc. 1. ex nu. 126. x de jurisdict. disc. 18. & 25. & hoc tit. disc. 24. & in adnotat. ad Sac. Conc. Trid. disc. 36. & hoc tit. in Supplemento, disc. 73.

y disc. 1. ex n. 140. in adnot. ad Sac. Conc. Trid. disc. 37. & in Supplemento hoc tit. disc. 72. z disc. 66. hoc tit. in Supplemento. a disc. 50. & 66. in Supplemento hoc tit. b de dote, disc. 11. & 167. & hoc tit. disc. 77. in Supplemento, & disc. 1. ex nu. 144. c ibidem; d ibidem. e disc. 50. & 66. in Supplemento hoc tit.

Finis Patris Primae Libri XIV.

JO: BAPTISTÆ CARD. DE LUCA

Libri Decimi quarti, Pars Secunda, DE MATRIMONIO, SPONSALIBUS, ET DIVORTIO.

ROMANA NULLITATIS MATRIMONII
PRO FRANCISCO,
CUM CASSANDRA.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Concilii, Tridentini, resolutus pro Cassandra.

An & quando dicatur contractum domicilium in aliqua parochia, ad effectum, ut coram illo Parocho contrahi possit matrimonium, ad formam Concilii Tridentini; Et quid ubi novum domicilium ita affectat, ac in fraudem contrahatur, ut actus clandestine fieret; Et quid operetur licentia, quae Parocho conceditur per Ordinarium loci.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Resolutio.*
- 3 *Quis sit Ordinarius Urbis.*
- 4 *De delegatione Parochi, vel Ordinarii.*
- 5 *De decretis super polygamia.*
- 6 *De aliis super denuntiationibus.*
- 7 *De delegationis intelligentia.*
- 8 *Sufficit Parochus unus contrahentis.*
- 9 *Fraudulenta mutatio domicilii non obstat.*
- 10 *Habitatio accidentaliter in villa, vel alio loco, non sufficit.*
- 11 *Referuntur plures opiniones, super legitimo domicilio.*
- 12 *De applicatione ad casum circa dictam questionem.*
- 13 *In arbitrariis non de facili convincitur injustitia.*
- 14 *Quod resolutio non placeat.*
- 15 *In quibus terminis procedant decisiones, quae desuper habentur.*

D I S C. I.

Post diurnam conversationem, quam Franciscus habuerat cum Cassandra, quae inhonestam vitam ducebat in domo ad annum conducta in parochia Sanctae Mariae in Campitello; Cum Franciscus intenderet eam in uxorem desponsare, timeret autem, ne innotesceret Afcancio patri, in cujus domo vivebat in parochia S. Augustini, curavit mulier de die frequentare domum cujusdam ejus benevole mulieris in parochia S. Nicolai in Carcere, ut ibi videretur, quamvis de nocte ad propria consuetam domum rediret; Obrentaque à Vicegerente licentia directa Parocho S. Nicolai, ut conjungeret istam mulierem tamquam ejus subditam in matrimonium, praevio examine duorum testium facto super statu libero deponentium quod vidissent eam habitare in hac parochia, ad matrimonii celebrationem coram eo deventum est, cum dispensatione denuntiationum; Hoc autem detecto, curavit viri pater, ut ex parte filii, qui à muliere diverterat, introduceretur causa nullitatis matrimonii coram Vicegerente; Verum ex rescripto Sanctissimi, stante mulieris paupertate, causa summarie pro stylo dicenda remissa fuit Sac. Congregationi Concilii Tridentini, à qua sub die 23. Aprilis 1667. prodit resolutio pro matrimonii validitate, non sine tamen magna vtrorum scifata, ideoque concessa fuit nova audientia, quae tamen sine

effectu remansit, dum superventa mors viri, controversiam finem dedit.

In disputatione igitur desuper habita, duo erant puncti; Primò circa mulieris domicilium in ista parochia, an scilicet ita legitime contractum dici possit, ut ille Parochus dici possit proprius, ad satisfaciendum Concilii formae. Et secundo, quatenus etiam non esset talis, an sufficeret licentia concessa per Vicegerentem, dum idem Conciliare decretum alternatim loquitur de Parocho, vel de quocumque presbytero habente licentiam ab Ordinario loci, vel ab ejus Vicario Generali, atque sub unius, vel alterius nomine in Urbe veniant Cardinalis Vicarius, qui representat Papam tamquam Episcopum Romae, Vicegerens autem reputatur dicti Cardinalis Vicarii, Vicarius, ex iis, quae habentur firmata per Rotam in Romana hereditatis 28. Aprilis 1659. coram Melio impress. post collect. Bonden. dec. 52. edita in casu, de quo sub tit. de fideicom. disc. 155. atque pluries alibi insinuat, praesertim sub tit. de praemin. disc. 1. ubi de distinctione plurium personarum formalium personae materialis Papae.

Potissima ratio resolutionis erat ista licentia Vicegerentis, per quam plures credebant quod omnis cessaret difficultas, quamvis de domicilio contracto dubitarent, unde propterea ex his votis, junctis cum aliis, opinabantur, quod domicilium bene contractum esset, ita major votorum pars constituta fuit pro resolutione.

Verum scribens ego pro viro (reflexendo etiam ad veritatem) credebam, quod istud fundamentum contineret fallaciam in applicatione, ut etiam erant sensus, non solum eorum, qui pro nullitate votum protulerunt, sed etiam aliorum qui pro validitate responderunt, ex motivo domicilii; Clara etenim erat fallacia, quoniam haec licentia per Vicegerentem data, non erat data Parocho. potestatem alias non habenti, ut ita eam obtineret tamquam per speciem delegationis juxta casus, de quibus infra in Bononien. & in Melinen. Sed data erat eidem cum praesupposito quod esset proprius Parochus ad diversum effectum, stantibus scilicet decretis generalibus Sac. Congregationis universalis Inquisitionis, inhibentibus Parochis, ne cum personis, de quarum statu libero omnino certi non sit, matrimonia contrahi permittant, nisi praevia Ordinarii loci licentia, quae concedi non solet nisi post receptas probationes super contrahentium, statu libero, saltem pro duos testes deponere debentes super interrogatoriis, quae per eadem decreta, pro generali formula praescripta sunt, ideoque exinde inferri non poterat ad delegationem aliquam jurisdictionis, vel potestatis, alias non competentis, cum revera haec non esset delegatio, sed solum remotio obstaculi pro cautela, sive pro indemnitate ejusdem Parochi, ne alias incurreret poenas ab eisdem decretis inflictae, non autem id percuteret substantiam, seu validitatem matrimonii quoties ille non esset proprius parochus, seu quod aliud canonicum impedimentum obstarer.

Ad instar eorum, quae habentur infra Neapolitana disc. 6 sequen. super prohibitionem, quam habent Parochi à Concilio Tridentino, ac strictius sub gravibus poenis à Synodalibus Constitutionibus locorum, ne matrimonia solemnizare possint, neglectis denuntiationibus in utraque contrahentium parochia, quoniam si eis neglectis, matrimonium fiat, id ejus validitati non obstat, quamvis Parochus poenis subiaceat.

Cum etenim delegatio dicatur actus voluntatis, per quam delegans tribuit privato illam potestatem, seu jurisdictionem, quam non habebat, hinc proinde impossibile est, ut illa adesse possit sine voluntate delegantis; ex generali axiomate, ut actus voluntarii trahi non possint ultra id quod voluntas est; Et clarius ex peculiari natura delegationis, quae

quæ est stricti juris, ac strictissime ad limites verborum intelligenda, ideoque concessa ad unam causam, seu ad unum actum, trahi non potest ad alium, sive sub nomine unius personæ, pro diversa persona suffragari non potest; ut ultra generalia, quæ in judicialibus commissionibus, vel delegacionibus habentur in sua sede *sub tit. de Judic.* In his specialibus terminis habentur apud Dunozeff. *disc. 451.* ubi in terminis fortioribus licentia concessæ occasione dispensandi denuntiacionibus, & per Tondat. *quæst. benef. 153. n. 1. & seqq.* edita in casu de quo *disc. 4.* & infra in *dicta Bononien. disc. 3.* Est enim maximum absurdum, ut hujusmodi licentia, quæ conceditur parochis ad dictam diversam effectum, cum præsupposito eorum potestatis, quodque ageretur cum propriis subditis, ad id trahi possent, quoniam in nimium de facili fraudes fieri possent dictæ formæ Conciliaris, quæ inanis, ac facta remaneret.

8 Major igitur, peneque tota difficultas causæ consistebat in primo puncto, an scilicet dici possit legitime contractum domicilium per mulierem in ista parochia, dum absolutum, ac extra omnem controversiam receptum est, ut sufficiat præsentia Parochi unius contrahentium, nulla distinctione data inter virum, & mulierem, ex plene collectis per Boss. *de matrimonio cap. 4. num. 11.* Iste autem punctus in duos alios subdividitur. Primum nempe circa ipsius domicilii substantiam, & an esset tale, quod mulier istius parochiæ subdita dici possit, pro hujus Sacramenti administratione. Et secundo, posito etiam sufficienti domicilio, an obtineret, quod illud affectatè, ac in fraudem contractum esset, dum reverè mulier propriam, habebat domum solitæ habitacionis, in diversa parochia, quæ affectatè ad hunc effectum discessit, atque eam post sequutum matrimonium rediit.

9 Quamvis autem super hoc secundo puncto fraudis, vel affectacionis, in ore Advocati ad causæ opportunitatem, plura deducerem, cum generalibus propositionibus super infectione eorum, quæ ad legem ita dandam sunt; Nihilominus reflectendo ad veritatem, agnoscebam quod posito domicilio sufficienter contracto, istud esset fragile fundamentum, quoniam usque ab anno 1600. hæc sacra Congregatio Concilii in una *Senen.* quæ reputatur in materia magistralis, difficultio articulo, censuit, ut hæc fraus, seu affectatio non obtineret, cum alias id præjudicium præberet libertati matrimonii cum inæqualibus personis, sive præter parentem, vel conjunctorum voluntatem contrahendi, quoniam, cum id in consueta parochia propria, stante necessitate trinæ denuntiacionis, absque publicitate sequi non valeat, unde propter eam de facili resultare potest impedimentum; Idcirco contrahentes, ad diversum locum, vel diversam parochiam domicilium, studiosè transferre fatagunt; Atque cum dicta resolutione deinde processum fuit in plerisque aliis casibus relatis per Fagnan. *cap. Significavit, de paroch.* & per Barbof. *de paroch. c. 21. n. 40.* Boss. *de matrim. c. 4. n. 18.* atque cum hoc sensu passim proceditur.

10 Ideoque totus punctus causæ consistebat in dicta inspectione, super substantia scilicet domicilii, & an istud contractum dici possit, ad effectum administrationis hujus Sacramenti, quod aliquam habet peculiarem qualitatem desiderantem in domicilio verè, ac legitime contractum, adeo ut non sufficiat illud accidentale; seu occasione, quod pro aliorum Sacramentorum administratione sufficit etiam in viatoribus, ac peregrinis, vel in iis, qui gratia recreationis, sive recollectionis fructuum, aut pro aeris beneficio, in villa, seu alio loco quamvis notabili tempore moram trahant, quoniam licet à villa, seu alterius loci parochia, alia sacramenta licitè illis administrantur, non tamen istud administrari potest, ac propterea matrimonium coram eo contractum, remanet invalidum, ac præter formam Conciliarum ad text. in *cap. si quis de sepulch. in sexto,* cum concordantibus; per Sanchez *hoc tract. l. 3. disp. 23. qu. 2. n. 9. & 11.* Boss. *cod. c. 4. nu. 16. & seqq.* Barbof. *vol. 19. n. 4. & seq.* Rot. apud Dunozeff. *disc. 551. & in Leonien. nullitatis matrimonii 28. Junii 1666. cor. Cerro,* edita in casu, de quo *disc. 5.*

11 Quando autem ad hunc effectum dici valeat sufficienter contractum domicilium, necne, magna inter DD. opinio-num varietas, dignoscitur; Alii enim volunt, ut requiratur formalis translatio domicilii de una parochia ad alteram, cum expressa declaratione verbali, vel saltem cum indicis, & actibus facti, ibi perpetuo habitandi, primumque domicilium deserendi; Alii verò credunt, ut requiratur in nova parochia habitatio annalis, vel saltem pro majori parte anni. Et alii, ut hæc secunda opinio procedat, quoad alia Sacramenta; Secus autem quoad illa matrimonii, & ordinis, ut prima opinio in his tenenda sit; Atque aliorum est opi-

nio probabilior, quæ tribuitur Federicò de Sen. *conf. 254.* quam sequitur Sac. Congregatio Concilii, ut ad hunc effectum matrimonii, sufficiat sola habitatio, absque necessitate, explicitæ, vel implicitæ declarationis animi, vel temporis notabilis, seu aliorum requisitorum, quæ de jure desiderantur ad contrahendum formale domicilium, quoad alios effectus, dummodo sit habitatio constans, ac formalis in ea parochia, privativè ad præcedentem habitacionem in priori; Secus autem si sit gratia recreationis, vel ex alia causa accidentali, priori habitacione non derelicta, atque cum brevi reversione ad eam, ex deductis per Fagnan. in *dicto c. significavit, de paroch. n. 20. & seqq.* ubi dictas opiniones refert, ac etiam refert d. decisionem *Senen.* de anno 1600. cum qua in aliis processibus fuit, & habetur etiam apud Barbof. *de Paroch. cap. 21. num. 45. & Boss. de matrim. c. 4. num. 13.* atque cum eodem sensu processit Rota in *celebri Toliana coram Merlino* inter suas *dec. 194.* quæ est etiam in materia magistralis.

Hinc proinde, hac ultima opinione retenta, fallacia esse solet in applicatione, circa quam dicendum est, ut ista sit questio facti potius, ac probationis, etiam administrativæ, quàm juris, & ideoque juxta regularem hujusmodi questionum facti naturam, certa regula generalis desuper constitui non potest, cuiuscumque casus applicabilis, cum probationum materia, præsertim, ubi de adminiculari agitur, Judicis arbitrio posita sit, ex singularium casuum qualitate, ac circumstantiis regulando; Et de consequenti, erroneum pro meo judicio est, procedere cum propositionibus generalibus, vel cum decisionibus, quæ in diversis casibus prodierint, quoniam stant bene simul, ut in uno casu aliquæ probationes, vel argumenta sufficiant, in altero autem, eadem, ac longè majora insufficientia sit, quia nempe ita, locorum, ac temporum, & personarum, aliarumque circumstantiarum qualitas, uno, vel altero modo exigat.

His autem sic stantibus (applicando ad rem;) Dicebam quod non de facili hæc resolutio de positiva improbabilitate redargui posse videbatur, cum id in arbitrariis non sit convincibile, ut advertitur apud Gregor. *dec. 106. nu. 2.* Rovit. *super pragmat. in Rubr. de appellat. n. 25. & seq.* ubi concordantes.

Pro meo autem judicio, ea difficultates pari videbatur, quoniam ista mulier, etiam de tempore quo matrimonium contractum fuit, tenebat consuetam domum conductam, cum mobilibus; Et quod magis est, ad eam noctè redibat, ibique dormiebat, etiam cum ipso viro ibi solito habere consuetudinem; Alia verò domus erat alterius, qui eam tenebat conductam, eoque tunc accidentaliter absente, ejus mater potuit huic mulieri complacere, præstando solam parentiam quod ibi de die moraretur; Et consequenter nullam verificabat domicilii requisitum, dum deeat utrumque extremum, à quo, & ad quod, desertio scilicet prioris domicilii, ejuque transmigratione cum suppellectilibus, aliique bonis necessariis ad novam domum, causa ibi habitandi, ac vivendi, qualis erat casus *dictæ decis. 194.* Merlin. ut ejus circumstantiæ, & argumenta ex lectura comprobant.

Ita pariter in *Senen.* & in *Patavina,* & in aliis relatis per Fagnan. in *dicto cap. significavit,* & per Barbof. *disc. cap. 21. de paroch.* istius voluntatis argumenta accedebant, quod nempe volentes contrahere matrimonium, quod cupiebant esse parentibus, vel conjunctis occultum, discesserant ab una civitate, atque ad aliam accedebant, ibi domum conducunt, atque in ea habitando diu, noctuque; Quamvis enim id affectatè factum esset ad hunc locum finem, vel effectum, atamen id est considerabile ad alios effectus, qui ex vero domicilio resultarent, illum præsertim civilitatis, ac similes, non autem ad istum, ad quem sufficit, ut de facto primum domicilium desertum sit, atque novum contractum cum fixa, & formali habitacione; Verum in hac facti specie utrumque cessabat; Ideoque, nisi viri mors questionem decidisset, probabilius in repositio, sperandus videbatur recessus à resolutione.

ADNOT. AD DISC. I. cum seqq.

IN ista materia matrimoniali nulla suppetit occasio postmodum disputandi præterquam in duobus casibus, de quibus in *hoc tit. de disc. 16. & 17.* quorum ultimum concernit eandem materiam, de qua *disc. 11. hoc tit.* super separationem scilicet Thori ex causâ favitæ; Et altero agitur de matrimonii probatione, & signanter, quando licitè per literas inter absentes contrahatur.

12

Præterea, in hoc Supplemento additum fuit Compendium, sive Summa, in qua tota materia resumitur; Prout etiam de pluribus eadem concernentibus habetur actum in *adnot. ad S. C. T. præsertim disc. 26. cum seqq.*

Decisiones editæ in casu, de quo *disc. 5. sunt impressæ. par. 14. rec. dec. 498. & part. 15. dec. 60. 162. & 305. & part. 16. dec. 250.*

NEAPOLITANA MATRIMONII

PRO MICHAEL VAEZ EUCE CASÆMAXIMÆ, CUM JOANNA MARIA DE SCIART.

Casus decisus per Rotam pro Jo. Maria.

De matrimonio celebrato coram parochia proprio unius ex contrahentibus an valeat, si parochus non audit quid ageretur; Et an dissensus, ac omisso denuntiacionem obtinet, necne; Et quomodo probetur quod matrimonium contractum sit, & qui testes admittantur.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De resolutione super subministracione alimentorum mulieri lite pendente.
- 3 De requisitis pro hujusmodi alimentorum suppeditacione.
- 4 Sententia probat bonum jus, etiam si suspensa sit per appellacionem.
- 5 An pater viri ad dicta alimenta teneatur.
- 6 Refutacio causæ principalis super matrimonio.
- 7 Defectus denuntiacionum non obstat validitati matrimonii.
- 8 Convocacio parochi cum fraude pariter non obstat.
- 9 Qualis parochi, & testium presentia requiratur.
- 10 Quando consensus dicatur bene, vel male explicari.
- 11 Testes conjuncti admittuntur ad probationem matrimonii.
- 12 Numerus supplet defectum, vel exceptiones.
- 13 De differentia circa probationem matrimonii inter canonizacionem, & impugnacionem.
- 14 Consensus mulieris etiam nuxu, & signis sufficit.
- 15 Ex quibus consensus deducatur.
- 16 De materia probationis matrimonii, & quando parentes vel conjuncti admittantur, necne.

D I S C. II.

M ichael Vaez Dux Casæmaximæ, Comitum Molæ (qui etiam erat Præsides togatus Regiæ Camaræ Summaræ) tunc vivens filius, captus more Joannæ Mariæ de Sciart, naralibus (ut supponebatur) æqualis, fortunæ tamen bonis longè inæqualis, ut patrem lateret, ex præordinatione cum dicta Maria, ex improvise ad Ecclesiam parochialem accedit, ibique, cum parochus celebrando, conversus ad populum diceret, Dominus vobiscum, apprehensa dicta Maria per manum, eidem parochia coram testibus dixit, quod illa erat ejus uxor, dicta Maria respondente cum solo verbo affirmativo; Signor si; Cùmque parochus indignatus responderet, estis excommunicati; atque statim defendendo ab Altari, accederet ad sacrificium, ibidem eum insequentes, denuò coram eisdem, aliisque testibus, eadem protulit verba, muliere pluries repente dicta affirmativa verba, Signor si, Signor si, & exinde, cum ea per aliquos menses cohabitavit, eam Ducissam appellando, atque à famulis appellari faciendo; Deinde verò, sive poenitentia ductus, sive ut indignati partis gratiam capteret, a dicta muliere discessit, atque conventus in Curia Archiepiscopali ad cohabitandum, opposuit de matrimonii nullitate, quæ rejecta fuit per eandem Curiam, quæ ser. ser. sententiam diffinitivam protulit super matrimonii validitate, ac obligatione cohabitandi; Cùmque per quemdam Episcopum delegatum Apostolicum, dicta sententia ex capite nullitatis actorum infirmata esset, hinc commissa causa in Rota coram Royas, cum clausula, subministratis alimentis arbitrio Rotæ, datoque dubio ad formam testipiti, an inter arbitrium, pro dicta alimentorum subministracione, sub die 13. Maii 1650. affirmativa prodidit resolutio, ut patet ex decisione desuper edita inter ejus impressa decis. 442. ex eo fundamento, quod licet vir, cui dos soluta non fuit, non teneatur uxori alimentis suppeditare, atamen id fallit, quando indotata scienter pauperem duxit, ac etiam quando in-

ter eos pendat lis super validitate matrimonii, ex deductis in eadem decisione.

Potissimè verò, ex duplici circumstantia; Primò nempe, quod rescriptum Signaturæ super alimentorum subministracione erat decisivum, ac præcipuum per ablativum absolutum, qui importat conditionem, sub qua attributa est jurisdictione. Et secundo, quia concurrebat utrumque hujusmodi subministracionis requisitum, paupertas scilicet mulieris benè probata, & præsumptio bonis juris, quæ resulabat à sententia favorabili super matrimonii validitate; Licet enim appellatio suspendat sententiam, ejuque reliquos effectus, ita regulariter habeantur, ac si non esset in rerum natura; Atamen retinet hunc effectum præsumptionis juris quoad subministracionem alimentorum, ut sapius firmavit Rota, & passim practicatur.

Illud verò, quod aliquantulum durum visum est, parumque probabile, consistebat in eo, quod cum probata esset quoque paupertas viri, utpotè filii familias, condemnans fuit pater, qui ita duplicem patiebatur injuriam; Unam scilicet circa matrimonium contractum eo spreto, Et alteram in suppeditandis alimentis; Ideoque circa hoc ponderanda videntur eadem, quæ è converso, contra partem pro filia ipso infacio, ac invito nubente, decisa fuerunt in casu, de quo in *Romana dotis, sub tit. de dote, disc. 1. & 2.*

Assumpta igitur post dictam resolutionem dispositione dubii super negotio principali, an scilicet constaret de matrimonio valido, sub die prima Julii ejusdem 1650. affirmativa etiam resolutio prodidit mulieri favorabilis, ut liquet ex decisione inter illas ejusdem Royas *dec. 431.* ad cuius decisionis norma expedita sententia, & commissa denuò causa appellationis in eadem Rota cor. Corrado sub die 13. Martii 1651. pro confirmatione dictæ sententiæ, mulier solum informante, responsum fuit, ut ex decisione impressa *par. 11. rec. dec. 375.*

Istæ posteriores resolutiones in negotio principali, mihi quamvis pro viro scribenti, visæ sunt probabiles, benèque fundatæ, juxta votum, in quo ab initio fui (aliis contradictibus) in primo congressu habito pro directione causæ, non obstantibus iis, quæ egomet, & cæteri deducebamus tamquam Advocati pro nullitate, ex parte viri scribentes; Unde propterea, tam sæpè docemur, quantum Consulentiū auctoritati deferendum sit.

Opponebatur enim. Primò de matrimonii clandestinitate ex defectu publicationum ab eodem Sac. Concilio mandatarum, potissimè quia per Constitutiones Synodales, vel per edicta Archiepiscoporum, sub censuris, expressè proviſum quoque erat, ne aliquo pacto illa omitterentur; Verùm, erat leve fundamentum, quoniam licet parochus, & contrahentes, aliàs faciendi, graviter peccent, unde propterea possunt etiam censuris innodari, seu aliàs puniri; Atamen ista non dicitur solemnitas substantialis; cuius omisso causaret matrimonii nullitatem, Covar. *de sponsal. par. 2. cap. 6. sub num. 6.* Gutierrez *de matrim. cap. 69. num. 4.* Boss. *eod. tract. cap. 7. nu. 3.* Atque fuisse declaratum per Sac. Congregationem Concilii testatur Bellarmin. in *notis ad idem Conc.* ac perpetuo tenuit Rota signanter apud Burrar. *decis. 530. & 803.* Seraph. *dec. 1099. num. 4.* & in aliis plenè collectis in utraque hujus causæ decisione præsertim secunda coram Corrado *d. dec. 375. nu. fin. p. 11.* & est propositio hodie receptissima.

Opponebatur item, de immediato recessu, & fuga parochi, expressè differentis; Verùm & hoc pariter erat leve fundamentum, quoniam ut habetur infra deductum in *Vicentina disc. 6.* ubi allegantur hujus causæ decisiones, nullus parochi, vel testium consensus requiritur, sed solum sufficit, ut coram eis actus explicetur, quamvis inivitis, ac vi detentis, seu cum fraude, sub diverso titulo vocatis.

Et quamvis ego scribentes tamquam Advocatus, nimium insisterem in eo, quod prædictorum presentia non sufficeret merè materialis, & de facto, sed requiritur etiam moralis, ita & taliter, quod sciant, atque intelligant quid agatur, Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 39. n. 1.* Gutierrez. *cap. 39. nu. 8.* Rota in *Granaten. matrimonii 1. Aprilis 1639. cor. Verofio dec. 122. n. 4. p. 8. rec. cum aliis per adden. ad dec. 441. nu. 15. & seq. p. 4. rec. tom. 2.* Atamen, ut in eadem *Vicentina* advertitur, procedit ad effectum, ut coram parochia, & testibus dormientibus, vel ebriis, seu fatuis, aut aliàs rationis usum impeditum habentibus, seu aliud agentibus, ac non adstantibus, vel aliàs non intelligentibus id fiat; Secus autem, ubi naturaliter intelligunt, sed studiosè eurent nolle intelligere, neque actum approbare, ut in præsertim, dum parochus statim clamavit, *Excommunicati, Excommunicati,* inferendo

6

7

8

9

gendo ad excommunicationem per Constitutiones Synodales, vel decreta Ordinarii illara contrahentibus matrimonium absque denuntiationibus, aliique ser. fer. Ita enim constat, quod bene intellexit quid ageretur, potissimum stante geminatione actus repetiti in sacrificia, postquam ante altare prius erat explicatus.

10 Allegatur etiam imperfectio actus, non explicati consensus contemporanei mulieris, qui non probatur tunc explicatus per verba ad id sufficientia, quoniam licet aliqui testes deponeret de verbis affirmativis ut supra prolatis; Dicebatur tamen, ut illis nulla fides adhibenda esset, utpotè plures exceptiones patientibus, cum una esset mater, alii verò conjuncti, vel familiares mulieris, aut aliàs exceptione elidibiles, atque in hoc Scribentes de partibus pro viro, principaliter insistebant, ita certam victoriam sibi promittentes; Verùm (ut ab initio dixi in congressu, atque causæ eventus comprobavit) istud pariter erat leve fundamentum; Distinguo enim punctum fidei testibus adhibendæ, ab alio puncto, an consensus mulieris esset sufficienter explicatus.

11 Quatenus pertinet ad primum; Favore matrimonii receptum est, ut etiam testimonium parentum, vel conjunctorum admitti debeat ad text. in cap. videtur 35. quæst. 6. repet. in cap. videtur extra qui matrimonium accusare possunt, ubi Abb. Butr. & ceteri per Mascard. de probat. concl. 1019. Menoch. de arbit. casu 102. Farinac. quæst. 54. n. 64. & sequent. Rota apud Mantice. decis. 372. num. 2. cum seq. Burat. decis. 530. & 713. Ideoque nil intererat, quod inter testes adesset eisdem Mariæ mater; Potissimum quia non pendebat tota probatio à dicto ipsius, vel alterius testis exceptione elidibilibus, adeò ut dici posset, quod non adesset duo testes integri, dum erant tres, ideoque numerus supplebat defectum, atque efficiebat, ut tres deservirent pro duobus, ut in specie ponderatur apud Mantice. & Buratt. ubi supra, & decis. 374. & 630. p. 3. rec. & dec. 124. nu. 15. & seq. par. 7. in quibus de probatione matrimoniali per testes, quamvis defectivos supplendos ex numero, vel aliis adminiculis.

12 Magna enim differentia est inter casum, in quo agatur de matrimonio destruendo, vel è converso de eo sustinendo. Primò enim casu requiruntur magis rigorosæ, & exactæ probationes; in altero autem sufficienti leviores, ac etiam imperfectæ, & adminiculative simul conjungendæ, ut in allegatis decisionibus 373. & 630. par. 3. recent.

13 Clarius verò, ac extra dubitationem, dum dicta probatio satis bene adminiculata remanebat; Tum ex eisdem viri confessione; Tum etiam, ex subsequuta cohabitatione, & tractatu, ac etiam ex præcedentibus sponalibus, seu tractatibus, ipsaque præordinatione accedendi ad Ecclesiam, atque faciendi illum actum inconfulto parochio.

14 Quo verò ad consensum mulieris, non reperitur super ejus explicatione tradita certa verborum formula, sed receptum est, ut etiam nuda, & signis explicari possit, quamvis contrahens loqui posset, quoniam sæpius modestæ puellæ, ex verecundia, in eo actu non audent loqui, Sanchez lib. 2. disputat. 31. num. 5. Pont. lib. 2. cap. 7. num. 5. & sequent. Rot. decis. 124. num. 5. & 13. part. 7. recent.

15 Multò magis dum testes explicite deponebant eam pluries protulisse illa verba affirmativa Si, Si, tam ante altare, quam in sacrificia, ipseque actus accedendi studiosè ad Ecclesiam parochialem, atque inconfulto se tenendi per manus, deindeque insequendi unitim parochum usque ad sacrificiam, ibique etiam actum repetendo, ad oculum hujusmodi consensum probabat. Potissimè stantibus præcedentibus, & subsequenteribus circa promissiones, & cohabitationem; Et fortius attempta conditione mulieris, quæ licet nobilis, & forte æqualis quoad natalia; Attram quoad fortunæ bona longè inæqualis, ideoque sibi valde expediebat, ut viro melioris conditionis copularetur.

16 In proposito autem probationis matrimonii per parentes, vel conjunctos, seu familiares; In una Catacen. Matrimonii disputata coram A. C. pro quodam Didaco petente absolvi à vinculo matrimonii, ob illud non bene probatum; Cum ex parte mulieris, ad probationem adduceretur dictum sui genitoris, ac unius testis, qui erat eisdem genitoris famulus, & à quo supponebatur vocatum fuisse parochum ad domum mulieris, sub consueto falso prætextu infirmitatis cumjudam alterius personæ ibi degentis, juxta casum de quo infra in dicta Vicentina matrimonii, disc. 6. Dicebam scribens pro viro quod probatio naturalis non adesset per duos testes, cum unus eorum, nempe Antonius mulieris pater, esset potius pars interfecta ex eo quod ipse matrimonium affectaverat ad reparandum honorem, tam filiz, quam

proprium, ob copulam, ut supponebatur sequutam inter contrahentes, vel saltem ob ejus diffamationem, unde propterea juxta casum, de quo in dicta Vicentina, curatum fuit ad matrimonium deveniri; Tunc enim dicitur pars interfecta, & principalis in causa, ideoque munus testis implere non potest, neque isto casu intrat conclusio de fide parentibus, atque conjunctis adhibenda, ad notat. per Canonistas in d. c. videtur, qui matrim. accus. poss. & in cap. super eo, lib. 2. & testibus, quod clarè id probat Patif. conf. 98. n. 15. & 59. nu. 25. lib. 4. Alex. conf. 153. & 154. lib. 5. Menoch. d. casu 102. n. 9. Mascard. dista concl. 1019. nu. 27. & dec. 52. n. 10. & 11. par. 7. rec. Alter verò testis erat famulus patris, ac etiam focus criminis, unde cessabat numerus testium, & alia adminicula hujusmodi defectum suppleriva; Incertum tamen est, quid in ista causa Catacen. fuerit iudicatum.

BONONIENSIS MATRIMONII.

Votum in casu disputato in Sac. Congregatione Concilii inter Patres, ut infra.

De matrimonio contracto coram simplici presbytero non parochio, cum licentia Ordinarii, concessa sub nomine, vel cognomine diverso contrahentium, an valeat.

SUMMARIUM.

- 1 Fidei series.
- 2 Resolutio.
- 3 Placet resolutio, & de ratione.
- 4 Ubi adesset rigor scriptus non attenditur æquitas.
- 5 Inconvenientia ponderantur.
- 6 De differentia inter iudices inferiores, & Sacras Congregationes.
- 7 In iis, quæ sunt fori externi deferendum est Canonistis potius, quam Theologis.
- 8 Qualis sit ratio formæ Conciliaris.
- 9 Non requiritur consensus parochi.
- 10 An, & quando error in nomine vitiet.
- 11 Delegatio strictè intelligenda est, & non extenditur.
- 12 Quomodo Consensus auctoritati deferatur.
- 13 An, & quando forma in genere adimpleatur per æquipollens.
- 14 In specie hujus formæ non datur implementum æquipollens.
- 15 Quod ista sit solemnitas, non autem forma probatoria.
- 16 De conclusione de qua num. 10. quæ declaratur.
- 17 De testamento cum incerto, vel erroneo hæredis nomine.
- 18 Declarationis ejus, qui dedit licentiam est deferendum.
- 19 De conclusione de qua num. 11.
- 20 De alio casu simili.
- 21 Quod fraus in hac materia non vitiet.
- 22 De eodem, & declaratur.
- 23 Matrimonium nullum debet obligare in ratione sponsalium ad illud denuò contrahendum valide, vel ad dotandum.

DISC. III.

Cupiens Dominicus matrimonium contrahere cum muliere inæquali, timens autem, ut id agendo coram proprio Parochio, vel illo mulieris, impediri deberet, vel quod innotesceret paruro, quem timebat, quodque id sequutum esset, si ejus nomen expressisset Vicario Generali, attempto quod idem parurus erat Curiz Archiepiscopalis officialis, hinc proinde curavit, ab eodem Vicario concedi facultatem cuicumque presbytero, assistenti matrimonio, quod contrahendum erat per Dominicum, alterato tamen cognomine, dum proprio occultato, aliud ideale suppositum fuit, ut ita ad personæ cognitionem deveniri non posset; Cum autem id ad paruri notitiam devenisset, curavit iste, ut idem juvenis, divertendo à muliere, de matrimonii nullitate opponeret, unde propterea (incertum est, an ex parte viri, vel mulieris, vel potius concorditer ex parte utriusque), ne desuper per viam iudicalem affumeretur lis per tres conformes agitata, quæ partium conditioni incongrua erat, præsertim mulieris, quæ pauper erat, desuper consultata fuit Sac. Congregatione Concilii Tridentini Interpretum; Atque proposito dubio ob magnam votorum scissuram, nulla capta fuit resolutio, idemque in pluribus aliis propositionibus sequutum fuit; Verum in Congregatione habita sub die 9. Februarii 1669. prævaluerunt vota pro nullitate, pro qua prodiit resolutio, quæ contemporanea fuit alteri recentiori sub

tit. de Paroch. disc. 1. in qua pariter magna, penèque factio-naria votorum divisio adfuit.

3 Cum igitur per plures ejusdem Congregationis Cardinales, unius vel alterius opinionis respectivè sequaces, desuper consultus essem, postquam pluries proposita causa, nulla capto potuerat resolutio; Recognovissim scripturis, ac motivis hinc inde deductis, mihi visum fuit quod mulieri, seu validitati matrimonii, assisteret quidem nimia æquitas, rigor verò juris resisteret, atque verior esset altera opinio super nullitate, quam dixi sequendam videri; Tum quia non scripta æquitas, in iudicando attendenda est, quando jus scriptum non urgeat in contrarium, sive quod illud sit dubium, unde propterea agatur de ejus interpretatione, quæ benigne, ac potius juxta æquitatem, quam juxta rigorem fieri debet; Cum autem habetur jus scriptum, quamvis rigorosum, tunc ab isto recedendum non est, ob contrariam æquitatem non scriptam, ut advertitur sub tit. de judic. in relatione præxis curiæ Romanæ, occasione agendi de Rotæ Auditorio, sub cujus nomine de Judicibus, ac de modo iudicandi in genere agitur.

5 Tum fortius, ac principaliter ob plura inconvenientia, quæ de facili sequi possent, si dicta altera opinio canonizaretur. Siquidem si licentia per Ordinarium data quilibet presbytero conjungendi in matrimonium Titium, ita suffragari posset pro matrimonio contracto per Sempronium, resisteret, quod cum eadem licentia possent contrahi multa matrimonia inter diversas personas, atque manifesta fraus fieri illi formæ, quæ cum adeo maturo iudicio inducta fuit per Sac. Concilium Tridentinum, ad occurrendum inconvenientibus, quæ ex matrimoniis clandestinis resisterent.

6 Istaque posterior ratio magis me impulit, atque in voto desuper edito insinuata; Aliquos in eadem sententiam traxit, quoniam prima, quæ derivat ex generica propositione obligatoria iudicum ordinariorum, quorum arbitrium intra rigorosus juris cancellos restrictum est, pro meo iudicio sufficientis visa non esset in adeo, supremo Tribunali quo more supremi principis potius, quam iudicis, sive more Senatus potius quam Tribunalis, oracula præstantur super Concilii interpretatione.

7 Cumque dicta votorum scissura resisteret ex opinionum diversitate, quæ in hac materia dignoscitur inter Canonistas, & Theologos morales, ut infra; Hinc proinde dixi idem, quod pluries alibi insinuatum habetur, præsertim sub tit. de usur. disc. 1. quod scilicet in iis, quæ concernunt forum externum, sequenda est opinio Canonistarum, non autem Theologorum, quorum partes sunt agendi de concernentibus forum internum, in quibus eis deferendum est, ut etiam advertit doctus Cardinalis de Albicis in initio secundæ disceptationis editæ super jurisdictione, vel titulis Cardinali. impress. inter hos meos labores post tit. de jurisdic. disc. 34.

8 Tenentes igitur opinionem pro validitate, juxta sensum Theologorum, duplici nitentur fundamento. Primò nempe quod cum forma Conciliaris illum habuerit finem, ut matrimonium contraheretur publicè in faciem Ecclesiæ, coram unius contrahentium parochio, & duobus testibus, vel coram quolibet presbytero, de licentia ipsius Parochi, vel Ordinarii loci, sub cujus nomine extra controversiam receptum est, ut veniat etiam Vicarius Generalis, hinc proinde, ita adimpletus dici poterat iste finis, non curando hujusmodi subtilitates circa modum; Potissimè stante altera pariter recepta, & absoluta propositione, de qua præsertim supra in Neapolitana disc. præced. quod nullus Parochi consensus requiritur, sed sufficit ejus præsentia materialis etiam cum positivo dissentio, & conditione.

9 Et secundo, assumendo quæstionem adeo disputatam per tractantes materiam matrimoniale præsertim per Sanchez Pont. Gurtier. Boss. Aversf. & alios Morales, an scilicet, & quando error in nomine vitiet, necne, decidendo quæstionem cum distinctione, an error sit in substantialibus, vel in causa finali, & tunc vitiet, fecus autem in accidentalibus, de quibus in hac facti specie agi supponebatur; Magnum quoque fundamentum constituendo in jam edita decisione Rotæ in Meclimien. matrimonii 5. Martii 1666. coram Cerro, in casu de quo habetur disc. proxime sequenti.

10 E converso autem Canonistæ, qui tenebant diversam opinionem, ultra dictam, potissimum quidem, ac efficacem rationem fraudis, quæ de facili fieri posset, sive alteram inconvenientium exinde resulantium; Fundamentum constituebant in defectu formæ, cum matrimonium contractum non esset coram Parochio, minusque coram presbytero, quod id facultatem haberet ab Ordinario, quoniam cum

facultas per Vicarium Generalem attributa, loqueretur devito habente unum cognomen, trahi non poterat ad alterum diversi cognominis, cum delegatio sit strictè juris, strictèque intelligenda ad limites verborum, ideoque non extendatur de persona ad personam etiam de Partium consensu, qui dare non potest jurisdictionem personæ private, illam habitualiter non habenti, juxta textus litterales in cap. significante, de rescript. & cap. P. & G. de offic. delegat. ac firmant communiter scribentes apud Federic. de Sen. conf. 163. n. 2. Barbof. in l. 1. art. 1. n. 204. & seqq. ff. de judic. Carleval. de judic. tom. 1. disp. 2. n. 1162. Fagnan. in cap. quoniam, de offic. delegat. & habentur in sua materia sub tit. de judic. Et in his terminis habetur apud Tondut. quæst. benef. 154. n. 1. & nu. 27. cum seqq.

11 Quamvis enim ista auctoritas in casu, de quo loquitur negligenda esset, utpotè conductiva more Consulentiis ad opportunitatem causæ, de qua agitur disc. seq. in qua contrarium iudicatum fuit, ob ejus diversas circumstantias; Attram advertentem, quod Doctoris fallacia consistit in applicatione ad casum, non autem in veritate conclusionis.

12 Ista verò posita, de plano resulat nullitas, ob expressum decretum irritans in Conciliari Decreto contentum, dum ille presbyter, coram quo matrimonium contractum fuerat, ita remanebat vir merè privatus utpotè non parochus unius contrahentium, minusque habens proprii parochi, vel Ordinarii licentiam, quæ concessa pro una persona, jurisdictionem, seu facultatem non tribuebat pro altera.

13 Neque subsistere dicebam dicta fundamenta, quibus altera opinio imitebatur, quoniam quidquid sit de conclusione pluries alibi insinuata, & præsertim sub tit. de feud. disc. 87. & sub tit. de testam. disc. 25. an scilicet, & quando forma, quæ certum habet finem, seu certam rationem expressam, impleri possit per æquipollens.

14 In præcis terminis hujus formæ conciliaris in matrimonio, omninò verius est, atque extra controversiam receptum, ut ista dicatur forma præcisa, vel solemnitas, quæ non admittat implementum per æquipollens, adeò ut si matrimonio celebraretur in publica platea, seu aliàs coram magno cœtu virorum qualificatorum, absque tamen interventu proprii parochi, vel alterius de ejuslicentia, id non sufficeret, ut firmat Sanchez hoc tract. lib. 3. disp. 17. num. 4. cum seqq. Gurtier. cap. 61. num. 4. cum seqq. Boss. cap. 2. §. 12. num. 29. cum seqq. Barbof. de Paroch. cap. 21. num. 61. Rot. dec. 657. p. 1. diverf.

15 Ex his autem patet, erroneam esse crudelitatem opinantium, quod cum Parochus in hoc actu nullum exerceat actum jurisdictionis, neque ab ejus consensu pendat actus perfectio, ita dicatur solum quidam testis qualificatus, quoniam si ita esset, quod scilicet ista esset forma probatoria, exigens ultra duos integros testes parochum tamquam testem qualificatum, ita resulteret deberet idem, quod de parochio circa formam probatoriam disponitur in testamentis per textum in c. cum esset, de testam. ut scilicet sufficeret confessorius, vel quod sufficeret alii duo simplices testes, qui vicem istius qualificati testis supplerent, ex deductis, dicto disc. 25. de testam. & tamen in his terminis contractum verius est, quoniam si matrimonium contraheretur coram magno numero personarum in Ecclesiastica etiam majori dignitate constitutarum, seu alias qualificatarum, sine tamen parochio, vel alio per ipsum, vel per Ordinarium delegato, actus esset absque dubio inutilis, & consequenter istud primum fundamentum nullam habere videbatur subsistentiam.

16 Quo verò ad alterum fundamentum Theologorum, advertentem, quod quidquid sit de quæstione in abstracto, an & quando error in nomine, vel cognomine, vel in alia circumstantia vitiet, necne actum; Attram id videbatur extra casum quæstionis, adeò ut inanem laborem continerent ea, quæ plenè, nimiumque elaborata super ista quæstione hinc inde deducebantur; Ista etenim quæstio, percutit casum, in quo voluntas sit certa erga unum subiectum, quod tamen erroneè in verbis explicetur, sub diverso nomine, vel sub alia diversa circumstantia, & sic, ubi faciendus habeat in animo faciendi eam rem, sed in verbis ex errore alteram exprimat, ad materiam textus in l. fiza nomine, Cod. de testam. cum concordantibus, de quibus sub tit. de testam. disc. 22. ubi de testatore volente instituire piam Societatem sanctissimi Sacramenti, eam expressit sub diverso nomine, seu vocabulo Redemptoris, quoniam si aliunde de hac voluntate expressè, vel adminiculative constet, veritas attenditur, atque error in nomine non vitiat, ex ibi deductis, & in decisionibus in ea causa editis impress. par. 10. rec. dec. 310. & 350.

vel sacra scriptura, Principibus potius, ac Magnatibus primi ordinis illud congruit, quam illis, qui privata solum nobilitate polleant, quamvis ista generosa sit, ut comprobatur praxis Secretariarum, vel Cancellariorum Apostolicarum, cum nobilitatis plura sint genera, pluries enunciata in sua sede sub tit. de praeminent. praesertim disc. 35.

LEODIEN. NULLITATIS MATRIMONII
P R O

ANNA ISABELLA BARONISSA DE FRAIPONT,
CUM RICCARDO STRAVIO,

Casus decisis per Rotam pro Anna Isabella,

De matrimonio contracto inter raptorem, & raptam, an, & quando ex decreto Concilii Tridentini dicendum sit invalidum, & quibus propriè dicatur raptus, de quo Conciliare decretum loquitur; Et incidenter de invaliditate Matrimonii coram Parocho loci contracto per exteros ibi casualiter moram trahentes,

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Resolutionis causa.
- 3 De punctis, vel inspectionibus causa.
- 4 An, & quando detur restitutio in integrum, seu ejus causa committatur remissio.
- 5 Quando dicatur contractum domicilium in parochia ad hunc effectum matrimonii.
- 6 Non dicitur raptus illicitus ille, qui fiat muliere volente.
- 7 Quod in parentibus requiratur dissensus expressus cum violentia eis illata.
- 8 De jure canonico, & clarius ex Concilio Tridentino parentum dissensus non curatur.
- 9 Quomodo intelligi debeat conclusio, de qua, numer. 6. & 7.
- 10 De assignatione duarum pugnantiarum opinionum.
- 11 De ratione, ob quam in hac materia nimium deferri debeat auctoritati Navarr. ac aliorum scribentium propè tempora Concilii.
- 12 Observantia proxima est attendenda.
- 13 Quod Civilista, & Canonista non recipiant opinionem, de qua n. 6. & 7.
- 14 Canonistis potius, quam Theologis est deferendum.
- 15 In quo sensu recipiendi sint volentes, ut mulieris consensus excuset raptum.
- 16 De rationibus, vel argumentis, ex quibus tenenda non est opinio, de qua n. 6.
- 17 De eodem, & quod alius Conciliare decretum numquam esset verificabile.
- 18 Quod attendi debeat substantia veritatis, seu voluntatis, ac finis Concilii.
- 19 De jure civili paternus dissensus, irritabat matrimonium Filii, sed id correctum est per Jus canonicum.
- 20 Ista verò correctio multa causabat inconvenientia.
- 21 De declaratione S. Congregationis de anno 1608. quod Concilium restituit rigorem Juris civilis.
- 22 Et quod alius Conciliare decretum esset fatuum.
- 23 De alio decreto super nova forma matrimonii, atque ita istud adinstar.
- 24 Quod istud decretum sit exorbitans a jure communi.
- 25 Etiam raptus fiat è domo tutoris, adhuc intrat decretum Concilii.
- 26 De eodem.
- 27 De conclusione, ut pravius matrimonii tractatus excuset raptum, etiam si adesset hic tractatus.
- 28 De eadem conclusione, quando illa procedat.
- 29 De jure communi solus consensus conjugum, etiam praesumptus sufficit ad matrimonium, quod dabatur etiam praesumptum.
- 30 Deratione, cui in initio conclusio, de qua n. 27.
- 31 Ut dicta conclusio procedat, etiam hodie ex sola tractatu, quamvis iste non inducat Matrimonium ratum.
- 32 De eodem, quodque ita intelligendi sint Morales.
- 33 Quod resolutiones videantur iusta, beneque fundata.
- 34 Declaratio S. Congregationis anni 1608.

Pro matrimonio contrahendo inter ipsum, & Annam Isabellam unicam filiam, ac legitimam futuram heredem Baronis de Fraipont, natum, seu mediatores, Comes de Duras deputavit Riccardum Stravium, qui cum patre tractatum concludit, dissonante puella, quae virum desiderabat quemdam conjunctum, cum quo tractatus, adeo invaluerat, ut etiam pro Apostolica dispensatione obtinenda mandatum datum esset; Quare pater ut filiam ad id induceret, communicato consilio, cum eodem unico, seu mediatore, determinavit puellam recludere in quodam Monasterio Bruxellen, cui praesidebat dicti Comitis de Duras amira, ut hac via eam ad matrimonium induceret, ac propterea alia sumpta occasione, ad dictam Civitatem puellam ducebat; Transfugendo autem per Civitatem Leodien. praefatus Riccardus mediator, dictum Baronem induxit (qui alibi hospitium destinaverat), ut illud acceptaret hospitium, quod ab ipso paratum erat in cujusdam ejus conjuncti domo, in qua ob commoditatem aloquendi puellam, inscio patre illi patefecit causam, seu finem itineris, eamque confitendo in aversione erga suum principalem, quem pater ipsam destinaverat, pro se ipso tractare cepit, atque die sequenti, reasumpto colloquio, conclusa fuit in proxima nocte fuga, eaque sequuta, atque ipso Riccardo puellam ducente ad domum cujusdam alterius ejus conjuncti, ad aliquos dies conducta quadam domo, coram illius parochio matrimonium celebratum fuit.

Patre itaque ipsa die habita fuga notitia, apud superiores loci recurante, atque post aliquod tempus obtinente, ut filia reponeretur in loco tuto, introducta fuit lis super matrimonii nullitate, atque introducta causa in Rota coram Cerro sub die 18. Junii 1666. super nullitate prodiit resolutio mulieri favorabilis, ex duplici fundamento; Primo scilicet ex causa raptus, quo accedente Sacrum Concilium Trident. sess. 24. de reform. matrim. cap. 6. decernit nullum posse consistere matrimonium inter raptorem & raptam, quamdiu ista in ejus potestate fuerit; Et secundo ex altero defectu formae ab eodem Concilio praescriptae, ut coram unico contrahentium parochio matrimonium celebrari debeat, dum illud celebratum fuerat coram parochio Sancti Remacii, Civitatis Leodien. qui non erat parochus Riccardi, qui domicilium habebat in oppido Straboletii, minus Annæ Isabellæ, domicilium habentis in ejus Castro Fraipont; Ad cujus decisionis normam, expedita sententia, commissaque causa appellantis, coram Carpineo sub die 27. Martii 1667. pro dicta sententia confirmatione responsum fuit, ideoque altera sententia expedita; Et commissa causa in tertia instantia coram Bevilaqua sub die 13. Junii 1670. pro eadem confirmatione resolutum fuit, concessaque adversus hanc resolutionem nova audentia, in locum dicti Ponentis in alio munere occupati, subrogato Taja, coram isto sub die 11. Martii 1671. perstitum fuit in decisis, ideoque expedita fuit tertia sententia, atque victus non acquiescendo, recursum habuit ad Signaturam Justitiae pro commissione restitutionis in integrum, quae cum bina resolutione denegata fuit, eidemque denegato etiam recursum ad Signaturam Gratiae, causa finem habuit, dictaque puella alium sibi placitum virum duxit.

In hujusmodi autem disputationibus, pluribusque aliis intermediis, in quibus resolutio non prodiit; Sive occasione remissoriae habitis in Rota per tres instantias; Duo, ut praemissum est, erant puncti; Primò scilicet, super nullitate ex causa raptus. Et secundo super altero ex defectu formae coram non proprio parochio; In Signatura verò Justitiae, ac etiam coram Auditore Papae, occasione tentati recursum ad Signaturam Gratiae, ultra dictos punctos concernentes merita negotii principalis, de quibus in uraque Signatura disputari solet, ad effectum gustandi de injustitia, ob quam locus detur commissioni, etiam in casibus, in quibus, juxta regulas juris, deneganda veniret, actum fuit de puncto restitutionis in integrum adversus rem judicatum, vel tres conformes, an scilicet, & quando de illius commissione respondendum sit, necne; De hoc autem tertio puncto concernente ordinem agitur in ejus peculiari sede in hac eadem causa sub tit. de judiciis.

Quatenus verò pertinet ad secundum, ille nimium brevis erat, atque facti, vel arbitrii potius, quam juris, an scilicet per habitationem in domo, quae studiosè per duos dies antea ab ipso viro conducta fuerat; contractum esset domicilium sufficiens, super quo deducebatur hinc inde, quae ha-

bentur supra, disc. i. procedendo praesertim cum firmatis per Rotam apud Dunozetum, dec. 51.

Major igitur penèrò rota quaestio fuit super primo puncto raptus, an scilicet verificaretur, nec ne; Pro ejus enim exclusione, dicebant Scribentes pro viro, ex autoritate Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 13. num. 13. quod si femina invititis parentibus volens extrahatur, tunc Conciliaris dispositio non intrat; Istamque opinionem, rejecta illa Navarr. & aliorum Istarum ab eodem Sanchez, sequuntur 7 quampures, praesertim Morales relati per Boss. hoc tract. cap. 13. §. 6. num. 21. Barbof. ad idem decretum concil. num. 3. Leandr. quæst. moral. par. 2. tract. 9. de matrimon. Sacram. disp. 22. q. 3. ac per alios, quos Scribentes pro viro, cum versero improbo Legistarum labore cumulabant; Multo verò magis dum dici non poterat, quod actus sequutus esset verè, & propriè parentibus invititis, quia nempe expressè dissentiendo, ob violentiam à raptore illatam, impedire non poterunt, ne puella abduceretur; secus autem ubi patre ignaro, ac dormiente, id sequutum sit, ut in praesenti contigerat, ideoque neque violentia, neque positivus dissensus verificaretur.

8 Clarius verò quia, ex quadam ejusdem puellæ confessione, emissa coram quodam Judice Leodien. (qui Scabinus, ibi appellatur) constabat, quod die antecedenti, matrimonii tractatus praesertat; Isto enim accedente, etiam positivus parentum dissensus, quinimò abductio mulieris volentis cum positiva violentia, non attenditur, ex dispositione, vel intentione factorum Canonum libertati matrimonii assistentium; Tum clarius ex Concilio Tridentino, per quod decisa, ac sublata fuerunt omnes antiquæ quaestiones super parentum consensu in matrimonio filiorum desiderando, enixè providendo libertati matrimonii, ut dicti consensus negativa, vel dissensus positivus ejus validitati praesudicare non debeat.

Pro methodica igitur determinatione hujus quaestionis, tollendisque æquivocis, cum quibus procedere videntur plerique Morales, super quorum autoritate Scribentes in contrarium totam vim constituiebant; Scribens ego pro muliere, duas distinguebam instantias. Primò scilicet (praesertim) ad circumstantiam praevii tractatus matrimonii an solus consensus, puellæ quæ volens abduci patiatur, excludat illum raptum formalem, de quo Conc. Trid. loquitur, tam ad effectum aliarum paratum, quam ad istum nullitatis matrimonii, quoties id sequutum sit invititis, vel insciis parentibus, vel tutoribus, seu aliis, sub quorum potestate, vel educatione puella viveret; Et secundo quid in casu dicti praecedentis tractatus matrimonii.

9 Quoad primum, longè antea quam, ob diligencias per me, agentibus pro muliere in congressibus enixè injunctas, haberetur notitia infrascriptæ declarationis Sac. Congregationis Concilii anni 1608. quæ in ultima disputatione coram Taja solum habita fuit; Cum sensu etiam veritatis dicebam, quod dicta opinio Sanchez, & sequacium; Vel minus vera censenda esset, verior autem illa antiquorum Canonistarum, cum qua procedunt Navarr. & alii Morales, de quibus infra, Vel quod intelligenda veniret, ubi accederet dicta circumstantia praecedentis tractatus matrimonii juxta sequentem inspectionem, quodque in hoc consisteret æquivocum, confundendo istum casum; in quo nullo praecedente formali tractatu matrimonii cum raptore, agatur de simplici consensu puellæ praestito ex causa libidinis, vel ex muliebri levitate, sive ex alio motivo; Et alium casum in quo dictus formalis tractatus praecedat; Isti etenim casus, vel termini, nimium inter se diversificant, ut infra, ideoque manifestum æquivocum est eos confundere, atque autoritates, quæ unum percutiunt, alteri applicare; Isteque nimium frequens pragmaticorum, seu Collectorum abusus, indigestè consarcinandi doctrinas, totam vim in arithmetico numero constitutendo, illasque non distinguendo, cum id tot frequentia in hac facultate producat æquivoca.

Ad probandum autem fallaciam dictæ opinionis duas constituebam partes; Unam in parte doctrinali, quæ scilicet opinio majores, & graviores haberet Auctores; Et alteram in parte ratiocinativa; reassumendo articulum per ejus principia, ut ita dignifici posset, quanam opinio melius fundata esset, ideoque tenenda.

10 Circa primam partem; Cum inter moderniores, praesertim verò Morales, utriusque opinionis assignantur vulgò reputari soleant; Pro una scilicet Navarr. conf. 2. de raptor. ubi firmat nullitatem ex causa raptus, quamvis mulieris assensus accedat; Et pro altera Sanchez dicta disp. 16. l. 7. n. 13. ubi re-

probato nominatim Navarr. contrarium tenet; Hinc proinde, in primis advertendam, quod omnia inspectio, quibus nam eorum esset magis gravis doctoris.

Adhuc nimium considerabilis videretur ea circumstantia, ob quam auctoritati Navarr. potius in hoc puncto, aliusque concernentibus decreta Sac. Concilii Tridentini, deferendum esset, ex ponderatione scilicet, de qua sub tit. de paroch. disc. i. & sub tit. de jurisdict. disc. 41. & 95. Quod scilicet hic Author scriptis in temporibus editionis, ac publicationis Concilii valde proximis, dum de tempore, quo illud celebratum, ac respectivè publicatum fuit, ipse jam erat in Curia in nimia exultatione, adeo plures Cardinales, ac Praelati, ejus consilio, ac opera frequenter uterentur; Ideoque nimium probabile est, quod ipse à Cardinalibus, qui in Concilio praesidentes fuerunt, sive à Praelatis, qui in eo intervenerunt, petceperit, qualis fuerit Patrum sensus, vel motivum, edendi istud decretum adversus raptos.

Ponderando etiam nimium, tam pro ista doctrina, quam pro infrascripta declaratione anni 1608. receptam, ac frequentem conclusionem, quam habemus in materia observantiae, quod scilicet, quamvis illa dicatur optima interpretis ac interpretationis Regina. Attamen id intelligendum venit, de observantia actui proxima, cum tunc inter congruam rationem, cui eadem conclusio innixa est, quod scilicet illi, qui ita observantur, essent veritatis confici, secus autè ubi ea sit remota, ut advertitur sub tit. de jurisdict. disc. 41.

Praeterea, examinando genericè autoritates, quas desuper habemus, five agatur de illis, qui scripserunt ante Concilium Tridentinum in solis terminis juris communis, sive de illis, qui postea scripserunt, certum est, quod forenses, tam Civilista, quam Canonista, quos referunt idem Sanchez dicta disp. 13. n. 13. in princ. & disp. 12. Farinac. qu. 145. n. 1. 118. & seqq. plenè modernus Cortiad. dec. 89. nu. 40. de Marin. res. 1. 301. n. 8. lib. 1. & alii, de quibus in hujus causæ decisionibus, tenent, ut raptus criminiosus, ac punibilis dicatur etiam ille, qui committitur in mulieris volentis abductione, ubi fiat, invititis, vel etiam solum insciis parentibus, aut educatoribus, in quorum tutela, vel educatione illa sit; Ideoque intret propositio, de qua supra, in Bononien. disc. 3. ut in foro externo Canonistis potius, ac forensibus, quam Theologis deferendum sit.

15 Illi etenim, qui tam ex antiquis Canonistis, quam ex modernis, contentantur consensu puellæ, negligendo illum parentum, vel aliorum, in quorum tutela, vel educatione sit, procedunt cum praesupposito, quod accedat talis consensus, qui redoleat contractum matrimonii jam perfectum in terminis juris communis, quatenus moderna forma Conciliaris non adesset, ut haberetur infra in altera principalis inspectione, agendo de praviò matrimonii tractatu; Atque in hoc consistit aliquorum Moralium æquivocum, confundendo scilicet istam speciem consensus, cum altera illius simplicis consensus, qui consideretur discretivè ad positivam violentiam; sive consistit æquivocum in mala intelligentia, vel mala applicatione eorumdem Moralium, ac aliorum, qui solo consensu mulieris contentantur, in dictis terminis, dictoque praesupposito retento.

16 In parte, quoque discursiva, seu ratiocinativa, idem dicendum esse (etiam cum sensu veritatis, constantè affirmabam, quoniam ex communi humano sensu, ac usu, si dormiente, vel in studiis, aliusque negotiis occupato, aut etiam extrà domum existente patre familias, ex ejus domo, cum suasionibus, ac blanditiis, vel cum aliis suggestionibus, abducatur puella, adeo nulla concurrat vis vera, & positiva in parte, neque in ipsa abducta; Adhuc tamen, si univèrsus populus interrogetur, omnes etiam rustici, ac mulieres, pro communi humano sensu, & usu, dicent, quod puella de domo paterna, vel alterius educatoris, criminiosè, ac illicitè rapta fuerit; Ideoque dicebam, quod tam Judices dubitantes, quam Scribentes in contrarium, qui habent filias, vel nepotes innuptas, in hoc ponent manus, (ut vulgò dici solet) supra pectus, atque considerarent si id eis contingeret, an se vocare deberent gravi injuria affectos, cum formali raptu, istaque naturalis veritas, non autem Juristarum, vel Theologorum formalitates attendi debent.

17 Item quia, istud Conciliare decretum, adeo accuratè editum, remaneret de vento, atque nunquam, vel nimium raro esset verificabile, si intelligendum esset de illo raptu, qui fieret cum violentia positiva, quæ potentialiter, ac armata manu fieret, parentibus, vel educatoribus expressè dissentientibus, dum id esset solum verificabile in puellis rusticorum viventium in domibus rusticanis, sive in personis in-

simæ plebis, non autem in nobilibus, vel in civilibus viventibus in Civitatibus, vel oppidis alijus qualitatibus, non adhibito armamento ad formam exercitibus, quod utriusque præfatus absonum est dicere; Ideoque spernendæ videntur in foro illæ Scripturæ simpliciter, quæ adversantur sensui naturali, ac usui communi, ipsæque verisimilibus voluntati Legislatoris, ac fini per eum habito, sive effectui desiderato, & ex lege sperato.

18 Ac propterea dicebam quod in hoc etiam proposito intraret vera propositio in omni ferè materia insinuata, atque in iudicando, & consulendo præ oculis habenda, ac principaliter attendenda, ut in omnibus humanis actibus, ac etiam in legum interpretationibus, non cortex, vel formalitas verborum, sed substantia veritatis, seu verisimilibus voluntatis attendi debeat, spectato sine, seu effectu, ob quem ille actus initus est.

19 Quod autem verus Concilii sensus fuerit, intelligere de quocumque raptu, juxta rigores juris civilis, eosque restituere, sublati Canonistarum, ac Moralium subtilitatibus, & distinctionibus, ea tantum moderatione firma remanente, quæ resulset ex formali, ac perfecto matrimonii tractatu, ut infra; Altius arrento Jure Civili, non solum ad effectum poenarum, sed in specie, ad effectum nullitatis matrimonii, sufficiebat negatio consensus paterni, quamvis diffensus non accederet, ex deductis *sub tit. de dote, disc. 1.* & in aliis; Et generaliter pro aliis poenis raptus, ut arrento Jure Civili, iste adesse dicatur, quamvis de puella volente fiat, nullo desiderato postposito diffensu parentum per violentiam eis illatam, constat ex relat. per Farinac. & alios ubi supra.

Quia verò id libertati matrimonii adversabatur, cum istud ab iporum contrahentium, non autem à parentum, ac aliorum, libero, perfectoque consensu pendere debeat; Hinc proinde Sacri Canones corrigendo Jus Civile, non improbabunt matrimonium, quod cum puella volente, ac patiente se abduci, contraheretur, quasi quod raptus committi non dicatur cum volente; Quinimo, etiam si raptus verus cum violentia accedat, adhuc tamen, si puella dum est in manibus raptoris, ex libero, ac perfecto consensu supervento, cum eo matrimonium contrahere determinet, illud ex Sacrorum Canonum seu, validum erit, non obstante initio vitioso, quoniam sufficit ut vitium cesset de tempore contractus, quando consensus sit liber, ac perfectus.

20 Cum autem ista Sacrorum Canonum dispositio, ex zelo libertatis matrimonii, nimium, ac ultra quam par est, per Canonistas ac Morales ampliata, penè inconvinabilem, seu impracticabilem reddidisset hujusmodi raptus reatum, idque magis produceret inconvenientiam, quod scilicet viri inæquales, vel aliàs indigni, seu parentibus exopti, ita impudè licitum sibi reddebant, absque parentum consensu, vel scientia, eorum filias habere in uxores, eorumque hæreditates, ac successiones, cum his malis artibus captare, ubi præferim (juxta frequentem contingentiam) ex investitura, vel fidei commissio, seu majoratum majorum, aut à Statuto, successio sit necessaria, adeò ut nil referat habere parentes benevolos, vel indignatos; Hinc proinde sacrum Concilium, ut huic malo occurreret, plurimum inconvenientium, & scandalorum productivo, moderari voluit Canonum benignitatem, seu Canonistarum, ac Moralium nimium benignas interpretationes, quæ satis de facili hujusmodi perulantiam excusabant, adeò ut ferè umquam ad præxim deducibilis esset casus raptus formalis, atque ita restituere voluit rigorem Juris Civili, non quidem circa necessitatem paterni consensus, cum in hoc potius Canones ampliaverit, sed circa raptum; Ut bene insinuat in declaratione, S. Congregationis Concilii sub die 24. Januarii 1608. quæ infra registratur in calce, atque ita etiam discurrendo, exprimitur in aliquibus votis eorum, qui in dicta Congregatione intervererunt, & quæ in antiquis registris ejusdem Congregationis, imminente ultima disputatione Rotali coram *Taja*, reperta fuerunt.

22 Si etenim, etiam hodie post Concilium, procedendum esset cum eidem sensibus, vel interpretationibus Canonum, cum quibus antea procedebatur, adeò ut Concilium nihil de novo statuerit, exinde sequeretur, quod hujusmodi Conciliare decretum, faruum, nulliusque operationis remaneret, atque omnino superfluum fuisset: Id autem in lege, quæ adeò summo, ac maturò studio edita fuit per tot insignes Concilistas, & Theologos, ac prudentes viros, in generali Concilio congregatos, nullatenus est asserendum.

23 Potissime dum ejusdem decreti contextus ad evidentiam probat, ut studiosè, & accuratè ista lex edita sit, ad occurrendum malo, quod in hac materia adeò invaluerat, eo modo

quo ad eundem effectum, alia quoque decreta fuerunt licet à Sacris Canonibus exorbitantia, ac matrimonii libertati contraria; ut præferim contingit in nova forma præfata, quæ per idem Concilium sub decreto irritanti inducta fuit super matrimonii publicitate in faciem Ecclesiæ, ut scilicet, non nisi coram unius contrahentium verò, ac proprio Parocho, duobusque testibus celebrari possit.

24 Attenta etenim dispositione utriusque Civilis, & Canonici Juris, derivata etiam ab utroque Divino, & naturali, ad matrimonii perfectionem, aliud non desideratur, nisi consensus naturalis liber ac perfectus; Solumque Jus Civile desideravit consensum parentum, sed in hac parte correctum fuit per Jus Canonicum, & clariùs per idem Concilium, Et consequenter, inubitatam remanet, quod hujusmodi nova forma, vel solemnitas extrinseca, impediatur illam antiquam libertatem, quæ matrimonio connaturalis erat; Adeò ut aliqui moderni Theologi, adhuc in eo perseverent humore melanchonico, quod hujusmodi forma, utpote Divino, ac naturali juri contraria, induci non poterit, (quamvis eorum opinio omnino reprobata sit, atque contemptibilis remaneat;) Id autem prudenter, ac rationabiliter ordinatum fuit, ut ita occurreretur illis scandalis, & inconvenientibus, quæ in dies resultabant ex matrimonii clandestinis, & ad quæ tollenda, statutum generaliter fuit, ut ea publicè in faciem Ecclesiæ ita celebrari deberent.

Sic à pari, ad consulendum scandalis, & inconvenientibus resultantibus ab hujusmodi raptibus, prudenter S. Concilium, opportunum credidit, restituere in hac materia, antiqui Juris Civilis rigorem, atque non solum annullare matrimonium, verum etiam adicere censuras, aliasque graves poenas, ex quibus patet, quod ista non fuit ea simplex antiquorum Canonum innovatio, vel restitutio, quam idem Concilium in plerisque partibus induxit, sed ita statuere voluit per legem omnino novam ab antiqua Canonum dispositione exorbitantem eodem modo quo in dicta nova forma, vel solemnitate statuit.

25 Adeò ut Sac. Congregatio, interpretando istud decretum, pro illius contraventione, ac matrimonii nullitate responderit, quamvis argeretur de puella quæ à parentum jam defunctorum potestate soluta esset, atque sub tutoris, vel alterius educatoris potestate viveret, ut ex declaratione in causâ decisionibus enunciata.

26 Et quamvis Scribentes pro viro, huic declarationi responderent, quod cum ea loquatur de tutore, ita supponatur puella adhuc impubes, & non apta matrimonio, quodque propterea ex isto defectu potius in eo casu resularet nullitas per Sac. Cong. declarata; Nihilominus (pro meo iudicio) ista videbatur prorsus inepta responsio, utpote præsupponens in tam magno, & qualificato Senatu, ineptiam manifestam, præbendis scilicet oraculum super interpretatione hujus decreti super nullitate ex ejus dispositione resultantem, ob circumstantiam raptus commissi cum tutore, si nullitas resulteret ex illo defectu naturali, qui omne jure arrento, resulterat ex imperfectione consensus, ut clarè ad sensum.

27 Præsupposito igitur pro certo, & constanti (ut pro meo sensu indubitanter præsupponendum videretur,) quod raptus ad hunc effectum, juxta Juris Civilis rigorem attendi debeat, quamvis positiva præstatum violentia non accedat, quodque illum non excuset simplex mulieris consensus, adhibitus ex alio motivo, quam illo matrimonii, cujus formalis, ac perfectus tractatus præcesserit, juxta dictam declarationem anni 1608. cujus tenor in calce registratur; Hinc proinde, unica dubitandi probabilis ratio in ista causâ, in eo consistebat, an talis matrimonii tractatus præcessisset, nec ne, adeò ut ista limitatio, seu excusatio intraret, & quæ hodie unice admittenda videtur; Argue in hoc fuit major disputationum confictus, stante confessione puellæ emissa, coram eo Judice, vel magistratu, qui *Scabinus* ibi appellatur, quod scilicet, cum Riccardus pro se ipso de matrimonio die præcedenti tractare coepisset, die sequenti conclusa fuit fuga, dum ex hoc tractatus conclusio deducebatur.

Verum ista probatio, in factis destruebatur per plures contrarias diversæ voluntatis probationes, etiam per actus gestos de tempore quo puella erat in manibus, ac potestate raptoris, atque revera, ea excludebatur, magisque concludens dabatur probatio, quod fuga per eam desiderata, atque tractata esset, non quidem ad finem perducendi ad effectum jam perfectum, & conclusum matrimonii tractatum, sed ad finem evitandi, ne recluderetur in Monasterio, atque ita cogere- tur contrahere matrimonium cum eo, quem abhorrebat; Quævis etenim alia probationes ex parte viri adducerentur, præferim per quamdam apocham, attem convincebantur factæ

factæ de tempore, quo puella erat in ejus potestate, cum antiqua, ideoque revera in nulla consideratione erant habenda, totumque in factis ejus circumstantiis consistebat potius quam in jure, ut ex causâ Decisionibus patet.

28 Quatenus verò pertinet ad ea, quæ juris sunt, circa dictam limitationem quo raptus excusationem inducat ob præcedentem matrimonii tractatum; Advertendum, quod talis limitatio, de jure vera est, atque ubi in factis verificetur, admittenda venit; Fallacia verò consistebat in mala intelligentia, seu mala applicatione; Cum etenim antequam nova forma per Conc. Trid. induceretur, matrimonium omnino perfectum, ac ratum, tam in ratione contractus, quam

29 in ratione sacramenti, contraheretur per solum liberum, ac perfectum viri, & mulieris consensum, etiam implicitum, ac præsumptum, alia forma, vel solemnitate ad ejus perfectionem non desiderata; Undè propterea in terminis juris communis datur absque dubio matrimonium præsumptum, quod per hanc formam Conciliare est sublatum; Hinc proinde, ille tractatus, de quo loquuntur antiqui Canonistæ, & Theologi pertinebat matrimonium, eoque ita perfectum, & conclusum, si vir, ut mulierem secum abduceret, violentiam parentibus, vel educatoribus inferret, atque per speciem raptus id argeret, tunc nil committeret illicitum, vel criminofum, quoniam in effectu, id aliud continere non dicitur, nisi quod vir secum ducat ejus uxorem, istaque virum sequatur; Violentia verò, vel clandestinitas adhibetur solum, ad removendum illicitum obstaculum, seu impedimentum parentum, vel aliorum, Atque hic est verus, & germanus sensus textus in cap. cum causâ de raptor. ibique Hostien. n. 3. Abb. Anchar. & Jo. de Anan. omnes n. 4. ac alii communiter, cum hoc sensu procedentes, ut ita puella, tanquam uxor, vel sponsa, virum, vel sponsum sequatur, ad effectum, ut matrimonium jam conclusum, suam habeat executionem.

Hoc autem positum; Bene dicebant Scribentes in contrarium, quod Conc. Trid. potius assiderat majori libertati, quodque parentum consensus ex ejus dispositione clariùs, magisque de plano sperni valeat; Sed punctus est in hujus perfecti tractatus verificatione, an scilicet ille dici possit ralis, quod si non adesset dicta Conciliaris forma, vel si versarentur in locis, in quibus etiam hodie, ob non acceptationem Concilii proceditur in matrimonio cum antiqua dispositione juris, ita dici possit matrimonium validè, ac perfectè contractum, quod sponsa sponsum sequuta fuerit.

32 Quia verò hujusmodi tractatus, quamvis de jure communi esset habilis ad perficiendum matrimonium, adeò ut eo sequuto, dici posse quod sint effecti vir, & uxor, hodie ob dictam novam formam. Conciliare non sufficit, illeque resolvitur in sponsalia præparatoria illius matrimonii rati, ac perfecti, quod juxta hanc formam est contrahendum; Hinc proinde, si præcedat talis tractatus, qui de jure communi ut supra esset sufficiens ad matrimonium jam perfectum, hodie autem remanet in dictis terminis sponsalium; Adhuc ex eadem ratione ille sufficiens erit ad raptus excusationem, quoniam licet dici non possit id, quod antiquiores dicebant, quod scilicet uxor virum sequeretur pro matrimonio jam contracti consumatione, & executione, adhuc tamen dici potest, quod sponsa sequatur sponsum, ut ita coram parocho, & testibus juxta formam Conciliare, jam tractatum, atque ex eorum parte jam perfectè conclusum matrimonium sequi possit; Et hoc est quod in effectu dicere voluit Sanchez loco citato, inherendo sensui antiquorum, quod scilicet mulieris fuga, à domo parentum, vel educatorum (quamvis etiam cum violentia) sequuta ex ejus libera, & perfecta voluntate, quæ à dolo vel falsis suggestionibus, & seductionibus aliena sit, præordinata fuerit ad dictum finem matrimonii, ita adhibendo istam viam, ad effectum illum obtinendi, qui alias obtineri non posset, ob impedimenta, quæ à parentibus, vel aliis conjunctis, sive educatoribus indebitè præstarentur, atque in his terminis, & cum hoc præsupposito Sanchez, & alii intelligendi sunt, cum alias male loquerentur; Ideoque fallacia est in prædicta, in abstracto verè, ac recipienda theoreticè, mala intelligentia, seu mala applicatione.

33 Et consequenter, cum in hac facti specie, dictus formalis, ac perfectus tractatus non adesset, minisque ad præmissum matrimonii finem, sed ad aliud diversum effectum fuga per puellam desiderata esset; ne scilicet in Monasterio recluderetur, neque ei vis fieret contrahendi abhorritum matrimonium, ita firmum remanebat, quod, verfabamur in casu raptus, de quo decretum Conciliare loquitur; Ideoque resolutiones (reflectendo etiam ad solam veritatem post sopitam causam) probabiles, beneque fundatæ visæ sunt.

Tenor autem declarationis editæ de anno 1608. est ut sequitur.

Die 24. Januarii 1608. habita est Congregatio Concilii domini Illustris. D. Cardinalis Camerinen. cui interfuerunt Illustris. Cardinales Camerinen. Montesperell. Pallavicinus, Aquaviva, Mantica, Pamphilus, Montisregalis, Maffeus, qui omnes senserunt, Concilium procedere etiam in muliere 34 volente, dum tamen sit raptus juxta terminos juris civilis; Unus Cardinalis Montisregalis exiit favens Concilium procedere quoad nullitatem matrimonii, non autem quoad poenas, sed cæteri omnes putarunt, Concilium sibi vindicare locum, etiam quoad poenas, &c.

VICENTINA MATRIMONII INTER FRANCISCAM, ET FELICEM.

Responsum pro veritate.

De probatione matrimonii coram Parocho, & testibus, juxta formam S. Conc. Trid. per solos testes; Et an obtinet validitatem matrimonii dissenfus Parochi; Seu quod idem, ac testes, cum dolo, & fraude ad id vocati sint, non factis denunciationibus.

Et de invaliditate matrimonii, ex causâ metus, in casu præfatio, quod de nocte vir in domo mulieris, cum ista per conjunctos deprehensus esset, eique mors comminaretur.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Matrimonium contractum esse coram parocho, & testibus probari potest per testes.
- 3 An testes debeant esse omni exceptione majores.
- 4 Admunicula suppleant eorum defectus.
- 5 Qualis præsentia, vel consensus parochi requiratur.
- 6 Qualis fuerit finis Concilii Trid. circa formam.
- 7 Benedictio parochi non est necessaria, ejusque falsâ creditulitas non præjudicat.
- 8 De potestate Capellani, vel substituti à parocho.
- 9 Metus quomodo probetur, ut sufficiat ad nullitatem.
- 10 Quomodo in arbitris procedendum sit.
- 11 Et quæ circumstantia ponderanda sint.
- 12 De articulo juris, an, & quando metus annullat matrimonium.
- 13 De casu in quo metus curatus non fuit.
- 14 & 15 Facilius attenditur clandestinitas post Concilium in ordine ad metum.
- 16 An metus, vel violentia directæ ad suum diversum, annullat matrimonium.
- 17 & 18 De argumentis metus, vel violentia quæ ad matrimonium directæ sint.
- 19 Verba denotantia liberum consensum quando attendantur.
- 20 De purgatione metus ex subsequenti actibus liberi consensus.
- 21 De aliis argumentis exclusivis metus.
- 22 Conclusio seu votum super casu.
- 23 De alio casu controverso, & quod facilius sit locus annullationi matrimonii ratione metus ubi sit ratum tantum.

D I S C. VI.

Cœptis amoribus inter nobiles, vel satis civiles adolescentes, paris, vel non multum imparis conditionis, Felicem, & Franciscam, devenitum est, in domo cujusdam vicinæ coram alio viro, ad sermones, in quibus multa promissio matrimonii intervenit, dictaque promissio, ansam dedit eorumdem amorum effectuationi plurimum annorum spatio continuatæ, in quibus puella, paribus, & congruis nuptiis, per fratrem pluries destinata, istas respuit; Cùm autem vir, pluries requisitus, in longum protraheret promissum matrimonii effectuationem; Hinc, sive quod puella Antonio fratri tunc panderit; Sive quod alias factum ad ejus notitiam devenit, eadem mulier, sub assertione absentis fratris à Civitate virum ad ejus domum, conseruenteque cubiculum de nocte evocavit, ubi superveniente, tamquam ex improviso, dicto Antonio fratre, qui credebatur absens, cum sclopo, aliisque armis, atque de gestis se conquerente, Felix dixit se sibi esse causa honoris, ideoque velle Franciscam ducere in uxorem; Quare per ejusdem Antonii famulum,

lum, evocari fuerunt duo testes, & quidam sacerdos ibi proximè conjunctus, ac etiam sub pretextu ministrandi sacramenta ejusdem famuli matri, utpote graviter infirmæ, evocatus fuit capellanus, qui ob parochi infirmitatem, ejus vice, sacramenta ministrare solebat, atque coram istis, matrimonium contractum fuit, cum pluribus circumstantiis, in facti notula contentis, de quibus ad rem in discursu; Postquam verò judicia criminalia hinc inde agitata fuerunt coram Judicibus laicis; Introdacta fuit ex parte mulieris causa in foro ecclesiastico coram Ordinario super canonizatione matrimonii, formatoque processu, desuper (incertum est ex cuius parte) pro veritate consultus fuit.

In Responso autem edito, causam distinguebam in tres inspectiones, vel punctos; Primum nempè circa probationem matrimonii, an scilicet probaretur illud coram parochio, & testibus ad formam S. Conc. Trid. validè contractum esse; Secundò circa potestatem sacerdotis non parochi, coram quo matrimonium contractum fuit; Et tertio circa vim, & metum, ex cuius defectu (data etiam validitate ratione formæ) dictum matrimonium prætedebatur nullum.

Primum punctum dixi videri planum pro affirmativa, circa probationem matrimonii validi juxta formam præscriptam à Sac. Conc. Sess. 24. de matrim. cap. 1. quoniam juxta processum Curie Episcopalis, (quem dixi attendi debere) dicti tres testes benè contestes deponerent de mutuo consensu positivo per utrumque contrahentem in verbis explicito coram ipsis, & capellano, qui vice parochi sacramenta ministrare solebat mulieri de tempore infirmitatis.

Neque dubitandum esse dixi, ut matrimonium, etiam juxta dictam formam Conciliarem, per solam testium depositionem probari possit, juxta magis receptam opinionem, quam inconcussè tenent Sacra Congregatio Concilii, & Rota Romana, quibus in hac materia omninò deferendum est; ut specie probationis per testes, Mantic. dec. 372. per tot. Buratt. dec. 192. & 530. utrobique n. 1. & dec. 713. n. 7. Rojas dec. 431. n. 3. dec. 431. nu. 1. par. 4. rec. tom. 2. dec. 124. per tot. par. 7. dec. 233. nu. 18. par. 10. latè dec. 375. n. 3. cum sequ. par. 11. & sapius.

Mjnuisque obstat credidi exceptiones, quæ habentur contra testes; Tum quia opus non est, ut isti sint omnino idonei, ac omni exceptione majores, ideoque de facili, hujusmodi exceptiones repelluntur, ut in specie apud Mantic. dicta dec. 372. quæ est in hac materia magistralis, & Buratt. ubi supra; Tum etiam quia non erant solùm duo, ita ut per eorum exceptiones dici valeat, quod non adesse perfecta probatio naturalis, cum essent tres, inter quos aderat unus sacerdos, unde numerus supplebat quemcumque defectum aliorum, ut in specie tertii testis advertitur apud Buratt. dicta dec. 713. num. 8.

Clarius verò, ac extra omnem dubitationem, ob alia adminicula cujuscumque defectus suppletiva, resultantia ex depositione dicti capellani, & ex subsequitis coram ipso parochio, ac etiam ex confessione ejusdem viri in apocha eodem tempore confecta super futura constitutione dotis, & traductione spontè ad ejus domum post doctoratum, accedentibus quoque præcedentibus sponsalibus, seu promissionibus, unde propterea, omnibus insinual junctis, istius veritatis probatio mihi videbatur indubitata.

Et quamvis dictus capellanus qui vices parochi gerebat, in ejus depositione diceret, se non benè advertisse ad verba per contrahentes prolata; Atque receptum sit, ut præsentia parochi, & testium ita requiratur, ut intelligant, quid agatur, Guttier. de matrim. cap. 39. n. 8. Rota dec. 122. n. 4. par. 8. rec. Ad den. ad dictam dec. 431. par. 4. rec. tom. 2. num. 25. & sequen. & num. 29. ubi concordantes; Artaem dixi, quod non requiritur eorumdem, præsertim parochi consensus, quodque in actu aliquam faciant operationem, quoniam sufficit, ut non sint dormientes, vel insensates, seu alias impediti, adeòut percipere non possent quid ageretur; De reliquo enim, etiam si eis transeuntibus, vel expressè discedentibus, ac fugientibus, aut cum fraude, ac dolo ad alium finem evocatis, actus fiat, adhuc valet, ut in puncto parochi evocati sub falso pretextu ministrandi sacramenta cuidam infirmæ, atque se excusantis, quod non possit actum approbare, firmat Rot. d. dec. 431. num. 3. par. 4. recen. tom. 2. ubi Ad den. num. 14. & sequen. & dec. 626. eadem par. 4. tom. 2.

Et de parochio dissentiente, vel fugiente eadem Rot. coram Rojas dicta dec. 124. num. 17. & 18. par. 7. & dec. 375. num. 8. cum sequen. par. 11. in quibus plene allegantur Sanchez, Guttier. Pont. Barbof. & ceteri de materia tractantes; Atque in eisdem decisionibus, præsertim d. dec. 375.

par. 11. plenè responderetur ad defectum denunciationum, sive ad alterum defectum concordantiae testium in formalitate verborum, & haberetur supra, disc. 2.

Potissimè quia, ipsiusmodi capellani, seu parochi depositio, tum cum subsequitis coram parochio, occasione falsitatis per dictum Antonium fratrem exhibitæ, ad oculum probabat, quod parochus benè omnia audisset, prudenter verò curasset ita deponere ad se excusandum à poenis illatis parochis, vel eorum vicegerentibus, qui conjunguntur in matrimonium in privatis domibus, & absque denunciationibus, ut in specie benè advertitur per Rot. dec. 259. par. 4. rec. ubi negligitur consimilis parochi dubia, & incerta depositio, ac etiam dicta dec. 124. par. 7.

Finis enim Sac. Conc. Trident. super dictæ formæ inductione, fuit pro evitandis matrimoniis clandestinis, atque ut actus sequatur in faciem Ecclesiæ, unde propterea quando dictus finis adimpletur, tunc non adeò mordicus insilitur informalitatibus, ut liquet ex allegatis decisionibus, atque talis est sensus Sac. Congregationis Concilii, ut frequens praxis docet, præsertim in Romana nullitatis matrimonii, de qua disc. 1. & in aliis.

Minusque obstat dixi, quod ex subsequitis coram parochio circa falsam licentiam, ac etiam, ex querela criminali porrecta per mulierem, cum instantia coactionis ad matrimonium videretur, quod in mente dicti viceparochi, ac Partium, actus habitus fuisset pro imperfecto, quoniam cum ista fuerit simplicitas, vel falsa, & erronea credulitas causata ab ignorantia Juris, quasi quod crederetur, ut ad perfectionem matrimonii necessaria esset illa ceremonialis forma verborum Parochi, Ego vos conjungo &c. quæ tamen non est necessaria, ut in specie in allegatis decisionibus præsertim d. dec. 124. n. 17. par. 7. & dec. 375. n. 7. & seq. par. 11. ubi allegantur alia antiquiores decisiones, ac Scribentium autoritates; Hinc proinde ista erronea credulitas tollere non poterat substantiam veritatis ita benè probata.

Magis planum dixi videri alium punctum super potestate capellani; Tum quia plures testes probant quod ille, itante infirmitate parochi, publicè, & palam ejus vices gerebat in exercitio Curie, ac administratione sacramentorum, præsertim istius sacramenti matrimonii; Tum clarius, quia tam ipse parochus, qui facultatem dedit, quam ipse capellanus, qui recepit, id ingenue facti sunt; Porrius quia fuit facultas, seu delegatio generalis, occasione impedimenti ex causa infirmitatis, juxta casum de quo punctualiter dicta dec. 43. par. 4. recen. tom. 2. num. 4. & 5. ideoque super hoc puncto cessare videbatur occasio, seu principium dubitandi.

Difficultas igitur tota residebat in tertio puncto deficientis consensus ratione metus; In hoc autem dicebam, quod certa, & determinata generalis decisio non cadit, cum non sit questio juris, sed solùm facti, & voluntatis, ex singulorum casuum particularibus circumstantiis, pro Judicis prudenti arbitrio decidenda, ut in his terminis advertitur apud Sperell. dec. 5. num. 72. & seq. & apud Boff. de matrim. cap. 12. n. 24. cum sequ. & patet ex omnibus infra allegandis decisionibus, & autoritatibus.

In arbitriis autem, seu questionibus facti, & ambigæ voluntatis, ut sunt frequentè illa fideicommissorum conjecturalium, & similes, stultitiæ speciem temper censui, in mordicus, ac præcisè immolari in regulis generalibus, sive in decisionibus, vel doctrinis illis præsertim Consulentiis, regulando decisionem ex eorum numero arithmetico (ut moderna ineptia facere solet) quoniam ex personarum, locorum, temporum, ac morum, regionis, qualitate, frequens praxis docet, ut conjecturæ, & adminicula, quæ in uno casu sufficientia sunt, in altero eadem, ac majora non sufficiant, ideoque rectè eadem adminicula, seu probationis species in uno casu canonizantur, & in altero reprobanur, quia sic unius, vel alterius casus qualitas exigit.

Hinc proinde in hac facti specie, ponderandos nimium esse dixi mores regionis, necnon qualitates fratris puellæ, ac dictarum aliarum personarum sibi assistentium, ad effectum conjiciendi, an in viro tunc adesset talis metus, qui dici possit cadens in constantem virum, & qui removeret consensum ab actu; De reliquo etenim juris propositiones in abstracto, tam pro una, quam pro altera parte videntur indubitata; Ut scilicet metus debebat esse, ut supra, & non sufficere levis; Quodque eo concurrente, actus remaneat omninò irritus ex proximè allegandis, secus autem è contra; Ideoque non visis juribus utriusque partis, atque non habita magis distincta notitia omnium circumstantiarum facti, præsertim verò qualitatibus, tam in dicti Antonii, ac aliorum sibi

sibi assistentium, quàm etiam dictis Felicis, ac morum regionis, vix æquaturum judicium pro veritate dari posse respondi.

Quantum verò juris theoreticè atque consimilium casuum decisiones docent; Probabilius pro nullitate potius, quàm pro validitate respondendum videbatur; Licet enim in consimili casu Cepolla conf. civil. 2. quod est celebre apud volentes sustinere matrimonium, curer excusare nullitatem; Ideoque ingeniosè faciat Laderchius conf. 17. Ac etiam habeatur in his precisis terminis canonizatum per Rotam matrimonium consimili modo initum, in una Ulyssipponen. matrimonii 16. Decembris 1616. coram Pirovano, quæ non est impressa, confirmata in aliis, quæ habentur impressæ, decif. 600. & 605. par. 4. rec.

Nihilominus, in contrarium est magis communis, longèque magis frequens numerus, tam Consulentiis, quam Decisionibus, aliorumque Scribentium, ut scilicet matrimonia, absque publicationibus, ac interventu conjungtorum, aliisque præcedere solitis, ex improvviso fiant de nocte in domibus ipsarum mulierum, quibus viri, præsertim verò in exipetri adolecentes, per parentes, seu fratres, vel alios conjunctos mulierum, tanquam in fraganti reperiti sunt; censeantur meretriciosa, & invalida, reprobatim nominatim Cepolla & Laderchio loc. cit. atque firmant plures, quos ad satisfaciendum requirunt, ita ob mores regionis desiderant, (genio, ac stylo nimium repugnantibus,) deducere curavi; Nempè Alex. conf. 98. lib. 3. & conf. 156. lib. 5. Alex. de Novo conf. 12. quod est repetitum inter dicti Alex. de Imola d. lib. 3. conf. 99. Barbara conf. 54. lib. 1. quod est in eodem casu, de quo apud Alex. d. conf. 98. & 99. Barbob. conf. 24. inter conf. matrim. diverfor. lib. 1. quod est editum in eodem individuo casu, in quo è conversò scripsit Cepolla d. conf. 2. Atque, ut liquet ex infra allegandis decisionibus istud d. lib. 3. conf. 99. Barbobi videtur magis receptum; Coro. conf. 41. lib. 2. Paris. conf. 53. & conf. 60. lib. 4. Riminald. jun. conf. 362. quod est repetitum inter consilia matrimonialia diverforum conf. 77. Aponte conf. 44. lib. 1. ubi sic testatur de cificum, Giovagnon. conf. 67. lib. 1. apud quos omnes, utpote tunc vivos, habentur ceteri, quos ortum non dedit videre.

Et ex Decisionibus Sperell. d. dec. 5. quæ est plenissima, & videtur in materia magistralis, utpote composita ex Labogibus, omnium ferè Jurisconsultorum, vel Moralium primordiorum Italiae, qui in ea gravi causa scripserunt, ibi nominatim reprobanur Cepolla d. conf. 2. & Laderch. conf. 17. Riccius. decif. 82. par. 4. Monter. licet non ad effectum nullitatis matrimonii, sed alterius contractus decif. Aragon. 45.

Et Rota Romana apud Buratt. dec. 86. quæ est repetita decif. 643. par. 1. rec. & decif. 213. quæ est repetita, decif. 784. part. 3.

Omnes istæ sunt autoritates punctuales, atque percutientes casum præcise matrimonii contracti de nocte ex improvviso, juxta hanc facti speciem; Et de hoc etiam super metus præsumptione ex autoritate Joan. Andreae, & Abbatii in cap. veniens, de sponsalibus, generaliter agunt Mascard. Boff. Menoch. Sanchez, Guttier. & ceteri, qui habentur collecti apud Sperell. d. dec. 5. & in allegatis Rotæ decisionibus coram Buratto.

Accedunt etiam alia autoritates, vel decisiones agentes de eadem materia metus, ad effectum invalidandi matrimonium, quæ percutiunt casus, vel terminos diversos, licet eorum fundamenta instant etiam ad rem; Ut sunt Oldrad. conf. 35. ubi de nullitate allegata per mulierem, quæ per vim, & metum à viro rapta, & coacta fuerat; Barbosa, seu Scribentes apud eum voto 16. ubi de metu reverentiali illato viro ab ejus Patre; Et Rota coram Seraph. dec. 89. ubi patet de metu reverentiali, aliisque violentiis allegatis ex parte mulieris, & apud Greg. decif. 326. & 374. Et de metu reverentiali allegato ex parte viri apud Pantem dec. 1140.

Atque in proximis terminis matrimonii spiritualibus contracti per vim, & metum apud Buratt. dec. 205. & plenius in Ulyssipponen. nullitatis professionis coram Arguelles post Diam p. 9. fol. 1. & 5. & pluries sub tit. de Regul. Verum cum istæ essent autoritates generales, dixi quod non multum videbantur cutandæ, ubi habemus individuales, ex quibus liquet frequentius pro metu, & successivè pro nullitate responsum, vel judicium fuisse.

Unicus enim casus, qui pro validitate in his terminis decisus reperitur, est ille de quo agitur in dicta Ulyssipponen. decif. 600. & 605. par. 4. recen. Verum istæ decisiones innuntiantur illis particularibus circumstantiis liberam voluntatem præferentibus, Et nihilominus ut patet ex lectura

sunt decisiones nimis debiles, quas tamen credere debeo justas, ob facti qualiter tunc Judicibus cognitam, ad præfens verò nobis obscuram.

Et quidem, si apud antiquos Canonistas, ac alios scribentes ante Conc. Trid. ista forma contrahendi matrimonium de nocte, & ex improvviso in domo mulieris, absque interventu propinquo viri, præferebat probationem metus, & violentiæ, malamque faciem habebat, quando matrimonia clandestina adeò prohibita non erant; Multò magis id affirmandum est post Concilium, quando ad consulendum inconvenientibus, quæ ex clandestinis matrimoniis resultant, præscripta est forma adeò publica, & solemnis; Unde propterea, omnes illi defectus, qui ex parte viri impugnantis matrimonium allegabantur super primo puncto respiciente formam à dicto Concilio præscriptam, quamvis eo respectu nullam haberent substantiam; Nimium tamen eos considerabiles videri advertebam, ad hunc effectum corroborandi dictam metus probationem, ex hujusmodi contrahendi modo aliis resultantem.

Considerabam, an suffragari posset illa plurium Moralium, aliorumque Scribentium consideratio, de qua plenè, & ex professo Sperell. decif. 6. & Farinacc. in fragmen. verbo metus, n. 62. quod scilicet violentia in causa non sit directè, ad extorquendum matrimonium, sed principaliter ad vindictam injuriæ, pro qua evitanda, vir ex ejus spontanea voluntate, offerat matrimonium, ut laicius est videre apud Sperell. dicta dec. 6. ubi allegantur Sanchez, Reginald. & ceteri, atque pertransit etiam (licet parum discussa materia) modern. Boff. de matrim. cap. 12. n. 128.

Verum dixi quod magna remanet difficultas super applicatione, quoniam, ex facti circumstantiis, quales sunt; Præcedentia sponsalia, seu promissiones futuri matrimonii; Longa plurium annorum conversatio, cujus quodammodo impossibile est ut frater puellæ notitiam non habuisset; Modus fraudulentus, cum quo adolescens per mulierem vocatus est, sub assertiva absentie fratris; Promptitudo testium, seu amicorum; Negligentia claudendi portas; Subita convocatio parochi; Et præparatio falsificatæ licentiæ, quatenus parochus renueret, clare, atque ad oculum convincere videbantur, ut totum præordinatum fuisset ad extorquendum matrimonium, ut ipsa facti series nimis clarè comprobare videbatur.

Potissimè verò stante qualitate viri, qui erat filius familiaris, & scholaris, ac inexpectatus adolescens; Et ex qua præsertim circumstantia, stantibus subsequitis, magnam dixi remanere dubitandi occasionem, Siquidem, si verum esset, ut matrimonium ex ejus libera voluntate contractum esset, absque dubio ea nocte permanisset cum sponsa, quod unicè ad salvandam coactionem ponderat Cepolla conf. civil. 4. Et è converso ad probandum metum ponderat in allegatis decisionibus coram Buratto; Et quando etiam in ea nocte, ob aliquam animi turbationem, cum muliere permanere, atque matrimonium consummare noluisse, omninò probabile est, quod diebus subsequenribus rediisset pro continuanda illa amorum licita, & tuta effectuione, quam tot annorum spatio, illicitè, & clandestinè, atque cum tot periculis, ac timoribus, & incommodis continuaverat, cum timor patris impediret quemdem traductionem sponsæ ad domum, alioque publicitatis actus, non autem dictam continuationem amorum, adeòut omninò impossibile videretur captivare sani hominis intellectum ad credendum, ut adolescens scholaris, in eo intermedio spatio, donec id ad patris notitiam devenit, se continere potuerit, quando matrimonium, ex ejus voluntate initum fuisset.

Ponderando, in exclusionem motivi, de quo apud Sperell. dicta dec. 6. & Farinacc. ubi supra, excitari per Scribentes, pro validitate, quod licet vir coram parochio, & testibus, protulerit verba significativa consensum positivum de præfenti, juxta deducta super primo puncto; Nihilominus, ut ex eisdem testium depositionibus patere observabam, Antonius frater, fuit ille, qui fecit omnes partes in scena, interrogando Felicem, ac etiam requirendo parochum; Et consequenter non probabatur in facto dicta circumstantia, cum qua unicè hæc nullitas salvari posset, quod scilicet, ordinato accessu conjungtorum, pro vindicanda injuria cum viri morte, hic, ad eam effugiendam sua sponte, obtulerit matrimonium.

Deduceretur quædam subsequens alloquutio clandestina post aliquos dies cum eodem Antonio in quadam Ecclesia, seu Conventu; Verum non videbatur actus sufficiens ad purgandum merum, ac inducendam ratificationem, cum hæc deduci soleat ex subsequuta copula, & continuata conversatione post omninò cessatam causam metus, qua durantes

re, idem inesse dicitur, unde propterea magnam sentiebam difficultatem.

21 Constituebatur item fundamentum in absolutoria sequuta ad favorem Antonii in iudicio criminali, sed non videbatur quod esset solidum fundamentum, quoniam nullum delictum commiserat, curando ita proprio, ac fororis honorori consulere, mediante matrimonio; Et e contra, condemnatio in eodem iudicio criminali dicti Felicis, potius præsupponebat matrimonium validi negationem, quoniam si iudex criminalis credidisset matrimonium validum, utriusque nullus suberat condemnationi vel poenae locus, ideoque non videbatur subsistere probabile fundamentum, quod pro libertate, seu metus exclusione, captivaret intellectum,

22 Præcedentes autem promissiones adolescentis pro assequendo suorum amorum sine, dixi quod sunt consuetae phrasae amaritium, ita simplices puellas decipientium, unde propterea, quamvis agnoscerent, quod casus ex parte mulieris commiseratione dignus esset, quodque omne possibile arbitrium in casu dubio interponendum esset ad ejus favorem pro matrimonii validitate; Sive quod stante præsupposita equalitate, vel non magna disparitate, locus esse deberet rigorosæ, ac præcisæ coactioni viri ad contrahendum denuo matrimonium, quatenus prius non subsisteret; Verum hæc dixi, quod non poterant prodesse ad salvandam dictam nullitatem ejus, quod actum erat; Incertum autem est quid in eo casu sequutum sit.

23 In hac verò materia matrimonii meticulosi; Pro ejus nullitate scripsi quoque in una Romana pro Angela, cum Lucio coram V. Gerente, in qua ex parte mulieris opponebatur de metu reverentia, juncto cum importunitatibus parentum ad optivorum, una cum minis, eam expellendi è domo, ac privandi eorum successione, quam ab ipsis prole parentibus, ipsa tanquam pauper puella adoptata de facto, seu ut dicitur filia amara, verisimiliter sperabat, cum aliis facti circumstantiis, à quibus dicebam totum pendere, cum ista non dicantur questiones juris, sed facti, ideoque (ut supra) certam, ac generalem decisionem non recipiunt, sed pro iudicis prudenti arbitrio, juxta singulorum casuum qualitatem decidenda sunt; Ad istud arbitrium regulandum pro nullitate, satis ponderabam eam circumstantiam, quod matrimonium esset solum ratum, adhuc non consumatum, ex triplici ratione; Primum nempe quia in tenera puella virgine, atque virorum conversationis ignara, facilior est timor, seu concussio, Gregor. dec. 326. numer. 25. cum aliis per Barbof. dicto voto 17. nu. 105. Secundò quia facilis dissolvitur matrimonium adhuc ratum, in quo non intret præceptum divinum, ut quos Deus conjunxit, homo non separet, ex deductis infra in Januen. disc. 9. Et tertio, quia absentio à copula, & matrimonii consumatione, est magnam indicium non liberæ voluntatis, ut apud Mantice. dec. 24. nu. 12. cum aliis allegatis per Sperell. dicta dec. 5. n. 59. & 63. & apud Buratt. dicta dec. 86. 1.

ROMANA MATRIMONII.

Responsum pro veritate suppressis nominibus personarum nobilium primi ordinis.

An, & quando, ex sponsalibus nulliter contractis cum patre, resultet impedimentum publicæ honestatis, quod irritet matrimonium contractum cum filio; Et an dispensatio concedenda sit super præcedenti matrimonio rato tantum, ad effectum, ut subsineatur secundum matrimonium consummatum.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Sponsalia etiam invalida de jure communi causant impedimentum publicæ honestatis.
3 Secus autem ex Concilio Tridentino.
4 Sponsalia contracta inter prohibitos sub conditione dispensationis, adhuc sunt invalida, & obtaenta dispensatione novum exigunt consensum.
5 Hypotheca dotalis à quo tempore incipiat.
6 Matrimonium ratum inducit impedimentum.
7 Quando matrimonium ratum dispensetur.
8 De eodem super justa causa dispensationis.

Contractis sponsalibus de futuro, inter Titium, & Meviam, quarto affinitatis gradu conjunctos, sub reservatione Apostolicæ dispensationis, quæ deinde obtaenta fuit, literis eriam expeditis, (quas tamquam subreptitias extortas, Darius deinde, ab illatum Expeditore sibi restitui curavit,) factique interim proclamationibus, ac etiam dato per Titium qui in quadam arce à pluribus annis ex gravi causa carceratus reperiebatur, mandato ad matrimonium contrahendum, sub incertitudine, an ad ejusdem matrimonii celebrationem cum dicto procuratore devenitum esset; In hoc statu aliud initum est matrimonium, juxta Sac. Conc. Trid. formam, inter dictam Meviam, & Cajum dicti Titii filium, subsequuta etiam ejus consumatione; Hinc proinde post aliquod tempus, apud Meviam conjunctos, orta est dubitatio, super hujus secundi matrimonii validitate, & quatenus de hoc dubitari posset, quomodo consulendum esset; Cùmque desuper pro veritate consultus essem,

Respondi, quod attentis terminis Juris communis, potuisset dubitari de validitate secundi matrimonii, ob dispositionem text. in cap. unico de Sponsal. in 6. ubi expresse disponitur, ut ex sponsalibus puris, & certis, quamvis nullis, præterquam ex defectu consensus, oriatur impedimentum publicæ honestatis, quod subsequens matrimonium dirimit, ac firmant DD. collecti per Sanchez, lib. 7. disput. 63.

Verum ista difficultas hodie cessat post Conc. Trident. per quod sess. 24. de reform. Matr. cap. 3. expresse deciditur, ut hoc impedimentum publicæ honestatis, quod resultat à sponsalibus ex quacumque causa invalidis, non obstat validitati matrimonii; Quod etiam confirmatur per Motum proprium Pii V. Constit. 26. Et sequuntur moderni, de quibus Sanch. ubi supra, n. 10. cum sequen. & Barbof. ad Concil. ubi supra, ideoque cum dicta sponsalia essent invalida, ita cessabat difficultas.

De invaliditate autem dictorum sponsalium, dixi non esse dubitandum, stante dicto impedimento affinitatis intra quartum gradum; Licet enim alias dubitatum fuerit, an valeant sponsalia contracta inter impeditos, sub conditione dispensationis obtinendæ, sub qua, & non aliàs, matrimonium contrahendum sit, neque desint plures tenentes opinionem pro validitate. Verior tamen, magisque recepta est contraria opinio, ut adeò nulla sint, nullamque penitus obligationem, vel alium effectum inducentia, ut etiam superventa dispensatio ea non revalidet, nisi novus accedat simultaneus consensus, ut plenè dicitur articulo firmatur per Rotam dec. 603. par. 5. rec. & 107. p. 8. ac habetur deductum in Aesna sub tit. de dote, disc. 79. super articulo, an hypotheca dotalis initium sumat à die sponsalium, vel potius à die matrimonii, Potissimè verò ac extra difficultatem, dum dispensatio postea fuerat sub expressa conditione adimente aliàs consensum ab actu, unde propterea cessabant illa fundamenta, quæ pro diversa sententia urgent, in eisdem decisionibus deducta.

Difficultas autem superesse poterat, quando in vim mandati dati per virum procedamus post obtentam dispensationem, ad matrimonii rati celebrationem, in faciem Ecclesiæ, ad talem actum processum esset, de quo requirentes erant incerti, cum tunc ex eadem Constitutione 62. Pii V. impedimentum publicæ honestatis, absque dubio resultaret; Istoque casu dicebam aliud non superesse remedium nisi illud obtinendi dispensationem Apostolicam super tali impedimento, cum revalidatione secundi matrimonii jam consummati, ac dissolutione primi folio rati.

Hanc autem dispensationem, justè, ac rationally sperandam esse dicebam, utpote per Sedem Apostolicam concedi solitam, quando nulla suspicio urgeat consumationis primi matrimonii, dum è conversò ob consumationem secundi, infamia mulieris, aliaque scandala resultarent, juxta exempla in una Cajetana, & in una Caven. relata per Barbof. ad Concil. dicto, cap. 3. sess. 24. de reform. matr. nu. 12. & 13.

In hoc autem casu verfabamur, quoniam ob arctam celebrationem Titii in arce primaria benè custodita, absque eo quod unquam per Meviam ad eum habitus esset accessus, omnis suspicio cohabitationis penitus cessabat; Et e contra, stante copula sequuta per mentes cum ejusdem Titii filio, ac personarum conspicua qualitate, non dubitabatur de justa causa ex ratione infamiæ, & scandalorum.

ROMANA SPONSALIAM

P R O

QUODAM MARCHIONE,

C U M N.

Casus disputatus in Tribunali Vicarii resolutus pro Marchione.

De obligatione ad matrimonium, quæ resultet à sponsalibus, necnè, & quodammodo ad hujus obligationis executionem procedi possit, ac de causis excusantibus.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Ille, qui contraxit sponsalia, & cogi potest ad contrahendum matrimonium.
3 Declaratur ubi sponsalia sint valida, & non adsit justa causa excusationis.
4 De requisitis ad validitatem sponsalium circa repromissionem.
5 An, & quando promissio matrimonii excludat penitentiam, & sit obligatoria.
6 De materia promissionis ingeneræ.
7 De eadem conclusione de qua n. 5. super promissione.
8 Quando promissio dicatur gratuita, vel respectiva.
9 De eodem ex facti circumstantiis.
10 Quod justa causa excuset ab executione sponsalium.
11 & 12. Qualis dicatur justa causa, & quomodo regulanda sit.
13 De nobilitate Doctorem, & professorum, eorumque filiorum.
14 Timor ex hereditatione est justa causa.
15 De successione feudorum Regni Neapolitani, & potestate morientis gravandi successorem.
16 Quando dicantur nuptiæ indigna ad hunc effectum excusandi.
17 De eodem, & de distinctione effectuum.
18 Tenera atas in hoc est considerabilis.
19 Contractis sponsalibus inter eos, in quibus adesset canonici impedimentum, si accedat dispensatio, non requiritur novus consensus de tempore habili remissivè.

D I S C. VIII.

Um filius primogenitus cujusdam Ducis, habens titulum Marchionis, in adolescentiæ ardore, captus esset amore puellæ, quæ ex nimium civilibus parentibus procreata erat, adeo, circumscripta generosa nobilitate, vel magnatitia qualitate, in terminis privatæ nobilitatis, ipsa nobilitatis ordinariæ spheræ dici posset, atque dubio tamen in omnibus inæqualis; Hinc prius per epistolas familiares quæ inter amantes practicari solent, deinde verò per apocham, eam promissit ducere in uxorem, quatenus eum ab Urbe discedere volentem sequeretur, ut ita clam à parentibus, eorum amores ad effectum ducere possent; Habita verò de his notitia per juvenis partem, iste curavit eum ab hoc proposito divertere; Unde propterea ex parte puellæ, ejusque parentum, & conjunctorum, productis dictis epistolis, & apocha in Tribunali Vicarii coram V. Gerente, institutum fuit iudicium super dictis Marchionis coactione, etiam per censuras, aliaque juris remedia in executione sponsalium. In disputationibus autem habitis Scribens pro muliere actrice, latè insistebat cum copiosis allegationibus desumptis ex Sanc. Gutt. Boss. & aliis hæc matrimonialem materiam tractantibus, ac etiam ex collectis per Add. ad Buratt. dec. 311, & Adde. ad dec. 431. p. 4. rec. to. 2. ex nu. 58. super conclusione, quod contractis sponsalibus de futuro, unus contrahentium jus habet implorandi Judicis officium, pro alterius renuentis coactione ad matrimonium, nedum per adstrictionem personalem, seu captionem pignorum, aut gravatoriam, aliaque remedia à jure prodita pro coactione ad factum, sed etiam per censuras, ad quas deveniri quoque potest, pro iudicis tamen prudenti arbitrio, non semper interponendo, sed juxta singulorum casuum particulares circumstantias; Et quatenus etiam interponatur, perseverante altera parte indurato animo in negativa, adhuc abstinendum est, quoniam omninò coactæ nuptiæ, ex præcisâ coactione, quæ adimat consensum, permittendæ non sunt, ut apud allegatos, ac habetur etiam deductum in Aesna dotis sub tit. de dote, disc. 79. occasione tractandi articulum hypothecæ do-

talitatis, an sumat initium à die sponsalium, vel à die matrimonii.

Scribens pro viro, non negabam veritatem dictæ conclusionis, quoniam absque tanto allegationum cumulo, poterat præsupponi, quoties damno perfectionem, ac validitatem sponsalium, absque eo quod justa causa concurret, quæ ab eorum implemento excuset; Ideoque respondebam, quod punctus difficultatis non erat in dicta conclusione, sed in ejus applicatione ad factum, an scilicet concurrerent, necnè, sponsalia perfecta, & obligatoria; Et quatenus sic, an adesset justa causa, quæ excusaret; Ideoque scribendo, duas constituēbam inspectiones, Unam scilicet super sponsalium imperfectione; Et alteram super justa causa excusante.

Quatenus igitur pertinet ad primam; Dicebam, quod ad essentiam, ac perfectionem sponsalium, requiritur repromissio alterius contrahentis, ita ut unius promissio non sufficiat, cum sit contractus, qui ad sui perfectionem exigat duorum mutuum, ac reciprocum consensum in idem, ex deductis cæteris relatis per Sanchez hoc tract. lib. 1. disput. 5. n. 1. & per omnes Legistas, Canonistas, & Morales passim pertranseunt cum textu literali in l. 1. ff. de sponsali: Solumque cedere solet questio, an præcedente unius promissione, seu pollicitatione, simplex acceptatio alterius, cui promissio facta sit, vim habeat repromissionis, ita ut sponsalia perficiat; Et quamvis non desint tenentes affirmativam; Negativa tamen verior, magisque communiter recepta viderur, quam latè, ac benè probant Sanchez, dicto lib. 1. qu. 5. Guttier. eodem tract. lib. 1. cap. 5. cum quibus cæteri moderniores pertranseunt; Ideoque cum in facto constaret solum de promissione, seu pollicitatione viri mediantibus epistolis amatoris, ex quarum retentione, aliique adminiculis ex parte mulieris deducebatur acceptatio, non constaret autem de positiva repromissione perficiente contractum, atque inducente utriusque contrahentis obligationem, ob quam, æqualiter utrique respective jus competeret alterum renuentem cogendi, idque re integra, & ante pollicentis penitentiam, Hinc proinde de plano resultare dicebam; ut non esset locus coactionis, tanquam ex deficiente fundamento obligationis, quæ est causa, & mater hujusmodi obligationis, cum non dubitetur, ut durantibus terminis simplicis promissionis, seu pollicitationis, absque repromissione perficiente contractum hinc inde obligatorium, locus fiat penitentiae, ex plenè deductis per Sanchez d. lib. 1. disput. 6. nu. 27. cum sequen.

Unde propterea, stante acceptatione alterius Partis, absque tamen positiva repromissione; Difficultas restringebatur ad punctum, an talis acceptatio excluderet penitentiam, ac redderet promissionem irrevocabilem, ita ut illi, cui promissio facta est, jus, vel actio competat, contra promittentem ad observantiam, si non in ratione sponsalium jam perfectorum, saltem in ratione simplicis promissionis, ut distinguendo habetur per Guttier. d. cap. 5. n. 3.

In hac autem questione Sanchez dicta disput. 5. nu. 7. ad 11. 6. tres refert diversas opiniones, ipse verò ex dicto numer. 11. ad 15. duos distinguit casus, Unum scilicet, ubi promissio gratis, ac liberaliter facta sit; Et alterum, ubi respectivè, ac per viam contractus hinc inde onerosi; Ut primo casu promissio acceptata, etiam sine repromissione excludat penitentiam, & sit obligatoria, secus autem in secundo, Istaque distinctio generaliter habetur in quibusvis questionibus aliis promissionibus indifferentibus ad materiam text. in l. 1. ff. absentis, ff. de donat. de qua habetur cæteris relatis per Rot. dec. 27. par. 7. rec. in Reggien. honorum 23. Februarii 1646. & 23. Januarii 1647. Covarr. Corrado, quarum prima est dec. 387. par. 9. & sæpius sub tit. de donat. occasione agendi de materia, quando scilicet donatio facta absenti sit revocabilis, necnè, ex ibi deductis.

Verùm hanc distinctionem, acriter, ac doctè impugnat Pont. eodem tract. de matrim. lib. 12. cap. 4. per totum; Et merito quidem, ratione subjectæ materiæ, cum in sponsalibus directis ad futurum matrimonium, non sit verificabilis promissio gratuita, & liberalis, in qua unus dare, alter verò solum recipere dicatur; Atque unus de solo damno, alter de solo lucro contendat, cum semper in matrimonio, vel sponsalibus, utpote in actu hinc inde oneroso, & respectivo, insit respectivitas, & causa onerosa ex parte utriusque; Ideoque non data repromissione perficiente contractum, ita certum esse dicebam, ut locus fuisset penitentiae re integra.

Et nihilominus ubi etiam dicta distinctio tenenda esset, & atque procedendum cum sensu Sanchez; Adhuc tamen, ex

facto cessabat difficultas; Quærit enim ipse num. 15. quando hujusmodi promissiones censenda veniant gratuita, vel potius è converso correlative, & per viam contractus, atque dicit quod standum est intentioni promittentis, de qua si non constet, advertit, ut recurrendum fit ad facti circumstantias, ac tractatus antecedentes, quod scilicet si in antecedentibus nullus fuit habitus sermo futuri matrimonii, sed solum ob aliquod acceptum beneficium, unus ex motivo gratitudinis sponte alteri hujusmodi promissionem faciat, tunc dicatur promissio gratuita, secus autem è converso; Ubi verò inest dubium, tunc capi debeat intellectus, juxta secundam partem, ut scilicet, potius ex causa contractus correlative, promissio censetur, & sequitur *Contrat. ibidem numer. 6. ex regula, quam receptam habemus apud Caval. decif. 603. decif. 54. par. 5. recent. & frequenter, ut in dubio donatio, & liberalitas præsumi non debeant.*

Applicando autem ad casum; Cùm ex precedentibus epistolis constaret de tractatu matrimonii, exinde sequebatur, ut promissio contenta in apocha, quamvis purè concepta, & absque illis conditionibus simultaneè discussis ab Orbe, non esset merè gratuita, & spontanea, sed correlative, & per viam contractus; Alia etiam in idem tendente recepta conclusione, de qua pluries in dicta sua materia *sub tit. de donat.* quod scilicet in casu dubio, defendendum est declarationi ipsius donantis, seu promittentis, quamvis alias in casu claro actus esset irevocabilis, & obligatorius.

Hinc proinde, cessabat necessitas assumendi alteram inspectionem, super iusta causa excusante, seu eximente ab obligatione prædicta, utpotè non contracta; Verùm ubi etiam, data perfectione sponsalium, de hoc agi debuisset, adhuc cum sensu etiam veritatis, cum quo quoque credebam verari in casu imperfectionis sponsalium ut supra; Dicebam ut pro viri absolutoria responderi deberet, cum recepta pariter conclusio sit, ut iusta causa sufficiat ad sponsalium dissolutionem, sive regulandum Judicis arbitrium; ut à coactione renuentis absteineat, juxta *dec. Penia 517. juxta Lugdun. encl. aliis dec. 405. juxta Venetam, cum qua tamquam magistrali proceditur, ut apud Bos. hoc tract. cap. 11. nu. 97. cum seq. Burat. dec. 311. & 412. Caval. dec. 447. plenè in Calaguriana præseni matrimonii 11. Februarii 1647. coram Melio impress. dec. 19. par. 10. recent. & aliis.*

Iusta verò causa, in præsentibus abque dubio concurrere videbatur, ob indignationem Ducis patris, necnon divitis, & qualificati patris, ac avia, aliorumque conjunctorum, & ex qua indignatione maximum præjudicium resultare poterat, inductivum omnimodæ mutationis status, ob comminatam exheredationem, seu privationem illarum successio-nium, quas tanquam primogenitus domus, verisimiliter sperabat; Itam verò esse iustam causam, firmat in specie apud Caval. & Peniam *ubi supra, cum aliis apud Bos. de matrim. cap. 11. sub n. 97. Burat. dicta dec. 412. n. 6. in d. Calaguriana coram Melio, in quibus concordantibus, & per Aden. ad dictam dec. 432. par. 4. rec. tom. 2. Apud quos habetur, ut ista sit materia arbitraria, in qua certa & determinata regula generalis tradi non potest, sed totum pendeat à prudentis Judicis arbitrio, juxta consuetam arbitrariorum naturam ex singulorum casuum particularibus circumstantiis regulando; prout per sonarum, temporum, locorum, bonorum, modi contrahendi sponsalia, & motum regionis, qualitas exposcat.*

Super hujusmodi puncto iustæ causæ, Scribentes pro muliere multa inculcabant circa materiam exheredationis filiorum ex causa indignarum nuptiarum, non autem ex istis, quas tales in hac facti specie dici non posse contendebant, cùm ageretur de puella honesta ex civilibus, honestique parentibus orta, & ejus parer erat Doctor, deducendo consuetas legaleas propositiones quod Doctor dignus sit nuptiis cujuslibet Comitissæ, vel è contrà, ut apud Paschal. *de patr. potest. p. 2. c. 5. n. 68. & 69. cum aliis, de quibus in Romana dote sub tit. de dote, disc. 1. ubi de hac materia dignarum, vel indignarum nuptiarum, & sub tit. de præsumpt. disc. 35. ubi de nobilitate Doctorum, & Professorum.*

Illud etiam subjungendo, quod cum hujus domus assis consisteret in bonis antiquis fideicommissis subjectis, ac etiam in feudis in Regno Neapolitano Juris Francorum jure primogenituræ regularis, ita neque volens poterat pater filium eo invitò nubentem hujusmodi feudis, ac bonis fideicommissariis privare, inculcando quoque ea, quæ habentur apud Barbo. *in l. 1. par. 5. n. 36. ff. solut. matrim. Caval. decif. 526. Merlin. de leg. lib. 3. tit. 1. quæst. 25. de Statutis inducentibus exheredationem filiorum abque patris consensu nubentium.*

Sed hæc revera nullam habere videbantur substantiam; Tum quia ultra bona antiquis hujus conficiæ domus fideicommissis subjecta, ac etiam feuda, adhuc magnus, ac factis notabilis erat assis ab hoc primogenito speratus, ex bonis liberis, patris, patru, & avia, aliorumque conjunctorum, indignationem aliàs, ac privationem comminatum; Tum etiam, quia clarum erat eorumdem Scribentium æquivo-cum quoad d. feuda, quoniam licet in Regno Neapolitano ex lege Investituræ, ac natura individua Juris Francorum illa debeantur primogenito, cui pater nec volens potest auferre, quatenus pertinet ad ipsum corpus feudii; Attamen ob hereditariam qualiter admixtam etiam respectu ultimi morientis, quamvis ageretur de feudis antiquis, vel alteri legitimo successori præjudicare in ejus integro valore, gravando successorem in pretio, quod reputatur allodialè, quod idem importat in effectu, ac si ageretur de bonis liberæ dispositionis.

Et quoad punctum dignitatis, vel indignitatis; Dicebam quod ille percuteret materiam formalis exheredationis, etiam à legitima, aliàs de necessitate debita, & quam adhuc sub dubio est etiam indignas nuptias intrare, ac dispositione juris canonici ex collectis per Merl. *de leg. lib. 4. tit. 1. q. 6. cum aliis in dicta Romana dote, sub tit. de dote, disc. 1. Verum punctus erat in eo gravi præjudicio, quod resultabat à voluntariis dispositionibus patris in reliquo bese, necnon patru, ac aliorum, à quorum grata, & libera voluntate totum pendebat; Ideoque spectandum erat, an accederet iusta, seu verisimilis causa indignationis dictum grave præjudicium producturæ; Siquidem aliud est, iustas esse formaliter indignas ad effectum inducendi iustam omnimodæ exheredationis causam; Aliud verò eas esse inæquales, & incongruas, ad effectum inducendi iustam indignationem, ac privationem eorum, quæ à libera voluntate pendunt; Quoniam ubi ratione inæqualitatis, scandalum in Civitate, vel in cognatione, seu aliquod dedecus familie, vel domui resultat, adhuc dicitur iusta causa, ex deductis per Sanchez *l. 1. disp. 14. n. 3. & 4. apud quem concordant.**

Eoque magis hæc præmissa de plano procedere dicebam, stante tenetate, atque tunc nimia facilitate dicti adolescentis; Licet enim ubi contractum essent matrimonium, ita ut adesse jam vinculum spirituale sacramentum, non eurent ea, quæ de jure communi, vel statutario disposita habentur favore minorum contrahentium, utpotè de facili circumventionibus subsectorum, dum in spiritualibus sufficit adesse ætatem congruam naturaliter obligantem; Attamen in ordine ad regulandum dictum arbitrium super obligatione sponsalium in ratione contractus, non autem in ratione sacramenti, ista circumstantia remanet valde considerabilis; Ideoque iusta fuit resolutio.

De ista verò materia sponsalium, quæ contracta essent inter eos, inter quos adesse canonicum impedimentum, an illo sublato per Apostolicam dispensationem requiratur novus consensus de tempore habili, vel sufficiat primus, aliqua insinuantur *sub tit. de dote, disc. 79.*

JANUEN. MATRIMONII INTER ANNAM MARIAM, ET BABILANUM.

Discursus pro directione, cum resolutione ut infra.
De matrimonii rati dissolutione, quomodo de ista constare debeat; Et an sufficiat unica triennalis cohabitatio, etiam ante Judicis decretum, vel potius nova post illud requiratur.
Et an Papa, ex iusta causa possit, ac soleat dispensare, super dissolutione matrimonii rati.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De novo experimento post triennem habitacionem necessario, & de dicti triennii computatione.
- 3 De consilio prudentialis desuper tradito.
- 4 Quod iudex omnia opinione magis communi sequi possit alteram magis rationabilem.
- 5 Papa munus est occurrere scandalis.
- 6 Exitus controversiæ.
- 7 Quod Papa possit dispensare dissolutioni matrimonii rati tantum.

- 8 Quando facilius id procedat, atque conceadendum veniat.
- 9 De eadem conclusione, de qua n. 2. de triennali cohabitacione post diligentias.
- 10 A quo tempore triennium computandum sit, referuntur plures opiniones.
- 11 Quod sit questio facti, & quomodo decidi debeat.
- 12 De signis, vel argumentis, ex quibus desumendum sit, an impedimentum sit naturale, vel accidentale.
- 13 Quod sit deferendum periti.
- 14 Ut prudentia, seu bona directio in negotiis fori externi necessaria sit potius quam disputatio questionum in abstracto.
- 15 De differentia inter virginem, & viduam super iustificacione quod matrimonium non sit consummatum.

D I S C. IX.

Contracto matrimonio ad formam Sac. Conc. Trid. inter Annam Mariam, & Babilanum, nobiles adolescentes; Quamvis in triennali, ac majori cohabitacione, ob spon-si impotentiam, consumatio sequuta non esset; Attamen prudens, ac modesta puella, rem solis parentibus communicatam, occultam tenebat; Arque ulterio-ri cohabitacionem, cum eadem patientia semper prosequuta esset, nisi accessisset quædam prohibito fortan indiscreta, quæ puellæ facta fuit per confessorium, idque publicitati, ac etiam separationi cum gravibus dissidiis occasio præbuit; Cùm-que mulier, ejusque parentes, libertatem ab hoc vinculo obtinere optarent, nimiumque ex subsequitis rancoribus, abhorrerent novam cum dicto sponso cohabitacionem pro novo experimento; Hinc plures primi nominis Morales, tam in ipsa Civitate Januæ, quam in Urbe, ac alibi, desuper consuluerunt, reportatis favorabilibus Responsis probantibus, ut abque nova cohabitacione, stante jam sequuta triennali, separatim matrimonium obtineri posset, ac deberet.

Ex eadem verò parte mulieris, ejusque parentum, Ego fui consultus, potius pro directione causæ in foro agitandæ, quam super dicto puncto, circa quem ob dicta Responsa mulieris parentes, & conjuncti in tuto esse opinabantur; Respondi autem, nimium periculosum videri, viam forensis desuper aggredi, quoniam licet Morales concorditer teneant, ut sufficiat triennium, à die cohabitacionis computandum, abque novi experimenti necessitate; Nihilominus ubi non constet de iudicis saltim verisimiliter certis impotentia naturalis, ita ut illa remaneant æquivoca, tunc magis communis opinio Canonistarum, quam tenet Rota, ut infra, est ut nova triennalis cohabitatio post Judicis decretum requiratur, quod omninò mulier, ejusque parentes abhorrebant.

Hinc proinde valde periculosum esse dicebam, hujusmodi opus in iudicio assumere, quoniam licet, ubi signa, quamvis non evidentia, & indubitata, verisimiliter, naturale potius, quam accidentale causam suadent, etiam in sensu Canonistarum, novum experimentum non sit necessarium; Attamen punctus difficultatis est in applicatione ad factum, quando scilicet signa, de una, vel de altera specie censenda sint, & super quo, partibus dissentientibus, longissimæ, ac inextricabiles lites esse solent, ob varia medicorum, ac peritorum iudicia, quæ juxta singularum partium opportunitatem dari solent, ut quotidie in omnibus materiis, quæ à peritorum iudicio pendunt, experimur, undè oportet devenire ad electionem tertii periti, & quandoque etiam quarti, seu peritioris, cum litibus perpetuis, potissimè in hac materia, in qua nimis circumspicere, ac lente procedi solet, expectando mortem unius.

Ideoque mea opinio fuit, ut recurrendum esset ad Papam, eique supplicandum, ut ad obviandum malis, & inconvenientibus, quæ, retenta Canonistarum, ac Rotæ rigorosæ opinione, ex novo experimento resultare possent, committeret causam loci Ordinario, seu alteri, prout de jure determinandam; Eo solum declarato, ut concurrentibus aliis requisitis præscriptis per sacros Canones in cap. 1. & cap. laudabilis, & cap. fin. de frigid. & maleficiat. sufficeret triennalis cohabitatio jam sequuta, abque novo experimento.

Neque incongruam dicebam petitionem, quoniam si quilibet Iudex, potissimum verò supremus Magistratus, ex aliqua probabili causa, quæ in eo particulari casu contingat, potest relicta opinione magis communi, amplecti in iudicandis minis communem, tanquam æquiorè, seu in eo casu magis rationabilem; & congruam, ex deductis per Franch. *dec. 30. nu. 2. Cavall. comm. contra comitum. in præfat. num. 40.*

cum sequen. Roi. decif. 163. par. 7. rec. num. 7. & in aliis per add. ad decif. 460. num. 18. & seqq. par. 4. rec. tom. 2. Multò magis id asserendum est in Papa, qui proinde, rem à jure exorbitantem, concedere non diceretur, neque directè per certis, tollere, sed solum, ut magis, quam alteram opinionem, in isto casu, ex ejus particularibus circa instantis canonicæ, re, nè dum ex dicta iusta causa occurrerent scandalis, quibus propriè ad Papam pertinere occurrere, ad notat. in cap. super his, de consanguin. & affinit. & cap. cum ex injuncto, de novi operis nunciat.

Sed clarius, quoniam verè & propriè (ut infra, rigorosè Canonistarum, & Rotæ opinio recipienda videtur, quando signa sunt valde æquivoca, adeo ut probabiliter, ad accidentalem potius, quam ad naturalem causam, impedimentum referri valeat, unde propter æquiperie totum id remittitur iudicis arbitrio; Ideoque cum in hac facti specie, signa impotentia, quodammodo certitudinaliter denotarent causam potius naturalem, quam accidentalem, ut peritissimi medicis testabantur, hinc proinde rationabilis mihi videbatur per titio.

Juxta istud consilium portectæ fuerunt preces Papæ Alexandro VII. qui remisit negotium consulendum Sacræ Congregationi, negotiis Episcoporum, & Regularium præpositæ; cui juxta discursum, de quo infra, concorditer probabile visum fuit, ut in hac facti specie, ex ejus particularibus circumstantiis, dictæ Moralium opinionis potius adherendum esset; Verùm noluit capere resolutionem, nisi parte audita, ad quem effectum, juxta stylium scriptis per informatione Cardinali Durario Archiepiscopo, per quem cum summa ejus, consueta prudentia, & charitate, prov. dendo mala, quæ ex hujusmodi controversiæ prosecutione ortiri potuissent, (me quoque temperamentum insinuante) inducæ fuerunt Partes ad supplicandum eidem Papæ concorditer, ut stantibus dissidiis, & odiis, gratiosè dispensaret super hujusmodi matrimonii rati, & non consummati dissolutione; Arque ita sequutum fuit, prævio juramento coram eodem Archiepiscopo præstito, tam ab ipsis conjugibus, quam à septima manu conjunctorum, ac etiam relatione obstrictum (dum de virgine agebatur) juxta Canonum dispositionem, super mulieris virginitate, ac matrimonii non consummatione, atque ita præsens controversia finem habuit, aliàs probabiliter pro toto tempore virginem ex contententibus, duratura, si via judicialis assumpta esset.

Ista verò dispensatio, plerisque in solo rerum cortice discurrentibus, visa fuit exorbitans, sed malè, quoniam, quicquid aliqui dubitaverint, magis communis est opinio Canonistarum, quam totus externus recepit, ac servat, & præsertim Curia Romana, ut Papa ex iusta, vel honesta causa, illa præsertim, odii, & inimicitiarum, dispensare possit super matrimonio toto tantum, & non consummato, illudque dissolvere, ex iis quæ antiquioribus relatis habentur apud Sanchez *de matrim. lib. 2. disp. 14. Pagan. in cap. ex parte n. 6. cum sequen. de controvers. conjugiorum. Pirr. Corrad. in præxi dispensat. matrimonial. lib. 8. c. 7. atque ultra exempla relata per Sanchez, & Corrad. ubi supra, pleraque alia, etiam recentiora Urbani Octavi, & ejusdem Alexandri dabantur, prævio etiam voto Sac. Congregationis Concilii.*

Multò verò magis, quia in hac facti specie, verè, & propriè non erat formalis dispensatio super matrimonio alioquin firmo, ac indissolubili, dum stantibus claris indicis impedimenti naturalis, videbatur potius quædam administratio iustitiæ, ita prudentialiter fuit alio titulo magis honesto, more Principis, administrata, cum ira urriusque Partis iudicibus consultum remaneret, nè scilicet vir judicialiter declararetur impotens, quod idem abhorrebat sperando, ut ea impotentia, quam in hac sponsa vigere experiebatur, cessare posset in alia muliere vidua, quod sæpè praxis docuit.

Quatenus verò pertinet ad articulum, de quo supra, an scilicet sufficiat triennalis cohabitatio, abque eo novo experimento à die matrimonii computanda, vel potius post Judicis decretum, nova cohabitatio, pro novo experimento requiratur, & per quantum tempus; Dicebam in discursu desuper edito, ut recepta distinctio sit quod; Aut ex signis evidentibus, ac indubitatis, certò constat, impedimentum esse naturale; Et tunc opus non est triennem cohabitacionem expectare, vel alias diligentias adhibere, sed statim per iudicem ecclesiasticum competentem, ad dissolutionem procedi potest, Aut signa impedimenti naturalis non sunt omninò certa, & evidentia, ac indubitata, verum factis verisimiliter id probent; Et tunc consilio de mulieris virginitate; Vel per inspectionem obstrictum, & peritarum mulierum;

herum; Vel per utriusque conjugis, ac septem conjuncto- rum iuramentum, iuxta formam traditam per canones supra allegatos, arque accedente triennali cohabitacione, absque alio experimento, per eundem Judicem competentem proceditur ad dissolutionem, Solumque cadit questio, an dictum triennii tempus possit per Judicem abbreviari, atque probabilior affirmativa, ex justa causa ita rationabiliter fuadente.

Aut demum signa sunt æquivoca, & dubia, itaut incertum sit, an impedimentum proveniat à causa naturali frigiditatis, seu alterius defectus naturæ, vel potius ab accidentali maleficiorum; Et tunc verior, magisque communis, & recepta opinio est, ut triennalis cohabitatio omnino necessaria sit absque potestate abbreviandi, ut post Canonistas in cap. laudabilem, de frigid. & malef. Sanchez de Matrim. lib. 7. cap. 107. & 108. Pontius eodem tract. lib. 7. cap. 66. Guttier. eod. cap. 120. Menoch. de arbitr. casu 519. Sperell. dec. 141. n. 2. & seq. Rota apud Buratt. dec. 763. Penia dec. 1017. 1224. & 1256. Seraph. dec. 637. deo. 695. p. 1. rec. Toleana nullitatis matrimonii 18. Februarii 1639. coram Coccino impress. post Dianam, par. 6. fol. 137. atque etiam inter suas.

10 Solumque cadit questio super modo computandi dictam triennemalem cohabitacionem, an scilicet à die contracti matrimonii, seu temporis, ex quo conjuges rei uxorie operam præstare ceperunt, sive iudicis decretum cum aliis diligentius præcedat, sive sequatur, sive intermediet; Vel potius à die dicti decreti, atque diligentiarum adhibitarum.

In huiusmodi autem questione, quatuor habemus opiniones, Prima est jam insinuata Moralium, ut indistinctè sufficiat cohabitatio triennalis absque alterius novi experimenti necessitate, ex ea ratione, quod jam sacrorum Canonum dispositioni satisfactum est, neque admitti debent illi actus, in quibus peccati periculum subsistit, Sanchez d. lib. 7. cap. 110. n. 4. & 5. Pontius dicto cap. 66. n. 12. Bonacin. de impedimento matrimonii lib. 7. quæst. 3. punct. 13. n. 21. cum quibus transeunt Enriquez, Reginald. Filicce. Castropalao, Rebelle, Perez, Tancred, & reliqua cetera per dictos alios Morales in ista causa consultos plenè collecta.

Secunda est opinio Hostien. in d. cap. fin. n. 10. & aliorum Canonistarum relata per Rot. apud Panniam dicta dec. 1017. n. 3. & 1224. n. 2. ut id iudicis arbitrio repositum sit.

Tertia est volentium, ut triennio, quo iudicis decretum præcessit, aliquod aliud tempus etiam modicum pro iudicis arbitrio bene visum, addi debeat, de qua apud Panniam dicta dec. 1017. n. 4.

Et quarta demum est magis rigorosa plurium Canonistarum, quam tanquam tutiore tener Rota, ut nova triennalis habitatio pro novo experimento post decretum requiratur, ut liquet ex dictis decisionibus coram Pannia, Seraphino, Burat. & Coccino, ex ea ratione, quia nil servient diligentia spiritualis per sacros Canones demandatæ cum exorcismis, penitentis, orationibus, elemosynis, aliisque spiritualibus remediis, nisi experimentum fiat temporis notabilis, an illæ proficiant, necnè, atque ita in cognitionem deveniant an causa sit potius naturalis, quam accidentalis; Atque his positis (quidquid sit in foro interno (Quatenus ad externum pertinet; Ubi causa judicialiter, & in forma contentiosa decidaenda esset, tunc certum dicebam, ut in iudicando sequi debuisset hæc ultima opinio Canonistarum, quam Rota sequitur.

11 Hinc advertebam, ut ista questio videatur hodie potius facti, & applicationis, quam juris, circa signorum impedimenti speciem, seu qualitatem, an scilicet sint indubitata, & evidentiæ super defectu naturali, quo casu cessat omnis dubitatio, vel sint omninò æquivoca, & dubia (in quo casu intrat dicta questio) Vel verisimiliter naturalem defectum demonstrent potius, quam accidentalem, cum tunc intrat arbitrium, ut ita distinguendo, questionem conciliari admodum, Adden. ad dec. 27. post primum volum. confil. Farinac. & Pontius dicto cap. 6. nu. final. Atque in hoc sensu dicebam, rectè procedere, ac recipiendam esse secundam opinionem relatum apud Panniam decif. 1224. num. 2. ubi totum iudicis arbitrio remittitur, ut scilicet species, seu qualitas signorum id regulare debeat, Ideoque dicebam Agentibus pro muliere, ut in casu judicialis disputationis, potius elaborandum esset in probationibus facti, quam in Responsis Theologorum, vel Juristarum Consultationibus, in quibus adeo elaboratum fuerat inutiliter, quoniam questio est potius facti, quam juris.

Considerando enim casus, in quibus Rota in allegatis decisionibus coram Seraphino, Pannia, Buratto, & Coc-

cino, novum experimentum desideravit, constat ita rationabiliter determinatum esse, quoniam agebatur de viris robustis, qui naturaliter ad copulam habiles reputabantur, & qui aliarum mulierum cognitionem assebant, ac probabant, unde propterea probabiles conjecturæ, pro accidentalibus magis, quam naturalis impedimenti causa concurrebant; In casu autem converso, nulla subsistit videtur ratio, ob quam huiusmodi triennale experimentum, tanquam per quandam iudaismi speciem, omnino requiri debeat; Et sic remanet questio conjecturalis, ideoque arbitraria, quæ ad instar quarumcumque conjecturarum, & ambiguarum questionum, certam, ac uniformem determinationem non recipit, sed diversimodè decidenda est, iuxta singulorum casuum individuas circumstantias, pro iudicis prudenti, beneque regulato arbitrio pendendas.

12 In hac verò facti specie, videbatur, quod signa si non evidenter, ac indubitate, atque manifestè verisimiliter, causam naturalem potius, quam accidentalem præferebant; Primò quia vir constitutus erat in florida ætate 24. annorum, quando majores libidinis ardores habentur, arque coeundi potentia viget; Secundò quia vocem nimiam exilium illi spandonum, ac frigidorum similem habebat; Tertio quia nullos pilos, vel eorum signum in facie in ea ætate habebat; Et quarto quia nulla fama erat, quod cum aliis mulieribus, etiam corruptis, magisque facilibus, ut præsertim sunt meretrices, rem habuerit; Potissimè quia ex ejusdem viri moribus, ac vivendi licentia, id referri non poterat ad causam, ob quam mulierum cognitionem non habuerant Sanctus Casimirus, & similes; Ponderandò præsertim, quod cum esset pateris diligentissimi, ac valde divitis filius unicuique, ex quo proles nimium desiderari debebat, omninò probabile videbatur, ut omnes possibiles diligentia desuper essent adhibita, dum in facto supponebatur, quod juvenis viveret, cum ea licentia, cum qua juvenes nobiles, in ea libera patria quandoque vivere solent.

13 Et his addebantur relationes plurium peritissimorum, ac primi ordinis medicorum, qui complexionis, ac status ejusdem notitiam habebant, constanter affirmaverunt, atque bonas, & concludentes rationes adducentium, quod revera istud esset impedimentum naturale, ac certum, præsertim cum puella virgine, adeo inanes futuræ essent quæcumque diligentia; Ideoque cum illis superfluis copiis allegationibus, quæ super certis propositionibus, vel ad scripturæ ornatum, vel ad satisfaciendum vulgo ignaro, ex his iudicium præstanti, per Advocatos conficiari solent, deducebam vulgarem propositionem, ut in arte peritissimè deferendum esset.

14 Istius autem causæ exitus præsertim me docuit, quantum in Consultationibus, & Advocatis, magis necessaria sit prudentia, & politica negotiorum directio, quam superflua indigestaque allegationum conficiatio, in qua ex malo nostri sæculi fato, ac abusu, in futuris tamen (ut video) magis augendo, totum est legale iudicium opus, ac studium, ac etiam aliquorum insipidorum iudicum gustus, non distinguendo lepram à lepra, & an autoritates sint bene, vel malè fundatæ, seu (quod magis est) an rectè congruant activa passivis; Quoniam si cum solo legale iudicio more ista causa gubernata fuisset, utique, unius ex contententibus mortem pro ejus terminatione, expectare oportuisset.

15 In quadam verò alia causa, in qua ob inimicitias, & antipathiam, cum hoc exemplo idem prædicatum fuit, cum præsupposito etiam quod ageretur de matrimonio rato tantum, difficultas magna apud me erat, quod ageretur de vidua, quæ cum viro jam dormierat, ideoque non agnoscebam quomodo convinci posset negativa consumationis matrimonii, licet enim id non sit omninò impossibilis justificationis, attamen videtur nimium difficilis, adeo ut sit difficultas, quæ quoadmodò fraternizet cum impossibilitate.

ROMANA PACTORUM DOTALIU

PRO PHILIPPO COLEONE, CUM FRANCISCO PUSTERLO.

Casus disputatus in Signatura Justitiæ.

De pacto, per quod unus conjugum obligatur vivere in certo loco, seu in certa domo, an valeat, & obliget; Et an attentatorum purgatio intret in materia matrimoniali, quando illa, cohabitacioni

cationi conjugali, ipsique matrimonio præjudicare potest.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutio causa.
3 Injustitia reddit casum appellabilem etiam in iudicio Executivo.
4 De validitate pacti inter conjuges permanendi in certo loco, vel in certa domo.
5 Quod istius pactum concernat favorem mulieris, ideoque non allegatur à tertio.
6 Non intrat purgatio attentatorum, ex qua scandala oriuntur.
7 Quando conjuges etiam volentes, non possint simul cohabitare.
8 Interesse affectionis in hoc non attenditur.
9 De cautela adhiberi solita pro observantia pacti de quo num. 4.
10 Ex quibus causis istud pactum quamvis validum non obliget.
11 An, & quando cautionis remedio locus esse debeat, necnè.
12 Quando præjudicium, quod infertur viro, principaliter concernat præjudicium uxoris.

D I S C. X.

1 I NTER alia pacta dotalia, super matrimonio inter Philippum, & Angelam Felicem Francisci filiam, conventum est, ut conjuges, vivente patre, in ejus domo donec viveret, semper cohabitare deberent, prout ad aliquod tempus sequutum fuit; Exortis autem gravibus diffidiis inter generum, & utrumque socerum, etiam cum querelis criminalibus, unde propterea Philippus à domo prædicta devitavit; Hinc introducta fuit in Rota coram Meltio super dicti pacti de cohabitando validitate, ac subsistentia, qua pendente, cum mulier sequi vellet viro, ejusque voluntatem denunciaffet V. Gerenti, de istius mandato extracta fuit à domo paternæ, atque traducta ad illam viri seu Corinthii ejus patris, unde propterea focer coram eodem Meltio obinuit sub die 27. Martii 1651. dictum actum declarari attentatum, ut liquet ex decisione desuper edita impress. decif. 132. par. 11. recent. in qua proceditur cum regulis generalibus, ut omnia gesta coram alio iudice, lite pendente in Rota, dicantur attentata, ideoque ante omnia revocanda sint, etiam ex officio iudicis, cujus majestas læsa est, non obstante prætenso dicti pacti invaliditate, cum id respiciat iustitiam, ac merita negotii principalis, examinanda in disputatione causæ post purgationem attentatorum per huiusmodi exceptionem non retardandam ex deductis in decisione, ad cujus limites expedito mandato pro istius executione impedienda per Philippum adita fuit Signatura Justitiæ, ad effectum obtinendi commissionem appellationis: cum clausula translativa, ut etiam in executivis, & privilegiatis iudiciis ratione iustitiæ, vel nimia turbiditate rescribi solet, prout sequutum fuit.

2 In hoc autem statu disputandi in Signatura, requisitus ex parte Philippi; Pro eo scribens, præsupposita recepta, & quotidiana conclusione, de qua in sua materia sub tit. de iudic. ut injustitia in quocumque iudicio, quantumvis exequutivo, & privilegiato reddat causam appellabilem, quoniam permittenda non est executio sententiæ, vel decreti injusti, etiam si ageretur de tribus conformibus; Cum aliquo etiam sensu veritatis, injustum dicebam istud mandatum restitutionis uxoris ad domum foceri, ipsa uxore non cutante, ac volente potius cohabitare cum viro, quoniam questio super validitate huiusmodi pactorum inter conjuges de cohabitando in certa Civitate, vel in certa domo, procedit uno conjugum dissentiente, quod frequenter contingit in mulieribus nolentibus deserere patrios, vel parentum lares, atque non sequi viros, alio domicilium transferre volentes, & in his terminis loquuntur DD. sive unam, sive alteram opinionem in huiusmodi questione tenentes, de quibus plenè Herculian. in suis quæst. post tit. de verb. oblig. tertia quæst. principalè, Sanchez de matrimonio lib. 1. d. p. 40. Pontius eod. tract. lib. 12. cap. 20. Guttier. eadem quæst. 23. num. 15. & seq. Rota in Tridentina matrimonii 27. Junii 1646. coram Celso inter suas decif. 9. & in eadem 11. Martii 1650. coram Albergato impress. decif. 35. part. 11. recent.

3 Tenentes enim affirmativam favore uxoris, principali-

ter moventur, ex ea ratione, quod uxor quoddam jus in persona viri habere dicitur, ut benè Roman. in l. stipulationes non dividuntur, ff. de verb. oblig. cujus formalia verba refert Capyc. decif. 135. num. 4. & 5. sequuntur Pont. dicto cap. 20. nu. 8. circa finem, Guttier. d. quæst. 23. n. 15. vers. probatur etiam; Ideoque cum pactum percutiat favorem uxoris, nullum jus, nullaque ratio suadere videbatur, ut ipsa consentiret, ac renunciantem cuicumque proprio favori, vel juri tam ex pacto, quam ex litis pendentia resultanti, posset tertius petere huiusmodi attentatorum purgationem, resultantem in præjudicium ipsiusmet mulieris, quæ sic restituta domui paternæ, separationem à proprio viro pati cogere, & successivè privationem debiti maritalis, aliorumque effectuum matrimonialium, contra omnia scripti, ac naturalis juris principia, ut quod favore introductum est, in odium retorquetur, atque tertius separet conjuges, simul cum maritali affectione cohabitare volentes, contra præceptum Evangelicum.

4 Hinc proinde dicebam de plano intrare conclusionem, quod ubi ex purgatione attentatorum resultat, seu restituere potest scandalum, vel peccatum, aut aliud malum irreparabile, ab ipsa abstinentium est, ut decif. 2. ut lit. pend. in novis, ubi Adden. decif. 8. ut lit. pend. in antiquis, Gregor. decif. 276. num. 5. cum aliis plenè collectis per Lancellor. de attentatis, part. 2. cap. 4. limit. 13. & cap. 12. limit. 43.

5 Uno enim loco casu simultaneus conjugum consensus super mutua cohabitacione, non excusat ab attentatis, ac spreto inhibitionis superioris, quando ista ex justa causa suspicionis peccati proveniat, quia nempe Episcopos suspicans de validitate matrimonii, vel ex alia causa, ob quam interim quod de ea cognoscatur, mutua cohabitatio, peccatum, vel scandalum parere potest, eam utriusque prohibet iuxta terminos text. in cap. laudabilem ut lite pend. & cap. tua, de sponsa duorum, cum concordantibus, cum aliis nulla juris dispositio, vel ratio prohibeat conjugem renunciantem posse attentatis ad sui favorem, ac etiam renunciano pacto super cohabitacione in certa domo, vel Civitate, alterum conjugem sequi, cum semper huiusmodi pacta intelligantur, quatenus ille, ad cujus favorem pactum adjectum est, illo uti velit, ut generaliter habemus de pactis resolutivis, ac similibus.

6 Et quamvis in contrarium diceretur, quod in huiusmodi pacti observantia interessatus quoque esset sponsæ pater, cujus intererat ratione affectionis, ac etiam commodi ex filiali obsequio resultantis, filium cum genero in propria domo habere; Nihilominus istud dicitur interesse affectionis, & sanguinis, non autem cohabitacionis; Quod non darur nisi inter ipsos conjuges, quorum principaliter interest, dictum verò interesse affectionis parentum, vel consanguineorum dicitur accessorium, & remotum, quod non sufficit, neque præponderare potest consensui principalis interessati, iuxta magistralem doctrinam Bart. in l. fidei iussores, ff. de pactis, Unde propterea, quoad parentes, & conjunctos cadere solum potest actio ad interesse burale, quod ex huiusmodi pacti inobservantia resultet; Ideoque ad hunc effectum adijci solet cautela diminutionis dotis, non per viam poenæ, & privationis (quo casu dubitari posset de validitate ratione libertatis matrimonii, & cohabitacionis conjugum) sed per viam conditionis, ut scilicet constituta dote simpliciter in minori summa, promittatur etiam augmentum qualitatis, obtinendum scilicet quatenus talis conditio continuum implementum sortiatur, & non aliàs, cum tunc tanquam conditio invitativa ad lucrum, non cadat sub dispositione poenæ, ex iis, quæ super huiusmodi conditionibus adimplendis, vel rejiciendis habentur sub tit. de rest. ament. disc. 73. & infra, disc. 14.

7 Clarius verò, accedente justa superventiva causa gravium diffidiarum, ob quæ cohabitatio generi cum focero credebatur impracticabilis; Si enim etiam in sensu tenentium validitatem huiusmodi pactorum, adhuc iusta causa, quamvis levior, puta; Jussus paternus; Insalubritas aeris; Diminutio bonorum; Novi muneris superventio, cum similibus, excusat ab observantia ex deductis per Sanchez, Pont. Guttier. & alios, ubi supra; Multò magis huiusmodi causa accedente, quæ ubi vigeat inter ipsos conjuges, apta quoque est ad thori separationem, quæ ita inter conjuges concordos ob inimicitiam cum tertio induceretur, id etenim theoreticè, & practice novum in Mundo videri dicebam.

8 Et quamvis in dicta decisione dicatur, quod stante cautione pro focero oblata, ita consultum esset; Nihilominus non videbatur probabile fundamentum, quoniam huiusmodi inspectio procedit inter ipsos conjuges, quando sci-

scilicet uxor, quæ à viro divertit, cum eo habitare timet ex solatatione scilicet, cum ita hujusmodi timor confilium sit; Quod tamen neque semper est tutum, sed semisum est prudentis Judicis arbitrio ex facti circumstantiis regulando, ex quibus inspicendum est, inspecta qualitate personarum, temporum, & locorum, ac principaliter causa diffidiorum, an cautionis fragilitati fidendum sit, necne; Et in his terminis loquuntur decisiones, & autoritates ibidem deductæ; Verùm illæ à præsentis controversiæ extraneæ remanent, quoniam punctus, de quo agebatur, non erat, an vir cogendus esset ad accedendum ad domum forceri, cum adhuc nihil desuper decerneret, vel mandatum esset, sed erat super restitutione mulieris ad domum paternam, à qua attentatè extracta fuerat.

Ubi enim dictum mandatum executioni demandandum esset, tunc hujusmodi executio, non viri, sed ipsius mulieris damnosa, ac præjudicium principaliter contineret, quoniam donec disputaretur, an vir cogendus esset ad eandem domum accedere, & an cautioni fidendum esset, necne, interim irreparabiliter remaneret sine viro mulier, quæ ita vincendo perderet causam; Ideoque rationabiliter de appellatione rescipitur fuit.

NEAPOLITANA SEPARATIONIS THORI

PRO CÆSARE SERSALE MARCHIONE MONTORII,

CUM MARCHIONISSA UXORE.

Discurus pro directione causa, quæ ob subsequens mortem viri remansit indecisa.

De sequestro mulieris à viro divertentis sub prætextu petendi separationem thori, istius causa pendente: Et de loco, in quo sequestranda sit. Et an donec causa decidatur per Judicem Ecclesiasticum, coram quo pendet, possit Judex secularis se ingerere circa restitutionem dotis, vel circa alia temporalia, ex dicti articuli separationis decisione resultantia.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Resolutio super appositione sequestri.
- 3 Sequestro mulieris quando intret.
- 4 An id procedat in muliere provisa.
- 5 In quo loco mulier sit sequestranda.
- 6 Restitutio dotis, & suppediatio alimentorum ab Ecclesiastico Judice decerni debent.
- 7 Vir non tenetur ad alimenta erga mulierem ab ejus domo discedentem.
- 8 Dantur exempla ejus, quod habetur num. 6.
- 9 Quando Judex laicus decernat ea, quæ habentur eodem num. 6.
- 10 De alio casu controversia similis.
- 11 De eadem conclusione, de qua num. 7.
- 12 De facilitate remissionis in his materiis, & qualis esse soleat istarum causarum finis.
- 13 An lite pendente, viro danda sit manutentio in obsequiis matrimonialibus, & quando cautio admittenda sit.

D I S C. XI.

Invertente Marchionissa Montorii à viro, petiit iste in Curia Archiepiscopali Neapolitana, eam cum remediis à jure proditis compelli ad cohabitationem; Ipsa vero excipiente de thori separationis, ob seviriam, aliasque causas, pro quarum probatione articulos dederat, ac testes induxerat examinandos, vir petiit lite pendente sibi decerni manutentionem in cohabitatione; Cumque Curia Archiepiscopalis decrevisset, petita manutentionis deferendum non esse, eaque non obstante procedendum ad receptionem testium, appellavit vir ab hoc decreto; Et introducta causa in Rota coram Cerro, assumpitque dubio, an mulier sequestranda esset, & in quo loco, sub die 4. Julii 1660. ipso viro tantum informante, in contumaciam mulieris non compatentis, prodiit resolutio super dictæ mulieris sequestro in aliquo Monasterio, vel Conservatorio dictæ Civitatis, vel pene honestam matronam arbitrio Nuntii Apostolici; Itaque resolutione sequuta, mulier adivit illud Sac. Consilium, quod dicitur S. Clara, à quo obtinuit seque-

strum Terræ Montorii, aliorumque effectuum dotalium pro restitutione dotis, vel pro præstatione alimentorum, unde propterea, cum pro viro scriberem, tam in Rota pro dicto sequestro mulieris, quam etiam pro remotione dicti sequestri appositi per Sac. Consilium; Duo erant puncti ut supra, quorum discussio, ulteriorem progressum non habuit, ob subsequens viri mortem, quæ liti finem dedit.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum disputatum in Rota super mulieris sequestro, duæ erant dubii partes; Una scilicet super ipso sequestro in genere; Et altera super loco; Quoad primam dicebam planam esse affirmativam, quoniam licet dispositio textus in cap. ex transmissa, de restit. spoliariorum, & cap. cum locum, de sponsal. procedat in sequestro mulieris pendente quæstione super foedere matrimonii; Nihilominus Rota, eorundem Canonum dispositionem recepit, atque præcitat, etiam quando agatur de causa separationis thori, ut in alia consimili Neapolitana apud Burat. dec. 684. ubi punctualiter de muliere quamvis provectæ ætatis, ut erat ista; Et de muliere quamvis infirmæ dec. 108. par. 6. recent.

Licet enim frequenter, ac facilius hujusmodi sequestro demandari soleat, ubi agatur de muliere juvene, in qua urgeat periculum honestatis, vivendo extra domum viri; Nihilominus quia plures sunt causæ, ex quibus hujusmodi remedium adhiberi solet, quarum una, & frequentior, est jam dicta consulendi honestati, & scandalis, non tamen extenditur sequitur, ut ista cessante debeant alia cessare ex prudentis Judicis arbitrio, in quo totum repositum est.

In eodem quoque arbitrio residet alter punctus loci, ut in eadem decif. 684. Buratti, & dist. decif. 108. par. 6. recent. Quia verò in causis de partibus Rota non potest esse de facili informata de facti circumstantiis, ex quibus hujusmodi arbitrium regulandum est; Hinc proinde, loco honestæ matronæ, eligi solet aliquod Monasterium, juxta decif. 497. Penæ repet. decif. 131. post 2. vol. consil. Fern. cum qua processum fuit in dicta decif. 536. Buratti; In hac verò facti specie, cum ageretur de muliere provectæ ætatis, prudenter demandato sequestro in genere, illius locus remissus fuit arbitrio Nuntii Apostolici in ea Civitate residentis.

Quo verò ad alium punctum sequestri, appositi per Sac. Consilium; Dicebam (etiam cum sensu veritatis) claram esse fore incompetentiam saltem in tempore, priusquam scilicet dicta causa separationis thori, qua pendebat coram Judice Ecclesiastico terminaretur; Cum enim dotis restitutio, ac alimentorum suppediatio non petantur ex causa temporali stante de per se independentes à separatione thori, sed ex istius causa, cujus cognitio, ac determinatio pertinet absolute dubio ad Judicem Ecclesiasticum, ut concorditer firmatur per omnes Ecclesiasticos de materia matrimoniali tractantes absque contradicente, atque ex ipsismet gravibus Doctoribus regionis, in eodem Tribunali versatis Franch. qui fuit ejusdem Sac. Conf. meritissimus Præses decif. 36. num. 1. Extenditur sequitur, articulum restitutionis dotis, vel præstationis alimentorum, tanquam dependentem, & consequitivum, ad eundem Judicem Ecclesiasticum spectare debere, juxta text. clarum in cap. de prudentia, de donat. inter vir. & uxor. ubi gloss. Abb. & ceteri Sanchez lib. 10. disp. 8. num. 15. Et ex laicis Molina de primogenit. lib. 2. cap. 15. num. 76. atque admittit tanquam absolutum Barbof. qui aliàs in hac materia est laicalis jurisdictionis accerimus defensor in l. 1. ff. solut. matrim. num. 46. & ceteri, cum videatur propositio theoreticæ, & practicæ certa, ex ea convincenti ratione, quod mulieri non competit ex causa separationis thori, actio repetitionis dotis, nisi separatio sequatur culpa viri.

Minusque eadem habet actionem ad alimenta extra viri domum, à qua voluntariè divertit, nisi consistat ex justa causa divertisse ex culpa viri, Sanchez lib. 9. disput. 4. num. 20. Surd. de aliment. tit. 7. quest. 16. Galeot. lib. 2. contrrov. 65. num. 47. Rot. in alia Neapolitana separationis thori 16. Martii 1646. coram Peutingero, & in aliis frequentiter editi in causis proximè infra insinuat; Ideoque cum ad Ecclesiasticum Judicem pertineat declarare, an separatio, seu divertio mulieris à viro esset licita, necne, hinc proinde impossibile est, ut alter Judex sub prætextu temporalitatis possit apponere manus super eo puncto, qui est omnino connectus, seu dependens à puncto spirituali justæ separationis; Aliàs enim dari posset casus, ut duæ contrariæ determinationes eodem tempore super eodem puncto à diversis Judicibus manarent, atque innocens condemnaretur favore culposi.

Ad probandum autem, quod ita passim ubique servetur 8 in

in praxi, deducebam plura exempla, præsertim illud, de quo in dicta alia Neapolitana matrimonii coram Peutingero infra. n. 10. Et in altera Neapolitana matrimonii, de qua habetur supra, disc. 2. & in Januen. separationis thori, in qua tot habentur decisiones coram Melrio, recentitæ dec. 323. par. 9. rec. in fine, ex quibus liquet, quod idem S. Conf. circa restitutionem dotis, aliaque temporalia, utpotè consequitiva, seu dependentia à puncto separationis, gessit partes executoris, & delegati ipsius Rote in bonis à viro in eo Regno possessis; Idemque in altera Januen. separationis thori, & in aliis, ac etiam extra Italiam in Tullen. matrimonii Ducis Lotharingiæ, de qua coram Ghislerio, & Albergato, dec. 233. par. 10. dec. 301. 329. & 334. p. 11. & in Mechlinien. matrimonii Ducis Guisæ coram Corrado, Priolo, & Cerro, de qua habetur supra, disc. 4. & in aliis, quoniam semper eadem Rota, in qua pendebat, vel decisa fuit causa principalis separationis thori, deprevit circa consequitiva, & dependentia præstationis scilicet alimentorum, ac restitutionis dotis, Judice laico gerente solum partes executoris, seu impariendi brachium.

Uno autem casu dicebam, quod rectè Judex laicus posset desuper manus apponere, ubi scilicet ageretur de alimentis provisionalibus, donec per Rotam, vel alium Ecclesiasticum Judicem, desuper provideretur, nè loci distantiam, ac temporis intervallum, quod de natura litis est necessarium in hujusmodi provisione à proprio Judice facienda, mulier interim alimentis careat, atque rectè ista fuit intentio Sac. Consilii.

In hac item materia, disputationes habuit in alia Neapolitana separationis thori supra insinuata in Rota coram Peutingero, quæ eodem modo terminata fuit, per mortem scilicet unius ex collitigantibus, ut frequentior istarum causarum exitus esse solet; Cum enim Francisca Serzalis diverfisset à Paschale Caracciolo Marchione Macchiagodone ejus viro, atque prodidisset sententia Curie Archiepiscopalis condemnatoria dictæ Francisæ ad mutuum cohabitationem; Introducta causa per appellationem in Rota, obtinuit Francisca remissionem, cujus vigore, multos induxit testes, qui nihil concludebant, unde propterea mulier convolvit ad remedia extraordinaria, obtinendo ad Urbano VIII. per breve, avocationem, ac extinctionem litis, atque sub prætextu gravis ætatis uttiusque conjugis, Pontifex decrevit moru proprio, & de plenitudine potestatis separationem, distribuit fructibus dotis pro duabus ex tribus partibus mulieri pro ejus sustentatione, alia verò tertia parte pro tempore constantis matrimonii ad commodum viri remanente; Itaque provisio vifa fuit Curie satis exorbitans, qualem declaravit Innoc. X. successor, de vobis etiam plenè Signaturæ Gratiæ, reducendo dictum breve ad viam juris, ac si non emanasset; Unde propterea reassumpta causa in Rota coram Peutingero, & firmato dubio, an esset, necne locus separationi thori, vel respectivè coactioni dictæ Francisæ ad cohabitandum cum viro, stante dicti brevis revocatione, integros fructus dotis percipientes, oppositum fuit per mulierem de præstatione alimentorum, unde propterea suspensio dicto dubio principali, datum fuit dubium super dicto incidenti alimentorum sub dicta die 16. Martii 1646. resolutum ad favorem viri, ex ea ratione, quod hic tenetur alere uxorem in propria domo, non autem extra eam, à qua ipsa voluntariè divertit, non probata justa causa, in dubio non præsumenda ad text. in l. consensu. Cod. de repudiis cum concordantibus per Sanchez, & per Surd. de alimentis, ubi supra, Cavaler. dec. 469. n. 1. dec. 517. par. 3. rec. & passim.

Cumque per virum instaretur pro disputatione dicti dubii principalis, Agentes pro muliere, ita affectantes ob gravem litigantium atatem, dilationem terminationis causæ usquequo unus eorum mors illam decideret (ut exitus docuit) petierunt novam remissionem, sub prætextu probandi novas inimicitias, & causas dictæ separationis; Et quamvis manibus palpari videretur hujusmodi petitionis calumniam, quodque totum ferret ad supradictum finem; Nihilominus cum in his materiis ad hoc Tribunalium nimum circum spectè procedi soleat, sub die 4. Julii ejusdem anni 1646. pro concessione remissionis responsum fuit, ad instantiam autem viri non acquiescentis, sed petentis iterum audiri repropósito dubio sub die 15. Februarii 1647. perstitum fuit in decisiis, atque in hac secunda decisione ponderatum fuit, quod cum ageretur de causa matrimoniali, benignius procedi debeat, neque de facili coangulanda sint probationes, quibus pendentibus mors viri dedit liti finem, qualis hujusmodi causarum solet esse frequentior.

Card. de Luca, Lib. XIV.

Quamvis enim de stricta juris censura, etiam in hac materia intret distinctio petitorii, & possessorii, atque vir petere valeat manutentionem in quasi possessione recipiendi ab uxore obsequia maritalia, ex relatis apud Merlin. dec. 67. in princ. Atamen Rota, & Curia stylus est in hoc re regulandi ex facti qualitate, ex qua pendet, an cautioni sit fidendum, necne, adeout videatur materia Judici arbitraria, ut apud Merlin. dicta dec. 67. vel scilicet cogendi uxorem ad cohabitandum, vel illam sequestrandam apud honestam matronam, sive in Monasterio, ut supra; Idque nimium pendet à qualitate personarum, quoniam si agitur inter Magnates, inter quos contractæ sint indignationes, ob quas ad iudicium veniatur, cum id arguat magnam causam, idcirco non de facili cautionis remedium adhibetur, dum lis duratura est, ob inconvenientiam, quæ resultare possunt; Secus autem ubi agatur de personis private fortunæ, & quæ juxta mores regionum, præsertim Urbis, de facili rixantur, ac separantur, sed de facili conciliantur, quoniam tunc hujusmodi provisiones proficue esse solent, ad lites omnino componendas; Ideoque id certam non recipit regulam cuicumque casui applicabilem, sed pro singulorum casuum circumstantiis, prudens Judicis arbitrium est regulandum.

ROMANA PRÆTENSÆ RECONCILIATIONIS

PRO BARBARA BARONIA CUM FRANCISCO VALLETTA.

Causa disputatus coram Vicario; seu Prælato deputato cum incerto exitu, credo pro Barbara.

Sequitur separationem thori inter conjuges, per sententiam transactam in iudicatum, & executam, ex causa inimicitiarum; An subsequens reconciliatio tribuat jus illi, qui sententiam passus est, cogendi conjugem, qui obtinuit, ad cohabitationem, in qua manutentionem petere valeat.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Res judicata tollit possessionem, quæ etiam tollitur per tempus longum, & quando secus.
- 3 An, & quando subsequens reconciliatio inter Conjuges attendatur.
- 4 De eodem cum distinctione.
- 5 De mutua compensatione adulterii.
- 6 Quando admitti debeat remedium cautionis.

D I S C. XII.

Manata usque ab anno 1647. ad favorem Barbaræ contra Franciscum virum sententia transacta in iudicatum, executioni etiam demandata super separationem thori, ac restitutione dotis; Post annos 12. & ultra, Franciscus, sub motivo subsequente interim reconciliacionis, atque cessatæ causæ odiorum, & inimicitiarum, ob quam dicta sententia prodierat, iudicium instituit coram eodem Vicario, seu Prælato deputato in locum Vicegerentis, seu Locumtenentis civilis, qui sententia verat, super manutentione in quasi possessione cohabitandi cum uxore, atque ab ea recipiendi obsequia maritalia; Verum pro muliere scribens, distingendo causam in plures inspectiones, Unam scilicet, quoad intentatum iudicium possessorii; Et alteram in bono jure super puncto, an subsequens reconciliatio cessare faciat sententiam emanatam super separationem, adeout intret actio ad petendum cohabitationem.

Quatenus pertinet ad primam (cum sensu etiam veritatis) dicebam quod protus vana, nullique fundamento innixta esset actio petitoria, cum non detur manutentio sine possessione, quæ sublata fuit per dictam sententiam, ejusque executionem ad text. in l. qui universas, s. item Prator. ff. de acquir. possess. & DD. passim de quibus latè Post. de manut. observ. 12. num. 26. Potissimè accedente patientia per spatium annorum duodecim, & ultra, cum etiam decemalè tempus inducat præsumptionem amissionis illius possessionis civilis, quæ animo retinetur, quasi quod ita habita sit pro derelicta, quamvis id difficultatè patiat in iuribus incorporalibus, ex iis, quæ habentur in sua materia sub tit. de iudiciis; Verum opus non fuit hujusmodi inspectionem assumere, cum satis planum esset alterum motuum amissa pos-

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Locus est separationi thori ob adulterium.*
- 3 *De ejusdem adulterii probatione, qualis ad hunc effectum desideretur.*
- 4 *De eodem, & quomodo hac probatio debeat regulari.*
- 5 *De circumstantiis facti super eadem probatione.*
- 6 *De eodem, ac de opinione requirente probationem rigorosam.*
- 7 *De eodem, ac distinctione.*
- 8 *Quid operetur etiam fornicatio alterius conjugis.*
- 9 *Et quid operetur reconciliatio.*

D I S C. XIII.

possessionis per sententiam executioni demandatam, ideoque adversus factum Judicis hoc retinenda remedium non datur, nisi quoties ageretur de facto nullo, vel notorie iniusto, ita ut ageretur de tali notoria iniustitia, quae aequipolleat nullitati, ut haberetur in foro quotidianum, & pluries in dicta sua materia *sub rit. de Judicis.*

Quo vero ad alterum punctum, adhuc difficultas cessabat ex facto, in quo nedum reconciliatio non bene probabatur, sed potius excludebatur, ut docebat causa Partonus, ad quem, de iis, quae facti sunt, agere pertinebat; Et quoad ea, quae sunt juris dicebam distinguendos esse casus; Siquidem aliud est, ubi mulieri agent ad separationem thori ob inimicitias, vel sevitiam viri, iste excipiendi opponat reconciliatio, per quam antiqua injuria remissa censetur, & isto casu actus reconciliativi, quales quales sint, attendendi veniunt ad impediendum, seu reddendum turbidam probationem mulieris, cui tanquam actrici incumbit onus probationis concludentis ita sublatae, vel officatae, ex iis, quae in hac materia colligit Sperell, *dec. 139. n. 93. lib. 2.* ubi caeteri.

Aliud vero, ubi mulier jam perfecte probavit sevitiam, seu inimicitias, aut aliam justam causam a Judge iam approbatam, ac admissam, per sententiam executioni demandatam; Tunc enim si maritus insitendo ex integro novum iudicium reintegrans ad priorem statum, tanquam ex cessante causa alleget reconciliatio, quae importet omnimodam remissionem prioris injuriae, ac abolitionem causae, ob quam separatio decreta fuerat, teneat eam probare concludenter, ita, & taliter, quod dictum effectum producat; Ideoque non sufficit probare illos actus, qui excludant solum cessationem inimicitiae, seu odii positivi, in quo ex christianae legis praecipio perseverare non licet; Et consequenter magna differentia est inter casum, in quo actus reconciliativi deducuntur re integra, & ad effectum impediendi, ne separatio sequatur; Et alterum, in quo post jam deprecatam, & exequutam separationem, deducatur reconciliatio, ad effectum faciendi eam cessare tanquam ex cessante causa, ex axiomate, quod turpius ejicitur, quam non admittitur hospes, seu quod facilius impediatur faciendae, quam retractentur jam facta.

Hinc in simili dicebam, quod si conjux innocens, mora lite adversus conjugem adulteram, ipse quoque in adulterium incidat, tunc ob mutuum delictorum compensationem, cessat jus, vel actio petendi ex ista causa separationem; Sed si post latam, & exequutam sententiam separationis, conjux innocens, absolutus a coactione habitationis fornicetur, non per hoc intrat dicta mutua compensatio, ex deductis per Sanchez *lib. 10. disp. 50. n. 30. cum seqq.*

Offerebatur ex parte viri cautio, per quam dicebant Scribentes pro eo, quod consultum esset mulieri, omnisque difficultas cessaret; Verum neque videbatur fundamentum probabile, quoniam, quidquid sit de puncto, an, & quando cautionis fragilitati fidendum sit re integra, & quoties ad separationem devenit non sit, quod remissum est Judicis arbitrio, frequentius interponendo pro exclusione confidentiae habendae hujusmodi remediis fragilitati, quoties inimicitiae, & sevitiae sunt graves, ex plene collectis per Cyriac. *contr. ov. 172.* ac habetur per Rot. *dec. 155. 191. 202. 239. & 277. par. 6. rec.* & in aliis frequentur; Adhuc tamen dicebam, quod verisimiliter extra hujusmodi quaestionem cadentem, ut dictum est, re integra, & quoties adhuc articulus separationis non sit decius, secus autem ubi ad sit articulus transacta in iudicatum, & executioni demandata, cum aliud sit impedire faciendum, aliud vero retractare jam factum, ut supra.

ROMANA SEPARATIONIS THORI
PRO MARIA CECILIA
CUM CAMILLO.

Casus decisis per Rotam pro Camillo.

De separatione thori, ob unius conjugis fornicationem, quando haec ad hujusmodi effectum insufficienter probata dicatur: Et aliqua de materia mutuae compensationis delicti excludentis jus petendi separationem.

Post diuturnam pacificam cohabitationem, inter Camillum, & Mariam Caeliam conjuges artifices, ac inferiores populares, spatio annorum circiter quindecim, Vir ex eo quod crederet mulierem cum Amasio fornicatam esse, iudicium instituit in Tribunali Vicarii super separatione thori, atque sententiam favorabilem reportavit; Introductaque per appellationem causa in Rota coram Albergo, sub die 10. Maji 1658. pro eadem separatione, in dictae sententiae confirmationem responsum fuit, unde propterea mulier acquievit, neque quod sciam, causa ulteriorem habuit progressum, dictaque decisio est impressa *part. 12. rec. dec. 337.*

In hac autem disputatione habita in Rota, in qua solum pro muliere paupere, meum gratuitum, atque charitativum patrocinium implorante scripsi; Non dubitabatur de juris principio in eodem decisione firmato, ut ex causa adulterii per unum conjugem commissi, detur alteri innocenti, eademque macula non foedato, jus petendi separationem thori ad *text. in cap. significasti, & cap. gaudemus de divortio, & firmant communiter Scribentes, de quibus Sanchez lib. 10. disp. 30. Gratian. discept. 737. num. 50. cum seqq.* Rota apud Poeniam *dec. 1018. in princ.* & in aliis frequentur.

Minusque impugnabam alteram conclusionem a Scribentibus pro viro deductam, atque in huius causae decisione firmatam, quod cum ad alterum, clam, & in occulto committi solet, adeo, rari, ac ferè nulli sint casus, in quibus expressa, & concludens probatio haberi valet, ut Mascard. *conf. 57. n. 3.* & advertitur per Rot. *dec. 95. n. 12. par. 2. divers.* idcirco ad praesumptivam, & conjecturalem probationem recurrendum sit, dummodo praesumptiones, & conjecturae violentae sint, *adnot. in cap. literis, de praesump. cum concordantibus per Barbof. in l. 2. in princ. n. 76. & 79. ff. solut. matr. Sanchez dicta disp. 3. n. 10. Rota dec. 32. n. 2. & dec. 35. n. 7. post. 2. volum. conf. Farinac.*

Ideoque juxta conjecturalium, ac praesumptivam materiarum regularem naturam, hujusmodi quaestiones sunt potius facti, quam juris, uniformem determinatam regulam non recipientes, sed prudentis Judicis arbitrio decidendae sunt, ex singulorum casuum particularibus circumstantiis, tam circa fidem testibus adhibendam, quam circa personarum qualitates, regionis mores, retroacta vitae statum, aliaque circumstantias, quae insimul unita cum regula, ut *singula qua non prosunt, &c.* animus Judicis ad ita credendum inducant, unde propterea non de facili super resolutionis iustitia, vel iniustitia iudicium efformari valet.

Verum ex facti circumstantiis in isto casu concurrentibus (reflexendo ad veritatem) quamvis scriberem in contrarium, adhuc pro dictae resolutionis probabilitate magis animus inclinabat, propter concursum plurium probationum, & conjecturarum, quae concurrerant, licet singulae probationis species suas pariter diffidat; Quamvis enim scribens pro muliere dicerem, ut desiderandum non esset testibus de conversatione mulieris cum adultero in eadem aula per horas januis clausis, deponentibus, cum essent viles, aliaque pariter personales exceptiones, dum eorum unus erat puer apothecae famulus, & alter erat mulier famula, de qua dicebam satis suspicandum esse, ut separationem uxoris a viro animose affectaret propter proprium interesse, ut ita sine impedimento, domini conversationem haberet, deducendo late firmata in terminis probationis adulterii per Grat. *conf. 50. num. 33. lib. 2. Bursat. conf. 455. num. 39. Sanchez dicta lib. 10. disp. 12. num. 51.* Et in terminis sevitiae ad eundem effectum; Rot. *dec. 324. num. 3. part. 6. recent. Tridentina matrimonii 11. Martii 1650. coram eod. Albergo, & impress. decif. 35. p. 11. Bononien. separationis thori 10. Junii ejusdem anni coram Bichio inter suas*

Et de aliquibus ad materiam civilitatis, quando dicatur retenta, vel respectivè amissa, &c. Et quis dicatur verus, & originarius civis,

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *De punctis causa.*
- 3 *Præceptum in junctum uni persone, non censetur repetitum in altera.*
- 4 *De eodem super exclusione.*
- 5 *An, & quae conditiones admittantur, vel resciantur circa matrimonii libertatem.*
- 6 *Quando dicatur constitutio in invitata ad lucrum, vel poena, seu modus.*
- 7 *De eodem, & quod quandoque modus resolvatur in conditionem.*
- 8 *De eodem, & quando præcepta circa matrimonium sint obligatoria.*
- 9 *De restitutione in integrum adversus contraventionem præcepti.*
- 10 *De civitate originaria, quamvis non adsit nativitas.*
- 11 *Nativitas accidentalis non tollit civitatem patriae originariae.*
- 12 *Potest quis habere duas civitates diversis respectibus.*
- 13 *De eadem materia civilitatis, & quando ea desideretur per veritatem, & non sufficiat facta.*

D I S C. XIV.

Franciscus Bonagratia, qualificatus civis Avenionensis, filiam habens Joannam jam nuptam, & Domitillam, ex Antonia altera filia praefuncta, nepem, eas haberes instituit, cum quibusdam substitutionibus, tam in casu mortis, quam in casu contraventionis ejus voluntatis ad favorem adimplentis, ejusque descendendum; Deinde vero per capitulum separatum, narrando ejus voluntatem esse, ut omnia bona conservarentur in dicta ejus patria inter familias nobiles, ac etiam pro conservandis piis operibus ab ipso institutis, mandavit ut dicta Domitilla neptis, adhuc innupta per verba praefixa ex Gallico idiomate in latinum translata, nubere deberet nobili Avenionensi, nativo, & civi naturali, ac nato a nobili, similiter nativo, & non ex privilegio, vel gratia Principis, vel Civitatis, adeo ipsa nubente extero, quamvis nobili, vel civi filio nobili, vel civis non naturali, sed ex privilegio, vel gratia, non intelligatur instituta, atque ita ejus institutio, cum ista conditione facta censetur, ac aliàs tota hereditas deveniret ad Joannam, ejusque filios cum eodem onere; Adimplevit dicta Domitilla praecipuum; Ex dicta vero Joanna altera filia nupta N. Castellæ; orta fuit altera Domitilla, quae cupiens nubere Pompeo filio Comitissae Pauli de Gildas, quorum uterque natus erat, atque morabatur Parisiis, occasione cujusdam officii, quod in Curia Regis habuit Camillus, nobilis, ac civis originarius Avenionensis, pater Pauli, qui in servitio Regis continuabat, & qui ab eodem effectus erat feudatarius; Adhuc tamen verbis, & factis se fecit Avenionensis, semper declarando, teneo ibi domum apertam, ac curando se adscribi in eo Collegio mercatorum, atque eligi ad munera, & officia Civitatis, ejusdem quoque onera more aliorum civium supportando; plura etiam bona ibidem acquirendo, ultra retentionem antiquorum, à majoribus obventuriam, obtenta etiam Apostolica dispensatione super absentia; Hinc proinde, eadem Domitilla junior, à me aliisque Advocatis consilium pro veritate petiit, an tutè, & absque periculo incurfus dictae caducitatis, matrimonium praedictum contrahere posset.

Respondi, resolutionem pendere à triplici puncto, seu triplici inspectione; Primo scilicet, an praecipuum à testatore in junctum dictae alteri Domitillae seniori, repetitum censetur huic Domitillae nepti ex altera filia; Secundo quatenus sic, an dicatur libertati matrimonii contrarium, adeo ut tanquam habendum pro non scripto, sperni posset; Et tertio, an dictus Pompeus, cui nubere intendebat, haberet, necne qualitates à testatore praescriptas, ita ut, etiam in casu validitatis praecipii, istius contraventio resultaret.

Quoad primum, probabilis census negativè respondendum videri, quoniam cum ageretur de praecipuo merè personali, adjecto dictae alteri Domitillae nomine proprio, & appellativo, ita videbamur versari extra quaestionem, quae intrat in praecipui, seu oneribus adjectis alicui generi personarum, seu aliquibus personis sub nomine colectivo, quia nempe quaestio sit, an adjectum filii, ex rationis iden-

decif. 425. ut scilicet tanquam in causa gravi, testes exceptione majores requirantur; Nihilominus, cum agatur (ut supra) de materia difficiliss probationis, & quae non nisi per domesticos haberi potest, agnoscebam quidem, ut discreter per Judicem procedendum esset in adhibendo fidei testibus, atque in videndo, an eorum dictum ab aliis urgentibus adminiculis corroboratum esset, necne; Ideoque cum in hac facti specie multae concurrerent conjecturae, & adminicula per testes vicinos fide dignos probata, praecedentes scilicet amores, salutationes, signa, epistolae, alloquutiones secretae de nocte, aliique similes actus in decisione desuper edita ponderati, de quibus etiam apud Orthob. *dec. 262.* idcirco haec omnia nimium dictorum testium fidei comprobare videbantur, atque certam reddere adulterii probationem resultantem ex notabili horarum mora cum adultero in eadem aula januis clausis.

Quamvis enim scribens in causa tanquam Advocatus, deducere punctualiter auctoritate Baldi *conf. 445. nu. 1. lib. 2.* quod esse sequendum probat Bursat. *dicto conf. 435. num. 35. & seq.* ut scilicet non concludat probatio adulterii, ex eo quod mulier inventa esset in camera januis clausis cum viro despectorato, & cum caligis solutio, quoniam poterat quidem adesse animus, ad effectum tamen non deductus, ideoque non puniendus affectus absque effectu; Nihilominus istae sunt Advocatorum subtilitates in gratiam clientium, cum prorsus impossibile sit, ut praecedentibus amoribus, aliique signis, & actibus ut supra, ut subsequata mora amasi cum amassa per horas in aula januis clausis, dici debeat non esse probatum adulterium; Multo magis quia, ultra dicta signa, & actus, concurrerant etiam publica vox, & fama, necnon extrajudiciales ejusdem mulieris confessiones, unde propterea, conclusio, quam deducebam, ex collectis per Sanchez *dicto lib. 10. disp. 12. num. 41. cum seq. & Sperell. decif. 140. num. 18.* ut scilicet praesumptiones, & conjecturae debeant esse vehementes, atque suspicio violenta per actus proximos, beneque concludentes, generaliter, ac abstractè esse vera, potissimè ad hunc effectum separationis thori, in quo magis circumspèctè procedendum est, quam ad alterum effectum, de quo agitur apud Orthobon. *d. decif. 262.* probandi scilicet impedimentum affinitatis, cum agatur non solum ad effectum separandi conjuges, sed de inducendo mulieris infamiam; At tamen punctus est in applicatione, quae tanquam in quaestione potius facti, quam juris, ex ipsius facti circumstantiis regulanda est.

Deducebam vehementes suspiciones, quae habebantur de fornicatione, etiam viri cum dicta famula, unde propterea intrare deberet mutua compensatio dictae actionis exclusivae, ex plene deductis per Sanchez *dicto lib. 10. disp. 5. cum seq.* Verum factum non assistebar, cum suspiciones essent remotae.

Item deducebam subsequendam reconciliatioem, per quam praecedens injuria remissa censetur, unde propterea cessat actio petendi separationem, ex deductis per Sanchez *dicto lib. 10. disp. 14. Farin. conf. 157. num. 11. lib. 2.* Rota in Bonon. *separationis thori 21. Februarii 1650. coram Bichio inter suas decif. 412.* Sed pariter difficultas erat in facto circa applicationem, dum non probabatur, quod de tempore conversationis, & reconciliaionis, maritus fuisset conscius adulterii, ut requiritur ad effectum remissionis injuriae, ut apud Poeniam *d. decif. 1018. & 1092. utrobique num. 3. decif. 49. num. 8. & seq. part. 4. recent.* Reconciliatio etenim, non data dicta scientia, operabatur solum remissionem aliquarum dissensionum inter eos habitarum, etiam cum querelis criminalibus; Verum ista faciliorem, ac propensionem reddiderunt Rotam ad respondendum pro hujusmodi separationem, cujus plures causae ita concurrere videbantur, ideoque dici non poterat quod arbitrium fuisset malè interpositum.

A V E N I O N E N S I S.

PRO DOMITILLA CASTELLET.

Responsum pro veritate.

De conditione, vel praecipuo testatoris, nubendi in certo loco, vel cum certa persona, seu genere personarum, an adverteatur libertati matrimonii, adeo ut citra incursum poenae adjectae, sperni valeat; Et quatenus non, an, & quando contraveniens excusetur, vel restitutionem in integrum petere valeat.

Card. de Luca, Lib. XIV.

ritate, seu verisimili testatoris voluntate, repetitum cen-

4 Potissimè verò quia dicti præcepti adjectio, neglecta le-

Hinc superfluum esse dicebatur agere de secunda, & ter-

Verùm ad superabundantem satisfactionem requirentis, seu ejus Sapientum de partibus, discurrere censui super ma-

Loquendo enim generaliter, ac in abstracto, distinctio in puncto juris hodie vera, & recepta videtur, atque sola quæ-

Alli verò credunt, ut tunc demùm agatur de lucro, quando dispositio concepta sit per viam conditionis suspensivæ, & à parte antea, quæ se opponat principio acquisitionis, itaut contraveniens nihil amittat, nisi facultatem consequendi;

nam, quæ amissionem etiam magni lucri inesse dicitur, ut ex Aretin. in l. Titia, ff. de verb. oblig. & aliis, plenè Morotius conf. 197. Menoch. conf. 425. num. 4. cum seq. & conf. 1083. num. 9. cum seq. Capyc. Larr. d. consult. 72. nu. 16. cum seq. Cyriac. d. controv. 451. n. 83. cum seq. Rota d. dec. 493. nu. 30. & seq. par. 4. rec. tom. 2. cum aliis sub d. tit. de testam. dicto d. 73.

Tertia est opinio distinguens, inter dispositiones omninò voluntarias ad favorem extraneorum, & quodammodo necessarias ad favorem filiorum, ut primo casu valeant; Altero autem non, ex ea differentie ratione, quòd cum paterna hæreditas filiis quodammodo debita sit, hinc proinde conditio, seu contraventio, potiùs privationem juris habiti, quàm impedimentum juris habendi continere dicitur, ut post Ruin. Crot. & alios plenè Menoch. d. conf. 425. n. 4. & seq. & d. conf. 1083. n. 7. cum seq. Cyriac. controv. 451. n. 83. cum seq. Capyc. Larr. consult. 77. n. 11. & hanc distinctionem sequuta est Rota in dicta Romana, seu Comen. coram Melio dec. 93. par. 10. rec.

Infinuabam tamen quod mihi, indistinctè placeret, atque verior videtur prima opinio Oldradi, quoniam, si ve 7 conditio apponatur tanquam suspensiva, & à parte antea, si ve tanquam resolutiva, & à parte postea, illa semper in se feditur acquisitioni, quæ ita qualificata est, ut scilicet non sit pura, & perfecta, sed in pendulo, & resolutibiliter. Distinctio autem inter filios, & extraneos, nullum habere videtur juris fundamentum, quoniam, excepta legitima, quæ hujusmodi conditionibus, vel oneribus, si ve uno, si ve altero modo conceptis, non subiacet, ac ipsius legitime natura, & tanquam successio necessaria, juxta vulgarem text. in l. quoniam in prioribus, Cod. de inoff. testam. & frequenter in sua materia sub tit. de legitimis, & de hæreditatibus; In reliquo esse, nulla differentia videtur inter filios, & extraneos, cum pariformiter dispositio dicatur merè voluntaria, & cum omnimoda testatoris libertate, prohibito disponendi.

Clarius verò, ubi conditio non contineat talem restrictionem, ad certas personas, vel ad certum genus, seu locum aded restrictum, quòd libertati matrimonii præjudicatum esse dicatur, ut plures casus distinguendo habetur in hac materia deductum in Bonon. fideicommissi de Guidottis sub tit. de fideicommissis d. 44. & dicto tit. de testam. d. 73. Et in specie consimilis præcepti nubendi civi oriundo, Fulgol. conf. 61. & Rota in dicta Anconitana legati 30. Maii 1642. coram Bichio inter suas decif. 89. Quidquid in contrarium in terminis consimilis præcepti non dudendi virum, nisi civem, habeatur apud Cyriac. dicta controv. 451. num. 99. & 100. quoniam asperum, ac irrationabile videtur, ut Patri mortis, prohibendum esset præscribere filia-bus inuptis ac verisimiliter imprudentibus, hujusmodi leges, quæ prudentiæ, & honestatis fundamentis innixæ sunt, ut ita eas alliceret ad obtinenda ea bona, quæ poterat eis non relinquere, cum non videatur subesse ratio, cur qui potest facere plus, non possit facere minus, & qui potest nullatenus concedere, ac omninò denegare, non possit concedere qualificatè, præsertim ubi qualitas est discreta, itaut non dicatur adimere libertatem, ut latius in d. Bononien. & d. d. 73. de testam.

Nihilominus quia secunda, & tertia opinioniones supradictæ magnum habent autoritatum fomentum, & quòd magis est in hac facti specie insimul uniebantur, quòd scilicet ageretur de descendente, quæ jam ex persona matris successerat in bonis, quorum privationem tanquam speciem pœnæ contraventio induceret; Hinc proinde dicebatur, quia tutius ad matrimonium prædictum procedi posse, quoniam 9 si apud nostros receptum est, ut puella præsertim minores, ad versus hujusmodi contraventiones quamvis aliàs inexcusabiles, restitutionis in integrum beneficio juvenetur, ex plenè deductis apud Menoch. Cyriac. & Marcian. jun. locis citat. & per Rotam dicta dec. 493. par. 4. rec. tom. 2. Morotius dicto conf. 97. Altograd. conf. 77. lib. 2. & apud alios; Multò magis, ac extra controversiam, accedentibus tot justis, & probabilibus excusationibus causis; Primò scilicet, quoniam dubium est, ut supra, an hoc præceptum alteri Domitillæ injunctum, censereur alius repositum; Secundo quia, ut proximè, cum fundamento tot autoritatum credi potuit; ut tale præceptum non esset obligatorium; Et tertio, quia, ut infra, pariter satis probabiliter credi poterat, ut vir haberet qualitates à testatore præscriptas.

Quatenus ergo pertinet ad istum punctum civilitatis in viro desideratæ; Dicebatur, quòd licet primò aspectu vide-retur posse satis dubitari, dum neque ipse, neque ejus pa- 10 ter in Civitate nati erant, cum originarius dicatur ille, qui pro-

procreatus est à patre, qui natus sit in loco, non autem ab avo, quories eo mortuo conceptus est, ex plenè collectis per Carleval. de Juristicis, to. 1. q. 2. n. 53. Nihilominus in puncto juris probabilius videbatur, ut qualitas originarii verè concurreret, ex eo quòd, tam pater, quàm filius nati essent Parisis, occasione officii, quòd Camillus Pauli pater, ac successivè idem Paulus, ibi exercebant in Curia Regis, unde propterea censendi erant nati in ipsam Civitatem originaria Avenionensi, ex regula, quòd absentia occasionalis non tollit, neque interrumpit civilitatem, neque nativitas accidentaliter in alio loco tollit, ut quis in propria patria originaria verè natus dici non debeat, ut loquendo de seipso Felin. in c. cum Rodolphus, n. 14. de rescriptis, Grammat. dec. 203. n. 112. Menoch. conf. 80. n. 9. cum seq. & lib. 6. præsumpt. 203. n. 16. & 17. ubi exemplificat in ejus filiis Cyriac. controv. 292. n. 30. & 31. pluriè Giurba observ. 76. Orthob. dec. 148. n. 8. & habetur pluriè deductum sub tit. de præminentis, ubi de hac materia civilitatis agitur: Ac etiam in Anconitana overum, sub tit. de Regalib. d. 104. ad materiam gabellarum, seu contributionum; Atque docet quotidiana praxis nobilium Neapolitanorum feuda possidentium, qui pene pro majori parte nascuntur extra eam Civitatem in feudis, ubi nati sunt etiam patres, ac avi, & tamen habentur pro veris civibus Neapolitanis quoad omnia, non ex privilegio, vel fictione, sed per veritatem, ac si ibi nati essent; Idemque in Januensibus, aliisque nationibus industriæ vacantibus, vel occasione mercaturæ.

Potissimè dum continuabatur, more aliorum civium in suppositione onerum, ac in descriptione in Collegio, cum aliis supra enunciatis; Nil obstante, quòd supponeretur, ut Parisis quoque civilitatem contraxisset, quoniam non implicat aliquem esse civem duorum locorum, ad text. in l. asumptio, §. filius, ff. ad municipal. Menoch. lib. 6. præsumpt. 42. n. 4. Buratt. dec. 804. n. 4. Adden. ad eum dec. 811. n. 7. dec. 187. in fine post Zaccch. de oblig. & in aliis, ut in dicta sua materia civilitatis, sub tit. de præminentis.

Et quamvis nimium dubitari posset, quòd testatoris voluntas refragareretur, quòd scilicet sentire intellexit de civitate per omnimodam veritatem de facto, cum actuali habitatione in loco, per illa verba, nato ex nobili pariter nati-vo, quæ verba casum propriæ originis, non autem paternæ respicere videntur, ex ponderatis apud Merlin. decif. 832. n. 5. Ac etiam ob rationem adjectam conservationis bonorum in patria, & ut ejus descendentes incumberent iis operibus per ipsum testatorem ordinatis, unde circa hunc punctum, ex testatoris verisimili voluntate, quoad de eo solo ad alios effectus agendum esset, dicebatur quòd non levis cadere posset difficultas; Nihilominus, ad effectum evirandi pœnam caducitatis, quæ timebatur, stantibus tot probabilitatibus, ut supra, dicebatur, ut probabilius timendum non esset, ideoque si expediret, ad matrimonium deveniri posset; Et de hac materia civilitatis habetur etiam in Reggion. confortii, sub tit. de Canonicis, & Capitulo, d. 21. & in supplemento in eodem casu.

ROMANA MATRIMONII HEBRÆORUM

PRO ESTER ANNUBA, CUM LEONE DE MARENO.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Leone.

De matrimonio Hebræorum, ejusque requisitis ad perfectionem, ut sit obligatorium.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
2 Inter infideles non datur matrimonium, tanquam sacramentum.
3 Inter Judæos servanda est in matrimonio lex Moysis.
4 Etiam circa minorem aetatem.
5 De alibus, qui requiruntur ex dicta lege in matrimonio Judæorum.
6 De interpretatione dictæ legis per Rabbinos.
7 Quod matrimonium inter Judæos, quod non habeat omnia requisita, habet vim sponsalium.
8 An, & quomodo deur matrimonium inter infideles.
9 De pœna mulieris nuptæ, quæ cum alio viro rem habeat.
10 Resolutio causa.

Cum Leo, per plures annos in figura maritali, conversationem cum Ester habuisset, eam verò ex quodam tempore crudeliter tractaret, hinc ista coram A. C. judicium instituit, vel super nullitate matrimonii per dictum Leonem præsentis, vel super thori separatione, ex dicta causa fœviti; Ac, sumptaque desuper disputatione; Dicebam scribens pro muliere, quòd in matrimonio Judæorum, aliorumque Infidelium, procedendum non est cum regulis sacrorum Canonum, vel Sac. Conc. Trid. cum hæc respiciant matrimonium tanquam Sacramentum, quod non datur inter Infideles, qui non ligantur Constitutionibus Ecclesiasticis directis ad regimen spirituale, ex deductis per Ricciulli. de jure personarum, par. 2. c. 3. n. 1. & seq. Boss. de matrim. c. 1. §. 3. n. 82. Ideoque considerandum est matrimonium tanquam simplex contractus, qui ex duorum consensu, inter Infideles consideratur, quando scilicet, adinstar aliorum contractuum, dicatur utriusque contrahentis obligatorius ad mutuam cohabitationem, aliisque debita, & onera matrimonialia, necnè.

Inter Judæos autem in specie, ut quoad matrimonium servanda sit lex Mosaica, sicut Marquard. de Judæis, part. 3. 2. c. 4. n. 9. & admittitur per Ricciulli. dicto cap. 3. per tot. Et generaliter de lege Mosaica attendenda inter Hebræos, tam ad effectum minoris ætatis, quàm ad alios, plenè deductum habetur apud Cyriac. controv. 240. & 241. & Farin. in fragment. verb. Judæi; Quare dicebam, punctum esse in Mosaicæ legis intelligentia, quando scilicet ad ejus præscriptum dicatur validè, ac perfectè matrimonium initum esse, necnè.

Controversia verò est in eo, quòd cum ex dicta lege tres actus requirantur, seu evincuntur, qui dicuntur aras, chidussin, & nissuin, an scilicet isti actus importent perfectum matrimonium contractum, adeo ut alter actus ad perfectionem non requiratur (ut ex parte viri prætendebatur), vel potiùs illi importent simplicem præparationem, seu promissionem futuri matrimonii, adinstar nostrorum sponsalium de futuro, matrimonium verò non perficiatur, nisi per alias solemnitates, quæ explicantur cum vocabulo nissuin. (ut erat mulieris præsentio.)

Dicebant enim plures Rabbini, si ve in hebraicis literis periti Judæi quòd dicti termini, aras, chidussin, & nissuin, 6 essent synonymi, atque importarent solum illum actum, qui sit per anuli impositionem, seu per quisdam monetæ traditionem, per quem actum dicebant sequi, solum quandam speciem sponsalium de futuro, seu præparationem ad matrimonium perfectum, ac inductivum copulæ licitæ, imò obligatorie, necnon potestatis viri in mulierem cum aliis effectibus ex matrimonio resultantibus (quos iidem Judæi dicunt inter eos esse decem) cum solum dicti actus præparatorii inducant mulieris obligationem, ne alteri viro nubere valeat, donec sequatur libellus repudiij, ad quem, fidem Rabbini, seu periti dicebant, quòd donec matrimonium cum aliis solemnitatibus perficeretur, mulier poterat, etiam sine causa cogere virum, atque ita obtinere libertatem nubendi cuicumque.

Hinc propterea dicebam, quòd iste actus esset minus obligatorius, quàm sint nostra sponsalia de futuro inductiva obligationem, etiam per censuras, aliisque coactionis species, cessante justa causa, ad matrimonium; Cum enim principalis matrimonii effectus consistat in vicissitudinaria licentia, & respectivè obligatione copulæ carnalis licitæ, atque dicti periti concorditer affirmarent, istum effectum non sequi, nisi accedentibus aliis solemnitatibus, ut supra nuncupatis nissuin, idcirco dicebam probabilius videri, quòd donec istæ solemnitates intervenirent, quæ supponebatur, in hac facti specie non adesse, per dictos alios actus, qui sequenti erant, inducta essent solum sponsalia, futuri matrimonii præparatoria, ideoque licitum esset mulieri petere solutionem à vinculo, & à maritali subjectione.

Neque dicebam, ut in hac materia matrimonii Infidelium, ita strictè, ac rigorosè procedendum esset, sicuti in illo Christianorum, cum inter Infideles non detur illud perfectum, ac indissolubile matrimonium, quòd datur inter fideles, ut ad iteram probat text. in cap. Quanto, de divorciis, ubi quòd licet inter Infideles, verum matrimonium existat, non tamen est ratum, ac indissolubile, sicuti inter fideles, quoniam indissolubilitas refertur ex lege Evangelicæ ob significatum unionis inter Deum, & Ecclesiam, quæ ratio non congruit Infidelibus, ut per Marquard. de Judæis, dicto par. 2. cap. 3. num. 16. benè Pont. de Matrim. lib. 7. cap. 48. num. 1.

nu. 1. & sequen. Adeo non desint volentes, ut etiam hodie inter Judæos licitus sit libellus repudiij, ut per Marquard, *dist. par. 2. cap. 8. num. 4.* Et quamvis Sanchez, alique Morales de hoc dubitent, ad effectum tribuendi libertatem conjugibus jam conjunctis, & post matrimonium consummatum alias nuptias contrahendi, Nihilominus dicebam difficultatem prædictam resultantem ex dicto Evangelico *Matthæi cap. 19.* procedere cum præsupposito jam sequenti matrimonio, dum illud loquitur de viro, & uxore, qui termini proprie congruunt illis, qui matrimonium perfecte contraxerunt, non autem, qui sola sponsalia, seu actus præparatorios.

Major difficultas resultabat ex eo, quod ex dictis *aras, & chedusin,* resultat poena mortis contra mulierem, quæ cum alio viro non habere invenitur, unde propterea inferebatur, quod hæc esset poena adulterii, quod in necessarium antecedens præsupponit matrimonium; Respondebam tamen, quod lex *Mosayca Deuter. c. 22.* quæ adjecta dictam poenam, non explicat, an id esset ratione adulterii, cum loquatur de muliere alicui viro deponsata, quod verbum deponationis non supponit de necessitate matrimonium perfectum, saltem ad effectus, de quibus agebatur, neque aliqua implicentia adesse dicitur, ut etiam sponsa de futuro dictæ poenæ subiaceret, ob injuriam, quæ irrogari quoque dicitur sponso, qui in vim sponsalium, matrimonium deinde contrahendo, ita deceptus inveniretur ducendo mulierem ab alio corruptam.

Verum iudex, stante longæva plurium annorum cohabitatione, cum verisimili subsequuta copula licet ex parte mulieris negata, utpote illicita, donec dictæ alie solemnitates sequerentur) fretus etiam auctoritate *Navar. conf. 2. & 3. de convey. Infidelium, lib. 3.* pro matrimonio validitate pronuntiavit, neque causa ulteriorem habuit progressum, unde propterea, cum unica tantum scriptura desuper confecta esset, absque communicatione scripturarum, & jurium alterius partis, non potui desuper maturum judicium pro veritate effortare, cum iidem Hebræorum periti essent inter se in hoc discordes.

ROMANA MATRIMONII

PRO A.

CUM B. ET C.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Concilii, & resolutus, pro B. & C.

De Matrimonio inter absentes per literas, an, & quando valeat; Et incidenter de Matrimonio probatione.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series cum resolutione.
- 2 De punctis controversis.
- 3 Non requiritur consensus Parochi, sed sufficit ejus simplex presentia.
- 4 Si Parochus non describit in libro Matrimonii, adhuc potest aliunde probari.
- 5 De distinctione, quando in hac materia exacta probatio requiritur; Et quando sufficit levis etiam per testes exceptione elidibiles.
- 6 Quomodo in hac probationum materia sit procedendum.
- 7 Levis probatio sufficit, ubi incidenter de matrimonio agitur.
- 8 De casu, in quo principaliter, sed sine contradictione, vel contraria probatione.
- 9 De modo tenendo in regulando probationes, non contradiculis.
- 10 Quid ubi Parochus contradicat.
- 11 Testis est suspectus si allegat in contestationem qui neget.
- 12 Declaratur conclusio, de qua n. 3. ut requiratur intelligentia.
- 13 Fortius intelligentia requiritur in matrimonio per Epistolam.
- 14 De reprobatione.
- 15 Quod resolutio in puncto probationis placeat, & quare erroneum sit procedere cum decisionibus.
- 16 Quando proprie difficultates intrent in hac materia.
- 17 De considerationibus circa probationem.
- 18 De alia materia, iudicium, & Consilientiam.
- 19 De opinione voluntarium, quod forma matrimonii per Epistolam non valeat.
- 20 De opinione contraria, magis communi.
- 21 Sensus Auctoris in questione.

- 22 Et quomodo intelligi debeat facultas contrahendi matrimonium per procuratorem.
- 23 De alio monito iudicium.
- 24 De ratione, ob quam in isto casu procedi debuisset cum prima opinione negativa; & quod inæqualitas non dirimit matrimonium.
- 25 De potestate Papa tollendi matrimonium ratum, & quando hac potestas exercenda sit.

D I S C. XVI.

In arcto, diuturnoque carcere ex causa uxoricidii existens, pro humano loquendi usu, ac fortunæ consueta stultitia, vel casus irrationabilitate, ex antiqua Illustri familia immeritis habens natales, immeritamque Magnatitiam qualitatem, in gravi etiam ætate constitutus (quod crimen auge) indignas cum populari muliercula absente, per istius epistolæ organum, in ipsomet carcere, coram Parocho, & testibus matrimonium contraxit; Idque (ut decebat) nimium ægrè ferente A. ejus filio in magnatitio quoque constitutus ordine, causam nullitatis matrimonii summarie ad Sanctissimo cognoscendum committi obtinuit Sac. Congregationis Concilii, à qua ipsa die percuntis mensis Septembris 1673. affirmativa pro matrimonio validitate, cum aliqua votorum discordantia resolutio prodit.

In disputationibus autem desuper habitis, duo fuerunt puncti ad trutinam deduci. Primò nempe, super ista contrahendi per literas forma, in genere, sive in abstracto, an hodie post Concilii Tridentini decreta valeat; Secundò quatenus valeat, an in casu controversiæ bene servata esset istius contrahendi forma; istiusque posterioris puncti occasione, de sufficienti matrimonii probatione actum est, ubi præsertim inter Parochum, & testes discrepantia dignoscatur; De aliis verò pluribus incidenter.

Quatenus itaque (præsupposita validitate hujus formæ contrahendi per epistolam in genere) ad secundum punctum hujus particularis causæ pertinet, facti potius, quam juris videbatur questio, super efficacia scilicet probationis, quod forma conciliaris bene servata esset, necne.

Ex parte siquidem, tam viri, quam mulieris matrimonii validitatem concorditer prætendentium, dicebatur, quod cum illi duo testes, qui ex decreto Conciliarium, cum Parocho desiderantur, bene deponent de actu gesto juxta eisdem Conciliaris decreti formam, quod scilicet vir coram Parocho, & ipsi exhibita mulieris absens Epistola ejus manu conscripta Parocho, directæ in qua suum consensum præstabat super matrimonio contrahendo cum ipso viro, qui suum consensum quoque præstitit, & conjuncti, ita sufficiens aderat probatio, non obstant, quod Parochus id negaret; Ex hodie certa, & recepta conclusione, de qua supra hoc eodem tit. disc. 2. & 6. & alibi pluries, quod scilicet nullus Parochi consensus desuper desideratur, sed sola presentia sufficit, quamvis ad alium finem dolose fuerit evocatus, imò quamvis expressus ejus disensus adesset.

Non debet etenim à Parochi affirmatione, vel negatione id pendere, ad instar eorum, quæ in his quoque terminis habemus super eisdem Parochi negligentia, vel malicia non registrandi actum matrimonii in libro, qui ad eisdem Conciliaris decreti præscriptum retineri debet, quoniam non exinde præclusa est via, illud probandi per alias species probationis, ut aliis relatis, disc. 233. n. 12. par. 10. & dec. 301. n. 4. & seqq. par. 11. rec. & in aliis frequentur.

Et quoniam adversus dictos testes, ex hac parte aliquæ per causæ Patronum dabantur exceptiones, illa præsertim quod essent viles, & famuli eisdem viri; Idcirco Scribentes pro matrimonio invaliditate in hoc potissimum, ac principaliter insistentes, veram in suo casu adhibebant distinctionem, inter odibilem probationem contra matrimonium super ejus nullitate, vel dissolutione; Et favorabilem super ejus validitate, ac existentia, ut scilicet primo casu, exactæ, beneque concludentes requirantur probationes, ideoque testes omni exceptione majores desiderentur, exceptionumque ratio habeatur, ubi numerus, vel adminicula eas non suppleant; Secus autem in altero, in quo sufficiunt domestici, imò conjuncti, seu alia exceptione elidibiles testes, ut apud Mantici, dec. 372. dicta dec. 233. par. 10. & 301. par. 11. rec.

Scribens ego è converso ad instantiam oppositorum, ex jam insinuatam honestatis, ac decotis motivis, circa præmissas conclusiones, consuetas nimiumque frequentes canebam cautiones, quod scilicet præmissæ conclusiones in suis casibus essent veræ, non autem quibuscumque casibus applicabiles, quodque propterea in hujusmodi casu facti, &

probationis potius, quam juris manifestus error sit cum generalitatibus, vel conclusionibus, seu aliorum casuum decisionibus procedere, cum veritas revera pendeat ex singulorum casuum individuorum circumstantiis.

Admittebam quidem dictam distinctionem inter odibilem, & favorabilem probationem, quodque hoc secundo casu leviores minusque perfectæ sufficerent probationes etiam per testes alias exceptione elidibiles; Dicebam tamen id procedere in casu, in quo incidenter de matrimonio probatione agatur ad effectum scilicet legitimationis personarum, puta probandi legitimam procreationem, vel descendentiæ pro successione præsertim in feudis, & fideicommissis, aliisque similibus, & ad quos effectus majores desuper cadere solent questiones, ut præsertim apud Orthob. dec. 252. & in tot. Rota decisionibus editis in celebri *Parment. Status,* & in alia majori, de qua incidenter agitur sub tit. de *Fend. disc. 2.* & sæpius.

Ubi verò principaliter agatur de ipso fœdere matrimonii, advertebam distinguendum esse, quod scilicet, Aliud est ubi Parochus habet se mere negativè, quia nempe nullatenus sit in causa, nullamque faciat dispositionem, solumque illud contrarium deducatur argumentum, quod ex ejus resultat negligentia, quia in ejus libro partita non reperitur descripta, adeo ut desit concursus positivè contrarium probationum hinc inde; Et tunc rectè dicta conclusio procedat, atque in his terminis procedatur præmissa, aliæque plures decisiones, & auctoritates, quæ desuper, pro consueta inutili chartarum repletionem, in magno cumulo deducebantur.

Et nihilominus etiam isto casu, quando inter ipsos contrahentes discordia vigeret, quia nempe unus affirmaret, & alter negaret, Ideoque unus de vinculo, alter verò de libertate contenderet; Sive quod eis concordantibus, questio esset cum tertio agente de nimium gravi præjudicio, adeo ut de ipso matrimonio fœdere principaliter ageretur, quia nempe ex unius matrimonii validitate, alterius de facto contracti invaliditas resultaret; His etenim, vel similibus casibus, ex majori, vel minori præjudicii gravitate, regulandum venit probationum pondus pensandum prudenti Judicis arbitrio, in quo probatorium materia reposita est, juxta celebrem textum in *l. 3. ff. de testib. cum concordantibus sub tit. de Judic. disc. 32.* profus enim improbabile esset, quod nimium inæquali, vel indigna muliere, se prætendente à viro nobili, & qualificato deponsatam, ut ejus uxor cum notabili mutatione status fieret, pro muliercularum consuetudine viris se prostenturum, vel è converso inæquali viro nobili Matronæ, vel divitis puellæ matrimonium affectante, testibus viliibus, vel conjunctis, aut alias exceptione elidibilibus, ita de facili deferendum esset; Ideoque situm remanet, erroneum esse, cum solis generalitatibus, vel cum conclusionibus in abstracto procedere, illaque omni casui pariformiter applicare.

Sed quando, ut in præfenti Parochi positivè contraria deponit accedat, negando illud factum, de quo testes deponunt; Et tunc, conclusus infra scriptis particularibus circumstantiis, etiam cum sensu veritatis, dicebam, profus erroneum esse, ut in ista contrarietate, potius duobus viliibus famulis ipsius Paris inducendis deferendum esset, quam Parochi in Sacrosdotali, ac parochiali dignitate constituto, qui juxta tamen textus in *cap. cum esset, de testam. duorum* testimonium vicem gerit; Ac propterea adhibendo eosdem terminos text. in *cap. cum esset,* qui nimium similes, ac proximi videntur, deducebam ea, quæ habentur sub tit. de *Testam. disc. 25.* ut Parocho, nedum contrarium assente, vel negante, sed etiam vacillante, testibus deferendum non esset; Quodque intraret conclusio, de qua sub tit. de *Judic. disc. 32.* & alibi, quod potius suspecti de falso redduntur, ac fidei indigni testes, qui in contestes adducunt alios, qui negant.

Clarius verò in hac facti specie, quoniam non agebatur de matrimonio contracto inter presentes, fed inter absentes per epistolam; Quamvis etenim vera sit conclusio, de qua supra, quod sola Parochi materialis presentia sufficit, absque ejus consensu, quoniam etiam cum ejus positivè dissenso, imò etiam casualiter ibi reperitur, vel quod vi, seu dolo ad id sit inductus; Nihilominus certum est, ut iphus, ac testium intelligentia requisita sit, ut nempe intelligant, ac percipiant quod agatur, & ne dormientium, vel ebriorum, aut aliud agentium presentia sufficit ex insinuatiss. supra, disc. 2. & 6.

Cum itaque ageretur de epistola, per quam mulier absens loquebatur cum ipso Parocho, cui directæ erat, sine dubio necessarium erat, ut ipse Parochus sciret, arque intelligeret, quod ea epistola esset conscripta per illam mulierem, ne alias esset confictum solum; Et per consequens, naturaliter, ac legaliter, impossibile dicebam, ut Parocho, totam facti se-

riem negante, testibus deferendum esset, cum ipsi Parocho principaliter incumberet notitia consensus alterius partis, ut ita utriusque consensus conjunctio verificari posset; Ideoque Bossius de *matrim. cap. 3. num. 213.* agendo de ista contrahendi forma, præsupponit, ut Parocho, & testibus innotescat veritas epistolæ, quam Morales exemplificando præsupponunt uni ex contrahentibus directam; Multò magis in præfenti, quod ipsi Parocho directæ erat.

Deducebam quoque ea, quæ occasione sponsalium inter absentes per literas familiares habentur supra hoc eodem tit. disc. 8. super necessario requisito reprobationis, cujus Scribens notitiam haberet, ut ita coram Parocho, & testibus, quando forma conciliaris servatur, legitima adesset consensus conjunctio, atque ex isto præsertim motivo aliqua gravia vota pro invaliditate inclinabant.

Reflectendo autem ad veritatem, seclusis difficultatibus de quibus infra super ipsa contrahendi forma in genere, istaque præsupposita, probabilis potius mihi, quam vis succumbenti, visa est resolutio, ex particularibus facti circumstantiis; Ideoque in dies magis edocetur, quam ad evidentiam erroneum sit, cum aliorum casuum decisionibus, vel cum responsis, quæ in eis prodierint, in aliis diversis decidendis procedere, ad circumstantiarum diversitatem, vel respectivè combinationem non reflectendo.

Ex duobus itaque præmissis considerationibus, quas tanquam Advocatus deducebam, in suis casibus veræ, ad rem non faciebant; Primò nempe quoniam contrahentes, eandem veritatem affirmabant, atque in eadem perseverabant voluntate, denuo ubi opus esset, actum peracturi, ideoque cessabant illæ difficultates, quæ verè, & propriè desuper cadere solent tam circa probationem, quam circa reprobationem, quando inter ipsosmet contrahentes contentio sit, quia nempe unus neget, & alter affirmet.

Et secundò quia, ex aliis testibus, qui in loco actus aderant, & ex plerisque aliis adimiculis veritas depositionis testimonium nimium comprobata erat, ideoque supplebantur exceptiones; Et è converso ex pluribus extrajudicialibus ipsius parochi confessionibus, pluribus ejusdem mendaciis, parumque bona fama, de mendacio, ac affectatione clarè convinci videbatur; Ac etiam, quantum ab aliquibus ex Congregationis Patribus nimium prudenter, & circumspectè motivantibus, desumi possuit, forsitan ipse Parochus, oretenus aliquibus eandem affirmavit veritatem, cujus negationem judicalem, timori, ac minis referebat; Ad id autem Judices, & Consules reflectere debent, quod scilicet forenses controversiæ frequentius à singulorum casuum individuorum circumstantiis decisionem recipiunt.

Majorem igitur difficultatem, mihi ad veritatem reflectenti, inferebat primus punctus generalis, super quo hucusque per istam S. Congregationem, vel per Rotam adhuc formiter non disputato, nec deciso, aliquam majorem, magisque maturam desiderarem discussionem, ac reflexionem, an scilicet ista contrahendi forma; post novum jus conciliare, admittenda esset, necne.

Istam etenim effortant questionem scribentes post Concilium, qui pro majori parte, quætionem omnes sunt Morales, atque negativam sententiam tenent duo eandem de Ledesmo nuncupationem habentes, ac alii relati per Sanchez *hoc tract. lib. 2. c. 12.* Gurtierrez *eodem tract. c. 45.* Boss. *disc. c. 3. n. 312.* & sequi, & alii, pro modernorum, præsertim verò Moralium, consuetudine, cum sufficit unum dixisse, ut alii, per eadem penè verba, dicant; Ex ea mori ratione, quod Conciliare decretum ipsorum contrahentium presentiam in verbis præsupponit, ideoque istam contrahendi formam inter absentes non admittit.

Majori ræmen calculo, affirmativa opinio recepta est, ut ex proximè allegatis, ac aliis patet, plures expendendo rationes, quas omnium largius reassumit Gurtierrez *lococitato,* illam præsertim, quod cum etiam post Concilium forma contrahendi per Procuratorem, vel per nuncium specialem recepta sit, adhibendo exemplum Abraham, idque frequens praxis doceat, idcirco ista quoque contrahendi forma per Epistolas admitti debeat; Ac etiam quia cum ante Concilium receptum esset, eam sufficere, insinuata solum reprobationis questione cadente; Hinc proinde in nova, & correctoria lege, correctionum, ac exorbitantium cumulum, non est permittendum, ac propterea verius sit, ut contrahentium presentia demonstrativè, non autem taxativè in conciliari decreto pro frequentiori contingentiæ præsupponatur.

Quando autem, cum hujusmodi, ac similibus generalitatibus, punctus regulandus esset, admittebam quod præponderantia essent hujus posterioris opinionis fundamenta; Ver-

rūm difficultatem mihi inferebat ea generalis in omni matēria frequenter infinuata propositio, quæ pro meo sensu ac genio in omnibus fori questionibus decidendis principatum obtinere debet, ut scilicet, non verborum formalitas, minusque legalium propositionum generalitas attendi debeat, sed substantia veritatis, atque ratio, vel finis, ob quem lex prodierit, ac ordinata sit.

Cum itaque prævia illa adeo magna discussione, ac maturitate, quam eisdem Concilii historia, & acta docent, ut multis occurreret inconvenientibus, quæ clandestina matrimonia producebant, ista nova introducta fuerit forma, per quam publicè, & palam, in faciem Ecclesiæ matrimonium contractum dici valeat; Hinc proinde ista ratio, vel iste finis attendendus videtur, qui elusus alias remaneret, dum coram viri parochia ac testibus, qui nullam absentis, quinimo aliquando in diversa regione, vel Civitate morantis puellæ, nuptiarum habent, clandestinum matrimonium contrahi possent, adeo ut ille pater familias, qui propriam filiam domi cautè custoditam retineat dignis, & aliis nuptiis destinata, ita ignarus eam habere cogatur alterius inæqualis, vel indigni uxorem, mediantibus amatoris epistolis, quæ nimium de facili, ancillis, vel aliis mulierculis mediantibus, à puellis obtinentur, frequenter ignorantibus quid agant,

22 Neque congruere videtur simile de Procuratore, vel Nuntio, quoniam id pro frequentiori praxi inter magnos Principes, vel Magnates, ac nobiles contingit, mediante Nuntio, vel nobili, & qualificato Procuratore, publicè, & palam deputato, vel transmissio juxta præstatum deduci solitum exemplum Abraham.

Ac propterea pro meo iudicio (veritati tamen integrum locum relinquendo) etiam ubi de procuratore agatur, id cum eadem moderatione intelligi debeat, ut idem adimpleatur finis, non autem ubi procuratoris deputatio non esset per publicum instrumentum, sed per consimilem epistolam tantilliam, vel aliam privatam, & clandestinam schedulam; Et è converso, ut ista contrahendi forma per epistolam, vel per schedulam privatam, sufficeret, ac admittenda veniret, ubi publicitatem haberet, adeo ut ratio decreti Conciliaris congrueret, vel finis adimpletetur, ut in Principum, vel in Magnatum contingit notoriis, privatis literis, quas literas patentes, vel cedulas appellamus.

Alias etenim nimium de facili, antiqua clandestinitatis inconvenientia, ita Mundo restituerent, dictumque conciliare decretum adeo magna discussione, & maturitate editum, elusorium ac ideale remaneret; Nimiaque ponderatio digna pro meo sensu videtur illa circumstantia, quod intra spatium annorum centum, & decem circiter, à die publicationis Concilii, iste casus adhuc disputatus ac decisis non sit, quodque eisdem DD. supra recensitis, ac aliis; qui hanc formam admittunt, eam non laudant, sed potius damnant.

23 Iste autem videtur modus, cum quo magna, & suprema Tribunalia, istud præsertim, quod Principis partes potius quodammodo gerere videtur, procedere debeant, non autem in sola fide, vel traditione aliquorum privatorum scriptorū.

Istis autem ita generaliter infinuatis; Quatenus etiam ad applicationem præsentis causæ particularis pertinet; Dicebam, quod stante magna contrahentium inæqualitate adeo ut verè indignum matrimonium dicendum esset, in hoc dubio articulo nunquam deciso; atque ut supra ex facti qualitate regulando, pro invaliditate responderi debuisset, admissa etiam sufficienti probatione; Quamvis etenim hodie extra controversiam sit inter Catholicos, ut inæqualitas, vel indignitas, matrimonii validitatem, vel substantiam non tollat, ut infinuatur sub tit. de dote, disc. 1. & alibi; Attamen iustum motum id præbere videtur, ut in articulo dubio, una potius quam altera opinio amplectenda veniret, potissimè ab adeo magno Tribunali, in quo facilis, quam in ordinatio, seu inferiori Iudice verificatur assumptum, de quo sub tit. de iudiciis, disc. 35. & alibi, ut liceat in iudicando, omissa magis communi opinione, minus communem pro facti qualitate magis rationabilem amplecti.

24 Ac etiam stante quod, post dictum actum, certum erat, quod nulla accesserat consumatio, dum vir erat in arcto carcere ut supra, mulier autem in Monasterio est, & per consequens agebatur de matrimonio rato tantum, dum asserta copula, antequam actus sequeretur, tanquam inter concubinos in nulla consideratione haberetur; Ita iuste, & congruè interim potuissent, Pontificis auctoritas de qua supra, disc. 9. stante etiam magna inæqualitate ætatis, cum vir senex esset, & mulier valde juvenis, quæ sine ejus præiudicio alteri collocari poterat.

ROMANA SEPARATIONIS THORI PRO BARTHOLOMEO ANSIDEO, CUM VICTORIA CHERUBINA.

Casus disputatus in Tribunali Vicarii, resolutus pro Bartholomæo.

De eadem materia de qua supra, disc. 11. separationis thori ex causa fævitæ, & quomodo in huiusmodi causis procedendum sit.

S U M M A R I U M.

- 1 Fæli series.
2 In hac materia matrimoniali etiam ubi agatur de possessore, cognoscenda sunt materia.
3 De manutentione viri in quasi possessione obsequiorum maritalium lite pendente quomodo sit regulanda.
4 De circumstantiis ex quibus arbitrium iudicis sit regulandum.
5 An in monasteria, vel penes honestam matronam uxor avertens, sit collocanda.
6 An cautio qua per virum offertur, sit fidendum.
7 Auctoritates, & decisiones in hac materia ad quid prosint.

D I S C. XVII.

Divertere Victoria à viro, istoque in Tribunali Vicarii petente cum magis celeri, ac usitato remedio manutentionis in quasi possessione recipiendi obsequia maritalia, illam cogi ad redeundum, ut post plures disputationes nedium coram eisdem Tribunalis Locumtenente Civili, sed etiam in plena Congregatione qualibet hebdomada haberi solita, juxta ea quæ habentur disc. 13. in Relat. Curie, decretum fuit, cum etiam in disputationibus quæ habentur in possessorio discreto, à petitorio, in hac præsertim materia rationabiliter quidem de petitorio, ac meritis negotii principalis quamvis incidenter cognosci soleat, præsertim circa fidem testibus adhibendam, & quando dicatur constare, necne de tali fævitia quæ sit sufficiens ad separationem, adeo ut fidendum non sit cautioni, vel è converso istud remedium attendi debeat, nec non super sequello mulieris interim demandando atque super his per scribentes hinc inde pro consueto moderno verè damnabili, & contemptibili stylo, magna fieret chartarum repletio magnisque cum improbo labore cumulus decisionum, & auctoritatum, certando cuius major assisteret numerus, Hinc scribens pro viro dicebam, quod licet tam apud antiquiores, quam etiam apud moderniores de partibus ubi raræ sunt huiusmodi quæstiones, magna super præmissis soleant réteri quæstiones, præsertim circa punctum manutentionis viri lite pendente in quasi possessione exigendi obsequia maritalia ab uxore, quæ ab eo divertere, ex collectis ad fatietatem per modernum morealem Bon. de effect. mar. c. 6. §. 4. n. 7. & seqq. ac etiam apud Merlin. dec. 67. in princ. cum aliis de quibus infra; attamen in Curia præsertim in hoc Tribunali, ubi frequentes, & quotidianæ sunt huiusmodi cautiones, revera ista est inanis chartarum repletio ratione subjectæ materiæ periculose, ob quam procedendum non est in hoc summario, & privilegiato iudicio possessorio cum illis regulis, & facilitatibus, cum quibus proceditur in aliis materiis indifferentibus, de quibus disc. 44. de iudic. & alibi, sed potius dicendus est punctus facti, & arbitrii decidendus ex prudenti arbitrio regulando à facti qualitate, ac singulorum casuum particularibus circumstantiis, non autem ex eo quod Doctores, vel Collectores in abstracto dicant; vel quod in diversis casibus per Romam decisis fuerit, ut etiam infinuatur supra, disc. 11. in fine.

Quantum verò plurius causarum huiusmodi praxis me docuit, ac etiam docent totæ Romæ decisiones, quas in hac materia habemus in parte infra infinuatas pro isto arbitrio bene regulando ad tria reflecti solet, ac debet; Primo circa provisionem de persona mulieris lite pendente, an in Monasteria, vel penes honestam matronam fieri debeat, quod juxta ducta ead. disc. 11. certam, & uniformem non habet regulam, cum pariter pendeat à circumstantiis facti, præsertim verò à mulieris ætate, & à moribus regionis, aliique considerationibus desuper habendis, ut utriusque partis indemnitas in materia adeo suspecta, & periculosa, bene consultum sit. Secundò circa accelerationes probationum, quæ offerantur per mulierem à viro diverentem, resuscando quantum possibile est, caudiciorum dilationes, & calumniosas artificia, ne ira

indirectè obtineatur intentum; Et tertio reflectendo ad materias articulares ac etiam ad qualitates personarum ad effectum dignoscendi an causæ scissurarum conjugialium sint adeo graves, & periculose, ut cautionis fragilitati fidendum non sit, vel è converso sint tales quod cautio reputari valeat sufficiens medicina, quam optimam inter populares, ac etiam civiles mediis quotidianæ praxis docet, præsertim in Urbe, in qua longè minor est virosum auctoritas, & potentia quam mulieribus, quàm sit in aliis locis, ideoque inter alias circumstantias quæ considerandæ veniunt pro istius arbitrii regulatione, ac de cautioni fidendum sit, necne, sunt mos regionis, & qualitas personarum ac maximam differentiam quæ dignoscitur inter populares, vel mediocres, ac Magnates, & nobiles, quoniam in primo genere personarum etiam ex levibus discordiis faciles sunt huiusmodi diversiones, & scissuræ, sed faciles etiam reconciliationes; E converso autem in altera specie ob majorem stimulum honoris, & estimationis non nisi ex magnis causis ad huiusmodi actus venire solet, atque ita rectè ponderando decisiones, invicem pugnare videntur in hac materia, quandoque denegan-

do cohabitationem cum cautione, & quandoque concedendo, verè tamen non sunt diversæ, ut præsertim favore petentis cohabitationem contra conjugem denegantem habeatur dec. 371. post. 2. vol. conf. Far. quæ reputari solet magistralis apud Buratt. dec. 711. & 815. Duran. dec. 72. Bich. dec. 425. latè Coccin. dec. 2011. & 2030. repetit. dec. 155. & 191. par. 6. rec. dec. 35. par. 11. Et è converso favore conjugis diverteris, dec. 706. par. 1. rec. & apud Merlin. dec. 446. cum concordant. quæ hinc inde in materia habentur, cum revera ut præmissum est ista censenda non sit quæstio juris, sed facti, ideoque manifestam redoleat ineptiam, improbus labor super cumulo decisionum, & auctoritatum in abstracto, cum totum pendeat à præmissis facti circumstantiis, auctoritates verò, ac præsertim decisiones Rotæ deservire debeant pro quadam norma, seu lumine iudicis, quomodo alias magna Tribunalia in hoc serere consueverint, faciendo tamen debitam combinationem circumstantiarum, non autem procedendo in illarum solitaria, & cum regulis, & conclusionibus generalibus in abstracto, hisce consideratis in hac facti specie iustè ad favorem viri prodit resolutio.

S U M M A S I V E C O M P E N D I U M

Eorum, quæ in foro magis practicabilia continentur in hac Parte II. Lib. XIV. de Matrimonio, Sponsalibus, & Divortio.

I. De pluribus sponsalium ac matrimonii speciebus, ac de aliis generalitatibus ad materiæ introductionem.

II. De sponsalibus de futuro, eorumque forma, & effectibus.

III. De requisitis necessariis ad validitatem, ac perfectionem matrimonii, seu Sponsalium inter presentes, eorumque interventum probatione.

IV. De impedimentis Canonici à jure communi, vel Conciliari pro venientibus, quæ matrimonium irritant; Et è converso de matrimonii impedimentis ex legibus sæcularis, vel hominis prohibitione manantibus ab eodem Canonico communi, vel Conciliari jure sublatis.

V. De matrimonii dissolutione, vel separatione, ac de aliis ad materiam pertinentibus super effectibus, præsertim ex illo resultantibus.

S U M M A R I U M.

- 1 De aliquibus questionibus qua non tractantur.
2 De quibus tractetur.
3 De distinctione sponsalium, & de terminis qui adhibentur.
4 De distinctione matrimonii rati, & consummati.
5 De aliis præsumptis, & expressis, ac publicis, & clandestinis, & an detur præsumptum.
6 Omissio publicationum non irritat matrimonium.
7 Quales leges civiles, vel sæculares in hac materia attendantur.
8 Quibus Aulicis in hac materia sit deferendum.

9 Sponsalia de futuro præsentem actionem ad cogendum ad Matrimonium, & quæ species coactionis intret.

- 10 Quando ista coactio intret, & qua causa excuset.
11 Quando sponsalia dicantur valida, & obligatoria.
12 An obvenia Apostolica dispensatione novus requiratur consensus.
13 De sponsalibus inter presentes, & de ætate ad id sufficiente.
14 De illis inter absentes, & de questionibus in isto casu cadentibus.
15 Parentes contrahunt sponsalia pro filiis.
16 Quid deserat sponsalia esse valida licet non omnino obligatoria.
17 De impedimento honestatis quod oritur à sponsalibus.

III.

- 18 Ad quid referat inspicere de forma matrimonii de jure communi.
19 De ætate sufficiente ad matrimonium.
20 Consensus debet esse liber, & sincerus sine metu, vel dolo.
21 De consensu simulato, vel conciliato.
22 De matrimonio inter absentes per procuratorem, vel Nuntium aut litteras, attentæ dispositione juris communis.
23 Istud mandatum re integra est revocabile, pacto, vel iuramento non obligat.
24 De necessitate re promissionis ubi fiat per litteras.
25 Non debent inter contrahentes adesse impedimenta.
26 De probatione Matrimonii, & quomodo.
27 De Matrimonio præsumpto sublato per Concilium.
28 De forma concilii coram Parocho, & testibus.
29 De publicationibus.
30 De delegato generali, vel particulari parochi.
31 Ordinarius loci, vel ejus Vicarius Generalis, aut Capitularis eandem parochi facultatem habet.
32 Non autem Archiepiscopus, vel Cathedralis.
33 Sufficit parochus unus contrahentium.
34 Quis dicatur parochus proprius ad hunc effectum.
35 An sufficiat domicilium eorum contractum in fraudem.
36 Etiam inter absentes attentæ forma Concilii, vel matrimonium per procuratorem, vel Nuntium, seu litteras contrahitur.
37 Non requiritur consensus parochi, & testium, etiam si dissentiant, & qualis eorum intelligentia requiratur.
38 Quomodo consensus contrahentium explicetur.
39 Si consensus sit simulatus, vel conciliatus, sed postea superveniat

veniat consensus liber, an nova formarequiratur.

40 Debet matrimonium describi in libro.

41 De errore nominis, vel cognominis.

IV.

42 De duplici specie impedimentorum.

43 De impedimento consanguinitatis, vel affinitatis.

44 De dispensatione Apostolica de super concedi solita.

45 De effectibus dispensationis.

46 De voto solemnium Religionis, vel castitatis.

47 De cognitione, vel affinitate ex coitu illicito.

48 De affinitate spirituali.

49 De impedimento publica honestatis.

50 De ligamine alterius Matrimonii.

51 De disparitate cultus, seu Religionis.

52 De impedimento criminis.

53 De illo erroris.

54 De altero impotenti ad copulam.

55 De impedimento ex causa rapis.

56 Damna sunt omnes leges seculares, qua matrimonium præiudicent, & quid in hoc facere possint Magistratus seculares.

57 De questionibus qua de super cadunt, ac etiam super conditionibus qua adiunguntur per testatores, alioque ponentes.

V.

58 Matrimonium consummatum est indissolubile de iure divino, ideoque Papa illud non dissolvit.

59 Sed solum in eo intrat separatio thori, & quando hac intrat.

60 Lite pendente mulier est sequestranda.

61 Iudex Ecclesiasticus est solum competens, & quid agere possit iudex laicus.

62 Si matrimonium est ratum tantum ex iustis causis, intrat verum divortium.

63 Papa potest dissolvere matrimonium ratum tantum.

64 De aliquibus effectibus matrimonii, & præsertim de obligatione mulieris sequendi virum, & an pactum contrarium valeat.

65 De effectu legitimisationis proles ex matrimonio putativo.

66 Et de alia legitimisatione ob subsequens matrimonium.

67 Dispensatio Apostolica legitimat prolem in radice cum retrotrahente, si alia extrema non dispensabilia habita sint.

68 Quando legitimati per subsequens matrimonium, non habeantur pro legitimis.

I.

De pluribus Sponsalium, & matrimonii speciebus; Ac de aliis generalitatibus ad materia introductionem.

Dogmaticis, ac Moralibus, alii que de universa materia, pro utroque foro, ex professo agentibus, eas reservando quaestiones, qua in externo pratico foro, nullae vel nimium rare sunt super matrimonii scilicet origine, vel introductione, an in ipsa Mundi creatione in terrestri Paradiso, inter Adam, & Evam sequuta sit; Sive an ex divino, vel Ecclesiastico iure, vel divino præsupposito, an ex utroque veteri & novo Testamento, vel ex novo tantum, unitas, ac indissolubilitas proveniant; Et quomodo antiquae repudium, vel antiqua mulierum pluralitas in uno viro, qua in Sacra legitur pagina, contigerint; Sive qua inter contractum, & Sacramentum, vigeant differentiae, qualis sit Sacramenti, vera materia, & forma; Cum aliis plerisque, in ultimo præsertim oecumenico Tridentino Concilio, disputatis, ac decisis.

De iis tantum, in præsentii compendiosè agitur, qua ejusdem Tridentini Concilii decretis præsuppositis, juxta praxim Curiae Romanae, qua ex debito, communis est universo foro Ecclesiastico, qui solus est hujusmodi controversiarum cognitor, ac decisor, externo pratico foro magis congruunt. A

Duplicem itaque in primis, inter sponsalia, genericam habemus distinctionem; illorum scilicet, qua de futuro, ac aliorum, qua de præsentii dicuntur; Istaque posterior species, idem denotat, ac matrimonium, sub cujus vocabulo, pro loquendi pratico forensi usu, hæc sponsalia de præsentii explicari solent, in illis de futuro tantum istud sponsalium vocabulum adhibendum, ideoque idem adhibetur practicus loquendi usus, vel stylus;

Matrimonium itaque plures habet species, vel terminos pro effectuum diversitate; Aliud namque est, quod ratum tantum dicitur, quia nempe, post illud contractum, nulla inter contrahentes carnalis perfecta copula sequuta sit, ea qua præcesserit, non curata; Et alterum quod ob enuntiatam sequutam copulam consummatum dicitur.

Aliud idem est, quod expressum; Aliud verò quod præsumptum dicitur; Ista verò posterior species, qua apud antiquos Canonistas, & morales est frequens, pro moderna praxi, utpotè à præfato Tridentino Concilio abolita, recepta foro, eam nimium raram cognitionem habens, quam locorum, seu regionum præferat qualitas, quia nempe nova Conciliaris forma in usu non sit, ideoque matrimonium præsumptum adhuc detur.

Idemque super alia terminorum distinctione, inter matrimonium publicum, & clandestinum, ut verè, & propriè clandestinum illud sit, quod ob non servatam formam à præfato Concilio inductam coram parochis, & testibus publicum, atque in faciem Ecclesiae celebratum dici non valeat.

Alia tamen magis impropria, seu remota datur species clandestinitatis, qua tamen actum non vitiat, ut alia præcedens, ubi nempe eadem nova forma coram Parochis, & testibus impleta quidem sit, illa verò non præcesserit trina publica in Ecclesia denunciatio, seu publicatio, quam idem Concilium citra tamen irritationem præcipit. B Alii verò termini, matrimonii scilicet liberi, vel coacti, sive puri, vel conditionalis, ac similes, magis impropii sunt, diversaque non constituunt species, sed ejus potius denotant modum pro effectibus, qui exinde resultant.

Ea quoque prænotata generali regula, ut quidquid per civiles leges communes, aliasque particulares laicales statutum sit, quod matrimonium substantiam, seu validitatem, ac libertatem percuriat, pro non scripto habendum sit, cum antiquorum etiam Canonum, & Conciliorum correctio, seu abolitio accedat; Magis verò insignati Concilii Tridentini; Ideoque nulla hujusmodi legum, vel ejus interpretum, in externo etiam foro seculari, habenda est ratio, in iis, qua matrimonium substantiam, vel validitatem concernunt, ejusque connaturales, vel substantiales effectus, quorum negatio ipsam substantiam, seu validitatem, ac libertatem proximè afficeret; Non autem super iis, qui remoti sine, atque aliqua lucra, vel beneficia, ab ipsamet civili lege delata per speciem non impleta conditionis, vel deficientis qualitatibus potius quam per illam poenè percuriant, ut latius infra. C

Illud quoque generali prænotatione dignum censendum est, ut in iis, qua ad hunc, de quo solum agitur, externum practicum forum pertinent, cum forensium Canonistarum potius autoritate, ac sensu procedendum sit, quam illorum, qui sive Canonistae, sive Morales, vel dogmatici sint, pro interno potius foro, cujus Iudex est Deus, qui corda scrutatur, ac mentes hominum videt, loquuntur, quam pro eo externo; de quo Ecclesia solum ex iis judicat, qua videt; Istaque neglecta autoritatum distinctio, pleraque in hac materia producit æquivoca.

II.

De sponsalibus de futuro eorumque forma, & effectibus.

Sacramenti speciem, vel mixturam ista sponsalia non habent, sed illius Sacramenti præparatoria, vel ordinatio sunt, quod per alia sponsalia, de præsentii perficitur, ideoque in simplicis contractus terminis remanent; Illius tamen operationis, ut ubi valida, & perfecta sint, uni ex contrahentibus, jus, vel actionem præbeant, alterum cum Ecclesiastici tamen Judicis privativa autoritate, cogendi ad matrimonium contrahendum, cum iis personalibus, vel realibus molestiis, & adstrictionibus, quas lex, vel stylus pro aliorum contractuum, & obligationum implemento induxerit, & severè; Quinimò etiam cum spiritualibus censurarum armis, vel remediis; Ita tamen ut moralis, non autem ut præcisè una, vel altera sit coactio; Ubi etenim quantum ut par est, pro casuum circumstantiis, & qualitate, sufficientes adhibita sint diligentiae, ac species coactionis eas tamen parum proficuas experientia probet, ab ulteriori exequutione abstinendum est, cum illius tamen interesse re-

fectione, quod alteri contrahenti ex contractus indebitè denegata observantia, vel implemento resultet.

Cum indebitè verò denegationis præsupposito, hæc procedunt; Secus autem ubi iustam illam causam excusationem, vel denegationis causam ab ipso contractus validitate, vel imperfectione resultantem, sive etiam validitate, ac perfectione posita, ab ea superventa, vel præexistenti causa, qua iustam præbeat excusationem, qualis generaliter ea est, qua juris civilis dispositione attentata ad divortium sufficeret, sive illa juris Canonici ad thori separationem, aliqueque sunt, qua hunc divortii, vel separationis thori non operantes effectum, istum tamen inducant; Vel (ex gr.) superventa deformitas vel notabilis infirmitas valerudo, sive parentum, aliorumque majorum magna indignatio, vel notabilis amissionis successum, ac bonorum, vel jurium justus timor, vel probabile periculum, alique similia, pro facti qualitate prudentis Judicis arbitrio pensanda. D

Ad eorum autem validitatem, ac perfectionem, ultra illa liberi ac legitimi consensus requisita, qua in quibuscumque contractibus, ac humanis actibus desiderantur, illud quoque ex peculiari jure exigunt, ut inter contrahentes (etatis saculo impedimento) alium Canonicum non vigeat, quod matrimonium contrahi posse prohibeat, quoniam sicuti ipsum matrimonium invalidum esset, ita fortius invalida sunt sponsalia.

Quaestione cadente, qua non modicam inter Canonistas, & Theologos scissuram opinionum habet, an superventa Apostolica dispensatio, qua præexistens tollat impedimentum, ista revalidet sponsalia, qua novum positivum consensum, vel contractum non exigant; Vel potius iste de novo sit necessarius, ut efficacem ad præmissa coactionem producant; Istaque posterior Canonistarum opinio, qua novum desiderat consensum, vel contractum, in foro magis recepta est, quodque propter liberam sit poenitendi licentia, seu facultas, & qua tamen eam non tollit morale sine honestatis, & congruentiae necessitatem, qua pro magis probabili ac recepta sententia isto etiam casu, totalis hypothecæ retrotrahentem ad sponsalium diem inducit, ut in totali sede advertitur. F

Dupliciter autem hæc sponsalia contrahi solent, eodem modo quo, & ipsum matrimonium; Inter præsentis scilicet, & absentes; In primo verò casu, alia non cadunt peculiare quaestiones præter illas, qua quoscumque alios indifferentes contractus, vel humanos actus percutiunt, super consensus libertate, ac sinceritate, sufficientis ætatis inspectione cadente, ea tamen sufficientes reputantur, qua supra infantiam sit, licet infra eam pubertatem, qua pro Matrimonio necessaria reputetur, ita tamen, ut pubes ea rata habeat.

Inter absentes verò, eadem in his procedunt sponsalibus, qua, ut infra, in ipomet habentur matrimonio, per nuntium, vel per Procuratorem, seu per epistolam; eadem quoque repositionis quaestione cadente, qua consuetam habet opinionum scissuram, ea verò probabilior est, qua illam exigit. G

Facilius tamen, in eo præsertim casu, in quo per Epistolam actus fiat, in hac sponsalium specie, procedunt ea, qua in matrimonio habentur, dum illa non cadit dubitandi ratio, qua ex moderna Concilii Tridentini forma in matrimonio oritur. H

Illud autem peculiare in hujusmodi sponsalibus de futuro videtur, utpotè inter pueros, supra infantilem, infra verò pupillarem, pro frequentiori usu, contrahi solitis, ut parentes mandatum ad id sufficiens habere dicantur, ad sponsalia eorum vice contrahenda, sive enuntiatæ tamen ratificationis conditione, legitima superventa ætate ad matrimonium apta.

Nimium autem refert, actum validè fieri posse, quamvis poenitentia, vel resolutione ex ratihibitionis defectu subjacet, ut matrimonio subsequito, hypotheca illius dotis, qua in ipsorum sponsalium contractu constituta sit, illius temporis initium sumat ex jam insinuata ratione, quod ratihibitionis conditio, quamvis à libera voluntate implementum, seu purificationem expectet, non omnino tamen voluntaria sit, qua retrotrahentem non admittat, sed potius mixta, illam habens admixtam necessitatem, qua à congruentia, ac honestatis lege manat.

Honestatis impedimentum, quod ab hac sponsalium lege resultet, apud antiquiores ante Concilii Tridentini decreta non modicam habebat quaestione cum consuetæ opinionum scissura, hodie verò per eadem decreta decisionem habuit, tu in solo primo gradu cadat. I

d ibidem. e disc. 7. & 8. hoc tit. f tit. de Dote, disc. 78. & 79. g disc. 8. hoc tit. h disc. 16. in Supplemento hoc tit. i disc. 7. hoc tit.

III.

De requisitis necessariis ad validitatem, ac perfectionem matrimonii, seu sponsalium inter præsentis, eorumque interventionem probationem.

Duplicem ista rubrica inspectionem habet, super validi ac perfecti matrimonii requisitis; unum nempe, canonum, vel juris communis dispositione attentata; alteram verò, ubi cum Concilii Tridentini legibus vivatur, idque in specie refert pro iis regionibus, in quibus præfati Concilii decretis in toto, vel in parte ex Apostolicè Sedis tolerantia in usu non existentibus; ad juris communis tramites, ista matrimonialis materia regulanda venit, Conciliaris forma non curata.

Canonum itaque dispositione attentata; Certa desuper præscripta non est forma, sed ea sufficit legitima consensus conjunctio, qua in quibuslibet humanis actibus, ad perfectum, ac obligatorum contractum genericè sufficiens reputetur, quia nempe consensus illam, judicii perfectionem habeat, qua ex legis præsumptione à pubertate resultat, ideoque in viro, nonnisi post annum decimumquartum, in muliere autem post duodecimum sequatur.

Ex legis tamen præsumptione id manat, qua veritati cedit; ubi etenim ætatem suppleat malitia, ejus perfectio expectanda non est; ad inconvenientiam tamen vitanda, Apostolica licentia, qua hanc sub se conditionem habet, obtinenda est; & è conversò, ingenii hebetudo, vel tarditas, in ea ætate adhuc imperfectum judicium, seu consensum causare solet; ideoque legis ratio, vel spiritus, non autem litera attendenda est, præfata ætate, ex frequentiori contingentia, statuta pro regula, præmissæ limitationi subiecta.

Libertatem quoque idem consensus habere debet, ac sinceritatem, ne dolo, vel metu, seu vi, à nolente extortus dici valeat, eodem modo, quo in altero spirituali matrimonio per solemnem regularem professionem contrahi solito, omnibusque aliis contractibus, statutum est. K

Id autem, certam, ac genericam non recipit regulam, cum à facti circumstantiis pendeat, an ille accedat justus metus, qui in constantem cadat virum, sive ille dolus, qui consensum adimat, vel imperfectum reddat, ideoque erroneum est cum generalitatibus desuper procedere, illique distinctionibus, qua inter virum, & expressum, ac reverentialem metum habentur, cum à singularium casuum circumstantiis, pro locorum, temporum, ac personarum, aliarumque contingentiarum qualitate et totum pendeat, utpotè in voluntatis, ac facti potius, quam juris sententia.

Purus item iste consensus esse debet, ac verus, ideoque simulationis, vel conditionis multa per morales, præsertim disputantur quaestiones, hodie, ubi conciliaris forma servanda sit, externo pratico foro pene incongrua, atque interno potius adaptata in sua Sede pro casuum opportunitate videnda, utpotè ob tot varietates, ac distinctiones, compendio parum apta.

Inter absentes quoque, ad aliorum contractuum instar, ac juxta eorum generales regulas, hujusmodi consensuum conjunctionem fieri, prohibitum non est, sive per Mandatarios, sive per nuntios, aut literas, id sequatur. L

Ea specialitate vigente, ut re integra priusquam perfecta sequatur consensuum conjunctio, jam præstiti consensus, vel dati mandati revocatio concedatur, illa non attentata mandati irrevocabilitate, que in profanis indifferenteribus contractibus datur, neque jurisjurandi religione hanc inducente irrevocabilitatem, seu liberam poenitendi facultatem excludente.

Ubi verò per ipsorum contrahentium literas id sequatur, enuntiatæ cadit repositionis quaestio, ut scilicet ille, qui prior per scripturam alterum contrahentium ad matrimonium invitavit, eique suum pollicetur consensum, acceptationis alterius reddatur conscius, atque in eadem perseveret voluntate, ut legitima fiat consensuum conjunctio; eaque probabilior videtur opinio, qua repositionis necessitatem credit. M

Contrahentium habitas quoque desideranda est, ne scilicet inter eos aliquod vigeat canonicum dirimens impedimentum ex iis, qua in sequenti rubrica insinuantur, illis non curatis impedimentis, qua impediunt tantum, non autem dirimuntia sint.

Præmissorum autem implementum, expressam per testes, vel scripturas probationem admittit, etiam leviorum per do-

36 *mesticos, vel conjunctos testes in aliis indifferentibus actibus ad perfectam probationem, non omnino idoneos, quod tamen certam, ac generalem non recipit regulam, cuiusque casu applicabilem, sed pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis decidendum est, ideoque de errore merito redarguendi veniunt illi, qui cum generalibus regulis, vel traditionibus in omni casu procedant. N*

27 *Præsumptam quoque, sive adincuratam admittit probationem, juxta genericas indifferentium actuum regulas ab utroque anteriori ac posteriori tempore presumptiones, & adincuratam desumendo, ideoque juxta initio insinuatam distinctionem, veri, ac præsumpti matrimonii distinctio datur; Moderna verò insinuata Tridentini Concilii lege attendita præsumpti matrimonii species abolita est, formæ tamen ab ea statuta adincurativa non exclusiva probatione.*

28 *Ad occurrendum itaque inconvenientibus, quæ clandestina producebantur matrimonia, & certa præcisa statuta est forma, sub irritativo, seu annullativo decreto, ea non servata, ut scilicet in faciem Ecclesie, coram contrahentium Parocho, ac duobus testibus, & non aliis, matrimonium contrahendum sit.*

29 *Quamvis etenim, ut eidem occurratur clandestinitati, alia demandetur trium publicationum diligentia in Ecclesia inter missarum solemniam, ac etiam per S. Congregationis Inquisitionis decreta, ut alteri occurratur poligamiae inconvenienti, alique demandentur diligentiae; Punitione tamen digni reputantur Parochus, & alii, qui hæc negligant, actum verò eorum omisso non vitiat, cum sola forma, cujus omisso vitiat, in præfata Parochi, & testium præsentia consistat, eaque nullum admittat æquipollens implementum, sed præcisa est; Atque publicationibus Ordinariis ex causa dispensat. O*

30 *Parochi verò delegatus, vel Mandatarius generalis, cui Vicarii nomen tribui solet, istam quoque habet potestatem; Eademque habet particularis delegatus, cui ipse illum specificum actum peragendi facultatem, seu licentiam tribuerit; Delegationis tamen specialis accedentibus requisitis, quæ à jure in qualibet delegata jurisdictione desiderantur, illo præsertim certitudinis perfonarum juxta Canonistarum sensum à Theologis tamen contradicendum in sua Sede latius. P*

31 *Majorem verò hanc habet potestatem Episcopus, vel alter Ordinarius Prælati, qui Parochus major, seu Parochus parochorum in suo dicitur Territorio, ejusque generalis Vicarius, vel ille, qui vacante, seu impedita Sede à Capitulo sit deputatus, atque uni, vel alteri Prælato scilicet, vel Vicario eadem conceditur generaliter, vel specialiter delegandi facultas, vel per se ipsum interveniendi. Q*

32 *illa verò generalis Cura, quam antiquorum Canonum dispositione attendita, in universa Diocesi, Cathedralis Archiepiscopatus, tanquam Episcopi in spiritualibus Vicarius habebat, ut potè contraria consuetudine abolita, ad id hodie insufficientis reputatur.*

33 *Non utriusque tamen contrahentis Parochus esse debet, sed ille unus, sive viri, sive uxoris sufficit, dummodo talis de jure dici mereatur. R*

34 *In hoc autem, majores fori quæstiones, ista nova forma producere solet, quando nempe in ea Parochiale contrahendum dicitur domicilium, ut contrahentium, vel unius eorum ad hunc effectum sufficiens ad sit subjectio; Occasionalis etenim mora, rutandi, vel infirmitatis, aut alterius accidentis gratia ad id non sufficit, cum formale requiratur domicilium, id autem certam non recipit regulam, cum à facti pendeat circumstantiis, quæ contrahendi animum fudeant, ideoque pro singulorum casuum qualitate prudens arbitrium regulandum est. S*

35 *Quæstione cadente, an fraudolenta novi domicilii mutatio ad id sufficiat, magisque recepta est affirmativa opinio, ubi fraus ad matrimonii libertatem tendat, quodque illa, causam, non autem effectum percutiat, quia nempe, ut parentibus, vel aliis verifimiliter impedituris, matrimonium celaretur, domicilii mutatio facta sit, ita tamen, ut illud contractum dici valeat. T*

36 *Quamvis autem Conciliare decretum in litera contrahentium supponat presentiam, eamque præcipiat contrahendi formam, quam jus civile in stipulationibus adjicit, ut Parocho interrogante contrahentes, istisque affirmantibus, dicat eos conjugere in nomine Patris, & Filii, & Spiritu Sancti, Nuptialium quoque juxta Ecclesiasticum ritum eis impartiendo benedictionem; Demonstrativè tamen, vel suppositivè, pro frequentiori usu, lex ita loquitur, dum inter absentes, quoque, vel eorum alterum; per Procuratorem, vel Nuntium, seu literas, cum eadem forma, co-*

ram Parocho, & testibus, ad juris communis normam, cum hujus formæ tantum alteratione, contrahi potest, quoties in eo actu, qui per Mandatarios, vel Nuntios, seu literas coram Parocho explicatur, contrahentium voluntas duret, ac præxiit. V

37 *Ejusdem quoque Parochi, ac testium consensus non desideratur, sed sola intelligentia requisita est, ne coram ipsis dormientibus, vel ebriis, seu alia peragentibus, atque ad actum non advertentibus fiat, sed coram ipsis, ita intelligentibus, quid agatur, quamvis invitis, seu vi, vel dolo inductis, ac detentis, quinimò dissentientibus, rectè actus explicatur, ideoque ubi inter absentes per literas, vel mandatarios actus fiat, Parochi, & testium intelligentia verificatio aliquam parere solet dubitandi rationem. X*

38 *Consensus item explicatio contrahentium, vel eorum alterius, certam non habet verborum formam, neque omnino expressa desideranda est, sed etiam quæ ex signis, & argumentis manet. Y*

39 *Ubi verò simulatus, aut alias, ex vi, vel dolo infectus consensus esset, ut propterea actum vitiat; adhuc tamen hujus conciliaris formæ implementum, jam sequitur, illum operatur effectum, ut superveniens liber, vel sincerus consensus, qui legitimum inducat ratihabitionem absque alia forma, vel solemnitate, ad juris communis limites actum revalidet; ideoque ad hunc effectum præsumpti matrimonii jam aboliti specie, vel imago adhuc durat.*

40 *Actum in libro ad hunc effectum retinendo per Parochum describi idem Conciliare decretum præcipit ad sufficientem probationem ex ejusdem libri partia manentem, id autem neque formam percutit, ideoque Parochi negligentia veritatis, ac validitati non præjudicat, ubi alia sufficientis probationis species accedat super formæ observantia.*

41 *Nominum, vel cognominum contrahentium alteratio, vel omnia qualitas dubitandi rationes parere solet, ubi præsertim non coram Parocho, vel Ordinario, sed coram particulari delegato actus fiat ob delegatariorum vitium exinde sequi solitum, ut in sua Sede.*

k. Sub tit. de Regal. disc. 43. & seq. & hoc tit. disc. 4. & 6. l. sub tit. de Alien. & Contract. disc. 47. m. disc. 8. hoc tit. n. de probatione matrimonii habetur hoc tit. disc. 6. & in supplemento. disc. 15. & in adnot. ad S.C.T. disc. 26. o. disc. 1. & 2. p. disc. 6. q. disc. 3. r. disc. 1. & 4. s. disc. 1. & 5. in adnot. ad S.C.T. r. disc. 26. & ibidem. u. disc. 8. & 16. in hoc Supplemento. x. disc. 2.3. & 6. y. disc. 2.

IV.

De impedimentis Canonice à jure communi, vel conciliari provenientibus, qua matrimonium irritent; Et de converso de matrimonii impedimentis ex legis secularis, vel haminis prohibitione manantibus ab eodem Canonico communi, vel Conciliari jure sublatis.

42 *Quamvis Canones, jura statuunt matrimonii impedimenta, non tamen omnia eandem habent operationem; aliqua etenim impedimenta tantum dicuntur; ut re infecta, seu integra licite actus impediti, vel prohiberi valeant, actum tamen de facto sequuntur non inficiant, istorumque inspectio raram in foro praxim habet; Majores etenim ejusdem fori quæstiones jam contracti matrimonii infectionem percutiunt. Z*

43 *Primis itaque impedimentis tantum cuilibet mediocriter in moralibus facultate versanti innotescunt; atque alterius speciei dirimentium apud forenses inspectione cadentes; Illud quod omnium frequentius est sanguinis, vel affinitatis intra quartum gradum, juxta juris Canonice computationem, quæ illam juris civilis duplicat, ut propterea quartus canonicus octavum civilem importet, modicum habet juris quæstionem, quæ tota facti est super consanguinitatis, vel affinitatis intra prohibitos gradus existentia, seu justificatione.*

44 *Apud antiquiores gradus inæqualitas aliquem præbuit dubitandi rationem, quia nempe quartus, & quintus esset, an prohibitiva, vel permissiva pars in hac inæqualitate attendenda sit, magisque receptum, ut permissiva pro libertate prævaleat.*

Quæstiones verò Apostolicarum dispensationum, quæ de super concedi solent, validitatem, seu legitimam executionem percutiunt; Id autem certam non habet regulam, cum à singulorum casuum qualitate, & circumstantiis decisio pendeat; Strictè verò in hujusmodi dispensationibus proceditur, ut in expressis tantum, suam faciant operationem, neque

quæ earum detur extensio, quamvis rationis identitas, vel non denegandi consuetudo accedat.

45 *Vitio autem cessante, ea magno operatur effectus, ut nedum vincula, & impedimenta, pro actu faciendo futurique effectibus tollat, sed etiam actum jam infectum ab initio, ad quod sit retrahitio revalidet, pro liberorum interrim procreatorum legitimatione præsertim, dummodo extremorum habilitas accedat, ut aliud non obstaret impedimentum, nisi illud, quod per dispensationem sublaturam, quoque postea obtentam, nova, ac legitima consensum accedat conjunctio, ut in sponsalibus de futuro insinuat absque conciliaris formæ, vel solemnitatis necessitate, ubi ea sit legitime jam adhibita. A*

46 *Solemne castitatis votum, quod per professionem in Religione valide factum, vel sacrorum ordinum susceptionem emissum sit, dirimens quoque producit impedimentum, non autem illud castitatis, vel Religionis votum, quod privatum, non autem solemne censendum sit.*

47 *Cognationis autem, vel affinitatis enunciatum impedimentum, quod usque ad quartum canonicum protrahitur gradum, in ea consanguinitatis, vel affinitatis specie procedit, quæ per legitimum contracta sit copulam, ubi verò per illegitimum, duplicem pariter Canonicum non egreditur gradum.*

48 *Spiritualibus quoque affinitas idem præstat impedimentum inter paternos, ac personam in Christum, vel Baptismate tentam, ejusque parentes, absque ulteriori progressu, Tridentino Concilio, ita antiquas dirimente quæstiones.*

49 *Publicæ honestatis etiam impedimentum ante Tridentinum Concilium aliquam præbebat opinionum scissuram ab eodem Concilio sublaturam, certam pariter desuper statuendum regulam, ut primum non excedat gradum. B*

50 *Alterius matrimonii, valide contracti ligamen, idem producit dirimens impedimentum, cum virorum, vel respectivè mulierum pluralitas interdicta sit, dummodo validum, ac legitimum sit matrimonium, quamvis ratum, cum non entis nullæ sint partes, ideoque invalidum hunc non producit effectum, quem neque sponsalia de futuro producant, ideoque posteriora legitima sponsalia de presenti prioribus de futuro prævalent, quibuscumque neglectis pactis, & conventionibus, jurisjurandi etiam Religione munitis. C*

51 *Disparitas cultus, vel Religionis idem producit impedimentum, cujus tamen nullam, vel nimiam raram foris praxim habet, ideoque in sua Sede in casus contingentia videntur; Prout etiam raram praxim illud habet impedimentum quod à crimine manat; quia nempe prioris conjugis criminosa mors pro eo matrimonio præcisè contrahendo sequuta sit, cum in eo tantum, non autem in aliis id impedimentum præstet.*

52 *Quamvis autem inter hæc impedimenta in iis, qui desuper habentur verbis; error quoque recensetur, non tamen impedimentum censendum est à lege inductum, sed naturalis defectus consensus; Itaque species non de facili compendio subjacet, cum à singulorum casuum pendeat qualitate, & circumstantiis, atque facti potius, quam juris quæstio sit; Ideoque ad pleniorum Sedem recurrendum. D*

53 *Carnalis copulæ impotentia idem dirimens, seu annullativum producit effectum ex cessante causa finali, ut propterea ille, qui potens est, aliud matrimonium contrahendi libertatem habeat, non tamen propria autoritate sibi ipsi jusdicendo, quamvis alterius contrahentis, qui supponatur impotens accedat assensus, sed prævia Ecclesiasticæ competentis Judicis declaratione, super cujus ordine vel forma, non modica dignoscitur inter Canonistas, & Theologos opinionum scissura, quæ inter cujuslibet facultatis professores non deest; Ea tamen pro externi fori praxi probabilior, distinctio est, ut in hujusmodi quæstione, quæ facti potius, quam juris, censenda est, ipsius facti in primis, ex judicio peritorum, alifque signis, inquiratur veritas; Ubi etenim, certum est, ut naturalis sit frigiditas, vel ineptia instrumenti, seu vasis impedimentum per quod matrimonii consumatio de præterito ac habitus, vel potentia futura consumationis certè deest; tunc aliis non desideratis diligentis declarationi aperitur locus; ubi verò id ambiguum sit, an à naturali vel accidentali maleficiorum causa id proveniat, tunc spiritualia adhibenda sunt, exorcismorum, ac sacramentorum, & jejuniarum ac orationum remedia; eisque adhibitis, triennale quoque desideratur experimentum; Quæstione cadente, an choabitatiois tempus, quod hujusmodi præcessit diligentias, in hoc trienni spatio computandum sit (ut Theologi credunt) vel ex Judicis decreto, post spiritualia adhibita remedia, illud initiari debeat, retroacti temporis cohabitatione neglecta, ut forenses Canonistæ volunt, atque Romana Curia sequitur;*

Hisque completis, aliisque per obstetricis, & peritos, super non consumatione adhibitis diligentibus, receptoque ab iisdem contrahentibus, eorumque conjunctorum septima manu juramento, super præterita consumationis negativa, futureque impotentia, ad hujusmodi deveniat declarationem. E

55 *Moderna enunciari Tridentini Concilii lex, aliud dirimens introduxit impedimentum, quod ex rapto refultat; ut donec rapta penes raptorem, vel alium, qui ab eo dependeat, existat, ejusque pristinae libertati omnino restituta non sit, matrimonium inter eos valide contrahi non valeat, quamvis rapta liber, ac sincerus superveniat consensus.*

56 *Quæstiones autem, facti potius, quam juris desuper, cadunt super hujusmodi raptus qualitate, quando scilicet ille, verus, ac proprius, qui hujusmodi producat effectum, adesse dicatur; Idque pariter non modicum habet opinionum scissuram, quam plures tollunt, vel conciliant distinctiones ac declarationes, compendio parum aptæ, ideoque in sua Sede videnda. F*

57 *Quemadmodum verò, moderna Conciliaris lex, nova in matrimonio, ita justis suadentibus motivis, induxit impedimenta, cum enunciata nova forma præcisè servanda, & cum proximè insinuato impedimento, quod ex rapto refultat; Alia verò honestatis, ac fornicariæ, & spiritualis affinitatis moderata est, seu benignè declaravit, antiquas ita dirimendo ambiguitates; ita è converso, antiquum matrimonii libertatem, à Canonum Conciliorumque decretis manentem, vel sæcularium legum, vel hominum tollantur impedimenta, ampliavit, seu clarius declaravit, omnesque antiquas ambiguitates ex Interpretum subtilitate, vel opinioem varietate orientes sustulit, ut omnimoda dignoscatur adesse libertas, magna inæqualitate, quinimò positiva indignitate, vel patria seu dominicali potestate neglectis, omnibus sæcularibus legibus, vel sæcularium magistratum prohibitionibus damnatis, ut propterea sæculari potestati ea solum concedatur gerere, quæ ipsam liberæ voluntatis factum percutiant pro ejusdem libertatis fomento potius, & auxilio.*

Adhuc tamen super earumdem sæcularium legum dispositione, vel Magistratum editis vel prohibitionibus, sive restantium, aut alias disponentium voluntate vel recepto, non modicè dignoscuntur controversiæ, cum consuetæ opinionum scissura, non quidem super ipsius Matrimonii substantia, & validitate, vel directè, ac præcisè impedimento cum inter Catholicos extra quæstionem id remanet, sed super illis remotis, indirectisque impedimentis, quæ super successione, vel bonis, ac juribus inferantur; Id autem pariter certam ac generalem, sub compendio explicabilem regulam non de facili recipit, cum à plerisque pendeat distinctionibus ac declarationibus, in sua sede proinde videndis; An scilicet poenam, legis vel hominis dispositio inferat, ob conditionis vel modi implementum; vel potius eadem conditio aut modus, eam qualitatem inducat, cum qua juris quærendi, ac lucri fiat acquisitio, sive an ætatis, loci, temporis, ac personarum restrictio, iusta rationis habeat fomentum, atque matrimonii libertatem ita quoque bene exercibilem conferret, atque omnino non adimar, ut in sua sede latius. G

z. de matrimonii impedimentis habetur in Adnot. ad S.C.T. disc. 27. a. disc. 7. & 8. in Adnot. ad S.C.T. disc. 27. b. disc. 7. & d. disc. 27. ad S.C.T. c. cod. disc. 27. d. locis supracitatis, & præsertim disc. 3. & 4. e. disc. 9. f. disc. 5. in Adnot. ad S.C.T. disc. 28. g. sub tit. de Testam. disc. 73.

V.

De matrimonii dissolutione vel separatione ac de aliis ad materiam pertinentibus super effectibus, præsertim ex illo resultantibus.

58 *Duplicem hæc rubrica inspectionem habet, super matrimonii, jam valide, ac perfectè contracti dissolutione, vel separatione, unam scilicet, super ea omnimoda solutione vinculi, per quam contrahentes omnimodam acquirant libertatem; atque in primævo constituantur statu, perinde ac si illud contractum non esset; & alteram, vinculo firmo remanente, super absolute solutione ab obligatione cohabitandi, ac præstandi debita; & obsequia matrimonialia, idque legaliter sub termino separationis thori, vulgò autem sub illo divortii explicatur.*

Ad primum effectum, initio insinuata distinctio intrat, inter matrimonium ratum, & consumatum, ut in hoc posteriori, cujus dissolutionis prohibitionem à divino jure, ma-

manare magis receptum est, ex oraculo, ut quos Deus con-
 junxit, homo non separet. Prima omnimodæ dissolutionis
 species non cadat, quam vis justa causa & Apostolica autho-
 ritas accedant, quinimo istis mutuis contrahentium con-
 sensus adiungatur; Solumque verificabilis est alter separatio-
 nis thori, ipsius matrimonii vinculo firmo manente; Dupli-
 ci tamen accedente requisito; Primo nempe justa causa se-
 vitæ, vel inimicitiarum, adeo ut cautionis medicina insuffi-
 ciens reputetur, sive carnalis, vel spiritualis fornicationis;
 Et secundo Ecclesiastici superioris auctoritas, sine qua, mu-
 tuo etiam consensu, legitima non datur separatio. Itaque
 ex præmissis aliisque causis detuper considerari solitis facien-
 da, certam, ac genericam non habet regulam, ubi præfer-
 tim, ex inimicitiarum, vel sevitæ aliorumve inconuenien-
 tium causa pendeat, cum pro Iudicis arbitrio, ex singulorum
 casuum circumstantiis regulando, inspiciendum sit, an insi-
 nuatæ cautionis medicina sit fidendum, cum in istius sub-
 sidium, & non alias, ubi mutuis non accedat consensus, huic
 separationi locus fiat, atque de culpa ejus, qui causam præ-
 beat, pro frequentiori forensi praxi inspici solet pro burfali
 præsertim interesse fructuosis dotis, ut in odium culposi fa-
 vore innocens iudicandum sit; Lite autem desuper pendente,
 ita sexus honestatis periculo exigente, penes honestam
 matronam, cuius loco pro moderna frequentiori praxi, Mo-
 nasterium Monialium, vel probatum Conservatorium religio-
 se viventium succedit, mulier sequestranda est totumque in
 Ecclesiastici Iudicis foro privativè competente gerendum
 est ea sæculari Iudici vel Magistratu desuper attributa pote-
 state, que merè temporalia, accessoria, vel consequutiva
 concernat puta alimentorum suppeditationem, ac dotis
 usufructuum assignationem vel securitatem, sive illam quoad
 personas provisionem, quæ scandalorum & inconuenien-
 tium præservativam, vel curativam redoleat medicinam. H
 Ubi verò, ratum tantum sit matrimonium, cum negati-
 vè consumationis certa tutaque probatione præmissis acce-
 dentibus causis, quæ ad consummati separationem aptæ sint,
 cum Ecclesiastici pariter Iudicis auctoritate, illud intrat
 formale divortium, quod sub repudiij nomine in jure civili
 explicatur, dissolutionis vinculi inductivum; In causæ tamen
 probatione, ac urgentia seu gravitate, longè rigorosius
 procedendum est, ubi præsertim mutuis non accedat
 assensus, qui sine causa inefficiens reputatur; nisi Aposto-
 lica accedat auctoritas, quæ ex Canonistarum sensu, consu-
 etum habente antiquorum Theologorum dissentium, in
 practico tamen foro extra controversiam recepto, matrimo-
 nium ratum dissolvere potest, cum insinuatum divinum ora-
 culum alterum percussit consummatum, per quod duo in car-
 ne una jam effecti sint. I
 Matrimonii validi effectus quamplures, in suis respectivè
 sedibus sparsim insinuati habentur; Puta competentæ fru-
 ctuum dotalium, de quibus in sua dotali sede. K Patriæ po-
 testatis, ac obligationis mulieris sequendi virum quæstione
 cadente ubi contraria accedat conventio, quam aliqui vali-
 dam & obligatoriam, aliqui verò invalidam, ac pro non
 scriptam habendam esse credunt; alii verò distinguunt,
 ut in sua sede, L cum plerisque similibus effectibus, illo
 præsertim juris potendi, ac respectivè obligationis præstan-

Finis Partis II. Libri XIV.

di conjugale debitum, super quo interni potius, quàm ex-
 terni fori quæstiones cadunt, hoc externo ad actum proxi-
 mum cohabitationis obligante,

Major autem effectus qui in externo foro, frequentiores
 habet quæstiones, pro successione aliorumque jurium effe-
 ctibus exinde manantibus, est ille legitimacionis prolis ad
 natalium illam effugiendam maculam, quæ ex copula extra
 legitimum conjugium contrahitur; Id autem duplicem habet
 speciem; unam scilicet pro legitimitate illius prolis, quæ
 in constantia seu figura illius matrimonii procreata sit, quod
 cum validum reputaretur, invalidum ac illegitimum postea
 detegatur, quodque propterea putativum dicitur; Et alteram
 ubi extra matrimonium in statu illegitimo sequuta sit
 procreatio, ex subsequenti autem matrimonio, legitimas,
 vel natalium restitutio deducatur. M

In prima specie putativi matrimonii, tam ad istum, quàm
 ad alios effectus illum præsertim pertinentiæ fructuum dota-
 lium à bonæ vel respectivè malæ fidei qualitate decisio pender;
 ubi etenim bonæ fidei putativum sit matrimonium, illud
 veri omnes operetur effectus, istum præsertim legitimæ
 prolis, cuius favore, unius tantum parentum bona fides
 sufficit alterius mala non curata; Quinimò neque positivè
 malam excludat.

In altera verò specie illius legitimitatis, quæ ex postmodum
 supervenienti matrimonio resultet, ab extremorum habili-
 um conjunctione pendet, an scilicet procreationis tempore
 inter parentes, canonico non obstante impedimento,
 validum, ac legitimum consistere posset matrimonium
 intermedio alterius matrimonii impedimento non obstante
 ob istius dissolutionem, illud inter priores concubinos
 postea sequatur.

Ista verò impedimenta hanc favorabilem retroactionem,
 vel extremorum conjunctionem tollunt, quæ dispensabilia
 non sint, ut illud est quod ab alterius legitimi matrimonii
 vinculo, tunc ligante manet; Secus verò ubi altero, ab hu-
 mana lege proveniens dispensabile sit, ut illud consanguini-
 ratis vel affinitatis, sive criminis, aut raptus, vel similes esse
 dignoscitur, quod per Apostolicam non vitiosam tollatur
 dispensationem, cuius ea est virtus, & operatio, ut cum vi
 retroractiva, prolis legitimacionem in matrimonii radice
 inducat, ut propterea ita pro legitima habenda sit, ac si verè
 in matrimonii constantia sequuta esset, nisi patricularis legis
 vel hominis provissio hanc legitimitatis abhorreret speciem
 eamque veram, ac de facto naturalem exigeret, quæ in
 constantia tunc præexistente matrimonii sequuta sit. N

De aliis verò in externi fori, de quo agitur; praxi minus
 frequentibus, in sua sede videndum est.

- h de hujusmodi separatione habetur hoc tit. disc. II. & seqq. & in supplemento disc. 17.
- i disc. 9. & in Adnot. ad S. C. T. disc. 27.
- k sub tit. de dote disc. 161.
- l disc. 10. hoc tit.
- m disc. 161. de dote.
- n de legitimacione per subsequens matrimonium habetur sub tit. de fideicommissis, de success. ab intest. & pluries, alibi.

JO: BAPTISTÆ CARD. DE LUCA

Libri Decimi quarti, Pars Tertia, DE DECIMIS, OBLATIONIBUS, ET ELEEMOSYNIS.

HISPALEN. DECIMARUM
 PRO MONASTERIO SANCTI ISIDORI,
 CUM CAPITULO METROPOLITANÆ.

Casus decisus per Rotam pro Capitulo.

De privilegio exemptionis à solutione decimarum, an & quando ei obstat Concilium Lateranense in cap. nuper de decim. Et de istius decreti Conciliaris intelligentia.

An decimæ debita sint potius Ecclesiæ prædiali, quàm sacramentali, vel è contra; Et quæ consuetudo, vel præscriptio in hoc attendi debeat. Et an Parochus Parocho decimam solvat, sive una Ecclesia alteri.

S U M M A R I U M.

- 1 Falsitas.
- 2 Resolutio in causa.
- 3 De restitutione in integrum adversus rem judicatam.
- 4 Ubi non adsunt parochia distincta Episcopus est parochus.
- 5 Ecclesia Cathedralis constituitur ab Episcopo, & Capitulo.
- 6 Capitulum habet participationem in administratione decimarum.
- 7 De pluribus punctis, seu fundamentis.
- 8 De probatione immemorabilis.
- 9 Ejus vigore potest allegari quicumque titulus.
- 10 In specie decimarum idem.
- 11 An immemorabilis sit incompatibilis cum privilegio.
- 12 De exemptione nativa sive contrario principio.
- 13 De tempore Concilii Lateranensis in cap. nuper de decim.
- 14 Refertur tenor dicti decreti Conciliaris in cap. nuper.
- 15 De eodem, & quid proprie continet.
- 16 Habens pro se regulam dicitur habere intentionem fundatam.
- 17 De axiomatibus generalibus super eodem.
- 18 Sola assentia juris in hac materia non sufficit.
- 19 Ad quid deserviat probatio immemorabilis etiam imperfecta.
- 20 Negativa solutionis probatur ex libris.
- 21 De eodem de quon. 12. super exemptione nativa.
- 22 Ob expulsionem Maurorum decima in Hispania concedebatur laicis.
- 23 De privilegiis concessis huic Religioni.
- 24 Ista sufficiunt ad titulum putativum.
- 25 De distinctione super prescriptione decimarum.
- 26 Quadragenaria juncta cum titulo putativo equipollet immemorabili.
- 27 De conclusione quod clerici clericis decimam non solvant.
- 28 Distinguantur plures casus in ista conclusione.
- 29 Qualis sit casus præcisus controversa.
- 30 Coloni solvant decimam non obstante exemptione.
- 31 De eodem, & super quæstione, inter Ecclesiam matricem & finalem.
- 32 De ratione ob quam sacilius Ecclesia præscribit decimas contra Ecclesiam.
- 33 Antiquitas regulares non ministrabant in divinis, & subjacebant parochia.
- 34 Clerici jure privato, & singulari solvant decimas.

- 35 De persona formali, seu intellectuali representata per plures.
- 36 De quæstione inter Ecclesiam prædialem, & sacramentalem.
- 37 Cui potius assigat regula.
- 38 An procedat solum in dominis, vel in assiguaris.
- 39 De incompatibilitate, ut idem sit decimarum debitor & creditor.
- 40 De concursu trium personarum ad hunc effectum.
- 41 Impugnatur id, de quo n. 38.
- 42 De eodem super intellectu aliquarum decisionum.
- 43 Declaratur incompatibilitas, de qua n. 39.
- 44 De concursu plurium personarum formalium in una materiali.
- 45 De distinctione inter corpus vel capitulum, & singulos.
- 46 Declaratur quod Monachi recipiunt sacramenta à parochia.
- 47 Observantia est deferendum.
- 48 Unde provenit, ut cum Regularibus hodie rigorose procedatur, & non antiquitus.

D I S C. I.

Monasterium Sancti Isidori, quod antiquitus erat ordinis Cisterciensis, in proximis temporibus expulso, nis Maurorum, per Medina Duce fundatum in Oppido seu loco Sancti Pontii, quod supponitur constituisse territorium separatum, ac Nullius, sub ejusdem Monasterii omnimoda quasi Episcopali jurisdictione, tractu temporis ablatum Cisterciensibus, concessum fuit Religioni Sancti Hieronymi, quæ dicitur de Efcualia, illudque quamplura possidet bona sita in adjacenti diocesi Hispalensi, pro quibus, retroactis temporibus non consuevit solvere decimas, quando propria manu, vel sumptu ea colat.

Pro earum igitur solutione, usque ab anno 1632, Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ litem in partibus excitavit, introductaque postmodum causa in Rota coram Cetro sub die 16. Junii 1659. prodiit ad capituli favorem resolutio, ad cuius normam expedita sententia, & commissa causa appellationis coram Taja; Cum ex parte Capituli prætenderetur res iudicata ob appellationem infra legitima tempora non interpositam; Hinc proinde datum fuit consuetum dubium; an constet de re iudicata, quod affirmativè ad favorem pariter Capituli resolutum fuit sub diebus 26. April. 1660. 13. Jun. 1661. 16. Februar. 1663. & 23. Maii 1668. deindeque assumpta fuit disputatio super confessione remissoria, incertumque est quid ulterius in causa sequaturum sit, cum amplius ad scribendum in ea, huc usque requisitus non fuerim.

In tot autem disputationibus habitis in secunda instantia coram Taja (in qua solum ego scripsi) duæ erant partes; una scilicet ordinis, super puncto appellationis interposito infra legitima tempora, ac nullius videndi an adesset, necne sententiæ transitus in rem iudicatam; Et altera in meritis negotii principalis super ejusdem sententiæ injusta, de qua in istorum dubiorum disputationibus principaliter agi solet, quoniam posita etiam rem iudicata ratione ordinis, adhuc nullus est ejus effectus, ubi accedat injustitia, cuius ratione intrat restitutio in integrum, ut habetur in sua materia sub tit. de judic. ac etiam alibi pluries incidenter insinuat; Atque de prima parte concernente appellationem, seu ordinem iudicii agitur in hac eadem causa sub dicta propria sedè de judic.

Quatenus vero pertinet ad secundam partem meritorum negotii principalis; Non controversabatur, quod fundata esset actio, seu intentio Capituli actoris, super jure decimandi, eo quia juxta ferè generalem Hispaniæ consuetudinem

in ista dioecesi non ad sunt parochia distincta, nullusque parochus proprius in titularum, unde propterea tota dioecesis, seu Ecclesia Cathedralis dicitur unica parochia, cujus Rector, seu Parochus universalis est Episcopus, qui in singulis locis, vel Ecclesiis curam exercet, & sacramenta administrat per clericos ab eo ad nunc amovibiles deputari solitos, ut in specie hujus dioecesis plene habetur in decisionibus editis in *Hispalen. juris amovendi Curas coram Penting.* de quibus decisionibus, istaque materia facultatis amovendi ad nunc deputatos ad curam animarum, habetur actum *sub tit. de benef. disc. 80. & pluries sub tit. de paroch.*

Camque (ut pluries advertitur, *sub tit. de jurisd. & sub altero de praemin.* ac etiam *sub altero de Canon. & Capitul.* Ecclesia Cathedralis, seu ejus corpus politicum, vel intellectuale, efformari dicitur ab Episcopo tanquam capite, & à capitulo reliquum corpus constituit; Hinc proinde, ob hanc promiscuam Ecclesiae administrationem, seu habitalem curam, promiscuum est Episcopi, & Capituli jus decimandi, administrationem autem esse solet penes Capitulum, à quo Episcopus ejus obtinet portionem; Et consequenter Capitulum dicitur habere illam juris assistentiam, quam generaliter in decimis habet parochus, ut in specie hujus dioecesis habetur *dec. 22. & 180. par. 7. rec. dec. 101. par. 10. & in aliis pluries;* Idemque punctus erat in exceptionibus, ex quibus Monasterium praetendebat ad hujusmodi decimarum solutionem non teneri pro bonis ab eo possessis extra limites, vel territorium Sancti Pontii, intra hujus dioecesis fines, cum in illis, quae intra dicti loci limites existunt, nulla caderet controversia.

Quatuor igitur erant Monasterii fundamenta distincta, quorum singula sufficientia erant ad exemptionem, quamvis omnia insufficientia reputata fuerint; Quod tamen mihi scribentibus pro Monasterio (refectendo etiam ad solam veritatem) nimis durum, vel rigorosum visum est, quoniam ubi etiam ea singulariter, ac distincte considerata aliquam pati possent difficultatem, attamen videbantur, motiva simul connectenda, quodque omnia unitim ponderata cum regula *in singula qua non profunt, &c.* viderentur hanc exemptionem bene concludere, ideoque intellectus non acquiescebat resolutionibus.

Primo etenim deducebatur fundamentum praescriptionis memorabilis; Secundo alterum privilegiorum Apostolorum Ordinis Cisterciensium, quorum loco cum omnibus privilegiis, ac prerogativis isti Religiosi subrogati fuerant; Tercio quod cum istud Monasterium haberet curam animarum, idcirco intraret dispositio textus *in c. 2. de decim.* ubi disponitur quod sicuti Levitae Levitis decimas non praestabant, ita hodie clericis eas non solvant; Et quarto, quod cum Ecclesia ipsius monasterii esset sacramentalis domini bonorum, Ecclesia vero Hispalensis esset praedialis tantum; hinc proinde intraret termini textus *in c. cum non sint homines, &c. Ad Apostolica, de decim.* in quibus habetur, quod cum non reperitur in iure statutum, an potius nisi, quam alteri Ecclesiae decimae debeantur, idcirco consuetudini deferendum sit, & consequenter ubi non adesse memorabilis bene probata, sufficeret consuetudo, seu praescriptio ordinaria, de cuius concludendi probatione non dubitabatur; Quare singula haec fundamenta examinando.

Quatenus pertinet ad primum memorabilis, de illo actum non fuit in his disputacionibus habitis in secunda instantia coram *Taja*, sed solum in prima disputacione coram *Cerro*, in qua ego non scripsi, solumque incidenter, ut infra pro aliorum motivorum comprobatione ego deducebam istud fundamentum probationum super memorabili factarum; Iste vero punctus nullam habere videbatur quaestionem juris, dum ea videbatur nudi facti super sufficienti scilicet justificatione requiritorum, quae in hac probatione desiderantur, recensita per celebrem, *glos. in c. 1. de praescript.* & de quibus, ac de materia hujus probationis particulariter agit in propria sede *sub tit. de judic.*

Ideo enim probatio insufficientis reputata fuit, eo quia licet testes omnes supra atatem ad id necessariam ad minus annorum 54. ante motam litem, bene deponerent de eorum visu per annos quadraginta, non tamen bene concluderent in quadam rigorosa verborum formalitate, requisitum auditus à majoribus, sive alterum famae, ideoque totum consistebat in facto super ipsorum testimonio dicto.

Ubi etenim sufficiens immemorabilis probatio cum suis requisitis adesse, tunc non dubitabatur de ejus relevantia in puncto juris, quae in tot decisionibus, quas in copioso numero, super hac materia habemus, praesupponitur absoluta; Et merito ob istius praescriptionis virtutem, seu operationem, quod ejus vigore allegari potest quicumque titulus de

mundo melior, absque justificationis necessitate, ex iis, quae generaliter habentur collecta apud Sperell. *dec. 37. Buratt. & add. dec. 43. v. Apont. dec. 2. & sub tit. de alienat. & contratt. prohib. disc. 3. & sub altero de jurepatr. disc. 58. ac in dicta peculiari sede sub tit. de judic.*

Et in his specialibus terminis exemptionis à solutione decimarum, *dec. 101. par. 10. rec. apud Celf. dec. 110. nu. 3. & segg. apud Bich. dec. 386. num. 17. & segg.* Ubi de differentia circa istud privilegium praesumptum, & aliud expressum circa modum probationis, & in aliis sapientissime, & sic recte allegari potest Apostolicum privilegium cum expressa, ac specialiter derogatione Concilii generalis Lateranen. *in cap. nuper de decim.*

Et quamvis Scribentes pro Capitulo, objicerent de incompatibilitate hujus fundamenti, cum altero privilegiorum Apostolorum concessorum Cisterciensibus, quodque propterea inepta esset eorum cumulatio, ex eo quod inter memorabilis requisita, illud est praecipuum, ut non detur ejus iurium, quod ita per privilegium dari dicitur; Et consequenter quod privilegium sit immemorabilis destructivum, sive ejus probationis impeditivum; Nihilominus erat parum probabilis oppositio, quoniam juxta distinctionem de qua, post antiquiores ab eis relatos, bene Lanar. *conf. 94. & Rota dec. 218. par. 6. rec. & dec. 29. par. 7.* cum aliis de quibus *sub tit. de Regal. disc. 47. & dicto disc. 3. de alienat. & contratt. prohib.* Incompatibilitas adesse dicitur, quando possessio ita imprudenter producat privilegium, ut ad illum titulum suam possessionem, vel exemptionem restringat, secus autem ubi cumulative, & cum debitis deducatur, quoniam non implicat, ut habens fundatam intentionem in immemorabili, ad istius majorem confirmationem, ac observantiam, comparabiliter privilegium quoque obtinuerit, ex ibi deductis.

Potissime verò, & clariùs, in hac facti specie, quoniam Cisterciensium privilegia jam praesupposita, seu enunciatia in dicto Concilio Lateranensi registrata *in cap. nuper*, jam vigeant de tempore fundacionis hujus monasterii, ac expulsionis Maurorum, qua sequuta, tanquam per speciem Ecclesiae primitivae, & quasi ex integro, in hac regione restitutum, seu reassumptum fuit jus decimandi, quod ob tyrannidem infidelium abierat in oblivionem; Ideoque existentia privilegii in ipso initio causeret quandam exemptionem nati-vam, atque per speciem oppositionis principio, ne jus decimandi, quod tunc nascebatur, respectu istorum bonorum, oriretur, ita se opponendo principio acquisitionis; Atque ita exclusum remaneat principium servitutis, quod dicitur immemorabilis exclusivum; Verum non fuit opus hanc inspectionem assumere, dum ob hujusmodi probationis rigorosam formam non servatam, cessabat ex facto occasio disputandi in puncto juris de hujusmodi comparabili concursu.

Quo verò ad secundum fundamentum privilegiorum, non controvertitur eorum existentia, Punctus autem quaestionis erat, an illis obstat derogatio contenta in dicto decreto Concilii Lateranen. *sub Innocentio III. registrato in c. nuper de decim.* quod praecedebat, dum Concilium praedictum celebratum fuit circa initium saeculi duodecimi, & sic circa annum 1215. Monasterium autem fundatum fuerit initio saeculi decimitertii, de anno scilicet 1301. Et consequenter dicebant Scribentes pro Capitulo (quibus Rota adhaesit) quod de plano intrabat dicta derogatio, dum agebatur de bonis postea de novo acquisitis, de quibus idem decretum literaliter loquitur.

In hoc autem advertebat, quod decretum praedictum duas contineat partes, ut ejus litera clare probat, absque alicujus glossae, vel interpretationis necessitate; In prima etenim refertur quoddam decreta, quod ad Pontificis, vel ipsius Concilii commotionem fecerat Capitulum generale Ordinis ut in futurum Monasteria jam fundata, ad tollendas parochorum querelas abstinerent à nobis bonorum decimabilium acquisitionibus, nisi forte pro Monasteriis noviter fundantibus, & quatenus acquisitiones fierent, praesertim per viam obventionum, bona aliis excellentia committantur, per quos decimae solvi debeant; In secunda vero parte, sequitur decretum ipsius Concilii generalis *ex s. Ne occasione &c.* per quod decernitur per verba praecisa, *ut de alienis terris, & à modo acquirendis, etiam si eas propriis manibus, aut sumptibus excolant, decimas persolvant Ecclesiis, quibus ratione praediorum antea solvebantur &c.*

Ex his igitur patet, quod revocatio privilegiorum, quae concessa erant Cisterciensibus, ac generaliter competebant aliis Regularibus juxta text. *in cap. ex parte una de decim. restricta est ad bona, in quibus copulative duplex concurrat qua-*

qualitas; Una scilicet, ut ea per Religiosos quaesita sint de novo post Concilium; Et altera quod prius pro eis decimae solvi consueverint, unde propterea privilegia exemptiva causerent praedictum postivum amissionis juris quaesiti, ac privationis illarum decimarum, quae jam percipiabantur, ut ejusdem decreti clara litera probat, cum qua pertranserunt Jo. Andr. Hostien. Butt. & ceteri Canonistae (cum DD. loqui non possint contra textum clarum) & ex eorum sensu, ita ex modernis, dictorum requisitorum copulativum concursum desiderantibus, bene firmant Fagnan. *in eodem cap. nuper. nu. 14. & 19.* Ac propterea in lebitate dicebant Scribentes in contrarium, quod hinc esset sensus istius modernum cum sit sensus communis antiquorum fundatus in clara litera textus.

16 Difficultas igitur residere videbatur, super onere probationis, & cui nam illud incumbere, circa secundum requisitum, quod bona essent alias decimabilia, an scilicet Capitulo actori incumbere onus probandi affirmativam, vel potius Monasterio reo probandi negativam; Atque in hoc generalitates utrique parti assistere videbatur; Siquidem respectu Capituli, cum illud haberet, ut supra fundatam intentionem in assistentia juris, idcirco intrabat frequens; & recepta propositio in omni ferè materia enuntiata, de qua apud Mantie. *dec. 241. num. 4. & Barbof. axiom. 198.* quod scilicet habens pro se regulam, & assistentiam juris, habere dicitur intentionem fundatam, donec ille, qui se fundat in limitatione, eam prober, cum haec in dubio non praesumatur, istaque sit praesumptionis virtus, ac operatio, ut transfundat onus probationis in aliam partem.

17 E converso autem, dicebam ego scribens pro Monasterio quod haec eadem generalitas huic potius assisteret, quoniam dum ejus intentio fundata erat in supra enunciatis privilegiis regulam generalem exemptivam statuentibus, hinc proinde dum Capitulum author adducebat hunc replicationem deductam ex dicta revocatione privilegiorum, quae non est pura, & simplex, sed qualificata, ea probanda est qualitas, quae est fundamentum intentionis, ex duplici axiome. Primo nempe quod ubi reus bene fundat suam exemptionem, tunc actor, qui molificativa replicatione eam elidere intendit, talem replicationem cum sua causa, vel qualitate concludenter justificare debet tanquam fundamentum intentionis, Gregor. & add. *dec. 228. & communiter*, cum ista sint axiomata plana. Et secundo quia ubi agitur de aliqua limitatione qualificata, probanda est ea qualitas, sub qua limitatio inducta est ex plene relatis per Fontanell. *de pactis claus. 5. glos. 1. par. 2. num. 19. Rot. decif. 357. p. 10. rec. nu. 23. & seg. ac passim.*

18 Verum, ubi etiam huic parti talis necessitas incumberet, cujus tamen contrarium probabilis videbatur ex altero axiome, quod reo ac possessori sufficit vincere per non jus actoris, dum solum assistentia juris admittitur pro fundamentum intentionis in jurisdictionalibus tantum, non autem in aliis, nisi saltem ad minoribus fomentum accedat, ut ultra generalia, in his specialibus terminis decimarum plures decisiones & autoritates colligunt Add. ad Buratt. *dec. 219. & apud Royas, dec. 412. n. 3.*

Adhuc tamen, vel probationes, vel vehementia argumenta hujus negativae accedere videbantur ex pluribus, quae simul juncta pro meo iudicio ad evidentiam hanc veritatem convincebant. Primo nempe, ob supra enuntiatam probationem immemorabilis, quam spectata substantia veritatis, testes concludebant, adeo ut jam insinuatis in primo puncto, ejus non admittenda canonizatio, provenisse potius videatur ex quodam legaleo rigore, quadam judaismi speciem redolente ob defectum cujusdam formalitatis verborum circa auditum à majoribus, provenientem potius ab imperitia Judicum, vel Notariorum de partibus, non bene callentium Rota, ac Romanae Curiae formalitates in hac probationis specie desideratas; unde propterea dicebam quod quando haec probatio non esset sufficiens ad concludendam illam perfectam immemorabilem, quae absque alia inspectione sufficeret, ut ejus vigore quicumque titulus de mundo melior allegari posset; Attamen sufficiens reputari debere ad istam probationem, quae ex axiomatibus, vel regulis supra deductis, saltem dubium est huic parti incumbere.

20 Secundo in idem, quod cum Capitulum esset de magis insignibus; ac primi ordinis Capituli Hispaniarum, ob amplitudinem, ac divitias Civitatis, & dioecesis pariter ex primariis, unde propterea hujusmodi decimarum exactio magnam continet machinam, atque retinetur libri bene ordinati, cum archivio, & officialibus ad id specialiter deputa-

tis; Utrique ex ipsorum librorum inspectione, de facili dari posset contraria probatio, vel saltem aliquis fumus, absque necessitate adhibendi qualdam nimium exactas, ac exactas diligentiae faciendi probationes per testes nulla fide dignos ob exceptiones in persona, & in dicto, vel quia percutiebant exactorem à conductoribus, seu arrendatariis; Ideoque adaptari dicebam conclusionem, quam habemus in materia possessionis exemptionis à solutione gabellarum, ut ex eadem gabellatum libris negativa probebatur, juxta commune traditionem Bart. & aliorum *in l. Titina textores, ff. de legat. 1. cum concordantibus relati per Capyc. Larr. conf. 66. num. 39. & latus conf. 68. num. 10.*

Tertio quia ista fundatio sequuta fuit de tempore recentiori post Maurorum expulsionem, infra annos scilicet triginta circiter, quando nimium probabile est, quod tamquam per speciem Ecclesiae primitivae, hodiernus status decimatorius, adhuc introductus, seu praestitatus non esset, cum lectura chronicarum Hispaniae doceat, quod ea primava tempora id non de facili permittebant.

22 Quarto fortiter quoniam in ducem fundatorem, ex chronico testimonio hanc bona pro hujusmodi fundacione concessa, obvenerat à manu Regia, nempe à Regina Maria, ideoque nimium probabile est, ut decimabilia non essent; quoniam ut patet ex magna copia decisionum Rotalium, quas in hac materia decimarum habemus inter volumina; Ac etiam, ex deductis in *Cesaravugustana Cathedralitatis sub tit. de praemin. disc. 3. cum pluribus segg.* Summi Pontifices, praesertim Gregorius VII. & Urbanus II. ex pio, prudentique motivo, ut ita Reges, ac Duces, & milites Christianos adjacentium Provinciarum, invitarent ac impellerent ad Maurorum expulsionem, non solum exemptionem passivam, sed etiam jus activum decimarum, quinimo, quod magis ipsamet Ecclesias, earumque bona, exceptis Cathedralibus, concesserunt.

Et quinto demum, quoniam Agentes pro Monasterio non solum se offerrebant promptos ad solutionem decimarum ex illis bonis (quae saltem cum fumo doceretur fuisse alias decimabilia, sed offerrebant dimittere ipsamet bona in proprietate ad Capituli omnimodam utilitatem.

24 Praeterea advertebat negari non posse, quin juxta praemissa, probabiliter dubium esset, an non obstante dicto Concilii decreto *in cap. nuper*, suffragaretur privilegia Cisterciensium, vel etiam propria, & particularia hujus Religionis S. Hieronymi, quae cum derogatione dicti Concilii concessa fuerunt insigni Regio Monasterio nuncupato de *Escorial*, quae huic, & aliis Monasteriis per Sedem Apostolicam communicata fuerunt; Unde propterea resisteret titulus bonae fidei putativus qui junctus cum quadragenaria, de ejus concludenti, ac perfecta probatione dubitari non poterat, in hac materia sufficit, quamvis ageretur de laicis, multo magis ubi de clericis, in quibus concurrent circumstantiae, de quibus infra in tertio, & quarto fundamentis.

25 Quamvis enim in hac materia exemptionis à solutione decimarum, quae à consequenda, vel praescriptione resultat, recepta sit distinctio quod, Aut non agitur de omnimoda praescriptione ipsius substantiae, vel juris decimandi in universum, sed de praescriptione quotae, sive certarum specierum fructuum, vel modi solvendi, & tunc sufficit ordinaria tricennaria, vel quadragenaria praescriptio; Quinimo juxta unam opinionem etiam ordinaria decennalis; At vero agitur omnimoda praescriptione in genere, & tunc requiratur immemorabilis, vel saltem centenaria, quae vitiosum principium, vel titulum non habeat, ex deductis per Rot. *dec. 23. par. 6. rec. apud Royas, dec. 391. & alibi hoc eod. tit.* Attamen huic aequipollet etiam pacifica quadragenaria munita titulo bonae fidei putativo; ex iis quae pluries habentur in omni ferè materia, super ista certa, & frequenti conclusionem.

26 Quo verò ad tertium punctum, seu fundamentum superius insinuatam, deductum ex text. *in cap. novum genus il secundo, de decim.* ut scilicet, quemadmodum in veteri Testamento Levitae Levitis decimas non praestabant, ita in novo Testamento clerici clericis; sive Ecclesiae Ecclesiae eas praestare non debeant; Quamvis textus sit literalis, attamen super ejus intellectus magna dignoscitur pugna inter Canonistas, & Theologos, quinimo inter cujuslibet ordinis, vel scientiae professores, ut patet ex plene collectis per Barbof. *ut. 41. & in collect. ad eundem text. in cap. 2. & Castropol. tom. 2. oper. moral. tract. 10. de decim. disput. unic. punct. 11.* cum aliis de quibus infra, ac etiam de tempore hujusmodi disputacionum, me quoque scribente, disputatum fuerat in *Palentina decimarum*, de qua agitur infra, *disc. segg.*

28 Pro conciliacione autem, atque pro tollendis æquivocis, in quæ incurritur ex consuetudo abusu Collectorum, qui indigent autoritates in magno numero confarcinare student; ad earum diversitatem non refectendo; Advertebam ad id, quod ex pluries insinuat, hodie pene in omnibus forensibus questionibus pro eorum congrua decisione necessarium videtur ut scilicet procedendum sit cum casuum seu questionum distinctione, ex qua, congrua resultat doctrinarum applicatio, earumdemque conciliatio.

Prima igitur questio est ubi agatur de bonis existentibus intra fines Ecclesiæ parochialis, cui decima debentur, quæ tamen assignata sunt pro dote beneficiorum, vel capellanarum, in ipsamet Ecclesiæ parochiali erectarum, sive pro substitutione clericorum eidem Ecclesiæ inferventium, & de ista questione agitur particulariter in dicta Palentina, disc. sequen. ideoque autoritates de ista questione agentes, extraneæ remanent à casu præsentis controversiæ.

Alteræ questio est; ubi bona sita sint in aliena parochia sed assignata pro dote alterius Ecclesiæ, quæ non sit parochialis, vel sit intra limites alterius parochiæ, & de ista agunt Gutier. lib. 2. præf. cap. 2. n. 54. & alii relati per Barbof. d. vos. 41. n. 8. & de paroch. p. 3. cap. 28. §. 3. n. 9. istaque questio cadit potius sub infrascripto quarto fundamento, deducto ex textu in cap. cum sint, & cap. ad Apostolica, super questione inter Ecclesiam prædialem, & Ecclesiam sacramentalem, sed pariter istæ autoritates extraneæ sunt à casu.

Tertiæ est questio, de qua pariter agitur in dicta Palentina, disc. seqq. circa bona patrimonialia, vel ex aliis titulis possessa per ipsam parochiam, vel per clericos ipsi Ecclesiæ parochialis inferventes, & pariter id extraneum est à casu; Et consequenter omnes autoritates, quæ percutiunt dicta tres questionem ponendæ sunt ad partes.

29 Præciã igitur, ac propria questio in præsentis controversiæ cadebat in bonis merè ecclesiasticis, quæ una Ecclesiæ parochialis habens etiam jus decimandi, possidet intra limites alterius parochiæ; adeo ut verificetur casus prædictus, ut unus parochus, alteri parochi decimas solvere debeat, concurrente in utroque eodem jure activo decimandi.

Non de facili autem DD. ad hanc præciã speciem descendunt, cum plures ex eis promiscue agant de Ecclesiis de novo constructis, intra limites parochiæ, quæ tamen non sint parochiales, neque coæquales jus decimandi habeant, Ut plurimum exemplificantes in Ecclesiis quas construunt Regulares, & sic juxta secundam questionem supradistinctam ut patet ex Abb. in d. cap. novum genus, n. 6. Rebuff. de decim. quest. 5. num. 19. & 20. Gutier. d. cap. 2. num. 54. cum tribus seqq. procedendo cum materia, seu questionibus textus in c. 1. de censib. unde propterea sensus Canonistarum favore Ecclesiæ parochialis contra alias Ecclesias, non videtur ita indefinitè attendendus tamquam æquivocus, utpote referibilis ad Ecclesias non parochiales.

Et quamvis Zabarell. conf. 88. agat de bonis Ecclesiæ matricis Patriarchæ Aquilejensis, quæ est parochialis sit intra limites alterius parochiæ subditæ seu filialis, tamen neque percutit casum prædictum; Tum quia loquitur incidenter, & non disputat questionem, dum illa non erat inter unum parochum, & alterum, sed cum colonis; vel attendatariis; qui solvere debent decimam etiam fructuum, quos colligunt ex bonis aliis exemptis, & non decimabilibus tamquam ex bonis suis, non autem ex illis locatoriis, ut advertitur infra in sequenti quarto puncto, & habetur etiam sub tit. de Regal. disc. 53. super obligatione colonorum laicorum solvendi gabelas, aliaque onera laicalia pro fructibus, quos colligunt in bonis Ecclesiasticis per eos conductis.

30 Tum etiam quia, ut advertitur infra in Novarion. disc. 12. ubi questio est inter matricem, & filialem, aliqua peculiaris ratio dignoscitur, quoniam stant bene simul, ut Ecclesiæ filialis sit vera parochia, atque in universum habeat jus parochiale; & tamen matris jus decimandi, in toto, vel in parte retineat.

31 Magis proximè casum prædictum percutere videtur Abbas (qui hujus decimatoriæ materie magister dici meretur) in cap. super n. 7. dum ponit casum de alia Ecclesiâ existente intra limites antidiæ parochiæ, quæ ob multitudinem populi sit etiam parochialis, vel curam exerceat, juxta ea, quæ habentur in sua materia sub tit. de Paroch. præsertim disc. 33. cum seq. ubi de distinctione inter Ecclesias socias, vel coæquales in eorum administratione, ac inter matricem, & filiales, sive inter matricem, & subditas, vel adjuvas, dum Abbas istas novas Ecclesias vocat capellas ad differentiationem matricis, quam

vocat plebem. Atque per argumentum à contrario, & substructum reloqui videtur, se referendo ad largius dicendam cap. cum consingat. eod. tit. ubi potius pro hac parte decidere videtur, dum num. 3. & 4. optime, ac magistraliter distinguit inter laicos, & Ecclesiasticos, vel Ecclesiæ; Ubi enim agitur de præscriptione decimarum cum laicis, qui jus activum decimandi præterant, tunc nimium rigorose proceditur ob vehementem juris resistentiam, eorumque incapacitatem obtinendi jura spiritualia ex deductis infra in Taurinen. disc. 6. Secus autem ubi cum clericis, & personis Ecclesiasticis, non proprio, ac privato; sed Ecclesiæ nomine hanc præscriptionem deducuntur, ex nimium congrua ratione per eum assignata, quo de jure Divino decima debentur Deo, & Ecclesiæ in universum; Distributio autem magis uni, quam alteri Ecclesiæ, oritur ex jure positivo Ecclesiastico, & consequenter non viget illa positiva resistentia, quæ intrat cum laicis, quoniam juri Divino præcipienti decimarum solutionem non advertebat, an potius una, quam altera Ecclesiæ decimas percipiat; ut habetur infra in sequenti questione, inter Ecclesiam prædialem, & sacramentalem.

32 Ex his autem constare dicebam, quod iste casus prædictus non habetur expressè decisis in jure & consequenter; ut intrarent eadem, quæ habentur infra in sequenti puncto questionis inter Ecclesiam prædialem, & sacramentalem; ut præscriptio, vel consuetudo, in quamvis simpliciter, ac decennali deferendum sit; Multo verò magis dum ut supra accedit vera immemorabilis, vel ad minus, & absque dubio quadragenaria.

Et clarius quoniam, tam ista, quam altera questio, de qua infra in puncto sequenti, percutit casum, in quo utraque Ecclesiæ contendat de jure activo, exigendi scilicet decimas à laicis, ac possessoribus bonorum; Secus autem, ubi ut in præsentis, una Ecclesiæ contendat solum de liberate, seu exemptione à jure passivo; dum etiam laicis facilius ista exemptionis, vel consuetudinis beneficium conceditur, atque longè minor juris resistentia dignoscitur.

33 Scribentes pro Capitulo, nimis ab alto asumentes materiam hujus textus in cap. 2. cum magno labore, copiosissime allegationibus, probare conabantur ea, quæ collecta habentur per Tambur. in introduct. de jure Abb. ac per alios modernos Collectores frequenter, quod scilicet Regulares, seu Monachi, juxta eorum primævum institutum, non erant clerici, quinimò clerici, ac in divinis ministrare prohiberi erant, deindeque modernioribus temporibus fuerunt ad id paulatim dispensati, adeo ut sit modernus in Ecclesiâ usus, qui præsertim invaluit post introductionem Mendicantium, qui vitam activam magis profiteri coeperunt, (cum antiqui Monachi, & Anachoreti, contemplativæ potius dediti erant), ut regulares sacramentorum, ac divinarum administrationi incumbant, unde ita consequentia trahebant, quod cum textus loquatur de clericis, non congrueret istis Religiosis tamquam Monachis.

34 Verùm istud fundamentum, quod cum magno apparatu deducebatur, omninò vere contemptibile erat, utpote continens æquivocum manifestum, quoniam dispositio, vel ratio dicti textus cap. 2. non consistit in clericatu personalis, dum etiam clerici quantumvis in sacris atque in majoribus dignitatibus constituti, pro iis bonis, quæ tamquam patrimonialia, vel aliis quæstis, quinimò etiam occasione simplicium beneficiorum, vel capellanarum possident, jure secularium habentur, atque tenentur ad decimas, cum textus prædictus, juxta veriore, ac germanum ejus sensum, loquatur de illis clericis, qui ratione Ecclesiæ parochialis, ejusque ministerii, vel cultus, hanc exemptionem allegent, ex deductis in dicta Palentina, disc. seq. ubi in specie de hac materia; Et consequenter nil refert an isti Religiosi Ecclesiæ parochiali inferventes, atque curam exercentes; & sacramenta administrantes, in stricta juris censura veniant, necne sub nomine clericorum, quoniam punctus exemptionis non est in eorum personis, vel bonis jure privato, ac singulari; sed est in ipsa parochia, ejusque parochi, cujus persona intellectualis rectè constituit, vel repræsentari debet per plures personas materiales universitatem, seu corpus politicum constituentes, ut sunt Capitula, & collegia, vel Monasteria, quibus aliqua parochialis Ecclesiæ annexa sit, quoniam ipsum corpus universale, seu politicum dicitur parochus, qui habitualiter habet curam animarum, ac repræsentat Ecclesiæ sponsum, singuli vero non sunt parochi, neque animarum curam habent, quoniam aliud est corpus; aliud autem singula membra ex deductis in sua materia sub tit. de benef. & sub altero de paroch. occasione agendi de etate, vel sacris ordinibus requisitis in beneficiis curatis, ut non sequitur in

Canonicibus, vel beneficiis Ecclesiæ Collegiatæ, cui cura animarum annexa sit, minime oportet facere specialem curæ animarum mentionem, quæ in curatis necessaria est cum similibus; ibi deductis, præsertim in Melpheim. cantoria dicto tit. de benef. disc. 55. & in annotatione ad S.C.T. in materia concursus.

36 Demùm quoad quartum, & ultimum punctum, seu fundamentum deductum ex dispositione text. in cap. cum sint, & cap. Apostolica, super questione inter Ecclesiam prædialem, & alteram sacramentalem, litteraliter in eis disponitur, quod cum non reperitur in jure dictum, an decima debeatur potius Ecclesiæ prædiali, quam sacramentali, hinc proinde deferendum sit consuetudini; Non tamen Canones expriment qualis esse debeat ista consuetudo, circa quam Interpretes magis communiter concordant, quod cum ista non dicatur contra jus, sed præter, sufficeret ordinaria decennalis, ut latè, ac magistraliter Abbas conf. 58. par. 1. & in dicto cap. cum sint in principio, nu. 6. & aliis antiquioribus relatis firmant Covarr. lib. 1. var. cap. 17. num. 8. vers. 4. Guttier. lib. 1. præf. quest. 17. num. 2. & 5. & lib. 2. canonic. cap. 21. num. 58. Barbof. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 2. & de paroch. cap. 28. §. 2. utrobique, num. 33. & seqq. ac tenuit perpetuo Rota ut apud Achill. decif. 3. & 6. de decim. Put. dec. 150. in correctis, num. 5. lib. 1. dec. 163. num. 3. & 4. par. 2. divers. decif. 279. & 289. par. 2. rec. quæ sunt eadem apud Cavaler. decif. 95. & 107. num. 2. dec. 124. num. 11. & seqq. par. 5. Segobien. decimarum 10. Octobris 1583. coram Aldobrandino seu Clemente VIII.

37 Aliaque desuper dignoscitur non videtur questio, nisi super juris regula, vel præsumptione in dubio, ad effectum exinde dignoscendi, cuiusnam incumbat onus probandi consuetudinem; qua non probata, fundata remaneat intentio habentis pro se regulam juris; Et in hoc licet aliqua pariter habeatur antiquorum vario pene relata per Abb. dicta conf. 58. concludit tamen, & bene, pro Ecclesiâ prædiali; Et sequuntur DD. supra allegati; Quamvis Rota in dicta Segobien. decimarum coram Aldobrandino seu Clemente VIII. sentire videatur, ut regula assistat potius sacramentali; quod tamen ego licet scribens pro sacramentali, atque more Ad Advocati deducerem hanc conclusionem, credebam minus tutum; Verùm opus non erat id examinare, cum cessaret questio ex facto, stante probatione non solum decennalis, sed quadragenaria imò de facto immemorabilis, ut supra.

38 In decisionibus autem desuper editis, præsertim verò, ac latius in illa 16. Februarii 1663. admittitur conclusio tamquam incontrovertibilis, negatur autem applicatio ad casum ex quatuor, fundamentis. Primò nempe quod textus in cap. cum sit, agat de decimis, quæ debentur per colonos, qui viventes in una parochia, accedunt ad alteram, causa colendi prædia ibi existentia, & sic de decimis quodammodo industrialibus, quæ ab eis debentur ex portione colonica juxta sensum Anchar. & Jo. Andr. & Abb. ibid.

39 Secundò quod dictorum Canonum dispositio percutiat casum in quo duæ Ecclesiæ parochiales activè concurrant in exactione hujusmodi decimarum ab iis, qui viventes in una parochia, ibique sacramenta percipientes, in altera prædia possident, & colant; Id autem non esset verificabile in facti specie, cum idem Monasterium, quod bona possidebat, & colebat in aliena parochia, possidebat etiam parochiam sacramentalem, ideòque intrat incompatibilitas actionis, & passionis in eodem subjecto, quodque non possit quis eodem tempore esse debitor, & creditor sui ipsius, sive quod res propria sibi serviat, ut in his terminis habetur in dec. 23. sub num. 2. par. 2. divers. & in Calagurritana, decimarum de Octob. 1. Julii 1664. coram Cerro; Ponderando in idem, ea quæ proximè habemus in materia censuali, quod sit fundus census efficiatur de dominio creditoris, census extinguatur, vel saltem tali dominio durante, suspenditur, ac obdormit, ex eadem ratione incompatibilitatis, quod res sua ei servire non potest, idemque in servitutibus &c.

Tertiò in idem, quod non verificaretur consuetudo per Canones præsupposita super jure activo, quod unus parochus, in parochia alterius decimas exegerit, quoniam non docebatur ex parte Monasterii de aliqua exactione activa, quæ videtur impracticabilis cum se ipso, dum probationes percutiebant solum negativam solutionem respectu parochiæ actricis, & sic exemptionem à jure passivo, non autem possessionem in jure activo.

40 Et quartò (quod coincidere videtur cum secundo) ut pro ipsorum canonum verificatione desiderandum veniat concursus trium personarum, nempe parochi prædialis, alterius parochi sacramentalis, & parochianorum, qui possi-

dent, vel colentes prædia existentia intra limites unius parochiæ in altera viverent, ac sacramenta, recipient; In hac autem facti specie, ista tertia persona deficeret, quoniam Monachi, qui in hoc Monasterio vivunt, non veniunt sub nomine parochianorum, seu populi secularis viventis sub parochi cum reciproca necessitate administrationis, ac receptionis sacramentorum, dum ipsi, pro omnium Regularium usu, ac privilegiis independenter à parochi, sacramenta recipiunt à proprio superiori regulari in proprio Monasterio, quamvis huic nulla annexa sit parochialis, sed adit Ecclesiæ parochialis diversæ ex pluries deductis sub tit. de jurisd. disc. 1. & seq. & alibi pluries.

41 Verùm (in sensu etiam veritatis) dicebam quod nulla ex his responsionibus probabile fundamentum habebat; Quatenus enim pertinet ad primam, (salva ea reverentia, quæ antiquitati debita est) intellexit Jo. Andr. & Anchar. quem solum refert, sed non probat Abbas, omninò improbabilis videtur, utpote contra claram litteram text. in cap. ad Apostolica in fin. ubi supponitur, quod domini prædiorum, in una parochia illa possideant, & excolant, & in altera vivant, ac sacramenta percipiant; Et tamen proceditur cum eadem distinctione de qua in cap. cum sint, ideòque iste sensus est de directo contra textum, ac merito modestiores communiter procedunt cum præsupposito, quod agatur etiam de dominis, ut patet ex Guttier. Barbof. & aliis ubi supra, atque cum hoc intellectu, seu præsupposito etiam respectu dominorum semper processit Rota ut apud Achil. dicta, dec. 6. de decim. Put. dec. 150. lib. 1. dec. 163. par. 2. divers. apud Cavaler. dec. 95. & 107. repetit. dec. 279. & 289. par. 3. rec. in dicta Segobien. decimarum 10. Octobris 1583. coram Clemente VIII. Et in specie cum Monasterio Regularium sito in una parochia, & possidente bona in altera dec. 124. par. 5. rec.

42 Secunda responsio continet æquivocum clarum in applicatione, ut convincunt autoritates, quibus innititur, nempe dec. 23. par. 2. divers. cum qua proceditur in Calagurritana de Octob. prima Julii 1654. coram Cerro ex autoritate Bonifacii in Clementina prima, n. 71. & seq. de decim. ubi de casu, in quo Monasterium, vel Religio, quæ sit in una parochia, & possideat bona in altera, non habeat parochiam sacramentalem, & consequenter non contendat de jure activo, sed solum de passivo exemptionis; Ideoque id extraneum remanet à casu controversiæ, in quo, ut infra quarta responsione, rectè verificatur concursus trium personarum ob earum reduplicationem in hoc Monasterio, quod repræsentat personam parochi, & alteram personam parochiani possessoris, unde propterea hæc responsio continet æquivocum clarum in applicatione.

43 Idemque dignoscitur æquivocum in præsupposita incompatibilitate, adhibendo simile de creditore censuario qui efficiatur dominus fundi censiti, quoniam ut pluries ad hanc materiam incompatibilitatis crediti, & debiti in eadem persona advertitur sub tit. de credito, & sub tit. de camb. ac etiam insinuat sub tit. de feud. id rectè procedit quando una & eadem sit persona materialis, ac formalis, atque non accedat respectuum diversitas; Sed ista concurrente, id nullam continet implicanciam, quoniam rectè in una & eadem persona materiali, pro respectuum diversitate, vel stationum diversitate, dari potest concursus debitoris, & creditoris, vel emptoris, & venditoris, seu mandantis, & mandatarii cum similibus, ut in specie habetur in Palentina, disc. seq. de parochi, qui possideat jure privato bona sita in ejus parochia, quoniam est debitor decimarum sibi ipsi solvendarum absque dicta implicitantia, ob duplicem personam, quam ita repræsentat unam scilicet propriam; & privatam, & alteram parochi nomine Ecclesiæ.

44 Atque exinde de plano correre dicebam tertiam responsionem, quæ magis evidenti laborat æquivoco, quoniam, ut eodem disc. seq. advertitur, quando in una persona materiali, pro respectuum diversitate, verificatur duplicitas personarum formalium; tunc in integra fructuum perceptione, ac restitutione in ejus horeo, per actum occultum, ita à lege subintellectum ratione inanis circuitus, subintelligitur uterque actus solutionis, & exactionis respectivè, quod scilicet parochus tamquam parochianus, ac privatus possessor bonorum, debitor decimarum, istas solvit sibi ipsi tamquam parochi, & easque perceptas confundit, cum reliquis fructibus propriis; Ad instar illius solutionis, ac instantaneæ restitutionis, quas lex obdat in novatione, vel in delegatione, seu transfusionem debiti de una causa in aliam, unde propterea ista tertia responsio verè discursu indigna videbatur.

45 Demum quoad quartam, ea pariter de plano tolli videbatur, cum iis, quæ habentur superius insinuata occasione

agendi tertio fundamento ad materiam textus in cap. 2. de decim. quod dicitur aliud est corpus univ. etc. puta Capitulum, vel Collegium, seu Monasterium cui annexa est parochia; Aliud vero sunt singuli Canonici, vel Clericuli; Isti etenim non dicuntur parochi, neque habitualiter curam habent, quamvis eam de facto exercent, unde proprie Canonici, vel Beneficarii aliiquis Ecclesie quae sit parochialis, singulariter considerari dicuntur parochiani, & subditi ejusdem in propria Ecclesia, dum non implicat, ut pro respectum diversitate, quis eodem tempore sit pastor, & ovis.

46 Ad id autem quod dicitur, ut monachi, tamquam exempti a jure parochiali, recipient sacramenta a proprio superiore, independentes a parcho, & consequenter quod non verificetur concursus trium personarum; Pariter advertebam quod continere videtur clarum aequivocum, quoniam ut supra ex sensu eorumdem Scribentium puro Capitulo actore advertitur, antiquitus monachi erant potius laici, quam clerici, atque saecularium more sacramenta recipiebant in parochia, Ideoque attento eo statu verificabatur concursus trium personarum nempe Parochi parochialis representati per Capitulum actorem; Sacramentalis representati per ipsum Monasterium in universum tamquam per personam intellectualem, seu corpus politicum; Et parochianorum, quales erant ipsimet monachi; Superventa vero privilegia exemptiva monachorum, aliorumque regularium utpotè inducta in favorem, retorquei non debent in odium, neque immutare debent statum, ita jam impressum, pro quo initium attendendum est; Ac etiam quia rectè istud Monasterium dicere potest, quod hujusmodi superventis privilegiis non indigebat, ideoque eorum usum neglexit; dum ipsummet erat parochus.

47 Et nihilominus advertebam, quod ex his negari non potest, quin materia reduceretur ad probabilem dubietatem, ut propterea omnino deferendum esset tam diuturnae observationis, tam in ratione interpretativa, quam in altera prescriptiva, dum non solum concurreret decennalis, quae ex magis recepto sensu sufficit, ut dicitur Canonum dispositio interpret, sed etiam quadragenaria, imò vera, & de facto immemorabilis, cum ea exemptione, quae potius nativa, quam dariva dicenda est, utpotè innixa originis fundationis, absque eo quod constaret quod unquam hæc bona decimabilia fuerint; Et fortius conjungendo istud fundamentum deductum ex cap. ad Apostolica, cum altero in dicto cap. 2. Si etenim ista singulariter, & distincte considerata sufficiunt, multo magis simul juncta; Ideoque resolutiones, vel improbabilis, vel nimium asperae, ac rigorosae videbantur.

48 Ponderando quoque in hoc proposito rigoris, qui in hac materia ab aliquo moderno tempore probabiliter per Romam, & Curiam Romanam adhiberi consuevit contra Regulares exemptos ad favorem parochorum, seu clericorum saecularium, quod scilicet antiquiori tempore, atque circa primam Monachorum aliorumque Regularium introductionem, isti erant in parvo numero, & in statu paupertatis ideoque per parochos dissimulari, & commiserati erant in decimarum exactionem tamquam per speciem elemosynae, eademque ratio impulit sedem Apostolicam ad eis concedendum aliqua privilegia; Cum itaque tractu temporis iidem regulares ex piis dispositionibus, vel etiam ex contractibus correspondivis valde ditati fuerint, atque praeda quaerierint possessa à saecularibus, qui decimas solvebant; Hinc ista aequitas seu commiseratio resolvitur ad iniquitatem, & ad parochorum usurpationem pro exuberanti Regularium ditatione, ad nota in cap. suggestum, de decim. ut praesertim advertitur per Rot. dec. 344. p. 11. rec. edita in casu de quo in dicto disc. 3. & in aliis; Ista vero nimium congrua ratio in hac facti specie non intrabat, cum in facto doceretur, quod istud Monasterium nullas bonorum alias decimabilium acquifitiones fecisset, quinimò quod potius diminuta essent bona pro ejus fundatione assignata, & consequenter ita major convinebatur rigor desuper adhibitus; Et tamen hæc non valuerunt ita exigentibus illis casuum satis, quæ in die experimur.

ADNOT. AD DISC. I. cum seqq.

IN ista pariter materia decimarum alia non adfuit occasio praeterquam in duobus casibus de quibus, disc. 21. & 22. in hoc tit. quorum primus concernit eandem materiam de qua disc. 14. & 15. hoc tit. Et in altero agitur de modo exigendi decimas; Et quando unum invicem convinentes vel socii dicantur constituere unam Domum, sive unum foculare. De oblationibus, & Elemosynis de quibus, disc. 19. & 20. habetur quoque actum subtit. de Parochialibus, disc. 25. & 32. & in Annot. ad S. C. T. disc. 19. & disc. 12. de jure par.

Decisiones editae in casu de quo, disc. 1. habentur impressae, dec. 97. 201. & 344. par. 13. dec. 27. par. 14. & dec. 254. p. 15. Aliæ decisiones coram Zarate, de quibus in disc. 3. sub inter ejus impressas, dec. 53. & 67. Et ex aliis duæ habentur impressae, dec. 24. par. 13. & dec. 232. p. 14. rec. Aliter quæ prodit in disc. 4. habetur impressae, dec. 99. p. 15. Decis. in seq. disc. 5. sunt impressae, dec. 67. & 375. par. 15. & rec. 109. & 391. par. 16. rec. In disc. 11. sunt impressae, dec. 216. & 520. p. 13. & dec. 69. par. 14.

Decisio prodita in disc. 13. habetur in par. 16. dec. 382. PALENTINA DECIMARUM PRO CAPITULO CATHEDRALIS, CUM BENEFICIATIS LOCI DE OSSORNO, Casus decisus per Rotam pro Capitulo.

De eadem materia text. in cap. 2. de decim. ut scilicet clerici clericis decimas non solvant, quomodo id intelligendum veniat, & an procedat in illis bonis quæ assignata sint pro dote beneficiorum, & capellaniarum existentium in eadem Ecclesia parochiali, non tamen ex causa parochialitatis, & curæ animarum.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Resolutiones causae.
- 3 Quod Clerici Clericis decimas non solvant.
- 4 Qualis esset causa punctus.
- 5 Qualis sit verus text. in cap. 2. de decim.
- 6 Idem parochus solvit decimas sibi ipsi de bonis suis.
- 7 De compatibili concursu actionis, & passionis in eodem subjecto.
- 8 An famulatus necessarius det aliquod jus.
- 9 & 10 De eodem cum distinctione, & de effectu exinde resultante.

D I S C. II.

Cum in hac diocesi, idem vigeat usus, qui disc. praecedenti insinuatus est, penè universae Hispaniae communis, ut nulla ad sint parochiae distinctae, ideoque Episcopus sit parochus universalis; ac etiam alibi vigeat usus, qui in Italia quoque & praesertim in perlegria Neapolitani partibus habetur pluries insinuatus sub tit. de benef. & sub altero de Canon. & Capitul. ac alibi, quod Ecclesiae matricis servitio adscribi solent omnes clerici naturales loci, qui in Hispania beneficiati, in Italia vero capellani sui presbyteri participantes nuncupari solent congregationem per quadam Capituli seu Collegii speciem constituentem, cum arca communi, aliisque universitatibus, vel collegiis signis; Hinc proinde, matrice Ecclesiae loci de Ossorno in qua curam animarum exerceret, & sacramenta populo ministrantur, cum notabilis adesset hujusmodi clericorum, seu beneficiorum numerus, ex eis Episcopus, duos, vel plures, quos magis idoneos ac oportunos reputer, eligere, ac deputare solet pro exercitio curæ animarum, ac administratione sacramentorum, ad ejus nutum amovibiles, inter eos quasi per circulum quandoque variando, ita tamen ut decimarum loci tertia pars ad hunc effectum assignata, ponatur in massa communi, ac veniat in distributionibus ad commodum omnium; Alia tertia parte pro eodem Hispaniarum usum spectante ad Episcopum, & Capitulum; Et alia tertia divisa inter Dominum temporalem loci, & ejusdem Ecclesiae fabricam; Omnium decimarum administratione, & collectione existente penes dictam beneficiorum Congregationem; quædam horrea retinentem, in quibus recondere consuevit quoque fructus illorum bonorum, quæ ab eadem Congregatione seu massa possidentur, ratione piorum legatorum seu capellaniarum, cum oneribus missarum, & anniversariorum.

Cum autem aliquo moderno tempore, innovando dictam antiquam consuetudinem, Beneficarii coepissent reponere fructus hujusmodi bonorum, in horreo separato, ad effectum ut integrè inter eos dividerentur, nullamque participationem ratione decimæ habere deberent dicti alii participantes; Hinc proinde exorta desuper lite in partibus, ac aliis quibus sententiis, & decretis, tam in possessorio, quam in petitorio emanatis; Introducta per appellationem causa in Rota coram Zarate, datoque dubio in possessorio, cuinam dandum esset mandatum de manutendo; cum pro frequen-

ti stylo, in causis gravibus, nulla capta resolutione, restrictum esset, ut videretur de bono jure, etiam ad effectum manutentionis, idcirco assumpta in dicto bono jure disputatione sub die 14. Maii 1655. prodit resolutio ad favorem Capituli, aliorumque participantium, quæ resolutio habetur impressa par. 12. rec. dec. 16. ad ejus normam expedita sententia, & commissa per Signaturam causam appellationis in eadem Rota coram Cerro cum clausula consilio de tribus, & cum alia clausula respectu mandati de manutendo; cum facultate manutendi quem de jure, post binas resolutiones coram eodem Cerro super denegatione remissoriae, petitæ per Beneficarios sub diebus 24. Januarii, & 24. Junii 1656. duplex dubium propositum fuit, an scilicet constaret de tribus conformibus, quæ veniant exequende; Et an dandum esset mandatum de manutendo, & utrumque sub die 22. Junii 1657. ad favorem Capituli, & consortium resolutum fuit atque ita credo quod causa finem habuit, dum de illa amplius actum non audivi, dicteque resolutiones habentur impressae ead. par. 12. rec. dec. 283. & 284.

In hujusmodi autem disputationibus, ultra ea quæ concernebant possessorem, in facto potius quam in jure consistentia, & de quibus proinde Advocati, vel nihil, vel parum agere solent; Unicus punctus juris restringebatur ad intellectum textus in cap. 2. de decimis, de cuius materia agitur quoque disc. praecedenti, eo disponente, ut quemadmodum in veteri Testamento Levitæ, Levitis decimas non praefabant, ita in Novo eas clerici, clericis non solvant, quomodo scilicet, & in quibus casibus id intelligendum veniat.

Cumque bona pro dictis beneficiis seu capellanis, aut anniversariis assignata, sita essent intra limites ejusdem Ecclesiae, sive in ejusdem loci territorio, atque pertinere ad clericos ejusdem Ecclesiae servitio adscriptos, & animarum curam ibi exercentes, hinc proinde non intrabant diversæ quaestiones, vel casuum distinctiones enuntiatæ, disc. praecedenti, sed stringebatur punctus ad secundum casum, ibi distinctum, & exemplificatum, ubi scilicet agatur de bonis existentibus intra limites ipsius Ecclesiae parochialis, atque assignatis pro dote, vel cultu ejusdem, seu beneficiorum in eadem existentium.

In hoc autem, dicebam scribens pro Capitulo, & confortibus, quod quidquid malè dicar glossa in eadem c. 2. communiter reprobara; Verus, ac receptus dictæ Decretalis intellectus est, ut de illis clericis id intelligendum veniat, qui Levitarum loco subrogati sunt, quia nempe hæc bona habeant tamquam præmium seu mercedem laboris, & occupationis ratione ministerii, quod populo decimas solventi exhibent, in exercitio curæ animarum, ac in administratione sacramentorum, adeout ista bona dici valeant assignata pro dote ipsius Ecclesiae parochialis, atque ad hunc effectum curæ; Unde propterea si idem parochus qui habeat parochiam in titulum, intra ejusdem parochiae limites bona possideat patrimonialia, & laicalia; Quinimò etiam Ecclesiastica ratione aliorum compatibilium beneficiorum, vel piorum legatorum, sive etiam incompatibilium, quæ ex Apostolica dispensatione retineat, adhuc de eis decimas, solveere debet sibi ipsi, tamquam diversæ personæ, pro ea personarum formalium reduplicacione in eadem persona materiali, quæ consideratur dicto, disc. praecedenti, quod scilicet ita considerantur duæ personæ omnino distinctæ; Una scilicet parochiani seu unius de populo jure privato possidentis bona, ac decimarum debitoris; Et altera administratoris Ecclesiae parochialis, quæ revera est decimarum creditrix juxta receptam sententiam Innocentii, Abb. & aliorum in eadem cap. 2. Covarr. lib. 1. var. c. 17. n. 8. vers. primum hinc est Suarez de Relig. tom. 1. c. 17. n. 16. cum aliis plenè collectis per Barbof. var. 41. nu. 15. cum seqq. & in causis decisionibus; Ideoque cum ista bona assignata non essent ipsi Ecclesiae parochiali, vel ejus clericis, pro mercede, seu præmio curæ animarum, & administrationis sacramentorum, sed ex diversâ causa anniversariorum, & celebrationis missarum, ex legatis, aliisque piis dispositionibus, hinc proinde in hac parte repræsentabant personam omnino diversam ab illa parochi quamvis istam, quæque ipsi de facto exercerent.

Clarius quoque, dum iidem Beneficiati nullum habebant in hujusmodi cura, seu parochialitate titulum, qui ut supra, ob non distinctionem parochiarum, resider penes Episcopum, tamquam parochum universalem, sed considerantur tanquam nudi servitores, ac ministri manuales pro solo exercitio, unde propterea cessat in radice illa ratio dubitandi, quæ in ipsomet parcho habente parochiam in titulum cadere potest ratione incompatibilis concursus actionis, & passionis in eodem subjecto; Quamvis reverà, neque

in ipsomet parcho ista incompatibilitas dignoscatur ob dictam personarum formalium discrecionem, quæ in eadem persona materiali datur, ex deductis dicto, disc. praecedenti. Non negabatur hæc per Scribentes pro Beneficiatis; Dicebatur tamen, quod licet habitualiter cura sit penes Episcopum, qualiquos ex istis beneficiatis ad ejus nutum deputat ad exercitiam; Artaem est deputatio necessaria, dum non potest deputare clericos externos, sed perneceesse deputare debet ex illis, qui sint ex isto coetu, seu congregatione, quodque propterea jus curæ actualis residet penes ipsum corpus Beneficiorum; quamvis exercitium ab aliquibus eorum explicetur; Adinstar eorum quæ habentur sub tit. de Benef. in proposito juris conferendi, quod competit Capitulo, & explicatur per Canonicum turnarium, sive hebdomadarium, ac etiam sub tit. de jure patronat. de jure patronatus existente penes totam familiam, exercitio autem penes unum, vel aliquos, cum similibus. Ideoque dicebant, quod intraret doctrina Jo. Fantucci, cum qua transeunt Franch. in fin. num. 5. de prebend. in 6. Geminian. ibid. num. 5. & Rot. apud Seraphin. dec. 716. num. 9. quod scilicet si officium, vel beneficium, quod à superiore dari solitum est Capitulari, potest ab eo dari etiam non Capitulari, & tunc non erit capitulare, sed si perneceesse dandum est Capitulari, tunc erit Capitulare, quamvis esset ad nutum amovibilis, quoniam ista facultas est circa unam, vel aliam personam, sed non circa ipsum corpus Capituli. Verum dicebam, ut id ex præsumpto esset ad casu quaestiois; Quoniam admisso etiam dicto transupposito, ut hæc deputatio in Episcopo esset necessaria, adeout non posset deputare alios clericos, qui non essent de isto gremio (quod examinare non oportebat); Adhuc tamen, id aliud non operatur, nisi ut iste reciprocos famularius dici valeat necessarius, ejusque emolumenta spectarent ad congregationem seu massam, atque adinstar dici possent capitularia, sed semper agendo de emolumentis parochialibus, quæ data, vel assignata sunt ratione exercitii curæ animarum; Ideoque ubi ageretur de illis bonis, quæ assignata sint loco congruæ Vicario exercenti curam animarum in Ecclesia parochiali, quæ alteri unita sit, juxta casum de quo in Perulina sub tit. de Paroch. disc. 19. cum similibus tunc rectè dicendum videtur ut intret isti termini, neque parochus habitualis decimas de hujusmodi bonis petat.

CALAGURITANA DECIMARUM S. ASCENTII PRO MONASTERIO SANCTE MARIE DE ESDRELLA, CUM PAROCHIS, SEU BENEFICIATIS SANCTE ASCENTII. Casus variè decisus per Rotam.

Ad materiam text. in cap. suggestum de decim. an scilicet, & quando privilegiativa, vel conventionalis exemptio à solutione decimarum cessare, vel moderari debeat, si tractu temporis id magnum redoleat læsionem; Et incidenter de probatione, ac signis parochialitatis, ad effectum juris decimandi; Et de validitate transactionis super decimis

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Resolutio causae.
- 3 De punctis causae.
- 4 De validitate transactionis.
- 5 Decime spectant ratione curæ habitualis.
- 6 An, & quando in actibus Capitularibus vel Collegiatis vis non sufficiat consensus majoris partis.
- 7 Transactio quando officii venientes jure suo.
- 8 De circumstantia ob quam confirmationi Apostolica magis deferendum est.
- 9 Ad regulandum transactionem, quale tempus attendi debeat.
- 10 Ad materiam text. in cap. suggestum.
- 11 Est error insistere in quaestione juris ubi difficultas potest removeri cum facto.
- 12 Quod sic desideretur in decisionibus Rota.
- 13 De ratione cessantis exemptionis Religiosorum in decimis, & ad eandem materiam cap. suggestum.

Card. de Luca, Lib. XIV. M 3 14 De

- 14 De latione, quae resultat tractu temporis in habentibus tractum successivum.
- 15 & 16 De eodem, & declaratur.
- 17 De diffinitione remissionis juris quaesiti, & juris querendi.
- 18 & 19 De eodem, de quo n. 15. & 16.
- 20 Declarantur decisiones Martin. Andr. in quibus terminis procedant.

D I S C. III.

ORta lite inter parochos, & beneficiatos oppidi Sancti Acentii, ubique situm Monasterium S. Mariae de Estrella, ordinis Sancti Hieronymi nuncupati de Escorial, super jure decimandi bona a Monasterio possessa, tam in dicto oppido, quam in loco dituro Villarica; Cum Monasterium in vim privilegiorum, exemptionem praeterderet, ac etiam in bonis Villarica jure parochialis activi Ecclesiae S. Emiliani ibi annexae; De anno 1432. devenit ad concordiam per quam determinatum fuit, ut pro bonis sitis in dicto loco Sancti Acentii, Monasterium solvere deberet, de tritico, ordeo, & vino tantum quinquagesimam, in reliquis autem omnibus exemptione potiri deberet; Post observantiam vero dictae concordiae per duo saecula; Suscitata lite per parochos, & beneficiatos in partibus, deindeque introducta causa in Rota coram Zarate sub die 17. Aprilis, & 1. Julii 1654. prodierunt resolutiones ad favorem parochorum, altera intermediane super denegatione remissionis, ad quarum resolutionum normam (quarum aliqua habentur impressae par. 11. rec. dec. 344. & 345.) expedita sententia, & commissa causa in eadem Rota coram Certo sub die 26. Junii 1658. pro infirmatione sententiae, favore Monasterii responsum fuit, sed repropolita causa 7. Februarii 1659. haec resolutio in parte reformatata fuit; Verum sub diebus 3. Junii 1661. 4. Decembris 1663. & 5. Decembris 1664. coram eodem, recedendo ab hac posteriori resolutione reformatatoria, prior approbata fuit favore Monasterii pro observantia transactionis in omnibus atque ita credo, quod causa finem habuit.

In hujusmodi autem disputationibus duo fuerunt puncti. Primò nempe super validitate dictae transactionis ratione solemnitatis, & causae. Et secundò quatenus esset valida, an ob praetensam lationem resultantem à nimia excrecentia bonorum iactantem termini textus in c. suggestum de decim. sive alii termini generales super reductione ad justitiam illius contractus qui tractu temporis, nimium injustus, ac laevus efficeretur.

Primus punctus percutiebat potius terminos, seu materiam alienationis bonorum Ecclesiae, de quibus in sua peculiari sede sub tit. de alien. & contract. disc. 1. atque in magna parte consistebat potius in facto, quam in jure, super veritate, & forma probandi ejusdem concordiae, ejusque confirmationis concessae per Paulum II. auctorem Extravag. Ambrosiae, ac etiam super probatione parochialitatis saltem habitualis dictae Ecclesiae S. Emiliani dicti loci dituri Villaricae ac aliterius Sancti Joannis de Ruogo; Postquam enim parochialitate, certa resultabat consequentia super jure activo decimandi etiam bona aliorum sita intra limites dictae parochiae ad favorem Monasterii, cui unita erat, cum jus decimandi pertinet ad eum, cui ratione unionis cura habitualis competit.

Capitula dec. 239. par. 3. apud Merlin. dec. § 17. n. 2. & in alijs, de quibus in causae decisionibus cum sit conclusio certa. Pleraque autem concurrerant parochialitatis adminicula, in eisdem decisionibus recensita, praesertim in ultima anni 1664. unde propterea sufficiens probatio aderat.

Obiciebatur etiam, de dictae concordiae nullitate ex defectu in primis decisionibus coram Zarate omisso, quod in ea non intervenissent omnes parochi, seu beneficiati, quorum interventus dicebatur necessarius, stante quod agebatur de actu voluntario, in quo non sufficit major pars, sed desideratur consensus omnium, ex iis quae ceteris relatis in hac materia habentur apud Franch. dec. 2. ibique Adden. & in primis causae decisionibus, ac etiam in Monasterii canonice 20. Novembris 1654. & 22. Maii 1656. coram eodem Certo in quibus concordantes.

Verum de facili obiectum solum fuit, quoniam ista conclusio recte procedit in iis, quae singulis comperunt jure singulari, ac fuit merè voluntaria; Secus autem ubi agitur de actibus factis jure universalitatis, seu collegiatis, & qui potius necessarii, quam voluntarii dici merentur, ut potissimum est transactio, quoties bona fide inita sit; juxta distinctiones, de quibus sub tit. de fideicom. disc. 173. & seq. & sub tit. de feudis, disc. 49. & sub tit. de employ. disc. 52. ac in dicta sua materia sub tit. de alienat. & contract. & alibi pluries super articulo, an & quando transactio praedictet tertio, vel suc-

cessori independenter venienti, ex persona propria; Quoniam ubi cessante collusione, ea bona fide inita sic dicitur actus potius necessarius tamquam species rei judicatae, inter ipsas partes concordat et emanatae, ad ponendum ita partem litis in tuto, ac se assicurandum de majori damno, quod incertus litis eventus inferre poterat. Potissimè verò stante confirmatione Apostolica omnium defectuum suppletiva; Et circa quam confirmationem, ad effectum, ut ei magis deferendum esset, ponderabam eam particularem circumstantiam, quod concessa esset per Paulum II. qui in hac materia alienationis bonorum Ecclesiae fuit omnium rigorosior, & accuratior, ut comprobatur Constitutio desuper per eum edita in Extravag. Ambrosiae, cum qua hodie vivitur.

Insistebant quoque Scribentes pro parochis, super defectu 8 causae respectu saltem bonorum existentium intra limites propriae parochiae S. Acentii, dum quoad haec, cessante jure activo, ratione parochialitatis competente in alijs bonis, quae in diversis limitibus existebant, atque stante certa juris assistentia eorum favore, alius non aderat exemptionis praetextus, qui ansam dederat concordiae restringenti solutionem decimarum ad tres species fructuum tantum, ac in istis in adeo modica summa quinquagesimae, nisi illa privilegiorum per Sedem Apostolicam huic Religioni concessorum, quae tamen plures per Rotam tam antiquam, quam mediam declarata fuerunt non suffragantia pro hac exemptione decimarum, ob non factam specialem derogationem omnino necessariam decreti Concilii generalis Lateranensis registrati in c. nuper de decimis.

Verum pariter istud erat fragile fundamentum de facili 9 rejectum, quoniam ut advertitur apud Orthobon. dec. 25. n. 12. & seq. & alibi pluries, ad regulandam transactionem, attendendum est illius tempus, non curato quod de tempore subsequenti, in iis praesertim, quae consistunt in ambiguis & disputabilibus articulis juris, quod Rota, vel alia Tribunalia mutaverint opinionem atque unam potius, quam alteram receperint, dum ex deductis ad materiam alienationis bonorum Ecclesiae dicto tit. de alienat. & contract. prohib. disc. 1. & plurib. seq. ac etiam sub tit. de empt. & vendit. ad materiam lationis, attenditur tempus contractus, atque sufficit quod tunc actus sit utilis, vel non laevus, non curato quid postea eventus praebear, ut etiam firmatur in auctoritatibus, de quibus infra in puncto sequenti.

Quatenus igitur pertinet ad dictum alium punctum, (super quo major fuit disputatio, ad materiam scilicet text. in 10 cap. suggestum de decimis, per quem disponitur, ut ubi privilegium exemptionis tractu temporis magnam producit lationem, seu praedictum tunc revocari, vel moderari debeat; Difficultas sublata fuit ex facto, ex cujus circumstantiis potius prodierunt resolutiones huic parti favorabiles, dum bene justificata fuit fallacia actorum, cum qua in primis decisionibus processum est, magna scilicet durationis, & excrecentiae bonorum, quae alias decimabilia, per istud 11 Monasterium quaesita fuerint, quoniam in facto bene justificatum fuit, quod ista acquisitiones, ad quaerenda, seu compensata remanebant cum concessionibus emphiteuticis, aliisque alienationibus, quae saecularibus factae fuerant de bonis antiquis, & exemptis, ex quibus ipsi parochi decimas percipiebant; Ideoque merito Rota neglexit insistere super puncto juris, cum ex frequenter insinuat, nimia imprudentia sit, ac manifesta ineptia, assumere quaestiones juris, atque in hujusmodi disputationibus tempus, ac laborem tectere, ubi quaestio dirimi potest cum facto.

Bene verum quod cum in decisionibus praesertim 7. Februarii 1659. quoad punctum juris firmaretur conclusio fundata in traditione Bart. in Linter stipulante, §. sacrum, ff. de verb. oblig. de qua infra, idcirco desiderassem illius declarationem, in posterioribus decisionibus revocatoriis; Non quidem pro servitio, vel opportunitate istius causae, pro qua, ut supra evitabatur conclusio ex facto, sed pro alijs causis in futurum ratione auctoritatis, quam ista decisio in parte non revocata, vel non declarata facere potest, ut advertitur sub tit. de iudicijs in relatione, ac praxi Curiae, occasione agendi de Rota Auditorio, & alibi.

In iis autem, quae in puncto juris consistebant ad materiam 12 text. in d. cap. suggestum; De facili pariter ex hac parte difficultas evitabatur, quoniam probabilis, magisque receptum est, ut hujus Decretalis dispositio locum habeat in exemptione mere gratiosa, & privilegiativa, quae ita cessare debeat ex regula cum cessante, &c. ob rationem insinuatam supra, disc. 1. quod scilicet primava Monachorum aliorumque Regularium introductio fuit in statu pauperatis, atque bona per eos possessa, modicum parochis pa-

rebant praedictum, secus autem nunc divitiis excrevit. Ideoque eadem Decretalis recipienda non venit in contractibus onerosis, & respectivis, in quibus habemus regulam supra insinuatam desumptam ex textu in l. Praeser, & l. de fideicommissio, c. de transact. & ex traditione Innocentii in cap. quorum, de censib. quod sufficit iustitia contractus de tempore quo ille initus est, non curato posteriori eventu, qui sicuti uni parti praedictus fuit, ita eidem poterat esse utilis; Et in specie in his terminis cap. suggestum, ut procedat solum in privilegijs, non autem in contractibus, est sensus Abb. ibid. n. 6. ac ceteris relatis firmant Soccin. junior. conf. 60. n. 58. & seq. lib. 3. Roland. conf. 13. nu. 69. & seq. lib. 3. Natta conf. 397. & seq. Menoch. conf. 156. n. 34. atque in forma discursiva (nihil tamen firmando) insinuat in dicta decisione 3. Junii 1661.

Replicabant tamen Scribentes in contrarium, atque Rota, (ut praemissum est) admittit in decisione 7. Februarii 1659. ut ista conclusio recte procedat in iis conventionibus, quae temporis momento perficiuntur non autem in iis, quae habeant tractum successivum, atque singulis annis, vel temporibus contineant novum, ac reiterabile praedictum, quoniam tunc, si tractu temporis contractus ad injustitiam, seu nimiam inaequalitatem reducatur, vel est rescindendus, vel reducendus ad justitiam, & aequalitatem juxta dictam theoreticam Bart. in inter stipulante, §. sacrum, nu. 7. ff. de verb. oblig. cum concordantibus apud Natta conf. 548. nu. 36. Rot. apud Martin. Andr. dec. 48. nu. 13. & 14. & dec. 70. nu. 3. & 4. Theaur. dec. 223. Capic. Larr. dec. 18. n. 5. apud quos concordantes, idque ad rem applicari dicebam, quoniam praedictum erat reiterabile singulis annis, in quibus decimae praestari debebant.

Verum scribentes pro Monasterio respondebam, quod dupliciter cessabat dictae conclusionis applicatio ad casum, alibi necessitate examinandi ejus veritatem, vel declarationes in casu suo; Primo scilicet quoniam, ut patet praesertim ex deductis per Theaur. & Capic. Larr. ubi supra, ad hunc effectum requiritur, ut laesio sit in adeo magno excessu, quod redolere dicatur iniquitatem; Ideoque cum id in facto (ut supra) cessaret, de consequenti opus non erat istam conclusionem examinare.

Et secundo; quod ista conclusio non esset applicabilis ad casum controversae; Procedit etenim ubi agatur de onere, quod singulis annis, vel temporibus, per actum positivum per quem quis suffire onus, ac dampnum pati teneatur juxta casum, de quo agit Natta ubi supra, quod scilicet teneretur Communitas singulis annis vendere fruges, ac victualia pro certo, & determinato pretio, quod attento tempore conventionis erat congruum, de praesenti autem ob notabilem alterationem priorum remanet vilissimum; Ad instar illius venditionis piscium, & carnum silvestrium, quam universitas Nursinorum facere tenetur pro mensa Capituli, seu Conservatorum Populi, cum id recenseatur inter onera ob dampnum positivum, quod pati oportet in suppletionem ejus, quod necessarium est ad emendum ea bona pro pretio currenti, ut insinuat sub tit. de Regal. disc. 98. Sive juxta exemplum, quod nostri magis communiter tradere solent illius conventionis, quae fiat per Furnarium, de coquendo panem in ejus furno pro aliqua familia, & universitate, quae tunc esset parva, deinde vero tractu temporis multum excreta; Aut de molendo tritico, sive oleas in ejus molendinis cum similibus, adeo ut agatur de onere, quod consistat in actu facti positivi singulis annis, vel temporibus praestandi, vel patiendi cum damno, & diminutione propriae patrimonii.

In autem dicebam non esse ad rem applicabile, quoniam bona erant in Monasterii dominio, cujus ratione integri fructus ad dominum spectant, onus autem decimarum, sive collectarum, ac contributionum, quae decimarum vicem proportionabiliter habent, ut pluries advertitur in eorum materia sub tit. de Regal. dicitur quid accidentale, quod redolet speciem servitutis, ob cujus remissionem, vel diminutionem dominus fundi servitutis nihil acquirit de novo, sed solum removel illud obstatulum, quod rem suam minus pretiosam reddebat; Ista vero remotione sequuta, non verificatur termini oneris successivi, & reiterabilis, quoniam dicitur potius actus, qui momento temporis perficitur, per quem extincta causa obligatoria, acquirit quis libertatem, cujus statum constituto, actus, qui subsequuntur quamvis reiterabiles, dicuntur effectus naturales, & consequuntur, juxta exemplum tradi solum per Beneficialium, occasione agendi de indultis, quae conceduntur Ordinarijs collatoribus conferendi reservata, illius scilicet, qui habet

membra ligata, quoniam donec durant vincula, seu ligamina, dicitur onus, vel impedimentum positivum, ac successivum, & reiterabile, quod inferat dampnum certum, & palpabile, seu visibile; Si vero ille in cujus gratiam vincula injecta sunt, ea solvat, tunc ista solutio importat actum restitutionis membrorum pristinae libertati, operationes vero subsequentes, ac reiterabiles, non proveniunt ab ea dissolutione, tanquam causa earum productiva, sed proveniunt à facultate naturali.

Ita pariter, juxta praedictum quotidianum exemplum, quod habemus in censibus reservatis, consignativis, seu canonicis, & livellis, quibus bona stabilia affecta esse solent, quoniam ex parte debitoris singulis annis illud onus importat dampnum positivum solvendi eam pecuniam, vel partem fructuum; Ubi vero sequatur extinctio, vel remissio dicitur actus liberativus, qui momento temporis perficitur, atque creditor, ita potius remittit jus quarendum, & sic illud majus lucrum, quod singulis temporibus obtenturus fuisset, quam quod sentiat onus, ac dampnum positivum; Istique videbantur nostri termini, & consequenter, quod dicta conclusio ab eis extranea esset, maleque applicata.

Recluctando autem ad veritatem, ponderabam quod licet verè, & proprie termini dictae conclusionis non intrarent, adhuc tamen intraret eadem ratio, ut ita de facto ille cui decimae debebant erant, dampnum dicitur singulis temporibus per diminutionem illius majoris redditus, seu emolumentum, quod jam agnitus erat; & competebar, ideoque non est verum non acquirere, seu abstinere ab acquirendo, sed remittere jus quod jam agnitus erat, & competebar juxta eam distinctionem, de qua habetur pluries sub tit. de credito, praesertim in d. curs. 137. ad materiam textus in l. qui autem ff. quae in fraud. creditor. an scilicet, & quando debitor possit nolle quaerere, vel remittere in praedictum creditorum, quoniam ita est etiam proprium patrimonium diminueret, ac de pauperare; unde propterea ut haberet in sua materia sub tit. de donat. ac etiam sub altero de alienat. & contract. prohib. insinuat, aliaque solemnitates ita requiruntur in donatione, vel alia alienatione verè translativa ejus quod donator possidet, & alteri tradit, sicut in remissione, seu condonatione ejus, quod jam sibi competit, atque pariformiter intant termini lationis, ac praedicti.

Bene verum; quod licet ratio sit eadem, idemque firmissis, vel effectus; Attamen termini videntur diversi, quod scilicet laesio resultat, non ratione ordinis successive reiterabilis, ut est in casu, de quo supra, sed ex cessante praesupposito, seu voluntate, quae ita cessare dicitur ex regula, seu axiomate quod quaelibet dispositio, vel conventio intelligenda venit rebus in eodem statu permanentibus, super quo axiomate multa colligit elaboratus Additio. ad dec. 923. n. 5. par. 4. recent. tom. 3. quod scilicet ita onus sibi debitum quis remiserit, quoniam eo statu attento, modicum debi praestaret praedictum, quodque alius non fecisset, si hanc alterationem praevideret, vel ad eam cogitasset; ad instar eorum, quae in materia defalchi, seu remissionis pensionis ob casum verisimiliter non praevium, neque cogitatum habentur sub tit. de Regalibus pluries, ac etiam sub tit. de locat. & conducto, cum similibus.

Fortius verò ubi notabilis alteratio status, ex qua dampnum, vel praedictum resultat, sive illud sit positivum, sive negativum non proveniat ab augmento, vel decremento intrinseco, quod citra factum positivum, & voluntarium contrahentis ex temporis, vel aliorum accidentium beneficio, vel maleficio sequatur, ut est casus, de quo loquitur Natta, ubi supra, sed proveniat à facto positivo; Puta (ad rem nostram) ex causa novarum acquisitionum bonorum, à quibus volens potera abstinere; Durum enim, & irrationabile videretur, quod ille, cui aliqua exemptio, vel franchitia data est, dum constitutus est in mediocri fortuna, cum industria deinde posset multa bona acquirere, atque in longè meliori fortuna se constituere, ob quam illa franchitia, magnum sibi causet lucrum, notabile autem dampnum illi, qui eam concessit, aliàs non concessurus, idque forte adaptabile videtur introductioni franchitiarum, & immunitatum, quae tempore primitivae Ecclesiae clericis, seu Ecclesiasticis concessae fuerunt, ut insinuat in Barcinonen. sub tit. de Regal. disc. 58. & infra in Miscellan. disc. 5.

Advertebam tamen non facere ad rem supra allegatas 20 dec. 48. & 70. Martin. Andr. quoniam ut patet ex earum facti serie, recensita in praecedenti dec. 23. ejusdem, ibi agebatur de conventionione pro observantia, & executione sententiae quae credebatur justa, deinde verò detecta fuit injusta, ob injustitiam, quae verè, & intrinsecus tunc jam exitebat, ideoque

que intrabant termini falsi præsuppositi, qui diversi sunt ab illis lætionis supervenientis.

TOLETANA DECIMARUM HORTI PRO PP. REDEMPTIONIS CAPTIVORUM, CUM ARCHIEPISCOPO.

Casus decisus per Rotam pro PP.

Ad materiam textus in cap. ex part. de decim. & cap. fin. de privileg. super exemptione ab onere decimarum ex novalibus.

Et incidenter de exemptione Religiosorum à decimis, pro hortis, & rebus ad proprium usum deservientibus; Et de aliquibus ad materiam privilegiorum exemptionis.

S U M M A R I U M.

- 1 Falsi series cum resolutione.
2 Exemptio Religiosorum à decimis intelligitur de iis, quæ sunt pro usu proprio.
3 De novalibus autem generalis esse debet.
4 De ratione quæ viget in novalibus.
5 De differentia inter exemptionem, de quantum, & alteram n. 3.
6 & 7 De eadem circa novalia.
8 & 9 An exemptionis novalium obstat derogatio contenta in cap. nuper.
10 De quo tempore prodit decretum Concilii generalis in cap. nuper.
11 Quæ propriè sint novalia cadentia sub dicta exemptione.
12 Etiam de prædiis indultis, eorumque pascuis, & herbis debetur decima.
13 Decimarum an impediatur culturam bonorum, seu ejus mutationem.
14 Debetur decima de novis fructibus introductis in prædio aliis fructifero.
15 & 16 Quando propriè sint novalia exempta.
17 Cui incumbat onus probationis.
18 De eadem de quo num. 15. & 16.
19 Conciliis generalibus expressè est derogandum.
20 Declaratur.
21 De ratione instituti Religionis, ob quod privilegium exemptionis decimarum intrare debet, non obstante revocatione.

D I S C. IV.

Cum PP. Reformati vulgò Discalceati Ordinis redemptionis captivorum Conventum habentes extra muros Civitatis Toletanæ, ab eo Magistratu ad id potestatem habente, legitime obtinissent quemdam sterilem, ac inutilem solum ibi adjacentem, quem pabulum, ac tractu temporis ex eorumdem religiosorum laboribus, ac devotorum auxiliiis reduxerunt ad usum horti, ex quo ultra usum proprium, aliqua utilitas ex oleisbus excrecentibus venalibus percipitur; Utiles Archiepiscopus ex pluribus insinuatæ consuetudine tamquam parochus universæ diocesis habens jus decimandi; & prætionem excitavit super decimis hujusmodi olerum, emanatque in partibus atquebus invicem pugnationis sententiis, introducta per appellacionem causa in Rota coram Cerro; atque dato dubio, an decimæ debeantur, sub die 4. Maii 1667. ad favorem PP. prodit resolutio negativa neque quod sciam causa ulteriorem progressum hucusque habuit, nisi defensores mutaverit, ut frequenter contingit, quod mutatio Procuratoris secum trahit mutationem Advocatorum.

In hac autem disputatione, Scribentes pro Archiepiscopo, insequendo forsam disputationes habitas in partibus, atque opinantes; quod hæc exemptio deduceretur ex dispositione text. in cap. ex part. 1. de decimis, per quem conceditur exemptio Religiosis pro eorum hortis, & vineis, dicebant (& bene) quod hæc Decretalis, quæ de novalibus etiam loquitur, intelligenda venit de oleribus, aliisque fructibus, qui deserviant pro usu ipsorum Religiosorum, ac eorum inventum, non autem de exuberantibus, ex quorum venditione redditus concuniaris, vel aliud emolumentum percipiatur; juxta communem interpretationem DD. ibidem scribentium, & præsertim Anchar. n. 2. Abbat. n. 3. in fin. vers. debet intelligi. Anan. n. 2. Rebuff. de decim. quaest. 14. n. 58. Monet. eodem tract. cap. 5. quaest. 1. n. 16. & 17. Rota decis. 493. part. 4. rec. dec. 94 post Tamburini de jur. Abb. apud Peniam

dec. 1072. & in aliis, ex quibus patet, quod licet eadem Decretalis in fine de novalibus, quæ demonstrativè, seu incidenter enunciatur, dum idem procedit in quibuscumque aliis bonis, quibus novalium terminus non congruit, quoniam in eisdem quoque intrat exemptio pro fructibus, qui proprio usui deserviant.

Non negabam ego scribens pro PP. imò expressè admittebam hujus theoricæ veritatem; Dicebam verò, quòd hujusmodi exemptio respectu novalium, non deducebatur ex dicta Decretali in cap. ex parte, sed ex altera in cap. fin. de privileg. ubi hæc exemptio conceditur, ex peculiari novalium natura, & ex diversa ratione ab illa usus proprii, de qua in d. cap. ex parte; Ex eo scilicet quod, ut plurimum hujusmodi novalium reductio, non nisi cum magno sumptu, ac labore sequi solet; ideoque fructus, qui ex eis percipiuntur, ex causa onerosa, & correctiva percipi dicitur, potius tamquam effectus proprii sumptus, vel propriæ industriæ, quam tamquam elargitio, seu beneficium naturæ; Ac etiam quia nullum exinde parochus præjudicium parari dicitur, dum bona erant aliàs sterilia, & infructifera, ideoque de consequenti non decimabilia.

Hinc proinde longè diversi sunt termini unius Decretalis, ac alterius, ob rationis diversitatem, cum exemptio, quæ conceditur per dictam Decretalem in cap. ex parte dicitur gratiosa, & privilegiativa, altera verò concessa in d. c. fin. contineat potius agnitionem, seu administrationem justitiæ, ex vulgari recepta juris propositione, de qua sub tit. de benef. & alibi pluries, quod fructus, qui ex bonis percipiuntur, dicuntur illi, qui deductis prius expensis, superiunt ad solam percipientis utilitatem, cum in hac parte consistere dicatur illud beneficium naturæ, ac Dei, cui proinde in recognitionem pro sustentatione ejus ministrorum, decima solvi debet; Id autem non intrat in fructibus novalium, qui saltem circa prima tempora, nunquam passas expensas adæquare solent.

Adversus hanc responsionem, de tribus replicabatur per Scribentes in contrarium pro Archiepiscopo. Primò nempe de autoritate Barbozæ de jur. Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 3. n. 17. ubi in specie agendo de exemptione novalium, dicitur, ut ea procedat respectu fructuum deservientium pro usu proprio tantum; Secundo quod hoc privilegium quoque revocatum esset per Concilium generale Lateranense registratum in cap. nuper, de decim. Et tertio quod hæc verè dicta non possent novalia, quibus congrueret secunda ratio supra assignata, quod parochus eis prius nullas decimas perciperet; cum iste situs quamvis apertus, & campestris, deserviret etiam pro pascuis arietum, & agnorum, quorum ipse decimam obtinebat, dum ita etiam ex pascuis decimæ percipi dicuntur in ipsis animalibus, vel eorum foetibus, vel lacte, ut habetur infra, disc. 3.

Verum (cum sensu etiam veritatis) dicebam quod nulla ex his responsionibus probabile fundamentum haberet; Singulas enim examinando; Quatenus pertinet ad primam deductam ex dicta autoritate Barbozæ, dicebam ut ea omnino negligenda esset, prout merito per Rotam neglecta fuit, ut potè nulli innixa fundamentò, atque laborans æquivoco manifesto, quod videtur quotidianum pabulum hujusmodi elaboratorum Collectorum, quorum operatio ut dici solet, tota est in humeris, nulla verò in capite, dum procedit, cum terminis textus in cap. ex parte, de decimis, cujus dispositione arrepta (ut superius dictum est) nulla viget differentia, inter novalia, & non novalia, sed attenditur solum causa usus proprii, peculiaris autem exemptio novalium provenit ex alia Decretali in cap. fin. de privileg. ob diversam rationem supra ponderatam.

De facili autem cessabat altera responsio circa revocationem contentam in cap. nuper, quoniam hæc exemptio novalium concessa, seu verius declarata per dictam Decretalem in cap. fin. de privileg. est posterior dicto Concilio generali Lateranensi, & consequenter dici non potest, decretum Conciliare revocasse id, quod adhuc concessum non fuerat, ut in specie post Abbatem in eodem cap. nuper, nu. 3. advertit Fagnan. ibidem n. 22. & 23. Qui aliam assignat rationem latius expensam supra, disc. 1. & quæ coincidit cum tertia responsione, de qua infra, ut scilicet dicta revocatio Conciliaris percutiat ea bona, quæ sunt aliàs decimabilia, unde propterea eorum acquisitio per exemptos tolleretur parochis jus quæsitum; Ideoque prudenter Pontifex Gregor. IX. dicitur Decretalis author, ita sensit compatibiliter eam dicto decreto Conciliari, quoniam, ut supra insinuatum est, ista exemptio novalium, non provenit ex gratia, & privilegio, sed ex justitia ob recensitas rationes, & consequenter ista decenda

ceda non est lex nova, quæ aliquid statuat contra jus antiquum, sed potius declaratio, vel determinatio ejus, quod de jure procedebat, sed erat ambiguum.

10 Siquidem Concilium Lateranense celebratum fuit sub Innocentio III. in anno 17. sui Pontificatus, qui juxta chronologias cadit sub anno salutis, 1215, ut ex traditione Jo. Andr. advertit Anchar. in cap. nuper, nu. 7. & Abbas nu. 3. circa fin. Ita verò Decretalis edita fuit per Gregorium IX. qui fuit creatus Pontifex de anno 1227. Atque seclusa necessitate revolventi tempora, & chronologias, observabam id probari per evidentiam rei, quæ dicitur omnium probationum melior, magisque concludens, dum idem Gregorius IX. hujus Decretalis author, fuit compilator quinque librorum Decretalium, in quorum tertio registratum est istud decretum Conciliare, quod ita per necesse convincitur præcessisse.

11 Major igitur, penèque tota disputatio fuit circa tertiam responsionem, an scilicet ista bona dici possent talia, ut eis hæc novalium exemptio congrueret; Quamvis enim attentò generali novalium vocabulo, sub eo veniant omnia prædita, quæ prius inculta, deinde ad culturam redacta sint, adeo eorum status, vel species immutata sit; At tamen, ad effectum de quo agitur, cum potius attendi debeat finis, seu ratio, quam cortex, vel formalitas verborum, novalia dicuntur illa, quæ consistunt quidem in prædiis incultis redactis ad culturam, ita tamen quod in primævo statu, vel nullam, vel nimirum modicam decimam ex eis parochus perciperet, adeo hæc exemptio grave detrimentum Ecclesiæ parochiali non causet; Sequens autem ubi in eo statu inculto bona producerent quoque fructum notabilem licet diversum, unde propterea notabile esset jus decimandi, ut ad literam exponitur textus in cap. quid per novalia de verbor. signific.

12 Et merito quidem, quoniam, ut praxis ubique docet, atque advertitur etiam in Ravenennæ collecta sub tit. de Reg. disc. 59. Multiores meliora, magisque fructifera, & tuta sunt prædia, & terrena inculta ad pratorum, vel pascuorum usum deservientia, adeo ut frequenter, præjudicialis, ac dampnosa detegatur eorum reductio ad culturam, quæ præjudicare non debet decimatori; Non quidem ut iste impeditur possit rei dominium ne illius faciem seu speciem immutet, nisi agatur de illo decimator temporali, qui ratione directi domini hoc jus decimandi habet, juxta distinctiones, de quibus ad materiam pascuorum, seu juris pascendi sub tit. de servit. disc. 36. & 37. sed ut sequuta immutatione, vel de fructibus naturalibus ad industrialibus, seu mixtos, vel de una specie industrialium ad alteram, tamquam per speciem subrogationis de novis fructibus decima debeatur, quamvis de illis percipi non consueverit, quoniam intrat subrogatio ad text. in cap. commissum, & c. in tua, de decim. cum concor. de quibus post Rebuff. Monet. Gutierrez, & alios Ror. apud Carill. dec. 44. & repetit. dec. 591. par. 5. rec. Rovit. dec. 97. & advertitur etiam infra, disc. 15.

15 Hinc proinde, potius facti inter causæ Patronos, quam juris inter Advocatos quæstio fuit, sub facti qualitate, ex qua pendebat dictæ juris theoreticæ determinatio, seu applicatio; bene autem justificatum fuit, quod hic esset situs sterilis, non aptus ad fructum notabilem, qui sub annua venditione, vel locatione caderet; Quamvis etenim ex parte auctori probatum esset, quod arietes, præsertim destinati ad usum macelli Civitatis, in eo depasci solerent; Attamen erat ea modica pastura, quæ etiam in locis sterilibus datur, juxta illam pasturam, quam ego exemplificando, deducebam in monte testaccio, intra magna Urbis, quoniam ad effectum faciendi concessionem, id ex tunc probatum, & consideratum fuit ad effectum evitandi controventionem illius Regiæ Pragmaticæ; Atque idem text. in c. quid per novalia, de verborum signific. præsupponitur ager incultus, qui ad culturam redactus est, aliquid produceret fructum, sed considerat, an iste sit notabilis, necne, quoniam excepto merè areoso, vel paludoso litore maris, non datur ager, vel terrenum adeo sterile etiam in locis saxosis, ut non producat aliquid modicum herbam, etiam inter unum saxum, & alterum, sed punctum est in qualitate, vel quantitate, inspecto effectu præjudicii, an scilicet istud sit notabile, necne.

16 Cum autem dictus textus in c. quid per novalia, enuntians prædium incultum, dicat esse illud, de quo memoria non habeantur, quod quandoque cultum fuerit; Hinc proinde scribentes pro auctore nimirum in eo insistebant, quod non bene probata esset hæc immemorabilis cum suis requisitis recentibus per gloss. in cap. 1. de præscript. super quibus cum improbo inani labore chartas allegationibus implebant; Verè etiam

autem hæc erat ineptia manifesta, & contemptibilis; Tum quia ipsa rei evidentia id probabat, dum erat situs montuosus, & saxosus naturaliter culturæ ineptus, qui non nisi ex Religiosorum longa patientia, & labore, ad hunc statum reduci poterat, vel reducere expeditabat, ut generalis praxis docet locorum, quæ per speciem eremi concessa fuerunt illis reformatis, ac rigorosis religiosis, qui quamdam speciem antiquæ anachoriticæ vitæ ducunt.

Tum etiam, quia unus est authoris probare id, quod est suæ intentionis fundamentum, cum reo juxta notoria, & quotidiana axiomata, sufficit vincere per non jus; Quamvis etenim in hac decimatoria materia intentio parochi auctoris fundata sit in solâ assentientia juris, ut pluries hoc eodem tit. advertitur præsertim disc. seq. adeo ut reus, qui exemptionis excepptionem allegat, dicatur in ea actor, qui concludentis probationis onere gravetur, juxta distinctionem, de qua apud Mantice, dec. 241. Gregor. & Add. dec. 228. & passim; Attamen in hac facti specie reus suam excepptionem jam quoque benefundaverat, eo ipso quod probaverat hæc esse novalia ex dicta clara dispositione textus in c. fin. de privileg. Cumque ad hanc evitandum actor replicaret, quod ista non essent de illa specie novalium, quibus hæc exemptio congruit, eo quia etiam in præcedenti statu, notabile fructum decimatorium producerent; ideoque exemptio notabile præjudicium Ecclesiæ parochiali pareret; Hinc proinde turbiditas consistebat in hac replicatione, cum qua tamquam per speciem limitationis regulæ exemptivæ novalium, hæc excepptionem evitare prætendebat, & consequenter intrabat axioma de quo apud Mantice, & Gregor. ubi supra, ac alias quotidie, quod limitatio in dubio non præsumitur, ideoque ille, qui eam allegat, concludentis probationis onere præmitur.

Item quia dictus textus in cap. quid per novalia illam ponderat circumstantiam, non extant memorizæ de statu culturæ, ne alias prætendi possit, ut sub novalium nomine, venierent omnes illi agri, qui naturaliter culturæ, ac segetibus apti, & quandoque coliti soliti per eorum dominos, vel ex incuria, vel etiam ex industria, temporum conditione ita exigente, pascuis destinati fuerint, ut frequens praxis docet in casibus agri Romani, quod scilicet in aliquibus temporibus magis expediat habere agros incultos ad usum pascuorum, quam eos colere; Non autem ut propterea desideranda veniat rigorosa probatio illius immemorabilis, quæ in hac materia apta est ad omnimodam exemptionem decimarum, etiam in casibus, in quibus illæ aliàs debita sint, ob eam immemorabilis virtutem, seu operationem adeo notabilem, quod ejus vigore allegari potest, ab quæ justificationis necessitate, Apostolicum privilegium, cum speciali derogatione dicti Concilii generalis in cap. nuper, vel quicumque alter titulus de Mundo melior, etiam contractus onerosi, & correctivi, quinimò non solum ad effectum simplicis exemptionis passivæ, sed etiam illum juris activi decimatorii etiam in laicis, qui sine Apostolica autoritate hujusmodi jurium spirituum incapaces existunt, ex deductis infra in Taurinens. disc. 6. & in aliis, ideoque merito hæc rigorosa probatio desideratur, sed manifestum æquivocum est ad hunc effectum idem desiderare, cum id nullum juris, vel rationis fundamentum habeat.

Deducebantur etiam ex hac parte ad quamdam superabundantiam, privilegia Apostolica exemptiva huic Religioni concessa; Merito autem Rota in Decisione desuper edita, ea neglexit, inherendo commendabili Curie stylo, negligenti superflua; Adhuc tamen inter Scribentes hinc inde desuper certatum fuit, quamvis in hac unica disputatione, super qua resolutio non prodit, in hoc puncto iudicium pro veritate effortatum non potuerit; Siquidem Scribentes pro Archiepiscopo auctore insistebant in solita conclusione, quæ in hac materia est quotidiana, ut scilicet hujusmodi privilegia in proposito decimarum, non suffragentur, quoties non habeant specialem derogationem dicti Concilii generalis in c. nuper, ex generalium, ut indegant mentione, ac derogatione speciali, atque non veniant sub derogationibus, vel non obstantibus generalibus, excepto Concilio Tridentino, quod ita disponente ejus confirmatoria Constitutione Pii IV. non indiget hæc mentione speciali, sed venit sub derogationis generalibus.

Non negabam ego scribens pro reis conventis veritatem hujus theoricæ, seu conclusionis; Dicebam tamen quod ea non consistit in præcisa formalitate verborum, sed in ratione verisimiliter deficientis voluntatis Papæ non comprehendendi sub dispositionibus, ac derogationibus generalibus decreti Conciliorum generalium; Verum hæc est quida præsumptio juris, quæ tollitur per contrariam explicitam, vel etiam

eriam implicitam virtutem, seu adminiculativam probationem; Ad instar eorum, quæ habemus ex eadem ratione voluntatis ad materiam derogationis regulæ de *jur. tert. quest. non tollend.* cum nulla desuper cadat questio potestatis Papæ supra Concilium generale, juxta opinionem, quam incunctis tamquam omnino veriore Romane Curie tenet, unde propterea ubi alicujus Concilii generalis mentio habetur, ea sufficit, sive dicatur de Conciliis generalibus in genere, aut quod alia ejusdem voluntatis adminicula, seu argumenta concurrant, quoniam, in effectu ista est questio voluntatis, super cujus probatione certa forma præscripta non est, sed sufficit quod de illa constet, juxta originariam decisionem in hac materia decimarum in *Conch. exemptionis* coram Orano relata per Garz. de *benef. par. 4. c. 5. nu. 29. Millin. dec. 277. in fin. Add. ad Buratt. dec. 704. n. 12. & admittitur in *Fercellen. decimarum 15. Junii 1646. coram Cerro, & latius dec. 334. par. 12. rec. & sæpius.**

Et consequenter, stante amplitudine privilegiorum huic Religioni concessorum, vel innovatorum per Urbanum VIII. in ejus constitutione 131. videbatur quod hujus voluntatis sufficiens probatio adesset.

21 Ponderabam quoque in idem istius Religionis Institutum, ob quod facilis dictæ voluntatis probatio, vel præsumptio resultaret, ob quamdam peculiarem rationem, quæ in aliis Religionibus non dignoscitur; In aliis etenim, hæc exemptio à solutione decimarum, majorem ipsorum religiosorum commoditatem, vel provisionem redolet, quæ attendenda non est in concursu clericorum secularium, animarum curiæ, ac Sacramentorum administrationi vacantium; Hæc autem ratio non intrat in hac Religione, præsertim reformata, quæ in victu, & vestitu ipsorum Religiosorum arctissima est, fortè magis, vel saltem non minus, quam sit illa Capuccinorum, vel Minorum Observantium strictioris Instituti, ad eorum instar rectè cum ostiaria mendicitate se sustentare possent; Eatenus autem redditus, ac bona temporalia possident, atque de eis solliciti esse solent, ut eorum emolumentum convertant in principale hujus Religionis Institutum redemptionis captivorum à manibus infidelium; quod omnium magis pium opus videretur, pro quo antiqui Sancti PP. etiam vasa Sacra frangi, ac vendi posse dixerunt, atque præclarunt; Quinimò aliqui, ut præsertim Paulinus Episcopus Nolanus, seipso vendiderunt; Ideoque parum probabile videretur, ut pro majori parochiam, vel Episcoporum ditione, hoc adeo pium opus per istud jus decimandi impeditum, vel diminutum remaneret; Et consequenter hæc privilegia potius quamdam justitiam declarationem, quam gratiosam, ac privilegiativam concessionem à jure exorbitantem continere videntur; Adhuc tamen defuit occasio id formiter disputandi, mihi verò ad veritatem etiam reflectenti, nimium probabile id videbatur.

VITERBIEN. DECIMARUM
P. R. O.

PAROCHO SANCTÆ MARIE FARINARUM,
CUM RICCIOLIS, ET ALIIS.

Casus disputatus coram A. C. seu Prælatu deputato,
resolvens pro Parocho.

De differentia inter decimas prædiales, & Sacramentales, Et de prima decimarum specie debita per dominos prædiorum, quamvis ibi non vivant, neque sacramenti percipiant.

S U M M A R I U M.

- 1 Facili series.
- 2 De regula, cum cessante, &c.
- 3 Resolutio causæ.
- 4 De distinctione inter decimas prædiales, & sacramentales.
- 5 De casu in quo quis plures habeat habitationes.
- 6 Cui Ecclesiæ isti solvantur decimas.
- 7 Regulariter solvenda sunt in Ecclesia, in qua recipiuntur sacramenta.
- 8 Decimas solvenda sunt de omni acquisitione etiam ex industria, vel exercitio.

- 9 De decima portio colonica, cui solvenda.
- 10 De decima prædiali, cui solvenda.
- 11 In istis etiam subest ratio Sacramentorum in habitu.
- 12 Decima assolvitur collectis, & è contra.
- 13 Forenses an solvant collectas.
- 14 Observantia est deferendum.
- 15 Pendente discussione exceptionis datur Episcopo manutentio.
- 16 De differentia inter privilegium explicitum, & implicitum quod deducitur ab immemorabili.
- 17 In possessorio non admittuntur exceptiones contra testes.
- 18 Sola juris assistentia non sufficit in materia decimarum, sed bene juncta cum adminiculis.

D I S C. V.

Prævio decreto Vistatoris Apostolici, usque ab anno 1574. Episcopus de anno 1580. ex eisdem motivis, de quibus super consimili provisione habetur, *sub tit. de Parochiis in Melfren. disc. 18.* pro cura animarum viventium in colonis, seu ruralibus domibus prædiorum extra mœnia Civitatis Viterbii, duas erexit parochias, suis finibus cuiuslibet assignatis, atque pro parochi sustentatione, facta enumeratione domorum, seu familiarum, ita sparsim in prædiis viventium, loco decimarum, ex quibus hujusmodi parochialium dotem constitui debere per dictum Vistatorem decretum fuerat, præscripta fuit quadam uniformis taxa, seu præstatio annua jutorum quinque pro qualibet domo, seu familia, quæ per Episcopum successorem de anno 1648. ex iustis, & prudentibus motivis, commutata fuit in quandam præstationem pariter uniformem tritici; Cumque post diturnam pacificam observantiam; Aliqui prædiorum domini præsertim Riccioli, in dicta Civitate, vel alibi viventes, nulloque habentes in prædiis colonos fixos in eorumdem prædiorum domibus viventes, hujus præstationis solutionem denegarent; Ordinarius autem instante parochia Sanctæ Mariæ Farinarum, mandatum contra eos decrevisset; Hinc per appellationem introducta causa coram A. C. seu Prælatu deputato.

Scribentes pro appellentibus, qui ad hujusmodi oneris solutionem, se non teneri prætendebant, cum vagis generalitatibus, in eo insistebant, quod cum hujusmodi onus injunctum esset per domos, seu familias, intra hujusmodi parochialium limites viventes, atque in eis recipientes Sacramenta, pro quorum commodiori administratione ad hanc novam erectionem processum fuerat, idecirco ex regula *cum cessante &c.* ipsi rei conventi, quibus dicta ratio non congruebat, cum in prædiis non habitarent, neque ibi sacramenta recipere, ad id teneri non deberent, nimium se diffundendo super interpretatione primi decreti Vistatoris Apostolici, quod ad colonos, vel incolas, decimarum onus restringere videbatur, & an per duas posteriores provisiones Episcoporum, illud alteratum fuerit, vel alterari potuerit; Sive an quasi possessio, seu observantia, in qua insistebat causæ Patronus, qui parochiam tuebatur, suffragari deberet, netne; Vel an testes, ea bene probata esset ob plures exceptiones, quæ in persona, & dicto adversus eos deducebantur.

Requisitus autem penè in limine expeditionis (juxta stylum Curie) ad scribendum in jure pro parochia; Dicebam etiam in sensu veritatis, injustam esse appellationem, atque improbabilem appellantium prætensionem fundatam in dicto motivo non habitationis, ac non perceptionis sacramentorum, cum in hoc manifestum esset æquivocum Scribentium pro eisdem, Idque Judex agnovit.

Dicebam etenim, advertendum esse ad notoriam distinctionem duarum diversarum specierum decimarum, quod scilicet; Aliæ sunt personales, vel sacramentales; Aliæ verè reales, seu prædiales; In prima autem specie procedunt ea, quæ per dictos Scribentes deducebantur, cum illæ verè respectivæ sint ad curam animarum, ac perceptionem sacramentorum, & consequenter intrat dicta regula *cum cessante, &c.* illæque prætendi non possunt nisi ab incolis, quibus dicta ratio congruat.

Cadente questione inter plures parochias, quæ æquè sacramentales dici possent, quia nempe parochiani, vel causerandi, vel occasione negotiariorum, seu collectionis fructuum, aut aliàs, partem vitæ in una, & partem in altera ducerent, ut frequenter contingit in pastoribus, qui pro commoda animalium pascitura, partem vitæ in mœnibus, partem vero in maritimis, vel aliàs apricis regionibus, du-

cere coguntur, juxta ea, quæ occasione dohanæ, habentur *sub tit. de Regal. disc. 94. & 95.*

Istoque casu, licet pro Juristarum, ac Moralium consuetudine, penè in omnibus materiis generali, opinionum varietas dignoscatur ex iis, quæ antiquioribus relatis habentur collecta elaborare de more per Barbof. de *Paroch. cap. 28. §. 1. num. 12.* ex quibus patet, quod consuetudo, sive observantia sit melior juris questionis judex; Eodem modo quo est judex alterius questionis, de qua supra *disc. 1.* inter Ecclesiæ sacramentalem, & alteram prædiale, quæ ex consuetudine, prætendat etiam personalis colonorum decimas.

Attamen ubi una vel altera circumstantia cesset, tunc sicuti extra controversiam videretur affirmativa, ut scilicet hujusmodi decimæ personales, seu sacramentales solvi debeant parochiæ, in qua ex jure, seu reciproca necessitate parochiali, sacramenta recipiuntur, vel recipi debent; Ita è converso certa videatur negativa, ut non viventes intra parochiæ limites, ejusdem propterea non subditi, ad easdem non teneantur, ut potè solvendas parochiæ propriæ, cui dicta ratio congruat, administrationis sacramentorum, & curæ animarum, pro quibus hujusmodi decimæ personales, vel sacramentales parochi ministrari solvi dicuntur tamquam laboris merx, seu præmium, ex oraculo, ut qui altari servit, de altari vivat, sive quod bovi triturandi, os claudi non debeat.

8 Verùm hæc omnia procedunt in decimis merè personalibus, quæ ex omni industria, vel officio solvi debent, ad eorum de stricto juris rigore etiam ex Advocatorum, & Procuratorum, ac Notariorum, & Medicorum, aliorumque professorum lucris, & emolumentis decima solvi debeat, quamvis pro magis communi usu de facto non servetur, ex iis, quæ habentur apud Barbof. *d. tract. de Paroch. c. 28. §. 1. n. 20. & infra disc. 18.*

Et licet sub hoc decimarum genere, veniant illæ, quæ per agrotum, ac prædiorum colonos, ex ipsorum prædiorum fructibus, pro eorum parte colonica percipiunt, & quæ decimæ, primo aspectu, potius prædiales, seu reales dici videntur, ut potè consistens in quota fructuum naturalium, vel mixtorum, qui ex prædiis, & agris percipiunt; Attamen ut advertitur *dicto disc. 1. & sub tit. de Regalibus in Manuan. disc. 53.* aliàs infinuata occasione agendi de oneribus laicalibus, solvendi per colonos laicos bonorum Ecclesiasticorum; Verius tamen est, ut decima personalis potius dicatur, quoniam colonica fructuum pars obtineri non dicitur ratione bonorum, & tamquam domini sequela, ad eum sit emolumentum reale, seu prædiale (cum iste terminus congruat solum portioni dominicali) sed obtinetur tamquam pretium ejus industriae, & laboris, ac expensarum pro prædii cultura, ipsorumque fructuum recollectione, quasi quod; quemadmodum dominus, quando manu sua, sive ad omne suum commodum, & incommodum prædium colit, cogitur in pecunia, vel in alia re æquivalenti solvere mercedem conductitis colonis, ac operariis, qui de illa mercede pro locorum consuetudine decimas personales Ecclesiæ sacramentali solvuntur essent, ita domino nolente hoc onus subire, sed ejus loco, fructuum portionem colonicam eorumdemque incertam aliam colonos assignare, ista in locum dictæ mercedis operarum personalium subrogata dicitur.

In hac verò facti specie, quamvis cessaret causæ, seu ratio solutionis decimarum personalium, vel sacramentalium; Non tamen cessabat altera obligatio decimarum prædialium quæ de jure debita sunt illi Ecclesiæ, intra cujus limites ipsa prædia sita sunt, non curato, an eorum domini, intra diversæ parochiæ fines vivant, ac sacramenta percipiant, quoniam (ut dictum est) Aliæ sunt decimæ personales, quæ in sola ratione administrationis sacramentorum à personis debentur; Aliæ verò reales seu prædiales, quæ debita sunt, ex quodam jure territoriali, seu jurisdictionali, illi Ecclesiæ, intra cujus limites bona existunt, ut ita quilibet parochus de sui emolumentis certus reddatur ex bonis, quæ intra suæ parochiæ fines sita sunt, ejusdem sustentationi non pendat à voluntate parochianorum, an in una, vel in altera parochia vitam ducere eligant, sæpius variando, ut aliquam præsertim magnarum Civitatum consuetudo probare videretur; Ut ita distinguendo habetur in autoritatibus, & decisionibus de quibus *supra disc. 1.* ac etiam habitum fuit pro abfoluto in *Calagurritana Decimarum S. Antonii disc. 3.* respectu bonorum existentium intra fines parochiæ loci diruti, ac depopulari, in quibus nemo vivat, sed prædiorum domini in aliis parochiis vivant, ac sacramenta percipiant, quo-

niam receptum est, ut ad hunc effectum sufficiat sola cura habitualis, quamvis non sit actualis.

Atque ita dicebam, quod in prædialibus quoque verificari dicitur eadem ratio curæ animarum, ac administrationis sacramentorum, in potentia, seu in habitu, quod scilicet, si prædiorum domini, eligant pro eorum oblectamento, vel commoditate, in ipsiis prædiis vivere, atque in ea parochia sacramenta recipere, tunc parochus ad id teneretur, neque recusare potest; Ideoque congruere videntur, ea quæ in materia salarii, vel mercedis habentur *sub tit. de tutor. & admistr. disc. 18.* & alibi, quod scilicet pro consecutione salarii obtinendi per eum, qui ad servitium, vel ministerium tenetur, quoties ab eo peri contingat, sufficiat sola potentia, quod scilicet per eum non stet quo minus conventum, vel debitum servitium præstet; Ponderando etiam, quod ob necessitatem culturæ, & collectionis fructuum etiam in illis prædiis, in quibus fixi coloni non vivunt, perneceffe in aliquibus anni temporibus, vitam ducunt operarii diurni, qui in ea parochia sacramenta aliaque divina pabula percipiunt, & consequenter, ut etiam ratio administrationis actualis aliquantulum verificari dicatur.

In idem quoque conferre dicebam ea, quæ habemus in materia collectarum, à quibus, ad decimas, è contra, rectè arguere licet, quoniam collectæ dicuntur etiam decimæ, quæ Principi, vel Civitati solvuntur, ad instar hujusmodi decimarum spiritualium, quæ solvuntur Deo tanquam Principi spirituali, ex pluries infinuatis ad materiam vectigalium, & collectarum, *sub tit. de Regalibus, & infra disc. 18.* Quoniam intrat eadem distinctio inter collectas personales, quæ solvuntur ratione personæ, ac laborem, & industriam personalium, & istæ debent illi Communitati, cuius persona sit subdita ratione domicilii fixi; Quæstione cadente respectu exterorum, qui accidentalem, seu occasionelem ibi trahant moram, ideoque subditi, ac domiciliiarii dicendi non sunt, respectu illarum collectarum, vel contributionum, quæ proportionatae sunt illis expensis, & oneribus, quorum commodum etiam exteri occasionaliter, sive viventes sentiunt, ut (ex gr.) sunt stipendia medicorum, & chirurgorum, vel expensæ horologiorum, & similes ex deductis in dicta sua materia.

Ubi verò agitur de collectis realibus, quæ per æs, & libram solvuntur, ratione bonorum, ac prædiorum in territorio existentium; Quamvis de stricta juris censura forenses, qui bona in eo territorio possideant, tamquam non subditi illius Communitatis, ex defectu jurisdictionis collectari non possunt; Attamen de communi consuetudine, præsertim Italiae, etiam antiqua, cujus mentionem faciunt Bartol. & alii antiquioribus, forenses quoque collectantur, quamvis ibi non vivant, sed in propria patria, in qua onera publica supportant, ex penè deductis per Rotam *disc. 3. post Cenc. de cens. & in aliis relatis dicto tit. de Regalibus disc. 92.* ubi etiam *disc. 77.* habetur, quod imò in plerisque locis forenses, qui bona in loco possideant, duplici fere majori collecta gravantur, dictæque consuetudinis à plerisque improbatæ congrua ibi assignatur ratio.

Omnis difficultas in hac facti specie cessabat ob observantiam, ac possessionem, in qua parochus existebat, ex qua duplicem effectum valde profueum in proposito resultare dicebam. Primò nempe ex recepta, & quotidiana propositione adeo frequenter in omni materia infinuata, quod in quibuscumque ambiguis questionibus, observantia dicitur optima interpres, ac magnus judex.

Et secundo, quia parochus existenti in possessione exigendi decimas, juxta perpetuum, & inconcussum Rotæ antiquæ, & modernæ stylum, danda est manutentio, pendente discussione prætenfæ exemptionis, sive ista deducatur à privilegio, sive à prescriptione etiam immemorabili, quoties non agatur de privilegio omnino claro, & indubitato, quod nullam admittat questionem, cum tunc solum clarum peritorum absorbere dicat possessorem; Secus autem ubi illud aliquam admittat questionem, quæ altiori indagine digna sit, ac Judicis determinationem exigit.

Certiùs autem, ubi exemplo deducatur ex privilegio implicito, quod allegari potest in vim immemorabilis, quoniam licet non dubitetur de virtute, seu operatione hujus adeo privilegiate prescriptionis; Attamen qui eam probare oportet per testes, cum tot rigorosis requisitis, quorum verificatio in praxi nimium rara est, ubi præsertim contingat fieri in partibus, ad consilium præsertim non callentium praxim curiæ Romanæ, unde propterea questio non cadat super virtute seu operatione ipsius immemorabilis (præsupposita legitima ejus probatione sed) cadat super factò, an scilicet

licet probatio bene, vel male facta sit, cum id exigat altioris indaginem, ac Judicis determinationem, ideoque dicitur exceptio petitorii, non admittenda in possessorio, ut plene antiquioribus relatis firmatur in *Hispanen. decimarum coram M.lio impressa par. 10. rec. dec. 22.* ac melius, & quidem magistraliter ita distinguendo in alia confirmatoria coram Bichio inter suas dec. 386. ac etiam in aliis frequenter, præsertim apud Royas dec. 391. apud Celsum dec. 44. & passim.

17 Neque curandum esse dicebam de critione probationum dictæ possessionis; Tum ex regula generali, de qua pluries in sua materia *sub tit. de jud. & alibi*, quo, in possessorio præsertim retinenda, non admittuntur exceptiones contra testes, neque desiderantur perfectæ, & concludentes probationes, sed etiam imperfectæ sufficiant.

18 Tum clarius in hac speciali materia decimarum favore parochi habentis pro se assentiam juris, quæ licet sola in hac materia, juxta opinionem in Rota, & Curia magis receptam non sufficiat in possessorio eo modo, quo sufficit in jurisdictionibus, attamen sufficiens reputatur ubi sit administrata ex iis, quæ habentur collecta per Add. ad Burat. dec. 219. & insinuat alibi pluries, & consequenter ille, qui habet juris assentiam non indiget perfecta, & concludenti probatione, sed sibi sufficiens administrata, quæ non dubitatur resultare ex testibus, quamvis alicui exceptioni subjicitis, quinimodo etiam ex privatis attestantibus, ex pluries deductis dicta sua materia *sub tit. de judic. & alibi*.

TAURINEN. DECIMARUM
PRO ARCHIEPISCOPO,
CUM COMITIBUS DE VALPERGA.

Casus decisus per Rotam pro Archiepiscopo.

De concessionibus decimarum, seu juris decimandi, facti per Episcopos, aliosque Prælatos, cum Apostolica confirmatione, vel respective sine ad favorem laicorum; An & quando cadant sub revocatione Concilii generalis in cap. nuper de decim. Et quando decimæ præsumendæ sint temporales vel spirituales, Et de aliis quibus ad materiam immemorabilis pro capacitate laicorum in hoc jure acti-vo decimarum.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De resolutionibus qua diversis temporibus in causa prodierunt.
- 3 De punctis causa.
- 4 Quando sit locus sequestro.
- 5 An, & quando sententia lata cum uno præjudicet alteri, ac faciat statum.
- 6 Etiam ubi non præjudicat, adhuc facit administratum.
- 7 An, & quando tertius veniens ad causam, faciat acta sua.
- 8 De distinctione inter decimas speciales, & temporales.
- 9 Cui incumbat onus probandi unam, vel alteram qualitatem.
- 10 Probatio præsumpta non sufficit ubi est fundamentum intentionis.
- 11 An, & quando in possessorio sola possessio non sufficiat sine titulo.
- 12 In decimis sola possessio sufficit ob possibilitatem quod sint temporales.
- 13 Etiam in spiritualibus dari potest possessio commoditatis in laico, seu alias incapaci.
- 14 Quomodo hæc negotia gubernari debeant.
- 15 De actione negatoria.
- 16 Decima præsumuntur potius spirituales, quam temporales.
- 17 De argumenti temporalitatis, vel spiritualitatis.
- 18 De incapacitate laicorum obtinendi decimas spirituales.
- 19 De ademptione potestatis. Prælatorum facta per Concilium Lateranense.
- 20 An concessio decimarum præsumatur facta ante, vel post dictum Concilium.

- 21 Enunciaturæ, a & quando probent.
- 22 De probatione immemorabilis.
- 23 Lis in qua possessor vicit, non interruptit immemorabilem.
- 24 & 25 An, & quando immemorabilia sufficiat, ut laicus obtineat decimas spirituales absque titulo.

D I S C. VI.

Præsentibus Comitibus de Valperga, ex antiquissimis concessionibus Archiepiscoporum, ac etiam ex plurium sæculorum antiqua, & immemorabili possessione, sibi competere jus decimandi bona existentia intra fines opidorum Ripariæ, & Furni, E converso autem eorundem locorum incolis id controvehtentibus, (ab eque quo Archiepiscopus esset in causa) introducta desuper lite in Rota prius coram Coeta, deinde coram Penia, prodierunt favore Communitatum dictorum locorum quædam resolutiones, ut liquet ex dec. 616. Peniæ juxta Lugdunen. alias dec. 486. juxta Venetam impressionem; Postmodum verò tam eodem, quam in aliis instantiis tres sententiæ conformes Rorales ad favorem Comitum prodierunt cum subsequuta executione, unde propterea causa diu sluit; Ea verò moderate reassumpta per Archiepiscopum, cui eadem Communitates adharebat coram Bourlemont *subrogata*, *sub die 23. Martii 1667.* ad favorem Archiepiscopi prodierunt resolutio, ad cujus normam expedita sententia, & commissa causa in eadem Rota coram Calatajus, post resolutionem super sequestro *sub die 27. Aprilis 1668.* prodierunt etiam secunda sententia confirmatoria prævia decisione *sub die 31. Maii 1669.* deindeque tertia coram Priolo prævia decisione *sub die 1. Junii 1670.* atque Signatura rescribente cum clausula, sine præjudicio trium conformium, causa vel finem habuit, vel concordata est, vel saltem quiescit, dum de illa amplius actum non audivi.

In tot autem disputationibus desuper habitis in tribus instantiis in Rota, ac etiam demum in Signatura, quinque erant puncti; Primò super sequestro de quo actum fuit in secunda instantia coram Calatajus; Secundò an obstarent dictæ tres antiquæ sententiæ Rorales. Tertio, an istæ dicendæ essent decimæ spirituales, vel temporales, ad effectum capacitatis laicorum; Quarto circa concessionem factas per Archiepiscopos. Et quinto circa immemorabilem, tam quod ejus probationem, quam circa ejusdem virtutem, seu operationem.

De primo puncto habetur actum in sua materia *sub tit. de judic.* ubi de iis, quæ judicii ordinem, ac hujusmodi incidentia concernunt, præsertim, quando sequestro locus esse debeat, ad eum intret limitatio regulæ, quæ illud prohibet, quando justa causa non accedat, quæ limitationem suadeat.

Quatenus verò pertinet ad secundum punctum trium conformium Rotalium, planum videbatur, ut illæ non obstarent Archiepiscopo actori, quoniam lata fuerunt cum dictis Communitatibus laicorum, quæ dici non poterant legitimi contradictores, seu legitimi defensores ob diversitate juris, seu tituli; ipsæ etenim contendebant de sola exemptione passiva, Archiepiscopus autem de jure activo, loco parochi, & consequenter de plano intrabat regula textus in *l. sepel. de excep. rei judic.* ut res judicata cum uno, non præjudicet tertio diverso jure venienti, Quinimò etiam si ex eodem, ubi illud sit coequale, & contemporaneum, cum solum sententia lata cum uno, præjudicet alteri, atque cum eo statum faciat, seu causet exceptionem rei judicate, quando juris tertii sit accessorium, seu consequitivum, defenso autem causæ principaliter spectaret ad eum, cum quo lata est, juxta distinctiones, de quibus *sub tit. de juri dict. in Conversanen. & in M. r. scen. ac in T. r. asonen. disc. 2. 13. & 22.* ac etiam habetur *sub tit. de fidei comm. disc. 173. & seqq.* occasione agendi de rejudicata, vel de transactione cum herede gravato, an obstat fideicommissario, cum similibus, de quibus in sua propria sede *sub tit. de jud. & in hujus causæ decisionibus*, cum solum, ex ibi deductis, res judicata, quæ prodit cum uno, quoties non constat de collusionione, vel ejus suspicio non accedat, aliquid administratum faciat contra tertium favore victoris.

Potissimè, quia Archiepiscopus non curaverat se admitti ad dictam causam cum Communitatibus, in statu, & terminis, unde propterea dici possit quod fecisset acta sua, etiamque ligaretur, dum judicium instituerat ex integro, independenter ab altero colligente, juxta distinctionem, de qua *dec. 352. n. 2. par. 3. rec. Adden. ad Gregor. dec. 259. n. 7.* cum aliis

aliis in hujus causæ decisionibus, in dicta sua materia *sub tit. de judic.*

Circa tertium punctum, an decimæ essent temporales, vel spirituales, non controvehtebatur conclusio plenè per Scribentes in contrarium exornata, de qua pluries infra præsertim *disc. 8.* quod iste terminus, seu vocabulum decimarum, non semper, neque per se necesse importat illas decimas spirituales, quæ de jure Divino in veteri Testamento solvebantur Levitis, in Novo autem solvuntur parochis, cum congruere possit etiam decimis temporalibus, quæ, vel per speciem canonis, vel census, in recognitionem directi domini fundi, vel per speciem collectæ, seu contributionis solvuntur domino temporali loci, seu alteri personæ quamvis seculari, ut etiam habetur in *Hydrauntina onerum sub tit. de Regal. disc. 50.* Ideoque sola questio erat cuinam incumberet onus probandi unam, vel alteram qualitatem; ex qua laicorum capacitas, vel respectivè incapacitas resultat.

In hoc autem Scribentes pro Comitibus procedebant cum vulgaris, & quotidianæ axiomatæ, quod præ cæteris constanter Romana Curia sequitur, & a me insinuat in omni ferè materia, & præsertim *sub tit. de date disc. 144. & 145.* in propositio agendi, cuinam incumbat onus probandi congruitatem, vel incongruitatem dotis, sive existentiam, vel carentiam bonorum liberorum, cum similibus, ac etiam in dicta sua peculiari probationum sede *sub tit. de judic.* quod scilicet semper onus actoris est, probare id, quod pro suæ intentionis, vel actionis fundamento allegat, quamvis in negativa consistat; Atque juxta opinionem pariter receptam in Curia, de qua per Adden. ad Gregor. *dec. 53. & dec. 202. nu. 4. par. 5. recent. & passim*, in iis, quæ in actore sint fundamentum intentionis, sola præsumptiva probatio non sufficit.

Scribens ego pro Archiepiscopo dicebam, quod quidquid sit de hujusmodi generalitatibus, in aliis casibus, seu ad alios effectus; Quatenus pertinet ad hos terminos speciales questionis super jure decimandi per laicos possessi, vel præfensi, distinguendum est inter judicium possessorium, & petitorium. Primò etenim casu; quamvis posito quod ageretur de decimis spiritualibus, non intraret favore laicorum regula generalis, quam in possessorio retinendæ habemus, quod in hoc judicio non queritur de justitia, vel injustitia, cujus inspectio reservatur ad petitorium, sed attenditur nudum factum possessionis, cum id procedat in iuribus, ac bonis indifferenteribus, in quibus non urgeat vehementer justitia; restituta, quæ operatur, ut sola possessio sine titulo legitimo, saltem sufficienter colorato, non sufficiat, ut receptum habemus in Regularibus, ac aliis, quæ sine privilegio Principis per privatum possideri non possint.

12 Attamen illa possibilitas, quod sint decimæ temporales, sufficit ad tollendam dictam vehementem juris resistenciam, quodque propterea possessor sit manutenendus; Porriusimè verò ubi possessio sit diuturna, seu temporis considerabilis, cum tunc attendatur, ac sit manutenibilis etiam in iis, quibus jus resistat, ut sine privilegio possidere non possint; Ut ultra generalia, de quibus in omni ferè materia, & præsertim *sub tit. de Regalib. ac d. vir. de judic.* In his præfatis terminis me è converso scribente pro Comitibus de Publicis contra ipsosum Archiepiscopum firmatum fuit in alia *Taurinen. decimarum 23. Jun. 1664.* coram eodem Bourlemont, *ex dec. 404. Gregor.* cum aliis in dicta decisione relatis.

Quinimo ubi ageretur de decimis spiritualibus, adhuc in possessorio, ubi præsertim possessio sit diuturna, seu temporis considerabilis, id ob stare non videtur, cum referri possit, non quidem ad ipsum jus decimandi, quod est spirituale, cujus laicus esse incapax, sed ad illam capacitatem, quæ etiam in spiritualibus in laico dari potest, in sola scilicet perceptione, seu commoditate, prout nudi facti est, ab eque mixtura juris, juxta eam capacitatem, quam quotidianam habemus in laicis circa commoditatem pensionum Ecclesiasticarum, ut in sua materia *sub tit. de pensio. præsertim disc. 10.* & de capacitate privatorum in feudis, aliisque jurisque iuribus regalibus non obstante strictissima prohibitione alienandi, & incapacitate obtinendi sine assensu domini, habetur pluries *sub tit. de feud. præsertim disc. 61. & seq. & alibi*.

Et in his specialibus terminis decimarum, ita distinguendo inter jus decimandi, & commoditatem seu facultatem exigendi decimas de facto, ut laicorum incapacitas, ad primum, non autem ad alterum effectum procedat, cæteris relatis habetur per Abb. in cap. ad hac num. 4. Rebuff. hoc tract. *quæst. 10. num. 34. Gratian. discip. 238. num. 21. & admittitur dec. 95. num. 10.* post Salgad. in *labyrinth.* Et consequenter

una, vel altera possibilitas ad id sufficit; Ideoque non mirum si istimet Comitibus in eadem causa per Nuntium Sabaudiam concessa fuit manentio, in secunda instantia confirmata per A. C. Quamvis enim ego in hoc secundo Tribunali Scribentes pro Archiepiscopo more Advocati insisterent in dicta conclusione, quod vehementer juris resistencia impediat etiam in possessorio; Attamen (reflexendo ad veritatem, ab initio pro stylo agentibus pro Archiepiscopo insinuatum) dicebam quod justa esset determinatio, ideoque consuli quod in Rota, cedendo possessorio, assumeretur petitorium, prævidendo ex tunc cautelam jam admiffam, ut obtenta in petitorio prima sententia, intentari, ac obtineri posset sequestrum, ex iis, quæ super hoc puncto sequestris habentur in hac eadem causa, *sub tit. de jud.*

Secus autem ubi questio sit in petitorio, quoniam tunc, juxta receptam distinctionem, de qua in proposito servitutum plenè cæteris relatis habetur, *dec. 101. par. 4. rec. tom. 2. & sub tit. de serv. disc. 23.* & in proposito pensionum Ecclesiasticarum, vel census, seu livellorum, aliorumque onerum habetur *sub tit. de pens. & sub altero de emphyt.* illi, qui habet pro se juris assentiam, vel præsumptionem, competit facultas intentandi super ejus libertate contra eum, qui servitutem, vel jus in alieno prætendit, actionem negatoriam, quæ ab eque alia justificatione sufficit ad ejus absolutorem, seu libertatis canonizationem, si ille servitutem habere prætendit, in præfinito termino eam non probet.

Istique terminus rectè intrabant, quoniam licet iste decimarum terminus sit æquivoqus, qui spiritualibus, ac temporalibus congruere potest, atque inter DD. opinionum varietas dignoscatur, cuinam qualitati potius præsumptio assit; Attamen Rota, & Curia sequitur opinionem, quæ antesignanum habet Bald. *conf. 419. lib. 1.* ut in dubio præsumantur potius spirituales quam temporales, ut habetur *dec. 64. num. 7. par. 1. recent. dec. 22. 28. & 180. p. 7.* apud Merlin. *dec. 694.* cum aliis per Add. ad Gregor. *dec. 404.* & firmatur in dicta alia *Taurinen. decimarum 23. Junii 1664.* coram Bourlemont. Ideoque intrat consuetus effectus præsumptionis transfundendi onus probandi contrarium in alteram partem.

Multo verò magis, ac extra dubium, ubi hæc juris præsumptio, aliquibus facti administriculis munita sit, quæ plura concurrere videbantur; Primò nempe, & potissimum, quod istæ decimæ erant communes pro quibusdam quoties, inter ipsos Comites, & parochum; Id enim esse magnum spiritualitatis argumentum in specie advertitur in alteram, *Taurinen. impress. p. 10. rec. dec. 291.* Secundò, non leve argumentum, seu administriculum desumebam ab observantia, tam antiqua, quam moderna, circa hujus causæ introductionem; ac diuturnam agitationem, primò in partibus coram Nuntio, deinde in Rota, tamquam in Tribunalibus Ecclesiasticis, quod utique in hoc Principatu laicali sequitur non esset; neque ipse Princeps, quamvis paribus contententibus, juxta communem proximum permisisset, ubi questio esset inter Baronem, eique vasallos super decimis, aliisque oneribus temporalibus; Signum clarum quod ageretur de spiritualibus, de quibus non nisi in foro Ecclesiastico, quoties agitur de ipso jure decimandi, non autem de nudo facto exactionis, agi potest, ob fori laicalis incapacitatem.

Et tertio; quia iidem Comites allegaverant, ac etiam exhibuerant antiquas concessionem, ac renovaciones factas per Archiepiscopum pro tempore; Quamvis etenim istud administriculum esset æquivoquum, ideoque solum, ac de per se insufficienti, eo quia hujusmodi oppida, seu loca erant de dominio directo Ecclesiæ etiam in dominio temporali (quidquid sit de dominio alto vel superioritate Principis) unde propterea concessio continebat etiam jus temporale; Attamen stantibus præmissis aliis, istud quoque cum eis conjungendum considerabile videbatur; Potissimè dum in retroactis disputationibus causæ antiquæ, ut liquet ex supra allegata *dec. 616. Peniæ,* & ex aliis, ipsimet Comites probare conati sunt immemorabilem, ad effectum substinenti hujusmodi competentiam, ac rollendi dictam juris resistenciam, atque semper processum fuit cum præsupposito, quod ageretur de decimis spiritualibus, cum; quarum terminis processum fuit, ideoque iste punctus videbatur planus.

Hinc de consequenti; Quatenus pertinet ad quartum punctum; Iidem scribentes pro Comitibus, non negabant regulam super eorum incapacitate, ac vehementi juris resistencia juxta textum literales, in cap. decimas. 16. *quæst. 7. c. prohibemus, cap. 111. c. dudum de decim. cum concord. c. n. test. per Monet. hoc tract. c. 5. quæst. 3. nu. 57.* apud Cels. *dec. 118. nu. 14. cum concord. in causa decisionibus*, cum sit principium

pium abolutum; Ideoque, ultra motivum immemorabilis, de quo infra in puncto sequenti, fundamentum constituebatur in exhibitis investituris, vel renovationibus antiquis Archiepiscoporum de annis 1305. & 1414. aliisque posterioribus, in quarum aliquibus enuntiatum quod istæ essent concessiones antiquissimæ, etiam ante Concilium Lateranense sub Alexandro III. per quod Episcopis, aliisque inferioribus Prælatiis expressè adempta est facultas faciendi laicis hujusmodi concessionem decimarum, non revocatis tamen concessiōibus jam factis, ac effectum sortitis de quarum manifesto vitio non apparet, ideoque nulla videbatur cadere questio juris, sed tota erat facti, an scilicet constaret de hujusmodi antiquitate, quodque concessionem jam factæ essent ante dictum Concilium.

Atque in hoc (cum sensu etiam veritatis, qualem Rota quoque agnovit) dicebat probabilior esse negativam; Tum quia in dubio talis est præsumptio juris, ut scilicet, potius postea, quam antea concessionem factæ præsumantur, ideoque præsumptio stat pro invaliditate, ex iis quæ ceteris relatis habentur apud Barbof. de Episc. alleg. 111. nu. 5. & per Rotam in alia Turinens. dec. 193. nu. 9. p. 2. rec. Tum etiam quia prima investitura, quæ exhibebatur, erat de dicto anno 1305. & sic post Concilium, quod celebratum fuit circa annum 1215. Et quamvis ista concessio non convinceret quod esset prima, sed potius præsupponere videretur alteram præcedentem, non tamen concludebat tempus ante Concilium, ob possibilitatem quod ea sequi potuerit in notabili intermedio tempore.

Enuntiativæ autem quod originariæ concessionem, factæ essent ante Concilium, tunc suffragari potuissent, quando essent antiquæ, atque continerentur in dictis primis investituris annorum 1305. & 1414. Sed non proderant, quia continerentur solum in quibusdam renovationibus modernis obrentis de annis 1580. & 1594. ideoque nullius ponderis videbantur; Tum quia recentes, ideoque non attendendæ, cum solum deferatur antiquis ultra centum annos, ex relatis per Add. ad Buratt. dec. 178. nu. 12. Tum quia etiam antiquis enuntiativis tunc defertur, ubi sunt aliunde benè administratæ, vel ubi non agatur principaliter de enuntiatum, quod incidenter ad alium effectum deducatur, secus autem ubi super eo sit principalis questio, quoniam tunc sola non sufficiunt ex iis, quæ antiquioribus relatis habentur apud Greg. dec. 262. n. 3. & apud Orthob. dec. 227. n. 11. & frequenter, cum sit propositio certa.

Potissimè verò ubi enuntiativa non sit tertii non suspecti, sed ejusdem Episcopi, qui actum prohibitorum fecit, quoniam in prohibitis non statur concessionibus, vel assertionibus, ex regula quod prohibitorum alienare est etiam prohibitorum confiteri, ne alias legi fraus de facili fiat, illaque verbis potius, quam rebus imposta dicatur, quia nempe id, quod directè fieri prohibitum est, ita indirectè sequatur, ut ultra generalia, de quibus, sub tit. de alienat. & contrah. prohib. pluribus, in specie assertionum, vel enuntiativarum Episcopii, vel Prælati facientis actum, plene habetur apud Orthob. dec. 6. & dec. 224. par. 10. rec. in proposito agendi de dismembrationibus, de quibus etiam agitur, sub tit. de benef. & sub altero de paroch. pluribus.

Clarius verò, ac extra omnem dubitationem, quoniam istæ recentes enuntiativæ ad evidentiam vincebantur affectatæ, ac probabiliter ab Archiepiscopis, vel eorum officialibus ad id non reflectentibus, studiosè extortæ post jam introducunt, & agitantur litem in Rota coram Penia, & Corta usque ab anno 1566. cum ex motivatis in decisionibus editis in dicta antiqua causa cum Communitatibus, & probabilius ex motivatis per Advocatos in Curia, occasione congressuum, qui pro directione causæ haberi solent, ita ipsi admoniti, & consulti fuerint; ideoque omnino planum videbatur, ut hujusmodi enuntiativis nullatenus deferendum esset.

Demum quoad quintum, & ultimum motivum immemorabilis, duæ erant inspectiones; Una scilicet facti (quamvis in decisionibus neglecta) an ista probatio cum suis requisitis adesset, necne; Et altera juris an posita ejus probatione, ad hunc effectum relevaret.

Circa primum, quamvis probatio, attento tempore præsentis, atque subducto solum illo hujus modernæ litis, esset benè facta, cum suis consuetis requisitis positis per celebrem glof. in cap. 1. de præscript. in 6. Attamen dicebam, ut deduci deberet tempus etiam dictæ primæ litis habitæ cum Communitatibus, quæ in Rota initium habuit usque ab anno 1666. Ita enim resultabat, ut immemorabilis non solum non remaneret probata, sed esset improbabilis, cum subducto di-

cto tempore litis, impossibile esset habere testes, qui subducto etiam tempore pupillaribus ætatis concludere possent immemorabilis primarium ac substantiale requisitum pacificæ quadragenariæ possessionis de visu.

Ac etiam quia per dictam litem in possessionibus mala fides inducta erat, neque alterum verificari poterat essentialia requisitum, quod nihil in contrarium unquam gestum, vel auditum fuerit; Accedente etiam dicta exhibitione rituli concessionum.

Et quatenus singulis his considerationibus benè responderi posset, ad hanc ultimam scilicet exhibitionis concessionem, quod illa sit compatibilis cum immemorabili, quando ad eas titulum, seu initium restrictum non sit, ut alibi in procedentibus insinuat, quodque omnimoda diversitas causæ superius ponderata ad effectum evitandi obstaculum rejudicata, seu tria conformium dictæ litis obstaculum tollat, juxta firmata in his terminis in decisionibus, de quibus disc. proximè seq. dum ex alia regula, quod lis; in qua obtentum fuit, non interrumpit præscriptionem, neque inducit malam fidem, sed potius ita confirmat bonam, Seraphin. dec. 1127. n. 14. cum concord. apud Buratt. & Add. dec. 172. n. 16. & dec. 436. n. 7. Gregor. & Add. dec. 467. Bich. dec. 361. n. 23. Nihilominus ista simul juncta, atque superius ponderata affectatio contenta in ultimis renovatis post dictam litem super enuntiativis quod concessionem essent ante Concilium, quemdam malum fumum, seu rei malam faciem inducere videbantur, ut immemorabilis benè conclusa non videretur.

Unde propterea advertebam, quod ita magis de plano intraret alter punctus juris super dictæ immemorabilis, quamvis benè probatæ, operatione, & qui punctus fuit potissima causa resolutionum, quod scilicet quamvis accedente immemorabili, dari possit etiam in laico possessio hujus juris decimandi, ob adeo frequenter insinuatam immemorabilis, virtutem, seu operationem, ut ejus vigore allegari possit quicumque titulus de Mundo melior, & consequenter etiam privilegium Apostolicum, vel concessio Episcopi ante dictum Concilium Lateranense; Attamen, in his specialibus terminis, quamvis inter antiquos Canonistas sub non modica questione fuerit, an ea sola sufficiat, vel necessaria quod sit probatio famæ privilegii, vel alia æquipollens, quod id sequatur sit ex investitura feudali, seu æquipollenti, ob quam tollatur jus proprium, quod in laico est impossibile, seu omnino incompatible, unaque opinio credit, ut hoc adjunctum necessarium non sit, quoniam ex eadem immemorabilis virtute seu operatione allegandi quemcumque titulum de Mundo meliorem; ita hæc omnia allegari possunt.

Verum in Rota prævaluit, magisque recepta est altera opinio, quæ tribuitur Jo. Andr. eamque sequitur Felin. in c. cum causa de præscript. & in cap. cum contingat de for. compet. ut formiter discussio articulo firmavit Rot. antiqua dec. 115. p. 2. divers. quæ reputatur in materia magistrals, cum qua deinde processum fuit in aliis pluribus, præsertim apud Merlin. dec. 694. n. 18. & seq. dec. 103. nu. 7. & seq. par. 7. atque cum hac procedunt, Marescott. Monet. & alii in premissis, & in hujus causæ decisionibus relati, unde propterea ad effectum faciendi hanc aliam probationem, curavit altera pars obtinere in secunda instantia remissoriam sibi concessam prævia d. dec. 27. April. 1668. coram Calaraju, ea tamen ad exercitium deducta non fuit.

Benè verum quod (reflectendo ad veritatem) pro meo iudicio, quamvis Scribenres in contrarium id non motivaverint, dictæ enuntiativæ, quando non habentur supradicta affectationis suspensionem, censi debuisse probatio æquipollens, sed ob præcedentem litem, affectatio videbatur clara, ideoque ea, quæ professe debuisse, ita nocebant, & consequenter resolutiones probabiles vidæ sunt.

ILLERDIEN. DECIMARUM

PRO CAPITULO OPPIDI DE ALBELDA, CUM DOMINO SEU CARLANO EJUSDEM LOCI.

Causa decisus per Rotam pro Carlarano.

De eadem materia laici obtinentis jus decimandi in vim immemorabilis, & quando huic obstat lis, quæ sub diversa reagitata fuerit, necne.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De privilegiis resolutionibus causa.
- 3 De probatione immemorabilis.
- 4 Quale tempus litis debeat deduci.
- 5 Et quævis non præjudicet.
- 6 De jure decimandi temporali competente Baronibus.

D I S C. VII.

ORta jamdiu controversa inter parochum Oppidi de Albelda, ejusque Baronem, qui Carlarus ibi appellatur super jure decimandi, dum parochus decimas prætendebat ex illis domibus & bonis, quæ non essent franca, qualia erant solum ea, quæ erant descripta in quodam libro nuncupato manifesto, in quo bona franca descripta erant; De anno 1418. juxta dictam distinctionem, favore parochi prodijt sententia arbitratorialis, ut scilicet Carlarus jure decimandi, privativè ad parochum in bonis franchis tantum in dicto libro descriptis, competeret, in aliis autem esset parochi; Cùmque deinde dicta Ecclesia parochialis in Collegiatam erecta fuisset; Hinc propterea Capitulum, in locum parochi in omnibus subrogatum, dicta determinatione non contentum, litem coram Ordinario introduxit, de anno 1593. Super solutione decimarum contra possessores bonorum francorum, citato etiam pro suo jure Carlaro, qui è converso iudicium introduxit super ejus jure decimandi in universo territorio etiam respectu honorum, quæ in ejus libro non descripta, non franca dicuntur, atque de anno 1616. prodijt in partibus sententia illi favorabilis, cum declarando decimatore universalem; Introductaque per appellationem causa in Rota coram Sacro, de anno 1618. dicta sententia revocata fuit, idemque dictum per duas alias sententias Rorales coram Ubaldo, & Verospio de annis 1620. & 1621. Verum commissa denuò causa per Signaturam coram Pirovano, cum clausula partito giudicato, assumpta fuit consueta questio super immemorabili, in qua ex insinuat disc. præcedenti, unicum est refugium laicorum aliàs absque dubio incapacium hujus juris decimandi, atque super hoc variæ proderunt resolutiones, quoniam sub diebus 15. Martii 1630. & 7. Februar. 1631. dictum fuit non benè constare de immemorabilis probatione, quæ ad id sufficeret, quarum resolutionum prima est impressa dec. 511. par. 5. recent. deinde verò sub die 23. Junii 1631. ab illis recessum fuit, ex eo fundamento quod non ageretur de jure decimandi in universum, sed de illo super quibusdam bonis; Verum reposita causa, coram eodem Pirovano sub die 18. Februaris 1639. recedendo ab ultimo decisio, confirmatæ fuerunt priores resolutiones; In alia verò propositione 16. Decembris ejusdem anni approbata fuit dicta diversæ resolutionis 23. Junii 1631. istæque resolutiones habentur impressæ p. 8. rec. dec. 108. & 185. eisque stantibus, Carlarus obtinuit per Signaturam committi eidem Pirovano causam restitutionis in integrum adversus dictas tres conformes, atque assumpta desuper disputatione, prodijt sententia super restitutionis competentia, prævia resolutione sub die prima Martii 1641. eaque confirmata fuit in alia instantia coram Ghislerio prævia dec. 4. Julii, ejusdem anni, ac demum commissa denuò causa coram Celso sub die 22. Martii 1656. pro dictarum sententiarum confirmatione ad favorem Carlarus prodijt quoque resolutio, quæ habetur inter ejus impressas dec. 217. neque audivi amplius actum de causa, vel quia Capitulum acquirerit; Vel quia defensores mutaverit.

In hac autem ultima disputatione habita coram Celso; (in qua solum ego scripsi pro Capitulo, cum de tempore præcedentium, neque ad Curiam adhuc accessissem) unicus punctus fuit, an immemorabilis benè probata esset, necne cum requisitis vulgaris glossæ in cap. 1. de præscript. in 6. quibus accedentibus, de ejus operatione dubitandum non erat, cum cautelatè facta esset etiam cum fama privilegii, unde propterea cessare difficultas de qua disc. præced. An autem talis probatio benè concluderet pendebat ab alio puncto litis ut supra motæ usque ab anno 1593. quoniam usque ab anno 1418. quoniam cum primum, ac essentialia requisitum sit, ut testes deponant de pacifica quadragenaria de visu post pubertatem, unde ad minus testes habere debent ætatem annorum 54. ante moram litem, hinc proinde sit primæ litis tempus subducendum esset, non solum deficiebat probatio, sed ea erat impossibilis, secus autem ubi subducendum esset

solum tempus secundæ litis, initium habentis de anno 1617. cum tunc probatio concluderet.

In hoc autem, Rota in decisionibus editis super dicto puncto; & præsertim ultima coram Celso processit cum eadem conclusione de qua disc. præced. & in aliis quod scilicet, ejusdem, non autem diversæ litis tempus deduci deberet, cum antiqua lis mora de anno 1418. vel de anno 1593. esset ab hac recenti diversa dum antiqua lis erat super jure particulari decimandi solum quædam bona particularia franchitiam habentia, vel respectivè non habentia, ista verò recentior erat super jure universali.

Verum pro meo iudicio videbatur, ut in hoc processum esset cum aliquo æquivoco, quoniam parochus ab initio de anno 1418. habens juris assistentiam super jure universali decimandi omnia bona intra suæ parochiæ limites existentia, istud verò jus exercendo in aliquibus tantum, atque in aliis, quæ diversam qualitatem habebant descriptionis in dicto libro, ex antiquo usu impeditus, ad aliam istam qualitatem non habentia, ejus peritorem refringeret, & ne super istis impeditur, id non causat litem super jure peculiari, sed continet jus, seu regulam universalem, non impediendam nisi in solis casibus limitatis juxta ea quæ habentur sub tit. de juris d. disc. 2.

Ac propterea, illud jus decimandi, quod Baro, seu Carlarus habebat in dictis aliis bonis qualificatis, verè non importaret jus decimandi activum spirituale, quod ei competere, sed solum potius quamdam exemptionem passivam à jure decimandi, ac propterea si ipse Carlarus ea possideret nihil solvere deberet, sed integros fructus perciperet; Sed quia tamquam ex concessione in emphyteum, vel subfeudum possidebantur à privatistis idcirco id quod exemptio à decima parochiali importabat, ipsius domini commo cederet.

Ad instar eorum quæ habentur in Algaren. sub tit. de juris d. disc. 49. Quod scilicet cum ex Regio privilegio Comes de Sedillo haberet jus obtinendi decimas frumenti, aliarumque frugum illorum territorium, unde propterea conductores solvere solent dominis territoriorum pensionem, quæ illi sub terraticis vocabulo nuncupatur, ac ultretus decimam Comiti, quando Ecclesiasticis ab hoc onere exempti possident terras, quas colonis concedunt, isti eisdem Dominis solvunt solum territorium, ac etiam istam decimam, quam aliàs solvere deberent Comiti, si bona essent laicalia. Istæque mihi videbatur casus; Adhuc tamen in unica disputatione in qua ex parte Carlarus parum scriptum fuit, dum Decisiones juxta stylum fuerunt loco informationum, non potuit maturum iudicium desuper efformari.

ROSSANEN. DECIMARUM

PRO ARCHIEPISCOPO,

C U M

QUODAM COLLEGIO SOCIETATIS JESU.

Causa disputatus coram A. C. sub incerto exitu.

An privilegia exemptionis, quantumvis amplà, suffragentur pro bonis conductis, seu arrendatis, Et an pro decimis temporalibus; Et quando istæ dicantur tales potius, quam spirituales.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De privilegiis exemptionis Societatis Jesu.
- 3 An sub nomine Regnorum Castelle, & Legionis veniat Regnum Navarræ.
- 4 Privilegia exemptionis non suffragantur pro pradiis conductis.
- 5 Decima quæ solvuntur per conductores, in effectum solvuntur per locatores.
- 6 Dantur exempla in gabellis, & dobanis.
- 7 Idem de conductore assumentem in se onera.
- 8 Decima præsumuntur potius spirituales.
- 9 Episcopus an habeat juris assistentiam in decimis.
- 10 Duplex decima, seu reddecima non debetur.
- 11 Decima passiva spectare ad aliam Ecclesiam, quam ad parochialem.
- 12 Præsumptio de qua nu. 8. tollitur per contrariam probationem.

- 33 Recensetur plures alicausa, in quibus agitur de decimis temporalibus.
- 34 De decimarum temporalium usu in Regno Neapolitano.
- 35 De argumentis temporalitatis, & de pluribus aliis casibus.
- 36 Exemptio ad quod suffragari debeat.
- 37 An, & quando clerici cives debeant subiacere prohibitioni pascuorum.
- 38 De casibus, etiam clerici solvunt decimas, & onera, dominio temporalis.

D I S C. VIII.

1 C Um in hac dioecesi Archiepiscopus exigere soleat decimam, seu aliam portionem fructuum, & lactis ovium, aliorumque animalium, quæ à locis montuosis ad ea pascua hiberno tempore accedere solent, præsertim verò Collegium Societatis Jesu Cusentis, seu alterius loci, quâdam tenentur conduxisset pro pascua herbarum hibernarum pro ejus ovibus, aliisque animalibus, atque præterderet ad hujusmodi decimarum solutionem non teneri; Hinc introducta desuper causa coram A. C. post aliqua disputationes, credo quod ea finem habuerit per concordiam, cui causam dederit decretum Archiepiscopo favorabile.

2 Fundamentum Collegii, seu scribentium pro eo, consistebat in amplissimis hujus Societatis privilegiis super exemptione à solutione decimarum etiam cum derogatione Consilii generalis Lateranen. in c. nuper, quæ pluries per Rotam canonizata fuerat, ut patet præsertim ex iis, quæ nimum in suo calamo pro illius extensoris stylo habetur in *Hispalen. de decimarum coram Corrado impress. p. 10. rec. dec. 101.* & in aliis, quæ de tempore hujus disputationis prodierunt, & deinde in *Pampilonen. decimarum sub tit. de præminent. disc. 29.*

Scribens pro Archiepiscopo, non negabam hujusmodi exemptionis veritatem post has disputationes quoque me pro eadem Societate scribente, pluries ab eadem Rota canonizata, & præsertim in *dist. Pampilonen. decimarum disc. 29. de præminent.* in quo casu scribentes pro Parochis vel Clero non impugnabant hanc regularem exemptionem, sed insistebant in quadam modificatione resultantem à motu proprio Leonis XI. edito pro regnis Castellæ, & Legionis, unde propterea sola questio fuit super diverso puncto, an scilicet sub dictorum Regnorum nomine veniret illud Navarræ, utpotè per Regem Catholicum Ferdinandum post ejus acquisitionem, dictorum Regnorum coronæ annexum, ideoque probabilior visa fuit negativa, & de consequenti privilegium generale exemptionis ob cessantem limitationem, seu moderationem, remansit sub regula, ex ibi deductis.

Negabam tamen (etiam cum sensu veritatis) eorumdem privilegiorum applicationem ad casum, ex duobus fundamentis, quorum quodlibet per se, decimatori sufficere pro victoria; Primum nempe, quod ubi etiam ageretur de decimis spiritualibus, sub hujusmodi privilegiis cadentibus, adhuc tamen in casu controversie suffragari non debebant, cum procedant in prædiis, ac bonis propriis ipsius Religiosis, sua manu, vel sumptu cultis, non autem in alienis, quæ ipsa conducere.

Et secundo, quod ex facti circumstantiis, probabilis dicendum veniret, quod ista non esset decima spiritualis, sed potius temporalis, debita Archiepiscopo, tamquam prædiorum, seu tenentur domino directo, seu aliis ex legum vel Principum temporalium concessionibus sui habenti, ideoque super his punctis potius quam super dictis privilegiis in genere disputationes fuerunt.

Quatenus igitur pertinet ad primum, dicebam casum videri in jure planum, ut hujusmodi exemptiones non suffragentur pro prædiis conductis, ob expressam dispositionem textus in cap. dilectus de decim. ubi Abb. Butt. & alii Canonistæ communiter (cum DD. loqui non possint contra leges, vel canones, & quando eorum dispositio sit expressa;) Idque convincentem haber rationem, quod scilicet isto casu, decimæ non exiguntur ab ipsis conductoribus privilegiatis, sed à locatoribus, ac prædiorum dominis, qui exempti non sunt.

Et quavis scribentes in contrarium, non negando conclusionis veritatem, replicarent, ut Archiepiscopus suo jure uteretur contra ipsos locatores decimationi subditos, exigendo ab eis decimas ejus, quod ab ipso Collegio pro pascua, seu herbarum pretio solutum fuerat; Nihilominus responsio parum curæ erat, quoniam cum ex hujusmodi herbis anima-

lium pascuæ destinatis, decimæ percipi non possint in ipsis fructibus, eo modo quo exiguntur, de frumento, aliisque fructibus separabilibus; Hinc proinde frequentior usus induxit eas exigere in fructibus, aliisque fructibus animalium ibi depascendum, ut in specie Rebuff. hoc tract. quest. 8. num. 21. Itaque solutio fieri non dicitur per conductores exemptos, quamvis ipsi essent animalium domini, ut reiafectus, seu factum materiale probare videtur, sed potius per locatores, ac prædiorum dominos in ea parte pretii, seu pensionis, quam hujus oneris intuitu diminuam recipiunt, cum aliis ea solvi deberet in majori summa, ideoque onus est pars pretii, juxta theoreticam Bart. in l. interdum. §. quærites, ff. de vectigal. Bald. conf. 3. 1. num. 2. lib. 1. cum concordantibus apud Gratian. discept. 390. num. 8. & Menoch. conf. 136. nu. 29.

Et conferunt quæ habentur in *Mantuanæ exemptionis sub tit. de Regal. discurs. 53.* occasione agendi de exemptione laicorum, conducentium bona Ecclesiæ, à gabelis, & oneribus laicalibus, quod scilicet unus, vel respectivè exemptio dicitur pars pretii, illudque auget, vel respectivè minuit, ac etiam pluries eod. tit. præsertim disc. 67. in proposito doctinarum, aliarumque gabellarum, quæ solvuntur pro mercibus, aliisque victualibus, quod licet materialiter, ac de facto solvantur per externos, seu aliis non subditos Principi, vel Civitati, gabellæ impostori; Attamen reverà solvi dicuntur per emptores subditos, cum quibus mercès contractantur, dum inquiri doctores, seu gabellæ solvunt, venduntur pro majori pretio, ipseque introductor, seu venditor pro minori esset venditurus, unde propterea non esset obtinere exemptionem passivam ab onere, sed potius exercere jus activum exactiois gabellarum, & doctores, quæ pertinent ad Principem, vel Rempublicam ad privatam utilitatem, atque non ageretur de vitando dampnum in se propria, quod exemptus ex gabella sentiret, sed de faciundo lucrum de alieno, ex ibi deductis, ideoque ita exemptus solvere dicitur onus, non jure, ac nomine suo, sed vice ac nomine subditi locatoris, ex implicito ejus mandato.

Ad instar illius locationis, quæ pro minori pensione fiat de prædiis, quæ affecta sint oneribus censuum, seu livellorum, quæ conductores in se assumunt, sive ubi iidem conductores in se assumunt onus refectionis rectorum, & viarum, aliarumque contributionum, quæ per domorum, vel prædiorum dominos fieri solent, vel debent, quoniam in effectu à locatore in parte diminutæ pensionis, non autem à conductore solvi dicuntur, ex deductis in sua materia sub tit. de locat. & conduct.

Hinc nulla subesse videbatur necessitas agendi de altero puncto qualitatatis hujusmodi decimarum, an scilicet essent spirituales, vel temporales, dum, admittæ etiam spiritualitate, effectus erat idem ex præmissis; Verum de illo agendo; Pro eo Advocatorum stylo, qui potius necessarius est ob ingeniorum varietate, ob quam ex pluries insinuatis in dies edocemur, quod Judices solida motiva negligendo, fallacia potius, ac penè contemptibilia amplecti solent; Admittent conclusionem insinuatam supra disc. 6. in qua Scribentes in contrarium insistebant, quod scilicet, juxta opinionem, quam Rota, & Curia sequitur, decimæ in dubio præsumuntur, potius spirituales, quam temporales.

Potissimè verò ubi parochus non sit in causa, quoniam licet regulariter Episcopus non habeat illam juris assistentiam, quam habeat parochus, qui, non autem Episcopo decimæ debite sunt, ex iis, quæ cæteris relatis habentur firmata in *S. Severina decimarum coram Royas inter fas dec. 344. & 412.* Attamen id rectè procedit in concursu parochi, itaque in causa existente; Vel ratione ejus præjudicii; Vel ne, ipso suas integras decimas exigente, cogantur parochiani, seu prædiorum domini solvere reddecimam, seu duplicem decimam, quæ in jure prohibita est cap. 2. ubi DD. de decim. Bart. & Adde. dec. 575. Rot. dec. 203. & 458. par. 5. recent. 10. Sectis autem ubi parochus non est in causa, neque alias decimas exigit, adeo ut non intret unum, vel alterum ex dictis inconvenientibus, quoniam cum parochiani, seu prædiorum domini in genere ad hoc onus teneantur, idcirco concedenda non est exemptio ex oppositione juris tertii non consequentis; At etiam quia sicuti, ex deductis supra disc. 1. & in aliis, in plerisque dioecibus usus induxit, quod licet actualiter, ac de facto, quoad exercitium curæ animarum, & administrationis sacramentorum, parochiæ sint distinctæ, suosque habeant rectores, vel ministros, attamen ex quadam juris fictione, intellectualiter non sunt distinctæ, sed universa dioecesis unicam constituit parochiam habitua-

lem, cujus parochus est Episcopus, qui jus decimandi habet.

Sive magis ad rem, sicuti non implicat, ut jus decimandi privativè ad parochiam filialem, pertineat ad matricem, ex deductis infra in *Novarien. disc. 12.* Ita pariter non implicat, ut ex eodem usu introducto potuerit, quod quamvis parochiæ sint distinctæ quoad reliqua jura parochialia, ipsæque in titulum conferantur, attamen jus decimandi, reservatum sit Ecclesiæ Cathedrali, seu Episcopo tamquam parochi generali, seu parochi parochorum.

Admittent ego veritatem hujus theoricæ in abstracto, quatenus non urgentibus contrariis circumstantiis, cum sola juris regula, seu præsumptione procedendum esset, dicebam verò secus esse talibus accedentibus circumstantiis, ex quibus contraria probatio expressa, vel adminiculativa resuleret, quoniam cum hæc sit simplex, & nuda juris præsumptio, indubitatum est, quod ea cedere debeat contrariæ probationi, non solum expressæ, sed etiam præsumptæ, seu adminiculativæ, quæ ex contrariis fortioribus præsumptionibus, vel argumentis resuleret.

Quare, tam occasione istius causæ, quam plurium consensuum, quas frequenter occasione dedit disputate in eodem Tribunali A. C. præsertim in *S. Severina*, inter Archiepiscopus, & Baronem, ac cives pro Archiepiscopo (prædecessore illius, sub quo ob consuetum indicretum censuratum usum tot inconvenientia resulerant; Et in *Comen. decima pro Monasterio Monialium Leuci cum diversis particularibus; Ac etiam in Mediol. decimarum pro altero Monasterio Monialium Varisii cum PP. Olivetanis S. Victoris, ac similibus, dicere consuevi quod ista non est questio juris, sed facti, ac probationis, ideoque certam, ac determinatam regulam generalem cuicumque casui applicabilem non recipit, sed in singulis casibus pro facti qualitate, ejusque particularibus circumstantiis decisio varia est, & de consueti manifestus est consuetus error pragmaticorum cum regulis, vel doctrinis generalibus in eis procedere.*

Ut enim in præcedentibus advertitur, iste decimarum terminus æquivocus est, æquè congruus spiritualibus, ac temporalibus, ut præsertim in Regno Neapolitano, ubi illæ præstationes, quæ prædiorum dominis directis, & frequentius Baronibus solvi solent in certa quota fructuum, sub hoc decimarum vocabulo explicari solent, ut patet apud Capyc. decif. 20. Franch. decif. 117. & 124. Rovit. decif. 97. Capobl. de baron. par. 2. cap. 76. Rovit. pragmat. 1. de offic. bajul. num. 17. ubi add. lit. A. & habetur tit. de Regal. disc. 50. & alibi.

Applicando autem ad rem plura argumenta respectivè, pro qualitate dictorum casuum concurrere videbantur; Atque præsertim in ista causa, & in altera supra enunciata *S. Severina* in provincia Calabria, illud videbatur nimium efficax argumentum, quod juxta fere generale illius Regni consuetudinum nullæ solvuntur decimæ de frumento, vino, oleo, aliisque frugibus, in quibus magis propriè solvi debent, ac solent; Et secundo fortius pro convincenti probatione, quod hæc solutio erat in oppositum decimarum spiritualium, quoniam istæ, ubi præsertim sunt personales, vel sacramentales, quales dicuntur illæ, quæ solvuntur, de hujusmodi animalium industriis, quibus reahum, seu prædialium terminus non congruit, solvi debent per parochianos, & parochiæ subditos, non autem per externos ovium dominos, qui illas transmittendo ad hiberna pascua per pastores, & famulos, neque ibi morantur, sive aliquam brevem accidentalem moram habere solent, qui propterea hujusmodi decimas de jure solvunt proprio parochi; Et tamen pro frequentiori regula, aliquas particulares limitationes recipiente, hujusmodi decimæ exiguntur solum à forensibus, ac hiberno tempore quando solum forensium animalia à montibus ad hæc pascua descendunt, non autem à civibus, ac subditis; Signum clarum quod est solum pro jure pascendi, quod à forensibus emittitur, non autem à civibus ut plurimum ex communi usu jure pascendi in locis campestribus, quamvis de privato dominio quodam civico jure habentibus, ex pluries deductis in sua materia pascuorum sub tit. de servitut. præsertim disc. 39. Et tertio ob utum istius Provincie, quod Ecclesiæ Cathedralis, & Metropolitanæ, ex Regum, vel Principum, concessionibus, hujusmodi tenentur hibernis pascuis præsertim congruas, quas ibi *curvis* appellant, possident, ut patet præsertim, ex deductis sub tit. de jurisd. in Cotruen. & in Cusenina, disc. 47. & 48.

Atque in dictis aliis causis *Comen. & Mediolanen.* in quibus hoc jus decimandi possidetur per Monasteria monialium ex titulo emptionis à privatibus laicis, pro magno argu-

mento ponderabam illud, quod resultat à regula juris, ut in dubio præsumptio capiendâ sit pro validitate actus, & exclusionem delicti, quale aliis supponendum esset in hujusmodi juris spiritualis contractatione inter laicos incapaces, prore medio; Potissimè verò, quia ut advertitur sub tit. de veter. disc. 167. ubi agitur de dotibus monialium, investimenta dotium non solent nisi cum licentia Episcopi, vel alterius Ordinarii, qui vel in totum, vel pro ejus canonica portione regulariter est interessatus in decimis spiritualibus, ideoque prorsus inverisimile esse dicebam, tam ratione delicti, quam ratione proprii interesse, ut hoc investimentum permissum esset; Atque ex his à simili alia argumenta pro facti qualitate, & circumstantiis in aliis causis desumenda veniunt, prudenti Judicis arbitrio, cui ista questio utpotè facti, & voluntatis commissa est.

Postro autem quod agatur de decimis temporalibus, tamquam pro pretio pascuorum, exinde de plano resultabat, ut nullatenus hæc privilegia exemptiva suffragari possent, quimò neque ipsa exemptio generalis, qua de jure Canonico ex dispositione, vel intentione juris Divini, habent clerici, & Ecclesiæ, ab oneribus laicalibus, quoniam ista exemptio non tribuit, ut clerici aliena pascua non soluto pretio, cum eorum animalibus famere possint, ut advertitur pluries sub tit. de servitut. ad materiam pascuorum, ac etiam disc. disc. 53. & in aliis sub tit. de Regal. & infra in *Miscellan. disc. 5. & 6.* quod scilicet immunitas Ecclesiastica præservat à damno, & jactura bonis propriis, non autem ut lucrum faciant de alieno.

Solumque hujusmodi clericale privilegium considerari solet, in aliis pascuis propriæ patriæ, in quibus de consuetudine ex jure civico, omnes cives, & incolæ jus pascendi habent, iidem verò cives voluntariè illo se privent, reducendo illam territorii partem, ut vulgò dicitur, ad *banntiam*, seu *defensam*, ut pretium exinde retrahendum, pro publicis necessitatibus deserviant, an scilicet id afficiat clericos, necne ex deductis sub tit. de servit. & altero de Regalib. Sed extra pattiam, & in alienis territorii id remanet extra omnem controversiam.

Quinimò etiam in propria patria, & territorio, quando agatur de illis prædiis recensis, quæ vulgò *apparronata* appellantur, in quibus dictus civicus usus non habetur; Sive quod idem usus denegetur in toto territorio, non soluto pascui pretio, quod sub *fidæ* vocabulo solvi solet, domino temporali, ad quem pertinet totum territorium, non solum in ratione territoriali, seu jurisdictionali, sed etiam in ratione domini, juxta casum, de quo in *Amerina eodem tit. de servit. disc. 36.*

Hinc proinde in una *Chassanen.* disputata coram A. C. pro Duce Bellisguardi domino loci Casalini novi, cum Conventu Minorum ejusdem loci; Cum iste Conventus renueret solvere certam præstationem fructuum sub decimæ vocabulo pariter explicari solitam sub prætextu immunitatis; Atque Scribentes pro Conventu, cum magno allegationum cumulo, totum desumendo ex celebri *Alben. gabellæ coram Merlino inter fas dec. 902. repetit. dec. 339. par. 6. rec.* assumerent questionem, de qua in *dist. Hydruntina sub tit. de Regal. disc. 50. & in Mediolanen. imbotatus eodem tit. disc. 51.* & alibi an scilicet, & quando, clerici, & ecclesiastici teneantur ad onera laicalia, quibus bona in eos obventa subiacebant, poenes laicos priores possessores, distinguendo onera merè realia, fixa, & invariabilia à personalibus, vel mixtis; Dicebam ego Scribens pro domino temporali, quod iste esset labor inanis, ac extra propostum, dum non agebatur de onere laicali, quod loci Dominus in ratione Baronali, seu jurisdictionali exigebat, sed de illa fructuum quota, seu responsione, quæ loco pensionis, seu portionis dominicalis præstanda est domino per colonum, vel per subalternum dominum utilem, quodam colonie jure fructus percipientem, ideoque nil commune habet exemptio, vel immunitas ecclesiastica, ac habetur etiam infra *Miscellan. ecclesiast. in Bojanen. disc. 7.* atque ita pro Domino judicatum fuit.

FERRARIEN. DECIMARUM PRO EPISCOPO, ET PAROCHIS CUM BENTIVOLIS. Casus varii decimis per Rotam.

An exemptio generalis, concessa per Papam, in ejus Statu temporali, & ex causa temporali, ab omnibus oneribus, comprehendat etiam decimas spirituales; Et de materia novalium, seu bonorum, quae licet vere non sint novalia, pro talibus tamen habenda sint; Et de aliquibus circa potestatem Papae concedendi exemptionem a decimis; Et de juris assistentia in Episcopo,

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series. 2 Resolutiones causae. 3 An Episcopus habeat assistentiam in decimis. 4 De errore cumulandi allegationes in regulis certis. 5 De eadem materia, de qua n. 3. 6 De potestate Papae eximendi a decimis. 7 De praxi non solvendi decimas. 8 De eadem potestate, de qua n. 6. 9 Et de ratione, ob quam alicubi exemptio decimarum habeatur. 10 De vocabulo decimarum temporalium diverso a spiritualium. 11 Quare non sit immorandum in formalitate verborum privilegii. 12 Idem de investituris feudalibus. 13 De demonstrationibus, quod Papa concesserit exemptionem tanquam Princeps laicus. 14 De ratione, ob quam stricte procedatur in exemptione decimarum. 15 Quando intret exemptio novalium.

D I S C. IX.

Occupata ab aquis (pro illius, alias felicis regionis, nimia infelicitate) notabilis parte territorii Ferrariensis, unde propterea diuturno tempore nonnulla, alias pretiosa praedia, Ecclesiarum, & privatiorum, sterilia, atque inutilia effecta erant; Marchio Bentivolus, & consortes; magnus opus assumere volentes exsiccationis aequatum, ac reductionis bonorum ad priorem culturam statum, conventionem inierunt cum Camera Apostolica Officialibus, per Papam amplissimè approbatam, ut in recompensam hujusmodi magnorum sumptuum, ac laborum, in hoc tam utili opere erogandorum, medietas omnium terrarum, seu praediorum, cedere deberet commodo ipsorum bonificationum, immunitis, & exempta a quibuscumque dantiis, gabellis, ac oneribus, sub quorum genere, cujuscumque decimae quoque mentio facta fuit, reliqua medietate antiquorum dominorum, & possessorum commode cedere debente; Cumque dictum opus, in toto, vel in parte notabili perfectum esset, atque praedia reddita essent fructifera, praestensionem excitarunt Episcopus, & parochi, consequendi decimas a Bentivolo, & consortibus, eodem modo quo a privatys possessoribus, exigebant, dicto exemptionis privilegio non obstante; Introductaque causa in Rota usque ab anno 1634. coram Gbisterio, eaque diu quiescente, ac reassumpta caram Albergato subrogato, sub die 26. Maij 1656. pro jure decimandi, ad favorem Episcopi, & parochorum, proditit resolutio, quae haberetur impressa par. 12. rec. dec. 183. a qua tamen in repositione recessum fuit, firmando decimas non deberi, ac privilegium suffragari sub die 11. Januarii 1658. Itaque resolutio haberetur etiam in eadem par. 12. rec. 299. neque, (quod sciam) causa ulteriorem progressum habuit.

Quamvis autem Scribentes hinc inde, ipsaque prima Decisio plura deduceret super assistentia juris ad favorem Episcopi actoris, etiam in locis, in quibus regulariter hanc assistentiam non habet, juxta firmata in dec. 341. & 412. coram Rojas, & in alij; Attamen iste revera inanis erat labor, inanique chartarum repletio, cum tanto allegationum cumulo, quem prima decisio desuper fecit, super juris assistentia in parochis, qui erant in causa unitim cum Episcopo, ac super illius jure pro ejus quarta, seu portione canonica, dum

ista sunt principia juris nimis certa, hodièque indubitata; Et consequenter in magnis Tribunalibus, praesertim praesupponenda sunt, cum auctoritatum indicatio in hujusmodi certis, ac receptis principiis, vel propositionibus, congrua solum videatur, in scholis pro tyronum instructione; Et tamen ignarum leguleicium vulgus, ad hujusmodi ineptias superfuitates adeo reflectit.

Ista etenim assistentia quaestio cadit; ubi contentio sit inter Episcopum, & parochum, sive inter eundem Episcopum, & privatos decimabiles, qui aliquas decimas parochi solvant, secus autem ipsi Episcopo, & parochis simul agentibus, sive parochis nullas exigentibus, neque petentibus decimas, nulloque alio existente decimatore, inter Episcopum, & privatos ad decimas de jure obligatos, quando eis legitima praescriptio, vel consuetudo non suffragetur, quoniam (ut in praecedentibus quoque insinuat) quemadmodum ex consuetudine, vel implicita reservatione, uni Ecclesiae competere potest jus decimandi intra fines alterius, ex deductis in duobus discursibus proxime seqq. ira non implicat, ut idem jus competere valeat Ecclesiae Cathedrali, ejuisque Episcopo, tamquam parochi parochorum intra parochiarum fines, ad instar usus Hispaniae insinuati, disc. i. & seqq. quasi quod parochiarum divisio, spectato effectu, sit potius in solo actu, vel exercitio, ipso habitu remanente poenae Episcopi, cujus vice, antiquiori tempore, Archyepiscopus, tamquam Vicarius natus in spiritualibus, curam universalem exercebat cumulativè cum parochis tamquam ministris inferioribus, ut insinuat sub tit. de praemin. disc. 20. & in alijs; Neque implicat, ut etiam hoc jus in solo actu, seu exercitio (habitu poenae alium existente) importare valeat titulum perpetuum, & collativum, cujus vigore provis Ecclesiarum parochialium Rectores dicantur, vel pro talibus ad alios effectus de facto habeantur, ut occasione agendi de Vicariis perpetuis in titulum conferri solitis, habetur pluries in sua materia sub tit. de beneficiis, & sub altero de paroch.

Prout inanem chartarum repletionem continebant plene deducta per scribentes pro altera parte, ac initio secundae decisionis allegata circa Pontificiam potestatem eximendi aliquas particulares personas, vel etiam populos, & regiones a decimarum solutione, cum id pariter apud Catholicos sit principium indubitatum, ac praesupponendum, ideoque pro sola tyronum instructione auctoritatum allegationes deserviunt; Quamvis etenim de hac potestate dubitantes, procedant cum vero principio, quod decimae debeantur de jure Divino, cui Pontificia potestas dispensare non potest; Attamen ista dubitatio cadit apud eos, qui aliquam legalis facultatis superficiale notitiam habentes, vulgo insarinati, in generalium propositionum superficiale solum immorantur; Si enim hoc assumptum ita indefinite attendendum veniret, sequeretur quod neque per consuetudinem, vel immemorabilem id induci posset, cujus contrarium docet recepta praxis notabilis partis Orbis Catholici, & praesertim Italiae, in cujus majori parte, praesertim in Regno Neapolitano, raris est decimarum usus, cum centenaria, vel immemorabilis, non ex alia ratione hanc exemptionem in totum inducat, nisi ob facultatem ex ea resultantem, allegandi quemcumque titulum meliorem, & sic privilegium Apostolicum, etiam cum derogatione Conciliorum generalium.

Plures etenim rationes hanc potestatem comprobant, deviantes ab eodem principio insinuato praesertim sub tit. de restam. sub tit. de matr. & de usur. ac alibi, quod scilicet quamvis Papa non possit directè derogare juri Divino, attamen potest illud interpretari, atque pro temporum, ac regionum, & personarum qualitate, seu ex alijs iustis causis, observantiam diversimodè prescribere pro casibus particulatibus; Primo scilicet quia jus Divinum praecipit decimarum solutionem in genere tamquam tributum ipsi Deo praestandum, cui tamquam omnium rerum Dominio, omniumque fructuum gratioso largitori, ista quora tamquam portio dominicalis, in dominii, ac beneficii recognitionem praestari debet; An autem uni, vel alteri Ecclesiae, vel unis, ac alijs ministris haec solutio faciendae sit, non est a Deo expressè determinatum, ideoque remanet sub supræma administratione Papae, tamquam Dei Vicarii, quod potest hoc onus applicare Ecclesiae universali, ejuisque nomine ipsas decimas tamquam proprias, ac implicitè solutas denuò remittere ex iusta causa aliquibus personis, vel populis.

Et secundò, quod ut advertitur supra disc. i. & alibi, in proposito praescriptionis, vel consuetudinis, juris Divini dispositio est circa decimarum debitum in genere, vel substantia,

non autem circa modum, qui etiam per ordinariam longi, seu longissimi temporis praescriptionem, vel consuetudinem, diversimodè potest, ipsas decimas solvendo etiam in re aequipollenti, in qua solvi dicuntur per eos, qui ex privilegio Apostolico, vel ex legitima consuetudine de facto eas non solvant in specie, id est in ipsis fructibus, quos ex bonis percipiunt, sed in emolumentis, quae per populum solvantur parochi; occasione funerum, & sepulturae, ac administrationis aliorum sacramentorum, pro quibus tamquam spiritualibus pecuniarum, seu aliud temporale emolumentum, circa simoniam percipi non possent, atque ideo licitum est quia subrogatum fuit loco decimarum, sive tamquam merx, & salarium laboris personarum ministrantium, ut ad instar bovis trituranis, cui Deus praecipit, os claudi non debere, vivat de illo ministerio, in quo fe gerit, ac laborat; Sive quod etiam in locis, in quibus Ecclesiae bene provis de praedijs, aliisque bonis, ex quorum fructibus, & proventibus parochus, aliique ministri congruam obtineant sustentationem, nihil pro Divinorum ministrations solvitur, adhuc dici valeat, quod eadem praedia, & bona, in Ecclesiarum fundatione per ipsos populos, vel eorum vice per Principes, loco decimarum, jure subrogationis, assignata fuerint; Siquidem Divinum praecceptum non consistit in formalitate verborum, sed in substantia finis, seu effectus sustentationis scilicet ministrorum divino cultui, & sacramentorum ministrations vacantium, dum idem Divinae legis Auctor, in distributione terrae populo facta, ab ea excludit Levitas, quos possessione bonorum incapaces esse voluit, eorumque loco decimas subrogavit, ab alijs solvendis pro illorum sustentatione, ideoque si haec sustentatio habetur ex fructibus bonorum populo assignatorum, ita rectè obtinetur finis, atque in effectu decimae per populum in hoc aequipollenti implicitè solvi dicuntur in ipsis bonis pleno jure ad id assignatis.

Causa punctus igitur erat, super hujus privilegii interpretatione; Circa quam scribentes hinc inde, ac utraque Decisio (ut earum jam impressarum tenor ostendit) nimium immorantur, pro consueta Juristarum frigiditate, super verborum formalitate, circa distinctionem decimarum spiritualium, ac temporalium, & super qua distinctione, secunda decisio nimium insistit, quod scilicet decimarum vocabulum spiritualibus proprie convenit, cum temporalibus, decimarum vocabulum, seu terminus magis conveniat; Id autem pro meo sensu, clarum continere videtur frigiditatem, dum ex auctoritatibus deductis disc. praecedentis, & alibi patet, quod etiam in temporalibus idem decimarum terminus adhibetur.

Neque placebat magna disputatio habita super ea facti circumstantia, an in ea regione in universum adesset usus decimarum temporalium, quibus decimae vocabulum in privilegio contentum referri posset; Et quatenus adesset, ut ex hac parte in facto docebatur, an referretur quod iste usus esset in alijs territorij partibus, non autem in illis, ut secunda decisio nimium ponderat una cum verborum generalitate, ac praegnantia, quoniam notissimum est quod quando per Cancellariam Apostolicam, vel Secretariatum Brevium Officiales, litterae super gratis, & privilegijs Apostolicis componuntur, ipsi non reflectunt, neque informationem habent, an magis in uno, quam in altero loco certae onerum species solvantur, sed juxta consueta formularia, ad speciem deducunt omnia onera, eorumque diversa vocabula, ut ita, pro regionum, seu locorum diversitate, omnia complectantur, non autem ut exinde certa, & determinata Papae voluntas desumi valeat, super singulorum verborum significatione, vel operatione; Ad instar eorum, quae pluries sub tit. de feud. praesertim disc. 2. habentur circa ineptiam aliarum, qui ex amplitudine verborum, quae contineri solent, juxta generale formularium in investituris feudalibus, in quibus dicitur (ex. gr.) cum auminibus, lacubus, nemoribus, pascuis &c. inferunt quod ita feudatario haec concessa censentur, & quamvis alias non sint de pertinentiis feudi, quod continet errorem manifestum, cum similibus; Omnino enim verius, est, ut spectari debeat substantia voluntatis, ex facti qualitate, & circumstantiis desumenda, juxta adeo frequenter insinuatam generalem regulam, cum qua hujusmodi quaestiones voluntatis decidendae sunt, utpotè facti potius, quam juris.

Attenta verò rei substantia, probabilius videbatur, ut in hujusmodi conventionis approbatione. Papa se gesserit, potius tamquam Princeps saecularis, quam tamquam Pontifex, ita consulendo subditorum beneficio pro hujus territorij exsiccatione abque mixtura Pontificiae, ac spiritualium. Card. de Luca, Lib. XIV.

lis potestatis, juxta pluries hujusmodi personarum insinuatam distinctionem, praesertim sub tit. de doto, disc. 22. in proposito Statutorum Urbis aliarumque legum temporalitatem concernentium, quodque propterea intellectum sit de oneribus camerilibus, vel communitativis, aliisque fiscalibus sub Principis temporalis potestate cadentibus; Idque arguebat, non solum ipsius privilegii contextus, sed etiam clarius, ea circumstantia, quod ista concessio non proveniret per organum immediatum Datarii, aliorumque Officialium Principatus Ecclesiastici, sed ex capitulationibus, & conventionibus habitis cum Thesauro, aliisque officialibus Camerae, ac Principatus temporalis, super re merè temporali, nulla assignata causa, vel ratione, quae spiritualitatem concerneret.

Ac etiam magnum resultare videbatur argumentum, ex neglecta derogatione Concilii generalis Lateranensis registrati in cap. nuper de decim. adeo frequenter insinuati, quam verisimile non est in re adeo gravis momenti neglectam esse, utpotè conclusa praevij pluribus sapientum maturis consultationibus, si de decimis spiritualibus cogitatum esset, cum in Curia, etiam infra mediocriter versatos notissimum sit, ut ista specialis derogatio requiratur.

Et quamvis scribentes pro reis conventis, (quorum dicta reassumere videtur secunda Decisio) plenè, ac elaboratè insisterent, super ea interpretatione decreti Conciliaris, de qua habetur actum supra in Hispanen. disc. i. ut scilicet ejus dispositio attendi debeat, ubi ejus ratio congruat, quia nempe privilegium exemptivum grave inferat Ecclesiae parochialibus praedictum respectu bonorum, ex quibus poenè non privilegiatos decimae percipiebantur, secus autem ubi haec ratio cesset ut in praesenti; Attamen iste videbatur labor extraneus, quoniam; Aliud est agere de validitate, seu operatione privilegii, quod expressè conceptum sit super exemptione a decimis spiritualibus, juxta casum, de quo in dicta Hispanen. cum similibus, Aliud verò id ponderare ad aliarum decimarum interpretationis privilegii ambigui ad aliarum decimarum temporalium species referribilis, ita desumendo argumentum diversae voluntatis ex hujus derogationis omissione.

Solidum igitur, ac probabile posterioris resolutionis fundamentum, ita subsecutè in secunda Decisione deductum, & ob quod tamquam in contrarium scribenti, ea probabilis visa est, videbatur illud deductum ex dispositione, vel ratione textus in c. fin. de decim. de quo habetur actum supra in Toletana decimarum horti, disc. 4. quod scilicet ista bona dici possent novalia, pro quibus, ex ibi assignatis rationibus, decimae solvi non debent; Quamvis etenim, in propria, ac stricta significatione, verè novalia dicenda non essent, cum ea juxta dispositionem textus in cap. quid per novalia, de verbis signif. dicantur bona omnino inculta, & infructifera à tempore, cujus contracti memoria non extet, quod in praesenti diei non poterat, cum rectè memoria haberetur illorum culturæ, ac boni status, & fructiferae qualitates, ita per remotionem impedimenti resultantis ab inundationibus, illa restituendo primavò statui. Attamen de facto, ac spectato effectu bona per diuturnum tempus effecta erant sterilia, & inutilia absque spe, quod ex solo naturæ beneficio, vel operatione ad priorem statum regredi possent, ideoque de facto non erant decimabilia & consequenter bene congruit eadem novalium ratio, quae in omnibus primariò attendenda est.

URBINATEN. DECIMARUM PRO ARCHIPRESBYTERO TALLACHI CUM PAROCHO COLBRUDOLI.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Concilii, credo, resolutus pro Archipresbytero.

De jure decimandi in aliena parochia, privativè ad proprium parochum, an, & quando congruat; Et quid ad talis juris acquisitionem requiratur.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series. 2 Procedendum est in decisionibus casuum cum distinctione casuum. 3 De questione exemptionis passiva inter parochum, & parochianos. 4 De jure decimandi attivo praesentis per laicum.

- 5 De eodem jure decimandi activo per omnino tertium Ecclesiasticum.
- 6 De eodem jure pretenso per Episcopum, vel Prælatum.
- 7 De eodem inter Vicarium, & cum, cui parochia sit unita.
- 8 De eodem inter Ecclesiam prædiale, & sacramentalem.
- 9 & 10 De eodem inter matricem, & filialem.
- 11 De differentia ubi possessio deducatur ad effectum probationis, vel præscriptionis.
- 12 De ponderatione in casu, de quo n.9. & 10.
- 13 Resolutio cula.
- 14 Assignatio facta Rectori unius Ecclesie alicujus partis decimarum potius arguit jus universale in alia Ecclesia.

D I S C. X.

Archipresbytero Tallachii existente in antiqua possessione percipiendi decimas in loco Colbrudoli, istius Parochus recursum habuit ad Sacram Congreg. Concilii, oraculum petendo super indebita exactioe decimarum, quam unus parochus intra limites alterius parochie, privative ad proprium parochum faciebat; Cumque in supplici libello desuper potrecto, confunderentur, sive indigeste cumularentur ferè omnes auctoritates, ac decisiones quas habemus in hac materia, super puncto capacitaris, vel incapacitaris juris decimandi, privative ad proprium parochum; Hinc proinde pro parte Archipresbyteri Rei conventi, requisitus ad respondendum deductis pro parte actoris, advertebam ad id, quod frequenter in omni materia insinuat, quod hodie pro congrua, seu methodica omnium penè forendum questionum determinatione, perneceffe procedendum est cum diverforum casuum distinctione, qua mediante, congrua resultat conclusionum, ac doctrinarum applicatio, ea verò neglecta, easdemque conclusiones, vel doctrinas indigeste consarcinando, magna resultant æquivoca, quæ videntur pragmaticorum pabulum quotidianum; Quare plures casus distinguendo dicebam quod.

Primus est, ubi contentio sit inter parochum, & subditos, vel alios intra suæ parochie limites possidentes bona, contententes de libertate, seu exemptione ab onere solvendi decimas, unde propterea contentio sit inter duos, quotum unus agat de jure activo, Alter verò de passivo, & de isto casu agit supra in *Hispalen.* & in *Calaguriana, disc. 1. & 2.* & in aliis, quarum decisiones in hoc proposito cumulabantur, sed male, ut potè extra casum controversum, Ideoque dicebam quod segregari debebant, atque poni ad partes.

Alter casus est, ubi quæstio quidem sit super jure activo decimandi, inter parochum, & tertium, qui tamen sit laicus juxta tot decisiones editas in pluribus Toleranis, & in aliis super jure decimandi, quòd aliqui divites, & magnates Hispaniarum in plerisque locis habere prætendunt, juxta casum, de quo supra in *Taurinen. disc. 6.* Et tunc, ob vehementem juris resistenciam in laico, possidentis hoc jus spirituale, rigorosa immemorabilis probatio necessaria est; Quintimò juxta opinionem, quam Rota sequitur, neque illa sufficit, nisi quoque accedat specialis probatio famæ privilegii, vel aliud æquipollens, ex deductis *d. disc. 6.* Sed pariter plures auctoritates, ac decisiones, quæ in id cumulabantur, istum casum percucientes, tanquam extraneæ segregari debebant, cum contentio esset cum altera Ecclesia, in qua non urget dicta resistencia.

Tertius casus est, ubi agatur quidem de eodem jure decimandi activo, quod in aliena parochia privative ad proprium parochum prætendatur per aliam personam ecclesiasticam, quæ tamen nullum habeat jus, nec actuale, nec habituale in cura animarum alienæ parochie, minusque prætere posse antiqui juris reliquias; Et tunc, licet parochus habeat juris assistentiam, adversus quam requiritur vel privilegium Apostolicum, vel immemorabilis, seu centenaria, cujus vigore idem privilegium allegari possit, eo quia in extraneo volente exigere decimas in parochia aliena, concurrat etiam juris resistencia; Atramen quia ista non est vehemens, ut est illa laici, juxta casum præcedentem, idcirco non requiritur probatio adeo rigorosa, ut ibi; Sed quidquid sit de isto casu, qui in praxi nimium rarus videtur, pariter extraneus erat ab illo controversie.

Quartus est, ubi eadem contentio sit cum alterius Ecclesie Prælo, seu Rectore, in quo probabiliter dari possit quædam cura saltem remore habitualis, in ratione respici-

endone, puta inter parochum, & Episcopum, vel alium Prælatum, cui competat jurisdictionis, seu jus territoriale, ac jurisdictionale in ipsius parochie finibus, juxta casum, de quo præsertim in *Cracovien. decimarum 9. Junii 1653. coram Verospio impress. dec. 316. par. 11. rec.* Et tunc non intrat quæstio super resistencia, sed bene altera super assistentia, quæ magis uni, quam alteri competat, cum ea transferat in alium onus bene probandi præscriptionem immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo putativo, seu fama privilegii; Istoque casu, quo possibilitatem verisimilitudine non alienam, quòd illa Ecclesia major, antiquitùs, christiano populo ita non excreto, etiam curam sacramentalem haberet in his finibus, eo modo quo jurisdictionalem nunc habet; Eatens parochus consecutam juris assistentiam habet, quatenus doceat, quòd antiquo tempore ejus Ecclesia esset etiam in statu parochialitatis, ex ibi deducitur, sed quidquid sit de istius casus decisione, quamvis ille esset proximus, non tamen erat præcisus.

Quintus est, ubi quæstio sit inter vicarium, seu parochum habentem curam actualem, & alium Prælatum, vel Dignitatem prætendentem habere habituale ratione unionis parochie, vel respectivè juris decimandi, quæ suæ prælaturæ, vel dignitati facta esset, juxta casum de quo in *Barbastren. disc. seq.* sed pariter neque iste erat casus quæstionis.

Sextus est, ubi eadem quæstio sit inter duos diversos parochos, quorum unus, nullum jus nec actuale, nec habituale habeat, vel habere poterit super cura animarum alterius parochie; quæstio autem proveniat à diversitate subjectionis personæ decimabilis, quia nempe ipsa vivat, atque sacramenta percipiat in una parochia, possideat verò bona intra fines alterius, cui scilicet Ecclesie istorum honorum decimarum debeantur, an prædiali, vel sacramentali; Et de ista quæstione, pariter à nostra extraneæ, agitur supra in *Hispalen. disc. 1.* & infra in *Pampilonen. primitiarum, disc. 13.* sed pariter extra rem.

Septimus est, ubi contentio sit inter duas Ecclesias æquè parochiales, quarum tamen una, certam habeat dependentiam ab altera, quia nempe, expressè confert, quòd una esset matrix, altera verò filialis, vel respectivè adjutrix, juxta casum, de quo supra in *Novarien. disc. 12.* neque concurrat talis observantia, ex qua ad legitimam præscriptionem, vel consuetudinem inferri valeat, sed solum agatur de quæstione in nudo puncto juris, an scilicet, dismembratione, novaque erectione non obstante, jus decimandi remaneat penes Ecclesiam matricem, ex ibi deductis, sed pariter iste non percuciebat casum præcisum quæstionis, dum de ista matrice, vel filiatione clarè, ac expressè non constabat.

Octavus igitur proprius, ac præcisus casus est, ubi quæstio sit inter duas parochias ita adjacentes, quòd licet non habeatur certa probatio dicti antiqui status, atramen aditè possibilis, quòd una poterit antiquitus esse sola parochia, quæ complecteretur omnes utriusque fines, altera verò, tractu temporis, prævia dismembratione alicujus partis territorii, erigi poterit de novo, ita exigente necessitate, ob excrementum populum, sive ob magnum incommodum activum, vel passivum parochi, & populi in activa, & passiva administratione sacramentorum, ut per antiquos Canones innovatos per Sacrum Conc. Tridentinum dispositum esse habetur pluries *sub tit. de paroch. præsertim disc. 34. & seqq. in annotat. ad Sac. Concil. Trident.* adeò non accedat intermediatio alterius territorii, vel alia circumstantia, quæ excludat hanc possibilitatem, sive illam inverisimilem reddat, sed potius è converso, loci utriusque parochie situatio, aliæque circumstantie, hanc possibilitatem reddant verisimilem, juxta ponderationes, de quibus in prædicto *disc. 12.* ex ibi assignata ratione, quod antiquiori tempore, quando ob adhuc non omnino expulsum gentilium, totus populus non erat Christianus, etiam in magna Civitate, vel oppido, unus parochus pro universo populo Christiano sufficiebat; Sive quod parochia haberet latos fines campestres, in quibus nullus populus adefset, deinde verò introductus, vel nimium excretus juxta ibi insinuatum casum parochie Sancti Joannis majoris Neapolis, de qua occasione juris sepeliendi habetur actum *dicto tit. de paroch. disc. 27.* quod scilicet intra illius fines, oportuit magnum numerum vigintri circiter parochiarum erigere, cum similibus.

Istoque casu, nulla videtur adefset resistencia juris in adjacenti parochia Ecclesie, quæ ita antiquitus poterit esse unica, & consequenter matrix, minusque adeo certa est illa assistentia, quam in aliis supra exemplificatis casibus respici-

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Resolutions causa.
- 3 Immemorabilis tollit assistentiam juris.
- 4 Vicarius non habet assistentiam contra eum cui unita est parochia.
- 5 De probatione unionis ad hunc effectum.
- 6 De ejusdem unionis destructione.
- 7 Stant simul, ut Ecclesia sit unica, & quod decima, aliæque jura sint Vicari.
- 8 De differentia probationis unionis ad diversos effectus.
- 9 Jus decimandi potest reduci ad certas species tantum.
- 10 Curato loco congrua, solent assignari bona, vel redditus.
- 11 Ad quem effectum in literis Apostolicis redditus beneficii solent narrari in certa summa.
- 12 De potestate, & voluntate tollendi jus tertii.
- 13 Quando non oporteat derogare regula de jure tertii quæsitto, &c.
- 14 In eadem Ecclesia possunt dari Rector, & Collegium distinctè.
- 15 De reductione pensionis, vel præstationis ad certam summam uniformem.
- 16 Locatio, & conductio non præstat titulum obligatorium in futurum.

D I S C. XI.

Cum Ecclesia loci de Boltana, tunc diocesis Oscensis esset in statu simplicis parochie, tunc vicarie; Ab antiquo tempore, Decanus dictæ Cathedralis Oscensis, erat in possessione percipiendi decimas tritici, aliarumque certarum specierum fructuum, reliquis ad parochum, seu vicarium pertinentibus; De anno verò 1544, in gratiam Communitatis, & populi, Paulus IV. enunciato jure dicti Decani, cum narrativa emolumentum in annis centis 150. istam Ecclesiam erexit in Collegiatam, transferendo in Collegium omnia jura, & emolumenta parochialia; Postmodum autem, facta per Pium V. nova erectione Ecclesie Cathedralis Barbastren. mediante dismembratione partis dictæ diocesis Oscen. hoc jus decimandi, narratum dicti valoris scutorum 150. dismembratum fuit à præfato Decano, & translatum in alterum Decanum hujus novæ Cathedralis, in cujus finibus istud oppidum cadebat; Quare novum Collegium Portionariorum (tractu temporis, notabiliter decimis excretis) prætensionem excitavit, quod jus Decani restringeretur ad præfatam summam pecuniariam scutorum 150. integris decimis ad favorem ipsius Collegii, cadere debentibus; Introductaque lite de anno 1621. prius coram A. C. deindeque in Rota, tres prodierunt sententiæ ad favorem Capituli, seu Collegii coram Coccino, Ubaldo, & Carillo; Reassumpta verò causa per Decanum fortè indefensum, & commissa per Signaturam Justitiæ cum clausula *pario*, in eadem Rota coram Albergato, sequutoque dictæ clausule implemento, atque dato dubio, an ultima præsertim sententia Carilli esset confirmanda, vel infirmanda, sub die 7. Maii 1660. pro infirmatione prodierit resolutio, ad cuius normam expedita sententia, eaque transacta in judicium, ob appellationem in tempore non interpositam, commissa causa restitutionis in integrum coram Taja, datoque dubio consueto, an constaret de re judicata vel potius de causis restitutionis in integrum sub diebus 11. Decembris 1663. & 30. Maii 1666. affirmativæ de prima, negativæ autem de secunda parte ad favorem Decani prodierunt resolutiones; Incertumque est an causa ulteriorem progressum habuerit, dum de illa amplius actum non audivi.

Resolutioem præcipuum fundamentum fuit probatio immemorabilis, facta ex parte Decani, super qua, an esset bene, vel male facta, fuerunt majores quæstiones, ob exceptiones, quæ dabantur testibus, idcirco potius facti, quam juris quæstio erat; Posita enim probatione immemorabilis, etiam ipsimet scribentes pro Portionariis, qui Parochum repræsentabant, non negabant conclusionem plenè in decisionibus comprobatam, præsertim in prima coram Albergato, ut per eam, cesset juris assistentia, quam parochus habet in jure decimandi, cum cujus fundamento processum fuit in antiquis decisionibus coram Carillo, & in aliis, quodque alteri competere valeat jus decimandi in aliena parochia; Potissimè verò ubi sit persona ecclesiastica, cui non obstat illa vehemens, ac major juris resistencia, quæ obstat laico juxta distinctionem, de qua *disc. præced.*

Verùm dicebam, scribens pro Decano, præsertim in ultima

Activè parochus habeat, vel adversus subditos contententes de exemptione passiva, vel adversus tertium contententem de jure activo sine ista antiqui juris proprii possibilitate, sed est quædam assistentia magis simplex, fundata in juris præsumptione, elidibi per contrariam observantiam, quàm possessor juris decimandi, ubi præsertim illa aliis admniculis, vel argumentis munita sit, deducere potest, potius ad probationem dicti allegati juris, vel status antiqui proprii, quàm pro formali præscriptione juris alieni.

Ob notabilem differentiam, quæ viget inter casum, in quo diuturna possessio deducatur ad effectum præscriptionis; Et alterum in quo eadem deducatur ad effectum probationis proprii juris, vel tituli allegati, ex iis, quæ circa hanc differentiam habentur, præsertim particulariter examinata in *Coloraien. subtit. de alienat. & contrari. prohib. disc. 3.* ac etiam in sua generali materia probationum *sub tit. de judic. atque in consimilibus controversiis inter duas Ecclesias, super aliquibus præminentibus, vel functionibus advertitur infra, in tit. miscel. Ecclesiast. & in tit. de præemin.*

Applicando autem ad rem, nulla ex parte actoris datur probatio, nec quidem præsumptiva, vel adminiculativa, quòd ejus Ecclesia esset in hoc antiquo statu, priusquam ista Ecclesia hoc jus decimandi, acquireret, juxta ponderationem, seu distinctionem de qua in dicta *Cracovien. decimarum coram Verospio dec. 316. part. 11. rec.* deductam in quarto casu, qui huic aliquoties approximatur; E conversò autem naturaliter, ac de facto aderat probatio immemorabilis, quamvis, ubi ea præcisè necessaria esset, juxta illum rigorem, qui in casu positivè resistencie desideratur, dici non posset perfecta, potius, ex imperitia Notarii, vel defensorum, ob non bene conclusa ejus requisita, eodem modo quo insinuat supra *dicto disc. 1.*

Loci autem sinuatio hanc probationem antiqui status reddebat nimium inverisimilem, atque pleraque accedebant inditia, & argumenta; Tum ob quamdam antiquam traditionem; Tum etiam ob aliquas majores præminentias, inter quas eam ponderabam resulantem à magis honorifico titulo Archipresbyteri, quem iste parochus habebat, dum alter habebat illum simplicis Rectoris, ideoque omnibus simul junctis (etiam cum sensu veritatis), dicebam, ut clarum videretur bonum jus istius Ecclesie, pro qua credo quòd resolutio prodierit de anno 1669, quando hæc disputatio habitata fuit.

Deducatur ex parte actoris pro magno fundamento ad enervandam probationem immemorabilis, quoddam decretum factum in visitatione per Archiepiscopum de anno 1625, quando ejus prædecessore conquirente, sibi decreta fuit istarum decimarum certa pars, unde inferebatur, quòd testes debuissent concludere primum, ac essentielle immemorabilis requisitum, quadragenariæ de visu post completam pubertatem subducto isto tempore dicti recursum, qui speciem litis, ac interruptionis haberet, & qua subductione facta, utique probatio non aderat, cum testes non haberent aetatem ad id necessariam, quæ ferè centum annorum esse debuisset; Verum advertebam, quòd potius hæc circumstantia retorqueretur, atque præmissa fortius comprobatur, dum assignata ratione tenuitatis fructuum, & emolumentorum, Ordinarius, firmo remanent jure universali decimandi in altera Ecclesia, istius quoræ participationem demandaverat, tanquam per speciem illius suppletionis congruæ, ad quam Ecclesia matrix, vel ea, cui parochia annexa sit, teneret, quando tractu temporis emolumenta vicarii, seu rectoris Ecclesie unitæ, seu filialis, vel adjutricis notabiliter diminuta sint, atque ad congruam substitutionem non sufficient, ex deductis in *Perusina sub tit. de paroch. disc. 19.* & in *Barcinonen. eod. tit. in supplemento, & in aliis;* Ideoque id potius matricitatem comprobabat.

BARBASTREN. DECIMARUM
PRO DECANO ECCLESIE
CATHEDRALIS

CUM CAPITULO ECCLESIE
DE BOLTANA,

Casus decisus per Rotam pro Decano.

De eadem materia juris decimandi, quod possessor alterius Ecclesie, vel dignitatis, obrineat intra fines alicujus parochie, privative ad proprium parochum, ratione unionis, ex qua jus habituale resultet.

tima disputatione anni 1666. adhibendo eamdem aliquorum casuum distinctionem, de qua eod. disc. præcedenti, quod scilicet ubi etiam probatio immemorabilis, ob exceptiones, quæ adversus eam dabantur, difficultates pati possent; Adhuc tamen id non obstat, in casu præsentis questionis, in qua verè, & propriè non agebatur de controversia inter parochiam habentem curam pleno jure actuali, & habituali, & tertium, qui nullum jus habeat, & quo casu intrat assistentia favore parochi, ac resistit contra tertium, unde propterea desiderare oportet immemorabilem benè conclusam; Siquidem potius agebatur inter duos ejusdem Ecclesiæ parochialis ministros, eodem jure parochiali diversis respectibus venientes, ideoque extranea remanent ea, quæ pertinent ad casum tertii, quamvis ecclesiastici, nullum parochiale jus, quamvis habituale, vel antiquum habentis, quoniam hic Decanus, utpotè ex regula subrogatorum, habens omne jus alterius Decani Ofsensis, ejusque jura representans, dicendus non erat tertius decimator in aliena parochia, sed potius parochus habitualis, cujus dignitati ipsa parochia annexa erat, ipsi autem Portionarii representabant vicarium habentem solam curam actualem, seu ad ejus exercitium deputatum juxta ea, quæ habentur pluries *sub tit. de paroch. præsertim disc. 10.* ubi de causa *Barcinonen.* de qua latissime *Rota disc. 330. part. 9. recent. & in alia Barcinonen. in supplem. eod. tit. de paroch.* Hoc etenim posito resultat, quod juris assistentia super decimis competit potius parochi habituali, quam actuali, ac deductis apud Greg. & add. *dec. 174. Merlin. dec. 95. & 115. & in causâ decisionibus, & passim, & consequenter nulla urgebat necessitas dictæ immemorabilis probationis.*

Quod autem dictæ dignitati Decani Ofsensis annexa esset cura habitualis probari advertebam ex eadem Bulla Pauli IV. super erectione hujus Ecclesiæ in Collegiatam, in qua narratur, quod ista Ecclesia providi solita erat ad præsentationem, vel omnimodam dispositionem dicti Decani; Istaque narrativa comprobata remanebat ab aliis adminiculis; Primò nempe à fama; Secundò à frequentati consuetudine Hispaniarum, quod parochiales dioecesis annexæ essent aliquibus dignitatibus Cathedralis, juxta casum de quo *5 d. dec. 95. & 115. Merlin. & dec. 330. part. 9. recent.* ubi concordantes referuntur; Tertio ab ipsa denominatione antiqui parochi, qui non utebatur eonominè, quo uti solent Rectores Ecclesiarum parochialium illas pleno jure actuali, ac habituali purè habentes, & quibus propriè congruit terminus sponsi Ecclesiæ, sed habebat nomen vicarii, quod supponit existentiam principis juris parochialis in altero, cujus ipse vices gerat, ideoque potius ministerium facti denotat juxta distinctionem, de qua pluries in dicta sua materia *sub tit. de paroch.* Et quartò, ultra pleraque alia argumenta in factò concurrentia, ponderabam istud, quod resultabat ex ipsa possessione decimandi, cum in dubio ea referenda sit potius ad modum licitum, quam illicitum; Non quòd istud solum argumentum de per se ad id sufficiat, sed benè ut cum aliis junctum sit considerabile ex regula, *ut singula, qua non prosunt, &c.*

Ad excludendam hanc unionem, Scribentes in contrarium quatuor ponderabant; Primò nempe quod jus antiqui Decani Ofsen. ac etiam novi, ejus loco subrogati non erat in decimis, sed in annua præstatione pecuniaria scutorum 150. quæ referri potest ad tributum, vel ad centum ratione protectionis, vel patronatus, sive ratione concessionis aliquorum bonorum, non tamen exindè inferri potest ad unionem, seu ad habituale jus parochiale, ut pluries firmatum fuit per Rotam, præsertim plenè in *Bononien. paroch. 24. Aprilis 1652. coram Melio,* & habetur in dicta sua materia *sub tit. de paroch. disc. 10. & in aliis.*

Secundò quòd attentis etiam probationibus factis ex parte Decani, suum jus decimandi restrictum erat ad certas fructuum species tantum, ideoque non habebat causam universalem, quæ arguit jus parochiale; Tertio quia ubi etiam ante erectionem hujus Ecclesiæ in Collegiatam dici possent, ut cura habitualis esset pœnes Decanum, ea tamen Apostolica auctoritate sublata fuit per dictam erectionem, per quam jus parochiale ipsi Collegio noviter erecto attribuitur; Et quartò quòd in omnem eventum, aliud ex parte Decani prætendi non potest, nisi dicta annua præstatio pecuniaria, quam diuturno tempore loco decimarum percipere consueverat, & de qua solum agunt tam literæ Apostolicæ Pauli IV. super erectione Collegiatæ, quam illæ Pii V. super subrogatione hujus novi Decani; Istaque erat præcipuus punctus, dum ob populi excrecentiam decimæ longè plus importabant.

Nullum tamen ex his objectis urgere videbatur, singula etenim examinando; Quatenus pertinet ad primum, illud concedit cum quarto, quod nempe non implicat, cum unionem, seu cum cura habituali, ut dignitati, vel Ecclesiæ principali ex fructibus loco suæ portionis dominialis, seu juris habitualis solvatur aliqua annua præstatio in modum, & subventionem, aliasque expensas necessarias pro Ecclesiæ cultu, & subventionem, ut in specie cæteris relatis advertitur apud Merlin. *d. dec. 95. & 115. & d. dec. 330. part. 9. rec.* atque admittitur *d. disc. 10. de paroch. & eod. tit. in supplem. in d. Barcinonen.* ideoque annua præstatio sola, & de per se non præbet sufficiens unionis argumentum, tamquam signum æquivocum, ac referibile ad censum, seu alium titulum ut supra; Sed ubi alia unionis argumenta accedant, potissimè verò ubi de eadem unionem non agatur principaliter ad effectum collationis, & pro firmando statum Ecclesiæ, sed agatur incidenter ad dictum alium effectum, tunc minores probationes sufficiunt, ut advertitur in sua unionum materia *sub tit. de benef.* quoniam tunc non ex eo, quod Ecclesia principalis non participet de ipsis fructibus in specie, sed eorum loco detur aliqua uniformis præstatio pecuniaria, resultat unionis exclusio.

Hinc proinde dicebam quòd, Aliud est id ponderare ad effectum affirmativum probationis unionis in dubio non præsumenda, quando id loco probationis adducatur per eum, qui unionem prætendit, & allegat; Aliud verò ad effectum negativum, destruendi scilicet unionis probationes, vel argumenta; Potissimè, ut dictum est, ubi de illa agatur incidenter ad effectum potius favorabilem interpretandi possessionem, in qua quis reperitur, ut ea ad modum licitum potius, quam illicitum referenda veniat.

Quò verò ad secundum objectum restrictionis juris decimandi ad certas species, duo deducebam; Primò nempe, quòd etiam in ipsomet parochio utrumque plenum habituale, & actuale jus parochiale habente, non implicat, ut ex consuetudine ad certas tantum fructuum species jus decimandi restrictum sit juxta ea, quæ habentur infra in *Marsicana disc. 14.* Et secundò quia tantum benè simul quod parochus habitualis pro se retineat decimas aliquorum fructuum, reliquas verò omnes dimittat ejus vicario, aliisque ministris, ut supra loco quousdam portionis colonicæ, seu loco congruæ, ut advertitur in *Pervina, & Murana, & in aliis in dicta sua materia sub tit. de paroch. disc. 19. & 20.*

Tertium objectum pariter planum videbatur, quoniam Pontifex enunciavit jus Decani in dicta summa pecuniaria, non quòd ad eam, Apostolica auctoritate, jus decimandi restringere voluerit, sed solum demonstrativè, gratia exprimentis valorem, ut pro stylo Datarie, & Cancellariæ fieri solet pro regulandis taxis Compensandæ aliarumque expensarum in hujusmodi erectionibus; Neque Papa concedendo novo Collegio Ecclesiam parochialem, & curam animarum, tollere voluit jus habituale Decani, cum id non exprimeret; Atque juris regula est generalis frequenter insinuata in omni ferè materia, & præsertim *sub tit. de Regal. disc. 148.* ubi particulariter agitur de potestate Principis tollendi jus tertii, quod scilicet data etiam potestate, voluntas non præsumitur, sed semper Principum gratiæ intelligendæ sunt sine tertii præjudicio, multò verò magis in Papa qui per Regulam Cancellariæ *de jure tertii questio non tollend.* expressè profitetur, suumque animum declarat, per ejus gratias non tollere jus tertii, nisi expressè dicatur cum speciali mentione, ac derogatione dictæ Regulæ.

Er quamvis Scribentes in contrarium nimium insisterent in conclusione, de qua apud Seraph. *dec. 762. & 1445.* de qua *eod. disc. 148. de Regal. & disc. 9. de præem. & alibi,* ut scilicet id non procedat in gratiis de sui natura præjudicialibus, quales in specie dicuntur novæ erectiones, quæ per se necesse secum trahunt præjudicium tertii, siquæ juris dismembrationem, vel diminutionem; Attamen replicabam, quòd conclusio est vera, sed fallacia clara erat in applicatione, cum id procedat in iis, quæ per se necesse est gratia resultant in tertii præjudicium; Ut (ex. gr.) in novæ Cathedralis, vel Parochialis erectione est illa dismembratio territorii, ac populi, cujus assignatio fiat novæ Ecclesiæ; Vel sunt illæ præminentie, quæ ex nova impressa qualitate resultant, juxta casum de quo *dicto disc. 9. de præeminent.* Secus autem in iis, quæ sunt compatibilia, & quæ non resultant ab ipsa gratia tanquam ex necessario antecedenti, vel necessario consequenti.

Jus

Jus enim parochiale non est per se necesse annexum collegiati, atque possunt simul stare, quòd in eadem Ecclesia parochiali, adit proprius rector, contradistinctus à Collegio in ea erecto, pro effectuum, seu respectuum diversitate, ut in plerisque Ecclesiis praxis docet; Quinimò etiam ad alium personæ, vel corpora diversæ naturæ, sæcularis, & regularis, ut advertitur *sub tit. de jurisd. in Romana Tituli Cardinalis disc. 34. & in Casaravogustana Cathedralitatis sub tit. de præeminent. disc. 4. & alibi;* Unde propterea poterant stare simul, quòd ista Ecclesia erigeretur in Collegiatam absque eo, quòd Collegium haberet curam animarum, quæ continuaret in primævo statu pœnes antiquum vicarium, cujus jura tantum, talia qualia essent, Papa transferre voluit in Collegium, quòd ita in effectu solum jus dicti antiqui Parochi, seu Rectoris representat.

Demum quoad quartum objectum, quòd hoc jus decimandi redactum esset ad dictam annuam summam pecuniariam; Dicebatur, quòd tunc istud motum fuisset considerabile quando verificarentur termini textus in *cap. cum olim de cens. 15. sub. cum concordantibus,* de quibus in proposito taxationis monetæ habentur *sub tit. de pension. disc. 34. & seqq.* quòd scilicet, vel ob diuturnam observantiam aliis requisitis, vel argumentis munitam, allegari possent præscriptio inductiva certi status tanquam per speciem implicitæ concordie, quæ ex futuro incerto bono, vel malo evenit ad utriusque partis commodum, ac respectivè incommodum æquè se habere possent, ut scilicet, si decimæ auferrentur, si ve minuerentur, semper eadem summa uniformis solvenda esset; Id autem in præsentem non verificabatur, sed potius in oppositum facti circumstantiæ ostendebant, ut id ex utriusque respectivè partis facultate aliquibus temporibus sequutum esset pro majori commoditate, & per quamdam speciem impliciti contractus emptionis, & venditionis, sive locationis, & conductionis, atque ut vulgò dicitur *appaltus,* seu arrendamenti, ex quo actu inferri non potest ad jus, vel titulum obligatorium in futurum, ut in his terminis hujusmodi implicitæ conventionis inter clerum, & Episcopum super certa summa pecuniaria, vel super certa uniformi quantitate frumenti, vel aliorum fructuum solvenda per Parochum, vel clerum jus Parochi habentem, Episcopo pro quarta, seu portione canonica sibi debita ex decimis, aliisque emolumentis parochialibus, ut iste titulus non sit obnoxious in futuro, cæteris relatis, habetur in *Beneventana quarta coram Dimozetto inter suas dec. 842. & 890.* edita me scribente pro clero, ac alibi etiam advertitur.

NOVARIEN. DECIMARUM
PRO PAROCHO ARLEXIÆ
CUM PAROCHO N.

Casus disputatus coram A. C. sub incerto exitu.

Facta erectione novæ parochialis, cum dismembratione partis territorii, & populi alterius parochiæ; An jus decimandi, intra fines novæ parochiæ assignatos, in istam transferatur, vel potius remaneant pœnes antiquam Ecclesiam matricem.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Quòd observantia sit bona interpret.
- 3 Ubi verba sunt clara, de alio non est querendum.
- 4 Decima regulariter debentur Ecclesiæ filiali noviter erectæ.
- 5 Contrarium.
- 6 Declaratur.
- 7 Ubi frequentius contingere solent novæ erectiones parochialis.
- 8 Quando ad novæ erectiones procedendum sit, necnè.
- 9 Quòd ista sit questio facti, & quomodo decidi debeat.
- 10 Datur distinctio super decisione questionis, de quantum.
- 11 De eodem, ac distinctione casuum.
- 12 De diversis speciebus matriçialis ad diversos effectus.

D I S C. XII.

Cum juxta Sacrorum Canonum, & Sacri Concilii Tridentini dispositionem sæpius enunciata in sua materia Card. de Luca, Lib. XIV.

teria *sub tit. de paroch. & in annot. ad S. C. Trid.* ob amplitudinem territorii, ac populi excrecentiam, Ordinarius, prævia dismembratione partis territorii, & populi Ecclesiæ parochialis loci Arlexiæ, novam Ecclesiam parochialem erexit, nulla in erectione facta mentione decimarum; Hinc proinde, inter antiquum, & respectivè modernum parochum, super earum pertinentia, orta est controversia; Introducitur causa coram A. C. incertum est, qualis fuerit ejus exitus, dum ob superventam mortem causæ Patroni, post aliquas disputationes, de illa amplius actum non audivi.

In disputationibus igitur, quæ desuper habitæ fuerunt, cum nulla adesset pacifica observantia, quæ dici possent hujus questionis interpretes, vel judex, qualis de jure dici debuisset, quatenus adesset, quoniam cum ex iis, quæ infra habentur, ista sit ambigua questio potius facti, & voluntatis, quid scilicet in animo habuerit Ordinarius, quando ad hanc novam erectionem processit, unde propterea consuetudo, seu observantia, dummodò sit univoca, & pacifica, rectè attendenda videretur, quamvis non esset temporis considerabilis, non tamenquam præscriptiva, sed tanquam interpretativa, juxta quotidianam nimium receptam distinctionem in omni materia frequenter insinuata.

Hinc proinde questio reducebatur ad merum punctum, seu articulum juris, an scilicet dismembratio cum præsupposito, quòd legitime, ac validè facta sit de parte populi, & territorii, ex una parochia pro erectione alterius, importet etiam dismembrationem juris decimandi, vel potius istud remaneat pœnes antiquam, seu matriçem.

Hic autem articulus, tunc circa professionis initia, istius causæ occasione, leviter disputatus fuit, eo quia facti circumstantiæ questionem, ad favorem matriçis dirimere videbatur, ob quædam verba, quæ reservationem decimarum præseferant, & quo casu intrat vulgaris regula textus in *l. ille, ff. de l. 3. de qua in his specialibus terminis Rota dec. 448. n. 1. & per tot. part. 1. rec. cum concordant. apud Barbol. de paroch. c. 28. §. 2. n. 18. & 19.*

Verum illum etiam discutendo in genere, ob aliquas interpretationes, quæ dictis verbis dabantur; Cum Scribentes pro Ecclesiâ filiali dicerent, quòd ejus intentio fundata esset in magis communi opinione Canonistarum, præsertim Abb. *in cap. cum contingat de decimis, ubi Butr. & alii apud Fagn. ibidem,* qui plenè questionem expedit *n. 3. cum seq. & Rot. apud Martin. Andr. disc. 59. n. 6. dec. 178. part. 1. recent. dec. 673. part. 2. & dec. 682. part. 3. & in aliis,* in quibus allegatur Calderin. *conf. 1. de decim.* cum quo alii procedere solent.

Advertebam ego scribens pro Ecclesiâ matrice ad ea, quæ referuntur per Barbosam *loco supra citato num. 19. in fin.* quòd scilicet in eodem casu, in quo prodit *dicta decis. 59. Martin. Andr.* quæ inter allegatas videbatur omnium recentior, edita una tantum parte informata, cum in repositione, altera parte informata Rota habuisset difficultatem, idcirco nulla capta resolutione, remisit dubium ad Sac. Congr. Concilii, quæ censuit contrarium, ideoque huic posteriori resolutioni standum esset.

Clarius vero quoniam, ultra fundamentum ex factò deductum, ut supra; Alterum in idem resultabat, ex ea circumstantia, quòd in erectione hujus novæ parochiæ, constituebantur dos pro congrua subventionem Rectoris, oblata per illam Communitatem parochianorum, qui incolarum, quorum intererat hanc erectionem fieri, ob distantiam ab antiqua parochia, si ve ob itineris asperitatem in aliquibus anni temporibus, ut in specie ponderatur in *dicta dec. 448. par. 1. rec.* ac etiam in alia *Novarien. dec. 311. p. 6. n. 11. & seqq.*

Siquidem ferè omnes decisiones, quas in hac materia habemus, editæ videntur pro causis istius dioecesis, vel alterius *Mediolanen.* ex ea ratione quòd in illatum regionum incolis gaudentibus; ea felicitate quom S. Scriptura, (loquendo de Salomone) enunciat, quòd scilicet quilibet vivere potest sub vite, vel sub ficu sua, & non vigeat ea verè deploranda miseria bannitorum, ac latronum incurfus, cui subjacet Regnum Neapolitanum; Excrecente populo ita sparsim per agros in prædiis vivente, atque hiberno præsertim tempore ob regionis asperitatem ac torrennium copiam, impedito, vel nimium incommodo effecto itinere parochianorum ad Ecclesiam, seu parochiam parochianos infirmos, hinc frequenter oritur ista necessitas faciendi hujusmodi dismembrationes, ac novæ erectiones respectivè, vel saltim erigendi, seu destinandi Ecclesias ad jtrices, ut agendo præsertim de hac dioecesi *Novarien.* habetur *sub tit. de paroch. disc. 34.*

Quia

Quia verò parochianorum indigentia, sive inconvenien-
tibus, quæ ab itineris distantia, vel asperitate resultare
sunt, consili potest cum dicto remedio erectionis, vel des-
tinationis alicujus Ecclesie adjuvantis, cui inserviat pro
exercitio curæ. ac administratione sacramentorum idoneus
vicarius, idque etiam pro diocesis facilitate multiplicari po-
test, ut advertitur d. disc. 34. de paroch. per erectionem autem
tem depauperetur antiqua Ecclesia parochialis, ejusque di-
gnitas vilesceret, juxta illas consideraciones, de quibus oc-
cassione novæ erectionis Cathedralis habetur sub tit. de præ-
min. in Bugen. disc. 6. & in annot. ad S.C.T. & alibi; Hinc
proinde ad hujusmodi formales dismembraciones, novæ
erectiones procedi non solent, nisi ubi nova erectio se-
quatur, cum eo quo fieri potest minori antiquæ Ecclesie
præjudicio, ut scilicet patiat quidem illud diminutionis,
jurisdictionis populi, ac etiam alterum consequitivum dimi-
nutionis aliorum emolumentorum parochialium, non autem
istud decimarum, in quo frequentius parochiarum, præci-
pua dos consistere solet; Ideoque eatenus locorum Ordina-
rii ad hujusmodi novas erectiones cum formali dismem-
bratione procedere solent, quatenus illa parochiarum pars
vel communitas, quæ id perit, congruè doret novam paro-
chiam, adeo ut antiquæ dos, istud decimetum saltem in
hac parte non patiat; Potissimè verò quia, ut patet ex di-
cto disc. 34. de paroch. frequentius hujusmodi novæ erectiones
per aliquas parochianorum communitates peti solent, non
tam pro commodiori administratione sacramentorum, quam
pro quadam honorificentia, vel ambitione, ne ita agnosceret
videantur quadam superioritatem alterius communitatis, in
qua parochia sita sit.

Hinc proinde; Quamvis occasio non dederit formiter,
magisque maturè hunc articulum in Rota disputare; Atta-
men semper credidi, quod ista dicenda non sit quæstio juris,
sed potius facti, & voluntatis, ut etiam recenter agnovisse
vifa est Rota in Hispanen. seu nullius decimarum 23. Novem-
bris 1671. coram Bourlemont. quod scilicet principaliter ex
facti qualitate, & circumstantiis in eo fortiori casu pro an-
tiqua Ecclesia contra modernam dismembratam responsum
fuit; Ac propterea juxta adeo frequenter infirmatam regulam,
quæ in hujusmodi facti, ac voluntatis quæstionibus infirmata
est, erroneum videretur, cum generalitatibus procedere, sive
cum decisionibus prodictis in aliquibus casibus particularibus,
cum verè singulorum decisio ex eorum præcis circumstanti-
is, ac facti qualitate metienda sit, ponderando antiquæ Ec-
clesiæ dorem, an scilicet sit nimium pinguis, vel moderata,
neque, ac etiam considerando alteram dorem assignatam Ec-
clesiæ noviter erectæ, ut ita cum prudenti arbitrio, habita
debita proportione, dignoscatur, quid per dismembrantem,
ac erigentem respectivè voluit fuerit.

10 Est bene verum quod nimium rari videntur hujusmodi ca-
sus, ut ad solum punctum, seu articulum juris in abstracto
quæstio reducatur, quoniam, aut agitur de erectionibus mo-
dernis, & tunc cum per tot disputationes desuper habitas in-
tellectus magis illuminatus fuerit, id exprimi solet; aut ve-
rò agitur de antiquis, & tunc observantia tamquam optima
interpretis dirimit quæstionem.

11 Quidquid autem sit de dicto casu recenter disputato in di-
cta Hispanen. coram Bourlemont, in quo me pro neutra par-
tium scribente, agitur inter Episcopum tamquam parochum
universalem diocesis, & illum Prælaturam inferiorem, qui est
Ordinari, cum proprio territorio separato ex dismembra-
tione facta Apostolica autoritate, de qua habetur actum sub
tit. de jurisd. disc. 3.

Quatenus pertinet ad hujusmodi controversias, inter Ec-
clesias matrices, & filiales; Advertendum est ad eam distin-
ctionem, quam deducebam in Tranen. juris sepelendi, de
qua habetur actum sub tit. de paroch. disc. 27. ac etiam habe-
re infra tit. Miscellan. Ecclesiastic. disc. 1. quod scilicet
tripliciter Ecclesia solet dici matrix; Primò nempe potius im-
propriè, ut in specie advertitur in alia Novarien. divisio-
nis parochialium disc. 33. sub d. tit. de paroch. Quia ob paro-
chiæ amplitudinem, aliæ erigantur, vel destinentur Ecclesie
inferiores intra ejus limites existentes, quarum servitio præ-
ficiantur vicarii, vel clerici, pro commodiori exercitio curæ,
& administrationis sacramentorum; absque tamen earum
formali erectione in titulum; Et tunc, quamvis ista Ecclesie
vulgo dici soleant filiales, ipsæque parochia antiqua, compa-
rativè dicatur matrix; Atamen ista est impropria loquutio,
quoniam verè non adeh hæc differentia matrix, & filie sed
parochia remanet in ejus prioritate, ista verò Ecclesie
inferiores dicuntur adjunctices, seu membra, & granciæ, eo
modo quo supra in Palenina disc. 2. & in aliis advertitur de

Ecclesiis localibus aliquarum diocesium Hispaniarum, in
quibus parochiæ non fit distinctio, sed Ecclesia Cathedralis
est unica parochia, & Episcopus est parochus universalis, un-
de propterea non intrat quæstio pertinentiæ juris deciman-
di, quoniam licet Ecclesie locales, vel earum vicarii, & cle-
rici curam exercentes, aliquam habeant decimarum loci par-
ticipationem, juxta casum de quo in dicta Palenina disc. 2.
& in Barbastren. disc. præcedenti, & in aliis, atamen ista non
est participatio juris decimandi, sed potius participatio com-
moditatis de facto tamquam pro salario seu mercede mini-
strorum, & loco congrua.

Altera est species Ecclesiæ matricis, comparativè ad alias
parochias in loco existentes, ab ea tamen independentiam
habentes, quæ tales dicantur ratione antiquitatis, sive ali-
cujus majoris præminentiæ; & hæc pariter improprie ma-
trix dicitur, cum aliæ Ecclesie non sint filie, sed potius di-
citur Ecclesia major seu prima in loco, ad effectum ut ibi
majores solemnitates celebrari debeant, atque ad eam aliæ
inferiores accedere juxta ea, quæ habentur infra dicto tit. Mi-
scellan. Ecclesiastic. in Theatina, & sub tit. de præm. disc.
9. atque de ista specie videtur ea, de qua agitur dec. 173. par. 1.
rec. cum qua in ista quæstione procedere videntur dicta dec.
673. par. 2. & 682. par. 3. & dec. 59. Martin. Andr. sed malè
quoniam diversa est ratio.

Tertiam demum est species casus præcis, in quo propriè
una dicitur matrix comparativè ad alteram uti filiam, ubi
scilicet ex una parochia efficiuntur duæ, vel plures, quon-
iam prima reverè est aliarum mater, dum ex ejus territo-
rii, ac populi parte aliæ efformatæ sunt; Ideoque isti tres ter-
mini distinguendi veniunt, ob longam differentiam, quæ
inter unum, & alium dignoscitur, neque ex eo quod aliqua
Ecclesia, matricis nomen seu aliquas præminentiis, habeat,
indefinitè matricitatis effectus resultant, cum istud nomen
ad alias causas ut supra valeat referri, ideoque diversi sunt
effectus.

PAMPILONEN. PRIMITIARUM

PRO ECCLESIA PAROCHIALI OPPIDI
VILLÆ TORTÆ

CUM ECCLESIA PAROCHIALI ESTRELLÆ.

Casus decisus per Rotam pro Parochiali Villa Tortæ.

De primitiis, an debeantur potius Ecclesiæ præ-
diali, quam Sacramentali, vel è contra; Et
an inter primitias, & decimas aliqua dignosca-
tur differentia.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Resolutio cause.
- 3 An decima debeantur Ecclesia prædiali, vel Sacramentali.
- 4 & 5 De eodem cum distinctione.
- 6 Testes reducendi sunt ad concordiam quo magis fieri potest.
- 7 Constitutionibus synodalibus est deferendum.
- 8 In conflictu testium, quibus magis deferendum sit.
- 9 Habenti intentionem fundatam sufficit turbidam reddere probationem alterius partis.
- 10 De conciliatione testium, de qua n. 6.
- 11 De efficacia constitutionum synodalium.
- 12 De distinctione inter decimas, & primitias, & quando ab unis ad alias arguere liceat.
- 13 In dubio pro regula contra limitationem est respondendum.

D I S C. XIII.

Translato per aliquos incolas Villæ Tortæ, domicilio
ad oppidum seu Civitatem Estrellæ, orta est contro-
versia, inter utriusque loci parochos, super primitiarum
pertinentia bonorum in loco Villæ Tortæ existentium, an
uni, vel alteri Ecclesiæ debita essent, atque delata causa
ad Rotam coram Bourlemont. sub die 10. Decembris 1670.
pro Ecclesia parochiali Villæ Tortæ prodiit resolutio, neque
hucusque, quod sciam, causa ulteriorem progressum ha-
bit.

In hac igitur disputatione, Scribentes hincinde, concor-
dabamus respectu decimarum in conclusione, seu principio
de quo supra disc. 1. deducto ex disputatione textus in c. cum

non sint homines, & cap. Apostolica, de decimis, quod scilicet
cum in jure statutum non sit, an decimæ, prædiali, vel sacra-
mentali Ecclesiæ potius debita sint, consuetudini deferri de-
bet; Ideoque quæstio fuit super tribus; Primò scilicet cuiquam
potius assisteret juris præsumptio pro consueto effectu ex-
inde resultante fundandi intentionem ejus, qui juris præ-
sumptionem pro se habet, atque in alterum transferendi,
onus probandi contrarium; Secundò circa probationem
istius consuetudinis, stantibus pluribus, quæ hincinde urge-
bant, quibus scilicet potius deferendum esset, seu quæ præ-
valerent; Et tertio, an ea, quæ de decimis in jure disposita
sunt, in primitiis quoque procedant, vel potius in istis ali-
qua peculiari ratio accessat, ob quam diversimodè statuen-
dum sit.

4 Quatenus pertinet ad primum; Quamvis Scribentes pro
Ecclesia sacramentali, deducerent ea, quæ pro ratione dubi-
randi adducuntur per Abb. in magistrali cons. 58. ubi plenè
istam quæstionem examinat, pluresque antiquorum Canonis-
tarum opinionones refert; Ac etiam deducerent ea quæ favore
ejusdem Ecclesiæ sacramentalis infirmantur supra dicto, disc.
1. & præsertim cum allegatis Roræ decisiones firmas
sunt, ut sacramentali potius, quam prædiali, cessante
consuetudine, juris dispositio assistat.

5 Attamen scribens in ista causa pro Ecclesia prædiali, cum
sensu etiam veritatis, agnitæ in causa de qua d. disc. 1. (quam-
vis in ea pro sacramentali scriberem) dicebam, quod juris re-
gula Ecclesiæ prædiali potius assistit, pro ea rata, quæ cadit
sub decimis realibus seu prædialibus, cum revera juris assi-
stentia, quàm Ecclesiæ sacramentalis habeat, percutiat solum
ratam eadem tenentem sub portione colonica, referibiles industria
personali, juxta autoritates ac rationes ibidem ponderatas,
quas in hac disputatione quoque adducebam; Et in specie
primitiarum, ut videantur Ecclesiæ, in qua prædia
sita sunt firmatur decif. 261. numer. 1. & per tot. par. 6. re-
centior.

6 Quo verò ad secundum punctum, probationum hincinde
colluctantium super consuetudine, quæ istius quæstionis
regulatrix est, ille potius facti, quam juris erat, atque reverè
probationes hujus Ecclesiæ prædialis erant ponderosiores,
cum contraria essent æquivocæ seu compatibles, ut potè
referibiles ad illas decimas, quas parochiani solvere consu-
verunt Ecclesiæ sacramentali occasione prædiorum existen-
tium intra fines alterius parochiæ ratione industriae person-
alis tamquam arrendatarii, seu coloni; Ideoque dicebam in-
trate propositionem pro forensium volitare solitam, ac fre-
quenter receptam, de qua cæteris relatis apud Greg. & add.
dec. 351. n. 37. & seqq. dec. 471. & 487. utrobique, nu. 7. dec.
153. & 197. par. 7. rec. apud Buratt. & add. dec. 430. & se-
pius, & in sua materia sub tit. de judic. quod scilicet ubi ha-
bentur testes hincinde, qui videantur inter se contrarii, un-
de propterea resultet, ut eorum aliqui sint mendaces, tunc
omnis possibilis, vel compatibilis intellectus capiendus est,
sive omnis interpretatio facienda pro eorum reductione ad
concordiam, ut excludatur delictum; Et consequenter cum
ita conciliari possent, quodque omnes dicerent verum,
cum dicta distinctione respectivè, ita probatio facta pro hac
parte firma remanebat.

8 Clarius verò, ac extrà omnem quæstionem (adeo ut cau-
sa mihi videretur nimium plana, istaque disputatione indig-
na) dum accedebat etiam Constitutio synodalis, quæ idem
disponit, cum ita per istam non tamquam legem aliquè de
novo disponentem, sed tamquam enunciantem id, quod de
jure dispositum est, atque loci observantia dabat, fortissimè
adminiculati remaneret nostri testes ex altero practico prin-
cipio de quo add. ad Buratt. decif. 43. Mant. dec. 366. Tibur-
tina Castrovrum 31. Martii 1659. coram Bevilacqua, & sepius,
& in dicta sua materia sub tit. de judic. quod scilicet in con-
flictu testium, ac probationum, deferendum est iis, quibus
juris dispositio magis assistit, sive magis assistunt adminicula
habentia certum primordium veritatis, seu desumpta ex scri-
pturis, vel aliis speciebus inalterabilibus, in quibus cadere
non valeat subornationis, vel affectationis suspicio, aut er-
roris possibilitas.

9 Ethnilominus sufficere dicebam huic parti alterum pra-
cticum axioma, de quo in his terminis decimarum relatis
per Surd. cons. 505. n. 6. & alios; habetur in Folejana deci-
marum, de Capilla coram Verosio par. 10. rec. decif. 158. &
270. utrobique, n. 2. & 3. quod scilicet habenti pro se juris re-
gulam, seu alias jam fundatam intentionem, non incumbit
onus faciendi probationes majores seu præponderantes, sed
sufficit cum suis probationibus, tales quales illæ sint, quam-
vis imperfectæ, offuscate probationes alterius partis; cui

onus incumbat concludenter probandi suam exceptionem
seu limitationem, quoniam ita non dicitur destrui, vel sus-
focari contraria probatio jam facta, sed impediri ne illa
fiat, ut tamquam per remotionem obstaculi; firma rema-
neat intentio ejus, qui juris regulam, seu assitentiam pro
se habet.

Potissimè verò, & clarius in ista peculiari materia con-
suetudinis, cujus præcipuum, ac essentialè requisitum con-
sistit in pacifica, continuata, & non interrupta observantia,
per illud tempus, quod juxta ejusdem consuetudinis diver-
sam naturam, necessarium est, ad eam legitimè inducen-
dam, ideoque ita probationes pariter ad excludendum in-
testibus delictum, conciliabiles remanebant, quodque omnes
hinc inde dicerent verum, quod scilicet urereque paro-
chus habens respectivè hanc præntensionem primitias exige-
re curaverit, atque pro benevolentia possessorum respectivè
exactionem perfecit, dum ita actus, qui gesti erant ex parte
hujus parochiæ prædialis, quamvis insufficientes ad indu-
cendam ejus favore consuetudinem, absque dubio sufficien-
tes erant, ad impediendam consuetudinem contrariam, fa-
vore alterius, ut propterea neutra probatione concludente,
huic Ecclesiæ prædiali sufficeret juris regula seu assitentia
munita etiam à jure speciali Constitutionum synodali-
um, quæ fieri non possunt in iis, quæ sint contra jus clarum, istius
dispositioni derogando, bene tamen in iis, quæ sunt præter
jus, & clarius ubi sunt juxta, vel saltem ubi continent ejus-
dem juris dubii interpretationem; Ut agendi de Constitu-
tionibus synodalibus advertitur sub tit. de judic. & alii. Ideo-
que ex pluribus resolutio favore Ecclesiæ prædialis iusta, be-
neque fundata visa est cum præsupposito quod intratent ter-
mini generales decimarum.

Demum quoad tertium punctum; Quamvis scribentes in
contrarium deducerent ea, quæ habentur apud Rebuff. hoc
tratt. q. 1. n. 17. cum seq. & Monet. cap. 2. nu. 9. & 10. Rot.
apud Martin. Andr. dec. 59. n. 10. & 11. quod scilicet; Aliud
sint decimæ; Aliud verò primitiæ, quodque ex dispositis in
una specie, ad alteram inferri non potest; Atamen admitten-
dam veritatem assumpti in abstracto; Negabam verò applica-
tionem ad casum, id etenim rectè procedit, ad effectum
excludendi necessariam argumentationem affirmativam, vel
negativam de una specie ad aliam, quoniam possunt stare si-
mul, ut una species, ad unum, & altera ad alterum perti-
neat, sive quod in eis diversa detur observantia tam super
substantia, quàm super modo solvendi, ut in specie apud
Martin. Andr. dicta dec. 59. id ponderatur ad effectum quæ-
stionis, de qua disc. proxime præcedenti, quod nempe una
species spectare possit ad Ecclesiam matricem, altera verò ad
filialem, quodque ex reservatione, vel respectivè assignatio-
ne, quæ de una specie favore unius esset, inferri non valeat
ad reservationem, vel assignationem alterius, sed potius, ut
juxta consuetam discretivè operationem, resultet argumen-
tum in contrarium; Et sic ad rem nostram, rectè comparabile
est, ut istam quæstionem inter Ecclesiam prædialem, &
sacramentalem expressè non decimam, decidat consuetudo
cum hac distinctione inducta, quod scilicet uni Ecclesiæ solvan-
tur decimæ, & alteri primitiæ; Verum id rectè procedit,
assistente facto, secus autem istius assitentia deficiente,
adeo ut procedendum sit cum sola assitentia juris commu-
nis, cum ista in dubio, sive sit favore unius, sive alterius, pa-
riformiter utramque speciem complectatur, dum generali-
ter in jure statutum est, quod sicuti Levitis, tam decimæ, quàm
primitiæ debita erant, ita pariter in novo Testamento omnes
parochie debeantur talique est regula, quæ ut supra
apta quidem est limitationem recipere, istaque possibilitas
excludit dictam necessariam argumentationem, sed cessante
probatione limitationis, procedendum est cum regula,
pro qua in dubio iudicandum est, cum limitatio non præsu-
matum juxta vulgatum axioma, super quo plura colligunt
Barbos. axiom. 198. Mant. dec. 251. decif. 357. par. 10. rec.
circa fin. & passim.

MARSICANA DECIMARUM

PRO COMMUNITATE PODII CINOLFI
CUM PAROCHO.

Casus disputatus coram A.C. sub incerto exitu, credda,
sopius per concordiam.

Si ex consuetudine decimæ solvantur solum de
quibusdam fructibus, in aliis autem generalis
exemptio habeatur, an ille solvendæ sint ex
spe-

specie fructuum de novo in regione, seu loco introducta; Vel potius ivi cadant sub genere exemplo.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 De subrogatione novorum fructuum in locum antiquorum.
3 & 4 Declaratur, & quando dicantur novales, de quibus decima non debetur.
5 De distinctione causa universalis, cui assistat.
6 De effectu causa universalis.
7 Quando ea uni assistere dicatur.
8 De distinctione inter observantiam interpretativam, & prescriptivam.
9 Immemorabilis quando requiratur in exemptione decimarum.
10 De quibus decima debeantur.
11 Habens pro se juris assistentiam, dicitur habere intentionem fundatam.
12 De fructibus minutis, & in modica quantitate non solent exigi decima.
13 De modo decidendi quaestionem in casu introductionis nova speciei fructuum.
14 Quod in facultatis non intrinet prescriptio.
15 De eodem modo, de quo n. 13.

D I S C. XIV.

Cum in oppido Podii Cinolfi, ex antiqua non contraria consuetudine, Parochus decimas exigit de frumento, aliisque quinque speciebus fructuum tantum, in reliquis autem exemptio sit generalis, nullaque decima solvatur; Ab annis vero quadraginta circiter, sequuta est nova introductio cuiusdam frumenti quod turcum vulgo dicitur, istamque speciem incolae pro loci qualitate experti magis proficuum colerent, unde propterea effecta esset species penè major in loco; Hinc proinde parochus praesentionem excitavit ex hac specie decimam percipere. Introductaque causa coram A. C. post unicum, vel binam disputationem, de illa amplius actum non audivi, unde probabiliter puto, quod concordia ei finem dederit.

Scribentes pro parochio, potissimum fundamentum constituebant in iis, quae antiquioribus relatis in proposito decimarum temporalium, plene habentur deducta apud Rovit. dec. 97. & in terminis decimarum spiritualium per Rot. apud Carill. dec. 44. & 48. quarum prima est repetit. dec. 591. par. 5. rec. & in Carpentoraten. decima 4. Julii 1618. coram eodem, & in ead. 5. Junii 1647. coram Bichio inter suas dec. 322. & apud Meil. dec. 434. & 474. super decimarum solutione faciendae de fructibus, qui ex nova introductione, vel nova specie culturae, ex praediis percipiuntur, aliis percipi non solent, & qui sub novallium nomine explicari solent.

Verum Scribens pro Communitate rea conventa, dicebam in hoc procedi cum equivoco, dum ita auctoritates, ac aliae apud eas percipiunt terminos diversos, de quibus disc. proximi sequenti, ubi scilicet nova introductio fructuum fiat jure subrogationis loco antiquorum, quia nempe in agro, qui prius egerbitur pro collectione frumenti, aliarumque frugum destinatus erat, plantentur vites, vel arborum, ita illum convertendo ad diversam speciem pro novorum, ac diversorum fructuum perceptione, quoniam licet isti novales dicantur, atramen de eis quoque decima solvenda est, tamquam subrogatis loco antiquorum fructuum, quorum species ita in eo agro perimitur, & in his terminis rectè dictae auctoritates procedunt.

Ut enim advertitur disc. sequenti, ac etiam supra in Tolezana decimarum horii disc. 4. tunc in novallium exemptio intrat, quando eorum congrua ratio adaptatur, quod scilicet per eorum introductionem, Parochio notabile praedictum non resultet, quia ad culturam redigantur bona, & praedia inculta, ex quibus prius nulla, vel modica decima percipiebatur, fecus autem ubi erant fructifera, & decimabilia, solumque innovatio importet immutationem de una specie ad alteram, adeo ut generatio unius, alterius corruptionem importet.

Ita autem in hac facti specie dici non poterat, quoniam ista fructuum species non erat talis, ut eorum introductio destrueret alias species, cum in agris qui frugum perceptioni, ac fegetibus destinati sunt, ista species cum aliis consuetis compatibilis esset, quia nempe pro colentium placito, seu pro temporum opportunitate, quandoque una, & quando-

que altera species seratur, ut etiam in cannapa, aliisque frugibus praxis docebat, quod scilicet in eodem agro in uno anno seratur frumentum, in altero legumina, & intero cannapa, cum similibus, & tamen pro aliquibus speciebus solum decima solvebatur, pro aliis autem non, quamvis de eisdem agris individuis ageretur, ideoque non intrabant dicti termini novallium, cadentes super omnimoda immutatione formae colendi.

Dicebam igitur quod hujus controversiae decisio pendebat à puncto, seu distinctione cause universalis, vel particularis, quam communiter tradunt Canonistae in cap. cum in una hoc tit. ubi praesertim Butr. num. 2. & 5. & ceteris relatis Giovagnon. conf. 28. numer. 3. & segg. lib. 2. Rot. apud Merlin. dicta dec. 434. n. 9. & seg. & dec. 474. & dicta dec. 322. Bichii, & in aliis, cui scilicet causa universalis assistere dicatur.

Ubi enim causa universalis assisteret Communitati, ejusque hominibus, super exemptione à decimis, per viam regulae generalis, quae limitationem pateretur in solis sex speciebus, ad quas taxativè restrictum esset jus parochi; Et tunc pro Communitate respondendum veniret, quoniam hic est effectus causae universalis, ut exceptis casibus limitatis, reliqua omnia secum trahat, ipsaque exceptio firmet regulam generalem in contrarium ex supra allegatis; Et conferunt quae in hoc proposito causae universalis, vel actuum particularium habentur in materia jurisdictionali sub tit. de jurisd. in Tolezana, disc. 1. & infra disc. 18.

Quod autem causa universalis assisteret Communitati, probari dicebam ex eo, quod ad praedictas sex species ex antiqua consuetudine jus decimandi restrictum esset, neque uniformiter, sed variè pro earumdem diversitate; Et consequenter resultat regula generalis exemptiva in contrarium etiam respectu novallium, ut advertitur dec. 169. n. 17. p. 5. rec.

Et clarius stante praesupposito observantia diuturna annorum 40. & ultra, à quibus haec nova species fructuum in loco introducta erat, cum ista, ob dubietatem, an & cui assisteret causa universalis, rectè considerabilis remaneret, tamquam interpretativa, quae longè favorabilior est magisque operativa, quam sit altera prescriptiva, cum non exigit tempus determinatum, aliaque prescriptio requisita juxta vulgarem, adeoque frequenter insinuatam distinctionem inter observantiam interpretativam, & prescriptivam, de qua bene Barbof. in l. post dotem nu. 47. ff. solut. matrim. Rot. dec. 319. & 351. p. 6. rec. & quotidie.

Quinimò, stante lapsu tam diuturni temporis dici poterat, ut esset quoque prescriptiva, quamvis in hac materia exemptionis decimarum, ex pluries insinuat in praecedentibus, requiratur immemorabilis ob receptam distinctionem, de qua ceteris relatis apud Royas dec. 391. & dec. 23. par. 6. rec. quod scilicet, aut igitur de substantia decimarum in genere, praescribendo scilicet ipsum jus decimandi, à quo allegetur exemptio; Et tunc necessaria sit immemorabilis; Aut verò, posito jure decimandi in genere, agatur de modo, vel circa quotam, vel circa restrictionem ad certas species, seu commutationem, dando pecuniam, vel aliam rem loco decimae, & tunc sufficit quadragenaria.

Quamvis autem ob non bene discussam causam, cum consueta communicatione informationum alterius partis, ex qua intellectus nimium illuminati soler, maturum iudicium pro veritate desuper efformare non poterim; Attamen reflectendo ad veritatem, sentiebam aliquam difficultatem contra Communitatem, ut scilicet parochio potius assisteret causa universalis, neque consuetudo exigendi decimas de sex speciebus fructuum tantum, & non de aliis, restrictionem praecisam importaret, sed potius id proveniret ex ratione de qua infra, quod scilicet non in vim praescriptionis, sed potius ex dispositione, vel intentione juris proveniret, siquidem juris assistentia generalis est pro parochio, ut ei debeantur decimae, non solum de frumento, hordeo, vino, oleo, & aliis fructibus hujusmodi magis considerabilibus, sed etiam de pascuis, de foliis arborum, de animalium foetibus, de lana, & caseo, ac etiam de artium, vel facultatum exercitio, & de quacumque alia specie acquisitionis, quamvis ex sola industria personali; vel operatione intellectus, ut penè centum species referret elaboratorum collector Barbofa de paroch. cap. 28. §. 1. apud quem concordantes.

Posita igitur hac regula, intrat vulgare principium, in praecedentibus pluries insinuatam, ac, etiam dicto disc. 1. de jurisd. ac in decisionibus in ea causa editis, in quibus principaliter agendo de jurisdictione Episcopali, de consequenti infertur quoque ad hoc jus decimandi, quod scilicet habens hanc regulam, habere dicitur intentionem fundatam, do-

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Quando non possit dari maturum iudicium pro veritate.
3 Habenti causam universalem non praedictat mutatio culturae.
4 Quod parochus habeat juris assistentiam in causa universali.
5 De jure decimandi fructus novos etiam in decimis temporaliibus.
6 Quando cultura immutari possit in praedictum habentium jura pascendi.
7 & 8 An, & quando de fructibus novis non debeatur decima.
9 De eodem, & quando compensatio intret.
10 & 11 De prescriptione, an, & quando obset.
12 De observantia interpretativa.
13 Decima habent viam executivam.
14 Quando autem de hoc dubitari possit.

D I S C. XV.

Præsupposita consuetudine hujus dioecesis Ariminensis, solvendi solum decimam frumenti, & lini, non autem vini, & fœni, seu pascuorum ex pratis; Cum ab aliquo tempore possessores agrorum, qui frumenti, ac lini perceptioni destinati erant, in eis, vineas construxissent, seu ad usum pratorum, & pascuorum reduxissent, & de converso alique jam deserta vinea, vel prata, ad culturam, pro frumento, seu lino, redacta essent; Hinc ex parte parochorum, pro veritate consultus fui, an scilicet, pro vino, & fœno, seu pascu, quamvis alias non decimabilibus, eis deberetur decima, ex ea peculiari ratione, quod hujusmodi fructus perciperentur ex praediis decimari solitis in diversa fructuum specie, vel è converso; Et an posita affirmativa, eis oblatret longi, vel longissimi temporis praescriptio, seu consuetudo non exigendi; Et quatenus idem jus competeret, atque Judex primae instantiae eorum favore ita decerneret, an causa esset appellabilis, & ordinaria, vel potius summaria, & executiva.

Quamvis autem, in hujusmodi Responsis, etiam pro veritate, ad instantiam partis interessatae peti soliti, omnino certum, ac maturum iudicium non de facili efformari possit, cum in facti notitia, quae ad hunc effectum transmittuntur, vel ex inadventitia, vel ex deficiente notitia, deduci non soleant illa circumstantiae, ex quibus bonum jus alterius partis resultet; Atramen procedendo, cum illis juris propositionibus, quae juxta facti narrati praesupposita resultant.

Quatenus pertinet ad primum quaesitum; Dixi quod ipsorum parochorum favore plana videbatur affirmativa, quoties agatur de illo decimate, qui juris assistentiam habeat in causa universali, ut tunc non obstant immutatione culturae praediorum aliàs decimabilium, debeantur decimae ex fructibus subrogatis, ac de novo introductis, quoniam haec immutatio fieri non debet cum notabili praedictum decimatoris, qui in illis praediis, & bonis jus decimandi jam quaesitum habeat.

ARIMINEN. DECIMARUM PRO PAROCHIS.

Responsum pro veritate. An, & quando, restricto jure decimandi ad certas fructuum species, illud competat pro aliis fructibus, qui percipiuntur ex agris, vel praediis, ex quibus alias fructus decimabiles percipi solent, ob immutatam culturae formam; Et è converso quid ubi mutatio fiat ex fructibus non decimabilibus, sed ad decimabiles; Et incidenter de iudicio summario, & executivo in exactioe decimarum.

- 1 Facti series.
2 Quando non possit dari maturum iudicium pro veritate.
3 Habenti causam universalem non praedictat mutatio culturae.
4 Quod parochus habeat juris assistentiam in causa universali.
5 De jure decimandi fructus novos etiam in decimis temporaliibus.
6 Quando cultura immutari possit in praedictum habentium jura pascendi.
7 & 8 An, & quando de fructibus novis non debeatur decima.
9 De eodem, & quando compensatio intret.
10 & 11 De prescriptione, an, & quando obset.
12 De observantia interpretativa.
13 Decima habent viam executivam.
14 Quando autem de hoc dubitari possit.

Quatenus pertinet ad primum quaesitum; Dixi quod ipsorum parochorum favore plana videbatur affirmativa, quoties agatur de illo decimate, qui juris assistentiam habeat in causa universali, ut tunc non obstant immutatione culturae praediorum aliàs decimabilium, debeantur decimae ex fructibus subrogatis, ac de novo introductis, quoniam haec immutatio fieri non debet cum notabili praedictum decimatoris, qui in illis praediis, & bonis jus decimandi jam quaesitum habeat.

Neque dubitatur de jure parochi super causam universalem, ut in ea etiam respectu novorum fructuum juris assistentiam habeat, ad textum in cap. commissum est, & cap. cum in tua, de decim. in fin. ubi communiter Canonistae; Arque ita in specie, relatis Covarruv. Rebuff. Gutierrez & aliis hanc decimarum materiam tractantibus; saepius firmavit Rota, adeo ut videatur conclusio praesupponenda, & super qua verè inanis labor est, auctoritates cumulare, vel inepria eas desiderare, ut praesertim firmatur apud Mantica dec. 341. Carill. dec. 44. & 48. quarum prima est repetit. dec. 591. par. 5. rec. apud Royas dec. 414. dec. 666. n. 1. par. 3. rec. dec. 502. n. 2. par. 4. in Abulen. decimarum 15. Januarii 1644. coram Pentingerio, & in aliis.

Ut enim bene advertitur apud Carill. dicta dec. 44. aliis dec. 591. par. 5. rec. in hoc proposito, circa novos fructus subrogatos, difficultas intrat, ubi agatur de decimate particulari habente jus restrictum ad certas species fructuum; Et in proposito decimarum temporalium solvendarum Baroni, seu Domino temporali ut debeantur etiam de fructibus, qui percipiuntur ex novis plantationibus, eo quia culturae immutatio tollere non debet jus decimatoris, habetur plene apud Rovit. dicta dec. 97. Et conferunt quae habentur ad materiam juris pascendi sub tit. de servit. disc. 37. & segg. super articulo, an, & quando incolae immutate possint faciem agrorum, ac praediorum, reducendo ad usum vinearum, vel cannetorum, agros pascu, vel fegetibus definitos

stinatos in præjudicium juris pascendi universalis, quod loci Dominus habeat.

Difficultatem autem aliquam, circa applicationem conclusionis, mihi inferebat ea circumstantia, quod e converso aliqua prædia antiquitus fructibus non decimabilibus designata, conversa essent in fructus decimabiles, an scilicet ita locus esse deberet cuidam compensationi, ne aliàs in parochia daretur illa in jure damnata inæqualitas, quæ leonina dici solet, quod ex immutatione cultura sentire debent solum lucrum, non autem subjacere damno, cum ita inter parochum, & parochianos, quædam species societatis contrahatur, & solutionis, ac exemptionis respectu pro qualitate fructuum; Et consequenter intret verum principium, juris frequenter in omni ferè materia insinuatam, præsertim sub tit. de credito, ut societati repugnet hæc inæqualitas, quod unus subjacere debeat damno absque spe lucri, & e contra.

Ponderabam quoque, in idem conferre ea, quæ habentur supra in Tolerana decimarum horti disc. 4. in materia novallium, ut scilicet pro eis decimæ non debeantur, ubi agatur de prædiis aliàs infructiferis, ex quibus parochus nullam decimam percipiebat, cum tunc nullum sibi præjudicium faciat exemptio; Eatenus enim ex novis fructibus decimari non solent, solvenda quoque est decima, quatenus sint subrogati loco antiquorum decimabilium; Et consequenter, quamvis ista prædia essent aliàs fructifera, & cultura destinata, adeo ut verè, & propriè non congruat dicta conclusio sumpta in sensu literali, cum procedat in agris, aliàs incultis, & sterilibus, atramen arrenta ratione, five arrento effectu, idem dicendum venit, dum ob qualitate fructuum non decimabilium, idem respectu parochi, vel alterius decimatoris videtur, ut prædia sint sterilia, vel culta, & secunda, & productiva fructus decimationi non subiectos; Ideoque intrare debeat adeo frequenter insinuata propositio in iudicando, & consulendo semper præ oculis habenda, ut non cortex, & formula verborum, sed substantia veritatis, seu finis, vel effectus à lego consideratus attendi debeat, quoniam lex non est imposita verbis, sed rebus.

Sed quoniam hæc distinctio in eodem genere fructuum decimabilium, confusiones pareret; Hinc proinde quando notabilis inæqualitas parochis præjudicialis ex hac mutua compensatione non resultaret, tunc in ratione dubitandi dicebam, quod probabiliter dubitari posset de applicatione primæ conclusionis ipsorum parochorum favore firmata, super jure decimandi, etiam vinum, & prata, quamvis generaliter non decimabilia, ex ratione subrogationis; Reservavi tamen maturius iudicium post meliorem facti notitiam super dicta cultura immutatione hinc inde, ad effectum inspiciendi, an ita res promiscuè se haberet, quod æqualitatem, vel respectivè notabilem inæqualitatem produceret; Adhuc tamen occasio non dedit hunc punctum formiter disputare, ut maturius iudicium super eo efformari poterit.

Quatenus verò, dicto compensationis motivo non intrante, admittenda esset dicta prima conclusio subrogationis fructuum novallium, loco antiquorum fructuum decimabilium; Respondi, non obitare longævam observantiam contrariam, ubi ea capienda esset in ratione prescriptiva, ex pariter vera, & recepta conclusione, in præcedentibus insinuata, quod in facultativis non intrat prescriptio, nisi ex tempore petitionis, ac respectivè denegationis cum subsequuta acquiescentia, cum hæc incorporabilibus stare dicantur loco quasi possessionis, sine qua prescriptio non datur; Porrius verò dum parochi successores veniunt jure proprio, independentè à prædecessoribus, quorum negligentia eis præjudicare non debet, quoniam qui non potest remittere, vel expressè disponere, neque potest negligere, ne major sit virtus taciti, quam expressi, seu ficti, quam veri, & ne quod directè prohibitum est per indirectum sequatur.

Ideoque ut præsertim advertitur in Colonien. sub tit. de alien. & contract. prohib. disc. 3. in illis iuribus, in quibus successores veniunt jure suo independentè à prædecessoribus, nunquam, vel nimium ratò, practicable est prescriptio quantumvis antiqua observantia concurrat, quæ solum operativa esse solet, quando ille, qui eam pro se habet, prudenter adhibeat cautelam allegandi titulum proficuum, puta privilegium Apoticum; Secus autem ubi, imprudenter, ad prescriptionis præsidium recurrit, ut latius advertitur, dicto disc. 3. de alienat. & contract. ubi de conclusionis declarationibus.

Benè tamen in hac facti specie diuturna observantia ob-

staculum præbere poterat, in ratione interpretativa ob superius excitatam dubitanti rationem compensationis, cum ea stante, rectè intret terminus interpretationis; Verùm etiam super hoc maturum iudicium efformare non potui, ob deficientem magis distinctam notitiam hujus observantia, usque singularum circumstantiarum ex quibus pendet resolutio, an ei deferri debeat, necne.

Hinc proinde in specie motuum prescriptionis neglectum fuit in eisdem supra allegatis decisionibus præsertim dec. 666. par. 3. & dec. 402. par. 4. rec. & apud Carill. dicta decif. 44. repetit. decif. 591. par. 5. rec. Et consequenter ista quaestio dicenda videtur potius facti, quam juris, non de facili recipiens certam, ac generalem regulam, cuiusque casui applicabilem, cum decisio potius pendeat ex facti qualitate, & circumstantiis, ad quas principaliter referendum est, non autem cum consueto errore procedendi cum generalitatibus juris.

Demùm quoad aliud quaesitum ordinis, an scilicet intrante supradicta prima conclusione favore parochorum, competeret iudicium summarium, vel executivum; Respondi quod generaliter, ac in abstracto plana est regula affirmativa, ut pro decimis competat via executiva ex iis, quæ cæteris relatis habentur apud Dunozett. dec. 990. n. 1. & apud Royas dec. 391. num. 3. & passim, cum regulariter sit principium absolutum.

Verùm in hac facti specie dubitabam, saltim pro unica translatione executionis per Signaturam concedenda, ob temporis antiquitatem, ad instar eorum quæ habentur, sub tit. de penson. in Urbanien. disc. 67. super stylo Signaturæ relato per Gomez. ut etiam in pensionibus ecclesiasticis, executivis, & privilegiatis, rescribi solet de appellatione suspensiva, ob temporis antiquitatem, cum declarationibus ibi contentis; Clarus verò in hac facti specie, ob supra insinuatam dubitanti rationem, resultantem à motivo compensationis fructuum decimabilium, qui percipiuntur ex prædiis antiquitus destinatis diversis fructibus non decimabilibus, cum ita per necessè intret iudicium interpretatio, seu declaratio, quæ secum trahit appellationem, ut in sua materia, sub tit. de iudic. Ideoque de praxis iudicii executivi probabiliter dubitari poterat.

URBEVETANA DECIMARUM PRO MARCHIONE MARABOTTINO.

Responsum pro veritate.

Deredecima, seu duplici decima, an, & quantum debita sit; Et incidenter, an venditor prædii, qui expressè illud afferuit, ac promissè liberum, vel exemptum ab omni onere, & præstatione, teneatur de evictione, vel actione quanti minoris pro onere decimarum parochi solvendarum.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series remissivè.
2 De decimis temporalibus.
3 In dubio presumuntur spirituales.
4 Prohibita est ex actio redecima seu duplicis decime, nisi adsit consuetudo.
5 De argumentis temporalitatis.
6 In possessorio non queritur de iustitia, vel iniustitia.
7 De actione negatoria.
8 De oneribus intrinsecis decimarum venditor non tenetur.
9 Idem de oneribus collectarum, & onerum publicorum.

D I S C. XVI.

Præsupposita facti serie in hac eadem causa enarrata, sub tit. de Empt. & vendit. discurs. 36. occasione agendi de diverso articulo concernente obligationem evictionis, vel actionem quanti minoris; Quatenus pertinet ad hanc materiam decimarum, ex quarum debito, seu natura, & qualitate pendebat dicti aliterius puncti determinatio.

Respondi quod decisio pendebat potius ex facto, quam ex jure, an scilicet ista præstatio sub nomine decimæ, importaret potius decimam temporalem, quam redoleret speciem census, seu livelli, ratione directi domini, seu ex alio titulo profano, vel potius decimam spirituales, debitam parochi in sola ratione parochialitatis, insinuando in Responso desuper edito eadem, quæ habentur supra, dif.

Disc. 6. super significatione hujus vocabuli decimarum, ut etiam hujusmodi livellis, vel canonibus, aliisque responsionibus merè temporalibus congruat.

Quatenus autem, ex parte parochi, expressè, vel saltim adminiculativè, non doceret de oneris temporalitate, adeo ut juxta opinionem, quam tenet Rora, & Curia, præsumptio staret potius pro spiritualitate, quam pro temporalitate, ex deductis eodem disc. 6. tunc stante dicta præsupposita consuetudine, quod parochi integras decimas exigunt à colonis. Dicebam quod juris regula ei resistebat, quoniam de jure prohibitum est exigere redecimam, seu duplicem decimam, ex iis, quæ antiquioribus relatis, habentur firmata apud Buratt. dec. 575. ubi add. latè cumulant concordantes dec. 672. par. 1. & dec. 548. par. 5. rec. & in aliis; In quibus pariter firmatur ejusdem regule limitatio ex contraria consuetudine, quæ tamen debet esse immemorabilis, vel saltim quadragenaria, cum fatna privilegii, vel cum titulo bonæ fidei colorato, juxta regularem naturam prescriptionis eorum, in quibus jus resistat, ut præsertim in hac decimatoria materia receptum habemus ex pluries insinuat in præcedentibus.

Nimium tamen probabile videbatur, ut istud esset potius onus temporale, seu profanum; Tum ex specialitate quod ex isto prædio, non autem ex aliis adjacentibus intra ejusdem parochiæ fines existentibus exigeretur; Tum etiam quia non esset in quora, juxta regularem decimarum spiritualium naturam, sed in certa uniformi quantitate; Verum, five ex hac ratione temporalitatis, five ex altera consuetudinis inducentis limitationem, super redecima, dixi quod decisio pendebat potius à facto, quam à jure, à probationibus scilicet, quæ parochus deduceret in iudicio actionis negatoria per ipsam possessorem intentandæ.

Quoties enim non agitur de consuetis decimis ex juris communis dispositione parochi debitis, in quibus absque alia probatione ipse habet intentionem fundatam in assistentia juris; Sed agatur de decima extraordinaria, cui jus potius resistat, quam assistat; Tunc licet in possessorio parochus, vel alter in quasi possessione juris exigendi existens, ad aliquam tituli justificationem non teneatur ex recepta propositione, de qua in sua materia sub tit. de iudic. ubi de ejus declarationibus, ac alibi pluries, quod in hoc iudicio non queritur de iustitia, vel iniustitia, sed attenditur nudum factum possessionis, rejiciendo ad peritorem ea, quæ concernunt iustitiam, vel iniustitiam; Atamen in petitorio sufficit possessori pro obtinenda absolutoria ab onere fructuum sola intentatio actionis negatoria, donec ille, qui præstationem, vel aliam servitutem præterdit, illam iustificet, ex iis, quæ antiquioribus relatis habentur per Rot. dec. 101. par. 4. rec. to. 2. & apud Cenc. de cens. quest. 90. ex nu. 9. ac pluries advertitur, præsertim sub tit. de penson. & sub altero de emphyt. ac etiam de servitut.

Ex probationibus autem à parochi faciendis, de consequenti resultare Respondi alterius quaestii resolutionem super actione competente adversus venditorem pro evictione, vel actione quanti minoris, quoniam si istud esset onus temporale, ac extraordinarium, quod parochi debitum esset, non ex dispositione juris ratione decimarum spiritualium, sed potius in ratione census, seu livelli, tunc de plano dicta actio intraret; Secus autem ubi ageretur de decimis spiritualibus, quæ importare dicuntur onus intrinsecum, & reale debitum per quemcumque possessorem de natura rei, & consequenter non cadit sub hujusmodi assertionibus, ac promissionibus libertatis factis per venditorem, ex iis, quæ cæteris relatis habentur apud Ann. seniore alleg. 48. & in Sabinen. Status Montis Libretti, sub tit. de feud. disc. 65. ubi quod venditor non teneatur ad evictionem, vel ad quanti minoris ob assertionem, ac promissionem quod nemora, ac prata; aliaque bona existentia in feudo, vel castro vendito, essent libera, & exempta ab omni onere, & servitute ob jus pascendi, seu lignandi, quod in eodem loco habeant ejus incolæ, & vassalli, cum istud dicitur onus intrinsecum, & connaturale, quod sub dicta promissione non venit nisi deducatur ad speciem, ex deductis d. disc. 65. de feud. & disc. 36. de empr. & vend.

Atque in idem conferre dicebam ea, quæ communis praxis docet de collectis & tributis, aliisque oneribus, quæ Principi, vel Communitati pro prædiorum, ac bonorum possessores solvuntur, quod pro eis non intrat actio evictionis, vel quanti minoris, ob dictam libertatis, ac exemptionis promissionem, nisi deducatur ad speciem, cum dicitur onus intrinsecum, & de natura rei; Sic pari, quoniam, ut pluries advertitur sub tit. de Regal. ad materiam gabellarum, & ve-

ctigalium, isti termini participantur, cum collectæ, & tributis, quæ Principi, vel Civitati solvantur, speciem decimarum quæque habeant, ad imitar istarum spiritualium.

TOLETANA DECIMARUM DE UZEDA.

Discursus in congressu pro directione.

De portione canonica debita Episcopo ex decimis, an sit quarta, vel alia portio, & quomodo consuetudo in ea attendi debeat, Et qualem juris assistentiam, vel directam actionem contra parochianos Episcopus habeat.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutions prodiva in causa.
3 De quarta canonica debita Episcopo ex decimis.
4 An Episcopus habeat actionem directam contra decimabiles.
5 Quod dicta quarta debita sit de jure.
6 Quod consuetudo seu observantia dividi non possit.
7 Consuetudini est deferendum, ubi non proveniat à loca, & tunc.
8 De distinctione super prescriptione decimarum.
9 Quando intret questio quarta, & de concursu trium personarum.
10 De consuetudine Hispaniarum non habendi parochias distinctas, quoadque Episcopus sit parochus universalis diocesis.
11 Quo jure fieri dicatur divisio decimarum inter Episcopum, & exercentes curam.

D I S C. XVII.

Divisio fructibus decimabilibus, inter magis considerabiles, ut sunt triticum, hordeum, vinum, oleum, aliæque fruges, quæ sub vocabulo scicorum explicari solent, & in minutos, minime considerabiles, ut sunt poma, & pira, olea, & similia, quæ sub nomine virentium, explicantur, ut scilicet hæc secunda species in oppido Uzeda integra spectet ad Rectores, seu Beneficiarios curam animarum exercentes, de altera verò specie, ipsi participant pro tertia parte, pro alia tertia Archiepiscopus, & pro alia quidam participant; Atque sequuta de recenti reductione cuiusdam prædii ad usum horti, ex quo aliqua notabilis decima, ex oleis, & pomis perciperetur; Hinc præsentationem excitavit Archiepiscopus super quarta, seu portione canonica juxta dispositionem juris ex his decimis sibi debita; Introductaque causa in Rota coram Dunozett sub die 5. Decembris 1631. ad favorem Rectorum, seu Beneficiariorum prodiit resolutio in possessorio retinendæ, ut patet ex decif. 320. inter ejus impressas; Resumpta verò ex parte Archiepiscopi causa in bono jure de anno 1656. coram Zarate subrogato, hinc ex parte Rectorum convocatus fuit congressus pro directione, incertumque remanet, an ulteriori progressum habuerit, dum frequenter accidit, quod litigantes, præsertim in hujusmodi causis Hispanis, audiunt pro directione sensum plurium Advocatorum, eoque habito, cum aliquibus tantum defensoribus pro minori sumptu causam profungunt, undè propterea maturum iudicium desuper efformari non potuit.

Supponebatur igitur, quod ex parte Archiepiscopi, & Agentium pro eo, præsentio fundaretur in assistentia juris super participatione omnium decimarum sibi debita in quarta parte, quæ portio canonica dicitur, juxta textum in cap. conquereute, §. nos autem, de offic. Ordin. ubi communiter scribentes Rot. apud Seraph. dec. 1204. nu. 4. dec. 31. part. 2. divers. & habetur in proposito quartæ funeralium, sub tit. de paroch. disc. 25. ubi concordantes.

Undè propterea intrat quaestio, an Episcopus ad decimas à parochianis percipiendas, concurrat directè, ac jure coequali, pro eis quata; Vel potius, hac actione sibi denegata, habeat solum jus, vel actionem contra parochos pro communicatione, seu participatione, ex iis, quæ habentur in dicta hujus causæ dec. 320. Durani, plenè Fagn. in cap. quoniam, de decimis, apud Gregor. dec. 519. & plenius dec. 122. 327. & 357. par. 5. recen. in quibus firmatur verius esse, ut actio directæ contra parochianos non deatur, benè tamen intrare possit iudicis officium contra eosdem, nempe tamquam debitores debitoris, de quo etiam habetur dec. 334. par. 6. rec. & in Frequenti decimarum 10. Junii 1639. coram

nam Gbilerio, in quibus, & prius d. dec. 31. par. 2. divers. & dec. 311. n. 2. par. 6. firmatur, quod ea participatio debita sit Episcopo ex dispositione juris, reprobata opinione volentium, ut id ex consuetudine proveaiat.

6 Quod converso, Beneficiorum defensores, admittentes, quod ageretur de quaestione inter parochum, & Episcopum, super portione canonica, dicebant (& bene his terminis revertis) quod cum ista regulariter sit quarta pars, de consuetudine Archiepiscopus plus debito, ac excessivè exigebat eandem portionem, ex decimis majoribus fructuum siccorum, & consequenter procedebat cum dilemmate quod; Aut standum erat dispositioni juris communis; Aut consuetudini; Primum casu generaliter de omnibus portio ad dictam quotam, à jure statutam reduci debebat, idque Beneficiatis expediebat, ideoque dabant manus; In secundo autem, consuetudo dividi non debebat, & rationabiliter quidem, quoniam ille excessus, quem ultra quotam à jure statutam in fructibus siccis, Archiepiscopus percipiebat, compensatus hinc inde remanebat cum sibi denegata participatione in hac specie.

7 Atque ad probandum, ut deferendum esset consuetudini, sive ista, non immutata natura quotæ, eam in pluri, vel minori statuisset; Sive etiam eam seducendo ad certam uniformem quantitatem, quoties ista non habeat initium à locatione, vel alio contractu voluntario, & resolvable, ejus continuationi, vel renovationi observantia referri valeat, juxta deducta dec. 727. par. 1. divers. dec. 23. par. 7. & apud Dupozet. decis. 824. & 990. Deducebant receptam distinctionem, quam habemus tam in histerminis, quam in ipsis decimis inter parochum, & parochianos, de qua post Covarruv. Rebuff. Monet. & alios relatos, Martin. Andr. decis. 45. dista dec. 23. & 311. par. 6. recen. & in aliis pluries, quod scilicet; Aut agitur de prescribendo dicta decimas, earumque substantiam in toto, & tunc requiritur immemorabilis, vel saltem quadragenaria cum fama tituli, vel cum isto bonæ fidei putativo; Aut verò de inducendo consuetudinem super alteratione quotæ, vel super reductione ad certam quantitatem, vel ad certam speciem fructuum tantum, & tunc iste rigor non requiritur, sed simplex quadragenaria sufficit, dum hoc secundo casu non urget ipsa postiva juris resistèntia, quæ utget in primo, ut etiam in præcedentibus insinuat pluries.

8 Quamvis autem, retento etiam dicto præsupposito, quod ageretur de quaestione inter parochum, & Episcopum, super quarta, seu portione canonica, ego laudarem discursum pro hac parte, potissimè quia inevitabile videbatur præfatum dilemma, dum electio ipsi Archiepiscopo dabatur, vel scilicet acquiesceret consuetudini prout jacet, ea sublata de medio, indefinitè attenderet dispositionem juris super quota ab ipso jure statuta; Nihilominus diversa fuit mea sententia, quod scilicet omnia cum dicto præsupposito hinc inde deducta, extranea essent à casu quaestionis, in qua dicti termini quartæ, seu portiones canonicæ nullatenus intrarent; Siquidem ista quaestio præsupponit concursum trium personatum, nempe populi, qui explicari solet sub nomine ovium, Parochi habentis curam in titulari, cui tanquam pastori integras decimas oves solvant; Et tertiæ personæ Episcopi, cui parochus decimas jam perceptas, ratione ejusdem concursus habitualis in eadem cura, communicet istam quotam.

9 Iste autem concursus trium personatum, in præsentem non aderet, quoniam in hac dioecesi verificatur idem, quod insinuat supra in Hispanen. disc. 1. & in Palentina, disc. 2. & in alijs, quod scilicet pro frequentiori Hispaniarum usu, parochiæ non sunt distinctæ, sed pro universa dioecesi, Ecclesia Cathedralis est unica parochia, ideoque sibi debentur decimæ, de quibus participare solet Capitulum Cathedralis jure ejusdem participationis, quam habet Capitulum, cum Episcopo in administratione Ecclesiæ Cathedralis, quæ formati dicitur simul ab Episcopo tamquam capite, & à Capitulo, tamquam relicto corpore, ex iis quæ pluries habentur sub tit. de Canonico. & Capitulo. Hujusmodi autem Rectores, qui in singulari locis curam exercent, & sacramenta ministrant, non sunt parochi, neque jus decimandi habent, cum istud, ex pluries insinuat, resideat penes eum, qui habet curam habitualem, sed sunt nudi famuli, ac ministri deputati, ad nudum factum exercitii, quod impossibile est ubique per ipsum parochum habitualem explicari; Et consequenter advertebam, extraneos, ac improprios esse dictos terminos quartæ, seu canonicæ portionis inter Episcopum, & parochum, cum ita Episcopus utramque personam gerat, ideoque sui ipsius debitor esse non potest, quoniam ita esset in eadem

10 persona dare titulem, & pensionarium; Et sic quòd attento jure habituali omnes decimæ pertinerent ad Episcopum jure suo, qui eodem modo quæ in dicta Palentina disc. 2. jure cujusdam impliciti contractus assignationis loco salarii, seu congruæ, dederat his Beneficiatis tamquam ministris tertiam partem decimarum ex fructibus siccis, & integram decimam ex alijs fructibus virentibus, & consequenter quod hæc antiqua assignatio congruæ esset hinc inde inalterabilis, quoties non urgeret ratio reductionis rerum ad nimiram injustitiam, juxta ea, quæ in proposito assignationis congruæ habentur in Persiana sub tit. de paroch. disc. 20. ubi concordantes, atque his terminis attentis, clariùs, magisque plenus mihi videbatur bonum jus hujusmodi Rectorem, seu Beneficiorum.

PERSONA DARE TITULEM, & PENSIONARIUM; ET SIC QUOD ATTENTO JURE HABITUALI OMNES DECIMÆ PERTINERENT AD EPISCOPUM JURE SUO, QUI EODEM MODO QUÆ IN DICTA PALENTINA DISC. 2. JURE CUJUSDAM IMPLICITI CONTRACTUS ASSIGNATIONIS LOCO SALARIJ, SEU CONGRUÆ, DEDERAT HIS BENEFICIATIS TAMQUAM MINISTRIS TERTIAM PARTEM DECIMARUM EX FRUCTIBUS SICCIIS, & INTEGRAM DECIMAM EX ALIIS FRUCTIBUS VIRENTIBUS, & CONSEQUENTER QUOD HÆC ANTIQUA ASSIGNATIO CONGRUÆ ESSET HINC INDE INALTERABILIS, QUOTIES NON URGERET RATIO REDUCTIONIS RERUM AD NIMIAM INJUSTITIAM, JUXTA EA, QUÆ IN PROPOSITO ASSIGNATIONIS CONGRUÆ HABENTUR IN PERSIANA SUB TIT. DE PAROCH. DISC. 20. UBI CONCORDANTES, ATQUE HIS TERMINIS ATTENTIS, CLARIÙS, MAGISQUE PLENUS MIHI VIDEBATUR BONUM JUS HUIUSMODI RECTOREM, SEU BENEFICIORUM.

CORDUBEN. DECIMARUM PRO COMITISSA ALOYSIA DE GONGORA CUM CAPITULO.

Casus in possessorio decisus per Rotam pro Aloysia.

De decimis molendorum, an dicantur prædiales, vel potius personales, & industriales; Et de consuetudine non solvendi decimas de industriis.

Et de regula, an, & quando expensæ deducantur, necne, ante decimationem.

Et an Capitulum habeat assistentiam juris in causa universali sine Episcopo.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutio causa.
3 Etiam in possessorio solet gustari de meritis.
4 De operatione causa universalis, & assistentia juris.
5 In decimis non datur extensio de re ad rem, vel de casu ad casum.
6 Episcopus in decimis non habet juris assistentiam, multo minus Capitulum.
7 Fallit ubi non adsit parochianorum distinctio.
8 Quando Capitulum isto casu habeat assistentiam juris.
9 De argumento temporalitatis decimarum.
10 Arrondatarii, seu conductores non præjudicant domino in solutione decimarum.
11 Servitus non præsumitur, sed est probanda per allegantem, ac sufficit allegare negatoriam.
12 In concursu probationum, quibus potius deferendum sit.
13 Decima debentur etiam de molendinis.
14 Debentur decima ante deductionem expensarum.
15 Quod sint fructus industriali illi molendorum.
16 Ex industriis de consuetudine non solvitur decima, & de ratione.
17 Fallit si adsit consuetudo particularis, qua prævalet generalis.
18 Quod conclusio, de qua nu. 14. non procedat in fructibus naturalibus, non autem in industrialibus, & de ratione differentia.
19 De conclusione ut non debeatur redecima, & an applicetur ad rem.

D I S C. XVIII.

Pluribus existentibus molendinis in flumine Gualdaquibi nuncupato, decurrente propè moenia Civitatis Cordubensis, quorum duo sunt de pleno dominio Capituli, quod ex plerisque alijs decimam percipere consuevit; Cum Comes de Gongora se exemptum prætenderet, ideoque se manutene in exemptione consueverit pro ejus molendino nuncupato de Castillos; Hinc desuper Capitulum, usque ab anno 1635. iudicium instituit coram Ordinario, à quo decretum quoddam favorabile reportavit; E converso autem, in gradu appellationis coram Nuncio, prodit decretum favorabile possessori, atque devoluta per appellationem causa ad Rotam coram Bourlemont, datoque dubio in possessorio, an & cui danda esset manutentio, an scilicet Capitulo in quasi possessione exigendi, vel Comitissæ in quasi possessione libertatis, sub die 20. Junii 1672. pro Comitissâ prodit resolutio, atque in hoc statu causa pendet.

Dux autem erant hujus disputationis inspectiones; Primum scilicet, circa probationem possessionis exigendi, vel non solvendi respectivè; Et secundò circa bonum jus, quod incidenter, & pro gustu ex commendabili stylo, etiam in possessoriis

foriis iudicijs, pro eorum faciliore regulatione deduci solet.

4 Quatenus pertinet ad primum; Cum ex parte Capituli, bene, & concludenter probaretur possessio decimandi, in plerisque alijs molendinis in eadem Auminis Contrata existentibus, non bene autem probaretur possessio respectu istius molendini, dum deducebatur solum exactio unica vice facta à quodam arrendatario, seu conductore in faneis 250. pro decimis plurium annorum de affectatione, seu collusione suspecta, ob plures facti circumstantias, quæ ex hac parte per causæ Patronum bene, ac diligenter considerabantur, idcirco Scribentes pro Capitulo, recurrerant ad motivam causæ universalis resultantis ab assistentia juris, ob quam ex pluries insinuat in præcedentibus, quasi possessio probata ex aliquibus prædijs, suffragatur quoad omnia existentia intra limites jurisdictionis ejusdem decimatoris.

5 Quare ab hoc puncto assistentiæ juris, & causæ universalis resolutio causæ in possessorio pendere videbatur, cum ea posita, vel respectivè negata, Scribentes hinc inde concordarent in conclusionibus, seu theoricis juris enunciatis etiam in præcedentibus, præsertim disc. 14. & 15. quod scilicet concurrenter dicta assistentia, ex qua resultat causa universalis, possessio in parte, influit in totum; E converso autem, ea non concurrente, adeo ius decimatoris consistat in jure, vel titulo particulari, tunc possessio non suffragatur nisi ad ejus limites, ac in bonis, in quibus illa præcisè probetur.

6 In ista enim materia decimarum non datur extensio de re ad rem, vel de prædico ad prædium, ut in histerminis Achill. decis. 3. de decim. circa finem, Seraph. decis. 302. numer. 6. Coccin. decis. 187. num. 2. & frequenter, cum sit conclusio firma, quoniam isto secundo casu jus decimandi redollet speciem servitutis particularis, cujus extensio prohibita est.

7 Itaque circa istam juris assistentiam, Scribentes pro Capitulo cumulabant multas decisiones editas in Hispanen. & Toletana, Palentina, & in alijs enunciatis in discursibus præcedentibus, ad probandum hodiè receptum, ac planum assumptum, quod licet regulariter Episcopus, & Capitulum in jure decimandi non habeat juris assistentiam, sed potius resistèntiam, cum istud sit jus parochorum, illud autem Episcopi consistat in quarta canonica, quæ per parochos eis præstantia est, ut apud Seraph. dista dec. 802. apud Royas dec. 344. & 412. utrobique in princ. & frequenter; Attamen id procedit in illis dioecibus, in quibus parochiæ sint distinctæ, ideoque parochorum usus habeatur; Secus autem, ubi nullæ parochiæ distinctæ sunt, juxta magis frequentem Hispaniarum usum, quoniam tunc Episcopus dicitur parochus universalis totius dioecesis, ipsaque Ecclesia Cathedralis unica parochialis, & consequenter ipse hanc assistentiam habet, atque ex jure etiam Capitulum jure administrationis, & participationis ex sæpissimè firmatis.

8 In non negabamus, ego, & alii pro hac parte scribentes, hujus assumpti veritatem; Dicebamus tamen, illud procedere, quando Episcopus est in causa, ejusque vice, ac nomine potius, quam proprio, Capitulum decimas petit jure dictæ administrationis, ac participationis; Secus autem ubi jure, ac nomine proprio indepedenter ab Episcopo, quoniam tunc hanc assistentiam juris non habet, ut in specie advertitur in dista dec. 187. Coccini, decis. 22. num. 6. & 7. par. 7. rec.

9 Cum itaque probaretur, quod Episcopus non esset in causa, nullamque haberet, nec prætenderet participationem hujusmodi decimarum; Quinimò ex quibusdam articulis, aliisque actibus alijs factis ex parte Capituli probaretur, quod ipsum acriter subintraverit non jus Episcopi in decimis hujusmodi molendorum, de consequenti plana remanebat exclusio causæ universalis, quodque decimario ex alijs molendinis, ad causam, vel titulum particularem potius referri deberet.

10 Magnum quoque argumentum ex eo desumendo, quod Capitulum in eodem flumine, pleno jure domini privati possideret duo ex hujusmodi molendinis, unde propterea probabile esse dicebam, quod antiquitus idem dominium haberet aliorum molendorum, quæ privatis in emphyteusim, seu alio jure concessisset, ita exigendo decimam potius temporalem pro speciem canonis, vel portionis dominicalis, juxta illam decimæ temporalis speciem, quæ haberet pluries enunciata in præcedentibus præsertim disc. 6. & 7. seq.

11 Exclusa igitur dicta causa universalis; Quatenus pertinet ad præponderantiam probationum possessionis hinc inde punctus erat potius facti, quam juris; Meliores autem videban-

tur probationes hujus partis, potissimè quia major probatio, quæ daretur ex parte Capituli quædam, consistebat in dicta solutione, quæ sit facta per quendam conductorem, seu arrendatarium, quoniam ubi etiam vera, & sincera esset, apta non esset locatori, vel domino præjudicare, ut in specie apud Royas dista dec. 344. num. 13. & frequenter; Multò magis dum iste actus de collusione, ac effectatione nimium suspectus erat.

12 Erihnilominus advertebam, quod huic parti, non incumberet necessitas alicujus probationis præponderantis, quoniam cum esset jure, & possessore, intentionem fundatam habebat in regula juris, quæ assistit libertati in exclusionem servitutis, pro qua sufficit actio, vel exceptio negatoria, quæ conceditur contententi de libertate adversus prætendentem servitutem, ex iis quæ generaliter in materia servitutis habentur decis. 101. par. 4. rec. tom. 2. & sub tit. de servitut. pluries, unde ad census, vel alias annuas præstationes inferretur ex collectis per Cenc. de cens. qu. 87.

13 Ubi verò quis abque alio extrinsecè probationis fomento, intentionem habet fundatam in regula, seu præsumptione juris, tunc duo intrare dicebam vulgaria, nimirumque frequenter insinuata axiomata; Primum nempe quod, habenti jam intentionem fundatam, sufficit cum ejus probationibus offuscare, vel debilitare illas colligitantis, cui incumbit earum onus, ut ita dicantur minus perfecta; ad effectum, ut ipse vincat per non jus; Et secundò in idem, quod paribus existentibus probationibus hinc inde, potior est conditio rei, & possessoris, undè propterea illi, qui in hoc onere probationis, actoris partes facere dicitur, incumbit majus onus faciendi probationem adeo concludentem, & perfectam, ut apta sit facere duplicem operationem; Primum nempe suffocare illam colligitantis; Et secundò ut concludens remaneat, quod utique in hac facti specie non accedebat.

14 Quo verò ad alteram inspectionem in meritis, dux erant ejus partes; Primum nempe, postea etiam assistentia juris decimandi ratione parochiali, an decimæ à molendino deberentur in genere; Et secundò postea quod deberentur, an detrahi deberent expensæ, & quæ.

15 Ad primum, dicebant Scribentes pro Capitulo, causam esse expressè decimam, per textum in c. pastoralis 28. de decim. ut de molendinis decimæ debeantur, quod etiam dicitur in cap. pervenit, & cap. ex transmissa, eod. tit. & firmant communiter DD. ampliantes, sive agatur de molendinis ad aquam, sive ad ventum, ex relatis per Monet. hoc tract. cap. 5. qu. 4. num. 35. Castill. tom. 3. contro. c. 13. nu. 10. Barbof. de jur. Eccl. lib. 3. cap. 26. §. 1. num. 24. & de paroch. par. 3. cap. 28. §. 1. num. etiam 24. latè Guttier. prædicarum, lib. 1. qu. 18. num. 9. & seq. ubi in specie de quaestione super molendinis ad ventum, & referunt in dec. 458. num. 35. par. 5. recen.

16 Et ad secundum pariter dicebant assistere regulam decimatori, ut scilicet, decima debeatur ante expensarum deductionem ad tex. in cod. cap. pastoralis 28. de decim. ubi DD. de quibus Monet. dista cap. 5. quæst. 4. nu. 28. & 36. Barbof. de paroch. disto cap. 28. §. 1. num. 34. & seq.

17 Quatenus pertinet ad primum; Ego & Alii scribentes pro hac parte dicebamus, quod molendina non dicuntur prædia naturaliter fructifera, adeo ius fructus, qui percipiuntur, dici valeant naturales, vel saltem mixti, ob coequalem operationem naturæ, & industriae hominis, sed potius dici debent fructus rerum industrialiæ, cum natura in hoc nihil operetur, sed totus sit effectus industriae hominis, quæ etiam facit, ut aqua, seu ventus, quamvis sint effectus naturæ, cooperentur tanquam ministri velociores, magisque operativi, quoniam etiam nulli, vel equi operantes in molendinis, quæ dicuntur ad manum, producantur à natura, & tamen eorum operatio circa hanc effectum tota referenda est industriae, eo modo quo industrialiæ dicuntur omnes fructus, qui percipiuntur à prædijs urbanis destinatis hominum habitationi, seu alijs officijs, & usibus, vel commoditatibus, ut dec. 95. num. 4. post Merlin. de pignor. & apud Orthobon. decis. 193. num. 6. & seq. unde propterea licet Canones dicant, ut etiam de molendinis decimæ debeantur, id provenit, quia de omni industria, & officio decimæ solvi debent.

18 Et consequenter exinde resultaret penè universalis consuetudo, quæ præsertim in Hispania probatur, & de qua testantur Sorus de justitia, & jure lib. 9. qu. 4. art. 2. Navarr. & alii apud Guttier. canon. qu. lib. 2. quæst. 1. num. 33. Azor. insit. moral. lib. 7. c. 3. v. 1. vers. septimo quartur, tom. 1. quod scilicet quamvis ad præscriptum sacrorum Canonum ex sola industria, & officio, vel ingenio operatione decimæ debeantur, etiam ex Advocatorum, & Procuratorum, ac Notariorum,

riorum, & scribarum, medicorum, mercatorum, & artificum lucris, ex iis qua deducuntur per diligentem, ac elaboratum Collectorem Barbof. de Paroch. dicto cap. 28. Attamen usus communis docet contrarium; Et merito quidem, quoniam id magnam pareret confusione, ac lites inextricabiles super hujusmodi lucrorum probatione, ac liquidatione, dum ob temperamenti diversitatem, quotidiana praxis docet, quod aliqui naturaliter timidi, vel avari, quamvis multum lucrentur, semper audiuntur dolentes, de parvo lucro, & alii vanitatis amatores, ac inanis gloriae cupidi, jactant lucra talia, ut neque medietas, ac minus forte verifecetur.

27 Quamvis autem ista generalis consuetudo vera sit, adeo ut irrisione digni censendi essent illi Parochi, qui freti auctoritate Canonum, & Canonistarum, vel Moralium, hujusmodi praesumptionem excitarent; Attamen ubi (ut in casu de quo agitur) in Capitulo aetate verificarentur assistentia juris, & causa universalis ratione juris parochialis; Advertebam quod motivum videretur parum tutum, stante jam bene probata exactione decimarum ab aliis molendinis in eodem sumine, eademque Contrata existentibus, ex certa juris propositione, quod consuetudo particularis praevalet universalis; Potissimè vero, & clarius, ubi illa sit potius favorabilis, quam odiosa, utpotè impeditiva, ne contraria consuetudo in hoc nara sit, ad effectum conservandi dispositionem juris communis, dum ex pluries deductis in omni ferè materia, & praesertim sub tit. de success. ab intestato, (ubi est major, ac peculiaris Statutorum, & Consuetudinum sedes) favorabilis censetur illa consuetudo, per quam, correcto jure innovativo juris antiqui, ad istud factu reversio, ut etiam in Statutis habemus, cum tunc non ad sit illa exorbitantia, vel correctio, quae in Statutis, & consuetudinibus odibilitatem inducit; Ideoque solidum motivum, per quod istud jus decimandi in genere exclusum remanebat, consistebat in negatione hujusmodi causae universalis, quodque decimatio Capituli actoris, temporalis potius, ac jure servitutis dicenda esset, ut supra.

28 Verum, ubi praesupposita dicta causa universalis ex titulo parochialis, competere jus decimandi in genere, adeo ut causa restringeretur ad alium punctum deductionis expensarum; Tunc (etiam in sensu veritatis) dicebam, quod deductioni locus non esset, non obstante dicta regula contraria, quoniam, ut post Moner. hoc tract. de decim. dicto cap. 6. quæst. 4. num. 32. & seq. qui plures refert, bene (ac forsan præter stylum) discurrit, & ratiocinatur, Barbof. dicto cap. 28. §. 1. num. 37. & seq. regula prædicta, super ejus ratione, Canonistæ, & Theologi nimium certant, ex relatis ab eodem Barbof. locum habet in fructibus naturalibus, in quorum provisione principaliter operatur natura, seu Dei beneficentia, sine qua inanis esset illa hominis industria quæ admixta est, ut sunt fruges, alique fructus terræ, ac etiam lana, lac, & foetus animalium; Secus autem ubi de fructibus, & lucris merè industrialibus, ex ea differentia rationis, quod decimæ fructuum naturalium sunt de jure divino, illæ vero industrialium sunt de jure humano.

39 Prima etenim species, ex eo desumpta est, quod Domini est terra, & plenitudo ejus, quodque totum id quod percipitur, Dei beneficio immediate referendum est, & sine cujus gratia, industria, vel operatio humana inanis esset, juxta dictum Apostoli, quod neque qui plantat, neque qui rigat, est aliquid, sed qui incrementum dat, Deus; Ideoque sicuti non deductis expensis, domino temporali fundi deberetur responso fructuum in conventionali, vel consuetudinaria quota pro ejus dominicali portione, adeo ut expensæ pro cultura recollectionis factæ per colonum, compensatæ remaneant, ab ejus portione colonica; Sic à pari, quoniam Deus est primus dominus, qui istam dominicalem portionem sibi reservare voluit, pro subventionem ejus ministrorum; Unde ad instar Idem introduxerunt Principes, cum tributis, & collectis, quæ decimis assimilatae sunt, ut pluries advertitur sub tit. de regal. occasione agendi de materia vestigialium, ac etiam insinuat sub tit. de benefic. disc. 89. occasione agendi de usu, & introductione annatarum in beneficiis ecclesiasticis.

Non cadit autem ista ratio in industrialibus, in quibus natura nihil operatur; Quoniam licet istud emolumentum, Dei gratia, & beneficio quoque referri debeat, quia nisi ipse dedisset, atque in dies conservaret vires tam corporis, quam mentis, id sequi non posset, attamen est auxilium magis remotum, ac mediatum, in naturalibus autem magis proximum, & immediatum.

Ac etiam quia in industrialibus, ut plurimum magnæ solent esse impensæ, adeo ut si istarum deductio non fieret, sed decima ex omnibus percipienda esset, plus obtineret decima-

tor, quam ipsemet fructuum perceptor, ut praesertim verificari dicebam in molendinis ad manum, quorum usus necessarius habetur in Apulia, aliique similibus regionibus, in quibus non adsunt flumina, neque ventorum copia ad hunc effectum, quoniam factu calculo ejus quod ex molituris percipitur, emolumentum est magnum, sed illius maximam partem absorbent expensæ, adeo ut quantoque vix decima remaneat pro domino; Et consequenter proflus absonum esset, ut decima ex integro emolumento, non deductis expensis percipienda esset.

Motivabant Sapientes de partibus pro hac Parte, quod cum molitura non solvatur in pecunia, sed in quadam mensura ipsiusmet frumenti, ita esset exigere reddecimam de jure prohibitam, ex iis quæ habentur supra in Urbevetana, disc. 16. & late in alia Corduben. dec. 458. par. 5. rec. dum pro eodem frumento, in ejus recollectione jam soluta fuerit decima; Verum istud motivum, quamvis ab aliis pro hac parte in Curia scribentibus, deductum, & cultum esset; A me omnino neglectum fuit, utpotè contemptibile, quoniam est per accidens, quod merces molituræ praestetur potius in frumento, quam in pecunia, ejusque loco, atque decima non exigitur de frumento tanquam frumento, sed tanquam de industria, & emolumento molendini.

PRÆNESTINA OBLATIONUM PRO PETRO ANGELO MATTHIOLO.

Responsum pro veritate.

De oblationibus, quæ fiant sacris, ac devotis imaginibus intra limites Ecclesiarum parochialis, an, & quando pertineant ad Parochum, seu Rectorem, five ad Episcopum, aut alium.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Quilibet causa excusat ab incurfu penarum.
- 3 De censuris contra occupatores bonorum Ecclesie.
- 4 De quaestione ad quem pertineant oblationes, & elemosyna.
- 5 In quaestionibus facti erroneum est procedere cum doctrinis in genere.
- 6 Regula in oblationibus, & elemosynis assistit parochio.
- 7 An Episcopus possit transferre imaginem de loco ad locum.
- 8 Quomodo hodie antiquæ quaestiones juris decisa sint.
- 9 Regula de qua nu. 6. limitatur ex voluntate facientium oblationes.
- 10 De alia limitatione ubi sint magna.
- 11 De eodem, & de distinctione.
- 12 Etiam ubi non debeantur Resori, istius tamen est administratio, sed vitari non potest superintendencia Episcopi.
- 13 Quando oblationes, & elemosyna dicantur esse in fructu, etiam certo.

D I S C. XIX.

Postquam Petrus Angelus dimiserat Ecclesiam parochialem, seu praeposituram loci Palliani, ab Ordinario (instans forsan successore in praepositura) pulsatus fuit ad reddendum rationes, cum restitutione reliquarum, de nonnullis elemosynis, ac oblationibus, factis cuidam devotæ Imagini existenti in parochia, vel intra ejus limites, etiam cum comminatione censurarum ob hujusmodi oblationum, ac elemosynarum occupationem, quæ quod ita incurrisset in censuras contentas in Sac. Concil. Trid. sess. 22. de ref. cap. 11. Quare desuper pro veritate pro parte ejusdem Petri Angeli consultus fui, ad effectum determinandi quomodo se gerere deberet, tam circa sibi injunctam redditionem rationum, ac restitutionem respectivè, quam circa praetensionem incursum censurarum, ac penarum circa usurpationis, seu occupationis bonorum Ecclesie.

Quatenus pertinet ad secundum quaestum; Respondi planam videri negativam, etiam ubi super primo malum jus foret, atque ad restitutionem teneretur, quoniam cum ex infra dicendis super primo puncto, regula sibi assisteret atque dubium caderet super limitatione, quæ tam de facto, quam de jure adhuc dubia erat, ita dicebam de plano cessare omne dubium circa incursum censurarum, & penarum; Tum ex generali regula seu axiomate, quod in poenalis qualibet causa quamvis malè opinata excusat, atque ut vulgo Jurista dicunt, etiam fatua, & bestialis, ut haberur pluries sub tit. de emphyt. in proposito excusationis à poena caducitatis, & ali-

& alibi, cum formalis, & gravis poena non detur sine delicto positivo; Tum etiam quia, ut habemus in proposito censuram contentarum in extravag. Ambrosio, de reb. Eccles. non alienand. stant, bene simul, quod actus sit malè gestus, & tamen quod non ad sit incurfus censuram, cum ad hunc effectum temperatis requiratur, ut advertitur sub tit. de alienat. & contract. prohib. disc. 1. & aliis.

3 Multo magis ad hunc effectum censuram contentarum in dicto decreto Concilii contra occupatores, & usurpatores bonorum Ecclesie, quoniam ut advertitur infra sub tit. Miscellan. Eccles. disc. 14. id procedit eodem modo quo Bulla Coenæ in occupationibus, vel usurpationibus potentialibus, unde propterea, cum hujusmodi circumstantia sine dubio non adsint, vanum erat agere de censuris, & penis.

4 Difficultas itaque consistebat in primo puncto, super quo licet ad scripturæ ornamtu, ut ignaro vulgo satisfaceret (ut quandoque praesertim in Responsis extra Curiam facere oportet,) multa deducere, illas transcriptoris partes gerendo, quæ hodie Juristis videntur ad eod connaturales, transcribendo scilicet ea quæ plene habentur deducta per Rot. in Luven. Sarzaen. oblationum coram Merlin. inter Juas dec. 357. repetit. dec. 37. par. 5. rec. ac per Barbof. de paroch. par. 3. c. 24. n. 22. & seq. & n. 29. & seq. quorum uterque totum desumpsit ex iis, quæ cum sequo copioso, & elaborato stylo pro utraque parte collecta habentur per Decian. conf. 16. lib. 2.

Attamen reverà, ista quaestio, dicenda potius est facti, quam juris, ideoque cum pendeat ex facti circumstantiis, absque istarum distincta notitia, certum iudicium de facili dari non potest; Et consequenter, ut pluries in hujusmodi quaestionibus facti insinuat, non solum erroneum, sed nimia irrisione dignus est modernus pragmaticorum usus, cum doctrinis, vel decisionibus, quæ certos casus percutiunt, vel generales propositiones firmant, indefinitè, atque cum cæca fide in omni casu procedere, cum revera totum pendeat ex circumstantiis facti, ex quibus congrua applicatio desumenda est.

6 Quamvis etenim apud antiquiores ista quaestio inter Episcopum, & parochum, nimium controversia fuerit, an oblationes, vel elemosynæ, quæ fiant alicui capellæ, vel imagini existenti in Ecclesia parochialis, vel etiam extra ejus limites, ad unum, vel ad alterum pertineant, & quatenus ad neutrum, cujusnam esse debeant administratio, ex relatis per supra allegatos, & praesertim in dicta decis. Rot. apud Merlin. quæ in curia circumfertur, tanquam in materia magistralis pluries canonizata praesertim in Rossanen. Capellæ, seu Juris patronatus coram Cerro, de qua habetur actum sub tit. de jurepatr. disc. 12. ac etiam insinuat in Romanae imaginis, sub tit. de paroch. disc. 32. ubi etiam de puncto an possit Episcopus aliquam imaginem in loco profano existentem, ad quam populus confluat, transferre de loco ad locum.

Attamen, juxta poenè generalem naturam omnium aliarum quaestionum, quæ apud antiquiores nimium involutæ & controversæ fuerunt, illa hodie plana videretur in puncto juris; Dubitandi autem ratio cadit in facto, seu applicatione, quoniam generaliter illa opinio, quæ tanquam magis probabilis per modernos ac Tribunalia magis recepta sit, statuta est pro regula; Altera vero opinio remanet pro limitatione quando facti circumstantia eam suadeant, ut in omni ferè materia ad vertitur, & praesertim frequentius, sub tit. de fideicommiss.

Regula igitur assistit parochio potius, quam Episcopo; Ea vero plures patitur limitationes praesertim duas; Primo nempe ubi expresse, vel etiam adminiculative, & conjecturaliter constet de voluntate facientium oblationes, & elemosynas, ut ipsi Ecclesie, seu certis usibus applicari debeant, non autem, ut ipse Rector impingaretur, atque in privata usus, privatamque utilitatem converteret, cum tunc absque dubio ista voluntas servari debeat, eaque cuicumque juris dispositioni prævaleat.

Et secundò in idem, in ambiguo, ubi scilicet ipsarum oblationum qualitas, vel quantitas eandem verisimilem voluntatem praesertere videatur, quia nempe oblationes, ac elemosynæ essent magnæ, vel etiam minutæ; quæ tamen ob nimiam frequentiam, magnæ quoque dici mererentur, atque verisimilem praeserterent voluntatem devotorum, ut pro fabrica, vel ornatu, seu dote illius capellæ, vel Ecclesie deservirent, ut regulariter pro communi usu verius dicendum videretur, atque in praxi magis receptum est, quoniam pro majori parte, illæ Ecclesie, quæ hodie habentur, etiam sumptuosæ structuræ, & eum pingui dote, ista initia habuerunt.

Card. de Luca, Lib. XIV.

Hinc proinde dicebam, quod pro congrua decisione procedendum videretur cum distinctione quod; Aut agitur de imagine de novo reperta, seu etiam de antiqua, ad quam ob aliquas contingentias, five miracula, vera, vel opinata, populus cum elemosynis, & oblationibus confluat; Et tunc qualescumque illæ sint, sub dictis limitationibus cadere debeant, cum posterior priorem implicite continere videatur; Omnino enim probabile est, quod populus pro gratiis acceptis, vel speratis, ad illam imaginem recurrendo cum elemosynis, & oblationibus, id agat animo donandi ipsi imagini, & frequentius ut sumptuosa Ecclesia construat, ac dotetur, & ornentur, non autem ad donandum Parochio, vel Episcopo, seu alicui Prælo ad privatam utilitatem.

Solumque isto casu intrat quaestio disputata in dicta Rossanen. sub tit. de jurepatr. disc. 12. super administratione, in qua pro veteri magisque recepta opinione regula assistit parochio, quando certum sit de situatione intra limites parochie; Et è converso assistit Episcopo quando fit extra omnem parochiam; Verum in casu etiam quod regula assistat parochio, adhuc tamen prohibendus non est Episcopus, five ex dispositione juris communis, cum dicatur parochus parochorum, five ex dispositione Sacri Concilii Tridentini sess. 22. de reform. cap. 8. & 9. ut rationes administrationis debeant ei reddi, atque superintendentiam quamdam habeat, ex deducti. sub tit. de jurisd. disc. 40. cum plur. seq. & infra in annot. ad S. C. T. loco citato.

Aut verò agitur de antiquis Ecclesiis, vel imaginibus, ad quas singulis annis, vel temporibus populus, ex devotione vel consuetudine cum oblationibus, & elemosynis confluere solet, ut (ex gr.) docet praxis in Urbe in Ecclesia S. Antonii Viennensis, quod in die ejus solemnitatis, confluunt habentes equos alique animalia cum cereis, & pecuniis, aliisque oblationibus; Ac etiam est casus oblationum in Ecclesia S. Mariæ Angelorum Assisi in die Portiunculæ, de quo habentur actum sub tit. de praem. disc. 11. cum similibus; Et tunc istæ oblationes, & elemosynæ pertineant ad Parochum, seu Rectorem tanquam fructus, adeo ut licet Beneficialitarum regula sit, quod in valoren non veniunt nisi fructus certi, non autem incerti; attamen ubi hujusmodi oblationes, & elemosynæ ex longouso videntur quasi certæ, & uniformes, unde propterea invenirent conductorem seu appaltatorem, habentur tanquam fructus certi, si non ad effectum Regule de valore, ad alios tamen effectus, ex iis quæ habentur in dicta Assisen. oblationum, sub tit. de praeminent. dicto disc. 11. ac etiam, sub tit. de jurepatr. disc. 10. & generaliter ad materiam Regule de valore, sub tit. de benefic. disc. 90. Istamque pluries, respondendo in hac materia, dicere consuevi videri germanam distinctionem.

Applicando itaque ad rem, cum ex facti circumstantiis constaret quod ageretur de prima parte distinctionis, oblationum scilicet & elemosynarum factarum novæ imagini, hinc proinde contra ipsum requiritur respondendum censui, ideoque eidem consului, ut eo quo possit modo, se concordaret, ut credo sequitur esse.

JANUEN. ELEEMOSYNÆ, VEL SUBVENTIONIS.

PRO JACOBO RAGGIO.

Responsum in forma supplicis libelli apud Senat. Reipublicæ.

An elemosynæ, ac subventiones, quæ ex iudicio testatoris, vel ex alia dispositione, in certos usus erogari debent, erogari valeant, ac debeant in alios usus majoris pietatis, & indigentia, & praesertim in redemptionem existentium in captivitate infidelium; Et generaliter de modo distribuendi elemosynas, & quinam dicantur pauperes.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Distinguntur puncti, five inspectiones.
- 3 De probatione pauperum et iusque materia.
- 4 De variis speciebus nobilitatis.
- 5 De considerabilibus inter aquæ mobiles.
- 6 Ad effectum regulandi pauperum pro subventionem inspicit debet causa.
- 7 De applicatione ad casum, ut etiam dives dici mereatur pauper.

- 8 Eleemosyna potius distribuenda sunt conjunctis quam extraneis.
- 9 An quod relinquatur conjunctis, dicatur pium opus.
- 10 Quod redemptio captivorum sit opus pium super alia erga pauperes.
- 11 De alienatione honorum fideicommissi ob dotem puellarum, vel alimenta.
- 12 Vel ob redemptionem q. servitute.
- 13 An id procedat in transverfalibus.
- 14 De potestate exequutorum, vel distributorum.
- 15 De potestate Principis commutandi ultimas voluntates, etque dispensandi.

D I S C. XX.

Cum juxta nimium commendabilem, Civitatis Januensis, pluries enunciatur præsertim *sub tit. de jure patr. disc. 54. & sub tit. de fideicommissi. disc. 3.* Nicolaus Raggius in ejus testamento quædam bona, sub eo confueto cumulo, seu multiplico, reliquisset ad effectum, ut administratores per eum deputati, statutis temporibus, distributionem facerent de fructibus cumulatim, partim in subventionem, ac eleemosynam pauperum, inter quos, ejus propinquos præferri voluit, & partim pro subsidio dotali puellarum; Casus autem dedisset, quod Jacobus de hac familia, testatoris propinquus navigando de loco ad locum, in Turcarum servitutem incidisset, unde propterea, tanquam nobilissimas qualificatus, atque in opinione apud pyratas per sonæ divitis, notabili indigeret pecuniarum summa pro se redimendo, unde propterea in aliqua parte ex isto cumulo, seu multiplico subventionem peteret; Videretur autem administratoribus petitio incongrua, utpotè extra eam dispositum per testatorem, qui eleemosynam præstari voluit pauperibus ejus conjunctis, qui extraneis præferri deberent, & consequenter quod id non conveniret dicto Jacobo, qui etiam dives erat, beneque de suis bonis provisus, cum quibus se redimere posset; Hinc proinde, habitus fuit recursus ad Senat. apud quem in forma supplicis libelli requisitus fuit ad probandum in jure justitiam, vel saltem congruentiam petitionis, quod quilibet annuendum esset.

Scribendum igitur, tres efformabam inspectiones; Primò nempe an orator in hoc proposito dicendus esset pauper, cui congrueret hæc distributio, quam testator sub nomine eleemosynæ pauperibus distribuendæ explicavit; Secundò an hæc dispositio pia esset, adeo ut istud verbum *eleemosyna*, in ea significatione capiendum esset, per quam explicatur illa distributio, quæ ex motivo charitatis, erga proximum indigentem fiat, adeo ut formalis paupertatis, vel indigentis requisitum desiderandum veniat; Vel potius utpotè favore conjunctorum, importaret illam subventionem temporalem, quæ ex honorifico motivo conservandi decorem agnationis, & familie, est valde ibi in usu ut supra, quidque uno, vel altero casu de justitia, per exequutores, vel per Judicem ordinariarum faciendum esset; Et tertio, quatenus ad præciosos limites juris, ac justitiae, per exequutores, vel per Judicem ordinariarum huic petitioni annuendum non esset, utpotè extra casum ad testatorem dispositum, ad quid in hoc se extenderet potestas Senatus; Et an (data potestate) probabile concurreret motivum regulandi voluntatem.

Quatenus pertinet ad primum, ad verbebam, quod licet in hac materia probationis paupertatis, DD. (ut poenè in omnibus) nimium variare, ac se involvere videantur, ut patet ex iis, quæ, post antiquiores ab eis relatas, habentur apud Mascard. de prob. concl. 1. 54. Menoch. de arbitr. caf. 65. Burret. & add. dec. 15. & 41. & 320. dec. 283. par. 10. rec. & sæpius.

Atamen verius est, ut ista sit quæstio potius facti, quam juris, non de facili recipiens regulam generalem, seu uniformem cuicumque casui applicabilem, cum revera pendeat ex facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis; Non solum attendendo qualitatem personæ, & loci respectivè, an scilicet sit nobilis, vel plebeius, ex generali propositione, ut id quod facit plebeum divitem, in nobili paupertatem importet, & sic, proportionabiliter juxta subiectam materiam, ut bene Rot. apud Duran. dec. 98. n. 10. Sed etiam ponderando speciem nobilitatis, majoris, vel minoris sphaeræ, seu gradus, juxta illas diversas nobilitatis species, quæ recensitæ habentur in *Penultima præminentiarum sub tit. de præmient. disc. 35.* quod scilicet; Alia est nobilitas simplex, seu legalis, qualis ea dicitur, quæ distinguit personam civilem à plebeia, atque ad poeniam, vel oneribus viliibus eximit; Alia vero illa magis qualificata, quæ generosa dicitur, pro habita militari justitiæ in aliqua militia, puta in illa S. Joannis Hierosolymitani, vel simili; Et in qua etiam specie, inter unam, &

alteram militiam, quamvis ambæ, idem nobilitatis requiritum exigant, valde notabilis differentia dignosci solet; Alia vero dicitur illa nobilitas majoris sphaeræ, seu magis publica Civitatis dominantis; vel metropolitica, ad differentiam nobilitatis privatae Civitatum inferiorum, vel subditarum, juxta ibi exemplificatas species; Et alia est nobilitas major, quæ magnatitia dicitur; Et tamen etiam inter istas singulas species, non quidem de jure, pro gradibus Civitatis, vel Ditionis, quinobilibus illius qualitatibus, vel speciei congruant, sed facta, atque in hominum opinione, seu in communi existimatione, sphaeræ notabilis diversitas dignoscitur ex majori antiquitate, vel ex majoribus divitiis, aut ex gradibus, & honoribus, qui unam familiam reddant magis conspicuam, quam alteram, quamvis in eadem patria, vel regione, sint æque nobiles, eorumdemque graduum, & munerum capaces; Ut etiam ultra infra præfata *disc. 35.* habetur in *Fulginatien. eod. tit. de præmient. disc. 30. & in Melevisiana, disc. 32. & in Alculana eodem tit. in supplemento, & alibi, ac etiam insinuat *sub tit. de dote, disc. 1. & 2. & 144.* occasione agendi de taxa dotis congrua, seu de matrimonio digno, vel indigno.*

Irem posita specie nobilitatis, habenda quoque est ratio Civitatis, vel loci, in quo persona vivat ob notabilem vivendi modum in magnis metropolitica Civitatibus, ac in parvis, sive in una, vel in altera regione, ut præsertim plene advertitur *dicto disc. 2. de dote*, ubi insinuat casus, quod in duabus fororibus paris nobilitatis, ex eodem patrimonio dotandis, in una nupta nobili viro in parvo loco, congrua reputata fuit dos scutor. 6. m. In altera vero nupta in Urbe, judicata fuit congrua illa scutorum 14. m. cum similibus, quoniam totum intelligendum est, cum debita proportione.

Potissimum verò (ultra præmissa) principaliter inspicere debet causa, ob quam de paupertatis requisito, vel justificatione agatur, & signanter, si subventio, quæ ratione paupertatis petatur, ex legis rigore potius proveniat, ac odiosa censenda sit, utpotè tertio directè, ac positivè præjudicialis, ut ex. gr.) est illa suppedietaria alimentorum, ac sumptuum litis, quam adversario colligant contra quandam humanam rationem facere oporteat, cum in ea, strictè, ac rigorosè procedi debeat, ut advertitur in sua materia *sub tit. de judic. Vel etiam est, illa alimentorum subsidiaria petitio, quæ à conjuncto invito, per conjunctum parum gratum, forteque exofum, ex Judicis officio petantur, cum similibus, in quibus ratio odii potius vigeat; Vel è converso, agatur de hujusmodi distributionibus, quæ ex piis, vel honorificis defunctorum voluntatibus, fieri debent, spectando etiam ipsius distributionis causam, & an majorem, vel minorem æquitatem, vel rationabilitatem continent, nec non effectum exinde resultantem, & an ille qui subventionem habet, vel petit, cum ea provivus remaneat, necnè.*

Ut putà (præsupponendo licitam, ac honestam provisionis causam) petit dotale subsidium puella de sanguine, vel familia, ad terminos textus in *Aurb. res que, C. comm. de legat. de quibus sub tit. de dote, disc. 145. & alibi pluries;* Et tunc strictè paupertas, vel casus subsidii justificari, seu attendi debet, ad limites indigentiae, seu provisionis congruæ, & non ultra; Undè propterea si habeat de proprio, in toto, vel in parte, id prius erogari debeat; Ut ultra ea, quæ habentur ad terminos *dictæ Aurb. res que*, occasione etiam subsidiarum dotalium, quæ ex piis dispositionibus præstari debent, advertitur *ead. tit. de dote, disc. 7.* Ex ea congrua ratione, quod illud subsidium constituit personæ peculium sufficiens ad ejus sustentationem, adeo ut alia subventio, vel bonorum subsidium in futurum non indigeat; Ita pariter in eo subsidio, quod masculi indigeant, ut aliquam ingrediatur Religionem, à qua postmodum provivus remaneant; sive ut aliquod obtineant officium, ex cujus exercitio, & emolumentis congruè in futurum vivere valeant, cum similibus.

Secus autem, ubi agatur de illa specie subventionis, ex qua provisio personæ non resultat, sed necessaria sit ad certum effectum, quod sequuto, adhuc persona, provisione, bonorumque subsidio indigeat, adeo ut nulla remaneat vestigia, seu reliqui subsidii, de quo agitur; Ut (ex. gr.) est casus (de quo in præfenti) redemptionis ab hostibus, vel à bannitis, & latronibus; Ac etiam casus redemptionis à molestiis criminalibus ad effectum se exculpandi de criminum impuratione, suamque innocentiam justificandi, vel etiam, in casu reatus, ad effectum se componendi, ad evitandas poenias, præsertim ignominiosas familie, vel parentelæ præjudiciales, cum similibus, quoniam id, quod in hujusmodi causam erogatur, totum perditur, nilque remanet pro futura sustentatione personæ; ita liberata pro tempore futuro.

In hac autem subventionis specie adhuc ejus causa nimium ponderanda est, an æquitate, vel commiseratione magis, vel minus digna sit, quoniam magna differentia est inter illum pauperem, qui ex infortunio in eo statu paupertatis constitutus est, & illum, qui culpa sua, & ex vitiosa vita pauperem se effecit, sive inter illum, qui accidentaliter, & absque culpa in manus hostium, vel bannitorum incidit, sive injustam persequutionem in judicio criminali patitur, & illum, qui est reus, & delinquens.

Applicando itaque ad rem; Quamvis ad alios effectus provisionis personalis, præsertim Jacobus possessor portionis hereditariæ paternæ, potius dives quam pauper de stricto jure, dici deberet, unde propterea sibi non conveniret illa eleemosynalis distributio, de qua pro frequentiori contingencia, testator sentiit pro subventionem personæ, ad effectum ejus necessariæ, vel congruæ sustentationis; Attamen, ad hunc effectum dicebam censendum esse talem, quodque ex præsumpto, vel implicito testatoris iudicio dicta subventio ei conveniret, quoniam, juxta supradictam distinctionem, illa impensa, quamvis necessaria esset, attamen erat ad meram sustentationem, neque exinde persona remanebat provisa, dum redemptione sequuta, eadem persona libertati restituta, debebat in patria se sustentare cum decore convenienti ejus nobilitati, ac statui, & consequenter ei dici non poterat, quod dum habebat proprium, illud erogare deberet, eo modo, quod dicitur in subsidio dotali, ob longè diversam rationem; Potissimè dum agebatur de casu non culposo, sed ex mero infortunio commiseratione digno; Ac etiam quia non agebatur de subventionem ad integrum opus, sed pro aliqua parte, unde propterea notabilem summam de proprio asse erogare oportebat; Ideoque his omnibus simul junctis dicebam nimium probabile videri, quod versarem in casu indigentiae, saltem moralis, si non physicae, vel præcisæ.

Quo verò ad aliam inspectionem; Dicebam quod cum testator expressè disposuisset, ut conjuncti extraneis præferri deberent, ita cessabat necessitas id comprobandi de jure; Et nihilominus, etiam si testator ita non disposuisset, adhuc ita de jure subsistentem veniret, quoniam juxta bene ordinatam charitatem, eleemosyna potius conjunctis, quam extraneis eroganda est, ut in *Canone non satis 86. diffinit.* cum concordantibus apud Franch. dec. 190. ubi Adden.

Quod autem ista esset eleemosyna, continens opus pietatis, ac dispositio esset pia, certum quoque videri dicebam, quoniam licet certent DD. an id, quod relinquatur conjunctis, referendum sit potius temporali motivo sanguinis, & honorificentiae, quam alteri charitatis erga Deum, & proximum, ex iis, quæ super utraque opinione deducta habentur *sub tit. de testam. disc. 19.* Attamen quæstio intrat ubi agatur de dispositione ad favorem certarum personarum, cum quibus ratio sanguinis principaliter vigeat, vel etiam incertarum, de certo genere cui eadem ratio congruat; Et nihilominus etiam tali casu, si motivum pietatis adaptabile est, adeo ut non sit color quæstus, atque testator illud explicet, adhuc rectè opus pium dici potest, ex ibi deductis; Multò verò magis, ubi dispositio est generica pro pauperibus, inter quos juxta supradictam bene ordinatam charitatem, conjunctis prælatio solum data est.

Quod autem istum opus esset pium, quodque eleemosyna relicta pro pauperibus propinquis, in hoc opus potius eroganda esset, quamvis ad essentiali propinquum indigentis ordinaria subventionem pro alimentis, quodque istis tale opus preferendum esset (multò magis dum nulli aderant); Dicebam, etiam in sensu veritatis, quod non esset dubitandum, quoniam nulla datur necessitas, vel pietas major, quam ista redemptionis captivorum apud barbaros hostes, & infideles; Siquidem paupertas, affligit solum corpus, atque non est talis, ut morte causet, ob charitatem, quæ viger inter eosdem Catholicos; Maximè in magnis, ac divitiis Civitatibus, in quibus ob copiam personarum divitum, & nobilium, summæ pietatis (ut notoria praxis comprobatur), etiam personæ nobiles, sine præjudicio decoris, mediantibus PP. spiritualibus, aliique suis mediatoribus, & operariis, occultas habent subventiones; Secus autem ubi agatur de existentibus in captivitate apud infideles, dum ista captivitas sociam habet extremam paupertatem, destitutam tamen eo solatio charitatis, quod inter fideles habetur; Atque ultra maximam corporis afflictionem, quæ ab asperissimo servitutis iugo resultat, longè major, quam illa, quam sola paupertas causet, viger etiam periculum animæ ob scandalosam infidelium conversationem, ac privationem subsidiarum spiritualium, unde propterea subest apostasiæ periculum, ex iis quæ antiquioribus relatis collecta habentur per Barbof. in *l. sancimus, C. de Sacro-*

sanct. Eccles. & de univer. jur. Eccles. lib. 3. c. 27. de legat. piis, n. 15. & per Prad. in adden. ad Pasqual. de pair. potest. par. 3. c. 5. vers. hinc est, ad art. ad Tiraquell. de pra. causa in præfat. atque communis est sensus SS. PP. antiquorum, ut pro hoc pio opere, non solum temporalia Ecclesiæ bona alienari debeant, sed etiam ipsa vasa sacra effrangantur.

Et nihilominus, ubi etiam ista dicenda esset dispositio profana, principaliter facta, ex temporali motivo sanguinis, ac decoris agnationis, & familie juxta hujus Civitatis supra enunciata consuetudinem; Adhuc tamen, ducto argumento à dispositione textus in *Aurb. res que, Cod. commun. de leg. super subsidiis dotalibus præstandis puellis ex fideicommissi, de quo sub tit. de dote, disc. 145. & in aliis pluries, idem dicendum esse in alimentis, aliique subventionibus masculorum, advertitur pluries *dicto disc. 145. de dote*, ac etiam *sub tit. de feud. ad materiam Bullæ Baronum, & sub tit. de fideicommissi, disc. 173.* ubi de praxi Congreg. Baronum; Et in specie quod pro redemptione ab hostibus, vel bannitis bona fideicommissi subiecta alienari possint, antiquioribus ab eis relatis, habetur apud Menoch. de arbitr. caf. 192. n. 23. & 24. Fufar. de substit. q. 535. n. 2.*

Et quamvis, juxta magis communem, ac receptum sensum, dispositio, vel ratio *dictæ Aurb. res que*, procedat solum in descendentibus, non autem in transversalibus, ut agendo de alimentis, aliique subventionibus masculorum habetur apud Seraph. dec. 925. & apud Rot. in *Romana fideicommissi vel salviani, de Pacificis 28. Junii 1653.* coram Albergato & in aliis, de cujus casu agitur *sub tit. de fideicommissi, dicto disc. 163.* Attamen ad verbeam in præfenti obstat non posse; Tum quia testator expressè mandaverat subventionem conjunctotum potius, quam extraneorum; Tum etiam quia cum ipse esset celibes, propriamque familiam effectivam non haberet, ita familia contentiva loco effectivæ habenda videtur, ex pluries insinuat *sub tit. de fideicommissi, præferti, disc. 25.* Unde propterea congruere videtur illa ratio verisimilis voluntatis, ad quam inter tres rationes assignari solitas referibilis remanet dispositio *dictæ Aurb. res que.*

Jure subventio, ac extra omnem controversiam, quoniam ista quæstio percutit casum, in quo agatur de distributione bonorum fideicommissi in sorte principali, unde propterea ipsius fideicommissi destructio, vel diminutio resultaret, secus autem dum salva remanente sorte principali, agebatur de fructibus cumulatim, qui ex testatoris iudicio jam distribuerentur, unde propterea nulla erat quæstio super substantia distributionis, sed solum super modo magis in unum, quam in alterum pium opus.

Atque hinc dicebam, quod etiam per solos tramites juris, atque per justitiæ commutariæ terminos, ipsi administratores, vel exequutores, (qui in ea Civitate fideicommissarii nuncupari solent) poterant, ac debebant hanc distributionem huic operi erogare; Tum ob amplam facultatem à testatore eis attributam; Tum quia etiam de jure probabilis est, ut iusta causa accedente numerus pluralis in singularitates resolvatur, quodque illa eleemosyna, quæ pluribus distribuenda est, unitantum distribui, seu assignati valeat ex iis, quæ antiquioribus relatis ad sarietatem de more colligit Castill. lib. 5. controu. c. 67. ex n. 14. ubi concordantes.

Verum ubi etiam dicendum veniret quod autoritas exequutorum ad id se non extenderet; adhuc tamen (aggrediendo tertiam inspectionem) dicebam quod certa erat potestas Senatus representantis Principem supremum; Tum quia coram eodem excitanda non est quæstio potestatis, ut advertitur *sub tit. de feud. disc. 9. & alibi;* Tum etiam quia, quidquid sit de quæstione in abstracto, an Princeps secularis possit apponere manus in commutationibus ultimarum voluntatum continentium pias dispositiones, vel potius id sit solum Pontificiæ potestatis, super quo veritati integrum locum relinquebam; in hac Civitate, ex ejus moribus, atque ex testantium voluntate, ista quæstio cessat, dum hujusmodi distributiones, ibi adeo frequentes, Republicæ, ejusque Senatus protectioni, ac supremæ directioni, & dispositioni relinquuntur, unde propterea potestas, quamvis alias de jure non competere, ita de plano resultat à voluntate disponentium, qui si possunt hanc potestatem tribuere privatis Exequutoribus, quos ipsi deputant, multò magis supremo Principi.

Super potestate autem Principis derogandi, vel dispensandi ultimis voluntatibus, ac tollendi jus tertii deducebam eadem, quæ habentur deducta *sub tit. de Regal. disc. 148.* ubi latius de hac materia.

CONCHEN. DECIMARUM.

PRO PAROCHO, ET ALIIS PARTICIPIBUS CUM CANTORE CATHEDRALIS.

Casus variè decisis per Rotam.

An ille decimator, qui participet solum de aliquibus speciebus fructuum, prætereque valeat participationem de illis fructibus, qui colliguntur mutata cultura de illis prædiis, ex quibus dictæ species percipiuntur ad eandem materiam, de qua supra, disc. 14. & 15.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series cum resolutionibus.
2 De fundamentis Partis contrariæ.
3 Quod ista sint quæstiones potius facti, quam juris, & de ratione.
4 Debet procedi cum distinctione casuum.
5 De Decimis temporalibus.
6 De controversia inter Parochum, & Populum.
7 De controversia inter Parochum, & Vicarios exercentes curam.
8 De Decimatore particulari.
9 De casu præciso quæstionis inter Parochum, & alium Decimatorem.
10 Respondetur ad contrariam.
11 De operatione immemorabilis, quando procedat.

D I S C. XXI.

Cum in Oppido de Guascona Cantor Cathedralis ratione unius præstimonii annexi Dignitati pro quadam rata participaret de decimis septem specierum fructuum, nempe grano, tritico, hordeo, centeno, avena, carnibus, & agnis, adeo ut alia decimæ perciperentur integræ per Parochum, alioque participes, progressu vero temporis sequuntur sit, quod coloni mutata cultura, in illis prædiis, ac terris, ex quibus dictæ species fructuum percipi solebant, plantaverint oleas, ac seminant crocum, ac propterea notabiles effectus sunt decimæ olei, & croci, quæ prius erant modicæ, & per consequens diminutionem passæ essent decimæ prædictarum aliarum specierum; Hinc prætensionem excitavit super participatione istorum fructuum tanquam subrogatorum loco antiquorum, introductaque causa in Rota cor. Manzanedo sub die 31. Maii 1671. ad ejus favorem pro participatione prodiit resolutio, quæ habetur impress. in par. 4. rec. dec. 502. postmodum vero, ut sæpe contingit ob mutationem possessoris ditati diu filii causa, quam circa ann. 1673. reassumpit modernus Cantor cor. Emerix subrogato, eorum quo assumpta pro stylo revisione dictæ decisionis, post trinum propositionem sub die 16. April. 1676. pro receptu à decimis prodiit resolutio, ut præterea participatio non debeat, atque in hoc statu, quod sciam causa reperitur.

In his itaque novis disputationibus, cum Scribentes pro Cantore multas decisiones, & autoritate inculcarent ad probandum, quod mutatio feminis, vel cultura præjudicare non debeat decimatori, cui propterea debite sint decimæ de novis fructibus tanquam subrogatis loco antiquorum, quodque istud esset jus reale infixum ipsis bonis, ipsique causæ productivæ, cumulando multas decisiones specialiter super hoc puncto proditas in hac eadem Diocesi Conchen. quantum plures recensentur in dicta decisione cor. Manzanedo, ac etiam apud Merlin. dec. 435. & 474. & apud Bich. dec. 322. nimumque insisteretur in dec. 44. & 48. Carill. quarum prima est repetita dec. 591. par. 5. rec. Ac etiam insisteretur in operatione immemorabilis, ut ejus vigore quicumque titulus de mundo melior allegari valeat.

Hinc scribentes pro Parocho, & Collegio Societatis Jesu participes, aliique confortibus, & participibus etiam cum sensu veritatis dicebam inhærendo deductis supra, disc. 14. & 15. ac etiam disc. 18. & alibi, quod ista revera censenda videtur hodie quæstio potius facti, & applicationis quam juris, ejusque theoricæ est certa, cum qua proceditur etiam in dicta decisione cor. Manzanedo, quam dicebam bene loqui generaliter, & in abstracto, quoad ea, quæ juris sunt, sed quod fallacia erat in applicatione ad factum, ut frequenter contingit.

Ad id autem melius dignoscendum, tollendaque æquivocam, in qua, confundendo de more autoritates, & conclusiones incidi soler, adeo ut videat ut quotidianum, & connaturale æquivocum illorum modernorum pragmatiorum, qui

in sola litera autoritatum absque alio discursu verè damnabiliter procedunt, advertebam referendum esse ad solitam sacram anchoram distinctionis casuum.

Primus etenim casus est, ubi agitur de decimis temporalibus, quæ debentur Baroni, vel alteri juxta ea quæ habentur supra, disc. 8. & disc. 7. in Miscellan. Ecclesiast. & disc. 50. de Regal. & alibi, atque de hac specie agitur apud Carill. dicta dec. 44. & 48. eodem modo, quo apud Rovit. dec. 97. & alios, atque cum hac specie clatus error est confundere illas decimas spirituales, de quibus in ista controversia agitur, quoniam hujusmodi decimæ temporales, ita improprè appellantur per quemdam usum loquendi, tevera tamen important canonem, vel responsum pro recognitione domini, & loco portionis dominicalis, ideoque dicitur jus verè reale in specie, & per consequens quicumque fructus ex eo percipiuntur, Domino debita esse responso, vel recognitione, nisi legitima consuetudo aliter suadeat, adeo ut illi non obstant difficultates, de quibus apud Rovit. d. dec. 97. vel nisi esset illa species decimarum temporalium, quæ redoleret potius gabelam, vel contributionem debitam per vasallos domino juxta casum, de quo d. disc. 50. de Regal. ex conventionem, vel præscriptionem, quoniam tunc tantum debitum, quantum conventum, vel præscriptum.

Alter casus est, in quo agitur quidem de decimis spiritualibus, de quibus in præsentia agebatur, sed controversia fit inter Parochum, vel alterum habentem jura Parochi, ut in Hispania frequentius est, Episcopo cum Capitulo & Populo, quia nempe fuerint neglectæ decimæ aliquorum fructuum tanquam minutæ, & modicæ considerationis juxta casum, de quo supra, disc. 14. & tunc dicendum est idem, quod ibi.

Tertius est qui coincidit in idem, & de quo propriè loquuntur, vel omnes, vel pro majori parte superius enunciatae decisiones in aliis consimilibus controversiis hujus Diocesis, quando pariter contentio fit inter Parochum, vel habentem jura Parochi, & Capellanos, seu Vicarios deputatos exercitio Curæ, qui aliquam decimarum participationem habeant juxta casum, de quo supra, disc. 2. & in aliis, quia nempe illis dimittantur aliqua decimæ minutæ, utpotè modicæ considerationis tanquam neglectæ, ideoque id cesset, quando notabiliter excreverint.

Quartus casus est, ubi contentio fit inter illum, qui de jure non sit decimator universalis, neque habeat assistentiam in causa universalis & populo, seu possessores prædiorum, juxta casum, de quo supra, disc. 18. Et tunc tantum pertinet quantum possessum, vel præscriptum, atque non intrat extensio, vel subrogatio, ut ibi.

Quintus demum est casus noster præcisus, quod contentio fit inter Parochum, qui habet juris assistentiam, ac intentionem fundatam in causa universalis, & alterum, qui non sit Parochus, sed solum habeat ex privilegio, vel antiqua consuetudine participationem decimarum cum Parocho; Et tunc nisi iste doceat se esse etiam decimatorem universalem, atque habere jus coequalitatis cum Parocho, ut contingit (ex. gr.) in Episcopo, & Capitulo simul, juxta enunciatam Hispaniæ consuetudinem, & in aliquibus partibus ex Apostolicis privilegiis etiam in Rege, & aliquibus Magnatibus, adeo ut ipse in istorum jus successerit, eorumque loco fuerit subrogatus. Et tali casu, cum cessante ista circumstantia dicatur decimator particularis certorum fructuum, ultra eos suum jus non extendit ex eadem regula, quod tantum præscriptum, quantum possessum; Ideoque non intrat subrogatio, quia revera non habet jus reale in universum, quod est idem ac causa universalis, ut in ead. dec. Manzanedo. admittitur, & fitmatur, & per consequens probabilior remanet hæc posterior resolutio, non quidem ex fallacia applicationis.

Atque hinc dicebam non applicari decisiones, & conclusiones, quæ aducebantur in contrarium cum consuetudo improbo labore, & magno cumulo inutiliter charas replendo in iis, quæ non negabantur, cum percuterent diversos alios casus, ultra quos dari solet alter quæstionis inter duos Parochos, ad quorum unum pertineant decimæ prædiales, & ad alterum sacramentalis, juxta casum, de quo supra, disc. 5. cum similibus.

Prout etiam ex defectu applicationis dicebam non obistere ea, quæ in eadem inutili, ac superflua chararum repletionem deducebant super virtute, & operatione immemorabilis, quoniam, ea rectè procedere dicebam in iis, quæ possessa fuerint, quantum Parochus super eis movere controversiam, prætereque quod doceri debet de legitimo titulo, qui ita quicumque melior allegari potest juxta tor decisiones Rota, quæ in voluminibus habentur inter Episcopos, & Capitula ex una, & aliquos Duces, & Magnates, vel nobiles sæculares

ex altera, quod frequenter contingit in Hispania, & quandoque etiam in Italia juxta casus, de quibus supra, disc. 6; sed semper intra limites possessionis, & in eo quoad esse possessum, non autem, ut allegari possit titulus possessionis contrarius, ut in hac facti specie, quod possessio utpotè restricta ad certas species erat contraria causæ universali possessæ per Parochum habentem in illa assistentiam juris.

Et quamvis replicaretur, quod iste Cantor esset subrogatus in locum Episcopi decimatoris universalis, at tamen gratis dicebatur absque justificatione; Si etenim etiam Capitulum Cathedralis sine Episcopo dicitur potius decimator particularis ut supra, d. disc. 18. multo magis una Dignitas, & quod magis, quia hanc participationem non habet principaliter ratione dignitatis, sed potius ratione præstimonii sibi annexi, quod juxta antiquam introductionem, & naturam erat quædam subventio temporalis, quæ præstabitur scholasticis, ut se possent sustentare in studiis.

Et quoad motivum exiguitatis aliarum decimarum minutarum, quæ propterea neglectæ fuerint, dicebam quoque illud tolli ex facto, cum participaret de decimis vini, aliorumque fructuum, qui ubique tanquam necessarij pro victu humatio, sunt notabiles, & in magna quantitate; Ideoque ex facto etiam cessabat difficultas.

SUTRINA DECIMARUM

PRO CAPITULO TULPHARUM

CUM POPULO.

Responsum pro veritate.

De modo exigendi decimas, & quando plures vicem convinentes, vel focii unam constituunt domum, sive unum foculare.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Quando pater, & filius, vel alii viventes in eadem domo unum foculare constituunt.
3 De modo solvendi decimas, & de quibus sint solvenda.
4 De focis, an de negotio sociali unicam, vel duplicatam decimam solvant.

D I S C. XXII.

Cum antiquitus in Ecclesia Parochiali S. Egidii Oppidi Tulphatum adessent tantum duo Sacerdotes, qui curam animarum exercebant, populus autem majorem numerum Sacerdotum in ea cuperet, ut ad formam Ecclesiæ Collegiæ ibi divina celebrarentur, hinc de anno 1588. inter Communiatem dictosque duos Curatos, & Episcopum devenit eam ad conventionem, ut in eadem Ecclesia adesse deberent sex Sacerdotes computatis dictis Curatis, & duo Clerici, pro quorum concedenti substatione Communitas ei concessit quædam territoria, aliaque bona, quæ concedi dictum fuit ultra decimas consuetas ad rationem duodecim fariorum frumenti pro quolibet aratro constituto ex quatuor bovis cum distinctione ratarum, quando essent tres, vel duo, sive unus, & stacionum trium, & unius quarti pro quolibet foculari sub diversis pactis, & capitulationibus ad rem non facientibus. Istaque conventio licet stante, summe effectum sortita de tribus dubitari contigit. Primo, nempe circa ratam frumenti solvendam pro quolibet foculari, an pluribus in eadem domo viventibus ad eandem mensam, eumdemque ignem communem, isti unum tantum foculare constituunt, vel potius censeri debeant duo focularia sepata; Secundo, an illi, qui nullatenus serunt, ideoque non colligunt frumentum, teneantur ad solutionem dictæ decimæ debite ad rationem focularis ut supra; Et tertio si aliqui dent boves colono ad focitiam, adeo ut aratrum fiat commune domino bovum, & colono, debeatur solum unica decima ratione aratri, vel duplex una scilicet ratione aratri, & altera ratione focularis. Quare desuper consultus.

Ad primum respondi, quod ratio dubitandi contra collegium, seu Parochos cadere posse videretur, quando ista communis vita separetur inter patrem, & filios, quod si revera omnes vivant sub unico tecto, & ad unicam mensam, habendi essent pro unico foculari, secus autem si quilibet distinctè cognosceret suum, ac se, suamque familiam tegeter, quoniam tunc constituerentur diversa focularia; quamvis in eadem domo materialiter vivant, quoniam non attenditur domus materialis, sed potius formalis, adeo ut si vivant pro communi absque eo quod quis distinctè cognoscat, & ad

ministrer suum, sed habitat in diversis domibus materialibus, id non tollit unitatem focularis, & sic è contra ex iis quæ habentur apud Boer. Capob. Marort. Rovit. & alios in puncto onerum solvendorum pro focularia, à me relatos, disc. 96. de Regal. n. 5. & 6. Ito enim casu parvis, & filiorum vita communis videtur connaturalis, ut filii vivant sub tecto, & administratione patris, ideoque ipsi non constituunt novum, ac diversum foculare, sed scluso isto casu, nulla videtur cadere ratio dubitandi inter transverales, quamvis arcto gradu conjunctos, multo magis inter extraneos, qui non possunt tollere jus tertii, & eludere, ac fraudare onera cum eorum voluntaria societate, & communione, potissimè ubi ista non est universalis, ac formalis, quia quilibet cognoscat, & administrer suum, sed est solum materialis vivendi ad unum ignem, & unam mensam, cum materialitas in hoc non attendatur ut supra.

Ad secundum pro Ecclesia quoque respondendum censui, ut omnes ad istud onus tenerentur, quoties omnimoda paupertas, ac impotentia eos, utpotè miserabiles non excuset, quoniam concordia, quæ reverè in hac parte nullam continet novam conventionem, sed solum enunciat antiquam consuetudinem comprobatam quoque ab antiquo liberculo, distinguit raras debendas ad rationem aratrorum, vel bovum, ab illis, quæ debentur ad rationem focularium, ideoque præsupponitur, quod illi qui solvere debeant ad rationem focularium, non habeant aratra, & boves, & consequenter non colligant frumentum, ideoque contradistinctio est clara, & literalis.

Nil obstante, quod decima dicatur de jure quota fructuum qui colliguntur, ideoque solvi non debeat, nisi per eos, qui illum fructum colligunt, quoniam decimæ sacramentalis, quæ Parocho debentur tanquam præmium laboris pro administratione Sacramentorum, non debentur solum ex tritico, sed etiam ex omnibus aliis frugibus, ac etiam ex vino, & oleo ex animalium foetibus, & fructibus, nec non ex lucris, quæ fiant cum industriis, & negotiis, quinimò etiam cum labore, & operibus personalibus, ex relatis per Barbof. de Paroch. cap. 28. §. 1. cum concord. deductis supra, disc. 14. & 18. & passim, sed ex consuetudine in plerisque locis ad tollendas dissensionem, & confusionem, quæ ortiri solent occasione exigendi omnes decimas minutas ex fructibus prædictis tanquam per speciem concordatæ, & transactionis præstatur in una, vel aliquibus speciebus, & alicubi in pecunia, ex relatis supra, disc. 14. & 15. & per consequens ista rata frumenti, quæ solvitur ad rationem focularium contradistincta ab altera, quæ solvitur ratione aratrorum, & bovum, continet onus certum ita taxatum loco aliarum decimarum solvendarum ex aliis fructibus, & etiam ex labore, & opificio personali ut supra, ita clarè comprobante dicta distributione ad rationem focularium, quod ad evidentiam denotat personalitatem oneris, unde diversa observantia exigendi aliquid in pullis, vel alia modica re, est referibilis ad paupertatem impotentium, non autem apta tollere jus Ecclesiæ, cui factum administrationis præjudicare non potest.

Ad tertium respondendum censui id, quod dictum est in primo, quod scilicet voluntaria societates duorum extraneorum supplantare non possit tertium, eique præjudicare; ratio etenim rarè ad rationem aratrorum, vel bovum est major ob qualitate mixtam, decimæ scilicet fructuum, qui in frumento colliguntur tanquam per speciem decimæ prædialis, & alterius decimæ personalis, ac propterea possessor aratri supponitur, quod sit una, & eadem persona formalis, quæ constitui possit ex pluribus personis materialibus constitutibus tamen illam personam socialem contradistinctam à personis materialibus in aliis rebus, & negotiis diversis ab eo negotio sociali, adeo ut unus, & idem possit esse debitor, & creditor sui ipsius, vel emptor, & venditor alioque similis actus incompatibiles facere, quia negotium sociale dicitur constituere personam diversam, & contradistinctam, ex deductis sub tit. de Cred. disc. 11. n. 2. ubi concordantes, & per consequens cum dominus, & colonus sint reverè persona diversæ, diversæ habentes focularia, & patrimonia, adeo ut colonus possit habere vineas, & oliveta aliaque bona, necnon alias facere acquisitiones ex ejus laboribus, & operibus, hinc sequitur quod consideranda veniunt due personæ distinctæ, quarum una representat dominum aratri, qualis est propriè dominus bovum, & qui ratione aratri illam decimam majorem solvat, altera vero solvat decimam minorem ratione foculari, id est propriè indistinctæ, proprièque opificii, ac aliorum fructuum, quos ex ejus bonis sortè colligere potest; Istumque pro meo quod dixi videri verum, ac germanum sensum hujusmodi antiquæ consuetudinis, quæ in dicta conventionem enunciatæ, ac approbata, seu prætervata fuit.

S U M M A S I V E C O M P E N D I U M

Eorum, quæ continentur in hac Parte III. Lib. XIV. De Decimis, & Oblationibus, &c.

I.

Generalia de origine decimarum, earumque diversis speciebus, & de laicorum incapacitate, à num. 1. ad 10.

II.

De concursu plurium Ecclesiarum, vel clericorum in jure activo decimandi, à num. 11. ad 18.

III.

De exemptione à decimarum obligatione in toto, vel in parte, vel in modo, ex privilegio, vel præscriptione, seu consuetudine, à num. 19. ad 34.

IV.

De oblationibus, & elemofynis aliisque canonicis portionibus, vel præstationibus, à num. 35. ad fin.

I.

S U M M A R I U M.

- 1 De introductione decimarum ex divino oraculo, ejusque ratione favore Levitarum.
- 2 De antiquissimo decimarum usu.
- 3 Loco Levitarum successerunt parochi.
- 4 Debentur decimæ etiam ex industria, & officio, sed ex jure humano.
- 5 Ista species decimarum non videtur esse in usu.
- 6 An expensæ cultura, & collectionis deducantur ante decimas, distinguitur.
- 7 De duplici genere decimarum temporalium, & spiritualium, & quales in dubio præsumantur.
- 8 In possessore laicis decimarum possessoribus quavis incapacibus, decernitur manutentio, & de ratione.
- 9 Laici sunt incapaces decimarum spiritualium.
- 10 Distinguntur materia inspectiones.

II.

- 11 Parochi habent assistentiam juris in decimis, non autem Episcopi.
- 12 Episcopi ex decimis debentur à parochis portio canonica.
- 13 Declaratur conclusio de qua n. 11.
- 14 Ubi parochia non sunt distincta, Episcopus est parochus generalis, & decimator.
- 15 Ad parochum habituales, non autem ad vicarium actualem decimæ pertinent.
- 16 An ad matricem, vel ad filialem decimæ pertineant.
- 17 Cui potius decimæ debeantur, an prædiali, vel sacramentali.
- 18 Quod Ecclesia non parochiales possint habere jus decimandi.

III.

- 19 An ex privilegio, vel ex consuetudine acquiratur decimarum exemptio, & de ratione.
- 20 De ratione exemptionis privilegii, quæ clericis, vel religiosi conceditur.
- 21 De conclusione quod clerici clericis decimas non solvunt.
- 22 De ratione manutentio privilegiorum Regularium super exemptione decimarum.
- 23 Sunt generaliter exempti Regulares pro hortis, & vineis ad usum proprium.

- 24 Exempti non communicant exemptionem colicis, & arrendatoribus.
- 25 Ex novalibus decimæ non debentur.
- 26 Declaratur, & qui propè sint novales.
- 27 Quando, & quomodo in decimis intret præscriptio.
- 28 De regula generali decimarum de omnibus emolumentis, & per omnes personas.
- 29 Quomodo solvantur de piscis, & herbis.
- 30 Quod inter decimas, & primitias non adit differentia.
- 31 In quo loca decimæ solvi debeant.
- 32 An fiat deductio expensarum.
- 33 Non debetur reddecimæ.
- 34 Quando privilegium Apostolicum suffragetur.

IV.

- 35 De quarta debita Episcopo per parochos ex decimis.
- 36 De oblationibus.
- 37 De distributione elemofynarum.

I.

Generalia de origine decimarum, earumque diversis speciebus, & de laicorum incapacitate.

Cum à divisione terræ Promissionis, quam Deus in Veteri Testamento dedit filiis Israel ab Ægyptiorum captivitate liberatis, exclusos esse idem Deus voluerit Levitas ejus cultui addictos, ut à temporalium rerum curis exempti, melius Divinis vacare possint; Bovi autem trituranti, ex eodem divino oraculo, os claudi non debeat, omnisque operarius dignus sit mercede sua, ideoque vulgare prodiit axioma, ut qui altari servit, de altari vivere debeat.

Hinc reliquo populo terram obtinenti, onus idem Deus injunxit, de quibuscumque fructibus, decimas, ac primitias præstandi Levitis, qui victum exinde reportent, ita fructuum ista quotitativa portione Deo reservata per illius portionis dominicalis speciem, quæ per colonum domino solvitur, quoniam Domini est terra, & plenitudo ejus, totumque id quod terra producit, Dei beneficio referendum est, dum juxta dictum Apostoli, neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid, sed qui incrementum dat, Deus. A

Quinimò antiquiorem esse hujusmodi decimarum usum, in gestis Abraham, & Melchisedech, sacra pagina docet.

Levitarum autem loco, in novo testamento, Parochi, & alique clerici divinis ministrantibus successerunt; ideoque eis, ex eodem jure divino, decimæ & primitiæ de omni fructu debentur. B

Illa quoque per sacros Canones superaddita est obligatio decimarum ex proprio labore, vel industria, omnique lucro, & officio; Istam vero speciem humano jure debitam esse verius est; Eamque penè generalis usus abolevit, ubi de corporis, vel ingenii lucro, vel industria agatur, naturæ operatione non admixta, nisi particularis usus Canonum dispositionem adhuc conservet.

Ea verò inter unam, & alteram speciem differentia potissimum dignoscitur; ut ex prima fructuum naturalium, specie si hominis industriam annexam habeant, integra ex acervo decimæ debita sit; nulla facta expensarum deductione, tanquam dominicalis portio, quæ per colonum domino in recognitionem beneficii, vel dominii debeatur; Altera verò industrialium, humano potius jure debita, expensarum deductionem pariatur, ut primò casu fructus capiendò in sola ratione naturali, pro toto eo quod natura producit, & colligitur, in altero autem in ratione civili de eo, quod detrahitur expensis, superest. D

Duplicem verò significationem hoc decimarum vocabulum habet, spirituale scilicet à divino præcepto ut supra manantium, & temporalium, quibus quæcumque præstatio in quota fructuum ratione profani domini, vel tributum, aut alterius juris temporalis congruit.

Quæstione cadente in dubio, ubi scilicet unius, vel alterius generis certa non habeatur probatio, an spirituales potius quam temporales censendæ sint, vel è converso magis temporales, quam spirituales; atque prior pars verior, magisque recepta est pro spiritualitatis præsumptione, contrariis etiam præsumptionibus, & argumentis elidibilibus; Ideoque facti potius, quam juris est quæstio ex facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis decidenda, certam proinde non recipiens regulam generalem. E

Unius autem, vel alterius generis possibilitas, in possessore præsertim, etiam favore secularium, qui spiritualium, cum positiva, & vehementi juris resistentia incapaces existunt, nimium operativa dignoscitur, ut dicta vehementi resistentia non obstante, laico possessori decernenda sit manutentio, ut potè referibilis ad eas temporales decimas, quarum laicus est incapax. F

Spirituali verò qualitate præsupposita, extra controversiam esse laicorum incapacitas in jure activo, quod tamen explicitum Apostolicum indulgum tribuere potest, ac etiam illud implicitum, quod ex consuetudine operatione bene probata immemorabilis, vel centenariæ vitio in initium non habentis est allegabile, quociens ejusdem privilegii fama bene probata accedat. G

Laico autem in causa non existente, vel existente cum certa capacitate; cuius nulla sit quæstio; Bina est materiæ generalis inspectio; una scilicet plurium decimatorum de hoc jure decimandi activo ejusque pertinentia, inter se contententium; Et altera est super exemptione passiva inter parochum, vel alium decimatorem, decimas exigere volentem, illoque de populo illas jure exemptionis, vel præscriptionis in toto, vel in parte solvere abnuentes.

- a disc. 18. b disc. 1. cum pluribus seq. c disc. 18.
- d Eod. disc. 18. e disc. 6. cum seq. & disc. 10.
- f Eod. disc. 6. & seq. g dicto disc. 6. & seq.

II.

De concursu plurium Ecclesiarum, vel clericorum in jure activo decimandi.

Ubi juxta regulam diocesani statum, seu naturam, Ecclesie parochiales distinctæ sint; Parochus intra fines propriæ parochiæ, assistentiam legis fundatamque intentionem habet in causa universalis juris decimandi personas, ac bona intra propriæ parochiæ fines, etiam in concursu Episcopi, cui in concursu parochi lex non assistit, sed potius resistit; Quamvis etenim Episcopus universæ diocesis parochus, omniumque diocesanorum primus pastor existat, ideoque parochus parochorum dicatur, attamen istud decimarum emolumentum non ipsi, sed parochis lex defert, ut potè Levitarum loco subrogatis; H Eisdem tamen obligatione injuncta per speciem recognitionis, vel dominicalis portionis præstandi Episcopo quotitativam portionem, cui quartæ vocabulum à frequentiori usu tributum, ut scilicet quarta pars ejus quod percipitur, esse debeat, quamvis non implicet, ut in vim consuetudinis, major, vel minor existat.

In concursu autem parochi, hæc juris resistentia in Episcopo dignoscitur, non autem ut illam populus decimarum debitor ita objiciat, ut laico decimatori, vel decimabili, præsupposita spiritualitate, de illa objicere possit, cum cessante jure parochi particularis, cuius, sustentationi aliunde consultum sit, improba non censetur ac consuetudo, quæ decimas Episcopo, tanquam primo parochio deferat. I

Ubi verò, nulla parochiarum distinctio adsit, ut Hispaniarum præsertim penè universalis esse videtur consuetudo, unica dicitur totius diocesis parochialis, ideoque eandem habet assistentiam, quæ data divisione singulis parochis competit, atque ex Episcopi participatione eandem habet assistentiam Capitulum, quod cum eodem Episcopo Ecclesie Cathedralis corpus efformat, ut earundem præsertim Hispaniarum frequentiori praxis docet.

Si verò Ecclesia parochialis duplicem habeat ministrum, vel rectorem, habituale scilicet, cui ipsa Ecclesia unita sit, ut in Capitulis, vel Collegiis, aut Monasteriis, ac etiam in plerisque dignitatibus, ac beneficiis praxis docet; Et actuale cui vicarij perpetui, vel manualis vocabulum tribui so-

let; ad primum, non autem ad secundum jus decimandi pertinet, cum ille verus Ecclesie sponsus, ac rector dicatur, alter autem purus facti minister, solo exercitio deputatus, nisi consuetudo, vel conventio aliter suadeat, ut aliqua quota, vel quantitate habitualis Rector contentus, reliquum vicario loco congruè dimiserit. M

let; ad primum, non autem ad secundum jus decimandi pertinet, cum ille verus Ecclesie sponsus, ac rector dicatur, alter autem purus facti minister, solo exercitio deputatus, nisi consuetudo, vel conventio aliter suadeat, ut aliqua quota, vel quantitate habitualis Rector contentus, reliquum vicario loco congruè dimiserit. M

Ipsaque parochiali Ecclesia ob multitudinem populi, vel territorii amplitudinem in duas, vel plures divisa, quarum prima matrix, aliæ autem filiales dicuntur, quæstio est, an jus decimandi intra novarum, seu filialium fines, ipsarum, vel maritæ esse debeat, regula filialibus assistente, nisi lex fundationis, vel consuetudo diversimode statuatur, cum nulla dignoscatur juris resistentia, ut nova Ecclesia aliunde sufficienter provisa, etiam intra ejus limites mater aliqua jura parochialia pro suæ dignitatis, vel majestatis conservatione retineat, ideoque facti potius quam juris quæstio est, certam, ac uniformem non habens regulam pro singulorum casuum qualitate, ac circumstantiis decidenda. N

Inter plures æque parochiales Ecclesias, juris decimandi quæstiones cadunt, quia nempe sacramentalis una sit, prædialis altera, cui magis assistat, cumque id in jure cautum non sit, iidem sacri Canones consuetudini deferendum esse statuunt, eamque decennalem, ac ordinariam sufficere, frequentiori Canonistarum, ac Moralium schola docet; Consuetudinis autem justificatione cessante, prædialis potius, quam sacramentali juris regulam assistere magis receptum est, clarior verò ubi sacramentorum perceptio in aliena parochia occasionalis, vel accidentalis existat. O

Non parochiali quoque Ecclesie privativè ad parochialem ex Apostolica concessione, vel consuetudine, istud jus decimandi competere, aliquando praxis docet; Quamvis enim juris assistentiam parochialis, resistentiam verò non parochialis habeat, non ea tamen vehemens resistentia est, quæ immemorabilis, vel centenariæ non vitiose observantia, seu præscriptionis requisitum desideret, sed quadragenaria sufficit ex ea congrua ratione quod decimarum debitum directè, ac principaliter erga Deum, & Ecclesiam in universum esse dignoscitur, ideoque in laicis positiva incapacitas, ac vehemens resistentia urget, inter Ecclesias verò magis, vel minus qualificatas, ut potè de eodem genere existentes, tanta non dignoscitur resistentia, potissime verò ubi Ecclesie non parochialis, quæ jus decimandi possideat, certum initium non habeatur ob eam possibilitatem, ut antiquitus parochialitatem obtinens, alteri Ecclesie, hoc jure pro se retento, eam dimiserit, ut in sua sede altius dignoscitur. P

- h disc. 1. cum pluribus seq. & disc. 18.
- i disc. 6. & seq. & disc. 17. l disc. 11. & seq. & disc. 18.
- m sub tit. de paroch. disc. 19. & seq. & hoc tit. disc. 2. & 11.
- n disc. 10. & 12. o disc. 1. & 5.
- p disc. 10. & in aliis.

III.

De exemptione à decimarum obligatione in toto, vel in parte, seu in modo ex privilegio, vel præscriptione, seu consuetudine.

Redunt aliqui, neque ex privilegio, neque ex consuetudine, exemptionem ab onere spiritualium decimarum dari posse; Cum etenim earum certa sit à jure divino derivatio; hinc sequi asserunt, ut Papa exemptionem privilegii defuper non concedat, cum sibi non tribuatur potestas divini juri derogandi, vel dispensandi, minuscque præscriptio intret, eum in hujusmodi impræscriptibilibus, ac publicis iuribus, eatenus illa operativa sit, quatenus præferat implicitum Apostolicum privilegium quod ex immemorabilis virtute allegari potest, ideoque plus operari non potest fictio quam veritas.

Contrarium autem verius, magisque receptum est, quoniam debentur quidem decimæ Deo, & Ecclesie in universum, sive in substantia; an autem unum, vel alteri Ecclesie debita fiat, sive uno, vel altero modo, id jure divino statutum non est, ideoque iis ommissis, bene potestas Papæ intrat, declarandi scilicet, vel suspendendi.

Ideo etenim, ex oraculo divino Levitis in veteri Testamento decimæ debebantur, quia terrarum, aliorumque temporalium bonorum, ac emolumentorum eos Deus incapaces esse præcepit, unde propterea decimas, tanquam subsidiarium remedium mandavit, ut isti spirituales operarii de hac mercede viverent, & ne bovi trituranti nos clauderetur. Quando itaque idem obtineatur effectus in alio æquipollenti fructuum, qui percipiuntur ex terris, ac prædiis, vel emolumentis.

Jumentis, & oblationibus occasione ministracionis sacramentorum, aliorumque divinorum, ita æquipollent...

20 In illis autem clericis secularibus, vel regularibus, à quibus nulla emolumentorum, vel oblationum solutio fiat...

21 Quamvis etenim in illis clericis id procedat, qui verè clericali, ac Levitico jure, jus habeant decimarum, eodem scilicet...

22 Ob execretum verò Regularium numerum, eorumdemque nimium ampliata capacitate obtinendi, ac retinendi bona temporalia...

23 Sub ista moderatione autem non cadunt fructus hororum qui pro ipsorum regularium proprio victu deseriant...

24 Ubi verò etiam pro venalibus valida exemptiva privilegia competant, isdem sua manu, vel sumptu contentibus, non autem colonis...

25 Novalia, decimarum, ac primitiarum oneri indefinitè non subjacent, si de clericis, si de laicis agatur, dummodo verè novalia sint...

26 Quamvis etenim novalium nomine veniant illi fructus, qui de novo in regione, vel in fundo introducantur...

27 Super decimarum præscriptione frequentes audiuntur quæstiones cum ea distinctione decidendæ an de substantia, vel omnimodo jure agatur...

verò regulam non de facili subjecta materia patitur, cum ex facti circumstantiis, & qualitate potius decisi pendear.

Per omnes autem personas, atque ex omnibus bonis decimas deberi absque personarum exceptione jam insinuatum est...

De pascuibus autem, non in iis, sed in animalium depascuntium foetibus, vel fructibus decimæ solvi frequenter solent...

Quamvis autem aliqui inter decimas, & primitias differentiam statuant, nulla tamen re vera dignoscitur; cum eadem si unius, ac alterius generis ratio, licet quandoque consuetudo præbeat...

Super loco autem, in quo ea præstanda sit, an scilicet in horreo, vel ad domum decimatoris aptandam, consuetudo decidit, qua cessante, in horreo præstandas esse juris regula statueret videtur...

Redecimam non deberi juris regula est, ex antiqua tamen consuetudine recipiens limitationem. E Non omne item Apostolicum privilegium hanc exemptionem operatur, sed illud, cujus tenor ostendat de spiritualibus intellectum esse...

q disc.1. & 2. r Eod. disc.1. & 2. f disc.1. & 2. cum seq. t disc.4. u disc.1. & 8. x disc.4. y disc.14.15. z dicto disc.14. & 15. ac etiam disc.1. a disc.18. b disc.8. c disc.13. d disc.18. e disc.16. & 18. f disc.9.

IV.

De oblationibus, & Eleemosynis, aliisque canonicis portionibus, vel præstationibus.

Sub hac inspectione non cadit illa canonica portio, cui quartæ vocabulum vulgò tribuitur, quæve per parochum Episcopo ex decimis aliisque emolumentis debita est...

Atque sub eadem parochorum sede cadunt illæ oblationes ac eleemosynæ, quæ ex populi pietate, vel devotione, siue occasione ministracionis sacramentorum, aliorumque divinorum fiant, in quibus regula parochi assistit, intra cujus fines ea devota imago existat...

Super eleemosynarum autem distributione, certà non habetur statuta regula generalis cuicumque casu applicabilis, cum ex disponendum voluntate, vel ex regionis consuetudine, aliisque facti circumstantiis decisi pendear, totumque prudenti, beneque regulato arbitrio exequutoris, vel distributoris remissum sit...

g Agitur sub tit. de paroch. disc. 25. ac etiam hoc tit. disc. 17. h eod. tit. de paroch. disc. 32. & in annot. ad Concil. Trid. & hoc tit. disc. 19. i hoc tit. disc. 20.

Finis Partis III. Libri XIV.

JO: BAPTISTÆ CARD. DE LUCA Libri Decimi quarti, Pars Quarta, MISCELLANEUM ECCLESIASTICUM.

De Episcopis, & locorum Ordinariis, aliisque Prælatibus, & Officialibus Ecclesiasticis.

Discursus generalis instructivus pro sedentibus in Sac. Congregatione Episcoporum, divisus, ut infra.

INDEX RUBRICARUM.

I.

De divisione generali Episcoporum, seu Ordinariorum, aliorumque Prælatorum, ac eorum Vicariorum, Officialium, & Ministrorum; Et de divisione Ecclesiarum, plurimumque generum, vel specierum, à num. 1. ad 38.

II.

De controversiis inter Ordinarios, & Papam, ejusque Romanæ Curie officiales, à num. 39. ad 57.

III.

De controversiis inter Ordinarios, & Legatos, vel Nuncios Apostolicos, aliosque Apostolicos Delegates, & commissarios, à num. 58. ad 71.

IV.

De controversiis inter Ordinarios suffraganeos, & Metropolitanos, à num. 72. ad 81.

V.

De controversiis inter Ordinarium loci, & alterum Ordinarium vicinum, siue inter plures Episcopos, vel Dioecesanos, à num. 82. ad 86.

VI.

De controversiis inter Ordinarium, & Prælatos inferiores, contententes de jurisdictione activa, à num. 87. ad 102.

VII.

De controversiis inter Ordinarium, & clericos, aliosque ecclesiasticos exemptos contententes de exemptione passiva; Et de controversiis inter ordinarium, & clericos non exemptos, aliosque subditos, & dioecesanos etiam seculares, & de eorum regimine. à num. 103. ad 129.

S O M M A R I U M.

I.

- 1 Occasio scribendi. 2 De quibus in hoc discursu agatur. 3 De Papa vii Papa, & Episcopo Ecclesia universalis. 4 Quod Papa habeat territorium. 5 Ad Papam pertinet territoria dividere, vel unire, & Ecclesias Cathedralis, & Metropolitanas erigere. 6 De suprema ejus potestate. 7 An ipse ligetur aliqua lege. 8 Papa est etiam Rex. 9 Est Patriarcha Occidentis. 10 Est Episcopus Orbis, ejusque districtus. 11 De districtu Urbis, & n. 40.

12 De Collegio Cardinalium. 13 Quod Cardinales præcedant Episcopos in officio, & in præminentialibus, sed in ordine, & jurisdictione in titulis dicantur Prælati inferiores.

14 De Patriarchis. 15 De Primatibus. 16 De Legatis. 17 De Archiepiscopis, seu Metropolitanis. 18 De Episcopis. 19 De Prælati inferioribus cum vero territorio separato, & nullius.

20 De aliis Prælati inferioribus cum jurisdictione ordinaria, sine territorio separato infra alienam diocesim. 21 De Prælati localibus, puta primis dignitatibus Collegiatae, & de Superioribus Regularibus. 22 De Vicario generali, & capitulari. 23 De Episcopo habente Ecclesiam cum plena jurisdictione Episcopali in aliena diocesi.

24 De Cardinalibus in eorum titulis. 25 De Parochis, vel Rectoribus Ecclesiarum parochialium. 26 De Ecclesiis Patriarchalibus Orbis. 27 Una Ecclesia Cathedralis, vel Patriarchalis efformari potest à pluribus Ecclesiis materialibus.

28 De Ecclesiis metropolitanis. 29 De Cathedralibus. 30 De Collegiatis. 31 De parochialibus earumque diversis speciebus. 32 De aliis Ecclesiis in genere, earumque diversis speciebus. 33 De differentia inter Ecclesias, & Oratoria privata. 34 De differentia inter loca pia, & loca ecclesiastica. 35 De unitate Ecclesia ejusque Prælati, vel Rectoris. 36 Quod tamen dentur duo Episcopi, vel Rectores unius Ecclesia.

37 Et de Superioribus Clericis habentibus rectoriam unius Ecclesia. 38 De unione plurium Ecclesiarum penes eundem Episcopum, vel Rectorem, & de diversis speciebus unionis, diversisque effectibus.

II.

39 Vicarius Urbis qui exercet potestatem Papæ uti Episcopi particularis, habet cumulativam cum Ordinariis intra districtum. 40 De eodem districtu, de quo n. 11. 41 Quæ sit provincia Papæ. 42 De Sac. Congregatione vocationis Apostolica. 43 De præventione. 44 Quomodo sit regulanda comprehensio intra districtum. 45 De mensura distantia pro comprehensione in districtu. 46 An, & quando de his cognoscatur aliqua Sac. Congregatio Cardinalium.

47 Sac. Congregationes non se ingerunt in negotiis Urbis. 48 De distinctione specierum jurisdictionis, & potestatis Ordinariorum. 49 De collatione beneficiorum. 50 Quando Sac. Congregationes cognoscant etiam de rebus beneficalibus.

51 Papa potest prævenire Ordinarium collatorem in promotione beneficiorum, & quando censetur fecisse. 52 De cognitione causarum in prima instantia, spectante ad Ordinarium loci. 53 In quibus restricta sit Ordinariorum potestas. 54 De restricta collatione ordinum. 55 Quando alteri committatur, ut ordines alieno subdito conferat, vel ejus causas cognoscat.

56 Aliquando Ordinario inhibetur, ne inconsulta Sac. Congregatione contra subditum procedat. 57 De aliis circa easdem restrictiones.

III.

- 58 Quare cum Legatis, & Nuntiis non cadant illa contro-
versa que cum Papa.
- 59 De facultatibus qua conceduntur Legatis.
- 60 De Nuntiis, eorumque potestate.
- 61 In quibus manus apponant.
- 62 De cognitione causarum in prima instantia, ut Legati,
& Nuntii se non ingerant.
- 63 De eodem respectu Baronum, aliorumque Magistratum
eiam partibus consentientibus.
- 64 De causis spectantibus ad Legatos, & Nuntios privati-
ve ad Ordinarios.
- 65 Praesertim de Nuntio Neapolis in aliquibus causis.
- 66 De eodem in causis Regularium.
- 67 De Conservatoribus privilegiorum.
- 68 An sint exempti ab Ordinario.
- 69 De exemptione subcollectorum Apostolicorum.
- 70 De eisdem, & in quibus exemptio non suffragetur.
- 71 An Nuntius, vel alter Apostolicus Commissarius se in-
gerat in concessione brachii super executione in ali-
qua diocesi.

IV.

- 72 Quare hodie modica sit autoritas Metropolitanorum.
- 73 An deus appellatio ab iis, qua mandatur in visita-
tione.
- 74 De casibus in quibus Metropolitanus non potest inhibere.
- 75 De autoritate convocandi Concilium provinciale.
- 76 De ratione ob quam in Italia causa omni q. medio per ap-
pellationem traherentur ad Curiam.
- 77 De visitatione liminum.
- 78 De auctoritate Archiepiscopi cum suffraganeo, ejusque
officialibus.
- 79 & 80 De causis ob quas Metropolitanorum potestas ho-
die modica est.
- 81 De juris metropolitici competentiâ.

V.

- 82 De controversiis super majori competentiâ fori inter
plures Ordinarios.
- 83 De aliis controversiis super collatione ordinum absque
usu pontificali.
- 84 Quomodo ista controversia decidenda sint.
- 85 De questionibus finium inter dioceses, seu super majori
vicinitate.
- 86 De questionibus super precedentiâ.

VI.

- 87 De causa controversiarum inter Ordinarios, & Præla-
tos inferiores, & de distinctione inter exemptionem
passivam, & jurisdictionem activam.
- 88 De eadem distinctione Prælatorum inferiorum, de qua
supra n. 19. & 20.
- 89 De iuribus Prælatorum inferiorum nullius cum territo-
rio separato.
- 90 De eisdem, & que eis permitienda non sint, & que
permittuntur.
- 91 De restrictionibus potestatis eorumdem.
- 92 De probatione territorii separati veri cum qualitate nul-
lus.
- 93 Quare immemorabilis sit difficultis probationis.
- 94 De temeraria, & quando obstat quod constat de prin-
cipio.
- 95 Quod immemorabilis possit probari per scripturas.
- 96 De Prælati inferioribus infra diocesim sine qualitate
Nullius.
- 97 Quid super his innovaverit Concilium Tridentinum.
- 98 Qua remaneant hodie eis Prælati inferioribus.
- 99 De Prælati nullius improprî, & per fictionem.
- 100 An Prælati inferiores, vel exempti teneantur accedere
ad Synodum.
- 101 De Prælati inferioribus regularibus intra propria septa.
- 102 De aliis habentibus plenam jurisdictionem in personas in
aliqua diocesi.

VII.

- 103 De Ecclesiis secularibus exemptis.
- 104 In quibus adhuc Ordinario subiaceant.
- 105 Et in quibus secularium, & regularium exemptiones
differant.

- 106 De aliis exemptionibus occidentalibus ratione officii.
- 107 De accidentalibus exemptionibus ob suspicionem Ordinariorum.
- 108 Ordinarius habet pro se regulam cum omnibus clericis
sua diocesis.
- 109 Episcopus, vel alter Prælati recusatur in causa Eccle-
sias, vel Mense.
- 110 De competentiâ fori Episcopalis cum laicis in causis spi-
ritualibus.
- 111 Episcopus potest in quacumque diocesi parte residere,
ibique tribunal habere, & subditos evocare.
- 112 In quibus temporibus teneatur residere in Cathedrali.
- 113 Quid ubi sunt plures dioceses unita.
- 114 De Vicario foraneo, seu locali, & quas causas cogno-
scaat.
- 115 Quando sit locus dismembrationi diocesis, & erectioni
nova Cathedralis.
- 116 Idem de parochiis dividendis, vel uniendis.
- 117 De modo exercendi curam, & administrandi sacra-
menta in parochia unita alicui Capitulo, vel Collegio.
- 118 De visitatione diocesis quomodo fieri debeat, & à quibus
abstinendum.
- 119 Quomodo puniantur Episcopi male gerentes.
- 120 De extorsionibus, que fieri solent.
- 121 De testamentis ad pias causas, vel pro anima, que per
Episcopos fiunt.
- 122 De gravaminibus, & extorsionibus in collatione ordinum.
- 123 De iis qui ratione naturalitatis, vel ob certas qualitates
Ecclesiarum servitio sunt adscribendi.
- 124 De abusu in ordinando multos clericos.
- 125 De ratione ob quam Sac. Congregatio Episcoporum pote-
statem restringat.
- 126 De recursibus adversus denegationem collationis, ordi-
num, vel tonsuræ.
- 127 De oportunitate provisionibus ut consulatur fraudibus cum
clericatu.
- 128 De aliis ad rem.
- 129 Praesertim de potestate Capituli, ejusque Vicarii, sede Epi-
scopali vacante.

D I S C. I.

Retenta eadem scriptura occasione supra insinuata sub
tit. de Regul. disc. 1. in principio; Quærens pertinet
ad instructionem, sive aliqualem genericam notitiam eorum
quæ Episcoporum, seu Ordinariorum, aliorumque Prælato-
rum, & clericorum secularium negotia concernunt.

Quamvis aliqui currentis, ac decursi sæculi scriptores, 2
eum consuevit pugna, pro ingeniorum varietate, vel ex
motivo adulandi, potestati, aut personæ in cuius gratiam
scripterunt, vel quia eorum aliqui (absque proborum præ-
judicio) catholicam Religionem extrinsecus, ac in verbis
profitentes, re tamen, hæretis, vel schismatis vitio macu-
lati fuerunt, vel politici propositionibus dediti, nullam
reverà profitendo Religionem, multa scripserint minus vera,
seu Pontificia potestati, atque Ecclesiæ, & fidei catholi-
cæ unitati præjudicialia, circa introductionem, ac potesta-
tem Episcoporum, ac divisionem diocesum, seu territorio-
rum, Ecclesiarumque Cathedralium, vel Metropolitanarum
introductionem, & usum; Attamen cum de practica instru-
ctione agatur eorum, que Romana Curia, præsertim verò
Sacra Congregationes servant; Idcirco neglectis iis, quæ ab
istis dicta sint, retentisque, vel præsuppositis opinionibus
ab eadem Curia receptis, ea practica bilia tantum, quæ
memoria suggerat, insinuatur, præsertim verò, quæ pra-
cticè pertractate mihi occasio præbuit, aliis generalibus quæ-
stionibus neglectis, utpote ad rem non necessariis, & quæ
de facili apud modernos, Episcoporum, vel Cathedralium
juris materiam pertractantes, inspicere possunt.

Generalis itaque Ecclesiasticorum Prælatorum distinctio 3
ea est; in primis, ut Papa consideratur tanquam Christi
Vicarius, atque Catholice Fidei, & Ecclesiæ unicum caput
visibile, sit universalis Ecclesiæ Episcopus, vel Ordinarius
Ordinariorum, univ. sum habens Orbem pro ejus Diocesi,
cum territorio, seu jure territoriali, etiam in iis temporalibus,
quæ fidem, ac Religionem concernunt, ut Sac. Cong-
reg. universalis Inquisitionis, temerariam, imò hæretico-
rum declarandam opinionem negantium in Papa territorium,
seu jus territoriale, eique tributentium solam jurisdictionem 4
in personas Ecclesiasticas, nostra ætate maturè decrevit circa
annum 1665.

Ideoque solius Pontificis potestatis est, Dioceses, ac ter-
ritoria dividere, dismembrare, sive unire, atque ecclesias

Cathedrales, & Metropolitanas de novo erigere, vel ere-
ctas unire, aut suppressere, & Episcopos creare, quamvis
eorum electio, vel nominatio, ex privilegiis Apostolicis,
explicitis, vel implicitis, quæ in vim antiquæ imme-
morabilis consuetudinis, allegari possunt, ad alios perti-
nent, puta ad capitula, sive ad Regem, vel supremos Prin-
cipes. A

- 6 Omniumque propterea Episcoporum, aliorumque Præla-
torum subiectio, debitaque subordinatio, per eos qui Ca-
tholicam Fidem, ejusque unitatem, re non autem verbis
tantum profitentur, neganda non est, cum ita esset negare
fidei, & ecclesiæ unitatem, ejusque capitis individuum na-
turam, ac habituale potestatem quamvis ab ejus exerci-
tio, idem Papa, ut indulta per ipsam Apostolicam Sedem
concessa servet, prudenter abstinere soleat; Voluntatis ta-
men, atque commendabilis prudentiæ effectus iste est, non
autem potestatis defectus, cum per quacumque quantum-
vis ampla privilegia, vel indulta, etiam per speciem contra-
ctus, vel concordatorum, in iis quæ Juri Divino, clarè
non adversantur, ea potestas ligandi, & solvendi, quam
Christus Petro tradidit, ligata non sit. B Quidquid sit an
ejus personæ, non autem potestatis ligamentum, quod infert
juramentum ab eo præstitum, ipsum derinere soleat, ac de-
beat, ita in ipsa personæ, non autem in Pontificia dignitate,
hujusmodi potestatis defectum improprî, ac obliqua
urgente, quod meum non est agere.
- 8 In eadem persona Papæ, triplex alia diversarum persona-
rum formalium, pro respectu diversitate, species concu-
rit; Una scilicet Principis Ditionis temporalis Ecclesiæ,
quæ sub nomine Sacrae Ecclesiæ fidei mediati, & immediati
explicari solet, unde propterea apud Sacros Canones, Papa
se ipsum appellat, Papam, & Regem C istaque personæ extra-
neæ duplici præfenti discurfu, de ea verò agitur lib. sequ. occa-
sione agendi de relatione, & praxi Curia Romanæ, & ali-
bi pluries. D
- 9 Altera est persona contradistincta ab illa Papæ, quam
idem sub seipso gerit Patriarchæ Occidentis, & de ista par-
ter ad rem non agitur, cum ea rarò, vel unquam ad praxim
reduci videatur, ejusque consideratio aliqua habetur in e-
adem relatione, & praxi Curia, occasione agendi de pote-
state Collegii Cardinalium, Sede Papali vacante. E
- 10 Et altera demùm est persona Episcopi, seu Ordinarii par-
ticularis Urbis, ejusque territorii, seu districtus, super quo
cadt quæstio, quanti se protendat, an scilicet ad centum mil-
liaria, ut leges civiles disponent, vel solum ad quadraginta,
ut per Urbis Statuta hodie præfinitum est. F
- 11 Post Papam, (non attento ordine teneto per Chassanum
in Catalogo gloria mundi, & alios,) succedunt Cardina-
les, quos praxis docet, ut magnam incomparabiliter præ-
minentiam habeant supra Patriarchas, ac Primates, & Ar-
chiepiscopos.
- 12 Verùm illa percutit potius honorifica, & præminentia-
lia, sive illa jurisdictionalia, quæ à Papæ consortio pendent,
non autem circa ordinem graduale jurisdictionis, ac po-
restatis, cum in jurisdictionalibus, respectu suarum Eccle-
siarum titularium, Cardinales, sub inferiorum Prælatorum
ordine, seu sphaera comparativè ad Urbis Episcopum veni-
ant, ut infra. G
- 13 Itaque post Papam, secundus est locus Patriarchatum;
Verùm pariter de istorum potestate, nimium rarum est in
praxi agere, quoniam licet per Papam juridicè creentur Pa-
triarchæ Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antioche-
nus, & Hierosolymitanus; At tamen, cum Orbis partes
quæ ad eos pertinent, sub infidelium iugo existant, atque
Christiani qui ibi vivunt, schismatici pro majori parte sint,
hinc proinde de facto, nulla istorum est potestas, vel ea
modica, quæ per eorum Vicarios, ac Missionarios, cum ali-
quibus ibi catholicè viventibus exercetur, adeo ut jurisdic-
tionalium controversiarum casus non dentur in his Sacris
Congregationibus, solumque de aliquibus agi soleat in Sac.
Congreg. de propaganda fide.
- 14 Quamvis autem post Patriarchas, tertium locum occu-
pent Primates; Attamen in Italia istorum usus non habet-
ur, rarumque est in his Sacris Congregationibus, vel in
Rota, aliisque Curia Tribunalibus, de istorum sententiis,
ac gestis peragere.
- 15 Legatorum autem in respectu, sub hoc ordine non cadit,
cum ipsi potius sub prima specie controversiarum cum Papa,
optumque Delegatis cadant, istorumque non est ordo, sed
potius officium.
- 16 Succedunt igitur Archiepiscopi, quibus Metropolitanorum
titulus in jure conceditur, istique duplicem gerunt

personam; Unam scilicet Episcoporum, seu Ordinario-
rum in eorum propria, & immediata Diocesi; Et alteram
Metropolitanorum, ac iudicum appellacionis, & recursum
ab Episcopis, aliisque Prælati, & iudicibus ordinariis Ec-
clesiasticis existentibus intra provinciam; Quoties ex Apo-
stolico privilegio non sint exempti, atque Apostolicæ sedi
immediatè subiecti.

Alter succedit ordo Episcoporum, qui cessante dicto ex-
emptionis privilegio, suffraganei dicuntur, istique in eor-
um diocesium Ordinarii sunt. H

Post Episcopos, succedunt illi Prælati, qui territorium 19
habent, verè, ac de facto separatum à quacumque diocesi,
intra cujus limites, oppida, & castra existunt, cum clero,
& populo seculari ibi vivente, adeo ut sit species diocesis,
quæ tamen talem titulum non habeat, eo quia Prælati ordi-
ne, ac dignitate Episcopali careat, neque ecclesiæ est Cath-
edralis, ideoque dicitur Nullius, sub sola denominatione
provinciæ Metropolitanæ, in qua hoc territorium situm sit;
Isteque Prælati, qui alicubi secularis, & alicubi regularis
est, ad instar Episcopi, dicitur Ordinarius loci, univer-
salemque Episcopalem, tam ordinariam, quam delegatam ha-
bet jurisdictionem, adeo ut aliud ei non desit, nisi exerci-
tium, non autem habitus eorum, quæ sunt ordinis Episco-
pali, vel eorum quæ per Apostolicas Constitutiones spe-
cialiter viciniori Episcopopo commissa sunt. I

Alia est species Prælatorum secularium, vel Regularium, 20
qui ecclesiasticam Episcopalem, seu ordinariam ju-
risdictionem habent in aliquibus oppidis, vel castris, exi-
stentibus intra limites alicujus diocesis, in clerum, & popu-
lum secularium, ibi viventem, adeo ut sint Prælati hanc ju-
risdictionem habentes, in alieno territorio, seu diocesi,
quamvis de illa, ratione exemptionis, non consentant;
Istique duplici generis existunt; Alii etenim ex privilegio,
vel præscriptione, universalem, ac indefinitam omnium
causarum ordinariam jurisdictionem habent, alii verò ad
certas causas, seu certos casus restrictam. L

Et demùm alii sunt inferiores Prælati, sæculares, vel regu-
lares, qui in aliena Diocesi existentes, jurisdictionem
habent in solas personas Ecclesiasticas propriæ Ecclesiæ, vel
proprîi Monasterii, vel etiam in sæculares, eidem Ecclesiæ,
vel Monasterio servientes, atque intra propria septa viven-
tes, cum exemptione ab Ordinario loci, nullum tamen ha-
bent populum sæcularem subditum, ut generaliter sunt Ab-
bates, & Priores, alique superiores locales Monasterio-
rum, & Conventuum, aliarumque domorum Regularium,
ac etiam aliquorum Ecclesiarum collegiarum secularium
principales Dignitates, quæ sub Decani, vel Præpositi, sive
Archidiaconi, vel Archiepiscopi nomine explicari solent,
jurisdictionem in Canonicos, & clericos, & aliosque
servientes propriæ Ecclesiæ habentes; Istique Prælati ob
aliquam majorem amplitudinem privilegiorum exemptio-
nis, improprî per quemdam modum loquendi, titulus
Nullius quandoque dari solet; Verè autem ille fictus, ac
improprîus est. M

Quamvis autem alii adsint Ecclesiasticam jurisdictionem 22
exercentes, ut sunt Vicarii Generales, vel Capitulares, seu
foranei, atque cathedralium, & collegiarum Capitula sede
vacante, vel impedita; At tamen non nativa, sed derivata, vel
accidentalis est hæc jurisdictione, precaria, vel provisionalis,
ideoque Prælati nomen eis non congruit. N

Habetur etiam quædam tertia species Prælatorum, qui-
bus, quoad effectus, ac plenariam Episcopalem jurisdic-
tionem, Ordinarii, ac nullius per veritatem nomen congruere
posse videtur, sine tamen territorio, sed intra territorium
alienum; Ad instar Prælatorum localium ultimi generis,
sed absque illa subordinatione Ordinario loci, quam illi
habent, & cum aliqua activa jurisdictione in personas,
quamvis de clero, & populo seculari sint, atque sparsim in
territorio alterius Diocesanæ vivant, ideoque dici potest
quædam extraordinaria, tertia, seu mixta species, ut
(ex. gr.) sunt Archiepiscopus Fesulanus in Civitate Flo-
rentiæ, Archiepiscopus Nazarenus in oppido Batolitano-
Tranen. Diocesis, Protector Almæ Domus Lauretanæ, &c;
similes si qui adsint. O

Ac etiam dici posse videntur in sensu antiquorum Cano-
nistarum Cardinales in eorum Ecclesiis Titularibus Urbis,
quamvis ex Apostolicis decretis, respectu cleri, & populi
sæcularis, contrarium praxi docere videatur, ut jurisdic-
tione Ordinarii, cujus personam representat Vicarius Papæ
considerari in ultima superius distincta persona Episcopi
particularis Urbis. P

Adest quoque aliud inferiorem Prælatorum genus; qui
est

erit nullam jurisdictionem, ut precedentes, in sacramentalibus tamen, ac diurnis aliquam habere dicuntur jurisdictionem, ac prælaturam, ut sunt Parochi, seu Ecclesiarum parochialium Rectores, qui duplicem constituunt speciem, habituum scilicet, & actualium, quoniam frequens praxis docet quod Ecclesie parochiales alicui Dignitati, vel Prælatu, seu collegio, vel Monasterio unitæ sunt, proprium habentes Vicarium, qui curam exerceat; Primus autem habitus est proprius Rector, & Prælati, alter vero minister; Atque post istos sunt simplicium beneficiorum Rectores. Q

26 Cognito autem de pluribus, ac diversis generibus Prælatorum, congrua etiam cognitio est, de pluribus, ac diversis Ecclesiarum generibus, seu qualitatibus; Aliæ siquidem sunt Patriarchales, quæ in Orbe catholico nostri commercii, dicuntur solum quatuor Basilicæ Urbis, nempe Lateranensis, Vaticana, Liberiana, seu Sanctæ Mariæ Majoris, quibus inserviunt clerici sæculares, & illa Sancti Pauli extra muros, cui inserviunt regulares ordinis Sancti Benedicti, seu Congregationis Cassinensium. Indecisa quæstione remanente, an sola Lateranensis duplicem gerat figuram, Patriarchalis scilicet, & cathedralis Papæ considerati tanquam Patriarchæ, & tanquam Episcopi, non autem tanquam Papæ, cujus Ecclesia est universalis ex omnium fidelium universitate constituta; Vel potius omnes quatuor Basilicæ materiales, quodam sociativo jure, tanquam membra unius corporis formalis, æquè concurrant ad efformandam istam Ecclesiam Patriarchalem, seu cathedralem, Receptum etenim est in jure, ut quavis Ecclesia cathedralis unica, & individua sit, tanquam repræsentans personam sponisæ; Unicitas tamen consistat in habitu, seu in formalitate, quo verò ad actum, seu materialitatem non implicat, ut ex pluribus Ecclesiis materialibus localiter distinctis, ac constitutur, seu efformetur, cum aliquid ordine præcedenti inter eas, eo modo quo unum, ac idem capitulum individuum consistit à pluribus personis Canonorum. R

28 Aliud Ecclesiarum genus est illarum quæ Metropolitanæ seu Primatiæ prærogativam habent, tanquam sponisæ Primatum, seu Metropolitanorum, istaque eodem modo, quo supra de earum Prælati dictum est, duplicem speciem constituunt; Unam scilicet cathedralis propriæ, ac immediatæ Diocesis, in qua Archiepiscopus consideratur tanquam Episcopus, seu Ordinarius primæ instantiæ; Et alteram Metropolitanæ, seu capitis Provinciæ, complexivæ plurium cathedralium, quarum est, Archiepiscopus autem est Juxta ac superior appellatum, vel secundæ instantiæ.

29 Tertium est genus Ecclesiarum cathedralium, quæ efformant caput omnium aliarum Ecclesiarum diocesis. S

30 Quartum est Ecclesiarum Collegiarum, quæ subdividuntur in sæculares, & in regulares pro qualitate clericorum eis inserviuntium, atque sæculares subdividuntur in simplices, & in insignes. T

31 Quintum est genus Ecclesiarum parochialium, quæ plures in singulis respectivè locis habent species; Aliæ siquidem sunt unitæ in loco, aliæ inferiores Ecclesias habentes tanquam adjectivas, ac membra subordinata; Aliæ verò, ubi earum plures in Civitate, seu loco existant, juxta regularem, ac ordinariam naturam, inter se distinctos fines, distinctumque populum habent, adeo ut quilibet pastor suas cognoscat oves, neque unum ovile cum altero confundatur; Aliæ verò sine finium distinctione, proprias, ac distinctas cognoscent oves per solum distinctionem familiarium; Et aliæ neque hanc distinctionem habent, sed jure cujusdam communionis universales, quælibet pro ejus virili, seu quota possidet totum, quia nempe cujuslibet Parochus, in loco, ejusque universo populo promissæ sacramenta, aliaque divina ministrat; Has autem secundam, & tertiam species, Sac. Conc. Trid. parùm laudat, easque ad primam reduci locorum Ordinariis injungit.

Inter istas verò, sive de una, sive de altera specie sint, aliquarum præminentiarum ratione, dari solet diversa nomenclatio, seu qualitas, matris, & filiarum, quod scilicet una, vel tanquam in loco antiquior, vel in primævo statu unica, postmodum verò ex fidelium multitudine divisa, major, seu matrix dicitur, aliæ verò sunt filiales; Omnes etenim in jure parochiales sunt coæquales cum omnimoda independentia, sed una earum adinstar Decani, seu primæ Dignitatis in capitulo, vel Collegio aliquam majorem habet prærogativam; Ubi etenim aliæ Ecclesie ab una sint dependentes, cum omnimoda subordinatione, tunc quamvis pro communi usu loquendi, matricis, ac filialium nomen, seu terminus quo-

que adhibeatur; Improperia tamen loquutio est, quoniam vera unica est parochia, aliæ verò dicuntur inferiores Ecclesie adjectivæ tanquam membra pro commodiori juris parochialis, & curæ exercitio. V

32 Aliæ demum inferiores Ecclesie, generaliter simplices, ac subditæ dicuntur, cum ea distinctione, quod aliæ habent Beneficiatum, seu Rectorem, & aliæ non nisi serviente pro solo cultu ipsius Ecclesie, ejusque bonorum administratione.

33 Ecclesiarum autem nomine veniunt solum illæ, quæ cum Ordinarii, vel alterius Ecclesiastici superioris legitima auctoritate pro fidelium Congregatione, divinoque cultu, ac divinatorio Officiorum celebratione, publico omnium usui consecratae, vel cum ea destinatione, quæ benedictio vulgo dicitur, destinatae sunt, cum janua in via publica, ut omnibus liber pateat aditus; Illæ siquidem mansiones, quæ eidem divino cultui, ac divinatorio celebrationi, etiam cum legitima superiorum auctoritate destinatae sunt, intra tamen domorum secularium, vel etiam regularium septa, adeo non habeant januam in via publica, neque omnibus liber pateat aditus, privata Oratoria potius, quàm Ecclesie dicuntur, notabilisque differentia inter unum, ac alterum genus dignoscitur. X

34 Ultra Ecclesias, & Oratoria, ad sunt quoque loca etiam divinis, & orationibus, piisque operibus destinata, ac deservientia pro christiana, & Ecclesiastica pietate, illaque in duas subdividuntur species, quoniam alia dicuntur loca Ecclesiastica, alia verò pia tantum; Ecclesiastica siquidem sunt ea, quæ Ordinarii loci, seu alterius Ecclesiastici superioris auctoritate formiter erecta sunt, seu non confitit de formali erectione, plerumque habent signa, quæ locum ecclesiasticum constituunt; Pia verò sunt ea, quæ hanc erectionem, vel signa non habent, pro facti qualitate, & circumstantiis, ex quarum singulis id pendet, ideoque certam, ac determinatam regulam generalem non recipit.

Magna verò differentia inter unam, & alteram speciem dignoscitur, tam ratione exemptionis à foro, ac oneribus, & legibus laicalibus, & respectivè à majori, vel minori Ordinarii loci, vel alterius Prælati superioritate, quam ratione prohibitionis alienationis, quæ de bonis Ecclesiasticis habetur, non autem de illis laicalium locorum, quæ licet ratione operum, quæ exercent piorum nomen, seu titulum habeant, atque quandam Ecclesiasticam imaginem retineant, seu figuram faciant, ut sunt (ex gr.) infirmorum hospitalia, mulierum conservatoria, secularium congregationes, vel confraternitates, cum similibus. Y

35 Quamvis autem Metropolitana, vel Cathedralis, aut respectivè Parochialis Ecclesia unica sit, saltim formaliter ut supra, unusque esse debeat Prælati, vel Rector, ac propterea, uni prohibitum sit, plurium Ecclesiarum prælaturam, vel rectoriam obtinere, ne detur in uno viro plurium sponiarum, seu mulierum simultaneous concursus à jure damnatus, vel detur monstrum plurium corporum sub uno capite; Et è converso prohibitum est, ne eadem Ecclesia pluribus committatur Prælati, vel Rectoribus, ne aliud detur inconveniens pluralitatis virorum unius mulieris, sive monstrum plurium capitum in uno corpore.

Adhuc tamen, utraque unitate habituali firma manente, actualis exercitii divisio comparabilis est, quinimo ejusdem habitualis juris dictam regulam incompatibilitatem tollere potest Apostolica auctoritas, cui omne id concessum est, quod juri divino expresse, vel directè non adversetur, sed à jure positivo, seu Ecclesiastico, citra divini violationem, seu contraventionem proveniat, ubi potissimum justa causa id exigat. Z

36 Ideoque duos ejusdem Cathedralis Episcopos quandoque (licet rarè) praxis docet, quia sic ritus diversitas exigat, ob duplicem scilicet ritum Græci, & Latini usum, ideoque duplicem pro utroque ritu Episcoporum dare congruat. A

37 Sive quod Ecclesia parochialis numerorum populum habente, cujus curam unus habere non valeat, ex Apostolica concessione, vel ex antiqua consuetudine, ad scissuram evitandam, plures præficiantur clerici, cum coequali jure, penes quos quoddam Collegium, seu unam intellectualem personam repræsentantes, individuum jus rectoriæ residet; Aut quod unus habeat jus rectoriæ; Alii verò quoddam, famularum, vel coadjutoria jus necessarium in titulum. B

38 Unionis quoque jure, praxis docet in uno Prælati, seu Episcopo plurium Ecclesiarum, vel Metropolitanarum, seu etiam Collegiarum Ecclesiarum possessionem, ac administrationem; Idque dupliciter contingere solet; Vel scilicet acci-

accidentaliter in ea persona tantum ex quadam particulari commendatione, ipsarum Ecclesiarum statu in nihilo immutato.

39 Vel ex perpetua unione, quæ triplex esse solet; Primo scilicet unitivè, adeo ut ambe coequaliter ad unam constituendam jure confusio concurrant; Secundo accessorie, vel subjective, quando una alteri ita uniat, ut propriam naturam, ac essentialiam amittat, fiatque pars, atque membrum ejus, cui facta est unio; Et tertio æquè principaliter, jure coequali, cujuslibet natura, vel statu non immutatis; Istaque posterior species in Cathedralibus præsertim in usu magis est, atque favorabilis reputatur, sicuti è converso secunda odiosa censetur; Ita etenim neurri notabile inferri non dicitur præjudicium, dum quælibet Ecclesia suum retinet statum ad omnes effectus, de quibus infra in discursu, atque verè, & de facto inter se habentur pro duabus invicem distinctis, quamvis unum habeant Gubernatorem, qui quoad se dicitur unus, & idem, sed quoad eas habetur pro duplici homine diverso, seu discretore; Ideoque nimium refert unionis naturam, seu qualitatem inspicere ad magnam effectuum varietatem exinde resultantem. C

- a sub tit. de præm. disc. 1. 2. & 6. & sub tit. de jurisd. disc. 1.
- b de concordatis an legem potestatem Papæ sub tit. de Benefic. disc. 27. c. Cap. cum inter. in fin. de elect. dicto disc. 1. de præm. d. tit. de judic. in Relatione Curie in Rubrica de Papa, & pluries sub tit. de jurisd.
- c loco proximè cit. in Rubrica de Collegio Cardinalium.
- f de districtu Urbis dict. tit. de præm. disc. 1. & tit. de Regal. disc. 72. & 94. & sub tit. de jurisd. disc. 50. & 53.
- g infra n. 24. & tit. de jurisd. disc. 34. i. tit. de jurisd. disc. 1. & disc. 8. I ibidem proximè supra.
- m apud Bich. dec. 459. & tit. de jurisd. disc. 18.
- n de jurisd. in notis ad S.C.T. sess. 24. de resor. cap. ...
- o tit. de jurisd. disc. 20. & disc. 30. p. eod. tit. de jurisd. disc. 34. 25. q. de his sub tit. de Parochialis.
- r tit. de præm. disc. 2. cum duobus seqq. I De his tit. de præm. disc. 1. cum seq. v. eod. tit. de præm. disc. 8. & seq. u. tit. de paroch. disc. 33. & seq. x. tit. de Regular. disc. 33.
- y tit. de jurisd. disc. 40. & seqq. ad 45. & in notis ad S.C.T. & tit. de Regular. disc. 50. z sub tit. de benef. & infra ad S.C.T. a. tit. de jurisd. disc. 20.
- b tit. de paroch. disc. 3. cum plurib. seqq. & sub tit. de benef. & in notis ad S.C.T.
- c de materia unionis dicto tit. de benef. pluries, & dicto tit. de præm. disc. 7. & in notis ad S.C.T.

II.

De controversiis inter Ordinarium, & Papam, eiusque Romanæ Curie Officiales.

Postea igitur supradictarum reduplicatione personatum Ecclesiasticarum in Papa, una scilicet Papæ tanquam Episcopi Ecclesie universalis, & altera ejusdem tanquam Episcopi particularis Urbis, (cum altera persona Principis temporalis ab hac inspectione omnino extranea sit); Cum utraque persona, locorum Ordinarii, eas controversias habere solent, quas eidem Papæ placet per juris tramites à Sacris Congregationibus, vel à Rota, aliisque Tribunalibus pertractari, ac decidi.

Attenta siquidem magis restricta, minorique potestate Episcopi Urbis, quam Papa exercet per ejus Vicarium, (qui unus ex Cardinalibus esse solet) jurisdictionales controversie oriri solent cum Episcopis, aliisque locorum ordinariis intra Urbis districtum, qui hodie firmatus est intra ambitum quadraginta milliarii, intra quem, cum singulorum locorum Ordinariis respectivè, Vicarius ejusque Vicegerens, aliique Officiales, cumulatim exercent jurisdictionem, etiam in prima instantia, quæ Ordinario loci reservata est, adeo ut inter eos detur preventio, eodem modo, quo inter Magistratus sæculares contingit, nempe Senatorem & Gubernatorem Urbis. D

40 Quamvis etenim, ut supra insinuat, ex testimonio legum civilium, antiquis Urbis districtus, seu territorium, ex antiquæ Romæ amplitudine magnaque absque exemplo numerositate, ad certum milliariam ambitum pretendens, istaque restrictio ad 40. recens videatur, utpotè determinata per modernam Statuta sub Gregorio XII. cum antiquorum reformatione, aliisque additionibus, redacta ad illum, quem habemus currentem usum; Illaque juxta opi-

nionem, in qua hodie Rota residere videtur, regulariter laicalia potius censentur; ideoque super antiquo districtu, in spiritualibus attendenda non sunt, cum diversi sint unæque alii fines, neque ab eis arguere licitum sit; Attamen usus circa cognitionem causarum ita recepit; Antiquo ambitu in consideratione solum haberi solito, ut juxta antiquorum loquentium morem, suburbicarium spatium, vel territorium dicitur, in quo non detur Metropolitanus usus, vel potestas, adeo ut aliquæ antiquæ concessiones, vel erectiones, quæ intra hoc spatium se protendunt, effectum non sortita supponantur. E

41 Hinc proinde aliqui hunc suburbicarium centum milliarii ambitum, sub nomine Provinciæ Papæ, ad differentiam brevioris districtus explicare solent, sed malè, cum istud vocabulum provinciæ Papæ, potius congruat Papæ, tanquam Papæ, respectu illorum Episcoporum, vel aliorum inferiorum Ordinariarum, quæ à Metropolitanis exemptæ sint, atque vel immediata Papæ subjectione existant, adeo ut iste, Metropolitanus partes ita cum eis gerere videatur, ideoque merito istud provinciæ vocabulum adhibetur per quamdam assimilationem, ac discretè à majori potestate, quæ universum mundum ut supra complectitur. F

42 Idemque usus circa restrictionem ad breviorum ambitum quadraginta milliarii, non solum habetur à dicto Tribunali Ordinario Vicarii, quod est propriè Tribunal Episcopale, seu Ordinarii Urbis in iis, quæ ad loci Ordinarium pertinent, sed etiam habetur per Sacra Congregationem Apostolicæ visitationis adjacentium Episcoporum, seu locorum; cum hæc visitatio, isto privato diocæsano jure fieri dicatur, neque ultra se extendat; Ideoque, facti potius quam juris quæstiones esse solent, inter Tribunal Vicarii, & Episcopos, seu Ordinarios locorum, super preventionem, an scilicet, & quando hæc legitime sequata dicatur, de quo in ejus peculiari judiciorum se de habetur. G

43 Quæstione cadente super termino, ex quo iste ambitus, vel districtus veniat regulandus, an scilicet à situatione loci Ecclesie Cathedralis, vel potius ab illa singulorum locorum, in quibus casus contingant, cum plerumque Cathedralis intra districtum sita sint, earum tamen dioceses ultra se protendant; Et è converso, aliæ extra districtum existentes, se extendant ad loca intra illum situata; In puncto autem juris probabilius videtur, ut ipsius Cathedralis situatio attendi debeat, nisi receptus usus, (cui deferendum videtur,) contrarium doceat. H

44 Super modo autem faciendi mensuram distantia aliqua habentur in annotationibus rerum Regularium. I

45 De his autem in Sacris Congregationibus agi non solet, nisi quatenus in casibus particularibus, Papæ earum aliquam desuper consulere videatur, ut in casibus contingentia praxis docuit super quadam controversia inter Metropolitanum, illiusque suffraganeum, qui licet in Metropoli erectione pro suffraganeo expresse assignatus esset, huic tamen metropolitanico juri subjectionem negabat ex defectu intentionis Papæ, eo quia intra hunc centum milliarii ambitum Ecclesia Cathedralis sita esset, cum Sacra Congregationi Concilii Tridentini, in qua pendet casus indecisis, id remisissum fuerit. L

46 Regulariter enim facultates sacrarum Congregationum non comprehendunt urbem, ac ea quæ sub Cardinalis Vicarii jurisdictione, ac administratione sunt. M

47 Attenta verò altera magis lata persona, seu potestate Papæ uti Papæ, Ordinariarumque jurisdictionem, seu potestatem in duplicem distinguendo speciem; Unam scilicet voluntariam, seu gratiosam, quæ consistit in provisione beneficiorum Ecclesiasticorum aliorumque officiorum; Et alteram contentiosam consistentem in judiciali cognitione causarum civilium, criminalium, & mixtarum.

48 Quatenus ad hanc primam speciem pertinet; Licet regulæ generalis Ordinarii loci assistat, ut de jure ad ipsum pertinet collatio, seu provisio omnium beneficiorum, vel appellandarum, seu officiorum intra suæ diocesis, ac territorii fines existentium; At tamen vel per Apostolicas Constitutiones, vel per Cancellariæ regulas plerumque reservationes, vel affectiones inductæ sunt, per quas ista Ordinariarum potestas, nimium restricta est, pæneque ad nihilum redacta, quoties indulgetur Apostolica, quæ Cardinalibus concedi solent, vel sedis Papalis vacatio, aliquam (est neque plenam) antiquæ potestatis restitutionem non causat; Licet etenim eadem reservationes, quatuor anni menses accipiant, sive alternativa concedi solita alios duos tribuat; Realius tamen,

men, vel personalium, seu localium reservationum, vel affectionum usus, adeo frequens est, ut etiam in iis vacationibus, quæ in his mensibus contingunt, rara sit hujus facultatis praxis; Id autem peculiarem materiam beneficiariam percutit, neque hujusmodi quaestiones inter privos à sede Apostolica, & ab Ordinario in Sacris Congregationibus tractari solent, cum pro beneficiorum qualitate, seu valore in forma judicialia de eis tractetur in Rota, vel coram Prælati, quibus ibi specialiter committitur. N

50 Quandoque tamen de validitate unionum, quas ad Concilii Tridentini præscriptum locorum Ordinarii faciunt, ad favorem feminarii, vel præbendarum Ecclesie Cathedralis, seu aliis, in eisdem Concilii Congregatione peragi solet, ideoque sedentibus in ea congruit, ut istam præsertim unionum materiam bene calleant. O

Ubi verò Apostolicis reservationibus, vel affectionibus cessantibus, extra controversiam sit hæc Ordinarii potestas; Adhuc tamen Papa tamquam Ordinarius Ordinarius, cum eis concurrere potest, eosque prævenire; Id autem, licet possit, non tamen facere solet, ideoque in dubio præsumenda non est hæc voluntas, ad quam propterea, five ac etiam accedente, ad ipsum præventionis factum, quaestiones restringuntur, quæ pariter in dictis Tribunalibus in forma judiciali tractari solent, non autem in Sacris Congregationibus, idque sub peculiari beneficiorum tractatione cadit, ad hoc instituto extraneum. P

52 Super alia verò specie contentiose jurisdictionis; Ex Sacrotum Canonum dispositione, vel intentione, clarius verò, magisque præcisè ex illa Sacri Concilii Tridentini, cognitio causarum primæ instantiæ ad locorum Ordinarios pertinet, omnibus illis usibus, vel privilegiis à Concilio sublati, ex quibus etiam in prima instantia in Curia Romana, vel coram aliis Apostolicis delegatis causæ civiles, criminales, vel mixtæ introduci solebant; Hodie verò ex Conciliari decreto, illæ causæ, quæ de facto in Curia introducuntur, partibus non consentientibus, Ordinariis remittuntur; Nisi miserabilium personarum privilegium, quod fori electionem concedit, aliter fudeat; Vel nisi de illis gravius causis agatur, quatum cognitio etiam in prima instantia, Rotæ, vel alicujus Sacræ Congregationis judicio digna reputetur; Super hoc certa regula generalis cuicumque casui applicabilis statui non potest, cum id ex Papæ arbitrio pendeat, ejusque Gratiæ, vel Justitiæ Signaturæ consilio pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis decidatur; Sed de his pariter in Sacris Congregationibus agi non solet, cum id ad utramque insinuatam Gratiæ, & Justitiæ Signaturam pertineat. Q

Ordinatio autem potestatem, in plerisque Sacra Congregario, præsertim Episcoporum, & Regularium, non solum generaliter coarctavit, puta in iis, quæ concernunt Monasteria monialium, ac admissionem puellarum educationis gratia, ut in sua Regularium sede advertitur, ac etiam generaliter fecit altera Sac. Congregatio Concilii, præsertim circa facultatem reducendi onera missarum, five faciendi investimenta pecuniarum, quæ pro hujusmodi perpetuis oneribus relicta sunt, circa formam in eisdem Congregationis generalibus decretis præscriptam, sed etiam quandoque in aliquibus casibus particularibus.

54 Potissimi modo restringendo potestatem impositionis manuum, qua aliqui Ordinarii abuti solent, præsertim circa collationem primæ tonsuræ, quoniam Communitatibus laicorum recurrentibus, Sacra Congregatio commendabiliter quidem, eoque commendabilius, quod frequentius id ageretur inhibere solet, ne inconsulta ipsa Congregatione tonsura præsertim conferatur; Et è converso quandoque ejusdem, aliorumve ordinum collatio eis demandari solet, quando absque justa causa archætiis præsertim aliquo beneficio, seu sperantibus præsentationem, vel nominationem ad beneficium, vel capellaniam à majoribus fundatam, animosè id denegetur, quod pariter certam non recipit regulam cuicumque casui applicabilem, cum totum pendeat à prudenti beneque regulato arbitrio pro facti qualitate, & singulorum casuum circumstantiis.

56 Eodemque modo quandoque Ordinariis hæc Sacra Congregatio demandare solet, ne ad carcerationem, alioque retractabiles actus procedatur contra aliquos clericos, alioque subditos, quando ob recursus habitos, five ex aliis causis probabilis urgeat animositas suspicio, ob quam aliquando omnimoda exemptio ab Ordinarii potestate, & jurisdictione per eandem Sac. Congregationem concedi solet, illam alicui viciniori delegando.

57 Pleraque autem alia circa hujusmodi restrictionem, vel

recursus contingunt, quæ vel memoria non suggerit, vel facile non est ita recensere, cum à casuum particularibus circumstantiis totum pendere soleat, ac etiam pleraque insinuantur in annotationibus ad Sac. Concil. Trident. de quibus infra. R

d de hoc districti Orbis, dictaque jurisdictione supra, n. 11. e locis proximè citatis, n. 11. præfert. disc. I. de præmin. f Ibidem ut supra. g tit. de judic. in relatione Curia Rubrica de Congregatione visitationis. h tit. de juris. disc. 50. i sub tit. de Regular. disc. 31. l dicto tit. de præm. disc. 1. m sub tit. de Regul. disc. 32. & sub tit. de fidei. disc. 155. n sub tit. de Benef. plur. o dicto tit. de benef. præsertim, disc. 43. & seqq. & in not. ad S. C. T. p eod. tit. de benef. disc. 23. q sub tit. de judic. & sub tit. de juris. disc. 67. & 72. & in notis ad S. C. T. sess. 24. de reform. c. 20. r In annot. ad S. C. T. hoc eod. lib. in fin. ac etiam tit. de judic. in relatione Curia.

III.

De controversiis inter Ordinarios, & Legatos, seu Nuncios Apostolicos, aliosque Apostolicos Delegates, & Commissarios.

R Etena eadem superius insinuata distinctione, inter duplicem speciem jurisdictionis, seu potestatis in Ordinario, voluntariæ, scilicet, & contentiose; Quatenus pertinet ad primam, non cadunt inspectiones, quæ supra quoad Papam insinuatæ sunt circa collationes beneficiorum, vel officiorum, seu ordinum super potestate concurrenti cum quolibet Ordinario, eumque præveniendi, cum id solius Pontificiæ potestatis sit, ex peculiari ratione quod ubique est Ordinarius major tanquam Episcopus totius Orbis; Nisi idem Pontifex respectu alicujus regionis, vel provincie, ejus Legato præsertim de latere, specialiter hanc facultatem communicaverit, quod facti, ac voluntatis quaestio nem potius continet, atque ex facultatum tenore pendet, nulla cadente quaestione potestatis.

Quamvis etenim Legatis extraordinariis, ac de latere, qui ad magnos Principes, vel pro magnis negotiis ultra montes transmittuntur, amplæ facultates communicari soleant, tam circa concessionem Apostolicarum dispensationem matrimonialium, five super arate, vel natalibus, aut interstitiis pro assequutione ordinum, ac beneficiorum, cum similibus; Attamen id tangit jus ipsius Papæ, neque Ordinarii interest, an beneficia reservata, vel affecta, quorum collatio sibi interdicta est, mediatè, vel immediatè conferantur.

Ut etiam habetur de aliquibus Nunciis apud Principes, qui Legati potestatem in pluribus habent, cum jure (licet magis coarctato,) aliquas concedendi dispensationes, ac etiam conferendi beneficia reservata, vel affecta, quæ non excedant valorem 24. ducatorum, neque sint Canonici in Cathedrali, vel principales Dignitates in Collegiata, ut super facultatibus præsertim Nuncii Hispaniarum frequenter in Rota audiuntur quaestiones; Attamen pariter intrat eadem ratio, de qua supra, ut id non tangat jus Ordinarii, in iis quæ ad ejus pertinent collationem. S

61 Prout etiam, licet Legatos, vel respectivè Nuncios, in collatione ordinum quandoque manus apponat; Attamen non ordinario jure, & per concursum, ut Papa facit, sed potius juxta facultates, vel respectivè stylos, id provenit jure appellationis, vel recursus, quia nempe Ordinarius absque justa causa denegat, eo modo quo supra de facultatibus Sac. Congregationis Episcoporum insinuatum est, nisi in specialibus facultatibus Legati de Latere id contineatur.

62 Quo verò ad alteram contentiose jurisdictionis speciem; Præsupposito quod agatur de causis, vel personis indifferentibus, adeo ut non intrent speciales facultates Legati, vel Nuncii, seu Collectoris Apostolici, ut sunt præsertim quoad personas respectu Camere Apostolicæ collectores, ac subcollectores, alioque ministri, & respectu causarum sunt illæ, quæ concernunt jura Camere, seu spoliatorum, vel illicitæ negotiationis, ad quarum instar, idem procedere videtur ubi adit Tribunal Fabricæ S. Petri, five illud Inquisitionis, aut simile.

Quemadmodum regula generalis, tam de jure, quam clarius ex Conc. Trid. assitit Ordinario, ut causæ omnes in prima instantia coram ipso cognosci debeant, ideoque etiam à Papa, seu ejus Romanæ Curie Tribunalibus ille remittuntur, quoties ex privilegio electionis fori Principis, vel ob causæ gravitatem, limitatio non intret ut supra; Multo magis idem

dicendum est in Legatis, vel Nunciis, qui juxta facultates, vel stylos respectivè, sunt quidem Judices appellationis, vel recursus, sed præter hanc viam in causis primæ instantiæ se non ingerunt, una partium disponente; Quinimò ut etiam utraque consentiente, utriusque signaturæ sententiam quandoque expertus sum, ad instantiam Ordinarii, vel ejus Promotoris fiscalis, causa adhuc remitti debebat ad partes.

63 Idque inter laicos quoque receptum est, ubi præsertim cum feudariorum, seu Baronum, & Domicellorum vastallis, ac subditis agatur, quoniam non obstante utriusque patris consensu, à Tribunalibus Principis, vel alterius superioris Magistratus, sui cognitio in gradu appellationis, vel recursuum competat, adhuc Baroni petenti rei remissio; Sicut è converso ea peti potest per unam partium, quamvis Baro, vel respectivè Ordinarius juri suo cedat, atque consensum præstet, ut ibi causa cognoscatur. T

64 Hinc proinde quaestiones inter Ordinarios, & Legatos, vel Nuncios, aliosque Apostolicos Commissarios, facti potius, quam juri esse videntur, super verificatione scilicet illius qualitates, in persona, vel causa, ob quam intrent facultates speciales Nuncii, vel Commissarii Apostolici privative ad Ordinarium, juxta ea, quæ pro frequentiori contingentiæ superius exemplificata sunt; Sive ubi agatur de illis casibus, in quibus, vel ex facultatibus, vel ex consuetudine locum habeat cumulativa, & consequenter intret præventio.

65 Idque præsertim in Italia praxis docet in Nuncio, seu Collectore generali Regni Neapolitani, inter quem & Ordinarios locorum frequentes in hac Sac. Congreg. & in aliis, aut in utraque Signatura hujusmodi quaestiones audiuntur, quoniam causæ spoliatorum, vel decimarum papalium, seu aliarum Camere percutientes, illaque subcollectorum, aliorumque officialium, & ministrorum privative ad ipsum Nuncium, vel respectivè Apostolicum commissarium pertinent; In quibusdam verò aliis, Nuncius concurret cum Ordinariis, & cumulativa habet, ut præsertim contingit in causis illicitæ negotiationis, aut in illis receptionis banctorum, vel criminibus, quæ vulgò campania dicuntur, quorum cognitio per aliquas literas Apostolicas Nuncio quoque demandata est, ex causa fortè majoris potestatis, ac potentioris brachii in illis partibus, in quibus ob adeo exiguis Episcopatus in eo Regno, cum aliquo forsitan abusu, adeo frequentes, ac fortè ultra quam par est etiam oneratas, Ordinariorum potestas debilis esse solet, non apta hujusmodi facinorosos homines coercere; Non tamen exinde resultat privativa, quam indebitè Nuncius prætendit, ac de facto quandoque præcitat, & præsertim cum pauperibus, ac exiguis Ordinariis. V

66 Prout indebitè eandem prætendit privativam in causis Regularium, ex eo quod per specialem commissionem, five per generales facultates sit illorum, aliorumque exemptorum judex, & commissarius generalis in toto Regno, quo in iis casibus, in quibus Ordinarii potestas cum regularibus, aliique exemptis non intrat, quia nempe cessantibus limitationibus locum habeat regula generalis exemptiva, nil ad Ordinarium pertinet inspicere an regularis, vel alter exemptus potius à Nuncio, quam à proprio Prælati regulari, vel alio superiori puniatur; Secus autem ubi de his agatur casibus exceptis, in quibus ex ordinario, vel delegato jure intret Ordinarii jurisdictionem etiam cum exemptis, cum tunc in aliquibus casibus indifferentibus intret cumulativa, & consequenter locum habet præventio, in plerisque autem favore Ordinarii intrat prælatio, adeo ut præventio ei non obstat, ut (ex. gr.) in iis quæ concernunt curam animarum, vel administrationem sacramentorum, seu alias ipsius Ordinarii offensam, vel turbatam jurisdictionem, ut pluries ista Episcoporum, & Regularium, vel altera Concilii Sacra Congregatio declaravit, occasione controversarum cum Archiepiscopo Neapolitano, dum alii Ordinarii Civitatum, & locorum Regni frequentius hujusmodi quaestiones ob eorum exiguas vires assumere non audent. X

67 Cum Conservatoribus privilegiorum Regularium, quaestiones pariter Ordinarii locorum frequentes habere solent, è qua hujusmodi Conservatores opinantes poenè omnimodam Apostolicam auctoritatem habere, sibi nimirum dilatare solent, atque præsertim valde facile esse ad censuræ comminandas, imò etiam de facto proferendas contra ipsos Ordinarios, vel eorum vicarios, & officiales, sed male; Quamvis etenim Apostolici delegati, vel commissarii sint; Eorum tamen potestas nimirum coarctata est, quoniam posticam illorum valida deputacione cum requisitis à Gregorio XV. Constitutione præscriptis, ad

huc tamen generaliter ad solos casus injuriæ, ac violentiæ manifestæ eorum potestas restricta est, aliquibus exceptis Religionibus speciale indultum habentibus, ut præsertim sunt Hierosolymitana Religio, & Societas Jesu, ut etiam sint Judices, in causis rami passivis, non autem activis, juxta ejusdem Gregorianæ Constitutionis moderationem, ut in Regularium quoque sede, seu materia advertitur. Y

68 Eorundem verò Conservatorum, seu Judicum Synodalium in ecclesiastica dignitate constitutorum, qui vel ex dicta causa conservacionis privilegiorum Regularium, vel ex particularium causarum delegatione, Apostolici Commissarii sunt, exceptio ab Ordinarii potestate exinde non resultat, nisi circa, quæ ipsius commissionis, vel delegacionis exercitium, vel executionem concernunt, in reliquis autem remanent subditi, ut antea, Z

69 Exemptio autem subcollectorum particularium, seu localium five sint ordinarii, five extraordinarii, qui in magno numero cum aliquo forsitan abusu, & scandalorum, aliorumque inconvenientium productione, deputari solent, quaestiones cum Ordinariis producere solet; Vel quia sub hujusmodi exemptionis clypeo in partibus non viventibus sub oculis Nuncii, vel alterius Superioris, nimirum scandalosam vitam ducere soleant; Istoque casu Ordinarii partes esse videntur, cum eis æquè, ac cum propriis clericis, & subditis bene invigilare, atque in casu criminum, & excessuum prævio processu, aliique servatis de jure servandis, ad limites justitiae, pro qualitate causarum in carceribus detruere, nomine tamen Nuncii, vel alterius Superioris illis ceteriorandi cum transmissio processus, ut quandoque Ego cum essem Vicarius Capitularis generalis præcavi, atque optimam medicinam esse expertus sum.

70 Vel alie intrent quaestiones ratione malæ deputacionis, contra eadem Apostolicas provisiones, ne in quolibet Diocesi, nisi unus deputetur, qui non nisi in ea diocesi, in qua deputatus est, exemptione potiatur, non autem ubi occasione originis, vel domicilii in figura viri privati vivat, vel moretur; Sive ut deputari non debeant, nisi persona in ecclesiastica dignitate constituta, & quibus præsertim non incumbent cura animarum, & quatenus incumbat, ut exemptio in iis, quæ illam concernunt, suffragari non debeat. A Attamen quamvis hæc de jure disposita sint, nimirum rarò de facto servantur, in illis præsertim diocesis, in quibus pauperes, ac modicæ auctoritatis, & existimationis Episcopi adsint; Unde propterea ex isto malo ecclesiasticorum exemplo, Baronum, aliorumque secularium Magistratum oppressiones quoque resultant.

Atque adeo hujusmodi subcollectorum exemptio per quoddam Decretum sub Urbano VIII. editum, dilatata est, ut quamvis desinat esse tales, eorumque deputatio expiret, adhuc tamen, duret exemptio donec vivant, quod ita non modicæ producit inconvenientia, cum ita per circulum penè omnes potentiores clericis, malè vivendi licentiam affectantes, ab Ordinarii potestate se exemptant.

71 Ut autem his inconvenientibus occurreretur, longè post hanc instructionem, Sacra Congregatio Concilii, prævio maturo consilio de anno 1671. plures edidit declarationes, bene fundatas, multumque commendabiles, quarum tamen exequutio pro aliquas provisiones suspensa remanet. C

Præterid quoque solet per dictum Nuncium, aliosve similes Apostolicos Commissarios, ut in Civitate residentis, vel alibi, intra sibi commissam Provinciam, vel Regionem, sibi competat facultas concedendi brachium, sed executionem mandatorum aliorum Episcoporum, vel superiorum contra mandatum subditos, in personis, vel bonis, loci Ordinario neglecto, quasi quod hanc cumulativam recepta consuetudo concedat; Id autem probabili juris fundamento debitum videtur, cum istud sit jus territoriale, quod debetur loci Ordinario tamquam Domino pro sua portione territorii, non autem huic Nuncio, legati jura non habenti, atque ad certum genus causarum solum delegato, cum jurisdictione in personas, vel in causarum certo genere; Consuetudo autem diversum percutit casum, ubi nempe de exequendis mandatis Papæ, ejusque Tribunalium Curie Romanæ agatur, cum Papa ubique potestatem habeat, totumque Mundum habeat pro diocesi. D

72 Quo verò ad ea, quæ appellationes, vel recursus ad Legatos, vel Nuncios habentes jura Legati pertinent, aliquid occasione Metropolitanis insinuat Rubrica sequenti; Potissimè quia Sacra Congregationes de his cognoscere non

solent, sed ea pertinent ad unam, vel alteram gratiæ, aut Iustitiæ Signaturam.

- 1 tit. de benef. disc. 26. 90. & 91.
2 tit. de iurisd. disc. 51. & 53.
u tit. de iurisd. disc. 36. & hoc lib. tit. Miscellan. disc. 23.
x dicto tit. Miscellan. hoc eod. lib. disc.
y tit. de iurisd. disc. 49. & tit. de Regul. disc. 51. & 52.
z disc. 4. & disc. 49. de iurisd.
a ad iun. decreta generalia Sac. Congregationis Concilii edita sub die .... 1671.
c sunt dicta decreta generalia de quibus lit. A. proxime,
d hoc lib. dicto tit. Miscell. disc. 22.

IV,

De controversiis inter Ordinarios, vel Suffraganeos, & Metropolitanos,

72 Quamvis apud Sacros Canones, ac antiquiores Canonitas, Metropolitanis in Suffraganeos magna sit auctoritas; Hodiè tamen, præsertim in Italia, comparative ad statum antiquum, ea satis modica esse videtur; Tum ob copiam Ecclesiarum, quæ ex Pontificiis privilegiis à Metropolitanano exemtae sunt, atque immediate subjectæ Sedi Apostolicæ, ideoque, ut supra advertitur, esse dicuntur in provincia Papæ, qui per modum loquendi, seu comparative, earum metropolitanus est, easque modernis Ecclesiarum Italiæ reator recenset. E

73 Tum etiam, ob suspensivam appellationem, quam Sac. Conc. Trid. in plerisque subtulit, præsertim verò in iis, quæ in visitationibus demandari solent; Licet enim erronea sit opinio, quàm generaliter habere videntur Episcopi, alique Ordinarii, ut omnia, quæ in visitatione demandantur, appellationem non admittant, cum ex pluribus declarationibus Sacræ Congregationis ejusdem Concilii Tridentini interpretum, receptum sit, ut Conciliaria decreta loquantur de iis, quæ morum correctionem concernunt, sive aliis ex delegata auctoritate demandantur, non autem, in iis, quæ sunt ex auctoritate ordinaria. Nihilominus id quoque notabiliter Metropolitanis minuit potestatem. F

Magis verò ea diminuta fuit per ejusdem Concilii Tridentini decretum super poenè antiquata Canonum dispositione, ut causæ in prima instantia coram locorum Ordinariis omninò cognosci debeant, pluribus improbat praxibus, ex quibus Metropolitanis, alique Superiores in eis manus apponebant; Magnisque per decreta generalia initio currentis sæculi edita per Sacram Congregationem Episcoporum, per quæ Metropolitanorum facultas appellationes recipiendi, ac inhibendi nimum coarctata videtur, atque successivis temporibus per alias provisiones, plura adempta sunt, præsertim verò post erectionem Sac. Congregationis Immunitatis; Ex istis enim provisionibus Metropolitanis manus ligatæ sunt in iis, quæ localis præsertim Ecclesiasticæ immunitatis violationem concernunt, cum ad ipsam Sac. Congregationem recursus habeatur. G

74 Prout auctoritas convocandi Concilium provinciale, atque Synodum celebrandi, sublata quidem non est, sed ejus exercitium inhibendum S. Congregatione inconsulta, quod de facto illum producit effectum, ut hujusmodi Conciliorum usus in Italia nimum rarus dignoscatur, ac poenè abolitus. H

75 Item quia, licet per Sacros Canones, d. mandata sit gradualis, ac ordinata appellatio, eaque prohibita sit per saltum, omisso medio; Nihilominus, quia receptum est ut hujusmodi prohibitio non comprehendat ipsum Papam, ejusque Officiales, ad id in Curia Romana deputatos, quodque ad eum, omisso medio appellari valeat; Hinc proinde ob facilitatem, & commoditatem, quam hæc Italia provincia pro aliis habet, eamdem Romanam Curiam adeundi, absque necessitate transcendendi montes, vel maris navigationi se subjiciendi, cum adeo prompto Tabellariorum, & cursitantium usu, adeo ut frequenter commodius in Curia causas peragere judicetur, quam coram Metropolitanis, idcirco frequentior hac via per appellantes, ac recurrentes adhibetur, sive id in forma judiciaria per viam appellationis coram A. C. vel Signatura Iustitiæ, alisque Tribunalibus agatur; juxta ea quæ in relatione, ac praxi Curie recensentur; Sive frequentius per recursus ad Sacras Congregationes, istam præsertim Episcoporum, & Regularium.

76 Ac etiam, quia ex obligatione per Constitutiones Apostolicas I. in iuncta Italiæ Episcopis singulis triennis Apostolorum limina visitandi, istaque occasione, statum Ecclesiæ, omnesque contingencias referendi Sacræ Congregationi

Concilio, idcirco provisiones, vel oracula ab ea recipi solent; super quorum executione, Metropolitanis impedimenta non præstant, adeo ut quamvis eadem vigeat auctoritas per Sac. Canone, & per Concilia generalia Metropolitanis attributa, nedum in appellationum causis recipiendis, cum inhibendi facultate, verè etiam in potestate cum ipsamet suffraganeis eorumque vicariis aliisque officialibus, cum magna tamen moderatione respectu personarum illorum suffraganeorum, qui Episcopali dignitate fulgeat; tam quoad personales distinctiones, quàm quoad censuras; L. Nihilominus (ut dictum est) ex tot restrictionibus, ac moderationibus, quas distinctè recensere memoria non suggerit, diligenter collectas per modernos, qui specialiter de Archiepiscopi auctoritate agunt, comparative ad antiquum statum poenè ad nihilum redacta est. M

Merito autem ita sequuntur est, ob Metropolitanorum 79 niam frequentiam, quam Italia habet, exiguoque diocesum, ac provinciarum fines, cum ita ob facilem, ac celerem aditum ad eos, eorumque potestatis facilem usum (qui in abusum frequenter transcendit,) Ordinarios loci potestas poenè annihilata erat, nimumque facile subditis reddebatur superiorem localem perferre, argue vivendi licentiam impunè ita assumere; Et quamvis ne annihilata sit potestas Ordinarii, quodammodo annihilata videatur illa Metropolitanis, idque oppressivum subditorum illaque aditum aperiat; Ex duobus tamen malis, minus eligere prudenter visum est; Vel quia in plerisque eadem Metropolitanis auctoritas occurrere potest; Vel quia promptus, ac facilis est Romanæ curiæ aditus.

Hinc sequitur, ut ratio in Sacris Congregationibus audiantur inter Metropolitanos, & suffraganeos quæstiones in iis, quæ voluntariæ jurisdictionem, seu politicum regimen Ecclesiæ, aut morum correctionem, criminumque punitionem concernunt, cum in causis contentiosis, quoties ille qui se gravatum credit, appellando Metropolitanum adeat, adversus istius provisiones, vel gesta, per appellatum, contentiosa Romanæ Curie Tribunalia, cum judiciario ordine adeuntur, dum Sac. Congregationes in hujusmodi contentiosis causis cum formali processu, ac tela judiciaria se ingerere non soleant, quamvis aliquando pro earum arbitrio, & causarum qualitate, istam cognitionem quoque assumant.

Super modo autem inhibendi, & an intreret appellatio suspensiva, agitur sub sede judiciorum, neque de his ista Sac. Congregatio cognoscere solet.

Contentio quoque aliquando cadit (ut insinuatum est) 81 super ipso jure Metropolitanico, quod aliquis Episcopus negat, quia nempe exemptionem, ac immediatam Papæ subjectionem præterdat, quod in præminentiari sede insinuat. N

- e tit. de præm. disc. 1.
f de decretis generalibus de super edit. sub Clem. VIII. apud Quarant. in summa. Bullar. verbo Arch. auctoritas.
g tit. de iurisd. disc. 49. h in annot. ad S. C. T.
i constit. 15. Sixti V. de privilegiis Episcoporum. accedentium ad limina ne molestari possint, tit. de iurisd. disc. 39
l tit. de iurisd. disc. 52.
m Ventriglia in tract. de Archiepiscopi auctoritate.
n tit. de præm. disc. 1.

V.

De controversiis inter Ordinarios loci, & alterum Ordinarium vicinum, sive inter plures Episcopos, vel Diocesanos.

Inter illos locorum Ordinarios, qui Episcopali, vel Archiepiscopali dignitate fulgeant, sive eadem æquè careant adeo ut ea non dignoscatur discretiva, quæ dignoscitur inter Episcopos, & Prælatos inferiores, quorum ordinaria potestas per quamdam improprietatem, seu assimilationem quasi Episcopalis dicitur; Aliæ vigere non solent controversiæ, nisi illæ, quæ in casibus particularibus, majorem, vel minorem competentiam concernunt, super illis causis, in quibus uterque competens dici valeat, vel talem se præterdat; Puta quia (de contentiosis causis civilibus agendo) Unus se præterdat magis competentem ratione originis, vel domicilii personæ, Alter autem ratione rei sitæ, sive ratione contractus, cum similibus.

Aut in criminalibus, pro frequentiori contingentiâ, quod unus se præterdat magis competentem ratione loci delicti, alter autem ratione originis, vel domicilii, potissimè verò ubi unus eorum causam praverit, an hoc non obstantè, eam alteri remittere teneantur. O

83 Majores autem inter plures Episcopos, vel Ordinarios quæstiones vigere videntur, huic Sacræ Congregationi congruè, super exercitio voluntariæ jurisdictionis, & præsertim circa ordinum collationem, an scilicet, quando Ordinarius unius loci, ex causa beneficii, vel familiaritatis, aut alicujus domicili in ejus diocesi contracti, ordines conferre valeat clerico alieni diocesis; Sive qui nullam habens diocesam liberi, & catholici commercii, an unius, vel alterius subditus effectus sit, contendatur, (stante præsertim Sac. Concilii Tridentini dispositione, quæ illam sacrorum Canonum severius innovat sub gravibus poenis, ne unius loci Episcopus, vel Ordinarius in collatione ordinum, cum alterius diocesanis subdito, eo inconsulto se ingerat, seu in alio pontificalium usu. P

84 Super his autem, vel similibus quæstionibus, ea præsertim, quæ aliquando super finibus territorialibus vigere solent, defacili, certa, & determinata regula generalis cuiuscumque casui applicabilis statui potest, cum determinatio ex facti qualitate, ac singulorum casuum particularibus circumstantiis pendeat super majori, vel respectivè minori competentia, aut super valida præventione; sive quando unius diocesanus, ita alterius subditus effectus dicatur, ut ab eo ordines recipere valeat, cum totum remissum sit, ac pendeat ex facti circumstantiis pro congrua dispositionis juris applicatione; juxta ea, quæ in meis causis particularium annotationibus, præsertim in materia jurisdictionali habentur. Q

85 Super finibus præsertim diocesanis quæstiones inter vicinos Episcopos haberi solent, occasione intermediantis alicujus separati territorii, quod Nullius per veritatem sit sub inferiori Prælatu, unde propterea pleraque (ut infra,) viciniori Episcopo in eo territorio per Concilium Tridentinum, & Apostolicas Constitutiones, demandata sint, ac etiam per S. Congregationem pro casuum contingentis demandati solent, quomodo scilicet major vicinitas debeat regulari, an ex diocessum extremitate, vel potius ex ipsius Ecclesiæ Cathedralis, mensura faciendi sit, istaque posterior pars probabilior videtur. R

86 Præcedentiæ quoque controversiæ inter eos, qui Episcopali, vel respectivè Archiepiscopali dignitate æquè fulgeant, non quidem ubi coequalis sit contendendum conditio, quia nempe ambo Episcopi actuales ejusdem provinciæ, sive ambo Archiepiscopi actuales, (cum inter istos receptum sit, ut juxta capella Pontificiæ leges, vel ordinem, consecrationis tempus, seu antianitas attendatur) sed ubi unus in propria provincia sit. S. alter autem de aliena, sive (ut frequentius in Germania præsertim, aliisque partibus ultra montes disputari contingit) unus in propria provincia cum actuali diocesi, ac jurisdictione, Episcopali tantum dignitate præfulgens contendat cum altero, qui in majori Archiepiscopali dignitate sit constitutus, habituali tamen, non autem actuali, quia nempe in partibus infidelium, in ea Provincia moram trahens occasione peragendi munus vicarii in spiritualibus Metropolitanis, vel alicujus Episcopi; Idque varias habet opiniones, ac propterea, sive ex aliquibus distinctionibus, sive ex functionum qualitate, decisionem recipere videtur, ideoque non de facili certam, ac determinatam admittit regulam. T

Majores igitur quæstiones esse solent inter illos Ordinarios, qui Episcopali, vel Archiepiscopali dignitate fulgeant, & illos Ordinarios, qui hac dignitate carentes, inferiores Prælati dicuntur; Hæc autem inspectio cadit sub proximè sequenti Rubrica.

- o subtit. de iurisd. disc. 57. p In annot. ad S. C. T. & subtit. de iurisd. disc. 52. q dicto disc. 52. & 57. & in aliis ibidem. r eod. tit. de iurisd. disc. 50.
s tit. de præm. disc. 16. t ibidem.

VI.

De controversiis inter Ordinarium, & Prælatos inferiores contententes de jurisdictione activa.

87 Involuta antiquiori tempore videbatur hujusmodi controversiarum species; Sive ob aliquam terminorum, aut plurium specierum hujusmodi Prælatorum confusionem; Sive quia agendo de privilegiis exemptivis, quæ aliquibus Ecclesiis, vel Monasteriis, earumque Prælati, seu Religiosis in universum per sedem Apostolicam amplissimè concessa sunt, confundebantur jurisdictiones, activa, & passiva.

Hodiè verò, ex pluribus S. Congregationis Concilii Tridentini, Card. de Luca, Lib. XIV.

dentini declarationibus, ac Rotæ Romanæ decisionibus, nostra præsertim ætate editis, ob distinctiones clarius explicatas, quàm prius factum sit, materia plana videtur; Si quidem, ut advertitur supra occasione exemplionis Regularium subtit. de Regular. discursu 1. Aliud est Ecclesiæ, vel Monasterii, ejusque Prælati, & clericorum secularium, vel regularium, aliorumque interventionem exemptio passiva, id est ne ipsi Ordinato subiacent, unde ex consequenti resulter limitata in ipsis personis exemptis jurisdictione activa Prælati ejusdem Ecclesiæ, vel Monasterii, juxta praxim plurium Ecclesiarum collegiarum secularium, ac generaliter omnium domorum regularium, in quibus, præsertim in Italia, non intrer generalis jurisdictione Ordinarii, seu generalis cessatio exemptionis, ob Constitutiones Urbani VIII. & Innocentii X. ratione modici numeri religiosorum; Aliud verò est jurisdictione activa ordinaria, seu quasi Episcopalis, quam hujusmodi Prælati inferiores exempti habere præterdunt cum clero, & populo seculari vivente intra aliquem ambitum, seu intra certum territorium, quod de ejusdem Ecclesiæ, vel Monasterii profani, seu temporali dominio sit; Ex hujusmodi etenim tam diversarum specierum confusione, ac etiam ex altera plurium diversarum specierum ipsorum Prælatorum, retroactis temporibus, tot resulterant æquivoca, & jurgia, quæ neque omninò adhuc desierunt.

Cum etenim per Apostolica privilegia exemptiva, aliquibus præsertim Religiosis, cum magna verborum amplitudine concessa, ut sunt præsertim illa, quæ (merito quidem,) concessa fuerunt per Sedem Apostolicam emeritissimæ Hierosolymitanæ Religioni, Priores, & Commendatarii in eorum Commendis, & Prioratibus veri Ordinarii declarantur; cum vallallorum, & colonorum mentione, atque casus frequenter præbeat, ut ex Principum secularium pietate, ipsa Monasteria, & Commendæ, ac Prioratus, aliud temporale dominium, oppidorum, castrorum, & vicorum, seu pagorum habeant, cum jurisdictione in eorum incolis, quibus præsertim in Italia vallallorum nomen, seu vocabulum congruit, ita contra distinguendo eos, qui sub immediata supremi Principis subjectione sunt, ac eos, qui sub ejusdem Principis mediata, immediata verò Baronum, & domicellorum, aliorumque habentium utile, vel subalternum dominium locorum; Hinc proinde iste usus inolevit, ut Prælati, hujusmodi temporali jurisdictionis occasione, spirituales quoque, seu quasi Episcopalem sibi usurpaverint, cum privilegiorum clypeo; Ordinariis, vel eorum officialibus suæ jurisdictionis exercitium impediendo. V

Constituta igitur hac distinctione inter jurisdictionem passivam, & activam, istaque posteriorem subdistinguendo inter illam activam, quæ sit in personis exemptis viventibus intra septa Monasteriorum, seu Commendarum, juxta requirita enuntiatâ superius dicto tit. de Regular. 6. disc. 1. illamque ordinariam, & quasi Episcopalem jurisdictionem activam quæ competat cum clero, & populo seculari, qui Civitatibus, oppidis, & castris, seu villis in privatis domiciliis vivat.

Quatenus ad hanc jurisdictionis speciem pertinet, privilegia exemptiva quantumvis ampla, quæ vel Religiosis in universum, vel Ecclesiis, & Monasteriis in particulari concessa sint, ea nullius sunt operationis, utpotè dictam diversam speciem percurrentia; Dictæque activæ jurisdictioni competentia major, vel minor, cum privativa, respectivè cumulativa, & subordinata Ordinarii jurisdictione, pendet ab alia distinctione plurium diversarum specierum hujusmodi inferiorum Prælatorum initio constitutæ inter illos inferiores, qui materiale territorium separatè verè habeant tamquam per speciem propriæ diocesis, in qua clerus, & populus secularis vivat, cum qualitate nullius per veritatem, quia nempe illud territorium ab omni diocesi abstractum sit, ac independens; Et illos Prælatos, qui existant intra fines alicujus diocesis, jurisdictionem hanc prætendentes clero, & populo alicujus loci inhabitati intra alienam diocesim existentis, adeo ut qualitas nullius, ac territorii separati per veritatem non accedat. X

Ubi enim de prima specie agitur, (ut supra initio insinuatum est) Prælati, ab Episcopo, non nisi in nomine, seu dignitate, ac Episcopalis ordinis exercitio differunt; In reliquis enim omnibus verus loci Ordinarius est, à quo quocumque Episcopo, vel Diocesano independens, cum ipse sit ibi Diocesanus, non solum quoad jurisdictionem Ecclesiasticam ordinariam, sed etiam quoad eam delegatam supra alios inferiores Prælatos, qui in diocesi existant, de qua infra.

Atque licet ea quae sunt ordinis Episcopalis in exercitio non habeat, ut sunt collatio sacrorum ordinum, consecratio Ecclesiarum, & sacrorum vasorum, ac olei sancti, & similia; Attamen facultatem impartitur cuiuscumque ordinem Episcopalem habenti, ut intra eius dioecesim, vel territorium, vel alibi cum propriis subditis hanc potestatem exercat.

Sub quaestione siquidem fuit illis primis temporibus post Tridentini Concilii publicationem, an huiusmodi inferioribus Praelatis, qui sint Nullius per veritatem, competere, necne facultas concedendi literas dimissoriales ejus subditis pro ordinibus a quocumque catholico Antistite suscipiendis, quem ipse maluerit, unde propterea, donec articulus determinaretur, provisionaliter id alicui viciniiori Episcopo per Sacram Congregationem Concilii commissum fuit; Attamen postea, favore plurium huiusmodi Praelatorum, resolutiones prodierunt, respectu vero aliorum adhuc dictae provisiones durant, quoniam modernus Congregationis sensus ab antiquo hoc diversus videtur (& commendabiliter quidem.)

90 Laudabilis autem pro meo iudicio videretur, ut huiusmodi inferiorum Praelatorum, cum tam ampla potestate, tam ordinaria, quam delegata, omnimoda fieret suppressio, ut ita huiusmodi controversis adeo frequentibus, atque tot inconvenientium productivis, cum unica lege generali occurreretur; Nimium etenim improbabile videretur, ut in Episcoporum provisionibus per Sac. Canones, & per Concilia generalia aliaque Apostolica decreta tot demandentur diligentiae, in electione scilicet personarum, eaque sequuta, in examine, ac in rigoroso processu, cum duplici discussione in Sac. Consistorio, & cum tot juramentis, ac promissionibus, quae ab eis exiguntur occasione consecrationis, necnon cum obligatione accedendi singulo quoque triennio, ubi sint intra montes, vel singulo quinquennio ubi sint ultra, cum obligatione dandi relationem status Ecclesiae, atque ita quodammodo reddendi pluries rationes suae administrationis.

Prout etiam adeo Sac. Canones, & Concilia incumbunt super ceteri Ecclesiarum vacantium provisione, & ne illa diu Pastore viduata remaneant, neque diuturnam patiantur yacuationem.

Et tamen, ut quilibet clericus saecularis, vel regularis ad nutum, etiam quandoque Principis saecularis deputari solitus, sive per alium Praelatum regularem ab eoque eo quod Romanam Curiam videat, nullamque adimpleat solemnitatem, vel obligationem ex his, quae in Episcoporum provisione adhibentur, habere debeat universam illam jurisdictionem, & potestatem, quam ipsi Episcopi habent, quoniam absurdum.

91 Istorum autem Praelatorum potestatem in aliquo restrinxerunt Apostolicae Constitutiones, praesertim vero circa ea quae Ecclesiasticam localem jurisdictionem concernunt, ut advertitur in *discursu* *seq.* super immunitate, cum speciali delegatione id committendo Episcopo viciniiori, cui etiam quandoque in singula tempora pro Sacra Congregationis Concilii, vel Episcoporum arbitrio, visitatio committi solet, aliaque specialiter demandantur, verum id non tollit inconvenientiens.

92 Majores autem quaestiones, quas desuper foris audiat, percipiunt huius Praelaturae verificationem cum dicta qualitate materialis territorii separati, ac nullius per naturalem veritatem, ea etenim posita dictae consequentiae de plano resultat, ac receptae sunt, facti autem, ac probationum potius, quam juris ista quaestio videtur; Juris etenim regula est, quod cum ex supra initio insinuat juxta opinionem, quam tamquam probabiliorum Romana Curia sequitur, sub Dionysio primo, totus Mundus in dioeceses sub Episcopis, vel Archiepiscopis divisus fuerit, hunc proinde ista qualitas nullius, ac territorii separati non praesumitur, sed per allegantem bene, & concludenter probanda est, talique probatione non facta, fundata remanet intentio illius Episcopi, seu dioecesanii, a cuius dioecesi, vel territorio ille locus undique circumdatus fuerit.

Ubi vero haec omnimoda circumdatio non accedat, quia nempe in angulo, seu extremitate sit, unde propterea plurimum dioecesium confinantium habeat, quandoque Rota huiusmodi inferiores Praelatos ab adjacentium Episcoporum jure, ac molestiis absolvendos esse censuit ex non jure actoris, ob quod juxta generalia juris axiomata, reo & possessori vincere sufficit, ob non probatam scilicet ab actore situationem loci intra suam dioecesim.

Minus vero probabile id censendum videtur, quoniam

alio Episcopo non competente, seu non docto de alterius Episcopi jurisdictione, vel possessione ob resistentem praescriptionem acephala qualitaris, fundata videtur Episcopi agentis, & competentis intentio, istaque opinio moderniori tempore magis recepta videtur, & merito quidem.

Probatio autem huiusmodi territorii separati, ac nullius per veritatem, ad duas tantum species ex veteri, magisque recepta sententia restricta est; Primum nempe ad expressum, & clarum privilegium Apostolicum, non autem cujuslibet alterius Praelati, vel Principis, cum solius Pontificiae potestatis sit huiusmodi spiritualia territoria dividere, dismembrare, unire, vel applicare.

Alter vero species est, immemorabilis bene probatae cum suis requisitis; Ea etenim data recte dici potest adesse idem privilegium Apostolicum ex virtute, seu operatione immemorabilis, ut ejus vigore allegari possit quicumque titulus de mundo melior, absque justificationis necessitate.

In hac autem secunda specie verificanda nimia difficultas dignosci solet, quoniam cum inter alia ejus requisita ea sint praecipua, ut non constet de initio, minuisse quod aliquid in contrarium unquam gestum, dictum, vel auditum sit, atque quadragenaria post perturbantem a testibus bene conclusa fuerit, deducit tempore litis.

Hinc frequentior praxis docet, ut requisita nunquam bene justificentur, eo quia actus contrarii locorum Ordinarii accedant, quorum aliqui sufficientes, imo in sensu rigoroso per Rotam recepto sufficit unicuique actus, per quem in causa universali omne jus conservatur; Vel quia post Concilii Tridentini publicationem occasione delegationis ab eo factae, ut infra, in locis existentibus sub inferioribus Praelatis, cum circa ea initia ista distinctio Nullius propria, & improprie adhuc adeo clare explicata non esset, ipsumque Concilium in verbis etiam illos Nullius subjicere videtur, hinc proinde exercitata fuerunt lites, & controversiae, quarum tempore subducto, impossibile reddi solet habere testes ralis, ut dictam quadragenariam pacificam de visu subducto utroque tempore litis, ac pupillaribus aetatis, concludere valeant.

Vel quod, (ut frequentior contingentia me docuit,) inferiorum Praelatorum major antiqua simplicitas, ad se conferendum adversus ordinarios, sui titulos exhibuerit, sic infectos, nempe ex concessione Ordinarium ad id potestatem non habentium; Vel quod exhibuerit pontificia privilegia amplissime exemptiva, sed enuntiantia, quod locus esset alicujus dioecesis, quod excludit territorium separatum. Z

Super centenaria praescriptio pacifica, caedit quaestio, 94 quae adhuc involuta, & obscura esse videtur, an immemorabili aequivaleat; Aliquis simpliciter negantibus, eo quia ita initium contrarium dari videtur; Alii vero opinantibus, ut centenaria de jure major sit, quam immemorabilis; Atque aliqui Civilitate, seu profani DD. qui de juribus regalibus profanis agunt, istos centenariae, ac immemorabilis terminos confundunt, eos promiscue adhibendo, seu pro synonymis capiendo.

Probabilior autem videtur distinctio, an centenariae probatio affirmativa, beneque conclusa accedat, absque initio, seu tituli coarctatione, necne; Ubi etenim talis existat, (quae tamen ut experientia docet, in hac praesertim speciali materia, raro, vel nunquam ad praxim deducitur, ob status rerum revolutionem a Concilio Tridentino sequuntur) & tunc probabilis videtur, ut ea immemorabili aequivaleat, eundemque operetur effectum, ex facultate, quae a tali centenaria quoque resultat, allegandi absque justificationis onere quemcumque meliorem titulum, & sic Apostolicum privilegium super separatione.

Propositio etenim, ut initium contrarium id excludat, locum habere videtur, quando illa accedat coarctatio ad certum titulum, ut ita supponat initium, quod constet esse infectum, vel insufficientem, secus autem ubi ista coarctatio ex parte possessoris non accedat, quamvis ex parte actoris, seu alius doceatur de antiquo contrario statu, qui initium supponat, cum etiam in casu immemorabilis, initium supponere oporteat, ac praecedentem diversum statum sub aliqua dioecesi, stante superius insinuato jam recepto assumpto, quod usque ad primitivae Ecclesiae calamitosos persecutionis temporibus Dionysius primus universum Mundum in veras dioeceses sub Episcopis, & Archiepiscopis divisit, ideoque de consequenti in omnibus, quae hodie extant separata territoria cum vera qualitate Nullius, statum diversum, ac initium supponere oportet; Quare difficultas non juris, sed facti esse videtur super huius ita non coarctatae, nec interruptae centenariae justificatione. A

Item

95 Item quamvis respectu immemorabilis, de ejus regulari natura sit, ut per testes, non autem per scripturas probari debeat, quasi quod posita scriptura detur initium immemorabilis exclusivum, eique oppositum; Verius tamen est per scripturas quoque hanc justificationem fieri posse, quae antiquiorem immemorabilem supponat possessionem, vel statum, cum dicta conclusio procedat in illis scripturis; Quae dictam tituli, seu initii coarctationem importent, secus autem ubi vigeat, atque exclusiva non sit dicta possibilitas allegandi Apostolicum privilegium, quod propolapsum saeculi, in quo pacifica possessio probetur, supervenire potuit compatibiliter cum antecedenti diverso statu dioecetano.

96 Ita vero probatione cessante, adeo, vel ex contraria explicita probatione, vel ex dicta juris praesumptione locus in dioecesi praesupponendus veniat, atque vera, & propria, seu naturalis territorii separatio exclusiva remaneat, unde propterea ad exemptionem, sive ad praescriptionem ordinariae jurisdictionis confugere oporteat, atque verificetur terminus Praelati inferioris in aliena dioecesi existentis, quamvis de illa dicendum non veniat; Et tunc seclusa Concilii Tridentini dispositione, atque juris communis terminis attentis, Constitutio Bonifacii VIII. huiusmodi controversiarum inter dioecetanos, ac inferiores Praelatos regularitrix erat, ad effectum judicandi, an jurisdictione esset universalis, ac omnimoda Ordinarii privata etiam super visitatione, illisque primariis actibus, qui dioecetanae legis connaturales, ac primarii videntur, vel potius praescriptio inferioris Praelati ad certos casus, vel ad certas causas restricta sit, adeo non universalis, sed particularis censenda veniat. B

97 Ita vero quaestiones, ad quas ante Concilii editionem huiusmodi controversiae restringebantur, in desuetudinem penitus abierunt, quoniam per idem Concilium, quibuscumque privilegiis, vel consuetudinibus, vel Constitutionibus non obstantibus, locorum Ordinarius ex Apostolicae Sedis delegato jure, jurisdictione attributa est super cognitione causarum matrimonialium, & criminalium, ac super iis omnibus, quae animarum curam, & sacramentorum administrationem concernunt; Et consequenter circa concursum in parochialibus, approbationem confessoriam, & concionatorum, aliaque ab ipso concilio expressa, atque per sublequitas Apostolicas Constitutiones, vel generales provisiones Sacrae Congregationis ampliata, praesertim circa concernentia claustrum Monasteriorum monialium, adeo in Dioecesi, sive Ordinarii ista jurisdictione delegata contenti, frequentius de aliis solliciti esse non solent, & merito, quoniam in parvis praesertim locis, in quibus de huiusmodi controversiis agi contingit, praedictis casibus exceptis, Ecclesiastica jurisdictione in illis praesertim temporalibus ditionibus, in quibus cum laicis jurisdictionis exercitium in casibus mixtis non de facili permittitur, penitus contemptibilis remanet. C

98 Adhuc tamen aliqui Dioecetani sola, ac delegata jurisdictione non contenti, ordinariam quoque inferioribus Praelatis negant; Super quo tamen regula generalis dari non potest, cum ex facti circumstantiis pendeat, an illa casuum particularium verificetur praescriptio, quam Sacri Canones in concursu Dioecetani in inferiori Praelato admittunt, cum Concilium de super circa ordinariam jurisdictionem nil innovaverit, solumque delegatam in certis casibus ut supra tribuerit.

99 Et quamvis aliqua Modernorum subtilitas, ob privilegiorum amplitudinem, etiam in iis locis, quae intra alienam dioecesim sint, quamdam intellectualem, per speciem metaphysicam, Nullius, ac territorii separati, qualitatem ponderet; per improprietaem tamen id sequitur ad quamdam majorem; ac extraordinariam exemptionem denotandam, non tamen effectus veri territorii separati, ac Nullius id producit, neque praefatam delegatam jurisdictionem tollit.

100 Super necessitate accedendi ad synodum, sive super concursibus in parochialibus ad Concilii Tridentini praescriptum habendis coram examinatorebus synodalibus, quaestiones cadere solet etiam in locis, quae vere ac naturaliter de territorio separato sint, cum vera qualitate nullius; Atque distinctio est, an ille inferior Praelatus, quamvis in omnibus ut supra locis vero Ordinarius censetur, jus convocandi synodum habeat, illudque de facto exercere necne, ut propria synodo existente coram examinatorebus in ea deputatis parochialium concursus recte expleri valeat, atque subditis propriis habentes dioecetanos ad ordinationes recipiendos accedere non teneatur; His autem cessantibus ad Episcopi vicinioris synodum, vel respective ad illam Metropolitanam, juxta particularem observantiam accedere debeant

101 itius loci clerici, quibus cura animarum, & sacramentorum administratio incumbit.

De alia vero inferiorum Praelatorum specie, qui jurisdictionem in personas intra propria septa habeant, habetur in alio Regularium discursu, ac in proximè sequenti Rubrica.

102 Darur tamen, (ut supra initio plures Praelatorum species distinguendo, advertitur) quadam singularis, & extraordinaria species Praelatorum, qui intra alienas dioecesis limites plenam Episcopalem habeant jurisdictionem etiam ab illa per Concilium delegata Ordinario immunem, in personas certas de clero, & populo saeculari, quamvis in Ordinarii dioecesi, vel territorio vivant; Verum ista est quadam extraordinaria, ac singularis praetogativa, quae ex Apostolicis indultis, vel ex antiqua consuetudine ratione Episcopalis dignitatis, qua ipsi Praelati fulgeant, competit, ut (ex gr.) sunt superius insinuati Episcopus Festulanus in Civitate Florentiae, Archiepiscopus Nazarenus in Dioecesi Tranen. & Protector Almæ Domus Lauretanæ, & similes. D

u tit. de jurisd. disc. 1. cum pluribus seqq. x ibidem.
y eod. tit. de jurisd. disc. 16. z eod. tit. de jurisd. disc. 1. & seqq. a eod. tit. de jurisd. disc. 1. cum pluribus seqq. b eod. disc. 1. de jurisd. cum seqq. & disc. 17. c ibidem.

VII.

De controversiis inter Ordinarium, & Clericos, alioque ecclesiasticos exemptos contententes de exemptione passiva, & de controversiis inter Ordinarium, & clericos non exemptos, alioque subditos, & dioecetanos, etiam saeculares, & de eorum regimine.

103 DE Ordinarii potestate cum exemptis actum habetur sub tit. de Regular. disc. 1. qui est generalis discursus Regularium; Quamvis etenim quamplures dentur Ecclesiae Collegatae saeculares, vel etiam non collegatae, quarum clerici, alique servientes ab Ordinario exempti sunt, subiecti proprio Praelato, qui in ea principalis Dignitas existat, seu alteri Ecclesiasticae personae, ut praesertim in magnis Civitatibus aliquorum nationales Ecclesiae esse solent, quae licet collegatae non sint, aliquos tamen clericos manuales, vel conductitios perpetuo seu temporaliter eis adscriptos habent, ac etiam esse solent capella Principum supremorum, sive eorum Vicariorum, qui Principis vices gerant, ac figuram faciunt, cum similibus.

104 Attamen eadem penè in omnibus, quae ibi dicta sunt, procedere quoque videtur circa subjectionem, in iis, quae animarum curam, & sacramentorum administrationem concernunt cum clero, & populo de Ordinarii grege; Ac etiam circa obligationem accedendi ad publicas processiones, & festorum observantiam, aliaque similia, in quibus Concilium Tridentinum, & Apostolicae Constitutiones, exemptos non exemptis aequarunt, nisi specialia accedant privilegia Apostolica, quae dicto Concilio, & Constitutionibus derogando, etiam in casibus exceptis, vel eorum aliquibus exemptionem tribuant, quod etiam in aliquibus regularibus, praesertim circa exemptionem ab obligatione accedendi ad publicas processiones praxis docebat.

105 Illud autem in saecularibus peculiariter videtur; ut in eis verificare non oporteat tria requisita Constitutionis Gregorii XIII. quae in Monasteriorum, seu Domorum, & Ecclesiarum regularium servientibus, ac ministris non professis, & saecularibus desiderantur, cum pro locorum, seu Ecclesiarum diversa qualitate diversisque privilegiorum tenoribus, vel receptis moribus, quamvis more reliqui cleri, & populi saecularis in privatis domibus per Civitatem, seu locum sparsim vivant, adhuc tamen exemptionibus in casibus non exceptis potiuntur; In reliquis autem, ubi speciale indultum, vel antiqua legitima consuetudo, cuius vigore implicitum indultum allegari valeat, seu ejusdem expliciti latior interpretatio sequatur, aliàs non suadeat, ac causibus exceptis in Regularibus exemptis, ad saeculares etiam exemptos recte arguere licet, ex rationis identitate.

Datur item in clericis saecularibus, ac etiam in laicis (pro ditionum tamen, seu principatum diversis moribus, ac styliis) quadam accidentalibus, seu occasionalibus exemptio in aliquibus personis, alicuius muneris, vel servitii ratione, ut (ex gr. contingit in spoliatorum, aliorumque jurium Camerae Apostolicae subcollectoribus, alisque ministris, & in officialibus, ac ministris Tribunalis Inquisitionis, & in Commissariis Fabricae S. Petri, cum similibus supra in tercia rubrica

P 2

brica enunciatis; Verum circa istos, respectu casuum exemptionum, certa, & determinata statui non potest regula, cum ex tenore exemptionum, five ex diversis diocesibus, ac regionum receptis consuetudinibus, vel stylis in magna parte id pendeat; Quamvis etenim, ut in proximè insinuata Rubrica advertitur, plures desuper habeantur valde commendabiles, ac iustæ provisiones, non semper tamen, vel non omnium respectivè praxis habetur; Ideoque in casuum contingentium pro eorum qualitate, ac particularibus circumstantiis iudicium efformare oportet, illud ex consimilibus casibus retroquo tempore sequutis, eorumque determinationibus cum congrua tamen circumstantiarum combinatione, regulando.

107 Prout certam non recipit regulam illa accidentalis exemptio, quæ aliquibus personis, vel etiam Capitulis, & Universitatibus, seu populis, per Papam, five per istam Congregationem, aliove superiores ratione inimicitiarum, seu lites pendentiæ, vel ex alia iusta causa conceditur; Multoties enim praxis docet, ut iusta causa accedente, non solum personæ particulares, vel etiam universi clerici, & populus alicujus loci ab Ordinarii jurisdictione eximatur, atque alteri viciniore provisione subiciatur, seu committatur; Id etenim pariter pendet ex facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis, ex quibus regulandum est prudens Sac. Congregationis arbitrium, nedum ex juris scripti regulis, sed etiam ex legibus prudentialibus, ideoque in singulis casibus pariter pro eorum speciali qualitate arbitrium regulandum est, aliquam recipiendo normam à retroactis similibus provisionibus, vel determinationibus, non autem ut quod in uno casu factum esse constat, in quocumque alio præcisè faciendum sit, attendendo S. Congregationis declarationes, vel determinationes in sola litera pro regula generali, ut quandoque erroneè fieri praxis docet.

108 Respectu verò non exemptorum, distinguendo controversias, quæ habeantur cum clericis, ac aliis personis indubitè ecclesiasticis, quæ sub nomine cleri veniant, cum illis quæ habeantur cum secularibus venientibus sub nomine populi; Quatenus ad primam speciem pertinet, extra controversiam, regula generalis Ordinarii assitit super plena, & omnimoda jurisdictione in sua diocesis clericos, aliaque ecclesiasticas personas, alicujus exemptionis privilegio non munitas, E; Nullaque, vel nimirum facta videntur hujus regulæ limitationes, illis exceptis, quæ ratione suspicionis, vel alterius iustæ recusationis resultent. F

109 Ut præsertim pro frequentiori contingentia praxis docet in illis casibus, in quibus Ordinarius, vel alter Superior de proprio interesse agit, atque colligans dici valeat; Idque non solum ubi interesse privatum sit, sed etiam si ejus Mensa, unde propter causam bonam, vel malum eventus aliquam ipsius Ordinarii utilitatem, vel respectivè damnum concernat; Quamvis etenim regula sit, ut Episcopus, vel alter Prælatus etiam in causa propria Mensæ competentis existat, adeout non accedente recusatione valide procedat, neque exinde nullitas ex defectu jurisdictionis prætendi valeat; At tamen juxta magis communem, ac receptam opinionem, recusari potest, atque recusatus abstinere debet. G

Vel nisi ordo iudicii ita exigat, quia nempe per appellationem causa ad Metropolitanam, vel aliam appellationis Iudicem legitime devoluta sit. Aut quod alter forus magis competens eandem causam trahat, juxta superiores insinuata in quinta Rubrica; Id autem non iudicium, & potestatis habitualis, ac in genere, sed potius majoris, vel minoris competentie, seu ordinis iudicii materiam percutit.

110 Respectu verò laicorum, impossibile est, certam statuere regulam, eucumque casui applicabilem, nisi ex causa qualitate ita generaliter, ac ubique apud Catholicos Canonum præceptis obediens puta privata jurisdictione ecclesiastica intret, in causis merè spiritualibus, in quibus de ipsa spiritualitate principaliter agatur, ut præsertim pro frequentiori contingentia præcari potest in causis matrimonialibus, tam ubi de jam contracti matrimonii validitate agatur, quam ubi de contrahendi libertate, seu forma; Aut etiam de thori formali separatione principalis questio sit, five de similibus causis, quibus spiritualium nomen, & qualitas congruit; Quamvis in istis quoque pro diversis regionum, seu principatum legibus, vel stylis, in iis, quæ meram temporalitatem concernunt, citra purè spiritualitatis cognitionem, secularis potestas manus saltem provisionales quandoque apponere solet. Ideoque desuper certa regula pariter statui

non potest, cum ex singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, præsertim verò ex regionum, seu locorum legibus, vel moribus, in magna parte id pendeat, ac propterea integer locus veritati relinquatur.

In causis autem mixti fori, in quibus pro Regula generali jurisdictione etiam in laicos Ordinarius, vel Dioecesano tribuitur, in aliquibus ditionibus ex Apostolicis indultis explicitis, seu verius implicitè ex antiqua consuetudine, vel præscriptione deductis, id non conceditur, ideoque certam regulam ubique non recipit.

Generaliter autem inter locorum Ordinarios, & subditos, five Clerici, five Laici sint, quæstiones esse solent, non super substantia jurisdictionis, ac superioritatis, sed super loco, ac modo, quia nempe aliqua diocesis pars, five aliquis locus prætendat, ut incolæ, vel subditi extrâ proprios lares trahi non valeant, ibique per ipsum Episcopum, seu Prælatum, vel per particularem Vicarium, seu Officiale iudicari debeant; Sive quod Episcopus, vel Prælatus in certo loco, nempe in Civitate, ubi sita est Cathedralis, residentiam facere, ac Tribunal erectum habere debeat, impugnano potestatem trahendi subditos ad alium locum diocesis.

In his autem Regula Generalis Episcopo, vel Ordinario Prælato assitit, ut in quacumque diocesis parte residentiam facere, ac Tribunal erigere valeat, ibique subditos cognoscere, eorumque causas tractare. H

Licet enim Episcopus pro majori parte anni regulariter in Ecclesia Cathedrali residere debeat, ibique Tribunal erectum habere; At tamen hæc Regula operativa quidem est, ut subditi hæc Sacram Congregationem, seu illam Concilii, alioque Superiores adire valeant, ut illum ad residendum cogant, quod diversimodè pro locorum qualitate, & commoditate, seu retroacta observantia, vel aliis iustis causis accedentibus demandari solet; Ut plurimum tamen ad Concilii Tridenti, præscriptum demandando præcisam residentiam in Cathedrali in quibusdam anni temporibus, præsertim Adventus, & Quadragesimæ, ac in aliquibus majoribus solemnitatibus; In non per hoc tamen subditis licitum redditur sibi ipsi jus dicere, atque Ordinarii convocationibus, & præceptis non parere, ex eo quod in Cathedrali, seu in alio consueto loco non resideat, sed alibi Tribunal erectum habeat, dummodo tamen illud intra diocesim sit, secus autem si extra.

Idque non solum, ubi unica sit Ecclesia, unicavè diocesis, sed etiam ubi duæ, vel plures, perpetuè tamen Apostolica autoritate quamvis æquè principaliter unitæ, quoniam non per hoc duo, vel plura Tribunalia cum duobus, vel pluribus Vicariis Generalibus, alioque officialibus habere tenentur; Licet enim Ecclesiæ, ac dioceses æquè principaliter unitæ pro quibus omnino distinctis habeantur, atque earum qualibet proprios distinctos retineat fines, propriaque jura & privilegia, perinde ac si unio non adesset; Adhuc tamen, cum Episcopi, vel Prælati persona unica sit, ac naturaliter individua, quoad eum, atque ad hunc effectum ambo, vel plures pro unica habeantur, ut in qualibet unitis, vel alterius diocesis parte residere valeat, ac Tribunal erectum habeat. L

Nisi Apostolicæ provisiones, vel antiqua consuetudo, quæ jus facultativum excludat, aliter statuant; Multo igitur minus per eisdem diocesis loca particularia, vel partem aliquam, id prætendi potest.

Nisi agatur de causis brevioribus, quibus congruit, ut per localem Superiorem, cui Vicarii foranei nomen datur, in loco cognoscantur, cum earum qualitas incommodum adeundi Tribunal non patiarur.

Eiusdem verò diocesis, vel plurium simul unitarum amplitudine, vel qualitas, ex qua itineris asperitas, vel nimia incommoditas resultet, discretum arbitrium regulare debet super præfinitione causarum breviorum, quorum uniformis regula, seu taxa imprudenter per aliquos Doctores, seu verius Collectores tribuitur, cum ex locorum vicinitate, vel distantia, ac itineris facilitate, vel asperitate respectivè, alioque circumstantiis id regulandum sit. M

Ex eadem diocesis amplitudine, ac itineris asperitate ex qua difficile redditur, nimirumque incommodum Pastori oves statutis temporibus visitare, ac recognoscere, ipsi quæ ovis Pastorem adire, resultare solent controversiæ inter Episcopum, & subditos super alicujus partis diocesis dismembratione, novæque Cathedralis erectione, de quo tamen ad hæc Sac. Congregationem agere non pertinet, sed ad Concistorialem; Atque pariter certa, & determinata Regula generalis cuicumque casui applicabilis desuper statu-

tui non potest, quoniam licet hæc iusta causa censeatur id agendi, plura tamen requisita ad id desiderantur, ac præsertim, ut antiquæ Ecclesiæ dignitas non vilescat, ac etiam novam convenientem quoque dignitatem fortiori, & conservare valeat, quod pro regionum moribus regulam recipit, cum in una regione, præsertim in Italia, non dedecet dioceses exiguas esse, atque Ecclesias Cathedralis breves fines habere, in aliis autem regionibus, præsertim ultra montes, diversa sit praxis, adeo ut illi fines, qui in Italia magnam etiam metropolitancam provinciam constituunt, ubi vix exigam faciant diocesim Ecclesiæ suffraganeæ, ideoque ex facti qualitate arbitrium regulandum est. N

116 Cum eadem proportione, seu comparativè, Episcopi, aut Ordinarii arbitrium ad mentem sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini, regulandum est circa uniones, vel respectivè novas erectiones, ac dismembrationes parochiarum, cum super his populorum, vel clericorum clamores adversus Episcopos, vel Ordinarios, in ista, magis verò in altera Concilii congregatione, & quandoque etiam in Rota, aliisque Tribunalibus, audiri soleant, quia nempe in casu unionis plurium Ecclesiarum parochialium, ille clericus, & populus, qui sit Ecclesiæ quodammodo inferioris, quæ propterea, five de jure, five de facto, five de utroque simul, alterius, quæ majorem figuram faciat, subdita efficiatur, id ægrè ferre solet.

Sive quod una parte populi, & cleri magis remota majusque incommodum sentiente novæ parochiæ erectionem petente, altera pars ægrè ferat dismembrationem, ut potèè diminutivam dignitatis Ecclesiæ, eodem modo quo capitulum Cathedralis, ac Civitas dismembrationem diocesis ut supra agere ferendo, dismembrationi, novæque erectioni se opponere solet.

Id etenim pariter certam, ac determinatam regulam non recipit, sed Ordinarii prudentia, ac arbitrio remissum est, quod tamen liberum non est, sed à iusta causa necessitatis populi coarctatum; Cum etenim divisio, vel dismembratio hujusmodi speciem prohibet alienationis sapiat; Idcirco ultra solemnitates à jure præscriptas, quæ in consensu Rectoris, & populi consistunt, iustæ quoque causa copulativè necessaria est, ubi scilicet commode curæ, & administrationi sacramentorum aliis consultum esse non possit, five ubi ob populi scissuram, ut scandalis, & inconvenientibus occurratur ita providere oporteat, vel congruat, aut quod ob multitudinem populi, atque ob emolumentorum, ac proventuum exuberantiam, utraque Ecclesia in sua opposita maiestate remaneat, cum similibus circumstantiis iustam causam reddentibus; Secus autem ubi sola territorii amplitudo, seu itineris asperitas in aliqua anni parte, vel alterius incommoditate ratio urgeat, alia verò requisita non verificentur; Tunc etenim ad unum, vel plerumque provisionalem, seu adjutricium Ecclesiæ destinationem, seu Vicariorum, ad adjutorium super additionem juxta indigentiam, absque formalitate dismembrationis, novæque erectionis, deveniendum est.

Ea verò divisio Ecclesiarum parochialium ex Conc. Trid. præscripto commendabilis potius est, atque prohibitam alienationem non redolet, ideoque dicta requisita non desiderat, ubi scilicet divisio solum exercitium curæ, solove fines, vel populum percutiat, istarum Ecclesiarum jure, ac substantia non immutatis, quia nempe juxta aliquarum regionum, præsertim Apuliæ antiquos mores, plures Ecclesiæ parochiales sociative quodam jure totum territorium possideant, omnique populo absque finium distinctione sacramenta ministrant; Id etenim parum commendabile est, cum ita oves proprium, ac certum non agnoscat pastorem, ideoque populi, ac finium divisio laudabilis est, atque per Episcopum, seu Ordinarium loci, quando ratio scandalis in contrarium non urgeat, facienda est. O

117 Ex eadem quoque ratione, ad eisdem Concilii Tridentini, & Constitutionum Apostolicarum præscriptum, pluribus quoque Sacre Congregationis decretis ita præcipientibus, ubi totius populi, vel alicujus partis cura ratione unionis, vel antiquæ consuetudinis, Cathedralis, vel Collegiata Ecclesiæ Capitulo, seu alteri Regularium, aut Sæcularium clericorum universitati incumbat, non laudatur, ut cura penes omnes Canonicos, vel clericos existat, ac promiscuè exercentur, sed ut unus, vel plures certi vicarii deputentur, ex eadem ratione, ut oves proprium, ac certum agnoscat pastorem, istæque vicissim cognoscat sibi commissas oves, pro eo vero, ac proprio parochiali jure, quod in promissa, seu vicissitudinaria necessitate consistere dicitur, ut scilicet functiones præcisè parochiales ille clericus populo ministra-

re, & e converso populus ab eo suscipere cogatur; Laudata in aliis Canonicis, & clericis illa sacramentorum, ac divinum ministracione, quæ ex majori pietate, five pro parochi adjuutorio fiat. P

Diocesis visitatio quoque controversas inter Episcopum, vel Ordinarium, & clerum, ac populum respectivè parere solet; Vel quia Ordinarius eam negligente singulis anni, facere ad Concilii Tridentini præscriptum, illa petatur; Vel (& frequentius,) quia præter necessitatem eam Episcopus, vel Prælatus nimirum frequentare studeat, ex sola ratione exigendi procuracionem, cujus prohibitio quamvis enixè à Concilio Tridentino facta sit, penè idealis, ac sine effectu de facto remanere videretur; Sive, ut occasione revidendi rationes administrationum hospitalium, & confraternitatum, aliorumque piorum locorum ad Concilii Tridenti, præscriptum, salarium, vel aliud emolumentum obtineatur, quamvis id quoque prohibuit sit; Aut quod bullatum, aliorumque titulorum, beneficiorum, & capellaniarum recognitio cancellariæ lucrum producat, quamvis pariter sit prohibitum, sed prohibitio sine effectu remaneat; Vel demum, quod ob indiscretas expensas vicualium, & viaticorum, quas ex eodem Concilio exigere licet, neglecta moderatione ab eo demandata, clerici, & Ecclesiæ, ac pia loca graventur, unde propterea compositiones, ac extorsiones pati cogantur; Plerisque Prælatis hoc visitandi munus, industria, ac turpis lucri gratia, utinam non frequenter exercentibus.

Quamvis etenim ab eodem Concilio singulis annis universæ diocesis visitatio, ac peragratio quò magis per se ipsum fieri potest, vel saltem per vicarium, seu alium officialem demandetur, atque pluries per Sacram Congregationem Concilii, vel Episcoporum, declaratum fuerit Conciliare decretum non esse unicæ annualis visitationis arctivatum, neque Episcopum, seu Prælatum prohiberi, quò minus iusta causa exigente pro ejus arbitrio pluries hanc peragracionem, ac visitationem facere valeat; At tamen e converso, visitationis onus singulis annis injunctum ita non est, ut præcisam inducat necessitatem, quoniam ubi præsertim de exiguis diocesis agatur, quæ quodammodo singulis diebus, vel mensibus ab Episcopo visitari videntur, nulla exigit necessitas hanc formalitatem visitationis pro dicto solo fine industria, ac lucrifrequentem repetere, prædicto anni termino ita demonstrativè potius, quam exactivè statuto; Ita tamen ut discretè atque pro pastoralis officii zelo opportunè exerceatur, ut scilicet morbosæ oves recognoscantur, ut curentur, five an eisdem ovibus per inferiores pastores, vel custodes divina pascula benè ministrantur, necnè, atque abusu non introducitur impediant, non autem ex solo fine colligendi statuti temporibus à grege lana, ac lactis proventum, parum in reliquis curando, an morbosæ, seu valide sint oves, vel an bona, seu mala pascula habeant, quod utinam quandoque praxis non doceret; Adeout aliqui SS. PP. majora declamare soleant præjudicia, quæ per malos Ecclesiasticos, malosque pastores inferuntur, quam ea, quæ ab infidelibus, vel hæreticis, cum his facilius occurri possit. Q

Licet enim summa sit hujus Sacre Congregationis Episcoporum, ac aliorum Concilii ipsiusque Summi Pontificis, ac aliorum ejus ministrorum vigilantia, atque subditis recurrentibus opportunè provideri soleat, ipsi Episcopi, vel Prælatis strictè præcipiendum, ut ab his abstineant, atque indebitè exacta restituant, frequenter etiam jurisdictionem suspendendo, vel interdicensi cum Vicarii Apostolice depuratione, & quandoque ad Urbem evocando, imò in carcere qui dignitatis sui congruus, in aliquo scilicet Urbis Monasterio, detrundendo, ac etiam ad alicujus depositionem procedendo, five in poenam, à majori, ac nobiliori Ecclesia, ad aliam inferiorem transferendo, (ut e converso in casu emerentia ejusdem translationis usus ad alios alliciendum forte commendabilis esset;) At tamen ob distantiam locorum, vel ob subditorum infimam conditionem, alioque majorum malorum timores, five majores sumptus, quos desuper pati oportet, non de facili cum hac medicina malo occurri videntur, potissimè quia clamores, ac recursus frequenter indebitos, & calumniosos à malis potius, quam à bonis adversus zelantes Prælatos praxis quandoque docet; ideoque in Metropolitanam præsertim Ecclesiarum provisionibus nimirum accurate procedendum videretur, in personis scilicet expertæ integritatis, ac peritiæ, ut ita iustissimi inconvenientibus facilius, ac opportunius occurri possit.

Eadem inconvenientia, ac subditorum oppressiones, & præjudicia, frequens praxis docet, atque exindè clamores

apud hanc Sacram Congregationem haberi solent, ob indebitam, ac excessivam exactionem illorum jurium Episcopatum, quae intra debitam moderationem a Sac. Canonibus, & Conciliis permittitur, ut praeter sunt Cathedralium, ac subsidium charitativum.

121 Sive extorsionibus, ac oppressionibus aditum praebere solent ea, quae pro debito officii bene administrati nimirum pia, & commendabilia sunt, puta pium legatorum, aliarumque pium dispositionum exequutio per sacros Canones Episcopis, aliisque Praelatis commissa; Sive illa pro decentibus ab intestato pium dispositionum pro animae suffragio suppletio, vel testatio, quae ex aliquarum regionum, vel dioecesium consuetudine, ac bono, & laudabili initio, Episcopo, vel alteri Praelato conceditur, cum indifferet, atque ad proprium lucrum, & emolumentum non absque scandalo quandoque haec facultas practica fieri solet; Quamvis enim ob subditorum clamores, plures desuper Sac. Congregationis prodierint provisiones, tam circa debitam moderationem ad verisimiles defuncti voluntatis limites, ejusque virum, ac familiae mensuram, quam etiam ne quidquam ad Episcopos, suorumque utilitatem erogeretur, adhuc tamen praxis de facto contrarium docet, ideoque sanctius esset, ut indefinito id prohiberetur ad elidendam radicem, seu tollendam occasionem hujusmodi malorum. R.

122 Ipsimet actus spirituales, ut praesertim est collatio ordinum, justos subditorum clamores, ac recursus parere solent; Vel scilicet ipsorum clericorum ordines petentium, vel recipientium; Quia nempe archaetis, aut alias iuste eos petentibus absque causa denegentur; Vel quia pro eorum collatione, sub nomine emolumentorum cancellarii pro justificatione legitimum natalium, ac sufficientis patrimonii, aliorumque requisitorum, non modice fieri solent extorsiones contra expressam prohibitionem S. C. T. S.

123 Cum Cathedralis, vel collegiatae, seu parochialis Ecclesiae capitulis, vel Cleris, aut Rectoribus quaestiones oriri solent super ejusdem ordinari adscriptione illius Ecclesiae servitio, cum in plebique partibus vigeant statuta, seu consuetudines, ut in Ecclesiis Cathedralibus, vel collegiatis, seu Parochialibus non numeratis, ac receptiis, omnium civium, qui iuxta diversos loquendi usus praesertim Hispaniae, naturales, seu patrimoniales dici solent, non recipiantur nisi illi, qui certas habeant qualitates ab ipso capitulo, seu collegio, vel Congregatione examinandas, & approbandas, unde propterea praetentio habetur, quod Episcopus, vel Praelatus, clericare, seu aliam ordinem non possit, nisi personas prius ita approbatas, & receptas; Id autem nullam habet substantiam quoad facultatem ordinandi, ac etiam ordinatos Ecclesiae servitio adscribendi pro implemento requisitorum Conc. Trid. in clericis prima tonsura, cum dicta consuetudines, vel statuta recte compatible remaneant, ad effectum scilicet receptionis, seu adscriptionis pro participatione massae communis, ac pro aliis praerogativis, quibus potiuntur illi, qui de collegio, vel de Congregatione sunt, cum id ordinandi potestatem coarctare non debeat. T.

124 Majores autem clamores super ista materia collationis ordinum sunt illi Communitarum laicalium, quae nimirum indifferet ita per Episcopos, aliosque Praelatos gravari solent, cum facili manu impositione, seu concessione primae tonsurae, quae frequentius pro fraudandis publicis oneribus, eorumque franchitiis, ac etiam pro effugiendo forum laicalem, ut ita major vivendi licentia habeatur, quam pro Dei servitio, ac vitae spiritualis desiderio, accipi solet, ut etiam advertitur in disc. seq. pro Congregatione Immunitatis, ideoque valde commendabiliter, (si supra insinuatum est,) haec Sac. Congregatio inhibere solet aliquibus Episcopis, aliisque Praelatis locorum, in quibus iste dignoscatur abusus, ne primam tonsuram conferant, ipsa Sac. Congregatione inconsulta.

125 De his etenim, vel similibus provisionibus, indebitè conquirentur Episcopi, & Ordinarii locorum, sive ignarum vulgus obloquitur, quasi quod ita paulatim sit Episcoporum potestatem annihilare, quoniam de se ipsis potius conqueri debent, quod eorum potestate abutantur, neque advertant ad ea, de quibus ipsos bene admonet Cardinalis Bellarminus in ejus opusculo super impositione manuum, cui titulus est, admonitio ad nepotem Episcopum Theanensem, ideoque in aliquibus partibus commendabilis videretur, ut Sac. Congregatio facilius, ac frequentius istas daret monitiones, vel inhibitiones.

126 In casu autem converso, ad eandem Sac. Congregationem, haberi solent recursus per eos, qui clericalem ordinem suscipere cupiunt, Episcopi autem negant, quoniam ut di-

ctum est: Aut agitur de aliis ordinibus majoribus, ad quos promoveri petant illi, qui jam in statu clericali sunt, & tunc, ubi praevia Episcopi informatio (pro inconcussio stylo semper expectanda) constet, quod nulla adfit iusta denegationis causa, Sac. Congregatio quandoque id praecipere solet, praesertim ubi agatur de archaetis: Ubi vero agitur de merè secularibus, qui primam tonsuram petant, tunc etiam nisi nulla assignetur denegandi causa specialis, adhuc reputatur iusta, & sufficiens praedicta ratio generalis, ut parè in hoc procedendum sit, ob Communitarum praedicta, & Magistratum laicalium querelas, ac etiam ab scandala, & praedicta totius ordinis clericalis, quae ex clericorum numero oriuntur, cum non videatur, quae ita de facili clericandi necessitas subsit in pueris vix aetatem annorum septem attingentibus, de quorum moribus, & animo, an scilicet vitium clericalem assumpturi sint necne, incerti sumus; Ideoque sancta res esset, si desuper fieret ea generalis provisio, quae facta est super introductione puellarum secularium in Monasteriis monialium educationis gratia; Nisi particularis facti circumstantiae probarent, quod iniusta, & animosa esset denegatio, vel illius scilicet, qui in provecta aetate ad sacerdotium habili, verè pro ejusdem sacerdotii desiderio, ac Dei spiritu, id petant, vel ubi sequatur sit, seu imminet vacatio alicujus beneficii, vel capellaniae de iure patronatus ejus majorum, vel conjunctorum, unde propterea denegatio sequi posset ex malignitate, seu ex affectatione aspirantium ad idem beneficium, seu capellaniam. V

Hinc propterea, pro ea experientia, quam penè in adolescentia, ante accessum ad Curiam, mihi dedit regimen dioecesis propriae patriae, per quatuor, vel quinque annos in munere prius Vicarii Capitularis, & deinde Generalis, ac etiam prius in aliquibus muneribus laicalibus, quorum occasione agnovi magna Communitarum praedicta, ad tria cogitabam, in quibus opportuna provisiones essent congruae; Primo nempe, quod illi clerici in minoribus, qui ad aetatem sacerdotio habilem pervenerunt, atque idonei absque iusta causa negligunt, illum, alioque sacros ordines suscipere, vel quod id explere non possint ob illiteratam, seu aliud impedimentum, vel habitum, & tonsura clericali priventur, ac laici reputentur, vel saltem reducuntur ad statum clericorum conjugatorum, qui, ut (advertitur in alio discursu Immunitatis) Communitatibus non sunt adeo graves; Imò forsan laudabilius esset generaliter clericis in minoribus denegare exemptionem onerum laicalium, eodem modo quo conjugatis denegatur; Istaque esset optima medicina, non solum pro evitandis fraudibus, ac praedictis Communitarum, sed etiam pro evitandis tot scandalis, & inconvenientibus, cum praedictio totius status, vel ordinis clericalis, quae in dies experimur ob copiam clericorum in minoribus.

Secundo, ut tam pro consolatione parentum, qui cupiunt filios dirigere per viam Ecclesiasticam, quam etiam pro servitio Ecclesiarum in Divinis, pueris concederetur solum licentia assumendi habitum clericalem, cujus ratione aliqua tantum concederetur privilegia, quibus potiri solent illae domus, in quibus aliquis clericus adfit, puta circa hospitalitates militum, sive respectu ipsorum, qui habitum deserunt, & Ecclesiae inserviunt circa munera sordida, & merè personalia, atque ita occasione servitii Ecclesiae eorum fiat experimentum, neque tonsura conferatur, nisi postquam ita bene probati sacrorum ordinum susceptioni proximi sint; Atque si Deus ad hoc munus Episcopale me vocasset, (quod tamen sequutum non esse eidem gratias ago,) ita utique practicalem.

Et tertio, ut ad populi proportionem certus numerus praefigere, cum pro Italiae calamitatibus, istae provisiones necessariae videantur, dum in nimirum excessum iste abusus crevisse videretur; Super his tamen totum superiorum iudicio, ac prudentiae cum veritatis integro loco relinquatur.

De plerisque aliis, tam inter Episcopos, & clericos, alioque subditos, quam cum Capitulis, & Communitatibus, sive inter ipsamet corpora, seu personas, in ista Congregatione Episcoporum, vel in altera Concilii frequenter agi solet, & praesertim circa applicationem ponarum, & multarum, sive circa deputacionem Vicarii Generalis, ut esse debeat Doctor, ac non dioecesanus, frequentius verò cum Communitatibus laicalibus circa electionem concionatoris, ejusque mercedem, vel alimenta; Sive circa visitaciones, ac administrationes, & rationum reddiciones hospitalium, aliorumque piorum locorum laicalium.

Frequentes item sunt quaestiones circa ea, quae concernunt potestatem Capituli, & administrationem Ecclesiae sede vacante, vel plena, & impedita, de quibus actum est sub sede

rerum Capitularium, X. Et de aliis, quae in hoc discursu omissa sunt, vel incidenter habentur in disc. seq. negotiorum Sac. Congregationis Immunitatis, vel magis in altero Sac. Congreg. Concilii, occasione agendi de ejusdem Concilii decretis super rebus forensibus, ac practicabilibus, ubi plura ex iis, quae in isto, ac praedictis aliis discursibus continentur, repetere, vel saltem remissivè insinuare oportet. Z

e de ista regula, dicto disc. i. de juris. cum ibi allegatis. f eod. tit. de juris. disc. 46. & seq. & subtit. de iudiciis. g ibidem. h tit. de juris. disc. cum duobus seqq. i locis proximè citatis. disc. 23. & 24. de juris. disc. & tit. de praeminent. disc. 7. m dicto disc. 22. de juris. disc. n tit. de praeminent. disc. 6. o tit. de paroch. disc. 33. cum seqq. & in annot. ad S. C. T. p dicto tit. de paroch. pluribus, & tit. de benef. disc. 55. q in annot. ad S. C. T. r tit. de testament. disc. 24. s in annot. ad S. C. T. t tit. de Canon. & Capitul. disc. 18. cum pluribus seqq. u hoc eod. lib. tit. Miscell. disc. 25. x subtit. de Canon. & Capitul. disc. 24. cum duobus seqq. & in annot. ad S. C. T. sess. 24. de reform. cap. 16. z in annot. ad S. C. T.

ADNOT. AD DISC. I. & II.

Praefati discursus upotè generales, & instructivi nulla indigent suppletione, Pluraque postmodum praesertim quoad concernentia immunitatem addita fuerunt in summa, sive compendio, quod in hoc tit. impressum est, ac etiam in discursibus proximè insinuandis.

DISCURSUS GENERALIS.

Instructivus super iis, quae triplicem, localem, personalem, & realem immunitatem respicientia, tractari solent in Sacra Congregatione Immunitatis, divisus ut infra.

I.

De Immunitate Ecclesiarum, aliorumque ecclesiasticorum, seu piorum locorum, ut ad ea confugientes tuti sint, à num. 1. ad 18.

II.

De immunitate personali clericorum, aliarumque personarum ecclesiasticarum, seu quae pro ecclesiasticis haberi debent pro exemptione fori laicalis, à num. 18. ad 29.

III.

De eadem immunitate personali pro exemptione à legibus, & statutis laicalibus, aliisque edictis, vel provisionibus, à num. 29. ad 36.

IV.

De exemptione reali clericorum, & personarum ecclesiasticarum, ac aliarum, quae pro talibus haberi debeant, à gabellis, & tributis, seu contributionibus, aliisque laicalibus oneribus, à num. 36. ad finem.

S U M M A R I U M.

I.

- 1 De erectione Sacrae Congregationis Immunitatis.
2 De quaestionibus in ea disputari solitis.
3 Immunitas Ecclesiarum supponitur absoluta.
4 Quid disponat Constitutio Gregor. XIV.
5 De provisionibus quae capi solent ut occurratur in casibus exceptis.
6 De casibus exceptis quomodo debeant verificari.
7 Praesertim de casu excepto ob delictum in Ecclesia paritatum.
8 De provisione.
9 Quomodo in materia procedi debeat, an benigne, vel rigore.
10 Quod inconvenientia quandoque oriantur, quia Praelati non bene se gerant.
11 De eodem ut rigore procedi debeat contra delinquentes.
12 De praxi Gregoriana Constitutionis in casibus exceptis.
13 Ad Episcopum pertinet agere de immunitate, & cognoscere casus exceptos etiam in locis exemptis, imò Nullius.
14 Ideoque male Regulares exempti in hoc Episcopo se opponunt.

- 15 Qua sint loca immunita.
16 De praesertim provisionibus Sac. Congregationis super demolitione Ecclesiarum, & aliis.
17 An sit standum processui iudicis laici.

II.

- 18 & 19 Quomodo decedantur causa remissionis clericorum ad forum ecclesiasticum.
20 De probatione clericatus ejusque requisitis.
21 De clericis conjugatis.
22 De clivaticis.
23 De clericis graecis, seu orientalibus.
24 De regularibus, & praesertim novitiis, & oblatis.
25 Quid de mulieribus viventibus more monialium.
26 De professoribus militiarum.
27 De confraternitatibus laicorum.
28 Quando bona ecclesiasticorum subiaceant foro laicali in causis civilibus in dicto foro introductis, seu alias.

III.

- 29 Paria sunt forum sortiri, & legibus ligari, ideoque exempti à foro laicali sunt exempti à statutis.
30 Quid ubi leges respiciant bonum publicum.
31 De eodem, & quomodo in hoc Praelati se gerere debeant.
32 Quare contentiones cum secularibus in hoc habeantur.
33 De statutis laicalibus attendendis in successibus, vel contractibus cum ecclesiasticis.
34 Quid ubi ipsi clerici legibus laicalibus uti velint.
35 Litigante clerico quale jus attendi debeat.

IV.

- 36 De exemptione clericorum in eorum bonis à gabellis, & oneribus laicalibus.
37 Ut ea non competat clerico mercatori, & qua sit mercatura.
38 De limitibus regulae, de qua num. 36.
39 De quibus in praesenti agatur.
40 De bonis emptis, & donatis à laicis.
41 An consuetudini in hoc sit deferendum.
42 An clerici teneantur ad contributionem pro expensis publicis ad eorum etiam utilitatem, vel necessitatem.
43 De requisitis pro ista contributione.
44 Neque volentes clerici possent oneribus laicalibus se subijcere.
45 De dicitis requisitis, & qua per superiores suppleantur.
46 An & quando exemptio ecclesiasticorum communicetur laicis colonis, vel emptoribus honorum.
47 Qua regula tenenda sit in ecclesiasticorum immunitate reali.
48 De mercatura clericis prohibita.
49 De modo immunitatis in vicualibus.
50 In quibus Episcopi invigilare debeant.
51 De ratione ob quam circumspicere in exemptione clericorum est procedendum.
52 De donationibus in fraudem.
53 De aliis personis qua pro ecclesiasticis habenda sint.
54 De clericis conjugatis.
55 De provisione ut occurratur fraudibus, & tamen immunitati non praedictetur.
56 Nulla iurisdicchio potestati laicali desuper tribuenda est.
57 De materia remissive.
58 De ratione ob quam in materia immunitatis praesertim realis pro laicis potius contra ecclesiasticos concludi videatur.

D I S C. II.

EX eadem scribendis occasione, de qua supra tit. de Regular. disc. i. pro summaria, & aliqua generica cognitione, seu instructione illorum negotiorum, de quibus tractari contingit in Sacra Congregatione ecclesiasticae Immunitatis de novo erectae per Urbanum VIII. & quae prius (foran cum majori ipsius immunitatis servitio,) non ita clamorosè, sed magis insensibiliter tractabantur per Sac. Congregationem Episcoporum, & Regularium negotiis praepositam.

Neglectis inutilibus quaestionibus generalibus, super quibus inter Canonistas, & Morales, ex una, & Civilistas, seu Laicos ex altera, adèd certari solet, atque vel ad ingenii ostentationem, vel ad æmulationem, seu verius ad adulacionem, propriamque ambitionem, ita benè merendi, atque gradus, ac dignitatis assequendi potius quam pro-

ris, ac iustitia zelo, pleraque exorbitantia hinc inde affumuntur, ac subtrahuntur, unde propterea potius resultant præjudicia illiusmodi potestatis, quam huiusmodi factionaria scriptores indifferenter tueri student; An scilicet Ecclesiarum, aliorumque sacrorum, vel immunitum locorum immunitas pro asylo delinquentium, qui ad ea confugiant, sive in eis morentur, sit de jure Divino, vel potius positivo, ex quo resultat quantum desuper se extendere valeat Pontificia potestas, sive illa Episcoporum, aliorumque Prælatorum; Ac etiam qualis desuper potestas Principibus, aliisque Magistratibus secularibus competat; Sive an Ecclesie, aliaque sacra, & ecclesiastica loca, hanc immunitatem habeant in solatioribus privilegiis, vel reverentia, vel potius in ratione territoriali, & sic an dicantur esse, in, vel de territorio Principis secularis, vel potius redoleant quamdam speciem territorii separati, cum similibus; Super his etenim integer locus veritati relinquatur, totum remittendum iudicio S. M. Ecclesie, cum non ad materiam formalem tractationem, sed pro insinuatōe sine alicujus instructionis, ac talis qualis generalis cognitiois eorum, de quibus in praxi magis frequenter agi contingit, sequentia compendiosè insinuantur.

3 Præsupposita itaque tamquam indubitabili, ac absoluta Ecclesiarum, aliorumque sacrorum locorum immunitate in genere, ut ad ea confugientes turti sint, sive ex crimine, sive ex ære alieno, licet sub iudicis potestate aliàs essent; Quamvis apud antiquiores, super Canonum, aliorumque Apostolicorum intelligentia, vel praxi, plures, cum nimia opinionum diversitate, disputentur quæstiones, super casibus, in quibus confugientes ad Ecclesiam, ejus immunitate indigni censendi essent; Sive in casibus etiam non exceptis, super modo confugiendi; Aut in casibus exceptis, super modo seu facultate extrahendi, sive probandi quod confugiens alicujus casus exceptuati reus esset. A.

4 Omnes tamen huiusmodi quæstiones hodie sublata videntur per Constitutionem Greg. XIV. in hac materia editam, per quam certi casus in ea expressè exceptuati sunt. B.

5 Unde propterea juxta magis probabilem, atque à Sacra Congregatione receptam opinionem, in reliquis omnibus, per huiusmodi exceptiones, constituta dicitur regula generalis pro immunitatis competentia, quamvis aliàs crimina enormia sint, seu aliàs scandalosa, & Reipublicæ præjudicialia; Sive quod est asylo aditum præbeat delinquendi facinorosis hominibus, cum similibus ponderationibus, quæ ante dictam Constitutionem per DD. fieri solebant, cum ad huiusmodi, ac similes quæstiones dirimendas, præfata Constitutio prodierit; Unde propterea in præmissis, vel similibus inconvenientibus, juxta opinionem à dicta Sacra Congregatione receptam, non cessat quidem immunitas, sed opportuna provisiones pro facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis, ab eadem Sacra Congregatione, ex oraculo etiam Papæ, capi solent, puta generaliter demandando locorum Ordinariis, ac respectivè regularium, seu alios exemptarum Ecclesiarum, & domorum Prælati, ne facinorosos, ac diffamatos homines ibi recipiant, sive ibi se confovere permittant.

6 Ac etiam in aliquibus casibus particularibus, ob criminum enormitatem, sive ut futuris scandalis occurratur, permittendo extractionem, atque confugientis derruptionem in temporali, vel perpetuo carcere, sive etiam in tremibus; Ita tamen ut ecclesiasticæ immunitatis præsidium, illum operetur confugientibus proficuum effectum, quod à poena ordinaria eos præservet, cum istius praxis permitti non solet, imò expressè inhiberi; Quamvis etenim sub Clemente Octavo in quodam gravi casu, etiam ad effectum poenæ ordinariæ jam sequuta, extractio sequuta fuerit, atque immunitati derogatum sit, istudque exemplum per secularium Magistratum ora, sive per illa scribentium contra immunitatem favore laicalis potestatis, frequenter volitare solet, non tamen de facili ejus praxis permittitur, nisi quando forte tales essent alicujus casus circumstantiæ, ut idem concedendum esset. Ideoque nulla desuper certa generalis regula statui potest, cum in singulis casibus pro eorum qualitate arbitrium interponendum sit, & consequenter erroneum est cum aliquibus determinationibus particularibus generaliter in omni alio, qui similibus videatur, procedere.

7 Hinc propterea, facti potius, quam juris videntur hodie penè omnes quæstiones in hac materia localis immunitatis cadentes, an scilicet, & quando verificari dicantur casus exceptuati per hanc modernam Apostolicam legem, cum qua proceditur, quando scilicet crimen sapiat veram prodictionem, seu verum assassinium, aliudvè crimen exceptum,

cum in hoc ecclesiastici scriptores, Canonistæ, & Morales, indifferenter magis forsitan, quem par est, hanc immunitatem zelantes, ejusque favorem nimium ampliantes, adeo subtiliter casuum exceptorum verificationem desiderant, ut ferè nunquam eorum verificatio, juxta ipsorum sensum detur; Id autem videtur patum probabile, cum pro meo sensu, Reipublicæ inter sit favore publicæ quietis, publicique boni, benignè potius agere, atque opinioniones rigorosas contra confugientes potius amplectendæ congruum videntur.

Præsertim circa illum casum exceptum delinquentium in Ecclesia, vel sub ejus clypeo, ita restringere studuerunt, ut penè annihilatus remaneat, quia nempe Constitutio, loquendo de Ecclesia, intelligenda non veniat de illis criminibus, quæ in schalis illius, in porticu, atrio, vel in sacristia, vel in campanili, aliisque adjacentibus membris, vel officinis sequantur, quasi quod lex præcise, de ac ad literam, in vera, & propria significatione Ecclesie, de qua loquitur, intelligenda sit, cum in ea, non autem in aliis partibus crimen, quod pattatur, sacrilegii qualitatem sapiat; Id autem parum probabile videtur, cum lex non verbis, sed rebus imposita sit, ideoque non verborum formalitas attendi debet, ac substantia veritatis, vel finis & effectus, ob quem legis provisio emanavit: Cum etenim eadem immunitas, quæ Ecclesie competit, huiusmodi adjacentibus membris, vel officinis quoque concedatur, hinc proinde idem est effectus, eademque intrat ratio, quæ non à sacrilegio provenit, sed ab ipsius immunitatis abusu, & nè illa delinquendi occasione præbeat, seu facilem aditum aperiat; Ideoque iste finis, vel effectus principaliter spectandus videtur, indagando potius substantiam voluntatis legislatoris, quam formalitates, seu grammaticales significationes verborum legis.

Idemque circa aliorum criminum exceptuatorum verificationem, vel circumstantias, & præsertim ubi agatur de prodictione, assassinio, quorum qualitas difficultis est probationis, quoniam ubi præsertim huiusmodi criminum frequentia in regione dignoscatur, unde propterea Reipublicæ, seu publicæ quietis inter sit rigorosè cum eis procedere, ut nemum jam parata sceleta puniantur, sed futuris occurratur, ita facinorosos homines coercendo, dum se vident hoc præsertim ecclesiasticæ immunitatis præsidio privatos, latè contra delinquentes potius in dubio procedendum videtur, non autem amplectendum ecclesiasticorum, præsertim Moralium zelus, ut in dubio pro immunitate respondendum sit, quoniam in concursu boni publici, & privati, primum est præferendum, atque in dubio pro eo respondendum; Dicta enim benigna interpretatio, ipsam immunitatem non lædit, ut aliqui zelatores credunt, cum ipsius substantia, seu competentia in genere in nulla quæstione sit, sed quæstio in huiusmodi casibus exceptis favorem privati criminosis potius percutiat, quod ipsorum sacrorum Canonum intentioni, quinimò expressè dispositioni adversatur. E.

Mordicus igitur, atque cum eo majori, qui fieri potest, zelo per Ecclesiasticos Prælatos ipsa immunitas, in genere tuenda est, & ne laicali potestati concedatur illam spernere, sibi jus dicere, atque cum propria autoritate delinquentes extrahere, ac punire; Sed quando ad ejusdem Constitutionis Gregorianæ præscriptum, ipsa laicalis potestas reverenter (ut decet,) agendo, ab ecclesiastico Superiore, ad quem pertinet, extrahendi licentiam petit ratione criminis excepti, istaque immunitate indigni, tunc, circumspèctè ipsi ecclesiastici superiores in hoc procedere debent, non autem criminosos confovere, atque illorum privatum favorem publico bono præferre; Si enim ita Prælati, aliique Ecclesiastici Judices discretè, (ut pat est) se gererent, secularium Magistratum querelæ non audirentur; Ideoque non lex, sed mala observantia legis tot producere solet inconvenientia ipsimet immunitati præjudicialia, adeout loco defensionis, potius læsio, ac præjudicium ipsius immunitatis ita resultare soleant; Talisque est Sacra Congregationis sensus, sed punctus est in inferiorum Prælatorum, seu Judicum ecclesiasticorum abusu, severè quandoque puniendo.

Ut enim ferè per lustrum me docuit exercitium huiusmodi ecclesiasticorum munus ante accessum ad Curiam, deindeque etiam ipsius Curie diuturna praxis, in illis diocesis, in quibus Episcopi, eorumque officiales, & ministri illum rectum habent iustitiam zelum, quem habere debent, ut laici in iustitiæ administratione exemplar sint, nullæ audiuntur laicalium Magistratum querelæ, nulla sequuntur inconvenientia, quoniam cum finis sit Reipublicæ quies, severè puniendo crimina, non solum pro ejus, quod jam sequutum est, punitione, sed magis, ut id alios

alios in futurum terreat, atque à criminibus avertat, dummodo idem sequatur effectus, nil refert, an per unam, vel per alteram manum, seu potestatem id fiat; Ideoque partes sedentes in hac Sacra Congregatione Immunitatis, rigorosè potius, quam benignè contra delinquentes esse debent, ne aliàs serpentes, aliæque venenata animalia humano generi, aliisque pacificis, & proficiis animalibus inimica, & præjudicialia, confoveantur, ac alantur; Pro casuum tamen qualitate, & circumstantiis, adeout ecclesiasticæ immunitatis substantia, vel reverentia non lædatur; Ideoque certa regula generalis cuicumque casui applicabilis desuper statui non potest, sed prudens benèque regulatum arbitrium pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis adhibendum est.

12 Super modo autem, seu praxi, in casibus exceptis; Antè dictam Constitutionem Gregorii, magna pariter erat Doctorum dissentio per eandem constitutionem sopita, ut scilicet laicalis potestas sibi ipsi in hoc jus dicere non valeat, sed ad Episcopum judicare pertineat, capta interim provisione super assecuratione personæ delinquentis, vel in carceribus ipsius Episcopi, quatenus eos tutos habeat, vel in ipsamet Ecclesia, sub custodia, quos Magistratus secularis apponat, sive in ipsimet, ut potè magis tutis carceribus secularibus, precario tamen nomine Episcopi, tamquam si essent carceres proprii, juxta facti qualitatem, ac singulorum casuum particulares circumstantias, ex quibus discretè, ac prudenter, Episcopi arbitrium regulari debet, atque, ubi dubitationi sit locus, desuper consulti solet ista S. Congregatio, quæ cum majori prudentia, & maturitate, provisiones demandare solet, discretas quidem, atque iustitiam administrationi, contra delinquentes, potius favorabiles, quoties congrua teneatur via, ut laicalis potestas in hoc sibi ipsi propriae autoritate jus non dicat; Ubi etenim, istud inconveniens cesset, adeout ecclesiasticum iudicium non contemnatur, sanctius, & commendabilius videtur, ut in dubio, quò magis fieri potest, contra delinquentes arbitrium interponi debeat.

13 Adeoque Episcopo id commissum est, ut non solum ista sit ejus privativa iurisdicção in Ecclesiis, vel locis quantumvis amplè exemptis existantibus intra limites suæ diocesis, quamvis inferior Prælatum ordinariam iurisdicçãoem ibi quoque habeat; Sed etiam in illis locis, quæ sint verè nullius, cum vera, & actuali separatione territorii, adeout inferior Prælatum plenam quasi Episcopalem habeat iurisdicçãoem non solum ordinariam, sed etiam delegatam, juxta species distinctas disc. præced. super negotiis Episcoporum, & Prælatorum, quoniam adhuc huiusmodi casuum cognitio delegata est Episcopo viciniori.

14 Hinc proinde fabulosa est præsentio, quam pro communi vitio habent regulares exempti, & præsertim milites, alique professores Religionis Sancti Joannis Hierosolymitani, ut ad eos pertineat propriarium Ecclesiarum, vel Commendarum, seu Domorum immunitatem tueri, atque Episcopi provisionibus, & præceptis non parere sub exemptionis prætextu, quoniam commendabiliter quidem, quoties id citrà scandalum præficiari potest, ipsam immunitatem tueri possunt, ac debent, donec Episcopus consulatur, sed ubi iste consultus provisiones adhibet, ad eos non pertinet ulterior cognitio, neque aliæ ipsorum partes remanent.

15 Non solum autem super casibus exceptis quæstiones cadunt, sed etiam super qualitate loci, ad quem delinquens confugerit, an scilicet sit immunitas, nec nò, quoties non agatur de Ecclesia, vel loco indubitè ecclesiastico, unde propterea super huiusmodi qualitate probabilius dubitandi ratio cadat, ut sunt (ex gr.) Domus Episcopi, vel Cardinalis, seu alterius Prælati; Ac etiam domus canonicæ, seu clericorum, vel religiosorum; Sive sunt coemeteria, aliæque officinæ ab Ecclesia separatae, aut sunt atria, & ambitus, vel privata oratoria, sive Ecclesie ita diruta, & collapsæ, ut profanatae prætendantur, cum similibus, quorum singulis pro facti speciali qualitate, atque singulorum casuum particularibus circumstantiis decisio intrat; Ideoque in isto pro generali materia instructione compendioso discursu, penè impossibile, sive incongruum videtur omnia diligere, ac recensere, cum totum revera pendeat ex singulorum casuum qualitate, ac potissimum ex observantia.

16 Retenta tamen pro meo sensu eadem insinuatã regula, ut in dubio pro immunitatis exclusione, & pro publico favore respondendum sit, dum praxis docet, quod hæc eadem Sacra Congregatio prudenter mandavit plures demoliri Ecclesias, sive novas construi inhibuit in locis campestribus, vel aliàs delinquentium, ac facinorosorum hominum receptioni

expositas, pluresque dedit optimas provisiones, præsertim circa illos regulares exemptos, qui per quamdam anachoreticæ vitæ speciem, extra Civitates, & oppida seu alias extra secularium habitationem, Ecclesias, & domos, seu Conventus, & Monasteria habent, ut ab huiusmodi receptionibus abstineant; Optimam esse ista medicina quando super huiusmodi provisionum observantia, cum debita charitate, & applicatione iustitiæ, Episcopi magis invigilarent, superiores locales quandoque contravenientes severè puniendo, dum in hac materia, etiam cum exemptis ex Gregoriana constitutione iurisdicçãoem, ac potestatem habent.

Majores autem secularium Magistratum querelæ esse solent super probatione criminum, quæ prætendantur exceptuata, ut scilicet Episcopus deferre debeat processum desuper eos formato, non autem ut ipse processum ex integro formare valeat, atque super hoc magna inter laicos, & ecclesiasticos DD. scissura dignoscitur; Quamvis autem apud ecclesiasticos magis recepta sit opinio, ut processum iudicis secularis, Episcopus deferre non teneatur, non improbabiles tamen secularium querelæ in hoc proposito videntur, quoniam stante præsertim in Italia adeo exiguarum, ac pauperum digressum frequentia, unde propterea Ecclesiarum regimen non semper integris, & qualificatis viris commissum est, hinc frequens praxis docet, quod sub prætextu formandi huiusmodi novum processum informativum, ita student delinquentes seu eorum defensores fabricare processum defensivum, atque illum à Curia seculari jam fabricatum destruire, ideoque circumspèctè pro facti qualitate, præsertim verè illa iudicium, seu Tribunalium laicalium, ac propterea certa, & determinata regula desuper dari non potest, sed ex singulorum casuum circumstantiis decisio pendet.

Ad plures autem annos post hunc discursum editum, aliæque prodierunt ab eadem Sacra Congregatione provisiones ex oraculo Papæ approbate adhuc tamen non publicatæ, quibus sequuta publicatione defendendum erit.

a de his agunt nimium frequenter atque in copioso numero moderni Canonistæ, & morales pro immunitatis ampliatione, & laici pro restrictione eorum; qua auctoritatis notoria sunt etiam non professoribus. b in Bullar. inter illas dicit Pontificis constitutiones. c de his infra, disc. 10. cum pluribus seqq.

I I.

De immunitate personali clericorum, aliarumque personarum ecclesiasticarum, seu qua pro ecclesiasticis haberi debent, pro exemptione à foro laicali.

NON sunt adeo frequentes in hac Sacra Congregatione 18 controvertiæ, quæ hanc speciem immunitatis percutiunt; quoniam ubi de illis personis agatur, de quarum clericali, seu ecclesiastica qualitate non dubitetur, ut sunt clerici seculares in sacris, vel etiam in minoribus, aliquod ecclesiasticum beneficium habentes, sive in quibus certa sit verificatio requisitorum Concilii Tridentini, rarò datur casus, ut secularis potestas desuper manus apponat, sive quod apponendo remissionem ad suos ecclesiasticos Judices denegat, atque de his frequentius agi solet coram ipsimet locorum Ordinariis, absque necessitate consulendi hanc S. Congregationem, quæ solum desuper consulti solet, quando de gravioribus agatur negotiis, in quibus supremi, vel majores Magistratus seculares manus apponant, ex causa status, vel ex alia publica, & gravi causa; Istoque casu, cum regulis prudentialibus, atque in forma extrajudiciali potius, quam cum legalibus propositionibus, & cum forma judiciali commendabiliter procedi solet, ita sine strepitu obtinendo id quod 19 concedendum est; Sive quandoque pro locorum moribus, vel rerum contingentibus, ad majora inconvenientia evitanda, aliquid dissimulando, ac rescibendo, ut quilibet propriæ consulat conscientie; Unde propterea verum est, ut iste, ac etiam aliæ præcedentem localis immunitatis speciem concernentes, per tramite juris formiter disputentur, atque classicoz Advocatorum opera adhibeatur, cum huiusmodi negotia, illis potius congrua sint, quibus Negotia gentium, seu vulgò Agentium, titulus congruit, juxta illas diversorum Curialium species, quæ in Romanæ Curie relatione, ac praxi enunciantur, F. Ideoque non mirum, si non adeo distincta desuper admonitio, seu instructio dari potest, cum sint materia potius extra sphaeram.

Majores autem quæstiones, quæ iis præsertim, occasione 20 causarum criminalium contingentibus, super ipsarum personarum exemptione, sive immunitate, cadere videntur super

super facto potius, quam super jure, nempe super probatione clericatus, vel eo etiam in minoribus justificato, super requisitis à Sacro Concilio Tridentino præscriptis, & eorum quo hæc justificatio faciendâ sit; Quia verò de his agit in alio discursu instructivo eorum, quæ in foro magis practicabilia disputari contingit super interpretatione Sac. Conc. Tridentini; Idcirco, ne eorumdem superflua repetitio fiat, ea, quæ ibi habentur, ad rem congruant. G.

21 Super clericis conjugatis, quatenus requisitorum Concilii concursus accedat, disputari quoque solet, ad quas causarum species hæc immunitas, seu tunc exemptio extendatur, atque attenda sacrorum Canonum dispositione planum est ad criminales tantum restringi.

22 Apud modernos autem post Tridentini Concilii editionem, quæstio exorta est, an per idem Concilium, antiquorum Canonum dispositio in hoc ampliata sit, ut in civilibus quoque idem procedat, idque varias habet opiniones cum eo distinctionis fœdere conciliari solitas, ut locorum consuetudini, seu receptæ observantiæ deferendum sit, ut in eodem proximè insinuato discursu super his, quæ ad ejusdem Sacri Concilii materias pertinent, insinuat.

23 Ibi quoque etiam de illis Ecclesiarum servitutibus, quæ clericis salvatici vulgò pro aliquarum regionum moribus nuncupantur; Et hæc quoad clericos sæculares juxta frequentiorum usum, juxta ritum latinum faciles.

24 Ubi verò contingat, ut in pluribus Italiae partibus praxis docet, clericos orientales, seu ritus græci adesse, ab Ecclesia Latina toleratos, (quatenus schismatis tabe infecti non sint) super uxorum, ac filiorum exemptione quæstio cadit, quæ pariter varias habet opiniones cum eodem distinctionis fœdere ut plurimum conciliari solitas, quod scilicet observantiæ, ac styli deferendum sit.

25 Quo verò ad clerum regularem; Ubi de iis agatur, qui prævio anno probationis, solemniter professi sint in aliqua probata Religione, nulla cadit quæstio, cum extra controversiam sit eorum immunitas à foro laicali, dum verè personæ ecclesiasticæ esse dicuntur.

26 Quæstione solum cadente in novitiis, in quibus idem pariter magis receptum videtur; Quamvis etenim in eis non verificentur effectus illius mortis civilis, quam solemniter professio in Religione inducit, adeo ut secularium jure censeantur, pro ecclesiasticis personis tamen ad hunc effectum ex magis vera, & recepta opinione habentur.

27 Majori difficultate cadente in iis, quibus neque professio, neque novitiorum qualitas datur, sed in habitu; ac vita aliquod, in toto, vel in parte regulari institutum sequatur, ut sunt Monasteriorum, aliarumque regularium domorum illi servientes, qui vulgò oblati dicuntur, sive illi qui in aliquo à secularibus diverso habitu, ac vita instituto, qui ad regularium instar, extra omnem tamen Religionem; anachoreticam vitam apud aliquam Ecclesiam, vel pium locum ducant, Atque super his, observantiæ pariter deferendum videtur pro locorum legibus, ac receptis moribus, nec non pro causarum, seu negotiorum qualitate, pro qua utriusque fori subjectionem pati solent, ac propterea rectè regula generalis cuiuscumque casui applicabilis non de facili statui potest.

28 Idemque in illis mulieribus, quæ verè moniales non sint, sed ad monialium instar, vel collegialiter in aliquo conservatorio, seu domo, vel singulariter in propriis domibus cum aliquo monastico habitu, & sub aliquo regulari instituto vivunt. H.

29 In professoribus Militiarum, quæ sub aliquo pio Instituto cum Apostolica auctoritate erectæ sint, eadem fori quæstio cadere solet, pariter cum eadem observantiæ distinctione probabilis decidenda, quoties de illis Militiis agatur, in quibus formalis, ac solemnis professio regularis cum formalium votorum emissionem non sequatur, ut pariter in eodem regularium discursu advertitur, ac etiam in eo qui aliqua Concilii Tridentini decreta expèdit, I. ubi de aliis personarum speciebus, præsertim verò de illis personis, quæ verè ecclesiasticæ non sint, sed aliud ecclesiasticum, vel pium corpus, vel universitatem constituunt, ut sunt illi, quoad scripti sunt piis confraternitatibus, aliisque ab Ecclesia probatis congregationibus, seu locis, in quibus ecclesiastica, vel pia opera exercentur. L.

30 In causis verò civilibus, vel mixtis, in quibus laicis fori exemptio, vel respectiva competentia, non personam, sed bona tantum concernat; Quamvis certa regula sit, ut eadem exemptio, quæ clericorum, ac aliorum ecclesiasticorum personis competit, eorum quoque bonis etiam patrimonialibus, vel aliis ex profana, seu temporali causa quæ-

stis concedatur, ne pro eis, ubi reus est, ad laicalem forum trahi valeat; At tamen in plerisque casibus, vel ex dispositione juris, vel etiam ex aliquarum regionum, seu Tribunalium styli, ea limitationem recipit; Ubi scilicet tanquam actor voluntarius pro ejus interesse invitetur ad comparandum in iudicio universali, vel particulari, quod coram Judice laico pendeat; Sive ubi ab eodem laico bona habuerit sub hac lege, & conditione ut ad ejus nutum restituere debeat; Aut ubi iudicio jam introducto, ac pendente, immutatio status sequatur, in ipsomet principali, qui laicus medio tempore clericus fiat, seu quod laico moriente, lite pendente clericus succedat; Sive quia bona, quæ in lite sunt, in ejus fraudem à laico alienentur in clericum, cum similibus, in quibus licet generaliter eadem vigeat regula, ut non nisi ecclesiastici iudicis auctoritate etiam super ipsi bonis molestari valeant, at tamen ex aliquibus consuetudinibus, vel styli Tribunalium; Vel quia ob eorum antiquitatem Apostolicum privilegium præsumendum sit, illiudque allegare liceat; Vel quia ex prædialibus regulis ad majora inconvenientia evitanda hunc ab usum tolerare, vel dissimulare congruat, in ipsimet bonis, si jam coram laico præventa fuerint in statu habili, absque aliqua tamen molestia in persona, aliisque bonis propriis, quandoque praxis dictæ regulæ limitationem docet, juxta plures distinctiones, de quibus in meis adnotationibus sub jurisdictionali materia habetur, ideoque certa regula generalis desuper statui non potest. M.

f lib. 15. de iudiciis in relatione, & praxi in rubrica de Advocatis & Procuratoribus, g in adnotationibus ad S. C. T. in fine, hoc tit. h. tit. de Regal. disc. 1. & 50. & in de iurisd. disc. 45. i. tit. de Regular. disc. 1. & de iurisd. disc. 92. & in adnot. ad S. C. T. 1. de his confraternitatibus, tit. de iurisd. disc. 42. & seq. & 60. m. tit. de iurisd. disc. 94.

I I I.

De eadem immunitate personali pro exemptione à legibus, ac statutis laicalibus, aliisque editis, vel provisionibus.

Juris verum, ac receptum principium est, ut paria sint forum fortiri, ac legibus ligari, ideoque ab exemptione, vel immunitate fori, ad illam legem rectè arguere licet, ut clericis, aliisque personæ ecclesiasticæ laicali foro non subiectæ, neque laicalium legum, & statutorum subjectionem sentiant, ubi de municipalibus, seu particularibus legibus agatur. N.

31 Quamvis etenim plurimum sententia sit, ut ubi leges pro publico bono editæ sint illi innixæ naturali rationi, quæ absque personarum distinctione omnes attingere debet, exemptos quoque complectatur; Regulariter tamen ex juris Canonici receptis principiis id non procedit, licet in aliquibus regionibus, sive ex privilegio Apostolico implicito, vel explicito, sive ex eisdem regulis prudentialibus, ex quibus ut supra advertitur, etiam fori subjectionem tolerare, vel dissimulare quandoque congruit, hæc regula limitationem de facto pati solet, ideoque certa, ac determinata norma pro quocumque casu, & quocumque loco pariter non habetur.

32 Hinc proinde ecclesiasticorum Prælatorum, ac iudicium prudentia desuper occurrere debet, ut in iis scilicet, quæ publicum bonum, publicamque utilitatem concernant, atque divini, vel naturalis juris rationem habeant, clerici aliique ecclesiastici, eandem leges servare debeant, non quidem in ratione arctativa, seu directiva, quæ ex ipsa laicali potestate resultat, sed ex eorumdem ecclesiasticorum Superiorum consimilibus legibus, & provisionibus, vel ex ea vi directiva, quæ non ipsa lex positiva, sed ejus ratio à jure divino, vel naturali derivata, eos quoque obliget, ut scilicet, (ut par est,) sæcularibus potius exemplari sint, eosque ad observantiam eorum, quæ bonum primario respiciunt, potius invitent, atque adificationem, non autem scandalum tribuant; Nulla tamen desuper statuta regula, seu forma super hujusmodi praxi, cum ex insinuatibus prudentialibus regulis, pro locorum, seu regionum moribus, ac styli, circumspèctè procedendum sit, dictas prudentiales regulas quandoque adhibendo, atque Canonum rigorem quandoque relaxando, ut locorum, & casuum qualitas exigat. O.

33 Bene verum quod ubi clerici, & ecclesiastici bene vivunt, eo modo quo vivere debent, ut sæcularibus, in Christianis præceptis bonisque moribus naturalibus, exemplari sint, atque adificationem præbeant, quodque Episcopi, aliique Prælati eorum partes bene expleant, tunc nimium tari sunt casus in

in quibus hujusmodi audiantur quæstiones, vel resultent inconvenientia ecclesiasticæ immunitati præjudicialia, quæ pro frequentiori contingentiâ resultare solent, ex ejusdem immunitatis abusu, vel nimium indifferere, ac excessivo usu; Ideoque ecclesiasticorum Prælatorum, ac Superiorum partes in præservativa magis quam in curativa ratione haberi debent, ut scilicet ecclesiastici bene vivant, atque christianæ, & naturalis legis præcepta observent; Non tamen commendandi videntur laici, qui eorum potestatem cum exemptis exercere satagunt; Verum super his (ut præmissum est) nulla statuitur regula, vel determinatio, sed solum pro aliqua generica materia cognitione, vel instructione id insinuat in sola ratione discursiva, relinquendo locum veritati, dum pro singulis locis, vel casibus ex particularibus contingentibus, vel circumstantiis, non solum juridicè, sed etiam cum prudentiâ, & congruentiâ legibus procedere hæc Sacra Congregatio prudentissimè solet.

34 In causis verò privatis contentiosis civilibus, quæ inter privatos, coram ordinariis iudicibus potius, quam in Sacra Congregatione peraguntur, frequenter de hæc exemptione ecclesiasticorum à laicalibus legibus agi contingit, potissimum verò super intestatis successibus, vel frequentiam legum, & statutorum, præsertim in Italia super foeminarum, vel cognatorum exclusionem favore masculorum, vel agnatorum, ac clericos sæculares, vel regulares, seu moniales afficiant. Y.

35 Sive etiam etiam inter laicos, clerici defuncti successio, juxta laicalia statuta, vel potius secundum ordinem juris communis regulari debeat. Z.

36 Aut in contractibus, qui per laicos statuto subditos cum clericis, aliisque ecclesiasticis fiunt an solemnitates à statutis, ac legibus laicalibus præscriptæ servari debeant. A.

37 Vel an ipsimet clerici, & exempti eisdem legibus laicalibus ad eorum favorem in privilegiativa ratione uti valeant, B. cum similibus quæstionibus, de quibus occasione particularium forensium quæstionum in meis adnotationibus juxta suas respectivè materias actum habetur.

38 Ut etenim tam circa Statuta, & leges particulares, quàm etiam circa ipsum Jus commune civile, sub judiciali materia habentur plures distinctiones, an, & quando clericus qui cum laico in foro laicali litem habeat, tam circa ordinat. v. r. i. quàm etiam circa decisoria, laicales leges servare teneatur, eiusque affectus maneat. C. Ideoque non de facili certa regula generalis cuiuscumque casui applicabilis desuper statui potest, cum ex plerisque distinctionibus, & circumstantiis, diversif. locorum moribus, vel styli id pendeat, potissimè verò quia in contentiosis, ac ordinariis Tribunalibus in forma judicialia, qua in hac Sacra Congregatione de his agi solet, ideoque in casus occurrentia in suis sedibus, vel materiis, pro quæstionum qualitate, de his videndum est ita hæc pro quodam generali, ac superficiali gustu ad aliqualem instructionem insinuando.

n. tit. de dote, disc. 22. & 143. & tit. de success. ab intest. disc. 5. cum duobus seqq. o Super his aliqua insinuantur locis proximè citatis, & de iurisd. disc. 45. 59. 64. & seqq. & 94. y. dicto tit. de success. ab intest. disc. 5. cum duobus seqq. z. ibidem, & de test. disc. 25. a de dote, disc. 22. & 143. & de alienat. & contract. prohib. in supplemento. b. d. tit. de dote disc. 22. & 143. c. sub tit. de iudiciis.

I V.

De exemptione reali clericorum, & personarum ecclesiasticarum, ac aliarum, quæ pro talibus haberi debeant, à gabelis, & tributis, aliisque contributionibus, aliisque laicalibus oneribus.

39 Eodem modo, quo superius initio, occasione immunitatis localis, insinuat, in ista immunitate reali, inter utriusque fori, seu potestatis professores, ac sequaces, pluries habentur quæstiones super istius immunitatis origine, ac substantia, illorum bonorum respectu, quæ ecclesiastica non sint, neque Ecclesiæ, vel clericatus ratione ab eis possideantur, sed patrimonialia sint, seu alias ex temporali seu profano titulo obveniunt; Potissimè verò, in clericis qui in minoribus constituti sint, quibus pro diversis locorum moribus, vel legibus, nedum respectu hujusmodi bonorum temporalium exemptio negatur, sed etiam in iis, quæ personam quoque concernunt, atque pro ejus usu necessaria, vel opportuna sunt, ut in iis gabelis, aliisque oneribus

contingit, quæ victualia, vel similia humano usui necessaria, vel opportuna percipiunt.

40 Quidquid autem fit de his, ac similibus quæstionibus, quarum distincta discussio formalem exigit tractationem; Quatenus ad ea, quæ frequentiorum praxim, Italiae præsertim, concernunt, atque in hac Sacra Congregatione peragi contingit; Sive ex Divino, sive ex Canonico jure expresso, aut ex magis recepto DD. sensu, id manet; Pro generali regula receptum est, ut clericis, sive in sacris, sive in minoribus ordinibus, solaque prima confusa constituti sint, qui debita habeant requisiti, quæ pro alia immunitate à foro, ac legibus laicalibus desiderantur, neque conjugari sint, indefinite immunitas à gabelis, & collectis, aliisque laicalibus oneribus competat, etiam pro eorum bonis patrimonialibus, seu alias ex industria, vel fortuna beneficio, aliave temporali causa obvenierunt, & acquisita sint. D.

41 Quoties tamen de iis non agatur, quæ mercaturam, seu negotiationem concernant, cum clerico negotiatore, sive in sacris, sive in minoribus constituto, immunitas denegetur, atque sæculari jure in ipsi mercibus, ac bonis habeatur; Cum ecclesiastica tamen, non autem propria laicali potestate, juxta juris regulam generalem pro locorum styli, vel moribus limitari solitam ad hujusmodi onerum solutionem adstringendus. E.

42 Hinc proinde, facti potius, quam juris desuper quæstiones cadunt, super ipsius mercaturæ qualitate, seu verificatione, à proprio ecclesiastico superiore determinanda, ne alias sub hoc prætextu, pro bonis patrimonialibus, seu alias sub regula exemptiva cadentibus, ad onerum laicalium solutionem alstringi contingat, cum plerique dentur casus, in quibus clerici emant bona, eaque postea vendunt, & tamen non sit mercatura. F.

43 Quamvis autem ista sit regula generalis ubique in dubio tenenda; Plures tamen ea recipit limitationes, vel modificationes, quas non facile est determinatè recentere, cum pro variis regionum, seu ditionum, explicitis Apostolicis decretis, & concessionibus, sive illis implicitis, quæ ex cætenaria, vel immemorabili, legitima, & pacifica consuetudine resultant; Aut ex illa observantia, cui in ambiguis quæstionibus interpretativa nomen, ac operatio congruit; Aut quia dissimulate prudens consilium repuretur, nimis varia sit praxis; Potissimum verò (ut insinuatum est) respectu clericorum in minoribus, seu respectu bonorum, quæ ex verè temporali, seu profana causa obtinentur; Aut in iis, quæ sine iis oneribus, quæ implicitè, seu insensibiliter pro victu, ac vestitu in magis alterato victualium, seu mercium pretio supportari praxis docet; In his, etenim, ac similibus pro diversis locorum receptis moribus, aliisque particularibus circumstantiis, variæ discernuntur limitationes pro singulorum casuum qualitate, quandoque reprobari, quandoque verò approbari, seu frequentius dissimulari, ac tolerari solent, ideoque firma, & generalis regula, à limitationibus immunitis cuiuscumque loco vel casui applicabilis, non de facili statui posse videtur. G.

44 Illæ autem frequentiores quæstiones, in ista materia cadentes, ita summam recententur quas memoria sugerit, in aliis verò minus frequentibus, in casuum contingentibus, illi, qui formales hujus materiæ tractationes ediderunt consuli poterunt.

45 Major itaque, ac frequentior ea est quæstio, quæ percutiat bona, collectis, ac tributis laicalibus jam obnoxia, quæ à laicis, ex titulo donationis, seu venditionis, aut successiois, seu alias, in clericos, vel Ecclesiæ obvenierint, an scilicet cum suo jam infixo onere transferant; Et quamvis inter ecclesiasticos, & sæculares scriptores, magna desuper cum nimia opinione varietate colluctatio dignoscatur; Hodie tamen per hæc Sac. Congregationem recepta est distinctio, quam ex probabiliori magisque communi DD. sensu Rota pluries firmavit, super triplici scilicet, personalium, mixtorum, ac merè realium onerum specie, ut hæc ultima tantum ipsa bona afficiat, eaque sequatur poenes clericos, vel alios exemptos, non autem alia duæ priores, unde propterea, facti potius, quam juris hodie quæstio remanet per ecclesiasticos iudices pariter decideuda, super verificatione scilicet hujus verè realitatis, ad cuius effectum ea desiderantur requisiti, ut onus sit perpetuum, ac fixum, & invariabile absque eo quod constet de initio, quod à personali potius causa in jurisdictionali auctoritate potius obveniat juxta distinctiones, ac declarationes, quæ magis distinctè in meis adnotationibus super victualium, seu Regalium materia habentur, cum non de facili ita summam, ac compendiosè explicari valeant. H.

41 In ista verò præsertim quæstione, aliisque similibus, observantiam nimium deferendum videtur, quoties de eius vicio causa non conficit: Quamvis etiam ex magis communi Canonistarum, ac Moralium sensu, per hanc Sac. Congregationem recepto, in hac materia non admittatur præscriptio; Attamen ubi immemorabilis, vel centenaria accedat observantia, de cuius initio vicio non conficit, nimium operativa videtur pro illa facultate, quæ possessori tribuitur allegandi indulgentiam Apostolicam, vel quemcumque aliam titulum de mundo meliorem; Ubi verò ista facultas non intret, quia nempe minoris temporis observantia sit, vel quod immemorabilis, aut centenaria requisita non bene conclusa remaneant, adhuc tamen, ubi de isto, vel consimili dubio casu agatur, eadem observantia, non in ratione præscriptiva, sed in altera interpretativa, nimium attendenda videtur.

42 Altera est magis involuta quæstio, de qua frequenter in hac materia disputari contingit, ubi scilicet de his oneribus agatur, quæ imposita sunt pro illis publicis expensis, vel contingentiis, quæ clericorum, & ecclesiasticorum promiscuam causam, seu communem utilitatem, vel commoditatem, aliamque provisionem concernantur (ex. gr.) sunt illæ, quæ fiunt pro stipendio medicorum, & chirurgorum, ac similibus, sive pro refectione morum Civitatis pro custodia à communibus inimicis, seu aliis à malefactoribus, publicam quietem turbantibus, aut pro refectione pontium, & viarum, sive pro aggerum constructione, vel refectione pro inundationibus evitandis, aut pro inundationum excitationibus, vel pro custodia territorii de tempore pestis, cum similibus.

In hoc autem distinctio est, inter illa opera quæ principaliter sint publica, quamvis accessorie, ac secundario, seu inspecto effectu, in privatam utilitatem tendant, ut sunt præmissi, vel similes casus, qui omnes tangant in universum; Et illa, quæ principaliter respiciant utilitatem, vel commoditatem privatam aliquorum tantum jure singulari, quamvis accessorie, vel consequentive ad omnium utilitatem, vel commoditatem tendant, ut sunt illi aggeres, vel expurgationes, quæ fiunt pro impedienda inundatione in aliqua parte territorii ad utilitatem, vel præservandam à damno aliqua prædia, quæ sint in illa parte, seu Contrata; Sive sunt refectiones viarum, quæ de jure dicuntur vicinales, id est principaliter deservientes pro usu, & commoditate aliquorum prædiorum, quamvis alii, qui prædia non habent, earumdem viarum usum, & commoditatem habeant; Aut sunt provisiones super extirpatione locustarum, vel super impedienda earum irruentia, sive super custodia vinearum, vel satorum ne damnicentur, cum similibus, quoniam licet ex hujusmodi provisionibus resultet publica utilitas omnium civium, & incolarum in universum ratione annonæ, seu majoris abundantia, vel ratione majoris salubritatis aeris, &c. Attamen in principaliter percipit utilitatem dominotum prædiorum.

In hac secunda specie, quod scilicet agatur de provisionibus, quæ privatam utilitatem, vel commoditatem principaliter percipiunt, adeo ut ipsi prædiorum dominos non præsupponendo fatuos, vel perditos, sed diligentes præfamilias, cogentur singuli pro suis respective bonis easdem expensas facere, expedit autem, imò frequentius necessarium sit, ut illæ fiant in universum, seu publico jure, cum unica directione alicujus Magistratus, vel ulterius officialis ad id deputati, ut uniforme sit opus, cujus defectus in parte, totum viciaret, vel in inutile redderet præsertim sunt refectiones, vel constructiones aggerum, vel expurgationes alveorum, aut provisiones super locustis, cum similibus, unde propterea expensæ desuper faciendæ de natura rei parandæ sint per collectam, seu contributionem faciendam per dominos prædiorum pro virili seu æs, & libram; Et tunc ecclesiastica immunitas non intret, neque clerici aliaque persone ecclesiasticæ, sive ipsæ Ecclesiæ exemptionem aliquam habent, quoniam aliud non est exemptio seu immunitas ecclesiastica, nisi remanere, seu continuare in ea libertate suorum bonorum fructuone, quam natura concedit, atque non pati illam diminutionem, quam producit illud accidentale onus, quod resultat à contributione, vel gabella imposita per potestatem seculari, non autem, facere lucrum de alieno, ita se eximendo ab illis expensis, quas tamquam per speciem cultura, seu majoris utilitatis facere oporteret singulariter, & tamen inutiliter, nisi alii vicini facerent, ideoque attendendum non est, quod aliqui privatus ex ejus industria, vel majori diligentia, seu beneficio, quod resultat à sui prædij situatione, possit eas evitare, aut minores reddere,

quoniam ubi subiecta materia exigit, ut jure universo fiant eo quia opus debet esse uniforme, quoque defectus in parte, viciaret in toto, tunc publica utilitas plurimum, sive universalitatis illius Contrata, quæ consequitivam habet omnium utilitatem, præferri debet alicui privaræ utilitati, vel majori commoditati, Solumque privilegium ecclesiasticorum est, ut non laicali auctoritate, sed ex illa loci superioris ecclesiastici ad id cogi debeant; Tum ex eo ut non detur inconveniens, quod laicus jurisdictionem exerceat cum ecclesiasticis; Tum etiam ne ita sub hoc prætextu, indirectè graventur ecclesiastici ad alia onera laicalia publica, seu communitativa, ita pro hujusmodi expensis imponendo collectas, vel contributiones excessivas, ut id quod exuberat, in alias publicas necessitates, vel commoditates erogetur, ut quandoque ego expertus sum, ideoque vel cum auctoritate superioris ecclesiastici, vel concorditer cum intervenitu deputatorum cleri, vel ecclesiasticorum id faciendum est, ut iusta, & proportionata sit repartitio; Et in summa ut id principaliter sequatur in ratione economica potius quam in ratione autoritativa, seu jurisdictionali, quamvis aliquorum Magistratum, seu publicorum officialium auctoritas, ex necessitate, vel pro majori opportunitate requiratur, vel adhibenda sit.

Ubi verò de prima superiori distincta specie agatur, illorum scilicet onerum, quæ principaliter respiciant publicam utilitatem, vel commoditatem omnium civium, & incolarum in universum, unde propterea de consequenti resultet utilitas privata singularum juxta superius exemplificatos casus, vel similes; Et tunc, licet non modica dignoscatur opinionum diversitas, quæ generaliter in omnibus, magis autem, ac particulariter in ista materia immunitatis ecclesiasticæ dignoscitur; Attamen in magis recepto Moralium, & Canonistarum sensu, quem Sacra Congregatio sequitur, regula est ut clerici, & ecclesiastici ab eis exempti sint, quoniam ipsi, è converso alia supportant orationum, vigiliarum, jejuniarum, aliarumque aperiuntur onera, quæ omnium publica necessitate, auctoritate fieri debent, ad obtinendam Dei protectionem; Ideoque omnes coequaliter in idem contribuere, ac onera supportare dicuntur, diverso tamen jure, seu modo, quod scilicet laici circa temporalia, & ecclesiastici circa divina, L.

43 Quamvis, aut talis sit regula generalis, adhuc tamen limitationem pro locorum moribus, vel casuum qualitate pati solet, Vel quia in contrarium ad sit Apostolica provisio explicita, sive illa implicitate, quæ in vim centenariæ, vel immemorabilis consuetudinis, de cuius initio, ac vicio non conficit, allegari potest.

Vel quando secularium vires non suppetant, unde propterea ecclesiasticorum contributio congrua, vel necessitate reputetur; Ad istum tamen effectum receptum est, ut plura requisita copulativè concurrere debeant; Primum nempe Apostolica auctoritas; Secundò consensus Ordinarii loci; Tertio consensus cleri, seu universalitatis ecclesiasticorum; Quarto ut cum ecclesiastici superioris auctoritate, non autem cum laicali collectæ, vel contributionis exactio ab eis fiat; Et quinto demum ut verificetur casus subsidii, quia nempe laicorum vires, utpotè ab aliis publicis oneribus, & gabbellis, gravatæ, vel debilitatæ, ad id non suppetant, ad quod dignoscendum Ordinarii loci consensus, & auctoritas ita desideranda venit, atque ut ita iusta, beneque regulata, seu proportionata fiat collecta, seu contributio, ne ut supra in alia specie insinuatum est, sub hoc prætextu aliis oneribus laicalibus, in quibus eadem non urgeat ratio, clerici, & ecclesiastici compellantur. M.

44 Omnia hæc requisita copulativè necessaria sunt quamvis ipsi ecclesiastici vel ut hæc onera supportare, atque collectis se subicere, cum neque volentes in hac forma collectarum, vel contributionum, vel gabbellarum id facere valeant (quamvis singuli ex privata pietate ac liberalitate per speciem elemosynæ, vel largitionis, id agere prohibiti non videantur); Quamvis etiam super hoc ecclesiastici Prælati, ac superiores invigilare debeant, ne ita paulatim abusus inducantur; Ac etiam quia ut quandoque expertus sum, quamvis in verbis & apparenter voluntarie, atque ex motivo charitatis id fieri dicatur, attamen ex indirecta, seu interpretativa quadam vi id sequi solet.

45 Duo autem requisita, consensus scilicet Ordinarii loci, & ipsius cleri, per summum Pontificem quandoque suppleri solent, ubi nempe minus indebitè tales consensus denegentur; Et quandoque etiam Pontifex, extrajudicialibus informationibus contentus, eximit ab onere speciali justificationis

nis subsidii pro facti qualitate, ideoque desuper certa, & determinata regula dari non potest cuicumque casui applicabilis, cum ex singularum casuum, circumstantiis, & prudentia, vel æquitate regulis potius attentis, desuper per Sedem Apostolicam directè, vel per organum hujus Sacræ Congregationis, provisiones demandari soleant, ubi potissimum pro defensione ab infidelibus, vel ab hæreticis expensas facere oporteat. N.

46 Nimium quoque involuta, & controversa est inter ecclesiasticos, & laicos alia quæstio, super immunitate, vel exemptione laicorum, ratione connexionis cum clericis, & ecclesiasticis, quia nempe sint eorum coloni, vel servientes, & ministri, sive fructuum, aliorumque honorum emptores, vel conductores, an scilicet illa immunitas, quam ipsi ecclesiastici in eorum bonis habent, communicetur laicis colonis, vel eorumdem bonorum emptoribus, aut conductoribus.

In hoc autem pæne impossibile est certam tradere regulam generalem ita compendiosè explicabilem, quæ quibuscumque casibus, ac locis, & personis applicari valeat; Tum quia varii sunt regionum, seu ditionum styli ac mores, quos vel ob implicitam Apostolicam provisionem ex antiquitatis operatione allegabilem, vel ob regulas prudentiales, tolerare, seu diffimulare congruit; Tum etiam quia pro tot distinctis opinionibus conciliandis, æquivocisq; tollendis plures adhibere oportet distinctiones seu diversas considerare circumstantias pro singulorum casuum qualitate, ideoque ad meas adnotationes in hac materia vegetigalium, & gabbellarum sub altera magis generali Regalium aliquantulum infinuata secuturum erit. O.

47 Ea solum generalis regula, pro meo sensu, constituenda, atque à sedentibus in hac S. Congregatione, aliisque Prælatibus, ac superioribus ecclesiasticis habenda, ut hæc immunitas in sola ratione exemptionis passivæ consideretur, atque custodiatur, non autem in ratione activa. Id est quod ecclesiastici præserventur ab accidentalibus laicalibus oneribus, adeo ut naturalem obtineant libertatem super eorum bonorum fructuone, & contractione, absque diminutione illius naturalis, ac intrinseci pretij, quod ipsa bona eorumque fructus habent, perinde ac si onera non adessent, unde propterea per ea seu eorum ratione, jacturam, vel dampnum in re sua sentire, vel pati non cogantur; Non autem in ratione activa, id est ut lucrum facere debeant de illis oneribus, quæ per laicos solvuntur, sibi que applicare illud prerium extrinsecum, seu intrinseci, & naturalis pretij augmentum, quod ipsa opera causant ita ad lucrum, ac industriam hanc immunitatem convertendo, atque ita illam colendo avaritiam, quam sacri canones ex divinis præceptis in clericis magis, quam in secularibus detestantur; Si etenim clericis prohibentur canones illam indifferenter mercatorem, quæ pro humana industria, licitè, ac sine aliqua peccati labe exerceri potest, & quæ potius Republicæ pro humano commercio, ac vita civili, utilis, imò necessaria est, absque eo quod jus tertij lædatur, quoties candidè ac sincerè exerceatur; Idque non in sola ratione divinarum, à quibus hæc secularia negotia avertere solent, cum in clericis secularibus etiam ratione beneficii residentialis alicujus Ecclesiæ servitio addictis, juxta brevium horarum tali servitio applicationem compatibilibiter, ac bene utrique vacari valeat, ac etiam quia hodie major forsitan clericorum numerus est eorum, qui, sive ex devotione, sive ex principali motivo fraudandi forum, & onera laicalia, clericalem statum assumunt absque aliquo beneficio residentiali, vel ecclesiæ servitio, ideoque istis mercatura permitti deberet; Sed negatur ex alia ratione tollendi avaritiæ occasionem, vel radicem, adeo ut si de facto illam exerceant in iis, quæ ipsam mercatorem concernunt, nulla potiantur immunitate, sed pro laicis habendi veniant; Igitur multò magis ista mercatura, seu avaritiæ cultura prohibenda est, ne sub clypeo ecclesiasticæ immunitatis hoc vitium exerceatur; Ac etiam quia est locupletari de alieno, atque id quod per laicos solvitur, ut publicis oneribus erogetur, ad privatam utilitatem, ac locupletationem applicetur, adeo ut illud crimen verificari quandoque videatur, cujus definitio est, ut rei alienæ invito domino, contra rationem contineatur; Itaque cum omni majori zelo invigilandum est, ut in ejus ratione passiva, immunitas custodiatur, ac servetur; non autem ut dictam activam industriam, ac mercatorem producat, præservando quidem ecclesiasticos ne damnificentur in suo, non autem, ut lucrum faciant de alieno. P.

48 Eademque generalis regula pro casuum, ac locorum con-

tinentiis, & opportunitate practicanda, rectè quoque intrat, ac statuenda videtur super modo obtinendi immunitatem, seu franchitiam, præsertim super victualibus aliisque usualibus rebus ad victum, & vestitum, aliumque humanum usum necessariis, vel opportunis, ut scilicet pro iis tantum immunitatem obtineant, quæ necessaria sint, ex morali tamen, seu congrua, non autem physica, vel naturali necessitate pro eorum persona eaque familia, quæ pro qualitate personarum, servitio necessaria est, sive ex canonum præcepto ab ipsis clericis alimenta recipere debeat, non autem ut conjunctis, vel familiaribus laicis immunitatem communicent, publicave onera fraudent; Sive (quod longè detestabilis est) ad avaritiam, ac lucrum de alieno, quod furti speciem redolere videtur, immunitatem convertant, illam scilicet laicis vendendo, ut aliquarum regionum praxis docet. Q.

Super his autem, ac similibus fraudibus, hæc Sacra Congregatio, nec non Episcopi, alique Prælati, ac superiores ecclesiastici nimium vigilare debent, ut ita Evangelicum oraculum servetur, tradente quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo, atque ut dictum est, ecclesiastici præserventur in suo, non autem ut ita capiant alienum; Si enim tam super his, quàm super eorumdem ecclesiasticorum vita, & moribus invigilaretur, ac etiam ne localis immunitatis mercaturam quoque faciant cum delinquentibus & malefactoribus, utique, vel nullæ, vel nimium raræ essent cum laicis, ecclesiasticæ immunitatis, vel jurisdictionis controversiæ.

49 Illa quoque accedente ratione nimium præ oculis habenda, non quidem pro ipsius immunitatis substantia, vel denegatione in genere, sed pro discreto ejus usu, ut accuratius Episcopus discretus injungatur usus impositionis manuum, si quidem iis primis temporibus, in quibus Sacri canones prodierunt, rarus erat usus clericorum ad solos limites necessitatis, vel opportunitatis divini cultus, ac servitii, dum illi, qui huic celesti militiae adscribebantur, ex hoc solo motivo pro Christo militandi, id agebant, ideoque populis levamen, potius ac exemplare erant, cujus contrarium nimia copia hodie producit, unde propterea rectè congruit ea ratio, quæ in materia decimarum ponderari solet super exemptione Regularium, quod scilicet primævis temporibus rarus erat eorum usus, atque in statu paupertatis, ideoque congruenter parochi à decimarum solutione per quamdam speciem charitatis, ac pietatis eos eximebant, secus autem hodiernis temporibus post excretum eorum numerum excretaque divitiis; Non quidem ut id laicali potestati licentiam tribuere debeat violandi immunitatem, atque ecclesiasticos laicalibus oneribus supponendi, sed ut ecclesiasticis superiores debeant in ejusdem immunitatis discreto usu invigilare ad fraudes vitandas.

50 Porrius verò ea fraus frequenter committi solet, ut parentes alique conjuncti, pueris vix infantia expleta, prima tonsura affectæ initiatis, sub prætextu constituendi dotem, seu peculium, ad cuius titulum ad sacros ordines promovendi sint, omninò inverisimiles faciunt bonorum donationes, ut illas à laicalibus oneribus eximant, ita occultè & caute latè fraudem tegendo, ut ea improbabili reddatur; Ideoque rectè zelantes Prælati, ea sola probatione contenti, quæ ab inverisimilitudine, sive à regionis moribus resultet, pro hujusmodi bonis, immunitatem denegant usquequo donatarum sacros ordines assumat, atque ille impletur finis, ad quem actus ordinatus est, idque etiam discretè ad solos limites necessitatis, vel congruentiæ pro loci moribus, vel personarum qualitate, adeo ut Sacri Concilii Tridentini dispositioni, vel intentioni satisfactum sit, cum excessus eandem habeat fraudis rationem nimiumque probabilem lætionem. R.

51 Ultra clericos seculares, vel regulares cælibes, sive illos conjugatos, qui græco ritu vivant, in quibus quo ad immunitatem in genere, vel substantia, nulla quæstio cadit, sed ea tantum ut supra est super usu, vel modo, pleræque alia habentur personæ occasione alterius immunitatis personalis superioris insinuatæ, de quibus quæstio est, an ad hunc effectum ecclesiasticæ dicendæ sint, vel pro ecclesiasticis habendæ, ut sunt præsertim aliquarum Ecclesiarum, seu piarum Militiarum professores, sive aliquarum Religionum, vel Monasteriorum oblati, aut alias regularium morè sub aliquo pio, ac laudabili instituto viventes; Super his autem, ac similibus, certa regula pariter statui non potest, cum locorum, ac ditionum antiquis, & receptis moribus potius deferendum videatur; Ista etenim consuetudo non destructiva, seu innovativa ejus quod à jure expressè statutum sit, sed potius

potius interpretativa ejus quod sit in jure dubium, dicenda venit.

Idemque illis qui licet clericali charactere insigniti sunt, in conjugalitatem tamen statuunt; Istitis etenim, sive Latinum, sive graecum ritum profiteantur, quos in minoribus adhuc existant, regula est, ut exceptis merè personalibus, ac sordidis muneribus, aliam non obtineant exemptionem, vel immunitatem, nisi eam, quam legitima consuetudo tribuat, cum tunc ea servanda sit. S

Ad tollendas autem fraudes, quae in victualium praesertim, aliarumque usualium rerum contractione de facili committi solent, ac postea eo quod illis occurrere valeat; In magnis praesertim Civitatibus, vel emporiis, aliisve locis; quibus eadem congruat ratio, mos inolevit, à Canonistis, & Moralibus, ipsaque Apostolica sede landatus, ut omnes indefinitè gabellas, & onera solvant etiam ecclesiastici, quibus in fine anni, vel mensis, nisi alius juxta locorum mores, à gabellarum exactoribus in pecunia restitatur id, quod gabellae importent juxta quamdam uniformem verisimilem taxam juxta locorum mores, quibus in hoc deferendum est. Ita tamen ut laicali potestati jurisdictionis exercitium non detur, quae ab ecclesiasticorum personis, vel etiam bonis aliis extra ea de quorum solutione occasione introductionis, vel exactationis, seu alterius contractionis gabellis, ac oneribus agatur, minisque pro effectibus poenarum, quae per laicum leges, & edita impositae sunt pro fraudibus, vel conventionibus.

Et haec, ita summam pro aliqua tali quali generica, ac superficiali materiae notitia suggerit memoria, cui pro humana imbecillitate impossibile est omnia referere; ideoque super his minus frequentibus casibus, de quibus agi contingat, ad eos frequentes tractatores, vel correctores recursum habendus erit. Scandalum autem praebere non debet, quod juxta plures casus, de quibus in particularibus adnotationibus agi contingit de materia immunitatis, praesertim realis, laicorum partem frequentius teneantur. V. Congrua etenim ratio assignatur supra seq. in relatione & praxi Curia occasione agendi de hac S. Congregatione Immunitatis.

Et haec, ita summam pro aliqua tali quali generica, ac superficiali materiae notitia suggerit memoria, cui pro humana imbecillitate impossibile est omnia referere; ideoque super his minus frequentibus casibus, de quibus agi contingat, ad eos frequentes tractatores, vel correctores recursum habendus erit. Scandalum autem praebere non debet, quod juxta plures casus, de quibus in particularibus adnotationibus agi contingit de materia immunitatis, praesertim realis, laicorum partem frequentius teneantur. V. Congrua etenim ratio assignatur supra seq. in relatione & praxi Curia occasione agendi de hac S. Congregatione Immunitatis.

- d de his sub tit. de Regal. dis. 50. & 51. e Eod. tit. de regal. dis. 70. & 131. f eod. tit. de regal. dis. 53. & 99. g tit. de regular. dis. 60. h tit. de regal. dis. 55. cum seqq. ad 58. i hoc tit. dis. .... h d. dis. 50. & 51. de regal. i ibidem, & in ibi allegata Alben. coram Merlino. l de ista materia, d. dis. 58. & 59. de regal. & hoc tit. dis. sequenti cum aliis seq. m dis. proximo & seq. n ibidem. o d. tit. de regal. dis. 50. cum pluribus seqq. p d. dis. 50. & seq. de Reg. & dis. 5. & seq. hoc tit. & ibid. q in adm. ad S. C. T. r tit. de regal. dis. 60. s eod. tit. de regal. dis. 58. & hoc tit. dis. 5. & seqq. u infra, hoc tit. dis. 5. & seq. t. de regal. dis. 50. cum plur. seqq. & alibi eodem tit. de regal.

MELPHICTEN. CONTRIBUTIONIS PRO CIVITATE.

Responsum pro veritate.

An Clerici, & Ecclesiastici contribuere debeant in expensis in constructione mœnium, & arcium pro defensione civitatis ab infidelibus.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series. 2 Certa est exceptio ecclesiasticorum à muneribus, & contributionibus laicorum. 3 De requisitis, ut teneantur in expensis publicis mœnium, & arcium. 4 Quomodo ista materia decidi debeat. 5 Respondetur contra ecclesiasticos, & de ratione. 6 Si consensus ab Episcopo, & Clero denegetur, potest suppleri à superiore. 7 De eodem, de quo nu. 4. & qui stylus per Sedem Apostolicam teneatur. 8 De praesertim gabelle moliturae frumenti, seu farinae in aliquibus locis particularibus Regni Neapolitani. 9 Quod exinde franchitiae ecclesiasticorum tendant ad laicorum, ac reddendum. 10 Ubi agitur de munitioibus adversus infideles, vel hereticos majus est periculum, & interesse Ecclesiasticorum. 11 Dantur exempla contributionum Ecclesiasticorum.

Ob angustiam situs, & excrecentiam populi Civitatis Melphicti, quae ad litus maris Adriatici in Apulia, sita est, necessitas dedit, ut in parte adiacenti extra mœnia, à saeculo circiter, multa, & forsitan magis conspicua constructa fuerint privata aedificia, pluresque Ecclesiae, & qualificati Conventus Regularium, Sancti Dominici, Minorum observantium, Minorum Conventuum, Capuccinorum, & Societatis Jesu, ideoque (ut vulgo dicitur) constructus fuit burgus, qui Civitati poenè aequalis videtur, adeo ut opus fuerit, pro cura animarum, & administratione sacramentorum, erigere, seu destinare Ecclesiam adjunctam cum vicario particulari, ut habetur sub tit. de paroch. dis. 18.

Cum autem, ob occupationem Insulae Crentensis factae per Imperium Turcarum, istorum incursum nimium probabilis timor haberetur, in cuius casu, tam laici quam ecclesiastici in dicto burgo viverent, ipsaeque Ecclesiae, ab quibus defensionis praesidio, facili subiacent excidio; Et quod magis est, ista aedificia, ipsimet Civitati adimunt defensionem, unde propterea ipsa Civitas pariformiter eidem subjacet evidenti periculo, eorumque demolitio non esset practicable, ideoque praesens necessarium judicaretur, quam primum, omni qua fieri potest celeritate, dictum burgum, muris, ac turribus, aliisque munitioibus recingere: Nullatenus autem per Communitatem, publico aere; id explicari posset: unde propterea oportebat id agere, cum civium, & incolarum contributione; Ita verò pro moribus regionis, atque stantibus gravibus gabellis, quibus ut infra, ille populus premitur, non esset practicable, nisi mediante nova impositione super oleo, quod in eo territorio in magna quantitate colligitur.

Hinc proinde, ex parte Civitatis, pro veritate consultus fui, an in ista contributione concurrere deberent Ecclesiae, & personae ecclesiasticae utriusque cleri, saecularis, & regularis, quae valde notabilem olivetorum partem possident, & consequenter magnam colligunt olei quantitatem, adeo ut à Sanctissimo, vel à S. Congregatione immunitatis, servatis iis, quae in his contingentibus servari solent; id decernendum fore sperari posset.

Respondi, quod negativam primo aspectu suadere videbatur generalis regula exemptiva à publicis oneribus, quae Ecclesiis, & ecclesiasticis affinit, & super qua multa elaboratè colliguntur per Rotam in Barchinonen. exemptionis 13. Junii 1646. coram Corrado impress. dec. 412. part. 9. recentior. Eandemque regulam, ego praesertim apud ecclesiasticos, & in eorum Tribunalibus suppono absolutam in tit. de Regalibus discurs. 58. numer. 4. ubi fatuitatem dico (ut revera est,) auctoritates desuper desiderate, vel cumulare.

Et quamvis ubi agitur de oneribus respicientibus expensas concernentes ea, quae tam laicis, quam ecclesiasticis, sive, tam clero, quam populo sunt communia, ut in specie sunt constructiones, vel refectiones mœnium, ac turrium, vel arcium, & similia opera; ista regula limitationem recipiant; Attamen id eatenus procedit, quatenus copulative verificentur sex requisita posita per Abb. in celebri cons. 3. par. 1. quod omnium ecclesiasticorum judicio reputatur in materia magistrale, ex iis quae ceteris relatis habentur apud Fagnan. in cap. non minus, de immuni. Eccles. num. 23. & seqq. & habetur dicto discurs. 58. de Regalibus num. 12. Primo nempe assensus Pontificis; Secundo ille Episcopi, & cleri; Tertio justa causa publicae necessitatis; Quarto quod ista promissive respiciat tam laicos, quam ecclesiasticos; Quinto ut absque mixtura laicalis potestatis, id fiat cum auctoritate superioris ecclesiastici; Et sexto, ut ita exigat subsidii ratio, quia nempe saecularium vires non suppetant, ideoque si per laicorum contributionem id explicari potest, non debent ecclesiastici tali oneri esse subjecti, quamvis ipsi de commodo munitionum quoque participant, cum ipsi alia supportent onera spiritalia ad eundem finem defensionis ab hostibus cooperantia, ad implorandam divinam protectionem, ut advertitur d. dis. c. 58. n. 13.

Verum pluries desuper consultus, dicere consuevi (ut 4 etiam advertitur d. dis. c. 58. eod. n. 13.) quod ista, facti potius quam juris quaestio dicenda est, certam proinde non recipiens regulam generalem, cuiusque casus applicabilem, cum verè decisio ex singulorum casuum qualitate, & particularibus circumstantiis pendeat; Ideoque aliquando pro ecclesiasticis, & quandoque pro laicis respondi, quia sit unius, vel respectivè alterius diversae qualitas exigebat.

In hac verò facti specie, rectè informatus de statu omnium Civitatum & locorum Regni (qui forte ob adeo longas, & continuas bellorum calamitates uniformis est per universam Europam,) Et in specie attento statu hujus Civitatis, contra ecclesiasticos respondendum esse videtur, adeo ut eis, etiam immunitatis id demandari debere, nimium probabiliter sperandum esset.

Itaque ratio generalis, fortius viget in specie in casu de quo agitur, quoniam fortè major, ac nobilior pars aedificiorum existentium extra mœnia in hoc burgo consistit in Ecclesiis, & conventibus, Atque (ut dictum est) Imperium Turcarum, non aufert bona laicis, quos relinquit in suo statu, sed bene aufert bona, & immunitates ecclesiasticas, atque destruit Ecclesias, & Conventus religiosorum; Et consequenter potius per ecclesiasticos, quam per saeculares istud opus explicandum videtur; Ideoque maxima differentia est inter casum, in quo ob bellum inter Principem loci, ac alterum Principem catholicum, munitiones facere oportet, & istum casum, in quo id fiat pro se defendendo ab incurSIONibus infidelium, vel hereticorum, cum isti magis ac principaliter laedant ac destruant Ecclesias, & ecclesiasticos.

Atque inter quaeplura exempla, quae adhibendo aliquas diligentias inveniri posse dixi pro Civitatibus, & locis, in quibus consimiles Turcarum, vel hereticorum incurSIONES vel oppressiones timerentur, deducebam illud, de quo in Meleuitana disc. seq. & in aliis ibi relatis, cum ibi deducta nimium ad rem faciant.

ANNOT. AD DISC. III. & seqq.

Agitur in his discursibus de contributione, ac respectivè exemptione Ecclesiasticorum, de qua habetur in hoc tit. dis. 43. in quo agitur de eademmet franchitia, de qua supra dis. 5. ac etiam dis. 47. & seqq. in quibus habetur de franchitiis, & exemptionibus Clericorum Camerae, aliorumque Cameralium, cum aliis sub tit. de Regal. dis. 50. & seqq. & in eorumdem Adnot.

MELEVITANA COLLECTÆ

PRO CLERO,

CUM M. MAGISTRO, VEL S. RELIGIONE HIEROSOLIMITANA.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Immunitatis, resolutus, ut infra.

De eadem materia contributionis clericorum, & ecclesiasticorum in expensis, pro mœnis, & fortificationibus, adversus incurSIONES infidelium; Ed de modo quo ista contributio facienda sit: Et incidenter de modo praestandi consensum per ecclesiasticos in hujusmodi contributionibus. Ac etiam de materia monetæ reprobæ, seu inferioris valoris, quam Princeps cudat, qualis effectus exinde resultet.

S U M M A R I U M.

- 1 De concessione Insulae Meleuitanae Religioni Hierosolymitanae. 2 De pluralitate personarum concurrentium in M. Magistro dictae Religioni. 3 De eodem circa appellationes ad Curiam Romanam. 4 Casus controversiae, seu facti series. 5 De mutatione monetæ in dicta Insula. 6 Resolutio, seu status causa. 7 Quando ecclesiastici teneantur contribuere in expensis respicientibus publicam communem utilitatem. 8 De eodem, & quando requisita desiderantur necne. 9 De potestate, & consuetudine Papae subjiciendi ecclesiasticos oneribus laicalibus. 10 De materia subreptionis, vel defectus intentionis. 11 Motiva ex quibus creditur bonum sui ecclesiasticorum. 12 Quomodo Princeps debeat facere monetam. 13 Et quomodo concedatur cudere monetam cum aliqua mixtura. 14 Quando liceat cudere monetam minoris valoris. 15 De effectibus quos resultant à monetæ malæ. 16 De materia monetæ. 17 Quod facere monetam inferiorem sit species gabellæ. 18 De gabellæ resultante à jure privato in sale, & aliis vicinalibus. 19 De applicatione ad casum circa implicitam exactationem collectæ cum monetæ inferiori. 20 Quomodo fieri debeant collectæ, vel contributiones. 21 Merces, & pecunia quæ potius subiaceant collectis. 22 Quomodo consensus ecclesiasticorum praestari debeat. 23 An, & quando major pars praesudet minori. 24 De modo votandi in actibus communitatis. 25 De eodem.

D I S C. IV.

- 1 **C**um occupata per Turcas Insula Rhodi, Sac. Religio Hierosolymitana sedem fixam non haberet; Carolus quintus, possessor Regni Siciliae ultra pharum annexi coronae Aragoniae, juxta illam annexionem quae recensetur, *sub tit. de feudis dis. 20. & sub tit. de preamin. dis. 26. & tit. de Regal. dis. 127.* Insulam Meleventanam, quae erat membrum dicti Regni, in feudum Regale sui dignitatis, redolens jus Principatum, dictae Religioni ejusque M. Magistro concessit ut de hujusmodi concessione latius haberet *sub tit. de jurisd. dis. 69.* Unde propterea, juxta illam plurium personarum formalium replicationem in una persona materiali, quae occasione agendi de Papa, pluries enunciata fuit & praesertim *hoc eodem tit. dis. 1. & sub tit. de Regal. dis. 32.* ac etiam *sub tit. de preamin. dis. 1. & in relatione curiae sub tit. de jud. Prædictus M. Magister, duplicem gerit personam; Unam scilicet supremi Prælati, seu Generalis hujus militaris Religionis laici dictae Insulae, dominium, ac jurisdictionem habentis cum populo, non autem cum clero, qui suum habet Episcopum, juxta illam prælaturam, seu Magistratum quod ex Apostolica concessione plurium militiarum ecclesiasticarum habet Rex Catholicus in Hispania, aliique Principes habent in Italia, & in aliis Orbis Catholici partibus, ex deducis *sub tit. de jurisd. dis. 92.**
- 3 Unde propterea, *d. dis. 69. sub tit. de jurisd. ac etiam pluries sub tit. de judic. ista personarum discretio in M. Magistro consideratur, in ordine ad appellationes, vel recursus ad Papam, vel ad Romanam Curiam, sive in ordine ad electionem fori Principis ex privilegio contento in l. unic. C. quando Imper. inter. pupill. & videt &c.*
- 4 Cum itaque hæc Insula, tam ratione proximitatis dominio Turcarum, quam ob residentiam hujus Religionis, cujus institutus est, adversus infideles militare, continuum, nimirumque probabilem timorem habeat potentiae dicti Imperii, idcirco super munitionibus, seu fortificationibus potissimum, prudenter invigilare solet, atque cum aliquæ jam captæ fortificationes, quæ valde opportuna reputantur, per ipsam perfici non possent cum ejus facultatibus tunc nimium extenuatis, minusque cum secularium tantum collecta, seu contributione; Hinc proinde, de anno 1645, ab Innocentio X. in forma commissaria illi Inquisitori, concessa fuit facultas dicto M. Magistro, ac Religioni imponendi gabellam super frugibus, aliisque comestibilibus, cui etiam ecclesiastici utriusque cleri, & secularis, & regularis, subjacere debent, pro constantia summa scutorum centum mille in dictam causam præcisè erogandorum, & non aliam.
- 5 Atque circa idem tempus, ut ejusdem Religionis indigentis occurreretur, per quamdam speciem insensibilis collectæ idem, vel alter M. Magister, quandam æream monetam cudi iussit, cui per ejus edictum, longè majorem dedit valorem; quam materia intrinsecus valor importaret, explicando in eadem, quod valor non esset in ære sed in fide, & de qua monetæ specie fit mentio *sub tit. de Regal. dis. 126. & sub tit. de benef. dis. 88.*
- 6 Cumque dicta Apostolica concessio executioni tunc mandata non esset, atque ob eandem causam enunciatam *dis. præcedenti*, dictæ potentie Turcarum rationabiliter major crevisset timor, unde propterea omnino opportunum crederetur dictas munitiones perficere; Idcirco de mense Decembris 1671, à dicto M. Magistro, ac Religione, sub narrativa quod dicta concessio Innocentii effectum sortita non esset, quodque in frugibus, ac victualibus nimium incommodum, esset eam praticare, magis autem commodum per viam collectæ per ær, & libram super bonis stabilibus, idcirco à Clemente X. litteræ eidem Inquisitori directæ, obtentæ fuerunt pro effectu ratione dictæ concessionis, immutato dicto modo illam praticandi; Atque à dicto Inquisitore sententia super executione prodiit; Adversus quam, aliquibus ecclesiasticis recurrentibus ad Pontificem, remissione negotio juxta stylum S. Congregationis Immunitatis, post discussam causam nulla prodiit resolutio, sed ex aliquibus, prudentialibus potius, quam legalibus moribus, rescriptum fuit auditri oraculum Sanctissimi quod adhuc non est prolatum, quod sciam, sive quod successori Inquisitori injunctum sit, ut denudè Partes audiat.
- 7 Quidquid autem sit de præfatis motivis prudentialibus, de quibus privati viri forensis partes non sunt agere, vel judicare, cum à facto potius quam à jure pendat eorum iudicium; Quatenus pertinet ad ea quæ juris sunt; Quamvis ali

pro ecclesiasticis recurrentibus quoque scribentes ingeniosè, ac elaboratè nimirum se diffunderent (eleganti quidem, & commendabili stylo,) super clericorum, aliorumque ecclesiasticorum exemptione à laicalibus collectis, & contributionibus, etiam iis, quæ pro munitis, & arcibus aliisque munitionibus fiant, ex causa publica, quæ ipsos ecclesiasticos quoque tangat, quoties cumulativè non verificentur ea requisiti, quæ ex recepto magistrati consilio, Abbas recensentur, *dis. præcedenti.*

Ac etiam in facto convincenter ostenderent, non verificari præcipuum requisitum subsidii, ob immutatum rerum statum, quodque de præfatis, & Religionis assis rerum major esset, quàm de tempore dictæ primæ concessionis, potissimè ob jam dissolutam æs alienum, quod tunc premebatur, aliaque plura in facto deducuntur nimium relevancia.

Attamen ego, qui pariter pro eisdem ecclesiasticis scribam, etiam in sensu quod ista fundamenta, & præsertim illud deficientium requisitorum non multum tuta essent; Prima siquidem inspectio super dictorum requisitorum verificatione, percurrit casum, in quo res adhuc sit in fieri, ad effectum scilicet inspiciendi, an ecclesiasticorum contributio demandanda sit, necne, atque ab Ordinario, & respectivè à Sede Apostolica præfati debeat consensus, ac suppleri ille, quem indebitè ipsi ecclesiastici denegarent; Ista vero inspectio cessat, quando res est jam in facto esse, quia nempe per Sedem Apostolicam, dispositivè, ac præceptivè ita concessum sit, hujusmodi requisitis non desideratis, cum de potestate subjiciendi etiam ecclesiasticos laicalibus oneribus ex causis eidem Sedi bene visis, dubitandum non veniat ex rationibus, & fundamentis latus deductis, *sub tit. de Regal. dis. 55. & seq. occasione agendi de stylo ejusdem Sedis in statu Ecclesiastico, subjiciendi gabellis, aliisque oneribus, etiam ecclesiasticis, idque concedendi quandoque aliquibus Principibus, ut præsertim, in Hispania contingit in illis subsidiis, quæ diversa habent vocabula.*

Solumque in puncto juris dicebam, quod intrare possit defectus intentionis, seu vitium subreptionis, vel obreptionis, quod scilicet Pontifex, qui moderno tempore posteriorem gratiam concessit, præsupposuit, ut idem esset status rerum, qualis erat de tempore primæ concessionis, cujus executionem demandavit, solum immutato modo, dum de præfatis docebatur in facto, quod non sufficeret narrata causa insufficientiæ vitium Religionis, quæ tunc subsistebat.

Verùm de isto fundameto pariter advertebam nimirum dubitandum esse, quoniam hæc inspectio subreptionis, vel defectus intentionis cadit coram iudice quando incertum sit, qualis fuerit Principis intentio; & quo casu, ut pluries insinuat, verius est, ut tanquam in questione voluntatis, ideoque potius facti, quàm juris, certa regula generalis desuper itatui non valeat, cum decilio pendat à singulari casuum particularibus circumstantiis, potissimum verò à verisimilitudine, vel inverisimilitudine, ideoque dicitur materia arbitraria ex iis, quæ cæteris relatis habentur apud Gregor. & Adden. dec. 150. & frequenter, cum sint principia hodie quotidiana nimirumque vulgata; Et consequenter ubi Princeps sit præfens, illeque aditus, pro suæ voluntatis declaratione, dicat qualis ea fuerint, tunc omnis questio cessat juxta casum, de quo *sub tit. de Regal. dis. 32.*

Ex duobus tamen fundamentis, (etiam cum aliquo sensu veritatis) dicebam quod ecclesiasticorum gravamen adefset, ideoque ista gratia effectum sortiri non deberet; Primum nempe circa substantiam, ex eo quod dicta prima concessio Innocentii effectum jam sortita esset, atque ecclesiastici ab hoc Principe seculari, istam collectam, longeque majorem jam passi essent, quodque culposè idem Princeps contra ejusdem concessionis formam id quod exinde retraxit, in alias causas, non autem in eam, quæ per Papam demandata fuit, erogasset; Ideoque id ipsi ecclesiasticis præjudicare non deberet, cum ita circa Pontificis voluntatem duplicem patenter collectam; Et secundò, quod ubi etiam gratia effectum sortiri deberet, adhuc tamen gravamen adefset circa modum, quodque propterea in omnem eventum locus esset reformationi, seu diversis modi præfinitionis; Atque præsertim ex hoc secundo fundameto clara videbatur justitia recurrentium.

Quatenus igitur pertinet ad primum fundamentum super implemento, seu effectu gratiæ; quodque jam ecclesiastici istam collectam exuberanter passi essent, defectus autem ex parte Religionis consisteret in mala applicatione ejus quod exinde retractum sunt.

12 Dicebam quod de jure, Princeps, vel alter qui habeat facultatem cudendi monetam, tenetur in utroque foro, eam facere de bona materia, seu liga, adeo ut habeat naturalem, ac intrinsecum materiam valorem, in quo sit ubique expendibilis, etiam extra ipsius cuoris Principatum, vel ditonem, ideoque ubique apta sit commercio, quia nempe (ex gr.) si valor intrinsecus argenti in massa est scutorum decem, ita decem, ita debeat ad monetam reduci, quod ille numerus monetarum, qui juxta ordinationem cuoris, importat summam scutorum decem, contineat eandem libram argenti, & sic respective in moneta auri, vel æris, habita proportionem.

13 Solumque permittitur de communi usu quædam mixtura inferioris materiam, quæ vulgò liga dicitur, pro reintegratione personarum, quæ in ipsa cessione sunt necessariae, ad eum Princeps, vel alter superior, qui hoc regale jus custodit monetarum habeat, partes administrationis pro populo, & communi usu, vel comercio facere dicatur, ita cum eodem populo, & commercio, ac etiam cum non subditis qui in regione commercium habeant, faciendū quemdam contractum, vel quasi commutationis, ad limites justitiæ commutativæ, ex iis quæ firmant Andr. de Barulo, Jo. de Platea, & alii in l. i. Cod. de veter. munif. mar. potest. l. 10. noster eruditissimus Regnicola Borrel. in tract. de præf. Regis Carolici, cap. 12. numer. 28. & seqq. Lotther. de benef. lib. 1. quest. 39. ex num. 189. & dicto dis. 126. de Regal.

14 Et licet quandoque, ex causa publicæ necessitatis, eidem Principi, vel alteri superiori hoc jus regale habenti, ubi alias occurri non valeat, concedatur ut monetam inferioris materiam cudat, ejus majorem extrinsecum, seu accidentalem valorem cum ejus auctoritate tribuat; Attamen id solum conceditur provisionaliter, cum obligatione supplendi venum valorem, tamquam per speciem configurationis signi, seu schedulæ consistentis in illa moneta inferiori, cessata necessitate, & cum quodam implicito mutuo, seu per speciem venditionis, victualium, & mercium, aliarumque rerum in commercio existentium habita fide de pretio, ut apud allegatos, & advertitur d. dis. 126. de Regal.

15 Siquidem aliàs est fallere publicam fidem, recipiendo bona (ex gr.) valoris decem, & dando pro eis monetam, quæ idealiter, ac sicut constituitur decem, sed in effectu non importet nisi quinque, vel quatuor &c. pro quibus tantum in commercio humano extra illam ditonem expendibilis est, vel etiam in eadem cum exteris negotiatoribus, ac introductoribus mercium, & victualium, non recipientibus nisi monetam habentem justum valorem naturalem, seu intrinsecum ubique expendibilem, quam ita emere oportet cum longe majori quantitate monetæ inferioris, cujus valor naturalis ac intrinsecus monetæ bonæ æquivaleret, juxta ea quæ in proposito emptionis scutorum, auri stamparum pro usu cambiorum, vel pro expeditionibus Dataria, aut pro solutionibus pensionum aliorumque debitorum in scutis auri, vel in certa specie monetæ argenti habentur *sub dicto tit. de Regal. dis. 126. & seqq. & tit. de benef. dis. 88. & 89. & tit. de pension. dis. 34. & seqq. & tit. de credito, dis. 140. ac alibi pluries.*

17 Quando itaque id sequitur, atque de facto, quia nempe non verificetur casus cessantis necessitatis, vel superventæ commoditatis Principis faciendi hanc reintegrationem, ac restituendi istud implicitum mutuum contractum cum populo, qui ita de facto damnificatus remaneat; Et tunc, spectato effectu, ista custo monetæ inferioris, cum obligatione illam recipiendi, & contractandi pro majori valore, quam verè importet, verè ac proprie importat quandam implicitam gabellam, seu collectam personalem, subditis, ac populo exigit; Ad instar illius gabellæ, vel collectæ, quam ita insensibiliter Princeps, alique dominantes exigunt mediante jure privato, quod exercent in venditione, seu contractione victualium aliarumque rerum, quæ humano usui necessariae sunt, juxta frequenter insinuat *sub tit. de Regal. occasione agendi de hac generali, ac frequentiori praxi in sale, cujus valor intrinsecus ratione solius materiam valde modicus est, & tamen ob illam necessitatem, quam producit jus privativum, est longè major, ideoque in illo effectu valoris extrinseci, seu accidentalis inesse dicitur implicita gabella personalis, quæ à subditis exigitur, quod etiam in pane venali aliisque victualibus, vel utilibus praticatur, habetur d. tit. de Regal. ac etiam infra in duobus discursibus proxime seqq.*

19 Applicando itaque ad rem; Cum M. Magister, seu Religio, Card. de Luca, Lib. XIV.

gio, in hac Insula, respectu cleri, & populi, aliam non gerat personam, nisi illam Principis secularis, vel feudatarii ut supra; Atque cum hac illicita introductione monetæ, necessitatem induxerit in utroque clero seculari, & regulari, aliisque ecclesiasticis exemptis, patiendæ hanc jacturam in venditione aliave contractione fructuum eorum bonorum etiam ecclesiasticorum, præsertim ob necessitatem exigendi à laicis debitoribus, & redditibus in ea specie monetæ annuas præstationes, in quibus, vel ex causa censuum impositorum ad formam Bullæ Nicolai V. (qui propterea in utraque Insula Siciliae, & Melitæ bullales vulgò dicuntur), vel ex causa canonum, & livellorum, five annuorum legatorum pro missis, & anniversariis, in quibus major pars reddituum ecclesiasticorum consistere videtur; Ita de consequenti unum de duobus resultat; Vel scilicet quod idem Principes ex dicto implicito mutuo remaneat debitor ecclesiasticorum in reintegratione ejus quod interest; Vel quod ita ab Ecclesiasticis, gabellam, seu collectam in prima Innocentii concessione contentam exuberanter exegerit, unde propterea gratia effectum, seu implementum sortita sit; Et consequenter quidquid sit quoad laicos proprios subditos; Attamen quoad ecclesiasticos quos collectam non potuit, nisi ad limites dictæ concessionis, jam collecta sequuta fuit, non tamen erogata in illum usum à Papa demandatum, ideoque idem usus, de proprio tanquam per speciem restitutionis debiti, suppleri debet, cum certum sit, quod dicta moneta non afficit non subditos, ut advertitur dicto dis. 126. de Regal. ubi allegantur Lotther. de benef. & alii id in specie firman-tes.

Et quamvis in contrarium duæ urgere videantur considerationes, Primò nempe, ut id nil præjudicet ecclesiasticis, dum illam inferiorem monetam, quam ita ab eorum debitoribus, & redditibus, vel ab emptoribus fructuum obtinent pro eodem valore impendunt, perinde ac si esset bonæ materiam; Et secundò fortius ob commune usum aliorum Principatum, quoniam in eis ad Principem secularem pertinet cudere monetam, quæ inter omnes est in usu, neque jus conceditur ecclesiasticis illam reprobare, seu aliam cudere monetam, quoniam ita esset Reipublicæ regimen intervertere.

Attamen istæ considerationes, quæ in effectu sonant in idem, atque una inest alteri, non videntur ad hanc facti speciem applicabiles ex ejus particularibus facti circumstantiis; Tum quia agitur de parva Insula; quæ de necessariis provisura non est, ideoque oportet se providere de rebus ad vestrum præsertim, ac aliis ad humanum usum necessariis in aliis regionibus, in quibus moneta non est expendibilis, quod non de facili cadit in Regni, & provinciis, aliisque magnis Principatibus; Tum etiam quia, Aliud est ut ecclesiastici agendo, jus non habeant refectionis damni quod ex mala moneta sentiunt contra Principem cuorem, atque ad hunc effectum dicta consideratio communis usus magna est; Aliud verò, ut excipiendo, seu replicando dicere valeant eidem Principi, vel Reçtori petenti ab eis subsidium pro causis promotionis utilitatis, vel necessitatis, ut in istas causas, vel expensas erogat id, quod percepit emolumentum ex mala qualitate monetæ, dum ita in effectu ipsi ecclesiastici contribuant; Ideoque aliud est actio, aliud verò exceptio.

Hinc nulla videbatur subesse necessitas assumendi secundam inspectionem, super modo exigendi istam collectam, seu contributionem, quoniam sublato principali, de consequenti cessat accessorium, atque inane opus est agere de modo solvendi illud debitum, quod nullatenus est sub obligatione.

Verùm ubi de hoc secundo puncto agendum esset; Adhuc advertebam quod clarum adefset ecclesiasticorum, imò etiam secularium gravamen imponendi istam collectam per ær, & libram super bonis stabilibus in Insula existentibus, quamvis etiam bona ipsius Religionis eidem contributioni subjacerent; Quoniam illa expensæ, quæ omnes tangunt, ab omnibus partim ferri debent, ut ita, à maximo usque ad minimum, cum debita proportionem, sarcina feratur ad certum in l. i. C. de quibus muner. l. 10. cum concordant. plures deductis ad materiam collectarum, d. tit. de Regal. præsertim dis. 102. & in aliis ibi proximis.

Cum itaque in hac Insula multi adfint mercatores, & negotiantes possessores notabilis assis consistentis in pecunia, & mercibus, ac pretiofa suppellectili. Idemque magis verificetur in ipsius Religionis militibus, & capellanis, ac servientibus juxta illam trium ordinum distinctionem, quæ recensetur, dec. 15. par. 11. rec. & sæpius, & sub tit. de Regal. dis. 61. Potissimè verò in possessores pinguium Pri-
ra-

ratum, & Commendarum, aliarumque dignitatum existentium in diversis catholici Orbis partibus; Hinc proinde injustus remanet hujus collectæ, vel contributionis modus, dum isti ditiores, qui bona stabilia in ipsa Insula non possident, ita exempti remanent; Et tamen ducto eodem argumento, de quo dixi, procedenti, isti, qui exemptionem ita obtinent, in munitionibus magis interestati sunt, ideoque ad majorem contributionem teneri deberent, quoniam ubi infidelium occupatio, vel incurso sequeretur, eorum majus esset damnum possidentium pecunias, ac merces, & pretiosam suppellectilem, dum hæc subiacent hostium, ac militum depraedationi, cui non subjacent bona stabilia; Ac etiam quia ista, vel expressè, ac directè, vel indirectè, ac insensibiliter ratione cultura, seu yenditionis fructuum aliis oneribus subjacent.

22 Objiciebatur de consensu pene totius utriusque cleri præstiti cum singulorum subscriptionibus in quibusdam foliis, quodque propter eadem adiri non deberent alii recurrentes ipsius clerici facis modicam partem constituentis; Verum istud erat debile refugium ex tribus distinctis fundamentis, quorum quodlibet solidum esse dicebatur; Primum nempe quod neque volentes possunt ecclesiastici se subijcere laicalibus oneribus, quando copulativè non concurrant alia requisita, de quibus, *dis. procedemi*. Et consequenter iste consensus, quamvis solemniter, ac legitime præstitus esset, non veniebat attendendus; Secundo ex verò principio, quod in iis que tangunt interesse singulorum, major pars minori non præjudicat.

Et tertio fortius ex alia vera conclusione pluries insinuata præsertim *sub tit. de Canon. & Capis*. ac etiam *sub tit. de jure par.* & alibi, quod scilicet in actibus communitativis, seu collegialibus non attenduntur vota singularia, sed ea prælati debent collegialiter motu universitatis.

24 Quinimò frequentius praxis laudabiliter introduxit, ut tam in actibus capitularibus, seu conventionalibus ex decretis, seu declarationibus Sac. Congregationis Episcoporum, & regularium, quam etiam in actibus communitativis, qui fiunt per Communitates laicales Status ecclesiastici ex provisionibus S. Consultæ, & alibi, ex mandato proprii Principis, vel supremi Magistratus, adhiberi debeat ista forma per vota secreta, quamvis de jure ista necessitas non adsit ad libertatem conservandam; Quod etiam in collegiis, vel piis confraternitatibus, alii que adunantiis generaliter introductum est; Potissime verò ubi agitur de negotiis concernentibus interesse ejus qui sit loci Princeps, vel Dominus, qui etiam ecclesiastici, & exempti, quandam vim inferre dicitur, cum molestiis, quas conjunctis inferre potest.

Atque in idem ex parte ecclesiasticorum pleraque alia deducebantur fundamenta, de quibus tamen utpote consistentibus in nudo factis, pro commendabili Curia stylo, ad Advocatos agere non pertinet.

BITUNTINA GABELLE
FARINÆ
PRO CIVITATE,
CUM CLERO.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Immunitatis, & pendet.

De exemptione ecclesiasticorum à gabella farinæ, seu panis, quomodo eis debita sit, ad tollendas fraudes; Et de antiquis transactionibus, vel conventibus in hac materia, an debeant servari; Et incidenter de gabellis, & oneribus Regni Neapolitani & taxa franchitarum.

S U M M A R I U M.

- 1 De Regalibus qua obinet Rex in Regno Neapolitano.
- 2 Et de contributionibus, & collectis qua eidem Regi solvantur.
- 3 Quomodo Communitates vivant, & gabellas imponant.
- 4 De gabella farinæ, seu molitura.
- 5 6 7 & 8 Quomodo præstetur exemptio Ecclesiasticorum aliorumque exemptorum.
- 9 Facti series.
- 10 Status causa.
- 11 Exemptio ecclesiasticorum indubitata.
- 12 Transactio exinguit omnia jura, solamque pro ejus observantia agit.

13 Non possunt primæ jura exerceri, nisi illa prius de medio tollatur, illaque excusatur à contumacia, & censuris.

- 14 Sententia sine actis non probatur.
- 15 Quid ubi sit sententia antiqua.
- 16 Quomodo dicatur descere observantia.
- 17 Mora non datur in illiquidis.
- 18 Exemptio debetur ecclesiasticis pro usu, non autem ad lucrum, & fraudem.
- 19 Clericus mercator non est exemptus ab oneribus, & gabellis.
- 20 Exemptio ecclesiasticorum in cuius damnum redundet.
- 21 Sacra Congregationis non cognoscunt causas judiciales.
- 22 Super quibus erant questiones inter partes.
- 23 De requisito transactionis ut aliquid detur, & remittatur hinc inde.
- 24 De eodem de quo n. 9.
- 25 An ecclesiastici teneantur ad contributiones, & onera pro expensis ad promiscuam utilitatem, & necessitatem.
- 26 An teneantur ad onera pro bonis ad eos obventis à laicis.
- 27 Quod ista non sint amplius questiones juris, sed facti.
- 28 Ad regulandam transactionem debent attendi opiniones, quæ tunc tenebantur.
- 29 De conclusione ut actus regulari debeat de tempore quo fiunt, & de limitatione ubi tractu temporis reducatur ad injusitiam.
- 30 Per quadragenariam junctam cum titulo bona fidei putativo præscribuntur etiam impræscriptibilia.
- 31 De distinctione inter præscriptionem decimandi in genere, vel modum, seu quotam.
- 32 De eadem distinctione in materia immunitatis ecclesiastica quando sit præscriptibilis nec ne.
- 33 De potestate Papæ subjiciendi ecclesiasticos oneribus laicalibus.
- 34 De eodem ubi de certa re, vel taxa, seu modo.
- 35 De eodem de quo n. 18. & quanta debeat esse franchitia ecclesiasticorum.
- 36 De inconvenientibus resultantibus à taxa generali uniformi.
- 37 De eadem taxa, & quod concordia, vel consuetudo debeant servari.
- 38 Quanta sit taxa proportionata usui persona.
- 39 De rationibus ob quas antiqua taxa debent potius minui, & quod intret ratio capis. Suggestum, de decimis.
- 40 Damnatur magnus numerus Clericorum.
- 41 In quorum damnum id tendat.
- 42 De modo consulendi fraudibus qua resultant ab his franchitiis.
- 43 De fraudibus qua fiunt per Clericos.
- 44 Non potest introduci panis vel farina in præjudicium habentis gabellam, vel jus molitura.
- 45 Immunes à gabellis possunt cogi ad denunciandum.
- 46 Quomodo deberet provideri.
- 47 Quid concludatur in causa.

D I S C. V.

Regni Neapolitani Rex, pro publicis oneribus supportandis, atque (ut Juristæ dicunt) pro Reipublicæ dote, quam Princeps, tanquam ejus maritus obtinet pro supportatione onerum matrimonii politici, ultra illa emolumenta, que reportat ex juris regalibus recentissimis in sua materia *sub tit. de Regal.* quibus, ratione juris privativi aliquæ etiam gabellæ, seu collectæ, implicite insunt; Ut (ex gr.) sunt salinæ cum salariis, id est cum jure privativo vendendi saltem Dohanæ, quæ in jure veticialia, seu portoria, aut telonia dicuntur; Aliæ dohanæ animalium, seu publicorum piscuorum; Fodinæ, seu mineralia; Tractæ, seu extractiones; Pisceria; & alia similia in præfata regalium sede insinuata, quæ Regis præcipua sunt, eque non competunt Baronibus, nisi ex aliquo speciali privilegio, vel ex immemorabili, cujus vigore privilegium allegari valeat, ex ibi deductis.

Obinet quoque, partim in ratione antiquarum concordiarum, & partim ratione donativorum, quæ in tempora per Regnum ipsi Regi fieri solent, contributiones, vel collectas, quæ singulis annis, uniformes, tanquam per speciem census, vel annuæ præstationis solvantur pro numero domorum fumantium, sive (ut vulgo dicitur) foculariorum, ad rationem scilicet tot ducatorum, seu catolenum pro quolibet foculari; Undè propter eam mos est in tempora faciendi ani-

animatum, seu focularium descriptionem, ob singulorum locorum excrecentiam, vel decrecentiam respectivè, ut ita in qualibet Civitate, vel oppido, seu loco habitato, statuto foculariorum numero, statuatur taxa uniformis ejus, quod illius Civitatis, Oppidi, aut loci communitas singulis annis Regi Curia, vel ejus resignatariis; sub nomine fiscalium statutus temporibus (quæ ibi tanquæ dicuntur), solvete debeant.

3 Pro solutione autem istius, aliorumque onerum (quæ ad differentiam fiscalium, seu cameralium, communitativa dicuntur) ut ex gr. sunt stipendia medicorum, & chyrgorum, & magistrorum scholæ; ac etiam horologiorum, ac fontium, & aqueductuum, nec non murorum, seu moenium ac viarum, & pontium expensæ, nec non hospitalitones, vel transitus militum, & publicorum magistratum, cum similibus; Mos est, quod qualibet universitas, seu communitas (cum licentia tamen Regis vel illorum Magistratum, ad quos pertinet, & non alias) sibi, suisque subditis, gabellas, & collectas dictorum onerum supportationi proportionatas diversimodè imponit, juxta regionum diversos mores, vel diversas qualitates, unde propter eam gabellæ, vel collectæ non sunt uniformes, eum in plerisque Civitatibus, & locis (& forsitan pro majori parte,) experientia docente quod, collectæ realis pro modo facultatum, quæ per æs, & libram dicitur, sive personalis, quæ in jure capitatio dicitur, vulgo *la testa*. non est de facili practicabilis, & opportuna, vivitur per gabellas impositas super usu victualium, vel super introductione frugum. In aliis autem vivitur cum dictis collectis personalibus, vel realibus respectivè, & in aliis mixtum cum his omnibus; prout regionum, seu locorum diversa qualitas præbet.

4 In Apulia verò præsertim, major Communitatum nervus, pro frequentiori usu consistit in gabella, quæ molitura tritici, seu farinæ vulgo dicitur, quod scilicet volentes pro usu panis qui poenè in toto Regno (paucis locis montuosis Aprutii exceptis,) de alia specie in usu non est, nisi de puro, & bono tritico, istud molere, atque ad farinæ usum reducere, tenentur solvere Communitati quamdam summam pro ea mensura, quæ ibi tumulus dicitur, sub nomine modi explicari solitus, qui importat quintam circiter partem illius mensuræ, quæ in Urbe sub nomine rubii, in usu est; Atque facta quadam præratione illius fortis, ac solidi tritici, quem regio producit, æstimatur in pondere rotulorum quinquaginta farinæ pro quolibet tumulo, qui important libras centum viginti quinque circiter juxta pondus libræ Romanæ; Diversisque est stylum exactionis hujus gabellæ, quoniam in plerisque locis illa exigitur ad rationem mensuræ, in aliis autem ad rationem ponderis; Et de qua gabella in aliis hujusmet provincie locis agitur *sub tit. de Regal. dis. 54. & 155.*

5 Quia verò ab hujusmodi gabella exempti sunt ecclesiastici utriusque cleri secularis, & regularis, ac etiam plures laici, puta milites, & aliqui regii officiales, ac etiam illi partes qui ob numerum duodecim filiorum onusti dicuntur, & similes; Idcirco ne ex hujusmodi exemptionibus fraudes resulerent, quia nempe molester triticum ultra ipsis exemptorum usum, pro usu non exemptorum, qui in eisdem domibus vivunt, ut præsertim sunt conjuncti, mos inolevit, quod ecclesiastici, alii que exemptis, per gabellæ administratores, vel conductores singulis mensibus, gratis traditur illud idem singulum, seu illa parva pagella, quæ omnibus non exemptis tradi solet pro signo gabellæ jam solutæ, ut ita in molitura tritici, vel in panis coctione, aliove usu impedimentum non habeatur.

6 Sed quoniam, non omnibus ecclesiasticis aliisque exemptis, superiret commoditas conficiendi panem propriæ domi unde propter eam emere coguntur panem venalem, cujus pretium ex pluries insinuatis *dicto tit. de Regal. præsertim dis. 61.* est mixtum, partim scilicet intrinsecum, & naturale pro valore tritici, ac pro expensis molitura, & compositionis, partim verò intrinsecum, & accidentale ratione gabellæ; Idcirco mos pariter inolevit insinuatus etiam, *sub dicto tit. de Regal. dis. 54.* quod ecclesiasticis permittitur facultas vendendi, seu gratis concedendi conjunctis, vel extraneis, dicta signa, seu parvas pagellas, ut ita se reintegrent de illa gabella, quam solvunt occasione emendi panem venalem.

7 Talisque est mos poenè generalis totius Regni in illis partibus, in quibus ista gabella sit in usu, præterquam in Civitate Neapoli, in qua, ob illius populi nimiam amplitudinem, iste usus est impracticabilis absque magnis fraudibus, ideoque mos inolevit, à sede Apostolica in magnis Civitatibus

vel in publicis emporiis approbari solitus, ut patet ex decisionibus, & auctoritatibus pluries insinuatis, *d. tit. de Reg. præsertim dis. 58.* quod scilicet, tam respectu istius gabellæ panis, quam etiam vini, & carniarum, aliorumque victualium, vel mercium, omnes etiam ecclesiastici exempti, indefinite modo quo sæculares non exempti, gabellam solvunt, seu victualia ingabellata emunt, deinde verò in fine anni, vel in aliis statutis temporibus, per gabellarium, vel alium ad id deputatum, eis in pecunia solvitur id quod gabella importare potest.

Super taxa verò dictæ franchitiæ quantitatis panis, vel tritici, ac vicini aliorumque victualium, uniformiter ecclesiasticis præstandæ, diversus etiam est regionum, seu locorum stylum; Quamvis enim Tribunali Regiæ Camera, antiquo tempore de anno scilicet 1541. quamdam fecerit taxam generalem pro toto Regno; ad rationem cujusdam numeri unciarum carniarum aliorumque victualium, ac etiam cujusdam mensuræ vini, vel olei singulis diebus pro qualibet persona, ejusque famulo, vel famula, atque respectu istius gabellæ rationem tumulorum viginti quinque quolibet anno, cum pre-supposito quod teneatur famulus, vel duodecim cum dimidio cessante dicto præsupposito; Dicta taxa moderno tempore, de anno 1649. cum aliqua (rationabili quidem) moderatione fuerit innovata, præsertim respectu hujus gabellæ ad rationem unius rotuli panis pro qualibet persona singulis diebus, ut patet ex utraque taxa registrata inter decreta Regiæ Camera post decisiones Reverer. *tom. 2. decreto 637. fol. 941.*

Adhuc tamen, diversus est mos locorum, quod alicubi illa est major, alicubi verò minor, pro dignitate, vel qualitate personarum, ut insinuatur etiam *d. dis. 54. & 155. de Regalibus*, in quibus de eadem gabella agitur.

Ista igitur sic stante generica hujus gabellæ notitia, quæ pro istius, vel similibus controversiarum opportuna decisione, congrua, imò necessaria videtur; Cum inter communitatem Civitatis Bituntinæ in Apulia, in ea provincia, quæ juxta modernam illius Regni divisionem, Inpigiæ, seu Terra Barii dicitur, & capitulum Cathedralis, universumque clerum sæcularem, antiquo tempore exorta essent controversiæ, super exemptione à gabellis, quæ tunc aderant, de anno 1459. ad quamdam concordiam devenit; Verum immutato rerum statu, atque imposita de novo, vel nimium adaucta ista gabella farinæ seu moliturae publicatæque dicta taxa generali anno 1541. novæ exorta fuerunt controversiæ; Cumque esset ejusdem civitatis Præfati insignis concionator Cornelius Musus Placentinus, Ordinis Minorum Conventualium, de cujus conjunctis, ista occasione in hac Provincia incolatum habentibus, haberetur mentio *sub tit. de fideic. dis. 149.* hinc ipsius opera, & mediatione, de anno 1556. ad novam devenit concordiam à Pio IV. de anno 1562. in aliquibus partibus, & præsertim circa franchitiam gabellarum panis, & vini inserto tenore capitulorum in forma specifica approbatam, per quam, cum pluribus distinctis capitulis, statutus fuit modus exemptionis cleri secularis ab omnibus gabellis, ac oneribus respectivè, cum conventione præsertim, ut exempti quoque essent ab illis expensis, & oneribus, quæ promiscuam utilitatem, & commoditatem ecclesiasticorum, & sæcularium concernunt, ut sunt stipendia medicorum, & chyrgorum, ac resectiones moenium, & viarum, & similia; In specie verò hujus gabellæ farinæ, seu moliturae, cum debita proportionem (statu) per oneratum, conventum est ut franchitia Dignitatum Cathedralis singulis mensibus esse deberet ad rationem rotulorum centum farinæ pro quolibet, illa verò Canonico tum, aliorumque in presbyteriali ordine existentium, ad rationem rotulorum quinquaginta; Existentium autem in aliis diaconatus, vel subdiaconatus ordinibus sacris, ad rationem rotulorum triginta septem cum dimidio, omniumque aliorum clericorum in minoribus ad rationem rotulorum viginti quinque, qui pro substantiatione cujuslibet persone absque dubio sufficienti, ac exuberant, dum Regularibus, qui collegiali more in claustris vivunt, ac partibus onustis, aliisque exemptis ad istius ultimæ taxæ rationem, imò ad minorem franchitia datur ad rationem scilicet tumulorum viginti duo cum dimidio pro qualibet persona.

Pacificam, saltim in judicio, habuit observantiam ista concordia usque ad annum 1631. in qua aliqui ecclesiastici, illam reputantes præjudicalem, quodque tanquam personalis, non deberet afficere successores, Apostolicam obtinuerunt commissionem directam eisdem Civitatis Episcopo, à quo de anno 1642. prodiit sententia super dictæ concordie infirmatione, seu personalitate, atque in ejus executionem

de anno 1649. aliquæ relaxatæ fuerunt censuræ; Verùm id nullum produxit effectum, ideoque in eadem observantia continuatum fuit usque ad annum 1671. quando Episcopus ob majorum franchitarum denegationem, communitatis Magistratum excommunicavit, ipsamque Civitatem deinde ecclesiastico interdicto supposuit, Undè propterea post aliquam contumaciam, ex quodam imprudenti consilio, apud S. Congregationem Immunitatis contractam, habito ad eam recurru, assumptaque desuper dispositione, ad petitionem ecclesiasticorum dilata resolutione cum suspensione censurarum, deputata fuit per Papam Congregatio particularis aliorum Cardinalium, & Prælatorum, coram qua adhuc pendet indecisa.

11 In disputationibus itaque desuper habitis, ac respectivè præparatis; quamvis scribentes pro ecclesiasticis, cum adeo frequenter damnata, & declamata inutili chartarum repletione, quæ hodiè omnibus Juris professoribus, (necisur ex quo spiritu, vel ratione) connaturalis effecta est super notoriis, ac indubitatis regulis, ac propositionibus, de plano præsupponendis, insisterent super clericorum, aliorumque ecclesiasticorum immunitate à gabelis, & collectis aliisque laicalibus oneribus, quodque neque volentes absque Apostolica autoritate aliisque requisitis enunciatis in duobus distictibus proximè præcedentibus, possunt se subjicere, ideoque multò minus eorum successores non consentientes obligeare.

Artamen revera iste erat labor inanis, continens (ut dictum est) superfluum chartarum repletionem, quoniam ego scribens pro Civitate hujusmodi regulas, seu propositiones non impugnabam, imò expressè admittebam, nullaque erat quaestio super ipsa exemptione in genere, vel substantia, sed solum punctus erat super modo, vel majori, seu minori taxa, seu quantitate.

In hoc autem duas efformabam inspectiones; Unam scilicet ordinis de præterito malè tenti, atque in futurum teniendi; Et alteram justitiæ, seu meritorum, ad effectum inspiciendi, an dicta transactio esset valida, & successorum obligatoria necne, & quomodo ista franchitia danda esset.

12 Quatenus itaque pertinet ad primum, dicebam quod transactionis natura est, ut tamquam res judicata (cujus vim habet) extinguat omnia jura, omnesque actiones, adeout alia non suppetat actio, nisi illa pro ipsius transactionis executione, & observantia cap. 1. de trans. cum concord. per Greg. & Adden. dec. 216. n. 2. & 286. n. 6. Buratt. dec. 464. n. 7. & sub tit. de alien. & contr. dec. 50. n. 26.

13 Quando verò unus transigentium illam impugnare velit, atque regredi ad priora jura per eam dimissa, tunc opus est ut prius illam de medio tollat per tres conformes, vel per rem judicatum, ut ita annihilata transactione priores actiones primævaque jura reviviscant, atque exerceri possint juxta receptam dec. 550. Caval. n. 4. dec. 86. n. 9. p. 6. rec. & frequenter, ut pluries habetur in omni ferè materia & præsertim sub tit. de judiciis, occasione agendi de iudicio immisionis, vel alio possessorio, aut executivo, ubi ad sit transactio, quæ invalida prætendatur, multò verò magis ad effectum excusandi à censuris, quoniam ista non dantur sine contumacia, à qua concordia excusat, etiam si postea declaratur nulla, ut bene apud Dinozert. Senior dec. 34. n. 6. repetit. dec. 58. n. 6. par. 1. rec. & apud Rojas dec. 364. n. 14. & seqq. & per tot. ubi concordantes.

14 Neque dici poterat quod id jam sequutum esset per dictam sententiam de anno 1642. transactam (ut prætendebatur) in judicatum, quoniam nisi exhiberentur acta, ex quibus ejus validitas, ac justitia justificarentur, sola sententia nihil probat, neque attendenda est, ex deductis per Greg. & Add. dec. 1. & 209. Butart. & Add. dec. 76. 94. & 823. & passim, cum sit principium nimium vulgare, ac receptum ut sub tit. de judiciis.

15 Et quamvis illud limitari soleat, quando agatur de sententia antiqua; Nihilominus ad hujus limitationis effectum, duo copulativè desiderantur; Primò nempe lapsus temporis 30. annorum, sine quibus non datur antiquitas; Et secundo copulativè, ut concurrat observantia per totum tempus supradictum, & non aliàs, ut patet ex proximè allegatis, & habetur in sua sede sub dicto tit. de judiciis.

16 Utrumque autem cessabat, cum inter sententiam, & litem non adesset hoc intervallum 30. annorum completorum & quod magis est, nulla aderat executio, quæ potius fuit semper in contrarium, unde propterea quamvis de stricto jure prætendi non posset illa deservit litis, quæ de jure cano-

nico, ac in foro ecclesiastico, in quo instantia nunquam perit; intrate solet, cum ad hunc effectum copulativè desideretur malum jus; & idem continuatum spatium tricennale, quod non aderat ex pluribus præsertim teratris medio tempore factis per ecclesiasticos, quamvis absque effectu; Artamen saltim aliqua præsumptio, seu vehemens administrum exinde resultare videbatur cognitionis mali juris, cum aliàs verisimile non sit quod tamdiu executio dictæ jam obtentæ sententiæ favorabilis neglecta fuisset, ideoque magis necessariam dicebam dictam transportationem acturum, ex quibus, pro stylo, seu experientia frequentiori, probabiliter, tam nullitas, quam injustitia sententiæ convinci solet, quibus accedentibus agi non poterat de re judicata, ex pariter absoluto, & quotidiano principio, quod sententia nulla, vel injusta nunquam transit in judicatum; Atque ita eventus docuit, quoniam exhibitis actis post hæc scripta, de pluribus nullitatibus sententiam laborare constitit.

Præterea, ubi etiam eadem res judicata supponenda veniret, adeout transactiois remedio sublato, jus ecclesiasticorum integrum remaneret; adhuc tamen hujusmodi censura sustineri non poterat, utpote promulgata ex præterito violatæ ecclesiasticæ immunitatis, vel contumaciæ in denegando debitam exemptionem, seu franchitiam, ab ista gabella laicali, dum juxta præmissam facti seriem, seu concordiam tenorem, dicta franchitia, juxta diversos ecclesiasticorum ordines non negabatur, ac de facto semper præstita fuit, ac præstatur, ideoque nulla erat quaestio franchitiæ in genere, vel in substantia, sed super majori, vel minori quantitate; Cumque nullibi per sacros canones, vel per Apostolica decreta, ista præcisa quantitas liquidata, seu præscripta habeatur; Hinc proinde dicebam, quod omnino præcedere deberet ex iudicio ejusdem S. Congregationis vel alterius iudicis competentis dicta liquidatio, qua non sequuta debitor dici non potest in mora, vel contumacia, neque ad aliquam executionem deveniri potest, cum ignoret quid debeat, c. non est in mora, de reg. jur. in 6. l. vinum ff. si cert. per. Greg. & Adden. dec. 224. & in eadem sede de iudiciorum sub tit. de judiciis, & alibi pluries.

Ideoque ex his certum remanebat quod promulgatæ censuræ non sustinerentur, neque aliis de novo locus esse poterat, donec utrumque ex promissis præcederet; Primò scilicet irritatio dictæ transactionis, & secundo liquidatio.

Utrumque autem dicebam fieri debere in Rota, vel in alio Tribunali juridico, servatis servandis; cum processu, ac probationibus hinc inde, super loci consuetudine, ac etiam super ecclesiasticorum statu, ac indigentia, ad effectum faciendi dictam taxam usui proprio proportionatam, ad cuius limites tantum, indubitarum est, quod exemptio ecclesiasticis debetur, non autem in excessu, ac fraude, seu lucrum, quoniam ut pluries in ista materia gabellarum, & vengillium advertitur in dicta sua sede sub dilata. de Regal. præsertim dicto disc. 53. & 54. & disc. 61. & alibi, ecclesiasticis debetur solum exemptio passiva, ne scilicet cogantur occasione usus vengillium, quæ ipsi eorumque necessaria familia congrua sunt, solve re gabelas laicales, adeout quoad eos res reducat ad statum antiquum, ac naturalem, ante gabellarum impositionem, ratiunde ac si illæ non essent in rerum natura, non autem in ratione activa, ad lucrum, & locupletationem, de quibus revera erat quaestio, quod scilicet obtineretur franchitia in excessu, ad effectum vendendi, cum ita esset exercere jus regale Principis, atque in privatam utilitatem erogare id, quod Principi pro oneribus publicis debitum est.

Id autem à sacris canonibus, non solum non percipitur, sed potius damnatur, quoniam si clericus negotiatori denegatur hæc immunitas in iis, quæ mercaturam, seu negotiationem concernunt, adeout pro laico habeatur ad textum c. quamquam, de censib. in 6. & Clementina præsent. eod. tit. cum concordantibus, per Bellè. disquis. cleric. tit. de cler. exempt. à num. §. 4. n. 1. & habetur pluries dicto tit. de Regal. præsertim d. dis. 53. & 70. Multò minus permittendum est istud lucrum, quod importat formalem locupletationem cum aliena jactura, quod nedum per sacros canones, sed etiam per Jus divinum, & naturale etiam secularibus absque dubio prohibuitur est, multò magis clericis, & ecclesiasticis, qui justitiam magis colere tenentur, atque laicorum exemplar esse.

Fortius autem, quoniam, juxta præmissam facti seriem 20 (quam proinde ita distinctè recensere congruum videbatur) istud illicitum lucrum ecclesiasticorum, non redun-

ret in damnum Principis secularis, cujus exinde minus efficeretur emolumentum gabellarum (quo etiam casu implicite, seu indirectè redundaret in damnum, ac jacturam aliorum civium secularium) dum ubi cum franchitiis, vel fraudibus gabellarum aliorumque vengillium emolumentum diminutionem patiuntur, adeout ea non sufficienter ad onera, quæ ex illis suportanda sunt, novæ gabelle, vel contributiones imponunt, quod tendit in idem; Sed magis proximè, ac directè, id tendit in damnum, ac jacturam aliorum secularium; quoniam contributio Regi solvenda est uniformis ut supra, adeout nil intersit, an franchitiæ ecclesiasticorum sint majores, vel minores, sed principale interesse est aliorum civium non exemptorum, quorum onus augetur, unde propterea est magis directè locupletari cum aliena jactura, quod redolet speciem furti veri, ac positivi.

21 Cum itaque ista taxa, seu liquidatio cum probationibus, ac formali processu faciendæ esset; Hinc propterea dicebam, quod causâ remitti debebat Judicibus, ac Tribunalibus ordinariis, pertractanda in forma judiciaria, & contentiosa, quoniam ut patet ex constitutione 75. Sixti V. Sive ex ejus declarationibus, & advertitur sub tit. de judic. in relatione, & præxi Curia agendo de Sacris Congregationibus Cardinalium istarum institutum est cognoscendi summariè, ac in forma extrajudiciali more Principis, ne ecclesiastica immunitas de facto violetur, ita locorum Ordinariis assistendo, non autem assumendo formales partes Judicis cum processu judiciali; Ideoque istius præsertim Congregationis stylus est quando punctus est dubius, ac formalem judicialiam discussionem exigit, causam remittere Rotæ, vel alteri Judici ordinario, ut in specie patet ex pluribus casibus recensitis d. tit. de Regal. & præsertim dis. 50. & 51. 54. 58. & in aliis pluries.

22 Verùm, ubi, sive in ipsa Sacra Congregatione, sive in Rota, aliòve Tribunali, de hoc agendum esset; Quatenus pertinet ad secundam inspectionem, super validitate, ac observantia dictæ concordiam; Dicebam quod eo tempore de multis erat quaestio inter Civitatem, & clerum; Primò nempe super quantitate, seu modo franchitiæ istius gabelle farinæ, seu mollitæ. Secundo super franchitiis aliarum gabellarum super vino, aliisque vengillibus, Tertio super contributione ecclesiasticorum in expensis publicis promiscuam utilitatem, vel commoditatem concernentibus, nempe medicorum, chirurgorum, refectionis menium, ac viarum &c. Quarto super bonis stabilibus, quæ ex titulo emptiois, vel donationis, aut successiois obveniunt à laicis, penes quos ea erant Publicis oneribus effecta; Et quinto super gabelis debitis pro industriis, & negotiationibus, & super aliis.

23 Super omnibus itaque concordatum fuit, atque in plerisque, præsertim in tertia, quarta, & quinta specie, generaliter ecclesiasticis fuerunt exempti, atque super prima statutum fuit id quod supra in facti serie dictum est, & in altera vini id quod habetur dis. seq. & de aliis non est controversia. Unde propterea quoad etiam ista taxa dici posset minor eo, quod de jure debitum esset, adhuc tamen, id quod per ecclesiasticos in hoc dimissum fuit, compensatum remanet cum eo quod Civitas eis dimisit, pro aliis ut supra, in quibus, vel clarum, vel respectivè probabile jus forebat; Ideoque verificatur vera, & propria natura transactionis, in aliqua reciproca dimissione hinc inde, in qua consistit essentialis requisitus transactionis, quæ aliàs leonina & invalida dicitur, l. 1. ff. de transact. l. transactio, C. eodem cum concord. apud Carill. dec. 279. n. 1. & dicto tit. de alien. & contract. dis. 50. n. 6.

24 Siquidem ex supra deductis n. 19. certa est obligatio ecclesiasticorum solvendi gabellas pro industriis, & negotiationibus; Et quoad contributiones pro expensis concernentibus promiscuam ecclesiasticorum, & secularium necessitatem, vel utilitatem, aut commoditatem, non est expressè determinatum in jure, sed sub magna quaestione, habente Doctores hinc inde, ut patet ex relatis per Fagnan. in c. non minus, de immuni. eccl. n. 23. & seqq. cum aliis infinitis supra, dis. 2. n. 42. & sub tit. de Regal. dis. 58.

25 Prout, sub magna quaestione est alia species onerum pro bonis, quæ in eos obvenirent à laicis, ut patet ex plenè relatis per Merlin. dec. 902. repetit. dec. 339. par. 6. rec. & alibi pluries, ac eodem tit. de Regal. dis. 51.

26 Et quamvis hodie in Tribunalibus ecclesiasticis, & præsertim in ista S. Congregatione Immunitatis, ac etiam in Rota, ambæ istæ quaestiones in puncto juris videbantur solvæ cum distinctionibus, de quibus in locis citatis habetur, adeout non videantur amplius quaestiones juris, sed potius facti, Card. de Luca, Lib. XIV.

& applicationis, quando scilicet de una, vel de altera distinctionis parte, seu circumstantia agatur; Atamen dicebam quod ad duo advertendum esset producta reciproca dimissione, seu recompensa transactionem justificante; Primò nempe quod indubitata esset possibilitas verificationis distinctionum, vel respectivè requisitorum in aliquibus casibus, in quibus ecclesiastici ad hæc onera tenerentur, à quibus generaliter, ac indefinitè exempti fuerunt, & consequenter quod hæc exemptio esset pretio æstimabilis.

Et secundo fortius, quod licet hodiernis temporibus ob magis communem sensum Modernorum, & præsertim Moraliu, quorum adeo magna copia hoc sæculo irrepit, ecclesiasticam immunitatem nimium zelantium; Ac etiam ob modernas decisiones Rotæ, vel declarationes istius, aliarumque Sac. Congreg. pariter hoc sæculo editas, vel etiam antea, sed post Concilii Tridentini editionem, & publicationem, opinio ecclesiasticis favorabilis aliquem majorem progressum habuerit; Artamen pro transactione regulanda, ejusque justitia, seu læsione respectivè, inspiciendum est tempus, in quo ea inita fuit, quando nullis adhuc extantibus 28 Congregationibus peneque ignota in illis partibus (exceptis dispensationibus matrimonialibus, & quibusdam similibus solius Pontificis potestatis) erat Curia Romana, præsertim in judicialibus, & contentiosis, majoremque praxim haberet in utraque quaestione altera opinio, quæ etiam hodie apud sæculares, ac in eorum Tribunalibus majorem habet plausum, Ac propterea intrat recepta, & in foro quotidiana conclusio, quod ad regulandam transactionem ejusque justitiam, seu læsionem respectivè, inspiciendum est tempus, in quo illa prodit, & quæ opiniones tunc tenerentur, non autem tempus præsens, in quo cum diversis opinionibus procedatur, ut in specie apud Othobon. dec. 25. n. 11. cum plurib. seqq. & sæpius advertitur.

29 Et est receptissima propositio generalis, de qua pluries in omni ferè materia; præsertim in illa alienationis bonorum ecclesiæ adeo in jure privilegiata, quod utilitas, vel respectivè læsio contractus attendi debet de illius tempore, neglecto subsequuto eventu, qui fieri fuit malus, ita potuit esse bonus, & contra, ut pluries habetur in omni ferè materia, præsertim sub tit. de alien. & contr. disc. 1. & in aliis ad materiam alienationis bonorum ecclesiæ.

Istaque vetæ, & recepta propositio, aliam non recipit limitationem, nisi eam de qua agitur sub tit. de decim. disc. 3. & alibi quando scilicet agatur de rebus habentibus tractum successivum, in quibus lapsus temporis, vel immutatio status rerum, magnam causasset mutationem, adeout contractus, quide eo tempore quo initus fuit, justus erat, hodie valde injustus, & ledivus esset, non quidem cum levi, & ordinaria læsione, sed cum magna, & enormissima, adeout redoleret spem iniquitatis ex ibi deductis; Id autem in hac facti specie potius verificabile videtur ex hac parte Civitatis ob adeo excretum numerum Ecclesiasticorum, ut infra.

Præterea, ubi etiam, circumscripta ista compensatione, seu mutua remissione, adæquationem absque dubio producente, ista concordia de per se consideranda esset, independentè à supradictis aliis circumstantiis, super sola taxa hujus gabelle farinæ, vel panis; Adhuc dicebam (etiam in sensu veritatis) quod sustineri deberet, ejusque observantia demandari, tam ratione ejus intrinsecæ justitiæ, quam etiam ratione adeo diuturnæ observantiæ pacificæ annorum septuaginta quinque ab anno scilicet 1556. quo inita fuit usque ad annum 1631. in quo ejus judicialis impugnationis initium habuit, qua tamen non obstante continuavit per alios annos quadraginta, adeout tranterit etiam in longam consuetudinem ultra sæculum.

Quoniam ubi consuetudo, vel possessio munita est cum titulo saltim bonæ fidei putativo, eaque est quadragenaria, & multò magis longè major, ac præne centenaria, tunc habet vim centenariæ, atque operatur etiam in iis, quæ regulariter de jure sunt impræscriptibilia, ut in omni ferè materia sæpius advertitur, & præsertim sub tit. de juris. & sub altero de decim. ac etiam sub altero de Regal. cum sit conclusio receptissima.

Clarius verò ac extra omne dubium, ubi non agatur de præscribendo jus in genere, vel in totum, sive in substantia, sed solum in quota, vel in modo, juxta veram passimque receptam distinctionem, pluries insinuatam præsertim sub tit. de decimis, & alibi, quod scilicet aliud esset jus præscribendi solutionem decimarum in genere, vel in substantia, ad quem effectum requiritur immemorabilis, vel saltim centenaria, sine certo initio vitioso, unde pro-

pterea ejus vigore allegari possit privilegium Apostolicum & quicumque titulus de mundo melior; Aliud vero, ubi agitur de præscriptione quotæ, vel modi, cum tunc sufficiat præscriptio ordinaria.

clericis in minoribus, in quibus, (ut dictum est,) in aliquibus Europæ partibus, magis ab Ecclesia toleratur consuetudo, ut ad instar eorum, quæ per canones disponuntur in clericis conjugatis, qui etiam veri clerici, & personæ ecclesiasticæ sunt, hac reali immunitate non potiantur; Et adinstar illius taxæ uniformis, quæ per constitutiones synodales, vel singulorum diocesum diversas consuetudines, habetur in patrimonio, ad cujus titulum clerici in factis, ad præscriptum Sacri Concilii Tridentini, ordinari debent, quoniam considerantur tanquam clerici, non curata qualitate personarum, ex regula quod apud Deum non est exceptio personarum, ut advertitur sub tit. de alien. & contr. prohib. disc. 38. cum similibus.

Et quamvis exinde inconveniens resultare dicitur quod ille clericus, qui majori familia sit onustus, ita pro ea cogatur ferre onus gabellarum laicalium; At tamen non est ita considerabile; Tum quia naturaliter ac de facto illæ personæ, quæ ab ipso, ex charitate, vel congruentia sustentantur, sunt personæ sæculares, ideoque directè ecclesiasticæ immunitas non violatur.

Tum etiam ob considerationem de qua dicto disc. 54. de Regal. quod scilicet ista utilitas, quam Communitas, vel Princeps sentit à gabella solvenda ab iis, qui majorem familiam habent, compensata remanet ab illo damno, quod idem Princeps, vel Communitas sentit, dando illis clericis qui nullam habent familiam necessitatem, franchitiam excessivam vendibilem, seu alias communicabilem laicis, adeo ut facta peræquatione, majus detegatur gabellarii damnum, quam lucrum, nimiumque intereret Principis vel Communitatis, quando id commodè practicabile esset; ut singulis franchitiam daretur ad præciosos limites necessitatis, vel usus, cum major sit numerus clericorum pauperum, ac ordinis popularis, quam divitum, & nobilium in illis partibus; Unde propterea in hac parte clerici sæcularis quamdam speciem universitatis constituere videntur; Sive ipse gabellarius in effectu dat integrum franchitiam, imò majorem, quæ singulis respectivè debita esset, inæqualitas autem est super modo dividendi inter se ipsos, de quo ipsi videant, an uni major, vel alteri minor portio debita sit.

Super ista verò taxa, nulla lex scripta habetur, nisi ea, quàm antiquitus fecit Regia Camera ut supra; Et in qua totum erit ecclesiasticorum fundamentum, quod tamen cessabat, cum eadem Regia Camera moderno tempore dictam fecerit reformationem, quæ concordat cum ista conventionali; In plerisque autem Civitatibus, & locis est diversa, ubi scilicet major & ubi minor prout antiquus usus introduxit; Et consequenter, ubi etiam, seclusis aliis considerandis, de quibus supra, ista taxa conventionalis sola, & de per se attendenda esset, adhuc nulla subest ratio, ob quam concordia adeo bona fide facta, cum opera, & mediacione Episcopi adeo qualificati, atque per Sedem Apostolicam in specie approbata, & tandem per integrum sæculum observata, non debeat effectum sortiri, dum potius id quod conceditur, necessarium, vel congruum usum exuberat.

Siquidem certum est, quod taxa minor clericorum rotulorum viginti quinque in farina, qui important circiter rotulos triginta septem, sive libras centum decem in pane, super arum personarum, cum ferè nemo civilis tantam panis quantitatem consumat, tum major consumptio solum verificabilis videtur in illis rusticis laboratoribus, qui cum solo pane, & aqua calida salita vitam ducunt; Ita etiam comprobantur ejusdem Civitatis individua observantia, dum religiosi claustralibus, qui tamen usum habent (in clericis sæcularibus non multum frequentem) notabilem fragmentorum panis quantitatem singulis diebus distribuendi pauperibus, datur ad dictam infimam rationem rotulorum viginti duo cum dimidio pro qualibet persona; Idemque servatur cum militibus, vel regis officialibus, ac partibus onustis, aliisque privilegiatis, & exemptis. Multo magis dum in clericis sæcularibus concurrunt dictæ aliæ circumstantiæ compensatiæ.

Præterea, ubi etiam in ista taxa considerandi posset aliqua diminutio præjudicialis; Adhuc tamen advertebatur, quod ex mutatione status rerum, illa crescere non deberet, sed potius diminutionem pati, ob adeo notabiliter, ac indiscrète adauctum numerum clericorum, in factis, & in minoribus; Unde propterea rectè adaptari dicebam ea quæ ex dispositione, vel ratione textus in cap. suggestum, de decim. habentur sub tit. de decim. discurs. 1. & in aliis, quod scilicet antiqua pietas laicorum patiebatur libenter in clericis exuberantem usum franchitiarum, ex tribus rationibus tunc

tunc copulative vigentibus, quarum aliquæ ponderantur etiam d. disc. 58. de Regalib. & quæ omnes hodie cessant; Primò nempe quod antiquitus laici erant longe ditiores longeq; minus gravati publicis oneribus, quæ hodie ob bella, aliastque calamitates, poenè ad intolerabilitatem devenerunt; E converso autem clerici erant pauperes minusque provisi de bonis temporalibus; Secundò quia etiam clerici privati in consuetudine habebant, prædicare id, quod eis per sacros canones injungitur, circa elemosynas ac pauperum alimoniam, de eo quod eorum proptium moderatum usum excedebat, quod hodiè parum prædicatur.

Et tertio fortius, magisque considerandum, circa numerum, quod antiquitus ille exiguus erat, ut bene comprobatur Cardinalis Bellarminus in ejus opusculo de manuum impositione, quotidie ab Episcopis præ manibus habendo, quod intitulum Admonitio ad nepotem; Hodie verò numerus clericorum crevit, non solum in excessum, sed in magna abusu, atque major pars vitam clericalem suscipere videtur, potius pro effugiendis publicis oneribus eisque fraudandis, quam pro motivo vitæ spiritualis, ac serviendi Deo; Atque præsertim hic abusus dignoscitur in ista Civitate, quoniam ea in totum constituta supponitur ex animabus circiter decem mille, computatis omnibus tam laicis quam ecclesiasticis utriusque clerici, ac etiam computatis rusticis qui promiserabilis illarum regionum aliis felicitum, conditione, ob incurfiones bannitorum, vel piratarum, in Civitatibus, & intra mœnia quoque vivere coguntur, etiam mulieribus, & pueris computatis; Et tamen ad sunt centum sexaginta religiosi viri, qui pro isto populo sufficienter, ac abundanter pro Divinorum ministracione; Nec non ad sunt quatuorcentum circiter clerici in factis, & in minoribus, de clero sæculari, adeo ut, detractis pauperibus rusticis & artificibus, qui ex quotidiano labore victum in misero statu sibi comparare coguntur, & qui verè non dicuntur constituitur Civitatem, major sit numerus ecclesiasticorum utriusque cleri, quàm sit ille nobilium, vel civium sæcularium, qui verè Civitatem constituunt, quo nil absurdius; Et consequenter bene congruunt termini d. text. in c. suggestum. Atque sicuti ista ratio consideratur in solutione decimarum favore clericorum sæcularium contra regulares, ita ex identitate, considerabilis videtur favore sæcularium contra clericos sæculares.

Potissimè verò ex duplici consideratione; Primò nempe quia majus, vel minus præjudicium quod ab hujusmodi franchitiis resultat, non tendit in damnum Principis sæcularis, sed in damnum, ac perniciem illorum miserabilium sæcularium, qui ex diurno labore vivunt, cum ita eos magis gravare oporteat pro supplemento onerum, quæ sunt fixa, & uniformia, ut supra; Et secundò quod reverè non agitur de exemptione passiva, sed principaliter de jure activo exigendi illum excessum ad vendendum, & sic ad purum lucrum, & locupletationem, ita verè se impingunt cum sanguine pauperum, quod urique est de directo contra sensum sacrorum Canonum, & Conciliorum; Ideoque rectè verificatur superius infinuata conclusio quod res initio justa, sancta, & rationalis, hodiè redacta est ad manifestam iniquitatem, ob dictum abusum damnatum à Sac. Congreg. Episcoporum & Regularium, quæ aliquando inhibere solet hujusmodi pessimis Episcopis usum istius potestatis ipsa inconsulta, ideoque gravamen non est in immunitate omnino servanda, sed in abusu numeri excessivi clericorum absque necessitate, vel utilitate Ecclesiæ.

Theoricè, sive in ratiocinativo discursu, vel in arithmetica demonstratione his fraudibus, & inconvenientibus consultum esse posse, supprimendo istas gabellas, atque vivendo per collectas personales, & reales, cum regula arithmeticæ ad evidentiam doceant, quod sic quilibet paterfamilias solveret medietatem ejus, quod pro numero personarum solvit in gabellis occasione usus vicualium, Communitas longè majus emolumentum retraheret; Verum cum plures communitates, etiam de tempore quo ego eram in illis partibus, id prædicare voluissent, experientia docuit quod præctica non responderet theoreticæ, quodque mores regionis non pariuntur hunc modum collectarum, ob inconvenientiam in exactiõne.

Augentur inconvenientia, quod multi ecclesiastici parum timorata conscientia vendunt integram franchitiam, deindeque affecturati à penis, ac molestiis personalibus gabellariorum, introducunt ab extra panem, vel farinam, quod utique est prohibitum, ut in specie prohibitionis introducendi panem, vel farinam in præjudicium ejus qui habet jus moliturae, habetur per Rotam dicta dec. 349. par. 9. recent.

& advertitur d. tit. de Regal. disc. 145. & 155. & sapius; Et licet etiam exempti cogi possint ad denunciandum gabellario id quod introducunt, quamvis de eo ad aliquam gabellam non teneantur, ut aliis relatis habetur d. tit. de Regal. disc. 57. Attamen ubi non subest timor penarum, & molestiarum personalium de facto, istæ legales provisiones, parum vel nihil profunt; Ideoque sanctius videretur, ut demandaretur per totum illud Regnum eadem observantia superius infinuata, quæ viget in Regia, seu majori Civitate Neapolis.

Cum autem ex parte ecclesiasticorum totum fundamentum ad probandam læsionem constitueretur in dicta antiqua taxa generali Regiæ Cameræ; Hinc plura replicabam, ex quibus mihi videbatur quod casus esset dubitatione indignus; Primò nempe quod cum major pars Canoniorum & presbyterorum ordinis plebei non haberet famulum, ita concordia dabat idem quod taxa, & plus.

Secundò quod dicta taxa dederat causam novæ controversiæ, super qua prodit concordia, ideoque est petere principium; Tertio quia si quid diminutum esset, compensatum remanebat ab aliis ut supra; Et quarto clariùs ob dictæ antiquæ taxæ modernam modulationem, & nimium quidem rationabiliter, ob excretum numerum clericorum, atque ob excreta onera publica, ut supra, ideoque factum ejusdem Regiæ Cameræ non potest impugari, sed vel in totum approbati, vel in totum reprobari.

Ac demum concludendam quod tria erant media hujusmodi franchitiarum; Unum scilicet de jure ad solos limites usus; Et alterum concordia, atque alterum taxæ Regiæ ita moderatæ, & ex his optio ecclesiasticæ dabatur, sed punctus questionis non erat super exemptione, sed super lucto, & ditione illicita.

EADEM BITUNTINA GABELLÆ VINI INTER EADEM PARTES.

Casus disputatus in eadem Sacra Congregatione Immunitatis ubi pendet.

De gabella vini quod vendatur ad minutum, an debeatur per Ecclesiasticos pro vino, quod colligunt in prediis patrimonialibus, vel ecclesiasticis, & quomodo.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Quando vinum novum bibi debeat.
3 Status causa.
4 Clerici possunt vendere vinum ad minutum.
5 Quando non dicatur mercatura revendere id quod emittitur.
6 Declaratur id, de quo n.a.
7 De errore pragmaticorum circa malam intelligentiam doctrinarum.
8 Quid dicant Canonistæ antiqui super dicta conclusione, de qua n.a.
9 Sed non inde inferitur ad exemptionem à gabella.
10 In quo consistat immunitas ecclesiasticorum, ut præferuntur à damno, sed non faciunt lucrum.
11 Quæ species gabellæ sit illa, qua imponatur super vicualibus.
12 De duplici vicualium pretio ratione gabellæ.
13 A qua specie gabellæ ecclesiastici sint exempti.
14 Declaratur assumptum quod res tanti valet quanti venditur.
15 Quare diversum sit pretium venditionis minuta.
16 Quando dicatur ladi immunitas ecclesiastica prohibendo venditionem ad minutum clericis.
17 An ecclesiasticis liceat aperire furnos pro eorum frumento existendo.
18 An, & quando ecclesiastici debeant contribuere in expensis respicientibus publicam annonam, & similia.
19 Quid in solutione portus litterarum, vel nivis cum similibus.
20 De franchitiâ gabellæ farinæ aliorumque vicualium, an debeatur clericis absentibus.

D I S C. VI.

Retenta facti serie, de qua disc. præcedenti; In eadem ibi enunciata concordia, agendo de gabella vini taxata fuit pariter certa quantitas, pro qua clerici esse deberent exempti.

exempti, juxta eandem proportionem, de qua in gabella farina; Cumque in hac Civitate duplex gabellæ species adedet super vino; Una scilicet quando illud vendatur in notabili quantitate, ut vulgo dicitur *all'ingrosso*; ad rationem unius, vel medii solidi pro qualibet amphora, quæ ibi vulgo *quartana* nuncupatur, & altera quando venditur ad minutum; Itaque sit quotitativa, id est in quarta parte pretii, quod juxta tempora, ad instar omnium aliorum victualium, est varium, quia nempe, vilius, vel carius, prout major, vel minor copia, sive tempus recollectæ, proximum, vel remotum fuerit, cum ea differentia, quæ naturaliter ubique viget in pretio inter vinum novum, & vetus; de quo agitur etiam in corpore juris civilis quando pupillo per tutorem, vel respectivè militibus per annuarios dari debeat vinum novum, vel respectivè vetus, *ad text. in l. jubemus, C. de erog. militar. armo. lib. 12.* super quo plura colligunt Capobianchi, *ling. 5. add. ad dec. 28. n. 2. p. 3. rec.*

Observantia hinc dedit, quod quando clerici sæculares, vel regulares, vendunt vinum in eorum vineis recollectum in notabili quantitate, sive *all'ingrosso*; exempti sunt à dicta gabella, quæ per laicos venditores solvitur pro qualibet amphora incerta, & determinata quantitate, sive pretium sit majus, sive minus; Ubi verò illud venditur ad minutum, tunc eorum tabernarius, vel minister, ex pretio quod retrahit, tres ex quatuor partibus præstat domino vini, quartam autem solvit gabellario; Atque ubi exempti non comprehensi in concordia, qui vineas non habeant, sive habeant sed pro majori commoditate, aut industria, vinum proprium vendere velint ad minutum, pro eorum autem usu emere ab aliis ad minutum, vel *all'ingrosso*, tunc pro quantitate juxta Regiam taxam eorum usui proportionatam, nullam solvunt gabellam, sed tantum pretium intrinsecum & naturale vini, quod scilicet, si illud vendatur ad rationem quatuor quadrantum pro qualibet ampulla, seu parva amphora, vulgo *Carafa* clericus solvit tantum tres, dum in clericis sæcularibus consultum est per concordiam emendo vinum, *all'ingrosso*.

Occasione autem controversiæ excitata inter ecclesiasticos, & Civitatem super gabella farina, de qua *disc. præcedent.* excitantur etiam iidem ecclesiastici in novatores hanc præsentem exemptionem ab ista gabella vini, quod vendatur ad minutum, recollectum in eorum patrimonialibus, vel in ecclesiarum vineis; Et introducta pariter causa in eadem Sac. Congregatione Immunitatis, causa reperitur in eo statu qui enunciat, *dicto disc. præcedenti* super alio puncto gabellæ panis, vel farina.

In disputationibus itaque desuper habitis; Scribentes pro ecclesiasticis deducebant easdem auctoritates modernorum Canonistarum, & Moralium, quæ in hoc præciso puncto habentur relata per del Bene in *tract. de immunit. ecclesiast. cap. 5. dub. 7. sect. 16. & sect. 22. cum seqq. & sub tit. de Reg. disc. 52.* per quos concorditer firmatur, atque pluries per hanc Sacram Congregationem decisum refertur, quod clericis licitum est vendere eorum vinum ad minutum quoties non agatur de vino empto ad mercaturam, seu negotiationem, sed de illo quod colligatur in propriis vineis patrimonialibus, vel ecclesiarum, sive etiam de illo, quod emptum fuerit principaliter ad usum, deinde autem vendere congruat, adeo ut inesse non dicatur mercatura, sed potius proveniat ab aliqua casus contingenti juxta ponderationes, de quibus generaliter *sub tit. de Regal. disc. 60.* & in specie vini habetur *sub tit. de legatis, disc. 11.* occasione agendi, an, & quando vinum quod domi testatoris reperitur, veniat, necne sub legato mobilium, sub quo non veniant ea, quæ mercedi causa ibi retineantur; Et consequenter dicebant; quod casus esset planus, quodque dictæ observantia potius congrueret nomen abusum.

Contrarium scribens pro Civitate cum eodem sensu veritatis, quem semper in hac materia habui in pluribus similibus controversiis explicato, & præsertim *dicto disc. 52. de Regal.* dicebam esse probabilius.

Reassumendo siquidem ea, quæ loco citato pariter deducta habentur; Dicebam in primis ad vertendum esse ad æquivalentem, quod pro meo iudicio nimis clarum est, & cum quo moderni canonistæ, & Morales in hac materia procedunt, super intelligentia scilicet antiquorum Canonistarum, qui bene loquuntur, sed male intelliguntur, seu applicantur, confundendo unum casum cum altero, quod in universa pœnè legali facultate contingit, ob perpetuo damnandam, ac declamandam introductionem ineptissimi pragmatici usus, procedendi cum auctoritatibus in sola littera, seu cum verborum formalitate, non distinguendo casus, neque exami-

nando finem, ad quem graves antiqui Doctores loquantur, ideoque tot produxit, atque in dies producit æquiyoca, & confusiones.

Antiqui siquidem Canonistæ, & præsertim Jo: Andreas, & Geminian. & Franch. *in c. unic. de vita & honest. cler. in 6.* Alique relati *dicto disc. 52. de Regal.* ex quorum auctoritate moderni hoc assumptum probati supponunt, non loquuntur ad hunc effectum solutionis gabellæ (forfan tunc ignotæ), sed disputant istam quæstionem ad diversum effectum an scilicet actus esset licitus, vel illicitus clericis, vel quia redoleret mercaturam eis prohibitam, vel quia hæc venditio vini ad minutum præferat quoddam mechanicum ac sordidum, & vile exercitium tabernarii, quod clericis absque dubio incongruum, ac illicitum est; Tum quia per illud dignitas clericalis vilescit; Tum etiam quia in hujusmodi cauponis, vel tabernis, ob illam nimiam maleque regulatam lætitiâ, & quandoque ebrietatem, quam immoderatus vini usus causare solet, verba obscœna, & scandalosa, ac etiam quandoque facta illicita, & ebrietati contraria, resulant, quod utique clericis illicitum, ac indecorum est, cum totius ordinis clericalis præjudicio; Sed quoniam hæc prohibitio vendendi ad minutum in cauponis, vel tabernis, seu etiam in propriis cellis vinariis, nimium præjudicialis esset clericis ita patientibus quamdam prohibitionem vendendi fructus suorum bonorum, qui alias non adeo commodè vendi possent, adeo ut clericorum conditio ita deterior efficeretur quam sit illa laicorum; Idcirco bene (rejectionis dubitandi rationibus,) concluditur, ut id fieri valeat, dummodo sequatur compatibiliter cum decore status clericalis, id est quod hæc venditio non fiat per se ipsos, sed per famulos, vel alios hoc ministerium exercere solitos; Et hoc est quod antiqui Canonistæ dicunt, (& bene.)

Non videtur autem quomodo Moderni exinde inferant ad exemptionem ab ista gabella, quam revera solvunt laici emptores, cum id nullum, nec juris, nec facti fundamentum habere videatur, quoties gabella sit talis, quod nullum præster impedimentum libertati vendendi, minusque auferat diminutionem pretii intrinseci, & naturalis, quod clericis integrum obtinet.

Pro regulatione igitur istius articuli, dicebam idem quod habetur *d. disc. 52.* ac etiam *latius disc. 53. de Regalibus*, occasione agendi de alio articulo communicationis immunitatis, vel exemptionis clericorum laicis colonis, vel emptoribus, seu conductoribus eorum bonorum, ac etiam infirmatur *disc. præcedenti*, quod scilicet, clericis, aliisque ecclesiasticis, debita quidem sit atque inconcussa, & religiose servanda immunitas à gabellis, & oneribus laicalibus in ratione passiva, id est, ne ipsi directè, vel indirectè illa solvere cogantur, vel quod occasione eorum solutionis, quæ à laicis emptoribus, vel conductoribus fieri deberet, diminutionem patiantur intrinsecum, ac naturale pretium suorum bonorum, adeo ut exinde detrimentum sentiant, sed conserventur in primavo statu naturali libertatis, perinde ac si non adessent gabellæ aliæque onera, quæ quoad eos, utpotè à jurisdictione, & potestate impositoris laici exemptos, habenda sint pro non extantibus in rerum natura, atque usque ad hos limites rectè procedit, eaque religiose servari debet; Secus autem in ratione activa, ut scilicet sub prætextu immunitatis, licitum reddatur clericis, vendere eorum bona, & victualia, ultra pretium naturale, & intrinsecum, pro illo majori, seu cariori quod producit gabella solvenda per laicos ementes vinum, aliæque victualia ad minutum, quoniam tunc non esset obtinere exemptionem à solutione onerum laicalium, sed illa activè exigere à laicis, atque sibi ipsis ad privatam utilitatem applicare.

Ut etenim plenius advertitur in *dicto tit. de Regalibus in allegatis disc. 52. & 53. & in disc. 61.* ac etiam in aliis pluribus, in quibus agitur de sale, & salinis, & de dohanis mercium; Itæ gabellæ, quæ imponuntur super victualibus, vel super mercibus, & aliis, quæ ad victum, & vestitum, aliumque humanum usum deserviunt, quamvis apparenter, super ipsis rebus impostæ videantur, revera tamen sunt merè personales, quæ Princeps, vel Respublica ab ejus subditis magis commodè, ac insensibiliter exigat occasione usus hujusmodi rerum, quæ humano usui deserviunt; Ideoque victualium, vel mercium aliarumque usualium rerum duplex est pretium, unum scilicet intrinsecum, & naturale, quod consistit in ipsa materia, seu merce, Alterum verò extrinsecum, seu accidentale, proveniens à gabella, vel ab alio onere, eo modo quo præsertim praxis uni-

universalis pœnè totius Orbis docet in sale, ut latius locq supradictio advertitur.

Itaque discretio in individuo comprobata remanet in hac Civitate, quoniam (ex gr.) salma vini quando venditur, ut dictum est, *all'ingrosso*, ex communi contractatione, in scuris tribus, quibus ipsa materia de per se considerata communis estimatione, & usu valet; Quando verò ad minutum importat scuta quatuor, & ultra, quoniam illud augmentum in quarta parte pluris, directè ac immediatè provenit à gabella.

Ex prima verò specie pretii intrinseci, & naturalis scuto-rum trium, laicus venditor patitur diminutionem pro illa gabella uniformi, quam ad rationem unius solidi pro amphora solvere tenetur; Itaque diminutionem pati non debent clerici venditores, qui integrum pretium prædictum intrinsecum obtinebunt, adeo ut bona propria, ratione gabellæ, nullam patiantur diminutionem; Et è conversò iidem clerici, quando (citra fraudem ad proprium usum) emunt vinum, ad formam concordia laicis, adhuc illud non solvunt nisi ad dictam rationem pretii intrinseci, & naturalis, quod venditori præstat, cum venditoris ac domini nil interfit, an aliud majus pretium intrinsecum ab emptore solvatur, necne.

Igitur clarum, ac absolutum videtur, ut clericis venditor vini, ad limites justitiæ commutativæ, aliud prætendere non possit nisi justum, ac naturale pretium rei suæ, non autem illud plus quod non est suum, sed alienum; unde propterea esse manifesta læsio justitiæ commutativæ, atque locupletatio de realia, quod utique ab omni divino, naturali, canonico, & civili jure damnatum est.

Siquidem, *ut dicto disc. 52. & 61.* advertitur, frumentum in communi usu & contractatione est (ex gr.) ad rationem scuti unius pro quolibet tumulo, sive scutorum quinque pro quolibet rubro, & tamen panis venalis in platea, ad rationem unius solidi pro quolibet pane importat scuta duo pro tumulo, vel decem pro rubro, idque provenit ratione gabellæ, ideoque clericis, quando est emptor panis pro usu proprio, rectè prætendere potest illum solvere in solo pretio naturali ad rationem scuti unius pro tumulo, & bene dicit, unde propterea ei datur franchitia, de qua *d. disc. præced.* sed è conversò, quando sit venditor, non poterit prætendere velle reducere suum frumentum ad panem venalem, illumque ad proprium commodum vendere pro eo majore alterato pretio, quoniam (ut dictum est) esset mera mercatura illicita, imò pejus, quoniam esset locupletatio de alieno, obtinendo illud majus pretium, quod non est suum; Atque alias si possideret aliquam salinam, cujus fructus naturalis (ex gr.) importet scutum unum pro sacco, dandum esset, quod posset vendere salem ad minutum pro pretio currenti, quod sit scutorum decem, ut docebat praxis Status Ecclesiastici quando aderant augmenta pretii falis ex infirmatis, *sub tit. de Regal.* & tamen utroque casu inconcussa praxis docet contrarium, ergo idem in isto casu dicendum est, cum nulla vigeat differentia ratio.

Sufficere itaque debet exempto, ut obtineat integrum pretium rei suæ, quodque illud per onera laicalia diminutionem aliquam non patiatur, non autem ut ita lucrum de alieno faciat, ita practicando oraculum evangelicum *tolle quod tuum est, &c.*

Neque probabilitatem aliquam habet assumptum quod res tanti valet, quanti vendi potest, quodque clericus, vendendo rem suam quanti communiter venditur in platea, nemini facit injuriam, sed utitur jure suo; Quoniam revera commune pretium est illud minus naturale, & quanti revera res venderetur, si gabella non adesset; Illud verò plus est gabella merè personalis, quam illa occasione Princeps exigit; Atque aliàs resultaret quod quando clericus emit, emeret in solo pretio naturali intrinsecum, recusando solvere illud majus utpotè non pretium, sed gabellam, & quod quando vendit, esset pretium, contra regulam *secundum naturam, &c.*

Quamvis enim diversum sit rerum pretium in venditionibus minutis ab eo quod est in venditionibus grossis, ut advertitur pluries, *d. tit. de Regal. præsertim disc. 117. & alibi*; Attamen ista differentia provenit solum à ratione majoris impensæ, & incommodi, ac etiam periculi, juxta sibi contentas ponderationes, sed non ultra, atque ad limites hujusmodi impensarum, vel alterius damni est pretium intrinsecum, quod totum esse debet venditoris exempti, absque eo quod diminutionem aliquam patiatur ratione gabellæ, non autem percipere poterit illud plus quod à gabella directè, ac immediatè provenit.

Cumque desuper habeamus expressum oraculum Pontificium quod ita præcisè hanc rationem assignat, illudque ad verbum registratum est, *d. disc. 52. de Regal.* Hinc proinde meus intellectus non percipit quomodo; neglecto oraculo Pontificio, in hoc attendere debeamus aliquas affectatas considerationes eorum, qui opinantes ecclesiasticam immunitatem tueri & ampliare, revera illam lædunt, eique magna inferunt præjudicia, ut toties experientia docuit.

Tunc autem immunitatis, seu libertatis ecclesiasticæ præjudicium dignoscitur, quando Magistratus sæcularis prohibere veller clericis, & ecclesiasticis, nê eorum vinum, aliisque fructus vendere possent ad minutum in tabernis, vel cellis vinariis, neque in eis retinere possent panem, aliæque victualia, gratia facilioris venditionis vini, cum similibus, adeo ut clericorum conditio fieret deterior quàm illa laicorum; Quando tamen jus privativum non esset munitum consuetudine immemorabili, ex cujus consuetudine operatione allegari potest etiam privilegium Apostolicum; Et sic esset species servitutis, vel restrictio naturalis libertatis, & tunc bene procedunt declarationes, quæ desuper habentur; Sed quando ipsi obtinent totum id, quod suum est, neque in aliquo impediti, vel damnificati remanent, tunc justum non est, ut dictum turpe lucrum de alieno assequantur, quoniam ita esset dare mercaturam positivam, imò pejus, cum id redoleat speciem furti, sive usurpationem juris regalis imponendi gabellas, & collectas populo ad privatam utilitatem, & locupletationem, quod neque ipsimet Principi conceditur, cum istud jus Princeps exerceat tanquam Reipublicæ maritus, ac subditorum pater, & legitimus administrator, ut pro eorumdem defensione, & conservatione cum hujusmodi gabellis, & contributionibus onera matrimonii politici supporteret, quando exigat necessitas, atque ad istius limites; Ergo melioris essent conditionis clericis, quàm ipsimet Principes in hoc jure activo.

Hinc proinde in pluribus controversiis (me frequentius in eis scribente) habitis nostra ætate inter Episcopos, vel Cardinales commendatarios Monasteriorum, & Ecclesiarum, & Communitates locorum, tam in ista Sac. Congregatione, quàm in illa Boni Regiminis, super facultate ecclesiasticis concedenda aperiendi furnos pro explanatione frumenti, quod aliàs in annis uberibus non de facili pro justo pretio vendi potest; Cum se opponerent Communitates ratione notabilis præjudicii, eo quia panis venalis, seu coctura in furno habet aliquod majus pretium extrinsecum tanquam per speciem gabellæ; Idcirco una, vel altera Congregatio decernere consuevit, quod si Communitas non vult pati talem aperturam furni sibi præjudiciale, emat, ejus furnariis, aut Annonariis mandat, ut pro isto, & currenti pretio intrinsecum, & naturali emanet frumentum Episcopis, vel ecclesiasticorum, sin minus patiatur furni aperturam, ita consulendo indemnitati ecclesiasticorum, nê impediatur vendere eorum bona pro justo, & currenti pretio intrinsecum, & naturali, non autem, ut immunitas ecclesiastica deservire valeat pro scuto, vel pallio mercaturæ, ac fraudis, applicandi sibi ipsis ad purum lucrum illud augmentum extrinsecum, quod resultat à gabella.

Quare in ea quæstione, quæ inter ecclesiasticos, & sæculares disputari solet, an ecclesiastici teneantur contribuire in illis expensis, quæ pro publica annona fiant; Etroneum pro meo sensu semper censui istam quæstionem ita examine genericè, ac in abstracto, ut perique faciunt, ex relatis per Fagnan. *in c. non minus, de immunit. eccles.* ubi concordantes, quoniam verius videretur, ut ea tractari debeat in concreto, cum distinctione casuum, seu effectuum.

Si quidem, ut ad hanc materiam annonæ advertitur pluries *d. tit. de Regal. præsertim disc. 44. & 45.* ac etiam *disc. 58. & 59. & 125.* triplici modo super ea provisiones accipiuntur; Primò nempe ut Princeps tanquam subditorum pater, eis tempore penuriæ subveniat cum gratuita distributione panis de proprio, & tunc, si ad hunc effectum, collectam, vel contributionem imponat, ecclesiastici non teneantur; Secundo in universum, adeo ut provisiones principaliter respiciant publicum bonum quod secundario cedat in utilitatem privatam, puta demandando exsiccationes, vel purgationes agrorum, ut ita regio fertilior fiat, atque ita frumenti, aliarumque frugum major copia habeatur, & tunc pariter ecclesiastici non teneantur ad collectas, & contributiones pro his expensis, quamvis istæ secundario, & consecutivè tendant in eorum utilitatem; Tertio demum ubi utilitas est principaliter privata, ut singulorum agrorum exsiccatio, vel expurgatio sequatur, faciendo id quod ipsi singulariter more diligentis patris familias facere deberent, Sive ut ita singuli habeant

panem venalem pro minori pretio, ita illud plus suppledo cum aliqua contributione, pro emptione frumenti iuxta casus, de quibus *dist. tit. de Regal. disc. 44.* Et tunc non videtur subesse ratio cur ipsi contribuere non debeant pro rata privaræ utilitatis, ut etiam occasione exsiccationis, vel expurgationis priorum agrorum, aut occasione introductionis aquæ in Civitatem, vel custodiæ vinearum, seu refectionis viarum, & aqueductuum, cum similibus, distinguendo haberet *d. tit. de Regal. disc. 58. & 59.*

19 Et in summa, ut clerici, & ecclesiastici præferantur à damno, atque contentantur de immunitate pro exemptione passiva, ut ita contendantur in priori statu libertatis naturalis, quando gabellarum, & contributionum laicalium usus non aderat, non autem, ut ipsi faciant lucrum de alieno; Ad instar eorum, quæ habemus in privilegiis, quæ in jure conceduntur ecclesiis, & pupillis, vel minoribus, & mulieribus, ut non circumveniantur, non autem, ut circumveniant, quodque præferantur à damno in suo, non autem ut faciant lucrum de alieno, atque ad hunc punctum, seu ad hanc distinctionem tota hæc materia restringi videtur.

Unde propterea in eodem *tit. de Regal. disc. 46.* habetur, quod licet officium cursoris, vel magistri postularum sit de Regalibus Principis laici, illudque soleat concedi in appalturn more gabellarum, aliorumque vectigalium; Non tamen exinde resultat, ut ecclesiastici non subiecti vectigalibus, aliisque oneribus laicalibus debeant obtinere literas francas, quoniam id quod solvitur, est pro expensis portus ex ibi deductis; Ubi etiam ex eadem ratione habetur de appalturn niviis, cum similibus, quoniam revera non inest illa gabella implicita, quæ in aliis iuribus privativis inesse dicitur; Ubi etenim addeat, tunc in eo excessu, qui ultra expensas solvitur jure implicitæ gabellæ, possent ecclesiastici præterdere exemptionem, quæ propterea non præctitur.

Facilia verò sunt æquivoca, quæ in hac materia incidi solet, ob non bene cognitam hujusmodi gabellarum naturam, ut de æquivoco circa franchiam gabellæ farinæ, aliorumque victualium dandam clericis absentibus advertitur *dicto disc. 52. de Regal.* ubi declaratur.

BOJAN, DECIMÆ

PRO BARONE CASTRI PETRUSII,

CUM EPISCOPO, ET ECCLESIASTICIS.

Causa disputata in Sacra Congregatione Immunitatis, resolutus ut infra.

An, & quando clerici, aliive ecclesiastici teneantur ad decimas, aliaque onera laicalia, quæ ratione bonorum, solvantur Baroni, vel Domino temporalis loci: Et quid ubi iste sit etiam Episcopus, qui habeat utramque potestatem.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De puncto onerum realium.
- 3 De abusu circa confusionem casuum.
- 4 De casu onerum in ratione jurisdictionis Baronalis, de quorum iniuriam constat.
- 5 Quid ubi non constat de initio.
- 6 De casu controversiæ quod Baro sit dominus territorii jure privato.
- 7 Quale dominium tunc habeant particulares.
- 8 De decimis temporalibus.
- 9 In quo consistat immunitas ecclesiasticorum.
- 10 Damnum exemplum domini, de quo n. 6.
- 11 Quando ecclesiastici cogantur ad solvendas responsiones domino territorii.
- 12 De duplici persona diversis respectibus in Barone.
- 13 Quando inreti questio, de qua n. 2.
- 14 De probatione domini.
- 15 Observantia est defendendum.
- 16 De conclusione quod Episcopus presumitur informatus de negotiis sui diocesis.
- 17 De alio casu in quo onus sit personale.
- 18 Episcopus consideratur ut Baro, non est Episcopus.
- 19 De differentia inter observantiam prescriptivam, & interpretativam.
- 20 De exitu hujus causæ.

Cum Baro castri Petrusii, ab antiquissimo tempore esset in possessione exigendi ab omnibus, etiam ecclesiasticis colentibus illud territorium, annuam responsionem in quota fructuum, qui percipiuntur, tanquam per speciem decimæ (cujus vocabulum quoque adhibetur) Episcopus autem post decennium, & ultra, quo illam ecclesiam rexerat, ob aliquas controversias ex causis privatis exortas inter ipsum, & dictum Baronem, ex motivo defensionis ecclesiasticæ immunitatis, quæ ita læderetur, per exactiorem oneris per laicum, laicali auctoritate, quæ fiat à clericis, & ecclesiasticis, territorium transmississet cum comminatione censurarum contentarum in Bulla Censuræ pro restitutione exacti, ac abstentione in futurum; Hinc propterea Baro habuit recursum ad S. Congreg. quæ juxta stylum rescriberet Episcopo pro informatione, quodque interim suspenderet quemcumque processum ad ulteriora, relatio, seu informatio ab Episcopo data tanquam per speciem informationis in jure continebat illas generalitates, quæ in hac materia decantari solent, transcriptas ex *dec. 902. Merlin. repetit. dec. 139. p. 6. rec. & apud plures hanc materiam ecclesiasticæ immunitatis tractantes, ac etiam apud Celsum dec. 259. & 332. super requisitis necessariis ad hoc ut onera laicalia transeant cum ipsis bonis à laicis in ecclesiasticis, ut scilicet sint perpetua, & fixa, & uniformia, sive invariabilia tanquam per speciem census, vel canonis, aut alterius similis repositionis, insistentio in talium requisitorum non verificatione, quodque propterea intraret ecclesiasticorum immunitas, cui non docto de limitatione, assistit regula generalis latissime, atque ad nimiam satisfactionem comprobata in *dec. 412. p. 9. rec. ad quam hodiè omnes ecclesiastici recurrunt, ubi etiam elaboratur Rubeus decisionum Rotæ collector, in adnotationibus multa cumulat.**

3 Scribens ego pro Barone, reallumendo in hac materia ea, quæ insinuata habentur *sub tit. de Regal. disc. 50. & 51. & in aliis; Ac etiam quæ in Tribunali A.C. pluries dicere consuevi in plerisque causis, tam pro ecclesiasticis, quam contra, pro requirementum opportunitate (juxta stylum Advocatorum) præsertim in Chassanen. enunciata *sub tit. de decim. disc. 8. & in Bisniniæ. terrarum de qua agitur *sub tit. de alien. & contrah. disc. 18.* & in aliis; Dicebam idem, quod frequenter mea est dicendi consuetudo, atque in omni forensi questione, modernus abusus repetere cogit; quod scilicet, quamvis apud antiquiores multæ vigerent involutæ questiones, præsertim in ista materia; At tamen ille videntur hodiè explanatæ cum tot decisionibus Rotæ, & declarationibus S. Congregationis, adeo ut juris theoreticæ generales in abstracto, videantur clare, ac extra controversiam. iam super regulis, quàm super limitationibus respectivè, omnesque propterea questiones remanent potius facti, & applicationis, pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis. Ideoque merito (circa superflua repetitionis vitium) damnari, atque inculcari meretur abusus procedendi cum solis generalitatibus, applicando generaliter cuicumque casui, decisiones, ac declarationes, quæ in aliquibus particularibus controversiis prodierint, cum revera procedendum sit cum plurimo casuum distinctione, & præsertim (quatenus ad hanc speciem strictè pertinet omniis aliis magis remotis) tres casus distinguendi sunt.**

4 Primus est ubi de causa seu initio exactiōnis laicalis constat, qualis est ille casus, de quo agitur in *Hidrumina onerum, dist. disc. 50. de Regal.* in quo prodierunt *dicta dec. 259. & 332.* Celsi, quod scilicet ex concordia inter vassallos, & Baronem pro compositione aliarum controversiarum, Baroni assignata fuerit decima, vel alia annua præstatio fructuum, qui colligantur in territorio; Et tunc intrat inspectio an ista conventio importet nec ne onus verè reale cum dictis requisitis, adeo ut efficiat ipsa bona, quæ cum hoc onere transeant ad ecclesiasticos, in quos jure successione, aut legati, sive emptionis, & venditionis transeant, ex deductis *d. disc. 50.* Ideoque istum casum percutientia, extranea sunt ab illo controversiæ.

Alter casus est, ubi de hoc initio non constat, sed exactio proveniat ex antiqua possessione, vel consuetudine, adeo ut incertus sit ejus titulus, qui æquivocus remaneat, utpotè referibilis ad dominium directum territorii juxta casum sequentem, sed etiam referibilis ad titulum collectæ, & recognitionis domini in sola ratione jurisdictionali, juxta casum præcedentem, vel similem, ac etiam referibilis ad decimas spirituales, quæ in plerisque partibus per laicos possideantur, juxta ea, quæ habentur in dicta sua materia *sub tit. de decim. disc. 8.* ac etiam quæ habentur in *Mediolanen. d. tit. de Regal.*

gal. disc. 51. Et pariter omnia ibi deducta, quæ istum casum percutiunt, extranea remanent.

6 Tertius casus est nosster, ubi scilicet; Baro, vel Dominus temporalis loci, non sit dominus in solo jure baronia, sive in solo dominio jurisdictionali, ac territoriali, sumpto pro jure terendi, sed sit dominus totius territorii jure privati domini, adeo ut particulares cives, & incolæ, ac alii, qui prædia in eo possident, non habeant dominium pleno jure, sed potius utile, vel subalternum, restrictum ad solam fructuonem, seu, quandoque ad unam speciem fructuum industrialium tantum, non autem naturalium; juxta ea quæ ponderantur *dicto disc. 50. & seq. de Regal.* ac etiam in *Amerina sub tit. de servit. disc. 36.* cum similibus.

7 Et tunc particulare agrorum, ac prædiorum domini, & possessores, videntur potius habere quoddam jus coloniarum perpetuæ, undè propterea teneantur Baroni, non quia sit Baro, & magistratus secularis, sed quia sit dominus directus bonorum solvere recognitionem tanquam speciem portionis dominicalis in certa quota, quæ in Regno Neapolitano aliisque partibus decima dicti solet pro quodam communi usu, non tamen ad istam quotam restricta est, cum varia sit pro locorum moribus, & qualitate; Et de quo vocabulo habetur in hoc proposito apud *Ann. allegat. 94. Franch. dec. 103. 117. & 124. Capobl. de Bar. to. 2. c. 78. Rovit. dec. 97. de Marin. resol. 213. lib. 2. cum aliis, de quibus *disc. 50. sub tit. de Regal. disc. 36. de servit. & d. disc. 8.* ac etiam *disc. 6. & 7. de decim.**

8 Hoc autem posito, non intrant termini immunitatis ecclesiasticæ, seu exemptionis clericorum à foro, & oneribus laicalibus, circa obligationem solvendi, quoniam, ut pluries in præcedentibus insinuat, immunitas in eo consistit, ut quis non gravetur de proprio, neque rerum suarum diminutionem pati cogatur, ratione onerum laicalium, sed conservetur in primævo statu naturalis libertatis, non autem ut liceat usurpare aliena.

9 Ad quod comprobandum, dabam præcticum exemplum plurium castrorum, & locorum existentium infra districtum Urbis, de quibus *dicto disc. 36. de servit. & disc. 35. & 39. & in aliis, eodem tit. & disc. 72. de feudis,* quod scilicet cum Dominus temporalis habeat dominium totius territorii in prædicta ratione domini privati, mæque ecclesiæ, ac Religionis, & personæ, etiam seculares, imò in Episcopali, vel Cardinali dignitate constituta, in hujusmodi territorii possident vineas, aliaque prædia, indubitanter solvunt hujusmodi responsiones in aliqua quota, majoti, vel minori, tanquam per speciem portionis dominicalis, quam colonus domino solvere teneatur, vel per speciem canonis, aut livelli solvendi domino per emphyteutam, seu livellarium, quem assumptione status clericali non excusat.

10 Solumque ista qualitas operativa remanet, circa exemptionem fori, quod scilicet non possit Dominus temporalis cum propria auctoritate baronali, seu jurisdictionali clericum non solventem, cogere in persona, vel bonis per actus tales, qui jurisdictionis exercitium importent, cum executionem judicalem petere debeat à Judice ecclesiastico, ad quem, ubi ipsa obligatio solvendi ponatur in questione, pertinet judicare, & questionem decidere; Secus autem, ubi agatur de illa manuum injectione, quam pro communi praxi habent domini directi, eorumque ministri de facto, ac propria auctoritate, ex pacto, vel ex consuetudine in ipsismet fructibus bonorum, de eorum directo dominio, in ratione merè privata, & eo modo, quo cuilibet privato id competere potest, præcindendo à qualitate baronali, seu jurisdictionali, cum hæc duo jura sint inter se distincta, ut pluries advertitur *sub tit. de feud. quod scilicet unus potest esse Baro, & Dominus territorii etiam jure feudi, sed sine jurisdictione, quæ sit pænes alterum, vel pænes eundem ex titulis diversis, habitis etiam à diversis personis.*

11 Hinc proinde, extranea remanebat à casu controversiæ dicta questio, super qualitate onerum, an essent verè realia vel potius personalia, seu mixta, quoniam ea procedit, retento themate, seu præsupposito, quod agatur de oneribus laicalibus debitis Baroni, vel Domino temporalis in sola ratione baronali, seu jurisdictionali, seu jure recognitionis domini publici, non autem ratione domini privati, quod particulares habeant pleno jure in prædiis in eo territorio existentibus, adeo ut idem Baro, vel feudatarius considerandus veniat reduplicativè, possidens etiam intra ipsum feudum bona, & prædia jure privato juxta pluries insinuata *d. tit. de feud. præsertim, disc. 2.*

12 Ac propterea totus punctus erat potius facti, & applicationis quam juris, nempe super justificatione istius domini privati, quæ tamen ex facti circumstantiis sufficiens adesse

videbatur, præsertim ex eo, quod in specie pro hujusmodi decima solvi consuevit relevium, tanquam de redditibus, & fructibus, de quo relevio habetur, *sub tit. de feudis, disc. 28.*

Et licet ista species probationis esset æquivoca, quoniam, ubi etiam ista decima debita esset in sola ratione baronali, seu jurisdictionali, tamquam onus laicale, in recognitionem domini publici, adhuc tamen debitum esset relevium, eo modo quo debetur de emolumentis cancellariæ, & proventuum criminalium, qui competunt in sola ratione jurisdictionis.

Attamen pleraque alia aderant adminicula, ex quibus, præsertim in antiquis, non dubitatur, quin dominium directum proberetur, potissimè incidenter ad hujusmodi effectus, pro quibus facilius probatio admittitur, quam ubi agatur principaliter ad effectum devolutionis juxta distinctionem, de qua pluries *sub tit. de emphyt.*

14 Inter alia verò adminicula, illud advertendam esse nimium considerabile, quod resultat ab adeo antiqua observantia, cum verisimili scientia, & tolerantia Episcoporum, in quibus non præsumitur ignorantia illorum actuum, qui non unice momento temporis, sed publicè, singulis annis, cum eorum multiplicitate, per diuturnum tempus, fiant, quoniam cum Episcopus teneatur ad præscriptum S. Concilii Tridentini singulis annis diocesim peragrari, ac visitare, idcirco præsumitur informatus de omnibus, quæ in ea contingant, ut apud *Mantic. dec. 158. Buratt. & add. dec. 22. & 635. & frequenter;* Potissimè verò in hujusmodi parvis diocesis, ac respectivè parvis locis, in quibus quidquid fiat, notorii speciem apud omnes habet; Unde propterea intrare non possunt ille considerationes, de quibus habetur præsertim *sub tit. de præmin. disc. 6.* quando scilicet ob magnam amplitudinem diocesis, & qualitatem Prælati, datur casus, quod ratio Episcopo personaliter diocesim visitet; Et quando etiam id aliquando agat, attamen ob brevem moram, quam in singulis locis faciat, non possit verisimiliter de omnibus informationem habere; Ideoque ista conclusio, de verisimili informatione, vel scientia Episcopi, discretè pro facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis intelligenda venit, non autem attendenda, cum consuetæ generalitatem ineptia.

16 Nimium autem stringere videbatur illud adminiculum, quod in hoc territorio possideret quamplura bona insignè Monasterium Cassinense, quod in illis partibus considerabilem haberet potentiam etiam temporalem, ac diligentissimos haberet ministros, nimium, & quandoque in excessu invigilantes super conservatione privilegiorum ac immunitatis, & tamen semper solvere consueverunt decimam.

17 Postò autem isto dominio, etiam privato totius territorii, ex quo hujus præstationis competentia resultat, illud producere solet aliud onus, quod revera est merè personale, & jurisdictionale, ratione vassallagii, seu verius concussionis potentialis, quod scilicet ob illam propositionem, quæ habetur pluries insinuata, præsertim *sub tit. de Regal. disc. 144. & 145. & sub tit. de servit. dist. disc. 36. & de feud. disc. 3.* ut non possint vassalli deferere culturam bonorum Domini in proprio territorio, & accedere ad colendum territoria aliena, ita inolevit usus in aliquibus locis, quod vassalli volentes colere agros extra territorium, solvant Baroni terragium, seu responsionem quandam, quæ vulgò dicitur extra territorium, ut præsertim contingit in casu, de quo in supra insinuata Bisniniæ, quod Episcopus tanquam Baro Castri sanctæ Sophiæ, illud exigit ab Albanensibus illius castri incolis, ideoque præterdit etiam illud exigere à clericis, & ecclesiasticis, quod tamen ego scribens pro ecclesiasticis coram A.C. (etiam in sensu veritatis) dicebam minus probabilè, quodque id de directo esset contra ecclesiasticam immunitatem, dum istud esset onus merè personale ratione vassallagii, quinimò, aliquando injustum, & in ratione concussiva, seu potentiali, adeo ut etiam per Regios magistratus, & officiales id soleat prohiberi.

18 Et quamvis replicaretur quod nulla adesset ecclesiasticæ immunitatis violatio, cum non à Barone domo laico, sed ab Episcopo ista exactio fieret; Attamen erat fragile fundamentum, quoniam Episcopus possidebat illud castrum ex elargitione Regum, seu antiquorum potentium Principum Bisniniæ, ideoque in hac parte gerebat personam Baronis laici, non autem Episcopi; Ad instar eorum quæ habentur *sub tit. de judic. & alibi occasione Constitutionis Aegidiana, ac etiam *sub tit. de dare, disc. 22. & 143.* de Papa considerato tanquam Principe temporali Status Ecclesiastici, quod ejus leges, & provisiones non ligant Ecclesias & ecclesiasticos nisi ubi committendo etiam potestatem Papalem, ita vult ac*

disponat, quod tamen in Episcopo verificabile non est, cum non habeat potestatem statuendi contra jus, ac subditis collectas, & onera imponendi, ut dicto disc. 13. de alien. & contract.

19 Circa dictam probationem domini deductam ex observantia, inlletatur ex parte prelati Episcopi Bojanen, quod in materia ecclesiastica immunitatis non datur consuetudo vel prescriptio, cum ista potius corruptela reputetur, stante potissimum continua interruptione, quae singulis annis sequitur ex publicatione Bullae Cæne; Dicebam tamen quod assumptum est verum, sed fallacia clara erat in applicatione, quoniam Aliud est considerata observantiam in ratione prescriptiva, & ad hunc effectum bene dicitur; Aliud vero in ratione interpretativa, seu probativa, vel adimniculativa, & ad hunc effectum dicta propositio prorsus incongrua, & extranea est, quoniam non est ratione possessionis & observantiae aliquod jus querere, sed solum per illam comprobare illud jus, vel dominium, quod ex alio legitimo titulo competat, juxta pluries insinuatam distinctionem in foro quotidianam inter observantiam prescriptivam, & interpretativam.

20 Desuper autem nulla prodiit resolutio, quoniam cum Episcopus judicialiter processisset, eidem remissa fuit causa prout de jure terminanda ad prescriptum S.C.T. sess. 24. de reform. cap. 20. ut causa in prima instantia coram locorum Ordinariis terminari debeant, atque in hoc statu causa (quod sciam) in partibus pendet.

PARMEN. PRÆDII

PRO HORATIO VIOLA

CUM ALEXANDRO, ET HORATIO DE VILLANIS.

Responsum ad causam extra Curiam.

De exemptione clericorum, & personarum ecclesiasticarum, à Statutis, & legibus laicalibus, an operativa sit ad effectum sustinendi contractus, qui contra ejusdem legis formam, initus sit per laicum ipsi legi subditum, favore clerici, vel aliter personæ exemptæ à potestate statuentis.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Quod solemnitates in contractibus mulierum, vel minorum non requirantur, quando fiant jure universitatis.
- 3 Quod sit procedendum cum distinctione casuum.
- 4 Clerici, & ecclesiastici sunt exempti à legibus laicorum, ac paria sunt foris sortiri, ac legibus ligari.
- 5 Quare leges civiles, & feudales ligant clericos.
- 6 An, & quando leges laicales edita ad publicum commune bonum, ligent ecclesiasticos.
- 7 An clericus ligans in foro laicali ligetur legibus, & stylis laicorum.
- 8 An ex pacto Clericus ligetur ritu M.C.V. Neapolis, vel simili.
- 9 An ubi Clerici haberi debeant jure laici, subjacent legibus laicalibus, puta in mercibus, vel in pensis.
- 10 An, & quando clericus allegat legem laicalem contra laicum in ratione activa, & privilegiativa.
- 11 Quid in materia juris congrui, vel aliter retractus.
- 12 An Statuta, & leges laicales inveniunt in contractu facto per laicum cum clerico, vel cum ecclesia.
- 13 Quid ubi clericus sit reus, atque agatur de retractatione actus jam effectivati.
- 14 De eodem, ac de proprio sensu.
- 15 Et de distinctione super eodem.
- 16 Datur simile in materia juramenti.
- 17 De alia ponderatione in idem, de quo supra, nn. 2.

D I S C. VIII.

1 Nstituitur per Octavium, hærede altero Octavio filio cum substitutione in casu obitus absque filiis ad favorem antiquioris de familia, factoque casu mortis instituti absque prole, instituitur hærede Oratorio Steccate nuncupato, prævisionem excitavit Zenobia testatrix filia, & respectivè ultimi defuncti foror, inter cujus postea defunctæ quatuor filios, & Oratorium sequuta est concordia, per quam prædium in quo fideicommissaria hæreditas consistebat, pro medietate Oratorio adjudicatum fuit, & pro alia medietate dicti

quatuor Zenobia filiiis, quorum duorum defunctorum portiones obtinuit Alexander pater, qui, ac Isabella filia, necnon Alexander, & Octavio filii Innocentii alterius filia, conjunctim cum dicti Oratorii Administratores, prædium concesserunt in livellum Horatio, cum pacto francandi, quod præsertim cum dicta Isabella practicatum fuit; Eaque post plurium annorum decursum defuncta; Alexander, & Horatio filii, prætendentes dictæ concessionis invaliditatem ob non servatam formam decreti Ducalis, super alienationibus, & contractibus mulierum, iudicium in Curia Episcopali contra Horatium concessionarium clericum instituerunt, pro vindicatione octavæ partis dicti prædii, quæ sub eorum matris portione cadit; Quare desuper ex parte Horatii Rei conventi, ad causæ tamen opportunitatem, requisitus fuit, ut motivis docti, ac ingeniosi Judicis responderet, illaque duas habebat partes; Unam scilicet, an generaliter, secluso clericatu concessionarii, intraret, necne dictum decretum Ducale, adedum omisso ejus formæ, stante decreto irritanti, nullitatem ab actoribus præsentam causaret; Et secundo quatenus decretum intraret, an illud attendi deberet, stante quod concessionarius erat clericus illi non subiectus.

Prima pars videbatur potius facti quam juris, super circumstantiis scilicet, ex quibus prætendebatur, non verificaretur ejus casus, juxta ponderationes in hujusmodi Statutis, vel legibus pluries habitas in sua sede sub tit. de alienat. & contract. prohib. Et præsertim ponderabam, ut illud non intraret in casu præsentis questionis, ob clarè cessantem ejus rationem, cum loquatur de alienationibus, quæ fiant per mulieres, quæ seductionibus, ac fraudibus subjectæ sunt, & sic in contractibus, qui per ipsas fierent jure singulari, unde propterea dicta ratio sit verificabilis; Secus autem in hac facti specie, quod ipsa mulier intervenerat in contractu, quodam jure collegiatio, seu commutativo, super alienatione totius prædii pro octava portione, intervenientibus pro aliis septem pluribus viris prudentissimis, nempe pro quatuor portionibus aliquibus qualificatis Administratores dicti Oratorii, & pro aliis duabus, ejusdem mulieris parte, necnon duobus ex forore defuncta nepotibus pro altera portione, unde propterea non videbatur casus cadens sub hoc Statuto, ob illius cessantem rationem.

Ad id ponderando ea, quæ habemus ad materiam textus in 1. unica, C. quand. Imper. inter pupillos, & viduas, &c. super privilegio electionis, & variationis fori, concessio personis miserabilibus, ut non competat Communitatibus, vel corporibus universalibus, quamvis inter personas illa constituentes, admixtæ essent miserabiles, ob cessantem rationem facilis oppressionis, vel non defensionis, stante existentia aliorum, ut latius in sua sede sub dicto tit. de alienat. & contract. prohib. in supplemento in hac eadem causa.

Quatenus autem pertinet ad alteram sectionem; Cum 4 tam in motivis, quam etiam in responsis edictis pro actoribus, doctè quidem, ac elaboratè, pene ex integro reassumpta esset tractatio materiz, seu questionis, an scilicet, & quando possit subditus contrahere cum non subdito, sprete lege sui superioris, & sic an defectus formæ prescriptæ per Statutum laicale, afficiat clericos Statuto non subditos, qui contrahant cum laico subdito; Atque desuper plures cumularentur autoritates percipientes diversos terminos, vel casus; Hinc proinde, inherentes pluries insinuatam stylo, qui pro meo sensu, hodiè in omnibus fori questionibus, nedum opportunus, sed præcisè necessarius videretur, ad æquivoce tollenda, & pro congrua applicatione autoritatum, procedendi scilicet per diversorum casuum distinctionem, atque ita segregando autoritates extraneas ab illis, qui ad rem non faciunt veritatem, dignoscere, & quæ autoritates verè ad causam faciant inspicere.

Constituabam in primis hodiè absolutam, ac de plano præsupponendam propositionem pluries in omni ferè materia insinuatam, & præsertim sub tit. de successione ab intestato, (ubi est major sedes Statutorum, ac jurium municipalium) ac etiam sub tit. de dote, disc. 22. & 143. & alibi, quod scilicet paria sint forum sortiri, ac legibus ligari, quodque propterea, quemadmodum clerici aliique personæ ecclesiasticæ, laicali foro non subjacent, ita laicalibus legibus non ligentur, dum earum ligantur legibus civilibus, quatenus facti Canonès earum observantiam demandant in casibus, in quibus eis non advenferunt, legibus verò feudilibus ligantur potius in ratione pacti, seu conditioni adjectæ in investitura feudali, ex ponderatis sub tit. de feud. disc. 54. Dictaque certa propositione ita statuta, cum ejus generalitas nimium vaga sit, idcirco ad diversorum casuum distinctionem descendendo. Pri-

6 Primus casus est ubi sine mixtura laici, qui legi laicali subditus est; præcisè, ac directè agatur de passiva, & coactiva subjectione clericorum, & ecclesiasticorum legibus, ac Statutis laicalibus; Et tunc apud omnes, tam Civilistas, quam Canonistas recepta est dicta regula negativa extra controversiam, quæ tamen inter eos non modica est in iis legibus, quæ concernant bonum publicum commune, tam laicis, quam clericis, unde propterea leges fundatæ sint in ratione naturali, quæ omnes pariformiter afficiat; Plerisque clericorum comprehensionem prætendentibus sub hujusmodi legibus, vel edictis, ex plene relatis per Menoch. conf. 800. Franch. & add. dec. 9. Carol. de Grass. de effect. cler. eff. 2. nu. 116. & segg.

7 Aliis verò id firmiter negantibus, atque sustinentibus, quod ratio naturalis, vel illa publici boni, afficiat quidem etiam clericos ex vi directiva, ut contraveniendo peccent, atque malè faciant, unde propterea ab eorum superioribus ecclesiasticis, punibiles, ac reprehendibiles dici mereantur, non autem ex vi coactiva ipsius legis laicalis, quodque earum poenis subjacere debeant, ex iis quoque aliis relatis habentur plene deducta apud Sperell. dec. 10. cum pluribus seq. ubi alii, & per modern. Certiad. in dec. Aragon. ubi cum inexplicabili labore integra folia cum autoritatibus etiam super notoriis incidentibus replere studeat, res quidem pro meo sensu irrisione digna.

8 Verum ista questio extranea erat à casu controversiæ, & consequenter omnes autoritates, quæ hujusmodi generalitatem percutiant, segregandæ erant ac ponendæ ad partes, cum ageretur de Statuto emanato super contractibus faciendis per mulieres seculares in materia merè privata.

Alter casus est ubi agatur de subjectione legum laicalium, quam clerici & ecclesiastici pati debeant, necne quando tanquam actores, vel rei voluntarii, aut ratione reconventionis, seu præventionis causæ ante superventum statum clericalem, sive juxta alios casus, de quibus sub tit. de jurisdict. disc. 94. litigant in foro laicali, an scilicet, & quando laicalibus legibus, vel stylis subjaceant; Idque varias habens distinctiones habet illam præsertim inter ordinariam, & decisoriam; Et alteram inter actorem, & reum, ex iis quoque aliis relatis habentur sub tit. de judicis, occasione agendi quod, seu quale jus attendi debeat; Sed pariter omnes autoritates, quæ istum casum percutiunt, extraneæ sunt ab illo præsentis controversiæ.

Tertius casus est illius subjectionis quam clericus de lege, vel de stylo laicali voluntariè patiatur in vim conventionis, quia nempe pacificatur, ut pro observantia contractus, conventi valeat ad formam Statuti laicalis juxta casum, de quo habetur actum sub tit. de credito, disc. 116. super pactis, quæ in instrumentis, in Regno Neapolitano adijci solent, ut pro contractibus observantia, possint instrumenta incusari, & liquidari ad formam Ritus illius Magnæ Curie Vicariæ, an scilicet lex laicali obliget clericum, non in ratione legis, sed in ratione pacti tanquam adinstita, juxta conf. 33. Abb. lib. 2. & tunc intrant ea quæ habentur deducta d. disc. 116. de credito; Sed patitur iste casus extraneus est, ideoque autoritates illum percipientes, quarum aliqua desuper cumulantur, & præsertim dec. 348. p. 9. rec. repetit. dec. 180. post Zacch. de oblig. reponi merebantur ad partes.

9 Quartus est ille casus, in quo clericus, jure laici habendus venit, etiam ex sensu sacrorum Canonum, ut præsertim contingit in clerico negotiatore, qui pro bonis ad mercaturam, seu negotiationem pertinentibus, non gaudet immunitate reali, sed more laici subjacet gabellis, aliisque oneribus laicalibus, ex deductis sub tit. de Regal. disc. 53. & supra, disc. 5. Aut ubi agatur de illis pacificis, in quibus clericus non alio jure depascere valeat nisi civico, & quantum illius Civitatis, vel loci leges concedant, juxta ea quæ ad hanc materiam juris pascendi habentur pluries sub tit. de servit. & sub tit. de jurisdict. disc. 66. & tunc intrat questio, an clerici subjaceant legibus laicalibus super solutione fidei, & diffidæ, & super aliis, sed quidquid sit de his, pariter casus est extraneus, ideoque extraneæ remanent autoritates, quæ illum percipiunt.

10 Quintus est casus, in quo ipsemet clericus, vel exemptus, allegat ad sui favorem tanquam per speciem privilegii, ac exemptionis à damno, vel præjudicio, legem laicalem annullativam actus ob certam solemnitatem non servatam juxta casum dispartatum sub tit. de dote, disc. 22. ac etiam actum est ead. tit. de dote, disc. 143. cum similibus; Et tunc, quando ipse de tempore quo contrahit, seu alias disponit, declarat etiam implicite, seu adimniculativè gaudere velle contrahendi, ac disponendi libertate naturali, quæ ad limites juris communis ei competat, nolque subjacere restrictionibus à Statuto re-

sultantibus, & rectè id facere potest, cum cogendus non veniat illi subjacere; Secus autem hujusmodi declaratione non accedente, ipsoque declarante potius habuisset in animo utendi beneficio Statuti, ex vera, & recepta conclusione quod, licet clericus non subjaceat legi laicali in ratione coactiva, bene tamen voluntariè illa uti potest in ratione favorabili, & privilegiativa, cum clericatus non tollat prerogativas naturales, eaque beneficia, quæ cuilibet civi competunt, neque clericus inferioris conditionis esse debet quocumque seculari; Ac etiam ratione inæqualitatis, vel claudicationis, quam in sui præjudicium pati cogetur, quod scilicet si ipse cum laico contraxisset sine tali forma, vel solemnitate, atque pro contractibus observantia agere vellent coram Judice laico, iste non cogeret suam subditum obijcientem de nullitate actus ob legem sui superioris non servatam, ut infra in ultimo casu; Igitur è converso non debet ipse subjacere coactioni ob æqualitatem inter partes servandam, ut latius disc. 22. & 143. de dote, occasione agendi de clerico qui dorem constituit ultra taxam à Statuto Partis præscriptam; Quidquid sit in eo casu, in quo contraxit prodierunt decisiones ob quosdam circumstantias particulares ibi ponderatas.

Septimus est casus, quando pariter clericus à lege laicali exemptus, illum pro se allegat in ratione privilegiativa, illudque jus vult exercere contra laicum, quod ex naturali qualitate, præcedendo à clericatu, sibi competat, sed è converso laicus contra quem illud jus exercere velit, obijciat de eadem claudicatione, quod scilicet ipse idem jus contra clericum invitum exercere non possit; Ut (ex. gr.) est in jure retrahendi, quod ex lege municipali loci competat ratione vicinitatis, vel sanguinis, aut fortitii vel iniquitatis &c. quoniam contra clericum tali legi non subditum, hoc jus non est exercibile, ex iis, quæ habentur in sua materia, sub tit. de servit. disc. 71. An scilicet è converso clericus vicinus, vel confors, &c. hunc retractum exercere valeat contra laicum, ita utendo lege laicali favorabiliter, ac in ratione privilegiativa, Cùmque ista casu ipse tanquam actor laicum cogere teneatur in ejus foro laicali ad rect. in c. si clericus laicum, de for. comper. idcirco non de facili per laicum Judicem sibi audientia conceditur, ex firmis apud Fra. ch. & add. dec. 285. & conferunt quæ habentur sub tit. de judic. ad materiam Agidiana, ut neque proficiat clericis ex dicta ratione æqualitatis, sed pariter ista questio extranea est à casu.

Octavus demum (omissis aliis si qui fortè sint) est casus præcisus hujus controversiæ, quando scilicet laicus, contra formam Statuti, seu legis sui superioris, se obliget, vel aliter disponat favore clerici, vel Ecclesie, deinde vero, eadem lege fretus, actus nullitatem alleget, agendo, vel excipiendo; Et tunc, licet non desint volentes, ut id fieri non valeat ex ratione exemptionis Ecclesie, vel clerici, cujus favore in contractu dispositum sit, ex deductis per Bellert. disc. p. 1. de exempt. cleric. à stat. §. s. n. 43. cum aliis relatis per Carol. de Grass. de effect. cler. effect. 2. n. 354. & insinuat sub tit. de dote in allegatis disc. 22. & 143. ac etiam ead. tit. disc. 103. Nilominus altera opinio, eam in puncto juris pro meo sensu probabilior videtur, eamque sine dubio tenent Tribunaia laicalia, ex regula quod subditus non potest contrahere cum non subdito, sprete lege sui superioris, juxta theoreticam Bart. in L. unctos populos, C. de summ. Trinit. n. 32. quam sequuntur relati per Surd. conf. 2. nu. 41. & segg. & Carol. de Grass. d. effect. 2. nu. 355. & segg. ac habetur locis citatis, atque admittum fuit per Rotam in casu de quo agitur, sub tit. de alienat. & contractib. disc. 32. ubi de questione an valeat contractus sine solemnitatibus statutariis initus cum Ecclesia.

Illam etenim adhibetur distinctionem, an factus sit cum Ecclesia uti Ecclesia, ex motivo pieratis, ac religionis, vel potius, cui eadem, ex jure privato, vel ex causa correspondiva, & profana, ut primo casu non intrent solemnitates, atque sine eis actus valeat, secus autem in altero, ex ibi deductis, quoniam dicto casu lex nullam facit operationem cum non subdito, sed illam totam facit cum subdito pro proprio subdito, illum inhabilitando ad aliam contrahendum cum quocumque, talis qualis ille sit; Neque ecclesiæ libertatis præjudicium dignoscitur videri, cum clericus, vel ecclesia non consideretur in ratione ecclesiastica, sed in ratione merè privata, & profana; Atque tunc dictum præjudicium esse contra terabile, quando lex laicalis inhabilitaret subditum ad piè disponendum favore Ecclesie uti Ecclesie, sive clerici uti clerici, adeo cum non subdito potius quam cum subdito suam faceret operationem; Alias etenim si indefinitè dictum assumptum procederet, quod scilicet exemptio alterius contrahentis à jurisdictione, & potestate statuentis, sufficeret ad validitatem actus quod-

que talis lex attendi non debetur, sequetur quod idem dicendum esset, non solum in clericis, sed etiam in forensibus, & quibuscumque aliis, qui statuentis subiectionem non sentirent quod utriusque non procedit, quoniam laicus excipiendo munitur lege proprii superioris qui potestatem aliter disponendi, vel contrahendi sibi ademit.

bentur *subtit. de success. ab intest.* in materia cessantis operationis Statuti in casu mixto, seu omisso ob mixturam personarum in Statuto non comprehense, seu illi non subiecta; porrius verò ubi hæc mixtura non sit affectata, & cum mala fide ad faciendam fraudem Statuto (quo casu dubitatur) sed sincere, ac bona fide; Magis tamen solidum erat dictum motivum actus collegiatiivi.

L I C I E N. I M M U N I T A T I S
P R O F R A N C I S C O B O Z Z I C O R S O,
C U M F I S C O.

Casus disputatus in S. Congregatione Immunitatis, resolutus pro Francisco.

Qualis dicatur proditio, quam Gregoriana constitutio recenset inter casus exceptuatos, eique immunitatem ecclesiasticam denegat.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *De ratione, ob quam Advocati Curie Romana non soleant tractare hanc materiam.*
- 3 *An requiratur probatio concludens delicti exceptuati.*
- 4 *De puncto an attendi debeat processus Curie secularis.*
- 5 *De pluribus significationibus proditionis.*
- 6 *De variis opinionibus super puncto, quando dicatur vera proditio ad hunc effectum.*
- 7 *Quod placeat posterior opinio super rigorosa proditionis significatione.*
- 8 *De applicatone ad casum controversæ.*
- 9 *Proditionem excusari verisimilibus possibilitatibus rixæ.*
- 10 *De aliis circumstantiis proditionem excludentibus.*

D I S C. I X.

Postquam Franciscus, plurius annorum spatio, negotia, & bona quorundam nobilium Januensium sub nomine Agentis administraverat, atque alter forensis, religiosus claustralisque loco suspectus fuerat, qui ad hunc effectum ad eam Civitatem transmissus erat cum particulari commissione, ut à prædecessore reciperet rationem redditionem; Cum ista occasione, calculandi partitas dati, & accepti, easque bene dispungendi, successor in munere solutus esset frequentare domum prædecessoris, ad quam plurimum aliorum frequens erat accessus, dum erat jurisperitus, atque munus Advocati exercebat; dictus novus administrator non reperiret, neque amplius visus esset postquam quadam die domum prædictam ingressus fuerat; Hinc suspensus fuit rumor quod ab eodem occisus fuisset in propria domo unde propterea Franciscus præmonitus de ejus destinata carceratione confugit ad ecclesiam, à qua per Curiam secularem extractus fuit, atque post sequuta aliqua acta coram Ordinario, pro reintegratone immunitatis, res delata ad Sac. Congregationem, per solum, eique adherentes prætendebatur, quod ageretur de homicidio proditionis exceptuato à Constitutione Gregoriana.

Quare ab amico requisitus fui, ut aliquam præsertim assistentiam causæ defensori, ac propterea (præter stylum) de super scriptis super solo puncto proditionis, cum alio puncti super non bene legitimum processum, ac super alio defectu corporis delicti, considerent potius in facto, quam in puncto juris, & quoad ea quæ juris sunt, respiciant materiam criminalem, atque, pro Curie frequentiori stylo, qualificati Advocati ob magnam civillum, & ecclesiasticorum negotiorum molem nimium occupati, abstinere solent, adeo ut videantur quodammodo professiones distinetæ; Itaq; præsertim negotia ecclesiasticæ immunitatis, pro frequentiori contingencia pertractari soleant ab illis exterorum negotiorum gestoribus, qui discretivè ad Advocatos & causarum Patronos sub Agentium vocabulo explicantur, utpotè Episcoporum & Gubernatorum negotia pertractantes, ideoque non mirum si materia adeò in Curia frequens, raro à me acta fuit.

Infinuando itaque solum, super secundo puncto non concludentis probationis delicti, ac non legitimatationis processus, quæ habentur bene deducta apud Vermiglioli. *conf. crim. 99.* ultra alios deductos per causæ defensorum, ex congrua ratione per eundem Vermiglioli, assignata, quod idem est declarare crimen qualificatum, ut indignum sit ecclesiasticæ immunitate, ac Reum pena ordinaria dignum declarare, cum fortè non detur casus, ut remissus Curie seculari, tanquam reus criminis à dicta Constitutione exceptuati, à pena ordinaria immunitatis remaneat, quodque propterea, ubi agi-

agitur de probatione per indicia, ista esse debeant omnino indubitata, non autem ex genere illorum; quæ apud Criminalistas, ad condemnationem ad poenam ordinariam sufficientia non reputantur; Super quo tamen nullum maturum iudicium efformari, cum solum ingidenter ultra deducta per causæ defensorum, insinuarem dictam auctoritatem Vermiglioli.

Quatenus pertinet ad primum punctum proditionis, super quo strictè requisitus fui, & ex cuius discussione pendebat facilior causæ solutio, quoniam posito quod non constaret de qualitate proditionis, inanis labor erat aliam assumere inspectionem super legitimatione processus, & an standum esset, necne processui Curie secularis, super quo puncto adeo inter se pugnant ecclesiastici, & seculares, ex iis, quæ super utraque opinione habentur deducta per Farinac. *in append. de Immun. cap. 22. ex num. 367. Ciardin. contr. 10. ex n. 44. del Bene de Immun. tom. 2. cap. 16. dub. 43. sect. 1.* cum aliis per modernum collectorem Pignatelli. *conf. 127. per tot.* apud quos concordantes; Sive an concludens adesse ipsius delicti probatio, cum nil referat illud esse concludenter probatum, si non sit de exceptuatis.

In hoc autem dicebam quod omnia evagatoria explicatio, vel significatio hujus vocabuli proditionis, seu proditionis, super qua Criminalistica nimium se diffundere solent, adeo ut, duodecim, vel tresdecim significationes ei tribuantur, ex iis, quæ, aliis relatis habentur apud Giganti. *de crim. les. majest. in rubric. de proditio. quæst. 1. & Farinac. qu. 18. num. 79. & apud alios.*

Quatenus pertinet ad punctum præcisum illius proditionis, de qua Gregoriana Constitutio loquitur, duæ desuper habentur opiniones; Una est de qua apud Gambacur. *de immunit. lib. 3. par. 4. num. 28. Mar. Ital. eod. tract. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 1. & seqq. Farinac. dicta quæst. 18. nu. 75. & alii relati per Bene de immun. cap. 16. dubit. 20. sect. 5.* ut scilicet ex sensu Aflicti. Covarruv. Petri Blanc. & aliorum, proditio dicatur omnis qui sine diffidatione, atque ut vulgo dicitur de facie ad faciem, sed per insidias aliquem occidat, quamvis ejus inimicus, vel odiosus declaratus esset, unde propterea in sensu allegatorum, ac aliorum ejusdem opinionis sequeacium, proditio reputatur ille, qui inimicum cum sclopo à tergo feriat, seu quod aliud ostendat in ore, & aliud habeat in corde.

Alteræ verò est opinio, quam magis communitur alii sequuntur, atque revera magis recepta etiam apud DD. seculares, præsertim Franch. *de iur. 716. Rovit. super pragmat. pragmat. 2. de abolitionib. n. 56. & seqq.* cum aliis per Giurb. *conf. 60. Vermiglioli conf. 94. & 99. Sperell. dec. 23. num. 6. cum seqq. Farinac. qui se ipsum retractat in appendic. de immunit. ecclesiasticæ. num. 143. & conf. 76. num. 8. & conf. 168. nu. 70. in addit. & Bene de immun. ubi supra, ut scilicet vera & propria proditio, de qua illa Constitutio loquitur, dicatur illa, quando nulla præcedente inimicitia, vel malevolentia, sub pallio, & figura amicitie, atque occasione actum inter amicos convenientium, homicidium patratum sit, adeo ut proditio præcaveri non poterit, puta occidendo focium itineris, vel commensalem, aut alium, qui sub figura amicitie ad conversandum cum occisore allectus fuerit, juxta opinionem Bart. *in l. respiciendum, §. delinquens. ff. de penis.**

Et quamvis ex genio, vel desiderio publicæ quietis ad compescendum delicta, ego sim cupidus majoris restrictionis hujus materie contra delinquentes, ut exceptis illis delictis, quæ in rixa, vel ex justo dolore, vel ex magna injuria vindicta patrata sint, & quæ vulgo commiseratione digna dicuntur, immunitas denegari debet (ex iudicio tamen Apostolicæ Sedis, & non alias) Atamen etiam in sensu veritatis, dicebam quod verior, ac omnino tenenda esset ista posterior opinio; non solum ob majorem auctoritatem assistentiam, sed etiam quia, in magnis præsertim Civitatibus, & inter nobiles, inter quos practicabilis non est ille incivilis usus plebeorum se non salutandi, si frequenter recepras injurias distimulare oportet, ac etiam iustas, ac emeritas vindictas, opportuna occasione reservare, ita praticando id quod alterius opinionis sequeaces dicunt, ut proditionem importet habere aliud in ore, & aliud in corde, dum potius oportet, etiam graves injurias iusta ultione dignas studiosè distimulare, ne superiores desuper manus apponant, atque ad publicam fidem obligent; Ideoque punctus est in eo, an color amicitie fuerit causa proditionis, adeo ut proditio imputari non valeat, cur non præcaverit, juxta exemplum Judæ, qui reputatur proditiorum pater, & magister, quod cum esset discipulus, & continuus commensalis, cum osculo, quod est signum amicitie, & benevolentie, Dominum, & Magistrum proderit, ut

præsertim bene adverteit Vermiglioli. *disso. conf. 94. & 99.* Applicando autem ad rem; Arctentio etiam processu informativo, cui fiscus, & adherentes innotebantur, constabat, quod ille, qui supponebatur occisus, non invitaverat occisum, ut ad ejus domum accederet, sed quod occisus illam, etiam moleste, & indifere, ipso occidere festente, frequentare solebat, ut sollicitaret redditionem rationum & reliquas restitutionem, eo modo quo diligentes creditores, debitorum domos frequentare solent; Ac etiam constabat quod occasione dispositionis paritarum (ut frequenter penè in omnibus casibus contingit) dixari, seu altercari soliti essent, ideoque non solum possibile, sed probabile erat, ob facti circumstantias, quod illius altercationis calore, adeo iracundia excreverit, quod lethaliter altercantem percussit, ut in longè fortiori casu, quod occisus sub solo colore amicitie occisum in domo invitasset, ut huic imputari deberet cur se fiderit invitanti, de quo ex jam sequutis suspitionem gravem habere poterat, ac debebat, ponderatur apud Vermiglioli, ubi supra; Multò itaque magis in hac facti specie quod occisus non invitatus, sed potius egrè ferebat, cum accessus esset odibilis, & molestus; Et quod magis est, ipsa causa accessus, secum trahebat altercationes, ac alicujus indignationis incitamenta.

Ponderando etiam nimium qualitate domus, vel aula, in qua occisus frequentia, seu conversatio cum occisore esse solebat, & ex cuius ingressu ultima illa, ex qua amplius visus non fuit, deduci prætendebatur homicidii indicia indubitata; Quod scilicet erant mansio inferior in primo domus ingressu, in qua pro illarum partium stylo, ille professor bibliothecam tenebat, atque clientes audiebat, & sic in mansione publica, ad quam alii confluebant; Et quod magis est, constabat, quod in alia adjacenti aula, recreationis gratia, alii nobiles eundem professoris amici, morari, ac ludere solebant; Cum etenim ageretur de viro extero ac religioso, nimium facilis oppressionis à viro nobili, qui in propria patria, famulorum, aliorumque clientum athenientiam habebat, utique si præmeditatus animus hujus homicidii habitus esset, nulla ferebat necessitas tenendi hunc modum, cum facilis, magisque occulte id praticari potuisset in aliis locis, in quibus occisus praticare solebat; Istudque magnum dicebam esse argumentum proditionis exclusivum, atque ita pro immunitatis competentia prodiit solutio.

ADNNOT. AD DISC. IX. cum seqq.

DE Immunitate locali, & de casibus à Gregoriana Constitutione exceptuatis, de quibus, in his discursibus, nulla postmodum aduirt occasio disputandi; Solumque videri poterunt ea, quæ de novo reassumpta fuerunt in Summa, sive Compendio in fine præsentis tituli, ac etiam supra, disc. 2.

N U L L I U S, S E U P A R M E N.

P R O F R A N C I S C O B R A C C E L L O, E T A L I I S,
C U M F I S C O.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Immunitatis, resolutus pro immunitate.

An, & quando dicatur commissum delictum in Ecclesia, ad effectum, ut dicatur casus exceptuatus à Gregoriana Constitutione.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series cum resolutione, ac punctis controversis.*
- 2 *De conclusione, an & quando homicidium cum sclopo à tergo sit proditionum.*
- 3 *Quod homicidium commissum in loco immuni extra ecclesiam, vel cæmeterium non sit exceptuatum.*
- 4 *Quando intrat dicta exceptio etiam si delictum in ecclesia.*
- 5 *De ratione cui innixa est ista exceptio.*
- 6 *De eadem conclusione, de qua num. 3.*
- 7 *Contrarium creditur verius, ut exceptio procedat in quocumque loco immuni.*
- 8 *Quomodo procedendum sit in interpretatione legum.*
- 9 *De eodem de quo num. 3. & 6.*
- 10 *Quomodo in hac materia immunitatis procedendum sit.*

D I S C. X.

ORta rixa in platea Guastalla, nullius diocesis, occasione percussione cujusdam pueri, inter Dominicum, & Thomam, supervenit Franciscus Dominici hospes, ab ejus fa-

familis associatus, ut illi opem ferret, & assisteret, unde propterea Thomas, ne à multitudine opprimeretur, con-
tugere curavit ad ibi vicinam Ecclesiam, in cuius atrio
propè coemeterium, Franciscus, qui eum insequabatur
breviori scilicet scilicet, cum occidit, cumque tamen ipse
Franciscus quam ejus famuli, ac etiam Dominicus in eadem
Ecclesia se receperint, atque ab ea per Curiam sacularem ex-
tracti fuerint ex eo, quod ageretur de casu exceptuato à Con-
stitutione Gregoriana; Hinc introducta fuit ad ejsdem
Constitutionis præscriptum causa coram Episcopo Parmen-
viciniorè; Verum processu adhuc pendente, ex parte Curia
saculæ, ac Partis offensæ, curatum fuit reassumi causam
per S. Congregationem Immunitatis, atque ad instantiam
Magnatis, qui partes Oratoris cuiusdam Principis, seu Rei-
publicæ in Curia gerendo, ob aliquam conspicuam dicti
Francisci qualitatem ei assistebat, quasi coactus scripti ad
confosendum ea quæ deducebantur per alios causas defen-
sores; Atque pro immunitatis competentia resolutum fuit.

Duo itaque erant fundamenta scribentium pro fisco, & ad-
hærentibus; Primum nempe, quod ageretur de homicidio
commisso cum scilicet tergo, unde propterea dici mere-
tur proditorum iuxta unam opinionem relatum *disc. præce-
denti*; Et secundò quod esset delictum commissum in Eccle-
sia, vel coemeterio, ideoque ab eadem Constitutione excep-
tuatum, ac immunitate indignum.

Primum fundamentum, verè levissimum, nullaque con-
sideratione dignum esse dicebam; Tum quia magis com-
munis, & recepta, ac omnino verior est altera opinio ex in-
sinuatis eodem *disc. præcedenti*, quæ scribendo in ista causa,
quoque deducebam; Tum clarius quia, ubi etiam prima
opinio tenenda esset, adhuc ejus applicatio cessabat; Proce-
dit enim quando ex insidiis scilicet quis contra inimicum
emittit, qui illum non videat, neque se defendere, ac præ-
cavere valeat, puta quia ex muro, vel sepe, seu alias hæc
emissio clandestina fiat; Secus autem si inimicis simul certan-
tibus, uno eorum fugam arripiente, ac altero insequente
vultus à tergo sequatur, quoniam id provenit à casu, ac de
natura rei, non autem ex insidiis, unde propterea, quando
etiam recipienda esset prior opinio, adhuc sine dubio cessa-
bat ejus applicatio ad casum.

Tota igitur disputatio fuit super altero fundamento, quod
duas habebat partes, seu inspectiones; unam scilicet nudi
facti, ac probationis, super identitate loci, in quo homici-
dium patratum erat, an scilicet potius in atrio, quam in coe-
meterio; Hujusque inspectionis ratio erat opinio, quam
tenent plures DD. præsertim ecclesiastici, qui post dictæ
Bulle editionem scripserunt, quod scilicet, cum ea loquatur
de homicidio commissio in Ecclesia, vel coemeterio; Tum ob
ditionem in, quæ intrinsecatem denotat; Tum etiam ex
generali axiomate ut in odiosis, & restrictivis stricta inter-
pretatio fieri debeat, locum non habeat ubi homicidium fe-
queretur in atrio, vel in scalis, sive in campanili, aut in
ibi adjacenti conventu, vel domo, cui eadem immunitas
competeret.

Et altera erat inspectio juris, an scilicet, posito etiam,
quod casus sequitur esset in coemeterio, iuxta præntensionem
scribentium pro fisco, dicendus veniret casus exceptuatus,
necne.

Prima inspectio (ut dictum est) consistebat in nudo facto,
de quo, pro Curia stylo, advocati parum agere solent, super
dicto scilicet testium, & an deferendum esset, necne iis, qui
cum aliqua affectatione conabantur concludere quod casus
sequitur esset in coemeterio; Aliis id excludentibus, atque
concludentibus quod sequitur esset in atrio, propè unam
ex portis ecclesie, unde propterea partes Jurista erant in
comprobande de jure ut testibus patientibus exceptiones,
quæ in facto per causæ Patronum supponebantur, fides ad-
hibenda non esset; Et etiam in probando de iure dictum as-
sumptum, quod scilicet Constitutiones loquente de Ecclesia,
& coemeterio, locum habere non deberet in delicto, quod
in aliis partibus, vel officinis sequitur esset.

In hoc autem (reflectendo etiam ad solam veritatem) cre-
debam quod immunitati locus esset, & non ageretur de casu
exceptuato, quam vis admitteretur oppositorum assumptum,
quod delictum sequitur esset in coemeterio, quinimo
eti. in ipsamet Ecclesia, ex eo fundamento, quod non ap-
pensatè, ac præmeditato animo, sed casualiter, atque in
rixa in eo calore certaminis id sequitur esset; Potissimè,
dum ille, qui homicidium patravit, dici non poterat author
rixe, unde propterea dici poterat quod illam præmeditate
affectasset, iuxta ponderationes, quas Criminalista facere
solent, dum ipse accipit, ut opem ferret amico, vel hospi-

ti; Exclusa etenim præmeditatione, certum est, quod excep-
tuatio non intrat, iuxta viorem, magisque receptam opinio-
nem, de qua plenè Farinac. in *appendic. de immunit. ecclesie*,
num. 238. & 240. Charar. decif. 74. num. 12. Sperell. decif.
59. num. 36. Vermigliol. conf. 103. qui agit de casu relato
per Dian. de immunit. par. 6. tract. 1. resolut. 7. atque sæpius
decisum fuit per hanc Sacram Congregationem, unde pro-
pterea videtur indubitatum; Et merito, quoniam cessat rati-
o, cui hæc exceptuatio innixa est, quæ duplex consideratur;
Primo nempe deducta ex textu in cap. fin. de homicid. in 6.
quod in eo loco delictum sequitur præsumatur ob fiduciam
immunitatis; Et secundò, ob injuriam, quæ ipsi Ecclesie in-
ferri dicitur, ex axiomate quod non debet jvari quis præsi-
dio ejus, quem contemnit; Istudque motivum videbatur omni-
ninò solidum, absque necessitate assumendi alterum majoris
inspectionis, tam facti, quam juris, super identitate loci.

Quatenus verò ad dictum alterum fundamentum perti-
net; Quamvis scribendo more Advocati, deducere di-
ctum assumptum, quod scilicet, cum Bulla loquatur de ho-
micidio patrato in ipsa Ecclesia, vel coemeterio, locum ha-
bere non debeat, ubi sequatur in aliis partibus adjacentibus
iuxta ea, quæ aliis relatis firmant Sperell. *decif. 60. & 61.*
Dian. d. par. 6. tract. 1. resolut. 7. de Marin. resolut. 170. num.
12. & 13. lib. 1. Bene de immunit. tom. 2. cap. 16. dubit. 19.
sect. 6. cum aliis per modernum collectorem Pignatell. con-
sult. 169. per tot.

Nilominus, relinquendo locum veritati, atque meum
judicium subiiciendo illi S. Congregationi, pro meo sensu,
id minus probabile videbatur, ex adeò frequenti in omni ma-
teria insinuata verissima propositio, quæ ante omnia à ju-
dicantibus præ oculis habenda est, quod scilicet, ubi agitur
de quæstionibus voluntatis, seu interpretationis, tunc non
cortex, & formula verborum, more grammaticali, sed sub-
stantia veritatis, ac verisimilis voluntatis attendi debet, spe-
ctato sine, seu effectu, aut ratione, ob quam dispositio
prodierit, sive illa sit hominis, sive legis, cum etiam super
legislatoris vel statuentis voluntate defumenda, vel inter-
pretanda procedatur cum eisdem regulis, cum quibus proce-
ditur in interpretandis testamentis, aliique privatorum di-
positionibus; Quinimo, ubi agitur de interpretatione
legum; multò magis dicta propositio intrat, ac attendi debet,
quoniam frequenter reperiuntur homines parum rationabi-
les, qui, vel ex imperfectione prudentiæ, aut ex aliqua indi-
gnatione, seu passione privata parum rationabiles faciunt
dispositiones, ut pluries advertitur, præsertim *sub tit. de*
fiduciæ commissis. & præcipue discurs. 30. Id autem dicendum
non est in legibus in genere, quæ per viros sapientes, ac
prudentes, maturè ordinantur, ex bonis, ac rationabilibus
motivis directis ad publicum bonum, publicamque quietem;
Multò verò magis ubi agitur de lege Pontificia, in materia
merè spirituali, ac tanti ponderis.

Attenta itaque utraque ratione, de qua supra, illa æque
convenit Ecclesie, & coemeterio, ac aliis adjacentibus parti-
bus, quibus congruat idem privilegium immunitatis, & con-
sequenter nulla subesse videtur congrua ratio differentia, ut
in eodem genere locorum immunitum, id potius in una spe-
cie, quam in altera dicendum sit; Ac propterea; pro meo
judicio, omninò verius videtur, quod ista restrictio, proba-
bili rationis fundamento careat, quodque Ecclesia & coe-
meterium ita stent, potius demonstrativè, non autem taxativè.

Ad id ponderando quod apud sacros Canones de ecclesia-
stica immunitate loquentes, Ecclesiarum, & coemeteriorum
mentio solum habetur, immunitas autem sacrifica, atrii, do-
mularum, campanilis, Palatii Episcopalis, vel adjacentis domus
habitationis clericorum secularium, vel regularium, provenit
ex interpretatione DD. se fundantium in ratione, quod hæc
implicite veniunt sub nomine Ecclesie tanquam ejus par-
tes, & membra; Et consequenter, cum istæ partes, vel of-
ficinæ non gaudeant immunitate de per se independentè ab
Ecclesia, sed accessoriè, & consequentè, tanquam par-
tes, ac membra, seu appendicia; Hinc proinde Pontifex,
papali more, vel stylo loquatur est, eo modo quo Canones an-
tiqui loquuti sunt, ita sub nomine Ecclesiarum explicando
omnes earum partes accessorias, & appendicias, dum suffi-
cit, ut quis appensatè delinquat in loco immuni, ut ita com-
mittere dicatur in ipsam immunitatem in genere, sive in
ipsam legem, quæ immunitatem concessit.

Ut enim alibi insinuat, commendabilis quidem nimium
est ecclesiasticorum zelus, ecclesiasticam immunitatem nervo-
se tuendi, in iis casibus, quibus congruunt rationes, ob
quas immunitas concessa est, non autem commendabiles vi-
dentur illæ indiscretæ criticationes, quæ ad aliud non fer-
viunt,

viunt, nisi ad confosendum facinorosos homines, eosque ad
crimina alliciendum cum publicæ quietis interversione con-
tra factorem Canonum, & Apostolicarum Constitutionum
mentem, ac rationem; Ac propterea firma remanente in-
concessa observantia sacrorum Canonum, & constitutionum
Apostolicarum, in illis casibus, in quibus ita expresse dispo-
nunt, in aliis tamen casibus ambiguis, ac interpretatione in-
digentibus, (pro meo tamen sensu vel genio, me subiiciendo
semper iudicio Ecclesie, ac S. Congregat.) cuperem, ut in-
terpretatio fieri deberet pro exclusione Immunitatis contra
delinquentes; potissimè verò ob adeò excretem Ecclesiarum
ac domorum regularium numerum, nimiamque frequen-
tiam, ac vicinitatem, in Civitatibus, & locis habitatis,
adeò non detur ferè crimen, cui non congruat ratio, vel
dispositio textus in dicto *cap. final. de homicid. in 6.* quod
scilicet proximus, ac promptus asylus allicit ad delinquendum,
ideoque congruere videtur ea, quæ ex dispositione, vel ratio-
nem textus in *cap. suggestum de decim. advertuntur ad mate-*
riam immunitatis realis clericorum supra, disc. 5. Sive con-
grui ratio dicti text. in c. fin. de homicid. in 6.

LUCANA IMMUNITATIS
AD PETITIONEM FISCO REIPUBLICÆ.
Responsum pro veritate.

Quinam dicantur latrones exceptuati per eandem
Gregorianam Constitutionem; Et de aliis cir-
cumstantiis immunitate privantibus; Et de pro-
visionibus, quæ per Sedem Apostolicam, vel per
S. Congregationem capi solent super aliqua
pœna extraordinaria facinorosorum hominum,
qui ad Ecclesias confugiunt.

S U M M A R I U M,

- 1 Facti series.
- 2 An ultra casus exceptuatos soleat dispensari super immunitate, & quomodo.
- 3 De eodem, & qua circumstantia attendi debeant.
- 4 De casibus, qui præcedebantur exceptuati in casu &c.
- 5 An & quando condemnatus ad tritremes gaudeat immunitate ecclesiastica.
- 6 Quis dicatur latro famosus à constitutione exceptuatus.
- 7 Furtum in ecclesia non est exceptuatum.
- 8 An & quando intrat competentia ratione contræctionis.
- 9 Quid præficiatur in bonis furtivis reperitis in loco immuni.
- 10 De delinquente prope ecclesiam sub spe immunitatis.

D I S C. XI.

Fugiens Franciscum ad carceribus, in quibus pro aliquibus
turtis, per sententiam ad tritremes condemnatus fuerat,
pleraque alia in illius Civitatis privatis omnibus furta com-
missit, unum præsertim notabile, aliqua violentia famulo in ea
domo exsistenti servati, atque in Ecclesia se recipiens, ibi cum
aliquibus ex bonis furatis, & cum armis sub pœna capitali
prohibitis, carceratus fuit; Cùmque ad formam Gregorianæ
Constitutionis, coram Ordinario penderet processus, an ista
crimina essent necne de exceptuatis, adeò ecclesiastica im-
munitate indigna declaranda essent, ex parte illius Reipubli-
cæ Magistratus, ad quem pertinet, per familiares epistolas
mei nimium benevoli docti Jurisconsulti, qui per aliquod
tempus in meo studio versatus fuerat, pro veritate consultus,
an attenda praxi Sac. Congregationis Immunitatis, dicta præ-
tensionibus subsisteret, & quatenus non, an sperari posset, ut ipsa
Reipublica supplicante Pontificem, praticari posset id, quod
in celebri casu *Panomitano*, (qui in ore secularium est quo-
tidianus) sub Clemente Octavo praticatum fuit, ut iste reus
Curia traderetur, pœna ordinaria condemnandus, tanquam
vir facinorosus à quo si in libertate poneretur, publica quies
majorem perturbationem verisimiliter timebat.

Quatenus pertinet ad hoc ultimum quæstum; Respondi
quod pro Curia praxis, videbatur opus desperatum, quoniam
quidquid sit de dicto casu, in quo ejus nimium aggra-
vantes circumstantiæ ob criminis acerbitatem, aliæque illo-
rum temporum contingentiæ illum doctum, ac prudentem
Pontificem movere poterunt, & quando adhuc erecta
non erat S. Congregatio immunitatis, quæ natale habuit sub
Urano Octavo; Adhuc tamen certum est, quod ille casus
remanet singularis, dum ista S. Congregatio, ex ejus con-
sultatione Pontifex quandoque in casibus particularibus, im-
munitati dispensare solet, permittendo extractionem cum

punitioe delinquentium, aliquando ex magna causa,
præsertim in isto casu futuris malis, & inconve-
nientibus, quæ in aliquo facinoroso homine probabiliter ti-
meantur, si in libertate reoneretur, id solum permittere
solet pro pœna extraordinaria, pura condemnationis ad tri-
remes, vel destructionis in aliqua arce, numquam verò pro
pœna ordinaria.

Atque ubi ageretur de principatu habente magnum territo-
rium, adhuc in isto casu probabiliter huic provisioni locus
non esset, cum non ageretur de criminibus, atrocibus, &
scandalosis, quæ respicerent publicam quietem, sed potius
de furis, privatis & occultis, quæ licet ex eo quod esset
notabilia, & reiterata, essent pœna ordinaria digna, non tamen
dici merebantur crimina atrocita, & publica, tendentia ad
perturbationem publicæ quietis, atque gravia scandala produ-
centia; Verum ob qualitatem hujus principatus, beneque re-
gulatum hujus Reipublicæ regimen, ut in eo statu summa
quies haberetur, ideoque super delinquentium extirpationem
nimium diligenter invigiletur, idcirco probabiliter crede-
bam, quod petitis annuendū esset; Quamvis in hujusmodi
rebus arbitrariis à mera voluntate, ac arbitrio Principis pen-
dentibus, certum judicium efformari non valeat.

Quatenus verò pertinet ad ea, quæ in puncto juris consi-
stebant, an scilicet de justitia prætendi posset, quod iste cri-
minosus, ex ejsdem Gregorianæ Constitutionis præscripto,
ecclesiastica immunitate indignus reputandus esset; Ex plu-
ribus prætendebat ille fiscalis, quod immunitas non compe-
teret; Primum nempe, quia postquam condemnatus ad tritremes;
Secundò ex eo quod dici posset latro famosus ab eadem Con-
stitutione exceptuatus ob pluralitatem, & gravitatem furto-
rum, quorum unum cum aliqua violentia, armata manu
commissum fuerat; Tertio quod in hac eadem Ecclesia, ad
quam confugerat, dupliciter deliquisset, apportando secum
bona furata, & consequenter, quod adesset delictum con-
træctionis, ac etiam retinendo arma prohibita sub pœna
capitali; Et quartò dum ultimum furtum quod erat aliis gra-
vius, tales habebat circumstantias, ut ex eis vehemens resul-
taret præsumptio quod commissum esset prope Ecclesiam
sub ejus immunitatis præsidio.

In omnibus autem, contra fisci præntensionem responden-
dum esse censui, cum verè nullus adesset casus exceptua-
tus; Quatenus enim pertinet ad primum, quidquid sit de
casu in quo reus jam sit constitutus (per quemdam modum
loquendi) in statu ferè pœnæ, quia nempe jam transmissus
fuisset ad tritremes, è quibus aufugisset, de quo agitur apud
Sancti, *dec. 271. ubi allegantur Giurba, de Marin. & alii;*
Et quo etiam casu, apud ecclesiasticos, magis recepta est opi-
nio immunitati favorabilis, quàm Sacra Congregatio sequi
videretur, ex relatis per Bene de *immunit. cap. 10. dubitat. 10.*
sect. 8. & 9. Arctamen ista quæstio non intrabat, dum verba
habuimus in casu longè minus dubitabili, quem omninò plu-
rum videri dixi, ex regula generali, quam habemus tam in
criminalibus, quam in civilibus, quod sola sententia sine
exequutione non firmat statum facti, dum præsertim in cri-
minalibus ille qui condemnatus est, argue adhuc permanet
in carceribus, reputatur simplex carceratus, potius, quam
tritremium servus vulgò Galeotto, quoniam est in implicito
statu libertatis, & non contrahendi illam maculam, vel quia
à carceribus fugere possit (ut sequitur fuit), vel quia in gra-
du appellationis, vel recursus melius defensus, dictæ con-
demnationis revocationem obrinere valeat, & consequen-
ter dixi quod non esset præntensionis deducibilis ad praxim.

Minus subsistere dixi alterum caput famosi latronis,
cum latro apud Criminalistas, non dicitur ille, qui in
domibus privatis, vel in aliis locis, occultè furetur, cum
iste dicatur solum fuit; Sed latro dicitur ille, qui cum forma-
li violentia, publicè in via rapinas committit studiosè, ab
initio opprimendo eos, à quibus pecunias, aliæque bona vult
rapere, non autem si volens tanquam fur clam & occultè bona
furtari, incedat armatus, principaliter ad suam defensionem
& ne captus in fragranti derineatur, unde propterea inciden-
ter, seu casualiter cum armis aliquam vim inferat, cum non
hoc dici possit formalis rapina, seu formale latrocinium.

Et clarius quoniam Gregoriana Constitutio non excipit
quoscumque latrones, sed solum illos, qui publici, & famo-
si sint, publicarum viarum grassatores, qui ob Principis con-
temptum, ac Reipublicæ turbationem, cum impedimen-
to libertatis commercii humani, rebelles, ac diffidati dici
merentur, publicique hostes, quibus propterea omninò ir-
rationabile, ac inhumanum esset, istud præsidium concede-
re, ex deducis per Charar. *dec. 9. & alios relatos per Bene*
dicto cap. 16. dubit. 13. & 14. apud quem concordantes; &

consequenter cum ageretur de simplicibus furtis, casus vi debatur planus.

Si enim etiam ex furto commissio in ipsa Ecclesia, quod sacrilegium admixtum habet, magis communiter receptum est, atque Sac. Congregatio servat, ut non resuletur immunitatis privatio, neque dicatur casus exceptuatus, ex collectis per Bene dicto c. 16. dubii. 26. sect. 3. ubi concordantes; Multo magis agitur de furtis in domibus privatis absque dicta mixtura sacrilegii.

Planam quoque dixi negativam super tertio puncto contractationis, quoniam ista est valde involuta questio apud Criminalistas quoad fori competentiam, an scilicet ille, qui furtum in uno territorio commisit, confugiens in aliud territorium, cujus magistratus nullam cum ejus persona competentiam habeat, nec ratione originis, nec ratione domicili, seu loci delicti, pretendere valeat competentiam ratione delicti, quod resultat ex causa contractationis rei furatae in loco, atque de super variaz habentur opiniones diversae sunt styli, quibus est defendendum ut iis quae aliis relatis habentur apud Clar. s. fin. q. 38. Farinac. q. 7. n. 7. Franch. & add. dec. 681. Caball. resol. 163. Rovit. pragm. 1. ubi de delicto c. n. 35.

Non autem ad istum effectum, quoniam si (ut supra) pro furto commissio in ipsamet Ecclesia de directo offensa cum mixtura sacrilegii, non intrat privatio immunitatis, quae demandata est in casu illius injuria, quae Ecclesiae fiat, in ea homicidium appensat perpetrando, ex deductis disc. praecedenti; Multo minus in isto casu simplicis contractationis bonorum, seu delationis armorum, quae connaturalis, & quodammodo necessaria est confugiens ad Ecclesiam, ut tam a familia Curiae, quam ab inimicis se tueri possint. Solumque iustae ac rationabiliter conceditur, ut bona furi etiam in Ecclesia auferantur, ad effectum, ut propriis dominis restituantur.

Prout omnino planam dixi negativam super ultimo puncto; Tum quia nimium difficile videtur in crimine furti iustificare istam circumstantiam; Tum etiam quia textus in cap. fin. de homicid. in 6. loquitur de homicidio, non autem de furto, vel alio simili delicto; Si enim ut supra, etiam pro furto in ipsamet Ecclesia patratio, immunitas non cessat, multo minus in praesenti; Incursum autem est quid sequutum sit, forsitan cum aliis temperamentis illa prudensissima, beneque recta Respublica, formidatis inconvenientibus consuluit.

URBETANA CENSURARUM PRO MINISTRIS CURIAE SAECULARIS.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Immunitatis, & resolutus ut infra.

An domus canonicales, vel domus Praelati, seu aliorum Ecclesiae ministrorum, gaudeant ecclesiastica immunitate; Et quid ubi illas inhabitent personae saeculares.

S U M M A R I U M.

- 1. Facili series.
2. De incurfu censurarum ob violationem etiam si paveatur in reintegracione, & quomodo absolutio concedi debeat.
3. Resolutio casus.
4. Quod censura non incurrantur sine dolo, & temeritate.
5. Aliud est agere an locus sit immunis ad effectum restitutionis, & aliud ad effectum incurfus censurarum.
6. De immunitate domorum Cardinalium, vel Episcoporum.
7. De exemptione familiarum Cardinalium.
8. Quando ministri laici excusentur ob carcerationem Clerici, vel persona ecclesiastica.
9. De casu in quo ob perseverantem inobedientiam non admittatur excusatio.
10. Declarationes S. Congregationis, ac Rota decisiones praesupponuntur, & non sunt revocanda incidenter.
11. In dubio praesumptio est pro facto iudicium, & Tribunalium.
12. Quod domibus canonicalibus, vel clericibus qua habitantur a laicis non debeat competere immunitas.
13. De eodem privilegio tex. in l. si quis sepulchrum.
14. De eodem circa immunitatem domorum adiacentium ecclesiae.
15. Immunitas recte competit ubi ipsi Clerici, & Religiosi ibi vivunt, & de ratione.
16. Solet S. Congregatio prohibere Religiosis receptionem delinquentium.

17 De abolita immunitate spatii prope ecclesias.
18 Quomodo immunitas tuenda sit.

D I S C. XII.

Equata per familiam saecularem Gubernatoris Urbis veteris carceratione aliorum delinquentium morantium in quibusdam domunculis existentibus in atrio ecclesiae Cathedralis, quae domus canonicales dicuntur, ab ipsis tamen Canonicis inhabitari non solite, sed locari vilibus personis saecularibus, & forte (ut supponebatur) etiam inhonestis mulieribus; Cum Episcopus demandasset ecclesiae reintegracionem cum carceratione restitutione, ex eo quod per S. Congr. Immunitatis, alia occasione, ista domus, tanquam canonicales, ac existentes in atrio ipsius Ecclesiae Cathedralis, declarate fuerint de membris, & appendit is ipsius Ecclesiae, Curia praedicta, re integra, & intra praesentium terminum paruit, cum carceratione restitutione in loco; Verum hoc non obstante, pretendebat Episcopus ad censuras procedere, non quidem contumaciales, ob non partitionem, sed ob iam incurfas a lege inflictas ob ipsius immunitatis violationem, dum reintegratio praebere quidem debet motivum concedendi absolutioem ob cessantem contumaciam, sed non abluit maculam jam contractam, cum absolutioe abluendam.

Quinimo aliquando, etiam absolutio concedi non solet, nisi cum difficultate, ac imposita aliqua poena etiam pecuniaria (piis tamen usibus fideliter applicanda) pro satisfacione Ecclesiae, ad aliorum terrorem, & coactionem in futurum, ut quandoque egomet, dum esset Vicarius Capitularis, & Generalis praedicti, quoties extractio esset temeraria, & scandalosa.

Quare dicta familia recurrente ad S. Congregationem immunitatis, assumptaque desuper formalis disputatione, potius forsitan ob alias dissensiones inter Episcopum, & Gubernatorem, ut frequenter contingit, prodiit consuetum prudens scriptum, quod stante jam sequuta prompta partitione in termino, illi, qui praetendebatur censurati, eorum conscientiae consulere, quod ex hac parte victoriam importavit, cum punctus quaestiois eiet, an dicta familia teneretur recipere ab Episcopo publicam absolutioem in forma consueta.

In disputatione desuper itaque habita, non fuit opus formiter agere de ista domorum immunitate, dum Gubernator, audito quod S. Congregatio, alia occasione declarasset eas immunes, re integra, intra terminum monitorii ut supra, mandavit carceratos restitui; Sed solum agebatur an adesset, necne incurfus censurarum legis, ratione actus violationis; In hoc autem (etiam cum sensu veritatis) dicebam probabilioem videri negativam, quoniam cum excommunicatio sit gravissima poena ordinaria omnium major, quae apud Deum, ac in foro spiritali major censenda est, quam poena ordinaria corporalis, cum ista occidat corpus fragile, & caducum, quod jam moriturum est, adeo ut imperet solum aliquam temporis acceleracionem, illa vero occidat animam immortalem, eam subijciendo perpetuis cruciatibus, ac privationi aeternae vitae beatae; Hinc inde consequenti danda non est sine temeritate, & peccato, a quibus qualibet causa probabilis excusat, ex iis quae aliis relatis habentur generaliter apud Sayr. de censur. lib. 1. c. 18. & in his terminis immunitatis Farinac. in appendice de immunitate n. 28. ubi solum (& bene) reprobatur Declanum, & sequaces volentes, ut etiam causa injusta excuset.

Et sic, aliud est agere, an locus sit immunis, ad effectum ut iudex saecularis de hoc praemonitus, carceratum restituere debeat, sive retractare ea, quae ibi gesta essent, vel abstinere ab actis, quae in loco immuni geri non possunt; Aliud vero agere de incurfu ob violationem, ut ita distinguendo advertitur sub tit. de iurisd. in Albanen. disc. 70. occasione agendi de excusatione censurarum, quarum incurfus praetendebatur a Cardinali Episcopo ob recognitionem corporis delicti, & examen testium, aliaque acta in quadam domo, quae praetendebatur immunitas tanquam cardinalitia, ubi incidenter agitur de modo Episcopi, vel alterius Praelati; Ac etiam habetur in Dacoracen. eod. tit. de iurisd. disc. 67. occasione agendi de consimili excusatione censurarum ob citationem verbalem, vel realem ejus, qui tanquam familiaris Cardinalis esset exemptus, ibique insinuantur ea, quae habentur de carceratione clericorum, qui ex iusta credulitate reputabatur laicus.

Atque in idem conferunt quae habentur in Marberan. eod. dem. tit. de iurisd. disc. 65. ubi de excusatione Tribunalis ejusque ministrorum, ob carcerationem equitis Hierosolymita-

mitani de mandato Proregis Regni (qui tunc erat Cardinalis de Aragonia) asserentis ita demandare de consensu Praelati, vel alterius superioris ejusdem Religionis cum similibus, quoniam; Aliud est nullitas actus; Aliud vero incurfus censurarum, aliarumque poenarum, ut advertitur sub tit. de alienat. & contrah. disc. 1. & in aliis in proposito alienationis bonorum Ecclesiae, ac etiam sub tit. de fideicommiss. disc. 154. & plurib. seqq. occasione agendi de caducitate ratione alienationis, vel alterius contraventionis, cum similibus.

Quando etenim contraveniens, monitus, atque certificatus, adhuc perseverat in actu importante contraventionem, tunc non solum contra eam procedi potest ad censuras contumaciales ob non partitionem, sed etiam ad declarationem censurarum legis, ex ea congrua ratione, quod ita inducitur praesumptio temeritatis, ac mali animi ab initio, sive quod ratificatio aequipollet mandato, ac habet vim illicitae gesti ab initio; Sive inducit praesumptam probationem, quod etiam si feivisset, adhuc deliquisset ut advertitur alibi; Sic autem ubi praemonitus illicet pareat, cum tunc e converso praesumptio sit diversa.

Stante autem declaratione alias facta, quod ista domus canonicales, ac existentes in atrio Ecclesiae Cathedralis, gauderent eadem immunitate, incongruum erat assumere principaliter hanc disputationem, quoniam si etiam in Rota decisionibus, multo magis in declarationibus Sacrae Congregationis habemus receptum styllum, quod sunt praesupponenda, atque non debent circumferri; Potissimum quia, ad effectum impugnationis, oportuisset recognoscere illius casus acta & circumstantias, ut dignosceretur, an id maturè sequutum sit.

In hoc autem, quidquid esset de dicta resolutione, atque relinquendo locum veritati, ac subijciendo, ut decet, proprium iudicium illi S. Congregationi, pro quo in dubio stat praesumptio, quoniam si generalem propositionem habemus in quolibet Iudice, ut pro eo, ejusque gestis stet praesumptio, multo magis in adeo supremo, & qualificato Senatu.

Ad effectum excusationis praedictae, quodque familia saecularis, iustam habuerit credulitatem, ut ille locus non esset immunis, sed profanus, deducebam eadem ponderationes, & auctoritates, quae habentur deductae dicto disc. 70. de iurisd. quod scilicet dum in domibus destinatis habitationi Canonicorum, & clericorum, non habitabant ipsi Canonici, vel clerici, sed personae saeculares, imò (ut supponebatur) etiam inhonestae mulieres, incongruum videbatur, ut huiusmodi domus haberi deberent tanquam immunes, quoniam ita esset inducere, quod delinquentes, etiam cum uxore & familia, aliquam huiusmodi domorum conducendo, sive (quod magis) apud meretricem conversando, ita vivere possent, cum occasione denuò delinquendi, adeo ut Ecclesia deserviret pro commoditate, ac fomento facinorosorum hominum, contra dispositionem, ac rationem ipsorum sacrorum Canonum, & Apostolicarum Constitutionum; Multo vero magis ubi subsisteret facti praesuppositum, quod iste domus haberent januas in via publica, adeo ut non urgeret illa ratio, quae urgeret solet, ista circumstantia cessante; quod scilicet immunitas resulet accessorie, & consequentivè ob prohibitionem egressus per atrium Ecclesiae, ut in specie ponderatur apud Apont. dec. 35. Sanf. dec. 136. Peregrin. de immunit. c. 4. nu. 27. Quamvis etenim Canonistae, & Morales, ecclesiasticae immunitatis Zelatores dicant, quod istis tanquam Doctores, ac Magistratibus saecularibus, in hac materia non multum deferendum sit, atque quandoque in hoc poenè dicant. Attamen quantum pertinet ad hunc punctum praesentium, dicebam occasione istius causae, quod esset distinctio nimium rationabilis.

Ad cuius comprobationem conferre observabam ea, quae in his specialibus terminis domorum canonicalium, seu aliorum clericorum, in quibus ipsi Canonici, vel Clerici non vivunt, habentur in Cracovien. sub tit. de servit. dist. 83. occasione agendi de privilegio, sui materia textus in l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumptib. funer. quod scilicet attendi non debeat antiqua habitatio, quae in desuetudinem abierit, sed observantia actualis, ob quam potissimum diuturnam, ita inducitur videtur huiusmodi locorum profanatio, quodque effectus sint domus laicales.

Hinc (ut dictum est) integrum locum veritati relinquendo, nilque desuper firmando, magnus abusus pro meo iudicio videtur substinere immunitatem huiusmodi adiacentium domorum, quae conductivè effectus sunt, ac merè Gard. de Luca, Lib. XIV.

profanae pro habitatione saecularium; etiam mulierum inhonestarum, cum quibus, delinquentes, ac facinorosi homines, eorum malam vitam gaudentes ducant, ita allecti ad nova crimina perpetranda pro parandis pecuniis, aliisque bonis, cum quibus in eadem vita perseverare valeant, quo nil absurdius.

Ubi enim agitur de illis domibus Ecclesiae adiacentibus, verè canonicalibus, vel clericalibus, seu Episcopalibus, in quibus ipsi clerici, vel Praelati, claustrali, vel collegiatiu more vivunt, tunc, saltem regulariter, vel ex iuris praesumptione, cessare videtur dictum inconveniens, eo quia laici ibi viventes sub obedientia, & disciplina superioris ecclesiasticae, quamdam speciem vitae ecclesiasticae ducere dicuntur, ut in proposito laicorum obtinere debentium, eadem exemptiones, quas obtinent Regulares, ubi vivunt intra septa sub eorum obedientia habetur sub dicto tit. de iurisd. disc. 4. ac pluries insinuat hoc eod. tit. & in adnot. ad Sacrum Concilium Tridentinum; Et tamen eadem S. Congregatio solet strictè inhibere Regularibus, ne huiusmodi facinorosos homines in eorum Conventibus, vel domibus recipiant, ibique diu morari permittant, neque eis praebent commoditates, cum ita fit confovere non solum in delictis jam patrat, sed etiam in causa delinquendi in futurum.

Ac etiam ob huiusmodi inconvenientia, & ob Ecclesiarum frequentiam merito ecclesia toleravit consuetudinem, eo quam ab aula recessit illa immunitas, quae ex dispositione sacrorum Canonum concedebatur intra quoddam spatium prope Ecclesias; Quinimo, ut alibi insinuat eadem Sacra Congregatio demandare solet demolitionem ipsarum Ecclesiarum, quae in tali loco existant, ut pro delinquentium asylo deserviant.

Ut enim alibi supra advertitur, zelanter quidem, ac nervosè, immunitas tuenda est in iis casibus, in quibus competat, & quando congruat ratio, cui antiquorum Canonum, & Apostolicarum Constitutionum dispositio innixa est, non autem, cum indifferèto irrationabili zelo, illam convertere in abusum de directo contra eorumdem Canonum, & Constitutionum sensum, ac rationem; Atque reverè S. Congregatio hunc habeat sensum, nimiumque discretè se gerit, quoties debita teneatur via ad illam recurrenti, cum aliquando rigorose rationabiliter adhiberi soleant ad compescendam licentiam laicorum, qui sub his praetextibus sibi ipsis jus dicere volunt, atque se facere iudices in materia, in qua nullam habent competentiam, ideoque totum malum provenit ab utroque extremo vicioso inferiorum Magistratuum utriusque fori.

MESSANEN. CENSURARUM, SIVE IMMUNITATIS

PRO CURIA ARCHIEPISCOPALI,

CUM OFFICIALIBUS PRIORATIS RELIGIONIS, HIJEROSOLYMITANAE.

Casus disputatus in S. Congregatione Immunitatis, sopitus cum concordati temperamento.

An inferior Praelatus Ecclesiae exemptae, in qua actualem jurisdictionem habeat, se ingerere valeat in causis concernentibus immunitatem eiusdem Ecclesiae, vel aliarum sibi subjectarum, atque censuras proferre sine consensu Ordinarii loci; Et e converso, an, & quando Ordinarius proferre possit censuras contra exemptos, ubi praesertim isti habeat speciale indultum, ut ab Ordinariis locorum censurari non possint.

S U M M A R I U M.

- 1. Facili series.
2. Resolutio causa.
3. De casu simili, & de praetensione Regularium defendendae immunitatem suarum ecclesiasticum.
4. De attentatis lite pendente.
5. Quid agendum, si dubitetur an locus sit sacer.
6. De suppletionem negligentia Ordinarii.
7. Amisit facultatem faciendi propria auctoritate qui adis iudicem.
8. Licentia denegata a superiore, non potest concedi per inferiorem.
9. De privilegiis Religionis Hierosolymitanae circa exemptionem ab Ordinario.

- 19 De distinctione inter exemptionem passivam, & jurisdictionem activam.
- 20 Quando laici servientes dicta Religioni gaudeant exemptione.
- 21 Declaratur in quibus exemptio locum habeat, & in quibus non.
- 22 Ad quid Pralati inferioris retineant tribunal.
- 23 Quid in castreis, & locis habitatis, in quibus habeatur jurisdictionis cum populo.
- 24 De distinctione Pralatorum nullius cum territorio separato, & exemptiarum intra diocesim.
- 25 Defensio immunitatis Ecclesiastica est Episcopis tantum, etiam in locis nullius.
- 26 Quod Ordinarius procedat ad censuras contra exemptos.
- 27 Item contra non subditos.
- 28 Declaratur conclusio de qua, n. 17.
- 29 Et alia de qua, n. 18.
- 30 De eisdem conclusionibus, seu earum limitationibus quando procedant.
- 31 De ratione, ob quam licet denunciare excommunicatum etiam exemptum, vel non subditum.
- 32 Quomodo inferiores Pralati, & presertim Regulares possint non subditos denunciare excommunicatos.

D I S C. XIII.

Carcerato per Curiam secularem huius Civitatis Messanenensis de anno 1669. Augustino capitaliter bannito, in platea; seu plano ante Ecclesiam prioralem S. Joannis Hierosolymitani, ejusdem prioratus Procurator (cui pro illius regionis usu promotoris fiscalis titulus vulgo tribuitur) institit apud Archiepiscopum pro Ecclesiastica immunitatis ita violatae defensione, ac prolatione censurarum contra violatorem; Cumque transmissio monitorio, officiales seculares, ad se executum, allegassent, quod ille locus esset profanus, eique nulla ecclesiastica immunitas competeret, atque ad Gregorianam Constitutionis prescriptum, remississent carceratum, interim custodiendum in carceribus ipsius Archiepiscopi, qui mandavit desuper Partibus auditis, ac servatis servandis efformari processum; Hinc Vicarius dicti prioratus posthac ad censurarum prolationem, ob ecclesiasticam immunitatis violationem contra carcerantes processit, cum affixione cedulonum in locis publicis, unde propterea Archiepiscopum credens ita ejus jurisdictionem turbatam, atque usurparam esse, mandavit cedulones removeri, dictas censuras invalidas declarando, ac etiam formando processum contra dictum Vicarium, aliosque officiales prioratus, ut illos de his attentatis puniret; Eisque propterea recurrentibus ad S. Congregationem Immunitatis, atque exposito facto, eo modo quo ipsorum opportunitas exigebat, reportatur rescriptum *censuras sustineri*; Verum commparentibus in eadem S. Congreg. Agentibus, pro Archiepiscopo, atque exposita praemissa facti serie, rescriptum fuit (juxta styllum,) ut suspensis censuris, transmitteretur processus, praesertim super qualitate loci, an esset sacer, vel profanus, neque causa ulteriore progressum haberit, cum ob sequutum mortem carcerati in carceribus, cessavit occasio quaestionis cum Curia seculari, atque ex quibusdam prudentialibus motivis, cum quodam honesto temperamento alia controversia inter Curiam Archiepiscopalem, & officiales Prioratus, finem habuit.

3 In dispositione igitur habita in Sacra Congregatione, quando istud secundum rescriptum prodiit; Ego scripsi pro Archiepiscopo, ejusque Tribunali, pro quo etiam super confimili controversia cum eisdem officialibus prioratus in eadem Sacra Congregatione scripseram usque ab anno 1653. ut patet ex deductis in alia Messanen. *subtit. de jurisd. disc. 29.* quoniam ubique Regulares, exempti, praesertim vero, ac omnium magis; Milites, alique ministri huius insignis Hierosolymitanæ Religionis hanc erroneam retinent opinionem, seu pretensionem, ut defensionem immunitatis suarum Ecclesiarum eis incumbat, quodque Ordinarius tanquam in Ecclesia exempta se ingerere non possit.

Pro clariori autem magi que methodica resolutione, duas efformabam inspectiones; unam scilicet specialem in casu praeciso controversiae ob ejus particulares circumstantias; Et alteram generalem, pro quibuscumque casibus, qui in futurum contingere possent.

Quatenus ad primam inspectionem pertinet; Dicebam (etiam cum sensu veritatis) quod casus esset omnino planus, omnique disputatione indignus, quoniam ubi etiam generaliter, ac in abstracto aliquam substantiam haberet praesentio officialium huius prioratus, quod prior, vel ejus Vica-

rius tanquam in eo loco Ordinarius, procedere possit ad censuras contra violatores immunitatis propriae Ecclesiae; Adhuc tamen iste actus remanebat abique dubio attentatus, juxta vulgare, & quotidianam propositionem, quam in hac materia attentatorum habemus saepius deductam in sua sede *subtit. de judic.* quod scilicet introducta causa coram uno Judice competente, eaque pendente, attentata dicuntur omnia ea, quae coram alio Judice in forma judiciaria, fiant etiam quando agatur de continuatione propriae antiquae possessionis, quoniam vulgata regula, quod qui continuat, non attentat, procedit ubi jure suo ac privato continuatio sequatur, secus autem ubi ex auctoritate alterius Judicis in forma judiciaria, ut in dicta judiciorum sede pluries advertitur; Multo magis ubi haec ratio continuationis non vigeat; Et consequenter cum Procurator ejusdem prioratus causam introduxisset coram Ordinario coram quo ad praedictos actus processum esset; utique non poterat alter Judex sine dubio inferior, citra vitium attentatorum desuper manus apponere, quamvis etiam ex abundantia admitteretur, quod dici posset judex competens; Multo magis, & abique dubio, dicta competentia nullatenus accedente, ut infra in sequenti inspectione. Et quamvis ex parte Agentium pro dictis officialibus prioratus; ad excusandum haec attentata, replicaretur, quod ad id processum esset ob negligentiam Archiepiscopi in violatione immunitatis tuitione; At tamen erat leve refugium, quod nullum habebat probabile fundamentum; Tum ex deficiente negligentia praesupposito, dum praetendente Curia seculari, quod locus non esset sacer, & immunitas, sed mere profanus, eaque adimplente Gregorianae Constitutionis formam, remittendo captum ad carceres Episcopales, oportebat de hoc formiter cognoscere, neque ad censuras justè procedi poterat, dum controvenire, seu violare non dicitur ille, qui non comprehensionem allegat, eamque probare vult, cum modo, judicio pendente, servetur dictae Constitutionis forma transmittendi captum ad carceres Ordinarii, vel quatenus isti non sint tuti, ad alios eidem Ordinario bene vivos, & tutos carceres, etiam quandoque illos eorumdem Magistratum secularium, precario tamen nomine ipsius Ordinarii.

Tum etiam quia posita negligentia, istius suppletio pertinet ad superiorem, non autem ad inferiorem, & multo minus ad eum, qui partes colligantis assumpsit, cum tamen etiam in superiore, nimium raro, poeneque unquam derit ista suppletio, seu causa reassumptio in prima instantia ex sola ratione negligentiae, quae nimium de facili est excusabilis, ideoque in praxi servatur potius alia via appellationis à denegata justitia, ut advertitur in *adnot. ad C. T. sess. 24. de reform. c. 20.* Ideoque, ubi etiam re integra existente, potuisset iste Vicarius prioratus in publicatione hujusmodi censurarum se ingerere, adhuc tamen in hac facti specie defectus potestatis erat certus.

Multa enim denegantur illi, qui aliàs facultatem haberet, quando diversam eligit viam, ob quam alia, quam habebat sibi praclusa remaneat, ne facere possit; Ut puta habens facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, si adest Judicem, atque in forma judiciaria id petat, tunc servare tenetur ordinem iudicij, qui pendente, non potest amplius, citra vitium attentatorum, vel nullitatis, hanc facultatem exercere, quoniam sibi impuret cur ea neglecta, aliam viam elegerit, ex deductis in hac materia per Manric. *de sacri. lib. 11. tit. 5. & lib. 22. tit. 22.* Rovit. *super pragmat. in rubr. de conservator. Cenc. de cens. q. 94.* Gregor. & add. *dec. 105. & in sua sede subtit. de judic.* agendo iudicio associationis.

Ita pariter ille, qui poterat cum licentia Magistratus inferioris, magis facilis, vel magis grati, aliquid agere, si adest alium superiorem, à quo licentia denegeretur, non poterit regredi ad inferiorem, illamque obtinere, atque obtenta non suffragatur, ut apud Seraph. *dec. 1328. n. 2.* cum similibus; Atque revera iste punctus videbatur omnino planus, quamvis ista facultas, vel iudicium admittit, multo vero magis ea nullatenus competente, ut infra.

Quo vero ad aliam inspectionem magis generalem; Cum scribentes pro officialibus prioratus insisterent in amplissimis privilegiis huius insignis, adeoque de Ecclesia Catholica emerita Religionis registratis, in *Constitutione 9. Pii IV.* quae habetur etiam impressa post ejusdem Religionis Statuta, & praesertim quod Priores vel Commendatarios, in eorum prioratibus, vel commendis declarantur veri Ordinarii; Ita potissimè comprobante praxi, ac possessione huius prioratus habentis erectum Tribunal formale, cum Vicario Generali, & Cancellario, ac Promotore fiscali, & cum carceribus; Dicebam eadem quae in specie ejusdem Religionis super hoc pri-

privilegio habentur plene, & ex professo deducta *subtit. de jurisd. disc. 1. cum pluribus seqq.* quod scilicet.

10 Aut agitur de privilegiis exemptionis à jurisdictione passiva Ordinariorum; Aut verò de eisdem privilegiis in ordine ad jurisdictionem activam, ad quam hodie absolutum est, ex ibi plene deductis, ut à passiva exemptione inferri non possit, cum ista sine dubio omnino diversa sint.

11 Ultraque autem pars percurrit solum ejusdem Religionis praesentibus, vel novitiis, non autem saeculares, de clero & Populo, nisi quatenus verificentur tria requisita Constitutionis Gregorii XIII. plene examinata *disc. 4. eod. tit. de jurisd. disc.* quod scilicet sint prioratum, vel commendarum servitio formiter addicti, atque intra eorumdem prioratum, vel commendarum septa religionis more vivant, sub obedientia superioris; His etenim requisitis concurrentibus, hujusmodi personae exemptae sunt à jurisdictione Ordinarii, atque subiacent ipsi Prioribus, vel Commendatariis, qui earum respectu, veri Ordinarii reputantur.

Verum id procedit, ac recipiendum est in causis propriis, ac privatis, non autem ubi eadem personae (quamvis exemptae) se ingerant in iis, quae percutiant spirituale regimen cleri, & populi saecularis, viventis in territorio Episcopi, cum tunc in hoc ejus subditi efficiantur, privilegiis non obstantibus, puta circa cutam animarum, & administrationem sacramentorum, seu concionem verbi Dei cum similibus, ut saepius *haec eod. tit. & in annot. ad S. C. T. & frequentius dicto tit. de jurisd.* advertitur.

Unde propterea, exagerata retentio formalis Tribunalis, verificabilis remanet in causis propriorum subditorum, in quibus dicta requisita verificentur, ob quorum copiam, & consequenter, ob causarum frequentiam, ita retineri dicatur dictum Tribunal; Multo magis quia forte, ex Regum antiquis concessionibus, vel ex antiqua consuetudine, aliqua etiam jurisdictione cum laicis respectu bonorum ac jurium prioratus competit; Non inde tamen inferri potest ad competentiam, vel exercitium jurisdictionis spiritualis activae cum clero, & populo saeculari, in quo dicta requisita Constitutionis Gregorii XIII. non verificentur.

Et quamvis hujusmodi prioratus, vel commendae nonnulla possideant castra, & loca inhabitata cum jurisdictione spirituali, & temporalis, etiam cum clero, & populo, juxta casus, de quibus *dicto tit. de jurisd. disc. 1. & duobus seqq.* in quibus praecise agitur de Prioratibus huius Sacrae Religionis; Nihilominus, ut ibidem advertitur, ista jurisdictione activa in clerum, & populum, non provenit ratione privilegiorum generalium Religionis, sed ratione rationum singularium ipsius Prioratus, vel commendae, ex indultis Apostolicis, vel ex antiqua consuetudine, eodem modo quo id com erit plebisque aliarum Religionum Monasteriis, ac Praelatis inferioribus, juxta plures casus de quibus agitur *eod. tit. de jurisd. disc. 29. cum pluribus seqq.* & consequenter nulli commune habent privilegia generalia cum istis iuris particularibus, quae pro majori parte competunt Monasteriis jure suo antiquo, etiam de tempore quo possidebantur per Benedictinam religionem ejusque Congregationes, vel alias Religiones, à quibus Apostolica Sedes eas difmembravit, atque huic Religioni concessit.

15 Istoque casu, intrat distinctio diversarum specierum hujusmodi Praelatorum plene acta *dicto disc. 1. de jurisd. & supra, disc. 1.* inter illos scilicet, qui sunt verè, & proprie Nullius, cum proprio territorio materialiter separato ab omni dioecesi, adeo ut ipsum territorium, in quo vivat clerus, & populus saecularis, habeat speciem dioecesis; Et illos Praelatos, qui habeant jurisdictionem cum clero, & populo vivente in loco existente intra limites alicujus dioecesis; Cum isto secundo casu non possint hodie post Concilium Tridentinum ex ejus decretis se ingerere in causis criminalibus, & matrimonialibus, & plerisque aliis, concernentibus curam animarum, ac administrationem sacramentorum, sive collationem ordinum, & concionem verbi Dei, cum similibus.

16 Multo vero magis ad effectum praesentis controversiae, immunitatis scilicet Ecclesiasticae localis, dum per Constitutionem Gregorii XIV. quae est huius materiae regulatrix, etiam in locis, verè, & proprie Nullius, cum verò territorio separato, hujusmodi inferiores Praelati, se ingerere non possunt, sed id commissum est Episcopo viciniori; Fortius itaque in isto casu, quod Ecclesia prioralis est intus ipsam Civitatem, & abique dubio intra territorium Episcopi.

Idem scribentes pro Prioratu, me reconveniebant cum iis, quae à me ipso pro eodem Archiepiscopo contra ipsammet Religionem, atque huius prioratus officiales, jam firmata erant *dicto disc. 29. de jurisd.* super propositione, quod

ubi agitur de censuris prolatis à lege, etiam cum exemptis, & non subditis, ad earum publicationem deveniri potest, Ac etiam cum iis quae habentur *eod. tit. disc. 47. & seq.* ut per viam defensionis propriorum jurium, etiam contra non subditos tanquam arma spiritualia adhiberi possint censuræ, quodque id solum per dictum Vicarium gestum esset.

Verum, licet ea, quae locis citatis deducuntur, in suis casibus vera sint, clarum tamen dicebam esse eorum non applicationem ad casum; Siquidem quatenus pertinet ad primam propositionem contentam *dicto disc. 29. de jurisd.* illa procedit juxta ea quae ibi, & alibi habentur, Et consequenter in suis terminis in quibus id liceat, atque congruat ibi assignata ratio, quod scilicet non importet actum jurisdictionalem, sed simplicem denunciationem, hujusmodi Praelati inferiores id facere poterunt intra propria septa, cum suis subditis; Vel etiam in januis propriae ecclesiae, aliisque locis, per viam privatarum schedularum certioratoriarum, abique eo quod contineant formam arctivam, seu obligatoriam eorum qui ligunt, & vident, ac evitandum commercium eorum, qui censurati denunciantur, juxta ponderationes, de quibus in Neapolitana implorationis brachii *disc. 10.* ideoque nil ad rem, quoniam non verificabatur illa notorietas, vel certitudo, quae necessaria est.

Et quoad aliam conclusionem de qua *dicto disc. 47. & 48. eod. tit. de jurisd.* admitterem pariter ejus veritatem in suo casu, ubi scilicet aliquis de facto injuriam, seu molestias Ecclesiae, ejusque Praelato inferret, aut suorum jurium, vel bonorum possessionem impediret, neque Praelato alia supplerent arma, cum quibus illam vim repellere posset, cum tunc jure defensionis, quae de jure naturae permessa est, ita vim vi repellendo, id liceat, in forma tamen extrajudiciali, tanquam in re notoria, ac de facto, non autem ubi forma iudicii requiratur, puta quia in illo actu, in quo quis ecclesiasticam immunitatem violare tentet, atque refugium extrahere, ille Praelatus localis, quando casus non patitur moras recurrendi ad Ordinarium, id agat ut impediret, & compesceret violare volentem, ne id agat, sive ad compescendum eum, qui jam violationis actum fecit, ut respiscat, atque Ecclesiam teintegret, cum tunc vicario jure Ordinarii, ad quem pertinet, in illa urgentia id agere posse permittatur, secus autem ubi hujusmodi circumstantiae non accedant, quoniam cum Canonis, & Constitutionis Apostolicae, custodiam, ac defensionem ecclesiasticae immunitatis, Episcopi commiserint, ita inferiores Praelati se ingerere in eo, quod non est suum, ac propterea alienam jurisdictionem usurpare dicerentur.

Neque id cessare dicitur ex eo, quod cum agatur de censuris prolatis à lege, non sic exercere jurisdictionem in excommunicando, sed solum gerere partes denunciatoris, & sic facere actum extrajudicialem, quem etiam praeco facere potest, ex duplici ratione; Primo quia punctus est in declaratione facti, quod non sit omnino notorium, & indubitatum, an scilicet illa persona partaverit, nec ne tale crimen, ob quod intet illa censura, quae à lege prolata est, ut *disc. seqq.*

Et secundo, quia denunciatio, seu publicatio incurfus censurarum non est nova poena, quae delinquenti inferatur, cum ipse jam illam incurserit, atque à lege censuratus rectè dici valeat, sed potius fit ad praecipiendum populo, & clero, ut illius commercium evitent, ita resultante etiam in censurato poena de facto, quod Ecclesiarum, ac divinorum participatione sibi interdicta, atque commercii privationem sentiendi, quamdam infamiam, ac etiam corporalem poenam patiatur, atque ita ad respicientiam inducatur. Et consequenter praecipere populo, à quo cavere debeat, necne, pertinet ad proprium populi Praelatum, & pastorem, atque est de rebus, quae concernunt curam animarum.

Et quamvis replicaretur, quod jurisdictionis usurpatio intrare posset, quando affixio cedulonum fieret per loca publica Civitatis, & sic in territorio Episcopi; Secus autem ubi in valvis, aliisque locis propriae ecclesiae, seu domus regularis exemptae; Dicebam tamen id esse tolerabile, quando ita occultè id fieret intra propria septa, & per viam denunciationis tantum, non autem per authenticos cedulones in forma jurisdictionali, ut pro admonitione propriorum subditorum tantum id deserviret, non autem ubi ad fores Ecclesiae, seu alias in loco publico ita & taliter, quod populo & clero saeculari innotescat, quoniam tunc intrat eadem ratio quae circa curam animarum, & administrationem sacramentorum pluries alibi *haec eodem tit. & frequentius subtit. de jurisd.* insinuata est, quod scilicet punctus non est in persona facientis, quae sit exempta, minusque in loco, sed est in ra-

tionem passiva personarum subditarum, cum quibus actus fiat; Si quidem Regulares exempti cum sola licentia, & approbatione proprii superioris, inter se ipsos possunt, in eorum Ecclesiis, vel septis, januis clausis, concionari, ac etiam sacramenta, aliaque divina ministrare, vel peragere, neque per hoc Episcopi jurisdictioni turbati dicitur; Et tamen non possunt sine Episcopi licentia, vel approbatione, etiam in ipsamet eorum Ecclesia exempta, concionari publice populo, sive eidem ministrare Sacramentum poenitentiae, vel alia, quae concernant curam animarum, quamvis utraque exemptio accederet, loci scilicet, & personae facientis ob subjectionem personarum, cum quibus factus actus qui ad Episcopum pertinet, atque in hoc est punctus.

ANNOT. AD DISC. XIII. cum seq.

1. Titulus de censuris contra Regulares, & exemptos, de quibus videantur deducta sub tit. de Jurisd. disc. 99. 100. 101. & 104. & disc. 43. in Adnot. ad S. C. T. & sub tit. de Regular. disc. 1. & 65.

2. Et de facultate Nuntii Neapolis in Adnot. ad S. C. disc. 33.

NEAPOLITANA CENSURARUM PRO PROMOTORE FISCALI CURIAE ARCHIEPISCOPALIS CUM PROCURATORE RELIGIONIS HIEROSOLIMITANAE.

Causa disputata coram A. C. resoluta pro Religione, seu eius professo.

An, & quando Ordinarius declarare possit excommunicatos, seu in alias censuras incurfos Regulares exemptos ab eius jurisdictione; Et incidenter, an, & quando intrent censuram prolatam a Concilio Tridentino, & Apostolicis Constitutionibus contra usurpatores, & occupatores bonorum Ecclesiarum.

S U M M A R I U M.

- 1. Facti series.
2. Ad quid scribi solet pro substinendis censuris, & poenis.
3. De privilegiis exemptivis Hierosolymitanae Religionis.
4. Quod Ordinarius possit declarare exemptos incurfos in censuras latas a jure.
5. Contrarium in isto casu, quodque censura non substineatur.
6. Declaratur quomodo, & quando procedat conclusio, de qua, n. 4.
7. Quomodo isto casu fiat processus.
8. Et quomodo fieri debeat citatio.
9. De applicatione ad casum controversae.
10. Quando intrent censura contra occupatores bonorum ecclesiae.
11. Quando exemptus per assumptionem numeris fiat subditus.
12. An exemptus possit se subijcere Ordinario.
13. Declaratur casus, de quo disc. 29. de Jurisd.
14. Quod erroneum sit procedere cum generalitatibus.

D I S C. XIV.

1. Comperto in vifitatione cujusdam devotae Ecclesiae existens in suburbis Civitatis, sub pia ibi frequenti administratione quorundam laicorum, qui Magistri nuncupantur, quod quidam Capellanus professor Ordinis S. Joannis Hierosolymitani, in ea Ecclesia celebrare, atque in aliis Ecclesiasticis functionibus adhiberi solitus, lampades, aliaque vasa argentea, & bona pretiosa occupasset, ac pignoraasset; Cum ob hujusmodi professorum amplam exemptionem (quae pro frequentiori praxi aliquam scandalose vivendi licentiam tribuere solet), practica bilis non esset coercitio in persona, vel in bonis, pro Ecclesia reintegratio; Hinc visum fuit Episcopo, vel ejus Vicario Generali, informato desuper processu, eoque citato, ac recusante comparere, in contumaciam eum declarare incursum in excommunicationem contentam in Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 11. & in Apostolicis Constitutionibus, illa praesertim, quae Coena dicitur, contra occupatores, & usurpatores bonorum Ecclesiarum, ita publice contra eum affixis cedulonis; Verum interposita appellatione ab A. C. per istum instante procuratore ipsius Religionis, ac etiam ipso met censurato, prodiit sententia declarans has censuras in-

validas, ac sine jurisdictione prolatas, eaque mihi probabilis visa est, quamvis scriberem pro Curia Archiepiscopali; Non quidem pro odibili effectu contra eam personam (cum ab hujusmodi causis qualificati professores Curiae omnino distineant) sed principaliter pro defensione jurisdictionis, ac majestatis Archiepiscopi, juxta plures consimiles quaestiones, de quibus hoc eod. tit. ac etiam sub tit. de Jurisd. disc. 29. 47. & 48. & in aliis.

In disputationibus autem desuper habitis, nulla cadebat quaestio super veritate exemptionis dictae personae in genere, quod esset jam professus hujus Religionis Hierosolymitanae, constituta ex tribus ordinibus pluries insinuat, sub tit. de Regular. praesertim, disc. 61. atque in professis non desiderantur tria requisiita constitutionis Gregorii XIII. de quibus in specie hujus Religionis habetur sub tit. de Jurisd. disc. 4. dum ea solum desiderantur in secularibus, non autem in professis; Atque inter alia hujus Religionis privilegia registrata in Constitutione 9. Pii IV. illud habetur in specie, ut nec personae, nec Ecclesiae ab Ordinarii locorum censuris innodari valeant; Scribendo autem more Advocati pro substinendis censuris, dicebam quod intrent ea, quae habentur disc. seq. ac etiam d. disc. 29. de Jurisd. quod scilicet, ubi non agitur de censuris latis ad hominem auctoritate sua, sed de latis a lege, tunc possit loci Ordinarius, exemptione non obstante, ad illarum declarationem devenire, ex ea congrua ratione, quod Ordinarius, non profert censuras, neque ejus potestatem exercet cum exempto, sed solum gerit partes denunciatoris illarum censurarum, quae a lege jam illatae sunt; idque ab omnibus fieri potest.

Multo vero magis ab Ordinario loci, ac altera dictae rationis ratione, quod scilicet huic ex proprii muneris debito incumbit inquirere, atque sibi commissum populum, & clerum certiorum reddere, quinam sint excommunicati, atque a fidelium consortio segregati, ut populus, & clerus, sciant, quorum commercium evitare debeat, ac respectivè quibus Ecclesiae ingressum permittere, vel prohibere, ut ex auctoritate Cardinal. Bonif. 12. & aliorum clem. 1. de privilegiis, & Felin. in c. non potest de sent. & re judic. n. 3. & Gambac. de potest. Legati lib. 8. cap. ... & de potestate in Regulares exemptos, bene firmant duo moderni magni practici Canonistae diu versati in Tribunalibus Curiae Archiepiscopalis & Nunciaturae Neapolis, nempe Genuen. in prax. Archiep. Neap. c. 59. in princ. & Campanil. in diversor. jur. Canon. rubr. 12. c. 16. n. 42. Giballin. de sac. Jur. disc. 4. q. 3. sub n. 7. vers. poterit, cum aliis de quibus, dicto disc. 29. de Jurisd.

Verum reflectendo ad veritatem ab initio Agentibus pro Curia Archiepiscopali de more liberè insinuatam, nimium dubitabam, ideoque resolutio fuit juxta votum, non ex fallacia conclusionis, quae vera est in casu suo, ejusque terminis retentis, sed ex fallacia applicationis.

Ea etenim procedit quando factum sit certum, vel notorium, adeo ut nulla indigeat discussione, ac Judicis declaratione, cum formali processu Judiciali, unde propterea Ordinarius nil eorum gerat, quae juris sunt, vel jurisdictionem cum ipsa persona censurata importent, sed solum ea quae sint facti, adeo ut actus principaliter tendat ad dictam certiorationem propriorum subditorum, ut sciant morbidam pecudem, a qua cavere debeant; Et sic in causa extrajudiciali, eodem modo quo ex traditione Innocent. considerant Canonistae procedendum esse in casu, quo censura adhibeatur contra non subditum tamquam arma defensiva, juxta deducta, disc. 47. & 48. de Jurisd. ut patet ex Felin. & aliis ubi supra, quorum dicta diligenter expedit Fagnan. in eod. cap. non potest, de sentent. & re judic. occasione agendi de aliquibus quaestionibus hujusmodi disputatis in S. Congregatione Concilii, cujus ipse fuit Secretarius, atque ita rectè procedunt declarationes ejusdem Sacrae Congregationis enunciatae dicto disc. 29. quod scilicet factum sit certum, & notorium, unde de consequenti certus, ac indubitatus sit incurfus censurarum juxta casum in hoc frequenter contingibilem incurfus censurae contentae in canon. h. quis suadente diabolo, quod publicam requirit percussione cum tali qualitate, ut nulla intret excusatio, seu Judicis discussio, ac declaratio; Secus autem ubi ipsum formalem percussione sit dubium, adeo ut ejus veritas pendat a depositione testium, an concludant, necne; Sive concludendo, an fides ejus adhibenda sit; Vel an accedat aliqua causa excusativa a censuris, puta quia ad defensionem, vel casualiter, &c. in summa, ubi debeat assumere partes Judicis, non autem illas simplicis publicatoris, vel denunciatoris.

Licet enim, etiam in facto certo, & notorio, ex quo etiam 7 certa

certa resultat consequentia incurfus censurarum ipso jure, aliquis processus adhibeatur, examinando scilicet testes super illo facto notorio, Attamen iste dicitur processus potius ad futuram memoriam, sive ad instructionem, ac informativam ipsum Ordinarii, vel alterius superioris Ecclesiastici, nempe inibi praesens non fuerit, dum etiam in factis notoriis Criminalista aliquem adhibent processum potius facti, quam juris, ut praesertim patet ex docto Criminalista Foller. in ejus prax. vers. Item quod est notorium delinquentis; Ac juxta eam informationem, de qua in fortioribus terminis Judicis laici super clericatu habetur, dicto tit. de Jurisd. disc. 64. cum similibus.

8. Ac etiam, licet tali casu procedi possit sine citatione; Quinimò aliqui velint, ut ita procedi debeat, quodque alias sit error, quasi quod illa potius vitiet processum ac prober fuisse tentam viam judicialem, quae cum non subdito teneri non potest; ut d. disc. 47. de Jurisd. Attamen praxis commendabilis recepit, ut praecedat citatio, non in forma judiciali, tanquam per exercitium jurisdictionis cum persona, sed in forma monitiva, & ex quadam urbanitate, eum constituendo reum voluntarium, juxta illam urbanam citationem, quam moderni introduxerunt in illa merè extrajudiciali concessione associationis familiae, quae petatur ab habente facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, ex deductis in sua sede sub tit. de judic. agendo de remedio associationis; Sive juxta illam monitionem, quam Judex laicus faciat clerico in concursu creditorum laici debitoris coram ipso efformato, sive super alio judicio universalis successione, vel simili, in quo clericus interesse habere valeat, ex deductis pariter in dicta sua sede sub tit. de judic. ac etiam sub tit. de Jurisd. disc. 94. & alibi, ut in specie ex Felin. & aliis observat Fagn. d. c. non potest, n. 23.

9. Applicando autem ad rem; Ista theoria non erat applicabilis ad casum, dum in eo revera processum fuerat in forma judiciali, atque Ordinarius formales partes Judicis assumpsit, illaque ex facti qualitate omnino adsumenda erant, dum ipsum factum occupationis bonorum ager potius occultum, cum formali processu, & testium examine justificatum; Et (quod magis est) data etiam probatione facti, remanebat dubium juris, ac possibilitas legitimae defensionis, quia scilicet id egisset ex commissione, & mandato administratorum, vel ex alia causa excusativa positiva temeritate, quae necessaria est pro censuram incurfu; secus autem pro nullitate actus juxta distinctionem, quae ad materiam Extravaganis Ambrosio de reb. Eccles. non alien. habetur sub tit. de alienat. & contract. disc. 1. & alibi.

10. Et fortius quoniam censurae illatae per Concilium Tridentinum, & per Bullam Coenae, procedunt contra eos, qui potentialiter, vel de facto potius in forma publica, & jurisdictionali, seu auctoritativa, bona, & jura Ecclesiastica sibi usurpant, & occupant, puta in Principibus, & Baronibus, aliisque Dominis temporalibus, vel in Magistratibus, aliisque potentibus, qui potentialiter, & auctoritative id agant, adeo ut verificentur ea, quae latus habentur, dicto disc. 47. & 48. de Jurisd. quod scilicet intrent censuram tanquam arma, cum quibus Ecclesia ejus jura, & bona tueatur, secus autem in illa occupatione, quae redoleat speciem furis expliciti, vel impliciti juxta communem sensum Moralium, & aliorum adeo frequenter ageruntur de Bulla Coenae.

11. Eo vero casu dicebam ab initio, quo in ista causa consultus fui, quod Ordinarius, etiam in forma jurisdictionali, & judiciali, exemptione non obstante, procedere potuisset contra istum capellanum etiam ad coercionem personalem, vel realem, atque ubi subditi ratio exigeret, etiam ad censuras, quando scilicet ipse fuisset istius Ecclesiae, seu pii loci administrator, contra quem Ordinarius in vifitatione ad praescriptum Sacri Concilii Tridentini, sess. 22. cap. 8. & 9. rationum redditionem ab eo petere potuisset, cum reliquatus restitutione, quoniam tunc, ob assumptam ab exempto administrationem jure cujusdam quasi contractus, Ordinarii jurisdictioni se subijcere voluit, juxta illam subjectionem quae contracti dicitur per non subditum a manibus Judicis aliis sibi incompetentis, recipientem tutelam, vel aliam administrationem, sive pecuniam, vel hereditatem cum obligatione restituendi ad omne ejus mandatum, &c. juxta plures casus recentius dicto disc. 94. de Jurisd.

Quidquid enim fit de aliquibus casibus, de quibus ibi agitur in ordine ad clericum recipientem administrationem a manibus laicis laici habitualiter incompetentis cum omnimoda incompetencia, quam expressus consensus ipsius clerici tollere non potest, ista difficultas non intrat ubi agatur de Regularibus, vel aliis Ecclesiasticis personis, quae ac-

cidentaliter in sola privilegiativa ratione sint exemptae, cum ista sit exemptio dativa, & accidentalis, atque in Ordinario resedat nativa jurisdictioni habitualis, dum antiquitus ante introductionem hujusmodi privilegiorum, etiam Regulares ei in omnibus subiacebant, istaque habitus in plerisque casibus reducit ad actum, ut pluries advertitur in tit. de Regularib. & in altero de Jurisd. & in adnot. ad Concil. Trident. & alibi.

Et quamvis regula sit ut exempti neque volentes possint se subijcere jurisdictioni Ordinarii, vel alterius, a quo exempti sunt ex deductis d. tit. de Jurisd. disc. 25. & disc. 92. ex dec. 461. p. 5. & dec. 50. p. 8. rec. & aliis; Attamen id procedit, quando agatur de subjectione omnimoda, in causis indifferentibus, & personalibus, per viam regulam, unde propterea intraret ratio praedicti Sedis Apostolicae, vel alterius eorumdem exemptorum superioris, cui rationi dicta conclusio innixa est; Secus autem ubi id accidentaliter proveniat ratione muneris, vel ratione delicti &c. Quemadmodum enim regularis exemptus se ingerendo in cura animarum, & in administratione sacramentorum, vel accedendo ad Monasterium monialium, aut quid simile faciendo, efficitur in iis Ordinarii subditus, ex pluries insinuatis; Aut quod alienae dioecesis clericus delinquendo in diversis dioecesi, ratione delicti sit subditus illius Dioecese, ni, cujus non est, ita in praesenti.

Neque his adversantur ea, quae habentur dicto disc. 29. de Jurisd. in cujus casu iuste, ac fundatè Sac. Congregatio Immunitatis substinuit censuras ab Ordinario publicatas contra ipsummet Religionis milites capellanos; Tum quia publicum, & notorium erat factum gravis percussione clericum; Tum etiam quia dupliciter concurreret in eo casu competentia Ordinarii, nempe ob offensam, & turbatam ejus jurisdictionem, ac manuum injectionem in ministros, & officiales Curiae Archiepiscopalis; Ac etiam quia agebatur de materia Ecclesiasticae immunitatis localis juxta casum, de quo in alia Messanen. hoc eod. tit. disc. praeced. unde propterea ad praescriptum Constitutionis Gregorii XIV. Ordinarius erat competens.

Atque hinc in dies edocemur id, quod mea frequens est consuetudo inculcandi, quam scilicet erroneum sit procedere cum generalitatibus, vel cum decisionibus, quae in diversis casibus prodierint, illas indefinite cuicumque alteri applicando, atque non reflectendo ad particulares circumstantias, illarumque combinationem, ex qua resultat congrua applicatio.

NUSCANA CENSURARUM PRO EPISCOPO, ET PAROCHO, CUM PP. S. DOMINICI.

Discursus pro veritate in casu postea concordato.

An, & quando Ordinarius loci procedere valeat ad censuras contra Regulares exemptos; Et quatenus procedat, an ab illis deat appellatio suspensiva, necne; Ac etiam ubi agitur de processibus, aliisque ecclesiasticis functionibus; An scilicet Regulares exempti istas facere valeant sine licentia parochi, vel Ordinarii.

S U M M A R I U M.

- 1. Facti series.
2. Ad quem finem scribi solet pro substinendo censuras, & poenas.
3. Non licet Regularibus facere processiones extra claustra sine consensu Parochi.
4. Quomodo intelligantur concordiae, vel conventiones in hac materia.
5. Territorium Regularium est intra ambitum monasterii.
6. De diversitate rationis inter Ordinarium & Parochum, & de majori in Ordinario.
7. Quod quandoque Ordinarius concedat licentiam Regularibus faciendis processiones sine consensu parochi.
8. Ordinarius in causis in quibus habet jurisdictionem cum exemptis, procedit etiam ad censuras, & poenas.
9. Distinguantur plures casus, in quibus intret jurisdictione exemptis, vel deat appellatio a censuris, aut circa ordinem judicii servandum, necne in censuratum prolatione.

Existente in oppido Baileoli, qualificato, ac numerofo Conventu Ordinis S. Domini; Ab antiquo frequenter, ac poene connaturaliter videntur controversia, inter istos religiofos, & Archiepiscopum, & Clerum Ecclesie matricis; ac etiam, quandoque cum ipfomet Epifcopo, fuper processionibus, aliisque Ecclefiafticis functionibus, quas dicit religiofos, extra propria claustra, vel refectivè in eorum ecclesia, independentè ab Epifcopo, & parochio facere præterant, cum notabili adherentia populi; Et quamvis alicui defuper prodierint concordia, per Sacram Congregationem Epifcoporum, vel Rituum etiam approbata, non tamen profuerunt ad quietem, pro qua, atque ad evitanda aliqua scandala, & inconvenientia, post has difputationes habitas in Tribunali, A. C. ac etiam in Sacra Congregatione Rituum, me confultente, & cooperante, de anno 1670. ad aliam devotum est concordiam, cujus pacificam observationem Deus permittat.

Cum itaque dicitur religiofos, in vim privilegiorum, vel antique confuetudinis prætererant, in aliquibus feftivis diebus facere processionem Rosarii, aliisque foemnitates per dictum Oppidum, seu per aliquas ejus vias, vel contratas, sine licentia, & consensu parochi, vel Ordinarii; Unde propterea novus Epifcopus in vifitatione eis inhibuit, sub poena excommunicationis ipfo jure, ipfoque facto incurrendæ ne absque ejus licentia id peragerent, donec vifitationis occasione, aſſerta privilegia recognosceret, vel de legitima confuetudine eam constaret; Cum autem in dicta inhibitionis fpretum fibi cum aliquo tumultu, & scandalo, aliisque functiones hujusmodi peractæ eſſent; Hinc Epifcopus ad cenſuram declarationem proceſſit, non obſtante appellatione, quæ à comminatione contenta in dicta inhibitione interpoſita fuerat, unde propterea Religioſi dictam appellationem proſequentibus coram A. C. ac etiam in S. Congregatione Rituum, actum fuit, tam de puncto facultatis faciendi dictas processionem, quam etiam cenſuram validitate, sed fuperventa concordia ſubſtulit occasione ulterioſis formalis difputationis.

Super utroque autem puncto, Reſponſum dedi ad petitionem Epifcopi & parochi in forma potius difcurſiva, & concorditer communicabile Procuratori generali Ordinis prædicti, ad effectum parandi dictam concordiam, ut ſequutum fuit, ita ſcribendo ſuper validitate cenſurarum (juxta ſtylum,) potius ad effectum ſubſtinnendi punctum civilem jurisdictionis quam pro poenali, seu odibili effectu contra cenſuras, ut eſt qualificatorum Curialium confuetudo, ab horrendis punctis odibiles, & obſectivos.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum facultatis peragendi processionem, aliisque foemnitates, extra claustra, vel septa proprii Conventus; Dicebam quod niſi doceretur de confuetudine immemorabili, vel centenaria cujus vigore allegari poſſet ſpeciale indulgum Apoſtolicum, vel conceſſio Epifcopi, & parochi in limine fundationis, seu alter titulus de Mundo melior, juxta confuetam immemorabilis, vel centenarie operationem, pluries enunciata; Regula certa eſt quod regularibus non licet facere processionem, aliisque functiones extra propria claustra, ſeu propria ſeptra; Quamvis etenim per Sixtum IV. in Conſtitutione, quæ vulgò dicitur *Mare Magnum*, ac etiam per Leonem X. aliisque Pontificis, multa privilegia Regularibus, ad verſus locorum Ordinarios conceſſa fuerint; Attamen Sacrum Concilium Tridentinum, cognitis inconvenientibus exinde reſultantibus, illa in plerisque revocavit, vel modificavit, ideoque quibuscumque exemptis privilegiis non obſtantibus, Regularibus in iis, quæ pertinent ad publicas processionem, Ordinarii locorum tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegatis ſubjecti, ut etiam in plerisque aliis pluries recenſitis, *ſub tit. de Regular. & ſub altero de juriſd.* ac etiam in *adnot. ad S. C. T. & alibi hoc eod. tit.* Atque in ſpecie processionem plura de more colligit diligens, ac elaboratus Barboſ. de *Epifc. alleg. 78.* etiam in *ſumma Apoſtolicarum deciſionum. collect. 605.* ut etiam faciunt Nicolius, & alii moderniores Collectores.

Quinimò dabatur ex hac parte per cauſa Patronum ſpeciales declarationes Sacræ Congregationis Rituum, occasione cujuſdam concordia, ſeu laudi ſub Epifcopo prædeceſſore, quod ſcilicet Sacra Congregatio approbando concordiam referavit Epifcopo licentiam, ſeu arbitrium, ut quando ei videretur, id permitteret, vel refectivè prohiberet, adeout approbatio concordia reſpiceret exemptionem

nem à neceſſitate petendi licentiam à parochio, ſeu archiepifcopo, & clero ſeculari, (qui ut ſupponebatur, erant regularibus aequaliter inſenſi, pro conſuetis ſpiritualibus amulationibus inter Clericos ſeculares, & regulares) non tamen, ut ſpreno Epifcopo, atque expreſſè id prohibente; id unquam licitum eſſe poſſet.

Duplicem ſiquidem rationem habet hæc prohibitio; Primum nempè reſpectu parochi, intra cujus limites Conventus regularium ſitus eſt ne liceat in ejus territorio, ſuaque parochia finibus, ipſo inſcio, vel invito, functiones hujusmodi peragere, cum territorio regularium, quantumvis privilegiatorum, reſtrictum dicatur intra proprii Conventus, ſeu Monasterii ambitum, vel ſeptra, extra que jus eſt parochi, ex iis que occasione funerum, & exequiarum, aliis relatis habentur plenè deducta per Rotam *dec. 348. par. 11. recent. & ſub tit. de paroch. diſc. 23.* edito in eodem caſu, in quo dicta deciſio prodit, ac etiam pluries *ſub tit. de præminent.* occasione agendi pariter de funeribus, ac proceſſionibus.

Et ſecundò ratione Ordinarii loci, in quo duplex viget ratio; Tum ſcilicet eadem territorialis, ac jurisdictionalis, quæ viget in parochio, imò major, poſſimè ob novam legem Concilii Tridentini, per quam, etiam aliarum dioceſum Epifcopi, aliique Prælati, prohibentur pontificalia, aliisque actus jurisdictionales, vel præminentiales in aliena dioceſi exercere abſque licentia, & conſensu Dioceſani; Tum etiam ob pluries enunciata rationem in omnibus ſupra allegatis locis, occasione curæ animarum, & adminiſtrationis ſacramentorum, quod merito C. T. & Apoſtolicæ Conſtitutiones, in præmiſſis, ac ſimilibus, antiquas exemptiones moderando, jurisdictionem etiam ſupra exemptos, Ordinarii conceſſerunt, nempè, non principaliter, & directè, in ratione activa cum ipſis perſonis exemptis, ſed occasionaliter, ac indirectè in ratione paſſiva, quando ipſi ſe ingerunt in ſpirituali regimine, ac in divinis pabulis ovium ſibi commiſſarum, ideoque ſibi incumbere debet jus inquirendi, an ſuis ovibus divina pabula, benè, vel malè miniſtrantur; Ideoque Regularibus conquerendi juſtum morivum non habent, quod eorum privilegia violantur, vel non obſerventur, quoniam eis congruè replicari poſſet, ut ſe propria domi contineant, ſolumque ipſarum perſonarum regularium, temporalium, ac ſpirituali regimini incumbant, atque ſe non ingerant in juribus alienis, cum tali caſu privilegia illibata remaneant; Sed ſi volunt ſe ingerere in adminiſtratione, ac regimine populi ſecularis, & ſic ovium dioceſano commiſſarum, tunc congruum eſt, ut in hoc earumdem ovium primum paſtorem, ac directorem recognoscant, ne detur inconveniens, ut quod unus ædificat, alter deſtruat.

Ideoque magna differentia eſt inter jus ſimplicis parochi, & illud Ordinarii, ſeu Dioceſani; quoniam jus parochi eſt ſolum territoriale, non autem eodè jurisdictionale, ut eſt illud dioceſani; Ac etiam quia Dioceſanus, tamquam primum parochus, ſeu parochus parochorum, nec non tamquam Jdex, & ſuperior, agnoſcendo, quod irrationabilis, ac indiſcreta ſit parochi, aliorumque clericorum ſecularium oppoſitio propter conſuetas ſpirituales amulationes præſertim inter ſeculares, & regulares, ita dictum conſenſum tamquam indebitè denegatum ſupplere poſſet, adeout ita, cum conſensu, & licentia domini territorii actus geratur; Et conſequenter magna differentia eſt inter unum, & alterum, atque facilis datur caſus peragendi hujusmodi functiones ſine licentia parochi ſupplera per Ordinarium, longè autem difficilius, ut id liceat, ipſomet Ordinario ſpreno, cum prout incongruum videatur, ut in ejus dioceſi, & territorio, hujusmodi eccleſiaſtica functiones ſiant, ſub quarum colore, abusus, & corruptela: introduci poſſunt.

Quo verò ad alium punctum validitatis cenſurarum; Cum adverſus eas de tribus objiceretur; Primum nempè de defectu jurisdictionis ob privilegia exemptiva; Secundo de judiciis, vel proceſſibus ordine malè ſervato; Et tertio de vitio attentatorum ob appellationem interpoſitam.

Ad primum, dicebam eadem, quæ pluries *hoc eodem tit. 8.* & in altero *de Regular.* ac etiam in illo *de juriſd.* habentur, quod ſcilicet quamvis Scribentes poſt Conc. Trid. pro majori parte Morales, cauſam propriam agentes, credant, quod licet idem Concilium in pluribus, ac præſertim in hac materia processionum, ac foemnitatum, quæ reſpiciant populum Ordinarii ſubjectum, idem exemptos ſubjecerit, ad effectum ut parere teneantur ejus præceptis, non tamen exinde reſultet poteſtas eos puniendi, vel cenſurandi, ſed quod in caſu contraventionis à propriis ſuperioribus puniendi ſint;

ſint; Attamen (ultra quod in puncto juris contrarium verius eſt, quod ſcilicet data jurisdictione præcipiendi, cenſetur data etiam jurisdictione puniendi inobedientes, nam aliàs eſſet delegatio iſtione digna, ut Ordinarius figuram partis querelantis apud proprios ſuperiores potius quam ſuperioris gereret;) Omnem quaſtionem, ac difficultatem ſubſtulit Conſtitutio 9. Gregorii XV. Unde propterea, licet etiam hodie ſoleant Regulares in hujusmodi contingentiis retere eadem cautiones, eorumque plures adhuc eandem retineant opinionem, innixi autoritatibus eorum, qui ante dictam Conſtitutionem ſcripſerunt; Attamen eſt punctus qui non meretur amplius diſcurſum.

Quo verò ad alios defectus, illum præſertim legitimi ordinis judiciarii, qui nullatenus, vel malè ſervatus præterebatur, dicebam quod tres ſunt diverſi caſus, in quibus diſputari ſolet de cenſurarum validitate, tam ex dicto defectu jurisdictionis, quam ex iſto proceſſus inordinatiæ, ac etiam ratione appellationis, & an iſta operetur, nec ne effectum ſuſpenſivum; Primum nempè ubi agatur de cenſuris laicis à lege, in quibus Ordinarius aliquid non agat, niſi partes declaratoris, vel denunciatoris, ipſe vero ſuarum clavium uſum non exerceat, juxta caſum de quo ſupra, *diſc. prac.* ac etiam infra, *diſc. ſeq.* & in aliis ibidem relatis.

Secundò ubi agitur de illis cenſuris, quæ verè, ac proprie hominis dicuntur, illarè ſuperiore, ad effectum cogendi ad partitionem, vel implementum, (& quas declaratorias in Curia dicimus) quia nempè pro executione ſententiarè, deſicientibus aliis exequendi modis, in perſona, vel in bonis, ad ſubſidiarium cenſuratum remedium devenire oportet, juxta diſpoſitionem S. C. T. *ſeſſ. 25. de reform. c. 3.* Et tertio ubi agatur de cenſuris pariter hominis ab ipſo ſuperiore, autoritate ſua illatis, ratione contumaciæ, ſeu rebellionis, & contraventionis ejus inhibitionum, ac præceptorum, ſive ob turbationes, ac moleſtias, quæ eidem de facto inferantur.

Iſtos autem tres caſus diſtinctè conſiderandos eſſe advertetam, ad conſuetam æquivoce tollenda, ac etiam pro congrua ſeparatione, ſeu applicatione autoritatum; quæ pro conſueto modernorum ſtylo in conſuſo conſarinarum ſolent, totam vim conſtituendo in magno numero arithmetico, cum inutili repetitione chartarum, quoniam pluries reſpicientes unum caſum, incongruè alteri applicantur.

In primo itaque caſu iſti tres defectus ſunt inſimul connexi, atque à primo alii dependent, ſive eo ſubſiſtente, opus non eſt de aliis quaerere, cum nullitas ex defectu jurisdictionis elidat radicem, dum Ordinario cum exemptis id non conceditur, niſi ubi agatur de facto certo, ac notorio nullam exigente cognitionem cauſa juxta ſuperius deducta, *diſc. prac. & alibi*; Unde propterea poſita iſta circumſtantia, quæ tribuit jurisdictionem procedendi ad declarationem, de conſequenti reſultat quod adhibenda non eſt forma proceſſus judiciarii, quinimò error eſt illam adhibere, ut ibi advertitur.

In ſecundo caſu, admittebam quod ordo judiciarius, cum ſuorum terminorum ſervatione adhibendus eſt, quodque allegante eo, cui cenſura comminata ſunt, cauſam excuſantem à partitione, audiri debet in forma judicii, cum facultate appellandi ab injuſta comminatione, juxta ea quæ habentur *ſub tit. de judic.* occasione agendi de hujusmodi declaratoriis, ad quas per Rotam, aliisque Tribunalia, pro executione ſententiarum, aliisque partitione mandato, præſertim extra temporalem Eccleſiæ Ditionem; ubi reali, vel personali executioni impedimenta præſtari ſolent, frequenter devenire oportet; Sed tam iſte, quam præcedens caſus, extranei ſunt ab illo præſentis controverſiæ, ideoque incongruè, ac extra propoſitum per aliquos Scribentes multa conſarinarum autoritates, quæ iſtos caſus percutiant.

In tertio demum caſu cenſurarum contumacialium, ob ſpream inhibitionum, & præceptorum, in quibus ille committantur ipſo jure ipſoque facto, non obediendo, intrat altera diſtinctio, an agatur de cauſis civilibus inter Partes, vel etiam de criminalibus inter reum, & ſicum, quibus in forma judiciaria concedantur ſolite inhibitiones, quæ plurimum poenarum, ac etiam cenſurarum comminationem in forma conſuetam continent, & tunc quando ratione attentatorum reſultantium à ſpream inhibitionis præteritur cenſuratum, aliarumque poenarum incurſus, procedendum pariter eſt ſervatis ſervandis, & in forma judicii, atque aliquando intrare etiam poſſet appellatio ſuſpenſiva, juxta ea que ad materiam attentatorum habentur in *cod. tit. de judic.* eodemque terminis percutiebant plures ex autoritatibus, quæ deducebantur.

Aut verò demum (juxta caſum præcipuum controverſiæ) cenſuræ adhibentur tanquam arma ſpiritualia ad compeſcendum delinquentes, vel inobedientes, ſeu turbantes, ut ita abſtineant à contraventionibus, & rebellionibus, ac pareant, adeout adverſus rebelles, & contemptores, vel turbatores de facto iſta arma tanquam per ſpeciem deſenſionis adhibere oporteat, juxta caſum de quo infra in *Faventina, diſc. 19.* ac etiam *ſub tit. de juriſd. diſc. 47. & 48.* Et tunc potius error eſt adhibere formam proceſſus judicialis, quoniam imò non debet adhiberi, ſed procedendum eſt in forma extrajudiciali, & de facto ex ibi deductis; Siquidem reſiſſione digna eſſet, ut ab iſta comminatione appellatio ſuſpenſiva dari debeat, ut ita interim inhibito licitum reddatur ſuperiore inhiſcentem contemere, atque in rebellionem de facto continuare; Et conſequenter dicebam, quod conſuſiones, vel autoritates, quæ cumulantur, erant in ſuis caſibus veræ, ſed fallacia conſiſtebat in applicatione, quoniam hodie verſatur malum quotidianum; Concordia tamen ſubſtulit occasione ulterioſis iſta diſcendi.

NEAPOLITANA JURISDICTIONIS

PRO ARCHIEPISCOPO

CUM NUNTIO APOSTOLICO.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Concilii, reſolutus pro Archiepiſcopo.

AN, & quando Ordinarius jurisdictionem exercetate cum Regularibus exemptis pro contraventione eorum, quæ ſibi commiſſa ſunt; Et in ſpecie pro accèſſu ad Monasteria Monialium; Et quid in concurſu cum Nuntio Apoſtolicò Commiſſario generali Regularium, an huic competat cognitio privativa.

S U M M A R I U M.

- 1 *Faciſeries.*
- 2 *Decretum generale S. Congregationis Concilii ſuper accèſſu Regularium ad Monasteria monialium.*
- 3 *Reſolutio cauſa.*
- 4 *In claris non intrant quaſtionem.*
- 5 *Etiam ſine diſto decreto Ordinarius habet hanc jurisdictionem cum exemptis circa Monasteria monialium.*
- 6 *Ubi fundetur jurisdictione Nuntii Neapolitani cum Regularibus.*
- 7 *De abſurdum quod reſultaret à privativa.*
- 8 *Regula eſt ut jurisdictione cenſentur conceſſa cumulatim, non autem privative.*
- 9 *Nuntius Neapolis non habet jura Legati, ſed habet jurisdictionem limitatam ad certum genus cauſarum.*
- 10 *Ordinarius in quibus caſibus habeat jurisdictionem cum exemptis eoſque coercere valeat.*
- 11 *Conceſſio ſine conceſſa cenſetur media.*
- 12 *De conſtitutione Gregor. 25. ſuper exemptis.*
- 13 *De conſuſione quod delegatio ſtriſtè intelligitur, & non datur e jus extenſio.*
- 14 *Regulares erant ſubjecti Ordinario loci, & quid operetur delegatio eis facta.*
- 15 *Quid referat quod Ordinarii in his actibus procedant jure delegato.*
- 16 *Ponderatur inconveniens, de quo etiam n. 7.*

D I S C. XVI.

Diſſeminata per aliquos Regulares opinione in Civitate Neapolis, quod ipſorum prohibitiones accedendi ad Monasteria Monialium, non comprehenderet caſum, in quo id ſequeretur ad modicum tempus cum regula generali parvitatatis materiæ, eiſque propterea frequentantibus quædam Monasteria, præſertim exempta, in quibus familia Archiepiſcopi non de facili ſe ingerere ſoler, ita cum brevitate, ſed cum nimia frequentia prohibitionibus illudendo; Hinc proinde conſultum Archiepiſcopo S. Cong. Concilii, quæ iſta occasione *ſub die 11. Maii 1669.* decretum generale edidit à Clemente IX. approbatum, ut Regulares, etiam per modicum tempus, abſque licentia accedentes ad Monasteria Monialium quantumvis exempta, incurſant cenſuras, & poenas deſuper inſiſtias, quodque ab Ordinario loci, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato, coerceri, ſeu puniri valeant; Cum autem, poſt dicti decreti publicationem, caſus deſideret contraventionem cujuſdam religioſi carcerati per

per familiam Archiepiscopi ab isto post aliquarum horarum carcerationem ad correctionem, ac aliorum exemplum, benignè agendo, ex eo quod esset conversus, qui ex simplicitate porius contravenere, idèque in eo non vigeat illa malitia, quæ dignoscatur in dicta opinionis difeminatoribus, ille remissus fuit proprio superiori, pro ejus arbitrio corrigendum; Quare Nuntius Apostolicus illius Regni, qui fixam residentiam habet in ea Civitate, prætenfionem excitavit, quod sibi carceratus remitti debuisset, ex eo quod sibi, tamquam generali Commissario Regularium, & exemptorum, privativè illorum punitio competere; Quare concorditer certiorato Pontifice, atque per istum remisso puncto decidendo eidem Congregationi sub die 16. Nov. ejusdem anni 1669. pro Archiepiscopo prodit resolutio, quæ mihi pro eo scribitur (revertendo etiam ad solam veritatem) iusta, benèque fundata visa est.

4 Dicebam itaque scribens, quod, absque necessitate assumendi aliam alioque inspectionem, casus erat ex præse decisis ab eodem Decreto generali de recenti ut supra edito per litteras circulares in forma consuetæ omnibus locorum Ordinariis transmissio, ideoque intrare vulgaris regula textus in l. ille aut ille, ff. de legat. 3. plenè exornata per Rot. dec. 44. n. 14. par. 11. rec. cuiusque casui, seu materiæ congruè adaptabilis, quod scilicet, in claris, & expressis, non intrant quæstiones, & argumenta.

5 Verùm quia, genio ac stylo semper adversum fuit, cum solis regulis generalibus, vel simplicibus auctoritatibus absque discursu, cum pragmatico abhorrito ultra causas tueri; Hinc proinde dicebam, quod ubi etiam præfatum decretum generale edictum non esset, adhuc tamen idem dicendum venire; Tum quia prætenfio Nuntii super dicta generali jurisdictione privativè cum exemptis, nullam habet substantiam; Tum quia ubi etiam illa subsisteret, adhuc tamen non comprehenderet casum controversæ, ideoque non obstat ad effectum de quo agebatur; Ita propterea duas constituendo inspectiones.

6 Quatenus igitur pertinet ad primam dicebam, quod proflus erronea esset hæc opinio, seu prætenfio super privativa; Si quidem ejus commissio generalis, fundata est in quibusdam litteris Apostolicis in forma Brevis Clem. VIII. anni 1591. directis Nuntio tunc existentis, quæ in quolibet Nuntio noviter deputato, innovari, seu communicari solent, per quas, ex motivo frequentie bannitorum, qui videntur illi regioni connaturalis, inter quos admixti erant aliqui clerici sæculares, & regulares, ob eorum potentiam in criminosa vita resultantem non de facili punibiles per locorum Ordinarios, quorum potestas, in magna parte, ob dioecesum exiguitatem, & ecclesiarum impetram, de factis modica, & exilis est, committitur Nuntio, ut procedere possit contra omnes ecclesiasticos, sæculares, vel regulares, à laicali foro exemptos, scarios, bannitos, grassatores, rebelles, homicidas, & assassinos, sive hujusmodi facinorosorum hominum receptatores, fautores, vel sequaces.

7 Itaque siquidem litteræ restrictæ non sunt ad solos Regulares, vel alios exemptos, sed indefinite loquuntur de quibuscumque personis ecclesiasticis, quæ per sæculares Magistratus coerceri non possunt, ita porius Ordinariis locorum, aliisque Prælati, & superioribus ecclesiasticis tribuendo quamdam omnem, seu magis potens brachium pro eadem coercionem, quam ipsi non de facili facere poterant; Unde propterea quando dicta prætenfio subsisteret, quod hujusmodi commissio privativam importaret, id non minus in Regularibus, & exemptis quam in quibuscumque aliis clericis sæcularibus Ordinariis subditis procederet, cujus tamen contrarium docet inconcussa praxis, ac etiam comprobatur magnum inconveniens, quod exinde resularet, quoniam ita esset destrui Ordinariis jurisdictionem, ac potestatem cum propriis dioecesanis, atque facere id, quod fecit S. C. T. sess. 24. de reform. c. 20. cum Prælati inferioribus aliquam jurisdictionem ecclesiasticam habentibus in locis, quæ intra alienæ dioecesis fines existant, eis adinodum cognitionem causarum criminalium, illamque Ordinariis delegando, quoniam ita cause criminales graviores ademptæ essent Ordinariis, & delegatæ Nuntio, quod nil absurdum.

8 Ideoque dicebam quid aliud in vim dictarum facultatum à Nuntio prætendi potest, nisi cumulativa, pro qua assistit regula, ut scilicet concessa alicui jurisdictione super iis, in quibus alter jurisdictionem, & potestatem habet, ea intelligenda veniat cumulativè cum iudicibus Ordinariis, non autem privativè, ad communiter notata per Bart. & alios in l. 1. c. de offic. Præfati. Atetin. conf. 102. n. 2. Rota apud Greg. dec. 4. c. 8. apud Buratt. dec. 912. n. 4. c. 5. & habetur pluries

in sua materia sub tit. de jurisd. præsertim disc. 85. Et sic in hujusmodi criminibus, quæ vulgo delicta campaniæ dicuntur, habet quidem Nuntius ex hac speciali delegatione, illam jurisdictionem cumulariam, quæ præveniendi facultatem concedit, quam aliis non habebat.

9 Ut enim advertitur disc. proximo post sequentem, iste Nuntius non habet jura Legati, neque jurisdictionem ad universitatem causarum in gradu appellationis, vel recursum, sed est Collector generalis spoliatorum, & jurium Cameræ habens limitatam jurisdictionem ad certum genus causarum concernentium dicta spolia & jura Cameræ, sive jurisdictionem in aliquas personas, ratione ejusdem ministerii; Et consequenter etiam cum regularibus, aliisque exemptis, non potest se ingerere in præjudicium priorum Prælatorum, nisi ob facultates ad certos casus restrictas; Et cum istis pariter cumulativè, non autem privativè, ita solum in his casibus corrigendo dictum decretum Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. per quod disponitur, ut cause omnes per locum Ordinarios in prima instantia cognosci debeant, neque Legati, vel Nuntii in eis se ingerere possint, sed privativa nullum habet fundamentum.

10 Verùm etiam dicta prætenfio subsisteret in casibus, qui in dictis litteris Apostolicis continentur, quinimò etiam in regula generali exemptiva, ut scilicet per Nuntius esset superior, ac Prælati major regularium, & exemptorum cum Ordinariis inhibitione ab exemptivis privilegiis resalutante; Adhuc tamen dicebam, quod pro eodem Ordinario respondendum esset, non solum ob hanc individuum delegationem resultantem à præfato decreto, quod licet sit generale, attamen principaliter editum fuit pro ista Civitate, atque ad instantiam, & certiorationem istius Ordinarii, in cuius dioecesi rectè Pontifex, & S. Congregatio sciebant residentiam Nuntii; Sed etiam eo secluso per regulas generales pluries insinuata sub dicto tit. de jurisd. & præsertim in consimili controversa inter alterum Ordinarium & eundem Nuntium disc. 36. quod scilicet quando Concilium Tridentinum, & Apostolicæ Constitutiones Ordinariis locorum etiam jure delegato plura commiserunt, etiam contra exemptos, quibuscumque privilegiis non obstantibus; Puta circa curam animarum, & administrationem sacramentorum, ac prædicationem verbi Dei, & circa accessum ad processiones, & observantiam festorum, vel interdictionem respectivè, & in plerisque aliis casibus, quos diligenter colligit Barbof. de Episc. allegat. 105. Tambur. de jur. Abbat. tam. 1. disp. 15. Fagn. in cap. nimis prava, de excessib. Prælat. Frances in pastoralis regular. par. 2. q. 2. & alii moderni collectores frequenter.

11 Ita censetur etiam eis attributa jurisdictione ipsos exemptos coercendi ex certo principio pluries insinuato eodem tit. de jurisd. & alibi, quod concessio sine, concessa censetur omnia media, per quæ ille finis sequatur.

12 Et quamvis plures Morales, (utpotè causam propriam agentes, ideoque parum idonei testes,) contrarium sustinere satagant, ut scilicet, non per hoc concessa censetur coercitio, præsertim personalis, vel per censuras; Attamen ex dicta ratione, contrarium etiam in solo puncto juris, verius erat, quamvis non prodidisset Constitutio 9. Gregorii XV. quæ celebris est super exemptorum privilegiis, istorumque Conservatoribus, ut pluries eodem tit. de jurisd. præsertim disc. 49. & sub tit. de Regal. disc. 51. & 52. multo verò magis, ac extra omne dubium ob dictam Constitutionem, quæ istam ditimit quæstionem.

13 Et merito quidem, quoniam nimis evidens fallacia est tenentium dictam contrarium opinionem, procedendo cum regulis, quas habemus in materia jurisdictionis delegatæ strictissime in verbis intelligendæ, atque non extendendæ de casu ad casum, seu alias, quàm ultra sonum verborum, ex deductis sub tit. de matr. disc. 3. & sub tit. de jud. pariter disc. 3. & in aliis; Quoniam conclusio est vera, sed malè applicata, atque in hoc consistit æquivocum clarum procedendi cum eo præsupposito, quod cum Concilium Tridentinum, & Apostolicæ Constitutiones considerent Ordinarios tamquam Apostolicos delegatos, idcirco debeat in eis procedere dicta regula, super stricta, & rigorosa delegatis, qui nullam, nec actualem, nec habitualem jurisdictionem cum personis habent, super quibus conceditur jurisdictione, cum tunc delegatus habeatur tamquam homo merè privatus, extra id quod delegatio continet.

14 Id autem non congruit Ordinario loci respectu Regularium existentium intra suam Dioecesim, quoniam cum ipsis habet jurisdictionem habitualem, seu nativam, dum antiquitus, & antequam privilegia exemptiva supervenerint, Regulares,

lares, tam quoad jurisdictionem Ordinarii, quàm quoad illam parochi in cura animarum, & Sacramentorum administratione, metiebantur supra reliqui populi, ex rebus per Fagn. Barb. & Frances ubi supra, ac insinuatur pluries d. tit. de jurisd. & d. tit. de Regular. ac etiam in altero de decimis, & alibi; Unde propterea, superventa exemptio, est accidentalis, & impeditiva antiquæ, ac nativæ jurisdictionis; Et consequenter, juxta ea quæ præsertim habentur, sub tit. de benef. disc. 1. & seqq. in materia indultorum, quæ Ordinariis conceduntur conferendi beneficia reservata, vel affecta, ad aliud non importat, nisi restitutionem primævi status, per quamdam remotionem obstaculi, juxta vulgare exemplum desuper tradi solitum, viri habentis membra valida, quæ tamen compediunt, aliisque vinculis impedita sint, quoniam si superveniat vinculorum solutio, ista non importat concessionem novæ facultatis ambulandi, aliisque operationes membrorum faciendi, cum id sequatur jure proprio, ac naturali, quod accidentaliter impeditum erat.

Et quamvis hodie, in dicta materia indultorum conferendi beneficia reservata post Constitutionem 59. Urbani VIII. non procedatur cum hac opinione, sed cum alia diversa, ut hujusmodi indulta importent jus delegatum, ex deductis, d. disc. 1. & seqq. de Benef. Attamen id sequutum fuit, potius in gratiam ipsorum Indultuatorum, ne scilicet Capitula ratione simultaneæ præterire possent participationem indulti; Ita in præsentis mentio expressæ delegationis Apostolicæ facta fuit potius ampliati, atque ad tollendum omne dubium, ut ita major esset Ordinariis restituta potestas, ideoque inducta ad favorem, non debent retorqueri in odium.

15 Ponderabam etiam inconveniens, de quo infra, disc. proximo post sequentem, quod scilicet dictæ litteræ Apostolicæ, directæ Nuntio loquuntur indefinite de toto Regno, unde propterea si hoc assumptum subsisteret, in omnibus aliis dioecibus idem dicendum esset, cujus contrarium praxis docet, ac per necesse docere debet, cum alias ob Regni amplitudinem ipsiusque Nuntii distantiam multa resularent inconvenientia.

ASCULANA CENSURARUM, SEU RECUSUUM PRO PP. CONVENTUALIBUS CUM EPISCOPO.

Casus disputatus in Sac. Congr. Episcoporum, & Regularium, resolutus cum prudentiali temperamento.

De censuris, aliisque pœnis incurrendis ob recursum ad Magistratus sæculares in causis ecclesiasticis, an & quando eis locus fiat, & an Ordinarius contra exemptos ad censuram declarationem procedere valeat; Et quid de trahentibus personas ecclesiasticas ad forum laicalem.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 An Ordinarius procedat ad censuras contra exemptos remissivè.
- 3 Qualis sit stylus sacrarum Congregationum in cognitione causarum.
- 4 Quando expediat, vel respectivè non referat disputare de validitate censurarum.
- 5 Recursum habentes ad sæculares in causis ecclesiasticis incurrun censuras.
- 6 Recursus presumuntur habitus per colligantem interestatum.
- 7 Declaratur ad effectum denegationis audientia, non autem censurarum, pro quibus requiruntur perfecta probatio.
- 8 Sed quando etiam sine dicta probatione intrent censurae.
- 9 Requiruntur recursum consummatorum quale sit, & quod non pariat affectus sine effectu.
- 10 Non est recursus ubi sit tamquam ad virum potentem pro protectione.
- 11 Declaratur quomodo id intelligi debeat.
- 12 Declaratur Bulla Cœnæ circa trahentes ecclesiasticos ad forum sæculare.
- 13 An confratres laici, vel confraternitates subjaceant foro laicali.

16 A Liquibus exortis controversiis inter Episcopum & PP. Conventuales Civitatis Asculi in Apulia, occasione translationis, vel administrationis cujusdam pie confraternitatis laicorum erectæ in Ecclesia Conventualium, atque lite desuper pendente in S. Congregatione Episcoporum, & Regularium; Cum ad eandem Civitatem accessisset quidam Commissarius Regiæ audientiæ, atque carcerasset quemdam Notarium unum ex officialibus dictæ confraternitatis, nullo tamen sequuto effectu, cum ille se exemerit, seu aufergerit, ac etiam supponeretur quod idem Commissarius contra eundem Notarium, ac alios officiales processum informativum fecisset, super subtractione, vel auctoritative extractione alicujus sacre suppellectilis à dicta Ecclesia, sub pretextu, quod bona spectarent ad confraternitatem; Hinc Episcopus, Guardianum, & procuratorem, aliisque religiosos dicti Conventus per cedulone declaravit incurfos in excommunicationem aliisque pœnas contentas in Bulla Cœnæ, unde propterea adita eadem Sacra Congregatione, cum istius consuetis regulis prudentialibus, causa finem habuit, super modo scilicet, ut Episcopi dignitas in aliquo subsisteret, sed in substantia finis fuit ad favorem religiosorum, quod censuræ non subsisterent.

In disputationibus autem desuper habitis, circa initia professionis, quinimò fortè antequam illi formiter me addixissem, ac de tempore, in quo alia occasione ad Curiam accedens, cum adhuc de meo statu indeterminatus essem, in Sacris Congregationibus potius quàm in Tribunalibus ad requisitionem concivium, & amicorum, aliquorum negotiorum curam haberem (quod causa fuit, ut paulatim hunc improbum assumerem laborem).

Dicebam scribens pro dictis Religiosis quod duo erant puncti; Primò scilicet circa defectum jurisdictionis in Episcopo procedendi ad censuras contra Regulares exemptos; Et secundo, postea etiam jurisdictione, circa eandem censurarum injustitiam, seu non incursum.

17 Quatenus pertinet ad primum punctum, deducebam eandem distinctionem pluries hoc eodem tit. & alibi insinuatam, & præsertim supra, disc. 14. in questione frequenter disputata solita, an scilicet, & quando Ordinarius contra exemptos procedere valeat ad declarationem censurarum illarum à lege super factis certo, & notorio, quod nullam exigat determinationem judicalem, vel causæ cognitionem; Ista verò circumstantia in præsentis, absque dubio, ex infra dicendis super altero puncto, non aderat; Unde propterea certus videbatur defectus jurisdictionis, qui clarior erat ex ea circumstantia, quod prætenfio incurfus censuram proveniebat ex causa, super qua lis pendebat in S. Congregatione, ideoque Episcopus gerebat partes colligantis, & consequenter assumere non poterat illas Judicis.

18 Quo verò ad alterum punctum, de quo principaliter S. Congregatio inspicere voluit, eo quia ipsa immotari non soleat in apicibus juris, super ordinariis iudicii, vel super rigorosis iudiciorum, vel actionum distinctionibus, eo modo quo per ordinarios, vel delegatos Judices fieri solet, ac debet, sed summarè, ac potius more Principis, quàm Judicis, extra iudicii formam, seu figuram procedit, sola veritate inspecta, ut advertitur, sub tit. de iudicis in relatione, ac praxi curiæ, occasione agendi de ista, aliisque Sacris Congregationibus.

19 Dicebatur (& benè) per aliquos peritissimos Cardinales, qui in Rota, aliisque Tribunalibus prius versari erant, nil referre, an Episcopus, benè, vel malè processerit, si reverè adesset incurfus censuram, quoniam si male religiosi declarati fuerant excommunicati per Episcopum, poterant nunc benè declarari ab ipsa S. Congregatione, ideoque reverè præcipiunt, ac totus punctus erat in meritis, cum juxta frequentem Curiam praxim, de validitate, vel invaliditate censurarum disputari solet, quando agatur de censuris latis ab homine, & præsertim contumacialibus, vel etiam de illis latis à lege, ad effectum evitandi necessitatem partitionis, sive obstaculum, quod prius censuras audiri non possit in negotio principali, cum expediat principaliter insistere super illarum nullitate, ad effectum tollendi illas de medio; Secus autem ubi principalis quæstio sit, an verè adit incurfus, neque, ut in præsentis.

20 Cum autem in cedulonebus ab Episcopo publicatis duplex assignaretur causa; Primò nempe ob recursum ad magistratus sæculares in causa ecclesiastica pendente in ipsam Sa-
cra

era Congregatione; Et secundo trahendo ad forum laicale dictos officiales confraternitatis, idcirco de his distincte agendo.

5 Circa primum punctum recursum, non negabam, quod illis postis, ac probatis, adesse incursum censuratum, quacumque consuetudine non obstante, quae improba utpote factis Canonibus contraria censenda est, cap. noviter, Et cap. gravem de sent. ex. com. & in Bulla Coena Domini, §. 16. Rot. dec. 101. 121. & 212. & post secundum vol. consil. Farin. apud Bich. dec. 282. n. 1. & 2. dec. 83. par. 7. rec. cum aliis sub tit. de judic. disc. 19.

6 Inhibebam vero in deficiente verificatione hujus praesuppositi, cum nulla desuper daretur probatio super his recursum, sed solum deduceretur juris praesumptio, quod scilicet illi habiti censentur ab habentibus interesse, cum sine instantia Partis interessata non foleant Magistratus saeculares ex officio, seu motu proprio in his se ingerere, ad not. per DD. in c. constitutus 1. de testib. Gregor. & adden. dec. 96. Caval. dec. 372. & 529. Burat. dec. 446. & 536. apud Bich. dicta dec. 182. & saepius.

7 Respondendum tamen, cum recepta poenae quotidiana distinctione, inter poenam denegationis audientiae, & alias graviores personales, praesertim illam censuratum, ut scilicet ad primum effectum ista praesumptio sufficeret; Secus autem ad alterum, ad quem requiritur vera, & perfecta probatio, quod habiti fuerint per eum, in quo praetendatur incursum censuratum, aliarumque poenarum, ut de hac distinctione aliis relatis habetur apud Burat. & add. dec. 416. & 446. add. ad Greg. dicta dec. 96. apud Bich. dec. 641. nu. 1. & d. disc. 19. de judic.

8 Est bene verum, quod neque id indefinitely recipiendum est circa necessitate perfectae, & concludentis probationis, cum id moderati, seu declarari foleat quando facti circumstantiae ita suadeant, ob quas etiam leves, & conjecturales probationes, quamvis imperfectae, & praesumptivae admitti foleant, ut ead. disc. 19.

Quinimo sufficiens reputatur sola perseverantia, ex qua quaedam rari habitus desumi videntur, quod scilicet illa pars interessata, contra quam ad minorem effectum denegationis audientiae praesumptio viget, tenuit formiter, ac solemniter recursum renunciare, atque se promptam offerre parere mandatis Judicis ecclesiastici, suaeque diligentiae adhibere pro remotione impedimentorum, tunc etenim his non sequitur dicta juris praesumptio juncta cum his adminiculis, quae a praemissis resultant, quandoque sufficiens reputata fuerit etiam ad graviores effectum censuratum, ex ea congrua ratione, quod cum ista dicatur materia difficilis probationis, quo magis fieri potest occulte practiciari foleat, quodque officiales magistratum saecularium hujusmodi actorum copiam denegare foleant, idcirco nimium de facili fraus legi fieri potest, atque impunè haberi recursum sub isto clypeo, quod ex defectu probationum ad censuras, aliaque poenas deveniri non valeat, ut apud Peniam dec. 1093. repetit. post secundum vol. consil. Far. dicta dec. 212. apud Bich. dicta dec. 282. & dec. 656. quae est declarativa praecedentis, dec. 641. coram eodem, cum aliis, d. disc. 19. Unde propterea in ista materia, certa & determinata regula statui non potest, cum potius arbitraria dicenda sit, pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis decidentia.

Verum in hac facti specie, hujusmodi difficultas non intrat, non solum quia isti religiosi ab initio promptos se obtulerunt facere quascumque renunciationes, & declarationes à S. Congreg. demandandas, sed etiam quia neque verificabatur ista circumstantia impedimentorum, unde propterea non aderat occasio asumendi dictam inspectionem.

9 Et quod magis est, deficiebat requisitum recursum in radice, quoniam tunc illi formiter haberi dicuntur ad effectum incursum censuratum, aliarumque poenarum, quando à magistratibus saecularibus de facto emanant inhibitiones, & praecipua, vel alia judiciaria, & autoritativa impedimenta, ob quae impedita remaneat prosequitio causae ecclesiasticae, vel spiritualis coram suo Judice, vel exequutio literarum Apostolicarum, seu mandatorum Rotalium, vel alterius Judicis, seu exequutoris ecclesiastici, & sic spectato effectu, qui non autem solus effectus in hac materia est punibilis, Felin. in c. 1. n. 10. de praesumpt. Menoch. de arbitr. casu 360. num. 9. Farin. q. 24. n. 55. & seqq. Duard. ad Bull. c. en. canon. 16. q. 6.

10 Est hic punctus est an recurratur ad saecularem tamquam Judicem, qui in ratione jurisdictionali, & autoritativa, cum inhibitionibus, & praecipuis, seu alias Judicem, vel exequutorem ecclesiasticum impedit, ne suas partes expleat,

vel etiam impediatur colligantem, ne sua jura coram competenti Judice ecclesiastico prosequatur; Secus autem ubi ad aliquem Magistratum saecularem recurratur tamquam virum potentem pro sola assensu de facto in forma extrajudiciali, adeo ut non adhibeatur auctoritas jurisdictionalis, cum tunc intrent termini diversis privatis residentibus, non autem isti termini recursum, ut admittitur in eisdem dec. 282. 641. & 656. cor. Bich. ubi concordantes.

Verum, & id pariter discretè, pro facti qualitate intelligendum venit, ne aliàs ita adhibendo istum modum pro colore quaesito, legis prohibito eludatur, eique fraus fiat, ut d. disc. 19. de judic. Unde praeterea cum in hac facti specie, neque id verificaretur, cum accessus dicti Commissarii nullum ulteriorem habuerit progressum, vel produxerit effectum impeditivum, seu aliàs praedjudicalem, ita cessabant illae quaestiones, quas super praemissis postea frequenter disputat, aliquando contra recurrentes, & aliquando pro eis excusandis juxta requiritum opportunitatem, ut Advocatorum conditio exigit.

Quo vero ad alium punctum quod personae ecclesiasticae, 11 & in causa ecclesiastica evocatae fuissent ad forum saeculare, pariter difficultas tolli videbatur ex eodem facto, seu defectu justificationis, dum nulla desuper dabatur sufficiens probatio, atque sola praesumptio juris non sufficit ad hunc graviores effectum censuratum juxta distinctionem, de qua supra.

Dicebam ulterius, quod ubi etiam constaret concludenter 12 de formali querela, quae per dictos Religiosos adversus dictos saeculares pro extractione bonorum ab Ecclesia, vel factis praestata esset, adhuc tamen sustineri non poterat censura, eo modo quo prolatae fuerant, contentae scilicet in Bulla Coena, quoniam licet trahentes, seu vocantes clericos, aliasque personas ecclesiasticas ad forum laicale, incurrant censuras, aliasque poenas à sacris Canonibus inflictas, non tamen incurrunt istam Bullae Coena, cum ea loquatur solum de Judicibus, & aliis, qui jurisdictionaliter, ac autoritative personas ecclesiasticas ad suum forum trahunt, non autem de partibus colligantibus, ut firmant Ugolin. super hac bull. c. 15. §. 1. n. 11. Duard. super eod. c. 15. q. 10. n. 2. Thetaur. de pgn. Eccl. verbo Curia, c. 9. vers. quares an colligantes, & verbo juris d. c. 9. in princ. ac alii moderniores morales frequenter, & habetur etiam occasione turbationis, vel impedimenti, disc. seq. & d. disc. 19.

Clarius vero quia non agebatur de clericis, vel personis 13 ecclesiasticis; sed de certis, ac notoriis laicis, unde propterea, quidquid sit de competentia fori laicalis, vel ecclesiastici respectivè, circa ipsam confraternitatem, ejusque corpus, & de quo agit, sub tit. de juris d. pluries, ac etiam in supplemento, & alibi, supponebatur quod processus formatus contra ipsos laicos, esset jure singulari, seu personali absque aliqua mentione officii, & consequenter cessabat quaestio in radice, cum extra controversiam sit, ut personae saeculares subjaceant foro laicali, ut locis citatis advertitur, ac etiam hoc lib. sub tit. de Regular. disc. 50.

CESARAUGUSTANA ABSOLUTIONIS PRO CAPITULO ECCLESIAE SANCTI SALVATORIS, CUM CAPITULO ALTERIUS ECCLESIAE SANCTAE MARIE.

Causa disputata in Rota, decisus pro Capitulo Sancti Salvatoris.

An obtinens absolutionem ab aliquibus expressis censuris, dicatur rectè ab illis absolutus, si aliis censuris non expressis innodatus esset; Et an detur absolutio ab una specie censurarum, alia firma remanente.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutio causa.
3 An censura possit tolli in parte, distinguitur inter forum internum, & externum, ac etiam inter absolutionem generalem, & particularem.
4 Forenses non debent se ingerere in materiis fori interni, & contra.
5 De eodem de quo, n. 3.
6 An obtinens gratiam de delicto teneatur narrare alia delicta, vel gratias.

- 7 Idem de dispensationibus.
8 Concordia etiam nulla excusat à censuris.
9 Non tenetur quis se facere criminofum, si praetendat non esse.
10 De distinctione censurarum specialium, & universalium.

D I S C. XVIII.

1 R Elaxatis contra Capitulum ecclesiae Metropolitanæ S. Salvatoris declaratoris, ob non partitionem mandatorum Rotalium in causa distributionum disputata in Rota, inter Canonicos, & Portionarios ejusdem Ecclesiae; Et quae contumacia irritavit Tribunal Rotæ, atque alteri amulo Capitulo ecclesiae de Pilaranfam dedit restitumendi antiquas praetensiones super praesentibus, unde propterea obtinuit longè plus quam credebatur, vel sperabatur, juxta feriem de qua in Casaraugustana Cathedraliatis, sub tit. de praem. disc. 3. cum seqq. Cum ego, & alii ejusdem Capituli Sancti Salvatoris defensores in dicta majori causa cathedraliatis, agnosceremus, quod nimium praedjudicialis esset continuatio in dicto statu censurarum, & contumaciae, consulimus, ut concordatis jam portionariis aliisque interessatis, ac propterea sequuta partitione, ob cuius defectum ad censuras devenerunt erit, commissio super absolutione obtineretur, ut sequitur factum; Cùmque dictae absolutionis concessionis se opponeret dictum Capitulum Pilarense; Hinc pro stylo Rotæ, cui commissio directæ erat, datum fuit dubium, an commissio absolutionis desuper obtenta suffragetur, atque post binam causae propositionem, sub die 20. Januarii 1656. coram Cerro, credo quod pro concessione absolutionis profuerit resolutio.

In dispositionibus desuper habitis, duo erant puncti; Primo scilicet in facto, an adessent aliae censurae, ultra illas quae Papae in dicta commissione narratae fuerant; Et secundo post quod adessent, an id obstat ad effectum quaestionis.

Primus punctus erat (ut dictum est) potius facti quam juris, atque ex facti circumstantiis probabilibus videbatur eas non adesse, ut etiam infra insinuat, de hoc autem ad causae Patronum potius agere pertinebat; Quatenus verò pertinet ad secundum punctum juris, an scilicet concurrentibus pluribus censuris ex diversis causis, suffragetur absolutio ab una, vel aliquibus aliis non narratis, multoque minus purgata contumacia, ob quam aliae censurae incurse, vel prolatae sint; Dicebam scribens pro capitulo S. Salvatoris, distinguendum esse inter forum internum, & externum; Ad effectum siquidem fori interni, ac poenitentialis, circa illam absolutionem, quae à peccatis, & à censuris à confessorio habente sufficientem potestatem conceditur in administratione sacramenti poenitentiae, ad veritatem quod procederet auctoritate Theologorum moralium, quas plenè cumulabant scribentes pro oppositoribus, dum confessio sacramentalis debet esse integra, tamquam redolens abolitionem omnis maculae, ac restitutionis personae in statum gratiae, quod sequi non potest ubi aliquid vinculum remaneat, quod constituit animam in statu damnationis, juxta dictum Apostoli, quod qui in uno deficit, factus est omnium reus; Et ad instar eorum, quae habemus apud Criminalistas in Indultis, seu abolitionibus, ad quorum effectum omnia crimina narrare oportet, eorumque remissionem, vel satisfactionem Partis interessatae habere; Potissimè verò ubi ad sit perseverantia in eo delicto, vel contumacia, quae est causa censurarum, cum ita deficiant poenitentiae peccati commissi, & propositum non peccandi in futurum, sive quibus non conceditur hujus sacramenti administratio, ut latius per Theologos, ac etiam per aliquos Canonicos, quibus me referre protestabar, cum incongruum videatur vito foris, externi fori negotia pertractanti, in his materiis se ingerere; Sicuti è converso professoris fori interni se ingerere non debent in legalibus, quae ad forum judicarium, seu externum pertinent.

Ad effectum autem fori externi, dicebam verius esse, ut innodatus pluribus censuris, rectè possit absolutionem ab una, vel ab aliquibus obrinere, ut tollat illa obstacula, quae ab ea specie praestantur, deinde verò obtenturus aliam absolutionem ab aliis; Ad instar illius, qui duplici catena vincus est, quoniam si intendit asequi pristinam naturalem libertatem, atque omnium membrorum, totiusque corporis liberum usum & operationem habere, utique debet omnes catenas, vel alia vincula solvere, cum nil referat tollere unum, vel duo, si alia supersint; Et consequenter ubi agatur etiam in foro externo, de impetratione absolutionis generalis ab omnibus censuris, pura ad effectum capacitatis assequendi beneficia, seu praestaturas cum similibus, & tunc

utique etiam in hoc foro procedunt eadem, quae in poenitentia dicta sunt, cum agatur de integro statu, ac ad effectum omnimodae capacitatis personae, quae est individua, atque non potest eodem tempore esse in statu indignationis; Secus autem ubi agatur de solutione aliquorum vincularum operationum certos effectus, quos non operantur alia, sive quia vinculo ita paulatim libertatem obtinere expediat, cum nulla ratio id prohibeat.

Siquidem si (ex. gr.) quis vincus sit compedibus, ac etiam manicis ferreis, unde propterea habeat manus, ac pedes impeditos, rectè curare potest obtinere solutionem unius catenae, quamvis altera firma remaneat, cum ita expediat obtinere operationem aliquorum membrorum, quamvis non habeat illam aliorum; Quinimò in ipsismet membris ligatis duplici vinculo, uno graviore, & altero leviori, nimium referat tollere unum, ut alterum tantum remaneat, ut praxis docet in compedibus duplicis diversae speciei, quoniam alii sunt ferrei, qui impediunt quidem libertatem cecliter ambulandi ac fugiendi, sed permittunt (licet cum aliquo incommodo) aliquem illorum membrorum usum, alii verò sunt compedes trabes, seu lignae, qui impediunt usum omnimodum; Ideoque stant bene simul, ut una species tollatur, & altera remaneat pro effectuum diversitate; Ut in his terminis censurarum, ita distinguendum inter forum internum, & externum, sive inter absolutionem & habilitationem generalem, ac particularem, habetur apud Covarruv. in c. Alma mater, par. 1. §. 11. n. 13. vers. 2. conclusio, & n. 14. in fin. vers. igitur hac septima conclusio, Sayr. de censur. (qui forsitan omnium plenius istam materiam tractat) lib. 2. c. 19. n. 16. & c. 21. n. 21. & 23. bene Garzias de benef. par. 3. c. 3. n. 14. §. 60. quomodo refert & sequitur Grat. disc. 327. n. 15. Ut ell. conclus. 10. n. 68. Barbof. in c. cum pro causa, n. 4. de sent. excomm. atque ratio naturalis evidenter convincere videtur.

Dubitandi ratio cadebat in subreptione, seu defectu intentionis, ad instar eorum, quae etiam respectu fori externi apud Criminalistas habentur in materia indultorum, seu abolitionum, quod scilicet petens gratiam de aliquo delicto, exprimitur teneatur alia crimina, quibus innodatus reperitur, quinimò etiam ea, à quibus per aliam gratiam sit jam absolutus, quando tendant in idem, seu agatur de eadem specie criminis (quoties praesertim agatur de gratia, vel abolitione particulari, quidquid sit de indultis, & abolitionibus generalibus, ex ea nimium congrua ratione, quod facilius intrat commiseratio, vel indulgentia cum eo, qui aliàs non criminofus ex humana fragilitate illud unicum crimen commisit, quam cum eo qui sit solitus delinquere, ac plurimum criminum reus ad communiter notata per Bal. Castr. & alios in l. 3. c. de Episcopali Audient. de quibus apud Tiraquell. de poenis temperand. caus. 10. n. 4. Franch. & add. dec. 330. Farin. q. 6. nu. 49. & seqq. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 22. de quibus quod ad.)

Ponderando in idem ea quae habemus in materia dispensationum Apostolicarum à pluribus impedimentis, quae in idem tendant, quoniam omnia narrari debent, ex illa ratione differente, quod pro stylo Datariae facultis conceditur dispensatio ab uno, quàm à pluribus rendentibus in idem, dum alias fraus fieri posset, ita per plures distinctas dispensationes singulorum impedimentorum, tollendo illud obstaculum, super quo vel non concederetur, vel difficultus dispensatio, ut apud Sanch. ubi supra, Pirt. Cortad. in ejus praxi dispensationum, cum aliis per modernos Collectores, vel practicos.

Verum dicebam quod obiectum aliàs considerabile, in hac facti specie cessabat ex altero fundamento facti, quod scilicet, dubiae, ac incertae essent aliae censurae, quae per oppositores objiciebantur, ob quosdam praetensos recursum, vel ob praetensam non partitionem aliquorum antiquorum mandatorum Rotalium in causa praesentiarum, inter easdem Ecclesias, vel Capitula; Quamvis etenim adessent aliquid declaratoriae à pluribus annis relaxatae, attamen videbantur sublatae per quamdam concordiam, quae ubi etiam ob defectum beneplaciti Apostolici, seu aliàs invalida, vel impugnabilis esset, adhuc tamen à censuris, & contumacia excusatur, ut apud Dunozer. senior. dec. 34. repetit. dec. 585. par. 1. rec. & apud Rojas dec. 364. & habetur supra, disc. 5.

Unde propterea oportebat prius formiter disputare, an adessent, necne istae aliae censurae, atque hoc posito, dicebam quod nulla supererat necessitas illas narrandi, vel earum absolutionem quoque obtinendi, cum nullibi in jure cautum sit, ejusque principia, & rationes potius repugnent, ut teneatur quis fateri delictum, ejusque reum se facere, quando probabiliter credere potest, se esse ab illo immunem; Ita que

que ratio pro meo iudicio de plano tollebat difficultatem, quae alias fuisset considerabilis.

De istis autem censuris, à quibus totum ut supra hujus Ecclesiae, & Capituli praedicti provenit, habetur mentio in alia *de araugustana Canonica sub tit. de benef. disc. 23.* ubi de distinctione censurarum singularium afficientium personas, & generalium afficientium corpus, quodque absolutio, vel exemptio ab una specie, sit compatibilis cum permanentia, & duratione alterius, ex ibi deductis.

FAVENTINA CENSURARUM PRO CURIA ARCHIEPISCOPALI CUM ANTIANIS OPPIDI BAGNACABALLO.

Decadem materia validitatis, vel invaliditatis declarationis incurfus censurarum contentarum in Bulla Coenae, ob turbatam, vel impeditam ecclesiasticam jurisdictionem,

S U M M A R I U M.

- 1 Fines jurisdictionis temporalis solem esse diversi à finibus spiritualibus.
2 Quod aliquando Episcopi non permittatur exercitium jurisdictionis in causis mixti fori.
3 De fundo devoluto, & consolidato.
4 De privilegiis Ferrariae, & Urbini.
5 Facti series.
6 Resolutio, ejusque ratio.
7 Justa causa excusata ab incurfu censurarum.
8 Solent sequi resolutiones ex motivis ignotis ipsismet defensoribus.
9 Testes de familia Curiae non sunt idonei.
10 In censuris requiritur citatio personalis.
11 De Bulla Coenae contra impediens jurisdictionem, quando procedat.
12 Quare Advocati scribant substinendo censuras.
13 Declaratur conclusio, de qua, n. 9.
14 Quando procedatur ad penas contumaciales.
15 De eodem circa penas spirituales.
16 Quae sit pena gravior an corporalis, vel spiritualis.
17 De eadem conclusione, de qua, n. 9. & 12.
18 Quando praestetur fides restibus minus idoneis.
19 Declaratur conclusio, de qua, n. 10.
20 Quando citatus habeatur pro citato.
21 Male citatus si habeat notitiam, sufficit.
22 De eadem conclusione de qua, n. 11. declaratur.
23 Quod communiter dicantur persona potentes.

D I S C. XIX.

Contingente in hoc oppido Bagnacaballo, illa diversitate finium temporalium, vel spiritualium frequenter enunciata sub tit. de jurisd. disc. 1. cum seq. & sub tit. de praem. disc. 29. & alibi; Quia nempe in spiritualibus se intra fines dioecesis Faventinae provinciae Aemiliae, seu Romanodiola, Status Ecclesiastici immediati, in temporalibus vero intra fines Ducatus Ferrariae, qui ante devolutionem enunciata sub tit. de feudis, disc. 2. & 40. erat sub diverso Principe; Cum forsitan antiquitus sub proprio Principe; saltem de facto, practicaretur idem, quod in aliquibus Italiae Principatibus praticari videmus, quod Episcopi non de facili permittitur exercitium gladii temporalis, & familiae armatae cum laicis in causis pecuniariis, seu alias profanis, ut insinuat infra, disc. 21. Quamvis ob devolutionem Ducatus praedicti per reversionem ad suam primaviam causam, ille effectus fuerit de eodem Statu immediato, unde propterea praticari debeat id, quod de jure dispositum in reliquo Statu praticatur iure illius consolidationis, de qua agitur, dicto tit. de feud. disc. 83.

Attamen dum Clemens VIII. in adptione possessionis illius feudi, quam personaliter facere voluit, ut illorum populorum benevolentiam, captare, plura privilegia concessit, ut ita sub Cardinali Legato continuarent eo modo quo sub proprio Duce, ut advertebat sub tit. de jurisd. disc. 80. quod adinstar fecit etiam Urbanus VIII. in Statu Urbini, ut habetur d. disc. 83. de feud. & disc. 2. de donat. & alibi, exinde resultat quaedam opinio, seu praetentio illorum populorum continuandi in eisdem usibus, vel styliis, cum quibus etiam de facto sub propriis Ducibus vivebatur, ut praesertim docet praxis casus, de quo agitur sub tit. de Regalib. disc. 55. seu 56. Cum itaque Episcopus in vifitatione comperisset nonnul-

los oppidanos saeculares, esse debitores aliquorum piorum locorum, atque negligere solutionem, unde propterea fecisset monitionem generalem comminando coercionem realem, ac personalem, idque totus populus, eorumque vice illi de Magistratu, qui Antiani dicuntur, aegre ferrent, curantur proinde obtinere quandam inhibitionem ab officialibus Legationis Ferrariae, quaerenti, cum publica restituentia, ac rebellionem exemerunt à familia Curiae Episcopalis unum ex dictis debitoribus jam carceratum ex causa praedicta, impediendo quoque, ne ad aliorum carcerationem procederetur, cum formali scandalo tumultu, combinando etiam eidem familiae trucidationem, ac etiam convocationem populi ad sonum campanae, eo modo quo contra bannitos, ac malefactores praticari solet; Unde propterea Vicarius generalis, capta desuper informatione per depositionem eorumdem de familia, praeviaque monitione domi, seu per edictum, praefatos Antianos, ac alios, qui Episcopalem jurisdictionem ita scandalose turbaverant, incurfos declaravit in censuras contentas in Bulla Coenae Domini, contra impediens, ac perturbantes Episcopos, aliosque Praelatos, ne suam jurisdictionem exerceant; Quare censuras recurrentibus ad Sac. Congregationem Immunitatis, assumpta disputatione super consueto dubio, an censurae substineantur, negativa proditit resolutio de anno 1661.

Quamvis autem per Scribentes hinc inde, in puncto juris deducerentur ea, de quibus infra; Nihilominus ea per Sac. Congregationem revera patum examinata fuerunt, quoniam unica resolutionis ratio fuit dicta inhibito Cardinalis Legati, vel ejus officialium; Tum quia male se gessisset dicta familia Episcopi, illi non parendo, donec obtineretur moderatio ex vulgari regula, de qua pluries sub tit. de judiciis in materia attentatorum, quod inhibito, sive iusta, sive iniusta est rimenda; Tum etiam, quia visum fuit, ut inhibito praefata praebuisse dictis Antianis, & aliis iustam causam credendi, quod licet pro ejus observantia restituentia fieri potuerit, & consequenter, quod non adesset contumacia, seu malitia positiva, quae necessaria videtur pro incurfu hujusmodi gravium censurarum, non de facili dando sine culpa positiva & tali, quae peccatum mortale redoleat, ex deductis per Fagnan. in c. ad hac n. 68. de Religiof. dom. & habetur supra, disc. 5. in proposito excusationis censurarum ob aliquam concordiam licet invalidam.

Unde propterea edocemur id, quod advertit in specie Rovit. dec. 49. n. 13. ac pluries insinuat alibi, quod scilicet, à magnis praesertim, ac supremis Tribunalibus Collegiatis, frequenter prodeunt decisiones ex motivis nullatenus tactis per causarum defensores hinc inde; Quod improbandum non est, Bene tamen, ubi stylus est edendi decisiones, quarum commendabile videtur, occultando motiva, quae fuerunt causa resolutionis, vel illa leviter attingendo, ad decisionis ornatum, deducere patum tutas conclusiones praedictas in aliis causis, ut advertebat in relatione, & praxi Curiae, sub tit. de judic. occasione agendi de Auditorio Rotae ejusque decisionibus.

In disputationibus itaque desuper habitis, scribentes per censuratum validitate, plura deducebant fundamenta; Primo nempe defectum probationis praesuppositae restituentiae ac turbationis non aliunde probatae quam per depositionem eorumdem birruariorum, seu illorum de familia, qui plena fide indigni sunt, ex plenè deductis per Farin. q. 32. n. 80. & q. 56. n. 370. & segg. cum aliis de quibus infra; Secundo ex defectu citationis personalis, sine qua non datur vera contumacia, quae ad censuratum, praesertim adeo gravis excommunicationis contumacialem prolationem necessaria est, ex relatis apud Sperell. dec. 48. & est absolutum utriusque civilis, & canonici juris principium, ut non detur vera contumacia sine scientia, ut in sua sede sub tit. de judic.

Et tertio fortius ratione injustitiae, quoniam Bulla Coenae, ut advertebat disc. praecedenti, procedit contra impediens, vel turbantes Ecclesiasticam jurisdictionem autoritative, seu jurisdictionaliter, non autem de facto cum autoritate privata, juxta opinionem plurium, quos refert Duard. ad hanc bull. c. 16. q. 4. ac referunt alii tenentes contrarium, de quibus infra.

Singula igitur dicta objecta rejiciendo, ego & alii Scribentes pro Curia Episcopali, (pro consueto tamen pluries enunciato stylo substinendi scilicet hujusmodi censuras, non in odium censuratorum, & in parte odibili, sed in gratiam Episcopi pro substinenda ejus dignitate.)

Quatenus pertinet ad primum, dicebamus, quod licet regula sit talis, ut hujusmodi ministri Curiae non sufficiant ad perfectam, & concludentem probationem delicti, attamen

beneficium ad torturam, ut post Isern. & Afflict. ac alios habetur apud Franch. dec. 379. & add. & Sperell. dec. 149. nu. 22. Hoc autem postro resultat, utricite transmitti possit inquisitio, seu monitorium, quodque contra contumacem procedi valeat ad condemnationem contumacialem, etiam banni capitalis, quod in Regno Neapolitano sub termino, seu vocabulo fori jurisdictionis explicatur, juxta ubique receptam praxim, de qua apud Clar. s. fin. q. 11. n. 2. & segg. & q. 44. n. 10. alioque practicos Criminalistas, & praesertim apud Scialojam in tract. de fori jurisdictione.

Ac propterea quemadmodum ita ad condemnationem contumacialem, ac poenam ordinariam corporalem procedi potest, ita facilius dicendum est procedi posse ad istam poenam spirituales, ut in specie alii relatis habetur apud Carthar. dec. 82. n. 51. Sperell. dec. 48. & dicta dec. 149. n. 22.

Quamvis enim discurrendo intellectualiter, gravior poena reputetur excommunicatio major, quam poena capitalis, dum ista occidit solum corpus caducum, & corruptibile, quod jam est mortuum, illa vero causat mortem aeternam animae nobilioris, ac immortalis, ut alibi quoque insinuat; Attamen de facto, poena capitalis longe gravior reputatur, magisque circumspicere ad eam procedendum est, ratione scilicet irtractabilitatis, quodque detecta nullitate, vel injustitia condemnationis, non remanet consilium indemnitati ejus, qui condemnatus est, si interim condemnatio executioni demandata fuit; Porrimò quia hujusmodi condemnationes contumaciales cum banno capitali, secum trahunt etiam praedictum animae, dum ex improviso, etiam per insidias à quocumque impune occidi possunt, neque cum eis adhibentur illae adeo exactae spirituales diligentiae, quae adhibentur cum illis, qui occiduntur per manus carnificis. Ideoque si semel probatio sufficiens ad tormenta, juncta cum contumacia, reputatur apta ad dictam condemnationem capitalem, recte videtur etiam apta ad hunc effectum, qui saltem ratione retractabilitatis est minus praedictis, ac etiam quia ratione frequentiae non videtur hodie ista poena spiritualis quoad Mundum producere illam infamiam, alioque poenales effectus corporales, quos antiquitus producebat, ut in perjurio quoque praxis docet, ideoque merito per Sac. Concil. Trident. & per alia Apostolica decreta, censurarum facilitas, & frequentia damnatur.

Clarius vero in hac facti specie, quia concurrebat notabilis numerus ministrorum Curiae, dum erant quinque, ac ulterius aliae accedebat probationes adminiculative per aliquos testes deponentes de fama publica, & de aliis argumentis, ex ponderatis per Sperell. ubi supra; Porrimò dum agebatur de facto, quod de sui natura erat difficilis probationis, cum esset delictum potius popolare, & contra omnes, qui ad tumultum accurrerunt, erant potius principales delinquentes, & qui quatenus aliqui absque reatu bono animo accurrissent; Attamen incertum erat, quinam isti essent, & quatenus eorum scientia haberetur, utique non deposuissent contra patriam, & populum, neque tunc expediebat, ut in eo populi calore officiales curiae Episcopalis ad illum locum accessissent, ne id scandali majoris occasione praebere, unde propterea intrare dicebam receptam ac frequentem conclusionem, ut in iis, quae sunt de sui natura difficilis probationis, ista leviter sufficiat, & admittenda sit, atque praestetur fides restibus quamvis alias exceptione elidibilibus, ex relatis per Fatnac. q. 62. Buratt. & Add. dec. 143. 294. & 665. Mantic. dec. 112. & communiter; Atque revera istud obiectum non habebatur in consideratione, cum casus redoleret speciem facti notorii, in quo casu non attenduntur apices juris, ex collectis per Sperell. dicta dec. 48. n. 43. & segg. per tot.

Minus considerabile videtur alterum obiectum deficientis citationis personalis, sine qua non datur vera contumacia, ex plenè patiter in his terminis censurarum relatis, per Sperell. dicta dec. 48.

Admittebam siquidem veritatem conclusionis in casu suo, ubi scilicet agatur de censuris contumacialibus ad homine proferendis in poenam delicti, vel contumaciae, & inobedientiae, quia nempe Episcopus, vel alter superior ecclesiasticus mandet subdito, ut coram se compareat, sive aliquid adimpleat ful praena excommunicationis, ad quam autoritate sua procedat pro punitione contumaciae, & inobedientiae, cum tunc requiratur contumacia vera, & formalis, quae regulariter non contrahitur sine scientia, quae in graviter praedictis debet esse omnino certa, & non admittitur praesumpta, ex plenissime cumulatis per adden. ad dec. 542. nu. 98. part. 4. rec. tom. 3. & passim, cum sint principia vulgaritatis, & quotidiana, ideoque merito necessaria est saltem prima

citatio personalis, ut occasione contumacialis iudicii, quod in Curia dicitur pro contradictas, sive occasione declaratoriae, ad quam, ob non paritionem procedi solet, habetur in sua sede sub tit. de judic. Secus autem ubi non agatur de censura hominis, ratione contumaciae, & inobedientiae, sed potius de censura legis, quae superior solum declarat, seu denunciat populo, cum tunc dicitur potius species actus extrajudicialis, in quo citatio adhiberi solet ex quadam urbanitate ad effectum, ut ita monitus ille, qui jam à lege praesupponitur censuratus, aliquam excusationem deducere valeat, ideoque non agitur de illa contumacia, quae est censurarum fundamentum, ut advertebat in Messanen. disc. 13. & in aliis, hoc eod. tit. & apud Sperell. dicta dec. 48.

Et nihilominus etiam in casibus, in quibus citatio personalis regulariter necessaria est, adhuc recepta est imitatio in dicto tit. de judic. pluries deducta, ut cesser quando vel ratione potentiae ob non rorum accessum, vel ratione affectae latitacionis, alias citatio non est practicable, quoniam tunc in odium impediens ille habetur pro citatio, ut etiam desuper plura cumulantur apud Sperell. dicta dec. 48. & per alios modernos passim, cum sint principia hodie notoria.

Accedentibus quoque duabus aliis circumstantiis; Primò nempe praesupposito stylo illius Curiae illatumque partium; Et secundo quia dabatur sufficientes justificationes, quod citationes factae domi per edict. verè devenissent ad notitiam citatorum, quo casu id sufficit, cum ad alium finem citatio non requiratur, nisi pro notitia, ut patet ad fatieratem colligit idem Sperell. dicta dec. 48. n. 37. & pluries advertebat dicto tit. de judic.

Major itaque difficultas consistebat in tertio obiecto, an scilicet intrarent censurae contentae in Bulla Coenae, dum agebatur de delicto restituentiae, vel inobedientiae commisso ex privato, non autem autoritative, ac jurisdictionali jure.

Quamvis etenim alii pro hac parte scribentes elaboratè cumularent plures relatos per Bene de immunit. rom. 1. c. 1. dubit. 10. sect. 2. n. 11. & dubit. 11. & Alfons. de Leon. de censur. recollect. 4. lit. I. verbo impediens, ut scilicet per quocumque impediens ecclesiasticae jurisdictionis exercitium, ista censura incurrat; Attamen pro meo sensu probabilior videtur altera opinio, quam tenent Duard. ad eand. bull. & alii, ut advertebat discurs. praecedenti, quod scilicet procedat contra eos, qui jurisdictionaliter, ac in ratione autoritativa id agant; Sive quod dicta prior opinio verius recipienda veniat, etiam ubi impediendum praestetur ab eo, qui non sit publicus officialis, vel Magistratus habens jurisdictionem laicalem, cum qua in forma iudicii impediendum praestet, sed sit persona potens cum illa specie potentiae, quae in populo potius publica, quam privata dicenda veniat, ut ex. gr. sunt Barones & Domicelli, qui licet non habeant jurisdictionem in exercitio, quod est poenis Judices, & Magistratus, eam tamen habent in dominio; Sive quod eis debetur quaedam reverentia, seu obedientia, ob quam specto effectu, iste sit idem; Secus autem ubi ipse reus curet facere restituentiam Curiae donec impediatur exercitium jurisdictionis superioris, non per speciem turbationis, vel usurpationis jurisdictionis, aut poenivi contemptus, sed principaliter ut se eximat, atque molestias personales, vel reales evitet per speciem illius defensionis, quam natura docere videtur; Idemque ubi non ipsemet carceratus, vel carcerandus hanc restituentiam faciat, sed eam faciant ejus amici, vel benevoli, quamvis potentialiter, ac armata manu, cum id non nisi per hanc viam sequi valeat, semper tamen dicitur privatum delictum restituentiae, & exemptionis, non autem formalis turbationis jurisdictionis; Atque cum hac distinctione conciliabiles videntur dissidentes Moralium opiniones.

Applicando autem ad rem; Quando dicta inhibito officialium Legationis, juncta cum opinione, de qua supra, non praebere illam excusationem, cui verè Sac. Congr. innixa est; Tunc dicebam (etiam in sensu veritatis,) quod recte dici posset formalis turbatio publica, & autoritativa, & consequenter, quod intraret Bulla Coenae, dum delictum factum non erat principaliter ad eximendum illum carceratum, ex affectione privata, sed potius per Magistratum communitalis, & per populum jure publico, negando Episcopi jurisdictionem, seu potestatem, ideoque recte intrabat ratio potentiae, ad instar eorum, quae habentur sub tit. de jurepair. praesertim disc. 58. ut Communiter, Baronibus, ac Domicellis ex quatuor fiat, atque dicantur etiam personae potentes.

NEAPOLITANA CENSURARUM PRO PIO FRANCISCO DE RUBEIS.

Casus disputatus coram A.C. resolutus pro eodem.

An, & quando occidens vel graviter percutiens clericum ea causa defensionis vitæ, vel honoris, five ex causa indignationis, vel magnæ provocationis, evitet censuram contentam in Canon, si quis suadente diabolo.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 De excommunicatione ob percussione clericum.
3 Declaratur ubi sit appensata, & dolosa.
4 Vel ubi percussatur clericus inveniatur in fornicatione, cum ampliationibus.
5 Item sex causa defensionis.
6 Declaratur quomodo debeat esse modus defensionis.
7 De differentia inter censuram, & irregularitatem.

D I S C. XX.

Um juxta seriem alia occasione enarratam sub tit. de fidei commissis, disc. 149. Pius Franciscus, vitæ militaris professor, actu deferens gladium, verbis, ac factis graviter injuriatus, ac provocatus esset à sacerdote sæculari...

Non negabam siquidem notoriam, & quotidie prædicatam dicti Canonici dispositionem, ut pro clerici homicidio, vel alia gravi percussione incurrat major excommunicatio...

Dicebam tamen, ut id procedat quando agatur de crimine doloso, & appensato, non autem ex inconfulo colore iracundia, unde vitium calumnie abiit, ut clarè probant prima verba canonis præsupponente, suadente diabolo id patratum esse...

Atque literaliter probat textus in c. 3. de sentent. excommunicat. ubi disponitur quod percussiones clericum, qui sit inventus fornicari cum uxore, vel forore, vel filia, vel matre, tamquam ex justo dolore excusabilis, hanc excommunicationem non incurrat...

Clarius verò, quoniam in hac facti specie, non solum accedebat dicta causa justi doloris resultat à receptis injuriis, sed etiam gravibus, dum agebatur de viro nobili, ac professore armorum, actualiter deferente ensẽ, attentis præsertim moribus illius Civitatis, sed etiam accedente alia justa causa defensionis propriæ vitæ...

non incurrit ad text. in dicto c. 3. de sent. excomm. cum concordantibus per DD. supra allegatos, ac Fatin. qu. 24. nu. 32. & latius q. 126. & per omnes passim.

Adversus hoc motivum, replicabatur per scribentes in Curia pro promotore fiscali Curia Archiepiscopalis quod ista non esset justa defensio, cum illa talis dicitur quando sit cum moderamine inculpatae tutelæ circa tempus, modum, & causam, ex plenè deductis per Moron. conf. 13. ubi de ista materia occasione agendi de incurfu irregularitatis pro homicidio ex causa defensionis.

Replicabam tamen, terminis esse longè diverfos; Ad effectum siquidem irregularitatis, rigorosè proceditur circa præcisè necessariam defensionem, ac moderamen inculpatae tutelæ, dum etiam pro homicidio, vel gravi vulnere rixoso, seu ex justo dolore, vel provocatione, irregularitas incurritur, quinimò etiam pro nullatenus peccaminoso homicidio casuali ex sola ratione quod daretur causa rei illicitæ juxta 7 casus textus in cap. concinebatur, cap. suscepimus cum seq. de homicid. cum concordantibus per Fagnan. in cap. ad audientiam ex num. 17. de homicid. volum. 5. c. 5. autem ad effectum hujus excommunicationis, à qua, ut dictum est, sufficit abesse dolus, ideòque non tenetur ille, qui se videtur in aliquo periculo constitutum, tenere libram in manibus, ut cæteris relatis in his terminis censuram advertunt Sayr. dicto cap. 17. nu. 19. & 20. Carol. de Grassi. dicto effect. g. n. 263. & alii de quibus supra; Et præsertim inæqualitas armorum non attenditur, ubi aggressus alia arma non haberet, nisi ensẽ, ut advertitur etiam per Moron. d. conf. 13. n. 25. Cum etenim excommunicatio major, ut alibi hoc eodem tit. ad hanc materiam censuram advertitur, importet gravem poenam ordinariam ad similitudinem poenæ capitalis, hinc sequitur, ut ab ista quælibet causa justa calor, vel indignationis excusare debeat. Ponderando potissimè quod ubi etiam aggressus potuisset cum simili repagulo, vel cum fuga se defendere, attamen cum ageretur de viro nobilissimo natalium, & armorum professore, actualiter deferente ensẽ, pro moribus regionis gravior injuria fuisset id agere, unde propterea dicebam de plano intrare traditionem Bart. in l. ut vim ff. de just. & jur. quæ ob quamdam purificationem, pro illorum temporum forsan conditione ab eo deductam, etiam apud non professores celebris, nimiumque famosa est.

CASTRI MARIS, VEL STABIEN. CENSURARUM PRO DIVERSIS PERSONIS CUM EPISCOPO, SEU PROMOTORE FISCALI.

Casus disputatus in signatura Justitiæ, resolutus pro hac parte.

An absolutio in censuris Papæ reservatis, obventa à quolibet probato, & legitimo confessorio in vim Jubilæi, suffragetur pro censuris in judicium deductis, per publicos cedulones jam declaratis.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Jubilæum non suffragatur pro censuris, & poenis fori externi judiciali.
3 In quo consistat peritia judicantium, vel Consulentiũ.
4 Declaratur conclusio, de qua, n. 2.
5 Quod Regno Neapolitano non permittatur Episcopis cognitio causarum mixti fori.
6 Denuntiatio excommunicationis à jure non importat veram jurisdictionem.
7 Percussor clericum, quam poenam quoad forum Ecclesiasticum incurrat.
8 Quid operetur Jubilæum juxta conclusionem, de qua, n. 2. & 4.
9 De eodem, & de differentia inter excommunicatos à Judice, & declaratos, vel denunciatos incurfos.

D I S C. XXI.

Attrato per plures sæculares hujus Civitatis homicidio in persona clerici in sacris; Episcopus, servatis servandis, per publicos cedulones, illos declaravit incurfos in majorem excommunicationem Apostolicæ Sedi reservatam contentam in can. si quis suadente diabolo: Aliam verò inquisitionem formavit Curia sæcularis, à qua, sive ab alio supremo magistratu, obventa remissione: Partis offensæ, mediante quadam compensione, absolutionem reportarunt; Cumque

que in hoc statu, Clemens IX. Jubilæum pro stylo novorum Pontificum publicasset; Idcirco in ejus vim dicti censurati, habita jam Partis remissione, à quodam privato probato confessorio ab excommunicatione absolutionem reportarunt, ejusque fidem præferendo Episcopo, insteterunt pro remotione cedulonum, à cuius denegatione appellantes ad A. C. provisionem super eadem remotione obtinuerunt; Quare Episcopus, vel ejus promotor fiscalis, præterendo, quod nullum adesset gravamen, quodque propterea A. C. desuper manus apponere non posset, adit Signaturam Justitiæ pro remissione causæ ad ejus Tribunal, sed petitio rejecta fuit, cum solito rescripto nihil.

In dispensatione autem desuper habita; Scribens ogo pro dictis appellantibus, non negabam veritatem assumpti, quod relatis pluribus modernis Moralibus, præsertim Diana de hac Jubilæi materia agentibus, deducebatur ex parte Episcopi, quod scilicet Jubilæum suffragetur quoad ea quæ concernunt forum internum, non autem tollat poenas fori externi pro delictis, quæ jam in judicio deducta sint, ut præsertim habemus in irregularitatibus contractis ratione homicidii, vel aliterius delicti publici, ac in judicio deducti, cum similibus.

Dicebam tamen, fallaciam consistere in applicatione, in qua congruè, vel incongruè faciendâ, hodie pro meo sensu tota vis consistit; Ob scriptorum etenim ac decisionum Tribunalium, & sacrarum Congregationum copiam, poenè omnes illæ quæstiones juris in abstracto, quæ apud antiquiores erant nimium involutæ, hodie explanatæ videntur; Statuta jam regula juxta eam opinionem, quæ magis probabilior visa sit majori parti DD. Pro limitatione autem recipiendo alteram opinionem, unde propterea totus punctus est in applicatione, cujus principalis regularitatis est distinctio casuum, seu circumstantiarum facti, ac propterea in foro ut plurimum clarus error est cum generalitatibus procedere, ludento cum improbo labore indigestæ confarinationi conclusionum ac doctrinarum, nullatenus autem reflectendo ad benè distinctam notitiam facti, atque ad combinationem circumstantiarum illius casus, qui est in quæstione, cum circumstantiis aliorum casuum, de quibus Tribunalium decisiones, vel juris Consultorum Responsa, aliaque doctrinæ loquuntur, ac propterea perniciosus est simplicium Collectorum usus, non benè expendendo autoritates, quas ipsi in confuso congerunt, ac non distinguendo triticum à palea.

Applicando itaque ad rem; Quando ageretur de excommunicatione lata ab homine in poenam ipsius homicidii, sive in poenam contumaciæ, & inobedienciæ non comparandi coram Episcopo, vel alio Ecclesiastico superiore, qui esset Judex competens delinquentis, etiam pro punitione delicti, quia nempe delinquentis esset clericus, vel etiam laicus in illis locis, in quibus conceditur Ordinariis locorum competentia, seu cognitio criminum mixti fori cum secularibus; Et tunc admittendam dictam assumptionem, quod Jubilæum in hoc non suffragetur, quoad forum externum, atque absolutio ejus vigore obventa non tollat censuras à Judice, vel superiore illarum, tamquam per speciem poenæ, quoniam unumquodque solvendum est eo modo quo ligatum fuit, atque aliàs, ob frequentem usum hujusmodi spiritualium enlargiorum, præsertim in ingressu cujuslibet novi Pontificis esset allicere, præsertim personas Ecclesiasticas ad delinquendum, sub fiducia hujusmodi absolutionum, quæ frequenter practicantur.

Id autem ad hanc facti speciem applicabile non erat, quoniam pro ipso crimine homicidii delinquentes jam puniti fuerant à proprio Judice laico, cui visum fuit (foran ex facti qualitate,) illos admittente ad compositionem, & sic punire potius in ære, quam in corpore, adeòque si occisus fuisset sæcularis, nullæ desuper fuissent partes Episcopi; Quinimò quoad punitionem ipsius homicidii, pariter nullæ partes ejusdem Episcopi de facto erant, quamvis occisus esset clericus in sacris, cum in eo Regno; (sive ex explicito privilegio Apostolico Papæ Honorii III. ut aliqui putant; Sive ex illo implicito, quod in vim antiquæ consuetudinis allegari valeat, sive ex alia causa, super quo veritatis locus relinquatur) de facto non permittatur Episcopis, & locorum Ordinariis se ingerere cum laicis in hujusmodi criminibus mixti fori, ut advertunt Rovit. in pragm. 3. de jurisdictione non urban. Bajar. ad Clar. s. fin. quæst. 37. nu. 2. Duard. ad Bull. Genæ canon. 16. q. 5. & alii.

Alias itaque partes Episcopus non gesserat, nisi illas, publicatoris, seu denuntiatoris incurfos excommunicationis late à jure in dicto canone si quis suadente diabolo, quod ubi Gard. de Luca, Lib. XIV.

præsertim factum sit certum, & notorium, non doleat actum jurisdictionalem, vel judiciali, dum etiam contra non subditos, atque in forma potius extrajudiciali, quam judiciali, deveniri potest ad hujusmodi declarationem ita directam ad spirituale regimen propriarum ovium, ut sciant morbidam, seu infectam pecudem, à cuius commercio cavere debent, ut pluries in præcedentibus advertitur.

Ista verò excommunicatio lata à lege contra eum, qui pro ipso crimine subiectus est aliis poenis temporalibus, à proprio Judice competentri inferendis, aliam non importat obligationem, nisi illam, personaliter accedendi ad pedes summi Pontificis, ejusque Curiam, ad eundem, ut ab eo per organum summi Penitentiaris ejusque coadjutorum, qui in Urbis Patriarchalibus Basilicis deputati sunt, absolutionem obtineat, in juncto onere satisfactionis Partis offensæ, qua sequuta, obenteque consueta attestazione Regentis Penitentiaris super jam concessa absolutione, tunc Ordinarius, qui ad censuratum declarationem processerat cum affixione cedulonum, istorum remotionem negare non potest, aliam non habendo cognitionem, nisi illa recognitionis dictæ attestationis præfati Regentis, an sit vera, vel constata, sive etiam cognoscere, de purificatione conditionis contentæ in eadem absolutione super satisfactione scilicet Partis offensæ, quibus concurrentibus; cedulorum remotio negari non potest.

Id autem, quod isti denuntii reportassent accedendo ad Urbem, ita obtinuerunt mediante Jubilæo, cujus operatio in hoc consistit, ut remittant necessitatem hujusmodi accessus, ob communicationem concessam cuilibet probato confessorio illius facultatis, quam habeant Penitentiaris major, ejusque adjutores, & ministri ut supra, atque per speciem illius particularis dispensationis ab accessu ad Urbem, quæ ab eodem Tribunali Penitentiaris hujusmodi excommunicationis concedi solet ex causa infirmæ valetudinis, vel gravis ætatis, aut infirmitatum, & simili; Et sic cognitio, quam Ordinarius, ante remotionem cedulonum præterdere poterat consistebat in recognitione satisfactionis; seu remissionis Partis, & super veritate attestazione confessorii, circa concessionem absolutionis, tam de factis, quam de jure, quod scilicet illa absolutio esset vera, illeque confessorius esset verus, & approbatus.

Clarè ista probari observamus ex tenore ejusdem Constitutionis editæ super concessione Jubilæi, dum expresse loquitur de publicè denuntiatis, seu declaratis incidisse in censuras, aliam non adiciendo legem, seu conditionem, nisi illam satisfactionis Partis; Dum enim supponitur publica denuntiatio, seu declaratio, ita in verbis agitur de isto casu habente speciem judicialis, & autoritativus actus facti per Ordinarium, vel alium Ecclesiasticum superiorem, ad quem pertinet; Ponderando quod mysteriosè Papa loquitur, non de publicè excommunicatis, vel aliis censuratis, sed de publicè declaratis, vel denuntiatis, cum isti termini sint inter se diversi, quoniam (ut præmissum est,) Aliud est censura hominis, quam ipse superior Ecclesiasticus exercendo usum clavium, inferat in poenam delicti, vel contumaciæ auctoritate sua; Aliud verò est censura legis, in qua Ordinarius, vel aliter Prælati gerat solum partes publicatoris, vel denuntiatoris; Ideòque sicuti hujusmodi censurati accedentibus ad Urbem ac reportantibus absolutionem ab uno ex confessorii deputatis per Penitentiarium, doctoque de satisfactione partis offensæ, per Ordinarium, vel alium Prælatum, qui cedulones publicavit, eorum remotio citrà gravamini negari non potest; Ita in præfenti, dum illa facultas, quæ competit Penitentiaris dicitur Basilicarum, ita per Jubilæum cuilibet probato confessorio communicata est.

NEAPOLITANA IMPARTITIONIS BRACCHII

PRO CURIA ARCHIEPISCOPALI

CUM TRIBUNALI NUNTIATURÆ.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, resolutus ut infra.

An possit Nuntius Apostolicus, invito, vel incito Ordinario loci, in ejus diocesi impartiri brachium alteri Ordinario, volenti ibi exequi ejus sententias contra proprios subditos; Vel potius id privatè spectare debeat ad Ordinarium loci, in quo exequutio fieri debet.

S U M M A R I U M.

- 1 De stylo Curia Archiepiscopalis Neapolis non dandi brachium sine justificatione actorum.
- 2 Facti series.
- 3 Resolutio causa.
- 4 Quando Episcopus unius diocesis exerceat jurisdictionem cum proprio subdito in diocesi aliena.
- 5 Quomodo liceat denuntiare alicum communicatum in jurisdictione aliena.
- 6 De competenti fori ratione loci delicti.
- 7 Quod commissarii, & delegati debeant ostendere literas sua delegationis Judici ordinario loci.
- 8 Laudatur stylus non concedendi brachium absque summaria cognitione justificationis.
- 9 De eodem, ac diversis spectibus exequutorum.
- 10 Et quod etiam in mandatis Principis id est praticandum, ideoque datur exequutorio.
- 11 Ut id pertineat ad illum Ordinarium loci, cuius est territorium.
- 12 Mandata tribunalium Curia Romana aliorumque delegatorum Apostolicorum non indigent brachio Ordinarii.
- 13 Secus in mandatis Episcoporum, aliorumque inferiorum Pralatorum.
- 14 Isteque secundo casu, quo Nuntius se non ingerat.
- 15 De prescriptione jurisdictionis in alieno territorio.
- 16 Qualis debeat esse observantia ad effectum dicta prescriptionis.

D I S C. XXII.

1 **C**onfuentibus ex omnibus Regni partibus, ac locis, ad Regiam Civitatem Neapolis, occasione residentia Præregis, ac Tribunalium, in magno numero personis utriusque status laici, & Ecclesiastici, in dies contingit, quod Episcopi, seu Ordinarii locorum contra proprios subditos inquisitos, vel debitores, qui proprios lares egressi, in hac Civitate morantur, exequi volentes eorum sententias, vel alias provisiones, per carcerationem, vel per affixionem cedulorum, super censuris contra eos prolatis, implorant brachium (ut decet) illius Curia Archiepiscopalis, cuius inveteratus est stylus (commendatione quidem dignus) id non concedendi, absque justificatione actorum, desumpto forsitan hoc stylo ab altero illius M. Curia Vicariæ, aliorumque laicalium Tribunalium in eadem Civitate residentium, non impariendi brachium pro executione mandatorum aliorum Principum, vel Magistratum aliarum ditionum, nisi cognitio summarie per authenticam copiam, vel arrestationem distinctam actorum.

2 **C**um autem Episcopus Theanensis, relaxasset mandatum de carcerando quemdam clericum ejus subditum in præfata Civitate morantem, atque ad hunc effectum implorasset brachium dictæ Curia Archiepiscopalis, quæ inherendo dicto stylo illud concedere renuit absque actis justificativis; Hinc eiusdem Episcopi Agentes recursum habuerunt ad Tribunal Nuntiarum, quod in eadem Civitate fixam residentiam habet, eoque simpliciter, & absque alia justificatione brachium impatiens sequuta fuit carceratio, quam ægre ferendo Ordinarius tamquam per actum exercitii jurisdictionis in ejus territorio, conquestus est; Cumque Archiepiscopus, & Nuntius concorditer determinassent desuper audire sensum S. Congregationis Episcoporum negotiis præpositæ, ista per organum ejus Secretarii opportunum censuit audire oraculum Summi Pontificis Clementis X. ut potest laudabiliter versati per decennium circiter sub Pontificatu Innocentii decimi in munere Nuntii in dicta Civitate, ipsoque asserente id praticari, idemque affirmante Cardinali Spinola uno ex Cardinalibus ejusdem Congregationis, qui pariter per idem tempus circiter sub Alexandro VII. in eo munere versatus fuerat, donec exinde præpositus Nuntiarum apud Casertem dignè ad purpuram evectus est; Responsum fuit à Sacra Congregatione id Nuntio licere, nulla tamen prævia disputatione; Quare perita juxta stylum ex parte Archiepiscopi nova audientia, & assumpta disputatione, ex quibusdam motivis prudentialibus cum honesto temperamento controversia sopita fuit, adeo ut verè punctus remaneat indecensus.

3 **I**n hac secunda disputatione, scribens ego pro Curia Archiepiscopali, super hujus facultatis incompetencia in Nuntio; Ad æquiva tollenda advertebam, quod duæ consti-

aliis illius Regni diocesis in hoc se ingerere possit; Et secundo, posita in puncto juris negativa, an & quid suffragaretur consuetudo, cujus præsuppositum ut supra fuerat causa resolutionis.

Quatenus pertinet ad primum punctum, sive inspectionem, deducebam eandem theoricam, quæ habetur in duarum subtit. de jurisd. disc. 20. & infra in annotat. ad S. Conc. Trid. disc. 6. super quæstione, an, & quando possit Episcopus unius diocesis, jurisdictionem, ac pontificalia exercere intra fines alienæ diocesis, cum proprio subdito, absque illius Ordinarii, seu Diocesanii licentia, contra explicitam dispositionem, vel intentionem juris communis, & contra expressam prohibitionem S. Concilii Tridentini loco citato, quod scilicet; Aut agitur solum de citatione verbali, & tunc licet sit etiam in controversia inter DD. Attamen admittendum fieri posse ex rationibus ibi assignatis, dummodo mandatum de citando conceptum sit in propria diocesi, cum in eo potius quam in executione consistere dicatur exercitium jurisdictionis.

Aut verò agitur de citatione reali, per actum carcerationis; Aut de alia executione ejus sententiarum, & provisionum, per actus facti positivi, ut præsertim contingit in affixione cedulorum in locis publicis super censuris; Et tunc id fieri non possit sine licentia Ordinarii loci; Quoties tamen respectu cedulorum, vel edictorum id fiat in forma authentica, & jurisdictionali, quia nempe in consensu locis publicis affigantur cedulones originales cum subscriptionibus, & sigillo Episcopi, vel ejus Vicarii Generalis, & cancellarii; Secus autem ubi in forma simplicis denuntiationis, quod illa persona effit ab ejus superiore declarata excommunicata cum privatis informibus, & non authenticis schedulis affixis in aliquibus locis, ita certiorando quod ille clericus in sua diocesi censuris innodatus est, adeo ut hæc denuntiatione non obliget ad evitandum censuram commercium, & juxta illas privatas schedulas, quæ affigi solent super invitationibus ad comedias, vel ad spectacula, sive etiam ad aliquam spirituales functionem, aut super denuntiatione præmii destinati reportatori alicujus rei amissa cum simulibus, cum tunc nullum inesse dicatur jurisdictionis exercitium, neque ille actus sit obligatorius, sed solum ut ille, contra quem hujusmodi publicæ denuntiationes privato jure fiant, quatenus id verum non esset, contra eos, qui talium cedulorum affixionem fecerint, vel mandaverint, insituerunt poterit iudicium criminale famosi libelli, in quo Ordinarius loci etiam contra diocesanos alienos procedere potest ratione loci parati delicti, cum ista dicatur competencia omnium aliarum major ex iis, quæ habentur deducta in hoc proposito competentia fori ratione loci delicti, ut sub tit. jurisd. discurs. 57.

Idque etiam inter sæculares ubique, per leges particulares, vel stylos introductum est, ut Commissarii, alicujus executionem facere volentes, licentiam à Magistratu ordinario loci obtinere debeant, vel saltem sibi ostendere literas authenticas suæ deputacionis, ac facultatis, ut aliis relatis advertunt Bovadilla, in politic. lib. 2. cap. 20. n. 20. & 21. Rovit, super pragmat. rubr. ne quid in loc. public. n. 3. Talisque est communis observantia, & rationabiliter quidem, ne alias sub imagine, seu figura commissariariorum, vel officialium detur anathematis ac facinorosis hominibus, vel aliis, parandi delicta, seu inferendi molestias in persona, vel in bonis, eorum inimicis, vel infensis.

Hoc autem posito, advertebam quoque commendatione dignum censendum esse dictum stylum, non de facili concedendi hujusmodi brachii impartitionem, præsertim ubi agatur de præjudicialibus actibus facti, & irrevocabilibus, carcerationis, vel publicæ affixionis cedulorum, absque aliqua saltem summaria, & superficiali justificatione ad propriam instructionem cum authentica fide, seu compendio actorum, præsertim in magna, & Regia Civitate, ne alias detur aditus indebitè ac de facto molestandi, ac injuria afficiendi personas etiam qualificatas ibi morantes, quas aliquis Ordinarius indebitè ejus subditas præterdat, ut frequens hujusmodi inconvenientium contingencia praxis docere solet; Atque ad id probandum deducebam ea, quæ ex Boss. in prax. de foro comper. n. 88. & seq. Farin. q. 97. n. 74. & seq. Rot. dec. 576. n. 6. par. 4. rec. & in aliis ibi relatis habentur deducta sub tit. de feud. disc. 77. super distinctione diversarum specierum exequutorum, quod scilicet; Alii sunt exequutores nudi facti, quales sunt baroncelli, alicujus inferioris ministri justitiæ, explicantes actum exequutoris de facto

officiales, & magistratus, eorum brachium impertientes alteri, qui jure suo in alieno territorio id facere non possit, vel cum personis, & bonis, in quibus ipse liberum jurisdictionis exercitium non habeat, & tunc iste exequutor rectè desiderare potest justificationem mandati exequendi, non ad effectum formalis cognitionis, ut desuper judicare valeat, ac mandatum alicujus acta à competenti Judice facta confirmare, sed ad solum effectum negativum se abstinenti ad petita executione, vel concessione brachii, cum declarationibus ibi latius deductis; Quinimò etiam à mandatis ipsius Principis est abstinentum, eique replicandum, ex deductis sub tit. de Regal. disc. 148. Ideoque etiam in provisionibus proprii Principis absentes requiritur exequutorio, de qua sub tit. de feud. disc. 106. & aibi.

Id autem absque dubio pertinere dicebam ad Ordinarium loci, qui est dominus territorii, seu pro sibi competenti jurisdictione ordinaria habet jus territoriale, non autem ad Nuntium, vel alium Apostolicum officialem, quamvis esset versus Nuntium cum autoritate Legati, ac superioritate ipsius Ordinarii, tamquam Judex appellacionis, vel recursum, quoniam ex isto casu concessio hujusmodi facultatis dicitur actus primæ instantiæ, quæ tam de jure communi, quam etiam clarius ex dispositione Sacri Concilii Tridentini sess. 24. de Reformat. cap. 20. pertinet ad Ordinarium atque in ea Nuntii, seu Legati se ingerere non possunt, sed solum in gradu appellacionis, quando scilicet Ordinarius indebitè id denegaret, sed in forma appellacionis, servatis servandis, & præsertim transportatis actis, quatenus adsint, non autem de facto tamquam ex integro, ut in præfati sequutum fuerat; Multò magis id procedere dicebam in isto Nuntio, qui non est verè talis, neque habet jura Legati, sed est commissarius ad certum genus causarum cum jurisdictione in personas, ut in duobus discursibus præcedentibus advertitur; Unde propterea seclusa præsupposita consuetudine, in solo puncto juris casus videbatur planus; Talisque etiam erat sensus Sacra Congregationis.

11 **D**ifficultas itaque restringebatur ad alteram inspectionem circa præsuppositam consuetudinem, cujus veritas de facto in plerisque casibus juxta distinctionem de qua infra, non impugnabatur, ideoque benè verificabantur assertiones dictorum Pontificis, & Cardinalis, qui illud munus longo tempore exercuerunt; Verùm dicebam, quod æquivocum consistebat in applicatione, seu in statuendo pro regula generali, id quod rationabiliter in aliquibus casibus frequenter praticatur.

12 **D**upliciter enim contingit, ut in ea magna Civitate frequentius, rarius autem in aliis diocesis, ac partibus Regni pro executione sententiarum, vel mandatorum aliorum Judicum etiam Ecclesiasticorum, istius brachii imploratio petatur. Primum nempe ubi agatur de exequendis mandatis Rotalibus, vel Auditoribus Camera, aliorumque Judicum, & Tribunalium Romanæ Curia, vel etiam extra ex Apostolica delegatione; Et secundo ubi, ut præfati casu, agatur de mandatis Ordinariorum, aliorumque inferiorum Pralatorum cum propriis subditis.

13 **P**rimò enim casu, rectè procedere dicebam dictam observantiam, quæ benè verificabatur, ex ea congrua ratione, quod quidquid sit de exequutoria concedenda per Principes sæculares, vel eorum Magistratus ad id deputatos; Quatenus pertinet ad Ordinarios locorum, aliosque Ecclesiasticos Pralatos, & officiales, extra omnem controversiam est, ut hujusmodi mandata, sine hac imploratione brachii exequi possint ubicumque, quodque Apostolicus exequutor non habens sufficientem familiam propriam, sive ubi eam habendo, non congruat ex facti circumstantiis, ut cum ea solum id expleat, adhibere potest quodcumque brachium etiam sæculare, etiam de facto, quoniam Papa dicitur Ordinarius ordinarius, ac habet universum Mundum pro ejus diocesi, ideoque ubique habet jus territoriale; Et si à quocumque etiam laico exequutor Apostolicus hanc opem potius de facto perere, ac obtinere potest, multò magis à Nuntio Apostolico ejusdem Papæ, cui propriè magis incumbit, ut mandata Papalia, vel ejus Tribunalium, & delegatorum executioni demandentur, atque ita cessat illa ratio congruentiæ, ob quam Ordinarius debet certiorari de facultatibus exequutoris.

Secus autem in altero, quoniam Ordinarius unius diocesis, extra limites proprios, intra quos situm est ejus territorium, exercere non potest jurisdictionem cum executione, quæ requirit actum facti sine licentia, & autoritate Ordinarii illius diocesis. in qua exequutorio faciendæ est. dum istud

& latius dicto, disc. 20. de jurisd. ac etiam in annotationibus ad Sac. Concil. Trident. disc. 6. adeo ut sit executio, ac concessio brachii, non facti tantum, sed etiam juris.

Et consequenter explicari non potest ab hujusmodi Nuntio, qui est potius Apostolicus officialis delegatus ad certum genus causarum cum jurisdictione etiam in personas, quam in sibi commissis causis exercere quidem potest in omnibus sibi commissis Regni diocesis independentè ab Ordinariis, vel Diocesanis, cum id agat autoritate Apostolica, ac vice, & nomine Papæ, sed non potest se ingerere extra causas sibi commissas, atque jus Diocesanum exercere.

Hinc proinde resultat, quod dicta observantia remanet æquiva, ut potest verificabilis in dicto primo casu, & consequenter intret certum principium, quod in foro quotidianum habemus, ut ad effectum, quod observantia dici valeat legitime præscriptiva, & apta ad acquirendum jurisdictionem in alieno territorio, debeat esse unica, & talis, ut apta sit ad formalem præscriptionem contra jus, ex iis, quæ in terminis præscriptionis in alieno territorio aliis relatis, habentur apud Rovit. super pragmat. 1. de jurisd. in vic. non turb. n. 10. Fagnan. in cap. cum olim, de prescript. cum concord. sub tit. de jurisd. disc. 1. & pluribus seq. ac etiam disc. 20.

Et quatenus doceri possit, quod aliquando istud Nuntiarum Tribunal in casibus cadentibus secunda parte dictæ distinctionis, se ingessisset; adhuc tamen dicebam id non sufficere, nisi formiter probarentur requisiti præscriptionis formalis contra jus, inter quæ, ultra illud bonæ fidei, & ætatis temporis saltem quadragenarii non contradiciti, præceptum, ac essentialis est illud scientiæ, & patientiæ Ordinarii, contra quem hujusmodi præscriptio præterdatur, quoniam in incorporalibus, in quibus verificabilis non est possessio naturalis, & de facto, quæ pedum positio dicitur, scientia, & patientia stare dicuntur loco possessionis, sine qua præscriptio non datur.

16 **I**stud verò requisitum (quod constanter ex parte antiquorum officialium alterius Tribunalis Archiepiscopalis benè informatorum negabatur) per alteram partem non justificabatur, atque videbatur improbabile, quamvis etiam doceretur quod Archiepiscopus pro tempore, vel ejus officiales scivissent, & tolerassent, quod Nuntius ejusque Officiales in ipsa Civitate vel territorio carcerassent, atque carceratos diu retinissent clericos aliarum diocesis, sive executionem realem fecissent, & consumassent in eorumdem bonis in hac diocesi existentibus, quoniam cum hoc Tribunal istam jurisdictionem in dies exerceat, etiam cum subditis, & diocesanis ipsius Archiepiscopi in causis sibi commissis, ut supra in duobus discursibus proxime præcedent. ita ex eodem titulo, vel jure opinari poterit, quod gesti essent actus, qui pro ista consuetudine deduci possent; Et consequenter dicebam, quod veridica quidem esset dicta assertio, sed ita conciliabilis; Potissimè dum hujusmodi actus potius explicari solent per Auditores, ac Notarios, quam per ipsosmet Nuntium, qui proinde hanc distinctam notitiam non de facili habet; Ponderando etiam inconvenientiam, de quibus in duobus discursibus præcedentibus; Et quod idem sequi possit in toto Regno, &c.

NEAPOLITANA COMPETENTIÆ
PRO EODEM ARCHIEPISCOPO
CUM EODEM NUNTIO.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Episcoporum
& Regularium.

An illa jurisdictionis, quam Nuntius habet in causis particularibus, præsertim in causis illicitæ negotiationis, & receptationis bannitorum, intret in illis, qui sunt ministri, officiales, vel familiares Ordinarii loci; Et quid ubi idem Ordinarius sit etiam Cardinalis.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Quod Nuntii, & Legati non se ingerant in causis primæ instantiæ.
- 3 Nuntius Regni Neapolitani non est verus Nuntius, & non habet jura Legati.
- 4 De delegatione Apostolica ejusdem Nuntii in aliquibus

- 8. Quod etiam in his delictis Ordinarius habeat privativam cum suis officialibus, & familiaribus.
- 9. De privativa jurisdictione Episcopi cum laicis eius officialibus, vel familiaribus.
- 10. De ratione, ob quam procedere debeat privativa, de qua num. 5.
- 11. Ponderantur inconvenientia, & de controversiis inter Collectores, & Ordinarios.
- 12. De privativa jurisdictione Nuntii in causis Cameralibus præsertim illicitæ negotiationis.
- 13. De jurisdictione Cardinalium cum eorum familiaribus.
- 14. Cardinales, an veniant sub generalibus dispositionibus.
- 15. Auditores, & Vicarii aliique Officiales non sunt familiares Cardinalis.
- 16. Declaratur cum distinctione,

D I S C. XXIII.

Inquirente Tribunali Nuntiaturæ de receptione bannitorum, & de illicita negotiatione Thomam, qui erat Vicarius foraneus, cujusdam loci diocesis ejusdem Neapolitanæ Civitatis, ac etiam unus ex ministris per Cardinalem Archiepiscopum deputatis pro collectione, & administratione fructuum Archiepiscopatus, aliorumque effectuum ejusdem Cardinalis, ex parte ejusdem Thomæ, ac etiam promotoris fiscalis habitus fuit recursus ad S. Congregationem Episcoporum, & Regularium, à qua audita juxta stylum relatione Nuntii, ex confuetis (commendabilibus quidem,) ejus legibus prudentialibus, cum quodam temperamento controversia fopita fuit.

In disputatione autem desuper habita, scribens pro recurrente, seu verius ad infantiam Cardinalis Archiepiscopi, distinguendam crimina, pro quibus inquisitio à dicto Tribunali formari prætendebatur, receptionis scilicet bannitorum, & illicitæ negotiationis.

Quatenus pertinet ad primum; Dicebam (etiam cum sensu veritatis, qualem habebat quoque S. Congregatio) quod Nuntius in concursu Archiepiscopi, eum considerando solum tamquam Ordinarium loci, absque Cardinalitatis qualitate, nullatenus se ingerere posset, dum juxta dispositionem S. Concilii Tridentini *sess. 24. de reform. cap. 24.* causæ in prima instantia cognosci debent per Ordinarios locorum, expressè, ac particulariter inhibendo Legatis, ac Nuntiis; ne in illis se ingerant; Multo verò magis respectu istius Nuntii, qui in sola nuncupatione est talis, sed non habet jura Legati, neque est Ordinarius Judex appellationum & recursuum ab Ordinariis, ut sunt Nuntii Hispaniarum, & aliorum Principum, de quibus loquitur dictum decretum Conciliare, quod ita ad hunc effectum Legatos, & Nuntios exequare videtur, cum iste ob non residentiam Regis in eo Regno, quod per Præsidentem, seu Vicarium regitur, hoc jus non habeat, sed sit sic solum Collector generalis spoliarum aliorumque jurium Cameræ, & commissarius Apostolicus ad certa genera causarum, nuncupationem hanc retinendo ex eo quod de tempore, quo Reges ibi residebant, Nuntius erat, ut etiam advertit Ricc. *dec. 69. par. 1.*

Et quamvis in aliquibus casibus, & præsertim in isto receptionis bannitorum, eam Apostolicam commissionem habeat, de qua actum est *disc. præcedenti*; Attamen, ut ibi advertitur, ista fuit delegatio, coadjuvando Ordinarios locorum, ut scilicet iste Apostolicus minister, cum potentiori brachio, quod habet, coercere valeat illos facinorosos clericos quos ipsi Ordinarii ob eorum exiguum temporalem potestatem coercere non possunt, non autem, ut privativam præterdere valeat, ex deductis *dicto disc. præcedenti*.

Clarius verò in hac facti specie, quod agebatur de Vicario foraneo, & actuali ministro Ordinarii, quo casu, omnino probabilius videri dicebam, ut privativa cognitio ad ipsum Ordinarium spectare deberet; Si enim, etiam in laicis, pro exemptione à foro laicali, ac privativa competentia Episcoporum cum illis officialibus, & ministris, qui necessarii sunt pro administratione Ecclesiæ, & Tribunalis Episcopalis, verius, magisque receptum est, ut hæc jurisdictio privativa competat, cum quæstio, quæ apud illos, qui factionario potius more, quam ad veritatem scribunt, involuta est, veretur circa illos familiares, qui inserviant potius personæ Episcopi, quam Ecclesiæ, ac Tribunali Episcopali; Et quorum respectu, cum id in jure decium non habeatur, defendendum videtur consuetudini, quæ pro dioceseum, vel ditionum varietate, diversa est; Sed quod ministros necessarios ut sunt Vicarii, Notarii, economi, barifelli, & similes veri, & actuales, non autem ficti, & honorarii, videtur extra controversiam, ex iis, quæ post utrumque Theaur. & alios

itam questionem disputantes, habentur apud Sperell. *dec. 128. & seqq. De Maria. resol. 117. lib. 1.* multo magis quoad proprios clericos dioceseanos, cum quibus habet jurisdictionem nativam, ac assistentiam juris.

Idem quoque comprobari dicebam ex regula *quod quisque 7 juris, &c.* quoniam si Nuntius privativam præterdit, atque de facto obtinet in illis dioceseanis, qui sint officiales, ac ministri ejus Tribunalis, imò etiam sint simplices familiares ejus persone, pro aulico, vel alio inferiori servicio; Multo magis, & absque dubio dicendum videtur favore Ordinarii, quorum jus in propria diocesi, ac respectu dioceseanorum videtur majus, cum ipse habeat de jure communi, atque ab ipsa dioceseum divisione ante hujusmodi Apostolicorum Commissariorum introductionem, jurisdictionem nativam, jure proprio, ista verò est potius dativa, & accidentalis.

Ponderando etiam inconvenientia exinde resultantia per 8 universon Regnum, in cujus singulis dioceseibus morantur Apostolici sub collectores, quibus à Nuntio communicari solent facultates formandi hujusmodi inquisitiones, quoniam ita cogentur Episcopi in dies pati molestias in eorum Vicariis, & ministris, ab hujusmodi commissariis, vel sub collectores, qui solent esse Ordinariis infensi, ut declaratur à decreto edito sub Urbano VIII. super continuatione exemptionis in perpetuum illorum, qui fuerunt sub collectores Apostolici, quamvis id (suspenda tamen executione) prudenter, nimirumque rationabiliter reformatum fuerit per decreta generalia ex oraculo etiam Sanctissimi emanata à S. Congregatione Concilii de anno 1661. quoniam cum delegatio Nuntii initiata sub Clemente VIII. enarrata *dicto disc. præcedenti* includere videatur penè omnes causas criminales, ita esset dare magnum inconveniens, quod Episcopi, & Archiepiscopi in dies cernerent in faciem inquiri, & carcerari, seu aliis molestari eorum Vicarios etiam generales, vel foraneos, & cancellarios, aliosque officiales, quod utique est magnum inconveniens, præsertim ex dicta ratione ejusdem connaturalis antipatiæ, ac frequentium discordiarum.

Difficultas autem residebat in altero inquisitionis capite ex causa illicitæ negotiationis ob Constitutionem 100. Sixti V. per quam cognitio causarum concernentium jus ac interesse Cameræ, concessa est privativè Thesaurario Generali, aliiisque Apostolicis Collectoribus; Et in hoc pariter dicebam, ut quidquid sit de ista regula generali exemptiva privativè ad Ordinarios respectu aliorum clericorum, cum quibus viget ratio generalis jurisdictionis, quæ de jure dioceseano competit in omnibus clericis suæ diocesis (super quo utpotè extra casum quæstionis inhærentes commendabili Curie stylo prohibenti superfluas evagationes, relinquendam locum veritati) Adhuc tamen mihi videbatur quod iste casus familiarium, ac officialium Ordinarii, ex ejusdem rationibus, de quibus supra dicendum videatur exceptus à regula, quodquæ sit casus à præfata Sixtina Constitutione omisiss.

Verum quia ob amplitudinem Regni, magnæque numerum dioceseum, ministri Camerales Urbis, qui Nuntii jura tuebantur, nimirumque insistebant, quod ita esset firmate statum nimirum præjudiciale Cameræ, si etiam in causis cameralibus cum omnibus Ordinariis officialibus, ac ministris ista propositio firmaretur; Idcirco ad hanc difficultatem evitandam, replicabam quod, quidquid esset generaliter respectu omnium aliorum Ordinariorum; Attamen in casu præteriti quæstionis, ista difficultas cessabat, ex ea particulari circumstantia, quod iste non esset simplex Ordinarius, sed etiam Cardinalis, unde propterea esset casus mixtus ob duplicem competentiam, ratione scilicet ordinariæ jurisdictionis, ac etiam ratione alterius delegationis, quam 11 Cardinales habent cum eorum familiaribus ex *constitutione 10. Leonis X. de qua agitur sub tit. de jurisdic. disc. 67.* Unde propterea iste casus sub dicta constitutione Sixtina non veniat ex prerogativa Cardinalitatis dignitatis, ut non veniant sub generalibus dispositionibus, quores verborum amplitudo, vel aliæ circumstantiæ suadentes verisimilem intentionem Papæ, illos includendi, aliter non suadeant, ex iis, quæ in hac materia inclusionis Cardinalium sub dispositionibus generalibus habentur firmata per Rotam apud Orthob. *dec. 257.* Atque ita dicebam: evitari dictum inconveniens ponderatum respectu aliorum Ordinariorum, ob eorum magnum numerum, ac frequentiam, quoniam cum pro temporum contingencia unicuique esset Cardinalis, qui in eo Regno Ecclesiam Cathedralis, vel Metropolitanam regeret, ita casus non faciebat exemplum.

Pro hujusmodi motivo elidendo, replicabant scribentes 12 in contrarium, quod iste vicarius foraneus, ac minister Archie-

chiepiscopatus, dici non meretur familiaris Cardinalis, constituendo fundamentum in iis, quæ in vicariis, aliique officialibus Ecclesiarum, & monasteriorum, quæ per Cardinales in commendam, seu ex alio titulo possidentur, firmantur præsertim per Rotam in Parmen. coram Lipsio, de qua mentionem faciant Gratian. *disc. 257. nu. 41. & Lotter. lib. 2. q. 32. n. 127.* In idem cumulo de ea quæ pluries habentur *sub tit. de Benef. præsertim disc. 11.* super requisitis necessariis familiaritatis, mentis scilicet & dentis ex ibi deductis.

Verum istud erat æquivoicum clarum reverè omnino contemptibile ad effectum præsentis quæstionis, cum id procedat in ordine ad Regulas Cancellariæ pro reservationibus Apostolicis, vel pro jure Cardinalium in nominationibus; Ad istum verò effectum res est in oppositum, quoniam major difficultas super privativa competentia cadit potius in familiaribus aulicis, & domesticis, quam in officialibus ac ministris necessariis, ut supra occasione sæcularium ministeriorum advertitur.

NEAPOLITANA ADJUNCTORUM
PRO ARCHIEPISCOPO
CUM CAPITULO.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Concilii, resolutus pro Archiepiscopo.

An, & quando intret decretum Concilii Tridentini *sess. 25. de reform. cap. 6.* super modo procedendi in causis Capitularium cum Adjunctis.

S U M M A R I U M.

1. De decreto S. C. T. super adjunctis in causis capitularium.
2. Facti series cum resolutione.
3. In quibus Capitulis procedat dictum decretum, & quid de novo statuat.
4. De eodem, & quod non procedat nisi in Capitulis exemptis.
5. De usu hujusmodi Capitularum exemptorum.
6. Exemptio est probanda per allegantem, & qualis debeat esse probatio.
7. De confessione, ut non usus non præjudicet ubi non adfuit occasio, & de distinctione specierum non usus.
8. De ecclesia Sancta Restituta & ejusque privilegiis.
9. Aliud est ecclesia, & aliud sunt capella in ea existentes, quæ vossunt esse diversa natura.
10. Potest quis esse exemptus uno respectu, & non exemptus alio respectu.
11. Capitulum, vel Ecclesia Cathedralis potest representari à pluribus Ecclesiis materialibus, eorumque Capitulis.

D I S C. XXIV.

Disponente Sacro Concilio Tridentino loco citato, ut in causis Capitularium, procedi debeat cum adjunctis juxta formam ibi præscriptam, de qua habetur etiam actum *sub tit. de Canon. & Capit. disc. 23.* occasione agendi de qualitate tertii adjuncti, an debeat esse capitularis, necne; Cum de anno 1670. Cardinalis Caracciolo (cui post Deum debeo totum circa moram, primosque progressus in Curia) ob aliquam resistantiam à quibusdam Capitularibus factam executioni litterarum Apostolicarum super provisione Canonice in ea Ecclesia Metropolitanæ, ad aliquas poenas, vel etiam excommunicationem contrà eos processisset, protestatum fuit ex parte Capituli, quod tam in illa, quam in aliis causis, procedi non deberet, nisi servata dicta forma; Cùmque ex parte Archiepiscopi, seu Promotoris fiscalis responderetur de hujusmodi prætensionis novitate, nunquam audita inter spatium unius sæculi, & ultra, quod post Concilii publicationem decursum erat; Replicabatur (res quidem nimia commendatione digna pro illius Capituli gloria) id contigisse ex deficienti occasione, dum intra adeo longum spatium annorum 106. non reperiebatur casus, in quo aliqui Canonici de crimine imputatus esset; Unde propterea Archiepiscopus, cupiens quidem jura suæ dignitatis tueri, non tamen volens præjudicare Capitulo ejusque privilegiis; Non obstantè quod ex parte ejusdem Capituli sibi oblata esset renunciatio huic prætensionis, voluit desuper consulere Sacram Congregationem Concilii, à qua responsum fuit, quod dictæ formæ conciliari locus non esset, atque resoluta *Card. de Luca, Lib. XIV.*

ratio, justa, benèque fundata mihi scribenti pro Archiepiscopo visa est.

Dicebam itaque scribendo idem, quod habetur deducendum, *dicto disc. 23. de Canon. & Capit.* quod scilicet istud decretum non prodiit in gratiam Capitulum, vel capitularium, ut eis aliquid de novo concederetur, quod prius non compereret (ut aliqui male opinantur;) Sed ita dispositum est, cum præsupposito quod ageretur de Capitulis exemptis à jurisdictione Episcoporum, qui nullatenus in causis capitularium se ingerere possent, sed illæ cognosci deberent per Apostolicos delegatos, vel per alios in ipso exemptionis privilegio deputatos; Id autem à Concilio moderatum fuit, concedendo scilicet Episcopis, saltem jure delegato, istam cognitionem, seu jurisdictionem, quam prius non habebant; Eodem modo quo in concernentibus curam animarum, & in plerisque aliis pluries enunciatis, *hoc eod. tit. & in altero de Regularibus*, ac altero de *jurisdic. concessit supra regulares alioque exemptos*; Noluist autem Concilium hanc jurisdictionem liberè soli Episcopo concedere, sed cum hac moderatione, ut procedere deberet una cum adjunctis ab ipso Capitulo deputandis juxta formam ibi præscriptam, ut etiam advertitur *dicto disc. 23. de Canon. & Capit.*

Et consequenter, cum certo præsupposito, quod agatur de Capitulis exemptis & non aliis, cum in non exemptis procedat regula juris communis super jurisdictione, quam Episcopus habet in omnes clericos suæ diocesis, atque ita ferè ab initio publicationis Concilii declaratum fuit per S. Congregationem, quæ pro ejusdem Concilii observantia sub eodem Pio IV. paulo post publicationem, deindeque pro ejusdem interpretatione à Sixto V. deputata fuit, ut patet ex antiquis declarationibus usque ab anno 1580. relatis per Rot. apud Seraph. *dec. 493. & 497.* cum aliis apud Lotter. de *benef. lib. 1. q. 25. n. 62.* Barbof. de *canonic. cap. 28. n. 2. & in collectan. ad istudmet decretum*; Talique est notoria praxis penè generalis totius Italiæ, in qua nimirum rarus est usus Capitularum exemptorum, sicuti è converso est frequens ultra montes.

Exemptio autem de jure non præsumitur, tamquam limitatio regulæ, quæ per allegantem probanda est, & consequenter dicebam quod nulla incumberet necessitas Archiepiscopo probandi non exemptionem, cum ejus jurisdictione probata esset eo ipso, quod ex parte Capituli non probaretur exemptio, ex vulgari nimirumque frequenter deducto axiomate, quod qui habet pro se regulam, habere dicitur intentionem fundatam, eo ipso quod ille, qui præterdit limitationem, eam non probat; Multo verò magis, dum in adeo diuturno spatio annorum 106. post Concilii publicationem, nulla dabatur hujus exemptionis praxis, potissimè dum de exemptione principaliter agitur, secus autem ubi incidenter; quoniam primo casu requiritur conclusdens, & exacta probatio, secus autem in secundo, in quo sufficit levior, ut distinguendo habetur apud Mantica. *dec. 366. n. 10. dec. 105. num. 1. par. 7. rec. & sequens.*

Et quamvis vera sit superius insinuata juris regula, quæ ex parte Capituli adversus istud observantiam fundamentum deducebatur, quod scilicet lapsus temporis quantumvis antiquissimi, nunquam præjudicet, vel prescriptionem inducit ratione non usus, quando nulla usus occasio adfuerit, & de qua regula habetur præsertim *sub tit. de præem. disc. 26. & alibi*; Advertendum tamen quod fallacia erat in applicatione; Procedit enim cum præsupposito jam existentis, benèque probatæ exemptionis, vel alterius privilegii, cuius amissio, seu præscriptio ex non usu deducatur, adeo ut de non usu opponatur, tamquam prescriptivo, seu destructivo juris jam competentis, & radicati; Secus autem ubi ille consideretur tamquam adminiculum competentie illius juris, juxta distinctionem, quæ inter non usum præscriptivum, & alterum non initiativum habetur *sub tit. de serv. disc. 1.* occasione agendi de non usu aliquarum legum, & de historia legali, ac alibi.

In hac disputatione habita in Sac. Congregatione, ex parte Capituli formiter scriptum non fuit, dum (ut præmissum est) illico obsequiosè eidem Archiepiscopo declaravit nolle prosequi hanc prætensionem, quæ in quodam calore excitata fuerat, occasione executionis provisionis Apostolicæ in persona parum grata. Adhuc tamen Archiepiscopus audire voluit oraculum S. Congregationis, ut certus esset de sua jurisdictione, & ne in futurum ista prætensio denudè excitaretur.

In ipso autem initio, in quo ea excitata fuit, in informatione data eidem Archiepiscopo, supponebatur quod fundamentum constitueretur in exemptione Ecclesiæ S. Restitutæ

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Quod non sit deferendum in omni casu declarationibus, que unius occasione prodeant.*
- 3 *A delegato per S. Congregationem ad ipsam delegantem est appellandum.*
- 4 *Declaratur, & quando non sit delegatio, sed remissio, seu excitatio, & de ratione.*
- 5 *Quod in hac materia collationis ordinum non debeat procedi judicialiter.*
- 6 *Nemo habet jus petendi clericatum ab Episcopo invito.*
- 7 *An teneatur Episcopus assignare causam denegationis.*
- 8 *Quando judicialiter procedit.*
- 9 *De distinctione super conclusione, de qua, nu. 6.*
- 10 *Constitutio differencia inter laicos, & illos, qui jam sunt clerici.*
- 11 *Traditur regula quomodo hac materia decidi, seu regulari debeat.*

D I S C. XXV.

Equata vacatione cujusdam capellanæ, per contendendum majorem fundatæ, cum jurepatronatus ad favorem illotum de sanguine, seu de familia; Cum illi, ad quos jurepatronatus activum, sive jus presentandi spectabat, presentare vellent Januarii; cui postea capacitate, tanquam proximiori debita erat presentatio, atque J. Baptistæ remotior, ut illam ob defectum alterius proximioris capax obtineret, curaret, ut Archiepiscopus Januarii peritam tonsuram denegaret; Hinc Januarii recurrente ad S. Congregationem Episcoporum, ab ista post formalem disputationem desuper habitam, pro concessis ejus regulis prudentialibus, & ne aliqua ejus res ultio traheretur in exemplum pro aliis casibus, ut frequenter malè trahi solent, juxta ea quæ insinuantur in proemio annotat. ad Sac. Concil. Trident. remissum fuit negotium eidem Archiepiscopo, ut pro justitia provideret, oremus pro organo Secretarii, insinuando Agentibus pro recurrente, ut Archiepiscopo perseverante in denegatione, utantur jure suo cum remediis appellationis, vel recursus ad ordinarios iudices, & superiores; Unde propterea replicatis instantiis, atque Archiepiscopo continuante in negativa, introducta fuit per appellationem causa coram A.C. Oppositor autem recursum habuit ad Signaturam pro moderatione inhibitionis, atque dilata resolutione, credo quod causa per concordiam finem habuerit, dum amplius de illa actum non audivi.

Duo igitur erant hujus controversiæ puncti; Primò ordinis, an scilicet stante remissione cause factæ per Sacram Congregationem Archiepiscopo, appellari poterit ad A.C. Et secundo circa justitiam, seu meritæ negotii principalis. Super primo, de quo solum actum fuit in Signatura; Dicebatur per scribentes in contrarium, quod cum per S. Congregationem, ad quam prius ex hac parte recursus habitus fuerat, negotium commissum fuisset Archiepiscopo, ita iste dicendus esset ejusdem Congregationis delegatus, à quo proinde ad delegantem, non autem ad A.C. Judicem ordinatum appellari recurrendum esset, ut haberetur in sua sede sub tit. de judic.

Verùm istud erat leve obiectum, quoniam S. Congregatio non processerat per viam commissionis importantis delegationem, per quam tribui dicitur jurisdictioni illi, qui eam non habet, sed per viam remissionis ad Ordinarium, cui de jure cognitio cause in prima instantia competeat, juxta dispositionem S. Concilii Tridentini sess. 24. de reform. c. 20. de qua pluries sub tit. de judic. ac etiam sub altero de juri dict. præsertim disc. 68. & in annot. ad idem. Concil. Trident. Unde propterea fuit potius illa justitia administratio, quam quotidianè practica Signatura Justitiæ, remittendo ad partes locum Ordinarii causas, quæ prima instantia adhuc non terminata, neque, intrante legitima causa appellandi, malè introducuntur in Curia; Unde propterea hujusmodi remissiones, seu etiam novæ commissiones, quæ Ordinario dirigitur tanquam Ordinario juxta communem traditionem practicum, delegationem non important, sed potius quamdam ordinariæ, & jam competentis jurisdictionis excitationem, sive aliquando, pro casuum qualitate, quendam majorem calorem, sive majorem existimationem, ut præsertim frequens praxis docet in iis quæ concernunt immunitatem Ecclesiasticam, quod Sac. Congregatio Immunitatis Ordinario committit, & inculcat defensionem cum similibus; atque revera istud obiectum in nullapartem consideratione habebatur.

annexa ipsi Ecclesiæ Metropolitana, & quæ supponitur fundata, & dotata ab Imperatore Constantino Magno, dum dicta Ecclesiæ possit letur per Capitulum, cum jure privato sepeliendi morientes absque electione sepulturæ, adeo ut apponeretur quod etiam de presentis exemptio vigeat, quodque Archiepiscopus illam visitet ad præscriptum Concilii jure delegato.

Verùm (admissis etiam hujusmodi præsuppositis) dicebam, non exinde inferri posse ad exemptionem ipsius Capituli, quoniam, ut advertitur sub tit. de jurisd. disc. 35. occasione agendi de duabus insignibus capellis, Sixtina, & Paulina existentibus in Basilica S. Mariæ Majoris, ac etiam sub tit. de præminentiis, disc. 11. occasione agendi de capella reliquiariarum, cui Theauri vocabulum vulgò tribuitur, existente in istamet Ecclesiæ Metropolitana, cum quibusdam prærogativis ibi enuntiatis; Aliud est Ecclesiæ, & aliud capelle ibi existentes, quæ intellectualiter considerari possunt tanquam Ecclesiæ distinctæ, & in territorio separato juxta illam separationem, quæ datur in Alma Domo Laurentana ab illius Civitatis territorio, cum tamen sita sit in medio ipsius Cathedralis, ut de illa habetur actum, sub tit. de jurisd. disc. 33. cum similibus.

Scant igitur bene simul, ut Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ non exemptionem, jure speciali possideat aliquam Ecclesiam exemptam, cujus respectu repræsentet personam diversam Rectoris illius Ecclesiæ, unde in contententibus illum titulum, seu personam obineat exemptionem, quam tamen non habet utriusque Capitulum Ecclesiæ Cathedralis; Sicuti et converso bene dari potest, ut quæ non solum exemptus, sed etiam superior, atque in majori dignitate, aut prætatura constitutus, respectu alicujus Ecclesiæ per ipsum in aliena dioecesi possessæ, dicatur illius dioecesanus, ac subditi quævis ille e. et ejus suffraganeus, juxta casum, de quo d. tit. de jurisd. disc. 21. ubi de Archiepiscopo Salernitano possidente in dioecesi Nucernina, ac etiam in Amalphitana, quasdam inferiores Ecclesias, quarum respectu consideratur tanquam simplex rector Ecclesiæ subditi inferioris, juxta pluries deductum exemplum alicujus Regis, vel supremi Principis, qui in alieno Principatu etiam inferiori possideat aliqua loca in seipsum subordinatum, seu baronale, quoniam consideratur tanquam Baro subditus, ac juxta manuales exemplum Episcopi, qui sit in studio, vel academia tanquam scholaris cum similibus.

Item deducebam eadem, quæ habentur sub tit. de præm. disc. 3. cum duobus seq. in proposito Capituli cathedralis, vel Metropolitanæ, quod eius qualitas non pender ab Ecclesiæ materiali, dum rectè dari potest, ut illud materialiter sit diversum in pluribus Ecclesiis etiam diversæ naturæ, quia nempe una sit secularis, & altera regularis, juxta illum casum, & tamen, quod unum & idem sit Capitulum, quod una cum Episcopo reformet unum, & idem corpus Ecclesiæ Cathedralis, & quæ licet sit unica, & individua, efformari, seu presentari potest per plures Ecclesias materiales distinctas, idè quæ non ex eo quod Capitulum possideat aliquam Ecclesiam, seu capellam exemptam, inferri potest ad exemptionem ipsius corporis Capituli, vel singulorum capitularium, quoniam ut dictum est, exemptio rectè procedit, ac operativa est iis, quæ concernunt dictam Ecclesiam, seu capellam exemptam, cujus respectu repræsentat personam diversam ut supra.

ANNOT. AD DISC. XXIV.

Vide Annotat. ad idem Sac. Concil. Trident. disc. 44. curf. 44.

NEAPOLITANA COLLATIONIS CLERICATUS PRO JANUARIO DE ALIERIO

CUM JO. BAPTISTA ETIAM DE ALTERIO.

Causa disputata in Signatura Justitiæ, ac etiam in S. Congregatione Episcoporum cum exiit ut infra.

An Episcopus cogi possit invitus conferre primam tonsuram, aliosque ordines proprio dioecetano, adeo ut a denegatione detur appellatio, vel recursus ad superiorem, qui eundem ordinem conferat, vel alteri conferendum committat; Et ad quem superiorem isto casu sit recurrendum.

Majorem difficultatem inferebat consideratio per scribentes in contrarium non deducta, quod cum collatio ordinum strictus extrajudicialis, merèque arbitrarius, utpotè remissus arbitrio, ac prudentiæ Episcopi, in quo, pro communi sensu antiquorum, ac moderatorum Patrum, ejusdemque S. Congregationis, nimium commendabilis est parcitas, ac restrictio, damnabilis vero facilitas, adeo ut frequenter Sac. Congregatio, ubi præsertim agitur de prima tonsura, soleat aliquibus inhibere ne ipsa inconsulta a se conferat, ut etiam advertitur in annotationibus ad Concilium; Idcirco magnum inconveniens esset, ut appetenda esset hæc via ad eundem Judices ordinarios appellationis in casu denegationis, ut ita Episcopi cogantur, cum pluribus subditis, quibus ordines denegentur, lites, cum incommodis, & expensis substinere; Præsertim verò intra montes, postquam erecta fuerint Sacræ Congregationes, ista præsertim Episcoporum, ad quam facilis est recursus cum extrajudiciali, & summaria cognitione, quæ litium incommoda, & sumptus non causat, ut advertitur supra, hac eadem tit. disc. 1. Et consequenter quando casus præbet hujusmodi appellationes ad Judices ordinarios in forma judiciali per consuetum remedium appellandi à denegata justitia post tres interpolatas instantias, eadem S. Congregatio, Episcopi instantibus, vel conquerentibus, istas causas reassumere solet, summarie, ac in forma extrajudiciali, cognoscendo, an adsit, necne justa causa denegationis, potius per speciem recursus ad Principem, quam per viam appellationis ad Judicem, ex ea clara ratione, quod ad clericatum, aliosque ordines assequendos, nullum competit jus, nec in re, nec ad rem, sed est mera gratia, seu merum arbitrium adscribere, vel non adscribere militia celestis, eo modo quo in arbitrio Principis, vel Ducis exercitii repositum est aliquem recipere, vel non recipere in militem.

Hinc proinde Sac. Congregatio Concilii, pluries rescribere consuevit, & præsertim, juxta aliquas meas annotationes, in una Vercellen. 21. Martii 1643, & in una Bononien. 14. Novembris 1654. atque in una Alerien. 24. Novembris 1657. & in aliis, quæ ubi causa prosecutionem habuisset, dicebam causa Patrono, perquiri debere in registris, ad effectum videndi an essent veræ, necne, ut scilicet Episcopus non teneatur subditis assignare causas denegationis ordinum; Bene tamen eas assignare debeat Sac. Congregationi, in casu recursus, ut frequenter ego practicaui, & præsertim in casu, de quo agitur sub tit. de benef. disc. 71.

Pro hac tamen difficultate evitanda dicebam in ista causa, quod præmissa rectè procederet quando contentio esset cum solo Episcopo, qui pro ejus arbitrio, & prudentia collationem denegaret, cum tunc rectè procedant dicta inconvenientia; In hac autem facti specie revera lis erat privata cum dicto æmulo ac oppositore aspirante ad capellaniam à majori fundatam, cum evidenti resistantia æquitatis, ut ita remotior, minusque dilectus, oblineret emolumentum debitum proximiori, magisque dilecto, unde propterea videbatur quidem casus specialis, in quo recedendum esset à dicta regula, cujus veritatem admittebam.

Quo verò ad alteram inspectionem meritorum, super qua scripti, tam in S. Congregatione, quam in Signatura, scribendo more Advocati, deducebam distinctionem, cum qua procedi solet, firmatam per Rot. in Elberonen. ordinum 24. Junii 1618. coram Remboldo confirmata 18. Februarii 1619. coram Coccino inter suas dec. 1150. cum aliis apud Barbof. de Episc. alleg. 4. n. 66. & insinuat etiam dicto disc. 71. de benef. quod scilicet; Aut agitur de illis, qui nullo Ecclesiastico beneficio arctati sunt, & tunc id residet in libera voluntate Episcopi, qui invitus non teneatur, neque intret appellatio, quia nullum adest gravamen; Aut verò de illis qui sunt arctati, & tunc secus.

Verùm quidquid sit de ista distinctione in casibus suis; Rescendendo ad veritatem, nimium dubitabam de ejus applicatione, seu relevancia in casu presentis controversiæ; Dicta etenim distinctio, verè, & propriè intrat, quando agatur de ordinibus factis, qui annexi sunt beneficio jam obtento, unde propterea pro ejus retentione, oportet assumere presbyteratum, vel alium ordinem infra annum, prout sunt Ecclesiæ parochiales, vel dignitates, & Canonicatus in Cathedrali, vel alia beneficia consecrata in sua sede, sub tit. de benef. disc. 95. occasione agendi de ætate, quæ in beneficiis necessaria est, ac etiam insinuat in annot. ad S. C. T. Tunc etenim denegatio ordinum importaret formalem amissionem juris jam quæsitæ, unde propterea esset species pænæ juxta distinctionem, de qua tit. de benef. disc. 70. & 71. Ac etiam isto casu persona jam præsupponenda est in statu clericali, & Card. de Luca, Lib. XIV.

adscripta celestis militia, cum aliàs obtineri non potuisset beneficium, cujus incapax est laicus, unde propterea meritò adversus denegationem intret appellatio, vel recursus, ne aliàs in libito Episcopi repositum sit aliquem privare beneficio assequuto à Sede Apostolica, & consequenter in praxi admittitur recursus, atque committi solet Episcopo viciniore vel Metropolitanò, quoties aliquid justum motivum non concurrat, juxta casum, de quo in dicto disc. 71. de benef.

Id autem ad rem adaptabile non erat, quoniam agebatur de puro laico, qui nullum jus nec in re, nec ad rem habebat in beneficio, sed solum quamdam spem, unde propterea non diceretur privati jure quæsitò, sed solum arceri à jure querendo, quod non importat præjudicium considerabile juxta distinctionem, de qua dicto disc. 70. & 71. de benef. Atque aliàs esset in libito cujuslibet privati cogere Episcopum, ut conferat tonsuram seculari, cui Episcopus judicet conferri non debere, erigendo beneficium, vel capellaniam cum jure patronatus passivo pro illa persona, sive in libito illius, qui habeat jus presentandi, declarando velle presentare illum laicum, ut ita clericaretur, sive presentare illum clericum in minoribus, ut ita sacros ordines obtineret.

E converso autem dari posset inconveniens, ut vacato beneficio debito certo generi personatum, in libito Episcopi repositum esset ita indirectè privare illam personam ac domum; Et consequenter ista materia non recipit certam, ac determinatam regulam cuiuscumque casui applicabilem, sed expectat decisionem à singulorum casuum circumstantiis ponderandis à S. Congregatione in forma summaria & extrajudiciali ut supra; Potissimum autem ponderari solet, an agatur de primo ingressu, vel de progressu, de ingressu scilicet, puta à statu seculari ad clericalem per collationem primæ tonsuræ, adeo ut sequatur immutatio status, aut ab ordinibus minoribus ad primum sacrum indudentem statum irtractabilem; Vel è converso à prima tonsura ad alios ordines minores, vel à subdiaconatu ad diaconatum, & presbyteratum ut primo casu strictius, atque cum majori circumspectione procedatur, quàm in altero; Ideoque est materia, quæ sine zelo Ecclesiastico, rectaque intentione nunquam bene regulari potest; Magnaque partem in hoc etiam habent locorum mores, aliæque circumstantiæ, ob quas in una dioecesi, vel Civitate strictius, & in altera largius procedi solet.

ADNOT. AD DISC. XXV.

DE materia Collationis ordinum habetur supra, disc. 1. & in annot. ad S. C. T. disc. 6. & 14. & sub tit. de pens. disc. 81.

ACHERUNTINA, ET MATERANEN. DISTRIBUTIONIS OLEI SANCTI

PRO CAPITULO ACHERUNTINO, ET ALIIS, CUM ARCHIEPISCOPO.

Causa disputata in S. Congregatione Episcoporum, resolutus ut infra.

De consecratione olei Sancti, ejusque distributione per dioecesim, quando agatur de pluribus dioecibus aequè principaliter unitis, quomodo facienda sit.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Resolutio.*
- 3 *Episcopus potest facere oleum Sanctum in una ex Ecclesiis unitis.*
- 4 *Pieri tamen debet in Cathedrali, & inter missarum solemniam.*
- 5 *De eodem, de quo num. 3.*
- 6 *Ecclesiæ aequè principaliter unitæ retinent proprias prærogativas.*
- 7 *Quando quoad Episcopum habeantur pro una.*
- 8 *Episcopus potest in quacumque parte residere, & tribunal habere.*
- 9 *De astitibus facultativis non inferentibus præjudicium.*
- 10 & 11 *Declaratur dicta conclusio de astitibus facultativis.*
- 12 *De eodem, & quando causa faciendi sit rationalis, ut excludat facultatem.*
- 13 *Oleum sanctum recipiendum est à proprio Dioecetano.*

UNtis ab antiquo æque principaliter Ecclesiis, Acheruntina, & Materanenſium dioceseſum, seu finium diſſiſſione adhuc durante, juxta continuatam praxim, occasione præſertim Sedis vacantis in deputazione Vicarii per utrumque capitulum reſpective, controverſa ſolum vigen- te in aliquibus oppidis, & locis, quæ Materanenſis potius ad- jacent, quorum etiam reſpectu, Acheruntina eſt in quali poſſeſſione, juxta ſeriem enunciata ſub tit. de canonic. & Capitul. diſc. 26. in fin. occasione agendi de dicta deputatio- ne Vicarii ſede vacante.

Cum Archiepiſcopus, continuam reſidentiam facere ſoleat in Civitate Materanenſi, quæ longè majorem incomparabiliter populum, & clerum habet, quam Acheruntina penè depopulata, unde propterea ibi ſingulis annis in die Coenæ Domini Chriſtina, ſeu ſanctum oleum conficiatur, pro ejus tamen diſtributione, antiſſima, & conſequata obſervantia dedit, ut ad aliam Eccleſiam Acheruntinam Archiepiſcopus tranſmitteret totam illam quantitatem, quæ neceſſaria ſit pro iſtius dioceseſis parochiis, & oppidis, ſeu locis inhabitatis, quorum parochi, ſeu Vicarii ad iſtam Acheruntinam pro diſtributione accedunt, præſertim pro ea dioceseſis parte, ibi approximante in montibus, quæ vulgò ſuperior dicitur, cum incertum ſit, an alia pars, quæ Materanenſis magis proxima eſt, & quæ ideo inferior dicitur, in iſta diſtributione interveniat.

Cum autem modernus Archiepiſcopus, innovando hanc obſervantiam, mandaret ut ſinguli parochi univerſæ dioceseſis, etiam illi ipſiſſime Acheruntinæ Civitatis, ad ipſam Eccleſiam, in qua ſanctum oleum confectum eſt, juxta generalem conſuetudinem, accedere deberent; Hinc recurſum habuit capitulum Acheruntinum ad S. Congregationem Episcoporum, à qua, audito prius de ſtylo Episcoporum, prædixit reſolutio ſuper dicta antiquæ obſervantia continuatione; Atque mihi ſcribenti pro recurrente, reſolutio iuſta, beneque fundata viſa eſt.

Non negabam ſiquidem ſcribens pro recurrentibus aſſump- tum, quod deducebatur ex parte Archiepiſcopi, quod ſci- licet in ejus libito reſpoſitum fit oleum ſanctum conficere in una ex ſibi bene viſis duabus Cathedralibus unitis, quoniam licet ex diſpoſitione ſacrorum canonum, iſta conſecratio, ceſſante conſuetudine, vel deſolatione Civitatis, aut alio impedimento, in ipſa Eccleſia cathedrali, non autem in alia inferiori fieri debeat, juxta textum in cap. te referente, de cele- bratione miſſar. ubi agendo de Archiepiſcopo Syontino, qui in die Coenæ, in qua iſta conſecratio faciendâ eſt, accedendo de mane, pro illorum temporum majori devotione, ad Sa- cram Spluncam Montis Gargani, Archangelo Michaeli di- catam, ibi cogebatur Miſſam celebrare, deindeque in veſpe- ris ad cathedralem redibat pro conſecratione olei; Conſul- tus Pontifex reſponderet, ut id fieri non debeat, ſed quod iſta func- tio de mane inter miſſæ ſolemniam faciendâ ſit in cathed- rali, non autem in alia Eccleſia; De cuius Decretalis diſpoſi- tione mentio habetur ſub tit. de præſent. diſc. 2. occasione agendi de quaſtione cathedralitatis inter dictas eccleſias Sy- pontinam, & Garganicam.

Attamen, cum iſta func- tio fieri debeat ab Episcoporum, cujus perſona materialis eſt naturaliter individua, utique pro ejus arbitrio fieri poteſt in una ex duabus cathedralibus ſimul unitis, pro utraque dioceseſi, ut docet praxis generalis tot conſimilium dioceseſum unitarum.

Quamvis enim unio æquæ principalis, nullam dioceseſum mixturam inducat, ſed amba remaneant in ſuo primævo ſtatu, primæviſque juriſdictionibus ac ſi non eſſent unitæ ad alios effectus, ut præſertim diſtinguendo unionum ſpecies ex profeſſo agitur ſub tit. de præſent. diſc. 7. ac etiam inſinua- tur, dicto diſc. 2. eod. tit. & ſupra hoc tit. diſc. 1. & alibi; At- tamen id procedit ad alios effectus ibi enunciatis; Secus au- tem quoad illos, qui concernunt perſonam Episcoporum, cujus reſpectu utraque eccleſia, ſeu dioceseſis habeatur, pro unica, ut præſertim advertitur ſub tit. de benef. diſc. 19. occasione agendi de puncto, an Episcoporum acceptante alternativam ſub intitutione, ſeu nuncupatione unius Eccleſiæ, cenſeatur illam acceptaſſe pro altera.

Hinc, ut advertitur, ſub tit. de juriſdictione, præſertim diſc. 22. & ſeqq. & dicto diſc. 1. hoc tit. & alibi, in quacumque parte unius ex duabus dioceseſibus pro utraque, reſidentiam, ac Tribunal erectum, cum unico Vicario Generali habere poteſt, ibique omnes dioceseſanos evocare, & tamen iſta dici poteſt materia dividua, tam reſpectu reſidentia, quæ in una parte anni fieri poteſt in una Eccleſia, & in alia fieri poteſt in altera; Ac etiam quia quoad exercitium juriſdictionis reti-

neci poſſunt duo, vel plures Vicarii generales cum diſtinctis Tribunalibus, ut in aliquibus nimium amplis dioceseſibus quandoque practicari inſinuarur, dicto diſc. 22. & ſeqq. de juriſdictione, & alibi; Multo vero magis, ubi agitur de func- tione omnino individua, & non reiterabili, qualis eſt iſta, quæ non niſi ſemel in anno, ac certâ ſtatuta die, quinimo in certa diei parte, & non aliâ fieri poteſt, ut ex parte Archie- piſcopi inſiſtebatur, ſed fruſtra, unde propterea inane la- bobem dicebam eſſe illum deſuper adhibicum, cum id non eſſet in controverſia.

Prout inanis quoque labor erat (quatenus ad iſtam func- tionem pertinet) immorari ſuper adeo frequenti, ac rece-pto principio, quod habemus in actibus facultativis, ut non inducant præſcriptionem in futurum obligatoriam; Siqui- dem potius huic parti expediebat iſtud principium firmari, quod ſcilicet ſi Archiepiſcopus vellet in Acheruntina Civi- tate reſidere, ibique iſtam functionem peragere, impediri non poſſet ſub prætextu antiquæ continuatæ obſervantiæ contrariæ ex dicta ratione facultatis.

Difficultas itaque reſidebat in eo, an idem juris principium, facultatis, in quo totum ex parte Archiepiſcoporum funda- mentum conſtituebatur, eſſet applicabile ad caſum controverſiæ; ut pro eo ſcribentes inſiſtebant, quod ſcilicet ex facultate, ſeu benevolentia Archiepiſcoporum id proveniret, tranſmitten- do eorum cura, & ſumptu ſanctum oleum ad aliam cathedralem, ut ex inde fieret diſtributio pro ea dioceseſi.

In hoc autem (etiam in ſenſu veritatis) dicebam quod fallacia erat in applicatione; Siquidem dictum principium rectè procedit, ubi ex actibus facultativis inferretur ad formalem ſervitutem profanæ ipſius Episcoporum, qui invitus cogerebatur magis in uno, quam in altero loco reſidere, vel Tribunal habere; Sive quod cogerebatur habere plures Vi- carios generales, vel plura Tribunalia, cum id juris reſiſten- tiam potius habeat; Et nihilominus, ubi dioceseſis amplitudo, vel itineris aſperitas ita deadeant, adhuc multiplicitas Vicariorum, & Tribunalium dampnabili non eſt, ut la- tius advertitur, eod. diſc. 22. de juriſdictione.

Secus autem ubi agitur de hujusmodi actibus, qui ſervi- tutem perſonæ ipſius Episcoporum non imparent, minusque cauſent grave præjudicium, cum actus de quo agitur, concernat ſolum modicam commoditatem tranſmittendi per unum, vel duos clericos oleum ab una cathedrali ad alteram.

E converſo autem, iſte actus longè majora commoda, & proficuos effectus operatur; Tum ob majorem commodi- tatem aliorum dioceseſanorum; Tum etiam ob eorundem conſolationem accedendi ad propriam matrem; ac etiam ob ejuſdem Cathedralis honorificentiam, ut ita illa præciſe ca- thedratica func- tio olei ſancti, quæ in ea non fiat in ſpecie, fiat ſaltem in hoc æquipollenti; Atque nimium probabile dicebam quod antiquiori tempore, vigentibus inter iſtas Ec- cleſias gravibus litibus, & diſſidiis, iſta ſorſam præſertim quod hæc adeo ſolemnis func- tio cathedrali in ea potius fieri deberet, vel ſaltem; ut ſervata æqualitate, deberet alter- nari, ita cum hoc temperamento controverſia ſopita fuerit. Ac etiam quia pro qualitate locorum hujus dioceseſis, vel ejus partis, nimium incommodum eſſet ſingulis accedere ad dictam aliam Eccleſiam.

Quando autem actus habere poteſt aliquod probabile im- vitum, quod etiam neceſſitati ſit referibile, illeque conſi- ſtat in actibus poſitivis, magis, quam negativis, atque anti- quam habeat continuationem, tunc neceſſitati potius, quam voluntati referendum videtur, ideoque non inrat dicta conclu- ſio, ſeu principium de actibus facultativis, ut cæteris re- latis, plenè firmatur per Rotam in Majoricenſi, celebrationis miſſarum coram Bichio inter. Juas dec. 522. & 543. repetit. de- cif. 186. & 380. par. 11. rec. & alibi.

Et ſic non negabatur quod oleum ſanctum recipiendum eſſet à Dioceseſano juxta conſ. 4. Calder. de Privileg. Rota apud Royas dec. 218. num. 2. ſed quod ipſe Dioceseſanus illud diſtri- buere deberet diſcretè, & juxta conſuetudinem, quæ ma- gnum fomentum rationis habet, ut ſupra.

ADNOT. AD DISC. XXVI.

De diſtributione Olei Sancti per Dioceseſim in adnot. ad S. C. T. diſc. 7.

PRÆNESTINA CONCIONATORIS
PRO COMMUNITATE ZAGALOLÆ,
CUM EPISCOPO,

Caſus diſputatus coram A. C. reſolutus, ut infra.

An, & quando Populus, vel Communitatis cogi valeat ad præſtandum elemoſynam conciona- tori per ipſam non nominato; ſed deputato per Episcopum: Et de aliis ad hanc materiam con- cionatoris.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti ſeries.
- 2 Declarationibus S. Congregationis eſt deſerendum.
- 3 Si parochus vult predicare per ſe ipſum, & eſt idoneus, non poteſt Episcopos deputare alium, & n. 7.
- 4 Ad Episcopum, non autem ad communitatem, vel alios pertinet deputare predicationem.
- 5 Fallit ubi accedit conſuetudo, quæ nunquam admittitur in Cathedrali.
- 6 Ad quem pertineat onus præſtandi alimenta, vel elemoſynam.
- 7 Decedem, de quo ſupra n. 3.
- 8 De eodem, de quo n. 6.
- 9 Quomodo dicatur probata conſuetudo.
- 10 An ſimonia cum ſit exigere præmium predicationis.
- 11 Quomodo iſte quaſtiones dicantur.

D I S C. XXVII.

Orta controverſia inter Episcopum Præneſtinum (qui eſt unus ex ſenioribus Cardinalibus) & Communitatem Zagalolæ, ſuper jure eligendi, ſeu nominandi conciona- torem de tempore quadrageſimæ, eique ſuppeditandi alimenta, vel reſpective ſolvendi elemoſynam; Episcopus, cum præſuppoſito quod per aliquos annos, Communitas ſolviffet elemoſynam concionatoribus per ipſum abſque aliqua nomi- natione deputatis, ex prerogativa poſſeſſorii; obtinuit li- teras à S. Congregatione Concilii, decernendo ut ita conti- nuari deberet, donec in petitorio fierent probationes ex parte Communitatis præſentæ; Dictatumque literarum exequu- tionem petita coram A. C. plures habitæ fuerunt diſputationes; Et quamvis Jurex, ubi cauſa coram ipſo ex integro tractan- da eſſet, inclinaret in hanc partem, eique probabiliora viden- tur hujus partis fundamenta; Nihilominus cum ipſe ge- reret partes æquioris dicarum literarum S. Congrega- tionis, cujus reſolutionibus, etiam Rota, multò magis alia inferiora Tribunalia reverenter deſerere preſentur, ut plu- ries Rota in ejus deciſionibus proſiteretur, atque frequenter ſub tit. de præſentibus, & alibi advertitur; Idcirco tunc cum quodam provisionali temperamento, ſine præjudicio juriſdictionis partium, controverſia ſuſpenſa fuit, durante præſula- tione illius Episcoporum; Et que ad aliam eccleſiam translato, im- pedita fuit eadem exequutio per aliquod tempus de meo con- ſilio, ex eo quod, unus ex duobus dicti loci parochis utpote S. Theologiæ profeſſor, atque prædicationi idoneus obſtulit prædicare per ſe ipſum, quo caſu, atque idoneitate acceden- te, non poteſt Episcopum alium deputare, ut pluries declara- tum fuit per S. Congregationem Concilii, & præſertim ſcio ita poſt hæc ſcripta fuiſſe declaratum ſub die 13. Septembris 1670. incertumque eſt quid exinde ſequutum ſit, ob ſubſe- quentem immutationem Domini temporalis, in cujus gratiam ego ſcribebam.

In diſputationibus autem deſuper habitis coram A. C. ac etiam in aliis preparatoriis, in S. Congregatione Concilii, quam adire oportebat pro dictarum literarum moderatione, duo erant puncti. Primò nempe ſuper jure nominandi, ſeu eligendi præſentato per Communitatem, quæ ſuper hoc principaliter inſiſtebat, libenter prompta ad dictam ſolutionem quatenus obtineret ſibi denegatam facultatem nominandi. Et ſecundo, ſuper obligatione ſolvendi elemoſynam quatenus dicta facultate denegata, Episcopus eum depu- taret.

Quatenus pertinet ad primùm, agnoſcebam difficultatem contra Communitatem, quoniam juriſdictionis regulæ aſſiſtunt Episcoporum, ut ad ipſum pertinet juſeligendi, ſeu deputandi concionatores; tam in Eccleſia Cathedrali, quam in aliis Ec- cleſiis parochialibus, vel matricibus dioceseſis de tempore Ad- ventus, & Quadrageſimæ, ex ea ratione quod ad ipſum Episcopum, vel parochum reſpective pertinet concionari ideo- que ubi per ſe ipſos id exoptare nolunt, vel non poſſunt, ſed id agere volunt per ſubſtitutum, iſte ab eis, reſpective eſt de- putandus, ex iis, quæ cæteris relatis habentur apud Aſſent. conſ. 48. lib. 2. & latius rem ab alio peragendo Rota apud Merl. dec. 598. repetit. dec. 234. par. 6. rec. Barboſ. de Paroch. par. 1. cap. 14. & in collectan. ad S. C. T. atque eſt prin- cipium abſolutum, quod ſcilicet non poteſt Communitas, vel populus de jure prætere hanc eligendi, ſeu nominan- di facultatem.

Niſi accedat conſuetudo immemorabilis, quæ ſervari de- bet, quoties tamen agatur de Eccleſiis inferioribus, non autem de Cathedrali, in qua iſta materia eſt impræſcriptibili- lis, ex ea ratione, quod juſ concionandi in Cathedrali pertinet ad ipſum Episcopum, qui ſolet hæc partes explicare per alium ab ipſo ſemper deputatum; In aliis vero Eccleſiis pertinet ad parochum, cujus loco, ita implicat ex conſue- tudine deputari alium populo gratum, atque ab eo nominati, ab Episcoporum autem approbati, ac deputati, ut firmatur in eadem dec. 598. Merlini, atque ita fuiſſe pluries declaratum per S. Congreg. Concilii teſtantur conſueti norum moderni Collectores, quorum copia adeo hodie irrepreſit; Unde pro- pterea donec ex parte Communitatis probaretur iſta conſue- tudo, fundata erat intentio Episcoporum habentis pro ſe aſſiſten- tiam juriſdictionis, cujus virtus ac operatio in hoc conſiſtit, quod donec contrarium probetur, fundat intentionem ejus qui il- lam pro ſe habet.

Quo vero ad alterum punctum, in quo magis ex hac parte inſiſtebatur, ſolutionis ſcilicet elemoſynæ, vel alimento- rum, dicebam quod eſt conſuetudo aſſiſtentia juriſdictionis pro Communitate; Quamvis enim Surd. in traſt. de alim. tit. 5. qu. 59. aliquibus relatis aſſerit, ut onus ſuppeditandi alimenta, vel eorum loco elemoſynam concionatori tempore Quadrageſimæ, & Adventus incumbat populo; in cujus gratiam iſte actus explicatur; Nihilominus idem Auctor ſe ipſum retractando, atque punctum maturius examinando, contrarium verius eſſe late firmat conſ. 254. ubi pro conſueto ſtylo plenè concordantes cumulantur, & firmat etiam Rota in dicta dec. 598. Merlin. cum aliis, plenè relatis per Zacch. in traſt. de ſalar. qu. 81. ubi allegatur Barboſ. & alii reli- quos plurimum declarationum S. Congregationis; Ex ea con- grua ratione quod ideo per populum ſolvuntur parochi decima, aliaque oblationes, & emolumenta, quia eſt conſuetudo ipſe adminiſtrat Sacramenta, aliaque divina pabula, inter quæ iſtud prædicationis verbi Dei numeratur, unde propterea, quando parochus illud onus, quod per ſe ipſum de jure implere tenetur, vult adimplere per ſubſtitutum, tunc juſtum, ac rationale eſt, ut ipſe alimenta illi ſupeditet, ne populus duplici onere gravetur.

Atque ex hac ratione quoque manat aſſumptum, de quo ſu- pra, quod ſcilicet, dum parochus vult concionari, atque ad hoc opus eſt idoneus, non poteſt Episcopos eo invito, alium concionatorem deputare, ipſum parochum gravando ad hoc onus; Nijum tamen rata eſt hæc praxis, præſertim in Ita- lia, quoniam ut plurimum parochi vacantes ſolum alicui ſtudio Theologiæ moraliſ, ſeu caſuum conſcientia, habent quidem ſufficientem habitatem exercendi curam animarum, ac adminiſtrandi ſacramenta, non autem habendi conciones toto tempore quadrageſimæ, cum iſta videatur hodie profeſ- ſio particularis.

Benè verum quod quemadmodum in dicto primo puncto juriſdictionis nominandi, vel eligendi, conſuetudo immemorabilis favore populi, vel Communitatis ceſſare facit aſſiſtentiam juriſdictionis, quam habet Episcopus, vel parochus, ita eſt conſuetudo eadem conſuetudo, iſtam aliam aſſiſtentiam ceſſare facit, quod ſcilicet ſi populus conſuevit ſuppeditare elemoſynam, vel alimenta reſpective, concionatori deputato per Episcopum, vel per parochum etiam abſque dicto jure nominandi, adhuc ad id cogi poteſt, ut patet apud allegatos; Quod tamen non procedit in cathedrali, in qua ratione correlativorum, quemadmodum juſ eligendi, ſeu nominandi eſt impræſcriptibile, ut ſupra, ita pariter impræſcriptibilis eſt hæc obligatio.

Dicta vero conſuetudo in iſto caſu erat improbabilis, quoniam licet ex parte Episcoporum darentur atteſtationes plurimum concionatorum ſuper dicta elemoſynæ ſuppeditatione facta per Communitatem, attamen plures ex eis ſupponebantur ab ea nominati, ideoque erat poſſeſſio qualificata, quæ dividi non poteſt.

Scribendo item in cauſa morte Advocati dicebam, quod neque per concionatores ab invita Communitate iſta elemoſyna in pecunia peti poterat, cum eſſet ſpecies ſimonia,

niz, ex deductis in puncto per Rip. conf. 26. n. 54. & Surd. d. conf. 254. n. 25. & seqq.

Verum istud non videbatur motivum considerabile, ideoque pro stylo, insinuavi partibus quod in eo fundamentum constituendum non esset, quonia tunc intraret simoniaca infectio ponderata per allegatos Auctores, quando peteretur directè tanquam merx, seu præmium spiritualitatis; Secus autem ubi petatur loco alimentorum, ac expensarum viatici in accessu, & recessu, pro quibus omnibus reficiendis, consuetudo poenè universalis inolevit, ut certa summa uniformis præstetur, ad tollenda inconvenientia oriri solita, quando singulis diebus alimenta in specie præstantur, & consequenter verè non intrant termini salarii, vel mercedis, sed potius illi alimentorum, vel expensarum; Potissimè quia coactio sequi non solet ex parte ipsorum concionatorum, sed potius, ut in præsentis, ex parte Episcopi, qui ex officio ad id cogit populum, vel alios, ad quos onus pertinet, ne alias stetur absque concionatore; Ideoque ea quæ deducuntur per Ripam, & Surd. ubi supra, in abstracto vera, patiuntur consuetam fallaciam in applicatione, ut generaliter contingit in conclusionibus, quæ deduci solent per Consulentes.

Frequenter autem de hujusmodi quæstionibus, præsertim circa professionis initia disputare occasio dedit in Sacris Congregationibus Concilii, & Episcoporum, sed semper sunt eadem cautiones, omniaque coincidunt in idem; Unde propterea ista dicenda veniunt quæstiones potius facti quam juris, certam non habentes regulam, omnibus casibus applicabilem, sed ex singularum circumstantiis decisionem recipientes, quoniam theoreticæ, seu propositiones de quibus supra, sunt veræ, hodieque firmæ, sed punctus est in applicatione ad factum super probatione scilicet consuetudinis, quæ respectivè cessare facit regulam, seu assistentiam juris.

ANNOT. AD DISC. XXVII.

Ad materiam Concionatorum videri poterunt deducta in eisdem adnot. ad S.C.T. disc. 3. per tot.

ROMANA SEPULCHRI INTER DUCEM BONELLUM, ET ANTONIUM GHISLERIUM.

Discursus pro veritate.

De jure sepulchri an sit hæreditarium, vel familiare, sive, an veniat sub fideicommissio, vel remaneat in hæreditate directæ, & de jure prohibendi illationem cadaverum in propriam sepulturam.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 An juspatronatus remaneat penes hæredem gravatum, vel transeat ad fideicommissarium.
3 Sepulchra eodem jure regulantur.
4 De lata significatione vocabuli familia.
5 De jure renovandi antiquum sepulchrum viri conspici.
6 Identitas familia, vel alia præsentio de facili attendi debet in merè honorificis.
7 Sepulchrum regulariter est in hæreditate, & spectat ad hæredem.
8 Potest vendi, ut satisfiat creditoribus hæreditariis.
9 De jure privato sepultura remissivè.
10 De eadem conclusione, de qua n. 2.
11 Declaratur conclusio Canonis, quod in materia sepulchrorum non attenditur jus civile.
12 An capella, & sepultura sint in commercio circa simoniam.
13 De status laicorum in materia funerum, & exequiarum.
14 De aliis ad materiam sepultura, & funerum remissivè.

D I S C. XXVIII.

Beatissimus Pius V. dum esset in statu Cardinalis, sepulchrum sibi condidit propè altare majus Ecclesiæ supra Minerarum ordinis Prædicatorum, cujus ipse professor fuit, cum inscriptione significante sui cadaveris humationem; Assum-

ptus autem ad Summum Pontificatum, de aliquibus paucis bonis ex valde honesta parsimonia in dicto statu Cardinalitio parvis, dispossuit ad favorem Pauli, & Philippi de Ghisleris de oppido Boschi ejus patriæ, cum successivo fideicommissio ad favorem descendendum lineæ masculinæ, qua defecta, vocavit proximiores de eadem familia oppidi prædicti, atque cum eodem ordine eis reliquit administrationem Collegii per ipsum fundari in Civitate Papiensi, cum jure nominandi.

Defuncto Pontifice superstitibus ex Domenina filia Cordinæ sororis duobus pronepotibus de Bonellis, Cardinali scilicet, qui eandem Alexandrini nuncupationem, quam ipse Pontifex habuerat, assumpsit, & Hieronymo avo alterius Cardinalis ab Alexandro septimo dignè creati, & proavo hodierni Ducis, observantia dedit, quod ab anno 1582. per decennium scilicet post mortem Pontificis, usque ad annum 1657. promiscuè in hoc sepulchro (in quo cadaver Pontificis ob superventam majorem dignitatem illam non fuit) sepulti fuerunt, tam præfati Paulus, & Philippus de familia, quam dicti fratres de Bonellis Pontificis pronepotes, eorumque respectivè filii, & descendentes promiscuè, exstrictaque linea Pauli, cum ex altera Philippi superesset Antonius ob quasdam contingencias, in forma extrajudiciali, atque ad veritatem indagandam, pro veritate consultus sui super dicti sepulchri pertinentia, & jure privato, an scilicet illud spectaret ad hæredes Pontificis fundatoris, quales ratione sanguinis, ac proximitatis gradus, sunt Bonelli, vel potius ad dictum Antonium de familia jam possidentem bona ut supra per Pontificem elargita, vel respectivè pretium eorum loco subrogatum, nec non habentem administrationem, ac ius nominandi præfati Collegii Papiensis, stante præsupposito, quod Ecclesiæ, seu Conventus (rationabiliter quidem in reverentiam tanti fundatoris) non esset in causa, neque prætenderet sepulchri libertatem, unde propterea præsupposita existentia patronali, sola contentio erat super pertinentia inter plures ab eodem fundatore suum jus merientes, nullaque desuper ejusdem fundatoris dispositio habebatur.

Respondi, quod cum ex infra deducendis, ambiguum sit in jure, an jus sepulchri sit hæreditarium, vel potius transeat cum fideicommissio per fundatorem ordinato, hinc proinde intrare deberent eadem, quæ pluries habentur in sua materia sub tit. de jurepatr. præsertim disc. 36. super quæstione, an juspatronatus transeat ad fideicommissarium, vel potius remaneat poenes hæredem directum, alioquin ab eo causam habentes, quod scilicet observantia nimium deferri debeat, ex ibi deductis; Ac propterea cum ista quæstio sit species juspatronatus cum ejusdem terminis regulanda, atque habebatur diuturna observantia annorum fere octoginta super usu promiscuo; Idcirco credebam, ut in eodem usu continuandum esset, & consequenter quod respectu extraneorum intraret jus cumulativum, ita etiam cognatos comprehendendo sub nomine familia, juxta illam latam hujus vocabuli significationem, de qua occasione alterius pontificiæ foundationis, licet in diversis terminis, atque ad diversum effectum, habetur actum sub tit. de præsent. disc. 13. ubi enunciantur aliquæ decisiones agentes de fundatione dicti Collegii facta ab hoc eodem Pontifice.

Ita inherendo prudenti resolutioni in proximis terminis captæ per Rotam in Romana juris honorifici coram Dunozet. inter suas dec. 894. quod scilicet, cum occasione instaurandi, seu ad meliorem modernam structuram reducendi sub Innocentio Decimo Basilicam Lateranensem, repertum esset antiquum sepulchrum Cardinalis Annibaldensis de Molaria, existentis in tunc vigente, nunc autem suppressa Dignitate Archidiaconali, super jure illud renovandi orta fuit contentio inter duas familias Romanas, quarum una nuncupationem habet de Molaria, & altera de Annibalis, seu de Annibaldensis, atque Rota prudenter respondit, ut ad utrumque cumulativè id spectaret.

Et merito quidem, quoniam ubi non agitur de quæstionibus universalibus super successione in bonis, vel jurius talibus, ut admissio unius sit præjudicialis alteri, dividendo inter plures id, quod ad unum spectare deberet, sed agitur de jurius merè honorificis, ac intellectuales, in quibus admisso unius, alteri contententi non præjudicat; Quoties ambo in statu nobili, & honorifico sint, adeo non intrat mixtura præjudicialis familia nobilis cum ignobili juxta casum, de quo sub tit. de jur. par. disc. 31. Tunc, ex regula, seu axiomate, ut quod uni non nocet, & alteri prodest, denegari non debeat, de facili cumulativus concursus concedi debet, ita distinguendo inter jura burfalia, vel aliàs utilia, & jura merè

merè honorifica, in proposito identitatis familiarum habetur sub tit. de præsentibus, disc. 32. & latius sub tit. de fideic. disc. 50. & alibi.

- 7. Quatenus verò ad punctum principale pertinet, quando seculo observantia, in solo puncto juris ille decidendus esset, Dicebam quod attenda dispositione juris civilis, regulæ potius assistebat Bonellis legitimis hæredibus fundatoris, quod scilicet sepulchrum dicitur esse in hæreditate, & transeat ad hæredes, quoties non constet illud esse familiare, ad text. in l. familiaria, ff. de relig. & sumpt. funer. & l. jus sepulchri, C. eodem, cum concordantibus apud Grat. disc. 210. n. 37. M. dic. de sepult. par. 1. qu. 5. Molin. de primog. lib. 1. quæst. 24. nu. 41. Lorther. de benefec. lib. 2. quæst. 4. num. 23.
8. & tanquam absolutum admittitur in Auximana sepultura de Cimis 14. Martii 1647. coram Dunozet. inter suas dec. 770. & in eadem 28. Martii 1646. coram Arguelles, ubi aliqua de sepulchro familiari, & de plebisque ad hanc materiam, & ad alteram identitatis familia in secunda decisione eruditè dicuntur; Adeo ut illud remaneat in hæreditate, atque affectum sit debitis hæreditariis, pro quorum dissolutione vendi possit, ac debeat, eo modo, quo habemus in capellis, in iis tamen, quæ concernunt cementa, aliaque materialia profana, secluso jure spirituali, ut aliis relatis habetur apud Rovit. conf. 75. lib. 2. & Salgad. in labyrinth. p. 3. cap. 5. num. 50. & 51. cum aliis sub tit. de jurepatr. disc. 52. & 53. ubi de hac materia sepulchri, ejusque juris privati ratione juspatronatus Ecclesiæ, vel capellæ, ex ibi deductis ad hanc materiam.
10. Atque ex ista Civilistarum traditione præsertim Bartoli in materia juris sepulchralis, Rota antiqua, cum qua ex quadam reverentia debita antiquitati vult procedere moderna, prædixit regulam, humanæ rationi, & communi usus parum adaptata, de facili tamen etiam ex levibus administracionis limitacionem recipiens, quod juspatronatus non transit cum fideicommissio, ex deductis dicto tit. de jurepatr. disc. 36.
11. Et quamvis ex originali traditione Hostiensis, in c. abolenda de sepult. cum qua alii Canonistæ ibidem communiter transeunt, ex relatis per Lorther. dicta quæst. 4. n. 23. & Rot. apud Coccin. disc. 291. & dicto disc. 52. & 53. de jurepatr. disposita per jus civile in materia sepulchrorum, locum non habent de jure canonico, cum non concedatur Principi laico disponere super spiritualibus; Attamen id procedit ad effectum libertatis Ecclesiæ, vel respectivè servitutis juris privati, seu prohibendi, non autem ad effectum pertinentiæ patronalis inter privatos, Ecclesiæ non existente in causa, neque contentio de libertate, quoniam tunc dicitur jus temporale, seu profanum, eodem modo quo ut supra habentur de capellis in Ecclesiâ existentibus, super eo quod concernit cementa, & ornamenta, ipsumque situm materiale, quod dicitur esse in hæreditate profana, atque circa simoniam sunt in commercio pecuniario, ex deductis dicto disc. 52. & 53. de jurepatr.
13. Atque in idem conferunt ea, quæ obiter insinuantur sub tit. de dote, disc. 22. ac in decisionibus in ea causa editis, super jure Principis secularis statuendi modum in exequiis, & pompis funeribus; ut scilicet id non concedatur, in iis quæ concernunt spiritualitatem, puta circa suffragia, aliaque divina, fecus aut in iis, quæ concernunt metam temporalitatem, puta circa culcitra, & cæteos, vel famularum, ac similia, quæ pompam temporalem, & honorificam concernunt, cum in his non prohibeatur Princeps laicus ad refecandos inanes sumptus, desuper providere, dum est circa merè temporales, & ne in Republicæ perniciem subdit cum inanibus pompis depauperentur, sive æmulationes oriuntur.
14. De hac autem materia sepulchrorum, seu juris sepeliendi aliqua habentur sub tit. de Paroch. disc. 23. & seq. 27. & seq. 38. & in supplemento, ac alibi occasione agendi de provisionibus S. Congregationis super extorsionibus, quæ à parochis, seu à Capitulis fieri solent.

ADNOT. AD DISC. XXVIII.

De concernentibus materiam Sepulchrorum habetur quod sub tit. de jurepatr. disc. 52. & 53. & in fine præsentis discursus remissivè.

VULTURARIEN. RESTAURATIONIS ECCLESIE

PRO EPISCOPO, CUM ABBATE S. MARIE IN MAZZOCCA.

Causa disputata in Sacra Congregatione Concilii, resolutus pro Episcopo.

Ad quem pertineat onus restaurationis Ecclesiæ, an scilicet ad Rectorem habitualem, qui ejus fructus, & emolumenta obtinet, vel ad Rectorem actualem, aut ad Episcopum, qui ejus usum habet, sive ad populum, vel alios.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Onus refectionis Cathedralis spectat ad Episcopum, & illud parochialis ad parochum.
3 Quando spectet ad populum, ut deferatur consuetudini.
4 Ista consuetudo fect in Ecclesia, non extenditur ad domum Rectoris.
5 Si adsunt duo Rectores, unus habitualis, & alter actualis, spectat ad habitualem, qui vere est Rector.
6 De eodem, & quod actualis est potius minister.
7 Episcopus non tenetur ad hoc onus ratione portione canonice sibi debite.
8 De eodem, de quo num. 3. super obligatione populi, & de differentia inter Rectorem habitualem, & actualem.
9 Si Episcopus utatur Ecclesia parochiali loco Cathedralis, non per hoc tenetur ad hoc onus.

D I S C. XXIX.

Cum ob insalubritatem aeris Civitatis Vulturariæ, Episcopus pro majori parte anni residet in oppido S. Bartholomæi illius diocesis, cujus Ecclesiæ parochialis, vel matrix annexa est Monasterio, seu Abbatiæ S. Mariæ in Mazzocca, curam vetò ibi exerceat Archipresbyter; Eademque Ecclesiâ uti solet Episcopus in functionibus pontificalibus loco Cathedralis ob residentiam, quam ibi habet pro majori parte anni; Ea restauratione indigente, Episcopus in visitatione decrevit, ut per Abbatem restaurari deberet, atque aliàs ex eisdem Ecclesiæ redditibus, restauratio fieret; Quare Abbas ab hoc decreto appellationem interposuit ad A. C. sed Episcopus curavit causam reassumi à S. Congregatione Concilii, à qua pro dicti decreti executione responsum fuit, credo autem quod quadam honesta concordia controversiæ finem dederit.

In disputationibus autem desuper habitis; Dicebant scribentes pro Abbate quod, cum juris regula sit, ut restauratio Ecclesiæ parochialis pertineat ad parochum eo modo quo illa Cathedralis pertinet ad Episcopum, ex iis quæ antiquioribus relatis habentur apud Berth. conf. 3. l. 1. latè Surd. conf. 62. n. 1. cum seq. Barbof. de Paroch. p. 1. c. 13. Valasc. consulti. 179. Mantici. dec. 284. Rota dec. 454. par. 3. rec. Idcirco onus esse deberet Archipresbyteri, tanquam rectoris, seu parochi, quoties in contrarium non vigeret consuetudo, ut ad populum, sive ad alios spectare deberet, cum in hac materia consuetudo primum locum obtineat, ut per Hostien. Panor. & alios in c. 1. de Eccle. adif. cum concord. per Valaf. & Sur. & Barbof. ubi supra, & in dictis Rota decisionibus, atque frequens praxis docet in Hispania, quod fabrica Ecclesiæ habet aliquos redditus particulares sub ejus particularibus administratoribus, imò in aliquibus locis habet quandam participationem decimarum, ut præsertim patet ex insinuatibus sub tit. de decimis, disc. 2.

Non negabam ego scribens pro Episcopo præmissorum veritatem, juxta quam pluries desuper consultus, respondere consuevi, præsertim pro veritate in una Sarrina inter Parochum, & Sanctos terræ Campaniani, quod cum de constructivè fabrica, seu restauratio Ecclesiæ parochialis, spectaret nomine populi ad quosdam administratores seculares pii operis, qui Sancti nuncupantur, prætendebat Rector, ut eisdem incumbere quoque onus restaurandi domum Parochi, sed malè, quoniam regula de qua aliis relatis apud

Ad quem pertineat restauratio Ecclesie. Vide aliqua in adnot. ad S. C. T. disc. 17. in fin. Et conferunt deducta sub tit. de Jurepar. dif. 84. præsertim quoad punctum, de quo dif. 30. n. 20.

ROMANA, SEU PRÆNESTINA FUNDATIONIS MONASTERII

PRO SORORIBUS DE LUDOVISIIS, CUM COMMUNITATE ZAGAROLE.

Causa disputata in Tribunali Fabricæ ubi pendet.

An, & quando ille, qui incipit construere Ecclesiam, vel Monasterium, teneatur opus perficere ac dotare; Et incidenter de facultatibus executoris testamentarii; Ac etiam an certa destinatio bonorum pro pio opere adimplendo stet taxativè, vel demonstrativè.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 De facultatibus Farina in piis dispositionibus.
3 Certa demonstratio adest taxativè, vel demonstrativè.
4 Quid in hoc operetur privilegium pia cause.
5 Quomodo ista questio decidi debeat.
6 Quomodo dignoscitur an dispositio sit taxativè, vel demonstrativè.
7 Non sunt attendenda verba, sed substantia voluntatis, & de ratione.
8 Quando sit faciendæ vis in verbis.
9 Quod dispositio esset taxativa.
10 Quando etiam de superfluis agere congruat.
11 Quod incipiens construere Ecclesiam, vel monasterium cogatur perficere.
12 De eodem, etiamsi id factum sit sine licentia Episcopi.
13 Ad evitanda æquivoca procedendum est cum distinctione.
14 Construens Ecclesiam cogitur eam dotare.
15 De rationibus istius conclusionis super donatione.
16 Consensus Episcopi presumitur ex tempore.
17 Ecclesia universalis interest ut Ecclesia constructa dotetur.
18 Non potest construere Ecclesia sine licentia Episcopi.
19 Altitus utilis, & lucrativus presumitur acceptatus.
20 Patronus potest prohibere ne alter ornent, vel reficiat Ecclesiam, vel capellam.
21 De eadem conclusione, de qua n. 11.
22 Favore cause piæ promissio facta absentis est perfecta.
23 Quando procedat conclusio, de qua nu. 11. & 21. & an concedi possit situs in Ecclesia, vel concedi capella.
24 Quid requiratur pro novis foundationibus Monasteriorum.
25 Declaratur conclusio, de qua n. 22.
26 Non omnis domus, in qua vivunt mulieres, est Monasterium.
27 De potestate executoris testamentarii, vel fiduciarii.

D I S C. XXX.

Cupiens Principissa Constantia Pamphilia, in Oppido Zagazole de dominio Principis Nicolai Ludovisi ejus viti fundare Monasterium monialium Instituti S. Teresie, situm destinavit, aliquas domunculas adjacentes coemittit, & quandam Fabricæ partem incepit, prosecutionem deserendo ob discessum cum viro ad Regnum Sardinæ, ubi post eundem virum moriens, in testamento ibi condito, in aliquo statu indignationis cum Principe Jo: Baptista filio juxta feriem, de qua habetur sub tit. de Testam. disc. 21. mandavit istam fabricam cum adjacentibus vendi, atque Monasterium, cum gemmis aliisque bonis destinatis fundari in Urbe, vel in alio loco Status Ecclesiastici arbitrio Principis Camilli

milli fratris, vel Cardinalis Nicolai Ludovisi cognati, ejus scilicet, qui esset tutor ipsius testatrix filiorum, & hæredum, eosdem quoque executores testamenti deputando; Atque sequuta morte testatrix, ob subsequutum etiam obitum d. Principis Camilli, Cardinalis prædictus, recusata tutela, quæ alteri decreta fuit, declarationem fecit super constructione Monasterii in eodem oppido, in quo coepit fuerat; Cum autem ad breve tempus, dictus Princeps Jo: Baptista præstatum oppidum, & cætera annexa, omniaque alia bona in Urbe, & Statu Ecclesiastico existentia alienasset; Tutor autem filiarum hæredum testatrix competiit, quod bona per eandem huic operi destinata, neque ad constructionem materialem sufficerent, multò minus ad formalem cum provisione de necessaria suppellectili, ac de dote, pro quibus ob istud præsertim institutum notabilis hæreditatis necessaria esset, curavit aliquam facere compositionem cum Fabrica S. Petri, juxta ejus facultates in casu insufficientiæ bonorum ad pii operis perfectionem, huic petitioni se opponente Communitate dicti loci, atque præsentationem consentiente novo emptore, ac domino, assumpta desuper fuit formalis disputatio.

Duxerunt erant illius partes, vel inspectiones. Primò nempe, an locus esset obligationi hæredum testatrix perficendi hoc opus præcisè in isto loco, vel potius in eorum arbitrio repositum esset alibi opus perficere. Et secundò circa sufficientiam, vel insufficientiam bonorum ad id destinatorum, an scilicet ista starent demonstrativè, non autem taxativè.

Punctus major, ac decisivus erat iste secundus, quoniam, si destinatio bonorum staret taxativè, ut ex hac parte prætendebatur, inanis quæstio erat super primo localitatis, dum certa & indubitata erat insufficientia, & consequenter de plano intrabant facultates Fabricæ sæpius enuntiatæ sub tit. de Testamento, præsertim dif. 22. & 23. sub altero de fideic. dif. 108. sub altero de legatis, dif. 27. ac etiam tit. de Regular. dif. 63. & alibi; Si vero è converso starent demonstrativè, dum certa erat sufficientia aliorum bonorum hæreditario, nil referebat, an constructio in uno, vel in altero loco sequi deberet; Ideoque cum super primo major, ac principalis disputatio à scribentibus pro Communitate oppositrice assumpta fuisset; Dicebam ego scribens pro hæredibus, quod iste esset ordo inversus, contra commendabilem Curie styllum refecantem superfluos, vel inanes quæstiones, qualis remanebat ista, quatenus motivum taxativæ subsisteret, cum ex eo sine dubio insufficientis resulteret.

Siquidem, ut particulariter agendo de ista quæstione advertitur sub tit. de leg. dif. 14. ista remanet quæstio, potius facti, & voluntatis quam juris; Quoniam licet; Aliqui sequentes opinionem Roman. sing. 43 s. credant, ut in inter piæ cause privilegia, istud recensendum sit, quod si vena pio operi destinata stent demonstrativè, sive taxativè, semper ipsum opus adimpleri debeat; Nihilominus contraria opinio probabilior est, magisque communiter recepta; Ex ea congrua ratione, pluries circa piæ dispositiones enuntiatæ sub tit. de Testam. ut scilicet pia cause favore, ac privilegia operativa sint, circa supplementationem solemnitatum, aliorumque defectuum juris positivi, nunquam vero circa supplementationem voluntatis, cum iste dicatur defectus juris naturalis, adversus quod dispensationes, vel privilegia per legem positivam dari non possunt; Ac etiam quia repugnat justitiæ, & æquitati, quarum Ecclesia est mater, & cultrix, aliorumque exemplar, obtinere velle bona aliena citra domini voluntatem; Ideoque favor piæ cause, non ex privilegio legis positivæ (ut leguleicum vulgus credit) sed ex ratione præsumptæ voluntatis piæ disponentis in eo consistit, quod in dubio benigna interpretatio fieri debeat, pro demonstrativa potius, quam pro taxativa; Secus autem ubi expressè, vel præsumptivè constet de voluntate disponentis, ut destinatio sit taxativa juxta auctoritates, & decisiones deductas d. dif. 14. de l. ubi præsertim allegatur dec. 57. Rovit. ubi ex professione quæstio disputatur ad partes, & advertitur etiam in supplemento in adnot. ad eundem disc. 14. de legat.

Quæstio itaque (ut supra insinuatum est) non est amplius juris, sed puri facti, & consequenter certam generalem regulam cuiuscumque casui applicabilem non recipit, sed ex singulorum casuum circumstantiis prudenti arbitrio verissimi- mis disponentis voluntas metienda est; Unde propterea (pro meo sensu) evidens est error eorum, qui cum adeo damnabili merè pragmatico moderno usu in hujusmodi quæstionibus, cum regulis, propositionibus generalibus, vel cum decisionibus, & consiliis editis super aliquibus casibus

particularibus, qui diversas habeant circumstantias procedunt in sola litera, non reflectendo ad congruam applicationem.

Et quamvis aliquæ regulæ generales desuper per Doctores præstantur ad dignoscendum, quando destinatio stet demonstrativè, vel taxativè, magnam vim constituentis in formula, seu contextura sermonis, ac verborum, & an præcedat necne perfecta oratio super pia dispositione, subsequatur autem bonorum destinatio per orationem separatam, sine qua, prior perfecta remaneret, vel è contra, cum similibus frigiditatibus, super quibus moderni adeo immorari solent, longas desuper tendendo quæstiones; Atramen (pro meo sensu insinuat etiam d. dif. 14. de legat.) id continet unam ex conuensis ineptiis, quoniam ut adeo frequenter (sed semper opportunè) insinuat sub tit. de fideic. ac ferè in omni alia materia verba concipiuntur potius per Notarios pro diverso eorum stylo, vel formulario, quàm per disponentes, vel contrahentes; Ideoque substantia verisimilis voluntatis disponentis, vel contrahentis attendi debet, non autem, grammaticorum more, in sola formalitate, vel significatione verborum, seu clausularum, & dictionum immorandum est, cum iste revera sit error nimium clarus.

Nisi de tali dispositione agatur, quæ per virum in legibus valde peritum, studiosè, & accuratè per se ipsum concepta sit, adeò ut dici valeat, quod verba ita misteriosè concepta sint; Et nihilominus, etiam in viris literatis ista regula frequentius fallax degetur, quoniam in ultimis præsertim voluntatibus, quæ frequentius inter morbi, ac imminentiæ mortis angustias ordinari solent; ad hæc reflecti non solet, juxta casum, de quo sub tit. de dote dif. 70. ubi de dispositione concepta per duos Advocatos, quorum unus erat testator, & alter scriptor, cum similibus; Sive quod etiam in statu valetudinis, quò magis sunt literati, in alienis negotiis semper occupati, eò magis negotia propria in aliquibus ac furtivis horis parum consideratè agunt; Fortius verò in hac facti specie quod agebatur de testamento condito per mulierem, quasi ex improvviso inter partus dolores, morientem.

Applicando autem ad rem; Ubi procedendum esset cum prædicta regula, seu distinctione desumpta ex contextu orationis, vel ex formalitate verborum, pro demonstrativa potius respondendum videbatur, cum non unica esset oratio, ab eodem verbo recta, adeò ut, detracta destinatione, dispositio remaneret imperfecta, sed præcedebat opus, deindeque in alio Capitulo aderat destinatio; Verùm contrarium videbatur verius, atrens substantia veritatis, quam testamenti contextus clarè probat, dum de aliis bonis testatrix diversimodè dispositis, primò ad favorem filiorum, & secundò ad favorem Ecclesie Sancti Ignatii Urbis pro fundatione aliquarum capellaniarum, aliorumque piorum operum; ita quandam bonorum separationem faciendò, & consequenter clarum videbatur quod testatrix nunquam in animo haberet id, quod procedendo cum regulis in demonstrativam, de jure sonabat, dum istud opus, præsertim ob hoc Institutum S. Teresie, quod longè majorem dotem exigit, aborbere videbatur notabilem partem remanentis Altitis hæreditarii, detracta legitima filiorum, detractisque aliis legatis, & oneribus, Ideoque reflectendo etiam ad solam veritatem credebam quod clara esset voluntas pro taxativa, præsertim ob consuetudinem mulierum, quæ multum æstimant gemmas, & localia, aliaque bona muliebria, atque cum paucis magna opera facere credunt, quodque propterea intrant dictæ facultates fabricæ.

Hinc proinde inanis labor remanebat assumere primam quæstionem localitatis, & an initium fabricæ secum ferret obligationem refectiois, sive quid dicti Cardinalis declaratio operaretur; Verùm quia scribentes in contrarium in hoc principaliter insistebant, nimiumque se diffundebant; Idcirco, ut Advocati partes explerem, quamvis invitus, ac præter genium, & styllum abhorrentem superflua, istam disputationem quoque assumere opus fuit.

Quatenus igitur ad illam pertinet; Scribentes pro dicta Communitate, ad probandum quod qui incepit construere Ecclesiam, vel aliud pium opus, cogi possit, etiam invitus, illud perficere, tam in materiali perfectione fabricæ, quàm etiam in formali consistente in donatione, ac etiam in provisione suppellectilis, tanquam punctualem, ac decisivam deducebant auctoritatem Abbat. conf. 89. p. 2. ac etiam Paul. de Cirradin. de jurepatr. p. 3. n. 6. cum quo pertransit Lambertin. eod. tract. p. 1. l. 2. q. 4. art. 2. & 3. Vivian. eod. tract. lib. 2. p. 1. c. 3. n. 7. & alii relati per Frances in tract. de Eccles. Cathedr. c. 16. n. 177. & seqq.

- 12 Ponderandum præsertim dictam auctoritatem Abb. ubi firmitur id procedat quamvis opus constructi ceptum sit sine licentia, vel consensu Episcopi, vel alterius superioris ad quem pertinet, quoniam id introductum est favore Ecclesie, & Episcopi, ne scilicet privato factus concedatur absque tali licentia, Ecclesiam, seu locum Ecclesiasticum construere; Sed si Episcopus huic juri cedit, atque se habet pro consentiente, non potest hic defectus per constructorem allegari, ex regula quod rati habitio æquipollat mandato, vel consensui.
- 13 Pro istarum autem, ac similiarum doctrinarum intelligentia, congruaque applicatione, dicebam, ut procedendum esset cum distinctione diversorum casuum, ne incidemus in consuetam æquivocam ad eodem orientia ex indigesta confarinatione doctrinarum, non reflectendo ad diversitatem casuum, de quibus DD. loquuntur, ita confundendo triticum cum palea, sive vinum cum oleo.
- 14 Expendendo autem dictam auctoritatem Abb. conf. 89. advertebam quod illa percutit casum longè diversum jam sequente perfectè constructionis Ecclesie, quæ ad suum esse jam redacta sit, unde propterea Abbas concludit quod constructor ad ejus donationem quoque tenetur, atque cogi potest, & sequuntur alii, præsertim Genuen. in pract. Archiep. Neap. c. 19. nu. 13. & in Ventrigl. in notab. Ecclesiast. tit. Eccles. & quator. notab. 19. §. unic. n. 33. atque à me advertitur sub tit. de jurepatr. dif. 52.
- 15 Et merito quidem, ob rationem ab eodem Abbate assignatam, quod scilicet Ecclesia per aliquem constructa loco filie habenda venit, ideoque sicuti pater filiam carnalem dotare compellitur, ita etiam ad dotandam hanc filiam spiri- tualem compellendus est fundator, qui loco patris habendus est.
- 16 Atque huic rationi per Abbatem assignatæ, alias quoque ego addebam. Primò nempe quod ipse loquitur cum præsupposito Ecclesie jam constructæ atque ad ejus esse redactæ, quod præsupponit publicitatem, ac etiam lapsum alicujus temporis notabilis, unde propterea etiam lapsus adesse Episcopi consensus implicitus, juxta firmata apud Dunozet. dec. 982. in fine, edita in casu, de quo sub tit. de Reg. dif. 33.
- 17 Secundo, quia retento eodem præsupposito quod ædificium jam redactum sit ad esse Ecclesie, cum divino cultu ibi introducto, intrat interesse ejusdem cultus ac Religionis, ut remaneat congruè provisum, ne idem cultus deferatur, vel ille male agatur, ideoque adesse interesse Ecclesie, & Religionis in universum.
- 18 Tertio, quia tam per jus civile in §. si quis autem voluerit auct. de Eccles. tit. quàm de jure canonico, tot. tit. de Eccles. aedificat. & passim, prohibuitur esse construere Ecclesias sine licentia, & auctoritate Episcopi, vel alterius Ecclesiastici superioris, ad quem in eo loco pertinet, & consequenter ille qui Ecclesiam construit absque hac licentia, male agit, & quodammodo delinquitur dicitur, unde propterea, justum, & rationabile est quod subjacere debeat illi obligationi, cui subjacet constructor cum dicta licentia, ne aliàs detur incon- veniens, ut melioris conditionis existat ille qui male agit, ac legem contemnit, quàm ille, qui legi parat, atque licite actum gerit.
- 19 Quarto in idem cum primo, quoniam constructio simplicis Ecclesie est actus merè lucrativus Episcopi, & Ecclesie universalis illius diocesis ob augmentum cultus divini, ideoque ad instar eorum quæ habentur pluries sub tit. de donat. in materia donationis factæ absenti ex simplici scientia resultat præsumptio acceptationis, & consensus ejusdem Episcopi, in quod præsumenda est scientia, ex pluries insinuatam conclusio- nem, quod cum teneatur singulis annis diocesim peragrati, & visitare, ac etiam extra visitationem in singulis locis habeat vicarium foraneum aliosque ministros, & officiales, ita præsumitur informatus de omnibus, quæ in diocesi occurrunt, præsertim de hujusmodi constructionibus Ecclesiarum, quæ præsupponunt publicitatem cum tractu successivo per tem- pus notabile.
- 20 Et demùm ex ratione, vel natura correlativotum, sive ex regula secundum naturam, &c. quoniam ille qui Ecclesiam construit, de jure etiam absque expressa reservatione, efficitur ejus patronus, cum reservatio expressa requiritur in casu reservationis, ex iis quæ habentur in sua materia sub tit. de jurepatr. præsertim dif. 55. Et hoc posito resultat quod Patronus habet prærogativam dotandi, & ornandi Ecclesiam, vel capellam à se constructam, adeò non potest alter eo invito in hoc se ingerere, ne oriatur confusio, ex iis quæ habentur eod. tit. de jurepatr. d. dif. 52. & alibi; Ergo ex præmissis ejus quo- que debet esse obligatio id agendi.

Cum itaque rationes prædictæ, & præsertim prima assi- gnata per Abbat. ad rem adaptentur, cum agatur de simplici velleitate, seu destinatione cum quodam initio fabricæ quæ habilis erat etiam ad usus profanos, ita planum esse dicebam ut dicta auctoritas, & omnes aliæ ejus sequaces extraneæ remanerent à casu quæstionis.

Magis proximæ erant aliæ auctoritates agentes de illo, qui coepit construere Ecclesiam, vel capellam, ut ad illius perfe- ctionem cogi valeat juxta dictam originalem doctrinam Paul. de Cittadin. cum quo alii petraferunt, de quibus supra.

Pro congrua verò intelligentia, sui applicatione hujusmo- di auctoritatum advertendum esse ad distinctionem duorum casuum, de quibus Doctores in hoc pro- positio superius allegati, ac alii promiscuè loquuntur, quorum primus est ubi accedat etiam verbalis promissio pii operis perficiendi, quam Morales cum termino pollicitationis explicare solent; Et alterum in quo nulla accedente promif- sione, vel obligatione verbali, sequatur solus actus facti, ini- tiando scilicet fabricam.

In primo casu, quoties agatur de constructione simplicis Ecclesie, vel alterius pii operis, pro quo solus Episcopi, vel Prælati localis explicitus, vel implicitus consensus sufficit, tunc intrat efficax obligatio, quæ resultat ab hac promissione, quamvis facta nemine præsentè, & acceptante, ex iis quæ habentur pluries sub tit. de Donat. præsertim dif. 12. & seqq. quod scilicet ubi agitur de piis operibus, donatio, vel promissio facta nemine præsentè, & acceptante, perfecta, & obligatoria remanet, eò quia Deus cui fieri dicitur, est ubi- que præsent, nostraque pia opera, vel oblationes acceptat. Ille verò casus extraneus remanebat à præsentè quæstione, cum de ista perfecta promissione in verbis non consistat, sed solùm verfaremur in altero casu promissionis implicitè resul- tante ab initiatione operis.

Isto autem casu advertebam, quod Paul. de Cittadin. Au- thor istius traditionis, asserendo neminem invenisse de- scendentem ad istos terminos, procedit cum dispositione su- per allegati textus in §. si quis autem voluerit. auct. de Eccles. tit. qui ad litteram loquitur de illo constructionis initio, quod sequatur cum consensu Episcopi; Retento etenim hoc præ- supposito, justè, ac rationabiliter dicta obligatio perficien- di resultat, quoniam ita inter Episcopum consentientem, & alterum obtinentem consensum resultare dicitur quidam implicitus quasi contractus obligatorius. Ideoque sicuti Episcopus non potest impedire perfectionem operis jam cepti, ita è converso ille qui incipit, cogi potest ad perficiendum, sive ad patientem caducitatem, sive amissionem juris quæ- siti, ut ille locus alteri concedi valeat qui perficiat, & ornari, juxta frequentiore proxim in constructionibus, & orna- mentis capellarum in Ecclesia, in qua per Prælatum, seu Capitulum ad id situs concedatur, juxta casum, de quo sub tit. de jurepatr. dif. 53. & de alienat. & contra. prohib. dif. 22. ubi de puncto, an hujusmodi concessionem redeant necne speciem prohibita alienationis, adeò ut intrat termini Ex- travagantis Ambrosiani; Sive an concessio situs mediante pretio dicenda sit simoniaca, quoniam negligente concessio- nario perficere, & ornare, praxis quotidiana est ut privetur jure suo, & situs concedatur alteri absque refectione expen- sarum, non tamen prohibentur superiores ex ratione dicti im- pliciti contractus cogere ad perficiendam, & hic est casus ce- lebris coactionis ad cavendum de perficiendo secutæ in per- sona Cardinalis de Monte Alto, qui postea fuit Sixtus V. dum juxta seriem insinuatam sub tit. de præminent. dif. 13. dum juxta præsuppositum, in istarum pauperis Cardinalis, plura magnifica opera cum animo regio assumptis, & præsertim capellam præ- sepe in Basilica S. Mariæ Majoris, dum aderat contractus hinc inde obligatorius in concessione situs; Atque ad hunc effectum sufficit consensus, etiam tacitus, vel præsumptus, ut d. dif. 22. de alien. & contra. prohib. & habetur pluries sub tit. de jurepatr.

Ista verò ratio saltem impliciti consensus, vel quasi con- tractus, absque dubio non intrabit in hac facti specie, quoniam non agebatur de initio fabricæ in loco sacro, ut con- tingit in constructionibus capellarum in Ecclesiis, minusque de illo initio ædificii ordinari ad solum usum Ecclesie, quod inchoari non solet absque aliquibus Ecclesiasticis cæremoniis sed de fabrica merè indifferenti in loco merè profano, ad li- bitum applicabili cuicumque profano usui.

Clarius verò ex duplici consideratione. Primò nempe quia illa obligatio, quæ in piis operibus resultat ex hujusmodi im- plicita pollicitatione, dictam habet rationem promissionis obligatorie factæ Deo ubique præsentì, & acceptanti, & sic ubi agatur de faciendo, vel non faciendo ipsum pium opus

opus in universum pro quo Episcopus agat nomine ipsius Dei, vel Ecclesie; Secus autem ubi constructio ipsius pii ope- ris non sit in quæstione, dum constructor vult illud perfe- re, sed sola quæstio sit de loco, unde ad illud faciendum mag- is in uno, quàm in altero loco, agat Communitas laicorum pro ejus honorifico profano interesse, cum tunc absque dubio nulla actio competat huic Communitati, cum qua nullus initus est contractus.

Et secundo fortius, quia subjecta materia non patitur applicacionem dictæ rationis expliciti, vel impliciti consensus Episcopi, ex quo resultat dictus quasi contractus, quoniam ubi agitur de constructione Monasterii etiam virorum, mul- to magis, & absque dubio mulierum, non sufficit solus consensus Episcopi, sed requiritur primario consensus Apostoli- cus, cum aliis requisitis, de quibus, sub tit. de Regular. dif. 26. & seqq. Ideoque dictæ auctoritates non remanent applicabi- les. Atque potius intrat conclusio, de qua frequenter dicto tit. de Donat. inter donationem merè lucrativam, & alteram operosam, & correspondivam absenti factam, ut primo casu intrat præsumpta acceptatio, seu exclusio poenitentiae, in al- tero autem actus dicitur imperfectus, ideoque poenitentiam admittit; Quoties tamen agatur de actu verè oneroso, & correspondivo in quo donatarius possit etiam se habere ad damnum, juxta declarationes ibi contentas, & præsertim dif. 12. & seq. ubi in specie de donatione pro constructione Monasterii. Tali quæ est communis & frequens praxis, quod in plerique locis ob commoditatem, quæ populo resultat ha- bendi Monasterium monialium, solet hujusmodi opera liben- ter initiari, imò quatenus pertinet ad opus materiale, ad per- fectionem reduci, sed punctum est in perfectione formali, consistente in congrua dote, aliisque requisitis, quæ mature examinari solent per S. Congregationem Episcoporum, & Regular. nimium circumspèctè procedentem, atque fie- quentiores sunt casus quod hujusmodi opera remaneant im- perfecta.

Ac etiam quia initiatio fabricæ materialis non concludit constructionem Monasterii formalis, cum rectè illi qui pri- vato jure, ac propria auctoritate in ejus privato solo opus construere incipit, dicere valeat habuisse in animo ibi con- struendi piam domum profanam pro puellis secularibus ad formam conservatorii juxta illas species, de quibus sub tit. de Reg. dif. 50. Et consequenter quatenus pertinet ad jus dictæ Communitatis oppositoricis, illud revera adesse non videbat- ur, ideoque merito Marant. jun. resp. 88. par. 3. n. 58. & seq. firmat id esse revocabile, atque intrate poenitentiam.

Difficultatem aliquam solum faciebat dicta declaratio Cardinalis Ludovisi per ipsam rem testatitiam deparati; Ve- rum à dupliciter in facto, & in jure tolli videbatur; In fa- cto scilicet, quod uni, vel alii ditorum conjunctorum testatitrix id commisisset, qui filiorum, & hæredum futurus esset tutor, quod in Cardinali cessabat. Et secundo quia, sive esset tutor, sive executor, sive fiduciarius, gerere potest ea quæ concernunt executionem, ac observantiam expressæ, vel præsumptæ, sive per legem subintellectæ voluntatis testato- ris, non autem eandem voluntatem destruire, sive agere id quod verisimiliter ejus voluntati adverteret, ex iis quæ ha- bentur deducta sub tit. de jurecom. dif. 182. & alibi; Ideoque cum clara videretur voluntas testatitrix, ut Monasterium non in isto loco, sed alibi constructi deberet, utique dicta decla- ratio attendenda non erat.

Talis autem voluntas clara videbatur, non solum in ver- bis, dum mandavit Monasterium construere in Urbe, vel alio loco statum Ecclesiasticum, dum verbum alius denotat diversita- tem ab expressis, ac collectis à Barbof. d. 26. & passim, sed etiam quia præcisè mandavit ut vendi deberet fabrica; Ac etiam quia aliæ facti circumstantie idem ad evidentiam com- probabant, ob indignationem scilicet erga filium, quem etiam, ubi posset, à legitima excludere voluit, juxta seriem, de qua d. dif. 11. de testam.

quæ species præscriptionis, vel consuetudinis requiritur.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De probatione immemorabilis.
- 3 De operatione immemorabilis.
- 4 De requisitis in fundacione novi Monasterii.
- 5 Solent Religiosi in loco admitti sub certis conditionibus.
- 6 Quod probatio immemorabilis sit difficilis, & rara.
- 7 De privilegiis, quæ habent Hospitalia Instituti Sancti Antonii Abbatis.
- 8 Quando sit necessaria probatio immemorabilis, vel sus- ficiat minor præscriptio.
- 9 De jure probandi novas fundaciones, vel devotiones.
- 10 In specie de consuetudine prohibendi quæstionem.
- 11 Præsumptio assistit libertati contra jus prohibendi.
- 12 De eodem de quo n. 9.
- 13 Quod in Hospitalibus sit interessus totus populus.
- 14 Ac etiam Princeps secularis & Episcopus, & de ra- tione.
- 15 Quando observantia dicatur potius interpretativa.
- 16 Consuetudo non extenditur de casu ad casum.
- 17 An diversitas Sanctorum in hoc attendatur.
- 18 An Minoribus Observantibus liceat quæstionem fa- cere in pecunia.

D I S C. XXXI.

Existente in Civitate Majoricen. antiquo hospitali sub i- nvoocatione S. Antonii Abbatis, qui Viennensis dicitur sub hoc nomine, ac etiam ab antiquo tempore sub nomine alterius Sancti Antonii Patavini, per dicti hospitalis mi- nistros, privative ad quoscumque alios, elemosinarum quæstio fieri consuevit; Cum autem à moderno tempo- re in hoc sæculo, in aliquibus Italiae, ac Hispaniæ partibus, ac utriusque adiacevibus insulis, nimium crevissent anti- quæ, & venerabiles devotio erga dictum alterum S. Anto- nium Ulyssiponem, qui Patavinum vulgò dicitur à loco, in quo ejus reliquiæ asservantur; Hinc coeperunt Minores ob- servantes (qui sunt hujus devotionis frequentius excitato- res, & cultores,) quæstionem etiam pecuniariam sub no- mine hujus Sancti facere; Quare se opponentibus dicti ho- spitalis Præceptore, aliisque officialibus, post aliquas provi- siones in partibus Ordinarii, aliorumque Magistratum, introducta causa in Curia coram A. C. Observantes, proba- ta quasi possessione, obtinuerunt manutentionem per con- suetum decretum interlocutorium in summariissimo interd- cto possessorio retinenda; Atque hospitali prosequente causam peritorii, seu possessorii plenarij, factisque dictæ con- suetudinis probationibus, assumpra fuit super earum relevan- tia disputatio, & in hoc statu (pro curiæ stylo) ad causæ defensionem evocatus fuit.

Quæstio autem principaliter erat, potius facti quàm juris 2 super exceptionibus, quæ tam in persona, quàm in dicto, ac etiam in examinis nullitate dabantur contra testes ad ex- cludendam probationem immemorabilis, cum suis vulgari- bus requisitis recensitis per glof. in c. 1. de pres. in 6. de ear- totius inter causæ Patronos, quorum munus versatur circa ea quæ facti sunt, quamvis etiam plerique sint jure peritissimi; ad Advocati partes explendas quoque nimium idonei, quando velint.

Postea etenim ista probatio, planam dicebam esse juris 3 consequentiam, favore hospitalis, super jure prohibendi, non obstantibus indultis Apostolicis, quæ ex parte religioforum deducebantur eorum favore super jure quæstionandi sub Invo- catione, seu nomine S. Antonii Patavini, ex toris insinua- ta, hodieque nimium vulgari, & recepta virtute, sui opera- tione immemorabilis, ut ejus vigore allegari possit quicum- que titulus de Mundo melior, absque aliqua justificationis ne- cessitate, dum ita allegari poterat speciale indultum Aposto- licum cum derogatoriis quarumcumque obstantiarum, ad instar illius privilegii Apostolici, quod istis religiosis S. Antonii Viennensis in specie habetur apud Dec. conf. 276. alias 278. Ac etiam allegari poterat verisimilis conventio in introductione hujus Religionis in loco, ut infra.

Quamvis etenim, forsàn de facto, antiquitus, & præser- 4 tim ante Constitutiones Gregorii XV. & Urbani VIII. non ferverent omnia illa requisita, quæ necessaria sunt in fun- datione novi Conventus, vel Monasterii, novaque intro- ductione alicujus Religionis in loco, recensita, sub tit. de

Re-

Regul. disc. 29. cum seqq. Attamen sine dubio id non sequebatur sine consensu Episcopi, & cleri, ac populi; Ideoque verisimile est, ut ob interesse huius hospitalis, in quo tam clerus, quam populus interesset videntur, præfatus consensus sub hac lege præstitus fuerit, quod scilicet isti religiosi viventes ex elemosynis, ac ostiaria quaestione, non possent illam facere sub dicta nuncupatione Sancti Antonii; Id etenim servari solitum esse, atque sub hac lege, & conditione novos religiosos in loco admitti, & advertit in specie Pasqualig. ad Franch. in contr. inter Episc. & Regul. tit. de nov. fundat. nu. 485. Ideoque facilius intrare dicebam prædictam facultatem allegandi titulum meliorem, dum iste erat verisimilis.

6 Verum, ubi de dicta perfecta, beneque concludenti probatione immemorabilis dubitari posset; Ut revera dubitari poterat, cum rari videantur casus, in quibus ista rigorosa probatio in partibus bene fiat, ut advertitur sub tit. de Decim. disc. 1. & insinuat d. tit. de Judic. agendo de ista probatione ejusque requisitis; Adhuc tamen dicebam eam non esse necessariam, sed quod sufficeret consuetudo quadragenaria, quæ sine dubio bene probata erat, & quæ immemorabili quodammodo æquipollere videbatur ex colorato titulo indultorum Apostolicorum cum hoc jure privativo, seu prohibendi, quæ hospitalibus hujus antiquissimi Instituti S. Antonii Abbatis concedi consueverunt, ut patet ex punctualiter deductis per Dec. d. conf. 276. alias 277. & comprobat communis praxis.

8 Necessitas etenim rigorosæ probationis immemorabilis ob dictam facultatem exinde resultantem, intrare videtur in iis, in quibus adit positiva, & vehementis juris resistentia, quam tollere oporteat cum titulo contractus, seu privilegii Apostolici, aut alterius melioris tituli, quem (posita immemorabili) allegare licet; Secus autem ubi non adit vehemens, ac positiva resistentia, quam in hoc proposito non adesse dicebam, unde propterea, licet non sufficeret illa ordinaria decennialis consuetudo, vel præscriptio, quæ sufficit in iis, quæ sunt præter jus; At tamen sufficere dicebam illam quadragenariam, quæ admittitur, etiam in iis quæ sunt contra jus, quoties non urgeat positiva, & vehementis resistentia, juxta hodiè planam atque in foro quotidianam distinctionem, frequenter ab ibi insinuatam.

9 Non solum autem advertebam quod dicta resistentia vehementis non adesset, seu potius quod adesset quaedam assistentia, ex rationibus & fundamentis, de quibus disc. seq. ac etiam sub tit. de præm. disc. 10. super jure prohibendi quod habeat introductor alicujus devotionis, vel pii Instituti, seu capelle, ex ibi deductis, atque præsupponi videtur in dicta punctuali autoritate Decii. conf. 276. Quamvis revera ibi non constat ratur fundamentum in consuetudine, sed potius in literis Apostolicis.

10 Melius autem in his specialibus terminis consuetudinis inducitur ad favorem hospitalis super hoc jure quaestiuandi etiam adversus rectores Ecclesiarum; bene habetur apud Bald. conf. 277. l. 2. ubi præsupponitur consuetudo simplex, & tamen deciditur pro hospitali in petitorio, quidquid sit in possessorio.

11 Et merito quidem, quoniam licet jus assistit libertati, ac resistat servituti, adeoq. sufficiat prætendenti libertatem, & neganti servitutem illam simpliciter negare, cum sola intentione actionis negatoriz, ex plenè deductis dec. 101. p. 4. rec. 10. 2. & pluries in sua materia, sub tit. de serv. Fortius vero ubi agatur de jure prohibendi quod reputari videtur de regalibus, atque positivam juris resistentiam habet, ex deductis d. tit. de serv. & in altero de Reg. ubi allegantur Thefaur. Capoblanc. Casanatt. & Rotæ decisiones agentes de hac materia juris prohibendi, vel cogendi accessum ad furnos, & molendina.

12 Attamen id rectè procedit ad alio effectus, non autem ad istum aliquid peragendi sub nomine, seu invocatione alicujus Sancti, sive ratione alicujus ecclesiastici, vel pii Instituti, ob scandala & inconvenientia quæ ex hujusmodi spiritualibus æmulationibus oriri solent, ut advertitur disc. seq. cum ibi relatis, quæ repetere non oportet.

13 Et fortius ratione subjectæ materiæ, quod scilicet non agebatur de jure, vel interesse alicujus particularis personæ, vel Ecclesiæ, seu corporis ecclesiastici, ut contingit in controversiis enunciatis, eod. disc. seq. sed de præcipuo, ac foro unico hospitali Civitatis, in quo omnes de clero, & pro interessatis dicuntur, ob eorum subventionem, & commoditatem; Quinimò interesse habere dicuntur, etiam Principes laici, & Episcopus, ex ratione pluries insinuata occasione publicæ annoniz, sub tit. de Regal. disc. 44. 45. & 125.

& alibi, quod scilicet Princeps est Reipublicæ maritus, & pater populi, eique propterea in casu penuriz, vel infirmitatis incumbit onus indigentibus subvenire cum ea obligatione, quæ Patri incumbit erga filios.

15 Et in specie subventionis hospitalium pro infirmis, vel sensibus, aliisque indigentibus aliena provisione advertitur eodem tit. de Reg. disc. 31. ubi quod bona assignata per Principem hospitali adhuc remanent juris publici, & de regalibus; Idque etiam Episcopo rectè congruit, tanquam ejusdem populi patri spirituali. Ideoque dicebam esse nimium probabile, ut ista consuetudo introducta sit ex concordati consensu Episcopi, & Principis, ac etiam cleri, & populi, cum omnes in hoc essent principaliter interestati; Quodque sub eadem lege isti religiosi in loco recepti fuerint, capiendo retroactam observantiam eorumdem abstinenti à quaestione, quæ est eorum præcipua, & peculiaris, sub nomine istius Sancti, potius tamquam interpretativam, seu corroborativam dictæ verisimilitudinis; Atque ita potius retroquendo in contrarium privilegia, quæ per ipsos religiosos deducebantur, quoniam verisimile non est, ut illa hæcenus neglecta essent, dum ipsi sunt personæ indigentes elemosynis, ex quibus semper vixerunt, istaque devotio Sancti Antonii non est nova, dum retroactis temporibus erat fortè major.

16 Constituebatur in contrarium fundamentum diversitate Sanctorum, quod scilicet unus esset antiquior Sanctus Antonius Viennensis; Alter verò recentior S. Antonius Patavinus, quodque propterea consuetudo quaestiuandi sub nomine dicti Sancti antiquioris, ad istum casum trahenda non esset, ex stricta natura consuetudinum attendendæ in casu præciso, ac individuo, non autem trahendæ de casu ad casum, ut pluries in omni ferè materia insinuat, & præsertim sub tit. de Benef. disc. 30.

17 Huic tamen objecto dupliciter respondebatur; Primo scilicet in factò, quod istud hospitale haberet utriusque S. Antonii, Viennensis, & Patavini nuncupationem; Et secundo in jure, ex punctualitate firmatis, apud Dec. d. conf. 276. ubi in specie responderetur ad simile objectum diversæ nuncupationis S. Antonii Viennensis, & de Spazzavento; Et merito quidem, quoniam apud vulgus, ac populum inferiorem, ista distinctio ignota videtur, sed vulgares capiunt promiscuè unum Sanctum pro alio.

18 E converso, ex hac parte objiciebatur, quod isti religiosi non possent facere quaestuationem in pecunia, juxta prohibitionem expressam canonum in c. exist. de verb. signif. l. n. 6. & clement. exivi, de Paradiso, eodem tit. Verum reflectendo ad veritatem agnoscebam fallaciam motivi, Partibus pro stylo insinuatam, quoniam hæc prohibitio percutit ipso merè religiosi non pecuniatum usum habeant, non autem, ut per eorum syndicos, & procuratores sæculares pecuniam quoque possint quaestuarè cum illis occurri non potest cum fragmentis panis, aliorumque victualium, quæ ex ostiaria quaestuatione comparantur, ex ponderatis pluries, sub tit. de Regul. præsertim, disc. 35. Sed ex dictis aliis motivis credebam, quod justitia assisteret hospitali pro quo judicari deberet; Verum causa adhuc pender.

ADNOT. AD DISC. XXXI.

DE quaestuatione videantur deducta in Annot. ad S. C. T. disc. 18. & sub tit. de Regul. disc. 27. & 28.

ANDRIEN. SOLEMNITATIS

PRO ECCLESIA COLLEGIATA S. NICOLAI CUM ECCLESIA CATHEDRALIS S. MARIE.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Concilii, resolutus ut infra.

An una Ecclesia possit alteri prohibere celebrationem ejusdem solemnitatis; Et quatenus non quomodo utraque peragenda sit; Et an, & quando Cathedralis cogat clericos aliarum inferiorum ad interveniendum in processionibus, & de istarum habitu, seu modo.

S U M M A R I U M.

- 1 De statu ecclesiarum illarum parvium.
- 2 De ratione dicti status, & de ritu græco ibi alias vigente.
- 3 Casus controversia cum resolutione.
- 4 Resolutio cause, & de punctis controversis.

- 5 Ille qui prevenit in aliqua solemnitate vel functione potest alios prohibere.
- 6 An possit prohiberi assumptio familia.
- 7 De jure prohibendi constructionem Ecclesiarum, & Monasteriorum.
- 8 De jure prohibendi usum vestium clericalium, vel Religionis.
- 9 Declaratur conclusio, de qua, n. 5.
- 10 De præjudiciis ob admissionem alterius ad præminentias.
- 11 De alia declaratione, de qua, n. 5.
- 12 De eodem, & quomodo plures functiones ejusdem solemnitatis debeant præstari.
- 13 Quod Ecclesia antiquior sit magis privilegiata.
- 14 Contrarium ut potius dignior.
- 15 De eodem.
- 16 & 17 De ambitu vel finibus processionum.
- 18 Non potest erigi crux in alieno territorio.
- 19 Quod possint dari plures Ecclesia materiales constituentes unam Cathedralalem.
- 20 Ubi non sunt parochia distincta, Episcopus est parochus universalis.
- 21 Quando Clerici saculares, & regulares cogi possint accedere ad processiones.

D I S C. XXXII.

1 IN Civitate Andrien. ab antiquo, duæ ad sunt Ecclesiæ clericorum secularium; Una Cathedralis sub invocatione S. Mariæ, & altera, quæ collegiata nuncupatur, sub invocatione S. Nicolai, atque utriusque (juxta illarum Partium poenè communem usum) infervunt Clerici, & præbyteri naturales, certa requisita habentes, absque præfinitione numeri, constituentes illas massas, vel congregationes, quæ pluries enunciatae habetur sub tit. de Canonis, & Capitulo, disc. 16. cum pluribus seqq. adeoq. mirum sit, ac fortè singulare, quod ipsamet Cathedralis nullum habeat Capitulum canonicorum, vel beneficiorum, qui provideatur in titulum, exceptis quatuor dignitatibus, sed capitulum de facto constituitur improprie ab hujusmodi præbyteris de quadam massa communi participantibus, absque præfinitione numeri; Idemque ordo servatur in dicta alia Ecclesia Utraque vero exercet curam animarum ac administrat, sacramenta illi numerofo populo, qui ante pestis excidium erat animarum circiter vigintimille, absque finium, vel familiarum distinctione aliqua, sed pro convocantium libito, dum clerici Cathedralis administrant sacramenta, & exercent jura parochialia cum viventibus in domibus poenè adjacentibus dictæ alteri Ecclesiæ collegiatae, & e contra, ut antiquitus quoque servari in ibi adjacente oppido Barolinico numerofo populum pariter habente, insinuat sub tit. de Paroch. disc. 27.

2 Id autem non modicam inter has Congregationes, vel Capitula, ab antiquo tempore produxit, atque in dies majorem, & continuam producit æmulationem, eodem modo quo inter alias consimiles Ecclesias earumque clericos, & populos habetur in tit. de præmin. disc. 9. adeoq. poenè in omni sæculo, acerrimæ lites inter eos habitæ sint; Atque in insinuat, eodem disc. 26. de Parochis, hujusmodi Ecclesiarum existentia cum hoc promiscuo jure parochialis absque distinctione finium, vel personarum, probabiliter referenda videtur eidem adamussum principio, de quo dicto disc. 9. de præminentis, quod scilicet antiquitus, ob superioritatem, de facto in illis partibus Patriarchæ Constantinopolitani, ratione domini, seu Imperii Græcorum viveretur cum ritu potius græco, quam latino, adeoq. ferè omnes illius provincie Episcopatus cum dicti Patriarchæ autoritate per Archiepiscopum Barensem, absque diocesis assignatione, intra solos augustos fines cujuslibet Civitatis creati fuerint; Deindeque post græcorum expulsiõnem, Sedes Apostolica, ad illorum populorum consolationem, & quietem, prudeniter approbavit unde propterea illis Episcopis congruere videtur potius ritus parochorum, seu plebanorum, qui usum pontificalium habeant, ut advertitur d. tit. de præm. disc. 6. in fine; Atque ita post græcorum expulsiõnem, introducto, seu restituito ritu latino, istæ duæ ecclesiæ pro utroque ritu respectivè, adessent, quæ paulatim ad eundem latinum, extincto græco, redactæ fuerunt.

Cum itaque, usque ab anno 1605. in dicta Ecclesia S. Nicolai, erecta esset quædam capella sub invocatione S. Mariæ de monte carmelo, atque deinde de anno 1634. in eadem capella sub eadem invocatione Ordinarii autoritate erecta esset quædam pia confraternitas laicorum, populi devo-

tionem nimium excrecente, ista solemnitas Sanctæ Mariæ de monte carmelo quæ ubique celebrari solet in die 16. Julii, cum processione, & concionibus, aliaque pompa loco proportionata, cum magno concursu celebrari coepit; Unde propterea Capitulum Cathedralis, ratione superioris insinuata æmulationis curavit, ut in ea Ecclesia consimilis capella erigeretur, ac successivè eadem die solemnitatem cum eadem & forsan majori pompa celebrare studuit; Quinimò præterea coepit, quod ob prærogativam Cathedralis, eidem tantum competeret jus peragendi processionem solemnem, per universam Civitatem, quodque ad eam, Capitulum, & clerus alterius Ecclesiæ accedere teneretur, eo modo quo in solemnibus processionibus corporis Christi, aliisque publicis processionibus servatur; Quare delata causa ad Sac. Congregationem Concilii, ab ista de anno 1654. resolutum fuit, quod solemnitas cum processionibus aliisque functionibus consuetis, celebrari deberet ab utraque Ecclesia, in diversis tamen diebus, eo modo quo in eadem solemnitate practicitur in Urbe inter Ecclesias Sanctæ Mariæ de Transpontina, & Sancti Chryfogoni, in una scilicet in ipsa die festivitatis, & in altera in Dominica proxima sequenti; Diciturque resolutio sequuta, alia exorta fuerunt controversiæ super utriusque processionis finibus, qui pariter ad relationem Episcopi, cum quadam ratione statuti fuerunt; Nec non super dicta Cathedralis præfensione ut alterius Ecclesiæ clerici, ac etiam regulares, ad ejus processionem quamvis invitati accedere tenerentur, super quo prodiit resolutio negativa huic Ecclesiæ S. Nicolai favorabilis, atque ita controversia finem habuit.

In disputationibus autem desuper habitis, tres fuerunt puncti sive inspectione; Primò scilicet super jure privativo celebrandi hanc solemnitatem hinc inde præfensio; Secundo super ambitu, seu finibus, utriusque processionis respectivè; Et tertio super dicta præfensione Cathedralis cogendi omnes alios clericos, & regulares, ut etiam invitati ad ejus processionem accedere tenerentur.

Quatenus pertinet ad primam; Scribens pro Ecclesia collegiata, quæ in istius solemnitatis celebratione antiquior erat, deducebam easdem auctoritates, & rationes quæ habentur in hac materia deductæ, sub d. tit. de præm. disc. 10. ubi etiam hujus causæ mentio habetur, quod scilicet ille qui prevenit in erectione alicujus capellæ, vel altaris, vel in celebratione alicujus solemnitatis, rectè alteri prohibere potest erectionem alterius capellæ, vel altaris sub eadem invocatione, & sic respectivè in erectionibus confraternitarum, & congregationum, vel in celebratione festivitatis, cum similibus, in quibus viget eadem ratio tollendi confusiones, ac æmulationes, ex quibus (licet spiritualibus) scandala, & inconvenientia oriri solent, juxta ibidem recentissimas auctoritates, & rationes ex quibus, seu ex eorum identitate (ut ibi advertitur) datur jus prohibendi assumptionem, vel usum ejusdem cognominis, & familiæ, vel eorumdem insignium, seu armorum, ob præjudicium quod exinde tractu temporis decori, ac nobilitati antiquioris familiæ resultare solet, cum similibus.

Et ex qua æmulationis ratione, per Apostolicas Constitutiones, & decreta statutum quoque est, ut novæ Ecclesiæ, vel respectivè nova Monasteria, vel novi Conventus fundari non possint intra certum spatium, ex pluries deductis sub tit. de Regal. præsertim, disc. 29. cum pluribus seqq. Ubi etiam disc. 21. habetur quod una Religio prohibere potest alteri usum ejusdem habitus; Eodem modo quo Episcopus prohibere potest secularibus usum vestium clericalium ad tollendas confusiones, & scandala, ut etiam advertitur sub tit. de jurisdict. disc. 93. Potissimè verò in hac facti specie quod stante antiqua, & notoria æmulatione inter istas Ecclesias, ita clarum remanere videbatur, quod ista nova introductio affectata esset, ut destrueretur solemnitas per aliam Ecclesiam per plures annos jam introducta.

Quamvis autem hæc deducerem scribendo ad causam 9 more Advocati Attamen reflectendo ad veritatem, placuit resolutio ex duplici fundamento; Primò nempe quoniam præmissa, verè, & proprie locum habent, quando oppositio fieret initio novæ introductionis, secus autem ubi (ut in hac facti specie) adit alicujus temporis considerabilis observantia, cum patientia alterius, qui jus prohibendi haberet, cum tunc videatur juri cessisse, illumque ad idem jus admisisse; Adinstar eorum quæ habentur sub tit. de jure patron. 10 de patrono admittente non patronum ad præstantandum sive patiente, ut ille quoque coequaliter præstaret, quoniam in sui præjudicium eum constituit in hoc jure, seu possessione, cum similibus; Atque ex eisdem rationibus

ponderatis supra, disc. 28. circa patientiam introductionis cadaverum in sepulchrum, in quo aliis prætendi possit jus privativum, ut ita sequatur jus cumulativum; Idemque in præminencia habendi scamnum in Ecclesia, vel in capella, ex deductis dicto tit. de præmin. disc. 27. & de jure patron. disc. 52. cum similibus.

11 Et secundo quia, ut advertitur in dicto disc. 10. de præminemiss, ista materia non recipit regulam certam cuicumque casui applicabilem, sed potius arbitraria censenda est pro facti qualitate, & circumstantiis decidenda, inspecta scilicet amplitudine loci, & populi respectivè, eodem modo quo in concione quadragesimæ, ac in similibus functionibus ponderari solet, an in sola Cathedrali, vel Matrice haberi debeat, vel in aliis etiam eodem tempore permitti, cum similibus; Ideoque stante amplitudine hujus Civitatis, & numerositate populi, quemadmodum tempore quadragesimæ, vel Adventus in utraque Ecclesia haberetur concio, eodemque tempore aliæ peraguntur parochiales functiones, invicem compatibiles, ita solemnitati alicujus Sancti rectè ista cumulativa celebratio praticari potest, ut in Urbe, aliisque magnis Civitatibus praxis docet, quæ cum debita proportione inferioribus Civitatibus, & locis locum habet, spectata scilicet ratione, seu sine, ob quem prohibitio prodiit.

12 Clarius verò quoties, juxta dictam provisionem, solemnitas non sit contemporanea, adeo detur diverso populi, vel aliud præjudicium, dum ita resultat potius augmentum cultus, atque utriusque consultum remanet; Et quamvis redoleat aliquam emulacionem; Atramem in spiritualibus, ista potius commendabilis videtur, utpotè incitativa clericorum ad meliorem, ac diligentiorum cultum, aliæque spiritualia opera; Id autem aliqua inconvenientia parere solet, quando sequatur contemporaneè, adeo ut dici valeat, quod una functio sit alterius destructiva, vel impeditiva.

13 Super alternatione autem demandata, eo modo, quo in Urbe aliisque Civitatibus servatur inter plures ejusdem Instituti professores, seu alias eandem solemnitate celebrantes; Dicebam quod jus celebrandi solemnitate in ipsa die atiquam utpotè majorem præminentiam redolens, spectare debet ad istam Ecclesiam S. Nicolai, tanquam antiquiorem in hac solemnitate; Ad instar eorum quæ in concursu creditorum habemus ex regula qui prior &c. Sive juxta præcedentia ordinem regulandum ex antiquitate, vel introductione, ex deductis sub tit. de Regul. disc. 19. & sub tit. de præmin. disc. 24. & 25. & alibi cum similibus.

14 Verum probabilis potius visa est resolutio, ob longè majorem præminentiam, quam habet Cathedralis supra collegiata, aliisque Ecclesiis inferioribus, idque propterea majorem antiquitatem suffocare debet, juxta ea quæ habentur dicta disc. 9. de præm. de Ecclesia collegiata recentiore præcedentiam habente supra parochialem antiquiorem, ac alias habentem prærogativam matricis, quoniam diversus ordo hierarchicus vineit antiquitatem ex ibi deductis, ac etiam, disc. 24. eod. tit. de præm. super præcedentia Ecclesiarum, vel personarum de clero seculari supra antiquas Ecclesias, vel personas de clero regulari.

15 Ideoque in his materiis, punctus est super opposicione ab initio, & ne dignior in eo statu constituarur, atque ita socius fiat; Quoniam si (exempli gratia) habens jus privativum sedendi in capella, vel in scamno pariatur, ut alter dignior quoque sedeat, eumque in possessione coequalis juris constituat, tunc si præcedentia quæstio oriatur, minus dignus cedere debet locum magis digno, quoties introductio, vel constitutio in possessione cum ista qualitate facta non sit, ex iis, quæ in hac materia scamni in Ecclesia cum similibus habentur etiam eodem tit. de præmin. d. disc. 27. & disc. 52. de jure patron.

16 Quo verò ad secundum punctum finium, seu ambitus processionis; Scribentes pro Cathedrali, insistebant in generalibus regulis de jure veris, circa differentiam, inter Cathedrali, & alias Ecclesias parochiales inferiores, quod scilicet istæ habent suum territorium restrictum intra suos fines contradistinctos; Cathedralis autem non patitur hanc restrictionem, cum universa diocesis dicatur ejus territorium, adeo ut, ac alibi insinuat, hoc eod. tit. & particulatim actis, d. tit. de præm. disc. 17. capitulum Cathedralis, ubi capitulatim, ac jure universitatis interveniat præcedit capitulum collegiatæ, vel Rectorem, seu Prælatum in propria Ecclesia cum similibus.

17 Verum admittendo præmissorum veritatem, juxta ea quæ superius insinuat habentur disc. 25. super jure regulari faciendi processionem intra propria claustra, vel septa, non ultra. Dicebam quod fallacia erat in applicatione,

cum procedant quando agatur de parochialibus habentibus fines terminatos, & contradistinctos, adeo ut dignoscatur dicta differentia inter genus, & speciem, sive inter ratio restrictionis intra propriam jurisdictionem; Secus autem in hac facti specie, quod jus utriusque Ecclesiæ per universam Civitatem ejuque territorium est coequalis, sive coequaliter generale, absque finium distinctione cum jure erigendi crucem in funeribus, aliisque functionibus ubique, unde propterea non intrat difficultas, quæ resultat à decretis relatis per Barbof. de Parocho, c. 12. n. 13.

Quinimò stante isto jure coequali, atque promiscuo absque aliqua differentia; Dicebam quod probabiliter prædici possit id quod insinuat sub tit. de præm. disc. 2. cum seqq. quod scilicet istæ duæ Ecclesiæ, coequali, & sociativo jure, concurrerent ad efferendam eandem ecclesiam cathedralem, quæ licet formaliter unica, & individua, representari tamen potest à pluribus materialibus, dum in omnibus istæ videntur coequalis, tam in jure exercendi curam aliisque functiones parochiales peragendi, quam in modo ipsorum clericorum, ut scilicet, exceptis aliquibus Dignitatibus in utraque pariformiter in titulum provideri solitis, omnes sint pariformiter clerici simplices, ac propterea diversæ nuncupationes cathedralis, & collegiatæ percutiant quamdam contradistinctionem inter eas, ratione cujusdam præcedentia, eodem modo quo inter plures fratres pro communi, unum & idem patrimonium, vel jus possidentes, unamque personam intellectualem ita constituentes, datur prærogativa quod frater major sit dignior minore, ut advertitur loci citatis de Basilicis Patriarchalibus Urbis, quatenus sequenda esset opinio volentium, quod omnes coequali jure Urbis Cathedrali, & Patriarchali constituantur, cum similibus; Sive quod nulla existente distinctione parochiali, vel finium, intraret ea, quæ habentur sub tit. de decim. disc. 1. cum seqq. quod scilicet Episcopus esset unicus Parocho, ac Rector universæ Civitatis, ac Territorii, dum in his Episcopatibus non est verificabilis terminus diocesis, intra cujus fines alii populi, & clerici existant, Istique utriusque Ecclesiæ clerici, essent aequè operarii, & ministri ejusdem Rectoris, cum revera, de stricto jure neutri congruunt meri termini capituli Cathedralis, vel collegiatæ respectivè.

Tertius demum punctus erat planus, modicam, ac poenè nullam habens dubitandi rationem, quoniam decreta relata per diligentem collectorem Barbof. in Summa Apostolicarum decisionum, verb. Episcopus quoad processionem, n. 6. & verb. processio, n. 23. ut omnes clerici Sæculares, & Regulares, etiam exempti teneantur accedere ad processionem, quæ sunt per cathedralem, procedunt in illis processionibus verè publicis, & Cæremonijs, seu Rituali Romano, sive ex alia publicacausa juxta casum contingentiam, non autem ubi agatur de hujusmodi functionibus ex mera devotione, cum tunc datur quidem facultas invitandi eos, qui ex benevolentia accedere velint, non autem coactio; Clarius verò in hac facti specie, quod accedebat ratio emulacionis; Ideoque, vel demandandus erat æqualis concursus omnium quatenus Partes concordarent, vel ut singuli propriam facerent functionem in suis diebus, ac finibus respectivè, atque propterea in omnibus, resolutiones probabiles benèque fundatæ visa fuerunt.

ANNOT. AD DISC. XXXIII.

Quoad celebrationem ejusdem solemnitatis. Vid. sub tit. de Regul. disc. 20. & 21. Et ad materiam processionum sub eod. tit. de Regul. disc. 1. & in Adnot. ad S. C. T. disc. 38. & in hoc tit. disc. 45. & infrà, disc. 37.

SENEN. CELEBRATIONIS, VEL REDUCTIONIS MISSARUM PRO HÆREDIBUS JULII NINI, CUM SOCIETATE S. JOANNIS BAPTISTÆ, SEU MORTIS.

Causa disputata in S. Congregatione Concilii, & resoluta infra.

De reductione, vel cessatione assumpti oneris Missarum, ob deficientes redditus bonorum assignatorum; Et an bona assignata stare dicantur potius demonstrativè, adeo ut per fundatorem, vel per hæredes piè disponentes aliunde supplementum sit pro implemento pii operis, vel potius taxativè,

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutio.
3 Diminutio bonis pro celebratione Missarum, quid agendum sit.
4 De eodem ubi certum investimentum assignatum est.
5 Si Ecclesia acceptat onus Missarum non excusatur ob diminutionem, vel peremptionem bonorum.
6 De eodem, de quo, n. 3. & 4.
7 Unde resolutum fallacia, & equivoca.
8 De materia reductionis Missarum.

D I S C. XXXIII.

1 Inter piam Societatem, & Julium, de anno 1629. inita fuit conventio super celebratione Missæ quotidianæ in ipsius solutæ animæ ipsius Julii, qui obligavit se ipsam, ejusque hæredes solvere annua scuta triginta, à quibus tamen se liberare possit cum solutione scutorum 600. investitorum in bona stabilia, vel in alios effectus fructiferos, sub pacto expresso, ut Societas, ex causa difficultatis exigendi redditus, vel ex alio impedimento, à dicta celebratione excusari non valeat; Cum autem Julii hæredes solvissent dictam summam Scutorum sexcentum, ex quibus quinquaginta investita fuerunt in emptionem cuiusdam Molendini, quod per alluvionem ad aliquod tempus ruinam passum fuit; Hinc eadem Societas adit Sac. Congr. Concilii pro declaratione, an hæredes prædicti reddidit denuo supplere teneantur, vel quod ipsa Societas ab onere præsto, exempta remaneret, dictæque petitioni se opponentibus dd. hæredibus, assumpta de super disputatione, prodiit resolutio utriusque Partis respectivè favorabilis, neutram scilicet ad aliud teneri.

2 Duo igitur fuerunt puncti; Primò nempe, an defectus bonis assignatis pro celebratione Missæ, teneantur hæredes ad supplementationem aliunde, ut pium opus non deficeret; Et secundo, quatenus hæredes non teneantur, an adhuc Societas dictum onus haberet, adeo ut ejusdam damno periculum investimenti cedere debeat.

3 Quatenus pertinet ad primum; Dicebam scribens pro hæredibus, quod licet inter modernos Ecclesiasticos, quæstio sit in specie, an dotata in vita, vel in morte aliqua capellania, seu aliis demandata celebrationes certi numeri Missarum cum assignatione aliquorum bonorum, vel reddituum, his defectis, vel diminutis sive ex creta elemosyna Missarum, teneatur fundator, vel ejus hæres supplere aliunde ut Missarum numerus non diminuat, vel potius Missarum reductioni locus esse debeat ad numerum redditibus proportionatum; Aliis unam, & aliis alteram sententiam tenentibus, ex iis quæ cæteris relatis habentur apud Genuens. in practicabili. Eccles. q. 170. Barbof. de Episcopo, alleg. 29. n. 7. in reperior. dec. Borgnini. Cavalcan. verbo verba cum aliis, sub tit. de legat. disc. 14. Et in qua quæstione verius est, ut certa non cadat regula generalis cuicumque casui applicabilis, cum revera sit potius quæstio facti, & voluntariis quam juris, Ideoque ex singularium casuum circumstantiis, & pro facti qualitate decidenda, ex iis quæ circa aliam quæstionem an aliquorum bonorum demonstratio pro implemento pii operis, stet demonstrativè, vel taxativè habentur sup. hoc eod. tit. disc. 30. ac etiam in d. tit. de legat. disc. 14. & alibi, quoniam ista quæstio cadit in dubio, non autem ubi disponentis clara sit voluntas, ut redditus ad id assignatus redimi, seu extingui possit cum aliqua summa una vice solvenda, & investienda per assignatarium, cui onus est inunctum, quoniam facta solutione summæ conventæ, vel demandatæ, cessata dicitur omnis obligatio, quamvis ex ejus investimento tantus redditus non percipiatur, qui ad id destinatus fuit ex iis quæ in individuo donationis ecclesiæ, vel capellæ cum certo annuo reddito extingendo tamen cum certa summa in sorte principali, ut ista soluta, alia non super sit obligatio; aliis relatis habetur per Rot. dec. 56. n. 7. p. 2. divers. & apud Pen. dec. 773. n. 6. juxta Lugdunen. alias 616. n. 9. juxta Venetam, ac formiter disputato articulo firmatum fuit in Camerinen. d. r. i. Eccles. 22. Junii 1650. & 9. Maii 1653. coram Melio, quarum prima est impressa dec. 62. p. 11. rec. Et in Romana præfens supplementi dotis, 5. Decembris 1653. coram Cerro, & in aliis, unde propterea iste punctus videtur jam decisus, quoties facti circumstantiæ aliud non fudeant.

4 Major itaque difficultas cadebat super secundo puncto, an scilicet locus esset reductioni oneris necne; Atque in hoc dicebam quod regula assistebat hæredibus contra societatem, quod scilicet ubi Ecclesia, vel pius locus receptis aliquibus bonis ex conventionem, in se suscepit onus celebrationis Missarum, non potest ab eodem onere se excusare, sub prætextu diminutionis bonorum illa dimittendo, ex natura contractuum, & conventionum respectivarum, quodque periculum debeat esse sequela domini; Quemadmodum etenim si casus daret eorumdem bonorum assignatorum notabile augmentum, non posset præditi augmentum oneri, & vel illud commodo assignatarii cederet; ita & converso ex vulgari regula secundum naturam, &c. ut in his terminis, aliis relatis habetur apud Mant. dec. 242. n. 1. Buratt. dec. 560. n. 10.

5 E converso autem ex parte Societatis fundamentum constituebatur in decis. 55. Merlin. ubi firmatur quod cessato, vel diminuto annuo reddito assignato Societati, quæ pium opus implere debebat, ad aliud non teneretur, istaque auctoritas tamquam individualis, eò quia de consimili societate loqueretur, juxta currentem pragmaticum abusum, magnam faciebat impressionem.

Respondendum verò quod fallacia clara consisteret in applicatione ob diversitatem casus, quoniam ubi societas contenta non fuerat certa summa pro ipsam investienda, sed proprium commodum, vel incommodum percuteret, sed ille qui piam dispositionem fecit, certum redditum taxativè assignavit; Et quod magis est, Societas uulm commodum augmenti sperare poterat; Tum quia res assignata, non erat capax augmenti; Tum etiam quia ubi pium opus inunctum cum minori summa adimpleri posset, reliquum non cederat ad commodum Societatis, sed in aliud opus pium erogandum erat; Et consequenter, nulla ratio, vel æquitas patiebat, ut qui non poterat reportare commodum, subjacere deberet damno; Et etiam quia tunc dicitur potius fuisse executor quam legislatorius, vel contrahens, ideoque remanet in terminis assignatariorum, qui ad nihilum de proprio teneri debet; Et sic dicta decisio ob diversam facti qualitatem extranea erat à casu controversiæ; istaque fallacia est pabulum quotidianum forensium immorantium super litera doctrinarum, nullatenus reflectendo ad congruam applicationem, quæ pendet à combinatione casuum, vel circumstantiarum facti.

6 Quamvis autem de stricto jure, contra Societatem, ob legem conventionis, verius responderi debuisset, quando coram Judge Ordinario procedere debente juxta rigorosos juris tramites, causa disputaretur; Atramem dum agebatur in S. Congr. potius per viam gratiosæ reductionis, resolutio probabilis visa est; Tum quia ex dispositione, vel intentione sacrorum canonum, ac etiam S. C. T. quando ex mutatione temporum, vel ob alias contingentias redditus non sufficiunt pro oneribus Missarum, locus est reductioni, quæ prius concedi poterat etiam per locorum Ordinarios, quamvis hodie ob eorumdem Ordinarios facilitatem, id eis interdictum sit, inconfluta S. Congress. Tum etiam ob conclusionem pluries alibi insinuatam, & præsertim sub tit. de Decim. disc. 1. & in aliis, quod scilicet quando tractu temporis contractus reducitur ad magnam injustitiam, intrat judicis officium pro moderatione, ac reductione ad justitiam; Ideoque ista materia reductionis, certam non habet regulam, cum sit arbitraria ex singularium casuum qualitate, & circumstantiis regulanda.

7 Quamvis autem de stricto jure, contra Societatem, ob legem conventionis, verius responderi debuisset, quando coram Judge Ordinario procedere debente juxta rigorosos juris tramites, causa disputaretur; Atramem dum agebatur in S. Congr. potius per viam gratiosæ reductionis, resolutio probabilis visa est; Tum quia ex dispositione, vel intentione sacrorum canonum, ac etiam S. C. T. quando ex mutatione temporum, vel ob alias contingentias redditus non sufficiunt pro oneribus Missarum, locus est reductioni, quæ prius concedi poterat etiam per locorum Ordinarios, quamvis hodie ob eorumdem Ordinarios facilitatem, id eis interdictum sit, inconfluta S. Congress. Tum etiam ob conclusionem pluries alibi insinuatam, & præsertim sub tit. de Decim. disc. 1. & in aliis, quod scilicet quando tractu temporis contractus reducitur ad magnam injustitiam, intrat judicis officium pro moderatione, ac reductione ad justitiam; Ideoque ista materia reductionis, certam non habet regulam, cum sit arbitraria ex singularium casuum qualitate, & circumstantiis regulanda.

8 Quando bona assignata dicantur stare taxativè, vel demonstrativè. Vid. Adnot. ad disc. 14. de Legat.

ANNOT. AD DISC. XXXIII.

Quando bona assignata dicantur stare taxativè, vel demonstrativè. Vid. Adnot. ad disc. 14. de Legat.

ROMANA SEU &c.

PRO N.

Responsum pro veritate.

An Judæi, aliique Infideles ad finem conversi, vel eorum filii, aliquam patiantur irregularitatem pro assequutione ordinum, vel beneficiorum, Et quid ubi talis vigeat consuetudo inhabilitativa, an afficiat illos originarios, qui contraxerint domicilium in alio loco, in quo ea non vigeat.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Infideles conversi ad fidem sunt capaces ordinum, & beneficiorum, vel dignitatum.
3 Statuta super impuritate sanguinis sunt contra jus.

Quando Judæi, aliique infideles conversi ad fidem sunt irregulares.
Consuetudo localis non afficit eos, qui deserto loco contraxerunt alibi domicilium.

DISC. XXXIV.

Præsupposito quod in Regno Portugallia vigeat consuetudo, ut patientes impuritate sanguinis ratione originis, à Judæis, vel ab aliis infidelibus, quandam habeant irregularitatem, seu inhabilitatem ad ordines ascendendos, ad quos abiq; Apostolica dispensatione non admittuntur; cum Titius dicti Regni originarius, dictamque patientis impuritate sanguinis ob descendentiâ à Judæis, per decennium, & ultra cum parentibus, ac fratribus, totaque familia domicilium in quadam Italia Civitate contraxerit, animo illud continuandi; Velle autem sacros ordines suscipere; Hinc me pro veritate consuluit an præfata consuetudini subjaceret, adeoq; Apostolica dispensatione indigeret necne.

Respondi negative, quoniam quidquid fit de substantia dictæ consuetudinis, & quomodo inducitur, adeoq; legis vim haberet, super quo iudicium dari non poterat, cum ignora essent facti circumstantiæ, ex quibus id pendet. Dicebam negari non posse, quin ista censenda esset consuetudo contra jus, quoniam etiam ipsi meriti fuerunt in statu infidelitatis conversi ad Christi fidem, sunt capaces ordinum, ac beneficiorum, quoniam etiam dignitatum majorum ad text. in c. eam te de rescriptis, ubi gl. in fi. Canonice communiter alleg. per Barbof. de Episc. alleg. 10. n. 7. & vot. 93. n. 63. lib. 3. Ex ea congrua ratione quod Christiana religio, & Ecclesia, à Judæis, & infidelibus, initium habuit, cum B. Petrus, aliique Apostoli, atque tot Sancti Pontifices, & Episcopi fuerint prius Judæi, vel gentes, ad fidem postmodum conversi.

Unde propterea recepta conclusio est in materia beneficiæ, de qua alijs relatis, Rota apud Merlin. dec. 368. n. 5. apud Barutt. dec. 829. n. 1. & pluribus, sub tit. de Beneficiis, quod Statuta Ecclesiarum super imparitate sanguinis, arcantia scilicet defendentes à Judæis, vel ab infidelibus, à canonicatibus, & dignitatibus, aliiq; beneficiis, dicuntur contra jus.

Uti quoque casus intrat irregularitas, quando scilicet Judæus, vel quicumque alter infidelis ad fidem conversus, deinde per Apostasiam ad infidelitatem redierit juxta traditionem Canonis in cap. non potest 2. q. 7. cum concordantibus per Majol. de Irregular. lib. 5. c. 29. n. 1.

His itaque sic stantibus; Ubi etiam dicta consuetudo admittenda veniret legitime inducitur; Adhuc tamen illa censenda est localis, potius per Sedem Apostolicam approbata, vel tolerata, ut regionis moribus, vel populorum opinionio satisfieret, atque aliquod tolleretur scandalum, quod forsan exinde oriri possit, quando Apostolica dispensatio non accederet, juxta illas consideraciones, quæ in beneficiorum collatione haberi debent in iis, qui de aliquo non constet, quinimò absolutiorum reportaverint, ex deductis, sub tit. de Beneficiis, disc. 70. & seq. Et consequenter quod consuetudo non egrediatur locum, in quo inducitur est, juxta notoriam ejus naturam nimirum frequenter in omni materia infinuata; Atque dum supponebatur ex facti circumstantiis domicilium legitime contractum, ita sequitur; ut fingatur quis deserta prima civilitate, esse civilis, & subditus loci, in quo vivit, etiam ad effectum collationis ordinum ab illo ordinario ex alibi deductis in hæc materia collationis ordinum.

ANNOT. AD DISC. XXXIV.

DE Judæis actum est ad diversos effectus in variis locis, & signanter sub tit. de Regal. disc. 100. cum seqq. & 160. sub tit. de Servit. disc. 70. sub tit. de Usur. disc. 5. & seqq. & sub tit. de Matrim. disc. 15.

LUCANA OPERA PRO OPERARIIS SANCTE CRUCIS, CUM CAPITULO CATHEDRALIS.

Responsum pro veritate.

An administratio oblationum, & eleemosynarum, quæ fiunt alicui Ecclesie, vel devotæ imagini, necnon sacre suppellectilæ, esse valeant penes seculares, privative ad rectorem, vel ad capitulum Ecclesie, in qua imago existat.

SUMMARIUM.

- 1 Falli series.
2 An locus sit Ecclesiasticus, vel pius.
3 Ad quos effectus de ista questione disputetur.
4 De superioritate Ordinarii loci, etiam in locis pijs secularibus.
5 Ea qua procedunt favore secularium in locis Ecclesiasticis, fortius procedunt in locis solum pijs.
6 Possunt stare simul superioritas Ecclesiastica Episcopi vel capituli, & administratio laicorum cum distinctione.
7 De administratione oblationum, & eleemosynarum.
8 Episcopus est Rector Cathedralis, & Capitulum sede plena non habet jus.
9 Quorum iurium sint incapaces laici.
10 De retentione clavium reliquiarum, vel devota imaginis penes laicos.
11 De tribus speciebus administrationis rerum Ecclesie.
12 De capacitate laicorum administrandi oblationes, & eleemosynas.
13 In vim consuetudinis immemorabilis, vel centenarie potest allegari privilegium Apostolicum.
14 Confirmatio Episcopi deputacionis Laici administratoris quid operetur.
15 Aliud est capella, aliud est confraternitas ibi erecta.
16 De obligatione dandi eleemosynam concionatori.

DISC. XXXV.

Præsupposita in facto multorum seculorum observantia, ut quoad conceneria custodiam, & cultum S. Crucis, sive insignis simulacri vultus Domini nostri Crucifixi Lucani, administratio fuisset penes aliquos Gubernatores seculares, qui Operarii nuncupantur, deputati soliti à Republica, vel ab alia seculari universitate, cum sola Episcopi approbatione, seu confirmatione; Ipso Episcopo in causa non existente, super tribus exorta est questio inter add. Operarios & capitulum Cathedralis, in qua dictum sac. simulacrum existit; Primo nempe circa administrationem oblationum, ac legatorum, aliorumque piarum dispositionum; Secundo circa administrationem sacrorum vasorum, & vestimentorum, ac alterius sacre suppellectilæ pro illius capellæ ornamento, & cultu; Et tertio, an opera, seu confraternitas teneatur contribuere in eleemosyna concionatoris, ipsius cathedralis tempore Quadragesimæ, & Adventus; Quare desuper pro veritate ex parte dictæ operæ consultus; Cum in notula desuper tradita scribens nimirum se diffunderet in questione, an iste locus dicendus esset potius mere secularis, quam Ecclesiasticus, & de quo fertur forsan ista occasione, vel alia consimili plenè agi, per Jo. de Turte ejusdem Civitatis in opere adhuc sub prælo existente lib. 3. de pactis futura successione c. 1. nu. 149. & seqq. de qua materia pluries agitur & tit. de jurisd. disc. 45. & 60. & sub tit. de alien. & contrah. disc. 1. 7. & 8. sub tit. de Regul. disc. 50. & alibi.

Respondi quod ad effectus hujus controversiæ, inanis labor videbatur istam questionem ex professo assumere; De illa etenim ad duos effectus potissimum disputari solet; Primo nempe ad illum alienationis bonorum, de quo d. disc. 1. 7. & 8. de alien. & contr. prohib. Et secundo ad alterum competentia fori ecclesiastici, vel laicalis respective; de quo d. tit. de jurisd. disc. 45. & 60. & sub tit. de Regul. disc. 50.

Ad alios etenim effectus, illum præferri visitationis, ac revisionis rationem, quoties non intrent limitationes, quæ ob regiam immediatam protectionem, vel ob legem fundationis, seu aliàs habentur sub d. tit. de jurisd. disc. 40. 41. & 95. Nil refert an locus sit Ecclesiasticus, vel etiam secularis pius; Ideoque ista questio superflua videbatur, & super qua iudicium profertè nolui; Tum quia sufficientes non habebatur notitia omnium circumstantiarum, ex quibus hujus questionis dec. pendet; Tum etiam ut inhærerem commendabili curiæ stylo abhorrendi superfluas evagationes, ac immorandi strictæ, & præcisè super controversiæ puncto.

Quare præsupponendo (circa veri præjudicium, atque ad super abundantiam) quod locus dici possit ecclesiasticus, ad effectum, ut eo existente solum pio laicali, intraret solum argumentum desumptum ex auct. multo magis, &c. Dixi posse simul stare ob præsuppositam antiquissimam plurimum seculorum observantiam, quod ista capella cum sacra imagine esset locus vetè Ecclesiasticus, quod quidem in concenernibus cultum, ac spiritualia, sit sub jurisdictione Episcopi, & etiam sub aliqua superioritate Capituli, quod aliquam par-

participationem cum Episcopo habere dicitur in Ecclesia cathedrali, ex pluries infinuatis; Et tamen quod temporalis, vel œconomica administratio bonorum, & reddituum, seu oblationum, & eleemosynarum, vel Sacre suppellectilæ, spectet ad laicos privative ad patochum, vel rectorem Ecclesie, in qua facta imago, vel capella sita sit; Quinimò etiam retentio clavium ipsius capellæ, vel imaginis, seu reliquiarum, cum similibus, quæ referri possent ad quid mere temporale, annexum spiritualitati, quæ directè, ac præcisè non percutiatur.

Quamvis etenim regula sit, ut administratio, vel respectivè perceptio oblationum, & eleemosynarum, quæ fiunt alicui devotæ imagini existenti in Ecclesia, spectet ad ipsius Ecclesie Rectorem; Attamen ubi oblationes sunt magnæ, vel ibi in contrarium vigeat antiqua consuetudo, potest hæc administratio esse penes Episcopum, vel penes alios privative ad Rectorem ex iis, quæ alijs plenè relatis habentur in notissima dec. 257. Merlin. repetit. dec. 37. par. 5. rec. quæ reputatur in materia magistralis, passimque recepta, ut habetur in tit. de Paroch. disc. 32. a. etiam habetur respectivè apud Andreol. contr. 381. n. 17. Atque docet notoria praxis totius Ecclesie Catholice quod infinite ad sunt capellæ cum nimium devotis imaginibus, quibus magna sunt legata, & oblationes sub administratione alterius quam Rectoris Ecclesie; Ideoque cum in hac facti specie habeatur antiquissima observantia plurimum, ac plurimum seculorum, absque eo quod de aliquo constet in contrarium, nullum habere videbatur fundamentum nova præterito per Capitulum excitata.

Clarius verò, ac extra difficultatem, quia neque contentio est cum Ecclesia Rectore. Cum etenim agatur de capellâ, vel imagine existente in Ecclesia Cathedrali, istius Rector, ac sponsus est Episcopus, non autem Capitulum, ideò que dicebam non videri qualem personam in hoc gereret, vel repræsenteret Capitulum, dum in hoc nullum jus habebat atque ita cessare videbatur omnis difficultas, cum Capitulum rectè valeat repelli per non jus sede plena, dum ejus jurisdictione sit sede vacante, vel impedita.

Neque inconveniens esse dicebam ut hæc administratio existat penes laicos, quoniam ista non dicitur administratio illius juris spiritualis, cuius laici sunt incapaces, & de qua administratione loquuntur sacri canones, dum illa consistit in ipso formali regimine, vel rectoria Ecclesie, vel capellæ, cum administratione divinarum, illorumque actuum spiritualium explicatione, qui non nisi ecclesiasticis personis conceduntur, laicis autem interdiciuntur, sed agitur de administratione temporalis, prout facti est, qualis est custodia, tam spellectilæ, quam bonorum temporalium, eorumque cura, & œconomica administratio, ne dispentur, seu in alios usus convertantur.

Imò in terminis fortioribus, ut retentio clavium, atque custodia sacrarum reliquiarum, aliarumque imaginum, ex consuetudine competere possit laicis habetur deductum apud Andreol. d. contr. 381. n. 1. atque probatur exemplo, de quo tit. de Præem. disc. fin. ubi de clavibus celeberrimæ imaginis S. Mariæ in Porticu in Urbe retentis per Custodes seculares; Et eodem tit. de præminen. disc. 12. ubi de custodia quam in Civitate Neapolis habent laici deputati per Civitatem insignis Theofauri reliquiarum, in ipsa Ecclesia Metropolitana, cum custodia, & administratione sacre suppellectilæ, ac reddituum; Atque in Urbe laici Gubernatores hospitalis S. Salvatoris tenent claves celeberrimi vultus D. N. Salvatoris, aliarumque insignium reliquiarum existentium in loco propè Lateranum, qui dicitur Sancta Sanctorum ad Scalam Sanctam; Et in Civitate Neapolis, celeberrima, & ditissima est Ecclesia Sanctissimæ Annunciatæ, quæ per laicos administratur, cum similibus exemplis per totum orbem, quoniam ista non dicitur administratio spiritualis, ut juris est, de qua loquuntur sacri canones, sed de administratione œconomica, & verè temporali, ut nudi facti est, atque in hoc versari solet æquivocum, confundendo scilicet administrationem spiritualem Ecclesie, consistentem in administratione divinarum & spiritualium, cum administratione temporalis bonorum, ut facti est.

Ut de triplici specie administrationis Ecclesiarum, & locorum ecclesiasticorum, quod scilicet; Alia est authorizabilis, istaque sit solius Episcopi; Alia ministerialis, atque ista sit ecclesiasticum; Et alia providentialis, vel sollicitudinis, & ista possit esse laicorum, ex magistrali dicto Archid. in c. bene 15. q. 7. cum quo alii Canonistæ pertransunt relati per Genuem in præx. Archiep. Neap. c. 41. n. 2. & seqq. & per tot. juxta meam Impressionem Romanam anni 1609.

Et quod de consuetudine, Confraternitates laicorum sint capaces perceptionis, ac administrationis oblationum, vel

eleemosynarum, cum dicatur administratio temporalis, & œconomica, cæteris relatis, qui ibidem videri possunt, habetur apud Fagnan. in c. pastoralis, n. 21. & seqq. de his, quæ fiunt à Pralat. &c.

Quando enim Operarius vellet benedicere; seu consecrare vestimenta, & vasa sacra, vel alias in eorum spirituali usu, ac administratione se ingerere, aut oblationes, & legata, sibi, vel profanis usibus applicare, tunc intraret prohibitio, sed nulla dignosci videatur prohibitio circa mere temporalem administrationem, providentialem, ut vestimenta & vasa sacra bene custodiantur, atque non applicentur, nisi usibus ipsius capellæ, cui destinata sunt.

Fortius autem, stante antiquissima consuetudine non habente memoriâ in contrarium, ut hæc administratio semper fuerit penes Operarium secularem à Confraternitate, vel Communicata laicali deputatum; Ubi enim accedit immemorabilis, vel centenaria, clarius autem; ubi utraque simul, tunc intrat receptum juris principium, ut ejus vigore allegari possit quicumque ritulus de mundo melior, absque necessitate illum justificandi, quoties non constet de initio infecto ad quem possessor per illius productionem præcisè se restrictur, ex deductis per Gabr. de præscript. cancl. 1. n. 7. Menoch. conf. 103. n. 3. & 4. Rot. apud Merlin. dec. 593. n. 25. & Ego pluries adverti, præsertim sub tit. de feud. disc. 3. sub altero de Regal. disc. 47. Et magis ex præfatis sub tit. de alien. & contrah. prohib. lib. 7. disc. 2. & 3. Ideoque stante dicta longissima plurimum seculorum observantia cum tolerantia, & permissione tot insignium Episcoporum, à quibus ista adeo conspicua ecclesia administrata fuit; Hinc bene dici potest, ut etiam accederet, nedum antiqua concessio Episcoporum, sed etiam privilegium Apostolicum, per quod omnis penitus difficultas in hæc materia cessat.

Confirmatio autem hujus Operarii ab antiquo fieri solita per Episcopum, & in qua circumstantia supponebatur, quod ex parte Capituli magnum constitueret fundamentum, potius retorqueri videbatur, atque præmissa mirificè comprobare, quoniam ita patet, quod ista administratio ab Ecclesiastica etiam potestate derivaverit, juxta ponderationem, de qua Fagn. loc. sup. cit. Et consequenter dixi, quod nisi viderem fundamenta, quibus Capituli præfatis innititur, non perciperem probabile motum dubitandi, cum generalis propositio, in qua supponebatur, ut totum fundamentum constitueret, super laicorum incapacitate administrandi ecclesiastica & spiritualia, sit vera in casu suo, sed malè applicata ad alium, de quo agebatur, dum dicta propositio procedit in administratione spirituali, quæ malè confunditur cum temporali, atque in hoc dixi, quod verisimiliter æquivocum.

Hinc proinde dixi opus non esse assumere dictam questionem, an hæc opera dicenda veniant verè ecclesiastica, vel pia; Et in qua, distinguenda videretur Confraternitas, seu opera, ab ipsa S. capella, vel imagine, quoniam licet probabilis videatur, ut ipsa opera, seu confraternitas, à laicis constituta in bonis, ac rebus per ipsam quaeritis, seu etiam in legatis ipsi confraternitati factis, dici possit locus pius, potius quam ecclesiasticus; Attamen quoad ipsam capellam, vel imaginem, ac legata & oblationes, quæ ipsi directè fiant, ut supponebatur esse quoddam annuum legatum, planum videri dicebam, quod locus esset potius ecclesiasticus, istaque possunt bene simul stare, quoniam aliud est capella, vel Ecclesia; Et aliud est confraternitas in ipsa capella, vel Ecclesia erecta, ut habetur apud Genuem in dicta præxi cap. 41. & passim; Et consequenter ad dictos effectus, de quibus in primo, & secundo quaeritur, extranea remaneret ista questio, inanisque labor videtur in ea immorari, ut potè extra punctum controversiæ.

Super tertio autem puncto contributionis eleemosynæ concionatoris, de quo in proposito administratorum laicorum habetur in d. c. 41. præxi Archiepiscopalis, n. 24. Dixi quod iudicium dari non poterat, nisi melior, magisque distincta facti notoria haberetur, super observantia, cui in hæc materia deferendum est, ut sæpissimè declaravit S. Congregatio contra Communitates laicales in hoc proposito solvendi eleemosynam concionatori, ex deductis, hoc eod. tit. disc. 27. ideoque dixi quod videndum erat, an adesset talis observantia, quæ dici valeat præscriptiva & in futurum obligatoria, non autem solum facultativa, quod pendet ex circumstantiis, quibus ideo certam juris regulam non recipit, ut advertitur dicto disc. 27. hoc eod. tit.

DE Oblationibus, & Eleemosynis habetur sub titulo de Paroch. disc. 32. tit. de Decimis, disc. 19. & disc. 12. de repara.

ROMANA ADMINISTRATIO MONTIS PIETATIS.

Votum, seu responsum pro veritate.

An administratoribus Montis Pietatis erecti pro subventionem indigentium, cum mutuo gratuito, liceat occasione Banci, seu Mensæ nummulariæ, quæ hac occasione teneatur, mutua-re in summa facienda pecuniis mercatoribus, & aliis banci correspondentibus, præter ejusdem Montis institutum.

S U M M A R I U M.

- 1 Falsi series, & de antiqua exorbitantia usurarum.
2 Administratores montis pietatis non possunt mutua-re pecunias divitiibus.
3 Resolutio.
4 In quo consistat differentia in legalibus, vel moralibus controversiis.
5 In qua specie montium pietatis procedat prohibitio, de qua, n. 2.
6 De eadem conclusione, de qua, n. 2.
7 Tutor non mutuat pecuniam pupillarem.
8 Quod administratores montis teneantur de proprio.
9 De erectione banci, seu mensæ nummulariæ montis, & de privilegio circa deposita judicialia.
10 Quia militas exinde orta sit.
11 & 12 Cui assimiletur ista mensa nummularia.
13 Administratores debent se gerere tamquam tutores.
14 Tutor bene agit si administrat eo modo quo bona propria.
15 Argumentum ab effectu est magnum.
16 In eodem patrimonio dari possunt plures distincta universitates, vel stationes.
17 In quo consistat difficultas hujus questionis.

D I S C. XXXVI.

Currentibus, pro illorum temporum conditione, in Urbe, & per totam Italiam, gravissimis usuris, quæ triennio, ac minus fortem adæquabant juxta seriem de qua sub tit. de usuris, disc. 6. De anno 1539. sub Paulo III. cum illis exiguis principiis, quæ omnia magnifica opera, ipsaque antiqua celeberrima triumphatrix Roma habuerunt, per quamdam piam societatem erectus fuit Mons pietatis, qui per successores Pontifices, & præsertim per Gregor. XIII. & Clem. VIII. pluribus ditatis privilegiis, illo præsertim depositorum judicialium in eo faciendorum, unde propterea ban-cum publicum, seu mensam nummulariam aperuit, qua: in dies magnam acquisivit existimationem, adeo ut sit de majoribus magisque tutis, & conspicuis Italiæ, & foris Euro-pæ bancis publicis; Cumque juxta bancheriorum, seu cam-porum stylium, ut Mercatores, alique ad pecunias ibi de-ponendas alligerentur, usus inoleverit quamdam urbanita-tem, cum eidem correspondens exercendis, implendo scilicet eorum ordines & mandata, etiam de tempore, quo jux-ta contingantias, eorum pecunia in banco non existerent, in compensationem scilicet commodi eidem banco, ipsique Montis resultantis ex pecuniis excrecentibus, quas iidem correspondentes otiosas ibi retinere soleant.

Arque Constitutio Apostolica ejusdem Pauli III. super hujus operis erectione, edita disponeret ut ejus peculium in alios usus erogari non deberet; Ac etiam de anno 1615. super-venit Constitutio Pauli V. generalis pro omnibus Montibus Pietatis status Ecclesiastici, inhibendo Admini-istratoribus ne sub censuris aliique poenis, pecunias huic pio operi destinatas, aliis usus applicarent, & in specie ne mu-tuarentur per sonis potentibus, vel non indigentibus, idem-que disponeret in antiquis statutis ejusdem Montis editis de anno 1611. Hinc proinde aliqui zelantes, ac timoratae con-scientia nobiles viri congregationis, quæ hoc pium opus administrant, plures insignes Theologos consuluerunt, an dictus usus tuta conscientia praticari posset, vel potius incurrerentur censuræ, aliæque poenæ in præfatis Apostolicis Constitutionibus contentæ, in illa præsertim Pauli quinti, eiusque respondentibus id fieri non posse, ad dictarum confi-

rationum præscriptum; Cum alii administratores qui hujus- modi bancorum, seu mensarum regimine magis versati, in contraria essent sententia, ut scilicet pro meliori administra-tione, ita continuare expediret; Idcirco à me tamquam ejus- dem Montis Advocato, consilium pro veritate, Theologo- rum votis communicatis, petiitum fuit, & que mihi pro con-tinuatione dicti usus respondere visum est. & ita marurè di- scussis omnibus in plena congregatione de anno 1672. con- clusum fuit, cum moderatione tamen, de qua infra; Voti au- tem, seu responsi tenor est, videlicet,

In legali, & morali facultatibus, limitari in dies praxis docet certum philosophicum, ac etiam legale axioma, ut una, & eadem causa, duos contrarios effectus eodem tem- pore parere non valeat; Legum etenim, ac decisionum, & Scriptorum copia, facillimum cuique reddidit, in una, vel in altera facultate, de jure respondere, magnumque ear- um propositum cumulum facere, quæ in abstracto, si- ve in suis casibus veræ sint; E converso autem, eadem cau- sa, difficilimum reddit congruè ad rem respondere, cum eadem conclusionum, ac doctrinarum copia, facilisque notitia, æquivoconum potius mater frequenter esse soleat, capiendum quid pro quo.

Quando igitur de illis Montibus Pietatis agitur, quorum, nè dum principale, sed omnimodum institutum versatur in exercendo cum ejusdem Montis peculio ad id destinatum, il- lud pietatis opus, pro quo erectus est, subveniendi scilicet indigentibus pecuniis gratuito mutuandis super pignoribus in certis parvis summis, certam taxam non excedentibus, ut propriè congruit pauperum, ac populi minuti indigentis, ac subventioni, ut fœneratorum excoitioni, vel suffocationi non subjeant; Et tunc extra controversiam præfatam Theologorum moralium responsum procederet, ut ad præ- scriptum Constitutionis, vel motus proprii generalis S. M. Pauli V. pro omnibus hujusmodi piis locis Status ecclesiasti- ci, pecuniæ ad hunc usum destinatae, aliis usibus destinati non valeant, neque transcendere taxa consuetæ nè gra- rificativa mutatio, quæ aliquibus de summis magnis fiat, pauperum subsidium impediatur, atque ita tollatur finis, ob quem pium opus institutum est.

In his terminis rectè procedunt dicta responsa, eaque in casu suo credo certa, ac indubitata; Tum ob contraventionem dictæ Apostolicæ Constitutionis. Tum etiam, quia etiam si ea non adesset, adhuc in terminis generalibus juris, ac justitiæ idem dicendum esset, quoniam esset contracte rem alienam invito domino atque erogate pecunias admini- strandas, citrà usum administrationis, quod fieri non potest.

Prout etiam in foro fori, atque ad effectum obligationis de proprio, certum credo, ut tam inferiores ministri, quales sunt Camperius, & Ratiocinator, quàm superiores officiales ad id deputati, non possint ad complacentiam (multò minus ubi id fieret turpiter ad lucrum) mutua-re pecunias Montis, quodque alias, de hoc, vel de aliis malam administrationem in eorum munere concernentibus, teneantur etiam de pro- prio, ad quamcumque damni refectionem, eo modo quo erga pupillum tenetur tutor, qui pecuniam pupillarem pro ejus libito, & ad gratificationem mutua-re non potest, seu alias periculosis negotiationibus exponere, quamvis id age- rer sub usuris ad commodum pupilli, ex plenè collectis per Sperell. dec. 90. n. 8. cum plur. seqq. & advertitur in sua sede sub tit. de tutor. & administrator.

Et in individuo Ratiocinatoris, aliorumque officialium hujus S. Montis, non bene suum munus expleant, atque aliquid agentium ad gratificationem, alias pro veritate con- sultus contra eos respondi, & ex deductis sub titulo de credito, disc. 68. & 69. sub d. tit. de tutor. & administrator. disc. 15. ubi ad favorem ejusdem Montis agitur de obligatione offi- cialium loci pii pro malè gestis per administratorem ab eis præpositum.

Verùm punctus est in applicatione, ex cuius defectu rectè dici poterat, quod omnia in dicto Moralium responso con- tenta, essent in suis casibus vera, sed non percuterent casum de quo agebatur; Siquidem licet iste Mons Pietatis in statu ejus primæ erectionis, illique primis temporibus, cum quorum præsupposito procedit Constitutio Pauli III. edita de anno 1539. registrata in ejusdem Montis statutis, ob ejus exiguum peculium, pro dicto opere tantum erectus esset. Nihilominus crescente in dies ejus peculio, introduci coepit usus banci, ad effectum recipiendi deposita præsertim judi- cialia, quæ Gregorius XIII. de anno 1584. mandavit in hoc S. Monte, & non alibi fieri debere; Idque magnam produ- xisse Montis existimationem, ac utilitatem, adeo ut sit pii operis principalis nervus, quo mediante idem opus latius ex-

expleri valeat, rectè advertitur in proemio Statutorum impensorum de anno 1618.

Ex hoc itaque constat quod erectio banci cum usu depof- itorum, non solum judicialium, sed etiam voluntariorum, ac etiam dictus usus mercatores, aliosque privatos alliciendi, non solum pio operi, vel instituto non præjudicat, sed illud potius nimium confovet; ac auget, dum ita ex calculis competertur est, quod major summa super pignoribus mu- tuari potest.

Igitur incongruum est procedere cum solis terminis sim- plicis Sacri Montis Pietatis parvarum Civitatum cum ex- impleo peculio ad illud præficiendum opus destinato procedere, quoniam ob notabilem status immutationem, dictamque diversis instituti campofiori introductionem, diversi intrant termini, diversi que est gubernandi modus.

Ita etenim iste sacer Mons, cui tantum in Urbe totius Christiani orbis metropolitani magis congruit ea dignitas quam plerique consimiles Montes Pietatis magnarum Urbium Ita- liæ habent (ut in eodem Statutorum proemio advertitur) redactus videtur ad statum in quo erat celeberrimum tem- plum Hierosolymitanum, in quo ut legitur lib. 2. Macha- hoorum c. 3. ultra alia pietatis opera, istud exercebatur reci- piendi deposita viduarum, & pupillorum, aliorumque privatorum negotiantium, ut patet ex responso dato per summum Sacerdotem, Eliodoro ibi, Tunc Summus Sacer- dos ostendit esse depositum hæc, & vidualia viduarum, & pupillorum, quadam verò esse Hyrcani Tobie viri valde eminentis, universa autem argenti talenta esse quadragen- ta, & auri ducenta, decipi vero eos qui credidissent loco, & templo, quod per univertum mundum honoratum pro sua veneratione, & sanctitate, omnino impossibile esse, ut ego adverteo, d. disc. 68. de Cred. n. 8.

Sive quod idem sacer Mons redactus esset ad illam publi- cam eadem sacram, de qua per Doctores passim agitur tan- quam per restitutionem illius publicæ mensæ nummulariæ, quæ in antiqua Romana Republica habebatur pro publica utilitate, juxta ea quæ habentur apud Magret. dec. 6. post observ. ad Pragm. & advertit in d. disc. 68. de cred. ex nu. 5. & ead. lib. disc. 25. n. 8. cum seq. ubi de bancis publicis, quæ dictæ sint à privatis, ibique n. 5. fit etiam mentio hujus nostri S. Montis, pluriumque aliorum consimilium bancor- um, quæ retinentur per consimilia loca pia in aliis Italiæ ma- gnis Civitatibus.

Et consequenter non agitur de simplici gubernio Montis Pietatis pro solo mutuo indigentibus faciendum, sed agitur de gubernio magnæ mensæ nummulariæ eidem Monti an- nexæ, quæ gubernanda esset juxta subjectam materiam, eo modo quo periti, ac diligentes campoforis, proprios bancos gu- bernant, ac administrant.

Ut enim advertitur in Statutis c. 11. Gubernatores gere- re debent partes tutoris, sive diligentis patrisfamilie, at- que pupilli bona administrare eo modo, quo negotia propria tractaret, neque ultra desiderandum est ex deduct. apud Duran. dec. 239. n. 5. ad text. in l. si herede, §. de adm. Tutor. cum ibi allegat.

Tutoris autem administratio regulari debet juxta subje- ctam materiam, quoniam ubi de pupillo privata fortune aga- tur, ille prohibetur pecunias pupillares mutua-re, seu eas ne- giationibus exponere, sed debet investire in bona stabilia, multò verò minus potest donare. Et tamen si pater pupilli mander continuari negotium, atque reriner mensam num- mulariam, sive campoforiam artem exerceri, utiq; totum id fa- cere poterit, quod negotiator vel bancherius de stylo prudens agat, & quod alii consimiles negotiatores agunt; Quinimò ubi esset tutor Principis, vel Magnatis potest etiam dare munera, & facere donativa, quæ pro qualitate persone dari solita sint, & deduct. per Franc. dec. 188. & 712. ibique add. Ideoque si aga- tur de tutore, vel alio administratore pupilli, vel etiam Eccle- siæ, seu pii loci habentis Casra, & casalia, vel tenutas, seu fodi- nas, aliæque hujusmodi pro quibus congruar pro negotii natu- ra, vel honorum qualitate facere impræstantias, dubitandum non erit quin eas facere possit, cum similibus.

Et consequenter decisio puncti de quo agitur non pendet à propositionibus Juristarum, vel Moralium, sed potius à regulis prudentialibus, ac à judicio peritorum, & proboru negotiatorum, & quid ipsi, agendo proprium, nego- tium præstent.

Potissimum, ac melior consiliarius erit retroactis temporis experientium, & an urbanus, ac benevolus styli adhiberi solitus cum correspondens montis, proficiuus, vel dam- nosus fuerit, cum apud Philosophos, & dialecticos argu- mentum ab effectu, seu à posteriori reputetur omnium for-

tissimum, magisque concludens, atque apud legistas, ob- servantia dicitur optima magistra, & interpretis.

Neque obstat videtur, quod mensa nummularia, seu arca depositorum non sit distincta à peculio pignorum, seu mu- tuorum, sed quod ab ista illa dependentiam habeat; Quoniam stant bene simul, ut unicuique sit alicujus patrimonium, comple- xivum omnium ejus bonorum, inter quæ tanquam unum ex univertis, seu bonorum membris, vel effectibus ad sit ratio bancaria, quæ dicitur membrum dependens à reliquo patrimo- nio, & tamen in se ipsa considerata, univertitatem contineat, atque bancariæ rationis more regulanda sit, juxta ea quæ ha- bentur apud Grat. disc. 256. ex n. 6. & advertitur lib. 7. de donat. disc. 45. n. 6. & alibi, Id. oque ista possunt stare simul, so- laque difficultas esset quando administratio banci, eo modo quo campoforio more faciendæ esset impeditet ipsum pium opus, seu principale institutum subveniendi pauperibus indi- gentibus, cujus contrarium notoria experientia docuit, ac docet, atque advertitur in dicto proemio statutorum.

Difficultas agitur non est in jure, sed est in facto, id est non super retroacto urbano usu teno cum correspondens ad eos alliciendum, sed est super modo id agendi, & ne bonus usus converteratur in abusum; In hoc autem non sunt partes Juristarum, vel Moralium, sed sunt partes prudentie administratorum illorum præsertim, qui sint in hujusmodi negotiis periti, quodque ista urbanitas exerceatur cum jam probatis, & punctualibus correspondens, qui bona fide se- getant ex juxta causa, & ad probationem pecuniæ, quam in banco retinere solent otiosam, non autem ad industriam, si- ve invigilandum est in aliis mutuis gravioribus ne infipicia- mus ad fellucas, & negligamus trabes.

ANNOT. AD DISC. XXXVII.

DE Administratores Montis Pietatis sub tit. de Credi- to. disc. 68. & 69. & in eadem tit. disc. 169. & sub tit. de Tutor. & Admin. disc. 15.

THEATINA PRÆEMINENTIARUM PRO ECCLESIA S. PETRI, CUM ECCLESIA S. MARIE TERRE VASTI.

Causa disputata in Sacra Congregatione Rituum, resoluta pro Ecclesia S. Mariae.

An & quando Clerici unius Ecclesiæ, accedere teneantur ad processiones publicas, & solem- nes, quæ per aliam Ecclesiam ejusdem loci ce- lebrantur; Vel potius præterendæ possint facere proprias processiones, & solemnitates distin- ctæ, ac independentes.

S U M M A R I U M.

- 1 Falsi series.
2 Resolutio.
3 De inspectionibus facti.
4 & 5 Transactio etiam inter Ecclesias, est alienatio prohibita.
6 Declaratur quomodo procedat.
7 De prerogativis primæ dignitatis functionibus Pontifi- calibus.
8 De eodem, & quid in concursu deputati à Capitulo.
9 Vicarius Generalis præcedit omnes de Capitulo, sed non agit dicta functiones.
10 Cereemoniales habet vim legis, & quando admittat con- trariam consuetudinem.
11 A qua Ecclesia fieri debeant processiones.
12 De eadem conclusione, de qua, n. 4. & seqq.
13 De alternativa servanda inter plures ecclesias.
14 Declaratur id quod habetur, n. 11.
15 Quando loca sint diversaliter faciant unam communi- tatem.

D I S C. XXXVII.

Oppidum Vasti, materialiter divisum est in duas partes i- ratione diversorum situum, Quoniam una pars, quæ posita est in monte, seu in parte eminentiori, nuncupatur Va- stum Grifone superius, vulgò di su; Et altera pars sita in pla- no, nuncupatur Vastum Amone inferius, vulgò di giù; Cum- que utraq; pars proprias Ecclesias parochiales habeat, cui ad formam collegiatæ adscripti sunt clerici naturales, juxta fre- quentem illarum partium usum plures hoc eod. tit. & sub al-

terodo Canonis, & Capitulo enunciatur; Hinc proinde, inter utriusque Ecclesie clericos, ac de consecrati inter utriusque loci, seu partis populos, exorta fuerunt ab antiquo connaturalis aemulationes, majoris, vel minoris praeminentiae, juxta consimilem casum recentium *sub tit. de praeminentiis, disc. 9.* Praesertim vero antiquae fuerunt etiam scandalosae controversiae super jure faciendi processionem solemnem in die Corporis Christi, aliasque similes functiones; Praetendente Ecclesia Sanctae Mariae partis superioris, quae de facto aliquam facit majorem figuram; Vel ob residentiam Domini temporalis; Vel quia Archiepiscopo in hoc oppido commorante, occasione visitationis, vel ex alia causa in ea functiones pontificales peragere soleat; Ut ad eam tanquam matricem, ac digniorem accedere deberent clerici alterius Ecclesiae inferioris Sancti Petri; E converso autem ista praetendente matricitatem ratione majoris antiquitatis, vel saltem aequalitatis, ut propterea, vel inter eas servari deberet alternativa, vel pluries servatum fuisse in facto supponebatur, vel quod quilibet suas distinctas perageret functiones, ac processionem; Hinc re delata ad Sac. Congregationem Rituum, ab ista, partim audita dicta Ecclesia S. Petri, & partim in ejus contumaciam, de anno 1656. & in aliis subsequentiis, plures prodierunt ad favorem Ecclesiae S. Mariae resolutiones; Adversus quas obtenta per alteram Ecclesiam S. Petri nova auctoritas de anno 1671. in hoc statu ad causam ita, vel mortuae, vel graviter vulneratae defensionem, Ego, & alii Advocati assumpti fuimus, sed sero, quoniam fundamenta quae fors deducta ab initio, quando causa esset adhuc integra, relevare solent, frequenter irrelevantia remanent, quando in hujusmodi statu deducantur; Ideoque responsum fuit pro dd. resolutionum confirmatione, quamvis ista Pars (ut audio) non adhuc acquiescat, sed mutando, ut dicti soler, medicos, eam prosequi intendat.

Et quoniam praecipuum dd. resolutionum fundamentum fuit quaedam asserta concordia, quae inter istas Ecclesias, cum opera, & mediatione Archiepiscopi supponitur inita de anno 1626. cujus quoddam transumptum tantum exhibebatur, cum assertionem, ab Archiepiscopi attestazione comprobata quod scriptura originalis, quae existebat in archivio Archiepiscopali ex hac parte occupata fuisset, idcirco major, peneque tota quaestio erat potius facti, quam juris, super dictae scilicet concordiae veritate; Atque dictae occupacionis probatio, seu vehemens fumus in Sac. Congregatione hanc procedere solet potius more Principis quam Judicis, magnum intulit huic parti praerjudicium; Prout facti potius quam juris erat inspectio super aliquibus antiquis diplomatis super hujus Ecclesiae S. Petri majori antiquitate & Matricitate, hujusque partis inferioris ydri Aimonis, majori prerogativa, & superioritate, praesertim ex quodam privilegio Regis Caroli tertii.

Quatenus vero pertinet ad ea, quae juris sunt; Dicebam scribens pro Ecclesia S. Petri partis inferioris, quod ubi eriam dicta concordia adesse originalis, & authentica, adhuc tamen invalida, nulliusque operationis censenda esset, ex decisione ejusdem S. Congregationis in *Calen.* de qua habetur *actum tit. de Canonis & cap. disc. 30.* ubi de irratione concordiae inita, cum mediatione, & auctoritate Episcopi, inter ejusdem Ecclesiae dignitates super jure faciendi primarias, vel Pontificales functiones, Episcopo absente, vel impedito; Ex ratione assignata ibidem, ac etiam *sub tit. de Jurisd. disc. 24.* & generaliter, *sub tit. de alienat. & contrah. prohib. disc. 1.* Quod scilicet etiam hujusmodi transactiones super praeminentiis, aliiisque jurbus incorporalibus inter Ecclesias, vel personas ecclesiasticas, redolent speciem prohibita alienationis, atque cadunt sub dispositione *Extravagantis Ambrosii de reb. Eccl. non alienat.* ideoque requiritur copulativè, iusta causa necessitatis, vel utilitatis, ac etiam solemnitas beneplaciti Apostolici, & consequenter quod ob utrumque defectum ista concordia contrueret.

Verum reflectendo ad veritatem, agnoscebam hujus motivi fallaciam, ideoque respectu hujus concordiae, defensio consistebat in facto, negando scilicet illius existentiam, non quidem ex defectu conclusionis in jure, sed ex altero applicationis ad factum; Quoniam, ut advertitur *eod. disc. 30. de Canonis & Capitulo*, ea procedit quando fiat concordia, vel alter contractus, contra jura regulam, seu dispositionem; adeo ut tollatur, vel minuat jus unius, illudque in alterum transferatur, ut contingit in casu; de quo ibi agitur, quod scilicet habente prima Dignitate regulam pro se super jure peragendi dd. functiones, utique contra jus contrahi dicitur, tollendo, vel minuendo hoc jus digniori,

illudque concedendo minus digno, nisi ipsamet eorpus Capituli sit in causa, atque ab eo potius per organum personae deputati per ipsum functiones peragantur juxta ponderationes, de quibus in *Majoribus, eodem tit. de praeminentiis, disc. 19.*

Et nihilominus etiam isto casu res suas patitur difficultates ibidem insinuat, quoniam licet Capitulum sit supra primam Dignitatem, ejusque superior, adeo ut quando possibile esset, ut per se ipsum functiones perageret, tunc non posset prima dignitas se opponere; At tamen, id explicare non potest per substitutum, in praerjudicium ejus, cui lex illas defert, ut habemus inferioribus terminis ipsiusmet Episcopi, quod non potest in praerjudicium primae dignitatis, vel alterius dignioris de Capitulo, illas committere ejus Vicario generali; Et tamen iste casus fortior, non solum quia major est potestas Episcopi, quam Capituli, cum ipse sit superior, & caput, Capitulum autem constituit corpus inferioris, sed etiam quia Vicarius generalis, tam in sessionibus in choro, quam in aliis functionibus exceptis pontificalibus, in quibus dignitates, & canonici parati, vel etiam in habitu canonicali, in throno, vel circulo assistentiam praestant Episcopo, praecedunt omnes, etiam primam dignitatem, quoties consuetudo immemorabilis aliter non disponat, ex *deductis eodem tit. de praemin. disc. 18.* & alibi.

Id autem applicabile non est ad rem, quoniam de illo jure, quod in his materiis, vel functionibus resultat a caeremoniali Romano, quod vim legis habet ob confirmationem praesertim Clementis VIII. habentem decretum irritans, ob quod inficitur quaecumque contraria possessio, vel consuetudo praescriptiva in casu claro, secus autem interpretativa in casu dubio, juxta distinctionem, de qua caeteris relatis *Rot. dec. 102. p. 10. ver. & apud Dunozet. dec. 855.* ubi agitur de hujusmodi publicis, & solemnibus processionibus generalibus; Ut sunt praesertim illae Corporis Christi, & Sancti Marci, debeant esse in eo mane unice in loco peragenda ab universo clero saeculari, & regulari simul congregato in Ecclesia matrice, vel digniore, juxta plures declarationes S. Congregationis relatas per Barbof. in *summa Apostolicarum decisionum, verbo processo, Collect. 605. cum duabus seqq.* Atque fuit, me scribente, pluries ab eadem Sacra Congregatione decisum, praesertim in *una Cassanen.* ad favorem Ecclesiae matricis S. Petri oppidi Motani contra alias Ecclesias Sanctae Mariae Magdalenez, & S. Nicolai ejusdem loci, & in aliis, unde propterea per concordiam disponitur, id quod est de jure.

Est bene verum, quod in hac facti specie dici poterat (ut replicabam) quod adesse praerjudicium positivum redolens speciem alienationis, cum abdicatione juris ab una Ecclesia, & translatione in aliam, quoniam cum in quaestione esset matricitas, seu major dignitas ita per hujusmodi concordiam, ista Ecclesia suam amittebat prerogativam, eamque concedebat alteri, ideoque patiebar formalem privationem sui juris, & sic punctus non erat in Ecclesia inferiori potest non parere Ecclesiae matrici, vel digniori ad eam non accedendo, sed faciendo independentem suam functionem separatam, (quo casu caeremoniale obstat) sed erat super ipsa matricitate, majorique dignitate, & an ab una, vel ab altera Ecclesia functio peragenda esset, cum id esset incertum, multaque majoris antiquitatis, ac praeminentiae argumenta huic Parti assisterent.

Ideoque ex hoc fundamento (etiam cum aliquo sensu veritatis) dicebam, quod potius demandanda esset praxis aliquibus temporibus observata, multum quidem commendabilis pro conservatione dignitatis utriusque Ecclesiae, ac pro tollendi hujusmodi jurgis, & dissensionibus; Deducendo in id temperamentum sumptum inter duas Ecclesias S. Salvatoris, & Sanctae Mariae del Pilar, quae se praetendentes cathedrales, & metropolitanas, efformantes Ecclesiam Casaraugustanam, ex iis, quae habentur *sub tit. de praeminent. disc. 5.* Et tamen, ex ibi deductis, tam in numero clericorum, quam in aliis circumstantiis, illa praesertim antiquae possessionis sex circiter saeculorum, ille casus est longe fortior, adeo ut non modicum conceperim admirationem, quod istud temperamentum neglectum esset, ad utriusque cleri, & populi pacem inducendam, & conservandam, ut forte sequutum esset quando causa fuisset integra, sed quoniam erat jam toties vulnerata, idcirco non de facili exauditi fuimus.

Praeterea (& forsitan commendabilius) ad evellendam hujusmodi aemulationem, ac dissensionum radicem, mihi videbatur, quod decerni debuisset; ut utraque Ecclesia, proprias, ac distinctas faceret processionem, quoniam, tam

dispositio ritualis, quam supra enunciatae declarationes super unicitate functionis, recte procedunt in eadem Civitate, vel in eodem loco, materialiter, ac de facto unito, constituit unicum populum, ad eundem finem inter plures Ecclesias sit solum intellectualis ex destinatione superioris, vel per consuetudinem, cum tunc intret inconveniens multiplicitas ejusdem functionis in eodem loco; Sequens autem in hac facti specie quod ista loca erant materialiter, ac de facto invicem separata, adeo ut naturaliter constituerent duos pagos, vel duo loca diversa, cum notabili intermeditatione territorii competere, ac spectato facto, essent duo populi, & duo cleri; Unio autem ob quam unicum universitatem constituunt, est potius intellectualis, & ex quadam fictione juris eo modo, quo *sub tit. de legat. disc. 7.* & alibi habetur de pluribus praediis naturaliter, ac de facto separatis, quae ex destinatione patrisfamilias pro unico habentur, cum ita cesset inconveniens quod consideratur quando agitur de eo loco, qui sit, verè, & naturaliter unicus, unicum constituens Populum; adeo ut divisio sit solum intellectualis, juxta illas Communitates, quae constituantur ex pluribus pagis, vel castris etiam diversarum dioecesium, juxta casum enunciatum *dicto tit. de jurisdict. disc. 24.* cum similibus, ideoque a finibus temporalibus non inferretur ad spirituales.

ANNOT. AD DISC. XXXVII.

V Id. supra in Adnot. ad disc. 32.

CALAGURITANA PRAEMINENTIARUM
PRO CAPITULO ECCLESIAE COLLEGIATAE
DE VICTORIA,
CUM PAROCHIS,

Casus decisus per Rotam per Parochis, & pendet.

An ubi Capitulum ex consuetudine, vel ex conventionione, in aliqua Ecclesia, vel solemnitate intervenite debet, requiratur interventus omnium Dignitatum, & Canonorum, vel sufficiat aliquis competens eorum numerus; Et de obligatione Capituli associandi Episcopum, si ve illi obviandi, eidemque assistendi, de tempore concionum aliarumque functionum.

S U M M A R I U M.

- 1 De antiquo casu concursuum spiritualium in Hispania & de inconveniendis exinde oris.
- 2 Facti servis, vel casus controversia.
- 3 Resolutiones super antiqua controversia.
- 4 De stylo Rotae super ejus executivis alibus antiquis.
- 5 Resolutio in praesenti controversia.
- 6 De stylo necessario Rotae non sententiandi nisi ad limites decisionum.
- 7 Sententia Rotales recipiunt declarationem a decisionibus.
- 8 Quod contrarium quandoque servetur.
- 9 De effectibus diversitatis ingeniarum.
- 10 Habens pro se regulam juris, habet intentionem fundatam.
- 11 Id sequitur in allegante libertatem, cui sufficit intentare negotiorum.
- 12 De argumentis servitutis.
- 13 Servitus probatur per praesumptiones, & argumenta.
- 14 Consuetudo, vel praescriptio servitutis operativa est ad limites possessionis.
- 15 Habens usum fructuum si restringit ejus possessionem ad solum usum sibi praedictum.
- 16 Quales dicantur actus Capitulares faciendi a toto Capitulo individuo, & quales actus singulares aliquorum.
- 17 De eodem, & quare aliqui tantum de capitulo sufficiant.
- 18 Dantur alia exempla.
- 19 De eadem conclusione, de qua n. 16, de actibus verè capitularibus.
- 20 Capitulum, vel alius corpus est representabile per duos, ac etiam per unum, & quando.
- 21 An Canonici Cathedralis praecedant Rectores, vel Capitula in propriis Ecclesiis.
- 22 De eadem conclusione, de qua, n. 16, & 19.

- 23 Non solent concedi erectiones collegiatarum cum parvo numero canonicorum.
- 24 Unum, & idem Capitulum formale representari potest per plura Capitula diversarum Ecclesiarum.
- 25 Quot Canonici, & dignitates de capitulo debeant assistere Episcopo, & quando.
- 26 De alio casu controversia.
- 27 Vicarius Generalis praecedit omnes dignitates & Canonicos.
- 28 Capitulum debet praestare assentiam Episcopo in concionibus, sive occurrere, & associari.

D I S C. XXXVIII.

ILLA nimium commendabilis mutua charitas, quae post exitum illius servitutis jugum, sub quo per quatuor & ultra saecula, & ultra sub Mauris Infidelibus Hispania fuerat tanquam per quadam speciem primitivae Ecclesiae, inter diversarum Ecclesiarum clericos (ita forte eorum modico numero exigente) introducta fuit, ut scilicet in solemnitatibus, quae in una Ecclesia celebrarentur, alterius Ecclesiae clerici intervenirent; Post illam primariam charitatem jam refrigeratam, multa producti jurgia, & inconvenientia, illa praesertim omnibus maiora, quae praxis docuit, ac docet in Casaraugustana Regni Aragoniae metropolitana Civitate, eaque recensita habentur *sub tit. de praemin. disc. 3. cum seqq.*

Idem (cum debita proportione) contigit in oppido de Victoria hujus Calaguritanæ dioecesis, quod scilicet, ibi erecta in quadam Ecclesia collegiata, aliique existentibus Ecclesiis parochialibus, ista murua charitas adherere consuevit, ut Rectores Ecclesiarum parochialium accedere consueverint ad Collegiatam pro ejus solemnitatibus celebrandis; Et e converso Canonici, & dignitates collegiatae, ad ipsas respectivè parochiales; Isto autem simultaneo concursu, vel interventu controversias tractu temporis parientes, cum alicae concordiae non proficerent, eodem modo quo in dicto alio majori casu Casaraugustanae Civitatis relato, *dicto disc. 3. de Praem.* praxis docuit, devoluta circa finem decursi saeculi causa ad Rotam, super praecedentia aliique praeminentiis, praeviis pluribus decisionibus, praesertim coram Seraphin. & Penia, quarum alicae habentur inter eorum impressas, & praecipue in meritis, apud Seraph. *dec. 964.* & apud Pen. *dec. 261.* (cum alia ordinaria judicij aliaque incidentia potius contineant,) tres sententiae conformes favore parochorum prodierunt, pro quarum observantia, consuetæ executivales relaxatae fuerunt, atque ita per medium circiter saeculum illa tamen iudicialibus, non excidialia jurgia quieverint, quae denuo pullularunt, seu excitatae fuerunt, non quidem super praecedentia, aliique praeminentiis, vel punctis, de quibus tunc actum esse, praedictae decisiones ostendunt, sed super necessitate dicti interventus, ac etiam super numero Dignitatum, & Canonorum Collegiatae, qui intervenire deberent; Praetendentes Parochi, ut omnes integrum Capitulum constituentes intervenire deberent; E converso autem praetendente Capitulo, ut sufficeret interventus numeri proportionati ipsorum parochorum numero ad aequalitatem servandam.

Unde propterea, post aliquas, etiam criminales, & scandalosas lites in partibus habitas, devoluta causa ad Rotam coram Taya subrogata in locum illius Auditoris, à quo dictae executivales relaxatae fuerant, datoque dubio, an earum executioni, & observantia locus esset (inharendo antiquo ac recepto stylo Tribunalis recensito in *tit. de Jurisd. disc. 2.* ut scilicet executivales antiquis, quales in hoc proposito dicuntur, illae quae decennium excedunt, non de ferre executio, abique nova dubii formali disputatione *sub die 13. Martii 1671.* pro executione) ad favorem parochorum prodit resolutio, ad cuius normam expedito consueto decreto, atque adversus illud habito recurru ad Signaturam justitiae, per istam simpliciter commissa fuit causa appellacionis in eadem Rota coram Castrillo, coram quo ex hac parte Capituli, ad tollendum omne dubium, petita fuit remissio ad probandum antiquam, & continuatam consuetudinem super dicto interventu alicujus moderati muneris tantum, istique petitioni altera parte se opponente, atque petente propositionem causae principalis, demandata fuit propositio utriusque dubii, eisque propositis, *sub die 1. Julii 1672.* dilata fuit resolutio, atque in hoc statu causa pendet.

In omnibus autem praefatis disputationibus habitis, tam in Rota in utraque instantia coram Taya, & Castrillo, quam etiam

etiam in Signatura Justitiæ, tres fuerunt puncti; Primò nempe ordinis, an scilicet dicitur antiquè sententia rotales, & consequenter executoriales pro earum observantia relaxatæ percuterent hæc novas controversias; Secundò an dicitur intervenitur esse necessarius, vel potius voluntarius; Et tertio quatenus etiam esset necessarius, circa numerum dignitatum, & canonicorum collegiatæ, intervenitur debentium, an scilicet deberet intervenire totum Capitulum, vel potius eorum aliqui sufficerent.

Quatenus pertinet ad primum, Reflectendo etiam ad solam veritatem, resolutio parum probabilis visa est, ut etiam agnovit, ac declaravit Signatura Justitiæ, dum præter ordinem hujusmodi processum executivi, rescripsit de appellatione simpliciter, quoniam de stylo Rotæ, qui hodie per Apostolicas Constitutiones Pii IV. & Pauli V. super reformatione Tribunalium, effectus est necessarius, non expeditur sententiæ, nisi ad limites decisionum; ac super iis, quæ formalidubio, disputata; & decisa fuerunt, ut advertitur *sub tit. de Judiciis, & praxi Curia* agendo de hoc Rotæ Auditorio; Adeo ut quandoque sententiæ lata ultra ea, quæ in decisionibus continerentur, declarata fuerint nullæ, ut præsertim contingit in casu, de quo agitur *sub tit. de Regalib. disc. 58.* Ac propterea recepta habet propositio quod sententiæ Rotales declarationem, vel interpretationem recipiant à decisionibus.

Et consequenter, cum ex prædictis decisionibus coram Penia, & Seraphin. constat quod de solo puncto præcedentiæ actum fuerit, idcirco profusum improbabile mihi videbatur (ut quoque Signaturæ visum est) quod hujusmodi sententiæ illos alios punctos nunquam disputatos comprehenderent, quoniam ista esset dare iudicatum, ejusque executionem, super iis quæ nunquam disputata, nec decisa fuerunt; Bene verum, quod id moderno tempore non est novum, nec singulare, cum idem in casu fortiori praxis doceat, ex deductis, *ditto disc. 3. & seq. de Præmin.* super actuali jure cathedralitico, & metropolitico, nunquam disputato, quoniam neque per alteram partem prætenso.

Stant enim bene simul, ut contingente casu hujusmodi concursuum, intrer quæstio præcedentiæ, & tamen quod illi sint voluntarii, & facultativi; Sive etiam quod illis existentibus necessariis, obligationi satisfiat per intervenit aliquorum tantum, iuxta praxim; & exempla de quibus infra. Unde propterea iste punctus, pro meo iudicio, videbatur omnino planus, ac disputationis incapax; Et tamen in priori instantia, contrarium decisum fuit; Atque in alia reputatus fuit adeo ambiguus, ut capi non potuerit resolutio, eaque dilata demandatum sit, quod causa per omnes videretur; Talis est quotidianus effectus varietatis ingeniorum.

In alio puncto circa merita, an scilicet iste mutus Interventus esset necessarius, vel potius voluntarius, ac facultativus; Quæstio videbatur, potius facti, quam juris super probationibus scilicet, quæ desumebantur ab aliquibus concordiiis, aliisque documentis, ac etiam ex testibus.

Et quamvis Ego scribens pro Capitulo, more Advocati insisterem in eo, ut iste constitutus, vel dubieras probationum sufficere deberet huic patri ad victoriam pro exclusione necessitati, ex recepto pluries insinuatæ axiomate, quod habenti pro se regulam juris, sufficit illam allegare, atque offuscare, turbidamque reddere probationem illius, qui prætendat limitationem, dum ista non præsumitur, sed per allegantem concludenter probanda est; Atque istum dicentem esse casum, quoniam hic necessarius intervenitur redolet servitutum, quæ non præsumitur, cum regula assistat libertati, pro qua obtinenda, sufficit, agendo, vel excipiendo sola negotiorum absque alia probatione, ex deductis *dec. 101. par. 4. rec. tom. 2.* Et frequenter *sub tit. de servitut. & sub altero de Pension. & aliis.*

At tamen, reflectendo ad veritatem, contrarium probabilis videbatur, quod scilicet intervenitur esset necessarius, non solum ob probationes alique argumenta, quæ per Scribentes pro altera parte deducebantur, sed clarius ex ipsamet antiqua lite adeo acriter per tres instantias in Rota, cum magno sumptu sustentata, atque ex successiva diuturna paritione, quoniam si intervenitur fuisset voluntarius, ac facultativus, nulla suberat necessitas dictam litem ita substituendi, dum ab ipso initio, quo per parochos prætenfa præcedentiæ denegabatur, sufficiebat abstinere ab interventu, ut clarè sensum; Atque recepta etiam conclusio est, de qua *cod. tit. de servit. disc. 2. & 3. & 23.* ut etiam per præsumptiones, & adminicula servitus probetur.

Quo verò ad tertium punctum numeri Dignitatum, &

Canonicorum; In sensu etiam veritatis credebam, quod probabiliores essent partes hujus Capituli; Siquidem, præsupposito quod talis esset, vel continua, vel frequentior observantia, ut ex hac parte supponebatur, quod non omnes, sed aliqui tantum intervenitur confueverint; Hinc dicebam quod cum istius in reventus necessitas non proveniat à dispositione juris, sed à consuetudine, vel ab antiqua possessione, ad ejus limites intelligenda esset, ex vulgari principio, ut tantum præscriptum sit quantum possessum; Cum etenim id redoleat quamdam servitutum, ita strictè, non autem latè attendi debet ad præcisos limites possessionis, dum in dubio pro ejus negatione, vel restrictione respondendum est, adeo ut, etiam qui ex aliquo titulo majus jus habet si minus utatur, ad limites usus tale jus attendi debet, ut pluries advertitur *sub ditto tit. de servit. disc. 48. & seqq.* ad materiam usufructus, super propositione, quod habens aliquem titulum super usufructu, si istum per notabile tempus negligat, atque usum tantum percipiat, sibi præjudicat; Atque exinde inferitur ad privilegia, quæ ab usu regulam recipiunt, cum similibus favore libertatis, ut huic quo minus fieri potest præjudicetur.

Atque ultra has generalitates; Descendendo magis ad specialia, advertetbam quod iste dici non poterat intervenitur verè capitularis, adeo ut totum Capitulum per intervenientes representari deberet, ut contingit in illis functionibus quæ fiunt per Episcopum, vel per alium Prælatum, cum interventu Capituli, ob circulum, & assistentiam Dignitatum & Canonicorum, & quo casu omnes non legitime impediti intervenitur debent; Ex ea congrua ratione quod functio peragi dicitur ab universo corpore mystico, representativo Ecclesiæ cathedralis, vel majoris, cujus Episcopus, vel Prælatum est caput, alii verò sunt membra, & ne ita corpus scissum, vel deformè remaneat; Sed agatur de quadam reciproca assistentia, seu adjutorio, ut ita, unis aliis adjuvantibus, solemnitate celebratio decentius sequatur, quod potius respicit aliquas personas materiales, quam ipsum corpus mysticum, ac jurisdictionale, quod solemnitati majestatem præbeat.

Et consequenter cum parochi essent personæ singulares, atque in numero trium, vel quatuor interveniat in Collegiatæ solemnitatibus; Ita è converso ad servandam æqualitatem, adeò legibus amicam, dicebam, quod non solum sufficiens, sed etiam justus, & congruus erat numerus coequalis, ne alias daretur inconveniens, ut istæ Ecclesiæ parochiales minus dignæ, in earum solemnitatibus majorem haberent assistentiam, ac prærogativam quam haberet Ecclesiæ Collegiatæ dignior; Ideoque spectandus erat finis, vel effectus, ob quem iste mutus intervenitur introductio-nem habuerit.

Ad quod comprobandum, dabam prædictum exemplum Urbis, præsertim in litanis, quæ singulis sabbatis post vespere, cantantur in insigni capella Paulina, seu Burgesiana Basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris, quod scilicet intervenitur ejusdem Basilicæ Capitulum, in forma capitulari, seu collegiata, cum habitu canonicali, adeo ut Canonici sederent in banco dignioris partis Evangelii, ac præcedant Prælatos jure singulari, in habitu privato intervenientes, quamvis Episcopali, vel Archiepiscopali, seu Patriarchali dignitate fulgeant; Et tamen non omnes Canonici intervenitur, sed frequentius, tres, vel quatuor, cum similibus, quoniam revera non est formalis functio capitularis, in qua omnes non impediti intervenitur debent.

Hinc proinde dicebam, quod clarum pro meo iudicio videbatur æquivo-cum, cum quo procedebant Scribentes in contrarium, & quod admittum fuit per Rotam in prima decisione coram Taya, quod scilicet capitulum tanquam unicum & individuum corpus, scindi non potest in frustra, neque eodem tempore esse in duobus locis, sed tanquam unicum, per omnes non impeditos constituendum est, ex autoritate Oldrad. *conf. 100.* cum concordantibus apud Gratian. *disc. 336. n. 12.* adeo ut, licet aliquando detur casus quod Capitulum, vel aliud corpus politicum constituat, seu repræsentetur per aliquem modicum numerum Canonicorum, etiam per duos, imò per unum ex pluries insinuat, & præsertim *sub tit. de Benef. disc. 23. & sub tit. de Regal. disc. 125.* & alibi; At tamen id provenit ob impedimentum aliorum, qui impediti, seu voluntariè non intervenientes; & habentur tanquam extranei.

Siquidem conclusio in jure est vera, & de qua præsertim *sub tit. de præminent. disc. 7.* occasione agendi de questione an Dignitates, & Canonici per Civitatem, vel diocesim associantes Episcopum visitantem, vel alias functiones peragen-

MAJORICEN. JURISDICTIONIS SEDENDI, V E L C H O R I PRO CANONICIS ECCLESIE CATHEDRALIS, CUM DIGNITATIBUS.

Casus disputatus in Sac. Congregatione Rituum, & resolutus ut infra.

De jure, seu ordine sedendi in choro; Et an Canonici occupare possint sedes vacuas Dignitatum, Vel respective an beneficiati sedes Canonicorum, Ac etiam de sede, & præcedentiâ celebrantis cum aliis ad hanc materiam chori.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Celebranti debetur primus locus in choro.
3 Resolutio.
4 Consequenti in procedentiis est deferendum.
5 Decretum irritans impedit contrariam consuetudinem.
6 In specie contra caremoniales.
7 Declaratur quando procedat.
8 De inconvenientibus ut celebrans non stet prope altare.
9 De assentiâ præstanda Episcopo intervenienti in divinis.
10 De differentiâ inter celebrationem Missæ, & officii.
11 Quod sedes vacuæ superiores occupentur per inferiores.
12 De alio casu, in quo idem decium fuit.
13 Beneficiati non sunt de Capitulo.
14 Quomodo beneficiati sedeam in choro.
15 De eadem conclusione, de qua, n. 11. & 12.
16 An chori mutatio faciendâ sit.
17 Novitates sunt præjudiciales.

D I S C. XXXIX.

Stuato choro, juxta antiquum usum, in medio Ecclesiæ cathedralis Majoricen. nempe inter altare majus, & navim, seu inferiorem partem Ecclesiæ, ut præsertim in Italia, pro mea praxi, cernitur in Metropolitanis Ecclesiis, Neapolitana, & Salernitana; Usus est, ut Episcopus, quando pontificaliter non celebrat, sed divinis assistit, non sedeat in throno claro extra chorum cum Assistentibus, juxta usum Italiae, sed occupet primam sedem lateralem chori habentem aliquam majorem eminentiam, ac etiam panno coopertam, & cum pulvinari, adeo ut sedere videatur tanquam primus in choro, atque post eum, sessionem continuent, juxta eorum ordinem, dignitates, & canonici: Cumque per canonicum celebrantem occuparetur prima sedes post Episcopum supra dignitates, istis pretendibus id esse eis præjudiciale, orta controversia, eaque delata ad Sac. Congregationem Rituum, favore celebrantis de anno 1653. resolutiones prodierunt, ut primam, ac digniorem sedem, post Episcopum, occupare debeant; Quare Dignitates (inter quas, & Canonicos, aliqua vigere videtur commutatis æmulari) ut hanc resolutionem eluderent, tenuerunt eandem Congregationem adjuvant, tria petendo; Primò nempe ut celebranti assignari deberet scamnum, vel sedes particularis, propè altare majus, cum assentiâ diaconi, & subdiaconi, juxta praxim ceremonialis; Secundò, ut ipsæ Dignitates habere deberent sedes fixas, quas, eis absentibus, occupare non possent Canonici; Et tertio pro mutatione chori in diversam moderniorum formam in tribunal retrò altare majus, cum sede scilicet Episcopi in medio, aliisque sedibus Dignitatum, & canonicorum ex utroque latere; Atque in primò quæstio prodit resolutio juxta petita, ut celebrans cum assistentibus sedere debeat in scamno tapeto parato, tam quando celebrat officium, & vesperas, quam ubi celebrat Missam; Ad secundum incerta est resolutio, puro autem quod prodierit favore Canonicorum, ut vacuas sedes occupare possent; Et tertius negativè resolutus, non esse scilicet locum mutationi chori; Atque reposita causa perstitum fuit in decisis; Adhuc tamen, super primò puncto, Canonici intendunt redire, atque tentare recessum, vel saltim moderationem justè sperandam, ut infra.

In disputationibus autem desuper habitis, dicebam scribens pro canonicis, qui dignitatum petitionibus se opponebant, quod incongrua videbatur opera Justitiæ, seu Advocati, dum non agebatur de articulis juris, adeo ut, cum legum, vel canonum dispositione, sive cum Interpretum magis communi,

gentem, præcedere debeat Capitulum collegiatæ, vel Rectorem in Ecclesiâ propria; Et proceditur cum distinctionem, quod si Dignitates, Canonici Cathedralis, interveniant capitulariter, seu collegiati, tanquam representantes corpus Capituli, & tunc præcedentiam habere debent; Secus autem si Capitulum remaneat in cathedrali, Ipsi autem accedunt jure singulari, ex dicta ratione, quod unum, & idem corpus individuum esse non potest in duobus locis, ex ibi deductis,

Verum ad rem, fallacia clara consistebat in applicatione, quoniam Oldrad. *ditto conf. 100.* loquitur de actu capitulari; Et in eisdem terminis loquuntur collecti per Gratian. ubi supra, ubi scilicet agatur de exercendo aliquod jus capitulare, seu de faciendò alium actum jurisdictionalem, vel præminentialem, in quo punctus non sit, in majori, vel in minori numero personarum materiale, sed in ipso corpore politico, seu intellectuali, quod ab intervenientibus repræsentetur, quod in præserti dici non poterat; Ideoque videbatur æquivo-cum clarum,

Eodemque defectu laborare dicebam alterum primæ decisionis assumptum, quod modicus canonicorum numerus incongruus reputetur ad constituendum Ecclesiæ Collegiatam, adeo ut Sedes Apostolica erectione collegiatam concedere non soleat, nisi cum competenti numero, non autem cum adeo modico; Id enim profus extraneum videretur ac casu quæstionis, ex dicta ratione, quod aliud est considerare ipsum integrum corpus pro actu jurisdictionali, vel præminentiali; Aliud verò considerare aliqua membra, pro adjutorio, vel servitio materiali,

Et nihilominus advertetbam, quod licet verissimum sit dictum assumptum; quod corpus Capituli est unicum, & individuum scissuram non patiens, ut in duobus locis, eodem tempore esse possit in actibus jurisdictionibus diveris capitularibus; Non tamen implicat, ut personarum diversis materialis dari possit pro exercitio aliquorum actuum, juxta ea quæ habentur *sub tit. de præminent. disc. 2. cum pluribus sequent.* ubi de Capitulo plurium Ecclesiarum, quæ materialiter sint divise, etiam in diversis locis, & tamen constituent unum, & idem Capitulum formale, quoniam aliud est jus habituale, aliud verò exercitium, ex iis quæ habentur *sub tit. de sed. disc. 8. cum similibus.*

Et magis proximè ad rem, docet praxi, quod, licet Episcopo pontificaliter celebranti, vel assistentiam in throno solemniter præbenti, Capitulum assistere debeat, cum paramentis, vel respectivè cum habitu canonicali pro functionum qualitate, non tamen necessarius est intervenitur omnium, dum aliqua Dignitates, & Canonici remanere debent in choro, ne iste deferatur; Atque per plura Apostolica decreta provisum est quod in illis casibus, in quibus Capitulum cum Episcopo, vel sine, accedat ad alias Ecclesias pro aliqua solemnitate, non omnes accedere debeant, sed aliqui remanere in propria Ecclesiâ, ne istius cultus omnino desertus remaneat, quod non implicat cum unitate Capituli, quoniam, Aliud est jus habituale, & Aliud sunt hujusmodi actus importantes exercitium materiale,

In proposito autem supra enunciati intervenitur Capituli cum Episcopo, in functionibus in quibus ipsum mysticum corpus Ecclesiæ representandum est ab Episcopo, tanquam capite, & à Capitulo tanquam reliquo corpore; Præsertim in una Aquilana disputata in Sac. Congr. Rituum ortis discoridiis inter Episcopum, & Capitulum ratione præcedentiæ Vicarii Generalis, quam Capitulum negabat, cum Sac. Congreg. decisio prodidisset ad favorem Vicarii ex fundamentis, de quibus *in tit. de præm. disc. 19.* ubi de ista quæstione, ut Dignitates, & Canonici effugerent dictæ decisionis praxim, ac observantiam, renuebant intervenitur in concionibus tempore Quadragesimæ, vel Adventus, quamvis Episcopus interveniret cum Vicario; Ac etiam recubant Episcopo venienti ad Ecclesiam occurrere, vel illum regredientem associari; Decium tamen fuit ad omnes hujusmodi actus, vel similes teneri, ex dicta ratione quam deducebam scribens pro Episcopo, quod scilicet iste intervenitur dicitur verè capitularis, ut repræsentetur mysticum corpus Ecclesiæ constitutum ex Episcopo tanquam capite, & Canonicis, & Dignitatibus tanquam reliquis ejusdem corporis membris,

ANNOT. AD DISC. XXXVIII.

Uoad ea, quæ concernunt actus Capitulates, videri poterunt deducta in sua Sede *sub tit. de Canon. & Capitulo, ac etiam in discursibus enunciatis sub tit. de Præm.* ubi concordantes & in *Adnot. ad S.G.T. disc. 31. & 43.*

mani, & recepto sensu, vel cum rerum iudicatarum majori frequentia decidi debent; In his etenim controversiis procedere oportet, vel cum consuetudine, cui nimium in hac præcedentiarum, seu præminentiarum materia deferuntur; Vel cum declarationibus istius Sac. Congregationis Rituum, ut advertitur per Rotam dec. 214. par. 4. rec. tom. 2. & dec. 254. p. 10. & in aliis frequentioribus.

Procedendo itaque cum his duobus fundamentis; Quatenus pertinet ad primum punctum; Dicebant scribentes pro Dignitatibus, quod cum in Cæremoniali statutum sit, quod celebrans in scamno, vel in sede prope altare cum assistentia diaconi, & subdiaconi sedere debeat, ita suffragari non possit diversa consuetudo, quod decretum irritans contentum in Constitutione Clementis VIII. ejusdem Cæremonialis confirmatoria, ex notoria, & confueta hujus decreti operatione, inficiendi quæcumque contrariam possessionem, vel consuetudinem, quàm impedit, ne unquam oriatur, ex plenè deductis generaliter dec. 400. par. 9. rec. & dec. 199. par. 12. & sæpissimè cum sit principium hodiè notorium, de quo sub tit. de iudic. in particulari hujusmodi clausularum discursus; Et in specie consuetudinis contra Cæremoniale alius relatis habetur disc. 102. par. 10. rec. & apud Dunozet. dec. 855.

Huic autem fundamento respondebam cum autoritate eorumdem proximè allegatarum decisionum, quod scilicet id procedat in nova consuetudine, quæ post dicti Cæremonialis editionem, & confirmationem, sub dicto Pontifice sequatur, de novo introduceretur, Secus autem ubi continuatur in antiqua, dum jam vigentes, atque introductæ consuetudines damnantur.

Ac etiam quia dicta conclusio procedit in iis, in quibus, clarè, ac præcisè ita per Cæremoniale disponatur, adeo ut esset actus de directo contractus; Secus autem, ubi ageretur de casu omisso; vel etiam dubio, qui ita interpretationem recipere, adeo ut confuendo, vel observantia, dicenda veniret potius interpretativa, quàm præscriptiva; Et fortius ubi probabiliori rationi innixa esset.

Respectendo autem ad veritatem, pro meo iudicio videbatur quod procedi debuisset cum distinctione inter celebrantem Missam, & celebrantem officium, vel vespas; Primò etenim casu, ob notabile præsuppositam distantiam inter altare majus, & chorum, admittebam incongruum videri, ut celebrans sedere deberet in choro, ob plura inconvenientia; Primò nempe, ut roties accessus, ac recessus de loco ad locum fieri deberet; Secundò ut celebrans, à diacono, & subdiacono assistentiam non reciperet; Et tertio, quod pro majori parte solemnitate, in qua celebrans assistere debet in altare, illa proxima sedes vacua remaneret, atque Episcopus nullum haberet ibi proximè assistentem.

Quamvis etenim adverterem ad æquivoquum cum quo procedebatur, circa plures declarationes Sac. Congregationis, super assistentia non intermittenda Episcopo, quamvis non celebranti, sed cum cappa, Missæ, aliisque divinis assistenti, quod scilicet id procedat, quando juxta usum Italia, atque ad instar capellæ pontificiæ, Episcopus assistit in throno elato extra chorum, secus autem ubi juxta frequentiorum usum Hispaniæ sedeat in choro, potius tanquam unus ex Canonicis, quàm tanquam Episcopus, aliqua tantum majori prærogativa in ornamento sedis sibi concessa, in signum dignitatis, dum in reliquis reputari solet tanquam unus ex canonicis; Ac pariter neque habet in iure conferendi illam coequallem simultaneam, quam ex iuris dispositione obtinet, ex iis quæ habentur in alia Majoricen. sub tit. de benef. disc. 30. Et consequenter quod termini sunt omnino diversi.

Dicta verò inconvenientia, quæ ponderantur in celebrante Missam, cessant, imò retroquuntur in celebrante officium ac vespas, quoniam celebrans semper assistere debet in choro, illo modico spatio excepto, in quo dum cantantur psalmi Benedictus, & Magnificat, respectivè incensatur altare majus, ideoque inconvenientis esset, ut illi existentes in echoro, qui officium canunt, vix recitant, adeo temori essent à celebrante, ut vix iste illos, istique illum audirent, neque casus dici potest omissus à Cæremoniali; Ideoque in hac parte credebam, quod de iustitia dictæ resolutionis reformationi locus esse debeat.

Quo verò ad secundum punctum, an scilicet inferioribus licitum esset occupare vacuas sedes superiores dignitatum; Dicebam quod casus fuit in specie pluries decisis per Rotam in Valentina juris sedendi, ut dec. 252. & 288. p. 6. recent. repetit. apud Merlin. dec. 607. & 637. dec. 224. par. 7. apud Cocchin. dec. 197. & in aliis, in quibus ex autoritate Duran. de rit. Eccles. lib. 13. c. 17. firmatur, quod in choro, aliisque

ecclesiasticis functionibus, damnabilis reputatur, atque vitanda est dispersio, commendabilis autem, atque observanda est conjunctissima unitas.

Atque ad id clarius comprobandum, deducebam ea, quæ usque ab anno 1651. & sic per annos viginti ante has dispositiones, (me quoque scribente, decisa fuerunt per eandem Congregationem super eodem puncto etiam ad favorem beneficiatorum, seu Capellanorum Ecclesiæ collegiatæ Camariorum Lucanæ diocesis, ut Capellani occupare deberent superiores vacuas sedes Canonicorum, eodem modo quo in dicta Valentina favore Portionariorum decisum fuit per Rotam; Quamvis etenim diversus sit ordo Canonicorum ab illo Beneficiatorum, qui non dicuntur de Capitulo, sed potius Capituli, & Canonicorum servitores reputantur, ex deductis dec. 423. par. 4. 136. & 351. par. 6. dec. 32. 76. 112. par. 7. & frequenter in aliis, atque pluries ad vertitur sub tit. de Benefic. & sub altero de Canonicis, & Capitulo; Ideoque unus ordo cum alio non est confundendus. Attamen id rectè procedit, quando juxta frequentiorum, ac recentiorum usum (ut præsertim docet praxis, trium patriarchalium Basilicarum, aliarumque collegatarum Urbis, ac fote omnium cathedralium, & insignium collegatarum Italiæ in choro, aliisque locis, & functionibus, adest formalis contradistinctio sedium, vel bancorum, quod scilicet Canonici, & Dignitates sedent in ordine eminentiori; Beneficiarij verò, vel Capellani, in ordine inferiori, ut ita unus ordo, ad altero distinguatur; Eodem modo, quæ juxta praxim dictarum Basilicarum distinguuntur etiam Clerici à Beneficiariis, alium inferiorem ordinem sedendi habentes, quoniam tali casu sufficit unitas in quolibet ordine respectivè, neque datur ascensio ab ordine inferiori ad superiores, dum ita resularer confusio; Siquidem sufficit, ut evitetur dispersio, atque addit unitas in eodem ordine; Secus autem ubi, idem, & coequalis sit ordo sedendi, absque discretione, adeo ut inter canonicos, & Beneficiatos dignoscatur solum illa ratio præcedentiæ, quæ dignoscitur in eodem choro, vel banco inter dignitates, & canonicos, sive inter Canonicos antiquiores, & juniores, quoniam tali casu intrat dicta ratio prohibitiæ dispersionis, ac interruptæ unitatis; Et consequenter ertoneum est (pro consuetura pragmaticorum incepti, decisionis in aliquibus casibus editas, generaliter quibuscumque aliis applicare, in quibus de consimili controversia agatur, quoniam reflectere oportet ad singulorum particularia circumstantias, earumque congruam combinationem.

Tertius demum punctus mutationis chori erat potius facti, quàm juris, ex congruentiæ legibus decidendus, inspecta scilicet qualitate structure, & an hæc innovatio, Ecclesiæ majestatis, vel populi adificationis præjudicare posset, necne; Id autem pendebat ex magis distinctis facti notitiis, ejusdemque Ecclesiæ magis diligenti, & accurata mappa geographica, utraque parte audita faciendâ, ut veritas non alteretur, dum ista reputari solet optima species probationis tanquam per evidentiam, ut ad vertitur aliis relatis, dec. 59. n. 12. par. 10. rec. cum concordantibus, sub tit. de iudic. in particulari discursu hujus probationis per evidentiam rei; Solumque insinuabam pluries deductam propositionem, præsertim sub tit. de præminent. disc. 39. quod scilicet novitates regulariter in iure damnabiles reputantur, atque ubi non urgeat necessitas, quo magis fieri potest, evitandæ sunt; Ideoque apud politicæ professores, parum opportuni Republicæ regimini reputari solent novatores; Ac propterea, justa visa fuit resolutio, ut nil innovaretur, quatenus non constaret de talibus inconvenientibus, quæ immutationem de condigno exigerent.

ANNOT. AD DISC. XXXIX. & XL.

In ista pariter præcedentiarum materia nulla postmodum suppetiit occasio disputandi præterquam in casibus, de quibus in sua Sede sub tit. de Præmin.

ROMANA DENOMINATIONIS, SEU ORDINIS AD PETITIONEM THEATINORUM. Responsum in casu deciso per Sac. Congregationem Rituum pro hac parte.

De ordine tenendo per quandam speciem præcedentiæ, tam super expressione nominum, quàm super expressione imaginum, inter plures Dei servos, ab Ecclesiâ eodem tempore canoni-

nonizandos, atque Sanctorum catalogo adscribendos.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Quod in celo non adfit discordia.
3 Sed in terris etiam inter Sanctos datur ordo Hierarchicus.
4 Clerici saculares præcedunt regulares.
5 Ultimus Archiepiscopus præcedit primum Episcopum cum similibus, ita etiam inter Sanctos ultimus de una majori hierarchia præcedit primum de minori.
6 Theatini, & Jesuitæ sunt veri Regulares mendicantes.
7 Habitus solius est attendendus.
8 Parati præcedunt non paratos.
9 Quando Protonotarij præcedant Episcopos.
10 De privilegijs Religionis Dominicane.
11 An obset exemplum alterius canonizationis quinque Sanctorum.

D I S C. XL.

Imminente canonizatione quinque Sanctorum, quæ de anno 1671. per Clementem X. facta fuit, nempe, Cajerani unius ex fundatoribus Religionis Clericorum regulatium, qui Theatini nuncupantur; Francisci qui fuit tertius Generalis Societatis Jesu; Philippus fundatoris ordinis servorum B. Mariæ, Bertrandi ordinis Prædicatorum; Et Rosæ ejusdem ordinis; Aliqua pia, & devota orta est controversia, super ordine inter eos tenendo in expressione nominum, ac etiam imaginum, per quamdam speciem præcedentiæ, pro nostra humana intelligentia, vel consolatione, cum alias in ea celestis patriæ, in qua summa pax, & unio viget, hujusmodi questiones non cadant, ut bene admonet Gugliel. Duran. (cui apud Juristas speculatoris nomen tribuitur) in ejus ecclesiastico rituali occasione enarrandi visionem sanctorum Joannis Baptistæ, & Joannis Evangelistæ, pro componenda factionaria questione inter utriusque devotos, super ipsorum majori præminentia, illa enunciando verba, dum nos sumus concordæ in Cælo, ad quid vos estis discordes in terra?

Desuper itaque ex parte dictæ Religionis Theatinorum consultus, respondi (etiam pro veritate) quod probabilior videretur ipsorum, ac Societatis Jesu præsentio, ut juxta ordinem hierarchicum prius exprimi deberent nomina prædictorum, Cajerani, & Francisci de clero seculari, ordine antiquitatis inter eosdem servato, deindeque, cum eodem antiquitatis ordine exprimi deberent alii duo de clero, seu hierarchia regulari, ita pro nostra capacitate servando ordinem Ecclesiæ militantis, ipsi Dei servis relinquendo ordinem Ecclesiæ triumphantis.

Ad id motus ex rationibus, & fundamentis deductis sub tit. de præm. disc. 24. super antiqua, & celebri controversia inter Monachos Cassinenses, seu Monachos S. Benedicti, & Canonicos Lateranenses enunciata etiam sub tit. de regal. disc. 19. & alibi, quod scilicet ratione ordinis hierarchici, vel symmetrici, ad tollendas confusiones, & ne clerici secularis cum regulari confundatur, clerici saculares quamvis moderniores præcedere debent regulares quamvis antiquiores, quoniam punctus non viget inter personas, sed inter ordines, & genera, seu hierarchias; Unde propterea in Ecclesiâ militante habemus, quod ultimus Archiepiscopus præcedit primum Episcopum, sive ultimus Cardinalis presbyter præcedit primum Cardinalem diaconum, cum similibus; Atque in coelis, sive in ecclesiâ triumphantem, juxta ordinem, quem S. Patres tradunt, & Ecclesiâ servat in litanis, ultimus Archangelus præcedit primum Angelum, sive ultimus Apostolorum primum martyrem, & ultimus martyr primum confessorum Pontificem, & ultimus istius ordinis, primum confessorum non Pontificem &c. Ergo pariter inter personas ejusdem meriti, seu classis, intrare debet illa distinctio hierarchica, quæ per Ecclesiâ militantem, in processionibus, aliisque functionibus fit inter clerum sacularem, & regularem.

Supponebatur motivari ex alia parte, quod etiam Theatini & Jesuitæ essent regulares, ac veri mendicantes, juxta ea, quæ præsertim de Jesuitis plenè ad partes disputato articulo firmantur per Fagnan. in c. in præsentia, ex n. 61. de probat. Et per Rot. dec. 101. p. 10. rec. ac habetur sub tit. de Regul. disc. 63. & in adna. ad S. C. T. disc. 37. Verum id non obstatè dixi, quoniam id procedit ad effectum privilegiorum non autem ut mutetur ordo; nam etiam Canonici regulares Lateranenses sunt veri regulares, ac regularium more vivunt in

claustris, quinimò deferunt habitum de facto à clericis diversum, adeo ut apud Populum, communi opinione inter clericum regularem potius, quàm sacularem recententur. Et tamen contrarium adeo solemniter decisum fuit ex relatis, dicto disc. 24. de præmin. quoniam attenditur ille habitus, qui deferretur in functione solemnium, qui clericis, non autem monachis, vel aliis religiosis congruit, ideoque cum dicti Canonici incedant cum cotta, seu rocchetto, & biretto, idcirco vestis quotidiana privata, seu alia qualitas à dicto actu extrinseca, non attenditur; Multò verò magis dum isti, etiam in nomine dicuntur clerici, quales verè esse Apostolicæ constitutiones decernunt; Ac etiam de facto deferunt eundem habitum clericorum sacularium, cum quadam uniformi moderatione, ex qua aliqua modica distinctio resultat.

Hinc in proposito attendendi habitum ecclesiasticum, vel solemnem illius functionis, habemus, quod Canonici, vel Beneficiarij, imò etiam simplices Presbyteri diaconi, vel subdiaconi, qui in Ecclesiâ, vel in processione incedant parati cum pluvialibus, & planetis, vel dalmaticis, præcedunt etiam Dignitates, & Canonicos, aliosque antiquiores, & digniores, etiam Vicarium generalem; Atque videmus in solemnibus equitationibus, vulgò Cavalcate, quæ fiunt in urbe, occasione ingressus alicujus Principis, vel ejus oratoris, quod Protonotarij, qui cum cappa magna, & pileo, & sic in habitu solemnium incedunt, præcedunt illos Archiepiscopos; & Episcopos, qui jure privato, ac voluntariè, ut ingrediendi morem gererent, vel obsequium præstarent, cum habitu familiari, & quotidiano in eadem functione interveniunt, quamvis ubi habitum solemnem gererent, Protonotarios præcedere deberent cum similibus.

Præsupponebatur quoque ex parte ordinis Prædicatorum vim fieri in Apostolicis Constitutionibus præsertim Pii V. & Clementis VIII. circa eorum præcedentiam super omnes alios regulares mendicantes; Verum pariter id ad rem non faciebat, quoniam istud privilegium est supra mendicantes, sed non supra monachos, qui eos præcedunt, & tamen illi, qui reputari debent de clero seculari, præcedunt etiam monachos juxta casum, de quo d. disc. 24. de præmin. Ergo intrat argumentum si vinco vincen te &c.

Deducebatur quoque exemplum consimilis canonizationis aliorum quinque Sanctorum, Isidori, Philippi, Ignatii, Francisci, & Teresie factæ per Gregorium XV. dum licet adessent Philippus clericus sacularis, ac etiam Ignatius, & Franciscus ejusdem Societatis Jesu; Attamen processum fuit cum ordine antiquitatis, dando primum locum Isidoro laico; Verum facilis erat responsio, quod scilicet unicus actus non inducit consuetudinem, præsertim ubi non est contrarius, & quia ad id animadvertum non fuerit, atque ita resolutum, ac de facto practicum fuit.

IMOLEN. VENATIONIS AD PETITIONEM CUJUSDAM BARONIS.

Responsum pro veritate.

An clericis, & Ecclesiasticis prohiberi possit per Baronem, vel Dominum temporalem, venatio, vel piscatio in locis prohibitis, seu reservatis; Et quando hæc prohibitio intrat, seu quomodo practicanda sit.

S U M M A R I U M.

- 1 Casus controversia.
2 De agentibus de materia juris prohibendi venationem, & piscationem.
3 Quando fieri potest cum subditis, an fieri possit cum clericis.
4 Regulariter negatiuè.
5 De assistentia an jus sit reale, vel personale.
6 Etiam in casu realitatis laici non prohibent jurisdictionem.
7 Sed solum jure privato, & quomodo.
8 Qualis sit effectus immunitatis ecclesiasticorum, & clericorum.
9 De questione quando jus venationis sit reale, vel personale.
10 Quis effectus, vel casus ista questio percutiat.
11 Quomodo substineatur hoc jus prohibendi, & quale jus dicatur, & quando personale.
12 Et quando reale, & quare ipso casu prohibeatur etiam clericis.

ervenientum personaliter statuta die in edicto singulis annis apponi solito pro visitatione loci, ac etiam ad interveniendum in processibus procedendo alias ad poenas pecuniarias pro illarum partium abusus comminari solitas. Hinc Carolus recursus habuit ad S. Congregationem Concilii pro declaratione cuiusnam dioecesei subditus esset, atque prodit rescriptum subjacere utrique. Quare timens, quod hoc rescriptum magis dictas molestias confoveret denuo recursus habuit pro ejus declaratione, atque in hoc posteriori recursu meam adhibuit operam.

2 Dicebam itaque scribens super hoc puncto, quod rescriptum esse quidem justum, beneque fundatum, illud considerando generaliter, & in abstracto, quoniam recte dari potest subiectio, ac respectivè competentia plurium Episcoporum, tam ad effectum collationis ordinum, quam etiam cognitionis causarum, alioque effectus, quia nempe potest quis esse subiectus unius Episcopi ratione originis, alterius ratione domicilii, alterius, imò, & plurium diversorum ratione beneficiorum, ac respectivè bonorum, quæ in singulorum dioecesium possideat, eodem modo quo sub tit. de praeem. habetur de civitate, quod scilicet potest quis esse civis plurium locorum pro diversitate respectum, ut praesertim disc. 36.

3 & seq. ac etiam sub tit. de jurisd. praesertim disc. 90. super pluralitate personarum formalium in una eademque persona materiali, cum similibus, ideoque ad effectum praesertim collationis ordinum, datur ista pluralitas Episcoporum competentium, quia nempe unus sit competens ratione originis, alter ratione domicilii, alter ratione beneficii, alter ratione familiaritatis, & alter ratione simplicis accessus, quando propria dioecesis ab infidelibus, vel Haereticis occupata sit juxta casum de quo eod. tit. de jurisd. disc. 52. cum similibus, ut advertitur in adnot. ad Conc. & alibi pluries, cum ista hodie videantur jam plana, & nota apud solitos modernos collectores plenè deducta. Punctum verò constare dicebam in applicatione ad factum pro dictis effectibus, vel abusus gravatoris, & onerosi, an scilicet absentia non obstante cogi possit personaliter intervenire in dicta praestatione obedientiae per omnes dioeceseanos statuta die faciendae, vel in altera occasione visitationis; ac in processibus, aliisque similibus actibus.

In hoc autem etiam pro veritate, agnita quoque, & declarata per S. Congregationem, dicebam, quod injusta, maleque fundata esset Episcopi praesentio, quoniam etiam praesentes, qui non habeant beneficium residentiale, sive non sint de aliquo corpore, quod ex consuetudine soleat, ac teneatur intervenire in publicis processibus, aliisque functionibus, non possunt ad id cogi, ex deductis hoc eodem tit. disc. 32. in fin. ac etiam in opusculo de Episcopo, & alibi; Igitur multò minus absentes; Et quoad interventum personalem in praestatione dictae obedientiae semel in anno statuta die juxta Dioecesis consuetudinem, aliumque interventum ad effectum visitationis personalis, quando Clerici, & presbyteri etiam simplices ad residentiam veram non actari reperiantur praesentes in loco, nullumque habeant legitimum impedimentum, tunc admittebam quod Episcopus possit eo ad id cogere, atque ad aliquam poenam moderatam procedere contra inobedientes, quoties constet quod ex contumacia & inobedientia positiva non comparitio proveniat, quoniam non videtur prohibendus Episcopus semel in anno, sive in aliquibus statutis temporibus numerate proprium ovile, ac reconnostrare, & visitare personaliter suae dioecesis clericos, ad effectum dignoscendi eorum in exercitio ordinum, quamvis nullum habeant beneficium; Non per hoc tamen inferunt, ut eos absentes multare possit, sive cogere ut discendentes à loco in quo morantur ad alium accedere debeant, sive impedire ne abique ipsius licentia, ejusque literis dimissorialibus discedere, ac pro libito peregrinari valeant, cum haec pluries improbatà fuerint per S. Congr. Eo tamen excepto casu, in quo absentia esset malitiosa, & affectata ad effectum fraudandi visitationem personalem, ut contingere potest in Clericis locorum dioecesis, in quibus Episcopus residere non solet, sed solum semel in anno vel statuto tempore interveniat occasione visitationis sibi injunctae per Concilium Tridentinum; Ac propterea ille, qui in reliquis anni partibus domicilium fixum, & ordinarium in loco habeat, in dicta visitatione, vel ejus consuetudine tempore imminente, studiosè affectet absentiam, & peregrinationem, ut ita effugiat praesentiam pastoris, ejusque visitationem personalem, sed iste dicitur casus particularis tanquam per limitationem regulæ, quæ est in contrarium.

7 Atque si hæc procedunt in illis, qui verè originarii, & domiciliiarii locorum dicuntur, multò magis dicebam id proce-

dere in hac facti specie, quod nativitas in loco fuit potius occasionalis ob residentiam patris ratione feudi, ut advertitur eodem tit. de praeem. disc. 37. & disc. 104. de regalibus, ac etiam disc. 21. de Canonis. & alibi pluries. Cum enim (loquendo de moribus Italiae) nobiles magnatum Civitatum, ac etiam alii industres negotiatores, occasione feudorum, & dominiorum, vel respectivè occasione mercaturæ, vel exercitii alicujus professionis s. leant in diversis locis morari, ibique filios procreare, ita esset dare magnum, & impracticabile inconveniens, quod filii istorum subiecti remanere deberent quamvis absentes, illis Episcopis, intra quorum districtum hujusmodi natales habuerint, si eligant vivere in patria originaria, aut in alijs sibi benè visis locis; Ideoque contra clericos simplices qui ratione beneficii verè residentialis non possint cogi ad residentiam cum remedijs statutis per Sacros canones, vel per Concilium Tridentinum, juxta deducta sub tit. de benef. disc. 77. & alter non videtur dari casus nisi ex praemissis absentia affectata, & fraudulenter ad evitandam visitationem personalem, sive alter, ut id ex contemptu fiat.

Quinimò etiam ubi agatur de habentibus beneficium residentiae adhuc abusus est ob hujusmodi non comparitiones, vel ob absentiam sine licentia, procedere ad multas, & poenas pecuniarias, quandoque etiam notabiles ut propterea hujusmodi functiones deserviant, & principaliter fiant tanquam per speciem mercaturæ, seu venationis occasione extorquendi pecunias, dum contra non residentes per canones, & per Concilium impositæ sunt poenæ, ad quas, non autem ad alias procedi debet, juxta ea quæ habentur d. disc. 77. & 134. & 135. de benef. & alibi.

ALEXANDRINA PRÆMINENTIARUM PRO PRÆPOSITO S. DALMATII, CUM PRÆPOSITO S. MARIE DE CURTE.

Casus disputatus in Tribunali A. C. credo, resolutus pro hac Parte.

An Ecclesia Collegiata inferior teneatur accedere processionaliter ad aliam Collegiatam digniorem, ut exinde accedatur ad Cathedralam, idemque agere in regressu in processibus, quæ per Cathedralam fiunt.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 Resolutio causa.
3 Collegiata inferior, quando accedat ad digniorem in processibus peragendis, & n. 5.
4 In Ecclesia, in qua processio inchoatur, debet terminare, & conclusio de qua n. 3. an procedat, ubi accedendum sit ad Cathedralam.
5 Major dignitas, vel antiquitas Collegiata importare debet praeminentiam, & praecedentiam, non autem subjectionem inferioris, & minus digna.
6 Quid in hoc opereatur observantia, seu consuetudo.
7 An Episcopus in Constitutione Synodali possit disporre id, de quo supra n. 3. & 5.
8 Adversus Ceremoniale non datur contraria observantia.
9 De facultate quam Concil. Trident. tribuit Episcopis in materia praecedentiarum in processibus.

D I S C. XLV.

Cum in Civitate Alexandriae adessent duæ Ecclesiae Collegiatae; una S. Mariae de Curte antiquior, & quæ praecedentiam habet supra alteram S. Dalmatii praesentionem excitavit Praepositus primæ, in vim assertæ consuetudinis, ac etiam Constitutionis Synodalis, quod Praepositus, & Canonici S. Dalmatii, quando publicæ processiones per Cathedralam peragendæ sunt, accedere deberet processionaliter ad Ecclesiam S. Mariae, ut exinde accederetur ad Cathedralam, idemque fieri debere in regressu, atque sententiam ab Ordinario super reintegracione ad possessionem hujus praeminentiae reportavit in gradu appellationis revocata à Metropolitanò Mediolani; Introductaque per appellationem causæ in Tribunali Auditoris Cameræ, credo quod hæc posterior sententia confirmata fuerit, quod tamen non omnino certum est, dum post unicam disputationem amplius de causa actum non audivi.

Scribendo itaque pro Praeposito S. Dalmatii, & si pro con-

confirmacione sententiae Metropolitanæ, etiam cum aliquo sensu veritatis, super quo tamen cum unica disputatione non visis iuribus alterius Partis, iudicium omnino maturum esse formari non potuit, dicebam, quod probabilior esset hæc posterior sententia, cum praesentio actoris probabili fundamentò innixa non esset; Quando equidem ageretur de duabus Collegiatis existentibus in aliquo Oppido extra locum cathedralis juxta casum, de quo disc. 9. de Praem. cum similibus, tunc ista praesentio probabilitatem haberet, quoniam inferior seu minus digna; quamvis non processionaliter, sed privatim accedere teneatur ad digniorem, & matricem saltem in illa matricitate impropria, à qua importat antiquitas, & praecedentia, juxta plures species matricitatis, de quibus pluries eod. tit. de Praem. ex ea ratione, quod illa Ecclesia, ex qua inchoanda est processio, & in eadem terminare, debet eodem modo, quo agendum est per illos Regulares, & alios, qui ex decreto C. T. in publicis functionibus intervenire debent, juxta dec. 15. Seraphini, ac declarationes S. Congregationis relatas per Barbof. & Nicol. alioque similes Collectores, quæ frequentius loquuntur de cathedrali, sed ex identitate rationis con-

gruunt etiam illi Collegiatae, quæ sit dignior, cum eadem sit proportio; Secus autem in hac facti specie, quod ambæ aequaliter subditæ, tanquam constituentes duo corpora distincta, teneatur accedere ad Cathedralam, cui solum debitum est obsequium, cum tunc dicta praesentio nullam habeat juris, ac rationis fundamentum, quoniam antiquitas, vel alia praerogativa causare quidem potest praeminentiam circa praecedentiam, non autem circa subjectionem, nisi istius titulus detur, ille praesertim veræ, & effectivæ filiationis, quia nempe prius esset unica, à qua sub hac lege dismembrata esset aliqua pars cum nova erectione sequuta sub hac lege, juxta ea quæ circa matricitatem habentur d. tit. de Praem. praesertim in hoc

Supplemento, disc. 42.

7 Et quamvis loco tituli stare soleat diuturna possessio, cujus vigore allegare liceat titulum juxta frequenter insinuata sub diversis materijs, & praesertim disc. 21. de judic. At tamen non subsisteret factum, quod potius resistere videbatur; dum poene hoc faculo supponebatur, quod observantia fuisset in contrarium, atque actor se fundabat in quibusdam actibus possessivis antiquis, ac propterea intenuavit reintegracionem, & sic deficiebat illa species possessionis, quæ ad hunc effectum requiritur.

Quo verò ad Constitutionem Synodalem duæ cadebant inspectiones; una potius facti, quam juris super ejus tenore, & intellectu, super quo certabant causæ Patroni, hinc inde praetendentes, quod cuilibet illa assisteret; & nihilominus dicebam, quod sufficeret illam esse dubiam, cum esset de anno 1617. & sic initio istius faeculi, in quo observantia praesupponebatur potius in contrarium, ut ita intraret pariter nimum frequenter insinuata operatio observantiae super interpretatione legis dubiae.

8 Altera verò inspectio juris erat super potestate, an scilicet potuerit Episcopus desuper ita statuere; atque in hoc negotio dicebam videri virorem, non solum, quia est contra jus introductio servitutis unius Ecclesiae erga alteram, quæ ratione cathedralitatis non habeat juris assistentiam, adeo ut etiam in hujusmodi iuribus incorporalibus jurisdictionalibus, vel praeminentialibus intrent termini Extrav. Ambrosiae, ut advertitur disc. 1. de Alien. & Contrast. & alii plures; Sed etiam quia id adversatur caeremoniali praecipienti, quod à Cathedrali, vel Matrice, & digniori respectivè incipere deberet processio, ibique terminare, cum alijs non unica, sed plures essent processiones, ideoque ubi non doceretur de legitima consuetudine antiqua jam inducta de tempore editionis, vel confirmacionis caeremonialis per Constitutionem Clem. VIII. quam eadem constitutio praeservavit, quælibet alia possessio, vel consuetudo non suffragatur ob decretum irritans contentum in eadem Constitutione, ex firmitate per Rot. dec. 102. par. 10. & apud Dunozet. dec. 855. & advertitur pluries eodem tit. de Praem. ac etiam hoc eodem tit. & alibi.

10 Et quamvis ex parte actoris fundamentum constitueretur in decreto Conc. Trid. praesente Episcopo facultatem etiam cum Regularibus exemptis, multoque magis cum clericis secularibus subditis jurisdictionem, & facultatem decidendi summarie, & simpliciter hujusmodi controversias praecedentiarum, aliarumque praeminentiarum in processibus aliisque Ecclesiasticis functionibus, ex deductis disc. 38. in Adnot. ad C. T. & alibi, nihilominus dicebam, quod clarum erat æquivoque applicare ad rem istud decretum conciliare, cum illud constituit Episcopum iudicem, etiam cum exemptis, cum quibus alias jurisdictionem non haberet ad effectum de-

Card. de Luca, Lib. XIV.

cidendi illas ambiguas controversias, quæ sub Judice cadant determinandas prout de jure; non autem ut sibi liceat unam Ecclesiam, alteri subditam facere, illamque obligare ad illa obsequia, quæ non habeant juris assistentiam, imò potius resistentiam, dum receptum est quod Episcopus in Constitutionibus Synodalibus statuere non potest contra jus, ex deductis disc. 35. & 37. de judic. & alibi pluries.

NULLIUS BAREN.

SIVE JUVENACEN. CLERICATUS PRO N. LIOY.

Informatio pro Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium.

Ad intelligentiam Clem. primæ de penis super in habilitacione filiorum, & descendencium eorum, qui occidunt Episcopum, vel alium Prælatum, & an procedat pro assequutione primæ tonsuræ, aliorumque ordinum.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 De inhabilitacione filiorum, & descendencium eorum qui occidunt Pontifices.
3 Qui veniant sub nomine Pontificum.
4 Quod attendatur casus occasio.
5 Quod inhabilitatio ad beneficia non capiat illam ad ordines.

D I S C. XLVI.

Cupiens N. Lioy Oppidi Terlitii Provinciae Baren. ex justis causis, illa praesertim, quæ omnium magis congrua reputari solet obtinendi habilitatem ad obtinenda beneficia, praesertim de Jurapatronatus, & quo casu fraudes committi soleant, ut advertitur supra disc. 25. effici Clericus; Cum id sibi denegaretur per illum Archiepiscopum existentem in quasi possessione Ordinarii loci cum territorio separato, & cum qualitate nullius, recursus habuit ad Sac. Congregationem Episcoporum, & Regularium, quæ juxta styllum insinuatam in disc. 16. in Relat. Curia, & alibi, rescriptis Ordinario pro informatione, istoque respondente moveri ad hujusmodi denegacionem ex decreto Concilii Viennensis registrato in prima Clem. de Pen. inhabilitante filios, & descendentes eorum, qui occidunt proprios Prælatos, stante quod recurrentis pater cum plerisque alijs ejusdem loci occiderat Archiepiscopum ejus mediatum praecedessorem, idcirco eadem Congregatio rescriptis, ut huic difficultati in puncto juris responderetur, istaque responsione data, obtentum fuit intentum, demandando concessionem literarum dimissorialium.

Dicebam itaque, etiam cum sensu veritatis, quod ad rem non adaptaretur dispositio disc. Clementinae dupliciter; Primo quia decretum Concilii loquitur de Pontifice, sub cuius nomine veniunt illi, qui sunt in Pontificali ordine constituti, ac propterea gloss. verbo quamvis Pontificem litera D. observat quod electi, & non consecrati non includuntur, & clarius in verb. A seadis, & verb. Terra quoque, aliisque sequentibus, & per tot. loquitur semper de Episcopis, & per consequens dicebam non adaptari ad casum, in quo agebatur de Archiepiscopato prima Dignitate in ea Collegiata praetendente curam jurisdictionalem in figura Prælati inferioris juxta tot casus etiam in Abbatis, & Prælati Regularibus, imò in Militibus Religionis Hierosolymitanae recensitis disc. 1. cum plur. seqq. de jurisdictione, quod etiam est in lite cum Episcopo Juvenacen. qui aliquas resolutiones favorabiles reportavit, ideoque prorsus improprium esse dicebam, ut istud decretum Concilii hujusmodi inferioribus Prælatibus adaptaretur.

Clarius verò in hac facti specie, quod homicidium sequutum non fuerat ex causa Prælatum, administrationis spiritalis, sed ex eo quod ille Archiepiscopus culposè, & illicitè saltem in regulis prudenialibus, & congruentia exercebat in loco munus Gubernatoris secularis, sive Vicarii Baronis, cujus mentio habetur disc. 27. de Feud. istaque occasione aliqui cives nobiles, & qualificati ab eo se offensos, & gravatos repurantes ex odio, & vindicta privata, illum occiderunt, ideoque inspecto tenore ejusdem decreti Conciliaris, multò minus erat ad aptabile ad casum.

Et secundo, quoniam idem decretum loquitur de inhabilitacione ad beneficia, ideoque ob strictam interpretationem dan-

dandum legibus poenalis, intelligitur de assequendis in futurum, non autem de iam obtentis, ut observat *gloss. ibid. verbo bohinenda*, cum concordant per Barbof. in *collecl. ad eadem Clem. nu. 14*. ideoque ubi etiam ageretur de ordinibus facris, ipsoque Presbyteratu, dicebam hoc obiectum nullatenus intrare utpotè in casu omisso, in quo regula est, quod filii non debent ferre iniquitatem patris, atque luere pœnas ejus delictorum, potissimè quoniam in beneficiis agitur de lucro captando, & de ditione cum eorum fructibus, & emolumentis, ac etiam de prerogativis, & præminentiis honorificis, quæ illorum ratione competunt, ideoque non videtur adeo exorbitans denegare hujusmodi personis ex delicto parentum gratias, utilitates, & honores Ecclesie contemptæ, & offensæ: Ubi verò agitur de solis ordinibus, isti quoribus non adstant illi immunitatis abus, qui damnantur *supra, dis. 6. & seq. & alibi*, important potius servitium, ac ligamen, & onus, multò igitur magis ad hunc effectum primæ tonsuræ, quæ juxta opinionem Theologorum non est ordo, sed sola introductio ad ordines, & juxta illam Canonistam est ordo Ecclesiasticus in genere, quia constituit personam in ordine, vel Hierarchia Ecclesiastica, sed non est ordo in specie ex deductis *dis. 81. de Pens. & in adnot. ad Concil. & alibi*.

Ponderanda etiam, quod idem decretum inhabilitat ad obtinenda beneficia in ea Diocesi, non autem alibi, ideoque ira denegando clericatum esset inhabilitate ad obtinenda beneficia ubique locorum.

ROMANA FRANCHITIARUM.

Votum, sive discursus pro veritate.

De Franchitiis, quibus Clerici Camerae, alique Camerales potiuntur à Dohanis, aliisque Gabellis, quomodo competunt.

S U M M A R I U M.

- 1 Quinam sint Camerales.
- 2 Quomodo franchitiis gaudeant, sive gaudere consueverint.
- 3 In quo differant exempti non Camerales à Cameralibus.
- 4 De occasione scribendi.
- 5 De motu propria, seu Constitutione Innoc. XI. de super edita.
- 6 Quam partem gerant Clerici, & alii Camerales in appalibus, qui sunt.
- 7 Tutor, vel alius Administrator non potest facere actus sibi proficuos papillo damnosos, ac præjudiciales.
- 8 Quid in hoc operetur confirmatio appalium, qua fit per Papam.
- 9 Pro ratificatione, vel approbatione requiritur scientia certa.
- 10 De exclusione voluntatis Papæ approbandi ea, qua sunt Camerae præjudicialia.
- 11 Attenditur solum id, quod est in summano chirographi, seu motu proprii.
- 12 Stylus est regulator voluntatis Principis.
- 13 Quid operetur decretum Judicis super confirmatione contractus gesti per Tutorem nomine pupilli.
- 14 De alio simili super Liboniano.
- 15 Quando Constitutiones revocatoria intrent, etiam cum Cameralibus.
- 16 An causam onerosam foveant Clerici Camerae.
- 17 De observantia quid in hoc operetur.
- 18 Consuetudo non admittit extensionem.
- 19 De motivis, ob qua juste moderatio franchitiarum sequuta est.
- 20 De Franchitiis illorum Cardinalium, qui fuerunt Procuratores.
- 21 Quomodo intelligi debeant illa verba, qui cederunt in Camera.
- 22 Procedendum est cum distinctione casuum.
- 23 De illis Clericis, qui effecti sunt Cardinales.
- 24 De illis Clericis, qui Clericatum vendiderunt, & quomodo intelligi debeat illa verba etiam dimisso officio.
- 25 De aliis Cameralibus ab officio remotis.
- 26 Exempti debent pati aperitionem arcularum, & sarcinarum, ac mercium perquisitionem.
- 27 De antiquis prerogativis Cardinalium.
- 28 De fraudibus, quas committunt Ministri exemptorum.
- 29 Quod apertura demandabatur antiquius, etiam in bonis Principum.
- 30 De provisione certa taxa occurrendum fraudibus.

Antiqua est Urbis consuetudo enunciata in Constitutione 45. Pauli III. in Bullar. veteri Sixti V. ac etiam in plerisque aliis posterioribus notissimis Constitutionibus, & in multis capitulis antiquorum appalium ab eodem Paulo III. citra, quod Clerici Camerae Apostolicæ, alique Officiales, & Ministri ejusdem Camerae, qui in ea sedere solent, quales sunt Cardinalis Camerarius, Gubernator Urbis tanquam Vice Camerarius, Auditor Camerae, Thesaurarius Generalis, Præses, seu Præsides Camerae, Advocatus Fiscalis, advocatus Pauperum, Commissarius Camerae, & Procurator Fiscalis Generalis, enunciati *dis. 33. in rel. Curia* gaudere consueverunt exemptionibus, & franchitiis à Dohanis, & Gabellis pro illis mercibus, & rebus, quas pro eorum, ac familiarum suo sumptu viventis usu introducere facerent sub ea tamen lege, ut res ita introductas non possent aliis concedere, ne detur casus fraudis ultra usum proprium; Ab anno verò 1603. consuevit in Capitulis Appalium superaddi, quod istis franchitiis potiri debent Camerales non solum pro mercibus, & rebus, quæ ab extra introducerentur ut supra, sed etiam pro illis, quæ emerentur in tabernis, seu fundacis, aliisque Apothecis, seu repositoriis, vulgò Magazenis, quod aliquo tempore antecedenti sub Gregor. XIII. superadditum fuerat in franchitiis à Gabella, seu Dohana vini Ripalis, de qua particulariter agit *dis. 65. de Reg.* Eademque antiqua consuetudo enunciata in literis patentibus per Camerarium expediti solitis, fuit, quod hujusmodi franchitiis potiri consueverint, non solum præfati Clerici, alique Officiales, quando sint actualiter in munere, sed etiam dimisso officio, & sic illi, qui promoti fuerint ad Dignitatem Cardinalatus, aut etiam, quod recepto pretio mutaverint statum, quia Episcopi effecti sint, vel etiam sæculares prout etiam alii Camerales ad nuntum amovibiles, atque mutari soliti, prout sunt Gubernator Urbis, Commissarius Camerae, & Procurator Fiscalis donec vivunt in eadem prærogativa continuare consueverunt, quia sic expressè disponunt præfate literæ patentibus per Camerarium expediti solite. Quinimò cum Constitutio 9. Pauli V. revocatoria exemptionum, & franchitiarum præservet franchitiis eorum, qui sedent, vel sederint in Camera, hinc ductum est argumentum, quod sufficere aliquando, licet ad breve tempus sedisse, ac propterea illi Cardinales, qui pro tempore, quo abfuerint Camerarius, deputati fuerint Procuratores, quamvis ad breve tempus istud munus exercuerint, eisdem franchitiis potiri consueverunt ad vitam; Cùmque præfata immunitas in rebus, quæ pro usu proprio introducerentur ab extra competere etiam generaliter omnibus Cardinalibus, ac etiam Oratoribus Principum, & Republicarum, hinc ob dictam innovationem ea invaluit differentia inter Cardinales Camerales, & non Camerales, quod primi habent franchitiis, etiam pro mercibus, & rebus, quæ emebant in fundacis, & magazenis, bonificando Mercatoribus, vel introductoribus id, quod importaret Dohana, seu Gabella jam soluta in introductione, alii verò Cardinales non Camerales, & Oratores habent solum franchitiis juxta usum antiquum pro solis rebus, quæ ab extra introducerentur. Cùmque moderno tempore, præsertim verò ab anno 1663. ob notoria accidentia, ob qua franchitiis exemptorum, tam reales, quàm locales, ac etiam personales, cùm aliquo excessu nimium excreverint, exinde tanquam pro omnium poenè rerum corruptelam, nimium excreverunt istæ franchitiis Cameralium poenè in sexuplo supra antiquum solum, ac propterea Pontifex Innocentius Undecimus, qui Cameram Apostolicam nimium oneratam, & obæratam invenit, totus intentus ad consulendum, tam huic, quàm multis aliis inconvenientibus, ex quibus Respublica penè rota laxata erat, post editam in initio Pontificatus (insepenè rota laxata erat, post editam in initio Pontificatus) quando vestigia poenè omnium prædecessorum à præfato Paulo III. citra usque ad Clementem X. immediatum prædecessorem) revocatoriam omnium exemptionum, & franchitiarum in genere, cum enunciata præservativa Camerariarum in genere, cum enunciata præservativa Camerariarum in genere, deveniendo postmodum ad examen, ac moderatio-nem franchitiarum non cadentium sub dictis Constitutionibus revocatoris, prævio maturo examine illas moderatas fuit, eas reducendò ad antiquum statum, in quo erant ante præfatum innovationem sequutam de anno 1603. ut scilicet competere debeant solum pro mercibus, & rebus non ingabellatis, quæ pro usu proprio, atque citrà fraudem introducantur ab extra, non autem pro mercibus, & rebus jam ingabellatis, quæ manent in fundacis, & Magazenis.

In præfato igitur examine, in quo ego tanquam ejusdem Papæ Auditor aliquam cum aliis ejusdem Papæ Ministris par-

partem habui (quamvis Camerales totum mihi referrent in debite) in voto, seu discursu desuper edito ex solo (Deo teste) motivo veritatis, & justitiæ, non autem ut proprio Principi, & Domino adulare (quod hucucque semper à me pro-fus alienum fuit, atque spero, quod Divina assistente gratia, erit in futurum usque ad obitum) dicebam, quod innovatio sequuta circa dictam superadditionem factam in solitis capitulis Appalium in dicto anno 1603. quandam redoleret speciem illicitæ usurpationis nimium Camerae præjudicialis, ideoque nullatenus attendenda veniret, quoniam cum ad præscriptum Apostolicarum Constitutionum, tam Appalium, quàm eorum Capitula fieri debeant in plena Camera, quod tunc inconcussè servabatur, exinde sequitur, quod ipsi Clerici, alique Officiales, & Ministri Camerales ita gererent partes Tutoris, seu legalis Administratoris Camerae, quæ tanquam corpus inanimatum de necessitate vivit sub aliena legali administratione, & per consequens in illo contractu Appalium, qui fiat cum Appaltore ipsi dictam gerunt personam, quo posito resultat certum, ac absolutum Juris principium ipsi etiam naturali Juri, ac rationi innixum, quod non potest Tutor, vel Curator, sive alter legalis administrator in actibus, quos gerit cum tertio administratorio nomine, sibi ipsi jus dicere, atque ad proprium commodum supplantare pupillum, vel alium, qui sub ejus administratione vivat.

Et quamvis magnum constitueretur fundamentum in eo quod præfata Capitula Appalium de more confirmata fuerunt per Papam, ac propterea adesse diceretur Papæ approbatio, quæ speciem concessionis haberet; Advertebam tamen hoc fundamentum continere claram fallaciam, quoniam tunc id procedere posset, quando constaret, quod Papa certam, ac distinctam habuisset notitiam, non solum Appalium in genere, quoad substantialia, sed etiam omnium, & singulorum Capitulorum, etiam in iis, quæ obiter enunciantur per integram illorum lecturam. Et nihilominus neque id sufficeret, nisi etiam in eo concurrerent certa, & explicita scientia diversæ formæ, seu diversæ tenoris capitulorum Appalium antecessorium, ut ita habenda certam notitiam istius superadditionis, & alterationis valde præjudicialis sciens, ac volens hæc novam concessionem ita implicite Cameralibus facere voluisset, ex vulgari regula, quod animus non trahitur ad ignorantiam, quodque ad effectum ratificationis, vel illius confirmationis, quæ redoleat speciem novæ concessionis, requiritur scientia certa facti, & juris.

Id autem non solum nullam habere dicebam justificationem, sed ad evidentiam excludi eae ipsius ætus natura, & qualitate, ac stylo, quoniam hujusmodi Capitula Appalium præparantur per Thesaurarium, & Commissarium Camerae, alioque inferiores Ministros, quale sunt Rationatores cum illis, qui Appalium sumere volunt, atque post hæc præparationem, quando servetur forma præscripta per Constitutiones, quibus non derogetur, ut modernis temporibus frequenter fieri consuevit, non autem in illis temporibus, de quibus agit, quod scilicet instrumenta stipulentur in plena Camera, tunc inibi maturius examinantur, & approbantur, Papa verò sequendo fidem Officialium, & ministrorum ad id deputatorum approbat, & confirmat Appalium in partibus substantialibus concernentibus interesse Camerae cum Appaltore, ita habendo scientiam solum de quantitate Pensionis, vel Census, ac de tempore, pro quo fiat Appalium, nec non de impræstantia Appaltori fieri solita, & de aliis pactis magis substantialibus, dum hæc tantum per ministros Camerales Papæ insinuantur, ubi confirmatio sequatur per motum proprium, ubi verò per chirographum ponuntur juxta stylum in summano, ideoque in his tantum adesse dicitur certa scientia, & voluntas Papæ, qui non solum legis Capitula, sed neque corpus Chirographi, & quando etiam perlegeret, neque in hoc proposito ad hanc voluntatem inferri posset, quoniam, ut præmissum est, constare deberet, quod haberet certam notitiam, ac recerent memoriam de statu antecedenti, ac propterea agnosceret, quod faceret innovationem, quod utriusque nullatenus est verificabile, quinimò attento stylo, qui ut frequenter sub diversis materiis advertitur, & præsertim *dis. 8. in Relat. Cur.* ubi de Dataria, & Cancellaria dicitur regulator voluntatis Papæ, quando iste habuisset in animo faciendi hujusmodi concessionem nimium considerabilem, id fecisset cum particulari Motu proprio, istum justificando cum causis ad id moventibus, non autem ita implicite, & per subauditum intellectum.

Ad id autem comprobandum ponderabam à simili, quod si Jurex cum ejus decreto approber, & confirmet contractum emptionis, & venditionis, aut locationis, vel similem initium per tutore nomine pupilli cum extraneo emptore,

vel conductore, aut alio contrahente tunc partes Judicis sunt inquirendi substantiam illius contractus, ne pupillus circumveniat, sive lædatur à tertio contrahente, non autem perferendi id, quod obiter in Instrumento insinuetur ad commodum ipsius Tutoris contra Pupillum, quodque propterea dicitur cum ejus decreto ita approbare; cum similibus, quibus eadem congruat ratio. Ac etiam advertebam adaptari posse ea, quæ *disc. 8. de Testamento* habentur in materia Liboniani, quod non ex eo quod Testator se subscribit Testamento illudque approbat, exinde inferri potest ad approbationem eorum, quæ fiduciarius Testamenti scriptor sibi adscripsit, nisi expressè dicatur, vel quod sufficientia concurrant hujus voluntatis argumenta.

Et nihilominus quando etiam exinde ad novam concessionem inferri posset, adhuc advertebam quod ista concessio, utpotè, nova mereque gratuita, & sine aliqua causa illam justificante, caderet sub Constitutione 9. Pauli V. paulo post ad biennium edita revocatoria omnium hujusmodi concessionum præterquam ex causa verè onerosa, & correspondiva, & quamvis per eam præserventur franchitiis Cameralium, attamen præservativa restricta est ad concedi solitas, quod utique huic unico actui tot patienti exceptiones, & difficultates non est adaptable.

Licet enim per clericos nimium exaggeraretur causa onerosa, eo quia eorum officium est venale pro magno pretio, ex deductis *dis. 2. de regal. & dis. 33. in relat. Cur.* nihilominus istud videbatur omnino leve fundamentum ex pluribus; Primum nempe quoniam præfatum magnum pretium auctum ac statutum fuit per Sixtum V. correspondivè ad emolumenta, quæ tunc aucta, & assignata fuerunt, quando Franchitiis considerata fuerunt juxta modum antiquum, ista verò innovatio sequuta postmodum est ad plures annos circa finem Pontificatus Clem. VIII. absque aliqua correspondivitate; Secundò quoniam ex literis patentibus desuper expediti solitis ut supra advertitur, dicitur id provenire à quadam antiqua consuetudine antequam dictum pretii augmentum sequeretur, dum habentur hujusmodi literæ patentibus sub Pio IV. & Greg. XIII. & aliis Pontificibus, ante Sixtum V. Et tertio in idem, quoniam idem Privilegium concedi, atque de facto pariformiter prædicari consuevit in Cardinali Camerario, in Gubernatore Urbis, in Advocatis Fisci, & Pauperum, in Commissario Camerae, & Procuratore Fiscalis, & tamen hæc officia non sunt venalia, sed gratis conceduntur, igitur nulla adesse dicitur correspondivitas particularis, ac præcisæ ut requiritur ad hoc, ut Privilegium dicatur ex causa onerosa, ex iis quæ in his terminis specialibus exemptionis ab oneribus habentur collecta apud Merend. *l. 2. contr. 40. & generaliter sub tit. de Jurepat. dis. c. 10. & 65. & in aliis pluries.*

Magnum item fundamentum constituebatur ex parte Cameralium in observantia annorum septuaginta, & ultra à d. scilicet anno 1603. ad currentem annum 1677. in quo hæc disputatio sequuta est, dum omnia capitula subsequenterum Appalium fuerunt ejusdem tenoris cum subsequente observantia, & praxi. Veium, & id nullius videbatur ponderis; Tum quia ubi prætenderetur hujus Juris competentia per viam præscriptionis, neque adesse diceretur tempus necessarium centum annorum, ut requiritur ad præscribendum contra Ecclesiam Romanam, & Sedem Apostolicam, Tum clarius quoniam hæc possessio poenè in limine ejus nativitatis infecta fuit per dictam constitutionem revocatoriam Pauli V. & successivè per alias consimiles Constitutiones Urbani VIII. Innocentii X. Alexandri VII. & utriusque Clementis IX. & X. illam ejusdem Innocentii XI. quæ omnes continet Decretum irritans, per quod inficitur quæcumque possessio, ac propterea impeditur origo, seu nativitas cujuscumque consuetudinis, vel præscriptionis, ex deductis *dis. 21. de jud. & alibi pluries*, ideoque ut advertitur eodem *disc. 21. de alien. & contr. prohib.* & in aliis, malum semper consilium id recurrere ad consuetudinem præscriptionis, utpotè nimium periculofum, ac de facili elidibile, cum lapsus temporis diuturni proficuum magis videatur ad præsertam probationem, ut ibi latius advertitur; Possimè verò in hac facti specie in qua non improbabiler dici posse advertebam ut ex prædictis circumstantiis durante saltem vita illorum, qui tunc sedebant in Camera, & quam incertum est quantum se extenderit; adesse mala fides faciendò dictam alterationem Camerae præjudicalem, quoniam cum ista franchitiis juxta præmissa non proveniat ab aliquo Privilegio, sed à consuetudine, ista venit attendenda in casu præcisio, & non extendenda de casu ad casum etiam ubi rationis identitas accedat; ex deductis eodem *dis. 21. de judicis, & dis. 30. de benef. & capis.*

Ex his autem liquet, quod hæc declaratio, seu restrictio processit ex mera iustitia, etiam per Judicem administranda absque aliqua mixtura, vel necessitate supremæ, quini-
 19 modo ordinariæ potestatis Papæ, Et nihilominus ubi etiam una, vel altera potestas necessaria esset, illam iustè, ac rationabiliter interponendam esse dicebam ex duplici motivo, quorum quodlibet singulariter, & de per se consideratum videretur sufficiens, multò magis eis simul junctis. Primò nempe ob dictarum franchitiarum nimium abusivum excessum, ac propterea intrare vulgatum, ac receptum axioma, quod Privilegium amittere meretur qui illo abutitur. Et secundo ob notabiliter immutatum statum Cameræ, quæ prius dives, & copiosa, hodie pauper, ac obærata reperitur; Ideoque intrare dicebam quæ in iure habentur in terminis *c. Ingestum, de decimis, de quibus, disc. 1. & seq. de decim.* vel ea quæ habentur in donatione revocanda, vel moderanda pro sustentatione donatoris in statu indigentia constituti, quodque intraret axioma, quod nemo in necessitatibus liberalis existit. Potissimè verò quia huiusmodi franchitiæ diminuentes publicos redditus destinatos supportationi publicorum onerum operantur, quod ita oporteat magis gravare populos subditos in adeo magnis miseris, & angustiis constitutos, ideoque nedum injustum, & asperum, sed prorsus iniquum, ac irrationabile videtur, ut pro impingandis ex liberalitate, & pro luxu paucis viris adeo divitibus, gravari & suffocari debeant populi adeo pauperes, & miserabiles.

Hinc dicebam innanem esse laborem agere de franchitiis illorum Cardinalium, qui absque officio in titulum accidentaliter, seu provisionaliter sederint in Camera tanquam substituti in locum Camerarii absentis, quoniam sublata præfata moderna innovatio circa franchitiis mercium jam ingabellarum, ac existentium in Fundacis, & Magazenis, quæstio remanet inanis, dum ita omnium Cardinalium, etiam non Cameralium æqualis remanet conditio; Sed quando de hoc puncto agendum esset, dicebam, quod id quoque redoleret aliquem abusum, quodque post cessatum actuale exercitium huius suppletionis, aut Vicariatus, nulli fundamenta innixa esset ista exemptio, quæ ut præmissum est, duo habet fundamenta. Unum nempe capitulorum Appaltuum, & aliorum literarum patentium, quæ ad favorem Clericorum, aliorumque officialium Cameræ juxta antiquam consuetudinem expediti solent, quorum utrumque cessat in huiusmodi substitutis, in quibus etiam cessat ratio, quoniam Camera tenetur tractare immunes illos ejus officiales, qui illi serviunt, atque pro ea laborant in præmium laboris, unum agnoscendo officialem pro tempore in Camera sedentem, & sic unum Camerarium, unum Vice Camerarium, unum Advocatum Fisci, unum Advocatum Pauperum, unum Commissarium, & unum Procuratorem Fiscalem, atque alia esset in libito Cardinalis Camerarii facere exemptos multos Cardinales ejus benevolos, & sic facere id quod facere non solet Papa, affectando breves absentias, atque ejus loco subrogando modò unum, modò alterum, quoniam licet ista subrogatio exigat Papæ beneplacitum, attamen istud pro frequentiore contingentia concedi solet.

Et licet ista prætenso fundata videatur in insinuatis Constitutionibus revocatoriis, illa præsertim Pauli V. cum qua per eadem verba procedunt aliæ sequentes, dum præservantur franchitiæ illorum, qui sedent, vel sederint in Camera, ita ex dicto verbo *sedentem* atquendo, quod sufficit semel sedisse, attamen id continere videtur clarum æquivocum, quoniam dictum verbum in præterito positum verificabile remanet iis, qui essent Clerici Cameræ, postmodum verò ad Cardinalatum promoti, utpotè de iustitia, seu nimia congruentia, & æquitate istam con- inantes prærogativam, ut infra, & per consequentes, cum tale verbum non sit factuum, sed remaneat operativum in casu quo assistant tam ratio, & æquitas, quam Privilegium juxta dictam antiquam consuetudinem concedi solitum, non videtur quod ex illo inferri possit ad istum casum, cui non assistunt, sed potius resistunt tam ratio, & æquitas, quàm antiqua consuetudo, dum Privilegium consuetudini innixum loquitur de illis, qui habent officium, etiam eo dimisso; & sic dimissio, tanquam privatio præsupponit habitum officii in Titulum, qualis nullus esse dicitur in iis, qui tanquam substituti gerentes potius munus Procuratoris, vel Vicarii habuerunt solum exercitium, non autem Titulum, vel habitum.

Quo verò ad alios, qui jam sederint, actu verò amplius non sederint, in eodem discursu advertebam ad idem, quod mea frequens est consuetudo dicendi, erroneum scilicet esse procedere cum generalitatibus, & in abstracto, cum verius procedendum sit cum distinctione casuum ob diversitatem

circumstantiarum, quæ in uno ac altero vigent, ita tres constituendo casuum nempe illorum Clericorum, ac etiam Auditoris Cameræ, & Thesaurarii, qui deserunt esse tales ob eorum promotionem ad Cardinalatum; Alterum pariter enunciatum illorum qui deserunt esse tales ob venditionem officii, & receptionem preterii; Et tertium eorum qui obtinuerunt præfata officia non venalia; sed de eorum natura ad nutum amovibilia, ut sunt Gubernator Urbis, Commissarius Cameræ, & Fiscalis Generalis, ac etiam qui sunt perpetui, ut sunt Advocatus Fisci, & Advocatus pauperum.

Primò casu iustam, vel saltem æquam, & rationabilem esse dicebam dictam consuetudinem, ac respectivè concessionem super continuatione istius, ac aliarum prærogativarum etiam dimisso officio ad vitam (licet posita Dignitas Cardinalitia hodie stante dicto motu proprio hæc prærogativa remaneat inanis, ut de Cardinali Camerario dictum est supra) quoniam cum promotus non recuperet pretium solum, minusque consequatur illa emolumenta, quorum intuitu pretium Officii solvitur, adeo ut ex divite Prelato efficiatur pauper Cardinalis, idque non sequatur ex ejus facto voluntario, cum huiusmodi Promotiones fiant motu proprio Papæ, quamvis promotis valde gratæ sint, & fortè aliquando nimium quam par est, ambiantur, & anhelantur.

In secundò autem contrarium omninò ad iustitiam, & æquitate, ac ratione exigi videtur, cum Immutatio status proveniat à facto merè voluntario cum reintegratione pretii, adeo ut causa reductatur ad non causam, nullaque remaneat prioris dignitatis reliquæ, ut remanere dicuntur, quando superveniat major Dignitas Cardinalitia; Ideoque nulla superpetit ratio, quæ istam continuationem suadeat. Ponderando etiam fraudes, quæ desuper de facili committuntur, quoniam viri nobiles, & divites, etiam primarii ordinis Magnatitii, qui destinati sunt sæculo, ac statu conjugali, possent ita perire Clericatum, non de facili huiusmodi qualificatis personis denegari solum, ut ad breve tempus illum dimittant recuperato pretio, ut ita faciant magnum lucrum franchitiarum à Gabellis, quæ alias pro magna quantitate bonorum, quæ possident, magnaque familia, quam retinet, sunt valde notabiles, ac propterea verba, *etiam dimisso officio* apponi solita in literis Patentibus, intelligenda videntur de dimissione per Promotionem, vel alia simili, non autem de ista merè voluntaria cum recuperatione pretii; Et in omnem eventum ista censenda videtur exemptio merè Privilegiativa cadens sub Constitutionibus revocatoriis, cum non adit ratio, quæ hanc emptionem salvet, quoniam Clericatus Ecclesiasticus imprimis magis characterem indelebilem, adeo ut dimissus quandoque reassumi valeat, & tamen donec durat status immutatus per dimissionem, talis Clericus non gaudet Immunitate. Atque licet officialis dimisso officio retineat aliquas ejus reliquias *ex deduct. disc. 34. de feud.* & alibi, attamen id solum procedit in honorificis.

In tertio, autem, & ultimo casu aliorum Cameralium amovibilibus, qui designant esse tales, quia Papa eos removeat, alioquin in eo munere deputet, adaptari videntur omnes rationes superius ponderate in illis, qui exercent munus Procamerarii, ut supra, quoniam hæc prærogativa non habet causam, vel respectivitatem, nisi illa exercitii numeris, quo cessante remanet omninò sine causa, ac etiam quia cum Camera, ut supra recognoscatur unum Gubernatorem, & unum Commissarium, vel Fiscalem tanquam immunes, ita esset dare inconvenies, quod cogere ret cognoscere, atque pro eodem munere immunes tractare eodem tempore multas personas.

Demum dicebam, atque per dictum motum proprium iustè, ac rationabiliter mandatum fuit, quod omnes, tam Cardinales, quam Camerales, & alii, qui juxta dictam antiquam consuetudinem poriuntur franchitiis pro mercibus, & rebus, quas pro usu proprio introducunt, pati debent aperiitionem, ac perquisitionem farcinarum, & involuclarum, sive arcularum, & serinjorum, in quibus merces, aliaque res, quæ introducuntur, repositæ sint, ut ita dignosci possit, an sint res proportionatæ usui proprio, vel porius ad mercaturam, aut alias pro fraudandis Dohanis, & Gabellis, atque absque illis diligentis, quæ adhibentur cum aliis introductoribus esset dare ansam delinquendi, ac fraudandi; Ideoque exemptio non eximit à denunciatione, & à perquisitione, ex autoritatibus, de quibus *disc. 57. in fin. de regal.* & alibi; atque imbecillitas intellectus videtur in hoc desiderare leges, vel autoritates, quoniam ubi istæ non adessent, ad clarum sensum id comprobat ipsa ratio naturalis, humanæque discursus; Ac propterea Albericus de Rosate Doctor antiquus expressè improbat usum, ac prætenionem Cardinalium cir-

ca franchitiis juxta veba inferius referenda *num. 28.* & tamen illorum temporum conditio erat diversa, quoniam saltem de facto præsertim ob recentia scismata longè major erat Cardinalium autoritas, & prærogativa, dum eorum Domus gaudebant illa Immunitate, quam de facto subfinit Oratores Principum, ac etiam eorum familiares, & dependentes Immunitatem personalem habebant, ex deductis *disc. 67. & 70. de Jurisd.* & alibi, quæ omnia hodie cessant, ut ibidem advertitur, ea quoque accedente differentia, quod numerus erat longè minor infra Trigessimum, & quandoque infra vigessimum, ut historia docent; ac propterea dempsis absentibus, qui occupati essent in Legationibus, vel Episcopatibus, aliisque muneribus, exigus erat numerus, ideoque modicum præjudicium, potissimè quia modica erat Dohana, hodie in duplo, & ultra excreta, neque involeverat adeo magnus luxus, ex quibus crevit malitia, & creverunt fraudes, quas notorium est adeo frequenter hodie committi; quibus propterea occurrere oportet.

Et quamvis non sit præsumendum in Cardinalibus, & in Clericis Cameræ, aliisque Prælatibus qualificatis ista fraus, attamen id non tollit argumentum, quoniam quotidiana experientia, & praxi docente fraudes nimium frequenter, & in summis notabilibus, quæ ita committi solent iusticiis ipsis Cardinalibus, & Prælatibus, qui in bona fide versantur per eorum famulos, & Ministros, præsertim verò per eos qui Præfati vulgo Magistri Domus dicuntur, per quorum manus frequentius hæc negotia pertractantur, vel quia Dominos decipiunt præsupponendo quod farcinæ, vel involucla, sive arcula contineant res modici valoris proprias, ac domesticis usibus proportionatas, cum tamen contineant merces aureas, vel ferreas, aliaque similes longi valoris ad mercaturam, colludendo cum mercatoribus, à quibus cum aliqua diminutione pretium franchitiarum exigunt, vel alios similes adhibendo fraudis modos, quibus alias occurrere non potest, quamvis Dominus in mandatis explicaret, uti facere deberet, quidnam contineretur in archis, & involuclis, quoniam nisi aperiantur, & perquirantur, id servit de vento ex dicta ratione quod possunt stare simul quod Domini dicant verum, atque in optima verentur fide, & tamen, quod per eorum famulos, & Ministros, præter, & contra eorum voluntatem fraudes committantur, ut rectè admonet Alberic. de Rosate *in l. si publicanus g. de rebus ff. de publican.* relatus per Boer. *dec. 213. nu. 6. & seq. per hæc verba: Cardinales communiter mittunt familiares suos ad faciendam provisionem, & emendam Bladam, Vinum, & alia necessaria pro eorum usu, & ob eorum reverentiam communiter nullus Dominus exigit à talibus padagia, unde familiares volentes lucrari non solum necessaria pro usu Cardinalium, & eorum familia, emunt, & exportant in Civitate multo plus, sed si de tali fraude appareret, locus esset plene,* & in fine hujus Paragraphi describit honorificum fore, si Cardinales Epistolam scriberent, in qua quantitas contineretur.

Hinc præsertim in antiquis Statutis, vel Capitulis Dohanarum, & præsertim sub Julio III. ab eodem enunciatis, & confirmatis, quæ habentur in Bullario veteri Sixti V. apertura, & perquisitio demandatur etiam in bonis, quæ introducuntur per Princeps, vel eorum Oratores, cum ea solum istorum prærogativa, in iis tamen bonis, quæ introducuntur in ipso primo ingressu, non autem successivo tempore motæ, quod non adesset necessitas asportandi arculas, ac farcinas, & involucla ad Dohanam, sed directè asportari possent ad proprias Domas, in quibus tamen per Dohanæ Ministros fieri posset, ac deberet apertura, & perquisitio, unde edocemur quàm immutati sint mores, ob regentium pro tempore convenientias, ac respectus, vanosque timores, qui sub nomine prudentie utiliter, ac indebitè palliari solent, ex quibus huic principatui adeo magna invaluerunt præjudicia, quæ in dies magis crescunt, dum etiam de ipsismet Principibus in edictis, aliisque provisionibus fiebat mentio, atque etiam in eis demandabantur, & præctiabantur hujus apertura, & perquisitiones.

Ad his autem omnibus occurrendum dicebam illam videri meliorem viam, seu provisionem, quæ in plerisque Civitatibus, & emporiis præsertim magis prudenter, ac laudabiliter introducta est in Clericis, & personis Ecclesiasticis, quod omnes indefinitè, ac partimriter tractari deberent in solutione Dohanarum, & Gabellarum, in fine verò anni, vel mensis bonificari, vel restitui id, quod ipsæ Gabellæ, & Dohanæ importare poterunt in Taxa verisimili, vel univèrsali, ut ita major familia unius, compensata remaneat cum minori alterius, juxta casus, de quibus *disc. 54. de Regal. & disc. 5. in hoc Miscell.* & alibi, vel in qualibet persona pronu-

mero, & qualitate ejus familie, ut de hoc temperamento habetur *disc. 58. de Regal.* & alibi pluries, ubi concordantes allegantur.

ROMANA
TAXÆ VIARUM
Votum.

De exemptionibus, & Franchitiis à taxis, & contributionibus pro erectionibus pontium, viarum, quibus in Urbe competat, & quomodo intelligi debeant.

S U M M A R I U M.

- 1 De introductione tribunali Magistrorum viarum in Urbe.
- 2 Quomodo fiant taxa, & contributiones pro refectione viarum.
- 3 De franchitiis Cameralium.
- 4 Occasio irobenadi.
- 5 Distinguantur in spectiones, & de differentiis inter eas.
- 6 Quando privilegium dicatur concessum ex gratia, & ex causa lucrativa, & quando ex causa onerosa, & corresponsiva, & sic ex iustitia.
- 7 Quid in hac materia disponatur per jus civile.
- 8 Quare immorandum non sit in dictis legibus, vel in autoritatibus Doctorum ex eorum.
- 9 Ad quid dictæ leges, & autoritates attendi debeant.
- 10 An & quando Ecclesia, & personæ Ecclesiasticae remaneant ad collectas, & contributiones pontium, & viarum.
- 11 Deratione franchitiarum Cameralium.
- 12 De rationibus ob quas in refectionibus concernentibus privatum utilitatem, exemptiones non suffragantur.
- 13 Franchitiæ debent cessare, ubi resulet iniquitas.
- 14 Concluditur pro non exemptione Cameralium.
- 15 Consideratur praxis in viis Urbanis.
- 16 In quibus verificetur privilegium.
- 17 Quid referat privilegium non esse Papæ, sed Cameralium.
- 18 Quale argumentum desumatur ex eo quod Ecclesia, & Ecclesiastici non sunt exempti.
- 19 Quando, & qua ratione Papa supponat Ecclesiasticos gabellæ.
- 20 De refectionibus viarum in anno Jubilæi.
- 21 Quid in hoc operetur observantia.

D I S C. XLVIII.

Veritate, quæ soli Deo pro certo cognita, locum relin-
 quendo, qualis fuerit status Urbis, ejusque districtus post tot Barbarorum antiquas incursiones, ac Romani Imperii in Occidente, præsertim verò in Italia dissolutionem; super Tribunali Edilium, seu Magistrorum viarum pro istarum conservatione, ac reparatione usque ad finem sæculi decimi tertii; Certum est quod per totum sæculum decimum quartum, & partem decimi quinti, ab anno scilicet 1305. in quo Clementes V. Apostolicam sedem in Galliam transtulit, usque ad annum 1425. in quo Martinus V. præfatum antiquum, & celebrem Edilium Magistratum restituit, iste in desertudinem, ac oblivionem tranfierat, nullusque viarum conservationis, ac refectionis ordo habebatur, quoniam partim ob præfatum Apostolicæ Sedis absentiam ab Urbe, totaque Italia, & partim ob longævum, ac terribium schisma, quod poenè illic post ejusdem Sedis regressum exortum est, in Constantiensi Concilio abolitum cum præfati Martini insolita electione sequuta de anno 1417. omnia in magna fuerunt confusione. Post dictam itaque præfati magistraturæ erectionem à Martino factam per ejus constitutionem 9. diversaque formas eidem Magistratui traditas per Sixtum IV. Pium IV. Gregorio XIII. & alios, ille involevit usus in Urbe, ejusque agro, vel districtu, quod viarum publicarum, seu consularium, campestrium, seu rusticarum resectio, & conservatio fieret præfati magistraturæ cura, & autoritate, illa etiam admixta Cardinalis Camerarii per taxas, & contributiones faciendas per dominos, & possessores Casalium, tenentiarum, viarum, & prædiorum adjacentium pro illorum quantitate ad rationem cuiusdam summæ pecuniariæ pro quolibet jugere, seu rubro in casalibus, & reunitis, in vineis autem pro qualibet petia. Cumque in quolibet anno Jubilæi introducta esset latior resectio per totum Statum Ecclesiasticum immediatum, cum cura, & autori-

tate Præfentis viarum, ejusdemque Tribunalis Edilium, ad huc idem tentus est modus taxæ, vel contributionis pro quantitate prædiorum adjacentium infra districtum, vel agrum Romanum, extra verò taxantur communitates pro cujuslibet territorii quantitate, vel respectivè pro majori, seu minori usui, ut de his patet *disc. 139. cum duobus segg. de Regal. & disc. 6. in relatione Curia*, ubi de hoc magistratu Edilium, seu Magistrorum viarum.

Cum autem ex quadam antiqua consuetudine enunciata *disc. præced.* Clerici Cameræ, alique ejusdem Cameræ officiales, & ministri in ea sedentes sub Cameralium vocabulo nuncupari soliti, eodemque *disc. præced.* enunciati, gauderent immunitate à dōhanis, & gabellis, aliisque oneribus, atque super hac immunitate, consueverint etiam ab antiquo expediti privilegia, seu literæ patentes per Cardinalem Cameralium, atque circa finem sæculi decursi, de anno scilicet 1597. in aliquibus ex hujusmodi literis difformari, uniformiter tamen circa initia sæculi currentis de anno scilicet 1611. adici consueverint immunitas etiam taxis, collectis, & contributionibus pontium, & viarum, hinc inolevit præsentis eorumdem Cameralium possidentium casalia, tenutas, vineas, & prædia in agro, vel districtu, non subjacendi hujusmodi taxis, & contributionibus, supportando tamen semper onus refectionis viarum urbanarum ante proprias domos, alique urbana edificia; Prout etiam aliqui adessent Barones, & loca pia istam exemptionem ex Apostolico privilegio expresso habentes, cum onere tamen referendi vias adjacentes propriis, casalibus, major istaque exemptio grave causaret onus, ac præjudicium aliis tam privatis quam Ecclesiis, & locis possidentibus casalia, vineas, & prædia, quoniam ita per quoddam jus accrescendi, longe major fiebat eorum contributio, quod pro tempore annorum triginta quatuor, in quibus in Urbe, dum hæc scribo, moram traxi, semper audivi nimium molestie ferri, atque cum aliquo scandalo conquestiones fieri, initio verò Pontificatus Innocentii XI. hujusmodi conquestiones fuerint majores, quam omnes alia, quæ super aliis abusibus, & inconvenientibus haberentur, ut ego præ cæteris non quidem occasione muneris Auditoris Papæ, sed alterius Secretarii memorialium sum experter, idcirco Pontifex ex ejs consuetudo summo justitiam, ac pietatis zelo motus particularem octo Prælatorum Congregationem instituit ad effectum exquirendi ab eis votum, quomodo pro justitia istam materiam regulare deberet, quare cum ego unus ex his octo fuerim, idcirco meum desuper efformavi votum.

Dicebam itaque pro methodica questionis pertractatione duas videri efformandas inspectiones; Unam nempe illorum exemptorum, qui hanc exemptionem habeant in individuo cum speciali privilegio causativè concessio ob ipsam præcisam causam refectionis, vel conservationis, quia nempe ipsi ut supra injunctum sit suas referendi vias in illis partibus, quæ eorum prædis cohærent; Et alteram illorum, qui habeant privilegium generale exemptionis à gabellis, aliisque oneribus, inter quæ istud viarum enumeratur, Magnum siquidem discrimen inter unum, & alterum casum dignoscitur; In primo nempe non intrat questio potestatis, quæ cadit in altero concessionis factæ per Cardinalem Cameralium, cum privilegia directæ ac immediatè per summum Pontificem concessa sint iniqueque intrat aliqua questio voluntatis, vel interpretationis, & quam speciem taxæ, vel contributionis, hujusmodi privilegia habent, ut cadit in altero, ut infra, dum privilegium est expressum, ac speciale, incapax proinde interpretationis; Unde intrare videtur inspectio, in istud privilegium cadat super Constitutionibus revocatorii, quoniam illæ loquuntur de gabellis, aliisque publicis oneribus Cameralibus, adeout privilegiata exemptio percutiat interesse, ac præjudicium Cameræ, ut eorum tenor ostendit, ac propterea locum cadere videtur inspectio, de qua *disc. 148. 177. & 195. & in aliis eodem tit.* An scilicet hujusmodi privilegia tanquam injusta, & læsiva tertiis, cui præjudicialia sunt, mereantur, necne revocationem.

In hoc itaque puncto dicebam questionem videri potius facti, quam juris ex singulorum casuum qualitate, & circumstantiis decidendam, ideoque incapacem esse regulæ generalis, an scilicet onus injunctum refectionis de proprio æqualeat, necne taxæ, vel contributioni, quam alias privilegiatus facere deberet, si privilegium non haberet, adinstar eorum, quæ *dis. 10. & 65. vel 66. de jure patron. & alibi*, habetur in materia jurispatronatus ex privilegio Apostolico quando cadat sub revocatorii, vel respectivè sub reservationibus, & sic an dicatur competere ex gratia, vel ex justitia, cum similibus, ubi namque æquivalentia oneris non adit, adeout di-

ci valeat privilegium ex gratia potius, quam ex justitia, tunc dicebam, quod ex ratione præjudicii tertiis revocationem mereretur, deducto à simili argumento ab enunciatis Constitutionibus Apostolicis revocatorii Franchitarum, cum aliis quæ habentur *d. disc. 148. 177. & 195. de regal.* secus autem ubi de converso adesset æquivalentia, vel præponderantia talis, quod excluderet læsionem, dum ita privilegium potius continere videtur quemdam implicitum contractum per organum Principis in initum inter privilegiatum, & alios Dominos Casalium, & prædiorum, quoniam nisi privilegiatus resciceret in proprio, taxa, vel contributio esse deberet major, ideoque decisio pendet ex facto potius quam ex jure.

Quo verò ad alteram inspectionem Cameralium habentium ut supra privilegium generale exemptionis ab omnibus gabellis, contributionibus, & taxis, etiam pontium, & viarum, juxta enunciata modernam superadditionem; Quamvis Scribentes pro impugnatoribus istius exemptionis nimium insisterent in iis, quæ per leges civiles disponuntur, & præsertim per *Textum in l. fin. ff. patrimoniorum. ff. de muner. & honor. l. ad instructionem. C. de fec. sen. Eccl. abs. C. de privileg. domus Augustal. 10. §. ad hoc. Auth. de Ecclesiast. tit. in quibus disponitur, quod in hac materia nulla penitus datur exemptio, E converso autem per scribentes pro exemptis multa dicerentur super dictarum legum dispositione, ac intelligentia, magneque fieret pro consueta modernorum juristarum auctoritatem consancinatio quorum multi habentur relati per Borell. *de præstantia Reg. Cathol. cap. 7.* non distinguendo loca, tempora, leges, & mores, cum quorum præsupposito Doctores respectivè loquuntur; Inanem, improbumque laborem istum esse dicebam, quoniam in ipsamet omnium fortè magis exigua nostra Italia Provincia experimur in tot divisa principatus, nimium diversæ sunt leges, nimiumque diversi mores, ac styli super hujusmodi contributionibus, & taxis pro viarum, & pontium refectione, conservatione, ac etiam nova constructione; Ideoque multo minor in hoc artendi debent leges *Codicis, & Authenticarum* editæ in Græcia pro illius regionis moribus, minisque aliæ contentæ in *Digestis*, quæ propterea præsupponuntur conditæ in Urbe Roma, quamvis eorum eloquutio præsertim in *l. fin. ff. de Muner. & honor.* nimium de hoc dubitandi præbeat rationem, quodque sit apochrypha lex Græca ibi inserta, cum pariter in hoc nimium quoque varii essent mores Romanorum, ut reliqua celeberrimorum viarum Appiæ, & Flaminia, ac similia docent, antiquo tunc vigente enunciato Edilium consilium Magistratu, qui diversas leges, diversosque stylos habebat, ac propterea eum juxta præmissam facti seriem in moderna Romana post jam omnino abolitum, atque in oblivionem habitum dictam antiquum magistratum, omnino novus à Martino V. citrà creatus fuerit sub diversis legibus, diversisque styliis, etiam postmodum tractu temporis immutatis, quodque pro currenti stylo non haberet usus taxæ, vel contributionis personali eo modo, quo est in aliquibus principatibus, & præsertim in adjacenti Regno Neapolitano, ex relatis per Borell. *de præstantia Regis Carolici. d. c. 7.* sed solum est in usu taxa realis pro modo prædiorum adjacentium, prout *d. disc. 139. & 141. de Reg.* Idcirco cum ista lege propria, & particulari procedendum est, atque clatus reputari meretur error procedendum cum dictis antiquis legibus, vel cum auctoritatibus illorum, qui juxta leges, ac stylos diversorum principatum loquuntur, cum solum hujusmodi leges, & respectivè auctoritates attendendæ, vel ponderandæ veniant pro interpretatione propriarum legum, quando istæ ambigunt, ac interpretatione indigent.*

Quatenus itaque ad hæc propriam, & peculiarem legem pertinet, præsupposita ex abundantia potestate Cardinalis Camerarii faciendi in solis literis patentibus franchitarum præfatam modernam additionem, de qua potestate nimium dubitari posset, adhuc videbatur injustam esse, maleque fundatam istam Cameralium præsentionem, quamvis privilegium præfatum directè, ac immediatè concessum esset per ipsummet Papam, ex defectu voluntatis, seu verius ex capite non comprehensionis casus controversi.

Ad id autem probandum ponderabam distinctionem in 10 hac eadem materia pluries traditam in proposito clericorum, aliarumque personarum Ecclesiasticarum, quibus immunitas à gabellis, aliisque oneribus competit de jure communi Ecclesiastico, quinimò juxta opinionem canonistarum, quam Romana Curia sequitur etiam de jure divino, præsertim *disc. 58. & 59. ac etiam disc. 141. de Regal. & supra in hoc Miscellan. disc. 3. & 4.* quod scilicet duæ sunt species refectionis, vel constructionis viæ publicæ; Una quæ principaliter directæ est ad commodum publicum in universum pro majori

facilitate, & commoditate commercii, omniumque itinerantium, sive habeant agros, & casalia, alique bona adjacentia sive non, & pro qua refectione, vel constructione imponi solent collectæ, vel contributiones populares, quæ adinstar aliarum collectarum, & gabellarum sint merè personales, vel etiam mixtæ, utpotè impostæ personis ad mensuram bonorum tam stabiliū, quam mobiliū, ac sive adjacentiæ, sive non, ut vulgo dicitur per aēs, & libram, ut exempli gratia est illa contributio, quam in dicto Regno Neapolitano Rex pro refectione viarum, & pontium exigit ad rationem tot granorum pro quolibet foculari enunciata per Borell. *dicto cap. 7.* quamvis accessoria, & per accidens aliqui privati qui agros, & prædia propriè viam possident aliquod majus commodum, ac majorem utilitatem reportent. Et altera est illa refectione, vel constructio quæ primariò, ac principaliter ordinari sit ad commoditatem, & utilitatem privatorum possidentium agros, & prædia pro aptatione fructuum, aliisque eorumdem prædiorum usibus; & ad quem effectum fiat taxa, vel contributio merè realis idest pro modo agrorum, & prædiorum adjacentium, quorum usui via deserviat, non curata possessorum qualitate, & an sint civiles, vel forenses, vel subditi, sive exempti, quamvis exinde accessoria resultet utilitas, & commoditas publica, & popularis omnium itinerantium.

In prima etenim specie, ut locis citatis advertitur, intrat atque suffragatur immunitas clericorum, & Ecclesiarum aliarumque personarum Ecclesiasticarum, quoties non verificentur requisiti desumpta ex celebri *consil. 3. Abb.* Secus autem in altera, ex rationibus recensitis *dicto disc. 58. & 59. de Regal. & supra, hoc tit. disc. 3. & 4.* quoniam si Clerici non supportant juxta primam speciem hæc onera popularia, quæ à solis laicis supportantur, ipsi è converso supportant alia onera spiritualia, quæ non supportantur à laicis, qui ex eis utilitatem, ac beneficium reportant, ideoque intrat mutua compensatio, ac etiam regula, quod qui in uno gravatur, in altero relevari debet, & è contra. Diciturque ratio in his officialibus Cameralibus adinstar videtur verificabilis, quod scilicet cum ipsi supportent pro servitio Reipublicæ, omniumque populorum levamine, ac regimine onus curæ, & administrationis peculii publici, quod alii de populo non supportant, à justitia, & ab æquitate, illorum immunitas censenda non est aliena.

In altera verò specie eorum quæ principaliter concernunt privatam commoditatem, ac utilitatem ista ratio non intrat, sed potius immunitas adversatur ipsi juri naturæ prohibenti locupletationem de alieno invito Domino, ipsi namque humano discursui repugnat, ut vicinus cogendus veniat impensam facere de proprio in eo, quod concernat privatam utilitatem; vel commoditatem vicini, dum, ut advertitur locis supra citatis, & præsertim *d. disc. 58. de regal.* hujusmodi refectiones, vel constructiones, ac respectivè taxæ, & contributiones quamvis fiant cum publica auctoritate magistratus, at tamen id sequitur in gratiam eorumdem privatorum pro minori sumptu, ac meliori opere, quod sit uniforme, dum in hujusmodi, ac similibus operibus unius negligentis inane reddit omne opus, omnemque sumptum, & laborem aliorum, ut etiam advertitur *sub tit. de servit. disc. 46.* occasione agendi de expurgationibus locustarum, similiaque rerum, adeout Magistratus publicus œconomicam potius, quam jurisdictionalem, sive politicam partem in hoc facere videatur, quod præsertim de tempore hujus disputationis magis convincenter probari videbatur ex reorum contingentia, quod scilicet aliqui actuales Camerales, ac etiam illi qui dimisso officio eidem franchitæ de facto potiebantur, ob magnas divitias postmodum in eos obventas, adeout eorum aliqui in magnatitio ordine constituti essent, magnas tenutas, & Casalia, vel prædia possidebant, adeout eorum franchitiæ crescere facerent onus aliorum in duplo, & fortè plus quam data æquali omnium contributione taxa importaret, quod quidem apertam redolere videbatur iniquitatem, & injustitiam, dum præsertim plerique admixti sunt pauperis, vel nimium privatæ fortunæ possessores vinearum, vel exiguorum agrorum, & propterea quando etiam esset clarum, & expressum privilegium ipsiusmet Papæ, quodque percuteret casum præcisum, adeout nulla caderet dubitatio tam potestatis, quam voluntatis, & comprehensionis, adhuc tamen locus esse deberet revocationi, vel moderationi, juxta terminos textus in *Capitul. super sum. de Decimis, & juxta theoreticam Bartoli in l. inter stipulantem, §. sacram. ff. de verb. oblig. & in summis disc. præcedentis.*

Hinc proinde (applicando ad rem) concludebam, quod cum ordinaria, & currentes taxæ, vel contributiones, quæ fiunt in Urbe inter possessores Casalium, & renutarum, ac vinearum, aliorumque agrorum, & prædiorum essent juxta hanc secundam speciem privatam, idcirco posita etiam substantiva privilegii etiam quoad taxas viarum, & pontium, adhuc illud non posset plus operari quam operetur ipsa immunitas Ecclesiastica, quæ competit de jure communi Ecclesiastico, imò divino ut supra, tribus potissimè considerationibus accedentibus. Primo nempe observantia in constructione, vel refectione viarum urbanarum in Civitate quod omnes pariformiter concurrunt absque aliqua discretione privilegii, vel exemptionis dictæ siquidem literæ patentes loquuntur de viis tam in Urbe, quam extra, & tamen observantia docet contrarium, unde liquet quod juxta præmissam distinctionem intelligi debeat hoc privilegium, quod tanquam regulariter odiosum, & tertio præjudiciale, stricte, & rigorose intelligendum est; ac sufficere debet quod non sit inane, sed aliquam faciat operationem, ut ita quominus fieri potest juxta tertiis lædat, juxta veras, & receptas pluries enunciatas propositiones, verificari namque potest in illis taxis, & collectis popularibus, & personalibus, vel mixtis, quæ fiat ob istam causam viarum, & pontium in alijs Civitatibus, & locis, in quibus ipsi bona possideant.

Secundo quia privilegium non est ipsius Papæ, sed Camerarii, ac propterea enunciatus defectus potestatis, quando etiam omnimodus admittendus non esset, adhuc nimium considerabilis videtur pro interpretatione, ita regulando juxta receptum axioma voluntatem à potestate; Si enim certum, ac receptum habemus principium, quod concessionis, & privilegii ipsiusmet supremi Principis intelligi debent sine præjudicio tertiis, vel ut quominus fieri potest, istius jus lædatur, ut frequenter sub diversis materiis ad vertitur, quod si generaliter procedit in quocumque Principe, multo magis in Papa, qui per ejus regulam de *jur. ver. quest. non tollendo* id expresse profertur, ac multo magis dicendum est in inferiori magistratu, qui volens non potest facere id, quod supremus Princeps facere potest, quando velit, ita regulando voluntatem à potestate; Potissimè quia etiam in ipso met Camerario non improbabili defectus etiam voluntatis considerari potest, quod scilicet cum consuetudo sit subscribendi solita edita, vel solitas provisiones in fide Notariorum, ut quotidiana praxis docet ad super accurata lectura omnium in eis contentorum, ita hæc super additio ad petitionem interessatorum ex complacencia potius Notariorum fieri cœperit, deindeque paulatim transierit in stylium, ut etiam habetur *disc. præcedenti.*

Et tertio fortiter quoniam ex antiqua observantia à provisionibus Apostolicis comprobata, præsertim recentibus Alex. VII. & Clementis Noni, personæ Ecclesiasticæ etiam in Episcopali, & Cardinali dignitate constitutæ, ipsæque Ecclesiæ etiam privilegiatissimæ Patriarchales, non gaudent hac exemptione, quod ad evidentiam comprobatur præfatam distinctionem, capiendi Apostolicas provisiones non in ratione derogationis Ecclesiasticæ immunitatis ex pontificia potestate, ut superficialis opinari solent, sed in ratione declarationis ejus quod est de jure, ac juxta terminos justitiz; quoniam immunitati Ecclesiasticæ, utpotè juris Divini pontificia potestas non derogat, & quamvis contrarium doceat in hoc principatu praxis in dōhanis, & gabellis, aliisque publicis oneribus, quod etiam Ecclesiæ, & personæ Ecclesiasticæ eis supponi solent, at tamen id provenit ex rationibus latius ponderatis *disc. 56. de regal.* ubi videri possunt, nè superflue idem repetatur, quæ nullatenus congruunt, nec adaptari possunt huic taxæ, vel contributioni.

Aliqua dubitandi ratio cadere posse videtur in illa magis generali taxa, vel contributione, quæ fit pro reaptatione viarum in anno Jubilæi, & de qua particulariter agit *d. disc. 141. de regal.* quasi quod tanquam universalis, atque principaliter ordinata pro commoditate Peregrinorum censenda potius veniat de prima specie superius distincta. Verum quidquid sit in reliquis Civitatibus, & locis Status Ecclesiastici, & an procedatur per viam collectæ personalem, vel realis juxta cujuslibet Communitatis usum, quod nunquam examinare non oportet, certum est quod in agro, & districtu Romano hæc species non differt ab altera currenti, & ordinaria merè reali, nisi quod isto tempore refectione sequatur cum aliqua majori diligentia & auctoritate, quodque in singulis viis præfectura, seu præsentia unius Cardinalis adjungi solet, quod non mutat speciem.

Nullius verò momenti videbatur observantia, in qua aliud quod fundamentum ex parte Cameralium constructuratur, quæ si quod

si quod illa fuerit conformis ab anno 1611. citra, & sic per spatium annorum circiter 65, cum quia in facto controvertatur, quodque successivis temporibus aliqui Camerales solvissent, ejusdem observantia introductione resultante quoque a contraria praxi viarum urbanarum, dum privilegium pariformiter loquitur tam in Urbe, quam extra, nullaque inter unam, & alteram speciem dignoscitur differentia; ideoque ubi observantia non sit univoca, & uniformis non suffragatur, ex deduct. *disc. 21. de judic.* & alibi pluries, Tum quia postea etiam observantia continuata, & non interrupta, neque illa sufficeret, quoniam ex præmissis in secunda specie non esset interpretativa, sed præscriptiva, juxta hodie notoriam sæpiusque insinuatam distinctionem, de qua præsertim *d. disc. 21. de judic.* Hoc autem posito, certum videri dicebam non adesse sufficientem præscriptionem ex pluribus. Primum cum in universitate possidentium tenutas, casalia, & prædia admixta sint Ecclesiæ Patriarchales Urbis, & alia, ac etiam Religiones, & præsertim Cassinensis, quæ habent privilegium Ecclesiæ Romanæ super centenaria præscriptione, ita abesse dicitur primum substantiale requisitum temporis. Secundo quia dici potest abesse aliud substantiale requisitum bonæ fidei ex eisdem considerationibus, de quibus *disc. præced.* Tertio quia cum inter possessores admixti sint pupilli, & ignorantes, ac etiam Ecclesiæ, & loca pia; Vel tempus non currit, vel intrat restitutio in integrum, ex deductis *disc. 21. de jud.* Quarto quia turbida est possessio pacifica ut supra; Et quinto in idem, quia cum agatur de jure incorporali non constat de scientia, & patientia omnium possessorum, quinimò notoria sunt questiones, quodque observantia proveniret potius ex eo quod ipsimet Camerales essent in hac materia iudices in causa propria, ideoque istud motivum præscriptionis nullam penitus consideratione dignum videbatur.

Licet enim quoad actus contrarios solutionem hujusmodi taxæ, vel contributionis per aliquos Camerales diversis temporibus factarum, responderetur, quod ipsi non poterant præjudicare aliis eorumque Cameralium ordini, ex regula quod factum singulorum attendendum non est in præjudicium Collegii, vel universitatis, vel ordinis; Nihilominus ista non videbatur relevans responsio, quoniam id recte procederet quando immunitas, vel alia prærogativa ordinis, vel universitatis, seu aliterus corporis politici fundata esset in Jure, vel in privilegio certo, & valido, adeoque observantia deducere tanquam privativa istius juris aliis competentis, cum tunc dicta propositio sit vera, recteque intrin; Secus autem ubi exemptio, vel prærogativa de jure Universitatis, vel ordinis non competat, sed ea præsumatur ab observantia præscriptiva ut supra; quoniam tunc ad effectum ut illa talem operationem facere valeat, esse debet uniformis, ac pacifica absque aliqua interpositione, adeoque unus actus contrarius illam impediatur, quinimò solus contrarius tumor, sive contradictio sufficiens reputatur, quoniam non est destruere id quod aliis competit, ac tollere jus quæsitum, quod redoleret speciem poenæ, sed est se opponere juri quærendo, ac impedire ne quaeratur, ut advertitur *ead. disc. 21. de jud.* & conferunt quæ circa differentiam juris quæsitæ, vel quærendæ habentur *disc. 30. de benef.* & magis ad rem habentur *disc. 1. de servit.* & in ejus annotationibus circa non usum, vel contrarium usum legum, quod scilicet magna differentia est inter illum non usum, vel illum contrarium, qui deducatur pro destructione legis jam extantis, & obligatoriae; Et illum non usum, vel usum contrarium, qui deducatur ad impediendum ne lex oriatur, & non extet, cum similibus.

ROMANA

IMMUNITATIS DUODECIM FILIORUM.

Votum.

De immunitate duodecim filiorum quando, & quomodo competat.

SUMMARIUM.

1. Unde proveniat abusus in Curia circa franchitias.
2. De Apostolicis Constitutionibus super hac immunitate duodecim filiorum.
3. Occasio scribendi.
4. Distinguntur puncti, seu questiones.
5. Recensentur auctoritates agentes de ista immunitate.
6. Quomodo illa attendi debeant in Urbe, & cum quibus regulis in ea procedi debeat.
7. De quo proprie in hoc discursu agatur.
8. Quod filii religiosi professi veniant in calculo.

9. Quid attentis constitutionibus Apostolicis, & istarum dispositione.
10. Quando lex dicatur correctoria juris communis.
11. Quomodo intelligenda sint constitutiones super conviventia patris, & filiorum communi.
12. De differentia inter diversas species filiorum religiosorum.
13. De exemptione filiorum superstitum mortuo patre.
14. Quomodo iste casus debeat regulari, & de efformatione corporis collegiati.
15. Corpus non desinit esse per deficientiam aliquorum membrorum, sed conservatur etiam in uno.
16. Si fratres habitant in diversis locis, quibus immunitas competat.
17. De practica applicatione exemplificando.
18. Quid de feminis nuptis angaudeant, vel si masculi ducant uxorem.
19. In quibus ista immunitas competat in Urbe.
20. De juramento præstando super usu proprio.

D I S C. XLIX.

Connaturales huic principatu ob ejus electivam qualitate, ob quam regimen in dies, & tempora notabiliter variatur ab antiquo esse consueverunt abusus, & fraudes in Franchitiis, ac propterea Pontifices aliquando coacti sunt atque in dies, & tempora coguntur provisiones, ac reformationes desuper facere, ut præsertim sequutum fuit sub Paulo III. super ista præsertim franchitiæ specie, quæ resultat à numero duodecim filiorum, quoniam per ejus constitutionem 45. Bullat. veteris Sixti V. revocando omnes concessionem jam factas, statuitur ut ista immunitate duodecim filiorum gaudere solum debeant illi, qui essent Cives, vel incolæ Urbis, atque haberent verè duodecim filios, cum quibus viverent in communi, idemque postmodum confirmatum fuit per Pium IV. in ejus *Constitut.* 72. juxta ordinem Bullarii novi, quæ in dicto Bullario veteri est *Constitutio* 155. revocando scilicet omnes intermedias concessionem factas per intermedios Pontifices, etiam per se ipsum, ac statuendo, quod mandat franchitiæ subscribi debeant per patrem familias si vivit, eo autem defuncto per natu majorem, aut illum, qui domus regimen habeat, quodque franchitiæ servari solum pro usu proprio currenti, non curata accidentali mutatione status alicujus filiorum ratione Prælatuæ, ob quam oporteat, vel congruat habere majorem familiam, pro qua ista franchitiæ suffragari non debeat.

Cum itaque præfatum connaturale malum hujus Curia, post hujusmodi provisiones denuo paulatim creverit, atque ad dictum antiquum, & forsitan majorem abusum deveniret, ex iis, quæ habentur in duobus præced. discursibus, agendo de franchitiis Cameralium, ac etiam fortè alibi, agendo de illis Oratorum, atque pluries enunciatus Pontifex Innocentius XI. reperta Camera nimium obærata, nimium se applicaverit ejus levamini, istorumque abusum extirpationi, vel moderationi, atque mihi tanquam ejus Auditori præ cæteris injunxerit, ut hujusmodi operi particulariter vacare deberem, idcirco quoad ea, quæ concernunt istam franchitiæ duodecim filiorum, eo modo quo in aliis votum, seu discursum pro veritate edidi, in quo de pluribus punctis actum fuit. Primum nempe, & potissimè, an in numero filiorum pro assequutione solitarum literarum patentium super hac immunitate, vel pro ejusdem jam obtentæ retentione per patrem adhuc viventem connumerari debeant illi filii, qui sint jam professi in aliqua Religione. Secundo quid si vivente, vel mortuo patre, numerus filiorum per mortem, vel per absentiam minuatur, vel quod aliqui ex iisdem adhuc viventibus non vivant amplius in communitate cum aliis, sed seorsum, Et an, & quomodo hujusmodi duodecim filii, vel eorum aliqui originarii, vel domiciliiarii aliam Civitatem, occasionaliter autem in Urbe moram trahentes, ista immunitate in eadem Urbe gaudeant. Et tertio quibus gabellis, & oneribus hæc immunitas suffragetur, & quibus non.

Cum autem in congressibus desuper habitis, atque in 5 discursibus editis per aliquos Officiales Camerales, alioque Advocatos adjunctos juxta stylum adhibitum in causis, de quibus *disc. 1. & seqq. de Fend.* & in aliis, procederetur cum terminis, & propositionibus generalibus, quæ in hac specie immunitatis duodecim filiorum habentur disposita in jure civili, atque dicuntur per DD. de quibus præsertim apud Constant. in l. si quis decurio, Cod. de Decurion. lib. 10. Rolan. *conf. 51. lib. 2. Andreol. contr. 283. Moles decif. Reg. Cam. 5. 7. conf. 51. lib. 2. Andreol. contr. 283. Moles decif. Reg. Cam. 5. 7.*

- quæst. 9. & seq. Ganaver. *decif. 41. Sanfelice. decif. 391. Franch. & add. decif. 532.* qui de materia tractant, alioque antiquiores referunt.
6. Dicebam idem, quod advertitur *disc. præced.* circa taxas, & contributiones viarum, & alibi, erroneum esse generaliter, ac indefinitè procedere, cum iis quæ in jure civili disposita sunt, vel per DD. diversorum Principatum dicuntur, quoniam cum habeamus leges particulares contentas in præfatis Constitutionibus Pauli III. & Pii IV. cum illis præcisè procedendum est, potissimè quia idem Pontifex Innocentius XI. in motu proprio edito super franchitiis Cameralium, aliorumque immunitum enunciatur *supra, disc. 47.* eas adamussum, ac inviolabiliter observari præcipit, ac etiam quia quilibet Principatus peculiare habet leges, vel stylos, cum quibus in hac materia proceditur, ideoque dictæ leges & auctoritates attendendæ veniunt in casibus omissis per leges particulares, vel pro earundem interpretatione, quando ambigua sint, ut advertitur eodem *disc. præcedenti*, magis quæ generaliter *disc. 35. de Judicis.*
  7. Quid inquit itaque sit de peritatis articulis, vel quæstionibus in hoc proposito disputatis per superiores allegatos Doctores, ac alios per eos recentissos, quos superfluum est transcribere, præsertim verò circa distinctionem, quæ fieri solet inter onera personalia, & realia, seu patrimonialia, & inter Decuriones, & privatos circa numerum duodecim, vel respectivè sexdecim filiorum, cum similibus. Ad rem nostram quæstio strictè percutit immunitatem, seu franchitiæ à Dohana, aliique Gabellis, quæ solvuntur pro introductione mercium, aliarumque rerum, dum pro mercibus, ac victualibus, aliique rebus jam ingabellatis, quæ emuntur in tabernis, seu fundachis, & magazinis, & apothecis, nulla suffragatur exemptio; Atque super hoc individuo habemus præfatas Constitutiones disponentes, ut hæc immunitas suffragetur solum partibus viventibus in Urbe in communitate duodecim filiorum, idcirco ad limites istarum Constitutionum hæc immunitas prædicanda est, non curando quid desuper disponant antiquæ leges civiles, vel quid dicant Doctores, quorum aliqui loquuntur juxta leges, vel stylos Proprietæ patriæ, seu Principatus, alii verò cum solita legale simplicitate procedunt cum dictarum legum civilium litera.
  8. Descendendo itaque ad specialia, cum dictarum Constitutionum præsupposito; Quatenus pertinet ad primam quæstionem, quæ principaliter anam dedit huic disputationi, præsertim in quodam viro nobili Magnatitii, ac primarii ordinis, qui onustus duodecim filiis, qui pro magna parte erant feminini sexus, atque earum unam, vel aliquas habebat Moniales jam professas in Urbe, forteque etiam in patria originaria diversi Principatus, an scilicet istæ venirent in calculo, nempe; Illi Camerales, quibus ex debito officii magis incumbentur jura cameræ licet, ac etiam alii, qui eis adhærebant, dicebant quod licet juxta magis communem magisque receptam opinionem, religiosi professi veniant in calculo, quamvis de illis essent Religionibus, in quibus pro omnino mortuis habendi essent, etiam quoad successiones intestatas, vel seideicommissarias juxta distinctionem, de qua *disc. 63. & seqq. de Fideic.* & alibi pluries, illa ratione assignari solita, quod cum in jure disponatur, ut illi qui per naturalem veritatem sunt mortui in bello pro servitio Reipublicæ, pro extantibus haberi debeant, multò magis haberi debent pro extantibus istis, qui per naturalem veritatem vivunt, atque ex legis potentia, vel fictione habentur pro mortuis Mundo ob militiam Christi; At tamen id procederet in terminis juris communis, non autem attentis præfatis Constitutionibus, quarum præsertim prior Pauli III. expresse disponit, ut hæc immunitas competere solum debeat *illis dumtaxat, qui numerum duodecim filiorum super viventium habent quousque in communi vivunt, ac in ipsa Urbe cum eorum familiis continuo degunt* (sunt verba præcisè) idemque disponit altera posterior Constitutio Pii IV. ibi, *Et pro illis dumtaxat, quibus ob numerum duo decim filiorum concessa fuerint, & quousque duodecim illi superstities in communi vivunt, in ipsaque Urbe cum eorum familiis continuo degunt &c.* Et sic requiritur omnium duodecim filiorum conviventia in communi in Urbe, quod utique non verificatur in religiosis professis, qui etiam in ipsa Urbe; Magis verò si morantur extra, dici non possunt convivere in eadem domo in communi, dum vivunt in claustris omnino à paternæ domo, & à sæculo ita segregati, quod pro mortuis reputantur.
  10. His tamen non obstantibus contrarium censui probabilius, atque de facto conclusum fuit, dum alii quoque in eandem

devenere sententiam, adhuc scilicet locum habere præfata conclusionem ponendi in calculo filios Religiosos professos utriusque sexus juxta dispositionem Juris communis, vel verius juxta communem sensum Doctorum ex Juris intentione, vel ratione desumptum, dum Constitutiones prædictæ in hoc nihil explicitè disponunt in contrarium, minusque implicitè, & per argumentum, quoniam ad hoc ut nova lex dicenda veniat correctoria implicitè per argumentum juxta nota, & recepta axiomata, opus est, ut alium apta non sit recipere intellectum, vel facere operationem; Ac propterea intrin argumentum incompatibilitatis, vel fatuitatis, Secus autem ubi compatibilem recipiat intellectum, suamque faciat congruam operationem, quorum utrumque de præsertim considerabam, quoniam demandata conviventia in Urbe cum filiis in communi, intelligenda non venit ad præfatum literam judaico more, dum inter patrem, & filios, sub ejus potestate viventes, verè, & propriè non intrat communitas, ideoque verificabilis non est dicta conviventia in communi, ac etiam penè unquam verificabile remaneret istud privilegium, cum penè impossibile sit, quod perpetuo omnes duodecim filii vivant insimul cum patre in eadem domo, quoniam si sunt foemina, oportet eas collocare in matrimonio carnale, vel spirituale, & si sunt masculi, quando agitur de hujusmodi numerosis familiis, oportet ut fratres præsertim natu minores diverfam eligant viam extra domum, partim vacando ad bellum, partim ingrediendo Religionem, & partim vacando exercitiis literariis, vel mercaturæ, aut respectivè artificio juxta personarum qualitatem, & gradum, ac etiam quia esset in libro filii inobedientis, & discoli, qui non vult vivere sub patris obedientia, & disciplina, sed vagari, privare patrem privilegio, vel impedire, ne illud assequatur, ideoque verus, ac rationabilis sensus dictorum verborum esse videtur, ut ita excludatur immunitas, quæ juxta sequentem inspectionem frequenter præterendi solet, etiam magis verò tunc prætendebatur, ac de facto obtinebatur per patres, vel respectivè filios, qui alibi domum habentes, accidentaliter, ac singulari jure in Urbe moram traherent, adeo non verificaretur conviventia collegiativa, & representatio corporis politici, seu communitativi, ut in sequenti inspectione advertitur, isteque pro meo judicio videbatur verus hujusmodi constitutionum sensus, non autem ille penè impracticabilis, qui ut supra prætendebatur, ita tamen, ut dictorum filiorum religiosorum existentia patri suffragetur ad constituendum dictum Collegium, seu corpus politicum, ut intrat immunitas favore patris conviventis cum filiis, vel mortuo patre favore aliorum filiorum insimul conviventium, non autem favore ipsorum religiosorum, & aliorum extra domum conviventium.

Præterea in insinuatō casu particulari, qui majorem dedit hujus disputationis occasionem, quia immunitas ob divitiis patris erat notabilis importantiæ, advertēbam, quod magna differentia constituenda videtur inter casum, in quo agatur de filiis masculis in aliqua religione professis, & casum in quo agatur de filiabus foeminis, quæ professionem in aliquo Monasterio emiserint. Priori namque casu pater omnino relevatur ab illorum filiorum onere, dum pro ingressu, & professione nihil solvitur, adeoque omnis solutio regulariter prohibita sit ex deductis *disc. 47. & 48. de Regular. & alibi*, minusque aliquid supportatur onus pro sustentatione, ac propterea cessat ratio gravis oneris, quamvis neque illa sit unica. Secus autem ubi agatur de filiabus Monialibus, per quas non cessat, sed potius notabiliter augetur patris onus, tam in dote, quam eis constituere oportet, & solvere Monasterio, quod etiam in annuo notabili livello assignati solito, quod reputatur necessarium tamquam pars dote, ut advertitur *disc. 145. & 167. de Dote, & alibi*, ac ultra illud aliàs expensas in dies facere oportet juxta Urbis præsertim usum, vel abusum, ideoque dicitur durare, imò crescere onus.

Quinimò etiam in filiis masculis eadem ratio continuationis oneris pro Religionem qualitate intrare videtur, ut præsertim verificatur in Religione Sancti Joannis Hierosolymitani, quod pro susceptione habitus valde notabilis impense sunt, tam in processu super probatione nobilitatis, aliorumque requisitorum, ut patet ex deductis *disc. 32. & seqq. de Praeminentiis*, quam pro solutione passagii, ac itinere, & mora in Conventu Melevitano, hisque expletis, ac professione emissâ, durant, imò crescunt impensæ in Caravanis, ac in Trirremium Præfectura, & in residentia in eodem Conventu, & quatenus ad domum redeant, cum vivant more sæcularium, istorum ad instar indigent eodem, imò majori, & honorifica sustentatione, & quod alias Religiones claustrales, quamvis dictæ consideratio-

nes non inrent, adhuc tamen in eorum plerisque habetur idem usus ad Ecclesiam tolerantium annuorum livellorum pro extraordinariis indigentibus, in quibus Religio non supplet.

Quo vero ad secundum punctum, seu questionem; an scilicet mortuo patre, ista immunitas competat filiis superstitibus, & quomodo. Quamvis Cameratae illam indefinitè contraxerent ex eo, quod praefata Bulla Pauli Tertii cum verbo taxativo *dumtaxat*, disponat, ut competat patribus conviventibus cum filiis; At tamen ista oppositio videbatur omnino indebita, tum ob superventam alteram Constitutionem Pii IV. per quam praesupponitur Constitutio immunitatis mortuo patre, dummodo filii superstitibus vivant in communi, statuendo, quod mandata debeant subseribi per natum majorem, vel illum, qui curam, & regimen domus habeat, ac propterea ex hoc cessat omnis ratio dubitandi; Tum quia ubi etiam ista posterior Pii non adesset, adhuc tamen prior, neque id concluderet, ut propterea dicenda esset correctoria juris communis, ubique in hac parte recepti, dum potius dici potest casus omissus, quinimo implicite comprehensus, dum praesupponitur communio, quae ut supra patre vivente non esset verificabilis, atque si caderet dubietas, illa sublata remaneret pro contrariam observantiam, quae in omnibus dicitur optima interpretis.

Hoc itaque pro constanti praesupposito, quod eadem immunitas concessa patri daret in filiis in communione viventibus, dum istud communionis requisitum explicite desideratur per ambas Constitutiones, quibus stantibus extraneum, ac superfluum esse querere quid in terminis juris communis dicant Doctores. Deveniendi ad praxim, vel applicationem, quando ut frequentius contingit, sequuta morte patris, filii diversas eligant patrias, vel professiones, & status, & praesertim praefatis Constitutionibus hanc immunitatem concedentibus illis tantum, qui in Urbe vivunt, ac morantur, quomodo illa practicanda sit quando pater alibi vixit, filii vero partim vivant in patria originaria, sive in loco domicilii patris, partim vero in Urbe, ut frequens praxis docet, qualis nempe locus attendi debeat, prout etiam quando inter fratres continuare dicatur, necne communio, quae est hujus privilegii necessarium, ac essentialia requisitum.

Atque in hoc, quidquid variant Scribentes, qui pro diversis legibus, ac styliis propriae patriae loqui solent, & an sufficiat, quod indivisa retineant bona paterna, tam ad istud, quam ad alterum effectum localitatis, ut supra; Advertebam, quod in hoc praesertim puncto relegendum est ad id, quod mea frequens est dicendi consuetudo, quod scilicet decisio regulanda non est ad formalitatem verborum, vel ab illis generalibus propositionibus, quae in materia communionis habentur, sed spectari debet substantia rationis, cui haec lex innixa est, sive finis, ob quem ista immunitas mortuo etiam patre datur, quod scilicet pater, & filii, quando ad hunc ascendunt numerum efformare dicuntur quoddam corpus universale, seu collegiativum ad instar Capituli Ecclesiae Cathedralis, vel Collegiativae, aut alterius similes corporis politici, cujus caput sit pater tanquam Praeulatus, & prima dignitas, aut Praesidens, membra vero sint filii tanquam Canonici, vel Collegiales.

Efformato itaque isto corpore, si casus praebet deficientiam Praeulati, vel Praesidentis, & aliquorum Canonicorum, vel Collegialium, sive per mortem, sive per absentiam, aut aliud impedimentum, non per hoc dicitur cessare corpus, quod adhuc durat, & conservatur, suaeque retinet jura, & privilegia, quamvis ad duos, imò ad unum restringatur, ex deductis *disc. 23. de Benef. & disc. 125. de Regal. & alibi*, & sic attendi debet locus, ubi adhuc durat, suamque priorem formam communitativam, sive collegiativam illud corpus retinet, tanquam in loco ubi est caput juxta considerationes, de quibus in proposito competenter fori ex eo quod bona essent in diversis locis *disc. 87. de Jurisd. & alibi*.

Et quoniam unum, & idem corpus non potest eodem tempore esse in diversis locis, idcirco si ejus membra dividantur, quodque singulares personae diversa habeant domicilia, quod nempe aliqui fratres adhuc remaneant in patria, alii vero accedant ad Urbem gratia insequendi Curiam, cum similibus, tunc attendi debet locus, ubi sit caput, sive de jure censetur esse ipsum corpus intellectuale, singuli vero in Urbe, vel in alio loco permanentes non retinent hoc privilegium, quia non representant corpus ad instar eorum, quae habentur *disc. 21. de Praeminentiis* circa praecedentiam, aliasque praerogativas competentes Capitulo Cathedralis supra omnia alia Capitula Collegiativum, omnesque Dignitates Dioecesis, quoniam non competunt illis singularibus Canonicis, qui asso-

ciant Episcopum in visitatione, eo quia non representant Capitulum, cum similibus; Et per consequens applicando ad rem, si corpus domus adhuc duret in patria, aliqui vero fratres occasione curialitatis, vel mercatoriae, seu alias morantur in Urbe, istis immunitas non competit; Nil obstant, quod ea competat omnibus in solidum, addeat etiam si ceteris defectis, unus tantum remaneat, huic immunitas debita sit, quoniam id rectè procedit retento dicto praesupposito, quod totum jus hujus corporis universale in ipso consolidetur, ad instar illius Canonici, vel Collegialis, qui solus superstit de Capitulo, vel Collegio, non autem ubi tanquam persona singularis consideratur, ut supra.

Et nihilominus, ubi etiam duo, vel alii representarent corpus universale, ipsique descendentes à patria ad Urbem accederent, non per hoc eis debet haec immunitas prodesse, quoniam Constitutiones praesupponunt, quod privilegium per literas patentes Cameræ, seu Camerarii concedi solitum, concessum sit in Urbe illis parentibus, qui in ea viverent cum duodecim filiis, ideoque attenditur qualitas civilitatis, vel incolatus in Urbe de tempore concessionis, non autem; ut alia Civitate sentiente commodum hujus secundae prolis, postmodum ea penè deserta, licitum reddatur aliquibus, qui superstit istud eligere domicilium, dictaque immunitate gaudere, cum id expresse Constitutionibus repugnare videatur; Si etenim ad earumdem Constitutionum, & praesertim posterioris praescriptum, respectu illorum, qui in Urbe vivunt; ibique privilegium obtinuerint, si eorum aliqui unus, vel plures mutant statum, ob quem majorem cogantur habere familiam, quia nempe Praeulatum, vel aliiud munus suscipiant, haec immunitas non suffragatur, multò minus suffragari debet exeris, qui in propria patria cum patre viventes, ibique obtinentes privilegium, postea in quodam meliori statu Urbem adeant, ideoque gaudere solum debent hoc privilegio in loco, in quo illud obtinuerunt, non autem in Urbe.

His autem sic stantibus, atque descendendo ad praeticam applicationem, si (ex. gr.) pater familias, qui in Urbe vivat ad praescriptum dictarum Constitutionum, vel eo defuncto, frater major natu, sive ille, qui aliorum fratrum, ac domus, regimen, & curam habet, introducat merces, aliasque res etiam pro illis filiis, vel respectu fratrum, vel sororum, qui degant in Monasterio etiam professione emissa, quia nempe Monasterium, vel Religio in hoc non suppleat indigentiae, sive in Urbe, sive extra, debent gaudere immunitate, quoniam attenta rei substantia, seu veritate, ipse paterfamilias, vel eo defuncto ipsum fratrum corpus Collegiativum, quod eum representat, facit illam impensam, atque pro usu proprio illa bona deservire dicuntur; Idemque si studio proprio causa, vel alia occasione filios, vel fratres respectivè in diversam Civitatem, seu locum mitrat, cum similibus, quibus eadem congruat ratio, dum introductio sequitur in loco privilegii, & pro usu proprio partem, vel corporis, non curata materiali separatione personarum, cum attendi debeat unio, seu communio formalis. Et è converso, si paterfamilias, vel corpus fratrum vivat extra Urbem, transmittat autem in Urbem bona ad unum, vel plures filios, vel fratres respectivè, qui in ea ex causa studiorum, vel Curialitatis, aut alia occasione moram trahant, non intrat immunitas, quoniam non verificatur requisitum Bullarum, ut ipse paterfamilias, vel ipsum corpus collegiativum fratrum in Urbe vivat.

Si autem aliqua filiae feminae, vel respectivè sorores nubant, ac propterea vivam sub cura, & administratione viri, qui ad hunc effectum habeat sibi constitutam dorem pro matrimonii oneribus, tunc non videtur, quod immunitas huic mulieri, etiam pro se ipsa, multò vero minus, pro ejus familia competat, quoniam immutavit statum, atque desit esse de illo corpore, à quo ita discernibata fuit ob diversam communionem initam cum viro; ad quem pertinet illi necessaria ad victum, & vestitum subministrare.

Major autem dubitandi ratio cadere videtur in casu, quod aliqui filii, vel fratres respectivè in eadem Urbe uxorem ducant, an ob hanc immutationem status discerni dicantur à corpore, necne, atque ubi adhuc uxori continentur cum aliis fratribus in communi domo, & mensa vivant, ut tali casu adhuc dicantur esse de corpore immuni, neque jam quaesita immunitas amittatur in illis quae pertinent ad ejus personam, atrento primavo statu; Difficultas autem cadere potest quoad ea, quae necessaria sunt pro uxore, & filiis, aliaque familia, quae ista occasione adjuncta sit, atque tunc pro istis diversis personis non videtur, quod immunitas com-

competat ex dispositione earumdem Bullarum, ita disponentium in casu Praeulaturae, quae demostriativè potius, quam taxativè stare videtur, adhuc tamen ubi in contrarium adesset antiqua, & continuata pacifica non interrupta observantia, non modicum inferret difficultatem; Ubi verò aliqui nubant, atque cum uxore à domo communiter exeant, tunc se efficiunt extraneos à Collegio, seu Corpore privilegiato, & immuni.

Demum quoad tertium punctum, à quibus scilicet oneribus ista immunitas competat, ut superius insinuatum est, inanis labor esset reassumere questionem, adeo per Doctores disputatum ex plenè collectis per Ganaver, *dicta decis. 41. Sanfelice. dicta dec. 362.* & alios allegatos, an suffragetur pro solis oneribus personalibus, non autem pro patrimonialibus, seu realibus, vel mixtis, quoniam in Urbe, de qua strictè agitur, non habetur usus hujusmodi onerum, ut pro frequentiori contingente praxis docet in aliis Regnis, vel Metropolitanis Civitatibus, illudque onus, quod reale potius reputatur taxae, vel contributionis refectionis viarum, verè non cadit sub genere publicorum onerum, sed est potius privatum sub meliori oeconomica administratione civitatis Magistratus, ut advertitur *disc. praecedenti*, ideoque merito in hac specie immunitas non intrat, sed publica onera consistunt in Dohana, ejusque augmentis, & annexis pro introductione mercium, aliarumque rerum, subrogata loco antiqui vectigalis, vel octavarum, de quo pluries agitur *Sub tit. de Regal. praesertim disc. 65. & seq.* & in illis gabellis, quae solvantur insensibiliter in magis alterato pretio panis, vini, olei, carni, piscium, aliarumque rerum ad victum, vel usum humanum deservientium, & de quibus etiam *ead. tit. de Regal.* pluries habetur actum; In istis itaque oneribus juxta dictarum Constitutionum dispositionem, ac etiam antiquam consuetudinem enunciata *supra. d. disc. 47.* agendo de franchitiis Cameralium, exemptio competit solum pro mercibus, & rebus, quae ab extra introducantur pro usu proprio, non autem pro illis jam ingabellatis, quae emanant in apothecis, seu fundacis, & magazinis; Et nihilominus ista immunitas eodem modo, quo generaliter habetur non solum in illis, qui sint immunes ex privilegio, sed etiam in illis, qui sint tales de jure communi Ecclesiastico, intelligitur ad limites usus proprii per veritatem, non autem per fraudem, ac mercaturam, juxta deducta *supra. discurs. 5. & seq. & dicta disc. 47.* ac etiam pluries *d. tit. de Regalib.* Ac propterea per easdem enunciatas Constitutiones Pauli, & Pii, nunc innovatas per Innocentium XI. per illos, qui faciunt mandata franchitiis jurari debent, quod revera illae merces, & res, quae introducantur, deserviant pro usu proprio, & pro sustentatione illius familiae, quae suo sumptu, ex necessitate, vel congruentia vivit, non autem ex causa industriae, & mercaturae, istudque juramentum antiquitus praestabatur etiam per Cardinales, & Clericos Cameræ, alioque similes immunes, ut patet ex Capitulis antiquorum appaltum sub Paulo III. Julio III. Paulo IV. & Pio IV. desit postmodum adhiberi à temporibus Gregorii XIII. citra, & non improbabiler ob excellentiam Ecclesiasticae Dignitatis, quae ratio non militat in hac specie, quod agitur de secularibus, ideoque dicendam, quod adhuc praestari deberet.

SENEGEM.

TRANSLATIONIS CATHEDRALIS.

Votum in casu disputato in Congregatione Consistoriali.

An, & quando Ecclesia Cathedralis ab uno loco ad alterum ejusdem dioecesis transferri possit, ac debeat.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series cum resolutione.
- 2 Causa translationum sunt de majoribus, & ad quos effectus.
- 3 Quod super casu questionis nihil cautum sit in jure.
- 4 Per quos de hoc agatur.
- 5 In quibus terminis loquuntur Canonici de super allegari liti.
- 6 Quod hac translatio importet alienationem.
- 7 In quo consistat alienatio praesudicialis.
- 8 Ecclesia Cathedralis formalis potest presentari per plures Ecclesias materiales.
- 9 Necessitas translationis debet esse precisa.
- 10 Episcopus potest residere in qualibet parte Dioecesis.

- 11 De casibus in quibus Episcopi non resident in Cathedrali.
- 12 Non ex eo quod Oppida Dioecesis sint majora Civitate, mutari debet Cathedralis.
- 13 Expediit residere in loco de proprio dominio temporali.
- 14 De aliis circumstantiis ob quas magis expediit residere in antiqua Civitate.
- 15 De decreto Gratiani, quod non sit authenticum, ejusque Canonis non sint obligatoris.
- 16 De decretis Conciliorum, quando attendi debeant, necne.
- 17 Non attenduntur antiquae epistolae decretales Pontificiae, & quare.
- 18 An in Oppido Dioecesis erigenda sit Cathedralis univenda cum Cathedrali antiqua.
- 19 De privatione Civitatis, vel Dioecesis Episcopo remissivè.

D I S C L.

Um ex parte Episcopi, & aliquorum Canonicorum, aliis contradicentibus, Ecclesiae Cathedralis Senegen. institutum esset apud Papam pro translatione Cathedralis à Civitate Senegen. in qua praesupponitur eam fuisse tresdecim saeculorum spatio, ad Oppidum Castellanae ejusdem Dioecesis, ex eo motivo, quod antiquus locus esset habitatio Episcopi, & Capituli, ac etiam Dioecesis nimium incommodus, ac etiam incongruus, tum ob asperitatem itineris, & aeris, tum etiam ob exiguitatem, ac ignobilitatem populi vix constituentis animas 500. circiter, & quia Episcopus non esset tutus à Malefactoribus; E converso autem Oppidum Castellanae situm esset in loco magis opportuno pro commoditate Dioecesanorum, ac etiam haberet populum numerosum animarum circiter 3500. magisque civilem, & opulentum, ideoque huic loco longè magis congrueret Cathedralis, & Episcopi residentia; Quare delata causa juxta stylum ad Congregationem Consistorialem post habitas quasdam informationes à Vicelegato Avenionensi, & à Cardinali Grialdo Archiepiscopo Aqnen. in Congregatione habita sub die 5. Octobris 1677. de omnium concordia voto, uno excepto, prodiit resolutio hujus petitionis exclusiva.

Votando igitur in ista causa, praemittebam in primis, quod causae translationum, & mutationum Ecclesiarum dicuntur de majoribus, ut advertit Butr. in cap. 1. de transl. num. 5. ubi alii, & modernus Fagnan. num. 8. Et quamvis Canonistae id dicant ad alium effectum, quod scilicet hujusmodi causae cognosci non possunt ab aliis, quam à Papa, qui est eorum Jux ex privative ad omnes alios, idque proprie denotare solet ista qualitas essendi de majoribus; Ego tamen ad id advertebam ad effectum diversum, quod scilicet quamvis ista non sit magna Ecclesia, adhuc tamen causa censenda sit magni momenti, & de graviori ratione exempli, & introductionis, unde multa sequi possunt inconvenientia, multarumque Ecclesiarum status revolutiones, dum omnia Oppida, quae juxta tempotum vicissitudinem, magna, & conspicua effecta sunt supra antiquam Civitatem, istam praetensionem excitare possent, juxta quamplura exempla inferius recensenda, ut propterea cum magna circumspectione, ac maturitate procedi debeant.

Hoc itaque praenotato, advertebam, quod in corpore Juris canonici, nempe in quinque libris Decretalium Gregor. IX. & in Sexto Bonifacii VIII. sive in Clementinis, & Extravagantibus, de hoc non agitur, minusque de eodem puncto agunt antiqui Canonistae; Quamvis enim adit *Extravag. Salvator.* de qua plenè *disc. 6. de Praeminentiis*, ac etiam in *Bituricen. disc. 52.* At tamen illa percutit diversum effectum discernationis nempe partis Dioecesis ob ejus amplitudinem pro erectione novae Cathedralis distinctae ab antiqua, sed nil commune habet cum casu, de quo agitur, privandi antiquum locum praerogativa Cathedralis, quam jam obtinet, illamque transferendi in alium locum ejusdem Dioecesis, adeo ut membrum efficiatur caput, & è contra, illud quod erat caput, evadat membrum subordinatum.

In his itaque terminis praecisus omnium fortè primus inter DD. est Rebuff. in *prax. benef. sub tit. de Translat.* qui probabiliter ad hoc magis cogitavit ex amore erga patriam ob translationem Cathedralis, quae de anno 1536. sequuta fuit ab Infula Magalona ad celebre Oppidum Montis Pessulani vulgè Monpeliet ejus patriam, ipseque ad hoc cumulat plures canones registratos in Decreto Gratiani, nempe in cap. & temporis, & cap. seq. 16. q. 1. mutationes 7. quae 1. cap. si a nos 25. qu. 2. cap. Episcopi 8. distinct. cap. tribus, de consecrat. distinct.

sed ad propria commoda, propriumque interesse, ac ambitionem solum respiciendo, sibi commissas Ecclesias de facili fastidendo, illas dimittere querunt, ad effectum translationis ad meliores, magisque commodas Ecclesias, vel ad effectum, ut soluti a vinculo Ecclesie, & ab onere residentie, valeant in Romana Curia in hoc honorifico, & præminentiali Episcopali statu morari, majores ambiendo dignitates; Hinc sequitur quod in ista Congregatione frequenter de hujusmodi dimissionibus agi solet, vel super admissione articulo- rum pro faciendis probationibus causarum, ex qui dimisso petatur, vel postquam probationes factæ sunt, super illarum canonizatione.

Cumque ex his, quæ in hac materia dimissionis, vel translationis respectu per Sacros Canones, disponuntur, vel per canonistas, aut Theologos firmantur, ex relatis per Barbof. de Episc. alleg. 119. Fagn. in c. cum ex illo de Transl. Episc. & alios, causæ ut plurimum restringantur ad insalubritatem aeris valetudini nimium præjudicalem, vel ad Inimicitias contractas cum Barone, sive cum populo, vel cum aliis secularibus Magistratibus, idcirco super hujusmodi causis formati solent articuli, super quorum admissione totus punctus esse videtur, quoniam cum nullus adesse solet oppositor, ac legitimus contradicitor, hinc sequitur, quod sufficit articulate, ut bene facta probatio præsupponenda sit, atque ubi in disputationibus excitantur difficultates super materie articulare irrelevantia, ita motivantes docent, & instruunt, quomodo concipi debeant articuli, qui in meliori forma, in sequenti immediata, vel mediata Congregatione exhiberi solent, atque admissi, ut præmissum est, præsupponendi sunt pro probatis quoniam cum de tertio privato interesse, vel præjudicio non agatur, nullusque ad sit formalis, ac interessatus contradicitor, idcirco de facili reperitur Testes, qui ad gratificationem, & complacentiam deponunt totum id, quod in articulis continetur, sive sciant, sive non, & sive sit verum, sive falsum, Prout de facili dicta Congregatio de cipi solet, quoniam probationibus percutientibus, tam circa insalubritatem aeris, quam circa inimicitias, vel alia inconvenientia, sola civitatem, sive solum locum solite residentie, ad alia loca Diocesis, in quibus causæ non verificentur, neque urgeant, non reflectitur, adeo ut hujusmodi processus nudam continentem formalitatem nullum producant bonum effectum, sed potius malum, ob falsitates, quæ non infrequenter committuntur.

Provenit itaque istud inconveniens a consuetudo, & consuetudine modernorum fore professorum vicio procedendi cum solis generalitatibus in abstracto, non reflectendo ad distinctiones casuum, eorumdemque particulares circumstantias, ac propterea occasione sedendi in eadem congregatione ratione muneris Auditoris Sanctissimi id expertus, meum proferendo votum in hujusmodi causis, dicere consuevi, quod ad singulorum casuum distinctiones, & circumstantias reflecti debet, ad effectum dignoscendi, an causarum concludens probatio desideranda sit necne, & quatenus desideranda veniat, quando, & quales articuli admitti debeant, atque relevantes reputari, ac etiam quæ forma in probationibus faciendis præscribenda sit; Non versamur etenim in iudice ordinario, qui ad præciosos limites justitie commutari va, atque intra strictos cancelli legis scriptæ inter privatos de meo, & tuo contententes judicare debeat, sed in magno Consilio supremo Principis in materia concernente regimen politicum, & publicum Christianæ Republicæ, ideoque cum legibus prudentialibus, non deferendo omnino leges scriptas, est procedendum.

Prima igitur distinctio illa videtur inter Episcopos, qui Cardinalitatis dignitate fulgeant, & alios, qui tali dignitate careant, priori etenim casu quod agatur de aliquo Cardinali, qui metropolitanam, vel Cathedrali Ecclesiam, ante vel post Cardinalatum adeptam dimittere cupiat, reflectendum est ad causam, ob quam id agat, sive ad finem ob quem ad id inducatur, an scilicet liberè ecclesiam dimittere velit absque aliqua fructuum universali, vel particulari reservatione, sed solum cum illa reservatione juris conferendi beneficia reservata, quæ quodammodo connaturalis est Cardinalibus dimittentibus ecclesiis, & quæ ipsius nullum inferat gravamen, vel præjudicium, quod solum est Papæ, ejusque Datarie juxta ea, quæ in hoc proposito Indulto Cardinalium conferendi reservata, vel affecta habentur nimium frequenter in sua sede *sub ritu de benef.* adeo ut solus finis ille sit redeundum ad curiam, ibique morandi, ac Papæ assistendi in Consistoriis, & Capellis, & in Congregationibus, aliisque Cardinalitatis functionibus, quamvis de consuetudine exinde resultet illa major commoditas, & oblecta-

rio, ac animi magis gratum, & adaptatum pabulum, quod resultat ex vita longè magis civili in Urbe.

Et tunc, attendendo id quod principaliter est præsumendum ob primam meliorem partem assistentia Pontifici in regimine ecclesie universalis, quæ præferenda est ecclesiis particularibus, quamvis Cardinales hanc dimissionem facere volentes pro cohonestatione petitionis, aut verius ex stimulo, & timore conscientie afferant aliquam causam, illam præsertim, pro frequentiori contingencia, asperitatis, & insalubritatis aeris, eorum attestantiam defendendam est, neque congruit eos obligari ad exhibendos articulos illosque probandos, neque se subjiciendum formali discussioni, & iudicio, an articuli relevant, & admittendi sint, vel respectivè an probationes concludant; Tum ob excellentiam dignitatis; Tum etiam ob majus bonum, ac servitium Ecclesie universalis, & quia sic dicitur fieri reditus ad suam causam, sive ad suum centrum, aut fieri restitutio membri ejus corpori, dum præcipuum, ac proprium Cardinalium munus est restituere apud Pontificem, eique opera, & consilio in regimine ecclesie universalis assistere, ex plenè deductis per *Cardinalem de Albicis in ejus disceptationibus impressis in tit. de juris. post. disc. 117.* & per Cohel. in *ejus tract. de notitia Cardinalium* apud quos alii, adeo ut non desint volentes, quod Cardinalatus excuset à residentia in Ecclesia Metropolitana, vel Cathedrali, quæ adhuc retineatur ex dicta ratione, quod vacetur majori residentie; Quamvis etenim ista opinio reprobatæ sit per Apostolicas constitutiones, illam præsertim Urbani VIII. super residentia, atque contrarium doceat inconcussa praxis, exceptis sex Episcopis Cardinalitatis, qui sunt comparabiles cum alio Episcopatu, atque non obligant ad residentiam, ex plenè deductis per *Cardinalem Braccium in ejus dissertatione 2.* & advertitur *disc. 5. n. 28. in relatione Curie*, ac in opere Italici idiomatis, cui titulus est, *Il Cardinale c. 12.* & in alio opere ejusdem idiomatis, cui titulus est, *Il vescovo pratico c. 8.* Attamen id remanet considerabile adhuc effectum; Sed si intenditur per Cardinalem fieri dimissionem unius ecclesie, ut assequatur alteram pinguiorem, seu nobiliorem; aut commodiorem, vel cum generali reservatione fructuum, dando solum novo Episcopo congruam, sive cum reservatione tantæ pensionis, ut penè omnes fructus absorbeat, adeo ut neque forte remaneat congrua pro Episcopo, ut quandoque praxis docuit; Et tunc magis renaeiter, magisque circumspicere procedendum est, quoniam, ut ex memorabili dicto Cardinalis Bellarmini advertitur in superius citato opere cui titulus est, *Il vescovo pratico*; ita est praticare utrum repudiandi uxorem, sive illam collocandi viro longè inferiori, retinendo pro se dotem, aut repudiandi unam uxorem, ad effectum obtinendi alteram nobiliorem, vel diociorem, seu pulchriorem, quorum utrumque est absurdum, atque ab omni jure damnatum, ideoque magna dignoscitur inter unum casum, & alterum differentia, etiam ubi de Cardinalium dimissionibus agatur.

Aut verò agitur de Episcopis Cardinalitatis dignitate non præditis, sed in solo prælatura statu constitutis, & ad quorum instantiam de hoc in Sac. Congreg. disputari solet; Et tunc distinguendum est, an de hoc agatur ad effectum liberæ dimissionis, absque petitione translationis ad aliam Ecclesiam, vel ad effectum obtinendi translationem; Priori etenim casu, licet necessaria sit probatio, & canonizatio justæ causæ; Attamen mitius, ac facilius procedendum videtur, dum tunc cessat odibilis ratio repudii unius uxoris pauperis, vel turpis, aut ignobilis ex ambitu, vel ex avaritia obtinendi aliam diociorem, vel pulchriorem, sed magis nobilem, cum actus percutiat solum libertatis obtentionem cum solutione à vinculo Matrimonii spiritualis absque eo quod Ecclesie sponse præjudicetur, dum non remanet vidua, quia de alio sponso providetur, ejusque magis expedit habere sponsum novum, qui eam capiat, & amet, quam continuare cum illo, qui jam eam fastidiat, & abhorrea, ideoque major inspectio caderet solet super legitima probatione congruæ provisionis, ut in statu Prælaturæ decente valeat se sustentare, atque S. Congregatio ex stylo contenta esse solent amovendo redditu scutorum sexcentorum moneta Romanæ. Quamvis etenim hæc summa incongrua sit, & modica pro decem sustentatione Prælati in Curia, quoniam si Constitutio Alexandr. VII. in simplicibus Prælati Referendaris statuit summam scutorum mille quingentum, quæ re verè ad minus nequam cessaria est, ideoque major desiderari debeat in illis Prælati, qui sint in majori Episcopali dignitate constituti; Attamen opus non est, quod Episcopi post dimissionem Episcopatum repudiare debeant in Curia, cum possint morari in patria, vel in parvis civitatibus, vel oppidis, aut etiam in Urbe in aliquo mona-

monasterio, adeo ut sufficiat, ut quando publicè incedunt per Urbem, quod raro fieri potest, competentem habeant famularum, unde propterea, ex ejusdem Curie consuetudine, aliqua dignosci videtur differentia circa honorifica tractamenta inter hos Episcopos, & Prælatos Referendarios, qui quandam magis publicam figuram gerere videntur. Si verò agatur de dimissione ad effectum translationis, vel ad effectum, ut exinde ecclesie dimittenda gravamen, ac præjudicium sentiat, quia pensionis reservatio petatur pro sustentatione, quam non habeat de proprio, & tunc magis rigorosè, magisque circumspicere procedendum videtur.

Præterea, etiam in casu liberæ dimissionis absque alio ecclesie dimittenda onere, quia nempe sit congruè provisos de proprio, adhuc tamen inspicienda videtur qualitas provisionis, & unde ista proveniat; Si enim sit de antiquis bonis patrimonialibus, aut etiam de acquisitis ex licitæ industria, vel fortunæ beneficio, aliis quam ex redditibus, & proventibus Ecclesie dimittenda; Et tunc mitius, ac facilius procedendum videtur, potissimè ubi gravis ætas, vel diuturna residentia, & administratio potius commendabilis accedat, cum tunc acquiritur suadere videatur, ut emerito, ac veterano militi quies detur, atque non cogatur sub adeo gravi pondere in senectute, sive in statu infirmæ valetudinis succumbere; Sed si congrua provisio proveniat ex redditibus, & bonis comparatis durante Episcopatu ex ecclesie dimittenda fructibus, & proventibus; Et tunc nimium rigorosè, & circumspicere procedi debere videtur; Tum ob rationem non dandi ansam Episcopis thesaurizandi ad hunc finem assequendum; Tum etiam quia ipsæmet divitiæ ita comparatè magnum præbent argumentum, imò clarum faciunt probationem malæ administrationis ecclesie, quodque dotis spiritualis fructus, & proventus non bene, ut tenebatur, erogaverit in supportatione onerum istius matrimonii spiritualis, quæ consistunt in reparatione, & ornamento ecclesie, & in elemosinis pro sustentatione pauperum, qui dicuntur ejusdem ecclesie filii, aliisque piis operibus, unde propterea idem ita resultaret superius insinuatum absurdum, quod sponsum non amat sponfam, neque dotis fructus erogat in sponsæ ejusque filiorum decentem sustentationem, sed ipsam sponfam fastidendo, illamque negligendi habens in animo, curat thesaurizare, ac facere fructuum cumulum, ut ita sibi liceat eandem sponfam repudiare.

Et per consequens semper intrat initio insinuatus error pariformiter procedendi in hac materia cum propositionibus generalibus in abstracto in omnibus casibus, ad illorum singulas, & particulares circumstantias non reflectendo, cum verius, facti potius, quam juris istæ questiones dicenda veniant, pro singulorum casuum qualitate, & circumstantiis regulanda, ac decidenda.

Siquidem, quoad causas, adhuc æquivocum dignosci videtur, quoniam circa causam asperitatis, vel insalubritatis aeris, non semper ista generaliter, ac indefinitè reputanda est justa, beneque probata, quoniam si probatio percutit Civitatem, seu locum cathedralis, ac solite residentie, non per hoc locus esse debet dimissionis, cum ex ista causa reddatur quidem Episcopus excusabilis, à residentia apud cathedralem, apud quam semper, vel pro majori parte anni regulariter de jure residere tenetur, ex deductis *disc. 24. de juris. d. & alibi*, ut ita sufficiat residere in illis temporibus, quæ præcisè demandantur à Concilio Tridentino, de quibus eodem *disc. 24.* quinimò ut etiam in istis excusetur, quando facti qualitas ita suadet residendo in alio loco diocesis aeris clementioris, & non adeo damnosæ; Et quando articuletur, & probetur quod universa diocesis est ejusdem inclementie, vel insalubritatis aeris, tunc neque exinde de stricta censura ad justam dimissionis causam inferri posse videtur, quoniam circa inclementiam ratione asperitatis, id verificatur solum tempore hiberno cum aliqua parte veris; Et circa insalubritatem verificatur tempore æstivo cum aliqua parte autumnii, non autem in toto anno, ac propterea huic malo consulti potest cum absentia per tres menses, qui à Concilio Tridentino conceduntur, & quando isti non sufficiant, cum prorogatione unius, vel duorum, ac etiam trium aliorum mensium, qui ex ista causa concedi solent per Sac. Congregationem Concilii.

Quo verò ad alteram causam inimicitiarum cum Barone, vel cum Populo Civitatis, vel respectivè alicujus loci diocesis, intrat eadem responsio, quod residere potest in aliis locis diocesis, qui sint sub diversis Baronibus, vel Magistratibus, & in quibus non habeatur populi, vel Baronis inimicitia; Et quando diocesis sit ampla, inimicitia verò sit cum omnibus populis, vel cum omnibus Baronibus, vel Magi-

Card. de Luca, Lib. XIV.

stratibus, tunc magnum argumentum est, quod malum provenit à moribus, vel natura iniqua, sive ab alia culpa ipsius Episcopi, qui propterea minori excusatione, vel commiseratione dignus est; Atque tunc ista causa inimicitiarum cum populo, vel cum Barone, sive alio Magistratu sufficiens reputari meretur, quando agatur de angusta diocesi, quæ principaliter constat in sola Civitate, alia verò loca, si quæ sint, ita ignobilia, & parva essent, quod apta non sint ad residentiam Episcopi; Ideoque semper firmum remanet, quod ista non sit materia, quæ consistat in puncto juris, ideoque regulanda sit cum propositionibus generalibus, sed tota consistit in facto, ex istius circumstantiis metienda.

Reflectendum quoque venit circa inimicitias, vel dissensiones, & inquietudines, ad earum occasionem, vel originem, an scilicet proveniant à culpa, & malitia Baronis, vel alterius Magistratus, sive populi, adeo ut in Episcopo metiri potius dignoscatur, ut laude dignus censendus veniat, puta pro justa defensione immunitatis ecclesiasticæ, vel pro correctione morum, aliave simili justa causa, ut tunc emeritus censendus veniat, ideoque dignus translatione ad ecclesiam meliorem in præmium, & ne pro bono opere cogatur in eo loco molestias, & inquietudines pati; Vel è converso, si originaliter provenit à culpa, & mala administratione Episcopi, quæ aliis controversiis causam dederit, unde provenit læso immunitatis ecclesiasticæ, vel aliud malum, & tunc, licet non per hoc toleranda sit ista læsio, vel aliud malum ad effectum, ut cum censuris, vel aliis penis veniat puniendum, adhuc tamen id nimium considerandum est ad istum effectum, & ne Episcopus dicatur emeritus, vel illa excusatione, & commiseratione, seu præmio dignus, ut in casu præcedenti.

Quare ubi Episcopi facientes hujusmodi petitionem, exagere solent, quod eorum inimicitie ac molestie proveniant à defensione immunitatis ecclesiasticæ, utpotè infirmatus de aliquibus casibus, dicere consuevi quod rem inquirent magis ab alto, & quanam fuerit prima origo, quæ occasione dedit aliis controversiis, in quibus immunitatis læso subsequuta est; Multoties enim id provenire solet, quia Episcopi mercurarum, & negotiationem facere solent cum franchitiis gabellarum juxta casus, de quibus *disc. 50. & seqq. de regal. & disc. 5. & seqq.* hoc Miscellan. & alibi, vel quia indiscretè, & prodigaliter præter omnes regulas justitie, & charitatis, & contra intentionem sacrorum canonum, & Conciliorum concedunt clericatum illis, qui ad fraudandum publica onera illum affectant; Sive quia volunt se ingerere in locis piis, constitutis, ac respectivè administratis per laicos, non quidem ut videant an bene, vel malè administratio fiat, juxta mentem Concilii Tridentini, sed solum turpis lucri gratia, cum similibus malis principiis, ex quibus incipiunt scissura, ac dissensiones, quæ de earum natura producant alias majores controversias immunitari ecclesiasticæ præjudiciales, ideoque inspiciendum est quoniam dedit primam causam, sive occasionem discordiis; Et per consequens maxima dignoscitur differentia inter primam speciem inimicitiarum, & discordiarum, & istam ad effectum, de quo agitur, quoniam isto posteriori casu, quando ita exigat necessitas, vel prudentia, ut majoribus occurratur malis, admittenda quidem est de facili dimissio, non quidem in præmium, & satisfactionem petentis, sed ad punitionem, cogendo scilicet Episcopum ita se malè gerentem ad dimittendum liberè, quando sit aliunde provisos, vel eum aliquo modo, parè tamen, providendo ut vivat; Dum receptum est quod Episcopus ex ista causa inimicitiarum, quod sit exofus populo, adeo ut ex continuatione ejus administrationis scandalum oriri valeat, atque fit aptus potius ad destruendum, quam ad ædificandum, ad id cogi potest, ex collectis per *Pat. de resign. lib. 5. quaest. 3. ex nu. 153. Jacob. de Concil. lib. 9. arr. 3. num. 24. & 37.* cum aliis apud Barbof. *de Episcop. alleg. 113. n. 9.* & per alios modernos Collectores passim. Sive etiam, quando ejus sustentationi non possit esse aliàs consultum, transferri ad Ecclesiam minorem.

Et quamvis voliter proposito, quod ille Episcopus, qui non sit aptus ad bene regendam, & administrandam unam Ecclesiam, non debet reputari dignus, ut aliam regat, quodque injustum sit, ut alteri Ecclesie fiat præjudicium illi dando pastorem minus aptum, ut altera Ecclesia sublevetur, dum ita esset discoopere unum altare, ut alterum cooperari; Attamen erroneum quoque videtur cum hac generalitate pariformiter in omni casu procedere, cum pariter materia regulari debeat ex singulorum casuum circumstantiis; Experientia siquidem non infrequenter docet, quod ille

ille qui in una Ecclesiam, ob aliquas imprudentias, vel alias contingentes in illis primis temporibus suæ assumptionis, ad hanc dignitatem, ibi non sit amplius aptus, aliam Ecclesiam ita edoctus, & instructus, ac etiam disciplinatus optimè administrat, sive quod diversi sint mores populorum, ac Baconum, vel magistratum secularium.

- 17 Ecclesia matris debet remanere magis copiosa suffraganeis.
- 18 De Canone disponente, ut qualibet Metropolis debeat habere duodecim suffraganeos.

D I S C. LII.

Prout è converso, erroneum quoque videtur in translationibus ad Ecclesias majores, ac nobiliores procedere in omni casu cum illis generalibus propositionibus, quæ apud Theologos, & aliquos rigorosos Canonistas habentur super hujus matrimonii indissolubilitate, argumentum desumendo ab indissolubilitate matrimonii carnalis; Tum quia magna dignoscitur differentia inter unam, & alteram speciem matrimonii. Tum etiam quia si juxta magis verum, magisque receptum sensum Canonistarum (quidquid impugnant Theologi) Papa potest dissolvere carnale matrimonium, quod cum copula carnali verè consummatum non sit, ex deductis *disc. 9. de matrim. & alibi*; Ita non videtur, cur non possit istud matrimonium ex honesta causa dissolvere; Præsertim verò ubi non ad petitionem id faciat, sed motu proprio, ex justo, & rationabile fine alliciendi Episcopos bene fe gerentes ad hoc præmium translationis ad ecclesiam meliorem, atque terrendi illos, qui malè se gerant cum hæc pena eos transferendi ad ecclesias inferiores, & ignobiliores, cum potius id omnino expedire videatur; Nulla enim ratio suadet, quod si ex casu, y diligens, & aptus ad regimen magni ovilis præficiatur parvo, non debeat supremum pastor istum, quem experientia docet magis aptum, præficere magno ovili; Et è converso quando sit quis ex eodem casu deputatus regimini magni ovilis, detegatur in praxi ad id minus idoneus, non debeat sibi auferri illa major administratio, sibi que committi minor.

Concludendum est itaque ut nimium durum, nimiumque difficile se Papa reddat erga petentes, & ambientes translationes, facilem verò, & applicatam in illis practicandis cum non petentibus, sed merentibus, ex officio tamen, ac motu proprio, non autem ad supplicationem, ut ita alliciantur Episcopi, ut præmissum est, ad bene fe gerendum.

Isti videntur itaque veri termini, cum quibus præfens materia reglanda est, utpotè facti potius, quam juris, idque cum facti circumstantiis, atque cum legibus prudentialibus potius, quam cum litera legum, vel autoritatum, sive cum generalibus propositionibus decidenda.

BITURICEN. ET ALBICEN. JURIS METROPOLITICI.

Votum in casu disputato in Congregatione Consistoriali, ubi pendet.

De dismembratione provinciarum, & erectione unius ex Ecclesiis suffraganeis in Metropolitanam, cum assignatione aliorum suffraganeorum provinciarum antiquæ.

S U M M A R I U M.

- 2. Facti series.
- 2. Non laudatur deputatio Congregationis particularis, quando adest resolutio Congregationis generalis.
- 3. Dismembratio dicitur alienatio prohibita, cum istius terminis regulanda.
- 4. Derogantibus valide alienationis.
- 5. Quando consensus Episcopi dicatur minus legitimus.
- 6. Nominatus ad aliam Ecclesiam an sit legitimus defensor Ecclesie, quam possidet.
- 7. Non attenditur consensus illius qui solum nominatus est, non autem à Papa electus.
- 8. Consensus Capituli est necessarius, & debet esse capitulariter præstitus.
- 9. In dismembratione Episcopatum à Provincia necessarius est consensus Suffraganeorum.
- 10. An requiratur consensus populorum, & reliqui Cleri.
- 11. Requiritur consensus Patroni.
- 12. Quando recompensetur bursalis dicatur sufficiens ad hunc effectum.
- 13. Distantia imeris ab Ecclesia Metropolitana, an sit causa sufficiens dismembrationis.
- 14. Quando verè, & propriè intret ista ratio distantia.
- 15. De pluribus exemplis novarum erectionum Metropolitanarum.
- 16. Considerandum est an ad sit aliarum Ecclesiarum præjudicium considerabile.

Cum status antiquæ, & celebris metropolitane Ecclesie Bituricensis, ex rerum Mundi vicissitudine, tam in ejus redditibus, quam in Civitatis populo, ac divitiis, aliqua diminutio sequuta sit, è converso autem statum Civitatis Albicen. ex eadem vicissitudine auctus, adeo ut Albicenis provinciarum nomen tribuat, & usque caput, ac metropolis in temporalibus reputetur; Hinc ista ecclesia, quæ est una ex undecim dicte metropolitane suffraganeis, contra matrem erigendo caput, præteritionem excitavit, ut prævia dismembratione ab ista provincia sex episcopatum suffraganeorum, nempe ipsius Albicen. Retanen. Castren. Catorcen. Floren. seu Sanctiflori, & Mimatens. ipsa erigeretur in metropolitana. alia verò quinque sibi assignarentur in suffraganeas, remanentibus sub antiqua metropoli aliis quinque, nempe Lemovicen. Claramonten. Turelen. Roren. & Anicien. Atque Rega Christianissimo omnium prædictarum ecclesiarum patrono annuente, in Civitate Parisien. coram illo Archiepiscopo tanquam ab eodem Rege deputato, inter tunc Archiepiscopum Bituricen. nominatum tamen ad Archiepiscopatum Senonen. consentiente etiam illo, qui ad eundem Archiepiscopatum Bituricen. am nominatus erat, & præfatum Episcopum Albicen. devenum esse ad concordiam, per quam dictus Archiepiscopus hunc dismembrationi, & respectivè erectioni consensum præstitit, ut etiam fecit procurator Capituli eisdem Ecclesie Bituricen. am nominatus erat, & præfatum Episcopum Albicen. ex aliquibus ecclesiarum redditibus provenientibus ex decimis promissit præstare, vel assignare præfato Archiepiscopo in recompensam annuum reddituum librarum quindecim millium; Quare in vim istius concordie, ipso quoque Rege flagitante, re delata sub Clemente X. in congregatione consistoriali, me tunc in ea non sedente, sed in Advocati munere occupato, negativa prodidit resolutio, non esse scilicet locum huic dismembrationi, ac novæ erectioni respectivè; Obtena verò nova audientia, ac etiam obtenta ab Innocentio XI. successore, pro meliori examine, deputatione congregationis particularis ex eisdem congregationis plenæ Cardinalibus, & Prælati constituta (quod tamen non multum Curia placuit, ut postquam à plena congregatione am prodidit resolutio, committatur revisio Congregationi particulari) atque in ista reposita causa de mense Septembris 1677. me in ea tanquam Auditore dicti Pontificis sedente, atque in hoc præsertim nimium insistente, dilata fuit resolutio, cum rescripto, quod audiri debeant, tam hodiernus Archiepiscopus, & Capitulum Ecclesie metropolitane Bituricen. principalis interesse, quam etiam omnes Episcopi, & Capitula Ecclesiarum suffraganeorum, ea lege adjecta, quod consensus Capitulum esse debeat capitularis, eis legitimè congregatis, atque in hoc statu causa reperitur.

In voto itaque desuper edito, dicebam incontrovertibile esse, quod ista dismembratio redolet magnam, nimiumque præjudiciale alienationem regulandam cum terminis extravagantis Ambrosia, aliorumque decretalium, & constitutionum agentium de hac materia alienationis bonorum ecclesie, ex deductis apud Orthobonum *dec. 6.* cum concordantibus, de quibus *disc. 1. de alienationib. & contractibus prohibitis* ubi de hac materia, *& disc. 35. de Parochiis*, & alibi pluries; Si etenim id procedit ubi agitur de dismembratione alicujus modici territorii, vel alicujus parvæ, & inferioris ecclesie à simplicibus parochialibus, juxta terminos textus in *cap. 3. de Ecclesiis adificand.* qui cum sua proportionem his dismembrationibus cathedralium, & metropolitane applicari solent, multo magis absque dubio, & cum longè majori rigore, majorique causæ cognitione, id procedere debet in ista adeo magna, & notabili dismembratione sex Episcopatum.

Pro ista itaque alienatione, bene, ac legitimè faciendæ, ex iis, quæ locis proximè citatis habentur, absolurum est, quod duo copulativè requiruntur, adeo ut unum sine altero non sufficiat, nempe solemnitas, & justa causa, quorum utrumque, attempto præfenti statu deficere, sive non sufficiat justificari dicebam, cum tamen ob utriusque innatum copulativum concurrum, sufficiat unum deesse.

Quatenus enim pertinet ad primum requisitum solemnitatis, atque dubio necessarius est consensus Archiepiscopi,

& Capituli Ecclesie metropolitane, quæ adeo notabiliter scissuram pati debet; Et quamvis ex instrumento inito super concordia ut supra, & de utroque apparet, neuter tamen legitimus, ac sufficiens ad esse videatur: Non quidem Archiepiscopo, quoniam iste in eodem instrumento se enunciat destinatum sibi Ecclesie repudio jam postea sequuto per translationem ad Ecclesiam Senonen. ad quam erat nominatus, ideoque dici non meretur legitimus defensor, & administrator, dum effectum super quo consensus præstitit, consulit in tempore inhabile, quando ipse non esset amplius Archiepiscopus; Licet enim aliquid moriventer, quod donec per Papam in consistorio admissa esset dimissio, ipseque solutus esset ab istius ecclesie vinculo, ejus pacto, & Archiepiscopus dicendus esset. Attamen advertebam id rectè procedere quoad actus jurisdictionales, vel pontificales, ab eo initos pro eorum validitate, quodque ab Archiepiscopo dici possint initi, non autem ad hunc effectum respicientem tempus futurum faciendæ dismembrationis per Pontificem de tempore, quo ipse talis non esset exiturus.

De consensu verò alterius, qui ad eandem ecclesiam nominatus erat, pariter nullam rationem habendam esse advertebam, cum per solam nominationem nullum ponitur jus haberet, nec in re, nec ad rem; Quinimò quod ita potius in delicto esset, se ingerendo ante Apostolicam confirmationem, & collationem in administratione Ecclesie; Ponderando etiam, quod multoties illi, qui prælatum adipisci sperant, libenter præstant illos consensum, quos post adeptam negant, postquam præsertim edocti sunt à præstatione illorum iuramentorum; quæ in consecratione præstant, ac propterea merito consilium mutant, ut præsertim me docuit experientia in simili casu, de quo *sub tit. de præminent. disc. 6.* quod nominatus ad Ecclesiam Burgensem, in eo statu præstitit consensum precibus Sanctissimo porrigendis pro dismembratione partis discessit & erectione novæ Cathedralis in Oppido Sancti Andrea, & tamen effectus Archiepiscopus acriter se opposuit.

Et quoad consensum Capituli, quamvis in eodem concordia instrumento ille præstitus esset per procuratorem cum enunciatione mandati, advertebam tamen quod oportebat videre mandatum, an esset legitimus, ac datum capitulariter bene convocato Capitulo. Certum namque est in hoc Capitulum esse equè principaliter interessatum juxta celebres decisiones in *Montis Regalis jurisdictionis coram Penia*, de quibus *sub tit. de jurisd. disc. 2. 13. & 22. & disc. 9. de judiciis*, & alibi pluries.

Certum quoque dicebam esse necessitatem consensus, tam Episcoporum suffraganeorum, quam Capitulum, dum ut supra, Capitulum dicitur æquè principaliter interessatum, ac repræsentativum corporis cathedralitici; Certum namque est interesse Episcoporum suffraganeorum, illorum nempe qui dismembrandi ab antiqua metropoli, subjiciendi erant noviter erigendæ, cum dum non sit continuare in antiqua subjectione jus, qui à sæculis recognitus est superior, nimium verò durum est servare inæquale, & conservo, eumque in dominium, & superiorem recognoscere.

Et quoad alios suffraganeos remanens sub antiqua metropoli, eorumque capitula, pariter certum esse dicebam interesse, quoniam eorum principaliter interesse videtur, ut provincia sit lator, ac dignior; Ac etiam quia ex eadem ratione, ob quam requiritur consensus Capituli, quia efformat corpus cathedraliticum, cum Episcopo ita pariter Episcopi comprovinciales, eorumque Capitula efformant corpus provincie, cujus Archiepiscopus esse caput, Episcopi verò suffraganei sunt membra; Archiepiscopus enim duas dicitur gerere personas, unam Episcopi, & ordinarii primæ instantie in ejus propria, & immediata diocesi, & altera metropolitani, & judicis sæcundæ instantie in provincia juxta distinctionem, de qua pluries *sub tit. de jurisd. præsertim in Beneventana. disc. 12.* & in aliis, ac præsertim in concernentibus ejus diocesim immediatam, suffraganei non habent interesse, sed in concernentibus provinciam sunt æquè principaliter interestati, ac propterea non mirum, si in dicta causa *Burgen. de qua allegato disc. 6. de Præminent.* actum non fuit de isto consensu suffraganeorum, quamvis illa quoque esset Ecclesia metropolitana (modicum tamen habens numerum trium suffraganeorum) quoniam non agebatur de aliqua jurisdictione provincie, sed solum de dismembratione partis digressis immediatæ, per quam decor, & majestas provincie potius augeri dicebatur ob augmentum alterius Episcopi.

Motivabatur, an requireretur etiam consensus populorum, seu civitatum, arguendo ab iis, quæ habentur in *d. dec. 36. Orthob.* & in aliis recentis *d. disc. 34. & 35. de Parochiis super Card. de Luca, Lib. XIV.*

consensu populi, & parochianorum in dismembratione parochie. Verum non est par ratio, quoniam quando Rector Ecclesie parochialis vult facere, vel pati dismembrationem, sive alium actum præjudiciale, tunc non videtur, quod alter interessatus addit, dum populus formare dicitur intellectuale corpus parochiale, una cum parochio, qui est hujus corporis caput; Secus verò in Ecclesia metropolitana, vel cathedrali, quoniam ad sunt Episcopi suffraganei, & Capitula, seu Canonici respectivè, à quibus corpus una cum Archiepiscopo, vel Episcopo efformari dicitur, reliqui verò, tam de clero, quam de populo habent quidem interesse, adeo ut volentes admitti ad causam, & suscipere defensionem, vel illi assistere, non possint rejici, ex eo quod nullum interesse haberent, sed istud dicitur interesse secundarium, quod non præfert necessitatem, ut consensus eorum requiratur ad validitatem actus, vel quod in judicio contentioso tanquam principaliter interessati, ac legitimi defensores citari debeant, ut ita distinguendo habetur *d. disc. 13. & 22. de jurisd. & disc. 9. de jud. & alibi*, de consensu verò Patroni, qui etiam requiritur, actum non fuit, dum aderat, imò ipse instabat.

Quo verò ad alium requisitum justæ causæ, allegabatur illa utilitatis ob dictum redditum librarum quindecim millium; Verum ex omnium judicio, ista reputata fuit causa prorsus inepta; Tum quia hujusmodi jura incorporalia, quæ adeo qualificatam important jurisdictionem, ac præminentiam, sunt inestimabilia, neque de facili admittuntur sub sale compensam, ex deductis in *Assisten. oblationum sub tit. de præminent. disc. 11.* ubi autoritates, & decisiones habentur, frustra transcribendæ; Tum etiam quia recompensa hæc, ubi etiam esset justa, & æquivalens, non tamen est proportionata injuriæ, seu damno, quoniam istud non fit soli Ecclesie Bituricen. ejusque Prælati, cui istud assignatur pecuniarium emolumentum, sed fit universæ provincie ut supra, quæ nullum exinde reportat commodum hujus incommodi compensativum.

Considerabam quoque ad rem applicari posse ea, quæ in materia jurisdictionis ob augmentum dotis habentur in sua sede *sub tit. de jur. patr. disc. 55.* quod scilicet, tunc Ecclesia subjienda est servituti patronatus ob dotis augmentum, quando jam depauperata sit, adeo ut non inveniat opportunum Prælatum, seu Rectorem, vel alias ejus cultus detrimentum patiarur; Secus autem ubi sit sufficienter provisum, augmentum verò fiat ad Prælati ditionem, Idemque habetur *sub tit. de Benef. disc. 43. & seqq.* & in aliis in proposito unionis, cum similibus, istosque terminos ad rem adaptabiles esse dicebam.

Altera erat causa, quæ penè omnibus congregatis primo aspectu videbatur justa, & rationabilis, nimia scilicet distantia à Civitate metropolitana, dum ex mappis geographicis, aliisque attestationibus præsupponebatur constare, quod duarum ex istis sex Ecclesiis, quarum dismembratio petebatur, distantia esset per miliaria; Italica 160. unius miliarium 170. alterius 200. alterius 210. & alterius 225. quasi quod ita nimium detrimentum provinciales paterentur ob nimiam eorum Metropolitanam distantiam.

Verum ista quoque causa minus ista, minusque sufficiens mihi videbatur ex pluribus; Primò quoniam si ita esset, oporteret dismembrare etiam Ecclesiam Anicien. quæ distat per miliaria 160. & Ecclesiam Floren. quæ distat per miliaria 140. Secundo quia ob hanc rationem oporteret dismembrare majorem partem provinciarum ultra montes; Siquidem in eadem Gallia, metropolitana Ecclesia Turonenis, quæ habet consimilem numerum undecim cathedralium suffraganeorum, quamplures habet in eadem ac majori distantia, nam duæ per 230. miliaria distant, alia 205. alia 175. alia 160. alia 145. ultra alia proximiores; In Lusitania, Ecclesia Ulixiponenis habeat aliquas Ecclesias suffraganeas, quarum una distat per miliaria 160. altera 250. altera 570. altera 1569. altera 3529. altera 4100. altera 5580. In Hispania Ecclesia Toletana habeat Ecclesiam Carthaginensem in distantia miliarium 220. & quamplures in illa 140. & 130. & in eadem Hispania Ecclesia Hipsalen. habeat Ecclesiam distantem penè per 600. miliaria. In Germania Ecclesia Moguntina habeat unam Ecclesiam in distantia miliar. 160. tres in illa 170. & alteram in illa 190. In Polonia Ecclesia Gnesnen. habeat unam Ecclesiam in distantia miliar. 330. unam 410. alteram 190. & alteram 160. Et Ecclesia Leopoldien. habeat unam Ecclesiam in distantia miliar. 430. alteram 340. alteram 310. alteram 190. cum plerisque similibus.

Et quod magis est, ista ratio subsisteret, ita esset redarguere Sedem Apostolicam, quod pleraque Ecclesias, non solum in Italia, sed etiam in præfatis, aliisque Provinciis,

& regionibus valde remotis exemit à jure metropolitico, illaque immediate subiecit ipsi Sedi Apostolicæ, ac propterea dicuntur de provincia Romana, arque habent Papam in Metropolitanam, cum tamen distantia sint longè majores.

14 Et tertio quoniam ista ratio magnæ distantia, sive asperitatis, & incommoditatis itineris, verè, & propriè cadit in diocesis cujuslibet Ecclesiæ cathedralis, vel etiam metropolitane in ejus immediata diocesi, in qua facit figuram cathedralis, adeoque Episcopus, vel Archiepiscopus proprius, ac immediatus pastor, qui diocesanorum curam proximam, ac immediatam habet, non solum in jurisdictionalibus, & contentiosis, sed etiam in visitatione, & provisione ecclesiarum parochialium, & aliarum, & in administratione Sacramentorum, adeo ut intrat ratio de sumpta ab Extravag. Salvator. de qua disc. 6. de præemin. ut scilicet pastor videat, & cognoscat ejus oves, ista autem videant faciem pastoris, ut latius d. disc. 6. de præemin. Sed hæc ratio non adaptatur Metropolitanæ, qui hanc non habet curam immediatam, neque pastor est, sed solum iudex appellacionum, & recursuum in contentiosis. Atque si in pluries enunciato casu, de quo d. disc. 6. de præemin. in quo agebatur de diocesi, & de Episcopo immediato, ista congregatio neglexit hanc distantiam milliarium 160. non videtur quomodo in provincia metropolitica eadem distantia attendi debeat.

15 Magis verò in hac regione (quod sive benè, & licitè, sive malè, & illicitè, quod Deus videat, in quo integer locus veritati relinquitur) ferè nullæ, vel nimio raræ sunt causæ, quæ in gradu appellacionis, vel recursus cadunt sub judicio Metropolitanæ, ut etiam Romana Curia experitur.

Deducantur quàmplura exempla in Italia, & præsertim à Pio II. citrà, nempe de Ecclesiâ Senensî erecta in Archiepiscopatum per Pium II. Urbinate. erecta per Pium IV. Ananen. seu Lancianen. per eundem Pium IV. Bononien. per Gregorium XIII. Firman. per Sixtum V. & in eadem Gallia habetur exemplum recentis Episcopatus Parisien. erecti in Archiepiscopatum per Gregor. XV. cum similibus. Verùm advertebam, quod hujusmodi exempla non faciunt ad rem ob diversas circumstantias; Siquidem quatenus pertinet ad Senen. Bononien. & Firman. id auctum fuit per summos Pontifices ex quadam personali benevolentia erga eorum patrias, quæ merito ab eis hac majori dignitate decorarentur; Ecclesiâ verò Urbinate. erecta fuit in gratiam illius Ducis, qui inibi residentiam habebat, ut quemadmodum in temporalibus illa Civitatis principatui nomen præberet, atque illius Status caput, & metropolis erat, ita constituta per Paulum III. juxta seriem, de qua disc. 1. de Fendis, ita in spiritualibus eandem faceret figuram cum ecclesiis ejusdem principatus, ut patet ex deductis disc. 1. de præemin. ubi in specie de hac erectione. Illa verò Ananen. sive Lancianen. fuit potius honorifica, seu titularis pro sola nuncupatione, dum nullam haberet suffraganeam, ac nemini præjudicavit, nisi in quodam modico, & remoto præjudicio Ecclesiæ Metropolitanæ Theatine, quæ prætendebat habere in ea jus metropoliticum acriter impugnatum, ac propterea ista erectio sequuta fuit ex motivo tollendi quandam scandalosam litem.

Et nihilominus non exindè inferri potest ad tempus præsens, atque ad effectum examinis, vel consulationis, de qua agitur in ista congregatione, quoniam quando hujusmodi erectiones sequutæ fuerunt, non erat in rerum natura ista congregatio, utpotè erecta per Sixtum V. per ejus Constitut. 74. præterquam de tempore erectionis Ecclesiæ Firmanæ postmodum sequuta per ejus Constit. 95.

16 Et ulterius nemini irrogatum fuit præjudicium, vel istud fuit modicum, quoniam, quoad Ecclesiâ Senensem, illa erat exempta, & de provincia Romana; Ecclesiæ verò, Soanen. Clausin. & Grossetan. quæ illi assignatæ fuerunt suffraganeæ, erant pariter exemptæ, & de dicta provincia Romana, unde sola Ecclesiâ Massanen. dismembrata fuit à provincia Pisana, ut patet ex Constitut. 3. Pii II. Ecclesiâ Urbinate. erat pariter exempta, ut etiam erant ecclesiæ cathedrales, quæ sibi subiectæ fuerunt, & quarum Episcopi consensum præstiterunt, ut patet ex dict. disc. 1. de præeminent. Ecclesiâ Bononien. erat pariter exempta, ut patet ex Constitut. 79. Gregor. XIII. & sic nullum aderat præjudicium alterius metropolitane, quod ecclesiæ ejus subdita fieret sibi æqualis, imò major, cum adeo magna ejus scissura, solumque illatum fuit præjudicium ecclesiis Ravennaten. & Mediolanen. super dismembratione aliquarum cathedralium, quæ huic novæ metropoli assignatæ fuerunt, quod moderatum fuit per Clementem VIII. ut pa-

ret ex ejus Constitut. 116. Idem de Ecclesiâ Firmanâ, quod erat exempta, & immediatè subiecta sedi Apostolicæ, & quoad Ecclesiâ suffraganeas, nemini illatum fuit præjudicium, dum poenè omnes erant ecclesiæ recentè erectæ ab eodem Sixto, ac respectivè Pio V. qui exerit Ecclesiâ Ripanam ejusdem diocesis Firmanæ, & sic termini sunt longè diversi.

Ac demum quoad Ecclesiâ Parisien. inspicere opus esse dicebam omnes illius casus circumstantias, ad effectum dignoscendi, an exemplum quadret, necne, & an prius eadem ecclesiâ esset exempta; Prout magna dignosci videtur differentia inter istam Civitatem, cujus populus est major, qui sit in Europa, & est residentia Regis, adeo ut reputetur de facto caput, & metropolis totius Regni Galliarum, ac propterea fortius, longèque magis abque proportione intraret superius enunciata ratio, ob quam Pius IV. Cathedralè Urbinate. exerit in metropolim.

Et nihilominus, quando hæc omnia cessante, quodque 17 crederetur justam, ac sufficientem esse causam faciendi hanc erectionem; Adhuc advertebam nimium clarum esse injustitiam super modo dividendi Ecclesiâ suffraganeas, dando illarum majorem numerum, forteque meliorem qualitatem huic novæ ecclesiæ filiali, potissimè quia ex quinque remanentibus antiquæ, & matri, una præterit se exemptam, atque immediatè subiectam Sedi Apostolicæ, ac propterea esset date magnum inconveniens, magnamque irrationabilitatem, ut illa ecclesiâ, quæ prius erat filia, vel serva, ita efficeretur major, ac dicitur, quàm sit ejus mater, vel domina; Ponderando, quod illa modernæ ecclesiæ, quibus Sedi Apostolicæ placuit concedere hanc prærogativam cum præjudicio metropolitico antiquatum, habent satis modicum numerum suffraganeorum comparativè ad metropoles antiquas, ut patet in eadem Gallia in ecclesiis Parisien. Avenionen. & Senonen. quæ habent solum tres ecclesiâ suffraganeas, cum tamen antiquæ habeant magnum numerum, quoniam Ecclesiâ Turonensis habet undecim, Rhemenfis habet novem, Tolosan. habet octo, Avenensî habet decem, Burdegalenfis habet novem, Narbonensî etiam novem; Idque etiam in Hispania dignoscitur in ecclesiis modernis Burgen. & Hispalen. comparativè ad Toletan. & alias ecclesiâ metropoliticas antiquas, frequentius verò habemus in Italia, ideoque in omnem eventum proportionatè assignationi locus esse deberet.

Aliqui ex congregatis, qui eidem erectioni se opponere 18 bant, ponderabant Epistolam Pelagii registratam in canone scitote 6. quæst. 3. ubi disponitur, quod quilibet metropolis saltem duodenarium numerum suffraganeorum habere debet. Quamvis enim iste canon non habeat vim legis ex deductis supra in Senecen. hoc eod. tit. disc. 50. potissimè quia frequentior observantia contrarium docet; Advertebam tamen illum esse consideratione dignum ad effectum, ut antiquæ metropoli competens numerus relinqueretur suffraganeorum, ponderando præsertim dictam observantiam, quod metropolitane modernæ omnes longè minorem suffraganeorum numerum habent, quàm antiquæ, ut præsertim in eadem Gallia ex Ecclesiâ serie apud Barbofam de Episc. & ex Gallia Christiana patet.

HELNEN. SEU NARBONEN. JURIS METROPOLITICI.

Votum in casu disputato in Congregatione Consistoriali.

De jure metropolitico per unam Ecclesiâ prætensum cum Ecclesiâ Cathedrali, quæ se prætendat exemptam, vel subiectam alteri Metropolitanæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
2 De duplici persona, qua consideratur in Archiepiscopato.
3 Quando Episcopi suffraganei debeant citari.
4 Quales sint partes Congregationis Consistorialis in his materiis.
5 Ad effectum ut intrat terminus reintegracionis, præsupponendum est indebitum spolium.
6 De distinctione inter potestatem ordinariam, & absolutam.
7 De requisitis alienacionis, vel dismembracionis.
8 A finibus temporalibus non inferitur ad spirituales, & e contra.
9 An, & quando subiecti Ecclesiæ Cathedralis alicui Me-

ropolitana sit fixa, vel potius provisionalis commendatio.

- 10 Quando possit allegari alter titulus melior quàm ille, de quo appareat.
11 De eodem, de quo num. 9.
12 De provisionibus capi solitis in Ecclesiis exemptis pro appellacionibus.
13 Quomodo in casu providendum videatur.
14 Non attenditur revocatio privilegii, si ista non fuit effectivata.
15 De electianibus, & coadiutoriis remissivè.

D I S C. LIII.

1 Circa finem teterrimi, omniumque diuturni schismatis, quod initium habens de anno 1378. sub Urbano VI. finem accepit per Concilium Constantiense, in quo electus fuit Martinus V. inter tres, qui tunc in eodem tempore pro Pontificibus in eorum respectivè obedientia, se gerebant, fuit Petrus de Luca nuncupatus Benedictus XIII. qui indignatus, quod Gallia defecisset ab illa obedientia, quam prius sibi præstaverat, prout usque ad obitum continuavit Hispaniâ, inter cætera, quæ gessit, exemit Ecclesiâ Helenensem à subiectione, & jure metropolitico Archiepiscopi Narbonensî, cujus ab antiquo tempore suffraganea præsupponebatur; Verùm inter alia, quæ pro præfatum Martinum cassata, seu revocata fuerunt gesta per ipsum Pseudopontificem, ipsomet anno primo pontificatus fuit hæc exemptio, atque demanda fuit primavè subiectio, quæ tamen ob præfatum jam imprefsum diversum statum, vel contradicta fuit, vel plura produxit inconvenientia enunciata in literis Julii II. qui eandem exemptionem denuò concessit, istamque Ecclesiâ immediatè supposuit Sedi Apostolicæ, sed Leo X. successor istam quoque revocavit, incertum verò est, an ista revocatio executioni demandata fuerit, effectumque sortita, atque arguendo à subsequitis, probabilius videtur pars negativa, quoniam de tempore proximo, quando adhuc memoria recens erat post annos scilicet quinquaginta sex, in diplomate, cum quo de anno 1573. Gregorius XIII. istam Ecclesiâ subiecit Archiepiscopo Tarraconensî, ejusque suffraganeam usque ad ejus arbitrium effecit, enunciatur quod illa à quolibet Metropolitanæ exempta esset, atque Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, istaque subiectione pacificum sortita est effectum per totum annum 1676. & sic spatio annorum centum, & trium circiter; De anno verò 1677. præfatus Archiepiscopus Narbonensî perit ejus reintegracionem, atque re delata ad Sac. Congregationem Consistorialem habitam in eodem anno, dilata fuit resolutio, rescribendo, quod audiantur interestati, atque in hoc statu causa reperitur, quoniam pender interestatorum citatio.

In executionem autem istius rescripti puto, quod Agentes 2 res pro Archiepiscopo actore processerint, ac procedant cum aliquo æquivoco, adeo ut postquam citacionem demandatam, juxta modum ab eis opinatum, exequuti sint, nil proficit, sed oportet denuò idem rescribere; Quantum enim conjicitur potui ex citationibus coram me factis contra Agentes Archiepiscopi, & Capituli Tarraconen. ac etiam Episcopi, & Capituli Helenen. processisse videtur cum præsupposito, quod sufficit istos utpotè solum principaliter interestatos evocare. Verùm de hoc nimium pro meo judicio dubitandum videtur, quoniam ut advertitur in Bituricen. hoc eod. tit. disc. præced. & alibi. Archiepiscopus duplicem gerit personam, seu figuram facit, unam Episcopi, & ordinarii immediati in ejus diocesi, & alteram metropolitani, ac judicis secundæ instantiæ in provincia complexiva diocesum suffraganeorum.

Quando itaque agitur de rebus concernentibus propriam 3 diocesis Archiepiscopi, qui in ea ut supra consideratur tanquam Episcopus, tunc corpus cathedraliticum efformatur solum ab ipso Episcopo, ejusque Capitulo, ideoque ipsorum consensus, vel respectivè citatio sufficit, quoniam Episcopi suffraganei nullum in hoc interesse, saltem proximum, & coequalè habere dicuntur, juxta ibidem enunciatum casum, de quo disc. 6. de præeminent. ac alios casus, de quibus disc. 2. & 3. eod. tit. de præeminent. in quibus pariter agitur de Ecclesiis metropoliticanis habentibus qualitatem, sed de rebus pertinentibus ad propriam diocesis, non autem ad provinciam.

Ubi verò agitur de rebus percutientibus provinciam, & 4 jus metropolitico, tunc omninò verius videtur, quod Archiepiscopus junctus cum ejus Capitulo repræsentat, vel efformat caput istius intellectualis corporis metropolitici, reliquum verò corpus repræsentatur, vel efformatur ab Ecclesiâ Cardinalibus suffraganeis, earumque Episcopis, & Capitulis respectivè, à quibus singula membra cathedralica efformantur, ac repræsentantur, ideoque omnes dicuntur habere interesse principale, & coequalè, & per consequens omnes citari debent, juxta distinctiones, de quibus in ibidem allegatis disc. 2. & 13. & 22. de jurisd. & disc. 9. de jud. & alibi.

Præsupposito autem pleno, ac legitimo adimplemento eorum, quæ respiciunt ordinem, & circa citacionem interestatorum; Quatenus pertinet ad justitiam, ac merita negotii principalis, de quibus alicuius diffensum fuit; Dicebam distinguendum debere, an Archiepiscopus Narbonensî peteret à Papa istius Ecclesiæ restitutionem per viam gratiæ, & tanquam à cessante ratione, ob quam Julius II. ac respectivè Greg. XIII. eam sibi abstulerunt, quæ quod ita exigerent illa regulæ prudentiales, quæ vulgò potestati dici solent, ratione mutationis domini temporalis; Et tunc, cum de libera, & absoluta potestate Papæ dismembrandi, & dividendi, sive unendi, & restituendi, nulla in his materiis spiritualibus apud Catholicos quaestio cadat, adeo ut totum restringatur ad voluntatem, idcirco nullæ videntur partes Congregationis, quæ gerendo in his materiis partes Assessoris, vel periti consiliiarii, ejus votum, quod solum consultivum est, præstare debet prout de jure, juxta sacrorum canonum, vel conciliorum, sive Apostolicarum constitutionum dispositionem, aut juxta magis probabiles, magisque receptas Doctorum traditiones; In reliquis autem se remittere debet Archiepiscopo, & Prudentiæ Pontificis.

Ubi verò ista reintegratio peteret de justitia, & juxta terminos juris, de quo respondendum esset; Et tunc eram in sensu, quod negativè potius responderi deberet, quoniam cum de potestate Pontificis, qui hanc ecclesiâ subiecit ecclesiæ Tarraconen. ejusque provinciæ univit, non sit dubitandum ut supra, atque Pontificia concessio pacificum effectum sortita jam sit per spatium centum annorum, & ultra, adeo ut jus firmum huic metropoli quaesitum sit, hinc sequi dicebam, quod non intraret terminus spoli, quod præsupponendum est ad hoc, ut intraret terminus juridicæ reintegracionis, dum id sequutum est validè, ac legitimè ex facto ejus, qui habebat hanc potestatem tollendi uni, & concedendi alteri Ecclesiæ, ac vulgares terminos tenet. in l. justè possidet, de quibus disc. 44. judic. & alibi sæpius.

Quando autem non per viam reintegracionis debet de justitia, sed per viam novæ concessionis ad id effectum deveniendum; Et tunc, quatenus Papa nolle adhibere ejus absolutam, ac supremam potestatem à legis positivæ vinculis exemptam, sed vellet procedere cum potestate ordinaria ad præfata legis limites regulanda, juxta distinctionem, de qua agendo de potestate Principis tollendi jus tertii habetur disc. 148. & 177. de Regal. & in aliis pluribus eod. tit. ac alibi, cum ista dismembratio ab uno Metropolitanæ, ut alteri concedatur, imporet veram, ac formalem nimium præjudicalem alienacionem, ut in d. Bituricen. hoc eod. tit. disc. præced. hinc sequitur, quod ultra solemnitates, quæ beneplacitum Apostolicum supplere solet, ex deductis in materia alienacionis bonorum Ecclesiæ disc. 1. de alien. & contract. prohib. & alibi, requiritur etiam juxta causa evidentes utilitates, vel necessitates, quatum utraque in præsentem cessare videbatur, cum nulla exhiberetur recompensa, quæ in ista materia cadit juxta ea, quæ habentur in d. Bituricen. disc. præced. nullaque dignoscatur necessitas, nisi illa, quæ per aliquos insinuabatur ratione mutationis domini, ob quam propter longè diversos dominiorum, ac principatum mores, aliqua considerari possent inconvenientia; Nihilominus ista dicitur ratio, & causa consideratione quidem digna juxta insinuatæ regulas prudentiales, vel politicas, non autem juxta juridicas, ex recepta propositione, de qua disc. 1. & in plur. seqq. sub tit. de jurisd. quod à dominiis, & finibus temporalibus inferre non licet ad hujusmodi fines, & jurisdictiones spirituales, & e contra.

Motivabant aliqui ex sedentibus in congregatione potius 9 quàm defensores Archiepiscopi actoris, qui erant magis exigentes negotiorum Datarie, quàm professores fori, ideoque non multum ista callebant, unde propterea (ut frequenter in ista, alisque cardinaliis congregacionibus contingit) practicare oportuit rubricam, ut ea quæ defuncti Advocatis, Judices suppleant, quod dicta concessio Greg. XIII. esset ad arbitrium ipsius sedis Apostolicæ, & per consequens, quod reddieret potius quendam provisionalem commendationem, quia sic tempotum contingencia, dominiorumque mutatio exigerent, ac propterea ex regula, cum cessante, &c. ista provisio cessare deberet, atque res ad priorem causam, primavè quæ statum redire deberet.

Quamvis autem hoc motivum primo aspectu apud alios 10 Card. de Luca, Lib. XIV. X 3 quos

quos nimium considerabile, ac plausibile videretur; Dicebam tamen illud nullam habere substantiam ex pluribus. Primo quoniam ubi concessio Gregorii esset provisionalis, ac eo modo quo præsupponebatur (cujus contrarium videtur verius ut infra) tunc argumentum procederet, quando ex parte Archiepiscopi Tarraconensis ista concessio producta fuisset tamquam ejus titularis, cujus vigore profiteretur se possedisse, ac possidere hoc jus metropoliticum, cum tunc ad illum se restrictis conferretur, sed cum exhiberetur ex parte actoris, id non tollit quin Archiepiscopus Tarraconen. allegare possit quemcumque alium titulum de mundo meliorem, quem allegari posse concedit possessio centenaria, ex iis que habentur *disc. 47. de Regal. disc. 3. de alien. & contrah. prohib. & disc. 21. de judic. & alibi*, ideoque dicere potest non habere hoc jus in vim dictæ concessionis, sed alterius tituli melioris postmodum superventi etiam ex causa onerosa, & cum consensu, accessione ipsius Narbonensis.

Secundo non esse verum præsuppositum, quod ista esset nuda provisio, seu commendatio, quoniam in eadem concessione dicitur quod ecclesia ista efficiebatur suffraganea, & de ista provincia adinstar aliarum suffraganearum ejusdem provincie, ideoque præsuppositum cessat ex facto, in quo advertendam æquivocari. Siquidem tunc dicitur delegatio, seu commendatio provisionalis, quæ nunquam tribuit titulum metropolitico jure proprio, quando assignatur Ecclesia tamquam suffraganea, neque tamquam talis subicitur, sed solum deputatur Metropolitano tamquam vicinior, qui gerat vices vicarii, seu delegati Papæ pro dioecesano commoditate, & ne cogantur adire Curiam Romanam remotam in omnibus casibus appellationum, & recursuum, ipsa tamen ecclesia continuatur in statu exemptæ, ac immediate subiectæ Sedi Apostolicæ; Ut exempli gratia sequitur in ecclesia Melphiten. quæ prius erat suffraganea Archiepiscopi Barenfis, postmodum verò Innoc. VIII. ex eo quod fuerit ejus Episcopus, unde in statu Cardinalis, juxta illorum temporum usum, ab ista Ecclesia nuncupationem desumebat, illam eximit à jure metropolitico, sed comperto, quod id ob distantiam Curie incommodum, ac præjudicium clero, & populo pareret, dum ita Episcopus majorem gravandi licentiam habebat, ad eorundem cleri, & populi instantiam deputatus fuit idem antiquus Metropolitano, non tamquam talis, ac jure suo metropolitico, sed tamquam vicinior, & tamquam delegatus pro cognitione causarum in gradu appellationis, vel recursus, idemque in plerisque aliis Ecclesiis exemptis dignoscitur, quod aliquis Episcopus ex vicinis hanc habet delegationem, sive Nuntius Neapolitanus, ut contingit in Episcopo Melphiten. & similibus, unde discretiva est clara desumpta ex discreto & diverso modo referendi, qui diversam probat voluntatem ex iis, quæ habentur *disc. 23. de benef. & alibi pluries*; Ideoque in ista concessione clausula ad arbitrium non immutat naturam concessionis veri metropolitici, sed solum (ita fortè prudentialibus motivis exigentibus) adjacta fuit ad quandam interestatorum satisfactionem, exprimens id, quod de jure inest, quoniam ubi etiam ista clausula non adiciatur, adhuc in libero arbitrio Papæ repositum est hujusmodi concessiones revocare, sive Ecclesiarum statum immutare.

Et tertio clarius, quoniam ubi etiam dicta concessio importaret solum provisionalem delegationem ex causa, qua cessante, cessare, seu revocari deberent, non tamen exinde inferri posset ad jus metropolitico Narbonensis, dum in eadem concessione Ecclesia enunciatur, ac præsupponitur in statu exemptæ, ac immediate subiectæ Sedi Apostolicæ juxta dictam concessionem Julii II. ideoque in eo statu relinqui debet; Ut fortè quando motiva prudentialia, vel politica exigent, magis expedire videretur, delegando interim provisionaliter jurisdictionem in secunda instantia alicui vicino, non autem ad restituendum antiquum jus Metropolitico Narbonensi, ob incertitudinem adhuc vigentem ob rebus Europæ motus, quod domini temporali mutatio de novo sequi posset, unde scandalosum, atque indecorum esset, quod Sedes Apostolica inconstantiam in hoc ostenderet, crebrasque faceret mutationes à sacris canonibus potius damnatas.

Nil obstante, quod per Leonem X. exemptio concessa per Julium II. revocata fuerit; Tum quia ut frequens praxis docet, potuit ista revocatio in partibus talia recipere impedimenta, quod ipsamet Sede Apostolica dissimulante, ac tacite contentente, non fuerit executioni demandata, nullumque habuerit effectum; Unde propterea habemus propositionem, quod possidens ex privilegio, quod doceatur revocatum, adhuc in ejus possessione manuteneri debet, non ob-

stante revocatione, quia potuit hæc non esse effectuatæ, ex deductis *disc. 2. de præem. & alibi*; Tum etiam quia post Leonem, alia potuit supervenire Apostolica concessio, per quam tollendo de medio secundam provisionem Leonis, reintegrata esset prima Julii ob vehementem præsumptionem resultantem à narrativa contenta in altera concessione Gregorii, quoniam cum hujusmodi literæ Apostolicæ transire soleant per manus plurium peritorum officialium Datarie, & Cancellariæ, nullatenus præsumenda est in omnibus ista ignorantia status ecclesiæ, & an esset subdita, vel exempta; Potissimè verò, & clarius, quoniam ubi crebras, ac frequentes vacationes, & provisiones, quæ fiunt in consistorio, in quo status ecclesiæ per Cardinalem Ponentem inquititur, & præconizatur, prorsus improbabilis dicenda est hæc ignorantia, atque omnino probabilis veritas dictæ narrative, quod Ecclesia esset exempta, & immediate subiecta Sedi Apostolicæ, ideoque saltem in hoc statu relinquenda, ita quoque exigentibus aliquibus prudentialibus motivis nimia consideratione dignis, quamvis non congruat ex calamo committere.

De plerisque aliis pertinentibus ad istam Congregationem Consistorialem, & præsertim circa electionem Episcopi, quæ in Germania adhuc est in usu, & circa deputationem coadjutoris cum futura successione, habetur actum in statu Advocati *sub tit. de Canonici, & Capitulo*, ubi de materia electionis, & actuum capitularium *disc. 27. cum duob. seqq. & disc. 38.* in quorum ultimo agitur de puncto an in concessione coadjutoria consensus Capituli debeat capitulariter præstari, atque firmari, ut hæc necessitas de jure non addit, solumque aliquam dubitandi rationem præbere videntur concordata.

ROMANA SIVE &c. COMMENDARUM.

Votum in plerisque casibus in Sacra Congregatione Consistoriali.

An concedi possint, ac respectivè debeant Monasteria regularia in commendam Clericis secularibus, quando, & quomodo.

S U M M A R I U M.

- 1 Occasio scribendi.
- 2 De modernis scriptoribus in materia, non adeo laudandis.
- 3 An usus commendarum adversetur juri divino antiquo.
- 4 An adesse usus Regularium ante adventum Christi.
- 5 De introductione ordinis mendicantis.
- 6 De præcepto non arandi in bove, & asino.
- 7 An idem usus commendarum adversetur juri divino novi testamenti.
- 8 Quando ordo regularium initium habuerit.
- 9 Antiquitus religiosi non erant Clerici, neque gaudebant exemptione, sed subiacebant Ordinariis locorum, & parochis.
- 10 Essentiale requisitum vitæ regularis est profiteri certam regulam, vel certum institutum à Sede Apostolica approbatum.
- 11 De jure naturali quale sit.
- 12 Quare usus commendarum adversetur juri naturali.
- 13 Quod contra distinctionem clericorum secularium, & regularium, tota pendeat à jure positivo ecclesiastico.
- 14 An Papa tollat beneficia ecclesiastica possessoribus, ac mutet statum Ecclesiarum.
- 15 An commendare Monasteria regularia clericis secularibus lædatur justitiam naturalem.
- 16 Unde proveniat error modernorum scriptorum.
- 17 De commendarum origine, & introductione, & de inconvenientibus qua producit.
- 18 De fine ob quam improbantur scriptores qui usum commendarum adeo damnant.
- 19 De Prælatu regularium supra Clericos seculares.
- 20 Quod id importat plus quam prælatu secularium supra regulares.
- 21 De commendis religionis Hierosolymitana, aliarumque similium religionum, quarum professores sint veri religiosi.
- 22 De commendis illarum religionum, quæ verè non sunt tales.
- 23 De commendis Ecclesiarum Cathedralium, & Metropolitanarum, ac parochialium.
- 24 De distinctione inter commendas temporales, & perpetuas.

- 25 De commendis monasteriorum regularium sine actuali conventu.
- 26 De Monasteriis commendatis habentibus conventum illorum religiosorum, quæ constituunt universitatem, vel Rempublicam.
- 27 Quale damnum, vel præjudicium inferant commenda hujusmodi Monasteriorum.
- 28 De Monasteriis commendatis, quæ reguntur jure singulari.
- 29 Ista regulariter subjacent Ordinariis locorum.
- 30 In quo consistat æquivocum modernorum.
- 31 De causis ex quibus commenda concedi solent, & quando non concedantur.
- 32 De Clausulis, & conditionibus adjici solitis.
- 33 Non sunt admittendi Abbates diversis instituti.
- 34 Conclusio discursus, & quomodo materia pertractari debeat.

D I S C. LIV.

In hoc anno primo pontificatus Innocentii XI. in quo ratione muneris ejus Auditoris, sed in congregatione consistoriali, in qua peragitur ista materia commendarum, quando de monasteriis consistorialibus agitur, ac etiam ratione alterius muneris Secretarii memorialium de eadem materia dignoscere occasio dedit respectu monasteriorum non consistorialium, an hujusmodi petitiones remitti deberent ad Datarium, vel potius rejici; Comperij nimium frequenter de hoc agi, cohonestando petitiones ex illa frequentius causa eadem monasteria ruinosa, vel collabantia restaurandi, sive alias eorum damnis, ac præjudiciis occurrenti. Cumque moderno tempore in lucem prodierit quædam anonyma opuscula gallici idiomatis, quorum titulus est *de Abbate Commendatario*, hujusmodi commendarum usum nimium damnantia, atque comperierit, quod apud aliquos hæc opera magnum habuerint plausum; Hinc illorum lecturæ in aliquibus subcivis horis applicare decrevi, atque pro meo iudicio conjicere visum est, quod probabiliter sint labores claustrales, cum illa affectione adhibiti, quæ in causa propria, illamque tuendo, pro humana conditione haberi solet; Non inveni tamen in eis tantam soliditatem, quanta mihi exaggerata fuit; Ex eo præsertim assumpto per eos firmato, non modicum effortando conceptum, vel ignorantia, vel temeritate, quod scilicet iste usus concedendi monasteria regularium in commendam Prælati, & clericis secularibus divino, naturali, & ecclesiastico juri, ac etiam politico adversetur ac resistat.

Quatenus enim pertinet ad jus divinum, neque in una, neque in altera facta pagina utriusque veteris, ac novi Testamenti, præscripta videtur ista contradistinctio clericorum secularium, & regularium, adeo ut absurdum, vel implacabilem juri divino contrariam redoleat, ut clericus secularis prælatum habeat, ac regimen, & administrationem monasteriis regularis, & e converso quod clericus regularis prælatum, ac administrationem habeat secularis Ecclesiæ cathedralis, vel metropolitane, sive parochialis; Illa namque distinctio (antiquis etiam canonibus, fortè ignota) inter titulos, & commendas, à recentiori jure ecclesiastico potius provenire videtur. In veteri siquidem sacra pagina habetur ordo Levitarum, & Sacerdotum, non tamen hæc distinctio in hoc genere hujusmodi specierum, secularium, & regularium; Quamvis etenim Elias, & Eliseus, alique similes prophete in monte Carmelo, & alibi anachoreticam, ac religiosam ducebant vitam, Unde propterea in quinto sæculo nostræ salutis per Jo: Patriarcham Hierosolymitanum ad istorum imitationem juxta unam opinionem, institutus fuit ordo Eremitarum montis carmeli, qui in Occidente introductus, vel renovatus fuit cum autoritate Sedis Apostolicæ in eodem decimo tertio sæculo, in quo aliz tres Religionis mendicantes, Prædicatorum, Minorum, & Eremitarum Sancti Augustini fundatæ, vel respectivè per Apostolicam Sedem approbatæ fuerunt, ac propterea istæ quatuor Religionis dictæ fuerunt mendicantes, atque novus in ecclesia latina inolevit ordo regularis, mendicantium nuncupatus, ad differentiam antiquioris monastici, ut istos ordines distinguendo, atque singularum religionum originem, seu fundationem, ac institutum recensendo, advertitur in opere Italici idiomatis, cui titulus est, *il Dottor Volgare*, lib. 14. sub tit. *de regular. præsertim cap. 30.* Non tamen legitur quod præfati Eliseus, & Elias, ac alii similes tria solemnia, regularia substantialia vora emisissent, adeo ut essent regulares contradistincti à sacerdotibus, & levitis secularibus.

Et quamvis aliqui, ex pia meditatione, vel ex ingenii acumine, ac ostentatione penderent divinum præceptum levitici, Non arabis in bove, & asino, ac propterea ad istam inferant contradistinctionem secularium, & regularium, quodque uni non debeant se ingerere in prælatibus, & administrationibus aliorum, prout ista mixtura consideratur, præsertim *disc. 4. nu. 17. & disc. 24. de præem.* Atramen, ut præmissum est, ista in proposito dicenda venit eorundem claustraliu pia meditato, sive ingeniosa consideratio, quoniam si hodie rustici adessent qui istum haberent morem arandi in bove, & asino, ut fortè in aliquibus regionibus practicatur, non exinde peccatum aliquod committeretur, neque divino præcepto contravenerit diceretur, dum istud præceptum continet mystica, quæ per mysterium incarnationis, & passionis D. N. J. Christi nostræque redemptionis, utpote jam adimpleta, evanuerunt; Atque in hoc præcio puncto quod regularis sit caput, & prælatu, ac administrator Clericorum, & ecclesiarum secularium, vel è converso, docet generica inconcussa praxis, ut advertitur infra, agendo de jure naturali, & ecclesiastico.

Minusque dici potest repugnare jus divinum novi Testamenti, quoniam in Evangelio, vel in actibus Apostolorum, aliique locis, ex quibus in clara litera, vel in sensu per ecclesiam recepto, divinum jus desumitur, ista contradistinctio secularium, & regularium non habetur. Quamvis etenim moderni regulares, eorum institutum ingeniosè magnificentate fatagant, quod fuerit in Ecclesia primitiva primum, & antiquius, quam illud clericorum secularium, ac propterea ipsum Petrum Christum Vicarium, & Apostolorum Principem eorum fundatorem, & Patriarcham describere solent, id desumendo ab actibus Apostolorum comprobantibus vitam communem, quæ regularibus, non autem secularibus congruit. Attamen ut advertitur *disc. 1. de regular. circa principium*, magis autem in eodem superiori allegato opere italici idiomatis *cui tit. est, il Dottore Volgare, dicitur tit. de Regular. in prognoia*, id continet æquivocum, quoniam initio nascentis Ecclesiæ vita communis erat omnium Christianorum, etiam merè secularium, eorumque uxorum, ac etiam viduarum, ut eadem acta Apostolorum doceant; Ideoque verius est quod regulare institutum in Oriente initium habuerit à Sancto Basilio, in Occidente autem à S. Benedicto, & à Sancto Augustino, post cessatum paganismum, ac sequentem Ecclesiæ tranquillitatem per baptismum Constantinianum, quoniam licet in antecedentibus temporibus, in quibus Ecclesia vixit sub Gentiliu persecutionibus, fundata fuerint monasteria monachorum, ut legitur in actis SS. Antonii Abbatis, & Hilarionis, aliorumque similium; Nichilominus erant potius seculares, qui anachoreticam vitam, non quidem solitariam, juxta illam Pauli primi Eremitæ, & Macarii, ac Onuphrii, & similia, sed sociativam, & collegialem ducebant, non tamen habetur, quod viverent sub certa regula per Sedem Apostolicam probata, cum emissione trium votorum substantialium.

Quinimò etiam post introductionem prædictarum religionum Sancti Basilio, & Sancti Benedicti, & similia, antiquitus monachi, alique religiosi non erant Clerici, sed clericari expressè prohibebantur, ac propterea more reliqui populi secularis subiacebant parochis, & recipiebant sacramenta in parochia, ut advertitur *disc. 1. & seqq. de decimis*, atque in jurisdictionalibus, & in morum correctione, subiacebant Episcopo ac adhuc non introductum usum exemptionum, cum jurisdictione concessa ipsi prælati, regularibus, quod sequitur est à millesimo citrà, licet aliqui id tribuant Divo Gregorio, quod est erroneum, ut advertitur *disc. 28. de jurisd. & d. disc. 1. & 19. de Regul. & alibi*; Et per consequens orationem contradistinctio clericorum secularium, & regularium, eorumque prælatu, & beneficiorum, ex qua prodit regula, quod secularia secularibus, & regularia regularibus conferri debent, est potius moderna à millesimo citrà.

Et quidem, cum primum, ac essentiale requisitum status regularis sit illud, ut professio fieri debeat in certa Religione, vel in certo instituto per Sedem Apostolicam approbato, ex deductis *disc. 50. & 66. de Regular. & alibi*, hinc non videtur quomodo casus dari valeat quod etiam in primitiva ecclesia sub persecutionibus gentiliu quod sit verificabile.

Quo verò ad jus naturale, cui quoque hunc usum, commendarum adversari dicitur; In primis, excepto illo jure divino, cui naturale morale inest, in utraque prædicta sacra pagina contento, non videtur qualia sint volumina, in quibus istud naturæ jus registratum sit, & qui nam fuerint ejus legislatores, ut alibi pluries advertitur, ideoque dicendum est,

est, quod secluso illo jure naturæ, quod ut supra utpotè respiciens moralia, inest juri divino, duplex jus naturæ in corde, vel in sensibus homines habere videntur, unum circa ea quæ respiciunt sensus corporeos delectantes, vel contristantes, atque istud quod penè in omnibus etiam brutis est commune, in proposito non est adaptable; Alterum verò quod solum hominibus rationis usum habentibus, non autem animalibus irrationabilibus congruum est, atque istud verè potius à religione, quam homines profitentur, & à civili educatione insitum videtur, atque de isto dicendum venit, quod præfati scriptores senserint, non autem de primo, quando dicunt quod commendatum usus est contrarium juri naturali; Quamvis enim exemplum quod ab eis deducitur, congruat primo in re quæ subiacet sensibus corporeis, ac videatur cum oculis carnalibus, non autem cum illis intellectus, quod scilicet monstruosum sit, & contra naturam, ut caput sit diversæ naturæ, quam sint membra, & reliquum corpus pura quia bos habeat caput asini, & econtra, & sic quod clericus secularis sit caput, & prælatu monasterii regularium; Attamen est exemplum intellectuale, quod non cadit sub oculis, & sensibus corporeis, sed percipitur iudicio intellectus, atque pender à discursu rationali, qui dependentiam habet à jure humano ecclesiastico, quoniam si non haberetur jus ecclesiasticum, urique ista monstruositas non adesset; Attento siquidem solo jure, vel insitum naturali, nulla dignoscitur differentia inter ecclesiasticos, & laicos, vel in eodem genere ecclesiasticorum, inter clericos seculares, & clericos regulares, sed ista secularium, & regularium diversa, vel opposita natura tota pender à fitione legis ecclesiasticæ positivæ; Igitur fabulosum est assumptum, ut usus commendatum juri naturæ adversetur; Idemque discursus adamusim cadit in alio exemplo, quod pater sit diversæ vitæ, diversæque naturæ, vel status, quam sint filii, cum similibus;

12 Cum itaque ista monstruositas tota pendeat à quadam fitione, sive intellectuali diversitate, quod induxit inpositivum ecclesiasticum à Summis Pontificibus, vel à Conciliis ordinatum, adeò ut si istud non esset conditum, vel si aboleretur, utique nulla dignoscitur differentia, vel monstruositas, quæ ab eadem diversa natura artificiali, vel intellectuali pender; Hinc sequitur, quod si Papa conditor hujus legis illi derogat, vel dispensat, tunc tamquam ex cessante præsupposito, vel ex remotione obstaculi, omnis penitus monstruositas cessat; Eo modo quod *discurs. 148. de Regal.* & alibi habetur in ea quæstione, an Papa, sine demerentia, vel alia iusta causa tollere possit prælaturas, vel commendas, aut beneficia secularia, de sui natura perpetua, non autem manualia, quoniam esse perpetua, vel manualia, non pender à jure divino, vel naturali, sed à jure merè positivo ecclesiastico per Papam condito, cui potest ipsemet Papa in totum derogare, vel in casibus particularibus dispensare, cum similibus, ideoque passim Ecclesias regulares facit seculares, ut *disc. 3. de præminent.* & alibi vel è contra seculares facit regulares;

13 Exindeque resultat plana responsio ad majus eorumdem scriptorum fundamentum, cui innixa firmant præfatum assumptum, quod commendare monasteria regularia clericis secularibus lædit iustitiam naturalem, tollendo regularibus id, quod suum est, ac tribuendo secularibus, qui nullum jus in eis habent, ac propterea inferunt ad consequentiam læsionis omnis juris divini, naturalis, & positivi ob iustitiæ læsionem; Quoniam debitas esse regularibus prælaturas monasteriorum provenit ex mera gratia, & concessione Sedis Apostolicæ, non autem ex aliquo contractu oneroso, & correctivo, cujus observantia aliquod habeat fundamentum in illo jure naturali, vel gentium, quod circa observantiam pactorum somniant Legistæ, ex deductis eodem *disc. 148. & 177. & in aliis pluries, eodem tit. de Regal.* Igitur non est tollere jus proprium, neque lædere iustitiam commutativam, sed solum auferre illud gratuitum beneficium, quod ex iustitia distributiva potius, quam commutativa, gratiosè, ac benevolè concessum est; Ad id autem scribentes non reflectunt, utpotè fori, ac negotiorum præfatum Romanæ Curie nullatenus, vel parum expertes, ideoque in sola rerum superficie immorantes, atque ad rerum principia, cum debito ratiocinio, ac veto scientifico more, non reflectentes, ut pluries advertitur, & inculcatur in *confilia legis, & rationis, hinc lib. 16. supplementi, par. 3. in fine.*

14 Indebitè quoque aliqui ex nostris, ex hujusmodi operibus magnum in auctoritatibus efformant iudicium eruditionis, ac ingenii, ex eo quod commendatum occasione, vel originem perscrutentur, vel quod observent, & exaggerent in-

convenientia; Id enim rem novam non continet, sed meram redolet collectionem factam, ut vulgè dici solet, cum humorum potius improbo labore, quam cum ingenii acumine, ac operatione, cum hæc recensentur per antiquos, ac medios scriptores, & præfatum per Rebuff. in *praxi benef. tit. de commendis* à quo perlique alii mutuaverunt, neque Rebuff. est illorum inventor, vel primus relator, dum antè illum recensentur à plerisque Pontificibus, & Conciliis, præfatum verò ab ultimò Lateranensi, aliisque scriptoribus;

15 Illa siquidem non negantur, quando sine iusta causa, debitaque circumspèctione, vel cum immoderata frequentia hujusmodi usus practiceretur; Unde hæc propterea præfatorum scriptorum impugnationi illum non habet finem, ut iste usus sustineatur, utpotè commendatione dignus, sed ad effectum ostendendi, quod ipsi, solum vel cum aliquo favore, vel cum imperitia ita scribunt, materiam non adeò bene callentes, atque ita cum eorum generalitatibus temerè de injustitia, & impietate redarguentes, tam Regem Christianissimum, qui omnium frequentius hujusmodi petitiones facere solet in monasteriis de ejus jurepatronatus, aliisque Reges, & Principes, qui easdem faciunt petitiones, quam etiam Papam, & Sedem Apostolicam hujusmodi petitionibus annuientem, quoniam objecta intelligi debent quando inconsideratè, ac sine iusta causa prodigaliter id sequatur in cathedralibus, & metropolitans, vel parochialibus potius iuxta sequentes distinctiones, atque de hac specie propriè ac principaliter antiqui loquuntur;

16 Si enim in sensu præfatorum scriptorum, aliorumque similitum prælatura clericis secularis in ecclesia, vel monasterio regulari exaggeratam semper produceret monstruositatem, omni juri divino, naturali, & ecclesiastico, ac etiam politico contrariam, exindè sequeretur quod idem absque dubio ab identitate, imò à majoritate rationis deberet sequi in prælatura clericorum regularium in ecclesiis secularibus, & supra clericos seculares; Et per consequens semper, atque pro regula debent regulares reputari inhabiles ad Episcopatus, & Archiepiscopatus, aliaque similes, vel æquipollentes prælaturas; Ac etiam quampluribus monasteriis, vel conventibus ordinis monastici, & mendicantis, & prioratibus, vel commendis ordinis militaris, & præfatum Sancti Joannis Hierosolymitani tolli deberet illa spiritalis ordinaria, & quasi Episcopalis jurisdictione, quæ habetur, & exercetur in plerisque oppidis, & castris cum clero, & populo, Episcoporum adinstar juxta multos casus 20 recensitos *disc. 1. & seqq. & tor. tit. de jurisdictione. sparsim.* Id etenim est longè magis, quam regere exiguum numerum religionum cum certa regula viventium in uno monasterio, dum ita verificatur utrumque absurdum, quod caput est diversum à corpore quodque pater est diversæ vitæ, & instituti, quam sint filii, atque religiosi, vel regulares lædere dicuntur iustitiam, occupando illas prælaturas, quæ pertinent ad clericos seculares; Unde propterea quando regulares con- queruntur, quod per clericos seculares mediante isto usu commendatum eis tolluntur Abbatie, responderi potest, quod abstineant ipsi ab ambiendis, & assequendis episcopatibus, & archiepiscopatibus, aliisque prælaturis secularibus ut supra, & tunc iustum, ac rationabile erit, quod clerici seculares omninò abstineant à commendis. His itaque non inutiliter prænotatis, atque assumendo materiam, non incongruum videtur diversas commendatarum species quoque præmittere, sive diversos earum casus, quorum distinctio in omnibus optimè est antidotum veneni equivocum, cui superficiales perpetuò subjacent quando cum auctoritatum litera, & propositionum generalitate in omnibus casibus indefinitè procedatur;

17 Prima igitur species commendatarum est illa, quæ est in usu in religione sancti Jo. Hierosolymitani, aliisque similibus religionibus militaribus, quæ sint verè tales, quia nempe earum professores emittant tria vota substantialia, ideoque sint veri religiosi juxta distinctionem, de qua plene *disc. 92. de jurisdictione. ac etiam disc. 1. de Regal.* & alibi, istaque species commendatarum non cadunt sub hac inspectione, quoniam reverà sunt beneficia regularia, ita pro quodam loquendi usu in religionibus militaribus nuncupata ad differentiam dignitatum, quæ explicantur sub vocabulo prioratarum & bajulivarum, atque de his agitur pluries *sub tit. de benef. præsertim disc. 68. & 69.*

18 Altera est species consimilis commendatarum religionum 22 militarium, quæ reverà non sunt tales, sed solum pia, & ecclesiastica instituta, quia eorum professores non emittunt dicta tria vota, ideoque non sunt veri religiosi, ut exempli gratia in Italia sunt milites sancti Stephani, alique similes in

in eadem Italia, & Hispania, Gallia, Germania, Lusitania, aliisque regionibus, recensitis *ead. disc. 92. de jurisdictione.* Magis que distinctè, & ex professo in dicto opere Italici idiomatis cui titulus est *il Dottore volgare lib. 14. eod. tit. de Regular.* istaque commenda habent potius naturam primogeniorum, vel majoratum, seu fideicommissorum singularium, quam beneficiorum, ut habetur *disc. 8. de fideicom. & disc. 20. de jure reparat.* & alibi pluries, ac pariter ista commendatarum species est extrà propositum;

19 Tertia est species illarum commendatarum, quarum praxis ante Conc. Trid. ubique frequens erat, etiam in Italia, & in Hispania, hodie verò post dictum Concilium ab istis provinciis omninò exulavit, earum tamen usus (licet non adeò frequens, ut prius) adhuc viget in Germania, & quandoque (magis tamen rarè) in Gallia, & in Polonia, aliisque regionibus, cathedralium scilicet & metropolitans, ac parochialium, in quibus iste usus commendandi practicari solebat, ac respectivè solet, ad effectum fraudandi canonum, & conciliorum prohibitionem super earum multiplicitate in una persona, ob matrimonium spirituale, quod inter hujusmodi ecclesias, earumque prælatos, vel rectores contrahi dicitur, ne detur absurdum, ut unus vir, duas, vel plures habeat eodem tempore uxores. Vel ob impedimentum, quod aliàs in ea persona viget, ratione ætatis, vel defectus sacrorum ordinum, sive alterius requisiti necessari ad obtinendum istas ecclesias in titulum;

20 Ista itaque species verè, & propriè majori damnatione digna reputari solet, ac debet, utpotè majorum scandalorum, & inconvenientium productiva, quam sit altera monasteriorum regularium, de qua infra, dum istæ ecclesie pernecessè annexam habent utramque, cleri seculares, & populi, imò etiam ipsorummet regularium quamvis exemptorum in suis casibus, curam jurisdictionalem, & sacramentalem, ac propterea profusè incongruum videtur, ut ille quoniam non sit in legitima ætate, vel non sit in sacris constitutus, aut alium similem habeat defectum, hanc longè majorem quamplurium diocesum, & quamplurium capitulorum, & collegiorum ecclesiasticorum, ac etiam monasteriorum monialium, ipsorumque monasteriorum regularium, ac populorum curam jurisdictionalem, & sacramentalem, ac civilem, & œconomicam administrationem habere debeat, adeo ut nulla cadat proportio inter istam speciem, & alteram sequentem, atque multa inconvenientia desuper considerari solita verè ista percussit speciem; Ita etiam comprobante ipso Conc. Trid. quod hæc speciem positivè damnat, alteram verò non, præterquam ubi agatur de capitibus religionum; Ac etiam docet Sedes Apostolicæ observantia, quoniam post dictum Concilium ista species in Italia, & Hispania, aliisque locis penitus abolita est, non tamen abolita altera, cujus usus etiam in Italia, imò in ipsamet Urbe ejusque adjacentibus locis adhuc viget, ut in Urbe docet praxis monasteriorum sancti Gregorii ordinis Camaldulensium, & SS. Vincentii, & Anastasii trium fontium ordinis Cisterciensium, cum similibus; Et extra Urbem in locis vicinis est monasterium Gryptæferratæ propè Tusculum ordinis Sancti Basilii, & Monasteria, & Farfæ, & Sublaci ordinis Cassinensium, cum aliis quampluribus per Italiam;

21 Et nihilominus, etiam in hac specie cathedralium, & metropolitansarum adhuc quandoque, præsertim in Germania, ac alibi expedit, imò cogit necessitas commendandi aliquas ecclesias depauperatas, vel oppresses ab hæreticis, illis nimium qualificatis, ac potentibus Prælati, qui aliam possideant majorem ecclesiam, ut exempli gratia contingit in tribus Archiepiscopis electoribus, aliisque similibus, aut filius magnorum Principum, qui cum eorum auctoritate, & potentia ecclesias oppresses, vel oppressionibus subiectas teneant, ac oppressores expellant, sive eis resistant, ne majora committantur mala, cum similibus causis, vel circumstantiis, quæ à mixtura hæreticorum, vel infidelium, aut schismaticorum oriuntur; Atque in istis, vel similibus casibus, sive ex istis, vel similibus causis ista congregatio hujusmodi commendas, vel concessiones in administrationem admittere solet, non autem ad solam potentium complacitiam, vel ditionem, ut iidem scriptores, ac alii, à quibus ipsi mutuaverunt, de hac veritate non informati, absque aliquo fundamento obloquuntur;

22 Et quamvis, tam in ista specie commendatarum cathedralium, vel metropolitansarum, aliarumque ecclesiarum secularium utramque curam prædictam jurisdictionalem, & sacramentalem, vel alteram habentium, ac propterea ob defectum ordinum, vel ætatis, ac incompatibilitatis non possunt illi per sonæ conferri in titulum, ideoque dentur in com-

mendam, adhiberi soleat distinctio, quæ sequenti speciei quoque convenit, inter commendas, nempe temporales, & perpetuas, cum magna effectuum diversitate ex una, vel altera specie resultantium, dum antiquis temporibus, atque attenda commendatum origine, vel introductione temporales potius erant jure administrationis quam proprie utilitatis ac ditionis, ut patet ex DD. de materia agentibus, & præsertim ex Lotter. de benef. lib. 3. qu. 8. Callrop. tract. 13. de benef. disp. 1. puncto 8. Fagn. in cap. in Ecclesiis, de capell. monach. & in cap. cum nostram, de elect. qui omnes referunt Rebuff. & alios auctores; Attamen, ut iidem testantur, atque docet notoria praxis, in desertudinem abiisse videtur prima species commendatarum temporalium, solumque in usu est altera perpetuarum, super quibus etiam frequentes cadunt quæstiones super modo vacationis, ac respectivè super eorum reservationibus, vel affectionibus, ex pluries deductis in sua sede *sub tit. de benef.*

23 Demum quarta est species, ad rem nostram magis adaptata, & quæ scribendi occasione tribuit illarum commendatarum, quæ de monasteriis, vel conventibus regularibus fiant Cardinalibus, vel Prælati, aut clericis secularibus; Atque in hac specie tres quoque casus distinguendi videntur, ut ita evitentur æquivoca; Primus enim casus est, ubi agitur de illis monasteriis, quæ actuali conventu carent, ideoque sunt sub administratione, ac dispositione Papæ, vel respectivè sunt providentia ad præsentationem, vel nominationem Regis, vel alterius patroni; Istoque casu nullum ex præmissis inconvenientibus cadit, adeò ista monasteria fortiantur naturam aliorum simplicium beneficiorum, quibus penè in omnibus assimilantur istæ commenda, quarum usitata continuatur pro conservatione status regularis ad effectus profucuos exindè resultantes, *ut in d. tit. de benef. advertitur, præsertim in Ferrar. prioratus, disc. 143.* & alibi, & sic extra rem nostram;

24 Alter casus est ubi agitur de monasteriis, vel conventibus illorum religionum quæ constituunt rempublicam, sive universitatem in toto orbe catholico, sive in aliqua regione, vel provincia, adeò ut vivant sub eorum Prælato generali, & aliis provincialibus respectivè, atque religiosi non sint fixè, ac præcisè addicti illi monasterio, vel conventui, sed eorum, ac etiam prælatorum fiant crebræ mutationes, juxta diversa religionum instituta, ut advertitur *disc. 28. de jurisdictione. & disc. 1. & 19. de Regul. & in aliis eod. tit.* atque verificatur in superioribus enunciatis monasteriis Urbis, ac respectivè locorum, adjacentium S. Gregorii; Trium fontium, Gryptæferratæ, Farfæ, Sublaci, & similibus, & tunc nullatenus pariter intant superioribus enunciata inconvenientia, quoniam mensæ sunt separatæ; Una scilicet Abbatialis, quam administrat commendatarius, & altera conventualis, quam administrant Abbas, vel Prior, sive alter superior, & monachi; Et quatenus hæc divisio mensarum, & bonorum non addit, adhuc Abbas commendatarius ex fructibus, & redditibus monasterii soluit conventui religionorum certum annuum, vel mensurum censum pro eorum victu, aliisque concurrentiis, adeò ut in ista parte economica, nullam, vel modicam commendatarius exerceat jurisdictionem, & auctoritatem cum religiosi; Et quod magis est, se non ingerit in iis, quæ concernunt eorum mores, ac disciplinam regularem, dum habent proprium Abbatem, & superiorem localem, ac etiam alios superiores Generales, vel provinciales respectivè ejusdem ordinis, vel instituti; Atque si quæ jurisdictione, vel potestas cum eis exercetur, illa est per accidens, non ratione instituti, vel disciplinæ regularis, sed ratione jurisdictionis ordinariæ spiritualis, vel quasi episcopalis, quam Abbas commendatarius habeat in loco juxta casum, de quo *disc. 102. de jurisdictione.* ubi de monasterio Sublaciensium, cum similibus, quod nullam continet implicentiam, vel monstruositatem, quoniam aliàs subiacent Episcopo, vel ordinario loci ex jurisdictione à Concilio Tridentino & Apostolice constitutionibus delegata, ex pluries deductis eodem *tit. de jurisdictione. & sub altero de Regul. & in Miscell. Ecclesiæ.* neque Religio præjudicata remanet in amissione prælaturæ, dum adhuc ibi habet ejus Prælatum regularem, cum titulo, & præminentis abbatialis;

25 Atque hinc sequitur quòd comenda verè, & propriè aliud non infert damnum, vel præjudicium, nisi circa amissionem, vel diminutionem majorum reddituum, quorum copia, & superfluitas religiosi frequentius solet esse potius præjudicialis, & productiva relaxationis disciplinæ, & humilitatis religiosæ; aliorumque inconvenientium, quamvis è converso impediatur, vel minuat illas elemosynas, aliaque pietatis opera, quæ religiosi facere deberent, si illos exuberantes redditus

Titus habent; Sub Judice indecifam relinquendo litem, an hoc præponderet illis malis, & inconvenientibus, quæ nimie divitiæ in religiofis, præfertim verò in eorum Abbati- bus, aliisque Superioribus, & administratoribus parere solent; Ita namque casus præbere potest, ac folet malos, vel respectivè bonos commendatarios, sicuti bonos, vel respectivè malos Abbates, & superiores regulares, in quibus quandoque majora dignoscuntur inconvenientia, quam in commendatariis.

23 Tertijs demùm est casus, in quo agatur de illis monasteriis, quæ reguntur jure singulari independentè ab aliis, adeo ut non constituent Rempubliam, sive universitatem, sed habeant Abbatem, & monachos fixos, ibique perpetuò addi- ctos juxta casum, de quo d. disc. 28. de jurisd. & alibi ac pro- pterea non adfit regimen prælatorum Generalium, & Pro- vincialium, minusque adfit crebra mutationes religiofo- rum, ac superiorum de loco ad locum; Et quæ mutationes cum uniformi instituto ac regimine universali, revera sub- stinent disciplinam regularem, atque operantur, ut non sequantur illa scandalose relaxationes, quæ leguntur in tem- poribus antiquioribus. Et tunc si concurrunt eadem circum- stantiæ, de quibus in casu proxime præcedenti, quod scilicet mensæ abbatiales, & conventuales, omninò separatae sint, quodque conventus habeat proprium Abbatem, vel alium superiorem subalternum contradistinctum ab Abbate com- mendatario, intrare videntur eadem, quæ in præcedenti ca- su dicta sunt, ut commenda in effectu aliud malum non pro- ducat nisi privare Abbatem regularem illis majoribus divi- tijs, quæ commendatario assignantur, & sic non urgent in- convenientia, de quibus supra.

Ubi verò hæc distinctio non adest; adeo commendata- rius in omnibus gerat partes Abbatis, ac superioris regularis non solum circa œconomica, & civilia, sed etiam circa mora- lia, ipsamque disciplinam regularem, & tunc dignosci vi- detur aliquod ex dictis inconvenientibus, quia diversum sit caput à membris, sive diversa vitæ instituta patris quam fi- liorum, sed non est inconveniens adeo magnum sicuti per dictos scriptores exaggerari solet, quoniam sicuti non est mon- struosum, neque absurdum ut regularis sit Episcopus, ac Prælati, & superior clericorum sæcularium ut supra, ita è converso.

Quinimò magis ad rem, ut advertitur eod. disc. 28. de ju- risd. & disc. 1. de regul. & alibi, hujusmodi monasteria singu- laria, quoties munita non sint speciali privilegio exemptivo, subjacent Ordinatio loci; Et per consequens quemadmodum non est incongruum ut regantur à Prælato sæculari, qui sit ordinarius loci, ita non incongruit, ut regantur à clerico sæculari, qui sit commendatarius ejusdem monasterii; Porri- tione quia in concernentibus institutum ac disciplinam regula- rem, deputari potest, ac solet, ex ipsorum Religioforum elec- tione, vel ex superioris deputatione utus ex ipsis religiofis in vicarium, ac superiorem subalternum, eodem modo quo (ex. gr.) praxis docet in presbyteris Congregationis oratorii sive S. Philippi Neri, quod in omnibus subjacent Ordinatio loci, eodem modo quo alii clerici sæculares civitatis, & ta- men habent proprium superiorem, qui domi eos regat super observantia instituti, & per consequens non adest illud ma- lum, quod exaggeratur, quoniam revera illa inconvenientia, quæ per antiquos scriptores declamantur, à quibus moderni, non distinguendo septim à lepra transcripserunt, percutiunt 30 tertiam speciem commendatarum ecclesiarum cathedralium, & metropolitanarum, vel parochialium, ut supra, Ideoque manibus palpatur æquivocum prædictorum modernorum ad has distinctiones non reflectentium.

Adhuc tamen S. Congregatio in monasteriis consistoria-

libus, de quibus tantùm in ea tractatur, vel Dataria in non consistorialibus, cum nimia circumspèctione, ac maturitate procedere solet, non de facili id admittendo nisi prævio exa- mine justæ causæ, quæ, ut plurimum illa esse solet reficiendi ecclesiam, & monasterium, quæ ex religioforum incuria, & mala administratione ruinam passæ sint, vel recuperationis bonorum à potentibus occupatoribus, vel iisdem resistendi, eodem modo quo de commendis cathedralium, & metropo- litanarum dictum est, inspiciendo an causa sit vera, & an personæ possint eis consilium, vel an potius sit color questus; Et quando etiam videatur de justa causa constare, adhuc id non solet concedi in illis monasteriis quæ sint capita Reli- gionum, ita inhærendo dispositioni S. C. T. quod isto ca- su excepto, non videtur hujusmodi commendas damnare, sicuti illas cathedralium, & metropolitanarum, vel paro- chialium unde ex eodem Concilio clarè ista distinctiones comprobantur.

Et ulterius quando concedatur, adhuc solet adici clausula seu lex, ut commenda duret, durante vita illius personæ, cui conceditur, eaque finita redeat in titulum, ut prius; Facilius autem concedi solet casus conversus, quod nempe monaste- rium commendari solitum redeat in titulum usaque religio- ni restitatur, cum ita res redeat ad suam primævam causam, suamque principium.

Parcè quoque, nimiumque circumspèctè procedere solent, tam ista S. Congregatio, quam Dataria in admittendo præsentationes religioforum diversè instituti in Abbates, & superiores ex dicta ratione quod dedecet caput esse diver- sum à membris, vel patrem à filiis, dum isto casu provisio- nes esse solent in titulum, non autem in commendam, ideò- que dicta inconvenientia facilius intrant.

Ex his autem concludendo patet quod materia non est ca- pax regulæ generalis, quæ indefinitè omnibus adapretur casibus, quodque error est cum generalibus propositionibus in abstracto, vel cum auctoritatibus litera in omnibus casibus pariformiter procedere, cum verius totum pendat ex singu- lorum casuum particularibus circumstantiis, quæ arbitrium regulare debent, adeo ut vitium in utroque extremo adeste dicatur; Vitiosum namque est ita generaliter, ac indefinitè hunc usum damnare, atque hujusmodi petitiones rejicere; Et è converso vitiosum est illum generaliter, ac indefinitè laudare, dictique petitionibus semper, ac de facili annuere, cum verius in singulis casibus resolutio pendere debeat à justæ causæ, quæ sit vera, bereque justificata, non autem ad solam formalitatem palliata; Ac etiam ex qualitate personæ, cui commenda concessio faciendæ est, an verisimiliter sit ad- impletura narratam restaurationem, vel aliud implementum pro monasterii utilitate, consulendo, ut quominus fieri po- test, religioni, ac respectivè regulari instituto præjudicetur; In dubio autem pro denegatione, juxta sensum impugnan- tium, respondendum videtur; Tum in gratiam regularium, qui de Catholica religione, & de Sede Apostolica sunt ni- mium emeriti, adeoque laudabiliter pro utraque laborant, ac certant; Tum etiam quia in dubio respondendum est pro regula, quæ est, ut sæcularibus sæcularia, & regularia regula- ribus conferantur; Ideoque clarus dignoscitur error, tam in dictis modernis impugnatoribus, quam in moderni defen- soribus, qui impugnationibus respondere profitentur, cum solis generalitatibus in abstracto procedere. Istæque videtur verus modus regulandi hanc materiam. De aliis autem perti- nentibus ad materiam istius Congregationis Consistorialis vi- dendum est in locis insinuat in discursu immediate, vel me- diate præcedenti, ac etiam in relatione Curæ; disc. 5. ejusque adnot. Ubi de Consistorio, & de ista Congregatione Con- sistoriali.

S U M M A S I V E C O M P E N D I U M

Eorum, quæ in foro magis practicabilia continentur in Miscellaneo Ecclesiastico.

I.

De diversis immunitatis speciebus, & de quibus in præfenti agatur, & primò de immunitate locali, quibus loci competat, quibusve perso- nis.

II.

De criminibus, vel casibus exceptis, quibus lo- cali immunitas denegatur, & de forma cog- noscendi de immunitatis competentia, vel incompetentia, cum aliis de materia.

III.

De immunitate reali, quibus competat, & quo- modo, cum aliis ad materia.

IV.

De censuris Ecclesiasticis, earumque speciebus, ac effectibus.

I.

S U M M A R I U M.

- 1 Ecclesiastica immunitas in genere est de jure divino, ei- que Papa non derogat, sed quid agere valeat.
- 2 De tribus speciebus immunitatis.
- 3 De immunitate à foro, & legibus laicalibus etiam pro bonis, & ubi de illa agatur.
- 4 Quæ sit immunitas localis.
- 5 Qualis ad hunc effectum dicatur Ecclesia.
- 6 De aliis membris, & officinis Ecclesia pro eodem effectu & de domo Episcopi vel Rectoris.
- 7 Quid de spatio ante Ecclesiam.
- 8 De domibus Cardinalium.
- 9 De statua Principis, & de Palatijs oratorum Princi- pum.
- 10 De sacerdote deferente Eucharistia sacramentum.
- 11 Omnibus personis competit.
- 12 An Clericis, & religiofis.
- 13 Competit solum conjugentibus, non autem iis qui ibi sint.
- 14 Ille qui est jam detentus non gaudet.
- 15 Ad quem pertineat de his cognoscere, & decidere.

II.

- 16 De constitutione Gregoriana quæ certos excipiendo casus statuit regulam generalem in omnibus aliis etiam enormibus.
- 17 Ob atrocitatem quandoque immunitati derogatur, & quomodo.
- 18 Hæretici non gaudent immunitate, sed Hebraei, aliique infideles gaudent.
- 19 De crimine læsæ Majestatis humanae.
- 20 De assassinio.
- 21 De proditorio.
- 22 De grassatoribus famosis latronibus.
- 23 De incendiariis, & agrorum depopulatoribus.
- 24 De homicidio vel membri mutilatione in Ecclesia, vel in

- cemeterio, aliisque partibus, & quomodo intelligen- da sit.
- 25 Quid si in loco partim sacro & partim profano, vel in profano prope Ecclesiam sub ejus spe.
  - 26 Dolosi decatores gaudent.
  - 27 Etiam sacrilegi.
  - 28 Bona non gaudent immunitate.
  - 29 De violatione, vel extratione indirecta, & do- losa.
  - 30 De aliis molestiis, & violationis indirecta specie- bus.
  - 31 De forma tenenda ubi prætendatur immunitatis compe- tentia.
  - 32 Episcopus solus est iudex competens, etiam in Ecclesiis exemptis, imò nullus.
  - 33 Non datur appellatio ad Metropolitanum vel alium ju- dicem appellationsis.
  - 34 Qualis processus in hoc attendi debeat.

III.

- 35 Ecclesia, & Clerici, aliique persona Ecclesiastica gene- raliter sunt exemptæ à collectis, & gabelis, aliisque laicalibus oneribus.
- 36 De quibus hujus regula limitationibus hic agatur.
- 37 Pro negotiatione, seu mercatura non competit immu- nitas.
- 38 Clericus conjugatus non gaudet immunitate, & quan- do.
- 39 De bonis in fraudem obtentis.
- 40 Immunitas non prodest pro collectis vere realibus quæ bo- nis infixæ sunt.
- 41 De collectis, & oneribus quæ imponantur ob expensas, quæ respiciant promiscuam Ecclesiasticorum etiam utilitatem.
- 42 An Coloni clericorum, & ecclesiasticorum gaudeant ead- em immunitate, & quid de emptoribus bonorum, & fructuum.
- 43 Quomodo victualium præsertim gabella regulanda sint.
- 44 De concessione Apostolica, ut Ecclesiastici gabellis, & oneribus subjaceant.
- 45 De antiqua consuetudine.
- 46 Ut in causa limitationum cum auctoritate judicis eccle- siastici fiat actio.
- 47 De facultate laicorum in bonis Ecclesiasticorum pro pas- cuis, & damnis datis.
- 48 De consuetudine in sale, & in aliis qua sint de regali- bus.

IV.

- 49 Censura ad quid indulta sint serviant.
- 50 Subsidiarium, ac rarum debet esse remedium.
- 51 De tribus diversis censurarum speciebus.
- 52 De differentia inter excommunicationem, & alias duas species.
- 53 Corpora universalia non possunt excommunicari, sed pos- sunt suspendi vel interdici.
- 54 Etiam innocentes possunt subici suspensioni, vel interdico, non autem excommunicari.
- 55 De differentiis inter censuras personales, & communi- tativas.
- 56 Censura occasionalis, an cesset cessante cause.
- 57 De effectibus suspensionis vel interdicti.

- 58 De effectibus excommunicationis.
- 59 Proferenda sunt censura per iudicem, & causæ cognita, & quando fecerit.
- 60 De censuris pro debita pecuniario, vel alio implemento,
- 61 De distinctione censura legis, vel hominis.
- 62 De differentia circa istas species quoad iurisdictionem.
- 63 De differentia in proposito appellationis.
- 64 De alia distinctione excommunicationis, majoris & minoris.
- 65 Datur cumulus plurimum censurarum in una persona ex diversis causis, & an absolutio ab una valeat, aliis remanentibus.
- 66 De Irregularitate.

I.

De diversis immunitatis speciebus; Et de quibus in presenti agatur; Et primo de Immunitate locali, quibus locis competat, quibusve personis.

Ecclésiastica immunitatis genus à divino potius, quam ab humano Ecclesiastico jure manare, probabilior in Ecclesiastico foro recepta opinio firmat, ideoque per humanam potestatem quamvis Pontificiam, illi genericè derogari, vel dispensari non posse, de consequenti resultat; Declarandi verò, seu moderandi, pro eorum, vel Regionum qualitate, & circumstantiis, ex probabili causa, facultate solum attributa.

Triplicem verò istud genus habet speciem, quarum una fori, seu jurisdictionis dicitur, personalis appellari solita, Altera localis; Tertia verò realis.

Personalis autem dicitur prima species demonstrativè potius, quam taxativè pro frequentiori scilicet contingencia, ut clericorum, aliarumque utriusque secularis, & regularis clerici, personarum, vel ecclesiasticarum, ac dependentium, à seculari foro, ac secularium legibus, exemptionem denotet, dum forum fortiori, ac legibus ligari, paria sunt; Eadem tamen exemptione bonis eorumdem personarum, vel ecclesiasticarum quoque competere, utpotè personam inseparabilem, ejusque jure merendis; De hac tamen specie, in jurisdictionali sede, cui magis congruit, jam prædictum est, A ideoque in presenti de duabus aliis localis, & realis, agendum est.

Localis itaque illa est immunitas, quam Ecclesia ad illam confugientibus præbet, ut in ea tanquam in tuto asylo existentes, pro quavis criminali, vel civili causa, quæ excepta non sit, nullas recipiant molestias, neque extrahi valeant.

Sub Ecclesiæ tamen nomine, vel genere, illo cadente loco, qui divino cultui, divinitique officii per Episcopum, vel alium loci Prælatum, cum consecratione, vel cum benedictione, eam habeat destinationem, ut omnibus fidelibus, cum janua ad viam publicam, accessus pateat, non autem ubi pro iisdem sacris, vel divinis usus ea sit destinatio, quæ privata domus, vel familiaris commoditatem concernat, quod sub Oratorii, non autem ecclesiæ nomine, seu vocabulo venit.

Accessiones quoque, vel officinæ, quæ Ecclesiæ pars dicuntur, eadem obtinent prærogativam, ut sunt, Coemeterium; Atrium; Scalæ; Sacrificia; Campanile; Atque secularium, vel regularium, fortius autem Episcopi, vel Prælati annexæ domus, quæ cum eadem ecclesiæ corpus, vel universitate constituent; atque abique profani loci commixtione communicatio adfit, nisi ipsa ecclesia, vel officinæ ex ruina, vel desertione, aut Episcopi seu alterius legitimi ecclesiastici Superioris autoritate, in profano constitutæ sint statu.

Aliquotum canonum dispositione atrenta, quoddam spatium antè, vel propè ecclesias, eadem prærogativa potestatur; Communis verò usus, ex ecclesiasticum fortè moderna majori frequentia, non immeritò inductus, hanc abolevit prærogativam; Idemque usus in Urbe, ac alibi, ubi particulariter non viget consuetudo, quæ universali prævaleat, illam substituit immunitatem, quæ Cardinalium domibus, vel palatiis concedebatur.

Illà verò localis immunitas, quæ statum Principis, vel Oratorum Principum, aliorumque magnatum palatiis, aliisve hujusmodi profanis locis, ex secularium legibus, vel ex consuetudine comperat, sub isto ecclesiasticæ immunitatis genere non cadit; Sub eo tamen illa immunitas venit, quæ Sacerdoti sanctissimum Eucharisticæ sacramentum deferentem in viis quoque publicis, locisve profanis, pro locorum consuetudine, competit.

Personis item omnibus, quæ ad istos confugiant sacros asylos, eadem comperit immunitas, absque personarum exceptione, quæ apud Deum danda non est iis exceptis qui ratione criminis, hoc beneficio indigni censeri mereantur, ut sequenti Rubricæ habetur; Ideoque licet alias sub quaestione fuerit, an clericis, aliisque ecclesiasticis personis adversus ecclesiasticorum Prælatorum molestias, istud competat beneficium, extra quaestionem tamen hodie affirmativa opinio est, ut laicis clericis, & ecclesiastici deterioris conditionis esse non debeant; Aequivoctum enim antiquiorum dubitandi ratio continebat, ut clericis, aliisque ecclesiasticis in ecclesia, vel ejus officinis, ac domibus morari solitis, ista mora immunitatem non præbeat, ne sub proprio superiore puniri valeant.

Istud etiam præsidium iis conceditur, sive laici, sive clerici sint, qui in profano, non immuni existentes loco ad immunitatem, tanquam ad asyllum, ac præsidium confugiant; Secus autem si ibi alia occasione existant, ac vivant.

In libertatis item statu, quamvis cum fugæ beneficio ad hoc præjudicium recursum esse debet, ideoque si poenens Curie familiam jam detentus existens ad ecclesiam, aliumve immunitatem locum confugiat, secum trahendo detinentes, vel quod ita detentus per immunitatem locum transeat, aut quod in eo tanquam in carcere reponatur, immunitatis beneficium non intrat.

Dubio autem super præmissis cadente, tam scilicet super loci qualitate, quam super modo, aliisque contingentiis, illud cum eadem decidendum est forma, cum qua, ut in sequenti rubrica, exceptuatorum casuum, vel criminum deciduntur quaestiones, B.

a l.3. de Jurisd. disc. 55. 58. & seqq. ac etiam hoc tit. disc. 2. ex n. 18. b de hac immunitate locali habetur supra hoc tit. disc. 2. ex n. 1. & disc. 9. cum seqq.

II.

De criminibus, vel casibus exceptis, quibus localis immunitas denegatur; Et de forma cognoscendi de Immunitatis competentia, vel incompetencia, cum aliis ad materiam.

Antriquas ea substituit Pontificia lex quaestiones, quæ Gregoriana dicitur, pro currenti Romanæ Curie sensu, ac praxi materię regulatrix, ac norma, per quam aliquibus exceptis casibus hujus immunitatis præsidio indignis, generalis in contrarium statuta est regula affirmativa, ut nempe omnes alii, qui sub exceptionibus non cadant, isto potiantur beneficio; Quamvis criminis accedat atrocitas.

Ea verò justum, quandoque Pontifici motum præbere solet, ut in eo particulari casu criminis illum hoc declarat indignum beneficio; Eo tamen omninò desitutum non remanet, dum à capitali eum salvat poena, cujus exceptio pro conditione, seu lege præcisa in hujusmodi adjici solet declaratione, Papæ tamen arbitrio eam non adjiciendi non refrænato, quando talis dignoscatur atrocitas, aliavè justa publicæ quietis causa.

Excepti itaque illi sunt casus; Utriusque scilicet divinæ, vel humanæ in primo capite læsa majestas; Ita etenim liquet magis ecclesiæ odibiles esse Hæreticos, vel Apostatas, quam illi sunt infideles, qui ex patrum moribus, vel parentum educationibus in infidelitatis cæcitate vivunt, ideoque hebræis, & mahometanæ superstitionis sequacibus, qui apostatæ à Christiana religione criminis infecti non sunt, hoc non denegatur præsidium.

Pro læsæ autem majestatis humanæ specie raras esse dispositiones fori politice rationes docent, vel causant.

Detestabile assassinii crimen, tam in mandante quam in mandatario patitur hoc beneficio indignum reputatur, facti, seu verificationis cadentibus quaestionibus, quando illud verè tale dicendum sit, ut per contractus locationis, & conditionis operarum speciem, mercede mediante, scelus committatur, mandante conductoris operarum gerente personam, mandatario autem, illam locatoris, juxta declarationes compendio incongruas in sua sede videndas.

Aliud quoque non minus detestabile humanæ societati oppositum crimen eidem subjacet exceptioni, quod proditorum dicitur, quia nempe, Judæ ad instar, qui sub discipuli nomine, & consortio cum pacifico ac benevolenti oculi signo Magistrum, & commensalem manibus inimicorum dedit, sub fide, ac velamine amicitie, nulla præcedente causa, quæ occiso præcavendi occasionem, vel justum timorem

morem præbere potuerit, amicum occiderit juxta declarationes in sua sede pariter latius videndas.

Famosi latrones, quibus grassatorum attributum congruit, quia nempe in publicis viis, seu locis cum violentia, rapinas committant, atque humanum impediunt commercium, isto sunt indigni præsidio.

Ut etiam reputantur dolosi incendiarii, & agrorum, seu prædiorum depopulatores; Istæque criminum species, de quibus ratio ad hunc effectum in praxi disputari contingit, plures quoque declarationes habent, compendio pariter incongruas, ideoque in suis sedibus in casus contingencia videndas.

Homicidium, vel membri mutilatio in Ecclesia, vel in Coemeterio, est etiam deceptis; Pontificiam verò legem ad literam intelligendum sub hac exceptione non cadere, periculi verò purant hujusmodi crimen, quod extra Ecclesiam, vel Coemeterium, in aliis ejus accessibus partibus, vel membris patrarum contingat, puta, in atrio, in sacrificia, in campanarum turri, in recto, vel in Clericorum, seu Prælati adiacenti domo; Id autem patum probabile videtur, quoniam non litera, sed spiritus, vel ratio legis attendenda est ex Apostoli monito, quod litera occidit, spiritus autem vivificat.

Eodemque retento spiritu, de doloso, ac appetato crimine, quod in Ecclesia, vel ejus partibus committitur, exceptio intelligenda est, ut Ecclesia in universum læsa, tam ejusdem, in qua crimen patrarum sit, quam aliarum omnium denegetur præsidium; Illius verò individua Ecclesiæ, in qua non dolosum, sed rixosum homicidium sit sequutum, non autem aliarum, præsidio denegato; In mixto casu quaestione cadente, ex facti circumstantiis decidenda, quia nempe in loco immuni ceptum, seu preparatum, in profano, seu non immuni ceptum, seu preparatum, in profano, seu non immuni consummatum sit crimen; Sive è converso in loco profano initiatum in immuni, vel sacro, perfectionem accipiat; Aut ubi uterque initii, ac perfectionis actus in profano sequatur loco, sacro autem, vel immuni, ita proximo, ut illius præsidii fiducia criminis præbuerit fomentum, ut in sua sede variis.

Hicigitur exceptis, generica immunitatis assistit regula; Ideoque dolosos etiam deceptores ab alia proxima pontificia Piana lege hoc beneficio privatos sub hac regula cadere communis Ecclesiasticorum sensus credit.

Ejusdem quoque Ecclesiæ sacrilegos violatores, cum furto sacrorum etiam vasorum, in ipsamet Ecclesia, vel cum aliis sacrilegii speciebus sub eadem regula comprehendendi, Ecclesiæ tunc pietas recepit, ac tenet, quasi quod insinuat homicidii, vel mutilationis in Ecclesia exceptio istam statuat regulam.

Personæ autem præsidium conceditur, ne extractionem ac punitionem patiantur, non autem bonis, quæ furto, vel alio crimine subtracta, vel occultata sint; Idemque in scripturis, aliisque juribus, ac etiam offensivis armis Ecclesiasticis tamen Judicis autoritate ab Ecclesia, vel immuni loco extrahendis.

Non solum autem, expressa directa extractio prohibita est, atque immunitatis violationem continet, sed indirecta quoque, ac implicita sub ea, quæ deinde fallatur, fide, vel assecuratione, quam ipsi seculares magistratus, eorumque officiales, & ministri, quibus credi debuit, præbuerint, non autem ubi de circumventionem, seu mala fide privati fe ductoris. Minusque, citra extractionem, tormenta, aliaque personales molestias inferri possunt, verbali tantum citatione permittitur; Quinimò ea permittenda est in profano etiam loco mora, vel commoditas, quam naturæ indigentia exigit pro illis vitiis, quos d. decet in Ecclesia, & loco sacro explicare; Atque victualium, seu medicinalium, aliorumque hujusmodi interdictio immunitatis quoque implicitam, seu indirectam redolet violationem.

Quando autem immunitatis incompetenciam, loci, vel exceptuati criminis ratione pretendatur, eadem Gregoriana lex illam statuit formam, cujus inobstantia immunitatis violationem redolet, ut reo in Episcopi carceribus, sive in illis quamvis laicalibus, ab eodem tamen Episcopo electis, & deputatis; Aut pro locorum moribus, aliisque casuum circumstantiis in ipsomet immuni loco sub decenti, & honesta custo lia detentio, ab eodem Episcopo, seu ejus Generali Vicario summariè, ac appellatione postposita id cognoscatur, ac decidatur.

Episcopale autem munus peculiare est, ut propterea in regularium quoque, vel horum exemptorum Ecclesiis, vel locis intra suæ diocesis limites existentibus, propriumque inferiorum habentibus Prælatum cum Ecclesiasticæ, & quasi Episcopalis jurisdictionis competentia adhuc ad Episcopum id privativè pertinet.

Quinimò quod magis in eo verè separato territorio, quod sub nulla sit diocesi, propriumque habeat cum plena quasi Episcopali jurisdictione Prælatum, ad vicinorem tantum Episcopum pertinet cognitio.

Ea quoque ex Sacræ Congregationis Immunitatis declarationibus, vel decretis, Episcopis competente prærogativa, ut metropolitanorum, aliorumque appellationum, vel recursuum iudicibus, non subjaceant superioritati, ac inhibitionibus, ad ipsam tantum Sacram Congregationem concessio recursum.

Majores autem super istius formæ observantia quaestiones cadunt, consuetam habentes opinionem scilicet, super processu, qui exceptuati criminis præferat probationem, an scilicet informativis Judicis competentis inquisitri attendi debeat, vel potius Episcopus, eo neglecto processu, alium ex integro fabricare, sive eundem in suo Tribunali legitime valeat; Idque certam non de facili recipit regulam, compendio congruam, ideoque pro casuum qualitate, & circumstantiis, à quibus decisioem quaestio recipere videtur, in sua sede videndum est. C.

c de prædictis casibus agitur supra, dis. 9. cum seqq.

III.

De Immunitate reali, quibus competat, & quomodo cum aliis ad materiam.

Ecclésiis, ac Monasteriis, aliisque locis, quæ extra quaestionem, Ecclesiastica sint, ac etiam utriusque secularibus, & regularibus clericis; & Ecclesiasticis personis, eadem, in hac realis immunitatis specie, tam in persona, quam in bonis, sive Ecclesiæ, sive patrimonii ratione competat, assistit regula, quæ in altera fori, seu jurisdictionis, ac legalium laicalium, personali immunitate cadit, ex eodem jurisdictionis, vel potestatis defectu, dum collectas & tributa, vel gabellas, aliaque publica onera indicere, potestatis, ac jurisdictionis est effectus, non nisi cum propriis subditis obtinendus.

Quamvis autem, juxta consuetam utriusque Ecclesiasticæ, & laicalis potestatis sequacium scilicet, quamplures sub quaestione sint hujus regulæ limitationes; Iis tamen neglectis, quas Romana Curia, ejusque exemplo Ecclesiasticus foris jam reprobavit, in sua sede pro casuum opportunitate videndis, illa tantum insinuantur, quas eadem Curia, seu Ecclesiasticus foris recepit, & super quibus certis jam firmatis theoreticis, facti, & applicationis potius dignoscuntur quaestiones, certam probeinde, ac uniformem cuiusque casui adaptabilem non recipientes regulam, cum ex singulorum casuum individuis circumstantiis decisio pendear. D.

Prima itaque illa est limitatio, quam reverentia, vel alia, Clericis, & Ecclesiis, vel Ecclesiasticis locis, & personis illicita negotiatio inducat, cum negotiator clericus in ipso mercimonio, quoad istius immunitatis effectum, pro laico censeri debeat. E.

Alteri conjugalis qualitas limitationem producit, cum clericis conjugatis merè personalibus oneribus exceptis in aliis ab aliis non differat, illo excepto conjugio, quod in Orientalibus, sive in Græcis ritibus schismatis labe non infectis permittitur; Ubi tamen in sacris constituti sint, non autem in minoribus, qui eodem jure, quo latini ritus clerici in hoc censendi sunt. F.

Fraudis autem, vel simulationis qualitas sub limitationis genere non cadit, cum potius regulæ opposita sit, ejusque impeditiva, dum ea bona, quæ simulatè, vel fraudulenter sub clericorum nomine cantant, ipsorum verè non sunt, extra regulam esse dicuntur. G.

Verè realis, ac fixæ, seu perpetuæ, ac invariabilis collectæ qualitas, alteram in clericis, ipsique Ecclesiis producit limitationem; Illa namque soli bona, quæ poenens laicos, aliis existentia huic, collectæ jam affecta sint, in Ecclesiis, & Ecclesiasticis cum suo reali ac infixo transunt onere, ideoque super hujus realitate qualitate, seu verificatione potius quaestiones cadunt; In reliquis autem, quæ personalia, vel mixta sunt, cum regula proceditur; Ideoque pariter facti, & applicatoris quaestio est, quando realis, vel potius mixta dicenda sit collecta, quæ talis est, ubi fixa sit, ac invariabilis, & perpetua, ut in sua sede latius. H.

In iis collectis, vel taxis, aut gabellis, quæ communitativè dici solent, atque pro illis impositæ sint expensis, quæ tam laico.

11 laicorum, quam Ecclesiasticorum promiscuam concernant utilitatem, vel necessitatem, non est questio sæpius insinuatam habens connaturaliam, ac factionariam opinionum schismaturam, an Ecclesiastica intret immunitas.

Ea verò probabilior est distinctio, ut expensarum cautâ inspicienda sit, an principaliter privatam, accessorie verò publicam percuriam utilitatem, vel e converso principaliter publicam, accessorie verò, & consequentivè privatam. Primò etenim casu ista non intrat species immunitatis, bene tamen altera jurisdictionis, ac fori, ut non nisi proprii Ecclesiastici Judicis auctoritate fiat hujusmodi taxarum, & contributionum solutio quamvis operis qualitas publicæ laicalis administrationis naturam habeat, atque Magistratus speciem redeat; Ut in his contingit expensis, quas pro privatorum prædiorum curativo, vel præservativo remedio uniformiter, ac una manu facere oportet adversus malum, quod aquarum inundatio, locustarum irruentia, bannitorum, aliorumque damnicantium turbationes, aliaque similia producant accidentia; Sive ubi dardaniorum opprestoribus ad privatam pariter utilitatem aliquas congruat facere provisiones per oeconomicæ administrationis speciem.

In altero verò, in quo, publicam, & communem principaliter utilitatem, expensæ percipiunt, ut moenium, viarum, pontium, ac munitio, sunt constructiones, vel refectiones, necnon medicorum, chirurgorum, ac horologiorum, aliorumque similibus; sumptus, secus; Ea etenim utilitas, quam Ecclesiastici sentiunt ex laicorum oneribus, cum ea remanet compensata utilitate, quam laici ex Ecclesiasticorum oneribus reportant, divinæ protectionis, & custodiæ, & orationibus, aliisque divinis; Cum eo tamen præsupposito ut Ecclesiastici (ut decet) ædificent, non autem destruant.

Adhuc tamen Ecclesiasticorum contributo, pro ista expensarum specie, quandoque locus esse solet, ac debet, quando plurius requisitorum verificetur concursus, quem ex canonum sensu Ecclesiastici, canonici, ac morales desiderant; Triplicem scilicet; Papæ, Ordinarii, & Cleri consensum; Subsidiæ casum, quia laicorum non suppetant vires; Quodque Ecclesiastici, non autem secularis Judicis, vel Magistratus auctoritate, iusta, & proportionata fiat exactio.

Super subsidiæ tamen requisito major est questio, quæ facti, non autem juris est, ideòque certam non recipit regulam, cum primus Apostolicæ Sedis consensus, iusto accedente motivo, denegari non solet; Alij verò duo, vel eorum alter injustè denegari, ab eadem Apostolica Sede suppletur; Potissimè verò, ubi expensarum causa, vel occasio, Ecclesiasticorum potius, quam laicorum indemitatem percuriat, ut in eo contingit bello, quod per Christianam, vel Catholicam fidei hostes, vel æmulos inferatur. I.

Non minor inter utriusque potestatis sequaces questio, seu fractionaria opinionum scissura, in ea dignoscitur immunitatis communicatione, quam Ecclesiastici, laicis colonis, vel famulis, ac operariis, sive bonorum, ac fructuum emptoribus concedere intendunt; Idque non de facili regulam sub compendio explicabilem recipere aptum est, ideòque in sua Sede videndum; Illa tamen generica statui posse videtur norma, quæ sit questio, vel materiæ regulatrix, pro casuum circumstantiis congrue applicanda, ut Ecclesiasticæ immunitatis, vel effectus sit Ecclesiæ, & Ecclesiasticas personas à damno præservare, quod laicalia onera inferat, atque in primævo naturalis libertatis statu conservare, ut integrum suorum bonorum, ac fructuum, vel jurium obtineant intrinsecum, ac naturale pretium, quod ob istud accidens nullam patiatur diminutionem, ac si onera in rerum naturam non existerent, non autem, ut lucrum ex alieno reportent, atque intrinsecum pretij augmentum, quod ex gabellis aliisve oneribus resultat, ad privatam convertant utilitatem, in sua sede latius.

43 Ubi verò de occultis, vel insensibilibus agatur oneribus, quæ victualium, ac mercium, aliorumque usualium contractioni insint, varia est locorum consuetudo; Alicubi etenim, ea commendabilis quidem viget, ut potè oportunitior fraudis medicina, ut clero, secularis populi ad instar, uniformem habente hujusmodi rerum contractionem, statutis temporibus id, quod interest, ei reficiatur; Alicubi verò certa statuitur taxa, sive alius adhibetur modus, ut in sua Sede latius, cum sub compendio non de facili sit explicabile. K.

44 Quamvis item, ex initio insinuat, ecclesiasticæ immunitatis genus à Divino derivet jure, ideòque pontificia potestas ei genericè non deroget, ac dispenset; Adhuc tamen, causæ justitiam, ex temporum, locorum, & accidentium circumstantiis regulanda, istam quandoque dispensationem merito

producit, ut justitiam potius redeat, seculari potestate; Pontificiæ potestatis vicarias ita gerendo partes, ut in sua sede latius; Ubi eadem tribuitur ratio illius consuetudinis, quam Papa in sua temporali Ditione servet, ignari vulgi obloquutione neglecta. L.

45 Præsumptam verò Apostolicam concessionem, vel dispensationem, de qua non consistit, antiqua immemorabilis, vel non vitiosa pacifica centenaria consuetudo, quæque probat, ut propterea cotruptelæ nomine digna non sit, ubi præsertim de iis agatur clericis, qui in minoribus tantum constituti sunt, sive genericè de iis clericorum agatur bonis, quæ merè profana, & patrimonialia sint; Quamvis etenim veterè, magisque recepta sententia hujusmodi personis, ac respectivè bonis ejusdem immunitatis competentiam pro generica superius insinuata tribuat regula, quia tamen expressam canonum, vel conciliorum determinationem non habet, ut propterea sub opinionum scissura cadat, hinc tanta dignoscitur juris resistentia, quanta in expressè decisis obstat, ut in ipsis verè ecclesiasticis bonis obstat videtur; Exindeque diversa est consuetudinis regula.

46 Ea demùm in omnibus limitationum casibus, aliisque dubitandi rationibus in Romana Curia ecclesiastici catholici fori regulatiæ, recepta propositio est, ut ejusdem ecclesiastici fori, vel magistratus privativa ad laicalem sit cognitio; & exequutio. M.

47 Aliaque non deur laicali potestati facultas, quam ea, quæ cuilibet competat privato in sua re ingredientem, vel turbare volentem expellendi, aut ea, quæ in suo invenit, pro damni, vel pretij restitutione retinendi, ut in ecclesiasticorum animalibus aliena desumentibus pascua, sive damnum inferentibus, frequentior docet praxis, Ecclesiastica tamen immunitate illam proficuum operationem, ut à majori penali refectione extrinseca ultra damni intrinsecum valorem eximat; Id autem aliam personalem, seu fori immunitatem potius percurit.

48 Consuetudine præsertim præmissam limitationem pro frequentiori praxi inducente, ubi de illo agatur in sensibili onere, quod jus privativum in pretij extrinseca alteratione producat, ut in sale, ac moneta, aliisque similibus, quæ ex antiquo usu, atque quodam gentium jure de supremi Principis regalibus, vel de Reipublicæ dote esse videntur, cum aliis in sua Sede. N.

d De immunitate reali habetur supra d. disc. 2. ex nu. 36. & disc. 5. & 8. e De Regal. disc. 70. & 131. & d. disc. 2. f de Regal. disc. 60. & eodem disc. 2. n. 53. & 54. g d. disc. 2. n. 51. & 52. h sub tit. de Regal. disc. 50. & 51. & eod. disc. 2. ex n. 40. i de Regal. disc. 58. & 59. disc. 2. & seqq. hoc tit. & in supplemento, disc. 100. k de Regal. disc. 50. & seq. disc. 2. hoc tit. n. 46. l locis supra citatis. m d. disc. 2. num. 42. & 43. n de Regal. locis supra citatis.

I V.

De censuris Ecclesiasticis, earumque speciebus, ac effectibus.

49 Ecclesiastica, vel spiritalia remedia, sunt censura, quibus mediantibus Ecclesia fideles, ob eam vim, quam conscientia, ac religionis stimulus apud timoratos infert, apud non timoratos verò propter illa profana, quæ censuræ producunt præjudicia, ad obedientiam, atque præceptorum observantiam cogit.

50 Cautè autem, ac circumspèctè, hujusmodi arma, vel remedia adhiberi Canones, & Concilia mandant, ut non nisi subsidiariè, aliisque opportunis deficientibus temporalibus remediis ad illud recurratur, ne frequentia, seu causæ levitas, illarum inducat contemptum, vel timoris, ac existimationis diminutionem. O.

51 Triplicem verò speciem istud censurarum genus habet; Quarum una cæteris longè gravior excommunicatio dicitur, omnibus utriusque, ecclesiastici, & secularis ordinis, vel generis personis communis, & congrua; Altera, omnibus utriusque ordinis personis pariter communis, quæ interdicti ab Ecclesiæ ingressu divinorumque participatione dicitur; Et tertia suspensio à divinis, illis tantùm ecclesiastici ordinis, vel generis congrua, qui ecclesiasticum habeant ordinem, vel ministerium, cujus exercitium ista censura suspendit, ac prohibet. P.

52 Notabilis verò inter primam, aliasque posteriores, in plenè dignoscitur differentia. Ea præsertim, ut prima, personalem exigat gravem culpam, ideòque animam lædat, atque indignationis, ac divinæ indignationis statu constituit; quod

quod in aliis duabus non contingit, ut in non culpatis, ac innocentibus quoque ex aliorum culpa, vel facto dentur.

53 Exindeque manat, ut universalis, seu politica, & intellectualia, Civitatum, seu populorum, & collegiorum corpora, ut potè doli, ac personalis culpe, vel criminis incapacia, prima excommunicationis censura subijci non valeant, bene tamen aliis duabus, quæ (ut præmissum est) pro Principis, vel Magistratus, aut aliorum, ex eodem corpore, universo populo, aliisque corporis etiam innocentibus membris inferuntur.

54 Ea igitur dignoscitur differentia, inter corporis universalis infectionem, cum interdicti, vel suspensionis censura, & eam majoris excommunicationis privatarum personarum ex propria culpa, ut primo casu, neque ab innocentibus, quinimo ab expressè exceptuatis, ipsum corpus representabile sit, suasque facere valeat operationes; In altero autem, à minori non censurata parte, quinimo ab uno sit representabile.

55 In occasionalibus verò censuris, quibus rationis corporis singula subijciuntur membra, eadem inter propriam culpam affirmativam, vel negativam differentia dignoscitur; Ubi etenim persona culposa est, quamvis definit esse de corpore adhuc censura vinculum non cessat, sed cessat in causa converso.

56 Suspensiones, ac interdicti plures sunt effectus, suspensionis nempe, ut ordinum exercitium, sub irregularitatis incurrendæ pœna impediatur; Interdicti verò, ut ab ingressu Ecclesiæ, ubi divina celebratur, atque sacramentorum, aliorumque divinorum denegat participationem, ac etiam ecclesiæ sepultura, illarumque ecclesiasticarum functionum, quæ funeris, vel sepultura occasione fiunt, consolationem tollat.

57 Alia verò major excommunicationis censura, omnes præmissos, ac alios operatur effectus, quos alia operantur, multoque majores, in utroque, interno, & externo foro; In interno scilicet, constituendo animum in statu damnationis, ad divinæ indignationis; In externo verò accendo à fidelium confortio, à quo segregatur excommunicatus, capitalis banniti ad instar, ac infamiam juris, vel per locorum moribus illam etiam facti incurrit, nec non ecclesiasticorum beneficiorum, & dignitatum, vel officiorum, quoad novam assuetudinem, incapacitatem, non autem jam assuetudinem amissionem, exercitium tamen suspensionem, ut propterea magistratus, vel judicaturam, aliudvè publicum munus excommunicatus non exerceat, beneficia non conferat publicosque honores, ac præminentias non obtineat in iudicio tanquam actor non sit, neque testimonium ferat; Testamenti verò factionem non tollit, cum similibus effectibus per eos recentis, qui ex confesso de materia tractare curarunt, ad quos pro minus contentantium effectuum, vel casuum lumine recurrendum est.

58 Sine scriptura, causæve cognitione, censuras proferri vetitum est, ne deur clavium abusus, nisi casus omnimodè notorietatis, vel promptæ defensionis necessitas urgeat, ut cum hujusmodi armis, in forma potius extrajudiciali, atque per speciem privatæ defensionis, cum vi repellere vim liceat, etiam cum non subdito, unde propterea competentia, vel jurisdictionis requisitum non desideratur. Q.

59 Pro temporali, seu profano implemento, præsertim verò pro debiti pecuniarii solutione, ad censuras, illam præsertim excommunicationis, non nisi in omnimodum subsidium omnique diligentia, vel excussione præcedente, deveniri vetitum est; Subsidiij verò casu posito, ubi propterea ex voluntate, non autem ex impotentia non partito sequatur, non incongruè ista coactionis species, vel medicina adhibetur; Ignari vulgi propterea neglecto scandalo, cum non pro ipsa pecunia, vel profano implemento, sed pro inobedientiæ, & contumaciæ crimine potius inferatur. R.

Duplicem hujusmodi censuræ speciem habent; Unam nempe quæ hominis dicitur, quæ nempe per competentem Judicem pro coactionis, vel partitionis remedio, sua auctoritate adhibetur, tanquam pœna ab ipso illata; Et alteram legis, quia nempe per scriptam Ecclesiasticam legem, criminis, vel contraventionis imposita sit, ut ejus incurtus illicè sequatur. S.

60 Notabile itaque, inter utramque speciem dignoscitur differentiam, potissimè circa Prælati, vel Judicis proferentis, seu declarantis qualitatem, ut pro hominis censura, jurisdictionis, & competentia requiratur, causæque cognitio adhibenda sit, eo excepto superius insinuato casu, in quo illas, in extrajudiciali potius forma, ad vim repellendam, tanquam armorum potius speciem pro defensione, ut supra adhibere oporteat; Ubi verò sit legis, posita incurtus, vel facti certitudine ut propterea nulla causæ judicialis cognitio adhibenda sit, ut eum exemptis quoque, ac non subditis declaratur, cum non Judicis ac superioris, sed potius denunciatoris partes gerit dicatur, ita proprias adinveniendo subditos, ut à morbida factæ pœnis commercio abstineant, id sequi dicatur. T.

61 In appellatione quoque, inter istas species differentia dignoscitur; Hominis etenim censura, quæ ex contumacia, vel pro defensionis remedio profecti solet, suspensionem pro regula non admittit appellationem, cui subiacet illa legis, quando facti notorietas regulæ limitationem non suadeat. V.

62 In excommunicatione item, ea adhibetur distinctio, ut alia sit major, quæ personalis culpa incuratur, præmissorum effectuum penaliurn productiva; Alia verò minor, quodammodo impropria, quæ pro Ecclesiæ usui sine gravi culpa incurritur, qualis ea est, quam excommunicati commercium inter, ubi non ex contemptu illud sit.

63 Gravior item, & levioris alia pro loquendi utriusque differentia dignoscitur, inter eam scilicet, quæ Papa reservata; Et alteram, quæ inferiori Prælati, ut in ea præsertim excommunicatione frequentior praxis docet, quam clerici gravis, vel respectivè levis percussio producit. X.

64 Plurium censurarum cumulus in eadem persona ex diversis causis datur, plurium materiam vincularum ad instar; Quæstione cadente, an invalida, & subreptitia ea censenda sit absolutio, quæ ab una censura, aliis tacitis, obtenta sit; Atque quoad ea, quæ externi fori effectus concernunt, ubi aliarum censurarum cumulus eam non habeat qualitatem, vel connexionem, ut concessa absolutionis denegationem, eam expressio, vel notitia produceret; Probabilis est validam, ac efficacem esse absolutionem, quoniam ille qui compedibus ferreis, ac ligneis, aliisque vinculis ligatus est prohibendus non venit unius, vel aliquorum vincularum impedimentum tollere, ut ita eo minus remaneat impeditus. Y.

65 Quamvis autem irregularitas, pro quodam loquendi usu, censura dici solet, seu inter censuras recentis, potius tamen censura effectus est, quia nempe censura vinculo neglecto, ordines exerceri, atque in divinis ministrari contingit; Alia verò irregularitatis species, ex homicidio, aliisve criminibus, sive ex naturali defectu proveniant, inhabilitatem potius ad ecclesiasticos ordines assequendos, sive impedimentum ad jam assequutos exercendum producit. Z.

o disc. 19. hoc tit. & in adnor. ad S. C. T. disc. 43. & de Judo. disc. 40. p disc. 12. & 20. d. disc. 43. in adnor. ad S. C. T. q locis supra citatis. r sub tit. de Judo. disc. 40. & disc. 43. in adnor. S. C. T. s disc. 43. & seq. hoc tit. & disc. 43. in adnor. ad S. C. T. t locis citatis. u disc. 15. hoc tit. x disc. 20. & 21. y disc. 18. & 21. z disc. 20. & 34. & in adnor. ad S. C. T. disc. 12.

Finis Partis Quarta Lib. XIV.

JO. BAPTISTÆ CARD. DE LUCA

Libri Decimi quarti Pars Quinta, DISCURSUS GENERALES INSTRUCTIVI

Super iis, quæ in foro magis practicabilia, concernunt praxim, vel observantiam aliquorum S. Concilii Tridentini Decretorum, super reformatione, ac materiis forensibus.

S U M M A R I U M.

- 1 Sub quibus Pontificibus ceptum, prosequutum, & completum fuit Concilium Tridentinum.
- 2 Eius glossæ, & interpretationes sint prohibita, & quæ.
- 3 De prima erectione Sacræ Congregationis Concilii.
- 4 Antiquis declarationibus quare nimium deferri debeat.
- 5 Observantia proxima, est melior interpret.
- 6 De alia erectione Congregationis Sixti V. super interpretatione.
- 7 De ratione ob quam hæc Sac. Congregatio interpret erecta fuit.
- 8 Grammatica ad quid serviat, & quomodo adhiberi debeat.
- 9 De occasione scribendi, & de instituto Authoris.
- 10 Quare non colligantur, nec referantur declarationes Sac. Congregationis.
- 11 Declarationes particulares non omni casu sunt applicabiles.
- 12 Concilia generalia non veniunt sub generali derogatione, sed indigent nota speciali, & quomodo.
- 13 Papa potest eis derogare, vel dispensare.
- 14 Conc. Trid. est generale, & Oecumenicum.
- 15 Sed venit sub generalibus derogationibus.
- 16 Coniunctum decretum irritans, ideòque inficit contrariam observantiam.
- 17 Non deferuntur declarationibus, quæ non sint authentica.
- 18 Quid agendum quando allegantur declarationes S. Congregationis.
- 19 Qualis ordo teneatur.

D I S C. I.

Circa Procemialia.

- 1 Completo sub Pio IV. (nimium cooperante magna pietate, ac sollicitudine S. Carori Borromæi ejusdem Pontificis nepotis, ac primi ministri,) Sacro Concilio Tridentino, convocato sub Paulo tertio, atque continuato, sub intermediis Pontificibus Julio III. Marcello II. & Paulo IV. Per constitutionem ab eodem Pio editam, super ejus confirmatione, publicatione, & observantia, prudenter confirmata, ac laudabiliter, omnes glossæ, interpretationes, & commentaria, prohibita fuerunt A. Ideoque Juristas, ac Theologos prohibuitum est, cum consuetis subtilitatibus, opinio-numque varietatibus, hanc modernam involvere legem, ut alias antiquiores leges adeo involverunt; Et licet hac prohibitionem non obstante, adhuc non desint (quamvis potius insipidi Collectores, quam Doctores) qui desuper se involvant; Idque in aliquibus casibus fieri posse moderni Canonistæ in ista Sacra Congregatione peritissimi probent B. At-tamen meritò omnino negligendæ sunt solæ hujusmodi In-terpretum assertiones, quoties munitæ non sint cum authen-ticis declarationibus, seu interpretationibus hujus S. Con-gregationis, quæ attendi debent eo modo, quo infra.
- 2 Ad aliquos verò menses post confirmationem, & publica-

tionem, ab eodem Pio IV. erecta fuit aliquorum Cardinalium Congregatio, non quidem super glossa, vel interpretatione, sed pro executione, ac observantia ejusdem Concilii. C. Adhuc tamen, eo primo quod tempore, occasione de-mandandi, seu practicandi eandem observantiam, in ali-quibus partibus ambiguis, aliqua prodierunt declarationes, quibus multum deferendum esse, frequenter in casus con-tingentia dicere consuevi D. Non quod antiquæ, majorem, quam modernæ Congregationis auctoritatem esse purem, sed ex eo quod plures tunc in ea sedebant Cardines, qui vel tamquam prædentes, & Legati, vel tamquam Prælati post-modum ad purpuram assumpti, in ipso Concilio intervenere, ideòque tamquam sessionum, ac disputationum con-cilii, melius Patrum sensum calebant.

Ea quoque in idem, atque ex eadem ratione, accedente propositione, quam in foro habemus receptam, & quori-dianam, ut observantia, quæ in omnibus ambiguis optima interpret est, atque interpretationum Regina reputatur, verborum sensui, vel naturali significationi quandoque apta prævalere, proxima esse debeat, illaque magis attendi, quam remota. E.

Clarius autem, hanc interpretandi facultatem, occasio-ne erectionis quamplurimum Congregationum, quæ in rela-tione Romane Curie recensentur F. ei concessit Sixtus V. Ea tamen restrictione prudentissimè adjecta, ut non nisi in iis, quæ ad Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum reformationem, ac motum correctionem pertineat, Sacra Congregatio hanc facultatem exercere debeat, Summo Pontifici, privativè ad quoscumque, reservata facultate interpretandi illa decreta, quæ Catholice Fidei dogmata, vel quæstiones concernant. G.

Prudens autem, ac fortè necessarium consilium fuit, hanc S. Congregationem, pro dicta interpretatione deputare, quoniam, licet conciliaria decreta, ad eam elegantem formam, per quemdam insignem, atque ex illius sæculi pri-mariis humanarum literarum professoribus, redacta sint; At-tamen in iis præsertim, quæ à factorum Canonum dispositio-ne, vel intentione derivant, forumque externum, seu mo-rum correctionem, ac reformationem concernunt, melius forsàn fuisset, si alicui Rotæ Auditori, vel alteri perito Ca-nonistæ, qui in forensibus bene versatus esset, ex iis pluribus qui in eodem Concilio intervenierunt, ipsaque quæstiones in eo decisas disputant, id commissum fuisset, quoniam peritissimus quidem, atque in sua professione valde commen-dabilis extensor, ut elegantiori sermoni inserviret, atque latinæ linguæ regulas rigorosè servaret, nonnulla, cum grammaticali, non autem cum legali, seu forensi stylo ex-plicata, sub aliqua forsàn reliquit obscuritate.

Legalia enim, ac forensia, per legales, ac forenses melius, cum propria, primorumque magistrorum plana explican-tur eloquentione, quamvis ea per Grammaticos barbara reputetur, quoniam fabri fabrilis tractare debent; Gramma-tica enim, aliarum scientiarum famula est, ad eas explican-das opportuna, ideòque pro dominarum respectivè diversa qualitate, varium, atque cuilibet magis adaptatum servi-tium, seu famulatum præstare debet; Non autem, ut (juxta quædam simplicium grammaticorum prætensionem,) domina rigo-

rosè inservire debeant famulæ ejusque dominationem, ac rigores pati; Finis etenim elegantia sermonis est, lectores allicere, atque scientiarum capacitatem, ac praxim melius imprimere, ideòque ea tenenda est via, per quam juxta lo-corum loquendi usum, iste impleatur finis; non autem, ut grammaticali regularum exactus rigor, contrarium ope-retur effectum.

His itaque ita prænotatis; Quatenus ad rem nostram per-tinet; Super iis tantum, quæ ad ejusdem Concilii Sac. Con-gregationem spectant, atque conciliarium decretorum ob-servantiam, vel interpretationem concernunt, meum est in-stitutum, pro eodem fine, qui alicubi enunciatus est G. plano & compendio stylo forensi (sub silentio omnino involutis iis decretis, quæ Fidei quæstiones, vel dogmata continent,) ea tantum ad notare, quæ forensia, magisque practicabilia sunt, ut virum forensium decet, atque me tractasse memoria suppetat, in hoc Sacro Concilio adeò ut prudenter, pieque statuta, à glossis, ramen vel interpretationibus, & commen-tariis me omnino alienum profuturo.

Putaveram, aliquam in ejusdem Sacræ Congregationis registris adhibere diligentiam, ut ita certificaretur, quænam veræ, & authentice essent resolutiones, possem illas aperire, quæ apochryphæ in aliquibus circumferuntur volumini-bus, aut illas, quæ contrariæ, seu diversæ ignaro vulgo vi-dentur, conciliare, seu declarare; Abstinui tamen ab ope-re, tribus me impellentibus motivis. Primò nempe, quia forenses occupationes istud orium non concedebant. Secun-dò quia genium, has improbi, ineptique laboris partes, in quibus nulla est ingenii operatio, nimium abhorret, dum potissimè non desunt notorii Collectores.

Et tertio, quia pro meo sensu, (aliquibus exceptis decre-tis; vel declarationibus generalibus,) erroneum est, in parti-cularibus declarationibus, cum consueta cæca fide, vim con-sultuere, cum illæ, quæ singulos, vel particulares concernunt casus, ex eorum particulari qualitate, & circumstantiis mane-re soleant, ideòque alteri diversæ circumstantias habenti, non semper sunt applicabiles, cum diversimodè ob diversam facti qualitate, sapius decernere congruat, quod vulgus male concipit, atque contrarietatem appellat. H.

Tres autem generales regulæ, seu propositiones prænotan-dæ sunt. Primò nempe, quod licet, Generalium Conciliorum peculiare sit, ut sub generalibus derogatoriis, ac non obstanti-bus non veniant, sed specialiter egeant mentione explicita, vel etiam ea implicita, quæ explicitæ æquipollet, ut ita scilicet omnino certa reddatur Pontificis voluntas, quæ aliàs præsu-menda non est, cum voluntatis ista sit quæstio, non autem po-terstatis, quæ apud forenses Canonistas (quidquid Theologi in scholis, & academiis, pro ingeniiis exercendis, vel ex alio

13 sine, præsertim ultra montes disputent,) indubitata est, Con-ciliiis etiam Generalibus derogandi, vel dispensandi. I. Nihilominus quoad istud Concilium Tridentinum (quod extra omnem controversiam, æquè oecumenicum, ac gene-rale est,) ista non viget peculiaris circumstantia, cum ex ejusdem confirmatoriæ Pianæ Constitutionis litera, ac re-cepto sensu, sub generalibus derogatoriis, & non obstantibus cadat, adeò ut sufficiat, ut contra, vel præter ejus decreta, aliquid decernatur, vel concedatur, ut implicita ejus dero-gatio adesse dicatur. E.

Secundò quod ob clausulam sublatam, & decretum irritans, quæ continentur in dicta Pianæ Constitutione, edita super ejusdem Concilii confirmatione, ac publicatione, & obser-vantia, stante dictarum clausularum recepta virtute, & obser-vatione adimendi jurisdictionem, ac potestatem aliter judi-candi in contrarium, atque inficiendi quamcumque contra-riam possessionem, vel consuetudinem, cujus initium, sive ingressus, ac etiam progressus ita impeditur; Exinde resul-tat, ut in iis, quæ ejusdem Conciliiis decretis ad versantur, quæcumque possessio, vel præsumptio non suffragetur, ne-que allegari valeat, omnesque actus contrarii, pro infectis habeantur. M.

Et tertio demum, ut hujus Sacræ Congregationis decla-rationibus, quæ impressæ, vel manuscriptæ circumferun-tur, cujuscumque authoris testimonio munitæ sint, nulla fides præstari debeat, tam in judicio, quam extra, nisi ejus-dem Sacræ Congregationis Præfecti, ac Secretarii subscriptio-nibus, & consueto sigillo, juxta aliarum authenticarum expeditionum styllum, munitæ sint. N.

Quamvis etenim Consulentium, ac etiam Declarationum styllum videatur in causis decidendis, cum iis decisionibus procedere, quæ per elaboratos Collectores (ratione pu-blicæ commoditatis quidem commendabiles) diligenter refe-runtur; At tamen id solum in Curia sequitur, eo quia nimium

facile est, de eorum veritate se certum reddere, perquirendo ejusdem Sacræ Congregationis annotationes, vel registra, ut frequenter eadem S. Congr. demandare solet, quando occasio-ne disputationis casuum particularium, circumferantur de-clarationes, quæ diversæ, vel contrariæ videantur, sive ali-quam habeant probabilem dubitandam rationem, cum nulla fortè ipsarum declarationum repugnantiæ in abstracto digno-scat, sed singulorum casuum diversitas eam operetur diver-sitatem, quæ indebitè, ut supra, contrarietas dicitur.

Istis itaque generalitatibus ita prænotatis, ejusdem Sacri Concilii ordo tenetur super singulis scilicet capitulis, quæ materias concernant, foro, seu praxi magis adaptatas, ea ge-nericè annotando; quæ in ipsa Sacra Congregatione, vel in Rota, alicuique Congregationibus, vel Ecclesiasticis proba-tis Tribunalibus magis recepta esse, memoria suggerat, ut ita munus injunctum expleatur; Non autem, ut omnia an-notandi onus assumatur; Id etenim forensi viro alicuique occupato, nedum incongruum est, sed impossibile.

- a In Bullar. nov. Const. Pii IV. 73.
- b Quid, & quando liceat, aliqua habentur apud Fagnan. in cap. cum venissent de judic. ex n. 9.
- c Confit. 81. ejusdem Pii IV.
- d Præsertim sub tit. de jurisdict. disc. 41. & 95. & sub tit. de matrim. disc. 5.
- e Rot. decif. 59. nu. 12. & 13. par. 10. rec. Orthobon. dec. 26. n. 14. & 15. & dec. 101. n. 11. & seqq. & est conclusio vulgaris, quæ frequenter, & ubique habetur.
- f lib. 15. in relatione Curia agendo de ista, & de aliis Sacris Congregationibus.
- g Confit. 74. Sixti V. & latè agit Fagnan. in dicto c. cum venissent, de judic. & alibi.
- g hoc eod. lib. tit. de Regular. disc. 1. in princ.
- h de hoc occasione decisionum Rota agitur sub tit. de judic. in relatione, & praxi Curia agendo de Rota Auditorio.
- i pluries in plerisque locis præsertim sub tit. de decim. ad materiam Conc. generalis Later. in c. nuper, & apud proximè allegatos.
- 1 Gonzal. ad reg. 3. glof. 6. num. 120. Cavaler. dec. 601. n. 3. Add. ad Buratt. dec. 463.
- m in specie Rota apud Bich. dec. 620. n. 3. & 4. & sapius, & generaliter dec. 400. par. 9 & dec. 199. par. 11. rec.
- n Fagnan. in cap. quoniam de Constit. n. 59. & in dicto c. cum venissent de judic. & sapius.

Ad sessionem quintam de Reformat. cap. 1. & sess. 24. de Reform. c. 8.

S U M M A R I U M.

- 1 Quid in his decretis contineatur super lectione sacra scri-ptura, & theologia.
- 2 Et de scholagrammaticæ pro addiscenda linguam lati-nam.
- 3 Ac etiam super Canonico Penitentiario.
- 4 De quibus agi soleat circa præbandam theologalem.
- 5 Quomodo lectio scriptura, vel theologia præstari de-beat.
- 6 An pro Episcopis sicut magis congruit Theologi, quam Canonistæ, distinguatur.
- 7 Quod magis oportuna sit conferentia, casuum conscien-tia.
- 8 Parochi, & vicarii cogi possunt, ut interveniant in dicta lectione, vel conferentia etiam Regularis exempti.
- 9 Quid de parochis provisum per concursum.
- 10 An cogi possunt simplices confessori sine onere cura.
- 11 An Episcopus possit cogere Regulares, ut subeant onus confessionis.
- 12 Quod Regulares cogantur ad interveniendum dictæ le-ctioni, vel conferentia, etiam si in eorum domo ad sit lectione.
- 13 De eodem, de quo, n. 11.
- 14 An & quando clerici saculares cogi valeant ratione be-neficii administrare sacramentum penitentia.
- 15 Quid de illis, qui non habeant beneficium sed sint addi-cti servitio, & massa alicujus Ecclesiæ.
- 16 Et quid de clericis simplicibus.
- 17 In quibus Ecclesiis cadant quæstiones super provisione præbendæ theologalis.
- 18 De exemptionibus Canonici theologalis, & oneribus re-missivæ.
- 19 Quid in Italia rari sit usus lectionis theologia, sed ex-pedit lectio casuum, & de ratione.

- 20 De unione, quæ huic præbendæ fieri potest.
- 21 De deputacione magistri scholæ grammaticæ.
- 22 De modo opportuno faciendæ aiclam deputacionem, & sub-
leuandæ magistris grammaticæ, & musicæ.
- 23 De materia Canonici penitentiarii, & de istius provisio-
ne, ac aliis.
- 24 De aate iudicem &c.

D I S C. II.

AD Ecclesiasticorum operatiorum pietatem, ac idonei-
tatem inducendam, & conservandam, duo in primo
istorum Decretorum demandantur. Primo nempe lectio Sacræ
Scripturæ & Theologiæ faciendæ in Ecclesiis Cathedralibus,
vel Collegiatis, ac etiam Regularibus per Canonicum, vel
alium Beneficiatum, seu respectivè Monachum Sacræ Theolo-
giæ professorem, in iungendo locorum Ordinariis theolo-
gicis præbendæ, ubi ea non adit, erectionem etiam cum ali-
quorum beneficiorum unione, quando aliis id sequi non va-
leat. Et secundo, ut pro instructione puerorum, & adole-
scentium aliqua habeatur grammaticæ schola pro studio lin-
guæ latinæ, quæ necessaria est pro lectura, & intelligentia
factorum librorum, quorum usus prudenter, atque ex iustis
motivis prohibitus est in ea lingua, quæ sit in loco natura-
lis, omnibusque communis; In altero autem, ut in Cathed-
ralibus, Canonici Penitentiarius adefse debeat; Distin-
ctè igitur de huiusmodi provisionibus agendum.

Quatenus pertinet ad primum, circa Sacræ Scripturæ, ac
Theologiæ lectionem, de duobus agi solet. Primo scilicet
de iis, quæ concernunt ipsam præbendam Theologalem, tam
super iure illam conferendi, quàm super qualitate personæ,
cui conferenda est, ac etiam super numeribus, quæ huic Lec-
tori incumbant, ejusque privilegiis, & exemptionibus, ac
unionibus beneficiorum, quæ ad hunc effectum fiant. Et se-
cundo super lectione, assiva, id est circa personas, quæ cogi
possint ad interveniendum huic lectioni.

Modus itaque activæ lectionis, varius est, pro locorum
diversâ qualitate; In iis enim partibus, quæ in hereticorum,
vel schismaticorum finibus existunt, unde propterea, de fi-
dei dogmatibus, aliisque theologicis questionibus disputa-
re oportet, Theologiæ scholasticæ lectiones haberi debent;
Ubi ista ratio, vel necessitas cesset, tunc magis utilis repu-
tatur lectio Theologiæ moralis, quæ vulgò dicitur casuum
conscientiæ, ut potè magis opportuna pro exercitio curæ ani-
marum, ac pro administratione sacramentorum, dum in lo-
cis, in quibus, omninò pacifica est catholica Fidei obser-
vantia, neque finitiorum hereticorum, seu schismatico-
rum timor habeatur, Theologiæ moralis notitia magis neces-
saria est, quàm scholasticæ, vel dogmaticæ.

Eodem modo quo ita distinguendo decidi solet quæstio,
an Ecclesiarum Cathedralium regimini, Canonistæ, vel
Theologi potius præficiendi sint, ut scilicet in finitimis re-
gionibus, vel diœcesibus cum hæreticis, vel schismaticis,
aut insidelibus, Theologi præfici debeant; In aliis autem, in
quibus hæc ratio non urgeat, eorum præfectio potius incon-
grua sit, magisque adaptata sit peritia Canonum, juxta pra-
xim forensim, ideoque Canonistæ in foro versati eligi de-
bent, ut frequentior quotidiana experientia docet. **A**

Quia verò, præsertim in Italia, ob Ecclesiarum Cathed-
ralium nimiam frequentiam, ac paupertatem, exiguæque
sines, non de facili hujus præbendæ theologicæ erectio sequi
potest; Hinc proinde per probos, ac zelantes Episcopos,
æquipo llens modus introductus est, quod scilicet qualibet
hebdomada, sive pro locorum usu, quibuslibet statutis die-
bus, fiant congregationes, seu conferentiæ casuum con-
scientiæ; In quibus vel unus proponat, alii verò ad formam
academiæ discurrant alternatim, vel cum eadem alternatio-
ne aliquid discurrant, & reliqui auscultent, adeòut nemo
gerat personam continui, ac fixi lectoris, juxta hujus decre-
ti dispositionem.

Isteque modus, præsertim in Italia, adeòut invaluit, ut
etiam in Ecclesiis, in quibus adesset præbendæ theologicæ, ad-
huc idem stylus servetur, illo præbendato, ratione officii,
aliquid plus operante; Ubi tamen adfunt Episcopi, qui verè
sint Episcopi, & Pastores, non autem, ubi sint puti mer-
cenarii, sive Institores, qui aliud non agunt, neque cogi-
tant, nisi studere pinguiori fructuum, ac proventuum recol-
lectioni, ac subditorum exhortationi, ut se ipsos, vel su-
scrupta onera impliant.

Hinc oriri solent quæstiones, non solum cum propriis cle-
ricis subditis, sed etiam cum aliis secularibus, vel regula-
ribus exemptis, an, & qui ad istam lectionem, vel respe-

ctivè congregationem, seu conferentiam accedere tenean-
tur, adeòut non accedentes puniri valeant; Atque in hoc,
in casus contingentia, mihi videbatur procedendum esse cum
distinctione, cum qua ego edoctus à praxi tenta per aliquos
probos, ac vigilantes Episcopos, procedere consuevi in
tempore mei regiminis Ecclesiastici, ante accessum ad Ur-
bem, quod scilicet.

Aut agitur de parochis, seu vicariis, actualè curam ani-
marum necessariam, ratione beneficii, vel officii habenti-
bus; Et isti teneantur, quamvis inviti, accedere, adeòut
alias puniri possint, quamvis essent regulares exempti, quo-
niam, ut pluries insinuatum est, in iis, quæ curam anima-
rum, & sacramentorum administrationem concernunt,
exemptio non suffragatur; Cum etenim ipsi habentes curam
fixam in titulum perpetuum, vel etiam manualet, non pos-
sint, vel quatenus possint, non debeant, ex illa levi causa
privari, vel suspendi, congruat autem eis, imò ferè neces-
sarium videatur hoc exercitium Hinc proinde oportet dare
facultatem puniendi, & cogendi, ex recepto juris princi-
pio, quod quando aliquid præcipitur, vel desideratur, per-
necessè, tamquam antecedens necessarium, dare oportet il-
lam facultatem, sine qua consequens haberi non potest, ut
in proposito præsentia in choro, cum similibus, pluries à
Rota firmatum fuit.

Et quamvis in facti contingentia disputare occasio dederit,
an Parochi habentes parochiam in titulum ad formam
Concilii, ad id cogi valeant, ex ea dubitandi ratione,
quod ita, cum formalitate concursus, quodammodo gra-
duati, atque doctorati videantur, ac effecti magistris, ideo-
que cogi non debeant redire ad scholam, atque partes disci-
puli gerere; Attamen hæc præsentio merito rejecta fuit;
Tum quia in huiusmodi congregationibus, vel conferentiis,
omnes æquè dicuntur gerere urramque personam magistris,
& discipuli, respectivè; Tum etiam quia illi, qui uno tem-
pore sunt idonei, deserendo studia, effici possunt indocti,
ac minus idonei, ut quotidiana praxis docet, atque com-
probat naturæ exemplum terræ, quamvis fecundæ, bene-
que culturæ, ubi continuata cultura deseratur; Ac etiam pra-
xis equorum, aliorumque animalium quamvis in gradu ex-
cellentia instructorum, & operantium, ubi non exercean-
tur, cum similibus. **B**

Aut verò agitur de illis, qui sine titulo, vel officio volun-
tariè munus administrationis Sacramentorum suscipiant, ut
sunt simplices confessorii seculares, ac regulares, & tunc
nulla necessaria videtur coactio pœnalis, cum Episcopus
promptum habeat remedium, eis tollendo, vel suspendendo
licentiam administrandi sacramenta.

Verum non semper ista consideratio procedit, quoniam
in parvis Civitatibus, vel locis, in quibus major proborum,
ac zelantium Episcoporum assiduo consistit in operatio-
rum, ac mercedum penuria, adeòut non sit practicabilis illa
omnium melior medicina, quæ est, alliciendi cum præmiis
benè operantes, ita oportet abstineri ab hoc remedio tam-
quam præjudiciali populo, ob carentiam aliorum, qui ad hoc
munus idonei sint, ideoque oportet adhibere hoc remedium
coactionis, etiam cum illis regularibus exemptis, qui jam
istud munus susceperunt, sive qui in eorum Ecclesia illud
exercere consueverunt, ut dicere non valeant, quod non
curent Sacramentum penitentia ministrare, & confessio-
nes audire; Ideòque denegatio, vel suspensio licentiæ non
est sufficiens medicina, quoniam inter superiorem, & sub-
ditos rectè intrat ratio correlativorum, ut non debeant ad
imparia iudicari; Unde propterea, quemadmodum Episco-
pus non potest suspendere omnes confessorios regulares unius
vel respectivè omnium Monasteriorum, ubi personalis de-
merentia non accedat, cum tunc reputetur actus animosus,
ex pluries declaratis per Sacram Congregationem; Ità è con-
verso non debet esse in libito ipsorum regularium recusare
istud munus, ob hanc superbiam, quæ sub pallio exemptio-
nis, ac privilegiorum tegi solet, potissimè quia in ipsis do-
mibus regularibus, ut plurimum, ubi non sunt magna, ac
primæ classis, cum formalitate studiorum, parum servari
videtur hujus decreti conciliaris dispositio, quæ regulares
percutit.

Quinimò, ubi etiam in propria domo regulari, ad hujus
decreti formam, lectio, vel conferentia habeatur inter ipsos
regulares, adhuc tamen ego in facti contingentia dicere con-
suevi, ut illi, qui confessiones audire videntur, ad huiusmodi
congregationes, vel conferentias accedere debeant, ut ita
melius instruantur de moribus loci ab iis, qui in eo versati
sint, ipseque Episcopus, qui ejus nomine præsidet, certifice-
tur, quas opiniones teneant, qualemvè praxim adhibeant,
quo-

quoniam, ut frequens praxis docet, atque egomet pluries
expertus sum, præsertim in materia usuraria, seu negotia-
toria, ac etiam in illa fraudis gabellarum, cum similibus,
pro locorum diversis moribus, aliisque facti circumstan-
tiis, diversâ retinentur, ac præstantur opiniones; Unde
propterea regulares, in quibus crebrè sequuntur mutatio-
nes de loco ad locum, illas opiniones, quas præstiterunt in
una regione, retinere, & præstare solent in altera, in qua
illæ reprobatae sunt, & consequenter oportet, ut Episcopo
innotescat.

Atque ut aliàs in facti contingentia ego advertebam, illi
regulares, qui ex instituto vitam activam profitentur, &
confessiones audire solent, ita se declarantes gerere munus
operatiorum in vinea Domini, per quemdam implicitum
quasi contractum se obligare videntur parere Episcopo tam-
quam ejusdem vineæ Præfecto, ac majori custodi; Potissi-
mè quia, (ut dictum est,) Episcopo etiam invito ipsi hanc
operatiorum partem, non data personali demerentia, exer-
cere præstentur, recurriendo ad Sacram Congregationem,
quando id denegatur. **C**

Respectu verò clericorum secularium, altera intrat di-
stinctio, inter eos, qui licet non habeant onus curæ ani-
marum, adhuc tamen habent beneficia residentia, & servito-
ria præcisè, vel causativè, puta Canonici, vel Portio-
nes, seu Capellani &c. Unde propterea pro Ecclesiæ con-
suetudine soleant, non solum divina officia celebrare, sed
etiam sacramenta, præsertim illud penitentia, pro devo-
tione, & commoditate populi administrare, eo modo quo
faciunt regulares, quoniam tunc, ex eisdem rationibus su-
pra ponderatis, imò fortius, non solum cogi poterunt illi,
qui soliti sunt hoc onus exercere, sed etiam alii, ut ita sub-
rogari possint in dies in locum deficientium etiam inviti,
quando Episcopus eos idoneos reputet, si operatiorum pen-
uria, & populi necessitas ita exigat, cum huiusmodi lau-
dabile exercitium non solum concernat conservationem
idoneitatis eorum, qui huic muneri præpositi sunt, sed etiam
doctrinam, ac instructionem aliorum, qui in locum defi-
cientium præponendi, ac subrogandi erunt.

Aut verò agitur de illis clericis, qui nullum habeant be-
neficiam residentialem, vel servitorium; Et tunc si agatur de
illis, qui parochialis, seu matricis Ecclesiæ servitio, ac mas-
sæ adscripti sunt, ex prærogativa civilitatis, seu nationali-
tatis, adeòut de facto quamdam speciem Capituli, seu Con-
gregationis constituant per imaginem Ecclesiæ Collegiatæ,
juxta frequentem Italiam, ac etiam Hispaniæ consuetudinem
pluries insinuatum, D. Et tali casu pariter idem dicendum
videtur, cum eadem congruaratio; Secus autem in illis
clericis, qui nulli servitio Ecclesiæ formiter addicti, ex solo
motivo pietatis, ac devotionis clericalem statum attingunt,
cum tunc nulla urgeat ratio, ob quam ad id cogendi sint,
ideoque eis assidere videtur regula, quæ (licet rarò) limita-
tionem recipere apta est, quando necessitas ita quandoque cogat,
ob penuriam operatiorum, ut quandoque in casu epi-
demia, seu magnæ influentia morborum contingere solet.

Adinstar eorum, quæ in jure habemus, super facultate cog-
gendi illos, qui medicinæ & chirurgiæ professionem adu-
munt, ac etiam artifices, quamvis certo servitio addicti non
sint, sed in eorum libertate remaneant, quoniam eo ipso,
quod quis clericali militia se adscribit, atque sacros ordines
illum, præsertim presbyteratus suscipit, ita per quemdam
quasi contractum ad militandum spiritualiter quando neces-
sitas cogat, se obligasse videtur, eo modo quo habemus de
voluntariis militibus, qui vulgò *venturieri* dicuntur discreti
à stipendiatis E. Ita etenim differentia cadere videtur inter
illos clericos, qui alicujus Ecclesiæ servitio formiter addicti
sint, & alios.

Super istius autem præbendæ theologicæ provisioni quæ-
stiones cadere solent in illis Ecclesiis, in quibus provisio ad
Capitulum, vel aliquem inferiorem Prelatum generaliter
pertinet, an scilicet aliquid peculiare in his præbendis di-
gnoscat, ut ad Episcopum collatio, vel saltem approbatio
videtur casus agendi de huiusmodi quæstionibus; Vel quia
pro frequentiori contingentia, in his qualificatis præbendis,
reservatio, vel affectio Apostolica contingere solet, tam ra-
tione mensum, quàm ratione personæ, quia sit protono-
tarius, vel familiaris alicujus Cardinalis, aut Subcollector
Apostolicus; Tum etiam, quia in hac provincia, ob Episco-
patuum frequentiam, ac exiguitatem, unde resultat Ec-
clesiarum Cathedralium, & Capitulorum paupertas, ni-
mium rarus est casus juris Capituli, vel alterius habendi par-
ticipationem in collatione canonicatum in Cathedrali, cum

hujusmodi quæstiones frequentius audiantur in Hispania, ubi
Capitulum longè major est prærogativa; Ibi verò ante
Concil. Tridentinum per literas Apostolicas Sixti Quarti, &
Leonis Decimi, super provisione præbendæ theologicæ, quæ
alicubi magistris dicitur solet, ac alterius, quæ ibi dicitur
doctoralis, per Canonici præscripta fuit certa forma enun-
tiata in sede beneficiorum. **F**

Plures item per solitos Collectores, referuntur declara-
tiones circa istam præbendam theologalem, tam circa lu-
crum, & respectivè amissionem distributionum pro tem-
pore, quo in munere lectionis occupatus fuerit, quàm etiam
circa provisiones ab Episcopo capiendas pro tempore, quo
eadem præbenda vacet, sive quod ejus possessor abfit, vel sit
impeditus, aut sum munus explere negligat, de quibus in
casus contingentia apud eosdem Collectores facillè videre
est. **G**

Benè verum quod, ut præmissum est, in Italia, (super cu-
jus negotiis potissimum Sacram Congregationum disputa-
tiones circumferri solent) nimium rarò huiusmodi quæstio-
nes audiantur, eo quia cum habet provincia, Dei gratia ex-
tirpata sit omnis hæresis lues, (quibusdam exceptis extre-
mitatibus, propè montes) ista lectio pœnè inutiles, ac ce-
remonalis remanere videntur, magisque proficuum est supra-
enuntiatum exercitium congregationum, seu conferentiarum
casuum conscientia, explicari solitum in quibusdam
horis, in quibus Divina officia vacant, puta post vesperas;
Unde propterea audiri non solent quæstiones super lucro, vel
amissione distributionum.

Minusque subesse videtur necessitas illius provisionis, quæ
ab eodem decreto conciliati præscribitur pro tempore, quo
dicta præbenda theologalis vacat, vel impedita est, assumen-
di scilicet: cum congruo stipendio ex eadem præbenda per-
solvendo, aliquem clericum secularem, vel etiam regula-
rem sacre theologiæ professorem, qui hoc munus expleat,
quoniam id non videtur opportunum, stante dicta intro-
ductione conferentiarum, quæ in locis, in quibus Catholica
Religio omninò pacifica est melior reputatur, dum totum
clericorum, & Ecclesiasticorum munus versatur circa popu-
lorum mores, & animatum curam, ac sacramentorum,
aliorumque Divinorum congruam, ac diligentem admini-
strationem; Unde propterea ministrantium peritia requiritur
solum in moralibus, in quibus tot modernorum labores
materiam nimium facilitant, adeòut cuilibet mediocre
callenti linguam latinam, facillè sit studium, pro quo dictum
exercitium conferentiarum nimium confert magis quàm
conferent ingeniosa, & academiæ lectiones, quas aliquis
scholasticus theologus ad proprii ingenii, ac propriæ eru-
ditionis ostentationem academico stylo faceret, ut in concio-
nibus verbi Dei frequentior praxis docere videtur; Illud ta-
men detestabile est, quod in plerisque Ecclesiis, quibus præ-
sentio Episcopi principaliter, solè reddituum pinguiori colle-
ctioni, ac subditorum exhortationi, & mercaturæ incum-
bentes, negligit utrumque.

De unione autem beneficiorum ad hujus decreti præscri-
ptam faciendâ, habetur infra, occasione generaliter agendi
de unione faciendâ præbendis canonicalibus Ecclesiarum
Cathedralium H. ut quantum fieri potest, evitetur earum-
dem rerum repetitio, quæ tamen ut plurimum est inevi-
tabilis.

Item quoad alteram valde commendabilem provisionem
in hoc primo Decreto contentam, super deputatione Magi-
stri scholæ grammaticæ, postmodum ad plures annos ab eo-
dem Concilio magis oportuum, ac proficuum adhibitum
fuit remedium erectionis seminarii, de quo infra *eff.* 23.
cap. 18. ubi aliqua de super adnotatur; Verum quia in
Italia, præsertim ob insinuatam rationem exiguitatis diœce-
sum, ac paupertatis Ecclesiarum, atque ob carentiam be-
neficiorum, istud remedium non est de facili practicabile,
adeòut praxis doceat, quod fortè pro majori parte Cathed-
ralium præsertim Regni Neapolitani (in quo dicta nimia
frequentia conjuncta cum paupertate dignoscitur magis,
quàm in aliis partibus ex alibi assignata ratione) I. Hinc pro-
inde illi Episcopi, quibus Episcoporum, non autem, ut supra
insinuat, alius titulus congruit, super hoc invigilare so-
lent, ac debent, ut scilicet magister grammaticæ, & alter mu-
sicæ, seu cantus condendantur, cum reciproca necessitate,
tanquam per quandam imaginem seminarii, ut scilicet in
aliqua honesta domo ab eodem Episcopo, vel ejus Vicario
deputanda, seu approbanda, utraque respectivè schola ha-
beatur, ad quam omnes clerici in minoribus, ac respectivè in
sacris, juxta eorum indigentiam, vel aptitudinem, etiam
sub pœnis, & coercionibus, accedere debeant statutis horis

vel diebus, & è conuerso magister omnes accedentes docendi obligationem habeat; Arque ubi alius non suppetat conuictus modus solvendi magistrorum stipendium; cum praxis doceat, quod singulorum collecta mensura difficilem praxim habeat assignari solent quædam emolumenta franchitia. rum; quæ per saculares gabellarios clericis præstantur. L

Ideoque per hanc Sac. Congregationem Concilii ad id advertendum mihi videretur; quod quando occasione visitationis Liminum, detecto ex relatione status Ecclesiæ, quod non ad sit seminarium, unde propterea pro quodam consueto formulario id Episcopis nimium inculcatur, sed inutiliter, cum revera Ecclesiæ, & diocesum vires non suppetant; idcirco comperto ex pluribus continuatis relationibus, quod huiusmodi monitiones inutiles, ac ceremoniales remanent, ob impracticabilem posterioris decreti contenti in dicto cap. 18. sess. 23. demandari deberet observantia istius, quod facilius practicabile est; Arque ubi Episcopi bene suum munus ex plere velint, istud remedium forsitan melius; magisque proficuum saltem in parvis locis videtur, ut ego expertus sum.

In altero autem Decreto sess. 24. de reform. cap. 8. agitur de Canonico pœnitentiario, super cuius muneris exercitio nimium rarè audiuntur fori quæstiones, atque super eo multa referunt consueti Collectores; forenses autem quæstiones eo modo quo supra de canonico doctorali, vel theologali dictum est, cadunt super modo conferendo istum canonicatum in illis Ecclesiis, in quibus collatio fit ad simultaneam Episcopi, & Capituli tantum, vel Capituli tantum cum interuentu Episcopi tamquam iuribus capitularibus, an scilicet per ipsum Decretum hoc innovatum sit, ut ad solum Ordinarium collatio pertineat; Id autem nimium rarum est in Italia, atque in Hispania; ubi est frequens huic usus, habentur specialia indulta Apostolica, super quorum comprehensione cadunt quæstiones, de quibus agitur in rerum beneficium adnotacionibus. M

De speciali autem ætate requisita in isto Canonatu pœnitentiario, alibi habetur occasione agendi de ætate, quæ in beneficiis est necessaria. N

- a. De hac distinctione in specie electionis Episcoporum Menoch. de arbitr. casu 120. Barbof. de Episc. alleg. 1. nu. 30. & generaliter, ut in forensibus magis deferendum sit Canonistis, habetur sub tit. de iur. disc. 1. & seqq. & sub tit. de matr. dicto disc. 3. & alibi pluries.
- b. sub tit. de paroch. disc. 16. c. sub tit. de iurisd. disc. 32.
- c. tit. de Canon. & Capitulo, disc. 17. cum pluribus seq.
- d. de iurisd. d. disc. 32. & de benef. disc. 55.
- e. tit. de benef. disc. 28. 29. g. Barbof. in Collect. ad Sac. Conc. h. infra. & tit. de benef. disc. 43. cum plur. seqq.
- f. tit. de præm. disc. 6. in fin.
- g. in tit. Miscellan. disc. 2. cum pluribus seqq.
- h. tit. de benef. disc. 28. & 29.
- i. eodem tit. de benef. disc. 95. ac etiam infra.

Ad Sessionem quintam de Reformat. cap. 2.

S U M M A R I U M.

- 1. Injungitur onus prædicationis Episcopis, & Parochis.
- 2. Quomodo istud onus impleatur.
- 3. De controversiis, quæ de super oriri solent cum Communitatibus.
- 4. In Cathedrali semper jus deputandi concionatorem spectat ad Episcopum, neque dari potest consuetudo contraria.
- 5. Arque ad eum spectat onus dandi alimenta, vel elemosynam.
- 6. In Ecclesiis inferioribus attenditur consuetudo, & qualis.
- 7. De eadem consuetudine circa alimenta, vel elemosynam.
- 8. In Cathedrali pro onere prædicto consuetudo debet esse immemorabilis.
- 9. Quomodo ista quæstiones decendantur.
- 10. Regulares extra proprias Ecclesias non possunt prædicare sine licentia Ordinarii.
- 11. Quando adversus denegacionem detur recursus.
- 12. Quid ubi in Ecclesia propria, & quando etiam denegatur.
- 13. In casu contraventionis, an Episcopus puniant Regulares exemptos.
- 14. De eodem, & quando clarius Episcopi puniant.

- 15. Quomodo Prælati, & Regulares debeant invicem se gerere.
- 16. In Ecclesiis secularibus habentibus Prælaturam inferiorum, ad quem spectat benedicere Prædicatorem.
- 17. An Regulares occasione recitandi rosarium, seu aliis concionem habere possint.
- 18. Qualis regula de super cadat.

D I S C. III.

Prædicationis verbi Dei munus, tam Episcopis, & Archiepiscopis, aliisque ordinariis Prælati, quam etiam parochis, & plebanis, per se ipsos, vel per alios idoneos viros per hoc Decretum inungitur, aliquibus præscriptis legibus præsertim Regularibus exemptis, qui hodie, ex frequentiori usu istud prædicationis munus exercere profitentur, quomodo in hoc se gerere debeant, ubi in suorum Ordinum Ecclesiis, vel in aliis, illud exercere volunt.

Rarus autem hodie in Episcopis, & Archiepiscopis usus est prædicationis per se ipsos, sed illud expler in statutis Adventus, & Quadragesimæ temporibus per concionatores, qui ex peculiari studio, ac professione id agunt, quorum major, ac fortè omnimoda pars est Regularium; Idemque servatur in aliis Ecclesiis inferioribus, Civitatis, ac diocesis; Solumque Parochi, vel Rectores pro locorum diversis moribus, seu pro Episcoporum majori, vel minori vigilantia, ac sollicitudine, festiuis diebus inter missarum solemnias aliquas salutaris monitiones populo, cum plano, ac familiari stylo facere solent; Ad etiam aliqui probi, ac zelantes Episcopi, (quamvis rarius) id faciunt, cum in hoc locorum moribus deferri soleant; Si autem parochus velit per se ipsum concionari tempore Quadragesimæ, vel Adventus in parochia, atque ad sit idoneus, neque alia iusta causa accedat prohibendi, non potest Episcopus alium concionatorem deputare, ut scio declaratum per Sac. Congregationem Concilii de mense Septemb. 1670.

Istud autem Decretum frequentes parere solet controversias, inter Episcopos, vel respectivè inferiores Prælatos, vel plebanos, ac rectores, & populos, eorumque communitates, tam super iure eligendi, seu nominandi concionatorem, quam etiam super elemosynam, seu alimentis eiusdem, dum Communitates laicorum prætere de solent istam prerogativam, eligendi, seu nominandi concionatorem, ab Episcopo tamen approbandum.

In hoc autem, quamvis opinionum varietas non desit, Ea tamen ex pluribus huius Sacre Congregationis, ac alterius Episcoporum determinationibus, regula, seu theoria generalis statui posse videtur, ut in ipsa Ecclesia Cathedrali, in qua præcipuum, ac proprium est Episcopi munus prædicare nunquam detur consuetudo, vel præscriptio ad favorem Communitatum laicalium, vel Dominorum temporalium, eligendi, seu nominandi concionatorem, quamvis per antiquissimum, ac immemorabile tempus ita servati consueverit, cum istud jus impræscriptibile, omnique consuetudo à Concilio sublata sit. A

Benè verum, quod si eadem Communitas, vel alter, alimenta suppeditare, seu elemosynam solvere consuevit concionatori Cathedrali, respectivè ad electionem, seu nominationem ab eo fieri solitam, tunc si Episcopus id amplius pati nolit, ipseque eligere, pro eius libito velit Concionatorem, non poterit compellere Communitatem ad alimenta, vel elemosynam, ex fundamento retroactæ observantiæ, cum ista dividi non valeat, ideoque servanda est cum sua qualitate; Quinimò si Episcopus pati velit, ut electio fiat per Communitatem, ista verò non curet, quia elemosynam solvere nolit, non poterit Episcopus eam cogere non obstantem consuetudine, dum in Cathedrali Concilio hinc inde eam simpliciter abolevit. B

In aliis autem Ecclesiis inferioribus, si antiquissima immemorabilis consuetudo ad sit super hoc iure eligendi, seu nominandi per Communitatem, suppeditantem elemosynam, vel alimenta, ea servanda est, cum non intrat dicta ratio, quæ viget in Cathedrali; Et quatenus talis consuetudo non benè iustificetur, tunc poterit quidem Episcopus, vel Ecclesiæ Prælati eam impugnare, atque concionatorem pro eius libito deputare, cum onere tamen iuncto, suppeditandi alimenta, vel elemosynam, ad quam Communitas cogi non poterit, si in respectivè ad electionem id gestum sit, ex dictatione, quod observantia dividi non potest, sed cum iusta causa, vel qualitate attendi debet.

Si verò consuetudo immemorabilis, vel etiam quadragesimaria ad sit, ut concionatori per Episcopum, vel per alterum Prælatum eligi, vel deputari solito, in his Ecclesiis inferioribus,

ribus, Communitas, abque dicta eligendi, seu nominandi prerogativa, elemosynam, vel alimenta suppeditare consueverit, tunc eadem consuetudo servanda est, atque Episcopus cum legitimis remediis pro locorum moribus, vel styliis Communitatem, vel populum cogere poterit. C

In Cathedrali autem onus alimentorum, vel elemosynæ abque iure eligendi exigit immemorabilem. D

Hinc proinde, facti potius, quam juris istæ quæstiones remanent super huiusmodi scilicet consuetudinis iustificatione, atque, super interdictis possessoris, quæ desuper in forma iudiciali per Episcopos, seu Rectores, vel respectivè Communitates intentari solent. E

Inter Episcopos quoque, aliosque Prælatos, & Regulares exemptos, in hac materia facultatis concionandi, quæstiones cadunt, an scilicet & quando Regulares, eam exercere valeant sine Ordinarii loci licentia; Et postea istius necessitate, an & quando possit denegari.

In hoc autem, regula, seu distinctio generalis est, quod; Aut agitur de concionibus faciendis per Regulares in aliis Ecclesiis, quam in illis suorum Ordinum, & tunc licentia necessaria est, neque sufficit ejus petitio, nisi accedat etiam concessio; Et consequenter denegatio sperni non potest; Solumque ubi ea fiat, non alicubi personæ particulari, cum qua concurrere valeat ratio personalis demerentiæ, vel sinistræ opinionis, sed fiat omnibus religiosis alicujus Religionis, ob indignationem, quam fortè Episcopus habeat cum ea Religione, ratione alicujus litis, vel ex alia causa, (ut quandoque ego practicavi, & tunc recurfus haberi potest ad Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium, vel etiam ad istam Concilii, à quarum una, vel altera, emanare solent eadem præcepta, quæ emanant in casu denegatæ licentiæ audiendis confessiones in genere, cum tunc dicta denegatio animosa fiat, quoties ex parte Episcopi aliqua non assignetur congrua causa, quæ pro facti qualitate hanc præsumptionem animositatis tollat. F

Ubi verò agitur de concionibus habendis in propriis Ecclesiis, tunc sufficit, ut se præsentet loci Ordinario, eique offendant proprii superioris regularis approbationem, ac facultatem istud munus exercendi, atque benedictionem petant, quamvis non obtineant, cum iste actus obedientiæ, seu reverentiæ sufficiat, neque regulariter Ordinarius id denegare, vel impedire possit, nisi in tribus casibus. Primò nempe ipso Episcopo prædicante, id est de tempore, quo sive ab ipso Episcopo, sive ab alio per eum deputato, concio habetur in Ecclesia Cathedrali, quoties contraria consuetudo non ad sit, quod hoc eodem tempore in diversis Ecclesiis conciones habeantur, ut in magnis, vel nimium populatis Civitatibus, & Oppidis praxis docet.

Secundò, nisi aliqua peculiaris iusta causa accedat, vel ratione demerentiæ personalis ipsius concionatoris, vel ex alia contingentiâ, ac circumstantiâ, ob quam illa concio inconvenientia parere possit, unde potius tendat ad destructionem, quam ad edificationem, ut quandoque praxis docet, præsertim in temporibus actualis, vel imminents, aut suspicatis belli Divini, vel humani, sive revolutionum popularium, aut alicujus imminents popularis functionis, cum alicujus indiffereti concionatoris verba commotionem in populo facere possint, cum similibus.

Et tertio, ubi ea concio fieret ob aliqua emulationem; ut scilicet ita divertatur populus ab aliqua devotione, vel solemnitate aliave Ecclesiastica functione, quæ in alia Ecclesia regulari, vel seculari fieret, ut quandoque patitur expertus sum. G

In casu autem contraventionis, alia discuratur quæstio inter Scribentes, an contraveniens, exemptione non obstante, ac Ordinario puniri valeat, vel potius punitio pertinet ad proprios superiores regulares. Arque ante Constitutionem Gregotii Decimiquinti, magis communiter recepta erat hæc posterior opinio, ut ad proprium superiorem Regularem id pertineret, neque exinde exemptionis privilegia cessarent, ut generaliter per DD. (quorum major pars est moralium propriam causam agentium) firmatur in omnibus aliis contraventionibus, præsertim circa illam accessus ad Monasteria Monialium; Per dictam verò Constitutionem ista quæstio sublata fuit, ex ea congrua ratione, quod ubi aliquid superiori committitur, commissæ, vel concessæ censentur omnia ea, sine quibus id, quod commissum est, effectum sortiri non potest. H

Potissimè verò, ubi in hoc proposito concionum, contraventionis, seu inobedientia non sit illius religiosi concionantis in particulari ex propria temeritate, unde propterea congrua punitio à proprio superiore Regulari speranda sit, sed

fiat ex superioris mandato, vel consensu, quia prætendatur quod dictus actus obedientialis, vel reverentialis non requiratur, unde propterea esset remittere causam potius ad partem interestantem, quam ad Judicem, cum sæpius dentur aliqui regulares Prælati, qui ex nimio indifferetio zelo conferendi, vel ampliandi propria privilegia exemptiva, formales, & scandalosus inobedientias, ac rebelliones adversus ordinarios attentare solent; Quemadmodum enim Ordinarii male agunt, atque correctione digni sunt, quando indebitè regularium privilegia violare fatagunt; Ita è converso correctione digni sunt Regulares, quando illis abutuntur.

In Ecclesiis autem, vel locis exemptis, atque habentibus proprium inferiorem Prælatum, etiam cum aliqua jurisdictione activa ordinaria in clerum & populum; Quoties non agatur de vero, & materiali territorio separato cum vera qualitate nullius, adeo ut locus fit intra diocesim, ista facultas concedendi concionatori licentiam, vel benedictionem respectivè, non pertinet ad Prælatum inferiorem, sed ad Ordinarium, cum iste sit unus ex casibus jurisdictionis delegatæ Ordinarii locorum in locis exemptis proprium inferiorem prælatum habentibus, ut alibi quoque advertitur. I

Quandoque Regulares ad huiusmodi actum obedientialem, vel reverentialem evitandum, sub prætextu alicujus simplicis devotionis; puta recitationis Rosarii, vel aliarum orationum, ille Religiosus, qui orationi præest, assumpta occasione alicujus insinuationis faciendæ populo, quomodo illam devotionem, vel functionem bene exercere debeat, plura interfacere studet, adeo ut ita formale faciat concionem, id è quæ merito per ordinarium id prohibetur, ut quandoque practicavi; Ideoque certa & generalis regula desuper dari non potest, cum totum pendeat à singulorum casuum qualitate, & circumstantiis pro diversis locorum motibus; Arque regula generalis ea est, quæ consistit in axiomate ne quid nimis, quod scilicet Ordinarii insensu non sint Regularibus, neque eorum privilegia, & exemptiones violare fatagant; Et converso autem Regulares eorum privilegiis, ac exemptionibus non abutantur, ideoque semper vitium est in extremis.

- a. de hoc agitur supra in tit. Miscellan. Eccles. disc. 27.
- b. eodem disc. 27. supra allegato. c. ibidem. d. ibidem.
- e. ibidem. f. occasione confessionum agitur sub tit. de iurisd. disc. 32. & alibi pluries insinuat.
- g. de ista emulatione spirituali in functionibus Ecclesiasticis agitur sub tit. de præminent. disc. 10. & hoc libro in tit. Miscellan. disc. 32. h. sub tit. de iurisd. disc. 18. & 26. hoc libro in Miscellan. disc. 16. & in aliis.
- i. disc. de iurisd. & in aliis ibidem.

Ad Sessionem sextam de Reformat. cap. 1. & 2. & sess. 23. de Reformat. c. 1. & sess. 24. de Reformat. cap. 12.

S U M M A R I U M.

- 1. De provisionibus super residentia Episcoporum, & aliorum.
- 2. De aliis provisionibus posterioribus super eadem residentia.
- 3. An Episcopus præcisè residere teneatur in Ecclesia Cathedrali, vel sufficiens residentia in qualibet parte diocesis.
- 4. Teneatur subditi accedere ad locum residentia Episcopi, & Tribunalis.
- 5. Episcopus potest residere, & habere Tribunal in qualibet parte diocesis.
- 6. Quando teneatur Episcopus deputare Vicarium particularem in parte diocesis.
- 7. Quid agendum, ubi sit dua dioceses unite.
- 8. Episcopus an teneatur habere Vicarium generalem, & quando.
- 9. Quando residentia dispensetur.
- 10. De amissione alternativa, vel facultatis testandi ob non residentiam.
- 11. De residentia Parochorum quando intrer.
- 12. In aliis beneficiis quando intrer onus residentia.
- 13. An & quando servitium causet residentia onus, & de residentia præcisè, vel causativa.
- 14. Qui clerici possint cogi ad residendum.
- 15. De modo procedendi contra non residentes.
- 16. De iustis causis exculantibus ad residentiam.

De residentia Episcoporum, aliorumque Prælatorum, ac etiam Parochorum, & Canonicorum, aliorumque obtinentium beneficia residentialia in his decretis agitur.

Cum etenim, circa initia Concilii, in hac Sessione sexta, aliqua provisiones prodierint; In eisdem verò Concilii progressu, plures desuper exortæ fuerint difficultates, atque consideratæ fraudes, quæ circa residentiam fieri solent; Hinc proinde, ad plures annos, alia pinguior, magisque declarata proditit provisio in *sess. 23. & 24. ut supra.*

Distinguendo autem residentiam Episcoporum ab illa aliorum beneficiatorum, & rectorum, aliorumque inferiorum prælatorum; Quamvis pro opinione diversitate, variæ desuper prodierint difficultates, seu exortæ, ac adinventæ fuerint cautelæ, ad residentiam onus effugiendum; Atamen supervenit Apostolicæ Constitutiones, illa præsertim Urbani Octavi, clarior, magisque enixè istud onus residentie inculcarunt sub longè gravioribus poenis, quæ adactæ fuerunt illis, quæ adjectæ fuerint in his Decretis, atque ita omnem dirimerunt quæstionem; Ideoque pro istorum Decretorum, dictarumque Constitutionum observantia, singulis statutis temporibus, in Curia per Cardinalem Vicarium ex otaculo etiam Papæ, fieri solent edicta, pro accessu ad residentiam, atque illis Episcopis, qui in Curia sint occasione accessus ad Limina, ista Sacra Congregatio Concilii præcipere solet regressum ad eorum residentiam; Et consequenter rari sunt casus, in quibus, de his, ad viros forenses agere pertinet, quodque cum formali disputatione contentiosa, de hujus residentie observantia agatur, cum in forma extrajudiciali, ac summaria procedi solet; Unde quandoque in praxi, vidi Episcopos, in aliquo Monasterio detrusos per tempus horribile, ex ista causa non residentium.

In foro autem, in hoc proposito residentie Episcoporum, in aliqua ex sacris Congregationibus Episcoporum, vel in ista Concilii, in forma contentiosa disputari solet, inter Capitula Cathedralium, seu Communitates, & Episcopos residentem negligentes in Civitate apud Ecclesiam Cathedralium, quia residere velint in aliis locis diocesis.

In hoc autem, regula generalis (quando ex antiqua consuetudine, vel ex aliqua justa causa, ejus limitatio non resurgat,) assistit Capitulo, seu Civitati, ut scilicet, Episcopus, pro majori parte anni, residere teneatur in Cathedrali ibique Tribunal erectum habere; Cum etenim Sedes Apostolica in erectione illius Cathedralis, illum locum opportunum censuerit pro residentia Episcopi, & ad quem alii diocessani accedere debeant, hinc proinde repositum esse non debet in Episcopi arbitrio locum immutare; Nisi (ut dictum est,) aliqua justa causa accedat, puta insalubritatis aeris, vel depopulationis in toto, sive in notabili parte, adeòut residentia Episcopalis & Tribunalis, cum debita majestate, vel securitate ubi sequi non valeat, vel ex alia simili causa pro singulorum casuum circumstantiis.

Adhuc tamen in casibus, in quibus hujus regulæ limitatio admittenda veniat, id practicabile est in aliis anni temporibus, non autem in illis, in quibus per secundum decretum *sess. 23. c. 1.* specialiter disponitur, ut residere debeat in Cathedrali; Ut sunt tempora, à Dominica prima Adventus, usque ad Epiphaniam; A die Cinerum ad Octavam Paschæ; Ac etiam in solemnitatibus Pentecostes, Corporis Christi, & Sancti Titularis ipsius Cathedralis, aliave simili magna loci solemnitate, in qua pro ejus moribus, scandaloso esset, quod Episcopus non esset præsens, quodque à legitimo impedimento non detentus, non interveniret. A

Id autem justam præbebit anam subditis recurrenti ad Sacram Congregationem, ut Episcopus ad hujusmodi residentiam cogat; Ac etiam ex antiquorum Canonum dispositione habemus, ut præsertim consecratio olei sancti in die Cœnæ Domini, in Cathedrali præcisè fieri debeat. B. Non tamen in eisdem subditis tribuere potest licentiam, non parandi Episcopo, qui in alia diocesis parte resideat, ac Tribunal erectum teneat, cum ad subditos non pertineat judicare, an superior justum habeat impedimentum necne, sive ex isto prætextu ei obedientiam denegare. C

Regula etenim assistit Episcopo, ut in quacumque diocesis parte residendo, suæ residendi obligationi satisfacere dicitur, ubique Tribunal erectum habere possit cum Vicario generali, qui unicus pro tota diocesi est ille, qui apud Episcopum assistit. Alii etenim, qui pro aliis diocesis partibus, ac etiam in ipsamet Civitate deputantur, foranei, vel speciales delegati dicuntur, quamvis Generalis titulus, seu nuncupativo cum aliqua etiam delegatione universitatis causa-

rum, ei tribuatur, quoniam erit quidem Vicarius foraneus, sed cum aliqua majori prerogativa & jurisdictione, quam regulariter hujusmodi vicariis competat.

Atque id quandoque faciendum est; Vel quia ita exigat antiqua consuetudo, vel diocesis amplitudo, atque itineris asperitas, unde resultet magna subditorum incommoditas pro eorum causis civilibus, vel criminalibus accedendi ad locum Tribunalis; & residentie; Atque cum hoc temperamento in his casibus procedendum est, non autem ut de jure subsistat aliquorum diocesanorum præsentio, quod non possint ex tra proprios lares trahi, quodque ibi proprio, ac particulari vicario eorum cause debeant cognosci, sive ab ipso Episcopo ibi præsentem, & non aliàs, cum id nullatenus subsistat. D

Si verò fuerint plures dioceses æquè principaliter unitæ, tunc in quacumque unius eorum parte residendo, suæ obligationi satisfacit, ibique Tribunal erectum, pro utraque rectè habet, cum unico Vicario Generali, absque aliqua necessitate retinendi duo Tribunalia distincta, duosque Generales Vicarios habendi; Id etenim solum Sede vacante ex peculiari ratione practicandum est. E

Quinimò potest, nullum Vicarium habere, cum ad id non teneatur, atque possit causas per se ipsum judicare. Bene verum, quod si retineri consuetum sit (juxta generalem consuetudinem,) unde propterea, pro diocesis qualitate, nihil incommodum subditis reddatur, illum non adesse, tunc Sacra Congregatio Episcoporum illius retentionem demandare solet; Imò regulariter, juxta eisdem decreta generalia præcipere, ut ille esse debeat utriusque juris, vel saltem Canonum Doctor, ac non diocessanus; prohibendo retentionem diocessani; Id autem demandatur, quando desuper recursus habeantur; Et nihilominus, etiam in casu recursum, quandoque pro facti qualitate, ubi præsertim exiguitas diocesis, vel paupertas Ecclesiæ, ita suadeat, desuper dispensari solet, non tamen generaliter, ac indefinitè, sed ad certum tempus, puta sex mensium, ut ita interim se providere possit, hujusmodi dilationem pluries renovando; prout facti qualitas exigere videtur, ideòque certa, & determinata regula generalis cuiusque casui applicabilis desuper statui non potest, cum totum pendeat ex singulorum casuum individuis circumstantiis.

Quando autem residentie dispensandum, seu indulgentum sit, pariter certa regula non cadit, cum ex facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis, justam causam suadentibus id pendeat; De potestate autem Papæ, vel Sac. Congregationis id agendi, quando necessaria, vel justa causa non accedat, sive qualis ista esse debeat, ad privatum scriptorem agere non pertinet.

Super ista Episcoporum residentia, quæstiones etiam judiciales in foro audiri solent; Vel super aliquibus privilegiis, quæ eis, sub explicita, vel de jure subintelligenda residentie conditione concedi solent, ut præsertim est facultas testandi, quando aliter in ejus formula non disponitur; Vel & frequentius circa alternativam, quæ per Papam Episcopis concedi solet in collatione beneficiorum. Ita obtinendo sex menses, quatenus resideant, non residendo autem non desunt volentes, ut omnes quatuor ordinarios amittat; Verius tamen, magisque receptum est, ut solum amittat duos ex eis, ideòque duo tantum fixi, Junii, & Decembris, ei remaneant, absque eo, quod quantumvis justa causa, etiam pro Ecclesiæ universalis servitio, suffragetur, ut latius, magisque distinctè super hac alternativæ materia habetur in propria beneficiorum sede. G

Quo verò ad obligationem residentie Parochorum, aliorumque beneficiorum; Quo ad parochos, nulla cadit dubitandi ratio, quoribus principaliter, atque in titulum de Ecclesiâ, cum utraque actuali, & habituali cura provisio sint; Quæstione solum cadente, circa materiam habitationem, an ea propè Ecclesiam sive intra ipsius parochiæ limites, in loco commodo, omnibusque opportuno esse debeat, imò in loco commodo, pro habitatione parochi destinata, ut pluries S. Cong. declaravit; Taliq; est regula generalis, quæ tamen pro facti qualitate limitationem recipere apta est, ex Episcopi arbitrio, quod à justa causa regulandum est; Secus verò ubi de illa cura habituali tantum agatur, quæ resultat ab unione accessorie facta alicui dignitati, vel beneficio, cum deputatione vicarii perpetui, vel temporalis pro exercitio curæ, quoniam tunc, circa istud onus, ac modum residendi, vicario congruunt ea, quæ de parochia disposita sunt; Possessori autem dignitatis, vel beneficii, cui unio facta sit ea residendi necessitas incumbat, quæ in istis dignitati, vel beneficio principali.

Re-

Respectu autem aliorum beneficiorum quæstio potissima est super residentiali qualitate in genere, an scilicet, & quæ sint residentialia; Atque ubi agitur de canonicatibus, & dignitatibus in Cathedrali, vel in Collegiata, regula est generalis affirmativa super qualitate residentiali, nisi lex fundationis legitime statuta aliter suadeat ex regula sæpè usinuatam in materia jurisdictionis, ut in limine fundationis de consensu Ordinarii adici valeant à fundatore conditiones juris contrariæ; Et quamvis in aliquibus Ecclesiis ex consuetudine hæc residentii obligatio cessaret; Attamen S. Congregatio censuit, hujusmodi consuetudines esse sublatas à S. Concil. *sess. 24. c. 12. de reform.*

In aliis autem, regula generalis est in oppositum negativa, ut beneficia de consuetudine generaliter præsumantur potius simplicia, & non residentialia, nisi lex fundationis, vel consuetudo, aut servitii qualitas aliter exigat, ut præsertim sunt, portiones, vel beneficiatus, seu hebdomadaria Ecclesiarum Cathedralium, & aliquarum qualificatarum Collegiatarum.

Non omne tamen onus servitii, quamvis personalis, quod beneficio injunctum sit, causat residentialem qualitatem veram ac præciam, ex qua plures effectus resultant, ille præsertim incompatibilis cum alio beneficio residentiali, quoniam quandoque servitium causat solum residentiam causativam, ut scilicet illius non præstatio, alicuius poenæ incursum, vel emolumentum amissionem producat, non autem, ut beneficium verè, ac præcisè residentiale efficiat, adeòut ob non residentiam, poenarum incursum intret, illa præsertim privationis, vel amissionis ipsius beneficii. H

Atque hinc præsertim pender inspectio, super qua recursum subditum adversus Episcopos, aliosque Prælatos, ad unam, vel alteram Congregationem Episcoporum, vel Concilii haberi solent super coactione scilicet residendi, ac inferendi alicui Ecclesiæ, seu interveniendi in aliquibus functionibus, cum denegatione literarum dimissorialium, ac testimonialium, quæ concedi solent illis, qui peregrinari, seu ad alia loca accedere velint, quoniam ubi non habeant beneficia præcisè residentialia, id eis denegari non potest, nec debet, ut pluries S. Congregatio declaravit. I

Posita verò residendi obligatio præcia, & vera, non autem causativa, ut supra, adeòut, contra non residentes, ad poenas procedi valeat, quæ à Sacris Canonibus, aliisque Apostolicis Constitutionibus, vel ab his conciliaribus decretis statuta sunt, frequentes cadunt quæstiones, an bene, vel malè processum sit.

Tres autem reputantur viæ, seu formæ distinctæ, quas Ordinarius desuper tenere potest; Unam scilicet sacrorum Canonum, & duas istorum Decretorum conciliarium, in quorum primo contento *sess. 23. c. 1.* agitur solum de beneficiis curatis, juxta veriore sensum, quem litera probat, atque hæc S. Congregatio censuit; In posteriori autem *sess. 24. c. 21.* agitur de dignitatibus, & canonicatibus, aliisque residentialibus beneficiis non curatis, ideòque unum decretum cum altero non est connectendum, ut quandoque, sed malè, fieri solent.

Attenta prima via, seu forma Juris communis, & Sacrorum Canonum, necessaria est contumacia vera, quæ regulariter non contrahitur, nisi per citationem personalem legitime exequatam; per quam inducatur scientia vera, & certa, quæ ad veram contumaciam necessaria est; Nisi dolosè latitet, aut aliàs affectat, vel culposè impedimentum præstet, ne citatio contra eum exequatur, adeòut exinde ad scientiam inferatur, atque pro citato habendus veniat.

Per secundam autem viam, seu formam in beneficiis curatis inductam, in eo sacrorum Canonum dispositio innovata est, ut etiam citatio per edictum sufficiat in ipsa Ecclesiâ parochiali, aliisque publicis & consuetis locis, dummodo ea serventur, quæ generaliter in hac specie citationis per edictum servanda sunt.

Nisi Ordinario bene innotescat locus, in quo beneficiatus motetur, cum tunc cesset conciliariis decreti ratio, ideòque subintret juris communis dispositio, ut citatio personalis adhibenda sit.

Ubi verò de tertia specie agatur, servari debet forma ibi præscripta; Ut scilicet in primo anno ad privationem medietatis fructuum procedatur, in secundo autem ad privationem omnium, deindeque contumacia crescente, ad censuras, ac etiam ad beneficii privationem, atque aliàs malè proceditur, utpotè contra hanc formam.

Ea tamen cumulativa est cum prima, quæ à sacris Canonibus inducta est, ideòque non impedit, quin prima teneri valeat, ob quam personalis citationis, veræque contumaciae requisitum desideratur ab his conciliariis decretis dispensatum, eum sola contumacia ficta.

Porrius autem primum juris communis remedium adhibere oportet, quando istud ultimum conciliare practicabile non sit, ut in his Cathedralibus, & collegiatis contingit, in quibus nullæ adfint distinctæ præbendæ, nullique fructus certi, quia nempe omnes fructus, omniaque emolumenta ad distributiones quotidianas, ac participationem pro ratione servitii, & per punctos redacta sint; Cum tunc, etiam residentes, sed non intererentes, ac non intererentes eas amittant, ideòque deficit subiectum hujus praxi, atque ad remedium sacrorum Canonum convolare oportet. K

De justis autem causis à residentia excusantibus, & quando illæ suffragentur solum ad effectum fructuum, non autem distributionum, vel respectivè etiam pro istis Assensibus, sive qualis sit stylus Sacræ Congregationis Concilii desuper dispensandi, habetur in *sess. 24. de reform. c. 12.*

- a *sub tit. de jurisd. disc. 24. b in Miscell. Eccles. disc. 26.*
- c *ead. tit. de jurisd. disc. 22. cum duobus sequentibus.*
- d *d. disc. 22. & 24. de jurisd.*
- e *ibidem, & de duobus Vicariis Sede vacante sub tit. de præm. disc. 7. & de Canon. & Cap. disc. 26.*
- f *d. disc. 22. & 24. de jurisd. g sub tit. de benef. disc. 93.*
- h *sub tit. de benef. disc. 57. & seqq.*
- i *præsertim de mense Septemb. 1572. in una Nullius Altamura. k sub tit. de benef. disc. 77. & in supplemento in Vestana Canonicarum.*

Ad sessionem sextam de Reformat. cap. 4 sessionem septimam, cap. 8. sessionem 13. cap. 1. sessionem 21. cap. 8. sessionem 22. cap. 8. & 9. & sessionem 24. c. 3. & c. 9.

S U M M A R I U M.

- 1 De visitatione demandata per plura decreta.
- 2 Ordinarius habet regulam in jure visitandi.
- 3 In generali exemptione non venit jus visitandi.
- 4 Quid innovet Concilium Tridentinum circa visitationem.
- 5 An, & quando à gestis in visitatione detur appellatio.
- 6 Quomodo intelligatur, ut singulis annis fieri debeat visitatio.
- 7 Prohibetur procuratio, & quid permissum sit.
- 8 De provisionibus Sacræ Congregationis super abusibus.
- 9 De exemptione à visitatione, & titulis exemptionis.
- 10 De jure visitandi Monasteria Monialium exemptione non obstante.
- 11 Quando visitentur Monasteria, & domus Regularium, & num. 19.
- 12 De visitatione sacramentorum, & aliorum concernentium curam.
- 13 Visitantur Ecclesia Regularium ex lege concessionis.
- 14 De Capitulis exemptis.
- 15 In quibus competat Episcopo jurisdictione, & jus visitandi in locis sub Prælato inferiori.
- 16 De Capellis Regiis.
- 17 De Hospitalibus, aliisque piis locis remissivè.
- 18 De conservatoris, & domibus mulierum secularium.
- 19 De subjectione, & visitatione Regularium, de qua, n. 11.
- 20 Canonici Cathedralis associantes Episcopum in visitatione, quam præminentiam habeant, vel exemptionem.
- 21 Ordinarii appellatio in jure visitandi, qui veniant.
- 22 De jure Episcopi vicinioris in locis Nullius.
- 23 Capitulum sede vacante habet jus visitandi.
- 24 Duri possunt plures visitatores.
- 25 An superiores Regulares se ingerant cum ipsis Regularibus in iis, quæ concernunt curam animarum, & administrationem sacramentorum.

In istis decretis agitur de visitatione, tam Ecclesiarum, quam personarum, quæ Episcopis, aliisque locorum Ordinariis injungitur, diverso tamen jure; Cum non exemptis scilicet, jure ordinario, & cum exemptis jure delegato, ipsiusque Apostolicæ sedis nomine, Hinc proinde ad clariorem hujus materie cognitionem, ne unus casus cum altero confundatur, plures inspectiones distinguendæ sunt. Primum nempe super generica visitatione diocesis respectu Ecclesiarum,

rum, & personarum nullum habentium exemptionis privilegii, vel aliam qualitatem ob quam negetur hæc subiectio. Secundo circa visitationem Ecclesiarum, & locorum, ac operum Ecclesiasticorum, vel respectivè piorum, quamvis personæ singulares visitationi non subiaceant, quia sint sæculares, vel alia ratio non subiectionis accedat; Et tertio circa personas exemptas.

Quatenus pertinet ad primum; Episcopo, vel alteri Ordinario loci assitit regula generalis affirmativa, ut visitandi potestatem habeat, atque visitationis occasione, corrigendi omnes clericos, omnesque Ecclesias, capellas, oratoria, piæ, aut Ecclesiastica loca suæ diocesis, adeo ut non docto de particulari limitatione, ejus intentio fundata sit in juris regulæ assistentia. A

Adæque jus visitandi Ordinario competit, ut in privilegio exemptionis à jurisdictione, illud non veniat, absque speciali mentione, sive cum ad eam ampla, & effrenata generalitate, ut ista specialis merito implicite adesse dicatur. B

Cum autem istud jus esset in facultate, aliaque necessitas per sacros Canones inuncta non sit, nisi ea quæ ex eorumdem mente pastoralis muneri inest, atque connaturalis est, unde propterea negligi solebat; Idcirco per istud novissimum Jus Conciliare inuncta est necessitas id agendi personam, si commodè fieri potest, sin minus per Vicarium generalem, vel alium ad id deputatum, singulo quoque anno, vel saltem biennio, universam diocesim peragendo, aliqua majori facultate concessa super modo procedendi, quam prius compereret, præsertim ut manus ligari non adeo facile possit per appellationem ad Metropolitanum.

Hinc proinde, apud Episcopos, aliosque Prælatos, eorumque officiales, opinio circumfertur, ut multa eis liceant in visitatione absque Metropolitanis, vel alterius superioris timore, quodque eorum provisiones non subiaceant illi suspensioni, quam appellatio de jure inducit in casibus, in quibus iste effectus suspensivus non sit sublatas.

Verum erronea opinatio est ita generaliter, ac indefinitè hoc præterendo, quoniam id percipit solum ea, quæ concernunt correctionem morum; aliaque provisiones, quas in forma extrajudiciali potius more prudentis patrisfamilias promptè dare oporteat, vel congruat, non autem in iis, in quibus more iudiciali, atque in figura, seu forma iudicii procedi debeat, cum tunc depositio Canonum, seu juris communis in correctam remaneat; Nilque fert ad effectum appellationis ac ordinis iudiciali bene servandi, an de tempore visitationis, vel extra id fiat C. Itaque error est communis, & quotidianus quod scilicet quando Episcopi sunt in actuali visitatione credunt facere posse totum id, quod potest Papa, & fortè aliquando faciunt ea, quæ Papa facere quidem potest, sed non solet.

Terminus autem unius anni, vel saltem biennii (ut aliàs discurrendo de Episcopis, seu Prælati infinuatum est,) D. quamvis ex præcepto statutus videatur, ne id negligi valeat; Non tamen adeo taxativus est, ut intra breviorum terminum, quando Episcopus, seu Ordinarius opportunum, vel salubre credat, visitare non possit, cum etiam bis in eodem anno, juxta casuum contingentiam, ac rerum opportunitatem, id facere valeat; Dummodo tamen ad bonum finem, bonoque zelo id agatur, non autem ut id serviat ad solum prætextum exigendi à Capitulis & clericis, aliisque subditis procuraciones, ac munera & victualia, sub quorum prætextu magna fieri solent extorsiones, adeo ut in plerisque praxis doceat, quod diocesis peragratio, ac visitatio, non fiat ad illum bonum finem, ad quem id indutum est, ut scilicet pastor videat oves, ipsaque suum videant pastorem, ac etiam recognoscat, an eis bona pabula per inferiores pastores ministrantur, atque Ecclesiarum cultus decenter habeatur, sed potius ad lucrum, ac negotiarionem, atque per quemdam modum loquendi, exire de Cathedrali, ac diocesis peragere, eo modo quo statutus temporibus pyræ exire solent, ac mare peragrari prædandi causa; Unde merito idem S. Concilium eos percussores, non autem Pastores dicit.

Quamvis enim Concilium, procuracionum, aliorumque emolumentorum exactionem, & abusum expressè prohibuerit, solumque moderata victualia, & necessarias viaticorum expensas suppeditari debere decreverit, atque per S. Congregationem laudabiliter ad tollenda majora inconvenientia, quæ super hujusmodi suppeditatione oriri solent, tam circa ipsius visitationem, ejusque familiarium indifferetum agendi modum, quam circa fraudes, quæ per clerici œconomos, vel deputatos sub hoc prætextu fieri solent, permittatur

moderata & honesta compositio, in aliqua summa pecuniaria, cum qua sibi ipsi Episcopus, vel alter visitator istas expensas suppeditet; Atamen sub hoc prætextu, de facto istud conciliare decretum super procuracionum prohibitionem, pro frequentiori contingentia in desertudinem abiit, quoniam Episcopi exigunt summam compositam, ac ulterius recipiunt victualia, aliaque expensæ etiam indifferetæ, & cum immoderato excessu fiunt; Quinimò singulis annis certis statutis temporibus, tamquam per speciem consueta recollectæ, transmittuntur particulares visitatores, nihil agentes, nisi munus exactoris hujusmodi procuracionum, seu compositionum; Et utrimus his contenti essent, quoniam sub prætextu visitationis personalis, vel bullarum, & titulorum beneficiorum, & capellaniarum, piorumque legatorum, ac etiam recognoscendi onera Militarum, eorumque implementum, sive revidenti rationes administratorum, hospitalium, & confraternitatum aliorumque piorum locorum, exigunt notabilia emolumenta, quæ propterea in libris, vel memorialibus describuntur tamquam corpora reddituum, & inter fructus, ut pluries ego vidi, & practicavi, quod scilicet volente aliquo Archiepiscopo, vel Episcopo, Ecclesiam dimittit, vel reservatione pensionis ad ejus favorem, in notulis ad hunc effectum traditis, illis ambiciosi, ac indigni, qui per hanc viam, Episcopatum ambiunt, atque immeriti obtinere curant, inter fructus, seu corpora reddituum, non solum vidi istas procuraciones, seu compositiones, francas, & immunes ab omnibus victus, & viatici expensis, sed etiam, certa, & uniformia emolumenta pro visitatione bullarum, & titulorum beneficiorum, ac etiam pro redditione rationum confraternitatum, aliorumque piorum locorum, quamvis id neque fiat, cum ut plurimum id committatur alicui clerico loci, qui gratis id agat; Sive aliquando duplex onus ita ferre oportet unum scilicet cum Episcopo, & alterum cum revisore deputato, quinimò etiam munera, & emolumenta pro collatione ordinum.

Quamvis enim ista Sacra Congregatio Concilii, vel altera Episcoporum, cum nimio zelo, nimiaque diligentia, in hoc se gerere soleat, hæc prohibendo, ac etiam demandando restitutionem percepti; Atamen punctus est, quod non semper, ac de facili haberi potest hic recusus, qui sæpius per subditos formidatus est, utpotè majoris oppressionis, majorumque gravaminum productivus, ideoque medicina consistit in bene providendo Ecclesiæ de probis viris, ac etiam in abstinento ad immoderatis Ecclesiarum gravaminibus ad mentem S. C. T.

Quo verò ad secundam inspectionem, visitationis Ecclesiarum exemptarum, seu locorum piorum, aliorumque universitatum, à quibus exemptio ab hoc jure præterdatur; Dupliciter id prætendi solet, vel scilicet ex Apostolico privilegio, ut sunt frequentius Ecclesiæ & Monasteria Regularium, ac etiam alique Ecclesiæ collegiatæ simplices sæculares, vel Regiæ capellæ, & aliqua etiam Monasteria monialium; Vel quia prætendantur esse loca merè secularia, sub secularium jurisdictione, ac administratione existentia, unde prætendatur, quod vel ex lege fundationis, vel ob immediatam Regiam protectionem, seu aliàs, Episcopus, vel alter Ordinarius jurisdictionem non habeat.

Circa primam exemptionis speciem, determinatio pendet à privilegio Apostolici tenore, seu qualitate, ac etiam eo posito, à qualitate loci, seu muneri, aut respectivè modi visitandi, & an intret necne aliquis casus limitatus, in quo, exemptione non obstante, saltem ex jurisdictione à Sacro Concilio Tridentino & Apostolicis Constitutionibus delegata, ista facultas visitandi comperat, puta circa visitationem Monasteriorum monialium, quamvis exemptorum in iis, quæ concernunt clausuram, ut restituatur, vel respectivè conservetur. F

Aut respectu virorum regularium, eorumque Ecclesiarum & domorum, ubi ad præscriptum Constitutionum Apostolicarum, præsertim Urbani octavi, & Innocentii Decimi, Monasteria non sint legitime fundata, aut non habeant sufficientem numerum religiosorum, quo cessante, omnimodæ jurisdictioni Ordinarii subijciuntur, ut agendo de Regularibus advertitur. G

Sive quod agatur de Ecclesia exempta, cui annexa sit cura animarum, & parochialis administratio sacramentorum, unde propterea, exemptione non obstante, competit jus visitandi, sacramentalia, & cœmeteria, & alia, quæ ipsam curam concernunt. H

Aut quod Ecclesiæ Regularibus sub hac lege concessa fuerit, ut status immutatione non obstante, Ordinarii visita-

8
9
10
11
12
13

tioni subiaceat, ut ante subiacebat; Clarius verò, ubi Regularibus Ecclesiæ precarius usus tantum concedatur, ut divina ibi celebrare, ac peragere possent, non immutato statu Ecclesiæ, quæ adhuc remaneat secularis. I

Aut quod agatur de Capitulo Cathedrali exempto, cuius visitatio pro istud conciliare decretum jure delegato Episcopo committitur; Licet in Italia ferè nunquam audiantur controversiæ super hujus decreti praxi, cum nimium rarus sit usus Capitulorum exemptorum, qui tamen frequens est in Hispania, aliisque partibus ultra montes. L

In iis autem locis, in quibus inferiores Prælati ordinariam activam habeant jurisdictionem, etiam cum clero, & populo, atque ultra hanc jurisdictionalem, habeant etiam curam sacramentalem, quoties sint intra diocesis fines, adeo ut dici non valeant verè Nullius, & de territorio separato materialiter per veritatem, non autem improprie, ac intellectualmente per solam fictionem, tunc quovis exemptionis privilegio non obstante, ex jure delegato per Concilium, competit visitatio in iis, quæ concernunt casus venientes sub delegata jurisdictione, quales sunt superiores infinuati circa curam animarum & administrationem sacramentorum; Ac etiam sunt causæ matrimoniales, & criminales, atque approbationes confessoriarum, & benedictiones, seu licentiæ concionatorum, necnon concursus parochialium, cum similibus, quoniam, data in his jurisdictione, de consequenti resultat jus visitandi, ad effectum videndi, an ea, quæ demandantur, bene seventur, necne. M

Circa verò Regiæ capellas; Quamvis aliqua Scribentium pugna dignoscatur, atque congrua decisio pendere videatur a facti qualitate, sive à distinctione, an sit capella loci continuæ & actualis residentie Principis, vel ejus Vicarii aut supremi Magistratus, vel potius talis sit in sola nuncupatione, seu ratione privilegiativa; Adhuc tamen certa regula desuper statui non potest, cum observantia (ubi præsertim sit diuturna,) deferendum videatur, quoniam, ibi etiam regulæ legales id rigorosè concederent, atamen regulæ prudentiales, quandoque hujusmodi innovationes prohibent, ac propterea in singulis casibus, pro diversis locorum legibus, vel styliis, ac moribus, decisio pendere videtur, non solas rigorosas legales propositiones, sed etiam regulas prudentiales præ oculis habendo.

Alterà verò exemptionis species est illa, quæ de facto præterdatur per sæculares Magistratus, in illis hospitalibus, vel confraternitatibus, aliisque piis locis, quæ sub laicorum regimine, ac administratione sunt, ratione legis fundationis; Aut privilegii Apostolici; Vel quia laicus fundator adhuc vivat; Aut quod sint sub immediatâ Regiæ protectione, atque de his agitatur particulariter infra.

Quamvis etenim pro regula receptum sit, ut exemptio à visitatione, speciali nota digna sit, neque sufficere dicere, ut locus ab Ordinarii jurisdictione & potestate sit exempta, ac subditus secularibus, nisi etiam fiat mentio visitationis; Atamen pro diversis locorum styliis, ac moribus, diversæ de facto solet esse praxis, ideoque pariter certa, ac determinata regula, cuiusmodi casui applicabilis statui non potest, sed pro diversis locorum moribus, ac facti circumstantiis procedendum videtur, dictas prudentiales regulas, quandoque adhibendo, cum pleraque tolerare, vel dissimulare congruat, ne majora excitentur mala & inconvenientia.

Conservatoria mulierum, quamvis secularium, seu aliarum domus, vel scholæ, & adunantia, regulariter (quando diuturna observantia, vel alia particularis circumstantia diversimodè non suadeat) visitationi Ordinarii subiacent, quamvis in reliquis circa cognitionem causarum, ac aliàs in universum foro seculari subiaceant, ac pro secularibus haberi debeant, quoniam; Aliud est agere de competentia fori; Aliud verò de jure visitandi, ne hujusmodi scholæ, seu adunantia, illicitè contineant conventuales, atque errores, vel abusus fidei catholicæ, vel Ecclesiæ præjudiciales nutriantur, quandoque praxis docuit, unde propterea, quandoque oportuit, ut Tribunal Inquisitionis manus apponeret, cum magno scandalo, magnificè inconvenientibus jam exortis, ideoque opportuna est visitatio, ut principii occurratur, atque errores, dum sunt nascentes, facilius extirpentur, quam ubi jam creverint. N

Personarum, quamvis exemptarum, visitatio quandoque Ordinario conceditur, vel scilicet, ubi agatur de Regularibus extra claustra viventibus, sive ad præscriptum Constitutionis Innocentii Decimi morantibus in parvis Conventibus, in quibus non addit præfixus numerus Religiosorum; Aut quod agatur de illis, qui curam animarum exercent,

cum similibus casibus, in Regularium materia enuntiatis O. Cum pro frequentiori contingentia, exemptionis quæstiones cum Regularibus haberi soleant.

Quia verò ad hujus Conciliaris juris præscriptum, duo, vel alii Canonici Cathedralis, Episcopum visitantem; ac Diocesim peragrantem associare solent; Hinc propterea, præcedentiæ quæstiones oriuntur cum Rectoribus Ecclesiarum, vel Capitulis Collegiatarum; Verius autem est, ut hujusmodi Canonici, utpotè jure singulari intervenientes, non autem repræsentantes Capitulum Cathedralis, hujusmodi præcedentiam non habeant. P

Ordinariis autem appellatione, non veniunt solum Episcopi, vel Archiepiscopi, sed etiam illi inferiores Prælati, qui sunt verè & propriè Nullius, cum tertiorio verè ac materialiter separato abstractè, ac independenter à quacumque alia diocesi; nam isti Prælati quoque hoc jus visitandi etiam jure delegato habent. Q

In dictis autem locis Nullius, proprium habentibus Prælatum, cum plena & omnimoda ordinaria, aut delegata quasi Episcopali jurisdictione datur quandoque visitatio Episcopi vicinioris, non autem jure suo, atque ad ejus beneplacitum, sed quando à Sede Apostolica, vel ejus vice per istam Sacram Congregationem Concilii, sive per alteram Episcoporum, ita in tempora juxta necessitatem, vel opportunum demandetur, ideoque certa desuper non cadit regula.

Ejusdem Ordinarii appellatione venit etiam Capitulum sede vacante, cuius vice istud visitationis munus explet Vicarius generalis ab eodem Capitulo deputatus ad hujus Concilii præscriptum; Neque potest Capitulum hanc facultatem Vicario interdiceret, illamque sibi reservare, ut eam uni, vel pluribus demandet. R

Et quamvis unica visitatio præsupponi videatur; Atamen ea duplex, vel multiplex, prohibita non videtur, quia nempe agatur de locis, vel Ecclesiis, quæ alium habeant Prælatum inferiorem, cum jurisdictione ordinaria, & jure visitandi; Quinimò addit Apostolicus delegatus, vel commissarius, ut in plerisque monialium Monasteriis exemptionis contingit, quoniam quo magis hæc Monasteria visitantur, eo melius. S

Ideoque licet Regulares exempti, in iis, quæ concernunt curam animarum, & administrationem sacramentorum, Ordinarii visitationi & correctioni subiaceant, non tamen prohibentur proprii Prælati Regulares eos visitare, & corrigere super eisdem, quoties eorum provisiones non adverteantur iis, quæ ab Ordinario demandata sunt, eaque destruant. T

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

- a tit. de jurisd. disc. 1. & plur. seqq. & disc. 40. & seq. & sequ. b ibidem. c Barbof. de Episc. alleg. 92. n. 13. & seq. d Miscellan. Eccl. disc. 1. f tit. de jurisd. disc. 25. & seqq. g tit. de Regular. disc. 29. & seqq.
- h tit. de jurisd. disc. 1. cum multis seq. & disc. 34.
- i sub tit. de Regular. disc. 64. & sub tit. de jurisd. disc. 30. & 34. l tit. de Canon. & Capitulo, disc. 23.
- m dicto tit. de jurisd. disc. 1. cum plur. seqq.
- n tit. de jurisd. disc. 45. & tit. de Regular. disc. 50.
- o sub tit. de Regul. ac etiam sub tit. de jurisd. pluries.
- p tit. de præmient. disc. 17.
- q tit. de jurisd. disc. 1. & in pluribus seqq.
- r de hac jurisd. Capituli sede vacante, & deputatione Vicarii sub tit. de Canon. & Capitulo disc. 24. cum pluribus seqq. & infra ad sess. 24. c. 16.
- s tit. de jurisd. disc. 26.
- t dicto tit. de jurisd. disc. 34. & in aliis eodem tit.

Ad Sessionem sextam de Reformat. cap. 5. & cap. 8.

S U M M A R I U M.

- 1 De prohibitione usus pontificalium in aliena diocesi.
- 2 Distinguiuntur plures species istius usus.
- 3 Etiam alius honorifici fieri non possunt.
- 4 An Metropolitanus eos exercent in provincia.
- 5 De singulari prerogativa Archiepiscopi Nazareni.
- 6 In Ecclesiis exemptis, quales actus pontificales sine licentia Ordinarii Episcopus exercent.
- 7 De exercitio iurium Episcopatum voluntaria jurisdictionis in aliena diocesi cum subditis propriis.
- 8 Prima tonsura an conferatur subdito in aliena diocesi.
- 9 Quid de actibus voluntaria jurisdictionis exigentibus usum pontificalium.

- 10 De actibus jurisdictionibus non pontificalibus.
- 11 Ad quem pertinet impartiri brachium pro executione.
- 12 Declarantur ea, de quibus, n. 10.
- 13 Quando isti actus exercentur in aliena dioecesi.
- 14 Exercitium pontificalium sine licentia Ordinarii, an & quando competat Prælati inferiori, qui reperitur constitutus in ordine Episcopali.
- 15 De collatione ordinum clerico alieno remissive.
- 16 De aliis pontificalibus.
- 17 Quomodo inferiores Prælati habentes usum pontificalium, illum exercere debeant.

D I S C. VI.

In isto Decreto, generaliter Episcopis inhibetur sub penis, ne in aliena dioecesi, absque proprii Dioecesani licentia, pontificalia exercent, & sub qua generalitate ordinum collatio absque dubio continetur, cum ipsa potissimum pontificalium usum percutiat; Verum quia de ista materia collationis ordinum agitur particulariter infra, *sess. 21. de reform. c. 1. & 2.* ubi etiam de dispositis, *sess. 23. de reform. c. 8.* Idcirco de aliis pontificalibus hic agitur, de collatione vero ordinum agitur infra ad dictum c. 1. & 2. *sess. 21. & c. 8. sess. 23. de reform.*

Ita igitur alienæ jurisdictionis usurpatio, vel turbatio, cum exercitio pontificalium, aliorumque actuum jurisdictionalium, & Episcopatum in aliena dioecesi, plures habet partes. Primò nempe circa illum pontificalium usum, qui merè cæremonialis, ac honorificus est; absque jurisdictionis positivo præjudicio Dioecesani, puta, solemniter celebrandi cum baculo, & mitra, & cum vestibus pontificalibus, ac deferendi mozzertam, & impartendi benedictionem, cum similibus, quæ in effectu consistunt in nudo fumo, vel simplici honorificentia, absque eo quod Dioecesa no aliquid tollatur, vel impediatur. Secundò ubi pontificalium, vel Episcopatum, seu jurisdictionalium actuum exercitium, fiat cum propriis subditis, absque eo quod iuris Dioecesani (spectato effectu,) aliquid detrahatur; Puta quia propriis subditis ordines conferantur, vel Sacramentum confirmationis ministratur, aut consecrentur vasa defervire debentia pro Ecclesiæ propriæ dioecesis; Sive quoad jurisdictionalia, quod propriis subditis ibi ceter, vel carceretur, aut contra eum assignatur edicta; Sive quoad jurisdictionalia, quod propriis subditis ibi ceter, vel cedulones &c. Tertio, ubi in aliena dioecesi ipsius Dioecesani subdito ordines conferantur, sive pro dioecesis propriæ usu, vestes, & lapides altaris, aut vasa consecrentur, cum similibus. Quarto ubi in propria dioecesi alieno subdito ordines conferantur. Et quinto, ubi ordinum collatio, vel sacramenti confirmationis administratio, sive olei sancti, Ecclesiæ, altarium, & vasorum consecratio, vel alia functio Episcopalis fiat, in loco Nullius de consensu & licentia Prælari inferioris, absque licentia Episcopi vicinioris, cui id peragere commissum, vel injunctum sit.

Quatenus igitur pertinet ad primum, eadem prohibitio generalis contenta in primo Decreto, istum quoque casum percutit, quoniam hujusmodi præminentia, quamvis honorificæ sint, attamen sunt effectus jurisdictionis, ac iuris Dioecesani, ideoque est alienam jurisdictionem usurpare, vel turbare.

Idque adeò verum, ut neque Metropolitanò intra provinciam in suffraganeorum dioecibus, Diocesano invito, vel infcio, erectam crucem habere, vel mozzertam deferre, sive benedictionem impartiri concedatur, præterquam, ubi jurisdictionaliter, metropolitanum jus exercendo, in ea dioecesi moretur; Puta occasione visitationis Provincie, quando illa sit in usu (qui in Italia sine Apostolica commissione non habetur;) Sive quod occasione causæ in gradu appellationis, ad faciem loci, accessum fieri contingat, cum similibus.

Singulare autem privilegium est Archiepiscopi Nazareni residentiam habentis in Oppido Barolitano Tranen. dioecesis, ob sibi impeditum accessum ad propriam Ecclesiam, tam ab infidelibus, quam à Schismaticis, ut ex ea peculiari ratione, quod sit Episcopus Patriæ Domini nostri Jesu Christi, ut ubique mozzertam deferre, & crucem erigere valeat. **A**

Dubitari autem quandoque contingit, an in Ecclesiis exemptis, intra dioecem existentibus, de licentia Prælati ipsius Ecclesiæ exemptæ, per alterius dioecesis Episcopum, honorificus, seu præminentialis pontificalium usus haberi valeat; Atque ubi usus sit talis, quod jurisdictionem, ac

dioecesanam potestatem denotent, puta pontificaliter celebrandi cum baculo, & mitra, aliisque vestibus pontificalibus, aut federe sub baldachino, vel deferre mozzertam, seu cappam magnam, sive impartiri benedictionem populo, & tunc id fieri non potest; Secus autem ubi agatur de illis honorificis tractamentis, quæ dignitati Episcopali, ubique congruere videntur, puta paræ genuflexorum cum strato, & pulvinaribus, quoties ipse Dioecesanus in ipsa Ecclesia non sit præsens, aut sibi præbere sellam magis honorificam in loco digniori cum aliquo strato, & scabello, ut ab alio reliquo populo distinguatur, cum similibus honorificis actibus, in quibus Episcopus habeat se merè passivè, illos recipiendo, ipse autem actus jurisdictionales, vel dioecesanos non exerceat, adeò ut eos denegare, potius incivilitatem, & incongruentiam redoleret, quoniam si ipse Dioecesanus in suis Ecclesiis vult esse incivis, prohibere non debet Ecclesiarum exemptarum Prælatos, vel superiores, ne hujusmodi urbanitatis, & congruentiæ actus exercent. **B**

Quoad secundum punctum super exercitio iurium Episcopatum, vel pontificalium cum propriis subditis in aliena dioecesi, distinctio est, quodque Aut agitur de actibus voluntariæ jurisdictionis, qui non exigant usum pontificalium; Ut sunt, provisiones beneficiorum, ac deputationes Officialium, vel delegati ones causarum, quatum cognitio in propria dioecesi à delegato faciendæ sit, cum similibus, & tunc id fieri potest. Unde propterea prima tonsura proprio subdito confertur, cum illa juxta unam opinionem non sit ordo, sed introductio ad ordines, atque simplex adscriptio cœlesti, seu clericali militiæ; Ideòque etiam in camera privatim sine vestibus pontificalibus ea dari potest, & consequenter connumeratur inter dictos actus merè voluntariæ jurisdictionis; Idemque in tonsura, quæ alterius dioecesis clerico cum licentia, seu literis dimissorialibus proprii Ordinarii confertur.

Ubi verò agatur de actibus quamvis voluntariis, pro quibus requiratur usus pontificalium, ut sunt, collatio ordinum, ministratio sacramenti confirmationis, consecratio lapidum pro altaribus, seu vasorum sacrorum, cum similibus, & tunc id fieri non potest, arque est contravenire huic Decreto. **C**

Respectu verò actuum jurisdictionalium, non tamen pontificalium, ut sunt, citare, carcerare, reum constituere, testes examinare, seu cedulones censuram assignare, cum similibus; Et tunc ipse Episcopus, qui in alieno territorio existat, id ibi demandare poterit cum proprio subdito, qui in sua dioecesi existat, adeò ut in ea sequatur exequutio, seu exercitium actus. Secus autem si subditus in aliena quoque dioecesi moretur, ibique actus exerceatur, quoniam id fieri non potest, cum sit exercere jurisdictionem in alieno territorio, atque id importet jus territoriale, quod sine licentia domini territorii fieri non potest. **D**

Atque hinc sequitur, quod hujusmodi licentia, sive ut vulgò dicitur, brachii impartitio super exercitio jurisdictionis cum proprio subdito, qui in aliena dioecesi moretur, quamvis actus sit expeditus in dioecesi propria, pertinet ad Dioecesanum, seu Ordinarium, non autem ad Nunrium, vel alium Apostolicum delegatum ad certum genus causarum; Sive habentem jurisdictionem cum certo genere personarum, quoniam istud dicitur jus territoriale, ideoque pertinet ad Dominum territorii. **E**

Procedunt hæc ubi agatur de actibus, qui requirant executionem, vel coercionem de facto, ut sunt carcerare, torquere, fustigare, seu alias personam punire, vel bona ibi existentia exequi, & subastare cum similibus; Si verò agatur de actibus merè verbalibus, ut est citatio per nuntium, seu cursorem, vel per edictum, & tunc si citatio decreta est in alieno territorio, invalida quoque censenda erit, quoniam decernere importat jurisdictionem, quæ ibi non habetur; Sed si decernatur in territorio proprio, verbalis autem executio fiat in territorio alieno cum proprio subdito, qui moneatur ad comparandum coram proprio superiore, cum combinatione, quod alias contumax reputabitur, atque ad comminatas penas contumaciales procedatur, tunc DD. in diversas abeunt sententias; Alii enim negant; Alii verò affirmant; Istaque posterior opinio probabilior videtur; quamvis altera neque improbabili dici valeat, ideoque stylis, ac moribus locorum deferendum videtur. **F**

Cessant verò hæc, ubi de illo Iudice, vel Prælatò agatur, qui jurisdictionem habeat in personis, quæ in alieno territorio pernecessè vivunt, ut (ex. gr. sunt dictus Archiepiscopus

pus Nazareno in Oppido Barolitano, Episcopus Fesulanus in Civitate Florentiæ, ac Protector Almæ Domus Lauretanae in ipsa Lauretana, & Recanata. dioecesi, vel in aliis respectu clericorum, ac inservientium, aliorumque subditorum, quoniam data jurisdictione, ac potestate puniendi, & coercendi, concessa censentur per necessarium antecedens omnia ea, sine quibus ad id perveniri non potest; Ut etiam exemplificari potest in Prioribus, aliisque Prælatis Hierosolymitanæ Religionis, cujus milites, vel capellani professi vivunt more secularium in privatis domibus in Civitatibus, & Oppidis extra Commendæ, vel Prioratus septa, & sic in alieno territorio, in quo tamen iurisdictionem cum persona subdita sine licentia Ordinarii, seu Domini territorii exerceri potest.

Tertius casus est, ubi in aliena dioecesi, cum ipsius Diocesani subditis, pontificalia, vel alii actus jurisdictionales exercentur; Et tunc est casus indubitatus, cum sit formiter usurpare alienam jurisdictionem, & authoritatem, unde propterea de plano intrat utrumque decretum prædictum.

Idque verum, quamvis ille, qui hunc usum exerceat, aliquam jurisdictionem, tam in Ecclesia, quam in personis habeat, atque in ordine Episcopali accidentaliter reperiat, adeò ut cumuletur tam iurisdictione, quam potestate ordinis, quoniam sufficit, ut ista non concurrant cumulative in idem, sed disjunctivè; ad effectum, ut id fieri non valeat, cum pariter esset usurpare jurisdictionem Dioecesani in iis, quæ illi specialiter competunt; Ut puta Prælatus inferior, qui sine vere qualitate Nullius, ac sine territorio verè separato, ordinatum quasi Episcopalem jurisdictionem habeat in Ecclesia exempta, ac etiam cum clero, & populo alicujus loci existentis intra limites aliæ dioecesis, ut sunt aliqui Archiepiscopi, vel Archiepiscopatus, seu Decani, vel Præpositi &c. ipseque Prælatus, reperitur quoque in in ordine Episcopali constitutus; Vel quia (ut frequenter contingit) decoratus sit aliquo Episcopatu titulari in partibus infidelium; Vel quia dimissa Ecclesia Cathedrali, quam habebat, de hujusmodi prælatura inferiori profusus fuerit, ut præsertim ego vidi practicatam in quodam Saluzzio Bituntino, qui prius fuit Episcopus Morulensis, deinde pro meliori residentia, ac vicinitate propriæ patriæ, Episcopatum dimisit, atque obtinuit Prioratum Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Nicolai intrus Civitatem Barii, de Regio jurepatronatus, quoniam non exinde pontificalia hæc exercere poterit, dum in iis, quæ collationem ordinum, aliaque pontificalia concernunt, neque illi de clero, & populo dici possunt ejus subditi, cum isti inferiores Prælati post Concilium Tridentinum nullam habeant potestatem in collatione ordinum, vel in aliis sacramentalibus, & pontificalibus, & consequenter est alienam jurisdictionem usurpare, vel turbare.

Quartus casus est, ubi in propria dioecesi conferantur ordines clerico alienæ dioecesis; Et tunc ubi aliqua non accedat circumstantia, ob quam ille, cui ordines conferuntur, ipsius collatoris subditi effectus fuerit, & pariter planum est, ut id fieri non possit, arque contraveniri dicatur posteriori decreto *sess. 23. c. 8.* Ideòque solent esse quaestiones, quando alienæ dioecesis clericus effici dicitur beneficiis, ratione beneficii, vel familiaritatis, & de hoc agitur infra in loco peculiari collationis ordinum. **G**

In quinto demum; Aut igitur de aliis pontificalibus, ut sunt consecrationes Ecclesiæ, & altarium, ac vasorum, aliaque similia præter collationes ordinum; Et fieri possunt de licentia Prælati, qui est in omnibus Ordinariis, atque legem habet dioecesanam; Aut verò agitur de collatione ordinum, & de hac agitur ad dictam *sess. 23. de reform. cap. 8.*

Item in hac materia usus pontificalium in aliena dioecesi, habetur frequens usus privilegiorum Apostolicorum, quæ concessa fuerunt aliquibus interioribus Prælatis, ut in eorum Ecclesiis præsertim exemptis habeant usum pontificalium, etiam cum throno, seu baldachino, mitra, baculo, faldistorio, & aliis more Episcoporum, ut præsertim pro frequentiori usu, sunt Abbates Regulares Congregationis Sancti Benedicti, & similes; Ac etiam adsumt plures Dignitates principales in Ecclesiis Collegiatis exemptis cum jurisdictione, ac jure Prælaturæ; in Abbatibus enim Regularibus, per decreta Sacræ Congregationis Rituum statuta sunt certa tempora, ut scilicet non nisi in tribus anni solemnitatibus pontificaliter celebrare valeant. **H**

Quaestione cadente, an funera veniant sub nomine solemnitate, quod in eadem Sacra Rituum Congregatione, quandoque disputatum fuit. **I**

Ubi verò de illis Prælatis secularibus agatur hunc usum habentibus, in quibus hæc restrictio non vigeat, adhuc tamen iste usus moderatus esse debet, adeò ut aliqua dignoscatur differentia inter ipsos, & Episcopum, cui in propria dioecesi, utpotè inferiorum Prælatorum habituali, ac etiam in pluribus actuali superiori, major utique præminentia competat. **L**

Sub tit. de jurisd. disc. 20. & in supplemento.
 b ita decisum fuit per S. Congregationem Rituum de ann. 1672. pro Archiepiscopo Nazareno contra Archiepiscopum Tranensem, ut insinuat etiam in tit. Miscell. disc. 1. c. d. disc. 20. de jurisd.
 d d. disc. 20. de jurisd. & in Miscell. Ecclesiæ. disc. 22. hoc eod. lib. e. d. disc. 22. Miscell. Ecclesiæ.
 f d. disc. 20. de jurisd. & disc. 22. Miscell. Ecclesiæ.
 g ad sess. 23. de reform. cap. 8.
 h tit. de præminent. disc. 15. & tit. de jurisd. disc. 31.
 i eod. disc. 31. de jurisd. 1 d. disc. 15. de præm. & 31. de jurisd. & in Miscell. Ecclesiæ. disc. 1.

Ad sessionem septimam de Reform. cap. 2.

S U M M A R I U M.

- 1 Non debent nisi persona conferri plures Ecclesiæ.
- 2 Commenda, vel administratio non casus, ut unus sit sponsus plurium Ecclesiarum, & de ratione.
- 3 De ratione unionis plurium Cathedralium.
- 4 De eodem quoque ista unio non casus inconvenientia de quibus, n. 1.
- 5 De pluribus speciebus unionis.
- 6 Episcopus plurium Ecclesiarum unitarum in una earum residere potest, ac Tribunal habere.
- 7 Quomodo fieri debeat distributio Olei sancti consecrati per Episcopum duarum Ecclesiarum unitarum.

D I S C. VII.

Nimiùm opportuna fuit isto Conciliaris provisio, ut unus Prælatus, duas, vel plures Ecclesias obtinere non possit, ita tollendo abusum, qui etiam in Italia, aliisque partibus, nimium irrepserat, ut uni quàm plures darentur Metropolitanæ, & Cathedrales Ecclesiæ, in commendam, seu simplicem administrationem, absque onere residentie; eo modo quo dantur Monasteria, aliaque Ecclesiæ inferiores, ac etiam hodie in ipsis Metropolitanis, vel Cathedralibus ultra montes adhuc permittere congruit ex prudentialibus regulis, dum ita oves nunquam videbant faciem Pastoris, neque iste illas agnoscebat, unde propterea multa exinde irrepserunt mala, & inconvenientia.

Quamvis etenim, ex legali subtilitate, seu fictione, tolli diceretur absurdum, quod ita resulset, ut unus vir plures habeat uxores, ex eo quod non conferrentur in titulum, ideoque merum matrimonium non intercederet, sed darentur in simplicem administrationem, eo modo in dictis ultramontanis partibus, cernimus, quod Metropolitanæ, & Cathedrales (ultra pluralitatem,) committuntur etiam adolescentibus, atque constitutis in minoribus tantum ordinibus, adeò ut non sint verè Episcopi, sed Ecclesiæ vacare dicantur, earum provisio ne aliquo justo motivo interim suspensa; Ad instar illius administrationis, quæ Sede vacante committitur æononomo, & Vicario per Capitulum deputandis; Attamen spectato effectu, adeò dictum absurdum, ut unus vir plures habeat uxores, quorum nulli incumbat, vel alterum resultat inconveniens, quod istæ spirituales mulieres longam, pœnèque perpetuam viduatum patiantur, ipsique greges sint sine pastore.

Adhuc tamen, isto decreto non obstante, firma remansit plurium Metropolitanarum, vel Cathedralium antiqua unio fixa, & perpetua, quæ ex justo motivo tenuitatis, vel ex alia causa facta est, ut frequens in Italia hujusmodi unionum usus habetur æque principaliter, ut (ex. gr.) sunt Metropolitanæ Ecclesiæ Acheruntina, & Materanen. & Cathedrales Sutrina, & Nepesina, Cortonen. & Civitæ Castellana, & Viterbien. & Tuscanen. Pistorina, & Praten. Avelina, & Fregentien. Melphinen. & Rapollen. & pleraque aliæ similes in meis adnotationibus casuum particularium enunciatæ.

Isto verò casu non intrant inconvenientia, quæ in alio urgent; quoniam committuntur personæ in Episcopali ordine constitutæ, cum onere residentie, adeò ut matrimonium spirituale verè intercedat, ipseque provivus, verus pastor dicatur, seu vir, non plurium, sed unius uxoris, quo-

quoniam quoad Episcopum, unio habetur, ac si esset incorp...

Ut enim pluries advertitur plures species unionis in jure...

Hinc proinde emanat, quod (ut alibi advertitur) Episcopus...

Et consequenter, præsertim functio consecrationis olei...

a de præm. disc. 7. de benef. disc. 19. & sapius. b ibidem. c agit in Miscell. Eccles. disc. 26.

Ad sessionem septimam cap. 6. sess. 25. cap. 5. sess. 23. cap. 18. sess. 24. cap. 13. & sess. 25. cap. 9. de Reform.

S U M M A R I U M.

- 1 De quibus agit in decretis. 2 Regula revocatoria unionum præstat magnum obstaculum. 3 Distinguntur plures species unionum. 4 Quare hodie non audiuntur nova uniones Cathedralium. 5 In quibus casibus etiam hodie ista uniones Cathedralium fiant. 6 De questionibus cadentibus super confusione confinium. 7 Ex duabus Ecclesiis unius una est in una provincia, & altera in alia. 8 De differentia inter unionem subjectivam, & aequè principalem. 9 Quod plures Ecclesie materiales constituunt unam Cathedralium. 10 Unio Ecclesiarum Cathedralium fit solum per Papam.

- 11 Illa parochiarum, & Ecclesiarum inferiorum fit per Ordinarium. 12 De solemnitatibus necessariis in unione Ecclesiarum inferiorum per Ordinarium. 13 De iusta causa pro eadem solemnitate. 14 De unione beneficiorum canonicis, & dignitatibus, ut fieri non possit de reservatis, etiam si ad sit indultum. 15 Quid de non vacantibus, unde reservatio sit incerta, 16 Quæ causa requiratur pro ista unione. 17 Debet fieri singulis præbendis, vel canonicis. 18 Beneficia unius diocesis non ununtur illis alterius diocesis. 19 Non potest fieri unio Ecclesiarum parochialium. 20 Neque libera possunt uniri beneficiis patronatus. 21 Facultas uniuersa data Prælati, an sit personalis. 22 De regula revocatoria unionum, & de effectuione. 23 An unio fieri possit dignitatibus Cathedralis. 24 De unione dispensativa ad tempus, vel personalis. 25 De unione sociativa Ecclesiarum parochialium. 26 Ista unio solet laudabiliter dissolvi, & n. 35. 27 De unione seminario. 28 Unio non præsumitur, & quomodo probetur. 29 Quod in hoc non detur regula certa. 30 Quid considerandum sit in hac probatione. 31 De præscriptione unionis. 32 De modo providendi Vicariam Ecclesie parochialis unia. 33 De dissolutione unionis Ecclesiarum Cathedralium. 34 De eadem dissolutione Ecclesiarum parochialium, & aliarum inferiorum. 35 Et de dissolutione, de qua, n. 26. 36 Quomodo isto casu divisio facienda sit. 37 De eodem, & de speciebus hujus societatis. 38 De aliis ad materiam.

D I S C. VIII.

Agitur in his Decretis, de Ecclesiis, & beneficiis unionibus, tam factis de tempore, qua eadem Decreta...

Ipsarum autem unionum validitati, ac durationi praxis docet majus obstaculum præstare Regulam Cancellariæ revocatoriam...

De pluribus itaque unionis speciebus agit, ex quibus diversæ oriuntur questiones; Ideoque de illis, pro clariori resolutione, distinctè inspicendum est; Primum scilicet de unione...

De prima specie agi, nimium ratò contingit in hac Sacra Congregatione Concilii; Quinimo neque in Congregatione Consistoriali, cui magis ea congruit, quoniam, ut docet praxis, à Concilii publicatione citrà, frequenter agi contingit, præsertim in dicta S. Congregatione Consistoriali de novis erectionibus Ecclesiarum Cathedralium in locis Nullius, sive erectionibus Ecclesiarum Cathedralium, cum istius, vel aliarum adjacentium dimembratione, unde propterea examinari solet, an concurrant debita requisiti. C. Sed rarus est casus, quod agatur de unione plurium Ecclesiarum Cathedralium, cum ille frequens usus, qui habetur præsertim in Italia, sit antiquus ante Concilium. Aliqui verò hujusmodi unionis casus, qui post Concilium ha-

habentur, ut plurimum, non sunt de duabus Ecclesiis, quæ prius essent Cathedralis; adeo quælibet proprium haberet Episcopum, sed sunt occasione decorandi aliquem locum, qui prius esset Nullius, sed etiam in aliqua diocesi cum prælati tamen inferiori exempto, habente jurisdictionem ordinariam in clerum & populum, unde propterea consuetæ adessent discordiæ inter talem prælatum, & Diocesana; Ideoque clerus & populus hujusmodi loci pati nolit subjectionem erga locum, in quo sit Ecclesia Cathedralis, & ex qua causa hujusmodi controversiæ inconvenientia parere solent; Tunc enim, cum pro frequentiori contingentia, ipse locus, tam in dote, quam in qualitate non sit aptus erectioni novæ Cathedralis cum proprio, ac distinctio Episcopo, idcirco, cum prudentissimo consilio factum est, quod illa Ecclesia in Cathedralium erigatur, illeque locus Civitatis prærogativa decoretur, sed unico contextu, æquè principaliter uniatæ Ecclesiæ antiquæ, cum qua erant controversiæ, vel alteri pauperi Ecclesiæ pro facti & locorum qualitate, adeo ut in substantia, ac de facto unus sit Episcopus, quamvis quoad aliquas præsentias, & prærogativas, inter se reputentur duæ omnino distinctæ cum omnimoda independentia. D

In illis autem, quæ aliis ab antiquo essent Cathedralis, distinctos habentes Episcopos, postea verò, etiam à tempore antiquo unitæ reperiantur, cadere quandoque solent questiones, vel super finibus, eo quia ob unius Episcopi præsentiam illi consensu fuerint, & de quo agi solet, vel ad effectum distinctionis jurisdictionum Capitulum sede vacante; Vel ad effectum unionis beneficiorum, & Ecclesiarum inferiorum stante prohibitione ejusdem Concilii; ut beneficia unius diocesis non uniantur illis alterius. E Etiam quandoque ex jure Metropolitanarum, seu aliquis ex eis, quoniam praxis docet, quod ex hujusmodi Ecclesiis ita principaliter unitis, una sit in una Provincia, & suffraganea unius Metropolitanæ, alia verò sit in altera sub diverso Metropolitanæ, seu etiam exempta, & immediatè subiecta Sedi Apostolicæ. F Prout inter ipsas Ecclesias, vel dioceses, esse solent questiones, super ipsius unionis natura, seu qualitate, an scilicet illa sit coequalis, & æquè principalis, adeo quælibet suas jurisdictiones, & prærogativas retineat, cum omnimoda independentia ab altera, perinde ac si nullatenus unitæ essent, vel potius esset unio accessoria, & subiectiva, cum tunc illa Ecclesia, quæ alteri ita subiectivè unita est, supprenderetur, atque amittendo nomen, ac essentiam Cathedralis, jure cuiusdam alluvionis fiat pars, seu membrum illius, cui facta est unio, unde propterea antiqui fines confunduntur, atque illud territorium, quod prius fuit de per se & consuebat unam diocesim, efficitur pars alterius diocesis, vel territorii, quoniam ubi est æquè principaliter, habetur, ac si facta non esset, qualibet Ecclesia, vel diocesi in suo primævo statu continuante. G

Audiuntur etiam aliquando questiones, in hoc proposito unionis, etiam in una, eademque Cathedrali, vel diocesi, quæ ab eius primæva erectione semper unica fuerit, inter duas scilicet, vel plures Ecclesias in eadem Civitate existentes, earumque clericos, quod earum quælibet præterit esse Cathedralis, dum in jure receptum est (ut aliis innuatur,) quod quamvis Ecclesia Cathedralis formalis sit unica & individua, attamen ea, constituit, seu efformari potest per plures Ecclesias materiales, earumque Canonicos, & clericos, adeo ut una sit Ecclesia in tot membra distincta, atque unum & idem sit Capitulum, cum aliqua divisione exercitii jurium cathedralicorum, ipsa substantia indivisa remanente. H

Adinstar illius divisionis, quæ datur in exercitio juris patronatus, vel juris conferendi, quod est individuum, sine illius divisionis jurisdictione, ac fructuum, quæ ex consuetudine Lombardiæ, aliarumque partium datur etiam in feudis dignitatibus, quæ de sui natura individua sunt, cum similibus. I Altera unionis species est illa, quæ fiat plurium Ecclesiarum parochialium; Notabilem autem differentia est inter hanc speciem, ac præcedentem plurium Ecclesiarum Cathedralium, quoniam illa Cathedralium per alium fieri non potest, nisi per Papam, ad quem unice, ac privativè ad quoscumque pertinet dioceses, ac territoria unire, vel dividere, unde propterea questiones potius sunt in fieri, quam in facto esse, in examine scilicet, quod fit in Sacra Congregatione Consistoriali, & quandoque etiam (licet nimium rarò) in ista Concilii (super consultatione Papæ faciendâ, an unio, vel respectivè novæ erectioni locus esse debeat, necnè L; Sed postquam id jam sequutum est nullæ, vel nimium raræ

sunt questiones super jam factæ unionis, vel respectivè novæ erectionis nullitate; Eo quia, cum prævio diligenti examine, ac informatione, & justificatione omnium circumstantiarum, & causarum, non autem ad Partium solam supplicationem, vel assertionem id fieri solet, idcirco non de facili intrare potest obreptio, vel subreptio, sive defectus intentionis, cujus tantum questiones cadunt, cum nulla cadat potestatis. M

Non sic est in ea unione, quæ fiat Ecclesiarum parochialium, seu aliarum inferiorum per Episcopum, seu alterum loci Ordinarium, quoniam potestatis etiam quæstio intrat, atque nullitas actus deduci solet, ex defectu solemnitatis, vel ex altero causæ. Siquidem tam dismembratio, quam respectivè suppressio, vel unio redolent speciem prohibita alienationis bonorum, ac jurium Ecclesiæ, ideoque ad validitatem copulativè requiruntur solemnitates, & causa.

Veram solemnitatem hujusmodi actus, in eo differunt à verâ, & formali alienatione bonorum, in quibus non intrat dispositio Canonis in cap. Terrulas, quod scilicet ad præscriptum juris canonici novi in Extrav. Ambrosiana, requiritur beneplacitum Apostolicum; in hujusmodi autem unionibus, vel dismembrationibus, istud non esse necessarium, sed sufficere solemnitates ad normam antiquioris juris canonici, nempe consensus Capituli, ac etiam ille Rectoris, & populi, aliorumque intereratorem. N

Causa verò juxta generalem regulam alienationum consistit in necessitate, vel in magna utilitate, ideoque desuper certa statui non potest regula generalis, cuicumque casui applicabilis, cum pendat ex facti, an singulorum casuum circumstantiis; Illa verò generalis regula habetur, ut de justa causa constare debeat formiter cum processu servatis servandis desuper habito, non autem per assertionem ipsius Episcopi, vel Prælati, cui in hoc non creditur, nisi temporibus antiquioris juxta cum observantia justificationis causæ, ac solemnitatis præsumptionem inducat. O

Tertia specie unionis est ea, quæ fiat beneficiorum simplicium præbendis canonicis ad præscriptum alterius Concilii Decreti, & tunc ut unio valida remaneat, suumque forsitur effectum, plura desiderantur; Primum nempe, ut fiat de iis, quæ jam vacata sub reservatione, vel affectu Apostolica non cadant, sed sint ad liberam collationem ipsius Ordinarii, qui unionem faciat; Idque adeo verum, quod etiam ipse habeat indultum conferendi reservata & affecta (quod Cardinalibus, & aliquibus nimium qualificatis Prælati concedi solet) non possit affecta, vel reservata unire. P

Si verò fiat de vacaturis, quæ nullam personalem, vel realem habeant reservationem, vel affectionem, neque illorum vacatio imminet, adeo omnino incertum sit, de quo tempore illa vacari debeant, & tunc sustinerent, dum contingere potest vacatio in mense Ordinarii; Secus autem, ubi probabiliter creditur, quod vacatio debeant cadere sub reservationibus, vel quæ ex infirmitate, aliobè statu possessoris, vel ex tractatu matrimonii, aut militiæ, vel officii, ad sit imminetia vacationis in mense reservato, tamquam per speciem eorum, quæ habemus ad materiam Regulæ de infirmis resignantibus; Sive eorum, quæ habemus in materia fraudulente subinfeudationis, vel ubi (ut quandoque practica vi) possessores beneficii, occasione alicujus officii, vel exercitii, sive pro assequenda Episcopali dignitate, per plures annos mortam taxerit in Curia Romana verisimiliter nunquam discesserunt, nisi quatenus occasio sperati Episcopatus causet residentiam, quoniam tunc beneficia per ipsum possessa, quamvis non subjaceant fixæ, ac invariabiliter reservationi, vel affectioni reali, vel personali, cum possit ille deservere Curiam, regrediendo ad patriam, vel alium locum, atque ita tollere occasionem reservationis localis; Attamen sit casus verisimiliter non separatus, seu potius è converso verisimiliter speretur mors in Curia, seu vacatio per assensionem Episcopatus, sed dispensativa retentio nascatur, quæ eundem operatur effectum, quoniam tunc intrare videtur eadem ratio imminetia, vel fraudis. Q

Alterum requiritum consistit in justa causa tenuitatis præbendarum, adeo ut saltem moralis necessitas tenuitatis, ac decentioris cultus Ecclesiæ ita exigat, non autem si fiat ad ditationem, vel superabundantem provisionem possessorem. R

Tertium est requisitum, ut fiat singulis præbendis pro eorum respectivè tenuitate, ac necessitate, non autem Capitulo, seu mensæ Capitulari in universum, cum tunc unio non sublineatur. S

18 Quartum est, ut sit de beneficiis illiusmet diocesis, cum Concilium expressè prohibeat unionem beneficiorum unius diocesis, præbendis canonicalibus, vel parochialibus alterius diocesis; Id etenim contingere solet, quando unus & idem Episcopus, duas, vel plures possideat Ecclesias simul unitas, adeo ut de facto quod earum regimen pro unica reputentur, juxta primam speciem unionis, supra recensitam, quoniam si unio sit æquè principaliter, intrat etiam prohibitio. T

19 Quinto, ut non sit de Ecclesiis parochialibus, seu aliis residentialibus, sed de simplicibus; Quamvis enim praxis doceat unionem plurium Ecclesiarum parochialium canonicibus, vel dignitatibus Cathedralium, seu Collegiarum, ipsisque mensis capitularibus, vel monasterialibus, ut patet ex iis, quæ insinuatur infra, *disc. seq.* occasione agendi de vicariis parochialium unitarum; Atque si detur aliquis casus posterior, referendus est Apostolicæ auctoritati, qua concurrerit, prædictorum requisitorum necessitas negligitur, cum Papa hujusmodi prohibitionibus, absque dubio dispensare valeat, de iis verò agitur, quando uniones fiant per Ordinarios; Et sexto, ut beneficia libera collationis non uniantur beneficiis de jure patronatus, ut ita servilem naturam non assumant. V

21 Et quoniam quandoque Ordinarius Sedes Apostolica concedit indulgentia uniones pro constructione, vel restitutione aliquarum Ecclesiarum, seu ecclesiasticorum locorum ut præsertim cum Sancto Carolo Borromeo (illorum temporum qualitate exigente) practicum fuit; Hinc proinde quæstiones cadere solent, an concessio censetur personalis, adeo ut ad successorem transeat, necne, sive quomodo talia indulgentia intelligenda & practicanda sint; Idque certam regulam generalem, cuiusque casu applicabilem non recipit, cum non sit punctus juris, sed facti, ex ipsius facti particulari qualitate, & circumstantiis decidendus, ut in meis beneficalibus notis, seu observationibus advertitur. X

22 Quomodocumque autem unio fiat; Vel scilicet cum Apostolica auctoritate, ob quam dictis requisitis non subjaceat, vel cum illa Ordinarii, in qua dicta requisita verificentur, unde propterea valida & legitima censenda sit; Adhuc tamen alterum verificari debet requisitum, quod effectum sortita fuerit, antequam contingat novi Pontificis creatio; Illa etenim contingente, re adhuc integra, priusquam scilicet unio effectum sortitur, tunc unio, ut plurimum, iniutilis remanere solet, ob regulas Cancellariæ, quas novas Pontifex in crastinum suæ assumptionis edere solet, inter quas est regula, quorumcumque unionum revocatoria, quoties pro Divini cultus necessitate facta non sint; Istoque casu necessitas non sufficit moralis pro Ecclesiæ majestatem, ac decentiori cultu, ut pro facti circumstantiis sufficere videatur ad verificationem unius ex dictis requisitis; Sed debet esse vera & præctica, quia nempe præbendis canonicæ, ac etiam distributiones quotidianæ essent adeo tenues, quod vel non reperiretur, qui eas acceptaret, ideoque vacationem paterentur, vel quod earum possessores cogentur Ecclesiæ cultum, ac servitium deserere, ut vicium sibi parare possent, ideoque magna differentia est inter unam, ac alteram speciem necessitatis. Y

Quæstione cadente, an & quando sequuta dicatur æquatio, in qua regula est, ut illa sequatur in parte, sufficit in totum, quod aliquas recipere solet declarationes, ut in dictis beneficalibus adnotationibus advertitur. Z

23 Cum autem Decretum conciliare loquatur de præbendis canonicalibus, hinc orta fuit quæstio, an dignitatibus Cathedralium, seu Metropolitanarum, hujusmodi uniones fieri valeant, ubi eadem urgeat ratio; Atque licet litera legis, negativam suadere videatur; Affirmativam tamen, probabilis suadet identitatem, imò majoritas rationes, atque ita me scribente per Sacram Congregationem Concilii declaratum fuit, ut in eisdem beneficalibus notis advertitur. A

24 Ultra dictas unionis species; Altera dari solet unio dispensativa, ex Apostolica auctoritate perpetua, vel temporalis puta dignitatis, & canonicatus ejusdem Ecclesiæ; Verum desuper regula certa, & generalis non habetur, cum sit quæstio voluntatis, nulla verò potestatis, quæ in beneficiis absoluta est in Papa. B

25 Datur etiam, potius ex antiqua consuetudine, quædam alia species unionis Ecclesiarum, præsertim parochialium, quæ coæquali jure sociativa sit per quamdam speciem communionis, quod scilicet, absque distinctione finium, vel per-

sonarum, in aliqua Civitate, vel Oppido, duæ vel plures Ecclesiæ parochiales promiscuè curam exercent; Idque ut plurimum contingere solet; Vel quia antiquiori tempore unica esset Ecclesia, postmodum verò populo excrecente altera constructa esset; Vel & frequentius præsertim in aliquibus Apuliæ, & Calabriæ, vel Sicilia partibus, in quibus id in usu esse videtur) id contingit ratione ritus græci, cum quo in illis partibus antiquiori tempore populus vivebat, eo quia Imperatore Constantinopolitano aliquam dominationem retinente in Italia partibus respondentibus ad mare Adriaticum, vel Jonium, Constantinopolitanum Patriarcha in eis se ingerebat, atque ritu græco, ut plurimum vivebatur; unde propterea, dicta intrusione cessata, Sedes Apostolica ejusdem ritus continuationem permisit, prudenter tamen curata fuit introductio ritus latini in alia Ecclesia ad hoc erecta, & cum diverso Rectore, utque paulatim universus populus Latinum ritum assumpserit; Ideoque utraque Ecclesia eandem sortita est naturam, atque continuavit idem promiscuum exercitium. C

In plerisque tamen partibus, ad ejusdem Conc. Tridentini monitum, finium divisio introducta est. D

De quarta inspectione super unione quæ fiat seminario agitur infra ad *sess. 23. de reform. c. 18.*

Circa quintam inspectionem, quæ facti potius quam juris est, super unionis scilicet probatione; Regula generalis est, ut ea non præsumatur, sed per allegantem plene, & concludenter probanda sit, atque aliis fundata est intentio ejus, qui dicit, ut beneficium, cujus unio negatur, stet de per se independentes. E

Quando autem adest illius titulus explicitus, tunc nulla cadit quæstio probationis, cum ea non detur in claris, & expressis; Solùmque intrat quæstio potestatis, seu validitatis; Ideoque forenses quæstiones in hac materia cadunt, ubi de adminiculativa, seu præsumpta probatione agitur, quæ etiam admittitur, sed est difficilis, cum adminicula, & argumenta debeant esse invocata, non autem æquivoca, & referabilia ad jus patronatus, vel ad subjectionem, seu censuram, &c. F

Atque hinc manat, ut certa regula generalis statui non valeat, cuiusque casu applicabilis, erroneumque sit cum regulis, ac propositionibus generalibus procedere, cum totum pendeat ex facti qualitate, & circumstantiis Judicis arbitrio pensandis, cum solita regula, *ut singula, qua non profunt, &c.*

Illud autem potissimum, pro hujusmodi arbitrio regulando, in consideratione habendum est, de qua scilicet specie unionis agatur, ex tribus pluries recensitis; Ubi etenim agatur de illa, quæ æquè principalis dicitur, sive de altera, quæ sit sociativa, vel coequalis, tunc cum istæ species sint favorabiliores, vel minus præjudiciales, idcirco leviores probationes admittuntur; Secus autem ubi de accessoria, & subiectiva, quæ odiosa, magisque præjudicialis censetur. G

Si verò ad sit unionis titulus explicitus, quide stricta juris censura invalidus, vel aliis inefficax dici mereatur. Quædragenaria verò, vel major pacifica observantia accedat, tunc id sufficit, nisi titulus adeo clarè infectus sit, ut malam fidem positivam ita inducat, quod præscriptionem impediatur. H

Inter plures autem unionis effectus, ille est præcipuus, circa modum providendi Ecclesiæ, quæ sit unita, præsertim ubi animarum cura illi incumbat, & de hoc habetur infra; Et de aliquibus aliis effectibus in *cap. proxime sequenti.*

Demum quoad sextam, & ultimam inspectionem, super unionis dissolutione; Ubi agatur de illa duarum Cathedralium, tunc nulla desuper juris regula statui potest, cum id pendeat ab arbitrio, seu voluntate Papæ, qui pro facti qualitate, ex consultatione frequentiori Sacræ Congregationis Consistorialis, in pleno Consistorio de ista agere solet; Nullus autem, vel nimium rarus est in Cathedralibus, ab antiquo unitis, casus dissolutionis, Secus autem ubi agatur de illis unionibus potius de facto, quàm de jure, quæ personales, vel accidentales tantum sunt, puta quia Episcopo unius Ecclesiæ ex justa causa altera commendatur, cum tunc verum non sit unio, & consequenter non intrat terminus dissolutionis, sed potius alter resolutionis actus, tamquam ex cessante causa.

In Ecclesiis autem inferioribus, præsertim parochialibus; Quando agatur de unionis accessoria, & subiectiva, vel etiam de altera, quæ æquè principalis dicitur, adeo ut de facto unus utriusque sit rector, tunc pariter nimium rarus est casus dissolutionis, quæ cum species alienationis dicitur,

atur; exigit rigorosus solemnitas, & causam, ideoque ubi Apostolica auctoritas non accedat, non de facili verificabilis est validitas illius dissolutionis, quæ cum solâ auctoritate Ordinarii fiat. I

35 Ubi verò de illa unione agatur, quæ sociativa sit, in parochialibus frequenter contingibilis ut supra, quia nempe quælibet suos habeat rectorem, ac ministrum, exercitium autem sit promiscuum, & coequalis, absque finium, vel ovium distinctione, & tunc Sac. Conc. Trid. enixè laudat, quinimò præcipere videtur divisionem, ut oves certum ac proprium agnoscant pastorem. L

36 Quæstiones autem cadere solent super modo divisionis, an ista æqualis, vel inæqualis esse debeat, regula verò est pro æqualitate, nisi facti circumstantia limitationem suadeant, ideoque certa norma statui non potest. M

37 Atque in hoc major difficultas super ipsius sociativæ unionis substantia, vel origine esse solet, an scilicet Ecclesiæ unitæ, ab initio essent æquè parochiales, eandem habentes jurisdictionem, seu prærogativam jure communis coequalis explicitæ, vel implicitæ promiscuum exercitium habentes; Vel potius ab initio unica esset, à qua altera tamquam filia, seu ad juxta prædiisset, ut latius in meis beneficalibus adnotationibus habetur, cum tunc diversâ sit dividendi ratio exhibendâ. N

38 De aliis autem ad materiam unionis in rerum beneficalium adnotationibus agitur, ideoque ibi videndum est, O

- a *Sub tit. de benef. disc. 7. & 19. & disc. 43. cum plurib. seqq. & de unione Ecclesiarum Cathedralium, sub tit. de præm. disc. 7. b supra in præmio.*
- c *d. disc. 7. de præm. tit. i.*
- d *ead. disc. 7. de præm. & de benef. disc. 19. & in Miscell. Eccles. disc. 26. e d. disc. 19. de benef. disc. 7. de benef. & disc. 7. de præm.*
- f *d. disc. 7. de benef. & disc. 7. de præm.*
- g *ead. disc. 7. de præm. & disc. 26. in Miscell. & disc. 19. de benef. h sub tit. de præm. disc. 2. & 3. cum seq. i tit. de feud. disc. 8. l. d. disc. 6. de præm. m tit. de præm. disc. 1.*
- n *tit. de alien. & contr. prob. disc. 1. de paroch. disc. 34. & seq. o ibidem. p tit. de benef. disc. 7.*
- q *ead. tit. de benef. disc. 7. & 43. & seq.*
- r *ead. tit. de benef. disc. 43. & seq. s ibidem.*
- t *ead. tit. disc. 19. u d. disc. 19. & 43. & seq. eod. tit.*
- x *ead. tit. de benef. disc. 47. y d. disc. 43. eod. tit. z ibidem. a eod. tit. disc. 46.*
- b *tit. de Regal. disc. 148. & frequenter tit. de benef. disc. 32. d tit. de paroch. disc. 27.*
- c *tit. de præm. disc. 9. & in Miscell. Ecclesiastic. disc. 12. & 13.*
- e *locis citatis de benef. & tit. de paroch. disc. 12. & 13. f proxime supra, de paroch. g ibid. & de præm. disc. 7.*
- h *tit. de benef. in supplemento in Nolana parochialis.*
- i *d. disc. 34. & 35. de paroch. l eod. tit. de paroch. disc. 33. m eod. disc. 33. n eod. disc. 33.*
- o *tit. de benef. disc. 7. 19. & 43. cum plurib. seqq. & in suppl. & de paroch. disc. 12. & 13. & de præm. disc. 7.*

Ad sessionem septimam cap. 7. sess. 21. cap. 6. & sess. 25. cap. 16.

S O M M A R I U M.

- 1 De provisione Vicarii in Ecclesia parochiali unita cum assignatione congrua.
- 2 Etiam ubi Ecclesia sit unita Capitulo, vel Collegio.
- 3 Idque solet demandari per Sac. Congregationem Concilii.
- 4 An Vicarius debeat esse unicus, vel plures.
- 5 Quod hac multiplicitas non adverteatur unitati Ecclesiæ, ejusque Rectori, & de ratione.
- 6 An Vicarius debeat esse perpetuus, vel manualis, & regulariter debeat esse perpetuus in secularibus.
- 7 Quanta sit congrua Vicarii.
- 8 Quanam incerta in congrua non computetur.
- 9 Quando possit esse minor, quam quinquaginta, & quid in Ecclesia paupere practiceatur.
- 10 Et quando debeat esse major.
- 11 Si loco congrua assignentur certa bona, non curatur subsequens diminutio, vel augmentum.
- 12 Item si Vicario assignentur omnia bona cum certa pensione Curato habituali.
- 13 De ratione differentiarum inter Curatum actualem, & habitualem.
- 14 Hac taxa pertinet ad Ordinarium, exemptione non obstante.

- 15 De aliis speciebus deputacionis Vicarii.
- 16 An Vicarius deputet alium Vicarium.

D I S C. IX.

Præsupposita valida unione, juxta adnotationes in cap. I proxime præcedenti; Præsertim in hoc Decreto, Ecclesiæ unitæ visitatio, ac provisio, ut onera eidem injuncta, illud præsertim curæ animarum, non negligantur, sed exactè impleantur, ideoque in eis, pro exercitio curæ, vicarius deputari debeat, qui rectoris vices suppleat, atque de facto parochi personam præstent, parteque gerat, congrua eidem vicario pro sustentatione, ac laboris mercede assignanda per rectorem, vel prelatum Ecclesiæ, vel beneficii, cui parochialis unita sit, ideoque habitualis cura incumbat, quatenus jam per vicarium provideri solitum, istud onus expleatur.

Ubi verò id non practiceatur, quia nempe (ut in plerisque partibus etiam hodierna praxis docet, atque antiquiori tempore frequentior erat) Ecclesia curata, unita esset alicui Capitulo, vel Collegio seculari, vel regulari, cum exercitio promiscuo poenens omnes canonicos, vel collegiales; Tunc provideretur, ut certus vicarius, sive sit de eodem corpore, sive extra, deputari debeat, ut ita oves certum habeant pastorem, quem agnoscere debeant; Et è converso certa sit persona, quæ sciat illud onus sibi incumbere, & à qua Episcopus in visitatione, fide alias, rationum redditionem de sibi commissis ovibus petere valeat. A

Hinc proinde, quando contingit, quod occasione relationis, quæ fieri solet in visitatione liminum, Sacræ Congregationis Concilii, ad istius notitiam deveniat, ut adhuc in eodem antiquo usu continetur, quod scilicet exercitium curæ sit promiscuum poenens omnes de Collegio, vel Capitulo, per eam enixè præcipi solet hæc deputatio vicarii ex eodem Collegio, vel extra, prout facti qualitas exigat. B

Super vicarii autem unitate, vel pluralitate, nihil statutum est, & merito, cum id ex facti qualitate pariter pendeat, an scilicet unus tantum sufficere possit, vel potius duo, vel plures requirantur.

Quamvis etenim rectorum, seu parochorum pluralitas de jure prohibita sit ob inconveniencies ne una mulier, duos, vel plures habeat viros; Attamen id procedit in eo, qui sit verus rector, ac sponsor Ecclesiæ, non autem in hujusmodi vicariis, qui potius famulorum, ac operatorum jure censendi sunt, cum id dictæ unitatis non adverteatur, eodem modo quo eidem non adverteatur, ut ipsamet cura habitualis sit poenens aliquod Capitulum, vel Collegium, constitutum ex pluribus personis, quoniam unicus censetur parochus representatus ab ipso corpore mystico, seu politico, constituyente unam personam formalem, vel intellectualem, singuli autem non sunt parochi, ut de hoc advertitur supra in proposito ætatis, quæ in beneficiis necessaria est, quod scilicet in singulis non desiderantur illa requisita, quæ necessaria sunt ad beneficii curati assignationem. C

Minusque expressè, ac determinatè statutum est, circa vicarii qualitate, an scilicet perpetuus, vel manualis esse debeat, cum id Ordinarii arbitrio remissum sit; Concilii verò sensus, clarius, à Pii V. Constitutionibus comprobatus est, ut perpetuus esse debeat, quatenus ille particularis extra gremium Capituli, seu Collegii deputari solet, vel expediat, Ubi verò de ipso Capitulo, vel Collegio, tunc destinatur canonicatus, cui fixa sit ista vicaria, ut præsertim super hujusmodi perpetuitate per Constitutionem Pii V. provisum est in Capitulis Ecclesiarum Urbis, quibus cura animarum incumbat; D In Ecclesiis autem regulatibus manualitas magis congrua est.

Quo verò ad congruam vicario assignandam, Concilium in his nihil certum determinavit, sed Ordinarii arbitrio remissit, pro facti qualitate, ac oneris proportionem; Desuper tamen providit Constitutio Pii V. ut scilicet congrua esse debeat certa, non major centum, sed non minor quinquaginta scutorum, que ducatorum monetæ regionis; Remanente arbitrio circa medium inter utrumque extremum; In ea tamen non computatis illis incertis emolumentis, quæ ratione merè personalis laboris habeantur, sive quæ ex merè voluntaria accidentaliter devotione obviant, adeo ut ex plurium annorum experimento quandam certitudinem saltem moralem non habeant; Secus autem, ubi dicta moralis certitudo accedat, cum tunc in fructu, seu redditu veniant. E

Eatenus autem congrua minor quinquaginta esse non potest, quatenus ipse Ecclesiæ curate, quæ unita sit, emolumenta sint majora; Secus autem si ad hanc summam non ascen-

ascendant, cum tunc sufficiant Capitulo, vel alteri curam habitualem habenti, omnia emolumenta vicario assignare; Sive in quibusdam exiguis Cathedralibus, vel Collegiatis, loco congruè assignari solet vicario, qui etiam sit Canonicus portio massæ grossæ distributionum, suppleto quod deest, admittendo servitium cura loco servitii chori. F

10 Et è converso summa major centum, (cujus excessus prohibitus est) intelligenda venit de congrua pro ipsius vicarii mercede, ac sustentatione, non autem, ubi populi numerus, vel Ecclesiæ qualitas, aliavè facti circumstantiæ, majores operarios, alioque sumptus exigant, adeo ut quandoque praxis doceat, quod etiam ter, vel quatuor centum, alia- vè major summa assignetur vicario, qui alia onera supporta- re debeat. G

11 Quandoque autem contingit, quod ad hujusmodi oneris annuum præstationem evitandam, ac etiam ad illas dirimen- das lites, & controversias, quæ ortiri solent præsertim super emolumentis incertis, usus inolevit, quod Capitulum, vel alter, cui habitualis cura incumbat, assignet vicario certa bona, vel jura, loco congruè, per quamdam speciem tran- sactionis, aliis bonis pœnes ipsam Rectorum habituaem remanentibus; Tractu verò temporis, bona, vel jura assi- gnata, diminutionem recipiant, unde propterea vicarius suppletionem petere solet; Verum ea regulariter negatur, quoniam in hoc attenditur tempus conventionis, non autem subsequuta eventualitas, quæ sicuti produxit decrementum, ita producere potuisset incrementum, quod ipsius Vicarii ef- fet, nisi diminutio adeo magna esset, ut ea quæ remanent, non sufficiant ad sustentationem, adeo ut cogatur vicarius curæ exercitium deserere, cum tunc iniret Judicis arbitrium pro suppletione. H

12 Et è converso, idem usus præbuit, ut remaneant omnia Ecclesiæ bona, & emolumenta pœnes vicarium, qui certam quotam, vel certam quantitatem, fructuum, vel pecuniarum, singulis annis, vel temporibus præstare debeat Rectori habi- tuali; Tractu verò temporis, bona, & emolumenta, magnum recipiant incrementum, unde propterea Rector habitualis, nimium modicam reputet ejus portionem, atque petat pro- portionatum argumentum; Verum pariter illud regulariter denegandum est, nisi forte tales sint facti circumstantiæ, ut magnam injustitiam, ac speciem iniquitatis redoleant, adeo- ut Judicis officium, vel arbitrium intret. I

13 Ubi verò agatur de casu converso, quod scilicet bona assi- gnata vicario cum onere certæ quantitatis, tamquam per speciem pensionis notabiliter diminuatur, adeo ut pensio nimium excessiva remaneat; Tunc, licet eadem sit regula, tamen facilius intrat limitatio pro moderatione, quoties scilicet id, quod remanet, non sufficiat ad sustentationem vicarii, aliaque expensas necessarias.

14 Ratio differentiæ inter unum casum, & alterum confi- sit, non in favore personæ, sed in favore Ecclesiæ, vel animarum, ne aliàs cura, & cultus respectivè, deseratur; Ita enim ratio è converso non intrat, quoniam nihil refert, quod illa Ecclesiæ, vel dignitatis, cui facta est unio, atque habitualis cura competit, majorem, vel minorem habeat provisionem, cum id persone possessoris dignitatis, vel pre- lature, privatam utilitatem concernere videatur; In casu autem converso, viget præjudicium tertii, ipsius scilicet Ecclesiæ ejusque cultus, vel animarum, quarum cura vicario commissa est. L

15 In his autem controversiis, ab Ordinario decidendis, Ecclesiæ, vel personarum privilegia exemptiva, nil suffra- gantur, cum in iis, quæ animarum curam concernunt, etiam cum Ecclesiis, vel personis exemptis, intret plures in præ- cedentibus infinuata jurisdictione à Conc. Tridentino delegata Ordinario loci, habita potius ratione ovium regendarum, quam Rectoris.

16 Alia est vicarii, vel coadjutoris deputatio, quæ præcipi- tur à Concilio ob Ecclesiæ vacationem pendente concursu, vel ob illiteraturam parochi, & de hac specie agitur ad sess. 24. de reform. cap. 18. ubi de materia concursus ad parochia- les, earumque provisione.

17 Regulariter autem vicarius alium non deputat vicarium, sed id pertinet ad Rectorem habitualem, nisi legitima con- suetudo, vel conventio aliud fudeat, M

a de paroch. disc. 18. 20. 22. & in aliis. b ibidem. c sub tit. de benef. disc. 55. & 95. d tit. de paroch. disc. 22. e cod. tit. de paroch. disc. 17. cum plurib. seqq. & de hac distinctione incertorum sub tit. de benef. disc. 90. & sub tit. de jurepatr. disc. 10. f cod. tit. de paroch. disc. 20.

g infinuatur locis citatis, ac etiam in Barchionen. eod. tit. in supplemento. h cod. tit. de paroch. disc. 19. & in dicta Barchionen. in suppl. i in dicta Barchionen. congrua in supplemento. l in eadem Barchionen. in supplemento. m d. tit. de paroch. disc. 17.

Ad sessionem septimam de Reform. c. 15. sess. 22. c. 8. & 9. & sess. 25. etiam de Reform. c. 8.

S U M M A R I U M,

- 1 De visitatione hospitalium, & piorum locorum.
2 In quibus cadat hæc visitatio, & potestas.
3 Ad quid prosint declarationes Sac. Congregationis.
4 Quid obset lex fundationis.
5 De eodem, de quo, n. 3.
6 De eodem lege fundationis.
7 De limitatione ubi fundator vivat, quomodo intelli- gatur.
8 Quomodo Episcopi in hoc se gerere debeant, & n. 13.
9 An Communitates veniant sub nomine fundatoris vi- ventis.
10 De privilegiis exemptivis, præsertim illis Basilica La- teranensis.
11 De Confraternitatibus existentibus in Ecclesiis Regula- rium.
12 De præmissis ubi agatur de locis, in quibus istorum de- cretorum observantia negetur.
13 De eodem, de quo, n. 7.

D I S C. X.

DE visitatione Ecclesiarum, & piorum locorum in gene- re agit supra; In his autem decretis agit de hospi- talium, aliorumque piorum locorum, vel collegiorum, & confraternitatum recta administratione, ipsiusque hospi- talitatis congruo exercitio, ac rationum redditione; In primo etenim, Episcopis, aliique Ordinariis inungitur cura, ut (exemptionis privilegio non obstante) hospitalia ab eorum administratoribus bene, ac fideliter administrantur; In se- cundo disponitur, ut ea visitare valeant; In tertio, ut admi- nistratores rationes reddant Ordinario, qui eorum redditio- ni assistere potest; Et in ultimo præcipitur, ut ipsa hospita- litas bene, & cum debita charitate exercentur, quatenus il- lam exercendi occasio adsit cum peregrinis, vel respectivè infirmis, juxta eorum qualitatem, seu fundationem; Qua- tenus verò pro locorum qualitate occasio desit, disponitur super fructuum, ac reddituum applicatione aliis piis ope- ribus; Quare de his distinctè agendo.

Quatenus pertinet ad visitationem, ex qua de consequen- ti resultat, inspectio rectæ administrationis; In temporali Ecclesiæ Ditione, quæ sub Status Ecclesiastici vocabulo ex- plicari solet, aliique Ditionibus, in quibus hujus Sac. Conc. observantia viget, adeo ut non intrent illæ quæstiones, quæ in aliquibus Ditionibus cadere solent ratione limitationis contentæ in eodem Decreto conciliari ob immediatam scilicet Regis, vel alterius Principis protectione, quando hæc verificari dicatur, necnè sive ob contrariam consuetudinem, ob quam prætendatur hujusmodi conciliaria Decreta, in ro- to, vel in parte, non esse usu recepta.

Tunc nullæ, vel nimium rarè super audiuntur quæstio- nes super ipso jure visitandi in genere, ac super jure deman- dandi ea, quæ concernunt hospitalitatem, sive Divinum cultum, aut circa ipsa ecclesiastica, vel pia opera, quæ insti- tuto exercentur, sed cadunt quæstiones circa ea, quæ respu- citant meram temporalitatem; Sive quia Ordinarium velit, ultra contenta in his decretis, ejus dilatare fimbrias, atque sub prætextu visitationis, vel revisitationum, procuratio- nis, vel aliàs contributiones exigere, aut de redditibus par- ticipare, ut in aliquibus diocæssibus vidi prædicatum, adeo- ut ex aliis supra infinuatis, occasione agendi de visitatione diocæssis in genere, hujusmodi emolumenta haberi soleant in nota tanquam fructus certi, & corpora reddituum.

Super hoc enim desuper haberi solent recursus ad hanc S. Congregationem Concilii, vel ad alteram Episcoporum, & quarum una, vel altera, opportune dantur provisiones, seu manant declarationes, quarum plures recententur per con- manant Collectores, aliavè circumferri solent manufacturæ, quarum notitia oportuna quidem, & congrua est, quoniam præcedentibus declarationibus nimirum deferri solet pro de- cidendis casibus, qui jam decisis similes videantur; Non ta- cidendis casibus, qui jam decisis similes videantur; Non ta- cidens, ac ad literam in eis immorandum est per ipsammet

Congregationem, quoniam rari sunt casus, in quibus omni- moda verificetur similitudo, cum sæpius ex diversis loco- rum, ac personarum, & operum, ac temporum circum- stantiis, diversimodè decernere congruat, prudentialibus regulis quandoque id exigentibus, præsertim inspicendo finem, seu animum, ex quo Ordinarius se ingerere velit, & quandoque inhibendo, & quandoque certum modum præ- scribendo.

4 Prout etiam quæstiones cadunt super altera limitatione in eisdem Decretis contenta, quando lex fundationis aliter sua- deat, cum desuper variæ habeantur resolutiones, ac etiam opinionum diversitates, super dictæ legis intelligentia & an respectu visitationis, specifica, seu individua mentio neces- saria sit; Sive an, & quæ dignoscatur differentia inter dispo- sitionem contentam in uno Decreto super visitatione, & contentam in altero super jure petendi redditiones rationum, sive illas revidendi; Ideoque revera nulla desuper certa, & determinata regula generalis cuiuscumque casui applicabilis sta- tuti potest. A

5 Hinc circumde, pro meo iudicio, error est, quando aliqua desuper proinde declaratio, quæ alicujus particularis controversiæ occasio prodita sit, abique alio discurfu, in eo firmetur, ac ad litteram immorari, quoniam, ubi non sint declarationes generales, quæ pro alicujus decreti concilia- ris interpretatione in genere prodierint, haberi quidem de- bent in consideratione pro quadam norma; Sed principaliter est refectendum ad singulorum casuum individuas cir- cumstantias, ex quibus super eodem puncto, qui pœnè identificus videatur, frequenter congruit diversimodè de- cernere.

6 Præsertim verò circa fundationis legem reflectendum est, an illa sequuta sit ex causa onerosa, & correctiva, adeo ut congruat ea, quæ habemus in legibus, quæ in limine funda- tionis adjiciuntur etiam contra Canonum, vel Conciliorum dispositionem in Ecclesiis, ac beneficiis de jure patronatus cum similibus.

7 Cumque in eisdem Decretis, altera continetur exemptio, ubi fundator adhuc vivat, hinc præterea quæstiones pari- ter orti solent, in quibus hæc exemptio intelligenda sit, an scilicet in temporali administratione tantum, non autem in iis, quæ spiritualitatem, vel pietatem concernunt, ne sub istius nomine, vel pallio, ea fiant, quæ non licent, atque ita abusus inducantur; Ideoque ubi locorum Ordinarii divina spiritualia zelantes in his tantum immorentur, non autem in temporalium administratione, pro lucro, & emolument- to se ingerere satagant, tunc nullæ, vel nimium rarè sunt quæstiones, quæ cum laicis habeantur; Et præsertim circa istam exemptionem fundatoris viventis quæstiones cadunt, an ea sit adaptabilis illi s personis sctis, vel intellectualibus, quæ nunquam moriuntur, ut sunt Communicatæ, aliavè similia corpora, ut in meis jurisdictionalibus adnotationibus infinuatur. B

10 Exemptionum privilegia, hujusmodi quæstionibus fre- quenter ansam præbere solent, ubi præsertim, de illis hospi- talibus aliisvè piis locis agatur, quæ in Lateranensis Basilicæ solo constructa sunt, ob ejusdem Basilicæ Apostolica privile- gia exemptiva, quibus regula assistit, quoties ratio curæ animarum, & administrationis sacramentorum contrarium non fudeat, ut in eisdem jurisdictionalibus adnotationibus advertitur, ubi etiam de aliquibus hujusmodi privilegiorum declarationibus, sive quando talis constructio adesse dicatur, ut privilegia intrent. C

11 Idemque in iis confraternitatibus, vel piis locis, & insti- tutis, quæ in regularium Ecclesiis exemptis, vel in Mona- steriis existant, cum ex legibus fundationis, atque ex retroac- ta observantia, potissimum verò ex dicta distinctione. eor- um, quæ pietatem, & spiritualitatem, ac respectivè tem- poralitatem concernunt, deciso, pendere solet pro facti qualitate, ideoque certa regula generalis cuiuscumque casui in- definitè adaptabilis non de facili statui potest. D

12 Ubi verò de illis temporalibus Ditionibus agatur, in quibus, ob consuetudine, vel particularibus privilegiis, seu legibus, & styliis, diversa habeatur prætenso, multò minus cer- ta desuper dari potest regula, ideoque integrum in hoc telin- quendo locum veritati, prudentiales potius, quam legales regulæ pro casuum contingencia, in hujusmodi quæstionibus decidendis adhiberi solent, ac debent, antiquæ observantiæ nimirum deferendo, cum novitates frequentius inconvenien- tia producere soleant, cum praxis sæpius doceat, ut in eadem Ditione varia sit locorum, ac diocæssum observantia, sive in eodem loco sit lex fundationis, plurium quamvis confimi- lium piorum locorum, vel operum, ideoque observantia,

sive in eodem loco varia sit lex fundationis, plurium quamvis confimilium piorum locorum, vel operum, ideoque obser- vantia nimirum deferendum videtur.

Potissimè verò Ordinarii, alique Prælati monendi sunt (atque alias agendo, severe corrigendi) ut bono animo, at- que ex solo spiritualitatis, vel pietatis zelo, istorum concilii- arum Decretorum praxim servent, cum zelantibus, ac probis Prælati, qui eo solo in hoc se ingerant, eò quia verè abusus existant, non de facili se opponant laici, ut egomet expertus sum, ideoque facti potius, quam juris istæ quæ- stiones videntur pro singulorum casuum circumstantiis deci- dendæ.

- a de his habeatur sub tit. de jurisd. disc. 40. & 41. & seqq. & 95. & plura colligit Pignat. cons. 113. lib. 1.
b d. disc. de jurisd. c. disc. 38. & 39. de jurisd.
d d. disc. 40. cum plur. seqq. de jurisd. & de Regul. disc. 50.

Ad Sessionem septimam c. 13. sess. 14. c. 11. & 13. & sess. 25. de Reformat. cap. 9.

S U M M A R I U M,

- 1 De iis qua continentur in his Decretis.
2 In jure patronatus privatorum Concilium nil innovare, sed innovatio est in personis potentibus, & quis sint potentes.
3 Data potentia, requiritur situatio beneficii sub ejus ju- risdictione.
4 Jurisdicchio præterita quamvis cessata, inducit poten- tiam.
5 Qui sint Principes exceptuati à dispositione conciliari.
6 Ad effectum potentia attenditur origo.
7 An attendatur potentia si Episcopus sit potentia ma- joris.
8 Non datur potentia in personis Ecclesiasticis, licet ha- beatur jurisdictionem.
9 Ubi constat de titulo expresso fundationis, & dotationis non intrat Concilium.
10 Quando proprie intret dispositio conciliari.
11 De signis probationis jure patronatus privatorum, & ad quid hæc probationes etiam in potentibus.
12 De forma probationis conciliari, & præsertim de immem- orabili, ejusque requisitis.
13 An testes vassalli sint idonei ad hanc probationem.
14 Quale tempus sit subducendum ratione litis.
15 An actus qui continent præstationes, debeant deduci.
16 De requisito immemorabilis, ut non confer de initio.
17 An immemorabilis possit probari per scripturas.
18 De altera specie probationis per plures presentationes.
19 An sufficiant due ad pluralitatem.
20 Quomodo probeatur effectivatio.
21 An media præsumantur.
22 Et cautela habendi penes se acta, & processus.
23 Presentationes an sufficiant pro scripturas privatas.
24 De causa universalis, & an probatio, quoad aliqua sus- frageur quoad omnia.
25 Quando causa universalis noceat ratione inverisimilitu- dinis.
26 Probatio rigorosa non requiritur inter comparatos agen- tes de pertinentia.
27 De institutione, à quo fieri debeat.
28 De rationibus, ob quas institutio est necessaria.
29 In beneficiis de jure patronatus habentibus annexam cu- ram animarum, quid agendum.
30 Capitulum Sede vacante habet jus instituendi.
31 De beneficiis ad nominationem, vel presentationem Academicarum, & universitarum non potentium, quid Concilium innovet.
32 De prohibitione patroni ne se ingerat in administratione Ecclesiæ, & perceptione fructuum.
33 De revocatione facta per Concilium privilegiorum, & quando intrent Constitutiones revocatoria, vel reser- vationes Apostolica.
34 De eadem, & quando jure patronatus dicatur de justitia potius quam ex gratia, & privilegio.

D I S C. XI.

AGitur in his Decretis de materia jure patronatus, tam à circa illius probationem, quam circa modum instituendi eos, qui à patronis presentati fuerint, ac etiam de patro- norum prohibitione, ne se ingerant in administratione bono- rum spectantium ad Ecclesias, vel in fructuum perceptio- ne;

ne; Necnon de jurispatronatus privilegiorum revocatione; Ideoque de his distincte agendo.

Quatenus pertinet ad primum; Receptum est, quod per ultimum Decretum contentum in sess. 25. c. 9. circa probationem jurispatronatus privatorum, quales dicuntur omnes quibus potentium nomen non congruit, nihil innovatum est, sed integri tenentur termini juris communis super hujusmodi justificatione per quascumque probationis species etiam per presumptiones, & adminicula, ex iis quae in meis adnotationibus in sua materia habentur. A

2. Innovatio itaque solum facta est respectu potentium, quorum nomine, illa personae singulares veniunt, quae jurisdictionem, in dominio pleno, vel utili tantum, in loco habeant, sub Baronum, & Domicellorum, vel consimili nomine explicari solent, sive Locorum Communitates, quae alicubi universitates dicuntur, sub quorum nomine in hoc proposito veniunt illi Magistratus, seu illa collegia, vel corpora facta, quae loci universum populum representant; Secus autem ubi agatur de aliqua communitate, vel universitate, quae licet plurium personarum constitutiva sit, atamen comparatione totius; populi, privatam potius, quam publicam personam representat, quia nempe fit universitas aliquorum artificum, seu professorum, aut aliqua pia confraternitas laicorum, aut aliquod collegium, &c. cum similibus; Cadentes difficultate, ubi sit universitas alicujus partis, vel contrae loci, seu populi, puta omnium habitantium intra limites alicujus parochiae, vel in aliquibus vicis, seu contratis.

Postea etenim qualitate universitatis, vel communitatis constitutivae totius populi, vel alicujus partis, ut supra, tunc non requiritur illa jurisdictione, quae consistit in cognitione causarum, ac in imperio, & in gladii potestate eo modo quo in Baronibus, ac locorum Dominis, aliisque personis singularibus requiritur; Sed sufficit illa minor jurisdictione, quae communitatibus inest, collectandi cives, & incolas, eosque convocandi ad consilia, seu parlamenta, aliaque publicas, & populares functiones, adeo ut illi convenienter illa, quae in jure communi disposita sunt de juribus universitatum, earumque Magistratibus, & Decurionibus, B

3. Respectu vero personarum singularium, jurisdictione, vel dominium publicum, ac territoriale loci, sive sit in feodum, sive in allodium, hanc inducit potentiam, quatenus in eodem loco existat beneficium, de cuius patronatu agitur; Secus autem si ille, qui sit dominus aliquorum locorum, etiam cum aliquo dominio supremo, ac jure principatus, jus patronatus possideat in diverso loco, in quo nullam habeat jurisdictionem, vel dominium publicum, ac territoriale, cum ibi jure privati censetur, C

4. Nisi de praeterito tale dominium publicum, ac jurisdictionem habuerit ipse, vel illi, a quibus causam habeat, deindeque per devolutionem, seu alio modo cesserit, quoniam adhuc sufficit illa antiqua qualitas, ex qua resultat illa mala praesumptio, de qua supra, D

5. Cum autem in hoc Decreto excipiantur, non solum Reges, sed etiam illi Principes, ac Duces & Domini, qui jura regni in suo dominio habent; Hinc difficultas intrat in possessoribus feudorum, quae vere Regalia sint, & dignitatis, quia nempe praeter illud dominium, quod altum, seu altissimum dicitur, illamque superioritatem, quae pro majori temporis parte habitualis, seu intellectualis, absque executione remanet vulgo *soveranità*, nuncupata, retineant omnia Regalia etiam majora, seu primi ordinis transseunt in feudatarium adeo circa jurisdictionem, ac imperium absoluti sint, nullumque alium habeant superiorem, eisque congruat Juristarum assumptum, ut tantam habeant ibi jurisdictionem, quantum habet Imperator in suo Imperio; Sive (quod magis est) si tale dominium non habeant, & possideant in eo puro, ac vere allodio, per quod alter recognoscitur non dicitur, nisi Deus. De facto tamen, atque communi estimatione Baronum, seu Domicellorum potius, quam Principum jure censentur, quia nempe minoris potentia sunt, neque exercitium habeant, neque jus belli, & pacis cum aliis Principibus de facto exercent; Isti etenim, quamvis de stricta jurisdictione, abstracte, seu theoretice, eadem jura regni, vel Imperii habeant, quae habent alii consimiles feudatarii vera dignitatis, eandemque obtineant dignitatem, seu nuncupationem, adhuc tamen non veniunt sub nomine illorum Principum, & Ducum, ac aliorum, de quibus istud conciliare decretum loquitur; Eodem modo quo non veniunt sub illis praesentibus, ac praerogativis, quae hujusmodi Principibus per ceremoniam conceduntur, cum jus Regni ad hos effectus proprie verificari dicatur in illa majori potentia, per quam de facto in supremorum Principum sphaera retentur,

seantur, & quos in Italia vulgo Potentatus dicimus; non autem veniant alii inferioris ordinis, quamvis dominium sit in feudo, vel in allodio ejusdem qualitatis & naturae, eademque jura regalia secum ferat. E

Item circa hujusmodi potentiam, ob quam istud conciliare decretum intrat, attenditur origo, non autem status praesens, ideoque nil refert, quod de praesenti jus patronatus possideatur a persona potenti, si ad eam constet ex successione, vel alio titulo obvenisse a persona privata, de cuius legitima possessione constet, cum tunc persona potens ejus auctoritate personam, ac jura repraesentare dicatur, ideoque privati jure potius censendus veniet; Et est converso nil refert, quod ille, qui de praesenti possidet, sit persona privata, quinimo etiam pia, vel ecclesiastica, si causam habeat a potente, cuius personam ita repraesentare dicitur; Nisi diuturna possessio, aliaque circumstantiae accedant, ex quibus dici valeat purgata macula illius malae praesumptionis, quae in potentibus causa fuit hujus legis, ut in meis singulorum casuum adnotationibus in hac materia jurispatronatus advertitur. F

Et quamvis aliàs dubitatum sit, an jurisdictionalis, vel communitativa qualitas, ex qua ista potentia resultat in consideratione habenda sit, ubi agatur de beneficio sito in dioecesi, cujus Episcopus majorem jurisdictionem, majoremque potentiam habeat, quasi quod ita cessare dicatur legis ratio; Verius tamen est, magisque receptum, ut id non excofer. G

Et in secularibus tamen personis, vel communitatibus, ista potentia in consideratione habetur; secus autem in ecclesiasticis, non quidem accidentaliter, quia nempe, Baro, seu loci dominus, in ecclesiastico statu jure personali fit constitutus, sed quia dominium, seu jurisdictione, ratione Ecclesiae, seu ecclesiasticae jurisdictionis competat, adeo ut vere penes Ecclesiam residere dicatur ipsum dominium, cui annexum sit jus patronatus, persona vero Praelati habeat solum exercitium jurisdictionis ac imperii, & cum in hac specie, dominorum potentiam coequalem in loco habentium aequè ac domicelli, habeant illi Praelati. H

Postea vero hac potentia, adeo ut ista conciliaris lex possessori congruat; Altera intrat distinctio, an jurispatronatus justificatio deducatur ex titulo explicito fundationis & donationis; Et tunc pariter jus commune in correctum remanet, neque desuper ab ista Conciliaris lege aliquid statutum est, nisi circa modum probationis, hujusmodi expliciti tituli fundationis, & donationis, per authentica scilicet documenta, seu per alias species probationis, aliàs tamen quam per testes, de quibus Concilium in hac materia considerare noluisti, nisi quatenus illi deserviant per documentorum adminicula, seu corroboracione, quia nempe circa formam probantem aliquam pati valeant difficultatem, quae per adminicula tollatur, juxta ea, quae generaliter in probationum materia habentur, cum tali casu principale fundamentum, non in testibus, sed in documentis, consistere dicatur; Secus autem, ubi casus esset controversus, pro facti qualitate, & circumstantiis prudenti arbitrio pensandis, ideoque non de facili certa & determinata regula generalis, cuicumque casui applicabilis desuper statui potest, cum verius videatur, ut ex singulorum casuum qualitate, & circumstantiis id pendeat. I

Istud etenim conciliare Decretum verè, ac proprie illam causam percutit, in quo, ex sola antiqua possessione, jurispatronatus justificatio a potenti persona deducatur, ejusdemque Decreti ratio ex communi recepto sensu consistit in usurpationis praesumptione ratione potentiae, ob quam ecclesiastici superiores contradicere ausi non sint, seu quod ob antiquiorum temporum qualiter & circumstantias distimulare, seu tolerare oportuerit; Ad propterea, quando ad solam possessionem justificatio non restringatur, sed allegetur titulus explicitus fundationis, vel donationis, ad cuius probationem, publica producantur documenta, quae tamen aliquo indigeant adminiculario fomento, tunc nullam supererit videtur congrua ratio, ob quam, etiam ex testibus, aliisque argumentis, hac suppletio fieri non valeat, illa attendendo argumenta, seu adminicula, quae in probatione jurispatronatus privatorum admittuntur, ut (ex. gr.) sunt insignia in aliquibus Ecclesiarum partibus ac antiquo insculpta, vel depicta, seu Ecclesiae nuncupatio, vel denominatio, ac similia in ejus propria sede recensita L. Ipsam quoque diuturnam possessionem capiendam quam unum ex adminiculis, cum leges discrete intelligendae sint ad limites earum rationum, spectato sine, vel effectu per eas contemplato, non autem grammaticali, vel judaico more in solo sensu literarum, praesertim si numquam conferri consuevit tamquam liberum, Ubi

12. Ubi verò cessante dicta via, tituli expliciti fundationis, vel donationis, ex sola diuturna possessione, ista probatio desumatur tunc proprie intrat ista forma rigorosa, quam Concilium desuper introduxit, super copulativo scilicet concursu duplici probationis; Primum nempe, immemorabilis bene probata cum suis requisitis; Et secundo plurium praesentationum per authentica documenta, quae effectum sortitae sint, continuato spatio annorum quinquaginta, istaque duo requisita copulativè desiderantur, adeo ut unum sine altero non sufficiat.

Quatenus igitur pertinet ad primum immemorabilis; Quotidianum, nimirumque vulgatum est hodie, quomodo ea justificari debeat, cum tam occasione istius probationis, quam etiam in materia decimarum, ac in altera jurisdictionis, vel exemptionis, cum similibus, nil fore in Curia frequenter videatur, ut scilicet bene verificari debeat vulgaris requisita postea per glossam in cap. 1. de praescript. in 6. quae sunt, ut testes alias ad probandum habiles, subducto tempore pupillaris aetatis, ac altero litis, deponant de visu super pacifica observantia, & possessione per annos quadraginta, ac etiam de audita ab eorum majoribus, necnon de fama publica, de qua positive, ac principaliter, per articulum, seu capitulum separatum deponere debent, adeo ut non sufficiat illa depositio, quae fiat super illa fama, seu publicitate, ac notorietate, quae in fine cujuslibet articuli pro quodam confecto formulario pro causidicos ad jici solet, quodque nunquam aliquod in contrarium gestum, dictum, vel auditum sit, adeo ut unus actus contrarius eam interumpat, seu verius impediatur, ne adesse dicatur.

Quamvis etenim vulgo alii ad requisitum ad jici solet super auditu a majoribus, quod scilicet, illi ab eorum majoribus audierint, at tamen verius est id esse ad superabundantem probationem, non autem ad necessitatem.

Super istorum itaque requisitorum verificatione, plures cadunt difficultates, vel quaestiones latius insinuatæ in meis adnotationibus ad hanc materiam in judiciorum sede M; Primum nempe, circa testes, an scilicet praesupposita illa idoneitate, quae in quacumque alia materia indifferenti pro concludenti probatione necessaria est, ac etiam ad minus dicta aetas annorum quinquaginta quatuor ante motam litem, ut in subducto tempore aetatis pupillaris conclusa remanere valeat quadragenaria, obstat necne qualitas vassalagii, vel civitatis respectivè, quia nempe testes sint subditi illius Baronis, vel Domini temporalis, qui jus patronatus probare velit, vel cives illius loci, cujus diversitas, vel communitas eandem faciat probationem, Et quamvis non desint dubitantes, magis tamen receptum est, ut hæc exceptio non obstat, & probabiliter quidem, quoniam cum agatur de facto, quod contingit in eo loco, non de facili, quam ejusdem loci incolis id innotescit, non autem exteris; Est tamen qualitas, quae aequaliter de fide minuit, unde propterea nimirum prodesse solet mixtura testium non subditorum, quamvis ejusdem loci sint, ut (ex. gr.) sunt clerici, aliique exempti, vel quod numerus, & qualitas, aliave adminicula, hanc suspicionem tollant; Ideoque certa & determinata regula desuper statui non potest, sed desideranda est prudentia juncta cum integritate in Judice, cujus arbitrio lex merito reposuit, quanta fides testibus adhibenda sit.

Super altero item requisito subductionis litis, ac respectivè omnino pacifici status, quaestiones quoque cadunt, aut & quae lis, vel molestia, seu contradictio istum producat effectum impediendi immemorabilis probationem; Et quamvis pro generali Juristarum stylo, non desit opinio diversitas; Probabilis pariter, magisque receptum est, ut ea lis, vel molestia, quam eventus calumniosam, vel injustam comprobet, quia nempe possessor jurispatronatus favorabilem rem judicantem reportaverit, huic probationi non obstat, sed potius suffragetur, secus autem, ubi id non verificetur. N

Prout controversi solet, an illae protestationes, quae pro aliquarum Episcoporum Curiarum stylo introductae fuerunt, pro quadam cautela desumptae ex Datariae, & Cancellariae Apostolicae stylo, quod scilicet Ordinarius instituendo praesentatum a patrono, in vim tamen praesentationis, non autem ex alio titulo, de ipso jure patronatus dubitative loquatur, quia nempe praesens appellat, sive clausulam, praeservativam ad jiciat, quod non exinde jus patronatus approbare intendat, quatenus de jure non competat; Atque licet pro eodem more dubitantes non desint, probabilis est, ut id obstat non debeat, cum sit protestatio contraria facto. O

Super altero quoque requisito, quod non constet de ini-

16. tio, quaestiones frequenter cadunt, quod scilicet super eodem jure patronatus aliquod Apostolicum privilegium, vel Ordinarii, sive alterius ecclesiastici superioris concessionem aliquam adesse dignoscatur, an scilicet, & quando id immemorabilis probationem destruat, vel impediatur; Et licet pariter non modica desuper opinio diversitas habeatur; Probabilis tamen est, magisque receptum, ut earum hujus tituli existentia hanc probationem destruat, vel impediatur, quatenus duo copulativè accedant; Primum nempe ejusdem tituli productio, pure, ac principaliter, ita ut per ipsum principalem, seu procuratorem, qui ad id expressum, vel praesumptum sufficiens mandatum habeat, dictus titulus ita productus sit, quod de jure denotet restrictionem ad illum tantum unicum, sive tanquam meliorem P; Et secundo, idem titulus sit incompatibilis cum altero meliori, quem allegari posse, virtus immemorabilis concedit, quia nempe privilegium, ad majorem alterius praesumpti tituli, ac possessionis firmitatem, & corroboracionem, pro majori cautela obtineri poterit, sive quod ad alium compatibile effectum referri valeat, cum tota vis in incompatibilitate consistat, sive in attractione. Q

Atque hinc resultat, quod licet regula sit, ut immemorabilis per scripturas probari non possit, cum ita dari dicatur initium, quod illi oppositum est; Adhuc tamen eadem probatio per illas scripturas fieri potest, quae sint comparabiles, quia nempe in ipsis ipsamet antiqua, & immemorabilis possessio enuncietur, vel canonizetur, adeo ut privilegium, non in ratione gratiae, & privilegii, sed in ratione probativa deducatur; Ideoque a facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis determinationem id recipit, neque de facili determinata regula generalis, cuicumque casui applicabilis desuper statui potest. R

Quo verò ad alterum requisitum plurium praesentationum, quae continuato spatio ad minus annorum quinquaginta effectuae sint, atque per authentica documenta justificetur; Cum aliquo forsan indiscreto rigore, atque ad sensum literarum procedi solet, istudque requisitum frequentius hanc probationem impedit solet, quoniam receptum est, ut ipsae institutiones, quamvis effectum sortitae, ac univoce, ad alium titulum non referribiles, ipsasque praesentationes enunciantes, ad id non sufficiant, nisi ipsamet praesentationes per authentica documenta justificentur, exclusa testium, vel alterius speciei probatione, quod asperum quidem videtur, quoniam cum praesentationes, quae a patronis fiunt, penes ipsos custodiendae, & conservandae non remaneant, sed in ipsius Ordinarii actis, ac processibus relinquantur, ita de facili inconveniens dari potest, ut Ordinarius, vel alter officialis, ad hoc, ut beneficiorum libertatem obtineat, hujusmodi scripturas, quae in sua potestate sunt, occultet, seu laceret; Sive quod ex Cancellarii, vel Archidiaconi negligentia pereat, quodque ita juris tertii indebitè tollatur, ideoque circumspicte in hoc procedendum videtur, speciato sine habito per Concilium, ejusque intentionis substantiam attendendo, non autem, judaico more, immorando in sola litera, cum id ex facti qualitate cum prudenti arbitrio regulando, decisionem recipiat, ut in meis hujus materiae particularibus adnotationibus advertitur. S

Cadit etiam quaestio super earumdem praesentationum multiplicitate, seu pluralitate, an scilicet sufficiant duae, quae adeo diuturno tempore effectum sortitae sint, ut dictum quinquagenarium spatium concludant, atque verior videtur affirmativa; Unica verò non sufficit, quamvis idem tempus includat, cum in ea verificari non possit numerus pluralis in verbis a Concilio requisitus. T

Effectuationis probatio vulgaris est, ut scilicet constet, quod per mortem praesentati, vacatio respectivè sequuta sit, cum id effectuationem denotet, quoties ejus possessio ad alium titulum non sit referribilis, Majorque difficultas cadere solet super verificatione continuationis, an scilicet obstat alterius intermedia possessio, de cuius causa non constet, atque probabile videtur, ut bene justificatis extremis, quae dictum spatium includant, hujus medii praesumptio admittenda sit; Ita tamen, quod ista praesumptio non suffragetur in dicti temporis calculo, sed solum, ut ea suffragetur ne praesumptio interruptioem causet, quoniam aliud est, ut praesumptio non suffragetur ad probationem; Aliud verò, ut ista praeservet ab illa interruptione, quae ipsam probationem impediatur, vel destruat, cum in dubio praesumendum sit ut ille intermedius possessor, de cuius possidendi titulo, vel causa non constat, vel eodem jure praesentationis beneficium obtinuerit, vel ex Apostolica provisione, quae cum explicita, vel etiam implicita jurispatronatus derogacione facta sit, Z. 2. ex

ex regula quod Apostolicæ provisiones beneficii statum non immutant, nec alterant, nisi quoties positivè tamquam de libero, atque cum positiva negatione juris patronatus illas factas esse constet. V.

Hinc proinde, hujusmodi rigoribus stantibus, prudens cautela est patronorum ut singulorum processuum in qualibet vacatione, & institutione, fiat instrumentum, vel sumptum authenticum pones se conservandum; Cum etiam, quando Ordinarii sententia juris patronatus expressè canonizativa habeatur, dubium cadat, an illa sine actis suffragentur; Atque regula est negativa, quoties temporis antiquitas, aliaque admittunt non fudeant limitationem, super cuius admisione, non leves difficultates haberi solent. X.

An autem authenticorum documentorum nomine, per quæ Concilium præsentationes justificari debere præcipit, veniant solum instrumenta publica, vel sufficienter scripturæ privatæ, quarum veritas sufficienter justificata sit, dubium est; Itaque posterior pars verior, magisque recepta est, ut sufficienter etiam privata, cum frequentior Baronum & Magnatum stylus sit per eorum apochas in forma illarum literarum, quæ patentes vulgò dicuntur, hujusmodi præsentationes facere. Y.

Cum autem frequenter contingat, ut omnium alicujus Ecclesiæ beneficiorum jus patronatus prætendatur, ista verò rigorosa probatio, bene conclusa remaneat respectu aliquorum, non autem aliorum beneficiorum; Dubitari contingit, an probatio bene facta quoad aliqua beneficia, suffragetur quoad omnia; Et quamvis regula sit negativa, super probationis extensione, non admittenda de casu ad casum, vel de re ad rem; Ea tamen limitari solet, quando causa universalis ita suadeat, quia nempe allegatio tituli, quæ in viam immemorabilis fieri potest, percutiat ipsius Ecclesiæ fundationem, vel donationem, unde propterea resultat causa universalis omnium beneficiorum; Fortius autem si hæc allegatio, quæ ex virtute immemorabilis conceditur, aliqua habeat extrinsecum adminiculorum fomentum pro facti qualitate, & circumstantiis, à quibus totum pender, ideoque certam non recipit regulam. A.

Quemadmodum autem proficua est causæ universalis allegatio, quoties ad unam, vel plures certas Ecclesias restringatur, ob fundationis, ac donationis possibilitatem; Ita è converso est nociva, ubi ea sit nimirum universalis, pro omnibus scilicet alicujus loci, vel Ditionis beneficiis, ob nimirum improbabilitatem, quod ab eo omnes Ecclesiæ fundatæ, ac dotatæ sint, cum à nascentis, seu primitivæ Ecclesiæ initio, Ecclesiæ jam fundatæ, ac dotatæ supponendæ sint, priusquam hujusmodi Baronum, ac Dominorum temporalium, præsertim utilium & subsidiarum, usus introductus esset, circa Ecclesias parochiales, quæ decimarum, ac parochialium jurium, & emolumentorum connaturalem, & quodammodo necessariam annexam dorem habeant; Ubi etiam hæc adeo inverisimilis universalis possessio accedat, tunc privilegio potius ea referenda est, atque impedita remanere videtur illius præsumptæ, vel possibilis donationis, vel fundationis, quam in vim immemorabilis allegare licet. B.

Omnium autem præmissorum rigorosa probatio, tunc necessaria est, quando de beneficii statu cum Ordinario, vel cum proviso tanquam de libero contentio sit; Secus autem, ubi Ordinario in causa non existente, non de juris patronatus existentia, sed solum de nullitate contentiatur, cum tunc inter ipsos comparatos nulla potentium, ac privatorum differentia cadat, neque desuper per Concilium juris communis dispositio alterata sit. C.

Altera est lex Conciliaris circa instituendi potestatem, ac modum; Siquidem quoad institutionem ad præsentationem patronorum, nil de novo statuit, nisi quod præsentatio fieri debeat coram Ordinario, vel alio superiore, ad quem alias de jure beneficii collatio spectaret, ubi illud esset liberæ collationis, atque in hoc Concilium in nihilo alteravit dispositionem juris communis, seu legem particularem fundationis, aut aliam consuetudinariam, seu privilegiam instituendi potestatem, de qua in propria Juris patronatus sede agitur; Solumque istud decretum prodiit ad tollendos abusus, qui forsitan irrepserant, ut præsentati non expectantes legitimam ecclesiasticam superioris institutionem, in vim solius præsentationis in possessione beneficii, ac perceptione fructuum se intruderent, quod utique abusum manifestum continebat.

Siquidem institutio ex pluribus causis de jure necessaria est; Primum nempe, quia ubi agitur præsertim de beneficiis in Titulis, laicali potestati concedenda non est institutio, nisi Sedis Apostolicæ speciale indultum accedat, quod rarum est;

Secundò, ne beneficia obtineantur per inhabiles; vel per indignos, ideoque per ecclesiasticum superiorem capacitas, tam circa literaturam, quam circa mores investigetur; Tertio, ne abiq; legitimo juris patronatus titulo in beneficiis liberæ collationis, sæculares & præsertim potentes se intrudent; Quarto, ut ita non præjudicetur comparationis, vel aliis jus habentibus, unde propterea sequuta vacatione, factisque præsentationibus per aliquos, praxis innolet affigendi edicta, pro jure, ac interesse aliorum, quoties de jure patronatus privato agatur, cujus exercitium pones plures esse possit, quia nempe sit gentilicium, vel hæreditarium, aut pones unum de aliquo genere habentem certam qualitatem, quæ à pluribus ejusdem generis personis prætendi potest; Secus autem, ubi competat ratione principatus, vel officii, seu dignitatis, adeo ut notorium sit ad quem tantum privativè competat; Et quinto demum, ad effectum inspiciendi, an infra legitima tempora, & juxta leges fundationis præsentatio fiat.

Adeoque verum est, ut in hac parte Concilium in nihilo alteraverit juris dispositionem, quod licet agatur de beneficiis habentibus annexam curam animarum, etiam de jure patronatus laicorum, cum exemptionis privilegio, atque cum institutione à Prælato exempto, adhuc tamen approbatio ratione curæ pertineat ad Ordinarium, solum jure delegatæ jurisdictionis, ut advertitur infra occasione providendi beneficia curata; Adhuc tamen sequuta Ordinarii approbatione, institutio facienda est per eum, ad quem aliàs ex lege fundationis, vel ex consuetudine, seu ex privilegio pertinet, quamvis esset inferior Prælati, imò etiam persona ecclesiastica, absque jurisdictione, ac formalis Prælati, D.

Ordinarii autem appellatione in hoc proposito venit Capitulum sede vacante, tam circa approbationem, quam circa institutionem, quamvis in jure conferendi beneficia libera, vel etiam de jure patronatus devoluta, in Episcopali jurisdictione non succedat, ut advertitur infra agendo de potestate Capituli sede vacante.

Illud autem, quod à Concilio de novo statuitur, consistit in examine per Episcopum faciendo, ejusque approbatione, in iis beneficiis, quæ formiter non sunt de jure patronatus, sed ex privilegio, vel consuetudine ad alicujus universitatis, vel corporis, aut respectivè per sonæ ecclesiasticæ nominationem, vel electionem conferenda sunt, quorum praxis nimirum rara est in Italia, frequens autem in Hispania, præsertim in diocesi Calaguritana, & frequentior in Germania pones illas præsertim universitates, vel academias, quarum plures ex diversis privilegiis ab hoc decreto exemptæ sunt; Ideoque uniformis regula generalis non de facili desuper habetur; Illæ siquidem provisiones, quæ in Italia ad Capitulum, aliorumque corporum, vel personarum ecclesiasticarum nominationem sunt, ut plurimum sunt de perpetuis Vicariis illarum Ecclesiarum parochialium, quæ alicui Capitulo, vel Monasterio, seu dignitati unitæ sunt, unde propterea ad præscriptum Constitutionis Pii Quinti provideri debeant ad nominationem ejus, cui rectoria, seu cura habitualis incumbat ratione unionis, juxta ea quæ inferius habentur agendo de modo providendi Ecclesias curatas.

Altera conciliaris provisio in his Decretis contenta, ad tollendos pariter abusus, qui desuper irrepserant, strictam continet prohibitionem patronis, ne in administratione temporali, ac perceptione fructuum bonorum Ecclesiæ, vel beneficii de eorum jure patronatus se ingerant, sub poena privationis sui juris, de qua ejusque praxi, vel respectivè excusatione in sua peculiari juris patronatus sede habetur E, cum nimirum rara sit in foro ista poena, ex quo in privatis patronis Episcopi, alique Ordinarii invigilant, ac non de facili id permittunt; In Regibus autem, aliiq; supremis Principibus, qui Regnum jure regulantur, Apostolicæ concessionis, seu antiquæ consuetudines, diversam frequentius normam præbent super jure administrandi, præsertim sede vacante.

Demum in hac jure patronatus materia, ista lex conciliaris de novo statuit revocationem omnium privilegiorum, quæ desuper à quadraginta annis citra concessa essent, aliorum antiquiorum revisionem demandando, istaque revocatio innovativa est aliarum præcedentium, quas Innocentii Octavi, & Adriani Sexti Constitutiones continent; Eaque de illis privilegiis intelligenda est, quæ purè, ac simpliciter sint talia, adeo ut ex mera gratia, absque alicujus causæ onerosæ mixtura concessa sint; Secus autem, ubi dicta mixtura causæ onerosæ accedat, quamvis præponderantia non adsit, cum ista, ex jure juris patronatus natura merienda est, an ex gratia, vel juxta juris patronatus naturam merienda est, non istum conciliaris revocationis revocacionis effectum percutiat, sed alium diversum, exemptionis scilicet, vel respectivè subjectionis Apostolicis reservationibus, ac affectionibus,

bus, quibus subjacent beneficia de jure patronatus laicorum, ex gratia, & privilegio, non autem subjacent illa ex fundatione, vel donatione, in causâ de justitia competunt; Unde propterea quæstio cadit in quæ mixto, qui de utroque extremo participet, quia nempe sit juris patronatus ex privilegio Apostolicæ concessio tamen ex aliqua onerosa, puta augmenti dotis, vel refectionis Ecclesiæ, vel simili, an scilicet, & de qua qualitate hoc juris patronatus participare dicatur ad dictum effectum subjectionis, vel respectivè exemptionis, quoniam licet apud antiquiores id sub non modica quæstione fuerit, at tamen hodie materia plana est, ut scilicet præponderantia attendi debeat; Si enim augmentum dotis sit inferius, quam antiqua Ecclesiæ, vel beneficii dos esset, tunc dicitur competere ex gratia, & privilegio, secus autem, si è converso superaret, ex regula, quod actio, vel qualitas desumitur à præponderanti; Ea benignitate cum laicis adhibita, ut dara æqualitate, quia nempe tantum importet antiqua dos, quantum augmentum, istud præponderet, atque oporetur, ut concessio potius ex justitia, quam ex gratia censetur. F.

Super antiquæ verò dotis regulatione ad effectum metiendi dictam præponderantiam quæstiones cadere solent super reddituum, ac emolumentorum qualitate, an scilicet, & quæ veniant in valore, seu calculo, dubitandi ratione manante, aut beneficii regula, ut in valore veniant solum certa, non autem incerta; Id autem ad hunc effectum recipiendum non est, cum alia sit valoris regulatio, ad effectum satisfaciendi regulæ beneficii, quæ in materia valoris habetur; Aliud verò ad hunc effectum regulandi Ecclesiæ dorem, quæ sufficiens, & congrua, quinimò pinguis esse potest, ita bene provisos habens rectores, alioque ministros, cum illis emolumentis, quæ licet de stricta juris censura certorum fructuum nomen non mereantur, neque naturam habeant ad prædictæ regulæ effectum, adhuc tamen ex eis resultat Ecclesiæ provisio, pro qua dos desideratur; Et consequenter ad regulandam dorem pro isto effectu probabilius est, ut in consideratione haberi debeant, ut latius distinguendo in meis particularibus adnotationibus super juris patronatus materia advertitur; Ibi quoque etiam magis distinctè agitur de ista conciliaris revocacione, ac etiam de altera contenta in innotatis Innocentii Octavi, & Adriani Sexti revocatoriis Constitutionibus hujusmodi privilegiorum. G.

- a sub tit. de jure patron. dif. 57. b eod. tit. dif. 58. c eod. dif. 58. d ibidem. e eod. tit. de jur. par. dif. 1. & 2. & 58. f eod. tit. dif. 5. & 6. g d. dif. 2. & 3. & 58. h eod. dif. 58. & in aliis. i eod. tit. dif. 3. cum seq. & 58. l dif. 3. & dif. 57. eod. tit. m sub tit. de judiciis agendo de prescriptione dif. 21. n eod. dif. 58. & in aliis eod. tit. de jur. par. o eod. tit. dif. 4. p de hoc puncto prædicti sub tit. de Reg. dif. 47. q dec. 29. par. 7. rec. & 218. par. 6. & sepis eod. tit. de jur. par. dif. 2. & seqq. r ibidem. s eod. tit. dif. 3. & seqq. t ibidem. u eod. tit. sepis. x ibidem. y ibidem. z d. dif. 3. & in Terracinen. juris patronatus, de qua in supplemento eod. tit. in qua ista consideratio canonizata fuit. b in eadem Terracinen. in supplemento. c d. dif. 58. eod. tit. d sub tit. de Paroch. dif. 37. & in aliis ibidem. e eod. tit. de jur. par. dif. 12. & in aliis. f eod. tit. dif. 10. & 65. & in aliis. g eod. tit. dif. 10. & 65.

Ad eadem sessionem 14. cap. 7.

S U M M A R I U M.

- 1 Agitur de clerico homicidia pro dispensatione ab irregularitate, & incapacitate beneficiorum.
- 2 Quomodo dari solet dispensatio ab irregularitate.
- 3 De declaratione super non incurfu irregularitatis.
- 4 De incapacitate assequendi, vel retinendi beneficia ob homicidium.
- 5 Secus est in personibus ecclesiasticis.
- 6 An, & quando pro homicidio, vel per bannum capitale incurrat privatio beneficiorum.
- 7 De privatione per sententiam contumacialem.
- 8 Quare per militiam amittantur beneficia, & pensiones.
- 9 Pro assequutione diffamatio obstat.
- 10 Etiam ad sententiam absolutoria, & quando.
- 11 An 12. Et quando Episcopus dispenset suam irregularitatem.
- 12 An dispenses subditio moranti extra suam diocesim.

De clerico homicidia in præsentî Decreto agitur, tam ad effectum dispensationis ab irregularitate, quam etiam circa beneficiorum capacitem, vel incapacitatem.

Quatenus ergo ad primam partem, super dispensatione irregularitatis pertinet, de ea in foro non agitur, quoniam, Aut homicidium esse occultum, & nunc id pertinet ad Penitentiarium; Aut verò illud publicum est, & tunc illi non dispensatur nisi per Papam, per organum Datarie vel Secretariæ Brevium, prævia tamen consultatione hujus Sacræ Congregationis Concilii, cui supplicatio remittitur, ideoque per eam examinantur delicti circumstantiæ, & an illud sit commiseratione dignum, nec nò, ponderando, an ex improviso, vel appensate, istoque secundo casu ponderant circumstantiæ aggravantes, vel minuentes, præsertim diuturnitatis temporis, & majoris, vel minoris scandali in populis cum similibus; Cum præsupposito tamen, quod certus sit irregularitatis incurtus.

Ubi verò ille per homicidium negetur, pura quia sit casualis, vel ad necessaria defensionem, idque ab Ordinario controvertatur, sive quod idem ejus conscientiam magis consulere velit, aut pro tollendo omnem occasionem scandali in populo, tunc proceditur per viam interpretationis, seu declarationis, quod scilicet cum distincta narratione casus, ejusque circumstantiarum; ipsa Sacra Congregatio consulitur, an adsit necnè, incurtus irregularitatis, ad sacrorum Canonum præscriptum, quorum vestigiis, absque alia innovatione, in hoc præsuppositivè inhæret istud conciliare Decretum.

Quo verò ad aliam partem capacitatis, vel incapacitatis assequendi, vel retinendi beneficia ecclesiastica; Distinctio est, an agatur de assequendis post homicidium, vel de iis, quæ prius jam obtenta erant, ac possidebantur; In primo enim casu, illud præstat inhabilitatem, eo modo quo præstant aliæ irregularitates, adeo ut, non prævia dispensatione, provisio invalida sit, sive Apostolica, sive Ordinaria esset, & consequenter passim dantur imperationes ex ista causa contra eos, qui de facto illa obtinuerint.

Non tamen hæc incapacitas obstat pro assequutione pensionum ecclesiasticarum, quoniam ut in sua sede, ac alibi pluries advertitur, pensiones verè, & propriè non habent naturam beneficiorum, sed important quid merè temporale super fructibus, cum nullum jus tribuantur in, vel super Ecclesiæ, seu beneficio ejusque administratione, solumque ex quodam Curia stylo exigunt clericatum, atque redolent quodam jus spiritualitatis annexum, ut prohibita sit contractio earum substantiæ, non autem commoditatis mediante pecunia, vel alia re temporali, improprie, & per quandam similitudinem intrantibus terminis simoniæ. A.

Ubi verò agatur de beneficiis jam assequutis, adeo ut non intrent termini inhabilitatis, sed illi privationis; Regula est, quod per homicidium, privatio non incurritur, nisi talem habeat circumstantiam, ut in ejus casu per sacros Canones, ita dispositum sit, ut (ex. g.) quando adsit qualitas assassini, & consequenter, multò minus admittitur pensio. B.

Idque verum, quamvis pro delicto sententia banni capitalis accesserit, quoties illa hanc privationem expressè non contineat, quoniam homicidium pro ejus qualitate, & circumstantiis aggravantibus, est quidem justa causa, ut Jure contra homicidam inter alias poenas, ad istam privationis beneficiorum quoque procedere valeat, sed si omittit, non resultat de jura privatio. C.

Quatenus verò ad eam procedatur per sententiam contumacialem, adhuc vacatio in pendulo est infra annum, intra quem locus est contumaciæ purgationi, eo autem elapso, vacare dicitur cum aliquibus declarationibus, de quibus in meis adnotationibus in sua sede beneficii. D.

Quamvis etenim sola assumptio militiæ sæcularis, absque homicidio, vel sævis, adeo ut nulla incurrat irregularitas, beneficiorum, ac pensionum amissionem causet, unde propterea à fortiori videatur, ut multò magis idem effectus resultare debeat ab homicidio voluntario, quod sine dubio inducit irregularitatem, cui quandoque ob ejus aggravatas circumstantias, nunquam dispensari solet; Non tamen hæc argumentatio intrat, quoniam amissio pensionis, vel beneficii propter militiam, non provenit ratione irregularitatis, sed ratione cessantis clericatus, qui in beneficiis de jure, in pensionibus autem de stylo Curia est necessarius, quasi quod clericus in minoribus se adscribendo militiæ

temporalis, quæ omnino contraria est cœlesti, seu spirituali, statum omnino incompatibilem assumendo, censeatur dimittere clericatum, ex cuius cessatione, de consequenti cessant beneficia, & pensiones, non exclusis tamen aliquibus limitationibus, vel declarationibus, de quibus in eisdem meis particularibus adnotationibus in pensioium sede, præsertim verò ubi milita esset pro servitio Papæ, ac Sedis Apostolicæ sive pro defensione patriæ obfessæ, aut adversus infideles, ut ibi latius. E.

Ubi verò in foro externo, ad effectum aliarum penarum corporalium, homicidium incertum sit, illius tamen diffamatio, seu vehemens suspicio habeatur, tunc id non præjudicat quidem beneficio ante delictum obtento, minusque alteri, quod postmodum verè obtentum sit, adeo ut impetrationem, vel collationem effectum non sortiri, redoleret penam formalem privationis; Secus autem ubi agatur de repellendo à beneficio assequendo, cum tunc talis diffamatio reputetur iusta causa, ut in concursu, in quo de jure communi, vel conciliari, vel particulari, beneficium digniori, magisque idoneo debitum sit, ipse diffamatus, quamvis aliis dignior, negligi valeat, eique minus dignus, dummodo idoneus, præponatur, sive ut iustam causam id præbeat denegandi institutionem illi, qui à patronis ad beneficium de jure prætoratus præteritus fuerit. F.

Idque verum, quamvis de tali crimine inquisitus, sententiam reportaverit absolutoriam, quoruscumque ista, ex defectu probationum, non autem ex capite innocentia prodierit; Multo verò magis, ubi tormenta subsisterit, cum hæc aliquam majorem inducant diffamationem; ista etenim species inhabilitatis non provenit ab ipso delicto tanquam pena, cum ad hunc effectum ejus concludens probatio requiratur, sed à diversa provenit ratione, ut scandalum populo, ita non resultat; Eademque distinctio intrat non solum in homicidio voluntario, sed etiam in simonia, vel adulterio, aliisque similibus criminibus, in quibus eadem utgeat ratio scandalii. G.

In Episcopis autem, aliisque locorum Ordinariis, indefinitè, ubi de voluntario homicidio agatur, dispensandi potestas negatur, etiam si de minoribus ordinibus, vel de simplicibus beneficiis obtinendis agatur, ideoque irregulariter promovete prohibentur, quamvis occulta esset irregularitas; Si tamen de facto promoveant, quamvis ipsi male agant, atque sint correctione digni, ipseque promotor, ab exercitio ordinum suspendatur, adhuc tamen character ecclesiasticus pro exemptione fori laicalis (aliis requisitis concurrentibus) bene impressus est; Dispensant autem in ea occulta irregularitate, quæ proveniat ab homicidio casuali, vel ab altero ad defensionem, quod tamen tales habeat circumstantias, ut ad factorum Canonum præscriptum ab irregularitatis incursum non excuset.

Ista verò dispensatio pro minoribus tantum ordinibus, ac pro simplicibus beneficiis prodest, non autem, ultra se extendit, cum pro ordinibus majoribus, vel pro beneficiis curatis, seu pro Canonicatibus in Cathedrali, vel in Collegiata, aliisque similibus, quibus simplicium vocabulum non congruit; Apostolica dispensatio necessaria sit, quæ in occultis per Tribunal Penitentiarie conceditur, vel respectivè denegatur, pro delicti qualitate, cum eisdem circumstantionibus, cum quibus in homicidio publico per S. Congregationem Concilii procedi solet.

An autem Episcopus concedat dispensationem proprio subdito extra ejus diocesim, non delicti domicilio, moranti sub quaestione est, in qua probabilior videtur affirmativa. H.

- a de hoc agitur sub tit. de pensionib. b tit. de benef. dif. 70. & 71. c sub tit. de pensionib. dif. 49. d d. dif. 49. de pension. & de benef. dif. 73. e tit. de pension. dif. 46. f d. dif. 70. & 71. de benef. g eodem dif. 70. 71. de benef. h aliqua colligit Pignatelli. consulti. can. 20. apud quem concordantes.

Ad sessionem 14. cap. 10. & 11.

S U M M A R I U M.

- 1 De incapacitate Regularium obtinendi beneficia, secularia.
2 Sunt etiam incapaces pensionum super secularibus.
3 Etiam signanter in Religionibus militaribus.
4 Declaratur de quibus militibus intelligatur.
5 An Canonici Regulares sint capaces.
6 Quid de professoribus Societatis Jesu.

- 7 Regularibus solet aliquando dispensari.
8 Regularia non nisi Regularibus debentur.
9 De secularizatione plurium Ecclesiarum Regularium.
10 De beneficiis, & dignitatibus Religionis Hierosolymitanæ quomodo conferantur.
11 Non professis in hac Religione solent reservari pensiones.
12 An hæc beneficia dictæ Religionis sint perpetua, vel annualia.
13 Quare in aliis Religionibus non audiantur istæ quaestiones beneficiale.

D I S C. XIII.

Disponitur in his Decretis, ut Regulares, beneficiorum secularium, quamvis curatorum, incapaces omnino existant; Regularia verò non conferantur, nisi iis, qui alius ordinis habitum jam susceperint, ac religiosi sint, sive habitum suscipere, ac professionem emittere velint, eamque statutis temporibus emittant, unde propterea beneficia propositio passim recepta prodit, ut secularia secularibus, regularia regularibus conferenda sint, atque alias collatio invalida est, nisi Apostolica dispensatio accedat. A.

Quinimo regularium incapacitas in beneficiis secularibus, ad pensiones etiam ecclesiasticas super iisdem extenditur, non solum pro assequutione in futurum post professionem, sed etiam pro retentione beneficiorum, vel pensionum, quæ in statu seculari legitime obtenta sint, ac possideantur, cum adhuc per professionem in Religione ipso jure vacatio beneficii, vel amissio pensionis resultet, nisi accedat Apostolica dispensatio præventiva, seu quæ futuræ vacationi occurrat, illamque impediat, antiquum jus conservando, potius in ratione curativa, quam præservativa, quod ad plures affectus nimium refert, ut in suis beneficiorum, ac pensionum peculiaribus sedibus advertitur. B.

Procedit autem hæc incapacitas regularium, respectu beneficiorum, vel pensionum secularium, ubi de illarum Religionum professoribus agatur, qui veli religiosi professi dicendi sunt, quæ nempè prævio formali novitatu, ad præscriptum hujus Tridentini Concilii, solemniter fiat professio, cum emissionem trium formalium votorum, quamvis Religio sit militaris, ut præsertim est illa S. Joannis Hierosolymitani, dum professio in ea, eamdem producit incapacitatem, etiam respectu pensionum ecclesiasticarum super beneficiis secularibus C; Secus autem, ubi de illis agatur militaribus Religionibus, aliisque institutis, quamvis à Sede Apostolica approbatis, in quibus id non verificetur, quia nempè per quamdam speciem, seu imaginem professionis, etiam cum alicujus habitus particularis susceptione, quædam promissio obedientiæ, aliarumque virtutum fiat, ut (ex. gr.) est militia S. Stephani cum similibus, quoniam isti verò non sunt religiosi venientes sub clero regulari, ut pluries in meis adnotationibus advertitur. D.

In Canonicis autem regularibus, adesse videtur quædam specialitas, ut servitio Ecclesiarum secularium curam animarum habentium addici valeant. E.

Prout non circa novam assequutionem, sed circa retentionem eorum, quæ in statu seculari jam obtinebantur, specialiter habetur in Societate Jesu, non obstante prima professione, cum emissionem trium votorum, quoniam donec fiat professio magis solemnis, cum emissionem quarti voti, perquam contrahitur omnimoda incapacitas, atque profectus constituitur in statu regulari irrefractabili, videtur esse in quodam statu medio, ob facilem reversionem ad seculum, non quidem ex propria electione, liberaque voluntate, ut est iis, qui adhuc novitatum peragunt, sed ob libertatem superioris eos dimittendi. F.

Tam super retentionem quam etiam (licet rarius) super nova assequutione, dispensari solent regulares in pensionibus ecclesiasticis fructibus beneficiorum secularium, occurrendo (ut dictum est) cessationi, quæ ex professione resultaret, nimirum autem ratio in beneficiis in titulum collativum hæc dispensatio conceditur. G.

Quo verò ad alteram partem, ut beneficia regularia, non conferantur nisi actualibus regularibus ejusdem ordinis, vel saltem iis, qui Religionem ingredi, atque habitum suscipere, ac professionem emittere parati sunt; Exceptis illis Monasteriis regularibus, quæ Cardinalibus, ac Prælatibus ex Apostolica dispensatione, ipsorum beneficiorum natura non alterata, commendari solent; In Italia nullus videtur hujusmodi quaestioium casus, quoniam; ut in regularium adnotationibus advertitur, omnes Religiones redactæ sunt ad formam

nam Reipublicæ, ac sociativæ regiminis omnium Monasteriorum, cum distributione prælatorum ad tempus per circulum, adeo ut non verificetur illa prælatura fixa Monasteriorum, quæ singulariter, ac independenter regantur, ut erat antiquitus, cum id solum in aliquibus Germaniæ, & Galliæ, aliarumque regionum ultra montes, Monasteriis hodie præxis doceat, & quorum occasione de isto requisito, seu capacitate in Rota, vel in Sacram Congregationem Consultoriam agi solet. H.

In Hispania verò, antiquiori tempore, etiam in Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitanis, aliisque Collegiatis, frequens erat usus Canoniorum regularium, qui tamen hodie nimirum rarus remanet, cum ad instar ejus, quod prius in Italia prælatum, est pro majori parte, illæ Ecclesiæ ad statum secularem redactæ fuerint. I.

Et quamvis occasione Commendarum, ac dignitatum, nempè Bajulivarum, & Prioratum, vel Marcialiarum Hierosolymitanæ Religionis, frequentes quaestiones beneficiale audiri soleant, non tamen in eis iste punctus cadit, eum ex ejusdem Religionis stabilitatis in non profectis certa sit secularium, vel novitorum incapacitas, hujusmodi commendas, vel dignitates obtinendi; Nisi Apostolica accedat dispensatio, quando Pontifex præveniendi ipsam Religionem, seu ejus Prælatos collatores hujusmodi beneficia confert, quandoque in titulum, & quandoque in commendam cum dispensatione dicti requisiti professionis.

In iis autem, quæ conferunt ab ipsa Religione, ejusque M. Magistro, & Confilio, non datur iste casus, exceptis quibusdam commendis, quæ militibus devotionis concedi solent, cum hujusmodi collatio, non pendeat ab arbitrio, seu libera facultate Religionis, sed fieri debet (respectu commendarum) per ordinem antianitatis, cum pluribus requisitis, non solum professionis, sed etiam servitii militaris præstiti in caravanis, ac residentie conventualis, quodque non sit debitor ærarii, ac etiam ubi alia jam obtineatur commenda, cum ejus residentia, & melioratione; Respectu verò dignitatum, cum ordine benemerentiæ, ut latius magisque distinctè advertitur in meis adnotationibus beneficialibus L; Unde propterea cum non adnotatis, qui tamen habitum susceperint, pensionum, vel aliorum inferiorum beneficiorum de mensa ipsarum commendarum, seu dignitatum quaestiones, quandoque audiri solent M.

De hujusmodi Religionis beneficiis, aut prælaturis frequenter in foro disceptatur, eo quia licet adhuc retineant, qualitatem manuales, quæ regularibus beneficiis connaturalis est; Attamen cum non ex gratia, sed ex iustitia, conferri soleant, ut supra, hinc proinde de facto perpetua sunt, neque amittuntur, nisi per optionem majorum.

In aliarum autem Religionum prælaturis, officiorum potius temporalium, quam beneficiorum termini cadere videntur, ideoque super eis summariè quaestiones audiuntur solum in S. Congr. Regularium occasione electionis, quæ invalida præteratur, sive malæ distributionis, aut remotiois infra tempus consuetum, ut in Regularium adnotationibus habetur. N.

- a sub tit. de benef. disc. 64. & de pension. disc. 44.
b dicto disc. 44. de pension. c ibidem. d sub tit. de jurisd. dif. 92. & sub tit. de jurepatr. dif. 28.
e plura de super colligit Pignatelli. consulti. canon. 44.
f sub tit. de Regularib. dif. 63. ubi concordantes, & infra dif. 35. g d. dif. 44. de pension. h sub tit. de jurisd. dif. 28. & sub tit. de Reg. dif. 19. & 53.
i tit. de præminent. dif. 3. & seq. l tit. de benef. dif. 68. & 69. & in aliis Melevin. eod. tit. in supplemento.
m tit. de pension. dif. 42. n sub tit. de Regularib. pluries.

Ad sessionem 21. de reformat. cap. 1. & 2. & sessionem 23. cap. 8. ac etiam sessionem 24. cap. 1. 2. & 3.

S U M M A R I U M.

- 1 Collatio ordinum est de rebus gravioribus.
2 Recensentur plures provisiones conciliares in materia.
3 Accedente licentia proprii Episcopi nulla cadit dubitatio.
4 Certum est, quod in aliena diocesi illius diocesis clerico ordinem conferri non possunt.
5 Neque in aliena diocesi conferri clerico diversa diocesis.
6 Quid de collatione facta subdito proprio in diocesi aliena.

- 7 De collatione in propria diocesi clerico alieno accidentaliter subdito.
8 De subjectione accidentaliter ratione domicilii, vel beneficii, aut familiaritatis.
9 Potest quis esse civis plurium locorum, ac subditus plurium diocesum.
10 De domicilio, quando bene contractum censeatur.
11 De qualitate originaria quando adsit.
12 De familiaritate.
13 De beneficio ad hunc effectum.
14 De subjectione clerici alieni de diocesi occupata ab infidelibus.

- 15 De beneficiis habentibus sedem fixam in aliena diocesi.
16 De contentione inter Episcopos viciniores Sede vacante.
17 In locis inferiori Prælati subiectis, ad quem pertinet collatio ordinum.
18 Quid de Regularibus professis.
19 Episcopi titularibus interdum est ordinatio etiam familiarium.
20 De Episcopis grecis.
21 De variatione ritus gratiam in Italia, & frequentia eorum Episcopatum.
22 An dentur duo Episcopi in una Ecclesia.
23 Episcopus an sit vicarius alterius Episcopi.
24 De quaestione præcedentia inter Episcopos titulares, & actuales.

- 25 De etate, aliisque qualitatibus pro prima tonsura, & minoribus ordinibus, & de differentia inter tonsuram, & ordines.
26 De diligentibus adhibendis in prima tonsura.
27 De etate pro ordinibus sacris.
28 De literatura ad id necessaria.
29 De temporibus ordinationum, & interstitiis.
30 Ordinum Collatio debet fieri gratis, & de fraudibus, quæ de super committuntur.

- 31 Ad sacros ordines non fit promotio sine titulo beneficii, vel parvoniis.
32 Beneficium hoc non potest resignari.
33 Quale ad hunc effectum dicatur beneficium.
34 Penso Ecclesiastica etiam sufficit.
35 Quid de Capellanis manualibus, & servitoribus.
36 De patrimonio ejusque prohibita alienatione.
37 De fraudibus, quæ de super committi solent.
38 Quando dicatur provisio sufficiens pro titulo.
39 De pena Episcopi promoventis absque dicto titulo.
40 In quibus Regularibus iste titulus requiratur.
41 De penis Episcopi male promoventis.
42 De penis male promoti.

D I S C. XIV.

CUM ordinum collatio, manumque impositio, sit de gravioribus materiis, quæ in Ecclesia Catholica habeantur, dum ex hujus potestatis non bene regulato usu, majora forsitan inconvenientia resultant; Hinc proinde Sacrum Concilium, pluries dare curavit provisiones, ob quarum diversitatem, pro congrua adnotationem, & ne unus casus, cum altero confundatur, plures diversi casus distinguendi sunt; Primum scilicet ubi agatur de Episcopo conferente ordines in aliena diocesi personæ subditæ illi Diocelano, in cuius diocesi id agat, absque aliqua propria competentia; Secundo de Episcopo conferente ordines, pariter in aliena diocesi, personæ ejus non subditæ, non tamen subditæ illius Diocelani, sed alterius; Tertio ubi de collatione ordinum etiam in aliena diocesi cum proprio subdito; Quarto ubi de collatione ordinum in diocesi propria, subdito alienæ, vel nullius diocesis; Quinto ubi de collatione ordinum personæ, de qua sit quaestio, an unius vel alterius diocesis subditæ sit; Sexto in Episcopo titulari, nullam habentem diocesim, sive in Episcopo ritus greci; Septimo ubi certa sit potestas conferendi, adeo ut nulla ex dictis difficultatibus cadat, sed ea sit super modo conferendi; Et demum octavo super penis, quæ in præmissis casibus illicitis, injunctæ sint, tam ordinanti, quam ordinato respectivè. In omnibus casibus, ut supra, inquisitio cadit, quando collatio ordinum fiat absque licentia, & commissione ejus, ad quem legitime pertinet illos conferre, vel alteri committere, ut conferat, quoniam ubi accedunt voluntas, & potestas, tunc nulla cadit ratio dubitandi, ut literaliter supponitur in his Decretis conciliaribus, ac probat vulgare axioma, quod omnia nostra facimus, quibus nostram impertimur auctoritatem; Quare de singulis agendo.

Quatenus pertinet ad primum, ille est casus indubitanus, cum concinere positivam duplicationem, ac usurpationem aliena potestatis, & jurisdictionis, tam circa personam, quam circa territorium, ordinando scilicet clericum alienum, atque exercendo pontificalia in aliena dioecesi, quod generaliter etiam extra collationem ordinum, non dato legitimo titulo particulari, est prohibuitum ex insinuatibus supra, disc. 6.

Quoad secundum casum, ordinationis non subditi proprii in aliena dioecesi, cujus neque sit subditus ille, qui ordinatus est, puta quia Episcopus Tusculanus in dioecesi Albanen. ordinat subditum dioecesis Veliternae; Et tunc respectu Episcopi Albanen. in cujus territorio id gestum est, quamvis ordinatio facta sit cum licentia Episcopi Veliterni, illicitum actum dicitur ob genericam prohibitionem, de qua disc. disc. 6. super exercitio pontificalium in genere, non autem super collatione ordinum, cum in nihilo ei prejudicatum sit, atque de hoc pertineat ad superiorem personam ordinatam, cujus potestas turbata est, quatenus ejus licentia non accesserit.

Tertius est casus ordinationis facta subditi proprii in dioecesi aliena, & tunc pariter ex alia causa actus dicitur non potest illicitus, nisi ob usum pontificalium juxta praedictam genericam prohibitionem; Unde propterea si ageretur de concessione primae tonsurae, qua nullum exigit usum pontificalium, sed etiam in cubiculo, privato more dati potest, si id cum proprio subdito fiat, una opinio credit, quod Dioecesanus conquiri non potest, cum in nihilo ejus jurisdictioni turbati dicatur, super quo locus veritatis relinquatur.

Quartus est ordinationis in propria dioecesi subditi alieni, quoties ille dicit non possit quoque subditus proprius, adeo ut praedicari valeat cumulativa subjectione diversis respectibus; Et tunc pariter planum est quod actus sit illicitus, quoniam licet bene exerceatur pontificalia in proprio territorio, at tamen male sit collatio ordinum subdito non proprio, cum non debeat unus pastor feingerere in ovibus alieni ovilis, quae alteri pastori commissa sint.

Quare disputandi ratio cadit, quando praetendatur subiectio accidentalis, etiam cum clerico aliena dioecesis, puta quia esset quis originarius unius dioecesis, praetendatur autem effectus domiciliaris alterius; Sive quod effectus sit subditus illius Episcopi, ratione familiaritatis, aut ratione beneficii, quod in ea dioecesi quaesierit; Ista etenim sunt tria capita, ex quibus, uni dioecesano conceditur facultas conferendi ordines personae, quae naturaliter, ac inspecta origine, sit de dioecesi aliena.

Quemadmodum enim generaliter in profanis receptum est, ut quis retinere possit compatibiliter duplicem veram civilitatem, unam scilicet originariam, & alteram domiciliariam; Ac etiam potest esse subditus plurium diversis respectibus, unius scilicet ratione originis, alterius vero ratione domicilii, & alterius ratione delicti, vel contractus, ac etiam alterius ratione rei sitae; Ita potest esse subditus plurium Episcoporum ex dictis diversis respectibus, originis, domicilii, familiaritatis, & beneficii. C.

Verum quia ex his praetextibus, fraus dictis prohibitionibus de facili fieri solet; Hinc proinde nimirum circumspiciendum est in istorum requisitorum verificatione, super qua frequentius cadunt quaestiones; Praesertim vero circa domicilium, quando scilicet istud ad hunc effectum, legitime contractum dicatur necne; Atque super hoc DD. nimirum se involvere videntur cum consueta opinione varietate; Aliis praecise exigentibus decennalem habitationem; Alii vero opinantibus, ut sola declaratio animi sufficiat etiam sine lapsu temporis; Et aliis credentibus, ut neutrum sufficiat sine aliis adminiculis facti, puta mediante acquisitione bonorum stabilium, ac formali apertura domus cum familia, tanquam verè in propria patria, ita verè sibi constituta.

Verius autem videtur, ut ista sit quaestio potius factis quam juris, ideoque apta non sit certam recipere regulam generalem cuicumque casui applicabilem, sed ejus decisio pendeat ex facti qualitate, & circumstantiis, quoniam stant bene simul, ut quis non solum per decem, sed etiam per viginti, & triginta annos, ac majus tempus in loco motetur cum familia, & domo formali, ac etiam cum acquisitione bonorum stabilium, & tamen illius loci domiciliaris non fiat, quia nempe ejus habitatio ibi fuerit occasionalis, ex causa officii, vel mercaturae, aut alicujus muneris; Et converso ejus habitatio non fuerit decennalis, sed tamen tales accedant circumstantiae, quod secum ferant verum domicilium fixum. D.

Idemque dicendum est circa originem, quoniam licet de jure ad alios effectus profanos, praesertim honorificos, ista civilitas non amittatur per habitationem, etiam verè domiciliariam, quae alibi squatur, quinimò sufficiat origo partis, atque in plurium sententia, etiam illa avi, quamvis ipse in patria domiciliaria natus esset; Clarior vero ubi parentum, ac majorem habitatio fuisset occasionalis, cum tunc retineatur civilitas originaria, perinde ac si verè, & realiter sequuta esset; Adhuc tamen cum debita circumspicione procedendum est, ne sit color quaesitus, atque sit talis origo remota, ut deserta videatur; ideoque tum pendet ex circumstantiis facti.

Idemque quoad alterum subjectionis caput, ratione familiaritatis, non solum ratione temporis triennalis continui, sed etiam, ut ea sit revera, & realis, cum copulativo concursu duplicis requisiti, nempe scilicet, & dentis, de quibus requisitis frequentius in ratio agitur in materia beneficii ad effectum reservationis ratione familiaritatis Cardinalium F., adeo ut pariter non sit color quaesitus, ac fraudem, quae frequentius in hoc committi solet; ideoque pariter ex facti circumstantiis decisio pendet.

Et quoad beneficium, illud debet esse verè residentiale cum annexione ordinis, vel de praecisa necessitate, vel saltem de morali, puta quia sit provetus de Ecclesia parochiali, vel de canonicatu, alioque beneficio residentiali, & servitio in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata; Secus autem ubi (ut quandoque practicati vidi) agatur de beneficio simplici, nullam praesertim arctationem ordinum, & quod affectat ad hunc effectum procurari solet, quamvis exigui redditus, imò quandoque de novo erigi juxta illam frequentem praxim, quam habemus in illis valde exiguis, ac penè idealibus beneficiis, quae erigantur, vel acquirantur ad effectum gaudendi privilegio fori absque requisitis ab hoc S. Concilio praescriptis, cum utriusque ista species beneficiorum ad id sufficere non debeat; Quinimò neque altera residentialis, atque secum ferentium arctationem, nisi quando sincerè obtineantur animo retinendi, cum frequens praxis doceat, quod fraudulenter affectari solent pro hoc solo fine obrinendi ordines, qui parum digno a proprio Dioecesano negentur, ut eis obtentis, beneficium dimittatur, atque ad propriam dioecesim, seu consuetum domicilium semper animo retentum, reversio fiat, ideoque totum pendet ex facti circumstantiis, neque desuper certa regula statui potest.

Circa quintum casum supra distinctum, quod collatio fiat personae, de qua sit quaestio, an collatoris, vel alterius subditi sit; Ultra dictas species accidentalis subjectionis in praecedenti casu recensitas, plures aliae species dari possunt; Primo nempe in illis personis, quae nullam habeant actualem catholicam dioecesim, propriamque catholicam Antistitem, quia nempe, eorum originaria dioecesis, ab infidelibus, vel ab haereticis occupata sit, unde propterea ad hoc ut catholice vivere valeant, in alienas dioeceses catholicas confugiant; Tunc etenim de jure efficiuntur subditi, ac Dioecesani illius dioecesis, in qua se receperint, sed quoniam postquam receperunt in una dioecesi, se transferre solent in aliam, hinc proinde cadere solet ista quaestio, an Antistes istius dioecesis, illum ordinare valeat, sine licentia ejus, cujus primò dioecesanus effectus est, idque pariter certam non recipit regulam, sed ex facti qualitate, & circumstantiis decisionem expectat, ut in jurisdictionalium rerum adnotationibus specialiter advertitur. H.

Secundo, ubi agatur de illis Episcopis, qui ex concessione Apostolica, fixam sedem habeant in aliena dioecesi, cum plena jurisdictione Episcopali, in aliqua Ecclesia, & clericis ibi inservientibus, unde propterea oportet assumere ad servitium, & ordinare personas, quae naturaliter, atque inspecta origine, sint subditi Dioecesani, juxta alias insinuationem exemplum Episcopi Fesulan. in Civitate Florentiae, Archiepiscopi Nazareni in Oppido Baroli dioecesis Tranen. & Cardinalis Protectoris Almae domus Lauretanæ cum similibus. I.

Tertio, ubi agatur de clericis aliena dioecesis, super quorum ordinatione contentio sit inter duos Episcopos vicinos, ob impedimentum proprii Dioecesani, ut contingit Sede vacante in proprio ejus anno, in quo per istud Concilium interdicta est Capitula, vel ejus Vicario ista potestas, unde propterea desuper obrinentur licentiae Apostolicae directae Episcoporum viciniorum, quod etiam post annum sequi solet occasione dispensationis interdictorum, vel similis, cum Papa ejusdem Dataria, vel Secretaria Brevium non scribat Capitula, vel ejus Vicario, unde propterea quaestio cadit quoniam sit vicinior, quod pariter facti quaestione continet, cujus decisio

riso pendet à mensura distantiae, attendenda ab una Ecclesia ad alteram, non autem à loco, de quo sit ille qui ordinari debeat, cum vicinitas regulatur à capite, non autem à membris. L.

Et quartò magis, ac frequentius, ubi personae ordinandae habeant Praelatum inferiorem cum Ordinaria spirituali, seu quasi Episcopali jurisdictione, dictusque Praelatus alicui Episcopo licentiam concedat ordinandi proprium subditum, id autem impugnet Episcopus, in cujus dioecesi situs sit locus habens hunc inferiorem Praelatum, sive ille qui sit vicinior, atque contendat id ad se pertinere, neque alteri per Praelatum inferiorem committi posse.

In hoc autem distinctio est, Aut agitur de locis, vel Ecclesiis verè sitis in aliena dioecesi, unde propterea intret solum ratio, tam exemptionis passivae, à Dioecesano, quam etiam jurisdictionis activae Praelati inferioris cum illius loci clero, & populo, sive cum eorum genere personarum; Aut vero agatur de illis locis, quae sint verè Nullius extra omnem dioecesim, cum verò, ac materialiter territorio separato, tanquam per speciem dioecesis illius inferioris Praelati, qui verus Ordinarius censendus veniat, juxta alias recensitas inferiorum Praelatorum species.

In prima specie illorum inferiorum Praelatorum exemptionem verè existentium intra fines alienae dioecesis, distinctio est inter seculares, & regulares; Ubi etenim agitur de Regularibus professis, qui ad titulum Religionis, & paupertatis ad ordines promoventur; Tunc ad Superiores regulares pertinet eligere Antistitem, à quo promoveri debeant, quoniam ob pluries insinuatam laudabilem introductionem regimini Religionum ad formam universitatis, vel Republicae cum crebris obedientiarum mutationibus Religiosorum de loco ad locum, ita Religiosi professi de nulla certa dioecesi esse videntur. M.

Ubi vero agatur de illis, qui sint de clero, & populo seculari, hodie ex his conciliaribus Decretis, neglecta quavis ampla exemptione, extra controversiam est, ut hujusmodi inferiores Praelati istam non habeant potestatem, quae pertinet ad Ordinarium, seu Dioecesanum jure delegationis facta à Sacro Concilio Tridentino, adeo ut nulla desuper dignoscatur differentia inter exemptos, & non exemptos.

Ubi vero agatur de loco verè Nullius cum territorio separato; In illis primis temporibus post Concilii publicationem id in ambiguo fuit, unde propterea per hanc Sacram Congregationem provisionaliter Episcopo viciniori commissum fuit, donec punctus maturus decideretur; Deinde quibus ex hujusmodi Praelatis instantibus, pro eis prodierunt resolutiones, ut scilicet ipsae facultates competenter concedendi literas dimissoriales cuicumque Catholico Antistiti eis bene viso directas, eo modo, quo culibet loci Ordinario licet; Aliqui verò id neglexerunt, unde propterea diù in dicta provisione continuatum est, eis vero moderno tempore idem perentibus per Sacram Congregationem denegatum fuit, cum moderna Congregationis sensus videatur, ut etiam in his Praelatis Nullius quoad ordinum collationem ista conciliaris dispositio procedat, quod ad viciniorum Episcopum pertinet, ideoque observantia in hoc nimirum conferre videtur. N.

Sexus casus duplicem habet inspectionem, unam scilicet Episcoporum titularium, & alteram Episcoporum ritus Graeci; In prima specie, cautum est, ut nullatenus haec facultas tribuatur Episcopo titulari, adeo ut nulla in eis competentia intret; Non potest enim intrare illa originis, minusque domicilii, vel beneficii, cum in Titularibus nullum ex his verificabile remaneat, quamvis aliquis de Ecclesia ab infidelibus occupata ad loca catholica veniat, ut catholice vivat, quoniam efficitur subditus illius dioecesis, ut supra insinuat; Unde propterea remaneret solus titulus familiaritatis, qui per hoc Decretum conciliare sublatus fuit, dum sub hoc praetextu plures committuntur fraudes, atque multi, qui ob illiteraturam, vel ob vitam, & mores, aliaque iustas causas per Ordinarium repellantur, ita ordines assumebant.

De Episcopis autem ritus Graeci, in his Decretis non disponitur, nisi implicitè sub nomine Titularium, quales aliquando esse solent illi, qui in Ecclesia Latina conversantur; Est bene verum, quod ad sunt quoque illi, qui dioecesim actualem habent in illis partibus, in quibus eodem ritu testent, damnatoque schismate Graecorum, recognoscunt obedientiam Papae, ac unitas Ecclesiae Romanae; In Italiam vero venire solent, ibique aliquo tempore permanere, occasione certiorandi de statu Ecclesiae S. Congregationem de Propaganda Fide, atque aliquam subventionem ab ea obrinendi; Si vero etiam, quia in plerisque partibus praesertim in provinciis

utriusque Calabriae, Lucaniae, seu Basilicatae & Hydruntis, plura adsunt oppida, vel castra Graecorum, vel Albanenitum ritu Graeco adhuc viventium cum clericis in factis uxorem habentibus, qui ritu Graeco ordinantur, ideoque licet subditi sint Episcopo Latino, in cujus dioecesi morantur, atque non nisi de ejus licentia, & delegatione ad ordines promoveri possint, at tamen eos recipere debent ab aliquo Episcopo Graeco, eo quia diversa est forma collationis ordinum inter Ecclesiam Graecam, & Latinam. O.

Ideoque antiquiori tempore, frequens erat usus ritus Graeci in Italia, praesertim in partibus respondentibus ad mare Adriaticum, vel Ionium ob dominationem Imperatoris Constantinopolitani, qua durante, istae partes, vel regiones, in schismate Graecorum vivere coactae fuerunt, sub obedientia Patriarchae Constantinopolitani, qui plures Episcopatus exeret, unde provenit illud inconveniens, praesertim in Apulia, apud omnes alicujus admirationis, quod scilicet quilibet locus cum valde exiguo territorio sine dioecesi propriam haberet Episcopum, adeo ut eis parochorum habentium usum pontificalium, titulus magis congruat, quod scilicet postquam sequuta expulsiō Graecorum per Normandos, istae partes ad unitatem, ac obedientiam Ecclesiae Romanae redierunt, atque continuationem Episcopi Graeci, ac etiam deputatorem alterius Episcopi ritus Latini, per aliquod tempus practicari oportuit, quod tamen modernis temporibus ab aula recessisse videtur. P.

Id autem unitati Ecclesiae Cathedralis non adveniat, quoniam licet regulariter non detur, nisi unus Ecclesiae Cathedralis Episcopus, ex ratione inconvenientis, ne una sponsa duos habeat viros, sive quod unum corpus, duo habeat capita: At tamen, quemadmodum compatibiliter (ut alibi insinuat) plures Ecclesiae materiales, sociativè quodam jure concurrere possunt ad efformandam unicam Cathedralis abique unitatis praedictio. Q.

Ac etiam plures personae materiales constituere possunt unicam personam formalem, seu intellectuales rectoris Ecclesiae parochialis; Ita pariter pro respectu diversitate dari possunt in eadem Ecclesia Cathedrali, eademque dioecesi duo Episcopi, unus pro ritu Latino, & alter pro ritu Graeco; Vel quia dicto sociativè jure, istae duae personae materiales pro meliori administratione Ecclesiae habentis utrumque ritum, efforment unam intellectualem; Vel, quia unus reverè sit Episcopus, & Ecclesiae sponsus, ille scilicet ritus Latini; Alter vero adiutor, ac vicarii potius partis gerat, qui in Episcopali ordine constitutus est pro exercitio pontificalium praefati ritus diversi, quod Episcopo Latino non congruit.

Eo modo quo plures magni, & qualificati Praesules, praesertim in Germania, & quandoque etiam in Hispania, & in Italia retinent pro vicariis personas in Episcopali dignitate constitutas, praesertim Episcopos titulares, & quandoque etiam actuales aliquam exiguum adjacentem dioecesim habentes, quod etiam in Italia per sacram Congregationem (licet raro) permitti solet; Istique Episcopi adiutores vulgò praesertim in Germania appellantur, unde quoad Archiepiscopatum titulare habeant, sive sint Episcopi antiquiores, orti solent quaestiones praecedentes cum actualibus Episcopis suffraganeis illius Metropolitani, cui hunc famularum praesent, ut in meis praeminentiarum rerum adnotationibus habetur. S.

Septimus est casus collationis ordinum, quae citra omnem potestatis quaestionem, per Episcopum in propria dioecesi fiat proprio subdito dioecesano; Et tunc intrat inspectio super modo tenendo, ut bene ista collatio sequatur, unde propterea per haec decreta ad tollendos abusus, qui irrepserant, plures prodierunt provisiones; Primò nempe, circa habilitatem personae, ut scilicet ordines non conferantur, nisi personis habilibus ac dignis, non autem indignis, vel incapacibus ratione aetatis, vel ratione illiteratae, sive maritum, aut criminis, & irregularitatis juxta ordinum qualiteram.

Ubi enim agitur de prima tonsura ex communi, ac recepto sensu DD. sufficit aetas septem annorum, atque alia non desideratur literatura, nisi quod saltem sciant scribere, neque ad hunc effectum obstat defectus naturalium, vel irregularitatis, cum super eis Episcopus dispenset; Idemque in quatuor minoribus ordinibus, in quibus tamen aliqua major aetas non tamen certa, & praefinita, & aliqua major literatura super intelligentia linguae Latinae, vel saltem quod ad illam habilitas, ac aliqua honesta preparatio ad illam obrinendam.

Malè autem agunt Episcopi, si criminosos & inquisitos ad hujusmodi etiam minores ordines, ac praesertim ad primam tonsuram promovent, ut unde propterea S. Congregatio

gatio Episcoporum, vel ista Concilii prudenter injunxit, ut adinstat matrimonii publicationes in Ecclesia fieri debeant de promovendis ad primam tonuram.

26 Diversum autem est in ordinibus sacris, pro quibus, necessarii sunt legitimi natales eiusque Episcopus non dispensat, sed necessaria est dispensatio Apostolica, ac etiam obstat irregularitas, ideoque irregulares ad eos promovendi non sunt, necnon praefinita est certa aetas; Pro Subdiaconatu scilicet illa anni vigesima prima completi, adeoque sufficiat attigisse unam diem anni vigesima secundum; Pro Diaconatu initium anni vigesima tertium; Et pro Presbyteratu initium anni vigesima quintum; Nisi accedat dispensatio Apostolica, quae regulariter pro tresdecim mensibus concedi solet, ratio autem, & ex gratia speciali pro tempore majori.

27 Obstat quoque pro his ordinibus illiteratura, quae speciem irregularitatis causat, ubi ad minus non habeatur notitia linguae Latinae, quamvis per Concilium aliqua major literatura, saltem in Theologia morali, seu in casibus conscientiae desiderari videatur, idque diversam habet praxim, pro diversis locorum moribus, seu etiam ex majori, vel minori Episcoporum zelo, & diligentia; In illis enim partibus, in quibus in eo, ingeniosius, ac studiosius sunt, unde propterea literaturae copia habeatur magis circumspicere, ac rigorose procedi solet, atque sacri ordines non conferuntur, nisi bene veris factis saltem in Theologia morali; In aliis vero, in quibus naturaliter incolae sunt grossolani, vel parum studiosi, ut praesertim est in Apulia, sive in parvis & obscuris locis, in quibus studiorum occasio non habeatur, tunc mediocriter, ac talis qualis notitia linguae Latinae reputatur magna literatura.

28 Aliud requisitum consistit in temporibus, quae interstitia nuncupantur, siquidem prima tonsura, & quatuor minores ordines, quocumque tempore conferri possunt, cum ea differentia, quod prima tonsura (ut supra dictum est) nullum exigit usum pontificalium, sed quacumque die, & hora, etiam in camera, & privato more conferri potest, cum una opinio credat non esse ordinem, sed solum introductionem ad ordines, adscriptionem militiae caelestis; Alii vero ordines conferri debent diebus festis, inter missae solemnia, vel in eius celebratione.

29 Pro ordinibus autem sacris, statuta sunt certa anni tempora, extra quae sine Apostolica dispensatione Episcopus ordinationes, quae ita solemnes, ac publicae dicuntur, tenere non potest, atque non nisi unus ordo sacer, uni eisdemque personae conferri potest, solaque potestas dispensandi, quae Episcopo in his interstitiis conceditur, est circa illud spatium anni, quod ab hoc sacro Concilio praescribitur inter diaconatum & presbyteratum; Ac etiam promoti ad unum ordinem, non debent ad alium sacrum promoveri, nisi prius in eo ministraverint; De facili autem ista promotio per saltem hodie praeficitur ob nimiam facilitatem concessionis Apostolicae dispensationis super his interstitiis, quodque in tribus diebus festis omnes ordines obtineri possunt.

30 Aliud est praecipuum requisitum a sacro Concilio enixè desideratum, ut ordinum quorumcumque etiam minorum collatio gratis, & absque aliqua mercede etiam a sponte dantibus fieri debeat; Verum hoc Decretum patum servatur, quoniam ultra munera & corruptelas, quibus improbi, ac simoniaci Episcopi nimium vacant; Adhuc etiam publice, & sub specie licitae rei, ex ordinationibus notabilia obtinent emolumenta sub nomine actorum judicialium, quae facere oportet pro justificatione vitae, ac morum, & legitimum natalium, aliorumque requisitorum, & praesertim sufficientis beneficii, vel patrimonii, idque causa est, ut Episcopi cum tam magno abusu sint adeo faciles, & frequentes in ordinum collatione, ac etiam ditorum requisitorum verificationem frequentius cum exacta diligentia effectare solent pro notabilibus emolumentis actorum, quae pro majori parte tendunt ad ipsorum Episcoporum utilitatem; Vel quia Cancellariam locant pro annua, vel mensura pensione; Vel quia eorumdem emolumentorum quotam obtineant, reliqua dimissa Vicario, & Cancellario loco salarii, seu mercedis, & consequenter collationes ordinum, isto decreto non obstante, recenseri solent inter corpora reddituum, eodem modo quo recensentur procuraciones, ac alimenta visitationis, non obstantibus plerisque decretis, ac provisionibus sacrae Congregationis, quoniam punctus est circa observantiam, quoniam eum non facilis sit continuus subditorum recursus ad S. Congregationem, atque magis forte expediet istas pati confusiones, quam recursum incommoda & dispensandi; Hinc secluso remedio timoratae plures, ac honestatis ipsorum Episcoporum, quorum functiones qualificari praesertim exactè id servant ista remedia non possunt.

Quartum est requisitum, ut ad sacros ordines promoveri non debeant, nisi sufficienter provisi de ecclesiastico beneficio, vel de patrimonio, ex quo decenter vivere valeant, nè aliis cum ordinis clericalis dedecore mendicare cogantur, cum prohibitione resignationis huiusmodi beneficiorum, vel alienationis bonorum, ad quorum titulum promotio ad ordines facta sit.

Hinc ubi ad beneficii titulum id sequuntur sit, ad istius decreti limites, recepta est beneficialis conclusio, ut in huiusmodi beneficii resignatione, quamvis in manibus Papae facta sit, specialis mentio huiusmodi qualitatibus fieri debeat, ac alias ea irrita censetur, ut in sua beneficii sede latius advertitur. T.

32 Quaestiones itaque in proposito cadere solent, quidnam sub nomine beneficii ad hunc effectum cadat, ut ad ejus titulum promotio fieri valeat; Cumque Concilium patrimonium quoque contentetur, hinc proinde, verius, magisque receptum est, aequipollente provisionem sufficere, quamvis in stricta juris censura, ecclesiasticis beneficii nomen non comperat, ut illa sunt capellaniae, quibus utpote cum legitima auctoritate non erectis, beneficii nomen non congruit, sed potius legati pii, unde propterea regulae beneficiales non intrant, quoniam sufficit, ut ejus titulus quamvis profanus perpetuus esset; Sive ubi etiam de sui natura manualis, atque ad nutum amovibilis adhuc tamen per accidens in ea persona perpetuus sit, quia nempe illi, ad quos amovere pertinet, id agere valide permittant. V.

33 Prout etiam ecclesiastica pensio cum legitima auctoritate reservata, ad id sufficiens reputatur X; Secus autem, ubi de iis merè servitorii, ac manualibus capellanis, vel muneribus agatur, in quibus nullus accedat titulus, qui hanc securitatem inducat. Y.

34 Adhuc tamen in hac specie distincto est, an de illa capellania, vel alio servitorio manuali munere agatur, qui famularum speciem, redoleat, ut in illis clericis contingit, qui ex aliquo Ecclesiae administratorum deputatione illius servitio sub menstro, aut annuo, seu diurno stipendio adscribuntur, secus autem, ubi licet nullus specialis, vel personalis titulus accedat, at tamen promovendus tale jus habeat; ut titulo aequipollent, adeoque illud servitium, etiam ex parte recipientis necessarium sit, neque libera comperat dimittendi facultas, juxta frequentem praxim, non solum parochialium, sed etiam collegiarum, & cathedralium, ad quarum servitium ex consuetudine cum numero praefinito, vel sine, loci cives, seu nationales, qui certas habent qualitates, recipiuntur ad quamdam massam, seu participationem, ut in capitularium rerum sede, ac notis advertitur Z, quoniam ad huius servitii titulum, promotionem fieri posse receptum est, cum beneficio, vel titulari perpetuae capellaniae, spectato effectu, id aequipollent. A.

35 Huiusmodi autem provisione cessante, alia succedit cuius frequentior est usus, ad titulum patrimonii, temporalium scilicet bonorum ac reddituum, quorum alienatio, vel etiam obligatio interdicta est, spectato quoque effectu, ne scilicet exinde libera fructuum, vel reddituum perceptio impediatur, donec ipse clericus vivat, sive aliunde provisionem equivalentem obtineat, spectato effectu, non autem verbali forma; Atque si bona magni redditus desuper assignata sunt, non in omnibus haec alienandi, vel obligandi prohibitio urget, sed in ea rata, quae congruae sustentationi pro loci moribus adaptata sit, juxta declarationes, vel distinctiones, de quibus pro qualitate personarum in sede prohibitarum alienationum in meis adnotationibus actum habetur. B.

36 Fraudes autem desuper committi frequens praxis docet, ut scilicet clericis ad ordines promoveri cupientibus, istamque non habentibus provisionem, a conjunctis, vel benevolis simulatae fiant donationes bonorum, vel reddituum, simulatae expressae declaratione per diversam scripturam reportata; Adhuc tamen, ubi effectus jam consumatus esset, adeoque re non integra simulatio detegatur, in nulla ratione habenda est, atque praecedens conventio, vel declaratio donatorum non relevat, ob mixturam juris tertii, Episcopi scilicet promoventis, quem alias lex ad alimenta promoti suppeditanda obligat, vel etiam ut ob secundarium jus vel interesse ipsius ordinis clericalis donatio firma remaneat; Ad instar eorum, quae in consimili profana donatione habentur carnalis matrimonii contemplatione facta, ut huiusmodi occultae, ac fraudulentae conventiones, vel declarationes, seu etiam retrodonationes, quibus eadem congruat ratio, pro interdictis haberi debeant. C.

37 Super redditus, vel emolumenta quantitate, sive de beneficio, sive de patrimonio, aliavè aequipollenti provisione agatur, certa regula desuper statui non potest, cum ex regionum,

num, seu locorum diversa qualitate id pendeat, ratione majoris, vel minoris victualium affluentiae, unde propterea ad congruam sustentationem major provisio necessaria sit, vel respectivè minor sufficiat, ideoque cujuslibet dioecesis legi diceffanz, vel Synodali quatenus adit, seu consuetudini defendendum est, cum non implicet, ut in eademmet dioecesi diversa sit taxa pro locorum, vel regionum diversitate, ubi praesertim de ampla dioecesi agatur, cum alter esse soleat victualium valor, seu vivendi honorificentior usus in Civitate, vel in conspicuis, ac civilibus oppidis, quam in castris, & pagis, ideoque prudenti Episcopi arbitrio id remissum est. D.

39 Quamvis autem, Episcopo aliàs malè provisum ordinanti, lex onus imponat suppeditandi ordinato alimenta; Nunquam tamen praxis id docet, quoniam pro frequentiori contingentia, promoti non remanent in duobus primis sacris ordinibus, sed assumunt sacerdotium, quod sufficientem provisionem ad victum praeberet soler cum elemosyna celebrationis missae diurnae, Adhuc tamen Episcopus malè agit, atque correctione dignus est, sub hac licet probabili, ac frequentius contingibili spe provisionis, ac ordines sacros promoveret, cum extra questionem sit, ut in minoribus haec provisio non requiratur ob libertatem redeundi ad statum saeculare, atque artibus, aliisque mechanicis exercitiis pro victu comparando se abdicandi.

40 In clericis saecularibus haec procedunt, ac etiam in illis Regularibus, qui licet verbaliter paupertatis votum emittunt, de facto tamen clericorum saecularium more in privatis domibus proprio sumptu vivunt, unde propterea eadem congruit ratio (in illi sunt clerici, qui servitio militarium Religionum addicti sunt, praesertim Hierosolymitanis; S) Secus autem ubi de illis agatur Religiosis, in quibus intra claustra communis vita agatur, atque Religio de omnibus ad victum, & vestitum necessarii pro ejus instituto provideat, cum tunc ad titulum Religionis, ac paupertatis promotio fiat; Istaque novae professionis, quae prioris revalidatoria sit, vim, ac speciem habere videtur. E.

41 Demùm ultima est inspectio super poenis, quae ubi praemissa non servantur, tam Episcopo collatori, quam ipsi malè promotis in his respectivè Decretis inferuntur, praesertim ubi Episcopus in aliena dioecesi, vel respectivè in propria cum alio subdito istud pontificae exerceat, quoniam praesertim sibi injuncta est pena suspensionis; Unde propterea, quaprodoque disputare occasio dedit, an Metropolitanus, cujus subditus ordinatus fuerit, ac huius poenae declarationem contra suffraganeum procedere valeat, ut in jurisdictionalium quaestionum adnotationibus habetur; F. Licet enim ut supra, quando promovet non bene provisus de sufficienti beneficio, vel patrimonio, teneatur ipse Episcopus promotus ad illis suppeditandum alimenta, at tamen quia nimium raro, ac forte nunquam id praeficitur, idcirco ad alias poenas arbitrarías, Apostolica Sedes, vel Sacra Congregatio Episcoporum huiusmodi Episcopos malè agentes condemnare solet, ac debet.

42 Ipsi autem malè promotis, quamvis malè agatur, adhuc ordinum characteri imprimuntur; Verum injungitur poena suspensionis, nè in illis ordinibus ministrare valeant, ac aliàs ministrando irregularitatem incurrant, aliasque patiuntur poenas, de quibus frequenter apud consuetos Collectores, vel Morales habetur, cum de his raro in foro agatur, sed potius in Tribunali Penitentiali pro huiusmodi irregularitatis, vel suspensionis dispensatione, ideoque alia, quae desuper cadunt, apud dictos Collectores, vel Morales videri possunt.

- a tit. de praeminent. disc. 36. & seqq.
- b tit. de jurisdict. disc. 57. & seqq. & tit. de judic. disc. 3.
- c plura colligunt Barbof. de Episcop. alleg. 4. & alii moderni Collectores passim.
- d De his agitur sub tit. de praeminent. disc. 63. & 37. & sub tit. de Regal. disc. 104. & sub tit. de Canon. & Capitulo disc. 21. e ibid. & sub tit. de matrim. disc. 14.
- f sub tit. de benef. disc. 6. & 11. g Barbof. & alii ibid.
- h sub tit. de jurisdict. disc. 52.
- i eodem tit. de jurisdict. disc. 20. & in ejus supplemento.
- l eodem tit. de jurisdict. disc. 50.
- m apud Barbof. dist. alleg. 4. & alios Collectores passim.
- n tit. de jurisdict. disc. 16.
- o sub tit. de Regalibus disc. 60.
- p tit. de praeminent. disc. 3. & seqq. de hac materia, & de jurisdict. disc. 20.
- q eod. tit. de praeminent. disc. 2. cum pluribus seqq.

- r ibidem ut supra. f d. tit. de praeminent. disc. 16.
- t tit. de benef. disc. 37. u eod. tit. de benef. disc. 97.
- x Barbof. dist. alleg. 4. & alii communiter.
- y dicto disc. 97. de benef.
- z sub tit. de Can. & Cap. d. 17. cum plur. seqq.
- a ibidem. b sub tit. de alienat. & contratt. disc. 38.
- c tit. de donat. disc. 1. & seqq. & in specie disc. 11.
- d dicto disc. 38. de alien. & contratt.
- e tit. de Regular. disc. 41.
- f supra alleg. disc. 52. de jurisdict.

Ad sessionem 21. de Reformat. cap. 3. sessionem 22. cap. 3. & sessionem 24. cap. 12.

S U M M A R I U M.

- 1 Expediit Ecclesiarum servitio, ut distributiones sine pingues.
- 2 Pro fructibus sufficit residentia sine servitio.
- 3 Secus in distributionibus pro quibus requiritur servitium.
- 4 Quando infirmitas causet lucrum distributionum.
- 5 De aliis impedimentis pro lucro distributionum.
- 6 Quando exercitium cura animarum excuset.
- 7 De eodem, de quo num. 5.
- 8 De conclusione quod distributiones massa grossa succedunt loco praebende, quod declaratur.
- 9 De laudabili introductione reducendi omnia ad distributiones.
- 10 Iste casu facilius datur lucrum in absentia.
- 11 De differentia inter fructus, & distributiones pro lucro in absentia.
- 12 De alia differentia ad effectum regulae de valore.
- 13 Et circa pensio ecclesiasticas.
- 14 Et circa transmissionem inexcusatorum.
- 15 Circa decimas papales.
- 16 Non possunt absentes condonari distributiones.
- 17 Quod servitium debeat esse in omnibus horis.
- 18 De injusta carceratione, an excuset pro lucro distributionum.
- 19 De aliis ad hanc materiam.

D I S C. XV.

In istis Decretis pro Ecclesiarum Cathedralium, vel Collegiarum, meliori servitio, ac decentiori cultu, prudenter disponitur, quod ubi distributiones quotidianae tenues essent, adeoque Canonici, ac Beneficiatos, aliosque Ministros ad servitium non allicerent, quia nempe ob tenuitatem de facili negligantur, tunc tertia pars fructuum singularum praebendarum, cum debita proportione, ut aequalis, non autem inaequalis contributio sit, quotidianis distributionibus assignari debeat.

Ea etenim inter fructus, ac distributiones differentia est, quod pro fructuum assequutione, sola residentia sufficiat absque intererentia, vel servitii necessitate; Quinimò etiam praesentia, seu residentia facta sufficit, quia nempe ex causa studiorum, vel pro Episcopi, seu Ecclesiae servitio, vel ex alia justa causa quis absit; A Ac etiam sine causa, donec ad eisdem Concilii praescriptum, clericus non residens poena privationis fructuum, vel eorum partis multetur, eos obtinet, ut alibi in his adnotationibus ad residentiae materiam advertitur.

In distributionibus autem quotidianis secus est, quoniam pro earum lucro, praesertim intererentia, cum actuali servitio requiritur, neque illa causa, quae a residentia excusant, sufficienti pro distributionibus, sive sint minuta, & verè quotidiana, sive reducuntur ad massam grossam, ac distribuuntur in fine anni, seu in aliis statutis temporibus, quoties distributio sit per punctos ratione servitii, quoniam tunc licet reducatur ad massam grossam, at tamen dicuntur verè quotidianae, adinstat minorum, etiam ad effectum Regulae de valore; Ac etiam ad alterum, ut pensiones super eis non substituantur absque speciali mentione, ut in suis sedibus advertitur. B.

Ideoque pro frequentiori contingentia, sola causa infirmitatis excusat, atque fingit intererentiam, etiam ad effectum huiusmodi distributionum, Quoties tamen ille, qui infirmitatis impedimentum habet, de tempore valetudinis residere, ac infervire solitus esset, adeoque cessante hoc impedimento pro ejus consuetudine servitium praeficitur esset.

commendabile videtur, ideoque, quando loci qualitas, congrua provisio ita permittat, opportunum videtur, Episcopum ibi deputare, sive (ut ad materiam unionum insinuatum est) illum Ecclesiam Cathedralis titulo, ac Oppidum, seu locum Civitatis prerogativa decore, eodemque contextu, cum alia adjacenti Cathedrali aequè principaliter unire, ut ita utriusque unus sit Episcopus, cum meliori eandem Ecclesiam, ac populorum regimine, ita quoque dirimendo frequenter scandalosas controversias, quæ inter viciniores Episcopos, ac hujusmodi inferiores Prælatos vigere solent; Ideoque totum pendet ex locorum moribus, aliisque facti circumstantiis absque eo quod certa regula generalis desuper statui valeat, cum ex prudentialibus potius, quam legalibus regulis, ac principis hujusmodi questionum decisio pendat.

8 Undè propterea, quandoque praxis docuit, quod ad dirimendas scandalosas lites inter inferiores Prælatos, & Episcopos, istud remedium adhibitum est; Et quandoque etiam ad tollendas pariter scandalosas lites ob populorum, præsertim æmulationem, vel antipathiam inter aliquem Metropolitanum, & suffraganeum de exemptione contententem, ipsa Ecclesia Cathedralis, de cujus subiectione, vel respectivè exemptione questio erat, in Metropolitanam quamvis cum brevi diocesi, ac sine provincia, per quamdam speciem Archiepiscopatus titularis, ac honorificè Ecclesia est, dum id in Italia non incongruit, cum aliæ adfint Ecclesie Metropolitanæ, quæ ultra montes, vix exiguæ, ac infimæ classis Cathedralæ constituerent, ita regionum moribus exigentibus, ut quod in uno loco licitum est, illi, atque incongruum reputetur in altero. F.

9 Posita verò, ad præscriptum hujus decreti, novæ parochiæ erectio, unde propterea resultat aliis insinuatæ titulus, seu vocabulum, quod antiqua matrix, moderna verò filia seu filialis appellatur; Inter istas exoriri solent præminentiales questiones, & quandoque etiam burlescas, præsertim verò super jure decimandi, aliisque juribus, illo præsertim funerandi, quod pariter facti potius, quam juris est; Quamvis etenim regula sit, ut data valida, ac legitima discernatione, novæque respectivè erectione, habeantur ac si ab initio fuissent duæ omninò diversæ, cum omnimoda independentia penes antiquam, aliquibus honorificis remanentibus præminentibus compatibilibus, puta circa præcedentiam, sive circa illas functiones, quæ unicæ, ac individuae sint; Artamen, vel ex lege erectionis, vel ex consuetudine aliquid jus penes matricem remanere solet, ut præsertim comprobatur aliis insinuatæ exemplum insignis Ecclesie parochialis S. Joannis majoris Neapolitanæ Civitatis, quod à moderno tempore ob Regum delictiosam residentiam, ac successivè Tribunalium sedem, majori, ac nobiliori illius Civitatis parte constructa in dictæ parochiæ aliis desertis, & campestribus finibus, magnus supra vigesimum parochiarum numerus infra eisdem fines erectus est, quarum singule numerosæ, & qualificatæ dici possunt; Jure tamen funerandi penes ipsam Ecclesiam matricem, quæ collegiata quoque est, remanente, adeo ut associationis funerum eulumentæ satis congruam plurimum Hebdomadariorum sustentationem, ac etiam alterius ibidem erectæ congregationis clericorum sub nomine fratantia, explicatè producant, ut in parochialium adnotationibus advertitur. G.

Atque hujusmodi controversiæ præsertim audiri solent super jure decimandi, ut in propria decimarum sede advertitur. H.

a de his agitur sub tit. de paroch. disc. 34. & 35.

b ibidem. c ibidem. d ibidem. e tit. de præminent. disc. 6. & in ejus suppl. f eod. tit. de præminent. disc. 1. 2. & 6. g tit. de paroch. disc. 28.

h sub tit. de decim. in hoc eodem libro pluries.

Ad materiam præcedentis discursus facit sequens Decisio.

R. P. D. A N S A L D O.

Faventina Jurium Parochialium.

Veneris 28. Junii 1679.

Appellantis à sententia Vicarii Faventini Rectoribus Ecclesie S. Michaelis sitæ in Terra Bagnacabali sub asserto gravamine, quo idem Vicarius perpetam definitivè set, competere Archiepiscopo alterius Ecclesie Sancti Petri in Sylvis nuncupat, propè Moenia ejusdem Terræ existentis quamplura Juria honorifica, & præminentialia non minus extra, quam intra præfatam Ecclesiam S. Mi-

chaelis in vim Unionis, & ex Titulo Matricitatis cum simultanea Curæ Animarum administratione mediante Ministerio unius Capellani vicissim, sive per Turnum in hebdomadas tripartitum deputati consuevi ab eodem Archiepiscopo in Ecclesia prædicta, Domini reputantur, injustam fuisse conquestionem Rectorum, & idcirco Dubio à me proposito respondentes dixerunt, *Consistere de bono jure Archiepiscopi tam ad prædictum effectum Curæ, quam Præminentiarum.*

Prætermisso namque uti minus necessario examine unionis Ecclesie S. Michaelis respectu Ecclesie Archiepiscopalis Sancti Petri, quantumvis eandem Unionem Domini existimarent abundè fuisse comprobatam pro parte Archiepiscopi, citrà dubium amplexi fuerunt titulum Matricitatis satis effulgentem, nedum ex antiquissima origine per Historias, & signanter per Rubeum, qui Facta Ravennatenfis compilavit; lib. 5. fol. 240. fed etiam ex Visitatione duobus ante sæculis, & ultra explera per Episcopum Faventinum, videlicet usque de Anno 1486. in qua præcisè habetur, *Archiepiscopus Ecclesie S. Petri in Sylvis Matricis semper fuisse, & esse Patrobus veras, & principales Bagnacabali, & Curatos S. Michaelis esse illius subsidiarios;* Quapropter consilio de hoc antiquitatis primordio, & de hujusmodi declaratione in actu proportionabili emissa per Ordinarium, qui ad normam officii Pastoralis, quo pollet, ritè, rectèque præsumitur non sine matura animi, ac rei perquisitione, & deliberatione, consimiles inire declarationes, ut sæpius dixit Rota, & præsertim in decif. 125. num. 4. post Vivian. de Jur. par. & decif. 168. num. 13. par. 10. & decif. 456. num. 4. & 5. par. 13. recent. cum ceteris in Urbani. Archiepiscopus verus 17. Maji proxime præteriti s. Validus coram Me, sufficiens emergere ejusdem Matricitatis documentum habetur in proposito ex decif. 724. sub num. 3. vers. & demum par. 1. rec. & decif. 397. num. 5. & seqq. par. 13. & decif. 284. num. 4. par. 14. decif. 39. num. 7. & decif. 281. ante num. 20. par. 15.

Nilque ad evolvendam probationis hujusmodi efficaciam officere visa est objectio Rectorum, quod de hac Visitatione non constet per Codices, & Monumenta ipsius particularis Visitationis, sed tantummodo per simplicem enunciativam editam sub Anno subsequenti 1487. per Curatos, sive Presbyteros Ecclesie S. Michaelis, juxta Instrumentum publicum exhibitum in hodierna audientia per Archiepiscopum Summarium, num. 3. obfistente regula, sive Adagio, quod referens sine Relato non probat ad Text. in l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstr. & in Authent. si quis in aliquo, ubi Doctores communiter, C. de eden. Quoniam ultra quod Antiquitas ipsa magnum de per se robur adiciere posse videbatur enunciata, ex recepta Theorica Aretini in cap. cum causa num. 9. & 10. de probat. de qua Rota coram Caval. decif. 599. num. 6. & coram Buratt. decif. 636. num. 4. & decif. 240. num. 6. coram Card. Cerro, & in Anspirien. seu Civitanen. Unionis 19. Junii 1682. s. firmata itaque, in fine, coram Reverendis. D. meo Decano.

Nihilominus tunc sine relato referens non probat, quando dubitari contingit, vel de tenore, vel de circumstantiis actus relati, sed quando secundum verba superius recentia tota emergit substantia ejusdem actus per orationem undequaque perfectam, & determinatam, non est necesse in medium exhiberi relatum, ex doctrina Bartol. in Extravag. ad reprimend. in verb. prout, num. 2. Surt. conf. 549. num. 7. de Angel. de Confess. lib. 2. quest. 5. num. 1. Rota coram Merlin. decif. 652. num. 6. & 7. coram Duno. Jun. decif. 375. num. 10. & decif. 729. num. 9. & coram Bichio decif. 55. num. 15. & in rec. decif. 182. num. 10. par. 9. & dec. 213. num. 7. par. 10.

Et ob id robustius urgebat hujusmodi enunciativa, quia legitur apposta, ut præmissis, in publico antiquissimo Instrumento successivè confecto per Curatos S. Michaelis, qui præfatæ visitationi, sive declarationi proprii Ordinarii (ut par erat) inherentes, verbo Sacerdotis confessi sunt, Ecclesiam S. Petri existisse semper Matricem etiam ex ipsa observantia ab antiquissimo tempore, & de quibus non aderat memoria in contrarium, subsequenta: Unde retenta semper illa Religione, quam secumfert ipsa Veritas, magnum ex prædicta confessione pro Matricitate fulcimentum resultare, aliis in specie respondit Rota dicta dec. 397. num. 2. & seqq. par. 13. & decif. 284. sub num. 4. vers. cui ad stipulatur par. 14. decif. 39. sub num. 6. vers. quod ipsum, & decif. 281. sub num. 19. par. 15.

par. 15. & concordat Pignatell. consulti. Canon. tom. 9. consulti. 109. sub num. 2.

Præcipue verò, quando eadem confessio, quæ regulariter superat omnem genus probationis, per Textum in l. generaliter, Cod. de non numer. pecun. communiter ex aliis probationibus, & adminiculis, in quibus sane terminis, licet agatur de Rectoribus successores in dignitate dumtaxat, non autem in obligatione servandi, implendique confessionem defunctorum, veluti jure proprio venientibus, adhuc tamen confessionem plenè probare palam est, ex deductis per Adden. ad Buratt. decif. 453. num. 11. Rota decif. 29. num. 7. apud Posth. de manus. & decif. 15. num. 16. & 17. par. 6. recent. & decif. 161. num. 6. coram Card. Cerro, & decif. 213. num. 41. & 42. par. 17. & in puncto Matricitatis eadem Rota dicta decif. 397. num. 3. vers. quoniam, par. 13. rec.

Sentientes itaque vim hujus antiquissimæ enunciativæ, & respectivè confessionis, à qua validiore impulsu recipiebant ceteræ probationes, & argumenta inferius adnectenda, magnum conatum ponebant scribentes, pro Ecclesia S. Michaelis in negando, quod prædictum Instrumentum fidem aliquam mereri posset, ex quo noscebatur extractum, seu levatum à suo Originali, imò, & ipsum Originale confectum per Personas, quas nequitiam apparebat esse suffultas publica qualitate Notariatus, prout erant Annibal, & Sigismundus Fratres à Curru, quorum primus Originale ipsum exaraverat, & secundus exemplaverat, idque convinci subiungebant ex rimatione utriusque Archiviæ secularis, & ecclesiasticæ, in quibus nullum vestigium, nulla scriptura, quæ fuisset exarata per hos Fratres, asserabatur; Verum objectionem hanc non subsistere, seu relevare competum fuit, cum enim præfatum Instrumentum à Sigismundo exemplatum in sui facie omnia teneret requisita publici Instrumenti, nimirum diem, Mensen, Annum, Indictionem, locum, & reliquis aliis solemnitates ex præscripto Jurium, & sacrorum Canonum requisitas, ut in cap. 1. & in cap. cum P. Tabellio, de fid. Instr. fueritque in filia Instrumentorum repositum, & quod plus est, observatum, Domini non dubitarunt, quominus eidem Instrumento fides amplissima habenda esset, maxime in adeo antiquis, secundum firmata sæpius per Rot. & præcipue in decif. 21. s. Ad secundum coram Martin. Andr. & coram Buratt. decif. 611. numer. 2. & coram Coccin. decif. 2358. num. 13. & seqq. & decif. 17. num. 4. & 5. coram Arguwell.

Siquidem illa negativa, videlicet quod præfati duo fratres Annibal, & Sigismundus non forent Notarii, ex quo nullum aliud Instrumentum appareret ab eis confectum, utique per plures possibiles, & simul juridicas responsiones valebat elidit, inter quas superabundabat illa, quod forte, vel iidem fratres neglexerint redigere in volumina, seu Protocolla eorum Instrumenta, vel ex opposito eorum rogatus in unum, vel plures Codices colligando, idcirco antea præberint, quod vel singularia Instrumenta, vel Protocolla ipsa fuerint substracta, combusta, vel alio casu, aut malicia per spatium unius, vel alterius sæculi deperdita, quando de natura negativæ est, ut nisi illa coarctetur per exclusionem possibilis in oppositum, in nihilo attendatur, teste Card. de Luca de Parochis, disc. 2. num. 10. Rota coram Ubald. decif. 884. numer. 5. & coram Duno. Jun. decif. 855. num. 9. & decif. 29. num. 70. par. 7. rec. & decif. 400. num. 15. & 18. coram Bichio.

Firma igitur remanente base visitationis, & confessionis; non decesserunt ulterius manifestationes etiam demonstrationes ab actibus abinde citrà ex parte Archiepiscopi deductis, & justificatis. Primò etenim intercedit alia forte efficacior Visitatio mandante fa. me. Gregorio XIII. de Anno 1573. explera per Episcopum Majorem, qui suam Apostolicam delegationem exercendo expressè pariter declaravit, Ecclesiam S. Petri principalem esse, ac Matricem Terræ Bagnacabali; Quamobrem, & ex hac circa legalitatem incontroverfa Visitatione, quæ adamusim in sui Medulla conjungitur cum altera, de qua supra, sæculi præcedentis, magis corroborari eandem Visitationem præcedentem, sed etiam de per se summopere prodesse ad ostendendam Matricitatem ultra superius allatos videre est penes Rotam decif. 90. sub num. 15. vers. qua omnia, & num. 16. par. 16. rec.

Absque eo, quod audiri mereretur impugnatio facta per Rectores ad hanc postquam Visitationem sub prætextu, quod verba præfata posterioris Visitationis processerunt de ore, sive ad dictam Archiepiscopi; Quia quatenus

pertinet ad Matricitatem, contrarium enituit ex ipsa lectione discretivè ad nonnulla alia, quæ Visitator fideliter expresserat, uti asserta per Archiepiscopum, & sanè nec etiam præsumi poterat, diversimodè se gestisse Visitatorum, quem Pontificia providentia elegerat, ut in specie de Visitatore Apofolico liquet, ex congestis per Rotam coram Durano dec. 23. n. 4. & 5. & dec. 144. sub num. 5. vers. Præterea, & coram Card. Cerro, dec. 40. n. 6. & 7. & dec. 234. num. 15. par. 16. rec.

Secundo, Probationem resultantem ex hiis Visitationibus concomitabantur Testes allati per eundem Archiepiscopum, qui supra hominum memoriam profuerunt, Ecclesiam S. Petri agnitam exititè semper pro Matrice, adeo ut ad novissima etiam hodierna tempora confluverint Habitatores, & Incolæ memoratæ Terræ Bagnacabali Paschalia Sacramenta recipere veluti in propria Parochia in eadem Ecclesia S. Petri, quam utique probationem esse de urgentioribus ad concludendam Matricitatem uno ore affirmant relati per Pignatell. consulti. canon. 109. n. 4. tom. 9. Panimoll. dec. 5. num. 12. & 13. & ibidem in annot. 1. num. 10. Rota coram Pamphil. dec. 578. n. 7. ibique adden. num. 10. & coram Peuringer. dec. 17. n. 3. & 4. & coram Bichio dec. 97. n. 22. & dec. 169. num. 26. & in rec. ad dec. 397. n. 8. cum seqq. par. 13. & dec. 7. sub num. 2. par. 18.

Tertiò; In idem conspirat moderna relatio Vicarii Faventini, quam ante sententiam à Successore suo prolatam exhibuerat S. R. E. Cardinalibus Sacri Concilii Tridentini Interpretibus, in ea namque relatio non solum adhæret super hoc puncto Matricitatis Visitationis mox laudatæ, sed etiam restituitur ad præsens, videlicet Archiepiscopum Sancti Petri detinere ad exercendam Curam Animarum in ipsa Ecclesia Bagnacabali Cappellanum à se deputatum cum tuncnaria paritione per hebdomadas; admodum autem attendendas esse consimiles relationes, quæ per Ordinarios ad Sacros Congregationes transmittuntur, respondit Rota dicta decif. 234. num. 16. & 17. par. 16. dec. 305. num. 12. & dec. 460. nu. 9. & 10. par. 18. & dec. 685. nu. 9. coram Card. Cerro.

Quartò; Magnum fomentum hiis omnibus adijcere visa est ordinatio cla. me. Cardinalis Cennini, quam de Anno 1634. veluti tunc manus implens Episcopalis, idem Cardinalis edidit ad obtruncandas controversias, non solum eo tempore subortas, sed etiam in futurum occurrentes, dum in ea plura sanciantur, quæ non possunt congruere, nisi Ecclesie Matrici, & Superiori, nimirum, ut Archiepiscopus præcedat Rectoribus tam in Ecclesia, quam extra, solemniter benedicat Fonti Baptifismatis, & Augustissimum deferat Sacramentum in Processione SS. Corporis Domini; Hæc namque signa, juncta cum detentione Capellani ad exercendam Curam Animarum in ipsa Ecclesia Sancti Michaelis, undequaque sapere, ac præferre Matricitatem frequenter patet, & præcipue apud Vitalin. in Clement. prima num. 13. de sent. excommunic. Pignatell. dicta consulti. 109. num. 3. & seqq. & consulti. 107. n. 2. & 5. tom. 9. Rota coram Seraphin. dec. 105. per totam. & in Romana Præminentiarum 16. Junii 1679. ex s. Ceterum, cum pluribus seqq. confirmata 13. Junii 1671. coram bon. mem. Randinio.

Quintò; Tandem palpare quodammodò faciebat Matricitatis prerogativam raritas fortasse casus, cum quo procedebantur in Regimine Ecclesie Sancti Michaelis, & respectivè in administratione Curæ, cum ex præmissa relatione Sacre Congregationi Concilii exhibita per Ordinarium, & ex unanimi Testium depositione constet, quod Ecclesia Sancti Michaelis nullis certis distinctis limitibus respectu Curæ separatur, sed adhæsit ad Confina Ecclesie Archiepiscopalis exercet Animum Curam per suos Curatos, inter quos nominatur etiam Capellanus deputati aliterus per Archiepiscopum; Cum enim absolum, & monstruosum foret, si vel una Sponsa plures Viros, vel unum Corpus plura capita teneret, ut de primo casu Textus est in cap. primo, de Sponf. duor. & de secundo in plerisque de Offic. Ordin. ita ad tollendam hanc monstruositatem necesse est inferre, quod hi omnes in Ecclesia Sancti Michaelis figuram Parochi exercentes reputandi potius veniat (ut bene declarabatur in prædictis confessionibus, & Visitationibus) tanquam subsidiarii Ministri subalternantes in exercitio Curæ alteri, qui sit habitu verus Parochus, verus Sponsus, & verum Caput ejusdem Ecclesie, tanquam Prælatos, sive Archiepiscopus Ecclesie Matricis, quemadmodum tradiderunt Gratian. discept. 865. nu. 23. cum seqq. Gonzal. ad regul. Cancell. glof. 6. num. 42. & seqq. latè Lotter. de benef. lib. 1. quest. 20. ex numer.

D I S C. XVIII.

Innovatur per hoc Decretum, antiquiorum Canonum, & conciliorum, pia, prudensque prohibitio, illorum quaestuariorum, qui otiosam vitam ducere studendo, ex professione hoc munus agunt, atque catholicum Orbem peragrando, ut plurimum vagabundi, ac vitiosi sunt, atque idiotas praesertim personas, ac mulieres pijs, ac devotas, ut pecunias extorquent, decipere student, cum indulgentiarum, aliorumque spiritualium privilegiorum amplis attentionibus, & communicationibus, plures etiam errores disseminando.

Quamvis autem ita provifum fit, adhuc tamen eorum usus, non omnino extirpatus est, quoniam praesertim, in vim facultatum, quas aliqua pia Confraternitates Urbis habent, alias aggregandi, cum communicatione indulgentiarum, & privilegiorum, adhuc ista persona, quae huic ministerio, seu vitae modo dedita sunt (ut ex frequentiori praxi, praesertim jure quodam hereditario, seu naturali, esse videntur incolae aliquorum castrorum, aliorumque obscurorum locorum Apennini) idem continuant; Ideoque totum pendet ex majori, vel minori vigilantia Ordinariorum super hujus decreti observantia, Potissimum quia Sacrae Congregationes, praesertim illa Visitationis Apostolicae super hoc invigilant, Ecclesijs, & confraternitatibus Urbis inhibendo ne hujusmodi quaestuarios transmittant, sed potius pro elemosynjs comparandis pro fabrica Ecclesiae, vel pro implemento aliorum piorum, se commendent locorum Ordinaris; Specialiter vero inhiberi solet ne ad id deputentur persona dictorum locorum etiam in casibus, in quibus videatur pro facti qualitate hujusmodi facultas concedenda; Verum in hoc superiores decipiuntur, quoniam iidem alias supponere solent personas, sub quatum nomine istud conaturale ministerium exercent.

Super hoc autem jure quaestuant, in Sacra Congregatione Regularium praesertim, ac in alijs, quaestiones adhuc audiri solent, potissimum inter Regulares mendicantes per veritatem, quia nempe verè ex mendicitate vivant, quorum privilegia per istud decretum revocata non sunt, ut de his quaestionibus habetur in regularium adnotationibus. A.

Ac etiam oriri solent inter alias Ecclesias clericorum secularium, vel confraternitates laicorum sive alia pia loca, ne quaestuatio fieri possit sub invocatione alicujus imaginis, vel capellae, aut Instituti, in praedictis alterius, cui aliquod jus in hujusmodi quaestuatione sub ea invocatione quaesitum esset B; Super his tamen certa regula generalis statui non potest, cum ex privilegiorum tenore sive ex consuetudine, aut locorum, vel operum qualitate eorum pendeat, ex quibus superiorum arbitrium regulandum est.

De controversiis autem inter parochos, & locorum Ordinaris, vel aliam Ecclesiarum rectores super elemosynjs, ac oblationibus, quae fiant per populum devotis, ac miraculosis imaginibus de novo repertis, agitur in parochorum, & oblationum sedibus particularibus. C.

a sub tit. de Regular. disc. 28. cum seqq. & sub tit. de Regularib. disc. 57. b in Miscellan. Ecclesiast. disc. 31. & 32. & de Regul. dicto disc. 28. & seqq. c sub tit. de paroch. disc. 32. & sub tit. de decim. disc. 19.

Ad sessionem 22. cap. 1.

S U M M A R I U M.

- 1. De vita, & honestate clericorum, & quid eis prohibeatur.
2. Quales sint vestes clericales.
3. De iurjs, qui clerici sint prohibiti.
4. De mercatura clericis prohibita, & qua.
5. Damna usus Commissariariorum, qui peragratur diaeces ex causa illicitae negotiationis.
6. An Contractus cambii sit licitus.
7. De penis illicitae negotiationis.
8. In quo Concilium Tridentinum innovaverit jus commune.
9. An sit mercatura componere pharmaca, vel aquam vitam ex vino, & similia.

D I S C. XIX.

Acronum Canonum dispositio, super vita, & honestate clericorum, generaliter in hoc decreto innovatur, tam circa habitum, quam circa alia, quae clericis illicita sunt, praesertim, ut abstineant a ludis alearum, & a choreis, aliisque secularibus luxibus, ac etiam a negotiatione, seu mercatura, nihil speciale, vel de novo, super statuendo, sed solum innovando id quod jam per Canones provifum erat.

Acronum Canonum dispositio, super vita, & honestate clericorum, generaliter in hoc decreto innovatur, tam circa habitum, quam circa alia, quae clericis illicita sunt, praesertim, ut abstineant a ludis alearum, & a choreis, aliisque secularibus luxibus, ac etiam a negotiatione, seu mercatura, nihil speciale, vel de novo, super statuendo, sed solum innovando id quod jam per Canones provifum erat.

Circa vestes clericales, quales ille sint, habentur infra disc. 24. Quo vero ad ludos alearum, & taxillorum, ac alios; Quamvis generaliter prohibiti sint; Attamen certa regula generalis desuper statui non potest, cum totum pendeat a diversorum locorum moribus, & an indebitè clerici lutores populo scandalum praebent, quamvis occultè, ac modestè recreationis gratia id fiat; Et è converso circa ludorum diversae species, etiam in eodem genere alearum, quod scilicet aliqua scandalose reputentur, alia non, ut ipsiusmet Urbis, vel Romanae Curiae praxis docet, pro locorum; ac ludorum respectivè moribus, & qualitate prudens Ordinarius, aliorumque superiorum arbitrium in hoc regulandum est quoad clericos seculares, cum respectu regularium indefinitè, praesertim circa ludum alearum, nulla data distinctione, ille scandalosus videatur; Quamvis non desint aliqui volentes, ut eis permitti possit modernus ingeniosus ludus, qui omo, seu ombre vulgo nuncupatur A; Quod tamen ita obiter insinuat, referendo, quod aliqui dicunt, non autem id affirmando.

Majores itaque controversiae, quae desuper oriri solent, percutiunt materiam mercaturae, seu negotiationis, super qua, solent quidem aliquando Ordinarii locorum inquirere, frequentius autem Dioeceses cursitare solent camerales officiales, vulgo commissarii nuncupati, instantibus Apostolicis Constitutionibus applicandibus Camerae Apostolicae ea, quae per clericos ex illicita negotiatione facta sint, quod juris communis dispositioni innixum est, ut scilicet fiscus tamquam ab indigno auferat omnia, quae turpiter, ac illicitè quaesita sint; Verum commendabilis videretur, ut hujusmodi commissariorum usus prohiberetur, quoniam fortè absque ulla, vel nimium exigua Camerae utilitate, magna inconvenientia audiuntur, magnaeque fieri solent extorsiones, adeo ut sine praedicti proborum, qui rari sunt, videatur species irruentiae latronum, seu banitorum.

Quamvis etenim Sac. Congregatio, ut his inconveniencijs occurreret, plures dederit salubres provisiones, ac ediderit declarationes super actibus licitis, ex quorum praetextu hujusmodi Commissarii clericos molestare solent, atque ut dictum est, absque aliqua Camerae Apostolicae utilitate, magnas, & scandalosas facere extorsiones, ubi scilicet de Ecclesiarum, vel patrimonialium terrarum cultura agatur, sive de industria animalium pro stercoreatione agrorum, aut pro pastura proprietarum herbarum, seu glandium, vel prarorum &c. aut ubi bombores fiant pro reportando fructum foliorum proprietarum arborum, cum similibus B. Non tamen istud sufficiens remedium videretur, quoniam sub hoc praetextu examinandi, an dictarum declarationum requisita verificentur, necne, extorsiones fiunt; Ideoque usus hujusmodi Commissariorum omnino aboleri deberet, dum experientia docet, quod exinde, nulla, vel nimium exigua utilitas Camerae resultat, ex ista illicitae negotiationis inquisitione.

Disputari autem quandoque consuevit, an contractus cambii in ea forma obliqui iniri solitus, ut mutuum, ac circulationem contineat, illicitam negotiationem redolere dicatur; Atque pro affirmativa, quandoque Rota respondit, cujus contrarium de stricta juris censura probabilius videtur, nisi, vel ratione communis opinionis, vel ratione modi, ad formam scilicet, vel stylium campforis, cum publicitate, ac multiplicatione contractuum, scandalum id praebear, ut in cambiorum adnotationibus advertitur. B.

In tali casu autem, in quo illicita negotiatio exerceatur, jus quidem est superioris, clericum negotiatorem punire, ac etiam lucra tanquam ab indigno auferre, atque Ecclesiae, vel pijs operibus, aut respectivè Camerae Apostolicae applicare, pro locorum, vel dioecesium diversis moribus; Aliamque clericus poenam sentit privationis ecclesiasticae immunitatis realis in iis, quae mercaturam concernunt C; Non tamen exinde acquirendi dominium lucrorum ex negotiatione resultantium incapacitatem patitur, quoniam bene acquirunt, licet male retineant. D.

Illud autem hoc decretum conciliare antiquorum Canonum dispositioni addidisse videtur, ut in iis, quae morum correctionem concernunt, Ordinarius quodam Apostolicae Sedis jure etiam delegato, appellatione remota procedat, ut supra disc. 5. occasione visitationis advertitur.

An autem mercatura clericis prohibita, dicatur componere pharmaca, ut vendantur, in Regularium sede advertitur.

venire dicatur, super ejus voti duplicitate, vel praeponderantia, ad effectum, ut in paritate vororum, actum capitularem concludat; Quoniam nisi probetur consuetudo generalis, ejusque justificatio, quae in aliquibus tantum particularibus actus accedat, in iis tantum attendenda est, non autem in alijs, ex eadem regula prohibita extensionis de casu ad casum, cum de jure tanta sit vox Praetati, quanta est illa cuiuslibet canonici, vel capitularis, quoties in capitulo, tamquam unus ex capitularibus intervenit, quoniam ubi performaret Episcopi (ut in collatione beneficiorum simultanea cum capitulo contingit,) extra capitulum suum jus exercet, ejusque jus est coaequale, adeo ut tanta sit vox solius Episcopi, quanta est illa totius capituli; Quando vero tamquam Episcopus suum jus exercet jure devolutio, tunc nulla capituli mixtura dignoscitur, sed integrum est jus ipsius Episcopi, ut latius in beneficialibus meis adnotationibus advertitur. D.

tit. de alien. & contrah. disc. 49. b sub tit. de cambiis. disc. 28. & in supplemento. c in Miscell. Ecclesiast. disc. 2. & 5. d d. disc. 18. de cambiis. e iii. de Regular. disc. 60. f iii. de Regal. disc. 53.

Ad sessionem 22. cap. 4.

S U M M A R I U M.

- 1. Non existentes in sacris non habent vocem in Capitulo.
2. Non prohibentur habere votum consilium.
3. An Dignitates habeant vocem in Capitulo.
4. De possessione adipiscenda capitulariter.
5. Consuetudo dandi votum in Capitulo, quomodo attendi debeat.
6. De consuetudine, ut Episcopus, vel Praelatus habeat votum duplicatum, vel praeponderans.
7. An beneficiati, vel capellani, aut simplices presbyteri habeant vocem in Capitulo.
8. Distinguantur actus capitulares.
9. De modo proferendi vota, & qua debeantur computari.
10. De obligatione assumendi ordines.
11. A quo tempore currat terminus ad id praesentius.
12. De beneficijs, quibus sint annexi ordines sacri, & qui.
13. Beneficia simplicia, quod sint sacerdotalia.
14. Quae regula desuper statui valet, & quomodo procedendum.
15. Qualitas sacerdotalis, quo tempore adesse debeant.
16. Quod beneficia non possint stare in suspensa, & de differentia cum fideicommissis.

D I S C. XX.

Provisi de Canonatibus, aliisque beneficijs capitularibus, seu collegialibus, quibus de ipsorum beneficiorum natura, jus competit votandi, seu vocem habendi in Capitulo, ut ad sacros ordines suscipiendi aliantur, jure votandi privantur, per hoc Decretum, quousque in minoribus steterint, ideoque Apostolica dispensatione non accedente, sua habendi vocem in Capitulo, tam in electionibus, quam in alijs actibus verè capitularibus a votorum majori parte conficiendis; solum habent cum voto decisivo illi qui in sacris, saltem in ordine Subdiaconatum constituti fuerint, quod etiam in Cardinalibus non dispensatis procedit.

Non exinde tamen prohibentur alij, qui in sacris non sunt, in capitulo intervenite, eorumque iudicium tamquam votum consultivum proferre, cum non sit prohibitum.

In hoc autem proposito habendi vocem in capitulo, inter eundem Ecclesiae cathedralis, vel Collegiatae Dignitates, & Canonicos, quaestiones cadere solent, quae facti potius, quam juris dicuntur, super justificatione scilicet consuetudinis, qua accedente, etiam Dignitates vocem habent, atque de capitulo dicuntur, ut praesertim in majori parte cathedralium, vel Collegiarum Italiae praxis docet; De jure autem in contrarium est regula, ut non dicantur de capitulo, neque vocem habeant. A.

Atque exinde resultat modus capiendi possessionem, quoniam canonicatum, aliorumque beneficiorum capitularium, possessio capitulariter apprehendenda est, ac alijs invalida, & inefficax censetur, nisi capitulum ad id requisitum se convocare noluerit; Id autem dicendum non est in dignitatibus, quoties juxta juris regulam non sint de capitulo, neque vocem in eo habeant, secus autem in casu converso. B.

Ubi verò dicta consuetudo non sit generalis, in omnibus actibus capitularibus, sed in aliquibus tantum, & tunc in iis, in quibus iuducta fuit, operativa est, in alijs autem firma remanet juris regula, ex consuetudinis natura, ut strictè in casu praecisio attendenda sit, neque ejus extensio deur de casu ad casum, eodem modo quo non extenditur de persona ad personam, vel de loco ad locum. C.

Idemque pluries decisum est in ea consuetudine, quae in Hispaniarum praesertim Ecclesijs Cathedralibus, vel Collegiatis, viger, ut Episcopus, vel Praelatus, sive sit ratione ipsius Praelaturae, sive ratione sibi annexi canonicatus, adeo ut potius tamquam canonicus, quam tamquam Episcopus inter-

venire dicatur, super ejus voti duplicitate, vel praeponderantia, ad effectum, ut in paritate vororum, actum capitularem concludat; Quoniam nisi probetur consuetudo generalis, ejusque justificatio, quae in aliquibus tantum particularibus actus accedat, in iis tantum attendenda est, non autem in alijs, ex eadem regula prohibita extensionis de casu ad casum, cum de jure tanta sit vox Praetati, quanta est illa cuiuslibet canonici, vel capitularis, quoties in capitulo, tamquam unus ex capitularibus intervenit, quoniam ubi performaret Episcopi (ut in collatione beneficiorum simultanea cum capitulo contingit,) extra capitulum suum jus exercet, ejusque jus est coaequale, adeo ut tanta sit vox solius Episcopi, quanta est illa totius capituli; Quando vero tamquam Episcopus suum jus exercet jure devolutio, tunc nulla capituli mixtura dignoscitur, sed integrum est jus ipsius Episcopi, ut latius in beneficialibus meis adnotationibus advertitur. D.

In hoc item proposito habendi vocem in capitulo, quaestiones haberi solent inter canonicos, & beneficiatos, vel hebdomadarios, aut capellanos eidem Ecclesiae inservientes, atque de communi massa participantibus, quamvis revera nullum beneficiale titulum collativum habeant, ut in plebrique Ecclesijs, etiam Cathedralibus contingit, quae pro locorum consuetudine, recepta sunt, civium, seu naturalium, quibus aliqua requisita habentibus, jus competit, coaequale, vel respectivè inaequale participationem habendi cum Canonicis, & Beneficiatis, de communi massa capitulari; Atque licet regula sit negativa, etiam respectu beneficiatorum, aliorumque portionatorum habentium beneficium in titulum, quoniam de jure Beneficiati, vel similes non dicuntur de capitulo, quod à Canonicis tantum constituitur, non autem à Beneficiatis; qui Capituli Ministri, ac vigitores de jure dicuntur; Adhuc tamen, ubi consuetudo vigeat, illi deferendum est, cum eadem superius insinuata distinctione, an ea sit generalis, vel particularis, cum prohibitione extensionis ut supra. E.

Potissimum verò attenda actuum capitularium diversa natura, seu qualitate, quoniam alij sunt merè jurisdictionales, ut praesertim est electio Vicarii, aliorumque Officialium sede vacante, vel collatio canonicatum, aliorumque beneficiorum, cum similibus; Alii verò sunt oeconomici, ut (ex gr.) sunt deputationes, quae singulis annis, vel statutis temporibus fiant de syndicis, seu procuratoribus, ac etiam de punctatoribus, aliisque Officialibus super administratione pontificum, vel massae, quoniam ex intervenitu in hujusmodi actibus capitularibus oeconomici, inferri non potest ad alios actus capitulares jurisdictionales, ex ea differentia ratione, quod in actibus oeconomicis, congruum, ac rationale est, ut ii audiantur, ac interveniant, qui sunt interessati, atque participacionem habent. F.

Super modo autem proferendi vota, atque conclusionem actum capitularem, quoniam vota computanda sint; quae verò non, aliquid insinuat infra, disc. 31. occasione agendi de electione vicarii capitularis, ac etiam habetur in adnotationibus ad materiam canonicorum, & capituli. G.

In hoc decreto quoque injungitur provisus de canonicatibus, vel dignitatibus, aliisque beneficijs, quibus ordines distributi sint, ut ad eosdem ordines, sub pena privationis promoveri debeant infra annum, quod etiam in provisionibus Apostolicis cum decreto annullativo injungi solet.

Quamvis autem, in dicto praesertim decreto, quod per Datarum adjici solet in provisione, in verbis dicatur, ut à die provisionis, seu datae gratiae, annus computari debeat; Usus tamen, rationabiliter receptus, ut hic terminus non currat, nisi à die adepta pacifica possessionis, adeo ut, tempus litris, vel aliorum impedimentorum, de facto non computetur, nisi cessante quocumque impedimento, per ipsum provifum culposè steterit, quominus possessionem adipiscatur; Quod etiam in susceptione gradus Doctoratus, aliisque necessarijs qualitatibus statutum est, quoniam arctari non debet quis ad suscipiendum certum statum, praesertim irretactibilem, ex causa illius beneficii, de cujus effectiva assequutione, ac retentione adhuc incertus vivat. H.

Qualia verò sint haec beneficia, quibus annexa sit sacerdotii, vel aliorum sacrorum ordinum necessitas, aliquid insinuat disc. 24. occasione agendi de etate, quae necessaria est pro beneficiorum assequutione, quod scilicet, ubi agatur de Ecclesijs Parochialibus principaliter in titulum conferri solitis, cum habituali, & actuali cura animarum, promoveri debeat ad sacerdotium, quod pro munere parochiali, ac administratione Sacramentorum, praesertim penitentiae, Eucharistiae, & extremæ unctionis requiritur, ideoque

justo impedimento cessante privatio incurritur ipso jure...

In canonicis autem, vel dignitatibus in cathedrali, inspicendum est...

13 Pleraque tamen adfunt inferiora beneficia, sive servitoria...

14 Hinc proinde adinstar eorum, quae generaliter habentur in materia fideicommissorum...

15 Expediit vero notitiam habere declarationum, vel decisionum...

Posita vero qualitate sacerdotali, alia cadere solet quaestio...

Quamvis etenim, ubi vocatio fit cum certo ordine praedilectionis...

a tit. de Canonic. & Capit. disc. 4. b eodem disc. 4. c tit. de benef. disc. 30.

de benef. disc. 95. & 96. I cod. tit. de benef. disc. 57. & seqq. & 96. in ibidem. n. sub tit. de jurepatr. & d. tit. de benef. disc. 96.

Ad sessionem 22. cap. 6. & sess. 25. cap. 4.

S U M M A R I U M.

- 1 De commutationibus ultimarum voluntatum per Ordinarios, & quid requiratur. 2 Pia dispositio non corrumpitur, quia impleri non possit opus voluntatum, & de ratione. 3 De facultatibus Fabricae Sancti Petri. 4 Qua sint verè, & proprie commutationes. 5 De potestate Papae, aliorumque Principum in commutatione, vel derogatione ultimarum voluntatum. 6 In spiritualibus est solius pontificis potestas. 7 De gratiis super subsidiis dotalibus. 8 De reductione Missarum. 9 De acceptatione onerum perpetuorum Missarum. 10 Quid in reductione onerum ponderandum sit.

D I S C. XXII.

De ultimarum voluntatum commutationibus, in isto decreto agit, ut per locorum Ordinarios non concedantur, nisi ex justa causa...

Improprie autem iste commutationis terminus adhiberi videtur, quoniam, posita impossibilitate adimplendi id, quod disponens voluit...

Commutationes autem sunt illae, quae continent omnimodam immutationem pro voluntate, vel arbitrio, etiam in casibus, in quibus impleri possint...

Id autem in piis operibus, ac dispositionibus, solius Pontificis potestas est; Quamvis enim rejecta dubitantium opinione in foro externo, ubique receptissimum sit...

Attamen in iis dispositionibus, quae Deum, & animam concernunt, id solius Pontificis potestatis est, ex quo secularis potestas in his non se ingerit.

Quare praesertim frequens praxis docet, quod illa dotalia subsidia, quae pluribus pauperibus puellis ex testatoris iudicio distribuenda sunt, ex Pontificia concessione dantur alicui puellae conjunctae testatoris, quae pro ejus qualitate majori indigeat dote cum similibus...

ratione contenta in praecedenti, descendendo ad speciem magis explicitè, non solum locorum Ordinariis, sed etiam majoribus Praelatis regularibus facultatem concedat, ut Ordinarii in synodo, Praelati autem regulares in Capitulo generali, reductiones onerum missarum facere valeant...

Eademque consideratio haberi solet circa acceptationem onerum perpetuorum missarum, super quibus per eadem decreta anni 1625. plures provisiones prodierunt...

Praesertim vero ubi agit de reductione, inspicitur, an agatur de oneribus ex legatis, aliisque piis dispositionibus, vel de converso de adjectis in fundatione pro speciem contractus...

- a de facultatibus Fabricae tit. de testam. disc. 22. & 23. tit. de legat. disc. 27. & de Regular. disc. 63. b ibidem. & in aliis pluribus in eisdem titulis. c sub tit. de Regal. disc. 148. d De hac potestate dec. 408. par. 12. rec.

Ad sessionem 22. cap. 10.

S U M M A R I U M.

- 1 De examine Notariorum, & quare istud decretum sit parum in usu. 2 Notarii Apostolici in aliquibus Principibus non admittuntur in rebus laicalibus. 3 Et quid de converso de Notariis laicis in rebus ecclesiasticis. 4 An clerico sit licitum officium Notarii. 5 Et an dicatur illicita negotiatio. 6 De Notariis id est secretariis Regularibus. 7 An dari valeat de non usu illius decreti.

D I S C. XXII.

Notariorum examen, quod per hoc decretum Episcopis committitur, saltem pro Italiae moribus, nimium rarum est in praxi, quoniam, ut plurimum Apostolica auctoritate, vel ex illa summi Principis creatur...

Notariorum examen, quod per hoc decretum Episcopis committitur, saltem pro Italiae moribus, nimium rarum est in praxi, quoniam, ut plurimum Apostolica auctoritate, vel ex illa summi Principis creatur...

Super hoc autem Notarii munere, an scilicet clericis licitum sit, necne, quaestio est inter scribentes, nedum ad effectum, ut locorum Ordinarii, alique superiores ecclesiastici id eis prohibere valeant...

Ac etiam an illicita negotiatio dici valeat, adeo ut intrent poena clerico negotiatori per sacros Canones inflicta, illa praesertim spolia, quod per Cameram fieri solet de bonis, quae ex illicita negotiatione quaesita sunt...

Eademque consideratio haberi solet circa acceptationem onerum perpetuorum missarum, super quibus per eadem decreta anni 1625. plures provisiones prodierunt...

Praesertim vero ubi agit de reductione, inspicitur, an agatur de oneribus ex legatis, aliisque piis dispositionibus, vel de converso de adjectis in fundatione pro speciem contractus...

Quia vero Regulares Praelati, Notarios ipsiusmet ordinis regularis creare solent, pro ipsorum regularium negotiis tractandis, quibus secretarii, vel focii, aut scriptoris vocabulum pro Religionum diversis moribus congruit...

Atque ex ratione provenit supra insinuatum assumptum aliorum, quod in secularium Principibus, istud decretum in usu non fit cum illis Notariis, qui ipsius Principis laicali auctoritate creati sunt...

- a de his sub tit. de jud. agendo de fide instrumentorum disc. 26. b sub tit. de pensio. disc. 47. c eod. disc. 47. de pensio.

Ad sessionem 22. cap. 11.

S U M M A R I U M.

- 1 De pena usurpantium bona Ecclesiae, & patroni bona Ecclesiae patronata.

- 2 De Ampliatione Bullæ Cane.
- 3 Quomodo in hujus decreti praxi debeant segerere Episcopi, & Prælati.
- 4 An in hoc procedant ad censuras contra exemptos,

D I S C. XXIII.

DE duobus in hoc decreto agitur; Primò nempe de occupatoribus, & usurpatoribus jurium, ac bonorum Ecclesiarum, tam secularium, quam regularium, vel Montium pietatis, aliorumque piorum locorum; Et secundo de prohibitione patroni laici ne se ingerat in perceptione fructuum, ac administratione bonorum Ecclesie, vel beneficii, cujus patronus existat, adjectis etiam pœnis clericis, qui hujusmodi usurpationibus, vel occupationibus assensum præbeant, seu aliâ cooperentur.

De secunda parte aliquid insinuat supra, disc. 11. occasione agendi de Jurepatronatus; Quatenus vero ad primam partem pertinet, ea latius continetur in Apostolica Constitutione, quæ singulis annis, innovari, ac publicari solet in die cœnæ Domini, à qua nuncupationem accipit.

Quemadmodum autem tam hujus Decreti, quam dictæ Constitutionis usus nimium frequens est apud Episcopos, aliosque ecclesiasticos superiores, ita è converso in Curia Romana, pro ejus prudentia, & circumspicione, idem usus nimium rarus est, dammando in inferiorum faciem abusus, dum etiam contra privatos debitores, qui ex impotentia, vel ex aliqua præensione, decimas, vel canones, seu livellos, aliaque præensiones statutis temporibus non solvant, ad has pœnas procedunt; Sive contra eos, qui ex privatis juribus, ac præensionibus aliqua possideant bona, quæ ad Ecclesias, vel pia loca spectare prætendunt, cum in his alia juris remedia intrent, non autem istud, quod autoritativè, ac potentiales occupationes, & usurpationes percutit, adeo ut Episcopo, vel alteri ecclesiastico superiori aliud non suppetat remedium, quo mediante, Ecclesiarum, piorumque locorum indemnitati consuli valeat, unde propterea coguntur ad censuras, aliaque Ecclesiastica remedia devenire tamquam pro speciem defensionis, ita cum armis spiritualibus vim vi repellendo; Quod etiam in forma tamen potius extrajudiciali, quam judiciali, ac in prædicta defensionis forma, cum non subditis, ac pro bonis extra propriam diocesim existentibus, pro facti qualitate, vel defensionis necessitate, quandoque conceditur. Z

Nimium itaque salubre est istud remedium, quando opportunè illud adhibetur, sed è converso, Episcopi, aliique ecclesiastici superiores, nimium parcè, ac circumspecte in ejus usu se habere debent, ne aliâ ob assiduitatem, seu ob incongruum usum in casibus, in quibus non intrat, illud parùm proficuum remaneat, atque laici opinentur, ut quemadmodum in aliquibus casibus male adhibitum est, ita quoque male adhibeatur in altero, in quo in effectu intret, atque ex hoc indistincto abusu præne omnia Ecclesiastica autoritati, vel immunitati præjudicialia inconvenientia resultant.

An autem contra exemptos possit Ordinarius procedere ad hujusmodi censuras contentas in hoc decreto, & in Bulla Cœnæ, particulariter alibi advertitur. A

tit. de jurisd. disc. 47. & 48.
in Miscell. Eccles. in hoc eod. lib. disc. 14. & alibi.

Ad sessionem 23. de Reform. cap. 6.

S U M M A R I U M.

- 1 De quibus agitur in hoc decreto, præsertim circa ætatem 14. annorum pro beneficiis.
- 2 De jure communi ad beneficia sufficit ætas septem annorum.
- 3 Decretum Concilii procedit etiam in beneficiis de jure patronatus.
- 4 Etiam in Canonicis Collegiatarum, & similibus ista ætas sufficit, & in quibus requiratur ætas pro sacerdotio.
- 5 Quamvis Capitulo, vel Collegio sit annexa cura animarum.
- 6 De ætate requisita in Canonicis in cathedrali.
- 7 Quid in Germania.
- 8 In Canonicatu penitentiario requiritur ætas 40. annorum.
- 9 Propensio ecclesiastica, qua ætas requiritur, & an pensio sit jus Episcopale.
- 10 Beneficiorum appellatione quænam veniant, & qua non.
- 11 De requisitis, ut clericis minoribus gaudeant privilegio.

- 12 Quale sit beneficium quod eximat ab his requisitis.
- 13 An simplex exigui redditus sufficiat.
- 14 An sufficiat pensio ecclesiastica ad eundem effectum.
- 15 De simplicibus capellanis, vel coadjutoris, & fructuariis.
- 16 An solus titulus absque possessione sufficiat.
- 17 Et è contra sola possessio sine titulo legitimo.
- 18 Quomodo in hac materia procedi debeat.
- 19 De verificatione requisitorum ad Superiorem Ecclesiasticum cognoscere perinet.
- 20 Unde proveniant inconvenientia in hac materia.
- 21 Quod super habitu clericali non detur regula certa, & quare.
- 22 Vestis clericalis, qua propriè sit.
- 23 De toga doctorali, & de usu Orbis, & Status Ecclesiastici.
- 24 Episcopus potest prohibere laicis usum vestium clericalem, & quid de toga doctorali.
- 25 In tonsura debet attendi usus regionis.
- 26 Idemque circa usum coma.
- 27 De requisito servitii in divinis, quomodo intelligendum sit.
- 28 Quod sit error procedere cum declarationibus, vel doctrinis generalibus, vel particularibus aliquorum locorum.
- 29 De considerationibus, cum quibus est procedendum.
- 30 De eodem errore, de quo, n. 28.
- 31 Et quomodo procedi debeat in materia, & quod adscriptio non sit præcisè necessaria.
- 32 De modo cum quo intelligendum sit requisitum dilationis habitus.
- 33 An hac requisita desiderentur pro aliis privilegiis clericis.
- 34 In specie circa onera realia, & expenduntur rationes, ob quas idem in aliis privilegiis est dicendum.
- 35 Privatio privilegiorum est ad tempus, donec non impleantur requisita.
- 36 Potest reassumi quando cumque habitus, etiam propria auctoritate non obstante inhibitione.
- 37 Non potest Episcopus privare habitu, & declarare aliquem invidium laicum.
- 38 Quomodo debeant in hoc se gerere Episcopi abstinendo à collatione tonsure.
- 39 Quod habitus possit reassumi etiam post matrimonium, vel militiam.
- 40 Etiam matrimonio durante, si est cum virgine, potest reassumi habitus, secus autem per bigamiam.
- 41 Non potest clericus propria auctoritate dimittere habitum, atque adhuc remanere subditus.
- 42 Etiam si fiat coram non legitimo superiore.
- 43 De ratione, ob quam in dimissione requiratur auctoritas superioris.
- 44 De clericis conjugatis, quibus privilegium gaudeant.
- 45 De clericis grecis, seu Orientalibus, eorumque exemptione.
- 46 Ad quem pertineat cognoscere de clericatu, & requisitis.
- 47 De probatione clericatus, quomodo fiat.
- 48 De eodem, & de distinctione, qua desuper cadat.

D I S C. XXIV.

DE tribus agitur in hoc Decreto; Primò nempe de ætate necessaria ad obtinenda beneficia Ecclesiastica; Secundo de requisitis necessariis in clericis in minoribus non beneficiatis, ad effectum, ut potiantur clericali privilegio fori; Et tertio de eodem privilegio fori respectu clericorum conjugatorum.

Quatenus pertinet ad primum, innovat per hoc Decretum dispositio juris communis, atque ita restringitur ea libertas obtinendi beneficia, quæ prius habebatur etiam in ætate septem annorum; Non quod canones, vel antiquiora concilia aliquid desuper expressè disponant, sed ex recepto usu derivante à communi DD. sensu, præscribendo hujus ætatis annorum septem necessitatem potius argumentativè, seu illativè à prima tonsura, quæ ante dictam ætatem conferri non debet, cum sine illa, ecclesiastica beneficia obtineri non possit. A

Hujus autem ætatis conciliaris præscriptio, ex magis recepta opinione, locum habet, etiam in beneficiis simplicibus de jure patronatus laicorum, nisi voluntas fundatoris, seu lex fundationis aliter suadeat; Quia nempe fundator dixerit, ut præsentari possint etiam illi, qui minorem ætatem habeant;

beant; Atque ipsi ubi voluntas sit clara, & expressa, tunc nulla cadit dubitatio, cum tali casu sufficiat, ut prima tonsura sit initiatus; Quæstio autem est in casu voluntatis ambiguae, quæ deducatur per argumentum, quia nempe dictum sit, ut præsentari valeat clericus prima tonsura; Ista etenim dispositio æquivoca est, utpotè duplicem habens intellectum, unum scilicet circa ætatem, ut sufficiat illa, quæ sufficit pro tonsura; Et alterum, ut id expressum sit ad tollendam ambiguitatem, seu quæstionem, quæ cadere solet, an beneficium sit sacerdotale necnè præsupponendo tamen in reliquis terminos habiles, & quamvis desuper opinionum varietas habeatur; Attamen magis recepta est distinctio, an fundatio facta sit ante, vel post Concilium, ut in iis, quæ sunt priores, hoc non obstantibus, ætas conciliaris necessaria sit; Secus autem in posterioribus, nisi alia accedant argumenta voluntatis, cujus reverè est quæstio. B.

Quemadmodum autem ista ætas necessaria est, etiam in beneficiis simplicibus, ita sufficit etiam in residentialibus, & qualificatis, quoties non sint curata, seu aliquem ordinem sacrum annexum non habeant, seu aliâ certa ætas à jure vel à Concilio præfinita sit, ut contingit in principalibus Dignitatibus, vel in Abbatiis cum conventu, & administratione aequali, & consequenter etiam in Canonicatibus, ac inferioribus Dignitatibus in Collegiata, sive in beneficiis, vel portuariis, aut hebdomadariis Cathedralis eadem sufficit ætas, nisi Ecclesiæ Statutum, vel consuetudo, aut lex fundationis aliter disponat. C.

Idque verum est, quamvis illi Ecclesiæ, seu Collegio, annexa sit aliqua Ecclesia parochialis, vel cura animarum totius populi illius loci, ut in plerisque partibus contingit; Licet enim pro animarum cura, necessarius sit ordo presbyterialis, & consequenter, in beneficiis curatis, illa saltem ætas requiratur, ut infra annum ad sacerdotium promoveri possit; Attamen id intelligitur, in ipsa principali rectoria, sive in vicaria, cui exercitium curæ incumbit; Sive in illis Canonicatibus, vel in aliis beneficiis, quibus idem exercitium annexum sit; In aliis autem, sola cura habitualis, quæ est penes Collegium, seu corpus universale, in singulis, hunc effectum non producit, nisi ex Ecclesiæ usu, (quem tamen Concilium non laudat,) idem exercitium sit penes omnes Canonicos, vel Beneficiarios. E.

In Canonicatibus autem, vel Dignitatibus inferioribus in Cathedrali, quoties ad ejusdem Concilii mentem, adest ordinem annexo, & distributio; Tunc extra controversiam est, ut ea sit necessaria ætas, quæ habilitatem contineat ad illum annexum ordinem obtinendum infra annum; Ubi vero hæc annexio non adit, tunc quamvis variè desuper habeantur opiniones, magis tamen receptum est, ut ea saltem ætas necessaria sit, ut infra annum ad primum sacrum subdiaconatus ordinem promoveri valeat; Nisi diversa alicujus Ecclesiæ consuetudo aliter suadeat, ut sola ætas quatuordecim annorum sufficiat, ut in Germania generaliter, vel in aliquibus ejus Ecclesiis vigere (non tamen extra quæstionem, ac variationem) nota censuit. G.

Pro Canonicatu autem penitentiario necessaria est ætas quadraginta annorum, quoties in loco adit persona, quibus in hac ætate conferri possit, sin minus ætas, quod magis fieri potest aptior, & provectior. H.

Quamvis autem pensiones super beneficiis ecclesiasticis, clericatum exigant, ad instar beneficiorum, quibus ad aliquos effectus exæquatæ sunt, præsertim (juxta unam opinionem,) etiam ad effectum hujus Decreti pro fori privilegio, sine aliorum requisitorum necessitate ut infra, adeo ut quemadmodum per matrimonium, vel per militiam vacant beneficia ipso jure, ita quoque (Indulto Apostolico non suffragante) cessent, ac exiguantur pensiones; Non tamen ad illas istud conciliare Decretum extenditur, ex ea ratione, quod pensio de sui regulari, ac intrinseca natura est res merè temporalis, cujus est capax etiam laicus, vel infans, cum pensionarius nullam habet participationem in Ecclesia, vel in ejus administratione; atque præciâ necessitas clericatus provenit potius ex recepto stylo Curie Romanæ, ex quo etiam ob quamdam annexionem spiritualitatis, provenit illa simoniaca infectio, quæ in pensionibus ecclesiasticis habetur circa earum substantiam, ne in conventionem deducantur cum pecunia, vel cum aliâ re temporalis, secus autem ubi sola commoditas; Et consequenter illa sufficit ætas, quæ necessaria est ad obtinendum clericatum, tanquam requisitum necessarium, etiam de stylo Curie, non autem de intrinseca natura. I.

Beneficiorum autem appellatione, ad hunc effectum, ea solùm veniunt, quæ verè, ac legitime talia sunt, quia nempe,

cum Apostolica, vel Ordinaria auctoritate, sive cum illa altè Ecclesiasticis superioris, ad id sufficientem potestatem habentis, legitime, ac servatis servandis fundata sint; Secus autem ubi agatur de capellanis manualibus, sive de legatis piis, ex sola privata dispositione fundatis, quamvis cum onere celebrationis Missarum, quod per substitutos rectè impleri potest, adeo ut dicta formalis fundatio, seu erectio non accedat, cum hujusmodi capellaniarum, ac piorum legatorum, etiam mulieres, ac infantes sint capaces. L.

Quo verò ad dictam secundam partem hujus Decreti, ut scilicet clerici in minoribus, nullum ecclesiasticum beneficium habentes, ad effectum privilegiorum fori, habere debeant requisita in hoc decreto præscripta; Primò nempe, ut habitum, tonsuram clericalem detendant; Secundo, ut alicujus Ecclesiæ servitio per Episcopum adscripti sint; Et tertio, ut actualiter inserviant; Plures desuper ob nimiam (parùm tamen commendabilem) frequentiam clericorum in minoribus, cadunt quæstiones; Primò nempe qualia sint ea beneficia, quæ ab hujusmodi requisitorum necessitate extirant, qualisve titulus, vel possessio in eis requiratur; Secundo, posita dicta necessitate requisitorum, super ipsius clericatus probatione; Tertio super habitu clericali, qualis dicitur, vel an continuus esse debeat; Et quarto super servitio in divinis, ejusque adscriptione.

Ad primum, cum Decretum in verbis exigat beneficium Ecclesiasticum, hinc sequitur, ut illud superius enunciatum requisitorum habere debeat, legitime scilicet fundationis factæ, cum auctoritate Ordinarii, non autem ubi sit capellaniam manualis, vel simplex pium legatum, ut supra.

Posita verò dicta qualitate beneficii, illud etiam simplex, quod nullum annexum habeat servitium, vel residentie onus, etiam exigui redditus sufficere videntur, ex magis communi sensu scriptorum; Ideoque non audeo desuper aliquid in contrarium asserere, vel firmare; Verùm relinquendo locum veritati, insinuate cogor, quod ista opinio, mihi nullatenus placet, cum ita non impleatur laudabilis finis à Concilio desiderata, ut clerici in minoribus, beneficium, vel dicta requisita habeant, ut scilicet, uno vel alio modo populo innotescat, quod ipsi sint clerici, non autem laici, atque ita à secularibus distinguantur; Et consequenter de illis beneficiis Concilium sensisse videtur, quæ alicujus Ecclesiæ administrationem, seu actuale servitium annexum habeant, cujus occasione pernecessè, in illis saltem functionibus, quæ prædictæ administrationi, vel servitio annexæ sunt, faciant figuram clericorum, atque ita eorum qualitas, saltem aliquibus anni temporibus, ad populi, ac Magistratum secularium, notitiam deveniat, unde propterea sequatur didorum requisitorum implementum per æquipollens; Secus autem ubi de illis parvis, ac omnino ignotis beneficiis agatur, quæ, etiam in remotis diocessibus existentia, affectat procurantur, facilis obtentionis, ob exiguitate, quia penè derelicta sunt; adeo ut quodammodo titulus beneficii de periculis eis congruat, ut frequentissima praxis docet; Sive quod illi qui licentiosam, & criminolosam vitam ducere volentes, in habitu, ac statu de facto merè laicali, à seculari tamen foro se assecutur volunt, curant, vel directè per se ipsos, vel per eorum conjunctos, fundari cum redditibus, alicujus derelicti prædiali, vel cum aliquo exiguo censu, aliquid ideale beneficium, ad meram fraudem, ac formalitatem; Lex enim imposta dicitur rebus, non autem verbis, ideoque spectari debet finis, seu effectus, ob quem illa emanavit; Et consequenter, pro meo iudicio, id intelligendum est, de illis beneficiis, quæ residentiam, vel saltem aliquod personale servitium, ita annexum habeant, ut ista occasione, ita ille publicè dignoscatur clericus apud populum, ac apud Magistratus.

Atque hinc sequitur, quod (relinquendo pariter integrum locum veritati, nihiloque ex meo sensu firmando,) neque placet alterum assumptum, quod ex scriptorum Ecclesiasticorum magis communi sensu receptum videtur, ut etiam pensio ecclesiastica ad hunc effectum beneficio equipollet, quoniam ut præmissum est, pensio verè, & propriè non est quid spirituale, sed merè temporale, atque accidentaliter ex stylo Curie, & pro quodam frequentiori usu, exigit clericatum, ac dicitur habere quamdam annexionem spiritualitatis remoram, & impropiam; Ideoque nullatenus eis congruere potest dicta ratio, quæ à Concilio ad hunc effectum ponderata fuit.

Et quamvis aliqui ponderent, quod dum magis receptum est, ut etiam simplices capellanie perpetuè ad id sufficiant, vel etiam coadjutoria per Papam concessa, sive illa fratrantia, quæ in Civitate Neapolis in usu est, pro cadaveribus associandis in funere; Attamen id claram continet æquivo-

om, quoniam capellanæ perpetuæ, & collativæ, sunt vera beneficia, seu eorum jure regulantur, dictaque fratantia pariter conferuntur in titulum. M.

16 Posita verò qualitate beneficii veri, atque ad id sufficientis; Quamvis aliqui credant, ut solus titulus, absque possessione, ad id sufficiat, Attramen ex eadem superius ponderata ratione, id parum probabile videatur, cum spectandum veniat effectus, vel finis à Concilio consideratus, ut supra, atque ita recepta praxis docere videtur.

17 E converso autem, sola possessio, ubi non sit notorie intrusiva, sufficit, quamvis titulus deinde detegatur minus legitimus, ut frequenter contingit in illis beneficiis, quæ aliquam habeant Apostolicam reservationem, vel affectionem, eaque non obstante, conferantur ab Ordinario, quoniam ille status de facto sufficit, cum ita dictis finis impleatur.

18 Commendabilis quidem, regulariter, est ecclesiasticorum Scriptorum, ac præsertim Moralium, zelus tuendi, quo magis fieri potest, ut clerici, laici fori exemptionem obtineant, sed cum præsupposito, ut illi retineant statum clericalem, atque tales dici mereantur; Secus autem, ubi ex verbis, vel ex mente Concilii resultet, ut tales decidendi non sint, quoniam, tunc non est subijcere clericum foro laicali, sed est eum declarare non clericum, sed laicum.

19 Nimum etenim improbabile est, ut per generale œcumenicum Concilium, in quo interveniebant tot Episcopi, & Prælati, ac Principum Oratores, insinuantes hunc abutsum, ut ei occurreretur, post maturam discussionem, ordinari voluerit lex, quæ adeo de facili eludibilis esset, cum obtensione alicujus ex dictis beneficiis de periticia, vel alicujus modica pensionis, abque eo quod id præberet occasione, vel necessitate, ut ille agnoscatur taquam clericus, atque à populo distinguatur, quodque sensus aliquorum Moralium, vel Collectorum, ita destrueret debeat id, quod per tot Patres in generali Concilio congregatos, sub inspiratione Spiritus Sancti, statutum est, quoniam inspicere debet finis, seu effectus à Concilio consideratus, quodque ista non sit dicenda lex imposita verbis, sed rebus.

20 Quatenus verò sine præjudicio veritatis ista, quæ insinuatur, aliquam probabilitatem forte habere videatur; Adhuc tamen, illud firmiter asserendum, ac tenendum est, ut non exinde, laicalis potestas licentiam sibi assumat in his jusdicere, atque sub hoc prætextu, manus apponere super iis, qui clerici sint, vel supponantur, cum de his cognoscere pertineat ad Episcopos, aliosque competentes superiores ecclesiasticos, qui tamen justitiam, ac publicam quietem ante oculos habere debent, ut delicta jam patrata puniantur, atque futuris occurratur, ne committantur; non autem affectare zelum immunitatis, vel fori, ad lucrum, & mercaturam, ita malefactoribus, ac delinquentibus alliciendo ad nova delicta.

21 Hinc proinde, malum consistit in utriusque extremi vitio, quod scilicet, sæculares facere volunt id, quod non possunt, atque ecclesiasticis facere volunt id, quod non debent; Ideoque superiores majores, & præsertim Sac. Congregationes, quemadmodum prudenter rigorose procedunt contra primos, ita rigorosius procedere debent contra secundos, quando in suo munere deficiunt.

Ubi verò prima pars hujus conciliaris Decreti non verificetur, quia nempe clericus in minoribus non habeat beneficium ecclesiasticum, quod ad id sufficiens reputetur, unde propterea (præsupposito clericatu,) agendum sit de secunda parte super requisitis, Quatenus pertinet ad habitum, qualis scilicet ille sit, qui clericalis dici valeat; Non de facili certa regula generalis cuicumque loco, vel personarum generi applicabilis dari potest, unde progredere foribus regionis nimum deferendum videtur, adeout ille adimpleatur finis, vel sequatur effectus, qui à Concilio prudenter consideratus fuit, ut scilicet ita ille habitus contradistinguat clericos à laicis, atque ita Magistratus sæculares, eorumque familie armata, dignoscant, ac videant, super quibus manus apponere possint, & à quibus respectivè abstinere debeant, cum ad hunc etiam effectum probabiliter desiderata sit tonsura.

22 Vestis enim clericalis, est sacrorum Canonum præscripta, verè, & propriè illa est, quæ fit intra genua, & talos, ut scilicet non sit nimum brevis more laicorum, neque nimum longa, ut importet togam honorificam, & ad luxum, quæ clericalem humilitati incongrua sit.

Varius tamen est locorum, ac respectivè personarum usus, quoniam in Civitatibus, aliisque locis civilibus, in quibus, cum decore vivitur, adinstar usus Urbis, vestes clericales sunt longæ ultra talos, ad formam togæ; In parvis autem, vel obscuris locis, ob clericorum pauperiam, vix ad genua ascendant; Sive etiam in Civitatibus, contradistinctio esse solet,

inter constitutos in sacris, seu canonicatum, vel dignitatem habentes, & clericos in minoribus, quod scilicet illi vestes tales deferre solent, isti verò breviores ad genua, adhuc tamen, ob diversum usum sæcularium, ita bene distinguuntur.

In Urbe autem, & Statu Ecclesiastico, aliique forsan Italiae partibus, non de facili hæc certa distinctio haberi potest, quoniam antiquus retinetur usus fori in aliquarum scientiarum professoris, seu gradum Doctoratus habentibus, eodem admodum modo, quo utuntur clerici, adeout nullatenus distinguantur ratione habitus, sed pro diversis moribus diversa habeatur distinctio; Idcirco jus non est in modo præficio, sed in dicto fine, vel effectu, ad quem potius, quam ad generales propositiones, vel formalitates reflectendum videtur. N.

Hinc proinde receptum est, ut Episcopi, aliique Prælati, sæculares sub censuris, aliique remediis, pro locorum styliis, vel moribus, prohibere possint usum illius habitus, quem solum clericis, non autem laici deferunt, quamvis attenta dispositione legis scriptæ, ille habitus laicis certam qualitatem habentibus, potius quam clericis congruat; Ut puta, juxta casum, de quo agendi occasionem habui, quod laicus gradum doctoratus habens, in legibus, vel in alia facultate, longam, seu talarem vestem deferre velit, tanquam togam doctorem, eo modo quo in Urbe DD. deferunt, quoniam si in ea regione DD. sæculares vestibus brevibus, adinstar aliorum sæcularium utantur, adeout toga non sit in usu, nisi apud clericos, tunc rectè prohiberi potest: Tum, quia jus non scriptum, quod à loci consuetudine resultat, antiquum jus scriptum aboleat; Tum etiam, quia apud populum præsertim infimum, vel medium hujusmodi antiquæ eruditionis ignarum, scandalum præberet, videndo laicum, qui in eo habitu faciat eos actus, qui laicis licent, clericis autem omnino illiciti sunt; Ut quotidiana probat experientia in illis advenis, qui antequam de consuetudine informationem habeant, in Urbe videntur in curribus togatos publicè incedentes cum mulieribus, ac adolescentulis, quia scilicet sint medici, vel Advocati, seu Procuratores, aliive Curiales uxorati, more laicorum incedentes cum uxoriis, ac filiabus, exteri autem credunt, quod sint parochi, vel in aliqua ecclesiastica dignitate constituti, ideoque materia regulanda videtur pro locorum diversis moribus, dicto fine, vel effectu spectato. O.

Idem quoque circa tonsuram, quoniam in plerisque partibus, per clericos in minoribus, præsertim nobiles, seu alios qualificados, quinimò (ut præsertim in Urbe frequens praxis docet,) etiam per illos in sacris, ea negligi solet; Ac etiam circa usum comæ, quæ in aliquibus locis, & præsertim in Urbe etiam per clericos in sacris moræ sæcularium, præsertim togatorum, absque aliquo scandalo geritur; In aliis autem locis, in clericis etiam in minoribus, omnino illicita, & scandalosa est, tanquam signum quod contradistinguat sæculares à clericis, unde propterea locorum Ordinarium antiquorum canonum rigorem in hoc bene adhibent.

Prout etiam, circa Ecclesiæ servitium, quoniam in plerisque partibus, præsertim verò in parvis Civitatibus, vel oppidis, prima tonsura ad hunc effectum principaliter confertur solet, ut scilicet missis, aliique divinis inserviantur, cum id per laicos explicari non solet, adeout in usu sit, quod Ordinarii, aliique superiores, clericos quamvis nullum beneficium, vel officium, seu stipendium habentes, cogant etiam sub penis, & multis ad præstandum istud quamvis gratuitum servitium per hebdomadas, seu per alia tempora pro moribus distributa, nemine excepto; Unde propterea ita resultat distinctio clericorum à sæcularibus, cum usus cottæ, seu albæ vestis litæ, quæ superpellicea vulgò dicitur, non permittatur nisi clericis, atque in laicis scandalosa esset; In aliis verò partibus, præsertim in magnis Civitatibus, & in ipsamet Urbe præstat per ipsos sæculares conductos, qui in actu inserviendi, quamdam adhibent longam vestem, cum cottâ, seu superpellicea, postmodum verò finito servitio, ea dimissa incedunt in consueto habitu brevi sæculari, adeout in personis præsertim nobilibus, vel civibus id incongruat, cum speciem famularum redeat; Neque in usu est adscriptio, quæ de mandato Episcopi fiat alicui Ecclesiæ, ut prædicetur in dictis locis, in quibus tale servitium præstandum est, ut supra. P.

Igitur manifestus error est, cum aliquibus declarationibus, vel doctrinis generalibus Collectorum in hac materia procedere, quoniam stant bene simul, quod in uno loco dicta requisita uno modo impleri dicantur, in alio autem altero; Et consequenter retenta dicta regula, quæ in omnibus factis questionibus principaliter attendenda est, spectandi scilicet rei substantiam, seu finem, ac effectum à lege consideratum, non autem verborum formalitates, vel aliquas decisiones, quæ

particulares circumstantias habere poterunt, pro locorum, ac personarum qualitate id regulandum videtur.

23 Anque (ex gr.) juxta casus inferius insinuandos, in Rota, vel in alio Tribunali Romani Curie, de aliquo clericali privilegio, vel effectu disputari contingat, an scilicet ad sint, necne dicta requisita; Videndum est, an agatur de clerico, qui sit civis Urbis, vel incolæ, ubi ea de facto in usu non sunt; Vel de clerico, qui licet in Curia litem habeat, seu incola loci, in quo requisita sint in usu, atque per ea ex communi opinione, clerici distinguantur à laicis. Q.

Atque in hoc præsertim consistere solet pragmaticorum ineptia, quæ tot æquivocorum productiva est, cum magno justitiz detrimento, attendendi scilicet doctrinas, vel decisiones in sola litera, non distinguendo locorum, aliarumque circumstantiarum diversitatem, atque id, quod Hispanus, vel Gallus, aut Germanus Auctor, pro illatum respectivè regionum moribus, asserat, applicate cuicumque loco, ubi omnino diversi sint mores; Ideoque in eadem provincia, vel regione pro locorum, vel personarum variis usibus.

24 Quodque substantia veritatis attendi debet, inspicendo scilicet finem, vel effectum, ad quem id ordinatum est, ex eo præsertim comprobatur, quod licet istud decretum in verbis copulativè exigat habitum & tonsuram, ac etiam servitium, & adscriptioem factam ab Episcopo, Attramen si verificetur de facto servitium more clericali, quamvis deit adscriptio, id non præjudicat, si de feratur habitus verè clericalis, qui dictam clericorum contradistinctionem inducit, unde propterea quis in loco pro notorio clerico habeatur, non ex eo, quod tonsuram negligat, exinde sequitur quod sensu incoacta praxis docet.

Prout circa delationem habitus, ea moraliter, non autem physice intelligenda venit, pro frequentiori scilicet usu, adeout dictus resultet effectus notitiz, seu contradistinctionis apud populum, vel apud Magistratus; Quoniam si de nocte recreationis, vel negotiorum causa, sive itineris, vel venationis occasione, aut alias accidentaliter in habitu sæculari incedat, non tamen exinde, fori privilegio, aliisque clericalibus privilegiis, vel effectibus privandus erit; Solumque incestus in habitu sæculari pro facti qualitate excusatos reddere poterit illos Curie sæcularis ministros, qui in eos, occasione armorum, vel alicujus criminis, manus apponant, ab incurfu censuratum, quoties tamen in bona fide sint, justeque crediderint, non autem ex affectata ignorantia, illum esse laicum, non autem clericum, dummodo post notitiam, illic eum proprio superiori remittant.

25 Cum autem istud decretum, dictis requisitis non accedentibus, privilegio fori eos privet; Hinc proinde inter moderatos, qui post Concilium super his materiis scripserunt, (quorum major pars Collectorum, vel Moralium est, pauci autem videntur illi, quibus Doctorum nomen verè congruat,) exorta est questio, an ad privilegii fori tantum privationem, conciliaris dispositio refringatur, aliis privilegiis, ac effectibus clericalibus firmis remanentibus; Puta circa exemptionem realem ab oneribus laicalibus; Sive circa privilegium cap. Odoardus de solus. Aut circa factionem testamenti, ac alia, quæ filius familiaris clericis concedunt; laicis autem denegantur, cum similibus; Et quamvis plurim sententia sit, capiendi conciliaris decretum ad litteram, ut alia privilegia firma remaneant.

26 Merito tamen Rota Romana aliam probabiliorem sequuta est sententia, præsertim occasione dicti privilegii, c. Odoardus, ac etiam occasione alterius, circa facultatem testandi de bonis adventitiis, patriz potestatis impedimento non obstante; Sive circa exemptionem ab usufructu legali, qui patri in bonis adventitiis filii debetur, cum similibus. R.

Porrius autem, ista opinio probabilior est, atque omnino recipienda videtur, circa exemptionem onerum, dum ista denegatur etiam clericis, in quibus omnia requisita hujus decreti exactè verificentur, ex solo defectu calibratus, quia nempe sint conjugati; Igitur multò magis in iis, qui ob requisitorum defectum, præsertim habitus, laicorum potius figuram de facto faciunt.

27 Porrius etenim improbabile est, ut denegari debeat illud privilegium fori, quod concernit præjudicium torius ordinis clericali, adeout, neque volens possit clericus illi renunciare, ac se laicali foro subijcere, regna clerici signa, vel statu, adeout possit ita per Magistratum sæcularem, factis suspendi, atque in frustra scindi, (seu ignominiosè sustigari,) aliisque subijci penis, clericali statui omnino incongruis, & tamen ut ea retinere debeat privilegia, quæ interesse privatum

concernunt, & quibus sine aliquo ordinis præjudicio, renunciare potest, ut est illud factionis testamenti, vel exemptionis ab usufructu legali, cum similibus; Ac etiam est illud c. Odoardus, quod etiam clericis in sacris, vel ratione doli, vel ratione actioris obligationis, & in plerisque aliis casibus denegari solet.

28 Alia etiam valde congrua, & convincenti ratione accedente, quod juxta probabiliorem, magisque receptam opinionem apud ecclesiasticos, clericorum exemptio à foro laicali reputatur de jure Divino, de quo non sunt dicta alia privilegia minoria; Ideoque dicendum non est, quod Concilium, cum quem supponat adhuc clericum, atque in clericali statu perseverantem, contra juris Divini dispositionem, laicali foro subijcere voluerit, fed omnino veritas est, ut de isto majori privilegio tanquam magis dubitabili loquutum sit, ut ita generaliter non clericus, sed potius laicus declaratur. S.

29 Hæc autem privatio, ob requisitorum defectum, perpetua non est, solumque durat, eorumdem requisitorum deficientia durante; Cum etenim juxta opinionem, in Romana Curia magis receptam, tonsura (sive sit ordo, sive sit solum introductio ad ordines,) imprimat characterem indelebilem; Hinc proinde, licetum est, etiam post dimissum habitum, inò post expresse factam dimissionem ipsius clericatus, cum formali susceptione status incompatibilis matrimonii, inò post patrum delictum, ac inquisitione pendente, habitum quoadmodumque reassumere, atque requisita adimplere, ut propterea privilegium fori, aliaque privilegia obtineat.

30 Quamvis enim, ubi de expressa dimissione clericatus agitur, soleant Episcopi, vel alii superiores, adijcere decretum, ut habitus clericalis reassumptio, non nisi de eius licentia fieri valeat; Attramen, si de facto quis reassumat habitum & tonsuram, ac inserviat in divinis eo modo, quo locorum consuetudo exigit, adeout impleri dicatur prædictus effectus, vel finis à Concilio desideratus, adhuc reputandus erit clericus, cum non possit Episcopus, vel alter Prælati hanc facultatem tollere.

31 Eo modo quo pluries ab hac S. Congregatione Concilii, & ab altera Episcoporum declaratum fuit, ut non possit Episcopus, vel alter prælati tollere habitum clericalem, seu clericalibus privilegiis aliquid privare, eo quia negligat allumere ordines factos, vel ad eos assumendos omnino inhabilis detegatur.

32 Ideoque vigilantia, & charitas eorum, qui Episcopi, & Pastores, non autem mercenarii, & mercatoris partes facere volunt, consistit in ingressu, id est non de facili confutando tonsuram, cum ea jam impressa, deleri ab eis non valeat, neque procedi per viam privationis, sed solum per viam declarationis, quando ad hujus decreti formam, aliorumque canonum, vel Apostolicorum decretorum in clericali statu, ejusque privilegiis de jure reputandum veniat, & sic declarare id, quod jam de jure inest, adinstar excrucientis grana à spicis, non autem ex sua potestate de novo disponere, vel discernere.

33 Quinimò etiam si clericus assumpserit militiam sæcularem, vel alium statum omnino incompatibilem, cum clericatu, qui proinde sit in minoribus, iste illic cessat; Sive contraxerit matrimonium cum unica & virgine, quoniam si milita, vel alio statu incompatibili dimisso, ad priorem statum clericalem redeat, rectè id agere potest, neque irregularitas id impedit, minusque aliquid crimen commissum, quamvis inquitio adit cum ejus terminis & moderationibus, ne scilicet postiva fraudis ratio id prohibeat. T.

34 In causa autem matrimonii, eo durante, adhuc status clerici conjugati assumi poterit, ubi autem sit solum, ille clericali calibus pleno jure, cum solum bigamia utroque casu id impediatur, nisi Apostolica dispensatio accedat, quæ solum matrimonio dari solet, non autem eo durante.

35 Procedunt hæc omnia, contra ipsum clericum, ne foro, aliisque clericalibus privilegiis potiat, non autem, ut exinde licentia sibi tribuatur, proprio matre de facto deferendo habitum, vel non servando requisita, se eximere ab Episcopi, vel alterius ecclesiastici superioris jurisdictione, vel potestate, quoniam ita in ejus odium utriusque foro subijctus remanebit, ut pluries declaravit, hæc S. Congregatio, ac etiam Rota. V.

36 Quinimò etiam si expressam fecerit dimissionem alias, quam coram Episcopo, vel alio superiore, ad quem pertinet, eam admittente, vel admittente debente, adeout alia à non admisione detur appellatio, vel recursus; Adinstar eorum, quæ in jure habentur de resignatione beneficiorum, quæ fieri non potest, nisi coram superiore acceptante, ut ita ex

mutuo consensu dissolvatur ille contractus, qui eo modo ini-

Ac etiam quia, cum clericatus in minoribus aliud non sit, nisi quaedam adscriptio militiae caelestis, idcirco quemad-

Tertia est pars huius decreti circa clericos conjugatos, quorum respectu innovata fuit Constitutio Bonifacii Octavi, ut scilicet, praesuppositis à fortiori illis requisitis, quae pro lo-

Eodemque modo decidenda videtur altera quaestio, super qua pariter habentur opiniones hinc inde per collectores referri solitae, ac post istud decretum conciliare, in parte innovata sit dispositio iuris communis quoad exemptionem fori in

Cum autem Ecclesia Latina permittat etiam intra eius viscera, & in plerisque Italicae partibus ritum gratiam in iis, qui graecorum schisma damnantes, eius unitatem agnoscunt, ac propterea cleri, etiam in facris, celibatus vinculo adstricti non sint, sed uxorem habeant unicam, & virginem; Hinc proinde dubitari contigit, an huiusmodi clerici ritus graeci, qui orientales appellari solent, in minoribus constituti, ac

Praemissa omnia recte procedunt, ubi nulla sit quaestio clericatus in genere; Sed eoposito, agatur solum de requisitis ut supra; Ubi vero ipse clericatus in quaestione sit, atque de eius justificatione agatur; Illud in primis de iure certum est, ut ista cognitio ad Episcopum, vel alium Ecclesiasticum superiorem pertineat, non autem ad Magistratus saeculares; Quamvis enim in aliquibus Ditionibus consuetudo diversa vigeat, quod scilicet, vel ex Apostolica concessione, quae in vim antiquissimae consuetudinis allegari valeat, seu ex aliis

Super modo autem probandi clericatum, certa, & determinata regula generalis tradi non potest, quoniam licet magis consueta omnium melior probatio sit illa, quae fit per literas testimoniales Episcopi, qui consensum proprio dicecesano, vel alieno de proprii superioris licentia, contulit, dummodo tamen ea vera, beneque recognita sit, cum frequentius in literis Episcoporum ultra montes ista dubietas cadat, ideoque magis circumspectè procedatur, magisque exacta legalitas exigatur, non tamen ad hanc solum speciem probationis id restrictum est, cum per alias species id iustificare prohibuit non sit, etiam per praesumptam, seu adnunciativam probationem, cujus sufficientiam certam regulam non habet, sed iudicis, vel superioris arbitrio commissa est. Z.

Ea tamen distinctio in facti contingentia adhibenda nihil videtur, ut spectari debeat finis, vel effectus, ad quem ista probatio facienda sit, an scilicet pro privilegio exemptionis fori laicalis, vel pro aliis privilegiis, quae ipsius clerici commodum profanum, seu burfale contineant, puta exemptionis onerum, sive pro factione testamenti non obstante patria potestate, cum fililibus; In primo enim casu minus perfecta probatio sufficit, ex ea ratione, quod in dubio eli-

genda est illa pars tutior, per quam totius ordinis clericalis, atque immunitatis Ecclesiasticae praedictum evitetur; Secus autem in altero, in quo, ista ratione cessante, magis concludens, & perfecta probatio desiderari debet. A.

- a rit. de benef. disc. 95. b dicto disc. 95. de benef. c eodem disc. 95. d ibidem. e ibidem. f ibidem. g eodem disc. 95. h eodem disc. 95. i sub rit. de penson. pluries. l eodem rit. de benef. d. 95. & 97. & in aliis. m rit. de paroch. disc. 28. n de hoc agitur sub rit. de iurisd. disc. 93. o eod. disc. 93. de iurisd. & disc. 21. de Regul. p de hoc servitio & agregatione agitur sub rit. de Canon. & Cap. disc. 17. cum plur. segg. q ponderatur d. disc. 93. de iurisd. & sub rit. de testament. disc. 34. & in supplemento. & sub rit. de Reg. disc. 62. & rit. de credito disc. 119. r in locis proximè supra ablegatis l ibid. proxime supra. t rit. de penson. disc. 49. u sub rit. de iurisd. disc. 55. x rit. de Regal. disc. 60. & in eius supplemento. y sub rit. de iurisd. disc. 64. z rit. de testament. in supplemento ad disc. 34. & in eisdem locis, in quibus supra lit. Q. a ibidem.

Ad Sessionem 23. de Reformat. cap. 7.

S U M M A R I U M.

- 1 Demandatur erectio Seminarii puerorum.
- 2 Solet inungi Episcopus visitantibus limina.
- 3 Collectari possunt pro sustentatione omnia beneficia, quandoque exemptione non suffragante, etiam Regularia, non autem Monasteria actualia, & quare.
- 4 Declaratur quando etiam Monasteria Regularia huic collectae subiaceant.
- 5 Quod expediat Monasteria Regularia esse provisiva copioso numero Religiosorum, & de ratione.
- 6 Quandoque loco seminarii cum eadem contributione eriguntur collegia Societatis Jesu, vel similia.
- 7 De eodem, de quo n. 4.
- 8 Quid de Hospitibus.
- 9 De exemptione beneficiorum Religionis Hierosolymitanae, & de ratione.
- 10 Quando hac exemptio cesset.
- 11 De aliarum militiarum commendis.
- 12 De confraternitatibus laicorum, aliisque piis locis.
- 13 Episcopus etiam huic contributioni subiacet.
- 14 An distributiones veniant in sua contributione, & quando.
- 15 De unione beneficiorum, qua seminario fieri potest iam erecto, non autem erigendo.
- 16 Pro erigendo fieri potest collecta, seu contributio.
- 17 Quando dicatur erectum nec ne.
- 18 Quanam beneficia possint uniri.
- 19 De ratione ob quam hac erectio in multis dicecesibus non est practicabilis.
- 20 De provisione adhibenda in isto casu.

D I S C. XXV.

Seminarium puerorum, seu adolescentium, ut literis, & bonisque moribus, atque fieri catholicae regulis, bene imbuantur, atque ita, boni parochi, alique spirituales operarii in vinea Domini, idonei, beneque instructi haberi valeant, prudentissime in hoc Decreto disponitur, ut in qualibet dicecesi, quantum possibile sit, ab Episcopis erigatur seminarium, illudque ab eodem, atque aliquibus Cathedralis Canonici regatur, ac administretur.

Huius autem decreti observantia, praeter ceteris Apostolicæ Sedi, atque huic Sac. Congregationi nimium cordi est, unde propterea in eisdem Sacrae Congregationis Responsis, quae dantur Episcopis, qui per se ipsos, vel per substitutos, intra montes singulo quoque triennio, & ultra singulo quinennio, ad praescriptum Constitutionis Sixti V. Apostolorum limina visitant, istaque occasione relationem Status Ecclesiae, huic Sac. Congregationi faciunt, praesertim inungi solent, seminarii erectio, quando adhuc erectum non esset, vel restitutio; quando alias erectum, dissolutum fuisset.

Pro huiusmodi autem proficuo opere adimplendo, Concilium collectam, seu contributionem omnium beneficiorum simplicium imponi mandat, etiam illorum beneficiorum

rum regularium, quae absque actuali conventu in commendam, Cardinalibus, vel Praelatis, aliisque clericis saecularibus, ex Apostolica dispensatione concedi solent, nulla exemptione ad id suffragante, cum solum exempta sint ea Regularium Monasteria, vel Conventus, in quibus religiosi actualiter vivant, adeo ut omnes redditus, in necessariis religionis usibus, eisdemque Religionis taxas, & collectas convertantur; Ac etiam exempta sunt Monasteria monialium, ex ea congrua ratione, quod nihil, detractis necessariis oneribus pro Praelato, seu Rectore superest, dum in Monasteriis, vel conventibus actualibus, praesertim Italiae (ubi omnia Monasteria, ut pluries insinuatum est Republicae, vel universitatis more gubernantur,) tot religiosi assignari solent, quot ibi sustentari valeant, cum quadam verisimili taxa pro qualibet persona, iuxta diversam locorum qualitatem, unde propterea nihil superest, quo ad instar beneficiorum saecularium Praelati, vel rectoris commodo cedat, eo modo quo etiam hodie contingit in illis Monasteriis Regularibus, quae in plerisque partibus ultra montes, singulari jure, ac independenter, per aliquem Praelatum administrantur, adeo ut Abbates, vel Priores, seu Guardiani, aliove nomine nuncupati, locales superiores, in iis, quae redditus, & economicum regimen concernunt, administratores personam vergerant, cum obligatione, ad instar tutoris, exactae redditionis rationum, ut nihil in eorum manibus remaneat, & consequenter nil superest, ex quo contributio faciendi sit. A.

Nisi forte Monasteria, vel Conventus adeo divitiis affluant, & è contra dicecesis, beneficiorum saecularium copiam non habeat, ut Sedes Apostolica specialijure, pro erectione, vel substitutione seminarii, istam contributionem, dicta exemptione non obstante, opportunum reputet, ac deman- det, quia nempe ob magnum religiosorum numerum, quem sustentare valeat, parum, seu nihil referre iudicetur, ut unus, vel duorum numerus diminuatur, ut ita istud proficuum opus impleatur.

Id autem, nimium raro praxis docet, quoniam pro catholicae fidei, & vitae spiritualis conservatione, ipsarumque literarum doctrina, nimium proficere solent regularium Monasteria, vel Conventus, in quibus magnus religiosorum numerus vivat, cum in huiusmodi Monasteriis, pro frequentiori contingentia, fundari soleant studia, quae licet pro ipsorum regularium doctrina, & profectu principaliter destinata sint; Adhuc tamen adolescentes, tam clerici, quam saeculares Civitatis, vel dicecesis, in eisdem studiis nimium proficere solent, unde propterea quaedam aequipollens seminaria species adesse videtur; Quoriam tamen dicta ratio verificetur; Secus autem, ubi de illis numerosis Monasteriis agatur, in quibus, ut incubatur vitae contemplativae tantum, nullum peragatur exercitium ex iis, quae saecularibus proficiant, cum tunc dicta arbitrii interpositio nimium opportuna, & commendabilis videretur, ut scilicet aliqua superflui numeri diminutio, seminarii substitutioni applicaretur pro facti quantitate, & circumstantiis, ex quibus totum pender; Ideo certa regula generalis cuicumque casui applicabilis desuper statui non potest, cum ex prudentialibus, more Principis potius, quam ex legalibus regulis, more iudicis, id pendere videatur.

Aliquando autem, ex eisdem regulis prudentialibus, loco seminarii, cum eadem contributione demandari consuevit per Sedem Apostolicam fundatio, seu pinguior provisio Monasterii, seu Conventus alicuius Religionis, cujus Institutum sit, grammaticae, aliarumque scientiarum scholas, etiam pro saecularibus exercere, adeo ut illa contributio, seu collecta, quae seminarium faciendi esset, huiusmodi collegio, seu domui regulari fiat; Ut praesertim est Societas Jesu, cum qua id in specie, quandoque practicum fuit, cum ita pinguius huic conciliari de cetero satisfieri videatur. B.

Si verò de illis regularibus Monasteriis agatur, in quibus addit quidem religiosorum conventus actualis, sed cum mensa pro istorum religiosorum sustentatione distincta ab illa Commendataria, qui cum bonis, ac redditibus sibi assignatis more beneficiorum saecularium de privato lucro, privative uti licet contentant, tunc contributio Commendataria intrat, cum eadem congruat ratio. C.

Idemque, ex eadem ratione, procedit in hospitalibus, aliove Ecclesiasticis locis, quorumque nomine nuncupari solent, quae in titulum, seu commendam uni personae conferantur, absque actuali hospitalitate, vel etiam si actualis addit, sed cum eadem distinctione mensurata, seu reddituum superius in regularibus Monasteriis enunciata, adeo ut eadem congruat ratio, quod scilicet provisos, in eo excessu

lucrativam causam foveat, atque privatam utilitatem re- portet.

Solumque ab hac regula, ex Apostolicis indultis, excepta sunt regularia beneficia Hierosolymitanae Religionis, quae sunt Commendarum, vel Prioratum, seu Bajulivatum vocabulis explicari solent, quamvis possessor, in eo quod consueta Religionis onera excedit, causam lucrativam fovere dicatur; Istud autem privilegium, congruum quietem habet rationem, quia nempe huius militiae professores commendas, & dignitates, non obtinent per viam gratiae, ac benevolentiae superiorum, sed per viam iustitiae, cum ordine antian- tianitatis, ac benemerentiae, praevio implemento requisitorum nempe, servitii in caravanis, ac residentiae conventualis, aliorumque Religionis munerum D. pro beneficiorum qualitate; Undè propterea, quando casus praebat, quod hoc ordine interverso, clericis saecularibus istae commendae, vel dignitates, & quandoque etiam pueris in commendam, vel in administrationem concedantur, tunc tamquam ex cessante privilegio causa, vel ratione, huic contributioni locus esse deberet.

Aliarum autem commendarum possessores, huic contributioni subjacere non solent, eo quia, saecularia potius, quam Ecclesiastica beneficia esse videntur, ut sunt militiae Sancti Stephani, & similes pro earum qualitate, ac privilegiis E. unde propterea certa regula desuper statui non potest.

Ex eadem quoque ratione, aliqua pia loca per saeculares administrari solita, vel alicuius pie confraternitates, ab ista contributione, exemptionem obtinent, Non quidem in ratione privilegiorum exemptionis, sed quia bona potius laicalia sunt; Sive quia omnes redditus, iure simplicis, ac pura administrationis, in opera sibi incumbencia erogentur, absque aliqua privata utilitate; Nisi aliorum Ecclesiasticorum bonorum, vel beneficiorum annexio addit; Aut quod redditus adeo exuberantes essent, ut congruum censetur, aliquid consuetis operibus subtrahere, ut istud, forte magis pium, ac opportunum opus impleatur; Super quo tamen, neque certa regula dari potest, praesertim in temporalium Principum ditionibus, in quibus ratione laicalis protectionis, sive ex consuetudine, vel ex privilegiis, diversa praxis esse solet, neque congruat hoc prudens arbitrium interponere, unde propterea ex singulorum casuum circumstantiis, haec determinatio pendere debet.

Illud autem pro regula generali statuendum est, quod ubi speciale indultum Sedis Apostolicae limitationem non faveat, nulla datur privilegiativa exemptio, etiam in ipso Episcopo, qui primus esse debet in contribuendo, aliisque exemplum praebendo, aliasque male se gereret, quod scilicet alios invitando, vel cogendo, se ipsum eximeret.

Ex distributionibus vero quotidianis, ista contributio pro seminario, faciendi non est, ex eadem ratione alibi assignata, quod scilicet, non dicuntur fructus, seu emolumenta, ad lucrum, & utilitatem, sed potius merx, vel salarium laboris. F.

Id autem intelligendum venit, ubi tales sint, ut ad servitii proportionem recipiantur, adeo ut praefata ratio adaptetur, quodque earum diminutio, non beneficiorum, sed ipsius Ecclesiae praedictum concerneret, quia nempe alias ipsum servitium negligenteretur; Secus autem ubi etiam redditus alios de sui natura certi, consistentes in fructibus bonorum stabilium in notabili quantitate more praebentur, in quas forte antiquitus distributo esset, ex majori, nimium, quae commendabili motivo, majoris interessentiae, & cultus Ecclesiae, iure implicitae societatis inter omnes canonicos, & beneficia redacti essent ad massam per punctos, ad formam distributionum quotidianarum, inter intervenientes tantum repartiantur; Portiones tamen sint tales, ut pinguem redditum constituent, longè excedentem proportionatum salarium servitii, Ut (ex. gr.) sunt Canonicatus, & Dignitates Ecclesiarum Toleranae, & Hispaniae, & similia Hispaniae; Ac etiam illi Basilicarum, aliarumque Ecclesiarum Urbis, quoniam quemadmodum (ut quotidiana praxis docet) gravantur pensionibus, etiam in notabili quantitate, ita contribuere debent pro seminario, dum excepta illa rata, quae congruat, seu praemio laboris, & servitii proportionata est, excessus, quamvis ex ista causa, iure distributionum percipiant, ne alios absentes, & non intervenientes, de illis participant; Attamen in effectu, lucrum, & utilitatem importat; Talisque est praxis in collecta, seu contributione decimarum papalium, quae pro Ecclesiae, vel Religionis catholicae urgentiis, quandoque imponi solent, quoniam verè, & propterea ad istos effectus distributiones dicuntur illae, quae pro loco-

Ad Sessionem 24. de Reformat. matrim. cap. 1. & cap. 9.

S U M M A R I U M.

locorum, & Ecclesiarum qualitate necessariae sint ad sustentationem, non autem illae, quae in effectu sunt ad dilationem iuxta distinctionem occasione concessionis jurisparonatus ex causa augmenti doris, vel occasione unionum, quae praebendis canonicalibus faciendae sint, ut alibi insinuatum est. G.

15 Ultra contributionem, ex omnibus beneficiis ut supra faciendam, datur etiam Episcopo, cum consensu tamen Capituli, qui per quamdam speciem formae necessarius videtur, facultas uiuendi seminariorum beneficia simplicia; Dummodo tamen ista unio fiat post seminarium iam erectum, cum magis receptum sit, ut seminarium erigendo, unio fieri non possit, atque facta inuvalida sit H. Secus autem in taxa, de qua supra, quoniam nil prohibet, ut ea prius fiat, atque prudenter quidem; Tum ut dignoscatur, an ea sufficiat necne; Tum etiam quia, oportet illam praeparare, ac etiam exigere anticipatè, ut ita in eadem anticipata exactioe continetur, ad effectum, ut congruae provisionis uictualium fiant, cum uentè non pariatur dilationem.

17 Erectio autem, quae actu necessaria est, ad effectum subueniendi unionem formalem, non autem materialis requiritur; cum introductione scilicet puerorum uerisimiliter duratura; Nil enim refert, quod domus materialis, cum omnibus necessariis officinis, iam constructa, & destinata sit, si puero- rum uera, & formalis introductio sequatur non sit; Vel si se- quuta, & non continuata, adeo, illud dissoluium dici ualeat, quia nempe pueri ad proprias domos redierint; Et è conuerso, nil refert, quod domus non esset propria, sed conducticia, & variabilis, si pueri, in forma seminarii, in ea uiuant, cum effectus in hoc sperari debeat. I.

18 Postea uero erectione; Quomodo uni fieri ualeat, id est de qua specie beneficiorum, & quando, reservata, vel affecta uni ualeant, procedendum uideri cum eisdem distinctionibus, de quibus habentur in adnotationibus disc. 8. occasione unionis, quae ad eiusdem Concilii praescriptum fieri potest, praebendis, vel distributionibus canonicatum, aliorumque beneficiorum Cathedralium, ideoque ibi uideri potest.

19 Quamuis autem Concilium enixè id praecipiat, atque ut dictum est, ista S. Congregatio, occasione uisitationis liminum inculcare solet; Adhuc tamen Italia, & forte in maiori parte d' gcesum, haec introductio sequuta non est, vel ubi sequuta fuerit, attamen intermissa fuit, ob impotentiam, dum dice: eses exiguae sunt, beneficiis Ecclesiasticis parum pro- uideat, atque ea, quae ad sunt, adeo tenues habeant redditus, in distributionibus quotidianis ut plurimum contentes, ut uix ad congruam sustentationem, ac seuitiis strictam mercedem sufficiant, unde propterea canonicatus, & dignitates, alia- que beneficia residentialia, & feruitoria subuentione potius indigent, quam ut aliis subuentione ualeant.

Isto autem casu, ab eodem Concilio provisum adhuc est cum remedio in praecedentibus sessionibus excogitato, potiusque istud adhibendum uideretur, utpotè facilius, ut scilicet Episcopus curet, saltem introuderet in loco magistris gram- maticae, & musicae, ut ita pueri edoceri ualeant, cum id de facili practicable sit, ut alibi aduertitur L. Idque ubi cum debito zelo per Episcopos practiceretur, nimium proficuum est, ut egomet practicaui.

- a de hac distinctione Monasteriorum sub tit. de Regular. di- scurs. 19. & sub tit. de iurisdict. disc. 29.
- b in specie agitur sub tit. de benef. disc. 88.
- c aduertitur per Barbof. in Adnot. hic, atque ita seruat pra- xis, & de ista distinctione menfarum sub tit. de locat. & conducto disc. 25.
- d sub tit. de benef. disc. 68. & 69. & in supplemento eodem tit.
- e de his commendis sub tit. de iurepatr. disc. 20. & sub tit. de fidei comm. disc. 8.
- f Barbof. in collectan. ad hoc decretum & ceteri Collecto- res communiter, & conferunt, quae ad materiam dis- tributionum pro exemptione a pensionibus habentur sub tit. de pension.
- g tit. de iurepatr. disc. 10. & tit. de benef. disc. 43.
- h Cavaler. dec. 372. dec. 373. par. 4. rec. tom. 2. ubi late Add. multa cumulant ad materiam.
- i aduertitur sub tit. de Regular. disc. 33.
- l supra disc.

- 1 De noua forma introducta super celebratione matrimo- nii.
- 2 Quae sint quaestiones iuris desuper cadentes.
- 3 Et quae sint quaestiones facti.
- 4 In quo consistat forma praecisa, cuius ommissio causet nulli- tatem.
- 5 Denunciations, & liber, vel descriptio in eo non sunt de forma.
- 6 Quomodo matrimonium probari possit.
- 7 De diligentibus super statu libero.
- 8 Forma, de qua n. 2. & 4. non procedit, ubi receptum non est Concilium.
- 9 An ista sit forma praecisa, vel probatoria.
- 10 Per quam habitationem efficiatur quis de parochia.
- 11 De eodem, & quando dicitur contractum domici- lium.
- 12 Quomodo id decidi debeat.
- 13 De errore procedendi cum generalitatibus, vel cum ali- quibus decisionibus diuersorum casuum.
- 14 Quomodo legales quaestiones in foro decidi debeant.
- 15 An, & quando mutatio domicilii in fraudem obstat.
- 16 An Capellanus exercitus sit parochus militum.
- 17 De existentibus in Hospitalibus.
- 18 Vicarius, uel coadiutor parochi est sufficiens pro matri- monio.
- 19 Licentia dari etiam potest per Episcopum uel Vicarium Generalem, seu Capitularem.
- 20 Quid si Vicarius non sit in sacris.
- 21 De Archiepiscopo Cathedralis.
- 22 An ualeat delegatio, seu concessio licentiae per parochum sine expressione nominum.
- 23 Quid ubi est expressum nomen; sed adest alteratio in co- gnomine.
- 24 Deferendum est potius Canonistis quam Theologis in foro.
- 25 Licentia data per Ordinarium ad unum effectum, an sus- frageretur, &c.
- 26 An Vicarius parochi Vicarium deputet.
- 27 Non est necessaria solemnitas interrogationis, vel bene- dictionis.
- 28 Quomodo sufficiat explicari consensum contrahen- tium.
- 29 De matrimonio contracto per procuratorem.
- 30 An unus ex testibus sit procurator.
- 31 De tempore matrimonii mandatum non debet reuoca- tum.
- 32 Mandatum debet esse datum ad contrahendum cum cer- ta persona.
- 33 Quid ubi consensus detur simulatè.
- 34 Matrimonium inuualidum habet vim sponsalium, quae obligant.
- 35 Non requiritur consensus patris in matrimonio filii fami- lias.
- 36 An pater denegat dotem, vel exheredet filiam, absque eius consensu nubentem.
- 37 & 38 De conditionibus libertatis matrimonii praedici- calibus, & qua non.
- 39 Quando Principes, & Magistratus seculares praebent matrimonium.
- 40 De sequestra puella pro exploratione uoluntatis.
- 41 Quomodo in ista, & similibus quaestionibus iurisdictiona- libus procedi debeat.

D I S C. XXVI.

Postquam Sacrosancta Synodus in eadem sessione 24. per duodecim Canones, plures determinauit quaestiones super hoc matrimonii sacramento; Ad consulendum frequen- tibus, atque scandalosis inconuenientibus, quae à matrimo- nii clandestinis resultabant, nouam praescripsit formam ce- lebrandi matrimonium in faciem Ecclesiae, coram proprio scilicet parochi, & duobus testibus, sub decreto irritanti, adeo ut ista forma non seruat, illud inuualidum censetur, atque pro infecto habendum sit; Demandando quoque de- nunciations inter missarum solemnia festiuis diebus inter- polare faciendas, ad effectum, ut ad impedimentorum noti- tiam

tiam deueniri ualeat; Ac etiam injungendo parochis confe- sionem, ac retentionem libri, in quo matrimonia, cum hac forma concepta describantur, prohibendo aliis quibuscum- que sacerdotibus, vel clericis, in quavis dignitate constitu- tis, ne in hoc se ingerant, nisi licentiam habeant ab ipso pa- rocho, uel ab Ordinario loco.

2 Super huius autem formae obseruantia, frequenter disputa- ri consueuerunt, atque in dies solent quaestiones, quae sunt duplicis generis; Aliae namque sunt iuris, istaeque hodie poene sopitae uidentur per plures declarationes S. Congregationis, & Rotae Romanae decisiones, seu communes, ac receptas tra- ditiones Canonistarum, & Moralium, qui post huius formae introductionem adeo frequenter istam matrimonialem mate- riam pertractauerunt.

3 Aliae uero sunt quaestiones facti; Vel scilicet super proba- tione sufficienti, quod haec forma seruat sit; Vel super con- trahentium subiectione, ut propterea ille dici ualeat proprius parochus, necne, siue an legitimam, ac sufficientem ha- buerit facultatem à proprio parochi, uel ab Ordinario; Super his autem certa, & determinata regula dari non potest cui- cumque casui applicabilis, quoniam iuxta generalem naturam quaestionum facti, decisio pendet à singulorum casuum indi- uis circumsstantiis.

4 Quaterus igitur ad illas primi generis pertinet; Illud in primis receptum est, ut non omnia, quae in isto conciliari decreto continentur redoleant formam praecisam, cuius non implementum, ex decreto irritante, actum uideat; Sed for- ma, cuius ommissio actum uideat, & in qua decretum annulla- tium cadit, solum consistit in praesentia, & interuentu proprii parochi, uel alterius de ipsius, uel de Ordinario li- centia, & duorum testium; Reliqua uero continent oppor- tunas quidem, nimiumque laudabiles provisiones, quae ta- men non respiciunt formam, ideoque eorum non implemen- tum perfectioni ac ualiditati matrimonii non praedicit, ut praesertim sunt denunciations, quoniam licet parochus ad id teneatur, adeo ut alius uoluntariè assistent matrimonio, eis ommissis, peccet, atque punibilis reddatur (cum Ordina- rio tantum competat ex iuxta causa facultas eis dispensandi) Attamen earum ommissio ualiditati matrimonii nullum causat praedictum. A

5 Idemque circa non implementum confessionis, ac reten- tionis libri, uel descriptionis matrimonii, in eo qui retineat, quoniam male quidem parochus agit id negligendo, non tamen id praedicit ualiditati matrimonii, minusque facul- tati illud probandi per testes, uel alius species probationis, cum negligentia parochi praedicitare non debeat partibus, earumque iustollere. B.

6 Itaque probatio favorabilis est, adeo ut etiam per testes conjunctos, uel alius imperfectas species, pro facti qualita- te, fieri ualeat C. Unde propterea certa, & determinata re- gula desuper tradi non potest, cum probationum materia ar- bitraria sit, ex facti qualitate, & circumsstantiis regulanda, quia nempe, in uno casu patentes, uel conjuncti sint fide di- gni, in altero autem secus, quia si unus, uel alterius quali- tas exigat. D.

7 Prout, licet strictius per decreta generalia Sacrae Congre- gationis uersalis Inquisitionis, tam parochis, quam Ordinaris, aliaque injungatur diligentia, super iustificatione status liberi contrahentium, ad consulendum inconuenientibus polygamis, Attamen contrauentio, reddit quidem pa- rochum punibilem, quatenus uoluntariè matrimonium inter- uentum praebet, non tamen nullitatem causat quatenus ser- uetur forma, aliudque legitimum impedimentum dirimens non addit. E.

8 Quo uero ad praedictam formam, praesentiae parochi, & testium, ea necessaria est in illis locis, in quibus Concilium receptum est; In aliis autem, in quibus receptum non est, proceditur cum dispositione iuris communis; Et consequen- ter, licet per istud conciliare decretum sublatum fuerit mat- rimonium praesumptum, quod de iure communi dabatur; Attamen illud adhuc hodie uiget, ubi Concilium receptum non sit, ideoque cum dispositione iuris communis procedatur. F

9 Opinatur aliqui, ut haec forma sit probatoria potius, quam solemnis; Verum erronea opinio est, ideoque merito rejecta, quoniam uerius est, ut solemnis censenda ueniat, ac propterea praecisum exigat implementum, neque istud ad- mittatur per aequipollens G. Nil enim refert, quod matrimo- nium publicè, & palam, coram magno, & qualificato coetu celebratur, si proprius unius contrahentium parochus, uel alter de ipsius, aut Ordinario licentia, desit.

10 Sufficit autem, ut unius contrahentium parochus inter- ueniat, siue sit uiri, siue sit mulieris, cum in hoc nulla digno-

scatur differentia; Ideoque dubitandi rationes cadere solent, super ipsius parochi interuenientis qualitate, seu legitima- tione, an scilicet, quando talis esse dicatur, quodque con- trahentes, uel eorum alter sit ejus subditus, unde propterea per ejus interuentum huic formae satisfactum sit; Istaque du- bitandi ratio cadere solet, quoniam non omnis materialis habitatio contrahentium intra parochiae fines, parochianum, seu parochi subditum facit, ad effectum administrationis hujus sacramenti, quamuis pro aliorum sacramentorum ad- ministratio talis habitatio sufficeret, cum ad hunc effectum, formale domicilium requiratur, animo ibi permanendi, ac uiuendi, tamquam in domo habitationis, non autem acci- dentaliter gratia rurandi, uel curandi, aut mutationis aetris, aliuae simili ex causa accidentali, per quam de iure domici- lium ad hujus iurisdictionis, uel Sacramenti effectum non contrahitur. H.

Quando autem, & quomodo domicilium, quod ad hunc effectum sufficiat, contractum dicatur; Quamuis moderni Canonistae & Morales, qui post Concilium scripterunt, ni- mium se inuolueri uideantur; Verius tamen est, ut tamquam in quaestione, quae facti, & uoluntatis potius est, quam iuris, nulla desuper statui ualeat regula certa & generalis, cuiusque casui applicabilis, cum totum pendeat ex facti qualitate, ac particularibus circumsstantiis, eam probantibus uolunta- tem, quod illa ovis, discedendo ab alterius pastoris ouili, alteri ouili se addiderit, ejusque pastoris subdita effecta sit, adeo ut illa nouum pastorem agnoscat in suum, isteque in suam agnoscat ouem, unde propterea satisfiat fini, uel ratio- ni, cui haec forma innixa est, circa interuentum proprii pa- rochi pro forma solemniori potius, quam probatoria, adeo ut patochus accidentaliter, occasione rurandi, uel coloniae, seu colligendi fructus, uel curae, ac mutationis aetris, cum similibus, ad id non sufficiat, quamuis per istum alia sacra- menta ministrari ualeant, quoniam requiritur illa determinata uoluntas constituendi fixè in ea parochia domicilium, altero deserto. I.

Ea uero, quae circa alicujus temporis decursum, siue alia signa, quae considerari solent, regulam certam non habent, sed sunt argumenta, seu adminicula, quae pro facti qualitate ponderanda ueniunt, cum illis generalibus regulis, quas in quibuscumque adminiculatoriis habemus, praesertim cum ea, ut singula, quae non prolunt &c. ex prudentis iudicis bene re- gularo arbitrio; Ideoque uis non est in tempore, quoniam stant bene simul; ut illud breue sit, & tamen, ex aliis circums- stantiis domicilium contractum dicatur; Et è conuerso, sit temporis considerabilis, & tamen illud non addit, quoniam ita facti qualitas exigat. L.

Erroneumque propterea est, (ut alibi aduertitur,) in ali- quibus declarationibus S. Congregationis, uel Rotae deci- sionibus prodis in diuersis casibus particularibus, funda- mentum indefinitè constituere, nisi casus, de quo agatur, eisdem omnino individuus habeat circumsstantias, cum alias, etiam modica facti diuersitas, totalem iuris diuersitatem cau- sare solet; Unde propterea partes iudicis, in iudicio uere consistunt, ut scilicet bene ponderatis circumsstantiis facti illiusque combinatis, cum illis diuersi casus, in quo de- claratio sacrae Congregationis, uel alterius magni Tribuna- lis prodierit, congruè, ac iudiciosè faciat applicatio- nem.

Meritoque, (ut pluries aduertitur) legalis facultas, in sponensibus pro iustitiae practica administratione, iustipruden- tia potius, quam scientia dicitur; Iste siquidem scientiae ter- minus per apices in abstracto scolasticis bene congruit, in quibus partes ingenii magis desiderantur, in forensibus autem partes iudicis, ac prudentiae, cum praesupposito tamen, ut dictas alias ingenii partes scientificas in scholis & academiis, iam bene quis exercuerit, ac expleuerit, ut alia partes iudicis per tramites iuris, non autem pro sola ceruice, seu lumine naturali rusticano more expleatur. M.

Quamuis autem aliqui, istam domicilii materiam con- fundant cum altera fraudis, uel affectationis ubi scilicet quis uolens, parum dignum, seu alias parentibus, uel con- junctis parum gratum contrahere matrimonium, ne ab eis impediatur, à propria patria discedendo, seu alias, antiquo domicilio deserto, ad aliam Civitatem, uel ad alium locum, seu diuersam parochiam affectatè se conferat ad hunc effectum, dum pluries ista S. Congregatio Concilii declarauit ut fraudis, uel affectationis circumsstantia matrimonii ualidi- tati non obstat N. Attamen clarum aequiuocum est istos ter- minos confundere, quoniam, aliud est agere, an domicilium uere contractum sit, ita & taliter, quod (ut dictum est) il- la ovis à priori ouili, ac primo pastore discedendo, uere è de- al-

alterius factoris ovili effecta sit; Aliud vero, ut id in fraudem conjunctorum, ac affectate factum sit, dum aliud est considerare causam faciendi; Aliud vero considerare ipsum factum. O.

Ubi vero de militibus agatur, qui in castris, atque in exercitiis, ejusdem exercitus capellanus, etiam pro isto matrimonio Sacramento, parochi partes bene explicat, eodem modo, quo in aliis Sacramentis & divinis; Quæstione cadente in eo tempore puta hibetno, in quo milites, non in castris, ac pabulionibus, sed in Civitatibus, locisque habitatis, vulgo in quarteris, vivunt, an scilicet idem capellanus hanc potestatem habeat, vel potius tunc, parochi subiaceant, quod ab observantia, vel à tenore facultatum, eidem capellano, seu vicario exercitus attributarum, nimium pendere videtur. P.

Si vero de illis agatur, qui ex causa infirmitatis, morentur in hospitalibus, quæ propriis capellanis, vel ministris habeant, qui omnia jura parochialia, cum eis donec ibi sunt, cum omnimoda independentia à parochio, exercere possunt, ut præsertim sunt professores Religionis Beati Joannis Dei istud habentes institutum Q. Non tamen hanc potestatem habent, cum ista, accidentalis, non autem domiciliaria mora sit, magnaque differentia est inter potestatem administrandi alia sacramenta, & jura parochialia, & istam assistendi matrimonio. R.

Sed si parochus, alium pro ejus adjutorio in administratione sacramentorum, & cura animarum, sub vicariis, vel capellani, seu coadjutoris, ac substituti, vocabulo deputer; Ista generalis deputatio, pro isto quoque Sacramento matrimonii sufficit, cum licentia, seu delegatio specialis procedat in iis presbyteris, qui huic muneri generaliter præpositi non sint. S.

Istaque licentia, seu delegatio specialis, non solum à parochio tribui potest, sed etiam ab Ordinario, ejusque Vicario generali, seu etiam à Vicario Capitali, dum ipsi quoque respective istam habent facultatem. T.

Quæstione cadente, ubi Vicarius Generalis, vel Capitalis in presbyteratus ordine non sit constitutus, cum tunc possit quidem ratione habitualis jurisdictionis hanc facultatem alteri delegare, quamvis ipse per se ipsum non assistat. V.

De Archiepiscopo Cathedralis quæri solet, an hanc potestatem habeat assistendi matrimoniis in universa diocesi, ex ea dubitandi ratione, quod de jure dicitur Episcopi Vicarius natus in spiritualibus; Verius autem est, ut hanc non habeat potestatem, nisi quando particularis consuetudo aliud, suadeat, per quam cesset consuetudo generalis, atque antiquum jus conservetur, dum aliàs ex communi consuetudine, Archidiaconi & Archiepiscopi hodierni, non habent illam vim jurisdictionem, quam ad sacrorum canonum præscriptum habebant; Unde propterea ab usibus, ac impropiè tales hodierni dicuntur, cum aliquibus præminentis, tamquam reliquiis pristinae dignitatis. X.

In casu autem, in quo, non parochus, sed alter privatus sacerdos, ex parochi, vel Ordinarii licentia, seu delegatione matrimonio assistat, tunc plures circa hujusmodi delegationem quæstiones cadere solent; Ex præsertim in facti contingentia, pro mea noticia, dubitari contingit, an ea delegatio, seu licentia sufficiat, in qua contrahentium nomina, & cognomina non exprimitur, sed indicentur per adjecta, seu attributa generalia; Puta quia dicatur concedi licentiam assistendi matrimonio contrahendo inter quemdam nobilem virum, & quamdam nobilem mulierem eorum nominibus non expressis; Quamvis enim juxta generales juris regulas, ista delegatio inutilis videatur; Tum ratione incertitudinis; Tum etiam quia cum ea effectus ad universitatem sacramentorum, ut est illa, quæ datur vicario, vel coadjutori, sed sit ad unum matrimonium tantum, ita dari possit, quod delegatus, absque voluntate delegantis, cum eadem licentia, centum, & ultra, matrimoniis inter personas nobiles assistere possit.

Contrarium tamen in ea specie decisum fuit, eo quia ex facti circumstantiis bene certificabatur voluntas delegantis quod præcisè sentierit de illis personis sibi bene cognitis, tacitis nominibus ex aliquibus iustis causis. Y.

Item in alio casu, Cum Vicarius generalis Episcopi aliam consimilem dedisset licentiam simplici presbytero, vel diverso parochio, conjungendi Titium cum Sempronio, altero tamen viri cognomine, non autem nomine; Dubitatur fuit de matrimonii validitate, atque ista Sacra Congregatio, non absque magna votorum scissura, pro invaliditate

respondit, ex natura delegationis non admittentis extensionem de persona ad personam, vel de casu ad casum; Adeo fuerit quædam generalis scissura inter Theologos & Canonistas, sed istorum votorum prevaluit, persistendo in dicta rigorosa delegationis natura ad canonum præscriptum, Theologi vero opinabantur, quod sufficeret, ut satisfactum esset formæ; Tum quia, ut infra, parochi consensus in hoc non requiritur, neque ab ejus voluntate matrimonii validitas, ac perfectio pendet; Tum etiam, quia error in nomine, vel cognomine non attenditur, ubi accedit veritas, quod scilicet verè, qui talem licentiam obtinuerat, erat ille, qui matrimonium contrahere volebat, & contraxit.

Probabilior autem visa est opinio Canonistarum, juxta quam resolutio prodiit; Tum quia juxta distinctionem in iis, quæ concernunt forensia, & judicialia, & alia quæ concernunt quæstiones fidei, vel forum internum in concernentibus primam partem deferendum est potius Canonistis, quam Theologis, quibus è converso deferendum est in altera parte. Z. Tum etiam quia, ultra prædictam rationem generalem à delegationis stricta natura, seu intelligentia resultantem, duæ aliæ urgere videbantur; Prima nempe ejusdem inconvenientis supra considerati, quod in vim unius delegationis multa matrimonia fieri possent; Ac altera quoniam finis, ob quem parochi, vel Ordinarii præsentia præcisè desideratur, adeo ut quodlibet aliud magnum æquipollens non sufficiat, ille videtur, ut actus fiat cum interventu illius, qui cognoscit contrahentes, ut ita quoque magis fieri poterit, curatur fraudibus committi solitis; Unde propterea quando neglecto proprio parochio, Ordinarius, vel ejus Vicarius Generalis minus informatus aditur, ista deceptio admittenda non est, ubi facti circumstantiæ doceant, quod eadem deleganti cognita esset persona, adeo ut si per verum cognomen expressum fuisset, licentiam fuisset denegaturum, cum tunc verè, ac propriè intrent termini erroris, cadentes quando verè faciens senserit de illa persona, quæ ex errore sub diverso nomine, vel cognomine explicata sit, sed inrationali termini deficientis animi, ac voluntatis, ut in particularibus meis notis plenius ad vertitur. A.

In eodem quoque proposito, licentiæ, seu facultatis concessæ per Ordinarium, vel ejus Vicarium; Dubitari in casu contingentia pariter contingit, an hæc licentia data ei, qui verè sit parochus, cum præsupposito quod contrahentes essent de ejus parochia, ad alium diversum effectum, pro certificatione scilicet status liberi ad præscriptum decretorum generalium Sac. Congregationis universalis Inquisitionis, sufficeret, ubi revera ille non esset proprius contrahentium parochus; Atque licet in eo casu, ex diverso præsupposito, quod domicilium per unum contrahentium in ea parochia sufficienter contractum esset, pro validitate responsum fuerit; Attamen isto præsupposito cessante, omnino probabilius pro invaliditate responderi debuisset, ex eadem ratione deficientis voluntatis delegantis, cum licentia concessa esset ad diversum finem, atque directa illi, qui proprius parochus supponebatur, ut pariter in meis hujus materie adnotationibus advertitur, ubi etiam de materia domicilii, quando ad hunc effectum censeatur sufficienter contractum, necne. B.

Et quemadmodum, Concilio loquente de Ordinario, receptum est, ut sub ejus nomine, veniat Vicarius Generalis, qui denuntiationibus dispensare valet, ac etiam alteri non parochio licentiam concedere possit; Ita si parochus vicarium, vel adjutorem ad universitatem curæ administrationem Sacramentorum deputaverit, dicendum videtur, ut iste, non possit quidem alium vicarium ad eandem universitatem deputare, possit autem dare licentiam specialem, suasque partes in negotio particulari alteri committere. C.

Posto vero interventu ejus, qui unius contrahentium sit legitimus parochus, vel qui ab eodem, sive ab Ordinario, validam, ac sufficientem habeat auctoritatem; Quamvis conciliare decretum mander, ut parochus debeat ipsas partes interrogare, earumque consensu intellecto, debeat eas conjungere cum illis verbis, adhiberi solitis, *Ego vos conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, vel similibus*, aliasque adhibere solemnitates in Rituali præscriptas; Non tamen hæc ad matrimonii validitatem necessaria sunt, quoniam etiam coram parochio cum fraude & dolo ad id vocato, sive etiam expressè dissentiente, ac fugientes, aut per vim detento, seu aures claudente, ut non audiret, valide matrimonium contrahitur, cum ejus præsentia, & interventu materialis sufficiat, consensus autem non requiritur; Dummodo tamen ipse, ac testes intelligant, seu intelligere possint, affectent autem non intelligere id, quod agitur, ad effectum, ut coram eis dormientibus, seu aliud agentibus, atque ad id nullatenus advertentibus, id facere non liceat. D.

nam, & luctum; Si etenim contravenit speciem pœnæ redoleat, quia nempe damnum in re propria causet, sive etiam privationem illius juris quærit, quod aliàs quali debetum sit, ut est legitima, vel etiam congrua, seu necessaria dos ejus quæ aliunde provisa non sit; Et tunc relictio, seu vitatio intrer; Secus autem ubi sit conditio, vel qualitas invitativa ad luctum, ut in hujus matrimonialis materie adnotationibus, ac etiam in illis ultimatum voluntatum, & alibi advertitur. L.

Ibidemque habetur etiam de distinctionibus, seu restrictionibus, circa hujusmodi leges, & conditiones, an scilicet simpliciter, ac indefinitè, seu irrationaliter, vel indirectè, hæc libertatem impediunt, seu restringant, vel potius alium habeant diversum finem, qui sint compatibiles cum libertate. Puta quia adiciatur laudabilis conditio, vel bonus finis virginitatis, ac vitæ spiritualis. Sive quod eadem lex, vel conditio, tam circa tempus, quam circa locum, vel personarum genus sit compatibilis cum libertate rectè exercibili intra eandem restrictionem, atque ad ejus limites, quoties restrictio indefinitè ex alia ratione, puta ex privilegio legitima non corrumpat. M.

In isto itaque sensu intelligenda venit inhibitio in isto Concilio contenta Principibus, & Magistratibus secularibus, ne matrimonii libertatem impediunt; Sive abolitio illarum legum temporalium, quæ de super disponant; Ubi scilicet directè matrimonii libertatem percipiunt, seu etiam ita per indirectum, quod directè speciem habeat; Secus autem ubi id alium honestum habeat finem. Ut (ex gr.) sunt leges municipales prohibentes, ne bona præsertim stabilia, vel æquipollentia in proprio territorio existentia in forenses alienari, seu alias transferti possint etiam ex causa dotis; Sive sunt prohibitiones, quas Domini directè feudorum faciunt mulieribus feudataris, ne feuda in dotem dare possint; Sive ne extra Regnum, vel Principatum nubant ob finem eorumdem feudorum, vel aliorum bonorum jurisdictionalium, seu aliàs qualificatorum ne scilicet quamvis in dotem non dentur, adhuc tamen ex causa illius quasi domicilii possessionis, ac administrationis, quam vir de facto pro frequentiori contingentia obtinet in bonis etiam extradotalibus uxoris, ita feuda, vel alia bona hujusmodi, transeant ad inimicos, vel infensos, aut suspectos, sive potentiores &c. cum similibus; Quoniam punctus est in fine, seu effectu per sacros canones considerato, quos ita hæc decreta conciliaria, clavis, magisque præcisè declarantur, ad dirimendas tot diversas interpretationes per scribentes datas, per quas eorumdem canonum dispositio circa matrimonii libertatem delusa, vel annihilata remanebat. N.

Atque cum eadem distinctione, seu discreto modo intelligendi, & præciandis, decidenda videtur quæstio inter laicos, & Ecclesiasticos, super potestate sequestrandis puellas, ad effectum explorationis eorum vere, ac libere voluntatis, ut occurrat seductionibus, ac violentiis, & sic circa eam temporalem, ad prædictum tamen bonum, ac laudabilem finem ejusdem libertatis directam, non autem, ut ita indirectè, atque sub hoc pallio libertas verè impediatur.

Hinc proinde, totum consistit in fine, ac moderatione, non autem in formalitatibus, adeo ut utrumque extremum vitiosum sit, ut frequenter tam in Ecclesiasticis, quam in laicis scriptoribus contingit, qui sive ex bono animo, nimioque zelo, sive etiam ex altero adulatorio, ad propriam ambitionem, honoresque, vel dignitates, & officia ita captandum, factionario more scribunt, atque extrema de directo apposita subsistere volunt, quod utroque potestati potius perniciosum est, ac præjudiciale; Unde propterea ab ea potestate, cui adulant, magis quam ab altera, cui insensu sunt, damari, ac puniri deberent, cum eam potius offendant, eique præjudicent, illaque, quo magis fieri potest media via tenenda est, per quam, comparabiliter (quoties bonus finis, rectaque intentio in idem tendant,) verificari valeat, verè Divina Sapientiæ oraculum, tradendi scilicet ea, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo, quod etiam ab Apostolo Paulo, adeo bene explicatum est, atque injunctum, ac docent justitiam, ac juris præcepta, dandi unicuique quod suum est.

In hoc eodem conciliari decreto, expressè damnatur opinio violentum, ut ad matrimonii validitatem, quod per filiosfamilias, vel eorum aliquem contrahatur, patris consensus necessarius esse debeat; Sive quod ob ejus defectum, filius exheredari valeat, vel alteri pœnæ subijci; Cum præsupposito tamen, quod dignè nubat; Si enim ante ætatem annorum viginti quinque, absque patris culpa filia nubat, non exinde resultat juris civilis correctio super exheredandi facultate, bene tamen super ea matrimonii invaliditate, quæ ex defectu paterni consensus resultabat. H.

In casu autem non indignarum nuptiarum, Concilium nihil statuit circa dotem, ad quam filia præstandam lex civilis patrem obligat, quamvis aliàs provisa sit, an scilicet eadem lege correctæ per sacros canones, & clarius per hoc decretum conciliare circa necessitatem paterni consensus, ea in hac alia parte firma remaneat, quoniam licet plures id credant, ac etiam in facti contingentia judicatum sit, omnino tamen pro meo sensu verius videtur contrarium, quoniam tam per sacros canones, quam per hoc decretum, provisum est super matrimonii validitate, ac etiam super libertate, & nehuic præjudicetur per ea quæ inducant speciem pœnæ, ac privationis ejus, quod aliàs de jure certè competit, ut in casu exheredationis dici potest, ac etiam in casu denegationis dotis, quæ in filia aliàs non provisa pro communi usu necessaria videtur pro ejus sustentatione, cum negotio alimentorum dicatur species negationis, ideoque libertatem tollat, vel impediat; Secus autem ubi agatur de quodam exuberanti, parumque rationabili lucro, quod lex civilis, seu verius ejus communis mala intelligentia filia quamvis provisa defert, ut in dotalis materie adnotationibus advertitur. I.

Hinc proinde, in ea quæstione, an & quando conditiones, aliæque leges, quæ filia, vel alteri pœllæ in institutione, vel legato, seu in alia dispositione injunguntur quæ matrimonii libertatem impediunt, vel restringant; Quamvis non desint plures, qui hanc libertatem nimium zelantes, hujusmodi conditiones, seu leges indefinitè reprobent, easque pro non scriptis haberi velint, adeo ut eis vitatis, dispositio firma remaneat; Ex veriori tamen, magisque communi sensu Canonistarum forisum (quibus in his materiis externi, ac judicialis fori, ac administrationis justitiæ magis deferendum est;) Vera & recepta est distinctio inter pos-

nam, & luctum; Si etenim contravenit speciem pœnæ redoleat, quia nempe damnum in re propria causet, sive etiam privationem illius juris quærit, quod aliàs quali debetum sit, ut est legitima, vel etiam congrua, seu necessaria dos ejus quæ aliunde provisa non sit; Et tunc relictio, seu vitatio intrer; Secus autem ubi sit conditio, vel qualitas invitativa ad luctum, ut in hujus matrimonialis materie adnotationibus, ac etiam in illis ultimatum voluntatum, & alibi advertitur. L.

Ibidemque habetur etiam de distinctionibus, seu restrictionibus, circa hujusmodi leges, & conditiones, an scilicet simpliciter, ac indefinitè, seu irrationaliter, vel indirectè, hæc libertatem impediunt, seu restringant, vel potius alium habeant diversum finem, qui sint compatibiles cum libertate. Puta quia adiciatur laudabilis conditio, vel bonus finis virginitatis, ac vitæ spiritualis. Sive quod eadem lex, vel conditio, tam circa tempus, quam circa locum, vel personarum genus sit compatibilis cum libertate rectè exercibili intra eandem restrictionem, atque ad ejus limites, quoties restrictio indefinitè ex alia ratione, puta ex privilegio legitima non corrumpat. M.

In isto itaque sensu intelligenda venit inhibitio in isto Concilio contenta Principibus, & Magistratibus secularibus, ne matrimonii libertatem impediunt; Sive abolitio illarum legum temporalium, quæ de super disponant; Ubi scilicet directè matrimonii libertatem percipiunt, seu etiam ita per indirectum, quod directè speciem habeat; Secus autem ubi id alium honestum habeat finem. Ut (ex gr.) sunt leges municipales prohibentes, ne bona præsertim stabilia, vel æquipollentia in proprio territorio existentia in forenses alienari, seu alias transferti possint etiam ex causa dotis; Sive sunt prohibitiones, quas Domini directè feudorum faciunt mulieribus feudataris, ne feuda in dotem dare possint; Sive ne extra Regnum, vel Principatum nubant ob finem eorumdem feudorum, vel aliorum bonorum jurisdictionalium, seu aliàs qualificatorum ne scilicet quamvis in dotem non dentur, adhuc tamen ex causa illius quasi domicilii possessionis, ac administrationis, quam vir de facto pro frequentiori contingentia obtinet in bonis etiam extradotalibus uxoris, ita feuda, vel alia bona hujusmodi, transeant ad inimicos, vel infensos, aut suspectos, sive potentiores &c. cum similibus; Quoniam punctus est in fine, seu effectu per sacros canones considerato, quos ita hæc decreta conciliaria, clavis, magisque præcisè declarantur, ad dirimendas tot diversas interpretationes per scribentes datas, per quas eorumdem canonum dispositio circa matrimonii libertatem delusa, vel annihilata remanebat. N.

Atque cum eadem distinctione, seu discreto modo intelligendi, & præciandis, decidenda videtur quæstio inter laicos, & Ecclesiasticos, super potestate sequestrandis puellas, ad effectum explorationis eorum vere, ac libere voluntatis, ut occurrat seductionibus, ac violentiis, & sic circa eam temporalem, ad prædictum tamen bonum, ac laudabilem finem ejusdem libertatis directam, non autem, ut ita indirectè, atque sub hoc pallio libertas verè impediatur.

Hinc proinde, totum consistit in fine, ac moderatione, non autem in formalitatibus, adeo ut utrumque extremum vitiosum sit, ut frequenter tam in Ecclesiasticis, quam in laicis scriptoribus contingit, qui sive ex bono animo, nimioque zelo, sive etiam ex altero adulatorio, ad propriam ambitionem, honoresque, vel dignitates, & officia ita captandum, factionario more scribunt, atque extrema de directo apposita subsistere volunt, quod utroque potestati potius perniciosum est, ac præjudiciale; Unde propterea ab ea potestate, cui adulant, magis quam ab altera, cui insensu sunt, damari, ac puniri deberent, cum eam potius offendant, eique præjudicent, illaque, quo magis fieri potest media via tenenda est, per quam, comparabiliter (quoties bonus finis, rectaque intentio in idem tendant,) verificari valeat, verè Divina Sapientiæ oraculum, tradendi scilicet ea, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo, quod etiam ab Apostolo Paulo, adeo bene explicatum est, atque injunctum, ac docent justitiam, ac juris præcepta, dandi unicuique quod suum est.

a sub tit. de matrim. disc. 2. & 6.
b lare dec. 23. par. 10. rec. Outhobon. dec. 241.
c Burus. & Aden. ad dec. 143. 530. 713. & 893. dec. 375. par. 12. rec. & hoc tit. disc. 2. in fine.
d apud proximi allegatos.
e hoc eodem tit. de matrim. disc. 1. & seqq.

quæ reſultabant ex matrimoniis clandestinis, libertatem ex canonum diſpoſitione provenientes, reſtrinxit cum nova forma, de qua ſupra, adeo ut contrahentium conſenſus quantum vis liber, perfectus, ac legitimus, abſque dicta forma, non ſufficiat; Ita in ordine ad raptum, quoties non verificetur quartus caſus, de quo infra, ſuper formalis prævio tractatu matrimonii, juris civilis rigorem reſtituere prudenter voluit, tam circa penas, per ipſum adactas, quàm etiam circa matrimonii prohibitionem, donec rapta in poteſtate raptoris fuerit, quamvis ipſius murato conſilio, liber, ac perfectus conſenſus accedat; Et conſequenter probabilis eſt, ut abductio puellæ, quamvis volentis, in vitis, vel etiam ignaris parentibus, vel aliis, in quorum poteſtate, vel educatione ſit, raptum ad hunc effectum importet; Potiſſimè quia, etiam in lapſu puellæ, ob ſexus, ac ætatis imbecillitatem, ſeductionibus de facili ſubjectis, violentia interpretatiua quoque inſeſſe videtur; Neque propterea recipienda eſt magis benigna, & excuſatiua opinio illorum, qui cum antiquorum canonum, vel antiquorum ſcriptorum ſenſibus procedunt, cum ita illud decretum adeo accuratè editum, inane remaneret.

Ubi verò, de quarto caſu agatur, quod ſcilicet matrimonio, verus, ac legitimus, & perfectus tractatus præcedat; Et tunc veriùs eſt, ut Concilium de ſuper nullam induxerit prohibitionem, neque innovaret canonum diſpoſitionem, quàm potiùs ipſum Concilium, circa matrimonii libertatem ampliari, ſeu latiùs explicare, & conſovere, enixè curavit; Et conſequenter, neglectum parentum, ac aliorum, quamvis expreſſo diſſenſu, mulieris volentis licita eſt abductio, licet cum poſſiva violentia parentibus illata, id ſequatur.

Ex ea nimium probabili ratione, per antiquos Canoniſtas bene ponderata, quod dicto legitimo tractatu poſito, & concluſo, intra contractum dicitur matrimonium; Et conſequenter exinde reſultat, quod uxor, in vitis, vel ignatis parentibus, educatoribus, ab eorum domo diſcedit, ut virum ſequatur, ipſeque vir alienam puellam rapere non dicitur, ſed propriam uxorem ſecum ducere, quodque illa violentia, ſive ſit vera, ſive interpretatiua, quæ ſpeciem raptus habeat, adhibeat, ut ita removeatur in juſtum impedimentum, quod matrimonii libertati per parentes, vel alios inferatur.

Hinc propterea, facti potiùs, & applicatiõnis quàm juris quaſtione remanet, an ſcilicet, & quando iſte tractatus bene concluſus accedere dicatur, adeo ut intret dicta ratio per Canoniſtas ponderata, quod ex juris communis diſpoſitione perfectum matrimonium ratum exinde reſulter, unde propterea, vir uxorem abducere dicatur, atque uxor virum ſequi.

Quamvis etenim hodiè poſt introductionem dictæ formæ conciliariis in faciem Eccleſiæ, coram parochis, & teſtibus, non dicitur amplius illud matrimonium ratum, quod priùs ex ſolo viri, & mulieris libero, ac perfecto conſenſu reſultabat; Attamen illa ſponſalia, quæ ex eodem conſenſu hodiè reſultare dicuntur, eundem effectum in hoc propoſito producunt, ut ſcilicet quemadmodum antiquitus iſto caſu dicebatur, quod uxor ſequatur virum, iſteque uxorem abducebat, adhibendo violentiam, ut vim vi repelleret, atque iniuſta tolleret impedimenta; Sic hodiè à pari, quod ſponſa ſequeretur ſponſum, iſteque propriam ſponſam abduceret, ut propriæ domi, ſeu in alio loco libertatis matrimonium juxta conciliariæ formam ſolemnizari poſſet.

Et conſequenter totus punctus eſt in facto, an ſcilicet, & quando accedere videatur iſte tractatus, ita validus, ac perfectus, quod niſi oporteret ſervare formam conciliariæ, ex tunc addeſſet matrimonium, jam ratum, & perfectum; Atque in hoc conſiſtere videtur aliquorum æquivocum, quod ſcilicet illæ genericæ pollicitationes, quæ ſimplicibus puellis per vitos, etiam ex cauſa libidinis fieri ſolent, de iſtis ducendo in uxores, ad id ſufficiant, quoniam ita eſſe reddere nunquam veriſſimè raptum, atque de facili eludere, inaneque reddere iſtam adeo prudentem, & commendabilem proviſionem, quæ cum adeo accurato ſtudio in generali Concilio facta ſuit, ut latiùs in hujus matrimonialis materiæ annotationibus advertitur, d

a tit. de matrim. diſc. 5.

b eadem diſc. 5.

c Pœnia diſc. 480. num. 18. juxta Lugdun. impreſſ. aliàs, 377. num. 36. & ſeqq. juxta Venetiam, ac etiam habetur d. diſc. 3.

d d. diſc. 5. de matrim.

Ad ſeſſionem 24. de Reformat. matrim. cap. 7. & 8.

D I S C. XXIX.

Super hoc decreto prohibente nè vagante matrimonio conjungantur, non adhibitis priùs diligentibus, atque non habita Ordinarii licentia, pinguiſſi providi Sacra Congregatio univerſalis Inquiſitionis, cum decretis generalibus, ac formulario, quomodo proceſſus, ſuper ſtatu libero fieri debeat; Nulliſque, vel nimium rarus eſt caſus, ut in foro de hoc agatur, iſſoque verò, qui certum non habent proprium parochum, Ordinarius eſſe videtur parochus, ut ſatis fiat formæ conciliariæ. a

Super concubinatis providetur etiam, ſed praxis in foro judiciario hodiè, præſertim in Italia, nimium rara eſt, cum apud parochos, & Ordinarios circa denegationem ſacramentorum, de hoc agi ſolet.

Solumque audiri ſolent forenſes quaſtiones cum clericis proviſis de beneficiis Eccleſiaſticis, quorum privatio ex iſto capite prætendatur juxta poſſetius decretum, quod pariter eſt nimium ratum, ut ad praxim deducatur, atque de hoc agatur quoad clericos d. ſeſſ. 25. c. 14. b

a ita firmant omnes adeo frequenter de hac matrimoniali materia agentes.

b tit. de benef. diſc. 57.

Ad ſeſſionem 24. de Reformation. cap. 2.

S U M M A R I U M.

- 1 De duplici Synodo provinciali, & diœceſana.
- 2 De diſſenſionibus inter metropolitanos. & ſuffraganeos ob facilitatem admittendi appellationem.
- 3 In concernentibus immunitatem Eccleſiaſticam, & novas fundationes conventuum, metropolitanus ſe non ingerit.
- 4 De ratione coarctationis poteſtatis Metropolitanorum in Italia.
- 5 De prohibitione convocationis Concilii provincialis inconſulta S. Congregatione.
- 6 & 7 Quare iſtud Decretum non præſcribitur in Synoda annuali.
- 8 De deputatione examinatorum ſynodalium extra Synodum.
- 9 Conſtitutiones ſynodales in Italia debent approbari à S. Congregatione.
- 10 An omnes clerici diœceſis convocentur ad Synodum.
- 11 Quinam exempti teneantur accedere ad Synodum.
- 12 Et an illi Nullius.
- 13 De conſenſu Capituli in celebratione Synodus.
- 14 De efficaciã Conſtitutionum Synodalium.
- 15 Non ceſſant iſta Conſtitutiones per mortem, vel ceſſationem Episcopii.

D I S C. XXX.

Duplicis Synodi celebratio in hoc decreto præcipitur; Provincialis ſcilicet per Metropolitanum, cum Suffraganeis ſingulo quoque triennio; Et diœceſanæ per quemlibet reſpectivè Episcopum ſingulis annis; Prima verò ſpecies, præſertim in Italia, nimium rara eſt, adeo ut in hac parte, præſens decretum penè ab aula neceſſe videatur.

Experta verò Sacra Congr. inconvenientia, quæ deſuper oriri ſolebant, ob diſſenſiones penè continuas, inter Metropolitanos, & ſuffraganeos, ſuper facilitate admittendi etiam frivolæ appellationes, & concedendi inhibitiones, adeo ut plene omnium cauſarum curſus impeditur, multas proviſiones fecit ſuper metropolitana poteſtate reſtriſtione, & ſiſtione, necnè, ut alibi advertitur a; Prout etiam eadem metropolitana poteſtas in plerique caſibus reſtriſta fuit, præſertim in iis, quæ concernunt Eccleſiaſticam immunitatem metropolitanicæ poteſtatis fundamentis Conventum c, cum b; Vel ubi agatur de novis fundationibus Conventum c, cum b; ſimilibus, quoniam ob facilem recurſum ad iſtam S. Congregationem, ſeu ad alteram Episcoporum, aut ad alia Romanæ Curæ Tribunalia, ita partibus intra montes exiſtentibus conſultum remanet; Atque id minus inconveniens eſt, quàm eſt ſimilium antiquam licentiam concedere Metropolitanis, quorum frequentia, nimiaque vicinias majora inconvenientia producere ſolebat, ut omnes cauſæ præſertim criminales vix initiatæ ab Ordinariis advocatæ remaneret, unde propterea Ordinariorum majeſtas viluerat. d

Quare,

Quare, ex eisdem, aliisque rationibus, prohibita quoque ſunt convocatio Synodus provincialis, inconſulta hac Sacra Congregatione, quæ aliquando, ſed raro, ſuffraganeorum informationibus priùs auditis, omnibusque diligenter penſatis, id demandare ſolet.

Quo verò ad Synodum diœceſanam, pariter uſus parum recipitur hujus decreti obſervantiam circa tempus, ut ſcilicet ſingulis annis celebrari deberet, cum iſta frequentia, ne dum Episcoporum, ſed etiam ſubditorum, ſuperfluum incommoditatem, aliæque inconvenientia potiùs produceret videtur; Ideoque rarè pariter eſt praxis, ut ſcilicet Episcopos, poenè unica ſynodo, toto tempore præſulatus contentus eſſe ſoleat, atque plures omnino abſtineat, demandando obſervantiam Conſtitutionum Synodalium prædeceſſorum.

Potiſſimè verò in illis diœceſibus, in quibus; Vel quia non adit parochiarum diſtinctio, unde propterea una generalis parochia ſit in Cathedrali, unuſque parochus ſit Episcopos e; Vel quia ob annexionem parochiarum, Capitulis, vel Dignitatibus, non ſubſit neceſſitas deputandi examinatores ſynodales in numero opportuno, pro concuſſu in parochialibus habendo. f

Quando autem iſta neceſſitas adit, tunc oportet convocare Synodum, quoniam licet ubi examinatores jam deputati deſecerint, poteſtas ſubrogandi alios in locum deſicientium cum ſolo conſenſu Capituli, Episcopos competat; Attamen iſta facultas reſtriſta fuit infra annum, quo elapſo, Rota firmare conſuevit, quod Episcopos imputandum eſt, cur ad hujus decreti præſcriptum, Synodum non celebraverit. g

Et quoniam id pariter cum diœceſanis, præſertim verò cum exemptis, jurgia parere ſolet; Hinc proinde à S. Congreg. in Italia injunctum eſt Episcopis, ut jam editas Conſtitutiones eidem examinandas, & confirmandas tranſmittere debeant, iſtaque eſt praxis.

Super convocacione autem, ſive intervenit in Synodo, controversiæ oriri ſolent, cum Capitulis, & clericis oppoſitionum aliorumque locorum diœceſis, an ſcilicet omnes præſbyteri, & clerici ad Synodum convocari poſſint, ut ab aliquibus Episcopis (& utinam non ad induſtriam, & occasione multatam, & penarum, ſive extorſionum & contributionum) fieri conſuevit; Ideoque proviſum eſt, ut ſufficiat interventus deputatorum cleri cujuſlibet loci, & parochorum, ſeu vicariorum, aut illorum, quibus alias exercitium cura animarum, & adminiſtrationis ſacramentorum incumberet; Licet enim Capituli Cathedralis interventus requiratur; Attamen id incommodum non præbet, ex quo in eadem Cathedrali Synodus celebranda eſt.

Majores autem, ac frequentiores eſſe ſolent controversiæ, cum exemptis, præſertim regularibus, an ipſi, eorumque Prælati in Synodo intervenire debeant; Receptaque diſtinctio eſt, ut in regularium annotationibus advertitur, ut illi intervenire debeant, atque cogi valeant, qui curam animarum habent, & adminiſtrationis ſacramentorum exerceant, cum in hac parte ſubditi ſint, atque à primo paſſate, qualis eſt Episcopos, inſtruenti ſint quomodo in ſibi commiſſarium ovium cura, & regimine ſe gerere debeant; Quod etiam procedit in aliis ſecularibus exemptis, ſuum inferiorem Prælatum habentibus cum ordinaria quaſi Episcopali iuriſdictione; Potiſſimè ubi de illis agatur, qui hanc iuriſdictionem habent in locis intra diœceſis fines exiſtentibus. b

Majores enim difficultates cadere ſolent cum illis inferioribus Prælatibus, qui ſint Nullius per veritatem, cum territorio ſcilicet verè, ac materialiter ſeparato, unde propterea adjecti Episcopos, Diœceſani, vel Ordinarii terminus non congruat, an ſcilicet illi, penes quos exercitium curæ animarum, & adminiſtrationis ſacramentorum reſidet, ad Synodum accedere teneantur, ac ſucceſſivè ad Synodali Conſtitutionum obſervantiam obligentur, cum iſta connexa ſint, atque vis non conſiſtat in eo acceſſu, vel interventu materiali, ſed in iſto effectu obſervantiæ; Et tunc diſtinctio eſt, an ille inferior Prælatus cum ordinaria quaſi Episcopali iuriſdictione, habeat, necnè ex privilegio, vel conſuetudine hanc facultatem celebrandi Synodum, talemque facultatem ad exercitium deducere ſoleat, ſpectato effectu; Siquidem ubi proprie Conſtitutiones Synodales celebrantur, ac habeantur, illæ ſufficiunt; Sin minus illas Episcopos viciniorum recipere, ac obſervare oportet; ne abſque hujusmodi legibus in loco vivatur, quibus mediãntibus provideatur iis, in quibus per Canones, vel Concilia, ſeu Apoſtolicas Conſtitutiones, aut decreta S. Congr. proviſum non ſit. i

Cum Capitulo Cathedralis controverſiæ haberi ſolent, an ejus conſenſus in convocacione Synodus requiratur, ſeu qua-

le notum habet, ut proceſſus contingentiã in meis iuriſdictionibus notis advertitur. j
In foro autem contentioſo, de Synodali Conſtitutionum validitate, ac efficaciã, quomodoque diſputari ſolet, an ſcilicet illæ obligent, ac attendendæ ſint in iis, quæ ſunt contra jus; Præſertim verò, ubi occaſione inducendi proceſſus executivum, ſeu deſignandi appellationem, in iſtis caſibus, in quibus alias de jure competeret; Atque regula eſt negativa, quoties legitima conſuetudo aliter non ſuadeat. k

Quamque hujusmodi leges ab univerſa diœceſi fieri dicantur; Hinc proinde, per Episcopos ceſſum, vel deſeſſum non ceſſant, ut ſequitur in edictis, & banimentis, aliisque proviſionibus.

a Decreta antiqua ſub Clement. VIII. reſtituantur apud

Quarant. in ſumma Bullar. verbo Archiepiscopos non

Inſtrus. & alia recentiora ſub Urban. VIII. apud Bar-

boſ. in adnot. ad ſeſſ. 13. de reſorm. c. 1.

b Miſcell. Eccl. diſc. 1. & c. iii. de Reg. diſc. 1. & 29.

d d. diſc. 1. Miſcellan. Eccl.

e tit. de decim. diſc. 1. & ſeqq.

f tit. de paroch. diſc. 37.

g cod. diſc. 37. ubi concordantes, & juriſd. diſc. 56.

h tit. de juriſd. diſc. 37. & 38. & de Reg. diſc. 1.

i loci præxiſſe citatis, & in Miſcell. Eccl. diſc. 1.

l d. diſc. 56. de juriſd.

m ſub tit. de juriſd. in materia appellationis.

Ad ſeſſionem 24. de Reformatione, cap. 16.

S U M M A R I U M.

- 1 De ratione ob quam etiam de jure communi, Sede vacante iuriſdictione Episcopalis eſt Episcopos.
- 2 De iuriſdictione actuali, quam habet Capitulum etiam ſede plena, & in ſpecie de ſimulacra.
- 3 Speciale eſt, ut membra ſive capite conſtituant corpus operativum.
- 4 Jus Capituli reſidere poſſe in paucis Canonicis etiam uno alioſ impediri.
- 5 Præſcribitur forma deputandi Vicarium, & Oeconomum Sede vacante.
- 6 Deputatio Oeconomi ad quem hodiè pertinere ſoleat.
- 7 Quando audiatur quaſtiones ſuper adminiſtratione Oeconomica Capituli.
- 8 De conſuetudine, quod Capitulum percipiat fructus Eccleſiæ Sede vacante.
- 9 Infra octidies, antequam fiat electio Vicarii Capitularis, ad quem ſpectet iuriſdictione, & Dignitate Archidiaconi, & Archipreſbyteri.
- 10 Vicarius debet eſſe Doctor ſaltem in jure Canonico, aliàs deputatio eſt nulla, ſecus autem ſi in Capitulo non adſint Doctores.
- 11 Qui veniant nomine Doctorem ad hunc effectum.
- 12 Et quid de licentiatibus, quales ſint illi, de quibus Concilium loquitur.
- 13 An Doctores in theologia, vel aliis ſcienciis ſufficiat.
- 14 Episcopos ſolet demandari, ut teneat Vicarium generalem Doctorem.
- 15 An doctoratus in ſolo jure civili ad id ſufficiat.
- 16 Quare in Italia non ſit in uſu doctoratus in uno ſantum jure.
- 17 Quando eligatur non Doctor, qualis effectus exinde reſulter, & de reſolutione Sac. Congregationis Concilii.
- 18 De eadem, & qua proviſiones deſuper adhibeantur per Sac. Congregationem, & an exinde prætendi valeat nullitas aliorum.
- 19 De conſuetudine Hiſpaniæ eligendi non Doctorem.
- 20 Poſſe eligi aliquis extra gramium Capituli, imò, quod expediat.
- 21 Vicarius Capitularis ſubjacet ſindicatuſ coram Episcopos ſucceſſore, non autem Vicarius generalis.
- 22 De modo votandi, & qui habeant votum in Capitulo.
- 23 De quaſtionibus ſuper deſectu electionis.
- 24 An fieri debeat per vota ſecreta.
- 25 An ſeri poſſit deputatio ad tempus, vel cum certis reſtriſtioneſ.
- 26 De devolutione ad metropolitanum, ſi electio non ſit vel male.

- 27 An in hac materia detur appellatio suspensiva.
- 28 Vicarius generalis in choro, & functionibus habet pre-
cedentiam supra omnes Canonicos, & Dignitates.
- 29 Quid de vicario Capitulari.
- 30 Non conceditur Vicarius Capitularis dimissorias ad ordines
infra annum.
- 31 Concedere tamen potest litteras testimoniales super requi-
sitis.
- 32 Sede vacante non solet dari facultas promovendi ad pri-
mam tonsuram, & dispensatio super interstitiis dire-
cti vicini conceditur clericis tantum.
- 33 Quandoque S. Congregatio communicat Vicari Capitu-
lari facultatem, de qua n. 30.
- 34 Quod debet ista facultas tolli pro toto tempore vaca-
tionis.
- 35 Sed se institutionem beneficiorum de jure patronatus,
concedi non ingerit in collatione, sed facit concurrere in
parochialibus.
- 36 Dispensationes materiales non dirigitur Vicario Capitu-
lari.
- 37 An jurisdictio ex delegatione Apostolica concessa Episco-
po, competat Vicario Capitulari.
- 38 Quod dicitur de Sede vacante, procedit etiam Sede ple-
na Episcopo absente, vel impedito.
- 39 Idem quod in Episcopo, & Capitulo Cathedralis, proce-
dit in Pralato, & Capitulo Nullius, vel excepto.
- 40 Capitula collegiarum subditarum non habent hanc ju-
risdictionem.
- 41 Quid ubi agitur de pluribus Cathedralibus aequè princi-
paliter unitis.
- 42 Sed quid si capitulum Cathedralis actualiter non adsit.
- 43 De casu quo adsint plura Capitula, & pluries Ec-
clesia materiales ejusdem Ecclesie Cathedralis for-
malis.

D I S C. XXXI.

Cum sede Episcopali vacante, de jure Episcopalis jurisdi-
ctio, atque Ecclesie administratio, devolvatur ad Capitu-
lum; Non quidem ex aliquo privilegio, vel speciali dele-
gatione, sed ex ratione juris non decrendi, eo quia Eccle-
sia Cathedralis efformatur conjunctim ab Episcopo, & Capitu-
lo, ab illo scilicet tanquam capite, ab isto autem tanquam
reliquo corpore, Ecclesiastica jurisdictione penes totum corpus
habitualiter residente, exercitio autem in plerisque com-
petente capiti. a

In aliquibus tamen actibus, eidem Episcopo cum reliquo
corpore, hoc exercitio competit, pro ecclesiarum diversa
consuetudine, ut præsertim contingit in provisione cano-
nicatum, aliorumque beneficiorum ejusdem ecclesie, quod
de iure est ad Episcopum, & Capitulum simultaneam, & coequal-
lem potestatem; In praxi autem diversum est exercitium;
Quod alicubi hæc juris dispositio viger; Alicubi verò exerci-
tium totum est penes Episcopum privatim ad Capitulum, &
alicubi est converso penes Capitulum privatim ad Episco-
pum, sive isto unius capitularis figuram agente. b

Et consequenter, defecto capite, jure consolidationis, vel
ex jure non decrendi universa jurisdictione, seu totum jus
cathedricum, tam in habitu, quam in exercitio, remanet
penes Capitulum, tanquam reliquum corpus politicum, seu
intellectuale, quod in hoc differt à corpore naturali, seu
materiali, ut etiam sine capite vivat, omnesque faciat opera-
tiones quod in corpore naturali non datur.

Quinimo (quod magis est) ubi etiam omnia membra putre-
scent, seu pro defectis, ac putridis habenda sint, etiam
aliqua modica membra valida, quamvis essent duo, imo etiam
unum, apta sunt operari, totumque corpus representare,
quia nempte, vacatis de facto pro majori parte canonicis
vel existentibus de jure Canonicis imperitis, seu habitis pro
non extantibus, puta per censuras, vel alia impedimenta, tunc
totum Capitulum consolidatur in non impeditis, etiam in
paucis, quinimo etiam in uno non impedito; Quoties tamen
impedimentum respiciat personas, atque inficiat singulos,
non autem ubi inficiat ipsum corpus politicum, seu intellec-
tuale, quamvis aliqui capitulares singulati jure eximantur à
censuris, aliisque impedimentis, ut latius in rebus benefi-
cialium adnotationibus advertitur. c

Quia verò ea ratio, ut id, quod commune est, negligatur,
sive factionariæ divisiones hujusmodi communitativis cor-
poribus conatiales, malam ecclesie, ac justitiæ admini-
strationem producant; Hinc proinde in hoc decreto concilia-
ri, nimium prudenter Capitulo necessitas injuncta est,
ut infra octo dierum spatium (à die certæ notitiæ vacationis

computandum); Vicarium pro administratione justitiæ, ac
exercitio jurisdictionis, & Economum pro administratione
bonorum Mensæ Episcopalis deputare teneatur, sin minus,
hac deputatione nullatenus, vel nulliter facta, jus illam faci-
endi devolvatur ad Metropolitanum, quatenus in aliqua Ec-
clesia suffraganea, vacationis casus contingat; Eo autem
contingente in ipsa Metropolitana, ad antiquiorem Episco-
pum suffraganeum; Si vero id sequatur in Ecclesia exempta,
ad Episcopum viciniorem. d

Deputationis autem Economum nimium rara est praxis, sal-
tem spectato effectu, in Italia; Sive quia, ubi etiam fiat, ni-
mium brevis est personæ deputatæ administratio, quoniam
in illis partibus, in quibus Camera Apostolicæ Collectores
adsunt, unde propterea ex Apostolicis Constitutionibus fran-
ctus pro tempore vacationis ipsi Camera applicantur, per
Collectorem fieri solet deputatio; Ubi verò, ex consuetudine,
vel ratione Regiæ nominationis, vel Regiæ patronatus,
Collector Apostolicus se non ingerit, neque iste oconomus,
sed alter ab ipso Rege, seu ejus officialibus ad Apostolicum
concessionum præscriptum, administrat, adeo ut istud jus
Capituli exercibile remaneat pro illis provisionibus, quæ nec-
cessariæ sunt donec certioretur ille, ad quem pertinet, de ca-
su vacationis Ecclesie, vel altero mortis, aut alterius impe-
dimenti personæ deputatæ.

Hinc proinde sequitur, quod in ista Sacra Congregatio-
ne, vel in altera Episcoporum, nullæ audiuntur quæstiones
super deputatione, vel administratione Oeconomie; Bene ta-
men audiuntur frequentes super altera deputatione Vicarii;
Solumque in Rota aliquando, in Ecclesiis ultra montes, audi-
ri solent istæ quæstiones administrationis œconomice, ex eo
præsertim, quod in aliquibus Ecclesiis mos inoleverit, quod
Capitulum sede vacante sibi ipsi, atque ad Capitularium
commodum Ecclesie, seu mensæ Episcopalis fructus, ac
proventus applicaret, quod fieri non posse regula est, limita-
nda ex Apostolico indulto, explicito, vel ex illo implicito,
quod in vim immemorabilis consuetudinis bene probata allegari
potest.

Omnes itaque, & quidem frequentes, sunt quæstiones super
deputatione Vicarii, ejusque forma bene servata, sive super
illis, quæ Episcopalis jurisdictionis exercitium respectivè
concernunt.

In primis etenim, in eo octo dierum spatio, quod conce-
ditur ad Vicarii deputationem, frequentius antiquiori tem-
pore oriebantur controversiæ, quæ in Italia jam sopita sunt,
in aliquibus tamen Hispaniarum Ecclesiis, adhuc videntur,
inter Capitulum, & primam Dignitatem, super dictæ ju-
risdictionis exercitio, quod à prima Dignitate prætendi so-
lebat, ubi præsertim (pro Italia frequentiori usu) sit Archidiaconus,
qui antiquiorum Canonum auctoritati inniti solet,
ex quorum dispositione, Vicarius natus in temporalibus
esset. e

Verius autem, Capitulo regala assistit, quoniam hæc an-
tiqua Archidiaconi, ac etiam Archipresbyteri, nativa vicari-
alis potestas, Archidiaconi scilicet in temporalibus, & Archi-
presbyteri in spiritualibus, hodie de consuetudine ab aula
recessit, atque moderni Archidiaconi, & Archipresbyteri
sunt potius abusivi, & in sola nuncupatione; Nisi circa hoc
breve exercitium, legitima consuetudo assisteret, non in ra-
tione Archidiaconalis dignitatis, sed potius in ratione primæ
Dignitatis, quæ nomine Capituli individuos actus expli-
cet, ut in ecclesiasticis, ac divinis functionibus Episcopo ab-
sente, vel impedito, vel sede vacante contingit, quoniam
ad primam Dignitatem pertinent, non autem ad Vicarium,
vel alium à Capitulo deputatum, nisi legitima consuetudo im-
memorabilis aliter statueret. f

Deputandus autem est vicarius, qui ad minus in jure cano-
nico Doctor sit, seu licentiatas, sin minus (quoties in Capitu-
lo ita graduati existant in aliquo competentem numero, intra
quem electionis libertas congruè exercibilis remaneat) depu-
tatio invalida pluries per Sac. Congr. declarata est; Secus au-
tem, si in Capitulo graduati non adsint in dicto numero, in-
tra quem dicta libertas cadat, quamvis in Civitate, vel dioce-
ses graduati idonei existant, quoniam potest quidem Capitu-
lum aliquem ex eis deputare, sed non tenetur, ideoque
unum de Capitulo, quamvis non Doctorem tali casu licitè
deputare potest.

Doctorem autem nomine, veniunt illi, qui in aliqua pu-
blica Universitate, vel Collegio, solemniter isto gradu de-
corati sint, non autem illi, qui ex aliquorum particulari pri-
vilegio, Doctores creati fuerint, cum isti ad hanc, aliosque
effectus à Sacro Concilio, vel ab Apostolicis Constitutioni-
bus consideratos, pro Doctoribus habendi non sint.

Prout

Prout licentiariorum nomine veniunt solum illi, qui pari-
ter à publica Universitate, vel Collegio, juxta regionum
mores, ac stylos, licentiatura tanquam gradu solemniter de-
corati sint, ut præsertim contingit in Hispania, ubi licentia-
tura illam habet imaginem, vel speciem, quam habet docto-
ratus in Italia, in qua iste licentiariorum usus non habetur, cum
ibi doctoratus, non nisi provectis, cum magna solemnitate
conferri solet; Ideoque licet in Italia illi, qui aliquo tempore
studiis in aliqua Universitate vacaverint, atque ordinario
cursum expleto, ab aliquo magistro licentiam reportent, vulgò
licentiatum de facto nuncupari soleant, verè tamen tales non
sunt, neque istud decretum eos complectitur.

Doctoratus autem in aliis scientiis, etiam in sacra Theo-
logia, in hoc proposito non habetur in consideratione, cum
ille requiratur in utroque jure, vel saltem in Canonico, spe-
ctato fine, seu effectu, quod cum Vicarius deputetur ad ju-
sticiam administrandam, atque ad decidendas causas tam ci-
viles, quam criminales, & mixtas, idcirco debet esse versatus
id ea facultate, quæ ad id necessaria est; Unde propterea (ut
alibi adverteitur) pro Sacram Congregationem Episcoporum,
quando recursus habentur, demandari solet Episcopo, ut te-
neat Vicarium generalem Doctorem, & non dioecesanum,
Et tamen nullibi cautum est, ut Vicarius debeat esse Doctor,
neque quod Episcopus de necessitate teneatur deputare Vica-
rium, quem potest non habere multò magis, dum Concilium,
agendo de Capitulo, utrumque præcipit.

In facti autem contingentia disputavi in Tribunali A. C. in
una Majoricensi; Cui electus fuisset in Vicarium quidam Ca-
nonicus, qui erat Doctor in solore jure civili, an iste doctora-
tus in jure civili tantum sufficeret ad satisfaciendum huic de-
creto, adhibitisque diligentibus, per scribentes hinc inde
inventa non fuit declaratio, vel doctrina, quæ ad istos ter-
minos speciales descenderet, cum omnes declarationes, &
consequenter eorum Collectores, seu relatores agant de do-
ctoratu in genere, & de deputatione non Doctoris, quando
in Capitulo adsint Doctores.

Ratio autem, ob quam iste casus non contigit disputandus,
ea mihi videbatur, quod in Italia, ob adeo magnam facilita-
tem conferendi istum gradum, in utroque jure (quamvis pro
frequentiori contingentia, in neutro aliqua peritia habeatur)
non præstatur hæc distinctio.

Dicebam itaque scribens pro electo, quod cum decretum
conciliare, præcisè, ac taxativè non se testaretur ad doctora-
tum in Decretis, sed adhibeat dictionem *saltem*, ita exclu-
dere non videbatur istam aliam speciem doctoratus, qui cau-
satum determinationi magis congruus est, ex vulgari effe-
ctus, quod Legista sine Canonibus imperfectus Judex est,
parumque valet, sed Canonista sine legibus nihil valet g;
Ideoque magi opportuna est peritia in legibus, quam in cano-
nibus.

Verum, reflectendo ad veritatem (Partibus pro stilo insu-
perantem, nimium dubitabam, quoniam dictio *saltem*, præ-
ferre videtur, quod Concilium utrumque doctoratum in
effectu exigere voluit; Cum etenim illud in magna parte
ex Italia Cardinalibus, Episcopis, & Prælatibus constaret, qui
secundum Italicæ mores, sensisse visum est, quodque ad minus
desideratus fuerit Doctoratus, in decretis tanquam præsup-
positus necessarius, mysteriosè forsitan non facta mentione
doctoratus in legibus, eo quia plures Canonistæ & Morales
in sensu antiquorum Canonum, illicitum reputant in cleri-
cis studium legum civilium sine licentia Papæ, vel saltem Ep-
iscopici, unde propterea prudenter gradu, ac peritia in eis, sub
silento relicta fuerunt, ne canonizaretur id, quod reputa-
tur, prohibitum; Verum quia casus erat novus, nunquam
adhuc in specie decisus, idcirco Judex remisit oppositores ad
Sac. Congr. Concilii, quæ (me tamen non scribente) in hæ-
rendo antiquæ declarationibus, ut doctoratus in Theologia,
vel in aliis scientiis ad hunc effectum non sufficit in concursu
Doctorem in decretis, rescriptis hunc doctoratum non suf-
ficere, atque ita etiam implicitè respondit, oppositorem,
qui erat Doctor in jure canonico, atque à minori parte fuerat
electus, conferri Vicarium legitime electum, ita tamen, ut
id non influeret ad nullitatem gestorum per electum, minuf-
que ut iste teneretur ad emolumentorum restitutionem, dum
controversia non haberet tractum successivum, ex quo jam
Ecclesia provisè erat de Episcopo.

Eodem tam veritatis sensu retento, dicebam quod prima
pars resolutionis in genere, sive in abstracto videbatur pro-
babilis, quod scilicet, ubi habeantur in Capitulo Doctores
in utraque jure, vel saltem in canonico, digni, & idonei,
atque in tali numero, quod rectè remaneat exercibilis electio-
nis libertas, non debeat eligi non doctor, quamvis iste sit

Card. de Luca, Lib. XIV.

graduatus in Theologia, vel in alia facultate, quæ à munere
reputatur extranea, ut in clericis, & officiis Ecclesiasticis re-
putatur illa legum civilium tantum, nisi quatenus deserviant
professori Canonum pro eorum meliori intelligentia, &
praxi.

Non placebat autem altera pars resolutionis in concreto,
quod scilicet exinde resultaret, ut electio facta per majorem
partem, ita irrita remaneret, quod propterea conclusa re-
manere debet alia electio facta per minorem partem; Siqui-
dem ista conclusio circa præponderantiam dignæ electionis
factæ per minorem partem, procedit, quando electio facta
per majorem partem esset de scienter indigno, cum tunc in-
treret ratio alibi insinuata h, ut eligentes scienter indignum,
pro ea vice privati sint jure eligendi, quod propterea totum
consolideretur in paucioribus, à quibus Capitulum constituat-
ur; Secus autem ubi id excusabiliter sequatur, cum ista sit
species pœnæ, ac injuriæ, quæ dari non debet sine culpa re-
dolente delictum.

Id autem in dicto casu dici non poterat, quoniam in His-
pania constans opinio est, ut ex consuetudine, repositum sit
in libertate Capituli eligere Canonicum, vel alium sibi visum
etiam non doctorem, istaque consuetudo supponebatur etiam
inconcussa, & certa in ista Ecclesia; Unde propterea quid-
quid sit, an ea in futurum toleranda esset necne, quod adhuc
pro mea notitia formiter in Hispania decisum non fuit; At-
tamen negari non potest, ut ea excuset ad effectum prædi-
ctum, ex regula, quod etiam mala consuetudo excusat à culpa,
& delicto.

Et clarior quia etiam si fessum in Italia, seu quod aliis dicta
consuetudo non adesset, adhuc tamen casus erat justè ex-
cusabilis, stante gradu in jure civili, ob novitatem casus ad-
huc non decisum supra, ideoque non debent tam eligentes,
quam electus, ita gravi injuria affici sine causa.

Præterea erroneum, pro meo judicio videtur, quando
hujusmodi casus contingunt, procedere generaliter cum an-
tiquis decretis, vel declarationibus, non reflectendo ad particu-
larium casuum individualis circumstantias, quoniam in
primis videndum est qualis sit numerus doctorum existen-
tium in Capitulo, ad effectum inspiciendi, an eis rectè veri-
ficetur libertas electionis, quæ omninò necessaria est, atque
essentialis.

Et ulterius, ac magis, videndum est de hujusmodi docto-
rum qualitatibus, quoniam possunt esse doctorati, sed non
doctores, ut frequentis praxis docet; Sive possunt esse juvenes
inexpertis, vel male morigerati, aut distamati, vel impruden-
tes, aut alii non habiles ad illud munus, quod spectato effe-
ctu est Episcopale, potissimè in metropolitanis Civitatibus,
atque in faciem supremorum Magistratum, & tribunalium,
ut in presentis casu.

Ideoque rectè congruere videntur à fortiori ea quæ ha-
bentur in materia concursus, qui ad formam S. C. T. habend-
us est in provisione Ecclesiarum parochialium; Quod scilicet
quamvis Episcopus teneatur de necessitate præeligere dig-
niores, atque alios ab ejus irrationabili judicio appellari
valeat, cum ista dispossatur differentia inter beneficia cura-
ta, & simplicia, ut in sua sede advertitur; Attamen non sem-
per gradus, ætas, doctrina, nobilitas, & aliz qualitates hu-
jusmodi majorem causant dignitatem, quoniam attendun-
tur, mores, prudentia, & bona opinio apud populum, ex
quibus, quoties adest sufficiens literatura, minus nobilis,
minufque literatus, vel non graduatus, vel junior præligi
mereatur. i

Et per consequens non est materia, quæ recipiat cer-
tam, ac generalem regulam cuicumque casui applicabilem,
sed pro singulorum casuum circumstantiis est deci-
denda.

Hinc proinde Sac. Congregatio Episcoporum, quæ fre-
quentius hujusmodi negotia pertractare solet, quando ad ver-
sus electionem non doctoris, spretis doctoribus recursum ha-
bentur, non procedit ex abrupto ad annulationem, sed scribit
pro informatione, atque partes audit; Et quatenus competi-
riar non bene processum fuisse, quodque non poterint sperni
doctores, ut supra digni, & idonei mandat denuò procedi
ad electionem, vel ipsa deputat Vicarium Apostolicum; Ac
propterea in isto casu consulti, quod Capitulum pereret de-
nuò audit, idque pendet.

Quamvis autem Sacra Congregatio laudet, ut existentibus
graduatis, vel aliis idoneis de Capitulo, vel de gremio
Ecclesie Cathedralis, in uno istorum deputato cadere so-
leat; Si tamen eligatur doctor idoneus extra gremium, non
exinde actus remanet invalidus; Quinimo id insinuat ipsum
met Concilium, dum primo loco agit de confirmationibus

Vicarii Generalis Episcopi defuncti, qui in magnis dioecesi- bus pro frequentiori contingentiā supponendus est exterus; Et quidem id potius commendabile videtur; ut Ego pluries sum expertus; Tum quia ita conciliantur factionarie divisiones assumendo tertium, ut neutra canat triumphum; Tum etiam quia libentius recognoscitur, ac tunc illi superior qui non sit de Capitulo, unde propterea ejus presentia rara sit, cum potius apud Capitulares vilescat illa persona, quæ quotidie in choro, & in sacristia cernitur in habitu Canonicali, serviendo in Divinis in suo loco, quandoque inferiori. Ac etiam quia ob dissensionem, quæ frequenter habentur in currentibus negotiis, & actibus capitularibus, displicet quod unus ex eis sit superior, ex generali axiomate, quod durum est servare, ac obedire conservis, ut de memetipso testari possum, quoniam cum in Capitulo Cathedrali propriæ patriæ plures adessent dignitates, vel Canonici, qui in retroactis vacationibus Vicarii capitulares fuerant, ad componendas factionarias divisiones, ita contractas, Ego pœne adolescens ex causâ infirmitatis, a Tribunali Neapoliti praxi ad nativum cœlum ex consilio medicorum de proximo regressus, de omnium concordi consensu, electus fui Vicarius Capitularis, atque in spatio unius anni cum dimidio circiter, in quo vacatio duravit longè major quies inter Capitulares habita fuit, quam in præcedentibus, quamvis longè brevioribus; Atque ex illo exemplo illinc ad breve tempus idem practicum fuit in metropolitana ecclesiâ Spontina, eligendo pariter non capitulare clericum in minoribus, qui nunc est Episcopus Alexandrensis. Et pariter (dum essem in partibus) Capitulum metropolitanæ Barenfis, ad tollenda factionarias divisiones deputavit eundem exterum non capitularem, qui erat Vicarius generalis Archiepiscopi defuncti; Est etenim commendabilis ex argumento à posteriori, sive ab effectu, adeo ut forsitan deberet transire in præceptum, quoniam ita multis inconvenientibus occurreret.

- 21 Licet enim Concilium ad incutiendum Vicario deputato timore, eidem injunxerit onus sindicatus coram Episcopo successore, cui ex veriori, magisque in praxi recepta opinione, non subjacet Vicarius Generalis Episcopi; Atamen, ut experientia me docuit, istud non est remedium sufficiens, quinimò est majus pabulum, ac fomentum inconvenientium; Tum quia factionarie divisiones augentur; Tum etiam quia Vicarius Capitularis majores extorsiones facere studet, ut cum muneribus, Episcopi gratiam caperet; Unde propterea quemadmodum Episcopo præsentem, atque ut plurimum extero, adhuc ob civicas emulaciones, ac factiones, injungitur necessitas habendi Vicarium exterum, multò magis fieri debet Sede vacante, quoniam ita eligerentur famosi Doctores, ac personæ, quæ ex alijs jam peractis muneribus in Regione sint in magna æstimatione.
  - 22 Super ipsi quoque electionibus frequentes quæstiones contingere solent, vel super jure votandi in Capitulo, ex eo quod in plerisque ecclesijs Cathedralibus vigeat consuetudo, ut etiam beneficiati, vel capellani, aut illi simplices presbyteri, qui aliquam habent participationem massæ capitularis, habeant vocem in Capitulo, quando alia negotia Capitularia pertractantur; An scilicet idem in isto actu dicendum sit; Atque regula est negativa, cum Capitulo constituantur à Canonici tantum, qui in sacris exsistentes, vocem habeant in Capitulo, adeo ut neque de jure, de Capitulo dicantur Dignitates, nisi alias de consuetudine cautum sit; Dicta tamen regula ex legitima consuetudine limitationem recipere apta est.
  - 23 Prout super computatione votorum, & quando electio à majori parte conclusa dicatur, sive super aliquorum contemptu, vel non legitima convocazione Capituli, aut super modo illam faciendi, sive super computatione voti ipsius electi, cum similibus, quæstionibus oriri solent decidendæ cum terminis generalibus, qui in electionis materia habentur.
  - 24 Non tamen subest necessitas servandi illam scrutinijs formam, quæ per sacros canones præscripta est in vera, & formali electione faciendi de Prælate, vel Pastore ecclesiæ viduata, cum ista verè non sit electio, sed simplex deputatio per quamdam speciem traditionis mandati, adeo ut alia non exigatur superioris confirmatio, vel solemnitas, sive concessio literarum patentium, sine quibus deputatus illic ad administrationem potest.
- In plerisque ecclesijs, mos inoleverat, deputandi Vicarium ad tempus, puta ad annum, vel ad sex, sive ad tres menses, ac etiam, ut Capitulum Vicarii potestatem in pluribus restringendo, aliqua graviora negotia sibi re-

servare, pluresque alias leges, & restrictiones electio præscribendo.

Hæc autem omnia Sacra Congregatio improbat, decernendo, ut electio pura, & generalis pro toto tempore vacationis fieri deberet, denegata Capitulo potestate prohibito revocandi deputationem jam factam, ac alteram faciendi, inconsulta ipsâ Sacra Congregatione, quæ propterea in casibus, in quibus temporalis deputatio fiat cum hujusmodi restrictionibus, rescribere solet electio, ut per totum tempus vacationis continerentur neglectis restrictionibus, & quandoque existit causâ improbare solet electionem; deputando Vicarium Apostolicum pro facti qualitate, ex qua aliquando etiam ipsum electum deputat, quamvis electio invalida esset, ideoque certa generalis regula cuicumque casui applicabilis desuper statui non potest, cum totum pendeat ex singulorum casuum circumstantiis, & juxta Sacræ Congregationis leges prudentiales.

Ubi autem ob nullatenus, vel malè factam electionem, ad hujus decreti præscriptum, jus devolvatur ad Metropolitanum, vel respectivè ad antiquiorem, vel viciniorem, receptum est, ut id sequatur, tam ob non factam, vel non benè conclusam electionem infra octo dies, quam etiam, quod ea malè facta sit in persona ad id non idonea ex defectu doctoratus, vel clericatus, vel consimili defectu, ob quem ille non sit ad hoc manus de jure idoneus; Atque ubi unus ex prædictis superioribus, jure devolutio, manus desuper apponatur, disputari quandoque consuevit, an appellatio, quæ ab eo interponatur, effectum suspensivum causare debeat necne; in casum autem contingentiæ pro negativa per Sacram Congregationem resolutum fuit, ex rationibus insinuat in meis adnotationibus ad materiam Capituli, & rerum Capitularium.

Quamvis autem, verius magisque receptum sit, ut Vicarius Generalis Episcopi, primum locum, ac digniorem occupet post Episcopum, quando in habitu Vicarii, non autem Canonici in choro, aliisque functionibus intervenit, non tamen supra Assistentes, vel paratos, ut in præminentiarum sede advertitur; In Vicario tamen Capitulo secus videtur, ut scilicet supra primam Dignitatem præcedentiam prætere non valeat; Ex eâ ratione, quod ipse est minister Capituli, quod in ipsâ prima Dignitate in actibus præminentialis representati videtur; Quando tamen Ego in hoc munere fui, studui effugere hunc actum positivum occupandi locum post primam Dignitatem, sed sedem statui in loco tertio, in quo apud populum, major videbatur officii dignitas.

Capitulo Sede vacante, & consequenter ejus Vicario, assistit regula generalis, vel causâ universalis, in Episcopali jurisdictione, etiam ea, quæ supra exemptos à S. Conc. Trid. & Apostolicis Constitutionibus delegata est; In plerisque tamen casibus restrictionem recipit, præsertim circa facultatem concedendi literas dimissoriales ad Ordines suscipiendos infra annum, quo elapsa ista facultas conceditur; Ipsaque anno durante, concedi literas testimoniales iis, qui pro ordinibus suscipiendis obtinere solent dispensationem Apostolicam super interstitiis; Verùm istæ literæ Apostolicæ diriguntur Episcopo viciniore, cum data, vel Secretaria brevium non rescribat Capitulo.

Istaque dispensatio Sede vacante concedi solet pro alijs ordinibus, iis qui jam clericali characterè insigniti sint, non autem laicis pro prima tonsura, cum id nonnihi ex gratia speciali concedi solet; Undè propterea, subreptitia, & invalida censetur ista gratia, sine hac speciali mentione.

Prout etiam infra annum, Sac. Congr. ad supplicationem aliquorum particularium, per literas eandem facultatem Vicarii capitulari communicare solet, ut Egomet practicavi; Sanctius tamen esset, ut non solum infra annum ab hoc abstinere, sed etiam pro toto tempore vacationis, tam circa facultatem Vicarii capitularis, quam etiam circa delegationem Episcopi viciniore, cum experientia probet, multa exinde resultare inconvenientia, quodque illi, qui ob defectum literaturæ, seu vitæ, ac morum per Episcopos ordinibus indigni reputati sunt, ita indignè, ac scandalosè, ad eos admittantur.

Quinimò (ut alibi advertitur) ob nimiam facilitatem, quæ fortè in abusu transit, oportet etiam Episcopis id prohibere generaliter, eo modo quo, hodie cum aliquibus singulariter, quandoque practiciari solet.

Beneficiorum item liberæ collationis provisio, quæ cessantibus Apostolicis reservationibus, vel affectionibus, Episcopo competit, denegatur Capitulo, seu ejus Vicario sede vacante, qua durante, pertinet ad collationem Papæ;

Papæ; Benè tamen concedit institutionem in beneficiis de jure patronatus, ad patronorum præsentationem; Sed ubi in istis quoque fiat locus collationi Ordinarii ob devolutionem, intrat idem, quod in beneficiis liberæ collationis.

In parochialibus autem, quamvis reservatis, vel affectis, Capitulum succedit in jurisdictione Episcopi super jure habendi concursum, ac præligendi inter approbatos magis dignum, dandique literas testimoniales Datarie, ut provisio Apostolica sequatur; Id autem à Vicario faciendum est, improbata consuetudine, ut à Capitulo, vel ab aliquibus ab eo deputatis fiat.

Dispensationum matrimonialium, aliarumque Apostolicarum gratiarum, seu literarum exequentio, Capitulo, seu ejus Vicario committi non solet, quoniam Dataria, vel Cancellaria Apostolica, vel secretaria Brevium illi non rescribitur, unde propterea sede vacante rescribitur Episcopo viciniore.

Atque ex hoc stylo, resultare videtur deciso quæstionis, in qua Scribes videntur se involvere, an scilicet in jurisdictione Episcopo, vel Vicario Generali delegata, Capitulum, seu ejus Vicarius succedat, ut affirmativa intret in ea delegatione generali, quæ per Concil. Trid. & Apostolicas Constitutiones locorum Ordinariis conceditur, Secus autem in iis specialibus delegationibus, quæ Capitulo, vel ejus Vicario dirigi non solent; Pluresque alii habentur casus per particulares Constitutiones, vel decreta Sac. Congregationis excepti, qui apud solitos, ac notos Collectores habentur.

Id autem quod in casu vacationis sedis per Episcopi cessum, vel decessum, ut supra habetur, generaliter quoque procedit, quando Sede adhuc plena, eadem intret ratio, ut oporteat in Ecclesiâ administrationem, & Episcopali jurisdictione Episcopi absentis, vel aliàs impediti partes implere; Ut potissimum casus præbere solet, quando Episcopo in Nuntiariis Apostolicis, seu aliàs longa absentia impedito, sequatur mors, vel decessus, aut aliud impedimentum Vicarii Generalis per eum deputati, alia non facta provisione pro istius casu contingentiâ.

Demonstrativè autem, ac pro frequentiori contingentiâ potius, quàm taxativè, de Capitulo Cathedralis, vel Metropolitanæ in hoc proposito habetur sermo, quoniam in Capitulis collegiatarum sub Prælate inferiori nullius, cum territorio separato, vel etiam respectivè exempto, cum aliqua ordinaria jurisdictione, idem comparativè, seu proportionatè, singula, singulis, congruè referendo, procedit; Nisi contraria consuetudo aliter suadeat, atque isto Capitulo suas partes non benè explente, subintrat Metropolitanus, vel respectivè, in casu exemptionis, viciniore.

Denegatur autem hæc facultas Capitulis collegiatarum subditarum, quibus dicta ratio proprii Prælati non congruat, quamvis de consuetudine, vel de congruentia Episcopos solitus esset in eo loco, vel dioecesis parte, particularem deputare Vicarium, etiam cum titulo, & facultatibus Generalis, quoniam ex eadem justa causâ, vel consuetudine, ex qua Episcopus non ex libera facultate, sed ex præcisa, vel morali necessitate id egit, facere debet Capitulum, seu ejus vicarius cum deputatione etiam vicarii foranei, qui in effectu licet generalis nuncupationem, & quamdam speciem habeat, forsitan potius censendus est, cum revera unicus tantum sit Vicarius generalis, sive sit Episcopi, sive Capituli, nisi privilegium Apostolicum explicitum, aut illud implicitum, quod ex immemorabili benè probata resultat, aliud suadeat.

Ubi verò plures sint Ecclesiæ Cathedrales, quæ sub uno Episcopo aequè principaliter unitæ sint; Quamvis Sede plena, unum sit regimen, nunquam Tribunal, cum unico Vicari generali; Adhuc tamen fede vacante, vel impedita, ut supra, quælibet Ecclesiæ, juxta naturam unionis aequè principalis pluries insinuatam, suum statum antiquum assumit, proinde que quodlibet Capitulum, cum omnimoda independentia, ejus proprium, ac diversum deputat Vicarium, alioque officialis, in sua respectivè dioecesi; perinde, ac si quælibet haberet proprium Episcopum, atque uterque eodem tempore obisset.

Quandoque tamen, in facti contingentiâ sequitur, ut in una hujusmodi Ecclesiâ, Capitulum Cathedralis, ob canonicatum paupertatem, seu ex alio accidenti, de facto non admittit, ideoque intrat quæstio, ad quem Ecclesiæ unitæ administratio, ac jurisdictione pertineat, Respondi autem, quod nisi talis esset antiqua, & legitima consuetudo, ut Apostolicum privilegium redoleat, tunc ad Metropolitanum, vel ad viciniorum Episcopum, ac pro frequentiori contingentiâ potius, quàm taxativè, de Capitulo Cathedralis, vel Metropolitanæ in hoc proposito habetur sermo, quoniam in Capitulis collegiatarum sub Prælate inferiori nullius, cum territorio separato, vel etiam respectivè exempto, cum aliqua ordinaria jurisdictione, idem comparativè, seu proportionatè, singula, singulis, congruè referendo, procedit; Nisi contraria consuetudo aliter suadeat, atque isto Capitulo suas partes non benè explente, subintrat Metropolitanus, vel respectivè, in casu exemptionis, viciniore.

ropolitanum potius id pertinere debeat; non autem ad Capitulum, vel clerum alicujus Ecclesiæ inferioris ejusdem dioecesis.

Quia verò, quandoque casus præbet, ut eadem Ecclesiâ Cathedralis offerretur per plures Ecclesias materiales cathedralicam prærogativam sociatiam quodam jure habentes, unde propterea, materialiter, ac de facto, plura sint distincta Capitula, cum distinctis mensis, ac redditibus, cum aliqua etiam non levi amulatione, inter eas; Hinc proinde in casu vacationis Sedis, cœquale est omnium hujusmodi Capitulorum jus, cum in effectu sit unum, & idem formale, ac individuum, idemque propterea sit jus habituale; Verùm quia super exercitio, inconvenientia, quandoque cadere solent, ideoque, cessante consuetudine (cui regulariter deferendum est) provisiones per Sedem Apostolicam, vel per Sac. Congreg. pro singulorum casuum particularibus circumstantiis, adhiberi solent, ut inconvenientibus occurratur, nullaque propterea certa, & determinata regula cuicumque casui applicabilis desuper statui potest.

Ad instar autem hujus jurisdictionis Capituli Sede vacante (habita debita proportione, seu congrua relatione) subintrat quandoque contigere jurisdictione, seu potestate Sacri Collegii Sede Papali vacante; Et de hoc aliquid insinuat sequenti de Judicijs, occasione agendi de relatione, ac praxi curiæ Romane.

- a subtit. de jurisd. disc. 2. sub tit. de præminent. disc. 19. & 22. & in Miscell. Eccl. disc. 1. & sepius
- b tit. de benef. disc. 1. & 30. c. eod. tit. de benef. disc. 23.
- d de his sub tit. de Canon. & Capitulo disc. 24. cum seqq. & de jurisd. disc. 54. e. tit. de præmin. disc. 20.
- f tit. de præminent. disc. 19. cum seqq.
- g Roman. singul. 660. Menoch. de arbitr. casu 420.
- h tit. de Canon. & Capitulo disc. 27. & tit. de jurepatron. disc. 61. & alibi. i sub tit. de paroch. disc. 6. & 37. & infra in his adnotationibus, disc. seqq.
- l tit. de Canon. & Capitulo disc. 4.
- m eodem tit. de Canonem, & Capitulo disc. 26. & seqq. n. d. tit. 26. de Canon.
- o d. tit. de Canon., & Capitulo, disc. 24. & seqq.
- p eod. tit. disc. 25. q sub tit. de præminent. disc. 18.
- r sub tit. de jurepatron. disc. 46. s sub tit. de paroch. disc. 5.
- t tit. de jurisd. disc. 54. u d. disc. 54. de juris.
- x d. tit. de jurisd. disc. 22. & 24.
- y ibidem, & de præmin. disc. 7.
- z eod. disc. 7. de præmin. & disc. 26. de Canon. & Capitulo.
- a dicto disc. 7. de præminent.
- b disc. 5. de præmin.
- c agendo de Collegio Cardinalium.

Ad Sessionem 24. de Reformationem, cap. 18.

S U M M A R I U M.

- 1 De forma provisionis Ecclesiarum parochialium.
- 2 Deputari debet Vicarius pro tempore vacationis.
- 3 De officio editi.
- 4 De forma examinis concurrentium, eorumque approbatione.
- 5 Super quibus desuper oriri soleant lites.
- 6 Quales debeant esse examinatores, & de eorum deputatione.
- 7 Quid ubi deficient illi, qui deputati fuerunt in Synodo.
- 8 De juramento, quod examinatores prestare debent.
- 9 Debenet esse Congregati, & proferre vota collegialiter in ipso actu.
- 10 Quales dicantur approbati, & quales non.
- 11 In votorum aequalitate Ordinarius habet votum adhefivum, & conclusivum, istaque adhefivo etiam in ipso actu collegialiter fieri debet.
- 12 De duplici persona quam in hoc gerit Ordinarius.
- 13 De prohibitione mixtura aliorum, qui non sint examinatores, quod declaratur.
- 14 Quomodo concurrentes debeant examinari, vel interrogari.
- 15 Ad examinatores non pertinet judicare quis sit dignior, sed solum qui approbentur, & qui reprobentur.
- 16 Debet esse eorum munus omnino gratuitum, & quando alias intret necne simonia.
- 17 Episcopus teneatur præferre magis dignum.
- 18 De quæstione an beneficia conferri debeant dignioribus.

- 19 De appellatione ab irrationabili iudicio Episcopi.
- 20 Hac appellatio non operatur effectum suspensivum, ideoque rara est eius prosecutio.
- 21 Presumitur pro iudicio Episcopi in praelectione, & quare difficile sit hanc irrationabilitatem convincere.
- 22 Diffamatio de crimine reddat minus dignum illum, qui alias esset dignior.
- 23 De aliis partibus, vel circumstantiis, quae eundem producant effectum.
- 24 De provocacione quam appellantes faciunt appellati ad novum examen in Curia.
- 25 Quod Episcopus in praelectione non teneatur sequi maiorem partem votorum.
- 26 Potest eligi unus ex approbatis, & cum minori numero votorum per solam abstentionem.
- 27 Comparantes in concursu non possunt sperni, & quid si descriptus non compareat.
- 28 De prorogacione termini concursus in edictis.
- 29 Quisnam in hoc veniat sub nomine Ordinarii.
- 30 Capitulum sede vacante, sed id pertinet ad Vicarium Capitulare.
- 31 In Ecclesiis de iure patronatus laicorum non servatur, quid de mixto.
- 32 Non requiritur in Dignitatibus, vel Canonatibus, quibus annexa sit Ecclesia parochialis, vel cura habitus, & non aliter.
- 33 Neque in Vicariis.
- 34 Quando dicitur adesse unio, ob quam iste effectus resulet.
- 35 Etiam in casibus, in quibus concursus non requiritur, approbatio fieri debet cum examine examinatorum synodali.
- 36 Ad hunc effectum non prodest exemptio Ecclesiae, & quid agendum, ubi de Ecclesia exempta, & sub inferiori Praelato.
- 37 An Parochi, vel Vicarii, ita approbati possint denuo per Episcopum examinari, & suspendi.
- 38 De aliis ad materiam.

D I S C. XXXII.

Super parochialium Ecclesiarum provisionibus, ut dignè fiant pro meliori animarum cura, Sacrum Concilium, restringendo collarum antiquam libertatem, certam adiecti providendi formam, quam ampliavit, seu magis declaravit subsequera B. Pii V. Constitutio a; Sub decreto annullativo, quando talis forma non bene servetur; Unde propterea in die praxis docet; adversus jam provisos de parochialibus, Apostolicas fieri impetraciones certo modo, quae ob non servatam formam Constitutionis Pii V. dicuntur, ac de facto multae ex huiusmodi impetracionibus effectum sortiuntur, cum ad hanc formam exactè servandam, adverti non soleat.

Forma igitur est, ut sequuta vacatione, Ordinarius, illico Vicarium provisionalem praeficere debeat, congrua illi assignata, ne interim animarum cura detrimentum patiatur; Atque si in mense ordinario, sive in Apostolico vacatio sequuta sit, aut quod alias Apostolica reservatio, vel affectio intret, indici debeat concursus, mediante affixione edictorum in ipsa Ecclesia parochiali, & in loco solito residentiae Episcopi, ejuque Tribunalis, in quibus statuto competenti termino, qui non debet esse minus dierum decem, prorogari tamen pluries potest ex Constitutione Pii V. (dummodo non excedatur terminus dierum viginti) concurrere volentes invitando, ut certo loco, certave die, vel hora compareant, examini, & concursus se exhibentur; Ipsoque termino adveniente, & competentibus oppositoribus, qui prius descripti fuerint, examen peragendum est coram ipso Ordinario, vel eius Vicario generali, & Examinatoribus in proxima dioecesana Synodo deputatis, qui propterea synodales appellantur, qui non sint minus, quam tres, per quos concursus inquisitio fiat, tam super literatura, mediante examine tunc peragendo, quam etiam super vita, & moribus, ac prudentia, aliisque partibus, quae congruae in hoc munere iudicantur, hisque ponderatis, referantur Episcopo, quos dignos, vel idoneos approbent, & quos indignos reprobent, ut ex iis, qui cum majori suffragiorum parte inter candidatos, seu approbatos adscripti sunt, Episcopus illum praeligat, quem magis dignum credat; Atque ubi ad eius liberam provisionem collatio sit, illam sic praelecto faciat; Ubi verò ad datariam, vel Apostolicam Sedem, ex reservationis, vel affectiois causa id pertineat, tunc testimoniales literas concedat praelecto, Apostolicam provisionem, ita ut vigore obtinenti; Atque si provisio ad alium inferiori

rem pertineat, consimiles literas huic directas idem Ordinarius concedat, adeo ut provisio ad ita praelectum restringatur. b.

Super huius itaque formae exacto implemento, foris in dies audit quaestiones, Vel occasione dictarum impetracionum, quae adversus ita provisos ob eam non bene servatam fiant, Vel ob lapsum termini sex mensium, intra quem id faciendum est; Vel ob appellationem ab aliquo concurrentium interpositam ad iudicio Examinatorum, qui ipsum indebitè reprobaverint, sive ab irrationabili iudicio ordinarii in praelectione, ideoque de his distinctè agendo. c.

Quatenus pertinet ad formam, bene, vel malè servatam, ejus defectus multiplex esse solet, adeo ut frequenter, atque de facili ejus violationem praxis doceat. Primum scilicet circa numerum, & qualitatem Examinatorum, quoniam, (ut dictum est), deputari esse debent solemniter in proxima dioecesana Synodo, atque alias deputari minus idonei sunt; Idque adeo verum, quod si sub uno Episcopo duae Cathedrales Ecclesiae aequè principaliter unitae sint, Episcopus autem pro diversis locorum styliis, duas distinctas Synodos pro qualibet dioecesi celebraverit; Sive unam pro utraque, cum distincta tamen Examinatorum deputacione pro earum qualibet, tunc Examinatores deputati pro una dioecesi, idonei non sunt pro concursu ad parochialem alterius, quamvis unus, & idem sit Episcopus. d.

Ubi verò casus praebet, quod per mortem, vel per absentiam, aut aliud legitimum, non tamen affectatum, ac fraudulentum impedimentum, haberi non valeat Examinatorum numerus, qui saltem trium ut supra necessarius est ad quoddam collegium constituendum, tunc in locum deficientium extra Synodum ab Ordinatio alii subrogari possunt, aliqua tamen solemnitate quoque adhibita, consensus scilicet Capituli, atque alias invalida est deputacio.

Id autem conceditur, quatenus infra annum à die ultimo celebratae Synodi contingat; Secus autem si post novum, quoniam tunc rectè Ordinario imputandum est cur ad praescriptum ejusdem Sac. Concilii Tridentini, synodum non celebraverit, atque novos Examinatores non deputaverit. e.

Non sufficit autem sola deputacio, quae uno, vel altero modo, ut supra, sequuta sit, nisi etiam deputati juramentum solemniter praestent super hoc munere bene, ac fideliter peragendo; Super huius autem solemnitatis implemento alias dubitatum fuit, an illud in singulis quibuscumque concursibus, toties quoties casus contingat, praestandum sit, vel potius sufficiat, ut una vice generaliter praestetur; Itaque posterior pars verior, magisque recepta est, ut unius juramenti generalis praestatio sufficiat. f.

Peracto, itaque examine coram dictis Examinatoribus, non singulariter coram eorum quolibet, sed collegialiter in loco, qui in edictis deputatus est, iidem, collegiatio pariter jure, votum, sive secretum, sive publicum, aut in scriptis, vel oretenus, pro diversis locorum styliis in ipso actu proferre debent, quos scilicet ex concurrentibus approbent, & quos reprobent, ad effectum, ut inter approbatos Ordinarius dictam praeligendi facultatem exerceat.

Approbatio autem, vel reprobatio pender à conclusione majoris partis votorum, juxta regulas generales, quas habemus in electionibus, vel praesentationibus, quae universitatis, vel collegiatio jure fiant, ut scilicet major pars dicatur ea, quae medietatem congregatorum, etiam in uno, vel in dimidio voto excedat, habita comparatione omnium congregatorum, non autem comparative ad minorem partem, quae in diversam abeat sententiam, juxta dictas regulas electionis, ideoque si (ex. gr.) Examinatores sint quinque, vel tres, tunc tres, vel respectivè duo concludunt.

Si autem vota sint aequalia, adeo ut neuter atus remaneat conclusus, ideoque ille concurrens iudicè nec approbatus, nec reprobatus dici valeat, tunc Ordinarius, vel ejus Vicarius generalis, qui examini praesideat, ubi qui alias (& vota Examinatorum actuum pro majori parte concludant, nullum habet votum decisivum) habeat votum adhaesivum, seu praeponderans, ut propterea illa pars approbationis, vel reprobationis, actum concludat, cui ipse adhaerebit.

Adhaesio autem haec pariter in ipso actu, atque in forma collegiatiiva, tanquam per speciem electionis, vel actus capitularis fieri quoque debet, adeo ut actus approbationis, vel reprobationis singulorum, tunc remaneat conclusus, neque attendantur vota, quae in diverso loco, vel tempore singulariter praestentur, juxta praedictam regulam, quam

quam in electionibus, aliisque actibus collegiatiivis habemus. g.

12 Duplicem etenim diversam personam Ordinarius in hoc genere dicitur, quam etiam cum materialium personarum diversitate explicare potest; Una scilicet praesidentis in ipso collegio, seu actio una cum Examinatoribus cum dicto voto adhaesivo, atque hanc explicare potest, vel per se ipsum, vel per ejus Vicarium generalem, aut alium ad id specialiter delegatum; Istudque votum adhaesivum, tunc in ipso actu, collegiatio jure, proferre debet, ut ita actus capitularis, vel collegiatiivus, conclusus remaneat.

13 Altera verò persona est, circa jus praelectionis inter plures approbatos; Atque istam diverso loco, diversoque tempore, pro ejus libito explicare potest, dummodo intra statutum terminum sex mensium id faciat, ne aliàs devolutioni locus fiat; Unde propterea frequens praxis docet, praesertim in magnis dioecesibus, ut concursus sit coram Vicario generali, vel altero praesidente ad id deputato, transmittantur autem vota approbatorum Episcopo, qui sive in eadem Civitate, vel loco concursus, sive in altero, tam intra, quam extra dioecesim, ex intervallo praelectionem, ad effectum propriae, vel alienae provisionis, ut supra faciat. h.

14 In dicto collegio, seu confesso, prohibita est mixtura aliorum, qui non sint Examinatores synodales; Dummodo tamen, juxta easdem regulas electionis, sit mixtura cum effectu, idest, quod alias persona votum desuper non habentes, illud proferant, adeo ut incertum remaneat, an major pars conclusa sit ab Examinatoribus legitimis necnè; Ubi etenim ista dubitandi ratio cesset, tunc talis interventus validitatis actus non praedjudicat, ut frequentior praxis docet, quod ipso Episcopo praesidente, interveniat quoque Vicarius generalis, ac etiam cancellarius, aliisque Officiales, vel familiares; Idque nil praedjudicat, quoties isti votum decisivum non habeant, quamvis ad aliquam Episcopi satisfacionem alii, qui non sint Examinatores synodales aliquas examinandas faciant interrogaciones, ac etiam peracto examine, eorum iudicium in forma discursiva, vel consultiva proferant; Id etenim, quandoque, cum eodem Vicarius generalis, proficuum expertus sum, ad occurrendum collusionibus, & machinationibus examinatorum, quia ita auri non sunt reprobare illos, quos licet, approbatione dignos, in animo tamen reprobare habebant, ad gratificationem eorum, qui illius obstaculi remotionem affectabant; Sive approbare eos, quos alii publice viderant malè se gessisse; Et sic iste interventus potius prodest, quam nocet.

15 Super modo autem peragendi examen super literatura, an scilicet concurrentes eodem tempore super ipsam, vel super diversis interrogari debeant, vel potius singulariter, ac distinctè eorum examen faciendum sit, certa regula, seu forma desuper praescripta non habetur, ideoque locum stylo deferendum est, sive Episcoporum placito; Idemque circa modum proferendi votum, an publicè, vel secretè, sive an oretenus, vel in scriptis.

16 Ad Examinatores autem non pertinet iudicare quisnam sit dignior inter plures, qui idonei approbati sint, sed eorum munus consistit in approbando, vel reprobando, seu denunciando quos credant idoneos, & quos non, cum ista pars praeligendi inter plures approbatos pertineat ad Ordinarium.

17 Eorumdemque Examinatorum munus grativum esse debet, omneque emolumentum sub quovis praetextu simoniacum reputatur; Quatenus tamen haec turpido ab eis, vel eorum aliquo committatur, id praedjudicare non debet concurrentibus aliis idoneis, quibus de justitia approbatio debita erat, qui concilii, ac participes non sint, quia nempe ab eorum conjunctis, vel benevolis, ipsi ignaris, ad evitandam injustam reprobationem factum sit; Adhuc tamen, quando de hoc aliqua habeatur diffamatio, quae scandalum saltem de facto praebere valeat, istud iustum motivum reputatur in praelectione postponendi eum, qui aliàs magis dignus praeligi deberet.

18 Liberum verò non est Episcopo, seu Ordinario, inter candidatos, seu approbatos, praeligi illum quem maluerit, quoniam adhuc ejus arbitrium bene regulatum esse debet, praeligendo eum, quem reputet magis dignum, quoniam seclusa ista conciliari forma, attentivè terminis juris communis, cum quibus absque huiusmodi restrictionibus, etiam beneficia curata ad liberam collaratoris provisionem erant; In ea quaestione, an beneficia conferri debeant dignioribus, vel potius in libito sit, eis neglectis, conferre dignis, & idoneis, magis communis, & recepta distinctio

est inter curata, & non curata, ut ea de prima specie dignioribus conferri debeant, alia verò sufficiat conferre dignis, quae sunt omnes à jure non reprobati; Quod etiam per istud Sac. Concilium antequam ista forma induceretur, statutum fuerat *sess. 7. de refor. cap. 3.*

Hinc proinde, ab ista praelectione, quatenus ea irrationabilis, maleque regulata videatur, licitum est iis, qui se magis dignos credant, appellare ab Ordinarii irrationabili iudicio, atque quandoque casus praebere, ut per Judicem appellationis, irritata praelectione, appellanti Parochia decernatur.

Nimium autem rari videntur casus, in quibus id sequatur, quodque huiusmodi appellationes ad finem perducantur, quoniam licet frequentissima sit earum interpositio, nimium tamen rara est prosecutio, & merito; Tum quia appellatio effectum suspensivum non causat, neque praelectum impedit, quominus beneficii possessionem adipiscatur, atque in eo ministret; *m* Unde oportet prosequi causam appellationis in iudicio ordinario per tres sententias conformes, & frequentius etiam per quartam exequutorialem, quod magnam temporis, ac pecuniae iacturam redoleret, magnaque producit incommoda, potissimè, quia in Italia huiusmodi beneficia non adeo pingua sunt, ut id expediat, ac propterea appellationes, quae in eo fervore exclusionis, nimium de facili interponuntur, eam habent prosecutionem.

Tum etiam quia, praesumptio afficit iudicio Episcopi, nimiumque difficile est, hanc irrationabilitatem convincere, quamvis appellans de majori literatura, vel gradu, seu nobilitate, aut aetate, aliave majori qualitate doceat, seu praelectus careat, quoniam, licet generaliter, ac in abstracto, habentes huiusmodi qualitates, vel earum aliquas, magis digni reputari debeant, non illi qui eis careant, Non tamen id pernecessè concludit, ad reddendum hoc iudicium irrationabile, dum illud rationabiliter, ita interponi potuit, ob aliàs qualitates in praelecto concurrentes magis, quam in postposito, licet magis qualificatio; Purà majoris prudentiae, seu vitae magis exemplariae, aut quod alios populo sit magis gratus, vel magis proficuum, pro facti qualitate reputetur; Ideoque certa, & determinata regula, cui-cumque casui applicabilis desuper statui non potest; Et consequenter nimium rarum, ac difficile est huiusmodi irrationabilitatem convincere. *n*

Illudque praesertim in hac praelectione advertendum est, an ille qui in literatura, aliisque partibus qualificatus, magisque dignus esset, de aliquo crimine sit diffamatus, quamvis talis probatio non accedat, ut condemnari valeat; Quinimò etiam, ex probationum defectu, absolutiorum reportatae, quae tamen de facto sinistram opinionem, vel diffamationem non substat, quoniam licet id non sufficiat ad privationem beneficii, vel juris jam obtenti, seu questis, bene tamen sufficit ad repellendum ab asequendo, iustumque motivum praebere potest superiori, ut eo neglecto, alter quamvis minus dignus, dummodo habilis, & idoneus praeligatur; Multò verò magis, ubi ultra suspicionem, vel diffamationem, in populo, carcerario accesserit; Et fortius ubi tormenta substinuerit, quoniam invigilandum est ne scandalum populo de facto praebatur. *o*

Prout etiam, cessante positiva diffamatione criminis, aliàs partes ponderandae sunt, quae licet positivè criminose non sint, adhuc tamen aliquod scandalum de facto praebent, aut modicum aedificationem; Purà quia cum esset Sacerdos, non esset solitus celebrare, aliisque divinis interesse, atque saecularibus rebus magis deditus esset, cum id in asequendis quaedam speciem indignitatis praesertere videatur, cum similibus pro facti qualitate considerandis. *p*

Solent appellantes, in eo primo fervore, in quo aemuli praelatio eos constituunt, Romanam Curiam adire, atque appellatum praelectum, ad novum examen in Curia peragendum provocare; Idque regulariter admittitur, ubi praesertim agatur de Ecclesia citra montes, quamvis ex parte appellantis, de iudicio Episcopi irrationabilitate doctum non sit, juxta opinionem, quam Rota, & Curia sequitur, aliquibus huius Sacrae Congregationis declarationibus innixa; Parum autem probabilis haec generalitas videtur, seu pro facti qualitate, & circumstantiis, praesenti arbitrio pensandis, circumspèctè id praedictandum est, quoniam cum saepius huiusmodi provocaciones animosae sint, vel affectu aetatis, seu valerudinis, seu ex alia causa, Curiam adire, ita sequatur inconveniens, quod praesecti iuri suo cedere cogatur, atque rejectus, obtentum indirectè assequatur;

tur; Ideoque discretè pro facti qualitate id practicandum est, ut in meis adnotationibus ad hanc materiam Parochialium advertitur. 9

25 Non tenetur item in hac praelectione, Episcopus, vel alter Superior, ad quem pertinet, sequi majorem numerum suffragiorum, sed sufficit, ut eligat unum ex jam approbatis; Ideoque si (ex. gr.) quinque existentibus examinatis, Aliqui ex concurrentibus cum plenis votis omnium approbationem habeant; Aliqui verò habeant quatuor, & alii tria vota, potest Episcopus praelegere unum ex his, qui trium tantum votorum approbationem habeant, neglectis iis, quibus tota, vel major pars assistat, quoniam in hujusmodi actibus collegiatis, major pars concludit, atque minorem suffocat, seu ad se attrahit, adeo ut actus habeatur, ac si ab omnibus conclusus esset, ideoque sufficit praelegere unum ex iis, qui sint in albo candidatorum; Potissimè quia in hujusmodi collegiatis, vel capitularibus actibus, frequens praxi docet, quod aliqui, ut includant eos quos desiderant, omnibus aliis vota negativa praeberent curant sive debita sint, sive non. 7

26 Quinimo sufficit, ut praelectus sit de genere approbatorum, quamvis approbatio ex Episcopi, vel Vicarii adhesionem resultaverit, quia nempe ob votorum paritatem, approbationis, vel reprobationis actus conclusus non esset, nisi cum dicta adhesionem, ut moderno tempore, me scribente, non absque magna discrepantia per hanc S. Congregationem decusum fuit, ut in meis parochialium adnotationibus advertitur, ibique resolutionis probabilia fundamenta recensentur. 7

27 Si verò plures concurrerent volentes comparuerint, atque descripti sint, omnesque statutae, & loco comparuerint, ut examini se exponant, tunc omnes examinari debent, neque unus, vel aliqui contemni possunt, atque alii ipso contempore reclamante, non dicitur bene servata forma, ideoque actus corrigitur, ratione decreti irritantis contenti in Constitutione Pii V. Secus autem si aliqui ex descriptis statutae die, & loco comparere negligent, quoniam expectandi non sunt, nisi aliquid injustum eis praestitum fuerit impedimentum, quod ex parte aliorum concurrentium affectatum sit; Vel quod alia accedat iusta causa, ob quam Ordinarius illum, vel illos postea venientes ad examen admittit pro facti qualitate, adeo ut dici non valeat tollit jus quaesitum iis, qui jam comparuerint, & approbati sunt. 7

28 Quamvis autem conciliare decretum, terminum statuatur decem dierum in edicto praesigendum, atque Constitutio Pii V. concedat quidem facultatem illum prorogandi pluries, dummodo omnes prorogationes, terminum in totum viginti dierum non excedant, adeo ut novae prorogationes fieri non valeant; Attamen id intelligitur, quoties prorogatio concerneret praedictum eorum, qui jam in termino comparuerint; Si verò nemo comparuerit, tunc non prohibetur Episcopo dicta renovare toties quoties ei videbitur, durante termino sex mensium sibi competente ad providendum, ex ea clara ratione, quod tunc nemini praedictat, nisi sibi ipsi, dum libertatem acquisivit providendi Ecclesiam ad ejus libitum, ita obtinendo restitutionem illius pristinae facultatis, quae de jure communi sibi competat, ideoque laudabiliter id agit. 7

29 Ordinarii autem nomine in hoc proposito, non solum venit Episcopus, seu ex ejus delegatione, Vicarius, vel alter officialis, sed etiam quicumque alter Praelatus inferior, qui habeat territorium, verè, ac materialiter separatum, adeo ut verè Nullus dici valeat, cum plena quasi Episcopali jurisdictione independentem à quocumque Episcopo, vel Diocesano; Dummodo tamen tam de jure, quam de facto habeat jus indicendi synodum, adeo ut verificetur existentia Examinatorum synodali, qui hujusmodi concursus Judices à Sac. Concilio constituti sunt; Sin minus, ad viciniorum Episcopo id pertinet; Nullatenus autem veniant inferiores Praelati quantumvis exempti, atque jus conferendi, aliamve ecclesiasticam, seu ordinariam jurisdictionem habentes, cum clero, & populo alicujus loci intra diocesis limites, adeo ut Diocesani, vel Ordinarii attributum ei non congruat; Tuuc etenim planum est, ut ad Ordinarium, seu Diocesano pertineat, indicare, ac perficere concursum, etiam cum praelectione; Inferior autem Praelatus, qui cessante Apostolica reservatione, vel affectione, jus conferendi habeat, collationem faciat in ea persona, quae ab Ordinario praevio concursu praelecta fuerit, seu nemine in concursu comparante; ab eodem Ordinario fuerit electa, atque ab examinatore synodali approbata. 7

Ubi verò Ordinarii sedes vacet, seu alias impedita sit,

adeo ut in universa jurisdictione Episcopali subintret Capitulum, tunc ad illud quoque id pertinet, dummodo tamen (ut alias insinuatum est) id agat per Vicarium ab eo deputatum, ad praescriptum ejusdem Sac. Concilii, ideoque non potest id sibi reservare, ac per seipsum capitulariter, seu per aliquos Canonicos ad id deputatos hujusmodi actum explicare juxta hujus Sac. Congregationis declarationes. 7

Plerique autem casus dantur, in quibus, licet de Ecclesiae Parochialis provisione agatur, tamen istam formam in concursu servare non oportet; Primò nempe ubi agatur de Ecclesiis de jure patronatus laicorum, ad quorum praesentationem Ecclesiae providendae sint, cum tunc requiratur quidem Ordinarii approbatio, praevio examine, sed non intrat concursus, cui locus aliquando esse solet, quando scilicet plures coequali jure, vel ratione cumulativa, vel ratione scissurae votorum praesentati fuerint, adeo ut gratificationis locus daretur, cum tunc concursus congruus locus esse debeat, illi tamen indefinitè locus est in Ecclesiis, quae de jure patronatus ecclesiastico essent, ob expressam hujus decreti concilii dispositionem; Sed si illud sit mixtum tunc laicalis potius in hac parte naturam habet. 7

31 Non requiritur secundo in illis dignitatibus, vel canonicatibus, aliisve beneficiis, quibus accessorie, ipsa Ecclesia Parochialis unita esset, cum tunc provisio regulatur à natura beneficii principalis; a Multò verò minus, quando Ecclesia Parochialis unita esset alicui Capitulo, vel Collegio, ne in singulis canonicatibus concursus requiratur, dum (ut alibi in fortioribus terminis ad vertitur) quoties ipsi canonicatui, vel dignitati annexa non sit vicaria, pro exercitio curae, nec atas, nec ordo qui in Parochialibus requiruntur, in hujusmodi canonicatibus desiderantur, ex dicta ratione, quod provisio regulatur à natura beneficii principalis, cum Ecclesia unita reputetur membrum, seu accessorium. 7

Tertiò non requiritur concursus in vicariis, quamvis perpetuis, atque in titulum conferri solitis dicantur Parochialium, quae alicui dignitati, vel canonicatui, seu Capitulo, vel Monasterio unitae sint, cum ad praescriptum Bullae Pii V. provisio fieri debeat ab Ordinario, ad nominationem, seu praesentationem ejus, qui ratione dictae unionis, habitualem curam habeat, non obstantem, quod aliquando etiam pluries per concursum provideri consueverint, vel quia actui facultativo id referendum sit, qui de sui natura non est in futuro obligatorius; Vel quia ob decretum irritans, quod in dicta Pii V. Constitutione continetur, quaecumque contraria possessio, vel consuetudo infecta sit. b

33 Hinc proinde, quaestiones quae hodie desuper cadunt, inter Ordinarios locorum, & Praelatos, vel universitates, quibus Ecclesiae Parochiales unitae praetenduntur, praesertim verò, & frequentius, Monasteriis regularium non sunt amplius juris, sed facti, super qualitate scilicet unionis, de qua supra alibi agitur, quoniam, ut ibidem advertitur, c non omne jus, quod aliquod Monasterium, vel Capitulum, sive aliqua Dignitas in Ecclesia Parochiali habeat, veram unionem, seu annexionem hujus effectus productivam importat, cum quandoque, vel juris patronatus, vel tributum, seu censuram, aut pensionem, seu protectionem, aliamve dependentiam id importare solet, atque una, vel altera ex his superioritatis speciebus concursus necessitatem non tollit. 7

34 In omnibus autem casibus praedictis, in quibus concursus servare non oportet, sive quod eo intrante, desit occasio illum practicandi, eo quia in termino praefinito, nemo comparuerit, tunc licet provisio libera sit Ordinarii, sive ejusdem libera sit electio illius quem providere debet inferior Praelatus, ad quem jus conferendi pertinet; Aut quod à patrono, vel à curato habituali praesentetur; Adhuc approbatio fieri debet praevio examine eorumdem examinatorum synodali, cum eadem forma collegiatae discussionis, an ille, qui examini se exposuit, electus, vel nominatus, seu praesentatus, ut supra idoneus sit, necne, adeo ut non ab unius iudicio haec approbatio pendat. d

36 Exemptionis autem privilegia, quibus gaudeant Ecclesiae, vel Monasteria, quibus Parochiales unitae sint, non sustagantur, quamvis etiam agatur de vicaria pro exercitio curae antea ipsimet Ecclesiae principali ipsius Monasterii, vel inferioris Praelatis quantumvis exempti; Ex ea congrua ratione, pluries alibi, occasione visitationis, vel concionis, aut administrationis Sacramenti Poenitentiae insinuat, quod scilicet jurisdictione, quae Diocesano commissa est, non percutit Ecclesiam materialem, in qua cura animarum exercetur, minisque jurisdictionem, vel superioritatem personalem ejus, qui illam exerceat in ejus causis indifferentibus, quae cum

eam dicto exercitio connexionem non habeant, sed percutit ipsius Diocesani clerum, ac populum, cum quo cura exercenda est, quoniam cum agatur de praeficiendo ovibus particularem subordinatum pastorem, idcirco congruum, ac rationabile est, ut ipsarum ovium primus, ac principalis pastor inquirat, an ille sit; necne idoneus minister, cui propriae oves custodiendae, ac pacendae committi valeant, atque ita successive exemptionis privilegio non obstante, eumdem visitare, & inquirere, ac etiam corrigere potest in iis, quae hoc munus concernunt, vel cum eo connexionem habeant, cum eadem sit ratio in praeposendo, quae est, an praepositus bene se gerat, necne. e

37 Atque hinc manat, probabilis esse, ut facilius istos vicarios perpetuos, vel temporales, ab saepe forma concursus praepositos; Quandoque autem etiam ipsosmet principales curatos, qui cum dicta solemnitate concursus, tanquam per speciem doctoratus approbati sint, possit Ordinarius, occasione visitationis, ac etiam extra eam, ex suspensione ab aliquo justo motivo excepta, (ad cuius formalem justificationem non tenetur,) examinare, ac etiam, ubi non bene veratos comperit, suspendere, donec profecerint, vicarium, vel coadjutorem interim provisionaliter, non autem in titulum deputando; Ex alias assignata ratione, quod etiam docti, ac literati, tractu temporis, desertis studiis, desertaque applicatione, indocti, minusque idonei effici possunt; Adinstar fertilis, beneque culti praedii, quod sterile, atque incultum effici potest, si cultura per notabile tempus deferatur, cum idem in humanis ingenii praxi doceat. f

De aliis autem agitur in propria Parochorum sede. g

- a Constit. 47. b tit. de paroch. disc. 37. & supplemento, ubi de titulis Cardinalium. c d. tit. de paroch. disc. 1. cum pluribus. seqq. & disc. 37. d ibid. & praesertim, disc. 37. e tit. de jurisd. disc. 56. & disc. tit. de paroch. disc. 37. & alibi. f eod. tit. de paroch. disc. 3. g dicto tit. de paroch. disc. 1. h eodem disc. 1. i tit. de benef. disc. 70. & 71. & dicto tit. de paroch. disc. 8. l disc. 1. & seqq. & 37. de paroch. m eodem tit. de paroch. disc. 1. cum pluribus. seqq. & disc. 37. n ibid. o disc. 9. dicto tit. de paroch. & disc. 71. de beneficiis. p ibidem. q eodem tit. de paroch. disc. 6. & seqq. r disc. 1. eodem tit. de paroch. s eodem disc. 1. t eodem tit. pluribus. & praesertim disc. 37. u ibidem. x disc. 10. cum pluribus. seqq. eod. tit. de paroch. & alibi pluribus. a eodem tit. disc. 10. cum pluribus. seqq. & dicto disc. 37. b ibidem. c ibidem. d eodem tit. de paroch. disc. 11. & seqq. e tit. de jurisd. disc. 1. cum pluribus. seqq. tit. de Regul. disc. 1. & alia saepius. f eodem tit. de paroch. disc. 16. g eodem tit. de paroch. praesertim disc. 37. ubi concordantes.

Ad materiam praecedentis discursus faciunt sequentes Sacrae Rota Romanae decisiones.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.

Pisanae Oeconomatus.

Super Jure deputandi Oeconomos.

Veneris 1. Julii 1695.

Occasione vacationis Parochialis Ecclesiae Sanctae Euphrasie, orta inter Reverendissimum Archiepiscopum, & Sac. Religionem Divi Stephani Papae, & Martyris controversia super Jure deputandi Oeconomum, eaque per SS. D. N. commissi Sac. Congregationis Concilii definienda cum Voto nostri Auditorii, proposui dubium die 23. Junii 1692. ad quem spectet deputatio Oeconomorum; Et cum tunc ex parte Religionis petita fuisset remissoria ad probandum immemorabilem, seu centenariam quasi possessionem deputandi Oeconomos, visum fuit Dominis, suspensa in meritum resolutione, respondere pro concessione remissoriae, cujus vigore confecto deinceps voluminoso Processu, & in actis exhibitio, ab indeque citra Defensoribus Sac. Religionis pluries ad novam Causae disputationem monitis, eidemque subditi differentibus usque in praesens, repositus tandem hodie ad instantiam Reverendiss. Archiepiscopi praemissum dubium, & Domini responderunt, deputacionem Oeconomorum spectare ad Archiepiscopum.

Habet enim ipse intentionem deputandi Oeconomos Parochialibus vacantibus intra limites suae Diocesis fundatam,

in dispositione juris communis, cap. cum vos, de offic. ordin. ubi Oltien. sub num. 2. vers. tamen juris est, & nu. 5. Butt. num. 7. Fagn. num. 1. & 9. & magis specialiter in dispositione Sac. Concil. Trident. sess. 24. de reformar. cap. 18. id Juris Episcopo tribuentis in Parochialibus etiam quomodolibet affectis, vel reservatis, non obstantibus exemptionibus, Indultis, Privilegiis, & aliis impedimentis quibuscumque, ut illi inhaerendo notat Garz. de benef. par. 9. cap. 2. §. 2. num. 127. Paris. de resignat. lib. 8. quest. 5. n. 77. Campanil. divers. Jur. Canon. rubr. 7. cap. 6. sub num. 116. Barbo. de Paroch. cap. 22. num. 33. & seqq. & nuper dictum fuit in Oveten. Parochialis 26. Junii 1693. §. Ea potissimum coram Reverendiss. D. Manuil. nunc Episcopo Zamoren.

Non obstat, quod Parochialis, de qua agitur, unita sit Religioni, quia scilicet in quodam Diplomate san. mem. Alexandri III. sumpto alterius sumpti literarum san. memor. Jo. XXII. referatur inter membra, seu pertinentias Monasterii S. Savini per san. mem. Pium IV. eidem Religioni uniti, quia quidquid sit, An Concilium loco supra citato locum sibi vindicet in Parochialibus unitis, unio non probatur ex praefato Diplomate san. mem. Alexandri III. tanquam sumpto de sumpto, quod fidem non facit Grat. disc. 859. nu. 35. Rot. decis. 781. num. 10. coram Buratt. & decis. 185. nu. 5. par. 10. recent. tam & si alias primum sumptum foret legitime extractum, ut in decis. 469. & decis. 550. urrbique num. 2. coram san. mem. Gregorio XV.

Non sufficiens replicacione, quod literae san. mem. Jo. XXII. sint originales, quia contrarium convincitur, tum ex eo, quod scriptae non sunt antiquo caractere, sed moderno, nec rursus in pergamento, sed in charta papyracea contra stylym Romanae Curiae, de quo Gen. de script. privat. lib. 3. tit. de lit. Apost. num. 23. Tum etiam ex eo, quod carent consuetis subscriptiombus, ac signis tam in calce, quam in tergo, nec non sigillis SS. Petri, & Pauli in plumbo appensis cum Cordulis Rubei, & Crocei coloris, ut per Rebuff. in prax. benef. tit. forma signand. simplic. provis. par. 3. tit. Bull. nov. n. 10. & seqq. Foller. de cens. in verb. non visitas, num. 1. Rot. dec. 667. in princip. & num. 1. coram Buratt. Tum demum, quia oculis subjectae fidelibus speciem non praesertunt ejus antiquitatis, quam praesertere deberent à tempore Pontificatus ejusdem san. mem. Jo. XXII. citra, qui in Beati Petri Cathedralis sedis anno 1318.

Eoque certius, quia pro iisdem literis non modo ad effectum favorabilis observantia, quae requiritur ad effectum tribuendi fidem scripturis informibus, ut tradit Felin. in cap. sic sub num. 3. vers. med. de senent. & re judic. Grat. disc. 268. num. 55. Parex de editio. Instrum. tit. 1. res. fol. 3. §. 3. n. 56. & 130. Rot. dec. 224. num. 22. par. 6. recent. Verum imò observantia prorsus contraria, quia nimirum annis 1441. 1485. & 1494. Parochialis in lite versans ab Ordinario liberè collata fuit, & ab anno 1502. usque in praesens ad praesentationem trium familiarum Malcondinae, Griffae, & Sancascianae, cujusmodi collationes, & institutiones unioni repugnant juxta consilium Federic. de fen. 200. Rot. dec. 406. n. 4. par. 16. decis. 31. num. 10. par. 18. decis. 135. num. 1. coram Peuting. & in Pamplionen. Beneficii 15. Januarii 1687. §. Collationes, coram me.

Minus probata fuit immemorabilis, seu centenaria deputacionum Oeconomorum pro parte Religionis articulata ex viginti sex Testibus nuper in vim Remissoriae Rotalis examinatis, nam ex iis tredecim videlicet 2. 3. 4. 7. 9. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. Nihil omnino deponunt de immemorabili, seu centenaria, octo autem videlicet primus 5. 6. 7. 10. 13. 15. 17. & 18. vel absolute carent aetate 54. annorum ad hunc effectum requisita juxta vulg. gloss. in cap. 1. verb. memoria, de praescript. in 6. Rot. decis. 196. num. 1. ibique Ad. den. lit. A. coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 370. num. 1. coram Cardinali Celso, vel saltem carent, dempto (prout debet) tempore motae litis, Rota decis. 205. num. 4. & 6. & decis. 434. nu. 12. coram san. mem. Greg. XV. decis. 248. sub nu. 4. par. 2. recent. Et alii, & si aliquid de super afferant, deficiunt tamen in deponendo de visu per 40. annos ante motam litteram, quod est unum de principalibus requisitis ad probandum immemorabilem, seu centenariam, Marefcott. var. res. fol. 2. cap. 100. sub num. 9. & 10. Rot. dec. 431. num. 1. par. 3. & decis. 153. nu. 14. & seqq. par. 11. recent. Et quod plus est ex deductis pro parte Archiepiscopi immemorabilis, seu centenaria sit improbabilis, quia nempe constat de tribus Oeconomorum deputacionibus Ecclesiae, de qua agitur infra centum annos praeteritis per Archiepiscopos, de annis nimirum 1599. 1633. & 1635.

Et hanc ipsam resolutionem amplexi sunt Domini etiam quo-

quoad aliam Parochialem Ecclesiam SS. Hippolyti, & Cassiani, cujus vacatio contigit pendente lre, nam recurrit eadem assensu iuris communis, necnon specialis Sac. Concilii Tridentini favore Archiepiscopi; nec pariformiter exad-
vatio regeri valet immemorabilis, seu centenaria, quoniam Testibus fuit superius abunde responsum, & scriptura pecu-
liariter in hac parte Religioni faventes non sunt attendendæ, quia incipiunt ab anno 1625. & sic longè infra centum annos existunt. Maxime stante Decreto irritante in literis confir-
matoris S. Concilii Tridentini contento, quod inesse censetur cuiuslibet eius Capitulo, Govz. ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. n. 37. Rot. dec. 206. n. 3. coram Peutinger. Tollitque quamcum-
que contrariam quasi possessionem, & observantiam ad text. in cap. sicut tempore, de elect. in 6. Rot. decif. 139. nu. 14. & 15. coram san. mem. Alexandro VIII. & in Colonia, Jurisdic-
tionis 17. Aprilis 1679. Nec Jusjuragari, & 29. Martii 1680. S. Cum enim Sac. Conc. coram bon. mem. Albergati.

Postremò non suffragatur scriptura quadam ass. Concordiæ per Religionem in iura cum clar. mem. Cardinali de Ilcio Archiepiscopo Antecessore, five quia non est concordia, sed simplex tractatus, five quia caret Beneplacito Apostolico, quod cum iusta causa requiritur ad effectum transgrediendi super Juribus Ecclesiæ Clem. 1. de reb. Eccl. non alienan. Extra-
vag. ambitiosa eod. tit. cap. sine exceptione 12. q. 2. Covarr. var. resol. lib. 2. cap. 17. nu. 2. Rot. decif. 250. nu. 1. & per tot. coram Duran. & in terminis Concordiæ super jurisdictione cele-
bratæ inter Episcopum Herbipolen. & Abbatem Fuldæ, novissime dictum fuit in Herbipolen. Rescisionis Concor-
diæ 4. Februarii 1692. S. Moti, & 22. Junii proxime transac-
ti; S. Certum coram me.

Et ita decifum fuit altera tantum, &c. EADEM CORAM EODEM.

Super Attentatis, & Manutentione.

Veneris 1. Julii 1695.

LABORANTE in extremis Dominico Nepetino Rectore Pa-
rochialis Ecclesiæ S. Euphrasie, Reverendiss. Archie-
piscopi die 6. Martii 1691. deputavit illi quovisquæ viveret, ac post ejus obitum, ipsius Ecclesiæ, & Populo in Oeconomo, seu Vicarium Alexandrum Tamburinum, qui eadem die possessionem Oeconomatus apprehendit, quoad ipsum Rectorem, præbendo illi Sacramentum extremæ Unctionis, expellendo commendationem ipsius animæ, ac post ejus obitum eademmet die circa horam secundam noctis secun-
dum die 10. & 12. ejusdem, quoad ipsam Ecclesiam, & Popu-
lum, exhibendo nonnullis infirmis in Parochia commoran-
tibus Sacramentum Pœnitentiæ. Contendens autem Sac. Religio Equitum Divi Stephani Papæ, & Martyris, deputa-
tionem Oeconomi præstatæ Parochialis ecclesiæ pro tempore vacanti faciendam ad semetipsam spectare, ad id muneris no-
minavit Jo: de Balestris, qui cum ad ejus exercitium admissus non fuerit per Archiepiscopum, ab ejusmodi non admisione appellavit ad Reverendissimum Nuncium Apostolicum Flo-
rentiæ residentem, & ab eo obtinuit consuetas literas inhibi-
toriales vigore appellationis, tam Oeconomo per Archiepi-
scopum deputato, quam Promotori Fidei Sedis Archiepiscopal-
i personaliter præsentatas, ac successivè Decretum revocationis quorumcumque actuum post præsentationem hujusmodi gestorum per Oeconomum Archiepiscopi ex capite Attentatorum, una cum condemnatione in penis in eis-
dem Inhibitionibus contentis, & in expensis; A quo delata causa ad Curiam, eaque per SS. D. N. comissa S. Congreg. Concilii definienda cum voto Rotæ, dedi inter cætera dubium die 23. Junii 1692. An constet de Attentatis? Super quo nulla tunc per Dominos capta fuit resolutio quo concessam Religioni Remissionem per ipsam super meritis petitam. Hinc cum ab humanis excesserit Jo: per Religionem Oeconomus deputatus, & illius hæres ob interesse pecuniarum versans in effectibus, seu sequens revocantiam Attentatorum admitti petierit ad profequendam instantiam desuper cap-
tam per eorum Authorem, ac interim supervenit vacatio alterius Parochialis ecclesiæ SS. Hippolyti, & Cassiani, visum fuit DD. dandum alterum dubium, An & cui sit, vel fuerit danda manutentio tam respectu ecclesiæ S. Euphrasie, quam ecclesiæ SS. Hippolyti, & Cassiani: Quo una cum alio, de quo supra, unitim hodie per me proposito, respon-
sum fuit non constare de Attentatis, & esse, vel fuisse tam respectu ecclesiæ S. Euphrasie, quam etiam respectu ecclesiæ SS. Hippolyti, & Cassiani manutentionem dandam Oeco-
nomo deputato per Archiepiscopum.

Non constat siquidem de Attentatis, tum quia Oeconomus Archiepiscopi in possessione Oeconomatus reperiebatur, antequam ipsi præsentarentur Inhibitorie Nuncii, & sic porit in ea continuare citrà vitium Attentatorum, nam qui contin-
uat non attentat, Gloss. in c. non solum, s. Ila vero verb. re-
ducendum, de appell. in 6. Surd. conf. 160. n. 40. Rot. dec. 365. n. 1. coram Coccin. & dec. 10. n. 1. coram Merlin. Maxime quia continuavit per viam private facultatis, non autem media-
ter aliquo facto Judicis, Rot. dec. 615. sub n. 3. vers. ultra quod coram Caval. dec. 22. n. 5. cor. Priol. & dec. 343. n. 5. p. 4. rec. Tum etiam quia ab ejusmodi deputazione Oeconomi Eccle-
siæ Parochiali vacanti ob periculum salutis animarum, non datur appellatio suspensiva, Ricc. in prax. for. Eccl. p. 1. tit. Praxis Episcoporum resol. 495. num. 3. Barbof. de offic. & potest. Episcop. alleg. 60. n. 1. in fin. par. 3. Castropol. oper. moral. tom. 2. tract. 13. disp. 3. punct. 2. s. 1. n. 4. Tum demum quia in omnem casum attentavit etiam Oeconomus Religiosis immiscendo sese actibus Oeconomatus ecclesiæ post expeditas Inhibi-
torias Nuncii; Inhibitor enim manus ligat, nedum inhibiti, verum etiam impettantis, Rot. dec. 39. n. 3. coram Arguel. & dec. 18. sub n. 1. coram Bich. Unde petere necesse attendatã revo-
cari, in quæ, & ipse incidit; R. Rot. dec. 91. n. 5. coram Merlin.

Danda quoque est, vel fuit manutentio Oeconomi Archiepiscopi tam respectu ecclesiæ S. Euphrasie, quam etiam respectu ecclesiæ SS. Hippolyti, & Cassiani, nam quoad eccle-
siam S. Euphrasie possessio Oeconomi Archiepiscopi est anterior, ac titulata, ut ex decisione super bono jure emana-
ta, & sic ex utroque capite manutentenda, ut de possessioni anteriori, Post. de manut. obser. 71. n. 1. & seq. Rot. dec. 223. nu. 19. & dec. 401. n. 1. var. 19. rec. & de possessione titulata, idem Post. de man. obser. 71. n. 105. & plur. seqq. Et quoad aliam SS. Hip-
polyti, & Cassiani sufficit, quod constat de possessione, nam per Decretum irritans contentum in Bulla confirmatoria S. Conc. Trid. tribuentis Episcopis jus deputandi Vicarios, seu Oeconomos Parochialibus vacantibus infecta, & irrita remansisset quæcumque forsitan contraria possessio deduci posset per Oeconomum Religiosis iuxta notam Virtutem, & efficiam Decreti irritantis, ut per Text. in cap. sicut tempore, de elect. in 6. Gabr. de claus. conel. 3. n. 56. Rot. dec. 149. n. 2. par. 2. divi. & dec. 312. n. 39. par. 4. rec. & per consequens nullo pacto manutentibilis, Lotther. de re benef. lib. 2. g. 46. n. 63. & 64. & 70. Vivian. de jurepatr. par. 2. lib. 13. cap. 8. nu. 172. Rota post ipsum dec. 86. num. 41.

Et ita, &c. altera tantum, &c.

EADEM CORAM EODEM.

Super Juræ, & Possessione deputandi Oeconomos;

Luna 12. Decembris 1695.

POSTULANTE Sac. Religione Ordinis Militaris Divi Stephani Papæ, & Martyris, iterum audiri adversus Decisionem editam in petitorio cor. me 1. Julii proxime præteriti, informantem solum Reverendiss. Archiepiscopum, unaque cum dubio boni Juris disputari etiam alterum in summariissimo possessorio manutentionis super quasi possessione deputandi Oeconomos in ecclesiis S. Euphrasie, ac SS. Hippolyti, & Cassiani, placuit Dominis ejus vobis benigne annuere, subscripto quoque à me novo dubio, utrumque complectente, responsum fuit hodie standum in decisis, & concedendam esse manutentionem Archiepiscopo.

Constitit enim de illius bono Jure, nedum ex clara dispo-
sitione text. in c. cum vos, de offic. ordin. ubi Ostien. sub n. 2. vers. idem tamen juris, & n. 5. Butr. n. 7. Fagnan. n. 1. & 9. Ve-
rum etiam ex dispositione S. Conc. Trid. sess. 24. de refor. c. 18. literaliter loquente de Parochialibus etiam quomodolibet affectis, seu reservatis, non obstante quoque privilegio, exemptione, vel indulto etiam ad favorem S. R. E. Cardinalium, five ecclesiæ vacant in mensis Apostolico, five sint de jurepatronatus laicorum, prout ultra relatòs in præterita decisione latè expendunt, Ventril. in prax. for. Eccl. p. 1. adnot. 20. s. 2. sub n. 15. Germon. de indulg. Car. S. Quibusvis sub n. 15. cum seqq. Pignatel. consil. canon. lib. 7. consil. 8. n. 16.

Nec iterum obstat visa fuit unio ecclesiarum, de quibus agit facta Religioni uti justificati contenditur ex Bulla san. me. Alexan. III. contenta in altera san. me. Jo: XXII. cujus sumptum nuper extractum fuit ex registro originali existente in Archivio Vaticano, quia quidquid fit de identitate eccle-
siarum enunciatarum in dd. Bullis, cum aliis modo controver-
sis, ac signanter ecclesiæ S. Euphrasie, que dicitur extrisse de tempore foundationis Abbatiæ S. Savini erectæ sub Carolo Rege Longobardorum Sum. Religionis, n. 1. in princ. quorum Imperium desit in Italia circa tempora Adriani I. Summi Pon-

Pontificis, & Caroli Magni Imperatoris anno salutis 770. ut refert Anonymus in Fasciculo temporum, fol. 57. & habetur in Epitome Regum Gallie impress. Lugdun. 1546. in Vita Caroli Magni, fol. 68. Cum altera sub titulo pariter S. Euphrasie fundata anno 1124. per Card. Chryfogonum de Malcondanis, ut inquit Troncius in Hystor. Pis. fol. 58. verb. Chryfogono Malcondani, & adnotatum legitur in libris ecclesiæ compulsatis per Religionem, & an dispositio S. Conc. locum sibi vindicet etiam quoad Parochiales unitos, prout de mente S. Congrega-
tionis Eminentissimorum Dominorum ipsius Interpretum tuetur Aldan. in compen. can. resol. lib. 2. tit. 5. n. 5. ubi de Ecclesiis unitis Religioni Hierosolymitana.

Domini animadvertunt non urgere obiectum ex eo, quod si quæ forsitan ex dd. Bullis probata dici possent unio Reli-
gionis, ea non probatur subjectiva, & extinctiva tituli, cujus natura est omnino tollere tam essentiam, quam nomen, & titulum ecclesiæ unitæ, eamque reddere membrum, & prædium alterius, cui facta fuit unio ad notata per Gonzal. ad regul. 8. gloss. 5. §. 7. nu. 2. Guarz. de benef. par. 12. cap. 2. & seqq. Ad den. ad Greg. dec. 112. num. 5. & dixit Rota in Tarraconen. Prioratus 16. Februarii 1674. S. Nec in contrarium coram me, sed solum annexiva fructuum, retento thæmate antiqui iustipa-
tronatus, ut plenè constat ex provisionibus in titulum de Rectoribus perpetuis, atque ex collationibus annorum 1441. 1485. & 1494. per Ordinarium expletis jure devoluto, totidemque presentationibus factis per illos de Malcondanis hæ-
redes fundatoris, & successivè per Grifos, & Sanctascianos eorum Donatarios; nihil enim magis repugnat unioni extin-
ctivæ, quam collatio ad firmata per Rot. decif. 77. n. 4. & dec. 112. n. 1. coram Gregorio dec. 179. nu. 4. coram Alexan. VIII. & in dicta Tarraconen. Prioratus 16. Februarii 1674. S. Nec in contrarium, coram me.

Nec subsistit replicatio, quod institutiones peractæ fuerint ab Ordinate ex falso supposito pertinentiæ iurisdictionis ad Grifos, & Sanctascianos, cui postmodum Grifsi solemniter renunciarunt in transactione inita anno 1568. ad iudicia ratione, quod Ecclesia S. Euphrasie spectabat ad Monasterium S. Savini unitum Religioni, Summ. ejusdem, nu. 5. quoniam ex narrativa ipsius transactionis destruitur præsentia unio extin-
ctiva Tituli, aliæque adstruitur annexiva solumum fructuum ex eo, quod exprimitur Monasterium fuisse Patro-
num dictarum Ecclesiarum, iisque vacantibus consuevisse præferre Rectores, quod de directo pugnat cum unione extinctiva Tituli, in qua nec Ecclesiæ providentur de Rectore, nec datur vacatio, ad notat. per Rot. d. dec. 77. nu. 4. cor. san. mem. Greg. XV.

Minus etiam urget immemorabilis, seu centenaria quasi possessio juris deputandi Oeconomos adducta per Informantes pro Religione, quia ex viginti sex Testibus ad eam probandam examinatis, eorum aliqui, nihil omnino de illa deponunt, alii vero carent ætate 54. annorum requisita per Gloss. in cap. 1. verb. mem. de præscript. in 6. subducto præteritum tempore motu litis, ut fieri debet ad tradit. per Rot. decif. 205. n. 4. & 6. & dec. 434. num. 12. coram san. mem. Greg. XV. nec referunt quoad ecclesiam S. Euphrasie ullos actus particu-
larium deputatorum factarum à Religione per insepsum spatium 40. annorum, & quod plus est, convincunt mendaces ex tribus deputacionibus annor. 1599. 1633. & 1635. allegatis pro Archiepiscopo, ex quibus ea redditur improbabilis pro Religione, ad cuius exclusionem, unicus etiam actus sufficeret ad not. per Rot. dec. 24. n. 34. & seq. par. 10. recent. Imo etiam rumor in contrarium ex adductis per Marefcott. var. resol. lib. 2. cap. 190. num. 10. Rot. discept. 518. num. 39. Rot. decif. 159. num. 6. cum seqq. coram Alex. VIII. dec. 153. num. 17. par. 1. recent. & in Tarraconen. jurisdictionis 19. Junii 1673. S. Eoque facilius, coram me.

Non obstat, quod ex Instrumentis deputacionum non constet, Oeconomos deputatos fuisse per Archiepiscopum, quia quod illi deputati fuerint ab eo, satis patet ex hoc ipso, quod deputaciones registratæ fuerint in actis Curie Archiepiscopalis, neque ulla in contrarium datur probatio, quod fuerint deputati per Religionem, ex cuius libris nulla per eam ostenditur facta deputatio, & signanter ubi (prout hic) Juris assentia favens Ordinate, resistit Ordini Militari composito ex Uxoratis, & Bigamis, qui solum impropiè dicuntur Religiosi, ad tradit. per Rot. cor. Seraph. decif. 587. n. 1.

Prout nec etiam suffragatur, quod Instrumenta deputa-
tionum non probent tanquam extracta sine citatione Paris, & compulsoria Rotali, quoniam obiectum cessat in facto, ex quo constat, quod deputatio ann. 1599. compulsata fuit ab ip-
sa Religione, ut legitur in Processu compulsatorio, fol. 125. alia verò annorum 1633. & 1635. extractæ fuerunt ex libris

Ecclesiæ ab eadem Religione transportatis ad Urbem, neque subsistit in Jure, ubi (prout hic) extracto facta fuit ab Archi-
vio publico. Ad den. ad Pamphil. dec. 102. sub num. 10. Bich. decif. 194. num. 4. & in recent. dec. 172. num. 2. par. 17. quale pro-
culdubio est Archivium Episcopi, ex adduct. per Aden. ad Butarr. dec. 667. num. 15. ad Pamphil. d. dec. 102. sub num. 11. Rot. dec. 246. n. 17. coram Bichio.

Atque ex his non relevant actus in contrarium cumulati pro Religione, non quidem deputaciones Oeconomorum quoad ecclesiam SS. Hippolyti, & Cassiani, quoniam illa incipiunt solum ab anno 1625. idèoque ex iis adstrui non valet asserta centenaria, five immemorabilis per eam præsentia, min-
us etiam illi quoad ecclesiam S. Euphrasie, quia plures relati in Summ. ad num. 10. ad 21. respiciunt solum exercitium jurisdictionis per modum emendationis, & multæ adversus subditos delinquentes; Gemine verò deputaciones Oeconomorum, quæ referuntur expleta ann. 1583. & 1650. peractæ fuerunt de tempore, quo ecclesia reperiebatur provisiva de Rectore, uti justificatum fuit in factis, & consequenter etiam ex illis nulla resultat quasi possessio juris deputandi, quod ecclesiæ vacantes ad tradit. per Rot. decif. 290. ad nu. 1. & per tot. par. 7. recent. & quod plus est, secunda peracta fuit ab-
sentem clar. mem. Card. de Ilcio Archiepiscopo, tunc munus Apo-
stolici Nuncii obseure apud Sac. Cæsarem Majestatem, quæ propterea non præjudicat, præsertim non probata illius scientia, & acquiescentia explicita, & indubitata ad text. in Lde his ff. de transact. Rora decif. 889. nu. 1. & seqq. coram Butarr. & in Melevitana Fideicommissorum 5. Junii 1671. S. Non subsistit, coram me.

Neque in contrarium quidquam prodest tractatus, five scriptura concordiæ inter Archiepiscopum, & Religionem ineunda anno 1641. ubi assertitur, hanc existere in quasi possessione juris deputandi Oeconomos ad ecclesiis vacantes, quia scriptura, five tractatus non fuit subscriptus per Archie-
piscopum, neque per eum acceptatus, sed fuit simplex propositio transactionis facta per Consilium Religiosis ad diri-
mendas controversas tunc etiam vigentes, nec probat enun-
ciata, tamen si reposita fuerit in Archivio, quod non dat ro-
bur scripturis informibus, ad tradit. per Rotam dec. 41. per tot. par. 1. coram Caputaq. dec. 1867. n. 7. & seqq. cor. Coccin. & dec. 453. n. 3. par. 18. recent.

Consistit autem ex præmissis de bono Jure Archiepiscopi, ipsi quoque concedenda visa fuit manutentio, ad quem effectum sufficeret sola juris assentientia absque ulterioris probatione possessionis, ad text. in c. cum persona, de privileg. in 6. Rot. dec. 306. par. 1. & dec. 201. par. 2. coram Caputaq. dec. 145. nu. 6. par. 2. diverf. & dec. 655. sub num. 2. & per tot. par. 3. rec. Non obstante contraria possessione Religiosis, & natura summa-
riissimi Judicii manutentionis, quoniam possessio redditur turbida ex superius deductis, & possessorium absorbetur à petitorio, ad firm. per Rotam dec. 167. sub num. 9. & 10. par. 2. diverf. & dec. 193. num. 6. coram Dunozeet. Jun. accedente præ-
sertim clausula sublata, & decreto irritanti, contentis in Bulla confirmatoria Sac. Concilii, quæ insinuat quemcumque ritulum, & contrariam observantiam, ad text. in cap. sicut tempore, de elect. in 6. & not. per Lotther. de re benef. l. 2. g. 46. num. 63. 64. & 70. Vivian. de jurepatr. par. 2. lib. 13. cap. 8. nu. 172. Rot. dec. 206. n. 2. & seqq. coram Peuting. & dec. 139. num. 14. & 15. coram san. mem. Alex. VIII.

Denique nec officit, quod manutentio detur possidenti etiam adversus clausulam sublata, & decretum irritans, quo usque doceatur intrare clausulam, & decretum, quia exclusio anione extinctiva, atque immemorabili, hic justificatum remanet illa intrare, ex adductis per Rot. dec. 124. nu. 3. cor. bon. mem. Coccino.

Et ita, &c. Utraque, &c.

EADEM CORAM EODEM.

Super Attentatis, & Manutentione.

Luna 12. Decembris 1695.

IN sequelam Decisionis hodie pariter editæ coram me su-
per bono jure, & manutentione Rever. Archiepiscopo in quasi possessione deputandi Oeconomos Ecclesiis Parochialibus S. Euphrasie, ac SS. Hippolyti, & Cassiani adversus S. Religionem D. Stephani Papæ, & Martyris sibi imperipsi illud asserere contententis, visum quoque fuit Dominis standum in decisis die 1. Julii proxime præteriti super attentatis, & manutentione Oeconomorum ad eodem deputatorum adversus alios deputatos à Religione.

Non enim subsistere visa fuerunt attentata per eam præ-
sentia ob exercitium Oeconomatus peractum ab Alexandro de

de Tamburinis Oeconomo Archiepiscopi quoad Ecclesiam S. Euphrasie, postquam illi die 12. Martii 1691. personaliter presentata fuerat inhibitiō Reverendis Nunciū Apost. Florentiā residentis ad instantiam Joan. de Balestris Oeconomi Religionis; Quia de tempore presentatæ inhibitionis Alexander reperiebatur in pacifica possessione Oeconomatus, quam præcedenter adeptus fuerat sub die 6. ejusdem mensis, præbendo Sacramentum extremæ Unctionis Dominico Neperino Parocho ipsiusmet Ecclesiæ in extremis laboranti, & successivè post ejus obitum secutum circa primam horam noctis tumulando illius castraver, aliique infirmis in Parochia degenantibus administrando Sacramentum Pœnitentiæ, idèquæ continuando ejus possessionem non dicitur attentasse juxta vulgatam regulam, qui continuat non attentat, de qua gloss. in cap. non solum. §. Illa verò, verbo reducendum, de appellacionib. in 6. Surd. cons. 160. num. 40. Rot. dec. 14. num. 33. coram Cels. dec. 13. num. 6. & 17. & dec. 384. num. 53. coram Bich.

Nec obstat, quod regula ista non procedat quando possessio redditur turbida, & nulla, qualis in hoc casu reddi prætendebatur possessio Alexandri, ex anteriori possessione Antonii de Carlinis Oeconomi Religionis, qui secuto obitu Dominici statim illam dicebatur apprehendisse, conficiendo Inventarium bonorum Ecclesiæ, ejusque claves immutando, quodque nec minus locum habere poterat, ubi, ut hic, inhibitiō respiciebat ipsamet exercitium Oeconomatus. Quia possessio Antonii non probatur anterior possessione Alexandri, qui (uti præmissum est) illam adeptus fuerat vivente adhuc Dominico, eidem administrando Sacramentum extremæ Unctionis, explendoque commendationem ipsius animæ. Nec probata relevat, tanquam capta à persona inhabili ad exercitium curæ animarum, ut recognovit ipsa met Religio, quæ sub die 12. ejusdem mensis in ejus locum subrogavit Joan. de Balestris; inhibitiō vero per ipsum obtenta expedita fuit vigore appellacionis ab eo interpositæ ad versus denegatam sibi met ipsi admissionem ad possessionem Oeconomatus, & non inficit præcedentem alterius possessionem, adversus quam non admittitur appellatio suspensiva, non subsistente, quod saltem adnectatur à gravaminibus ejusdem per Archiepiscopum, quia nec ab istis admittitur hujusmodi appellatio propter imminens periculum salutis animarum, ad tradit. per Ricc. in prax. for. Eccles. p. 1. tit. praxis Episc. resol. 495. nu. 3. Barbol. de offic. & potest. Episc. allegat. 66. nu. 1. in fin. par. 3. Castropal. oper. moral. tom. 2. tractat. 13. disp. 3. pun. 2. §. 1. nu. 4. Eoque minus ubi (prout hic) per S. Congregationem Concilii circumscripta fuerunt omnia cetera coram Nuncio Apostolico, ex hoc enim magis firma remanet possessio Alexandri, ac si nunquam adversus ipsum expedita fuisset inhibitiō.

Atque ex his etiam Domini censuerunt concedendam esse emanationem Oeconomi deputatis ab Archiepiscopo quoad utramque Parochiam. Quo enim ad illam S. Euphrasie Oeconomus Archiepiscopi docet, ut supra de anteriori ipsius possessione, propter quam illi condenda venit manutentio, ad Text. in cap. licet causam 9. de probat. Posth. de man. obser. 71. num. 1. & segg. Rot. dec. 223. num. 19. & dec. 401. num. 1. par. 19. rec. Accedente præsertim tit. boni juris ex adductis in altera decis. hodie pariter à me desuper extensa, Posth. de man. di. observ. 71. num. 42. 105. & 117. Rot. dec. 150. num. 21. par. 16. & decis. 240. num. 6. par. 19. rec. Quo vero ad aliam SS. Hippolyti, & Cassiani constat quoque de illius possessione non obstante contraria possessione adepta per Oeconomum Religionis, quoniam ista remansit irrita, & inanis ob resistantiam Sac. Conc. quod eam vitiat, reddite quo non manutentibilem juxta notam virtutem decreti irritantis appositi in Bulla ejus confirmatoria, & not. per Lotther. de re benef. lib. 2. q. 46. num. 63. 64. & 70. Vivian. de jure patr. par. 2. lib. 13. cap. 8. num. 172. Rot. dec. 206. num. 2. & segg. coram Peuring. & decis. 139. num. 14. & 15. coram san. mem. Alexand. VIII.

Et ita, &c. Utraque, &c.

Votum Sac. Rote.

Rota est in Voto, deputationem Oeconomi spectare ad Archiepiscopum, eique concedendam esse manutentionem; Et non constare de Attentatis, ac esse, vel fuisse tam respectu Ecclesiæ S. Euphrasie, quam etiam respectu Ecclesiæ SS. Hippolyti, & Cassiani dandam manutentionem Oeconomo per eundem Archiepiscopum deputato ex rationibus deductis in supra scriptis Decisionibus.

Jacobus Emerix Sac. Rot. Decanus.

D E C R E T U M

Eminentissimorum, & Reverendissimorum DD. S. Rom. Ecclesiæ Cardinalium Sac. Concilii Tridentini Interpretum super executione præinserti Voti Sac. Rotæ Romanæ.

Pisana Oeconomatus.

Decedenti Parocho Ecclesiæ Parochialis S. Euphrasie, quæ Religioni Sancti Stephani Papæ, & Martyris olim unitam fuisse prætendebatur, deputavit Archiepiscopum in Oeconomum Alexandrum Tamburinum, quem Administrum dictæ Religionis eliceret curatum nominando, juxta asseritam consuetudinem immemorabilis possessionis deputandi Oeconomos, Joannem de Balestris, cui cum Archiepiscopum assensum renuerit, delata fuit appellatio ad Nuncium Florentiæ residentem, qui relaxata inhibitione, cuncta per Archiepiscopum gesta revocavit. Verum Archiepiscopum reclamante, Sac. Congregatio die 22. Decembris 1691. respexit. Pro reatsumptione, facto verbo cum Sanctissimo, & Nuncio Apostolico, qui ablineat, & amoveat impedimentum contra Parochum Oeconomum, metu mandati latrantem, & Archiepiscopum deputatæ aliam Sacrodotem non Parochum amoto intruso, & die 30. ejusdem, facta relatione Sanctissimo, Decretum Sac. Congregationis in omnibus approbavit, & exequi mandavit, & Eminentissimo Secret. Status mentem suam aperiri iussit. Quibus peractis causam eidem Sac. Congregationi cum Voto Rotæ definiendam speciali sua commissa Sanctissimus D. N. delegavit, idèquæ datis in Roma dubiis.

Primò. An, & ad quem spectet deputatio Oeconomi. Secundò. An constet de attentatis.

Die 22. Junii 1692. nulla fuit capta resolutio, sed Religioni concessa compulsoria, & remissoria, qua pendente decessit prædictus Balestris, & vacavit alia Ecclesiæ Parochialis dictæ Religionis, SS. Hippolyti scilicet, & Cassiani. Idèquæ super additum fuit alterum dubium, An & qui ex Oeconomis deputatis sit, vel fuerit danda manutentio tam respectu Ecclesiæ S. Euphrasie, quam Ecclesiæ SS. Hippolyti, & Cassiani; Et Rota coram Reverendis. Emerix Decano die 7. Julii 1695. Archiepisc. tantum informante, respondit. Deputationem Oeconomi spectare ad Archiepiscopum, & non constare de Attentatis, & esse, vel fuisse tam respectu Ecclesiæ S. Euphrasie, quam etiam respectu Ecclesiæ SS. Hippolyti, & Cassiani manutentionem dandam Oeconomo deputato per Archiepiscopum.

Datoque subinde dubio, An standum, vel recedendum esset à decis. & insuper, An & cui danda esset manutentio in possessione, seu quasi deputandi Oeconomos, Rota coram eodem Reverendissimo Decano, Parte utraque informante, sub die 12. Decembris proximi præteriti respondit; Standum esse in decis. & dandam esse manutentionem Archiepiscopo, ac demum juxta præfatas decisiones desuper editas prodiit Votum Rotæ tenoris sequentis. Rota est in Voto, Deputationem Oeconomi spectare ad Archiepiscopum, eique concedendam esse manutentionem, & non constare de Attentatis, ac esse, vel fuisse tam respectu Ecclesiæ Sanctæ Euphrasie, quam etiam respectu Ecclesiæ SS. Hippolyti, & Cassiani dandam manutentionem Oeconomo per eundem Archiepiscopum deputato, ex rationibus deductis in supra dictis decisionibus.

I. Emerix Sac. Rotæ Decanus.

Perpensis itaque dictis Decisionibus, & Voto, Eminentissimi PP. decernere dignabuntur.

An Votum Rote sit exequendum?

Die 17. Martii 1696. Sac. Congregatio Eminentissimorum S. Rom. Ecclesiæ Cardinalium Conc. Trid. Interpretum censuit, exequendum esse Votum Rotæ in omnibus.

I. Cardin. Scripantes Præfatus.

F. Nuppius Secretarius.

Gratis etiam quo ad Scripturam.

Loco * Signi.

Ad sessionem 24. de Reformat. cap. 20.

D I S C U S S I O M M A R I U M.

- 1 De cognitione causarum in prima instantia coram Ordinario loci.
- 2 Quæ disponentur in hoc decreto.
- 3 Causæ criminales, & matrimoniales adimuntur Prelatis inferioribus, & delegantur Ordinario.
- 4 De praxi conclusionis, de qua, num. 1.
- 5 In quibus causis id procedat.
- 6 De eodem, & de quibus Ordinariis decretum Concilii loquatur.
- 7 & 9 De eodem de jure communi, & quid plus operetur Concilium.
- 10 Quæ sint causæ Ecclesiasticæ, de quibus loquitur Concilium.
- 11 De eodem, ubi causæ sint inter laicos super locis Ecclesiasticis.
- 12 Quales sint causæ spirituales.
- 13 An per istud decretum sit derogatum privilegio, l. unic. C. quando Imperator &c.
- 14 De privilegio electionis fori, quod producit obligatio Cameralis.
- 15 Quid de istius decreti praxi in causis beneficiabilibus.
- 16 Quomodo servetur intra districtum Urbis.
- 17 Tribunalia Ecclesiastica Urbis concurrunt intra districtum cum Ordinario loci.
- 18 Legati, & Nuntii non se ingerunt in causis prima instantia.
- 19 De casu negligentia, ob quam Ordinarius amittit cognitionem in prima instantia.
- 20 De appellacione à delegata justitia.
- 21 De facultatibus legatorum.
- 22 & 23 De Nunciis Apostolicis, eorumque diversis speciebus, & præsertim de Nuncio Neapolis, quam jurisdictionem habeat.
- 24 De eodem, & in quibus non possit se ingerere.
- 25 Quales dicantur appellaciones frivole, & non admittendæ, & de decretis generalibus contra Metropolitanos.
- 26 In causis concernentibus Ecclesiasticam immunitatem Metropolitanus non se ingerit.
- 27 De obligatione terminandi causas infra biennium, & de peremptione instantia.
- 28 De jure Canonico instantia nunquam perit, & de lite derelicta.
- 29 De transportatione actorum, sine qua Judex appellacionis non procedit.
- 30 Quando procedatur etiam sine hac transportatione.
- 31 De actorum integritate.
- 32 De sumptibus litis, & alimentis dandis pauperi colligatis.
- 33 Quando quis dicatur pauper.
- 34 De requisito boni juris, quando verificetur.
- 35 Quod paupertas sit probanda.
- 36 Quando sine hac probatione hac alimenta debeantur, & quibus.
- 37 De provisionibus fieri solitis in hac materia.
- 38 De eodem, de quo num. 3. super causis criminalibus, & matrimonialibus.
- 39 De quibus Prelatis inferioribus hoc decretum loquatur.
- 40 De probatione territorii separati cum qualitate nullius, & quod interim Episcopo datur manutentio.
- 41 De probatione situationis loci intra diocesim.
- 42 De causis gravioribus, quæ sint Curiales etiam in prima instantia.

D I S C. XXXIII.

Eleberrimum est istud decretum, omniumque in foro frequentius, præsertim autem in Romana Curia quocidianum, circa fori competentiam, ac remissionem causarum ad partes in prima instantia locorum Ordinariis; De quo tamen in utraque Signatura potius, quam in Sacris Congregationibus agi contingit, idèquæ ista materia, sub judiciorum, vel praxi Romanæ Curie sede congruentius cadit.

Pura itaque in hoc decreto statuuntur; Primò nempe, in causa spectantes ad forum Ecclesiasticum, in prima instantia cognoscantur per Ordinarios locorum; Secundò contentio, vel praxi Romanæ Curie sede congruentius cadit.

primæ instantiæ causis, non se ingerant, nisi in casu negligentia; Tertio, ut appellaciones frivole, seu alias, quam à diffinitiva, vel vim diffinitivam habente, non recipiantur; Quarto, quod Ordinarii infra biennium causas primæ instantiæ terminare debeant; Quintò, ut in casu appellacionis legitime interpositæ, Judex secundæ instantiæ non procedat, nisi omnibus actibus transportatis; Sextò, ut pauperes, non trahantur extra propriam Provinciam, quodque aliis alimentis eis suppeditari debeant; Septimò, ut Decani, & Archidiaconi, aliique inferiores Prælati, aliquam Ecclesiasticam jurisdictionem habentes intra limites alienæ diocesis, non possint cognoscere causas matrimoniales, & criminales, quamvis alias in id facultatis haberent, cum istæ ipsi locorum Ordinariis Concilio saltem jure delegato, commissæ sint; Ac demum, à præmissis excipiuntur causæ, quæ ob eorum gravitatem, curiales dici mereantur; De singulis, itaque agendo.

Quatenus pertinet ad primum, Nil in Romana Curia frequentius, fore forensium ora volitat, quam hujus decreti dispositio; Cum enim, præsertim in eisdem iudicio, quod jurisdictionis, vel diffamationis dicitur, sive in alia specie, frequens sit usus monitoriorum Auditoris Camera, vel inhibitionum Rotalium, cum quorum clypeo, aliquorum bonorum, & jurium possessoribus muniti studeant; Ac etiam agendo in prima instantia, causas Curia introducere frequentetur; Hinc propterea, sive in Tribunali A.C. sive in Signatura Justitiæ, vel coram ejus Præfecto, quotidiè cum nimia frequentia petendo moderationem inhibitionum, ac remissionem causarum ad partes, attenda prima instantia, deantur hujus conciliariis decreti dispositio; Cumque frequentius, nudi præctici, qui hæc tractant, de auditu, vel per traditiones, ea sciunt, quæ dicunt, vel petunt, sive discernunt, idèquæ indefinitè quascumque remissiones causarum primæ instantiæ, huic decreto referunt.

Id autem æquivocum continet manifestum, quoniam, ut latius in relatione Curie advertitur, eadem Curia, ratione duplicis Principatus, Ecclesiastici, & temporalis, duplicem habet causarum cognitionem, ecclesiasticam scilicet, quæ ab universo Foro Catholico trahuntur ad Papam tanquam Papam, ac universis Ecclesiæ Episcopum, & Ordinarium, Ordinariorum; Et temporalem, quæ trahuntur ad eandem, tanquam temporalis domini, vel Ditionis Ecclesiæ Principem sæcularem, & ex quo titulo tot in dies Civitatis Bononiæ, aliarumque Civitatum, & locorum Status Ecclesiastici causæ fideicommissariæ, & pecuniariæ, aliæque merè temporales inter laicos pertractantur.

Cum itaque istud decretum, in verbis loquatur de causis ad forum Ecclesiasticum pertinentibus, quatum cognitio in prima instantia demandat Ordinariis locorum, sub quorum nomine, Episcopi, aliique Prælati, & Superiores Ecclesiastici veniunt universi Orbis Catholici, cum quibus generale hoc œcumenicum Concilium loqui proficetur; Hinc proinde, erroneum est, idem decretum applicare, (ut frequentissimè, ac in dies auditur) remissionibus causarum merè temporalium, quæ peruntur ad Governatores, aliosque Judices sæculares Status Ecclesiastici, vel ad Barones, eorumque Curias.

Istis etenim, eadem remissio debita est, ex dispositione juris communis, ad eum, ubi præsertim de Baronibus agitur, neque litigantium consensu cognitionem causarum primæ, vel ulterioris instantiæ illis tollere valeat, juxta generales juris regulas, de quibus præsertim, omnium frequentius agunt Regni Neapolitani Doctores, ac decisiones, quoniam ob magnam Baronum frequentiam, ad eum deplorabiliter totum illud Regnum infeudatum sit (paucis exceptis Civitatibus, quæ neque ab hac Baronali labe immunes fuerunt) sed ab eo proprio are fe extimere curarunt, frequentes idcirco, & quotidianæ sunt hujusmodi quæstiones, inter Curias Regias, & Baronales; Idemque in isto Principatu contingit, cum ea differentia, quam respectivè leges, ac styli particulares inducant; Sed nil commune hoc habet cum isto decreto conciliari, quod ab hujusmodi sæcularibus quæstionibus extraneum est.

Nimium autem refert, an istud decretum intret, necne, ex ea notabili differentia ratione, quod cum Concilium Tridentinum sit clausula sublata, & decreto irritante contentis in Constitutione Pii IV. quæ ejus confirmatio, ac publicatio edita fuit, suffragari non potest contraria observantia, quæ ita infecta remanet, sive impedita, ne oriatur, juxta hujusmodi clausularum notoriam virtutem, ac operationem; Id autem non urget in alio casu, in quo ex sola juris communis dispositione, vel intentione id pendeat; Et

tamen non semel, cum ea patientia, quæ Advocatorum quotidianus cibus est, audire, ac tolerare oportuit responsiones ad hanc distinctionem, quod scilicet ea contineret Advocatorum subtilitatem.

20 Quidquid igitur sit de cognitione causarum primæ instantiæ Gubernatoribus, ac Baronibus localibus competente, ad terminos juris communis, de quo in jurisdictionalium, vel judicialium sedibus agitur; d. Quatenus pertinet ad causas fori Ecclesiastici, de quibus hoc decretum loquitur, quales dicuntur omnes illæ, in quibus Clerici, & personæ Ecclesiasticæ à laicali foro penitus exemptæ sint, unde propterea in proprio foro Ecclesiastico conveniendæ sunt; Ac etiam inter laicos sunt illæ causæ, quæ de sui natura Ecclesiastici fori sunt, ut præsertim (absque limitatione) sunt causæ matrimoniales, in quibus de matrimonii fœdere, vel de separatione thori principaliter, ac de jure agatur, sive ubi agatur principaliter de jurepatronatus beneficiorum Ecclesiasticorum, cum similibus.

21 Licet enim, juxta Canonistarum, ac Romanæ Curie receptam sententiam, Ecclesiasticæ dicantur quoque illæ causæ, in quibus inter laicos tractetur de bonis temporalibus, ac indifferentibus, quæ sint de directo dominio Ecclesiarum, ac etiam reputerentur causæ, sacrilegii, usuræ, concubinitus, ac similes, quæ mixti fori dicuntur, quamvis cum laicis agatur; Attamen diversi principatum secularium mores, vel styli id in praxi de facto non admittunt, idèdque certa regula desuper statui non potest.

22 Et licet in Rotæ præsertim decisionibus, nimium frequens distinctio habeatur inter causas spirituales, & prophanas, quodque sub spiritualium nomine veniant solum beneficiales, in quibus de beneficii titulo agatur, omnes autem aliæ, quamvis fori Ecclesiastici, & inter Ecclesiasticas personas, prophanæ reputerentur; Attamen, ut in judiciorum sede advertitur, ista distinctio, solum effectum remissoria; & compulsoria percutit, non autem istum, vel similes.

23 Istud decretum, disputanti anam dedit, an per illud derogatum censetur privilegium electionis fori, quod jus civile, pupillis, ac viduis, aliisque miserabilibus, personis concessit; Dubitandi rationem præbente, ampla derogatoria in eodem decreto contenta, quibuscumque privilegiis; Magis tamen receptum est, ut huic privilegio tanquam clauso in corpore juris, derogatum non censetur, illudque adhuc vigeat in suis terminis, unde propterea etiam in causis fori Ecclesiasticis, illud præsertim solet.

24 Ut etiam illud electionis fori privilegium, quod etiam non privilegiatis tribuit obligatio in forma Cameræ Apostolicæ.

25 In reliquis autem, cessantibus casibus limitatis, de quibus habetur in ultima inspectione super causis curialibus; Quotidiana praxis Curie, est super istius decreti observantia, remittendi scilicet causas primæ instantiæ locorum Ordinariis, quamvis agatur de beneficiis, in quibus idem conciliare decretum expressè loquitur.

26 Bene verum, quod nimium rara est ejusdem decreti praxis in causis beneficiis, quoniam cum illæ frequentius, ac pene semper oriri soleant à reservationibus, vel affectibus Apostolicis, quorum vigore impetrationes fiunt contra provisos ab Ordinariis, idèdque super Apostolicis provisionibus expeditur litteræ, cum certis executoribus, dum congrua non est causarum cognitio eorum Ordinariis, qui partis interessatæ figuram quodammodo gerere dicuntur, assistendo illis, qui ab eis provisi fuerint, idèdque, ut dictum est, nimium rara dignoscitur hujus decreti praxis in causis beneficiis, quamvis de illis, idem decretum expressè loquatur.

27 Intra districtum tamen Urbis (qui juxta modernam receptam praxim, ad quadraginta miliarium ambitum circum circa se protendit, quamvis antiquitus ille centum miliarium esset, h. istius decreti limitatio dignoscitur, quoniam etiam in prima instantia, aliqua Tribunalia Ecclesiastica Urbis, quæ causarum fori Ecclesiastici cognitionem habeant, ut est Tribunal Cardinalis Vicarii, ac etiam alterum Auditoris Cameræ, præventionem cum Ordinariis locorum habere prætentunt, unde propterea plures desuper oriri solent quæstiones, quæ in jurisdictionali materia, ac etiam in relatione Curie insinuantur.

28 Hinc de consequenti, posita cognitione causarum primæ instantiæ eorum Ordinariis locorum, resultat secunda pars superius distincta, quod scilicet, Legati, vel Nuncii, seu Gubernatores, aliique Apostolicæ Sedis Officiales, cum Ordinariis subditis, atque in cognitione causarum primæ instantiæ se ingerere non possunt, nec debent, nisi ob Ordinarii negli-

gentiam, cujus casus nimium raro, ac ferè unquam in praxi datur, cum vel à partibus, vel ex accidentibus provenire soleant impedienda, de facili hanc negligentiam excusantia, adeo ut pro meæ diuturnæ forensis vitæ tempore devolutionem causæ ad superiorem ex isto capite negligentia nunquam praticari viderim; Verum in praxi inolevit usus melior appellationis à denegata justitia, faciendo scilicet tres instantias pro expeditione causæ, cum interpolatis diebus, & cum aliquo moderato intervallo inter unam, & alteram, in quatum singulis contineatur protestatio appellationis à denegata justitia; I. Tunc etenim præsentando d. ctas instantias coram Judice appellationis, dari solet inhibicio cum compulsoria pro transportatione actorum, & sic per viam appellationis, non autem per viam reassumptionis causæ, ratione negligentia.

29 Bene verum, quod pene in dies hujusmodi quæstiones audiuntur inter Ordinarios, & Legatos, vel Nuncios Apostolicos, super hujusmodi reassumptionibus; Respectu etenim Legatorum, ubi sint extraordinarii, & de latere, qui cum magna potestate, ex aliqua extraordinaria causa transmittuntur ad Reges, & magnos Principes, non potest dari regulas, ob facultates, quæ eis dantur per breviam particularia, quorum tenor attendendus est; Idemque dicendum venit respectu Legatorum Ordinariorum Status Ecclesiastici, Bononiæ scilicet, Ferrariæ, Æmiliæ, & Urbini, & quandoque, (licet rariùs,) Marchiæ, & Umbriæ, quoniam licet de jure, sive per istud decretum, àllaque Apostolicas Constitutiones, intra certos limites eorum facultates restrictæ sint; Attamen per Breviam particularia, pleraque alia facultates illis concedi solent, cum instructionibus tamen, ut nonnisi moderate, ac rariò ex aliqua urgenti causa eis utantur; Et consequenter neque certa regula desuper statui potest, cum totum pendeat ex tenore facultatum.

30 Quo verò ad Nuncios, isti sunt de duplici specie; Alii enim qui sunt veri Nuncii ad Reges, & Principes cum facultatibus Legati, ac Judicis appellationum, & recursum ab Ordinariis, & in istis, procedit pene idem, quod in Legatis, exceptis aliquibus majoribus, & extra ordinariis facultatibus, quæ per breviam particularia, ut supra, Cardinalibus Legatis, præsertim verò extraordinariis de latere, concedi solent, idèdque in eis praxis docet hujus conciliaris decreti observantiam.

31 Altera verò nunciorum species est, potius impropria cum sola nuncupatione, quia non habent jura Legati, neque cognitionem appellationum, & recursum ab Ordinariis, adeo ut in effectu sint solum collectores generalis spoliarum aliorumque jurium Cameræ, ac delegati, vel Commissarii ad certum genus causarum, ut est præsertim Nuncius Apostolicus Regni Neapolitani, in hoc statu, in quo, absente Rege, illud regitur per Vicarium, seu Proregem, quoniam ejus jurisdictionis, cujus vigore, quandoque inhibet Ordinariis, atque ab eis causas advocat, seu reassumit, est in certo genere causarum, concernentium jus, & interesse Cameræ, ut sunt spolia Clericorum, & fructus Ecclesiarum, ac beneficiorum vacantium, necnon causæ illicitæ negotiatorum, ac alia, in quibus Fiscus Apostolicus jus habet, vel habere prætentat, juxta locorum praxim, ac stylos; puta in bonis vacantibus Clerici morientis absque legitimo hærede, vel in thesauris, qui in fundo Ecclesiæ inveniuntur, pro ea portione, quæ de jure debita sit, cum similibus juribus fiscali Ecclesiasticis, pro diversis locorum, vel Principatum usibus, ac styliis, ex quibus hæc jura intrant, quoniam posita eorum competentia intrat Nuncii jurisdictionis, quæ habet speciem privativæ ab Ordinariis in personis subcollectorum singularum diocesum, aliorumque Cameræ, seu Tribunalis officialium, ac ministrorum.

32 Ac etiam ex aliquibus specialibus delegationibus est committitur generalis regularium, aliorumque Ecclesiasticorum exemptionum in toto Regno; Necnon habet cognitionem aliquorum delictorum, quæ vulgò campaniæ dicuntur, sive monetæ falsæ, ac aliorum, quæ in facultatibus expressa sint.

33 In his tamen habet cum Ordinariis cumulativam, adeo ut sit locus præventioni, non autem privativam, ut non bene ab eo Tribunali prætentitur; Idèdque ex his causis frequentes controversiæ audiuntur super earum avocatione, vel reassumptione, quam etiam in prima instantia, ob præventionem privativæ, tentare solet, atque cum debilibus Ordinariis frequenter praticat.

34 In reliquis autem, nullam habet ordinariam jurisdictionem jure territoriali, adeo ut se ingerere valeat in iis, quæ ad Ordinarium loci pertinent, ultra casus sibi commissos, ut alibi advertitur. O.

Quoad

35 Quoad tertium hujus decreti caput, ut appellationes frivole non admittantur per Metropolitanos, vel per alios Judices appellationis; Cum istud decretum conciliare sufficientem non præberet medicinam, eo quia super hoc puncto, an appellari sit frivola, necne, seu quando dicitur talis, certa regula statuta non est; Hinc proinde ista Sacra Congregatio, vel altera Episcoporum, prius sub Clemente VIII. deindeque sub Urbano VIII. aliqua edidit decreta generalia desuper modum præferentia, quæ registrata habentur apud aliquos elaboratos collectores, quorum labores pro publica commoditate commendatione quidem digni sunt; P. Adhuc tamen inter Ordinarios, & Metropolitanos quæstiones, in una, vel altera ex prædictis Congregationibus audiri solent, ac etiam in Signatura Justitiæ, quando scilicet appellatio esset injusta, vel frivola ab aliquo decreto interloquutorio, vel alio incidendi, adeo ut causa remitti debeat Ordinario per eum terminanda, ut frequenter contingit.

36 Et quandoque recursum per Ordinarios adversus Metropolitanorum inhibitiones haberi solent ad Sacram Congregationem Immunitatis, ex eo quod præterdatur agi de causis immunitatem concernentibus, in quibus per ejusdem Sacre Congregationis provisiones, Metropolitanis interdicta est, in iis partibus, in quibus ipsa Sacra Congregatio manus apponere solet, atque occurrere potest, in inhibendi, vel reassumendi facultas interdicta est. Q.

37 Quarta est provisio, ut Ordinarii, causas primæ instantiæ, infra biennium terminare debeant; Istaque provisio aliquam originem trahere videtur à dispositione juris civilis, qua tamen attentata, ubi causa intra præfixum tempus non terminetur, resultat peremptio instantiæ, unde propterea inolevit usus, ut illa ex suprema Principis autoritate instauretur, quod sub infestationis spiritus vitæ termino explicari solet, ac propterea multæ per DD. tractari solent quæstiones super effectibus ex peremptione instantiæ, vel respectivè ex ejus instauratione resultantibus, aut quando uni, vel alteri sit locus, necne. R.

38 De his autem non agitur in foro Ecclesiastico, in quo vivitur cum dispositione juris canonici; Quinimò neque in foro laicali ditionis temporalis Ecclesiæ, vel Status Ecclesiastici, ex eadem ratione, quod vivatur cum dispositione juris canonici, qua attendita, instantia est perpetua, numquam petit, idèdque iste terminus biennii, potius consilium videtur, dum solum in foro Ecclesiastico datur desertio litis, cujus praxis etiam rara est, dum ad ejus effectum requiritur lapsus longissimi temporis 30. annorum, neque sufficit, nisi malum jus quoque accedat, ut in beneficiis materia præsertim de hoc agi solet. S.

39 Frequentes autem in Curia sunt disputationes super quinto hujus decreti requisito, ut Judex appellationis, in causa non procedat non transportatis omnibus actis; Hinc proinde, illa differentia dignoscitur, inter causas fori Ecclesiastici, de quibus istud conciliare decretum loquitur, & alias profanas, quæ ad Curiam per appellationem trahuntur, ratione principatus temporalis, & quæ, ut supra, sub isto decreto non cadunt; Quod scilicet, ubi agitur de hac secunda specie, ad limites juris communis, sufficit transportatio actorum relevantium tantum; Ubi verò de prima specie causarum cadentium sub hoc decreto agitur, requiritur transportatio integra omnium actorum, etiam irrelevantium tanquam de forma, adeo ut aliis adesse videatur defectus jurisdictionis; Nisi agatur de aliquibus incidentibus, pura attentatorum, vel spoliis &c. cum tunc sufficiat exhibere illa acta, ex quibus id justificetur, cum dicta forma præscripta sit in expeditione causæ principalis, non autem super hujusmodi incidentibus, quibus promptè occurrere congruat, ut latius in rerum judicialium sede advertitur, ubi quomodo de integritate constat. T.

40 Sexta hujus decreti pars, vel provisio est, ne pauperes extra provinciam trahantur, quodque alias litis expensæ debeat eis suppeditari; Super hoc autem Sac. Concilium, juris communis dispositionem non alteravit, sed quod jam dispositum erat, monuit, idèdque intrant eadem requisita generalia, de quibus in judiciorum sede habetur, super suppeditatione alimentorum, & sumptuum litis colliganti faciendæ, qualia sunt pauperas, ac præsumptio boni juris, Remanente quæstione, pro Tribunalium diversis styliis decidenda, super qualitate causæ, an scilicet ibi procedat solum in causa universali, ut stricta juris censura verius videatur, vel etiam in particulari juxta aequiorem opinionem, quæ in Romana Curia magis recepta est. V.

41 Desuper itaque regula generalis cuicumque casui applicabilis statui non potest, quoniam Judicis prudenti arbitrio.

missum est dignoscere, quando dicatur adesse hæc vera paupertas, cum id pendeat ex qualitate personarum, dum id, quod plebeum divitem reddit, in nobili, paupertatem importat. X.

42 Idemque circa bonum jus, quod regulariter resultare solet, ex sententia quavis per appellationem suspensa, sive in Rota ex decisione, quamvis ea contineat actum mste extrajudiciale, adhuc tamen, etiam sine his aliqua summaria cognitio pro gustu ad hunc effectum incidenter haberi solet.

43 Et quoad paupertatem; Quamvis illa dicatur hominibus connaturalis, quoniam illi à natura nudi procreantur; Adhuc tamen ad istum effectum illa probanda est per allegantem, iis exceptis, quos lex, paupertas, ac aliud non provisos præsumit, ut sunt, monachus qui litem habeat cum Monasterio, uxor cum viro, à quo, imò etiam ab ejus patre, durante causa matrimoniali hæc alimenta obtinet, ac etiam filius cum patre; Nisi hæc præsumptio per contrariam probationem elidatur, ac propterea totum pendet ex facti circumstantiis. Y.

44 Quia verò, ante sententiam, vel decisionem, quandoque pro causarum qualitate non expedit, ut Judex ejus sensum super bono jure aperiat, vel ostendat, hinc prudentes fieri solent provisiones, ut pauperi colligantur absque declaratione, quod hæc alimenta debeantur, aliqua summa detur in causam declarandam, ut latius in dicta propria Sede judiciorum; De his autem, nimium raro, ad fortè numquam in ista, vel altera Sac. Congregatione agi contingit.

45 Notabilior autem magisque antiqui rerum status alterativa est penultima hujus decreti conciliaris superius distincta pars, in qua inferioribus Prælati aufertur cognitio causarum criminalium, & matrimonialium, eaque jure delegato conceditur locorum Ordinariis, eodem modo quo circa concernentia curam animarum, ac administrationem sacramentorum, seu publicas conciones, ac alia hujusmodi ab eodem Concilio alibi statutum est. Z. Id etenim frequentes, & quotidianas producit quæstiones, inter locorum Ordinarios, & inferiores Prælatos, qui sub nomine Archidiaconorum, & Decanorum, in hoc decreto explicantur; Non quidem super ejusdem decreti observantia, quando certum sit, quod de illis inferioribus Prælati agatur, qui jurisdictionem aliquam ordinariam habeant in locis existentibus intra fines alicujus diocesis; Sed potius super facto hujusmodi situationis, quæ negari solet, prætendendo territorium separatum, cum qualitate Nullius, quo casu eodem modo, quo de concernentibus curam animarum, alibi advertitur, tales Prælati, qui per veritatem sint Nullius, cum materiali territorio separato, non veniunt sub hoc decreto, ut potè venientes potius sub nomine Ordinariorum, etiam cum ista jurisdictione delegata supra inferiores Prælatos, dum habentur tamquam Episcopi, vel Diocesani in proprio territorio, ut alibi latius advertitur. A.

46 Ubi quoque enuntiantur receptus hujus S. Congregationis styliis, quod etiam Rota reverenter in omnibus suscipit, quod scilicet ista qualitas territorii separati non præsumitur, atque ubi non doceatur incontinenti de privilegio Apostolico claro, unde propterea recuratur ad immemorabilem, ad quam solum, cessante privilegio, hæc prohibitio restringitur, tunc donec illa, per rem judicam, vel per tres conformes canonizata sit, decernitur manutentio Episcopo in hujus delegatæ jurisdictionis quasi possessione. B.

47 Ad hanc autem manutentionem impediendam, excipit solet quæstio incertitudinis, super situatione, vel finibus, quoties locus non sit fundique à diocesi circumdatus, sed alia adjecta diocesis, quo casu inspicit solet, an alter Episcopus sit in causa, necne, ut latius in jurisdictionali materia particularibus adnotatur. C.

48 Demum quoad ultimam superius distinctam hujus decreti partem, causarum curialium graviotum, quia scilicet etiam in prima instantia, causæ in Curia committi, & cognosci debeant; Certa, & determinata regula statui non potest, cum ex facti qualitate, & circumstantiis, id pendeat; Unde propterea videtur materia arbitraria utriusque Signaturæ gratiæ, vel justitiæ, in quibus Tribunalibus potius quam in Sacris Congregationibus de hoc agi solet, idèdque relatio sufficit ad ea, quæ in judiciorum Sede, vel in Romanæ Curie relatione, ac praxi agendo, de utraque Signatura insinuat.

a. Subsit. de judic. disc. 3. & sub tit. de jurisd. disc. 68. & in relas. Curie agendo de utraque Signatura.

b. De aliis controversiis inter Barones Status Ecclesiastici, & alia

Cc

- *alia Tribunalia Urbis, dict. tit. de jurisd. disc. 53. & 88. c. dec. 400. par. 9. & 199. par. 12. ubi concord.*
- d** *dicto disc. 53. & 88. de jurisd.*
- e** *sub tit. de judic. disc. 3. ac etiam eo disc. in quo agitur de remissoria. & de benef. disc. 99.*
- f** *de hoc privilegio, dict. tit. de jurisd. disc. 69. 72. & 80.*
- g** *cod. tit. de jurisd. disc. 71.*
- h** *de hoc districtu, sub tit. de regal. disc. 72. & 94. & sub tit. de preem. disc. 1. de jurisd. disc. 50.*
- i** *de jurisd. disc. 50. & 53. & in relatione Curia.*
- j** *tit. de jurisd. disc. 68. & sub tit. de judic. in disc. appellationum.*
- m** *de aliquibus facultatibus Nuntii Neapolis sub tit. de jurisd. disc. 36. & in Miscell. Eccles. disc. 22. & 23.*
- n** *in eisdem locis proximè supracitatis. o ibidem.*
- p** *apud Quarant. in Summa Bullar. verbo Archiepiscopi auctoribus, & Barbof. in collect. ad Concil. sess. 13. de reform. c. 1. q. Miscell. Eccles. disc. 2.*
- r** *tit. de judic. ubi de litis extinctione.*
- s** *ibid. de judic. & tit. de benef. disc. 92.*
- t** *de hac materia transportationis aliorum sub tit. de judic. disc. 19. de decim. disc. 19. & sub tit. de judic. super hac subministracione alimenterum. & sumptuum.*
- y** *de his omnibus ad materiam alimenterum, & sumptuum litis, dicto tit. de judic.*
- z** *sub tit. de jurisd. disc. 1. cum plur. seqq.*
- a** *disc. tit. de jurisd. disc. 1. cum plur. seqq. & Miscell. Eccles. disc. 1. b. eod. disc. 1. cum seqq. de jurisd. c. ibidem.*

**Ad sessionem 25. de Regular.
cap. 1. & 2.**

S U M M A R I U M.

- 1** *De observantia Regula per religiosos, & praesertim de vita communi monialium, quando demandari debeat.*
- 2** *Religiosi professi utriusque sexus, nil proprium habere possunt in particulari.*
- 3** *De eodem.*
- 4** *De consuetudine monialium habendi annuus redditus vitalitios.*
- 5** *Reputatur pars dotis, ejusque naturam habet.*
- 6** *Dotore solita dari Monasterio.*
- 7** *Quando hac alterationem recipiat, ut sit duplicata, seu &c.*
- 8** *Et quando sit minor quam solita.*
- 9** *In vitalitio redditu non adest uniformitas, qua in dote.*
- 10** *An Monialis alienet, vel retrocedat hanc vitalitiam signationem.*
- 11** *Super prohibita proprietate, Moniales non differunt à viris Religiosis.*
- 12** *Monialium nomine ad hunc effectum, quam veniant.*
- 13** *14 & 15 De militibus Hierosolymitanis, an possideant proprium, & disponant, quomodo, & quando.*
- 16** *De diversis stylis Religionum claustralium.*
- 17** *Quomodo intelligi debeat licentia qua conceditur Religiosis in particulari possidendi, & administrandi bona.*
- 18** *De dispositione favore Religiosi sub lege, ut non quaratur Religioni.*
- 19** *An Religiosus professus sit executor ultimarum voluntatum.*
- 20** *Religiosi sunt capaces successionum, & fideicommissorum.*
- 21** *Cui Monasterio bona religiosa de lata applicentur.*
- 22** *De peculiari instituto Societatis Jesu.*
- 23** *An Religio excludatur per dispositionem Religiosi ante professionem.*
- 24** *An Religiosus revocet testamentum factum ante professionem.*
- 25** *Religioso translatò de una religione ad alteram, vel ex eum à Religione, an secum trahat bona.*
- 26** *Quid ubi egressus est ex causa nullitatis professionis.*
- 27** *De facultatibus Praetorum Regularium, circa alienationes &c.*

D I S C. XXXIV.

In primo istorum decretorum, generaliter injungitur Regularibus observantia regule, quam professi sunt, atque desuper, nulla forensis questio cadere solet, cum solum in Sacra Congregatione Episcoporum, & regularium, circa

moniales, aliquando, cum consueta forma extrajudiciali; atque cum solitis legibus prudentialibus; determinationes prodeant, super vita communi cum ea in plurisque, praesertim antiquis Monasteriis, non habentibus illam formalem benèque regulatam fundationem, quam habent moderna, non de facili exactè, ut decet, servari possit; Ac propterea licet Sacra Congregatio prudenter locorum Ordinariis, vitæ communis introductionem, vel observantiam injungere soleat; Attamen, ut pluries expertus sum, ejus prudentes sensus fuit, ut id cum debita discretione, pro Monasteriorum qualitate, ac viribus inrelligendum sit; Unde propterea pluries experientia docuit, quod aliquorum Praetorum zelus indiscretus, inducens novitates, Monasterii viribus incongruas, magna causavit damna, atque oportuit ad priorem statum, potius in deterius regredi; Est itaque res optima, & commendabilis, sed juxta vires, & quando commode practicati potest, sin minus majora producit inconvenientia.

In altero autem decreto disponitur, ut regulares utriusque sexus nihil habeant proprii, neque liceat superioribus bona stabilia alicui religioso concedere, ad privatum usum fructum, vel usum; Quo verò ad mobilia, detur solum aliquis usus permissivus, ad nuntium superioris ita tamen, ut statui paupertatis non adverteretur.

Super hoc autem decreto, pariter certa & generalis regula, cuiusque casui applicabilis, statui non potest; Non quidem theoreticè, ac in abstracto, cum generaliter certum sit juris principium, ut religiosus professus, quoties Apostolica dispensatio non accedat, nihil proprium habere valeat, cum id de directo adverteretur statui regulari ob votum paupertatis, sed de facto, & practicè ob diversa Religionum instituta, vel diversa consuetudines ab Ecclesia toleratas, nimium diversa est praxis; Cum praesupposito tamen, quod agatur de religionibus, vel institutis capacibus in communi, adeout urgeat solum incapacitas in particulari, cum de Religionibus, quæ sint simpliciter incapaces, tam in communi, quam in particulari, hac inspectio non cadat. A

Distinguendo itaque moniales à viris regularibus; Quatenus ad moniales pertinet; Ex generali consuetudine ab Ecclesia tolerata quoties alicujus Monasterii particulare institutum, aliter non suadet, monialibus assignari solet, ex obligatione, vel benevolentia, à conjunctis, vel benevolis, annua, vel menstrua vitalitiam praestatio, ad earum liberam dispositionem, pro extraordinariis indigentis, vel honestis usibus, absque eo quod superiores se ingerant; neque illa servetur communis depositi forma, quæ in regularibus viris servari solet ut infra, adeout pium rari sint casus, in quibus superiores hujusmodi assignationis usum, vel administrationem impediunt. Nisi quoties imprudentia monialis, ita cogat, quia nempè abutatur, atque convertat in usum parum honestos, seu statui religioso parum congruos. B

Adeoque communis est ista consuetudo, quod hujusmodi assignatio reputetur pars dotis, ideoque de necessitate praestanda est per eos, qui dotare tenentur, unde etiam pro ea intrat illud subsidiarium remedium, quod lex super bonis fideicommissi concedit; Cùm etenim pro sequentiori usu, illa dos, quæ datur Monasterio, modica sit, ac rigorose non proportionata suppeditationi omnium, quæ praesertim pro vestitu, aliisque extraordinariis indigentis, vel honestis usibus necessaria sunt, unde propterea Monasterium in communi non suppleat sufficienter in omnibus, hinc proinde reputatur pars dotis, vel pars alimenterum.

Quamvis autem id, quod Monasterio praestatur sub nomine dotis, certam ac uniformem taxam habeat, absque limite S. Congregationis inalterabilem in particulari, cum solum Episcopo concedatur facultas ex justo motivo augendi, eandem taxam generaliter pro omnibus; D Solumque augmentum, vel diminutio oriri soleat accidentaliter, & ex particularibus circumstantiis, puta quia agatur de supernumeraria, vel de tercia forore, aut de muliere corrupta, seu alium pariente defectum, cum in his, ac similibus casibus pro facti qualitate, vel ex S. Congregationis arbitrio, dos duplicata, ac etiam major praestari solet. E

Idque etiam, ex plurium Monasteriorum consuetudine practicetur cum mulieribus exteris, ut scilicet duplicatam, seu aliàs majorem solvant dotem, quam cives, ex nimium probabili ratione, quod à civibus Monasterium fundatum fuerit; atque antiquam recognoscat dotem; Sive quandoque minui soleat ob personales virtutes puella recipienda; que minui soleat ob personales virtutes puella recipienda; sive ob merita majorum, qui fuerint Monasterii fundatores, vel benefactores pro arbitrio S. Congregationis, cujus

licentia in hoc requiritur, quoties certa lex fundationis non accedat. F

9 Attamen in hujusmodi mensuris, vel annuis vitalitibus assignationibus, non intrat hæc taxa uniformis, quoniam, etiam de justitia intrat illa difformis taxa, quæ pro personarum qualitate fieri debet, cum illis generalibus regulis, quæ habentur super taxa dotis congruæ, vel de paraggio. G

Super hujus praestationis alienatione, vel retrocessione, seu dimissione quaestiones cadere solent, an scilicet id per monialem sine consensu Monasterii, ac superiorum, aliisque solemnitatibus fieri valeat, quod certam non recipit regulam cuiusque casui applicabilem, cum plures desuper cadant distinctiones, recentis in rerum regularium particularibus adnotationibus, ubi videri potest. H

11 In reliquis autem, moniales non differunt à religiosis viris professis, super dicta generica incapacitate habendi proprium in particulari, cum in eis pariformiter intret eadem ratio voti paupertatis, quodque propterea omnia bona, & jura, quæ ex ejus persona deferuntur, eodem modo quo in religiosis viris, directè, ac immediatè, independenter à persona ipsius monialis, acquirantur Monasterio, juxta opinionem Canonistarum receptam in Curia Romana, atque generaliter tenendam in foro Ecclesiastico, adeout nulla dignoscatur differentia.

12 Quando autem in hoc proposito monialium sermo habetur, intelligitur de illis, quæ cum lege clausura in aliquo formali Monasterio, prævio auctore novitatis, ad praesertim Sacri Concilii Tridentini, solemnem, ac validam emiserint professionem, cum tribus votis substantialibus castitatis, paupertatis, & obedientiæ; Secus autem ubi de illis agatur mulieribus, quæ in aliqua domo formam Monasterii habent, tam in habitu, quam in Instituto, religiose vivunt, atque pro monialibus publicè habeantur, nilque ab eis de facto differre videntur; Verè tamen tales non sint, quia dictam solemnem intractabilem professionem non emittant, quamvis quemdam faciunt promissionis actum, qui professionis speciem redeolat (ut ex gr.) sunt Oblatae celeberrimi Monasterii Turris Speculorum Urbis, ad cujus instar alia per Orbem catholicum habentur, quoniam istæ revera non sunt moniales, sed potius personæ seculares, in quibus inspectio cadit, an dici valeant Ecclesiastica ad effectum exemptionis fori, ut in suis respectivè sedibus pluries adverteatur. I

13 Quo verò ad religiosos viros, pariter Religionum diversum institutum in hoc attendendum venit; Ubi enim agitur de Religionibus militaribus, quæ sint verè Religiones cum solemnem professionem, ac formalis emissionem trium votorum, prævio auctore probationis ad praesertim hujus Sacri Concilii, ut est praesertim sacra Religio Hierosolymitana, & tunc quamvis legitime professi, in omnibus sint veri religiosi, unde propterea sunt inestabiles, atque incapaces possidendi aliquid in particulari jure domini, sed ad instar aliorum religiosorum, omnia bona, & jura eis data, seu alia quaestiva directè acquirantur Religioni; L Attamen, quia vivunt extra clausura in privatis domibus mote secularium, & cum eodem seculari fastu, seu decore; Hinc proinde eis conceditur usus, ac libera administratio omnium reddituum, & bonorum, tam commendatarum, ac dignitarum ipsius Religionis, quam patrimonialium, & acquiritorum, adeout, de facto habeantur milites distissimi, qui magnatio etiam motu vivant; Moriendè autem, commendabilis stylus Religionis est, negligendi sibi aliàs de jure debitam successionem in bonis stabilibus, antiquis, & patrimonialibus, unde propterea de facili M. Magister (qui hæc potestatem habet,) quilibet petenti, licentiam de his testandi, seu aliàs disponendi concedit; In acquisitis autem secus, quoniam, licet possit, non tamen solet hanc licentiam concedere, nisi aliquando per viam compositionis, ut facit Camera Apostolica Episcopis, & Clericis. M

15 Ubi verò agitur de religiosis claustralibus, pariter diversus est Religionum stylus, quoniam in plerisque toleratur idem usus, de quo supra, in monialibus habendi ad ejus dispositionem aliquem vitalitium annuum, vel mensuum redditum; In plerisque autem non, sed eundem redditum, aliisque obventiones tenere oportet poenes superiorum, sive in communi arario Conventus, atque ubi occasio præbeat erogandi aliquam summam pro religiosi; honestique usibus, ut ea petatur à superiore; Et in aliquibus magis late proceditur, quod scilicet, si religiosus obvenit aliqua hæreditas, vel alia successio, ei permittitur usus, ac administratio fructuum, & emolumentorum ad vitam; Idque etiam in Religionibus, in quibus id non sit in usu, quando-

que per gratiam specialem à Papa per literas in forma brevis, sive etiam per organum Sacr. Congregationis Regularium concedi solet. N

In omnibus autem casibus prædictis, vel similibus, hæc tacita, vel expressa licentia, intelligenda venit discretè, pro necessitatibus, vel saltem honestis, ac piis usibus religioso professo congruis, non autem pro piis, qui incongrui sint; Unde propterea in facti contingencia cum religioso cujusdam ordinis Mendicantium dispensationem pontificiam obtinisset super administratione, ac dispositione cujusdam sibi obvenit hæreditatis, donec viveret, independenter à superiorebus, ipse autem aliquas pecuniarum summas erogasset in census vitalitios, ut ita majorem obtineret fructum, per ejus verò mortem fors principalis amitteretur, Rota censuit istum contractum fuisse invalidum, ideoque per dicti religiosi mortem factum non fuisse locum fortis lucro; Verum quod in eam imputari deberent aliqui fructus soluti, assignata ratione prædicta, quod scilicet hujusmodi dispensationes, vel promissiones, intelligendæ veniunt discretè, pro usibus piis, ac honestis, non autem cum effragata facultate dissipandi etiam formem. O

Ut autem Religiosi aliarum Religionum, in quibus circa hoc strictius vivitur, effugiant hanc necessitatem tenendi hanc annuas, vel mensuras praestationes, aliove provenus, sub omnimoda dependentia superioris, qui prudenter aliquando inquirere solet, in quosiam usus ea pecunia erogeret, vel eroganda sit, adhiberi solet cautela, ut idem testatores, seu elargitores, expressam adjiciant legem, quod Monasterio, vel Religioni, ejusque superioribus nullum jus desuper acquiri possit, unde propterea intrat quaestio, an hoc præceptum valeat, idque non modicam habet opinionum scissuram; Aliquibus volentibus, ut ista lex per disponentem adjecta, præcisè servari debeat, atque supra voluntas non violari; Aliis autem in oppositum volentibus, ut hujusmodi lex vitata remaneat, atque pro non scripta habenda sit, ac propterea dispositio pura censetur; Et aliis mediam conciliativam tenentibus opinionem, ut dominium habituale bonorum, ac reddituum, ob incapacitatem religiosi in particulari, acquiratur Religioni, vel Monasterio, administratio autem, & actualis dispositio permitti debeat religioso, ut voluntas testatoris non violetur, ita tamen quod remaneat superiori dicta facultas investigandi, in quid scilicet erogeretur. P

Ad id autem quoque evitandum, alia adjici solet cautela ut per disponentem religiosus deputatur executor, ad effectum distribuendi illos redditus in occultos usus, sibi fiducialiter commissos, cum liberatione ab onere reddendi rationes, vel publicandi usus, quos ipse cupiat remanere occultos. Verum quia iste color esse color quaestus, vel affectata cautela, ut legi fateri solet; Idcirco pro facti qualitate, & circumstantiis, materia est regulanda, an scilicet ex eis constet, quod revera testator, illi religioso, pura confessorio, aliquos commiserit usus, quorum publicatio defuncti famæ, ac existimationis prajudicare possit; Vel è converso, sufficiens sumus habeatur, dicte fraudis, vel affectata cautela; Unde propterea facti potius, quam juris est quaestio, pro singularum casuum qualitate, & circumstantiis decidenda. Q

Quia verò frequenter contingit, ut ex persona religiosi, successiones directæ, vel fideicommissariae deferantur; Dum receptum est, ut cessante expressa, vel conjecturata voluntate testatoris professio in Religione capaci in communi, non tollat jura sanguinis, ideoque religiosi professi succedant in fideicommissis, ac majoratibus qui seculares a ministracionem annexam non habeant, ut in fideicommissaria materia particulariter adverteatur. R

Sive quod ab prædictis vitalitibus decurtas annualitates non exactas, aliquam notabilem summam constari contingat, quam non congruit esse ad religiosi liberam dispositionem in particulari; Hinc proinde, quaestio intrat, super applicatione, cui scilicet Monasterio, vel Conventui, vel quibus usibus id applicandum sit, & an ipse religiosus in hoc aliquid habeat arbitrium, quod determinationem recipit ex facti circumstantiis, diversisque distinctionibus in Regularium rerum particularibus adnotationibus recentis. S

Societas autem Jesu, quoddam peculiare Institutum habet, ab aliis Religionibus diversum, quod scilicet ejus magis late proceditur, quod scilicet, si religiosus obvenit aliqua hæreditas, vel alia successio, ei permittitur usus, ac administratio fructuum, & emolumentorum ad vitam; Idque etiam in Religionibus, in quibus id non sit in usu, quando-

plus non dicatur; Attamen quoad istam incapacitatem, non dicuntur vere professi, neque aliam contrahunt incapacitatem, de qua in cap. seq. nisi post emissionem quartum votum, per quod vere, ac proprie professi censentur, cum interim liberum sit Superiori eos dimittere, unde propterea in quodam implicito statu seculari esse videntur, cum data dimissione, illum per quamdam speciem postlimini reassumant, ac propterea etiam pensiones Ecclesiasticas retineant.

23 Super dicto autem jure, quod Religio, vel Monasterium, (juxta Canonistarum opinionem) directe, ac immediate habet in successibus, aliisque juribus religioso obventus, quaestio cadit, an illud, quod per ipsum religiosum iam professum impediri non potest, adeo ut etiam eo expressè recitante, Religio, vel Monasterium, agnoscere valeat, adhuc tamen impediri possit per ejusdem dispositionem factam ante professionem, per translativam, scilicet, vel extintivam renunciationem, aliamve dispositionem; Et licet aliqui negent, quasi quod ista sit dispositio in tempore inhabilitata; Verior tamen, atque in praxi recepta est opinio affirmativa. V

24 Quaestione cadente, an ipsi religiosi, qui ante professionem testatus fuerit, seu aliam fecerit dispositionem, eam revocare liceat; Arque verior, magisque recepta videtur negativa, nisi de ambigua voluntatis declaratione agatur, quae sibi permixta est. X

25 Contingente autem casu, quod religiosus, vel monialis de una Religione ad aliam, vel respective de uno Monasterio ad alterum transferatur; Atque praeposito valido, ac licito transito (cum eo illicito existente nulla cadat quaestio,) intrat dubitatio, an bona prima Religioni, vel Monasterio iam delata, & quaestita, ipsius religioni personam sequantur, necne? Rara vero solet hodie esse ista quaestio, quoniam cum hujusmodi transitus, licitus non deitur sine licentia S. Congregationis, quae superiorum consensum desiderare solet, vel saltem eos audire, idcirco hujusmodi quaestionibus praeventive occurrunt expressè desuper providendo occasione concedendi dictam facultatem.

Quatenus vero casus praebear, ut haec provisio non adit; Quamvis non modica desuper dignoscatur opinio diversitas, Attamen distinctio est quod; Atque agitur de illis bonis, quae in eo statu religioso, atque illius occasione quaestita sunt independentes a persona propria ubi consideretur tanquam secularis; Pura elemosynis, aliisque largitionibus piis, vel etiam (pro frequentiori contingencia) ex emolumentis ratione praedicationis, vel caritativae; Et tunc penes primam Religionem, vel Monasterium remanere debeant; Ubi vero de aliis patrimonialibus, seu aliis occasione personae tanquam secularis, ista sequantur personam, atque ad aliam Religionem, vel Monasterium transant. Y

Illa vero non recuperat Monasterio, vel Religioni iam quaestita, si occasione Episcopatus, vel ex alia causa, quamvis licita, ad saeculum redeat, nisi Apostolica concessio aliter suadear, vel esset egressus ex causa annulationis professionis. Z

26 Ea vero quae post egressum acquirantur, vel obveniant, quamvis per illum religiosum vinculum non solvantur, adeo ut adhuc religiosus de facto extra claustra, suaeque Religionis gremium vivat, non autem Religioni, vel Monasterio quaerantur, sed ex Apostolica Constitutione Gregorii XIII. acquiruntur Camerae, quae in eis succedit. A

27 De facultatibus autem superiorum regularium alienandi, vel obligandi bona Religionis, vel Monasterii, sive contrahendi debita, in rerum Regularium, sive in alienationis bonorum Ecclesiae, aut debiti, & crediti, sedibus particularibus agitur, cum diversae haec recipiant distinctiones, non de facili insinuabiles absque nimia digressione. B

- a de hoc agitur sub tit. de Regular. disc. 56. & 57.
b dicto disc. 56. de Regul. & tit. de donat. disc. 25. & 32.
c tit. de dote, disc. 155. & 177. & alibi.
d eod. tit. de dote, disc. 11. & 167.
e dicto disc. 167. f eod. disc. 167.
g de dote, disc. 144.
h de Regul. disc. 56. & 57. de donat. disc. 26. & 32. de dote disc. 167. & alibi.
i tit. de Regul. disc. 50. tit. de dote, disc. 5. & 167. tit. de jurisd. disc. 45. l. tit. de testam. disc. 9. & 35.
m dicto disc. 9. de testam.
n in casu de quo apud Bich. disc. 508. & subtit. de fideic. disc. 64. o dicta dec. 508. Bich.

- p sub tit. de donat. disc. 26. & de testam. disc. 56. & 36. & disc. 56. de Regul. q dicto disc. 56. de testam.
r de fideicom. disc. 7. & 63. cum seqq.
s disc. 57. de Regul. x tit. de Regul. disc. 63.
u tit. de Renunc. disc. 7. & hic in cap. seq.
x tit. de testam. disc. 35. y de Regul. disc. 39. & 57.
z ibidem. a dicto disc. 57. de Regul.
b tit. de alienat. & contract. disc. 9. & de Regul. disc. 55.

Ad sessionem 25. de Regul. c. 5.

S U M M A R I U M.

- 1 Statuitur generalis capacitas Religionum in communi possidendi bona duabus exceptis.
2 Non debet in Monasteriis recipi major numerus ultra vires.
3 De nova erectione Monasteriorum, vel Conventuum.
4 Regulares distinguuntur in Monachos, & Mendicantes.
5 Quales sint Monachi.
6 Et quales sint Mendicantes.
7 Canonici Regulares, de qua specie sint.
8 Distinguntur Mendicantes in veros, & privilegiatos.
9 De eodem, de quo, n. 1.
10 Intrat regulae generalis, quod omnis Religio est capax.
11 Quid de Theatinis, & Jesuitis, & in specie latius explicatur institutum Societatis Jesu.
12 De aliqua relaxatione in hoc Minorum Observantium, & quomodo.
13 In quibus incapacitas Capuccinorum, & Observantium intret.
14 De decreto de quo n. 2. quomodo procedat in Monialibus.
15 Quid in Monasteriis, vel Conventibus virorum.
16 An redditus unius Conventus applicari possint alteri.
17 De requisitis novarum fundationum Monasteriorum virorum.
18 Et de illis Monialium, &c.

D I S C. XXXV.

I N hoc decreto plura statuuntur. Primo nempe ad multas ambiguitates, ac scrupulositates removendas omnibus Monasteriis, tam virorum, quam mulierum, etiam Ordinum Mendicantium, conceditur facultas possidendi bona immobilia, & redditus, quamvis aliis propriae Constitutiones prohiberent, exceptis, Capuccinis, & Minoribus Observantibus, Secundo ut in eisdem Monasteriis, ita effectus capacibus, non recipiatur monialium, seu religiosorum major numerus, quam Monasterii redditus sustentare valeat. Et tertio, ut in futurum Monasteria, vel domus regulares non erigantur, nisi cum licentia Episcopi, in cuius diocesi erectio facienda est; Quare de his distincte agendo.

Quatenus ad primam partem pertinet (ut alibi advertitur) duae sunt regularium species; Monachorum scilicet, & Mendicantium.

Monachorum autem nomine veniunt professores Ordinis S. Benedicti, qui primus fuit in Ecclesia Latina, illeque divinus est in plures Congregationes, ut praesertim citra montes sunt, Cassinenses, Cistercienses, Chartusiani, Camaldulenses, Olivetani, Vallumbrosani, Silvestrini, & Montis Virginis, aliaeque plures ad sunt Congregationes ultra montes praesertim in Germania Bruseldenses, & aliae; Aliaeque in Hispania; idem antiquus ordo, qui Monachorum nigrorum dicebatur, retinet primarium institutum singularitatis Monasteriorum; Ac etiam Monachi dicuntur professores Ordinis S. Basilii, qui est primus in Ecclesia Graeca. A

Mendicantes vero, originarie sunt quatuor Religiones, quae attento saltem tempore Apostolicae approbationis, ac reductionis ad formam Universitatis, vel Reipublicae, sunt coetaneae; Praedicatorum scilicet Sancti Dominici, Minorum Sancti Francisci, Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum; Ex quibus respective (prima excepta) aliae prodierunt Religiones filiales, seu reformatae per quamdam speciem restitutionis primi rigorosi Instituti; Deindeque plures aliae exorta sunt Religiones, vel Congregationes etiam sub nomine clericorum regularium, quae sub hac specie mendicantium veniunt. B

Canonici vero regulares, sub clero seculari potius recenseri solent, seu quamdam tertiam speciem constituunt, adeo ut neque Mendicantes dicantur. C

Quamvis autem Mendicantium vocabulum, significet illam mendicitatem, cum qua, ad differentiam monachorum, isti

isti ordines fundari fuerunt; Attamen idem nomen retinent, quodammodo in ratione privilegiativa quamvis immutato antiquo statu per indulta Apostolica particularia, deinde vero per hoc decretum conciliare, derelicta mendicitate, admittat monachorum ex redditibus vivunt; Unde propterea stante introductione Religionum reformatarum, veram mendicitatem profitentium, inolevit distinctio, per antiquiores etiam tradita, inter Mendicantes per fictionem, seu privilegium, & illos per veritatem; Ista etenim distinctio antiquiori tempore, ac ante hujus decreti editionem, magis frequens erat, quoniam in eadem Religione diversimode vivebatur, quod scilicet in una provincia, vel regione, vel in aliquibus respectivè Conventibus vivebatur cum omnimoda mendicitate, in aliis vero fecus, quod diffensionem, ac scandalorum occasionem praebat, quasi quod illi, qui aliquos obtinebant redditus; Institutum violarent, & scandalose agerent.

Ut itaque hujusmodi, ac aliis inconvenientibus occurreret, istud prodiit decretum, per quod (exceptis duabus Religionibus reformatis ejusdem Ordinis, Minorum Observantium, scilicet, & Capuccinorum, quae primævum veram mendicitatis, ac paupertatis Institutum profitentur) generaliter alii utriusque sexus regulares redditu sunt capaces possidendi bona, & redditus in communi.

Et consequenter, ex vulgari axiomate, quod exceptio firmat regulam generalem in casibus non exceptis, statui potest propositio generica, ut omnis Religio, seu omne Institutum, vel Monasterium respectivè, praesatis duabus Religionibus exceptis, capacitatem habeat, atque sub genere mendicantium per fictionem, vel privilegium veniat.

Et quamvis aliae habeantur Religiones, quae veram mendicitatem profitantur, ut praesertim est Religio Clericorum regularium, ubi vulgò Theatini nuncupantur, ac etiam est Societas Jesu, in domibus tamen professis, non autem in Collegiis; Attamen est potius quamdam mendicitas impropria, in ordine ad non retentionem bonorum stabiliu, vel aequipollentium, ut ex eorum fructibus, vel redditibus vivatur, non autem circa illam mendicitatem de facto, quam profitentur Religiones in hoc decreto exceptae; Siquidem Theatini profitentur quidem arcam paupertatis, adeo ut, etiam officaria mendicitas eis ex Instituto interdicta sit, ut Divinae providentiae omnino committi vivant, sed non prohibentur obrinere legata, & haereditates, etiam bonorum stabiliu, vel aequipollentium, ad effectum vendendi, ut ex pretio vivant, & sic habendi saltem in sorte principali provisionem vicium per tempus notabile, quod dictis Religionibus incapacibus est prohibitum; Quinimò etiam ad effectum retinendi, incapacitas est potius voluntaria, juxta Constitutionum declarationem, (me occasionem praebent) factam in quodam Capitulo Generali in vim suarum facultatum. E

Quo vero ad Societatem Jesu, ea dupliciter differt ab aliis Religionibus. Primo nempe quoad personas eam profitentes. Et secundo quoad domos, in quibus vivunt, ideoque ad hujusmodi distinctiones est reflectendum, ne aliàs incidatur in aequivoca.

Prima distinctio personarum est, quod post expletum tempus probationis (quod in hac Societate est biennii,) & quo tempore durante, juxta omnium novitiorum statum universalem, secularium potius jure censentur, aliquibus tantum privilegiis exceptis, pro quibus tanquam personae Ecclesiasticae reputantur; Quamvis in hac societate emittantur etiam omnia Regularibus communia vota, paupertatis, castitatis, & obedientiae, unde propterea quoad omnes alios effectus, veri religiosi dicuntur; Attamen quia emittendum est quoque, ad aliquod tempus cum maturiori consilio, quartum votum, per quod verè, & proprie in hac societate intri dicitur perfectus, & irrevocabilis contractus reciprocos, hinc inde de obligatorius inter Religionem, & professorem, antea verò adesse dicitur contractus, quoad instar eorum, quae habemus in materia alienationis bonorum Ecclesiae obligant privatum contractum, non autem ipsam Ecclesiam ante beneplacitum Apostolicum. F Quod scilicet non potest quidem ipse religiosus exire a Religione, ac redire ad saeculum pro ejus libito; Bene tamen potest Religio eum ex aliquo motivo, cuius justificatio necessaria non est, eum dimittere, atque saeculo ad dictis primis votis absolutum restituere; Hinc proinde quodammodo habentur tamquam adhuc existentes in statu probationis, cum habilitatione retinendi dominium, & possessionem bonorum, ac etiam de novo in hoc statu acquirendi ex testamento, vel ab intestato; Quinimò retinendi be-

neficia simplicia, & pensiones; Ac etiam retinent facultatem testandi, seu aliàs disponendi de bonis suis, compatibiliter cum voto paupertatis iam emisso, ob usum, & administrationem dependentem ad voluntate superioris, cuius nutui subiecti in hoc vivunt; Idque nullam continet implicentiam ob auctoritatem, seu approbationem Pontificiam, cum incapacitas professorum tota pendat a jure humano, seu positivo, cui Papa sine dubio derogat, vel dispensat; Ac propterea in ipsa Societate, sive inter ipsos religiosos, isti potius dicuntur scholastici, non autem professi, quorum titulus congruit solum magis solemniter professis, cum dicto quarto voto. G

Postquam verò ista professio sequuta est, tunc contrahitur, circa paupertatem, quaedam omnimoda incapacitas, per quamdam speciem, vel assimilationem illius incapacitatis, quam contrahunt Minores Observantes, vel Capuccini, non quidem circa contractionem, ac retentionem, & administrationem pecuniarum jure simplicis administrationis, ac precarii usus ad nutum superiorum, eum id quod prohibitum est, Minoribus, & Capuccinis, non sit prohibitum professis hujus Societatis; Sed ad effectum, ut nil penitus retineant de bonis quae prius habebant, minuere retineant habilitatem illa assequendi ex persona, & jure proprio, sive sit ab intestato, sive ex testamento condito ante professionem, quod postea per mortem testatoris perfectionem recipiat, quoad dispositiones universales, vel particulares directas, aut ex eodem quoad obliquas, & fideicommissarias successiones; Et in summa, ut in iis quae saeculum, ac personam concernunt, habeatur omnino pro mortuo tamquam religiosus professus Religionis incapax etiam in communi; Et per consequens amittantur pensiones, atque vacant beneficia, ac etiam cesset omnis facultas testandi, vel disponendi, cum familiaribus effectibus ex vero, ac perfecto statu regulari resultantibus. H

Non tamen isti professi sunt incapaces obtinendi ex donatione, vel ex testamento, aliave dispositione, bona haereditaria, & legata, quae ex pietatis, vel benevolentiae, aut gratitudinis motivo, sicut ipsi iam religiosi professi, atque in hoc statu constitutis, ut directè totum acquiratur Religioni, vel domui professae in qua vivat; Cum ea tamen capacitate, quam ipsa domus professae habeat, acquirendi scilicet ad effectum vendendi, & erogandi pretium in quotidianos usus currentes, non autem perpetuò retinendi ad quoddam, ut infra. I

Et quamvis aliqui id negent in haereditatibus, admittant verò in legatis, ac donationibus, aliisque particularibus dispositionibus; Attamen haec distinctio nullam habere videtur probabile fundamentum, ut in meis rerum regularium annotationibus advertitur. L

Quo vero ad alteram distinctionis partem, super capacitate scilicet ipsius Societatis in universum, ejusque domorum respectivè; Quamvis per solam exceptionem praedictarum duarum Religionum, nempe Capuccinorum, ac Minorum Observantium, ista societates, absque dubio caderet sub regula generali per istud conciliare decretum constituta in omnibus aliis Religionibus; Attamen illi ejusdem Societatis professores, qui in eodem Concilio, cum tanto catholicae Religionis, ac Sedis Apostolicae profectu aderant, ex commissione totius Religionis, ejusque superiorum, huic capacitati renuntiavit, atque nolle dicta regulae generalis beneficio uti declaravit. M

Verum Concilium nullum facit actum acceptationis hujus renuntiationis, nilvè desuper statuit; Ideoque eatenus istius Religionis incapacitas viget, quatenus eam inducant propriae leges, & constitutiones, necnon Apostolica auctoritas earumdem legum, & constitutionum approbatae; Adhuc salva remanente illa potestate, quam eidem Religioni in Capitulo, vel in Congregatione generali, tam ipsae leges, quam eadem Apostolica auctoritas tribuunt, id declarandi, vel moderandi, ut temporem, & contingentiarum opportunitas exigeret. N

Cumque illa omnimoda incapacitas, cum vera, ac diurna officaria mendicitate, mereque elemosynali sustentatione, quam profitentur Minores Observantes, & Capuccini, hujus Religionis Instituto omnino incongrua sit, cum non possint adeo utrique spirituali, & temporali Reipublicae proficua, sacrarum, aliarumque literarum studia in hoc vitae genere, coli, summe profectum, ac durationem, tam discendo, quam alios docendo habere; Hinc proinde, cum summa prudentia, statuta est ejus domorum distinctio, cum diversitas, inter Collegia scilicet, & domos professas, ut istae incapaces reddituum, ac bonorum retentionis, ac jurium stabiliu, vel quae pro stabiliibus habentur, existant

tamquam de Religione verè, & propriè mendicanti, & incapaci etiam in communi; Illa verò capacitas sicut retentionis bonorum stabilium, aliorumque iurium æquipollentium etiam in redditu, comparabiliter tamen cum statu verè mendicantis ipsius Religionis, per quamdam speciem illius capacitatis, quam habent simplices professi trium vororum ut supra, ad usum scilicet, ac administrationem præcariam ad nutum superiorum, pro illis usibus, quibus cum incertis elemosynis, & cum ostiaria quaestuatione, ac vera mendicitate occurrere non possent. O

Quemadmodum etenim, etiam in Minoribus Observantibus, & Capuccinis, permittitur respectivè quædam capacitas pro sacrificiis, & infirmaria, & fabrica Ecclesiæ, vel Conventus, eo quia id respicit illos usus, quibus aliàs occurrere non potest. Ita dicendum est de hoc usu studiorum ad eam Ecclesiæ universali, totique Reipublicæ etiam temporali proficuo.

Omnisque in hoc difficultas cessat, ob subsequitas Apostolicas declarationes, vel concessiones post Constitutionem primævi instituti confirmatoriam, quæ dubitandi animum plerique dedit, atque quæstiones desuper excitavit apud eos, qui ante dictas declarationes, vel moderationes, scripserunt. Q

In Collegiis etenim non cadit illa dubitandi ratio, quæ cadit in Domibus professis, ut infra circa potestatem acceptandi hæreditates, & legata cum oneribus Missarum, anniversariorum; (quidquid aliqui dubitent, sed malè, & absque fundamento,) quoniam ista incapacitas in Domibus professis non stat principaliter, ac de per se, sed accessoriè, & consecutivè tamquam consequens necessarium, quod scilicet, dum ista Domus sunt incapaces retinendi bona stabilia in redditu, de consequenti deficit subiectum necessarium pro huiusmodi oneribus perperuis; Ista verò ratio cessat in Collegiis, ideòque nullum suppetit dubitandi fundamentum probabile.

Et quamvis ad sensum Regulæ, aut ad mentem S. P. fundatoris, sive ex Constitutionibus, huius Societatis institutum prohibeat acceptationes onerum perpetuarum Missarum, ac anniversariorum; Attamen id procedit circa illas acceptationes correspondentes, quæ fiant in forma contractus præcisè, & obligatorii, do, ut fiant, ut aliibi de hac specie acceptationis particulariter agitur. R. Adeò ut exinde sequatur violatio instituti, ut omnia spiritualia munia gratis ab eisdem Instituti professoribus impendantur; Nil autem prohibere videtur, ut benefactore ejus desiderium, seu voluntatem explicante, quod aliqua suffragia pro ejus anima applicarentur, id sequi non valeat, cum id contineat expressionem ejus, quod inest, dum etiam sine hac expressione, donatario istud gratitudinis onus incumbit S. Omniaque sacrificia, & alia spiritualia officia, quæ in dies sunt, seculis conventionali, ac præcisè obligatione, ex debito charitatis, & gratitudinis, benefactoribus potius applicari debent, dum etiam in adeò prohibita materia usuraria, damnatum non est, sed potius laudabile, ut mutuatarius, mutuatori aliquod gratitudinis officium impendat, quoties obligatoria pactio non accedat. T. Idemque in materia beneficiis, vel similibus spiritualibus, in qua simoniae labes cadat, cum totum consistat in pactione. V

Et nihilominus, in Collegiis, in quibus, ut supra, perpetuè retentionis capacitas viget, nil prohibet, etiam onera obligatoria acceptari, quorum tamen implementum, non ab ipsis professoribus, sed clericis secularibus fiat, adeò ut non sequatur violatio Instituti præstandi gratis illud spirituale munus, cum tunc in ea parte, executoris, vel debitoris vices, ipsium Collegium gerere dicatur.

Sicut enim nulla dignoscitur prohibitio acceptandi ex donatione, seu legato, sive ex contractu correspondente acquirendi bona stabilia gravata annuis censibus, vel canonibus, ac livellis, cum onere illa solvendi singulis annis, vel statutis temporibus eorum creditoribus; Ita non videtur quid prohibeat acceptate hæc onera, pro quorum implemento, singulis diebus, vel statutis temporibus congrua elemosyna aliis clericis secularibus, vel regularibus Missas celebrantibus tamquam species solutionis census, vel livelli præstetur, cum punctus verè consistat in eo, ut ipsorum professorum institutum non violetur, celebrandi scilicet Missas, aliaque divina in forma verè, ac præcisè stipendiaria.

Quatenus verò pertinet ad Domos professas; Ut in rerum regularium sede particulariter advertitur, X omnimoda incapacitas, ac summa paupertas, verèque mendicitatis Institutum percutit retentionem perpetuam, vel ad longum tempus, ne ita videtur certitudo ex fructibus, vel redditibus

sequatur, non autem percutit acquisitionem, ad effectum vendendi, ut pretium exinde redigendum, currentibus, & quotidianis usibus applicetur: Sive de legatis, ac particularibus elargitionibus agatur; Sive etiam de hæreditaribus (quidquid aliqui male, ac sine probabili fundamento dubitent, atque inter hæreditates, & legata distinguant;) In spiritualibus enim, sive in piis, & Ecclesiasticis dispositionibus, per quas Deo elargiri dicitur, subtilitates, ac distinctiones Juris civilis, inter hæreditates, & legata, sive inter universales, & particulares, vel directas, & obliquas dispositiones non dantur, sed sola veritas naturalis attenditur. Y. Ideoque nulla subest probabilis differentia ratio, cur donationes, & legata præmissis modo acceptari valeant, non autem hæreditates.

Argumentum verò à Minoribus Observantibus, & Capuccinis non intrat, Tum quia istorum incapacitas à Concilio præscripta est ex necessitate; Illa verò huius Societatis esse videtur potius voluntaria ut supra; Tum etiam quia si argumentum procederet, idem in legatis, & donationibus bonorum stabilium, vel æquipollentium, ac in hæreditaribus procedere deberet. Z

Id autem in hoc Instituto practicabile non est, sed ei omnino congruunt loculi, quos ipse D. N. Jesus Christus ad informandam Ecclesiam habere voluit, ob omnimodam diffinitam institutorum; Illud etenim Minorum, juxta ejus originem in earumdem rerum regularium annotationibus insinuatum, anachoriticam, & contemplativam vitam potius redolet. A. Ideòque Ecclesiarum, & domorum humilis, ac exiguus status congruit, humilisque, ac rudis est vestitus, modicum sumptum exigens; Ac etiam connaturalis est ille cibus, & potus, quem hororum ab eis cultorum olera, atque sitariorum ostiaria quaestuario fragmentorum tribuant, ut antiqui Anachorite in usu habebant.

Comparativè autem, istud institutum, compatibiliter cum paupertate, ac religiose humilitatis observantia, aliquam ampliorem sumptum exigit, vel majori subsidio indiget, quoniam licet vestitus, comparatione clericorum secularium, qui serico, ac pretiosis pannis licetè induuntur, sit rudis, & humilis, adhuc tamen est habitus clericorum, cum veste, pallio, ac pileo, & bireto, ac etiam cum tunica decentibus ultra alias vestes interiores, & calceamenta, ideòque aliquem majorem sumptum in pecunia exigit, neque ex ostiaria quaestuatione comparari valet; Prout etiam, licet comparatione secularium, victus valde sit moderatus, & parvus, adhuc tamen cum bene regulatum, ac uniformem esse necessitas cogit, cum de viris agatur saltem pro majori parte nobilibus qui sacrarum, aliarumque literarum studiis altissimis dediti sunt, atque vitæ activæ, ad proximorum salutem, & Catholicæ Religionis conservationem, & augmentum vacant, ideòque quodammodo impossibile est, ut diuturnum victum, irregularem, malèque compositum pati, vel sustinere possint, sed necessarij sunt loculi ad congruas provisiones.

Ac etiam quia nil fortè magis Religiones, in sui Instituti, ac disciplinae regularis observantia conservat, nisi omnium professorum coequalitas, ac sufficiens in victu, & vestitu, aliisque necessariis provisionibus; Nihilque institutum, ac disciplinam adeò labefactat, quam inæqualitas, ob quam verificetur Apostoli dictum, quod unus quidem equit; alius verò ebrius est; Igitur præcisè necessaria est opportuna provisio, quæ non nisi ex legatorum, ac hæreditatum, aliarumque similibus notabilium elargitionum pretio sortiri potest.

Potissimè, quia pro ejusdem vitæ activæ meliori exercitio, decentiorique Dei cultu, ac populorum allectione ad spiritualia officia, & exercitia, ad animarum salutem præordinata, magis decorum, seu minus depressum esse institutum in Ecclesiis, eorumque ornamentis, ac etiam in domibus; Ideòque argumentum à Minoribus, & Capuccinis, omnino extraneum est, ac improprium, ob tot rationis diversitates, ac proprietate, ut supra advertitur, ea quæ etiam in Minoribus conceduntur pro fabrica, & sacrificiis, & infirmaria, huic instituto generaliter, etiam pro sustentatione congruunt.

Unica itaque dubitandi ratio respectu domum professarum, cadit circa eas dispositiones, quæ Missarum, vel anniversariorum onus annum habeant, juxta casus particulares in dictis rerum regularium annotationibus recensitis. B. In quorum illo, quem adhuc pendet indecisum ibi innotuarum est, prodit resolutio pro incapacitate, quodque propterea Fabricæ facultates intrant, in ea rara bonorum, quæ oneribus perpetuis respondent; Verum in resolutionis obsequium, intellectus non de facili captivari potuit. Triplicem enim

rationem ista incapacitas onerum habere potest. Primò scilicet superius insinuatum, quod cum ad sit incapacitas retinendi fundos in perpetuum, vel ad longum tempus, de consequenti non est practicabile hoc onus perpetuum ex defectu subiecti. Secundò quia, ut etiam supra advertitur, id institutum advertebat, ut sacrificia Missarum, aliaque divina in forma stipendiaria ministrarentur. Et tertio quod ita paupertatis, ac veræ mendicitatis institutum destrueretur, ut occasione Minorum, circa dispositiones favore sacrificiæ alibi advertitur.

Nullum autem ex his subsistere videtur, quoties onus præcisè ipsimet societatis professoribus præcisè injunctum sit, per ipsos, & non per alios explicandum, & cum quo præsupposito fertur in dicta resolutione processum esse, (incertum tamen est, ex quo fundamento;) Siquidem quoad primum, quemadmodum nil prohibet acquirere bona, censibus, & livellis, aut canonibus, aliisque annuis præstationibus onerata, eaque gravata vendere pro eo minus, ita in præsentem, ut supra insinuatur; Ad secundum responsum est supra occasione Collegiorum; Et ad tertium latius respondetur in præfatis rerum regularium particularibus annotationibus D. quod scilicet punctus est in fine, seu effectu, cui prohibitio innixa est, ne hujusmodi onerum emolumenta, in ipsorum professorum sustentationem tendant, unde resulet illa victus, & vestitus certitudo, quæ verè mendicitati adversatur; Ad hujusmodi verò ambiguitates dirimendas, commendabile crederem, ut in vim ejus facultatum, ipsamet Societas in Capitulo, vel Congregatione generali, ista claris declararet, ut de meo consilio fecit altera Religio Clericorum Regularium, qui Theatini nuncupantur.

Ex dictis autem duabus Religionibus ab hoc decreto conciliari exceptuatis, illa Capuccinorum, adhuc rigorosam, primævum retinet institutum; Sed quoniam aliter Observantium, aliquidet cõperat ab eo deviare; Hinc propterea in eadem prodit reformatio super Instituti rigorosa observantia, quæ si non de jure, saltem de facto, quondam diversam Religionem constituere videtur, sub nuncupatione Reformatorum, ad differentiam Observantium, qui nuncupantur de familia. E. Dum in istis introducta fuerat reterio aliquorum stabilium, ac reddituum; Verum in Capitulo generali, celebrato de anno 1626. editæ fuerunt Constitutiones Apostolicæ autoritate confirmatæ, in Bullario etiam insertæ, per quas hujusmodi redditus dimissi fuerunt, unde propterea ex eorum aliquibus nonnulla beneficia Ecclesiastica tunc creata fuerunt, alii verò applicati fuerunt Fabricæ Sancti Petri.

Sed postmodum iidem per Apostolicum decretum habitati fuerunt ad exigendum eosdem redditus à sponte dantibus tantum, ab ipsa facultate exigendi ab invitis, à quibus eadem Fabrica exigit; Et consequenter saltem de facto aliqua dignosci videtur verè, ac rigorosè mendicitatis relaxatio, cum ex primævo Instituto, quod Capuccini, & Observantes reformati profitentur, non solum ad sit incapacitas hæreditatum, & legatorum, aliarumque dispositionum ad effectum retinendi, sed etiam ad effectum acquirendi, ut bona vendantur, atque pretium, in victum, & vestitum, aliaque necessaria erogaetur, cum ita cessaret, vel relaxaretur Institutum, quod est vivendi in dies, ex vera, & ostiaria mendicitate, adeò ut nihil proprium possideatur, dum etiam domus, in quibus vivunt, eorumque hortus, & officinæ dominio Ecclesiæ universalis, vel Sedis Apostolicæ esse dicuntur, ipse autem Religiosus, precarium usum tantum habent. F

Procedit autem ista omnimoda incapacitas super iis, quæ ipsorum religiosorum sustentationem concernunt, cui per dictam vetam, & ostiariam mendicitatem consultum esse potest, elemosynaliter vivendo; Non autem in iis, quibus per hanc viam occurrere non potest, sed necessarius est usus pecuniarum, etiam in aliqua notabili quantitate; Utpote pro nova constructione, sive pro refectione, & congruo ornamento Ecclesiarum, & Conventuum, vel hortorum, aliarumque officinarum; Necnon pro sacra suppellectili sacrificiæ, vel pro infirmaria, & libraria &c. Quoties tamen sincerè id sequatur, adeò ut non sit color quaestus, ut regulæ fraus fiat, quia nempè, sub pallio sacrificiæ, vel Ecclesiæ, emolumenta convertantur in provisiones victualium pro ipsorum religiosorum sustentatione, super qua totus est punctus, ut scilicet, ista ex vera, & ostiaria mendicitate esse debeat, per quam dictis aliis usibus consuli non potest. G

Altera est hujus decreti pars, ut in Monasteriis, vel Conventibus capacibus in communi non addit major numerus religiosorum quam redditus ferant; Super hoc autem, in Monasteriis monialium, generaliter provisum est, cum præ-

fnitione certi numeri, qui consulta Sac. Congregatione Episcoporum, & Regularium, augeti, vel respectivè reduci solet, prout reddituum excrecentia, vel decrecentia suadeat, neque ultra numerum moniales admittuntur, nisi soluta dote duplicata, ut ita supranumerariæ moniales Monasterio onerosæ non sint. H

In Monasteriis autem, vel Conventibus virorum, quoties singulari jure regantur, eo modo quo faciunt Monasteria monialium, iuxta praxim aliquorum partium, ultra montes, ut supra. I. Et tunc idem dicendum venit, ut si non præcisè, saltem moraliter, certus numerus, juxta capacitatem præscribi debeat ad istius decreti formam; Quamvis fortè praxis in oppositum se habeat, quod scilicet adesse solet longè minor numerus, quam vires exigant, eo quia Abbatibus illorum Monasteriorum, ad redditum, & locupletationem Abbatum, seu Commendatariorum conferri solet. L

Ubi verò, juxta usum inconcussum Italiae, ac majoris partis Orbis Catholici, & præsertim Religionum Mendicantium ad quarum instar, etiam Religiones Monachales, laudabiliter quoque se regunt, regimen sit per viam Reipublicæ, seu universitatis, tamquam per communionem omnium Monasteriorum, vel Conventuum, constituentium unum corpus, seu unam universitatem, sub Generali, vel respectivè provinciali Rectore. M. Et tunc certa, & determinata regula desuper cadere non videtur, adeò ut istud decretum, consilium potius redoleat, quoniam singularis annis, vel triennis, aliisve statutis temporibus, in quibus comitia celebrantur, pro diversis Religionum legibus, vel stylis, varia esse solet assignatio religiosorum, in qualibet domo, juxta temporum contingentias, habita ratione, non solum reddituum certorum, sed etiam incertorum ex quaestuatione, ubi ea in usu sit, aliisve elemosynis, ac emolumentis incertis.

Ac etiam quia (ut in rerum regularium adnotationibus advertitur) N. in hujusmodi Religionibus, adeò præcisè ut gere non videtur illa prohibitio, quæ de jure viget inter singularia, & independentia Monasteria, ut bona, vel redditus unius, alteri non applicentur, cum quandoque expediat pro bono publico Religionis, in aliquo Conventu, ad tempus, habere majorem numerum religiosorum, ultra solitum, atque ultra vires, subveniendum cum collectis, vel cum alio peculio totius Religionis, vel provincie. O. Atque præsertim ego in praxi vidi in Civitate Salerni in primis annis meorum studiorum, quod cum in quodam Conventu conspicuæ Religionis, grave scandalum contingeret, idcirco prudentissimè superiores, ibi introduxerunt novitium, atque collocarunt graviore, magisque probatos, & exemplares religiosos, continuo se exercentes in concionibus, aliisque spiritualibus exercitiis, vel piis operibus, cum maxima exemplaritate, adeò ut breve tempus, illa sinistra opinio penitus abolita fuerit, supplendo aliunde pro illis sumptibus, quos Conventus vires ferre non poterant, dum in hujusmodi Religionibus, quæ ita sociativo jure per modum Reipublicæ reguntur cum proficua obedientiarum mutatione religiosorum deloco ad locum, ista commutatio (juxta causam accedente,) dithnitorio præsertim generali, vel provinciali, universam Religionem, vel respectivè provinciam in comitiis representant, prohibita non videatur, quamvis regulariter singularum Conventuum, domorum redditus, ac vires attendantur, ut moderna praxis docuit in reformatione, ac respectivè suppressione parvorum Conventuum, in quibus ad minus sex religiosi sustentari non possent facta per Innocentium X.

Tertia hujus decreti pars est, ut nova Monasteria, vel novi Conventus fundari non possint sine consensu Dioecesani; Istud autem decretum aliquibus occasione dedit opinandi, quod per illud correctæ esset dispositio antiquiorum canonum prohibentium novas fundaciones, præsertim Mendicantium, absque beneplacito Apostolico, quasi quod ita solus consensus Ordinarii sufficeret; Contrarium autem verius, magisque receptum est, statibus præsertim modernis Constitutionibus Apostolicis Gregorii XV. Urbani VIII. & Innocentii X. ut copulativè requirantur consensus Apostolicus explicari solitus per organum S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, ac etiam ille Dioecesani, necnon Parochi, & clerici, ac populi, atque etiam pro qualitate locorum, & Religionum respectivè consensus aliorum regularium existentium in eodem loco intra certum annarum spatium, juxta singularum regionum diversæ privilegia, sive intra ambitum quatuor milliarum respectu mendicantium per veritatem, neque licentia Apostolica concedi solet, nisi ad præscriptum dictarum Constitutionum, duodecim ad minus reli-

giorum numerus sustentari valeat, ut in rerum regularium adnotationibus magis distincte novarum fundationum requisita recententur P. Magis autem exacte, ac rigorose per dictam Sac. Congregationem proceditur in novis fundationibus Monasteriorum monialium, ne alias circa vitam communem, ac sufficientem sustentationem resultent illa inconvenientia, quae tolerare oportet in Monasteriis antiquis, abque congrua dote fundatis, ideoque congrua dos, vel provisiu rigorose requiritur.

- a tit. de jurisd. disc. 29. & de Regular. disc. 19.
b tit. de regular. disc. 63. & de regal. disc. 57.
c tit. de praem. disc. 24. & d. disc. 19. de regular.
d de distinctione Mendicantium. d. disc. 57. de regal.
e ita disponitur in eorum Constitutionibus, atque in eorum modernis declarationibus ex meo consilio sequitur, & insinuat sub tit. de fideic. disc. 46.
f sub tit. de alien. & contract. disc. 1.
g de his sub tit. de regul. disc. 62. & 63. & sub tit. de testam. disc. 36. apud Bich. 52. & dec. 101. par. 10. rec.
h dicto disc. 63. de regular. & disc. 36. de testam.
i eod. disc. 63. l. eod. disc. 63. m. eod. disc. 63.
n eod. disc. 63. & apud Burat. dec. 245.
o eod. disc. 63. de Regularib. lat. & ex professo Fagn. in c. in presentia, ad probat. p. eod. tit. de regular. disc. 35.
q dicta dec. 101. par. 10. rec. & dicta dec. 245. Burat. & dicto disc. 63. de regul. r. tit. de donation. disc. 24.
f tit. de Regal. disc. 1. r. sub tit. de usur. pluries.
u tit. de benef. disc. 36. x. dicto tit. de regular. disc. 63.
y tit. de fideicom. disc. 108. & tit. de testam. disc. 13. cum plur. seqq.
z Delegato particulari in Capuccinis sub tit. de fideicom. d. disc. 108.
a tit. de regul. disc. 7. & tit. de praem. disc. 11. & alibi.
b d. disc. 63. de regular. c. sub dicto tit. de regul. disc. 35.
d dicto disc. 63. de regular.
e eod. tit. de regularib. disc. 1. & in aliis pluries.
f dicta disc. 35. de regular. g eod. disc. 35. de regular.
h sub tit. de dote. disc. 167. ubi de dotibus monialium.
i sub tit. de jurisd. disc. 26. & sub tit. de regular. disc. 19.
j habetur sub tit. de locat. & conduct. disc. 25. ubi de distinctione mensurarum Abbatis Commendatarii, & Monasterii, & alibi.
m tit. de regular. disc. 1. cum plurib. seqq. & per tot.
n ibidem proximi.
o Adversus praesertim dicto tit. de regular. disc. 32.
p eod. tit. de Regular. d. disc. 32.

Ad sessionem 25. de Regular. cap. 4. & 5. S U M M A R I U M.

- 1 Religiosi debent servare clausuram, & vivere in claustris.
2 Dari solet religiosi licentia vivendi extra claustra.
3 Et tunc subjacent Ordinaria.
4 Religioso decedenti extra claustra, succedit Camera Apostolica, quod declaratur.
5 De restitutione, & conservatione clausurae monialium commissa Ordinaria.
6 Quod etiam ad Ordinarium spectet dare licentiam pro accessu ad Monasteria.
7 & 8 Assignantur rationes.
9 Quare exemptio non suffragetur in concernentibus curam.
10 Quod expediat etiam in hoc adhibere brachium seculare tanquam personae potentis.
11 Unio, seu bona lex utriusque potestatis opportuna est pro bona regimine.
12 De jurisdictione Ordinarii cum Religionibus accedentibus ad Monasteria monialium.
13 An hoc iurisdictioni impediatur per Nuntium Apostolicum Commissarium generale exemptorum.
14 An Magistratus, vel deputati seculares jus habeant in custodia clausurae & monialium.
15 De introductione puellarum in clausuram grati & educationis, vel alia causa.
16 De aliis ad materiam clausurae.

D I S C. XXXVI.

Religiosorum utriusque sexus vita praescribitur sub clausura, ut ita tollantur abusus, qui prius irreperant, praesertim in religiosis viris, qui morae secularium, Principum,

& Magnatum, vel Praelatorum, aulico servitio mancipati vivebant, seu alias extra claustra morabantur; Id autem hodie raras producit forenses quaestiones, cum ad hujus decreti normam, atque per singularum Religionum Constitutiones, ac provisiones, Sac. Congregationis Regularium etiam in viris, illa clausura quae eis proportionata est, inconcusse servetur, adeo ut viventes extra claustra, severe puniantur, rarique sint casus, in quibus ex aliqua urgenti, & justa causa per Sanctissimum, previa consultatione Sacrae Congregationis, aliquibus religiosis, concedatur licentia vivendi extra claustra, habitu retento, vel etiam quandoque in habitu clerici secularis, regulari tamen statu fitimo remanente A; Ubi vero extra claustra vivant, Episcopo, seu Ordinario loci subjiciuntur, ut infra in hac eadem sessionem c. 14.

Necnon ex alias insinuata Constitutione Gregor. XIII. religio extra claustra viventi, non succedit Monasterium, vel Religio, ut de jure succedere debet, potius ex ratione occupationis peculii succedere, quam jure successorio, sed succedit Camera Apostolica; Quod tamen intelligendum venit in iis bonis, quae ab eo quaesita sint, seu alias obvenierint, dum extra claustra viveret; Secus autem in iis, quae priusquam ad claustrum exiret, Monasterio, vel Religioni jam quaesita erant, cum factum culpofum religiosi non debeat Religioni, vel Monasterio praesudicare, illique jus quaesitum tollere. B

Majores autem quaestiones, quae in ista Sacra Congregatione Concilii, vel in altera Episcoporum, & Regularium, & quandoque etiam in Rota, sive in partibus, cotam Legatis, vel Nuntiis Apostolicis haberi solent, percutiunt secundum decretum, super restitutione, & conservatione clausurae monialium in Monasteriis exemptis, quae sub regularium, vel aliorum inferiorum Praelatorum regimine, ac jurisdictione sint, qualis scilicet iurisdictione delegata competat Dioecesano, seu Ordinario loci, exemptivis privilegiis non obstantibus; circa materialem Monasterii visitationem, quae Dioecesano competit, ad effectum recognoscendi clausuram, an bene custodita sit, cum hoc jus hodie sit extra quaestionem, quamvis alter Apostolicus Visitator, vel superior adfit, ut in rerum regularium adnotationibus, ac etiam in materiis jurisdictionalibus plenius, magisque distincte advertitur. C

Et magis super custodia continua clausurae formalis, pro accessu scilicet secularium ad Monasteria monialium, tam pro alloquutione cum eis, etiam per crates extra clausuram, quam etiam pro ingressu in clausuram medicorum, chirurgorum, & artificum; pro illis operibus, quae necessaria sint, ad quem scilicet in Monasteriis exemptis sub jurisdictione, ac administratione regularium, aut alterius inferioris Praelati pertineat licentias concedere; Atque licet pro locorum, vel ditionum diversitate, de facto diversa esse solet praxis, adeo ut omnino certa regula generalis, quibuscumque Monasteriis, ac Religionibus applicabilis, non de facto statui valeat; Regulariter tamen, ubi diversa consuetudo limitationem non suadeat juxta declarationes Sacrae Congregationis, cum quibus hodie procedi solet, hujusmodi licentia concedi debent per Episcopum, seu Ordinarium, cui clausurae custodia commissa est conjunctim cum Praelato Regulari, si ex consuetudine licentiam solius Ordinarii non sufficiat.

Idque probabili non caret ratione quoniam accessus ad Monasteria, etiam pro alloquutione cum monialibus extra clausuram, concernit ejusdem clausurae custodiam, dum per hujusmodi frequentes alloquutiones contrahuntur illi amores, ex quibus clausurae violatio resultat, quae ita per eandem alloquutiones praordinatur, ideoque intrat juris regula, quod concessio sine, concessa censetur illa omnia media, sine quibus ille finis obtineri non potest. D

Alia etiam convincenti ratione accedente, quod clausurae custodia, non consistit solum in ea jurisdictione, quae habetur, ac exerceri valeat in ipso Monasterio, ejusque ambitu, sed consistit in reprimendo cum poenalibus, & rigorosis edictis, populum, & clerum secularem, ne ad Monasteria accedant, seu alias cum monialibus correspondentiam habeant cum epistolis familiaribus, vel eum fiduciariis missis, ac nunciis, seu cum muneribus, quoniam frequenter contingit, quod prohibito etiam accessu personae, non exinde malo occurrat; Ac propterea rationabiliter, ita statutum est, ut etiam in Monasteriis exemptis sub regimine, ac jurisdictione inferioris Praelati, Ordinariorum loci, qui habet jurisdictionem territorialem in universum, atque coercere potest clerum, & populum secularem, sciat quinam ad Monasteria

storia accedant, atque in eis converferentur, etiam extra clausuram, multo vero magis respectu eorum, qui clausuram ingredi debeant. E

Unde propterea adaptari videntur ea, quae pluries insinuat sunt super exemptivorum privilegiorum moderatione prudentissime ab hoc Sacro Concilio, ac recentioribus Constitutionibus Apostolicis post ejus publicationem editis praesertim Pii V. Gregorii XIII. & Gregorii XV. super jurisdictione Ordinatio loci delegata etiam in Ecclesiis, & personis regularium, aliorumque exemptorum in concernentibus curam animarum, & administrationem sacramentorum cum clero, & populo secolari, quoniam iurisdictione in effectu non percutit ipsas Ecclesias, vel personas exemptas de per se consideratas, sed percutit ipsum clerum, & populum Ordinario commissum; Ideoque istius respectu nimium opportunus, quinimodo necessarius est iste saltem cumulativus interventus Ordinarii loci Praelato inferiori. F

Quinimo neque iste sufficere solet, quoniam in illis Principatibus, vel ditionibus, in quibus non permittitur Episcopis liber usus gladii temporalis, ac familiae armatae cum laicis, eos carcerando, sive in bonis, vel in persona puniendo, ob accessum ad Monasteria monialium, vel ob aliam edictorum contraventionem, unde propterea conceditur solum usus gladii spiritualis cum censuris, qui a male morigeratis, atque cum depravata intentione affectantibus amicitiam monialium, non timetur, cum ipse actus de sui natura praesertat contemptum timoris Dei; Hinc proinde (ut egomet expertus sum) melior medicina esse foret implorare auctoritatem Magistratum secularium, non tamquam Judices competentes, sed tamquam personas potentes, ut cum poenis personalibus, vel pecuniariis, quae ob depravatos mores de facto magis timentur, ita cumulativae, atque ad eundem finem laici coercerentur; Non ut quidem ipsis aliqua iurisdictione, vel participatio concedenda sit in hoc spirituali regimine Monasteriorum monialium, sed (ut dictum est) tamquam pro speciem assistentiae, ac impartitionis brachii potentis, ut cum poenis temporalibus coercerentur illi, qui cum spiritualibus poenis non possunt, ut etiam habemus receptum in materia recursuum juxta dec. 36. Achill. de appell. cum distinctione, de qua apud Bich. dec. 282. n. 5. & sub tit. de judic. in materia recursuum.

Ideoque cum in mea patria ob Episcopi praedecessoris nimium benignam naturam, quae quadam ineptia speciem rodere videbatur, aliquam licentiam sibi assumptis laici frequentandi Monasteria monialium, Ego electus Vicarius Capitularis, optimam expertus fui hanc medicinam, eurando, ut eodem tempore, quo rigorosa edicta publica vi sub comminatione censurarum, per Magistratum secularem alia rigorosa edicta cum comminatione poenarum temporaria promitterentur pro executione, ab observantia Regiae Pragm. prima de Monialibus.

Hinc proinde, tam ista occasione, quam alias frequenter expertus sum, quod bono subditorum regimini, ac iustitiae administrationi, nimium opportuna, & proficua est utriusque potestatis spiritualis, & temporalis bona correspondentia, & unio, quodque est converso, perniciosus est ille indifferens zelus, seu illa insulsa zelotypia, cum qua utriusque fori Magistratus vivere solent; Id etenim subditis, male vivendi licentiam tribuere solet, magnaue producit inconvenientia, dum iidem subditi, ut male vivendi licentiam habeant, scilicet, & contravarias jurisdictionales excitare student, ut ita, ad aequali protectionem contra proprium superiorem recursum habeant; Non quod una potestas sibi praesudicare debeat, atque dare alteri, id quod de jure, vel de more regionis non competat, dum ipsi summe Evangelium praecipit, ut dari debeat, quae sunt Caesaris, Caesaris, & quae sunt Dei, Deo, sed ut ita, ex duobus gladiis concordibus, uno alterum juxta opportunitatem confovent, eisque ad unum eundemque finem tendentibus Reipublicae quies, rectaque iustitiae administratio resultet; Malum vero in eo consistit, quod utramque potestatem respective representantes, ac exercentes, dictum bonum non quaerunt, neque curant finem, sed alterum proprium, turpis lucri, & extorsionum.

Ex eisdem rationibus, de quibus supra, tam per hoc Sac. Concilium, quam etiam clarius, ac uberius per Apostolicas Constitutiones, illam praesertim Gregorii XV. iurisdictione conceditur Ordinariis locorum coercendi, ac puniendi regulares exemptos accedentes ad Monasteria monialium, etiam gratia simplicis alloquutionis, seu alias contravenientes edictis eundem finem percutientibus; Cumque ob affectatas glossas, seu interpretationes, quas scriptores Mo-

rales propriam causam principaliter agentes, Concilii decretis, & Apostolicis Constitutionibus tradiderunt, controversae in dies oriententur, hinc ista Sacra Congregatio Concilii per viam decreti generalis, seu circularis omnem quaestionem in hoc proposito substat.

Atque praetendente Nuntio Neapolis, quod Archiepiscopus post editionem hujus decreti, quod ipso instante prodit, quamvis generaliter ad omnes extensum esset, non potuisset carcere quemdam regularem ob accessum ad Monasterium monialium, ex eo quod ipse esset in Regno generalis commissarius regularium, & exemptorum; Re delata ad hanc eandem Sac. Congregationem, per istam prodit resolutio Archiepiscopo favorabilis, eo quia dicta Nuntii potestas non inducit privativam ad Ordinarios locorum in iis casibus, in quibus cum regularibus, ac exemptis ipsi jurisdictionem habeant, cum pariter ipsi Ordinarii sint commissarii, ac delegati Apostolici. G

In hoc item proposito clausurae monialium (ut alibi in meis adnotationibus insinuat) tam ubi de exemptis, quam de non exemptis Monasteriis agatur, quaestiones esse solent inter Ordinarios locorum, & Magistratus seculares Communitatum, vel alios hoc jus habere praetendentes, ut scilicet Ordinarius ingredi non possit clausuram, sive alius ingrediendi licentiam concedere, absque illorum participatione, ac interventu; Quoties etenim id non proveniat a lege, quae in limine fundationis legitime de consensu, Papae, vel Ordinarii adjecta sit, sive quod ob immemorabilem bene probatam, illa allegari valeant, verius est, ac certius per istam, vel per alteram Episcoporum, & Regularium Congregationem declaratum, ut id in ratione auctoritativa, & jurisdictionali contra Ordinarium invivum praetendi non valeat; Bene tamen sit prudens consilium eorumdem Ordinariorum, ut istam consuetudinem, ubi vigeat, servent, imo, ubi non vigeat, introducant, cum ita magis eorum indemnitati, in casu quo sequenda, & inconvenientia resultent, consilium remaneat. H

Super aliis autem, quae in hoc decreto disponuntur, circa egressum monialium a clausura, vel introductionem secularium in eandem, & praesertim puellarum gratia educationis, rarum est in foro agere, cum postea per plures provisiones istius, vel alterius S. Congregationis Episcoporum, & regularium, aut per Constitutiones Apostolicas, satis provivum sit, dum Ordinarii interdita fuit in magna parte illa potestas, quam alii ipsi habebant, neque licentia introductionis puellarum, gratia educationis, vel aliarum mulierum aliis quam ratione suscepcionis habitus, & monachali per eos conceditur, sed id pertinet ad Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium, praeterea ubi urgens necessitas, quae dilationem non patitur, quandoque alias suadet.

Circa vero introductionem puellarum in clausuram, seu aliquem egressum monialium ab ipsa, & super incursum censurarum, aliarumque poenarum, rarum est in foro contentioso agere, cum potius ad professores fori interni de his agere pertineat, ideoque viro forensi parum congrua videntur; Porrius, quia consueti collectores in his nimium se distendant, ideoque apud eos opportunum videri potest.

- a enunciat casus sub tit. de Regul. disc. 43.
b Rot. dec. 121. n. 17. & seqq. par. 7. rec.
c sub tit. de jurisd. disc. 26.
d eod. tit. de jurisd. disc. 18. & eodem tit. in supplemento in Sublaec.
e eodem disc. 18. de jurisd. & in supplemento.
f d. disc. 18. & 26. cum seq. & in supplemento, eod. tit. de jurisd.
g tit. in Miscell. Ecclesiast. disc. 16. cum proximis, ibi cumque in casu, de quo d. disc. 16. S. Cong. Conc. declarasset, quod Regulares etiam contravenientes peccarent mortaliter, Aliqui vero morales cum eorum sublimitatibus, ac idealibus argumentis praetenderent id non subsistere, habita super hoc particulari dispositione in eadem Sac. Congregatione Concilii sub die prima Octobris 1672. hac opinio damnata fuit, ac repudata cetera.
h adversus eod. tit. de jurisd. disc. 27. & alibi.

Adfessionem 25. de Regular. cap. 6. & 7.

S U M M A R I U M.

- 1 De iure communi, quando electio debeat esse secreta.
- 2 Quod non debet esse talis electio Pralatorum Regularium.
- 3 Idinnovatum est per Concilium quod dat hanc formam præcisam.
- 4 De ratione ob quam in Regularibus ita statutum est.
- 5 Quando in Curia audiuntur quæstiones electionum.
- 6 Quomodo ista quæstiones decidi debeant.
- 7 An jus eligendi acquiri possit per aliquam partem Religionis.
- 8 De electione turnaria inter nationes.
- 9 Electiones invalida, quando sanentur, vel confirmantur.
- 10 Eadem forma procedit in electione Abbatissæ, & quomodo.
- 11 In ista electione Abbatissæ requiruntur due partes votorum.
- 12 Quid agendum, ubi vota non concludantur.
- 13 Datur praxis, & quid facere debeat superior.
- 14 Superior non potest ingredi clausuram ob electionem.
- 15 An Ordinaris assistat electioni Abbatissæ & Monasterii exempti.
- 16 De aetate quam debet habere Abbatissæ.
- 17 Electa ante aetatem potest denuo eligi.
- 18 Non virgines, non possunt eligi in Abbatissam.
- 19 Prælatura in Regularibus utriusque sexus est solum triennialis.
- 20 In aliquibus partibus Abbatissæ est perpetua.
- 21 De Monasterio Turris speculorum, eisque Prælata, & de similibus institutis.

D I S C. XXXVII.

Super electione Superiorum, seu Prælatorum regularium, per istud decretum inducitur id, quod de iure communi dispositum non erat, quoniam ut advertitur pluries occasione deputationis Vicarii capitularis fede vacante, ac etiam occasione provisionis canonicatum, aliorumque beneficiorum, quorum collatio pertinet ad Capitula, ratione simultaneæ de iure competentis, aut ex privilegio, vel consuetudine, forma electionis per scrutinium secretum in iure communi præscripta, servanda solum est, quando agitur de electione Episcopi, vel alterius Prælati Ecclesiæ viduatæ, adeo ut agatur de formali electione ad prælaturam perpetuam in titulum, non autem in aliis actibus. A

Id autem congruere non videtur huiusmodi electionibus Superiorum regularium tam Generalium, & Provincialium quam etiam hæc munera localium, cum per frequentiori usu, infra certum determinatum tempus durent, atque non inferant dignitatem, quæ imprimat characterem, seu immuret statum personæ, illumque in diverso hierarchico ordine constituat, ut præsertim est Episcopatus, vel Archiepiscopatus, multo verò magis Pontificatus, cum his casibus per electum contrahi dicatur formale sponfalium, seu matrimonium cum Ecclesiâ viduata, quod non sequitur in his prælaturis regularibus, quæ non immutato statu personæ, officium potius redolent, absque impressione alicujus indelebilis characteris, ac propterea dicta forma, quæ per sacros canones inducta est, ex eorum canonum dispositione necessaria non erat. B

Hodie verò ex hoc decreto, aded dicta forma necessaria est, ut eam servare oporteat cum majori rigore, quam in dictis formalibus prælaturis requiratur, cum in eis prohibita non sint aliæ species per acclamationem, vel per inspirationem, seu etiam per compromissum, præterquam in Summi Pontificis electione, in qua modernæ Constitutiones pariter unicam, ac præcisam formam præscripserunt, ut in relatione Curæ, disc. 3. & tamen per hoc decretum istæ aliæ species sunt prohibita.

Rationabiliter autem, summaque cum prudentia per istud conciliare decretum, ita statutum fuit, ad inducendam majorem electionis libertatem, quæ in aliis speciebus, quamvis à iure probatis, adesse non debet, præsertim in regularibus. Ex ea differentia ratione inter ipsos, & alios electores, quoniam isti nullum habent adstantem superiorem, qui expressam, vel interpretativam vim eis inferat, sed omnes, qui in comitiis interveniunt, coæquale jus habent, ut præsertim contingit in Capitulis cathedralium,

in quibus jus competat eligendi Episcopum, ut docet praxis aliquarum Ecclesiarum Germaniæ, ad quas hodie singulariter hoc jus eligendi, quod antiquitus erat pœnè generale, restrictum fuit C; Siquidem, ubi (ex. gr.) agitur de electione superioris provincialis, seu localis adesse solet præsentia superioris Generalis, vel alterius per eum deputati, cui Præsidentis nomen congruit, cum aliqua superioritate, adeo ut pro frequentiori contingencia (ut quotidiana praxis docet) quamvis etiam ista forma conciliaris per vota secreta exactè servetur, adhuc tamen quædam species violentiæ adesse videtur, ut eligatur ille, quem Generalis velit, & sic respectivè in electionibus localibus in illis Religionibus, in quibus in usu sit præsentia eiusdem Generalis, vel Provincialis, seu deputati ab uno eorum.

Et quamvis ista ratio congruere non videatur comitiis generalibus, in quibus nullus inter ipsos regulares de iure adesse videtur superior, sed omnes vocales coæquale jus habent; Adhuc tamen, saltem de facto, idem verificari videtur; Vel ob prioris dignitatis reliquias, quæ remanent in immediato prædecessore Generali, cui Provinciales, & alique diffinitores, ex motivo gratitudinis, tamquam ab eo promoti, publicè contradicere non audent; Vel ratione præsentia Cardinalis Protectoris ordinis, seu alterius Præsidentis in majori statu, vel prælatura constituti, ac propterea ista forma est unica, & præcisâ, & non sufficienti aliæ, quamvis alias canonica, ut potè per sacros canones reprobatæ.

In electionibus præsertim Provincialium, occasione confirmationis per Generale concedendæ, nimium frequentes, pœnèque quotidianæ audiuntur quæstiones in Curia, adeo ut adsint fortè Curiales, qui cum his negotiis regularium tantum vivant, tam occasione disputationum, quæ haberi solent coram Generali super electionis confirmatione concedenda, vel deneganda, quam etiam in S. Congregatione Regularium, quoties determinationi Generalis Partes non acquiescant.

In hac verò materia, certa juris theoretica, seu juris regula, cuicumque casui applicabilis, statui non potest, cum revera sint quæstiones, potius facti, ex singularum casuum circumstantiis pro diversis Constitutionibus Religionum, vel stylis decidendæ, ut in regularium rerum particularibus adnotationibus advertitur. D

Ibiq; etiam habetur, an ex consuetudine, seu aliâ induci valeat, ut activa electio Generalis, aliorumque superiorum, non ad universam Religionem, vel respectivè provinciam, ut regulariter spectare debet, sed ad aliquam partem, vel ad aliquas provincias pertineat. E

Ac etiam circa alternatam, seu turnariam electionem passivam, inter provincias, vel nationes, aut alia personarum genera, quoniam licet de iure communi id cautum non sit, attamen in perisicis Religionibus, non damnabiliter, introductum est, ut ita quædam æqualitas servetur inter omnes provincias, vel nationes; Nulla tamen desuper certa regula statui potest, cum ex singularum Religionum legibus, vel stylis totum pendeat. F

Quia verò electionum nullitates, non ex machinatione, seu malicia oriri solent, quia nempe ex quadam religiosa simplicitate, non callendo juris apices, aliquæ non serventur formæ de iure servandæ; Electio autem, tam ratione personæ electæ emerita, quam etiam ratione sinceritatis actus; commendabilis potius censenda sit; Hinc proinde S. Congregatio, inhærendo Sedis Apostolicæ, antiquo, ac moderno continuato stylo, confirmandi electiones, quamvis de stricto iure invalidas, per viam sanationis, aut per viam novæ deputationis ex integro eisdem personæ electæ, idem facere solet; Quod etiam aliquarum Religionum Generales, qui hanc habent facultatem, quandoque præstant, cum huiusmodi controversarum species cum prudentialibus regulis potius, quam per rigorosis juris apices, decidi soleant, ac debeant. G

Eadem forma ab hoc decreto inducta, electionis per vota secreta, utriusque sexus regularibus communis est, ideoque procedit etiam in electionibus, quæ de Abbatissâ, seu Priorissâ, aliavè Prælata in Monasteriis monialium sunt; Cum duplici tamen differentia; Primò nempe, quod in istis non est de facili practicabilis forma scrutini per schedulas, ut practicatur in viris, ratione illiteraturæ, quæ in monialibus, ut plurimum viget, unde propterea vota singulariter, ac secreto proferuntur coram Episcopo, vel altero Prælato, qui ea recipere solet.

Et secundo quod in viris, quando leges particulares Religionis aliter non disponant, innovata non est dispositio iuris communis, ut major pars concludi dicatur ab excessu

medietatis vocum, habita ratione, seu comparatione omnium votorum, quæ de iure legitima sint, & computari debeant, quamvis excessus esset in modico, unius, vel etiam dimidii voti, juxta terminos generales juris; Secus autem est in electionibus faciendis per moniales, in quibus per provisiones Concilio posterioris statutum est, ut duæ ex tribus partibus necessariæ sint ad electionem concludendam. H

Ubi verò ita electio concludi non valeat, tunc per decreta Sacræ Congregationis injungitur Ordinario, vel alteri Prælato, ad quem pertinet, ut pluries scrutinia repetere curet, prævis illis monitionibus, ac diligentius, quæ citrà violationem libertatis adhiberi possunt, atque ubi non concordent, ipse Abbatissam deputer; I Ut ego practicavi in ipsomet initio, quo electus fui Vicarius capitularis in patria, quod cum fieri deberet electio Abbatissæ in Monasterio, in quo tres habebam germanas forores moniales inter se divisas, cum duæ uni, & una alteri adhererent, adeoque vota scissa essent, atque exactè diligentia cum reiteratione quatuor, vel quinque scrutiniorum, omnino inutiles essent, adeo ut neque unum votum alterari poterit; Ego deputavi in Abbatissam eam, quam reverè major pars eligebat, adeo ut ad limites juris communis illa verè electa esset; Atque ita videtur, quod Prælatus se gerere debeat in isto casu imitando, servando dispositionem juris, ac deputando illam personam, quam confert à majori parte volitam esse, non autem pro eis libito, quoniam quamvis licitum sit, non tamen est honestum.

Non potest autem Episcopus, vel alter superior, ob istam electionem faciendam, ingredi clausuram, ibique cum monialibus ratione scrutini conversari, sed id faciendum est ex parte Ecclesiæ per fenestellam communionis destinatam, per quam id congruè explicari potest, atque benè, nimiumque laudabiliter se geret, si confessarium, aliosque probatos viros fecerit assistentes habeat.

Ubi autem agatur de Monasteriis monialium exemptis; Ex modernis Constitutionibus Apostolicis potest Episcopus, ubi velit, cum proprio Prælato regulari intervenire, ac assistere, non tamen jus confirmandi prætere de potest, si alteri alias competat.

Quo verò ad Abbatissæ passivam electionem; In secundo ex his decretis dicitur, ut in moniali proventa cadere debeat, quæ annum quadragesimum excedat, atque saltem per octo annos professa sit, quatenus in Monasterio adsint plures moniales huiusmodi qualitate habentes, in quibus libertas electionis practicari valeat; Sin minus, eligi valeat altera junior, quæ saltem trigefimum annum excedat, atque per quinquennium professa sit; Ideoque in facti contingencia hæc Sacra Congregatio invalidam, declaravit electionem factam de Abbatissâ, quæ dictam aetatem annorum 40. non expleverat ob existentiam plurium monialium, in quibus hoc decretum praticari poterat. L

Cum autem, Sac. Congregatione demandante, ut ad electionem denuo deveniretur, atque hoc intermedio tempore monialis electa, necessariam aetatem complevisset, ea que denuo pro majori parte electa fuisset, dubitandum fuerit, an hæc electio subsisteret in eadem persona, dum precedentem casta fuerat; Et pro validitate responsum fuit, fundatè quidem, quoniam conclusio, ut ille cuius electio cessata est, denuo eligi non debeat, de iure procedit, quando cassatio provenierit ex vitio personæ, vel ex alia nullitate culposa ex parte electi; Secus autem, ubi ob istud, vel simile impedimentum naturale, quod culpam, vel demeritum personale non præferat, quoniam eo cessato non prohibetur denuo eligi.

Atque ubi agatur de Monasterio, quod pro regulari ejus statu virgines tantum admittat, iure tamen speciali, vidua, seu aliâ corrupta, admissa fuerit, ut per Episcopum, summarie decideri debent, cum obligatione tamen solvendi dotem duplicatam, & quandoque plus, vel etiam minus pro facti, vel causæ qualitate, ista tamen prohibetur eligi in Abbatissam. M

Prout per Apostolicas Constitutiones, post istud decretum editas, cautum est, ut hoc officium, ad instar regularium virorum, temporale ad triennium tantum esse debeat, neque istud tempus prorogari possit per viam confirmationis, vel novæ immediatæ electionis, cum saltem pro primo triennio vacare debeat, quamvis omnium monialium accedat assensus; N. B. ne verum, quod ubi moniales id desiderant, atque Episcopus Sac. Congregationi Episcoporum, & Regularium referat, quod ita Monasterii bono regimini expediat, de facili solet hæc S. Congregatio, in hoc dispen-

sare, seu Episcopo pro ejus arbitrio dispensandi facultatem concedere. O

Si verò ex particulari consuetudine, adhuc continuata, vel ex lege adjecta in limine foundationis, à superioribus approbata, Abbatissâ sit ad vitam, ista Sacra Congregatio in eodem casu, in quo superioris infirmata quæstio ætatis habita fuit, validam huiusmodi electionem censuit; P Quod tamen in aliquibus Monasteriis ultra montes praticatur; Secus autem citrà, cum fortè in Italia nullus detur casus, in quo post dictam Apostolicam Constitutionem, Abbatissâ, seu Prælata, aut alio quocumque nomine nuncupata sit perpetua.

Quamvis enim in Urbe hanc perpetuitatem praxis quocumque doceat in celebri Monasterio Turris speculorum, quod Superiorissâ, cui Præsidentis nomen tribuitur, perpetua sit; At tamen istud Monasterium, vel alia similis instituta, sub his, vel similibus decretis, seu Constitutionibus regulariter ista non continentur, quoniam in effectu non sunt moniales, quæ formalem professionem irrevocabilem emittant, & per quam spirituale matrimonium contrahi dicatur, sed sunt potius personæ seculares, sive oblate, quæ tamquam in conservatorio collegialiter sub pio, vel ecclesiastico instituto vivunt, clausuræ non subiectæ, quam institutum strictissimum sit, (& quidem magnæ exemplaritatis). Undè propterea ad sæculum pro libito redire valent, atque interim sunt capaces retinendi proprium, ac restandi, seu alias disponendi, ut pluries alibi advertitur. Q

- a sub tit. de Canon. & Capit. disc. 20. cum seqq. & alibi.
- b in ibidem allegatis, & infra.
- c eod. tit. de Canon. & Capit. disc. 27. & 28. & seq.
- d tit. de Regular. disc. 2. cum plur. seqq.
- e eod. tit. disc. 2. f eod. tit. disc. 3. 4. 6. & 10.
- f eod. tit. de Regul. disc. 1. & 22.
- h plures declarationes Sac. Congregationis referunt Barbosa, & alii Collectores, vel praticantes.
- i proximè supra. I in casu illius Monasterii, de qua agitur sub tit. de Regular. disc. 24.
- m apud eod. Collectores habentur relatæ resolutiones, n apud eod. dem, atque docet inconcussa praxis.
- o docet praxis quotidiana Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium.
- p in eodem casu, de quo d. disc. 24. de Regular.
- q sub tit. de dotem, disc. 5. & 167. & sub tit. de Regul. disc. 50. & alibi.

Adfessionem 25. de Regul. cap. 13.

S U M M A R I U M.

- 1. Quæstiones precedentia quomodo decidi debeant.
- 2. Regulares exempti tenentur accedere ad processiones publicas.
- 3. De ratione, ob quam hæc potestas Ordinaria tribuitur.
- 4. De Constitutione Greg. XIII. in hac materia.
- 5. Per dictam Constitutionem præservatur consuetudo.
- 6. Quando in eadem Civitate adsum plures conventus ejusdem Religionis, attenditur antiquitas primi.
- 7. Quid ubi religiosi conventuum recentiorum procedunt, soli sine illis conventibus antiquioris.
- 8. Quando attendatur antiquitas receptionis in loco.
- 9. De materia præcedentia remissivè.

D I S C. XXXVIII.

Præcedentiæ quæstiones, quas inter regulares in publicis processionibus, aliisque ecclesiasticis functionibus, antiquiori tempore frequentius, quam hodiernè oriri, praxis docebat, decernit Sancta Synodus, ut per Episcopum, summarie decideri debeant, ex autoritate ab eodem Concilio delegata, per quam, privilegia exemptiva non suffragentur; Et merito quidem, quoniam, cum eadem privilegia, ex alio conciliari decreto, atque ex multis declarationibus huius S. Congregationis, vel alterius Regularium, quæ apud consuetos Collectores habentur, non suffragentur quoad obligationem accedendi ad publicas processiones, ad quas ab ipso Ordinario, etiam cum pœnis, & multæ cogi possunt, unde propterea in hac parte sunt ejus subditi; A Hinc de consequenti, congruum est, ut idem sit decisorio controvertiarum, quæ earundem processionum occasione oriuntur; Ac etiam quia expedit, ut promptè ad occurrendum scandalis, quæ desuper oriri solent, provideatur; Multo verò magis hæc eadem potestas attributa est cum clericis scula-

ularibus, ac etiam cum confraternitatibus laicorum, quibus omnibus eadem incumbit necessitas ad processiones accedendi, illis exceptis, in quibus specialis exemptio ab Apostolica sede concessa sit, quarum plures recensent Collectores super hoc eodem decreto. B

Cum autem hac provisio sufficiens non esset ad huiusmodi controversias, vel componendas, statibus privilegiis, quibus aliqua Religiones potiri praebebant; Hinc proinde prodierit Constitutio Gregorii XIII. quae prudenter statuit, ut sola ratio antiquitatis in loco haberi debeat, id est illi religiosi praecedant, qui prius recepti sunt, atque Monasterium, vel Conventum ibi fundarunt; Nisi de illis religiosis agatur, qui ex humilitatis motivo, infimum locum semper occupare proficiantur, omnibusque aliis cedere, quamvis in loco recentioribus, ut sunt praesertim Capuccini.

Per eandem tamen Constitutionem reservatur localis consuetudo, quae in ista praecedentia, omniumque aliarum praeminentiarum materia, potissimum attendenda est. C

Ubi vero contingat, quod eiusdem Religionis plures Conventus in eodem loco diversis temporibus fundati sint; Tunc in processibus generalibus, in quibus omnes interveniunt, cessat quaestio occasio, quoniam omnes eiusdem instituti incedunt uniti sub unica cruce conventus antiquioris, illum repraesentantes, & consequenter praecedunt religiosi aliorum conventuum, qui intermedio tempore fundati fuerunt, cum recentior conventus nullam in ea functione figuram faciat.

Controversiae autem exoriri consueverunt, quando in futuris, vel privatis processibus invitantur solum religiosi conventus recentioris sub propria cruce incedentes absque mixtura conventus antiquioris, an scilicet locum propriae fundationis occupare debeant, vel retinere eundem, quem in processibus publicis occupant; Atque iuxta hanc secundam partem plures per Sacra Congregationem Rituum, cujus istae quaestiones sunt peculiares, decusum fuit; Et merito quidem, quoniam dedecet, ut iidem religiosi modo unum, & modo alterum locum occupare certantur, cum populus ad huiusmodi distinctiones non defacili reflectat, ut in meis adnotationibus praeminentialibus advertitur. D

Iste autem ordo, qui ex antiquitate receptionis in loco regulari, neglectis privilegiis generalibus, quoties ea consuetudinis confirmatio munita non sint, attenditur inter illos regulari incedunt; Secus autem ubi de illis agatur, qui licet regulari institutum proficiantur, attamen de ordine hierarchico clericorum saecularium potius censentur, ut sunt Canonici regulares Lateranenses, qui cum rochetto discoperto, & biretto incedunt, adeo ut excepto colore vestis inferioris, a reliquis clericis saecularibus non distinguantur; Secus autem, ubi de iis Canonici regularibus agatur, qui cum saeculari, & cappa, ita cooperi incedunt, ut Monachi, seu ordine hierarchico regulari potius censentur. E

De plerisque autem aliis concernentibus, hanc materiam praecedentia inter regulares, vel etiam inter saeculares, habetur, in eisdem adnotationibus praeminentiarum, vel in aliis rerum regularium. F

- a Barbof. de Episc. alleg. 105. tit. de Regul. discurs. 19. & sapius. b Barbof. & alii. c tit. de praem. disc. 25. & de Regul. disc. 19. d d. disc. 25. de praem. e eod. tit. de praem. disc. 24. f d. disc. 24. & 25. de praem. & disc. 19. de Regul.

Ad eandem sessionem 25. de Regular. cap. 15. & 17.

S U M M A R I U M.

- 1 Professio fieri non potest ante annum 16. expletum. 2 Quae aetas sufficiat de iure communi ad professionem. 3 Etiam si dies deficiat ad dictam aetatem professio est nulla, nisi ad sit Apostolica dispensatio, & quando haec attenditur. 4 De iure, an annus novitatus sufficeret discontinuus, sed ex Concilio debet esse continuus. 5 An, & quando egressus a novitatu illum corrumpat. 6 Potest quis etiam ultra annum esse novitatus, & in qua aetate possit suscipi habitus. 7 Si statuta Religionis statuatur aetatem majorem, quam praefinitam a Concilio, an causet nullitatem. 8 Eadem forma novitatus requiritur, ubi Religiosus

transferatur de una Religione ad alteram.

- 9 An ista forma requiratur in Religiosis militaribus. 10 An professores militiarum sint persona ecclesiastica.

D I S C. XXXIX.

Disponitur in hoc decreto, ut Regulares utriusque sexus sub decreto annullativo, ad professionem admitti non debeant ante expletum annum decimum sextum, atque non peracto integro anno probationis, seu novitatus.

Dupliciter itaque iuris communis dispositio per hoc decretum alteratur; Primo nempe circa aetatem, quoniam illa in iure taxata non reperitur, ad hoc, ut in Religione solemnis professio emitti valeat, magisque communis DD. sensus est, iuxta regulas generales, ut sufficiat illa aetas, quae sufficit pro quocumque contractu, vel dispositione, seu obligatione apud Deum, & praesertim pro matrimonio, unde propterea exemplificatur in pubertate, quae adesse dicitur in anno decimo quarto.

Quinimo, neque hic praesise, ac taxative necessarius est, cum ista praescriptio ex frequentiori contingencia, iuxta ordinem naturae, pro quadam regula generali facta sit a lege civili in testamentis, aliisque actibus; Ista vero lex apud Deum, ac in spiritualibus non attenditur, cum in his attendenda veniat veritas naturalis, ideoque si malitia suppleat aetatem, ante dictum tempus ad sit illa perfectio, quae regulariter per dictam aetatem sequi solet, ista veritas attenditur, & e converso si post eam completam adhuc duret illa imperfectio iudicii, quam lex civilis in aetate pupillari praesumit, potius veritas, quam fides, vel praesumptio attendi debet. A

Verum quia dicta aetas, adhuc tenera, & seductionibus subjecta visa est, ac etiam veritas opinionum inconvenientia producebat; Hinc prudenter ista major aetas praefinita est, cum decreto annullativo; Ideoque etiam si dies deficeret ad complementum dictae aetatis professio invalida est; Nisi Apostolica dispensatio accedat, quae ab ipso proficiente, vel eo de tempore professionis sciente, ac ratihabente obtenta sit, ut in regularium rerum adnotationibus advertitur. B

Altera est dispositio circa continuationem integri anni novitatus requisitam pro forma, quoniam de iure quaestio erat, cum non modica opinio scissura, an daretur conjunctio temporum interpolatorum, ad constituendum probationis annum, ut in eisdem rerum regularium adnotationibus latius advertitur, ideoque Concilium ad tollendas huiusmodi quaestiones, desuper cum optimo consilio providit, ut ita continuat, ac in omnibus anni temporibus novitatus Religionis asperitates probet. C

Adhuc tamen remanent quaestiones, an, & quando egressus a novitatu, vel desertio habitus, ipso anno probationis, adhuc durante, vel etiam eo expleto novitatum corrumpat, adeo ut illum ex integro repetere oporteat, idque varias habet distinctiones in eisdem rerum regularium notis recensitas, ubi videndum est, ne eadem inutiliter repetantur. D

Quamvis autem pro frequentiori usu, iuxta eiusdem decreti conciliaris monitum, expleto anno probationis, novitatus, vel novitatus ad professionem admittatur, vel dimittatur; Non tamen id praesise, ac de forma necessarium est, quoniam habitus religiosus etiam antea suscipi potest, dummodo, iuxta eiusdem Concilii decretum, puella ante annum duodecimum ad illum non admittantur; Et consequenter etiam in Regionibus claustralibus non implicat, ut persistat in statu novitatus, etiam per duos, aut plures annos, quamvis bonus ordo, iuxta Religionum varia instituta, id non de facili exigat, vel si fiat, non sit circumstantia annullativa. E

In plerisque Religionibus, ex eorum statutis, major praefinita aetas ad professionem, ut praesertim ibi nimiam instituti austeritatem, cautum est in Religione Minorum, quod scilicet praefinita est aetas annorum 18. Ut etiam ex diversa ratione cautum est in Religione Hierosolymitana; Istud autem est consilium, non autem praecipuum annullativum; Sive est praecipuum obligatorium Superiorum, ne alias ad professionem admittant, quodque alias tanquam contravenientes puniri valeant, sed si servata forma per Concilium praefinita circa novitatum, ac aetatem, professio emittatur, illa valida erit. F

Eadem forma, praesertim circa novitatum, servanda est, in illis utriusque sexus, qui jam valide, ac solemniter professi in una Religione, vel in uno Monasterio, ad aliam Religionem, vel

vel ad aliud Monasterium transitum faciant; Quinimo etiam si aetate origine, eadem sit Religio, quae postea ratione reformationis diversita sit, unde propterea de facto sint duo diversa Instituta, idem procedit; Bene verum, quod isto casu per sacram Congregationem Regularium dispensari solet temporis, ut scilicet aliquorum mensum, vel dierum novitatus sufficiat, pro facti qualitate. G

In Religionibus militaribus quaestio est, an ista forma novitatus continui requiratur; Recepta vero est affirmativa in illis Religionibus militaribus, quae sunt verae Religiones, cum formali emissionem trium votorum substantialium, adeo ut imprimatur verus status regularis, cum effectibus exinde resultantibus, incapacitatis possidendi in particulari, ac omnimoda mortis civilis ad effectus mundanos, ut est militaris Religio Sancti Joannis Hierosolymitani, vel alia similis, si quae adest; Secus autem, ubi agatur de illis militiis quae figurant quidem pium, ac laudabile institutum a Sede Apostolica probatum, non tamen formalem statum regularem imprimunt; Ut (ex. gr.) sunt in Italia militares Religiones SS. Mauricii, & Lazari, & S. Stephani, & in Hispania sunt S. Jacobi de Spata, de Calatrava, & de Alcantara; Et pleraque similes in aliis regionibus, cum verius sit, ut personae huiusmodi regulam proficientes non sint veri religiosi. H Sub quaestione autem est, an sint personae ecclesiasticae, ad effectum exemptionis a foro, vel ab oneribus laicalibus, ex iis, quae in jurisdictionalibus notis, ac alibi advertuntur. I

- a agitur sub tit. de Regul. disc. 41. b eod. disc. 41. c eod. tit. de Regul. disc. 46. d eod. disc. 46. & in aliis eod. tit. e eod. tit. de Regular. dicto disc. 41. & 43. f dicto disc. 45. & 46. de Regular. g eod. tit. de Regular. disc. 37. & seqq. h tit. de iuris d. disc. 92. de iurep. disc. 20. & tit. de Regular. disc. 50. i ibid. & de Regalib. disc. 84.

Ad eandem sess. 55. de Regular. c. 26.

S U M M A R I U M.

- 1 Quando renunciaciones fieri possunt. 2 A novitiis nihil recipi potest. 3 Quomodo intelligatur lapsus duorum mensum. 4 In qua aetate suscipi possit habitus. 5 De inconvenienciis circa renunciaciones etiam servata ista forma. 6 Servata ista forma non requiruntur aliae solemnitates. 7 An servari debeat hac forma, ubi renunciatio fiat ante ingressum. 8 Quod non proficiat ratio resolutionis in casu egressus. 9 Forma debet servari, ad favorem cuiuscumque renunciatio fiat. 10 De casu mixto, quod quis sit ingressus Monasterium, sed non suscepit habitum. 11 De resolutione renunciaciones cessante causa. 12 De eodem, & de alia resolutione. 13 Quid Monasterio prestari possit. 14 Quando in hoc intrat simonia. 15 An hac forma servari debeat in contractu corrispectivo & oneroso.

D I S C. XL.

De renunciacionibus faciendis per eos, qui in Monasterio, vel in Religione profiteri volunt, in hoc decreto agitur, Ut scilicet, sub annullatione actus, renunciaciones fieri non valeant, cuiuscumque favore, etiam pia causa, vel cum iuramento, nisi cum licentia Episcopi, vel eius Vicarii generalis, intra duos menses proximos ante professionem, & non alias; Decernendo etiam, ut ante professionem, excepto victu, & vestitu, nihil a Monasterio, vel a Religione, de novitiis bonis obtineri valeat, quodque novitio propositum mutante, atque exeunte a Religione, omnia integre restituantur; Ita praesertim cavendo, ne novitii bonis cum huiusmodi renunciacionibus, aliisve elargitionibus spoliati, inviti, cogantur professionem emittere, atque in statu regulario perseverare, ne alias in saeculo mendicitatem pati cogantur.

Super praedicta autem temporis duorum mensum praefinitione, antiquiori tempore, inter Scribentes certatum fuit, an scilicet istud spatium petnecessse intercedere debeat inter renunciacionem, & professionem; Atque affirmativa aliqui male tenent; Verius autem, atque in praxi omnino receptum est, ut etiam expleto integro probationis anno,

ipso praebula professionis die, vel hora, id fieri valeat, cum dictus terminus ista praefinitus fuerit, ut non antea quam post decimum mensem novitatus, renunciatio fiat, quasi quod ita, perseverante novitio per tantum tempus in eo propositio, sufficiens refutetur argumentum ejus vocacionis, ac liberae voluntatis, non tamen prohibum esse fieri postea, quoniam, quod serius, eodem melius, Potissime vero, quia (ut disc. praec. advertitur) quamvis hodie ad profitendum completa aetas annorum sexdecim praefinita sit, non tamen praefinita est illa suscipiendi habitum, & ingrediendi novitatum, cum in puellis tantum provisum sit, ne ad habitum monasticum ante annum duodecimum admittantur; Unde propterea non implicat, ut quis in statu novitii persistat duobus, ac tribus annis, imo pluribus, donec legitima aetas perficiatur, cum annus integer, & continuus praefinitus fuerit, ne sufficiat spatium minoris temporis, sed prohibendum non est majus; Licet enim ejusdem sacri Concilii sensus videatur, ut expleto novitatus anno, novitius, vel admittatur ad professionem, vel dimittatur; At tamen id consilium potius quam praecipuum annullativum actus redolet, ut disc. praec.

Atque hinc aliquando sequi solet (ut in praxi expertus sum) quod suscipiendi habitum in tenera, & puerili aetate annorum 13. vel 14. post expletos decem menses novitatus, adhuc ignorantes quid agant, huiusmodi renunciaciones faciant, favore conjutorum, vel aliorum, qui alienorum bonorum captatores, pueros ita malis artibus cogunt, vel allicunt, ut aliquem habitum religiosum suscipiant; Ac propterea (ut dictum est) quo magis in aetate profectioni tardius imminente professione hic actus fiat, eo melior censendus erit. A

Quando ista forma, vel solemnitas adhibeatur, tam circa lapsus temporis, quam circa licentiam Episcopi, vel aliterus ad id deputari (quae certam praescriptam formam non habet, sed per quamcumque speciem probationis justificari potest) Tunc receptum est, ut desideranda non veniant aliae solemnitates, quae per ejus commune, vel municipale generaliter in contractibus mulierum, vel minorum desiderantur, cum ista sufficiat. B

Quaestio autem est, ubi renunciatio, vel alia dispositio per contractum fiat, adhuc habitu non suscepto, sed in statu saeculari, contemplatione tamen imminente, ac futuri ingressus; Tunc etenim, licet non desint contradicentes; Receptum est, ut ista forma, vel solemnitas conciliari non requiratur; Probabilior tamen pro meo sensu videtur opinio quam plerique DD. quae habeat, ac etiam aliquando Rota tenuit, ut aliae solemnitates juris communis, vel statutarii adhiberi debeant, ne ita utraque forma actus careat; Et quamvis Alii (cum quorum sensu hodie procedi videtur) contrarium teneant, ea ratione ducti, quod sacri Canones, ipsaeque leges civiles, volentibus ingredi religionem, disponendi libertatem praebant; At tamen haec opinio non placet quoniam absonum, atque contra Concilii mentem videtur; ut huiusmodi actus absque aliqua solemnitate fiat, cum ita nimium de facili eadem lex conciliaris eludi valeat; Si quidem adhibere unam, vel alteram formam, non percutit impedimentum libertatis, neque dispendium potestatem restringit, sed ad majorem libertatem, ac sinceritatem tendit, ut ita adulescens, calliditatibus, ac seductionibus, vel violentiis, minus subjaceat; Ideoque nulla subesse videtur congrua ratio, quae hanc opinionem probabilem reddat.

Et quamvis Aliqui illam assignent rationem, quod ingressu non ingrediente Religionem, actus resolvatur tanquam a cessante causa, & consequenter non remaneat praedictionalis, unde propterea cesset necessitas solemnitarum, quae in testamentis, aliisque dispositionibus per ultimam voluntatem non requiruntur; Non tamen est ratio congrua, quoniam etiam postquam, elapso decimo mense novitatus renunciatio, iuxta istam formam conciliari facta est, adhuc in casu egressus, vel non factae professionis, intrat eadem resolutio; Et consequenter si ista ratio esset sufficiens, facta censenda esset haec provisio conciliaris, quod admittendum non est; Sed potius dicendum, quod prudenter a Concilio cogitatum fuit (experientia forsitan illos Patres edocente) quod adolescentes, istas non callent subtilitates, sed eo ipso quod bonis renunciaverunt, se illis spoliatos reputant, ideoque intrat ratio, quae Concilium movit ad ita statuentum; Neque probabilis differentia dignosci videtur cur illi, qui habitum religiosum susceperunt, prohibitis esse debeat renunciacione ante completum decimum mensem novitatus, quodque ingressurus, qui junior, minusque prudens est supponendus, hanc libertatem habeat.

Ratio etenim illius restrictionis, sub qua novitii vivunt, à magistratu, aliorumque Superiorum nunc omnino pendent congruere solum ita videretur renunciationibus, quæ fierent ad favorem ipsius Monasterii, vel Religionis; Sed cum receptum sit, ut ista forma conciliariis adhiberi debeat, etiam in ea renunciatione, quæ favore conjunctorum, vel cujuscumque alterius fiat; Idcirco ista ratio neque concludit; Quinimò bene retorqueretur, quoniam conjunctorum, vel aliorum violentiis, vel seductionibus minus subjacent adolescentibus, quando suscepto habitu in novitiatu vivunt, quàm ubi sint in seculo. C

Mixtum casum quoque disputare occasio dedit, ubi scilicet adolescens in Religione accepturus, atque de facto in novitiatu sub magistro aliorum novitiorum more vivens, ex Religionis commendabili instituto, vel stylo, adhuc per aliquot dies habitum sacularem retinet, an scilicet ista forma conciliariis adhiberi debeat, atque mihi affirmativè respondere visum est, ut in rerum regularium adnotationibus advertitur. D

Quidquid autem sit, ubi illæ adhibeantur solemnitates, quæ à communi, seu municipalis lege præscriptæ sunt, utraque tamen forma deficiente, ubi de minoribus agatur, nunquam intellectus huic opinioni acquiescere potuit, cum nulla superaret ratio, quæ id probet.

Quatenus verò pertinet ad aliam hujus decreti partem, super resolutione renunciationis, vel alterius contractus, non equatur professione, tanquam ex cessante causa; Alioquin sensus est (quem Rota aliquando probavit) ut id non procedat, quando renunciariorum expressam habeat declarationem, ut etiam in casu egressus à Religione, ac non sequitur professionis actus firmus remaneat. E

Id autem neque satisfacit, quoniam ita esset imponere legem verbis, & non rebus, nimium de facili huic decreto, cum ista verbali cautela, ad quam adolescentem advertere non solent, fraus fieri posset; Ideoque dictum alumpunt, pro meo sensu, earens recipiendum videtur, quatenus facti circumstantiæ illud probabile reddant, qualis erat casus in quo Rota ita respondit, F quod scilicet donatio à viro majoris, ac protracta aetatis ex omnino libera electione facta sit, non autem ut principaliter, ingressus fuerit causa omnino finalis, ideoque discrete, ac pro facti qualitate id intelligendum est, principaliter attendendo substantiam veritatis potius quam verborum formulas, quæ Notariorum, vel sapientium potius, quam ipsorum contrahentium esse solent; Quinimò pro meo sensu, quo majores, ac insolita sunt clausula, & cautela, eo magis actus redditur suspectus, ac protractæ verisimilitudo, vel inverisimilitudo esse debet materiæ regularitatis.

Ejusdem resolutionis etiam post sequatur professionem, quaestiones cadunt quando casus egressus præbeat ob annulationem professionis, vel ob Episcopalem dignitatem, sive Religionis suppressionem, vel transfusum ab una Religione ad alteram, potissimè verò ab incapaci ad capacem; Verum hæc non percurram materiam hujus decreti super validitate, sed aliam diversam, de qua in renunciationis generica sede agitur, ubi etiam de hujusmodi interpretatione, vel operatione habetur. G

Cumque in hoc decreto disponatur, ut præter ea, quæ ad novitii visum, & vestitum necessaria sunt, nihil aliud recipiatur; Quaestiones promovendi solent an prandia, aliaque consueta munuscula prohibita censeantur, præsertim in Monasteriis Monialium, in quibus susceptio habitus monastici quamdam sponsalitiæ solemnitatem præferre videtur; Receptum tamen est, ut retineretur consuetudo, quoties debita moderationis limites non excedat, neque transeat in abusum, unde propterea totum commissum est prudenti Episcoporum, aliorumque superiorum arbitrio pro moribus regionis, ac personarum, & Monasteriorum qualitate.

Ita tamen ut munerum præfatio referri non valeat ad præmium illius acceptationis, quæ per moniales, vel religiosos de profecturo, vel ingresso faciendâ est, juxta distinctionem in rerum regularium adnotationibus traditam, super quaestione, an & quando id, quod per suspicientem habitum, vel profectorem, Religioni, vel monasterio datur, redoleat necne simoniam. H

Item verò formam in renunciationibus servandam non requirit in contractibus onerosis, ac merè correfpectivis, vel factis in recognitionem vitæ, & bonæ fidei probabile videtur. I

a De hac renuntiat. sub tit. de Regul. disc. 58. & 59. & sub tit. de donat. disc. 15. b ibid. & sub tit. de renunt. disc. 11.

c d. disc. 58. & 59. de Regul. d. eod. disc. 59. e d. disc. 15. de donat. f dicto disc. 15. g sub tit. de renunt. disc. 1. cum plur. seqq. h tit. de Regul. disc. 47. & 48. i d. disc. 11. de renunt.

Ad eandem sess. 25. de Regul. c. 19, S U M M A R I U M.

- 1 De annulatione professionis. 2 De forma allegandi, & tractandi hanc annulationem. 3 Quæ regula detur in hac materia. 4 De lapsu quinquennii quid operetur. 5 Quomodo rescribi soleat de restitutione in integrum. 6 De stylo particulari in Religione Hierosolymitana. 7 Lapsus quinquennii an operetur presumptionem juris, & de jure. 8 Quomodo fieri debeat reclamatio infra quinquennium. 9 De transitu ab una Religione ad alteram. 10 An in casu transitus, Religiosus secum trahat bona.

D I S C. XLII.

Inter omnia decreta conciliaria, quæ de regularibus utriusque sexus agunt, omnium frequentius est illud, per quod certa præscribitur forma super annulatione professionis, quæ invalida prætendatur, ut pote emissa per vim & metum; Sive ante legitimum ætatem; Aut non bene peracto anno novitiatus; Vel eo peracto, & postea corrupto; Sive ex alia causa, ex qua, juxta diversa Religionum instituta, professio invalida prætendatur.

Forma enim est, ut reclamatio, seu oppositio nullitatis sequatur intra quinquennium à die professionis, quo elapso admittitur iudicibus facultas judicandi, si verò intra præfinitum tempus id sequatur, hoc iudicium peragi debeat coram Ordinario loci, & coram proprio superiore loci, idest illius Monasterii, in quo professionem emisit, seu ubi à superioribus collocatus fuerit, cum sub nomine superioris regularis, veniat ille, qui sit Prælati illius Monasterii, vel conventus, non autem totius Ordinis.

Si verò contingat, ut religiosus spontè sua habitum dimiserit; seu alias à claustris exierit, decernitur, ut audiri non debeat, nisi prius reassumpto habitu, ad claustra redierit sub disciplina regulari, ac superiorum obedientia, donec causa peragatur, atque si egressus cum dimissione habitus talem habeat circumstantiam, quod temerarius dici valeat, unde propterea apostatæ crimen commissum sit, demeratur quoque istius criminis puniçio. A

Quando itaque ista forma servetur, facti potius; quàm juris remanent quaestiones, super præsentia nullitatis substantia, vel infubstantia, cum totum pendeat ex probacionibus ac facti circumstantiis, ideoque desuper statui non potest certa regula generalis cuiuscumque casui applicabilis; Idemque circa invalidam professionem, expressam, vel tacitam sufficientem ratificationem, cum totum pendeat à facti qualitate, ac singulorum casuum particularibus circumstantiis, ex iis quæ pro diversorum casuum contingentiâ habentur in rerum regularium adnotationibus, ubi videndum est. B

Majores autem quaestiones in hac materia esse solent, post lapsum quinquennii; Tum ob adeptam iudicibus alias competentibus jurisdictionem; Tum etiam ob ratificationem, vel tacitam professionis presumptionem, ex hoc quinquennali silentio resultantem.

Quatenus itaque pertinet ad jurisdictionem, seu ad iudicium habilitatem, necessaria est specialis commissio Papæ super restitutione in integrum adversus lapsum quinquennii, eaque diversimodè concedi solet; Pro frequentiori enim praxi, in Religionibus præsertim claustralibus, commissio remitti solet consularioni hujus S. Congregationis Concilii, & quandoque (licet nimium raro) alteri Regularium, in qua examinari solent istæ causæ pro hujusmodi concessione, pro qua S. Congregatione consulente signatur commissio ad hujus decreti formam Ordinario ac superiori locali directæ, & aliquando Vicario Urbis, & superiori locali ejusdem Urbis, quando recurrens in ea reperitur.

Quandoque verò (ubi præsertim agatur de iis, qui in Sac. Religione Hierosolymitana professi sunt) de hoc agitur coram Sanctissimo in plena Signatura Gratiæ, in qua cum formali disputatione, examinato negotio quando creditur non adesse causam sufficientem Nihil rescribitur, atque commissio denegatur; Quando verò è converso causæ reputantur sufficientes, de commissione rescribitur, & quando id ambiguum sit, rescribi solet de commissione cum clausula

arbitrio de voto Rotæ, ut scilicet in hoc Tribunali formiter examinentur, tam causæ restitutionis in integrum, quàm etiam ipsa nullitas, juxta plures casus in eisdem rerum regularium adnotationibus recensitos, C & ad quas contingente quaestione recurrendum est, cum non de facili in istis, quæ facti potius, quàm juris quaestiones videntur, certa determinata regula generalis statui valeat.

Quamvis etenim plerique opinentur, ut hoc decretum invalidam professionem ratihabitionem firmam producat per quinquennale silentium, quod operetur præsumptionem juris, & de jure; Erronea tamen ac reprobanda est hæc opinio, cum omnino sit verius, ut temporis lapsus, juris tantum inducat præsumptionem, contraria probatione elidibilem. D

Super modo autem reclamandi intra quinquennium, opinantur aliqui, ut eadem forma servari debeat, reclamaciones scilicet faciendo coram Ordinario, & locali superiore conjunctim; Verius autem est, ut ista forma necessaria non sit, sed coram eorum uno, sive coram quocumque iudice, vel apud Acta Notarii, quinimò etiam coram honestis viris, vel amicis, & conjunctis id fieri valeat, cum in effectu quaestio, seu materiæ probatoria sit, ut in eisdem rerum regularium notis advertitur. E

Statuitur etiam in hoc decreto, ne religiosi professi transitus fiat à strictiori ad laxiorem Religionem, abque Apostolica dispensatione; Quinimò neque à laxiori ad strictiorem, libertas transeundi conceditur, sine licentia Sac. Congregationis Regularium, quæ audito superiore primæ Religionis, id concedere solet, certas præscribendo Religionis, in quibus benevoli receptores inveniantur, pro facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis, Ideoque certa regula desuper statui non potest, sed pariter in casu contingentiâ videndum est in præfatis rerum regularium particularibus adnotationibus; F In quibus etiam agitur quid dicendum sit de bonis religioso quaestris, vel ei delatis in casu transitus, vel respectivè in casu annulationis professionis. G

a tit. de Regul. disc. 41. b eod. tit. de Regul. disc. 40. & seqq. c locis proximè citatis. d ibidem. e ibidem, & præsertim, disc. 41. & 45. f dicto disc. 41. & seqq. g eodem disc. 41.

Ad sessionem 25. de Reform. cap. 1.

S U M M A R I U M.

- 1 Injungitur Prælati modestia vitæ. 2 An Baronibus titularis competat thronus, seu baldacchinum in Ecclesia. 3 De quaestionibus in spoliis clericorum, & Episcoporum. 4 Clerici habent duplex patrimonium, & duplicem hæredem, ut etiam habent milites, & feudatarii. 5 De quibus bonis præsumantur factæ acquisitiones, vel respectivè præsumantur clericis alimentarius. 6 Qualis in hoc sit cautela. 7 De indulto testandi Cardinalium & aliorum, in quibus non suffragetur. 8 Quæ dicantur bona destinata cultui divino debita Ecclesie. 9 De his indultis testandi sine solemnitatibus.

D I S C. XLII.

In hoc decreto injungitur Episcopis, aliisque ecclesiasticis Prælati, ut modestè vivant, atque frugali mensa, modestaque suppellectili utantur, quodque ecclesiasticos redditus bene distribuant, non autem conjunctis ditare satagent.

Occasionem primæ partis modestæ suppellectilis, examinant aliqui, an id in Ecclesia, circa ornamenta throni, seu Baldachini Episcopalis, aliaque decorem dignitatis, atque cultum divinum concernentia intelligendum sit, & concludunt negativè; Itaque occasione, cum consueta digressione, interunt, an Baronibus, aliisque temporalibus Dominis permittendus sit in Ecclesia usus throni, seu baldachini; & pariter concludunt negativè, talisque est regulariter sentus S. Congregationis Rituum, ac etiam alterius Episcoporum; Verum discretè id intelligendum est pro moribus regionum, aliisque spectatis facti circumstantiis, ex quibus aliquando ad majora mala, & inconvenientia evitanda, id tolerare congruat, ut in meis præmentariarum notis advertitur. A

Quo verò ad alteram partem, in qua præcipitur, ut ab avaritia abstinere debeant, atque redditus ecclesiasticos piis operibus distribuere, non autem conjunctis applicare; Id concernit potius consilium, quàm præceptum, saltem quoad fo-

rum externum (cum de interno ex pluries potestatis agere, non sint partes viri forensis, impigresque videant); Ideoque in ista, vel in aliis Sacris Congregationibus, aliisque Tribunalibus desuper nullæ audiuntur quaestiones, ipsi Prælati videntibus; Eis autem defunctis, non ex istius decreti, sed ex antiquorum canonum dispositione, in bonis, quæ beneficiorum ecclesiasticorum intuitu quaestra sint, intrat successio Ecclesiæ, tamquam hæres clerici in patrimonio ecclesiastico; Sive in locum Ecclesiæ per Apostolicas Constitutiones, in iis locis in quibus ad sint collectores Apostolici, intrat spoliū ad favorem Camera, ac propterea plures audiuntur quaestiones, quæ in Tribunalibus cameralibus pertractari solent.

Primo nempe inter testatos, vel intestatos hæres patrimonii profani; & Camera, vel Ecclesiæ respectivè, super patrimoniorum distinctione, & quænam bona ad unum, vel ad alterum pertineant, & sic respectivè etiam onera, & debita cum in clericis detur illa duplicis patrimonii ac duplicis hæres in solidum distinctio; B quæ de jure communi datur in milite, & de jure feudali datur in feudatario. C

Et præsertim, ubi acquisitiones factæ sint promiscuè absque distinctione, unde propterea recurrendum sit ad præsumptiones, quid scilicet potius clericus pro ejus sustentatione erogaverit, & quid cumnaverit pro acquisitione, ad effectum conciliendi, cui patrimonium, acquisitio referenda sit; Et in hoc magis benigna plurimum sententia est (quam Rota pluries probavit) favore hæresis profani, ut scilicet ex propositione, quod qui Altari servit, de altari vivere debeat, censetur vixisse ex redditibus ecclesiasticis, quodque propterea, cumulus fuerit ex patrimonialibus, vel aliis profanis. D

Verùm Camerale non de facili hanc propositionem in praxi admittit, ideoque cautela esse solet, ut clericus vivens in dies, & tempora declaret, ac initio suscepti Episcopatus, vel alterius beneficii, inventarium faciat reddituum, & bonorum, quæ tunc tunc possideat, ac successivè, retinendo libros distinctos utriusque patrimonii, cum erogatione fructuum, & reddituum respectivè; Et quoniam Cardinales præsertim, & plures Prælati obtinere solent indultum, seu facultatem testandi, idcirco cum Camera, vel respectivè cum Ecclesia quaestiones peragi solent super distinctione, ac pertinentia illorum bonorum, quæ dicto indulto non obstante, cadunt sub spolio, ut sunt fructus inexacti, seu non percepti, vel etiam maturi, & percepti, non tamen cum patrimonio profano bene confusi, juxta plures distinctiones, de quibus in sede rerum beneficialium agitur, ubi in casu contingentiâ videri potest. E

Et quoniam per Apostolicas Constitutiones, bona destinata divino cultui, vel utibus ecclesiasticis, poenè Ecclesiæ remanere debent, ideoque, neque ad Camera, neque ad hæredem pertinent, Hinc proinde quaestiones cadunt super hujusmodi bonorum separatione, & quæ destinatio ad hunc effectum requiratur, atque de hoc agitur in adnotationibus super materiâ testamentorum, aliarumque ultimarum voluntatum; F Ubi etiam de hujusmodi indultorum, & facultatum testandi efficacia, & validitate, præsertim circa reservationem solemnitatum à jure communi præscriptarum, ibique propterea in casu occurrentia pariter de his videri potest; G. De quibus tamen, ut dictum est, in ista, vel aliis Sacris Congregationibus agi non solet.

a sub tit. de præm. disc. 26. b sub tit. de benef. disc. 81. cum plur. seqq. c sub tit. de feud. disc. 21. & seqq. d Rot. apud Rojas, dec. 280. & apud Cels. dec. 65. e d. disc. 81. cum plur. seqq. de benef. f tit. de testam. disc. 7. & 9. & in locis sup. cit. de benef. g eod. tit. de testam. disc. 6. & seqq.

Ad sessionem 25. de Reform. cap. 2.

S U M M A R I U M.

- 1 Episcopi, & Prælati non debent proferre censuras, nisi in subsidium. 2 Declaratur, quando iste casus subsidii intret. 3 Distinguntur casus super eodem. 4 Censura ore tenus proferri non possunt. 5 Alia sunt censura legis, & alia hominis. 6 Quasi censura legis, & in eis non procedit ordo subsidiarius. 7 An, & quando Ordinarius procedat ad has censuras contra exemptos. 8 Ut etiam in censuris legis detur quandoque abusus, & quomodo.

- 9 & 10 Pro debito pecuniario, an ad censuras deveniri valeat, distinguuntur.
- 11 Assignatur ratio cur isto casu censura proferatur.
- 12 Quando de facto etiam cum non subditi ad censuras procedatur.
- 13 De censuris in panam delicti, & contumaciae.
- 14 Damnatur lubricitas censurarum.
- 15 Quando Praelati excusentur non servando ordinem huiusmodi decreti.
- 16 Quod non de facili censura debeant proferri, & de ratione.
- 17 Solent timeri magis poena corporales, quam spirituales.
- 18 Quid agere debeant Praelati Ecclesiastici, ut censura timentur.
- 19 Quomodo debeant se gerere in applicatione multarum, & poenarum in pecunia.
- 20 Excommunicari non possunt universitates, & corpora ficta, sed supponuntur interdictio, & quomodo.
- 21 De differentia inter has censuras.
- 22 Excommunicari ratione officii, vel quod sint de universitate, an solvantur, si desinant esse de illo corpore, & quid de aliis censuris.
- 23 De stylo Curiae in declarationibus contra Capitula.
- 24 Capitulum non censuratum est representabile a paucis non censuratis, licet maior pars sit censurata, secus de converso.
- 25 De casu pratico, ut Capitulum censuratum non sit representabile a Canonicis non censuratis.
- 26 De alio casu, ut censurae communicativa non afficiant in iuribus propriis, & singularibus.
- 27 An censurae communicativa suspensionis, vel interdicti, impediunt collationem beneficiorum.
- 28 De infordescencia in censuris.

D I S C. XLIII.

S ANCTE, ac prudenter, injungitur Episcopis, aliisque Praelatis ecclesiasticis, moderatus usus censurarum, praesertim excommunicationis, ut ad eas deveniendum non sit, nisi in subsidium, quatenus alias provideri non possent adeo- ut aliae desint viae, seu remedia, illud praesertim multarum, quarum applicatio ad proprium commodum prohibetur, eam piis operibus demandando.

In praxi autem forensi, istius decreti provisio recepta videtur, ubi agatur de illis censuris, quae proferantur pro debito pecuniario, ex causa pensionis ecclesiasticae, seu ex alio titulo, etiam merè temporali, pro quo, ad eas, quandoque deveniri solet; ut non nisi in subsidium, praevius diligentis, exequutionis personalis, ac realis, ad id deveniri valeat; Secus autem ubi agatur de censuris, quae comminuntur in poenarum delicti, vel contumaciae, sive de illis, quae per legem irrogatae sint, ut tunc istius ordinis necessitas non urgeat, sed directè ad eas deveniri valeat. A

Quia verò hæc generalitas nimium vaga est, ejusque pretextu, idem continuari videtur abusus cum aliquo censuratum vilipendio; Hinc proinde cum aliquibus distinctionibus in hoc proposito procedendum videtur, ut sciant illi, quibus Ecclesia hujusmodi spiritualis potestatem concessit, quomodo se gerere debeant in ejus usu, & ne transeat in abusum, quem non solum istud Concilium damnat, sed perpetuò damnarunt sacri Canonibus, sicut antiquiora Concilia, graves quoque poenas pro hoc abusu irrogando, ubi praesertim ortenus, & ex abrupto sequatur, cum non nisi in scriptis, & causa cognita ad eas deveniri debere statutum sit, etiam sub poenis, nisi ubi de notoria rebellione, seu violentia agatur. B

Distinguenda igitur in primis sunt censurarum, & excommunicationis species, quod scilicet; Aliæ sunt illae, quae à lege, inflictae sunt, unde propterea, ob aliquod delictum vel contraventionem, earum incursum sequatur; Et aliae sunt, quae proferantur ab homine, id est ab Episcopo, vel ab alio iudice ecclesiastico, auctoritate sua.

In prima specie, quae pro frequentiori usu incurri dicitur, ob violentam manuum injectionem in clericos, vel ob violationem ecclesiasticae immunitatis, localis, vel personalis, aut realis, sive ob duella, vel ob usurpationem bonorum, ac jurium ecclesiasticorum, vel ex aliis causis contentis in Sac. Canonibus, & Conciliis, vel Apostolicis Constitutionibus illa praesertim, quae dicitur *bullae aena*. Et tunc certum est, quod hunc ordinem servare non oportet, quoniam Episcopus, vel alter ecclesiasticus Jdex, & superior, nullas isto casu infert, vel proferit censuras, auctoritate sua, cum illa jam incurtae sint, solumque eas declarat, ac deregat. Unde propterea, ex pluribus alibi insinuat, Episcopo, vel al-

teri Praelato conceditur facultas istas censuras declarandi, etiam adversus exemptos, quamvis Apostolicum indultum speciale habeant, ne ab Episcopis, vel ab aliis locorum Ordinariis, excommunicari, seu aliis censuris innodari valeant, cum tunc nullus jurisdictionis actus in forma contentiosa exerceri dicatur, sed tantum gerantur partes denunciatorias, vel publicatorias, quae à quocumque fieri possunt; Multò verò magis ab Episcopo, vel Ordinario loci; Ex ea congrua ratione, quod hæc denunciatio, seu declaratio ordinatur ad spirituale regimen propriarum ovium sibi commissarum, eas monendo, seu certiorando, à cuius morbida; ac infectæ ovis, quamvis externi, ac alieni ovis conversatione, abstinere debeant, unde propterea non est exercere jurisdictionem cum dicta ove externa, & ovis alieni, sed potius cum ovis propriis.

Quod tamen recipiendum videtur, ubi ipsum factum certum sit, adeo ut nulla requiratur causa cognitio, neque forma iudicii, vel processus servetur; Secus autem, ubi probabile dubium cadat, an intret, necnè legis contraventione, ipsarumque censurarum incursum, adeo ut Ordinarius assumere debeat partes formales iudicis; Ad instar illius distinctionis, quae praesertim in materia beneficii habetur inter meritum, & mixtum exequutorem, quoniam tunc est cognoscere de causa, ac exercere jurisdictionem, super puncto, à quo pendet, affirmativa, vel negativa incursum, nisi ipsum factum tale sit, ut exemptione cessare faciat, eaque non obstante, jurisdictionem Ordinario tribuat; Pura ubi ejus majestas offensa sit, sive offensa sint aures, cum similibus. C

Adhuc tamen, posita etiam jurisdictione, vel competentia, abusus remanet verificabilis in hac specie, super mala scilicet interpretatione legum, ex quibus censuræ manant, praesertim super usurpatione, vel occupatione bonorum, & jurium Ecclesiae, vel super violatione ecclesiasticae immunitatis, vel jurisdictionis, quoniam ubi (ex. gr.) agatur de questione probabiliter dubia competentiae fori; Sive ubi quis, possideat bona tanquam sua, ex titulo saltem probabiliter colorato; Aut quod ex probabili consuetudine, vel Apostolicis privilegiis, aut concordia, aliqua franchitiae ecclesiasticæ denegentur; Sive quod agatur cum censuratis, & respondentibus, qui debitis temporibus, census, vel canones, non solvant, cum similibus, de facto pro aliquos Episcopos, alioque hujusmodi potestatem habentes, proceditur ad declarationem illarum censurarum, quae continentur in isto Concilio, sive in dicta Bulla Coenae, aliisque Apostolicis Constitutionibus, vel Canonibus, loquentibus de positivis, ac potentialibus occupatoribus, vel usurpatoribus bonorum, ac jurium Ecclesiae, seu violatoribus immunitatis, vel jurisdictionis, non autem ubi ex merè privato titulo, vel praesensione, sive impotentia; aut incommoditate id sequatur; Atque in hoc frequentem, poenè quæ quotidianam experimur abusum, ex quo resulant ipsarum censurarum vilipendia, quae sunt omnium ferè malorum, & inconvenientium productiva. D

Quo verò ad alteram censurarum speciem, quae ab homine proferuntur, adhuc plures casus distinguendi veniunt. Primo nempe, ubi agatur de debito pecuniario, vel alio temporali implemento, ob cuius culpam denegationem, ad censuras, quandoque devenire oportet; Et tunc; Aut agitur de illis personis, cum quibus, utriusque spiritualis, ac temporalis gladii, exercitium liberum sit, & rectè intrat ordo subsidiarius ab isto decreto praesentur, nimirumque rarum est, ut in Curia ista censurae substatuantur; Unde propterea, quando ad illas indebitè procedatur, Curiae stylus est, ad eam annullationem de facili procedere; Intrat enim dilemma; Aut debitor idoneus est; Aut non; Si est idoneus, de facili, cum exequutione reali, & personali cogi potest; Et si non est idoneus, non intrant censuræ, ad quas deveniri non potest contra eum, qui ex impotentia non impleat.

Aut verò idoneus est; sed ex mera contumacia non impleat, neque ratione potestatis propriae, sive alterius, quæ sibi assistat, dictus ordo servari potest, adeo ut culposè, ac de facto, impeditum remaneat remedium exequutionis realis, & personalis, unde propterea excusio ita probata remaneat, ut potè impediri; Et tunc rectè ad censuras tanquam subsidiarium remedium proceditur. E

Et quamvis ignarum vulgus obloqui solet, atque scandalum concipere de stylo Curiae, procedendi quandoque ad censuras pro debito pecuniario, vel alio temporali impedimento; Attamen iste est positivus ignorantiae effectus, ob clarum dilemma, quod; Aut est impotens ad implementum id, quod debet, & tunc excusatur, neque ad censuras proceditur; Aut est idoneus, sed ex ejus contumacia, & culpa potentia propria, vel aliena, ad quam recursum habet, impedit ne implementum sequatur, & tunc censurae inferuntur, non

non ex ratione ipsius debiti, sed ex ratione talis delicti, & contumaciae, & sic notoriae perseverantiae in peccato. F

Item quandoque, ex eadem ratione potestatis, ad censuras, immediatè, ac de facto, etiam cum non subditis procedi solet, quando scilicet quis de facto, bona, vel jura Ecclesiastica usurper, vel occupet, seu Ecclesiasticum Praelatum impediat, ne pacificè eadem bona Ecclesiae possideat, ac fructus ex eis percipiat, cum tunc censurarum usus concedatur in forma extrajudiciali, per quamdam speciem necessariae defensionis, vim vi repellendo, cum illis armis spiritualibus, quæ solum habeantur, pro facti qualitate. G

Aut verò agitur de illis censuris, quae ab homine proferuntur in poenam alicujus delicti, vel contraventionis; Et tunc, ubi agitur de clericis subditis, cum quibus liber sit gladii temporalis usus, cum poenis scilicet temporalibus, vel realibus, utique damnable est, illud, ac directè censuras adhibere, idemque ubi, pro locorum, seu regionum moribus, & qualitate, idem liberum exercitium gladii temporalis, Episcopi, alique Praelati habeant cum laicis, quoniam ubi per multas, aliasque poenas temporales provideri potest, semper erroneum est, dictum spirituale remedium adhibere, cum ad illud non nisi in totale subsidium, ac nimirum parte, & circumspèctè recurri debeat, ut magis timeatur, atque in veneratione habeatur; Unde propterea magna reprehensione, imò punitione digni sunt Episcopi, alique Praelati, & officiales Ecclesiastici, praesertim verò quidam commissarii Camerae Apostolicae, vel fabricæ S. Petri, qui in hoc adeò lubrici sunt, cum maximo hujus Ecclesiasticae remedii prejudicio.

In illis autem ditionibus, vel regionibus, in quibus de facto non permittitur Episcopis, aliisque Praelatis, & officialibus ecclesiasticis, exercitium gladii temporalis, ac familiae armatae cum laicis, sunt excusabiles, cum aliud non suppetat remedium, atque laici debent potius de se ipsis scandalum concipere, quod non permittant id, quod sacri canones concedunt.

Adhuc tamen isto etiam casu, nimirum parte, ac circumspèctè procedi debet, pro facti qualitate, comminando quidem, non tamen de facili exequendo censuras; Ad instar habentis scloperum in manibus, vel gladium in vagina, ut curet cum eo incutere timorem, cum potentia explosionis, vel extractionis respectivè, ab uno autem, vel altero actu, quo magis feri potest, abstinere, ne alias ille, qui explosionem, vel evagationem prius timebat, eam experiatur de facto magis levem, ac propterea illam contempnat. Siquidem, ut advertitur alibi in his adnotationibus occasione agendi de custodia clausurae monialium; Quoties ecclesiastica superior, pro corruptis moribus regionis, videt, quod magis proficiat, ac operativus est gladius temporalis, quam spiritualis, illumque salva ejus dignitate, cumulare potest, procedendo scilicet unitim cum potestate laicali, (compatibiliter tamen, & sine ecclesiastica jurisdictione, ac potestate prejudicio,) tunc istud remedium negligere non debet.

Potissimum verò Episcopi, ac Praelati ecclesiastici habere debent validam, ac robustam manum, cum qua istum spirituales gladium exercent, ex ea scilicet valida, & robusta qualitate quae resultat ab eorum vira exemplari, bonificis moribus; Fortius autem à causa, ob quam istud remedium adhibeatur, seu ob quam hujusmodi ligamialis solutio concedatur. Ubi etenim ex bono zelo id sequatur, quodque populus experiatur, quod istud remedium adhibeatur pro conservacione disciplinae spiritualis, ecclesiasticae immunitatis, non autem tanquam medium ad extorsiones, propterea avaritiae finem, tunc valdè illud timere solet, secus autem è converso.

Quamvis etenim quandoque, pro moribus regionis, laudabile sit à contravenientibus, pro absoluteione à censuris, vel pro abstentione ab eorum prolatione, multas pecuniaras petere, ac exigere pro satisfactioe Ecclesiae, ad exemplum ac terrorem aliorum, qui magis timeant amissionem pecuniae, quam alias poenas, quantumvis multas, in corpore, vel in anima, sive in existimatione; Attamen omnino adimplere debent hujusmodi conciliaris praecipuum, seu monitum, applicando scilicet hujusmodi multas, ac poenas suis ubi, non autem sibi ipsi, vel ejus Curiae, sub praetextu actorum; Idque tunc, publicè, ac immediatè fieri debet, ut pluries ego à probis ac zelantibus Episcopis practiarum vidi, & quandoque ego etiam practicavi cum magno profectus; Licet enim huiusmodi decretis satisfactio, deputando poenarum, ac multarum depositarium, per cujus manus probi Episcopi, fideliter illas erogan, juxta opportunitatem, in pauperum subventionem, vel in fabricam, aut suppellestem Ecclesiarum (quoties tamen istud onus eis

non incumbat ex propria mensa redditibus explendum;) Sive in alia pietatis opera, & praesertim prudenter, aliquam summam cumulando pro annis, vel temporibus penuriosis; seu alias calamitosis pro subventionem indigentium; Attamen id commendabile est, quoties fideliter, non autem pro colore quaesito id agatur, in poenis, ac multas, vel compositionibus clericorum, vel etiam laicorum ex causis, quae non sint exemplares, & scandalosae.

Ubi verò de istis agatur, adeo congruat, ita exemplum 20 ac timorem aliis incutere, & tunc immediatè, ac publicè ista erogatio faciendae est, adeo ut omnibus innoscat, ideòque laici concipere non valeant suspensionem quod applicatio sibi ipsi facta sit, cum ipsi non distinguant, ac frequenter ignorent quid tractu temporis de hac pecunia agatur.

Excommunicationis item remedium, exerceri non potest, neque debet cum universitatibus, aliisque corporibus fictis, vel intellectualibus, ut sunt Capitula, Collegia, congregationes, Communitates, &c. sed cum istis adhibentur aliae species censurarum, nempe suspensionis, vel interdicti; H. Atque ubi agatur de hac praesertim specie interdicti ecclesiastici, cui aliqua Civitas, vel oppidum ex delicto populi, & quandoque Domini, vel Magistratus, ad praescriptum sacrorum canonum subijci solet, adhuc nimirum circumspèctè procedendum est, atque non nisi ex magna, & gravissima causa in totale subsidium, quando scilicet omne aliud remedium desit, magnisque error est, severa punitione dignus, ubi alias fiat.

Magna verò differentia est inter istas censurarum species, 22 quoniam excommunicatio exigit proprium, ac singulare delictum, eoque delinquentes tantum subijci debent, cum personas singulares afficiat, eisque ligamen inferat; Aliæ autem censuræ, quae proferuntur contra corpus universale, afficiunt omnes, etiam innocentes, jure tamen universo, non autem personali.

Hinc proinde, si excommunicatio contra aliquos cives, 23 vel canonicos, etiam ex causa communicativa, vel capitulari proferatur, tunc illae personae remanent affectae, adeo ut quamvis designant esse canonici, vel cives, sive officiales, adhuc censura duret, donec absolutioem obtineant, illaque eis impedimentum praestat, etiam in iuribus propriis, quae jure proprio, & singulari competant, independentè à Civitate, vel à Capitulo, seu ab officio, ideòque non nisi ex propria, vel particulari culpa hæc censura inferri debet; E converso autem, suspensio, vel interdictum contra corpus universale, seu politicum, afficit tantum ipsam universitatem, & singulos, non jura singulari, sed tanquam hujus corporis membra, quamvis ipsi sint innocentes, unde propterea representant non possunt ipsum corpus infectum; Verum salva eis remanent jura competentia singulariter, ac independentè à corpore communicativo, quamvis adhuc sint canonici, vel cives, aut de magistratu, multò magis ubi desinant esse tales. I.

Ac propterea, juxta frequentem praxim Curiae, & praesertim 24 Rotae, in declarationibus, quae relaxari solent, contra Capitula, vel alia corpora communicativa, ob non partitionem, juxta ea, quae in iudiciorum sede habentur; Si non pariter, vel alia contumacia proveniat ab aliquorum Canonico, vel officialium protervia, sine culpa aliorum, qui parere prompti sint, sed eorum bona voluntas effectum partitionis non causet, tunc relaxatur censura communicativa, suspensionis, & interdicti contra ipsum corpus universale, adeo ut sub ea, etiam innocentes, & prompti obedire veniant, ac etiam relaxatur excommunicatio contra singulares personas delinquentes, exceptuando innocentes.

Notabilis autem est hujus distinctionis effectus, quoniam si (ex. gr.) etiam ex causa capitulari, multi Canonici, qui majorem partem constituent; ob non partitionem excommunicentur jure singulari, sed non proferatur censura communicativa interdicti, vel suspensionis contra corpus Capituli, tunc istud remanet integrum, & non infectum, ideòque representabile est ipsum corpus, ab illis medicis membris, quae valida, & non infecta sint, à quibus etiam si sint duo, imò unus, totum corpus Capituli constitui, seu representari potest, ideòque omnia jura capitularia ab eis exercentur; Id autem non sequitur, ubi totum corpus censuratum sit, quamvis aliqua membra à censuris exempta sint, quoniam non potest corpus infectum representari per aliqua membra valida; Et è converso censura communicativa, vel universalis non afficit singulos in jure singulari. M.

Unde propterea in facti contingencia; Cum quoddam 25 Capitulum, ob non partitionem mandatorum Rotaliu m, suppositum fuisset censuræ communicativæ suspensionis, & interdicti, ac etiam contra multas dignitates, & canonicos

contumaces relaxata esset excommunicatio, à qua aliqui canonici, & dignitates, qui erant obedire parati, exceptuari fuerunt (prævia magna diffinitione) decimus fuit per Rotam, ut isti canonici exceptuari, non essent apti repræsentare Capitulum, & exercere jura capitularia, quoniam exceptuarius percipit censuram personalem, non autem communitativam. N.

26 Et è converso, per Sacram Congregationem Concilii decem fuit, ut suspensio à jure conferendi beneficia, incurfa per Capitulum ob contraventionem Constitutionis Pii V. non impediat illam beneficiorum collationem, quæ singulis dignitatibus, & canonicis jure singulari non autem capitulari competat; O Atque cum eadem proportione idem dicendum est in Civitatibus, ac Tribunalibus, vel Magistratibus collegiatis respectivè.

27 An autem, & quando censuræ communitativæ, suspensionis, vel interdicti, impediunt collationem beneficiorum alioque actus capitulares, in beneficiorum sede advertitur. P.

28 Agitur etiam in hoc decreto, de infirmitate in censuris; Verùm de hoc rarum est agere in foro contentiosos, in ista S. Congregatione, vel in altera Episcoporum, quoniam quando per Episcopos, vel alios ecclesiasticos superiores infirmitas declaratur, tunc desuper manus opponere solet Sac. Congregatio universalis Inquisitoris.

- a Orthobon. dec. 75. in fin. b Lop. & Add. alleg. 73. Spe. rell. dec. 39. c tit. de jurisd. d. d. 29. in Miscell. Eccl. d. d. 14. & seqq. d Miscell. Eccl. d. d. 17. & in aliis ibi proximis. e juxta ead. de quo d. d. 165. post Zacch. de obl. Camer. f d. dec. 165. post Zacch.
- g Sub. de jurisd. d. d. 47. & 48.
- h cap. Romana, §. univ. veritate, de sent. ex com. in 6. ubi Burat. & Adlent. dec. 916. i tit. de benef. d. d. 23.
- l d. d. 23. de benef. & sub. tit. de judiciis.
- m ibidem. n ibidem. o ita fuit declaratum per hanc S. Congreg. Concilii in una Leodien. de mens. Apr. 1672.
- p & de ista constitutione sub tit. de Canon. & Capit. d. d. 27.
- q Eod. d. d. 25. de benef. & cod. tit. in supplem.
- r ut agendo de ista S. Congregatione advertitur in relatione Curie.

Ad sessionem 25. de Reform. cap. 6.

S U M M A R I U M.

- 1 De modo procedendi cum ad junctis.
- 2 Restringitur ita jus Capitularium.
- 3 Non procedit nisi in Capitulis exemptis.
- 4 Exemptio non presumitur.
- 5 In Italia est rara, & ubi sit magis in usu.
- 6 De questionibus desuper cadentibus.
- 7 De materia remissive.

D I S C. XLIV.

1 P Ræscribitur in hoc decreto, quomodo Episcopus procedere debeat in visitatione Capituli, & in cognitione causarum capitularium, cum adjunctis scilicet ab eodem Capitulo eligendis, juxta formam in eo contentam.

2 Opinantur aliqui, quod in gratiam Capitularium, & capitularium, istud conciliare decretum prodierit, quasi quod ita Capitulum cathedralis, à reliquo clero contradiſtinctum, ac singularizatum sit; Sed malè, quoniam potius id, Capitulum jura, & privilegia restrinxit, atque Episcopis concessit id, quod non habebat. A.

3 Verius enim est, ac hodie extra omnem controversiam receptum, ut ista conciliaris dispositio, procedat solum, in illis Capitulis, quæ ex Apostolicis indultis exempta erant à jurisdictione Episcopi, atque immediate subjecta Sedi Apostolicæ; Unde propterea, cum visitatore, ac superiore præsentem carent capitulares, id plura producebat inconvenientia, ideoque illa Capitula, quæ istud privilegium non habent, quod in usu sit, non differunt à reliquo clero circa omnimodam subjectionem Episcopi; Istudque privilegium non presumitur, sed ab allegante probandum est, sin minus fundata est Episcopi intentio super ejus plena, & ordinaria jurisdictione, ut in facti contingentia occasio dedit disputare in hac Sac. Congregatione. B.

4 Nimirum autem rarus est hujusmodi exemptionis usus in Italia, magis autem frequens in Hispania, aliisque partibus ultra montes, in quibus tamen etiam jure singulari hæc exemptio competit cum plerumque ad sint etiam Capitula non exempta; sed cadentia sub dicta regula generali, seu causa universalis, quæ Episcopo assitit, quoties non doceatur de limitatione, cujus natura est, ut in dubio præsumenda non

fit, sed per allegantem probanda, quodque aliàs fundata remaneat intentio habentis pro se regulari.

Posita itaque exemptione, nonnullæ oriri solent controversiæ, præsertim vero illam disputare in Rotam occasio dedit; An tertius adjunctus, qui assumendus est in casu discordiæ inter Episcopum, vel ejus Vicarium generalem, & Judicem capitularem, debeat esse de ipsius Capituli gremio, vel potius assumi possit quicumque extra gremium; Et quamvis aliquæ non improbabiles rationes hæc secundam partem suadeant; At tamen ista S. Congregatio, cum cujus sensibus Rota processit plures censuit, ut de ipso gremio esse debeat; Cadente questione an debeat esse verius capitularis, adest de canonicis, vel dignitatibus, vel sufficiat esse de portuariis beneficiatis habentibus vocem in Capitulo, super quo observantia deferendum videtur. C.

Aliqua verò ad hujus decreti materiam pertinencia; utpote rara in ista S. Congregatione, imò generaliter in Curia, ex dicta ratione quòd rarus est hujusmodi Capitulum exemptorum usus in Italia, videri possunt infinuata apud consuetos elaboratos Collectores. D.

- a de Canon. & Capit. d. d. 23. Miscell. Eccl. d. d. 24.
- b d. d. 24. Miscell. Eccl.
- c dicta d. d. 23. de Canon. & Capit.
- d & habetur etiam locis citatis.

Ad sessionem 25. cap. 7.

S U M M A R I U M.

- 1 Aboliti sunt accessus, coadjutorie, & expectativæ, atque Papa potest huic prohibitioni derogare sed rara solet.
- 2 De pensionibus eventualibus.
- 3 An impediant facultatem transferendi.
- 4 An dicatur gratia pura; vel conditionalis, & an cesset per mortem Papæ.
- 5 De investituris abusivis, vel preventivis.
- 6 De accessu, vel regressu ad beneficia, & ad pensiones, & de diversis speciebus regressus.
- 7 Quæ coadjutoria sint in usu, & quæ non.
- 8 De iuribus, & prerogativis coadjutoriarum.
- 9 In quibus partibus viget usus coadjutoriarum etiam in Cathedralibus.
- 10 Quomodo præfici solent ista gratia coadjutoria, & qualis consensus Capituli requiratur.

D I S C. XLV.

R Ara hodie videtur in foro hujus decreti disputatio, in quo aboleretur usus, qui frequens erat, accessuum, vel regressuum, ac etiam coadjutoriarum cum futura successione, vel expectativarum; Et quamvis (ut aliàs infinuatum est,) extra controversiam sit potestas Papæ dispensandi generaliter Concilii generalibus, magis verò huic Tridentino, ob legem particularem in ejus confirmatione adjectam, ut veniant ejus decreta sub derogatoriis generalibus, atque necessaria non sit mentio specialis; Adhuc tamen, super istius decreti observantia insistitur, præsertim in gratiis expectativis, quarum usus, post Concilium nimirum rarus est.

Solum etenim ab aliquo moderno tempore, hic usus invaluisse videtur, in pensionibus, eas reservando per quandam speciem expectativæ, postquam aliæ jam existentes cessaverint, quæ propterea eventuales dicuntur; Ideoque super eis, aliquæ in foro oriri solent controversiæ, in sua pensionum sede infinuata; Et præsertim, an hujusmodi reservatio impediat, necne facultatem transferendi antiquam pensionem, atque probabilior, est negativa ubi aliàs Apostolica autoritate cautum non sit. A.

Ac etiam, an ista gratia dicatur conditionalis, perfectionem obrentura à futuro casu vacationis, vel cessationis, vel potius sit pura, & perfecta ab initio, dilata solum executione postquam casus cessationis antiquæ advenit, cujus questionis effectus est, an tali eventuali reservationi obster mors Papæ, conditione pendente; Atque probabilior est, ut gratia sit potius pura, & perfecta, quam conditionalis, quodque futura cessatio pensionis antiquæ non percuriat substantiam, gratiæ, sed potius executionem, seu effectum, ut in sua peculiari sede pensionum advertitur. B.

Ea verò, quæ habentur apud antiquos Beneficialistas, qui ante hujus decreti promulgationem scriperunt, de hac materia expectativæ, utpote tunc frequentis, hodie in foro, à simili deservire solent, in feudibus, vel emphyteuticis concessionibus preventivis, seu abusivis, quæ fiant de feudo

vel

vel de emphyteusi jam plena, ut in suis sedibus advertitur. C.

Ille autem accessus, vel regressus, qui in hoc decreto prohibetur, percipit ipsa beneficia liberè dimissa, ne ita detur species hæreditariæ successione; Non autem ubi agatur de illis regressibus, qui reservantur in casu resignationis, sub reservatione pensionis in casu, quo ista non solvitur; De hoc autem regressu habetur pariter in sua peculiari pensionum sede, ubi de distinctione inter duas ejus species; Unam scilicet ex juris dispositione, & ob contumaciam, seu proterviam non solvendi, & quæ juxta formulam antiquam dicitur; Et alteram, quæ juxta formulam modernam, per viam conditionis; Cum ea notabili differentia inter has species, quod in prima, impugnatione pensionis ex causa nullitatis, vel diminutionis fructuum, sive ex alia iusta causa, excusatur regressus, qui proinde exigit formalem canonizationem in iudicio ordinario per tres conformes; Secus autem ubi agatur de secunda specie, in qua proceditur exequutivè atque nullitas, vel alia causa non excusatur, ut ibi latius. D.

Quo verò ad coadjutorias; In Italia, & Hispania, aliisque partibus, in quibus Concilii observantia viget, nimirum rarus, penèque nullus est earum usus in Ecclesiis Cathedralibus, vel Metropolitanis; Benè tamen, in Ecclesiis, ac beneficiis inferioribus, putà in parochialibus, vel in Dignitatibus, & Canonicatibus Cathedralium, vel Collegiarum, & quando iusta causa infirmitatis, vel gravis ætatis accedat, ut in beneficiorum sede habetur, cum de hujusmodi controversiis peragi solet in Rota, aliisque ordinariis contentiosis tribunalibus, non autem in Sacris Congregationibus, in quibus, præsertim in illa Rituum, agi quandoque solet de præcedentia, aliisque iuribus, & præminentibus coadjutoris, & de quibus aliqua habentur in rerum capitularium, vel canonicalium sede, ubi in casu contingentia videri potest. E.

In Germania verò, & Gallia, aliisque partibus ultra montes, in quibus Concilii observantia adeo non viget; Vel etiam in illis viget, in hac tamen parte usus aliter sua deat; Solet Sedes Apostolica facilius concedere, etiam in Ecclesiis cathedralibus, & metropolitanis, sui monasterialibus istam coadjutoriam, cum futura successione in prælatura, ex iusta causa, examinatori solita in Sacra Congregatione consistoriali, ad cujus consultationem Papa gratiam concedere, vel denegare solet.

Hinc propterea in illis partibus, in quibus Ecclesiæ sunt ad electionem Capituli; Quamvis pro coadjutoria non intretur electio, cum totum pendeat à gratia, & voluntate Papæ, ex aliqua causa concedendi coadjutoriam, non solum Prælato petente, sed etiam quandoque invito; Attamen prudenter, ad occurrendum aliquibus inconvenientiis, id agere non solet, sine Capituli consensu, qui præstari solet per quandam formam, seu speciem electionis, super cuius forma, benè, vel malè servata, in eadem Congregatione consistoriali, peragi solent questiones; quarum aliqua in capitularium, & canonicalium rerum adnotationibus, ac etiam in illis Regularium infinuatur; F Ubi quod ista non est vera, & formalis electio, ideoque de facili obstarent illæ nullitates, quæ de stricta juris censura obstant, cum sufficiat, ut Papa se certum quoquo modo reddat de consensu capitularium, ut latius in dictis suis sedibus.

- a tit. de pension. d. d. 1. cum seqq. b d. d. 1. & seqq. de pension. in supplem. c tit. de emphyteus. d. d. 1. & 2.
- d tit. de pension. d. d. 12. & seq. e de coadjutoria sub tit. de Canon. & Capit. d. d. 27. & de Regular. d. d. 53.
- f d. d. 53. de Regular. & d. d. 27. de Canon. & Capit.

Ad sessionem 25. de Reform. cap. 10.

S U M M A R I U M.

- 1 De iudicibus synodalibus.
- 2 Quid ubi deputati in Synodo deficient.
- 3 De eodem.
- 4 Datur isto casu cautela.
- 5 Quid operetur hæc deputatio.
- 6 De Conservatoribus privilegiorum, & Collectoribus Apostolicis, & an esse debeant in dignitate Ecclesiastica.
- 7 Dicuntur idonei, licet non sint Doctores.

D I S C. XLVI.

D E Iudicibus Synodalibus in isto decreto agitur, ut scilicet in provincialibus, vel in diocesanis synodo deputentur ad minus quatuor personæ in dignitate constitutæ, qui

Card. de Luca, Lib. XIV.

bus Apostolica Sedes committere valeat causas in gradu appellationis, ut ita certa reddatur de eorum integritate, & idoneitate, atque congrua fiat electio, cum aliàs, ob locorum distantiam, ac negotiorum multiplicatam, ista notitia impossibilis esse videatur.

Quatenus verò personæ ita deputatæ, deficere, vel abesse contingat, in eodem decreto disponitur, ut ab Episcopo, cum consensu Capituli, aliorum suffectio fieri debeat, quod ex rationis identitate intelligendum videtur eodem modo quo, supra sess. 24. cap. 18. dictum est de examinatore synodalibus, ut scilicet ista provisionalis suffectio extrà synodum rectè intret infra annum, secus autem eo elapso, ex eadem ratione ibi infinuata, quod scilicet Episcopo impurandum est cur ad eisdem Concilii præscriptum non congregaverit synodum singulis annis congregandam. A.

Benè verùm, quod etiam in examinatore synodalibus, ista dispositio, quamvis per Rotam firmata sit, adhuc tamen, ex magis communi usu parum rationabilis videtur; Quoniam ut advertitur supra, cum Synodi convocationem singulis annis superfluum experientia doceat, eo quia cum una synodo bene ordinata, per plures annos dioecesis rectè administratur, istaque convocatio, incommoda, & dispendiosa, ac etiam, quandoque inconvenientia parere solet, adeo ut de facto ista frequentia non sit in usu; Hinc proinde dicta ratio parum concludens remanet.

Ad tollendum verò omne dubium, provida cautela est, ut Episcopus, deficientibus hujusmodi examinatore, vel iudicibus respectivè, de hoc certiore istam Sacram Congregationem, vel alteram Episcoporum, à quarum una, vel altera oraculum accipiat, faciendi hujusmodi deputaciones, etiam post annum.

Hujus itaque decreti operatio est, quod cum ad Canonum præscriptum, Sede Apostolica non solet rescribere, neque causas, vel Apostolicarum literarum executionem committere, nisi personis in ecclesiastica dignitate constitutis, eis sub nomine dignitatis rescribendo, atque ita species dignitatis reputatur hæc deputatio, rescribendo uni ex Iudicibus in diocæsano synodo legitime deputatis, ut etiam in iudicio sede advertitur. B.

Ex præmissa verò infinuata sacrorum canonum dispositione, ut non nisi personis in ecclesiastica dignitate constitutis, Apostolica delegatio congruat, resultat, ut conservatores privilegiorum regularium per singula Monasteria, vel Conventus, & domos regulares ad præscriptum Constitutionis Gregorii XV. deputandi, in ecclesiastica dignitate constituti esse debeant, eo quia hujusmodi conservatores, Apostolici delegati dicuntur, ut de eis alibi particulariter agitur. C.

Atque ex eadem ratione, de stricto jure verius est, ut non nisi tales personæ in Apostolicos collectores deputari debeant, quodque aliàs deputatio invalida sit, adeo ut consuetum effectum Apostolicæ reservationis beneficiorum non causet; Id autem in Italia, respectu subcollectorum, ex diverso usu, difficultatem pati videtur, ut in rerum beneficiorum adnotationibus advertitur; D Reputantur autem ad iudicandum idonei eo ipso quod in synodo sunt deputati. E.

- a tit. de jurisd. d. d. 56. tit. de paroch. d. d. 37. Miscell. Eccl. d. d. 1. b tit. de iudic. ubi agitur de appellacionibus. c de conservatoribus privilegiorum, tit. de jurisd. d. d. 49. & de Regular. d. d. 51. & 52.
- d tit. de benef. pluribus. e Manic. dec. 5. in fin.

Ad eandem sessionem 25. cap. 11.

D I S C. XLVII.

P Røhibentur per hoc decretum anticipatæ exactiones fructuum, vel pensionum ex causa locationis bonorum Ecclesiæ; De hoc autem nimirum rarò, ac fortè nunquam in hac Sacra Congregatione, vel in alia Episcoporum agi contingit, cum de hujusmodi questionibus disputari solet inter conductores, vel alios debitores, qui anticipatas fecerint solutiones; Et successores in Ecclesia, vel beneficio coram Iudicibus ordinariis, & frequenter coram officialibus cameraribus, occasione collectionis fructuum pro tempore vacationis, petendo novam solutionem pensionis, vel alterius debiti, neglecta solutione anticipata, utpote prohibita, cum frequenter collusiva, seu fraudulenta esse solet, quoties communis usus regionis, vel qualitas bonorum, seu aliæ facti circumstantiæ; bonam fidem non redeant, atque iustam non inducant excusationem; Ideoque non de facili certa regula generalis, cuiuscumque casui applicabilis

bilis desuper statui valeat, cum ex singulorum casuum qualitate, & circumstantiis verius resolutio pendere videatur; Atque de hoc agitur in rerum beneficialium adnotationibus, occasione agendi de divisione fructuum beneficii inter prædecessorem, & successorem, vel Cameram Apostolicam respectivè; Ac etiam in sede pensionum occasione agendi de pensionum repartitione. A.

a ut, de benef. disc. 81. & seqq. & tit. de pension. disc. 23. cum plur. seq. & tit. de locat. disc. 25. ubi quando successor ligetur locazione prædecessoris.

Ad eandem sessionem 25. cap. 12. 13. & 14.

D I S C. XLVIII.

IN istis tribus decretis agitur de solutione decimarum, & de clericis concubinaris; Verùm quia decima particularem habent sedem in hoc eodem libro, idcirco ibi videndum est; A. Et de quarta canonica agitur in Parochorum sede, seu adnotationibus. B.

In ultimo autem decreto agitur de clericis concubinaris, eorumque punitione; Nimium autem rara, ac hodie forè nulla est citrà montes hujus decreti questio in foro, cum etiam in laicis in Italia non de facili permittatur usus concubinaris, multò minus in clericis; Quandoque autem in Rota audiri consueverunt istæ questiones in clericis ultra montes, occasione privationis beneficii, ad quam procedi solet, cum ista licentia in clericis ibi quoadque usurpari soleat ob eam potentiam, quæ resultat à Capitulorum exemptione, si ve à conspicua qualitate possessorum illarum dignitatum, & canonicatum magnam figuram facientium, ac fortè eandem, & alicubi majorem, quam in Italia faciunt Episcopatus, & Archiepiscopatus, cum hæc dignitas in Italia ob nimiam frequentiam, & Ecclesiarum paupertatem, quodammodo viluisse videatur; Et è converso ibi istæ inferiores dignitates in magna existimatione sunt; Tùm ob divitias; Tùm etiam pro diversâ regionum qualitate ob activum, ac passivum jus electionis Episcopi.

Nimium tamen difficile est, atque in praxi multum rarum convincere concubinarium sufficientem ad poenas in isto decreto contentas, illam præsertim privationis beneficium. C.

a sub tit. de decim. b sub tit. de Paroch. c tit. de benef. disc. 75.

Ad eandem sessionem 25. de Reform. cap. 15.

S U M M A R I U M.

- 1 Filius non habet beneficium patris, vel in eadem Ecclesia.
2 Quid è converso, an pater, ubi adest filius.
3 Quomodo in hoc procedi debeat.
4 De Constitutione Pii V. ne conferantur conjunctis beneficiis resignata.

D I S C. XLIX.

III illegitimi clericorum prohibentur habere simile, vel dissimile beneficium in ea Ecclesia, in qua pater de presenti habeat, vel de præterito habuerit, minusque pensiones super ipsis beneficiis habere, quæ parentes obtinent, vel obtinuerunt, prohibitis etiam resignationibus, quæ desuper fierent.

Super istius autem decreti observantia, pariter rarum est agere, quoties non accedat Apostolica dispensatio, quæ eandem questionem, omnemque dubitationem juris dirimere videtur, illaque restringi solet ad factum; Vel super ipsius dispensationis subreptione; Vel super ejusdem tenore, ac restrictione, quoniam cum generaliter ad sacrorum Canonum præscriptum, illegitimi sit incapaces beneficiorum, ideoque dispensatione indigeant, hinc proinde, ejusdem dispensationis tenor attendendus est.

Disputari autem solet, an ista prohibitio procedat in casu converso, ne scilicet pater obtinere valeat beneficium in ea Ecclesia, in qua filius obtineat, vel obtinuerit; Atque

aliqua opinionum diversitas dignoscitur: Verius autem videtur, ut prohibitio in eodem beneficio procedat, in diverso autem secus, cum ubi agatur de eodem, etiam prohibita sit immediata successio filii, quamvis legitimi, utpotè ante clericatum, ex legitima uxore suscepti, ut in Ecclesiis, ac beneficiis tollatur species hæreditariæ successio. A.

Benè verùm, quod etiam in casibus non prohibitis, & quamvis de filiis legitimis, ut supra agatur, circumspèctè in hoc procedendum est, circa collationem, cum apud populum, si ve vulgum ignarum, id scandalum parere soleat; Ut etenim alibi ad vertitur; Aliud est formalis prohibitio ad effectum incapacitatis, & consequenter nullitatis provisionis pro amissione, seu privatione juris questi; Aliud verò considerare aliquem defectum productivum scandali; vel inconvenientis saltem de facto, ad effectum repellendi ab assequendo, ac reputando minus dignum eum, qui aliàs magis dignus contentus esset, ut in facti contingentia praxis me docuit in his specialibus terminis, non de facili admittendi patrem ad affectuionem beneficii in Ecclesia, in qua filius beneficium quoque possideret, vel ibi interseret. B.

Quo verò ad posteriorem decreti partem in materia resignationis, ad Darariam potius, quam ad istam, vel alteram Congregationem de his agere pertinet; Et quatenus resignatio admittatur, super ejus validitate, vel invaliditate, agi solet in Rota, aliisque Tribunalibus juxta rerum beneficialium adnotationes; Benè verùm quod superverita Constitutione Pii V. quæ strictius sub poenis prohibet inferioribus collatoribus collationem beneficiorum vacantium ex causa resignationis ad favorem eorum conjunctorum, vel conjunctorum resignantium, ne ita resignationes ad favorem certæ personæ coram Ordinariis prohibita, indirectè sequantur; Quandoque super hujus Constitutionis intelligentia disputationes in ista Sacra Congregatione haberi solent, ut præsertim habita fuit superius alibi insinuata, an scilicet si Capitulum huic Constitutioni contraveniat, unde propterea resulet poena suspensionis à jure conferendi, ista poena intret in singulis Dignitatibus, & Canonicis pro eo jure conferendi, quod singulari, non autem capitulari nomine competat; Atque de hujus Constitutionis materiâ in rerum beneficialium sede potius agitur. C.

a tit. de benef. disc. 66. b d. disc. 66. de benef. c sub tit. de benef. pluribus.

Ad sessionem 25. de Reform. cap. 17. 19. & 20.

D I S C. L.

IN primo istorum decretorum injungitur Episcopis, ut dignitatis majestatem tueantur, atque secularibus obsequia indecentia, vel famularum non præstent; In secundo prohibetur usus duellorum; Et in tertio eisdem Episcopis injungitur defensio, & conservatio ecclesiasticæ immunitatis, ac libertatis.

De primo, non pertinet ad forenses agere; Benè tamen cordi esse debet Sedi Apostolicæ, & S. Congregationibus, desuper invigilare, præsertim in Italia, ob Ecclesiarum cathedralium nimiam frequentiam, & paupertatem, unde propterea cum viris parum dignis, ac infimæ conditionis Episcopatus conferri, quandoque casus contoverfis inter Episcopos, & Principes, vel Dominos sæculares super usu throni elati, seu baldacchini, habetur in sede præminentiarum. A.

Super duellorum prohibitione, & quomodo illorum usus citrà incursum confusuram, aliarumque poenarum sit practicable, particulares ediderunt tractatus aliqui moderati. B.

Et de tertio decreto, super defensione, vel competentia triplicis immunitatis, localis, personalis, & realis, particulariter agitur in ecclesiastico Miscellaneo in hoc eodem libro contento, ubi videri potest. C.

a sub tit. de præminent. disc. 26. b Carafa in tract. de duello. c Miscell. Ecclesiast. disc. 2. cum plurib. seqq.

S U M M A

S I V E

C O M P E N D I U M

Eorum, quæ in foro magis practicabilia continentur in Parte V. Lib. XIV. Super annotationibus ad ea Tridentini Concilii decreta, quæ reformationem, atque externum judicium, seu practicum forum tantum concernunt.

I.

De pluribus Conciliorum speciebus, & præsertim de Concilio generali, quando tale dicendum sit, & de justis Concilii generalis convocacionibus, autoritate, privilegiis, & prærogativis, & præsertim circa derogandum, vel dispensandum potestatem; Et de aliis generalitatibus ad inane in introductionem.

II.

De decretis, & provisionibus super Sacrae Scripturae lectione, ac Theologica doctrina; Nec non super grammaticæ schola, & parochorum Seminario, & de Episcoporum, ac parochorum residentia, atque de verbis Dei prædicatione.

III.

De ecclesiis, ac diocesium visitatione, & majori visitationis potestate, & jurisdictione, ac modo in visitatione tenendo; Nec non de synodi diocesanae celebratione, & de vita, & honestate clericorum, & morum correctione.

IV.

De collationibus ordinum, ac de inhibitione Episcoporum pontificalia in aliena diocesi exercendi; Atque de iis quæ Ecclesiarum parochialium, aliorumque beneficiorum provisiones, vel uniones, si ve divisiones, novæque erectiones concernunt; Ac etiam ad materiam jurispatronatus.

V.

De Regularibus utriusque sexus; Et de matrimonio, & aliis quæ materiam reformationis concernunt.

I.

S U M M A R I U M.

- 1 Quæ sunt species Conciliorum, & quæ sint.
2 De quæ specie Concilii agatur, & cum quo themate.
3 Non datur legitimum Concilium sine convocacione Apostolica.
4 Papa est supra Concilium, eique dispensat, non autem Concilium supra Papam.
5 Conciliorum generalium specialis derogatio requiritur, & quomodo.
6 Fallit in Concilio Tridentino, quod tamen est generale, & Oecumenicum.
7 De diversis speciebus decretorum Concilii Tridentini, & de quæ specie in presenti agatur.
8 De declarationibus S. Congregationis Interpretum Concilii, & quomodo eis deferendum sit.

II.

- 10 De provisionibus super schola grammaticæ, & debita sacra scriptura, ac studium Theologicæ, & de prædicatione verbis Dei.
11 De provisionibus super residentia Episcoporum, & parochorum.
12 De provisionibus super collatione beneficiorum.
13 De provisionibus super Seminario.
14 De provisionibus super Seminario.
15 Quod opportuna sit provisio schola grammaticæ.

- 16 Ut in magis expedit conferentia vestrum conscientia quædam hujusmodi schola, ac studium Theologicæ.
17 An parochi, & Rectoribus veniantur accedere ad has conferentias, & quid de exemptis, & aliis clericis.
18 De temporibus in quibus verbum Dei est prædicandum, & quæ loca in quibus verbum Dei est prædicandum.
19 An quæ provisiones conciliorum aliorum, vel eorum synodum præstare, ac respectivo illam edicere, vel nominare.

- 20 De visitatione, & parochorum residentia.
21 De provisionibus super visitatione, cum distinctionibus.
22 Quomodo Episcopus præcedat in Cathedrali sedere debeat.
23 De sacro synodo, & distributione, & de differentia inter residentiam, & intercessionem, ac de lucro distributionem per absentem.
24 De ratione beneficiorum pro arguendo distributionum re-missæ.

III.

- 25 Tenetur Episcopus visitare diocesim quolibet anno per se, vel per Vicarium.
26 An, & quando à decretis in visitatione detur appellatio.
27 Prohibetur exigi procuraciones, aliæque emolumenta, & de alimentis.
28 Quod etiam pluries in anno visitare liceat, & quando à visitatione singulis annis facienda congruat abstinere.

- 29 Episcopus habet intentionem fundam in jure visitandi omnes Ecclesias, & loca ecclesiastica, vel pia, omnesque personas sua diocesis, & quale debeat esse privilegium exemptionis.

- 30 Quomodo etiam exemptos visitet.
31 De visitatione hospitalium, & montium pietatis aliorumque piorum locorum laicalium.
32 De facultate visitandi titulos beneficiorum, non obstante regula de annuali, vel trienniali.
33 De visitatore, an examinare possit parochos jam approbatos.
34 De vita, & honestate clericorum, præsertim circa concubinas, ac ludum, & illicitam negotiationem.
35 De obligatione moderandi in bibendo, & iurura, cum prædicatione principis juri.
36 Parochus Capitulari sede vacante habet jus visitandi.
37 De declarationibus synodali, & de aliis ad materiam.
38 Quomodo agatur in intercessionem, in synodo diocesana.
39 De synodo provinciali.

IV.

- 40 Non potest exercere pontificalia in aliena, territorio sita.

- 42 De modis, & temporibus usus pontificalium in Pralatis inferioribus, præsertim Regularibus.
- 43 Qui ordines proprio subdito in alieno territorio conferri possint.
- 44 Alieno subdito etiam in propria diocesi absque proprii Pralati licentia ordines conferri est prohibitum.
- 45 Quando alienus diocesanus ad hunc effectum fiat subditus.
- 46 De temporibus ordinationum, & de interstitiis.
- 47 De atate pro ordinibus suscipiendis.
- 48 De titulo beneficii, vel patrimonii, ad quem fieri debet ordinatio.
- 49 Inferioribus Pralatis iurisdiclio in materia ordinum adempta est.
- 50 De ordinatione religiosorum professorum.
- 51 De inferioribus Pralatis habentibus territorium separatum, & nullius.
- 52 De atate in beneficiis ecclesiasticis desiderata.
- 53 De professione fidei.
- 54 De provisione parochialium per concursum.
- 55 Non existentes in sacris non habent votum in Capitulo.
- 56 De materia iurispatronatus, & quid in eo concilium statuit.
- 57 De unionibus beneficiorum, & de dismembrationibus, novisque erectionibus parochiarum, ac aliis ad materiam cura animarum.
- 58 De prohibita pluralitate beneficiorum, & ne filius obtineat beneficium patris, vel in Ecclesia ubi ipse obtineat.
- 59 De moderato gravamine Cathedralium, & parochialium, ut salva remaneat congrua.

V.

- 59 De atate in qua professio regularis emitti valeat.
- 60 De anno novitatus.
- 61 De renunciationibus aliisque dispositionibus novitiorum.
- 62 De reclamacione adversus professionem, ejusque annullatione.
- 63 De capacitate Religionum in communi, & de incapacitate regularium.
- 64 De moderacione exemptionum, & de Conservatoribus privilegiorum.
- 65 De clausura monialium.
- 66 De obligatione Regularium accedendi ad processiones, & standi iudicio Episcopi in controversiis precedentiarum.
- 67 De plerisque aliis ad materiam Regularium.
- 68 De matrimonii carnalis libertate.
- 69 De forma matrimonii coram paroco.
- 70 De impedimento raptus.
- 71 De aliis impedimentorum speciebus.
- 72 Ad censuram non nisi in subsidium est deveniendum.
- 73 De administratione Capituli sede vacante, & de deputacione Vicarii Capitularis.
- 74 De plerisque aliis decretis, & provisionibus.
- 75 De provisionibus circa judicialia.

I.

De pluribus Conciliorum speciebus, & præsertim de Concilio generali, quando tale dicendum sit; Et de ejusdem Concilii generalis convocacione, auctoritate, & privilegiis, præsertim circa derogandi, vel dispensandi potestatem; Et de aliis generalitatibus ad materiam introductionem.

Quatuor spiritualium, seu Ecclesiasticorum conciliorum species, pro Catholica Ecclesia antiquo usu, reatque regimine habentur; Quorum unum oecumenicum est, ac generale, ecclesie universalis repræsentativum; Alterum nationale, seu Primatiale, quod per eam Nationem, vel Mundi partem celebratur, quod sub Primatibus fit; Tertium Provinciale, quod per Metropolitanum, ejusque suffraganeos Episcopos celebratur; Et quartum diocesanum, quod per Episcopum, cum Capitulo, & clero fit in qualibet Ecclesia, sive per illum inferiorem Prælatum, qui proprium habeat separatum territorium, quod nullius dicitur, ubi in hujus juris possessione existat.

Secunda, & tertia species, nimium raram, pro fori judicialis præsertim questionibus, habent praxim; Prima tamen species, & quarta frequentes habent questiones.

De prima itaque Oecumenici, ac generalis Concilii specie in præsentia agendo, illis neglectis questionibus, quæ pro nostris moribus, scholis, & circulis, vel Academiis potius congruæ sunt, illique retentis opinionibus, quas Romana Curia, forisque catholicis ecclesiasticis externis judicialis rece-

pit; Hæc idcirco firmum est, ut nullum detur legitimum generale Concilium, nisi illud, quod Apostolicum habeat convocacionem, quodque Papæ auctoritas major sit, atque superior, ut propterea conciliaribus decretis deroget, vel dispense; Concilium verò non fit supra Papam.

Eam tamen Concilii generalibus peculiarem prærogativam habentibus frequenter in foro canonizati solitam, ut sub generalibus non cadant obstantiarum derogatoriis, sed specialiter indigeant mentione, pro pontificæ tamen voluntatis probatione, non autem pro potestatis coarctacione, adeoque ex ejusdem voluntatis argumentis, vel implicita, seu præsumpta accedente probatione, adhuc sufficiat. A.

Istius verò expressæ, vel præsumptæ voluntatis probatio, quæ in aliis generalibus Conciliis desideranda est, necessaria non reputatur in isto Tridentino Concilio, quamvis verius, ac in foro magis receptum sit, ut illud verè generale, & oecumenicum sit, & sub generalibus cadat derogatoriis, ejus Apostolica confirmacione ita disponente. B.

Diversæ autem questionum species in hujus Concilii decretis continentur; Aliæ siquidem dogmata, seu articulos fidei continent; Aliæ materiam sacramentorum, aliorumque divinorum, quæ ad interni fori regimen pertinent, seu alias ecclesiasticum concernunt; Et alia demum, quæ sub reformationis genere cadunt, Prælatorum, & clericorum vitam, & mores, Ecclesiarum, & populorum regimen, beneficiorum provisiones, matrimonii formam, aliisque hujusmodi quæ æternum forum percutiunt; Eorum tamen, quæ ad hanc posteriorem speciem pertinent, omni glossa, vel interpretatione abhorrita, in sola relatione illarum interpretationum, quas sacra ejusdem Concilii interpretum Congregatio dederit, tractatio est. Aliæ verò priores species forensi scriptori non congruunt.

In ejusdem tamen Sacræ Congregationis interpretum declarationibus, cum duplici procedendum est regula; Primò nempe, ut iis tantum præstetur fides, quæ authenticæ sint, Præfecti nempe, & Secretarii subscriptionibus, ac sigillo munitis, ideoque relatis per Collectores, alioque voluminum auctores, nullam oportet præstare fidem. C.

Et secundo, ut illæ declarationes legis speciem pro aliorum casuum decisionem habeant, quæ pro eorumdem decretorum interpretatione, veraque intelligentia, seu praxi, genericè, ac in abstracto prodierunt, non autem quæ pro singularum, ac particularium casuum determinatione, ex eorum singularibus circumstantiis regulatæ sunt, quoties earumdem circumstantiarum omnimoda non accedat identitas, quod nimium raro praxis docet.

De ultima verò Diocesanæ Concilii specie, ac etiam de Provinciali inferiori agitur in eo decreto, in quo hujusmodi Conciliorum, vel singularum injungitur celebratio.

a in adnot. ad S. C. T. disc. 1. b d. disc. 1. ubi concord. c Fagnan. in cap. quoniam, de Constit. num. 58. & d. disc. 1. in annot. ad S. C. T.

II.

De Decretis, & provisionibus super Sacra scriptura lectione, ac Theologica doctrina, Necnon super grammatica schola, & puerorum seminario, Et de Episcoporum ac parochiarum residentia; Atque super verbis Dei prædicatione.

Cum Lutherana, aliarumque hæresium semina ex sacrarum literarum imperitia, & sacra scriptura adulteracione, vel sinistra interpretatione, apud imperitos populos adeo magnum receperint incrementum; Potissimè vero, pro ejusdem sacra scriptura recta catholica intelligentia, & praxi lingue latinæ, in qua solum divina tractari, justè, ac prudenter cautum est, desideranda sit pericia; Hinc provide in primis Concilii decretis reformationem concernentibus, Episcopis injunctum est, ut in singulari diocesis locis, publicas grammaticas scholas, pro puerorum doctrina aperiri, beneque exerceri curare debeant, atque sacra scriptura lecturam, sacrarumque literarum doctrinam pro locorum qualitate certis statutis temporibus in Ecclesia, alioque publico congruo loco haberi, ac respectivè explicari debere, ut in clero, & populo boni feminis habitus cultura, zizaniam superfermentationi, quam inimicus homo facere solet, occurratur, super verbis Dei etiam prædicatione, ex eodem fine prudenter plures decernendo provisionibus. D.

Cumque pastoris præsentia, ad lupos accendos, sive ad ovilis conservandam valetudinem, nimium proficua sit, idcirco converso autem, absentia præjudicialis, ac noxia; Hinc de Episcoporum, aliorumque Prælatorum, & parochorum residentia

dentia injungitur, ac etiam aliis, quibus idem incumbat residentium onus.

Ut autem juventutis melius præmissa obtineatur in sacris literis ac moribus instructio; Hinc collegium, vel seminarium in singulari demandatur diocesi, lege injuncta, ut ex ipsius mensæ episcopalis, ac alterius capitularis prius, ad aliorum exemplum, deinde ex omnibus diocesis ecclesiasticis beneficiis, quorum fructus, ac emolumenta, in actuali conventus, vel monasterii, vel actualis Hospitalis sustentacionem integrè erogari non contingat, sive in alia pietatis operibus, sed pro ea rata, quæ in Rectoris, vel administrationis pri-

vatum commodum, ac utilitatem tendat, taxa fiat, seu collecta, tamdiu duratura, quandiu alia obtineatur congrua provisio, quam ex simplicium, non autem curatorum beneficiorum unione, per Episcopum faciendi sequi posse decernitur, sub ea tamen lege, ut præmissa procedat taxa, vel collecta; quodque jam erecto, non autem erigendo seminario fiat, de illis beneficiis, quorum jam vacatorum, ipsius Ordinarii, non autem Apostolicæ Sedis libera collatio sit, quia nempe nulli subjaceant Apostolicæ affectio, vel reservacioni; Ubi verò de illorum unione agatur, quæ adhuc plena sint, pro tempore sequatur vacacionis, sufficit quod fixa, reali, vel personali non subjaceant Apostolicæ reservacionis, vel affectio, ea contingibili ac incerta non curata, quam casus ratione temporis loci producat, nisi fraudem ejus imminencia redeat, ut in beneficiis sede latius.

Unius verò diocesis vitibus non suppetentibus ad proprii seminarium sustentacionem, quia nempe beneficiorum exiguitas non concedat, tunc metropolitanam injungitur, ut in provincia magis opportuno loco unum seminarium pluribus diocesis commune, juxta singulorum contributionem, ac vires, cum justa proportione erigi curet; Adhuc tamen Italia præsertim cathedralium Ecclesiarum nimia frequentia hanc non de facili permittit praxim, vel ea nimium incommoda, nimiumque exigua puerorum, vel adolescentium numero proficua, ideoque opportuna, & non neglegenda prior Conciliaris remanet provisio pro publicæ grammaticæ scholæ apertura, ut omnibus pateat accessus; Inutilis tamen adhuc una, vel altera seminarium, vel scholæ provisio remanet, nisi ejusdem Episcopi, ejusque officialium, ac Vicariorum accedat diligentia, ac vigilantia, ut ille obtineatur finis, vel sequatur effectus, à Concilio desideratus. F.

Sacræ verò scripturæ lectura, vel sacrarum literarum doctrina pro locorum, seu regionum diversis moribus, vel qualitate, diversam habere debet praxim; Ubi etenim de iis agatur locis, vel diocesis, quæ hæreticorum, vel schismaticorum patientur vicinitatem, vel incurcionem, ut propterea pravi seminis, vel zizanie cadat superfermentio, ista diligentia nedum commendabilis, & proficua, quinimò necessaria censenda est; Ubi verò catholica religio habet statum, atque sacræ Inquisitionis diligentia, ab ovili, hujusmodi lupos, vel ab agro zizaniam superfermentarios omnino arceat, adeoque, in morum correctio, atque ecclesiasticorum præceptorum observantia, divinorumque administratione, major veteretur animarum cura, Tunc magis commendabile magisque proficuum experientia probat Theologie moralis, seu casuum conscientie lecturam; Melior verò videret altera studii species quæ fiat per modum circuli, seu Academiæ sub conferentiarum magis usitato vocabulo, ut singulari hebdomadis, vel aliis statutis diebus in opportuno loco per Episcopum destinato, uno per circulum aliquos conscientie casus, sive dubia super administratione sacramentorum proponente, alii periter juxta turnarium, vel saliens distributum ordinem, desuper discerant, ut nedum ipsi, sed alii auditores instruantur, juxta illum valde commendabilem stylium, quem S. Philippus Neri, in Congregationis Oratoriis ab eo instituta clericis collegialiter viventibus introduxit, de mane, & de sero circa finem mensæ; Ita etenim ob majorem applicationem pro discursibus desuper faciendis, ac etiam ob faciliorem capacitate auditorum in eo familiaris discursus circuli, major absque dubio resultat profectus, quam ubi cathedrici more uno loquente, alii audiant, cum frequens praxis doceat formalitatem, seu ceremoniam id potius dolere. G.

Ita quoque illa cessante quæstione, quæ cum parochis per concursum, juxta Tridentini Concilii formam approbata, vel theologis, aut decretorum Doctoribus haberi solet an ad interessendum hujusmodi lectioni cogi valeant, quasi quod jam in dicto concursu, vel à publica universitate declarati magistri, cogendi non sint discipulis denuo agere, dum ita omnes æque magistri, ac docentes dici valent, ideoque libenter cogi possunt, minoremore habent interessentia excusacionem. H. Alii quoque clerici, ad id justè cogendi sunt, quan-

vis actuale non habeant curæ animarum exercitium, ut ita ad illud idonei, aprivè reddantur; Neque excusari possint exempti, qui animarum curam exercere, ac sacramenta populo ministrare volunt. I.

Prædicationem veri Dei fieri debere in Ecclesia, adventus, & Quadragesimæ præsertim temporibus, prudenter pieque statuitur; Ita tamen, ut non nisi per eos qui pro loco Episcopos, vel Ordinatios approbati fuerint, ejusque licentiam, ac benedictionem habeant, id fiat, ut ita semen bonum, non autem zizaniam superfermentetur; Ea tamen constituta differentia, inter Ecclesias ipsi Episcopo, vel ordinario subjectas, aliasque exemptas, eas Regularium præsertim, ut in prima specie, licentia omnino requiratur; In altera illam petere sufficiant, ubi proprii Regularis Prælati approbatio accedat; Nisi justa causa ordinarium impellat, id expressè prohibendi, cum tunc ejus inhibitioni parendum sit.

Hujusmodi verò concionatorum, in Adventu præsertim, & Quadragesimæ ordinariis temporibus, deputatio frequentes quæstiones parit, super eorumdem electione, seu nominatione, ac alimentis, vel ea pecuniaria elemosyna, quæ alimenterum loco eis probata consuetudine præstari solet.

Id autem inter Ecclesiam cathedralem, aliasque Ecclesias inferiores distinctionem habet, ut in prima specie semper, quacumque non obstante consuetudine, electio sit episcopi; Eiusdemque converso sit onus alendi, vel præstandi elemosynam; Ideoque respectiva, & vel causativa, ea est elemosinæ, vel alimenterum suppedicatio, quam secularium communitates cathedralis etiam concionatoribus facere solent, quia nempe per Episcopum, qui alimenterum onus patri nolit, nominandi prærogativam eis permittat, vel patiat; Ex utriusque tamen parte respectivè, id arbitrarium est, ac facultativum.

In altera verò inferiorum Ecclesiarum specie; Quamvis regula Episcopo assit, nisi parochus ad id munus idoneus, illud per se ipsum explicet, cum tunc, eo reluctante, alter non deputeret concionator; Limitacionem tamen ea patitur ex diversa antiqua immemorabili consuetudine, quæ alimenterum, vel elemosynæ onus ab que nominationis commodo quoque regulat, adeoque ambo actus, eam non habeant necessariam respectivam, quæ in cathedrali dignoscitur; Ideoque consuetudo, solum alendi, vel elemosynam præstandi onus, in populum, vel communitatem quandoque transfert, absque nominationis prærogativa.

Ea quoque differentia constituta inter nominandi prærogativam, & alendi onus, ut ad primum effectum immemorabilis, ad alterum verò quadragesimæ consuetudo sufficiat, ob eam differentiam rationem, quæ à majori, ac respectivè minori juris resistantia resultat, quoties posterior oneris consuetudo nuda sit, absque prærogativæ mixtura, vel respectivitate. K.

Residentiam Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non parochialium Ecclesiarum Rectoribus, atque cathedralium, vel collegiarum canonicis aliisque beneficiatis, quorum veritas, non autem causativa, vel impropria sit residentialis qualitas in beneficiis sede distincta, conciliaria decreta præcipiunt, cum aliquorum mensum dispensacione, quando justa exigat causa; Diverso tamen pœnarum genere ac modo adjectis; In Episcopis, & Archiepiscopis etenim pro foro interno aliquæ adjunctiones penæ per recentiores Apostolicas constitutiones adauctæ; Pro externo verò, Papæ arbitrio id remissum est, ut propterea Ordinariorum Judicium contentiosus forus cum uniformibus regulis hujusmodi non agat causas; In aliis verò inferioris ordinis, juxta diversa tempora, vel diversas contumaciæ species, diversæ adjunctiones penæ gradatim augendæ, alicujus scilicet multæ, ac respectivè, in toto, vel in parte privacionis fructuum, aliis non præclusis coactionis, vel punitionis remediis, demum vero privacionis beneficii; Itaque posterior penæ species frequentes externi fori judicialis quæstiones producit, beneficiis materiæ potius congruas, ibique recentitas cum distinctione inter curata, & non curata, sive inter ordinem procedendum ab isto Tridentino Concilio, & à canonum dispensacione diversimodè manantem.

In qualibet verò diocesis parte Episcopo residente, huic oneri satisfieri dicitur; Adhuc tamen in aliquibus anni temporibus præcisè in ipsa cathedrali residentium esse statuitur; In Adventu scilicet usque ad Epiphaniam, in die Cinerum ad octavam paschæ, in diebus Pentecostes, & Corporis Christi, aliisque majoribus solemnitatibus.

In Cathedralium verò, seu Collegiarum canonicis, vel beneficiatis, sola residentia, fructuum quidem lacrum producit, atque à non residentium pœnis excusat; Idemque ficta, vel

vel interpretativa residentia operatur, quia nempe absentia iustam causam, vel iustum habeat impedimentum, quamvis voluntarium, puta studiorum, aut pia peregrinationis, vel associacionis Episcopali aliave similis causa; Quinimo etiam ubi a culposo facto necessarium proveniat impedimentum, puta carceracionis pro crimine, vel pro are alieno ac simili.

Non tamen residentia vera, fortius autem ficta quotidianarum distributionum lucrum producit, illaque omnes dicuntur, quae ab actuali servitio, ac interestia cum punctaturae ordine pendunt; Quamvis etenim quotidianarum, ac aliarum massarum glossarum, Canonistarum, ac morales adhibeant distinctionem, ut massa grossa, praebendis praesertim non extantibus, fructuum, seu praebendarum habeant speciem; Incongrua tamen distinctio est, ubi praemissis punctaturae, ac servitii ordo accedat, cum tunc grossa ad minutis non differant, omnesque quotidianarum veteram speciem habeant, ut nonnisi verè interessentibus ac inservientibus competant in omnibus divinarum officiorum statutis horis, iuxta diem, vel hebdomadarum distributionem ab Ecclesiae consuetudine inducta, quae tamen non omnino ab aliquibus horis, vel temporibus eximat.

Atque solis interessentibus, ac inservientibus distributiones debita sunt, ut etiam voluntaria remissionem, vel condonationem per inservientes, quibus illa non inservientium accrescere debent, Concilium expressè prohibeat; Eo tamen excepto iusto impedimento, quod infirma valetudo inducat; Ubi tamen in statu valido, divinis interesse, atque ecclesiae inservire solitus esset, ne fictio veritatem excedat; Sive ubi omnino iniusta, ac tyrannica carceracionis, aliudve simile, pro facti qualitate, accedat impedimentum, quod ex magis recepto sensu infirmæ valetudinis assimilari mereatur; Aliis studiorum, vel similibus impedimentorum causis ad hunc effectum neglectis, nisi Apostolicum gratiosum accedat indulgentiam.

24 Illa verò provisio, quam idem Concilium, pro Ecclesiarum majori, ac decentiori cultu adhibet, super ecclesiasticorum beneficiorum unione, pro quotidianarum distributionum augmento, sub beneficiorum sede cadit ubi videndum est. L.

- a in adnot. ad S.C.T. dif. 1. b d. dif. 1. ubi concordantes. c Fagnan. in c. quoniam de Constit. n. 58. & d. dif. 1. in Annot. ad S.C.T. d dif. 2. & 3. in annot. ad S.C. e dif. 4. in eisdem Annot. f dif. 15. in eisdem Adnot. g dif. 2. in eisdem adnot. h d. dif. 2. i ibid. K dif. 3. in eisdem Adnot. l dif. 4. in eisdem Annot. & de Benef. dif. 77. 134. & 135. & de Canon. & Capitulo, dif. 12. & 13.

I I I

De ecclesiarum, & personarum diocesana visitatione, ac majori visitatione potestate, & jurisdictione. Et de modo in visitatione tenendo. Nec non de synodi diocelana celebratione, & de vita, & honestate clericorum, ac morum correctione.

25 Singulis annis per se ipsum, universam peragranti, ac visitandi diocesim, vel ubi eius amplitudo id commodè non patiarit singulo quoque biennio, id perficendi, Episcopis, aliisque Praelatis ab isto Concilio praecise injungitur; Aliqua majori in isto visitationis munere eis attributa facultate, ut in iis quae morum correctionem concernant, seu alias pro facti qualitate celerem desiderent provisionem, illi non subiacent eorum decreta super: sive appellationi, cuius non subiacent canonum, seu legum regulas subiacere deberent; Eisdem tamen firmis remanentibus regulis in aliis indifferentibus causis, vel negotiis, quibus dicta morum correctionis, vel celeris ac promptae provisionis ratio non congruat, quamvis in hoc visitationis munere sententias, vel decreta profertur, aliasque provisiones capi contingat.

Ubi verò iustum accedat impedimentum, quod per se ipsum impleri non permittat, non exinde tamen, idem visitationis munus singulo quoque anno, vel respectivè biennio negligendum sit, sed per Generalem Vicarium, vel alium idoneum ad id specialiter deputatum impleri debeat.

Procuracionem verò, aliorumque emolumentorum quamvis contraria reprobata consuetudine, interdicta est exactio; Ideoque exacti restitutionem Sacra Congregatio, in recursus, vel notitiae casu rigidè demandare solet, moderatorum alimentorum tantum subditis injuncta suppeditatione cum eo minori eorumdem subditorum gravamine, quod possibile sit; Honestam tamen non damnata compositione, per quam certa suppeditetur quantitas, quam manu sua, in sui, suaeque per-

sonae, ac familiae alimoniam erogat; Ita tamen, ut veritati haec fictio aequivaleat, & ne praestanda quantitas verisimilem moderatorum alimentorum impensam excedat, ut alias prohibitam procuracionis exactioem, talis concordia, non occultet, nec fraudet; Neque eadem praestanda est alimentorum quantitas Vicario generali, vel alteri delegato, cuius dignitas illam non exigit majoris comitatus, ac decentioris tractatus impensam, quae ipsi Episcopo, pro majori dignitate congruat.

Anni verò, vel respectivè biennii terminus, non ita praecisus ac taxativus est, ut pluries in eodem anno in toto, vel in parte, quando necessitas, vel opportunitas exigat, visitationem repetere prohibuit sit; Et è converso ubi pro diocesis qualitate necessitas, vel opportunitas non cogat singulis annis diocesim peragrati, istudque visitationis munus peragere, ex isto charitatis motivo quandoque abstinendo, ut subditorum incommodis, & gravaminibus parcat, commendabile potius censendum videtur, atque Concilii legis spiritum, vel rationem, seu finem, ac effectum, non autem solam attendendo literam; Ideoque bonus, vel respectivè malus Praelati animus, vel finis, materiae regulator esse debet, ne scilicet exacta conciliariis decreti observantia, necessitate, vel opportunitate non exigente, illum habeat finem, exactioem alimentorum, ac munerum, sive compositionum; Certaque proinde id non habet regulam, nisi eam quam praestatum boni animi, rectique finis requisitum statuit.

Sub ista verò visitandi potestate, ac jurisdictione, pro generica regula, omnes diocesis Ecclesiae, & Ecclesiasticae, vel pia loca, vel opera, omnesque clerici, aliave ecclesiasticae personae subiacent, ubi exemptionis privilegium Apostolicum, eisdem regulae non suadeat limitationem. Exemptio autem a visitatione specialem exigit mentionem, atque simplex, ac genericum exemptionis privilegium ordinariae referendum est jurisdictioni, ac potestati, istamque non capit visitationem, quae Apostolicam quoque delegatam potestatem admixtam habet, ideoque facti potius quam juris quaestio est, ex tenore, vel amplitudine exemptivi privilegii decidenda, vel ex illa antiqua immemorabili, sive centenaria consuetudine, quae idem Apostolicum privilegium allegandi facultatem concedat; Sive ubi ambiguum sit privilegium, interpretationis capax, ut in eis propterea observantia eadat interpretativa.

Isto autem exemptivo posito privilegio, quod visitationem quoque complectatur, ut in Regularium privilegiis directis, vel communicatis contingit, adhuc ex ipsis Conciliaris legis dispositione, Episcopis, vel alteri loci ordinariis, 30 Ecclesiis, vel respectivè personas ex Apostolica delegata auctoritate visitat in iis, quae animarum curam concernunt, atque administrationem sacramentorum, quae clero, & populo saeculari in visitantis diocesis, vel territorio viventis fiat; Ubi verò de monialium monasteriis agatur idem Apostolicum exemptivum privilegium habentibus, illorum, claustram adhuc visitat, & custodit Diocesanus.

In iis autem piis locis, in quibus pietatis opera exercentur, ut praesertim sunt Hospitalia, & Montes pietatis, sub laicorum tamen administratione; Sive in eorumdem laicorum utriusque sexus societatibus, vel congregationibus, aut scholis, & Conservatoriis, vel adunantiis, aliisque huiusmodi, majores ac frequentiores cum laicali potestate quaestiones cadunt super hoc iure visitandi; Quamvis etenim ab ista lege conciliari generica statuatur regula affirmativa, Ob aliquas tamen, ab eadem lege datas exceptiones; Immediatè nempe regiae protectionis; Vel legis adjectae in limine fundationis; Aut quia vivat fundator; Sive ob antiquam consuetudinem universalem, vel particularem, ob quam eandem legem fundacionis, vel Apostolicum privilegium, aliumve meliorem titulum allegare liceat, huiusmodi productum quaestiones, certam proinde, ac genericam non admittentes regulam utpotè facti potius, & applicationis quam juris pro facti qualitate, & circumstantiis decidenda.

De Ecclesiasticorum beneficiorum titulis, visitandi inquirere licet, an legitimi, & canonici sint, vel potius illiciti, & intrusivi, Cancellariae regula non obstante, quae triennalem 32 confonet possessorem, cum inter privatos de beneficii pertinentia contententes, ista regula de triennali, ac altera de annali procedant, Episcopum autem, vel Ordinarium loci visitantem non impediunt. M.

Idem quoque visitationis actus aliquam majorem Episcopo, vel Ordinario facultatem tribuere videretur de parochorum 33 aliorum, qui animarum curam, vel sacramentorum administrationi praepositi sint, non solum de vita, & moribus inquirendi, ut generaliter cum omnibus clericis, & ecclesiasticis per-

I V.

De collationibus ordinum, ac de inhibitione Episcopis ne pontificalia in aliena diocesi exercent; Atque de iis quae Ecclesiarum parochialium, aliarumque beneficiorum provisiones, vel uniones, sive divisiones, novaeque erectiones concernunt; Ac etiam de materia juris patronatus.

Pontificalia, per Episcopum, aliosque Praelatos, in aliena diocesi, vel territorio sine diocesanis, vel Ordinarii licentia exerceri prohibetur; Quaestiones cadere solita, cum exemptis, & regularibus praesertim Praelatis, qui intra diocesim sine existent, atque pontificalium usum ex Apostolica concessione habeant, tam super temporibus, quam super modo illa exercendi, ne scilicet, ipso Episcopo diocetano praesente, id sequatur, atque talis adhibeatur modus, ut inferior Praelatus ab Episcopo distinguatur; Consuetudine tamen, vel observantia in hoc nimium attendenda; Cum regularibus verò Praelatis, Sac. Congregationis Rituum decreta, huiusmodi quaestionibus poene omnimodum dederunt finem, certa anni tempora praescribendo, in quibus limitatè usus haberi valeat, ut in praesentiarum, ac jurisdictionis sedibus advertitur. T

Majores autem quaestiones producere solet inter plures Episcopos, vel Praelatos, ille pontificalis actus, qui circa ordinum collationem versatur; Idque duas habet inspectiones; Unam scilicet loci, vel territorii ratione, quia in alieno territorio Episcopos propriis subditis ordinem conferat; Et alteram ratione personarum, quia nempe in propria diocesi, vel territorio, ordinem alienum subditum, vel diocesanum. V

Prima inspectio modicam admittit quaestionem ob praesentiam huius Concilii prohibitionem, exercendi pontificalia in alieno territorio; Ista siquidem prohibicione seclusa, cum actus voluntariae sit, non autem contentiose jurisdictionis, Juris communis inhibicio deest, ideoque primam tonsuram concedendi verum non est, dum pontificalium non requirit exercitium.

Majores itaque controversiarum occasio, in altera cadit inspectio, quia nempe alieno subdito in suo territorio absque proprii ordinarii, vel Praelati talem habentis potestatem, licentia, quae sub dimissorialium literarum termino explicari solet, ordines conferat, ex eo quod ex aliquo accidenti, suum effectum esse subditum praetendatur; Ubi etenim iste non intrat praetextus, extra quaestionem pariter est, actum illicitum esse, atque utrumque ordinantem, & ordinatum penas incurrere, ordinatum praesertim illam suspensionis ab ordinum exercitio.

Ex pluribus itaque causis, ille qui naturaliter de aliena sit diocesi, subditus alterius Episcopi, pro ista ordinandi facultate, efficit, vel esse dicitur, Ratione scilicet paterna quamvis non propriae originis; Vel ex domiciliis sive beneficiis, aut familiaritatis ratione, sive ex altera confugii a propria diocesi, quae ab infidelibus, vel haereticis occupata sit; Praemissarum vero causarum verificatio, quaestiones producit, certam non habentes statutam regulam, neque desuper illa conciliaris lex, aliud statuit nisi triennalis termini in familiaritate praesentionem; Ideoque facti, & applicationis potius quam juris quaestio est, cum juris communis regulis, ex facti qualitate, & circumstantiis decidenda.

Subjectione posita, ut propterea, ordinandi facultas non desit, sive naturalis, sive accidentalis subjectio sit; Certas istius facultatis exercitium leges recepit; Illam praesertim ut non nisi in sex praesentis annis temporibus, vel diebus, sacros ordines conferre liceat. In Sabbato scilicet quatuor temporum Quadragesimae; In altero Sabbato ante Dominicam Passionis, quae ad Sientes dicitur, & in Sabbato Sancto; Ac etiam vigilia Pentecostes, & in utroque Sabbato quatuor temporum, Septembris, & Decembris, cum spatorum tamen, vel interstitiorum regula, ut plures sacri ordines in eadem ordinatione confertur non valeant; Pro consilio, non autem pro praetere, injungendo, ut unus ordo sacer non conferatur, nisi in altero ministratum fuerit; Quodque inter diaconatum, & presbyteratum, anni saltem decurrat sparium, vel interstitium.

Ordinandorum item aetas praefinita est; Ut ad subdiaconatum ante vigesimum secundum saltem attinctum; ad diaconatum ante vigesimum tertium. Et ad presbyteratum ante vigesimum quintum attractum, suspensionis perpetuae si scienter, usque ad aetatem autem congruam si ignoranter adjecta pena; Minores verò ordines hanc expressam non habent praesentionem; Ex recepto autem sensu, prima tonsura ante

personis etiam extra visitationem fieri potest, sed etiam de illa idoneitate, quae circa literaturam, aliamve ministerii peritiam versetur cum suspendendi potestate, solemniter eorum approbatione in concursu facta non obstante, vel deficientis idoneitatis probabilia argumenta, vel suspiciones accedant, quorum tamen extrinseca justificatio necessaria non est, sed illa admittunt justificationem, quae eiusdem Episcopi assertione ob extrajudiciales informationes resultet. N.

Circa ea verò, quae vitam, ac mores clericorum concernunt, Concilium innovat, seu verius observari injungit ea quae per antiquos canones, aliave antiquiora Concilia demandata sunt, ideoque nil novi statuit, solumque pro concubinato crimine, quod in clericis praesertim ex primitiva ecclesiae legibus omni tempore damnabile ac punibile est, aliaque majores injunguntur poene, illa praesertim, quae beneficiorum ecclesiasticorum, vel dignitatum, & officiorum privationem concernit, subsidiarie tamen post monitiones aliaque remedia insingenda, ideoque nimium raram ejus praxim esse experientia docet; O. Ludorum quoque, atque illicitæ negotiationis adjecta prohibitione. P. Clericorum item vitam, & honestatem, habitus, ac tonsuræ clericalis gestatio concernit, ut propterea in Clericis in minoribus istis requisitis, ac alio servitii Ecclesiae non accedentibus, fori clericalis privatio resultet, nisi ecclesiasticum obtineant beneficium. Q.

Episcopi verò, vel Praelati sede vacante, vel aliis impedita, ut propterea impedimento vacationi aequipollente, Capituli jurisdictionali, ac administrationi locus aperiat, eadem quoque visitandi facultas competit, exercitium tamen Vicario generali ad hujus Concilii praescriptum deputato conceditur, non autem, ut particulares Visitatores pro libito deputet. R.

Diocesanam synodum singulis annis, quoque ab Episcopis aliisque Ordinariis, qui in hac existent possessione, celebrari debere idem Concilium statuit; Rationabiliter verò, diversae est istius legis praxis, ut rarius, iuxta singulorum diocesim necessitatem, vel opportunitatem id practicetur; Ubi etenim bene ordinata synodus jam habeatur, nullumque suppetat novum grave emergens, quod huiusmodi exigat incommodam, ac dispendiosam convocationem, dilatio potius commendabilis censenda est, praesertim accedente circumstantia, quod intra montes potissimum, huiusmodi constitutiones Sac. Congr. hujus Concilii interpretum, examen ac approbationem habens; Ideoque synodali examinatorum, vel iudicum renovatio pro concursu parochialium hanc necessitatem quandoque inducit, cum infra annum tantum Episcopo, cum consensu Capituli istius subrogationis facultas competat, ut in parochiarum sede advertitur, de istius concursus forma agendo; Istam verò necessitatem, dirimere solet facultas, quam eadem infirmata S. Congregatio, ex praemissis iusto motivo, communicare solet.

Ad istius synodi interventum, ultra illum Capituli cathedralis, qui necessarius est, invitari debent, ac respectivè cogi possunt omnes, Parochialium ecclesiarum rectores, vel Vicarii, qui animarum curam exercent, exemptionis privilegio non obstante, ex eadem ratione, quae visitationi eosdem supponit exemptos; Quinimo ubi etiam de iis locis agatur, quae de territorio separato sint, atque nullius diocesis, ubi proprius ordinarius Praelatus, propriam de facto non celebrat, nec habeat synodum, ad illam Episcopi vicinioris animarum curam habentis, vel exercentis accedere debent, ipsaeque diocesanæ synodales leges in eo loco servandæ sunt.

Magis vero raram praxim praesertim citra montes habet synodus Provincialis, quam à metropolitano cum suffraganeorum interventu celebrari debere idem Concilium praecipit, cum ob oracula à Romanae Curiae Sacris Congregationibus de facili expetenda, atque ob incommoda, & sumptus, aliaque inconvenientia, ab huiusmodi congressibus produci solita, ex hujus Congregationis Concilii pariter sensibus, rara effecta sit istius synodi praxis; Quandoque tamen ex eisdem Congregationis placito, ubi iustum impellat motivum, haberi solet. S.

- m De his omnibus quoad visitationem in eisdem Adnot. dif. 5. n. dif. 32. n. 37. in eisdem Adnot. o dif. 29. & 48. in eisdem Adnot. p dif. 19. ibid. q dif. 24. ex n. 12. ibid. r dif. 5. n. 23. ibid. s dif. 30. ibid.

ra ante completam infantiam, minores vero ordines ante pubertatem conferri non debent.

47 Congrua quoque in promovendo ad sacros ordines, utpote personam in statu irretactibili constituentes, desideratur provisio, ad titulum scilicet beneficii, quod pro moribus regionis, honestam præbeat substantiam, vel in beneficii defectum, ad titulum patrimonii, beneficii resignatione, ac patrimonii alienatione prohibita, cum declarationibus in suis respectivè sedibus contentis.

48 Inferioribus Prælatiis, sive regulares sint, sive sæculares, intra alienæ diocesis fines, ordinariam spiritualem cum certi loci clero, & populo, vel cum personarum genere jurisdictionem habentibus, primam tonsuram, ac minores ordines quos ex canonum dispositione, vel privilegiorum ratione conferre poterant, ex hac nova conciliaris lege conferre inhibitor; Minusq; pro eisdem, vel pro sacris ordinibus ab alio Episcopo suscipiendis, licentiam, seu litera dimissoriale concedere; Quæcumq; etenim potestas alias desuper competens, cum subditis cleri ac populi sæcularis adempta est, atque ordinario, seu diocesano delegata, quavis extensione non obstante, iis exceptis, qui in aliqua religione solemniter professi, ad religionis, ac pauperatis titulum promovendi sunt, ut eam proprii regularis superioris licentia, & approbatione, ab eo Episcopo, quem idem superior destituerit, promoveri valeant; Religionibus etenim juxta modernum commendabilem usum veram hodie constitutibus universitatibus, seu republicam; Ita sequi dicitur quod cum religiosi certo non sint perpetuo addicti monasterio, de nulla dicantur esse diocesani.

49 In iis autem inferioribus Prælatiis, qui propriam habeant verè separatam territorium, quod propterea nullius diocesis dicitur, magis receptum est, istam non cadere prohibitionem eorq; locorum ordinarios verè censendos, dimissoriale literas pro ordinibus suscipiendis proprii subditis concedere posse, nisi observantia, vel Sacræ Congregationis provisio aliter suadeat.

50 Super beneficiorum capacitate, ista conciliaris lex circa gratiam, vel ordines, aut gradus plures induxit innovationes, in habentibus scilicet animarum curam, ut nonnisi per eos obtineri valeant qui infra annum sacerdotium suscipere valeant; Idemque in Cathedralium majoribus, vel Collegiatarum principalibus dignitatibus, quæ aliquam habitualem, vel jurisdictionalem curam annexam habeant; In quibus in Decretis, vel in Theologia doctoratus quoque desideratur; Ubi verò de iis agatur dignitatibus, vel canonicatibus, ac beneficiis, quæ, sive in cathedrali, sive in collegiata, certum, subdiaconalem, diaconalem, vel presbyteralem ordinem annexum habeant, ut nonnisi per eos obtineri valeant, qui infra annum ad annexum ordinem possunt promoveri, cum susceptionis obligatione; Ista verò ordinum distributione, vel annexione cessante, in collegiatis, aliisq; inferioribus ecclesiis, dignitate, & Canonicatus, aliave beneficia quamvis residentia, ac servitii onus annexum habentia, sub simplicium, ac indifferentium beneficiorum cadunt genere, in quo ista Conciliaris lex eam induxit innovationem, ut nonnisi ante ætatis pupillariorum complementum, & sic annu decimum quatuor, obtinendi incapacitas obstat, quamvis de laicali patronatu beneficium sint nisi fundacionis lex aliter statuat, ex ejus tamen sensu, ubi contraria non vigeat consuetudo, magis receptum est, ut ea requiratur ætas, quæ suscipiendi primum sacrum ordinem infra annum præbeat habilitatem, ut in beneficii sede latius; Ubi etiam de provectori ætate quadragenaria in Penitentiariorum canonicarum desiderata.

51 Super beneficiorum capacitate, ista conciliaris lex circa gratiam, vel ordines, aut gradus plures induxit innovationes, in habentibus scilicet animarum curam, ut nonnisi per eos obtineri valeant qui infra annum sacerdotium suscipere valeant; Idemque in Cathedralium majoribus, vel Collegiatarum principalibus dignitatibus, quæ aliquam habitualem, vel jurisdictionalem curam annexam habeant; In quibus in Decretis, vel in Theologia doctoratus quoque desideratur; Ubi verò de iis agatur dignitatibus, vel canonicatibus, ac beneficiis, quæ, sive in cathedrali, sive in collegiata, certum, subdiaconalem, diaconalem, vel presbyteralem ordinem annexum habeant, ut nonnisi per eos obtineri valeant, qui infra annum ad annexum ordinem possunt promoveri, cum susceptionis obligatione; Ista verò ordinum distributione, vel annexione cessante, in collegiatis, aliisq; inferioribus ecclesiis, dignitate, & Canonicatus, aliave beneficia quamvis residentia, ac servitii onus annexum habentia, sub simplicium, ac indifferentium beneficiorum cadunt genere, in quo ista Conciliaris lex eam induxit innovationem, ut nonnisi ante ætatis pupillariorum complementum, & sic annu decimum quatuor, obtinendi incapacitas obstat, quamvis de laicali patronatu beneficium sint nisi fundacionis lex aliter statuat, ex ejus tamen sensu, ubi contraria non vigeat consuetudo, magis receptum est, ut ea requiratur ætas, quæ suscipiendi primum sacrum ordinem infra annum præbeat habilitatem, ut in beneficii sede latius; Ubi etiam de provectori ætate quadragenaria in Penitentiariorum canonicarum desiderata.

52 In aliorum beneficiorum, quæ principaliter curata non sunt (accessoriæ curæ annexione neglecta) collatione, vel provisione, nisi novi concilium statuit, de dignitatibus tamen, vel canonicatibus in cathedrali provisionis onus emissionis professi nisi fidei intra bimestrium terminum post ademptam possessionem sub certis penis, illa præsertim amissionis fructuum, injungendo.

In provisione autem parochialium, novam per concursum statuit formam, in eadem beneficiorum, vel parochialium sede recentitam, ideoque ibi videndam.

53 In cathedralium verò, & collegiatarum dignitatibus, & canonicatibus, aliisque capitularibus beneficiis illud quoque de novo statuit, ut in sacris ordinibus non constituti in capitulo vocem non habent.

54 Super iis item beneficiis, vel ecclesiis, quæ jurispatronatus subiectionem habere prætedantur, ubi de privatis agatur personis, quæ sub potentium genere non cadant, nulla ab ista conciliaris lege inducta est innovatio; Ea tamen notabilis di-

gnosceat in illis, quæ potentes dicuntur, rigorosam probationis statuendo formam, in sua peculiari Jurispatronatus fede latius recentitam, ideoque ibidem videndam indefinitè cuilibet Patrono intercedendo ne in Ecclesiæ administratione ac fructuum perceptione se ingerat.

56 In altera item sede beneficiorum, & Parochiarum videnda sunt, quæ ex hujus conciliaris legis præscripto statuta sunt, super beneficiorum unione præbendi canonicibus pro distributionum augmento, sive dignitatibus faciendâ, vel super parochialium ecclesiarum unione, ac respectivè separatione, vel dismembratione, novaq; erectione, vel finium præfinitione; Sive super necessitate certum designandi perpetuum, vel actuale Vicarium in illis parochiis, quæ Capitulis, vel collegiis, seu monasteriis, aliisve similibus universitatibus, vel corporibus unitæ sint, ut oves certum habeant ac agnoscant pastorem.

57 Eademque beneficiis sedes alias recenter provisiones super beneficiorum pluralitate prohibita, ac super expectativarum reprobatione, & ne filius beneficium à patre obtinere habeat, sive ubi de illegitimis filiis agatur, ut neque diversa obtineant beneficia in illis Ecclesiis, in quibus patres obtineant, vel obtinuerint.

58 Atque in altera ecclesiasticarum pensionum Sede istius Concilii provisio super excessivo Cathedralium, vel Parochialium gravamine, ut in Cathedralibus saltem in mille pro Episcopo, in Parochialibus autem saltem in centum pro Rectore salva, & exempta remaneat congrua.

- x Locis supra citatis, & signanter d. disc. 81. de Pension. y Disc. 14. & 24. ib. z Subtit. de Paroch. signanter d. 37. a Disc. 20. ibid. b Tit. de Jurepatr. disc. 57. & 58. c De Benef. disc. 43. & seq. de Paroch. disc. 34. & seq. & 42. de Canon. & Capitulo, disc. 34. in Supplemento. d De Benef. disc. 66. & disc. 49. in eisd. Adm. e De Pension. disc. 16. cum seqq.

V.

De Regularibus utriusque sexus; Et de Matrimonio; Ac de aliis quæ reformationis materiam concernunt.

Utra ea quæ, damnando hæreticorum errores, falsasque opiniones, super utroque spirituali, & carnali matrimonio, in Concilio statuta fuere, pro fidei dogmatibus, vel foro interno; Quatenus ad reformationem, externumque pertinet forum; In spirituali matrimonio, seu voto, quod per solemnem professionem in aliqua probata religione, vel monasterio contrahi, vel respectivè emitti dicitur, plura de novo statuta sunt. Primum nempè circa ætatem, quæ per canones non præfinita, ideoque carnalis matrimonii, aliorumque humanorum actuum adinstar, in pubertate sufficiens erat provectori præfinita est, ut ad minus in decimo sexto anno completo esse debeat, sub decreto annullativo si prius facta sit; Habitus tamen susceptione, atque novitii statu non prohibitis, ante annum decimum quintum completum, cum probationis onus præcisè requisitum sit, ne minor esse valeat, prohibitum verò non sit novitiatu majori tempore peragere.

Quia verò ex aliquarum Religionum legibus provectori ætas decimo octavi, seu vigesimo anni desideratur, hinc dubitandi ratio cadit, an invalida censenda sit ea professio, quæ ista majori ætate incompleta, sequatur, post completam tamen præmissam ætatem conciliare; Verior autem, magisque recepta est opinio, quæ validitati assitit, nisi lex particularis, Apostolica Sedis autoritate approbata, expresse contineat decretum annullativum.

Super novitiatu quoque, antiquas Canonistarum, ac moralium scissuras sustulit, super anni probationis, ex canonum dispositione requisiti interruptione, temporumque conjunctione ad illum perficiendum, ut integer, atque continuus esse debeat, ex ea congrua ratione, ut in omnibus anni temporibus reciprocum sequatur experimentum, ideoque, ubi portus sit egressus, vel interruptio, ut in probabiliori sensu pro facti qualitate novitiatu corruptionem inducat, nulla retroacti temporis ratio habenda est, sed novus, & continuus annus ex integro perficiendus.

In renunciacionibus, aliisque dispositionibus, quæ per novitios ante professionis emissionem, de eorum bonis, ac juribus faciendæ sunt, certa statuta est forma, ut nonnisi decimo novitiatu mense jam peracto, atque cum licentia Ordinarii loci, vel ejus Vicarii, & cum presentia Superioris regularis fiat; Ita tamen ut integrum, ac liberum sit Novitio profectionem emittere nolenti, sed ad sæculum regrediendi bona, juraq;

juræ; renunciata reassumere, ne alias ita depauperatus cogatur invitus, in Religione, seu Monasterio profiteri; Eidem Religioni, vel Monasterio rectè inhibendo, ne Novitii egredientis bona, vel jura retineat, ac restituere renuat; Quæstione cadente, an ista conciliaris forma in illis exenderetur renunciacionibus, aliisque dispositionibus, quæ per adhuc existentem in sæculo ante susceptionem habitus fiant, futuri tamen ingressus intuitu, idque opinionum scissuram habet in renunciacionum peculiari sede recentitam.

62 Reclamationi, adversus jam emissam professionem, ejusque annullationi, certa pariter præscripta est forma, ut quinquenni lapsu non accedat, sive intra illud, quamvis postea decurrit, sequuta reclamatione, adempta quidem non sit ordinariarum Judicium facultas, vel jurisdictionis; Privatè tamen ad quoscumque, Ordinario loci, ac superiori regulari, pariter locali, conjunctim talis facultas, seu jurisdictionis competat; Non tamen exerceri valeat, ubi professus habitu temerè dimisso, claustra sit egressus, nisi ad ea reassumpto habitu redeat; Ac etiam aliquas temerè dimissionis salutaris luat poenas; Post quinquennium verò, jurisdictionis adempta est, atque denegatur audientia, nisi Apostolicæ restitutionis in integrum concessio, seu commissio ex justa causa accedat, ut in Regularium sede latius.

63 An multas item tollendas ambiguitates, ac opinionum scissuras, per duarum Religionum exceptationem, Minorum scilicet Observantium; & Cappuccinorum, generalis super capacitate bonorum, ac reddituum in communi statuta est in Religionibus regula, iis etiam, quæ ex instituto Mendicantibus essent; Ita ex privilegio quoque remanentes, ut idem retinere vocabulum, eademque prærogativas; Generica tamen statuta incapacitate in particulari, ut nonnisi de superioris licentia, atque ad ejus nutum aliqua pecuniarum, vel bonorum permittatur administratio, ac dispositio.

64 Antiqua item utriusq; sexus regularium exemptiva privilegia, aliquam receperunt moderationem in visitationis rubrica superius insinuata, licentia, quam hujusmodi privilegiorum Conservatores assumbant, in aliquo pariter refrænata, majorem tamen desuper moderationem, ac regulam recentiores Apostolicæ Constitutiones induxerunt.

65 Monasteriorum Monialium perpetuum, activam, ac passivam clausuram, à Bonifacii Octavi Constitutione demandatam, innovavit; Eam tamen restrictius posteriores Apostolicæ Constitutiones præscriperunt.

66 Ad publicas processiones exemptivo particulari privilegio non accedente adstrictos esse voluit, quodque Episcopi, vel Ordinarii judicio stetur super illarum quoque questionum decisione, quæ super præcedentibus oriatur.

67 Regularium quoque incapacitatem obtinendi beneficia secularia statuit, quodque eadem regularia, nonnisi per profectos, vel professores obtineantur; Super novis Monasteriis, vel Conventuum fundacionibus aliisq; viciis regularis in eadem peculiari regularium sede recentitis; Super Regularium Prælatorum electione nova quoque inducta est forma, ut per secretum scrutinium esse debeat, eaque temporalis, non autem perpetua, nisi peculiare institutum à Sede Apostolica approbatum aliter statuat.

68 In altero autem carnali matrimonio, plura quoque de novo, ultra Canonum, vel antiquiorum Conciliorum dispositionem de novo statuit, in matrimonio peculiari Sede quoque recentita; Primum nempè super ejus omnimoda libertate, omnibus reprobatis laicalibus, vel editis, aliisque provisionibus, parentum, vel aliorum consensum ad matrimonii validitatem desiderantibus, seu aliis ejus impediuntibus libertatem.

69 Ad illis item occurrendum inconveniuntibus quæ clandestina matrimonia producere praxis decebat, nova statuta est forma in eadem propria Sede latius explicata, ut in faciem Ecclesiæ, coram proprio, saltem unius contrahentium Parocho, duobusque testibus, celebrari debeat, sub decreto annullativo, tali forma non servata; Aliis quoque demandatis

diligentiis super trina scilicet denunciacione in Ecclesia inter missarum solemniam faciendâ ad canonica impedimenta deregenda, ac etiam super matrimonii adnotatione per Parochum faciendâ in libro ad hunc effectum conscribendo, ac retinendo; Formam tamen hæc non important, ideoque omisso actus validitati non præjudicat Parochi, & testium adhibeatur presentia, quæ formam continet præcisam, non admittens æquipollentiam.

Novum quoque ista Conciliaris lex induxit impedimentum irritativum in sua propria Sede latius recentitum, quod ex raptu resultat donec rapta mulier in raptus potestate sit, suæque pristinae non restituta liberata.

71 Super impedimentis, quoque ex publica honestate ratione sponalium resulantibus, vex ex illa astringente, quæ ab illicita oritur copula sive ex altera affinitate spirituali, antiquæ decise fuerunt quæstiones, certa desuper statuendo regulas in eadem præmissa Sede recentitas.

72 Pleraque alia minus in foro practicabilia statuta sunt eadem concernentia reformationem; Præsertim verò pro forensi praxi super ecclesiasticis censuris parè, nimumque circumspicte, ac nonnisi in subsidium aliis adhibitis diligentis inferendis, ut in sua censurarum sede, in qua declarationes habentur.

73 Super Ecclesiarum Cathedralium, seu Metropolitanarum vacantium administratione, per canones Capitulo commissa, certa quoque statuta est regula super Vicarij Generalis, & Oeconomi deputacione intra octiduum spatium faciendâ, quodque Vicarij, quatenus in Capitulo de hoc genere adfuerint, adeo ut electionis libertas sit exercibilis, decretorum ad minus doctor, vel licentiatum, ubi licentia usque usus habeatur esse debeat; In casu verò neglectæ deputacionis, vel eius legitime factæ, hanc facultatem tribuendo Metropolitanano, si de suffraganea Ecclesia agatur; Si verò de ipsa metropolitana, ad Episcopum antiquiorem; Et de exempta, ad viciniorum, tam Vicarium, quam Oeconomum ad rationum redditionem novo Episcopo faciendam obligando.

74 Super ultimarum voluntatum commutationibus, vel onerum missarum reductionibus, ac super vagabundis, & concubinariis, & quasi tantibus, ac notariis, & similibus, necnon super digna Episcoporum, aliorumque Prælatorum electione, ac Episcopalis dignitatis conservacione; Decimarum item, ac canonicarum portionum debita prestacione, aliisque similibus, congruæ proderunt provisiones in foro tamen nimis raræ, ideoque pro casuum contingencia in sua sede videnda.

75 In judicialibus quoque plura per istud Concilium statuta sunt pro causarum congrua cognitione, ut scilicet in prima instantia coram locorum Ordinariis causæ cognoscantur, neque ea finita aliarum instantiarum iudices, ac superiores se intromittant; Quodque appellacionis iudex nonnisi integrè in ecclesiasticis causis tran sportatis actis procedat.

Inferioribus autem Prælatiis criminalium, ac matrimonialium causarum alias competentem ademit jurisdictionem, eamque Diocesani; vel Ordinarii locorum delegato etiam jure concessit; Id autem illis non procedit inferioribus Prælatiis, qui territorium verè separatam, cum qualitate nullius habeantur.

- f disc. 30. in eisdem Adnot. g d. disc. 39. h disc. 39. in eisdem Adnot. i de Renunc. disc. 17. & subtit. de Regul. disc. 58. & 59. & disc. 40. in eisdem Adnot. k de Regul. disc. 40. & seqq. & disc. 41. in eisdem Adnot. l disc. 35. in eisdem Adnot. m de Conservator. privileg. de Jurisd. disc. 49. & de Regul. disc. 51. & 52. n disc. 36. ibid. o disc. 38. ibid. p disc. 37. ibid. q de Matrim. disc. 5. & disc. 26. n. 45. ibid. r disc. 26. ibid. & de Matrim. disc. 1. & 4. s de Matrim. disc. 5. & disc. 20. ibid. t disc. 27. ibid. u disc. 23. in eisdem Adnot. ubi concordantes. x disc. 31. ibid. & de Canon. disc. 24. cum seqq. & in eod. tit. disc. 33. y disc. 18. 21. & 29. in eisdem Adnot. z disc. 33. ibid. a d. disc. 33.

Finis Libri Decimi quarti.

